BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
9 F
20

D 13

59.12

13.12.g.16

Digitized by Google

Digitized by Google

PETRI
PACIONI
I. C. PISTORIENSIS
ET IN ALMA VRBE ADVOCATI
DE
LOCATIONE,
ET
CONDVCTIONE.
TRACTATVS,

In quo non ſolum agitur in genere de Contractu Locationis, & omnibus ad eum pertinentibus, ſed etiam in ſpecie de Locatione Operarum, ac ſingularum rerum, tam Laicalium, quam Eccleſiaſticarum, caſuſque indiuidui paſſim inſeruntur.

Cum tribus Indicibus, Capitulorum vno, Argumentorum, ſeu materiarum altero, verborum, & ſententiarum tertio locupletiſſimo.

ROMAE, Typis, & Sumptibus Nicolai Angeli Tinaſſij. M. DC. LXXVII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

eueƈta, omnium oculos, & animos ad ſe conuerterit, ego, qui illos in Te ſemper habui, non potui nunc, cum hoc, qualecumque ſit, munuſculo offerendo, aliò me vertere. Qua igitur maiori poſſum reuerentia, ac deuotione SANCTITATEM TVAM exoro libellum excipere, ac Auƈtoris intimum obſequium reſpicere, gratumque habere, dum humillime Pedes SANCTITATI TVÆ deoſculor.

Digitized by Google

AVCTOR LECTORI.

VT animum ad legalem ſcientiam appuli, ipſam cum addiſcendi, tum exercendi faciliorem methodum requirens, ac in tanta illius immenſitate conſiderans non ſufficere legum, Doctorumque ſententias intellexiſſe, ac inde quid iuſtum, quiduè iniuſtum percepiſſe, niſi mente retineretur, ac auctoritates in promptu haberentur, Et omniũ habere memoriam diuinitatis potius quam mortalitatis eſſe; perutile, ac neceſſariũ duxi maiorũ monitũ illud, Calamo parcendum nõ eſſe, & ita naturæ defectui ſcripturæ ſupplendum. Quapropter illicò quidquid ſemel compertum habui, ordine diſpoſito, annotare cæpi, & longo annorum curſu, indefeſſis laboribus, atque vigilijs eò perueni, vt in qualibet eiuſdem ſcientiæ materia tractatum haud difficulter componere valeam. Quod cum valde vtile cunctis, ac præcipue profeſſoribus commodum iudicarint Amici grauiſſimi viri, & quorum auctoritas ſumma in rebus meis meritò ſemper extitit, hortati ſunt, & quaſi me renitentem, ad hunc de frequentiſſimo locationis, & conductionis contractu, publicandum impulère. Hic tibi ſi, Candide lector, placebit, fortaſſe primus; ſin aliter, erit certe poſtremus. Breuitatem, perſpicuitatemque, quo ad potui, ſum ſecutus, ne pretioſi temporis impendio carius emere cogaris parum vtilitatis, quod inde conſequi poſſis. Erubeſcentiam loquendi ſine auctoritate, aut rationis fundamento intactam me ſeruaſſe, videbis. Et quoad auctoritates memetipſum eas legiſſe, ac annotaſſe ſcias, & diligenter appoſitas crede. Quare, ſi aliquam talem non repereris, mendæ tribuas, & errori, in numeris præcipue facillimo, ac iterum quære, vt inuenias. Quo ad operis defectus neque excuſationes adducam, quandoquidem mihi perſuaſum habeo, tibi ſatis notum, quod nihil perfectum ſub ſole, & quod omnia dici nequeant, cum plura ſint negocia quam verba. Senties tamen regulas generales me primum præbuiſſe, deinde ſpeciales, ac tandem ad indiuiduales caſus deſcendiſſe. In dubijs ab alijs diligenter diſcuſſis allegationes, rationeſuè per eos adductas repetere non placuit, potiſſimum quando aut ex Tribunali, aut ex communi Doctorum ſententia definita haberentur, in quibus indicaui vbi Deciſiones videre poſſis, & motiua, non pretermittens etiam aliqua grauiora, aut aptiora tangere, quoties, & quando viſum eſt opportunum. At in caſibus indeciſis, & haud ſufficienter diſcuſſis, cognoſces me, & breuiter diſcutiendi, & dilucide reſoluendi, non effugiſſe laborem. Ex primo Indice ordinem capitulorum in duodecim partes diſtinctum cernes. Materias in ſpecie ex ſecundo, quem vt velis diligenter obſeruare ſuadeo, tibi enim ſuper alios inſeruiet, ſi recte comprehendes. Indiuidua ex vltimo inuenies, idque vt facilius aſſequaris, verba concluſionibus abundantia, ordine methodico in principio cuiuſque indicato diſtincta videbis. Denique ſcias in omnibus me elaboraſſe, vt laborem tuum minuerem, quamobrem grato animo te futurum confido. Vale, & Deus te diù ſeruet incolumem.

EX Mandato Reuerendiſſimi S. Palatij Apoſtolici Magiſtri, legi diligenter, & obſeruaui tractatum de Locatione, & Conductione D. Petri Pacioni, & cum illum inuenerim Sacroſanctæ Catholicæ Fidei bonis Moribus, & Chriſtianæ Pietati conformem, tanquam acuratum Opus Doctiſſimi, ac Celeberrimi Aduocati, ad Communem, tam Iuriſtarum, quam cæterorum etiam legentium vtilitatem, Typis mandandum cenſeo. Romæ hac die 14. Iulij 1677.

Ego Petrus Gaddus in Romana Curia Aduocatus.

Imprimatur.

Si videbitur Reuerendiſſimo Patri Magiſtro Sacri Palatij Apoſtolici.

I. de Angelis Archiep. Vrb. Viceſg.

Imprimatur,

Fr. Raymundus Capiſucchius Sacri Palatij Apoſtolici Mag. Ord. Prædicatorum.

INDEX

INDEX CAPITVLORVM
IN DVODECIM PARTES DISTINCTVS.

Quid ſit locatio, quibus contractibus aſſimiletur, & quomodo ab eis dignoſcatur.

PARS PRIMA.

Cap. 1. DE Definitione, denominatione, & diuiſione locationis, & quis locator, vel conductor dicatur.

Cap. 2. De emptione, & venditione, quomodo locatio ab ea differat, ac ab ea dignoſcatur.

Cap. 3. De emphyteuſi, an ſit locatio, & quomodo ab ea dignoſcatur.

Cap. 4. An locatio ſit alienatio, & quæ dicatur locatio ad longum tempus.

Cap. 5. De colonis præcipue partiarijs, & contractu qui cum eis contrahitur.

Qui locare poſſint, & qui conducere.

PARS II.

Cap. 6. QVi locare poſſint res ſuas, vel non.

Cap. 7. De procuratoribus, & alijs adminiſtratoribus, & creditoribus res pignoratas habentibus, an, & quando poſſint locare.

Cap. 8. De tutore, & curatore, an & quomodo poſſint locare.

Cap. 9. De ſocio, an poſſit locare rem communem, & de vſufructuario, vſuario, & habente habitationem.

Cap. 10. De perſonis quæ conducere poſſunt vel non.

Quæ res locari poſſint, vel non.

PARS III.

Cap. 11. DE rebus quæ locari, & conduci poſſint.

Cap. 12. De animalibus quomodo locari poſſint.

Cap. 13. De Gabellarum locatione.

Cap. 14. De bonis Eccleſiaſticis, an, & quomodo locari poſſint.

Cap. 15. De operibus, quæ, & quomodo locari poſſint.

De modo contrahendi locationem, & de eius iuſtitia, & validitate.

PARS IV.

Cap. 16. QVomodo contrahatur locatio.

Cap. 17. De modo conueniendi de re, & mercede in contractu locationis, & conductionis.

Cap. 18. De iuſtitia, & iniuſtitia merce-

mercedis, & de læſione, quando, & quomodo conſideretur in contractu locationis.

Cap. 19. De probatione læſionis in locatione.

De locatione neceſſario facienda, & de prælatione in ea.

PARS V.

Cap. 20. AN teneatur quis locare, vel locando aliquem præferre.

Cap. 21. Locatione duobus facta, an, & quis ſit præferendus.

De Probatione locationis, & eius intellectu, ſeu interpretatione.

PARS VI.

Cap. 22. DE probatione locationis.

Cap. 23. Locatio quomodo intelligatur, ſeu interpretetur, ſeu de dubijs, quæ oriri poſſunt circa contractum locationis quomodo intelligi, ſeu interpretari debeant.

Cap. 24. Locatio an ad corpus, vel ad menſuram facta ſit, & quid inde reſultet, & quando, ac quomodo facienda menſura.

Cap. 25. Locatio, an, & quando dicatur vna, vel plures, & de correſpectiuitate plurium locationum.

Cap. 26. De obligatione in ſolidum, & iure accreſcendi in locatione.

De effectibus locationis, & obligationibus, ac facultatibus locatoris, & conductoris.

PARS VII.

Cap. 27. DE effectibus locationis.

Cap. 28. De obligationibus locatoris erga conductorem.

Cap. 29. De conductore quid facere poſſit, & debeat in re locata, & an, & quando teneatur de eiuſdem rei periculo, & deterioratione.

Cap. 30. De incendio, an & quando conductor de eo teneatur.

Cap. 31. De operis locati vitio & periculo, & cuius damno cedat.

Cap. 32. De ſublocatione, & aſſumptione in ſocium conductionis.

De fructibus rei locatæ, ac de expenſis, & melioramentis in ea faciendis.

PARS VIII.

Cap. 33. DE fructibus rei locatæ.

Cap. 34. De impenſis, & melioramentis in re locata faciendis.

De mercede locationis, & eius ſolutione.

PARS IX.

Cap. 35. DE mercede in locatione cõuenta quis eam ſoluere teneatur, & de non conuenta quando debeatur.

Cap.

Cap. 36. Cui recte ſoluatur merces.
Cap. 37. De tempore ſolutionis mercedis.
Cap. 38. De loco in quo ſolui debeat merces locationis.
Cap. 39. De actione locati competente pro mercede quomodo in ea procedatur, & an detur appellatio.
Cap. 40. De rebus inuectis, & illatis in prædium conductum, quæ actio, aliuduè remedium aduerſus eas locatori competat.
Cap. 41. De hypotheca, & prælatione, an, & quando competat locatori operarum aduerſus alios creditores.
Cap. 42. De retentione, an, & quando competat creditori mercedis.
Cap. 43. De manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi mercedes.
Cap. 44. De exceptione non adimplementi, an, & quando competat conductori aduerſus locatorem agentem pro mercede.

De mercedis remiſſione, augumento, & præſcriptione.

PARS X.

Cap. 45. De remiſſione, & reductione mercedis in quo contractu debeatur.
Cap. 46. In quibus caſibus facienda ſit remiſſio.
Cap. 47. Quod damnum requiratur ad hoc, vt facienda ſit remiſſio, & de eius probatione.
Cap. 48. De quantitate, ac tempore remiſſionis faciendæ, & de actione, alijſque remedijs ad eam conſequendam.
Cap. 49. De pactis conuentis circa mercedis remiſſionem.
Cap. 50. De remiſſione mercedis operarum.
Cap. 51. De augumento mercedis conuentæ.
Cap. 52. De præſcriptione mercedis locationis.

De fine locationis, & quando ſucceſſor teneatur ei ſtare.

PARS XI.

Cap. 53. De fine locationis per lapſum temporis.
Cap. 54. De fine locationis, & expulſione conductoris propter malum vſum rei conductæ, & eius deteriorationem.
Cap. 55. De fine locationis ob ſolutionem mercedis à conductore non factam.
Cap. 56. De fine locationis per ſuperuenientem neceſſitatem domino vtendi re locata.
Cap. 57. De fine locationis ex quo dominus velit domum reficere.
Cap. 58. De fine locationis voluntario.
Cap. 59. De remiſſione caducitatis.
Cap. 60. Conductor, an, & quando poſſit recedere à contractu ante finitum tempus in eo conuentum.
Cap. 61. De ſucceſſore, an, & quan-

quando teneatur ſtare locationi.

De renouatione locationis, & Rei locatæ reſtitutione.

PARS XII.

Cap. 62. De renouatione locationis quando debeat de iure fieri.

Cap. 63. De pactis, conſuetudinibus, & ſtatutis, quod locatio renouetur.

Cap. 64. De renouatione locationis tacita.

Cap. 65. De reſtitutione rei locatæ facienda per conductorem, locatione finita.

INDEX

Digitized by Google

INDEX ARGVMENTORVM SEV MATERIARVM

TOTIVS OPERIS SVMMAM CONTINENS

In quo, ſequendo ordinem Capitulorum, indicatur numerus, à quo materiæ ipſæ incipiunt.

Quid ſit locatio. Quibus Contractibus aſſimiletur, & quomodo ab eis dignoſcatur.

PARS PRIMA.

De definitione, denominatione, & diuiſione Locationis, & quis Locator, vel conductor dicatur. Cap. 1.

Locatio, & conductio, quid ſit. nu. 1.

Vnde dicta Locatio, & vnde conductio. num. 18.

Quis ſit locator, & quis conductor. nu. 20.

Conductoris diuerſa nomina. num. 25.

Mercedis diuerſa nomina. num. 30.

Origo huius contractus. num. 31.

Diuiſio locationis. num. 35.

De emptione, & venditione, quomodo locatio ab ea differat, ac ab ea dignoſcatur. Cap. 2.

An locatio differat à venditione, & in quibus; vbi plures differentiæ. numer. 1.

An locatio, & conductio ſit ſimilis Emptioni, & Venditioni. num. 16.

Quomodo dignoſcatur contractum fuiſſe locationem, potius quàm venditionem, vbi plures regulas, pluresque caſus. numer. 19.

An valeat argumentum à venditione ad locationem. num. 54.

De emphyteuſi, an ſit locatio, & quomodo ab ea dignoſcatur. Cap. 3.

Quid ſit emphyteuſis. num. 1.

An emphyteuſis differat à locatione. num. 3.

Quomodo dignoſcatur emphyteuſis à locatione. num. 6.

De denominatione partium, an, & quando ſit attendenda. num. 16.

De quantitate penſionis, ſeu Canonis. nu. 18.

De qualitate rei, quæ ſoluitur. num. 39.

De alijs pluribus pactis in ſpecie, quæ attenduntur ad hoc. num. 40.

In dubio, an cenſeatur locatio, vel emphyteuſis. num. 63.

An locatio ſit alienatio; & quæ dicatur locatio ad longum tempus. Cap. 4.

Locatio ad breue tempus non eſt alienatio, & quid ſit. num. 1.

Locatio ad longum tempus eſt alienatio, & quare. num. 2.

Quando dicatur locatio ad longum tempus. num. 15.

Locatio ad vitam, an ſit ad longum tempus. num. 24.

De colonis præcipue partiarijs, & contractu qui cum eis contrahitur. Cap. 5.

QVis dicatur colonus, & quot ſint colonorum ſpecies, num. 1.

Locatio pro certa fructuum quantitate, an differat ab alia. num, 6.

Coloni partiarij, qui dicantur, an ſint proprie coloni, & quando aſſimilentur conductoribus, vel non, num. 11.

Qui fructus ſint communes cum colonis partiarijs. num. 29.

Quæ damna ſint communia, vel non, numer, 39.

Qui locare poſſint, & qui conducere.

PARS SECVNDA.

Qui locare poſſint, res ſuas, vel non, Cap. 6.

AN prohibitus contrahere, prohibeatur locare. num, 2.

An prohibitus alienare, prohibeatur locare ad longum, vel breue tempus. num, 6.

An emphyteuta poſſit locare ad longum tempus, num. 10.

An ſtante ratione prohibitionis alienationis locatio ad modicum tempus comprehendatur, num. 12.

An ſtante ſtatuto prohibente contractus ſine ſolemnitatibus. num, 19.

An minor poſſit locare, & quas res. nu. 20.

Molendina, an locari poſſint à minore, ſine ſolemnitatibus. num. 24.

An Cenſus. num. 26.

An operæ ſuæ. num. 28.

An minore volente ſuſtineatur contractus, ſine ſolemnitatibus. num. 32.

De procuratoribus, & alijs adminiſtratoribus, & creditoribus res pignoratas habentibus, an, & quando poſſint locare. Cap. 7.

SPeciale mandatum, an requiratur ad locandum, num. 1.

Mandatum ad vendendum, an ſufficiat ad locandum. num. 5.

An mandatum ad exigendum penſiones ſufficiat ad locandum. num. 8.

Ad conducendum, an requiratur mandatum ſpeciale, num. 11.

Speciale mandatum quando dicatur ad hunc effectum, num. 12.

Solemnitates ſtatutariæ requiruntur in mandato ad locandum. num. 22.

Mandatum cum libera ſufficit ad locandum, & quid operetur, & quando. num. 23.

An ſufficiat mandatum cum facultate faciendi omnia quæ facere poſſet mandans, ſi præſens eſſet. num. 38.

An mandatum cum clauſula rati, &c. *n. 43.*

Officiales, & Repreſentantes Communitatis, an habeant mandatum cum libera, & ſufficiens ad locandum ad longum tempus. numer. 47.

Pater, an & quomodo poſſit locare bona filij. num. 58.

Creditor, an, & quando poſſit locare pignus, & quando teneatur. num. 62.

De Tutore, & Curatore, an, & quomodo poſſint locare. Cap. 8.

AN tutores locare poſſint res pupillorum ad longum tempus. num. 1.

An tutor poſſit de ſe ſolus locare, aut pupillus cum autoritate eiuſdem locare debeat. n. 5.

An ſeruandæ ſint ſolemnitates à ſtatuto requiſitæ circa contractus minorum. num. 8.

An huiuſmodi ſolemnitates ſeruãdæ ſint quando Tutor non poteſt contrahere in rebus ſuis abſque ſolemnitatibus, num. 9.

An Tutor poſſit locare poſtquam pupillus 14. annum exceſſit, num. 18.

Vtrum

Vtrum valida ſit locatio facta à Tutore ante confectum inuentarium, num. 24.
An ſi plures ſint dati Tutores omnes ſimul locare debeant, num. 27.
An pupillus finita tutela teneatur ſtare locationi factæ à Tutore ad longum, ſeu breue tempus, num. 28.

De ſocio, an poſſit locare rem communem. Et de Vſufructuario, Vſuario, & habente habitationem, Cap. 9.

SOcius, an poſſit locare rem communem, num. 1.
Plura requiſita, quæ concurrere debene ad hoc vel locatio ab vnc ex ſocijs facta ſuſtineatur alio inuito, num. 2.
Facta locatione ab vno ex ſocijs, an & quomodo alius petat ſuam portionem mercedis, num. 20.
Si ſocij diſcordent circa faciendam locationem rei communis quis praualeat, num. 23.
Socius, an locare debeat nomine cõmuni. n. 28.
An ſimpliciter locans cenſeatur locare totam rem, vel ſuam partem tantum, num. 31.
Vſufructuarius, an poſſit locare, num. 32.
Vſuarius, an poſſit locare, num. 38.
Habitationem habens, an poſſit locare. num. 45.

Quis poſſit conducere, vel non, Cap. 10.

MInor, an poſſit conducere, num. 2.
Milites, an poſſint conducere, n. 15.
Curiales, qui, & quando poſſint conducere. num. 26.
Officiales, qui, & quando poſſint conducere. num. 35.
Tutores, & Curatores non poſſunt conducere res fiſcales, num. 54.
Neque res pupillorum, vel minorum ſuorum, & quomodo, num. 58.
Clerici, an poſſint conducere, & quæ nu. 66.
Laici res Eccleſiaſticas conducere non poſſunt, & quæ, num. 76.
Malleator, & Meretrix non poſſunt vbique conducere, num. 94.
Emptor, & venditor, an poſſint conducere rem venditam, num. 96.
Locationis contractus quando arguatur de vſura ſuſpectus. num. 100.

Quæ res locari poſſint.

PARS TERTIA.

De rebus quæ locari, & conduci poſſint. Cap. 11.

MObilia, & ſe mouentia poſſunt locari. num. 3.
Seruitutes locari poſſunt. num. 7.
Res incorporales. num. 16.
Res aliena. num. 17.
Res propria. num. 20.
Res non exiſtens. num. 29.
Res ſacræ. num. 30.
Iura ſpiritualia, & late de Iurepatronatu. num. 31.
Eccleſia, & res ei annexæ. num. 55.

De Animalibus. Cap. 12.

QVot modis locentur animalia. nu. 1.
De locatione animalium pro certa mercede, num. 2.
Pactum, quod debeant reſtitui quomodo intelligatur. num. 9.
De pacto, quod periculum omne ſit conductoris. num. 10.
De locatione pro rata fructuum quid ſit. n. 21.
Quando poſſit ab ea recedi re integra. nu. 28.
Quando cenſeatur in ea translatum Dominium animalium. num. 34.
De periculo animalium, & pactis circa illud. num. 44.
De locatione ad vecturam, & cuius ſit periculum in ea. num. 60.

De

De probatione periculi, quomodo, & à quo ſacienda num. 61.

Quando dicatur conductor in culpa, nu. 70.

Quando debeatur merces vltra tempus locationis expreſſæ, num. 90.

De reſtitutione animalis deteriorati, vel mortui. num. 93.

De Paſtore conducto pro cuſtodia ad quid teneatur, num. 97.

Quando dicatur in culpa, num. 100.

Quomodo probet mortem, num. 114.

De Gabellis. Cap. 14.

AN locatio Gabellarum poſſit fieri abſolutè vel requiratur ſubhaſtatio, nu. 1.

Si huiuſmodi locatio fiat per Principem, vel Procuratorem habentem ſpeciale mandatum, an requiratur ſubhaſtatio, vel alia ſolemnitas. num. 5.

An ſint aliquæ perſonæ probibitæ conducere Gabellas, & quæ ſint, num. 6.

Vtrum Gabellæ poſſint locari pro minori temporis ſpacio quam triennij, & non recepta fideiuſſione. num. 17.

An Gabellæ intelligantur potius venditæ, quàm locatæ, num. 21.

Quid transferatur in locatione Gabellarum. num. 22.

An recipiat interpretationem à ſolito, numer. 29.

An Conductores Gabellarum acquirant priuilegium fiſci, num. 30.

De bonis Eccleſiæ. Cap. 14.

An, & quomodo locari poſſint bona Eccleſiaſtica.

P R I N C I P.

SVnt plura iura prohibentia. num. 1.

Leges ciuiles in hac materia, an attendendæ. num. 3.

Inter Canonicas plenius prouidet extrau. ambitioſæ de rebus Eccleſ. non alien. *& ideo de ea in ſpecie videndum. num. 5.*

Ratio, & auctoritas Papæ talem prohibitionem faciendi. num. 6.

De vſu receptione d. extrau. ambitioſe, & de conſuetudine, & ſtatuto contrario, §. I.

COnſtitutiones Pontificiæ non indigent, vt vſu recipiantur ad ſui validitatem, num. 4.

Conſuetudine contraria, an tolli valeant. n. 6.

Non vſus extrau. ambitioſæ, *an releuet. n. 7.*

Quomodo probetur talis non vſus, nu. 15.

De ſtatuto, & priuilegio contrario, nu. 20.

Locatio quando dicatur vltra triennium. §. II.

DE locatione ad nouennium ita vt ſit de triennio ad triennium. num. 1.

De locatione pluribus facta ſimul ad triẽnium cuilibet. num. 3.

De locatione ad triennium cum pacto, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur renouata ad aliud triennium. num. 4.

De locatione ad triennium cum pacto expreſſo renouandi. num. 11.

De mandato ad locandum, an valeat vltra triennium. num. 20.

De locatione ad vitam, an dicatur vltra triennium, num. 22.

De caſibus in quibus à Iure permittitur locatio rerum Eccleſiæ ad longum tempus. §. III.

DE rebus exiguis de quibus in c. terrulas 12. qu. 2. *num. 2.*

De rebus redactis ad culturam de quibus in c. ad aures 7. de reb. Eccleſ. alien. *numer. 12.*

De rebus difficilis recuperationis ad tex. in c. 2. de feud. *num. 12.*

De locatione domorum, an ſit permiſſa ad text. in c. non liceat Papæ 12. quæſt. 2. *numer. 24.*

De locatione propter neceſſitatem, nu. 27.

De

De rebus ad longum tempus ab antiquo in Emphyteuſim concedi ſolitis. §. IV.

QVod dicitur de ſolitis concedi in Emphyteuſim, procedit etiam in ſolitis locari. num. 2.

Solitum de quo in extrau. quomodo intelligatur. num. 5.

Locatio debet fieri iuxta ſolitum, vt ſuſtineatur ex ſolito, & quando dicatur alteratum ſolitum. num. 12.

Requiritur ad validitatem locationis ex hoc capite, vt duret euidens vtilitas, & quando ea dicatur durare. num. 22.

Requiri etiam, quod res ſit in eodem ſtatu, quo erat de tempore primæ conceſſionis. nu. 31.

Debet fieri noua conceſſio ante incorporationem rei, & quando dicatur facta incorporatio. num. 32.

De fructibus, & rebus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. §. V.

QVæ dicantur res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt. num. 2.

Fructus, an locari poſſint vltra triennium, & de locatione. num. 3.

De conceſſione commoditatis percipiendi. nu. 7.

De reſeruatione vtilis dominij in dicta conceſſione. num. 9.

Alij caſus non expreſſi in extrau. in quibus non requiritur Beneplacitum in Locatione vltra triennium. §. VI.

DE rebus, quæ non reddunt fructum quolibet anno, & de eis, quæ illum reddunt bis in anno. num. 1.

De locatione facta inter perſonas eiuſdem Eccleſiæ. num. 11.

De facultate locandi conceſſa per teſtatorem, qui reliquit bona Eccleſiæ. num. 17.

De bonis Hoſpitalium, Cappellarum, Confraternitatum, Montis Pij, quando dicantur Eccleſiaſtica. num. 25.

Stante euidenti vtilitate, an valeat locatio abſque Beneplacito. num. 36.

In Bonis, quæ habet Eccleſia in communi cum layco. num. 40.

De nullitate locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium factæ abſque beneplacito, & de eorum recuperatione. §. VII.

NVllitas inducitur ipſo Iure. num. 1.

An locatio facta vltra tempus permiſſum ſuſtineatur in permiſſo. num. 3.

Quando, & ex quibus argui poſſit, quod partes etiã pro triennio tantũ cõtraxiſſent. n. 8.

Facta locatio pluribus cuilibet ad triennium, an ſuſtineatur facta primo. num. 12.

Iſta nullitas eſt inducta fauore Eccleſiæ, & ab ipſa tantùm allegari poteſt. nu. 37.

Debet tamen Eccleſia declarare, an velit ſtare contractui, & Beneplacitũ impetrare. n. 55

Eccleſia volens recedere à contractu, an teneatur pecunias reſtituere. num. 64.

Manutentio datur Eccleſiæ in poſſeſſione bonorum, ſine beneplacito locatorum. nu. 71.

Et quando habuit ſe pro ſpoliata datur reintegratio. num. 73.

Sequeſtrari fructus quando poſſint. nu. 78.

Quis agere poſſit nomine Eccleſiæ hoc caſu. numer. 82.

Coram quo Iudice agendum. num. 92.

Fructus à qua die reſtituendi. num. 97.

De pœnis cõtra locantem vltra triennium abſque beneplacito. §. VIII.

NVllitas contractus, an ſit pœna. nu. 1.

De excommunicatione, & interdicto, & quomodo incurratur. num. 3.

De priuatione beneficiorum, an requiratur ſententia. num. 18.

De impetratione Beneplaciti Apoſtolici, & executione litterarum, quæ deſuper concedi ſolent. §. IX.

DE impetratione Beneplaciti relatiuè, & de alia conſtitutione, quæ in litteris Apoſtolicis ſolet inſeri. num. 1.

De

Digitized by Google

De Executoribus litterarum in forma ſi in euidentem, quid facere debeant. num. 3.

Iuriſdictio eorum quantum duret, & quando expiret. num. 19.

Citari, qui debeant ſtante clauſula, vocatis vocandis. *num. 23.*

Vtilitas Eccleſiæ quomodo probanda ſit. n. 42.

Quæ ſint narranda Papæ ad validitatem Beneplaciti, & ex quibus oriatur ſubreptio illud annullans. num. 45.

Beneplacitum debet eſſe ipſius Papæ. nu. 54.

Attendendum, an litera Beneplaciti ſint de conſenſu præſtando locationi, vel de ea facta approbanda. num. 55.

Beneplacitum, an det plenam firmitatem contractui locationis ad longum tempus. §. X.

ALienatio rei Eccleſiæ requirit cauſam, & ſolemnitatem. num. 1. & 4.

Cauſæ legitimæ alienandi rem Eccleſiæ, quæ ſint. num. 2.

Vtilitas Eccleſiæ quando præſumatur, vel probari debeat. num. 5.

Quomodo, & de quo tempore probanda vtilitas. num. 9.

De pecuniæ verſione in cauſam expreſſam quis debeat eſſe de ea ſollicitus. num. 14.

Ex quibus probetur locationem fuiſſe vtilem, vel damnoſam. num. 16.

Solemnitates, quæ eſſent olim neceſſariæ, & quæ hodie. num. 28.

De præſumptione Beneplaciti. §. XI.

DE Conſtitutione Vrbani VIII. ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ tollente præſumptionem Beneplaciti. num. 1.

Quando, ſecluſa dicta conſtitutione, præſumatur Beneplacitum. num. 10.

De alijs prohibitionibus locationis rei Eccleſiæ, alijſque eius nullitatibus vltra inductas per extrauag. ambitioſæ. §. XII.

DE prohibitione locationis pro ſolutionibus anticipatis facta per Concil. Trident. num. 1.

De Bulla 2. Pauli IV. prohibente locationem quæ fuit reuocata. num. 12.

De iuramento Prælatorum de non locando vltra triennium. num. 13.

De locatione facta dum adhuc durabat alia locatio. num. 18.

De nullitatibus aliarum locationũ, quod procedant etiã in locatione rerũ Eccleſiæ. n. 23.

De operibus, quæ & quomodo locari poſſint. Cap. 15.

AN poſſint locari in perpetuum. n. 2.

De operibus infantium, & decrepitorum. num. 5.

De factis, quæ locari poſſint, vel non. nu. 8.

De eis ad quæ quis tenetur obligatione legali. num. 12.

De teſtium depoſitione. num. 13.

De reperiendis rebus perditis. num. 15.

De operibus in defendendo aliquem à latronibus. num. 21.

Operæ Clericorum in Eccleſijs, an locari poſſint. num. 29.

De ſacris, & eis annexis. num. 32.

De prauis operibus. uum. 51.

De eis, quæ propter excellentiam locationis nomen dedignantur. num. 67.

Quomodo contrahatur locatio, & de eius iuſtitia, & validitate.

PARS QVARTA.

Quomodo contrahatur locatio. C. 16.

AN locatio contrahatur ſolo conſenſu. num. 1.

Res, & merces quomodo ſint neceſſariæ in locatione. num. 11.

Quomodo, & in quibus conſentire debeant

Digitized by Google

contrahentes. numer. 12.
An poſſit recedi à contractu collato in voluntatem alterius. num. 24.
An locatio poſſit contrahi inter abſentes, & quomodo. num. 37.
An Nuncius debeat eſſe ſpecialiter deſtinatus. num. 47.
An Locatio requirat ſcripturam, & quid in emphyteuſi. num. 50.
Quando, & ex quibus arguatur partes voluiſſe contrahere in ſcriptis, ita vt ſine ſcriptura contractus non ſit perfectus. num. 53.

De modo conueniendi de re, & mercede in contractu locationis, & conductionis. Cap. 17.

Merces debet eſſe certa, ſed ſufficit certum eſſe vſque ad talem ſummam licet remiſſum augumentum arbitrio alterius, vel caſui. num. 2.
Quid ſi nulla facta mẽtio rei, vel mercedis. 4.
Quid ſi adſit conſuetudo locandi pro tanta ſumma. num. 6.
Si diuerſimode ſeruatum, quæ conſuetudo attendi debeat. num. 31.
Quid ſi facta mentio rei vel mercedis, ſed non expreſſa qualitas vel quantitas. num. 32.
Quid ſi dictum pro mercede iuſta. num. 41.
Quid ſi reſeruata declaratio ipſis partibus. num. 47.
Quid ſi reſeruata declaratio, ſed non expreſſa perſona declarare debens. num. 50.
Quid ſi reſeruata declaratio à perſona eligenda. num. 51.
Quid ſi reſeruata declaratio à duobus eligendis vno pro parte. num. 52.
Quid ſi reſeruata declaratio facienda à certa perſona, tunc nominata. num. 55.
Si dictum pro penſione declaranda arbitrio boni viri. num. 61.
Si pro penſione aliunde certificanda vti ſi pro penſione pro qua alias facta locatio. numer. 63.
In caſibus in quibus non valet locatio adhuc debetur merces, ſi res tradita vbi, & quanta, & qua actione. num. 64.

De iuſtitia, & iniuſtitia mercedis, & de læſione quando, & quomodo conſideretur in contractu locationis. Cap. 18.

Merces quando dicatur iuſta in contractu locationis. num. 1.
An attendatur iniuſtitia mercedis, & læſio in contractu locationis, & quanta. numer. 2.
Quid in locatione operarum. num. 6.
An in emphyteuſi attendatur læſio vltra dimidiam. num. 14
Quanta læſio ſufficiat ad petendam reſciſſionem, & quanta ad inducendam nullitatem contractus. num. 18.
Deceptio intra dimidiam, an ſit licita, & in quo foro, & contra quos. num. 33.
Remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. *an intentari poſſit etiam ab emptore, ſeu conductore ſicut à venditore. num.* 36.
Computatio quomodo facienda ſit ad conuincendam læſionem emptoris, ſeu conductoris vltra dimidiam. num. 39.
Læſio, an, & quomodo conſiderari poſſit vbi locati ſunt redditus incerti, & futuri euentus. num. 54.
Et, an, & quanta conſideretur in locatione ſub haſta. num. 63.
Si locatio non ſit facta ab ipſo domino quanta læſio ſufficiat. num. 69.
Minori, quæ læſio ſufficiat ad petendam reſtitutionem in integrum aduerſus locationem. num. 72.
Reſciſſio propter læſionem, an habeat locum ſtante ſtipulatione in locatione. nu. 73.
Et, an ſtante iuramento. num. 75.
Et, an ſtante decreto iudicis. num. 85.
Et, an ſtante ſcientia valoris rei. num. 88.
Et, an ſtante renunciatione læſionis, & donatione. num. 96.
Remedium l. 2. C. de reſc. vend. *an poſſit intentari locatione finita. num.* 101.
An poſſit per ſtatutum, vel conſuetudinem induci, vt d. l. 2. *locum non habeat. numer.* 104.

De probatione læſionis in locatione. Cap. 19.

AN præſumatur, & quomodo probetur læſio in contractu locationis. nu. 1.
De probatione per coniecturas. num. 6.
De probatione per alias locationes, an ſufficiat. num. 12.
De probatione iuſtæ mercedis à valore rei. n. 29.
De libro factoris, vel alterius in quo notantur redditus, an probet. num. 45.
De Peritis, an probent valorem, & quantitatem fructuum. num. 66.
De teſtibus, an probent quantitatem, & valorem fructuum. num. 76.
Quid ſi diſcordent in quantitate. num. 118.
Valor, an probandus ſit de tempore praciſo contractus. num. 146.
An ſufficiat probatio de illo tempore praciſo tantum. num. 173.
De argumento quantitatis redditum ſumpto à redditu terrarum vicinarum. nu. 187.
Probatio facienda omnium rerum locatarum ſimul, & omnium annorum. nu. 192.

Quando teneatur quis locare, vel locando aliquem præferre, & locatione pluribus facta quis præferatur.

PARS QVINTA.

An teneatur quis inuitus locare, vel locando aliquem præferre. Cap. 20.

AN ſit contra ius, quod quis compellatur locare. num. 2.
Cauſa ſtudij compellitur quis locare. nu. 14.
Item pauperibus, & miſerabilibus. nu. 17.
Aduocatus compellitur locare operas ſuas. num. 20.
Item patrocinari gratis pauperibus, nu. 24.
Prælatio in conductione regulariter non competit primo conductori. num. 39.
Quid ſtante pacto, vel ſtatuto, vel conſuetudine. num. 44.
De priuilegio inquilinatus, & anni Sancti in Vrbe competente. num. 63.
Quid in Scholaribus pauperibus, & Eccleſia. num. 109.
Quid in prædijs fiſcalibus, & in conductoribus gabbellarum. num. 112.
Quid in conductoribus bonorum Eccleſiæ. numer. 117.
An prælatio concedenda ſit in ruſticis. n. 120.
Quid in locatione ad tempus longum. numer. 124.
Prælatio competit Cõmunitati, ſi Princeps velit alicui locare Ciuitatem, vel Terram. num. 125.

De Locatione duobus facta quis præferatur. Cap. 21.

AN præferatur ille, qui conduxit à domino, vel is qui conduxit ab Adminiſtratore, ſeu Procuratore. num. 3.
Duabus locationibus eadem die factis, quæ præferatur. num. 5.
An præferatur, qui in apprehenſione præuenit. num. 8.
Quid ſi vnus habet anterioritatem, alius verò poſſeſſionem. num. 10.
Quid ſi ſecundus conductor, cui res tradita fuerit poſtea ab ea ceciderit. num. 20.
Quid ſi primus conductor haberet hypothecam. num. 21.
An præferatur ſecundus conductor, ſi eidem non tradita ſit res actualiter, ſed ſolum per clauſulam conſtituti, & quid ſi addatur precarium. num. 25.
Quid ſi appareat de contraria voluntate contrahentium accomodandi dd. clauſulas naturæ contractus. num. 31.
An clauſula Conſtituti in locatione det facultatem capiendi rem propria auctoritate, & an eius vigore poſſit peti aſſociatio. numer. 34.
An aliqua competat actio primo conductori con-

contra ſecundum; qui habuerit ſcientiam rem eſſe locatam alteri. num. 38.
Quid ſi primus, vel etiam ſecundus habeans aliquod priuilegium. num. 39.
An prætendens prælationem poſſit intentare iudicium de migrando. num. 40.

De probatione locationis, & eius intellectu, ſeu interpretatione.

PARS SEXTA.

De probatione locationis. Cap. 22.

Probatur per teſtes, & quomodo concludere debeant. num. 1.
De tractatu præcedente contractum, an probet, & quando ſit. num. 3.
De minuta, an probet contractum, & quando ſit. num. 12.
De ſolutione mercedis, quando probet locationem, & quomodo. num. 25.
De verbis, quæ probent locationis contractum, & quando, & in ſpecie latè de promiſſione locandi. num. 72.
An ſufficiat probare conſenſum abſque probatione rei, & mercedis. num. 120.
Quid ſi teſtes diſcordent in quantitate mercedis. num. 123.
De Epiſtola, an, & quando probet locationem. num. 126.

Locatio quomodo intelligatur, ſeu interprætetur, ſeu de dubijs, quæ oriri poſſunt circa contractum locationis quomodo intelligi, ſeu interpretari debeant. Cap. 23.

Expreſſio finium rei locatæ, an operetur comprehendi, quæ ſunt intra illos, quamuis ad locantem non pertineant. nu. 1.
Et, an reſtringat ad comprehenſa inter illos tantum. num. 10.
Et quid de nomine, ſeu loci expreſſione. numer. 11.
Quæ ſint verba generalia vniuerſitatem bonorum continentia, & quæ non. nu. 16.
Bona quomodo cenſeantur vnita ex deſtinatione patrisfamilias num. 26. & ſeqq. *vbi in ſpecie in domibus*, & num. 63. & ſeqq. *vbi in Prædijs ruſticis.*
Mobilia, & ſtatuæ quomodo veniant in locatione domus. num. 47.
Mobilia, & Inſtrumenta fundi quomodo veniant in locatione fundi. num. 76.
Equo locato, an, & quando debeatur ſella. numer. 84.
Iura quando, & quæ veniant in locatione bonorum. num. 88.
Clauſula cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis, quid operetur. num. 98.
Dubia circa mercedem, quomodo intelligenda. num. 105.
Quando intelligatur vna, vel reiterabilis ſolutio conuenta. num. 106.
Si ſtatuta merces tantum pro beſtia, de qua intelligendum. num. 109.
Mercede ſtatuta pro deportatione ad rationem milliariorum, quomodo intelligatur. numer. 110.
Conducta naui, & non bene onuſta, an debeatur tota merces. num. 113.
Nummis in genere expreſſis pro mercede intelligitur de minoribus. num. 115.
Tempore locationis non expreſſo, vel dubio, quomodo interpretetur. num. 119.
Principium locationis, quando intelligatur. num. 124.
Pacta in locatione attendenda, & quæ. numer. 129.
Et quomodo interpretanda generaliter. numer. 132.
Interpretatio ſumenda contra locatorem, & quando ſecus. num. 136.

Digitized by Google

Locatio quando dicatur ad corpus, vel ad menſuram, & quid inde reſultet, & quando, ac quomodo facienda menſura. Cap. 24.

AN & quomodo arguatur, quod locatio ſit ad corpus, vel ad menſuram, nu. 1.
Quid importet, quod locatio ſit potius ad menſuram quam ad corpus, vel econtra. n. 24.
An, ſi quid reperiatur vltra menſuram expreſſam, augenda ſit merces. nu. 39.
Si tempus menſurationis faciendæ fuit præfixum, an ea peti poſſit vltra illud. n. 48.
Si tempus non fuit præfixum, quando peti poſſit, n. 67.
Quomodo facienda ſit menſuratio, vbi de electione Peritorum, & quomodo ipſi procedere, & referre debeant, n. 77.
Quid ſit menſurandum, an via in prædio locato exiſtens, ripa, aggeres, & ſimilia, n. 88.

Locatio an, & quando dicatur vna vel plures, & de correſpectiuitate plurium Locationum. Cap. 25.

AN locatio ſit vnica, vel plures, eſt magna diſputatio, & quid inde reſultet relatiuè. nu. 1.
Si locatæ ſunt plures res ſimul an, & quomodo dignoſcatur locationem eſſe vnicam, vel plures. n. 2.
An vbi in dicto caſu locationes ſunt plures, ſint plures verè, & propriè, vel potius impropriè, & an contractus ſit indiuiduus. n. 29.
An, & quando locatio facta pro pluribus annis ſit vna, vel plures. nu. 41.
Idem de locatione facta pluribus perſonis. n. 46
Plures contractus correſpectiui, & quomodo reputentur vnus, n. 47.
Correſpectiuitas an præſumatur, & quomodo probetur, n. 58.
In eodem Inſtrumento an, & quomodo ſint contractus ſeparati. nu. 64.

De obligatione inſolidum & iure accreſcendi in locatione. Cap. 26.

LOcatio poteſt fieri pluribus in ſolidum, & an ita præſumatur facta, vel, vt probetur ita facta, requirantur verba expreſſa. num. 1. & ſeq.
Quæ vtilitas inde reſultet, quod locatio dignoſcatur facta pluribus in ſolidum. n. 8.
An arguatur facta in ſolidum, vel non ex quo res locata eſt indiuidua, vel diuidua. n. 10.
Diuiduum quid, & quomodo dicatur, probetur, vel præſumatur. n. 11.
An ex eo quod Conductores ſint ſocij reſultet obligatio in ſolidum. n. 28.
An & quibus verbis dignoſcatur obligatio in ſolidum, vel pro rata, nu. 33.
Ius accreſcendi an detur in contractu locationis, n. 44.
In contractibus quando non detur ius accreſcẽdi, num. 47.
Poſt emolumentum quæſitum, an & quando detur ius accreſcendi. nu. 58.
Ius accreſcendi datur ex voluntate partium, & ex quibus deprehendatur talis voluntas num. 63.

De effectibus locationis, & obligationibus, ac facultatibus locatoris, & conductoris.

PARS SEPTIMA.

De effectibus Locationis. Cap. 27.

AN transferat dominium rei, vbi & quid de ſublocatione à n. 1.
An dominium fructuum relatiuè. n. 27.
An transferat poſſeſſionem, vbi & quomodo ammittat dominus poſſeſſionem rei locatæ, num. 28.
An probet dominium nu. 72.
An probet poſſeſſionem. nu. 89.

An probet perceptionem fructuum; & eorum valorem, vbi & de valore beneficij. num. 107.

An probet valorem rei. n. 120.

An Conductor gaudeat priuilegio, & exemptione Locatoris. n. 127.

An Conductor ſit præferendus in emptione & venditione rei. n. 144.

An dominus habeat prælationem in venditione fructuum relatiuè. n. 152.

An tribuat prælationem Conductori in noua Locatione relatiuè. n. 152.

An importet aditionem hæreditatis. n. 133.

An minuat fidem Conductori deponenti pro locatore, vel econtra. n. 174.

An ſpectante iurepatronatus ad Parochianos Conductor domus in Parochia exiſtens, præſentare debeat. n. 195.

De obligationibus Locatoris erga Conductorem. Cap. 28.

Tenetur Locator rem locatam tradere, & an poſſit tradere aliam ſimilem, vel ſoluere intereſſe. num. 1.

Tenetur etiam præſtare patientiam, & curare Conductorem vti poſſe re. num. 11.

An conductori competat reintegratio. nu. 14.

Manutentio, an, & quando competat conductori. num. 22.

Si conductor impediatur vti ad quæ teneatur locator. num. 25.

Principis iuſſus, an reputetur caſus fortuitus, & an ei reſiſti debeat. num. 45.

Quando dicatur conductor impeditus vti, numer. 60.

De conductore, quid facere poſſit, & debeat in re locata, & an, & quando teneatur de eiuſdem rei periculo, & deterioratione. Cap. 29.

Tenetur reficere conductor damna rei illata, & quæ actiones competant Locatori aduerſus conductorem damnificantem rem. num. 10.

Tenetur conductor rem cuſtodire. num. 11.

An teneatur expendere pro conſeruatione rei. numer. 12.

An teneatur denunciare Domino pericula. numer. 19.

An cenſeatur denunciaſſe, ita vt præſumatur ſcientia domini ex quo ſciuit conductor. num. 32.

De qua culpa teneatur conductor. num. 41.

Quando, & in qua culpa dicatur conductor. num. 53.

In cultura, & fructibus, an damnum reficere teneatur conductor. num. 68.

In vltimo anno, quid facere poſſit, vel non conductor. num. 76.

Vſum, & formam rei alterare nequit conductor. num. 88.

De incendio, an, & quando conductor de eo teneatur. Cap. 30.

A*N incendium præſumatur culpa leui conductoris inhabitantis, & an conductor teneatur reficere damna ex incendio prouenientia. num.* 1.

De modis quibus incendium euenire poteſt, & ſi eueniat culpa inhabitantium, an culpa præſumatur leuis. num. 9.

An conductor teneatur de incendio, ſi locator probet illud eueniſſe eius culpa, & quomodo hæc ſit probanda. num. 16.

An teneatur Dominus, ſi probetur eueniſſe culpa famuli, vel alterius de familia, & eiuſdem Domini. num. 20.

An teneatur Paterfam. ſi retinuit in domo homines diuerſæ ætatis. num. 27.

Quid ſi conductor inducat perſonas, quæ alterent vſum, vel adſint plures ab vno non inducti, & non appareat quis cauſam dederit incendio, an ſtandum ſit coniecturis, & indicijs. num. 29.

Quomodo probetur à qua parte cauſatum eſt incendium. num. 31.

An conductor opponere poſſit indicia contraria, & diligentiam. num. 23.

An ſit in culpa retinens ignem, vel res faciliores ad comburendum, ſtante præſertim pacto non retinendi. num. 53.

Quid

Digitized by Google

Quid ſi conductor incendat caudam canis, qui aufugiens cauſet incendium, quid ſi vi ventorum cauſatum ſit. num. 61.

De operis locati vitio; & periculo & cuius damno cedat. Cap. 31.

Operis periculum in qua locatione cedat damno conductoris. num. 2.
Quod periculum cedat damno, & quod non. num. 7.
Quæ peritia requiratur in conductore operis. numer. 11.
Opus quando dicatur vitioſum. num. 13.
Quam diligentiam teneatur adhibere conductor operis. num. 15.
De conuentione, quod opus locatum approbari debeat, quid operetur circa eius periculum. num. 19.
Quæ actio competat ſi opus ſit vitioſum. numer. 24.
De ſtatuto, quod recipiens opus non poſſit reclamare poſt certum tempus. num. 27.
De vitio operis quis teneatur ſi plures ſint magiſtri. num. 28.
De furto materiæ datæ artifici, ſeu veſtium datarum ad poliendum. num. 30.

De ſublocatione, & aſſumptione in ſocium conductionis. Cap. 32.

An, & quando poſſit fieri ſublocatio. num. 1.
De aſſumptione in ſocium quid ſit, quando cenſeatur facta. num. 20.
Sublocari, an poſſit pars rei tantum, & in partes. num. 31.
Sublocare, & ſocium aſſumere, an poſſit conductor inſcio locatore. num. 36.
Statutum loquens de conductore, an procedat in ſubconductore, & in locatore. num. 40.
Subconductor, an, & quomodo poſſit conueniri à primo locatore, & de bonis inuectis quando ſint ei hypotecata. num. 44.
Conductor, an, & quando per ſublocationem remaneat liberatus. num. 60.
Emphyteuſi ad lineam conceſſa, ſi emphyteuta vendat, cuius linea attendi debeat. nu. 64.

De fructibus rei locatæ, ac de expenſis, & melioramentis in ea faciendis.

PARS OCTAVA.

De fructibus rei locatæ. Cap. 33.

De eorum dominio quando acquiratur conductori. num. 2.
An poſtquam percepti ſunt à conductore remaneant obligati creditoribus locatoris. numer. 15.
Quæ actio competat conductori ſi locator impediat eorum perceptionem. num. 19.
De hypotheca locatoris in eis poſtquam illos conductor percepit. num. 33.
De prælatione competente locatori in hypotheca, & aduerſus quos. num. 46.
De prælatione eidem competente in eorum emptione. n. 68.

De impenſis, & melioramentis in re locata faciendis. Cap. 34.

Quid, & quotuplices ſint impenſæ. PRINCIPIVM CAP.

Impenſæ quid, & quotuplices ſint. nu. 1.
Impenſæ neceſſariæ quæ ſint. n. 3.
Vtiles quæ ſint. n. 14.
Voluptuariæ quæ ſint. nu. 34.
Fructuum colligendorũ cauſa quæ ſint. n. 49.

Quas impenſas, & melioramenta teneatur facere locator, & quas conductor. §. I.

Impenſæ neceſſariæ faciendæ à locatore n. 1. & ſeqq. vbi & plura exempla.

Colle-

Digitized by Google

Collectæ, an ſoluendæ à locatore, vel conductore. num. 29.
Tributa, & alia realia onera à quo ſoluenda. num. 34.
Decimæ à quo ſoluendæ. num. 40.
Gabella, ſeu Portorium Animalis locati à quo ſoluenda. num. 42.
Impenſæ fructuum colligendorum cauſa à quo faciendæ. num. 46.
De foſſatis. num. 47.

De Pactis circa melioramenta in re locata. §. II.

Pacta circa melioramenta ſeruanda. n. 1. Intelligenda ſtricte. num. 2. & ſeqq. vbi in ſpecie quomodo.
In emphyteuſi quomodo intelligenda ſint, & quid operentur pacta, quod emphyteuta debeat meliorare. num. 12.

Quas impenſas conductor repetere poſſit, & quomodo, ac quando. §. III.

Impenſæ neceſſariæ, & vtiles per conductorem factæ repetuntur à Domino, nu. 1.
Quid ſi locatio finiatur culpa conductoris, & quid de emphyteuta. num. 2.
Quid ſi impenſæ ſint paruæ. num. 10.
Quid de melioramentis factis à conductore ſine impenſa, vel ab alio conductoris intuitu. num. 14.
Quid de factis ab eo, qui conduxit ab vſufructuario. num. 20.
Quid ſi locator fecerit impenſas adeo exceſſiuas vt locator eas ſoluere non poſſit. nu. 31.
Quid ſi dominus denunciaſſet conductori ne impenſas faceret, & adhuc eas feciſſet. numer. 40.
Quid in melioramentis factis plantando. numer. 42.
De actione competente conductori pro conſecutione impenſarum. num. 45.
De exceptione retentionis, an competat, & quando opponi poſſit. num. 48.
Conductor qui meliorauit, an poſſit ſoluere creditoribus domini hypothecarijs eorum creditum, & rem retinere, vel teneantur expenſas recipere. num. 60.
Melioramenta voluptuaria, an, & quomodo repetantur. num. 63.
Melioramentorum abraſio quando permittatur. num. 64.
Impenſæ fructuum percipiendorum cauſa, an repetantur. num. 73.
Melioramenta facta à conductore, an ſint purum creditum, vel ſtabile. num. 76.
Impenſæ factæ à conductore quando repetantur. num. 80.

De probatione, & liquidatione impenſarum. §. IV.

Melioramenta probanda, & quod ſint vtilia, & à conductore facta. nu. 1.
Probanda in genere, & in ſpecie, & quando. num. 9.
De præfixione termini ad liquidandum. n. 11.
Probandum, quid impenſum, & quid melioratum, & quando ſecus. num. 17.
Quæ probatio requiratur. num. 33.
De probatione per teſtes. num. 39.
De coniecturis. num. 47.
De iuramento, & libro meliorantis. num. 50.

De peritorum electione, ac eorum relatione quomodo facienda, & quam probationem faciant. §. V.

Electioni Peritorum quando locus ſit, & quantum eis deferatur. num. 1.
Electio eſt neceſſaria, & quomodo fiat. nu. 4.
Quanti eſſe debeant periti. num. 17.
Quales eſſe debeant. nu. 30.
Iurare, an, & quomodo debeant Periti. n. 32. & 50. & 66.
Quomodo producere debeant in actu æſtimationis. n. 35.
Quomodo in relatione facienda. n. 45.
Relationi ſtandum eſt. n. 62.
An & quando liceat ab ea appellare. n. 63.
Diſcordantibus primis, eligendus tertius. n. 70.
Tertio Perito ſtandum eſt. n. 75.
Quid ſi tertius ab õnibus alijs diſcordet. n. 83.

De

De mercede locationis, & eius ſolutione.

PARS NONA.

De mercede in locatione conuenta quis eam ſoluere teneatur, & de non conuenta quando debeatur. Cap. 35.

IN habitanſ domum ab alio conductã quando poſſit à domino conueniri vt ſoluat ſibi mercedem, & pro qua rata, vbi & de duobus ſimul conducentibus. num. 4.
Si duo ſimul conducant, & vnus ſolus habitet, an teneatur ad totam mercedem. nu. 35.
Socius habitans domum cõmunem, an teneatur ſoluere conſocio mercedem pro parte ſua. num. 37.
Ingrediens domum alienam, & eam habitans an, & quando teneatur mercedem ſoluere vbi, & quantam. num. 48.
Salarium non conuentum, an, & quando debeatur. num. 59.
De Vicario Epiſcopi, an debeatur ei ſalarium non conuentum. num. 82.
De Procuratore, an debeatur ei ſalarium non conuentũm. num. 90.
Coniecturæ voluntatis attenduntur ad dignoſcendum, an debeatur merces non conuenta, vel non, & quæ ſint. num. 108.
Sunt aliquæ operæ, quæ mercedem non requirunt, & quæ ſint. num. 172.
Conductor mercedem non ſoluens, an, & quando dicatur moleſtare. num. 178.

Cui rectè ſoluatur merces. Cap. 36.

AN rectè ſoluatur habenti tantum mandatum ad locandum. num. 3.
An Procuratori ad litem pro ipſius mercedis conſecutione peragendam. num. 11.
An, & quando malè ſoluatur Procuratori falſo, vel mandatum non habenti. num. 18.
An, & quando rectè ſoluatur non Domino, qui locauit. num. 44.
An ij, quibus rectè ſoluitur poſſint etiam facere confeſſionem de recepto. num. 46.
Quantum dui et facultas exigendi in eis, qui nomine alieno exigunt. num. 49.
Quantum in eo, qui nomine proprio locauit, ſi detegatur non Dominus, aut Dominium, aliudue ius transferat, vel amittat, & latè de vltimo termino ad quem pertinçat. numer. 50.

De tempore ſolutionis mercedis. Cap. 37.

QVando de iure ſit facienda ſolutio mercedis. num. 1.
Quid ſtante pacto, vel conſuetudine. num. 4. & num. 18.
Suppoſito, quod ſolutio ſit facienda in fine locationis, quid ſi locatio ſit ad plures annos. num. 15.
Quid ſi agatur de locatione operarum. nu. 24.
An agi poſſit ad mercedem ante finem locationis ad effectum illam aſſecurandi. nu. 34.
Quid in colono partiario, vel conductore deſerente habitationem, vel culturam, vel ſublocante. num. 35. & ſeqq. vbi, & quid ſi conductor exegerit à ſuo ſubconductore.
An conductor poſſit ſponte anticipate velle ſoluere. num. 38.
Quid ſi ſolutione anticipatè facta mutetur Dominus. num. 50.
An, & quando conductor, qui debet ſoluere mercedem in fructibus, ſi ſit moroſus teneatur ad intereſſe quanti plurimi. nu. 62.
An, & quando teneatur ad intereſſe quanti plurimi in frumento vltra trienniũ. n. 68.
Mora quomodo incurratur, & quomodo excuſetur. num. 80.

De loco in quo ſolui debeat merces locationis. Cap. 38.

AN ſi conuentum ſit de loco ſolutionis conductor poſſit compelli, vel volens vi-

valeat alibi ſoluere, & an attendatur deſtinatio tacita. num. 13.

Quid ſi ceſſet deſtinatio expreſſa, & tacita, & quid ſi agatur de re ſtabili, vel de mercede operarum, aut de penſione Eccleſiaſtica. n. 7.

An, & quando conductor teneatur deferre mercedem ad domum locatoris. num. 14.

An conductor obligatus deferre teneatur deferre expenſis proprijs, & ſoluere vecturas atque gabellas, & quid de Colono Partiario. num. 27.

An teneatur proprio periculo, & an liberetur, ſi pereant fructus fundi locati, quos deferre debebat, & quid ſi fuerit in mora. n. 30.

Mora quomodo excuſetur ex quo non ſit deſtinatus locus, vel ibi non adſit qui recipiat. numer. 34.

An conductor poſſit conueniri in loco, in quo fuit deſtinata ſolutio. num. 48.

De actione locati competente pro mercede, quomodo in ea procedatur, & an detur appellatio. Cap. 39.

QVid ſit actio locati. num. 1.

An, & quando executiue procedi poſſit pro mercedibus. num. 6.

An detur appellatio, vbi obtentum fuit in dicta actione. n. 7.

De dilatione, ſeu termino ad ſoluendum, an detur Conductori condemnato, & quantus ſit. n. 9.

In cauſis mercedis operarum, ſeu ſalarij quomodo procedatur tam de iure communi, quā ex diſpoſitione ſtatuti, & ſtylo Vrbis. n. 29.

Signatura in dictis cauſis quomodo reſcribere ſoleat. numer. 35.

De rebus inuectis & illatis in prędium conductum, quæ actio, aliudue remedium aduerſus eas Locatori competat. Cap. 40.

HYpotheca inducitur in inuectis, & quomodo. nu. 1.

Ad quæ proſit iſta hypotheca, vbi an pro alijs creditis. num. 4.

Inuecta quæ, & quæ illata dicantur. n. 11.

Inducitur in illatis in Vrbanum etiam domino ignorante illationem. n. 11.

In ruſtico an ſufficiat ſcientia illationis, vel requiratur pactum, vt inducatur. n. 12.

Stante dicta hypotheca competit Seruiana, & Saluianum, tam locatori prædij ruſtici, quàm Vrbani. n. 19.

Seruiana actio in quibus differat à Saluiano interdicto. n. 32.

Poſſunt intentari ſimul, & quomodo intententur. n. 33.

Via executiua an, & quomodo competat aduerſus bona inuecta, & illata in prædium conductum, vbi, & quando dicatur locator ea poſſidere, & de incluſione eorum, & facultate capiendi propria auctoritate, & aſſociatione. n. 35.

Hæc hypotheca inducitur etiam in bonis Coloni partiarij. n. 60.

Et in bonis Conductoris ſoluenti in fructibus. n. 61.

In bonis famuli. n. 62.

In alienis an, & quando inducatur. nu. 87.

In veſtibus & alijs mobilibus neceſſarijs. numer. 103.

In inſtrumentis & chirographis. n. 108.

Quid in pecunia. n. 109.

Quid in bobus, & inſtrumentis Agriculturæ. nu. 110.

Quid mercibus. nu. 118.

An hæc hypotheca habeat prælationem. n. 128. & ſeq.

An duret rebus, vel mercibus diſtractis. numer. 133.

Quid rebus per conductorem aſportatis. numer. 142.

An inducatur hypotheca in illatis in porticum, ſeu ſtabulum, &c. n. 147.

Quid de illatis in Molendinum, & in furnum, n. 149.

Quid de illatis in Nauim, vel Vehiculum. num. 151.

An ceſſet hæc hypotheca, ſi conuentum de aliqua alia expreſſa. num. 156.

Quid ſi datus fideiuſſor. num. 159.

Cedi, an valeat hypotheca iſta. num. 165.

De hypotheca, & prælatione, an, & quando competat Locatori operarum aduerſus alios creditores. Cap. 41.

HYpotheca tacita non inducitur niſi ſit in lege cautum. num. 3.

Sufficit tamen eſſe expreſsè inductam in vno caſu, vt ex identitate rationis procedat in alijs, num. 4.

Quando operæ inſeruierunt pro rei conſeruatione, ſeu acquiſitione pro mercede competit hypotheca in ea cum prælatione. nu. 8.

In quibus operibus hoc procedat, & ſignanter, quid in Tutoribus, & Curatoribus. n. 13.

Quibus præferatur dicta hypotheca, vel non. num. 16.

An pro mercedibus ex cauſa ſtudij competat hypotheca cum prælatione conceſſa doti, numer. 31.

An pro credito ex cauſa alimentorum competat hypotheca, quæ ſuffragetur etiam famulis. num. 38.

Pauperes quam prælationem habeant in concurſibus. num. 42.

Miles pro credito ſui ſtipendij præfertur, in ſtipendio promiſſo Duci pro ſe, & militibus, omnibus creditoribus eiuſdem Ducis. num. 45.

De Retentione, an, & quando competat creditori mercedis. Cap. 42.

REtentio regulariter, ſed prohibita, ſed competit, vbi eſt hypotheca, & pro debito contracto in vtilitatem rei, num. 1.

Scriptori competit retentio libri, & Notario retentio proceſſus. num. 8.

Procuratori, & Aduocato, an competat retentio ſcripturarum litis. num. 10.

Famulus quando poſſit retinere rem Domini, vel ſubtrahere. num. 14.

Pecuniæ retentio facilius datur, quia eſt ſpecies compenſationis, & quid differat ab ea. numer. 24.

Pro credito ſine hypotheca, an, & quando detur retentio. num. 32.

Retineri poteſt res maioris valoris, quàm ſit creditum, & quando ſecus. num. 34.

Allegatur retentio pro credito etiam poſt eiuſdem crediti præſcriptionem. num. 4.

Allegatur etiam poſt ſententiam, & allegata ante an, & quando impediat eam præferri. num. 44.

De manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi mercedes. Cap. 43.

MAnutentio, an detur in exactione mercedis operarum prout in exactione mercedis locationis rerum. num. 1.

An, & quando detur, ſi pretendatur locationem expiraſſe. num. 9.

Exceptio nullitatis, & iudicium ſuper ea, an impediat manutentionem, & quid ſi Iudex nullitatis inhibeat. num. 23.

Quæ exceptiones admittantur in hoc iudicio. num. 25.

Si penſio ſit amouibilis ad nutum, an detur manutentio. num. 26.

Quaſi poſſeſſio exigendi probanda eſt, & quomodo. num. 29.

Quaſi poſſeſſio quæſita contra vnum, an ſuffragetur contra eius heredes, alioſque ſucceſſores. num. 42.

De exceptione non adimplementi, an, & quando competat conductori aduerſus locatorem agentem pro mercede. Cap. 44.

EXceptio non adimplementi competit aduerſus Locatorem. num. 1.

Etiamſi agat via executiua. num. 3.

Conductor excipiens de non adimplemento, an, & quando teneatur illud probare. n. 11.

Defectus adimplementi in minimo, an releuet. num. 17.

Quid ſi non adimpletum in tempore. nu. 15.

Quid ſi dicatur conductorem non fuiſſe damnum paſſum, & hoc, an probandum. numer. 18.

Quid ſi locator velit reficere damnum. n. 20.

Quid ſi alleget impedimentum. num. 21.

In iudicio manutentionis, an opponi poſſit hæc ex-

exceptio. numer. 25.
Non adimplementum remittitur, & per quos actus remiſſum cenſeatur. nu. 36.
Remiſſio facta à conductore non nocet eius fideiuſſori, & quando ſecus. num. 42.
Adimplere quis prius debeat. num. 47.

De remiſſione mercedis, & eius augumento, & præſcriptione.

PARS DECIMA.

De remiſſione, & reductione mercedis in quo contractu debeatur. Cap. 45.

Remiſſio mercedis debetur conductori non percipienti fructus, & quæ ſit ratio. num. 1.
Quid ſi adſit ſtipulatio, & eius vigore petatur merces. num. 8.
Quid ſi conductor ſit obligatus in forma Cam. num. 11.
Exceptio remiſſionis mercedis quando dicatur probata in continenti. num. 19.
Remiſſio mercedis, an facienda ſit in locatione ad longum tempus. num. 24.
Quid in emphyteuſi. num. 31.
De reductione mercedis facienda si sit exceſſiua. num. 49.
An d. reductio facienda sit in emphyteusi. numer. 53.
In contractu innominato, an facienda sit remiſſio mercedis. num. 55.
Quid in Colonia partiaria. num. 57.
Quid in venditione fructuum, quæ vulgò dicitur in herba. *num. 61.*
Quando dicatur perfecta venditio fructuum. num. 65.
Quid in venditione ſpei. num. 73.
Quid in permutatione. num. 82.
Quid in locatione facta emptori. num. 83.
Quid in locatione cum pacto francandi. n. 84.
An ſubconductori ſit facienda remiſſio. n. 86.

De caſibus in quibus facienda ſit remiſſio. Cap. 46.

Remiſſio facienda in caſu belli. nu. 3.
In caſu peſtis. num. 6.
Etiam conductori Gabellarum. num. 10.
Fit tamen in dictis caſibus quando conductor eſt damnum paſſus, & non alias. nu. 12.
Propter iuſtum timorem. num. 23.
Propter factum Principis vſum rei locatæ impediens. num. 29.
Quid si conductor fuerit impeditus uti ad vſum deſtinatum, ſed potuerit uti ad alium num. 34.
Quis dicatur vſus deſtinatus, & quomodo dignoſcatur. num. 39.
Propter ſterilitatem quando fiat remiſſio. n. 48.
Quando propter inundationem. num. 54.
Quando propter ſiccitatem. num. 57.
Quando propter ſturnos, & locuſtas. nu. 59.
Quid si vinum coacuerit. num. 63.
Quid si vinea ſit nimis noua, vel nimis antiqua. num. 65.
Quid de herbis, & ſpinis impedientibus ſegetes. num. 69.
Quæ labes requiratur, vt fiat remiſſio. nu. 72.
Si conductor non ſeminauit, an inde excludatur à petitione remiſſionis propter caſus fortuitos. num. 78.
Si sit in culpa. num. 82.
Si de tempore locationis vigebat cauſa propter quam petitur remiſſio. num. 87.
Nec propter caſus valde ſolitos. num. 89.
Si ignorauit qualitatem rei. num. 94.
Si conductor non denunciauit Domino caſum. num. 101.
Si damnum euenit in fructibus recollectis. numer. 106.
Si fructus percepti ſint, ſed malæ qualitatis. num. 120.
Si conductor paſſus eſt damnum in rebus proprijs. num. 122.

Si adſit conſuetudo, num. 123.
Si damnum eueniat in rei ſubſtantia, n. 24.

Quod damnum requiratur ad hoc vt facienda ſit remiſſio mercedis, & de eius probatione. Cap. 47.

AN requiratur læſio in medietate mercedis, vel fructuum percipi ſolitorum, num. 1.
An deduci debeant expenſæ, & quæ. nu. 10.
Attendi, an debeat valor fructuum, & eorum qualitas. num. 13.
Quid ſi reſpereat in ſubſtantia, & quando dicatur ita periiſſe. num. 18.
Quid ſi damnum proueniat facto locatoris, vel tertij. num. 26.
Quid in prædijs Vrbanis. num. 34.
Quid ſi adſit pactum de facienda remiſſione, & latè de eo. num. 36.
Damnum probandum, & quomodo. num. 64. & ſeqq. vbi quid ſi fuerint plures res locatæ, quid ſi adſint diuerſi fructus, & de ipſis fructibus facienda ſolutio, & quid ſi locatio ſit ad plures annos, an fiat compenſatio.

De quantitate, ac tempore remiſſionis faciendæ, & de actione, alijſque remedijs ad eam conſequendam. Cap. 48.

QVomodo ſit facienda remiſſio. nu. 1.
An pro rata temporis quo conductor fuit impeditus, vel pro rata penſionis quam ſoluit. num. 3.
Si requiratur damnum eſſe vltra dimidiam mercedis, quomodo tunc, & quanta facienda remiſſio. nu. 6.
Quid ſi impediatur conductor facto Locatoris, vel alterius. nu. 23.
Quid ſi res locata ſit malæ qualitatis nu. 24.
An probanda ſint damna in ſpecie, vel in genere. nu. 26.
An Locator eamdem rem conductam poſſit reconcedere pro compenſatione damnorum, vel ſe offerre promptum recipere fructus rei, & remittere totam penſionem. num. 28.
Quando facienda ſit remiſſio ſi locatio ſit ad plures annos an expectandus finis totius locationis, vel non. nu. 33.
Remiſſio iſta petitur per viam exceptionis quãdo Locator agit pro mercede nu. 39.
Et petitur etiam per viam actionis poſtquam ſolutio mercedis integrè facta fuit, & quæ actio competat. nu. 40.
Quid ſi Locator remiſſionem fecerit, quæ non competebat. n. 50.

De pactis conuentis circa mercedis remiſſionem. Cap. 49.

AN pactum affirmatiuum, quod fieri debeat remiſſio aliquid operetur vltra iuris diſpoſitionem. nu. 6.
Quid operari debeat de pluribus, quæ operari poteſt. nu. 14.
Quantum damnum requiratur, vt fiat remiſſio ſtante pacto. nu. 16.
Stante pacto, quod fiat remiſſio in caſu belli & peſtis an vtraque cauſa concurrere debeat. nu. 19.
De pacto negatiuo ſcilicet, quod non fiat remiſſio an ſit validum nu. 20.
An dictum pactum comprehendat caſum prouenientem ex facto Locatoris. nu. 22.
Renunciatio omni legum auxilio an contineat renunciationem iuris petendi remiſſionem mercedis. nu. 34.
An ſi conuenta remiſſio in aliquo caſu ſpeciali cenſeatur in alijs ei renunciatum nu. 45.
Renunciatio, ſeu aſſumptio periculorum non continet caſus fortuitos, ſufficit tamen mentio caſuum fortuitorum abſque indiuidua eorum expreſſione. nu. 55.
Non tamen veniunt caſus fortuiti valde inſoliti. nu. 57.
Caſus præfati valde inſoliti an, & quando veniant in renunciatione nu. 60.
De renunciatione aliquorum caſuum in ſpecie addita clauſula generali omnium aliorum, qui alij veniant. nu. 69.
Renunciatio præfata intelligitur de caſibus contingentibus ſi in fructibus non de contin-

tingentibus in rei ſubſtantia. numer. 72.
Quomodo pactum prædictum ſit interpretandum. num. 74.
Si pactum ſit iuramento munitum quid magis operetur. nu. 79.
Quis dicatur caſus fortuitus num. 82.
Qui dicantur caſus fortuiti inſoliti ſeu magis inſoliti num. 92.
Quiſnam dicatur caſus maior, vel multum inſolitus, & inopinatus num. 102.
De Statuto, vel lege mandante remiſſionem non fieri an & quando valida ſit nu. 115.
Quomodo ſit intelligenda ſimilis lex nu. 118.
Si merces ſit conſtituta in fructibus cum pacto non faciendi remiſſionem, & fructus non adſint itaut ſolui debeat precium cuius nam temporis valor attendi debeat. n. 127.

De remiſſione mercedis operarum.
Cap. 50.

SI operæ non præſtentur non debetur merces promiſſa. num. 1.
Secus ſi per locatorem non ſteterit. num. 2.
Quod procedit etiam in operis, quæ in labore conſiſtunt. num. 3.
Et ſiue impediatur à conductore, ſiue à caſu ex parte conductoris eueniente, ſecus autem ſi à caſu eueniente ex parte ſua. num. 8.
An, & quando hæc procedant in operis, quæ in probitate virtutis conſiſtunt, & quæ ſint iſtæ operæ. num. 15.
Quid ſi impeditus præſtare operas conductori alteri eas præſtet. num. 34.
Quid ſi promiſſa merces conditionaliter quatenus operæ præſtentur, & quando dicatur adeſſe talis conditio, & quid operetur tacita, & quid expreſſa. num. 38.
Quid ſi is, qui conduxit intuitu Officij remotus ſit ante præfinitum tempus ab Officio. numer. 63.
Quid ſi impediatur quis culpa ſua. num. 81.
An ſi ſuperueniat impedimentum poſt præſtitas operas pro parte, debeatur ſalarium pro rata. num. 82.
Et quid in impedito culpa ſua. num. 85.
Diminutis laboribus, an, & quando minuendum ſit ſalarium. num. 86.
Quid vbi operæ finguntur præſtitæ. nu. 102.
Quid ſi operæ non locatæ, ſed venditæ, & ſi merces iam ſoluta, & alia remiſſiuè. n. 108.

De Augmento mercedis conuentæ.
Cap. 51.

AN penſio augeri debeat ſi ob caſum ſuperuenientem fructus augeantur. numer. 4.
Quid ſi conductor multum lucretur, quia fructus carius venduntur. num. 8.
Quid ſi induſtriâ coloni fructus augeantur. numer. 9.
Quid ſi augeantur propter bonitatem fundi. numer. 10.
Quid ſi augeantur ex aliquo caſu fortuito inopinato. num. 11.
Quid ſi conductor molendini auxerit vnam Rotam, an Locator poſſit augere penſionem, & conductor repetere expenſas. nu. 13.
Quid ſi eueniat incrementum per alluuionem. numer. 19.
Quantum debeant augeri fructus ad hoc, vt augeatur penſio. num. 24.

De præſcriptione mercedis locationis.
Cap. 52.

CReditum mercedis operarum, an ſolo triennio præſcribatur. num. 1.
Præſcriptio, an, & quando ſit odioſa. nu. 5.
Statuta minuentia tempus præſcriptionis vbi ſint. num. 10.
Præſumptio ſolutionis mercedis quando intret ex lapſu temporis, alijſque coniecturis. numer. 11.
Solutio probanda, ſed coniectura ſufficiunt, & quæ. num. 26.
De Conſtitutionibus, quæ vigent in Vrbe circa præſumptam ſolutionem ſalarij. nu. 32.
Statuta inducentia præſcriptionem cum mala fide, an valida ſint. num. 33.
Statuta minuentia tempus præſcriptionis quomodo intelligenda, & quando procedant, vel non. num. 42.

Præſcriptio contra quos currat, vel non, num. 52, & num. 96. & ſeq.

Probatio non ſolutionis, an admittatur contra præſumptionem ſtatutariam, vel præſcriptionem, num. 64.

Statutum Vrbis cap. 158, inducit præſumptionem ſolutionis, quæ ceſſat præſumptione contraria, & quali, num. 68.

Præſcriptio, & præſumptio ſtatutaria interrumpitur, & quomodo, numer. 77. & ſeqq.

Interrupta præſcriptio, an reuiuiſcat, vel noua incipiat, & quid interrupta ſtatutaria. numer. 87.

Statutum de præſcriptione, an noceat Clericis, & Forenſibus, num. 96.

De fine locationis, ac an, & quando ſucceſſor teneatur ei ſtare.

PARS VNDECIMA.

De fine locationis per lapſum temporis, Cap. 53.

Finita per lapſum temporis locatione dimittenda res, num. 1.

Dictio perpetuo, *ſeu* in perpetuum *habet plures ſignificationes, num. 4.*

Locatio facta cum dicta dictione, quomodo intelligatur, num. 11.

Locatio in perpetuum intelligitur donec ſoluatur penſio, & econtra, locatio donec ſoluatur penſio intelligitur in perpetuum, numer. 20.

Emphyteuſis Eccleſiaſtica de ſui natura non durat vltra tertiam generationem, & vltra deſcendentiam, num. 25.

Quid ſi conceſſa cum Beneplacito Apoſtolico. num. 34.

Si ſtipulata pro ſe, & hæredibus *intelligitur pro deſcendentibus hæredibus ſanguinis. num. 37.*

Quid in emphyteuſi laicali, & quæ prouenit à Layco in Eccleſiam. num. 39.

Quid ſi conceſſa non valenti habere deſcendentes. num. 41.

Quid ſi nomini hæredum addita ſit aliqua dictio vniuerſalis, vti ſi dictum pro omnibus, & quibuſcumque hæredibus. *n. 48.*

De clauſula pro ſe, & quibus dederit, *quid operetur. num. 61.*

De clauſula pro ſe, & ab eo cauſam habentibus. *num. 67.*

De clauſula ad habendum, *quid operetur, & quando. num. 71.*

Quid ſi conceſſa ſint omnia, & ſingula iura, num. 86.

De pacto, quod ſolui debeat Laudemium. numer. 90.

De pacto affrancandi. num. 93.

Quid ſi conceſſio non ſit pro modico canone? num. 95.

Quid ſi conceſſa res, quæ ſit ſterilis, & inculta. n m. 98.

De obſeruantia quid operetur, & quæ attendatur. n. 102.

Quid ſi emphyteuſis non probetur per inueſtituram, ſed per recognitionem Eccleſiæ in dominam. n. 115.

De prohibitione alienãdi quid operetur. n. 123

Locatio differt ab emphyteuſi quo ad effectum tranſeundi ad hæredes. n. 144.

Locatio, ſeu emphyteuſis facta vſque ad tertiam generationem quando comprehendat pronepotes, vel non. n. 147.

Quid ſi locatio facta ſit pluribus, vel vni facta ad plures tranſierit, an mortuo vnò eius pars accreſcat alteri, vel deuoluatur relatiuè ad cap. 26.

Quid ſi facta ad lineam, vel ea plures generationes an probandum ſit non adfuiſſe lineam, vel eam defeciſſe, & quomodo relatiuè ad cap. vlt.

Quid ſi locatio ſit ad certum tempus, & deinde ad beneplacitum. n. 163.

De

De fine locationis, & expulſione conductoris propter malum vſum rei conductæ, & eius deteriorationem.

Cap. 54.

Conductor propter malum vſum rei cadit à locatione, & in locatione quarum rerum hoc procedat, & an iſta ſit pæna. numer. 1.

Qui nam malus vſus requiratur ad hunc effectum, vt conductor cadat à iure conductionis. num. 5.

Arborum incisio, an ſufficiat, & quid de deuaſtatione domus, num. 10.

An expulsio ob deteriorationem euitetur per melioramenta in alia parte facta, nu. 17.

Quanta debeat eſſe deterioratio ad hunc effectum. num. 22.

An requiratur dolus vel cauſa, & quæ. numer. 45.

Si ſimul locatæ plures res, an vna deteriorata finiatur locatio quoad omnes. nu. 49.

Locatione facta pluribus ſucceſſiue, an deteriorante vno finiatur locatio, etiam quo ad ſucceſſiue vocatos. num. 51.

An per alienationem rei finiatur locatio relatiue ad c. 3. num. 50.

An conductor hac ratione priuatus adhuc mercedem ſoluere debeat, num. 53.

De fine locationis ob ſolutionem mercedis à conductore non factam, Cap. 55.

Conductor non ſoluens mercedem expellitur etiam ſtante pacto iurato de non expellendo. num. 1.

Etiam ſi deficiat tantum in parte. num. 7.

Et poteſt conductor eum expellere de facto, ſed melius eſt adire Iudicem, & quomodo. numer. 10.

Et hac expellendi facultas procedit etiam aduerſus perſonas priuilegiatas, & aduerſus ſub conductorem. num. 25.

Oritur iſta facultas expellendi, ſtatim ac Conductor ſoluere omittit. num. 27.

Quid si adſit pactum de non expellendo, an tunc expectari debeat lapſus biennij. n. 34.

Quid si conductor ſit abſens, an expectandus, & maxime ad aperiendam domum, numer. 36.

Quid in locatione ad longum tempus. nu. 42.

Euitatur iſta expulsio ſi conductor omiſit ſoluere per errorem, num. 47.

Euitatur etiam per purgationem moræ, & an hoc procedat ſtante facultate expellendi ex pacto, & ſtante iuramento, num. 48.

Quando dicatur celeris ſatisfactio ad effectum purgationis moræ, num. 55.

Quando dicatur res integra, vt requiritur ad purgationem moræ, num. 72.

De fine locationis per ſuperuenientem neceſſitatem Domino vtendi re locata. Cap. 56.

Neceſſitas Domini, vt expellere poſſit condutorem debet ſuperuenire poſt contractum, & qui ſint caſus neceſſitatis ſuperuenientis, num. 1.

An, & quando ſufficiat, quod locator domo indigeat pro exercenda in ea arte, num. 15.

An ſufficiat neceſſitas filij locatoris, & aliorum eius coniunctorum, num. 19.

Hæc facultas procedit tantum in domo non in alijs, num. 23.

An competat hæc facultas expellendi etiam ſucceſſoribus locatoris, & quibus, & quando, num. 24.

An competat ſi conductor ſit perſona priuilegiata. num. 30.

Quid ſtante pacto de non expellendo, numer. 34.

Quid si neceſsitas ſuperueniat culpa locatoris. num. 42.

Quid si in domo locata poſsit vterque habitare, num. 45.

Quid ſtante hypotheca rei locatæ pro obſeruantia contractus, num. 46.

An iſta facultas cenſetur renunciata per receptionem mercedis. num. 48.

Quid si cauſa neceſsitatis non ſit vera. numer. 50.

Procedit facultas tantum in locatione ad modicum tempus. num. 52.

An

An facultas prædicta ſit fauorabilis, & extendenda. num. 53.

An locator poſsit vti dicta facultate auctoritate propria, vel debeat adire Iudicem, & Iudicem adeundo, an neceſſarius ſit libellus, & quomodo probanda neceſſitas. num. 55.

De fine locationis ex quo Dominus velit Domum reficere. Cap. 57.

Dominus volens reficere domum, quomodo agat contra conductorem. nu. 1.

An, & quando finiatur ex hoc capite locatio, vel non. num. 5.

An hæc expulſio competat, tam pro refectione neceſſaria quam voluntaria. num. 13.

Quid ſi neceſſitas aderat de tempore locationis. num. 14.

Quid ſi poteſt conductor habitare de tempore, quo domus reficitur. num. 15.

Quid ſi agatur de locatione ad longum tempus. num. 16.

De fine locationis voluntario. Cap. 58.

Locatio, & conductio reſoluitur ſolo conſenſu, & ex quibus arguatur conſenſus. num. 2.

Quid ſi contractus non fuerit ſolo conſenſu factus. num. 11.

An requiratur conſenſus vtriuſque. nu. 19.

Quid ſi Princeps locauit. num. 20.

Quid ſi vnus velit ſoluere alteri intereſſe. numer. 22.

Quid ſi adſit conſenſus vtriuſque, ſed non ſimultaneus. num. 26.

Quid ſi adſit præiudicium tertij non conſentientis. num. 28.

De remiſſione caducitatis. Cap. 59.

Ratio cur tacite remittatur caducitas. numer. 1.

Quibus actibus, & qua caducitas cenſeatur remiſſa. num. 3.

An, & quando ſufficiat ſola petitio penſionis. num. 9.

An ſufficiat petitio decurſæ tantum. nu. 11.

An ſufficiat citatio ad ſoluendum, & quid de citatione ad docendum ſe ſoluiſſe. nu. 20.

An ſcientia caducitatis ſit neceſſaria, vt poſſit cenſeri remiſſa, & quomodo probetur. numer. 28.

An remitti poſſit caducitas à procuratore, & Prelato, aliouè adminiſtratore, & quando inducatur remiſſio iſtis exigentibus. nu. 34.

An, & quando recipiens canones poſſit ſibi præſeruare caducitatem. num. 47.

An requiratur emphyteutam eſſe præſentem, vel acceptare remiſſionem. num. 53.

Conductor an, & quando poſſit recedere à contractu ante finitum tempus in eo conuentum. Cap. 60.

AN omni caſu quo licet locatori recedere à locatione liceat etiam conductori. num. 2.

In quibus caſibus liceat conductori recedere. num. 5.

De caſu belli, & peſtis. num. 8.

De caſu quo adſint in domo mali ſpiritus. numer. 10.

Quid ſi adſit ſolus timor, & periculum. numer. 13.

Quid ſi habitatio non impediatur, ſed incommodetur tantum. num. 14.

Quid ſi domus amplius ſibi non ſufficiat, vti quia vxorem duxerit. num. 19.

Quid ſi ea non indigeat, vti quia aſſecutus eſt dignitatem à qua domum habeat. nu. 20.

Attenditur quid conſueuit ſeruari in regione. num. 22.

Quid ſi impediatur vti per locatorem, vel in eius odium. num. 30.

De ſucceſſore, an, & quando teneatur ſtare locationi. Cap. 60.

Locatio tranſit ad heredes. num. 2.

Quid ſi hæres abſtineat, vbi, & quid ſi ſit pupillus. num. 3.

Quid

Quid ſi locatio ſit cum ſocietate vnita. numer. 9.

Quid in ſocietate vectigalium, & aliarum rerum publicarum. num. 22.

Quo ad ſucceſſorem ſingularem traditur regula negatiua, & quod poteſt expellere conductorem, & quomodo. num. 38.

Adducitur ratio dictæ regulæ, & ex ea reſtringitur eadem regula ad locationem ad breue tempus. num. 44.

Declaratur eadem regula octo modis videlicet.

Primo, *vt non procedat ſi ſuccedens aliter conuenerit cum anteceſſore. num. 48.*

Secundo *neque ſi conſenſerit tacite conductorem manere. num. 50.*

Tertio *neque ſi conſenſerit anteceſſorem locare poſſe. num. 51.*

Quarto *non releuare ſuccedi in ius vniuerſale ſi ſucceditur titulo particulari. nu. 52.*

Quinto *vt regula non procedat quando locans habebat liberam adminiſtrationem. nu. 53.*

Sexto *neque ſi non ſucceſſit in plenum ius locantis. num. 57.*

Septimo *neque ſi agatur de ſucceſſore in quem facta eſt translatio neceſſaria. num. 58.*

Octauo, *quod maxime, & propter aliam rationem non tenetur ſtare locationi is, qui non ſucceſſit per viam translationis iuris locatoris in eum. num. 60.*

Explicantur 26. caſus particulares quorum primus eſt de redimente vigore pacti. numer. 65.

2 *De retrahente vigore ſtatuti, aut legis. numer. 66.*

3 *De marito in fundo ſibi in dotem dato. numer. 73.*

4 *De muliere in fundo dotali ſibi reſtituto vbi, & de bonis Paraſernalibus. n. 78.*

5 *Si emptor, ſeu &c. ſciuit locationem. numer. 86.*

6 *Si dominus locans hypotecauit pro obſeruantia contractus. num. 98.*

7 *De Pupillo, an teneatur ſtare locationi tutoris. num. 119.*

8 *De proprietario, an teneatur ſtare locationi vſufructuarij. num. 120.*

9 *De vſufructuario, an teneatur ſtare locationi proprietarij. num. 126.*

10 *De ſuccedente titulo lucratiuo in genere, & in ſpecie de legatario, & fideicomiſſario, & de ſuccedente in primogenitura, & donatario. num. 138.*

11 *De ſuccedente in emphyteuſi, vel feudo. numer. 171.*

12 *De emphiteuta, vel feudatario, an teneatur ſtare locationi factæ per dominum. numer. 185.*

13 *De ſucceſſore fiſci, vel Eccleſiæ. n. 187.*

14 *De fiſco, & Eccleſia ſuccedẽte, vbi & quid ſi Princeps Principi ſuccedat. nu. 196.*

15 *De ſucceſſore in Beneficio, vel Prælatura. numer. 212.*

16 *De ſucceſſore per ſententiam. nu. 262.*

17 *De filio in legitima. num. 272.*

18 *De colono partiario. num. 273.*

19 *De Iudeis. num. 276.*

20 *De officialibus vniuerſitatum. nu. 286.*

21 *Si conductor ſoluerit anticipate. n. 290.*

22 *Si annus ceptus. num. 292.*

23 *Si velit conductor recedere. num. 296.*

24 *Si ſucceſſor, qui tenetur ſtare locationi velit ſoluere intereſſe conductori, & eum expellere. num. 297.*

25 *Si locatio appareat facta in fraudem ſucceſſoris. num. 299.*

26 *Si conductor expulſus a ſucceſſore regreſſum habeat contra locatorem. nu. 302.*

De

Digitized by Google

De renouatione locationis, & rei locatæ reſtitutione.

PARS DVODECIMA.

De renouatione locationis quando debeat de iure fieri, Cap. 62.

VBicumque quis tenetur de iure locare, tenetur, & renouare. num. 1.

Conductori qui meliorauit bona facienda eſt relocatio. num. 2.

Quæ melioratio requiratur ad hunc effectum limitatio prima. num. 8.

An probanda ſint, & quomodo melioramenta lim. 2. num. 13.

An procedat, quod renouanda ſit locatio in caſu quo facta fuerit ad tempus certum cum pacto meliorandi. lim. 3. num. 21.

An procedat in colono partiario. num. 23.

An ſi melioratio non ſit facta de licentia Domini. num. 25.

Quid ſi poſt facta melioramenta locatio fuerit renouata ad certum tempus. num. 26.

Quid ſi in locatione renunciatum ſit huic iuri renouationem petendi, & ex quibus dicatur renouatum. num. 30.

Quid ſi locator reperiſſet meliorem conditionem ab alio. num. 32.

Locatione ad longum tempus finita renouatio facienda deſcendentibus. num. 39.

Quid ſi Dominus velit pro ſe retinere declaratio 1. num. 41.

Quid in locatione ad modicum tempus decl. 2. numer. 45.

Intra quantum temporis peti debeat iſta renouatio decl. 3. num. 49.

An debeatur hæc renouatio etiam tranſuerſalibus decl. 4. num. 54.

An, & quando debeatur heredibus, & quis ſit incapax illam petere decl. 5. num. 56.

Cuius proximitas attendatur, an primi acquirentis, vel vltimi poſſeſſoris decl. 6. n. 73.

Si concurrant plures in eodem gradu exiſtentes, an debeatur omnibus decl. 7. num. 77.

An debeatur etiam fœminis declar. 8. numer. 80.

Quid ſi petatur iſta renouatio re non integra decl. 9. num. 84.

Quid ſi locatio ſit facta ob delictum decl. 10. numer. 87.

Hoc ius poteſt renunciari, & quando cenſeatur renunciatum decl. 11. num. 88.

An debeatur hæc renouatio ſi locatio precedens nulla ſit decl. 12. num. 95.

An debeat volens renouationem offerre conditiones quas Dominus ab alio reperit decl. 13. num. 96.

An debeatur renouatio ſi locatio facta erat ex aliqua cauſa ſpeciali decl. 14. nu. 99.

Quid ſi Dominus ſit Princeps ſupremus decl. 15. num. 101.

An, & quando detur renouatio bonorum, & cui debetur renouatio decl. 16. num. 103.

An hoc ius poſſit cedi decl. 17. num. 105.

An habens hoc ius poſſit agere aduerſus bona decl. 18. num. 111.

An competat hoc ius petendi renouationem ſi bona alteri conceſſa cum vniuerſitate bonorum decl. 19. num. 117.

An competat exiſtentibus vltra ſeptimum gradum decl. 20. num. 118.

Quando ſit hæc renouatio citandi poſſeſſores bonorum decl. 21. num. 119.

An procedat in feudis, vt fieri debeat renouatio decl. 22. num. 120.

An requiratur ſcriptura in hac renouatione decl. 23. num. 121.

De pactis, conſuetudinibus, & ſtatutis, quod locatio renouetur. Cap. 63.

PActum, quod locatio finita debeat renouari, an validum. num. 2.

Quid in emphyteuſi Eccleſiaſtica. num. 4.

Quid

Quid generaliter ſi importet fieri locationem vltra tempus permiſſum locanti. nu. 11.

An ſtante d. pacto dici poſſit etiam facta locatio pro tempore, pro quo renouatio fuit promiſſa. num. 14.

Quid operetur, & quam actionem tribuat pactum prædictum, & contra quos, eo ſtante, agi valeat. num. 20.

An Dominus liberetur ſoluendo intereſſe, & poſſit alteri locare non obſtante pacto. numer. 31.

Petitio renouationis, an ſit neceſſaria, & intra quod tempus. num. 32.

Pactum prædictum eſt ſtricte intelligendum, & an intelligatur de renouatione vnica. num. 51.

An intelligatur etiam ſi Dominus velit pro ſe retinere, vel ſolum ſi velit relocare, numer. 53.

In eccleſiaſticis intelligitur quatenus adſit vtilitas in renouatione. num. 56.

Intelligitur ſi finiatur locatio per lapſum temporis, non ſi finiatur ob pacta non ſeruata. num. 57.

De ſtatutis, & conſuetudinibus renouandi vbi adſint. num. 58.

Statutum de renouanda locatione, an liget Eccleſiaſticos, præcipue ſtatutum Vrbis factum de mandato Papæ, & cum eius confirmatione. num. 60.

Statutum prædictum eſt ſtricte intelligendum, & ideo limitatur, vt dictum eſt de pacto. num. 72.

Conſuetudo relocandi quomodo inducatur numer. 78.

De renouatione locationis tacita.
Cap. 64.

Q*Vomodo inducatur tacita renouatio locationis. num:* 1.

An quæ qualitates, & pacta renouata cenſeantur, & eſt declar. 1. *num.* 7.

An procedat tacita renouatio in prædijs Reipublicæ Gabellis &c. & eſt declar. 2. *numer.* 37.

Pro quanto tempore cenſeatur renouatio facta declar. 3. *numer.* 42.

An procedat tacita renouatio, ſi locatio facta ſit in ſcriptis, vel pro tempore expreſſe limitato decl. 4. *num.* 59.

An renouatio tacita cenſeatur facta pro prima vice tantum decl. 5. *num.* 63.

Iſta renouatio tantum requirit conſenſum vtriuſque, & ideo non procedit ſi vnus non poſſit conſentire, vel ſi appareat, non conſenſiſſe decl. 6. *num.* 66.

An procedat in alijs contractibus, quam in propria locatione decl. 7. *num.* 99.

An procedat tacita relocatio non ſolum in prædijs, ſed etiam in locatione operarum declar. 8. *num.* 111.

An procedat in locatione mobilium, & ſe mouentium decl. 9. *num.* 115.

An procedat tacita relocatio ſi ſocius conducat à ſocio partem ſuam decl. 10. *nu.* 117.

Requiri continuationem conductoris, & patientiam locatoris, & late de diſdicta decl. 11. *num.* 119.

An intret relocatio ſtatim, vel requiratur continuatio per aliquod tempus decl. 12. *numer.* 146.

Quid ſi conductor non impleuit ex parte ſua decl. 13. *num.* 148.

Quid ſi adſit continuatio vltra triginta annos decl. 14. *num.* 153.

Si adſit continuatio, ſed non intret tacita relocatio, an peti poſſit merces, & qua actione decl. 15. *num.* 154.

De reſtitutione rei locatæ facienda per conductorem locatione finita.
Cap. 65.

C*Onductor finita locatione tenetur reſtituere rem in eodem ſtatu quo eam recepit, & quid ſi eam non reſtituat. numer.* 6.

Stante pacto, quod teneatur ad aliquid, ſi in eodem ſtatu non reſtituat, an adhuc poſſit locator petere damna. num. 12.

Quid in locatione mobilium, & ſe mouentium quoad damna. num. 17.

Si non reſtituat, an, & quando poſſit dominus rem

rem capere propria auctoritate. *nu*. 19.
De mandato de aſſoeiando, *num*. 24.
De mandato de euacuando, *ſeu diſgombrando*. *numer*. 25.
De manutentione locatori competente. *numer*. 29.
De reintegratione ad poſſeſſionem. *num*. 38.
De remedio l. fin. C. de acqu. poſſeſſ. *quando competat locatori*. *num*. 40.
De remedio recuperandæ poſſeſſionis ex l. conductores C. locat. & ex l. non ab re C. vnde vi. *num*. 44.
De remedio l. ſi quis conductionis C. locati, *quando & contra quos detur*, *& quæ ſint probanda*, *vt competat*. *nu*. 47.
De actione locati pro recuperatione rei competente. *num*. 108.
De rei vindicatione, *an*, *& quando competat locatori*. *num*. 112.
De probatione dominij neceſſaria. *nu*. 115.
De probatione finis locationis. *num*. 122.
De probatione identitatis rei locatæ. *numero* 124.
De actione ad exhibendum rem, *& deſignandos fines rei*, *locatori aduerſus conductorem competente*. *num*. 131.
Appellatio, *an*, *& quando competat conductori condemnato rem reſtituere*. *num*. 144.

PETRI

Digitized by Google

PETRI PACIONI
TRACTATVS
DE
Locatione, & Conductione.

Quid ſit Locatio, quotuplex, & quis Locator, vel Conductor dicatur.

SVMMARIVM.

1 *Definitiones locationis plures dantur.*
2 *Locatio quid ſit.*
3 *Definitio, quæ conſtat ex genere, & differentia, & eſt conuertibilis, cum ſuo definito eſt bona.*
4 *Definitio omnis in iure periculoſa eſt.*
5 *Locatio eſt contractus bonæ fidei.*
6 *Emphiteuſis eſt contractus ſtricti iuris.*
7 *Emphiteuſis ſit etiam ad tempus.*
8 *Emphiteuſis Eccleſiaſtica preſumitur temporalis.*
9 *Perſonæ locantur, vt res.*
10 *Locatio eſt conceſſio ad vſum.*
11 *Merces eſt de ſubſtantia locationis.*
12 *Merces in locatione debet eſſe certa.*
13 *Merces in locatione debet eſſe in pecunia numerata.*
14 *Locatio pro vno nummo eſt nulla.*
15 *Decl. hoc non procedere, ſi eo precio tantum res digna ſit.*
16 *Pecuniæ nomine omnia corpora continentur.*
17 *Secus ſi dictum ſit pecunia numerata.*
18 *Locatio dicitur à verbo locare, quod eſt in loco ponere.*
19 *Conductio dicitur, à verbo conducere quod, eſt ſecum ducere.*
20 *Locator quis dicatur, & quis conductor.*
21 *Locatoris, & conductoris nomina non ſunt promiſcue vſurpanda.*
22 *Locatoris, & conductoris nomina antiquitus accipiebantur promiſcue cum nominibus emptionis, & venditionis.*
23 *Locàtor operarum quis dicatur.*
24 *Conductor operarum differt à conductore operis, & quis dicatur.*
25 *Inquilinus quis dicatur.*
26 *Colonus quis dicatur.*
27 *Affictuarius, & affictus quid ſit.*
28 *Appaltator quis dicatur.*
29 *Merces locationis correſpondet precio venditionis.*
30 *Mèrces quandoque dicitur precium, & penſio.*
31 *Locationis origo antiquiſſima eſt.*
32 *Pecunia fuit inuenta per multos annos poſt ius gentium.*
33 *Ius gentium dicitur quo omnes gentes vtuntur.*
34 *Pecunia eſt apud omnes gentes.*
35 *Locatio alia propria, alia impropria, alia impropriiſſima, & earum differentia.*
36 *Locatio alia eſt rerum, alia perſonarum.*
37 *Locatio alia eſt ad tempus, alia perpetua.*
38 *Societates officij continent implicitam locationem, & quomodo.*

CAPVT PRIMVM.

1 DEfinitionem locationis, & conductionis variè tradiderunt noſtrates, vt videre eſt penes *Caroc. in princ. ſui tract. de loc., & cond.*, & *alios* relatos per *Pichar. ad rubr. Inſtit. tit. de loc., & cond. num.* 9. Ego alijs omnibus poſtpoſitis am-
2 plector iſtam. Locatio, & Conductio eſt Perſonæ, reiue ad vſum facta conceſſio mercede in pecunia numeranda conuenta, quam tradidit *Azo in ſua ſum. hoc. tit. de loc. & cond. num.* 1. & approbarunt *Rot. in dec.* 37. *num.* 20. *p.* 2. *diu. Molpheſ. ad conſuet. Neap. par.* 14. *qu.* 1. *num.* 1. & alij communiter, vt teſtatur *Caroccius vbi ſupra, & Fulgin. de Iur. Emph. in prælud. qu.* 1. *nu.* 20., eique aliqua tantùm verba addo, dicoque, Locatio, & Conductio eſt contractus bonæ fidei, in quo perſona, reſue ad vſum alteri conceditur pro certa mercede in pecunia numeranda conuenta.

3 Quæ definitio, quia conſtat ex genere, & differentia, & eſt conuertibilis cum ſuo definito, vt cuique rectè conſideranti conſtabit, ideo recipienda eſt iuxta regulas Dialecticorum, etiam in Iure receptas ad *l.* 1. *§.* 1. *ff. de dol. Dec. & Cagnol. in l. omnis definitio ff. de reg. Iur. Peregr. de fideic. art.* 1.
4 *num.* 2. In quantum tamen fieri poteſt, nam omnis definitio in Iure noſtro periculoſa eſt, vt dicit *text. in d. l. omnis definitio*, eſt enim in ea contractus loco generis, & omnia alia verba loco differentiæ.

5 Quod autem locatio ſit contractus bonæ fidei ſunt *text. in §. actionum Inſtit. de action. & in l. conſenſu ff. de act. & oblig.* & dixit *Rot. coram Mantic. dec.* 4. *num.* 5. *verſ. præſertim*, & neceſſariò exprimendum videtur in eius definitione ad excludendum ab ea emphiteuſim, quæ propriè non eſt locatio, vt dicam infra Cap. 3. & his verbis ex-
6 cluditur ab hac definitione, quia ipſa non eſt contractus bonæ fidei, ſed ſtricti iuris *Menoch conſ.* 668. *num.* 18. *Rot. cor. Duran. dec.* 300. *num.* 1.

Et licet ad eumdem effectum excludendi Emphiteuſim aliqui dicant. Locatio eſt conceſſio ad tempus, vt *Pichar. in d. rubr. num.* 26. *& ſeq.*, ea tamen hoc modo non bene excluditur, nam quatenus etiam verum eſſet, Locationem, eo ipſo quod fit in perpetuum, nomen locationis perdere, & vocari Emphiteuſim, vt vult ibi *Pichard.*,
7 quod infra videbimus, adhuc quia Emphiteuſis fit etiam ad tempus, vt admittit ipſe-
8 met *Pichar.* imò Eccleſiaſtica ad tempus facta præſumitur *Burat. dec.* 334. *nu.* 20. ſaltem iſta Emphiteuſis ad tempus facta, per verba prædicta non remanet excluſa.

Quod concedatur perſona, reſue patet, quia non ſolum rerum, ſed etiam perſonarum vſus quandoque in locatione conceditur,
9 & res, vel perſonæ locantur *l. item ſi* 22. *§. cum Inſulam l. in operis* 26. *l. cum in plures* 60. *§. lege dicta ff. locat. & cond.* cum alijs plurib. concordan. relat. per *Pichar. in d. rubr. Inſtit. de loc. num.* 12.

10 Quod conceſſio fiat ad vſum in locatione eſt *text. in §. præterea Inſtit. tit. de loc. & cond.* & probant omnes vt ſupra locationem definientes, & per ſimplicem locationem non concedi niſi vſum rei, dicam ſuo loco, & eſſe de ſubſtantia huius contractus, vt vſus tradatur *Bart. in l. ſi quis domum in princ. ff. loc. Caſtil. contr. par.* 3. *cap.* 3. *num.* 65. & alij quos refert *Molpheſ. ad conſuet. Neap. par.* 14. *qu.* 1. *num.* 2.

11 Dicitur autem in definitione comuni, pro mercede, nam vt emptio, & venditio ita contrahitur, ſi de pretio fuerit conuentum, ſic & locatio, & conductio ita contrahi intelligitur, ſi merces conſtituta ſit, vt dicit *Imp. in princ. tit. Inſt. de locat. & conduc.* Et merces eſt de ſubſtantia locationis, vt poſt alios tradunt *Sur. conſ.* 400. *nu.* 9. *Caroc. de loc. & cond. tit. de ſubſtan. locat. nu.* 9. *& dicam alibi.*

12 Addidi verbum, certa, quia hoc pariter requiritur, quod merces ſit certa, alias enim ſi tradatur res pro mercede incerta, locatio, & conductio contrahi non videtur, vt eſt *text. in l. ſi merces* 28. *in princ. ff. locat.* & dixit *Rot. dec.* 172. *num.* 3. *par.* 6. *rec.* & alibi vt per *Adden. ad deciſ.* 470. *nu.* 102. *par.* 4. *tom.* 2. *rec.* Et idem verbum addidit etiam in ſua definitione locationis *Pitcar. in dicta Rubr. Inſtit. hoc tit. num.* 25.

13 Dicitur verò in pecunia numerata, quia vbi merces non eſt in pecunia, non eſt propriè locatio, vt patet in *l.* 1. *§. ſi quis ſeruum ff. depoſ. cum concordant. relat. per gloſ. in d. Inſt. tit. de loc. in princ. ver. ſi merces*, & ponderatis per *Molin. de contract. diſput.* 486. *num.* 3. Et quod debeat eſſe pecunia numerata, ſeu numeranda videbatur dicen-
14 dum ex eo, quod conductio nulla eſt, quæ eſt in nummo vno, vt inquit *text. in l. ſi quis ante* 10. *prope fin. ff. de aquir. vel ammitt. poſſeſſ.* & hoc quia vnitas non eſt numerus, ſed principium numeri, & ideo non poteſt dici merces in pecunia numerata, vt expli-

cat

cat ibi *gloſ. in ver. ſolùm teneat*, at quia ibi-
15 dem Bart. vult hoc non procedere, ſi eo
precio tantùm res digna ſit, quod & tenent
ibid. *Caſtren.* & alij, ideo alia ratione ne-
ceſſaria eſt expreſſio, quod pecunia ſit nu-
16 merata. videlicet, quia abſque tali expreſ-
ſione, pecuniæ nomine omnia corpora con-
tineri palam eſt, vt habetur in *l. pecunia* 178.
in princ. ff. de verb. ſign. & dicta expreſſio
17 eam reſtringit ad ſolos nummos, & pecu-
niam propriam, vt patet ex eo text. & dixit
*Rebuff. in l. pecunia 4. col. 3. verſ. ſed comu-
nis vſus Franciæ ff. de verb. ſignif.*
18 Dicitur autem locatio à verbo locare,
quod ſignificat ponere in loco, quaſi qui lo-
cat domum, vel fundum ponat alium in do-
mo, vel fundo *Pichar. in d. rubr. Inſtit. tit.
de locat. num. 3. & ſeqq.* & ibidem *Arprect.*
19 *in princ. tit. num. 2.* Conductio vero dici-
tur à verbo conducere, quod ſecum ducere
ſignificat *Pichar. ibid. num. 4. & 5.*
20 Et hinc deciditur queſtio illa quis dica-
tur locator, & quis conductor, de qua la-
tè *Cuiac. lib. 2. obſerv. cap. 10.* & alij relat.
per *Harpprect. in d. princ. tit. Inſtit. de locat.
nu. 16.* Locator enim dicitur ille, qui alium
ponit in re ſua, & Conductor ille, qui eam
rem ſecum ducit, ſeu recipit, non enim di-
ci poteſt, quod locator ſit ille, qui merce-
dem recipit, & conductor ille, qui eam ſol-
uit, quia hoc non eſt perpetuò verum, vt oſ-
tendit *Cuiac. d. cap. 10.* & ex infra dicen-
dis de conductore operis patebit, minuſque
placet locatorem eum eſſe, qui inchoat con-
tractum, ſeque alio vltro prius obtulit, con-
ductorem verò, cui quid faciendum aliquis
vltro obtulit, & qui placitum offerentis ſuſ-
cepit, vt cenſuit *Harpprect. in d. princ. huius
tit. num. 16. verſ. putauerim*, ratio enim
qua mouetur, quia inſcriptio, ſeu Rubrica
illius *tit. & ff. & C. locat. & cond.* prius in-
cipiat à locatione, & deinde ponat condu-
ctionem, non conuincit, nam etiam *rubr. In-
ſtit. tit. de empt. & vend.* incipit ab Emptio-
ne, & tamen abſurdum eſſet dicere, quod
qui offert primo rem ſuam pro certo pretio
concluſo contractu dicatur emptor. Nec
21 etiam omnino placet, quod appellatio-
ne locatoris, & conductoris promiſcuè
vſurpentur, vt tradit *Pichar. in d. rubr. n. 6.*
& alij adducti per *Rot. dec. 37. nu. 25. par. 2.
diu.* licet enim habeamus *l. veteres 20. ff. de
act. empt.* quæ dicit *Veteres in emptione, ven-
ditioneque appellationibus promiſcue vteban-
tur, & l. ſeq.* ibidem, quæ dicit *Idem eſt, & in
locatione, & conductione.* tamen vel iſtæ le-
ges debent legi vnitæ, & vbi ſecunda dicit
idem eſt, legi debet ideſt, ita vt ſenſus ſit
22 veteres promiſcuè vſos verbis emptionis,
& venditionis, loco verborum locationis, &
conductionis, ac è contra, non autem, quod
emptionis verbum pro venditione, & con-
ductionis pro locatione, vel è contra vſur-
pauerint, vt declarat *Cuiac. lib. 9. obſer. cap.
15. circa med.* & latiùs ad eaſdem leges,
quas ponit ſub *num. 19. & 20.* & ab eo non
diſcedunt *Hotom. & Briſſon. de verb. Iur.
ver. Emptionis*, vt refert *Pichar. in d. rub. hu-
ius tit. num. 7.* Vel quatenus veteres loca-
tionis, & conductionis appellatione promi-
ſcuè vterentur, à poſterioribus tamen hæc
verba bifariam vſurpantur, vt dicit *Morla
in Empor. par. 1. tit. 10. in princ. num. 3.* &
quatenus adſit promiſcuus vſus, iſte reſtrin-
gitur in locatione, & conductione operis vt
ſenſit *Morla in Empor. d. tit. 10. nu. 3. verſ.
ſed in opere*, & in his terminis loquitur *Rot.
in d. dec. 37. num. 25. par. 2. diuer.* in cæ-
teris poterit quandoque reperiri æquiuo-
catum, ſed impropriè, & abuſiuè, vt patet
ex *gloſ. in l. ſi quis fundum 10. verb. locato-
ris ff. locat.* quæ inquit, *locatoris, ideſt con-
ductoris*, ſed propriè poni non poteſt.
23 Sed & in ipſa operarum locatione, &
conductione operis, non poteſt quis propriè
loquendo ex eodem contractu dici ad libi-
tum locator, vel conductor, ſed faber quan-
doque eſt locator, quandoque eſt conduc-
tor, quia quandoque locat operas, quando-
24 que conducit opus, & ſic faber dicitur con-
ductor ratione ipſius operis, quod accipit,
& ſecum ducit, dicitur, & locator ratione
operarum, quas recipit Dominus, vt dicit
gloſ. in l. 2. ver. conduxiſti C. locati, ſed ad-
huc aduertendum eſt, quod tunc dicitur
Artifex opus conducere, cum illud facien-
dum in ſe totaliter ſuſcipit, tunc enim pro-
priè illud conducit, quaſi ſecum ducit, vt in
l. item ſi pretio 25. §. cum Inſulam ibi *cum
Inſulam ædificandam loco, vt ſua impenſa con-
ductor omnia faciat. ff. locat. & in l. 2. §. con-
ductore ff. de adminiſt. rer. ad Ciu. pertinen.*
quo in caſu ſi volumus conſiderare loca-
tionem, quam facit Artifex, ea potius eſt
locatio neceſſitatis faciendi, quam ſolam
ſecum ducit Dominus, quam locatio ope-
rarum, cum eas arbitrio ſuo dirigere Do-
minus non valeat, vt ſatis apertè explicatur
in *d. l. item ſi precio §. cum inſulam*, ibi, *locat
enim artifex operas ſuas, ideſt neceſſitatem fa-
ciendi*, nec quidquam intereſt vtrum vno
pretio opus totum, an in ſingulas operas
certa pecunia locetur, ſed ſolum attenditur,
an Artifex opus ſuſcipiat, & ſecum ducat,
ideſt ex ſe perficere debeat, an verò operas
ipſas det Domino, vt ipſe eas ita ſecum du-

cat, vt eius arbitrio opus efficiatur, vt habetur in *l. ea lege* 53. *§. locaui opus ff. loc.* nam quatenus ſuas operas vẽdit Artifex dicitur locator, quatenus opus faciendum ſuſcipit dicitur conductor, vt firmat, licet ita latè non explicet *Morla in empor. d. tit.* 10. *in princ. num.* 3. *ad fin.*

Stat igitur ſemper firmum conductorem dici eum, qui rem locatam ſecum ducit, qui diuerſimodè nuncupatur, nam Vrbani præ-
25 dij conductor dicitur inquilinus, conduc-
26 tor verò ruſtici prædij dicitur colonus *gloſ. in §. item ferminana in ver. coloni Inſtit. tit. de act.* & quatenus vno pretio conducantur domus habitabiles in agro exiſtentes, & agri ipſi, attenditur, quid principaliter ſit conductum, & ab eo ſumitur denominatio, non autem ab eo, quod acceſſoriè in contractum venit, vt docet *Bal. in l. certi Iuris* 5. *num.* 5. *C. locat.* item & ſuburbani prædij conductor dicitur potius inquilinus, quam colonus *Mezz. de loc. & conduc. cap.* 1. *nu.* 11. Colonorum autem variæ ſunt ſpecies vt dicam in *cap. particulari de eis inſcripto* vocaturque etiam conductor præcipuè Prædiorum aliquibus in locis Affictuarius, verbum
27 enim Affictus ſecundum comunem vſum loquendi, vel intelligitur de locatione, vel de mercede locationis, *Rot. cor. Puteo dec.* 178. *num.* 1. *lib.* 1. nec non etiam Appalta-
28 tor, & hoc præſertim in conductore gabellarum, & aliorum redditũum Cameralium, nec non etiam Redemptor, vt in *l. in lege* 32. vbi *gloſ. in ver. redemptor ff. locat.*

29 Merces etiam diuerſimodè nuncupari ſolet, etenim quia correſpondet pretio in venditione requiſito, *l.* 2. *§.* 1. *ff. loc.* quan-
30 doque & ipſa pretium dici ſolet, vt habetur in *l. & hac diſtinctio* 38. *§. cum fundum ff. loc. & in l. ſi quis ante* 10. *in fin. ff. de acq. poſſeſſ.* & quandoque penſio, ac præcipuè in prædijs vrbanis nuncupatur, vt notat. *Molpheſ. in ſum. to.* 2. *tract.* 12. *cap.* 8. *num.* 57. licet ita nuncupetur etiam in ruſticis, vt videre eſt ſignanter in *l. ſi vno* 17. *in princ.* & in *l. ſed addes* 21. *§. ſi quis ff. locat.*

31 Origo huius contractus eſt antiquiſſima, nam naturalis, & omnium Gentium dicitur in *l.* 1. *ff. locat.* & eſſe de Iure gentium habetur etiã in *l. ex hoc iure ff. de iuſt. & Iur.*

Hinc autem aliqui ſumunt argumentum contra definitionem eiuſdem ſuprapoſitam, in qua dicitur, requiri mercedem in pecunia numerata, ſeu numeranda, cum pecunia
32 per multos annos poſt Ius gentium fuerit inuenta, ex relat. per *Caroc. tit. de orig. locat. num.* 2. ſed breuiter dicendum, quod licet locatio non inceperit ab initio, quo gentes eſſe cæperunt, prout non incepit pecunia,
33 tamen quia ius gentium illud dicitur, quo omnes gentes vtuntur *§. ius autem Ciuile Inſt. de iure nat. gent. & ciu.* ſufficit quod caſu exigente, & humanis neceſſitatibus gentes humanæ contractum locationis, & conductionis, prout, & penè omnes alios contractus conſtituerint, ad hoc vt dicatur de iure gentium *§. Ius autem gentium inſtit.*
34 *de iur. nat. gent. & ciu.* cum nulla gens ſit, quæ non habeat materiam, ſeu monetam forma publica ſignatam, vt docet *Bart. in l.* 1. *in princ. ff. de contrah. empt.* quem alij ſequuntur congeſti per *Caroc. vbi ſupra nu.* 4.

35 Diuiditur autem locatio, vt alia ſit propria, alia impropria, & alia impropriiſſima. *Molpheſ. ad conſuetud. Neap. par.* 14. *queſt.* 2. *numer.* 1. Propria eſt cui conuenit definitio ſuprapoſita, in qua videlicet conceditur vſus rei, vel perſonæ pro certa mercede in pecunia numerata. Vbi verò merces non eſt in pecunia numerata, tunc eſt locatio impropria, licet enim non ſit verè, & propriè locatio, tamen regulatur cum locatione, imo ab ea in nihilo diſtinguitur ſecundum *Garz. de expen. & mel. cap.* 14. *num.* 20. de quo etiam alibi. Impropriiſſima verò eſt locatio, ſub qua complectitur Emphiteuſis, ac etiam cenſus, vt dicit *Molpheſ. in d. q.* 2. *in princ.* & dicam in *cap.* 3. *de Emphiteuſi.*

36 Locatio autem propria ſubdiuiditur in locationem rerum, & locationem perſonarum, vt patet ex definitione ſuprapoſita, ſed *gloſ. in l. ſi vno §. item ſi poſt ff. locat.* ad maiorem explicationem facit tres ſpecies videlicet, vt alia ſit locatio rei, alia operarum, alia rerum & operarum ſimul, & his tribus ſpeciebus quarta additur à *Caſtren. in d. §. item ſi poſt*, vt alia ſit locatio operis, & licet hæc additio *Caſtren.* non placeat *Molpheſ. in d. qu.* 2. *num.* 1. ex quo putat hanc contineri in ſecunda, vel tertia ſpecie, tamen verè differe ab illis, vt patet ex eis, quæ ſupra dicta ſunt de illa, vnde non debet diſplicere, prout non diſplicet *Mantica de tacit. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 12.

37 Diuiditur etiam locatio, vt alia ſit perpetua, alia ad tempus. Et locatio ad tempus ſubdiuiditur, vt alia ſit ad longum tempus, alia ad breue, *Molpheſ. ad conſuet. Neap. to.* 3. *par.* 14. *qu.* 2. *nu.* 2. *& ſeq.* vbi etiam eas explicat: Et multum intereſt, an ſit locatio ad breue tempus, an verò ad longum tempus, vel perpetua, quia prima nullum transfert dominium, aliæ verò transferunt dominium vtile, vt dicetur *in cap.* 4. vbi tractabitur, an locatio ſit alienatio, & prop-

tetea

tereaprima eſt de Iure Gentium, aliæ vero ſunt de iure Ciuili, à quo dominium vtile fuit inuentum, vt explicat *Mantic. de tacit. lib. 5. tit, 2, num. 14. & 15.*

Alia denique eſt locatio pura, & ſimplex alia mixta cum alio contractu, prout ſignanter in ſocietatibus Officiorum, quæ practi-
38 cantur paſſim in Vrbe, continetur implicita locatio *Gratian. diſc. 679. num. 35. & ſeq.* admittit enim officialis ſocium ad participationem fructuum, & hæc eſt ſocietas, verum quia ſunt incerti, idem Officialis conducit ratam illam Socij ad rationem tot pro centenario *Rot. dec. 388. nu. 13. & ſeq. poſt Gen. de cenſ. & in Rec. dec. 160. nu. 17. par. 4. tom. 2. Millin. dec. 251. num. 4.*

De emptione, & venditione, in quo differat, à locatione, & quomodo ab ea dignoſcatur,

SVMMARIVM.

1 *Emptio, & venditio differt à locatione, & conductione.*
2 *Emptio, & venditio transfert dominium, à venditore in emptorem.*
3 *Locatio non transfert dominium.*
4 *Lim. ſi ſit ad longum tempus, quia transfert dominium vtile.*
5 *Periculum rei vendita ſpectat ad emptorem.*
6 *Periculum rei locata ſpectat ad locatorem.*
7 *Remiſſio mercedis fit conductori ſi vti non poſſit re, emptori autem non fit.*
8 *Venditor poſtquam rem tradidit eam non euocat, ſecus autem locator.*
9 *Venditor re ſemel tradita liberatur, ſecus in locatore.*
10 *Vendi quadam res poſſunt, quæ locari non poſſunt, vt ſeruitutes prediales.*
11 *Euicta re locata, locator liberatur preſtando æque idoneam, ſecus in emptione.*
12 *Venditio ſine expreſſione certi pretij non valet.*
13 *Etiamſi dicatur fieri pro iuſto pretio.*
14 *Vendita fundo non veniunt inſtrumenta, ſecus autem eo locato.*
15 *Vitioſa re vendita competit reſciſſio contractus, ſecus autem ſi fuerit locata.*
16 *Locatio, & conductio quibuſdam exceptis, eſt ſimilis emptioni, & venditioni.*
17 *Conuenit cum emptione in materia.*
18 *Et conuenit etiam in forma, & in alijs.*
19 *An contracta ſit locatio, vel potius emptio, & venditio ſæpe dubitatur.*
20 *Venditio eſſe non poteſt ſine translatione dominij.*
21 *Etiamſi partes dixerint vendere.*
22 *Declaratur tamen procedere ſi reſeruatum ſit dominium perpetuum, ſecus ſi ad tempus.*
23 *Ampl. declarationem etiamſi dictum fuerit quod iterum facta ſit locatio.*
24 *Natura rei ſolita locari facit reputari contractum locationis non venditionis.*
25 *Ampl. etiamſi partes dixerint vendere.*
26 *Emptio contracta cenſetur non locatio ſi conſtitutum precium non merces.*
27 *Merces locationis quandoque in iure vocatur precium.*
28 *Et ideo mentio precij in contractu, non tollit eſſe locationem.*
29 *Precij mentio tunc releuat cum correſpondet vero pretio.*
30 *Venditio ex paruitate pretij non efficitur locatio, ſed corruit.*
31 *Pretium diſtributum in annos denotat locationem, vnicum vero denotat venditionem.*
32 *Ampl. vt diſtributum in annos denotet locationem, etiamſi facta mentio pretij.*
33 *Item amplia etiamſi dictum emere, & vendere.*
34 *Si autem conſtitutum ſit vnicum pretium, & ſimul diſtributum, tunc ſi prius diſtributum, & poſtea vnicum erit locatio, ſecus e contra.*
35 *Denominatio denotat qualis ſit contractus, & ei ſtatur in dubio.*
36 *Ampl. etiam ſi adſit aliqua preſumptio in contrarium.*
37 *Operarum, ſeu facti locatio eſt ſi recipiens pecuniam nihil transfert.*
38 *Decl. procedere quatenus factum tale ſit, vt locari ſoleat.*
39 *Si autem quid tradatur artifici, vt immutetur, & aliud fiat conſtituto pretio eſt emptio, ſecus ſi vt eadem reddatur.*
40 *Si artifex ipſe ponat rem non erit locatio, ſed venditio.*
41 *Decl. procedere ſi materia quam ponit ſtet principaliter, non autem ſi acceſſoria.*
42 *Et ſi dubium, an ſtet principaliter attenditur, an quantitas pretij conueniat valori.*
43 *Gabella cenſetur locata non vendita.*
44 *Lim. ſi pacta omnino repugnent locationi.*
45 *Si gabella conceſſa ſit pro annis decem pro tot nummis ſingulo anno erit locatio.*
46 *Ampl. idem eſſe ſi vnicum pretium pro omnibus decem annis ſit conſtitutum ſi dictum ſit locauit.*
47 *Et etiamſi non ſimpliciter dictum ſit locauit, ſed etiam vendidit, & locauit.*
48 *Secus ſi dictum ſimpliciter vendidit, & vnicum pretium conſtitutum.*
49 *Si dictum ſimpliciter vendidit, & conſtitutum pretium in ſingulos annos erit locatio.*
50 *Conceſſio ad tempus puta ad vitam dignoſcitur, quod ſit locatio à diſtributione pretij in ſingulos annos.*
51 *Pactum remiſſionis mercedis propter caſus fortuitos indicat contractum eſſe locationem.*
52 *Venditionis nomine venit quandoque locatio in materia fauorabili, ſecus in odioſa.*
53 *Venditionis verbum eſt latiſſimum, & aptum comprehendere omnem translationem dominij.*
54 *Emptio, & locatio eiſdem iuris regulis conſiſtunt.*
55 *Argumentum, à venditione, ad locationem valet.*
56 *Regula ſtatur donec limitatio probetur.*
57 *Limitatio regulæ probanda eſt plene, & concludenter & quomodo.*

CAPVT II.

QVia dictum eſt in præcedenti Cap. 1. Veteres promiſcuè vſos fuiſſe verbis emptionis, & venditionis loco verborum locationis, & conductionis, vt habetur in *l. Veteres 20. cum l. ſeq. ff. de act. empt.* iuxta lecturam

turam *Cuiac.*, & aliorum ibidem allegaro-
rum, hic congruè videtur quærendum, An
locatio differat à venditione, & quomodò
1 ab ea dignoſcatur. Et quoad primam par-
tem quæſiti reſpondendum eſt affirmatiuè,
quia vltra diuerſitatem nominis, adſunt
etiam inter hos contractus plures differen-
tiæ reales, quarum prima eſt, quod in con-
2 tractu emptionis, & venditionis Dominium
transfertur à venditore in emptorem *l. cla-
uibus 74. ff. de contrah. empt. §. vendita inſt.
3 de rer. diu.* ſecus autem in locatione; & con-
ductione *l. non ſolet 39. ff. de locat., & cond.
l. cum manu 80. §. fin. ff. de contrah. empt.*
4 quod intelligitur de Dominio directo,
nàm vtile in locatione ad longum tempus
transfertur in conductorem *Aretin. conſ. 55.
verſ. ſed in locatione Alex. conſ. 112. num. 3.
lib. 1. Seraph. deciſ. 272. num.* 8.
5 Secunda eſt circa rei periculum, ſiue de-
teriorationis, ſiue interitus, nam ſi contracta
ſit emptio periculum ſpectat ad emptorem
*l. neceſſario 8. ff. de peric., & com. rei vendi-
6 ta §. cum autem inſt. de empt. & vend.* con-
trarium autem eſt in locatione, & conduc-
tione, in quâ periculum ſpectat ad locato-
rem *l. item quæritur 14. §. exercitu l. ex con-
7 ducto 16. ff. locat.* Vnde ſequitur, quod in
locatione, ſi caſu aliquo non poſſit conduc-
tor vti re conducta, fit ei remiſſio mercedis,
ſecus autem in venditione *Menoch. retinen.
remed. 4. num. 25. & 26.*
Tertia eſt circa auocationem rei. Nàm
8 venditor poſtquam eam tradidit amplius
eam auocare non poteſt ab emptore *l. qui-
dam fundum 16. ff. de in rem verſo.* locator
autem ſæpe auocat à conductore *l. æde 4. C.
locat.*
Quarta eſt circa rei traditionem, vendi-
9 tor enim ſi ſemel rem emptori tradat libe-
ratur, itaut cum eo ex empto ampliùs agi
non poſſit, ſed alijs remedijs vti debet *l. qui
pendentem 26. ff. de action. empt. l. ſi cum fun-
dum. 68. iuncta gloſ. ibi in ver. tradat ff. de
contr. empt.*; quod non procedit in locatio-
ne, nàm poteſt conductor poſt rem ſibi ſe-
mel traditam, ſi vti non poterit, iterum, ac
ſæpius agere, vt tradatur *l. ſi quis Domum 9.
& l. ex conducto 15. ff. locat.*, & hanc diffe-
rentiam notat *Bart. in d. l. ſi quis Domum nu.
1. verſ. aduertendum Natt. conſ. 360. nu. 1.
Mozz. de loc. & cond. cap. 1. num. 5.*
Quinta eſt, vt ſint quædam res, quæ ven-
10 di poſſint, locari non item, vt in ſpecie ſer-
uitutes prædiales conſtat vendi poſſe *l. aqua
ductus 47. ff. de contrahen. empt.* locari autem
non poſſe *l. locare 44. ff. locat.*
Sexta eſt, quod ſi euincatur res locata,
11 locator liberatur præſtando aliam æque
idoneam *l. ſi quis Domum ff. locat.* quod ſe-
cus eſt in venditore, qui non liberatur præ-
ſtando æque idoneam, ſed tenetur ad inte-
reſſe *Caſtren. in l. ſi quis fundũ ff. locat. Mozz.
de locat. & Cond. cap. 1. num. 4.*
Septima eſt, quod locatio valet quando-
12 que nulla expræſſa mercede; videlicet ſi
res erat ſolita locari, quia cenſetur pro con-
ſueta vt dicam infra *cap.* 17. Quod ſecus eſt
in emptione, & venditione, vt poſt *Caſtren.
in l. 1. ff. locat. & cond.* notat ad effectum
huius differentiam *Mozz. in dicto cap. 1. num.
6.* & de venditione pro iuſto precio facta
13 abſque expreſſione quantitatis, quod non
valeat, nec poſſit venditor agere ad pretium,
etiamſi rem tradiderit, ſecus autem in lo-
catione, quia in ſimili conuentione, ſecuta
rei traditione, tenetur conductor ad merce-
dem tradit, & dicit eſſe nouam, & vtilem
differentiam *Pinell. in rubr. C. de reſc. ven-
dit. part. 2. cap. 1. num. 24.* & dicam infra
cap. 35.
Octaua eſt, quod vendito fundo non ve-
14 niunt eius inſtrumenta *l. fundi in princ. ff. de
act. empt.* ſecus autem eo locato *l. ſed addes
21. §. illud ff. locat.* & hanc differentiam ad-
uertit *Bart. in l. 2. in fin. C. de verb. ſign.
Surd. dec. 201. num. 1.*
Nona eſt, quia in venditione rei vitioſæ
15 competit reſciſſio contractus per actionem
redhibitoriam ex edicto edilium conceſſa,
quod ſecus eſt in locatione, vt eſt *text. in l.
ſciendum eſt 63. ff. de edil. edict.*
Verum tamen eſt, quod his, & ſimilibus
16 differentijs non obſtantibus locatio, & con-
ductio ſimilis eſt emptioni, & venditioni, vt
dicit Imperator in principio *tit. inſtit. de loc.
& Cond. & I.C. in l. 2. in princ. ff. eodem*, &
17 patet, quia conueniunt in materia, cum ſi-
cut in emptione requiritur res, & precium
inſtit. tit. de empt. & vend. Ita, & in locatio-
ne res, & merces deſideratur *inſt. tit. de lo-
cat. in princ.*
Et conueniunt etiam in forma, nam ſi-
18 cut emptio, & venditio ita contrahitur, ſi
de pretio conuenerit, ſic locatio, & con-
ductio ità contracta intelligitur, ſi merces
conſtituta ſit *Inſt. dicto tit. de loc. & cond. in
princ.* & conueniunt in alijs multis, quo-
rum plura ſimul cumulat *Molin. de iuſt. &
iur. tom. 2. quæſt.* 487. quæ non refero, quia
ex diſcurſu patebunt.
Stante autem tali ſimilitudine præcipuè
in modo contrahendi conſiſtente, ſæpè du-
19 bitari contingit, an contracta fuerit em-
ptio, & venditio, ſeu potius locatio, &
conductio, quæ eſt ſecunda pars quæſiti ſu-
pra

pra poſiti, de qua dubitatione ſunt *text. in*
§. *adeo autem inſt. de loc. & conductã in l. 2. §.*
Adeò autem ff. eodem in l. ſabinus 20. & in l.
conuenit mihi 65. de contrab. empt. & alibi,
ita vt, hæc ſit verè grauis, & controuerſa
iuris quæſtio, vt dicit *Menoch. retinen. rem.*
4. num. 7.

Præmittam igitur in hac quæſtione aliquas
regulas generales, quæ habentur ad
dignoſcendos hos contractus, & deinde
deueniam ad aliquos caſus particulares.

Prima Regula eſt, vt inſpiciatur an ſit
tranſlatum Dominium, vel ne, cum iſta ſit
prima, & principalis differentia inter eos,
20 vt ſupra probatum fuit, & quod nemo poſ-
ſit videri eam rem vendidiſſe de cuius Do-
minio id agitur ne ad emptorem tranſeat,
ſed tunc aut locatio, aut aliud genus con-
tractus ſit, monet præcisè *Iuris conſ. in l. cum*
manu ſata 80. §. fin. de contrab. empt.

Quod ampliatur, vt licet contrahentes
21 vtantur nomine emptionis, adhuc ſi tacitè,
vel expreſsè actum ſit, vt Dominium pleno
iure non tranſeat, non erit emptio, ſed ma-
gis locatio *Signorol. conſ. 22. num. 12. verſ.*
præterea licet, Azened. conſ. 32. num. 11. Ma-
nent. conſ. 129. num. 1. Surd. deciſ. 157. nu. 3.
Rot. quæ alios citat *deciſ. 128. num. 2. part. 8.*
22 *recent.* Quod tamen intelligendum eſt, vt
procedat abſque difficultate ſi reſeruatum
Dominium perpetuò, at ſi reſeruatum fue-
rit ad tempus hoc non repugnat omninò
contractui venditionis, & præcipuè ſi re-
ſeruatum ſit prout conſueuit, vſquequo ſol-
uatur integrum pretium, vt declarant *Surd.*
deciſ. 157. num. 2. & Rota dicta deciſ. 128. nu.
9. vbi ita explicat *text. in dicta l. manu ſata*
23 *part. 8. recent.* Imò fortius etiam ſi partes ex-
preſſè dixerint, quod donec ſoluatur pre-
tium, fundus ſit locatus, adhuc locatio iſta
tanquam incidenter facta, & venditioni ac-
ceſſoria illi adhærebit, & cedet, eiuſque
naturam aſſumet, ita vt periculum, & de-
terioratio rei non ſpectet ad locatorem, pro-
ut ſpectat in locatione, ſed ſpectet ad con-
ductorem, vt ſpectat in emptione, & ven-
ditione, vt eſt *text. in l. ſicut emptio 23. §. in-*
terdum ff. locat. & ibi *gloſ. in verſ. exſoluat,*
& firmat pluribus relatis *Mantic. de taci-*
tis lib. 4. tit. 24. num. 18. & latius, *Hodiern.*
ad Surd. deciſ. 157. num. 12. & ſeqq. vbi poſt
alios dicit d. textum maximè notandũ, quia
quilibet eo non viſo reſponderet contrariũ,
ſed hoc verum quatenus venditio ſit pura,
tunc enim ei cedit locatio interim, ac ſol-
uitur precium facta, at ſecus eſt ſi locatio
facta ſit cum pacto, vt, non ſoluto pretio,
venditio habeatur pro non facta, nam ſi,
pretio non ſoluto, nempta res facta ſit, tunc
ex locato erit actio, dicit *text. in l. Item ſi*
pretio 25. ff. locat; vbi *gloſſ. verb. ex locato*
explicat procedere ſtante pacto præfato.

Secunda regula eſt, vt attendatur natu-
24 ra rei, quæ deducitur in contractum, nam,
ſi ſolet locari, reputabitur locatio *l. natura-*
lis 5. §. at cum do ff. de præſcr. verb. & regula
25 iſta pariter ampliatur, vt procedat etiam
ſi partes aliter contractum denominauerint
ſecundum *Signorol. d. conſ. 22. nu. 12. in princ.*
& probat *text. in l. inſulam 6. ff. de præſcript.*
verb.

26 Tertia eſt, vt tunc dicatur contracta
emptio, non autem locatio, cum non eſt
conſtituta Merces, ſed conuentum de pre-
tio *Inſt. tit. de locat. & cond. in princ.*, adeò
vt, eo ipſo quod fit mentio de pretio, præſu-
matur emptio, non autem locatio, vt dicunt
Bald. in l. cum dotem 10. num. 2. C. de iur.
dot. Marſil. ſing. 105. in princ. Menoch. præſ.
74. num. 1. lib. 3. Caroc. de locat. in tit. de ſi-
militudine locationis in qualitate prima nu. 2.
vbi innumeros congerit.

27 Verum Merces etiam locationis, quan-
doque in Iure dicitur pretium, vt ſignanter
in *l. ſi quis ante 10. in fin. ff. de acq. poſſ.* &
28 ſic non releuat mentio precij ad locatio-
nem excludendam, quando ex alijs digno-
ſcitur contracta, & ſignanter ex præcedenti
denominatione locationis, vt ſenſit *Iaſ. in*
d. l. ſi quis ante num. 14. ad fin. & cum ſequi
videtur *Caroc. in d. qualit. 1. empt. num. 9.*
& licet contrariam opinionem, quod nem-
pè denominatio non releuet in Concurſu,
cum mentione pretij probet poſt alios *Me-*
noch. qui alios cumolat *d. præſ. 74. num. 4.*
lib. 3. Afflict. deciſ. 72. num. 10. & ibi Vr-
29 *ſill. num. 1. & ſeq.* tamen iſtam contrariam
non admitterem niſi in caſu, quo precium
dignoſceretur iuſtum, & correſpondens ve-
ro valori rei, tunc enim operatur eius men-
tio, vt contractus non poſſit cenſeri locatio,
ſed reputandus ſit venditio, at quando pre-
cium non eſt congruum valori rei, tunc non
cenſetur venditio, ſed potius arguitur loca-
tio non obſtante precij mentione, ſi alia ver-
ba non repugnent, vt poſt alios tradunt
Marſil. ſing. 105. ad fin. Menoch. præſumpt.
74. num. 5. lib. 3. & retinen. remed. 4. num.
24. & latè *Caroc. tit. de ſimilitudine locatio-*
nis cap. de qualitate prima empt. num. 4. & 5.
30 vbi tamen hoc nimis ampliat, dum dicit,
quod ſi venditio non valet ex paruitate
precij efficitur locatio, quia ex paruitate
precij benè poteſt argui facta locatio, ſi ver-
ba ſint dubia, at vbi vero contracta eſt ven-
ditio pro paruo pretio, ſi paruitas eſt intra

dimi-

dimidiam iuſti venditio ſuſtinetur, ſi verò
eſt vltra dimidiam, & tunc reſcinditur con-
tractus, vt diſponitur in *l. 2. C. de reſcind.
vend. Rota coram Eminentiſſimo Celſo deciſ.*
202. *num.* 6. & quando adeſt magnus ex-
ceſſus vltra dimidiam, contractus remanet
nullus ipſo iure *Gratian. diſcept.* 823. *n.*38.
& ſeq. Prat. diſcept. 25. *num.* 32. *verſ. vera
namque eſt regula, & num.* 34. *in fin. & ſeq.
fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 3. *def.* 3. *Rota coram
Caual. deciſ.* 301. *num.* 3. *& in recent. deciſ.*
202. *num.* 6. *par.* 10. *& in Romana tranſac-
tionis* 19. *Aprilis* 1660. *§. Non obſtat coram
Veroſpio*, & ſic nunquam tranſit in locatio-
nem, vnde tunc magis argueretur venditio,
cum facta eſſet valoris rei æſtimatio, & iux-
ta illam pretium eſſet conſtitutum *Menoch.
alios referens præſ.* 74. *num.* 2. *lib.* 3.

31 Quarta Regula dignoſcendi, an ſit lo-
catio, vel venditio eſt videre, an precium
ſit diſtributum in ſingulos annos, vel aliter
ratio temporis habita ſit, quia tunc erit lo-
catio, ſi verò non ſit ità diſtributum, ſed
vnicum, erit venditio *Tiraquell. de retract.
lignag. §.* 1. *gloſ.* 14. *nu.* 86. *&* 87. *Menoch.
latiſſime retinen. rem.* 4. *num.* 19. *Caroc. de
locat. ſub tit. de ſimil. locationis §. diſgregata
ſolutio num.* 1. & iſtum eſſe verum modum
dignoſcendi locationem à venditione dixit
pluribus relatis *Rot. coram Millino deciſ.* 446.
32 *num.* 2. Quod ampliatur procedere, etiam
ſi adſit mentio pretij, quia hoc caſu pre-
tium pro mercede interpretatur *Menoch. d.
33 remed.* 4 *num.* 23. Ac etiam ſi partes ali-
ter contractum denominauerint, videlicet ſi
verbi gratia dixerint emere, & vendere pro
tot ſcutis quolibet anno ſoluendis, adhuc
erit locatio, & non emptio *Tiraquell. d. gloſ.*
14. *num.* 87. *Caroc. ſub tit. de ſimil. locationis
§. de qualitate ſecunda diſgregata ſolutio n.* 6.
Menoch. retin. remed. 4. *num.* 21.

34 Quid autem ſi vtrumque factum appa-
reat videlicet conſtitutum vnicum pretium,
& diſtributum in ſingulos annos? & quam-
uis conſtitutionem pretij vnici hoc caſu,
quo adeſt etiam diſtributio in annos, non
eſſe curandam dicat *Bart. in dicta quaſt.* 4.
num. 12. *verſ. Non obſtat, quod pretium*, &
eum ſequatur *Menoch. retinen. d. remed.* 4.
nu. 20. *ad med. verſ. primo non aduerſatur*:
diſtinguendum videtur, vt ſi conſtitutio
pretij in vnica ſumma præcedat, & ſolutio
dilata ſit in annos gratia facilioris ſolutio-
nis, iſta diſtributio non ſit attendenda, ſed
ſolum conſtitutio pretij, & indicet venditio-
nem. E contra verò ſi conſtitutum ſit ratio-
ne annorum, videlicet pro centum annuis in
totum conficientibus mille in conceſſione
facta ad decennium, reputanda erit locatio,
cum illa expreſſio ſcutorum mille ſtet po-
tiùs demonſtratiuè, quam diſpoſitiuè, & non
operetur, nam à primordio tituli poſterior
formatur euentus *l. vn. ad fin. C. de impo-
nen. lucr. deſcript. lib.* 10. *Gratian. diſcept.*
214. *num.* 21. & faciunt in ſimili, quæ di-
cuntur de dignoſcenda venditione, an ſit
facta ad corpus, vel ad menſuram, vt vide-
licet ſi priùs ſit expreſſum corpus cenſeatur
ad corpus, licet ſubſequatur expreſſio men-
ſuræ, & è contra *Becc. conſ.* 133. *num.* 1. *&
ſeq. Gabr. conſ.* 64. *nu.* 3. *&* 13. *lib.* 2. *Man-
tic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 17. *num.* 11. *& ſeq. Se-
raphin. deciſ.* 264. *num.* 6. *& deciſ.* 317. *nu-
mer.* 4. *ad fin.*

35 Quinta regula erit, vt in dubio atten-
datur denominatio partium, nam ſi dixerint
contrahere emptionem, & venditionem em-
ptio reputabitur, ſi dixerint contrahere lo-
cationem, & conductionem locatio, & con-
ductio reputabitur, in dubio enim talis re-
putatur contractus, qualis à partibus deno-
minatur, vt firmant *Menoch. præſ.* 105. *nu.* 1.
& ſeq. lib. 3. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 8.
num. 17. *Rot. deciſ.* 510. *num.* 1. *verſ. & pro
tali par.* 4. *tom.* 3. *recent.* vbi *num.* 2. quod
hoc maximè procedit, ſi denominatio ſit
diſpoſitiuè concepta,

36 Et quamuis denominatio cedat aliqui-
bus ex demonſtrationibus contrarijs, vt
viſum eſt in regulis ſuprapoſitis, tamen non
quælibet, præſumptio iſtam, quæ ex deno-
minatione inſurgit elidere valet, ſed ei
ſtandum eſt etiam ſi aliquæ præſumptiones
ſint in contrarium *Grauett. conſ.* 20. *num.* 4.
Surd. conſ. 243. *num.* 3. *Becc. conſ.* 35. *nu.* 9. *in
fin. & ſeqq.* quid quid ſecus dicendum ſit ſi
adſint pacta ſubſtantialia in contrarium, vt
dicam in ſequenti *cap.*

His præmiſſis deueniendo ad caſus par-
37 ticulares in quibus magis dubitari ſolet,
an ſit contracta locatio, ſeù venditio pri-
mus erit ſi deductum ſit in contractum me-
rum factum, ſeu operatio aliqua, & nul-
lum ius in alium transferet is, qui pecuniam
recipit, ſed ſolum aliquid operetur, & iſto
caſu non poteſt eſſe emptio, & venditio, ſed
tantum locatio *l. item ſi precio* 25. *in princ.
verſ. quoties autem ff. locat.* cum concordan.
relat. per *Bart. in ſua quaſt.* 4. *incip. publi-
canus num.* 10. *verſ. aliquando agitur*, dum-
38 modo tamen opus tale ſit, vt locari ſoleat
puta ſi do, vt tabulam pingas, ſecus autem
ſi tale ſit, vt locari non poſſit vti ſi do, vt
manumittas iuxta ſecundam regulam ſupra
datam, & in his terminis loquitur ille *text.
in l. naturalis* 5. *§. & cum do ff. de praſcr.
verb.*

Digitized by Google

verb. ibi citat. Et non attenditur in Caſu
iſto regula quarta ſuprapoſita, nempe an ſit
datum vnicum pretium, vel diſtributum in
menſes, aut annos *l. ex lege 53. §. locaui opus
ff. loc.* & docet *Bart. in d. quaſt. 4. vbi ſupra
Menoch. retinend. remed. 4. n. 13. Caroc. qui
alios citat ſub titulo de differentia locationis §.
de qualitate prima locationis nu. 2.*

39 Secundus Caſus eſt, quando in Con-
tractum deducitur factum, ſimulque aliqua
rei traditio, & tunc adhoc, vt ſit locatio
neceſſe eſt, vt is cui opus faciendum eſt det
rem, ſeù corpus in quo opus faciendum ſit,
vt habetur in *l. Sabinus 20. ff. de contrah. empt.*
toties enim conductio eſt quoties materia,
in qua aliquid præſtatur in eodem ſtatu
eiuſdem manet, quoties autem immutatur,
& alienatur emptio magis, quam locatio
intelligi debet *l. conuenit mihi 65. verſ. to-
tis enim ff. de contrah. empt.* Vndè ſi cum au-
rifice Titius conuenerit, vt is de auro ſuo
annulos certi ponderis, certæque formæ ſi-
40 bi faciat acceptis verbi gratia decem, hæc
erit emptio, & venditio, ſi verò Titius au-
rum dederit poliendum, vel ornandum
mercede pro opera conſtituta erit locatio
*§. Item quæritur in Inſt. de loc. & conduct. l. 2. §.
Adeò autem ff. eodem.*

Verùm non ſufficit, Artificem aliquid de
41 ſuo ponere ad hoc, vt ſit venditio, ſed ne-
ceſſe eſt, vt materia illa, quam ponit ſtet
principaliter, alias ſi ſtet acceſſoriè adhuc
erit locatio, vt eſt Caſus in *l. Item ſi pretio
25. §. Cum Inſulam ff. locat.* vbi data fuerat
Inſula Artifici ædificanda totali ſua impen-
ſa, qui propterea cementa etiam de ſuo po-
nere debebat, & tamen dicitur locatio, quia
ſolum quod ſtat principaliter, cum ædifi-
cium ei cedat, ab eo non dabatur, itaque
quod dabat artifex non ſtabat principali-
ter, vt conſiderauit *Bart. in d. quaſt. 4.
num. 10. prope med.* & alijs congeſtis *Me-
noch. retinen. remed. 4. num. 15. cum duob.
ſeqq.*

42 Si verò res ſit dubia an videlicet res,
quæ ab artifice præſtatur ſtet principaliter,
ſeù acceſſoriè, & recurrendum eſſe ad quã-
titatem pretij, vt ſi conueniat valori rei ſit
emptio, ſecus è contra cenſuit poſt *gloſ.*
quam dicit ſingularem in *l. 1. §. 1. in verb.
agendo ff. de ſuperfic. Bart. in ſua quaſt. 4. in
ſolut. num. 10. verſ. aliquando dubitatur*, &
alijs adductis, *Menoch. d. rem. 4. num.* 18.

43 Tertius caſus eſt quando in contractum
non venit factum aliquod, ſed res tantum,
& quæſtio cadere ſolet, quando conceди-
tur à Principe, ſeù Communitate Gabella,
ſeù Datium ad aliquos annos puta per de-
cennium, & in hac quæſtione, quia ſubiecta
materia magis, atque etiam magis conue-
nit locationi, quam venditioni ſecundum
*Boer. decif. 249. num. 11. poſt med. verſ. &
hoc dicit expreſſè*, ſunt enim hæ res naturæ
vt exerceri ſoleant per Communitates, aut
locari, vt dicit *Signorol. conſ. 22. num.* 12.
44 debet ſemper cenſeri facta locatio, niſi alia
pacta omninò repugnent *d. l. naturalis 5. §.
& cum do ff. de praſcr. verb.*

Vis igitur ſtat in dignoſcendo, quando
45 adſint pacta adeò repugnantia, vt præua-
leant, & ſi dictum ſit concedo pro annis
decem pro tot nummis ſingulo anno, nihil
eſt, quòd præualeat naturæ rei, & multò
minùs ſi pro verbo concedo, dictum ſit lo-
co. *Ripa in tractat. de peſte tit. de priuileg.
contr. num. 51. & 55. Menoch. praſumpt. 104.
n. 1. & 2. lib. 3. Boer. decif. 249. n. 11. verſ.
primus caſus, & verſ. ſecundus caſus.*

46 Quid autem ſi conſtitutum ſit vnicum
pretium pro omnibus decem annis? & ad
huc, ſi dictum ſit locauit cenſeri, debet lo-
catio ex adduct. per *Menoch. d. praſumpt.
104. num. 4. & 5.* vbi reſpondet contra
*Caracc. de loc. ſub tit. de ſimilitudine locationis
§. de qualitate quarta venditionis. num. 7.*
47 Idque ampliatur procedere non tantum
ſi ſimpliciter dictum ſit locauit, ſed etiam
ſi dictum promiſcuè vendidit, & locauit,
quia adhuc erit locatio, quamuis conſtitu-
tum ſit vnicum pretium *Ripa d. tit. de priui-
leg. contract. num. 66. Menoch. d. praſumpt.
104. num. 43. Boer. decif. 249. n. 11. verſ.
quartus eſt caſus.*

48 Si autem dictum ſit ſimpliciter, vendidit,
& tunc, ſi conſtitutum vnicum pretium pro
omnibus decem annis, reputatur venditio,
quia concurrunt duæ demonſtrationes, quæ
præualent qualitati rei in contractum dedu-
ctæ, nempe denominatio venditionis, & vni-
cum pretium *Menoch. d. praſ. 104. num.
40. Caroc. d. §. de qualitate quarta vendit. n. 7
verſ. tertius caſus Boer. dec. 249. n. 11. in tertio
caſu verſ. ſecundo quod ampliatur procedere*,
etiam ſi poſt conſtitutum ab initio vnicum
pretium, poſtea ſit facta diſtributio in ſin-
gulos annos *Rip. in dicto tit. de priuil. con-
tract. n. 46. Menoch. praſumpt. 104. n. 41. lib. 3.*

49 At ſi vbi dictum ſimpliciter vendidit, non
ſit conſtitutum pretium vnicum, ſed diui-
ſum tantum in ſingulos annos, & erit loca-
tio *Bart. in l. cotem ferro §. qui maximos n. 2. ff.
de public. & vectig. Ancar. conſ. 402. n. 2. Corn.
conſ. 23. n. 7. & conſ. 33. n. 9. lib. 2. Caroc. d.
§. de qualitate quarta venditionis nu. 7. verſ.
tertius eſt Boer. decif. 249. nu. 11. verſ. ter-
tius caſus*, & eſt communis opinio, vt fate-

tur,licet plura in contrarium adducat *Me-
noch. dicta præſumpt.* 104. *num.* 6. quæ pro-
cedit etiamſi conſtitutum ſit pretium vni-
cum, & deinde diſtributum in ſingulos an-
nos *Ripa in dicto tit. de priuil. contract. nu,*
64. quem refert *Menoch. eadem præſumpt.*
104. *nu.* 39. & ſequitur *Caroc. d. §. de qua-
litate quarta vendit. ſub tit. de ſimilitudine
locationis num.* 7. *verſ. ampliatur*.

Solet etiam cadere quæſtio iſta in con-
50 ceſione rei ad tempus puta domus ad vi-
tam, & in his terminis verum eſſe modum
dignoſcendi locationem à venditione inſpi-
cere, ſi pretium ſit deſtributum in annos,
vel vnicum pro toto tempore iuxta regu-
lam ſupra quarto loco traditam dicit *Rot. in
illa deciſ.* 446. *nu.* 2. *coram Millin. ibi citat.*
At in præfatis quoq; caſibus, & alijs ſimili-
bus, in quibus cadit hæc quæſtio, conſide-
51 rari ſolent pacta conuenta. Nam ſi adapten-
tur magis locationi, quam venditioni lo-
cationem arguent, & è contra, prout in
ſpecie ſi adſit pactum, quod ob bellum, vel
alium caſum ſimilem fiat remiſſio merce-
dis, quod demonſtret eſſe contractum lo-
cationis reſpondit *Socein. ſen. conſ.* 88. *col.* 2.
verſ. quod etiam dignoſcitur lib. 1. *Menoch.
retinend. d. remed.* 4. *num.* 25. & 26.

Et conſiderari etiam ſolet ſubiecta mate-
52 ria, nam locatio ad longum tempus, vti
transferens dominium vtile, in materia fa-
uorabili venditionis nomine venire poterit,
ſecus autem in ſtricta, & odioſa, vt in ſpecie
cum in vna Romana Prælationis prætēde-
retur per quaſdā Moniales, vti Dominas di-
rectas domus ad vitam per emphiteutam lo-
catæ, prælatio in tali locatione per text. in *l.
fin. C. de iur. emphit.* cum ibi tradit per *Iaſ. n.*
11. *Rot. cor. Sacrato ſub die* 5. *Apr.* 1604. cen-
ſuit eam non competere, & reddidit ratio-
nem, quia diſpoſitio *dicta l.* (ſunt verba
præciſa deciſionis) eſt exorbitans tanquam
contra *l. dudum C. de contrah. empt.* & ideo
ſtricte, & in caſu tantum ibi expræſſo in-
telligenda, vt in ſpecie argumentatur,
Rim. ſen. conſ. 357. *num.* 7. *lib.* 2. & faciunt
plures rationes ponderatæ in cauſa *Romana
Caſalis die* 20. *Februarij, & 14. Martij* 1576
coram Reuerendiſs. Alex. quæ, licet fuerint
deductæ ad effectum euitandæ pœnæ, poſ-
ſunt etiam deſeruire in hoc caſu, quo ſtricta
eſt facienda interpretatio, vt ſupra dictum
eſt. Diſpoſitio autem *d l. fin.* loquitur in vē-
ditione non autem in locatione ad vitam.

53 Non obſtat quod venditionis verbum
ſit latiſſimum, & aptum comprehendere
omnem actum per quem transfertur domi-
nium *l. ſtatu liberis ff. de ſtatu liberis Bar. in
l. nouit §. venditionis ff. quibus modis pig. vel
hypot. ſolu.* cum ſimilibus. In locatione au-
tem ad vitam transferatur vtile domi-
nium, vt late fuit deductum in cauſa *Ro-
mana de Capis* 10. *Nouembr.* 1600. *coram me,*
quia prædicta procedunt in materia fauora-
bili, vel ſaltem in indifferenti, ſecus in
materia ſtricta vt per *Greg. Lopez* poſt alios
quos allegat in *l.* 55. *num.* 4. *tit.* 5. *part.* 5.
faciunt tradita per *Tiraquel. tit. de retract.
lignag. §. in gloſ.* 14. *num.* 88. & 89. ex qui-
bus fuit concluſum ſententiam D. in ciui-
libus Locumtenentis Illuſtriſs. Vicarij Vr-
bis ad fauorem Monialium latam tanquam
iniuſtam eſſe reuocandam. hæc Rota.

Denique non omittendum hic animad-
uertere, quod iura non ſolum dicunt lo-
54 cationem, & conductionem eſſe ſimilem
emptioni, & venditioni, ſed etiam expreſ-
ſè addunt eiſdem iuris regulis conſiſtere
teſt. eſt in *princ. tit. inſtit. de locat. & con-
duct. & in l.* 2. *in princ. ff. eodem*. Hinc enim
deducitur magna conſequentia, vt videli-
55 cet liceat arguere ab emptione, & vendi-
tione ad locationē, & conductionem prout
faciunt *Corn. conſ.* 181. *n.* 65. *lib.* 2. *Mantic. de
tacit. & amb. lib.* 12. *tit.* 12. *n.* 11. *Rot. dec.* 350.
n. 9. *part.* 4. *recent.* & alij paſſim, & proce-
det argumentum, vbicumque non docebi-
tur aliud eſſe in locatione, & conductione
ſpecialiter conſtitutum, vel in ea diuerſam
militare rationem, in prædictis enim iuri-
bus traditur regula generalis, quod contra-
56 ctus eiſdem iuris regulis conſiſtant, & ſic
conſtituta in vno procedant etiam in alio,
ac proinde huic regulæ ſtandum erit donec
probetur limitatio *Gloſ. in rubr. de reg. iur.
in* 6. *ante fin. verſ. habet enim aduerſarius,
Bald. in cap.* 1. *num.* 5. *verſ. in omnibus his
de alienat. indic. mut. ca. fact. Dec. in l.* 1. *nu.* 8.
ff. de reg. iur. & conſ. 142. *num.* 4. *verſ. &
ideo ſecundum regulam, Rota coram Gregor.
deciſ.* 182. *num.* 1. & *deciſ.* 228. *num.* 7.
57 & probanda erit limitatio concludenter,
& plenè *Seraph. deciſ.* 416. *num.* 9. *Gregor.
deciſ.* 279. *num.* 2. Itaut non ſatis ſit allega-
re aliquam diuerſitatem, niſi diuerſitas il-
la per neceſſe inferat ad limitationem, & le-
gis auctoritate fundetur, vt requiritur,
quando, prout hic, regula legis auctoritate
fundatur *Peregr. conſ.* 97. *in fin. lib.* 1. *Spe-
rell. deciſ.* 124. *n.* 62.

Emphiteuſis an ſit locatio, & quomodo ab ea dignoſcatur.

SVMMARIVM.

1 *Emphiteuſis quid ſit.*

3 *Emphi-*

2 *Emphiteuſis comprehenditur ſub nomine locationis laté ſumpto.*
3 *Emphiteuſis natura non inclinat, neque ad locationem, neque ad venditionem.*
4 *Emphiteuſis differt non ſolum à locatione, ad breue tempus, ſed etiam à locatione ad longum tempus, & perpetuum.*
5 *Emphiteuſis habet familiaritatem cum locatione.*
6 *Emphiteuſis dignoſcitur à locatione ex denominatione partium.*
7 *Et multo magis ſi denominatio fuerit diſpoſitiue concepta.*
8 *Denominatio contractus etiam enunciatiuâ attenditur.*
9 *Denominatio contractus attenditur, etiamſi adſint aliquæ præſumptiones in contrarium.*
10 *Pacta magis attenduntur quam denominatio contractus.*
11 *Intellige de pactis circa naturam contractus, non circa accidentalia.*
12 *Verba deſeruiunt naturæ contractus, non natura verbis.*
13 *Denominationi ſtatur ſi ſunt pacta hinc inde.*
14 *Pacta magis attenduntur ſi partes vſæ ſunt promiſcue verbo locationis, & emphiteuſis.*
15 *Emphiteuſis denominatio, magis operatur, quam denominatio locationis.*
16 *Emphiteuſis admittit quæcumque pacta.*
17 *Emphiteuſis eſt materia informis, recipiens formam à placito contrahentium.*
18 *Locatio dignoſcitur ab alijs contractibus ex penſione.*
19 *Penſio magna denotat eſſe locationem non emphiteuſim, & è contra modica denotat emphiteuſim.*
20 *Hebræi habentes ius, quod vocant Gazagà ſunt conductores, non emphiteutæ.*
21 *Penſionis quantitas præualet omnibus coniecturis, & indicijs contrarijs ad dignoſcendum, an ſit contractus locationis.*
22 *Decl. procedere, vt præualeat ſingulis coniecturis de per ſe, non ſimul.*
23 *Denominatio emphiteuſis præualet quantitati penſionis magnæ, denominatio vero locationis cedit quantitati penſionis paruæ.*
24 *Emphiteuſis Eccleſiaſtica non poteſt concedi pro penſione modica.*
25 *Penſio magna denotat locationem etiam in Eccleſiaſticis cum partes vſæ ſunt promiſcue nomine emphiteuſis, & locationis.*
26 *Penſionis quantitas denotat locationem ſi apparet eam ſolui in recompenſationem fructuum, & è contra denotat emphiteuſim ſi in recognitionem dominij.*
27 *Penſio denotat locationem ſi dictum ſolui pro fictu.*
28 *Penſio denotat locationem ſi dictum ſolui pro Canone.*
29 *Canon, & cenſus ſunt ſinonima, & quando releuet dictum pro canone.*
30 *Pactum remiſſionis penſionis denotat locationem.*
31 *Penſionis diuiſio ad rationem petiarum terræ denotat locationem.*
32 *Penſio quando dicatur magna, ad effectum vt indicet contractum eſſe locationem.*
33 *Solutio aliturus ſumma ab initio indicat fuiſſe contractum emphiteuſim.*
34 *Penſio, vt cognoſcatur an ſit magna conſiderari debent fructus de tempore conceſſionis.*
35 *Penſio an præſumatur, quod fuerit correſpondens fructibus, vel non.*
36 *Lactare ſuum nemo præſumitur.*
37 *Sed hæc eſt præſumptio leuiſſima, & alijs cedit.*
38 *Penſio magna etiamſi contractus ſit emphiteuſis operatur, vt in eo procedant regulæ locationis.*
39 *Penſio in pecunia magis denotat locationem, in fructibus emphiteuſim.*
40 *Penſio ſi dictum ſolui pro portione dominica, arguit locationem.*
41 *Penſio in annos diſtributa indicat locationem.*
42 *Dominij translatio denotat non eſſe contractum emphiteuſim, ſed contractum cenſualem.*
43 *Cenſualis contractus differt ab emphiteutico, quia in eo transfertur vtrumque dominium.*
44 *Cenſus alius reſeruatiuus, alius conſtitutiuus, & in quo differant.*
45 *Dominij directi reſeruatio non magis conuenit emphiteuſi quam locationi.*
46 *Pactum de non auferendo magis conuenit emphiteuſi, ſed poteſt etiam apponi in locatione.*
47 *Pactum quod in aliquo caſu poſſint bona reſtitui denotat locationem.*
48 *Pactum quod fiant reparationes per conductorem magis conuenit emphiteuſi, ſed non repugnat locationi.*
49 *Pactum, quod ob non ſolutionem penſionis incurratur caducitas æquè conuenit emphiteuſi, ac locationi.*
50 *Caducitas ob alienationem non procedit in locatione ad longum tempus.*
51 *Alienatio rei ad longum tempus conductæ eſt nulla.*
52 *Pactum, quod non poſſit conductor alienare magis conuenit emphiteuſi quam locationi, & eam indicat.*
53 *Secus ſi addita pœna caducitatis, quia indicat locationem.*
54 *Laudemium non debetur ex alienatione rei locatæ.*
55 *Non tamen repugnat locationi pactum, quod debeatur laudemium.*
56 *Laudemium eſt quinquageſima pars pretij.*
57 *Laudemij ſolutio denotat bona eſſe emphiteutica.*
58 *Secus ſi apparent ſolutum per errorem.*
59 *Perpetuitas conceſſionis arguit contractum eſſe emphiteuſim potius quam locationem.*
60 *Sed hæc eſt coniectura leuis, & contrarium procedit in Eccleſiaſticis.*
61 *Conceſſio ad tertiam generationem non repugnat quod ſit locatio.*
62 *Conceſſio ad vitam magis conuenit locationi quam emphiteuſi.*
63 *Contractus in dubio potius locationis quam emphiteuſis reputandus eſt.*
64 *Et potius Cenſualis quam emphiteuticus.*
65 *Secus ſi in Regione emphiteuſis non practicaretur.*

CAPVT III.

1 EMphiteuſis, quæ nihil aliud eſt, quam conceſſio rei immobilis ad tempus, vel in perpetuum pro conuenta penſione, ſeu redditu domino directo præſtando in dominij directi recognitionem, prout reiectis alijs definitionibus eam nouiſſimè definiuit, *Fulgin. de iur. emphit. in prælud.*

2 *quæſt. 1. num.* 18. Licet ſub nomine loca-
tionis latè ſaltem ſumpto vocabulo com-
præhendatur *Menoch. conſ. 372. nu. 12. Ca-*
roc. de loc. & cond. in princ. tit. locationis diui-
3 *ſio num.* 1. tamen certum eſt, quod poſt le-
gem Zenonianam habet propriam naturam
neque ad locationem, neque ad venditio-
nem inclinantem, ſed ſuis pactionibus ful-
ciendam, vt habetur *in §. Adeò autem in-*
ſtit. tit. de loc. & cond.

Et licet aliqui dicant emphiteuſim dif-
4 ferre à locatione ad breue tempus facta, &
reſpectu locationis ad longum tempus adeſ-
ſe differentiam verbalem tantum, tamen
eorum opinio eſt euidenter falſa, vt aſſe-
rit, & probat *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 2.*
num. 55. verſ. Nec obſtat, quod & Gratian.
diſcept. 378. num. 30. Rot. coram Seraph.
deciſ. 286. num. 20. & deciſ. 288. num. 2. &
ſeq. Et patet ex pluribus differentijs rela-
latis per *Valaſc. de iur. emphit. quæſt. 20. &*
ſeq. vbi viginti differentias refert, & per
Fulgin. eodem tract. in prælud. quæſt. 5. & pa-
tebit etiam ex dicendis intra hoc capit. &
alibi, vbi ſecundum ſubiectam materiam
occurret ſæpè diſtinctionem facere inter
hos contractus, & procedit dicta differen-
tia etiam ſi locatio ſit perpetua, quia, & in
his terminis loquuntur dictæ deciſiones co-
ram Seraphin, & expreſsè declaratur co-
ram eodem *deciſ. 353. num. 2. quæ eſt in ea-*
dem cauſa cum ſupracitatis.

Verum quia, licet verè inter hos con-
5 tractus adſint multæ differentiæ, tamen
negari etiam non poteſt eſſe inter eos ma-
gnam familiaritatem, vt dicit *teſt. in § adeò*
Inſtit. de locat. & cond. & Fulgin. de iur. em-
phit. d. quæſt. 5. num. 1. Seraphin. deciſ. 288.
num. 2. ita ut ſæpè in praxi dubitare contin-
gat an ſit contracta locatio, vel potius em-
phiteuſis, operepretium eſt videre quo-
modo dignoſcatur, licet ſit valde laborio-
ſum vt dixit *Carocc. de locat. tit de reſcind. lo-*
cat. nu. 46.

6 Et quatenus verè dubitetur, an vnus, vel
alius contractus celebratus ſit, in tali dubio
ſtatur denominationi partium, itaut ſi deno-
minauerint contractum locationis, locatio
cenſebitur contracta, ſi denominauerint em-
phiteuſim, pari modo reputanda erit con-
tracta emphiteuſis, *Menoch. præſumpt. 105.*
num. 1. & ſeq. lib. 3. Mantic. de tacit. lib. 22.
tit. 8. num. 7. Rot. deciſ. 510. num. 1. verſ.
& pro tali par. 4. tom. 3. recent. & coram
Merlino dec. 545. num. 7.

7 Idque multo magis procedet ſi talis deno-
minatio non ſimpliciter enunciatiuè, ſed
diſpoſitiuè fuerit concepta, vt benè conſide-
rauit *Rota d. deciſ. 510. nu. 2. part. 4. tom. 3.*
8 *rec.* At non proinde ſperni debent enun-
ciatiuæ, nam non ſolum emiſſæ in ipſo in-
ſtrumento conceſſionis, ſed etiam alibi,
maximè probant in hoc propoſito, *Gratian.*
diſcept. 917. num. 4. & ſeq. Rota in Sabinen.
tenutæ coram Litta impreſſ. per Marcheſan.
par. 1. fol. 1079. num. 2.

9 Et hoc procedit etiam ſi adſint aliquæ
præſumptiones, quod contractus non ſit is,
quem partes denominarunt, quia adhuc
reputari debebit talis ſecundum *Crauett.*
conſ. 20. num. 4. Surd. conſ. 243. num. 3.
Bec. conſ. 35. num. 9. in fin. & ſeqq. ſed hoc
10 non item quoad pacta, quia ea magis at-
tenduntur ad dignoſcendum quid actum,
quam denominatio *Decian. conſ. 35. n. 41.*
lib. 2. Monoch. conſ. 201. num. 26. & ſeqq.
Peregrin. conſ. 12. nu. 15. lib. 2. Bellon. iun.
11 *conſ. 58. nu. 6. & ſeqq.* Intelligendo tamen
de pactis, quæ verſantur circa ſubſtantiam,
& naturam contractus, non de ijs, quæ ſo-
lum circa accidentalia eiuſdem verſentur,
vt declarant *Surd. conſ. 243. num. 43. &*
Becc. conſ. 35. num. 11. ad med. Ratio enim
12 concluſionis eſt, quia verba deſeruiunt na-
turæ contractus, & non natura verbis; &
ideò non denominatio, ſed pacta ſubſtan-
tialia attendi debent *l. Inſulam 6. ff. de præ-*
ſcript. verb. Alex. conſ. 40. num. 14. verſ.
13 *pro hoc facit lib. 4. Seraph. deciſ. 794. num.*
6. Dummodo tamen non adſint pacta hinc
inde, partim videlicet, conuenientia loca-
tioni, & partim conuenientia emphiteu-
ſi, quia tunc ſtandum erit denominatio-
ni *Surd. conſ. 243. numer. 43. ad med. Fa-*
chin. conſ. 1. num. 16. lib. 1. Menoch. præ-
ſumpt. 104. num. 31. lib. 3. prout ècontra ſi
14 partes promiſcuè vſæ fuerint verbo locatio-
nis, & emphiteuſis magis attendi debebunt
pacta *Bellon ſen. conſ. 21. num. 5. Andreol.*
contr. 90. num. 5. part. 1. Clar. in §. emphi-
teuſis quæſt. 1. num. 5. Mareſcott. var. cap.
76. num. 15. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 22.
15 *tit. 2. num. 10.* magis tamen vrgebit, quod
partes dixerint velle contrahere emphiteu-
ſim, quam quod dixerint velle locare, ma-
giſque propterea vrgentes coniecturæ re-
quirentur, vt à tali denominatione emphi-
teuſis recedatur, quam, vt recedatur à
ſimplici denominatione locationis, idque
non ſolum quia locationis nomen non re-
pugnat contractui emphiteutico, ſed illum
compræhendit ſaltem ſub ſua lata ſignifica-
tione, vt ſupra dixi in principio, ſed etiam
16 quia emphiteuſis admittit quæcumque
pacta *l. 1. C. de iur. emphit. Ruin. conſ. 98. n.*
12. lib. 3. & non habet propriam naturam,

ſed

Digitized by Google

ſed eſt veluti materia informis recipiens
17 formam à placito contrahentium, vt dicit
Rota coram Penia deciſ. 1192. *num.* 3. *& Ho-*
diern. ad Surd. deciſ. 198. *num.* 5. & quod
habeat naturam ſuis pactionibus fulcien-
dam dicit *Imper. in* §. *Adeò autem poſt med.*
inſt. de loc. & cond. Vndè difficilius operari
poterunt pacta, vt à denominatione rece-
datur, vt benè probat *Mareſcott. var. cap.*
76. num. 17. & ſeqq. lib. 2. & ſenſit *Rota in*
vna Foroſempronien. penſionis 27. Ianuarij
1616. §. Rota cenſuit coram Sacrato.

Deueniendo autem ad pacta: primo, &
principaliter conſiderari ſolent ea quæ ver-
18 ſantur circa penſionẽ, ex penſione enim di-
gnoſcitur locatio ab alijs contractibus, vt
docuit *Gloſ. in l. 1. ver. agendo, & ibidem*
etiam Bart. num. 3. ff de ſuperficieb. & in
propoſito, ſi penſio ſit magna demonſtrat
eſſe locationem, non autem emphiteuſim
Ruin. conſ. 161. num. 27. lib. 1. Cephal. conſ.
9. num. 22. Burſatt. conſ. 255. num. 2. Ne-
nizan. conſ. 92. num. 12. & latiſ. ſeq. Ber-
rett. conſ. 32. num. 8. Becc. conſ. 3. num. 22.
vbi de communi teſtatur *Menoch. conſ. 929.*
num. 16. Bolognin. conſ. 54. num. 5. Clarus
in §. *emphit. quæſt. 1. num. 5. Theſaur. dec.*
19 *20. num. 5. & in fin. Rot. dec. 14. num. 11.*
part. 6. recent. Et ècontra ſi ſoluatur quid
minimũ reſpectu rei erit emphiteuſis *Bald.*
in rubr. C. de iur. emphit. num. 11. & ſeqq.
Ruin. conſ. 161. num. 27. ad fin. lib. 1. Me-
noch. conſ. 372. num. 7. Surd. conſ. 537. nu.
4. Gratian. diſcept. 926. num. 11. Et iſte eſt
verus modus dignoſcendi locationem ab
emphiteuſi, vt tradunt *Bellon. ſen. conſ. 21.*
num. 8. verſ. vltimo notabiliter Seraphin. dec.
272. num. 3. & dec. 794. num. 5. Rot. deciſ.
564. num. 2. par. 1. div. & dec. 64. num. 3. poſt
med. par. 4. rec. & quod hæc ſit verior opi-
nio, & ab ea non recedendum teſtatur *Bu-*
ratt. deciſ. 334. nu. 1.

Hinc licet Hebræi Vrbis, tanquam ha-
20 bentes ex quadam conſtitutione ſan. me.
Clementis VIII. priuilegium, vt per Domi-
nos domorum quas inhabitant expelli non
valeant, vindicent ſibi quoddam ius inqui-
linatus, quod Gazagà vocant, & pretende-
retur per illud eos potius effici emphiteu-
tas, quam conductores *Rota in vna Roma-*
na domorum coram Veroſpio quæ eſt deciſ. 38.
part. 14. recent. cenſuit contrarium, idque
non aliunde deduxit quam ex eo quod ipſi
non quid modicum in recognitionem di-
recti dominij dumtaxat perſoluunt, ſed
penſionẽ annuis redditibus correſponden-
tem, ex quo dignoſcitur eos eſſe conducto-
res non autem emphiteutas ex prædictis
alijſque ibi cumulatis *ſub num. 5.*

Et adeò magni faciunt DD. hoc argu-
21 mentum deſumptum à quantitate pen-
ſionis, vt præualere velint omnibus conie-
cturis, & indicijs contrarijs *Aretin. conſ. 55.*
n. 4. ad fin. verſ. ſecundo reſpondemus Ruin.
conſ. 161. num. 29. poſt med. lib. 1. Bolognin.
conſ. 54. num. 4. verſ. tamen tanta eſt Man-
tic. de tacit. lib. 22. tit. 2. num. 9. Rot. coram
Seraph. dec. 272. num. 4. & coram Buratt.
dec. 334. num. 14.

22 Quod tamen intelligo de ſingulis alijs in-
dicijs de per ſe conſideratis, non autem de
omnibus ſimul iunctis, cum imò in ſpecie
de denominatione ſint, qui teneant eam
præualere dicto argumento deſumpto à
quantitate penſionis *Natt. conſ. 49. num. 16.*
Siluan. conſ. 47. num. 5. Gabr. conſ. 84. nu.
9. & ſeqq. lib. 2.

Et licet in contrarium, etiam in termi-
nis quod penſio magna præualeat ad de-
monſtrandam locationem, argumento de-
ſumpto pro emphiteuſi, ex eò quod partes
ità contractum denominauerint, teneant.
Ruin. conſ. 161. num. 27. in princ. lib. 1. Ro-
land. conſ. 96. num. 38. & ſeq. lib. 1. & Rot.
quæ in vna Viterbien. domus de Lannnijs 14.
Maij 1601. §. exaduerſo autem coram Cor-
duba, & in vna Spoletana mercedis 29. Maij
1600. coram eodem, dicit ita fuiſſe ſæpius
reſolutum *Seraphin. deciſ. 794. num. 3. &*
ſeqq. Buratt. dec. 334. n. 3. Andreol. contr.
99. numer. 6. part. 1. in recent. deciſ. 14.
23 *num 12. part. 6.* placet diſtinctio, vt ſi aga-
tur de contractu, quem partes denomina-
uerint locationem, & in eo conſtituerint,
penſionem modicam, procedat iſta vlti-
ma opinio, vt præualeat quãtitas penſionis,
& magis demonſtret emphiteuſim, quam
dicta denominatio demonſtret locationem,
quia conductio non eſt, quæ fit pro vno
nummo, ſed quæ fit pro pretio iuſto *l. ſi*
quis ante 10. ad finem iuncta gloſs. in verſ.
vero pretio ff. de acquir. poſs. At è contra ſi
ſimus in contractu denominato emphiteu-
ſis, in quo penſio ſit magna, magis ſtandum
ſit denominationi, quia hoc caſu non eſt
cur recedamus ab ea, dum, vt ſupradixi
emphiteuſis eſt capax omnium pactorum,
& ſic etiam admittendi, quod ſoluatur ma-
gna penſio, vt benè ſupracitati pro prima
opinione, & vltra eos optimè, lateque Ma-
reſcott. var. cap. 76. num. 10. & ſeqq. lib. 2.
& plenè etiam *Surd. deciſ. 198. num. 19. ad*
fin. verſ. ſecundo reſpondebat, & ibi *Hodier-*
na in addit. num. 5. & 6. penes quos alij.

Quod abſque dubio facilius dicendum
24 erit in emphiteuſi Eccleſiaſtica, nam licet

non

non ignorem aliquos Doctores etiam de ea loqui, dum dicunt ex magnitudine penſionis argui locationem, prout conſiderauit *Rota coram Buratto dicta deciſ. 334. num. 13 verſ. quia hoc obiectum*, tamen inde poterit ſumi etiam in Eccleſiaſtica aliquod indicium, quod quatenus concourrant alia, prout concurrebant in prædicta *deciſ. 334.* aliquid operabitur, at non poterit ſumi argumentum magnum alijs, & ſignanter denominationi emphiteuſis, præualens, præſertim vbi non agatur de emphiteuſi antiquiſſima, vel aliud concurrat, quia in emphiteuſi Eccleſiaſtica neceſſe eſt conſtituere penſionem magnam, & correſpondentem fructibus, alias contractus non poſſet dici vtilis, & ſic eſſet nullus iuxta diſpoſitionem *extrau. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* vt benè conſiderant in propoſito *Gabr. dicto conſ. 84. num. 12. lib. 2. Surd. deciſ. 198. num. 22. Franc. deciſ. 191. num. 12.* & dicam latius infra cap. 14. de locatione bonorum Eccleſiaſticorum §. 10.

25 Tunc autem etiam in Eccleſiaſticis magnitudo penſionis demonſtraret locationem, cum partes non denominaſſent contractum ſimpliciter emphiteuſim, ſed promiſcue vſæ eſſent nomine emphiteuſis, & locationis, hoc enim caſu, etiam tenentes magnam penſionem, non facere contractũ locationis, contrarium tenent, vt aduertit *Rota coram Burratt. deciſ. 334. num. 12.* & promiſcua denominatio reputatur etiam, vbi partes dixerint locauit, & reſpectiuè conduxit in emphiteuſim *Bald. in rubr. C. de iur. emphit. num. 11. Buratt. d. deciſ. 334 num. 11.*

26 Prout etiam magni faciẽda eſt quantitas penſionis, ſi ex verbis inſtrumenti apparet, quod verè ſoluitur in recompenſationem fructuum, ac pro eis, & è contra nihil faceret, ſi conſtaret, quod non in meram recompenſationem fructuum, ſed magis in recognitionem directi dominij ſolueretur. Nam in hoc conſiſtit tota vis huius coniecturæ, cum iſta ſit differentia principalis inter hos contractus, vt patet ex vtriuſque diffinitione, quarum vna habetur ſupra cap. 1. & alia in cap. iſto vtrobique in principio, & ideo quando habetur penſio magna, vel parua cum hac circumſtantia, videlicet, quod magna ſit expreſsè conſtituta in recompenſationem fructuum, & pro eis, vel parua in recognitionem dominij directi, tunc vere procedat concluſio, quod hæc coniectura denominationi contractus, & alijs coniecturis præualeat, quia in his terminis, vt plurimum loquuntur pro ea ſupracitati, & ſignanter explicant *Natt. conſ. 49. num. 30. verſ. Non obſtat dum dicitur Rimin. iun. conſ. 461. nu. 25. Becc. conſ. 3. num. 23. Gabr. conſ. 80. num. 11. & conſ. 84. num. 13. lib. 2. Mareſcott. var. cap. 76. num. 11. lib. 2.*

27 Et ſufficienter expreſſum erit ſolui debere pro fructibus, & non meram recognitionem directi dominij, ſi dictum fuerit ſoluendum pro fictu, & ſic apertè demonſtrabit, iuxta prædicta, fuiſſe contractam locationem, & non emphiteuſim *Surd. conſ. 537 num. 7. Gabr. conſ. 80. num. 10. lib. 2. vbi num. 12.* quod propterea non attendendum hoc caſu, quod contractus denominatus ſit emphiteuſis, licet hoc non abſolute procedat, ſed ſolum quatenus penſio ſit magna & alia repugneat, vt cenſuit *Mantica de tacit. lib. 22. tit. 8. num. 27.*

28 E contra ſi dictum ſolui debere pro Canone arguitur, contractum non eſſe locationis *Mart. conſ. 3. num. 16. Menoch. conſ. 372. num. 4. Mareſcott. cap. 76. num. 23. lib. 2.* facit *Seraph. deciſ. 1435. num. 1.* licet non propterea demonſtret aſſe emphiteuſim potius quam contractum cenſualem,

29 cum Canon, & Cenſus ſint ſinonima *dec. ſ. 25. num. 8. poſt Peſth. de manut. Duran. deciſ. 425. num. 14. Merlin. deciſ. 545. nu. 12.* & quatenus dictum ſit pro Canone, ſeu reſponſione nullum poteſt fieri fundamentum in nomine Canonis, *Rim. ſen. conſ. 160. num. 6. Buratt. deciſ. 334. num. 16.* & hoc caſu intelligeretur potiùs pro cenſu, quam pro emphiteuſi *Menoch. conſ. 865. num. 4. Grattian diſcept. 566. num. 12. Mantic. deciſ. 134. num. 3.* prout etiam ſi dictum eſſet pro Canone, ſeu Cenſu, *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 8. num. 9. Fulgin. de iur. emphit. in prælud. quæſt. 15. num. 16.* licet verba iſta non repugnent, ſi aliunde conſtet contractam eſſe emphiteuſim *Gratian. diſcept. 926. nu. 12. Seraphin. deciſ. 1195. num. 3. & deciſ. 1235. in princ.* Cenſus enim nomen nil releuat, cum varie accipiatur, & ſumatur etiam pro Canone *Seraph. dec. 1235. nu. 1. in recent. dec. 117. num. 8. part. 5. Eminentiſs. Celſus deciſ. 202. nu. 17.* ac etiam pro penſione *Honded. conſ. 81. num. 10. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 3. nu. 19. verſ. Nec obſtat.*

30 Si autem dictum ſit penſionem non eſſe ſoluendã in caſibus occurrentibus non perceptionis fructuum, patebit quod penſio eſt conſtituta in fructuum recompenſationem, & habito reſpectu ad eos, vnde tale pactum demonſtrabit locationem, quia non conuenit regulariter emphiteuſi *Bellon. ſen. conſ. 21. num.*

Digitized by Google

21. *num.* 8. *verſ. Item adeſt*, & dicam alibi.

31 Prout etiam ſumitur argumentum, quod non ſit conſtituta penſio in recognitionem directi dominij, ſed in recompenſam fructuum, & magis vrget pro locatione, ſi non ſit conuenta in vnica ſumma pro toto prædio, ſed diuiſim puta ad Carolenos tres pro quolibet rubro, cum dignoſcatur conſtituta pro terra, & eius vſu, quod eſt proprium locationis, vt conſiderauit *Rota coram Burats. decif.* 334. *num.* 7.

32 Controuertitur autem, quæ nam dicatur penſio magna ad hunc effectum denotandi contractum non eſſe emphiteuticum, ſed locationis, & requiri eam eſſe omninò correſpondẽtem fructibus rei cenſuit *Surd. decif.* 198. *num.* 19. *verſ. ad quantitatem*, ſed contraria opinio eſt penes plures, quod videlicet, etiam ſi penſio non correſpondeat quantitati fructuum, dummodo non ſit minima indicet locationem, vt videre eſt penes *Grat. conſ.* 128. *nu.* 8. *lib.* 2. *Neuizan. conſ.* 92. *num.* 45. *Rim. iun. conſ.* 461. *num.* 25. *Rot. coram Buratt. decif.* 334. *num.* 2. & penſionem duodecim ducatorum eſſe magnam in caſu ſuo cenſuit *Gabr. conſ.* 80. *num.* 6. *lib.* 2. ſed veritas eſt, quod tunc vrget magis hoc argumentum à quantitate penſionis, cum conſtat, quod penſio correſpondet quantitati fructuum, & ratio eſt, quia tunc magis arguitur, quod fuerit in eorum recompenſationem conſtituta, quo caſu verè vrget magnitudo penſionis ad arguendam locationem, vt ſupra dixi.

33 Prout etiam tunc magis vrget idem argumentum, cum conſtat, quod ab initio fuit ſoluta aliqua ſumma, aliàs enim ſi nihil ſolutum non repugnat emphiteuſi, vt ſoluatur Canon æquiualens fructibus, vel paulò minor, imò, ſaltem in Eccleſiaſtica, clarum eſt quod non poteſt eſſe quid minimum, cum admittatur ad ſummum, quod ſit minor quantitatis fructuum in ſexta parte tantum, & hoc quatenus emphiteuſis ſit perpetua, & non aliàs, vt ſupra dicebam, & dicam quoque infra in *cap.* 14. §. 10. *a n*... & aduertunt in propoſito *Nat. conſ.* 49. *n.* 17. *Siluan. conſ.* 47. *num.* 6. *Gabr. conſ.* 84. *num.* 12. *lib.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 6. *num.* 23. *& ſeqq. Surd. decif.* 198. *n.* 21. Solet autem iſta ſolutio alicuius quantitatis conſiderabilis ab initio practicari magis in emphiteuſi, quam in locatione, & ideò præbere poſſet aliquod indicium talis ſolutio, contractum eſſe emphiteuticum, ſed non multum releuana ſi annua penſio eſt magna *Ruin. conſ.* 161. *num.* 28. *ad fin. lib.* 1.

34 Conſiderandi autem ſunt fructus, qui percipiebantur de tempore conceſſionis ad dignoſcendum an penſio ſit magna, vel parua, & eis non correſpondens *Rim. iun. conſ.* 461. *n.* 28. *verſ. Nec quidquam Becc. conſ.* 3. *n.* 23. *verſ. his ita*, vnde ſequitur non habendã rationem fructuum reſultantium ex melioramentis poſtea factis *Gabr. conſ.* 80. *num.* 8. *vbi de communi approbata, & vſu recepta etiam in Rot. lib.* 2. *Mareſc. cap.* 76. *num.* 30. *lib.* 2. *Rot. decif.* 539. *num.* 6. *part.* 3. *lib.* 3. *diuerſ. & in vna Tiburtin. prætenſæ deuolutionis* 18. *Decembr.* 1615. §. *& licet coram Veroſpio*, & conſiderandi etiam ſunt detractis expenſis in cultura, & recollectione, alijſque neceſſarijs *Cephal. conſ.* 9. *num.* 12. *ad med. Mareſcott. d. cap.* 76. *num.* 29. Vn-
35 de dubitari ſolet quis probare debeat eorumdem fructuum quantitatem ad hunc effectum, & probandum ab eo, qui dicit, penſionem eſſe correſpondentem fructibus voluit *Surd. decif.* 198. *num.* 27. Contrarium verò quod hoc ſufficiat allegare, quia præſumatur voluit *Ruin. conſ.* 161. *num.* 25. *verſ. Item illud lib.* 1. & notabilem concluſionem dicit *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 2. *num.* 51. & ſenſit *Rot. decif.* 14. *num.* 10. *&* 11. *part.* 6. *recent.* & in fortioribus; quod etiam ſi fundus datus ſit pro quinta parte fructuum, adhuc ſi ad culturam redactus ſit, præſumatur, quod correſpondeat fructibus fundi detractis fructibus melioramentorum dictum fuit in præfata *Tiburtina prætenſæ deuolutionis* §. *& licet coram Veroſpio*,
36 & quidem hæc contraria videtur fundata in illo axiomate, quod nemo præſumatur iactare ſuum *l. cum de indebito* 25. *verſ. ſin verò ff. de probat.* prout faceret, qui concederet rem pro minori vtilitate, quam ex ea perciperet, ſed quià verè iſte contractus emphiteuſis pro parua penſione fructibus non correſpondente eſt in vſu, ideò tali præſumptioni ſtandum crederem in dubio, non autem ſi ex verbis conceſſionis depræhenderetur facta, quia videlicet ità fuiſſet à partibus denominata, vel adeſſent aliæ probationes, ſeù indicia ſufficientia, tunc enim ſi alia pars diceret non ſtandum denominationi, vel alijs demonſtrationibus, quia penſio eſſet correſpondens fructibus, tunc
37 crederem non poſſe ei ſuffragari ſolam præſumptionem prædictam, nam præſumptio, quod nemo ſuum iactet eſt leuiſſima ſecundum *Rot. Ianuen. decif.* 21. *num.* 51. *prope med. verſ. reſpondetur, quod talis*, & cedit alijs, vt probat *Surd. conſ.* 80. *num.* 20. *& ſeqq.* Vndè non poſſet dici penſio magna, niſi probato valore de tempore conceſſionis,

nis,

nis, prout etiam nec poſſet dici parua ad
arguendum emphiteuſim *Rot.dec.770. num.*
7.par.2.recent.

38 Poſtremo circa hunc punctum magnitu-
dinis penſionis non omittendũ animaduer-
tere, quòd quando penſio correſpondet fru-
ctibus, quantumuis dici deberet non loca-
tionem, ſed emphiteuſim fuiſſe contractam,
puta quia de voluntate contrahentiũ aliun-
dè ſufficienter conſtaret, adhuc adeò opera-
tur hæc circumſtantia, vt talis emphiteuſis
iudicanda ſit, vt locatio, & in ea procedant
regulæ locationis, non emphyteuſis *Alex.*
*conſ.112.num.3.& per tot.lib.1.*vbi de remiſ-
ſione Mercedis *Cephal.conſ.9.num.12.* vbi ad
effectum tranſeundi ad extraneos *Beron.*
conſ.130.nu.4.& per tot.lib.1.Bellon. ſen. conſ.
21.num.10. ad fin.verſ. præterea dicit Valaſc.
de Iur.emph q.26.num.11. Mareſc.variar.cap.
76.num.2.& ſeqq.vbi de com.& Rota opinione
teſtatur.lib.2.Andreol.contr.90.num.6.par.1.

39 Conſiderari etiam ſolet circa penſionem
ad huno effectum, an ea ſit conſtituta in pe-
cunia numerata, vel in alia re, nam in loca-
tione propriè ſumpta requiritur, quod pen-
ſio ſit in pecunia numerata; vt patet ex ver-
bis definitionis ſupra poſitæ *in cap. 1.* Et
quod penſio in pecunia numerata magis
propriè conueniat locationi, ideoque loca-
tionem demonſtret tradunt *Roland. conſ.*
96.num.43.lib.1.Bolognin.conſ.54.nu.5. verſ.
aliud etiam eſt Rim. Iun. conſ.461.num.26. &
quod ſi ſoluatur partim in pecunia, partim
in fructibus, attendatur quod magis eſt *Se-*
raphin. deciſ. 272. num.7.verſ.præterea, & è
contra ſi ſoluatur ſolum certa pars fructuum
arguitur emphiteuſis *Gratian. diſcept.926.n.*
10. & ideò debebitur laudemium, & pro-
cedent in tali contractu alia, quæ ſtatuta
ſunt in emphiteuſi *Burgoſ. de Lancem par.1.*
inſpect. 4 num.37. Verum hoc non obſtante,
quod, ſoluatur certa pars fructuum poterit
eſſe locatio, ſaltem impropria, & non em-
phiteuſis, *vt dixit Rot. in Narnien. locationis*
17.May 1613.§. Non obſtat, quod coram Coc-
cino, quæ eſt hodie inter eius impreſſas dec.741.
& in d. Tiburtina prætenſa deuolutionis 18.
Decembris 1615.§ non obſtant penſiones,& ſeq.
coram Veroſpio. Maximè ſi non ſit quota fru-
ctuum, ſed certa quantitas *Serap.deciſ.272.*
num.7. in d.Narnien. locationis, & vbi talis
40 quantitas ſolui debet pro parte Dominica,
quia ex his verbis magis argueretur locatio
quaſi ſoluatur intuitu fructuum, vt dixit
Rota in vna ſpoletana remiſſionis Mercedis 29.
Maij 1600. §.2. hoc etiam coram Corduba.

41 Prout etiam conſiderari ſolet, quod pen-
ſionis ſolutio ſit ordinata in quolibet anno,
quia hoc indicat, quod ſit reſpectu fructuũ
qui quolibet anno percipiuntur, & ſic ma-
gis conuenit locationi, & eam indicat *Soc-*
cin. ſen. conſ.156. in princip. lib.1.Bellon.ſen.
conſ.21.num.8.verſ.Item facienda eſt Roland.
conſ.96. num.43. verſ. Aliud etiam eſt lib.1.
Bolognin.conſ.54.num.5.verſ.aliud etiam eſt
Rimin.Iun.conſ.461.n.26. ad med.

42 Quia verò ſupra dictum fuit, quod tunc
multum vrgeat magna quantitas penſionis
ad demonſtrandam locationem, cum appa-
ret correſpondens quantitati fructuum, & in
eorum recompenſam ſtatuta, & è contra
vrgeat pro emphiteuſi parua quantitas cum
dignoſcitur ſolui in recognitionem directi
Dominij, ideò videndum eſt de reſeruatio-
ne Dominij directi, quid importet, & adeò
eam releuare, vt vbi nulla ſit Dominij dire-
cti reſeruatio non poſſit dici emphiteuſim
adeſſe, cenſuerit *Burſat. conſ. 26. n.14.* Sed
hoc admitti poſſet ſi verè appareret, de con-
trario, videlicet fuiſſe vtrumque Dominium
tranſlatum, & tunc multò minùs dici poſſet
locatio, ſed eſſet contractus cenſualis, de
quo loquitur *Burſat.*, & in hoc differt talis
contractus cenſualis ab emphiteutico, quod
in eo transfertur vtrumque dominium dire-
43 ctum & vtile in recipientem rem ad Cen-
ſum, ſecus autem in emphiteutico *Soccin.ſen.*
conſ.167.num.6.verſ.Sed certè lib.2.Clar.in §.
emphiteuſis quæſt. 1.nu.1. Menoch.præſ.107.n.
1.par.3.Mantic.de tacit.lib.22.tit.3.nu. 9. Rot.
deciſ.431.num.21.poſt Genc.de Cenſ.& coram
Merlino deciſ. 545.num.6. Vndè etiam ſi di-
ctum, concedo omnia Iura in emphiteuſim,
reputatur cenſus *cap.Conſtitutus 6.& ibi gloſ.*
in verb iuxta ratam verſ. ſed ne vera.de relig.
Domib.Merlin.deciſ.545.num. 6. Intelligen-
44 do tamen de illo Cenſu, qui conſtituitur
tradendo fundũ cum onere ſoluendi, quid
annuum, qui dicitur cenſus reſeruatiuus, non
autem de altero, in quo quis promittit ſol-
uere quid annuum recepta ab eo, cui ſit
promiſſio, aliqua ſumma, qui dicitur cenſus
conſtitutus, vt declarat *Cranett.conſ.217. n.*
4.& alijs relatis Menoch. præſumpt. 107.num.
4. et 5. lib. 3. de quo vltimo neceſſe eſt in-
telligere *Eminentiſſimum Celſum in deciſ.202.*
num. 15. Dum dicit verbum concedere im-
portare Dominij translationem, & ſic ma-
gis congruere emphiteuſi, quam cenſui, in
quo dominium non transfertur.

45 At vbi agitur de pacto contrario, reſerua-
tionis videlicet Dominij directi, & transla-
tionis Dominij vtilis, ex eo nõ poteſt argui
contracta potius emphiteuſis, quam locatio
ad longum tempus, cum, & in iſta eodem
modo Dominiũ vtile transferatur in Con-
ducto-

Digitized by Google

ductorem, vt probat *tex. in l. 1. §* *quod autem ff. de ſuperfic.* ibi, *& ſane cauſa cognita ei, qui non ad modicum tempus conduxit ſuperficiem in rem actio competit*, & notant ibi ſcribentes, & vltra eos *Aretin. conſ.* 55. *verſ. ſed in locatione Alex. conſ.* 112. *num.* 3. *lib.* 1. *Seraphin. deciſ.* 272. *num.* 8. *& deciſ.* 286. *num.* 3. *Buratt. deciſ.* 334. *num.* 14. *d. Narnien. locationis* 17. *Maij* 1613. §. *Minus etiam facit coram Coccino inter eius impreſſas dec.* 741 *Rot. in recent. dec.* 182. *num.* 10. *par.* 6.

46 Pactum de non auferendo propriè conuenire videtur emphiteuſi, non autem locationi, cum à conductore pluribus ex cauſis poſſit res auferri *l.* 3. *C. locat.* §. *Adeò inſtit. eodem tit. Bald. in l.* 1. *in* 2. *lect. num.* 2. *C. de iur. emphit.* ſed adhuc hoc pactum non facere ad arguendam emphiteuſim, potius quam locationem, dixit in ſpecie *Rot. in d. Narnien. locationis* 17. *Maij* 1613. §. *Neque facit coram Coccino*, ea ratione adducta, quia iſtud pactum poteſt etiam conuenire locationi maximè ad longum tempus, cum poſſit per pactum derogari diſpoſitioni dictæ *l.* 3. *C. locat. vt per Gabr. in tit. de locat. concl.* 3. *num.* 2.

47 Sic pactum, quod in aliquo caſu, puta abſentiæ Pontificis, poſſint reſtitui bona, repugnat emphiteuſi, & oſtendit locationem *Ruin. conſ.* 161. *num.* 22. *lib.* 1. *Bellon. ſen. conſ.* 21. *num.* 8. & alijs adductis *Rot. coram Seraph. deciſ.* 272. *num.* 6.

48 Pactum pariter, quod fiant per conductorem reparationes, eſt quidem magis conforme naturæ emphiteuſis, ſed non repugnat naturæ locationis *Rot. deciſ.* 14. *num.* 37. *part.* 6. *recent.* imò fortius, nec pactum ad meliorandum excludit eadem ratione contractum eſſe locationem, vt fuit dictum per *Rotam in vna Spoletana remiſſionis mercedis* 29. *Maij* 1600. §. *Minus obſtat coram Corduba*, Vndè concludendum ex tali pacto coniecturam eſſe lubricam, & ſolam parum releuare, prout dicunt etiam *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 8. *num.* 11. *& Fulgin. de iur. emphiteut. in pralud. quaſt.* 15. *nu.* 15.

49 Pactum, quod ob non ſolutionem penſionis incurratur caducitas, non indicat magis emphiteuſim, quam locationem ad longum tempus, quia in vtraque caducitas eodem modo incurritur *Soccin. ſen. conſ.* 167. *num.* 7. *verſ. Si verò dicamus lib.* 2. *Surd. conſ.* 537. *num.* 15. *verſ. aut intelligimus Corbul. de cauſ. priu. ob non ſolut. can. ampliat.* 23. *Boer. deciſ.* 234. *num.* 3. *Rota deciſ.* 174. *num.* 8. *part.* 1. *diu.* vbi quod in hoc iſti duo contractus æquiparantur, *& dec.* 334. *num.* 19. *coram Buratt.* & licet contrarium dicere videatur idem *Buratt. deciſ.* 50. *num.* 6. animaduertendum quod allegat *deciſ.* 139. *&* 174. *part.* 1. *diuerſ.* in quibus Rota non loquitur de caducitate iſta, ſed de alia ob alienationem, quæ in propoſito differt ab iſta, vt in ipſa *deciſ.* 174. *num.* 8. apertè diſtin-
50 guitur, ob alienationem enim irrequiſito
domino licet incurri caducitatem etiam in locatione velint *Aretin. conſ.* 55. *num.* 4. *verſ. Non obſtat Surd. conſ.* 537. *num.* 16. *Caldaſ. de iur. emphit. lib.* 1. *quæſt.* 16. *nu.* 10 *&* 17. *vbi de com. Molin. de contract. diſput.* 459. *num.* 21. *poſt med.* tamen verior opinio eſt in contrarium, vt teſtatur, & probat *Rota in prædictis dec.* 134. *&* 174. *par.* 1. *diuerſ. & penes Seraph. deciſ.* 286. *num.* 8. *& per tot. & deciſ.* 288. *& deciſ.* 355. *per tot. Caballin. Milleloq.* 213. *poſt med. Gomez. var. tom.* 2. *cap* 3. *num.* 11. *ad fin. Mantic. de tacit. lib.* 22 *tit.* 2. *num.* 55. *Gratian diſcept.* 378. *num.* 29 *& ſeqq. vbi de magis æqua, & vera Buratt. deciſ.* 334. *num.* 18.

51 Verum tamen eſt, quod alienatio rei conductæ ſic facta eſt nulla *l.* 2. *C. ne rei dom. vel temp. Mantic. d. tit.* 2. *num.* 56. *in fin. Gratian. dicta diſcept.* 378. *num.* 31. *Seraph. d. deciſ.* 286. *num.* 19.

52 Et ex his ſequitur, quod pactum expreſſum in inſtrumento conuentum, quod non poſſit conductor alienare, conuenit magis emphiteuſi, in qua de iure prohibetur ſtrictius alienatio, nempè etiam ſub dicta pœna caducitatis, & ideò potiùs emphiteuſim donotat *deciſ.* 14. *num.* 38. *par.* 6. *recent.* ſed non valet ex eo ſumi argumentum multum vrgens, quià nec res locata ad longum tempus poteſt valide alienari, & ideo illi quoque conuenit tale pactum *Aretin. conſ.* 55. *num.* 4. *verſ. Non obſtat. Ruin. conſ.* 161. *nu.* 30. *lib.* 1. *Rot. coram Buratt. deciſ.* 334. *n.* 17 *& in d. Narnien. locationis* 17. *Maij* 1613. §. *Minus etiam coram Coccino*, vbi, & idem
53 dicit de pacto, quod in venditione præferatur Dominus, imò ſi expreſſum ſit, quod ob alienationem irrequiſito Domino incurratur caducitas, quod potiùs denotet locationem, ea ratione, quia alias in locatione non incurreretur, & ideò pactum fuit neceſſarium, in emphiteuſi verò eſſet ſuperfluum *Burat. d. dec.* 334. *num.* 18.

54 Et idem prorſus eſt de pacto, quod in caſu alienationis ſoluatur laudemium, quia ex alienatione rei locatæ laudemium non debetur *Gomez. var. cap.* 3. *num.* 11. *tom.* 2. *Menoch. præſumpt.* 105. *nu.* 8. *lib.* 3. *Fulgin. de iur. emphit. in pralud. quaſt.* 15. *in fin.* & eſſe veriorem opinionem teſtatur, *Rot. deciſ.* 14. *num.* 46. *& ſeqq.* vbi alii alle-

ganiur, & declarantur contrarij *par.6. rec,*
ſed bene debetur ex alienatione rei emphi-
teuticæ, & ideo pactum prædictum indi-
cat potiùs emphiteuſim *Rot. deciſ.*400. *n.*8.
55 *verſ.Item ſolutio par.* 1. *rec.* ſed non multum
vrget, quia non repugnat naturæ locatio-
nis, quod in ea tale pactum apponatur *Bur-
goſ. de Laudem.par.*2.*Inſpect.*18.*num.*4. *Ful-
gin.de Iur. emphit. tit. de Laudem. quæſt.*8.
*num.*51.& fuit dictum in *Romana deuolutio-
nis Domus* 18. *Maij* 1663. §. *ſicuti neque co-
ram R.P.D.meo Taya*; Multoque minus re-
56 leuaret pactum ſoluendi ſolidos quinque,
vel quid ſimile in caſu alienationis, quia
non poſſet dici eſſe pactum Laudemij in
emphiteuticis debiti, quia Laudemium eſt
quinquageſima pars pretij, vt dixit *Rota in
una Tiburtin. prætenſæ deuolutionis* 18. *De-
cembris* 1615. §. *non obſtat Laudemij, coram*
57 *Veroſpio*. Maius autem indicium faceret
contractum eſſe emphiteuticum, ſi appare-
ret ſolutum fuiſſe Laudemium abſque pa-
cto, nam appareret, contractum fuiſſe
habitum pro tali *Mant. de tacit. lib.*22.*tr.*3.
*num.*15. *Rot.deciſ.*400, *num.*8. *par.*4.*recent.*
58 Niſi tamen appareret, ſolutionem fuiſſe
erroneam cum demonſtratione originis er-
roris, vt in caſu *Merlin. deciſ.*545. *num.*10.
& 11.
59 Si conceſſio ſit facta in perpetuum argui
videtur emphiteuſis, vt pluribus relatis
tradit *Menoch. conſ.*444. *num.*1. *& ſeq.* At
cum ratio huius coniecturæ ſit, quia locatio
eo ipſo quod eſt perpetua efficiatur quo-
dammodo emphiteuſis, ſeù ab ea non dif-
60 ferat, quod parum ſubſiſtere dictum eſt
ſupra hoc *cap. in princ. nu.*4 ſequitur, vt con-
iectura ipſa parum vrgeat; Imò fortius di-
ci poſſet, quod, quidquid ſit in emphiteuſi
Layeali, in Eccleſiaſtica conceſſio in perpe-
tuum potiùs conuenit locationi, quam em-
phiteuſi, nam emphiteuſis Eccleſiaſtica, præ-
ſumitur temporalis, ad tertiam videlicet
generationem *Caphal. conſ.*297. *num.* 18.
*Mant. de tacit. lib.*22. *tit.*5. *num.*6. *& ſeq.*
*Valaſc. de Iur. Emphit. quæſt.*1. *num.*9. *verſ.
quod multum confert*, *& num.*12. *verſ. licet,
& conſuetudine Rota coram Buratt.deciſ.*334.
*num.*20.
61 Non tamen è contra, ex quo conceſſio
ſit ad tertiam generationem, excluditur
quod ſit locatio, cum non repugnet, ita
fieri locationem, vt dixit *Rota in una Spa-
ſpolitana remiſſionis Mercedis* 29. *Maij* 1600.
§ *Minus obſtat coram Corduba*; & ſentit etiam
62 *Seraph. deciſ.*272. *num.*2. *ad med.* Si verò
ſit ad vitam, magis accedit naturæ locatio-
nis, quam emphiteuſis, quæ eſt tranſitoria
ad hæredes ſaltem deſcendentes *Aretin.
conſ.*55. *num.*5.
Quatenus autem ex prædictis, alijſque
ſimilibus coniecturis, & præſumptionibus,
quæ videri poterunt, pænes alios hanc quæ-
ſtionem melius tractantes, & ſignanter
*Mantic. de tacit. lib.*22. *tit.*8. *& Fulgin. de
Iur. emph. in prælud. quæſt.*15. *Menoch. præ-
ſumpt.*105.*lib.*3. *dignoſci non poſſit* An con-
63 tractus ſit locationis, an emphiteuſis, ſed
remaneat res adhuc dubia, in tali dubio
potius iudicari debet locatio, quam em-
phiteuſis *Ruin. conſ.*161. *num.*28. *lib.*1. *Ri-
min. Iun. conſ.*461. *n.*28. *Burſatt. conſ.*255.
64 *num.*4. *Rota coram Buratt.deciſ.*334. *in fine*,
prout etiam iudicari debet potius contra-
ctus cenſualis, quam emphiteuſis *Marſil.
ſing.*95. *num.*2. *Ruin. conſ.*160.*num.*5.*lib.*1.
*Menoch. conſ.*372. *num.*10. *Caball. conſ.*74.
*num.*12. *lib.*2. *Neuizan. conſ.*92. *num.*42.
*Mantic. de tacit. lib.*22. *tit.*3. *nu.*11. *Creſc.
deciſ.*1. *de Cenſ.* vbi de Comm. *Canaler. de-
ciſ.*201. *num.*2. *Merlin. deciſ.*545. *num.*1.
*Mantic. deciſ.*134. *nu.*3. *in recent.deciſ.*510.
*num.*5. *par.*4. *tom.*3. licet non deſint tenen-
tes contrarium relati per *Menoch. præſumpt.*
65 105. *num.*5, *verſ. verum lib.*3. Quorum
opinio admitti poſſet, vbi in Regione con-
tractus cenſualis non eſſet conſuetus, vt
cenſuit *Surd. conſ.*537. *num.*3.

An locatio ſit alienatio, & quæ dicatur locatio ad longum tempus.

SVMMARIVM.

1 *Locatio ad breue tempus non eſt alienatio.*
2 *Locatio ad breue tempus dicitur adminiſtratio.*
3 *Locatio ad longum tempus eſt alienatio.*
4 *Locatio ad longum tempus transfert dominium vtile.*
5 *Alienationis nomine venit omnis actus per quem transfertur dominium.*
6 *Alienationis nomine proprie, & ſtricte ſumpto locatio non venit.*
7 *Alienatio eſt actus per quem dominium transfertur.*
8 *Alienationis nomine proprie venit ea per quam dominium transfertur.*
9 *Alienationis nomine non venit locatio, cum pacto, vt dominium non transferatur.*
10 *Neque locatio commoditatis percipiendi fructus.*
11 *Decl. procedere ſi nulla adſit prohibitio alienationis.*
12 *Proteſtatio contraria facto non attenditur.*
13 *Commoditas percipiendi fructus ſi locetur, conceditur ſola perſonalis obligatio, non autem rei.*
14 *Locatio ad longum tempus facta Colono Partiario eſt alienatio.*
15 *Ad longum tempus locatio eſt ſi fiat ad decennium, ſecus ſi ad minus tempus.*
16 *Lim. in bonis Eccleſiaſticis, quia dummodo ſit vltra triennium.*

17 *Lo.*

Digitized by Google

17 *Locatio vltra decennium cum pacto, quod tot ſint locationes quot anni eſt ad longum tempus & alienatio.*
18 *Locatio ad quinquennium cum pacto renouandi eſt alienatio.*
19 *Decl. procedere quatenus adſit aliqua prohibitio alienationis.*
20 *Locatio ad plures annos licet pro mercede diſtributa in annos ſingulos eſt vnica.*
21 *Lim. in locatione operarum.*
22 *Locatio ad beneplacitum eſt ad longum tempus.*
23 *Secus ſi ſit ſine præfinitione temporis, & non ſit dictum ad beneplacitum.*
24 *Locatio ad vitam dicitur ad longum tempus.*
25 *Lim. ſi ille ad cuius vitam eſt facta non preſumatur victurus per decennium.*
26 *Locatio ad vitam an dicatur perpetua.*

CAPVT IV.

IN hac quæſtione. An locatio ſit alienatio
diſtinguunt Doctores inter locationem ad
modicum tempus,& locationem ad longum
1 tempus, & ſicut primam non eſſe alienatio-
nem abſolutiſſimum eſt apud omnes, vt di-
cit *Molin. de primogenit. lib. 1.cap.21 num.1.*
Pic. ad Statutum Vrbis lib.1.cap.151.gloſ.7.n.
97. Dicitur enim locatio ad modicum tē-
2 pus adminiſtratio non alienatio, vt inquit
Bald.conſ.475.num.8.poſt med. verſ.quia locatio to. 1. Monach.deciſ.Bonon.44.num.7. &
probat *text.in l.pro hærede 20. in fine principij verſ.proindè & ſi fundos vbi Caſtren. num.*
4.& alij ff. de acquir. hæred. Ita, ſecundam
3 alienationem eſſe, communiter tradunt, vt
videre eſt ex congeſtis per eumdem *Molin.*
d.cap.21.num.16. & 17.& per Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 525. num. 2.& 3. Barboſ.de appell.
verbor. appell. 14. num. 11. Pic. ad Statutum
Vrbis,cap.151.gloſ.7.n.94. & ratio eſt,quia
4 locans ad longum tempus,Dominium vtile
transfert in Conductorem, vt probat text.
in l. 1. §. quod autem, ff. de ſuperfic.cum Concord.adduct.per Molin.& Fuſar. ibidem,& dicam latius infra in cap. 27. de effectibus locationis in prima quæſtione, vbi reſpondebo con-
5 *trarijs*,& alienationis appellatione compre-
henditur omnis actus, per quem Dominiū
transfertur, vt dicit *text.in l.1.C.de fund.dot.*
Bald.conſ. 108.in princ. lib. 1. & alij congeſti
per Barboſ.appell.14. num. 1.

Verum quia locans retinet Dominium.
6 directum, hinc ſequitur, vt locatio non poſ-
ſit dici plena, & perfecta alienatio, nec ſub
nomine alienationis propriè, & ſtrictè lo-
quendo comprehendatur, alienatio enim
7 eſt actus,quo Dominium transfertur, vt ha-
betur *in d.l.1.in fin.C.de fund. dot.*Et aliena-
tum non propriè dicitur, quod adhuc in do-
minio retinetur *l. alienatum 67.ff de verb.ſignif.* & in ſpecie, quod locatio etiam ad lō-
gum tempus non dicatur propriè alienatio,
ſed impropriè docuit *Abb. in cap. intellecto*
nu. 10.de Iure Iur. quem ſequitur *Natt. conſ.*
480.*num.*24.& latiùs comprobat *Couar.var.*
reſol.lib.2.cap.16. num. 2. Barz. deciſ. Bonon.
18.*num. 2.ad fin.& ſeq.* Et quod alienationis
8 nomine propriè,& ſtrictè ſumpto veniat tan-
tum,ea diſpoſitio, per quam transfertur do-
minium directum, latè autem ſumpto voca-
bulo veniat ea per quam transfertur Domi-
nium vtile tantum *Molin de Iuſt. & Iur. to.*
2.diſput.464. num.1.Barz.deciſ.Bonon.18.nu.
2.ad fin. & ſeqq.

Et ex eadem ratione, quod ideò loca-
9 tio importet alienationem, quia tranſ-
fertur Dominium,infertur etiam, quod non
erit alienatio ſi fiat locatio ad longum tem-
pus cum pacto expreſſo, quod non transfe-
ratur per eam vllum dominium, quatenus
tamen omninò liberum ſit locatori alienare,
& dominium transferre,vel non, in tantum
enim valet, & attenditur dictum pactum in
locatione ad longum tempus conuentum,
in quantum adeſt dicta libertas, alias enim
ſi adeſt aliqua prohibitio alienandi, vti ſu-
ſpectum,quod in fraudem illius factum fue-
rit,non attenditur,vt dicam infra *cap. 27. de*
effect. locat. in 1. quæſt.declarat.3.
10 Inferturque etiam, vt ſi non ſit locata ip-
ſa res, ſed cōmoditas percipiendi fructus,
tunc quamuis locatio ſit ad longū tempus,
adhuc dici non poſſit alienatio,iuxta magis
communem opinionem,de qua patet ex *tra-*
*dit. per Menoch.conſ.777.num.8.& ſeqq Peregrinus de fideicomm.art.40.num.*110. *Odd. de*
prohibit. alien.quæſt.20.nu. 35. & ſeqq. Fuſar.
quæſt. 525.num.17. Et licet non deſint con-
trarium tenentes,inter quos *Baldus in Auth.*
hoc ius porrectum num.1.verſ. ſexto conſiderare eſt C. de ſacroſ. Eccleſ. Fabian. de Monte in
tract. de empt. & vendit. quæſt. 4.princ.quæſt.
vlt.num.9. Pinell.de bon.matern.par.3.nu. 64.
*ad fin.*vbi etiam ſi locator expreſsè proteſte-
tur, quod ex tali locatione non vult trans-
ferri Ius vllum in re, *Couar. var.cap.16.num.*
1.lib.2.Caroc.de locat.tit.de locat.ad longum tēpus in quæſt. An transferat Dominium quæſt.
*3. num.16.*tamen eorum opinio procedere
11 poteſt in caſu de quo in procedenti illatio-
ne,vbi videlicet adeſt aliqua prohibitio alie-
nationis, & locatur res ipſa, etiamſi adij-
ciatur declaratio, quod per talem locatio-
nem nullum Ius reale trāſferatur in condu-
ctorem, ea ratione, quia hæc verbalis Con-
uentio, non poteſt eludere leges de locatio-
ne loquentes, maximè cum talis conuentio
ſit contra naturam contractus, & veluti

quædam proteſtatio contraria facto, quæ
non attenditur *Mant. de tacit. lib. 13. tit. 45. nu.
16.* vbi ſi tale pactum fiat in præiudicium
alterius, & tangit *Fulgin. de Iur. emph. tit. de
alienat. quæſt. 1. num. 89. præſertim propè fin.*
at ſecus eſt, vbi non ipſa res, ſed comodi-
tas tantùm locatur, quia per talem loca-
tionem conceditur ſola perſonalis obliga-
tio ad fructus percipiendos, nullaque rei
obligatio conceditur, dum res ipſa in Con-
tractum non venit, ſed Ius percipiendi,
quod perſonæ inhæret, & ſic nullo modo
poteſt dici rei alienatio, ex ſupra adductis, &
optimè diſtinguendo declarat, *Molin. de
primog. lib. 1. cap. 21. num. 24. Verſ. vt autem in
hac quæſtione, & 25. vbi adden. alios refe-
runt,* & maxime ſi expreſsè addita ſit dicta
proteſtatio, quod non transferatur aliquod
Ius in re, prout eſſe neceſſarium docuit
*Bald. in cap. quæ in Eccleſiarum 7. num. 20. de
Conſtit.*

14 Dubitari etiam ſolet. An dicatur aliena-
tio, ſi fiat locatio ad longum tempus Colono
partiario, & communis opinio eſt affirmati-
ua, propter identitatem rationis, vt tradit
*Petra de fideicomm. quæſt. 8. num. 98. Verſ. ſed
hæc quoque, & eidem accedit etiam Fuſar. d.
quæſt. 525. num. 12. licet poſtea alleget contra-
rios.*

15 Dicitur autem ad longum tempus loca-
tio ſi ſit ad decennium, vt firmant *Fachin.
conſ. 1. num. 25. lib. 1. Cancer. lib. 1. cap. 14. num.
17. Fuſar. quæſt. 525. num. 5. Barboſ. d. appell.
14. num. 12. Montan. de Tutel. cap. 33. nu* 401.
vbi plures de com. licet contrarium dicat er-
ronee *Gratian. diſcept. 520. num. 5.* Si verò ſit
ad minus tempus, etiam ſi ſit ad nouennium
dicitur ad modicum tempus *Mant. de tacit.
lib. 13. tit. 45. num. 13. Fuſar. d. quæſt. 525. nu.
5. verſ. locatio autem facta Vin. deciſ.* 506. *nu.*
11. & hoc procedebat olim etiam in prohi-
bitione alienationis rerum Eccleſiæ ex ple-
16 ne congeſtis per *Garz. de Benef. p. 2. cap. 1.
num.* 27. Sed hodie alienatio ad breue tem-
pus in eis permiſſa, reſtringitur ad ſolos tres
annos per *extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ.
non alien.* de qua dicam infra *cap.* 14.

Dubitari tamen ſolet, an ſi facta ſit loca-
17 tio ad certum aliquod tempus diuturnum,
puta ad quindecim annos, cum pacto ex-
præſſo, quod tot ſint locationes, quot an-
ni, adhuc dicatur locatio ad longum tem-
pus, & alienatio, vel non, & ſunt hinc in-
dè Auctores, quos refert *Fuſar. quæſt. 525.
num. 7. & 8.* ſed, vbi locatio eſt expreſſe fa-
cta vltra decennium, verius videtur, vt di-
ctum pactum cenſeatur appoſitum in frau-
dem prohibitæ alienationis, quatenus ca-
adſit, & non releuet, ex congeſtis per *Man-
tic. de tacit. lib. 13. tit. 45. num.* 17. prout etiam
18 ſi fiat ad quinquennium cum pacto reno-
uandi, adhuc dicenda eſt ad longum tem-
pus, vt firmant, *Becc. conſ. 139. num. 6. &
ſeqq. Caball. conſ. 17. num. 11. & ſeqq. lib. 2.
19 Vin. opin. 1007. num. 8.* intelligendo ſem-
per quando adeſt aliqua prohibitio, aut
fraus tertij, alias enim ſecus eſſet dicendum,
vt latè oſtendit diſtinguendo ſex caſus *Mant.
de tacit. lib. 5. tit. 4. num. 17. & ſeqq.*

20 Et ex his patet locationem ad plues an-
nos, quamuis factam pro penſione in ſingu-
los annos diſtincta, non eſſe reputandam,
ac ſi eſſent plures locationes, tot videlicet
quot ſunt anni, quia ſaltem ad hunc effe-
ctum de quo agitur, verius eſt, eam eſſe vni-
cam, & ſic quando eſt ad longum tempus
trasferre Dominium vtile, & eſſe alienatio-
nem, quia vna res eſt, quæ locatur, & vnus
contractus, ac vna obligatio ex parte lo-
cantis, & conſequenter etiam ex parte Con-
ductoris, licet penſio ſit in plures annos di-
ſtributa *Bald. conſ. 316. num. 1. lib. 3. Surd.
conſ. 34. num. 54. & ſeq. Mantic. de tacit. lib. 5.
tit. 4. num. 12. & num. 24.* vbi quod licet ſit
vnica diuidi poteſt *Rot. dec. 279. num. 5. ad
fin. part. 1. recent.*

21 Quod tamen limitari ſolet, vt non pro-
cedat in locatione operarum, quia in ea
quot ſunt anni tot ſunt locationes *Bald. conſ.
316. num. 2. in fin. l. 3. Mantic. d. tit. 4. num. 13.
Coſta de rata quæſt. 93. num. 4.*

22 Erit etiam ad longum tempus locatio, ſi
non ſit præfinitum aliquod tempus, ſed fa-
cta ſit locatio ad beneplacitum, ſeù, vt va-
leat quantum partibus placebit *Caball. conſ.
17. num. 14. lib. 2. Fuſar. d. quæſt. 525. num.*
23 11. An ſecus eſt, ſi non ſit præfinitum tem-
pus, neque dictum ad beneplacitum, quia
intelligitur ad annum tantum facta *Soccin.
Iun. conſ. 25. num. 3. lib. 2. Montan. de Tutel.
cap. 33. num.* 417.

24 Si autem locatio ſit ad vitam locantis,
vel conducentis, controuerti poſſe videtur,
an reputari debeat ad longum tempus, ſeù
potius ad modicum, & propter incertitudi-
nem vitæ, quia poteſt intra breue tempus
ille mori, reputandā eſſe ad breue tēpus ſen-
ſit *Abb. in c. quāuis n. 4. ad med. de decim. Caroc.
de locat. tit. de decim. n. 12. ad fin. Gratian. diſc.
238. n. 24.* Verū contraria opinio magis cō-
muniter recepta fuit, vt patet *ex Pinell. in
l. 1. num. 63. C. de bon. mater. Gabr. conſ.
168. num. 1. lib. 1. Peregrin. de fideic. art. 4.
num. 109. Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 45. num.
12. Fuſar de ſubſt. quæſt. 525. num. 5. verſ.
item eſſet Barboſ. de appell. verb. ſignif. appel-
lat. 14.*

Digitized by Google

*lat.*14. *num.* 13. *Ricc. reſol.* 103. *num.* 1. *&*
25 *ſeq. part.* 4. Limitatur tamen hæc opinio, quatenus ille, cuius periculo vitæ currit locatio eſſet in tali ætate, vt iuxta computationem *l. hæreditatum ff. ad l. falcid.* non præſumeretur tãto tempore victurum, quod locatio dici deberet ad longum tempus, nempe per decennium, vt bene aduertit *Couar. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 3. *Montan. de tutel. cap.* 33. *num.* 401. non tamen ſufficeret eſſe ſexagenarium, & vltra, vt poſt *Thom. Treniſanum deciſ. Venet.* 21. *part.* 1. *tradit Ricc. reſolut.* 103. *num.* 3. *part.* 1. Cæterum locatio
26 ad vitam non ſolum dicitur ad longum tempus, ſed etiam perpetua, vt latè probat *Aldonin. conſ.* 69. *num.* 61. *& ſeqq.* & hoc eſt, quod propriè negat *Abb. in d. cap. quamuis num.* 4. *de decim.* non autem, quod non ſit ad longum tempus, & idem videtur velle *Montan. de Tutel. cap.* 33. *num.* 410.

De Colonis, & precipue de Partiarijs, & de contractu, qui cui cum eis celebratur.

S V M M A R I V M.

1 *Colonus dicitur, qui terram colit.*
2 *Colonorum variæ ſunt ſpecies, & quæ.*
3 *Feudorum ſunt decem diſtinctiones.*
4 *Coloni, qui nummis colunt ſunt proprie conductores.*
5 *Contractus innominatus regulatur ſecundum naturam contractus cui magis aſſimilatur.*
6 *Locatio pro certa quantitate fructuum, licet non ſit propria locatio, tamen ab ea non diſtinguitur.*
7 *Maxime ſi ſoluat, quid conſiſtens in pondere, numero, & menſura.*
8 *Pecuniæ nomine veniunt, ea quæ pondere, numero, & menſura conſiſtunt.*
9 *Coloni nomine venit etiam gratuito conducens.*
10 *Colentes agrum pro mercede dicuntur coloni conductitij.*
11 *Coloni partiarij dicuntur, qui pro certa rata fructuum colunt.*
12 *Colonorum nomine a que veniunt partiarij, ac colentes nummis.*
13 *Vſus loquendi probari debet.*
14 *Lim. ſi ſit notorius.*
15 *Coloni partiarij non ſunt proprie conductores.*
16 *Coloni partiarij ſunt ſocij.*
17 *Decl. vt ſint ſocij improprie.*
18 *Dictio, quaſi, eſt nota improprietatis.*
19 *Societas proprie non contrahitur, vbi non participatur dominium.*
20 *In Colonia partiaria lucrum, & damnum, eſt commune.*
21 *Colonia partiaria eſt contractus innominatus.*
22 *Aſſimilatur locationi, & ſecundum eius naturam regulandus erit.*
23 *Colonia partiaria eſt ſocietas velata ſub contractu locationis incluſa.*
24 *Magis late patet in ea locatio, quam ſocietas.*
25 *Colonia partiaria regulari debet cum regulis ſocietatis in eis, quæ habeatur expreſſa in iure in reliquis cum regulis locationis.*
26 *Regulæ locationis magis attendeda ſi partes dixerint locare, & conducere.*
27 *Colonia partiaria continet ſocietatem, quia Dominus in ea ponit Terras, & Colonus operas.*
28 *Colonus partiarius non ſolum ponit operas, ſed etiã inſtrumenta, & ſemen.*
29 *Fructus dicuntur illi, qui qdeductis expenſis ſuperſunt.*
30 *Lim. in colonia Partiaria.*
31 *Et vbi profertur in lingua vulgari nomen fructum.*
32 *Et generaliter vbi profertur ab homine ex cauſa onéroſa.*
33 *Fructus percipiuntur iure ſoli, non ſeminis.*
34 *Colonus percipiens dimidiam fructuum, tenetur ad omnes expenſas.*
35 *Colonia partiaria diuerſimode contrahitur pro diuerſitate terrarum.*
36 *Palea computatur inter fructus.*
37 *Palea æqualiter diuidenda cum colono partiario, niſi pacta aliter ferant.*
38 *Colonus partiarius habet dimidiam eorum fructuum, qui proueniunt ex cultura, & cura, non aliorum.*
39 *Damna quæ, & quomodo ſint communia in colonia partiaria.*
40 *Seminis periculum anſpectet totaliter ad Colonum partiarium.*
41 *Semine mutuo recepto per colonum non tenetur Dominus.*
42 *Semen mutuo receptum per Colonum ab ipſo Domino eſt Coloni, nec creditum eius, quod habet Dominus eſt de iuribus fundi.*

C A P V T V.

QVoniam colonus dicitur, qui terram colit, vt docuit *Bal. in l. certi iuris* 7.
1 *num.* 6. *in princ. C. locat.* nec alia traditur definitio, neque neceſſaria eſt ſecundum *Petr. de Vbal in tract. de duob. fratr. par.* 11. *num.* 30. & cui hæc definitio conuenit, conuenit etiam nomen coloni, vt dicit *Menoch. adipiſc. remed.* 3. *num.* 85. pluresque ſunt, qui ſub varijs, ac diuerſis pactionibus agros
2 alienos colunt, hinc eſt, quod variæ colonorum ſpecies enumerantur. Sunt enim alij, qui dicuntur adſcriptitij, alij cenſiti, alij perpetui, alij conditionales, alij inquilini, alij originarij, alij ſimplices coloni, vt dicit *Hoſt. in ſumma rubr. de agric. num.* 1. ſeu iuxta antiquas impreſſ. *rubr. de natis ex libero ventre* §. *hic fecimus*, vbi etiam latè explicat ſingulariter omnes eorum qualitates, & differentias, & eius dicta reaſſumit, & ſequitur *Abb. in cap. indicatum nu.* 1. *& ſeq. de immun. Eccleſ.* omneſque eaſdem ſpecies colonorum ſingulariter etiã habentur enumeratæ *per gloſ. in rubr. C. de agric. & cenc. lib.* 11. quæ addit quoque aliam ſpeciem, quam dicit eſſe liberi, qui ſtant ruri. Sunt, & qui alias ſpecies addunt, *vt Apoſtillat. ad Bertachin. in verb. colonus num.* 1. & alij plures relat. *per Burſat. conſ.* 330. *num.* 37.

Verum, quia plures ex eis non ſunt ho-

die

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

die in vſu, & alij ab alijs parum differunt,
cum multæ conuentiones de colendis agris
diuerſis nominibus appellentur, & contra-
ctus ſit idem, vt notat *Caluin. in ſuo lexic.*
in verb. Colonarius contractus, idemque de
contractu Emphiteutico patet *ex Bart. in l.*
ſi finita 15. §. *ſi de vectigalibus num.* 9. *ff. de*
dam. infec. & in l. 1. *num.* 9. *C. de Iur. Emph.*
& latius de contractu feudorum *Aluarot. de*
3 *feud. in proem. num.* 20. *& ſeq.* vbi quod ſunt
decem diſtinctiones feudorum, & vocabu-
la ipſa, eorum magis motibus Ciuitatum, &
vtentium, quam à iure ſcripto, emanarunt,
vt ait *Burſat. d. conſ.* 330. *num.* 37. *prope fin.*
ſi quis cupiat eorum particularem notitiã,
adeat auctores prædictos, & vltra eos *Gu-*
gliel. de Bened. in cap. Raynut. *de teſtam. in*
ver. & vxorem nomine Adelaſiam num. 406.
& ſeq. Nos enim cupientes omiſſis parum
vtilibus, ad vtiliora in quantum poſſumus
percurrere, de ſimplicibus tantum aliqua di-
cemus, inter quos ſunt qui nummis colunt,
4 nempe ſoluendo quid in pecunia, & iſti
ſunt proprie conductores, de quibus ſupra
in *cap.* 1. & latè per totum tractatum, &
in his comprænhenduntur non ſolum, qui
ſoluunt in pecunia numerata, ſed etiam ſi
certam quantitatem fructuum, vel quid ſi-
mile, vt dicit *Petr. de Vbal. in tract. de duob.*
fratr. par. 11. *num.* 31. & licet cum iſtis
non intercedat proprie contractus locatio-
nis mercedem in pecunia requirentis, vt
dictum eſt ſupra *in cap.* 1. ſed innominatus
Do, vt des, tamen talis contractus innomi-
5 natus regulari debet ſecundum naturam
eius contractus, cui magis aſſimilatur,
& ſic locationis, vt firmat *idem de Vbal.*
d. part. 11. *numer.* 32. *verſ. ad tertium*,
6 *& Garz. de expen. cap.* 14. *num.* 20. vbi,
quod iſte contractus in nihilo diſtinguitur
à verà locatione. Quod vtique dictum fa-
cilius erit admittendum vbi merces conſi-
7 ſtat in ſpecie, quæ pondere, aut numero,
vel menſura ſolui poſſit, eam enim eſſe loca-
tionem tenuit *Coraſ. in lib.* 2. *Miſcellan. iur.*
8 *cap.* 11. quia ſimiles ſpecies etiam nomine
pecuniæ veniunt *l. vlt.* §. *vlt. C. de conſt. pec.*
& l. pecunia nomine 178. *ff. de verb. ſign.* &
Coraſij ſententiam probauit etiam *Menoch.*
de adipiſc. poſſ. rem. 3. *num.* 92. vnde quate-
nus etiam ſtando in rigore comunis defini-
tionis locationis traditæ *in cap.* 1. iſta non
ſit locatio propria, ex quo requirat pecuniã
numeratam, tamen ſaltem comprobatur eã
eſſe contractum omnino ei ſimilem, ita vt in
nihilo ab ea diſtinguatur.

Sunt, & qui gratuito conducunt, quod
9 euenire facile poteſt in agris valde ſterili-
libus, & incultis, hos enim quoque colo-
norum nomine venire firmat *Menoc. adipiſc.*
rem. 3. *num.* 89. & ſequitur *Caroc. tit. de in-*
nect. quæſt. 2. *n.* 6.

Sunt, & qui non ſoluta mercede, ſed ea
10 recepta agros colunt, & dicuntur coloni
conductitij *Burſat. d. conſ.* 330. *num.* 40. &
iſti non ſunt conductores, ſed conducti, non
enim locantur eis agri, ſed ipſi locant ope-
ras ſuas, quibus propterea conuenient ea,
quæ dicentur de locatione operarum.

11 Sunt denique, & qui agros colendos re-
cipiunt pro certa fructum rata, ſeu quota
parte, & vocantur coloni partiarij *gloſ. in*
l. ſi apes 26. *verſ. qui nummis ff. de furtis Garz.*
de expen. cap. 14. *num.* 21. *Marin. variar. lib.*
1. *cap.* 259. *num.* 3. ita vt omnes, qui fru-
ctus diuidunt ſint coloni partiarij *Muta dec.*
35. *num.* 28. & ſunt ſatis in vſu, ideo de
his hic aliquid ſpecialiter dicendum.

12 Sunt autem æque coloni ac illi, qui
nummis colunt *gloſ. in d. l. ſi apes ver. qui*
nummis Menoc. adip. rem. 3. *num.* 84. *& ſeq.*
& ſub nomine colonorum ſimpliciter in le-
ge, vel ſtatuto prolato æquè continentur,
vt poſt alios dicit *Caroc. de loc. tit. de inuectis*
quæſt. 2. *num.* 6. licet hoc eſſe de iure, ſe-
cus autem ex comuni vſu loquendi, qui in
ſtatutis attendi debet, ex eo enim venire
13 ſolos partiarios dicat *Mandell. conſ.* 138. *nu.*
25. quia talis vſus loquendi eſſet proban-
dus, iuxta tradita *per Maſcar. de ſtatut. inter,*
concl. 3. *num.* 49. *Hond. conſ.* 5. *num.* 38. *lib.* 2.
Magon. deciſ. Lucen. 15. *num.* 23. niſi forte
14 eſſet notorius, quia tunc ſufficeret eum
allegare *Maſcar. d. concl.* 3. *num.* 51. *Seraph.*
deciſ. 730. *num.* 6. *Adden. ad Gregor. dec.* 257.
num. 14. *in fin.*

15 Verum non ſunt proprie conductores,
non enim cum ijs contrahitur locatio, &
conductio, quæ de ſui natura, & pro ſui
eſſentia pecuniam requirit, vt dicit *Rot. dec.*
37. *num.* 13. *par.* 2. *diu.* & dictum eſt ſu-
pra *cap.* 1. ſed potius ſunt ſocij, vt habetur
16 *in l. ſi merces* 28. §. *vis maior ff. locat. gloſ*
in inſtit. tit. de locat. verb. ſi merces, *Menoc*
conſ. 489. *n.* 6. *& ſeqq.*

17 Ex verbis tamen, quibus vtitur I. C. *in*
d. l. ſi merces §. *vis maior ff. locat. ibi quaſi iu-*
re ſocietatis, aperte deprehenditur iſtam non
eſſe ſocietatem propriam ponderando di-
18 ctionem illam, *quaſi*, quæ eſt nota im-
proprietatis, prout ponderant *Bald. in l.* 1.
num. 9. *C. pro ſocio Odd. d. conſ.* 34. *num.* 13. *&*
14. *Mantic. de tacit. lib.* 6. *tit.* 1. *num.* 16. *& Rot.*
cor. co deciſ. 17. *num.* 8. *& ſeqq. & in rec.*
deciſ. 239. *num.* 10. *par.* 3. Et ratio etiam
redditur, quia non cenſetur contrahi pro-
pria

19 pria ſocietas, vbi non participatur Domi-
nium alicoius rei, vt ex Soccin. in l. ſi paſcen-
da C. de pactis & alijs adductis firmat Man-
del. conſ. 735. num. 7. & latius Felic. in tra-
ctat. de ſocietat. cap. 9. num. 42. & Duard. eo-
dem tractat. lib. 1. cap. 4. quaſt. 3. num. 6. hic
autem nullius rei comunicatur dominium,
quia oon fiunt iſti coloni fondorum Domi-
ni, imò nec illos poſſident Bero conſ. 173.
num. 68. lib. 1. Staiban. reſol. 149. num. 48.
nec Dominos fundi fit Dominus ſemiois,
vt dicam infra.
20 At negari noo poteſt quin participet de
ſocietate ſaltem quoad lucrum, & damnum,
com vtrumque ſit cōmune inter Dominum,
& colonum, vt eſt text. expreſſus in d. l. ſi
merces 28. §. vis maior ad fin. ff. locat. ſed in
21 reliquis cum ſit contractus innominatus,
vt docet Bart. in l. ſi apes 26. §. item conſtat
num. 1. ver. quandoque eſt colonus ff. de furt.
Iaſ. in §. item Seruiana num. 17. Inſt. tit. de
action. Mandel. d. conſ. 735. nu. 6. & aſſimi-
22 letur potius locationi, regulaodus erit ſe-
cundum locationis naturam ad text. in l. 1.
§. ſi quis ſeruum ff. depoſiti Petr. de Vbld. de
duob. fratr. par. 11. num. 32. vnde dicen-
23 dum hune contractum eſſe quandam ſocie-
tatem velatam ſub contractu locationis in-
cluſam, prout dicit Bal. in l. certi iuris 5. nu.
8. ver. ſed reſpondeo C. locat. quem ſequitur
Rot. deciſ. 199. num. 14. prope finem part. 1.
rec. & cor. Mantic. deciſ. 17. num. 11. & licet
Bal. ibi in meo Codice dicat non ideo ſapere
naturam locationis, & conductionis, tamen
Rot. in vtraque ex prædictis deciſ. ſupponit
eum dicere contrarium, nempe, quod pro-
pterea ſapiat naturam locationis, & ita
etiam ſupponit eum dicere Petr. de Vbald.
de duob. fratr. part. 11. num. 60. prope fin. &
iſta lectura magis conuenit ſenſui Baldi,
vnde crediderim meum codicem eſſe
mendoſum. Et ſequendo Baldum in eo ſen-
ſo in quo eum ſequitur Rot. & Petr. de Vbal.
ex eius doctrina infertur, quod iſte contra-
24 ctus ſapiat de oatura ſocietatis, ac etiam
de natora locationis, & dum ſocietas eſt
velata, & ſub contractu locationis incluſa
magis lare patebit in eo locatio, & ſtrictior
erit ſocietas, vnde generaliter loquendo,
regulandos erit cum regulis locationis, ſed
oon propterea recedendum erit à regulis
25 ſocietatis ei conuenientibus. Et quod re-
gulari debeat cum regulis ſocietatis in
prædictis quæ habentur in iure expreſſa in
d. §. vis maior nempe quo ad damnum, &
locrum, in reliquis verò omnibus genera-
raliter regulari debeat cum regulis locatio-
nis, & conductionis tradunt Fabian.
de Monte de empt. & vend. quæſt. 2. num. 29.
Sfort. Oddus conſ. 34. num 15. ſed alij non
ita reſtringunt effectum ſocietatis, ſed illum
latius extendunt, & omoes regulas ſocieta-
tis applicabiles applicant, vt videre eſt ſi-
gnanter penes Burſat. conſ. 330. num. 45. &
plur. ſeqq. cum pleniſſimè ibi cumulatis.
26 Standum autem erit regulis locationis
eo magis, ſi partes vſæ ſint locationis, &
conductioois oomine, & eo contractum de-
nomioauerint, quia inde deprehenditur eas
voluiſſe locationis regulis ſe ſubmittere,
prout conſiderauit Rot. deciſ. 37. num. 14.
part. 2. Diuer.
Quo igitur ad locationem, ſcilicet quoad
ea in quibus iſte contractus participiat de
27 locatione, dicam ſuis locis. Societas verò
in eo continetur, quia Dominus ponit ter-
ras, & colonus ponit operas ſuas in quæ-
rendis fructibus, qui ſunt commuoes Bart.
in dict. l. ſi merces §. vis maior num. 3. Federic.
28 de Sen. conſ. 110. n. 1. Imo colonus ooo ſolùm
ponit operas ſuas, ſed etiam inſtrumenta,
& facit omnes expeoſas neceſſarias, etiam
ſeminis, vt notatur in c. tua nobis de decim. ſi-
gnanter per Abbatem num. 3. Natta conſ. 243.
num. 3. Surd. qui alios latè refert deciſ. 201.
num. 3.
29 Vnde infertur quod licet regulariter fructus
dicantur illi, qui ſuperſunt deductis expen-
ſis l. fructus 7. ff. ſol. matr. l. fundus 51. ff.
30 famil. herciſc. tamen noo ita intelligi de-
bent in hoc propoſito, quia colonus diui-
dere debet fructus omnes abſque deductio-
ne expenſarum, nam alias non eſſet verum,
quod facere illas deberet de ſuo Caſtren. in
l. ſi à Domino §. fin. num. 3. ff. de petit. heredit.
Tiraq. de retract. lign. §. 15. gloſ. 1. num. 19.
& ſeq. Franc. Marc. deciſ. 211. num. 6. part.
2. Gig. conſ. 134. nu. 19. & alijs adductis ple-
ne firmat Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 2. nu. 33.
& 34. & Burſat. conſ. 330. num. 50.
Nec obſtat, quod contrarium mordicus
defendere conetur Garz. de expen. cap. 1.
num. 22. & cap. 14. num. 23. quia inſiſtit in
dicta regula, quod fructus dicantur, qui
ſuperſunt deductis expenſis, quæ patitur
limitationem io caſu iſto, vt tradunt com-
muoiter Doctores præcitati, & patitur etiã
31 limitationem, vt oon procedat, quando
nomen fructuum pronunciatur lingua vul-
gari, & ſic ioter idiotas prout ſolent eſſe, vt
plurimum, coloni partiarij, quia tunc non
intelligumtur fructus deductis expenſis ſe-
cundum Rim. ſen. conſ. 211. num. 11. & 15.
Tiraquel. de retrac. lignag. §. 15. gloſ. 1. n. 22.
32 ac etiam magis generaliter vbicumque
profertur ab homine ex cauſa onceroſa, vt
poſt

poſt *Bald. & alios antiquiores in d. l. fructus*
ff. ſol. matr. & in l.1.C.de fruct. & lit. expen.
tradit *Rim. ſen. d. conſ.*211.*num.*8. *&* 9. vbi
reſpondet contrarijs *Ruin. conſ.* 61. *num.* 7.
33 *lib.* 1. Accedat ratio, quia cum omnis fru-
ctus iure ſoli percipiatur, non ſeminis, vt
dicit text. *in l. qui ſcit* 25. *ff. de vſur.* inde
ſequitur, vt fructus proprie ſumpti, ideſt
expenſis deductis, ſpectent ad dominum, ita
vt pars illa, quæ datur colono ſit pro labo-
ribus, & expenſis, quæ in ea detrahuntur,
& non poſſit dici proprie fructus ſed impro-
priè, vt firmat *Oſaſ.* *dec.* 83. *n.* 7. vbi pro-
pterea infert, non poſſe colonum pro ea
collectari.
34 At hoc eſt regulariter, & de Iure, quan-
do præſertim ipſe colonus conſequitur di-
midiam fructuum, tunc enim tenetur ad
omnes expenſas de ſuo *dec.* 359. *n.*3. *p.*2. *&*
dec. 571. *n.* 13. *part.* 3. *recent.* Paitel. *annot.*
54. *nu.*22. ſed ex conſuetudine, vel conuen-
tione poteſt aliud obtinere *Abb. in dict. cap.*
tua nobis num. 3. *ad fin. de decim. Cotta in me-*
mor. ver. colonus in fin. ver. niſi tamen conſue-
tudo Rota decis. 266. *num.* 3. *part.* 7. *rec.* Et
35 quidem contrahi ſolet diuerſimode pro di-
uerſa qualitate agrorum, ſi enim ſunt ma-
gis fertiles, ſolent fieri pacta magis vtilia
Domino, ſi verò ſint minus fertiles, pacta
ſunt vtiliora colono, vnde eſt, quod Domi-
nus regulariter ponit pro capitali ſocietatis
terram, & paſcua, & domos ibi poſitas,
quandoque etiam aliquid plus, videlicet
boues, vel eorum dimidiam, colonus ve-
rò ponit pro capitali inſtrumenta laboritij,
& laborem ſuum, quæ inſtrumenta ſunt bo-
ues, ligones, ſemen, & fimum regulariter,
ex conuentione verò quandoque aliquid
amplius, quandoque minus, vt tradit *Sfort.*
Odd. conſ. 34. *n* 20. Quandoq; etiam colonus
pro expẽſis detrahit ſemen ſolũ, & nõ aliud,
vt dixit *Rota in vna firmana, ſeu Maceraten.*
Dotis 24. *Iannar.* 1618. *coram Pirouano.*

Fructus verò diuidendi erunt omnes
æqualiter, ſi aliter non ſit conuentum, prout
eſt de iure in ſocietate *l. ſi non fuerit* 29. *in*
princ. ff. pro ſocio, & in noſtris terminis tra-
dit *Ioſ. Ludou. decis. Peruſ.* 14. *num.* 8. ſed
quandoque vnus non percipit dimidiam,
ſed tertiam, vel quintam, & ſemper, dum-
modo diuiſio fiat hoc modo per quotam,
dicitur colonus partiarius *Garz. de expen.*
cap. 14. *num.* 21.
36 Et inter fructus computatur etiam palea
l. ſi vſufructuarius meſſem ff. quib. mod. vſufr.
37 *amitt. Natta conſ.* 31. *num.* 19. quæ propte-
rea æqualiter diuidenda erit. *Ludou. d. dec.*
Peruſ. 14. *num.* 9. ſed in hoc quoque intrat
prædicta limitatio, videlicet niſi pacta, vel
conſuetudo circa ipſam paleam aliud fe-
rant, vt tradit *Petr. de Vbal. de duob. fratr. par.*
11. *num.* 63. Et licet aliqui etiam limitent,
niſi colonus proiecerit fimum, ſeu letamen
in agro, volentes eum retinere debere ſibi
paleas in totum, tamen eorum opinio la-
tiſſime reprobatur per eumdem *Petr. de*
Vbal. d. part. 11. *num.* 64. per vndecim ra-
tiones late deductas penes eum videndas,
ſi caſus occurrat, & licet videretur, quod
vbi colonia fuiſſet contracta ad plures an-
nos, & in primo anno colonus non habuiſ-
ſet paleas, ſed de ſuo aluiſſet animalia, &
fimum proieciſſet, ſeu ſtercoraſſet, æquitas
vellet, vt anno vltimo paleas ſibi totaliter
retineret, prout etiam ſeruari dixit *Petr. de*
Vbal. in d. part. 11. *ſub num.* 39. quem ibi
(ni fallor) ſequitur *Caroc. tit. de paleis nu.*
4. tamen æquitas conſiderata ceſſat, vbi-
cumque euenit, quod tot annorum dimi-
diam ſuam partem paleæ habuit, quot fi-
mum proiecit abſque eo, quod velit in vno
etiam partem Domino tangentem, Quo-
38 niam verò, vt dictum eſt, Colonus percipit
dimidiam, vel aliam quotam fructuum ra-
tione laborum, & expenſarum, quas facit
datur intelligi, quod eorum tantum fru-
ctuum partem prædictam habere debeat,
qui per culturam, & curam naſcuntur, &
induſtriales nuncupantur, non item eorum,
qui ſunt naturales, vti ſunt fructus arborum,
& arbores ipſæ ad text. *in l. fructus* 45. *ff. de*
vſur. & quoad arbores vi ventorum, & flu-
minis disiectas, aut aliter deſiccatas probat
Text *in l. diuortio* 8. §. *ſi fundum ad fin. ff. ſol.*
matr. qui loquitur in marito, & ſic in for-
tioribus, quia maritus maius ius habet in
fructibus fundi dotalis, quam colonus, vt
aduertit in propoſito *Garz. de expen. cap.* 14.
num. 25. *verſ. quartum* quidquid in oppoſi-
tum videlicet, quod colonus non teneatur
dare partem dictarum arborum Domino, di-
cat *Caroc. de locat. part.* 5. *tit. de fideiuſ. quæſt.*
8. *num.* 3. quem refert, & ſequitur *Marin.*
var. reſol. lib. 1. *cap.* 259. *num.* 5. nam citat
DD. hoc non dicentes, & ſignanter *Ang.*
in d. l. diuortio ff. ſol. matr. §. *in ſeruo quo-*
que, qui loquitur in vſufructuario, & dicit
arbores deſiccatas ad eum non pertinere,
ſed ad Dominum, ſi nec germinales, nec fui
natura cędua erant.
39 Dubitari tamen poteſt circa id, quod
dictum eſt damnum in dicto contractu eſſe
debere cõmune per text. *in l. ſi merces* §. *vis*
maior ff. locat. an procedat non ſolum, quo-
ad damnum eueniens in fructibus cõmuni-
bus, ſed etiam ſi quod accidat in eis, quæ
commu-

Digitized by Google

comunicari non debent, ſed ſpectare totaliter ad colonum ex conuentione, veluti fænum, & videbatur dicendum, quod ſic per text. præfatum, ac per *l. cum duobus* 52. §. *quidam ſagariam ff. pro ſoc.* vbi quod ſi ſocius amiſerit res penitus ſuas, quas tamen habebat ſecum ratione ſocietatis, damnum eſſe debet comune cum ſocio.

Verùm contrarium in dicto caſu conſuluit *Mandel. conſ.* 735. cui ſubſcribit alius incertus Auctor, & reſpondet ad *d. §. vis maior*, quod dicit debere eſſe comune damnum vbi debet eſſe comune lucrum, & ideo non applicatur *& ad §. quidam ſagariam*, quod procedit quia ſocius habebat illam rem pro ſeruitio ſocietatis ad comunem vtilitatem, ſecus autem erat in caſu ſuo, quia colonus fænum repoſuerat ad cõmoditatem propriam tantum, prout videre eſt penes eum.

40 Et fortiùs, quod ſi eueniat damnum in ſemine poſito à colono, quod damnum ſit ipſius tantum, & ſi eueniat damnum in paſcuis à Domino poſitis in ſocietate, damnum ſit Domini tantum, voluit *Odd. d. conſ.* 34. *num.* 23. *verſ. & quod non poſſit* ſed reddit rationem, quia non intelliguntur comunicata iſta capitalia niſi quoad fructus inde naſcituros, quæ tamen ratio conuincitur inſufficiens, quia ad hoc vt damnum ſit comune cum ſocio non eſt neceſſe rem, in qua damnum accidit, fuiſſe comunicatam, ſed ſatis eſt, quod vnus ex ſocijs illam penes ſe haberet ad effectum ea vtendi ad comunem vtilitatem, vt eſt text. clarus *in d. l. cum duobus §. quidam ſagariam ff. pro ſoc.* vbi expreſſe habetur, quod vnus ex ſocijs ſuam pecuniam, & res proprias perdidit, & tamen, quia eas non tuliſſet niſi ad merces cõmuni nomine comparandas proficiſceretur, ſecundum Iuliani ſententiam damnum debet eſſe comune. Verum inde inferri poſſet ad caſum damni illati per Latrones, de quo loquitur textus præfatus, vel ſimilem, non autem ſi ſemen ſeminatum non germinauit, quia quatenus poſſit dici inde ſequi damnum colono, ſequitur etiam æque domino fundi, qui equaliter de germine participare debebat, & propterea nil reficere debet, vt in ſpecie firmat *Sperel. dec.* 41. *num.* 59. & quod ſi minus colligat, quàm ſeminauerit, adhuc de eo, quod colligit debeat partem ſuam Domino præſtare *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 2. *num* 32.

41 Si autem colonus mutuo receperit frumentum ad ſeminandum, an poſſit is, qui dedit agere etiam contra Dominum, quaſi colonus receperit in cauſam ſocietatis, & proinde conſocium, quoque obligauerit iuxta naturam ſocietatis, de qua per *Bal. conſ.* 263. *num.* 3. *lib.* 5. *Pariſ. conſ.* 93. *num.* 2. *ſeq. lib.* 1. *Oſaſc. dec.* 150. *num.* 7. *Merlin. dec.* 606. *num.* 5. Non poſſe dicendum eſt, prout fuit in ſpecie deciſum *in Rot. Materaten. penes Thomat dec.* 270. *per tot.* quia dum colonus ponere debet ſemen de ſuo, ſi recipit mutuo frumentum, vt ſatisfaciat huic propriæ obligationi dicitur recipere in cauſam propriam, non autem in cauſam ſocietatis, prout requiritur, vt ſocius obliget conſocium *Surd dec.* 153 *num.* 16. *Gregor. dec.* 366. *num.* 1. *Caualer. dec.* 38. *num.* 4. *Rot. deciſ.* 264. *num.* 25. & 26. *poſt Zacc. de oblig. cam.* Et in ſimili de recipiente pecuniam nomine proprio, & ponente eam in Banco cõmuni, quod non obliget ſocios Banci *Rot. dec.* 66. *num.* 7. *poſt Mangil. de ſubhaſt.*

42 Imo in propoſito ſeminis colonus partiarius illud non ſolum ponit de ſuo, ſed etiam ſuum remanet, ita vt ſi Dominus vendat omne ius, quod habet in terris ſatis, non veniat aliquod ius in tali ſemine per colonum partiarium ſeminato, vt latè conſuluit *Odd. in d. conſ.* 34. *per tot.* quod, & fortius procedit etiamſi Dominus triticum pro ſemine colono mutuaſſet, quia non propterea ius in illo ſemine haberet, quod dici poſſet de iuribus, & pertinentijs fundi, ſed haberet creditum mutui nil cõmune habẽs cum fundo, adeò vt ſi fortè legaret fundum cum iuribus, & pertinentijs, quibuſcumque, remaneret hæredi creditum, non autem pertineret legatario, vt conſuluit *Natta conſ.* 243. *per tot. & ſequitur Gratian. diſc.* 126. *num.* 4. & 5. & *Surd. dec.* 201. *num.* 3. *ad fin. vbi addit pro hoc facere Roland. conſ.* 54. *num.* 31. *lib.* 3. vbi renunciato maſſaritio dicit non venire ſemina maſſarijs mutuata.

Qui locare poſſint res ſuas, vel non.

S V M M A R I V M.

1 *Quilibet locare poteſt rem ſuam.*
2 *Limita in eis qui contrahere non poſſunt.*
3 *Locatio eſt contractus.*
4 *Contrahere, qui non poſſint.*
5 *Contrahere prohibiti non poſſunt locare, neque ad breue tempus.*
6 *Alienare prohibiti ſunt prohibiti locare ad longum tempus, non autem ad breue.*
7 *Emphiteuta poteſt locare ad breue tempus tantum.*
8 *Alienationis prohibitio non comprehendit locationem ad longum tempus, ſi materia ſit ſtricte intelligenda.*
9 *Iurans non alienare ſi locet ad longum tempus, non incurrit periurium.*
10 *Emphiteuta per locationem ad longum tempus incurrit caducitatem.*

11 *Lim- ſi conſuetudo extuſet, & alijs modis remiſſiue.*
12 *Alienationis prohibitio comprehendit locationem ad modicum tempus ſi militat in ea ratio prohibitionis.*
13 *Emphiteuta locans potentiori ad modicum tempus incurrit caducitatem.*
14 *Prohibitio locationis non comprehendit locationem venientem in conſequentiam actus permiſſi.*
15 *Prohibitus locare ſi locet, & impugnet locationem tenetur reſtituere ea, in quibus factus eſt locupletior.*
16 *Minores Curatore carentes libere contrahere poſſunt.*
17 *Minores poſſunt alienare fructus ſine ſolemnitatibus.*
18 *Minor non poteſt ſine ſolemnitatibus ad longum tempus locare.*
19 *Statuta requirentia ſolemnitates in contractibus minorum ſunt late interpretanda.*
20 *Minor non poteſt annuum redditum perpetuum alienare.*
21 *Minor non poteſt emphiteuſim conſtituere;*
22 *Minor poteſt ad breue tempus locare.*
23 *Minor poteſt locare res diu non duraturas.*
24 *Molendina in flumine natantia reputantur mobilia, & alienantur ſine ſolemnitatibus.*
25 *Secus autem eſt in terræ coherentibus.*
26 *Cenſus locari poſſunt.*
27 *Cenſus reputantur inter ſtabilia ex veriori opinione.*
28 *Operas ſuas locare poteſt minor.*
29 *Pupillus poſt infantiam eſt aptus operare vtiliter.*
30 *Pupillus non poteſt ſine tutore locare operas ſuas.*
31 *Operas ſuas locare non poteſt minor ſine ſolemnitatibus, per ſtatutum in contractibus minorum requiſitis.*
32 *Locatio, & conductio facta à pupillo, ſine tutore, vel curatore ſine ſolemnitatibus ſtatut: ipſis volentibus ſuſtinetur.*

CAPVT VI.

1 REgula generalis eſt, vt quilibet locare poſſit rem ſuam, niſi reperiatur ſpecialiter prohibitus, vt de venditione eſt text. *in l. dudum proximis* 14. *C. de contrahen. empt.*& procedere etiam in locatione dicit Mozz.*de de loc. & cond. cap. 3. de his,*
2 *qui poſſunt locare, & cond. num.*1. Quæ regula ſic generaliter conſtituta erit etiam generaliter limitanda in eis perſonis, quæ contrahere non valent, quia iſtæ nec poſ-
3 ſunt locare, cum nulli dubium ſit locationem eſſe contractum §. *Actionum Inſtit. de Act. l. conſenſu ff. de act. & oblig. L iuris gentium* §. 1. *ff. de pact. Mozz. d. cap.* 3. *num.*8. &
4 iſti ſunt Prodigi, Furioſi, Dementes, Ebrij, minores, & ſimiles *l ie cui bonis, & ibi ſcriben. ff. de verb. oblig. l.* 1. *& per tot. tit. ff. de Curat. fur. l.* 1. *ff de rebus eorum inſt. quib. alien. lic. per tot.* & ferè de omnibus prędictis ſpeciales quæſtiones facit, an locare poſſint *Caroc. de loc. & cond. tit. quibus locare licet, vel non, & ſeqq*
5 Animaduertendum autem videtur generaliter loquendo, an quis ſit prohibitus adminiſtrare, & contractus facere, an verò ſit prohibitus tantum alienare, nam in primo caſu indiſtincta erit etiam prohibitio locationis, ita vt nec ad modicum tempus locare poſſit, ſiue ſit prohibitio de iure comuni, ſiue ſtatutaria, ſiue etiam alio quocumque modo ea ratione, quia vtraque locatio eſt contractus, vt ſupra, & in ſpecie de locatione ad modicum tempus, quod propterea comprehendatur, & ipſa in ſimilibus prohibitionibus *Caroc. d. tit. quib. loc. lic. quaſt. 3. num. 5. verſ. ſecundo caſu*, & in terminis ſtatuti Vrbis prohibentis minoribus, & mulieribus omnes contractus, in quibus lædi poſſunt ſine certis ſolemnitatibus, quod comprehendat etiam locationem ad modicum tempus *Pic. ad Stat. Vrb. gloſ. 7. num. 99. &* 100.

6 Si verò quis ſit tantum prohibitus alienare, & tunc iuxta tradita in præcedenti *cap.* erit diſtinguendum inter locationem ad breue tempus, & locationem ad longum tempus, vt prima non cenſeatur interdicta alienare prohibito, ex quo non eſt aliena-
7 tio, prout exemplificari poteſt in Emphiteuta, qui licet prohibeatur de iure rem Emphiteoticam alienare *l. 2. C. de Iur. Emph.* tamen locare ad modicum tempus licitè poteſt. *Specul. in tit. de emph. S. nunc aliqua num.* 149. *Clarus in S. Emphiteuſis quaſt.* 19. *Rota dec. 73. num. 9. part. 10. rec.* ſecus autem ſecunda, quæ, cum ſit alienatio, quamuis non perpetua, ſed ad longum tempus, cadit ſub prohibitione generali alienationis, vt reiecta opin. *gloſ. fin. in l. codicillis S. inſtituto ff. de legat.* 2. pleniſſimè firmauit *Rot. poſt Pic. ad Statut. Vrb. deciſ. 42. n.* 13. vbi quod dicta gloſ. communiter reprobatur *per Bart. & DD. ibid.* quod procedit tàm in prohibitione legis, de qua Rot. ibi, quàm in facta à teſtatore, ſeu alio, rem concedente *Marta conſ. 113. num. 32. & ſeq. Ricc. reſol. 105. num. 1. part. 1. Fuſar. de ſubſtit. quaſt. 525. num. 3.* & in facta per ſtatutum *Fachin. conſ. 53. num. 3. lib. 3. Clar. in S. fin. quaſt. 82. in 5. ſtatuto num. 4. vbi de com.*

8 Et ex eiſdem etiam bene deducitur ſecundum membrum diſtinctionis iterum ſubdiſtinguendum eſſe, vt videlicet tunc veniat in prohibitione alienationis locatio ad longum tempus, cum verba prohibitionis non requirunt propriam, & ſtrictam intelligentiam, ſecus econtra vbi facienda eſt propria, & ſtricta interpretatio, quia tunc ſub nomine alienationis non venit locatio etiam ad longum tempus ex ibidem adductis, prout in ſpecie ſi agatur de incurſu pœnæ indictæ alienanti, quod non veniat

loca-

locatio ad longum tempus *Ricc. reſol.* 105, *num. 3. part. 1. Rot. deciſ.* 26. *num. 3. par. 2.*
9 *diu.* & incantem non alienare non incumere pœnam periurij locando ad longum tẽpus tradunt *Canoniſta in clem. 1. de reb. Eccleſ. non alien. & in cap. cum contingat de reb. Eccl. non alien. Couar. var. lib. 2. cap. 16. num. 2.*

10 Verùm in terminis caducitatis impoſitæ emphiteutæ, ſi alienet, quod incurratur etiam per locationem ad longum tempus, cenſuit *Alex. conſ. 119. prope fin. verſ. alia etiam ratione lib. 3.* & alijs pluribus cõgeſtis firmat plenè *Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. ampl. 35. num. 1. & ſeqq.* vbi meminit de contraria *Deciſione Rota in Rom. Caſalinum 20. Febr. 1576. qua eſt coram Seraphino deciſ.* 286. & ſingulis eius fundamentis reſpondet, ſed verè illa deciſio non eſt in hoc propoſito, an per locationem ad longum tempus de re emphiteutica facta incurratur caducitas, ſed an hæc pæna caducitatis ob alienationem incurratur etiam à conductore ad longum tempus, quod eſt quid diuerſum, vt tandem aduertit ipſe *Corbul. ibidem ſub num. 6. verſ. verumtamen ſi prædicta omnes rationes*, & eandem opinionem tenent etiam pluribus congeſtis *Burgoſ. de Landim. part. 2. inſpect. 58. num. 7.* vbi de communi, & vera, *Fulgin. de iure emphit. tit. de alienat. quaſt. 1. num. 75.* à qua propterea non erit temere recedendum, niſi in caſu, quo conſuetudo emphiteutam excuſaret, prout ſenſit *Clarus in §. emphiteuſis quaſt.* 19. & in caſu aliarum limitationum, quas adducit *Corbul. dicta ampliatione 35. num. 11. 12. & 13. & Fulgin. d. tit. de alienat. quaſt. 1. num. 76. & ſeqq.* ad quos, & alios tractantes materias feudales, & emphiteuticas me remitto, cum ſit materia magis propria eorum.

12 Non omittendum tamen, quod ſi vigeret in locatione ad modicum tempus ratio prohibitionis alienationis, tunc & ipſa locatio ad modicum tempus, cenſeri deberet com-
13 prehenſa, prout videmus in Emphiteuticis, quod locatio facta in potentiorem, quamuis ad modicum tempus, cenſetur prohibita, ex quo militet ratio prohibitionis propter difficultatem recuperationis *Corbul. de cauſ. priuat. ob alien. d. ampl. 35. num. 9. Fulgin. d. tit. de alienat. num. 75. prope finem*, & generaliter hanc locationem venire in prohibitione alienandi *Montan. de tutel. cap. 33. num. 416.*

14 Limitatur tamen dicta concluſio quod ſtatutum prohibens contractus ſine ſolemnitatibus comprehendat locationem per *Caroc. dicta quaſt. 3. num. 8.* vt non procedat, ſi locatio veniret in conſequentiam alicuius actus à ſtatuto non comprehenſi, & comprobari poteſt talis limitatio quia eſt regulare in actu à lege prohibito, quod valeat ſi fiat in conſequentiam alterius actus à lege permiſſi non obſtante, quod directe, & principaliter fieri nequiret *Crot. in l. p. §. hoc autem edictum n. 22. ff. de non oper. nunc. Rimin. Iun. conſ. 374. num. 30. Soccin. ſen. conſ. 81. num. 9. lib. 3. & alijs adductis Alto-*
15 *grad. conſ. 3. num. 23. lib. 1.* Item limitatur à *Pico d. gloſ. 7. num. 100. verſ. ſed nos addimus*. Vt locantes teneantur in eo, in quo facti ſunt locupletiores, quæ pariter limitatio comprobatur per concluſionem generalem, quod minores volentes recedere à contractu tanquam nullo ex defectu ſolemnitatum teneantur reſtituere accepta in quantum ſunt effecti locupletiores, quam firmat *Buras. dec. 814. num 1. & Rot. poſt Genc. de cenſ. dec. 463. num.* 10.

16 An autem minor, qui de iure ſine certis ſolemnitatibus alienare non poteſt, poſſit locare, controuerti poſſe videtur, & *Caroc. tit. quibus loc. lic. q.* 2. format quæſtionem in Infante, & probat eum non poſſe locare, vnde ſupponere manifeſtè videtur ſecus eſſe in pubere licet annorum 25. minore, vt animaduertit *Narbon. de ætate ann. 25. q. 9. n. 1. ad fin.* & talis opinio comprobari etiam
16 poſſe videbatur, quia minores Curatore carentes liberè contrahere poſſunt, vt firmant *Fachin. lib. 3. contron. cap. 9. Menoch. conſ. 203. num. 7. Surd. dec. 287. num.* 10. vnde dum de Iure prohibentur alienare, hæc prohibitio tanquam auferens liberam facultatem contrahendi, & de rebus ſuis diſponendi, dicenda eſt odioſa, & ſtrictiſſimè intelligenda *l. in re mandata C. mandat. Dec. conſ. 377. num. 5. Pariſ. conſ. 32. num. 16. lib. 1. Burſat. conſ. 13. num.* 2. & proinde nõ extendẽda ad locationem, quæ verè, & proprie non eſt alienatio ex ſupradictis.

Præterea locatio quando ſit alienatio eſt magis propriè, & principaliter alienatio fru-
17 ctuum, quàm rei, & fructuum alienationem, poteſt facere minor ſine decreto *Alex. conſ. 49. num. 6. verſ. fructus enim lib. 1. Simoncel. de Decret. lib. 3. tit. 8. inſpect. 7. n. 49. Mantica de tacitis par. p. lib. 4. tit. 6. num. 51.*

18 Verum his non obſtantibus contrarium in locatione ad longum tempus ex prædicta ratione, quod hæc eſt alienatio Dominium vtile transferens, tenendum videtur, prout tenent *Mencac. de ſucceſſ. creat. §. 10. num.*

78. verſ. nunc videndum Valaſc. de Iur Emphit. quaſt.29. num.9. Caldas Pereira de empt. & vendit. cap.13. num. 12. Caroc. de locat. tit. de annuis reddit. num. 1. & per tot. & poſt eos latè quæſtione examinara, firmat *Narbon. de atat. ann. 25: quaſt. 9. num.3. & ſeqq. per tot. Rot. poſt. Pic. ad ſtat. Vrb. dec. 42. a n.7. ad 16.*

Nec obſtant conſiderata ſupra in contrarium, quia, quod dicebatur de prohibitione
alienationis facta minori ſtrictè & propriè
19 intelligenda, retorquetur, cum imò Iura, &
ſtatuta requirentia certas ſolemnitates in contractibus minorum ſint fauorabilia, & latè interpretanda *Bar. in l. qui exceptionem num.4. ff. de condict. indeb. Bal. in l. tranſactionem n.3. C. de tranſact. Alex. conſ. 207. num.8. lib. 6. & latè Moret. reſp. 53. num.10.* vbi de com. & pleniſſimè in his terminis *Simonc. de Decret. in princ. tit. de offic. Iud. n. 4.* Quod autem dicebatur minorem poſſe fructus alienare non applicatur, dum nos loquimur de locatione rei ad longum tempus, quæ, importat tranſlationem Dominij vtilis ex ſupra firmatis, vltra quod concluſio, quod minor poſſit fructus ſine decreto alienare, intelligitur de fructibus iam perceptis, qui inter mobilia, & cito peritura connumerantur, non autem procedit, ſi ve-
30 lit minor annuam perceptionem, ſeu annuum redditum perpetuum alienare, ſeu
ad longum tempus locare, quia non poteſt
21 ſine decreto, ex tradit. per *Menoch. conſ.29. num. 16. & 17.* vbi & non poſſe minorem Emphiteuſim conſtituere, plenè *Simonc. de Decr. lib. 3. tit. 8. inſpect. 7. num.56. & 57. Caroc. de locat. tit. de annuis reddit. num. 2.* vbi prope fin. in ſpecie, inquit, Iura prohibentia minorem ſine certis ſolemnitatibus alienare extendi ad locationem ad longum tempus de annuis tedditibus, ſed deinde ſubdit quinque requiſita ad hoc neceſſaria circa quæ, ad eum me remitto *Narb. de atat. d. quaſt. 9. num. 9.* vbi amplius velle videtur non procedere concluſionem in venditione fructuum adhuc non perceptorum, & ſolo cohærentium, & non diſtinguere inter locationem ad longum tempus, & ad modicum, in quo non erit ei ahærendum ex
22 ſupra firmatis, & in ſpecie, quod res minoris, poſſit ad breue tempus locari ſine Decreto, plenè firmat *Simonc. de Decret. tit. 6. n. 21. & 22.* vbi, & quod ſi fiar per Tutorem, vel Curatorem tenetur ei ſtare minor poſt curam, vel tutelam finitam *Monach. dec. Bonon. 44. num. 2. & ſeq. vſq. ad 8.*

23 Poterit etiam minor locare res diu non duraturas abſque Dereto, alijſque ſolemnitatibus, prout ſunt veſtes & ſimilia *l. lex quæ tutores 22. in fin. C. de admin. tut. cum alijs adductis per Simonc. de Decret. tit. 8. n. 51. & ſeq.* & controuerti non parum ſolet, an idem dicendum ſit de molendinis, vt videre eſt pœnes *Tiraquel. de retract. lign. §. 1. gloſ.7. num.92. & ſeq.* & quod exiſtentia in flumine, & quæ deteriorantur quotidie, & per impetum aquarum ſunt in periculo totalis deſtructionis, poſſint alienari ſine Decreto, docuit *Ang. in l. non ſolùm 56. ff. de petit. hared.* & eum ſequitur *Rub. Alex. conſ. 138. num. 3.* vbi quod multo magis dari in Emphiteuſim, & alij cõmuniter eamdem Doctrinam ſequuntur, ſed difficulras ſtat in eius intelligentia, nam, dum dicit
24 de molendinis in flumine exiſtentibus, aliqui eum intelligunr, & volunt eius dictum procedere tantùm in natanribus in ipſo flumine, vt ſunt in Pado, & Tiberi, & alijs fluminibus, non autem ſi ſolo cohæreanr, prout in ſpecie ita Ang. & Rub. intelligit *Rim. Iun. in §. 1. num. 174. Inſt. tit. quib. alien. licet, vel non* contrarium verò quòd Doctrina Angeli loquatur, & procedat etiam in molendinis ſolo cohærentibus cenſuit in ſpecie *Ripa in l. quominus num. 126. in fin. verſ. adde quod etiam*, & poſt alios plurimos *Gratian. diſc. 564. n. 18. & 19.* vbi aſſerit hanc eſſe magis acceptã ſententiã, à qua propterea nõ eſſe recedendũ, quidquid alij contra riũ concludant, & eidem opinioni adhære: etiam nouiſſimè *Cyroc. diſc. 66. num. 31.*

25 At, quidqnid iſti dicant, verior videtur opinio, ac ſine dubio tutior eſt, quod in his molendinis, ſolo cohærenribus Decretum ſit neceſſarium, ſunt enim bona ſtabilia non ſecus, ac aliæ domus, & ſolum periculum inundationis, ac etiam deuaſtationis non facit ea euadere mobilia, & quod alieuari poſſint ſine decreto, ſed ſolum præbet cauſam alienandi, & Decretum interponendi, prout bene, ni fallor aduertit *Pinell. in l. 1. par. 3. num. 38. C. de bonis mater.* vbi audacter dicit, non dubitare Patres contrarium ſentienres erraſſe, *& num. ſeq.* teſtatur ita ſeruari, & eſſe communem hominum opinionem, quod ſimilia molendina ſint res precioſæ, & connumerentur inter ſtabilia, quæ opinio attendi deber, & eum ſequitur *Forſter. de ſucceſſ. lib. 7. cap. 21. num. 35. Simonc. de Decr. part. 3. tit. 8. num.85. verſ. contrarium tamen, & 86. pulcre Gratian. diſc. 564. num. 36. & ſeq.*

26 Item controuerti poteſt de cenſibus præmiſſo, quod locari poſſunt, vt firmat *Caroc. de locat. tit. de cenſibus per totum*, an reputandi ſint inter ſtabilia, ita vt locari non

poſſint

Digitized by Google

poſſint à minore ſine Decreto Iudicis, &
quidquid ſit in cenſibus perpetuis, qui di-
cuntur reſeruatiui, quoad illos redimibiles
ad nutum Debitoris, qui dicuntur conſi-
gnariui, videbatur dicendum non poſſe re-
putari pro ſtabilibus ex tradit. *per Guttier.
pract. quæſt. lib. 5. quæſt. 83. num. 14. & 15.
Garz. de benef. part. 2. cap. 5. num. 95. verſ.
quamuis in cenſu Barboſ. appell. 117. num. 2.*
27 ſed tamen verius eſt, quod cum ſint impo-
ſiti ſuper ſtabili, & ex parte creditoris ſint
perpetui, reputari debeat ad hunc effectum
bona ſtabilia ita, vt per ipſum creditorem
alienari nequeant, niſi prout alienare po-
teſt alia ſtabilia *Grat. diſc. 420. num. 13. &
diſc. 885. num. 6. vbi de veriori, & diſc.
981. num. 37. Cenc. de cenſ. quæſt. 30. num.
9. Hodier. ad Surd. deciſ. 204. num. 1. Rot.
deciſ. 85. num. 15. part. 6. & dec. 235. nu.
4. & ſeqq. part. 7. rec.* & idem generaliter
dicendum erit in alijs annuis redditibus
perpetuis, ſeu ad longum tempus ex eadem
ratione, & firmat plenè *Caroc. tit. de annuis
reddit. num. 1.*
28 Operas autem locare poſſe minorem nil
vetat, imo eo ipſo, quod maior eſt infante
locare eas poſſe videtur dicere *Caroc. tit.
quib. loc. lic. quæſt. 2. num. 1. & ſeqq.* ſed intel-
ligi debet non poſſe locari operas infantis,
quia nullæ ſunt *l. arboribus 13. §. de illa cum
concordantibus relat. ibi per gloſ. in ver. in-*
29 *fante ff. de vſufr.* ſecus autem poſtquam
ætatem infantiæ excedit, etiamſi adhuc
impubes ſit, quia tunc vſui aptus eſſe inci-
pit *l. ſi infantis 61. ff. de vſufr. cum al. relat.
per d. gloſ. in l. arboribus ver. infante, & per
Carac. vbi ſupra*, ac non ex eo, quod in im-
pubere adeſt materia locationis, reſultat,
30 quod impubes locare libere poſſit operas
ſuas, quia intrat defectus poteſtatis contra-
hendi ſine tutore, de quo *Inſtit. tit. de au-
ctor tut. in princ.*

Verum dubitari contigit, an ſtante di-
cto ſtatuto, quod minor, vel mulier non
poſſit contrahere ſine certis ſolennitatibus,
valeant tales perſonæ locare abſque eis
operas ſuas, & in hac quæſtione affirmati-
uam tenuit *Carocc. de locat. tit. de Mundual.
ad Velleian. quæſt. 3. numer. 16.* & ſecutus
eſt *D. Laufr. Zacch. de Salar. quæſt. 68. nu. 52.*
31 At eorum opinio patitur difficultatem,
maximè vbi ſtatutum dicat mulierem non
poſſe aliquem contractum facere, in qui-
bus terminis loquitur D. Lanfranc. etenim
clarum eſt locationem operarum eſſe con-
tractum, & proinde comprehendi in verbis
ſtatuti iuxta ſupra firmata, Nec obſtat *Bald.
in l. ex diuerſa in princ. ff. ſolut matr. & Iaſ.
in l. 1. ſub num. 20. C. qui teſt. fac paſſ.* quo-
rum auctoritate præcitati mouentur, nam
Bald. in meo Codice ſuper principio *d. l. ex
diuerſo*, quæ eſt in ordine 18. nihil facit,
& Iaſ. refert eum dicere ſocietatem non
ſolum inter fratres maſculos, ſed etiam in-
ter mulieres poſſe contrahi, & quod in-
de ſumitur argumĕtum ad quæſtionem fra-
trum ruſticorum ſimul cum ſororibus ha-
bitantium, & facientium omnia communi-
ter, quod fœminis cum eis ſimul ligonizan-
tibus dicatur contracta ſocietas inter om-
nes, & debeant fœminæ admitti ad partici-
pandum, ſicut maſculi, ſed de ſtatuto nul-
lum verbum.
32 Id tamen, quod dicimus non valere lo-
cationem factam à pupillo ſine tutore, vel
à minore, aut muliere ſine ſolennitatibus
ſtatutarijs ſemper intelligitur ad eorum
præiudicium. ſecus autem ipſis volentibus,
nam qui cum eis contrahunt obligantur,
ipſi verò inuicem eis non obligantur, vt eſt
text. in ſpecie loquens de locatione, & con-
ductione facta à pupillo ſine tutore *in tit.
inſtit. de auctor. tut. in fin. princ. & in l. Iulia-
nus 13. §. ſi quis à pupillo ff. de act. empt.* &
idem eſt in contractibus minorum, & mulie-
rum factis ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs,
quia nullitas inducta eſt ad eorum fauorem
& ideo ab eis tantum allegari valet *Socin.
Sen. conſ. 78. num. 8. lib. 4. Gratian. diſc. 559.
num. 64. Oſaſch. deciſ. 94. num. 25. Burat.
deciſ. 937. num. 7. in rec. deciſ. 732. num. 2.
part. 3. & deciſ. 306. num. 49. par. 7.*

De Procuratoribus, & alijs bonorum alienorum adminiſtratoribus, & de creditoribus pignoratas res habentibus, an, & quomodo locare poſſint.

S V M M A R I V M.

1 *Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum.*
2 *Mandatum ſpeciale requiritur ad vendendum.*
3 *Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum ad longum tempus, ſecus autem ad breue.*
4 *Cui licet, quod eſt plus, non debet, quod minus eſt non licere.*
5 *Mandatum habens ad vendendum non poteſt locare.*
6 *Mandatum procura eſt ſtricte interpretandum in omni materia.*
7 *Mandatum ad vendendum, tunc ſufficit etiam ad locandum, cum adſunt verba generalia.*
8 *Mandatum ad exigendum penſiones non importat facultatem locndi.*
9 *Decl. procedere ſi factum mandatum ad exigendum penſiones rei iam locatæ. ſecus e contra.*
10 *Mandatum ſi requiritur ſpeciale fauore vnius requiritur pro vtraque parte.*
11 *Mandatum ad conducendum ſpeciale requiritur.*

12 *Man-*

12 *Mandatum ad locandum non eſt neceſſe, quod ſit in ſpecie ad locandum ad longum tempus.*

13 *Locationis nomine venit etiam locatio ad longum tempus.*

14 *Mandatum dubium interpretatur contra mandantem.*

15 *Mandatum ſimpliciter ad locandum continet ſine dubio facultatem locandi ad longum tempus ſi in eo adſit verbum importans facultatem transferendi dominium.*

16 *Et ſi eſt ad locandum rem ſolitam locari ad longum tempus.*

17 *Mandatum ſpeciale ad locandam, & ſufficiens dicitur etiamſi non exprimatur res qua locari debeat.*

18 *Mandatum ſpeciale requiritur ad ea qua in animo cōſiſtunt.*

19 *Mandatum extenditur ad ea omnia ſine quibus negocium commiſſum expediri non poteſt.*

20 *Et ad ea omnia, qua ſunt connexa, & de natura contractus.*

21 *Mandatum ad locandum rem minoris requirit ſpecificationem res, & quantitatis penſionis, & quid ſi non adſit talis ſpecificatia.*

22 *Mandatum ad contrahendum requirit ſolemnitates requiſitas in cōtractu, nec ſufficit eas adhiberi in ipſo contractu.*

23 *Mandatum generale cum libera ſufficit ad locandum ad longum tempus.*

24 *Mandatum generale cum libera equiparatur ſpeciali*

25 *Decl procedere quatenus contrahat bona fide, & ſine dolo.*

26 *Procurator cum libera poteſt locare habita fide de pracia.*

27 *Decl. non procedere ſi appareat aliter ſenſiſſe dominum.*

28 *Acc. llans ſibi debita non ſatisfacit obligationi ea extinguendi.*

29 *Acco'latio habet vim ſolutionis.*

30 *Decl. procedere ſi creditor interueniat, & accollationi conſentiat alias ſecus.*

31 *Procurator ſi excedat mandatum in aliquo contractu corruit in totum.*

32 *Procuratar generalis cum libera poteſt locare ſi habet liberam circa bona.*

33 *Clauſula cum libera, & ſimiles vti conſecutiue non ampliant diſpoſitinam.*

34 *Verba de, & ſuper premiſſis ſunt reſtrictiua ad precedentia.*

35 *Mandatum procura extenditur ad omne neceſſarium antecedens.*

36 *Clauſula mandatorum procura reſtringuntur ad concernentia negotium, non autem ad expreſſa tantum.*

37 *Clauſula, & alia quacumque facindam, ampliat facultatem Procuratoris vltra expreſſa.*

38 *Clauſula, & faciendum ea, qua ipſe mandans facere poſſet ſi praſens eſſet, importat liberam itaut veniant etiam ea, qua mandatum ſpeciale requirunt ſecundum magis communem.*

39 *Contrarium procedit ſi dictum omnia facere, qua in propria perſona erat facturus.*

40 *Et f ciendam ea qua mandans facere poſſet importat magis mandatum ſpeciale, & facultatem locandi ſi in ipſo mandato expreſſum aliquid, quod mandatum ſpeciale requirat.*

41 *Idem ſi aliquod exceptum mandatum ſpeciale requirens.*

42 *Exceptio firmat regula in contrarium.*

43 *Clauſula Ratū &c. ſeu promittens ratum, &c. in mandatis procura non importat liberam facultatem ſecundum communem.*

44 *Procurator cum libera non poteſt ea, qua prohibentur Domino.*

45 *Officiales, ſeu Repreſentantes Comunitatis habent mandatum cum libera.*

46 *Decl. procedere in vniuerſitatibus habentibus iuriſdictionem, ſeu Territorium non in alijs.*

47 *Officiales vniuerſitatum poſſunt locare ad breue tempus, ſed non ad longum ſine ſolemnitatibus.*

48 *Vniuerſitas, vt alienare, ſeu locare ad longum tempus poſſit, qua ſolemnitates requirantur.*

49 *Solemnitates in quacumque alienatione neceſſaria requiruntur in locatione ad longum tempus.*

50 *Prelatus habet mandatum cum libera in bonis Eccleſia.*

51 *Tutor habet mandatum cum libera in bonis Pupilli.*

52 *Pater in bonis filij habet maiorem auctoritatem, quam alij adminiſtratores.*

53 *Pater habet adminiſtrationem bonorum filij etiamſi alij dati ſint adminiſtratores niſi verba repugnent.*

54 *Pater non habet adminiſtrationem in ſpiritualibus, & annuis, vti ſunt Beneficia.*

55 *Pater non habet adminiſtrationem in eis in quibus non habet vſumfructum.*

56 *Poteſt tamen habere adminiſtrationem datiuam.*

57 *Pater habet adminiſtrationem bonorum filij infantis, quamuis vſumfructum non habeat.*

58 *Pater adminiſtrator bonorum filij poteſt locare ad longum tempus ſine decreto.*

59 *Decl. procedere ſi cum adminiſtratione habeat vſumfructum, alias ſecus.*

60 *Et ſi concurrat legitima cauſa.*

61 *Pater ſi alienat bona filij probandum, quod habuerit cauſam.*

62 *Creditor poteſt locare res pignoratas.*

63 *Et poteſt eas locare ipſi Domino ſuo debitori.*

64 *Et locare tenetur, alias ad id quod percipere potuiſſet.*

65 *Hoc tamen procedit ſi ſit in culpa.*

66 *Creditor immiſſus debet, vel vendere fructus, vel pradia locare.*

67 *Creditor immiſſus tenetur locare etiam iumenta, & alia, qua locari poſſunt.*

68 *Creditor habens in pignus conuentionale rem mobilem locare eam non poteſt.*

69 *Creditor, qui vtitur pignore, vel illud transfert in vſum non deſtinatum furtum committit.*

70 *Furtum in re immobili non committitur.*

71 *Creditor rem immobilem ſeu ſe mouentem habens in pignus locare poteſt.*

72 *Mobilia vſu conſumuntur ſtabilia, & ſe mouentia ocio peiora fiant.*

CAPVT VII.

QVæſtionem an ad locandum requiratur
mandatum ſpeciale non reperiri tactam
a Doctoribus dicit *Caroc. de locat. tit. de pro-*
1 *curat. in princip.* ſed reſoluendam eſſe affir-
matiuè firmat in ſpecie *Grattan. diſc.* 442.
num. 19. *& diſcept.* 752. *num.* 11. *& Bor-*
2 *gnin. deciſ.* 45. *num.* 23. *p.* 1. & compro-
batur à ſimili de venditione, ad quam re-
quiri

Digitized by Google

quiri mandatum ſpeciale ſupponit pro cer-
to ita argumentando *Caroc. ibidem num.* 1.
& eſſe clarum dicit *Seraphin. deciſ.* 831.
num. 4.

Verum hæc opinio, vt ad locandum re-
3 quiratur mandatum ſpeciale, videtur de
plano procedere, quoad locationem ad
longum tempus, in qua transfertur Domi-
nium, & procedit ſimile de venditione, vt
conſiderat *Afflict. dec.* 305. *num.* 1. at ſecus
eſt, quoad locationem ad tempus breue,
quæ cum ſit mera adminiſtratio, vt dictum
eſt ſupra *cap.* 4. poteſt etiam fieri ab admi-
niſtratore habente ſolum mandatum gene-
rale, vt diſtinguendo tradit *Golin. de pro-
curat. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 145. *&* 146. quid
quid in contrarium videatur ſentire *Caroc.
d. tit. de procurat. n.* 3. *&* 4.

Dubitari autem contingit, an habens
mandatum ad vendendum poſſit etiam lo-
4 care, & videbatur dicendum, quod poſſet
per reg. cui licet quod eſt magis, non debet,
quod minus eſt non licere, accedente etiam
punctuali auctoritate *Golini*, *qui ita conſuit
in ſuo tract. de procurat. part.* 2. *cap.* 5. *num.*
211. *ad med. verſ. ſed an Procurator.*

5 At contrarium eſt verius, quia manda-
tum procuræ eſt ſtricti iuris, & ſtrictiſſime
6 interpretandum in omni materia, vt dicit
Pariſ. de reſignat. Benefic. lib. 9. *quaeſt.* 17.
num. 89. *&* 133. *Leoncill. deciſ. Ferrar.* 56.
num. 21. *verſ. imò etiam*, adeò, vt atten-
denda ſit proprietas verborum *deciſ.* 8. *nu.*
1. *& ſeq. part.* 2. *diuerſ.* nec valeat in eo ar-
gumentari à maioritate rationis *Bero. conſ.*
62. *num.* 20. *lib.* 2. nec obſtat *Golinus*, quia
ipſe æquiuocat dum refert, & ſequitur *Ca-
roc. de locat. tit. de Procurat. quaeſt.* 2. *num.* 56.
& ſeq. qui non illam, ſed iſtam opinionem
aperte ſequitur, & reddit rationem, quia
potuit Dominus velle vendere ad effectum
de pretio extinguendi debita, vel quid ſi-
mile, quod non poteſt aſſequi cum loca-
tione.

7 Verum tamen eſt, quod ſi adeſſent alia
verba generalia, de quibus dubitari poſſet
an importarent facultatem locandi ad lon-
gum tempus, facultas expræſſa vendendi
poſſet tollere tale dubium, ex quo præſtet
magnum argumentum pro affirmatiua, vt
ſenſit *Caroc. d. tit. de procurat. n.* 10.

Quare ſimiliter videmus, quod Procu-
8 tator conſtitutus ad exigendum penſiones
domus, ſeu vecturas nauis non poteſt na-
uim, vel domum locare, vt eſt Text. *in l.* 1.
S. igitur præpoſitio ff. de exercitor. act. ibi *qua-
re ſi eum propoſuit naui ad hoc ſolum, vt ve-
cturas exigat non locet*, & notauit *Roman.
ſing.* 624. vbi dicit, quod videtur contra-
rium dicendum, quia habens mandatum
ad conſequens, videtur etiam habere ad
neceſſarium eius antecedens *l. ad rem mobi-
lem & l. ad rem legatam ff. de procurat.* ſed
locatio eſt antecedens penſionis, ergo &c.
ſed contrarium eſſe verum per dictum text.
ſingularum, & quæ ſit ratio remictit ad exa-
minatorem. Vnde pro dicto obiecto à Ro-
9 mano facto diluendo, dici poſſet, quod il-
lud vrgeret in caſu quo quis daret manda-
tum ad exigendum penſiones domus non-
dum locatæ, tunc enim videretur mandan-
tem potuiſſe concedere etiam facultatem
faciendi locationem, quæ neceſſaria eſt ad
hoc; vt deueniri poſſit ad exactionem pen-
ſionum pro qua conceſſit mandatum, at ſe-
cus eſſe vbi ipſe dominus domum iam lo-
caſſet, in quibus terminis proprie loqui vi-
detur *d. l.* dum poſt verba ſupra relata ad-
ducitur illa, *quod forte ipſe locauerat*, tunc
enim ceſſat neceſſitas locandi ad hoc, vt
exequi valeat mandatum. & ſi locatio po-
ſtea expiret, non propterea reſurgit dicta
neceſſitas locandi, quia mandatum habuit
ſuum effectum in penſionibus locationis
præcedentis, ad quas reſtrigni poteſt, &
debet, quatenus verba id patiantur.

Ex eo autem, quod DD. conſiderant
requiri mandatum ſpeciale ad locandum
ad longum tempus ea ratione, quia in ea
trasfertur Dominium, vt per *Afflictum d.
deciſ.* 305. *num.* 1. inferri poſſe videbatur,
non item dicendum requiri tale mandatum
e contra ad conducendum, dum conductor
non transfert, ſed acquirit Dominium, ſed
10 in contrarium facit regula, quod quando
requiritur mãdatum ſpeciale fauore vnius
requiritur pro vtraque parte, de qua *Ioſ.
11 Ludou. concluſ.* 30. *verſ.* 60. & in ſpecie,
quod etiam in conductione requiratur mã-
datum ſpeciale *Gratian. diſcept.* 442. *nu.* 19.

Controuerti etiam poſſet an pro facien-
12 da locatione ad longum tempus neceſſe ſit
mandatum, eſſe datum ad locandum expreſ-
sè ad longum tempus, vel potius ſufficiat
ſimpliciter ad locandum, & ità ſufficere ve-
rius putat *Caroc. d. tit. de procurat. num.* 6.
At contrarium ſentire videtur *Afflict. d.* 305
num. 1. licet enim loquatur de locatione in
perpetuam tamen dicit mandatum intelli-
gendum de locatione ad tempus, per quam
non transfertur vtile Dominium, & ſic ſen-
tit de tempore breui cum eo ipſo, quod eſt
locatio ad tempus longum Dominium vtile
transferat, vt dictum eſt alibi, & comproba-
ent quod iſte fuerit ſenſus Afflicti, ex quo
allegat *Clem.* 1. *de reb. Eccleſ. non alien.* quæ
in

in fine permittit locationem bonorum Ec-
cleſiæ tantum ad breue tempus. Magis ta-
13 men placet opinio prima, nam ſub nomi-
ne locationis venit ſine dubio etiam locatio
ad longum tempus, vt obſeruat *Carocc. vbi*
14 *ſupra* & quando eſſet dubium an veniret,
adhuc in dubio interpretatio eſſet facienda
contra mandantem, qui apertiùs loqui de-
bebat, vt tradit idem *Afflict. deciſ. 91. nu. 9.*
Rot. coram Seraph. deciſ. 1124. *num.* 4. *& in*
recent. dec. 151. *num.* 43. *Verſ. & in omnem*
euentum, & ſeqq. vſque ad fin. part. 8.
15 Ceſſaret tamen illud dubium ex tenore
mandati, ſi adeſſet aliquod verbum impor-
tans facultatem transferendi Dominium, vt
16 in Caſu dictæ deciſionis *Afflicti* 305. *num.*
2. *& ſeqq.* vel ſi ageretur de re ſolita locari
ad longum tempus, quia in mandato venit
ſolitum conſtituentis *Rot. coram Gregor. dec.*
311. *num.* 7.

Speciale igitur ad hunc effectum dicitur
ſufficienter mandatum, dum expreſsè con-
17 ceſſum eſt ad locandum, licet etià in gene-
re abſque expreſſione temporis. Et idem
eſt ſi ſit abſque ſpecificatione rei, quæ loca-
ri debet, vel perſonæ, cui facienda locatio,
vt firmat in ſimili de venditione *Dec. conſ.*
36. *num.* 8. *circa med. verſ. quarto principa-*
liter non obſtat Grat. conſ. 159. *num.* 5. *verſ.*
tertio pondero lib. 2. & de donatione *Bero.*
conſ. 30. *num.* 51. *lib.* 2.

Nec obſtat ratio illa, quod conuentio-
18 nes, quæ fiunt in locationibus, conſiſtunt
in animo, & ideò non poſſunt fieri niſi per
perſonam ad id ſpecialiter deputatam, qua
ratione ad comprobandum, quod ad locan-
dum requiratur mandatum ſpeciale, vtitur
Gratian. d. diſcept. 752. *num.* 11. *verſ. & eſt*
19 *ratio*. Quia dum conſtituitur quis Procu-
rator ad locandum, cenſetur vtique conſti-
tutus ad ſpecificandum bona, & mercedem,
& ſi quæ alia ſunt ſine quibus locatio fieri
non poteſt, & ſic etiam pro eis habere man-
datum ſpeciale ad text. in *l. non cogendum*
45. *§. ſi procuratori ff. de procurat. & ibi Bart.*
in Sum. extenditur enim mandatũ ad ea om-
nia, ſine quibus negotium commiſſum co-
modè expediri non poteſt *Felin. in cap. ſed*
eſt num. 3. *col.* 3. *verſ tamen cum non repertam*
de reſcript. Laderc. conſ. 90. *num.* 1. *Rot. in vna*
Tarraconen. corã Iuſto panes Marcheſ. de Com-
20 *miſſ. part.* 1. *fol.* 306. *num.* 2. & ad ea om-
nia, quæ ſunt connexa, & de natura con-
tractus demandati *Rimin. Iun. conſ.* 11. *num.*
8. *Mantic. de tacit. lib.* 7. *tit.* 15. *num.* 30.
Merlin. dec. 17. *num.* 15.

Et licet in contrariam opinionem incli-
nare videatur *Caroc. d. tit. de procurat. quæſt.*
21 2. *num.* 41. *& ſeq.* tamen loquitur in termi-
nis locationis bonorum minoris, vel Eccle-
ſiæ, in quibus requiri dictã ſpecificationem
tradunt *Redoan. & Borgnin. deciſ.* 45. *n.* 23.
part. 1. quos ipſe allegat, in quibus termi-
nis limitanda eſt opinio prædicta cum reſi-
ſtat prohibitio legis, quod talia bona libe-
re locentur ad longum tempus. Imò (& hoc
comprobabit opinionem, quod ſufficiat
mandatum generale, ad locandum) in eiſ-
dem terminis bonorum minoris tale man-
datum ad locandum ſimpliciter datum, non
eſt prorſus inane, ſed ea eſt differentia in-
ter mandatum ſpeciale ad locandum talem
rem tali perſonæ pro tanta mercede, & mã-
datum ſimpliciter ad locandum, quod ſtan-
te primo cum ſolemnitatibus dato, non re-
quirantur in ipſa locatione ſolemnitates, ſe-
cus autem ſtante ſecundo, & ratio differen-
tiæ eſt, quia minor non ſolum poteſt lædi
in eo, quod res potiùs locetur, quam reti-
neatur, ſed etiam in locando potiùs vnam
rem, quam aliam, & in quantitate merce-
dis, in conceſſione autem mandati ſimpli-
citer ad locandum Iudex his vltimis proſ-
picere non potuit, & ideò neceſſe eſt, vt
denuo adhibeatur ad hoc, vt de eis cogno-
ſcat *Iaſ. in l.* 1. *§. Item acquirimus num.* 13.
& 18. *ff. de acquir. poſſ. Gratian. diſcept.* 409.
num. 36. *Millin. deciſ.* 37. *num.* 7. *&* 8. *Rot.*
deciſ. 8. *num.* 5. *part.* 3. *recent. quæ eſt etiam*
poſt Pic. ad ſtatut. Vrb. dec. 5. *num.* 9. *& ſeqq.*
22 Et in hoc propoſito omninò notandum,
quod in tali mandato procuræ ad locandũ
bona minoris, requiruntur ſolemnitates ſta-
tutariæ, alias enim ſine illis locatio non ſu-
ſtinetur, etiam ſi procurator in ea facienda
illas adhibuiſſet, quia mandatum eſt fun-
damentum contractus à Procuratore initi,
adeò, vt non ſubſiſtente mandato corruat
contractus *Tiraq. de legib. Connub. gloſ.* 5.
num. 194. *Pic. ad ſtatut. Vrb. de Contract.*
min. & Mul. gloſ. 7. *num.* 128. *& ſeq.* & man-
datum ad contrahendũ ſine ſolemnitatibus
requiſitis in contractu non ſubſiſtit. *Alex.*
conſ. 103. *num.* 12. *lib.* 2. *cum alijs cumulat.*
per Pic. d. gloſ. 7. *num.* 124.

Quod autem dictum eſt ſupra ad locandũ
23 pro longo tempore non ſufficere manda-
tum generale patitur vnam magnam limi-
tationem, quæ eſt, vt non procedat ſi ſit
mandatum generale, cum libera, quia re-
quiritur, vel mandatum ſpeciale, vel ge-
nerale cum libera *Alex. conſ.* 90. *num.* 4. *in*
fin. lib. 2. *Roland. conſ.* 90. *num.* 40. *lib.* 3.
Grat. conſ. 159. *num.* 7. *lib.* 2. *Caroc. de lo-*
cat. & Goud. d. tit. de Procurat. num. 8. *ver.*
ampliatur tertio Ioſ. Ludou. concluſ. 30. *verſ.* 23

Man-

Mandatum enim generale cum libera æqui-
paratur ſpeciali, itaut cū eo expediri poſſint
omnia, quæ mandatum ſpeciale requirunt
*Alex. conſ. 22. num. 8. lib. 1. Ruin. conſ. 93.
num. 6. lib. 5. Caſtill. qui alios refert deciſ.
74. num. 31. Rot. dec. 186. num. 2. poſt Cent.
de Cenſ.*

Non tamen intelligi debet hæc facultas
conceſſa per dictam clauſulam cum libera
25 adeò effrenate, vt poſſit Procurator, quod-
cumque præiudicium facere Domino, ſed
reſtringitur, & intelligitur, vt poſſit facere
omnia requirentia mandatum ſpeciale, qua-
tenus contrahat bona fide, & ſine dolo, vt
declarauit *Rot. deciſ. 359. num. 1. penes Mol-
lin. qua eſt etiam deciſ. 190. num. 1. poſt Cent.
de Cenſ.* non enim dicendum, poſſe Procura-
torem ſic generaliter conſtitutum bona Do-
mini dilapidare *Mandell. conſ. 791. num. 2.
Barz. deciſ. 125. num.* 18. & hinc forte com-
probatur illa opinio *Bart. in l. ſocietatem 77.
§. arbitrorum ſub num. 25. ff pro ſoc.* quod
in his terminis contractus celebrati à pro-
curatore non habente mandatum ſpeciale
ad vendendum, pro tanto pretio, non ſit ne-
ceſſe ad hoc, vt contractus poſſit reſcindi,
læſionem eſſe vltra dimidiam iuſti pretij, ſed
ſufficere vltra ſextam, de quo dicam aliquid
cum loquar de læſione *in cap.* 18.

26 Poteſt tamen Procurator cum libera lo-
care, habita fide de pretio, quatenus ex te-
nore mandati non appareat aliter ſenſiſſe
Dominum, vti diceretur aliter ſenſiſſe, ſi
ob certā cauſam fuiſſet datum mandatum,
27 puta, vt ſoluerentur debita Domini, tunc
enim non poſſet habere fidem de pretio
*Gratian. diſcept. 329. num. 29. & 30. Rot.
coram Canaler. deciſ. 18. num. 3. & 4.* & in
hoc propoſito datæ facultatis locandi ad
longum tempus ad effectum extinguendi
debita, non omittendum notare, quod non
28 diceretur ſatisfactum præcepto extinguen-
di, ſi conductor ipſa debita ſibi accollaſſet,
vt plenè firmatum fuit in Rota coram *Bichio
29 deciſ. 349. num. 16.* licet enim accollatio ha-
beat vim ſolutionis ex traditis per *Merlin.
dec. 543. num. 1. & in recent. deciſ. 135. nu.
30 23. part. 6.* tamen hoc procedit, quatenus
creditor interueniat, & accollationi con-
ſentiat, alias per ſimplicem accollationem,
eo abſente factam, debitor non liberatur
*dec. 206. num. 2. poſt 2. vol. Conſ. Farin. dec.
26. num. 5. & deciſ. 238. num. 2. poſt Cent.
31 de Cenſ.* & clarum eſt, quod ſi Procurator
in aliquo excedat fines mandati, corruit
contractus in totum, & Dominus in nihilo
obligatus remanet *l. diligenter 5. in princ.
ff. mandat. Lancell. Gall. conſ. 53. numer.*
18. *Cyriac. contr. 378. numer.* 4. & in
terminis mandati ad locandum *Alex. conſ.
1. numer. 1. verſ. ſed præmiſſis & 2. libr.
4. & Rot. coram Canaler. deciſ. 612. nu-
mer.* 20.

32 Poterit autem Procurator generalis lo-
care bona, & ſi ſit cum libera, locare ad lon-
gum tempus, quatenus ſit generalis reſpe-
ctu bonorum, & habeat liberam circa ea,
quia ſi eſſet generalis ad lites, vtique non
poſſet locare bona, etiam ſi haberet libe-
ram *Caroc. d. tit. de procurat. num. 9. &* 10.
33 clauſula enim cum libera, & aliæ ſimiles in
mandatis appoſitæ, vti conſecutiuæ non
poſſunt ampliare contenta in diſpoſitiuis,
ſed circa illa continentur, & ad ea reſtrin-
guntur *Dec. conſ. 304. num. 8. Lancell. Gall.
conſ. 53. num. 22. Seraphin. deciſ. 831. nu.
1. Canaler. deciſ. 612. num. 21. Gregor. dec.
584. num. 1. & ibi Adden. num.* 5. eoque cer-
34 tius ſi poſt datum mandatum ad aliqua ne-
gotia particularia, deuentum fuerit ad con-
ceſſionem facultatis liberæ, cum præceden-
tibus illis verbis, de, & ſuper præmiſſis, vel
ſimilibus reſtrictiuis ad negotia illa, vt per
*Dec. conſ. 493. num. 16. poſt med. Canaler.
deciſ. 612. num. 22. Rot. dec. 572. numer. 2.
part. 1. recent.* Niſi forte agatur de alijs ne-
ceſſario præcedere debentibus, ad hoc, vt
deueniri poſſit ad negotium demandatum,
prout ſi datum mandatum ad locandum
cum clauſulis ampliſſimis, poterit vtique
Procurator tractare cum Proxeneta, & ſol-
uere illi mercedem, ac omnia facere, quæ
neceſſaria ſunt adhoc, vt deueniatur ad lo-
cationem, extenditur enim mandatum ad
35 omne neceſſarium antecedens, vt notat *Mi-
lis in repertorio ver. Procurator ſi eſt conſtitu-
tus Rot. deciſ. 234. num. 5. & 6. part. 8. re-
cent.* prout extendi ad Conſequentia eſt *text.
& notat ibi Bart. in ſummar. in l. cogendum
45. §. ſi procuratori ff. de procurat.* reſtringi-
36 tur enim clauſula ad concernentia nego-
tium, non autem ad expreſſa tantum in mā-
dato circa negotium, nam tantum opera-
tur libera generalis circa omnia in genere,
quantum libera ſpecialis circa ſpeciem de-
mandatam *Bart. in l. qui Romæ 122. §. Cal-
limacus num. 1. & 2. ff. de verb. oblig. & in l.
procurator 58. num. 2. ff. de procurat. Rota
coram Seraph. deciſ. 238. num.* 4. facilius ſi
37 adeſſet clauſula, & alia quæcumque facien-
dum, quia ampliat facultatem vltra expreſ-
ſa *Burſatt. conſ. 259. num. 5. & ſeq. Rot. dec.
680. num. 5. part. 2. recent.*

38 Si autem in mandato concedatur facultas
faciendi ea omnia, quæ facere poſſet ipſe
mandans, puta ſi dictum ſit ad agendum;

& adminiſtrandum meum patrimonium, & vt facere poſſis, quæ ego poſſem ſi præſens eſſem, an hæc clauſula importet liberam, itaut veniant etiam requirentia mandatum ſpeciale, & ſic facultas locandi ad longum tempus, non conueniunt DD. negatiuam enim tenuit *Io. Andr. in cap. vlt. num. 5. de dilat. & ibidem Zabarel. num. 2. Fulgoſ. in l. 1. num. 6. C. de offic. Procurat. Caſ. Butr. conſ. 19. num. 9. in fin. & hanc eſſe* communem teſtantur *Beron. quaſt. 25. numer. 5. & Barzinſ. deciſ. Bonon. 125. nu. 16.* & veriorem, ac magis communem *Seraph. deciſ. 1124. num. 3.* & veriorem, ac à Rota ſeruatam *Gratian. in deciſ. March. 79. in addit. num. 3.*

At pro cõtraria ſtat maior numerus, nam eam tenuit. *Bart. in l. procurator, cui generale 58. num. 3. ff. de procurat. & ibidem Ang. num. 2. verſ. idem videtur, & Caſtren. num. 4. Salicet. in l. procurator num. 3. C. de procurat. vbi Ang. in fin. Alex. num. 3. Iaſ. num. 11. verſ. adde idem eſſe, & idem Iaſ. in l. 1. num. 22. vbi de Comm. ff. de offic. procurat. Caſ. Imol. in cap. fin. num. 2. de dilat. & ibidem Anan. num. 5. Ioan. Andr. in cap. 1. nu. 8. verſ. dicit. etiam de reſer. in 6. & ibidem Ancar. in fin. & Archid. num. 2. Franc. in cap. qui ad agendum §. fin. num. 6. verſ. tertio fallit de procurat. in 6. Alex. conſ. 133. num. 4. lib. 6. Roman. conſ. 94. num. 7. verſ. eſt & ſecunda clauſula Ruin. conſ. 93. num. 5. & 6. lib. 5. Gemin. conſ. 129. num. 7. Abb. conſ. 18. num. 7. verſ. nec obſtat ſi dicatur Dec. conſ. 493. num. 10. Cranet. conſ. 924. nu. 9. Brun. conſ. 70. num. 36. Surd. conſ. 1. num. 35. in fin. Afflict. deciſ 305. num. 4. Monter. deciſ. 38. num. 33. & ſeq. Vin. deciſ. 34. num. 34. Caſtill. deciſ. 74. n. 32.* & hanc eſſe communem teſtantur *Mantic. de tacit. lib. 6. tit. 16. num. 43. & Franc. March. deciſ. 693. num. 5. part. 2. & tenuit Rot. coram Verall. deciſ. vlt. nu. 2. part. 2. & coram Mantic. dec. 11. n. 2. & in recent. deciſ. 374. num. 36. part. 5.*

Videtur itaque ab iſta non recedendum, tum quia eſt magis communis, tum etiam quia ſi ponderetur vis prædictorum verborum, dum continent facultatem faciendi omnia, quæ poterat Dominus, vtique important etiam facultatem faciendi locationem ad longum tempus, quam ſine dubio
39 ipſe Dominus facere poterat, & pro ſaluanda opinione contraria animaduertebam quod *Ioannes Andr. anteſignanus illius in dicto cap. vlt. de dilat.* loquitur de Caſu illius text. in quo dictum erat omnia facere, quæ in propria erat perſona facturus, quæ verba non ſunt adeò ampla, ac verba dictæ clauſulæ, quæ facere poſſet ſi præſens eſſet, de qua loquuntur citati pro ſecunda, clarum eſt enim, quod ipſe Dominus locationem ad longum tempus facere poterat, at non clarum eſt, quod eam eſſet facturus, Vnde dicta opinio Ioannis Andreæ, & ſequacium poſſet admitti, in caſu illo tantum, prout etiam videtur ſentire *Adden. ad eumdem in dicto cap. vlt. litt. C. ver. agen.* & aduertiſſe etiam *Imol. ibidem num. 2.* dum ait, ſed certe ibi non fuit talis forma, & comprobatur, ex quo ipſemet *Ioannes Andr. in cap. 1. num. 8. verſ. dicit etiam de reſer. in 6.* in terminis facultatis faciendi, quæ ipſe Dominus facere poſſet, aperte ſequitur contrariam opinionem, vt videlicet ſufficiat, ad ea, quæ requirunt mandatum ſpeciale.

40 Præterea prima opinio vtique non procederet ſi expreſſum aliquid mandatum ſpeciale requirens, puta ſi dictum eſſet ad vendendum, & omnia alia, quæ ipſemet facere poſſet, tunc enim clarum eſt, quod poſſet, etiam locare ad longum tempus, vt dictum eſt ſupra, & probant, *Zabar. in dicto cap. fin. num. 1. in fin. de dilat. Put. dec. 106. num. 2. lib. 2. Mantic. dec. 11. num. 2.*

41 Idemque eſſet, ſi aliquid mandatum ſpeciale requirens eſſet exceptuatum in eodem mandato cum dicta clauſula dato, quia hinc quoque poſſet deprehendi, & tutius dici, quod in reliquis voluit Dominus procuratorem habere ſufficientem poteſtatem, vt conſideratur per *Garoc. tit. de procurat.*
42 *num. 8.* exceptio enim firmat Regulam in omnibus alijs Caſibus non exceptis *l. quæſitum §. denique ff. de fund. inſtr. Dec. conſ. 605. num. 6. Rot. deciſ. 168. num. 5. part. 2. diuerſ.*

43 Clauſulam quoque Rati, &c. ſeu promittens ratum, gratum, &c. importare liberam facultatem docuit *Bart. in l. procurator 58. num. 4. ff. de procur.* quem alij ſequuti ſunt, & ſignanter *Rot. coram Seraph. deciſ. 238. num. 4.* ſed in hoc communis eſt in contrarium, vt teſtatur *Iaſ. in l. 2. num. 21. ff. de offic. procurat. Caſ. & in l. tranſactionis num. 8. C. de tranſact.* dicens etiam Bartolum plures illo dicto feſelliſſe, & hanc tenuit *Imol. in cap. fin. num. 7. verſ. an autem conſtitutus de dilat. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 16. num. 21. Marta de Clauſ. part. 1. clauſ. 103. num. 1. verſ. contrarium tenet Caroc. tit. de procurat. num. 11.* vbi loquitur ad noſtrum propoſitum, & dicit hanc veriorem, & magis communem *Cyriac. contr. 278. numer. 56. & ſeq. Rot. dec. 374. num. 35. part. 5. recent.*

44 Quod autem dictum eſt, procuratores

cum

cum libera poſſe locare ad longum tempus
vtique procedit regulariter, at quandoque
obſtat aliqua prohibitio reſpectu bonorum
conſtituentis, & tunc non poterit, vti ſi eſ-
ſent bona emphiteutica, vel aliter alienari
ipſi conſtituenti prohibita, quia ſi Domi-
nus non habet facultatem ea alienandi, vti-
que, nec poteſt eam alteri dare *cap. nemo
de reg. Iur. in 6.* & in propoſito mandati ad
locandum *Berguin. de vſufr. num. 176. ad
med.*
45 Item in mandato officialium, & repre-
ſentantium vniuerſitatum tacite videtur in-
eſſe libera *Adden. ad Bart. in l. Procurator
58. in 2. addit. ff. de procurat. Barboſ. de po-
teſt. Epiſc. allegat. 133. num. 26.* quatenus
46 tamen agatur de Comunitatibus habenti-
bus iuriſdictionem, ſeu territorium alias
enim ſecus eſt dicendum, vt poſt *gloſ. & Bald.
in l. item magiſtri ff. de pact.* tradit, & verio-
rem, ac tenendam opinionem dicit *Scapuc-
cin. de ſing. ſucceſſ. lim. 6. num. 3.* vbi exem-
plificat in vniuerſitatibus ſcolarium, & ar-
tium, & dicit, quod non poſſunt facere ali-
quem contractum præiudicialem abſque
47 mandato ſpeciali, & tamen prædicti officia-
les poſſunt quidem locare ad breue tem-
pus ad inſtar tutorum *Peregr. de fideicom.
artic. 40. num. 98.* ſed non poſſunt liberè,
& indiſtinctè locare ad longum tempus,
ſed tantum ſi ſeruatæ ſint ſolemnitates ne-
ceſſariæ in alienatione rerum vniuerſitatum
vel in ipſa conſtitutione Procuratoris, vel
in actu locationis, vt dictum eſt ſupra de
procuratore conſtituto à tutore, eadem ra-
tione, quod conſtituentes non valent dare
dictam facultatem de ſe, quam ipſi non ha-
bent.
48 Sunt autem ſolemnitates neceſſariæ in
alienatione rerum vniuerſitatis expræſſe in
*l. fin. C. de vendit. rerum ad Ciuit. pertin. lib.
12.* videlicet. Primo, quod interueniat ma-
ior. pars poſſidentium bona. Secundo, vt in-
tent credere vtile eſſe. Tertio ſubhaſtatio.
Quarto Decretum Iudicis *late Surd. conſ.
28. num. 82. Morot. conſ. 63. num. 6. & ſeq.*
quibus addi poteſt, & alia licentiæ Princi-
pis, quatenus vniuerſitas ſit ſubdita *Cenalh.
Com. contr. com. quæſt. 749. num. 36. & ſeq.
Cenc. de Cenſ. quæſt. 23. num. 16.* vbi refert
etiam tenentes contr. ſed addit, quod hæc
eſt omnino tenenda in ſtatu Eccleſiæ ob ex-
præſſam conſtit. *Clement.* 8. quæ eſt notoria
Bulla nuncupata de Bono Regimine, &
talis licentia alias ſolemnitates non ſupplet,
ſed cumulatiuè cum eis requiritur *Cohel.
ad dictam Bullam de Bon. Regim. cap. 32. nu.
25. Rot. deciſ. 73. num. 19. part. 5. rec. & in
vna Bononien. cenſus 11. Maij 1663. §. fin.
poſt med. coram Albergato qua eſt hodie deciſ.
62. par. 14. rec.*
49 Requiruntur autem prædictæ ſolemnita-
tes in locatione ad longum tempus, quia
in quacumque alienatione ſunt neceſſariæ
*Surd. d. Conſ. 28. num. 86. Gratian. diſcept.
933. num. 14.*
50 Sic quoque Prælatus dicitur habere in
bonis Eccleſiæ mandatum cum libera *Gra-
tian. dec. March. 79. num. 8. Barboſ.* qui for-
tius idem de viſitatore generali ſentit *de po-
teſt. Epiſc. alleg. 133. num. 23. & ſeqq.* &
51 idem eſt de tutore in bonis Pupilli *Iaſ. in
l. à Diuo Pio §. ſed ſi emptor. num. 9. ff. de re
Iud. Rot. coram Caual. deciſ. 18. num. 1.* &
tamen iſti non poſſunt libere locare ad lon-
gum tempus, prout ſeparatim de eis vide-
bimus, & ex ibi tradendis argui poterit ad
omnes alios ſimiles adminiſtratores à lege
datos, ſicut ex ſupra traditis inferri poteſt
ad omnes adminiſtratores deputatos ab ho-
mine, & ſi quis magis in ſpecie videre cu-
pit loquentem de ſingulis adeat *Carocc. hoc
tract. de locat. & conduct.* penes quem titulos
particulares de eis reperiet.
52 Eſt tamen Pater, qui in bonis filiorum
maiorem auctoritatem, quam alij admini-
ſtratores à lege dati habet, & in ſpecie,
quam tutor in bonis Pupilli *Iaſ. in l. filius
familias 9. num. 9. ff. qui ſatiſdar. cog. Pinell.
in l. 1. prat. 2. num. 67. in princ.* vbi quod
longe maiorem *Cranett. Conſ. 74. num. 1.
poſt med. Paſcal. de patr. poteſt. part. 1. cap.
2. num. 2.*
53 Habet autem Pater adminiſtrationem
bonorum filij, etiamſi ipſi filio dati ſint cu-
ratores, quia cenſentur dati cumulatiue,
niſi verba deputationis eorum ſint talia, quæ
non admittant concurſum in adminiſtratio-
ne, *Rot. deciſ. 547. num. 6. & 7. part. 4. re-
54 cent.* Quod tamen non procedit in ſpiritua-
libus, & eis annexis, vti ſunt Beneficia, quia
in eis Pater adminiſtrationem non habet *c.
fin. de Iudic. in 6. Gigas. conſ. 14. numer. 3.
55 Rot. deciſ 571. num. 1. part. 4. recent.* &
idem eſt in alijs, in quibus Pater non ha-
bet vſumfructum *Cancer. var. part. 3. cap. 21.
num. 69. Gregor. deciſ. 334. num. 6. & ibi
56 Adden.* vel ſaltem in iſtis non habet admi-
niſtrationem legitimam, licet habere poſſit
datiuam *Burſatt. conſ. 133. num. 31. & ſeqq.*
57 & maximè ſi filius ſit infans, tunc enim
permittitur Patri adminiſtratio, etiam ſi non
habeat vſumfructum, quando non eſt ad-
miniſtratione priuatus ex diſpoſitione ho-
minis *Burſatt. d. conſ. 133. num. 31. Franc.
deciſ. 40. num. 8. Maſtrill. deciſ. 59. num. 8.*

Digitized by Google

& 9. Rot. deciſ. 103. num. 16. part. 6. recent.
58 Poteſt igitur Pater, quando eſt legitimus
adminiſtrator bonorum filij illa locare ad
longum tempus abſque Decreto Iudicis,
aliaue ſolemnitate, ſecluſis ſtatutis, quia lex
de eo confidit *Marſil. ſing. 498. Natt. conſ.
179. num. 7. Tiraq. in l. ſi vnquam C. de reuoc. donat. in præfat. à num. 20. ad 30. Maſcard. de probat. concluſ. 1154. num. 18. Seraph. deciſ. 940. num. 7.* quatenus tamen
59 habeat vſumfructum alias requiritur Decretum, & ratio diuerſitatis eſt, quia tunc
magis confidit lex de Patre, quando cum
affectione erga filium concurrit, etiam proprium intereſſe in bonis propter vſumfructum *Tiraq. ibidem num. 29. ad fin. Rot. coram Gregor. deciſ. 334. num. 6. & 7.* & qua-
60 tenus adſit legitima cauſa, puta æris alieni,
prout requiri voluerunt *Azo. in ſum. ad rubr. C. de bonis, quæ lib. num. 12. Simoncell.
de decret. tit. 8. num. 2. & ſeq. Caſtill. de vſufr. cap. 3. num. 71.* vbi de com. & verior.
& his cōcurrentibus poterit dictam locationem libere facere in ſuis caſibus, etiam ſi
filius ſit minor *Surd. conſ. 451. num. 20. poſt
med. & ſeq. Couar. var. lib. 5. cap. 8. num. 6.
Afflict. deciſ. 393. num. 1. & 2.* quamuis
latius diſtinguant, alij relati per *Adden. ad
Gregor. deciſ. 334. num. 12.* & in ſpecie de
locatione bonorum filij facta per Patrem,
quod ſuſtineatur abſque difficultate, ſi ad
modicum tempus, ſi autem ad longum non
ita, niſi conductor doceat eam factam fuiſſe ex cauſa neceſſaria, vel tam vtili, vt à filio non poſſit retractari firmauit latè *Pinell.
in l. 1. C. de bonis Mater. nu. 63. & 64.* quem
ſequutus eſt *Borguin. de vſufr. num. 176.
prope fin. & Carocc. de locat. tit. de patr. poteſt. vbi num. 5.* poſſe etiam in Emphiteuſim
date res ruinoſas, ſterilès, & terrulas, quæ
in Eccleſiaſticis quoque alienari poſſunt,
tales enim alienationes vti ex cauſa euidentis vtilitatis ſuſtinebuntur etiam iuxta ſenſum Pinelli.
61 Cauſa autem prædicta erit probanda à
conductore, alias enim filius habet regulam pro ſe, quod Pater alienare non poſſit
l. 1. C. de bon. mater. & ſic intentionem ſuam
in ea fundatam *Simoncell. de Decret. tit. 8.
num. 4. Caſtill. de vſufr. cap. 3. num. 69. ad
med.*
62 Creditor quoque prædia ſibi obligata
ex cauſa pignoris locare rectè poteſt, vt dicit text. *in l. creditor 23. ff. de pignor.* & de immiſſo autoritate Iudicis in poſſeſſione rei ſibi
pignoratæ *Statil. Pacif. de Salaiano inſpect. 4.
63 cap. 1. num. 151.* & poteſt talem locationem
facere etiam ipſimet debitori rei Domino,
vt per illum text. notat *Bart. in l. cum & ſortis §. fin. ff. de pignorat. act.* & mirabile eſſe dicit *Neguſan. de pign. part. 3. membr. 1.
num. 31. verſ. ſecundo declara,* & alijs adductis tradit etiam *Carocc. de locat. tit. de creditore quæſt. 1. num. 3. verſ. ampliatur.*
64 Imò non ſolum poteſt creditor locare,
ſed tenetur, vt habetur *in l. in venditione 8. §.
ſi quis fructus ff. de bon. auctor. iud. poſſid.* alias,
ſi locare potuit, & non locauit, tenetur ad
fructus, quos percipere potuiſſet, & non
percepit culpa ſua *Lup. de vſur. comment.
3. num. 136. Statil. de Saluian. inſpect. 4. cap.
1. num. 151. Scapuccin. de Saluian. lib. 3.
quæſt. 9. num. 2. Surd. deciſ. 270. num. 8.
Rot. coram Bichio deciſ. 504. num. 17.*
Requiritur tamen, quod omiſerit lo-
65 care per dolum, vel culpam latam,
alias de leui non tenetur iuxta text. *in d. l.
in venditione §. ſi quis fructus poſt med. & ibi
gloſ. in verb. ex culpa,* quod tamen intelligitur de creditore immiſſo auctoritate Iudicis, de quo loquitur ibi text. nam retinens pignus conuentionale, tenetur etiam
de leui *Neguſan. de pignor. part. 5. membr.
5. num. 5. Monac. deciſ. Bononien. 58. num.
13.* & ſenſit *Rot. in Anconitana bonorum 26.
Iun. 1619. §. quia quidquid ſit coram Piroano.*
Et licet, vbi creditor poteſt locare, &
non locat, dicatur in culpa lata, & dolo, ac
proinde teneatur, etiam ſi autoritate Iudicis
ſit immiſſus, vt tenet *gloſ. in d. ver. ex culpa Bart. in l. 2. C. de pignor. act. Maluoſ. conſ.
66. num. 15. Neguſ. d. part. 5. membr. 5. n.
6. ad med.* tamen hoc caſu erit probandum,
quod talem occaſionem habuerit locandi,
& noluerit locare ad conuincendam eius
culpam, vt declarauit *Rot. in d. Anconitan.
bonor.* alias enim ſine tali probatione omiſſio locationis eſt culpa leuis *Monac. dec. Bonon. 58. num. 13.*
66 Verum, quia text. *in d. l. in venditione
§. ſi quis fructus ff. de bon. auct. Iud. poſſid.*
non dicit ſimpliciter, & abſolute, quod
creditor immiſſus locare debeat, ſed dicit,
quod, vel vendere, vel locare debet, id eſt,
vel vendere fructus, vel locare prædium, vt
explicat ibi *Bart. ſub num. 5.* ſequitur, quod
neque abſolute dici poteſt eo ipſo, quod
non locat, conuinci eius dolum, ſed ſolum
quatenus nec locet, nec ipſe fructus percipiat, & vendat, & vtrumque expreſſe requirit *d. gloſ. ibi in ver. ex culpa & ſequitur
Neguſ. d. part. 5. memb. 5. num. 6. ad med.*
ſed quid dicendum erit ſi conſtet locare potuiſſe, & elegiſſe potius fructus percipere,
&

& vendere, & ita minorem ſummam retra-
xiſſe, quam ſi locaſſet, an teneatur pro ſum-
ma maiori, quam locando retrahere po-
tuiſſet? & affirmatiuam probat *text. in l. Præ-
tor ait 9. §. eſt preterea verſ. in eum quoque
ff. eodem tit. de bon. auct. Iud. poſſid.* quem
allegat *d. gloſ. in ver. ex culpa*, quæ propre-
rea iuxta ipſum text. quem allegat intelligi
poteſt, vt conuincatur dolus creditoris ſi
nec locat, nec fructus eoſdem, quos me-
diante locatione percipere potuiſſet perci-
pit, at videtur conuinci tantum preſumpti-
ue ita vt quatenus aliunde conſtet, quod
creditor bona fide omiſerit locare ei non
imputandum ſit, quia alias non eſſet ve-
rum dicere eum non teneri niſi ex dolo ma-
lo, prout non teneri dicit expreſſe text. in
ipſa *l. ex venditione §. ſi quis fructus poſt med.
ff. de bon. auct. Iud. poſſid.*

67 Teneturque creditor non ſolum locare
prædia, ſed etiam iumenta, & cætera, quæ
locari poſſunt, vt expreſſe habetur *in d. l.
in venditione 8. §. ſi quis fructus, ibi* puta
mercedes ſeruorum, vel iumentorum, cæ-
terorumque, quæ poſſunt locari *ff. de bon.
auct. Iud. poſſid.*

68 Verum hoc indiſtincte procedit in credi-
tore immiſſo auctoritate Iudicis, de quo lo-
quitur ibi text. at creditor habens in pignus
conuentionale rem mobilem non poteſt eã
locare, vt docet *gloſ. in d. l. Creditor 23. ff. de
69 pignor.* qui enim pignus accepit, & eo vti-
tur, vel in alium vſum transfert, quam euius
gratia datum eſt, furtum committit *§. fur-
tum autem fit. Inſtit. tit. de oblig. quæ ex del.
70 naſc.* quod dici nequit de re immobili, in
qua furtum non committitur *gloſ. in §. fur-
tum eſt ver, rei. Inſtit. eod. tit.*

71 De ſemouentibus autem datis in pignus,
quod poſſit creditor eis vti, & ſic illa loca-
re, & de operibus, ac mercede, quod ſu-
pererit deductis expenſis in pignore factis
reſtituere teneatur Domino, aut in excom-
putationem ſui crediti imputare eſt text. *in
l. cum pignoris C. de pact. pign. & ibi notat
Bald. Alex. in l. ſi ſeruos ff. de pignor. act. Ne-
guſ. de pign. part. 7. membr. 3. num. 17. Ca-
roc. de locat. tit. de creditore num. 1.*

Ratio differentiæ cur mobilia non poſſint
locari à creditore, ſecus autem ſemouentia
72 & ſtabilia, reddi poteſt ex veriſimili volun-
tate debitoris ea in pignus dantis, quia mo-
bilia vſu conſumuntur, ſemouentia vero, &
ſtabilia otio peiora fiunt, vt aduertit *gloſſ.
in d. l. creditor 23. ff. de pignor.*

De creditore autem ſuccedente debito-
ri, an per locationem rei hereditariæ cenſea-
tur adire hæreditatem dicam *capit. 27. de
effectib. locat. quæſt. 11. in ſecunda limita-
tione.*

De tutoribus, & curatoribus, an & quando locare poſſint res pupillares, & Minorum.

SVMMARIVM.

1 *Tutores, & curatores locare poſſunt res pupillorum, & minorum.*

2 *Tutores, & curatores, vt locare poſſint ad longum tempus requiruntur ſolemnitates.*

3 *Pupillus in infantili ætate exiſtens non requiritur, quod interueniat contractui de re ſua.*

4 *Pupillus maior infante, an neceſſe habeat interuenire contractui.*

5 *Tutor locare poteſt abſque interuentu pupilli, & curator ſine interuentu minoris.*

6 *Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus.*

7 *Pupillus maior infante neceſſe habet interuenire actui geſto per tutorem, vel curatorem ſolum in certis caſibus.*

8 *Solemnitates requiſitæ in contractu minoris ſunt neceſſariæ etiam ſi contrahat cum interuentu curatoris.*

9 *Tutor, ſi ſolus locet abſque interuentu pupilli non tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias, ſi ſtatutum loquatur de perſona minoris, ſecus ſi conſiderat alienationem bonorum.*

10 *Mulier tutrix an teneatur ſeruare ſolemnitates à ſtatuto requiſitas in contractu mulieris ſi tutorio nomine locet & num. 11. 12. & ſeqq.*

13 *Mandatum legis exercere non poteſt is, qui negotia propria adminiſtrare non valet.*

14 *Tutor gerens male negotium pupilli tenetur de ſuo.*

15 *Mulier tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias ſemper, ac lædi poteſt.*

16 *Solemnitates adhibitæ in conceſſione facultatis gerendi certum actum, non ſunt reiterandæ in actu illo ſecus ſi adhibitæ in conceſſione facultatis generalis.*

17 *Mulier tutrix an teneatur ſeruare ſimul ſolemnitates requiſitas in contractibus mulierum, & requiſitas in contractibus minorum.*

18 *Tutor ſi locet poſtquam pupillus exceſſit pupillarem ætatem, an ſuſtineatur contractus.*

19 *Tutela per exceſſum pupillaris ætatis illico expirat.*

20 *Tutor ſi poſtquam pupillus exceſſit pupillarem locet ſine dolo valet locatio.*

21 *Tutores poſt pubertatem de generali conſuetudine continuant adminiſtrare.*

22 *Tutela licet expiret per pubertatem pupilli tamen officium tutoris non finitur niſi redditis rationibus, vel dato curatore.*

23 *Rector Ciuitatis expectans ſucceſſorem durat etiam poſt tempus ſuæ deputationis.*

24 *Tutor ſi locet ante confectum inuentarium valet locatio.*

25 *Decl. procedere, quo ad vtilitatem pupilli non autem quo ad eius damnum.*

26 *Tutor preſumitur confeciſſe ſolemnia dum publice pro tutore ſe geſſit.*

27 *Tutores ſi plures ſint adhuc vnus ſolus locare poteſt, niſi aliud expreſſe ſit cautum in deputatione.*

28 *Pu-*

28 *Pupillus tenetur ſtare locationi facta à tutore etiam finita tutela.*

29 *Ampl. etiam in locatione ad longum tempus ſi facta cum ſolemnitatibus.*

30 *Emens à pupillo non tenetur ſtare locationi facta à tutore quamuis tutor obligauerit rem pro manutentione.*

31 *Pupillus finita tutela tenetur ſtare locationi facta à tutore tantum, ſi tutor locauit, vt potuit, & debuit.*

32 *Fraus non præſumitur, & quomodo probetur.*

CAPVT VIII.

1 TVtores, & Curatores locare poſſunt
res pupillorum, vel minorum *l. penult.*
C. quando ex facto Tutor. §. 1. Inſtit. tit. de
2 *auctor. tut.* At hoc intelligitur, quod loca-
re poſſint libere ad modicum tempus, non
autem ad longum, quia ad longum tempus
locare nequeunt, niſi cum decreto Iudicis
requiſito in alienationibus bonorum pupil-
larium, vel minorum *Pinell. in l. 1. part. 3.*
num. 64. C. de bon. mater. Morot. reſp. 38. nu.
1. Montan. de tutel. cap. 33. num. 397. vbi
de com. Monac. deciſ. Bonon. 44. num. 2. &
ſeqq. vſque ad 8.

Dubitari tamen poteſt primo, an tutor
poſſit locare de ſe ſolus, an verò debeat lo-
care pupillus cum auctoritate tutoris, & ſic
minor cum auctoritate Curatoris, & præ-
3 miſſo, quod quatenus Pupillus ſit in infan-
tili ætate, clarum eſt, eum non poſſe con-
trahere, minuſque requiri, quod contra-
ctui interueniat, vt plenè firmat *Monac.*
4 *deciſ. Bonon. 44. num. 9.* vbi eſt maior in-
fante, an debeat ipſe contrahere, vel ſal-
tem eius præſentia requiratur in contracti-
bus ad eum ſpectantibus, eſt materia valde
confuſa, vt dicit *Mandel. conſ. 205. nu. 37.*
& 62. vbi quod propterea nil mirum ſi do-
ctores, etiam magni nominis loquendo de
ea incidenter errauerint, & opinionem af-
firmatiuam tenuerunt ſignanter *Caſtren. in*
l. Tutores num. 5. C. de procurat. Socin. ſen.
conſ. 24. num. 45. lib. 1. Peregr. conſ. 74. nu.
3. lib. 3. Rot. deciſ. 470. num. 11. part. 9. &
deciſ. 179. num. 11. part. 10. recent. Verum,
5 quidquid ſit in alijs contractibus, locatio li-
cet poſſit fieri à pupillo auctorante tutore,
vt habetur *in d. §. 1. Inſtit. de auctor. tut.* adhuc
poteſt etiam fieri à tutore ſine pupillo, vel
curatore ſine adulto, vt eſt text. clarus *in*
d. l. penult. C. quando ex fact. tutor. & tradit
Monac. deciſ. Bonon. 44. num. 2. & ſenſit,
Morot. reſponſ. 38. num. 1. vbi loquitur de
locatione facta à tutore, dum pupillus erat
proximus pubertati, vt habetur in eodem
conſ. num. 7. & dicit pupillum ei ſtare debe-
re, ſecluſa tamen fraude tutoris, finita tute-
la, & ſentiunt alij idem tenentes, quos re-
feram infra *num. 31.*

Et quia forſan obijci poſſet *d. l. pen.* &
DD. prædictos intelligendos eſſe de loca-
tione ad modicum tempus, & ideò remane-
re dubium in locatione ad longum tempus,
& maxime, quia iſta vti alienatio affert ma-
ius præiudicium pupillo, adhuc, & in iſta
crederem idem eſſe dicendum, nam, omiſ-
6 ſo, quod d. lex non diſtinguit, & vbi lex
nõ diſtinguit nec nos diſtinguere debemus
l. Præſes 3. ad fin. & ibi gloſ. ver. nec diſtingui-
tur ff. de offic. præſid. cum al. adduct. per Cyriac.
contr. 254. n. 54. & ſeq. in puncto iuris verius
7 videtur, quod etiam in alienationibus bo-
norum, quatenus fiant à tutore cum alijs
ſolemnitatibus neceſſarijs, præſentia pupil-
li non ſit neceſſaria, etiam ſi, ſit proximus
pubertati, prout pleniſſime firmat, quæ-
cumque obiecta diluendo *Mandel. d. conſ.*
205. per tot. vbi oſtendit caſus ſpeciales, in
quibus dicta præſentia requiritur eſſe tres,
qui reducuntur ad vnum, nempe vbi agitur
de hæreditate adeunda, vel repudianda,
ſiue delata ſit directe, ſiue per fideicommiſ-
ſum, vt videre eſt ſignanter *num. 6. nu. 12.*
& num. 55. in reliquis autem nunquam di-
ctam præſentiam eſſe neceſſariam, & idem
tenet *Coſta de rata quæſt. 211. num. 7.* nec
turbat auctoritas Rotæ, quam ſemper ve-
neror, in contrarium adducta, quia ipſa-
met iſtam quoque opinionem amplexa eſt
in deciſ. 284. num. 4. part. 9. & deciſ. 39.
num. 8 part. 11. recent. vbi de Curatore con-
trahente loquitur.

Secundo dubitari poteſt circa ſolemnita-
8 tes paſſim requiſitas per ſtatuta in contra-
ctibus minorum, an eas ſeruare teneatur tu-
tor, quando locat bona pupilli, vel cura-
tor, quando locat bona minoris, & quan-
do tutor non locat ipſe de per ſe, ſed aucto-
rat pupillo locanti iuxta §. 1. *Inſt. de auctor.*
tut. res videtur magis clara, quod ſolemni-
tates prædictæ ſint ſeruandæ, itaut ſi ſtatu-
tum requirat interuentum duorum proxi-
miorum minoris, & in eorum defectu de-
putari illi curatorem, ſi minor habeat ſuum
Curatorem, adhuc interuenire debeant con-
tractum illi duo proximiores, & quatenus
illi deficiant deputandus ſit alius Curator
particularis, qui vna cum Curatore gene-
rali contractui interſit, vt cenſuit *Rota poſt*
Pec. ad ſtat. Vrb. deciſ. 49. num. 8. & penes
Canalor. dec. 257. num. 7. verſ. aduertebant
etiam, & facit quoque ad rem *deciſ. 179.*
num. 11. & 12. part. 10. recent. At quatenus
tutor, vel curator ipſe de per ſe locet maior
eſt difficultas, nam quod adhuc prædictæ
ſolem-

ſolemnitates ſtatutariæ ſint neceſſario ſeruandæ probant, Pariſ. conſ. 98. num. 34. & ſeq. & conſ. 99. num. 35. & ſeq. lib. 1. Gabr. conſ. 36. num. 24. lib. 1. Caualcan. de tut. nu. 130. Simoncell. de Decret. lib. 2. tit. 6. num. 16. Pic. ſtat. Vrb. gloſ. 7. num. 148. Stapuecin. de ſingul. ſucceſſ. ampliat. 9. num. 4. & 5. contrarium vero quod nempè ſolemnitates non ſint neceſſariæ tenuit Angel. Aret. in §. hæres num. 7. inſtit. de oblig., quæ ex quaſi contr. naſc. Alex. conſ. 189. num. 16. lib. 7. Cephal. conſ. 316. num. 35. & conſ. 579. nu. 6. Simon. de Pret. conſ. 10. num. 39. lib. 1. Fachin. conſ. 44. num. 2. Felic. de ſociet. cap. 39. n. 59.

Verum tamen eſt, quod perpenſis diligenter dictis prædictorum DD. depræhenditur eos conciliari poſſe, & vtramque opinionem eſſe veram, & in diuerſis caſibus procedere, primam nempè in caſu, quo ſtatutum tantum intendat dare formam contractui, qui celebratur ſuper re minoris, ſeu quando ſtatuentes principaliter conſiderauerint rem minoris, ſuper qua contrahitur, tunc enim ſemper militat ſtatutum, & eius intentio, ſiue contrahat minor, ſiue tutor, vel curator, & in his terminis loquitur Pariſ. dd. conſ. 98. & 99. lib. 1. contrariã verò quando intentio ſtatuentium eſt prouidere fragilitati perſonæ eiuſdem minoris, tunc enim, quia talis ratio ceſſat, vbi non contrahit minor, ſed tutor, ceſſare etiam debet, ſtatuti diſpoſitio, vt loquuntur Angel. Aretin. & Alex. in loc. ſupacit. & ita etiam, quod aut ſtatutum loquitur in rem, & debeant ſeruari ſolemnitates etiam per tutorem, aut loquitur in perſonam minoris, & ſecus ſit dicendum poſt Ruin. in l. 1. §. item acquirimus ff. de acquir. poſſ. loquentem in ſimilibus terminis diſtinguit, & cum hac diſtinctione intelligendos eſſe DD. contrarios aſſerit Fachin. d. conſ. 44. num. 2. lib. 2.

10 Tertiò dubitari poteſt, quid è contra ſi
ipſe tutor non poſſit contrahere in rebus ſuis abſque ſolemnitatibus, pota adeſt ſtatutum dans certam formam contractibus mulierum, verum ſi mulier ſit tutrix, & locet tutorio nomine bona pupilli ſolemnitates illas ſeruare teneatur, & hæc pariter quæſtio habet hinc inde ſuos ſectatores, nam pro affirmatiua ſunt Cuman. & Iac. à Puteo in l. apud Iulianum §. 1. ff. ex quib. cauſ. in poſſ. eat. quos refert, & ſequitur Alciat. de præſumpt. in præſumpt. 52. reg. 1. num. 4. ad med. & ſeqq. vbi vlterius reuocat in dubium an ſtante ſimili ſtatuto mulieres reddantur inhabiles tutelæ, & curæ gerendæ Tiraq. de legib. connub. gloſ. 5. num. 176. Caſſanæd Conſuet. Burgund. rubr. 4. §. 1. in ver. contract. entre les. verſ. limit. 2. verſ. ſed nunc & limit. 4. verſ. & intellige, & late Pic. ad ſtatut. Vrb. gloſ. 7. num. 135. & ſeqq. Rot. coram Millino deciſ. 37. num. 7. & 8. contrarium verò, quod Mulier hoc caſu Solemnitates prædictas adhibere non debeat probant ſignanter Iaſ. in l. more num. 51. verſ. ſed Raphael. ff. de acq. hæred. Cephal. conſ. 579. num. 6. Gabr. conſ. 29. num. 46. l. 2. Maran. in praxi part. 4. diſtinct. 16. num. 37. Vin. opin. 796. num. 28. Scacc. de iudic. lib. 2. cap. 2. num. 502. Rot. deciſ. 106. num. 16. part. 5. recent.

11 At iſtæ quoque opiniones videntur poſ-
ſe conciliari cum præcedenti diſtinctione, vt videlicet, aut ſtatutum proſpicit fragilitati mulierum, & loquitur in perſonam earum, & ſolemnitates ſemper, ac ipſæ contrahunt ſeruari debeant, quia ſemper militat eadem ratio, aut proſpicit earum bonis, & tunc ſecus ſit dicendum cum non locant bona propria, militat enim eadem ratio in quæſtione iſta, ac in præcedenti, & valet argumentum de vna ad aliam ſecundum Pariſ.
12 conſ. 98. num. 36. & 37. lib. 1. At tutius ſi-
ne dubio erit adhærere primæ, vt videlicet omnino ſeruentur ſolemnitates prædictæ, quæ videtur etiam verior, tum quia ſi mulier declaratur per ſtatutum inhabilis ad gerendum libere ſine illis ſolemnitatibus negotia propria vtique nec reputari debet habilis ad gerendum aliena, maxime dum non agitur de negocijs demandatis ab eo, cuius ſunt, cui propterea dici poſſit tibi imputes, ſi talem miniſtrum elegiſti, ſed de demandatis à lege deferente tutelam
13 mulieribus, & ſignanter Matri, & Auiæ,
mandatum enim legis exercere non poteſt is, qui propria negocia adminiſtrare non valet, vt per text. in l. vlt. C. de legit. tut. cum concordan. dicit Petr. Foller. in addit. ad Maran. dicta part. 4. diſtinct. 16. num. 39.
14 verſ. item limitat. ſecundo, tum etiam, quia
tutrix gerendo negotium pupillare agit etiam de proprio intereſſe, & in eo lædi poteſt, cum male gerens negotium pupilli, cuius eſt tutor teneatur de ſuo l. ſi tutoris, vbi Bald. & Salicet. C. de admin. tut. cum alijs adductis per Pic ad ſtatut. Vrb. d. gloſ. 7. nu.
15 144. & 145. at vbicumque mulier ipſa obli-
gatur, & lædi poteſt ſeruari debent ſolemnitates quocumque nomine contrahat Foller. in pracitat. addit. ad Maran. & admittit Scacc. de Iudic. d. lib. 2. cap. 2. num. 505. Pic. d. gloſ. 7. num. 144. & ſeqq.

Nec dicatur, quod vbi decernitur ſo-
16 lemniter à Iudice tutela mulieri ipſa de-
clare-

claratur ex tunc habilis ad gerenda nego-
tia, itaut ceſſet neceſſitas adhibendi denuo
ſolemnitates in negotijs ipſis, quia reſpon-
detur, quod quando quis deputatur cum
Decreto Iudicis ad faciendum certum ne-
gotium particulare, tunc quidem ceſſat ne-
ceſſitas adhibendi denuò ſolemnitates in
negotio illo, at vbi, quis deputatur non ad
certum actum, ſed generaliter ad negotia,
prout deputatur tutor, vel curator, tunc
quantumuis in tali deputatione adhibitum
fuerit Decretum, & ſolemnitates, non ceſ-
ſat neceſſitas illas, quoque adhibendi in
actibus particularibus illas requirentibus,
*Iaſ. in l. 1. §. item acquirimus num. 13. &
18. ff. de acquir. poſſ. Tiraquell. de leg. con-
nub. gloſ. 5. num. 198. Lamberteng. de con-
tract. gloſ. 20. num. 4. & optime Rot. coram
Millino deciſ. 37. n. 7. & 8.*

17 Huic autem opinioni vtique certius erit
adhærendum ſi tutrix non deberet adhibe-
re alias ſolemnitates in contractibus mino-
rum requiſitas, quidquid ſit è contra, ſi vi-
delicet ſtatutum, requirat duos conſangui-
neos, tam in contractibus minorum, quam
in contractibus mulierum, an mulier, quæ
contrahit, tanquam tutrix, & adhibet duos
conſanguineos requiſitos in contractu mi-
noris, adhibere debeat etiam duos alios re-
quiſitos in contractu mulieris, & ſic qua-
tuor conſanguineos, in quo dubio in ter-
minis ſtatuti Vrbis affirmatiuam tenet *Pet. in
dicta gloſ. 7. num. 146.* negatiuam vero *Scac-
cia de iudic. d. lib. 2. cap. 2. num.* 504.

18 Quarto dubitari poteſt ſi tutor poſtquam
pupillus exceſſit annum decimum quartum
non obtenta confirmatione in curatorem,
neque reddita ratione adminiſtrationis tu-
telæ, & liberatione continuans de facto ad-
miniſtrare locauerit bona pupilli, an talis
locatio valeat, & videbatur dicendum, quod
locatio eſſet nulla, & ſaltem adultum ei
19 ſtare non adſtringeret, eò quia tunc tutor
deſijſſet eſſe Tutor, & ſic nullam am-
priùs auctoritatem haberet, cum tutela per
exceſſum illius ætatis illicò expiret §. 1.
inſt. quib. mod. tut. finit. vbi DD. & ſignan-
ter *Aretin. num.* 2. ponderat aduerbium il-
lud, *illicò*, importans ipſo iure abſque ho-
minis facto, & quod geſta per tutorem
poſtquam pupillus exceſſerit ætatem pu-
pillarem ſint nulla *Angel. conſ. 49. num. 2.
Gravett. conſ. 879. num. 3. & ſeqq. Menoch.
conſ. 314. num. 16. verſ. extat, & alia*, ſed
20 contrarium, ſeclnſa tamen ſemper fraude,
& dolo tutoris, dicendum eſt per *Text. in
l. ſi ij qui te 4. C. quando ex fact. tut.* vbi ha-
betur, quod ex tali locatione datur actio
Adulto aduerſus eum, qui fuit tutor, ac
etiam contra ſucceſſorem conductoris, &
per eum text. ita cenſuit *Rota Bonon. penes
Monac. deciſ. 45. num. 4.* vbi reſpondendo
contrarijs, dicit procedere, vbi non agitur
de ſimplici locatione, ſed de alienatione,
& comprobari poteſt reſolutio, quia loca-
tio ad modicum tempus eſt adminiſtratio,
vt annuit ibidem dicta deciſio, & dixi ſu-
21 pra *in cap.* 4. & qui fuerunt tutores poſt
pubertatem de generali conſuetudine con-
tinuant adminiſtrare bona puberis, vſque
ad legitimam ætatem, vt teſtatur *Gayll. ob-
ſeruat 96. num. 1. lib. 2. & ibidem Greuo.
Montan. de tutel. cap. 37. reg. 1. num.* 86.
22 & eſt iuri conformis talis conſuetudo, li-
cet enim per pubertatem tutela finiatur,
tamen officium tutoris non finitur niſi red-
ditis rationibus, vel curatore dato *l. ita
autem 5. §. poſt completum, & in l. a tutori-
bus 34. §. officium ff. de admin. & peric. tut.
Fab. in Cod. lib. 5. tit. 29. def. 2. & bene Cau-
cer. var. part. 1. cap. 7. num. 24. & 25. &
num. 145. & part. 3. cap. 1. num. 233. &*
234. vbi poſt *Alberic. in l. vn. C. vt. cauſ.
poſt puber. adſit tut.* inquit durare tutorem
poſt pubertatem antequam ſit datus cura-
23 tor pupillo, non ſecus, ac durat Rector ci-
uitatis expectans ſucceſſorem, de quo, quod
duret eius officium etiam ſi expirauerit tē-
pus, pro quo fuerat deputatus eſt *text. in
l. meminiſſe ff. de offic. pro conſ.* & tradunt
*Aldobrandin. conſ. 83. num. 8. lib. 2. & Ber-
tazol. conſ. crimin. 71. num. 58. lib. 1.* faci-
lius autem procederet opinio prædicta,
quod adultus teneatur ſtare locationi factæ
poſt decimum quartum annum, ſi eſſent
plures fratres condomini, quorum aliqui
adhuc in pupillari, & ſub tutela locantis
exiſterent, vt in dicta *deciſ. Rotæ Bonon. apud
Monac. 45. num. 5. & ſeqq.* ea ratione, quia
locationi factæ ab vno ex ſocijs tenentur
alij ſtare, vt dicam infra *cap. proximo*.

24 Quinto pariter dubitari poteſt quid è
contra, ſi tutor datus ante confectum inuē-
tarium, & alia ſolemnia locaſſet, & vale-
bit locatio, quia tutor ante confectionem
inuentarij, & aliorum ſolemnium eſt tutor,
licet ſit ſuſpectus *Bart. in l. tutor, qui reper-
torium 8. num. 7. verſ. contrarium puto ff de
admin. tut. Eugen. conſ. 19. num. 16. lib.
1. deciſ. 89. num. 8. part. 2. diuerſ. & coram
Gregor. deciſ. 31. num. 4. & ſeqq.* vbi quod
eò magis per eum geſta ſuſtinentur ſi publi-
cè adminiſtrabat, & pro tutore, ſe gere-
bat, *& dixit etiam Rot. in vna Rauennaten. bo-
norum 7. Iunij 1666. §. fin. Coram Eminen-
25 tiſſimo D. meo Card. Carpineo*, ſed hæc con-
cluſio

cluſio patitur magnam limitationem, vt procedat, quoad vtilitatem, & commodum pupilli, non autem, quoad damnum ipſius *Alex. conſ. 163. num. 3. ad fin. & ſeq. lib. 5. Rota coram Gregor. deciſ. 530. num. 4. & deciſ. 3. num. 12. part. 6. & deciſ. 178. nu. 12. part. 7. recent. & in Romana ſocietatis 15. Martij 1658. §. non obſtat, quod, & 24. Nouembris 1659. §. Primo, quia coram Eminentiſſimo Domino meo Cerro*. Allegans ta-
26 men tutorem ſolemnia non confeciſſe probare debet, quia præſumitur ea confeciſſe
dum ſe publicè pro tutore geſſit, licet de eis non appareat *Bald. in l. filius familias §. agnouiſſe num. 1. verſ. in text. agnouiſſe, & verſ. ſecundo nota ff de Tutel. Boer. deciſ. 124. num. 13. verſ. & pro hac concluſione Rot. dec. 714. num. 5. part. 3. & deciſ. 3. num. 4. & 5. part. 6. recent.*

27 Sextò ſi plures ſint dati tutores ſiue à Magiſtratu, ſiue à teſtatore, vel pluribus per contutores demandata ſit adminiſtratio dubitari poteſt an requiratur, quod omnes ſimul locent, & benigne accipiendum, vt vnus etiam de ſe locare poſſit *l. decreto 24. ff. de admin. tut. l. 1. C. ſi ex plur. tut. vel curat.* & in ſpecie, quod poſſit locare *Rot. coram Coccin. deciſ. 378. num. 7.* & adhoc, vt vnus non poſſit adminiſtrare, ſine alio neceſſe eſt, quod expreſſe ſit cautum in deputatione *vt firmatur in dec. 39. num. 12. part. 11. recent.*

28 Septimò dubitari poteſt, an locatio facta à tutore non ſolum ſit valida, itaut ei teneatur ſtare pupillus durante tutela, ſed etiam poſtquam tutela finiuit, & cõmuniter DD. tenent affirmatiuam *Roman. in l. filio familias §. ſi. vir. num. 16. & 17. ff. ſol. matrim. Ang. conſ. 245. num. 6. in princ. verſ. item locationi Roland. conſ. 49. num. 7. lib. 2. Morot. reſponſ. 38. num. 1. Gratian. diſcept. 37. num. 16. Apicell. de dilat. quinquenn. cap. 1. nu. 104. & plene Surd. dec. 299. n. 1. & ſeqq.*

Si tamen dubitetur, an hoc procedat,
29 tam in locatione ad modicum tempus, quã etiam in locatione ad longum *Caroc. de locat. tit. de tut. & cur. num. 9.* dicit, quod Doctores hoc non aperiunt, ſed quidquid eſſet de tempore, quo ipſe ſcribebat hodie quod catenus ſtare non debeat pupillus locationi factæ per tutorem ad longum tempus quatenus tutor eam fecerit abſque ſolemnitatibus in ea requiſitis volunt aperte *Pinell. in l. 1. part. 3. num. 64. poſt princ. verſ. de tutore C. de bon. mater. Apicell. de dilat. quinquenn. tit. 1. num. 104. Scapuccin. de ſing. ſucceſſ. ampliat. 9. num. 6.* vbi & idem eſſe in locatione ad tempus modicum ſi facta ſine ſolemnitatibus per ſtatutum requiſitis.

30 Maior difficultas eſt ſi tutor fecerit locationem ad breue tempus, puta ad nouennium, & promiſerit expreſſe manutentionem conductoris in poſſeſſione pro toto tempore cum ſpeciali obligatione rei, qua ſpeciali obligatione ſtante tenetur etiam ſucceſſor ſingularis titulo emptionis locationi ſtare, vt dicetur ſuo loco, ſi pupillus maior factus, tali locatione adhuc durante rem vendiderit, an emptor ei ſtare debeat, Hæc quæſtio euenit de facto, & fuit diſcuſſa *in 5. conſ. Neap. vt refert Apicell. de dilat. quinquenn. tit. 1. num. 104. & adeſt. deciſio Vinc. de Franch. 202.* vbi latè probat negatiuam videlicet emptorem ei ſtare non debere, & in fine dicit, quod licet quæſtio non fuerit deciſa, tamen ex deductis ſupra veritas apparet, vbi bene firmat procedere etiam ſi dictum pactum eſſet ſolitum apponi, ex quo non eſt de natura contractus, & eſt præiudiciale pupillo, & quidem gene-
31 raliter aduertendum, quod tunc demum tenetur pupillus ſtare locationi factæ per tutorem finita tutela cum locauit, vt potuit, & debuit iuxta *Text. in l. ſi tutelæ 9. ff. de admin. tut.* vnde ſi locaſſet in tempus longius, quam deberet, in fraudem pupilli clarum eſt, quod non valeret locatio, vt firmat in ſpecie *Morot. reſp. 38. num. 2. & Surd. dec. 299. num. 4. & ſeqq.* probanda tamen fraus
32 quæ non præſumitur *Surd. ibi nu. 7. & ſeq.* & licet probetur per coniecturas, *vt per Morot. ibidem num. 3.* tamen ſi adducatur, tutorem locaſſe viliori pretio, nec non locaſſe ad quinquennium ſine neceſſitate bona ſolita locari ad triennium, iſtæ duæ ſolæ conſiderationes non erunt ſufficientes, vt concluditur in dicta *deciſ. Surdi* e contra vero ſi cum modicitate pretij concurrat, quod conductor, ſit conſanguineus Tutoris, ac quod locatio ſit facta ad quadriennium de tempore, quo tutela debebat finire intra annum apparebit, locationem factam fuiſſe cum fraude, vt benè probat *Morot. d. reſp. 38. à num. 4. ad 8.* & idem erit dicendum ſi adſint aliæ coniecturæ, quæ videantur Iudici ſufficienter conuincere, ſtatur enim eius arbitrio, quæ coniecturæ ſufficiant, vt certiſſimum eſſe dicit *Bec. conſ. 52. num. 51.*

Socius an poſſit locare rem communem.

SVMMARIVM.

1 *Socius poteſt locare rem communem.*
2 *Socius, vt poſſit locare rem communem requiritur rem eſſe ſolitam locari.*

3 *Socius non poteſt diſponere de re communi pluſquam ſit pars ſua.*
4 *Lim. ſi diſponat in vſum diſtinatum.*
5 *Socius, vt valeat locare requiritur locationem eſſe vtilem.*
6 *Vtilis dicitur locatio ſi eſt facta iuſto pretio.*
7 *Socij locatio, vt valeat ſufficit, quod non ſit damnoſa.*
8 *Vtilitas locantis ſufficit etiamſi ſit damnoſa alteri ſocio, ſi res ſit ſolita locari.*
9 *Socij locatio, vt valeat debet eſſe iuxta ſolitum.*
10 *Socij locatio, vt valeat requiritur, quod ſit facta honeſtæ perſonæ, & quando ſecus.*
11 *Socij locatio, vt valeat procedit ſi partem ſuam tantum locare non poterat.*
12 *Socius poteſt locare tantum partem prædij, quod diuidi poteſt.*
13 *Domus præſumitur non pati commodam diuiſionem.*
14 *Quælibet res preſumitur diuiſibilis.*
15 *Diuiſibilis cenſetur res ſi vna pars reddit vtilitatem reſpectu partis, quam tota reſpectu totius.*
16 *Socij locatio, vt valeat probanda ſocietas.*
17 *Socius in conductione rei communis habet prælationem.*
18 *Socius non poteſt impedire locationem domus communis dicendo velle habitare ſi ſit ſolita locari, & ipſe non poſſit partem ſuam habitare diuiſim.*
19 *Socius impedit locationem domus communis locari non ſolita nec poteſt conſocius, velle locare partem ſuam, ſi domus non eſt diuidua, & quid agere debeat, vt euitet præiudicium.*
20 *Socius conſequitur partem ſuam mercedis locata à conſocio, & quæ actio ei competat.*
21 *Socius, qui impugnauit locationem factam à conſocio an poſſit conſequi partem mercedum.*
22 *Socius tenetur ſtare locationi factæ à conſocio, etiam poſt diuiſionem.*
23 *Socius volens locare perſonæ honeſtæ prefertur volenti locare inhoneſtæ plus offerenti.*
24 *Socius volens locare plus offerenti præfertur.*
25 *Socijs diſcordantibus in perſona cui facienda locatio recurrendum ad ſortem vbi, & aliæ opiniones.*
26 *Socius habens maiorem partem cæteris prefertur in diſcordia.*
27 *Socius ſi locet communi nomine, commune eſt lucrum, & damnum, ſi vero nomine proprio communicare debet lucrum, ſed non damnum.*
28 *Socius locans rem communem cenſetur locare nomine communi.*
29 *Ampl. etiamſi locet, vt propriam, & ſic creditor ſocietatis.*
30 *Communis res cum alio eſt etiam propria.*
31 *Socius ſimpliciter locans rem communem non cenſetur locare totam, ſed partem ſuam.*
32 *Vſufructuarius locare poteſt.*
33 *Vſufructuarius veſtimentorum non poteſt ea locare.*
34 *Lim. ſi ſint veſtimenta ſcenica.*
35 *Vſufructuarius non debet facere conditionem domini deteriorem.*
36 *Vſufructuarius Apotecæ artis lanæ, non poteſt eam locare tabernario.*
37 *Vſum tantum habens, non poteſt locare:*
38 *Vſuarius, nec etiam domino locare poteſt.*
39 *Vſuarius locare poteſt ſi alias nullum commodum ex re perciperet.*
40 *Vſuarius poteſt vti re ad vſum rei conducta.*
41 *Vſuarius magnæ domus poteſt habitando alios introducere, & mercedem recipere.*
42 *Vſuarius ſolitus res ſimiles locare ſciente teſtatore, qui vſumfructum reliquit, locare poteſt.*
43 *Habitationem habens poteſt locare.*
44 *Habitatio an, & quando cenſeatur relicta.*
45 *Vſus, quando cenſeatur relictus, vel potius vſusfructus.*

CAPVT IX.

IN titulis proximè præcedentibus actum eſt
de rebus proprijs, ac de rebus alienis quis
poſſit, vel non eas locare, nunc ſequitur
dicendum de rebus communibus, & qui-
1 dem regula eſt, ſocium poſſe rem com-
munem locare *l. ſi quis putans 6. § ſiue autem ff. com. diu. Bart. in l. etiam hac diſtinctio 38. §. cum fundum num. 2. ff. locat. Bald. in l. 1. ad fin. C. qui teſt. fac. poſſ. Dec. conſ. 281. num. 1. Soccin. Sen. conſ. 58. num. 1. lib. 4. Surd. conſ. 43. num. 8. & ſeqq. Stracc. de nauib. part. 2. num. 6. Manac. deciſ. Bonon. 45. num. 8.*

Verum, vt locatio facta ab vno ex ſocijs
valeat alio inuito, vel ignorante plura re-
2 quiruntur, & primo, quod res ſit ſolita lo-
cari nam alias melior eſſet conditio prohi-
bentis *Ger. Spin. conſ. 36. num. 21. Gratian. diſcept. 752. num. 13. Ancar. quæſt. fam. quæſt. 28. num. 7. lib. 2. Coſta de rata quæſt. 55. num. 6. & ſeq. Scapucc. de ſing. ſucceſſ. lim. 2. num. 7.* Regula enim Iuris eſt, vt nemo
3 ex ſocijs pluſquam de parte ſua poſſit diſ-
ponere, & ſi totorum bonorum ſocij ſint,
l. nemo ex ſocijs 69. in princ. ff. pro ſoc. quæ
4 limitatur, vt non procedat ſi diſponat in
vſum deſtinatum *Rot. coram Mantic. deciſ. 45. num. 7.* & coram Penia *deciſ. 818. ad fin.*
& in propoſito *Felic. de ſociet. cap. 28. num. 35. verſ. & his attentis.*

5 Secundo requiritur locationem eſſe vti-
lem *Ruin. conſ. 65. num. 7. lib. 1.* vbi, quod
vtilitas debet eſſe certa ab initio *Gratian. diſcept. 752. num. 15. & num. 19. & ſeqq. Rat. deciſ. 692. num. 4. & 6. part. 1. recent.*
6 & vtilis dicitur locatio eo ipſo, quod eſt
iuſto pretio facta, vt declarat *Aretin. in l. duo fratres ad med. verſ. & determinat Bart. ff. de acquir. hæred Ger. Spin. conſ. 36. num.*
7 *20. verſ. vtiliter autem*, & ſufficere eam nõ
eſſe damnoſam licet non ſit vtilis *Surd. conſ. 43. num. 10. & Manac deciſ. Bonon. 46. n. 8.*
8 & quando eſſet vtilis ſoli locanti, hoc
etiam ſufficeret, licet forte non eſſet alteri
ſocio, imò potius damnoſa, quia ſuppoſito,
quod concurrat præcedens requiſitum,
quod res ſit ſolita locari, & ſic locationi de-
ſtinata non conſideranda eſt offenſio prohi-
bentis, ſed ſolum vtilitas facientis, vt ar-
gumento *l. fluminum §. fin. & l. Proculus ff.*
de

Digitized by Google

de damn. infect. tradunt DD. in l. ſi manife-
ſte C. de flum. & aqu. & plene alijs relaris
firmat *Iaſ. conſ. 98. num. 1. lib. 1. Theſaur.*
deciſ. 41. num. 2. vbi tamen intelligit dum-
modo damnum quod ſocio fit non ſit graue
Rot. deciſ. 253. num. 71. part. 7. recent. ſi ve-
rò non adeſſet ſolitum locandi tunc poſſet
ſocius locare propter intereſſe proprium,
etiamſi non adeſſet vtilitas conſocij, dum-
modo tamen non adeſſet eius damnum ex
congeſt. *per Felic. de ſociet. cap. 28. num. 35.*
9 Tertio requiritur, quod ſit iuxta ſolitum,
aliàs ſi ſocius ſolitum locando alteret non
tenebitur alter ſocius rem ratam habere.
Ger. Spin. d. conſ. 36. num. 22. Scapuccin. de
ſing. ſucceſſ. lim. 2. num. 6. vbi ſi locet pro
minori penſione *Rot. dict. deciſ. 692. nu-*
mer. 6. part. 1. rec. Vnde, ſi præceſſerat alia
locatio cum pactis fauorabilioribus ſocie-
tati, per nouam locationem ab vno ex ſocijs
factam non cenſebitur ab illis receſſum in
præiudicium alterius dicta *deciſ. 692. nu. 5.*
& num. 8. vbi quod propterea ſi aderat in
prima locatione pactum de euacuando te-
nebitur conductor totam Domum euacua-
re ad inſtantiam ſocij, qui ſecundæ locatio-
ni non conſenſit.
10 Quartò requiritur, quod ſit facta loca-
tio honeſtæ perſonæ alias non tenetur ſo-
cius conſentire *Menoch. conſ. 798. num. 22.*
Coſta de rata quæſt. 55. num. 6. ad fin. quod
tamen intelligendum videtur, quatenus
non ſoleat Domus inhoneſtis locari, & re-
periantur honeſtæ, nam, & in multorum
honeſtorum virorũ prædijs lupanaria exer-
centur, & penſiones, quæ ex lupanario per-
cipiuntur in fructu ſunt, vt dicit *text. in l.*
Ancillarum 30. poſt med. ff. de petit. hæred.
11 Quintò requiritur, quod partem ſuam
tantum expedite locare non potuerit *text.*
eſt in d. l. ſi quis putans 6. §. ſiue autem ibi,
quia videtur partem ſuam non potuiſſe expe-
12 *dite locare ff. com. diu.* Ideo prædia ruſtica,
quæ poſſunt diuidi, & locari pro parte,
debent pro ea à ſocio locari non in totum,
alias non tenebitur conſocius locationem
pro parte ſua ratam habere *Soccin. Sen.*
conſ. 58. num. 1. poſt med. lib. 4. & idem
etiam erit in Domo ſi commode diuidi po-
terit *Menoch. de arbitr. caſ. 442. num. 4. Sca-*
pucc. de ſing. ſucceſſ. limit. 2. num. 9. Felic.
13 *de ſociet. cap. 28. num. 36.* At præſumptio
eſt, quod Domus non patiatur commodam
diuiſionem, quodque non fuerit inuentus,
qui ſolam partem conduxiſſet *Gratian. di-*
ſcept. 905. num. 19. Rot. deciſ. 192. num. 17.
verſ. tertio fuit part. 4. tom. 2. rec. & coram
Merlin. deciſ. 683. num. 6. verſ. non obſtat
quidquid in contrarium dixerit *Mart. me-*
14 *dic. deciſ. ſenen. 98. num. 5.* licet enim quæ-
libet res præſumatur diuiſibilis in plures
15 partes *Caualer. deciſ. 7. num. 2.* tamen hoc
intelligitur naturaliter, quod non attendi-
tur ad hunc effectum, ſed ſolum inſpicitur
an vna pars redderet eamdem vtilitatem
reſpectu partis, quam totum reſpectu to-
tius, vel non *Gutier. de Iuram. part. 1. cap.*
58. num. 6. poſt princ. verſ. quod ipſo Fonta-
nell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. part. 2.
num. 77. Rot. coram Penia deciſ. 1621. nu.
7. & 8.
16 Sextò requiritur, vt qui allegat dictam
concluſionem, quod valeat locatio facta ab
vno ex ſocijs probet ſocietatem adeò vt nõ
ſufficeret, quod eſſet cohabitans, vt per
Gratian. diſcept. 752. num. 8. & ſeq.
17 Septimo requiritur, quod conſocius non
contradicat allegando ſe velle in condu-
ctione præferri, quia poteſt *Beron. conſ. 137.*
num. 12. lib. 1. Fontanell. de pact. nupt. clau.
4. gloſ. 9. part. 2. num. 12. & ſeqq. Scapuc-
cin. de ſing. ſucceſſ. lim. 2. num. 10. & latè
probat reiectis contrarijs *Menoch. de arbitr.*
caſ. 442. num. 14. & ſeqq. vſque ad 22. *&*
Felic. de ſociet. cap. 28. num. 52. & ſeqq.
18 Quid autem ſi ſocius velit ſuam partem
Domus habitare? & non poſſe cogi locare
niſi duobus concurrentibus, vno videlicet,
quod res ſit ſolita locari, & altero, quod
non poſſit ſuam partem diuiſim habitare,
quod præſumitur, docet *Aretin. in l. duo*
fratres ante fin. verſ. alias tamen ff. de acquir.
hæred. prædictis vero concurrentibus non
valebit, locationem impedire dicendo eam
eſſe ſibi præiudicialem, quia ſufficit eſſe
vtile alteri, qui vult vti domo communi ad
vſum deſtinatum, vt ſupra dicebam *ex deciſ.*
253. num. 71. part. 7. recent. & alijs.
Sed ſi non eſt Domus ſolita locari, &
19 vnus velit locare, aliùs non locare, ſed par-
tem ſuam inhabitare, iſte non eſt compel-
len. locare, ſed nec impedire poteſt alium
locare ſuam partem ſi cõmode, & honeſte
facere poterit, & velit, alias ipſe habitabit
& impediet eum locare *Caſtr. in l. hac di-*
ſtinctio §. cum fundum ff. locat. Petr. de Vbald.
de duob. fratr. part. 1. num. 12. Menoch. de
arbitr. caſ. 442. num. 13. Felic. de ſociet. cap.
28. num. 50. & vnicum remedium eſt hoc
caſu ſocio non habitanti prouocare ad diui-
ſionem, alias amittet vtilitatem, quam ex
parte ſua percipere poſſet, vt per *Menoch.*
d. caſ. 442. num. 13. & Felic. d. cap. 28. num.
51. prouocando autem ad diuiſionem con-
ſocius ſtatim conſtituetur in mora, & ratio-
ne moræ tenebitur ad intereſſe, & ſic ad

proportionabilem penſionem,vt probat *Ca-
roc. d. tit.de re com. num.*25.*&* 26. vbi quod
hæc erit cautela , quæ cauillari non pote-
rit; ſunt tamen caſus, in quibus ſocius In-
habitans Domum Communem tenetur ad
penſionem , de quibus dicam infra cap. 35.

20 Suppoſito autem, quod vnus tantum lo-
cet alter ſocius aſſequi debebit partem ſuã
penſionum, ſi Domus commodè diuidi, &
expeditè pro parte locari non poterat com-
muni diuidundo, ſi verò expeditè locans
partem ſuam tantum locarè poterat,tunc a-
ctione negotiorum geſtorum *l.ſi quisputans.*
6. §. *ſine autem ff. com. diuid.* Quod vtique
procedit ſine difficultate ſi res erat ſolita
locari, at ſi non erat ſolita locari tunc di-
ſtinguendum eſt inter ſocium conſentientẽ
locationi, vel tacentem, & ſocium ei con-
tradicentẽ,vt quoad conſentientem, vel ta-
centem adhuc idem procedat , at ſecus,
quoad contradicentem, quia is penſiones
21 prætendere nequit, vt alijs adductis tra-
dit *Coſta de rata quaſt.* 55. *num.*8. & com-
probari poteſt, quia ex eo non debet, quis
fructus conſequi, quod viſus extitit impu-
gnare *reg. ex eo* 38. *de reg. Iur. in 6.* & quia
nec e contra tenebitur ad damnum, quod
ex tali locatione prouenire contingeret ita
nec vtilitatem ex ea conſequi debebit, vt
plenè firmat *Gomez. var. reſol. tom.* 2. *cap.*
3. *num.* 14. *verſ. tertius modus erit.* Verum
Theologi, quibus defero in foro conſcien-
tiæ,quatenus vtilitas præualeret notabiliter
periculo damni,tenent contrarium, videli-
cet, quod etiam ſocio, qui impugnauit lo-
cationem debeatur ſua pars penſionum,non
ratione locationis, ſed ratione vſus rei ſuæ,
ex quo ſatis dicunt quempiam vti re aliena,
ad hoc, vt ſatisfactionem ei debeat, quan-
do gratis concedi non intenditur *Rebell. de
oblgat. iuſt.lib.* 14. *quaſt.* 16. *num.* 7. *&* 8.
Bonaccin. qui dicit ita tenere, & alios de
contract. *tit. de locat. punct.* 1. *num.* 8. vbi
duplici modo declarat *d.reg.ex eo de reg.iur.
in* 6. vno, vt procedat non poſſe, quem
fructus percipere ex eo preciſe, quod vi-
ſus eſt impugnare,nõ ſecus ſi adſit alius titu-
lus, prout in præſenti vſus rei, alio,vt pro-
cedat in foro externo tantum, quod eſt no-
tandum.

Cæterum in quæſtione principali an poſ-
ſit ſocius locare rem communem,vel re nul-
lam conſtituunt Doctores differentiam in-
ter caſum, quo alter ſocius ignoret locatio-
nem, & caſum, quo ei contradicat, vt ad-
uertit *Caroc. de locat. & conduct. tit. de re
comun. num.* 4.

22 Et quando licuit ſocio locare rem cõmu-
nẽ in totũ locatio pro parte conſocij dura-
bit pro toto tempore,quo facta fuit,& cõſo-
cius ei ſtare tenebitur, etiam ſi interim ſo-
cietas fuerit diſſoluta ſecluſa fraude locan-
tis *Anchar. iun. quaſt.* 28. *num.* 4. *lib.*2. *Co-
ſta de rata quaſt.* 55. *num.* 6.

23 Si autem velit vterque ſocius locare, ſed
vnus velit locare vni, alter alteri perſonæ,
tunc ſi vnus vellet locare perſonæ honeſtæ,
alter inhoneſtæ clarum eſt, quod præferri
deberet is, qui honeſtæ perſonæ locare vel-
let *Soccin. conſ.* 58. *num.* 2. *verſ.circa ſecun-
dum lib.* 4. *Menoch. de arbitr. caſu* 442. *nu.*
5. *Falic. de ſociet.cap.* 28. *num.* 37. *&* 38.vbi
bene ampliat procedere etiam ſi perſona
inhoneſta plus mercedis daret, quia hone-
ſtas præferenda vtilitati, & idem tradit *Bo-
naccin. in tract.de contract.tit. de locat.& con-
duct. punct.* 1. *num.* 6. *ad med.*

24 Si vero vterque conducere volens, eſſet
perſona honeſta, tunc præferri deberet ſo-
cius ille, qui locare vellet plus offerenti
Ruin. conſ. 75. *in fin. lib.* 1. *Menoch. dicto
caſ.* 442. *num.* 6. *Felic. dicto cap.* 28. *nu.* 39.

25 At ſi vterque conducere volens eam-
dem penſionem offerret tunc ſunt diuerſæ
opiniones, alij enim dicunt, quod ſocij in
hac diſcordia inuicem ſe impediunt, & ſic
locatio nulli fieri poteſt, alii, quod Iudi-
cis officio ad concordiam reduci debent,
alii denique, quod controuerſia ſorte di-
rimi debet, quarum omnium opinionum
auctores,& rationes refert *Menoch.de arbitr
caſ.*442.*à n.*6.*ad* 13 qui nihil videtur conclu-
dere,*& Felic.de ſocietat. cap.* 28.*à nu.* 4.*ad* 50.
vbi *n.* 48.inquit,quod ſi eſſet Iudex,ceſſante
cauſa cogendi ad concordiã, quæ cauſa, vt
ſupra dicit,eſt,vel tollendi præiudiciũ tertii,
vel tollendi periculũ ſcandali ipſe ſorte diri-
meret,cuius opinio ſequẽda eſſet, & deinde
ſocios cogeret ad ſortis iudicium ſeruan-
dum, & non ſine ratione, quod enim con-
tradictores comprimat ſors ſcriptum eſt *pro-
uerb. cap.*18.

Et eodem modo decidenda eſſet quæſtio
ſi vterque conductor eſſet inhoneſta perſo-
na militantibus eiſdem rationibus, licet
hanc quæſtionem eueniſſe in facti contin-
gentia concurrentibus duabus meretrici-
bus ad Domum in lupanari exiſtentem, &
multorum fuiſſe opinionem, quod anti-
quior in exercitio, alios tenuiſſe eam, quæ
magis ſatis facit in opere, & exercitio, ter-
tios dixiſſe pulchriorem, & magis iuuenem
eſſe præferendam referat, & quæſtionem
indeciſam relinquat *Caroc. de locat. tit. de re
Commun. num.* 58.

26 Verum quæſtiones prædictæ procedunt,
vbi

vbi ſocij habent ius æquale in re communi,
nam ſi vnus haberet majorem partem, ille
præferendus eſſet *Rebell. de oblig. inſt. lib.
14. quæſt. 16. num. 6.* & in propoſito loca-
tionis aliis citatis *Bonaccin. de contract. tit.
de loc. & conduct. punct. 1. num. 6. ad med.*
27 Multum tamen intereſt an locet commu-
ni nomine, an proprio tantum, quia ſi com-
muni nomine locat, commune erit lucrum,
& damnum, ſi autem locet nomine proprio
lucrum adhuc participare debebit ſocio,
non autem damnum *d. l. ſi quis putans 6. §.
ſine autem ff. com. diu.*
28 Dubitari autem ſolet an adhoc, vt com-
muni nomine cenſeatur locaſſe requiratur,
vt id expreſſe dictum ſit, & affirmatiuam
videtur tenere *Cer. ſpin. conſ. 36. n. 19.* vbi fir-
mare prætendit, quod ad hoc, vt procedat
concluſio, quod ſocius poſſit locare rem cō-
munē hoc primo requiratur, vt locet rē cō-
munē tanquā cōmunem, & nomine cōmuni.
Verum contraria tenenda videtur, vt etiā
ſi ſimpliciter locet nulla mentione facta cō-
munionis adhuc cenſeatur communi nomi-
ne locaſſe, vt probat *Menoch. conſ. 67. nu.
67. & 72. ad med. & ſeqq. Rota Iannen. deciſ.*
29 *14. num. 68.* Quod adeò verum eſt, vt etiam
ſi locans ſit creditor ſocietatis, & locet rem
totam, vti propriam adhuc non excludatur,
locationem eſſe factam ab eo vti ſocio, ex
quo potuerit tribui, quod eam fecerit, vti
creditor, vt cenſuit *Rot. deciſ. 543. num. 2.*
30 *part. 1. recent.* vbi reddit rationem, quia
quod eſt mihi commune cum alio meum eſt
l. ſerui electione §. labeo vbi *gloſ. in verb. com-
munis de leg. 1. l. in re communi ff. de ſeruitut.
Vrban. præd.*
31 Alia dubitatio eſt. An ſimpliciter locan-
do cenſeatur locare totam rem, vel tantum
ſuam partem, & in iſta, quod ſuam tantum
partem locet tenent ſignanter *Scapuccin. in
ſuo tractat. de ſing. ſucceſſ. lim. 2. num. 10.
Borgnin. deciſ. 25. num. 14. part. 2.*
Quoniam vſufructuarius habet partem
dominij, *l. vſusfructus 4. ff. de vſufr.* & ſic
eſt quodammodo ſocius domini, non omni-
32 no incongrue ſubnectam hic, quod ipſe,
quoque locare ſine dubio poteſt rem cuius
vſumfructum habet. *text. eſt in l. arboribus
13. poſt princ. verſ. nauis, etenim ff. de vſu-
fr. Corn. conſ.* 187. *num. 5. lib.* 2. imo, &
vſumfructum ipſum locare valet, vt aliis ad-
ductis tradit. *Caſtill. de vſufrut. cap. 69. n. 26.*
Non tamen eſt iſta facultas locandi, quā
habet vſufructuarius libera, ac in domino,
ſed reſtringitur ad arbitrium boni viri, vn-
33 de ſi veſtimentorum vſusfructus legatus ſit
vſufructuarius ea non poterit locare, vt eſt
*text. in l. ſed & ſi 18 §. & ſi veſtimentorum
ff. de vſufr.* vbi iuriſconſultus expreſſe ra-
34 tionem reddit, quia vir bonus ita non vte-
retur. Proinde ſecus eſt in veſte ſcenica, &
funebri, quia locari poterit ab vſufructua-
rio idque etiamſi dominus non locare, ſed
commodare ſolitus eſſet, vt ſubiungitur in
præfata *l. ſed & ſi.*
Reſtringitur vlterius dicta facultas, quia
35 non debet vſufructuarius deteriorem face-
re conditionem domini, vt pariter habetur
in præfata *l. ſed & ſi §. proprietatis*, ac pro-
36 inde Apotecam locari ſolitam arti lanæ nō
poteſt locari tabernario, quia deterioratur
conditio ipſius Apotecæ, idque reſultat in
præiudicium domini *Ang. in l. ſi pendentes
§. ſi dominus ff. de vſufr. Menoc. conſ. 798.
num. 30.* vbi ſecus dicit in rei domino.
37 Qui autem non vſumfructum, ſed vſum
habet non poteſt locare, vt expræſſe habe-
tur *in l. in eo que fundo 11. ff. de vſu. & habit.
& in inſtit. tit. de vſu, & habit.* vbi hæc dif-
ferentia conſtituitur inter vſum, & vſum-
fructum contrarium tamen probari videtur
*in d. l. arboribus 13. poſt princ. ſub verſ. na-
uis ff. de vſufr.* in illis verbis. *Nam, & qui
locat vtitur*, ſed reſpondetur, quod qui lo-
cat vtitur quidem, ſed per alium, vt dicit
ibi *gloſ. in ver. vtitur*, & qui habet vſum,
non poteſt vti niſi per ſe ipſum, cum vſus
ſit ius mere perſonale, & ſic à perſona inſe-
parabile *Ang. Aret. in princ. tit. inſtit. de
38 vſu, & habit. ad fin.* Adeout, vſum habens,
nec ipſi proprietario locare valeat, ſeu ab
ab eo dumtaxat habitante penſiones præ-
tendere *Corn. conſ. 305. num. 4. lib. 1.*
39 Limitatur autem hæc regula primo, vt
non procedat, quatenus alias ſi non locaret
nullum cōmodum legatarius vſus ex re lo-
cata perciperet, quia tunc locare poterit,
vt probat *text. in l. diuus 23. in princ. ff. de
vſu, & habit.* vbi hac ratione ſtatutum dici-
tur, quod ſi legatur vſus ſiluæ poterit lega-
tarius cedere, & vendere quemadmodum
fructuariis licet *Pichar. in princ. tit. inſtit.
de vſu & habit. num. 6.*
40 Secundo limitatur, vt quamuis non poſſit
rem locare, tamen poteſt vti ad eū vſum, ad
quē locaſſet, & etiā pro ſeruitio fundi cōdu-
cti *l. plenum 12. in fin. ff. de vſu. & habit.* vbi
quod habens vſum ſerui operas eius non
locabit, ſed eis mediantibus opus, quod
conduxit explebit *Caroc. de locat. tit. de vſu,
& habit. quæſt. 1. num. 7. & 8.* vbi quod in
effectu prohibetur in aliis, & extra, non
quo ad ſe, & intra.
Tertiò limitatur, ſi relictus vſus magnæ
41 domus ei cui parua pars eiuſdem ſufficiat
poteſt

Digitized by Google

poteſt enim introducere alios ſecum ad habitandum, & ſi penſionem recipiat ab eis, dum, & ipſe inhabitat, non erit ei inuidendum *l. caeterum 4. in princ. ff. de vſu & habit Pich. in dicto principio Inſtit. tit. eiuſdem n. 5* non enim poteſt in caſu ſimilis relicti dominus ipſe velle cohabitare *l. diuus 23. §. licet ff. de vſu, & habit.*

Quartò limita ſi teſtator, qui reliquit
42 rei vſum ſciat legatarium res ſimiles locare ſolitum *l. plenum 12. §. equitij ff. de vſu, & habit.* vbi de legato vſus equorum *Pichar. vbi ſupra*, non tamen econtra, ex ſolito locandi in ipſo teſtatore, cenſetur conceſſa facultas locandi legatario vſus *Caroc. de locat. tit. de vſu, & habit. quaeſt. prima numer. 9.* vbi quod vidit caſum in facto.

43 Is autem cui relicta habitatio abſolute, locare poteſt *Inſtit. tit. de vſu & habit. §. ſed ſi cui in fin. l. antiquitas* 14. *C. de vſufr.* Quod & ampliatur procedere, ne dum ſi habitatio ſit teſtamento relicta, ſed etiam ſi ſit in contractu reſeruata, vt decidit *Afflict. dec. 401. num. 4. & per tot.* & ſequitur *Carocc. tit. de vſu locat. n. 3.* & ſiue per viam reſeruationis, ſiue alio modo *Gratian. diſc. 775. nu. 11.*

44 Hæc autem procedunt ſuppoſitis terminis de quibus loquimur, ſed ad eos valde animaduertendum eſt, non enim ſemper, ac, in legato facta eſt mentio habitationis dicitur conſtituta habitatio, nam poteſt eſſe relicta domus ad habitandum, ſeù pro habitatione, item poteſt eſſe relicta habitatio domus, ſeù vſusfructus habitationis, item poteſt eſſe relicta facultas habitandi, ſeù vſus habitationis, & iſti ſunt termini diuerſiſſimi, nam in primo caſu cenſetur relicta ipſa proprietas domus, & non erit dubium poſſe legatarium locare, in ſecundo cenſetur relicta proprie habitatio, & procedunt ea, quæ modo dicta ſunt, quod poterit legatarius domum locare, in tertio, ſiue relictus ſit vſus, ſiue facultas habitandi applicantur ea, quæ dicta ſunt de vſu, & nõ poteſt legatarius locare *Vrſill. ad Afflict. dec. 401. n. 1. & 2. Mantic. de coniect. lib. 9. tit. 4. n. 9. Caſtill. de vſufr. cap. 28. n. 25. & ſeqq.*

45 Sic quandoque licet teſtator dixerit relinquere vſum cenſetur reliquiſſe vſumfructum *l. diuus 28. in princ. ff. de vſu, & habit.* & econtra quandoque etiamſi reliquerit vſumfructum adhuc non proprie vſusfructus relictus cenſeri debet, ſed vſus ſi adſint circũſtantiæ, & coniecturæ id ſuadentes quibus ſtatur in hoc propoſito *Curt. Iun. conſil. 14. in princ. Gabr. conſ. 108. n. 29. lib. 2. Menoc. lib. 4. praeſump. 135. n. 6. & ſeq.* vbi eas refert.

An autem proprietarius finito iure præfatorum teneatur ſtare locationi per eos factæ dicam infra ſuo loco nempe *Cap. 60.*

De Perſonis, quæ conducere poſſint vel non.

S V M M A R I V M.

1 *Conducens non dicitur alienare.*
2 *Minor non poteſt conducere. Contrarium num. 4. & ſeqq.*
3 *Pecunia minoris alienatur ſine ſolemnitatibus.*
5 *Minor curatore carens poteſt facere quemcumque contractum.*
6 *Minor curatorem habens non bene contrahit ſine illo*
7 *Tutor contrahit pro pupillo.*
8 *Tutor obligat pupillum in forma Cameræ.*
9 *Bona minoris non obligantur ſine decreto etiam mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt.*
10 *Hypotheca bonorũ illatorum in prædium conductum non inducitur per contractum locationis.*
11 *Hypotheca prohibita nõ cenſetur prohibita conductio*
12 *Minor prohibetur conducere vectigalia, & prædia Fiſci.*
13 *Reſtitutio in integrum non competit ſi contractus ſit nullus.*
14 *Minor ſi lædatur in conductione habet reſtitutionem in integrum.*
15 *Milites conducere, vel fideiuſſores conductionum eſſe prohibentur.*
16 *Militi locans credens eum eſſe paganum mercedem exigit.*
17 *Locatio militi facta valet, ſed locator non exigit penſiones.*
18 *Scientia præſumpta non ſufficit ad effectum pœnæ.*
19 *Milites noſtri temporis, vt gaudeant priuilegijs militum requiritur, vt ſint in expeditione.*
20 *Milites noſtri temporis, vt gaudeant priuilegijs non eſt neceſſe, quod ſint in loca hoſtili, vel in actu dimicandi,*
21 *Milites quicumque ſtipendiarij prohibentur conducere.*
22 *Milites non prohibentur conducere pro ſuo vſu, & rerum ad militiam pertinentium.*
23 *Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus ſunt ſtricte intelligendæ.*
24 *Milites titulati, vt Comites non prohibentur conducere.*
25 *Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus, an ſint in vſu.*
26 *Curiales prohibentur eſſe conductores, vel fideiuſſores conductionum.*
27 *Curia multipliciter accipitur, & quomodo.*
28 *Vbi Papa, ibi Roma.*
29 *Curiæ nomen æquiuocum eſt.*
30 *Curialium appellatione veniunt omnes Curiam ſequentes.*
31 *Curiales prohibiti conducere non ſunt omnes Curiam ſequentes.*
32 *Curialium nomine, qui magis venirent antiquitus.*
33 *Decurio dicebatur Curialis.*
34 *Decurionibus interdicta erat conductio aliquarum rerum.*
35 *Officiales prohibentur facere contractum cum ſubditis.*

36 Offi-

Digitized by Google

36 *Officiales habentes officium in loco ſua originis, an, & quas conductiones facere prohibeantur.*
37 *Officiales perpetui non prohibentur conducere ſecundum magis communem.*
38 *Officiales ad beneplacitum reputantur perpetui, & conducere poſſunt.*
39 *Officiales perpetui non poſſunt conducere à litigantibus.*
40 *Officiales, an & quando publice, & palam poſſint bona fide contrahere.*
41 *Officialis prohibetur contrahere, ſiue officium habeat annexum iuriſdictione, ſiue non.*
42 *Ampl. vt non valeat contractus etiam iuratus.*
43 *Ampl. vt dictis legibus prohibentibus officialem conducere non valeat renunciari.*
44 *Ampl. vt finito officio contractus non reuiuiſcat, nec ratificari poſſit.*
45 *Lim. vt ſtatim finito officio poſſit officialis conducere*
46 *Lim. 2. vt ſi officialis ſuccedat in conductione poſſit eam continuare.*
47 *Lim. 3. vt poſſit conducere à non ſubdito.*
48 *Lim. 4. vt poſſit contrahere de re in ſuo territorio nō exiſtente.*
49 *Lim. 5. in conductione rerum ſibi neceſſariarum.*
50 *Lim 6. ſi ſpecialiter ſit conceſſum à Principe, vt conducere poſſit.*
51 *Lim. 7. ſi plures ſint officiales, & aliqui locent, vel locationi auctoritatem præſtent.*
52 *Decl. limitationem procedere ſi locatio facta pro iuſto precio.*
53 *Lim. 8. ſi dictæ leges prohibentes officialibus conducere non ſint in vſu.*
54 *Tutores, & Curatores prohibiti ſunt conducere vectigalia, & prædia fiſcalia.*
55 *Non tamen prohibentur conductionem continuare ſuperueniente tutela.*
56 *Neque prohibentur in locatione ſuccedere titulo hæreditario.*
57 *Neque prohibentur conducere fiſcalia finita tutela ante rationem redditam ſi reddenda ſit hæredibus pupilli.*
58 *Tutores, & Curatores prohibentur conducere res pupillorum, & minorum.*
59 *Emptionis, & venditionis nomine comprehenditur omnis contractus per quem dominium transfertur.*
60 *Tutor non prohibetur palam emere, & bona fide, bona pupilli quæ vendi debent.*
61 *Tutor, quando dicatur palam, & bona fide rem pupilli conducere.*
62 *Tutor non poteſt dicere bona fide cum pupillo contrahere ſi eum lædit.*
63 *Tutor non contrahit valide cum pupillo cum licentia Principis niſi narratum fuerit, quod locutio facienda erat ipſi tutori.*
64 *Contractus curatoris cum ſuo minore validatur iuramento.*
65 *Tutores non habentes adminiſtrationem contrahere poſſunt cum pupillo.*
66 *Clerici non poſſunt prædia conducere.*
67 *Neque poſſunt conducere quæcumque alia negotiationem ſapientia.*
68 *Neque poſſunt eſſe fideiuſſores conductorum.*
69 *Clerici conductio eſt ipſo iure nulla.*
70 *Clerici non prohibentur conducere bona Eccleſiaſtica*
71 *Clericus pauper poteſt conducere ad ſe ſuſtentandū.*
72 *Clericus non beneficiatus, nec in ſacris conſtitutus non prohibetur conducere.*
73 *Clericus non prohibetur conducere prædium paruum, vel proprijs bonis circumdatum.*
74 *Clericus ſuccedens conductori poteſt continuare.*
75 *Monachi prohibentur conducere nomine proprio non Monaſterij.*
76 *Layci prohibentur conducere obuentiones Eccleſiaſticas, & num. ſeqq.*
77 *Eccleſiæ locari non poſſunt.*
78 *Obuentiones Eccleſiaſtica locari poſſunt.*
79 *Laici ſunt prorſus incapaces, quæ fiunt in Eccleſia.*
80 *Laicus conductor oblationum Eccleſiaſticarum non poteſt de per ſe de altari leuare.*
81 *Laici ſunt incapaces decimarum.*
82 *Decima alia ſpirituales, alia temporales, & iſtarum laici ſunt capaces.*
83 *Decimæ temporales non ſunt propriè decimæ, ſed decimationes.*
84 *Decimarum nomine veniunt regulariter ſpirituales.*
85 *Decimæ, quandoque accipiuntur pro ipſo iure decimas percipiendi, & quandoque pro ipſis fructibus poſtquam ſunt percepti.*
86 *Decimarum intelligendo de iure percipiendi eas non poteſt fieri conductio per laicos etiam ad modicum tempus.*
87 *Decimas conſideratas prout ſunt fructus poſſunt per laicos conduci.*
88 *Ius decimandi in quo conſiſtat, & quando cenſeatur conceſſum, vel non & num 89. 90. & 91.*
92 *Decimæ ſi locentur vltra triennium requiritur beneplacitum Apoſtolicum, & quomodo.*
93 *Decimæ non poſſunt locari Iudæis.*
94 *Faber malleator non poteſt conducere domum prope ſcholas.*
95 *Meretrices conducentes domum in vicinia honeſta poſſunt expelli.*
96 *Emptor poteſt conducere rem emptam interim ac pretium ſoluit.*
97 *Venditor poteſt rem venditam ſtatim conducere.*
98 *Venditor ſi ſtatim conducat rem venditam arguitur ſimulatio venditionis.*
99 *Simulationis coniectura ceſſat, dum ita vere poteſt contrahi.*
100 *Contractum eſſe vſurarium arguitur ex qualitate perſonæ ſi ſit ſolitus fænerari.*
101 *Et eſt coniectura vrgens, & ſufficiens cum alia.*
102 *Econtra ſi ceſſet ſolitum fænerandi non poteſt argui vſura.*
103 *Decl. non procedere in mutuo.*
104 *Item non procedere ſi concurrant aliæ coniecturæ.*
105 *Nobilitas contrahentium debilitat coniecturas vſuræ.*
106 *Vſura non præſumitur in viro timorata conſcientia, & integra opinionis.*
107 *Vſura non præſumitur in contrahente pro alio.*
108 *Vſura non præſumitur ſi pecunia ſoluta fuerunt cū onere inueſtiendi.*
109 *Nec vbi contractus fuit publice, & palam celebratus, & cum decreto Iudicis.*
110 *Lim vt poſſit adhuc probari eſſe vſurarium per cōiecturas vrgentes.*
111 *Vſurarium eſſe contractum probatur per coniecturas leues.*
112 *Et non eſt neceſſe, quod ſint coniecturæ legis.*
113 *Decl. non procedere ſi agatur criminaliter ad pœnam, vel de aliqua perſona.*
114 *Vſurarius arguitur contractus per duas ſolas coniecturas.*
115 *Simulatio non probatur per quaſcumque coniecturas ſine cauſa ſimulandi.*

116 *Lim.*

Digitized by Google

116 *Lim. in ſimulatione in fraudem vſurarum.*
117 *Pactum redimendi quandocumque praſcribitur per triginta annos.*
118 *Lim. aduerſus eum, qui non retinet.*
119 *Lim. 2. ſi contractus ſit ſimulatus in fraudem vſurarum.*
120 *Redimendi facultas ex pacto non expirat per lapſum temporis in pacto prefixi, ſi venditio ſit pro modico precio.*
121 *Decl. procedere ſi pretium ſit valde modicum.*
122 *Vſurarius contractus non eſt ſi locator pro tempore locationis mutuet certam ſummam conductori.*
123 *Neque eſt contractus locationis mobilium, ſeù mercium extimatorum cum pacto reſtituendi valorem in fine locationis.*

CAPVT X.

EX diſtinctione ſupra facta in *Cap. 6.* qui
locare poſſint res ſuas *in princ.* inter pro-
hibitionem Locationis reſultantem ex pro-
hibitione contrahendi, & prohibitionem
locationis reſultantē ex prohibitione alie-
nandi reſultat alius effectus, vt reſpectu pri-
mæ eiſdem, quibus prohibita eſt locatio,
prohibita erit etiam conductio, cum eodem
1 modo contrahat Locans, ac Conducens,
vt de ſe patet, at reſpectu ſecundæ ſecus eſt
dicendum, nam Locans dicitur alienare,
ſecus autem conducens.

Verum hoc vltimum non tranſit protſus
2 ſine difficultate, nam in ſpecie *Narbon. de
ætat. ann. 25. quæſt. 9. num.* 10. format quæ-
ſtionem in minore annorum 25. An poſſit
conducere, & reſoluit negatiue, redditque
rationem, quia conducendo mercedem,
quam Locatori refundit, alienat, & eius
Dominium amittit.

3 At ratio adducta à Narbona non vrget,
quia pecunia minoris regulariter alienari
valet abſque ſolemnitatibus, vt notant *DD.
in l. prima §. fuit quæſitum ff. ad Trebell.* &
alibi, quos refert, & ſequitur *Simoncell. de
decret. par. 3. tit. 8. num.* 113. licet talis regu-
la patiatur ſuas limitationes relatas per eū-
dem *Simoncell.* ibi, quæ non faciunt ad rem.
Vnde videtur poſſe potius conſtitui regula
4 in contrarium, videlicet, quod minor con-
ducere poſſit, nam, vbi non agitur de alie-
natione, ſeù obligatione bonorum, minor
5 Curatore carens poteſt Iure communi in-
ſpecto facere quemcunque contractum *Me-
noc. conſ. 203. num. 7. Theſaur. quæſt. 112. nu. 2
lib. 3. Andreol. contr. 364. num. 4. Surd. deciſ.
287. num. 10.*

6 Si autem habeat Curatorem, tunc requi-
ritur interuentus eius auctoritatis, alias
contractus eſt ipſo Iure nullus *l. ſi Curato-
rem habens C. de in integ. reſtit. Menoch. con-
ſil. 344. num. 10. Marcobr. conſ. 51. num. 52. &
ſeq. Cyriac. contr. 252. num. 20. Hering. de fi-
deiuſſ. cap. 7. num. 86. & ſeq. & num. 96. poſt
med. vbi de com.*

7 Et vbi agitur de pupillo contrahit pro eo
Tutor, illumque obligat *l. prima §. primo
ff. de adminiſtr. tut.* & poteſt eum obligare
8 iuxta ſtylum loci, ita vt in ſtatu Eccleſiæ
poſſit illum etiam in forma Cameræ obli-
gare *Gratian. diſcep. 360. num. 23.* & dictum
eſt ſupra *in Cap. 8. de Tutore, &c.* vbi & an
requiratur, quod pupillus interueniat con-
tractui, & alia.

Verum dicta regula, quod minor poſſit
conducere pati videtur difficultatem in
conductione ædium, aliorumque prædio-
rum, ex quo ſecundum vnam opinionem
forſan magis communem data tali condu-
ctione ſequitur, vt bona minoris inuecta,
& illatà in ipſum Prædium ſint tacitè hy-
pothecata Domino pro penſione, & dete-
rioratione eiuſdem Prædij, de quo dicam
9 ſuo loco, & bona minorum non poſſunt
obligari ſine Decreto Iudicis, etiam mo-
bilia, quatenus ſint de illis, quæ ſeruando
ſeruari poſſint *l. ſi Pupillorum §. primo ff. de
reb. cor. l. lex quæ tutorem 22. in princ. & verſ.
præcipimus itaque C. de adminiſt. Tut. Rim.
Iun. in §. primo nu. 175. Inſtit. tit. quib. alien.
lic. vel non Surd. conſ. 191. num. 17. Guttier.
de tutel. par. 2. cap. 5. num. 35. & cap. 21. nu. 1.*

Verùm hoc non obſtante ſuſtineri poſſet
conductio, quia dicta hypoteca eſt quæ-
dam hypoteca generalis, quæ non induci-
10 tur per ipſum contractum Locationis, &
Conductionis, ſed ita demum, ſi interue-
niat factum hominis circa ipſam hypotecā,
hoc eſt ſi vltra ipſam conductionem etiam
bona inferat, vel inducat in prædium con-
ductum, vt optimè conſiderauit *Iaſ. in §.
item ſeruiana num. 76. verſ. quadam eſt hypo-
teca Inſt. de Action.* & cum Locatio non ſit
principaliter ordinata ad dictum hypotecā
11 inducendam, nec talis hypoteca ſit con-
ſequens neceſſarium conductionis, cum
poſsit ſubſiſtere conductio abſque eo, quod
minor aliquid de prędictis hypotecari pro-
hibitis introducat, inde ſequitur, vt in pro-
hibitione hypotecæ conductio ipſa non
compræhendatur *l. ſi quis non cauſam ff. ſi
cert pet. Ruin. conſ. 98. num. 21. lib. 2. Rolan.
conſ. 15. num. 20. lib. 4.* & plene *Rot. cor. Reyas
deciſ. 261. nu. 5.* vbi propterea firmat, quod
licet bona Eccleſiæ prohibeantur alienare
ſine certis ſolemnitatibus, non tamen pro-
hibentur generaliter hypotecari, quamuis
per hypotecam deueniatur ad alienationē,
dum ad eam non deuenitur directè, & prin-
cipaliter, ſed in conſequentiam.

Compro-

Digitized by Google

Comprobaturque prædicta opinio, quod
minor regulariter. valide conducat etiam
prædia per *text. in l. in fraudem 45. ad fin ff.
de iur. fiſc.* habetur enim ibi, minoribus Lo-
12 cari non debere vectigalia, nec prædia fiſci,
redditurque ratio, ne aduerſus ea beneficio
ætatis vtantur, quod intelligitur, ne petant
reſtitutionem in integrum, eis etiam aduer-
ſus fiſcum competentem, ſi læſi ſint *gloſ. ibi
in verb. vtantur*, & late *Narbon. de ætat. ann.
25. quæſt. 10. num. primo & ſeq.* vnde ſuppo-
nit text. poſſe minores conducere, quia
alias non competeret eis reſtitutio in inte-
grum, quæ non datur niſi in ſubſidium,
13 vbi aliud remedium non competit, & in
ſpecie non datur vbi contractus eſt nullus
l. in cauſa 17. ff. de minor. latè *Odd. de reſt.
in integ. quæſt. 17. num. 62. & ſeqq.*

Ex prædicto autem textu duo notabilia
deducuntur, quorum primum eſt limitatio
ad præfatam regulam, vt non procedat
quoad prædia fiſcalia, & gabellas, quia
minor non poteſt illas conducere, vt ibi
habetur, & dixi *in Cap. 13. de locat. gabell.*
Secundum verò eſt, quod licet minor poſ-
14 ſit conducere, tamen ſi in conductione re-
periatur læſus, datur ei reſtitutio in inte-
grum.

Sunt, & quædam perſonæ ſpecialiter in
Iure alienas res conducere prohibitæ, prout
in ſpecie ſunt milites, qui non ſolum con-
15 ducere, ſed etiam Procuratores, fideiuſſo-
res, aut mandatores Conductorum fieri pro-
hibeatur *l. milites 31. & l. fin. C. locat.* & qua-
tenus Conductores fiant, cadunt à Militia,
& Locatores a ſuis caſunt redditibus *d. l.
fin.*

16 Verùm ſi ignorans, quis militi quaſi pa-
gano locauerit, exigere illum poſſe proban-
dum eſt, dicit Iuris Conſ. *in l. ſi ignorans 52
ff. locat.* & reddit rationem, quia non con-
temnit diſciplinam, qui ignorauit Militem
eſſe, vnde patet ex eo puniri locantem Mi-
liti in amiſſione ſui redditus, ſeu penſionis,
ex quo contemnit militiam, & excuſandū
eſſe à tali pœna propter ignorantiam quali-
tatis perſonæ, vt docet *Bart. in eadem l. ſi
ignorans Mozz. de locat. & cond. tit. de his qui
loc. poſſ. num. 3. ad fin. Molin. de Iuſt. & Iur.
quæſt. 488. num. primo ad finem*, de quorum
proinde Mente eſt, & mihi etiam placet,
17 vt ex dicta *l.* deſumatur tantam ignoran-
tiam qualitatis perſonæ excuſare à pœna,
non autem operari, vt locatio abſolute ſub-
ſiſtat ad quoſcumque alios effectus, vt vi-
detur ſentire *Carocc. de locat. tit. de locat. in-
cert. ſine per error. num. primo & ſeq.* & ſic
ceſſat difficultas, quam ipſe *Carocc. ibi n. 5.*
facit ex *l. qui cum alio ff. de reg. Iur.* in qua
habetur, quod contrahens cum alio tene-
tur, inquirere qualitatem eius perſonæ, quia
ex obligatione inquirendi, nihil aliud reſul-
tat, quàm ſcientia præſumpta *Clem. prima
in fin. de Conceſs. præben. Verall. deciſ. 116. nu-
mer. 4. par. 3.* & ſcientia præſumpta non ſuf-
18 ficit ad effectum pœnæ amiſſionis penſio-
num, iuxta tradita per *Rotam coram Coccin.
deciſ. 283. num. 4. & coram Gregor. deciſ. 425.
num. 5.*

Animaduertendum tamen hodie circa
19 Milites noſtri temporis, quod licet *Carocc.
tit. quibus non eſt permiſs. conduct. eſſe num. 1.
verſ. ampliatur hic*, indiſtincte ad eos ampliet
dictam prohibitionem, tamen ipſe *Sfort. Odd.
de reſt. in integr. quæſt. 6. art. 6.* ab eo allega-
tus dicit, tunc demum milites ex capite mi-
litiæ reſtitutionem in Integram mereri, iux-
ta *text. in l. milites, & in l. ſi qua militi ff.
quib. ex ca maiores, & in l. prima. & tot. tit.
C. de reſtit. mil.* cum verè militant, & in ex-
peditione ſunt, & vitam propriam pro Prin-
cipe, vel Patria exponunt. Vnde non ab-
ſolute dicendum, dictam diſpoſitionem pro-
cedere in militibus noſtri temporis, ſed in
illis tantum, qui ſunt in expeditione, ſeu
actuali exercitio militiæ, prout eſt de men-
te fere omnium infra citatorum.
20 Non tamen requiritur, quod ſint in lo-
co hoſtili, ſeu in procinctu dimicandi, ſed
ſufficit eos eſſe in expeditione ſubſignis
*Criſpol. caſ. milit. 44. nu. 9. & Io. Georg. Acac.
de priuil. milit. priuil. 16. num. 12. lib. 2. Rouit.
ad pragmat. de Milit. num. 6. Maſtrill. dec. 173.
num. 29. & 30. Rot. coram Merlin. deciſ. 806.
num. 12. & 13.* Imò etiamſi abeſſent à Ca-
ſtris ex legitima cauſa de licentia Ducis ad-
huc in eis procederent diſpoſita in militi-
bus *Virgil. in §. illis autem num. 5. Inſtit. de
Milit. Teſtam. Vueſembec. conſ. 17. num. 40.
par. prima Becer. de Bell. & Duell. cap. 18. nu-
mer. 6. & cap. 26. num. 11. ad fin. Criſt. Phi-
lipp. deciſ. 38. num. 14. par. prima Criſtin. de-
ciſ. 3. num. 6. ad med. verſ. militare autem par-
te 3.* qui tamen ad hoc, vt gaudeant priui-
legijs, puta conficiendi Teſtamentum more
militari, conſtare debet de licentia Ducis, &
quod parati ſint redire ad Caſtra, vt decla-
rauit *Rota in vna Romana Teſtamenti 22.
Martij 1656. §. Nihilominus, quia coram Emi-
nentiſſimo D. Cerro quæ hodie habetur impreſ-
ſa deciſ. 150. par. 12. rec.* & quidquid ſit ad
21 alios effectus, reſpectu prohibitionis con-
ducendi, de qua in prædictis legibus, qua-
tenus ſint in vſu, videtur eas procedere poſ-
ſe in quibuſuis militibus ſtipendiarijs ex
traditis per *Honded conſ. 83. nu. 96. lib. primo*

 ha-

habemus enim *in d.l. milites 31. C.locat.* rationem expreſſam, cur Conductores milites fieri non permittendum, ne videlicet omiſſo armorum, vſu ad opus ruſtre ſe cõferant, ac vicinis graues præſumptione cinguli militaris exiſtant, quæ quidem ratio vigere poteſt etiam in animo Principum hodiernorum, eo ipſo, quod ſtipendium dant militibus, non enim dum recipiunt ſtipendium pro vſu, armorum, debent eo relicto conferre ſe ad opus ruſtre, & tanquam ſtipendiati à Principe poſſunt vicinis & hodie graues eſſe, ac ideò militante hodie eadem ratione diſpoſitionis, militare debet etiam eadem diſpoſitio, vt per *Hon. ded. dicto conſ. 83. num. 27. & 97. Cappell. Toloſ. deciſ. 141. num. 2. verſ. primum intellige*, itaut quatenus etiam ſtipendium habeant, vt ſint aliorum Magiſtri, vel vt ſtent in Pręſidijs limitaneis, adhuc in eis procedere dd. *ll.* quatenus in vſu ſint, crediderim prout, & iſtos gaudere priuilegijs tradunt *Sim. de Pręt. de Interprat. ult. vol. lib. 3. inter 2. ſol. 8. num. 6. fol. 260. Trentacinq. de ſubſtit. par. 4. cap. 8. num. 6. in ſecundo caſu verſ. aut ſunt ſtipendiati Merlin. de legit. lib. 5. tit. 2. quæſt. 5 num. 6. Bocer. de Bell. & Duell. cap. 26. nu. 11. verſ. & hac ſententia*, vbi latè *Maſtrill. deciſ. 173. num. 29. & 30. Caſtill. deciſ. 250. numer. 5. & ſeqq.* Prout etiam, ſi ſtipendium haberent, vt ſtarent ad Cuſtodiam Principis pro eius perſona tuenda, vel aliàs vacent armis, & parati ſint defenſioni Reipublicæ Ciuitatis, vel Regis ſui, vt dicit *Alex. in l. Centurio 15. num. 23. verſ. hoc tamen fallit. ff. de vulg. Craſſ. de ſucceſs. in §. ſubſtitutio quæſt. 66. num. 2. Sim. de Pret. lib. 3. dub. 6. ſolut. 8. num. 5. verſ. ſi verò Farin. conſil. 95. num. 17. Merlin. de legit. lib. 5. tit. 2. q. 5. num. 9.*

Præſuppoſito autem, quod milites prohibeantur conducere, concluſio declaratur, vt procedat in Conductionibus ruralibus per *Caroc. d. tit. quibus non eſt permiſs. num. 2.* & licet nihil alleget faciunt verba dictæ *l. milites 31. C. de locat.* ibi *ne amiſſo armorum vſu ad opus ruraſtre ſe conferant*, verum quidquid dici poſſet, attenta tamen hac lege id clarum eſt, quod ex Inſpectione *l. fin. C. eodem* contrarium conuincitur, dum ibi expreſsè iubentur milites abſtinere ab omni alienarum rerum conductione, & tàm poſſeſſionum, quàm Domorum. Non ta-
22 men propterea prohibiti cenſeri debent conducere ad ſui vſum, & rerum ad militiam pertinentium iuxtà *gloſ. in d. l. milites ver. Conductores Mozz. de loc. & Cond. tit. 3. de his, qui poſſunt loc. num. 3. Azor. Inſt. mor. par. 3. lib. 8. tit. de loc. & Cond. cap. 3. in princ. Barboſ. in d.l. milites 31. num. 4. C. de locat.*

23 Sunt autem prædictæ leges prohibentes fieri locationem, & conductionem cum militibus vti reſtringentes liberam facultatem contrahendi ſtrictè intelligendæ, & non ampliandæ, etiam ex identitate rationis ſecundum *Grat. conſ. 80. numer. 8. lib. primo* ex quo deſumit duas limitationes ad earũ
24 regulam *Caroc. d. tit. quibus non eſt permiſs. conduct. eſſ. num. 4.* quarum vna eſt, vt procedat in ſimplicibus militibus, non autem in titulatis, vt Comitibus, Baronibus, & ſimilibus, alia eſt, vt procedat in Conductione ſimplici, ſecus in ea, quæ ius aliquod ſaltem vtile tribuit, ſed vere quoad iſtam *Grat. ibi num. 7.* fatetur communem eſſe in contrarium, & expreſſe dicit ab ea in Conſulendo non recedere, loquendo de Emphiteuſi.

25 Præterea eaſdem leges non eſſe in vſu dixit *Apoſtill. ad Summ. Ang. ver. locatio numer. 10.* quam refert *Caroc. tit. quibus non eſt permiſs. conduct. eſſe num. 3.* verum ipſe de hoc poſtea dubitare videtur ex *conſ. Grati 80. lib. primo*, & *dictam Apoſtill. ſequitur Reginald. in praxi pænit. lib. 25. cap. 38. n. 507.* & non eſſe in vſu apud Luſitanos teſtatur *Rebell. de oblig. iuſt. lib. 14. quæſt. 17.* alij de eis ſcribunt, ſupponuntque eſſe in vſu dum nil de non vſu dicunt, vt *Azor. Inſtit. Mor. par. 3. lib. 8. tit. de locat. & conduct. cap. 3. in princ. Barboſ.* qui multos congerit *d. l. Milites 31. & in d. l. fin. C. locat Grat. conſ. 80 num. 6. & 7. lib. primo Mozz. de Loc. & Cond. tit. de his, qui locar. poſſ. num. 2.* Crederem itaque probandum non vſum, & tunc eas non attendendas, vt ſenſit *Molin. de Iuſt. & Iur. diſput. 488. num. primo.*

26 Curiales quoque conductores alienarum rerum neque fideiuſſores, aut mandatores Conductorum exiſtere, alioquin nullam obligationem, neque locatoribus, neque conductoribus ex huiuſmodi Contractibus competere ſancitum fuit ab Imper. Theodoſ. & Valentin. *l. Curialis 30. C. locat. & & notat Mozz. de locat. & Conduct. d. cap. 3. de his, qui loc. & Cond. poſſ. num. 4.*

27 Verum, quia ſicut, Curia multipliciter accipitur, nam quandoque ſumitur pro Tribunali, ſeù loco, in quo Ius redditur ad *text. in cap. forus de verb. ſignif.* aliquando accipitur pro ipſis Iura reddentibus ad *tex. in cap. Romana in primo reſp.* ibi *ad Roman. eſt Curiam appellandum de appellat. in 6.* ali-
28 quando pro loco, vbi reſidet Papa iuxta illud, vbi Papa, ibi Roma, vbi Papa, ibi Curia, *c. vbi periculum §. hoc ſacro de elect. in 6.*

in 6.clem.2.§. ſane, vbi *gloſ. in verb. reſide-
re de Magiſtr.* licet extra Romanam Vrbem
Papa moretur *c. illud*, *& c.multi 40. diſt.
Marcheſan. de Commiſſ.par.2.fol.455.nu.7.
& ſeqq.* & idem eſt de Rege, ſeù Principe
intelligendo tamen, quando in aliquo lo-
co reſidet cum ſuis Conſiliarijs, & alijs,
qui eius lateri aſsiſtunt, hæc enim Congre-
gatio Curia dicitur, & inde locus vbi Con-
gregatio prædicta ſit, Curia appellatur, vt
vt poſt *Couar.pract.quæſt.cap.10.num.4.* dicit
etiam *Chriſtoph. de Paz ad l.7. Stile num. 13.
& ſeqq.* vbi latius proſequitur explicando,
quid ſit, & vnde dicatur Curia.
29 Hinc autem fit, quod cum Curiæ no-
men ſit æquiuocum, vt notat *Ridolf. in ſua
praxi par.3.cap. primo num.149.* ita, & mul-
30 to magis nomen Curialium, nam eorum
appellatione veniunt omnes ſequentes Cu-
riam *Oldrad. conſ. 215. num.5. Ridolphin. in
dicta praxi par.3.cap.4. num.163.* vbi latiùs
explicat Curialium nomen, quod ita non
modo hodie communiter accipitur, ſed
etiam acceptum videtur, imò & latius *in
tit.C. ſi Curial.relict.Ciuit.ruſ. habit.mal. lib.
10.& in tit.C.de Curial.Vrb Rom.lib.11.* at in
31 propoſito dictæ prohibitionis conducendi,
non poteſt nomen Curialium in hac lata
ſignificatione recipi, nam etiam ipſi Mer-
catores, qui Curiam ad hunc fortaſſe ſolum
finem conducendi alienas res, & præſertim
Fiſcales, ſeù Camerales ſequuntur, ea com-
præhenduntur *Mandoſ. ad reg.5.Canc.qu.3.
num.2.verſ.ſuadetur.* Vnde videndum, qui
32 magis propriè nomine Curialium illis tem-
poribus antiquis, quando emanauit pro-
hibitio præfata venirent, & venire eos, qui
ex principalibus Ciuitatibus munera om-
nia ſubire cogebantur, & ab alijs tributa
exigere docuit *Alciat.in Parerg.lib.2.cap.26
& in l. Pupillus §. Decuriones ff. de verb.ſign.*
& ex eo *Spiegell. & Caluin. in Lexicon. ver.
Curiales ſub Romanis*, vel etiam dicebantur
Curiales, qui Curijs adſcripti erant ad ſi-
militudinem quorum ſunt, quos hodie in
Hiſpanijs Procuratores Curiæ vocant, &
ſunt Procuratores illarum Vrbium, quę in
Regis curia vocem habent, quando tracta-
tur de Republica, & ad eam pertinentibus,
vt doctiſsimè ex antiquis legibus præſer-
tim *C. Teodo* ... *deducit Chriſtoph. de Paz
33 ad l.7. Styli num.8 & ſeqq.* Curialis etiam
dicebatur Decurio, ideſt, qui in oppido
tanquam Senator erat conſtitutus *l. ſi quis
Curiales 12. C. de Epiſc. & Cler.* vbi qui
prius Curialis poſtea Decurio nominatur,
vt poſt *Hotom.* notat *Caluin. in Lexicon. ver.
Curiales idem.*

Curiales itaque fortè per antonomaſiam
intelligi debent præfati, & ſimiles officia-
les in præfata prohibitione conducendi, &
ita concordat *text.in l.Decurio 4.ff.de Decur.*
vt notat ibi *gloſ. in verb. prohibetur*, *& in l.
ſpurij 6. verſ. Decurio etiam ff. eodem*, qui-
34 bus tamen Iuribus non dicitur, Decurio-
nibus conductio abſolute interdicta, ſed
quarumdam rerum, & ſignanter vectigaliũ
ſuæ Ciuitatis, ſed fortè prohibitio de Iure
ff. restricta ad quarumdam rerum poſtea fuit
de Iure C. *in d.l.Curiales generaliter*, & in-
definitè renouata, & ampliata ad condu-
ctionem omnium rerum alienarum.
35 Imò officiales in loco, vbi adminiſtratio-
nem gerunt, vel alibi cum ſubditis genera-
liter contractus per ſe, vel per alios facere
prohibentur *l.non licet 46. & l.qui officij 62.
ff. de Contrab.empt.l. auferetur §. quod à Præ-
ſide ff. de Iure fiſci l. prima C. de contrac. Iu-
dic.Oſaſch.deciſ.169.num.6.*
36 Controuerti autem ſolet, An prædicta
prohibitio procedat in officialibus officium
habentibus in loco ſuæ originis, & affirma-
tiuam tenent *Iaſ. in l. principalibus num.2.ff.
ſi cert.pet. Caroc. d. tit. quib. non eſt permiſſo
conduct. & num. 13. verſ. amplia*, vt nec in
propria, vbi communem dicit *Fachin.contr.
lib.2. cap. 78. verſ. ego quamquam*, Verum
hæc opinio ſaltem ita indiſtinctè non vide-
tur retinenda, ſed ſolum vbi ſimiles offi-
ciales conducerent ea, quæ ex officio ſuo
locantur, vt probant *Corn. in l. eos num.pri-
mo ad med.ff. ſi cert.pet. Rimin.Sen. in l. prin-
cipalibus num.3. in prima limit. ff. eodem Bald.
conſ.333. in princ.lib.3. Saccin.reg.278.nu.2.
Bertachin. de Gabell.par.3. num.10. in prima
limit.Peregr. de Iur.fiſc.lib.4.tit.7.num.9.* vbi
inquit eſſe de hoc *text. in l. præſides* ſecun-
dum vnam lecturam communiter approba-
tam *ff. ſi cert.pet.*
Item controuerti ſolet, an procedat pro-
37 hibitio in ſolis, officialibus ad tempus,
ſeù etiam in perpetuis, & in vtriſque pro-
cedere ſentiunt *Fachin.contr.lib 2.cap.78.in
primo dub. & Caldaſ.conſ.34.nu.15.* At con-
trarium in perpetuis magis communiter te-
netur *Corn. in d.l. eos ante med. Iaſ. in l.prin-
cipalibus num.2. verſ. ſecundo limita vbi de
com.ff. ſi cert.pet.Bald.conſ.333.in princ.lib.3.
Rauden. conſ.49. num.109. lib. primo Caroc.
d.tit.quib. non eſt permiſſ.num.13.verſ. limi-
ta in officiali Bertachin. de gabell. par. 3. nu-
mer.1 verſ. ſecundo, & 3.lim. Peregrin. de
Iur. fiſci lib.4.tit.7. num.10.* vbi de recepta
Montan. de Tutel cap 30.num.67.
38 Et ampliatur hæc opinio, vt non ſolum
procedat in officiali conſtituto in perpe-

ſuum, ſed etiam in conſtituto ad Beneplacitum Principis, quia æquiparatur perpetuo propter incertitudinem, vt ampliant ſignanter *Bald. Bertachin. & Peregrin. in locis*
39 *præcitat.* limitatur autem ſi conducant, ſeù emant à litigantibus *Cald. d. conſ. 34. nu. 21.*

40 Controuertitur pariter, an palam, & publice, ac bona fide ſi contrahant officiales contractus ſuſtineatur, & ſuſtineri hoc caſu tenuit *Bart. in l. aufertur §. quod à Præſide ff. de iur. fiſci Soccin. reg. 278. num. 5. & late Menoch. conſ. 1174. num. 18. & ſeqq.* Contrariam vero opinionem probauit *gloſ. in l. 1. C. de contr. Iud. Bald. & Salicet. in l. quiſquis C. ſi cert. petat. latè Iaſ. in l. principalibus num. 2. in 7. limit. vbi de comm. ff. ſi cert. pet. Fachin. contr. 79. lib. 2.* & videtur, quod facti, ac negocij circumſtantia plurimum ſit obſeruanda in hoc propoſito, & iuxta eam iudicandum, vt cenſuit *Peregrin. de iur. fiſc. lib. 4. tit. 7. num. 12. in 7. ampliat. in fin.* itaut ſi adſit totalis iuſtitia in pretio dicendum ſit valere contractum, vt per *Menoch. conſ. 1174. num. 25.* licet contr. ſentiat *Oſaſch. dec. 109. n. 7.*

41 Amplia prohibitionem, ſiue officium habeat annexam adminiſtrationem cum iuriſdictione, ſiue non, vt auctore *Bart. in d. l. aufertur §. quod à Præſide ff. de Iur. fiſc.* ampliat *Caroc. d. tit. quib. non eſt permiſſ. num. 13. verſ. amplia, ſiue,* dummodo tamen quatenus non habeat iuriſdictionem, emat rem extra officium ſuum, & nullo incuſſo metu, nam poteſt ſecundum *Bart. ibi Peregrin. de iur. fiſc. lib. 4. tit. 7. num. 14.*

42 Secundo amplia, vt nec ſtante iuramento officialis, contractus valeat *Bart. in l. ſi quis pro eo verſ. 4. prohibetur ff. de fideiuſſ. Dec. in d. l. principalibus num. 4. in 5. ampliat. ff. ſi cert. pet. Peregr. de iur. fiſc. lib. 4. cap. 7. num. 12. verſ. Amplia quinto,* vbi quod iuramentum eſſet relaxandum, vel ſequuto implemento res condici poſſet, & multo minus obligabitur, ſi cum guarantigia promiſerit *Iaſ. in d. l. principalibus num. 4. ad finem.*

43 Tertiò amplia, vt non poſſit legibus prædictis renunciari per officiales, aut cum eis contrahentes *Iaſ. in d. l. principalibus num. 4. ad finem Peregr. d. tit. 7. num. 12. verſ. amplia quarto,* vbi reddit rationem, quia legi prohibitiuæ publico fauore inductæ renunciari non poteſt.

44 Quarto amplia, vt contractus facti durante officio, non reuiuiſcant eo finito *Marcabrun. conſ. 51. num. 49.* nec ratificari poſſunt *l. 1. C. de contract. Iud. Iaſ. in dicta l. principalibus num. 2. in fin. ff. ſi cert. petat.*

45 Quid autem dicendum ſit, ſi ſtatim finito officio officialis contrahat, & ſunt hinc inde opiniones, ſed verior eſt, quod valeat contractus, vt tenuit *Iaſ. in d. l. principalibus,* & veriorem opinionem non ſolum teſtatur, ſed ponderatis verbis legum oſtendit eſſe *Peregr. dicto tit. 7. num. 12. in 6. ampliat.*

46 Non deſunt autem etiam limitationes, nam ſignanter, limitatur prohibitio, vt ſi officialis ſuccedat in conductione eam continuare poſſit, *vt eſt text. expreſſ. in dicta l. Decurio 4. ff. de Decur.* ex qua propterea bene deducitur, legem non abhorrere, quod officiales conductores ſint, ſed potius, quod contrahant, quaſi ſuſpicetur, quod contrahendo ſua auctoritate abutatur. Vn-
47 de infertur ad veritatem alterius limitationis, quæ eſt, vt bene poſſit conducere officialis à ſibi non ſubdito, ſeù à perſonis, quæ non ſunt de Territorio, in quo habet officium, vt tradunt *Corn. in l. eos num. 1. ante fin. C. ſi cert. petat. Iaſ. in dicta l. principalibus num. 2. in 3. limitat. Soccin. reg. 278. nu. 3. Bertach. de Gabell. part. 3. num. 10. in 4. limitat. Peregrin. de iur. fiſci lib. 4. tit. 7.*
48 *num. 11,* vbi etiam ampliat, vt contrahere poſſit de re in ſuo territorio exiſtente. *Caroc. dicto tit. quibus non eſt permiſſ. conduct. cap. 8. num. 13. verſ. limita 2.*

49 Tertio lim. in conductione rerum ſibi neceſſariarum, quæ etiam ſi facta à ſubdito valet, & ſuſtinetur *Soccin. reg. 278. num. 4. Salicet. in l. quiſquis ad fin. C. ſi cert. pet. Corn. in dicta l. eos num. 1. poſt med. C. eodem Iaſ. in dicta l. principalibus num. 2. in 4. limit.*

50 Quarto lim. ſi ſpecialiter conceſſum ſit à Principe, vt conducere poſſint *l. non licet 46. ff. de Contrah. empt. Montan. de tutel. cap. 30. num. 74. in princ.*

51 Quinto lim. ſi plures ſint officiales, quorum aliqui locare de ſe poſſint, ſeu contractum locationis authorare, & locent, ſeù auctoritatem præbeant locationi factæ alteri officiali, quia tunc ex præſumptione, quam habent pro ſe alij officiales, ſuſtinebitur contractus, vt firmat *Menoch. conſ. 1174. num. 15. & ſeqq.* auctoritate præſertim *Iſer. in cap. 1. §. ſi vero Caſtaldi num. 10. de feud. guar.* quem ſequitur *Afflict. ibi num. 7. & Laucell. Corrad. in tractat. de Pretor. cap. 9. §. 1. num. 9. verſ. ſeptimo quando officialis.*

52 Verum limitatio iſta facilius procederet, quatenus vltra dictam circumſtantiam, quod locatio ſit facta autorantibus alijs officialibus concurrat etiam, quod appareat facta pro iuſta, & conſueta penſione, & prout quilibet priuatus conduxiſſet iuxta text.

in

Digitized by Google

in termin. tutoris recipientis pecuniam pu-
pillarem à Contutoribus in *l. non exiſtimo
55. ff. de admin. tut.* de quo dicam infra,
adeout ex circumſtantijs facti videatur, vel
adhærendum prædictæ opinioni, vel con-
trariæ, quam tenuerunt *gloſ. in l. 1. ver. Pro-
uincias poſt med. C. de contract. Iud. Azo. in
ſum. eodem tit. num. 5 ad med. Peregr. de iur.
fiſ. d. lib. 4. tit. 7 num. 12. in fin.*
Sexto denique limita in locis, in quibus
53 non eſſent in vſu prædictæ leges, quia de
earum non vſu teſtantur aliqui, vt videre eſt
penes *Carocc. in dicto tit. quibus non eſt per-
miſſ. num. 12. verſ. lex tamen*, & de eis quo-
que loquuntur aliqui ex *ſupracit. num. 25.*
dicentes non eſſe in vſu leges, quibus pro-
hibentur milites fieri conductores, vnde
quia e contra alij eas ſupponunt in vſu, cre-
diderim eas aliquibus in locis in vſu eſſe,
aliquibus non, [illegible] ibidem dixi.
54 Tutores quoque, vel Curatores Pupil-
lorum tutelam, vel adoleſcentium curam
adminiſtrantes, ſeu etiam ea finita ante red-
ditam rationem non eſſe admittendos ad
conductionem vectigalium, aliarumque re-
rum fiſcalium, & quidem ſub pœna falſi *l. 1.
§. ad teſtamenta verſ. Tutores, & Curatores
ff. ad l. Corn. de falſ. l. vn. C. ne tut. vel cur.
55 vect. cond.* Verum ſi tutela poſt quam con-
ductores ſunt ſuperueniat, poſſunt eam ſuſce-
ptam conductionem continuare *d. l. vn. Giron-
da de gabell. part. 3. num. 16. & 17.* vbi quia
fortior eſt retentio, quam acquiſitio. Item
56 poteſt tutor durante tutela in conductio-
ne vectigalium iure hæreditario ſuccedere
*d. l. 1. §. ad teſtamenta in fin. verſ. ſed ſi iure
57 ff. ad l. Corn. de falſ.* Item limitatur dicta
prohibitio conducendi fiſcalia, etiam poſt
tutelam, vel curam ante redditam ratio-
nem, ſi pupillus, vel adultus, cui redden-
da ſit ratio, vixerit, ſecus autem ſi eo defun-
cto ratio eius hæredibus reddi debeat *d. l. 1.
§. ad teſtamenta verſ. ijdem Principes ff. ad
l. Cornel. de falſis.*
58 Prohibentur etiam tutores conducere res
pupilli, & curatores res adulti, cuius tute-
lam, vel curam gerunt *l. ſi in emptione §. fin.
& l. licet ff. de contr. empt. l. Pupillus §. Item
ipſe Tutor. ff. de autor. tut.* quæ iura licet lo-
quantur de emptione, bene etiam proce-
dunt in conductione, tum quia iſti contra-
ctus eiſdem iuris regulis conſiſtunt *inſt. tit.
59 de loc. & cond. in princip.* tum etiam, quia
emptionis nomine omnes contractus per
quē Dominiū transfertur continetur *l. ſtatu
liberi à ceteris §. quintus, & ibi gloſ. ff. de ſtat.
lib.* & in propoſito *Gutier. de tutel. part. 2.
cap. 15. num. 2. verſ. & procedit*, maximè,
cum in vtroque contractu militet eadem ra-
tio prohibitionis, ne minores decipiantur,
& fraudibus ſubiiciantur, vt per *Sard. conſ.
9. num. 34.*
60 Non tamen prohibetur tutor de bonis
pupilli, quæ vendi poſſunt palam, & bona
fide comparare, vt dicit, *text. in l. cum ipſe,
5. C. de Contrah. empt.* & tradunt *Bellon. ſem.
conſ. 76. num. 1. Valenzuel. conſ. 311. num.
31. Gratian. diſcept. 556. num. 21. Gutier.
de tutel part. 2. cap. 15. num. 5.*
61 Palam autem, & bona fide rem Pupilli
conducere ſine dubio dicetur, ſi à contuto-
ribus pro penſione conſueta conduceret, vt
extraneus quilibet faceret *text. eſt clarus in
l. non exiſtimo 55. ff. de admin. tut.* per quam
declarari prædictam *l. cum ipſe* tradunt con-
geſti per *Gutier. de tutel. part. 2. cap. 15. nu.
6. & licet gloſ. in d. l. non exiſtimo in verb.
& cauit.* videatur velle ſufficere auctoritate
contutorum factum eſſe contractum, & idē
ſentire videatur *Gutier. poſt alios d. num. 6.*
Tamen iuris cōſultus ſimul ponderat, quod
tutor recepit à contutoribus pecuniam, ac
promiſit certas vſuras, quas alii debitores
pupillo dependunt, & ſic non ſolam aucto-
ritatem contutorum; & tutor, vt valeat
contractus cum pupillo factus, non ſolum
palam contrahere debet, ſed etiam bona
fide, vt dicitur *in dicta l. Cum ipſe 5. C. de
62 Contr. empt.* & bona fide contrahere dici nō
poteſt, dum pupillum ſuum lædit, etiam ſi
non adſit læſio vltra dimidium, dummodo
tamen non ſit leuis *Barbat. conſ. 42. num. 4.
verſ. eoque magis lib. 1. Curt. Iun. conſ. 29.
num. 9. & 10. & optime Becc. conſ. 148. num.
7.* Nec obſtat Rota in prædicta deciſione,
quia ibi læſio ceſſabat, & in eo ſe fundat
principaliter Rota, deficientibus autem aliis
tutoribus palam conducere dicetur, ſi cum
præſentia Iudicis contrahet ſecundum vnā
opinionem, vel cum præſentia conſangui-
neorum pupilli, vt tenent relati per *Gutier.
d. cap. 15. num. 7.* ſed cautius aget tutor, ſi
vtramque ſimul adhibebit, & conſangui-
neorum videlicet, & Iudicis, prout alii re-
putant neceſſarium *Curt. Iun. conſ. 29. num.
12. Sard. conſ. 9. num. 40.* & hanc eſſe verio-
rem dicit alijs relatis ipſe *Gutier. ibidem n. 8.*
63 Quid ſi impetrata licentia Principis, puta
locandi Prædium magnum cum aliqua de-
rogatione? & ſuſtinebitur contractus; ſed
hoc quatenus Principi narratum fuerit
quod locatio facienda erat ipſi tutori, vel
curatori, alias licentia non ſuffragabitur,
vt late probat *Becc. conſ. 148. num. 6. & 9. poſt
med. & ſeqq.*
Controuertitur autem an contractus in-
ter

Digitized by Google

ter curatorem, & minorem ſuum firmetur
iuramento ipſius minoris, & negatiuam te-
net *Bald. conſ.* 200. *num.* 2. *lib.* 3. & *Caſtill.*
deciſ. 149. *num.* 7. vbi etiam citat alios, ſed
64 verior videtur, quod attenta diſpoſitione
iuris canonici, ſignanter *in cap. quamuis pa-*
ctum de pactis in 6. & *in cap. cum contingat de*
iuram. contractus ſuſtineatur, vt firmat *Spin.*
in Special. teſtam. gloſ. 29. *num.* 63. & verio-
rem opinionem, ac tenendam aſſerit *Gutier.*
de tutel. cap. 15. *num.* 21. *part.* 2. & hanc
opinionem admiſiſſe etiam videtur *Rot. in*
deciſ. 25. *num.* 24. *part.* 5 *recent.* vbi firman-
do nullitatem contractus minoris cum tu-
trice, & curatrice, ad hoc obiectum de iura-
mento reſpondet ſolum illud non releuare
propter diſpoſitionem ſtatuti vrbis *cap.* 151.
preſumentis iuramentum dolo extortum.

65 Tutores autem, quibus adminiſtratio de-
creta non eſt, poſſunt tanquam extranei à
pupillo conducere *l. tutores* 6. *ff. de admin.*
tut. quod procedere, quatenus adminiſtra-
tio fuerit eis denegata videtur explicare ibi
gloſ. ſed procedere etiam quocumque mo-
do eam non ſuſceperint, ſentiunt alij, vt per
Cagnol. in l. ſingularia num. 85. *in fin. ff. ſi*
cert. petat. Gamm. deciſ. 217. *in fin. Guttier.*
d. cap. 15. *num.* 20. vbi idem ait, ſi admini-
ſtrationem depoſuerint, quod procedere
etiam ſi adhuc ille, cuius tutela fuit depo-
ſita per contrahentem ſit minor, & alios tu-
tores, vel curatores habeat tradit *Molin.*
de iuſt. & iur. tom. 1. *diſputat.* 224. *num.* 15.
ad med.

66 Clerici pariter non poſſunt aliorum præ-
dia conducere *text. eſt in cap.* 26. *peruenit*
86. *diſtinct.* & *in cap.* 2. *ne Cleric. vel Mon.*
67 quod procedit in quacumque alia condu-
ctione negotiationem ſapiente, vt ſignanter,
ac multo magis in conductione Gabella-
rum *Caroc. tit. quibus non eſt permiſſ. conduc.*
num. 7. *Bellett. diſquiſ. clerici tit.* 1. *de diſcip.*
cleric. §. 21. *num.* 33. vbi quod neque per
ſe, neque per alium, & idem erit dicendum,
ſi clericus vellet admitti in ſocium alicuius
conductionis iam factæ, vt firmat *Ricc. re-*
ſol. 474. vel ſecundum aliam impræſſ. 475.
68 *num.* 2. *part.* 1. Imò, nec poterit fideiube-
re pro conductore *Mozz. de locat. & cond. tit.*
3. *de his, qui loc. & cond. poſſ. num.* 6. *Ricc.*
d. reſol. 474. *num.* 2. *in fin.*

69 Controuertitur autem, an contractus ſit
nullus ipſo iure; & in terminis locationis
pro affirmatiua latè conſuluit *Port. Imol. conſ.*
16. *num.* 40. *ad fin.* & *ſeqq. fere per tot.* At
in contrarium conſuerunt *Dec. conſ.* 115. *nu.*
4. *verſ. ſecundo reſpondetur Marcobr. conſ.* 18.
num. 258. & veriorem opinionem hanc eſſe
putat *Graſſ. de effect. cleric. effect.* 6 *num.* 16.

70 Item controuertitur, an prohibeantur
etiam conducere bona eccleſiaſtica, & af-
firmatiuam ſignanter tenet *Turrecrem. in d.*
cap. peruenit ſub num. 1. *verſ. idem intellige*
86. *diſt.* At contrarium probatur per *text. in*
cap. dilecti de Decim. vbi conductionem ta-
ctam à quibuſdam Monacis non improbat
Papa, vt per *Ricc. d. reſol.* 474. *num.* 5. *Bel-*
lett. diſquiſit. cleric. tit. 1. *de diſcipl. cleric.* §.
21. *num.* 37.

71 Limitatur autem concluſio ſi clericus ſit
pauper, quia ad ſui ac etiam ſuorum ſu-
ſtentationem poterit hac induſtria condu-
ctionis Prædiorum vti *Mozz. de loc. & cond.*
d. tit. 3. *num.* 7. *Ricc. d. reſ.* 474. *num.* 6. *Bel-*
lett. diſquiſit. cleric. tit. 1. *de Diſcipl. Cleric.*
§. 21. *num.* 33. *Graſſ. d. effect.* 6. *num.* 28.
& *ſeq.*

72 Secundo limitatur, vt non procedat di-
cta prohibitio in ſimplici clerico non Bene-
ficiato, nec in ſacris conſtituto ſecundum
Caroc. tit. quib. non eſt permiſſ. conduct. eſſe
num. 7. *a quo non diſſentit. Ricc. d. reſolut.*
474. *num.* 4. *Bellett. d. tit.* 1. §. 21. *num.* 33.
verſ. quæ tamen.

73 Tertio limitatur ſi ageretur de Prædiolo
conducto animi gratia, vel etiam alijs bonis
clerici circumdato, quia in eo quoque non
verificabitur prohibitio *Ricc. d. reſol.* 474. *nu-*
mer. 4.

74 Quarto limitatur ſi Clericus ſuccedat ei,
qui conduxerat, quia poterit continuare
conductionem, vt probat *text. in l. Decurio*
ff. de Decur. & *docet gloſ. in cap.* 1. *ver. con-*
ductores, ne Cleric. vel Monac. & firmat *Bel-*
lett. d. §. 21. *num.* 34. & *Ricc. d. reſol.* 474.
num. 3.

75 Prohibentur etiam Monachi, ne à Cle-
rico vel laycis ſuo nomine conductiones fa-
ciant *cap. ſecundum* 6. *ne Cleric., vel lait.* &
dicit ibi text. *ſuo nomine*, quia nomine Mo-
naſterij ex cauſa neceſſitatis licitum eſt iu-
xta *gloſ. ibidem in verb. firmas.*

76 Layci quoque prohibentur aliqua con-
ducere, nempe Eccleſias *d. cap. ſecundum* 6.
ne Layc. vel Cleric. quod intelligitur de ob-
uentionibus eccleſiaſticis, quibus locatis
77 largo modo, dicitur locata ipſa Eccleſia,
quæ alias prout Eccleſia eſt locari non po-
teſt vllo modo, etiam ſi acceſſerit conſen-
ſus epiſcopi *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 3. *num.*
23. & dicam infra *cap. proximo ad finem* At
78 obuentiones eccleſiaſticæ, bene poſſunt lo-
cari Clerico, etiam cum onere inſeruiendi
ipſi eccleſiæ, quatenus tamen non ſit Paro-
chialis, vel alia, in qua requiratur, Recto-
rem inſeruire per ſe ipſum, vt ſenſit *Lap. al-*

leg.

leg. 12. ſub num. 3. ad tradita in cap. fin. & ibi gloſ. in verb. Eccleſiam ne prælat. vic. ſuaſ. layco autem minime, ne Eccleſia ſubijciatur regimini, ſeu adminiſtrationi laycorum, vt in *dicto cap. ſecundum cum ibi notat. per ſcribentes Gratian. diſcept. 238. num. 20. & 21.* & eſſe communem opinionem Doctorum non poſſe oblationes, quæ fiunt in Eccleſia locari laycis *R. P. D. Fagnan.* eos *referens in cap. Paſtoralis num. 42. de his, quæ fiunt à Prælat. Sin. conſ. cap.* In caſu tamen magnæ neceſſitatis, poſſet etiam Layco ſimilis conceſſio fieri non tamen, vt ipſe Eccleſiam regat, ſed vt per alium Eccleſiaſticum curet eam gubernari, vt firmat *Io. Andr. in cap. ex ratione de ætat. & qualit.* & eum ſequitur *Abb. in d. cap. ſecundum num. 2. ad med.*
79 *verſ. inſtante tamen*. Licet enim laycí ſint
penitus incapaces oblationum, quæ fiunt in Eccleſia, adeò vt conſuetudo aliqua, ſeù præſcriptio eis non ſuffragetur, vt firmat, *Mareſc. var. cap. 42. num. 5. lib. 2.* tamen poſſunt deputari, vt nomine Rectoris Eccleſiæ eas adminiſtrent, neque hoc reputatur inconueniens, dummodo eas in propriũ vſum non vertant *Dec. in cap. decernimus nu. 113. & ſeqq. de Iudic. Rot. dec. 37. n. 15. part. 5. recent.* & dummodo ipſi Layci eas de Altari non accipiant, quia hoc eis non permittitur *Bald. in cap. 2. num. 13. de iudic.* & ibidem *Dec. num. 118. Ferrett. conſ. 143. num. 5. & 6.* vbi nec excuſari conſuetudine ſi faciũt propria auctoritate *Gennen. in prax. Archiep. cap. 34. num. 9. Ricc. deciſ. 170. num. 11. part. 4. Mareſcott. d. cap. 42. num. 11.*
80 *lib. 2.* & quod licet quotidie fiat ab Epiſco-
pis, & etiam à D. Papa dicta locatio oblationum Laycis, id certum ſit, non poſſe laycos per ſe ipſos, & immediate illas de altari leuare dicit poſt alios, quos refert *R. P. D. Fagnan. in d. cap. Paſtoralis num. 43. de his, quæ fiunt à Prælat.* licèt hoc toleretur in eorum confraternitatibus ex generali conſuetudine, quatenus in proprios vſus non vertant *Dec. conſ. 148. num. 3. & ſeq. Ferrett. d. conſ. 143. num. 7. Mareſcott. d. cap. 42. nu. 12. Ricc. deciſ. 170. num. 12. part. 4.* & de ſimili locatione oblationum, ſeù elemoſinarum loquitur *Oſaſc. dec. 50.*

81 Decimarum quoque conductio videbatur dicenda Laycis omnino interdicta, quia cum Decimæ ſint, quid ſpirituale, Layci reputantur prorſus earum incapaces *cap. decimas 16. quæſt. 7. cap. quamuis 17. de decim.* cum concord. plene cumulat per *Monet. de Decim. cap. 5. num. 57.* adeo vt etiam ſi ad Laycos legitime aliquo modo transferint, & per eos retineantur, non tamen per ipſos in alicos Laycos transferri poſſint *cap. prohibemus 19. de decim.*

82 Verum animaduerten. eſt, quod duæ ſunt ſpecies decimarum vna, quæ dicuntur ſpirituales, quia deſcendunt à iure ſpirituali, & diuino, & harum ſunt prorſus incapaces Layci, aliæ verò, quæ dicuntur temporales, quia deſcendunt à iure temporali, & harum Layci non ſunt incapaces, ſed prorſus ad eos transeunt, prout alia bona tẽporalia Eccleſiarum *Bald. conſ. 419. num. 1. verſ. ité n. & Decimæ Beron. conſ. 84. numer. 41. lib. 1. Gregor. deciſ. 404. num. 2. & ibi Add. Rot. deciſ. 313. num. 3. part. 2. recent.* Iſtæ au-
83 tem temporales non ſunt propriè Decimæ,
ſed quædam Decimationes, ſeù reſponſiones, vt dicunt *Bald. & Gregor. ibidem*, &
84 ideò quando de Decimis loquimur non de
eis, ſed de alijs intelligitur, vt declarant
85 *Add. ad Gregor. loco cit.* quæ etiam quan-
doque ſumuntur pro ipſo iure, decimas percipiendi, & quandoque pro ipſis fructibus Decimarum, poſtquam ſunt percepti primo modo acceptæ ſunt ius ſpirituale dependentes, quia à ſpiritualitate, & iure ipſo ſacerdotij inſeparabiliter dependent, & in hoc ſenſu Layci ſunt prorſus, & omnino incapaces earum, ſecundo autem modo conſideratæ, ſecus eſt dicendum, quia reputantur temporales tanquam in re temporali conſiſtentes, & Layci non ſunt earum incapaces, vt diſtinxit *D. Thom. in ſecunda ſecundæ quæſt. 87 art. 3.* & latè reaſſumit, ac optime comprobat *Barboſ. de iure Eccl. vniu. part. 3. cap. 26. §. 2. num. 1. & 2.* & plene etiam *Rot. deciſ. 93. num. 7. & ſeqq. post Salgad. in laber. credit.*

86 Applicando autem ad materiam locationis earum ſi loquimur de prima ſpecie Decimarum prout primo modo conſideratæ fuerunt, nempè de iure, eas percipiendi, ſtante incapacitate laycorum, nec quidem ad modicum tempus poterunt eis locari *Bero. conſ. 21. num. 8. lib. 1. Gratian. diſc. 238. num. 19. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 3 num. 17.*

87 Si autem loquimur de eis prout ſecundo loco fuerunt conſideratæ, nempè de fructibus tantum, & eorum perceptione, & quia Layci non ſunt earum incapaces, locatio poterit eis fieri, vt eſt text. expræſſ. *in cap. veſtra 2. de locat.* & quatenus ad fœudum, vel alienationem non videatur extendi poterit fieri libere, vt dicit ibidem text. ac proinde etiã ſine auctoritate ſuperioris, vt importat illa dictio libere ex pleniſſimè cumulator, per *Barboſ. de dict. vſufru. dict. 190. n. 2. & in propoſito Carot. de locat. tit. de decim. n. 7. & 8.*

88 Vis

Digitized by Google

88 Vis autem iuris decimandi conſiſtit in
facultate percipiendi Decimas propria au-
ctoritate, & nomine proprio de manu co-
lentium prædia, quæ trahit ſecum ius ſpi-
rituale, & valdè differt à facultate perci-
piendi fructus Decimales nomine Eccleſiæ,
quæ ſola, vti conſiſtens in mera temporali-
tate, laycis concedi poteſt, vt optime alijs
cumulatis declarauit *Rota dec.* 291. *num.* 8.
ad med. & ſeq. part. 10. *rec. & deciſ.* 95. *num*
8. *verſ. vis enim poſt Salgad. in laber. credit.*
89 Transferri verò dicetur, ſola facultas per-
cipiendi fructus nomine Eccleſiæ, non au-
tem ius percipiendi Decimas nomine pro-
prio, ſi fiat locatio ad modicum tempus, ita
ut nullum transferatur Dominium in con-
ductorem, ſecus autem ſi Dominium etiam
vtile tantum transferatur, quia hoc includit
facultatem illam percipiendi nomine pro-
prio, cuius ſunt incapaces Layci *Rimin. iun.
conſ.* 429. *num.* 7. *& ſeq. per tot. Grat. d. di-
ſcept.* 238. *num.* 22. *Rot. deiſc.* 95. *num.* 13.
poſt Salgad.
90 E contra vero conceſſæ erunt decimæ, &
ius ipſum decimandi, ſi reſeruatum fue-
rit ſolummodo pro Eccleſia directum
dominium, quia inde arguitur translatum
vtile, quod tribuit facultatem percipiendi
propria auctoritate, & ſi conceſſum pro
medietate pro indiuiſo cum Rectore, ex
quo arguitur, quod idem ius transfertur,
ac remanet, & ſic, cum Rectori remaneat ius
ipſum percipiendi, idem cenſetur transla-
tum, prout hæc omnia latiſſime cõſiderantur
in prædicta dec. 291. *a n.* 7. *ad* 15. *part.* 10. *rec.*
Poterit tamen in ipſa translatione vtilis Do-
91 minij expreſſe declarari, quod Laycus non
recipiat Decimas nomine ſuo, ſed nomine
Eccleſiæ tanquam eius Procurator, & vale-
bit conceſſio cum non ſit prohibitum illum
percipere Decimas nomine Eccleſiæ, vt alijs
adductis tradit *Gratian. dicta diſcept.* 238. *n.*
23. etiam ſi titulo conductionis percipiat
Mantic. de tacit. lib. 5. *tit.* 3. *num.* 14. *verſ.*
92 *vnde layci*. Erit tamen neceſſarium bene-
placitum Apoſtolicum, prout requiritur in
locatione rei Eccleſiæ eo ipſo, quod fit vl-
tra triennium, vt dicam *infr. Cap.* 14. ſed
hæc erit differentia ſi ſit translatum Domi-
nium vtile cum dicto effectu percipiendi
nomine proprio, vel potiùs cum prædicta
declaratione, quod hoc ſecundo caſu exi-
ſtentis, videlicet dictæ declarationis, & non
translati Dominij, ſatis erit confirmatio, ſeu
beneplacitum in forma communi, At in
primo caſu obſtante dicta incapacitate Laici
& prohibitione Concilii Generalis relati
in cap. prohibemus de decim. neceſſaria erit
confirmatio in forma ſpecifica, cum expreſ-
ſa derogatione dicti Conc. generalis, vt
tradit *Corrad. in prax. diſpenſ. Apoſt. lib.* 9.
cap. 7. *num.* 2. *verſ. præterea Rot. deciſ.* 350.
num. 28. *&* 29. *part.* 5. *rec. & in Albinga-
nen. Decimarum* 25. *Iunij &* 8. *Nouembris*
1627. *coram Virili*, in quibus deciſionibus
habentur etiam aliqua, ex quibus arguitur
traditum ius decimandi, non ſola fructuũ
perceptio.

Secluſa autem incapacitate Laycorum,
de qua hic loquimur, in reliquis, quando
& quomodo fieri poſſit locatio Decimarum
eſt quæſtio, quæ cadit ſub generali quæ-
ſtione de locatione bonorum Eccleſiæ, de
qua late infra *Cap.* 14. & vlterius admiſſa po-
teſtate locandi, & conducendi oriri ſolet
quandoque dubium circa voluntatem, an
ſcilicet facta locatione vniuerſali bonorum,
& iurium etiam decimæ comprehendantur,
quod tangam ſuo loco, nempe, quando agã
de interpretatione locationis *in Cap.* 23. *pro-
pe fin. prima inſpectionis de dubijs circa rem
locatam*.

Non omittam vlterius annotare circa di-
ctam incapacitatem, quod licet dictum ſit
93 Laycis poſſe locari fructus decimarum, hoc
intelligendum dummodo non fiat locatio
Iudæis *Rebuff. de decimis quæſt.* 10. *num.* 33.
ad fin. quem refert, & ſequitur *Gratian. di-
ſcep.* 238. *num.* 24. *ad fin.*

Sunt, & aliqui, qui non vbique poſſunt
94 Domum conducere, ſeù proprius loquen-
do, quatenus conducant, poſſunt per alios
expelli, vt Faber, Malleator, qui non po-
teſt habitare prope ſcolas, vt docet *Bart.
in l. vnic. §. itant C. de ſtud. liber. vrb. lib.*
11. *vbi Alex. in addit.* ampliat, vt neque
prope ſcolares, neque propè Monaſteria, &
benè probat ille text. in fine, vbi præcipit
Imperator vnicuique ſcolæ loca ſpecialiter
deputari, ne diſcipuli ſibi inuicem poſſint
obſtrepere, vel magiſtri, neue linguarum
confuſio permixtim, vel vocum aures, quo-
rumdam, vel Mentes à ſtudio litterarum
auertat; vnde arguitur, quod Faber Mal-
leare non poteſt iuxta ſcolas, vt dicit *gloſ.
ibi in ver.* auertat, licet hoc non videri am-
plius in vſu dicat *Bonacc. de Contract. tit. de
locat. & Cond. punct.* 1. *nu.* 2.
95 Meretrices quoque, quatenus conducant
Domum in vicinia honeſta, poſſunt expelli
per vicinos *Menoch. de arbitr. caſ.* 535. *nu.*
16. & latè ampliando, & limitando, ac de-
clarando *Franc. Baron. de Citat. in addit. ad
quæſt.* 18. *num.* 124. *& pluribus ſeqq.*
96 Dubitant aliqui, an poſſit emptor rem,
quam emit conducere à venditore, inte-
rim,

rim, ac pretium eiuſdem rei ſoluat, vt vi-
dere eſt late penes Caroc. de locat. tit. de vſur.
quaeſt. 1. ſed tale dubium reſoluendum eſt
affirmatiue per text. in l. ſicut §. interdum cum
l. ſeq. vbi Bart. ff. locat., & vltra congeſtos
per Caroc. d. quaeſt. 5. num. 3. & ſeqq. Rot.
coram Mantica deciſ. 3. num. 5. ſed dicitur
poſſidere pro emptore iuxta præcedentem
titulum, vt ſubdit ibidem Rot. num. 6. quod
intelligendum eſt, vt latius dixi ſupra Cap.
2. in prima regula, dignoſcendo locationem
ab emptione, & vide Caroc. vbi ſupra, &
dicam etiam aliquid in Cap. de remiſſione
mercedis.

97 Sic venditor poteſt rem, quam vendidit
ſtatim conducere l. qui fundum 75. ff. de
contr. empt. ſed ex hac ſubita rei venditæ
98 conductione, quaſi pateat ex ea venden-
tem nolle re priuari ſumunt Doctores con-
iecturam, quod venditio fuerit ſimulata
Pariſ. conſ. 54. num. 73. & 76. verſ. & ideo
lib. 1. vbi refert tenentes hanc ſolam conie-
cturam ſub pacto de retrouendendo, ſuffi-
cere ad arguendam ſimulationem venditio-
nis Natt. conſ. 198. num. 10. Rot. deciſ. 253.
num. 6. part. 8. recent. Verum eſt coniectu-
ra de ſe irreleuans ad arguendum ſimula-
tionem Barbat. in l. pignus §. ſuperuacuum
num. 6. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſoluat.
Aldonin. conſ. 69. num. 47. Rota coram An-
dr. deciſ. 109. num. 11. & in vna Praeneſti-
na ſimulationis contractus 12. Martij 1664.
§ hinc non vrget, & 29. Maij 1665. §. inin-
99 ſtitia coram Veroſpio, & ratio eſt euidens,
quia, dum re vera poteſt ita contrahi iuxta
d. l. qui fundum, non eſt cur inde argui de-
beat, ſimulatio Gregor. deciſ. 195. num. 10.
& deciſ. 459. num. 8. & 9. Argueret tamen
ex circumſtantijs, vti ſi eſſet pro penſione
valdè modica Hended. conſ. 33. num. 71. lib.
2. Bellon. Iun. conſ. 20. num. 41. ſecus autem
ſi penſio eſſet potius exceſſiua ſecundum
Rot. coram Andr. dicta deciſ. 109. num. 16.
at contrarium, quod etiam ex tali exceſſi-
uitate arguatur ſimulatio tradit Roland. conſ.
40. num. 25. lib. 2. & videtur in hac contra-
rietate diſtinguendum, quod ſi exceſſiuitas
ſit reſpectu quantitatis fructuum, qui per-
cipi potuiſſent ex pecuniis, tunc procedat
prima opinio, quod talis exceſſiuitas, non
faciat coniecturam pro vſuris, ſi vero exceſ-
ſiuitas ſit reſpectu fructuum, qui percipi po-
tuiſſent ex bonis locatis, & magis correſpon-
deāt, fructibus, qui percipi potuiſſēt ex pecu-
nia ſoluta nomine pretii, quia inde arguitur
ſimulatio emptionis in fraudē vſurarū Natt.
conſ. 198. n. 14. Rot. dec. 801. n. 4. verſ. poſtremo,
quia p. 4. diuerſ. & corā Mellino dec. 29. n. 10.

Attenditurque multum qualitas perſonæ
tradentis pecuniam, & præcipue ſi ſit ſolitus
100 fænerari, hinc enim oritur coniectura,
quod fæneratus fuerit Rot. dec. 179. num. 21.
part. 4. tom. 2. rec. & quod hæc ſit iuris pre-
ſumptio dixit Bero. conſ. 166. num. 6. verſ. 4.
lib. 1. vel ſaltem eſt adeo conſiderabilis, vt
101 vna cum dictis circumſtantiis, quod eme-
rit, & ſtatim ipſi venditori locauerit repu-
tetur ſufficiens Abb. conſ. 12. num. 2. part. 2.
Roland. conſ. 40. num. 24. & 25. lib. 2. &
quod etiam ceſſante locatione, ſufficiat cum
præfato ſolito concurrere, vel quod emerit
cum pacto retrouendendi, vel quod emerit
vili pretio Caſtren. conſ. 109. num. 1. poſt
princ. verſ. ſufficeret etiam lib. 2. Pariſ. conſ.
54. num. 63. Natt. conſ. 198. num. 20. ad
med. Roland. d. conſ. 40. num. 26. lib. 2. &
102 econtra multum etiam ponderatur, quod
ceſſet hoc ſolitum, adeo vt multi velint tunc
non poſſe argui contractum fæneratitium
relati per Menoc. conſ. 109. num. 6. verſ. 5.
103 & pulchre Caren. reſol. 14. num. 15. quod
tamen limitatur in mutuo Menoch. ibidem
104 num. 38. & generaliter etiam in aliis con-
tractibus, ſi concurrant aliæ coniecturæ vr-
gentes, idem Menoc. num. 39. Honded conſ.
33. num. 54. lib. 2. & multo magis vrget ad
excluſionem, quod contractus ſit fænera-
titius, defectus ſoliti fænerandi ſi concurre-
105 ret etiam qualitas nobilitatis, quia per
eam debilitantur coniecturæ ſimulationis, &
fænoris, vt pluribus adductis voluit Menoc.
conſ. 347. num. 17. verſ. vndecimo, & vlti-
106 mo, prout etiam de alia, quod emptor,
ac ſimul locator ſit vir timoratæ conſcien-
tiæ, idem firmat Decian. conſ. 2. num. 84. lib.
1. vel ſaltem ſit probatæ opinionis, & in-
tegræ famæ Cranet. conſ. 145. num. 24. Ro-
land. conſ. 96. n. 20. lib. 2 Rot. coram Comit.
deciſ. 4. nu. 22. vbi etiam ponderatur, quod
contractus, ſit inter ſanguine coniunctos.
107 Conſideratur etiam ad excluſionem præ-
ſumptionis vſuræ, ſi ea non cederet in co-
modum contrahentis, vti qui contraxiſſet
tutorio nomine Oſaſc. dec. 41. num. 10. verſ.
quod etiam excludit, & idem de contractu
celebrato à Canonicis nomine Capituli
Corn. conſ. 4. num. 6. lib. 1. vbi dicit, quod
hæc coniectura plurimum eum mouet, &
quemlibet iudicantem vehementer moue-
re debet; Prout etiam valde conſideratur,
108 quod pretium rei emptæ non ſit ſolutum
libere, ſed cum onere illud reinueſtiendi,
quia inde excluditur, quod datum fuerit
ſub vſuris Burſat. conſ. 144. num. 20. & ſeqq.
Paſer. conſ. 45. num. num. 12. Cyriac. con-
109 tr. 255. num. 36. Prout etiam, quod con-

tractus fuerit celebratus publicè, & palam,
& maxime ſi interuenerit etiam in eo Iudex,
& decretum interpoſuit *Honded. conſ.* 33.
num. 24. *& ſeqq.lib.*1. *Mandel. conſ.*502.*nu.*
16. vbi & præſertim ſi in inſtrumento fue-
rint expreſſæ ſummæ, & cauſæ contrahendi
Burſat. conſ. 144. *num.* 16. *Bellon. Iun.conſ.*
20. *num.* 17. *& ſeqq. Verall. dec.* 163. *num*
8. *part.* 3. licet hinc non remaneat in totum
110 præcluſa via probandi contractum eſſe fæ-
neratium, etiam per coniecturas, ſi ſint vr-
gentes, vt firmat *Menoc. conſ.* 1182. *num.*
14. *& ſeq.* Et poſſunt aliæ plues circum-
ſtantiæ, & coniecturæ concurrere, tam ad
excludendam, quam ad arguendam vſu-
ram, præcipuè ad cõmodum decepti, & læ-
ſi *Menoc. preſumpt.* 122. *num.* 5. *verſ. ita*
111 *pariter lib.* 3. ad quod ſufficiunt etiam le-
ues, maxime propter excogitatas fraudes
fænerantium *Caſtren. conſ.* 109. *num.* 1. *ad
med. lib.* 2. *Alex. conſ.* 54. *num.* 3. *in princ.
lib.* 6. *Natt. conſ.* 198. *num.* 16. nec eſt ne-
112 ceſſarium, quod ſint coniecturæ legis,
quia iſtæ vti notæ euitantur ab eis *Bero. conſ.*
165. *num.* 7. *lib.* 1. *Natt. conſ.* 198. *num.*19.
113 *ad med.* quod tamen ſecus eſt, ſi non aga-
tur de ſolo intereſſe partis ciuiliter, ſed
criminaliter ad pœnam *Honded. conſ.* 33. *n.*
51. *&* 55. *& ſeq. lib.* 2. vel etiam ſi ageretur
de aliqua perſona graui, cuius fama detri-
mentum pati poſſet conſiderabile, quia
tunc neceſſariæ eſſent vrgentes, prout eas
requirunt *Iaſ. in l. prætor ait.* 4. *§. pretor ait
ff. de eden. Aldouin conſ.*69. *num.* 62. *&* 84.
Leotard. de vſur. quæſt 9. *num.* 4. *& ſeq. Rot.
cor. Andr. decíſ.* 109. *num.* 5. *& in Recent.
decíſ.* 677. *num.* 3. *part.* 2.
114 Et quod ſufficiant duæ ſolæ *Caſtren. conſ.*
109. *num.* 1. *poſt princ. verſ. ſufficiunt ergo
lib.* 2. *Natt. conſ.*198. *num.* 19. *verſ. non ob-
ſtat, quod ſecundo*, & eſſe opinionem magis
communem *Pariſ. conſ.* 54 *num.* 62. *lib.* 1.
Gabr. conſ. 74. *num.* 3. *lib.* 1. & receptiſſi-
mam *Becc. conſ.* 52. *num.*47. & indubitatam
Roland. conſ. 40. *num.* 21. *& ſeq. lib.* 2. &
eſſe indubitatam ſi concurrant tres *Grat.
conſ.* 11. *num.*14. *&* 15. *lib.*2.
115 Et licet agatur de probanda ſimulatione,
ad quod non ſufficiunt quæcumque conie-
ctutæ, niſi ſimul concurrat cauſa ſimulandi
Aldouin. conſ, 69. *num.* 56. *& ſeq. Altograd.
conſ.*90. *num.*82. *lib.* 2. *Burat. decíſ.* 901. *nu.*
6. & in his terminis *Menoc. conſ.* 343. *num.*
7. *&* 8. *Bellon. Iun. conſ.* 20. *num.* 22. *&
ſeq Rota penes Caren. reſol.* 14. *num.* 26. *&
cor. Andr. decíſ.* 109. *num.*12. tamen verius
116 videtur aliam cauſam non requiri, quam
illam ipſam fraudandi leges vſuras prohi-
bentes, vt tradunt *Grauet. conſ.* 491. *num.*
27. *Farinac. quæſt.* 160. *num.* 139. *Adden.
ad Gregor. decíſ.* 157. *in fin.*

Poſſet etiam locatio in propoſito operari
vnum effectum conſiderabile, quod ſcili-
117 cet, ſi venditori cum pacto redimendi,
quandocumque facta eſſet, præcipue ad
longum tempus, & ipſe ita continuaſſet
rem retinere vltra triginta annos, per quos
tale pactum præſcribitur, iuxta *conſ. Roland.*
21. *per tot. lib.* 2. vbi *num.* 42. *& ſeq.* infini-
tos concordantes refert, & vltra eos *Surd.
decíſ.* 2. *num.* 7. *& ibi Hodier* vbi *num.*6. de
communiori teſtatur *Grat. diſc.* 2. *num.* 2. *&
ſeq.* vbi de communi, & magis communi,
& quod hanc ſeruat *Rot. Seraph. decíſ.*1360.
num. 1. *in rec. decíſ.*396. *num.*5. *part.*4. poſ-
118 ſet adhuc velle redimere, quia aduerſus
eum, qui rem retinet, non procedit dicta
præſcriptio *Couarr. variar. lib.* 1. *cap.* 9. *nu.*
6. *verſ. tertium Gabr. tit. de preſcr. concl.*6. *n.*
11. *Tiraqu. de retr. conuent. §.* 1. *gloſ.* 2. *nu.*
31. *&* 32. *Scip. Theodor. alleg.* 73. *num.* 50.
Hodier. ad Surd. decíſ. 2. *num.*12. *& ſeq.* vbi
tamen *num.* 17. *& ſeq.* limitat ſi agere po-
tuit, & non egit.
119 Quod & facilius eſſet dicendum, ſi iuxta
ſuperius tradita contractus depræhendere-
tur ſimulatus in fraudem vſurarum, quia eo
modo contrahens nunquam præſcribit *Ghe-
rard. de Petra S. Singul* 19. *n.*28. *Gabr. d. concl.*
6. *n.* 12. *de praſcript. Rot. dec.*164. *n.*4. *p.* 2. *rec.*
120 Imo ſufficit venditionem eſſe factam pro
modico pretio ad hoc, vt emptor teneatur
retrouendere vigore pacti, etiamſi lapſum
ſit tempus, expræſſe in pacto ad redimen-
dum determinatum, & præfinitum *Soce. Iun.
conſ.* 104. *num.* 3. *lib.* 3. *Surd. decíſ.* 34. *nu.*
5. *Magon. decíſ. Lucen.* 77. *num.* 18. *Caſtil.
decíſ.* 218. *num.* 3. *Giurb. decíſ.* 58. *num* 2.
Thomat. decíſ. 112. *n.*16. *Adden. ad Gregor.
decíſ.* 559. *n.*8. *verſ. quod tamen. non procedit*
121 Vbi tamen ſit valde modicum, quia alias
cum pactum redimendi minuat rei valorem
non procederet concluſio prædicta, vt be-
ne aduertit *Mant. de tacit. lib.* 4. *tit.* 31. *n.*
41. *verſ. verum plane*, & ſequitur *Antonel.
de tempore legal. lib.* 2. *cap.* 89. *num.*11. ceſ-
ſat enim æquitas, in qua ſola propter ſuſpi-
cionem ex dicta modicitate pretij orientem
ipſa concluſio fundatur, ſecundum *Tiraquel.
de retract. conuent. §.* 1. *gloſ.* 2. *num.*55. &
vbi dicto modo conductor diu continuauit
vltra tempus prefixum retinere, poteſt etiã
allegare coloniam perpetuam ad ſe tuen-
dum, de quo *inf. Cap.* 22. *verſ.*2. *limitatur.*
122 Poſſet etiam dubitari de vſuraria praui-
tate in contractu, in quo quis conduxiſſet

Præ-

Prædium cum hoc, quod locator ſibi mutuaret pro toto tempore durantis locationis certam ſummam pecuniarum, ſed eam non adeſſe, & licite poſſe ita locari conſuluit in ſpecie *Abb. conſ. 15. part. 1.* circa, quod tamen aduertendum, quod *Abb.* in fine dicit non dari aliquid à conductore ratione mutui, ſed totum attribui locationi, nec eſt dubium, quod ſi appareret aliquid datum ratione mutui eſſet vſura *cap. plerique, & cap. fin. 14. quæſt. 3.*

123 Sic etiam poſſet dubitari, ſi quis locaſſet Apothecam cum ſuis ſtyliis, ſeu etiam mercibus, aliiſue mobilibus æſtimatis, cum pacto, quod reſtitui deberent in fine locationis eiuſdem valoris, vel eorum æſtimatio, & ea durante ad rationem quinque pro centenario ipſius æſtimationis, an adſit aliqua vſuraria prauitas in contractu iſto & pro negatiua adeſt conſilium *Laderch. 189. vbi num. 3.* adducit dictum conſ. Abbatis, & dicit, quod ibi facilius poterat præſumi fraus, quam hic *Bargnin. deciſ. 13. num. 6. part. 2. Dian. tom. 1. tractat. 8. reſol. 89.*

De rebus, quæ locari poſſunt, vel non.

S V M M A R I V M.

1 *Res omnes corporales, & incorporales, mobiles, ſiue immobiles locari poſſunt.*
2 *Res, quæ non reperiuntur prohibitæ locari cenſentur permiſſæ.*
3 *Mobilia locari poſſunt.*
4 *Animalia locari poſſunt.*
5 *Omnia, quæ vendi poſſunt, poſſunt etiam locari.*
6 *Omnia, quæ locari poſſunt, vendi non poſſunt.*
7 *Seruitutes locari non poſſunt.*
8 *Decl. procedere in ſeruitutibus prædialibus, non in omnibus perſonalibus.*
9 *Vſusfructus locari poteſt.*
10 *Vſus locari non poteſt.*
11 *Lim. ſi alias eſſet inutilis.*
12 *Vſuarius Domus magnæ poteſt alios ad cohabitandum ſecum introducere, & mercedem recipere.*
13 *Habitatio eſt ſeruitus perſonalis.*
14 *Habitationem habens, poteſt eam locare.*
15 *Seruitus prædialis à nemine locari poteſt vbi, & an idem ſit de commoditate vtendi.*
16 *Res incorporales locari poſſunt.*
17 *Res aliena locari poteſt.*
18 *Res conducta locari poteſt.*
19 *Re aliena locata ſi Dominus prohibeat vti, locans tenetur ad intereſſe.*
20 *Rem propriam conducere, quis non poteſt.*
21 *Decl. procedere, ſi conducens ſit Dominus irreuocabiliter.*
22 *Secundo decl. ſi dominus habeat poſſeſſionẽ, alias ſecus.*
23 *Conducens rem propriam, quam poſſidet poſſeſſionem amittit & num. 27.*
24 *Debitor poteſt conducere à debitore rem propriam.*
25 *Dominus poteſt conducere à ſuo emphiteuta.*
26 *Emptor poteſt conducere à ſuo venditore.*
28 *Locans rem propriam vti procurator alterius, an aliquod ius ei acquirat,*
29 *Res non exiſtens locari poteſt, quatenus ſit in ſpe.*
30 *Res ſacra, vel ſpirituales, aut eis annexæ inſeparabiliter locari non poſſunt.*
31 *Iuriſdictio Eccleſiaſtica locari non poteſt.*
32 *Iuriſdictio etiam de iure ciuili locari non poteſt.*
33 *Iuspatronatus eſt ſpirituali annexum, & quomodo.*
34 *Iuſpatronatus ſeparatim de perſe locari non poteſt.*
35 *Iuſpatronatus ſi locetur cum rebus, quæ locari poſſunt annullatur tota locatio.*
36 *Decl. procedere ſi appareat ratione iuriſpatronatus aucta merces.*
37 *Simonia cadit in iurepatronatus.*
38 *Iuſpatronatus venit in locatione aliarum rerum. Decl. procedere in locatione ad longum tempus n. 40.*
39 *Conceſſio ad firmam, quid importet.*
41 *Iuſpatronatus, vt veniat in locatione, neceſſe eſt locationem eſſe vniuerſalem reſpectu rei locatæ.*
42 *Iuſpatronatus venit in locatione vniuerſali omnium bonorum, non autem in ſimili locatione.*
43 *Iuſpatronatus non venit, ſi locetur hæreditas.*
44 *Hæreditas proprie locari non poteſt.*
45 *Iuſpatronatus venit etiam in locatione rei particularis, ſi ſit ei annexum, & ſiet acceſſorie ad illam.*
46 *Iuſpatronatus Cappellæ exiſtentis in Palatio cenſetur reſeruatum pro Domino Palatij.*
47 *Iuſpatronatus Eccleſiæ in fundo exiſtentis, an cenſeatur connexum fundo.*
48 *Iuriſpatronatus fundatio attendi debet ad dignoſcendum, cui ſit reſeruatum.*
49 *Iuſpatronatus exiſtens in caſtro, arguitur Caſtro annexum.*
50 *Iuſpatronatus an ſit annexum Caſtro, vel iuriſdictioni attenditur obſeruantia.*
51 *Iuſpatronatus annexum alieni rei an veniat in locatione illius, etiamſi expreſſum ſit ipſum iuſpatronatus, quando expreſſio ſiat declaratiue, non principaliter.*
52 *Expreſſio, quando dicatur declaratiue, & quando principaliter.*
53 *Iuſpatronatus ſi in locatione expreſſum ſit declaratiue poteſt eius intuitu augeri penſio.*
54 *Emens rem principaliter ad effectum acquirendi iuſpatronatus in ea exiſtens, non eſt tutus in conſcientia, nec in foro fori.*
55 *Eccleſia locari non poteſt.*
56 *Campanile locari non poteſt.*
57 *Campanæ ad vſum pium locari poſſunt.*
58 *Cæmeterium, & ambitus Eccleſiæ locari non poſſunt.*
59 *Domus Eccleſiæ contiguæ, per quas patet aditus ad Eccleſiam locari non poſſunt.*

C A P V T XI.

1 Regula traditur generalis, quod omnes res, ſiue corporales, ſiue incorporales, ſiue immobiles, ſiue mobiles, ſiue ſe mouentes locari poſſunt *Mozz. de locat. & conduct. cap. 4. de reb. quæ locari poſſ.*
2 *in princ.* itaut quæ non reperiuntur prohibitæ locari, cenſeantur permiſſæ iuxta regulam, de qua in *l. ſtatuas C. de religioſ. & ſumpt. funer. & in c. inter corporalia verſ. vni. ſi circa de translat. Epiſcoporum*, & in ſpecie
3 de mobilibus, quod locari poſſint *Carer. de locat. & conduct. tit. de Iurepatronatus in par. 3 Borgnin. deciſ. 13. num. 66. par. 2.* & paſſim videmus

H 2 demus

Digitized by Google

denius in magnis ciuitatibus practicari hãc
locationem, quæ nuncupatur ad nolitum,
idque non obſtante, quod mobilia vſu con-
ſumentur & ideò nõ poſsint reſtitui in ſtatu,
quo fuerunt tradita Conductori, prout ipſe
regulariter tenetur, *vt dicam infra Cap.29.*

4 Et de ſe mouentibus, nempè Animalibus,
Brutis, quod locari poſsint, *Crauett. con-
ſil.145.num.3.* & ratio eſt euidens, quia ſal-
ua eorum ſubſtantia ex eis veniunt multæ
cõmoditates, & fructus vtiles humanæ ne-
ceſſitati, qui poſſunt mercede alteri conce-
di retenta proprietate, vt conſiderauit in
ſpecie *Rota deciſ.227.num.7.par.4. diuerſ.* &
non eſt dubium ita generaliter loquendo,
quod Animalia locari poſſint, ſed quoniam
diuerſis modis practicatur locatio iſta Ani-
malium, & quandoque dubitatur, an loca-
tio illa in ſpecie ſit valida, & permiſſa lo-
quar de ea ſeparatim *Cap. ſequenti.*

5 Vlterius traditur etiam à DD. alia gene-
ralis Regula, vt quæcumque vendi poſſunt
etiam locari queant *Mozz. dicto cap.4.nu.1.
Bonaccin. de contract. tit. de locat. & cond.
punct.1.num.2.*

6 Imò multa, quæ vendi non poſſunt locari
permittuntur *Molin. de Iuſt. & Iur. diſp.489
in princ.* ſaltem ad breue tempus, vt res Ec-
cleſiæ, Minorum, & ſimiles.

Sunt tamen quædam, quæ non omnibus
locari poſſunt, de quibus dictum eſt in præ-
cedenti *Cap.* 10. quædam, quæ non niſi ad
breue tempus, vt bona minorum, & Ec-
cleſiarum, & ſimilium, de quibus ſuis lo-
cis, quædam autem, quæ abſolute locari
7 nequeunt, prout ſunt ſeruitutes, locare enim
ſeruitutem nemo poteſt dicit *text. in l. loca-
re 47. ff. loc.* intelligendo tamen de ſeruitu-
8 tibus prædialibus, nempè quæ per prędium,
prædio debentur, nam in ſeruitutibus per-
ſonalibus hoc abſolute non procedit, vide-
mus etenim in vſufructu, quod licet ſit ſer-
9 uitus perſonalis *l.1.ff.de ſeruit. Pichar. Inſtit.
tit. de vſufruct. in princ. ſit. ante num. primum*
tamen locari poteſt *l. arboribus 13.§.1. verſ.
vſufructuarius ff. de vſufr. gloſ. in d.l. locare
ver. nemo poteſt ff. locat. Mozz. d.cap.4. de reb.
quæ loc. poſſ. num. 3. Molin. diſput. 489. nu-
mer.3.*

10 Verum, & vſus, eſt ſeruitus perſonalis *d.
l.1. ff. de ſeruitut.* & tamen locari non valet
*l. in eoque 11. §. Equity ad med. verſ. operas
autem ff. de vſ. & habit. §.1. ad fin. inſt. titul.*
11 *eodem* niſi tamen vſus alicui relictus aliàs
ſibi inutilis eſſet niſi locaret, quia tunc lo-
care poterit *l. Diuus 13. in princ. ff. de vſ. &
habit. Pichar. ad Inſt. tit. eodem in princ. nu.6.*
& quatenus ſpacioſa Domus ſit cuius vſus
12 relictus, adeout vſuarius eam occupare
non poſſit, non propterea valebit eam oc-
cupare proprietarius *l. diuus 23. §. licebit ff.
de vſ. & habit.* ſed licebit vſuario alios in-
troducere, qui ſecum habitent, ac etiam ſi
penſionem ab illis recipiat, non erit ei inui-
dendum dummodò, & ipſe inhabitet *l. ta-
cerum 4. in princ. ff. de vſ. & habitat. Picchar.
in d. princ. tit. Inſtit. eodem num.6.*

13 Habitatio quoque ſeruitus perſonalis di-
citur *Pitchar. in §. ſed ſi cui habitatio inſtit.
tit. de vſu, & habit. in princ.* & is cui relicta
14 vel alias conſtituta eſt locare poteſt, *vt eſt
text. in d.§. ſed ſi cui.*

15 Redeundo autem ad prædiales in eis ve-
rificatur, quod nemo illas locare poſſit, nã,
neque Dominus fundi ſeruientis, neque
Dominus eius, cui ſeruitus debetur eam
locare valet *gloſ. in d. l. locare 47. ver. nemo
poteſt ff. locat. Caroc. de loc. tit. de ſeruit. nu.3.
Molin. de Iuſt. & Iur. diſput.489.num.3.* ve-
rum hoc procedere in mero Iure ſeruitutis,
non autem in comoditate vtendi, ſed in ea
poſſe alium ſubrogari mediante locatione
ſenſit *Portius in §.1.num.6. inſt. tit. de vſ. &
habit.* vbi tamen relinquit, cogitandum, ſed
magis pro certo habuit *Caroc. dicto tit. de
ſeruit. num. 4.* ſed tamen comprobat ex eo,
quod videmus locatâ domo, conductorem
vti ſeruitute domui debita puta tranſitus,
& in hoc nõ videtur reſidere difficultatem,
ſed in eo, an locari poſſit abſque Domo,
tàm à Domino, quàm etiam à Domus Cõ-
ductore, iuxta diſtinctionem de qua in ter-
minis Iuriſpatronatus infra *num. 34. & ſeqq.*

16 Alię quoque res incorporales locari poſ-
ſunt, vt late de quam pluribus probat per
diuerſos Titulos *Caroc. in ſuo tract. de locat.
& cond.* vt poſſint locari annui redditus *in
tit. de ann. redd.* quod poſſint locari Cenſus
in tit. de Cenſibus, quod poſsint locari cam-
bia *in tit. de Cambijs* licet in iſto allegat *de-
ciſ. Rot. coram Put. 121. lib.3. quæ in correct.
eſt 120. quæ vna cum deciſ. 123. ibidem eſt in
Cauſa Bononien. Locationis,* at non loquitur
de locatione cambii, ſed de quibuſdam
litteris cambii, an importarent ſolutionem
ad euitandam caducitatẽ rei locatę; Gabellę
quoq; ſunt de rebus, quæ locari poſſunt, ſed
quoniam, vt plurimum requiritur in earum
locatione aliqua ſolemnitas, & dubitari ſæ-
pe contingit de validitate earum locationis
loquar de ea ſeparatim in *Cap.13.*

17 Alienam rem locari non poſſe, & quate-
tenus locetur locationem eſſe ex hoc capi-
te nullam dicunt *Magon. deciſ. Lucen. 20. nu-
mer. 18. & Caroc. de locat. tit. de re aliena,*
ſed magis placet ponere regulam in contra-

rium,

rium, quod videlicet res aliena locari poſ
ſit, etenim rem alienam diſtrahere, quem
poſſe nulla dubitatio eſt dicit *text. in l. rem*
alienam 28. ff. de Contr. empt. & locare poſſe
l. ſi tibi alienam 7. ff. locat. Mantic. de tacit. li-
bro 5. tit. 3 num. 1. & res conducta dicitur res
18 aliena, & tamen nemo prohibetur, rem,
quam conduxit alteri locare *l. nemo C. locat.*
non tamen valebit locatio in Domini rei
præiudicium *l. alienum, vbi Bald. C. de furt.*
Roland. conſ. 60. num. 56. & ſeq. lib. 4. Surd.
conſ. 19. num. 32. Coccin. deciſ. 208. num. 10. &
quatenus Dominus non conſentiat, ſed pro.
19 hibeat conductorem vti, locator tenebitur
ad intereſſe, puta ſi locaui tibi pro quin-
quaginta alienam inſulam, & tu locaſti eam
Titio pro ſexaginta, & Titius prohibeatur
à Domino vti, teneor tibi ad ſexaginta, vt
eſt *text. in l. ſi tibi alienam 7. ff. locat.* pro tē-
pore autem, quo non fuiſti impeditus vti,
valuit locatio, & teneris ſoluere penſionem
Beroa. conſ. 148. num. 15. lib. 1. Mantic. de ta-
cit. lib. 5. tit. 3. num. 1. & quatenus ius poſteà
in conductore ſuperueniat, itaut poſsit alio
titulo vti re conducta à ſolutione penſionis
liberatur *Bart. in l. ſi quis fundum alias, qui*
fundum in fin. ff. locat. Beroa. dicto conſ. 148.
num. 16. Mantic. dicto tit. 3. num. 2.
20 E contra rem ſuam conducere, quis non
poteſt *l. qui rem 20. vbi gloſ. in verb. exiſti-*
mans C. locat. Fulgoſ. conſ. 5. num. 1. verſ. ve-
rum præmiſſis Natt. conſ. 20. numer. 1. Cephal.
conſ. 159. num. 3. Mantic. de tacit. dicto lib. 5.
tit. 3. numer. 3. vbi de Commun. Magon. deciſ.
Lucen. 20. num 18. Idque procedit, ne dum
ſi conducens ignorat ſe eſſe Dominum, in
quibus terminis clarus eſt *text. in d. l. qui*
rem, ſed etiam quatenus ſciat rem eſſe pro-
priam, vt probat *text. in l. ad probationem*
23. verſ. ſed ex euentu, & docet gloſ. in d. l.
qui rem in ver. exiſtimans & alijs congeſtis
Mantic. d. tit. 3. num. 3. verſ. quæ locum habet;
21 Declaratur tamen concluſio prædicta,
vt tunc non valeat conductio rei ſuæ, cum
conducens eſt Dominus irreuocabiliter, ſe-
cus autem ſi reuocabiliter *Ruin. conſ. 144.*
n. 4. lib. 1. Caroc. de loc. & cond. tit. de re propr.
22 *num. 34.* & quatenus conducens non mo-
do ſit Dominus, ſed etiam habeat poſſeſ-
ſionem rei locatæ, alias valebit conductio
facta reſpectu ſolius poſſeſſionis *l. ſi aliquam*
rem 28. ff. de acquir. poſſ. imò, & valebit
Conductio hoc modo facta reſpectu, ſcilicet
ſolius poſſeſſionis, etiam ſi facta ſit à Do-
23 mino poſſidente, quia conducendo poſſeſ-
ſionem amittit ſi ſciuit ſe poſſidere, & con-
duxit, & ſic operatur, & valet conductio,
vt probat *text. in d. l. ſi aliquam 28. de acquir.*
poſſ. & tradunt ibi magis communiter DD.
quos refert, & ſequitur, ac Angelum, &
Caſtren. contrarium ſentientes reijcit *Ripa*
num. 43. vbi num. 44. bene aduertit in tex-
tu illo haberi, quod adhoc, vt dicatur con-
ductio facta ſolius poſſeſſionis, oporteat eſ-
ſe ſpecialiter dictum, niſi tamen quis expreſ-
ſe conducat rem vti ſuam, quia tunc neceſ-
ſe eſt referre ad poſſeſſionem abſq; expreſ-
24 ſione, vel conducat à creditore, quia tunc
pariter cenſetur conducere, quoad poſſeſ-
ſionem, cum creditor Dominium non ha-
beat, quod etiam tangit *Caroc. dicto tit. de*
re prop. num. 14. & firmauit *Rot. cor. Burat. de-*
ciſ. 423. num. 4.
25 Hinc poteſt Dominus directus conduce-
re rem à ſuo emphyteuta *Mantic. de tacit.*
lib. 5. tit. 3. nu. 5. Boer. deciſ. 234. ſub num. 3. &
26 emptor poteſt conducere rem à venditore
pro tempore, quo data fuit ei dilatio ad
ſoluendum pretium etiam ſi venditor ex-
preſſe ſibi Dominiū non reſeruauerit *Man-*
tic. dicto tit. 3. num. 6. Dicitur tamen poſſi-
dere titulo emptionis, non conductionis
Rota coram eodem Mantic. deciſ 3. num. 6. &
propterea ſi fundus perit ei perit, nec tene-
tur venditor, & locans remiſſionem Mer-
cedis ei facere *l. ſicut emptio 23. & ibi gloſ.*
in verb. exſoluat ff. locat. idem *Mant. de ta-*
cit. lib. 4. tit. 24. num. 18. Hodier. in addit. ad
Surd. deciſ. 157. numer. 12. & dicam infra *in*
cap. 45. num. 83.
27 Vnde ſi dubitetur de effectibus condu-
ctionis rei ſuæ, an videlicet per eam amit-
tatur poſſeſſio, multum refert, quid agatur,
refert enim primo, verum conducens ſciat
ſe poſsidere, an ignoret, & verum quaſi nō
ſuam rem conducat, an quaſi ſuam, & ſi
ſciens ſuam eſſe, verum quaſi proprietatis
reſpectu, an poſſeſsionis tantum, vt dicit
IC in l ſi aliquam rem 28 ff de acquir. poſſ. &
explicant ibi DD. & ſignanter Ripa. & cir-
ca hæc faciunt plures diſtinctiones caſuum,
de quibus *Caroc. dicto tit. de re prop.*
28 Econtra vero ſi quis locet rem ſuam tan-
quam Procurator alterius, dubitari poſſe
videbatur, an aliquod ius illi acquirat, &
non acquirere reſpondit *Imol. conſ. 52. per*
notata in l. ad probationem C. locat. & in l. ſi
aliquam de acquir. poſſ. vt refert *Gabr. con-*
ſil. 62. num. 17. lib. 1.
29 Res quoque non exiſtentes locari poſ-
ſunt, dummodo ad ſit earum, ſpes, nam
alias rei, neque actu, neque in ſpe exiſten-
tis locatio eſſet nulla, vt de venditione
ſunt *text. in l. nec emptio 8. in princ. ff. de con-*
hen. empt. & in l. 1. ff. de hæred. vend. & vi-
demus in operibus, locantur enim operæ
non

Google

non actu exiſtentes, & preſtitæ, ſed futuræ, & valet locatio, quatenus tamen ſperentur, aliàs operæ, quæ nullæ ſunt locari non valent, vt de operibus Infantis habetur *in l. arboribus* 13. §. *de illo*, *vbi gloſ. in verb. infante ff. de vſufr.* & dicam *infra Cap.*15. quæ operæ, locari poſsint.

30 Sacræ quoque res, & ſpirituales, & non ſolum mere ſpirituales, ſed etiam ſpiritualibus annexę inſeparabiliter locari non poſſunt, & ſi locatio fiat, eſt nulla, vt plene firmatur *in deciſ.*609. *num.*1. *par.*1. *diu.* quàm refert, & ſequitur *Mantic. de tacitis lib.* 5. *tit.*3. *num.*16. licet erroneè, dicat eam eſſe coram *Seraphin.* nam quamuis ibi non exprimatur cuius ſit, eſt coram *Cantuccio*, vt ex diarijs *Rotæ teſtatur Caltalmatus in ſuo Indice deciſionum.*

Vnde operas ſacras, ſeu ſacris annexas, annexione neceſſaria locari non, poſſe dictum eſt *Cap.*15. & de iure decimandi dictum eſt ſupra *Cap.*10. & prius eodē *cap.* dictū quoque idem fuit de locatione Eccleſię, ſeu oblationum, quæ fiunt in Eccleſia.

31 Idemque dicendum eſt de alijs ſimilibus & in ſpecie non licere iuriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, aut deputandi Vicarios in ſpiritualibus locare, nec conductores per ſe, aut alios ea exercere, aliterque conceſſiones etiam à Sede Apoſtolica factas ſubreptitias cenſeri debere ſtatuit *Sacra Synodus Tridentina ſeſſ.* 25. *de reformat.cap.*11. & eſſe vnum de innouatis *à Conc. Trid.* in materia locationis, notat *Ricc.reſol.*108.*num.*2.*par.*1.licet potius fuerit expreſſa, & ſpecialis declaratio prohibitionis huius contractus, quæ prius compræhendebatur ſub generali prohib.tione ſimoniæ. Omnes enim actus iuriſdictionis voluntariæ quatenus ad effectum ſpiritualem ordinantur ſunt materiæſimoniæ, vt ex *Suar. de relig tom.*1. *lib.*4. *de Simonia cap.*20. *ſub num.*8. *notat Barboſ. ad d. cap.*11.*Concil. num*6. vbi etiam *num.*10. ex reſolutione S. Congr. Epiſcopor. quam dicit relatam per Aldanum, notat quartas funerales non poſſe locari, & eſt etiam de Iure Ciuili, vt

32 iuriſdictiones locari non poſſint, ad euitanda infinita mala, quæ reſultant ex eo, quod iudicaturæ dentur pro pecunia *text. eſt in Auth. vt Iudices ſine quoque ſuffragio in princ.* & tradit *Caroc. tit. de iur. patr. ante verſ. vidimus*, vbi contrarium procedere in dignitate, quia locari poteſt.

33 Ius patronatus quoque eſt ſpirituali annexum *c. de Iure* 16. *de iur. patr.* annexione per prius, ſeu antecedenter, quia iuſpatronatus ordinatur ad præſentandum Clericos ad Beneficia Eccleſiaſtica, & præſentatio antecedit Beneficij inſtitutionem, & adminiſtrationem, vt poſt *D.Thom.* & alios plures declarat *Garz. de Benef.par.*5.*cap.*9. *numer.*6. Vnde controuerti poteſt, An veniat in locatione, & quia controuerſia ſæpe accidit, ſiue circa iuſpatronatus, ſiue circa ius præſentandi, aut conferendi Eccleſiaſtica Beneficia, ideò breuiter diſtinguendum

34 eſt, quod aut quæritur, an ius patronatus locari poſſit, aut quæritur, an veniat in locatione aliarum rerum, & quoad primam quæſtionem reſpondendum eſt abſolute locari non poſſe, prout vendi non poſſe eſt *text. in præfato cap. de iure*, & locari non poſſe firmant *Caſtren.conſ.*361. *numer.*2. *ad med. lib.*1. *Lambert. de iur. patr. lib.*1. *part.*2. *quæſt.*8.*art.*1. *per tot. Mozz.de locat. & cond. tit. de reb. quæ loc.poſſ.num.*6.*Carocc.tit.de iure patr.num.*3. *in par.*5.

35 Quod eſt adeò verum, vt ſi locetur ius patronatus, vel quid ſimile. vna cum alijs rebus, quæ aliàs locari poſſint adhuc quatenus locatio ſit vnica mercede contracta, vel aliàs appareat per vnicum contractum, & indiuiſibilem annullatur in totum, etiam reſpectu aliarum rerum, vt plene firmatur *in d.deciſ.*609. *num.*2. *& ſeqq. per tot. par.* 1. *diu.* & ſequitur *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.*3. *num.*16.

36 Hoc tamen tranſibit ſine difficultate, ſi conſtabit, quod ratione iuriſpatronatus aucta ſit penſio, itaut ſine eo conductor tantam penſionem non ſoluiſſet, prout conſtabat in caſu dictæ deciſionis 609. vt habetur in ea *num.*9.*verſ. vnde cum locatio*, at è contra ſi adhuc eamdem penſionem ſoluiſſet, itaut etiam abſque conceſſione iuriſpatronatus ita conduxiſſet remanebit locatio in reliquis *Put. deciſ.* 5. *de reb. Eccleſ. non alienan.Ricc.reſolut.*108.*num.*3 *par.*1.*Barboſ. ad Concil.ſeſſ.*25.*cap.*11. *de reformat.num.*7.

37 Et quatenus fiat locatio iuriſpatronatus pro mercede in pecunia, committetur ſimonia, quæ bene cadit circa iuſpatronatus, vt probat aperte *text. in cap. præterea il prima in ordine* 9. *de tranſact.* vbi Papa pronunciat ſimoniacam tranſactionem ſuper iure præſentandi ad Eccleſiam, quem textum bene ad hoc perpendit *Abb. in cap. veniens num.*1.*verſ. & quod in iurepatronatus de Teſtib.* & hanc eſſe veriorem opinionem, quod in iurepatronatu cadat ſimonia plenè examinato articulo concludit *Lotter.de re benef. lib.*2. *quæſt.*9. *num.*75. & incurret etiam locans pænas indictas per *Sac. Conc. Trid.ſeſſ.* 25.*de reformat. cap.*9.*circa med.verſ. nec dictum iurepatronatus*, vbi vendentes iuſpatrona-

tronatus, aut aliter contra Canonicas ſanctiones illud in alios transferentes excommunicantur, & ipſo iure illo priuantur, quod procedit cum declatationibus, de quibus, ibi, *Barboſ.num.*81. *& ſeq.*

38 Quo autem ad aliam quæſtionem, an in locatione aliarum rerum veniat iuſpatronatus, reſpondendum eſt affirmatiue, prout in ſpecie, quod locata Villa veniat iuſpatronatus Eccleſiæ in ea exiſtentis, eſt *text. in c. ex litteris 7. de iurepatronat.* qui licet loquatur de conceſſione ad firmam, explicatur cõmuniter ad affictum, ſiue penſionem *Hoſtien. in cap.2.num.2. de locat. Bart. in l.1.num.8.C. de iur.emphit.* & non eſſe dubium, quin ab omnibus ita explicetur dicit *Campanil. in diuerſ.Iur.Can.rubr.11.cap.13.num.357.propè fin.*

39 Controuertunt tamen DD. an hoc intelligi debeat ſolum in locatione ad longum tempus transferens dominium vtile in conductorem, vel etiam de locatione ad breue tempus, & videbatur, dicendum procedere in vtraque, quia *text. in dicto cap. ex litteris* non facit hanc diſtinctionem, & vbi lex non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus *l. præſes 3. ad fin. & ibi gloſ. verb. nec diſtinguitur ff. de off. præſid.* cum alijs relatis per *Cyriac. contr.254. numer.54. & ſeqq.* nec prætendi poteſt, quod dare ad firmam non valeat intelligi de locatione ad breue tempus, quia contrarium patet *ex text. in c. veſtra 2. de locat.* cum ibi notatis, & quod locare ad firmam importet locare ad annum firmat alijs adductis *Caroc. de locat. & cond. tit. de locat. ad firmam num.1. licet num.2. addat*, quod importet etiam emphyteoſim, & hanc opinionem tenuit ſignanter *Cardin. in d.c. ex litteris in fin. prima quæſt.* & poſt alios in eam deflectit etiam *Campanil. in d.cap.13 num.358. & Barboſ. in c. ex litteris 7. nu.4. de iurepatr.*

40 Sed contrarium videtur verius, quia per locationem ad modicum tempus, conductor aliud non acquirit, quam ſimplicem detentationem rei nomine Domini retinendæ, vt alibi explicabitur, at vbi quis rem alieno nomine detinet non acquirit iuſpatronatus, nec valet præſentare ad beneficiũ in ea exiſtens *text. eſt in c. Cum Bertoldus 18. de re iudic.* vbi habetur, quod data Curia, in qua erat iuſpatronatus in pignus creditori, ius præſentandi remanſit Domino, non autem, fuit translatum in creditorem, vnde in ſimili idem dicendum eſt in conductore ad breue tempus, & facienda eſt hæc diſtinctio, vt iura prædicta concordentur, vt per *Seraphin. deciſ.1410.num.25.* & prout latius, ac melius probarunt *Caſtr. conſ.361. num.1. & 2. lib.1. Rocc. de iurepatr. in verb. ipſe, vel is, à quo in 26. quæſt.* vbi dicit communem, & latiſſime reſpondendo contrarijs *Lambertin. de iur.patr. lib.1. par.2. quæſt.9. art.2. per tot. Petr. Barboſ. in l. diuortio 8. §. ſi vir n.57 ad fin. & 58. ff. ſol. matr. Spin. in ſpecul. Teſtam. gloſ.5. num.119. & 120. Viuian. de iurepat. lib.4. cap.5. num.26. & latius cap.6. n.6. & ſeqq.*

41 Præterea animaduertendum, quod *text. in dicto cap. cum Bertoldus in princ. & d.c. ex litteris de iurepatr.* loquitur de locatione Villæ, quæ vti etiam Caſtrum, & ſimilia continet in ſe quamdam vniuerſitatem bonorum, nempe redditus, iuriſdictionem, honorem, &c. & ideò ad hos terminos debet reſtringi dicta Concluſio, quæ ex eo ſumitur, quod iuſpatronatus veniat in locatione aliarum rerum, vt videlicet procedat, quando locantur res vniuerſitatem in ſe continentes, in qua vniuerſitate ſit iuſpatronatus, adeò vt nec ſufficiat, locationem eſſe vniuerſalem omnium bonorom; & iurium, quæ quis habet in villa, quæ non ſit ſua, nam ſi donans habet ibi certa bona, & certa iura hæc locatio eſt, vniuerſalis reſpectu verborum, non autem reſpectu rei prout requiritur ad hoc, vt in ea veniat iuſpatronatus iuxta Doctrinam *Innoc. in d. c. ex litteris num.2. propè fin. verſ. ſed ſi quis de iurepatr.* & ibidem *Ioannes Andr. num.3. ad med. verſ. dixit etiam Cardin. num.16. Abb. num.10. & 11. Bald. conſ.32. nu 3. lib.1. Milis in repert. verb. patronus ius, quod poteſt. Diaz. reg.401. in 1. limitat. Lambertin. lib.1. par.2. quæſt.5. art.13. num.1. & ſeqq. Lotter. de re benef. lib.2. quæſt.9. num.49. & 52. & declarauit Rota in vna Lucana Iuriſpatronatus, ſeù Cappellaniæ coram Litta relata per Garz. de benefic. par.5. cap.9. num.12. & per Viuian. de iurepatronatus lib.4. c.1. num.4.*

Et licet in contrarium, quod imò in diſpoſitione omnium bonorum compræhendatur, & veniat iuſpatronatus, quod habet diſponens, teneant aliqui indiſtinctè, quos late refert, & ſequitur *Menoch. conſ.401. num.129. & ſeqq.* vbi *nu.135. & ſeqq.* quod hoc procedit etiam ſi ceſſio ſit facta pro pecunia *Lotter. de re benef. lib.2. quæſt.9. nu.82. & 83.* vbi ſaltem, ſi diſpoſitio non ſit reſtricta ad omnia bona in certo loco exiſtentia, quo caſu Rota tenet iuſpatronatus in ea nõ venire coram *Seraphin. deciſ.725. num.1. ad med.*

42 Tamen videtur hoc procedere poſſe in donatione omnium bonorum, & iurium, de qua loquitur *Rot. coram Seraphin. d. deciſ.725.*

Digitized by Google

*ciſ.*715. & tenet in ea venire iuſpatronatus,
quod etiam tenuit coram *Put.deciſ.*341.*nu-*
*mer.*1. *lib.* 2. *in Correct. & in vna Novarien.*
Iuriſpatronatus 28. *Iunij* 1617. *coram Vbal-*
do ſen. ſeù etiam in renunciatione, *vt in*
Tranen. Iuriſpatronatus 10. *Martij* 1627.*co-*
ram Vbaldo iun. quæ hodie habentur im-
preſſæ, & prima eſt inter eius impreſſas *de-*
*ciſ.*412.*par.*2. *& ſecunda eſt deciſ.* 13.*par.*3.
licet contrarium, etiam in terminis dona-
tionis omnium iurium tenuerit *in dec.*1152.
*num.*4. *& per tot par.*3.*lib.*3. *diverſ.* non au-
tem in propoſito locationis, quæ fit pro
mercede in pecunia numeranda conuenta,
vt ſupra *in princ.tract. in definit.* habetur, &
ratio differentiæ eſt, quia donatio eſt titu-
lus, & modus aptus ad transferendum iuſ-
patronatus, etiam ſi ipſum iuſpatronatus de
per ſe donetur *c.ex inſinuatione* 14.*de iurep.*
licet requiratur cõſenſus Epiſcopi, quia in-
teruenire poteſt, etiã ex poſt quandocumq;
etiã poſt mortẽ donantis *Ricc.de iurepat.reſ.*
186.*n.*3.*Adden.ad Gregor.dec.*420.*n.*7.*verſ.*
imo etiã poſt mortẽ. At ſecus eſt in locatione
per quã prohibitum eſt transferri de ſe iuſ-
patronatus, etiam ſub pænis excommunica-
tionis, & priuationis eiuſdem, vt dictũ eſt ſu-
pra ex *Conc.Trid.ſeſſ.*25.*de refor.c.*9.*verſ.nec*
dictum iuſpatronatus, nam in generali di-
ſpoſitione non veniunt ea, de quibus di-
ſponens non poteſt libere, & particulariter
diſponere, vt tradit *Cravett.conſ.*256. *nu.*5.
Rota deciſ 426.*num.*1.*& ſeq. par.*1.*diverſ. &*
deciſ 257.*numer.*8. *par.*11. *recent.* diſpoſitio
enim vniuerſalis, reſoluitur in ſuas ſingula-
riter, vt dicit in propoſito *Vivian. de iure-*
*patr.lib.*4.*cap.*1.*num.*5. & hanc diſtinctionem
inter donationem vniuerſalem, & aliam di-
ſpoſitionem annuendo *Garz. de Beneſ par.*5
*cap.*9.*num.*12.*verſ. & ratio eſt*. Et per eam-
dem rationem verius crederem, quod etiam
43 ſi locaretur hæreditas, nõ veniret iuſpatro-
natus in hæreditate exiſtens, quia verè, &
propriè hæreditas locari non poteſt, cum
44 per ipſam locationem inducatur aditio,
& ceſſet eſſe hæreditas, & ſic remaneat lo-
catio rerum hæreditariarum, vt in propo-
ſito venditionis aliis adductis firmat *Garz.*
*d.cap.*9. *num.*13. *&* 15. & quod verè vendi-
tio hæreditatis reſoluatur in ſuas ſingulari-
tates, & idem ſit, ac venditio rerum hære-
ditariarum benè patet *ex text. in l.qui ſibi* 5.
C. de hæred. vel act. vend. qui ſufficiat abſ-
que vlteriori comprobatione huius opinio-
nis, maximè cum difficile euenire poſſit, vt
quis locet hæreditatem ipſam non autem
bona hæreditaria, & locando bona hæredi-
taria clarum eſt, quod applicatur concluſio
ſupra firmata, quod reſoluitur locatio ver-
bis vniuerſalibus facta in ſuas ſingularita-
tes, & iuſpatronatus compræhendere ne-
quit, vt firmatur *in deciſ.*266. *num.*6. *&* 7.
*par.*11.*rec.* & multo faciliùs ſi locet iura, &
actiones, quas habet in bonis defuncti, quia
iſta non dicitur vniuerſalis locatio ad hunc
effectum, vt compræhendere valeat iuſpa-
tronatus, vt in fortiori de ſimili donatione
*Put. dicta deciſ.*341.*num.*2.*lib.*2.

Controuertitur etiam, an ad hoc vt iuſ-
patronatus tranſeat cum re locata, vel ali-
ter alienata, neceſſarium ſit rem eſſe talem,
& abſque alia expreſſione contineat in ſe
iura vniuerſitatis, vt eſt Villa, & Caſtrum,
vel etiam ſufficiat, quod rei cuicumque lo-
catæ, etiam ſi ſit res particularis, vt Pala-
tium, & fundus iuſpatronatus inhereat, &
hoc non ſufficere, ſed requiri rem eſſe di-
ctæ qualitatis cenſuit *Abb. in d. c. ex litteris*
7.*num.*10. *de iurepatr.* & alij plures, quos
refert *Garz.d.par.*5.*cap.*9.*num.*32.

Verum Abbas, & ſequaces mouentur ex
ſupra relata *Doctr.Innoc. in eodem c. ex litte-*
*ris num.*2. *propè fin.verſ ſed ſi quis*, qui non
dicit, quod iuſpatronatus annexum rei par-
ticulari non veniat cum ea, ſed quod vbi
quis non eſt Dominus Villæ, ſed in ea plu-
45 ra iura habet non ſufficit, quod vendat
omnia iura, quæ habet in villa, quia talis
venditio reſoluitur in ſuas ſingularitates, &
ſic non valet compræhendere iuſpatrona-
tus, quod ſingulariter vendi non poteſt, vt
ſupra fuit explicatum, & ſic intelligi debet
de iurepatronatu per ſe ſtante, & eius Do-
ctrina non probat eorum opinionem, & ve-
rius videtur, quod quatenus iuſpatronatus
adhæreat rei locatæ, & verè ſtet acceſſorie
ad eam, cum ipſa tranſeat iuxta naturam
acceſſorij, vt ſenſit *Eman. Coſta in c. ſi Pa-*
ter verb. Trebellianica numer. 7. *de Teſtam.*
in 6.*Molin. de iuſt. & iure diſput.*620. *nu.*6.
ad finem & alijs adductis benè firmat *Garz.*
*d.par.*5.*cap.*9.*num.*33. *&* 34.

Et hinc reſultat, reſolutionem illius quæ-
ſtionis. An ſi ſit Cappella in Palatio, vel
46 fundo, itaut non pateat ad eam aditus niſi
per ipſum Palatium, vel fundum iuſpatro-
natus illius tranſeat in emptorem, vel Con-
ductorem ad longum tempus Palatij, vel
fundi pendere ab eo, an ex tali ſituatione
Cappellæ poſſit dici eius iuſpatronatus ad-
hærere Palatio, vel fundo illi, ac quod be-
ne *Lambertin. de iurepatr.lib.*1.*par.*2.*quæſt.*5
*art.*18.*num.*2. miratur quod *Innoc. in d.cap.*
ex litteris voluerit iuſpatronatus tranſire cũ
fundo vendito, cum Palatio vero, non, &
quod vt idem *Lambertin.* dicit deberet po-
tius

Digitized by Google

tius fieri diſtinctio de directo contraria, quia iter per fundum faciliter datur, & eo ipſo, quod in eo fundatur Eccleſia, datum videtur ad eam iter, at ſecus eſt in Palatio priuato, in quo iter exteris, non ſolet concedi, & propterea non conſtituuntur Cappellæ in Palatijs, niſi pro eorum ſeruitijs, & habitantium; Vnde manifeſte videtur argui fundantem Cappellam in Palatio, ad quam non patet aditus, niſi per ipſum Palatium voluiſſe iuſpatronatus eſſe illius, cuius erit Palatium, & ſic verius eſſe adhærere Palatio, & in eius locatione ad longum tempus transferri in Conductorem, vt tenuerunt *Zabarell. in c. cum ſæculum numer.* 5. vbi de veriori *de iurepatr. Bero in cap.* 1. *num.* 39. *& in cap. ex litteris nu.* 66. *eodem tit. Roman. ſingul.* 57. *Abb. in ſuis quæſt. quæſt.* 5. *num.* 5. *verſ. ſecundo poteſt reſpondere Boer. dec.* 322. *num.* 14. vbi de veriori, & pro iſta opinione bis obtinuiſſe in Tribunali Archiepiſc. Neapolis, tradit *Campanil. in diuerſ. iur. Can. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 356.

47 Et eamdem opinionem in fundo quatenus aliunde non pateat aditus, quam per fundum, tenuit etiam vltra *Innoc. Bart. in l. ſi mercedem* 55. §. *ſi cum fundum ff de act. empt. Zabarell. conſ.* 122. *num.* 2. vbi de veriori, ſed penes me hæc opinio in fundo non eſt ita abſoluta, vt in Palatio, & crederem attente conſiderandas qualitates fundi, & qualitates Cappellæ, ac loci, vbi ſita ſit ad dignoſcendum, an adſit dicta veriſimilis mens fundatoris, quod iuſpatronatus fundo adhæreat. Et in dubio præſumptio erit pro non annexione fauore Eccleſiæ, vt facilius reuertatur ad libertatem, prout etiam in fortiori de iurepatronatu erecto in Caſtro, firmauit *Gennen. in practicab. Eccleſ. quæſt.* 350. *num.* 1. *verſ. in contrarium, & per tot* vbi niſi adſint coniecturæ in contrarium, vt ſi Cappella ſit ædificata intra Palatium Baronis, vel aliæ adſunt coniecturæ, & eum ſequitur *Lotter. de Benef. lib.* 2. *quæſt.* 9. *n.* 55.

48 Si autem adſit fundatio, vel primeua conceſſio iuriſpatronatus, tunc eius verba intuenda erunt ad dignoſcendum, an fuerit contemplata familia, ſeu perſona primi acquirentis, vel potius dignitas Baronalis, aut qualitas Dominij, vel iuriſdictionis loci, & quatenus conceſſio ſit facta Titio Comiti, & eius ſucceſſoribus intelligitur contemplata perſona prius expreſſa, & expreſſionem dignitatis ſubſequentem ſtare demonſtratiuè, itaut hoc caſu non adhæreat Caſtro, nec dignitati, ſed tranſeat ad ſucceſſores ſanguinis, etiam ſi non ſint Comites, & ſic alienato Caſtro, non veniet *Lotter. de Benef. d. lib.* 2. *quæſt.* 9. *num.* 57. *Mantic. de tit.* 50. *num.* 5. *Rot. in recent. deciſ.* 53. *num.* 4. *par.* 1. & quod ſi dictum pro hærede de parentela, vel genere ex recta linea deſcendente, qui erit Dominorum, qui nunc ſunt Caſtri, arguetur contemplata agnatio, non Caſtrum, cenſuit *Rota in deciſ.* 255. *num.* 16. *par.* 10. *recent.*

49 At prædicta procedunt, vbi agitur de iurepatronatu, de cuius fundatione conſtat, nam alias ſi agatur de iurepatronatu antiquo, in cuius quaſi poſſeſſione ſemper fuerint Domini Caſtri eo ipſo, quod erit intra fines Caſtri, ipſi Caſtro annexum eſſe iudicandum erit, iuxta, *text. in dicto cap. ex litteris* 7. *de iurepatr.* ibi *Villam, in qua Eccleſia ſita eſt. Dec. conſ.* 149. *numer.* 1. *poſt med. verſ. nec dici poteſt Rot. deciſ.* 697. *num.* 3. *par.* 1. *recent. & in Aurinen. Iuriſpatronatus* 12. *Februarij* 1666. §. *Quoniam ſuppoſita, coram Eminentiſſimo* D. *meo Carpineo*.

50 Et magnum indicium præbebit etiam obſeruantia, nam, ſi conſtabit ſemper præſentaſſe Dominum Caſtri tantum, arguetur annexum iuriſdictioni, & dominio *Spada conſil.* 14. *num.* 12. *verſ. quod autem lib.* 2. *Lotter. lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 58. *verſ. præcipuè concurrente Rota d. deciſ.* 697. *num.* 3. *verſ. tum quia par.* 1. *& deciſ.* 314. *nu.* 3. *poſt med.* vbi quod hoc ſufficit ad probandū annexionem *par.* 4. *recent. & in dicta Aurien. Iuriſpatronatus* §. *quorum dictis, & ſeq.* quod tamen procedit, quatenus de contrario non conſtet, nam tunc admiſſio ad præſentandum non, releuat, vt in ſpecie, quod ſi conſtet iuſpatronatus eſſe annexū Caſtro, nil referat, quod Dominus admiſerit alios ad præſentandum, dixit *Dec. conſ.* 149 *num.* 2. *verſ. & retenta illa Lotter. de Benef. lib.* 2. *quæſt.* 9. *numer.* 59. vbi allegat Deciſionem *in vna Terdonen. Iuriſpatronatus coram Panſilo*.

51 Dum igitur iuſpatronatus abſolutè locari non poteſt, ſed venit cum re locata, cui adhæret, dubitari poteſt, quid dicendum ſit ſi locetur res, cui iuſpatronatus adhæret, & in locatione exprimatur etiam iuſpatronatus, an tunc vitietur locatio, quaſi ſit locatum iuſpatronatus, quod locari non poteſt, vel potius talis expreſſio, tanquam eius quod tacite ineſt, nihil operetur, & eſt magna quæſtio, in qua concludendum videtur, cum diſtinctione, quod, aut iuſpatronatus exprimatur in locatione principaliter, & tunc videatur eius facta locatio, & non valeat, aut verò exprimatur declaratiuè, & tunc expreſſio tanquam facta ad maiorem cautelam, & declarationem eius, quod tacite ineſt, non noceat, ſed adhuc valeat

locatio ; & veniat in ea iuſpatronatus *Fa-lin. in cap. quanto num. 3. in fin. verſ. Tertius caſus, de Iudic. Gemin. in cap. 1. num. 5. ad fin. de iurepatr. in 6. Barboſ. de iur. Eccleſ. vniu. lib. 3. cap. 12. num. 243. Rot. deciſ. 399. num. 3. & 5. par. 2. recent.* & ab hac diſtinctione non videtur recedendum, licet abſolute, quod quocumque modo, ſiue in verbis executiuis, ſiue in diſpoſitiuis, ſiue cum dictione, &, ſiue cum dictione, cum, fiat expræſſio iurisſpatronatus, nullo modo vitiet, firmare prætendat, & ſimpliciter ita tenendum, aſſerat *Caballin. Milleloq.* 146. At difficultas
52 eſt in dignoſcendo, an, & quando dicatur expræſſio principaliter facta, an potius declaratiuè, nam quod non poſſit dici declaratiue, quando in ipſa venditione exprimitur, ſed tantum ſi poſt venditionem perfectam in fine inſtrumenti addatur declaratio, quod etiam iuſpatronatus in ea veniebat, ſenſit *Ioannes Andreas in cap. vn. de iurepatr. in 6.* & poſt eum, late *Lambertin. eodem tit. lib. 1. par. 2. quæſt. 5. art. 20. per tot.* & ſignanter *num. 8. & 9. & num. 11. poſt med. & ſeqq. vſque ad fin.* vbi late reprobate conatur diſtinctionem illam, vt tunc expræſſio ſit principaliter facta, cum eſt per dictionem, &, puta, vendo villam, & iuſpatronatus, ſecus autem ſi per dictionem, *cum*, videlicet vendo villam cum, iurepatronatu, & concludere, quod quocumque modo exprimatur in ipſa venditione, ſemper vitiet, at eius dictis non obſtantibus, diſtinctio prædicta magis communiter recepta eſt, vt tunc ſolum dicatur principaliter expræſſum, cum eſt iunctum alijs bonis per copulam, &, ac poſitum in accuſatiuo, ſecus autem ſi per dictionem, cum, & in ablatiuo *Cabedo de iurepatr. Reg. Cor. Luſit. cap. 3. numer. 6. verſ. quæ omnia Sanch. conſ. Moral. lib. 2. cap. 3. dub. 81. num. 4.* & ad *Decal. lib. 2. cap. 19. num. 13. Barboſ. de iur. Eccleſ. Vniu. lib. 3. cap. 12. num. 243.* & dixit *Rota relat. per Viuian. de iurepatr. lib. 4. cap. 1. numer. 8. ad med.*

53 Non ſolum autem exprimi poteſt dicto modo per viam explicationis iuſpatronatus, quando eſt annexum rei venditæ, itaut cum ea veniat in locatione ad longum tempus, ſed poterit etiam eius intuitu augeri penſio, nec dicetur propterea locatum de ſe iuſpatronatus, quod locari nequit, ſed locata tantum res, cui iuſpatronatus adhæreat, nec illud augumentum erit merces ipſius iurisſpatronatus, ſed rei, nam pretium rei conſtituitur cōſideratis qualitatibus ipſius rei, vt in his terminis, tradit *Molin. de iuſt. & iur. tom. 3. diſput. 620. numer. 6. ad finem*, & eum ſequitur *Garz. de benef. par. 5. cap. 9. num. 35.* & ſupponit apertè *Rota in deciſ. 266. num. 7. verſ. & ad id ſuadet par. 11. rec.* dum dicit, ſuaderi non fuiſſe compræhenſum iuſpatronatus in renunciatione ex modica ſumma ſcut. centum in recompenſam data, quia nempè ſi fuiſſet compræhenſum, data fuiſſet maior ſumma, ergo ſupponit augeri rei pretium intuitu iurisſpatronatus ipſi annexi. Dummodò tamen
54 conſideretur iuſpatronatus, vt acceſſorium, nam aliàs ſi quis emeret, rem illam principaliter, vt emeret iuſpatronatus, committeret ſimoniam, etiamſi iuſpatronatus eſſet acceſſorie expræſſum, imò etiam ſi nullo modo eſſet expræſſum, adeò vt, ſi probari non poſſet talis eius intentio, emptor non eſſet tutus in conſcientia, & ſi probari poſſet, nec etiam in foro fori ſuſtineretur contractus, vt probat *Lambertin. lib. 1. par. 2. quæſt. 5. art. 20. num. 16. & 17.*

55 Sic etiam Eccleſia locari non poteſt *c. 2. ne Prælat. vic. ſuas*, vt firmat *Lap. alleg. 12. num. 3.* etiam ſi acceſſerit conſenſus Epiſcopi *Mant. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 23.* intelligendo tamen de ipſa Eccleſia, non de obuentionibus, & oblationibus, quæ in ea fiunt, quia ſi ita intelligatur prohibetur locari Laicis tantum *c. ſecundum 6. ne Laic. vel Cleric.* & dixi ſupra *in cap qui conducere poſſint prope fin.*

56 Neque locari poſſunt, quæ ipſi Eccleſiæ ſunt annexa, vt de Campanile, quia reputatur pars Eccleſiæ *Lap. in ſpecie d. allegat. 12. num. 4.* vbi *Mandoſ. in addit.* aliqua no-
57 tat de Campanis, quæ tamen ſi locentur pro certa mercede ad opus pium, verbi gratia, ſi Confratres ſæculares volentes le Congregare, & non habentes Campanas, conueniant de certa mercede cum Rectore Eccleſiæ, vt cōcedat eas, ſtatutis horis pulſare, valebit conuentio, vt in facti contingentia reſponſum fuiſſe, tradit, *Caroc. ſub tit. de locat. per procuratorem num. 39.*

58 Idemque erit dicendum de Cæmeterio, & ambitu Eccleſiæ per 30. paſſus circumcirca, vt pariter locari nequeat *Lap. d. alleg. 12. num. 4. verſ. idem de Cæmeterio, Caroc. d. tit. de locat. per procur num. 36.*

59 Et Domus quoque contiguæ per quas patet aditus in Eccleſiam, & ſunt deſtinatæ pro habitatione Clericorum, quæ vulgo appellantur, *la Canonica*, non poſſunt locari *Lap. d. alleg. 12. num. 4. verſ. idem de Domib. Calcan. conſ. 125. num. 22. Caroc. ſub dicto tit. de locat. per procur. num. 35.* eoque certius, ſi ad eas non pateat aditus, niſi per ipſam Eccleſiam, vt in caſu *Rota corā Burat. dec. 354. n. 1. & ſeq.*

De

De alijs autem bonis Eccleſiaſticis, an, & quomodo locari poſſint, dicam ſeparatim Cap. 14.

De Animalibus quomodo locari poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Animalia quot modis locentur.*
2 *Animalia ſi dentur ad cuſtodiam, non eſt ea locare, ſed paſtores conducere.*
3 *Animalium locatio alteratur per pacta.*
4 *Collatica, quid ſit.*
5 *Bouum locatio quomodo fiat.*
6 *Periculum rei locatæ culpa conductoris eueniens, ad eum ſpectat.*
7 *Periculum Diuini iudicij comprehendit omnes caſus fortuitos.*
8 *Pactum, quod animalia locata ſi deteriorata cedat damno conductoris, intelligitur de deterioratis culpa illius, non caſu fortuito.*
9 *Pactum, quod beſtiæ reſtituantur in fine locationis, intelligitur quatenus extent.*
10 *Pactum, quod periculum ſit conductoris, reſtringitur ad periculum præter naturam contingens.*
11 *Animalium æſtimatio facit tranſire eorum periculum in conductore.*
12 *Pactum, quod periculum ſpectet ad conductorem alterat naturam locationis.*
13 *Et ſecundum aliquos reddit contractum iniuſtum.*
14 *Ampl. vt dictum pactum ſit peccaminoſum, etiam ſi factum animo non vtendi.*
15 *Lim. vt dictum pactum non impediat executionem contractus in foro fori.*
Et quod de ſe ſolum non vitiet contractum, nec ſit nullum, num. 20.
16 *Pactum prædictum non eſt contra naturam contractus locationis.*
17 *Vel ſaltem non eſt contra ſubſtantiam.*
18 *Pactum prædictum eſt oneroſum, ſed poteſt eſſe recompenſatum alijs pactis.*
19 *Mors animalis locati ſi naturalis cedit damno domini, ſi culpoſa damno conductoris.*
21 *Animalia locari poſſunt pro certa quantitate fructuũ*
22 *Soccita animalium, quando dicatur contracta.*
23 *Soccita regulatur cum regulis locationis.*
24 *Soccita alteratur ex pactis, & redditur magis ſimilis ſocietati.*
25 *Soccita facta ad quadriennium, cum pacto quod in fine animalia ſint communia ſi finiatur in utero, ſocius habebit ratam.*
26 *Soccita in qua dominium Animalium eſt communicatum, eſt ſocietas.*
27 *Societas, vt ſit, neceſſe eſt tradentem rem non deſinere eſſe dominum*
28 *In contractibus innominatis licitum eſt pœnitere re integra.*
29 *Pœnitentiæ locus non eſt in contractibus nominatis.*
30 *Stipulatio facit tranſire contractum de innominato in nominatum.*
31 *Notarij ſolent ſemper ſtipulari pro quibus intereſt.*
32 *Stipulatio ſequitur naturam contractus, ſuper quem interponitur.*
33 *Soccita, quando non eſt locatio, quæ actiones dentur.*
34 *Animalia locata ſi ſint inæſtimata cenſetur communicatum eorum dominium.*
35 *Æſtimatio in contractu locationis arguit translationem dominij in dominum.*
36 *Lim. ſi contractus efficeretur vſurarius.*
37 *Lim. ſecundo ſi appareret æſtimationem factam pro ſcienda valore.*
38 *Lim. tertia ſi adſint indicia contraria.*
39 *In ſoccita pactum, quod eã finita animalia diuidantur arguit communicatum dominium.*
40 *Econtra pactum, quod fructus ſint communes arguit dominium non communicatum.*
41 *Denominatio partium attenditur ceſſantibus alijs pactis.*
42 *Societas eſt ad inſtar fraternitatis, & requirit bonam fidem.*
43 *Pactum, quod capitale ſit ſaluum in ſocietate eſt prohibitum.*
44 *In ſoccita periculum animalium debet eſſe commune*
45 *Ampl. etiamſi dominium ſit totaliter tranſlatum in Paſtore.*
46 *Quid autem ſi dominium non ſit tranſlatum, ſed retentum? ſunt variæ opiniones, & quid de conſuetudine num. 47.*
48 *Bulla Sixti Quinti prohibens ſocietates ad caput ſaluum, procedit in contractibus contra diſpoſitionem iuris communis tantum.*
49 *Pactum, quod damnum debeat totum ab vno ſentiri eſt improbum, & ſapit vſuram.*
50 *Capitale ſocietatis ſi in fine reperiatur ſaluum, eſt reſtituendum ei, qui illud poſuit.*
51 *Spes poteſt deduci in pacto, & aſſecurari.*
52 *Societas valet ſi fiant tres contractus, vnus ſocietatis, alius aſſecurationis capitalis, & tertius aſſecurationis certæ quantitatis fructuum.*
53 *Et dicti contractus poſſunt fieri non ſolum expreſſe, ſed etiam tacitè, & implicitè. Et quando dicantur facti num. 54.*
55 *Societas etiam in capitale ſaluum, & certum lucrum eſt valida, quatenus non contineat iniuſtitiam.*
56 *In ſocietate pactum, quod vnus non ſentiat damnum, valet ſi alijs pactis compenſetur.*
57 *In ſocietate pactum, quod animalia ſint ſalua domino poteſt eſſe compenſatum alijs pactis ipſi damnoſis.*
58 *Pactum damnoſum, an ſit recompenſatum in fauorabilibus ſtatur arbitrio prudentis.*
59 *Proteſtatio non recedendi à conſtitutione Sixtina de ſocietatibus ad caput ſaluum, liberat ab eius pœnis.*
60 *Locatio animalium ad vecturam eſt vera, & propria locatio.*
61 *Periculum animalis locati ad vecturam ceſſante culpa conductoris, ſpectat ad dominum.*
62 *Periculum animalis conducti, vt ſpectet ad conductorem requiritur eius culpa ſaltem leuis.*
63 *Conductor animalis debet probare eius mortem ad ſe liberandum ab obligatione illud reſtituendi.*
64 *Mors animalis conducti ad vecturam probatur per teſtes examinatos ſine citatione.*
65 *Mors equi conducti ad vecturam, probatur ſimplici fide.*
66 *Equi conducti mortui, probanda identitas.*
67 *Identitas equi probatur colore, & alijs ſignis.*
68 *Identitas non probatur vnica demonſtratione, ſed requiruntur duæ.*
69 *Identitas animalium, probatur per ſignum vulgo merco.*
70 *Culpa non præſumitur, vbi caſus ſine ea euenire ſolet.*
71 *Conductor equi non tenetur probare illum deceſſiſſe a*

ſine ſua culpa niſi ad maiorem cautelam.

72 *Indebitum repetens probare debet ſolutionem fuiſſe indebitam.*

73 *Culpa conductoris aſcribitur ſi nimis onerauit animal conductum.*

74 *Et quomodo probetur nimia oneratio,*

75 *Vecturinus conductori contradicens auget eius culpam.*

76 *Alimenta detrahens necare videtur.*

77 *Conductor ad vecturam debet bene paſcere equum.*

78 *Vecturinus ſi adſit, qui cuſtodire debeat equum conductor non tenetur, & num. 87.*

79 *Equo conducto infirmante debet conductor eum cuſtodire.*

80 *Et debet etiam adhibere medicinas, & mariſcalcum.*

81 *Equus conductus non eſt percutiendus vltra modum.*

82 *Viam ſolitam mutare culpa aſcribitur.*

83 *Equus conductus vſque ad certum locum, ſi vlterius ducatur, ad quid teneatur conductor, & num. 86. & 87.*

84 *Furtum non committit, qui damnum dat niſi det fraudulenter.*

85 *Delictum in dubio non eſt præſumendum.*

88 *Vecturini ſunt diuerſæ qualitatis, & auctoritatis.*

89 *Conductor equi ad vecturam, an ſi equus culpa ſua decedat teneatur ad vecturas conſuetas etiam poſt mortem.*

90 *Conductor equi ad vecturam ſi illum retinet vltra tempus conuentum teneatur continuare mercedes & quid facere debeat eius fideiuſſor, & nu. 91. & 92.*

93 *Dominus equi locati ad vecturam non tenetur eum recipere deterioratum, & quid ſi recipiat, & num. 94. & 95.*

96 *Mortuo animali locato, eſt in arbitrio domini recipere corium, & carnes in computum pretij ſibi reſtituendi.*

97 *Paſtor conductus ad cuſtodiendum tenetur de periculo animalium culpa ſua interueniente.*

98 *Paſtor tenetur de culpa leuiſſima, & num. 99. vbi ſecus in conductare.*

100 *Paſtor tenetur probare animalia deceſſiſſe abſque ſua culpa, & num. 101. Et quomodo ſe gerere debeat num. 102.*

103 *Paſtoris dicto ſtatur in leuibus, & difficilis probationis.*

104 *Lupi ſi comedant oues imputatur culpæ paſtoris.*

105 *Furtum animalium imputatur culpa paſtoris, & quando ſecus num. 106. & 107.*

108 *Conſuetudo non excuſat ſuperueniente noua cauſa.*

109 *Paſtor debet adhibere cuſtodem ſufficientem.*

110 *Solitum excuſat à culpa.*

111 *Culpa debet eſſe ordinata ad caſum.*

112 *Sufficit tamen, quod poſſit eſſe ordinata ad caſum.*

113 *Culpa quomodo probetur relatiue.*

114 *Mors animalium quomodo probetur.*

115 *Animalia, quæ dicantur paſci gregatim.*

CAPVT XII.

Animalia locari poſſe non eſt dubium, vt dictũ eſt ſupra in cap. 11. quæ res locari poſſint, & quotidie practicatur eorum locatio, quæ plurimis modis contrahitur, ſed quoniam ſunt aliqui, de quorum validitate dubitatur, ideo de eis aliquid particulariter dicendum, & hac occaſione addam etiam aliqua ſpecialia, magis practicabilia de locatione iſta.

1 Modi autem, quibus contrahitur hæc locatio, reduci poſſunt ad tres principales, quorum primus eſt, ſi fiat locatio pro annua, vel menſtrua mercede in pecunia, ſecundus ſi fiat pro rata fructuum, qui ex eis percipiuntur, quæ vulgo dicitur, *ſoccita*, & tertius ſi fiat ad certum actum, vti ad aliquid vehendum, quæ dicitur locatio ad vecturã.

2 His addi poteſt, quod aliquando dantur animalia ad cuſtodiam, licet hoc non ſit locare animalia, ſed Paſtores conducere ad illa cuſtodiendum, vt aduertit etiam *Filiuc. in moral. tract. 38. cap. 5. de ſociet. ruſticar. nu. 85. & Malpheſ. in ſumm. par. 2. tract. 12. cap. 11. num. 37.* Et de ſingulis eſt diſtinctæ aliquid dicendum.

Quo igitur ad primum ſi locetur animal, vel grex animalium ad annum, vel aliud tempus pro certa mercede in pecunia, hæc eſt vera, & propria locatio, ac ſine dubio valida, & quatenus non alteretur per pacta ſpecialia, cadet, vt plurimum, ſub regulis generalibus locationis, quas hic repetere non conuenit, & ideo recurrendum erit ad earum ſedes, vbi etiam non omittam dicere, ſi quid ſpecialitatis habeat locatio iſta, puta quomodo probetur in ea læſio dicam in ſpecie *in cap.* 10. de læſione, & ſic de ſingulis.

Et quatenus etiam merces non eſſet conſtituta in pecunia numerata, ſed in certa ſpecie, puta ſi locatæ ſint oues pro tot libris caſei, licet hæc non ſit vera, & propria locatio, quia vera, & propria locatio requirit mercedem in pecunia numerata, vt dictum eſt *in cap.* 1. adhuc, quia procedit omnino cum eiſdem regulis, vt dictum eſt *in cap. 5. de colonis* ad eas pariter recurrendum erit.

3 Verum alteratur hæc locatio, ſiue facta pro certa quantitate, ſiue pro certa ſpecie, per pacta in ea appoſita, quæ quidem non conueniant locationi, vel faciunt eam tranſire in alium contractum, vel etiam illam annullant, prout in locatione vnius paris bouum ad laborandum, quæ quotidie pra-

4 cticatur, & dicitur, collatica, vt per *Corn. conſ. 108. num. 4. lib 1. Caroc. de locat. tit. de collaticis Bouum, ſeù Iugatica, vt per Aldobr. conſ. 131. num. 17. lib. 2.* ſeu ad affanagium, vt per *Crauet. conſ. 145. num. 3.* ſi verò fiat pro decem minis Bladi ſingulis

5 annis cum pacto, quod ſi Boues locati pereant culpa conductoris, damnum ſit ip[illegible], ſi verò caſu, vel iudicio diuino, damnum

fit

ſit locatoris, dummodo conductor reſtituat
carnem, & corium, ille contractus eſt pu-
ra locatio, quia habet pacta locationi con-
uenientia, & ideo ſine dubio validus, vt pro-
bat *Cronet. d. conſ. 145. num. 3. & ſeq.* &
alijs adduct. *Caroc. d. tit. de collaticis num. 3.*
6 de iure enim periculum rei locatæ, culpa
conductoris eueniens, ad eum ſpectat *l. in iu-
dicio 28. C. locati*, & ſatis eſt in pacto con-
7 trario excipi periculum diuini Iudicij, quia
iſta exceptio compræhendit omnes caſus
fortuitos, & mortem, vt tradit *Pancirol.
conſ. 147. num. 20. & 21.* qui caſus for-
tuiti ſpectant ad dominum, vt alibi dictum
eſt.
8 Imo fortiùs, etiamſi dictum ſolummo-
do fuerit, quod tempore reſtitutionis de-
beant animalia æſtimari, & eodem modo,
& forma reſtitui, ita vt, ſi deteriorata fue-
rint, cedant damno conductoris, adhuc pa-
ctum iſtud intelligitur, prout de iure, vt
reſtituantur exiſtentia, & reficiantur, quæ
dolo, & culpa conductoris perierunt, non
autem, quæ caſu fortuito, vt cenſuit *Rota.
deciſ. 227. num. 8. & 9. par. 4. diu.* & facit
*text. in leg. ſi quis fundum 10. §. ſi colonus ff.
locat.* vbi etiamſi colonus promiſerit h be-
re innocentem ignem, non propterea tene-
9 tur de incēdio, quod proceſſerit caſu fortui-
to, & quod vbi pactum eſt, quod in fine lo-
cations reddantur beſtiæ, intelligatur, qua-
tenus extent, firmat etiam *Loderch. conſ.
189. num. 5. verſ. nec dicatur, & ſeq.* vbi
etiam ſi datæ fuerint æſtimatæ, & conſo-
nant tradita per *Rot. deciſ. 304. num. 5. ad
fin. & deciſ. 556. num. 5. par. 2. rec.* & pa-
10 ctum, quod periculum eſſe debeat condu-
ctoris, intelligendum eſſe, & reſtringendum
reſpectu caſuum præter naturam contingē-
tium, non autem reſpectu mortis naturali-
ter ſecutæ, firmat *Ciriac. contr. 357. num. 12.*
11 Quæ tamen de rigore iuris non tranſeunt
ſine aliqua difficultate, quia ſola æſtimatio
animalium, facit tranſire eorum periculum
in conductorem, vt eſt *text. in l. quæro 56.
§. fin.* & ibi *Bart. ff. locat.* cenſetur enim per
eam facta emptio, & venditio, & translatum
dominium in conductorem *l. 3. ff. eodem*
ſed receditur ad euitandam labem vſurarū,
& per coniecturas contrariæ voluntatis, vt
dicam infra in propoſito alterius locationis,
ſeu ſoccitæ.
12 At vbi expreſſe fiat pactum, quod peri-
culum omne ſpectet, ſiue pro medietate,
ſiue in totum ad conductorem, tunc altera-
tur locatio, quia cum in ea dominium rei
remaneat locatori. *leg. non ſolet 42. ff. locat.*
inde ſequitur, vt etiam periculum abſque
culpa conductoris accidens ad locatorem
ſpectare totaliter debeat, prout eſt *text. in
leg. in iudicio 28. C. locat. & in §. qui pro vſu*
13 *inſtit. eod.* & dictum eſt *in cap. 30.* de incen-
dio, & alibi, vnde dicunt aliqui contractum,
ſtante dicto pacto, eſſe iniuſtum, & illicitum,
ac nullum, vt per *Petr. de Vbald. de duobus
fratr. part. 5. num. 29.* & quod vbi locator
non currit periculum, vel pro ea parte, qua
non currit periculum, non poſſit licite per-
cipere fructus, ait *D. Antonin. Florent. in
ſumm. part. 2. cap. 7. num. 41.* vbi, quia
eſſet capitale ſaluum, & per conſequens
contractus vſurarius, & alijs adductis ſe-
quuntur *Io. Bapt. Lupus in cap. nauiganti §.
1. num. 27. de vſur. & Caroc. d. tit. de Collat.
num. 13. Cyriac. contr. 357. num. 15.* Imo
14 fortiùs, quod etiamſi Dominus faciat pa-
ctum, quod dimidium damni, quoquomo-
do contingens in boue, vel alio animali lo-
cato, ſpectet ad conductorem, idque non
animo illud exigendi, ſi abſq; eius culpa dā-
num contingat, ſed ne durius boues exer-
ceat, mortaliter peccet, tradit poſt *Guil. D.
Antonin. d. cap. 7. §. 44.* & ſequitur *Nauarr. in
Manuali c. 17. n. 260. verſ. quin, & ſi abſque*,
vbi reddit duplicem rationem, vnam, quia
qui eius animum ignorant, ſcandalizantur
de illo contractu, aliam, quia poteſt facilè
dari caſus, quod ipſe decedat abſque de-
claratione, & hæres conductorem vexet.
15 Verum loquendo in foro fori, quatenus
ceſſent aliæ circumſtantiæ, ex quibus con-
uincatur contractus enormiſſime læſiuus,
aut vſuratum, vel alia labe infectus, ſolum
pactum prædictum non eſſet ſufficiens im-
pedire eius executionem, prout ſentiunt,
D. Antonin. & Nauar. vbi proximè, vbi dicūt,
quod poſſet hæres agricolā vigore pacti ve-
xare, etenim nō eſt dubiū, quod omnis na-
turalis ratio, & æquitas dictet res, vt pereat
Domino, non Conductori, vt ex præcita-
tis iuribus in propoſito animaliū tradit *Cy-
riac. contr. 260. num. 14.* at non propterea
16 pactum, quod periculum ſpectet ad con-
ductorem, eſt contra naturam contractūs lo-
cationis, vt ex plur. tradit *Azor. inſtit. mo-
ral. part. 3. lib. 6. capit. 7. quæſtion. 3. in
princ.* & admittit *Cyriac. d. contr. 260. num.
16.* vel quatenus ſit contra naturam, vt vi-
detur deduci poſſe ex *l. ſi quis fundum 10.
§. ſi colonus ff. locat. & l. in iudicio 28. C. eo-*
17 *dem*, ſaltem non eſt contra ſubſtantiam
eiuſdem, *Duard. de ſociet. lib. 2. cap. 5. quæſt.
4. num. 15.* nec eſt in ſe illicitum tale pa-
ctum, *ſumm. Silueſtr. in verb. ſocietas il ſe-
cundo num. 2. verſ. & ſimiliter licitum erit*,
18 vnde nullo modo poteſt prætendi, quod
annul-

Digitized by Google

annullet contractum, & licet negari ne-
queat eſſe oneroſum conductori, tamen
tale onus poteſt eſſe recompenſatum
per alia pacta fauorabilia eidem, vel in te-
nuitate mercedis, quo caſu etiam Theolo-
gi conſentiunt ſuſtineri *Nauar. in Manual.
d. cap. 17. num. 260. Silueſt. in ſum. d. verb.
ſcietas il 2. num. 2. Molin. de contract. diſp.
503. num. 2. Leſſ. de Iuſt. & Iur. lib. 2. cap.
25. dub. 3. num. 31. verſ. notandum ſecundo
Card. de Lugo eodem tit. tom. 2. diſput. 29.
num. 74.*

Et non eſt neceſſarium, quod compenſa-
tio ſit facta verbis expreſſis, ſed ſatis eſt,
quod actu facta appareat, vt probabo in-
fra in ſecundo modo concedendi animalia,
nempe ſoccita. Et in propoſito, quia mors
ſecuta culpa conductoris, vt dictum eſt
ipſius damno cedere debet, & ſecuta caſu,
vel natura, debet cedere damno locatoris, ſi
fiat conuentio, quod quocunq; modo ſequa-
tur, cedat æqualiter damno vtriuſque, quod
fiat mutua compenſatio, & ſuſtineatur con-
tractus, ſenſit *D. Antonin. florentin. in ſua
ſum. tom. 2. tit. 1. cap. 7. §. 44. ad fin.* ſed
loquitur cum verbo dubitatiuo, fortè, &
dicit, quod poteſt tolerari ad vitanda liti-
gia, vnde bene erit aduertere ad alias cir-
cumſtantias, quia maius videtur pericum
mortis naturalis, & fortuitæ, quam culpoſæ.
Et in ſimili ſi Boues in principio locationis
æſtimentur, & fiat pactum, quod æſtimari
etiam debeant in fine, & quatenus æſtima-
tio decreuerit, debeat conductor ſupplere
licet addatur etiam, quod ſi creuerit debeat
cedere ipſius conductoris lucro, non pro-
pterea compenſatur præiudicium eiuſdem
ex tali pacto reſultans, cum Boues, vt plu-
rimum potius ſemper vileſcant, vt aduertit
*Petr. de Vbald. in tract. de duobus fratr par.
5. num. 29. ante med.* vbi fortius ſenſit talem
additionem, quod ſi valor creſcat cedat lu-
cro conductoris, potius augere ſuſpicionem,
quod fuerit poſita ad palliandum pactum
præfatum oneroſum, & exorbitans, ac de
labe vſurarum contractum ſuſpectum red-
dens.

20 Sed quatenus non adſit recompenſatio,
adhuc vbi non concurrant aliæ conicæturæ
ſufficientes ad conuincendum contractum
vſurarium ita, vt ſolummodo dici poſſit ex
dicto pacto grauari, & lædi conductorem,
in foro fori, non omnis læſio conductoris
ſufficit ad annullandum contractum condu-
ctionis, ſed debet eſſe vltra dimidiam, vt
dicetur ſuo loco, & pactum prædictum po-
teſt eſſe, quod illam non importet, vnde
de ſe ſolum non erit ſufficiens ad redden-
dum contractum nullum, quicquid ſit con-
currentibus alijs pactis oneroſis conducto-
ri, ex quibus ſimul iunctis, pateat læſio ſuf-
ficiens, vel coniecturis conuincentibus cõ-
tractum vſurarium, quia tunc, & pactum il-
lud ponderandum erit, cum tamquam in-
ſolitum, faciat coniecturam, quæ cum alijs
operatur, vt per *Cyriac. d. contr. 260. num.*
17. vbi alias plures coniecturas cumulat.

21 Quo autem ad ſecundum modum locan-
di animalia pro certa rata fructuum, vt vi-
delicet conductor ea alere, & cuſtodire de-
beat, & fructus ſint communes, iſte contra-
ctus pariter in ſe eſt ſine difficultate vali-
dus, ac de iure permiſſus, quatenus pacta
illum non alterent, & vitient, vt probant
*text. in l. cum duobus §. in coeunda ff. pro ſoc. &
in l. ſi paſcenda C. de pact. Franc. Marc. dec.*
888. *part. 1. Molpheſ. ad conſuet. Neap. tom.
3. part. 14. quæſt. 18. nu 9.*

Verum in primis aduertendum, quod
22 hæc non eſt propria locatio, ſed quaſi quæ-
dam ſocietas, & pro ea competit actio pro
ſocio vt eſt *text. in l. ſi tibi area 14. §. ſed ſi
puerum ff. de praſcr. verb.* vnde etiam vulga-
riter nuncupatur, *Soccita*, at nec etiam eſt
pura, & ſimplex ſocietas, ſed eſt contra-
ctus Innominatus, qui cum ſit ſimilis loca-
23 tioni, cum eius regulis procedit, vt dictum
eſt de colonia partiaria in *cap. 5.* de colonis,
eſt enim, & ipſa partiaria, vt de ſe patet,
& habetur, *in l. ſi paſcenda C. de pactis* & in
ſpecie, quod ſapiat de ſocietate, & locatio-
ne *Aldobrand. conſ. 151. num. 17. lib. 2.*

24 Sed pacta, & circunſtantiæ hunc quo-
que contractum alterare valent, vel ma-
gis eum accedere ad ſocietatem, aut ab ea
recedere facere poſſunt, vt ecce, contrahi
communiter ſolet ad quadriennium, cum
pacto, quod in fine ſint communia, & di-
uidantur pro æquali, ita vt conductor non
ſolum lucretur continuo medietatem fru-
ctuum, ſed etiam ratam capitalis, nempe
ſingulo anno vnum vnguem Animalis pro
indiuiſo, vt dicit *Coſta de rata quaſt. 118.
num. 9.* & inde eſt, quod ſi diſſoluatur ali-
25 quo caſu ſoccita ante finitum quadrienniũ,
debet Paſtor habere ratam medietatis con-
uentæ correſpondentem tempori, quo du-
rauit *Cyriac. contr. 357. num. 9. Felic. de ſo-
ciet. cap. 9. num. 59.* quod pactum conuenit
26 ſocietati, non locationi. Sic vbi commu-
nicatum dominium animalium non poteſt
eſſe locatio, vt aduertit *Vin. dec. 142. num.*
7. & tunc eſſe ſocietatem, & ſi non commu-
nicatum, eſſe contractum innominatum, tra-
dunt *in l. ſi paſcenda C. de pact. Cyn.* & poſt
al. antiquiores *Corn. num. 3. & in repet. eiuſ-*

dem

dem num. 33. *Curt. Iun. num.* 6 *ad med.* &
licet *Alex.* ibidem contrarium ſentiat, vide-
licet, quod etiamſi tradens animalia domi-
nium ſibi totale retineat, adhuc ſit ſocietas,
tamen prima eſt communis opinio, vt teſta-
tur *Gabr. conſ.* 62. *num.* 1. & pro ea facit,
quod non eſt vera ſocietas, vbi non com-
municatur aliquod dominium, vt dictum
eſt in *Cap.* 5. *de colonis num.* 19. & ad textum
ex quo principaliter mouetur *Alex. in l. ſi
tibi area* 14. *ver. vel ſi pactum ff. de preſcr.
verb.* dicens ibi patere, quod etiamſi Do-
minus nullum tranſtulerit Dominium in
Paſtorem, adhuc eſt ſocietas, reſponderi
poteſt, quod hoc non dicit text. ſed ſolum
dicit, quod qui pecus tradidit, non deſijt
eſſe Dominus, quod eſt, quid diuerſum,
eſt enim hoc requiſitum ſeparatum, &
27 æque neceſſarium ad eſſe ſocietatis, quod
tradens rem non deſinat eſſe Dominus, vt
expreſſe habetur in eadem *l. ſi tibi area in
princ.* & ideo dum text. dicit, quod ibi erat
contracta ſocietas, quia tradens pecus non
deſierat eſſe Dominus, non bene infertur,
quod neque Dominium communicauerat,
maximè dum id dicit ad opoſitũ caſus præ-
cedentis, in quo dixerat, non eſſe contra-
ctam ſocietatem, quia translatum erat do-
minium totale areæ.

Retenta igitur communi, quod commu-
nicato Dominio animalium, contractus ſit
ſocietatis, eo vero totaliter retento, vel to-
taliter translato ſit innominatus, inde in-
fertur, quod in ſecundo caſu licet pænitere
re integra, non autem in primo *Curt. Iun.*
28 *d. num.* 6. eſt enim regulare, vt in contra-
ctibus innominatis liceat pænitere re inte-
gra *l. ſi pecuniam* 5. *in princ ff. de condict. ob
cadat. Rot. dec.* 130. *num.* 3. *part.* 6. *recent.* in
29 nominatis verò non eſt locus pænitentiæ,
ſed agendum ad implementum *Bart. in l.* 2.
num. 7. *de condict. ob ca. Randen conſ.* 43. *n.*
14. *Mareſcot. var. cap.* 90. *num.* 3. *lib.* 1. *Coc-
30 cin. dec.* 329. *num.* 4. ſed quatenus ſit inter-
poſita ſtipulatio per eam contractus tranſit
in nominatum, & deficit eſſe locus pæni-
tentiæ *l. ex placito C. de rer. permut. Bart. in
l.* 2. *in fin. C. de condic. ob cauſ. Caſtren. in l.* 1.
§. fin. nu. 5. *ff. de pactis & in rubr. de verb. ob-
lig. in fin.* vbi *Iaſ. num.* 3. *Galiaul. num.* 90.
vnde ſequitur, quod raro poſſit recedi, quã-
31 do rogatum fuit publicum Inſtrumentum,
quia notarij ſolent ſemper ſtipulari nomi-
ne eorum, quorum intereſt *Soccin. Iun. in
ead. rubr. de verb. oblig. num.* 333.

Et licet contrarium, quod ſtipulatione
interpoſita ſuper contractu innominato, lo-
32 cus ſit pænitentiæ, ex quo ſtipulatio ſequa-
tur naturam contractus, ſuper quo interpo-
nitur, ſenſerit *Roman. & Aret. in l. ſciendum
ff. de verb. oblig. num.* 24. *verſ. ſed contrarium*
vbi *d. l. ex placito*, duplicem accomodat reſ-
ponſionem. Tamen à priori opinione non
eſt recedendum, quia eſt magis communis,
& approbata à Rota *coram Seraphin. deciſ.*
427. *num.* 5. *coram Coccin. deciſ.* 329. *num.* 3.
ad med. & in recent. deciſ. 242. *num.* 4. *par.* 7.
& rationes Soccini Sen. ſubuertuntur à *So-
cin. Iun.* Nepote eius *in d. Rubr. num.* 380.
cum ſeqq. vt refert *Mantic. de tacit. lib.* 1. *tit.* 8.
num. 33. *ad fin.*

Patitur etiam dicta concluſio, quod à
contractu innominato liceat recedere re in-
tegra alias quàm plures limitationes, quas
omitto, ne nimis digrediar, ſed octo earum
videri poterunt penes *Mantic. d. tit.* 8. *nu.*
31. *& ſeqq. vſq. ad fin.*

Et fiunt etiam à dicta cognitione, quod
33 contractus non ſit locationis, ſed ſocieta-
tis, ſeu præſcriptis verbis, aliæ illationes,
vti, quod ſi non eſt locatio, non eſt facienda
remiſſio mercedis, prout fit in ea, vt dice-
tur ſuo loco, neque datur actio locati, ſed
ſi eſt ſocietas datur actio pro ſocio, ſi verò
eſt contractus innominatus, datur actio præ-
ſcriptis verbis *l. ſi tibi area* 14. *ff. de preſcr. verb*
& eſt per ſe ſatis notum, vt dicit *Molpheſ. ad
conſuet. Neapol. part.* 14. *quæſt.* 18. *num.* 17.
34 Videtur autem communicatum dominiũ,
ſi animalia tradita ſunt æſtimata *Caſtren. in
l. ſi paſcenda C. de pact. & ibid. Alex. prope
fin. & Corn. in repet. num.* 33. & alij con-
geſti per *Sabel. in ſuis var. reſol. & reſponſ.
cap.* 17. *num.* 12. vbi in fine capituli impri-
mit *Rota deciſ. in Anagnina vſurarum coram
Manzanedo*, quæ prius erat impreſſa *poſt* 2.
vol. conſ. Farin. deciſ. 235. in qua eadem
concluſio firmatur in ſpecie ſub *num.* 1. qui-
35 bus addo, quod per eſtimationem in con-
tractu locationis factam, argui translatum
dominium in conductorem eſt *text. clar. in
l. cum fundus* 3. *ff. locat.* vnde à predicta
concluſione regulariter ceſſantibus alijs in-
dicijs contrarijs non erit recedendum, licet
non deſint, qui contrarium teneant, quos
refert, & ſequitur *Maſcard. de probat. concl.*
36 663. *num.* 15. eis enim adhærendum erit,
vel cum ſtante translatione Dominij con-
tractus efficeretur vſurarius, quia ad effu-
giendum hoc delictum, ſumitur potius in-
terpretatio, quod Dominium non fuerit
translatum, vt *arg. l. meritò ff. pro ſoc. & ex
Corn. repet. in l. ſi paſcenda num.* 46. *C. de pact.*
dixit *Rot. in deciſ.* 227. *num.* 12. *verſ. nam
pro reſponſione part.* 4. *div.* vel etiam vbi ap-
pareat æſtimationem fuiſſe factã pro ſcien-
do

do valore ad alium finem, vt *in ead. deciſ. 227. num. 12. ad fin. part. 4. diu.* trasfert
58 enim dominium in locatione æſtimatio, prout facit in dote, vt dicit *text. in d. l. 3. ff. loc.*
& ſic quatenus non adſint indicia cōtraria, vt tradunt *Pariſ. conſ. 81. num. 16. lib. 1. Rimin. in Inſt. tit. quib. alien. lic. num. 134. Cyriac. contr. 220. num. 3. & ſeq. Fontanel. de pact. nuptial. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 13. nu. 30. verſ. dixi, quod, Rot. coram Pen. deciſ. 903. num. 2. & in rec. deciſ. 259. num. 16. part.* 8. poteſt enim fieri ad ſolum effectum dignoſcendi valorem, & ſic facta nō importabit translationem dominij *Maſcard. concl. 663. num. 13. Caſtill. deciſ. 21. num. 4. Rot. coram Merlin. deciſ. 428. num. 14.*

Item communicatum cenſetur dominiū,
39 ſi adſit pactum, quod finita ſoccita etiam animalia diuidantur, vt poſt *Bald. in l. 1. col. 3. C. de fruct. & lit. expenſ.* tradit *Gabr. conſ. 62. num. 2. lib. 1.* & iſte eſt proprie caſus textus *in d. l. ſi tibi area* 14. *verſ. ſed ſi puerum ff. de praſcr. verb.* vbi dicitur, quod ſtante ſimili pacto, tradens pecus, nō deſinit eſſe Dominus, ſed datur actio pro ſocio, quaſi dominium ſit communicatum, prout requiri in ſocietate ſupra dicebam.

40 E contra autem, ſi adſit pactum, quod fructus ſint communes, tunc animalia ipſa non cenſentur communicata, *Bald. in l. cum duobus §. ſi in coeunda in lect. antiq ff. pro ſoc.* & poſt eum *Alex. in d. l. ſi paſcenda num. 3. C. de pact.*

Sunt igitur in hoc contractu diligenter perpendenda pacta, ad dignoſcendum, quid
41 actum ſit, & adhuc re dubia exiſtente attenditur, quomodo partes contractum denominauerint, & talis reputatur *Molpheſ. ad conſuet. Neap. part. 14. quaſt. 18. nu. 17. ad fin. Rot. deciſ. 227. num. 6. part. 4. diu.* dico in dubio, quatenus ex pactis non dignoſcatur, quia alias cognitio, quæ habetur ex pactis præualet denominationi, vt dictum eſt *in Cap* 3. de emphiteuſi.

Quoniam vero ſæpe etiam in iſto modo contrahendi ſit pactum, quo Dominus aſſecurat ſibi capitale Beſtiarum traditarum, quod pactum magis repugnat contractui
42 ſocietatis, cum ſocietas, ſit ad inſtar fraternitatis, & requirat in ſupremo bonam fidem, & æqualitatem *Caſtracan. de ſociet. offic. cap. 10. num. 20. & ſeq. Rot. coram Gregor. deciſ. 308. nu. 4.* ideo tanto magis cau-
43 te agendum erit circa illud præcipue ſtante Bulla Sixti V. ſuper ſocietatibus ad caput ſaluum, quæ eſt inter ſuas in *Bullar. la* 45. expreſſe, & ſpecialiter illud damnans.

44 Id tamen verum eſt ſi imponatur totum periculum Beſtias recipienti, non ſi fiat pactum, quod periculum ſit commune, licet, enim hoc pactum non conueniat conductioni, vt dictum eſt ſupra, tamen ſecus eſt in contractu iſto ſoccitæ, quia in eo quatenus ſit ſocietas, vel illi ſimilis, tale pactum eſt conforme iuris diſpoſitioni, ſecundum quam in ſocietate damnum debet eſſe commune *l. mutius, & l. ſi non fuerit §. Ariſto ff. pro ſoc. & §. 1. inſtit. eod.* & in terminis, quod in ſoccita animalium periculum debeat eſſe cōmune, *Saiſel. in l. ſi paſcenda n. 2. C. de pact. & ibid. etiam Iaſ. n. 2. Neguſan. conſ. 59. n. 2. vbi de com. Azor. inſt. mor. to. 3. lib. 9. cap. 7. quaſt. 9. ad fin. Viu. dec. 142. n. 4. & ſeqq. vſque ad fin.* vbi ita iudicatum *Grinel. dec. 38. num. 1. & ſeqq. & 11.*

45 Quod, & procedit non ſolum, quando dominium animalium fuit communicatum, ſed etiam, quando fuit totaliter translatum in Paſtorem, ſeu ſoccedarium, vt volunt præcitati, & ſignanter *Iaſ. d. num. 2. & Viu. in d. deciſ. num.* 8. vbi reddunt rationem, quia ad hoc, vt periculum ſit commune, nō eſt neceſſe; quod ſit commune Dominium, ſed ſufficit eſſe communem rei vtilitatem, *per text. in l. Titius Sempronio verſ. ſed nec ipſius ff. de praſcr. verb.* quem dicunt ad hoc ſingularem, ſed ego vltra illum adduco alium *text. in l. cum duobus 52. §. quidam ſagariam ff. pro ſoc.* vbi expreſſe habetur, quod ſi vnus habeat proprias pecunias penes ſe, ad emendum merces pro communi vtilitate ſocietatis, & caſu illas amittat, debet damnum eſſe commune ſocijs.

46 Hinc inferri videtur, quod idem quoque ſit dicendum in caſu, quo animalia non fuerint æſtimata, nec aliunde appareat eorum Dominium translatum, aut communicatum cum Paſtore, ſed tamen in tali caſu diuerſimode ſentiunt DD. quod enim periculum ſpectet totaliter ad Dominum, volunt *Caſtren. in d. l. ſi paſcenda ad fin. C. de pact. Coſta de ratione rata quaſt. 118. num.* 6. vbi, quod non poteſt Dominus prætendere a Socedario niſi conſignationem Pellis animalis mortui *Cyriac. contr. 357. num. 4. Grinel. deciſ. 38. num.* 27. & contrarium, quod damnum ſpectet ad Paſtorem. etiamſi fortuito pereant *Bal. in d. l. ſi paſcenda num. 2. C. de pact. Neguſ. conſ. 59. num. 2. & 3.* & quod ſi pereant morte naturali damnum ſit Domini, ſi vero caſu fortuito ſit commune *Bal. in l. 1. num. 27. & ſeqq C. pro ſocio V bald. de duob. fratr. part. 8. princ. num. 20.*

47 Seruatur etiam aliquibus in locis de cōſuetudine, quod periculum caſus fortuiti, & mortis naturalis ſpectet totaliter, & indiſtin-

ſtinctè ad Dominum animalia tradentem,
vt teſtantur *Emilian. conſ.* 37.*num*.3.*Cyriac.*
contr.357. *num*. 6. vbi etiam reddit ratio-
nem, quia ruſticus amittit laborem, & ali-
menta præſtitita, & partem animalis, quã
fuerat lucratus, & ideo Dominus debet
amittere reſiduum, ſed quidquid ſit de con-
ſuetudine, ratio iſta ſemper non militat, nam
poteſt euenire caſus mortis animalis, in
quo ruſticus nihil amittat, non partem ani-
malis, quia non ſit eam lucratus, neque
alimenta, aut laborem, quia, vel paruo tem-
pore, illa impenderit, vel quia fuerit re-
compenſatus in fructibus annuatim, vel
etiam dietim perceptis, quod omnino con-
ſiderandum, quia non ita euenit in ſocieta-
tibus aliarum rerum, prout etiam conſide-
randum eſt, quod in ſocietate iſta, vt plu-
rimum capitale animalium non ita ponitur,
vt expendi, aut vendi, ſeu aliter conſumi
debeat in communem vtilitatem, prout po-
nuntur in alijs ſocietatibus pecuniæ, vel
merces, ſed tantum ponuntur, & confe-
runtur fructus, vt animaduertit *Card. de Lu-*
go de Iuſt. & iur. diſp. 30. *num*. 25.

48 At ſi adſit expreſſum pactum, quod ca-
pitale ſit ſaluum Domino, quoad Bullam
præfatam *Sixti V. ſuper ſocietat. ad caput*
ſaluum, ſciendum, quod prohibet tantum
contractus palliatos, & contrarios iuris diſ-
poſitioni, addendo nouas pœnas, non alios
iuri communi conformes, vt tradunt *Comi-*
tol. reſp. moral. lib. 3.*quæſt*. 12. *num*.3. *verſ.*
3.*propoſitio*, vbi refert ita dixiſſe Cardina-
les, qui eam compoſuerunt *Farin. conſ*.54.
num. 8. *ad fin.* vbi quod expreſſe admittit
pactiones, & conuentiones ſecundum iuſti-
tiam, & æquitatem iuris communis, & di-
xit *Rota coram Millino deciſ.* 212. *num*. 2.*&*
coram Coccino deciſ. 70. *num*. 7.

49 Vnde licet de natura, & iuſtitia ſocieta-
tis ſit, quod damnum in ea eueniens ſit cõ-
mune, & ideo pactum, quod damnum ab
vno ſentiri non debeat ſit improbum, & ſa-
piat vſuram, vt ex *Bald. in l.* 1. *numer*. 29.
C. pro ſoc. Dec. conſ. 110. *& al. firmat Can-*
cer. var. lib. 3 *cap*. 7. *numer*. 51. tamen ſi
50 eueniat in fine ſocietatis, capitale eſſe ſa-
luum de iure reſtituendrm eſt ei, qui illud
poſuit, *Corn. conſ*. 54. *num*.3. *poſt princ.* vbi
de com. lib. 1. *Pariſ. conſ*. 85. *num*. 4. *lib*. 1.
& conſ. 110. *num* 21. *&* 22. *lib*. 2. *Rot. cor.*
Coccino deciſ. 310. *num*. 1. *& in Rec. deciſ.*
214. *num*. 19. *par*. 6. & eſt etiam opinio
Theologorum *Leſſ. de Iuſt. & iur. lib*.2. *cap.*
25. *num*, 18. *Molin. de contract. diſp*. 416. *n*.
3. *&* 5. *in fin.* vbi niſi aliud velit conſuetu-
do loci *Card. de Lugo de Iuſt. & iur. diſp*. 3.
num. 24. vbi reiicit *Filiuc. tract*. 3. *cap*. 3.
num. 45. volentem, quod ſi remaneat ſo-
lum capitale ſolui debeat aliquid ei, qui
operas perdidit, cuius opinio tanto faciliùs
reiicienda eſt in ſocietate iſta, ex quo operæ
ſolent dietim eſſe compenſatæ in fructibus,
imo vel adeſt pactum, vt Paſtor ſocedarius
lucretur de capitali, & habet ſuum lucrum
ſi capitale eſt ſaluum, aut non adeſt, & po-
ſuit operas, vt cũ fructibus compenſarentur,
non cum capitali, & ideo de illo prætendere
non poteſt.

Dum igitur de iure ponens capitale in
ſocietate debeat quidem ſubiacere periculo
amiſſionis, ſed ſi id non amittatur, debeat
illud rehabere, hinc ſequitur, vt habeat
51 ſpem illud recuperandi, talis autem ſpes
poteſt deduci in pactum, & aſſecurari, pro-
ut aſſecurantur naues, & venduntur fru-
ctus agrorum futuri, & incerti ex tradit. per
52 *Rot. coram Coccin. deciſ.* 70. *num*. 3. & non
ſolum aſſecurari poterit hoc modo capita-
le, ſed etiam certum lucrum, faciendo vi-
delicet tres contractus, vnum ſocietatis ad
commune lucrum, & damnum, alium, quo
aſſecuretur capitale, & tertium, quo ad eui-
tandas controuerſias, & cõputationes taxe-
tur, & aſſecuretur fructus in certa ſumma, &
quandocumque fiant iſti tres contractus di-
ſtincti, & bona fide, nullum adeſt dubium
quod valeant *Nauar. in Manual. cap*.17. *n*.
253. *verſ. notandum tamen, & de vſur. n*.32.
Filiuc. qui latè explicat modum practican-
di ſingulos prædictos contractus in ſocieta-
te hac animalium *tract*. 38. *cap*.5. *nu* 86. *&*
ſeqq. & ita contrahi poſſe ſocietatem, cum
capitali ſaluo, & certo lucro moderato ad-
mittitur Romæ, & per totam Italiam, vt
dixit *Rot. in vna Viterbien. tranſactionis* 4.
Iun. 1663. *§. & quod coram R. P. D. Taia*
quæ habetur poſt Torr. de pact. fut. ſucc. deciſ.
168. *ac etiam in Recent part*. 14. *deciſ*. 74.

53 Imo, & non ſolum expreſſe poſſunt fieri
dicti tres contractus, & ſeparatim, ſed etiã
tacitè, ac eodem tempore, & etiam impli-
citè *Nauar. in man. d. cap*.17.*num*.255.*ver.*
addo quod, & de vſur. num. 32. *verſ. addi-*
mus præterea, in quibus tamen locis ſem-
per repetit, dummodo ceſſet omnis fraus,
& doloſa ſimulatio, ad quod præcipue erit
aduertendum *Mareſcot. reſol*. 132. *num*.21.
lib. 2. *Grattan. diſc*. 589. *num*. 13. *Card. de*
Lug. de Iuſt. & iur. diſp. 30. *num*. 46. *&* 47.
Dian. part. 1. *tract*. 8. *reſol*. 3. *verſ. & hæc*
omnia, & dixit Rota in dicta Viterbien. tran-
ſactionis §. & quod redigendum.

54 Et implicitè facti dicentur contractus
prædicti, ſi periculum, quod in ſe ſuſcipit

animalia recipiens, appareat compenſatum cum aliis pactis fauorabilibus ſibi, & præcipuè cum retentione maioris partis fructuum, vt ſentiunt præcitati, & vltra eos apertè *Molin, de contract. diſp.* 503. *per totdum num.* 2. dicit valere pactum aſſecurationis capitalis animalium, dummodo periculum compenſetur cum parte aliqua fructuum, & *diſp.* 417. *num.* 10. *Rebell. de obligat. iuſt. lib.* 15. *quaſt.* 6. *n.* 6. *verſ. aliam regulam*.

55 Vnde materia iſta ſatis reduci videtur ad iuſtitiam, vel iniuſtitiam, ſi enim contractus conſideratus totus ſimul cum omnibus ſuis pactis ſimul iunctis, prout conſiderari debere tradit in his terminis *Rot. deciſ.* 227. *num.* 15. *part.* 4. *Diu.* non obſtante, quod contineat pactum prædictum capitalis ſalui recipienti animalia onerosum, ſit iuſtus, & æquus, cenſetur onus illud compenſatum, & ſic implicitè factus contractus aſſecurationis capitalis ex præcitatis, & vltra eos *Leſſ. de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 31. *verſ. notandum ſecundo*, & melius, ac latius *Molpheſ. ad conſuet, Neap. tom.* 3. *part.* 14. *quaſt.* 18. *num.* 26. *& ſeqq.* qui etiam ante *num.* 20. *&* 21. ex pluribus firmat regulam generalem, quod in hac ſocietate omnia pacta ſint licita, quatenus ſimul cum aliis conſiderata nimis non grauent, & e contra generale eſſe, vt pacta inæqualitatem cauſantia ſint illicita docuit ex ſenſu DD. *Diu. Antonin. Florent, in ſumm. tom.* 2. *tit.* 1. *cap.* 7. §. 39. *prope fin.* & ſecutus eſt *Nauar. in Manual. cap.* 17. *num.* 261, *ad fin.* & generaliter, quod omne pactum, quo neutra pars plus iuſto grauetur ſit licitum in locatione, vel ſocietate animalium non conſiderato quolibet pacto de per ſe, ſed omnibus ſimul, firmat pluribus congeſtis *Molpheſ. ad conſuet. Neap. tom.* 3 *part.* 14. *quaſt.* 18. *num.* 20. *& ſeqq.* vbi *numer.* 26. *&* 27. etiam in ſpecie de pacto prædicto capitalis ſalui.

56 Et vltra authoritates Doctorum pondedero *text. in l. ſi non fuerint* 29. *in princ. ff. pro ſoc.* in quo habetur, quod ſi fiat ſocietas cum pacto, quod vnus ex ſocijs nullum damnum ſentiat, & partem lucri habeat, contractus ſuſtinetur, quatenus opera illius, qui damnum ſentire non debet, compenſet ipſius damni periculum. Vnde hoc pactum capitalis ſalui de Iure non eſt improbatum, niſi quatenus non ſit compenſatum, imo vbi adeſt compenſatio, eſt expreſſe admiſſum, ac proinde non debet cenſeri prohibitum per prædictam conſtitutionem Sixtinam, quæ non prohibet niſi contractus iuris diſpoſitioni contrarios ex ſupracitatis *nu.* 48.

57 Et licet *Cyriac. contr.* 357. *ſub num.* 16. in his terminis tradentis animalia ſub pacto, quod ſibi ſint ſalua textum præfatum *in d. l. ſi non fuerint* retorqueat dicendo, quod ex parte Domini nihil aliud adſit niſi capitale, & propterea non poſſit per illud cenſeri recompenſatum pactum prædictum, tamen quidquid ſit in aliquibus caſibus, vti ſi ageretur de ouibus infectis, vel ſimilibus animalibus, quorum mors valde eſſet periculoſa intra tempus ſocietatis, poſſunt tamen eſſe alia, in quibus iuxta communiter accidentia, periculum ſit adeò remotum, vt bene compenſari valeat cum alijs pactis alteri parti illud in ſe ſuſcipienti fauorabili-
58 bus, an autem adſit, vel ne talis recompenſatio ſtandum erit iudicio prudentis, vt dicit *Leſſ. de iuſt. & iur. lib.* 2. *cap.* 25. *dub.* 3. *numer.* 31. *ver. notandum ſecundo*, vel expertorum, vt dicit *Molpheſ. ad conſuet. Neap. to.* 3. *par.* 14. *quaſt.* 18. *ſub num.* 20. qui quidem experti conſiderare debebunt qualitatem animalium, & loci, in quibuſdam enim pactum, quod debeant reſtitui in eadem qualitate, & ſic capitale ſaluum fore, magis grauat, & in quibuſdam minus, propter maius, & minus periculum mortis eorum, prout etiam pactum, quod illa recipiens, & cuſtodire, ac alere debens habeat medietatem fructuum, poteſt eſſe æquum, ac etiam poteſt eſſe alteri ex contrahentibus onerosum, prout animalia requirunt maiorem, & minorem curam, & impenſam, ac maiores, vel minores fructus reddunt, ac iuxta qualitates locorum.

Quare cum non poſſit dari certa regula, ac etiam quia hæc non eſt proprie locatio, vt dictum eſt, ſufficiat prædicta tetigiſſe. Cæterum ſiquis plura de hoc contractu deſiderat, adeat ſcribentes, & repetentes in *l. ſi paſcenda C. de pactis*, & vltra eos *Caroc. in d. tit. de collatic. & Coſtam de rata qu.* 118. & alios, qui ab eis citantur, & quoniam hæc eſt materia, quæ ſpectat etiã ad Theologos, ita vt aliqui Legiſtæ tremulenter eã attingant, prout de ſe dicit *Petr. de Vbald. in tract. de duob. fratr. par.* 5. *num.* 29. *ad fin.* videre poterit ſignanter *Diu. Antonin. florent. in ſum. tom.* 2. *tit.* 1. *cap.* 7. §. 39. *cum plurib. ſeqq. Rebel. de oblig. iuſt. lib.* 15. *quaſt.* 6. *Azor. inſtit. mor. par.* 3. *lib* 9. *cap.* 5. *Molpheſ. in ſum. par.* 2. *tract.* 12. *cap.* 11. *num.* 37. *& ſeqq. & Filiucc. tract.* 38. *cap.* 5. penes quos habebit caſus valde diſtinctos, & modos
59 contrahendi licitos, & illicitos. Semper tamen optima erit cautela, quod contrahentes proteſtentur nolle recedere à diſpo-

ſitione

Digitized by Google

ſitione dictæ conſtitutionis Sixtinæ, per talem enim proteſtationem euitari pænas illius dixit *Rot. in præcitata Anagnina vſurarum cor. Manzanedo impreſ. poſt 2. vol. conſ. Farin. deciſ. 235. & per Sabell. poſt cap. 17.*

60 Locatio autem ad vecturam, ex quo eſt cōceſſio animalis ad certum vſum pro mercede in pecunia numerata, eſt etiam ipſa vera, & propria locatio, quia conuenit ei definitio locationis, de qua ſupra in *Cap. 1.* & ideo ſine dubio fieri poteſt, & regulis generalibus locationis ſubiacet. Circa eam autem ſæpe contingit dubitare de periculo animalium locatorum. Et cum regula ſit periculum rei locatę ſpectare ad locatorem rei Dominum, ſequitur, vt etiam in hoc caſu, ſi equus verbi gratia conductus ad vecturam deterioretur, vel moriatur in itine-

61 re, Domino pereat, nec teneatur conductor eius pretium reſtituere, niſi fortè eius culpa ſaltem leuis interceſſerit, vt tradunt *Bald. conſ. 22. lib. 3. Cagnol. in l. contract. 23. num. 47. ff. de regul. iur. Pappon. conſ. 98. nu. 6. verſ ſed præmiſſis, & ſeq. Valenzuel. conſ. 108. num. 3. & 4. Vin. deciſ. 1. num. 3. Fontanel. deciſ. 533. num. 1. & ſeqq.* & in ſimili ſi commodauero tibi equum, quo vtaris vſque ad certum locum, ſi nulla culpa tua interueniente in ipſo itinere deterior equus factus ſit, non teneris commodati, nam ego in culpa ero, quod in, tàm longum iter equum commodauerim, qui eum laborem ſuſtinere non potuit dicit *text. præciſè in l. fin. ff. commod.*

62 Verum contra dictam concluſionē, quod requiratur culpa ſaltem leuis, & ſic non ſufficiat leuiſſima eſt *text. in §. qui pro vſu inſtit. tit. de locat.* vbi expreſſe habetur conductorem iumenti debere adhibere curam, quam adhibet diligentiſſimus paterfamilias in rebus ſuis, vnde deducitur eum teneri de leuiſſima, quia culpa leuiſſima eſt omitere ea, quæ diligentiſſimus feciſſet *Decian. in tract. crim. tom. 1. lib. 1. cap. 6. num. 23. cum al. adduct. in c. de conductore, quid poſſit, &c.*

Sed reſpondetur, quod aut ille ſuperlatiuus *in dicto §. qui pro vſu* eſt loco poſitiui, & intelligitur id eſt diligens, aut diſpoſitio illius textus, procedit vbi materia locationis requirit ſui natura diligentiam exactiſſimam, vt explicat, *ibi gloſ. in ver. diligentiſſimus*, & latiùs habetur *in d. cap. de conductore. &c.* quæ quidem diligentia exactiſſima regulariter non requiritur in animalibus ad vecturam locari ſolitis.

63 Incumbit tamen in caſu mortis equi cōductori onus probandi mortem ad ſe eximendum ab obligatione illum reſtituendi, vt ſentiunt præcitati, & optima ratione, quia videlicet hoc eſt fundamentum ſuæ exceptionis, quam reus probare debet *Seraph. deciſ 404. num. 7. Mantic. deciſ. 111. n. 8. Rot. deciſ. 346 num 4. poſt Poſth. de manut.*

64 Et probatio ſufficiens in hoc caſu eſt per teſtes examinatos in loco periculi ad perpetuam rei memoriam ſine citatione partis, præcipuè propter difficultatem illam citandi tanquam abſentem regulariter à loco illo iuxta doctrina *Bart. in l. 2. C. de naufrag. lib. 1.* quam alij ſequuntur in his terminis relati per *Cancer. var. par. 1. cap. 14. num. 56. & Fontanel. deciſ. 533. num. 13.*

Non tamen propterea reſtringenda eſt facultas probandi mortem equi per dictos teſtes examinatos in loco, vbi ipſa mors accidit, ſed poterit etiam fieri probatio, vbi facta fuit locatio, vel vbi conductor conuenitur, vt monet *Fontanel. d. deciſ. 533.*

65 *num. 14.* & non adeſt dubium probari mortem equi in itinere per ſimplicem fidem alicuius cum iuramento proprio Ambaſciatoris, vt poſt *Bald. in rubr. C. de fide inſtr. tradunt Bauer. de virt. iuram num. 94. Bertach. de Gabell. par. 7. princ. num. 36. in fin. Seraphin. de iuram. priuil. 27. num. 14.*

66 Imo nec ſatis erit conductori probare equum, quam equitabat deceſſiſſe, ſed neceſſe habebit probare in ſpecie deceſſiſſe equum ſibi locatum conuincendo, videlicet identitatem *Iaſ. in l. non hoc num. 12. C. unde legit. Natt. conſ. 80. num. 4. & alijs adductis Menoc. praeſ. 15. num. 27. lib. 6. Seraphin. de iuramen. priuil. 27. numer. 15. & de communi Cancer. var. lib. 1. cap. 14. num. 54.*

67 Probabitur autem identitas per colorē, & alia ſigna, & demonſtrationes, vt poſt *Iaſ. & alios dicit Cancer. in d. cap. 14. nu. 54. Fontanel. deciſ. 533. numer. 12. Barz. deciſ. 84. num. 14.* & ſufficere ſolum colorem voluit *Bim. conſ. 18. num. 13.* & idem, quod petente actore equum morellum, ſufficiat probare equum morellum eſſe mortuum, voluit *Aldobran. in conſ. 19. numer. 19. & ſeq. lib. 1.* ſed contrarium, quod ſolus color non ſufficiat voluit *Alex. in conſil. 183. num. 17. lib. 6.* & in rigore hæc videtur verior, quia vnica

68 demonſtratio non probat identitatem, ſed requiruntur duæ ex adductis per eumdem *Alex. ibidem, & per Surd. deciſ. 339. num. 5. verſ. probari autem, & Rot. cor. Burat. deciſ. 132. num. 5.* maximè dum pluribus adaptatur, prout eſſe ſolet color animalium ad tradita per *Corn. conſ. 91. num. 14. verſ. ſecus videbitur lib. 1. Magon. dec. flor. 2. numer. 17. Gregor. deciſ. 455. num. 10. & ibi Add.*

Hinc

69 Hinc licet detur praxis probandi identitatem animalium per ſtigma, ſeù ſignum, vulgo merco *Bart. in l. ſtigmata 3. ad fin. C. de fabricen. lib. 11.* quem ſequitur *Rot. deciſ. 288. n. 1, par. 8. rec.* talis praxis eſſet periculoſa, vbi ageretur de vnico equo, licet facilius admitti poſſet in probanda identitate gregis, de quo loquitur *Rot. ibi*.

70 Probatio autem, quod non interuenerit culpa ſua, non eſt neceſſario facienda à Conductore, quia regula eſt, quod quando agitur de caſu, qui abſque culpa euenire ſolet, prout eſt mors, culpa non præſumatur, vt docent *Bart. & alij in l. ſi quis ex argentarijs §. an verò hæredes ff. de eden.* & ideo in propoſito, quod ſi locator prætendat culpam conductoris ad vecturam interueniſſe, ipſe probare illam debeat, firmat *Valenzuel. conſ. 108. num. 9. Cancer. d. cap. 14. nu. 52. & 53. Vin. d. deciſ. 1, nu. 10.* qui allegat plures, quàm vellet in re, tàm nota *Fontanel. d. deciſ. 533. num. 6. vbi alios adducit, & numer. 10. reiicit Ripol. var. reſol. cap. 12 ex numer. 129.* vbi videtur contrarium ſenſiſſe,
71 *& num. 11.* dat conſilium, quod hoc non obſtante Conductor, vbicumque mulus infirmetur, vel moriatur, vel in viciniori loco, ſi illic non eſt commoditas inſtet ſibi tradi aliqood teſtimoniale de caſu, qui ſine culpa ſua ſucceſſit dicens, quod ita conſulũt omnes, qui hanc materiã tractant, & ſignanter *Caualcan. deciſ. 7. alias 53. par. 2. d. n. 22.*

Et hoc non procedit ſolum in Conductore ad vecturam, ſed generaliter io quocũque alio, & non ſolum circa pericula animalium, ſed etiam aliarum rerum locatarum, vt dicetur quoque alibi, & ſignanter in *Cap. 29.* de conductore, quid poſſit & ad quæ teneatur circa rem *num*......

Neque obſtat *text. in l. ſi quis fundum* 10 *§. Imperator ff. locat.* vbi expreſſe loquitur de conductore, & tamen requirit probari poſſe fraudem non interueniſſe, ibi, *Si Capras latrones citra tuam fraudem abegiſſe probari poteſt*, quia plures reſponſiones ſumi poſſunt ex pluribus intellectibus, qui dantur illi textui *per gloſ. ibi verb. probari*, & precipue, quod Conductor eo caſu repetebat mercedes, tanquam indebitè ſolutas, vt patet ex verbis ipſius *text. in fine §. ibi, mercedes vti indebitas recuperabit*, vnde nil mirum ſi ipſemet probare debebat ſuam frau-
72 dem non interueniſſe, quia hoc neceſſarium erat ad conuincendum mercedes ſolutas fuiſſe indebitas, prout conuincere debet, qui indebitum repetit *l. cum de indebito 25. ff. de probat. c. is, qui conqueritur de ſolut. Merlin. deciſ. 26. num. 1.* nec concludebat probatio, quod latrones capras abſtuliſſent, quia poterant eas abſtuliſſe interueniente fraude locatoris, & ſic non eſſent indebitæ merecdes, quod ſufficit, quia in iudicio repetitionis indebiti, ſatis eſt excludere indebitum per poſſibile *deciſ. 145. num. 2. par. 3. deciſ. 592. num. 27. par. 5. & deciſ. 319. num. 16. par. 9. rec.*

73 Culpa autem erit ſioe dubio, ſi conduxit pro certo onere ferendo, & deinde magis onerauit, ſi enim propterea rumpatur mulus, datur actio locatori aduerſus eum, vt eſt *text. expreſſ. in l. qui inſulam 33. §. qui mulas ff. loc.* vbi, quæ actio detur, vnde ſi is, qui conduxit equum pro ſe ad equitandum, & eundum in aliquem locum, in dorſo, ſeù, vt vulgo dicitur, in groppa ſuperinduxerit ſocium, vel appoſuerit valiſiam, ac propterea equum deteriorauerit, vel perire fecerit ipſe tenebitur, vt docuit *Bart. in l. vn. C. ne quid. oner. publ. imp. lib. 10. Pariſ. conſ. 123. nu. 7. lib. 1.* & alii adducti per *Fontanel. deciſ. 535. num. 3. & Molpheſ. ad conſuet. Neap. par. 14 quæſt. 18. num. 2.*

74 Verum, an ſufficiat locatori probare, quod conductor valiſiam, vel aliud ſuper impoſuerit, vel non ſufficiat, ſed vlterius probare debeat, quod propter illam ſuper impoſitionem equus perierit, non tranſit ſine difficultate, nam *Fontanel. in dicta deciſ. 533. num. 5.* optimè animaduertit, quod DD. qui tractant de hac re, non dicuot ſimpliciter, ſi nimis onerauit mulum, ſed addunt, & ex hoc ille periit, vel eſt deterior effectus, & ego vlterius obſeruo, quod eodem modo loquitur etiam *text. in d. l. qui inſulam 33. §. qui mulas ff. locat. ibi cum maiore onere conductor eas rupiſſet*, vnde, vel curandum fieri talem probationem, vel quod econtra conductor probet malum oon inde eueniſſe, vt conſulit ipſe *Fontanel.* vel cooſiderandum, an onus fuerit vltra condignum, vel vltra ſolitum prout requirunt *Cagnol. in l. contractus 23. num. 48. ff. de reg. iur.* & aliis adductis *Valenzuel conſ. 108. numer. 7.* vel etiam ſi valiſia non ſtabat bene firma, & nocuit animali cui fuit ſuper impoſita, & ſi fuit factum iter vltra mooitum mariſcalchi, quia hæc omnia conuincunt culpam Conductoris, vt conſiderauit in caſu ſuo *Pariſ. d. conſ. 123. num. 7. lib. 1.*

75 Præterea ſi adfuiſſet Iuuenis Locatoris vulgo Vecturinus, qui non contradixiſſet illi ſuperimpoſitioni ooeris, inde excuſaretur Conductor, & excluderetur eius culpa *Fontanel. d. deciſ. 534. num. 6.*

76 Eſt etiam in culpa Conductor, ſi non pauit equum, quia idem eſt, ac ſi necaret,

qui

qui enim detrahit alimenta, necare videtur *l. necare ff. de liber.agnoſc.*

77 Imò conductor ad vecturam, debet bene paſcere equum, aliàs ſi macer factus ſit, tenetur ad intereſſe, vt dicit *Bart. in l. animalia 18 nu.3.C. de curſ.publ.lib.12. Ioſ. Ludon.deciſ.Lucen.10.num.16.* & ideo debet ei dare ſolitum penſum, & ſolita cibaria, aliàs eius damno cedet interitus, & deterioratio *Fontanel.* qui alios citat *deciſ 535. num.15. Molpheſ. ad conſuetud.Neap.to.3.par.14.q.18 num.2.& 3.*

At hoc limitatur, ſi Auena ſit plus ſolito cara, quia tunc non tenetur ei dare, quaotum vbi eſt vilis, vel iuſto pretio venditur, vt dicit ipſe *Bart. in d.l. animalia in fin. & ſequitur Fontanel. deciſ.535. num.19. & ſeqq.* vbi maxime exclamat contra hoſpitatores facientes eam ſoluere vltra debitum, dicens Excellentiſſimos pro reges propulſaſſe Latrones ab itineribus illarum partium, eoſque ſe recepiſſe ad hoſpitia publica, vbi maiora forſan damna, quia magis continua faciunt.

78 Præterea limitatur ſi adſit famulus Locatoris, qui curam habeat equi, tunc enim non imputandum conductori, niſi quod noluerit ſubminiſtrare pecunias neceſſarias, ſi enim ipſe in hoc non fuit renitens, & adhuc equus malè fuit paſtus, imputandum famulo, cuius curæ eſſe debet, vt bene paſcatur *Fontanel. dicta deciſ.535.num.18.*

79 Item culpa eſſet ſi Beſtia in morbum incidente in itinere Conductor illam non cuſtodiret, ſeù non conſignaret eam hoſpiti, qui diligenter eam cuſtodiret, & propterea etiam in tali caſu teneretur *Bald.conſ 22. in fin. lib. 3. Cotta in memor. ver. Scolaris Cancer.var.lib.1.cap.14.num.55.*

80 Imo tenetur conductor etiam emere medicinas pro equo curando abſque ſpe repetitionis, quia dum tenetur ei ſubminiſtrare alimenta, veniunt etiam medicinæ neceſſariæ, vt in terminis tradit *Vin.deciſ.1.nu.12.* vbi etiam iudicatum refert non potuiſſe cõductorem illas repetere. Sed ibi erat impenſa modica, vt habetur *num.12.* quod eſt aduertendum, quia ſi equus conductus incidat in morbum magnum, qui impediat Conductori eius vſum, & requirat magnam curam, poterit conductor eum conſignare hoſpiti, vt ipſe diligenter eum curet vſque quo poſſit Dominus certiorari, & eius curam aſſumere, vt poſt alios dicit *Cancer.d. num.55.* & quatenus non inueniat, qui eas præſtet, debet ipſe illas ſubminiſtrare, ſed repetere poterit, vel retinere in mercede, vt poſt *Narbon.dicit Fontan.dec.535.n.16.& 17*

Et dum tenetur adhibere medicinas tenebitur etiam, adhibere Mariſcalcum, qui eas ordinet, & applicet, & ſi probetur conductorem illum non queſijſſe, arguetur culpa, niſi fortè locus non eſſet tutus pro eo, vt in caſu *Ald.brand. conſ.19.num.16. lib.2.* vbi etiam alias excuſationes adducit conductoris, nempè, quod non conſtaret in loco illo adeſſe Mariſcalcos, neque, quod ſi medicinæ adhibitæ fuiſſent profuiſſent, vt videre eſt *num.11. & 14.* ſed hæc vltima non eſt tuta, & contrarium tenet *Ambroſin. deciſ.Peruſ.17.num.10.*

Non autem ſufficeret probare factum iter cum equa clauda niſi probetur etiam immoderatum, vt habetur in *deciſ. Bonon. collect. per Gypt.deciſ.22.num.8. & ſeq.*

81 Culpæ quoque aſcribitur Conductori ad vecturam, ſi equum vltra modum percuſſerit, vt ocius iret, & vltra modum dicitur ſignanter, ſi percuſſerit ligno, vel fuſte, non ſi calcari, vel flagello, quia iſta ſunt inſtrumenta ſolita ad hoc deſtinata *l.1.& ibi Bar. & aly C. de cur.publ.lib.12. Cagnol. in l. contractus 23.num.48. Fontanel.deciſ.535.nu.8. Caroc. de locat.tit. de imperitia Caprar. nu. 2. Molpheſ. ad conſuet. Neap. par.14. quæſt.18. num.3.*

82 Aſcribitur etiam culpæ conductoris ad vecturam, ſi mutauit viam ſolitam, & iuit per inſolitam, ita vt ſi inde aliquod infortunium ſucceſſerit, vti ſi inciderit in Latrones, qui animal conductum abſtulerint, vel animal corruens obierit, tenebitur ipſe eius pretium Domino reſtituere, *Fontanel. deciſ.534. num.1.* vbi quod hæc eſt precipua culpa, quæ ſolet impingi conductoribus *Aldobrandin.conſ 19.num.3.lib.2.*

83 Et idem erit ſiquis conduxerit equum vſque ad vnum locum tantùm, & deinde vlterius progreſſus illum duxerit, imo hæc erit culpa valde maior, adeò vt iſte non ſolùm teneatur ad damna locatori, ſed etiam ad pœnam actione furtiua, vt probant *text. in l. ſi vt certo §.denique ver.quin imo ff.commodat. Neguzan.conſ.524. num.6. & admittunt Ioſ.Ludon.deciſ.Lucen.10.num.1.& magon.dec. Flor.56.num.1.*

Verùm quoad actionem furtiuam, quatenus conductor bona fide, animo continuandi conductionem, proſequutus fuerit cum equo conducto iter ſuum, vltra locum conuentum, non facile admitteretur, quod intentari poſſet, non enim ſunt Iudices regulariter, tàm rigidi, & actes, vt pro eo quod poteſt fieri ſine dolo, & committeret etiam ſit à viris honeſtis ex præſumpta mẽte locatoris, cui currit ſuum ſalarium quocum-

cum-

cumque eatur, inſtituere velint iudicia criminalia, vt dicit *Fontanell. deciſ.* 534. *nu.* 2. & eſſe culpam leuem ire vltra locum maxi, ximè ſi duret tempus locationis, voluit etiã *Bimius conſ.* 18. *num.* 23. potuit enim conductor credere ſe facere rem potiùs gratam, quam diſplicentem Locatori, quod ſufficit ad illum excuſandum à delicto, & minuendam culpam *Magon. d. deciſ. flor.* 56. *nu-*
84 *mer.* 2. & quidem quoad furtum, tunc demum, quis videtur illud committere, ſi intelligat inuito Domino re vti *S. placuit Inſtit. de oblig. quæ ex delit. naſc.* nec furti tenetur, qui dedit alicui damnum, ſed requiritur, quod dederit illud fraudulenter, furtum enim eſt contrectatio fraudoloſa lucri faciendi gratia, dicit *text. in S. furtum il primo Inſt. de oblig. quæ ex delic. & in l.* 1. *S. furtum ff. de furt. Farinac. quæſt.* 165. *num.* 4. & vbi conductor habuit animũ continuandi ſolutionem mercedis deficit cauſa faciẽ-
85 di lucrum, & qualitas fraudis, & in dubio capienda eſt præſumptio, quæ delictum excludat *l. merito ff. pro ſoc.* & in terminis latius comprobat *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 25. *num.* 40. *& ſeq. Caroc. de locat. tit. de renouat. locat. declarat.* 6 *fol. mihi* 165.

86 Quo autem ad damna, & intereſſe Locatoris prouenientia ex illo progreſſu itineris, benè tenebitur conductor ea reficere *Ripol. var. cap.* 12. *num.* 294. *Ambroſin. deciſ. Peruſ.* 17. *num.* 9. *Fontanel. d. deciſ.* 534. *nu.* 3. & datur aduerſus eum iuramentum in litem *Plot. de in lit. iur. S.* 19. *num.* 2. Præcipuè ſi equus non erat ſolitus locari, nam alias ſi erat ſolitus locari, contrarium ſenſit *Caroc. de locat. tit. de renou. locat. declarat.* 6. *numer.* 9 *fol. mihi* 165.

87 At vbi teneretur conductor ad damna, excuſaretur ſi ad fuiſſet famulus locatoris, qui tali progreſſui itineris conſenſiſſet, ſeù etiam ab eo non reclamaſſet, dum poterat, & tunc non valeret conductor, neque ad damna condemnari, ſed ſolum ad mercedem, vt in caſu quo Lucæ conductus fuit equus vſque ad Senas, & deinde ductus vſque ad Romam conſentiente famulo, ipſoque poſteà redeunte, equus mortuus eſt fuit deciſum per *Rot. Lucenſem penes Ioſ. Ludou. deciſ.* 20. vbi in fine inuehit valde contra iſtos famulos hoſpitum, & in ſimili caſu, in quo ipſe famulus poſtea cum equo aufugit *Rot. Florentina penes Magon. deciſ.* 56. *per tot.* & ob id optimum conſilium eſſe pro conductore, vt ſibi nihil imputari valeat, accipere famulum à locatore, qui equi conducti curam habeat, dicit, *Ripol. var. cap.* 12. *n.* 295. & conſentit *Fontanel. deciſ.* 534. *n.* 6.

88 Aduertum tamen circa dictos famulos hoſpitum, vulgo *vecturinos*, quod aut dantur ab initio contractus locationis, vt cuſtodiant equum, aut dantur ex poſt, vt cuſtodiant perſonam conductoris, ne videlicet recedat cum equo, & in primo caſu, videtur Dominus in ſe aſſumpſiſſe cuſtodiam equi, ita vt ad eam non teneatur conductor, ſed teneatur cuſtos, & eo deficiente ſibi imputare debet Dominus, qui malum cuſtodem elegit; in ſecundo verò ſecus eſt, quia in ea cõductor obligatus remanet prout contrahendo ſimpliciter adſtrictus fuit ab Initio, vt diſtinguendo voluit *Bald. in l. ex Diui Pij num.* 3. *C. loc.* & ſequitur *Magon. deciſ flor.* 56. *num.* 12. Et dati ab initio liberant quidem conductorem ab onere cuſtodiæ ita, vt per malam cuſtodiam non teneatur, ſed non poſſunt ipſi Vecturini tollere, perimere, aut aliter alterare obligationem ipſis Dominis locantibus quæſitam, vt docet *Ang. in l. qui Romæ* 122. *S. callimacus num.* 1. *ff. de verbor. oblig.* vbi etiam *Alex. num.* 3. *Caroc. tit. de caſibus quæſt.* 12. *nu.* 46. vbi addit rationem, quia quandoque ex aliqua recognitione de facili à conductoribus equorum corrumpuntur. Verum conſideranda qualitas Vecturini, & conſuetudo locorum, quia ſolent habere quandoque tacitum mandatum à Dominis, ſaltem ad prorogandum contractum locationis, vt per *Magon. d. deciſ. flor.* 56. *num.* 8. *verſ. accedebat etiam*, & politi pro locandis equis reputantur inſtitores *Decian. conſ.* 29. *numer.* 5. *lib.* 1. & ideo obligant Dominum *Botta conſil.* 105. *num.* 13. *ad fin. & ſeq.*

89 Quoniam autem, vt dictum eſt, conductor tenetur reficere damna, culpa ſua euenientia in animali locato, meritò dubitari poteſt, an teneretur etiam continuare ſolutionem mercedis equi ad vecturam conducti, culpa ſua mortui, vſque ad reſtitutionem pretij, vel ſaltem vſque ad quo durabat locatio. Et pro affirmatiua facit, quod hoc eſt damnum culpa ſua eueniens domino, & quod dum conductor ad mercedes ei teneretur, ſi animal non fuiſſet mortuum, idem dicendum eo mortuo culpa ſua, nam culpa non debet culpoſo prodeſſe, & alteri nocere *l. fine hæreditariæ in fin. ff. de negoc. geſt. l. ſi ab hoſtibus S.* 1. *ff. ſol. matr.* Pro contraria verò facit, quia perempta re locata, finitur locatio *Surd. conſ.* 400. *num.* 8. *ad fin. & ſeq.* etiamſi pereat culpa conductoris *Decian. conſ.* 8. *num.* 20. *lib.* 3. & ideo non debetur merces pro ipſa locatione conuenta, & ita in puncto tenet, & deciſum à Senatu refert *Fontanell. deciſ.* 536. *num.* 4. *& ſeqq.* qui tamen,

men, licet ſuper tali deciſione multa verba faciat etiam ſuperflua, non reſpondet præciſè ad primum motiuum alterius opinionis, quod videlicet amiſſio mercedum eſt damnum culpa conductoris eueniens locatori, nam ſi equus mortuus non fuiſſet, conductor aſſequutus fuiſſet ipſas mercedes, ac etiam equum. Sed reſponderi poteſt, quod amiſſio illarum mercedum non eſt propriè damnum, ſed amiſſio lucri, & quidem non omnino certi, nam poterat euenire, quod equus hora ſequenti poſt mortem culpa conductoris ſecutam, naturaliter, vel caſu moreretur, vnde ſi per inundationem ager non reddat fructus ſolitos, non dicitur propriè damnum, vt dicit *Marcabrun. conſ. 49. nu. 60. & 61.* & magis in terminis, quod amiſſio lucri, quod quis percipere potuiſſet ſi duraſſet locatio, non dicatur damnum, latiſſimè firmat *Cyriac. contr. 62. num. 2. verſ. primum, quod Braues; & pluribus ſeqq.* & faciunt tradita per *Bart. in l. quamuis n. 21. in fin. ff. de fluminib. Menoc. conſ. 901. nu. 41. Surd. conſ. 154. num. 23. Odd. conſ. 84. num. 7. & 8. Afflic. deciſ. 388. num. 12.*

90 At vbi equus viuit, & conductor eum retinet vltra tēpus pro quo facta fuit locatio, debet ſoluere etiam tempore non cōuento mercedem, quia præſumitur equus relocatus, dum de conſuetudine locari, & relocari ſolent iſti equi ad vecturam *Bart. in l. item quæritur §. vlt. ff. locat. Menoc. præſ. 83. num. 49. lib. 3* & dicam Deo dante *in tit. de tacita reloc.* Vnde ſi quis fideiuſſerit pro

91 conductore, & videat eum differre reditū, ac timeat non rediturum debebit citare locatorem ad recipiendū pretium ipſius equi, & mercedes vſque tunc decurſas, & quatenus recuſet debebit facere actuale depoſitum ad ſe eximendum ab vlteriori earum decurſu, vt conſuluiſſe in facti contigentia dicit *Fontanell. deciſ. 536. numer. 15. & ſeqq.* vbi latè comprobat tale conſilium, *& n. 25.* refert ſe etiam dediſſe conſulenti deciſionē in terminis terminantibus, in qua tamen fuit condemnatus fideiuſſor ad ſoluendum intereſſe poſt factum depoſitum, ſed ea ratione, quia depoſitum non fuerat legitimè factum.

92 Verum ſi nimia negligentia, vel alia de cauſa conductor diu equum retinuerit, dubium eſt, an ſemper continuare debeat eadem merces quamuis ad maximam ſummā aſcendat, & placet deciſio *Senat. Catal. relata per Fontanell. deciſ. 538. num. 2* quod videlicet non teneatur conductor pro mercede niſi vſque ad ſummā valoris ipſius equi, ita vt ſi equus ſit valoris ſcutorum viginti conductor eum non reſtituens condemnari poſſit in quadraginta tantum, viginti pro valore equi, & alia viginti pro mercede, licet ea computata ad rationem conuentionis ſumma eſſet valde maior, videtur enim militare ratio, & æquitas *text. in l. vn. C. de ſenten. quæ pro eo, quod inter. ibi, ne dum in infinitum computatio reducitur, proſua impoſſibilitate cadat.* Et licet idem *Fontanel. contrarium ſenſerit in dec. 537. num. 13. & ſeqq.* quoad eius auctoritatem ipſemet reſpondet in ſubſequenti *deciſ. 538. num. 4.* dicens *nihil intereſt, quia ſemper, & vbique maior me eſt ſenatus.* Et quoad rationem, qua motus fuit, quod ſcilicet *dicta l. vn.* diſpoſitio non poſſit applicari in caſu iſto, ex quo agitur de mercede locationis non autem de intereſſe de quo loquitur illa lex, reſponderi poteſt, quod ſufficit applicari poſſe rationem legis ad hoc, vt etiam eius diſpoſitio applicetur *Caſſad. deciſ. 37. num. 2. ſuper reg. Cancel. Verall. deciſ. 177. num. 5. par. 1.*

93 In actu reſtitutionis dubitari poteſt, an locator teneatur recipere animal deterioratum, & breuiter diſtinguendum eſt inter deteriorationem magnam, & euidentem vti ſi claudicet, & paruam vti ſi nimis calcaribus fuerit ſtimulatus, vt in prima non teneatur recipere, ſecus autem in ſecunda, vt tradit *Lopez in rubr. de donat. int. vir. & vxor. §. 65. numer. 32.* & in dubio debet eum recipere cum proteſtatione, alias ſi non recipiat, & interim equus pereat, perit ipſi Locatori *Carpan. ad ſtatut. Mediol. to. 2. cap. 398. num. 241.* Et videns deterioratum ſi recipiat ſine proteſtatione, & ducat ad mariſcalcum, & equus moriatur pariter eius damno cedit, quia cenſetur culpam remiſiſſe *Cornazan. deciſ. 174. num. 1.* ſecus autem ſi deterioratio ſit latens *Neguſan. conſ. 105. num. 10.*

94 At ſi Dominus recipiat equum cum latenti deterioratione, vel cum proteſtatione ita vt per receptionem ſibi non præiudicet, ſed poſtea eum male tractet, puta denegando cibum, vel aliter, ipſe quoque culpam committat, hæc culpa eius poſterior præualet primæ conductoris, ita vt iſte amplius nō teneatur *Cornazan. deciſ. 174. num. 2. & ſeqq.*

95 Et denique circa dictum punctum, an & quomodo teneatur dominus recipere animal, quod locauit ad vecturam, ſi ſibi reſtituatur deterioratum videatur *Caroc.* quem poſt prædicta ſcripta reperij illum tractare *ſub tit. de imperitia Caprary concluſ. ſeu quæſt. 6. à num. 12.* vbi ponit alium titulum nempe *Præiudicium vſque ad fin. fol. mihi 176. à terg.*

ſerg. vbi prædicta in parte comprobat, & alia latius, ac melius explicat.

Verum ad id, quod *ſub nu.*22. audet dicere vltra Doctores omnes, quod ſi dominus recipiat equum deterioratum ſcienter poſſit tamen agere ad deterioratione͂, quod eſt contra id, quod ſupra dixi ex *Cornezan. deciſ.*174. *n.*1. diligentiùs eſt aduertendū, an ſubſiſtat, & maxime, quod nec *gloſ.* quã dicit notabilem *in l. non ſolum ff. de rei vindic.* nec *Crauet. conſ.* 106. *num.*4. quos allegat, videntur eius opinionem probare.

96 Mortuo verò equo, vel alio quocunque animali locato, non poteſt conductor obligatus reſtituere pretium velle tradere corium, & carnes in computum pretij, & reliquum velle ſupplere, ſed eſt in arbitrio Domini velle, vel iuſtum pretium, vel corium, & carnes cum ſupplemento *Lopez. in rubr. de donat. inter vir. & vx.* §.65. *num.*30

97 Paſtor denique, qui non conduxit, ſed fuit conductus pro animalium cuſtodia, tenetur de periculo animalium, quæ cuſtodire debet *l. qui mercedem* 43. *ff. locat.* dummodo tamen aliqua eius culpa interceſſerit, ſecus autem ſi euenerit ex mero caſu fortuito *Bart. in d. l. qui mercedem*.

98 Sufficit tamen quælibet culpa etiam leuiſſima, adhoc, vt Paſtor, qui conductus fuit ad cuſtodiendum animalia de periculo eorum teneatur *Bart. in d. qui mercedem ſalicet. in l. in indiuiſo num.*2. *C. locat. Iaſ. in domos* 61. *num.*7. *ff de legat.*1. *Corn. conſ.*242. *in princ. lib.*1. *Burſat. conſ.*53. *num.*35. *lib.*1. *Greg. Lopez in l.*15. *tit.*8. *par.*5. *gloſ.*1. *verſ. ſi reciben. Ioſ. Ludouic. deciſ. Luc.*10. *num.*6. & licet videatur onus grauiſſimum, & importabile, quod Paſtor teneatur, ad tam multa circa gregem, nempe ad defendendum eum à lupis, & vulpibus, ad curandū à ſcabie, ad eum arcendum à ſegetibus, & hortis alienis, ad eum paſcendum in hyeme, & de nocte, aliaque ſimilia, & circa omnia teneatur de culpa leuiſſima, ac propterea contrariam opinionem teneat *Molin. de contrac. diſp.*494. *num.*12, tamen difficile eſſet recedere à prima, dum eſt communis, vt patet ex præcitatis, & dicit *Ioſ. Ludou. d. num.*6. *ad fin.*

99 Et in hoc differt Paſtor conductus ad cuſtodiendum ab eo, qui animalia conduxit, quia iſte vltimus non tenetur de culpa leuiſſima, ſed tantum de lata, & leui *Bald. conſ.*22. *lib.*3. *Valenzuel. conſ.*108. *num.*4 & alij ſupracitati in terminis ſoccitæ, quibus in eiſdem terminis addo *Corn. conſ.*108. *numer.*6. *verſ. item dici poteſt lib.*1. *Caball. conſil.*56. *num.*5. *lib.*2. vbi refutat *Alex. in addit. ad Bart. in l.*1. *in vlt. addit. C. de curſ. publ. lib.* 11. dum videtur velle, quod conductor teneatur de leuiſſima *Cotta in memor. ver. ſcolaris*. Et generaliter, quod conductor non teneatur de culpa leuiſſima, ſed tantùm de lata, vel leui dicetur etiam alibi, & ſignanter in *Cap.* 29. *de conductore, quid poſſit, & ad quæ teneatur circa rem conductam*. Vbi concluſio ampliabitur etiã ſi conductor promiſerit cuſtodiam, quia intelligitur iuxta naturam contractus, quatenus non receperit mercedem ſpecialiter pro ipſa cuſtodia.

100 Et alia etiam eſt differentia in hoc propoſito, quod videlicet conductori, vt liberetur ſufficit probare mortem animalium, nec neceſſe habet probare, quod obierint abſque culpa ſua, vt firmatum eſt ſupra in conductore ad vecturam. Paſtori autem conducto pro animalium cuſtodia, non ſatis eſt probare mortem, ſed neceſſe etiam habet probare, quod abſque ſua culpa mors euenerit, vt diſtinguendo docet *Bald. in l. cum ita* 33. §. *ſpecies prope fin. ff. de legat.*2. *Alex. conſ.* 158. *num.* 3. *lib.* 2. *Alciat. conſ.* 20. *nu.* 3. *lib.* 8. *Gomeſ. var. tom.* 2. *cap.* 3. *num.*22. *ad med. Guttier. practic. lib.*4. *quæſt.*47. *num.* 5. *& ſeq. & num.* 17. *Munoz. de ratiocin. cap.* 18. *num.* 32. *& ſeq. Cyriac. controu.* 357. *num.* 2.

101 Neque in hoc paſtore conducto ad cuſtodienda Pecora applicatur diſtinctio illa ſupra tradita in conductore inter caſum, qui ſolet contingere ſine culpa, & caſum, qui non contingere ſolet ſine ea, vt in primo probari non debeat culpam non adfuiſſe, ſed tantum in ſecundo, quidquid contrarium ſentire, videatur *Carocc. in tit. de imperitia Caprar. num.* 4. *& Gomez. variar. tom.* 2. *d. cap.* 3. *num.* 22. *poſt med.* quia in iſto culpa ſemper præſumitur, vt volunt *Bald. in d. l. cum ita* §. *ſpecies prope fin.* & alij ſupracitati, dum dicunt in caſu mortis, quæ eſt de eis caſibus, qui contingere ſolent ſine culpa, quod non ſatis eſt Caprario portare Pellem animalis, aut aliter iuſtificare mortem, imo, & dolus præſumitur *gloſ. in cap. quamuis ver. neſcit. de reg. iur. Alciat. conſ.* 20. *num.* 3. *lib.* 8. *Boſſ. in ſua pract. crimin. in tit. de carcere ſub num.* 7. *Magon. dec. Luc.* 26. *in prima addit.*

102 Debebit igitur iſte Paſtor conductus te͂pore euenientis caſus illum denunciare Domino, & ſi Dominus non remaneat quietus, debebit adducere alios cuſtodes, qui deponant, quod morbo ſimili ſolent animalia ibi mori, & ſi alia animalia ibi ſimili morbo non moriantur facere accedere expertes

qui

qui videant, qua infirmitate, vel quo caſu animalia illa pereant, vt monet *Caroc. de locat. tit. de imperit. Caprar. num. 23. & ſequitur Molpheſ. ad conſuet. Neap. part. 4. q. 18. nu. 7. poſt med. &* 8. & ſolet fieri quandoque pactum, quod talis probatio caſus fieri debeat, & etiam præfiniri tempus, quo ſit facienda, quod ſeruari debet *Alex. conſ. 158. num. 4. lib. 2.* vel adeſſe ſtatutum id vel ſimile diſponens, prout adeſſe Tuderti, quod mors denuncietur Domino intra triduum refert *Caroc. d. num. 23. ad med.* ſed valebit probatio, & attendenda erit ſi tranſacto termino facta fuerit parte non opponente, ſecus vero ſi facta fuerit non obſtante eius oppoſitione *Alex. d. conſ. 158. ad fin. lib. 2.*

103 Si tamen ageretur de re modica, & difficile eſſet habere teſtes, vel peritos, ſtandum eſſet dicto Paſtoris bonæ famæ tam ſuper morte, quam ſuper caſu mortis, vel alio euentu *Roman. in l. ſi paſcenda numer. 6. C. de pact. Munoz. Eſcobar. de ratiocin. part. 1. cap. 18. num. 38.*

104 Si animalia fuerint à lupis comeſta præſumitur culpa, quia non comeduntur a lupis animalia cuſtodita *Corn. conſ. 28. num. 3. lib. 3. Laderch.* qui alios allegat *conſ. 154. num. 3. poſt princ.* vnde cum iſte ſit caſus, qui non interuenit abſque culpa, tenebitur non ſolum cuſtos, ſed etiam conductor probare culpam, non interueniſſe, & quidem non poteſt eſſe Paſtoris excuſatio, ſi comedit lupus oues, & Paſtor neſcit dicit *text. in cap. quamuis 10. de reg. iur.* & etiam conductor tenetur rem conductam cuſtodire *Burſat. conſ. 53. num. 13. Cyriac. contr. 61. num. 28. Rot. deciſ. 241. num. 1. part. 2. Diuer.*

105 Et idem, quod dicitur de lupis, procedit etiam in furibus, cum & iſti non ſoleant auferre animalia cuſtodita, & lupis in propoſito comparantur *Siluan. conſ. 29. num. 9. Maſcard. concl. 467. num. 16.*

106 Dubium autem eſt an ſufficiat pro excluſione culpæ probare animalia fuiſſe dimiſſa in paſcuis, vbi communiter dimitti ſolent ſine cuſtode, & fur, vel lupus ea abſtulit, vel occidit, ſunt enim rationes hinc inde, quas refert *Speculat. in tit. de locat. num. 21.* vbi loquitur in terminis Paſtoris conducti certa mercede ad cuſtodiendum Boues, & inclinare videtur in affirmatiuam, quam vltimo loco refert, maximè, ſi etiam proprios Boues talis Paſtor ibi eodem modo dimittere conſueuit. Et iſta eſt magis communis, quam tenent *Lop. in cap. per veſtras, notab. 6. §. 7. num. 12. de donat. inter vir. & uxor. Cepol. in l. quid ſit fugitiui num. 5. ff. de edil. edic. Crauet. conſ. 353. num. 6. Corn. conſ. 108. num. 5. ad fin. lib. 1. Petr. de Vbald. de duob. fratr. part. 8. num. 4. Felic. de ſociet. cap. 21. num. 42. Franc. Marc. deciſ. 888. num. 6. part. 1. Boer. deciſ. 218. num. 11. Magon. deciſ. flor. 56. num. 11.*

107 Verum iſti, vt plurimum loquuntur in terminis conductoris, vel ſocij, vnde difficultas remanet circa Paſtorem conductum ad cuſtodiendum quomodo excuſari poſſit dum dimiſit animalia ſine cuſtodia, in quibus terminis videtur ſaltem aduertendum, quod ratio illa, qua mouentur communiter præcitati, quod conſuetudo excuſet, vt applicetur, non ſufficit probatio, quod ita conſueuerint animalia dimittere domini eorum, vel etiam conductores, ſed neceſſe ſit probare, quod ita etiam conſueuerint ea dimittere alii ſimiles Paſtores conducti, nam conſuetudo probanda eſt in ſpecie caſus de quo agitur non autem generaliter *Caſtren. conſ. 340. ad fin. verſ. ſupereſt videre Crauet. conſ. 96. num. 4. Pariſ. conſ. 112. num. 12. lib. 4. Rot. coram Mantica deciſ. 159. num. 3. & ſeq. & dec. 357. num. 4.*

108 Præterea non excuſaret talis conſuetudo, ſi adeſſet cauſa timendi *Salic. in l. pignus de pignorat. act.* & præcipue ſi ſuperueniſſet rumor luporum, aut furum, vel alia noua cauſa timendi *Petr. de Vbal. d. part. 8. num. 4. ad fin. Caroc. tit. de imperit. Caprar. num. 47. Felic. de ſociet. cap. 21. num. 66. Boer. dec. 218. num. 11.*

109 Et prædicta de dimiſſione ſine cuſtodia applicantur etiam, ſi dimiſſa fuerint cum cuſtodia pueri, vel alia inſufficienti, quia regulariter, & hæc eſt culpa *Ioſ. Ludou. dec. Peruſ. 10. num. 12. verſ. ſed negari & ſeq.* ſed ſecus eſt vbi ita conſueuit communiter fieri *Decian. conſ. 29. num. 17. lib. 1. Grat. conſ. 100. num. 11. lib. 2. Caroc. tit. de caſibus §. qui excuſent à culpa num. 2. circa med. Felic. de ſociet. cap. 22. num. 5.*

110 Et dicta excuſatio culpæ deſumpta ex eo, quod factum fuerit ſolitum, & conſuetum fieri communiter ab aliis non eſt reſtringenda ad caſum prædictum furum, & luporum, ſed inſeruire poteſt in omnibus aliis, quia hæc eſt regula generalis, vt excuſetur à culpa, qui facit ea, quæ ſunt ſolita, & conſueta *l. 3. ff. ad Macedon. l. quid ſit fugitiuus §. apud Labeonem ff. de edil. edict. Crauet. conſ. 8. num. 22. Decian. conſ. 29. num. 16. lib. 1. Rot. Gennen. dec. 14. num. 68.*

Sic quod dictum fuit ſupra in aliquibus caſibus particularibus præcipue locationis ad vecturam, conuincendum damnum proueniſ-

ueniſſe ex actu illo, qui dicitur culpoſus,
ad hoc, vt ad illud teneatur conductor, re-
gulariter ſeruari ſolet, vt ſcilicet culpa il-
111 la debeat eſſe ordinata ad caſum, ita vt,
ſi illa non fuiſſet, caſus non eueniſſet *Granet. conſ.* 8. *num.* 27. *&* 29. & in terminis *Aldo-
brandin. conſ.* 19. *num.* 8. *&* 9. *lib.* 2. *Cabal.
conſ.* 56. *num.* 8. *lib.* 2. vbi quod hoc debet
articulari, & probari, quod ſi culpa illa non
fuiſſet, caſus non eueniſſet, & loquitur de
conductore Aſellorum, qui habebat etiam
alios Aſellos proprios, & poſtquam ingreſ-
ſus fuerat cum veriſq; quoddam flumen il-
lud creuerat, & omnes aſportauerat, & vult
112 non teneri de caſu illo, vel ſaltem debet
poſſe eſſe ordinata ad caſum illum, quod
ſufficere cenſuit *Ambroſin. dec.* 17. *num.* 11.
113 Cæterum quomodo probetur culpa, &
quæ excuſent ab ea, ſi aliquid vlterius de-
ſideretur in ſpecie vltra ſuperius dicta, vi-
deri poteſt *Carocc. de locat. & cond.* qui facit
titulos diſtinctos de culpa, & de culpa quo-
modo probetur, & quæ excuſent ab ea, &
late etiam *Felic. de ſociet. cap.* 21. *&* 22. *&*
23. & fuit etiam aliquid dictum *in cap.* 30.
de incendio.
114 Vbi autem agitur de probanda morte
animalium ſimpliciter, communiter diſtin-
gui ſolet inter ea, quæ gregatim paſcuntur,
& alia, quæ non paſcuntur gregatim, & in
primis ſufficiunt coniecturæ, & ſatis eſt etiã
probare, quod illo tempore communiter
accidit in regione, ſecus autem in ſecundis,
quia requiritur probatio concludens *Bart.
in l. quoad præſens* 4. *num.* 1. *C. de Murileg.
lib.* 11. *Dec. in l. ſi paſcenda num.* 20. *C. de
pact. Ripa de peſt. tit. de priuil. contract. nu.*
168 *Vrſil. ad Afflict. deciſ.* 150 *num.* 26.
Ambroſin. deciſ. 17. *num.* 7. Durum enim
eſſet de qualibet oue, quæ moritur, vel de-
perditur habere teſtes de viſu dicit *Bart. ibi*
& ideo ſufficit dicta probatio puta, quod
communis fuit mortalitas, & quod com-
muniter de centum mortuæ ſunt ſexaginta,
vel quid ſimile *Medic. in tract. mors omnia
ſoluit part.* 1. *num.* 77. *Munoz. de ratiocin.
part.* 1. *cap.* 18. *num.* 35. *Felic. de ſociet. cap.*
25. *num.* 42. Quod ſi procedit in probanda
morte quamplurium, vt ſufficiat probare
fuiſſe mortalitatem magnam, vt loquuntur
præcitati, idem videtur admittendum in
quantitate parua ſolita ſemper mori, quoad
quantitatem ipſam ex identitate rationis,
imo facilius propter minus præiudiciũ licet
contrariũ ſenſerit *Rot. dec.* 410. *n.* 22. *p.* 9. *rec.*
115 Gregatim autem paſci ad hunc effectum
dicuntur Animalia minuta, non autem groſ-
ſa puta equi, vel Boues, quia iſta genera-
liter conſueuerunt paſci ſeparatim, quod
attenditur etiamſi actualiter eſſent, & pa-
ſcerentur plura ſimul ſecundum *Carocc. in
tit. de imperiis. Caprar. num.* 22. *poſt med.*

Et hæc dicta ſufficiant pro nunc de locatione animalium in ſpecie, cæterum nulli dubium, quod iſta locatio conuenit regulariter cum locatione aliarum rerum, & ideo recurrendum erit in reliquis ad regulas generales in ſuis ſedibus, vbi etiam non omittam dicere ſi quid ſpecialitatis adſit circa animalia, quæ omnia non placuit hic referre, imo multa in hoc eodem capite dixi tantum loquendo de vna ſpecie locationis animalium, quæ licet procedant etiã in alijs, magis placuit relinquere iudicio prudentes lectoris ea applicare, quam illa repetere.

De Gabellarum locatione.

SVMMARIVM.

1 *Gabella locari poſſunt.*
2 *Gabellarum locatio requirit ſubhaſtationem publicam.*
3 *Gabellarum locatio etiam ad modicum tempus, requirit ſubhaſtationem.*
4 *Gabella Comunitatum in locatione, requiruntur octo conditiones.*
5 *Gabella locatio requirit ſubhaſtationem, ſi fiat à Camera, non ſi fiat ab ipſo Principe, vel habente mandatum ſpeciale ab eo.*
6 *Gabella non poſſunt locari quibuſdam perſonis.*
7 *Mulieres non poſſunt conducere gabellas.*
8 *Ampl. vt Mulieres, nec poſſint ſuccedere in conductione gabellarum.*
9 *Gabellarum conductio tranſit ad heredes.*
10 *Mulier quando fuerit iudicata capax emolumentorum gabellæ.*
11 *Gabella non poteſt locari minoribus.*
12 *Gabella non poteſt locari filio familias niſi habeat peculium, aut Patris conſenſum.*
13 *Gabella non poteſt locari tutoribus.*
14 *Clerici non poſſunt conducere gabellas.*
15 *Hebrei, & Saraceni gabellas conducere non poſſunt.*
16 *Officiales Communitatis, non poſſunt conducere gabellas.*
17 *Gabella fiſcales non debent locari adminus tempus, quam trienny.*
18 *Gabella in locatione fit remiſſio mercedis propter ſterilitatem.*
19 *Sterilitas in locatione gabella eſt ſi non tranſeant Mercatores.*
20 *Gabella non poſſunt locari, niſi recepta fideiuſſione.*
21 *Gabella, an ſit locata, vel vendita.*
22 *Gabella in locatione, an cenſeatur translatum ius exigendi, vel ſola comoditas.*
23 *Capitula, qua fiunt in locatione gabellarum habent vim legis.*
24 *Ampl. etiam, quo ad tertios ſi locatio fiat à Principe.*
25 *Officiales locantes gabellas, non debent ſolitum alterare.*

26 La-

Digitized by Google

26 *Locatio gabellarum debet ſtricte intelligi.*
27 *Gabella locata, an comprahendatur eius augumentum.*
28 *Gabella locata veniunt neceſſaria ad eius exactionem vt Capanna, in qua exigitur.*
29 *Gabellæ locatio intelligitur iuxta ſolitum.*
30 *Gabellarum conductores, an acquirant priuilegium fiſci in exigendo.*

CAPVT XIII.

1 GAbellaa locari poſſe in iute clarum eſt
vt patet *in l. locatio 9. in princ. & in
l. vectigalia* 10. §. *fin. & in l. Cæſar.* 15. *ff.
de public. & vectig.* & notat *Bart. in l. cotem
ferro §. qui maximos num.* 1. *ff. eod. Guttier.
de gabell. quæſt.* 131. *num.* 2.
2 Verum non liberè, & abſolutè, ſed cum
ſolemnitate publicæ ſubhaſtationia facien-
dam eſſe earum locationem præſupponi vi-
detur *in d.l. locatio 9. in princ. & in l. penes*
4. *C. vectigal. nov.* vbi *not. DD. & tradit Ber-
tachin. de gabell. part.* 2. *num* 17.
3 At quamuis requiſita videatur ſubhaſta-
tio in locatione gabellarum, etiam ad mo-
dicum tempua facta, prout de locatione ad
triennium loquitur *d. l. penes* 4. *C. vect gal.
nov.* quod ſecus eſt in alija rebus fiſcalibus
iuxta *gloſ. in l. quamuis C. de vendit. rer. Ci-
uit. lib.* 11. cum qua tranſit *Bertachin. d. par.*
2. *num.* 17. tamen non propterea dicendum
videtur hanc ſolemnitatem requiri ratione
rei, ideſt ipſius gabellæ, ſed potiùs ratio-
ne perſonæ locantis, ſiue ſit fiſcus, aut Ca-
mera, ſiue ſit Ciuitaa, aut communitas, in
4 qua præcipuè in ſtatu Eccleſiæ, vbi per ce-
lebrem Bullam 10. Clementia VIII. quæ
dicitur de Bono Regimine *ſub* §. 17. præci-
pitur bona Communitatum locari cum ſo-
lennitatibua de iure ſtatutis, requiruntur
8. conditionea, prout ex *text. in l. 2. verſ.
ſin autem C. ſi prop. duplic. penſitat.* latè tra-
dit eaa ſingulatiter explicando *Cohel. ad
eamdem Bullam cap. 46. num. 3. & per tot.*
5 cæterum ſi locatio fiat per ipſummet Prin-
cipem, vel alium habentem liberaa habe-
nas in diſpoſitione rerum ſuarum, vtique
nec ſubhaſtatio, nec alia ſolennitaa erit ne-
ceſſaria, idemque erit ſi fiat per Procurato-
rem habentem ſpeciale Principia mandatū,
nam licet omnia, quæ fiſci ſunt, Principis
ſint, & Fiſcua quoque dicatur habere man-
datum Principis, tamen ipſe habet manda-
tum à lege præſcribente dictam formam lo-
candi cum ſubhaſtatione, adeo vt talia for-
ma videatur in eius mandato ineſſe, quod
ſecua eſt in mandato conceſſo ab homine,
nempe ab ipſo Principe, prout optime diſ-
tinguendo probat *Franciſc. à Pont. de poteſt.
Proreg. tit.* 4. §. 5. *num.* 29. vbi propterea
refert deciſum in venditionibua, quæ fiunt
ab ipſo Pro rege Neapolia vigore ſui man-
dati ſpecialia, quod habet à Rege Catho-
lico non requiri ſubhaſtationem, ſecua au-
tem in eis, quæ fiunt per Cameram.
6 Præterea circa validitatem huius contra-
ctus, ſciendum, quod ſunt aliquæ perſo-
næ, quibus de iure non poteſt fieri hæc lo-
catio Gabellarum, & ſi fiat, tanquam à iure
prohibita, eſt ipſo iure nulla, vt tradit *Gut-
tier. de Gabell. quæſt. 132. num. 3. Girond.
eodem tit. part. 3. num.* 19.
7 Sunt autem inter eaa præcipuè omnes
mulieres, quia cum Gabellas exigere ſit
munus mere perſonale, & publicum *Ca-
ſtren. conſ.* 468 *col. 2. ante fin. ver. & ideo
præſuppoſito lib. 1. Lucas de Pen. in l. vnica col.
1. ante fin. ver. an ergo cogitur C. de mulier.
& in quo loc. lib.* 10. mulierea ſunt eiua inca-
paces *ad text. in l. fæminæ ff. de reg. iur. Co-
bell. ad dic. Bull. cap. 46. num.* 55. & bene
firmauit *Rot. 663. num. 3. & 4. part. 1. rec.*
8 Imo ſi conduxerit vir, & deceſſerit reli-
ctis fæminia hæredibus ad eas non tranſit
locatio per dictam earum incapacitatem *Al-
beric. in l. ideo ſocietas num. 1. ff. pro ſoc. Ful-
goſ. in l. adeo circa med. in gloſ. ſuper ver. aſ-
cripta ff. pro ſoc. Lauden. de fiſco quæſt.* 190.
Mozz. tit. de ſociet. cap. vlt. num. 29. fol. 120.
9 quamuis hæc conductio Gabellarum regu-
lariter ad hæredea tranſeat, vt firmant *Pa-
riſ. conſ.* 82. *num.* 8. *lib.* 1. *Felic. de ſociet. cap.*
32. *num.* 21. *& ſeq. Rot. coram. Vbald. deciſ.*
213. *num.* 2. *& deciſ.* 311. *num.* 5. quidquid
in contrarium ſecluſo pacto ſpeciali velle
videatur *Alberic. in d. l. ideo ſocietas ff. pro
ſoc.*
10 Verum ſi primus conductor ſublocaſſet
viro, & ipſo ſubconductore defuncto ſuc-
ceſſiſſet fæmina, & primus non excepiſſet
contra eiuſdem fæminæ perſonam, ſed eam
toleraſſet, vtique non poſſet poſtea velle
eam excludere ab emolumentis, vt dixit
Rot. in vna Ferrarien. pecuniaria 14. Martij
1629. *in §. fin. coram Pironano*, quæ confir-
mata fuit ſub die 25. *Ian. eiuſdem coram eo*
vbi dum allegaretur in contrarium *Ruin.
conſ. 216. num. 4. l. 1. & Oſaſch. deciſ. 76. nu.*
12. reſponſum fuit, quod in eorum caſibua
aderat contractus ſocietatia in locatione,
vnde non mirum ſi per mortem vniua ex ſo-
cija reſoluta eſſet ſocietas, de quo tamen
alibi dicam, & ideo non applicabantur ca-
ſui, in quo agebatur de vnico Appaltatore.
11 Et quod dictum eſt de fæminis etiam de
minoribua dicendum eſt, quia & ipſi ſunt
incapaces conductionis Gabellarum *l. in*

L 2 *frau-*

Digitized by Google

frandem §. minoribus ff. de iur. ſiſci. Peregr. de iur. ſiſci lib. 6. cap. 5. numer. 8. & laiè *Guttier. de Gabellis cap.* 132. *numer.* 17. *& ſeqq. Narbon. de atat. ann.* 25. *quaſt.* 10. *num.* 1. *& per tot.* vbi quid ſi minor actualiter conducat, & iuret, & alia videnda penes eum.

In filiis autem familias licet probari videatur contrarium, quod ſcilicet admittan-
12 tur ad conductionem iſtam *per text. in l.* 3. *§. vnde Iulianus ff. ad ſen. Con. Maced.* ibi *vnde Iulianus lib.* 10. *digeſtorum in eo qui vectigalia conducta habebat ſcribit, & eſt ſæpe conſtitutum ceſſare ſenatusconſultum*, tamen quia antecedenter loquitur de illis filiis familias, qui publice negotiabantur, & communiter reputabātur patres familias, in quibus ceſſare ſenatusconſ. dicit, etiam verba prædicta intelligi debent retento eodem themate, & ſic reſtringi ad eos, vt in ſpecie declarat *Narbon. d. quaſt.* 10. *num.* 3. *& ſeqq.* vbi ponderat dictionem illam, vnde, quæ dependentiam à ſuperioribus indicat ex *Vulpell. de prepoſit. & aduer. ſign. dict. vltra verſ. vnde. Rebuff. in l. quibus* 57. *ver. vnde ff. de verb. ſign. & alijs*, ac proinde concludendum, non poſſe filium familias conducere, niſi vbi habeat peculium, aut conſenſus patris accedat tacitus, vel expreſſus, vt poſt *Franc. de Alpharo in tractat. de off. ſiſc. gloſ.* 34. §. 2. *num.* 77. concludit idem *Narbon. ibidem num.* 6. quidquid contrarium iure communi inſpecto, aſſerat *Peregr. de iur. ſiſc. lib.* 6. *tit.* 5. *num.* 9.

13 Tutores quoque, & curatores minorum, qui rationes tutelæ, vel curæ non reddiderunt, admitti ad conductionem Gabellarum prohibentur *l. vn. C. ne tut. & Cur. Pereg. de iur. ſiſc. lib.* 6. *tit.* 5. *num.* 12. & eſt generale in rebus fiſcalibus, vt dixi *in cap.* 10. *qui conducere poſſint*, vbi, & latiùs declaraui.

14 Clerici etiam prohibentur conducere Gabellas, & ſimilia iura *Auth. de ſanctiſſ. Epiſc. §. alium Bertachin. de Gabell. part.* 3. *num.* 2. & licet in Hiſpanijs *ex l.* 8. *tit.* 10. *lib.* 9. reperiatur permiſſum locationem eis, ſub fideiuſſione laicorum fieri, tamen id vix tolerabile, & minimè laudabile eſſe tradunt Doctores illarummet partium *Mencac. de ſucceſſ. creat. lib.* 1. §. 10. *num.* 648. *ver. quo caſu Guttier. de Gabell. quaſt.* 132. *num.* 23. vbi etiam latiùs proſequitur loqui de hac locatione facta Clerico.

15 Sunt etiam prohibiti Hebræi, & Saraceni ad hanc conductionem admitti de iure communi, vt per *text. in cap. penult. de Iudæis*, & ibi DD. tradit *Guttier. d. cap.* 132. *num.* 5.

16 Sunt, & officiales Communitatis locantis inter prohibitos Gabellas conducere, & alii, de quibus in ſpecie *Guttier. d. cap.* 132. *per tot.* & omnes, qui regulariter conducere prohibentur, de quibus alibi ſuo loco.

17 Prætetea, quoad validitatem, & modum locandi Gabellas, non omittendum videtur notare, quod vectigal fiſci non debet locari pro minori temporis ſpatio, quam triennii per *text. in l. penes* 4. *C. de vectig. & commiſſ. Soccin. iun. conſ.* 68. *num.* 2. *lib.* 2. *Carocc. tit. de locat. vectig. quaſt.* 8. *Boer. dec.* 249. *num.* 1. & notandum dicit *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 3. *num.* 28. & eſt ratio, quia in locatione fit remiſſio mercedis propter ſterilitatem *l. ex conducto ff. locat. l. licet C. eodem*, & in locatione Gabellarum, quæ
19 ſoluuntur propter tranſitum mercium, ſterilitas reputatur ad hunc effectum, ſi non tranſeant tot mercatores prout eſt ſolitum, ad tradita per *Menoc. conſ.* 34. *num.* 14. ſed talis remiſſio euitatur, ſi alio anno ſit vbertas, qua compenſetur ſterilitas primi *l. ſi vno ff. loc. & d. l. licet*, & dicam ſuo loco; modo, quia ſi fiat locatio pro vno ceſſat iſta ſpes euitandi compenſationem, quatenus in eo ſit ſterilitas, quod non expedit fiſco, ideo debet fieri locatio pro tribus annis, vt poſt *Salic. in d. l. penes tradit Bertach. d. part.* 2. *num.* 16. Verum aliquibus in locis de conſuetudine hoc non ſeruatur, vt teſtantur *Cuman. in d. l. penes, & Peregr. de iur. ſiſc. lib.* 6. *tit.* 5. *num.* 3.

20 Item non poſſunt locari niſi recepta fideiuſſione *l. prius* 48. *l. fin. §. Imperatores ff. de adminiſtr. rer. ad Ciuit. pertin. l. quicumque C. de fund. patrim. lib.* 11. verum is, qui locauit, & non vidit tempore debito dari fideiuſſorem conuentū, ſi probabiliter iuxta communem opinionē credere potuit, quod non poſſet per nouam ſubhaſtationem reperiri, qui tantam ſummam offerret, excuſabitur à culpa, ſi ad eam non deuenit, & ſtetit primæ locationi, prout in caſu ſuo late eum excuſat *Decian. conſ.* 47. *num.* 44. *verſ. videamus modo, & ſeqq. lib.* 4. & quatenus fiſcus conſequatur id, quod fuit promiſſum, quod nō poſſit dare de nullitate locationis, etiamſi in mandato adeſſet data forma locandi cum fideiuſſoribus, latè probat *Bardellon. conſ.* 39. *per tot.*

21 Circa vero intellectum locationis legitimè factæ dubitari, quandoque ſolet, an dici potius debeat Gabellam fuiſſe venditam, quam locatam, de quo *Bertachin. de Gabell. part.* 2. *num.* 1. *& alij relati per Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 3. *num.* 31. & latiſſime, ac optime *Menoc. de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.*

104. &

104. & dixi etiam *in cap. 2. de emptione*, practicatur autem fieri inſtrumentum in forma locarionis, ſecundum *Speculat. in tit. de locat.* §. 1. *verſ. porro*, vbi per extenſum tradit eius formulam. Verum non deſunt etiam, qui illud faciant in forma venditionis, prout aſſerit *Bertach. in d. part.* 2. *num.* 10. vbi dictam formulam per extenſum refert. At hinc non tollitur omnino difficultas, quia poteſt eſſe locatio, licet partes dixerint vendere, & e contra, prout dixi in dicto *cap.* 2. ad quod recurrendum, & ad DD. præcitatos.

22 Similis eſt quæſtio, quid intelligatur tranſlatum in conductorem Gabellarum, an ſcilicet ius eas exigendi, vel potiùs ſola commoditas illas percipiendi, in qua *Bertachin. d. part.* 2. *num.* 12. poſt adductas leges facientes pro tranſlatione iuris, dicit, quod tamen eis non obſtantibus, ipſa commoditas percipiendi videtur locata *per l. ſi vſufructu ff. de iur. dot.* cum aliis iuribus, & auctoritatibus ibi per eum citatis, & idem concludit *Bart. in propoſito venditionis in l. cotem ferro* 11. § *qui maximos num.* 5. *ff. de publican. & vectig.* verum, quia ius non intelligitur tranſlatum in dubio, ſi poteſt aliter intelligi, vt dicit ipſe *Bart. d. num.* 5. *in princ.* ita vt quæſtio poſſit reſolui per inſpectionem inſtrumenti, ſeu pendere ab intellectu verborum illius, videri poterunt tradita in propoſito *in cap.* 10. *qui poſſint conducere, vel non*. in quæſtione an tranſlatum ſit ius percipiendi decimas, vel potius ſola commoditas in earum locatione facta laicis.

23 Solent tamen hodie fieri diuerſa capitula explicantia, quid tribuatur conductori, quæ inſeruntur in inſtrumento locarionis, & tollunt, quamplures difficultates, & ad ea ſemper recurri debet, quia vim legis habere dicuntur *Corn. conſ.* 339. *in princ. lib.* 1. *Pariſ. conſ.* 82. *num.* 47. *lib.* 1. Idque non ſolum inter ipſos contrahentes prout eſt regulare, vt verba Inſtrumenti inter eos haberi debeant pro textu legis *Crauet. conſ.* 105. *num.* 2. *Aldonin. conſ.* 71. *num.* 2. *Mantic. deciſ.* 240. *num.* 2. ſed etiam reſpectu non contrahentium, vt dicit *Corn. quem ſequitur Pariſ. vbi proximè*, quod tamen videtur intelligendum, vt procedat, quatenus locatio fiat à Principe habente poteſtatem Gabellam imponendi, vel impoſitam alterandi, aut per ipſius officiales eodem iure fungentes, ſecus autem ſi ab alio limitatam poteſtatem habente, quia clarum eſt talem non poſſe capitulando cum conductore excedere terminos ſuæ facultatis. Imò

25 Officiales deputati ad locandum non debent alterare capitula ſolita, quia cenſetur eis data facultas locandi iuxta ſolitum, & non alias, quatenus aliud expreſſe actum non ſit *l.* 1. *& ibi Bart. C. de paſc. publ. lib.* 11. *Bertachin. d. part.* 2. *num.* 11 *Gobell. ad Bull. Bo. regim. cap.* 26. *ad fin.*

26 Debet autem locatio Gabellarum omnino ſtrictè intelligi *Alex. conſ.* 86. *num.* 5. *lib.* 4. *Burſat. conſ.* 190. *num.* 28.

Et hinc infertur, quod ſi locatum ſit da-
27 cium aliquod, non poteſt conductor prætendere aliud, quamuis aliquo modo ſub generalitate verborum locationis compræhendi poſſet, puta ſi eſſet aliud ſuperindictum *Ferret. in tract. de Gabell. num.* 405. *Burſat. d. conſ.* 190. *num.* 28. *&* 30.

At quatenus iſta ſuperindictio ſit merum augumentum, & Gabella ſit ſimpliciter, & in genere locata, contrarium forſan eſſet dicendum, vt ſenſere *Bald. & Ang. in l. at vbi ff. de petit. hæredit. Dec. in cap. cum M. Ferrarien. de conſtit. & ibi Rip. num.* 36. *Socin. Sen. conſ.* 29. *num.* 10. *lib.* 4. *Menoc. conſ.* 34. *num.* 15. *&* 16. *Boer. deciſ.* 180. *num.* 7. quod ſecus eſſet ſi in locatione eſſet expreſſa quantitas Dacii, ſeu Gabellæ exigendæ, vt aperte ſentiunt præcitati, & ſignanter *Boer. d. dec.* 180. *num.* 8.

28 Venit tamen in locatione Gabellæ ius illam exigenti, & quidquid eſt ad talem exactionem neceſſarium, puta Capanna, vel Domus, in qua exigitur, vt per doctrin. *Bald. in l.* 2. *C. de verb. ſign.* tradunt *Ferret. ibidem num.* 104. *Bertachin. de Gabell. part.* 2. *num.* 65. *Burſat. d. conſ.* 109. *num* 31. *Surd. dec.* 201. *num.* 1. *ad fin.*

29 Cæterum recipit hæc locatio interpretationem à ſolito, adeo vt habeatur pro expræſſa clauſula in Inſtrumento locationis Gabellæ, vt cenſeatur locatio facta iuxta ſolitum *Specul. tit. de locat.* § 1. *verſ. porro Bertachin. de Gabel. part.* 2. *num.* 11. *Siluan. conſ.* 35. *in princ. Burſat. d. conſ.* 190. *num.* 36. *Caualer deciſ.* 60. *num.* 9. & eſt regula etiam in locationibus aliarum rerum, vt cenſeantur factæ iuxta ſolitum, prout dicetur ſuo loco in *Cap. de interpretatione locationis*, ad quod recurrendum erit, quia, & alia ibi tradita, ſunt, communia huic locationi.

30 Dubitatur tamen, an iſti conductores Gabellarum, & aliarum rerum fiſcalium acquirant priuilegium fiſci, præcipuè proceden di contra debitores incipiendo à captura, & negatiuam tenent *Guidopap. ſing.* 287. *Boer. deciſ.* 180. *num.* 10. *Fab. in ſuo Cod. lib.* 4. *tit.* 4. *defin.* 1. quia per mutationem perſo-

næ

Digitized by Google

næ mutatur conditio, & perditur priuilegium, vt per *Bart. in l. per Procuratorem nu. 3. ff. de acquiren. haredit.*

Verum contrariam opinionem tenent poſt alios *Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 5. n. 35. Manſon. de cauſ. execut. ampliat. 30. nu. 22. Guttier. de Gabell. quaeſt. 167. num. 5. Caſtill. dec. 120. num. 12. & ſeq.* & hæc contraria videtur verior præcipuè, quando fiſcus conductoribus ſua iura cedit, & transfert, prout conſueuit in inſtrumentis locationum fieri *Girond. de Gabell. part. 4. in princ. num. 19. ad fin.* Nec obſtat, quod priuilegium perſonale non egrediatur perſonam, & ideo per mutationem perſonæ perdatur, quia dictum priuilegium fiſci dicitur perſonale ad differentiam realis, quia videlicet, non competit ratione rei, ſed non eſt perſonale, ita vt cedi non poſſit, vt poſt alios aduertit *Surd. conſ. 444. num. 11. verſ. & non obſtat*, & repetit *Caſtil. in d. dec. 120. num. 13.* & ſecluſa ceſſione facit, quod iſti conductores ſtatim vti poſſunt iuribus fiſci tanquam eius Procuratores, etiam ante eis conceſſum mandatum, vt authoritate *Bart. in l. in prouinciali §. ſi ego ff. de nou. oper. nunc tradit Auendan. de exeq. mand. reg. part. 2. cap. 12. num. 15.*

Et hæc dicta ſufficiant pro nunc de locatione Gabellarum, quia licet non ignorem cadere in ea mille alia dubia, tamen ſi vellem ea omnia hic annectere, & in vnum referre, neceſſe eſſet facere magnum tractatum de locatione iſta ſpeciali, repetendo etiam in eo regulas generales, quibus ipſa dubia reſolui, vt plurimum poſſunt, quod certè non expedit, recurendum igitur ad ipſas regulas in ſuis ſedibus, quibus in locis ſæpe etiam loquar in ſpecie de locatione Gabellarum, præcipuè, quando in ea regula generalis non procedet, quod & facere conabor de locationibus aliarum rerum, non enim placet diſtinguere tractatum hunc locationis à rebus, quæ locantur, quia neceſſe eſſet facere non tot capitula, quot ſunt res, ſed tot tractatus, & in ſingulis ferè repetere omnes regulas, & concluſiones, quę vt plurimum ſunt generales, & omnibus locationibus conueniunt. Si quis autem velit plura in ſpecie de locatione Gabellarum in vnum congeſta adeat ſignanter *Bertachin. in d. ſuo tract. de Gabellis part. 2. & Caroc. de locat. & cond. tit. de locat. vectigal.*

De bonis Eccleſiaſticis, an & quomodo locari poſſint,

PRINCIPIVM TITVLI.

Bonorum Eccleſiæ locatio, quo iure, quaue ratione ſint prohibita.

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiarum bona prohibentur alienari, tam per leges Canonicas, quam etiam per leges ciuiles, & quibus, & per quas.*
2 *Leges ciuiles diſponentes de rebus Eccleſiaſticis, an ſint validæ.*
3 *Leges ciuiles prohibentes locationem rerum Eccleſiæ non ſunt attendendæ, quia leges Canonicæ plenius prohibent.*
4 *Rerum Eccleſiæ locatio olim prohibeatur ſolum ad decennium, & vltra, hodie vero vltra triennium.*
5 *Extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. quæ nuncupatur Paulina plenius prouidet, quam alia iura circa locationem bonorum Eccleſiæ, & ideo de ea late.*
6 *Rerum Eccleſiæ alienatio, qua ratione ſit prohibita abſque beneplacito Papæ.*
7 *Deus in creatione Mundi dedit hominibus dominium Terræ.*
8 *Papa concedens aliquam poteſtatem, eam à ſe non abdicat, ſed maiorem retinet.*
9 *Eccleſijs bona ſtabilia tribuere licitum, & pium eſt.*
10 *Bona quãdo fiunt Eccleſiæ exeunt de dominio hominũ. Bona Eccleſiarum dicuntur ſacra quartæ ſpeciei. Bona Eccleſiaſtica ſurripiens dicitur ſacrilegus.*
11 *Bona Eccleſiarum nullius ſunt.*
12 *Bona Eccleſiarum ſunt in Dominio Dei.*
13 *Papa habet plenam adminiſtrationem bonorum Eccleſiarum inferiorum, at earum Prælati ſolum vſum, & gubernum.*
14 *Papa ſolus poteſt alienare bona Eccleſiarum.*
15 *Doctorum auctoritas maior eſt in tractatibus, quam in conſilijs.*
16 *Doctorum opiniones agitari vento pecuniæ quomodo intelligatur.*
17 *Doctores in conſilijs adducunt quandoque fundamenta tantum colorata.*
18 *Aduocati quando ſcribunt in aliqua cauſa debent adducere omnia motiua, etiam colorata.*

CAPVT XIV.

INter res, quæ liberè locari non poſſunt precipuum locum obtinent bona Eccleſiaſtica, ac propterea ſpecialiter de eis loquendum eſt. Et quoniam regula ſemper manet, quod vbi locatio non eſt prohibita, cenſetur permiſſa, vt dictum eſt ſupra, *Cap. 11. numer. 2.* ideò videndum eſt, quæ prohibitio adſit circa bona prædicta; Et quidem varia iura condita fuerunt temporis ſucceſſu, tàm ciuilia, quàm canonica,
1 bonorum Eccleſiaſticorum alienationem prohibentia, quo enim ad Ius Ciuile habemus à Leone Imperatore *l. iubemus C. de Sacroſ. Eccleſ.* & à Iuſtiniano *Auth. de non alienan. Collat. 2. & Auth. de alienat. & emphit.* callas.

Digitized by Google

*collat.*9 à quibus ſumptæ ſunt *Auth. hoc ius porrectum cum ſubſeqq.C. de ſacroſ. Eccloſ.*

In iure verò canonico habemus plures Sac. Canones in Decreto, præſeitim *cauſa* 10.*quaſt.*11, *&* Ca.12. *quaſt.*2. *&* *Cauſa* 16. *quaſt.*6.& in Decretali habemus totũ *tit. de reb. Eccleſ. alien. vel non*. Item habemus *tit. de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. *In Clement. & in extrau.*

2 Verum quoad præfatas leges Ciuiles dubitari poteſt de earum validitate ob defectum poteſtatis Imperatorum illas condentium ſtatuendi circa res Eccleſiaſticas, ob quem eas nihil habere auctoritatis, dicit *Abb. in cap. in præſentia num.*28.*verſ. ego in hoc dubio de reb. Eccleſ. alien. vel non*, vbi, quod hoc procedit maxime dum diſponũt in ſpecie de Eccleſiaſticis, & ſic ponunt falcem in meſſem alienam, & alijs adductis *Filiuc. in ſuis tractat. moral. tract.*44. *de alienat. rer. Eccleſ. cap* 1. *num.*3. & quidem ratio eſt euidens, & non pateretur difficultatem, niſi concurreret approbatio ſaltem tacita Summorum Pontificum, prout cenſeri approbatas leges Imperatorum de Eccleſiaſticis diſponentes, & ideò ſeruandas tradit *Couar. in tit. de ſponſal. cap.*6. *in princ. n.*20. *propè med. Vaſquez de ſucceſſ. creat. lib.*3. *S.* 26. *numer.*58. & in ſpecie *de ll. Codicis poſt alios Sanch. ad Decal. lib.*7. *cap.*9. *num.*4. *ad fin. & num.*6. *&* 7. imò adeſt etiam expræſſa approbatio *in Sacr. Can. adductis per Rot. deciſ.*349.*num.*13.*par.*11.*recent.*

3 At, quidquid ſit de hac quæſtione, dum hodie habemus Canonicas ſanctiones plenius etiam in hac materia prouidentes, clarum eſt eas eſſe attendendas, non autem leges prædictas Ciuiles, vt in propoſito dictarum legum aduertunt *gloſ. in cap.* 1. *ver. tractatus ad med. de reb. Eccleſ. non alien. in* 6. *Abb. in dicto cap. in præſentia num.*28.*prope fin. verſ. & maximè hoc caſu. eodem titulo Molin. de Contract. diſput.*465.*num.*1. *Quarant. in ſum. Bull. ver. alienatio nu.*1. *Donat. de regular. tract.*14.*quaſt.*2. *in fin. tom.*1.

4 Quo verò ad iura Canonica, de quibus ſupra ſecluſa *extrauag. Ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* quæ promulgata fuit à Paulo Secundo, & ideò appellatur etiam communiter Paulina, prohibebant locationem rerum Eccleſiæ tantummodo quatenus fieret ad decennium, vel vltra. Vnde ante emanatam dictã Paulinam locatio ad Nouennium abſque ſolemnitatibus facta valebat, vt aduertit *Molina de Contract. diſput.* 466.*num.*10.*verſ. ante tempora*, & alijs adductis *Garz. de Benefic. par.*2.*cap.*1.*num.*27.

Prohibebant enim tantum alienationem, cuius nomine non venit locatio, quæ non eſt ad longum tempus ex ſupra citatis in *Capitulo quarto numero octauo* imò locationem ad modicum tempus expreſsè permittebant, vt habetur *in Clement.* 1. *in fin. de reb. Eccleſ. non alien.* & locatio, quæ non eſt ad decennium, vel vltra, dicitur ad modicum tempus, ex adductis *d. Cap.* 4. *num.* 15. ſeù ſaltem tunc dicebatur ad modicum tempus, & per dictam *extrauag.* fuit declaratum ad modicum tempus eſſe tantum vſque ad triennium, *vt in dicto Cap.* 4. *num.*16.

5 Vndè Paulina prędicta pleniùs prouidit in hac meteria, & ideò de ipſa ſpecialiter videndum erit cum tanquam ius poſteriùs, & pleniùs prouidens magis attendi debeat, vt aduertit *Molin. dicta diſput.*465.*num.*1.*verſ. atqui poſterioribus.*

Verum, quia vlterius poſt tempora Pauli Secundi ſubſequentes Summi Pontifices aliqua huc ſpectantia ſtatuerunt, & aliquid etiam ordinauit Sacr. Conc. Tridentinum, & ſolent Prędati ſuſcipientes Prælaturas iurare de non alienando, quod iuramentum pariter reſiſtit locationi ad longum tempus, ideò non omittam, & de his omnibus aliqua magis practicabilia, & notabilia loquendo de dicta *extrauag. ambitioſæ* ſuis locis opportunis inſerere, vel poſtmodum annectere.

6 Verum prædictis omnibus præmittendum videtur aliquid de ratione tot, ac talium prohibitionum locationis bonorum, etiam Eccleſiarum particularium, & inferiorum abſque Beneplacito Apoſtolico. Reminiſcendum igitur eſt, quod licet Deus in ip-
7 ſa creatione mundi dederit hominibus Dominium Terræ, vt habetur *Geneſ. c.* 1. ibi, *Benedixit, Deus illis, & ait creſcite, & multiplicamini, & replete terram, & ſubijcite eam, & dominamini piſcibus maris, & volatilibus Cæli, & Vniuerſis animantibus, quæ mouentur ſuper Teream; Dixitque Deus ecce dedi vobis omnem herbam afferentem ſemen ſuum ſuper Terram, & vniuerſa ligna, &c.*
8 Tamen omiſſo, quod penes eum remanſit maior poteſtas, vt dicit Papa de ſe, quãdo concedit alteri aliquam poteſtatem *in cap. Dudem verſ. Nos igitur attendentes de de praben. in* 6. vnde legitur *Domini eſt Ter-*
9 *ra, &c.* clarum eſt licere hominibus, & piũ eſſe bona Eccleſijs tribuere etiam ſtabilia, quibus licet, & decet Eccleſias ditari, vt latè probat *Turrecrem. in cap. expedit n.* 1.
10 *& ſeqq.* 12. *quaſt.* 1. quæ eo ipſo, quod Eccleſiæ fiunt, exeunt de Dominio hominum, efficiuntur enim ſacra, adeout, qui ea abſtu-

ſtulerit, vel occupauerint dicatur ſacrile-
gus *c. prædia*, *& cap. qui abſtulerit*, *& cap.
nulli* 12. *quæſt.* 2. cum alijs adductis per
*Sperell.deciſ.*135. *num.*12. *& ſeq.* vbi firmat
procedere etiam ſi ſurripiẽs in illis aliquod
ius habere prætendat, & etiam ſi Eccleſiæ
dumtaxat poſſeſſio turbetur, & eſſe ſacra
quartæ ſpeciei docet *D. Thomas in ſecunda
ſecundæ quæſt.* 99. *art.*3. & eſſe Doctrinam
receptam dicit *Nauarr. de reddit.Eccleſ.q.*1.
11 *monit.* 40. *num.*4. & quæ ſunt ſacra nullius
hominis ſunt, ſed Dei totaliter §. *nullius
inſt. tit. de rer. diu.* & benè *Nauarr. ibidem*
12 Vndè bona Eccleſiarum dicuntur Patri-
monium Chriſti *c.cum ſecundum de præbend.
c. cum ex eo*, *vbi gloſ. ver. Chriſti de elect.
in* 6. & apud eum eſſe eorum Dominium
Dec. in cap. Conſtitutus num. 25. *& ſeqq. de
reſcript.Roderic.regular.quæſt.lib.*3.*quæſt.*29
*art.*5. *vbi de Comm. Monet. de Commut. vlt.
vol.cap.*5.*num.*97.

Et quamuis hoc figuratè tantum dictum
eſſe, quia Chriſtus humana hæc non reſpi-
cit, ac proindè Dominium acquiri Eccle-
ſijs ipſis particularibus, etiam inferioribus,
quæ per ſuos Prælatos reguntur, & admi-
niſtrantur ſubtiliter, & latè probare cona-
tus fuerit in ſpecie, *Peregr.conſ.*1.*num.*27.*&
ſeqq. ſignanter num.*30. *& num.*39.*lib.*1. Ta-
men veritas eſt, quod dominium eſt penes
13 Deum, & adminiſtratio eſt penes Papam
eius Vicarium, quæ adminiſtratio Papæ eſt
adeò plena, & libera, vt aſſimiletur Do-
minio, & quam plures DD. eam Dominiũ
vocent, inferiores autem Prælati habent
meram gubernationem, & vſum *Innoc. in
cap. Cum ſuper num.* 3. *de Cauſ. poſſ. & pro-
priet.* & ibidem *Hoſtien.num.*4.*& ſeq. vſque
ad* 8.*Ioann.Andr.num.*4.*Imol.num.*7. *Præpoſ.
in cap.*1. *numer.*9. *de his, qui feud. dar.poſſ.
Turrecrem. in cap. videntes num.* 4. *& ſeqq.*
12.*quæſt.*1. *Bald.conſ.*175. *num.*2.*verſ. præ-
terea hic Dominus lib.*2.*Caſtr.conſ.*287.*nu.*7.
*verſ. aut quæritur lib.*1.*Menoch.conſ.*817.*nu-
mer.*51.*Fachin.conſ.*2.*num.*22.*lib.*2.*Nauarr.
de reddit.Eccleſ.quæſt.*1. *Monit.*40.*num.*6. *&
ſeqq. Redoan.de ſpol.quæſt.*1.*num.*39. *& ſeqq.
Roſenthal.de feud.cap.*4.*concluſ.*17. *in* 1.*gloſ.*
& ita etiam, quod Dominium rerum Ec-
cleſiarum non ſit ipſarum Eccleſiarum par-
cularium, ſed Chriſti, & quòd Papa ſo-
14 lus poſſit ea alienare, quia ipſe eſt imme-
diatus Vicarius Chriſti, & quodcumque
ipſe facit in Terris factum Chriſti reputatur
claue non errante tenet. & latiſſimè probat
idem *Peregr. in tractatu de Iure Fiſci lib.* 1.
*tit.*3. *num.* 85. *& ſeqq.* Vndè quando etiam
aliquod negocium faceret eius auctoritas,
magis ei ſtandum eſſet in hoc loco, quàm
15 in dicto Conſilio, quia magis defertur Do-
ctoribus in tractatibus, quàm in Conſilijs,
præſertim, quando non ſunt pro veritate,
ſed pro aliqua parte æditi, prout prædictũ,
quod inſcribitur *pro Principatu ſæculari* in
quibus procedit illud dictum, quod Do-
ctores ſolent aliquando ad gratificationem
reſpondere, de quo Rota poſt alios *deciſ.*
438.*num.*12.*par.*9. *recent.* quodque vento
16 pecuniæ agitata opinio Doctorum variatur
Crauett. conſ. 294. *num.* 9. *verſ. infertur ex
præmiſſis*, & ratio eſt, quia quando ſcribunt
pro aliquo iam litigante, vel omninò iura
ſua experiri volente, eorum partes ſunt ad-
ducere rationes pro ea militãtes tales qua-
les ſunt, etiam ſi de earum ſubſiſtentia du-
bitent, poſtquam hoc dubium ſincere cliẽ-
ti ſuo patefecerint. Vltra, quod ſæpè etiã
euenit, quod Conſulens habens vnum fun-
damentum firmum nõ curat diligenter per-
17 pendere alia, ſed ea adducit, dummodo
ſint colorata, aut etiam media colorata,
ſiue ad oſtendendum ingenium, & ornan-
dum Conſilium, ſiue quia quandoque etiã
motiua media Colorata mouent mentem
Iudicis, vt tradit *Corn. conſ.*7. *num.*1. *lib.*4.
*Curt.Iun.conſ.*348.*num.*36.*Gozzad.conſ.*96.
*num.*8. *poſt princ. verſ. & ideo*. Vnde, qui
poſtea perpendunt talia motiua ſeparatim,
repræhendunt Conſulentes, ſed immerito,
dum ea, adducere paſſim ſolent ex præcita-
tis, imò, quando ſcribunt vti Aduocati ea
adducere debent pro ſeruitio Cauſæ, quam
tuentur, vt monent *Abb.in c. per tuas n.*6. *ad
fin.qui fil.ſint legit. Soccin. Iun.conſ.*143.*n.*6.
*lib.*3.*Cepoll.caut.*67.*Mantic. de Coniect.lib.*8
*tit.*18.*num.*52.

Dum igitur reuertendo ad propoſitum
ſolus Papa habet Dominium, vel liberam
adminiſtrationem omnium bonorum etiam
ad Eccleſias particulares pertinentiũ, aper-
tè ſequitur, vt non poſſint ab aliquo alie-
nari eo inconſulto, etiam ſecluſis legibus,
& Sacr. Canonibus id ſtatuentibus, & nil
mirum ſi, ad maiorem Cautelam, & clari-
tatem fuit etiam ab eo ſtatutum, & ordi-
natum ſub variarum Comminatione pæna-
rum, aduerſus tranſgreſſores, & proinde
nequit Conſuetudine induci, vt benepla-
tum non requiratur, vt dicetur infra §. 1.
huius tituli num.....

An Paulina Conſtitutio incipiens *Ambi-
tioſæ*, quæ habetur inter extrau. *com.ſub
tit.de reb.Eccleſ.non alien.* ſit vſu recepta,
& de conſuetudine ſtatuto contraria.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Principis poteſtas eſſet eluſoria, ſi liberum eſſet ſubditis eius legem recipere, vel non.*
2 *Principes habuerunt auctoritatem à Populis.*
3 *Papa habet auctoritatem immediate à Deo non à ſubditis.*
4 *Leges Papa ſtatim, ac latæ ſunt ligant abſque eo, quod vſu recipiantur, quidquid ſit in alijs Principibus.*
5 *Conſtitutiones Papæ non abrogantur per non vſum niſi Papa ſciat contrarium vſum, & conſentiat.*
6 *Conſuetudine induci non poteſt, quod bona Eccleſiæ alienentur abſque auctoritate Papæ.*
7 *Extrau.* Ambitioſæ de reb. Eccl non alien. *diſpoſitio, non habet locum vbi viget contraria conſuetudo.*
8 *Et ſufficit de contraria conſuetudine probabiliter dubitare ad effectum manutentionis.*
9 *Pœnas ad euitandas ſufficit qualibet cauſa credendi.*
10 *Extrau.* Ambitioſæ *hodie præſumitur non recepta.*
11 *Conſtitutio relata inter extrau. communes facit ius, & vbique ſeruari præſumitur.*
12 *Statutum eo ipſo, quod eſt in libro ſtatutorum præſumitur vſu receptum.*
13 *Bulla exiſtens in Bullario præſumitur vſu recepta.*
14 *Extrau.* Ambitioſæ, *an vere ſit vſu recepta vbique varia loquuntur Doctores.*
15 *Doctores teſtantes de conſuetudine, an probent ſaltem præſumptiue.*
16 *Diſting. vt probent ſi atteſtentur de conſuetudine loci in quo verſati ſunt, alias ſecus.*
17 *Conſtitutionis non vſus probari non ſolum per teſtes, ſed etiam per actus ea non ſeruata factos.*
18 *Decl. procedere ad effectum manutentionis tantum, nam in meritis requiritur actus fuiſſe probatos in Iudicio.*
19 *Atteſtationes extraiudiciales non probant non vſum conſtitutionis.*
20 *Statutum contra formam extrau.* Ambitioſæ *Apoſtolica auctoritate confirmatum, eſt validum.*
21 *Religio Hieroſolymitana gaudet prædicto ſtatuto.*
22 *Regulares aliqui gaudebant priuilegio alienandi bona ſine beneplacito, ſed hodie neceſſe habent licentia Sac. Congregationis Concilij.*

CAPVT XIV. §.I.

CVm igitur agendū ſit de extrauag. Ambitioſæ, videndum erit primo de eius vſu,
& obſeruantia, ſed ante hanc quæſtionem nō
omittendum præmittere, quod valde dubitari
poteſt de eiuſdem quæſtionis releuātia, quia
de poteſtate Papæ legem ſimilem ferendi non
eſt dubitandum ex ſupradictis, & ea ſuppoſita,
eo ipſo, quod legem tulit, & ſufficienter
promulgauit, videtur eam obligare, ſiue
ſubditi vſu receperint, ſiue
1 non, alias enim poteſtas Principis leges
condendi eſſet eluſoria, ſi liberum eſſet
ſubditis eam recipere, vel non recipere, vt
conſiderant *Card. Zabarell. in proœm. Clement. ver. vniuerſitati quæſt. 2. Suar. de legib. lib. 3. cap. 19. num. 9. Molpheſ. in ſum. tract. 9. cap. 8. num. 42.* & in hoc propoſito alijs adductis *Donat. de regular. tom. 1. tractat. 14. quæſt. 3. num. 10.*

Et quatenus hoc regulariter in Conſtitutionibus aliorum Principum patiatur difficultatem, tamen non idem procedit in conſtitutione Papæ, nam ideo in conſtitutionibus aliorum Principum requiritur,
2 vt vſu recipiantur à Populis, quia ipſi Principes à Populis auctoritatē habuerunt *l. 1. in fin. ff. de Senat. D. Thom. par. 2. quæſt. 97. ar. 3. ad 3. Dec. conſ. 162. col penul. verſ. vltimo*
3 *non obſtat*. Quod ſecùs eſt in Papa cum ipſe non à Populis, ſed immediate à Deo poteſtatem abſq; vlla dependentia à conſenſu ſubditorum habeat, ac proinde non requiritur pro confirmatione Conſtitutionum
4 illius, quod ſubditi vſu recipiendo illas admittant, ſed ſtatim, ac publicatæ ſunt, & innoteſcunt vim habent, & ligant *Prapoſ. in c. iſtis §. leges. numer. 3. verſ. niſi dato conſenſu 4. diſt. Archidiac. in c. leges promulgantur 4. diſtinct. Nauarr. conſ. 1. num. 19. in fin. de Conſtit. Suar. de legib. lib. 4. cap. 16. num. 2.* & latè diſtinguendo firmauit *Rota in Maioricen. Indultorum 11. Aprilis 1639. § Irreleuantia deducebant cor. Merlino*, quæ deciſio licet nō reperiatur inter alias eiuſdem Auctoris, habetur impreſſa per *Dianam reſolut. Moral par. 6. fol. 325.* & fuit confirmata in eadem cauſa, & eodem anno ſub *die 27. Iunij coram eodem Merlino, vt inter deciſiones eiuſdem impreſſas deciſ. 814. num 4. & 5.* vbi quod Rota millies eſt ſequuta.

Nec dicatur, quod licet non valeant ſubditi recuſare, & ab initio reijcere conſtitutionem Papæ, tamen ſi tractu temporis conſueuerint contrarium diſpoſitis in eſſectuare, diſpoſitio amictat vires, quia, & hoc non videtur de facili admittendum in Conſtitutionibus Papæ, vt videlicet ſubditi valeant abſque eius ſcientia, & con-
5 ſenſu ipſius conſtitutiones abrogare, ſed ſolum quatenus ipſe met Papa ſciat contrarium vſum, & illi conſenſiat per eamdem rationem ſupra adductam *Corrad. in praxi diſpenſ. lib. 9. cap. 1. num. 9. verſ. nec non quia conſtitutiones Caualer. deciſ. 85. num. 2. Royas deciſ. 71. num. 8. in recent. deciſ. 197. num. 3. & 4. deciſ. 213. num. 2. deciſ. 221. num. 4. par. 1. & deciſ. 572. num. 18. par. 4.*
6 *tom. 3.* & in propoſito, quod non poſſit conſuetudine Induci, quod auctoritas Papæ requiſita in alienatione rerum Eccleſiæ, non interueniat, fuit etiam opinio *Io: Andrea in cap. nulli de reb. Eccleſ. non alienand.* approbata ibidem per *Abb.* & per alios communiter, vt teſtatur *Corrad. in prax. diſpenſat. lib. 9. cap. 1. numer. 2. & per Be-*

Digitized by Google

rinteud. deciſ. 13. *num.* 7. & comptobatur
per alias rationes vltra ſupradictam de qui-
bus *ad ſin. principÿ huius cap.* & quod nec
per vſum contrarium mille annorum extin-
gui poſſit vis præfatæ conſtitutionis *Lotter.*
de Beneſic. lib. 3. queſt. 25. num. 40.
7 Verum quidquid ſit generaliter loquen-
do, in terminis tamen præfata extrau. Am-
bitioſæ, quod eius diſpoſitio non vendicet
ſibi locum, vbi viget contraria Conſuetu-
do tradunt *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 13.*
num. 34. Ricc. in praxi rer. quotid. ſeù reſolut.
par. 1. reſol. 98. num. 4. Barboſ. de poteſt.
Epiſc. allegat. 95. num. 3. in ſin. verſ. niſi in
contrarium Rota coram Eminentiſſimo Ottho-
bono deciſ. 210. num. 3.
8 Et quod, ſi ex deductis per Conductorem
probabilitet dubitetur de tali conſuetndi-
ne, danda ſit ei manutentio non obſtante
decreto irritanti in dicta exſtrauaganri exi-
ſtente, late firmatum fuit à *Rota in dec.* 200.
num. 12. *& ſeqq. par.* 10. *rec.* & ratio ſpecia-
litatis eſſe poteſt, quia agitur de Conſtitu-
9 tione pænali, & ſufficit quælibet occaſio
credendi, quod fieri poſſet, ad euitandas
pænas, vt dicam *infra* §. 8. & in ſpecie, quod
excuſet conſuetudo *Filiucc. in ſuis oper. mo-*
ral. tract. 44. cap. 6. numer. 5. verſ. Tertio ſit,
quæ tamen ratio vrget reſpectu excommu-
nicationis, & priuationis Beneficiorũ alijſq;
pænis non autem reſpectu nullitatis cõtra-
ctus, quia hæc non eſt proprie pæna, vt di-
cam infra *in d.* §. 8. huius *capit. in princ.* &
quod non vſus huius conſtitutionis allega-
gari poſſit ad euitandas pænas eiuſdem, non
autem quoad euitandam eius diſpoſitionẽ
Lotter. de Benef. lib. 3. quæſt. 25. num. 42. vn-
de iunctis alijs auctoritatibus citandis in-
fra *num.* 14. *prope ſin.* dubitari poſſet de ſub-
ſiſtentia præfatæ *deciſ.* 200. *num.* 12. *& ſeq.*
par. 10 *rec.*

Vnde vtile eſt videre de vſu dictæ Con-
ſtitutionis; & quod non ſufficiat eam alle-
gare, ſed probari debeat, eam eſſe vſu re-
ceptam, & eſſe in Communi obſeruantia
cenſuit olim *Rot. coram Mohedan. deciſ.* 1.
de Conſtit. alias deciſ. 6. & coram Penia de-
ciſ. 322. num. 4. ad ſin.
10 Verum quidquid dixerit in præfatis de-
ciſionibus olim Rota, contrarium hodie
omnino tenendum videtur, quod videli-
cet dicta Conſtitutio præſumatur vſu re-
cepta, & ideò nulla adſit neceſſitas dictæ
probationis, non ſolum, quia hæc eſt ma-
gis communis opinio, vt patet ex congeſtis
Barboſ. de Epiſc. alleg. 95. num. 49. & Garz.
de Benef. par. 2. cap. 1. num. 40. & ſeqq. & ita
dicendum omni prorſus hæſitatione remo-
ta ait *Corrad. in prax. Diſpenſat. lib. 9. cap. 1.*
num. 1. & 2. & 9. & ipſa Rota à prædicta
opinione contraria receſſit, & tenet contra-
rium, vt habetur in *deciſ. 30. num. 5. par. 1.*
recent. & penes Peniam deciſ. 414. nu. 7. verſ.
ſatis quoque Lotter. de Benef. lib. 3. quæſt. 25.
num. 41. ſed etiam, quia eſt euidenter ma-
11 gis vera, quia dum dicta Conſtitutio eſt
relata inter extrauagantes communes, &
vbique circumfertur, facit ius commune,
quod vbique ſeruari præſumitur *Ceſ. de*
Graſſ. deciſ. 4. nu. 26. de reb. Eccleſ. non alien.
alias dec. 135. Adden. ad Mohedan. dec. 1. de
Conſtit. litt. B. Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 95.
num. 49. Penia dicta deciſ. 414. ad ſin. Rot. de-
ciſ. 225. num. 3. verſ. ſed hoc non placuit par. 3.
lib. 2. & deciſ. 261. num. 6. par. 3. lib. 3. diu. &
12 faciunt, quæ dicuntur in fortiori de ſtatu-
to, quod eo ipſo, quod eſt in libro ſtatu-
torum præſumitur vſu receprum *Dec. con-*
ſil. 153. nu. 2. Seraphin. deciſ. 1447. num. 1. Rot.
deciſ. 15. num. 4. par. 2. recent. & de Bullis, ex
13 quo ſunt in Bullario *Rota in Papien. bono-*
rum coram Pamphilio impreſſ. per Mar. An-
tonin. Maceraten. Variar. poſt cap. 98. verſ.
quid quid dixerit lib. 1. Mantic. deciſ. 59. n. 11.
verſ. neque etiam.
14 Non dubitandum itaque de præſump-
tione, ſed quoad veritatem, cui ſemper ce-
dit præſumptio, licet Conſtitutionem præ-
dictam eſſe per totum orbem integraliter,
& ſecundum omnes eius partes vſu receptã
aſſerat, & multos id fateri dicat nouiſſime
Donat. de regular. to. 1. tract. 14. quæſt. 3. n. 3.
tamen multi teſtantur contrarium, quod
videlicet ſaltem in aliquibus locis, non ſit
vſu recepta, inter quos *Caiet. in ſumm. ver.*
excommunicatio cap. 75. Nauarr. in Manual.
cap. 27. num. 149. Azor. Inſtit. moral. to. 2. lib. 9
cap. 2. quæſt. 1. verſ. quod attinet Mantic. de
tacit. lib. 5. tit. 13. num. 34. & hoc alij verum
eſſe admittunt non reſpectu nullitatis con-
tractus, ſed reſpectu aliarum pænarum in
ipſa Conſtitutione contentarum *Molin. de*
contract. d. diſp. 466. num. 10. poſt med. & cũ
alijs pluribus *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 95*
num. 48. Ricc. reſol. 107. num. 5. par. 1. Garz.
de Benef. par. 2. cap. 1. num. 87. nullitas enim
contractus non eſt proprie pæna, ſed di-
ſpoſitio Conſtitutionis, vt tetigi ſupra *n. 6.*
ad ſin.
15 Verum dubitari poteſt, an huic aſſertio-
ni Doctorum ſtandum ſit, & multi volunt
Doctores atteſtantes de Conſuetudine pro-
bare ſaltem præſumptiuè, donec videlicet
contrarium probetur *Gozad. conſ. 59. nu. 18.*
& alij relati per *Rim. iun. conſ. 182. num. 10.*
& per Gabr. de probat. concluſ. 4. num. 1. alij

verò

verò tenent contrarium, quod videlicet nullo modo probent, cum conſuetudo ſit facti non Iuris, & hæc eſt, magis Communis Teſte *Maſcardo de probat concluſ.* 528. *num.* 1. *& num.* 4. *verſ. prior tamen*, & eam tenet *Rot. deciſ.* 357. *num.* 6. *coram Mantic. & deciſ.* 45. *num.* 32. *vbi etiam de veriori par.* 8. *recent.* At communis diſtinctio eſt, quod
16 probent ſi atteſtentur de conſuetudine patriæ ſuæ, ſeù loci, aut Curiæ, in qua verſati ſunt, aliàs ſecus *Honded. conſ.* 101. *n.* 39 *poſt med. lib.* 1. *Burſatt. conſ.* 43. *num.* 53. *Becc. conſ.* 62. *num.* 32. *Rim. Iun. conſ.* 182. *num.* 11. *Maſcard. dicta concluſ.* 528. *num.* 6. *Gabr. dicta concluſ.* 4. *num.* 4. *Gratian. diſcept.* 479. *numer.* 24. & eſſe communem *Benintend. deciſ.* 95. *in fin.* & probabunt maximè ſi de eadem Conſuetudine atteſtentur plures in eodem loco verſati, vt requirit *Roland. conſ.* 71. *num.* 22. *verſ & vbi etiam lib.* 1.

Vnde ſi quis conuentus ad pœnas, ad quas euitandas non vſus conſtitutionis ſuffragatur *Lotter. de Benef. lib.* 3. *quæſt.* 25. *numer.* 42. allegaret non vſum, ſi ſimul allegaret Doctores atteſtantes de tali non vſu in loco illo, cum dicta circumſtantia, quod in eo eſſent verſati, poſſet omninò excuſari, & in his terminis tantum admittenda videtur *dicta deciſ. Mohed.* 6. aliàs ceſſante dicta atteſtatione ad ſummum admitti poſſet ad probandum non vſum dictæ Conſtitutionis, indulgendo ei tempus neceſſarium vt ſenſit *Filiuccius in ſuis tract. moral. tract.* 44. *cap.* 1. *num.* 10. & vbi daret fumum ſufficientem ad hoc, vt probabiliter de eo dubitari poſſet, concedenda eſſet eidem manutentio interim, ac plenas faciat, probationes, & diſcutiatur in meritis iuxta opinionem *Rota in d. dec.* 200. *n.* 12. *& ſeqq. par.* 10. *recent.* non autem iniungendum alteri parti onus probandi vſu receptionem, cum ea præſumatur, vt ſupradictum eſt, etiam ſi de pœnis tantum agatur, *Lotter. de Benef. lib.* 3. *qu.* 25. *n.* 42. quidquid in contrariũ in his terminis ſentire videantur *Fachin. contr.* 98. *in princ. verſ. niſi forte lib.* 10. *& Comitol. deciſ.* 15. *num.* 5.

17 Probarique poſſet conſuetudo prædicta non ſolum Teſtibus, ſed etiam per ſcripturas, & ſufficere plures Conceſſiones factas à diuerſis Epiſcopis iũctis Epiſtolis Archiepiſcopi dixit *Rot. in d. dec.* 200. *n.* 14. *&* 15. *p.* 10. *recent.* ſed animaduertendum, quod Rota ibi loquitur ad effectum manutentionis, nã
18 in meritis cauſæ non ſufficit oſteſidere plures actus factos ſine ſolemnitate Beneplaciti, niſi doceatur, quod fuerint tales actus approbati in Iudicio iuxta tradita per *Natt. conſ.* 575. *num.* 9. *Gratian. diſcept.* 767. *num.* 7. *Rot. deciſ.* 72. *num.* 22. *& ſeqq. par.* 2. *diuerſ.*
19 Minuſque ſufficiunt extraludiciale atteſtationes ad probandum non vſum conſtitutionis *Rot. deciſ.* 610. *num.* 6. *par.* 4. *tom.* 3. *rec. & coram Gregor. deciſ.* 260. *num.* 5.
20 Si autem ad eſſet ſtatutum in forma ſpecifica à Papa confirmatum concedens facultatem locandi, ſeù alienandi contra formam *d. extrauag.* clarum eſt, quod ea ſeruari in loco ſtatuti non deberet, vt in reli-
21 gione Hieroſolymitana, dixit *Rota coram Eminentiſſimo Ottobono deciſ.* 210. *num.* 4. *& ſeq. & deciſ.* 247. *num.* 7. *& ſeq.* ſtante enim dicta Confirmatione in forma ſpecifica nõ poſſet dubitari de eius validitate, & ſtatutum validum in loco, in quo viget, præualet diſpoſitioni Iuris communis *Soccin. Iun. conſ.* 67. *num.* 64. *lib.* 2. *Alexgrad. conſ.* 9. *nu.* 41. *&* 77. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 102. *num.* 1. *&* 2. *par.* 10. *& deciſ.* 311. *num.* 22. *par.* 11. *recent.*
22 Et idem eſſet dicendum ſi adeſſet ſimile priuilegium Apoſtolicum, prout habere legentes, & ſtudentes in vniuerſitate Salamantina locandi fructus beneficiorum ſuorum ad tempora ſibi benè viſa, tradit *Garz. de benef. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 39. & habebant etiam priuilegium alienandi, ſine Beneplacito alijs quibuſdam ſeruatis Moniales S. Claræ, & Fratres obſeruantiæ, de quo *in collectan. priuil. ver. alienatio*, & per *Auendan. de exequen. mand. reg. par.* 1. *cap.* 4. *n.* 40. *verſ. & cum dicta paulina*, & Eremitæ S. Auguſtini *vt in Conſtit.* 5 *Gregor.* 13. *& per Giurlin. contr.* 105. *num.* 115. *&* 116. verum hodie iſti, & alij Regulares non obſtantibus quibuſuis priuilegijs locare amplius non valent vltra triennium abſque beneplacito S. Congregationis Concilij *iuxta Decretum* auctoritate Vrbani VIII. per eãdem Congregationem æditum, quod habetur impræſſam per *Corrad. in praxi Diſpenſat. lib.* 9. *cap.* 1. *num.* 11. *& Donat. de regular. tom.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 2. *ad fin.*

Locatio, quando dicatur facta vltra triennium, ita vt intret prohibitio *extrau. Ambitioſæ.*

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad nouennium cum pacto, quod tot ſint locationes, quot triennia non valet.*
2 *Conſtitutiones Apoſtolicæ nõ ſunt de facili eludendæ.*
3 *Eccleſiaſticorum bonorum locatio pluribus perſonis ſimul facta cuilibet ad triennium non valet.*
4 *Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad triennium cum pacto, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur renoua-*

to locatio ad aliud triennium non valet.
Contr. num. 5.
6 *Dictio, ſi, importat conditionem.*
7 *Conditio nihil ponit in eſſe donec fuit purificata.*
8 *Conditio retrotrahitur ad diem celebrati contractus.*
9 *Lim. ſtante impoſſibilitate iuris.*
10 *Lim. ſecundo in conditione poteſtatiua.*
11 *Pactum, quod locatio cenſeatur tacite renouata per continuationem abſque diſdicto eſt expreſſio eius, quod tacite ineſt.*
12 *Renouatio tacita procedit etiam in locatione bonorum Eccleſiæ.*
13 *Relocatio tacita non eſt eadem cum expreſſa.*
14 *Relocatio tacita quandoque eſt ad triennium, vel quinquennium.*
15 *Diſdicta locationis de iure non requiritur ante finem locationis.*
16 *Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad triennium, cũ pacto tacita renouationis non valebit ſi adſit conuentio de facienda diſdicta in tẽpore proximo ipſi locationi.*
17 *Et generaliter non valet locatio dicto modo facta vbicumque adſunt coniecturæ, quod facta ſit in fraudem legis.*
18 *Bonorum Eccleſiaſticorum locatio facta ante finem alterius locationis bona fide valet.*
19 *Bonorum Eccleſiaſticorum locatio cum pacto importante, quod abſolute durare debeat vltro triennium non valet.*
20 *Mandatum Procura ad locandum bona Eccleſiæ duraturum vltra triennium non valet.*
Contr. num. 21.
22 *Locatio ad vitam non poteſt dici vltro triennium, ita vt ſit prohibita in rebus Eccleſiaſticis.*
Contr. num. 23.

CAPVT XIV. §. 2.

DEueniendo nunc ad contenta in Conſtitutione prædicta, illud præcipuum eſt quod non fiat locatio vltra triennium abſque beneplacito Apoſtolico, quod nouiter fuit in ipſa Conſtitutum, nam antea licebat locare per nouennium, vt dictum eſt ſupra *in princ. huius Cap. num. 4.*

Videndum igitur, quando dicatur, locatio facta vltra triennium, itant intret prohibitio prædicta. Controuerti autem ſolet ſi locatio fiat, verbi gratia, ad Nouen-
1 nium, ita tamen, vt ſit de Triennio in triennium, an tot cenſeantur locationes, quot triennia; & quidquid dicant aliqui relati per *Fuſar. de ſubſtit. quæſt. 525. num. 15.* verum omninò videtur, quod, dum locatio in effectu eſt vltra triennium, prædicta, & ſimiles cautelæ verbales ad effugiendum diſpoſitionem prædictæ *extrau.* nihil prorſus
2 releuent, cum permitti non debeat, quod ita de facili eludi poſſit ſimilis Conſtitutio, vt poſt alios plenè firmant *Caball. conſ. 17. num. 12. & ſeqq. lib. 2. Becc. conſ. 92. num. 12. Caroc. de locat. & cond. tit. de reb. Eccl. nu. 41. Donat. de regul. tom. 1. tract. 14. quæſt. 40. n. 2. Barboſ. de pot. Epiſc. alleg. 95. num. 17. Rota in Comen. locationis coram Pamphil. impreſſ. penes Marcheſ. de Commiſſ. tom. 1. fol. 207. n. 4.* & latè *in vna Neapolitan. ſeù Boianen. Affictus 5. Iun. 1663. §. ſecundo, quia, & ſeqq. coram Ren. Albergato*, quæ eſt *deciſ. 474. la ſeconda par. 13. rec.*

3 Proue etiam ſi fieret ſimul locatio pluribus perſonis, cuilibet pro triennio; ita videlicet pro primo triennio Titio, pro ſecundo Caio, pro tertio Sempronio, adhuc, ſi fiat eodem tempore, habebitur pro vna, & erit nulla, ſola enim perſona locantis attenditur, qui prohibetur locare vltra triennium *Gennen. in ſuis quæſt. pract. Eccleſiaſt. qu. 354. per tot Donat. de Regular. tom. 1. tract. 14. q. 40 num. 1.*

Et ſunt adeò nullæ locationes his, & ſimilibus modis factæ, vt nec ſuſtineantur pro primo triennio, ſaltem ſeclutis coniecturis voluntatis contrariæ, vt dicam infra hoc *Cap. §. 7. vbi de nullit. locationis vltra triennium facta num.......*

4 Non ſic abſolutum eſt de locatione facta ſimpliciter ad triennium cum pacto, quod, ſi non fiat diſdicta per aliquos menſes ante finem triennij, cenſeatur renouata ad aliud triennium, nam licet reperiam, quod *P. Paſqualig. in ſuis quæſt. moral. par. 2. q. 344.* latè diſputato dubio teneat hanc quoque locationem non ſubſiſtere, & eſſe contra diſpoſitionem Paulinæ prædictæ, tamen ta-
5 le pactum continuo practicatur in Vrbe in locationibus rerum Eccleſiaſticarum, & pro ratione huius praxis obſeruandum eſt, quod quatenus dictum pactum importet nouam locationem pro alio triennio, adhuc talis locatio verè eſt facta ſub conditione non factæ diſdictæ, vbi pactum concipiatur, vt ſupra; illa enim dictio, *ſi*, ibi, *ſi non fiat*
6 *diſdicta, &c.* importat conditionem *l. 1. & ibi DD. ff. de Condit. & dem.* cum pleniſſimè congeſt. per *Barboſ. dict. 364. num. 1. & alijs*
7 *vulgat.* & ideo nihil ponit in eſſe, habeturque pro non facta, vſquequo talis conditio non fuerit purificata *l. neceſſario §. quod ſi pendente ff. de peric. & com. rei vend. l. ſi pecuniam ff. ſi cert. pet. cum Concordan. relat. per ipſum P. Paſqualig. d. quæſt. 344. numer. 2.* quibus addo *Duran. deciſ. 339. num. 36.* vnde ſequitur, vt locatio cum dicto pacto ſit verè tantum ad triennium vſquequo, non purificetur d. conditio.

8 Nec obſtat, quod conditio regulariter retrotrahatur à die euentus conditionis ad diem celebrati contractus, vt reſpondet ibidem *P. Paſqualig. num. 9.* quia iſta retrotractio in præſenti, duplici ratione non poteſt habere locum. Primò, quia de tempore

contra-

Digitized by Google

9 contractus adeſt impoſſibilitas iuris, quod
fiat locatio pro ſecundo triennio, ex quo
videlicet ius contentum in *d. extrau.* ei re-
ſiſtit, & ſtante tali iuris impoſſibilitate, non
eſt locus dictæ retrotractioni, vt docte, ac
plenè firmat *Gomes var. tom. 2. cap. 11. n. 30.*
verſ. tertio, & principaliter. Secundo, quia
10 conditio præfata non videtur caſualis, vt
ſupponit *P. Paſqualig. num. 2.* ſed poteſtati-
ua, pendet enim à voluntate vnius tantum,
ſiue locatoris, ſiue conductoris facere diſ-
dictam, & quamuis pendeat à voluntate
vtriuſque ſimul facere, quod contractus ha-
beat locum, tamen hoc non habetur in cō-
ſideratione, ſed conſideratur tantum, quod
ſit in poteſtatione vnius impedire contra-
ctum, & ex hoc ſolo dicitur poteſtatiua
conditio ad hunc effectum, vt non fiat re-
trotractio, vt tradit, & latè probat *Pauci-
rol. conſ. 139. nu. 9. per text. in l. qui balneum
in fin. princ. & l. potior in princ. ff. qui potior.
in pign. hab. & al.*
11 Verum magis mouet alia ratio, quam
non conſiderat *P. Paſqualig.* & ea eſt, quod
d. pactum, in effectu nihil aliud facit, quam
dare certam formam tacitę relocationi, quę
poſt finitam locationem expreſſam, ex con-
tinuatione conductoris in retentione rei
conductæ, & taciturnitate locatoris, proce-
dit de iure abſque vllo pacto *l. item quæri-
tur 14. §. qui completo cum l. ſeq. ff. locat. & l.
legem §. 1. C. eodem*, quod patet ex verbis
pacti, in quo non dicitur locamus, & con-
ducimus, ſed cenſeatur renouata locatio,
quod eſt etiam de iure, vt cenſeatur reno-
uata locatio, & ita loquitur *Bart. in dicto §.
qui impleto in ſummar. & alij*, vnde ſi par-
tes ſimpliciter dicerent velle per taciturni-
tatem vtriuſque, & continuationem cenſe-
ri renouatam Locationem, hæc conuentio
non poſſet redargui, quia eſſet conformis
diſpoſitioni iuris, & ſimplex expreſſio eius,
12 quod tacitæ inerat, nam dicta tacita relo-
catio à iure inducta procedit etiam in rebus
Eccleſiæ, vt docent in dicta *l. item quæritur
Bart. num 6. & Bald. num. 3. verſ. & dico
quod*, & admittit *Rota coram Put. deciſ. 174.
lib. 1.*
13 Et ſi dicatur, quod de iure tacita reloca-
tio non inducitur ad triennium, ſed tan-
tum ad annum, vel minus tempus, vt ha-
betur *in d. l. item quæritur §. qui completo* reſ-
pondetur, quod ſi admittatur, prout admit-
tendum videtur ex prędictis, quod locatio-
ni ad triennium accedere poſſit etiam taci-
ta relocatio ad annum, hinc ſequitur hanc
tacitam relocationem cenſeri diuerſam ab
expreſſa, & ſeparatim conſiderari, quia
alias locatio eſſet ad quadriennium, & ſic
contra diſpoſitionem extrau. & dum eſt di-
uerſa, & ſeparatim conſideranda, nihil re-
pugnat, quod declaretur à partibus, vt de-
beat durare ad triennium, cum vſque ad
tale tempus locatio libere permittatur, &
14 eo magis admittenda talis declaratio, quod
in quibuſdam caſibus, etiam ſecluſo pacto
tacite cenſetur relocata res ad triennium, ac
etiam maius tempus, prout, quod ſi aga-
tur de re, quę non reddat plenum fructum
niſi quolibet quinto anno, quod tacita re-
locatio de iure cenſeatur ad quinquennium
facta, docet *Bald. in d. l. legem num. 5. C. locat.
Menoch. praeſ. 85. n. 8. & ſeq. lib. 3. Fur. d.
dec. 174. n. 6. ad med. lib. 1.*
15 Et idem eſt ſi dicatur de iure non requi-
ri diſdictam, maxime per tantum tempus
ante finem, ad euitandam tacitam reloca-
tionem *Alex. conſ. 76. num. 8. verſ. item eſt
contra lib. 5.* applicantur enim eædem reſ-
ponſiones, quod nempe, dum hæc eſt loca-
tio diuerſa, & non iungenda cum alia ex-
preſſa, nihil repugnat, quod detur ei hæc
forma, & quod non deſunt volentes diſdi-
ctam requiri ad euitandam tacitam reloca-
tionem legalem, vt dicetur infra ſuo loco
nempe *cap. 63.* Vnde tanto magis admit-
tendum pactū ad tollendas difficultates, &
dubitationes, & ex his in praxi cenſui poſ-
ſe continuari ſtylum locandi ad triennium,
cum dicto pacto, ſaltem abſque metu pœna-
rum, de quibus in d. extrau. cum ad eas
euitandas ſufficiat quælibet cauſa credendi,
quod poſſit fieri ex cit. infr.
Limitanda eſt tamen prædicta opinio, vt
16 non procedat ſi fiat pactū de facienda diſ-
dicta in tempore valde proximo ipſi princi-
pio locationis, non autem fini eiuſdem, &
quod alias, ea non facta, debeat cenſeri lo-
cata ad aliud triennium, quia tunc argue-
retur facta conuentio in fraudem legis, pro-
ut in fortioribus ſi fiat locatio ſimpliciter
ad triennium, & intra primum annum, vel
ſtatim eo finito, fiat noua locatio ad aliud
trienniū incipiendū poſt finem primi, quod
talis locatio cenſeatur in fraudē legis do-
cuit *Card. in clement. 1. in §. fin. propè fin.
verſ. quinto quæro de reb. Eccl. nō alien.* vbi lo-
quitur de locatione facta iuxta terminos il-
lius Clemen. & aliorum iurium antiquorum
ad nouennium, & eum ſequitur *Iaſ. in l. ma-
numiſſionis num. 8. ff. de iuſt. & iur. Genuen.
in pract. Eccleſ. quaeſt. 469. num. 1. Donat.
de regul. tom. 2. tract. 14. quaeſt. 41. num. 1.*
Et indubitanter, quia poſt hæc ſcripta
reperij articulum fuiſſe diſcuſſum *in Rota in
vna Neapolitana, ſeu Boianen. aſſictus cor.*
Re-

Google

Reuerendiſſimo Albergato, quæ licet adhæſe-
rit prius opinioni contrariæ, vt habetur *in
deciſione dicta cauſa emanata, ſub die 5. Iunij
1662. qua eſt deciſ. 474. la 2. parte 13. rec.*
17 tamen poſtea receſſit, & dixit, quod tunc
non valet locatio, cum apparet partes ab ini-
tio habuiſſe animum prorogandi locatio-
nem vltra triennium, & ſic faciendi frau-
dem diſpoſitioni *d. extrau. ambitioſa de reb.
Eccl. non alien.* ſecus vbi non apparet talis
animus, prout in caſu vbi pactum non eſt
obligatorium, ſed mere facultatiuum iuxta
latè tradita *per Altograd. conſ. 28. num. 41.
& ſeq. lib. 1.* & alios citatos *in Dec. dicta
cauſa emanata ſub die 18. Maij 1663. coram
eodem Reuerendiſſimo Albergato*, de qua etiã
meminit *D. de Luca diſc. 22. num. 3. & ſeq.
ſub hoc tit. de locat. & cond.*

Et in effectu hæc eſt materia coniectura-
lis, itaut ſi ex circumſtantijs arbitrio Iudi-
18 cis penſandis deprehendatur ceſſare frau-
dem, valebit locatio, quamuis facta pen-
dente prima locatione, vti ſi fiat alteri con-
ductori eam valere, volunt *Valaſc. de iur. em-
phit. quæſt. 29. num. 15. & Molin. de contract.
diſp. 466. num. 11. ad med.* & idem eſſe ſi
fiat eidem Conductori pro decurſa penſione
cenſuit *Valaſc.* ibidem, ſed in hoc ab eo diſ-
ſentit *Molin. dicto loco*, & vtraque opinio
poteſt ſaluari ex aliis circumſtantiis, & con-
iecturis, prout ſi non ſolum fuiſſet aucta
penſio, ſed etiam eſſent in locatione com-
prehenſa alia bona valere tenuit, licet ſub-
dubius *Genuen. in practicab. Eccleſ. quæſt.
469. num. 2. & ſeq.* & ſequitur *Donat. de re-
gul. tom. 1. tract. 14. quæſt. 41. num. 2.*

Et ex his etiam conuincitur non eſſe
ſimpliciter veram opinionem illam, quod
nõ poſſit fieri locatio noua rei Eccleſiaſticæ,
durante adhuc prima locatione, vt ſenſit
*Rebuff. in tract. var. in compend. alien. rei Ec-
cleſ. num. 18. & 19. & in l. Veratius col. 3. ff.
de verb. ſign. Caroc. de locat. tit. de reb. Eccleſ.
concluſ. 26.* ſed ſubſtineri poſſe cum modi-
ficatione, quatenus fiat valdè ante finem,
vel aliunde depræhendatur fraus iuxta pro-
ximè dicta.

19 Si autem fiat locatio ad triennium cum
pacto expræſſo eam renouandi, ſeu quod
abſolute eo finito cenſeri debeat renouata,
clara res erit hanc locationem eſſe contra
diſpoſitionem extrau. Ambitioſæ cũ neceſ-
ſario importet eam durare debere vltra tri-
ennium, ex quo conuincitur mentionem
triennii factam eſſe in fraudem extrau. *Bald.
conſ. 392. verſ. nec etiam poſt. lib. 5. Couar.
variar. reſ. lib. 2. cap. 16. num. 4. verſ. con-
trarium probatur Gratian. diſcept. 715. num.
56. Altogr. conſ. 28. num. 41. & ſeq. lib. 1.
deciſ. 474. la 2. num. 9. part. 13. rec.*

Cæterum, quia iſtę quæſtiones pendere
poſſunt ab eis, an locatio ad plura triennia
ſit vnica, vel ſint plures locationes, videri
poterunt tradita *in cap. 25.*

20 Dubitari tamen etiam poteſt, an ſicut
prohibita eſt locatio vltra triennium, ita
etiam prohibitum ſit dare mandatum ad
locandum, quod duret vltra triennium, &
affirmatiuam tenuit *Dec. conſ. 282.* cumque
ſequuti ſunt *Couar. var. lib. 2. cap. 16. num.
6. verſ. quarto eadem Donat. de regular. tom.
1. tract. 14. quæſt. 39. num. 4. & alij*, ſed
21 contrarium videtur verius, quia prohibi-
tio loquitur de locatione, & qui dat man-
datum ad locandum non locat, & ſic non
contrauenit prohibitioni, prout tenet *Mo-
lin. de contr. diſp. 466. ad fin.* vbi etiam con-
ſiderat inconueniens reſultans ex contraria
opinione, quod Beneficiatus, abiens in lon-
ginquas regiones diu moraturus, non poſſit
dare mandatum ad locandum duraturum
pro toto tempore, quo abeſt, & ſequitur
Garz. de Beneſ. part. 2. cap. 1. num. 72. vbi
aſſerit pro iſta opinione eſſe praxim vniuer-
ſalem, & conſuetudinem receptam.

22 Aliqui etiam dubitarunt. An locatio ad
vitam dici poſſit vltra triennium, & ratio
dubitandi fuit, quia vitæ tempus eſt omni-
no incertum, & ideo non poteſt affirmari
locationem duraturam eſſe vltra triennium,
vnde decimas ipſas Eccleſiaſticas poſſe lo-
cari ad vitam, dicit *gloſſ. in cap. quamuis 17.
In ver. conuenit ad med. verſ. fructus vero
de decim.* quam gloſ. à nemine morderi di-
cit, ibi *Abb. num. 4. & ſequuntur alij conge-
ſti per Caroc. de locat. tit. de decim. num. 12.
Gratian. diſcept. 238. num. 24. Intrigliol. de-
feud. quæſt. 44. num. 13. Monet. de decim.
cap. 5. num. 65.*

23 Verum contraria opinio, quod nõ valeat
dicta locatio abſque beneplacito, videtur
tenenda ex plene congeſtis in his terminis
per *Caroc. de locat. tit. de reb. Eccleſ. num. 16.* &
quia verius eſt talem locationem dici ad
longum tempus, & alienationem, vt oſten-
di ſupra *cap. 4. an locatio ſit alienatio num.
24.* & addo, quod locatio rei Eccleſiæ ad
vitam eſt ſpecialiter prohibita *clem. 1. in
princ. de reb. Eccl. non alienan. Mantic. de ta-
cit. lib. 5. tit. 5. num. 40.*

De caſibus, in quibus à Iure permittitur lo-
catio rerum Eccleſiæ ad longum
tempus.

SVM-

Digitized by Google

SVMMARIVM.

1 *Eccleſiarum bona locari poſſunt ſine beneplacito in caſibus à iure permiſſis.*
2 *Text. in cap. Terrulas 12. quaſt. 2. declaratur.*
3 *Eccleſiarum bona exigua locantur ad longum tempus ſine Beneplacito.*
4 *Amplia etiam ſtante iuramento de non alienando res Eccleſia.*
5 *Eccleſiarum bona, vt alienari poſſint ex diſpoſitione d. cap. Terrulas, qua requirantur.*
6 *Pars exigua magni pradij non poteſt alienari ſine Beneplacito.*
7 *Exigua res, qua dicatur, & num. 8.*
9 *Eccleſiarum bona exigua licet alienari poſſint ſine beneplacito Apoſtolico, tamen requiritur licentia Epiſcopi.*
10 *Epiſcopi licentia in alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſſit.*
11 *Bona exigua Eccleſia, vt alienentur, an licentiam concedere valeant Pralati inferiores Epiſcopo, & quid in Vicario.*
12 *Eccleſiarum terra, ad culturam redacta poſſunt locari in perpetuum abſque beneplacito.*
13 *Text. in cap. ad aures de reb. Eccl. alien. vel non declaratur.*
14 *Meliorantes bona non debent eis priuari.*
15 *Bona Eccleſia inculta poſſunt locari ſine beneplacito ad longum tempus, tam ante, quam meliorentur, quam poſt.*
16 *Et poſt meliorationem debent melioranti relocari etiamſi alius tunc plus offerat.*
17 *Inculta rei conceſſio reputatur perpetua non attentis verbis.*
18 *Et tranſit ad quoſcumque.*
19 *Declara tamen procedere ſi verba non ſint clara in contrarium.*
20 *Eccleſia Domus ruinoſa poteſt locari ſine beneplacito*
21 *Bonorum Eccleſia locatio, vt ſuſtineatur ex diſpoſitione cap. ad aures de reb. Eccleſ. alien. vel non, qua requirantur.*
22 *Eccleſiarum bona, qua ab Eccleſia non poſſidentur, nec recuperari poſſunt locari valent ad longum tempus abſque beneplacito.*
23 *Text. in cap. 2. de Feud. declaratur.*
24 *Text. in cap. non liceat Papa 12. quaſt. 2. declaratur.*
25 *Domus Eccleſia non reddentes fructum, ſed requirentes impenſam alienari poſſunt ſine beneplacito.*
26 *Lim. ſi reſtaurari poſſunt cum redditibus Eccleſia:*
27 *Eccleſiarum bona alienari poſſunt ſine beneplacito in caſu neceſſitatis dilationem, non patientis.*
28 *Et qua neceſſitas requiratur, & num. 29.*
30 *Debet tamen beneplacitum impetrari poſtea.*

CAPVT XIV. §. 3.

POſt quam firmatum fuit extrauagantem
eſſe vſu receptam, & ſeruandam, ac vi-
ſum, quando dicatur facta locatio vltra tri-
ennium, itaut intret prohibitio in ea con-
tenta, proſequendo eiuſdem extrauagantis
tenorem, videndum eſt de limitationibus
1 prohibitionis præfatæ in ipſa expreſſis, qua-
rum prima generalis eſt io caſibus à iure
permiſſis ibi. *Praterquam in caſibus à iure
permiſſis*, itaut in eis poſſit fieri locatio vl-
tra triennium abſque beneplacito, vt tra-
dit *Fachin contr. 98. ad med. lib.* 10. & licet
contrarium ſeruari in Regno, & Vrbe, &
eſſe verum intellectum d. extrau. quod ho-
die etiam in caſibus à iure permiſſis, non
poſſint alienari res Eccleſiæ inconſulto
Rom. Pontifice, dicat *Genuen. in Praxi Ar-
chiep. cap. 61. num. 2.* tamen verba prædicta
apertè ſonant in limitationem, & ita com-
muniter intelliguntur, vt patebit ex infra
citandis.
2 Caſus autem vnus, in quo à iure permi-
titur rei Eccleſiæ alienatio, & proinde com-
præhenſus in dicta exceptione eſt ſi agatur
3 de aliqua re exigua *text. eſt in can. terrulas
12. quaſt.* 2. quem procedere etiam in loca-
tione, notat poſt alios, ibi *Auguſtin. Barboſ.
num. 2. & Ricc. reſolut. 98. num. 5. part. 1.
Donat. de regular. to. 1. tract. 14. quaſt. 36.
num. 4.* & non eſſe correctum per d. extra-
uag. neque per Concil. Trident. tradunt
*Quarant. in Summ. Bullar. verbo alienatio re-
rum Eccleſ. num. 41.* vbi, & quod ita cen-
ſuit S. Congregatio Concil. *Piaſecch. in praxi
Epiſc. part. 2. cap. 5. num. 33. verſ. vltra
pradictos Barboſ. in dicto can. terrulas num. 1.*
vbi alios refert, & ita practicari, vt non
requiratur beneplacitum teſtatur poſt alios
*Corrad. in praxi diſpenſat. lib. 9. cap. 4. num.
45. verſ. & iuxta ſupradictam*, & ſi Præla-
4 tus iuraſſet non alienare res Eccleſiæ, pro-
ut conſuetum eſt in ſuſceptione quarum-
dam Prælaturarum, de quo iuramento la-
tiùs dicam infra §. *vlt huius cap.* adhuc tale
Iuramentum non impediret hanc alienatio-
nem rei exiguæ per dictum *can. terrulas per-
miſſam Abb. in cap. vt ſuper num. 15. de reb.
Eccl. alien. Quarant. in ſum. Bullar. d. ver.
alienatio rer. Eccleſ. num. 41. verſ. & iura-
mentum Bonacc. de contract. quaſt. 8. punct.
4. num. 7. verſ. reſpondeo Epiſcopum.*
5 Verum plura requiruntur copulatiue, ad
hoc, vt habeat locum diſpoſitio *d. cap. Ter-
rulas*, videlicet primo, quod res ſit exigua,
ſecundo, quod ſit inutilis, & tertio, quod
adſit neceſſitas *Quarant. d. ver. alienatio rei
Eccleſia num. 41. Piaſecc. in praxi Epiſc. part.
2. cap. 5. num. 33. verſ. vltra pradictos Vgo-
lin. de poteſt. Epiſc. cap. 14. §. 7. num. 4. Cor-
rad. in praxi diſpenſ. lib. 9. cap. 4. num. 43.
ad fin. Rota*, quæ vltra prædicta tria addit,
& quartum, quod res ſit longè diſtans *in
deciſ. 624. num. 11. in fin. part. 1. recent.* &
6 quidem ſi ageretur de alienanda parte,
quamuis modica magna Prædij non valeret
fieri, quia alias poſſent ita paulatim alie-

nari

pari omnia bona Eccleſiæ, quod non eſt dicendum, vt poſt *Genuen. in praxi Archiep. cap.* 50. *num.* 3. *tradit Corrad. in praxi diſpenſ. lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 45. *verſ. nec tamen Donat. de regular, to.* 1. *tract.* 14. *num.* 3. *verſ. ſed nota diligenter.*

7 Quæ dicantur Terrulæ, & res exiguæ diſſident opiniones, *& gloſ. in eodem can. Terrulas ver. exiguas* dicit quod forte ille text. exiguas vocat, non valentes vltra viginti ſolidos, eamque refert, & ſequitur *Archid. in can. ſi quos eadem* 12. *quaſt.* 2. alij cenſent extendi poſſe ſignificationem ad res valoris ſcutorum centum, vel reddentes quinque annua *Zerol. in praxi in verb. alienatio rerum Eccleſia verſ. ad ſextum*, vbi quod ita audiuit practicari, ſed attenditur conſuetudo, & ideo ſtatur Decretis ſynodorum Prouincialium, quatenus definiant hanc controuerſiam *Leo Theſaur. for. Eccleſ. part.* 1. *cap.* 15. *num.* 7. & ceſſantibus Decretis prædictis, vel conſuetudine remittitur arbitrio boni viri, vt inſpecta qualitate, & diuitijs Eccleſiæ, nec non temporis, & locorum, an res dicatur exigua, vel non ad hunc effectum iudicet *Paſecc. in prax. Epiſcop. part.* 2. *cap.* 5. *num.* 33. *verſ. qua autem Zerol. vbi ſupra Quarant. in Summ. Bullar. ver. alienatio rer. Eccleſia num.* 41. *verſ. quanam dicatur*, & hanc eſſe probabiliorem opinionem aſſerit *Barboſ. in d. can. Terrulas num.* 3.

8 Verum hodie habemus declarationem Sact. Congr. Epiſc. & Regular. *d. can. Terrulas* intelligi debere de valore viginti quinque ducatorum auri de Camera, qui conſtituunt ſummam triginta ſeptem ſcutorum monetæ, de qua teſtatur *Conrad. in praxi diſpenſ. lib.* 9. *cap.* 4. *num.* 45. *verſ. aduertendum eſt Gauant. in ſum. ver. alienatio rer. Eccleſ. num.* 24. quidquid de tali declaratio ne dubitet *Donat. de regular. to.* 1. *tract.* 14. *quaſt.* 37. *num.* 6. qua ſtante, vel tollitur totaliter dictum arbitrium, vel ſaltem reſtringitur, vt vltra dictam ſummam non tuto extendatur ex traditis per eumdem *Corradum ibidem*.

9 Non omittendum tamen animaduertere, quod, licet in terminis *d. c. Terrulas* non ſit neceſſarium beneplacitum Apoſtolicum, eſt neceſſaria licentia Epiſcopi *Mar. Antonin. var. lib.* 1. *reſol.* 25. *num.* 13. & eo relato *Corrad. d. cap.* 4. *num.* 46. vbi ponit etiã praxim impetrandi hanc licentiam. At non
10 propterea neceſſario requiritur cauſæ cognitio, nec partis citatio, aut Iudicis pro Tribunali ſedendis Decretum, aut alia iudicialis ſolemnitas, ſed ſufficit cognitio cauſæ extraiudicialis, quæ magis proprie eſt diſcuſſio, tractatus, ſiue conſultatio *Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quaſt.* 23. *num.* 50. *Corrad. d. cap.* 4. *num.* 46. *ad fin. Donat. de regul. to.* 1. *tract.* 14. *quaſt.* 36. *num.* 7. & generaliter, quod in alienatione rerum Eccleſiæ, iura non requirant Decretum, vt in alienatione rerum minoris, ſed ſolum auctoritatem ſuperioris docet *Innocent. in cap. dudum n.* 2. *ad med. de reb Eccleſ. alienan.* vel nõ quam non debet ad libitum preſtare, ſeu ſe conniuenter in conceſione licentiæ habere ſed conſulere conſcientiæ ſuæ & animaduertere diligenter, quod interueniant copulatiue illa tria de quibus ſupra *num.* 5. vt monet *Donat. d. quaſt.* 36. *num.* 7.

11 Et poterit dicta licentia etiam concedi per alios Prælatos non Epiſcopos, dummodo Epiſcopo non ſint ſubiecti *Molin. de contract. quaſt.* 468. *num.* 9. & per Vicarium Capitularem ſede Epiſcopali vacante, vt per *Corrad. dicto loco.* At non per Vicarium Generalem Epiſcopi abſque ſpeciali mandato, quod requiri in autoranda alienatione adductis *Rota deciſ. tradit. Adden. ad Burat. deciſ.* 938. *num.* 12. *& ſequitur Corrad. ibidem*.

12 Alius caſus, in quo pariter de iure permittitur locatio ad longum tempus, eſt ſi agatur de terris, quæ de ſiluis extirpatæ ſint arabiles factæ, poſſunt enim hæreditario iure concedi tenendæ ſub annuo cenſu eis, à quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtiterit extirpatas fuiſſe, *vt eſt text. in*
13 *cap. ad aures* 7. *de reb. Eccleſ. alien. vel non* limitando tamen ſi forte tunc aliis poſſint ad maiorem Eccleſiam vtilitatem cum eodem labore, & onere conferri, vt expreſſe habetur in eodem text. & quod vbi res ſunt inutiles Eccleſiæ, & infructuoſæ non intret in earum locatione diſpoſitio extrau. ambitioſæ *Rot. coram Eminentiſſimo Ottobono dec.* 247. *num.* 1.

14 Ratio autem eſt euidens, quia nempe æquitas non patitur, vt quis ſpolietur bonis illis, quæ vtilia ſuo labore efficit, adeo vt etiamſi conceſſio ei facta ab initio eſſet nulla, iterum facienda eſſet, vt dixit *Rota coram Eminentiſſimo Cardin. Otthobono deciſ.* 210. *n.* 13. & eſt etiam de iure ciuili per text. & per ea, quæ ibi notat *Bart. in l. quecumque C. de omni agr. deſert. lib.* 11. *Caſtr. conſ.* 189. *num.* 2. *verſ. quarto facit contra lib.* 2. *Mantic. dec.* 17. *num.* 4.

15 Et probat text. prædictus non ſolum poſſe concedi ab initio ſine ſolemnitatibus res infructuoſa, vt melioretur, & vtilis reddatur, ſed etiam, quod poſtquam eſt vtilis

red-

Digitized by Google

reddita poſſit eidem, qui meliorauit, vel deſcendentibus ipſius denuo finita prima conceſſione reconcedi, & in vtrumque ſenſum accipitur à Doctoribus, quod patet ex prædictis *dec.* 210. *&* 247. cum ibi allegatis *coram Eminentiſſimo Ottobono*, primum enim ſenſum, quod poſſint concedi ſine ſolemnitatibus res infructuoſæ, firmat vtraque *Deciſio in princ.* & ſecundum, quod poſſit reconcedi res meliorata, firmat vtraque in fine.

16 Et in primo ſenſu debet intelligi dicta limitatio, quæ habetur in textu, vt non valeat locatio rei ſterilis ad meliorandum ſi poterat alteri ad maiorem Eccleſiæ vtilitatem, cum eodem labore, & onere concedi, vt videlicet procedat, in prima conceſſione antequam meliorata ſit res; Nam ſi agatur de relocatione, poſtquam res fuit meliorata, ea facienda eſt melioranti, aut eius ſucceſſoribus pro eodem pretio, etiam ſi alii meliorem conditionem offerant *Caſtren. conſ.* 142. *num.* 1. *verſ. adhuc &* 2. *lib.* 2. *Becc. conſ.* 3. *num.* 33. *Bertaz. conſ. crim.* 85. *num.* 29. *Gratian. diſcept.* 813. *num.* 38.

17 Hinc eſt, quod vbicumque conceſſa eſt res inculta, & ſterilis, ſeu ruinoſa ad meliorandum, & ſubſecuta eſt melioratio, conceſſio reputatur perpetua, & ad quoſcumque tranſitoria ſui natura, non attentis verbis inueſtituræ ſecundum *Beroii. conſ.* 98. *num.* 12. *& ſeq. lib.* 1. etiam extraneos *Becc. conſ.* 3. *num.* 29. *Peregr. conſ.* 8. *num.* 18. *lib.* 3. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 24. *num.* 16. *& dec.* 17. *num.* 3. *&* 5. itaut meliorans, & ad culturam redigens, efficiatur colonus perpetuus *Becc. d. conſ.* 3. *num.* 30. *& ſeq. Peregrin conſ.* 8. *num.* 18. *lib.* 3. *Mantic. dec.* 17. *num.* 3.

18 Et licet text. loquatur tantum de deſcendentibus ibi *à quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtitis extirpatas*, itaut non videatur poſſe eius diſpoſitionem ſuffragari extraneis, tamen contrarium ſentiunt præcitati, & ſatis eſſe probare ſucceſſionem melioranti etiam titulo particulari admiſſit *Honded. conſ.* 85. *num.* 41. *lib.* 1. vel ſaltem eſſe hęredem, nam aliis non ſuffragari dictum *text. in cap. ad aures ſentit. Burſatt. conſ.* 330. *num.* 138. *verſ. ſeptimo conceduntur* erit autem omninò probanda dicta ſucceſſio, & non ſolum ad effectum retinendi rem, vt loquuntur *Burſatt. & Honded.* ſed etiam ad effectum recuperandi valorem melioramētorum, vt tradunt *Caſtren. conſ.* 270. *num.* 4. *lib.* 2. *& Menoch. recuper. remed.* 15. *numer.* 567.

19 At prędicta, quod conceſſio repntetur perpetua, quatenus fuerit facta de re ſterili, & tranſeat ad quoſcumque, procedit in dubio, ſecus autem, ſi conuentio eſſet clara in contrarium, quod videlicet res deberet meliorari, & finita linea reuerti ad Eccleſiam, quia tunc à tali conuentione non eſſet recedendum *Caſtren. conſ.* 189. *prope fin. verſ. quartum etiam fundamentum part.* 2. *Rot. dec.* 483. *n.* 30. *coram Bichio & dec.* 115. *num.* 10. *&* 11. *part.* 12. *recent.* non enim eſt dubium poſſe renunciari dicto iuri, & ſufficere renunciationem generalem, videlicet legibus, & conſtitutionibus factis, & faciendis *Rot. deciſ.* 664. *num.* 3. *part.* 1. *diuerſ.* vbi alia etiam ſingulariter ponderantur ad conuincendam renunciationem, quę ibi videri poterunt.

20 Licet autem text. prędictus loquatur de terris, quę de ſiluis extirpatę, & arabiles factę ſunt, tamen ex identitate rationis idem procederet in ſimilibus, vt de domo ruinoſa, reſtituta *Gabr. conſ.* 76. *num.* 10. *& num.* 14. *& ſeqq. lib.* 2. *Altograd. conſ.* 22. *num.* 7. *verſ. ſecundo qualitas lib.* 1.

21 Erit tamen neceſſarium probare ad ſuſtinendam locationem, ſeu coloniam vti perpetuam, & multo magis ad obtinendam, vel ſuſtinendam renouationem locationis ex hoc capite, ſtatum antiquum rei ante locationem, *vt tradit Honded. conſ.* 85. *num.* 40. *lib.* 1. & dixit *Rota in vna Romana relocationis Caſalis* 16. *Martij* 1615. *coram Sacrato, quæ eſt dec.* 4. *poſt Fenzon. ad ſtatut. Vrb.* quodque tunc res eſſet omnino inculta, aut alias inutilis *Honded. conſ.* 85. *num.* 42. *lib.* 1. *Giouagn. conſ.* 37. *num.* 15. *lib.* 2. *Capic. deciſ.* 105. *in fin. Rot. deciſ.* 14. *num.* 3. *ad med. part.* 3. *rec.* itaut ſi aderant Prata, vel etiam ſiluæ cæduæ, aut alias fructum reddentes, non applicetur diſpoſitio *d. cap. ad aures* cum aliis ſupradictis, vt probat *Burſat. conſ.* 330. *num.* 115. & idem ſi aderant de tempore conceſſionis ædificia *Capic. dicta deciſ.* 105. *in fin.* & quod probandum ſit prædium fuiſſe redactum ad culturam totum, alias enim ſi pro parte tantum ad eam redactum eſſet, poſſet totaliter à colono auferri *Burſatt. d. conſ.* 330. *num.* 130. & probandam meliorationem reſpectu rei reſpectum fructuū, reſpectu temporis, & reſpectu impenſæ, tradit ſingulas has meliorationes declarādo *Giouagn. d. conſ.* 37. *nu.* 15. *verſ. oportet autem lib.* 2. Recordari tamen ſēper debemus, quod ratio diſpoſitionis *d. c. ad aures* eſt æquitas, quæ militat pro eo, qui meliorauit, vt à re meliorata, non expellatur, vt dictum eſt ſupra, & ideo, non obſtante, quod res aliquem fructum redderet

N ante-

antecedenter, poſſet adhuc quandoque attenta qualitate meliorationis, eadem æquitas militare, & per conſequens etiam eadem diſpoſitio, vt firmauit *Rota deciſ. 664. num. 1. & 2. part. 1. diuerſ.* licet octo requiſita copulatiue neceſſaria ad ſuſtinendam dictam locationem, ſeù Coloniam perpetuam enumeret *Burſatt. dicto conſ. 330. nu. 136. & ſeqq.* ad quem me remitto exemplo *Honded. conſ. 85. num. 43. lib. 1.*

22 Alius caſus permiſſæ alienationis, de iure eſt de rebus, quas Eccleſia non poſſidet, & recuperare non valet, poteſt enim tunc eas locare alteri, qui recuperet, & ab Eccleſia recognoſcat, & valebit locatio etiam ad longum tempus abſque beneplacito per
23 *text. in cap. 2. de feud.*

Limitatur tamen ſingulariter diſpoſitio dicti text. vt procedat tantum in bonis, quæ ſolita ſunt ab antiquo in fæudum, vel emphiteuſim dari ab Eccleſia, & propter Laycorum potentiam difficillime recuperari poſſunt, non autem in alia de cauſa, ſeù alio modo à Laycis occupatis per *Rot. deciſ. 631. num. 5. part. 2. rec.* verum allegat tantum *Abbatem in d. cap. 2.* qui *num. 5.* dicit, quod ille text. inducitur ad quæſtionem numquid de rebus non fæudalibus ſic inuaſis ab aliquo, vt per Prælatũ recuperari non poſſint, Eccleſia poſſit concedere fæudũ, maximè ſi iurauit non alienare, & refert, quod Ioannes Andreas conſuluit, quod non, nam ſi diceretur oppoſitum facile poſſet committi fraus, quia Prælatus volens conſanguineo, vel amico rem in fæudum concedere permitteret rem illam inuadi ab aliquo potente, vt ſic poſtea occaſione ſumpta poſſet infeudare, vt illam recuperet, & fraudibus via aperienda non eſt, vnde concludit diſpoſitionem illius c. procedere in fæudalibus tantum, defendi propterea poſſet, quod vbicumque prorſus ceſſaret ſuſpicio fraudis, etiam ſi res non eſſet ſolita concedi in fæudum ab antiquo, adhuc, ſi non poſſet aliter recuperari, valeret locatio facta alteri recuperare valenti, & volenti, quia ceſſaret ratio Abbatis, & militaret ratio textus. Verum tamen eſt, quod extra caſum præciſum textus nempè fæudi, omnino neceſſarium videtur ad ſuſtinendam ex hoc capite locationem ad longum tempus, quod conſtet alio modo non potuiſſe per Eccleſiam recuperari res, quodque conſtet aliter, quã per partium aſſertionem, ex plene congeſtis per *Rot. deciſ. 336. num. 22. part. 10. recent.* Nec ſufficeret conſtare de potentia retinentis rem, vt *in deciſ. 596. num. 3. part. 4. diu. & in d. dec. 336. num. 23.*

24 Sunt, qui addunt alium caſum alienationis permiſſæ à iure, quem dicunt eſſe in domibus per *text. in cap. 20. non liceat Papæ 12. quæſt. 2.* vbi Simmacus Papa ſtatuit non licere etiam Papæ alienare bona Eccleſiæ, niſi tantummodo domos, *& in cap. 51. ſine exceptione eadem cap. 12. quæſt. 2.* vbi eadem facultas Domos Vrbium, & Caſtrorum alienandi extenditur ad quoſcumque Rectores Eccleſiarum. Vnde infertur, & hunc caſum compræhendi in prædicta exceptione generali, quæ habetur in extrau. caſuum à iure permiſſorum, vt poſt alios firmauit *Camill. Borell. contr. 91. num. 5* & eo relato *Fachin. contr. 98. verſ. hic accedit lib. 10. Sim de Pret. conſ. 109. num. 18.*

25 Verum animaduertendum, quod *text. in d. can. non liceat Papæ* loquitur dè Domibus, quæ non ſolum fructus aliquos non reddunt, ſed vlterius requirunt impenſam non modicam, vt ſuſtenentur, itaut plus incomodi, quam vtilitatis afferant, prout etiam expreſsè declarat, & de eis tantum loquitur alius textus *in d. can. ſine exceptione Bened. Conophil. in repetit. d. extrau. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien. num. 45.* & ideo non admittenda alienatio ex diſpoſitione eorum iurium niſi docto, quod verè Domus plus damni, quam vtilitatis afferret, qualitas enim per conſtitutionem requiſita debet ab eo, qui vult conſtitutione, vti probari *Soccin. Iun. conſ. 4. num. 30. lib. 2. Menoch. conſ. 712. num. 18. Mantic. dec. 258. num. 6. in recent. deciſ. 402. num. 4. ad fin. part. 2.* alias regula eſt in contrarium, quod videlicet Domus tanquam res Eccleſiæ non valeat alienari, nec vltra triennium locari ſine beneplacito Apoſtolico, & ita ſeruatur, vt videre eſt ſignanter penes *Du-*
26 *ran. deciſ. 250.* Imo, nec ſufficeret Domum actualiter, & inſpecto tempore illo potiùs afferre damnum, quam vtilitatem puta, quia eſſet ruinoſa, & requireret aliquam impenſam pro reſtauratione, quia ſi poteſt fieri talis impenſa de redditibus Eccleſiæ eſt facienda, ac proindè tunc non præbet iuſtam cauſam alienandi, vt dicit *Seraphin. deciſ. 1490. num. 9.* vbi teſtatur pluries fuiſſe deciſum, & ſignanter in vna *Placentina Bonorum de Puteobonellis,* quæ eſt penes eumdem dem *deciſ. 509.* in qua *num. 8.* habetur, quod non poteſt Abbas prætendere fructus Abbatiæ pro ſe retinere, quia quando videt neceſſitatem bonorum Eccleſiæ, debet eis cum fructibus occurrere, non autem alienare. Vnde etiam hoc caſu domus afferentibus plus incomodi, quam vtilitatis non poſſe fieri locationem vltra triennium niſi

con-

concurrant requiſita, relata *ſuper num. 5.* videlicet, quod domus ſit parua, & inutilis & adſit neceſſitas, tradit *Quaran. in ſum. Bullar. in ver. alenatio rerum Eccleſia num. 37.* & quod licet ſit opinio ſuſtentabilis in iure locationem predictam ſuſtineri ſine beneplacito, tamen non ſit in praxi recepta in Regno, tradit *Sanphelic. deciſ. 309. num. 6.*

27 Alius pariter addi poteſt caſus, in quo permittitur alienatio abſque beneplacito Apoſtolico, & eſt neceſſitas Eccleſiæ, vel eius perſonarum adeo vrgens, & dilationem non patiens, vt non permittat, Papam adhiri pro aſſenſu adhibendo abſque magno periculo in mora exiſtente *cap. aurum, & cap. gloria Epiſcopi 12. quæſt. 2. Abb. in cap. fin. num. 8. de Eccleſ. ædif. Rebuff. in Compen. alien. rer. Eccleſ. num. 35. Bonaccina de contract. diſput. 3. quæſt. 8. punct. 4. num. 5. verſ. prima eſt Donat. de regular. tract. 14. quæſt. 21. tom. 1.*

28 Requiritur tamen ad hunc effectum neceſſitas omninò præciſa, & extrema, in qua nullo modo poſſit adhiri ſummus Pontifex *Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quæſt. 19. num. 58. & 60. & quæſt. 51. cap. 22. num. 20. & 32. Vgolin. de offic. Epiſc. cap. 14. §. 7. n. 5. verſ. 3. part. 1. Ciarlin. controu. 105. num. 56.*

29 Et ad ſuſtinendum contractum ex hoc capite requiritur etiam, quod talis neceſſitas ſit clara, & manifeſta, & nulla poſſit tergiuerſatione celari *Riminald. Iun. conſ. 348. num. 40. & ſeq. Giouagnon. conſ. 22. num. 14. lib. 2 Ciarlin. dicta contr. 105. num. 54.* nec vllo modo ſufficeret ad eius iuſtificationem aſſertio contrahentium in inſtrumento, quia eis non ſtatur, cum non debeant prohibiti contractum facere, poſſe facere aſſertionem, per quam contractus ſuſtineatur *l. ſi forte, & ibi Bart. ff. de Caſtren. pecul. Ferrett. conſ. 248. num. 10. & 11. Peregin. conſ. 6. num. 16. verſ. & in confeſſione lib. 3. Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quæſt. 23.*
30 *n. 38. vbi de commun.* ſed maximè notandū in propoſito eſt, quod valet quidem in tali neceſſitate fieri alienatio abſque beneplacito, ſed non propterea omittendum eſt poſtea, quando commode fieri poteſt beneplacitum ipſum, & comprobationem alienationis ex dicta cauſa factæ impetrare, & ſi non impetretur alienatio corruit *Bald. in cap. 1. num. 13. verſ. ego puto, qui feud. dar. poſſ. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 19. num. 128. Vgolin. de offic. Epiſc. cap. 14. §. 7. num. 5. verſ. tertio ad fin. Ciarlin. contr. 105. num. 68.* vbi addit id etiam rationi congruere, vt ſuperior poſſit examinare an vera fuerit neceſſitas, vel ficta, & vt ita obuietur fraudibus.

De rebus, ac bonis locari ad longum tempus ab antiquo ſolitis.

S V M M A R I V M.

1 *Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione rei locari ſolitæ.*
2 *Iura loquentia de emphiteuſi, procedunt etiam de locatione ad longum tempus.*
3 *Locatio ad nouennium facilius permittitur, quam locatio ad longum tempus.*
4 *Limitatio appoſita in conſtitutione extrau. & à iure antiquo exorbitanti, debet late interpretari.*
5 *Solita locari dicitur res cum adeſt vna locatio cum Beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum.*
6 *Beneplacitum ad effectum prædictum debet eſſe expreſſum, & præſuntum non ſufficit.*
7 *Ampl. vt non ſufficiat vnicam conceſſionem fuiſſe confirmatam per ſententiam.*
8 *Decl. non ſufficere ad dictum effectum vnicam locationem cum beneplacito, niſi locatio durauerit per quadraginta annos.*
9 *Duo locationes ad prædictum effectum debent eſſe diſtinctæ, & de ſe ſtantes, nec ſufficit, ſi ſit confirmatoria, vel renouatoria alterius.*
10 *Obſeruantia, & ſolitum adhoc, vt non requiratur beneplacitum, debet probari in ſpecie pacti controuerſi.*
11 *Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur.*
12 *Locatio, vt ſuſtineatur ex ſolito, debet eſſe conformis ſolito.*
13 *Et ſi non ſit conformis ſolito corruit in totum.*
14 *Decl. procedere ſi alteretur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ ſecus ſi ad fauorem.*
15 *Decl. ſecundo procedere ſi alteretur circa ſubſtantialia, contractus, ſecus ſi circa accidentalia.*
16 *Et quod ſi alteretur circa qualitatem perſonarum ſubſtineatur locatio.*
17 *Et ſi facta vno, poſtea fiat duobus, adhuc ſubſtinetur.*
18 *Declara procedere ſi duobus ſimul, ſecus ſi duobus, vel alijs pluribus perſonis ſucceſſiue.*
19 *Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ ſi prius conceſſio perſonæ, & poſtea fiat Communitati.*
20 *Item ſi fiat potentiori, & alijs modis, vt num. 21.*
22 *Solitum non ſufficit ad ſuſtinendam locationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito factam, niſi concurrat euidens vtilitas do tempore nouæ locationis.*
23 *Vtilitas Eccleſiæ, vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita probari debet à conductore.*
24 *Et non ſufficit quælibet vtilitas, ſed probanda eſt euidens.*
25 *Vtilitas ceſſare dicitur ſi alteratur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ.*
26 *Vtilitas præſumitur ſi locatio facta eſt iuxta ſolitum.*
27 *Decl. non procedere ſi conſtet adfuiſſe maiorem oblationem.*
28 *Et ſufficere, quod facta diligenti perquiſitione maior oblatio reperiri potuiſſet.*
29 *Non tamen ſufficit maior oblatio ſi ſit exceſſiua, & plus iuſto.*

Digitized by Google

30 *Mercedis paruitas, ſi allegetur poſquam locatio fuit legitime facta, non eſt locus reſciſſioni, ſed augenda eſt merces.*

31 *Locatio rei Eccleſiæ, vt ſuſtineatur tanquam ſolita requiritur rem eſſe in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis precedentis.*

32 *Item requiritur, vt ſit facta antequam res incorporata fuerit Menſæ Eccleſiæ.*

33 *Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prelati.*

34 *Et ceſſante declaratione ſtatur coniecturis eius voluntatis.*

35 *Et in dubio credendum noluiſſe incorporare.*

36 *Decl. non procedere ſi incorporatio ſit euidenter vtilis Eccleſiæ.*

37 *Voluntas metitur à poteſtate.*

38 *Incorporatio bonorum Eccleſiæ, ſeu ammenſatio arguitur ex deſcriptione in Cataſtro.*

39 *Incorporatio arguitur ex poſſeſſione diu retenta abſque noua conceſſione, & quantum tempus requiratur.*

40 *Lim. ſi adfuit impedimentum, vel difficultas concedendi.*

CAPVT XIV. §.4.

LImitatur ſecundò, ſpecialiter, & expreſſe
dicta prohibitio locationis vltra trienniũ
vt non procedat in rebus, ac bonis in em-
phiteuſim ab antiquo concedi ſolitis, vt ha-
betur in verbis eiuſdem *extrau. ambitioſæ*
de reb. Eccleſ. non alienan. ex quibus aperte
1 reſultat, vt res ſolita locari poſſit denuo eo-
dem modo abſque beneplacito Apoſtolico
relocari *Clar. in §. emphiteuſis quæſt. 6. num.*
1. verſ. ſi vero res Eccleſiæ Duran. deciſ. 250.
num. 17. & dixit *Rota in Romana Vinea 21,*
Febr. 1650. §. non obſtat, quod coram Argu-
elles, quæ eſt in eius impreſſ. deciſ. 118. nu. 2.
etiam ſi verba conſtitutionis in dicta limi-
tatione loquantur de emphiteuſi, quia lo-
catio ad longum tempus æquiparatur em-
2 phiteuſi, illique propterea competunt om-
nia, quæ de emphiteuſi in iure ſtatuta ſunt,
vt dicit *Molin. de contract. diſput. 445. num.*
6. & in locatione, quæ regulariter non po-
teſt dici ad longum tempus puta, quæ non
excedat nouennium procedit argumentum
3 à fortiori, quia ſi propter ſolitum ab anti-
quo permittitur emphiteuſis, quæ eſt alie-
natio, & transfert Dominium vtile, multo
magis permittenda videtur locatio prædi-
cta, per quam nec Dominium transfertur,
nec propriè loquendo alienatio facta dici
valet ex ſupradictis *in cap. 4.* tale enim ar-
gumentum valet, & admitti debet iuxta
regulam, cui licet, quod eſt magis non de-
bet, quod minus eſt non licere, maxime
4 dum ſumus in limitatione appoſita in con-
ſtitutione extrauaganti, & à iure communi
antiquo exorbitanti, quæ proinde debet la-
tè interpræteri, licet conſtitutio ipſa in prin-
cipali diſpoſitione, vti iuri antiquo contra-
ria, ſit interpræteranda ſtricte *Cuman. conſ. 30.*
num. 4. ante med. verſ. tamen in exceptione
Curt. Iun. conſ. 7. num. 10. Laderc. conſ. 66.
num. 14. Duran. deciſ. 140. num. 2. & 8. in
recent. deciſ. 167. num. 17. part. 6. recent. &
in ſpecie imo in fortiori, quod ſuſtineatur
etiam venditio ad vitam ſi adſit ſolitum *Rot.*
deciſ. 495. num. 9. part. 2. recent.

5 Solita autem ad hunc effectum concedi dicitur res cum adeſt vna conceſſio cum beneplacito Apoſtolico, vel adſunt duæ conceſſiones cum curſu quadraginta annorum *Honded. conſ. 31. num. 22. lib. 2. Ricc. reſol. 101. num. 4. part. 1. Seraphin. deciſ. 434. per tot. Duran. deciſ. 250. num. 18. Tiburtina locationis coram Millino impreſſ. per Marcheſ. de commiſſ. tom. 1. fol. 106. num. 2. dec. 160. num. 5. part. 2. diuerſ. deciſ. 36. num. 6. & 7. part. 7. recent. Romana Vinea 21. Febr. 1650. §. ſolitum autem coram Arguelles impreſſ. vt ſupra.*

6 Verum ſi deducatur ſolitum ex vnica conceſſione cum Beneplacito, debet Beneplacitum apparere, non enim ſufficit Beneplacitum ex lapſu temporis præſumptum ad hunc effectum *Seraph. deciſ. 434. verſ. non obſtat & deciſ. 1490. num. 4. Duran. deciſ. 250. num. 21. in recent. deciſ. 36. num. 8. par. 7. & in Eugubina bonorum emphiteuticorum 7. Maij. 1638. §. quia primo coram Coccino* quæ eſt inter eius impreſſas *deciſ. 2264. num. 40. & in rec. deciſ. 39. num. 44. & 45. par. 8.*

7 Nec releuat, quod cõceſſio fuerit cõfirmata per ſententiam Iudicis, ſi non appareat ſententiam illam latam eſſe in executionem Beneplaciti Apoſtolici, ſeù vt dicitur gratiæ ſi in euidentem, vt declarauit *Rot. coram Seraph. deciſ. 1490. num. 4.*

8 Quia verò ſupradictum eſt attendi ſolitum etiam in locatione ad Nouennium, vel aliud tempus vltra triennium, animaduertendum erit, quod non eo ipſo, quod pro vna ſimili locatione obtentum fuerit beneplacitum dici poterit adeſſe ſolitum, licet enim maxima ſit controuerſia inter DD. an res dicatur locari ſolita ex vnica locatione, vt videre eſt penes *Gabr. tit. de locat. concl. 1.* & ſupradictum ſit, quod ad hunc effectum ſufficiat vnica locatio cum beneplacito, tamen, quia in extrauaganti dicitur, ac de rebus, ac bonis in emphiteuſim ab antiquo concedi ſolitis, non ſufficit ſimpliciter ſolitum, ſed requiritur ſolitum ab antiquo, & ideò neceſſe eſt, quod poſt conceſſionem factam cum Beneplacito tranſactum ſit tẽ-

pus

Digitized by Google

pus quadraginta annorum cum obſeruantia illius ſoliti locandi, quod prætenditur, alias ſi lapſi fuerint tantum noue anni, pro quibus illa vnica locatio facta fuit, vel etiam ſi emphiteuſi cõceſſa ad tertiam generationẽ, generatio ante quadrageſimum annum à die conceſſionis expirauerit, vel aliter bona ad Eccleſiam reuerſa ſint, non poterit ex illa vnica conceſſione cum beneplacito dici adeſſe ſolitum ab antiquo *Gratian. diſcept. 379.num.21. Gamma decıſ.342.num.4. Barboſ. de Epiſc.alleg.95.num.36.par.3.*

9 Ceſſante verò beneplacito vna locatio nõ ſufficit, ſed requiruntur duæ cum dicta obſeruantia quadraginta annorum, vt ſupra dictum eſt, & de eis conſtare debet per Inſtrumenta diſtincta, itaut non ſatis ſit, quod in vna enuncietur alia *Rot. deciſ.36. num.9. par.7.recent.* & debent eſſe conceſſiones diuerſæ, & de ſe ſtantes, ac ſucceſſiue non autem, quod vna confirmet aliam, vel quod aliter ſint ad fauorem earumdem perſonarum, quia reputantur pro vnica conceſſione, & non ſuffragantur ad hunc effectum, vt dixit *Rota coram Seraph.dec.1490. num.6. & coram Durano deciſ. 250. num.20.* vnde nec ſufficit, quod adſit vna conceſſio cum renouatione *Coccin.deciſ.2264. nu.43. & 44.*

10 Et quatenus controuertatur validitas alicuius pacti, puta pacti, quod finita prima locatione conceſſio renouari debeat, tunc non ſatis eſſet obſeruantia locationis in reliquo, ſed probanda eſſet in ſpecie pacti illius aliàs non releuaret, vt latiſſimè fuit firmatum in *Foroſempronien. ſeu Eugubina Bonorum Emphyteuticorum 7.Maii 1638.coram Coccino*, quæ eſt inter eius impreſſas *deciſ. 2264.nu.19.& in recent.deciſ.39.num.22.& ſeqq. par.*8. debet enim obſeruantia probari in indiuiduo pacti, de quo agitur, nec ſufficit probatio in genere ex deductis per *Roland.conſ.80.num.10.lib.1.Surd.conſ.334. num.26.Becc.conſ.96.num.7.Rot.coram Merlin.deciſ.454.num.16. & 17.*

11 Prout etiam, & tanto minùs valeret obſeruantia, & ſolitum ſi non probaretur in ſpecie illius rei, de qua agitur, ſed aliarum, vt dicit *Benintend.deciſ. Bononien.13. num.8.verſ. & licet.*

12 Locatio verò, quæ prætenditur ſuſtineri ex ſolito clarum eſt, quod adhoc, vt ſuſtineatur debet eſſe conformis ſolito, aliàs ſi ſolitum alteretur contractus corruit *Gratian.diſcept.715. num.16. Duran. deciſ.250. num.22.Merlin.deciſ.756.num.14. in recen. deciſ.176.num.41. & 43.par.5. & deciſ.36. num.10. & 11.par.7.*

13 Et hoc eſt adeò verum, vt ſi alteretur ſolitum locatio corruat in totum, ſiue agatur de locatione vltra ſolitum facta, ſiue de emphiteuſi, nam licet nonnulli velint in hoc differre hos contractus, vt locatio quidem ſi facta vltra ſolitum corruat in totum, ſecus autem emphyteuſis, vt videre eſt penes *Ricc. reſol.104. num.4. par.1. Altograd. conſ. 28 num.24.& ſeqq.per tot.lib.1.* tamen contrarium magis placet ex deductis ſignanter per *Ciarlin.contr.105.num.132.* & latè *ſeqq.* vbi *nu. 135.* dicit diſtinctionem prædictam eſſe ridiculam, & in terminis emphyteuſis, quod alterato ſolito corruat in totum, loquitur *Rot. in deciſ.176.num.44.par.5. & in deciſ.39.num.43. & ſeqq.par.8.recent.* & aliqui alij ex citat. infra.

14 Operatur tamen alteratio ſoliti corruere locationem factam, ſine beneplacito, ſi pacta alterata ſint in præiudicium Eccleſię, ſecus autem ſi ad eius fauorem, puta, ſi aucta ſit penſio, vel quid ſimile, quia tunc dicitur eadem conceſſio non diuerſa *Caldaſ. de renouat. Emphyt.lib.1.quæſt.4.num.8. verſ. hoc tamen Rot. coram Bichio deciſ. 517. num.11.& ſeqq.*

15 Et vbi alteratio ſit circa ſubſtantialia cõtractus non autem ſit circa accidentalia tantum, vt declarant *Dec. in Auth. qui rem numer.22. verſ. & hoc intelligitur C. de Sacroſ. Eccleſ. Calderin. conſ.11. circa med. verſ. ad huius declarationem de feud. Natt. conſ.467. num.20.Rimin. Iun.conſ.32.num.24. & ſeqq.* & admittit *Rota coram Bichio deciſ. 517. numer.12.* nec recedit, licet, nec etiam firmet *in deciſ.39.num.51. & ſeqq.par.8. recent.* & quod ſaltem ſi alteretur forma ſubſtantialis corruat contractus dicit *Alex. conſ.9.num.2. lib.3.*

16 Vnde non dicetur alteratum ſolitum ſi perſonæ; quibus facta noua conceſſio non ſunt eædem, nec habent eaſdem qualitates, quas habebant illæ, quibus facta fuit conceſſio prima, adeò quod ſi prima conceſſio erat facta maſculis, poterit ſecunda fieri fœminis, & non dicetur alteratio, vt poſt *Beron.conſ.98.& 99.lib.1.* declarauit *Rota in Ciuitatis Caſtelli bonorum Emphyteuticorum coram Platto impreſſa penes Giouagn. reſpont. 44.num.121lib.2.* vbi habetur, quod ita ſolet tenere Rota, & fuit etiam dictum in *Bononien. Bonorum Emphyteuticorum 7.Iunij 1647.§. Non obſtat coram Meltio.*

17 Dubitabile tamen videbatur, an dici poſſit adeſſe alterationem ex eo, quod conceſſio alias facta vni pro ſe, & deſcendentibus vſque in tertiam generationem, poſtea finita generatione ſit renouata duobus, puta

ta

Digitized by Google

cta duobus fratribus, vel duabus ſororibus, & pro alteratione præiudiciali Eccleſiæ faciebat, quod ab vno poteſt facilius reuerti res ad Eccleſiam ipſam, ſed nullum videtur ſaltem conſiderabile damnum adeſſe, eo quia natura emphiteuſis ſit, vt poſſit ad plures deſcendentes peruenire, ac proindè multo facilius concedendum, quod poſſit duobus ab initio concedi, eo quia inter plures deſcendentes inueſtiti eſt locus iuri accreſcendi, itaut per mortem vnius eius portio non reuertatur ad Eccleſiam, quod ſecus eſt in duobus ab initio inueſtitis, nam mortuo vno ex inueſtitis, vel finita eius linea portio ipſius reuertitur ad Eccleſiam, vt per *Clar. in §. emphiteuſis quæſt. 39. & dicam infra in Cap. 26.* ideò, ſi conceſſa re duobus non eſt, adeò facilis reuertio totius rei ad Eccleſiam, ac quando conceſſa eſt vni tantum, tamen facilior eſt reuerſio partis, & ita in ſpecie, quod in tali renouatione duabus ſororibus facta non adſit conſiderabile damnum Eccleſiæ, reſpondit *Rot. in prædicta Ciuitatis Caſtelli bonorum Emphiteuticorum coram Platto impreſs. poſt dictam reſp. 44. Giouagn. num. 122. lib. 2.* & late etiam *coram Coccino deciſ. 1164. num. 12. & ſeq.*

18 Contrarium tamen eſſet dicendum ſi addita perſona, quæ neceſſario proroget tempus videlicet, quæ faciat vlteriorem generationem, vti ſi prima conceſsio erat pro ſe filijs, & nepotibus, & facta ſit noua conceſsio pro ſe filijs nepotibus, & pronepotibus, hoc enim caſu euidens eſt præiudicium Eccleſiæ, & alteratio dicitur circa ſubſtantialia, non autem circa accidentalia tantum, vt per *Rot. deciſ. 39. num. 53. & ſeqq. par. 8. recent.* & quod ſi conceſsio erat ad tertiam generationē, & poſtea fiat ad quartam dicatur alteratio releuans, docuit etiā *Bart. in auth. qui rem num. 7. & ibidem etiam Cagnol. num. 59. C. de Sacroſ. Eccleſ. & Bald. in authen. ſi quas ruinas ſub num. 2 C. eodem* & idem eſſe, ſi prima conceſsio fuiſſet pro deſcendentibus per lineam Maſculinam, & renouatio eſſet pro deſcentibus per lineam Maſculinam, & fœmininam, vltra *Bart. & Cagnol. ibidem* tradit etiam *Mant. de Tacit. lib. 23. tit. 22. num. 26. & Rot. deciſ. 36. nu. 10. & 11. par. 7. rec.*

Quod tamen intellige niſi illi perſonæ adiectæ facta eſſet locatio pro certo tempore ſeparato, purà poſt mortem aliorum, & ex coniecturis appareret partes habuiſſe conceſsionem ei factam pro locatione ſeparata iuxta tradenda infra *c. 25. an locatio ſit vna, vel plures*, aut etiam appareret partes conſenſiſſe etiam in locatione ad limites ſoliti pro illis perſonis, videlicet ſolitis tantum, quia tunc reſpectu earum ſuſtineretur & adiectio alterius vltra ſolitas vitiaretur non autem vitiaret iuxta tradita *infra hoc tit. §. 7.* ad quæ loca me remicto ad effugiendam repetitionem.

Et idem etiam dico de alia quæſtione, quæ hic quoque cadere poſſet, ſi cum rebus ſolitis locetur etiam alia res, quæ non ſit ſolita locari vltra triennium, an videlicet corruat locatio in totum, vel ſuſtineatur quoad res ſolitas, reſoluitur enim pariter ex traditis in eiſdem locis prædictis, ad quæ me remicto.

19 Alteratum etiam dicetur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ ſi ſolita concedi priuatis concedatur Communitati, ex quo à cōmuniter accidentibus non ita de facili reuertitur res ad ipſam Eccleſiam, vt tradit *Alex. conſ. 9. num. 5. lib. 3.* dicitur enim Communitas manus mortua, & vbi res non eſt ſolita locari manui mortuæ, dicitur alteratum ſolitum, ſi manui mortuæ concedatur, & non valet conceſsio ſine Beneplacito *Rot. cor. Bich. dec. 483. n. 50. & 51. & dec. 517.*

20 *n. 26.* & idem eſt eo ipſo, quod conceditur potentiori, nam dicitur alteratum ſolitum *Vrſill. ad Afflict. deciſ. 305. num. 8.*

21 Prout etiam dici alteratum ſolitum, ſi conceſsio erat in emphiteuſim, & fiat in fæudum tradit *Alex. conſ. 9. num. 2. & ſeqq. lib. 3.* & ſi erat ad Generationes, & fiat in perpetuum *Vrſill. ad Afflict. deciſ. 305. nu. 9. verſ. Item, & ſecundo* & ſi erat ad Generationem, & fiat ad nominationem *Seraphin. deciſ. 1490. num 7. Duran. deciſ. 250. nu. 23.*

22 Animaduertendum autem omninò eſt, non ſufficere ſolitum, niſi etiam concurrat tempore nouæ locationis faciendæ euidens Eccleſiæ vtilitas, vt habetur expræſsè in ipſa met *extrauag. ibi, & tunc in Eccleſiæ euidenti vtilitate*, & tradunt *Hond. conſ. 51. ad fin. lib. 1. & conſ. 31. numer. 16. & ſeqq. lib. 2. Grattian. diſcept. 379. num. 22. & diſcept. 813. num. 39. & 40. Rot. coram Caſ. de Graff. deciſ. 4. de reb. Eccleſ. non alien. num. 1. & per tot & coram Merlino deciſ. 756. num. 14.*

23 Et facta noua locatione, ſi Eccleſia eam impugnet non habet neceſſe probare, quod non adfuerit vtilitas, ſed Conductori probandum, quod ad fuerit, quia Eccleſia habet pro ſe regulam, & ſic intentionem fundatam in ea, quod bona Eccleſiæ non poſſint locari vltra trienium, & ſi conductor prætendit eſſe in caſu limitationis, quæ apponitur in extrauag. Ambitioſæ in caſu ſoliti, quia talis limitatio eſt expræſsè qualificata, quatenus de eo tempore concur-

cõcurrat euidens vtilitas, neceſſe eſt ei probare hanc qualitatem, quod videlicet adeſſet talis vtilitas, vt benè firmauit *Rota deciſ.582. in princ. & num.1. & deciſ.606.n.1. par.1.diu. & deciſ.36. num. 13.par.7. recent. & penes Seraph.deciſ.413.num.2.*

24 Et non ſufficit quælibet vtilitas, ſed debet eſſe euidens, vt dicit Conſtitutio, & ſic dilucida, & clara *Honded. conſ.31. num.20. lib.2, Seraph.deciſ.508.num.12, Rot.deciſ.582 in princ per.1. & deciſ.65.num.17.par.2. diuerſ.* & prout explicatur infra, vbi agitur de executione litterarum Beneplaciti hoc titulo §.9.*num....*

25 Vtilitas autem ceſſare dicitur eo ipſo, quod ſolitum alteratur in præiudicium Eccleſiæ, & res conceditur pro minori pretio, & deterioribus conditionibus, quam antea erat conceſſa *Merlin.deciſ.656. n.16.* & iam ſupra *verſ. locatio verò numer. 12.* dictum eſt, quod adhoc, vt ſuſtineatur locatio ex eo, quod res eſſet ſolita locari neceſſe eſt ſolitum non alterari in præiudiciũ Eccleſiæ, licet poſſit alterari ad eius commodum, & vtilitatem, ex ibi citat.

26 Verum ſufficit, renouationem fieri iuxta ſolitum, & ſic pro eodem pretio, vbi maior non reperitur, vt dixit *Rota in Romana Vinea 21. Febr. 1650. §. Non obſtat ſecundo coram Arguelles*, inter eius impreſſas, *deciſ. 118. num. 9.* & è contra ſi reperiebatur

27 quid magis, tunc dicitur ceſſare vtilitatem in noua conceſſiona facta pro minori pretio, & talis conceſſio facta ei, qui minus obtulit non ſuſtinetur *Ceſ. de Graſſ. deciſ. 4. num.7. & ſeq.de reb.Eccleſ. non alienan. Merlin.deciſ.756.num.16.*

28 Imò non ſolum ſi actualiter fuit repertus maior oblator, ſed etiam ſi facta diligenti perquiſitione reperiri potuiſſet, dicitur non conſtare de euidenti vtilitate *Honded. conſil.31. num. 19. verſ. & quod conceſſio lib. 2. Gratian.diſc.813.num.39. Ceſ. de Graſſ. deciſ.4.num.15. de reb.Eccleſ. non alien.*

29 Non tamen ſufficeret ad annullandum nouam conceſſionem, quod ad fuiſſet animoſus oblator, qui pluſquam par eſſet obtuliſſet, & ſic eum, cui facta fuit noua conceſſio ſuperaſſet, quia eo ipſo, quod adfuit in cõceſſione euidens vtilitas Eccleſiæ hoc ſufficit, & ea ſtante poteſt conceſſio fieri etiam minus offerenti *Bonaccin. de alien. rer. Eccleſ.diſp.2.punct.2. num.5.* & quod Prælati non debeant locare, ſeù vendere offerenti plus iuſto pretio *gloſſ. in cap. hoc Ius porrectum ver. & pluſ. 10. quaſt. 2. Abb. in cap. plerumque num.29. de Immun. Eccleſ.* & alijs adductis *Phanucc. de Iur. Iur.in litem par. 2. princ.num.21. ante med. verſ. hinc etiam dicitur.*

30 Imò, quando res poterat locari, quia aderat ſolitum, & concurrebat etiam euidens vtilitas in locando, quia nempè valde minus Eccleſia de re percepiſſet eam pro ſe retinendo, ſi poſtea allegetur penſionem eſſe exiguam poſſet ſuſtineri eam augendã arbitrio boni viri, non autem reſcindendũ contractum iuxta Doctrinam *Caſtren. in l. qui rem in fine C. de Sacroſ. Eccleſ. Caldaſ. in l. ſi Curatorem ver. Implorare in integr. reſtit.num.15. in princ.* vbi dicit obtinuiſſe in praxi *C. de in integr. reſtit. Gratian. diſcept. 242.num.25.*

Alia, quæ conferunt ad probandum locationem vtilem Eccleſiæ, vel non vtilem, dicam infra hoc eodem titulo §. 10. vbi de cauſa vtilitatis.

31 Requiritur vlterius, vt locatio ſuſtineatur ex eo, quod res ſolita eſſet locari, quod res ſit in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis antecedentis, & quod ducet eadem Cauſa locandi, itaut ſi verbi gratia, res data fuiſſet ad meliorandum, & reuerſa, eſſet ad Eccleſiam meliorata, non poſſet noua locatio ex hoc capite, quod locari ſolita eſſet, ſuſtineri *Honded.conſ.31.numer.21.lib.2, Molin. de Contr.diſput.269.numer.8. Barboſ. de Epiſc.alleg.95.num.33.Vrſill. ad Afflict. deciſ.305. num.9. verſ. ſi placet Seraph.deciſ.1490.num.7.verſ. etiam requiritur Merlin.deciſ.756.num.17.*

32 Prout etiam requiritur, vt fiat noua locatio antequam res ſit incorporata Menſæ, quia quando res ſolita locari reuerſa eſt ad Eccleſiam, & fuit applicata, & incorporata Menſæ Prælati, tunc ſine ſolemnitatibus amplius concedi non poteſt *Guidopap.deciſ. 154.num.1.Clar.in §. feudum quaſt.15.verſ. benè verum Scrader. de feud par.4.cap.2. numer.24. Roſental. de feud. cap.4. concluſ 33. per tot Rot. coram Merlin.deciſ.756.num.18.*

Et concluſio prædicta non parituր difficultatem, ſed difficultas verſatur in dignoſcendo incorporationem, vt dicit *Menoch. de arbitr.caſ.433.num.3.*

33 Ceſſat tamen, & talis difficultas, ſi Prælatus, vel alius Eccleſiæ Adminiſtrator capiendo rei deuolutæ poſſeſſionem expreſſe dixerit velle eam incorporare, & reducere eam de Menſa *Abb. in c. vt ſuper num.10. verſ. & dicendum eſt de reb.Eccl.non alienan. Ancar. conſ.156.num.2. verſ. præterea videtur*, & plenè alijs citatis firmat *Menoch. d. caſ.433. num. 4.* vbi tamen ſubdit hoc tantum procedere in præiudicium ipſius Prælati, non autem eorum quibus in aliquibus ca-

caſibus facienda eſt noua conceſsio.
34 Secluſa autem expræſſa declaratione am-
menſandi, non ſufficit, quod Prælatus bo-
norum poſſeſsionem ceperit, ſed ſtatur cõ-
iecturis, an voluerit incorporare, ſeù am-
menſare, vel non *Menoch.conſ.79. num.12. & de arbitr. caſ.433. num.14. & ſeq.* vbi aſ-
ſerit, & probat *opin. Bald. in c.1.num.3. de Cleric. qui inueſtit. fecis* volentis rem cen-
ſeri effectam de menſa Eccleſiæ, ſtatim at-
que Prælatus eius poſſeſsionem adeptus eſt
falſam eſſe *Gabr.conſ.82.num.3. & 4. & 6. lib.2, Fulgin. de contract.emphit. quæſt.9. numer.16. verſ. quid dicendum.*
35 Et in dubio credendum eſſe eum noluiſ-
ſe incorpore tradit *Gabr. d. conſ.82. num.5.*
36 ſed hoc intelligendum, quatenus incor-
poratio non eſſet euidenter vtilis Eccleſiæ
videtur tenere *Borgnin. Caualcan. deciſ.30. num.85. & ſeqq.par.2.* & eſt declaratio non
vacans ratione, nam licet non ſit in dubio
credendum, quod voluerit Prælatus liga-
re ſibi manus, & priuare ſe facultate locan-
di, tamen quando magis expedit Eccleſiæ
pro ſe retinere, hoc præſumendum voluiſ-
ſe Prælatum, prout tenetur velle, quod
magis eſt vtile, imò non poteſt de nouo con-
cedere, quando conceſsio non eſt in eui-
dentem vtilitatem, vt ſupra dictum eſt, &
37 ideò nec præſumendum velle, metitur
enim voluntas à poteſtate *l.Lucius 21.§.Imperatores ff.ad Munic.deciſ.189.num.9.par.7 recent.Buratt.deciſ.24.num.12.Dunnoz.Iun. deciſ.841. num.8.* & idem eſſet ſi non dura-
ret amplius eadem cauſa locandi, quæ ade-
rat de tempore præcedentium locationum
cum, & tunc non poſsit Eccleſia amplius
abſque beneplacito Apoſtolico locare, vt
ſupra dictum eſt, & ideò nec præſumendum
voluiſſe, latè *Borgnin. deciſ. 31. num.194. & ſeqq par.2.* vbi *num.200.* quod hoc caſu de-
fenditur dicta opinio *Baldi in cap.1. de Cleric. qui inueſtit, fecis* de qua ſupra.
38 Coniectura verò voluntatis incorporan-
di eſt deſcriptio in libro Cataſtri bonorum
Eccleſiæ *Bart. in l. ſi vacantia num.9. C. de bon. vacan.lib.10.* quem ſequuntur alij plenè
congeſti per *Menoch. de arbitr.caſ.433. numer. 9. & ſeq.* vbi etiam reijcit *Imol.* dicen-
tem nõ valere talem deſcriptionem immu-
tare conſuetudinem Eccleſiæ rem conce-
dendi, reſpondendo hoc procedere, quan-
do immutatio ſit in damnum Eccleſiæ, ſe-
cus ſi in vtilitatem, & dictam deſcriptio-
nem probare incorporationem firmat etiã
Borgnin.deciſ.31.numer.169. & ſeqq. par.2.
vbi plurimos congerit.
39 Alia coniectura eſt, ſi diù poſſeſsionem
retinuit abſque noua conceſsione, & in
hoc conſentiunt Doctores, ſed dubium eſt
controuerſum inter eos, quantum tempus
requiratur, vt latè habetur penes *Menoch. d. caſu 433.num.13. & ſeqq.* vbi relatis tri-
bus opinionibus, videlicet quod ſufficiat
annus, quod requiratur decennium, &
quod requirantur triginta anni, ac eis ſin-
gulis reiectis, vt videre eſt *à num.18. ad 28.*
Tandem *ſub nu.29.* reſidet in quarta, quod,
cum hoc tempus non ſit à lege determina-
tum, Iudex ex coniecturis declarare debeat
rem eſſe effectam, vel non de Menſa, cum
aliquo tempore fuit à Prælato retenta, &
licet Rota aliquando adhæſerit primæ opi-
nioni, quod ſufficiat retentio per annum
in vna Mutinen. bonorum 5. Martij 1607. coram Manzanedo, quæ hodie eſt inter eius impreſſas dec.55. huic opinioni adhærerem
40 ob eius auctoritatem, quando non appa-
rerent impedimenta concedendi, nec dif-
ficultates aliquæ reperiendi nouum con-
ductorem, quia his ſtantibus ne dum lap-
ſus anni, ſed nec maioris, temporis ali-
quid releuaret, *Ancaran.conſ.156.numer.2. verſ.item & ſi vera Zaſ.in Epit.feudor.par.5 num.50.* & benè poſt alios probat *Menoch. d. caſu 433.num.30.* vbi etiam ponit exem-
pla difficultatum, & impedimentorum.

Cæterum hanc retentionem, & incorpo-
rationem præiudicare tantum Prælato, qui
incorporauit non ſucceſſori probare cona-
tur *Menoch. ibidem à num. 31. ad fin.* & alia
quamplura circa hanc incorporationem
congerit *Borgnin.d.deciſ.31.præſertim à numer. 194. & per tot.* ad quos recurrendum
erit.

De fructibus, & rebus quæ ſeruando ſeruati non poſſunt.

SVMMARIVM.

1 *Fructus, & res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt alienantur, ſine ſolemnitatibus.*
2 *Seruari non poſſe dicuntur res, quæ non durant vltra triennium abſque notabili deterioratione.*
3 *Fructus Beneficij ſpectantes ad Beneficiatum locantur vltra triennium, ſine beneplacito ſecundum aliquos.*
4 *Contrarium verius.*
5 *Penſiones Eccleſiaſticæ locari non poſſunt vltra triennium, ſine Beneplacito.*
6 *Lim. in reſeruatis ad fauorem Itali in beneficijs Hiſpanis.*
7 *Comoditas percipiendi fructus bonorum Eccleſiæ, ſeu penſionis Eccleſiaſticæ conceditur, ſine Beneplacito.*
8 *Cautius tamen eſt procedere per viam obligationis perſonalis, vel conſtitutionis Procuratoris ad exigendum.*

9 *Vt lis*

9 *Vtilis dominij reſeruatio in locatione ad longum tempus eſt cautela, vt valeat locatio, ſine beneplacito.*
10 *Decl. procedere in locatione comoditatis percipiendi fructus tantum.*
11 *Comoditas percipiendi fructus eſt ius Perſona inhærens.*
12 *Ius percipiendi aliud eſt formale, aliud cauſale quod dicimus comoditatem, & iſtud poteſt transferri, ſine Beneplacito.*

CAPVT XIV. §.5.

Limitatur tertio dicta prohibitio in fructibus, & bonis quæ ſeruando ſeruari non
1 poſſunt, vt expræſſe habetur in ipſa *extrauag. ambitioſa de reb. Eccleſ. non alien.*

Verum talis limitatio parũ applicabilis
2 eſt prohibitioni locationis, vltra triennium,
quia, res quæ ſeruãdo ſeruari non poſſunt,
cenſentur illæ, quæ non durant vltra triennium,
abſque notabili deterioratione *Quarant. in ſum. Bull. ver. alienatio n.* 38. cum
alijs cumulatis per *Barboſ de Epiſc. alleg.* 95.
num. 38. *& Donat. de regular. to.* 1. *tract.* 14.
quæſt. 47. *n.* 2. vnde ſui natura vltra triennium
locari non valent, & ſuperflua eſt iſta limitatio

Neceſſe eſt igitur eam referri ad prohibitionem venditionis, vt ſenſus ſit, quod
prædicta bona, quæ ſeruando ſeruari non
poſſunt, libere vendi valeant abſque Beneplacito, ſunt tamen, qui volunt limitationem in fructibus, applicari etiam prohibitioni locationis vltra triennium, itaut talis
3 prohibitio locationis, non procedat in locatione fructuum beneficij, ad Beneficiatum pertinentibus, ac proinde eam etiam
vltra triennium libere abſque beneplacito
fieri poſſe, prout ſignanter *Carocc. de locat. & cond. par.* 3. *tit. de reb. Eccleſ. concl.* 9. *nu.* 51.
Couarr. variar. lib. 6. *cap.* 16. *numer.* 6. *ad fin. verſ. ſexto. Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 3. *nu.* 21.
Azor. Inſtit. mor. par. 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *quæſt.* 3.
4 *& alii*. Sed contrarium videtur verius ex
verbis amplis eiuſdem prohibitionis *extrauag. ambitioſa* decentibus, *omnium rerum, & bonorum Eccleſiaſticorum*, nam fructus,
& redditus beneficii ſunt res, & bona Eccleſiaſtica, licet ſint miniſtris aſſignata propter diuinum miniſterium, & limitatio quo
ad fructus non eſt abſoluta, ſed loquitur de
fructibus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt,
illa enim verba textus, *quæ ſeruando ſeruari non poſſunt*, eodem modo qualificant verbum *bonis*, ac verbum *fructibus* antecedenter expræſſum *l. talis ſcriptura* 30. *§. fin. ff. de leg.* 1. *l.* 1. *C. de liber. præter Alex. conſ.* 212.
num. 6. *lib.* 6. *Verall. deciſ.* 299. *num.* 4. *par.* 2.
Rot. deciſ. 167. *num.* 5. *par.* 6. *rec.* Vnde dum
exceptio loquitur de fructibus, qui ſeruando ſeruari non poſſunt, ea potius ſumitur
declaratio, vt fructus, qui ſeruando ſeruari
poſſunt, quales ſunt fructus futuri, in regula prohibitiua locationis vltra triennium
remaneant compræhenſi, prout etiam magis communiter tenent DD. vt videre eſt
pænes *Barboſ. in d. extrauag. num.* 4. *Ricc. reſol.* 99. *per tot. par.* 1. *Garz. de Benef. p.* 2. *c.* 1.
num. 32. vbi de veriori teſtatur, *& num. ſeq.*
latiſſimè cõprobat *Gutierez lib.* 1. *canon. q.* 8.
num. 11. *& ſeqq.* & tenuit *Rota in Comen. locationis cor. Pamph. quæ eſt penes Marcheſ. de commiſſion. tom.* 1. *fol.* 107. *num.* 2. & ita ſeruari in praxi teſtatur *Corrad. in praxi diſpenſat. lib.* 9. *cap.* 1. *num.* 3. *Donat. de regular. to.* 1.
tract. 14. *quæſt.* 44. *num.* 1.

5 Et hinc ſequitur, vt non ſolum fructus
beneficiorum, ſed neque etiam Penſionis
Eccleſiaſticæ, locari poſſint vltra triennium,
vt dicunt *Nauar. conſ.* 11. *num.* 2. *de reb. Eccleſ. non alien. Ricc. reſol.* 99. *nu.* 4. *par.* 1. *Garz. de Benefic. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 37. vbi tamen
6 *num. ſeq.* limitat, vt non procedat ſi locatio fiat ab Italo, ad cuius commoditatem reſeruata eſt penſio in capite, & perſona Hiſpani, prout conſueuit in Beneficijs exiſtẽtibus in Hiſpania, de quo *Rota deciſ.* 400. *n.* 1. *&* 2. *par.* 1. *diu.*

7 Verum licet Beneficiatus non poſſit locare fructus Beneficij, nec penſionarius fructus Penſionis Eccleſiaſticæ vltra trienniũ,
poteſt tamen vterque ſe perſonaliter obligare ad dandam commoditatem percipiendi fructus vltra triennium, quia hoc modo
non alienatur res Eccleſiæ vltra triennium,
ſecundum *Petr. Barboſ. in l. ſi filio tam §. fin. num.* 21. *ff. ſol. matrim.* & alium *Auguſt. Barboſ. in d. extrauag. Ambitioſæ num.* 8. *& de iure Eccleſ. vniu. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 72. *Molin. de iuſt. & iur. diſput.* 466. *num.* 5. *verſ. in tertio autem euentu Quarant. in ſum. Bullar. ver. Alienatio rerum Eccleſiæ num.* 18. *verſ. tertio declaratur*, vbi quod hæc eſt cautela, vt valeat iſte contractus *Genc. de cenſib. q.* 24. *n.* 14.
Rot. cor. Durano deciſ. 181. *num.* 3. *&* 4. *Donat. de regular. to.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 44. *n.* 2.

Et licet, quod locari etiam valeat ius ipſum percipiendi penſionem, argui poſſe videatur ex traditis *Cap.* 4. *nu.* 10. vbi dictum
fuit iuxta magis communem opinionem,
quod locatio iuris percipiendi non ſit alienatio, & vltra ibi citatos in propoſito, quod
commoditas percipiendi penſionem, libere
cedi poſſit tradunt *Salgad. in labir. credit. par.* 1. *cap.* 43. *num.* 8. *&* 23. *Gregor. deciſ.* 440.
num. 7. *Rot. deciſ.* 397. *num.* 3. *par.* 12. *rec.* Ta-
8 men cautiùs erit procedere per viam di-

ctæ obligationis perſonalis, vel conſtitutionis Procuratoris irreuocabilis ad exigendum penſionem, prout tradit *Lotter. de benef. lib. 1. quæſt. 4. num.* 19. vel quatenus locetur commoditas ipſa, vel ius percipiendi penſionem expreſſe cauere, quod dominiũ non tranſeat in conductorem, prout neceſſarium eſſe cenſuit *Bald. in c. quæ in Eccleſiarum 7. num. 2. de conſtit.*

9 Et licet dictam reſeruationem vtilis dominij ſuffragari etiam in locatione rei ad longum tempus facta, velit in terminis feudi *Felin. in d. c. quæ in Eccleſiarum num.* 87. *de conſtit.* & in terminis noſtris bonorum Eccleſiæ, quod hæc ſit cautela, qua poſſint locari ad longum tempus, non obſtante d. *extrauag. ambitioſæ* tradat, & eam multum extollat *Io. de Arnon. ſing.* 72. *& caut.* 23. quem ſequi videtur *Carocc. de locat. tit. de reb. Eccleſ. num.* 53. Tamen verius videtur

10 cautelam reſtringendam, vt valeat in terminis locationis cõmoditatis percipiendi fructus tantum, in quibus loquitur *Bald. vbi ſupra*, quem *Io. de Arnone* allegat Et ratio differentiæ eſt, quia ſi locatur res dicta proteſtatio non transferendi ius in eam, videtur contraria facto, quæ nihil operatur, & cautela appoſita in fraudem legis prohibentis alienationem rerum Eccleſiaſticarum, nullius eſt momenti, vt dicam in *Cap. 27. de effectibus locationis num.....*

11 At, quando locatur comoditas percipiendi fructus, non eſt ita, quia hæc eſt ius percipiendi, quod perſonæ inhæret, & poteſt conſiderari ſeparatim ab ipſa re, ita vt quatenus expreſſe additum ſit, quod nullum transferatur dominium in re, ſequitur, vt prohibitio locandi res Eccleſiæ, locationem iſtam non comprehendat, cum iſta non ſit locatio rei, vt late diſtinxi ſupra in *Cap. 4 an locatio ſit alienatio numer.* 10. *& ſeq.* Imo & in ipſiſmet rebus, quæ conſiſtunt in ſolo iure percipiendi; prout eſt penſio, fit di-

12 ſtinctio inter ius formale, & ius cauſale, quod nuncupamus commoditatem, & iſtud poteſt transferri etiam in laicum abſque Beneplacito, vt bene diſtinguit *Lotter. de benef. lib. 1. quæſt. 42. num. 15. & num. 22. & Rot. deciſ. 398. num. 8. & ſeqq. par. 12. rec.*

Quando non requiratur Beneplacitum in locatione rei Eccleſiæ ad longum tempus vltra caſus expreſſos in *extrauagan. Ambitioſæ.*

SVMMARIVM.

1 *Bona Eccleſiæ fructus reddentia ſingulo biennio poſſint locari ad ſexennium abſque beneplacito, & reddentia fructus ſingulo triennio poſſunt locari ad nouennium.*
2 *Romæ caſalia locantur ad nouennium ſine Beneplacito.*
3 *Decl. vt hoc procedat in eis, quæ fructus integros non reddunt niſi in triennio,*
4 *Bona Eccleſiæ fructus reddentia bis in anno, an poſſint locari ad triennium ſine beneplacito.*
5 *Contrariorum eadem diſciplina.*
6 *Lim. ſi adſit diuerſitas rationis.*
7 *Limitatio conſtitutionis nouæ reducens ad terminos toris antiqui late interpretari debet.*
8 *Locatis pluribus rebus, quarum aliqua reddant fructus quolibet triennio aliqua quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum.*
9 *Decl. procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione reddentium fructum quolibet triennio.*
10 *Epiſcopus poteſt donare bona ſuæ menſæ Canonicis abſque beneplacito.*
11 *Alienatio rei Eccleſiæ non dicitur, quæ illius dominio non exit, ſed de vna perſona eiuſdem in aliam transfertur.*
12 *Monaſterium poteſt alienare ſine beneplacito in aliud Monaſterium eiuſdem Ordinis.*
13 *Decl. vt ſi perſonæ eiuſdem Eccleſiæ habeant præbendas ſeparatas tutior ſit opinio, quod requiratur beneplacitum in alienatione facta inter eos.*
14 *Vel ſaltem requiri Epiſcopi.*
15 *Vna Eccleſia poteſt alteri locare ad longum tempus ſine beneplacito.*
16 *Certius ſi res ſit determinata ad certum vſum.*
17 *Teſtator relinquens Eccleſiæ, vtrum poſſit apponere conditiones, quod bona relicta locari poſſint ad longum tempus abſque beneplacito.*
18 *Relinquentes Eccleſiæ poſſunt apponere conditiones, etiam iuri communi contrarias.*
19 *Fundatores beneficiorum poſſunt apponere conditiones, quod beneficia non cadant ſub reſeruationibus Apoſtolicis.*
20 *Teſtatoris voluntas, quod non requiratur beneplacitum debet eſſe clara nec ſufficit, quod dicat rem locari ad longum tempus.*
21 *Maxime ſi non expreſſit pro quanta penſione, & pro quanto tempore ſit facienda locatio.*
22 *Contrarium in re minoris, quia non eſt neceſſaria dicta expreſſio, vt poſſit alienari ſine ſolemnitatibus.*
23 *In re Eccleſiæ cautius agendum, quam in re minoris.*
24 *Teſtator ſi non ſolum præcipiat locationem, ſed etiam det modum locandi cenſetur ipſe locare, & non requiritur beneplacitum.*
25 *Hoſpitalium bona ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici locantur ad longum tempus ſine beneplacito.*
26 *Cappellæ non erectæ auctoritate ſuperioris eccleſiaſtici bona alienantur ſine beneplacito.*
27 *Confraternitatum laicorum bona, an, & quando poſſint alienari ſine beneplacito.*
28 *Prohemium conſtitutionis non facit ius.*
29 *Prohemium inſeruit pro declaratione diſpoſitiue, quando verba non ſunt clara.*
30 *Pietatis opera non tribuunt qualitatem Eccleſiaſticam.*
31 *Confraternitates, vt ſint Eccleſiaſticæ neceſſe eſt vt ſint erectæ auctoritate Epiſcopi.*
32 *Pia loca proprie non dicuntur niſi erecta auctoritate Epiſco-*

Epiſcopi etiamſi exerceant opera pietatis.
33 *Ampl. etiamſi adſint alia ſigna niſi ſint clara.*
34 *Mons erectus pro maritandis puellis poteſt locare bona abſque beneplacito.*
35 *Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico.*
36 *Bonorum Eccleſiæ locatio euidenter vtilis ſuſtinetur abſque beneplacito.*
37 *Contrarium tenendum.*
38 *Decl. primam procedere ſi Eccleſia velit ſtare contractui.*
39 *Et debet hoc caſu impetrari beneplacitum.*
40 *Bona communia Eccleſiæ, & laici poſſunt locari ad longum tempus ſine beneplacito.*

CAPVT XIV. §.6.

VLtra prædictas limitationes in ipſa extrauag. expreſſas, prohibitio locandi vltra
1 triennium patitur etiam alias declarationes, quarum vna eſt, vt procedat in rebus
reddentibus fructum quolibet anno, non autem in alijs, quia ſi reddunt fructum quolibet biennio, locari poterunt ad ſexſenniũ, ſi quolibet triennio, locari poterunt ad Nouennium, vt poſt antiquiores tradunt *Couar. var. lib. 2. cap. 16. num. 6. Barboſ. in dicta extrauag. ambitioſæ num. 9. Caroc. de locat. tit. de reb. Eccleſ. nu. 50. Quarant. in ſumm. Bullar. verb. alienatio rerum Eccleſiæ num. 18. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 22. Molin. de contract. diſput. 466. num. 10. prope fin. Gratian. diſcept. 931. num. 13. Ricc. reſol. 100. num. 1. part. 1.*

Et hæc limitatio eſt etiam vſu recepta
2 Romæ, vbi cum integri fructus Caſalium habeantur ſingulo triennio, nouem anni habentur pro tribus ad hunc effectum, vt habetur *in vna Romana reſciſſionis contractus 28. Nouembris 1580. coram Aldobrandino, & in vna Nepeſina affictus 14. Maij 1601. §. & tollit difficultatem, coram Iuſto, & deciſ. 727. num. 3. verſ. præterea, quod ſterilitas, part. 4.*
3 *diuerſ.* ſed talis vſus reſtringitur ad caſalia, & bona, quæ verè fructus integros non reddunt niſi in triennio, & non procedit in reddentibus fructum ſingulo anno, vel minori tempore, vt optimè declarauit *Rota in vna Tiburtina affictus 19. Iun. 1648. §. Quia dictæ deciſiones coram Cardin. Corrado, quæ hodie eſt impreſſa in recent. deciſ. 220. part. 10.*

4 E contra ſi bona dent fructum bis in anno, prout dicunt in Indijs, dubitari poteſt, an locatio ad triennium abſque beneplacito facta ſuſtineatur, & affirmatiuam videtur tenere *Corrad. in praxi diſpenſ. Apoſt. lib. 9. cap. 1. num. 14. verſ. e contra vero*, & quamuis in contrarium plurimum vrgeat opinio ſupracitatorum, volentium, quod triennium, de quo loquitur *extrau.* ita intelligatur, vt contineat trinam recollectionem fructuum licet enim loquatur ad effectum extendendi triennium, & hic loquamur de
5 eo reſtringendo, tamen cum hæc ſint contraria, applicari videtur regula, quod contrariorum eadem ſit diſciplina, de qua *in l. 1. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris, &*
6 *per Menoch. conſ. 715. num 23.* adhuc ſuſtineri poſſet opinio prædicta propter diuerſitatem rationis, agitur enim de interpretatione exceptionis appoſitæ in extrau. vt prohibitio locationis ſine beneplacito, non procedat ſi fiat ad triennium, in qua interpretatione ideo ſtandum eſt opinioni, ipſam
7 exceptionem extendenti ad ſexennium, in quo fiunt tres recollectiones fructuum, & non e contra reſtringenti ad annum cum dimidio, in quo pariter fiant tres recollectiones, quia iſta exceptio reducit nos ad terminos iuris antiqui, ſecundum quod poterat fieri locatio etiam ad nouennium abſque beneplacito, & ideo debet late interpretari non autem ſtricte, iuxta tradita per *Cuman. conſ. 30. num. 4. ante med. verſ. tamen in exceptione Curt. Iun. conſ. 7. num. 10. Laderc. conſ. 66. num. 14. Duran. deciſ. 142. num. 2. & 8. in rec. dec. 167. num. 17. p. 6.*

Quid autem ſi vnico contextu locentur
8 plura bona ad Nouennium, inter quæ adſint aliqua, quæ reddant fructum ſingulo triennio, aliqua vero, quæ ſingulo anno? & ex vnicitate contractus reſcindi in totum locationem dixit *Rota in Tiburtina locationis coram Millino, quæ eſt impreſſa penes Marcheſ. de commiſſ. tom. 1. fol. 106. num. 4.* & puto
9 bonam deciſionem, ſi non appareret partes conſenſiſſe etiam in locationem illorum bonorum, quæ reddunt fructum quolibet triennio ſeparatim, & de per ſe, quia tunc vtile per inutile non vitiaretur, ideſt locatio eorum, quæ vtiliter ad nouennium fieri valuiſſet, non eſſet reputanda vitiata per locationem aliorum, quæ inutiliter pro eodem tempore facta eſſet, iuxta tradita *infra §. ſeq.*

Alia declaratio eſſe poteſt, vt ſecundum aliquos prohibitio locandi abſque beneplacito procedat, vbi conductor non eſt de ipſa Eccleſia, ſecus e contra, vt ſi verbi gra-
10 tia, Epiſcopus locaret Capitulo, nam in fortioribus poſſe etiam Epiſcopum donare bona pertinentia ad ſuam menſam Canonicis abſque beneplacito, ſenſit *Hoſtien. in cap. nouit. num. 7. verſ. nec obſtat de his, quæ fiunt à Prælat. ſine conſ. capit.* non enim dici-
11 tur ab Eccleſia alienatum, quod non exit de Dominio eiuſdem *Rot. deciſ. 756. num. 3. & 4. part. 1. diu.* cum alijs latè *relat. in dec 160. num. 20. part. 11. recent.* vbi tamen

Google

12 non firmatur, & valere alienationem factam de vno Monaſterio in alium eiuſdem Ordinis abſque Beneplacito, tradit *Tamburin. de iur. Abbat. tom. 3. diſput. 3. quaeſt. 2. num. 19.*

13 At vbi perſonæ eiuſdem Eccleſiæ habent præbendas diſtinctas tutior ſine dubio opinio eſt contraria, quod vna non poſſit alienare in aliam abſque beneplacito, ne detur occaſio ſpoliandi vnam præbendam cum diminutione cultus diuini, vt de alienatione inter Epiſcopum, & Canonicos, docuit *Abb. in cap. ſicut noſtris num. 4. de iur. iur. Redoan: de reb. Eccleſ. non alienan quaeſt. 51. cap. 18. n. 19. verſ. contrarium*, & de diuiſione bonorũ Monaſterij inter Abbatem, & Conuentum *Nauar. conſ. 9. de reb. Eccleſ. non alien.* & de duobus Curatis in eadem Eccleſia idem *Nauar. conſ. 10. eodem tit. quos ſequitur Rota deciſ. 561. num 8. & 9. part. 5. & deciſ. 3. num. 31. part. 7. recent. & deciſ. 776. num. 14. coram Dunnoz. Iun.* & non poſſe duos beneficiatos eiuſdem Eccleſiæ alterum alteri locare, vita durante, portionem obuentionum ſuarum *Ricc. reſol. 98. num. 3. part. 1. Quarant. in ſumm. Bullar. verb. Alienatio rer. Eccleſ. num. 18. prope fin. verſ. quarto declaratur.* & quod quatenus non requiratur
14 beneplacitum Apoſtolicum in ſimilibus alienationibus inter perſonas eiuſdem Eccleſiæ, requiratur ſaltem Epiſcopi, dixit *Rot. deciſ. 410. num. 8. part. 5. recent.* nec deſunt alii volentes ſufficere Vicarii, quos refert *Rot. deciſ. 160. num. 22. part. 11. recent.* vbi, quod propter Doctorum diſcrepantiam in hoc articulo, viſa fuit hæc quæſtio iuris dubii.

Si autem requiritur beneplacitum in alie-
15 natione de vno beneficio in aliud eiuſdem Eccleſiæ, multo certius requiretur ſi fiat locatio ab vna Eccleſia alteri, prout requiri, nec ſufficere auctoritatem Epiſcopi, licet vtramque in ſua poteſtate habentis, eſt *text. expreſſ. in cap. 1. de reb. Eccleſ. alien. vel non*, & firmatur *in d. deciſ. 561. num. 7. part. 5. & deciſ. 229. num. 7. part. 8. & dec. 336. num. 9. part. 10. recent.*

Prout etiam certius eſt requiri, ſi agatur
16 de alienatione rei ad certum vſum à Papa deſtinatæ, & ad certum finem vni Conuentui traditæ, quia tunc non valet in alium, etiam eiuſdem Ordinis transferri, abſque beneplacito, vt reſpondit *Rota in dec. 234. num. 19. & 20. part. 12. recent.*

Tertia declaratio erit, vt non procedat
17 dicta prohibitio locandi abſque beneplacito, in rebus, quæ per teſtatorem relictæ fuerunt Eccleſiæ hac lege expræſſa, vt locarentur ad longum tempus, & libere abſque beneplacito, prout de rebus minorum, quod ſi teſtatoris, ex cuius bonis ad eos peruenerunt, ſuper alienando aliquod mandatum depræhendatur, non requiri ſolemnitates eſt *text. in l. prædium 3. C. quando decr. opus non eſt*, & in terminis bonorum Eccleſiæ relictorum cum dicta lege *Mar. Antonin. Maceraten. var. lib. 1. reſol. 99. num. 5.* & latius *reſolut. vlt. caſ. 44* vbi rationes plures, & auctoritates adducit *Bordon. part. 1. moral. reſol. 27. num. 69. vbi pariter latè firmat.*

Contrarium tamen in eiſdem terminis tenent *Quarant. in ſumm. Bullar. verb. alienatio num. 31. Bonacc. de contract. tit. de feud. & emphit. punct. 4. num. 8. Donat. de regul. tom. 1. tract. 14 quaeſt. 65.* & alij per eoſdem citati. Vnde dubium eſt controuerſum, & praxis etiam habetur varia, nam *Corrad. in praxi diſpenſ. lib. 9. cap. 7. num. 14. & 15.* pro prima opinione, dicit, pluries in facti contingentia fuiſſe reiectas ſupplicationes pro impetratione beneplaciti porrectas, tãquam ſuper re non neceſſaria, & in hac opinione videtur ipſum reſidere, at deinde addit, aduertendum tamen eſſe, quod ſub Pontificatu Sanc. mem. Vrbani VIII. magna deſuper orta fuit contrauerſia coram Datario, & pluribus Aduocatis informantibus, & re etiam ad ipſum Pontificem delata, fuit reſolutum beneplacitum eſſe neceſſarium.

Verum tuentes iſtam ſecundam opinionem mouentur præcipuè ea ratione, quia talis voluntas teſtatoris, tanquam illicita, ſeruanda non ſit, cui reſponderi poteſt, quod
18 imò iura etiam Canonica permittunt benefactoribus bona ſua Eccleſijs tradentibus, in ipſo actu traditionis apponere quaſcumque conditiones, quamuis iuri communi contrarias, ne alias retrahantur à ſimilibus actibus faciendis *cap. cleuterins 18. quaeſt. 2. Conc. Trid. ſeſſ. 25. cap. 5. de reformat. dec. 530. num. 2. part. 1. & deciſ. 217. num. 1. & deciſ. 561. num. 1. part. 2. rec.*

Vnde ſi vere conſtaret de voluntate relinquentis, aut donantis Eccleſię bona quod locarentur ſine ſolemnitate beneplaciti,
19 tunc ſuſtineri poſſet eam non requiri, vt in ſimili habemus in fundatione beneficij, quod vbicumque conſtat de voluntate fundatoris, quod non cadat ſub reſeruationibus Apoſtolicis, vti quia dixerit, quod præſentare debeat ſemper patronus ab eo deſignatus, quamuis eccleſiaſticus, vel alijs verbis idem importantibus vſus ſit, talis conditio attenditur, & reſeruationes Apoſtolicæ de Beneficijs ad eccleſiaſticos pertinentibus loquentes, illud non compræhendunt,

vt

vt firmauit *Rota in vna Romana iurispatro-*
natus coram Sacrato, quæ habetur relata per
Viuian. de iure patr. lib. 4. cap. 9. num. 56.
& coram Royas deciſ. 274. num. 4. & ſeq. &
in vna Regien. Beneficij 27. Iun. 1653. §. quod
autem in propoſito coram R.P. D. Beuilaqua.

E contra vero ſi aperte non conſtaret de
20 tali voluntate, quod ſolemnitates non eſ-
ſent ſeruandæ, tunc contraria opinio poſſet
procedere, vti ſi ſimpliciter dederit licentiã
locandi vltra triennium, poteſt enim intel-
ligi, vt locetur ſeruatis ſeruandis, iuxta tra-
dita per *Rotam in vna Romana officij coram*
Scotto penes Marcheſ. de commiſſ. part. 1. fol.
138. num. 5. & 6. & in deciſ. 84. num. 4. part.
2. diuerſ. & deciſ. 113. numer. 24. part. 7.
recent.

Eoque magis ſi non expræſſerit teſtator
21 pro quanta penſione, & pro quanto tem-
pore voluerit fieri locationem, tunc enim
quatenus beneplacitum non requiratur reſ-
pectu facultatis, adhuc poſſet dici illud re-
quiri reſpectu modi locandi, ne circa illum
Eccleſia lædatur, iuxta tradita in terminis
facultatis datæ minori per *Gabr. conſ. 89.*
num. 2. lib. 1. Surd. conſ. 191. num. 19. verſ.
& aperte innuit & deciſ. 77. num. 5. Grattan.
deciſ. March. 131. num 6. & ſeq. idque non
22 obſtante, quod in eiſdem terminis mino-
ris non eſſe neceſſariam dictam expræſſionẽ,
ſed ſatis eſſe generale præceptum teſtatoris
alienandi ſenſerit *gloſ. in l. prædium 3. ver.*
deprahendatur verſ. ſed quid C. quan. decr.
non eſt neceſſ. Alex. conſ. 215. num. 1. ad fin.
lib. 6. Rota deciſ. 446. num. 2. verſ. quod pro-
23 *cedit part. 1. recent.* quia cautius eſt agen-
dum in re Eccleſiæ, quam in re minoris in
hoc propoſito, vt per *Quarant. in dicto ver.*
alienatio num. 31. poſt med. & Corrad. d. cap.
7. num. 15. prope fin.

24 At vbi teſtator non ſolum ordinaſſet lo-
cationem, ſed etiam dediſſet modum, tunc
ceſſaret neceſſitas beneplaciti, quia idem
eſt, ac ſi ipſe locaſſet, ex traditis per *Mace-*
raten. d. reſolut. vlt. caſ. 44. verſ. ſecundo
nam ſtante part. 1. & Corrad. dicta praxi diſ-
penſat. lib. 9. cap. 7. num. 15 ante med.

Pro quarta declaratione addi poteſt, vt
25 diſpoſitio dictæ extrauag. non procedat in
bonis Hoſpitalium, quatenus tamen Hoſ-
pitalia non appareant fundata auctoritate
Epiſcopi, vel alterius Superioris Eccleſiaſti-
ci, quia tunc reputarentur Eccleſiaſtica, &
contrarium eſſet dicendum *Rebuff. de alie-*
nat. rer. Eccleſ. num. 57. Redoan. eodem tit.
in rubr. an in mater. alienat. num. 6. Filiucc.
eodem tit. cap. 4. num. 19. & plene firmauit
Rota in duabus deciſionibus *in Meleuitana*
bonorum coram Melzio, videlicet 10. Februarij
1651. §. non obſtat prætenſa, & 10. Maij
1652. §. non etiam refragari, quæ vltima
eſt *in recent. dec. 248. part. 11.*

Et idem quoque dicendum de bonis Cap-
26 pellarum, vt videlicet, ſi Cappellæ ſint fun-
datæ auctoritate Epiſcopi, requiratur bene-
placitum in locatione vltra triennium, alias
ſecus *Redoan. ubi ſupra eodem num. 6. Ricc.*
27 *reſol. 67. per tot. part. 1.* ac in bonis Confra-
ternitatum laicorum eadem pariter diſtin-
ctione procedendum *Gratian. diſcept. 517.*
num. 7. licet quo ad iſtas, quod quatenus
exerceant opera pietatis requiratur bene-
placitum, etiamſi non ſint fundatæ cum au-
ctoritate præfata, tradant *Redoan. de reb. Ec-*
cleſ. non alien. rubr. an in materia alienatio-
nis num. 9. Ricc. reſol. 45. num. 6. verſ. ter-
tia ſit concluſio part. 1. & ideo tutiùs erit il-
lud exquirere, licet vere, & in rigore non
ſit neceſſarium, nam prohibitio locandi vl-
tra triennium abſque beneplacito, eſt de re-
bus Eccleſijs, vt indicat *rubr.* ſub qua po-
nitur *d. extrauag. ambitioſæ,* & reſpectu ni-
gri, licet in principio, & exordio videatur
loqui etiam de bonis locorum piorum ibi,
quibus Eccleſiam, Monaſteria, & pia loca re-
guntur, tamen diſpoſitiua ipſius prohibitio-
nis apertè reſtringitur ad bona eccleſiaſtica
ibi *omnium rerum, & bonorum eccleſiaſtico-*
rum alienationem &c. & ideo, vt intret requi-
ritur omninò qualitas illa Eccleſiaſtica. Pro-
28 æmium enim conſtitutionis non facit ius,
ſed illud quod ſequitur *Rot. deciſ. 36. num.*
16. & deciſ. 444. num. 35. part. 5. recent.
29 & licet proæmium inſeruiat pro declara-
tione diſpoſitiuæ, tamen, quando verba
conſtitutionis ſunt clara, vt hic, non reci-
piunt interpretationem à proœmio *Gratian.*
diſcept. 350. num. 47. & Rot. d. deciſ 36. nu.
18. part. 5. recent.

Qualitas autem eccleſiaſtica non tribui-
30 tur per ſola opera pietatis, alias deſtruere-
tur concluſio ſupra firmata in Hoſpitalibus,
cum in eis ſemper exerceantur opera pieta-
tis, & in ſpecie, quod Confraternitates etiãſi
31 habeant bona deſtinata ad vſum pium, ad-
huc ſint laicales, niſi probentur erectæ au-
ctoritate Ordinarii, latè *Barboſ. de poteſt. Epiſ.*
alleg. 75. num. 33. vbi quod fuit eius doctri-
na in hoc approbata à Rota in *Hortana Re-*
ctoriarum 26. Iunij 1630. coram Coccino im-
preſſa per Leon. de offic. Cappellan. quæſt. 5.
ſect. 10. num. 169. & ſi quis velit videre
infinitos ad hoc in vnum congeſtos, adeat
Rot. coram Corrado in deciſ. 313. num. 9. par.
10. recent. Imo fortiùs, quando admittere-
32 mus prohibitionem locationis vltra trien-
nium

nium comprehendere etiam bona, locorum piorum, adhuc dici poſſet non compræhendere bona harum Confraternitatum, & ſimiliũ, quia quãtumuis exerceant opera pietatis, adhuc ſi erectæ ſint abſque dicta auctoritate Eccleſiaſtica, non ſunt loca pia, nec nomine locorum piorum compræhenduntur, propriè loquendo, & ad hunc effectum, vt latè probauit *Pariſ. conſ.* 34. *num.* 16. *& ſeqq. lib.* 4. & in ſpecie ad hunc effectum, vt non requiratur beneplacitum in alienatione bonorum *Bald. in auth. hoc ius porrectum nu.* 11. *&* 12. *C. de ſacroſ. Eccleſ. Quarant. in ſumm. Bullar. ver. Alienatio ver. Eccleſ. num.* 28. *Filiuc. tract.* 44. *de alienat. rerum Eccleſ. cap.* 4. *num.* 19. vbi alios refert, & dixit etiam *Rota coram Coccin. deciſ.* 210. *numer.* 1.

Non igitur ſufficit exercitium operatum
33 piarum, niſi concurrat dicta erectio, vel alia ſigna indicantia locum verè eſſe Eccleſiaſticum, quæ debent eſſe clara, & neceſſario concludentia, vt alijs adductis, cenſuit *Rota d. deciſ.* 248. *num.* 24. *part.* 11. *recent.* quæ autem ſufficiant, vel non, poterit videri penes *Pariſ. d. conſ.* 34. *num.* 15. *& ſeq. lib.* 4. *Magon. d. Lucen.* 19. *n.* 15. *&* 16 *Maſcar. de probat conclus.* 583. *Rota cum ibi adduct. d. dec.* 248. *num.* 20. *& ſeqq. part.* 11. *recent.* & ſi plures videre placet, referuntur in dicta *deciſ.* 313. *num.* 9. *part.* 10. *recent.*

Et ex prædictis inferri poteſt ad multa,
34 & ſignanter ſi adſit Mons erectus pro maritandis puellis alicuius familiæ, vel loci poterunt eius bona locari abſque beneplacito *Felin. in cap. de quarta num.* 3. *poſt med. verſ. ſecundo, quia, & verſ. quarto adduco de præſcript. Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. rubr. an in materia alienationis num.* 7. *poſt med. verſ. ſecundo cum imponantur fol.* 231. & licet non deſint ſentientes contrarium, *vt Grauet. conſ.* 323. *num.* 3. *Ricc. reſol.* 45. *nu.* 3. *verſ. tertia ſit concluſio part.* 1. *Nauar. de priuileg. miſer. perſonar. priuil.* 127. *per tot.*
35 eorum opinio abſolutè loquendo ſubſiſtere non poteſt ex ſupradictis, ſed benè in caſu quo iſte mons ſit applicatus certo loco pio, puta Hoſpitali, vel Cõfraternitati auctoritate Epiſcopi, ſeu Papæ erectæ, vel erecto, vt diſtinguendo tradit in ſimilibus terminis de rebus pro pauperibus *Bald. in auth. hoc ius porrectum num.* 13. *C. de Sacroſ. Eccleſ. & Redoan. vbi ſupra num.* 12.

36 Quinto ſecundum aliquos addi poſſet caſus, in quo locatio ad longum tempus vere, & indubitanter eſſet Eccleſiæ vtilis, finis enim ſolemnitatum eſt, vt non alienentur res in damnum Eccleſiæ, itaut, quando adſit vtilitas eiuſdem, nulla ratio habeatur, quod beneplacitum in reliquis ſit ſubreptitium, vt dicam infra §. 9. *num.* 45. Vnde idem videtur dicendum ſi omnino non adeſſet, prout tenuerunt *gloſ. & multi DD. congeſti per Gabr. de rerum alienat. concluſ.* 1. *num.* 1. & alij relati per *Surd. conſ.* 181. *num.* 17. & quod vbi in tali alienatione non ſit ſeruata forma alienandi à iure humano præſcripta, tamen ſi cum euidenti vtilitate concurrat etiam bona fides alienantis, ſeruatam eſſe formam de iure naturali, & diuino neceſſariam, dicit *Nauarr. in coment. de alienat. rer. Eccleſ. num.* 17. *verſ. ſecundum, quod beneficiatus, quem ſequuntur alij relati infra* §. 8.

37 Verum contraria opinio tenenda eſt, vt videlicet non ſufficiat locationem eſſe vtilem, niſi etiam vlterius facta ſit cum beneplacito Apoſtolico, & ratio eſt, quia vtilitas eſt cauſa ſufficiens alienandi, ſed non ſufficit ſola cauſa alienandi, abſque ſolemnitate beneplaciti, ſed vtraque ſimul iuncta requiritur ad ſuſtinendum contractum, vt in ſpecie firmat *Surd. conſ.* 301. *num.* 25. *Corrad. in praxi diſpenſat. lib.* 9. *cap.* 1. *num.* 17. *Rot. deciſ.* 631. *num.* 1. *part.* 2. *recent.* & hanc vti veriorem eſſe omnino tenendam, tam in conſulendo, quam in iudicando, tradit nouiſſimè *Donat. de regul. tom.* 1. *tract.* 14. *quæſt.* 24. *num.* 3. & patebit etiam ex dicendis infra §. 10. *num.* ....

At prædicta prima opinio ſaluari poteſt,
38 vt procedat, quod ſuſtineatur locatio vtilis Eccleſiæ, abſque beneplacito facta, quatenus Eccleſia ipſa velit, cum ſolemnitas beneplaciti ſit inducta fauore ipſius, & ideo non debeat retorqueri in eius odium, prout eſſet ſi inuita compelleretur recedere à cõtractu ſibi vtili, ac proinde defectus beneplaciti, & nullitas ex eo proueniens non poteſt allegari niſi ab ipſa ex adduct. infra §. *proximo*, & hanc conciliationem, ſenſit etiam *Gabr. dicta concluſ.* 1. *num.* 12. *de rer. alienat.*

Intelligendo tamen, vt quatenus velit
39 ſtare contractui, alienans teneatur impetrare beneplacitum, cum non ſit ei liberum contemnere præceptum Papæ de non alienando abſque eo, aliæque vigeant rationes, vt infra §. *proximo*.

Sexto declaratur, vt non intret prohibi-
40 bitio de qua in extrauag. ambitioſæ ſi Eccleſia habeat rem communem cum laico, poterit enim talis res locari ſine beneplacito *Bordon. reſol.* 27. *num.* 5. *part.* 1. poteſt enim laicus locare rem prout permitti ſocio locare rem cõmunem, dictũ eſt ſupra *cap.* 9.

Et

Et prædicti ſunt caſus magis frequentes, ſi quis autem alios deſideret recurrat ad *Benedict. Canophil. in repetit. extrauag. ambitioſa de reb. Eccl. non alien. quæ habetur in to.6.repet.canon.par.2. fol. mihi 34. vbi enumerat 56. eiuſdem fallentias .*

De nullitate contractus locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium, & de rei recuperatione.

S V M M A R I V M.

1 *Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium abſque Beneplacito inducitur ipſo iure .*
2 *Extrauag. ambitioſa habet decretum irritans .*
3 *Locatio bonorum Eccleſiæ vltra triennium abſque beneplacito , an ſuſtineatur in triennio, eſt quæſtio valde controuerſa .*
4 *Opinio tamen negatiua eſt hodie magis recepta . Maxime ſi ex coniecturis appareat , quod partes pro tempore permiſſo non contraxiſſent num 7.*
5 *Forma eſt indiuidua .*
6 *Locatio ad longum tempus multum differt à locatione ad breue tempus , & eſt diuerſæ ſpeciei .*
8 *Locatio ad longum tempus ſuſtinetur in tempore permiſſo, ſi ex coniecturis appareat partes in eo conſenſiſſe .*
9 *Ea quæ in animo conſiſtunt ſunt difficilis probationis.*
10 *Locatio ad longum tempus abſque mentione triennij indicat partes in triennio non conſenſiſſe,nec attenduntur coniectura contraria .*
13 *Secus econtra ſi triennij mentio facta ſit , quia tunc attenduntur coniecturæ , quod partes conſenſerint in triennio.*
11 *Et ſtantibus hinc inde coniecturis attenditur , an expreſſum ſit primo loco triennium , & deinde maius tempus , vel econtra .*
13 *Ab exordio tituli poſterior formatur euentus .*
14 *Partes non conſenſiſſe in ſolo triennio arguitur ex diuerſitate penſionis in ſequenti .*
15 *Indiuiduus cenſetur contractus , quando non reddit tantam vtilitatem in parte reſpectu partis , quantam in toto reſpectu totius .*
16 *Ex diuerſitate penſionis non reſultat diuerſitas contractus .*
17 *Clauſula , & non alias , reddit contractum indiuiduum .*
18 *Et eſt limitatiua voluntatis .*
19 *Indiuidua fit diſpoſitio ex voluntate partium .*
20 *Clauſula ſaluo , & reſeruato beneplacito , & non alias facit contractum indiuiduum .*
21 *Indiuiduus redditur contractus , & corruit in totum ratione partis illicitæ ſi appareat voluntas ſeruandi inſtrumentum prout iacet .*
22 *Cenſus cum pactis contrarijs Bullæ Pianæ ſtante proteſtatione ſe confirmandi eam ea , ſuſtinetur .*
23 *Declara procedere, ſi res ſit aliqualiter dubia , alias ſecus .*
24 *Maxime ſi proteſtatio non ſit ampliſſima itaut remoueat ſenſum ab actu .*
25 *Proteſtatio non releuat ſi factum ſit contrarium .*
26 *Clauſula omni meliori modo operatur , vt ſi contractus non poſſit ſuſtineri modo , quo factus eſt , ſuſtineatur alio .*
27 *Decl. procedere ſi ſit concepta cum præcedenti dictione , &c.*
28 *Clauſula omni meliori modo etiam præcedente dictione , &c , non poteſt operari , vt ſuſtineatur contractus nullus .*
29 *Indiuiduus contractus arguitur , ex quo factus ſub vnica canonis reſponſione .*
30 *Decl. procedere ſi ſit vnica reſponſio pro toto tempore plurium annorum , ſecus ſi vnica pro quolibet anno .*
31 *Poteſt tamen vnica pro quolibet anno operari ſi dubitetur de diuiduitate,ex quo plures res ſimul locatæ ſint .*
32 *Locatione facta pluribus perſonis cuique pro vno triennio , an ſit nulla , quo ad omnes , vel quo ad primum ſuſtineatur, ſunt hinc inde opiniones .*
33 *Diſtinguitur tamen , vt ſi à principio ſit diſtinctum triennium ſuſtineatur pro eo , ſecus econtra .*
34 *Decl. diſtinctionem procedere ceſſantibus coniecturis contrariæ voluntatis , alias ſecus .*
35 *Contractus ſua natura diuiduus poteſt ex voluntate partium indiuiduus fieri .*
36 *Eccleſia facta locatione vltra tempus permiſſum non poteſt velle ei ſtare pro tempore permiſſo tantum , ſi contractus ſit indiuiduus .*
37 *Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium eſt inducta fauore Eccleſiæ .*
38 *Ita vt contractus claudicet , & volente Eccleſia ſuſtineatur , ſecus econtra .*
39 *Et interim , ac Eccleſia declarat, contractus dicitur habere implicitum ſtatum validitatis .*
40 *Locatione bonorum Eccleſiæ facta reſeruato beneplacito poteſt Eccleſia pænitere , & tunc beneplacitum ſuperueniens non operatur .*
41 *Ampl. non releuare in literis dici ſupplicatum pro parte Eccleſiæ,niſi aliunde probetur .*
42 *Secus ſi probetur , quia poſt quam conſenſit impetrationi non poteſt pænitere .*
43 *Ampl. vt neque Rector ſuccedens illi , qui conſenſit ,pænitere valeat .*
44 *Eccleſia poteſt recedere à contractu etiam poſt impetratum beneplacitum ſi ſit impetratum nulliter .*
45 *Prelatus iurans non recedere à contractu illi ſtare debet ſuperueniente beneplacito in tempore .*
46 *Ampl. ſi beneplacitum eſſet cum clauſula ſi in euidentem , & nondum eſſet interpoſitum decretum .*
47 *Clauſula ſi in euidentem non ſuſpendit validitatem beneplaciti , & eius effectus .*
48 *Decl. procedere ſi tunc temporis vere adſit vtilitas.*
49 *Conducens ab Eccleſia cum clauſula reſeruato beneplacito, non poteſt antequam obtineatur à contracta recedere .*
50 *Nec poteſt recuſare ſolutionem penſionis .*
51 *Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ abſque beneplacito non poteſt allegari à tertio.*
52 *Lim. ſi tertius poſſideat.*
53 *Lim. ſecundo , ſi Eccleſia contractum ratum non habuit .*
54 *Lim. tertio , vt non dicatur tertius , qui habet cauſam ab Eccleſia , vti ſecundus conductor .*
55 *Eccleſia tenetur declarare , an velit ſtare contractui facto ſine beneplacito , vel non .*
56 *Et debet , vel in totum acceptare , vel in totum reprobare .*
57 *Et ſi ſit vltra tempus permiſſum,non poteſt velle ſtare pro permiſſo .*
58 *Secus ſi iam ſit ſeruatus contractus tanto tempore vt ſolum triennium ſuperſit .*

59 *Actio-*

Google

59 *Actionem præfatam, vt Eccleſia declaret, an velit ſtare contractui tutius eſt intentare coram Iudice Eccleſiaſtico.*

60 *Eccleſia poteſt etiam compelli iterum ſolemniter cõtrahere, vel impetratione beneplaciti conſentire.*

61 *Bona Eccleſiæ alienans tenetur impetrare Beneplacitum, alias peccat.*

62 *Eccleſia contrahens cum alia Eccleſia non poteſt dicere velle ſtare contractui ſine Beneplacito.*

63 *Decl. procedere in permutatione, vel alio ſimili cõtractu, in quo vtraque Eccleſia beneplacito indiget non autem in locatione ad longum tempus.*

64 *Eccleſia recedens à contractu ſine ſolemnitatibus facta non tenetur reſtituere pecunias acceptas.*

65 *Contrarium, quod teneatur reſtituere.*

66 *Decl. hanc ſecundam opinionem procedere, ſi probetur pecuniam verſam fuiſſe in vtilitate Eccleſiæ.*

67 *Verſio pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ probanda eſt à contrahente cum ea ſi contractus ſit ex cauſa neceſſaria, ſecus ſi ex voluntaria.*

68 *Decl. vt tunc præſumatur verſio pecuniæ in contractu ex cauſa voluntaria, quando contractus eſt validus, ſecus ſi ſit nullus.*

69 *Verſa pecunia in vtilitatem Eccleſiæ probatur ſi pecunia ſit ſalua, vel ex ea aliquid quæſitum, aut neceſſitatibus ſubuentum.*

70 *Et ſtatuerin hoc conteſturis.*

71 *Eccleſia per alienationem nullam in Prælato factam non amittit poſſeſſionem, & poteſt petere manutentionem.*

72 *Conductor bonorum Eccleſiæ ad longum tempus, ſine beneplacito non poteſt petere manutentionem.*

73 *Eccleſiæ, quæ per alienationem abſque beneplacito habuit ſe pro ſpoliata, competit reintegratio.*

74 *Et competunt etiam alia remedia reſtitutoria.*

75 *Eccleſia non amittit poſſeſſionem ex eo, quod habuerit ſe pro ſpoliata Prælatus.*

76 *Eccleſia manutentionem petere poteſt ſolum infra decennium.*

77 *Decl. procedere tantum ſi alias actualiter poſſideat.*

78 *Eccleſia poteſt etiam petere appoſitionem ſequeſtri ſi timet dilapidationem.*

79 *Sequeſtratio pendente lite eſt prohibita.*

80 *Lim. quando recuperatio fructuum eſſet difficilis.*

81 *Prætendens ſequeſtrum apponi ob difficultatem recuperationis probare eam debet.*

82 *Prælatus, qui alienauit, & habuit ſe pro ſpoliato poteſt intentare remedia poſſeſſoria nomine Eccleſiæ.*

83 *Ampl. etiamſi tarauit non contrauenire.*

84 *Prælatus in dubio cenſetur agere nomine Eccleſiæ.*

85 *Decl. procedere ſi ex ſpectarent iura Eccleſiæ competentia.*

86 *Prælatus non poteſt agere nomine Eccleſiæ contra alium nomine ipſius Eccleſiæ retinentem.*

87 *Prælatus ſi agat nomine proprio ſufficit, quod probet ſuam poſſeſſionem, ſed ſi agat nomine Eccleſiæ debet probare ſe canonicè inſtitutum.*

88 *Decl. procedere ſi eius poſſeſſio non ſit antiqua, vel non concurrat alia præſumptio.*

89 *Et quando docere debet de titulo ad dictum effectum agendi nomine Eccleſiæ non eſt neceſſaria probatio exacta.*

90 *Eccleſiæ nomine quilibet agere poteſt ad reuocationem alienationis nullæ.*

91 *Vna Eccleſia quandoque obtinet à Papa facultatem recuperandi bona alienata ab alia, & ſibi retinendi.*

92 *Iudex competens pro recuperatione rei nulliter alienata per Eccleſiam eſt Iudex Eccleſiaſticus etiam contra laicum.*

93 *Ampl. procedere, tàm in actione reali, quàm in mixta.*

94 *Epiſcopus eſt Iudex competens pro recuperatione rei ab ipſomet alienatæ, ſi Iudicium agatur nomine Eccleſiæ.*

95 *Decl. procedere ſi non allegetur ſuſpectus prout poteſt.*

96 *Epiſcopus cauſam ſuæ Eccleſiæ poteſt alteri ſubdelegare antequam ſuſpectus allegetur, & bene facit ſubdelegando.*

97 *Condemnatus reſtituere bona Eccleſiæ vti nulliter alienata, debet etiam condemnari ad reſtitutionem fructuum à die alienationis.*

98 *Ampl. etiam ſi in alienatione interueniſſet Beneplacitum, & ſententia executoris.*

99 *Lim. ſi interueniſſet aliquis error in facto.*

100 *Error iuris dubij facile excuſat idiotas, & ruſticos; difficile aut. in alias.*

CAPVT XIV. §.7.

QVoniam in prædicta *extrauag. Ambitioſa* poſt prohibitam locationem vltra Triennium abſque Beneplacito Apoſtolico, & poſt exceptos aliquos caſus locatio contra dictam prohibitionem facta declaratur nulla, vt videre eſt in ea *verſ. ſi quis autem*, ſequitur videndum de tali nullitate, & de eius effectibus, ac ſignanter quomodo bona ab Eccleſia nulliter locata recuperari poſſint.

1 Inducitur igitur hæc nullitas ipſo iure, vt poſt *Redean. de reb. Eccleſ. non alien. quæſt. 22 num. 9. dixit Rota coram Bichio deciſ. 443. num. 1.* habet enim dicta *extrauag.* Decre-
2 tum irritans, & expreſsè declarans alienationem huiuſmodi nullius roboris, vel momenti, vt in ea legitur, & dixit *Rot. dec. 538. num. 10. poſt Paſth. de manut. & pleniſſimè in recent. deciſ. 219. num. 2. par. 10.*

An autem locatio facta vltra triennium in dicta *extrauag. Ambitioſa* permiſſum, vel
3 vltra aliud tempus, quod ex conſuetudine, vel alia ſpeciali facultate permittatur, corruat in totum, vel pro tempore permiſſo tantum ſuſtineatur, eſt quæſtio maxima, vt dicit *Rota in deciſ. 30. num. 2. par. 1. recent. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 5.* vbi *à num. 1. ad num. 27.* adducit hinc inde rationes, & auctoritates, & concludit ex eis apparere articulum eſſe valde ambiguum, & difficillimum, & patet ex alijs infracitatis, & quia in diuiduis vtile per inutile nõ vitiatur ſuſtineri contractum pro tempore permiſſo, tenent, quam plures adeò vt communem eſſe dicat *Cagnol. in Auth. qui rem num. 60. C. de Sacroſ. Eccleſ.* & veriorem, & magis communem proculdubio dicat *Clar. in §. emphyteuſis quæſt. 6. num. 2. & Caroc. de loca-*

in

to titulo da reb.Eccleſ. num.44. & poſt eos & alios plures in præfata *deciſ. 30. numer. 2. & per Mantic. vbi ſupra* adductos, eamdem opinionem amplexi ſunt *Roſental. de feud.cap.4.concluſ.37.nu.3. & ſeqq. Gennen. in praxi Archiep. cap.61. num.6. verſ. ſextus caſus Gratian. diſcept.242. numer.25. Diana par.8.tract.7.reſol.30. per tot.*

4 Verum contraria eſt hodie magis recepta, vt videre eſt ex *Becc.conſ.92.num.21. Gratian.diſcept.715.num.16.Garz. de beneſ.p.2. cap.1. num.55. & ſeqq. & num. 67. & ſeqq.* vbi reſpondet contrarijs, & omiſſis alijs hanc tenet Rota, vt habetur in *Comen. locationis coram Pamphilio penes Marcheſ. de Commiſſ.par.1. fol.107. num.1.* vbi dicit ſæpius fuiſſe deciſum, *& in dicta deciſ.30.n.3 par.1. recent.* vbi quod Domini Anteceſſorum ſuorum, & Iuris auctoritatem ſecuti, talem locationem in totum vitiari conſueuerunt, & reddit rationem, quia forma à lege præſcripta eſſe videtur, ne rerum Eccleſiæ locationes fiant vltra triennium, &
5 Indiuiſibilem, ſeù Indiuiduam eſſe formam exploratum eſt, quæ deciſio eſt etiam inter impreſſas *Penia deciſ. 414. & per Marcheſ. par. 1. fol. 108.* & tenuit etiam *Rota in Tiburtina Locationis coram Millino penes eamdem Marcheſ.par.1.fol.106. num.4. & in recent.deciſ.176.num.44. par.1. & in Foroſempronien. ſeù Eugubina bonorum Emphyteuticorum 7. Maij 1638. §. Neque facit coram Coccino, quæ eſt in eius impreſſ.deciſ.2264.nu.47.* & in alijs, itaut dici poſsit, quod cum Rota hanc opinionem pluries canonizauerit ea non recipiat amplius dubitationem, prout dicit *Ciarlin.* qui eamdem etiam latè firmat *contr.105.num.127. & ſeqq* & eſſe magis receptam, & iuri conſonam, & ideò in praxi ſequendam, dicit etiam *Ricc.reſol.102. ſub num. 6. & reſolut. 106. num.3. par. 1.* & placet etiam illa ratio, quod alias mutare-
6 tur ſpecies contractus, cum multum inter ſit inter locationem ad modicum tempus, & locationem ad tempus longum, quæ ratio generalior eſt, & conſideratur á *Peregr. de fideic. art.40.num.106.*

Sed, licet ab hac opinione præſertim
7 propter Rotæ auctoritatem non ſit diſcedendum, tamen ea magis tuta erit, ſi ex coniecturis appareat, quod partes pro illo tempore permiſſo tantum nõ contraxiſſent, nam ceſſantibus talibus coniecturis contractum ſuſtineri ſentire videtur *Bald.conſ.475 num. 8. lib. 1.* & alijs adductis apertè tenet *Caroc. de loc.tit. de rebus Eccleſ.numer.47. & 49. & Donat. de regular. tom. 1. tract. 14. q.42.n.2.& ſeq. Altograd.conſ.18.n.44.lib.1.*

8 Et quidquid ſit de horum opinione, cui non aſſentio, ſaltem è contra, quatenus ex lectura Inſtrumenti, vel aliundè depræhendatur, quod partes etiam pro illo tempore permiſſo tantum contraxiſſent, ſuſtinetur in eo contractus, ſtatuitque in hoc coniecturis *Dec. in Auth. qui rem num.23 verſ. & ita Communis C. de Sacroſ.Eccleſ. Mantic. de tacit.lib.5.tit.5. num.32. verſ. nam ſupponendo Molin. de primog. lib.1.cap.21. nu.18. verſ. aut autem Barboſ. de poteſt.Epiſc.par.3 allegat. 95. num.11. & ſeqq. Ricc. reſol.104. num.1.par.1. Ciarlin.contr.105. numer.138. Rot. in Romana Reſciſſionis Contractus coram Blanchetto penes Marcheſ.tom.1.fol.98.n.10. & in Terracinen. Affictus coram Pirouano poſt Poſth. de manut. deciſ.215.num.14.*

Et cum hac diſtinctione magis recepta, omiſsis alijs, quos videre eſt penes *Mantic. de tacit.lib.5.tit.5.num.27.* tolli poterunt multæ contrarietates, & reſolui quãplures quæſtiones particularium caſuum. At difficultas non modica erit quandoque in dignoſcendo, an partes pro Triennio cõ-
9 traxiſſent, quia hoc cum in animo conſiſtat, difficilis eſt probationis ex traditis per *Merlin.deciſ.704. num.10.* & quidem ſi dictum eſſet, verbi gratia, ad Nouennium ab-
10 ſolute, & abſque vlla mentione triennij, tunc pro abſoluto haberem, non apparere de voluntate contrahendi ad ſolum triennium, & proindè contractum corruere in totum, ſicut etiam pro abſoluto id habere videtur *Molin. de primogen. lib.1.cap.21. numer.18. verſ. aut autem, & alijs adductis Ricc.reſol.104.num.2.par.1. & Rot. dec.709. num.6 par.1.div.* ſi verò facta ſit etiam men-
11 tio triennij, tunc recurrendum ad coniecturas, & quatenus non adſint, vel æquè
12 adſint hinc inde, tunc procederem cum hac diſtinctione, vt ſi primo ſit expræſſum triennium, & deindè maius tempus, puta ſi dictum ſit, locauit ad Triennium proximum, & deinde de Triennio in Triennium vſque ad nouennium, aut maius tempus, vel locauit ad triennium, cum pacto renouandi, vel quid ſimile, & videatur partes conſenſiſſe etiam in ſolo triennio, quia actualiter, & primo, ac principaliter pro eo locarunt, & conduxerunt, ſi verò primò ſit expræſſũ maius tempus, & deinde adiectũ triennium puta, quia dictum ſit, locauit ad nouennium cum pacto renouandi de Triennio in triennium, vel cum pacto, quod tot ſint locationes, quot triennia, & videatur partes non conſenſiſſe locationem aliter fieri, quã ad nouennium, quia cum illud primo, & principaliter, ac diſpoſitiue expræſſerint,

P de-

Digitized by Google

debet etiam principaliter attendi, & alia
pacta adiecta de triennio, ita debent intelli-
gi, vt ab ipſa principali diſpoſitiua loquen-
te de nouennio non recedatur, ex traditis
per *Natt conſ.582. num.8. & ſeqq. Tiraq. de
retr.lignag.§.23.gloſ.1. num.21. & 22. Gra-
tian.diſc.712.num.12. Oſaſt. deciſ.164.nu.5.*
& poſt alios *Rot.coram Dunoz.lun.deciſ.760.
num.3. circa med.* nam ab exordio tituli po-
13 ſterior formatur euentus *l. vn. ad fin. C. de
imponen.lucrat.deſcr.lib.10. Gratian. diſcept.
214. num.21.* & prædictam diſtinctionem in
propoſito, tangit etiam, licet non omnino
per præfatas rationes *Franc.Becc.conſ.92. in
fin. conſ.* Nec diſſonant ab ea latè tradita
per *Mareſcott. var. lib.2. cap.25. num.19. &
ſeqq. & per Ciarlin. contr.105. num.136. &*
137. Non deſunt tamen auctoritates con-
trariæ, nam in terminis primi membri con-
trarium cenſuit *Rota in Comen. locationis co-
ram Pamphilio impreſſa per Marcheſ. de Cõ-
miſſ.par.1.fol.107. num.5.* & in terminis ſe-
cundi membri, contrarium tenet *Garzias*,
qui alios cumular *de Benef.par.2.cap.1.n.61.
& ſeq.* quibus tamen non obſtantibus, à di-
ſtinctione non recederem, ſecluſis alijs con-
iecturis ex prædictis rationibus, quæ in do-
ctrinis contrarijs non euacuantur.

14 Pro coniectura autem, quod partes non
contraxiſſent pro ſolo Triennio inſeruiret,
ſi penſio non fuiſſet conſtituta æqualis re-
ſpectu primi, ac ſecundi Triennij, ſed pro
vno maior, & pro alio minor, quam conie-
cturam ponderauit *Rota coram Penia dicta
deciſ.414.num.6.verſ. Idem præterea*, quæ eſt
etiam *deciſ.30.par.1 recent.* & licet eamdem
coniecturam potius in contrarium retor-
queat *Garz. de Beneſ.par.2. cap.1. num.64.
& 65.* dicendo ex tali diuerſitate pretii, cõ-
uinci duas fuiſſe locationes: tamen magis
placet opinio Rotæ, quod veriſimiliter con-
ductor non contraxiſſet pro ſolo Triennio
cum maiori penſione, niſi attento, quod pro
alio, minorem ſoluere debebat, vel econ-
tra, Eccleſia non locaſſet pro ſolo primo
Triennio cum minori penſione, ſi conſide-
raſſet non debere aſſequi maiorem in ſecũ-
15 cundo, cenſetur enim contractum eſſe de
voluntate contrahentium indiuiduum, quã-
do non reddit tantam vtilitatem in parte
reſpectu partis, quantam in toto reſpectu
totius *Bart. in l. qui vſumfructum num.4.
ad fin.verſ. præterea ff. de vſufr.leg.Bald.con-
ſil.32. ante num.2.lib.2.Rot.dec.ſ.709.num.4.
par.1.diuerſ. & coram Gregor. deciſ.157.nu-
mer.17. & ibi Add.* Nec ex diſtinctione, &
16 diuerſitate ſummarum penſionis, reſultat
diuerſitas contractus, dum vnicum eſt In-
ſtrumentum, & vnicus actus, vt benè pro-
bat in propoſito *Becc. conſ.92. numer.17.* &
idem etiam poſt *Borgnin.* quem refert, ſen-
ſit *Carocc. de loc. & cond. tit. de reb. Eccleſ. in
5.concluſ.verſ. Addo ab eo.*

Conſideranda etiam in hoc dubio virtus
clauſularum, nam ſi locatio ſit, verbi gratia,
facta iuxta primum membrum ſupradictæ
17 diſtinctionis, videlicet ad triennium, & de-
inde de triennio in triennium vſque ad no-
uennium, ſed addita ſit clauſula, & non
alias, &c. tunc per huiuſmodi clauſulam
redditur contractus indiuiduus ex partium
conuentione, cum expræſſa ſit mens contra-
18 hentium aliter non contrahendi, vt opti-
me firmat *Gratian.diſcept.587.num.9.& 10.*
ea ratione, quia dicta clauſula ſit limitati-
ua voluntatis *Pariſ.conſ.10.numer.29.l.6.2.
Verall. deciſ. 84. num. 10. par. 3.* & inducat
formam *Dec.conſ.528 nu.11. Natt.conſ.372.*
19 *num.5.* per quam diſpoſitio ſit indiuidua,
vt per *Cyn. in l. ſi plures in 2.opp.C. de Con-
dit.inſer.* & alios ibi adductos; prout pari-
ter ſi locatio facta eſſet ſaluo, & reſeruato
20 Beneplacito Apoſtolico, & non alias ali-
ter, nec alio modo eſſe indiuiduum contra-
ctum, & vitiari in totum, dicit alijs addu-
ctis *Ricc.reſol.104.num.3. par.1.* vbi allegat
DD. & Rotæ deciſionem in *Romana locatio-
nis coram Blancheito.*

Et idem foret ſi adeſſet aliqua alia clau-
ſula demonſtrans partes voluiſſe contractũ
21 ſeruari, vel velle vti Inſtrumento, prout
iacet, & ſic etiam cum pacto illicito, vel ſi
talis voluntas aliundè extra Inſtrumentum
appareret, quia, & tunc ratione partis illi-
citæ vitiaretur in totum *Gratian.diſcept.587
in fin.Cenc. de Cenſ.quæſt.53. nu.5. Rota poſt
eumdem deciſ.142.num.2.*

Si autem adeſſet clauſula, in qua partes
dicerent ſe velle confirmare cum diſpoſi-
tione Iuris de alienatione, ſeù locatione
rerum Eccleſiæ loquentis, & multo magis
ſi in ſpecie cum *d. extrauag. ambitioſæ*, tunc
22 cenſendum erit voluiſſe etiam contrahere
pro ſolo Triennio, vt in ea *extrau.* diſponi-
tur, & pacta contraria non eſſent attenden-
da, nec valerent vitiare contractum, ſed
vitiarentur, vt in ſimili de Cenſu facto cum
pactis contrarijs conſtitutioni Pianæ, quod
vigore dictæ clauſulæ ſuſtineatur, tradunt
*Gabr. conſ.47. num.6. verſ. accedit, & ſeq.
lib.2. Milanen. deciſ.2.num.32.lib.2.* & ſæpe
dixit Rota, *vt deciſ.2. numer.9. & deciſ.90.
num.1. & deciſ.95.num.10. & deciſ.117.nu-
mer.3.verſ. præſertim, & deciſ.374.num.15
poſt Cenc. de Cenſ.*

23 Quod tamen intelligendum eſt, quatenus
aliàs

aliàs ſine tali clauſula res eſſet ſaltem ali-
qualiter dubia, nam ſi res ſit clara, quod
partes actualiter fecerint contractum loca-
tionis vltra triennium, & in triennio non
conſenſerint, dicta clauſula tanquam prote-
ſtatio contraria facto, nihil operaretur, vt
retento eodem ſimilit. tradunt *Gabr. conſ. 47.
num. 8. verſ. quod procedit lib. 2. Cenc. de Cenſ.
quæſt. 61. num. 7. Giurba deciſ. 85. num. 23.* &
in terminis magis proximis latè, ac optimè
24 *Rota deciſ. 291. num. 35. par. 10. recent.* Præ-
ſertim vbi clauſula non ſit concepta verbis
ampliſſimis, & prægnantibus, itaut valeant
remouere ſenſum ab actu, dicendo videli-
cet, quod intendunt contrahere, prout per-
mittitur in dicta Conſtitutione, & non ali-
ter, & quod omnia pacta contraria redu-
cunt ad illius tenorem, vel quid ſimile,
vti requiri tradit *Genc. d. quæſt. 61. num. 3.
& dixit etiam Rota d. deciſ. 291. nu. 36. par. 10
recent.*

Prout etiam intelligendum procedere
vbi partes illo pacto contrario vſæ non fue-
25 rint, quia ſi eo vſæ fuiſſent, non releuaret
proteſtatio prævalente facto contrario *Gra-
tian. diſcept. 141. num. 17. verſ. Dummodo cre-
ditor Cenc. de Cenſ. d. quæſt. 61. num. 11. &
ſenſit Rota deciſ. 103. numer. 4. poſt eumdem
Cenc.*

Poſſet etiam ponderari virtus clauſulæ,
26 omni meliori modo, vbi ea adeſſet in Inſtru-
mento, quæ eſt, vt ſi actus non poteſt ſu-
ſtineri modo, quo factus eſt, ſuſtineatur eo,
quo poteſt; æquiparatur enim clauſulæ, ſi
non valet, quod ago, vt ago, valeat eo mo-
do, quo valere poteſt *Cephal. conſ. 413. nu-
mer. 92. & conſ. 437. num. 82. & ſeq. Honded.
conſ. 44. nu. 28. lib. 2. Fuſar. de ſubſtit. q. 245.
num. 64.* & poſt eos *Barboſ. clauſ. 95. num. 3.*
27 Animaduertendo tamen, quod, vt dicta
clauſula effectum præfatum operetur, ne-
ceſſe eſt, vt ſit cum præcedenti dictione,
&, alias enim ſine ea non operatur, iuxta
diſtinctionem *Caputaquen. in deciſ. 124. par-
te 1.* quam Rota paſſim ſequitur, vt habe-
tur in *deciſ. 439. num. 13. par. 9. recent.* Ideſt
non operatur, vt ſuſtineatur modo diuerſo
ab expræſſis, videlicet ſi non ſit expræſſum
locationem fieri ad Triennium, clauſula om-
ni meliori modo abſque dictione illa, &,
non poteſt operari, vt contractus valeat pro
Triennio, quia hæc eſt differentia inter
clauſulam cum dicta dictione, & clauſulam
ſine ea, vt prima operari poſſit contractum
ſuſtineri etiam modo diuerſo ab expræſſis,
ſecus autem ſecunda, *Gonz. ad reg. 8. Can-
cell. gloſ. 3. num. 8. Maria clauſula 88. num. 3.
par. 1. Barboſ. clauſ. 95. num. 53. & 54.* vbi di-
cit cum hac diſtinctione conciliari multas
deciſiones contrarias *Seraphin. deciſ. 1184.
num. 3.* & quomodocumque ſit concepta,
poteſt operari in dubio, ſecus autem ſi diſ-
poſitiua Inſtrumenti clare loquatur de lo-
28 catione vltra triennium tantum, itaut ſit re
vera, & indubitanter nulla, quia clauſula
omni meliori modo, apta de per ſe non eſt
ad vim addendam, & effectum tribuendum
actui re vera nullo *Dec. conſ. 413. num. 9. Me-
noch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 17. num. 4. & ſeq.
Rot. deciſ. 291. num. 27. par. 10. recent.*
29 Video etiam ponderatum ad arguendam
indiuiduitatem contractus, quod conceſſio
fuerit facta ſub vnica Canonis reſponſione
per *Rot. deciſ. 39. num. 55. par. 10. recent.* ſed
30 iſta ponderatio non videtur releuans in
quæſtione de qua agimus, vbi penſio, ſeu
Canon ſit annuus, quo in caſu loquitur ibi
Rota, ſed ſolum ſi conuentum fuerit fieri
vnicam ſolutionem, & in vnica ſumma pro
toto nouennio, pro quo fuerit facta loca-
tio, quia tunc benè ex hac vnicitate pretij
argueretur vnicitas contractus, non obſtan-
te, quod dictum eſſet de Triennio in Trien-
nium, vel quid ſimile *Bald. conſ. 475. nu. 8.
lib. 1. Caroc.* qui alios refert *de loc. tit. de reb.
Eccl. num. 47. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 4. nu-
mer. 23.* & etiam in his terminis coniectura
non eſſet de ſe ſola ſufficiens, quando tem-
pus locationis eſſet vniforme, & poſſet cō-
modè diuidi *Clar. in §. Emphyteuſis quæſt. 6.
num. 2. ad fin. verſ. ego tamen credo*, vbi de
veriori, & magis communi *Molin. de primo
gen. lib. 1. cap. 28. num. 28. verſ. ſed quamuis*
vbi hanc tenet, licet plures pro contraria al-
leget, & eam communem fateatur, alter
*Molin. de Contract. diſput. 467. num. 5. ad fi-
nem.* Poſſet tamen vnica Canonis reſpon-
ſio, licet annua, operari ad demonſtrandum
contractum vnicum, & indiuiduum in alia
31 quæſtione, nempè ſi eſſent locatæ res di-
uerſæ vnico contextu, quarum aliquæ eſ-
ſent ſolitæ locari, aliquæ non, & quærere-
tur, an poſſet ſuſtineri contractus in ſolitis,
tunc inquam, ex quo vnica eſſet reſponſio
penſionis, argueretur contractum eſſe vnicū
& indiuiduum, & ſic non poſſe ſuſtineri pro
parte tantum, de qua quæſtione infra *Ca-
pit. 25.*

Dubitatur etiam, an ſi fiat locatio ſimul,
32 & eodem tempore duobus, vel tribus cui-
libet ad Triennium tantum, quam locatio-
nem compræhendi in prohibitione, de qua
in extrauag. dictum eſt ſupra *in §. 2. num. 3.*
Dubitatur inquam, an talis locatio ſuſti-
neatur ſaltem reſpectu eius, cui facta fuit
pro primo Triennio, & pro negatiua latiſ-

Digitized by Google

ſimè conſuluit in terminis locationis factæ tribus *Franc. Becc. conſ. 92. per tot.* & eamdẽ opinionem tenuit etiam *Gennen. in ſuis pract. Eccleſ. quaſt.* 354. ſeù iuxta aliam Impræſſ. 355. *& Donat. de Regular. tom. 1. tract. 14. quaſt. 40. num. 1. & quaſt. 42. num. 7. & 8.* & idem in terminis locationis factæ duobus, tenuit, ac plene etiam firmauit *Rot. coram Penia deciſ. 414. & in recent. deciſ. 30. par. 1.*

Contrarium tamen in terminis eiuſdem Deciſionis Rotalis, petita venia à tanto Tribunali, tenuit *Garz. in ſuo tract. de Benef. par. 2. cap. 1. num. 65. & ſeq.*

33 Et in hac contrarietate videtur, quæſtionem iſtam regulandam, prout ſupradictum eſt de alia proxima, videlicet diſtinguendum, vt ſi locatio concepta ſit ab initio ſimul pro toto tempore, ſcilicet ſi dictum ſit, locauit Titio, & Caio per ſex annos continuos, & tunc contractus ſit indiuiduus, & nihil releuet, quod additum ſit, Titio pro tribus annis proximis, & Caio pro ſubſequentibus, ſed adhuc corruat in totum, & hic eſt, caſus *Rota in dicta deciſ.* quæ proindè bene reſoluit, locationem eſſe in totum nullam, quia apparebat facta vltra Triennium, cum diceretur in ea per ſex annos continuos, vt præciſe ponderatur ibi *verſ. quam ſententiam*; ſi vero locatio facta eſſet Titio ad Triennium proximum, & Caio ad ſubſequens, tunc contrarium eſſet tenendum, videlicet locationem primo, & vtiliter factam ad ſolum triennium Titio, nõ vitiari per additionẽ alterius Trienni locationis factæ Caio, iuxta regulã, quod in diuiduis vtile per inutile non vitiatur, vt ſupra.

34 Verum, & hæc diſtinctio tenenda eſt ſecluſis coniecturis, quæ, & in hac quæſtione ſunt attendendæ circa voluntatem partium, quod contractus eſſet diuiduus, vel indiuiduus, licet enim iſte contractus ſit diuiduus ratione perſonarum, & ſuæ naturæ,
35 tamen poteſt eſſe indiuiduus ex voluntate partium, vt habetur in *l. cum eiuſdem 34. prope fin. ff. de edil. edict. & per Rot. coram Gregor. deciſ. 157. nu. 16. verſ. & iſte contractus*, prout eas bene conſiderant *Becc. dicto conſ. 92.* vbi ſignanter *nu. 9.* ponderat, quod datus erat vnicus fideiuſſor ab omnibus conductoribus pro toto tempore, *& Rota in dicta deciſ. Pen. 414.* vbi ponderat, quod pro ſecundo Triennio, penſio erat minor, de qua coniectura dictum eſt ſupra.

Alias autem coniecturas, & modos dignoſcendi, an locatio ſit vnica, & indiuidua vel plures, tradam infra *Cap. 25.* vbi de hoc agam in genere, hic enim prædicta tradere volui, vt magis particulariter locationem bonorum Eccleſiæ tangentia.

Non omittendum denique in hoc pro-
36 poſito locationis factæ vltra tempus permiſſum animaduertere, quod licet Conſtitutio Paulina, & aliæ prohibentes locationem rerum Eccleſiæ, ſint conditæ eius fauore, & ideo ſi Eccleſia ſtare velit contractui, id ei permittatur, tamen quando vnica eſt locatio vltra tempus permiſſum facta, & indiuidua, non poteſt Eccleſia velle ſtare pro tempore permiſſo tantum, & pro alio non, ſed debet, vel in totum ſtare, vel in totum reprobare, vt dicam infra hoc eodem §. *num. 55. & ſequentibus*.

37 Eſt tamen iſta nullitas inducta fauore Eccleſiæ *c. ſi qua de rebus verſ. in iudicio 12. quaſt. 2. Abb. in cap. 1. num. 6. de his, qua fiunt à Pralat. ſine conſ. cap. Rota in Peruſina reſciſs. contr. coram Blanchette penes Marcheſ. de commiſſ. part. 1. fol. 99. num. 2. Seraphin. deciſ. 256. num. 2. Merlin. deciſ. 255. num.*
38 *4. & ſeq.* ita vt contractus claudicet, videlicet ipſa volente ſuſtineatur, volente autem Conductore, & ipſa recuſante, minimè, *Rota in Romana Palatij S. Maria Maioris coram Pamphilio penes Marcheſ. de commiſſ. par. 1. fol. 102.*

39 Et interim, ac Eccleſia non declarat velle ſtare, vel recedere, contractus dicitur habere implicitum ſtatum validitatis *Butr. in cap. cum not. prope fin. verſ. quid licet, de his, qua fiunt. à Pralat. ſin. conſ. cap. Surd. deciſ. 70. num. 22. Merlin. deciſ. 267. num. 1. Rot. deciſ. 29. n. 4. poſt Cenc.*

40 Et ſi fiat locatio reſeruato beneplacito, prout conſueuit quandoque fieri, valet Eccleſia antequam beneplacitum impetretur pænitere, & tunc beneplacitum ſuperueniens non operatur *Rota in Comen. locationis coram Pamph. penes Marcheſ. de Commiſs. p. p. fol. 107. num. 4.*

41 Nec releuaret in litteris Apoſtolicis beneplaciti, dici ſupplicatum fuiſſe ab ipſa Eccleſia pro illo impetrando, niſi aliundè probaretur *Gennen. in praxi Archiep. cap. 88. n. 5.* vbi tamen conſtaret, tunc aliud eſſet di-
42 cendum, imò quod poſtquam ſemel conſenſit Rector beneplacitum poſſe impetrari, quod non valeat amplius pænitere *Cephal. conſ. 91. num. 9.* quem in terminis etiam
43 fortioribus, videlicet alterius Rectoris, qui interim ſucceſſerit ei, qui conſenſit ſecuta eſt *Rota coram Coccino deciſ. 374. num. 5.* at
44 vbi beneplacitum etiam ab ipſa fuiſſet obtentum, ſed nulliter, poſſet pari modo recedere, vt tradit *Mareſcott. var. reſol. cap.*
45 *14. num. 10. lib. 1.* non tamen admittendus

eſſet

Digitized by Google

eſſet ſimilis receſſus, vbi Prælatus locans,
promiſiſſet cum iuramento à contractu non
recedere, ſed tunc ſuperueniente benepla-
cito in tempore debito, illi ſtandum eſſet,
vt notat *Genuen. dicta praxi cap.* 88. *num.* 4.
46 etiamſi beneplacitum eſſet impetratum cũ
ſolita clauſula, ſi in euidentem, &c. & exe-
cutores nondum interpoſuiſſent Decretum
Genuen. dicto cap. 88. *num.* 3. dicta enim
47 clauſula non ſuſpendit validitatem bene-
placiti, & eius effectus, vt dixit *Rot. in Ro-
mana reſciſſionis contractus coram Blanchetto
panes Marcheſ. de commiſſ. part.* 1. *fol.* 110.
intelligendo tamen, quatenus vere tunc
temporis adſit euidens vtilitas, itaut ſola
eius dilucidatio, & probatio ſit facienda,
prout diſtinguendo contrarias deciſiones
declarauit, & conciliauit *Rota coram Dura-
no deciſ.* 365. *num.* 9. vbi, & quod propte-
rea ſi conductor poſt impetratum benepla-
citum ante probationem vtilitatis obierit,
poterit, qui ab eo eſt vigore facultatis ſibi
conceſſæ nominatus eam probare.

49 E contra verò laicus conducens cum di-
cta clauſula, ſaluo, & reſeruato beneplacito,
non poteſt interim antequam obtineatur à
contractu recedere *Gratian. diſcept.* 202. *nu.*
24. *Ciarlin. contr.* 39. *num.* 43. *Mantic. de
tacit. lib.* 4. *tit.* 7. *num.* 53. *verſ. ex hoc an-
tem, & deciſ.* 201. *num.* 7. & 8. nec poteſt
50 hac ratione, quod beneplacitum non fue-
rit impetratum, ſolutionem penſionum eui-
tare *Rot coram Creſcent. dec.* 1. *de locat.*

51 Tertus pariter non poteſt allegare hanc
nullitatem, quia eſt dare de iure Eccleſiæ
Seraphin. deciſ. 256. *num.* 3. *in recent. deciſ.*
431. *num.* 8. *part.* 9. niſi tamen eſſet in caſi-
bus, in quibus permittitur dare de iure
52 tertij, vti ſi poſſideret, nam ad tuendam
ſuam poſſeſſionem contra alium, poſſet alle-
gare hanc nullitatem *deciſ.* 39. *nu.* 56. *part.*
53 8. *recent.* prout etiam poſſet tertius illam al-
legare ſi Eccleſia contractum ratum non
habuiſſet *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 7. *n.* 54.
54 nec dicitur tertius ad hunc effectum, qui
ab Eccleſia cauſam habet, puta, ſi ipſa alte-
ri locaſſet, poſſet Conductor ſecundus alle-
gare nullitatem primæ locationis ex defe-
ctu beneplaciti, tanquam ſingularis ſucceſ-
ſor Eccleſiæ, hoc ius allegandi nullitatem
habentis, *Gratian. diſcept.* 691. *num.* 18. *Rot.
deciſ.* 39. *num.* 37. *part.* 8. & *deciſ.* 220. *nu.*
9. *part.* 10. *recent.*

55 Bene tamen poteſt conductor compelle-
re Eccleſiam, vt declaret, an velit ſtare
contractui, vel non, vt probat *Vinc. de
Franch. deciſ.* 35. *num.* 9. & *per tot. Adden.
ad Gregor. deciſ.* 467. *num.* 16. *verſ. pront*
56 *etiam*, & debet Eccleſia, vel in totum ac-
ceptare, vel in totum reprobare, nec poteſt
velle ſtare contractui pro aliqua parte tan-
tum *Seraph. deciſ.* 540. *num.* 4. & 5. *Gregor.
deciſ.* 467. *num.* 5. & *ibi Adden.* eſt enim
contractus vnicus regulariter indiuiduus,
itaut, vel in totum approbandus ſit, vel in
totum reprobandus *Bald. conſ.* 34. *num.* 1.
lib. 1. *Natt. conſ.* 534. *num.* 2. *Mantic. dec.*
13. *num.* 7. quando autem locatio dicatur
vnica, vel plures videbimus infra *Cap.* 25.
57 Vnde nec vbi contractus eſt vltra tempus
permiſſum, puta, locatio vltra triennium, va-
let Eccleſia velle ei ſtare pro tempore per-
miſſo, videlicet pro triennio tantum *Ma-
reſcott. var. cap.* 25. *num.* 17. & 18. vbi de-
ciſionem Rotæ refert *lib.* 2. niſi forte iam ſer-
58 uatus fuiſſet contractus tanto tempore, vt
ſolum triennium ſupereſſet, hoc enim caſu
poſſet Eccleſia velle ei ſtare, etiam abſque
impetratione beneplaciti, vt probat *Garz.
de Beneficijs part.* 2. *cap.* 1. *num.* 81.

59 Et ſimilem actionem, qua Clericus ad
aliud non vrgeatur, quam vt declaret, an
ſtare velit contractui non inutiliter intenta-
ri coram Iudice laico, viſum eſt Senatui
Sabaudiæ vt refert *Faber. in ſuo Cod. lib.* 3. *tit.*
12. *def.* 9. ſed tutius ſine dubio eſſet eam
intentari coram Eccleſiaſtico, ſi enim cleri-
cus nihil reſpondeat, vel declarare recuſet,
neceſſe eſt, vt Iudex ipſe declaret, vel ab-
ſoluat Clericum, quod facere nequit lai-
cus, vt admittit ipſe *Fab. ibi num.* 3. & eſt
vulgatum.

60 Et compelli etiam poſſet Eccleſia iterum
ſolemniter contrahere, aut confirmationem,
ſeù beneplacitum Papæ impetrare, aut im-
petrationi conſentire, quia alias, licet hodie
dicat velle contractui ſtare, poſſet cras velle
recedere, cum ſicuti nõ ligatur per primum
conſenſum, ita nec ligetur per ſecundum,
dum vterque eſt ſine ſolemnitatibus, & ſic
Conductor ſemper ſtaret in incerto, & dicta
concluſio, quod Eccleſia teneatur declara-
re, an velit ſtare contractui, remaneret inanis
& eluſoria, quod non eſt dicendum, & ita
ſenſit poſt alios *Redoan. de reb. Eccleſ. non
alienan. rubr.* 33. *caſ.* 7. *num.* 21. *verſ. ſed
limita*, & *Quarant. in ſumm. Bullar. verb.
alienatio num.* 34. *Franc. deciſ.* 35. *ad finem
Donat. de regular. tom.* 1. *tract.* 14. *quaeſt.* 32.
num. 4.

61 Imò fortius, qui alienauit rem Eccleſiæ
tenetur in foro conſcientiæ beneplacitum
impetrare, alias peccat mortaliter, etiam
ſi alienatio ſit facta in vtilitatem Eccleſiæ
Lonaccin. de contract. part. 8. *punct.* 4. *num.*
10. & 11. non enim poteſt contemnere præ-
ceptum

ceptum ipſius Papæ de non alienando, abſ-
que eo, quod aperte habetur in dicta ex-
trau. ambitioſæ.

62 Si tamen Eccleſia contraxiſſet cum alia
Eccleſia, tunc non poſſet dicere ſe velle
ſtare contractui ſine beneplacito facto in
præiudicium alterius, quia vtrique compe-
tit æqnale priuilegium, & vtraque poteſt
allegare nullitatem *Ciarlin. contr.* 18. *num.*
63 36. *verſ. hoc tamen. non poteſt*, ſed anima-
duerto, quod *Ciarlin.* loquitur de permu-
tatione, in qua quælibet Eccleſia alienat,
& ſic quælibet poteſt allegare nullitatem
ex defectu beneplaciti ſibi in alienatione
neceſſarii, at ſecus videtur in locatione ſim-
plici, in qua Eccleſia conductrix non indi-
get beneplacito, & ideo nequit eius defe-
ctum allegare, & allegando dat de iure al-
terius Eccleſiæ; ad cuius fauorem eſt indu-
ctum, vt non poſſit locare ſine beneplacito,
& in his terminis placeret opinio cõtraria,
quam video tenuiſſe etiam in dictis termi-
nis permutationis, qui ſunt ſine dubio for-
tiores *Rot. in deciſ.* 70. *num.* 2. *part.* 1. *recent.*
vbi Capitulum S. Mariæ Maioris de Vrbe
permutauerat cum Archipresbytero eiuſ-
dem Eccleſiæ contrahente nomine dignita-
tis, vt habetur *num.* 4. & ſic hinc inde ade-
rat priuilegium, & tamen fuit dictum, quod
Eccleſiam poterat dicere ſe velle ſtare con-
tractui, dum cedebat in eius vtilitatem.

64 Impugnare igitur poteſt Eccleſia contra-
ctum, & ab eo recedere, & quatenus re-
ceperit pecunias, non tenetur eas reſtitue-
re, vt poſt alios tenuit *Antonin. Maceraten.
variar. lib.* 1. *reſolut.* 38. *num.* 19. *verſ. fuit
replicatum Marcheſ. de commiſſ. part.* 1. *fol.*
55. *num.* 44. *Ciarlin. controu.* 105. *num.* 78.

65 Et licet contrarium ſenſerit, *Nouar. in
ſumm. Bullar. in bull. prætermiſſ. tit. de alie-
nat. bonor. num.* 11. *Rota poſt Pic. ad ſtatut.
Vrb. deciſ.* 11. *num.* 3. *& cor. Merlin. deciſ.*
219. *num.* 2. vbi aliæ deciſiones allegantur,
tamen hæc opinio fundatur in eo, quod
66 Eccleſia tanquam cultrix iuſtitiæ, non de-
bet cum aliena iactura locupletari, vt ha-
betur in illa *Romana Cenſuum de Romulis in
vtraque deciſ. prædicta allegata, quæ eſt co-
ram Penia deciſ.* 778 *iuxta impreſſ. Lugdu-
nen. num.* 1. & animaduertit *Rot. coram Bu-
ratt. deciſ.* 14. *num.* 4. & ideo procedit tan-
tum, ſi probetur pecuniam verſam fuiſſe in
eius vtilitatem iuxta *gloſ. in l. prædiorum C.
de præd. minor.* quam alii ſequuntur relati
in propoſito per *Rot. coram Duran. dec.* 256.
num. 5. *& coram Buratt. deciſ.* 814. *num.* 2.
adeo vt non ſtetur aſſertioni Prælati de tali
verſione *Marcheſ. de commiſſ. part.* 1. *fol.* 55.
num. 45. *Ciarlin. dicta Contr.* 105. *num.* 78.
præſertim vbi contractus fuiſſet factus ex
67 cauſa neceſſaria, videlicet ſoluendi æris
alieni, quia ſi eſſet factus ex cauſa volunta-
ria, videlicet meræ vtilitatis, tunc ille, qui
contrahit cum Eccleſia, non tenetur eſſe ſol-
licitus de verſione pecuniarum, quas ei ſo-
luit, & abſque verſionis in vtilitatem pro-
batione eas repetit, vt diſtinguendo cenſuit
Rota coram Penia d. deciſ. 778. *numer.* 4. *&
ſeqq. & deciſ.* 463. *num.* 13. *poſt Cenc. de
Cenſ.* & de ſolito Rotæ ita diſtinguendi in
hoc articulo, teſtatur *Merlin. dicta dec.* 219.
num. 12. *verſ. quoniam vltra quod, & deciſ.*
68 444. *num.* 16. Verum hæc diſtinctio in ter-
minis noſtris non tranſit ſine difficultate,
quia concluſio, quod vbi contractus eſt ex
cauſa voluntaria, verſio non ſit probanda,
procedit quando contractus eſt validus, nõ
autem quando eſt nullus, prout ſupponi-
mus ex defectu beneplaciti, vt declarauit
Rota coram Buratt. d. deciſ. 814. *num.* 2. *verſ.
diſtinctio alienationis, & poſt Cenc. de Cenſ.
dec.* 464. *num.* 29. *& ſeq.*

69 Verſio autem in vtilitatem, & locupleta-
tio ad hunc effectum probatur docendo, Ec-
cleſiam habere pecuniam ſaluam, vel habe-
re aliquid ex ea emptum, vel etiam ſi eme-
rit res ſibi neceſſarias, quamuis modo non
extantes *Marcheſ. de commiſſ part.* 1. *fol.* 55.
num. 45. & melius *Rot. deciſ.* 464. *num.* 31.
70 *poſt Cenſ. de Cenſib.* & ſtatur etiam conie-
cturis, & veriſimilitudini *Menoch. præſumpt.*
55. *num.* 4. *lib.* 3. *Gratian. diſcept.* 632. *nu*
15. & pulchrè *Rota coram Durano dec.* 256.
num. 6. *& ſeq.* vbi Rota propter veriſimi-
lem præſumptionem, quod Eccleſia erogaſ-
ſet pecunias in alendis quibuſdam, quos
alere tenebatur, eam debere reſtituere cen-
ſuit.

71 Pro recuperatione verò rei, ſic nulliter
locatæ, poteſt Eccleſia petere manutentio-
nem, vigore ciuilis poſſeſſionis, quæ per alie-
nationem nulliter a Prælato factam, nonfuit
ab ipſa abdicata *Bart. in l.* 1. §. *ſi vero verſ.
oppono quod ex inutili ff. de acquir. poſſeſſ. Ve-
rall. deciſ.* 182. *num.* 8. *part.* 3. *Rot. dec.* 327.
num. 15. *& deciſ.* 330. *num.* 27. *poſt Poſth.
de manut.*

72 Nec poteſt tale remedium manutentio-
nis prætendi à Conductore, quia decretum
irritans extrau. ambitioſæ inficit eius poſ-
ſeſſionem, quæ peninde non eſt manuteni-
bilis, *vt firmatur in deciſ.* 219. *num.* 3. *part.*
10. *recent.* niſi fortè dubitaretur extrau. præ-
dictam non applicari, vel etiam non eſſe in
vſu, quia tunc interim dum hoc cognoſcitur
manutenendus eſſet Conductor *deciſ.* 200.
num.

num. 10. *& ſeqq. part.* 10. *recent. & dixi ſu-
pra* §. 1. *huius cap. num.* 8.
73 Et ſi Eccleſia habuerit ſe pro ſpoliata,
competit ei reintegratio, vt dicit *Rot. dec.*
11. *num.* 2 *poſt Poſt. de manut.* & notat *Ciar-
lin. contr.* 105. *num.* 81. & non ſolum rein-
tegratio, ſed etiam interdictum vnde vi *de-
ciſ.* 291. *num.* 9. *part.* 6. *recent. Bich. deciſ.*
74 443. *num.* 9. & competere etiam remedium
reſtitutorium ex condictione triticaria, vel
ſine cauſa, vel indebiti, dictum fuit à *Rota
in vna Placen. Decimarum coram Bubalo,
quæ eſt penes Marcheſ. de commiſſ. tom.* 1.
fol. 105.
Dicitur autem Eccleſia habuiſſe ſe pro
75 ſpoliata, & non poteſt intentare remedium
retinendæ, non ex eo, quod habuerit ſe
pro ſpoliato Prælatus, quia non poteſt Ec-
cleſia poſſeſſionem perdere ex facto Prælati
Bart. in l. 1. §. *ſi vir uxori num.* 3. *ff. de ac-
quir. poſſ. Pariſ. conſ.* 24. *num.* 7. *&* 8. *vol.*
1. *Poſth. de manut. obſeruat.* 57. *num.* 103.
Rota deciſ. 327. *num.* 5. *poſt. Poſth. de ma-*
76 *nut.* ſed ſi permittat labi decennium abſ-
que petitione manutentionis, ideoque tunc
debet intentare remedium reintegrandæ,
vt latiſſimè firmat *Ciarlin. contr.* 105. *num.*
31. & vltra plures deciſiones ibi adductas,
firmatur etiam *in deciſ.* 160. *num.* 9 *part.* 11.
77 *recent.* quod tamen procedit tantum ſi con-
ductor, aut alius actualiter poſſideat, aliàs
enim intraret concluſio, quod Eccleſia nun-
quam per ſolam acquieſcentiam poſſeſſio-
nem amittit, *deciſ.* 1. *de reſtitut. ſpoliat. in
nou. deciſ.* 24. *num.* 6. *cum duobus ſeqq. part.*
8. *recent.*
Et vbi probetur fructus à Conductore diſ-
78 ſipari, vel quod ob eiuſdem inopiam, vel
alias circumſtantias eſſent difficilis recupe-
rationis, peti poterit pro parte Eccleſiæ, vt
interim, ac feratur ſententia reintegrato-
ria, apponatur ſequeſtrum, ſecus autem præ-
fatis non probatis, vt dixit *Rota deciſ.* 443.
79 *num.* 10. *&* 11. *coram Bichio*, ſequeſtratio
enim pendente lite regulariter eſt prohi-
bita, tam de Iure ciuili, quam Canonico *l.
unic. C. de prohib. ſeq. cap. volumus* 16. *quæſt.*
4. *Practic. Papien. inform. ſequeſtr. in princ.*
80 & licet hæc regula limitetur, quando re-
cuperatio fructuum eſſet difficilis *Rot. deciſ.*
13. *num.* 3. *part.* 2. *diu. & deciſ.* 136. *num.*
3. *verſ. accedat part.* 2. *recent. & in vna Ia-
nuen. pecuniaria* 12. *Octobris* 1640. §. *eo ve-
ro verſ. vnde negari coram Veroſpio*, & no-
uiſſime *in vna Taurinen. Decimarum* 27.
Aprilis 1668. §. *fin.* vbi quod ſi poſſidens
ſit exterus, itaut difficile ſit ab eo exigere,
apponitur ſequeſtrum etiam ſine probatio-
ne dilapidationis, *&* 23. *Iun.* 1669. *coram
Reueren. D. meo Calataiu* quarum prima eſt
dec. 375. *part.* 15. *rec.* vbi in fine promitti-
tur alia in ſequenti volumine nondum im-
81 preſſo, prætendens ſequeſtrum probare de-
bet ſe eſſe in caſu huius limitationis, aliàs
pars contraria habet intentionem funda-
tam in Regula prohibitiua ſequeſtri *Gregor.
deciſ.* 118. *num.* 1. *&* 2. *& dixit etiam Rota
in vna Brundusina bonorum* 23. *Ianuarij*
1649. §. *conſtat etiam coram Reueren. Mel-
tio quæ eſt in recent. deciſ.* 277. *part.* 10. *&
poſt Salgad. in labir. credit. deciſ.* 11.
82 Prædictaque remedia poſſeſſoria poſſunt
intentari etiam ab ipſomet Prælato, qui
alienauit, & habuit ſe pro ſpoliato, quia
licet regulariter non competant ei, qui fa-
cto ſuo excidit à poſſeſſione, tamen hæc re-
gula non obſtat Prælato, quatenus agat Ec-
cleſiæ nomine *ad text. cum ibi notat. per gloſſ.
& ſcriben. in cap. ſi quis presbyterorum de reb.
Eccleſ. non alien. Honded. conſ.* 23. *num.* 46.
lib. 2. *Ciarlin. contr.* 105. *num.* 35. vbi ple-
83 ne *& num.* 37. vbi etiam ſi iuraſſet non
contrauenire alienationi *Poſth. de Manut.
obſeru.* 57. *num.* 102. *Adden. ad Gregor. dec.*
116. *num.* 5. *Verall. dec.* 182. *num.* 8. *&* 9.
Seraphin. deciſ. 417. *num.* 3. *Rot. deciſ.* 330.
num. 27. *poſt Poſth. de manut.* & notat *Ridol-
phin. in ſua praxi part.* 2. *cap.* 12. *num.* 209.
84 & regulariter in dubio cenſetur agere no-
mine Eccleſiæ *Seraphin. deciſ.* 20. *num.* 7.
vbi tamen iura, quæ experitur competant
Eccleſiæ *Abb. in cap. litteris num.* 3. *de dilat.*
85 aliàs enim ſi non competunt Eccleſiæ, ſed
tantum ſibi, tunc nec cenſetur, nomine Ec-
cleſiæ agere *Abb. in cap. cum littera ſua nu.*
5. *de dilat. Rip. in cap. cum M. Ferrarien.
num.* 10. *verſ. vnde ego de conſtit. Natt. conſ.*
563. *num.* 9. *Bellamer. deciſ.* 746. *num.* 10.
86 Vnde non poſſet agere nomine Eccleſiæ
contra retinentem nomine ipſius Eccleſiæ
deciſ. 18. *num.* 1. *poſt med. verſ. nec obſtat,
quod probanda de reſtit. ſpoliat. in antiq.* &
quod facilius excludatur quis à petenda
manutentione nomine Eccleſiæ ſi agatur in-
ter miniſtros eiuſdem Eccleſiæ, quam ſi cum
exteris cenſuit *Rota deciſ.* 160. *num.* 10. *part.*
11. *recent.*
87 Animaduertendum tamen, quod quan-
do Prælatus agit hoc modo ad poſſeſſio-
nem rerum Eccleſiæ, ſi agat nomine pro-
prio ſufficit ei probare ſuam poſſeſſionem,
ſi autem agat nomine Eccleſiæ requiritur
vlterius, vt probet ſe verum Prælatum, &
ſic fuiſſe Canonicè inſtitutum *Bald. in l.* 2.
num. 67. *in fin. & ſeqq. C. de Seru. & aq.
Contard. de momen. limit.* 2. §. 8. *num.* 6.
Poſth.

Digitized by Google

Poſtb. de monut. obſeru. 57. *num.* 104. *in*
88 *vlt. Impreſſ.* quod tamen intelligendum videtur ſi poſſeſſio ſua non ſit antiqua, vel non habeat aliam præſumptionem pro ſe, quia his ſtantibus eum poſſe agere non docto de titulo, eſt deciſio *Rotæ p. num.* 2. *&* 3.
89 *de reſt. Spoliat. in non.* vbi etiam in fin. aliud notabile habetur, videlicet, quod in caſibus in quibus doceri, oportet de titulo non requiritur adeo arcta, & eſacta probatio ſicut ſi ad id principaliter ageretur.

90 Et poteſt etiam quilibet alius agere nomine Eccleſiæ pro reuocatione ſimilis alienationis *c. ſi quis Presbyterorum de reb. Eccleſ. non alien. Antonin. Maceraten. reſolut.* 38. *num.* 18. *lib.* 1. *Ciarlin. cont.* 105. *num.* 36. etiam Parochiami Laici *Abb. in d. c. ſi quis*
91 *Presbyterorum num.* 8. vbi de communi, & aliquando alia Eccleſia petit à Papa, vt poſſit ipſa rem ab alia alienatam ob impotentiam illius vendicare ſibi, & ſolet permitti cum clauſula, vt ſi Eccleſia illa perueniat ad pinguiorem fortunam reſtituat, prius ſibi de pretio ſatisfatto *Goff. in Summ. tit. de his, quæ fiunt à Prælat. num* 6.

92 Iudex autem competens, licet quando Eccleſiam agit contra Laicum ſit Iudex Laicus nempe rei conuenti, tamen hoc in caſu, quia agitur de re Eccleſiæ à Laico retenta eſt Iudex Eccleſiaſticus *c. ſi Clericus*
93 *Laicum de for. competent.*; quod procedit tam in actione reali, quam in mixta *Menoch. cons.* 1161. *num.* 8. *& ſeqq.* & in his terminis *Gutier. Canonic. quæſt.* 34. *num.* 10. *& ſeq. lib.* 1. *Ciarlin. Contr.* 105. *num.* 85. & vltra plures per eum cumulatos *Sperell. dec.* 98. *num.* 2. *Rot. deciſ.* 42. *num.* 1. *& ſeqq. p.* 6. *recent. Marin. d. reſol. cap.* 207. vbi habet hoc pro indubitato *p.* 1. quidquid dubitare videatur contrarios referendo *Donat. de*
94 *regular. tom.* 1. *tract.* 14. *q.* 33. & eſt competens Epiſcopus, etiam ſi ipſemet alienaſſet, ſi Iudicium agitur nomine Eccleſiæ *Calder. conſ.* 6. *in fin. tit. de Iudic. Antonin. Maceraten. reſol.* 48. *nu.* 8. *lib.* 1. *Belleti. diſquiſit. Cleric. tit. de exempt. Cleric. a ſtatut. §.* 1. *num.* 37. *Put. de.* 205. *num.* 2. *lib.* 2. *Coccin. d.* 79. *num.* 2. & licet non deſint, contra-
95 rium tenentes, quorum plures refert ſignanter *Surd. cons.* 50. *num.* 11. tamen hæc eſt verior, antequam fuerit allegatus ſuſpectus, & recuſatus, vt dicitur in *deciſ.* 36. *n.* 15. *p.* 10. *recent.* poteſt enim allegari ſuſpectus, & hæc eſt iuxta cauſa eum allegandi, quod agatur de re ſuæ Eccleſiæ *Laur. de Iud. ſuſp. cap.* 5. *num.* 27. *Rot. dec.* 165. *num.* 15. *p.* 6. *recent.* & ſolet facta tali recuſatione obtineri Commiſſar. viciniori iuxta praxim, de qua
96 *Gratian. diſcept.* 833. *num.* 22, & ideo bene aget Epiſcopus, ſi ſimiles cauſas ſuæ Eccleſiæ per ſe non cognoſcat, ſed alteri deleget, prout poteſt antequam allegetur ſuſpectus *c. Iudex* 5. *de offic. deleg. in* 6. *Laurent. de Iudic. ſuſpect. cap.* 5. *num.* 29. & licet, contrarium latè probare conetur *Surd. conſ.* 50. *num.* 13. *& ſeqq.* tamen ſi rectè aduertatur ipſe loquitur cum ſuppoſito, quod Epiſcopus non ſit Iudex competens in cauſa ſuæ Eccleſiæ, moueturq; illa ratione, quod qui prohibetur cauſam per ſe cognoſcere, prohibeatur etiam alij cauſam cognoſcendam committere *Bart.* quem allegat *in l. qui Iuriſdictioni col.* 1. *ff. de Iuriſd. omnium Iud.* & ideo nõ obſtat dum tenemus cum magis communi, quod antequam allegetur ſuſpectus poſſit cauſam cognoſcere.

97 Et in prædicto Iudicio facienda, erit condemnatio ad reſtitutionem fructuũ per Cõductorem perceptorum, non à die moti Iudicij tantum, ſed à die locationis factæ, ex quo fuit nulla ipſo iure, vt dictum fuit, & ex diſpoſitione Iuris clari, itaut non poſſit Conductor excuſari à mala fide *l. Iubemus §.* 1. *C. de Sacroſ. Eccles. Felin. in cap. cum cauſa num.* 27. *de re Iudicata Rot. in vna Neapolitana fructuum coram Lancellotta penes Marches. de Commiſſ. tom.* 1. *fol.* 104. *& decis.* 444. *num.* 1. *& ibi latiſſime. Adden. p.* 4. *tom.* 2. *& deciſ.* 3. *num.* 33. *p.* 7. *recent. & deciſ.* 256. *num.* 2. *coram Durano*, vbi
98 etiam *num.* 3. *& ſeq.* firmatur procedere quamuis interuenerit in alienatione ſententia executoris litterarum in forma, ſi in euidentem conceſſis, ex quo emptores, qui non poterant allegare ignorantiam dictæ extrauag. Ambitioſæ contra eius formam emerant, & ſic non poterant ſe excuſare prætextu erroris facti, vel Iuris ambigui *l. quemadmodum C. de Agricol. & cenſit. lib.* 11.
99 *in c. qui cõtra de reg. Iur. in* 6. *cũ alijs ibi relat.* vbi enim adfuiſſet, aliquis error in facto, tunc bene per illum excuſaretur Conductor à reſtitutione fructuum ante motam litem perceptorum, vt habetur in dicta *dec.*
100 444. *num.* 2. *p.* 4. *tom.* 2. *recent.* vel etiam ſi adeſſet, aliquis error Iuris dubij, ex latè traditis per *Ciarlin. d. controu.* 105. *à nu.* 73. *ad* 78. eoque facilius ſi eſſet perſona idiota, vel ruſticus, quia aliàs difficiliùs excuſaret ignorantia, & neceſſe eſſet eam eſſe inuincibilem, vt poſt *Sanch. in Decl. lib.* 2. *cap.* 23. *nu.* 160. *&* 162. dixit *Rota dec.* 3. *n.* 35. *&* 36. *par.* 7. *recent.*

In comprobationem verò dictæ concluſionis, quod regulariter prædictis excuſationibus ceſſantibus, debeat fieri reſtitutio fru-

fructuum ab initio contractus, adduci poſſe videbatur, quod Paulus 4. Bulla 2. vbi inhærendo dictæ *extrauag. Ambitioſa*, per Paulum 2. æditæ in §. 4. declarat nullas omnes locationes vltra triennium, & in §. 5. *expreſsè declarat* Conductores teneri bona relaxare, ac de fructibus non ſolum percipiendis, ſed etiam perceptis realiter Eccleſiæ, & locis pijs ſatisfacere, ſed animaduertendum, quod Pius 4. ad tollendas quamplures lites, quibus dederat cauſam dictam Bullam Pauli Quarti ad viam Iuris prorſus reduxit, per ſuam Bullam 21. vt dicam etiam infra §. *vlt. huius Cap.*

Quæ ſint pœnæ impoſitæ contra locantes bona Eccleſiæ vltra triennium, & quando incurrantur.

SVMMARIVM.

1 *Nullitas contractus inducta per extrauag. ambitioſa dicitur impropriè pœna.*

2 *Pœna eſt cum minuitur patrimonium, vel tollitur aliquod ius quæſitum, non autem, quando impeditur lucrum.*

3 *Pœnæ extrauag. Ambitioſæ contra alienantes ſunt excommunicatio, & beneficiorum priuatio, & quid ſi ſit Epiſcopus, vel Abbas.*

4 *Regulares locantes vltra triennium abſque licentia Sac. Congreg. Concilij vltra excommunicationem incurrunt etiam pœnam priuationis vocis.*

5 *Cauſa qualibet, etiam beſtialis excuſat à pœna.*

6 *Pœnæ extrau. Ambitioſæ non incurruntur ſine contemptu, & dolo.*

7 *Verbum, præſumpſerint, importat contemptum, & dolum.*

8 *Error facti excuſat omnes à pœnis, iuris autem error excuſat idiotas, & alios ſi ſit dubium.*

9 *Alienans bona Eccleſiæ bona fide, & conditionem Eccleſiæ meliorem faciens excuſatur à pœnis extrauag. Ambitioſæ, & à peccato.*

10 *Lim. ſi iuraſſet non alienare, quia peccat, & ſit periurus.*

11 *Pœnæ extrau. ambitioſæ contra alienantes bona Eccleſiæ non incurruntur, niſi à prælatis, & alijs adminiſtrationem habentibus.*

12 *Ampl. etiamſi alij ſubditi alienationi conſenſum præſtiterint.*

13 *Pœnæ prædictæ, vt incurrantur neceſſaria eſt actualis traditio, nec ſufficit inſtrumentum alienationis, nec clauſula conſtituti.*

14 *Alienans bona Eccleſiæ incurrit pœnas, etiamſi fecerit alienationem cum clauſula*, ſaluo, & reſeruato, beneplacito Apoſtolico.

15 *Pœnæ extrau. Ambitioſæ non incurruntur, ſi alienatio ſit facta per Procuratorem.*

16 *Procurator non poteſt facere incidere ſuum principalem in pœnas, niſi habeat mandatum ſpeciale ad ita contrahendum.*

17 *Ampl. vt non ſufficiat generale cum libera, ſed requiratur indiuiduum*

18 *Pœna priuationis beneficij, cuius bona alienantur ſine beneplacito, imponitur ipſo iure in extrau. ambitioſa.*

19 *Pœna impoſita ipſo iure in extrauag. ambitioſa adhuc requiritur ſententia declaratoria.*

CAPVT XIV. §.8.

QVidam inter pœnas recenſent nullitatem contractus inductam per extraua-
1 gantem, de qua dictum eſt ſupra, vt ſignanter *Quarant. in ſum. Bull. verb alienatio num. 49. Donat. de regular. tom. 1. tract. 14. q. 89. in princ.* ſed minus rectè, vel ſaltem impropriè, nam per talem nullitatem non minui-
2 tur patrimonium contrahentium, nec eis tollitur aliquod Ius quæſitum, in quibus propriè conſiſtit pœna, ſed ad ſummum dici poteſt, quod impediatur eis lucrum facere, quod nomen pœnæ non meretur. *Pereg. conſ. 93. num. 10. verſ. nam. tunc propriè lib. 1. Mant. de Coniect. lib. 10. tit 14. num. 16. verſ. nullum damnũ, & deciſ. 78. num. 10. Bichius deciſ. 470. nũ. 7. & 8.* Vnde talis nullitas eſt potius natura Contractus poſita à lege inducente, validitatem in eo ſi fiat cum ſolemnitatibus, & nullitatem ſi abſque illis *Lezan. in Sum. part. 1. cap. 10. num. 2. propè fin.* & alijs relat. *Donat. de regular. tom. 1. tract. 14. q. 81. num. 1.*
3 Sunt igitur pœnæ, excomunicatio generalis tàm contra alienantem, quam contra recipientem, & ſic tam cõtra Locatorem, quam contra Conductorem, & quatenus locans ſit Epiſcopus, vel Abbas ipſo Iure eſt ei interdictus ingreſſus Eccleſiae, & poſt ſex menſes eſt eo ipſo ſuſpenſus à Regimine, & adminiſtratione eiuſdem, alij verò Beneficiati ipſo iure priuantur Beneficijs, quorum bona alienant, vt patet ex tenore ipſius *extrauag. ambitioſa de reb. Eccl. non alien.* & notat *Quarant. in ſumm. Bullar in verb. alienatio num. 49. Filiucc. tract. 44. cap. 6. num. 1.*
4 & quod Regulares ſi locent vltra triennium abſq. licentia S. Cong. Concilij vltra pœnas prædictas, addita eſt alia priuationis vocis actiuæ, & paſſiuæ, vt habetur in præfato Decreto eiuſdem S. Cong. Iuſſu Vrbani 8. ædito, de quo ſupra in §. 1. in fine. Verum pœnæ præfatæ adeò rigoroſae non incurruntur, niſi quatenus alienatio fiat cum contemptu, & dolo, & ideò quæ-
5 libet cauſa ab eis excuſat, non ſolum ex regula generali, quod quælibet cauſa etiam beſtialis excuſat à pœna *l. Igitur §. poteſt ff. de liber. Cauſ. Angel. in l. Plagy C. ad l. Flau. de plagiar. Corn. conſ. 67. num. 13. lib 2. Rot. dec. 261. num. 5. p. 1. recent.* ſed, & maxime quia Conſtitutio eas imponit illis, qui

Digitized by Google

alienare præſumpſerint, & ſic vtitur ver-
bis hoc importantibus, quod alienatio fa-
cta ſit cum contemptu, & dolo, id enim im-
7 portat verbum illud *præſumpſerint*, vt do-
cet *Card. Zabar. in Clem. 1. num. 22. verſ.
contrarium conſului de priuileg.* cum aliis plu-
ribus, quos refert *Barboſ. dict. 278. num. 2.* &
dixit *Rota coram Caualer. deciſ. 1. num. 1.
& 2.* & in terminis prædictæ conſtitutionis
extrau. *Nauarr. de alienat. rer. Eccleſ. num.
16. & conſ. 19. num. 3. eodem tit. Quarant.
in ſumm. Bullar. verſ. Alienatio num. 9. verſ.
ſed bona fides, & num. 50. Azor. inſtit. mor.
tom. 2. lib. 9. cap. 2. quaſt. 6. Bonaccin. de
alienat. rer. Eccleſ. diſp. 2. punct. 5. tract. 1.
limit. 2. Filiucc. eodem tract. cap. 6. num. 5.*
8 Hinc ſi adſit aliquis error facti excuſat
omnes à pœnis prædictis, error autem iu-
ris excuſat tantum idiotas, niſi ſit ius du-
bium, quo caſu excuſat etiam alios, vt poſt
Nauarr. in dd. locis, & alios tradit *Qua-
rant. in dicto verbo alienatio num. 50. verſ.
ſecundo ignorantia.*
9 Et quod Beneficiatus etiam in caſu, quo
requiritur Beneplacitum, ſi abſque eo bona
fide faciat conditionem Eccleſiæ melio-
rem, non peccet mortaliter, nec in dd. pæ-
nas incurrat *Nauar. in coment. de alien. rer.
Eccleſ. num. 17. verſ ſecundum, quod Bene-
ficiatus*, vbi reddit tres rationes inter quas
ea eſt, quod licet non ſeruat formam alie-
nandi iuris humani, ſeruat tamen formam
iure naturali, & diuino neceſſariam, & eum
ſequitur *Quarant. in ſum. Bull. ver. aliena-
tio num. 50. verſ. ſexto Beneficiatus & Filiuc.
tract. 44. cap. 6. num. 5. verſ. tertio ſit*, vbi
ſi putat poſſe, vel ex opinione alicuius do-
ctoris, vel ex conſuetudine, vel quid ſi-
mile.
10 At non ita de plano procedit, ſi is, qui
alienauit, iuraſſet non alienare inconſulto
ſummo Pontifice, tunc enim, quod licet
ſuſtineatur alienatio, tamen ipſe alienans
peccet, & fiat in vtroque foro periurus cen-
ſuit *Nauarrus dicto Comment. de alien. rer. Ec-
cleſ. num. 17. prope fin.*
11 Pœnas tamen prædictas incurrunt tan-
tum illi alienantes, qui vel ſunt Prælati,
vel Beneficiati, vel alias adminiſtrationem
quomodolibet rerum Eccleſiæ obtinentes,
vt tradit *Filiucc. in ſuis Moralibus tract. 44.
cap. 6. num. 4.* & licet ipſe moueatur aucto-
ritate *Zabar. in Clem. 1. de reb. Eccleſ. non
alien. in quaſt. 31. num. 28.* qui ſolum refert
quæſtionem an attento, quod illa Clem.
punit eum, qui præeſt adminiſtrationi, ſi
Prælatus vnius Monaſterij eſt procurator al-
12 terius an incurrat pœnas alienando res
huius ſecundi Matrimonii, & ſic non vide-
tur applicari ad quæſtionem de pænis dictæ
extrau. ambitioſæ, eiuſdem etiam extraua-
gantis verbis perpenſis, idem videtur dicen-
dum, quia, & ipſa dirigit pœnas in Præ-
latos Beneficiatos, & alios quomodolibet
adminiſtrationem obtinentes, & ſic ad eos
in parte illa pænali reſtringi debet ex vul-
gatis, non trahi etiam ad ſubditos aliena-
tioni conſenſum præſtantes, quia non poſ-
ſunt dici propriè alienare *Bordon. reſol. 27.
num. 17.* vbi vlterius dicit, quod reſpectu
pœnarum Decreti de regularibus, de quo
ſupra *num. 4.* nec etiam ſufficit habere ad-
miniſtrationem ſimpliciter *Donat. de regul.
tom. 1. tract. 14. quaſt. 89. num 5. & 6.*
13 Item incurrunt tantum, qui ad actualem
rei traditionem deueniunt, itaut non ſuffi-
ciat ad hunc effectum inſtrumentum loca-
tionis ad longum tempus fuiſſe confectum,
vt deducitur *ex cap. ſi quis Presbyterorum*, &
ibi *gloſ. in verbo celeriter de reb. Eccleſ. alien.
vel non Nauar. conſ. 18. eodem tit. Couar. var.
reſ. lib. 2. cap. 16. num. 7. Filiu. c. dicto tract.
44. cap. 6. num. 6. Corrad. in praxi diſpen-
ſat. lib. 9. cap. 6. num. 18. & ſeqq.* vbi expli-
cat Marcheſanum, qui contrarium dicere
videtur, & quod non ſufficiat traditio ficta
per clauſulam conſtituti late probat in ſpe-
cie *Lotter. de re Beneſ. lib. 3. quaſt. 30. n. 8.
cum quatuor ſeqq. vbi n. 13.* quod nec hipote-
ca ſufficit, & quod, qui ante realem, & paci-
ficam rei traditionem alienationem reuocat
non incurrat pœnas prefatas *Quarant. in
ſum. Bullar. verb. alienatio num. 50. verſ.
quarto excuſat.*
14 E contra ſi deuentum ad actualem tradi-
tionem, incurruntur pœnæ etiam ſi facta
fuiſſet alienatio cum clauſula saluo, & re-
ſeruato Beneplacito Apoſtolico, quia præ-
dicta eſt proteſtatio contraria facto, quæ
nihil operatur. *Quarant. in ſumm. Bullar.
verb. alienatio num. 9.* idque etiam ſi addi-
ta ſit alia clauſula, & non alias aliter nec
alio modo *Genuen. in praxi Archiep. cap. 44.*
vbi refert ita fuiſſe declaratum à Papa
Clem. 8. anno 1599. qua declaratione ſtan-
te hæc concluſio non indiget alia compro-
batione, & ſequitur *Donat. de regular. tom.
1. tract. 14. quaſt. 25. num. 5. & 6.* intelli-
15 gendum tamen, ſi hæc geſta ſint ab ipſo-
met Beneficiato, vel alio rei Eccleſiæ ad-
miniſtratore, nam alias ſi ita locaſſet eius
Procurator, & ad actualem traditionem de-
ueniſſet non ob id valeret facere ſuum Prin-
cipalem in pœnas incidere, vt poſt *Ricc.* tra-
dit *Donat. de regular. tom. 1. tract. 14. quaſt.
16 25. num. 7.* & eſt regulare, vt Procurator
non

Digitized by Google

non poſſit facere incidere ſuum principalem in pœnam, niſi habeat mandatum ſpeciale ad ita præciſè contrahen. *Roman.conſ.* 241. *num.* 11. *Roland. conſ.* 26. *num.* 23. *lib.*
17 2 *Mellin. dec.* 400. *num.* 4. *&* 5. itaut non ſufficiat generale cum libera, & quod poſſit facere omnia, quæ principalis facere poſſet ſi præſens eſſet *Rot. deciſ.* 58. *num.* 1. *part.* 4. *diu.* imo nec ſufficere ſpeciale, ſed requiri indiuiduum *Bald. conſ.* 110. *num.* 1. cum aliis relatis per *Menoch. conſ.* 894. *nu.* 18. *&* 19. *& per Adden. ad Buratt. dec.* 190. *num* 9.

18 Reſpectu denique prefatæ priuationis Beneficiorum, quorum bona alienata fuerint animaduertendum eſt, quod Conſtitutio inducit eam ipſo iure, ac expreſſe addit, quod abſque declaratione aliqua vacare cenſeantur, poſſintque per eos ad quos ſpectat libere conferri, vt latiùs in ea legitur, & notat ibi *Barboſ. num.* 26. *& in tract. de poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 57. *num.* 226. *Gonzal. ad regul.* 8. *cancell. gloſ.* 15. *in princ. num.* 63. *Maſſobr. de concurſ. requiſ.* 1. *dub.* 2. *num.* 24. *Lotter. de benef. lib.* 3. *quaſt.* 25. *num.* 1.

Verum intelligi abſque declaratione pœ-
19 næ, non abſque ſententia declaratoria facti, & criminis declarat in ſpecie *Filiucc. Moral. tractat.* 44. *cap.* 6. *quaſt.* 6. *num.* 7. vbi quod propterea ante ſententiam Iudicis declaratoriam criminis non tenetur Beneficiatus abſtinere à beneficio, licet addat hanc probabilem, & aliam probabiliorem, & tutiorem, cui propterea magis adhærendum erit in foro conſcientiæ, de quo ipſe loquitur, at in foro fori, vera videtur concluſio, quod licet Conſtitutio dicat ipſo iure, adhuc requiratur ſententia declaratoria, vt probat *text. in cap. cum ſecundum* 19. *de hæret. in* 6. & vltra auctoritates ibi per eum adductas firmant etiam *Menoch. conſ.* 1153. *num.* 31. *& ſeqq. Surd. deciſ.* 48. *num.* 12. *Amat. deciſ. Ferrar.* 65. *num.* 6. *Rot. dec.* 520. *num.* 8. *part.* 2. *& deciſ.* 255. *num.* 2. *par.* 3. *rec.* Et quod etiam ſi expreſſe addat abſque alia declaratione, intelligatur de declaratoria iuris, non autem de declaratoria facti, late firmat *Farin. conſ.* 205. *n.* 19. *&* 32.

Beneplacitum Apoſtolicum quomodo impetretur, & executioni demandetur.

SVMMARIVM.

1 *Beneplacitum Apoſtolicum pro alienatione bonorum Eccleſiæ paſſim conceditur, & tam per literas ſub Plumbo, quam per Breue.*

2 *Paulus ſecundus vltra extrau. ambitioſæ edidit aliam Conſtitutionem circa alienationem bonorum Eccleſiæ quæ inſeritur in literis Beneplaciti, & quando.*

3 *Literarum Beneplaciti forma ſeruanda eſt.*

4 *Executores literarum Beneplaciti recipere debent probationem euidentis vtilitatis.*

5 *Clauſula*, vocatis vocandis, *operatur, quod executores literarum aſſumunt partes Iudicis, & iudicialiter procedant.*

6 *Executores literarum ſi in euidentem ſi in eis deficiat clauſula*, vocatis vocandis, *poſſunt adhibere cognitionem extraiudicialem abſque citatione.*

7 *Clauſula, conſcienti m tuam oneramus operatur, vt executor poſſit ſe informare extraiudicialiter.*

8 *Decl. procedere ſi non concurrat cum ea alia clauſula*, vocatis vocandis, *vel*, ſeruatis ſeruandis.

9 *Executores literarum Apoſtolicarum ualliter proceſſiſſe probatur ex inſpectione eorum proceſſus.*

10 *Decl. procedere ſi tranſportata ſint eorum acta integra.*

11 *Executores literarum ſi proceſſum non fabricarunt inde reſultat nullitas alienationis.*

12 *Executores literarum ſi in euidentem debent recipere examen teſtium per ſe ipſos.*

13 *Clauſula* Diſcretioni veſtræ committimus, *& clauſula* diſtrictè præcipimus *importat electam fuiſſe induſtriam perſonæ.*

14 *Induſtria Perſonæ vbi eſt electa neceſſe eſt procedere per ſe ipſum.*

15 *Examen teſtium, & alia quæ iuriſdictionem ſapiunt Notario committi non valent.*

16 *Executores literarum Apoſtolicarum ſuper permutatione bonorum neceſſe eſt, vt videant bona tradenda Eccleſiæ.*

17 *Proceſſus Executorum literarum ſi in euidentem poſſunt redarguere de omnibus nullitatibus quibus alij.*

18 *Iuramentum teſtium non probatur per verba enunciatiua teſtis iuratus.*

19 *Executores literarum ſi in euidentem vbi Decretum interpoſuerunt, etiamſi nulliter, non poſſunt amplius ſe ingerere.*

20 *Iudicis delegati iuriſdictio per primum actum expirat ſiue bene, ſiue male proceſſeris.*

21 *Executoris meri, & neceſſarij non expirat per mortem concedentis.*

22 *Decl. non procedere ſi agatur de gratia facienda, prout in executoribus literarum ſi in euidentem, & quid agendum in tali caſu.*

23 *Executores literarum cum clauſula* vocatis vocandis *aſſignat edictum, & quomodo.*

24 *Citatio generalis per edictum non releuat ab onere citandi eos quorum intereſſe, & ius apponendi eſt certum.*

25 *Decl. procedere ſi ſint præſentes.*

26 *Executioni beneficiati nullitatem pretendens ex defectu particularis citationis alicuius probare debet eum fuiſſe præſentem.*

27 *Abſens non dicitur, qui eſt in alio loco eiuſdem Prouinciæ, & iuriſdictionis ad effectum, vt ſpecialiter citari non debeat.*

28 *Rector Eccleſiæ, cuius bona alienantur ſpecialiter citandus eſt ab executore Beneplaciti.*

29 *Regreſſum habens in aliquo caſu ad Beneficium, cuius bona alienantur, citandus eſt in executione Beneplaciti ſuper alienatione bonorum illius.*

30 *Capitulum Cathedralis habens Menſam ſeparatam, an citari debeat in alienatione rei menſæ Epiſcopalis.*

31 *Capitulo intereſt ne bona Eccleſiæ alienentur.*
32 *Rector Eccleſiæ, qui alienauit, & cuius nomine apparet impetratum Beneplacitum non eſt citandus in eius executione.*
33 *Contrarium tamen eſt tutius.*
34 *Patronus Beneficij non eſt citandus in alienatione bonorum eiuſdem.*
35 *Contraria opinio eſt tutior.*
36 *Patronus Eccleſiæ ſi indiget eſt alendus ab ea.*
37 *Decl. procedere ſi Eccleſia habeat fructus exuberantes ad ea quæ ſunt ſibi neceſſaria.*
38 *Patronus Eccleſiæ poteſt ſe opponere alienationi bonorum, ſi fiat ſine cauſa.*
39 *Beneficiati Eccleſiæ, in qua adſit Capitulum non ſunt citandi in alienatione bonorum.*
40 *Decl. non procedere ſi adſit ſtatutum contrarium, prout adeſt in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe.*
41 *Executores litterarum ſi in euidentem, citare debent omnes alienationem impedire valentes.*
42 *Eccleſiæ vtilitas ſtante clauſula* ſi in euidentem *debet eſſe euidens reſpectu probationum, vt ſint dilucidæ, & plenæ.*
43 *Et debet eſſe euidens reſpectu eſſentiæ ipſius, vt non ſit modica.*
44 *Vtilitas Eccleſiæ, ſtante clauſula,* ſi in euidentem *non ſufficit abſque qualitate euidentiæ.*
45 *Beneplacitum Apoſtolicum pro alienatione rei Eccleſiæ vbi adeſt euidens vtilitas ſuſtinetur nulla habita ratione aliarum ſubreptionum, & obreptionum.*
46 *Decl. procedere ſi ſubreptio, vel obreptio non ſit neque in narratiua vtilitatis neque circa eam.*
47 *Beneplacitum Apostolicum, ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ non ſuſtinetur, ſi non fuit narratum, quod alienabantur omnia eius bona.*
48 *Beneplacitum Apostolicum impetratum pro locatione bonorum Eccleſiæ non ſuſtinetur, ſi fuit tacitum pactum ea affrancandi pro certo pretio arbitrio conductoris.*
49 *Neque ſuſtinetur ſi fuit falſo expoſitum, quod non reperiretur maior oblator.*
50 *Bona Eccleſiæ ſi à teſtatore ſint prohibita alienari, debet hæc prohibitio narrari in impetratione Beneplaciti.*
51 *Obſtacula vbi ſunt plura non ſufficit vnum tollere.*
52 *Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione bonorum aſſignatorum pro dote non ſuſtinetur, niſi expreſſa ſit hæc qualitas.*
53 *Neque ſuſtinetur ſi non fuit narratum, quod bona erant donata Eccleſiæ à ſupremo Principe.*
54 *Alienationem bonorum Eccleſiæ auctorizare eſt de ſpecialiter reſeruatis Papæ.*
55 *Beneplacitum Apoſtolicum ſi loquatur de aſſenſu præſtando locationi faciendæ, aſſenſus debet præcedere contractum.*
56 *Beneplacitum Apoſtolicum non ſolum conceditur pro alienatione facienda, ſed etiam pro iam facta, & quomodo.*

CAPVT XIV. §.9.

Viſis expreſſis in dicta *extrauaganti ambitioſæ*, non omittendum addere aliqua circa eam, & præcipuè circa Beneplacitum Apoſtolicum per eam in locatione bonorũ Eccleſiæ vltra triennium facta requiſitum, & ſignanter, quomodo Beneplacitum impetretur, & excutioni demandetur, & an locario vltra triennium, eo ipſo quod eſt munita beneplacito, ſit abſolutè valida, itaut nihil vlterius ad eius validitatem ſit neceſſarium, ac denique an, & quando Beneplacitum præſumatur.

1 Quo igitur ad modum impetrandi Beneplacitum ſciendum, quod à Papa conceditur paſſim, & tam per litteras ſub Plumbo, quam etiam per alias in forma Breuis, quarum formulam ſi videre cupis cum explicatione tenoris, nec non praxi expediendi, ad eas *Corrad. in praxi diſpenſat. Apoſt. lib. 9.* vbi latè *per tot.* lib.

2 Sciendum autem, quod idem Paulus Secunduc vltra *dictam Conſtit. incipien. Ambitioſæ* edidit etiam aliam in hac materia, in qua præcipit omnibus Commiſſarijs, & Delegatis in litteris Apoſtolicis, quæ deſuper dicto beneplacito expediuntur in forma ſi in euidentem, vt cautè, & diligenter attendant cauſas in ipſis litteris per ſupplicantes expræſſas, illaſque diſcutiant, & Teſtes, & probationes ſuper narratorum veritate recipiant, ſub grauiſſimis pœnis, ibidem expræſſis, & quia vult vlterius, quod in quibuſcumque litteris, & Commiſſionibus huiuſmodi Conſtitutio illa inſeratur, hinc eſt, quod ita ſeruatur, & litteris Apoſtolicis ſuper dicto Beneplacito expeditis, Conſtitutio illa totaliter inſcritur, & aliqui æquiuocando credunt eam eſſe ipſam *extrau. Ambitioſa*, quos vti praxis ignaros arguit *Corrad. dicto lib. 9. cap. 3. num. 35.* vbi etiam *num. ſeq.* monet eam inſeri tantum, quando Beneplacitum expeditur per litteras ſub plumbo, non autem quando expeditur per Breue, & quando agitur de locatione ad decennium, vel vltra non ſi tantum ad nouennium, & quatenus etiam in alijs caſibus omittatur eius inſertio, non propterea vitiatur conceſſio, cum in ipſa non adſit clauſula annullatiua conceſſionis, ſine eius inſertione factæ, vt aduertit idem *Corrad. dicto lib. 9. cap. 5. num. 12. verſ. Nec tamen.*

3 Pro validitate autem locationis clarũ eſt, quod ſeruanda eſt diligenter forma litterarum Apoſtolicarum ſuper Beneplacito expeditarum, & dictæ Conſtitutionis in eis inſertæ *Rota in Cortonen. Bonorum corã Platto impraſſ. per Marcheſ. tom. 1. fol. 114. & coram Merlin. deciſ. 887. num. 17. & ſeq. & in recent. deciſ. 336. num. 12. & 17. par. 10.*

4 Vndè cum litteræ ſint conditionatæ, ſi in euidentem vtilitatem, iuſtificari debet vtilitas per Teſtes, & probationes ab executori-

toribus earum recipiendas, vt in dicta Con-
ſtitutione habetur, & dixit *Rota deciſ. 60.
num. 7. & ſeq. par. 2. diuerſ. & coram Caualer.
deciſ. 215. num. 4.* & latè *coram Durano deciſ.
250. num. 9. & ſeq.*

5 Et quia ſolet in literis apponi clauſula
vocatis vocandis. Debent executores aſſu-
mere partes Iudicis, & examinare Teſtes
formiter, & alias probationes, aliaque
acta neceſſaria facere iudicialiter citatis ci-
tandis, aliàs nulliter procedunt *Rot. dec. 36.
num. 13. poſt Cenc. de Cenſ. Caualer. dec. 215.
num. 4. & deciſ. 347. in princ. Duran. dec. 250
num. 10.*

6 Si autem non adſit dicta clauſula, *vocatis,
&c.* ſed ſimpliciter commiſſum ſit Delega-
to, vt ſe informet, & ſi repererit in euiden-
tem vtilitatem Eccleſiæ cedere, confirmet
alienationem, aut alienandi facultatem
concedat, tunc ſatis eſt, vt adhibeat co-
gnitionem extraiudicialem abſque citatio-
ne *Corrad. in prax. diſpenſ. lib. 9. cap. 5. nu. 10.*
& in his terminis procedit *Rot. deciſ. 479.
num. 2. par. 1. diu.* vbi dicit, quod in huiuſ-
modi proceſſibus non eſt neceſſarium cita-
re, quia non proceditur iudicialiter.

7 Idemque eſſet ſtante clauſula, *conſcientiam
tuam oneramus*, quia talis clauſula opera-
tur, vt poſſit executor ſe extraiudicialiter
in formare, & quod non requiratur citatio
*Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 17. nu. 14. Lan-
cell. de attent. par. 2. cap. 12. lim. 10. nu. 8. Mo-
net. de Commut. vltim. vol. cap. 7. num. 153. &
ſeq. Rot. coram Merlin. deciſ. 10. nu 9. & ſeqq.*

8 Sed hoc intelligitur ſi cum tali clauſula non
concurrat etiam alia *vocatis vocandis*, vel
etiam *ſeruatis ſeruandis*, quæ illi æquipol-
let *deciſ. 94. num. 49. par. 7. recent.* aut ſimilis
tribuens cauſæ cognitionem, quia tunc per
iſtas modificaretur clauſula, *conſcientiam
tuam*, quaſi dictum ſit, Iudicialiter proce-
das, & vti Iudicis conſcientiam tuam one-
ramus *Alex. conſ. 218. nu. 1. lib. 2.* & alijs ad-
ductis *Rot. deciſ. 94 nu. 49. & ſeq. par. 7. in re-
cent. & penes Merlin. deciſ. 702. num. 18. &
ſeq.*

9 Et neceſſe eſt, quod ex actis conſtet præ-
dicta fuiſſe ſeruata *Corrad. in praxi Diſpen-
ſat. lib. 9. cap. 5. num. 7. ad fin.* aliàs ex eorum
inſpectione cõuinceretur nullitas *Duran. di-
cta deciſ. 250. num. 11. & ſeq.* Dummodo ta-
10 men inſpiciantur omnia acta, alias, ſi ver-
bi gratia, tranſportatus non fuiſſet proceſ-
ſus integer, clarum eſt, quod non poſſet ex
eius inſpectione conuinci nullitas præfata
Seraphin. deciſ. 1307. num. 2. & 3. vbi tamen
11 proceſſus ſit fabricatus, aliàs inde pariter
conuinceretur nullitas, quod nullus proceſ-
ſus fuiſſet fabricatus, ſententia enim exe-
cutoris non iuſtificaretur ex actis, & ſic non
eſſet attendenda *Caualer. deciſ. 215. num. 4.
Merlin. deciſ. 702. num. 43. Rot. deciſ. 160. nu-
mer. 7. par. 2. diu. & deciſ. 624. num. 4. par. 2.
& deciſ. 94. num. 43. par. 7. recent.*

12 Et examen Teſtium faciendum ab ipſis
executoribus, non autem demandandum
Notario, vt firmauit in ſpecie *Rot. dec. 628.*
13 *num. 7. par. 3. recent.* & ratio eſt, quia at-
tentis verbis illis literarum. *Diſcretioni
veſtræ committimus, & mandamus, &c.* iun-
ctis alijs, *ſeruata forma literarum Prædeceſ-
ſoris huiuſmodi*, videlicet Pauli 2. ibi in-
ſertarum, in quibus habetur *diſtrictè præ-
cipimus* conſtat electam fuiſſe induſtriam
14 perſonæ, ac proinde adeſſe neceſſitatem
procedendi per ſe ipſum, iuxta *gloſ. in l. ſa-
pè audiui ff. de offic. Præſul.* quam totus mun-
dus approbat, ſecundum *Felin. in c. cam te
num. 11. de reſcript.* quem vna cum pluribus
alijs refert *Rot. vbi ſupra*.

Quod vtique magis procedit, ſi non cõ-
15 mittatur Notario nudum Miniſterium re-
ceptionis iuramenti, ſed totum examen, &
ſic citationes Teſtium, & alia ſimilia, quæ
cum ſapiant iuriſdictionem, Notario com-
mitti non valent, *gloſ. in Clement. vn. in
princ. de off. delegat.* vbi *Imol. num. 3. Ancar.
num. 4. Card. num. 7. verſ. opponitur*, & alios
adducens *Rot. d. deciſ. 628. num. 8. par. 3. rec.*

16 Et eadem ratione ſequitur, vt ſi agatur
de permutatione bonorum Eccleſiæ, neceſ-
ſe eſt executores inſpicere Terras Eccleſiæ
tradendas, alias enim non poteſt dici eis
conſtitiſſe de euidenti eius vtilitate, vt cen-
ſuit *Rota in Lucana Nullitatis Alienationis
Bonorum coram Blanchetto, impreſſa per Mar-
cheſan de Commiſſ. par. 1. fol. 110.*

17 Poteruntque opponi aduerſus proceſſum
horum executorum omnes nullitates, quæ
opponuntur aduerſus quoſcumque alios
proceſſus, & aduerſus quaſcumque exami-
nationes Teſtium, quas longum eſſet re-
ferre, & extra inſtitutum, in ſpecie tamen
ſi non fuiſſent legitime executæ citationes,
ſi Teſtes non fuiſſent examinati in loco de-
18 ſignato. ſi de Iuramento Teſtium non con-
ſtet, niſi per verba enunciatiua Notarij *Te-
ſtis Iuratus, &c.* eſſe nullum dictum examen,
dixit *Rota in dicta deciſ. 628. num. 4. & n. 9.
& 10. par. 3. recent.*

19 Et vbi ſemel nulliter procedendo De-
cretum interpoſuerint, non poſſunt ampliùs
ſe ingerere, & melius procedere, quia ſunt
Iudices Delegati, quorum Iuriſdictio per
20 primum actum expirat, ſiue bene, ſiue ma-
le proceſſerint, & iudicauerint *Corrad. in*

pra-

Digitized by Google

praxi diſpenſ.lib.9.cap.11.prope fin.verſ. vbi tamen Canal.*deciſ.347.num.2. Rot.deciſ.631. num.8. & deciſ.678.num.3.par.2.recent.*

Prout etiam expirat hęc Iuriſdictio, ſi Papa concedens deceſſerit, antequam literæ fuerint executoribus deputatis præſentatę, forma enim earum præſefert regulariter commiſſionem, vt deputati aſſumendo partes Iudicis, de euidenti prius vtilitate cognoſcant, & ea cognita licentiam alienandi concedant, vel alienationem factam ap-
21 probent, vt ſupra dictum eſt, & licet quando agitur de mero, & neceſſario executore gratiæ iam factæ, eius facultas non expiret per mortem concedentis *c. ſi ſuper gra-*
22 *tia de officio delegat. in 6.* tamen ſecus eſt, quando committitur hoc modo gratia facienda, vt in his terminis ſæpe declarauit *Rota*, & ſignanter *coram Mantic. deciſ. 41. num.2. & ſeq. coram Durano deciſ.225.n.7. in recent. deciſ.473. num.3.par.2. deciſ.277. num.13.par.8. & deciſ.336. num.10. & ſeq. par. 9.* Vnde eueniente tali caſu expectandus ſucceſſor, & petendum ab eo indultũ, vt procedant iuxtà praxim, de qua *Corrad. d.lib.9.cap.11. in fin.*

23 Stantibus verò prædictis verbis in literis Beneplaciti *vocatis vocandis*, quæ imponunt neceſsitatem citandi, vt dictum eſt, optima Cautela erit expedire citationem, ſeù Monitionem per edictum cum inſertione totius tenoris literarum, monendo omnes in genere, & quoſcumque volentes dicere de obreptione, aut ſubreptione, aut aliàs ſe opponere, illudque affigere ad Valuas Eccleſiæ, cuius ſunt bona, & in loco, vbi ſunt ſita, iuxta praxim, de qua *Corrad. in praxi diſp. Apoſt.lib.9.cap 5.num.13.*

24 At iſta citatio generalis releuat ab onere citandi eos quorum non eſt certum intereſſe, & quos neſcitur impedire poſſe locationem, quo enim ad illos, quos ſcitur habere intereſſe, & valere ſe opponere locationi ad longum tempus, & illam impedire, talis citatio non releuat, ſed requiritur ſpecialis, iuxta tradita per *Dec.conſ.251. num.4. Crauett.conſ.89.numer.6. vbi de Gom. Becc.conſ.19. numer.9. ad fin. Bich.deciſ.469.*
25 *num. 2. & ſeq.* Intelligendo ſi ſint præſentes, aliàs ſecus eſſet dicendum *Ang. in l.fin.num.10. poſt med.verſ. & attende in hoc C. de Iur.deliber. Seraph.deciſ.371. numer.4.*
26 *Coccin. deciſ. 151. num. 5. verſ. Nam fuit*, Adeo, vt prætendens nullitatem ex hoc capite, quòd aliquis non fuerit particulariter citatus, probare debeat, cum fuiſſe præſentem *Marm.Var.cap.11.num.4.& ſeq. Adden. ad Gregor.deciſ.473.num 22. Adden. ad Buratt.deciſ.750. num.7. Rot.deciſ.597. num.3. par.4.recent.* non tamen dicitur abſens quis,
27 ex quo eſt in alio loco eiuſdem Prouinciæ, & Iuriſdictionis ad hunc effectum, vt eius abſentia releuet ab hoc onere ſpecialiter eum citandi, & non ſufficiat citatio generalis per edictum, ad tradita per *Roland. de Inuent. quæſt.95. verſ.modo has opiniones Phanucc. eodem tit.par. 3.num. 17. verſ. hinc Sigiſmundus. Rota coram Bichio deciſ. 469. num. 5.*

28 Inter habentes autem certum Intereſſe, ac valẽtes contradicere, eſt ſine dubio Rector Eccleſſiæ, cuius bona locantur, & ideò in ſpecie citandus erit *Corrad. d.praxi diſpenſ.lib.9. cap.5. num.13.* & non ſolum Re-
29 ctor, qui actualiter poſſidet Beneficium, ſed etiam ſi quis adeſſet, qui ex aliqua cauſa ad illud regreſſum haberet, prout practicatur ſignanter in reſignantibus cum Penſione, quia cum de illius præiudicio agi poſſet, & ipſe erit citandus, vt firmat idem *Corrad. dicto cap.5.num.15.*

30 Et vbi agatur de alienatione rei Eccleſiæ Cathedralis, citandum erit Capitulum, etiã ſi res eſſet de menſa Epiſcopali, & Capitulum haberet menſam ſuam ſeparatam, vt firmauit in ſpecie *Rot.deciſ.628.nu.2. par.3. recent.* vbi tamen expreſsè dictum erat in literis, vocato Capitulo, aliàs concluſio pateretur forſan in rigore aliquam difficultatem, nam ipſa *Rota in deciſ.443. coram Se-*
31 *raph.* ibidem citata, contrarium apertè cẽſuit in dictis terminis rei menſæ Epiſcopi, ſeparatæ à menſa Capituli, tutius tamen eſſet illud citare, intereſt enim eius ne poſſeſſiones, & bona Eccleſiæ alienentur, vt poſt *Innoc. in c. Nouit de his, quæ fiunt à Prælat. & ibidem Abb. num. 7.* admittit etiam *Seraph. dicta deciſ. 443. num. 5.* vndè ſequitur, vt ſit citandus, & defectum talis citationis vitiat proceſſum, licet ſecus ſit quo ad defectum conſenſus eiuſdem Capituli in alienatione, vt concludit ibidem *Seraph.* & de eo dicam infra §.*ſeq.num.*.....

32 Dubitari tamen poteſt, an idem ſit dicendum in caſu, quo Rector Eccleſiæ, vel Capitulũ alienaſſet, & appareret eius quoque nomine ſupplicatum fuiſſe pro Beneplacito, & hoc caſu defectum citationis eiuſdem opponi non poſſe, tenuit *Rot. deciſ. 636. num.4. par. 1. diuerſ.* & idem in terminis Capituli, ſenſit licet non firmauerit, eadem *Rota coram Durano deciſ.365.num.13.*

33 At contraria eſt ſine dubio tutior, quia Conductori ſolo incumbit onus probandi vtilitatem Eccleſiæ *Alex.conſ.169. numer.5. & 6. Seraph.deciſ.413.num.2. Duran.dec.250 num.2.*

Digitized by Google

num. 2. & dum talem probationem facere
debet formiter, vocatis vocandis, vt ordi-
natur in literis beneplaciti, hinc ſequitur,
vt curare debeat citari Capitulum, vel aliũ,
qui habeat principale intereſſe, vel princi-
palem curam rei Eccleſiæ, quamuis ipſe-
met alienaſſet, ac etiam pro beneplacito
ſupplicaſſet, cum ſine tali citatione non poſ-
ſit dici facta legitima probatio, & adim-
pleta forma literarum ex ſupradictis, &
optime fuit firmatum in *deciſ. 624. num. 4.
& 5. par. 1. recen. & in deciſ. 336. n. 13. par. 10
recent.* vbi aliæ deciſiones referuntur.

34 Item dubitari poteſt ſi locetur res Eccle-
cleſiæ, quæ ſit de Iurepatronatus Laicorum,
an ſit citandus Patronus, & licet magis cõ-
munis ſtet pro negatiua ea ratione, quia
eius conſenſus non ſit neceſſarius in tali a-
lienatione, vt patet ex relatis per *Maccra-
ten. lib. 1. reſol. 25. num. 8. Lambertin. de Iure-
patr. lib. 3. quaſt. 2. art. 7. per tot. Quarant. in
ſumm. Bullar. verb. alienatio num. 4. Barboſ.
de Iur. Eccleſ. Vniu. lib. 3. cap. 30. num. 9. ad fin.*
vbi licet referat nonnullos contrarium te-
nentes, tamen dicit eos non probare, nec in
praxi ſeruari, quod dicunt.

35 Tamen contraria eſt tutior, & æquior,
quia agitur de eius intereſſe ſaltem ſecun-
dario, quod Eccleſia in qua habet Iuſpa-
tronatus non depauperetur, tenetur enim
ſibi in caſu neceſſitatis ſubminiſtrare ali-
36 menta *c. nobis 25. ad fin.* ibi, *& ſi ad inopiam
vergat, ab Eccleſia illi modeſtè ſuccurritur; de
Iurepatr. Bellet. de Cleric. debit. §. 14. propè
fin.* quod tamen intelligitur ſi ipſa Eccleſia
37 ſit diues, nempe habeat fructus ſuperantes
id, quod eſt neceſſarium ad cultum diui-
num, & ſubſtentationem Miniſtrorum, vt
declarat poſt alios *Barboſ. in dicto cap. nobis
num. 8. & Rot. coram Caual. deciſ. 321. nu. 3.*

38 Et vlterius Patronus poteſt ſe opponere,
& cõtradicere alienationi vbi fiat ſine cau-
ſa *cap. filiJ 28. in ordine cap. 16. quaſt. 7. Abb.
in cap. vnic. num. 20. vt Eccleſ. benef. ſin. dim.
conf. Dec. conſ. 174. num. 5. verſ. & licet. Lot-
ter. de Benef. lib. 1. quaſt. 11. num. 65. & ſeqq.*
& in ſpecie, quod propterea Patroni ſint
citandi in alienatione, quia poſſunt con-
tradicere, videtur ſenſiſſe *Rotam coram Du-
nozet. ſen. deciſ. 330. nu. 1. & 2.* & quod ſal-
tem ex vrbanitate, & honeſtate quadam
vocari debeant, licet non ex neceſſitate, di-
cit *Corradus in dicta praxi Diſpenſ. lib. 9. c. 5.
num. 14.*

39 Beneficiati verò Eccleſiæ Cathedralis,
vel alterius in qua adſit Capitulum ſecluſo
particulari ſtatuto, non ſunt vocandi, nec
ſpecialiter citandi, quia ipſi debent inſer-
uire non autem vocari ad tractatus, & ſe
ingerere in adminiſtratione bonorum *gloſ.
in cap. cum ad hoc penult. ver. aſſiſios de Cle-
ric. non reſiden. cum alys adductis per Corrad.
dicto cap. 5. num. 14. verſ. & vbi Materia*, &
latius in *Praxi Benef. lib. 2. cap. 13. num. 37.
& ſeqq.* dictum autem ſtatutum contrarium
40 adeſt ſignanter in Baſilica Principis Apo-
ſtolorum de Vrbe, imo ſunt Conſtitutiones
Papales, quarum verba refert *Corrad. dicto
cap. 5. num. 14. & Rota coram Canaler. dec. 77.
in princ.* vbi quod eis ſtantibus non eſt lo-
cus diſpoſitioni iuris *& per tot.* vbi reſpon-
det obiectis, *& deciſ. 85. & 91.*

41 Et denique generaliter loquendo citan-
di erunt, qui de Iure poſſunt impedire alie-
nationem, & è contra, qui eam impedire
nequeunt, citandi non ſunt *Felin. in cap. Ec-
cleſia Sancta Mariæ num. 108. de conſt. Surd.
conſ. 1. num. 94. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 17.
num. 15. Corrad. d. cap. 5. num. 15.*

42 Debent autem probationes, vt ſupra le-
gitimè faciendæ, concludere ſignanter vtili-
tatem Eccleſiæ, quæ debet eſſe euidens, vt
habetur *in extrauag. & in literis Apoſt. Be-
neplaciti*, & talis euidentia requiritur, tàm
reſpectu ipſarum probationum, vt ſint ple-
næ, & dilucidæ ex congeſtis per *Rot. in de-*
43 *ciſ. 336. num. 14. par. 10. recent.* quam etiam
reſpectu eſſentiæ ipſius vtilitatis, vt vide-
licet non ſit adeò modica, vt applicetur il-
lud, parum pro nihilo reputatur, quod pro-
dit in hac materia, iuxta deciſionem, de qua
poſt *Rcc.* meminit *Ciarlin. contr. 105. nu. 49.*
44 non enim poſſet dici euidens, prout requi-
ritur, itaut non ſufficiat ſimplex vtilitas abſ-
que hac qualitate *Honded. conſ. 31. num. 20.
lib. 2. Seraph. deciſ. 508. num. 12.* Vnde tanto
minus ſubſtineretur contractus, vbi adeſſet
etiam dubium, an eſſet vtilis, vel non, *de-
ciſ. 65. num. 19. par. 2. diu. & in recent. dec. 94.
num. 52. par. 7. Merlin. deciſ. 702. nu. 52.* quod
autem tempus percutere debeat probatio
iſta, dicam infra *§. ſeq. num. 10.*

45 Econtra, quando verè conſtat de euiden-
ti vtilitate, Beneplacitum eſt tutum, quia
ea eſt cauſa finalis, qua mouetur Papa ad
illud concedendum, itaut eius ſola ſubſiſtẽ-
tia ſufficiat ad illud ſuſtinendum, non habi-
ta ratione aliarum ſubreptionum, vel ob-
reptionum *Soccin. ſen. conſ. 15. nu. 50. verſ. &
eſt ponderandum lib. 1. Ruin. conſ. 157. n. 25.
verſ. Nec obſtat lib. 1. Genuen. in prax. Archiep.
cap. 89. num. 5. Seraphin. deciſ. 443. numer. 1.
& 2. & deciſ. 1174. num. 7.* vbi quod Rota
ſæpius approbauit *Mant. deciſ. 101. num. 5.
deciſ. 577. num. 10. verſ. & in omnibus par. 1.
recent.* imò voluerunt multi, quod adeò ſit
po-

Digitized by Google

potens cauſa vtilitatis, vt per eam ſuſtinea-
tur alienatio, licet facta ſit non ſeruatis ſo-
lemnitatibus, vt ſupra *in §. 6. num. 36. di-
ctum eſt*.

46 Dummodo tamen ſubreptio, vel obrep-
tio non ſit, neque in narratiua vtilitatis,
neque circa ipſam, quia vtroque modo vi-
tiatur gratia iſta, vt declarat *Rot. deciſ.* 178.
num. 8. *verſ. hec enim procedit par. 2. diu.* &
penes *Seraphin. deciſ.* 508. *num.* 10. *Barboſ.
clauſ.* 152. *num.* 10. Vndè ſi fuiſſent alienata
47 omnia bona Eccleſiæ, neceſſariū eſſet hoc
exprimere alias gratia corrueret, cum iſta
obreptio inſinat in non vtilitatem, ex quo
magna eſt differentia in ordine ad vtilita-
tem, quod omnia bona ſint alienata, vel
pars bonorum tantū, & credibile eſt, quod
48 Papa requiſiuiſſet maiorem vtilitatem, ſi
ſciuiſſet alienari omnia, quodque diuerſi-
mode reſcripſiſſet, vt cenſuit *Rot. dec.* 319.
num. 5. *&* 6. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.* Sic ſi narra-
tum eſſet fieri locationem, & in effectu con-
tractus reſolueretur in venditionem, prop-
ter pactum affrancandi pro certo pretio ar-
bitrio Cōductoris, ſi tacitum fuiſſet tale pa-
ctum, nullum eſſet Beneplacitum *Molpheſ.
ad conſuet. Neap. to.* 3. *par.* 14. *quaſt.* 19. *nu.* 26.

49 Sic, ſi falſo narratum eſſet non adfuiſſe
maiorem oblatorem, quam illum, cui fa-
cta locatio, gratia corrueret, quamuis loca-
tio eſſet euidenter vtilis, propter dictam
ſubreptionem circa ipſam vtilitatem com-
miſſam *Rot. deciſ.* 94. *num.* 61. *par.* 7. *recent.*

50 Vlterius ſi bona locanda vltra prohibi-
tionem legis, eſſent etiam prohibita aliena-
ri ab homine puta à teſtatore, qui illa Ec-
cleſiæ reliquit, hæc prohibitio eſſet narran-
da, vt firmat in ſpecie *Molpheſ. ad conſuet.
Neap. to.* 3. *par.* 14. *quaſt.* 19. *num* 27. vbi e-
tiamſi prohibitio hominis eſſet iniuſta, &
51 facit regula, quod vbi plura ſunt obſtacu-
la non ſufficit tolli vnum, *Felin. in cap. non-
nulli num.* 21. *ad fin. de reſcript. Gonz. ad re-
gul.* 8. *gloſ* 13. *num.* 97. *& ſeq. Gregor. deciſ.*
109. *num.* 6. *Put. deciſ.* 193. *num.* 1. *lib.* 1. Pro-
ut etiam ſi bona eſſent aſſignata pro dote
Eccleſiæ, & menſa Monaſterij, quia inde
52 difficilius permittuntur alienari, *cap. poſſeſ-
ſiones, & cap. vt ſupra aliqua de reb. Eccl. non
alien. Molpheſ. d. quaſt.* 19. *num.* 24.

53 Et idem ſi eſſent bona à ſupremo Princi-
pe Eccleſiæ donata *Molpheſ. d. quaſt.* 19. *nu-
mer.* 25. eſt enim vnus de caſibus vbi Ec-
cleſia non alienat *gloſ. in Auth. hoc ius por-
rectum C. de Sacroſ. Eccleſ. in ver. perpetuo*,
vbi alios quinq; caſus refert, in quibus pa-
riter nullo modo alienat, vnde ſingulorum
facienda erit mentio in impetratione bene-
placiti, ſaltem ad maiorem cautelam eadem
ratione.

54 Debet autem eſſe ipſius Papæ Benepla-
citum, nec ſufficit, cuiuſuis alterius, etiam
Legati de Latere, nam auctorizare aliena-
tionem rei Eccleſiæ, eſt de ſpecialiter reſer-
uatis Pontifici *Abb. in cap. vlt. numer.* 10. *de
Eccleſ. ædif. Gambar. de offic. & poteſt. Legat.
lib.* 1. *tit. de var. ord. nomin. num.* 415. dixit
Rot. deciſ. 229. *num* 8. *par.* 8. *recent.*

55 Et ſi literæ Apoſtolicæ Beneplaciti ſunt
in forma Commiſſaria, & loquuntur de aſ-
ſenſu præſtando locationi faciendæ, neceſſe
eſt talem aſſenſum præcedere contractum
Abb. in cap. vt ſuper num. 17. *de reb. Eccleſ.
alien.* & in alijs locis relatis per *Quarant. in
ſumm. Bullar. verb. alienatio nu.* 8. vbi quod
ideò practicatur, vt ſi factum Inſtrumentum
prius, quam impetretur Beneplacitum, fiat
poſteà aliud, cum inſerto tenore Decreti
Commiſſariorum.

56 Verum licet literæ ſoleant, vt plurimum
loqui de Conſenſu præſtando, vt dicit *Qua-
ranta dicto num.* 8. tamen dantur etiam cum
facultate approbandi contractum iam fa-
ctum, imo quando in Vrbe ignoratur, an
contractus ſit celebratus, vel ne, ſolent cau-
ti ſollicitatores curare, vt contineant vtrã-
que facultatem, videlicet eas dicere, licen-
tiam concedant, & impartiantur, & qua-
tenus ad locationem eamdem ſub eiuſdem
Sedis Apoſtolicæ Beneplacito deuentum
fuerit, illam approbent, & confirment, pro-
ut concedi literas ſub hac forma, teſtatur
Corrad. in praxi diſpenſ. lib. 9. *cap.* 5. *num.* 62.
& poſt confirmationem non requiri nouum
conſenſum *Rota coram Coccino deciſ.* 374.
num. 6. *&* 7. prædicta tamen formula non
ſufficeret, ſi vltra confectionem Inſtrumen-
ti deuentum eſſet ad actualem rei traditio-
nem, ſed neceſſarium eſſet de ea facere
ſpecialem mentionem, *Quarant. d. ver. alie-
natio num.* 10. *verſ. ſint cauti.* Imò ad tollen-
dam circa id dubietatem, & ſaluti anima-
rum conſulendum, inoleuit praxis, vt qua-
tenus petatur dicto modo facultas confir-
mandi alienationem iam factam, & non
narretur expreſſe traditio, officiales Data-
riæ, addant verba illa, *Poſſeſſione minime
tradita*, quæ ante non addebantur, vt di-
cit *Corrad. dicto cap.* 5. *num.* 64. *verſ. & ho-
die*, *& Donat. de regular. tom.* 1. *tract.* 14.
quaſt. 25. *num.* 3.

Beneplacitum Apoſtolicum, an det ple-
nam firmitatem contractui locatio-
nis ad longum tempus bono-
rum Eccleſiæ.

SVMMA-

S V M M A R I V M.

1 *Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit copulatiue ſolemnitates, & cauſam.*

2 *Cauſa legitima alienandi bona Eccleſiæ ſunt neceſſitas, vtilitas, pietas, & incomoditas.*

3 *Cauſæ alienandi bona Eccleſiæ reducuntur ad vtilitatem, & neceſſitatem.*

4 *Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione rei Eccleſiæ, non ſupplet defectum cauſæ.*

5 *Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ, ſtante confirmatione Executorum Beneplaciti, præſumitur.*

6 *Decl. procedere ſi executores rite, & rectè proceſſerint.*

7 *Præſumptio vtilitatis Eccleſiæ non ſolum oritur ex Beneplacito vero, ſed etiam ex præſumpto.*

8 *Præſumptio vtilitatis Eccleſiæ reſultans ex Beneplacito non procedit, ſi contractus ſit ſui naturà damnoſus.*

9 *Vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ non probatur per aſſertionem alienantium.*

10 *Neque probatur per aſſertionem Executorum literarum Apoſtolicarum, quando iudicialiter procedere tenebantur.*

11 *Vtilitatis Eccleſiæ probatio debet percutere tempus locationis.*

12 *Ampl. vt ad effectum validitatis contractus non attendatur, quod contractus tẽpore ſucceſſiuo ſit vtilis.*

13 *Decl. procedere ſi contractus ſit perfectus, & in ſe validus, ſecus ſi pretendatur ſuſtineri, ex capite vtilitatis.*

14 *Contrahens cum Eccleſia ſi contractus ſit ex cauſa neceſſitatis, debet eſſe ſolicitus de verſione pecuniæ in cauſam expreſſam, ſecus ſi ſit ex cauſa voluntatis.*

15 *Contractus dicitur ex cauſa neceſſitatis ſi pro extinguendis debitis, quæ peti poterant, ſecus ſi pro extinguendo cenſu.*

16 *Contractum locationis non fuiſſe vtile, probatur ex Inſtrumento locationis præcedentis factæ pro maiori mercede.*

17 *Decl. procedere ſi locatio precedens habuit effectum.*

18 *Decl. 2. procedere ſi probetur in precedenti locatione non contineri maiorem quantitatem bonorum.*

19 *Vtilitas neceſſaria in locatione ad longum tempus rei Eccleſiæ ceſſat ſi conſtet, quod Eccleſia eamdem vtilitatem percipiebat.*

20 *Cenſus impoſitus pro extinguendo alio ſimili, non poteſt dici euidenter vtilis.*

21 *Locatio perpetua facta pro eadem mercede pro qua ſiebat locatio ad tempus, eſt euidenter vtilis.*

22 *Penſio locationis perpetuæ ſolet eſſe minor in ſexta parte. Et redditur ratio, num. 24.*

23 *Emphyteuſis Eccleſiaſtica, an poſſit concedi pro canone fructibus minuare in ſexta parte.*

25 *Decl. tunc dici vtilem euidenter locationem perpetuam abſque diminutione mercedis cum agitur de re ſubiecta periculis, & ab eis Eccleſia liberatur.*

26 *Vtilitas contractus reſultat etiam à pactis, & ex quibus.*

27 *Solutio, quæ fit in ingreſſu emphiteuſis non attenditur ad conuincendam vtilitatem Eccleſiæ ſi fiat Prelato illam ſibi retinenti.*

28 *Subhaſtatio in alienatione rei Eccleſiæ non requiritur.*

29 *Lex ciuilis non ligat Eccleſiaſticos, etiamſi fuerit à Gratiano in volumine Decretorum inſerta.*

30 *Solemnitates Iuris Canonici antiqui in alienatione bonorum Eccleſiæ, quæ nunc eſſent.*

31 *Beneplacitum Apoſtolicum operatur, vt alia ſolemnitas non requiratur.*

32 *Decl. procedere ſi ſit legitimè impetratum, & executioni demandatum.*

33 *Decl. 2. procedere ſi non ſit expoſitum contractum fuiſſe factum cum ſolemnitatibus, & conceſſum Beneplacitum cum clauſula ſi.ita eſt.*

34 *Confirmatio Principis tollit defectus iuris ciuilis non autem iuris naturalis.*

35 *Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectus conſenſus Capituli.*

36 *Capituli conſenſus non requiritur in alienatione bonorum alterius Eccleſiæ, quam ſuæ.*

37 *Capituli conſenſus non requiritur in alienatione bonorum Eccleſiæ Cathedralis, quæ non ſunt de ſua menſa.*

38 *Epiſcopi hodie faciunt omnia ſine Capitulo.*

39 *Clauſula* ſupplentes *tollit omnem defectum iuris poſitiui.*

40 *In literis Beneplaciti ſuper alienatione rei menſæ Epiſcopi ſolet apponi clauſula* vocato Capitulo.

41 *Papa in generali diſpoſitione non ſolet comprehendere ea, quæ ſunt contra ius.*

42 *Beneplacitum Apoſtolicum ſuſtinetur non narratis eis quæ ſunt preiudicialia ſoli Prælato alienanti.*

43 *Beneplacitum Apoſtolicum reſtringitur ad limites contractus.*

44 *Et vbi ſe refert ad Inſtrumentum nihil operatur Inſtrumento non exhibito.*

CAPVT XIV. §.10.

IMpetratis literis Apoſtolicis Beneplaciti, ac ritè, & recte executioni demandatis, iuxta ſuperius dicta, non videtur poſſe dubitari de validitate locationis vltra Triennium factæ, quia in *extrauag. ambitioſæ* prohibetur alienatio inconſulto Romano Pontifice, vnde ſecus eſt eo conſulto. Verum quia in eadem Conſtitutione confirmantur etiam omnia Iura antiqua, ibi. *Prædeceſſorum noſtrorum Conſtitutionibus, prohibitionibus, & Decretis alijs ſuper hoc editis, quæ tenore præſentium innouamus in ſuo nihilominus robore permanſuris*, videndum erit, an vlterius aliquid requiratur; & quidem in alienatione bonorum Eccleſiæ duo requi-
1 runtur copulatiuè, cauſa videlicet, & ſolemnitas *cap. ſine exceptione 12. quæſt. 2. Rot. coram Seraphin. deciſ. 1490. num. 1. in Romana Reſciſſionis Contractus coram Blanchette penes Marcheſ. de Commiſſ. tom. 1. fol. 98. num 8. in recent. deciſ. 36. numer 5. par. 7.* & alibi paſſim.

2 Aſſumendo autem primum, cauſæ legitimæ, ſunt quatuor, nempè neceſſitas, vtilitas, pietas, & incomoditas *Molin. de Contract. diſput. 468. num. 2. Quarant. in ſumm. Bullar. in verb. alienatio numer. 3. Donat. de Regular. tom. 1. tract. 14. quæſt. 9. numer. 2. & ſeqq.* & late de ſingulis etiam loquendo

Digitized by Google

*Corrad. in praxi diſpenſ.lib.9.cap.1. num.*18.
& prius, ac valdè latius *Redoan. de reb. Ec-*
3 *cleſ.non alien.rubr.*18. quæ tamen reducun-
tur ad has duas, nempè neceſſitatem, & vti-
litatem Eccleſiæ, vnde multi de his tantum
mentionem faciunt, & vnam ex eis requi-
ri dicunt, vt videre eſt penes *Surd.conſ.*181
*num.*15. *&* 16. *Coccin.deciſ.*445.*num.*3. *Rot.*
*deciſ.*336.*num.*18.*par.*10.*recent.*
4 Et huiuſmodi requiſiti, cauſæ videlicet
alienandi defectus, non ſuppletur Benepla-
cito Apoſtolico, vt firmant *Altograd. con-*
*ſil.*26.*num.*53.*lib.*1. *Quarant. in ſumma Bul-*
*lar.verb. alienatio num.*7. *prope fin. Caualer.*
*deciſ.*288.*num.*6. *Sperell.deciſ.*154. *num.*88.
*Rota deciſ.*267. *num.*15. *par.*5. *& deciſ.*336.
*num.*25. vbi alii referuntur *par.*10. *recent.*
Verum ſi ſupponimus Beneplacitum
5 fuiſſe conceſſum ſub ſolita forma, ſi in eui-
dentem, ac rite, & recte executum, vti-
que probata erit euidens vtilitas, & gene-
raliter, eo ipſo, quod executores literarum
locationem confirmant, vtilitas præſumi-
tur *Alex.conſ.*79.*num.*6. *lib.*1. *Dec.conſ.*141.
*num.*1.*Seraphin.deciſ.*443.*num.*7. *Coccin.de-*
6 *ciſ.*391. *num.*3. Quod intelligitur ſi execu-
tores rite, & recte proceſſerint, alias ſi oſten-
deretur, eos non ſeruaſſe formam literarũ,
vel alio modo nulliter proceſſiſſe, ceſſaret
prorſus dicta præſumptio *Quarant.in ſumm.*
Bullar. ver. alienatio num. 7. *ad fin. Duran.*
*deciſ.*250.*num* 8. *& ſeq. in recent.d.dec.*336.
*num.*15. *&* 16.*par.*10. Et nulliter proceſſiſ-
ſe probatur ex inſpectione Proceſſus, ſi ta-
men ſit integer, aliàs ſecus, *Seraphin. de-*
*ciſ.*1307.*num.*2. *&* 3. *& dixi ſupra.*
7 Et dicta præſumptio vtilitatis procedit,
non ſolum ſi conſtet de Beneplacito vero,
ſed etiam ſi adſit tantum præſumptum *Gio-*
*nagn.conſ.*27.*num.*59 *par.*2.*Mantic.dec.*101.
*num.*3. *Rota in Mediolanen. Reſciſſionis Per-*
mutationis coram Pamphilio penes Marcheſ.
*de commiſſ. par.*1.*fol.*112.*nu.*6.*Ciarlin.contr.*
39.*num.*4. *Gregor.deciſ.*343.*numer.*1. *& ibi*
Adden. de qua præſumptione aliqua dice-
mus *infra in* §.*proximo.*
At non procedit eadem præſumptio, ſi
8 ex facie Inſtrumenti, ſeù qualitate con-
tractus deprælendatur contrarium, ex quo
ſit ſui natura damnoſus, vti de donatione,
tradit *Socin. ſen. conſ.*52. *numer.* 10. *lib.*4.
& alijs adductis *Rot. coram Bichio dec.* 442.
num. 12. *&* 13. & de alienatione, in qua
fuerunt Eccleſiæ promiſſa in recompenſam
alia bona, non autem actualiter tradita
*Rot.deciſ.*430.*num.*4.*par.*2.*recent.*
Cæterum in caſibus, in quibus proban-
9 da eſt vtilitas, vel neceſſitas, id clarum eſt;
quod non bene probantur per aſſertionem
alienantium, quia qui de ſe non poteſt fa-
cere actum validum, nec etiam poteſt fa-
cere aſſertionem, per quam validetur *Ca-*
*ualer.deciſ.*439.*num.*7. *Rota in Craconien. Do-*
nationis 26. *Nouembris* 1650. §. *Cauſa pari-*
ter coram Bichio, quæ eſt in eius impreſſ. de-
ciſ. 43. *num.* 5. *& in Romana Monaſterij* 17.
Maij 1657. §. *hic autem coram* R. P. D. *meo*
*Beuilaqua, quæ eſt deciſ.*234. *par.*12. *recent.*
*num.*13. Minuſque ſtatur aſſertioni ſimplici
10 executorum Literarum Apoſtolicarum,
quando iudicialiter procedere tenebantur
*Rota deciſ.*94. *num.*44. *par.* 7. *recent. quæ eſt*
*coram Merlino deciſ.*702.*num.*44.
Et probatio vtilitatis, vel non vtilitatis
11 quæ quomodo concludere debeat, dictum
eſt *in* §. *præcedenti nu.* 42. *& ſeq.* debet per-
cutere tempus locationis, non autem po-
ſterius *Cæſar. de Graſſ.deciſ.*4.*num.*1. *de reb.*
*Eccleſ. non alien.Caualer.deciſ.*288.*numer.*5.
adeò, vt non ſufficeret probationem percu-
tere tempus beneplaciti, quando Papæ nar-
ratus fuit contractus vti factus, licet ſecus
ſit, ſi impetratum Beneplacitum cum narra-
tiua, quod intendebant contrahere, vt di-
ſtinguit *Genuen. in praxi Archiep. cap.* 89.
poſt med.verſ. quare dicendum. Et faciunt,
quæ late dicentur de probanda læſione in
Cap. 19. vbi & quomodo facienda ſit pro-
batio valoris.
An autem ſufficiat conſtare de vtilitate
in principio, quamuis poſteà talis vtilitas
non permanſerit dubitari poteſt, & quid-
quid ſit in alijs contractibus, in locatione
videbatur attendi debere etiam tempus fu-
turum, quia locatio eſt contractus, qui ha-
bet tractum ſucceſſiuum in futurum, & non
ſufficit eum adimplere momento temporis,
puta per traditionem rei, ſed tenetur loca-
tor curare, & facere, quod Conductor vti
poſſit toto tempore, vt dicemus in *Cap.*28.
poſt princ. & in his contractibus, qui non
finiuntur momento temporis, ſed habent
tractum ſucceſſiuum, attenditur etiam tem-
pus ſucceſſiuum *Bart. in quaſt. publicanus*
*quidam num.*9. *&* 10. *Ancaran.conſ.*402.*nu-*
*mer.*7. *&* 8.*Roland.conſ.*1.*num.*173. *lib.*2. &
alijs pluribus cumulatis *Altograd. conſ.*26.
num. 46. *& ſeqq.* vbi in ſpecie de locatione
*lib.*1.
12 Sed verius videtur, quod attendi debeat
tempus ſucceſſiuum ad alios effectus, puta
ad effectum remiſſionis, ſeù reductionis
mercedis, non autẽ ad effectum illũ validi-
tatis, vel inualiditatis contractus ex hoc ca-
pite, quod fuerit vtilis, vel damnoſus Ec-
cleſiæ, quod vltra præfatas auctoritates
proba-

Digitized by Google

probatur etiam per *text. in ipſa extrau. ambitioſæ* in illis verbis, *& tunc in Eccleſiæ euidenti vtilitate*, clauſula enim illa, *& tunc*; denotat extremitatem temporis, vt in puncto tradidit *Honded.conſ.51.numer.61.lib.1.* & ſequuta eſt *Rota coram Caualer.deciſ.288*
13 *num.5.* quatenus tamen contractus ſit perfectus, & in ſe validus, ſecus autem ſi pretenderetur eum ſuſtineri ex hoc ſolo capite vtilitatis, quia tunc non ſufficeret eum fuiſſe vtiliter cœptum, ſed requireretur vtilitatem permanere, quod ſecus eſt vbi factus eſt ſolemniter, vel ex cauſa neceſſitatis *Archidiac. in cap. ſine exceptione 12. quæſt.2. ſub num.5. Henric Boic. in cap. tua nuper numer. 6. de his quæ fiunt à Prælat. ſin. conſ. cap. Rot.deciſ.65.num.4.par.2.diu.*

14 At vbi alienatio fit ex cauſa neceſſaria contrahens cum Eccleſia, & ſoluens pecuniam, curare debet, & eſſe ſollicitus, vt vertatur cũ effectu in cauſam expreſſam, alias enim etiam ſi cauſa illa neceſſitatis fuiſſet vera, & legitima, adhuc ceſſante tali verſione, contractus corrueret, quod ſecus eſt ſi ſit ex cauſa vtilitatis *Sperell deciſ.154. numer.104. Merlin.deciſ.219. numer.12. verſ. quoniam vltra*, vbi quod hæc eſt diſtinctio, quam ſequitur Rota, *& deciſ.444. num. 16. Rota poſt Cenc. de Cenſ. deciſ.25. numer.2. & deciſ.29.num.1. & deciſ.287.num.5.*

15 Et dicitur ex cauſa neceſſitatis ſi facta pro extinguendis debitis, vbi tamen ſint talia, vt creditores vrgeant, ſeù ſaltem vrgere poſſint, alias ſi verbi gratia, pro extinguendo Cenſu, pro quo ſoluerentur graues fructus alienaretur aliud capitale Eccleſiæ, ex quo minores fructus ipſa perciperet, hæc nõ eſſet cauſa neceſſitatis, quia nulla aderat neceſſitas Cenſum extinguendi, cum de eius natura cenſus ſit perpetuus, & non poſſit debitor iuxta vulgatam Conſtitutionem ſanctæ memoriæ Pij V. his diebus beatificati, compelli illum extinguere, ſed eſſet cauſa vtilitatis, vt declarat *Sperell. d. deciſ. 154. num. 106. & 107. & Rot. d. deciſ. 287. num.5. verſ. in propoſita facti ſpecie, poſt Cenc. de Cenſ.*

16 Probatur autem, locationem non fuiſſe vtilẽ ex Inſtrumento locationis præcedentis, ſi ex eo appareat, quod illa fuerit pro maiori mercede *Genuen. in praxi Archiep. cap.89. num. 6. in fin.* vbi quod licet locatio regulariter non probet, tamen ſecus eſt ad hunc effectum *Carlin.contr.105. numer.48. Rot.deciſ.65.nu.24 par.2. diu. & in vna Romana Domus impreſſ. per Marin. reſol.7. numer.3. ad med. par.1. & coram Seraphin. deciſ.1490.num.7.verſ. viſum fuit etiam Merlin.deciſ.702.num.53. & 54. in recent.dec.94 num.53. & 54.par.7.* Quod tamen procedit
17 ſi talis locatio habuiſſet effectum, aliàs nõ poſſet ex ea ſumi dicta probatio *Seraphin. deciſ.1073.num.4. Coccin.deciſ.273. ad med. Rota in Mediolanen. Reſciſſionis coram Pam-*
18 *philio penes Marcheſ. de Commiſſ. par.1. fol. 113. num 7. ad fin.* & vbi probetur, quod in illa præcedenti locatione non compræhenderetur maior quantitas terrarum, quã in ſubſequenti, vt habetur in eadem *Mediolanen. Reſciſſionis coram Pamphilio*. Imò
19 ſi abſque locatione Eccleſia eamdem vtilitatem antea percepiſſet, reſultaret in locatione non ad fuiſſe vtilitatem euidentem, prout in permutatione ſi aſſignetur Eccleſiæ res æqualis valoris, dicit *Rot.deciſ.430. n.5. par.2. & deciſ 336.num.19.par.10. recen.* &
20 in impoſitione Cenſus pro extinguendo alio omnino ſimili *Genuen. in praxi Archiep. cap.89. num. 1.* vbi refert deciſum à *Rota in Romana Inualiditatis Cenſus coram Pamphilio.*

21 Intelligendo cæteris paribus, nam ſi fiat locatio perpetua pro eadem penſione, quæ percipiebatur ex locatione ad modicum tẽpus, non poterit redargui, quod non ſit vtilis, etiam euidenter, quia in locatione per-
22 petua ſolet minui penſio in ſexta parte *Giouagn.conſ.27.num.62. & ſeqq.par.2. Gregor. deciſ.343.num.3. & ibi Adden. num. 7. Mediolanen. Reſciſſionis Permutationis coram Pamphilio impreſſa penes Marcheſ. de Commiſſ. par.1. fol.112. num.7.* & de emphiteuſi Eccleſiaſtica, quod poſſit in ea diminui ſex-
23 ta pars iuſtæ penſionis, ſunt *text. in §. dudum & in §. quia verò Leonis Auth. de non alien. aut permutan. & in Auth. perpetua C. de Sacroſ. Eccleſ.*

Sed hodie hoc non ſeruari, dicit *Caldaſ. quæſt. for. 10. num.8. poſt med.* & notat etiam *Barboſ. in dicta Auth. perpetua nu. 2. in ver. inſertam*, & videtur vigere ratio, quia ſi non detur pro penſione correſpondẽte fructibus, conceſſio non eſt vtilis, prout requiritur, vt conſiderant *Gabr.conſ.84. num.12. lib. 2. Vinc. de Franch.deciſ.191.nu.12. Surd. deciſ 798.num.22.* At ſi conceſſio facta cum prædicta diminutione, non poteſt dici euidenter vtilis, ſaltem dicenda eſt pro iuſta penſione, vt cenſuit *Alciat. conſ. 49.num.4. lib. 5.* nam vltra, quod ſufficeret fuiſſe approbaram à iuſtiſſimo, & pijſſimo Impera-
24 ratore in *Auth. præcitat.* dicta diminutio cõpenſatur cum periculo caſuum fortuitorum, quibus ſubijcitur emphiteuta perpetuus abque ſpe remiſſionis mercedis, quando habuit dictam diminutionem *dicto §. Dudum Auth. de non alien. aut permut. & ibi gloſ. in*

verb, Caſus Alex. conſ.132. num.2.lib.1. Rot. deciſ.720.num.6, & ſeq. & deciſ.723.num.2. & ſeq.par.1. diuerſ. & deciſ. 684. num.4. ad med.par,2.recent.

Vnde firmum ſtat, quod ſi conceſsio fiat abſque dicta diminutione locatio erit euidenter vtilis, vt ſupra dictum fuit, at ſi fiat cum dicta diminutione, poterit dici æqua, & ſuſtinebitur tantum ſi fiat ex alia cauſa, quam vtilitatis euidentis, itaut ſufficiat non eſſe damnoſam Eccleſiæ.

25 Aduertendo etiam vlterius, quod tunc dicetur æqua conceſsio in perpetuum, cum dicta diminutione ſextæ partis, & euidenter vtilis, ſi fiat abſque illa, cum res conceſſa ſubiacet periculis, & Eccleſia actualiter ab eis liberatur, aliàs enim ſecus eſſet dicendum *Gennen. in praxi Archiep. dicto cap.89.num.6.Rot. dicta deciſ.723.num.4. par,1.diu. & deciſ.684.num.4. ad med.par.2. recent.*

26 Prætereà poſſunt adeſſe in contractu alia pacta, quæ vtilitatem, vel damnum Eccleſiæ importent, & inter importantia vtilitatem ſunt, ſi Eccleſia lucrari debeat melioramenta omnia, vt dixit *Rota coram Seraph. deciſ.485. num.3. & 4. & deciſ.208. num.1. par.2. & deciſ.221.num.5.par.4.diu.* quatenus tamen conſtet melioramenta adeſſe, vel fieri debere alias parum, aut nihil releuaret tale pactum *Rota deciſ.398. num.3. verſ. ſed fuit dictum par.1. & deciſ.312. numer.3. par.2.diuerſ.* item ſi daræ eſſent ei in recompenſam aliæ Terræ contiguæ bonis ſuis, eadem *Rota in Romana Palatÿ Sancta Maria Maioris cor. Pamphilio penes Marcheſ. par.1. fol 102.verſ.præſertim.* Item ſi in caſu quo Conductor deficiat ſoluere penſionem teneatur ad duplum *Rota in Iannen. ſi in euidentem coram Lancellott. penes Marcheſan. tom.1.fol.* 111. *num.3.* vel adeſſet pœna caducitatis *Gionagnon.conſ.27.num.63.verſ.ea magis quia lib.* 2. & pro vtilitate conſideratur etiã, ſi reſultet ex contractu decus Ecclèſiæ, vel augumentum cultus Diuini, vt in dicta *Romana Palatÿ Sancta Maria Maioris coram Pamphilio ad fin.*

27 Si ſoluatur eadem penſio, ſed in ingreſſu, ſeù principio ſoluatur aliqua conſiderabilis ſumma pro vna vice tantum, vbi talis ſumma vertatur in vtilitatem perpetuam Eccleſiæ, deſeruire poterit ad conuincendam vtilitatem, aliàs ſi ſoluatur Prælato eam pro ſe retinenti, ſecus eſt dicendum *Honded.conſ.51. in fin.lib.1. Gration.diſcept. 379.num.22. Rot.deciſ.581.numer.1.verſ. & habito reſpectu par.1.diuerſ.*

Dixi etiam aliqua in hoc propoſito conuincendi vtilitatem, vel damnum Eccleſiæ in relocatione rei ſolitæ locari ab antiquo ſupra hoc titulo ſub §.4. quæ non repeto, quia ibi videri poſſunt.

Deueniendo nunc ad alium requiſitum
28 copulatiue cum vtilitate neceſſarium in locatione ad longum tempus bonorum Eccleſiæ, nempe ſolemnitatis, omitto quod de iure ciuili requireretur ſubhaſtatio *Auth. hoc ius porrectum C. de ſacroſ. Eccleſ.* quia de iure Canonico, quod ſeruari debet in hoc propoſito, vt ſupra dictum eſt in principio huius Capit. ea non eſt neceſſaria, vt docet *Bald. in dicta Auth. hoc ius porrectum nu. 15. C. de Sacroſ. Eccleſ. Gennen.in praxi Archiep.*
29 *cap. 89. num. 9.* idque non obſtante, quod dicta auth. fuerit appoſita à Gratiano in volumine Decretorum ſub *cap. ea enim 10. quæſt. 2.* quia non eam poſuit ad neceſſitatem, ſed ad oſtendendum affectum Principum erga Eccleſiam, & quatenus neceſſitatem inducere voluiſſet, vtique non potuiſſet, vt poſt alios tradit *Donat. de regular.*
30 *tom. 1. tract. 14.quæſt. 7. num. 2.* de iure Canonico antiquo quatuor requirebantur, videlicet auctoritas Prælati, tractatus præcedens, conſenſus Capituli, & ſubſcriptio ſingulorum, ſaltem per Notarium, vt poſt plures, quos citat tradit. *Quarant.in ſumm. Bullar. verb. alienatio rerum Eccleſ. num. 3. ad fin. verſ.ſolemnitas, & Corrad. in praxi diſpen. lib. 9. cap. 1. num. 20. pariter ad fin. verſ.ſolemnitas.*

Verum de his quoque non opus eſt loqui vlterius, quia hodie ex diſpoſitione di-
31 ctæ *extrau. ambitioſa* non poteſt fieri locatio rerum Eccleſiæ vltra triennium ſine beneplacito Apoſtolico, & beneplacitum Apoſtolicum operatur, vt alia ſolemnitas non ſit neceſſaria *Abb. conſ. 41. num. 3. lib. 1. Dec. conſ. 341. num. 12. circa med. verſ. & quando conceſſio Roland. conſ.96. num. 21. & ſeqq. lib. 1. Capic. deciſ. 16. num. 1. in fin & num. 4. verſ. & omnis ſolemnitas Sperell.dec. 154. num. 87. Rot.deciſ. 65. num. 1. part. 2. diuerſ. & coram Coccino deciſ. 391. num. 2.* & alibi paſſim. Beneplacitum enim eſt ſolemnitas, quæ alias offuſcat, & ceſſare facit, prout habemus etiam de iure Ciuili, quod vbi in contractu minoris interuenit auctoritas Principis, ceſſent omnes aliæ ſolemnitates in eo requiſitæ *l.2.C. quando Decr. op. non eſt Simon. de decret. lib. 1. tit. 1. num. 88. Rot.deciſ.461. num. 13. part. 1. recent.* itaut adhuc vera ſit concluſio, quod alienatio rerum Eccleſiæ requirat copulatiue ſolemnitatem, & cauſam, ſed ſolemnitas hodie eſt ſolius Beneplaciti, quod lo-

co

eo omnium ſolemnitatum deſeruit, vt di-
cit *Rot. deciſ.* 590. *num.* 9. *part.* 6. *recent.* ſi
32 tamen Beneplacitum ſit legitime impetra-
tum,& executores in litteris dati legitimè
proceſſerint,ac formam ſibi in litteris præſ-
criptam ſeruauerint, vt declarant *Quarant. in ſumm. Bullar. d. ver. alienatio num.* 7. *ad fin. Duran. deciſ.*250.*num.*8.*& ſeq.Rot.deciſ.* 336. *num.* 15. *&* 16. *part.* 10. *recent.* & ſi
33 non ſit narratus contractus, & expreſſum eum fuiſſe factum cum ſolemnitatibus, & Papa dederit mandatum de confirmando cum clauſula, *ſi ita eſt*, referendo ſe ad ſupplicationem, quia tunc eatum defectus vitiaret *Ant. Ma. de Camb. in conſ. impreſſ. per Borgnin.part.*1.*dec.*46.*n.*407.*verſ.quarto prædicta Quarant.d.ver. alienatio n.* 7. *poſt med. verſ. ſecundo intellige*.

34 Verum quia confirmatio Principis tollit defectus iuris ciuilis, non autem iuris naturalis,vti conſenſus, vt poſt alios,inquit *Curt. iun. conſ.* 240. *num.* 28. dubitari poteſt an
35 beneplacitum Apoſtolicum ſuppleat conſenſum Capituli Eccleſiæ alienantis, & dicendum eſt non ſupplere *Quarant. d. verb. alienatio nu.* 7. *in princ. verſ. non tamen ſupplet. & Donat. de regul. tom.* 1. *tract.* 14. *nu.* 3. intelligendo ſi confirmatio non ſit in forma ſpecifica, narrato tali defectu, quia tunc illum ſuppleret, vt cum *Bonacc. dicit ibidem Donat.* & non habet difficultatem eum Papa ſit Dominus, vel habeat abſolutam adminiſtrationem bonorum, etiam Eccleſiarum inferiorum,vt dictum eſt ſupra *in princ. huius Cap.*

36 Non autem requiritur conſenſus Capituli,niſi reſpectu bonorum Eccleſiæ ſuæ *Quarant. dicto verbo alienatio num.* 7.Imo etiam ſi ageretur de bonis Eccleſiæ Cathedralis,
37 quæ eſſent de menſa Epiſcopi ſeparata à menſa Capituli, quamuis de iure non poſſint alienari abſque conſenſu Capituli, cuius intereſt, ne poſſeſſiones, & bona Eccleſiæ alienentur adhuc, quia talis conſenſus reſpicit potiùs ſolemnitatem,quam ſubſtantiam,hoc caſu alienatio ſi concurrat euidens vtilitas, & ſolemnitas Beneplaciti ſuſtinetur abſque eo, vt ſequendo aliam Deciſionem antiquam coram Cotta, cenſuit *Rota coram Seraphin. deciſ.* 443. *num.*4.*&* 5.quod eſt notandum, quia hodie *tit. de his, quæ*
38 *ſiunt à Prælat. ſine conſ. Capit.* receſſit ab Aula, nam Epiſcopi omnia faciunt ſine cõſenſu Capituli, vt inquit *Lambertin. de iur. patr. lib.* 2.*part.* 3. *art.* 4. *quæſt.* 1. *num.* 1. *in fin.*

Et magis de plano procedit dicta opinio
39 ſtante in litteris Apoſtolicis clauſula *ſupplentes* &c. per eam enim tollitur omnis defectus iuris poſitiui, & ſignanter prædictus, quod Capitulum non conſenſerit, vt tradit *Alex. conſ.* 79. *num.* 7. *lib.* 1. *Abb. conſ.* 62. *col. vlt. verſ. item Papa lib.* 1. *Menoch. conſ.* 114. *num.* 33. *& conſ.* 747. *num.* 7. *Rot.dec.* 590. *num.* 10. *part.* 5. *recent.*

Solet tamen in literis alienationis bo-
40 norum Eccleſiæ Cathedralis etiam de mẽſa Epiſcopi ſeparata à menſa Capituli apponi clauſula *vocato Capitulo*, vt videre eſt *in deciſ.* 628. *num.* 2.*part.*3. *recent.* vbi Rota cenſuit, quod ſecluſa etiam tali clauſula, executores litterarum debeant Capitulum citare, de quo dixi ſupra *in §.præcedenti numer.* 30.

Præterea non ſufficit Beneplacitum in forma communi,ſi adſit aliquod pactum in inſtrumento conuentum, quod ſit contra ius, & non ſit ſpecialiter narratum Ponti-
41 fici, abſque enim ſpeciali expreſſione,Papa non cenſetur comprehendere ea, quæ ſunt contra iuris diſpoſitionem *Alex. conſ.*59. *nu.* 9.*lib.* 1. *Roman. conſ.* 327. *num.* 7. & poſt eos in his terminis *Corrad. in praxi diſpenſ. part.* 9. *cap.*5. *num.*65.

Quod tamen modificandum eſt, vt pro-
42 cedat ſi tale pactum tangat intereſſe Eccleſiæ, alias enim ſi tangeret intereſſe ſolius Prælati,vel verſaretur circa id, de quo Prælatus alienans poſſet libere diſponere,vti ſi verſaretur circa fructus ad eum ſpectantes tantum, tunc de eo nulla eſſet neceſſaria ſpecialis mentio in beneplacito *Rota coram Coccin. deciſ.* 391. *num.* 4. *&* 5. & quæ pacta & qualitates ſint narrandæ, vide etiam in præcedenti §. *à n.*46.

Denique Beneplacitum reſtringitur ad
43 limites contractus, & vltra illos non egreditur, nec tribuit aliquod ius partibus vltra id, quod ex contractu valido reſultet *Abb. in cap.* 1. *num.* 6. *& cap. examinata nu.* 3. *&* 6. *de confirm. vtil. vel inutil. Fariſ.conſ.* 23. *num.* 8. *lib.* 1. *Caual. deciſ.* 385. *num.* 1. *Duran. deciſ.* 146. *num.* 6. *& ſeq.* & vbi re-
44 ferat ſe ad inſtrumentum, vel ſupponat locationem factam, & relatum non exhibeatur, vel ſuppoſitum non iuſtificetur inane prorſus erit, & nihil operabitur *cap.* 2. *de reſcript. Gonz. ad reg.* 8. *Cancell. in annot. ſuper nullit. num.*228. *& ſeq. deciſ.* 498. *nu.* 1. *part.* 4. *& deciſ.* 171. *num.* 5. *& ſeq. part.* 4. *tom.* 2. *recent.* & plenè in vna *Calagurritana Decimarum S. Aſcenſij, & Danalillo* 17. *Aprilis* 1654. §. *vltra quod coram Reuerendiſſimo Zarate, quæ eſt in eius impreſſis deciſ.* 53. *num.* 38.

Be-

Beneplacitum Apoſtolicum quando præſumitur.

SVMMARIVM.

1 *Beneplaciti Apoſtolici preſumptio ſublata fuit per conſtitutionem Vrbani Octaui ſuper preſeruatione iurium Eccleſia.*

2 *Non tamen tollit d. conſtitutio immemorabilem nec centenariam.*

3 *Centenaria preſeruata per dictamConſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur.*

4 *Factum captum ante Conſtitutionem, & expectans complementum poſtea in ea comprahenditur.*

5 *Statutum loquens de praſcriptione comprehendit captam antequam ederetur, & poſtea completam.*

6 *Decretum irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis, cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones.*

7 *Centenaria praſcriptio dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres, aut etiam quatuor anni.*

8 *Conſtitutio Vrbani Octaui ſuper preſeruatione iurium Eccleſia non procedit, quando vna Eccleſia locat alteri.*

9 *Pradicta conſtitutio non habet locum in Regno Polonia.*

10 *Beneplacitum Apoſtolicum ceſſanteConſtitutione Vrbani Octaui preſumitur per lapſum triginta annorum.*

11 *Decl. in d. tempore non computandum tempus litis.*

12 *Tempus vita Prelati, qui alienauit rem Eccleſie non eſt computandum in preſcriptione aduerſus eam*

13 *Secus autem in tempore ad inducendam praſumptionem beneplaciti.*

14 *Beneplacitum, vt praſumatur non ſolum requiritur tempus, ſed etiam obſeruantia contractus, qua plane probanda eſt.*

15 *Obſeruantiā ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales.*

16 *Decl. non ſufficere proteſtationes clandeſtinas.*

17 *Lis capta, & non proſecuta ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiciali impedit praſumptionem Beneplaciti.*

18 *Obſeruantia ad inducendam praſumptionem Beneplaciti ſi adſit, aliquod pactum valens contractum annullare, probanda eſt in ſpecie reſpectu illius.*

19 *Beneplacitum ſtante lapſu temporis, & obſeruantia praſumitur ſiue ſit ennunciatum in inſtrumento ſiue non.*

20 *Et preſumitur etiamſi in inſtrumento ſit reſeruatum.*

21 *Beneplacitum, quando intrat eius praſumptio preſumitur tale, quale neceſſe eſt, vt valeat.*

22 *Et preſumitur etiam vtilitas, & alia neceſſaria ad validitatem.*

23 *Beneplaciti preſumptio non procedit vbi appareat Beneplacitum inualidum.*

24 *BeneplacitumPapa non praſumitur ſi appareat adhibitum Beneplacitum alterius inferioris.*

25 *Decl. procedere ſi dictum Beneplacitum inferioris, vel inualidum appareat ex facie inſtrumenti, vel producatur ab eo, qui alienationem tuetur, ſecus ſi ab impugnante.*

26 *Beneplaciti Apoſtolici praſumptio ceſſat in pluribus caſibus relatiue.*

CAPVT XIV. §. 11.

1 SVperfluum videbatur, quærere de pre-
ſumptione beneplaciti Apoſtolici, nam
de anno 1641. Sa. me. Vrbanus VIII. edi-
dit Conſtitutionem ſuper præſeruatione iu-
rium Sedis Apoſtolicæ, & inferiorum Eccle-
ſiarum, per quam talem præſumptionem
prorſus ſublatam eſſe, dixit *Rot. cor. Royas
deciſ.* 402. *num.* 7. *deciſ.* 219. *num.* 5. *part.*
10. *rec.*

2 Verum dictæ deciſiones non intelligi de-
bent generaliter, & abſolute, ſed in ſuis
caſibus, nam in primis dicta Conſtitutio, quæ
habetur inter impreſſas dicti Pontificis in
157. non tollit immemorabilem, nec cente-
nariam, imo eas expræſſe præſeruat, vt
videre eſt *in §. non intendimus autem* & ani-
maduertit *Rot. deciſ.* 398. *num.* 4. *part.*
12. *rec.*

Et circa dictam centenariam in quadam
3 cauſa dubitatum fuit, an intelligeretur de
centenaria completa, ita vt non poſſet in
ea computari tempus elapſum poſt dictam
Conſtitutionem, & pro affirmatiua adduce-
batur quædam deciſio Rotæ in vna *Roma-
na deuolutionis Palatij* 18. *Iun.* 1657. *§. quia
ponderatum cor. Reuerendiſſimo Albergato* &
addebatur ratio, quod per ſuperuenientiam
dictæ Conſtitutionis interrupta fuerit om-
nis præſcriptio, eo quia conſtituerit in ma-
la fide poſſeſſorem, imò & irritauerit quam-
cumq; poſſeſſionem bonorū Eccleſiaſticorū
abſque beneplacito detentorum. Verum
ego defendi contrarium, & obtinui; dice-
bam enim, quod factum cæptum ante ædi-
4 tam Conſtitutionem expectans ſuum com-
plementum poſtea compræhenditur in ea
Felin. in cap. fin. num 11. *de conſtit. Menoc.
conſ.* 461. *num.* 33. *& ſeq.* & in ſpecie de
5 ſtatuto loquente de præſcriptione, quod
intelligi debeat de cæpta antequam edere-
tur, & poſtea completa *Laur. dec. Auenion.*
86. *num.* 1. *Seraph. deciſ.* 920. *num.* 1. nec
obſtare Decretum irritans, quia licet irri-
tet poſſeſſionem, & obſeruantiam contrariā
tamen, non poteſt irritare centenariā in ipſa
6 Cōſtitutione in qua eſt appoſitum præſerua-
tam, cum ad eiuſdem terminos reſtringi, &
omnes eius conditiones recipere debeat
Put. deciſ. 1. *num.* 2. *& deciſ.* 301. *num.* 3.
lib. 1. *cum alijs adduct. per Gonzal. ad reg.* 8.
gloſ. 67. *num.* 55. Minuſque obſtare prædi-
ctam deciſionem in *Romana deuolutionis Pa-
latij*, quia in ea dicitur centenariam ibi cō-
pletam fuiſſe ante æditam Conſtitutionem,
ſed non firmatur hoc eſſe neceſſarium, &
hæc

hæc eadem opinio fuit poſtea approbata à
S. Rota in pluribus deciſionibus etiam poſt
hæc ſcripta emanatis, & ſignanter *in Romana domns 30. Maij 1672.§.idque non obſtante cor. R.P.D. meo Emerix, & in Romana domus in Burgo 28. Iun. 1669. §. nec obſtat, quod ſolitum cor. Eminentiſſimo Carpineo, & 20. Februarij 1673. §. nec præſumptum cor. R.P.D. Burlemont. & in Romana Canonum 18. Iunij 1674. §. Abſque eo cor. R.P.D. Vicecomite*.

Fuit etiam oppoſitum in cauſa prædicta,
quod computato tempore poſt editam Con-
ſtitutionem vſque ad diem motæ litis, cen-
7 tenaria non aderat, quia deficiebant duo
anni circiter, ſed & hoc obiectum non re-
leuare oſtendi, dicendo defectum duorum
annorum eſſe modicum reſpectu centena-
riæ, & ideo non attendendum *Pariſ. conſ. 32. num. 6. lib. 3. Lotter. de Benefic. lib. 2. quæſt. 7. num. 63. Merlin. deciſ. 45. num. 4. & deciſ. 60. num. 6. & deciſ. 164. num. 11.* vbi de quatuor annis *Barat. deciſ. 142. nu. 9. & ibi Add. & deciſ. 875. num. 4.* vbi de annis tribus *Rot. deciſ. 509. num. 1.* vbi de annis qutuor *part. 5. rec.*

8 Præterea dicta Conſtitutio quandoque
non habet locum, vt ſignanter ſi vna Eccle-
ſia locaſſet alteri Eccleſiæ, vt declarauit
Rot. coram Dunoz. Iun. deciſ. 713. num. 10. in Pampilonen. iuriam Parochialium 19. Iannar. 1663. §. non vrget cor. Reuerendiſſimo D. meo Beuilaqua, qua eſt deciſ. 10. part. 14. rec. & in in Romana cenſus 13. Iunij 1663. §. hinc neque applicatur cor. Reuerendiſſimo
9 *Domino meo Priolo*, nec extenditur ad
vniuerſum orbem, nam non habere locum
in Regno Poloniæ, habetur *in deciſ. 200. nu. 15. verſ. nec obſtat conſtitutio part. 10. rec.* vbi quod fuit declaratum à Sac. Congregatione Concilij, ad quam fuit remiſſa petitio declarationis à Papa *& deciſ. 474. num. 10. & 11. cor. Bichio*.

Vnde non omnino inutile erit annotare
10 de præſumptione dicti Beneplaciti, quod
ſecluſa Conſtitutione prædicta illud præſu-
mitur per lapſum triginta annorum, vt fir-
matur per *Ciarlin. controu. 39. num. 4. & Rot. deciſ. 21. num. 9. part. 4. to. 2. & deciſ. 32. num. 3. part. 6. rec.* per lapſum enim tanti temporis concurrente obſeruantia contractus omnia præſumuntur ſolemniter acta *Caualer. deciſ. 575. num. 11. Rota dec. 537. num. 4. part. 2. deciſ. 212. nu. 12. part. 5. & deciſ. 175. num. 13. part. 8. rec.*

Circa tamen præfatum tempus aduerten-
11 dum eſt, non computari in eo ſpatium li-
tis *Rot. dec. 168. num. 5. in fin. part. 4. & deciſ. 133. num. 13. part. 11. rec* & hoc eſt clarum,
at non ita, quoad tempus vitæ Prælati, qui
12 alienauit, nam licet, & illud ſubducen-
dum eſſe dicat *Rot. dec. 336 num. 29 part. 10. rec. & cor. Bichio dec. 442. num. 16.* tamen hoc
13 procedit in præſcriptione aduerſus Eccle-
ſiam, in quibus terminis loquuntur omnes
deciſiones, quæ ibi allegantur, & ſecus eſt
quoad iſtam præſumptionem Beneplaciti
Rot. cor. Seraphin. deciſ. 127. num. 13. & in Rec. deciſ. 463. num. 8. part. 4. & in alijs adductis *per Add. ad Gregor. deciſ. 354. nu. 19.* quidquid confundere videatur hos terminos *Merlin. deciſ. 702. num. 13. & ſeq. & num. 17.*

Et circa obſeruantiam aduertendum re-
14 quiri plenam eius probationem, nec ſuffi-
cere, quod probetur præſumptiue *Lotter. de Benefic. lib. 2. quæſt. 28. num. 91. Add. ad Gregor. dec. 354. num. 18. Rot. dec. 706. num. 10. part. 13. & deciſ. 133. num. 14. part.*
15 *11. rec.* ac ad eam excludendam ſufficere
quaſcumque moleſtationes etiam extraiu-
diciales *Rot. cor. Merlino deciſ. 702. num. 33. & in Rec. deciſ. 57. num. 27. & deciſ. 202.*
16 *num. 9. part. 7.* licet ſecus eſſet ſi factæ tan-
tum fuiſſent proteſtationes clandeſtinæ abſ-
que citatione partis *Seraph. deciſ. 1027. num. 10. & deciſ. 1085. num. 3.* vbi etiam di-
17 cit idem eſſe de lite cæpta, & non proſecu-
ta, ſed in hac parte contrarium melius pro-
bare videntur *Merlin.* & aliæ deciſiones ſu-
pra citatæ, quatenus talis lis inſeruire ſal-
tem poſſit pro moleſtatione extraindiciali.

18 Aduertendum etiam, quod ſi adeſſet ali-
quod pactum valens contractum annullare,
& de validitate eiuſdem pacti dubitare cõ-
tingeret, probanda eſſet obſeruantia ipſius
pacti in ſpecie *Roland. conſ. 80. num. 10. lib. 1. Surd. conſ. 334. num. 26. Gregor. deciſ. 451. num. 7. Rot. in recent. dec. 39. num. 22. par. 8.*

19 Prædictis autem concurrentibus, proce-
dit preſumptio Beneplaciti, ſiue in inſtru-
mento fuerit enunciatum, ſiue non quando
fuit facta alienatio *Ciarlin. contr. 39. num. 11. Pat. deciſ. 355. num. 7. lib. 2. Rot. in Mediolanen. reſciſſionis permutationis coram Pamphilio penes Marcheſan. part. 1. fol. 112. num. 3. & 4.* in qua datum fuerat mandatum
ad illud obtinendum & in *rec. deciſ. 25. nu. 11. part. 6.*

20 Et ſiue in inſtrumento legatur reſeruatum,
ſiue non *Giouagnon. conſ. 27. num. 42. lib. 2. Add. ad Greg. deciſ. 343. num. 5. verſ. quod procedit Ciarlin. d. contr. 39. num. 11. Rot. deciſ. 5e6. num. 3. vbi de communi part. 2. recent.*

Præ-

Digitized by Google

21 Præſumiturque Beneplacitum validum, ita vt ſi neceſſe ſit conceſſum fuiſſe ex certa ſcientia, ita præſumatur *d. deciſ.* 506. *nu.* 22 4. *part.* 2. *rec.* & præſumitur etiam vtilitas, & omnia alia neceſſaria ad validitatem, vt plenè firmat *Ciarlin. contr.* 39. *num.* 4. *Gregor. deciſ.* 343. *nu.* 1. *& ibi Adden. Mantic. deciſ.* 101. *num.* 3. *verſ. quia vna præſumptio Dunozet. Iun. deciſ.* 114. *num.* 1. *& ſeq.*

23 Non tamen procederet præſumptio prefata ſi appareret de beneplacito inualido, tunc enim ex lapſu temporis validum non præſumitur *Pariſ. conſ.* 27. *num.* 119. *lib.* 1. *Grauet. conſ.* 134. *num.* 44. *Mareſcot. var. cap.* 13. *num.* 6. *lib.* 1. *Rub. in ſuis ſingul.* 10. 2. *part.* 4. *tit. de alienation. rer. Eccleſ. numer.* 113.

24 Prout etiam idem eſſe, ſi appareret adhibitum fuiſſe Beneplacitum Epiſcopi, vel alterius inferioris Papæ, quia & tunc diceretur obtentum beneplacitum inualidum, & ceſſaret præſumptio Beneplaciti Papæ validi *deciſ.* 53. *num.* 2. *part.* 1. *rec.* imo & quod vbi reſeruatum fuerat Beneplacitum Generalis Religionis, & de Apoſtolico nihil fuerat dictum, appareret huius defectus, & ceſſaret dicta præſumptio dixit *Rot. in vna Lucana Emphiteuſis* 10. *Ianuar.* 1625. *§. quia ex decurſu cor. Pironquo.*

25 Sed hæc non procedunt ſi non appareat partes contraxiſſe cum Beneplacito inualido ex facie inſtrumenti, ſed produceretur aliquod Beneplacitum inualidum ab impugnante alienationem, quia tunc non tollitur præſumptio alterius Beneplaciti validi ex diuturnitate temporis proueniens. *Rot. deciſ.* 21. *tit. de probat. cor. Creſcen. & in alijs deciſ. relat. per Mareſcot. variar. cap.* 13. *nu.* 8. *lib.* 1. ſecus autem ſi produceretur beneplacitum inualidum ab eo, in quem facta fuit alienatio, & qui eam tuetur, quia tunc ceſſaret præſumptio validi, ea ratione, quia cenſetur eum produxiſſe meliorem titulum quam haberet *Duran. deciſ.* 205. *num.* 16. *& plene Rot. in recent. deciſ.* 336. *num.* 30. *part.* 10.

26 Ceſſare etiam dictam præſumptionem in alijs quampluribus caſibus contendunt Doctores, vt videri poterit ſignanter penes *Ciarlin contr.* 39. vbi refert vndecim limitationes eiuſdem præſumptionis ſingulaſq; diligenter refellit, *& Mareſcot. var. cap.* 13. *lib.* 1. qui adiri poterunt à plura circa hanc præſumptionem volentibus, quia, cum vere hodie magna ex parte ſublata fuerit ex ſupra relata Conſtit. Vrbana, predicta annotaſſe, ſatis videtur.

De alijs prohibitionibus locationis bonorum Eccleſiæ alijſque eius nullitatibus vltra inductas per *extrau. Ambitioſæ.*

SVMMARIVM.

1 *Locatio bonorum Eccleſiæ cum ſolutionibus anticipatis eſt prohibita per Conc. Trident.*
2 *Ampl. vt talis locatio non valeat etiamſi ſit facta ex indulto Apoſtolico.*
3 *Decl. ampliationem procedere ſi indultum ſit tantum de locando non autem ſi ſit de locando cum ſolutionibus anticipatis, & num.* 6. *&* 7.
4 *Derogatio eſt neceſſaria, quando Papa concedit aliquid aduerſus Concilium Generale.*
5 *Lim. in Conc. Trident.*
8 *Locationes bonorum Eccleſiæ pro ſolutionibus anticipatis ſunt nullæ in preiudicium ſucceſſorum locantis non autem eius, & hæredum.*
9 *Locatio bonorum Eccleſiæ pro ſolutionibus anticipatis ſi facta ſit ex cauſa neceſſaria ipſius Eccleſiæ ſuſtinetur.*
10 *Dicta locatio ſicut non valet reſpectu ſucceſſoris locantis ita nec reſpectu conductoris.*
11 *Iuriſdictiones Eccleſiaſticæ locari prohibentur.*
12 *Conſtitutio Pauli Quarti ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ fuit abrogata à Pio Quarto.*
13 *Prælati ſolent in receptione Prælaturæ iurare de non alienando, nec locando bona Eccleſiæ vltra triennium.*
14 *Iuramentum de non alienando bona Eccleſiæ præſumitur præſtitum à Prælatis.*
15 *Iuramentum de non alienando ſi ſit ſimpliciter præſtitum intelligitur in caſu illicito, ſecus ſi ſit de non alienando inconſulto Romano Pontifice.*
16 *Lim. vt non obliget in modicis neque in caſu neceſſitatis, in quo adiri non poſſit Papa.*
17 *Iuramentum de non alienando operatur, quod alienans ſit periurus non autem contractum eſſe nullum.*
18 *Bona Eccleſiæ non poſſunt locari alia locatione durante.*
19 *Decl. procedere ſi fiat locatio à Prælatis inferioribus non ſi à Papa.*
20 *Papa præſumitur facere locationem anticipatam ex cauſa.*
21 *Bonorum Eccleſiæ locatio facta durante alia locatione eſt nulla ſi fiat de re particulari, ſecus ſi ſit conceſſio vniuerſalis.*
22 *Feudum non dum deuolutum, quando alteri concedi poſſit relatiue.*
23 *Bonorum Eccleſiæ locatio ſubiacet omnibus nullitatibus, quibus ſubiacent alia.*
24 *Cellerarius Monacorum non habet facultatem locandi bona.*
25 *Nullitas locationis vbi non reperitur cenſeri debet locatio valida.*
26 *Prohibitum, quod non reperitur cenſetur permiſſum.*

CAPVT XIV. §. 12.

POſt conſideratam extrau. ambitioſæ reſtat videndum, quid vlterius prohibeat liberam bonorum Eccleſiæ locationem, & pri-
1 mo ſe offert Sac. Conc. Trid. quod in cap. 11. *ſeſſ.* 25. *de reform.* prohibet locationes cum ſolu-

Digitized by Google

ſolutionibus anticipatis, quocumque priuilegio, aut indulto non obſtante, dicens eas magnam Eccleſiæ Dei perniciem afferre, ac prohibet etiam in Romana Curia, vel extra eam huiuſmodi locationes confirmari,
2 vnde eas nec quidem ex indulto Apoſtolico validas eſſe, dicit *Caroce. de loc. & cond. tit. de reb. Eccl. num. 73. verſ. amplia.* quod
3 tamen intelligendum videtur de indulto concedente ſimpliciter facultatem locandi, nam ſi expræſſe diceret pro anticipata ſolutione non obſtante *Conc. Tridentino* ſine dubio valeret locatio, imò etiam ſi diceret tantum pro anticipata ſolutione tot annorum, abſque expreſſa derogatione Concilij, adhuc valeret, quia licet, quando Papa
4 concedit aliquid contrarians diſpoſitioni Conciliorum Generalium, neceſſaria ſit eorum derogatio ſpecialis *cap. ex parte 3. §. cum autem de Cappell. Monac. Archidiac. in cap. 1. num. 2. verſ. vel dic planius de conſtit. Caualer. deciſ. 229. num. 3. & 4.* tamen ſe-
5 cus eſt reſpectu Tridentini, nam ſufficit Papam contraria concedere eis, quæ in ipſo diſponuntur abſque ſpeciali derogatione, vt declarauit S.me. Pius V. in ſuo *mot. prop. relat. per Garz. de Benefic. part. 4. cap. 5. nu. 33. Rot. in rec. deciſ. 687. num. 24. part. 2. & deciſ. 71. num. 9. part. 6. rec.*
6 Verum, quia ratio huius differentiæ inter Concilium Trid. & alia generalia eſt, quia Concilium Tridentinum *in cap. 21. ſeſſ. 25. de refor.* declarat præſeruare ſemper auctoritatem ſedis Apoſtolicæ, vt aduertit *Rot. d. deciſ. 687. num. 24. part. 1. rec. & cor. Burat. deciſ. 452. num. 5. verſ. & idem quando.* dubitari poſſe videbatur an id procedat reſpectu dicti decreti *in cap. 11.* de quo agimus attento, quod Concilium, ibi dicat, *quocumque indulto, aut priuilegio non obſtante, nec huiuſmodi locationes in Romana Curia, vel extra eam confirmentur,* quaſi per hæc verba tollatur præſeruatio auctorititatis Apoſtolicæ, ſed vltra quod nullam de ea faciunt mentionem ſpecialem, prout videtur neceſſarium, adhuc verba præfata poſſunt intelligi de priuilegijs antea conceſſis generaliter loquentibus, quæcumque ſint, non autem ſi loquantur in ſpecie de anticipata ſolutione, & ſic quod noluerit Concilium ligare manus Papæ in futurum, prout ſuæ intentionis eſſe poſtea declarauit in dicto ſubſequenti *cap. 21. eadem ſeſſ. & tit.* vbi expreſſe habetur ita ſenſiſſe in omnibus, & ſingulis decretis, ſub quibuſcumque clauſulis, & verbis.

7 Et ita ſeruari in praxi deduci videtur ex late traditis per *Corrad. in praxi diſpenſat. Apoſt. lib. 9. cap. 7. num. 25. & 26. verſ. ecce igitur.* vbi inquit, quod ſummus Pontifex quandoque hanc licentiam concedit non obſtante dicto Concilio aduerſus, cuius decretum ad ſui libitum diſponit, & ſubſequenter addit fieri in literis mentionem de anticipata ſolutione in ſpecie, nihil autem dicit de derogatione dicti Concilij.

8 Verum tales locationes declarantur nullæ in præiudicium ſucceſſorum tantum, ibi, *nullatenus in præiudicium ſucceſſorum validæ intelligantur,* vnde dicendum eſt non ita eſſe reſpectu locantium, ſed valere, quoad eos *Ricc. reſol. 108. num. 1. part. 1.* ex quo infertur, quod ſi locans reſignet in tempore, quo locatio durat, & reſignatarius nolit ei ſtare, teneatur ipſe locans refundere penſionem anticipate perceptam, & ſi moriatur teneatur hæres vt tradit *Caroc. de loc. & cond. tit. de reb. Eccl. num. 75. & 76.*

9 Et quatenus fieret locatio ex cauſa neceſſaria, puta pro reficienda cũ penſione Eccleſia minante ruinam, & aliunde refici non valente, ſuſtineretur, quia non poſſet dici in præiudicium ſucceſſorum facta, dum, & ipſi Eccleſiam reficere ex redditibus fuiſſet obligati *Barboſ. in d. cap. 11. num. 3.*

10 Sicut autem ſucceſſor ſtare non tenetur locationi modo prædicto factæ, ita nec tenebitur Conductor iuxta *deciſ. Surd. 52. per tot. Ciarlin. contr. 93. num. 13. & in his term. Caroc. d. tit. de reb. Eccl. num. 78.*

11 Vlterius prohibet *Conc. eodem cap. 11. ſeſſ. 25. de reform.* locare iuriſdictiones Eccleſiaſticas, ſeu facultates nominandi, & deputandi Vicarios, de qua prohibitione dictum eſt *ſup. in cap. 11. num. 31.*

12 Secundo loco ſe offert quædam Conſtitutio Pauli IV. quæ habetur in Bullario nouo inter Conſtitutiones eiuſdem Bulla 2. in qua pariter aliquid additum legitur vltra contenta *in d. extrau. ambitioſæ:*

Verum de tali Conſtitutione ſuperfluum eſt loqui, ſeu tantum hoc ſatis eſt dicere, quod Pius Quartus, quia plurium litium cauſa erat, illam pænitùs abrogauit, & ad viam iuris reduxit, vt alijs adductis *dicit Ciarlin. contr. 39. num. 37.* & videre eſt in Bullario iter Bullas eiudem la 1.

13 Tertio ſe offert iuramentum, quod Prælati omnes maiores, præſertim recipientes Prælaturas à Papa præſtare ſolent in earum receptione, de non alienando, nec locando bona Eccleſiæ vltra triennium inconſulto ſummo Pontifice, & prout latiùs habetur in formula talis iuramenti *in Pontificali fol. 81. & 120. & penes Quarant. in ſum. Bullar. ver. alienatio num. 6. & Filiuc. in ſuis tractat. moral.*

Google

ral. tract. 44. de alienat. rer. Eccl. cap. 1. n. 14.
14 quod iuramentum eum præſtari ſoleat, & debeat quamuis actualiter non præſtetur, adhuc præſtitum præſumitur ſecundum *Nauar in tit. de alienat. rer. Eccl. num. 12.* quem refert, & ſequitur *Filiucc. d. cap. 1. num. 13.* ea ratione, quia ea, quæ fieri ſolent, & debent, facta eſſe creduntur *l. vlt. C. de fideiuſſor.*

15 Verum dubitatur, an hoc iuramentum operetur tantum in caſibus, in quibus de iure bona non poſſunt locari, vel etiam, in quibus de iure, & ſecundum *d. extrau. ambitioſæ* licita eſt locatio abſque Beneplacito, & reſpondetur cum hac diſtinctione, quod ſi iuratum ſit ſimpliciter non alienare, tunc intelligatur in caſu illicito tantum, ſi vero iuratum ſit non alienare inconſulto Papa, vel ſine licentia Papæ, & tunc intelligatur etiam in caſu alias licito, & permiſſo, vt docuit *Abb. in cap. vt ſupra num. 15. poſt med. verſ. aut res non eſt modica* vbi ita conciliat iura, & doctores antiq. *de reb. Eccleſ. alien. vel non, & in cap. vlt. num. 3. & ſeq. de Eccleſ. ædif.* & eſt communis opinio, vt teſtatur *Molin. de contract. quaeſt. 468. num. 8. prope med.* vnde cum formula ſolita iuramenti ſit concepta, ſecundo modo ſequitur, vt obliget ad requirentur conſenſum, etiam vbi extrauagans illum non requirit de rigore licet ſecus ſit attenta praxi, vt dicit *Filiucc. d. tract. 44. cap. 1. num. 16.*

16 Et quatenus iuramentum obliget etiam in caſibus à iure permiſſis, limitatur, vt non procedat in modicis, vt docet idem *Abb. in d. cap. vt ſupra num. 15. in princ.* & dictum
17 eſt ſupra *in §. 3. num. 4. hoc cap.* Prout etiam non procedit in caſu neceſſitatis ſi nequeat adiri ſum. Pontifex *Abb. in d. cap. vlt. num. 8. de Eccleſ. ædif. Molin. de contract. quaeſt. 468. num. 8. ad fin.* & generaliter tale iuramentum de ſe inſpectum operatur alienantem contra eius formam fieri periurum, at non operatur nullitatem alienationis, vt firmant *Molin. de contract. d. diſp. 468. nu. 8.* & late *Filiucc. d. tract. 44. cap. 1. num. 17.* & conferunt late tradita *per Soccin. Iun. conſ. 44. num. 23. & ſeqq. lib. 2.*

18 Quarto obſtat validitati locationis ſi fiat à Prælato, ſeu alio Rectore Eccleſiæ, locatione alia durante, quia non valet, duabus præcipuis rationibus, vna, quia non poteſt ſciri valor rei de tempore in quod collata eſt locatio, vt dignoſcatur, an ſit vtilis contractus, cum valor tempore mutetur, altera, quia collata in tempus, quo fortè non poterit fieri à faciente, cum poſſit morte præueniri, vel ad aliam Eccleſiam transferri, prout conſiderat *Rebuff. in l. Neratius 85. prope fin. verſ. item anno ff. de verb. ſign. Caroce. de locat. tit. de reb. Eccleſ. loc. concluſ. 26.* & loquendo de renouatione inueſtituræ bonorum emphiteuticorum plenè firmat *Coccin. deciſ. 2264. num. 32. & 33.* vbi dicit, quod hoc anticipare inueſtiturã nihil aliud eſt quam ſupplantare ſummum Pontificem præuenire volentem, vel Succeſſorem *Rot. deciſ. 121. num. 16. part. 7. & deciſ. 166. nu. 13. part. 11. rec.* & comprobatur concluſio vltra prædicta apertis iuribus de conceſſione, ſeu renouatione feudi, loquentibus nempè *in cap. 1. vbi gloſ. in ver. Archiepiſcopus ante med. verſ. & eſt notandum qui ſucceſſ. feud. dar. tenean. cap. 1. §. mortbus verſ. ſecut eſt in eccleſiaſticis ſi de feud. def. ſit contron inter. dom. & agnat. cap. 1. verſ. vbi vero de cleric. qui inueſtit. facit.* & latè *Roſental. de feud. cap. 6. concluſ. 16. num. 2.*

19 Declaratur tamen concluſio iſta, & limitatur, vt procedat in Prælatis inferioribus non autem in Papa, quia de ſolis Prælatis inferioribus loquuntur d. iura, & quamuis *d. gloſ. in cap. 1. qui ſucceſſ. Feud. dar. tenean.* adducat rationem, quæ conuenire videatur etiam ipſi Papæ, & Imperatori, ex quo nihil habent à Prædeceſſore, & quo ad Imperatorem extendunt expreſſe concluſionem ibi *Prapoſit. col. 2. verſ. in gloſ. fin. Afflict. num. 94. & Martin. lauden. num. 15.* quos refert *Scrader. de Feud. part. 3. cap. 2. n. 25.* tamen ratio diuerſitatis, quoad Papam, & Prælatum inferiorem maxima eſt, quia
20 in Prælato inferiori non præſumitur cauſa alienandi feudum nondum apertum, ſecus autem in Papa *Gabr. conſ. 83. num. 22. & 53. lib. 1.* qua ſtante poſſunt Succeſſores etiã non hæredes obligari *cap. Abbate ſane de re iudic. in 6. Bald. conſ. 159. lib. 3.* vnde tenentur Succeſſores Papæ ex dicta præſumpta ratione conceſſionem licet præuentiuam approbare, vt plene firmatur *in deciſ. 664. num. 13. part. 2. rec.* vbi, & quod ſi dictæ præſumptioni addatur iuſtificatio cauſæ, nihil erit dubitandum de poteſtate, & quod cauſa iuſtificabatur in caſu illo, quia conſtabat de meritis familiæ inueſtitæ erga Sedem Apoſtolicam, & de ſolutione certæ ſummæ, & augumento canonis, quæ omnia probant verſionem contractus in vtilitatem Sedis Apoſtolicæ, quæ nunquam moritur, & faciunt ceſſare dictum gloſæ præfatæ, quam procedere tantum in gratioſa conceſſione, ſecus ſi ſapiat contractum, & concurrant benemerita declarant *Afflict. in d. cap. 1. num. 52. Burſat. conſ. 30. num. 50.* & alij quos Rota ibi allegat, quibus addi

poſſunt

poſſunt ad comprobationem huius limitationis, quæ dicam infra *Cap. 60.* de ſucceſſore, quando teneatur ſtare locationi in caſu 14. *ad fin.*

21 Secundo declaratur eadem concluſio, & limitatur, vt procedat ſi locetur, ſeu fiat inueſtitura de re particulari nondum vacante, ſecus autem ſi fiat conceſſio aliqua vniuerſalis, in qua veniant etiam feudum, nondum apertum, quia hic eſt effectus cauſæ vniuerſalis, vt, remoto impedimento conceſſionum, trahat ad ſe omnes partes ſub ſe compræhenſas, tanquam incrementa, & acceſſiones, & ſic cedat validitati conceſſionis generalis, quod ſi conceſſum eſſet de ſe non valeret, vt ex pluribus late formatur in dicta *deciſ. 664. num. 14. part. 2. rec.*

22 Cæterum ſi quæras, an regulariter feudum, nondum apertum, poſſit alteri concedi adeas *Mareſcot. var. reſol. lib. 1. cap. 39.* vbi in principio dicit tenendam affirmatiuam pro regula, eamque poſtea multipliciter ampliat, & limitat *& ſub num. 19. & ſeq.* loquitur in ſpecie de Eccleſiaſticis.

23 Poſtremo vbi prædictæ omnes prohibitiones locationis rerum Eccleſiæ, eiuſque nullitates deficerent, adhuc ea redargui poterit generaliter de omnibus nullitatibus, de quibus redargui poſſunt aliæ locationes, de quibus ſuis locis dicetur, vnde etiam locatio ad triennium redargui poterit de nullitate ex defectu poteſtatis eius qui il-

24 lam fecit, puta ſi locatio rei Monaſterij facta eſſet à Cellerario, & non doceretur eum habere talem poteſtatem, quia Officium Cellerarij eam non tribuit, locatio eſſet ex defectu poteſtatis nulla, vt conſiderarunt aliqui ex Dominis de Rota in vna Tiburtina locationis coram Millino impreſſa *per Marcheſan. to. 1. fol. 106. num. 5.*

25 vbi vero non inueniatur nullitas, de qua locatio redargui valeat, cenſeri debebit valida iuxta tradita per *Surd. dec. 212. n. 15.*

26 quod enim non reperitur prohibitum cenſetur permiſſum *Ancar. conſ. 243. nu. 2. Alex. conſ. 57. num. 2. lib. 1.*

De operibus, quæ locari poſſint, & quomodo.

SVMMARIVM.

1 *Opera hominum etiam liberorum locari poſſunt.*
2 *Seruitus perpetua, ſeu ad vitam non poteſt libero homini imponi.*
3 *Opera poſſunt locari, in perpetuum, ſeu ad vitam.*
4 *Operas ſuas locans ad vitam, poteſt ſe liberare ſoluendo intereſſe, vel ſeruiendo per ſubſtitutum.*
5 *Opera infantium, & defecta ſenectutis hominum locari non poſſunt.*
6 *Opera infantium ſi locentur etiam pro tempore poſt infantiam, valet locatio pro eo.*
7 *Operum locatio non expirat, ex quo locans ita inſeneſcat, vt eius opera nulla ſint.*
8 *Facta quędam locari non poſſunt.*
9 *Manumiſſio locari non poteſt.*
10 *Facta illa, quæ ſunt meri facti locari poſſunt.*
11 *Facta, quæ habent admixtum ius, ſi ſunt momentanea locari non poſſunt, ſi ſucceſſiua poſſunt.*
12 *Opera ad quas tenemur obligatione iuſtitiæ locari non poſſunt.*
13 *Teſtimonium veritatis faciendum eſt gratis.*
14 *Decl. vt non poſſit accipi aliquid pro ipſa depoſitione veritatis, ſecus pro impenſis, & incomodis.*
15 *Inuentor rei alienæ tenetur eam Domino reſtituere.*
16 *Ampl. vt ſi dominum reperire non poſſit, adhuc ei reſtituere debeat dando pauperibus pro eo.*
17 *Decl. vt ſi ſit pauper poſſit eleemoſinam ſibi facere.*
18 *Inuentor rei alienæ non poteſt pro reſtitutione aliquid petere, ſed poteſt à ſponte dante accipere.*
19 *Operæ pro inueniendis rebus perditis locari poſſunt.*
20 *Operarum in inueniendis rebus perditis præſtitarum merces peti poteſt abſque praecedenti earum locatione.*
21 *Decl. procedere ſi ſint impenſæ operæ, ſecus ſi res caſu abſque vllo labore reperta fuit.*
22 *Defendere proximum ab iniurijs hoſtium quilibet tenetur.*
23 *Merces pro defenſione proximi recipi non poteſt.*
24 *Contrarium.*
25 *Declara, vt merces recipi non poſſit à defendente, qui eſt in poteſtate.*
26 *Decl. 2. non poſſe pro dicta defenſione aliquid peti, ſed poteſt à ſponte dante recipi.*
27 *Epiſcopus, & eius Notarius non poſſunt quidquam petere ab ordinandis, ſed poſtea ſponte data recipere valent.*
28 *Decl. 3. vt qui poteſt proximum liberare abſque ſuo damno notabili non valeat ad hoc locare operas ſuas.*
29 *Clerici poſſunt locare operas quas tanquam Clerici faciunt in Eccleſijs.*
30 *Declara procedere tantum in Clericis pauperibus.*
31 *Contrarium verius, & num 40.*
32 *Opera ſpirituales, & ſanctæ locari poſſunt.*
33 *Decl. procedere in laboribus, qui fiunt circa opera ſacra, & in operibus, quæ non ſunt neceſſaria ſimpliciter in ſacris, ac ſi ad ipſa ſacra non habeatur intentio.*
34 *Sacerdos poteſt locare operas ſuas, ad ſacrificandum in tali Altari, vel tali hora.*
35 *Opera celebrationis Miſſarum, vel aliorum ſacrorum locari non poſſunt.*
36 *Decl. vt non poſſit locari opus operatum, ſed poſſit recipi aliquid ad ſui ſuſtentationem.*
37 *Ampl. vt poſſit deſuper pactum fieri.*
38 *Pactum non mutat naturam actus, ſuper quo interponitur.*
39 *Pactum recipiendi aliquid pro celebratione Miſſarum vltra alias rationes ſuſtinetur etiam ex quo paciſcens priuat ſe ſua libertate aliud faciendi.*
41 *Lim. vt non valeat dictum pactum ſi factum ex auaritia, vel alia circumſtantia damnabili.*
42 *Clericus diues paciſcens de recipiendo aliquod pro ſacrificio, non propterea cenſetur facere ex auaritia.*

Digitized by Google

43 *Prædicatio verbi Dei eſt opus ſpirituale.*
44 *Prædicator non poteſt velle mercedem prædicationis, nec laborum pro ea neceſſariorum.*
45 *Poteſt tamen aliquid petere pro alimentis, ac mercedem pro laboribus ipſi prædicationi neceſſario nõ iunctis.*
46 *Prædicator, an licitè poſſit petere ſuggeſtum, vbi pinguior recognitio datur.*
47 *Sacerdos non poteſt, quid magis prætendere ratione functionis ſacræ magis ſolemniter factæ, vti ratione Miſſæ cantatæ.*
48 *Cantores, & Sonatores ad ornandum diuinum officium non exercent actionem ſpiritualem, & mercedem recipere poſſunt.*
49 *Diaconus, & Subdiaconus in celebratione Miſſæ ſolemnis canentes ſolum ſtipendium ſuſtentationis recipere poſſunt.*
50 *Clericus inſeruiens Miſſæ, quod ſtipendium recipere valeat.*
51 *Opera praua locari non poſſunt.*
52 *Decl. procedere in eis, quæ non ſolùm ſunt male, ſed etiam punibiles in foro externo, & num.62.*
53 *Lenocinium locari non poteſt.*
54 *Operarum punibilium merces, licet peti non poſſit, tamen ſi ſoluatur repeti non poteſt.*
55 *Rei conuentæ melior debet eſſe conditio.*
56 *Meretrix poteſt locare operas ſuas in exercendis actis venereis.*
57 *Meretrix non precedente pacto, non habet actionem pro mercede ſuarum operarum.*
58 *Contrarium eſt magis receptum.*
59 *Mulier, quæ non eſt publica meretrix, non poteſt petere mercedem fornicationis.*
60 *Decl. procedere ceſſante expreſſa locatione, ſecus autem ea interueniente.*
61 *Vir non poteſt petere mercedem fornicationis à muliere etiam ſtante pacto.*
63 *Clericus accedens ad meretrices non poteſt compelli ſoluere mercedem etiam conuentam.*
64 *Mulier, quæ locauit operas ſuas in venereis, antequam eas præſtiterit, non poteſt agere pro adimplemento contractus.*
65 *Fides data in malis non eſt neceſſario ſeruanda.*
66 *Aſſaſſinium locari non poteſt.*
67 *Operæ quædam propter excellentiam locari non poſſunt.*
68 *Menſorum opera locationis nomen non admittunt.*
69 *Aduocati, & alij iuris profeſſores mercedem in iudicio petere non poſſunt.*
70 *Aduocatorum honoraria præſtari debent ante præſtitas operas, quod ſecus eſt in mercede aliarum operarũ.*
71 *Aduocati impediti operas ſuas præſtare honorarium non reſtituunt.*
72 *Aduocatorum, & ſimilium opera non locantur.*
73 *Doctor non valet locare operas ſuas ſcolari.*
74 *Aſſeſſor non locat operas ſuas Iudici.*
75 *Medicus non locat operas ſuas ægroto.*
76 *Decl. prædicta in locatione propriè; ſed impropriè, quandoque locare prædicti dicuntur.*

CAPVT XV.

1 OPeras hominum etiam liberorum locari, & conduci poſſe nulli dubium eſt, ſunt enim *text. apert. in l. qui operas, & l. qui mercedem ff. locat. l. opera ff. de oper. libert. l. ſtipulationes non diuiduntur in princip. verſ. Item operas l. in ſtipulationibus §. operarum ſtipulatio ff. de verb. obligat.*

Et quamuis hoc videretur intelligendũ
2 de locatione ad tempus, non autem de perpetua, ſeù ad vitam locatoris, quia hæc
imponeret quamdam ſeruitutem homini libero, quæ imponi non valet ad *l. Titio centum 71. §. Titio centum il 2. ff. de condit, & dem. Rot. deciſ. 12. num. 16. & deciſ. 270. numer. 12. par. 8. recent.* tamen verius eſt poſſe
3 etiam locari in perpetuum, ſeù ad vitam,
nec locans inijcit ſibi vinculum perpetuæ
ſeruitutis, quia poteſt ſe liberare ſoluendo
4 intereſſe, vel ſeruiendo per ſubſtitutum, vt
alijs plenè cumulatis firmat, & communem
dicit *Burſatt. conſ. 204. num. 22. & ſequen.* &
eum ſequitur *Moz. de loc. & conduct. cap. 4. de reb. quæ loc. poſſ. num. 10.* & communem
etiam dicit *Coler. de proceſſ. exec. par. 1. cap. 9 num. 27. Vin. opin. 466.*
5 Infantis tamen, & defectæ ſenectutis ho-
minis operæ locari nequeunt, quia horum
operæ nullæ ſunt *l. arboribus 13. §. de illo ff.*
6 *de vſufr.* ſi tamen reſpectu infantis fiat lo-
catio, quæ extendatur etiam ad tempus
poſt infantiam, pro eo valebit, quia tunc
eius vſus eſſe incipit *l. ſi infantis 61. ff. de*
7 *vſufr.* & reſpectu defectæ ſenectutis homi-
nis ſi facta locatio, dum operari valebat, &
ea durante, ita inſenuerit, non propterea
expirabit, ſed durabit, prout durare vſum-
fructum eſt *text. in d. l. arboribus §. de illo.*
8 Sunt etiam quædam facta, quæ locari non
poſſunt, vt habetur in *l. naturalis 5. §. cum
do ff. de præſcr. verb.* ſed iſtorum factorum
9 vnicum exemplum affert ibi I. C. de ma-
numiſsione, quod, & vnicum refert etiam
gloſſ. in l. 1. verb. honorarium ff. ſi menſ. falſ.
10 *mod. dix.* Verum dicendum, quod quæ-
dam ſunt meri facti, vt ire Romam, por-
tare libros, & ſimilia, & hæc poſſunt loca-
ri, *vt l. qui operas, & l. opus ff. loc.* quædam
11 ſunt facti, quibus eſt admixtum ius, &
iſta, aut ſunt momentanea, vt manumitte-
re, vendere, Teſtamentum facere, & ſimi-
lia, & locari non poſſunt, vt in *d. l. natu-
ralis §. cum do*, aut habent factum ſucceſ-
ſiuum, vt agere pro me in Iudicio, & iſta
poſſunt locari, vt in eadem *l. naturalis §.
ſed ſi facio*, & ita diſtinguendo *docet Bart. in
d. §. at cum do nu. 1.*
12 Sunt, & quædam ad quæ, quis tenetur
obligatione legali, & iuſtitiæ, quæ prop-
terea locari non poſſunt, cum mercedem
pro illis accipere non liceat *gloſ. in l. in eos,*
& ibidem *Bart. ff. de tutel. & in cap. ab omni
ver. gratis de vit. & honeſtat. cleric. D. Lanfranch. Zacch. de Salario quæſt. 86. num. 2.*

In-

Digitized by Google

13 Inter iſta eſt teſtimonium veritatis ferre,
ad quod quilibet tenetur, ac ideò omni-
no gratis, & abſque vlla recognitione fa-
ciendum eſt, & ſic locari non poteſt *cap.*
nolite timere 11. *quaſt.* 3. *cap. Non ſanè* 14.
*quaſt.*5. *cap. intimauis de Teſtib.* quod intel-
14 ligitur pro ipſo Teſtimonio ferendo, ſi ſine
impenſa, & magno incomodo ferri poſsit,
aliàs, qui petit ferri Teſtimonium, debet
impenſas teſti reficere, ac etiam incōmoda
compenſare, vt late declarat *Surd. de ali.*
men.tit.1.quaſt.62.num.1. & ſeqq. Menoc. de
*arbitr.caſ.*310.*numer.*10. *Carocc. de locat. &*
cond.tit. de Teſtib.cog. & melius D. Lanfran.
Zacch. de Salar.quaſt.86.num.6. & late ſeqq.
per tot.

Poteſt etiam dubitari, an operæ in re-
periendis rebus perditis locari poſsint, nā
pro negatiua facere videtur, quod inuen-
15 tor alienæ rei, tenetur eam ex lege iuſtitiæ
domino reddere, vt docent ſignanter *D.*
Thom. in 2. ſecunda quaſt.66.art.5.ad ſecun.
*dum, & Nauarr. in Manual. cap.*17. *n.*170.
& ſeq. & hoc eſſe peccatum ſimile rapinæ,
ſi quis inuenta non reddat, dicit *text. in cap,*
multi 14. *quaſt.* 5. & redditur ratio, quia,
qui alienum negat, ſi poſſet, & tolleret *in*
*cap. ſi quid Inueniſti eadem cauſ.*14.*quaſt.*5.

16 Quod eſt adeò verum, vt etiam ſi facta
diligenti Inquiſitione de reperiendo domi-
num rei, inuentor eum reperire non potue-
rit, adhuc eam ſibi retinere non poſsit, ſed
illi modo quo poteſt, reſtituere tenetur, pu-
ta dando pro Anima eius pauperibus, vt
notatur in *cap cum dilecti* 19. *de accuſat.* &
ſignanter per *Abb.num.*12. *Mar-Socc.num.*14.
*verſ. verum autem, & Felin.num.*18.*Peregr.*
*de Iur. Fiſc.lib.4.tit.3.num.*29.*Rigin.in prax.*
*panis.lib.*10. *cap.* 10. *num.* 194. Niſi fortè in-
17 uentor eſſet pauper, quia poſſet dare in
eleemosynam ſibi ipſi, & ſic retinere appli-
cando meritum prò Anima domini *Na-*
uarr. in man.cap.17.num.93.Azor.Inſt.mor.
par.3.lib.4.cap.26.quaſt.2.verſ. quares an is.

18 Si igitur tenetur inuentor rei alienæ eam
omnino domino reſtituere, apertè ſequitur
etiam, vt pro tali reſtitutione nihil probe
petat, quod, & dixit *I.C.in l.falſus* §.*qui alie-*
nū ff.de furt. licet poſsit recipere ſi omninò
ſponte detur, vt tradunt *Couar.in reg.pecca-*
tum p.2. §.*3.n.3.ad fin. verſ.tametſi apud me.*
Molin.de iuſt.& iur.tract.2.diſp.83.n.6.Bar-
boſ.in cap.qui cum fure 4.in fine de furt.Leon-
vill. de priuil.pauper.par.2.priuil.193.num.9.

Verum his non obſtantibus omninò cō-
19 cludendum eſt poſſe locari operas pro in-
ueniendis rebus perditis, & quod magis
eſt, etiam abſque præcedenti locatione, poſ-
20 ſe peti mercedem operarum in tali inuen-
tione præſtitarum, vt probat *Text. in l.2.*§.
fin. & in l. Nauis onuſta §. 1.*ff. ad l. Rod. de*
iact. vbi datur merces illi, qui inuenit res
in mari proiectas, & in *l. Idem, & ſi,* §. *ſi ti-*
bi inditium ff.de Condict.ob turp.cauſ. vbi ha-
betur licitè recipi mercedem pro indican-
do fure.

Nec obſtāt adducta in contrarium, quia
21 loquuntur, & procedunt, vbi quis inue-
nit rem caſu abſque vllo labore, tunc enim
verum eſt teneri ad reſtitutionem abſque
vlla mercede, ſecus autem, vbi neceſſariæ
fuerunt operæ, nam hoc caſu intrat regula,
quod omnis labor optat præmium, & pro-
cedunt iura ſupra pro hac parte adducta, vt
benè diſtinguunt *Bart. in d. l. falſus* §. *qui*
alienum num. 6. *ff. de furt. Fulin. in cap. cum*
dilecti numer. 18. *de accuſat: Carocc. de locat.*
*tit. de rer. Inuent.num.*2. *&* 3. *& late D.Lan-*
franch. Zach. de Salar. quaſt. 71. *numer.* 6.
& ſeqq.per tot.

Pari etiam modo dubitari poteſt, an li-
22 ceat locare operas ſuas pro defendendo a-
liquem ab hoſtibus, vel latronibus, aut ſi-
milibus iniurijs, nam omni iure tenemur
eas præſtare, habemus enim in ſacra pagina
*Eccleſiaſt.*17.quod Deus mandauit illis vni-
cuique de proximo ſuo, & *Prouer.*24. *Erue*
eos, qui ducuntur ad mortem, & eos, qui tra-
*huntur ad interitum liberare non ceſſes.*Idem.
que Sacri Canones clamant, nam in *cap.*
Non inferenda 23.*quaſt.*3. dicitur *non in fe-*
renda, ſed in depellenda iniuria lex virtutis
eſt, qui enim non repellit à ſocio iniuriam
ſi poteſt, tàm eſt in vitio, quàm ille, qui
facit, & *in cap.vlt. eadem* 23. *quaſt.*3. habe-
tur non eſſe immunes à ſcelere, qui non
liberant eos, quos poſſunt à facto liberare,
& concordant *cap. error cum duob. ſeqq.* 83.
diſtinct.

23 Si igitur tenemur alium defendere, & li-
berare, ergo non poſſumus pro hac opera
mercedem recipere, vt arguit *gloſ. in d.cap.*
non in inferenda ver. ſi poteſt.

24 Verum, quod ſi quid detur liberanti à
Latrunculis, vel hoſtibus appellanda ſit
merces laboris eximij, & certo modo æſti-
mari non poſſit, dicit *text. in l. ſi Pater* 35.
§. *ſi quis aliquem ff. de donat.* & quod qui
aliquid à te accipit, vt liberet te ab hoſti-
bus, vel Latronibus operæ ſuæ merce-
dem accepiſſe videatur, & ideò non tenea-
tur edicto, quod metus cauſa *l. metum* 9.§.
ſed licet ff. quod met. ca.

25 Pro conciliatione aliqui dixerunt, quod
tenetetur, quis defendere proximum ſi po-
teſt, vt dicitur *in d. cap. non in ferenda* 23.
*quaſt.*3.

Digitized by Google

quaſt.3. id eſt ſi eſt in poteſtate poſitus, vt
refert *ibi gloſ. in verb. ſi poteſt,* ſed ipſamet
gloſſ. in fine aduertit eis obuiare *d. cap. vlt.*
eadem 23.quaſt.3. generaliùs loquens.

26 Videbatur etiam poſſe dici non licere
aliquid extorqueri, ſeù peti à liberato, ſed
ſi ipſe poſt liberationem ſpontè aliquid det
iuſte accipi, & valere donationem vti re-
muneratoriam, vt eſt ſenſus *d. l. ſi Pater* §.
ſi quis aliquem ff. de donat. & ita conciliari
poſſe iura contraria argumento *text. in cap.*
27 *ſicut Epiſcopum prima quaſt.* 2. vbi habetur
non licere Epiſcopo, vel eius Notario quic-
quam ab ordinandis petere, datum autem
poſtea ab eis ſponte recipere non vetari, at
iſtæ conciliationi quoque obuiat alius *text.*
in d. l. metum 9. §. *ſed licet ff. quod met. ca,*
quæ loquitur de datis, vel promiſſis ab eo,
qui nondum erat liberatus, itaut dubita-
retur, an eſſent data, vel promiſſa metus
cauſa, & negatiuè reſpondet.

28 Pro reſolutione dicendum videtur, quod
aut quis poteſt liberare proximum abſque
notabili ſuo damno, vel periculo, & tunc
teneatur ex iuſtitia illum liberare, & non
valeat ad hoc locare operas ſuas; at è con-
tra ſi non poteſt abſque notabili ſuo dam-
no, & abſque periculo, bene poterit horum
intuitu mercedem operæ ſuæ paciſci, & ſic
eam locare, non enim tenetur hoc caſu gra-
tis proximo pro eius liberatione eam præ-
bere, vt probant *Nauarr. in manual.cap.*24
*ſub num.*17.*Farin.quaſt.*125.*num.*327. *Leſſ.*
*de Iuſt. & Iur.lib.*2.*cap* 9.*n.*90.*Molin. eodem*
*tit.tom.*4.*tract.*3.*diſput.*18.*num.*2.

29 Clerici quoque operas ſuas, quas vti ta-
les faciunt in Eccleſiis locare poſſunt; ſti-
pendia enim pro laboribus, quos in eis im-
pendunt conſequi Sacri Canones permit-
tunt *cap. Clerici* 1.*quaſt.*2.

30 Verum, quod hoc intelligatur tantum
de Clericis pauperibus, qui nec de ſuis,
nec de ſuorum opibus viuere queant vide-
tur expreſſe declaratum *in cap. Clericos au-*
tem cum duob.ſeqq. eadem cauſa 1.*quaſt.*2. &
tenuerunt *Sum. Ang. ver. Simonia* §. 2.*nu.*6.
*& Silueſt. eodem ver.quaſt.*9. *Caietan.q.*100.
*art.*3. *dub.*2. [illegible]

31 At, quia hæc locatio non eſt in ſe mala
reſpectu laborum, ac etiam, quia Altari
ſeruientes de Altari viuere debeat, non de
proprio, & *text. in d.cap. Clerici*, expreſſe
loquitur de Clericis omnibus, ideò con-
trarium, quod etiam diuites poſſint recipe-
re eorum mercedem probant *Suar.de Relig.*
*tom.*1.*tract.*3. *lib.*4. *de Simon. cap.*46. *num.*7.
*Leoncill. de priuil pauper.par.*2.*priuil.*40.*ſub*
*num.*7.*D.Lanfr.Zacch. de Salar quaſt.*61.*nu-*
*mer.*5. *& ſeqq.* nec obſtant præcitati *can.in*
cap. Clericos cum duob.ſeq. 1.*quaſt.*2. quia lo-
quuntur iuxta tempus antiquum, quando
redditus Eccleſiarum in communi poſſide-
bantur, & inter Miniſtros Eccleſiæ non
tàm ratione laborum, quàm indigentiæ ſin-
gulorum diſtribuebantur, ac proindè diui-
tes eos accipiendo benè dicebantur acci-
pere id, quod pauperum erat, *vt in dicto*
cap. Clerici, quod ita declarant *Couar. in*
cap. 1.*ſub num.*2. *de Teſtam. Molin. de Iuſt.*
*& Iur.diſput.*142.*verſ. dixi hodie Barboſ. de*
*poteſt. Epiſc. alleg.*114. *num.*38. At hodie,
quod redditus diſtributi ſunt, ceſſat iſta ra-
tio in locante operas ſuas Rectori, vel Ad-
miniſtratoribus Eccleſiæ, Clericos pro eius
ſeruitio conducentibus, licet forſan iſti in
concurſu pauperes præferre deberent.

32 Verum dubitari poteſt, quæ operæ loca-
ri poſſunt in Eccleſia, & quorum laborum
habenda ratio, & de laboribus ſanctis poſ-
ſe ſtipendia recipi per Clericos dicit *text.in*
dicto cap.Clerici 1.*quaſt.*2. & quod Sacerdos
pauper poſſit locare operas ſuas ſpirituales
poſt *DD. in cap. cum ſecundum de præbend.*
tradunt Staphil. de litt.grat. in 9. *form. nu.*4.
*& Mantic. de tacit.lib.*5.*tit.*3.*num.*26. At in-
33 telligi debet de Sanctis laboribus, qui
fiunt circa opera ſacra, non autem de
ipſiſmet ſacris, imò de operibus, quæ non
ſunt eis neceſſariæ ſimpliciter, & quatenus
ad ipſa ſacra non habeatur intentio, vt vi-
delicet in locatione compræhendantur, li-
cet poſſit haberi intentio, vt veniant in cō-
ſequentiam, puta poteſt Sacerdos locare
operas ſuas ad manendum in Eccleſia, vt
ipſam cuſtodiat, & vt ibi celebret diuina
officia *Burſatt. conſ.*204. *num.*23. *Mezz. de*
34 *loc.& cond.cap.*4. *de reb. quæ loc. poſſ. nu.*11.
& poteſt locare operas ſuas ad ſacrificandū
in tali Altari, vel tali hora, & ſimilibus,
quia huiuſmodi opera non eſt neceſſario iū-
cta cum Sacrificio Miſſæ, ſed eſt extrinſeca,
& pretio æſtimabilis, & ideò poteſt locari,
& non dicitur locatio operarum in Sacrifi-
cio Miſſæ neceſſariarū *Caietan. in Sum. ver.*
Simonia in 4. *reg. Sot. de Iuſt. & Iur. lib.* 9.
*quaſt.*6.*art.*1.*Nauarr. in Manual.cap.*23. *ſub*
*num.*101. & latè *Gutier.Canon.quaſt.cap.*29.
num. 12. vbi de Comm. *Bonacc. de contract.*
*tit. de locat.punct.*1.*num.*3. *verſ. an vere Sa-*
cerdos, & in hoc ſenſu intelligo dictum *gloſ.*
in cap. ſignificatum 11. *de præbend. in verſ.*
ita quod, poſt med. ibi *Sacerdos poteſt recipere*
pecuniam, vt celebret diuina, quia ſic operas
ſuas videtur potiùs locare, &c.

35 Cæterum operæ ipſius celebrationis, vel
adminiſtrationis aliorum Sacramentorum,
aut

Digitized by Google

aut etiam neceſſario, eis iunctæ, locari non
poſſunt, & hoc eſt clarum, tàm penes pre-
citatos, quàm etiam penes infrà citandos,
& alios. At quia dicit Apoſtolus 1. *ad Co-
rinthios* 9. *quis militat ſuis ſtipendijs unquã?
quis paſcit Gregem, & de lacte Gregis non
manducat?* & inferius. *Qui Altari ſeruit, de
Altari participat, &* 1. *ad Timotheum* 5. *qui
bene præſunt Presbyteri duplici honore digni
ſunt*, qui duplex honor intelligitur de du-
plici retributione, Dei, videlicet, & homi-
num, inquit enim explicans, ibi, D. *Augu-
ſtinus accipiant ſubſtentationis neceſſitatem à
Populo, mercedem diſpenſationis à Domino*.
Et denique Sacri Canones non prohibent,
ſed apertè permittunt Altari ſeruientem de
Altari viuere poſſe, ſeù debere *cap. cùm ſe-
cundum de præbend.* hinc ſequitur, vt quam-
36 uis non poſſit Sacerdotes pro opere opera-
to in Sacrificio Miſſæ, quod eſt pretio inæ-
ſtimabile mercede petere, nec oblatam re-
cipere, poſſunt tamen ad ſui ſubſtentatio-
nem aliquid acceptare, vt ex ſacra pagina
in 3. *Regum probat text. in cap.* 23. *Iudices
inquit* 1. *quæſt.* 1. ibi, *quia hæc magis in ſum-
tum Prophetæ, quam muneri Prophetiæ repu-
tanda ſunt, vbi gloſ. ver. in ſumptum præciſe
dicit, & ita Presbyter, ſi pauper eſt accipere
poteſt pro celebratione Miſſa*, & allegat *text.*
optimè id probantem *in cap. ſignificatum* 11.
de præbend. & idem probauit etiam S. *Tho-
mas in* 2. *ſecundæ quæſt.* 100. *art.* 3. *Caiet. in
Summ. verb. Simonia in* 4. *reg. Nauarr. in Ma-
nual. cap.* 23. *num.* 100. *verſ. quarto, & ſeqq.*
vbi de comm. *Gutier. Canon. quæſt. lib.* 1. *cap.
29. num.* 3.

37 Præſuppoſito autem, quod licitum ſit
dare, & recipere aliquid pro ſubſtentatio-
ne Miſſam celebrantis, ſequitur, vt hoc poſ-
ſit etiam licite ab initio in pactum deduci,
nam pactum non mutat naturam actus, ſu-
38 per quo interponitur, nec operatur, quod
ſtipendium ſubſtentationis alias licitum, &
debitum euadat illicitum, & indebitum,
minuſque, quod vbi eſt ſtipendium ſubſten-
tationis, euadat pretium ſacrificij ſpiritua-
lis, & importet operæ in eo impenſæ loca-
tionem, quatenus de diuerſa intentione non
appareat, vt probat, *Gutier. d. cap.* 29. *nu.* 7.
& alij pleniſsimè congeſti per *Barboſ. ad
Concil. Triden. ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ cap.* 8.
num. 3. *Sanchez conſ. moral. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.*
11. *num.* 8.

Duplici igitur ratione ſuſtineri poteſt
conuentio de ſtipendio pro Sacrificio Miſſæ,
vna, quia referatur ad labores extrinſecos,
& neceſſario ipſi Sacrificio non iunctos, alia
39 quia ſit pro congrua Sacerdotis ſubſtenta-
tione, vt patet ex prædictis. Verum quan-
do etiam iſtæ rationes ceſſarent, adhuc, &
alia ſuſtineri poſſet conuentio, videlicet
propter obligationem, cui ſe adſtringit Sa-
cerdos, ideſt celebrandi, quæ quidem eſt
pretio in ſe æſtimabilis, cum priuet obli-
gatum ſua libertate faciendi eo tempore
alias actiones, ex quibus vtilitatem recipe-
re poſſet, vt poſt *Caiet. in* 2. *ſecunda q.* 100.
art. 3. *& in ſumm. ver. Simonia reg.* 4. *& Na-
uarr. in Manual. cap.* 23. *num.* 102. optimè
tradit *D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt.* 85.
num. 13. *&* 14.

40 Et licet aliqui velint prædictam conuen-
tionem licere tantum Sacerdotibus paupe-
ribus, non item diuitibus, tamen, ſaluo ſẽ-
per meliori iudicio, contrarium videtur ve-
rius; quia, & in diuitibus militant prædi-
ctæ rationes, & non ſolum prima de labo-
ribus extrinſecis, quatenus adſint, quas,
nec diues gratis ſuſcipere tenetur, & vlti-
ma de obligatione celebrandi, cui pariter
diues non eſt engendus, gratis ſe alligare,
quod eſt clarum, ſed etiam ſecunda de ſti-
pendio ſubſtentationis, cum indiſtinctè ſit
verum, quod Altari ſeruiens, de Altare vi-
uere debeat, non de ſuo, vt ſupra dicebam,
& in his terminis loquitur *Suar. de Relig.
tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 46. *num.* 7. & expreſſe tenet
Sanch. conſ. moral. lib. 2. *cap.* 3. *dub.* 11. *num.* 8.
Barboſ. in cap. ſignificatum 11. *numer.* 11. *de
præbend.* & alij relati per *D. Lanfranc. Zacch.
de Salar. d. quæſt.* 85. *num* 13.

Nec obſtat, quod hodie omnes iſtæ pa-
ctiones videantur prohibitæ per *Sac. Concil.
Trident. ſeſſ.* 22. *tit. de obſeru. & euitan. in
celebrat. Miſſ.* ibi, *quoad auaritiam pertinet
cuiuſuis generis mercedum conditiones pacta,
& quidquid pro miſſis nouis celebrandis datur*
41 Quia licet verba illa generalia *cuiuſuis
generis mercedum Conditiones pacta, &c.* ap-
ta ſint cõpræhendere quaſcumque pactio-
nes, tamen moderantur ex illis præceden-
tibus, *quoad auaritiam pertinet*, & reſtrin-
guntur ad Caſus, in quibus auaritia inter-
cedat, vt aduertit *Gutier. canon. quæſt. lib.* 1.
cap. 29. *num.* 8. qua auaritia intercedente,
vtique conuentio, tàm à diuite facta, quàm
à paupere Sacerdote, erit ſemper damnan-
da, & idem eſſet ſi concurreret aliqua alia
circumſtãtia damnabilis, puta irreuerentia,
vel ſuperſtitio, de quibus idem Concil. ibi.

Et quamuis in foro fori ſi ageretur de ſi-
mili conuentione facta à diuite, hodie pro-
pter dictam diſpoſitionem Conc. Trid. vr-
geret præſumptio, quod facta eſſet ex aua-
ritia, vt ſenſit *Gutier. d. cap.* 29. *num.* 9. ta-
42 men ſimilis præſumptio poſſet elidi alijs
pro-

probationibus, & compelli cedere verita-
ti in contrarium exiſtenti, quia ex tali con-
uentione non poteſt dici diuitem neceſſa-
rio conuinci auarum, cum bona fide, & bo-
no fine facere poſsit puta, vt ſua omnia
pauperibus dare poſsit, & quidem aliàs
omnes Canonici, qui vltra pingues præben-
das, quibus ſufficientiſsime ſubſtentari poſ-
ſunt, recipiunt diſtributiones quotidianas,
& Anniuerſaria, & ſimilia, eſſent auari,
quod non eſt dicendum, vt bene aduertit
*Suar. de Relig. tom. 1. lib. 4. cap. 46. numer. 6.
ad fin.*

Hæc ipſa, quæ dicta ſunt de locatione
operarum circa Sacrificium Miſſæ, applicā-
tur etiam per identitatem rationis operibus
in adminiſtrandis alijs Sacramentis, de qui-
bus promiſcue loquuntur DD. in hoc pro-
poſito.

Et veriùs eſt etiam idem procedere in
Prædicatione licet enim ea compoſita ſit
43 ex ſpirituali, & temporali ſimul, nempe
ex verbo Dei, & labore, formiter tamen
& principaliter eſt ſpiritualis, vt per *Caiet.
in Summ. lib. 1. cap. 89. ſub verſ. dico tertio*,
& alios paſsim tradit *Sperell. deciſ. 70. n. 13.*
Vnde quamuis Prædicator, non poſsit vel-
44 le mercedem, ipſius prædicationis, imò
nec laboris, & ſtudij in ea paranda, & me-
moriæ mandanda, ac laſsitudinis in profe-
renda, cum iſti ſint labores ad eam neceſ-
ſarii, ac, moraliter loquendo, ab ea ſepara-
ri nequeant *Suar. de relig. tom. 1. lib. 4. c. 21.
num. 15. verſ. At verò ſtudere* cum Concor-
dan. relat. per *Sperell. d. deciſ. 70. numer. 13.
verſ. Idemque de labore*, tamen, quia con-
45 currunt, vt plurimum alij labores prædi-
cationi neceſſario non iuncti, vt transferri
de loco ad locum, & ſimiles, nec non con-
currit etiam ea obligatio de concionando,
cui Prædicator ſe allegat, hinc ſequi vide-
tur, vt non ſit adeò reſtringenda merces
Prædicatori ſoluenda, vt nihil penitus vl-
tra mera alimenta ei recipere poſſe permit-
tatur, prout voluerunt etiam, vbi conſue-
tudo adeſſet, illi quid amplius dandi *Rip.
reſp. 1. num. 44. ſeu reſp. 26. num. 45. de Con-
ſuet. Surd. conſ. 62. num. 17. & conſ. 254. nu-
mer. 15. & 26. Ricc. reſ. 422. num. 3. verſ. ſed
conſuetudo par. 2. Pontan. de alim. cap. 13. nu-
mer. 11.* Nam iſta debentur etiam non ſu-
beunti dictos labores extrinſecos, ac non
ſe obliganti, pro integra Quadrageſima,
& ideò, vbi iſtæ circumſtantiæ concurrunt,
aliquid amplius earum intuitu dari, & re-
cipi valet ex congeſti, per *Barboſ. de pote-
ſtate Epiſc. allegat. 76. nu. 10. D. Lanfr. Zacch.
de Salar. quaſt. 81. num. 14. Sperell. d. dec. 70.*
46 *num. 13. & ſeqq.* qui etiam tradunt licere,
propterea Prædicatori abſque aliqua ſimo-
niæ labe quærere ſuggeſtum ad prædican-
dum, vbi pinguior recognitio detur ex
*Campanil. in diuerſ. rubr. 12. cap. 13. nu. 15.
Tolet. in Summ. lib. 5 cap. 9. ſub num. 3.* qui
licet à Simonia eum excoſet, tamen inno-
xium non iudicat ab auaritia, cum potius
querere debeat loca ad fructificandum
aptiora.
47 An autem poſsit Sacerdos in prædictis
ratione functionis magis ſolemnis, vt ver-
bi gratia ſi Miſſam cantet, quid magis vel-
le, & reſpondendum videtur negatiue, quia
tota illa actio, prout ita fit, eſt ſacra, & to-
tus ille labor eſt quaſi pars illius, & ideò
vendi, ſeù locari non poteſt. vt docet *Suar.
dicto tom. 1. lib. 4. cap. 21. ſub numer. 15. prope
med.* vbi etiam ſubdit diuerſum eſſe in Cā-
toribus, & Sonatoribus ad ornandum diui-
48 num officium aſſumptis, nam illi reuera
per ſe non exercent actionem ſpiritualem,
neque in rigore officium diuinum recitant
ex vi illius Miniſterij, & ideò, non ſolum
pro labore, ſed etiam pro tota illa actione
pretium recipere poſſunt, quod ſecus eſt in
Miniſtris Eccleſiæ habentibus Miniſterium
49 Chori, & in Diaconis, & Subdiaconis in
celebratione Miſſæ ſolemnis canentibus,
qui ſolum ſtipendium ſubſtentationis non
autem prætium recipere valent iuxta ſu-
pradicta, & in hoc etiam ſenſu intelligen-
50 dum erit, quod dicitur de ſtipendio Cle-
rici in Minoribus conſtituti Miſsis inſer-
uienti, de cuius quantitate agitur, per *Ro-
tam coram Caualer. deciſ. 298. num. 2. ad med.
& coram Buratt. deciſ. 354. num. 10. & ſeqq.*
51 Sicut autem operæ aliquæ propter earū
bonitatem, ſeù ſanctitatem locari non poſ-
ſunt ex prædictis, ita aliæ ſunt, de quibus
propter earum prauitatem, & malitiam
idem dicendum eſt, licet non omnes ope-
ræ malæ locari prohibeantur. Vt autem
52 ſciatur, quæ ſint iſtæ, quæ prohibeantur,
diſtinguendum eſt inter eas, quæ, licet ma-
læ ſint, non tamen ſunt punibiles in foro
externo, & eas, quæ ſunt illicitæ, & pu-
nibiles, & de primis dicendum, quod lo-
cari non prohibentur, ſecus autem de ſe-
cundis, vt diſtinguunt *Couar. in reg. pec-
catum par. 2. §. 2. ſub num. 3. Garocc. de loc. &
cond. tit. de Merc. remuner. num. 102. D. Lan-*
53 *fr. Zacch. de Salar. quaſt. 73. num. 17.* & pro-
batur veritas diſtinctionis exemplis, nam
lenocinium, quod punibile eſt §. *praconi-
zamus Auth. de Lenon. coll. 3. Farinacc. q. 144
num. 57. Peguer. deciſ. 15. num. 10.* locari non
poteſt, & locatio operarum in eo præſtan-
darum

Digitized by Google

darum facta non valet, vt ſunt *text. in l. Mercalem 5. C. de Condict. ob turp. ca. & in dicto §. præconizamus Auth. de Lenon.* & viget etiam generaliter loquendo ratio, cur iſta locari non poſſint, quia videlicet non poſſumus velle, iura tribuere actionem in iudicio pro conſequendo præmio earum actionum, quas ipſamet iura mandant per Iudices puniri.

54 Benè tamen verum eſt, quod licet locator ſimilium operarum non poſſit agere pro mercede etiam conuenta tamen, ſi conductor illam ſoluiſſet, neutiquam repetere valeret, vt eſt textus in dicta *l. Mercalem 5. C. de Condict. ob turp. cauſ.* & rationem reddit, quia vtriuſque turpitudo verſatur, tàm

55 videlicet Lenonis, qui conuenitur actione repetitionis indebitæ, quàm etiam illius, qui ſoluit, & agit pro repetitione, & ideò melior eſſe debet conditio rei conuenti, ac poſſidentis *l. in pari ff. de reg. iur. cap. in pari de reg. iur. in 6. Zacch. de Salar. quæſt. 73. num. 18.*

56 Econtra actus venerei, & coitus cum Meretrice licet turpes, & illiciti ſint, tamen quia in foro fori non ſunt punibiles, ſi Mulier ad hoc locet operas ſuas, & de mercede conueniat petere eam valebit, & in Iudicio actionem habebit, iuxta communẽ opinionem, de qua latiſſime poſt alios *Gutier. de Iuram. par. 1. cap. 6. num. 2. verſ. ſed his non obſtan. Baron. de Citat. in addit. ad quæſt. 18. numer. 120. Gizzarell. deciſ. 54. per tot. Ciarlin. contreu. 33. nu. 127.* & quod hoc vno ore firmant Theologi, Canoniſtæ, & Ciuiliſtæ teſtatur *D. Lanfranc. Zacch de Salar. quæſt. 76. num. 1.* vbi etiam eos refert.

Controuertitur tamen magis, an ſi Me-

57 retrix copiam ſui fecerit abſque conuentione mercedis, ad hunc poſſit in iudicio experiri pro eius conſecutione, & licet non deſint tenentes ei nullam competere actionem relati per *Berlic. concluſ. 39. nu. 17. par. 5.* & quod propterea Romæ Meretrices ſoluunt aliquid Indici Curiæ Sabellorum, vt in ſubſidium ſuum eis impartiatur officium tradat *Veſtr. in praxi lib. 2. cap. 14. numer. 3.*

58 tamen contraria opinio eſt magis recepta, ac etiam magis vera, quia licet ceſſet expræſſa conuentio mercedis, tamen negari non poteſt argui debere tacitam, cum notum ſit Meretrices ideò copiam ſui facere, vt mercedem aſſequantur, & eam dari ſemper conſueuiſſe, cum, & ipſa ſacra pagina *Ezechiel. cap. 16.* dicat: *omnibus Meretricibus dari mercedes*, cum qua conſuetudine propterea præſumendum eſt, Meretricem, & ad eam accedentem ſe conformare voluiſſe, & ſic ſe obligaſſe ad ſoluendum, vt concludit *Couar. in regula peccatum par. 2. §. 2. num. 4. verſ. Quamobrem exiſtimo Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſp. 94. num. 12. verſ. tertia concluſio*, & firmat late *D. Lanfranc. Zacch. de Salar. quæſt. 76. num. 15. & ſeqq.*

59 Controuertitur etiam, an quod dictum eſt valere locationem operarum ſuarum ad fornicandum per Meretricem facta, & petitione mercedis earum, procedat etiam in Muliere non publica Meretrice, & negatiuam tenuit *Cyn. in l. 2. C. de Condict. ob turpe Cauſ. num. 5.* & ibidem *Ang. Abb. in cap. quia plerique num. 14. & ſeqq. de Immun. Eccleſ. Lup. in rubr. de donat. inter vir. & vx. §. 41.*

Verum hæc opinio neruoſe refellitur per *Couar. in dicta reg. peccatum par. 2. §. 2. ſub num. 3.* & communiter reprobari tanquam improbabilem, aſſerit *D. Lanfr. Zacch. d. q. 76 num. 18. ad fin. verſ. hac tamen diſtinctie*, vbi etiam late proſequitur rationes adducendo, & contrarias refellendo.

60 At declaranda videtur hæc ſecunda ſententia, vt procedat in locatione expreſſa, & in mercede conuenta, non autem in tacita, quia ſi Mulier non eſt Meretrix, non facile argui poterit tacita cõuentio de mercede, propter quam tacitam conuentionem dictum eſt, Meretricem agere poſſe ad mercedem etiam non promiſſam; poteſt enim argui Mulierem cõſenſiſſe per amicitiam, & ſingularem affectionem, quo caſu merces non debetur *Areſin in §. fin. numer. 2. paulo poſt princ. Inſt. ſi mandat. Alex. conſ. 109. numer. 4. lib. 6. Crot. conſ. 305. num. 21. Natt. conſ. 377. num. 1. verſ. reſpondeo, quod. Tiraq. de pen. temp. cauſ. 22. num. 78.* Neque in contrarium vrget *Gratian. diſc. 218. num. 6.* qui ad hoc videtur allegari per *D. Lanfranc. Zacch. d. quæſt. 76. num. 18.* quia non dicit, Mulierem occulte ſui copiam corporis alicui facientem, agere poſſe in iudicio pro mercede aſſequenda, ſed tantum dicit poſſe recipere aliquid, vel etiam conuentionem de mercede facere, quod non negatur, & poſſet etiam præſumi locatio tacita ex circumſtã. tijs, vti ſi Mulier eſſet ſolita occulte locare ſimiles operas, ſecus autem his deficientibus.

61 Declaratur vlterius concluſio, quod valeat dicta locatio, & poſſit peti merces cõuenta per Mulierem, non autem e contra, vt ſi quid ipſa Mulier homini promiſerit poſſit ab eo peti, iuxta magis communem, de qua patet ex allegatis hinc inde per *Berlic. concluſ. 39. num. 19. par. 5.*

62 Prout etiam declaratur, vt pendat eadem

T con-

concluſio, vt valeat agi pro mercede conuenta, quatenus actus venereus, pro quo conuenta fuit, non ſit punibilis ex parte petentis, alias enim ſecus eſſet dicendum ex ratione ſuptadicta *num.* 53. & probatiſſimi iuris eſſe, dicit *Couar. in reg. peccatum par.* 2. §. 2. *num.* 3. *propè med. verſ. quod ſi coitus* licet, ſi quid fuerit ſolutum non poſſit repeti *iuxta text. in l. Mercalem* 5. *C. de condict. ob turp. Cauſ.* & licite retineatur etiam in foro conſcientiæ, vt declarat *Couar. vbi proxime d. num.* 3. *verſ. ſecunda quæſtionis pars*, & in hoc ſenſu intelligo *D. Lanfr. Zacch. d. q.* 76. *num.* 21. licet videatur velle, quod poſſit agi etiam ad mercedem promiſſã coniugatæ, vt copiam ſui faceret, quod iuxta prædicta patitur difficultatem, quia eſſet adulterium, quod eſt punibile etiam reſpectu Mulieris, virgis enim ceditur, & in Monaſterium detruditur *Auth. ſed hodie Auth. de Adult. Clar. in* §. *Adulterium numer.* 7. *ante*
63 *med. verſ. ſed hodie*, vnde, & non poteſt peti talis merces à Clerico, ex quo Clericus tanquam alligatus Eccleſiæ ſi accedat ad Mulieres, dicatur committere adulterium ſpirituale punibile, vt tradit ipſe *D. Lanfr. eadem quæſt.* 76. *num.* 43. *& ſeqq.* vbi late firmat.

64 Denique declaratur valere dictam locationem, itaut agere poſſit pro mercede Mulier poſtquam operas præſtitit, non autem vt etiam antea agere poſſit pro adimplemẽto contractus, quia cum ſit promiſſio, ſeù pactum de re turpi, poteſt ab ea ante rem patratam recedi *l. generaliter, & l. ſi ſtipuler. ff. de verb. oblig.* in malis enim promiſſis
65 reſcinde fidem, & in turpi voto muta decretum, impia eſt enim promiſſio, quæ cum ſcelere adimpletur, vt monet Papa in *cap. in malis* 22. *quæſt.* 4. & late in propoſito hãc declarationem exornat *Gizzarell. d. dec.* 54. *num.* 11. *& ſeqq.*

Ex prædictis autem reſolui valent aliæ quam plures quæſtiones, quæ oriri poſſunt
66 circa locationes operarũ in rebus turpibus, & prohibitis, & ſignanter illa, an valeat locatio Aſſaſſinij, in qua licet pro affirmatiua videatur ſtare *Gabr. conſ.* 170. *nu.* 18. *lib.* 1. & apertius *Caroc. de locat. tit. de Aſſaſſinio* tamen contraria videtur verior, iuxta prædictam diſtinctionem, quod valeat locatio operarum prohibitarum, & non punibiliũ, non autem punibilium, nemo enim eſt, qui neget Aſſaſſinium eſſe punibile.

67 Sunt denique quædam operæ, quæ propter excellentiam, locationis nomen dedignantur, & reſpuunt, ac magis beneficij loco præbentur, & id quod procis datur ad remunerandum datur, & ideo honora-
68 rium appellatur, prout de operis menſoris dicit *text. in l.* 1. *ff. ſi menſ. falſ. mod. dix.* quod multo magis dicetur etiam de Aduo-
69 cato, cum multo dignius eius officium ſit, vt dicit ibi *gloſſ. in verb. honorarium*, quod, & de alijs iuris profeſſoribus omninò dicendum erit, quibus propterea Præſes Prouinciæ, qui ius dicere ſolet, de mercedibus ius non dicet, cum res ſanctiſſima ſit ciuilis ſapientia, & pretio nummario non æſtimanda, nec de honeſtanda, cum in iudicio honor petitur, qui offerri debuit *l.* 1. §. *& quidem ff. de extraord. cognit.* vnde bene conuincitur Aduocatos omninò diſtinguendos ab eis, qui locant operas ſuas pro mercede, prout eos etiam diſtinguit *I. C. in l. qui ope-*
70 *ras* 41. *ff. locat.* ex quo textu notare licet particularem differentiam inter mercedem operariorum, & honoraria Aduocatorum, vt illa ſolui debeat poſt operas præſtitas, hæc autem anticipate, dum dicit, operariũ
71 impeditum operari, mercedem accipere debere, Aduocatum honoraria reddere non debere, & tradit etiam de Auditoribus Rotæ, *Grat deciſ. March.* 201. *num.* 5. *& ſeqq.* & differunt etiam in eo, quod licet, qui locant operas ſuas ſi impediantur propter peſtem operari, debeãt pro eo tempore remittere mercedem Conductori, tamen ſecus ſit in Aduocatis, & ſimilibus, cum quibus locationem eſſe non putauit antiquitas, vt probat *Rip. in ſuo trat. de peſt. tit. de priui-*
72 *leg. contract. num.* 116. *&* 117. & Aduocatorum, & ſimilium operas non locari *Maul. de Loc. & Cond. cap.* 4. *de reb. quæ loc. poſſ. nu.* 10. Deberi autem Aduocatis honorarium, ſeù, vt communiter etiam dicitur, ſalarium indubitati iuris eſt, ſignanter *in can. vlt.* 14. *quæſt.* 5. *poſt princ.* ibi, *quia vendit Aduocatus iuſtũ Patrocinium, Iuris peritus verũ Conſilium*, & vno ore fatentur DD. omnes, vt teſtatur *D. meus Lanfranch. Zacchia in ſuo tractatu de ſalario quæſt.* 52. *in princ.* in qua late, & optime materiam ſalarij Aduocatorum proſequitur per treſdecim ampliationes, & nouem declarationes penes eum videndas.

73 Et quod dicitur de Aduocato, quod non conſiſtat locatio inter eum, & clientulum
74 procedere non ſolum inter Doctorem, & ſcolarem, Iudicem, & Aſſeſſorem, ſed etiam
75 inter medicum, & ægrotum, ac inter proxenetam, & contrahentes, ita vt his non cõperat actio ex locato, ſed certi condictio, ſi quid certũ promiſſũ, vel ex ſtipulatu, ſi adſicit ſtipulatio, aut cõdictio ex lege, ſi adſuit tantum pactum nudũ, vel officium iudicis,

Azo.

Azo. in ſum. C. locat. num. 8. & ſeq. Bart. in d. l. 1. ff. ſi menſ. falſ. cauſ. Mozz. de contr. tit. de locat. num. 16. & alijs adductis *Manlius de locat. & cond. tit. 4. num. 10. & ſeqq.* licet non differre locationem, quam facit
76 Doctor, vel medicus de operis ſuis ab ea, quam facit famulus de operis ſuis *ex Bald. in l. contractus C. de fid. inſtrum.* tradat *Socin. Sen. conſ. 196. col. 2. prope fin. lib. 2.* & notat *in addit ad Bart. in d. l. 1. ff. ſi menſ. falſ. mod. dix.* vnde eſt, quod Doctores loquendo de prædictis ſæpe nomine locationis vtuntur, & locaſſe operas ſuas dicunt, quo modo loquendi, quantumuis improprio etiã nos, vt plurimum vtemur.

Quomodo contrahatur locatio.

SVMMARIVM.

1 *Contractus locationis, & conductionis ſolo conſenſu contrahitur.*
2 *Et non requirit ſcripturam, neque verba.*
3 *Mutus poteſt contrahere locationem, & conductionem.*
4 *Conſenſum non habens, non poteſt contrahere locationem, & conductionem.*
5 *Vis, & metus conſenſum excludunt.*
6 *Compelli non poteſt quis locare, & conducere per vim niſi adſit præceptum teſtatoris, vel ſtatuti.*
7 *Verba, & nutus non ſunt neceſſaria ad contractus perfectionem, ſed ad probationem conſenſus.*
8 *Conſenſus res, & merces ſunt de eſſentia contractus locationis.*
9 *Res abſens, & non exiſtens locari poteſt.*
10 *Merces non eſt neceſſe, vt interueniat in actu locationis.*
11 *Res, & merces non ſunt neceſſaria ad ſubſtantiam, & perfectionem locationis, ſed ad effectum.*
12 *Contrahentes locationem, & conductionem neceſſe eſt, vt conueniant in re, & mercede.*
13 *Diſcordia contrahentium locationem in corpore rei vitiat contractum, ſecus ſi in ſolo nomine.*
14 *Error in qualitate ſubſtantiali vitiat contractum emptionis, & locationis.*
15 *Putans emere virginem dum erat mulier ſuſtinetur contractus, ſecus ſi erat puer.*
16 *Diſſenſus contrahentium in mercede vitiat contractum locationis.*
17 *Decl. procedere ſi locator ſenſit de ſumma maiori, ſecus e contra.*
18 *Et quicumque ſenſerit de maiori mercede non poteſt recedere.*
19 *Conſenſus in locatione debet eſſe reciprocus vtriuſque contrahentis, nec ſufficit vnicus tantum.*
20 *Decl. non procedere ſi teſtator iuſſerit rem locari Titio pro tanta mercede, quia ſufficit conſenſus Titij.*
21 *Contractus locationis non poteſt pendere à conſenſu vnius etiam ſi alius ita velit.*
22 *Subſtantialia contractus, non poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
23 *Venditio vni facta ſi voluerit ſic emere non valet.*
24 *Contractus collatus in voluntatem vnius non tenet, etiamſi eius voluntas ſuperueniat.*
25 *Decl. procedere de iure ciuili, ſecus ex æquitate Canonica.*
26 *Decl. 2. non procedere ſi vterque in voluntatem alterius contractum contulerit.*
Vide tamen num. 28.
27 *Verba Curialia non attenduntur.*
29 *Effectuata locatione abſque concordia in mercede datur actio præſcriptis verbis.*
30 *Pacta accidentalia contractus locationis poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
31 *Precium totum non poteſt conferri in voluntatem vnius, ſecus quo ad partem.*
32 *Tempus locationis poteſt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
33 *Tempus non eſt de ſubſtantia locationis.*
34 *Tempus ſolutionis mercedis poteſt remitti in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
35 *Traditio rei locatæ operatur, vt ſuſtineatur locatio collata in voluntatem vnius ex contrahentibus.*
36 *Contractus locationis collatus in voluntatem vnius ſi interuenerit deceptio ſuſtinetur in fauorem decepti.*
37 *Abſentes poſſunt contrahere locationem, & conductionem mediante nuncio, vel epiſtola.*
38 *Contractus perficitur vbi coniunguntur conſenſus.*
39 *Contrahens per epiſtolam fit ſubditus loci vbi dirigitur epiſtola, & iunguntur conſenſus.*
40 *Contrahens per epiſtolam ſi antequam epiſtola perueniat moriatur, contractus non perficitur.*
41 *Idem ſi pœnituerit, & recipiens ignarus pœnitentiæ acceptet.*
42 *Conſenſus requiritur ſimultaneus, & præſentialis ad validitatem contractus.*
43 *Decl. procedere, & ſpeciale eſse in ſtipulatione, ſecus in alijs contractibus.*
44 *Contractus locationis valet etiamſi vnus vno tempore interroget, & alius alio reſpondeat.*
45 *Decl. procedere rebus in eodem ſtatu permanentibus ſecus eis mutatis.*
46 *Decl. 2. non procedere ſi interrogatus diſſentiat, quia non poteſt. poſtea velle conſentire.*
47 *Nuncius ad validitatẽ cõtractus debet eſſe deſtinatus.*
48 *Nuncius pro validitate contractus non eſt remittendus.*
49 *Contractus inter abſentes, non valet ſine Nuncio, vel epiſtola.*
50 *Scriptura non requiritur in contractu locationis, & conductionis.*
51 *Decl. non procedere in emphiteuſi.*
52 *Decl. ſecundo, quandoque requiri ex voluntate partium.*
53 *Scriptura requiſita ex voluntate partium, poteſt vtraque pars ante eam à contractu recedere.*
54 *Scriptura quandoque requiritur per contrahentes ad ſolam probationem, & tunc non licet ante eam à contractu recedere.*
55 *Scriptura ad ſolam probationem requiſita cenſetur, ſi conuentum de re, & certa mercede.*
56 *Ampl etiamſi adſit pactum expreſſum de facienda ſcriptura, niſi ſit dictum, quod contractus non valeat ſine ea.*
57 *Decl. maxime procedere ſi prius perfectus fuit contractus, ac deinde, dictum, quod fieret ſcriptura, ſecus e contra.*
58 *Scriptura arguitur requiſita ad ſolam probationem ſi dictum velle plenius explicare in inſtrumento.*
59 *Idem ſi dictum inſtrumentum faciendum ad maiorem cautelam.*
60 *Idem ſi aliquid iam adimpletum.*

Digitized by Google

61 *Diſcordia partium in confectione inſtrumenti non impedit locatorem, qui rem tradidit mercedem petere.*
62 *Scriptura cenſetur requiſita de ſubſtantia, ſi aliquid de tempore eius confectionis adimplendum ſit.*
63 *Idem ſi dictum addenda eſſe nona pacta in inſtrumento.*
64 *Pacta facta in locatione poſſunt conferri in arbitrium tertij.*
65 *Pacta concordanda ſi reſeruata ſint conditionaliter denotant imperfectionem contractus.*
66 *Scriptura preparatoria vulgo, Minuta, denotat imperfectionem contractus.*
67 *Minuta æquiparatur tractatui de contractu faciendo.*
68 *Tractatus non arguit perfectionem contractus, quia multa tractantur, quæ non perficiuntur.*
69 *Contractus, an fuerit perfectus pendet ab animo, & ſtatur coniecturis.*
70 *Scriptura cenſetur requiſita ad perfectionem contractus vbi adſunt multa capitula, & difficile eſt ea memoriæ tenere.*
71 *Contractus ſi concurrunt ſubſtantialia cenſetur perfectus quamuis adſint coniectura, quod partes voluerint ſcripturam, ſecus autem ſi coniectura reddant dubium conſenſum.*
72 *Contractus ſi ſit de præſenti, & nihil vlterius remaneat, quam facere ſcripturam, iſta cenſetur requiſita ad cautelam, ſecus ſi quæſtio ſit de ipſo contractu, & an partes de præſenti ſe obligare voluerint.*

CAPVT XVI.

QVia vidimus, quæ perſonæ locare poſſint, & quæ conducere, ac quæ res, & operæ locari, & conduci valeant, ſequitur videndum, quomodo contrahi poſſit iſte cõtractus locationis, & conductionis.

Et quidem locationis, & conductionis
1 contractus cum naturalis, & omnium gentium ſit, ſolo conſenſu contrahitur, vt dicit
2 I. C. *in l. 1. ff. locat.* & ſic non ſolum abſque ſcriptura, ſed etiam abſque vllis verbis *l. qui ad certum* 15. *ff. eodem l. contractus* 24. *C. eadem Rot. deciſ.* 507. *num.* 8. *part.* 4. *tom.* 3.
3 *recent.* vnde à Muto contrahi poſſe dubitari non poteſt *l. in quibuſcumque ff. de act. empt. l. vbi non voce ff. de reg. iur.* & notat *gloſ. in dicta l. 1. verb. non verbis ff. locat.*
4 E contra, qui conſenſum non habet, non valet contrahere locationem, & conductionem *d. l. qui ad certum*, & dictum eſt ſupra *Cap.* 6. Vnde etiam ſequitur non poſſe, quem
5 compelli ad locandum, & conducendum, quia vis, & metus conſenſum excludit *l. nihil conſenſui ff. de reg. iur. l. nec emere C. de*
6 *iur. delib.* At hoc non procedit ſi adſit præceptum teſtatoris, vel lex ſeù ſtatutum, quia tunc bene poteſt hæres, vel alius legi, vel ſtatuto ſubiectus compelli, & valebit locatio *l. & ſi æquo, & ibi Iaſ. num.* 5. *ff. de legat.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 4. *num.* 9. *poſt princip. verſ. tamen. ſi præcedat Boer. dec.* 48. *num.* 20.
7 Cæterum ſtante conſenſu, non ſolum abſque verbis, ſed etiam abſque nutu contrahi valet, dummodo aliunde conuinci poſſit conſenſus; verba enim, aut nutus, aut quid aliud neceſſarium erit, ſed non ad contractus eſſentiam, ſeù perfectionem, quia ad eam ſolus conſenſus ſufficit, vt prædicitur, ſed ad ipſius conſenſus probationem tantum, de qua dicetur ſeparatim *in cap.* 19.
8 Sic pariter dicimus vltra conſenſum requiri rem, & mercedem, adeò vt hæc tria, nempe conſenſum, rem, & mercedem eſſe de ſubſtantia locationis, & conductionis, tradant poſt alios *Surd. conſ.* 400. *num.* 9. *Carocc. de loc. & cond. tit. de ſubſtan. locat. nu.* 9. *Adden. ad deciſ.* 420. *num.* 102. *part.* 4. *tom.* 2. *recent.* & hinc eſt quod dicitur, mercedem non conuentam non deberi, præcipue in locatione operarum, de quo infra *Cap.* 35.
Et tamen neque rei, neque mercedis eſt
9 neceſſarius actualis interuentus ad perfectionem contractus, etenim locatio fieri poteſt, ne dum de re abſente, ſed etiam de re in rerum natura non exiſtente, vt dictum eſt *cap.* 11. *num.* 29. & quoad mercedem, nulli
10 dubium, & quotidie practicatur locationem fieri pro mercede alio tempore ſoluenda, adeo vt ſufficiat in re, & mercede contrahentes conſentire, & ſic ſolo conſenſu contrahitur, & perficitur locatio, & conductio, & rei, mercediſque actualis inter-
11 uentio, & præſtatio non ad perfectionem, ſed ad conſumationem, non ad ſubſtantiam ſed ad effectum locationis ſpectat, vt docent *Iuſtitatiſta in pric. huius tit. de locat & conduct.* & ſignanter *Harppret. qui alios refert ibi n.* 12.
12 Neceſſe autem eſt, vt conſentiant contrahentes in re, & in mercede, prout in emptione, & venditione conſentire debent in re, & pretio, adeout hæc ſit ſubſtantia contractus, vt eſt *text. in l. ſi voluntate* 8. *C. de reſcind. vend.* iuxta verum eius intellectum, de quo *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *num.* 53. *poſt princ. verſ. ſed ni fallor*, aliàs ſi diſſentiant in vna earum, nulla erit locatio *l. in venditionibus* 9. *cum duabus ſeq. ff. de contrab. empt. Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 4.
13 *num.* 5. & circa rem ſi ego putabam conducere fundum Cornelianum, tu mihi Sempronianum locare putaſti, nulla fuit locatio, & conductio, ſi tamen diſcordia, ſeù error non ſit in ſolo nomine, ſed in corpore *d. l. in venditionibus, & ſeq. Mantic. dicto tit.* 4. *num.* 5. *verſ. vnde ſi ego, & 6.*
Si autem non ſit erratum in corpore, ſed
14 in rei ſubſtantia, ſeù qualitate ſubſtantiali,

vii

vti ſi putabam emere argentum, & erat quid argento ſimile, & erit pariter nulla emptio, vt habetur in dicta *l. in venditionibus*, vbi etiam alia habentur exempla, quæ repetuntur per *Manticam d. tit. 4. num. 7.* & ſi
15 puto emere Virginem cum eſſet iam mulier, quod contractus ſubſiſtat eſt *text. in l. alioquin. 11. §. quod ſi ego ff. de contr. empt.* vbi ſecus eſſe, ſi eum mulierem venderem, tu puerum emere æxiſtimaſti.

16 Quoad mercedem vero circa ſimilem diſſenſum partium, habemus *text. in l. ſi decem 54. ff. locat.* dicentem, quod ſi decem tibi fundum locauero, tu autem æxiſtimes quinque te conducere, nihil agitur, vnde *Alberic.* ibi dicit, quod ſi contrahentes diſſentiant in mercede, non valet locatio, & *Bald.* quod diſſenſus in quantitate vitiat contractum hinc inde obligatorium. Verum quia in textu prædicto vltra dictam primam definitionem vnius caſus; expreſſe ſubiungitur
17 alia, ac dicitur, quod ſi ego minoris me locare ſenſero, tu pluris te conducere, vtique non pluris erit conductio, quam quanti ego locaui, aperte ſequitur non eſſe abſolutè verum, quod diſſenſus in quantitate mercedis vitiet contractum locationis, vt ponunt præcitati, dum talis diſſenſus non vitiat ſi Conductor ſenſerit de maiore, locator verò de minore, vnde videtur eos tantum perſpexiſſe primam partem legis, & è contra *Bart.* videtur perſpexiſſe tantum ſecundam partem, dum ibidem dicit, quod ſi in quantitate mercedis erretur, ſtatur voluntati eius, qui mercedem recipere debet, nam, & hoc dictum ita abſolutum conuincitur non ſubſiſtere ex prima parte legis, in qua non ſtatur voluntati locatoris mercedem recipere debentis, ſed textus dicit, quod nihil agitur. Vnde melius obſeruat totam legem *Caſtren.* & reddit rationem diuerſitatis cur in ſecundo caſu, eiusdem, in quo de minore penſione ſenſit locator, ſubſiſtat cõtractus in ea, in primo verò, in quo de minore ſenſit conductor nihil agatur, quia in hoc primo quocumque modo dicatur, remanet aliquis deceptus, nempè ſi dicatur valere in maiori, remanet deceptus conductor qui ſenſit de minori, ſi verò dicatur valere in minori, remanet deceptus locator, qui ſenſit de maiore, at è contra in alio caſu dicendo, quod valeat in minori, nemo deceptus remanet, non locator, quia de ea ſenſit, neque conductor, quia alleuiatur, dum ſenſerat de maiori, & ideo non eſt ratio cur ita ſuſtineri non debeat contractus, & hanc lecturam *Caſtren.* amplectitur etiam *Caroc. tit. de locat. incert. num. 8.*

18 Verum tamen eſt, quod ſi bene notaueris, ille non poteſt recedere, qui de minori ſumma ſenſit, vt aduertit *gloſ. in eadem l. ſi decem verb. putani*, vnde infertur, quod etiam in primo caſu in quo conductor ſenſit de minori penſione, licet textus dicat, quod nihil agitur, tamen intelligendum cum ſuppoſito, quod locator, qui ſenſit de decem, non velit eſſe contentus de quinque, de quibus ſenſit conductor, prout eſt veriſimile, & credibile à communiter accidentibus, alias enim ſi velit eſſe contentus de quinque nullam habet conductor rationem recedendi à contractu, qui propterea ſuſtinebitur *Caroc. d. tit. de locat. incert. num. 11. & 12.* quod tamen intelligendum procedere, dummodo de nullitate iam non fuiſſet oppoſitum, quia non poſſet conſenſus vnius ſuperueniens contractum conualidare, alio ſimul de nouo non conſentiente *Corn. conſ. 71. num. 9. lib. 2. Granett. conſ. 39. num. 13. & latè Manent. conſ. 25. num. 7. & ſeqq.*

Debent igitur partes conſentire in re, & penſione, & ſic de eis conuenire, vt dictum eſt, quomodo autem conuenire debeant dicam ſeparatim *Cap. prox.* ne hic nimis diuerram à conſenſu.

19 Contrahitur igitur locatio conſenſu ſolo, at non conſenſu vnius ſoli, ſed requiritur conſenſus reciprocus vtriuſque partis, nempe locatoris, & conductoris, non enim perficitur contractus per conſenſum vnius tantum *Rot coram Seraph. deciſ. 854. num. 8.*
20 niſi forte teſtator iuſſiſſet locari rem Titio pro tanta penſione, & ipſe Titius penſionem obtulerit, quia tunc etiam ſi hæres recuſet, locatio perfecta intelligitur *Bart. in l. ſi fideiuſſor §. 1. in princ. & ibi Iaſ. num. 4. ff. de legat. 1. Mantic.* qui dicit mirabile eſſe, vt hoc caſu vnius tantum voluntate contractus perficiatur *de tacit. lib. 4. tit. 4. n. 8.*
21 Imo fortius contractus non poteſt pendere à voluntate vnius, etiam ſi alius ita cõſentiat *l. ſub hac conditione 7. ff. de action. & obligat. Caſtr. conſ. 100. num. 1. in fin. lib. 1. Rimin. ſen. conſ. 378. num. 27. & ſeq. Sim. de Prat. conſ. 19. num. 14. Magon. deciſ. Flo-*
22 *rent. 49. num. 18.* Et quod ſi vnum de ſubſtantialibus contractus conferatur in volũtatem vnius ex contrahentibus contractus, non valeat eſt *text. in l. in vendentis 13. C. de contrah. empt.* qui text. licet loquatur de emptione, & venditione, procedit tamen etiam in locatione, & conductione, vt poſt *Bald. ibi num. 4. verſ. nam hoc idem, & Gomez. var. reſ. tom. 2. cap. 2. num. 19.* dicit *Surd. deciſ. 52. num. 10.* & ita quia tria eſſe de ſubſtantia huius contractus, nempe rem,

pre-

pretium, & conſenſum dictum eſt ſupra,non
ſolum non valebit contractus ſi conſenſus
ipſe ſit collatus in voluntatem alterius ex
23 contrahentibus,vti ſi facta ſit vni venditio
ſi voluerit ſic emere, vt exemplificat *Gloſſ.
in dicta l. in vendentis*, ſed etiam ſi collata
ſit in eius voluntatem penſio, vel res, vt
docet *Cyn. ibidem num.* 2. & gloſſam, & Ci-
num refert, & ſequitur *Surd. deciſ.* 114. *nu.*
1. *& ſeq.* vbi aliter explicat, & alios cumu-
lat, & de conferente mercedem in volun-
tatem alterius in locatione operarum *Ro-
man. conſ.* 257. *num.* 4.

24 Et dum non poteſt dicto modo contrahi,
clare ſequitur, quod ſi actualiter cōtrahatur
contractus eſt nullus, & poteſt ab eo rece-
di, etiam ſi voluntas eius, cuius arbitrio
res commiſſa fuerit, ſuperuenerit *Bald. in d.
l. in vendentis num.* 16. *verſ. octauo Gabr.
conſ.* 73. *num.* 3. *lib.* 1. *Surd. d. deciſ.* 114.
num. 2. *ad med. verſ. & id locum habet*.

25 Verum prædicta limitantur primo, vt
procedant de iure ciuili,at iuxta æquitatem
Canonicam ſuſtinetur contractus in volun-
tatem vnius collatus, vt firmant *Bonacoſ. de
æquit. canon. concluſ.* 105. *Caroc. de locat. &
& Cond. tit. de pollicitatione quæſt.* 4. *num.* 20.
Gratian. diſcept. 534. *num.* 15, & ſuſtineri
locationem factam de re, vel cum penſione
incerta, dicam *infr. cap. prox.* vbi etiam ad-
dam aliquas declarationes, quæ hic quo-
que applicari poterunt.

26 Secundo limitantur, vt non procedant,
quando non vnus ſolus, ſed vterque reci-
procè in voluntatem alterius contractum
contulerit, quia tunc contractus ſuſtinetur,
vt communiter tenent *DD. in d. l. in ven-
dentis teſte Gomeſ. var. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 19.
verſ. item intellige, *& ſequitur Caroc. d. quæſt.*
4. *num.* 22. *tit. de pollicitatione*.

At hoc procedere poteſt in exemplo,
quod afferunt præcitati, quod vnus dicat
loco,hanc rem pro decem ſi vis, & alius di-
cat, & ego eamdem rem conduco pro de-
cem ſi vis,vel quia illa verba hinc inde pro-
27 lata *ſi vis* ſint mere Curialia, quæ non at-
tenduntur *Iaſ. in l.* 1. §. *ſi quis ita num.* 11.
vbi ponit multa exempla *ff. de verb. obligat.
Vin. com. opin.* 668. *num.* 1. vbi quod non
ſunt appiccicatoria *Seraphin. dec.* 136. *num.*
3. *Penia deciſ.* 430. *num.* 5. vel quia verbum,
loco,hinc inde prolatum voluntatem perfe-
ctam in illo inſtanti ſignificet, purificata
ſtatim conditione hinc inde appoſita volun-
tatis alterius, vt ſentire videtur *Caroc. vbi
28 ſupra*, At ſi aliter ſit collatus contractus in
arbitrium vtriuſque, quoad aliquid ſubſtan-
tiale, puta ſi dictum, locamus, & conduci-
mus pro mercede, in qua concordabimus,
itaut ſtet in arbitrio vtriuſque concordare,
vel non concordare, vel aliter collatus ſit,
vere in arbitrium vtriuſque non valebit cō-
tractus, vt docet *Alberic. in dict. leg. in ven-
dentis num.* 1. *verſ. Item ſi conferatur in ar-
bitrium vtriuſq; cum alijs adductis per Manent.
conſ.* 25. *num.* 17. *& per Altogr. conſ.* 11. *num.*
13. *&* 14. *lib.* 1. vbi dicit,hanc eſſe veriorem,
& receptiorem contra *Gomeſium*, *vbi ſupra*,
& ſenſit *Rot. deciſ.* 681. *num.* 9. *& ſeqq. par.*
4. *tom.* 3. *recent.*

Verum licet non valeat hoc caſu locatio,
29 tamen non propterea ſequitur, quod ſi re-
lata ſit concordatio facienda ad tempus
poſt effectuationem locationis, vel opera-
rum præſtationem,non poſſit locator merce-
dem petere,quia ſi nō competit actio locati,
competit præſcriptis verbis,vt eſt *text. in l. ſi
tibi* 24. *ad fin. ff. præſcr. verb. &* §. *qua de cauſa
Inſtit. tit. de locat. & cond.* per quæ iura cōuin-
citur male ſcripſiſſe *Roman. conſ.* 257. *ad fin.*
quod Mareſcalcus ille non poſſet petere
mercedes ſuas, ex quo remiſit eas arbitran-
das Domino equi, poſtquam operas præ-
ſtitiſſet, *& Caroc. tit. de mercede incert. num.*
16. dum dixit eumdem Mareſcalcum debe-
re lugere operas ſuas,prout in ſpecie aduer-
tit eos notando *Manent. conſ.* 25. *num.* 22.
& 23. & quidem æquitas non patitur, vt
qui gauiſus eſt re,mercedem ſoluere recuſet
ad quam tenetur ipſo facto, etiam abſque
vlla conuentione, argumento *l. item quæri-
tur* 14. *in fin.* ibi, *vt prout quiſque habitaue-
rit,ita & obligetur ff. locat.* & notant ibi *Bald.
& alij relati per Iaſ. in* §. *actionum num.* 188.
Inſtit. de action. & in hoc differt locatio à
venditione, quia in ea non propterea, quod
tradita fuerit res dabitur actio ad pretium
ſi non fuerit concordatum, & eſt differentia
egregia ſecundum *Ar. Pinellam in part.* 2.
rubr. C. de reſcind. vend. cap. 1. *numer.* 24.

Tertio limitantur, vt procedant ſi confe-
rantur in voluntatem alterius ſubſtantialia
contractus, vt dictum eſt, ſecus ſi confera-
30 tur aliquod pactum accidentale, quia talia
pacta, aliaque accidentalia contractus,bene
poſſunt conferri in voluntatem vnius,& non
propterea vacillat contractus *Caſtr. in d. l.
in vendentis num.* 3. *verſ. ſolue verum eſt C.
de contrah. empt. Gabr. conſ.* 168. *num.* 16. *lib.*
1. *Rot. dec.* 37. *num.* 6. *pars* 4. *tom.* 2. *recent.*

Hinc licet totum pretium conferri non
31 poſſit in voluntatem vnius, tamen ſi ſtabili-
tum ſit pretium aliquod certum, ſed præ-
tendatur quid augendum eſſe, bene poterit
tale augumentum in voluntatem vnius con-
ferri *Bald. in d. l. in vendentis num.* 6. *Gabr.*

conſ.

conſ. 168. num. 15. lib. 1. Mantic. de tacit.
lib. 4. tit. 19. num.49.
Hinc etiam infertur valere locationem,
32 in qua ſolum tempus durationis collatum
ſit in voluntatem vnius ex contrahentibus
Fabian. de Mont. de empt. & vendit. quæſt. 5.
princip. num. 73. Grattan. diſcept. 534. num.
11. & ſeqq. quod optime comprobarur ex
eo quod videmus relocationem tacitam in
Vrbanis fieri pro tempore quo Conductor
continuauerit habitare l. item quæritur §. vlt.
33 ff. locat. vndè conuincitur poſſe tempus lo-
cationis pendere à voluntate vnius, & non
eſſe de ſubſtantia locationis, vt tradunt
Moz. de Contract. rubr. de locat., & conduct.
tit. de ſubſtan. locat. num, 17. ad med. Oſa-
ſch. deciſ. 111. num. 11, & eis relatis Gratian.
diſcept. 534. num. 12. & 13. & idem, imo
34 multo facilius procedit in tempore ſolutio-
nis penſionis, paſſim enim videmus illud re-
mitti beneplacito vnius ex contrahentibus,
vt dicit Carocc. de loc. & cond. d. tit. de polli-
cit. quæſt. 4. num. 23. verſ. addo Pedemont.
Quarto limitatur, quod dictum eſt ſupra
35 poſſe recedi à Contractu collato in volun-
tatem alterius, etiam poſt quam voluntas
illius ſuperuenerit, vt non procedat ſi de-
uentum etiam fuerit ad rei traditionem,
quia tunc ſuſtinetur locatio etiam in volun-
tatem vnius collata, & agitur apud Iudicem,
vt declaret, quod declaratione indiget Fa-
bian. de Mont. de empt. & vend. quæſt. 5. princ.
num. 73. verſ. prædicta tamen Caroc. de locat.
& conduct. d. quæſt. 4. num. 24. Gratian. dicta
diſcept. 534. num. 13. verſ. accedat quod.
Quinto limitatur, vt tunc non poſſit pen-
36 dere locatio, & cōductio à voluntate vnius,
cum nullus ex contrahentibus eſt circum-
uentus, at ſi dolus, & circumuentio inter-
uenerit, tunc ad fauorem decepti contra-
ctus in eius voluntatem collatus, ſuſtinetur,
vt poſt Bart. in l. quid tamen dicemus in fin.
num. 6. ff. de contrah. empt. tradunt Neguſ. de
pignor. part. 3. membr. 1. num. 19. & 20.
Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 3. num. 27.
Ex prædictis videbatur inferri, quod lo-
catio non poſſet contrahi inter abſentes per
nuncium, vel epiſtolam, quia ſcribens ali-
cui ſe ei locare Domum videtur conferre
37 in eius voluntatem contractum, quod fieri
non valet ex ſupradeductis, ſed veritas eſt
in contrarium, valet enim contrahi per Nū-
cium, vel Epiſtolam, vt eſt text. expreſſ. in
l. 1. in fin. ff. de contr. empt. & tradunt Surd. conſ.
351. num. 29. & Rot. Ianuen. deciſ. 48. num.
6. non enim magis confertur locatio in vo-
luntatem eius, cui dirigitur nuncius, vel
38 epiſtola, quam conferatur in voluntatem
eius, cui præſenti dicitur loco tibi domum
cum vterque eodem modo poſſit contra-
ctum perficere conſentiendo, ac imperfe-
ctum reddere diſſentiendo, & ibi perficitur
contractus, vbi iunguntur conſenſus Bald.
in l. multum intereſt. num. 28. & ibidem Sa-
licet. num. 17. C. ſi quis alteri, vel ſib. cum
alijs, quos refert, & ſequitur Rota in vna
Romana, ſeù Rauenaten. Pecuniaria 26. Iu-
nÿ 1630. §. attamen primum coram Pirouano,
39 vbi quod propterea dirigens litteras Ro-
mam, licet alias non ſubditus per contra-
ctum ſit ſubditus, & poteſt in curia agere, &
conueniri, dicitur enim ibi celebratus con-
tractus, vbi literæ recipiuntur, & acceptan-
tur, non autem vbi ſcribuntur Rota Ianuen.
deciſ. 161. num. 4. & Rota Romana coram Coc-
cin. deciſ. 116. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. Can-
cell. gloſ. 26. num. 17. verſ. vnde quando, &
40 ſi antequam literæ præſententur ſcribens
deceſſerit, quia tunc eius conſenſus non du-
rat vſque quo iungi poſſit cum conſenſu al-
terius, non valet contractus Roman. in l. nuda
ratio colum. fin. ff. de donat. Dec. in cap. 2. nu.
15. de fid. inſtr. Ruin. conſ. 3. col. 3. lib. 3. Surd.
conſ. 136. num. 48. Gabr. de præſumpt. con-
cluſ. 2. num. 16. & 17. & idem eſt ſi ſcriben-
41 tem pœnituerit antequam literæ præſen-
tentur, quia inde eodem modo ſequitur, vt
iungi nequeant conſenſus, & ſic quod non
valeat contractus quamuis recipiens igna-
rus ſcribentem pœnituiſſe eas acceptet, &
contractui conſentiat, vt latiſſime firmat
Surd. conſ. 136. num. 49. & ſeqq. vbi num.
51. inquit quod gloſ. in l. 1. de contr. empt.
volens requiri certiorationem communiter
reprobatur, quia nuncius, vel epiſtola præ-
ſtat nudum miniſterium, & validitas contra-
ctus conſiſtit ſuper conſenſu mittentis, quo
quomodocumque deficiente nuncius, vel
epiſtola non operatur iuxta doctr. Bar. in l.
1. ff. quod iuſſu, vbi expræſſe d. gloſ. repro-
bat cum alijs ibidem per Surd. relat. quibus
addo Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 26. nu.
16. & gloſ. 63. num. 43. & eſt text. expreſſus
in l. ſi pater in princip. ff. de manumiſſ. vin-
dict. cuius verba refert Gonzal. gloſ. 63. num.
2. vbi, & alios cumulat etiam in propoſito
reuocationis nuncij, quod teneat, antequam
fuerit intimata.
42 Nec opponatur contra prædicta, conſen-
ſum requiri ſimultaneum, & præſentialem
ad contrahendum gloſſ. in l. 2. ver. conſenti-
reſſ. de act. & oblig. Surd. conſ. 136. num. 16.
ad fin. verſ. nam videmus Rot. deciſ. 125. nu.
4. ad fin. part. 4. recent.
43 Quia reſpondetur id eſſe ſingulare in ſti-
pulatione, quod interrogatus debeat ſtatim
reſpon-

Digitized by Google

reſpondere, itaut conſenſus ſit ſimultaneus, & præſentialis, at ſecus eſt in alijs, vnde ſi vnus dicat hodie loco tibi domum meam pro centum, & tu nil reſpondeas tunc, ſed alio tempore puta die craſtina dicas ego conduco à te domum tuam, valet contractus, præſumitur enim conſenſum illius du-
44 rare, niſi appareat reuocatio, & ſic ſuperueniente etiam ex interuallo cōſenſu tuo iunguntur conſenſus vtriuſque, & contractus perficitur, & valet, vt declarant *Bald. in l. quacumque num. 2. poſt med. verſ. & breuiter ſcias C. de bon. qua lib. Alciat. in l. 1. §. qui præſens num. 10. verſ. non obſtat, & ſeq. ff. de verb. obligat. Falin. conſ. 39. num. 3. in fin. & ſeq.* ſic ſi interrogem te, vt loces, ſeù vendas mihi rem pro decem, & tu reſpondeas ex interuallo, perfici contractum non ex vi meæ interrogationis, ſed ex vi taciti conſenſus, qui durare præſumitur tradit *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 4. num. 4.*

Id tamen dupliciter declaratur, primo, vt
45 procedat, ſi hoc interim non fuerit mutatus rerum ſtatus, quia aliàs cenſeretur locatorem abſque alia declaratione conſenſum reuocaſſe, ita vt conſenſus conductoris ſuperueniens non inueniat, cum quo iungi poſſit, vt declarat *Surd. conſ. 136. num. 38. & ſeqq.* in quacumque enim obligatione, & promiſſione ſubintelligitur clauſula, rebus ſic ſtantibus *l. cum quis 38. ff. de ſolut. Dec. conſ. 335. num. 4. verſ. & eſt Regula Seraph. deciſ. 179. num. 1.* cum alijs latè tradit. per *Barboſ. clauſ. 129. num. 2.* etiam in habentibus tractum ſucceſſiuum *deciſ. 127. nu. 2. verſ. quæ regula part. 1. diuerſ.* & etiam ſi adſit iuramentum *Oldrad. conſ. 241. num. 2. verſ. ſecundo, quia Dec. d. conſ. 335. num. 4. & conſ. 349. num. 4. poſt med. Rot. deciſ. 145. num. 9. part. 8. recent.*

Secundo declaratur, vt procedat, qua-
46 tenus conductor, cui Dominus rei dixit loco tibi, non diſſenſerit, quia qui contrahere recuſauit non poteſt poſtea pænitentia ductus contractum acceptare, ſi alius nouellum non vult adhibere conſenſum, vt firmat *Aretin. conſ. 374. num. 4.* & latiſſime comprobat *Surd. dicto conſ. 137. à num. 29. ad 36.* vbi ſignanter *ſub num. 36.* reddit rationem, quia vbicumque quis alij offert contractum, vt quia dicat hæc Domus erit tibi locata pro decem, & pars dicat nolo conducere videtur conſumatus effectus illius oblationis, & præſumitur mutata voluntas offerentis.

Quando autem contrahitur per Nunciū requiritur Nuncius deſtinatus, nec ſufficit
47 ſi alius caſu audiens Titium dicentem loco Caio Domum meam hoc eidem Caio referat *gloſ. in l. 1. ver. & per literas ff. de Contr. empt.* & ibi *Bart. num. 2. Roman. ſing. 328. in princ. Surd. conſ. 351. nu. 29. Caball. conſ. 168. num. 4. lib. 1.* & eſt communis opinio, vt teſtatur *Flamin. de Rubeis conſ. 47. num. 35. & ſeq. lib. 1.* licet aliqui contradicant, vt refert *d. gloſ. & hanc contrariam ſequantur Add. ad Bart. in d. l. 1. in 1. addit. Bertrand. conſ. 208. num. 9. & ſeq. lib. 2. par. 1.*

Non tamen neceſſe eſt conductorem, cui
48 Nuncius fuit deſtinatus, Nuncium ipſum, vel alium retromictere locatori cum ſuo conſenſu, ſed ſatis eſt eum conſentire, & de eius conſenſu, vel ex verbis, vel etiam ex facto aliquo apparere, vt habetur in *clem. vn. de procurat. & late firmat Roman. conſ. 295. num. 5. cum al. adduct. per Carocc. tit. de locat. per procurat. num. 77.* & faciunt tradita de recipiente litteras, & tacente ſub *Cap. 22 prope finem.*

Quid ſi non interueniat Nuncius, nec
49 Epiſtola, ſed ipſe abſens intelligat, puta ego domi exiſtens dico, loco Titio Domum meam ad annum pro ſcutis centum, & Titius tranſiens per viam audit, & acceptat, an valeat contractus, & dicendum eſt non valere, vt tenet *gloſ. in l. 2. verſ. conſentire ff. de act. & oblig. Bart. in l. abſenti 10. n. 1. ff. de donat. Natt. conſ. 94. nu. 5. Rim. Iun. conſ. 569. num. 17. Surd. conſ. 351. num. 29. ad fin.*
50 Quia vero dictum eſt ſupra hunc contractum ſcripturam non requirere, quod, & comprobatur per *text. in l. contrahitur 4. ff. de pignor. & l. pactum 17. C. de pact. Penia deciſ. 995. num. 4. Buratt. deciſ. 10. num. 8.* ani-
51 maduertendum eſt primo, quod hoc non procedit in emphiteuſis ad *text. in l. 1. & ibi gloſ. & Salic. nu. 5. C. de iur. emphit. Aretin. in §. adeo num. 8. inſt. de locat. Alex. conſ. 50. numer. 4. lib. 5. Burſat. conſ. 26. num. 16. Surd. deciſ. 331. num. 10. plene Ciarlin. contr. 2. nu. 26.* ſiue emphyteuſis ſit laycalis, ſiue ſit Eccleſiaſtica *Hodier. ad Surd. deciſ. 10. nu. 2.* adeo vt per teſtes probari non valeat niſi ſimul etiam probetur amiſſam fuiſſe ſcripturam *Bald. in dicta l. 1. in 3. oppoſit. & ibidem Iaſ. num. 61. C. de iur. emphyt.* cum alijs quos refert, & ſequitur *Ciarlin. in dicta contr511. 2. num. 27.*

Verum licet clarum ſit, quod de iure requiratur ſcriptura in emphyteuſi, tamen dubitari poſſet, an ſecus ſit de conſuetudine, vt dixit *Rot. cor. Mantic. deciſ. 57. nu. 3. verſ. quia reſpondetur.* Et vlterius quatenus cōſtaret aliquem ſoluiſſe canonem tanquam emphyteutam per triginta annos præſumeretur ſcripturam præceſſiſſe prout late dicetur

tur in *Cap.* 22. & quatenus ſolutiones pro-
barentur per ſcripturas, inde diceretur etiã
probata per ſcripturam emphyteuſis tan-
quam neceſſarium antecedens *Mantic. de-
ciſ.* 57. *num.* 4. *Rot. in rec. deciſ.* 400. *numer.* 10.
par. 1. quando enim probatur conſequens
per ſcripturam , videtur etiam probari an-
tecedens per eamdem ſcripturam *l. quicum-
que C. de apoc. pub. lib.* 10. *Bald. conſ.* 116. *n.* 2.
lib. 1. *Granet. de antiq. temp. par.* 3. *num.* 40. Et
hoc non ſolum ſi adſint ſolutiones per di-
ctum tempus , ſed etiam ſi pro minori , &
concurrant alia, puta recognitio , aut con-
feſſio emphyteutæ , & ſimilia , de quibus
Mantic. d. deciſ. 57. *num.* 6. *& ſeq. Caualer. de-
ciſ.* 291. *num.* 2. *& ſeq. in rec. deciſ.* 420. *nu.* 5.
par. 3.
52 Ettereà non omittendũ, quod quandoq;
contrarium volunt ipſæ partes, nempè ſcrip.
turam interuenire ad perfectionem contra-
ctus , & tunc non aliter dicitur locatio , &
conductio facta, quam ſi interuenerit ſcrip-
tura , adeò vt vſque quo ſcriptura non fue-
rit confecta, licitum ſit cuique ex contrahẽ-
tibus à contractu recedere , vt eſt *text. in l.
Contractus* 16. *C. de fid. Inſtr.* & traduut Ca-
53 *ſtren. in l. cum res* 12. *num* 4. *ff. de probat. &
in d. l. Contractus* 16. *nu.* 9. *C. de fid. Inſtr.* vbi
quod ita reſpondit in facto Florentiæ *Soccin.
ſen. conſ.* 169. *num.* 9. *lib.* 2. *Dec. conſ.* 159. *nu.* 5.
Iaſ. conſ. 151. *num.* 3. *&* 4. vbi quod ad hoc
non requiritur partes dixiſſe , quod aliàs
ſine ſcriptura contractus non valeret , ſed
ſufficit dixiſſe , quod fiat publicum Inſtru-
mentum *lib.* 2. *Mandel. conſ.* 139. *numer.* 22.
Celſ. Vgo conſ. 67. *nu.* 13. *circa med. Honded.
conſ.* 52. *num.* 20. vbi multos congerit , & de
com. teſtatur *lib.* 1. *Maran. in praxi in* 9. *diſt.
indic. num.* 88. *Galuan. conſ.* 10. *num.* 44. *Afflit.
deciſ.* 39. *num.* 4. *Boer. deciſ.* 48. *num.* 18. *Rot.
coram Bich. deciſ.* 638. *num.* 4. *&* 5.
54 Verum prædicta concluſio procedit tan-
tum , quando contractus non fuit habitus
pro abſoluto à partibus , ſecus autem ſi ha-
bitus fuit pro abſoluto , & requiſita ſcrip-
tura tantum ad probationem , vt declarant
Gabr. de pact. concluſ. 3. *num.* 2. *&* 3. *Vrſill. ad
Afflict. deciſ.* 39. *num.* 6. *verſ. uel poteſt pro fa-
dere Fab. in Cod. tit. de fid. inſtr. defin.* 14.
Rota coram Penia deciſ. 995. *num.* 4. *& coram
Bich. d. deciſ.* 638. *num.* 4.
Vnde difficultas vertitur in dignoſcendo
quid ſenſerint partes , in qua ſi conuene-
55 rint de certa re, & de certa quantitate pen-
ſionis, dicendum erit, ſecluſis alijs circum-
ſtantijs, contractum eſſe perfectum, quia in-
teruenienie cõſenſu, re, & penſione, interue-
niunt omnia, quæ dictum eſt ſupra eſſe ſub-
ſtantialia huius contractus, & ideò eum per-
fectum indicant *Burſatt. conſ.* 100. *numer.* 2.
Rot. deciſ. 517. *nu.* 1. *par.* 1. *diu. deciſ.* 552. *n.* 7.
par. 1. *& deciſ.* 37. *num.* 2. *par.* 4. *tom.* 2. *recent.*
56 Et in his terminis non poteſt habere lo-
cum dicta opinio , quod non valeat contra-
ctus abſque ſcriptura , niſi id expræſſe ſit
dictum , quod non valeat , alias enim ſim-
plex pactũ de ea facienda, intelligitur pro-
ut de iure , ideſt non vt ſit neceſſaria de
ſubſtantia contractus , qui ſine ea non va-
leat , ſed tantum , vt fiat ad eiuſdem con-
tractus iam facti probationem *Curt. Iun. con-
ſil.* 348. *num.* 12. *& ſeq. Decian. conſ.* 64. *n.* 19.
& ſeq. lib. 3. & pluries declarauit *Rot.* vt co-
ram *Put. deciſ.* 43. *lib.* 3. *coram Buratt. dec.* 29.
num. 12 *& deciſ.* 898. *num.* 6. *coram Seraph.
deciſ.* 623. *num.* 7. *inter diuerſ. deciſ.* 377. *n.* 6.
vbi de comm. *& deciſ.* 517. *num.* 2. *par.* 1. *&
deciſ.* 34. *per tot. par.* 3. *lib.* 1. *& in recent. de-
ciſ.* 37. *num.* 8. vbi quod hanc Rota ſequitur
par. 4. *tom.* 2. *& deciſ.* 113. *num.* 7. *&* 8. *par.* 5.
57 Quod vtique facilius procedet ſi contra-
ctus fuerit prius perfectè celebratus , & de-
inde dictum, quod fieret Inſtrumentum, tũc
enim ſcriptura dicitur accedere ad maiorẽ
probationem , & procedit text. in dicta *l.
contrahitur ff. de pignor. & hypot.* cum concor-
dantibus ſupracitatis. At e contra, ſi cõuen-
tum eſt de facienda ſcriptura antequam ſta-
bilita ſint ſubſtantialia contractus , ex hoc
datur intelligi, partes voluiſſe contrahere
in ſcriptis , & procedit *text in dicta l. con-
tractus C. de fid. inſtr.* prout alijs adductis
diſtinguunt *Cotta in memor. verſ. contractus
in ſcriptis , & late Mantic. de tacit. lib.* 1. *tit.* 10
ad fin. verſ. ſciendum eſt etiam .
58 Pront etiam facilius procedet , quod cõ-
tractus ſit perfectus , ſi dictum ſit velle ple-
nius explicare in Inſtrumento , vt in caſu
Rotæ coram Buratto deciſ. 898. *numer.* 16. &
multo magis ſi dictũ expreſsè fuerit , quod
59 Inſtrumentum fiat ad maiorem cautelam ,
prout in caſu *deciſ.* 995. *num.* 5. *coram Penia*,
vel aliquid de conuentis fuerit iam adim-
60 pletum, quia ex tali adimplemento res deſi-
nit eſſe integra, etiam ſi ſit adimplementum
circa præparatoria , ex traditis per *Cephal.
conſ.* 517. *num.* 4. *Rota deciſ.* 517. *num.* 4. *par.* 1.
diu. Theſaur. deciſ. 197. *num.* 8. vbi ſi tradita
res , *& ibi Add.* vbi ſi ſoluta pars pretij, vel
61 aliud traditum ſit . Adeo vt ſi poſt tradi-
tam rem partes in confectione Inſtrumenti ,
circa quid diſcordent , & Notarius re infe-
cta abeat, poſſit locator compellere condu-
ctorem ad conficiendum Inſtrumentum , &
mercedem conuentam ſibi ſoluendam, reli-
ctis alijs non concordatis in ſuo eſſe , ac

Digitized by Google

prout de iure firmandis, vt docet *Bart. in l. ſi finita §. eleganter ff. de damn. infect.* & eo relato *Peregrin.conſ.6.num.18.lib.2.*

62 Et e contra ſi aliquid adimplendum ſit
tempore ſcripturæ conficiendæ, contractus
dici debet imperfectus, vt in caſu *Rota de-*
ciſ.520.num.4.par.2. & deciſ.199. numer.9.
par. 6. recent. & idem eſt ſi partes dixerunt,
63 velle addere in Inſtrumento noua pacta
non ſtabilita, vt tradunt *Adden. ad Buratt.*
deciſ.898.num.22. & Rota deciſ.681. num.9.
& ſeq.par.4. tom.3. recent. diuerſa tamen ra-
tione adducta, nam *Adden.* dicit hoc, quia
cum pacta dicantur pars pretij *l. fundi par-*
tem ff. de contrah. empt. Bald.conſ.486. nu.3.
verſ. in contrarium lib.1. dum addi debent,
reſultat pretium, nempe in locatione pen-
ſionem non eſſe ſtabilitam, & certam, pro-
ut requiritur ad eiuſdem contractus perfe-
ctionem, & ſubſiſtentiam, vt dictum eſt ſu-
pra, *& in Cap.1.* ac proinde contractum eſ-
ſe imperfectum. Rota verò mouetur, quia
quælibet pars poſſet in pactis addendis non
concordare, & ſic contractus collatus eſſet
in eius arbitrium, quod eſſe non poteſt, vt
dictum eſt ſupra.

At prima non placet, quia dum partes
concordarunt in certa ſumma, itaut in ea
parte pretium ſit certum, hoc ſufficit etiam
ſi dici poſſet, quod reſpectu importantiæ
pactorum ſit incertum, quia ſufficit eſſe cer-
tum in parte, vt habetur in *l. hac venditio*
§. vlt. ff. de contr. empt. vbi dicitur valere
emptionem fundi à me factam pro centum,
& quanti pluris eum vendidero, nam in-
quit *Vlpian.* habet certum pretium centum,
licet augeri poſſit ſi emptor pluris eum ven-
diderit, & benè aduertit *Mantic. de tacitis*
lib.4.tit.19.num.45. vbi *num.ſeqq.* inde plu-
ra deducit. Vnde reſtat ſola alia ratio col-
lationis contractus in arbitrium, & volun-
tatem partium, quo ſuppoſito, ſequitur, vt
64 concluſio ſit declaranda, vt procedat, qua-
tenus ſint cōcordanda pacta inter ipſas par-
tes, ſecus autem ſi arbitrio alicuius Tertij,
quia poſſunt in arbitrium tertij conferri, &
valet contractus, vt declarat *Rota deciſ. 88.*
num.23.par.2.diuerſ. & dicta deciſ.681. n.8.
& ſeqq.par.4.tom.3.recent. ac etiam, vt pro-
cedat, quatenus pacta ſint circa ſubſtantia-
lia contractus, ſecus ſi circa accidentalia
tantum, quia accidentalia poſſunt conferri
in arbitrium partium, vt dictum eſt ſupra;
& declarauit in propoſito *Rota deciſ.37. nu-*
mer.6. & ſeq.par.4.tom.2.recent.

Et iſta procedunt cōſiderata ſola impor-
tantia reſeruationis pactorum concordan-
dorum, ſed vlterius conſideranda etiam
erit voluntas partium, circa ipſam reſerua-
tionem, nam poteſt eſſe, quod reſeruatio,
quæ de ſe non importaret imperfectionem
contractus, eam importet de voluntate par-
tium, vnde circa iſtam attendi præſertim
65 debebit, an conſenſerint conditionaliter
quatenus concordent in pactis, vel potiùs
conſenſerint in re, & penſione ſimpliciter,
& pure cum pactis, quæ poſtea concorda-
bunt, quia primo caſu contractus dignoſce-
tur imperfectus, ſecundo vero ſecus, vt di-
ſtinguendo late firmauit *Rota coram Bichio*
deciſ.638.num.11. & ſeq. & num.16. & ſeq.
cuius deciſionis in caſu extiterat confe-
cta apoca emptionis, quam emptor ſub-
ſcripſerat, & in ſubſcriptione dixerat *Io. N.*
affermo quanto di ſopra, eſſendo l'Inſtrumento
à mia ſatisfatione, & Rota ponderato illo
gerundio *eſſendo* reſpiciente futurum, cen-
ſuit conſenſum eſſe conditionaliter preſti-
tum, & inde reſultare imperfectionem con-
tractus, & quod ſubſcribens ſenſerit con-
trahere in ſcriptis, nempe mediante Inſtru-
mento, & non alias.

Idem quoque erit ſi cōfecta fuerit ſcrip-
66 tura, quæ non appareat diſpoſitiua, ſed
potius præparatiua, & vt vulgo dicitur, mi-
nuta, ſcripturæ autenticæ faciendæ, ex ea
enim arguitur, quod partes volebant con-
trahere in ſcriptis, & potius imperfectio,
quàm perfectio contractus *Rota deciſ. 199.*
num.8.par.6. recent. & deciſ.264. numer.13.
poſt Zacch.de obligat.Cam. vbi minuta æqui-
67 paratur tractatui, ex quo tractatu non be-
ne arguitur ad perfectionem contractus, cū
68 multa tractentur, quæ non concludantur
Rota coram Seraph.deciſ.1368.num.1. vnde
non ſatis eſt probare tractatum, nec exhi-
bere minutam, ad cōuincendum contractū,
de quo dicam *Cap. 22. & Cap. ſeq. de proba-*
tione contractus locationis.

In propoſito autem dictæ difficultatis, an
partes voluerint contrahere in ſcriptis, vel
potius adhibere ſcripturam tantummodo
ad probationem, Doctores modo reſponde-
runt pro vna opinione, modo pro alia, iuxta
69 varietatem caſuum, & circumſtantiarum in
eis concurrentium, vt videre eſt penes ſu-
pracitatos; in hac enim materia, quia agitur
de indagando animo, & voluntate, ſtatur
coniecturis, vt tradit *Aretin.conſ.159.n.10.*
& alijs pleniſſime congeſtis per *Bich. d. de-*
ciſ.638.num.6. & attenditur etiam pro con-
70 iectura qualitas contractus, nam ſi conti-
neret plura capitula, & pacta, de quibus
difficile eſſet conuenire, & habere memo-
riam abſque ſcriptura, credendum tūc par-
tes voluiſſe contrahere in ſcriptis *Odofred. in*
l. con-

l. contractus, & *ibidem Caſtr. numer.9.C. de fid. inſtr. Theſaur. deciſ.197.num.9.*

Quando autem Coniecturæ nõ adeſſent, vel eſſent irrelenantes, aut hinc inde contrariæ, ita vt res eſſet dubia, tunc quatenus concurrant omnia ſubſtantialia contra-
71 ctus, & coniecturæ percutiant ſolum voluntatem conficiendi ſcripturam, præſumptio erit, quod noluerint ſcripturam ad eſſentiam contractus, prout eſt de iure, vt ad hoc ea non requiratur, ſed ſolum ad probationem, vt dixi ſupra *num.56.* At vbi coniecturæ percutiunt conſenſum, & reddunt dubiam eius perfectionem, tunc iſtud dubium erit ſufficiens ad hoc, vt qui allegat contractum, non poſſit dici habere probationẽ eius ſufficientem, dum eſt dubia, nec poteſt dici cõtractum eſſe perfectum, dum dubitatur de voluntate diſpoſitiua, iuxta tradita per *Decian. reſp.55. num.15. lib.2. Seraphin. deciſ.854. num.5.* & latius *Bich. d. deciſ. 638. num 9. & 10.* & ſimilem diſtinctionem, videlicet inter caſum, quo contractus ſit de
72 præſenti, & perfectus, itaut nihil ſuperſit aliud agendum, quam confectio ſcripturæ à contrahentibus reſeruata, & caſum, in quo quæſtio ſit de ipſo contractu, & an partes de præſenti contrahere, aut ſe obligare voluerint, facit etiam *Venturin. conſ.18. nu.10.* vbi quidquid ſit in primo caſu, in ſecundo arbitratur abſolutum, quod modus conficiendæ ſcripturæ adiectus in promiſſione, arguat, quod partes noluerint contrahere de præſenti, ſed contulerint in tempus ſcripturæ conficiendę actum promiſſi contractus.

Quomodo conueniri debeat de re, & mercede in contractu locationis.

SVMMARIVM.

1 *Contrahentes locationem conuenire debent de certa re, & certa mercede.*
2 *Merces ſatis certa dicitur, ſi conuentum de certa ſumma, & additum quod vltra eam dandum ſit aliquid incertum.*
3 *Mercedis augumentum, vel diminutio poteſt conferre caſui, vel declarationi alicuius etiam contrahentis.*
4 *Locatio facta non expreſſa re, vel non expreſſa mercede eſt nulla.*
5 *Ampl. etiam ſi de ea celebratum publicum Inſtrumentum.*
6 *Decl. non procedere ſi aliunde reddatur certa res, vel merces, vti ſi adſit ſolitum.*
7 *Et ſufficit, tàm conſuetudo generalis regionis, quàm etiam particularis partium.*
8 *Conſuetudo particularis praualet, & magis attendi debet, quam generalis, & num.14.*
9 *Contr. in ſtipulationibus, & contractibus.*
10 *Conſuetudo generalis preſumitur nota, particularis ignota, & num.12.*
11 *Interpretatio per quam aliqua pars remaneret decepta, non eſt ſumenda.*
13 *Decl. vt tunc attendi debeat magis conſuetudo generalis, cum apparet particularem eſſe notam alteri contrahenti, ſecus econtra.*
15 *Conſuetudo circa mercedem locationis ſi fuerit varia quæ attendi debeat, ſunt varia opiniones.*
16 *Attendendam eſſe poſteriorem concluditur.*
17 *Ampl. etiamſi prior conſuetudo fuerit diu ſeruata, poſterior vero ſecus.*
18 *Decl. procedere ſi poſterior obſeruantia fuit omnino libera.*
19 *Decl. ſecundo procedere ſi poſterior obſeruantia ſit immediata locationi de qua agitur.*
20 *Conſuetudo, & obſeruantia attenditur in eis, quæ conſeuerunt fieri communiter; non ſi raro, & extraordinarie.*
21 *Decl. non procedere in obſeruantia interpretatiua.*
22 *Obſeruantia, quæ deducitur ad arguendam voluntatem partium, eſt obſeruantia interpretatiua.*
23 *Obſeruantia interpretatiua facilius probatur.*
24 *Et pro ea ſufficit etiam vnicus contractus.*
25 *Obſeruantia interpretatiua non probatur per teſtes intereſſe habentes.*
26 *Obſeruantia particularis non tranſit de perſona ad perſonam.*
27 *Succeſſor Epiſcopi non cenſetur conduxiſſe Viarum pro eodem ſalario, quod ſolitum erat praſtare antec eſſor.*
28 *Lim. ſi conduxit eundem Vicarium anteceſſoris.*
29 *Reconductio cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus, cum quibus facta fuerat prima conductio.*
30 *Miniſter cenſetur reconductus à ſucceſſore pro eodem ſalario praſtito ab anteceſſore.*
31 *Conſuetudine difformi exiſtente locatoris, & conductoris, attendenda eſt illa conductoris.*
32 *Res, & merces non ſufficit, quod ſint expreſſæ ſi res non eſt certa, vel mercedis non eſt expreſſa quantitas.*
33 *Decl. non procedere ſi certitudo rei, & quantitatis haberi poteſt à ſolito.*
34 *Decl.2. procedere de rigore iuris, ſecus autem de æquitate canonica.*
35 *Æquitas canonica, an ſeruari debeat in foro laicali controuerſum eſt.*
36 *Affirmatiua opinio tenenda eſt, ſaltem in locis Eccleſiæ ſubiectis.*
37 *Ampl. procedere etiam in ſubiectis mediate.*
38 *Æquitas canonica ſeruanda eſt in foro mercatorum vbique.*
39 *Et in cauſis miſerabilium perſonarum.*
40 *Et vbi contractus eſt iuratus.*
41 *Mercedis quantitas ſi non ſit expreſſa, ſed dictum ſit pro mercede iuſta, ſuſtinetur contractus.*
42 *Contrarium de veriori.*
43 *Pretium iuſtum varijs de cauſis, varie poteſt determinari.*
44 *Ideo non poteſt dici certum ante Iudicis arbitrium.*
45 *Pactum, quod res certo caſu cenſeatur vendita iuſto pretio, valet in mutuo.*
46 *Et valet etiam generaliter ſi adhæreat alteri contractui, ſecus ſi de per ſe fiat.*
47 *Locatio non poteſt fieri cum reſeruatione declarationis, vel mercedis facienda ab ipſis partibus.*
48 *Ampl. ſi conferatur in arbitrium vnius per verba importantia arbitrium boni viri.*

Digitized by Google

49 *Ampl. 2. etiamſi dictum pro penſione declaranda à partibus, & in caſu diſcordiæ à tertio.*

50 *Reſeruata declaratione rei, vel mercedis abſque expreſſione perſonæ declarare debentis, non valet locatio.*

51 *Idem ſi dictum declarationem faciendam, à perſona eligenda per partes.*

52 *Idem ſi declaranda à duobus eligendis vno pro qualibet parte.*

53 *Ampl. etiamſi additum, quod in caſu diſcordiæ dicti duo eligant tertium.*

54 *Contr. ſi determinata ſit certa perſona in d. caſu diſcordiæ.*

55 *Reſeruatio declarationis mercedis facienda à certa perſona, valet.*

56 *Secus ſi non vnus tantum, ſed duo nominati ſint, qui declarare debeant.*

57 *Locatio pro pretio declarando à certa perſona eſt conditionalis, ſi ille declaret, alias contractus reſoluitur.*

58 *Ampl. idem eſſe ſi declaratio facienda à duobus, & vnus tantum deficiat.*

59 *Ampl. vt non poſſit recurri ad arbitrium boni viri, vel Iudicis.*

60 *Secus ſi electi iniquam mercedem ſtatuiſſent, vel non eſſent electi ad ſtatuendum, quid de eſſentialibus, ſed tantum de accidentalibus contractus.*

61 *Merces in locatione ſi reſeruatum ſit, vt declaretur arbitrio boni viri, non valet contractus.*

62 *Iudex dicitur bonus vir.*

63 *Locatio pro mercede aliunde certificanda, vti pro qua alias facta fuit, eſt valida.*

64 *Locatione facta abſque expreſſione certæ mercedis, vel rei, ſi poſtea deuentum ſit ad rei traditionem merces ſoluenda erit.*

65 *Decl. vt in dicto caſu ſi conuentum de mercede, ſed non facta declaratio quantitatis detur actio præſcriptis verbis, ſi nulla facta mentio mercedis, agendum ex æquitate legis.*

66 *Actio præſcriptis verbis datur vbicumque æquitas ſuadet actionem dare.*

67 *Et vbicumque deficiunt aliæ actiones.*

68 *Locator non ſemper poteſt vendere fructus rei.*

69 *Locatione dubia exiſtente datur actio præſcriptis verbis.*

70 *Decl. vt in prædictis caſibus in quibus petitur merces non determinata probandum ſit quanti conductor conduxiſſet.*

71 *Ampl. vt non ſufficiant teſtes deponentes, quod tanti fuiſſet conducta, ſed probandum ſaltem, quod communiter ita fuiſſet conducta.*

72 *Poſſeſſor malæ fidei tenetur ad fructus, qui percipi potuiſſent.*

73 *Locator, & conductor vbi merces non eſt declarata, nec res tradita ſemper poſſunt à contractu recedere.*

74 *Penſione non certificata non eſt locatio, ſed contractus innominatus.*

75 *A contractu innominato re integra recedi poteſt, etiāſi aliqua ex partibus impenſas fecerit.*

CAPVT XVII.

DIxi ſupra in præcedenti Capitulo, partes in hoc contractu locationis, & conductionis conuenire debere de re, & mercede, reſeruaui hic ſeparatim loqui de modo
1 conueniendi; vnde aſſumendo propoſitum,
repeto conuenire debere partes, non ſolum
de certa re, ſed etiam de certa mercede, vt
dixi in definitione, & vltra ibi adductos,
tradunt etiam *Curt. Iun. conſ. 36 nu. 13. Pancirol. conſ. 34. num. 2. Rota deciſ. 172. num. 3.
par. 6. recent. Stataban. de intereſſ. lib. 2. tit. 10.
num. 7.*

Non tamen dicetur incerta merces ad
2 hunc effectum, vbi partes conuenientes de
certa ſumma, addiderint dandum vltra eã
aliquid incertum, vti ſi dictum locatio ſit
mihi facta pro centum, & pro eo, quod
pluris locauero, habet enim certum pretiũ,
quod augebitur ſi pluris Conductor fundũ
locauerit, vt de ſimili venditione eſt *text.
in l. hac venditio 7. §. fin. ff. de contr. empt.* vn-
3 de ſtante dicta certitudine, poteſt augumẽ-
tum, vel diminutio conferri caſui, vel de-
clarationi Tertij, aut etiam alicuius ex con-
trahentibus, vt dictum eſt ſupra in præce-
denti Capitulo *Bald. in l. in vendentis n. 6.
C. de contr. empt. Gabr. conſ. 168. num. 15. lib. 1
Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 19. num. 49.*

Stante autem totali incertitudine, plures
conſidero caſus, ſeù modos contrahendi,
4 in quibus poteſt dubitari de validitate con-
tractus, quorum primus erit, ſi fiat locatio
non expræſſa re, vel quod faciliùs contin-
gere poteſt expræſſa re, ſed nulla facta men-
tione mercedis, & in eo regula eſt, quod
talis locatio non ſubſiſtat §. *Pretium Inſtit.
tit. de empt. & vend. Bart. in l. ſciendum n. 2.
verſ. contra Alex. num. 15, Roman. num. 32. ff.
5 de verb. oblig.* etiam ſi adſit Inſtrumentum
publicum deſuper celebratum, vt firmat
*Pinell. in rubr. C. de reſc. vendit. par. 2. cap. 1.
num. 7. ad med.*

Verum ab iſta regula receditur, vbicum-
6 que aliunde deducatur partes in certa re,
vel quantitate mercedis tacite conſenſiſſe,
& exemplum commune, & magis practica-
bile eſt, ſi adſit ſolitum locandi talem rem
pro tanta mercede, quia tunc præſumitur,
partes de ea ſenſiſſe, & in illa conueniſſe,
& ita ſuſtinetur contractus *Alex. ad Bart. in
l. 2. ff. locat. Gomes Var. tom. 2. cap. 3. nu. 4. Ca-
roc. de locat. & cond. tit. de Merced omiſſ. vbi
num. ſeqq.* hinc deducit multas illationes
*Rot. deciſ. 377. num. 7. par. 1. & deciſ. 88. n. 1.
& ſeq. par. 2. diuerſ.* & probat aperte *text. in
l. excepta 18. C. locat.*
7 Et hoc procedit, ſiue adſit conſuetudo
vniuerſalis regionis, vt per *Gomes variar.
tom. 2. cap. 2. num. 9. ad fin.* ſiue etiam parti-
cularis locatoris, vt late firmat *Rota d. de-
ciſ. 88. num. 13. & ſeq. par. 2. diuerſ.* & in lo-
cante operas ſuas, quod cenſeatur locaſſe
pro

Digitized by Google

pro mercede dari ſolita in ſpecie pro labo-
re illo, ſeù officio, quod aſſumit *Berou.con-*
ſil.157.num.4.lib.3. Surd.conſ.42. numer.13.
Rot.deciſ.354.num.3.par.1.recent.

8 At ſi adſit conſuetudo vniuerſalis, quæ di-
ſcordat à particulari, dubitari poteſt, quæ
potius ſit attendenda, & pro particulari
adſunt *text. in l. hæredes palam §. ſi quid poſt*
ibi, *& conſuetudine Patrisfamilias, vel Re-*
gionis, ff. de Teſtam. & in l. ſi ſeruus plurium
§.fin. ibi, *ante omnia ipſius Patrisfamilias*
conſuetudo deindè regionis, ff. de leg.2. qui li-
cet loquantur in vltimis voluntatibus, tamẽ
quod etiam in contractibus attendi debeat
primo loco conſuetudo contrahentium, &
quatenus ea deficiat, conſuetudo regionis,
ex eis arguunt *Roman.ſing.681. Dec.in l.ſem-*
per in ſtipulationibus 34.numer.7. & 8. ff. de
reg.Iur. & in propoſito locationis, ſeù em-
phyteuſis *Rot.deciſ.46.num.15.par.10.rec.*

9 Verum, quod in ſtipulationibus, & cæte-
ris contractibus ſi non appareat, quid actũ
attendi debeat, quid in regione frequen-
tetur, eſt *text. in d.l. ſemper in ſtipulationibus*
34.ff. de reg.Iur. & contrarium procedere
in vltimis voluntatibus, de quibus loquun-
tur præcitatæ leges, vel in alijs actibus à
voluntate vnius tantum dependentibus, nõ
in contractibus dependentibus à voluntate
duorum, declarat *Cagnol, in d.l. ſemper in ſti-*
pulationibus num.7.verſ. mihi tamen videtur
& iuxtà hanc diſtinctionem, attendendam
eſſe primo conſuetudinem regionis, & de-
inde contrahentium, in his terminis arguẽ-
di de qua mercede ſenſerint contrahentes,
qui omiſerunt illam exprimere *Caroc.quam-*
plurimas auctoritates cumulans de loc.& cond.
tit. de mercede conſuetudinaria numer.2. vbi
etiam dicit, hanc videri in puncto iuris ve-
riorem.

Et pro iſta opinione facit, quod ſi aga-
tur de conſuetudine particulari vnius par-
tis, puta locandi rem, vel operas pro mer-
cede excedente quantitatem mercedis cõ-
10 muniter conſuetæ, Conductor, qui ſcit
conſuetudinem generalem, & ignorat par-
ticularem, prout præſumitur *l. ſi Tutor C. de*
peric.Tut. Dec. in cap.1. num.47. de poſtulat.
prælat. vtique remanet deceptus abſque a-
liqua ſua culpa, ſi debet ſoluere iuxta parti-
cularem, ergo non eſt ſumenda interpræ-
tatio, quod contractum fuerit iuxtà illam,
11 quia nunquam ſumenda interpætatio per
quam altera pars remaneat decepta *Rot. in*
recent. deciſ.88. num.3. par.2. & coram Gre-
gor.deciſ.126.num.10.

12 Nec dicatur, quod è contra ſumpta inter-
prætatione locationis ſecundum conſuetu-
dinem generalem remaneat deceptus loca-
tor, quia in eo militat diuerſa ratio, præ-
ſumitur enim ipſum ſciuiſſe talem conſue-
tudinem generalem, & publicam *l. ſi tutor*
C. de peric. tutor, & ideo ei imputandum ſi
non expreſsit velle contrahere diuerſimo-
de, & ſeruare particularem.

13 Videtur igitur, quod vbi non appareat,
conſuetudinem particularem innotuiſſe v-
trique parti, tunc ſtandum ſit generali iux-
ta tradita per *Aretin. conſ.11.nu.6.* vbi pro-
bat, quod ſi partes, vel vna earum proba-
biliter ignorauit ſtatutum, & nota eis fuit
obſeruantia contraria, non eſt ſumenda in-
terpætatio, quod voluerint contrahere
iuxta diſpoſitionem ſtatuti, ſed potiùs iux-
ta communem obſeruantiam.

At vbi conſuetudo particularis adeſſet
reſpectu vtriuſque contrahentis, vel etiam
14 ſi adeſſet, reſpectu vnius tantum, & alte-
ri quoque eſſet nota, tunc crederem in lo-
catione potius illam attendendam, quam
generalem, quia conſuetudo particularis
ſemper præualet, itaut ad generalem non
recurratur, niſi in ſubſidium *gloſ. in cap. ſu-*
per eo ver. in Vicinis, de Cenſib. Rot. coram
Cauaſer.deciſ.107.nu.1, & in recent.dec.722.
num.1.par.2. Et vbi non adeſſet conſuetudo
generalis, ſed ſolum particularis, tunc iux-
ta eam videretur facta locatio etiam ſi alia
pars illam ignoraret, vt probat *Rot. dec.83.*
num.17.par.2.diuerſ.

15 Vbi verò talis conſuetudo non eſſet vni-
formis, ſed modo fuiſſet facta locatio pro
decem, modo pro quinque, tunc variæ ſunt
opiniones, adeò vt concludendo dicat *Ri-*
pa in l.2.num.64. ff. ſolut. matr, articulus eſt
longus, intricatus, & obſcurus, & ſic ma-
teriam reſoluat, prout etiam eum refert, &
ſequi videtur *Caroc.tit. de mercede diſſor.nu-*
mer. 16. ad fin. & per tot. vbi late refert di-
uerſas opiniones, & diuerſas firmat conclu-
ſiones, ad quem propterea recurrere lice-
bit cupienti videre materiam diffusè tra-
16 ctatam, placet enim breuiter attendi de-
bere, quid vltimo loco ſeruatum fuerit ar-
gumento *text. in l. mala §. ſed ſi alimenta ff.*
de alim. & cibar.legat. Dec. in l.ſemper in ſti-
pulationibus 34.numer.8.ff. de reg. Iur. Surd.
conſ.42.num.13. circa med.

17 Idque etiam ſi prior conſuetudo fuiſſet
diù ſeruata, poſterior vero duobus, vel tri-
bus annis tantum, quia adhuc iſta potiùs
attendi debebit, iuxta Doctr. *Bald. in l. bi-*
nos verſ. ſed ponamus C. de aduoc. diuer. iud.
vbi tradit, quod ſi ſuperior deputat officia-
lem cum ſalario conſueto, intelligitur de
conſuetudine, & obſeruantia vltima, licet
il-

Digitized by Google

illa non durauerit longo tempore, & præ-
ceſſerit alia longo tempore obſeruata, &
præſcripta, quam doctrinam referunt, & ſe-
quuntur *Aretin. conſ. 11. num. 5. ante fin. verſ.
facit optime, & Aldobrand. conſ. 66. num. 7.
verſ. & pro hac opinione lib. 1. Caballin. Mil-
leloq. 830. Gutier. de iuram. part. 1. cap. 64.*
18 *num. 4.* quatenus tamen poſterior obſeruan-
tia fuiſſet omnino libera, quia alias non de-
beret attendi *Bertaz. conſ. Crimin. 109. nu-*
19 *mer. 10. Cyriac. contr. 67. num. 44.* Ac etiam
quatenus poſterior obſeruantia ſit imme-
diate præcedens locationi, de qua agitur,
in quibus terminis loquitur *Baldus*, alias
enim deberet inſpici, quod longo tempore
ſeruatum fuit, non quod duobus, vel tri-
bus annis, vt late probat diſtinguendo *Ma-
ſtrill. de Magiſtr. lib. 1. cap. 21. num. 59. &
ſeqq.* & eiſdem verbis, & auctoritatibus *D.
Lanfranc. Zacch. de Salar. quaſt. 9. num. 31.
& ſeqq.*

Quod tranſit ſine difficultate in dictis ter-
minis concurſus obſeruantiæ, diuturnæ, &
præſcriptæ, cum obſeruantia paucorum an-
norum, vt inſpici debeat, quod longo tem-
pore ſeruatum fuit, non quod per duos, vel
tres annos, at quatenus non adſit alia obſer-
uantia, quam duorum, vel trium annorum,
20 tunc ea erit attendenda in hoc propoſito,
nam licet etiam regulariter conſuetudo ſit,
& attendatur in eis, quæ conſueuerunt fie-
ri communiter, & vt plurimum, non autem
in eis, qua fiunt raro, & extraordinarie
*Alex. in l. vel vniuerſorum cum alijs relat. per
Gabr. de conſuet. concl. 3. num. 29.* & hanc
eamdem regulam procedere etiam in his
terminis, tradit pluribus adductis *Caroc. de
locat. tit. de mercede conſuet. num. 6.* tamen
21 aduertendum, quod vbi agitur de obſer-
uantia interpretatiua, ſufficit aliquando ob-
ſeruatum *Crauett. conſ. 201. num. 12. Me-
noch. conſ. 1156. num. 66. Rota coram Caua-
ler. deciſ. 80. num. 5. & deciſ. 427. num. 2.*
22 Hæc autem eſt obſeruantia interpretatiua
voluntatis locantis, quia ex eo, quod ali-
quando locauit pro tanta mercede, inter-
pretamur, quod iterum pro eadem locaue-
rit, & in ſpecie, quod dum allegatur con-
ſuetudo ad arguendum, quid ſenſerint con-
trahentes iuxta *d. l. ſemper in ſtipulationibus
ff. de reg. iur.* dicatur interpretatiua, & non
requiratur, quod ſit præſcripta, notat in ea-
dem *l. Dec. num. 14. verſ. vltimo. notandum*,
& firmat etiam *Aldobrandin. conſ. 66. num.
7. lib. 1.* & magis præciſè de conſuetudine
in locatione operarum, ad effectum conſe-
quendi mercedem, ſeù ſalarium non con-
uentum *Granut. Theorem. 12. num. 16.* vbi
23 quod propterea ad eam probandam, non
ſunt neceſſariæ tot ſolemnitates, quæ requi-
runtur regulariter ad probandam conſue-
tudinem, & quod per duos, vel tres actus
inducitur conſuetudo iſta, quod, & ſenſit
in eiſdem terminis *Caroc. de locat. & conduct.
tit. de Merced. omiſſ. num. 24.* vbi dicit ſuf-
24 ficere ſaltem, & ad minus binus actus, ſed
dum ſumus in interpretatiua, ſatis eſſe poſ-
ſet etiam vnicus actus, vt tenet *Rot. coram
Buratt. deciſ. 679 num. 9.* & in prædictis ter-
minis arguendi, quid egerint contrahentes,
quod ſufficiat etiam obſeruãtia vnius anni,
ſenſit *Cagnol. in d. l. ſemper in ſtipulationibus
num. 11. ff. de reg. iur.*
25 Eſt tamen obſeruantia iſta probanda cõ-
cludenter, vt firmat *Cyriac. contr. 67. num.
43.* & quando teſtes eſſent intereſſati, vti ſi
ageretur de probando ſolito ſoluendi mer-
cedem operarum, ſeu ſalarium, & teſtes di-
cerent ſe ipſos illud habuiſſe, nõ probarent,
vt obſeruauit *Rot. deciſ. 816. nu. 2. poſt princ.
verſ. neque enim fides part. 4. diuerſ.*
26 Animaduertendum etiam, quod dicta
obſeruantia ſi ſit perſonalis, non tranſit de
perſona ad perſonam etiam ſuccedentem in
in eodem gradu, & officio; adeout ſi Epiſ-
copus anteceſſor erat ſolitus conducere Vi-
27 carium, & dare ei certum ſalarium, non
valeat argui, quod ſucceſſor cum eodem
ſalario conduxerit, vt tenuit *Rota coram Put.
deciſ. 1. per tot. lib. 3. & coram Mohed. de*
28 *offic. Vic. deciſ. 4.* niſi fortè ſucceſſor vſus
fuerit eodem miniſtro, quem certa merce-
de conſtituta conduxerat anteceſſor, quia
tunc ſucceſſor eo vtendo, cenſetur recondu-
xiſſe *Caſtr. in l. item quaritur §. vlt. num. 5.
ff. locat. Alex. conſ. 28. in fin. lib. 4. Afflict.
deciſ. 365. num. 6.* & reconductio cenſetur
29 facta cum eiſdem qualitatibus, quibus fa-
cta fuerat prima locatio *Bart. in d. l. item qua-
ritur §. vlt. num. 1. ff. locat. Ruin. conſ. 78. n.
4. lib. 1. Boer. deciſ. 284. num. 14.* & ita præ-
30 dictis, & alijs adductis, in ſpecie de conti-
nuante vti opera miniſtri ab anteceſſore cõ-
ducti, firmat *Menoch. conſ. 570. num. 7.* vl-
tra quod hoc caſu adeſt conſuetudo ex par-
te ipſius miniſtri, locandi videlicet operas
ſuas pro illa certa mercede, quæ ſufficit ex
ſupradictis.

Vbi vero adeſſet hinc inde conſuetudo
31 particularis, ſed difformis in quantitate
mercedis, vti, quia dominus eſſet ſolitus
dare decem, & mercenarius eſſet ſolitus lo-
care pro duodecim, vel e contra, attendi de-
beret ſolitum Conductoris, vt probat text.
in l. ſi non ſortem 26. §. libertus poſt med. ibi
poſſe condici quanti operas eſſet conducturus ff.
de

Digitized by Google

de condict. indeb. quod & procedere etiam
in prædijs probat text. *in l. in ſumma 65. §.
in frumento ff. eodem tit. de condict. indeb.* ibi
*ſi habitatione data pecuniam condicam, non
quidem quanti locare potui, ſed quanti tu con-
ducturus fuiſſes*, de quo, & aliquid dicen-
dum erit intra *in Cap. 35.*

Secundus caſus eſt ſi partes expreſſe qui-
32 dem conuenerint de ſolutione mercedis,
ſed omiſerint exprimere quantitatem, vel
conuenerint de locatione rei, puta fundi,
vel equi, ſed non expræſſerint qualem, itaut
adſit incertitudo, & hoc quoque caſu vide-
tur conſtituenda regula, quod non valeat
locatio, quia incertitudo vitiat contractum,
vt tradunt DD. *in l. ita ſtipulatus ff. de verb.
oblig.* vbi *Rip. num. 33.* dicit eſſe communem
opinionem, & reddit rationem, quia nun-
quam contrahentes inuicem concordarent,
de quo fundo ſenſerint, & ſubdit procede-
re etiam ſi ſenſerint de certo fundo, ſi tamen
de illo non appareat, & eum refert, & ſe-
quitur *Surd. conſ. 449. num. 6.*

Verum tamen eſt, quod vbi adeſſet ſo-
33 litum locandi talem rem, vel pro tanta
mercede, hoc quoque caſu præſumeretur
partes de ea re, vel mercede ſenſiſſe, iuxta
tradita in præcedenti caſu non factæ men-
tiones de mercede, quæ à fortiori proce-
dunt in iſto factæ mentionis de mercede,
ſed non de quantitate, vt aduertit *Carocc.
in tit. de mercede incerta num. 3.*

34 Præterea quando non adeſſet conſuetu-
do aliqua, licet de rigore iuris eſſet contra-
ctus nullus ex præcitatis, tamen ſuſtineretur
de æquitate canonica iuxta, quã valet pro-
miſſio incerta, & poteſt peti, vt à Iudice de-
claretur, vt docuit *Archid. in cap. ſunt non-
nulli 1. quæſt. 1.* & eius doctrinam refert, &
ſequitur poſt alios *Afflict. deciſ. 337. nu. 10.
Tiraquell. de priuil. piæ cauſæ priuil. 55. in fin.
Gomeſ. var. tom. 2. cap. 11. num. 10. verſ.
aduertendum tamen Aſin. in tract. de execut.
§. 7. cap. 270. num. 11.* & in his terminis
noſtris plenè comprobat *Caroc. d. titulo de
merced. incert. num. 3. verſ. 2. quia.*

35 An autem dicta æquitas Canonica ſerua-
ri debeat tantum in foro Eccleſiaſtico, vel
etiam in Laicali, controuerſum eſt apud
Doctores, quod enim in laicali ſeruanda
non ſit, tradunt poſt alios, quos allegant *Ga-
br. conſ. 57. num. 3. lib. 2. & Mantic. de tacit.
lib. 14. cap. 30. num. 28.*

Contrariam verò opinionem tenent ſi-
gnanter *Rebuff. de priuil. ſcolar. priuil. 133.
num. 5. ad fin. Gratian. diſcept. 534. num. 17.*
& in noſtris terminis locationis *Caroc. tit.
de merced. incert. num. 4.*

36 Et hæc ſecunda, ſaltem tenenda erit in
terris, & locis Eccleſiæ ſubiectis, quia in
eis ſeruatur ius canonicum *Bart. in l. priui-
legia C. de Sacroſ. Eccleſ. Dec. in cap. ſi duo-
bus num. 6. de appell. Felin. in cap. Eccleſia S.
Mariæ num. 44. de conſtit.* & in hoc propo-
ſito *Cephal. conſ. 159. num. 11.* vbi quod
ſeruanda erat Ferrariæ, quæ Ciuitas tunc
37 tempus retinebatur in fæudum à Ducibus
Eſtenſibus, vndè apertè ſenſit *Cephal.* conclu-
ſionem procedere non ſolum in locis im-
mediate ſubiectis Eccleſiæ, ſed etiam in ſu-
biectis mediate, quod, & tenent *Gabr. conſ.
154. num. 1. lib. 1. Rimin. Iun. conſ. 23. nu.
303. Coutard. de moment. limit. 3. num. 11.
& ſeqq. Rot. deciſ. 27. num. 17. poſt ſecundum
vol. conſ. Farinacc.* vnde huic erit adhæren-
dum, quidquid in contrarium ſenſerint *De-
cian. conſ. 56. num. 5. & 8. lib. 5. Honded.
conſ. 22. num. 2. lib. 2.*

38 Et in locis Eccleſiæ nullo modo ſubie-
ctis, ſeruanda erit dicta æquitas Canonica in
foro mercatorum, ex quo in eo de apici-
bus iuris non eſt diſſerendum, vt poſt Ri-
pam tradit *Mantic. de tacit. d. lib. 14. tit. 30.
39 num. 28.* & idem eſſet dicendum in cauſis
miſerabilium perſonarum, quia in eis atten-
ditur ius Canonicum, etiam ſi differat à ci-
uili *Felin. in cap. ſignificantibus num. 9. de
offic. delegat. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ
num. 51. de conſt. Trentacinq. var. lib. 2. tit.
de citat. reſ. 2. in fin. Nouar. de priuil. miſer.
perſonarum priuil. 79.*

40 Ac etiam ſeruanda erit, vbi contractus
eſſet iuratus, vt tradunt in propoſito *Cephal.
d. conſ. 159. num. 12. & Gratian. d. diſcept. 534.
num. 18.* In contractu enim iurato, ſeruatur
ius Canonicum etiam inter laicos, & extra
ſtatum Eccleſiæ *Felin. in d. cap. Eccleſia San-
ctæ Mariæ num. 54. de conſtit. Seraph. de pri-
uil. iuram. priuil. 86. num. 5. Rot. deciſ. 640.
n. 6. part. 4. & deciſ. 58. num. 38. part. 6. recent.*

41 Tertius caſus eſt ſi partes non expreſſe-
rint quantitatem mercedis, ſed conuenerint,
quod locatio ſit facta pro mercede iuſta, &
videbatur hoc caſu locationem bene factã,
nec mercedem dici poſſe incertam, quia iu-
ſta merces in rei veritate ab initio certa eſt,
licet ignoretur qualis ſit, & indigeat decla-
ratione Iudicis, & ideo valere venditionem
factam pro pretio iuſto, tradunt *Alberic. &
Fulgoſ. in l. hæc venditio §. 1. de Contrah. empt.*
& poſſe fieri pignoris dationem, ſeu hypo-
thecæ, itaut ſi intra certum tempus non fue-
rit ſoluta pecunia, res empta ſit iuſto pretio,
tunc æſtimando, & eſſe venditionem con-
ditionalem eſt *Text. in l. ſi fundus §. vlt. ff.
de pignor.*

Ve-

Digitized by Google

42 Verum magis communis opinio eſt, quod
ex tali conuentione non reſultat perfecta
venditio, quam tenent *Soccin. ſen. in leg. ſi
quis arbitratu num.* 28. *de verb. obligat. Are-
tin. in* §. *pretium num.* 4. *Inſtit. de empt. &
vendit. Pinell. in rubr. C. de reſc. vend. part.*
2. *cap.* 1. *num.* 19. 20. & 21. vbi alios hinc
inde refert, & hanc communem dicit *Ma-
nent. conſ.* 25. *num.* 6. *ad med. Mantic. de tac.
lib.* 4. *tit.* 19. *num.* 22.

Ad id autem, quod dicebatur pro con-
traria opinione, mercedem iuſtam certam
43 eſſe etiam ab initio, reſpondetur pretium
iuſtum varijs de cauſis varie poſſe determi-
nari *l. pretia rerum ff. ad falcid.* & ideo Iudi-
44 cis arbitrium expectandum eſſe ad hoc, vt
certum vere dici poſſit *Mantic. d. tit.* 19. *nu.*
24. ad aliud autem, quod addebatur ex *leg.
45 ſi fundus* §. *vlt. ff. de pignor.* aliqui reſpon-
dent ſpecialiter in mutuo, de quo loquitur
ille textus receptum eſſe ad hoc, vt facilius
inueniri poſſit, vt pro eo dari poſſit pignus
cum dicto pacto, quod ſi pecunia infra cer-
tum tempus non reſtituatur, res data in pi-
gnus vendita ſit pro certo precio, & non
procedere in alijs contractibus, vt referunt
Pinell. in rubr. C. de reſcind. vendit. par. 2.
cap. 1. *num.* 25. & *Mantic. d. tit.* 19. *num.*
46 21. *ad med.* ſed ſi nõ procedat dicta ſpecia-
litas mutui, ſemper verum erit dicere di-
ctam legẽ loqui in caſu, quo talis conuentio
rem eſſe venditam pro iuſto pretio, adhæreat
alteri contractui, nempè mutui, ac proinde
trahi non poſſe ad caſum noſtrũ, in quo lo-
quitur de conuentione, quæ de ſe ſola ſit,
& quærimus, an ſic ſtare poſſit, vt tradunt
Pinell. & Mantic. in eiſdem locis, vltra quod
animaduerto etiam in eodem textu, dici vi-
deri quodammodo conditionalem eſſe ven-
ditionem, vnde ex tali textu non deducitur
eſſe veram, & propriam venditionem, ſed
contractum ei ſimilem, qui quatenus adhæ-
reat alteri contractui, vt ibi, valet, itaut non
poſſit altera pars reſilire, at quatenus ſit de
per ſe, contrarium eſt dicendum quouſque
non fuerit pretium declaratum, vt per *Man-
tic. d. tit.* 19. *num.* 23. *ad med.* & faciunt
tradita per eumdem *eodem tit. num.* 37. &
ſeq. vbi late probat in contractu emptionis,
& venditionis non haberi pro certo, quod
à Iudice eſt declarandum.

Quartus caſus eſt, ſi facta ſit locatio, &
47 reſeruata declaratio, rei vel penſionis fa-
cienda ab ipſis partibus, & tunc non valet
cõtractus ſiue reſeruata declaratio vtrique,
vti, quia dictum pro mercede concordan-
da inter nos, vel quid ſimile *leg. ſi ibi polien-
da ff. de præſcr. verb. Rot. deciſ.* 88. *num.* 24.
part. 2. *diu.* ſiue etiam ſi ſit reſeruata vni
tantum, ſemper enim viget ratio, quod non
poteſt conferri in arbitrium contrahentium
locatio, quæ procedit ſiue conferatur in ar-
48 bitrium vtriuſque, ſiue in arbitrium vnius
tantum, vt dictum eſt tit. præcedenti, &
ampliatur etiam ſi conferatur in arbitrium
vnius, per verba importantia arbitrium boni
viri, adhuc enim non valet, vt patet ex *leg.
quod ſæpe* §. 1. ibi *quanti velis, quanti æquum
putaueris, quanti æſtimaueris ff. de contr. em-
pt.* quæ verba ponderat ad hunc effectum
Manent. conſ. 25. *num.* 13. & probat etiam
text. in leg. fin. C. de contrahen. empt. propè fin.
49 & idem erit ſi facta locatio pro penſione,
quam partes declarabunt, & in caſu diſcor-
diæ eligant tertium, vt tradit in ſpecie *Va-
laſc. de iur. emphit. quæſt.* 11. *nu.* 12. & com-
probabo inferius.

Quintus caſus eſt, ſi partes reſeruauerint
50 declarationem mercedis, vel rei, ſed in
genere abſque vlla expræſſione perſonæ de-
clarare debentis, & hoc caſu clarum eſt lo-
cationem non valere, de quo eſt *text. in leg.
ſi merces in princ. ff. locat.*

51 Sextus Caſus, eſt, ſi facta ſit locatio rei de-
clarandæ, vel pro penſione arbitranda à ter-
tio per partes eligendo, & hoc pariter caſu
contractus, quia remanere videtur in earum
arbitrio eligere, vel non eligere illum, non
valet, ſiue electio facienda ab vtroque con-
trahente *Bart. in leg. ſi Merces in princ. ff. loc.
Manent. conſ.* 25. *num.* 1. & 2. *Mantic. de
tacit. lib.* 4. *tit.* 19. *num.* 31. ſiue ab vno eo-
rum tantum *Pinell. in rubr. C. de reſcind.
vend. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 6. *poſt med. Ma-
nent. d. conſ.* 25. *num.* 11. *verſ. plus etiam
Mantic. dicto tit.* 19. *num.* 32. *verſ. ſed ta-
men quia.*

Septimus caſus eſt, ſi quantitas mercedis
collata ſit in arbitrium duorum, quorum
vnus eligatur ab vna parte, alius ab alia, &
hoc caſu valere contractum, ex quo ceſſet
ratio, quod poſſint diſcordare in electione,
voluit *Bart. in l. ſi merces* 28. *in princ. verſ.
ſed ſi in arbitrium ff. locat. Corn. conſ.* 50. *nu.*
2. *lib.* 1. vbi dicit non inuenire aliquem à
Bart. diſcordantem in iſto caſu, & ſequi vi-
detur *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 19. *num.* 33.
licet annectat huic caſui alium diuerſum, &
in eo contrarias opiniones referat.

52 Verum in caſu iſto contrariam opinionẽ
defendit *Pinell. in rubr. C. de reſc. vendit.
part.* 2. *cap.* 1. *num.* 6. & *Manent. in conſ.* 25.
poſt approbatam ſub num. 3. & *ſeqq.* primam
opinionem Bartoli, viſo poſtea Pinello ab il-
la recedit, & iſtam latius comprobat à *n.* 15.
ad 22. & eamdem opinionem ſequitur etiam
Valaſc.

Digitized by Google

Valaſc. de iur. emphit. quæſt. 11. num. 12. &
videtur, quod huic opinioni aſſiſtat ea ratio,
quod dum partes eligere debent, qui de-
clarent penſionem, contractus eſt in eorum
arbitrio, quod eſſe non poteſt, vt dictum
eſt ſupra, & *in cap. præcedenti*, & alia, quod
hoc caſu penſio eſt incerta, nec datus eſt
modus, quo ſine dubio certificari poſſit,
quia duo eligendi poſſint facile diſcordare
propter naturalem hominum facilitatem
ad diſſentiendum, de qua *in cap. quia di-
uerſitatem de conceſſ. præb.* cum concordan-
tibus relatis *per Mantic. de tacit. dicto. lib. 4.
tit. 19. num. 31. ad fin.*

53 Imò vlterius etiamſi additum ſit, quod
in caſu diſcordiæ, tales arbitri eligant ter-
tium, cuius arbitrio ſtandum ſit, non valet
contractus propter eamdem rationem, quod
diſcordare poſſint in tali electione, ad text.
in l. Item ſi vnus §. ſi in duos ff. de arbitr. adeo-
54 ut ad hoc, vt ſuſtineatur contractus, neceſ-
ſe ſit ab initio tertium certum in caſu diſ-
cordiæ eligere, iuxta doctrinam *Speculat. tit.
de arbitr. § ſequitur, de quibuſdam num. 15.
verſ. & dic.* quam ſequitur *Lanfranc. de ar-
bitr. part. 5. num. 4. & ſeqq.* & latè compro-
bat *Manent. conſ. 25. num. 5. & 6.*

55 Octauus caſus eſt, ſi facta locatio pro mer-
cede à certa perſona tunc nominata decla-
randa, & in caſu iſto valet locatio *l. ſi mer-
ces 28. in princ. ff. loc. & l. fin. C. de contrah.
empt.* vbi refertur fuiſſe in hoc antiquam
controuerſiam.

Et licet obijci poſſet, quod dum merces
non eſt declarata, non poteſt dici certa, pro-
ut requiri ad validitatem locationis alibi
fuit dictum, tamen hoc caſu, in quo nulla
poteſt oriri diſcordia reputatur pro certa, li-
cet ignoretur per partes, & quatenus dici
poſſit incerta, reſpondet *Manent. d. conſ. 25.
num. 25. ad fin.* quod cum hoc caſu incerti-
tudo ſit vnica ea tolleratur, quod ſecus eſt
ſi concurrat, & alia incertitudo perſonæ de-
clarare debentis.

Si autem non vnus tantum, vt loquuntur
dicta iura, ſed duo certi electi ſint, qui de-
clarent quantitatem penſionis, eodem mo-
do valere contractum ſine dubio dicit *Man-
tic. de tacit. d. lib. 4. tit. 19. num. 35. verſ.
ſi autem dictum, allegans Salicet in l. vltim. nu.
2. in fin. C. de pact. pignor.* & licet opponi
56 poſſet, quod hoc quoque caſu electionis
duorum certorum poſſet ſequi diſcordia, &
ideo videatur nulla locatio, vt dictum eſt ſu-
pra in caſu proximè præcedenti, & tamen
facilius admitti poteſt, quod ſuſtineatur
in caſu iſto contractus, quam in caſu illo,
ex quo hic deficit incertitudo perſonarum,
& deficit etiam periculum, quod vnus eli-
gat perſonam omnino inuiſam, & diffiden-
tem alteri, quod periculum conſiderat poſt
alios *Manent. d. conſ. 25. num. 20.*

57 Et tamen hoc caſu locatio eſt cōditionalis,
ſi ille electus ad declarandam quantitatem
mercedis, actualiter illam declarauerit. Vn-
de quatenus ille noluerit, vel non potuerit
mercedem definire, tunc pro nihilo ſit loca-
tio, quaſi nullo pretio ſtatuto, iuxta cele-
brem textũ in terminis emptionis, & vendi-
tionis *in l. fin. C. de contrahen. empt.* quam
eſſe vnam ex quinquaginta conſtitutioni-
bus, quibus Iuſtinianus diſſidia veterum iu-
riſconſultorum diremit, & de quibus memi-
nit in proœmio C. obſeruant *Vbert. Ghiſan.
in §. pretium verſ. ſed iſta deciſio Inſtit. de em-
pt. & vend.* & ibidem etiam *Corrad. Ritterſ-
huſ. in §. pretium verſ. hac de re apud veteres
Merlin. deciſ. 605. num. 1.* ſed ante in termi-
nis locationis idem reſponderat Caius Iu-
riſconſ. relatus per Tribonianum *in l. ſi mer-
ces 28. in princ. ff. locat.* vbi ipſe Tribonian.
ſub nomine Caij vſus eſt verbis preciſis *d. l.
fin. C. de contrahen. empt.* quemadmodum
animaduertit *Cuiacc. in l. ſi quis arbitratu
43. poſt med. verſ. at taxatio pretij de verb.
obligat. Piscard. in d. §. pretium num. 36. In-
ſtit. de empt. & vend. Merlin. deciſ. 567. num.
12. & deciſ. 605. num. 2.* & animaduerten-
dum, quod text. *in d. l. fin. C. de contrahen.
empt.* addit nullam coniecturam ſeruandam,
vtrum in perſonam certam, an in boni viri
arbitrium reſpexerint contrahentes *Merlin.
58 deciſ. 567. num. 45. ad fin.* & idem quoque
erit ſi electi ſint duo, & vnus tantum eorum
deficiat declarare, quia eodem modo re-
ſoluitur locatio, vt conſuluit *Corn. conſ. 110.
lib. 3.* cum quo idem ſenſit *Aldobrand. con-
ſil. 59. numer. 9. lib. 1.* & poſt eos *Mantic. de
tacit. lib. 4. tit. 19. num. 36.* nec poterit re-
59 curri ad arbitrium boni viri, ſeu iudicis,
qui penſionem ſtatuat, quia his caſibus non
eſt contractus, in quo verſetur iudicis offi-
cium, vel intret arbitrium boni viri, prout
intraret ſi arbitri electi iniquam mercedem
60 ſtatuiſſent, vel etiam vbi arbitri non eſſent
electi ad ſtatuendum quid de eſſentialibus
contractus, prout eſt merces, ſed quid ac-
cidentale, vt optimè diſtinguendo, & con-
trarios reijciendo probat *Valaſc. de iur. em-
phit. quæſt. 11. num. 11.* ſunt enim verba di-
ctarum legum, & præcipuè *d. l. fin. C. de con-
trahen. empt.* quod vbi declaratio pretij eſt
collata in tertium, & is non declarauit, con-
tractus ſit nullus, adeo aperta, & præciſa,
& tam diſtrictè, quamcumque interpreta-
tionem prohibent, vt nec colore æquitatis,

Digitized by Google

nec officio Iudicis, aut alterius boni viri,
nec alia ingenioſa Doctorum declaratione
euitari poſſint, *vt dicit Merlin d. deciſ. 605.*
num. 20.
61 Nonus caſus eſt, ſi dictum ſit, penſionem
declarandam eſſe arbitrio boni viri, quo
caſu dici poſſe videbatur partes ſenſiſſe de
62 Iudice, qui dicitur bonus vir *l. ſed ſi vnus*
§. prætor ait ff. de iniur. & ſic applicari tra-
dita de electione certæ porſonæ ſupra in
caſu nono, & ſuſtineri contractum, vt ibi, &
cenſuit poſt alios *Mantic. de tacit. lib. 4. tit.*
19. num. 25. Verum, quia licet Iudex poſſit
dici bonus vir, tamen poſſunt, & alij eo-
dem nomine venire, hinc ſequitur, vt dictus
intellectus, quod partes conſenſerint de Iu-
dice, ſit diuinatiuus, & ideo non poſſe in
eo fieri fundamentum, & remanere incer-
tam perſonam, quæ arbitrari debeat, & ſic
nullam locationem, prout dictum eſt in caſu
proximè precedenti, & firmat alijs addu-
ctis *Manent. d. conſ.* 25. *num.* 6. *verſ. reſpon-*
detur tamen, & ſenſit *Rot. deciſ.* 88. *num.* 24.
p. 2. diu.
63 Decimus caſus eſt, ſi fiat locatio pro pen-
ſione certificanda aliunde, vti ſi fiat pro pen-
ſione pro qua eadem res alias locata fuit, vel
pro pretio, quod habeo in area, & his, &
ſimilibus modis facta eſt valida, non enim
eſt incerta merces, ſed potiùs ignoratur quã
in rei veritate incertum ſit, quanti res ſit lo-
cata, vt de venditione modis prædictis fa-
cta eſt *text. in l. hæc venditio.* 7. *§. huiuſmodi*
ff. de contrahen. empt.
64 Aduertendum autem omnino eſt in prædi-
ctis omnibus caſibus, in quibus dictum eſt
non valere locationem ob incertitudinem
rei, vel mercedis, quod ſi deuentum fuerit
ad rei traditionem, & ea Conductor gauiſus
ſit, non poterit idem vllo modo euitare ſo-
lutionem mercedis, nam reſpectu incertitu-
dinis rei clarũ eſt, quod dũ res fuit tradita,
talis incertitudo ceſſauit, reſpectu autem
incertitudinis penſionis ex ea quidem reſul-
tat, vt non poſſit peti penſio actione locati,
ex quo locatio ſine certa mercede dici non
poteſt perfectè contracta, at dabitur actio
65 præſcriptis verbis, quæ ſi conuentum de
mercede, ſed non facta declaratio competit,
quia contractus fuit imperfectus ſub ſpecie
innominati, vt dicit *Bald. in l. contractus* 16.
ſub num. 16. *C. de fid. inſtr.* ſi vero nulla
mentio facta fuit de mercede, & adhuc da-
bitur ſaltem ex æquitate legis, æquum eſt
enim, vt prout quiſque rei fructus percepit,
vel domum habitauerit, ita & obligetur, vt
habetur in *l. item quæritur* 14. *ad fin. ff. locat.*
cum adductis ſupra *tit. precedenti num.* 29.
66 datur enim actio præſcriptis verbis vbi-
cumque æquitas ſuadet actionem dari, vt
per *text. in l. ſancimus C. de ſacroſ. Eccleſ.*
cum ſimilibus tradit *Ioan. Criſp. de Mont.*
in ſuis termin. action. num. 158. *verſ. item*
competit.
67 Nec obſtat, quod locatori competat aliud
remedium, videlicet, vindicandi rem, cum
fructibus, & ideo non ſit recurrendum ad
hanc actionem præſcripis verbis, vt cenſuit
Valaſc. de iur. emphit. quæſt. 11. *num.* 15. *per*
text. in l. 2. ff. de præſcr. ver. dicentem, quod
tunc agendum præſcripris verbis cum defi-
ciunt vulgaria, & vſitata actionum nomina.
Quia obiectum procedit in venditione, non
autem in locatione, vt diſtinguendo tradit
Pinell. in rubr. C. de reſcinden. vendit. par. 2.
68 *cap.* 1. *num.* 24. In locatione enim, quid
quid ſit in emphiteuſi, de qua loquitur Va-
laſcus, non ſemper vindicari poſſunt fructus,
vt in locatione operum, & ſimilium, & ge-
neraliter locatio eſt rei conceſſio ad vſum,
vt dictum eſt in eius definitione *cap.* 1. Vnde
dum Conductor vſum habuit dicitur factum
impletum, & res conſumpta, itaut non poſ-
ſit res redire ad priſtinum ſtatum, vnde dã-
da eſt actio iuxta doctrinam *Azon. in ſum. in*
tit. locat. verſ. nota tamen, quam extollit
Bald. in dict. l. contractus num. 16. *C. de fid.*
inſtr. Saliçet. in l. fin. num. 8. *C. de contra-*
hend. emption. Rot. deciſ. 88. *num.* 24. *verſ.*
ideo autem par. 2. diu. & cor. Merlin. deciſ.
567. *num.* 39. *& ſeqq.* æquitas enim non
patitur, vt qui ſub promiſſione mercedis re
gauiſus eſt, mercedem ſoluere recuſet con-
tra *text in l. item quæritur* 14. *ad fin. ff. locat.*
& quod detur actio preſcriptis verbis, ſi facta
locatio operarum pro incerta mercede, ſunt
text. expreſſi in *l. ſi tibi polienda* 24. *ad fin.*
ff. de præſcr. verb. & in §. qua de cauſa Inſtit.
tit. de locat. & eſt recepta opinio, vt fatetur
Valaſc. dict. quæſt. 11. *num.* 15. & quod vbi
69 locatio eſt dubia detur eadem actio præ-
ſcripris verbis, eſt etiam textus expreſſus in
l. 1. ff. de preſcr. verb.
70 At circa quantitatem ſoluendam non ſatis
erit locatori probare ſe tanti locaturum
fuiſſe alteri, ſed neceſſe habebit probare
Conductorem tanti fuiſſe conducturum, vt
firmat *Alex. conſ.* 181. *num.* 1. *lib.* 2. *& ſe-*
quitur Natt. conſ. 53. *numer.* 1. *Carocc. tit. de*
ſubſtan. locat. quæſt. 4. *num.* 5. *Manent. dec.*
49. *num.* 1. *& ſeq.* Neque etiam ſufficerent
71 teſtes deponentes, quod domus tanti fuiſ-
ſet conducta, quia ad grauandum tertium
non attenditur, quod vnus, aut duo, vel
plures dediſſent, ſed quod comuniter fieri
ſolitum eſt *l. ſeruum meum in princ. ff. ad l.*
Aquil.

Digitized by Google

aquil. l. pretia rerum ff. ad l. falcid. & ideo ſi probari non poterit, quanti Conductor ipſe conduxiſſet, ſaltem probandum erit quanti comuniter fuiſſet conducta *Alex. in d. conſ. 181. num. 1. verſ. præterea deficiunt Natt. d. conſ. 53. num. 1.*

Nec obſtat, quod penſio domus liquidanda ſit, quanti actor locaſſet non quanti reus conduxiſſet ſecundum *Hedier. ad Surd. dec. 270. num. 1.* vbi alios allegat, quia concluſio procedit, vbi agitur de poſſeſſore malæ fidei, qui tenetur ad fructus percipiendos, ideſt, qui percipi potuiſſent, non autem in eo, qui recepit a domino, & bona fide poſſidet, & ſic tenetur tantum ad perceptos *Maluas. conſ. 66. num. 7.* & in terminis poſſeſſoris condemnati ad fructus percipiendos, id eſt, qui percipi potuiſſent, quod teneatur ad penſionem, pro qua domus potuiſſet alteri locari, loquitur *Surd. in d. dec. 270. per tot.* & ſignanter *in princ. & n. 6.* quem ſequitur *Hodiern. in d. additione*, & dicam infra *Cap. 35.*

73 Aduertendum etiam, quod vbi declaratio mercedis nondum eſt facta, & res nondũ tradita, ſed omnia ſunt integra, licebit vtrique parti à contractu recedere, nam vſquequo, quis de certa mercede non fuerit certior factus, & illam acceptauerit, ſemper imperfecta dicetur locatio, & conductio, & pænitere licebit §. 1. *Inſtit. de empt. & vendit. l. contractus 16. C. de fid. Inſtrum.* late *Pinell. in rubr. C. de reſcind. vendit. par. 2. num. 2. verſ. vides magnam, & num. 21. Rot. cor. Pen. deciſ. 6. nu. 3. & ſeq.* quæ eſt etiam impreſſa per *Marcheſ. de commiſſ. part. 3. fol.*

74 109. Non enim ante certificatam penſionẽ poteſt dici locatio, ſed contractus innominatus *Bald. in d. l. contractus 16. num. 16. C. de fid. inſtr.* & ideo re integra ab eo recedi valet etiamſi quis ex contrahentibus aliquãs feciſſet expenſas *l. ſi pecunias ff. de condic. ca dat. Rot. in d. dec. cor. Pen. ad fin.*

De læſione quomodo, & quando conſideretur in contractu locationis.

SVMMARIVM.

1 *Merces locationis tunc dicitur iuſta, cum correſpondet fructibus aliyſue comoditatibus rei locatæ.*
2 *Emptoribus, & venditoribus licitum eſt inuicem ſe decipere, & idem eſt in locatoribus; & conductoribus.*
3 *Læſio eodem modo attenditur in locatione, & conductione ac in emptione, & venditione.*
4 *Læſio vltra dimidiam operatur, vt reſcindatur contractus niſi lædens velit ſupplere.*
5 *Et hoc tam in venditione, quam etiam in locatione.*
6 *Ampl. procedere etiam in locatione operarum.*
7 *Contrarium.*
8 *Decl. primam procedere ſi poſſunt opera facienda æſtimari ſecus e contra.*
9 *Conuentio de certa ſumma mercedis eo ipſo quod allegatur exceſſiua non poteſt exequi.*
10 *Decl. procedere in Aduocato, & cæteris paciſci de mercede non valentibus.*
11 *Et in omnibus, in quibus viget ſuſpicio, quod promiſſa fuerit maior ſumma propter neceſſitatem.*
12 *Nec annullatur promiſſio ſi exceſſiua in modico.*
13 *Hoc tamen intelligitur ſi allegetur nullitas propter exceſſum tantum.*
14 *Læſio conſideratur etiam in emphiteuſi.*
15 *Læſio reſcindit etiam contractum ſtricti iuris.*
16 *Decl. procedere ſi allegetur læſio ab emphiteuta, ſecus ſi à domino.*
17 *Contr. ſi dominus attentis prærogatiuis quas habet, adhuc probet ſe læſum.*
18 *Læſio vltra dimidiam non reddit nullum contractum, ſed reſcindendum.*
19 *Decl. non procedere ſi læſio ſit enormiſſima.*
20 *Læſio enormiſſima operatur dolum re ipſa.*
21 *Dolus re ipſa, & dolus ex propoſito, idem operantur, quod nullitatem contractus.*
22 *Læſione enormiſſima ſtante competit reintegratio, & non datur electio lædenti ſupplere pretium, ac fructus debentur vſque ab initio.*
23 *Læſio ſi ſit ſolum vltra dimidiam, competit ſolum reſciſſio in petitorio iudicio.*
24 *Læſio enormiſſima, vt contractus ſit nullus ipſo iure, & competat reintegratio, eſt quæ valde excedit dimidiam.*
25 *Læſio tunc dicitur excedere valde dimidiam, & ſic eſſe enormiſſimam; quando eſt in duobus tertijs.*
26 *Alij volunt ſtari arbitrio Iudicis.*
27 *Et attenditur qualitas perſonæ læſæ, ad læſionem arbitrandam.*
28 *Contrahentibus licet ſe decipere, vſque ad dimidiam iuſti pretij.*
29 *Romæ per ſtatutum, ſufficit læſio in tertia parte.*
30 *Statutum prædictum non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas.*
31 *Deceptio permittitur vſque ad dimidiam iuſti pretij tam de iure ciuili, quam de iure canonico.*
32 *Lim. ſi adſit dolus lædentis.*
33 *Lim. 2. vt deceptio permittatur in foro fori, non autem in foro conſcientiæ.*
34 *Neque permittitur bono viro, & ideo cautela eſt læſo, vt faciat poſitionem lædenti, ſi ſit bonus vir.*
35 *Item non permittitur in contractu Eccleſiæ.*
36 *Remedium l. 2. C. de reſcind. vend. non ſolum competit venditori, ſed etiam emptori.*
37 *Reſcriptum Imperatoris, licet fauore vnius emanatum facit ius quo ad omnes, ſi æquum, & in corpore iuris relatum.*
38 *Venditores læduntur ſæpius quam emptores.*
39 *Læſio pro reſciſſione contractus, an ſit eodem modo computanda reſpectu emptoris, ac reſpectu venditoris, maxime eſt controuerſia, quam vide late num. ſeqq. vbi pro affirmatiua præcipue n. 48. 52. & 53.*
40 *Iuſtitia ſtat in medio.*
41 *Emptor, & venditor in propoſito læſionis, in iure æquiparantur.*
42 *Emptio, & venditio non eſt permutatio rei cum pecunia, ſed æſtimatio.*
54 *Læſio, & reſciſſio contractus per eam habet locum in*

locatione fructuum naſciturorum.
55 *Et generaliter in locatione futuri euentus.*
56 *Contrarium.*
57 *Decl. hoc contrarium procedere, vt non poſſit prætendi læſio ex eo, quod euenerit, ſecus autem ſi attento tempore contractus, & conſiderata ſpe, defuit læſia.*
58 *Spes lucri compenſatur cum timore damni.*
59 *Spes futuri euentus recipit æſtimationem, & in eius venditione cadit læſio.*
60 *Litium exitus eſt incertus.*
61 *Litium incertus euentus recipit æſtimationem.*
62 *Læſio quomodo probetur in tranſactione.*
63 *Remedium l. 2. C. de reſcind. vendit. non habet locum in locatione facta ſub haſta ſecundum aliquos.*
64 *Contraria opinio eſt comunior, & verior.*
65 *Ampl. vt aliqui velint ſufficere læſionẽ in ſexta parte.*
66 *Contraria opinio eſt verior.*
67 *Solitum iudicandi per binas iudicaturas inducitur.*
68 *Ab eo non eſt recedendum.*
69 *Læſio ſufficit in ſexta parte ſi locatio non fiat ab ipſo domino rei, ſed à Procuratore generali.*
70 *Decl. procedere quando dominus nõ habet contra eum regreſſum.*
71 *Factum Iudicis reputatur factum partis.*
72 *Læſia in ſexta parte ſufficit minori ad petendam reſtitutionem in integrum.*
73 *Stipulatio in contractu locationis impedit reſciſſionem ex læſione ſecundum aliquos.*
74 *Contrarium eſt verius.*
75 *Iuramentum impedit peti reſciſſionẽ propter læſionẽ.*
76 *Contrarium eſt verius, precipue in Vrbe propter ſtatutum.*
77 *Decl. primam, vt quatenus ſit vera, non procedat ſi adſit læſia valde vltra dimidiam.*
78 *Decl. 2. vt Iuramentum non impediat peti ſupplementum pretij.*
79 *Decl. 3. vt non procedat in minore.*
80 *Contrarium.*
81 *Lim. hoc contrarium in pupillo, & proximo pubertati.*
82 *Lim. 2. ſi minor enormiſſime lædatur.*
83 *Decl. requiri læſionem valde vltra dimidiam.*
84 *Minor iurans non contrauenire ex capite minoris ætatis, poteſt contrauenire ex alijs capitulis, ſecus ſi dixit ex quocumque capite.*
85 *Decretum Iudicis in contractu interpoſitum impedit eius reſciſſionem ex capite læſionis.*
86 *Contrarium.*
87 *Decl. vt Decretum Iudicis faciat ceſſare preſumptionem læſionis, ſed non impediat eam probare.*
88 *Sciens rei valorem, & adhuc vendens minori pretio, non petit reſciſſionem ex capite Læſionis.*
89 *Contrarium tenent aliqui.*
90 *Valoris rei propria ſcientia præſumitur, aliena ſecus*
91 *Iactare ſuum nemo præſumitur.*
92 *Ampl. vt potius præſumatur error in facto proprio, & fatuitas.*
93 *Decl. procedere ſtante læſione vltra dimidiam.*
95 *Sciens rei valorem tunc non allegat læſionem cum omnino ſponte contraxit, ſecus ſi aliqua neceſſitate etiam non præciſa.*
96 *Clauſula donationis, ſolita apponi in contractu emptionis, & locationis impedit dari de læſione.*
97 *Decl. procedere ſi illam apponens ſcit verum valorem, & habet verum animum donandi quod non præſumitur.*
98 *Renunciatio Læſionis facta à maiore, & cũm iuramenta, valet.*
99 *Et idem eſt ſi fiat à minore, vel muliere, cum certioratione remedij ſibi ex ea competentis.*
100 *Decl. procedere vt valeat d. renunciatio ſi læsio non ſit valde exceſſiua vltra dimidiam.*
101 *Læsio non poteſt allegari poſt finitum contractum locationis.*
102 *Contrarium.*
103 *Remedium reſciſſionis ex capite læsionis, duratuſque ad triginta annos.*
104 *Statutum, quod non poſſit peti reſciſſio contractus ex capite læsionis eſt validum, & idem eſt de conſuetudine.*
105 *Statutum quod non poſſit intentari reſciſſio ex capite læsionis ab emptoribus, & venditoribus, non procedit in locatoribus, & conductoribus.*
106 *Statutum contra ius, non eſt extendendum vltra verba.*
107 *Statuti verba ſunt ſterilia ſicut mulæ.*
108 *Statutum, quod non diſponit, remanet in diſpoſitione iuris communis.*
109 *Lim. ſi ratio expreſſa, vel alia verba manifeſta indicent aliud fuiſſe de mente ſtatuentium.*

CAPVT XVIII.

VIdimus requiri Mercedem in locatione eſſe certam, nunc videndum, An ſit ne-
1 ceſſarium eam eſſe iuſtam, quæ tunc dicitur, cum correſpondet quantitati fructuum, qui ex re locata percipiuntur, ſeu cum eſt iuſtum pretium comoditatum, quæ ex re locata reſultant, vt ſenſerunt *Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vend. part. 1. cap. 3. num. 18. & Surd. deciſ. 198. num. 19. verſ. ad quantitatem.*

Et quidem emendo, & vendendo natu-
2 raliter conceſſum eſt, quod pluris ſit minoris emere, quod minoris ſit pluris vendere, & ita inuicem ſe circumſcribere, ita, & in locationibus quoque, & conductionibus idem iuris eſt, vt dicit præciſe *text. in l. Item ſi pretio 25. §. fin. ff. locat.* ex quo textu patet, quod locatio, & conductio, quæ ge-
3 neraliter eiſdem iuris regulis conſiſtit, ac emptio, & venditio, vt dictum eſt ſupra Cap. 2. Specialiter etiam in hoc propoſito ei à iure æquiparatur, & quod propterea non eſt de ſubſtantia locationis, & conductionis, vt ſit pro Mercede iuſta, ſicut non eſt de ſubſtantia venditionis, vt pro iuſto pretio fiat, quod, & latiùs comprobat *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 1. &*
4 *ſeqq.* qui etiam eodem *tit. num. 53. & ſeqq.* late explicat, quomodo intelligatur text. prædictus, & in *l. in Cauſa la 2. §. Idem Pomponius ff. de minor.* dum dicit naturaliter licere contrahentibus inuicem ſe circumſcribere, ſeu circumuenire.

Hodie tamen ſi venditor lædatur vltra dimi-

dimidiam iuſti pretij, ei ſuccuritur per re-
ſciſſionem contractus, ſi lædens nolit ſup-
plere ſoluendo, qnod deeſt luſto pretio, vt
habetur in *l. 2. C. de reſcind. vendit.* cuius
diſpoſitioni conformantur etiam Sacri Ca-
nones in *c. Cum dilecti, & cap. cum Cauſam
de empt. & vendit.* Quæ Iura licet loquan-
5 tur de emptione, & venditione non dubito,
quod procedant etiam in locatione, & con-
ductione, dum vt dixi, iſti contractus non
ſolum generaliter, ſed etiam ſpecialiter, &
expreſſe in hoc propoſito à iure ęquiparan-
tur, prout etiam ea in locatione procedere
tradunt *Roman. conſ. 423. num. 2. Corn. conſ.
181. num. 65. lib. 2. & conſ. 285. nu. 9. verſ.
Nam illud remediũ lib. 3. Menoch. conſ. 1263.
num. 7.*

Dubim tamen eſt, an idem remedium
6 prædictæ *l.* 2. competatur etiam in locatione
operarum, affirmatiuam enim tenuit *Burſat.
conſ.* 204. *num.* 11. & in eiſdem terminis
competere etiam remedium prędictum ope-
rarijs, & Architectis, qui certum opus con-
ſtituta mercede facere conduxerunt tradit
Padill. in ead. l. 2. num. 14. vbi tamen refert
bis fuiſſe ſuplicatũ Principibus illius regni,
vt lege lata decernerẽt id fabris præfatis nõ
permitti; & ſecunda vice obtentum *Staiban
de intereſſ. lib. 2. lit. 10. num. 123. poſt med.*
7 Contrarium vero cẽſuit *Gratian. diſc. 185.
num. 8. & ſeqq. Barboſ. in cap. cum dilecti
numer. 26. de empt.* & vendit. *D. Lanfranc.
Zacch. de ſalar. quæſt. 55. num. 21. & ſenſit
Rot. deciſ. 128. num. 3. poſt med. & ſeq. par. 4.
diuerſ.*

8 Verum quia ratio huins ſecundæ opinio-
nis ea redditur, quia operæ non habent vni-
formem valorem, ex quo varientur à peri-
tia, & maiori, vel minori robore operan-
tium, ac etiam, quia earum æſtimatio
emanat ab illis, qui eas locant, vt per
Gratian. & Rot. vbi ſupra, colligi inde po-
teſt earumdem opinionum conciliatio, vt
prima ſit vera regulariter, ſecunda vero in
tantum ſit vera, in quantum difficile ſit
conuincere ſufficientem læſionem, adeò
vt ad actum redigi nequeat, ſecus autem ſi
ea probari poſſit vbi enim læſio vere probe-
tur, non eſt ratio differentiæ inter iſtam lo-
cationem, & alias, & cur in ea procedere
nequeat dictum remedium.

9 Imò conuentio de certa ſumma mercedis,
ſeù ſalarij eo ipſo, quod allegatur exceſſi-
ua non tenet, & Apoca deſuper confecta,
quantumuis guarantigiata executioni de-
mandari non debet, quonſque non præce-
dat taxatio, & moderatio Iudicis, vt plu-
ribus adductis firmat, & opinionem veriſ-
ſimam, & iuſtiſſimam aſſerit *Flor. de Men.
lib. 1. quæſt. 8. §. 1. numer. 50.* quem ſequitur
*Gratian. diſc. 56. nu. 4. & D. Lanfranc. Zacch.
de Salar. quæſt. 21. num. 6.* vbi etiamſi ad ſit
obligatio Cameralis:

10 Animaduertendum tamen præfatos lo-
qui in terminis Aduocatorum, & medico-
rum, in quibus viget particularis ratio, nam
Aduocatus non valet lite pendente cum
clientulo ſuo paciſci *l. quiſquis 6. §. præterea
C. de poſtul.* nec Medicus cum infirmo *l. me-
dicos ff. de var. & extraord. cognit.* & hoc
eſt, quod dicunt ſignanter *Ripa de peſte tit.
de remed. ad curand. peſt. num. 84. & Gutier.
de iuram. par. 1. cap. 57. num. 29.* quos allegat
11 flores, ſed non propterea diuerſimode ſer-
uandum eſſet in alijs in quibus vigeret ea-
dem ratio dictarum legum, videlicet ſuſpi-
cio, quod propter neceſſitatem fuerit pro-
miſſor indnctus promittere ſummam illam
exceſsiuam, vnde idem in Quadrigario, qui
tempore neceſsitatis fecerat ſibi obligare
quendam ad viginti ſex libras pro delatio-
ne rerum Aureliam tempore aduentus Ca-
roli Quinti, ſeruatum fuiſſe, videlicet mo-
deratam fuiſſe à Iudice ſummam teſtatur
*Rebuff. in comment. ad reg. conſt. Gall. tom. 2.
tract. de reſciſ. contr. num. 31.* de quo memi-
nit etiam *Gutier. in d. cap. 57. num. 30.*

12 . Præterea, etiam in terminis præfatis non
annullaretur promiſsio ſi eſſet exceſsiua
tantum in modico, vt ſcribit eodem loco
Rebuff. num. 30. & ſequitur *Gutier eodem nu-
mer.* 30. obſeruo tamen, quod dicunt ita
intelligi *deciſ. Afflict.* 123. quodque in ea
deciſione reſolutum fuit, validam fuiſſe pro-
miſsionem certi ſalarij factam Chyrurgo à
quodam de tempore, quo ſibi medicabat
vulnera non obſtante diſpoſitione *dicta l.
medicos ff. de var. & extraord. cognit.* quia
13 applicabantur limitationes eiuſdẽ de qui-
bus, ibi, vnde poſſunt, & debent intelligi
in illis terminis, vt videlicet non annulle-
tur promiſsio propter modicam exceſsiui-
tatem, quando alias ſit valida, & impugne-
tur ſolum ex capite exceſſus in quantitate.

Dubitatur quoque, an idem procedat in
14 emphyteuſi, ea præſertim ratione, quod
emphyteuſis non ſit contractus bonæ fidei
prout ſunt venditio, & locatio, ſed ſtricti
iuris, vt dictum eſt *Cap. 1.* & varias opinio-
nes, & diſtinctiones refert *Cagnol. in d. l. 2.
C. de reſcind. vendit. num. 203. & ſeqq.* Ve-
rum relicta diſputatione tractantibus ma-
teriam emphyteuſis ex profeſſo vera, &
communis videtur opinio affirmatiua, quam
tenuit in dicta *l. 2. Bald. num. 20. Salicet. n. 9.
& Pinell. par. 1. cap. 3. num. 37. & 38.* vbi di-

cit

Digitized by Google

cit ſe abſque dubio aſſerere hanc eſſe com-
munem, nec dubitare fundamentum præ-
dictum tenentium contrariam, ex quo em-
phiteuſis eſt contractus ſtricti iuris, eſſe er-
roneum, quia, & in contractibus ſtricti iu-
ris procedit dictum remedium, & eamdem
15 opinionem tenet etiam *Prato diſcept. 25. num. 30. tom. 1. & Theſaur. deciſ. 120. num. 1. verſ. cæterum cum dicta.*

16 Et licet aliqui iſtam opinionem affirma-
tiuam admittant, in caſu quo allegetur læ-
ſio ab emphyteuta, & contendant eam non
procedere ſi allegetur à Domino directo, ex
quo iſte propter prærogatiuas, quas habet
in contractu non poſsit dicere ſe læſum *Gu-
gl. de Benedict. in cap. Raynutius in ver. &
Vxorem num. 420. & plur. ſeqq. de Teſtam.*
videtur æquidem difficilius probari poſſe
læſionem pro parte Domini propter præro-
gatiuas prædictas, & pacta fauorabilia, quæ
17 computantur, in pretio, ſed quatenus eis
attentis, adhuc conuinceretur læſio, non
poſſe ei denegari remedium prædictum, vt
ſentit etiam *Pinell. in d. l. 2. par. 1. c. 3. ad fin.*

18 Non tamen per talem læſionem vltra di-
midiam redditur nulla locatio, ſed venit
reſcindenda *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20.
num. 1. & 2. Rot. deciſ. 52. num. 11. par. 3. rec.*
& quidem conceſſa prius electione condu-
ctori, an velit ſupplere, quod iuſtæ mercedi
deeſt, alias ſententia reſciſsionis eſſet nul-
la, & conductor deberet ad rei poſſeſsio-
nem reſtitui, vt habetur in dicto *cap. cum
dilecti 3. de empt. & vend.*

Niſi forte læſio ſit enormiſſima, quia tũc
19 reddit contractum nullum ipſo Iure *Gra-
tian. diſcept. 823. numer. 38. Fab. in Cod. lib. 4.
tit. 3. defin. 3. Pratus diſcept. 25. nu. 32. verſ.
vera namque eſt. Rota coram Caualer. dec. 301
num. 3. & in recent. deciſ. 202. num. 6. par. 10.
& in Romana Tranſactionis 19. Aprilis 1660*
20 *§. Non obſtat coram Veroſpio*, & ratio con-
cluſionis eſt, quia ex læſione enormiſſima
dolus lædentis re ipſa arguitur, & induci-
tur, vt per *text. in l. omnes §. Lucius ff. quæ
in fraud. credit* tradunt poſt plures, quos
referunt *Molin. de primog. lib. 2. cap. 3. nu. 18.
Fontanell. de pact. nuptial. clauſ. 9. gloſ. vn.
num. 4. Caſtill. contr. tom. 3. cap. 2. num. 40. &
tom. 7. cap. 18. num. 92.* Et quamuis contro-
uertant DD. an iſte dolus ſit verus, vel præ-
ſumptus, & an ſit idem dolus ex propoſito,
& dolus re ipſa, vel potius differant, vt per
*Bargal. de dolo lib. 2. cap. de dolo ex propoſito
num. 10. & ſeq. fol. 147. & cap. de dolo re ip-
ſa numer. 12. & ſeq. fol. 154. & Caſtill. dicto
cap. 18. num. 93.* Tamen iſta diſputatio eſt
21 ſuperflua ad hunc effectum, quia quocum-
que modo ſit iſte dolus, nihil releuat, quia
ſemper contractum annullat *Pariſ. conſ. 55.
num. 19. lib. 3. Larat conſ. 112. nu. 36. & ſeq.*
plenè *Farin. in fragment. tom. 2. in ver. Iu-
ramentum num. 1287.* vbi aſſerit indubita-
tum apud omnes teneri *Caſtill. tom. 7. cap. 18
num 94. Giurb. deciſ. 105. num. 1.*

22 Quod maxime aduertendum, quia ſi ad-
ſit prædicta nullitas, non ſolum non eſt ne-
ceſſe dare electionem prædictam Condu-
ctori ſuplendi, quod deeſt iuſtæ mercedi,
ſed vlterius poterit agi rei vindicatione cõ-
tra tertium, ac etiam Conductor tenebitur
reſtituere omnes fructus, quos a die con-
ductionis percepit, qui ſunt tres effectus
magni momenti, & ſingularis conſideratio-
nis, reſultantes ex prædicta reſolutione, vt
tradit, & latiſſimè comprobat *Caſtill. d. cap.
18. num. 96. & ſeqq.* vbi & ſingulos ſepara-
23 tim examinat. Quod ſecus eſt, vbi adeſt
læſio tantum vltra dimidiam, quia tunc cõ-
petit tantum reſciſſio in petitorio iudicio
exercenda *deciſ. 270. num. 10. & 11. par. 14.
& deciſ. 237. num 1. & 2. par. 15. rec.*

Controuertitur tamen valde, quæ dica-
tur læſio enormiſſima, & quidquid ſit ad
24 alios diuerſos effectus ad quos quæritur de
hoc, quoad effectum iſtum, de quo agitur,
vt non debeat peti reſciſſio, ſed Contractus
ſit nullus ipſo iure, ea videtur enormiſſima
læſio, quæ valde excedit dimidiam iuſti
pretij *Menoch. conſ. 1. num. 494. Farinac. in
fragm. tom. 2. ver. Iuramentum numer. 1289.
Caſtill. contr. tom. 7. cap. 18. num. 85. Cabed. de-
ciſ. 70. num. 2.*

Et valde excedere dimidiam tunc dici-
25 tur, quando eſt in duabus tertijs, vel tri-
bus quartis partibus iuſti pretij, vt per *Corn.
conſ. 133. num. 8. lib. 3 & conſ. 27. num. 5. lib. 4
Molin. de primog. lib. 2. cap. 3. num. 18.* & in
ſpecie requiri læſionem in duobus tertijs,
ad hoc vt competat læſo reintegratio, non
autem teneatur agere ex *rem. d. l. 2.* via ordi-
naria firmauit *Rot. in vna Imolen. Bonorum
6. Mart. 1665. §. læſionis præterea cor. Vero-
ſpio, quæ hodie habetur in rec. dec. 270. par. 14*
vbi aliæ deciſiones allegantur, in qua cauſa
Imolen. partes agnouerunt ſoliditatem di-
ctæ opinionis, & variarunt motiuum, vt ha-
betur in alia Deciſione eiuſdẽ *7. Maij 1668
cor. Eminentiſſimo D. meo Carpineo, quæ eſt
deciſ. 237. par. 15.* vnde difficile eſſet in Cu-
ria Romana ab hac opinione recedi ob-
tinere, quæ opinio admiſſa, & com-
probata etiam fuit in alia Deciſione poſt
hæc ſcripta edita in vna *Romana læſionis 27.
Iun. 1672. §. Informantes cor. R. P. D. meo Ta-
ia*, vbi vlterius habetur, quod ſtante in

Vrbe

Digitized by Google

Vrbe ſtatuto *c.*154. *lib.*2. decernente enor-
mem eſſe læſionem in vno tertio, nempe in
vncijs quatuor, ſicuti attento iure commu-
ni eam decernente in medietate, ſeù vncijs
ſex, ea ſit enormiſſima, quando aſcendit ad
duas tertias partes, nempe ad octo vncias,
ita attento dicto ſtatuto, ea enormiſſima erit
quando aſcendit ad vncias quinque cum
vno tertio.

26 Alij tamen volunt aliter eam præfinire
latè relati per *Caſtill. contr. tom. 7. cap.* 18. *nu-
mer.* 89. & quàm plures concludunt, quod
ſtetur arbitrio Iudicis, ex propè infinitis cō-
geſt. per *Tiraq. in l. ſi vnquam de reuoc. do-
nat. in ver. omnia, vel partem, numer.* 31. &
vltra eos per *Menoch. de arbitr. caſ.* 74. *nu.* 4.
lib. 2. *Gratian. diſcept.* 148. *num.* 18. qui pon-
27 derare etiam debebit qualitates perſonæ
læſæ. Nam enormiſſima læſio dicitur etiam
in modico, quando is, qui grauatur parum
habet *Gonzal. ad reg.* 8. *Cancell. gloſ.* 9. §. 4.
num. 9. *Put. deciſ.* 45. *num.* 10 *lib.* 1. *in correct.*
& debet arbitrari iuxta aliquem modum
approbatum à Doctoribus, non autem ſim-
pliciter de ſuo capite, vt per *Caſtill. d. cap.* 18
num. 91. & *Giurb. deciſ* 110. *nu.* 3. *verſ. Con-
ſiſtorium veriorem, & num.* 4. & 5.

At vbi læſio non egrediatur dimidiā iuſti
28 pretij, non præbent iura dictum remedium
læſo, vnde oritur illud dictum, quod con-
trahentibus licet ſe decipere ad inuicem
vſque ad dimidiam iuſti pretij, quia quate-
nus ſtatuta particularia aliter non diſponāt,
29 prout diſponit dictum ſtatutum Vrbis *cap.*
154. *lib.* 1. ſufficere læſionem in tertia parte,
quod tamen non comprehendit perſonas
30 Eccleſiaſticas, vt declarauit *Rota deciſ.* 58.
num. 32. *par.* 6. *rec. & coram Celſo deciſ.* 391.
num. 5. talis deceptio vſque ad dimidiam
31 manifeſte permittitur, & non ſolum de iu-
re Ciuili in *d. l.* 2. & *l. ſi voluntate* 8. *in fin. C.
de reſcind. vendit.* ſed etiam de Iure Canoni-
co, *vt in cap. cum dilecti, & cap. Cum cau-
ſam de empt. & vend.* & in puncto locatio-
nis *l. item ſi pretio* 25. §. *fin. ff. locat.* & notat
Gozadin. in repetit. l. dudum C. de pact. inter.
32 *empt. & vend. ſub num.* 155. vbi *Adden.* li-
mitat ſi interuenerit, dolus lædentis, & eſt
vera limitatio, ſed non reſtringenda ad Ius
Canonicum, prout ipſe facere videtur,
nam expreſſe, & preciſe in his terminis lo-
cationis, ea habetur etiam in *l. & ideo* 26.
alias 23. *ff. locat.* cuius verba ſunt *& Ideo pre-
textu minoris penſionis locatione facta, ſi nul-
lus dolus Aduerſarij probari poſſit, reſcindi lo-
catio non poteſt.* Et viget ratio, nam etiam
Iure Ciuili bona fides in his maxime con-
tractibus exigitur, qui proinde dolo inter-
ueniente non ſubſiſtunt, vt expreſſe habe-
tur in *l. ſi dolo* 5. *C. de reſcind. vend.* nec du-
bitandum procedere etiam ſi non adſit læ-
ſio in dimidia, quia dolus emptoris quali-
tate facti, non quantitate pretij æſtimatur,
vt dicit Imperat. in *l. dolus* 10. *C. eodem ti-
tulo de reſcind. vend.* & ſatis erit aliqua fal-
ſa aſſertio iuxta *gloſ. in l. item ſi pretio* 25. *in
ver. circumſcribere ff. locat.* vbi in fine exem-
plificat, ſi venditor dicebat, & affirmabat
rem non eſſe minoris pretij, *Menoc. conſ.* 109
num. 30. *verſ. ſecundus.*

33 Verum dicta deceptio licet ſit licita in
foro fori, tamen de propoſito facta eſt illi-
cita in foro conſcientiæ, vt vna cum Theo-
logis dicunt *Alberic. & Bald. in d. l. cauſæ la
2.* §. *Idem Pomponius ff. de minor. Couar. var.
cap.* 4. *num.* 11. *lib.* 2. *Mantic.* qui alios addu-
cit *de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *num.* 54. & ideò, nec
34 licita eſſe debet bono viro, quia conſcien-
tia idem eſt, ac bonus vir, vt dicit *Bald. in
cap. cum Cauſam de Teſtib.* quem refert *Pe-
tr. de Moncad. in loco infracit.* Idque etiam
in foro fori, adeò vt detur cautela læſo in-
tra dimidiam, vt intentet *d. remed. l.* 2. *C. de
reſc. vend.* & faciat vnam poſitionem, quali-
ter Aduerſarius de tempore venditionis, &
poſt fuit vir bonus, & bonæ conſcientiæ, &
licet vere ipſe non teneatur reſpondere, ta-
men ſi reſpondeat certe non negabit, imo ſi
negaret repellendus eſſet à limine iudicij, &
affirmando condemnabitur, vt docuit *Bar-
bat. in cap. Raynaldus num.* 173. *de Teſtam.
Iaſ. in* §. *ſed iſte numer.* 113. *Inſtit. de act.* &
alij quos refert; & late proſequitur *Petrus
de Moncad. in addit. ad Gozad. in d. l. Du-
dum C de pact. inter empt. & vend. ſub nu-
mer.* 155. *lit. D. ante med. verſ. verum tamen
Menoc.* qui plures alios refert *preſumpt.* 1.
num. 24. & 25. *lib.* 5. & *Padill.* qui etiam la-
te *in l.* 2. *num.* 58. & *ſeq. C. de reſcind. vend.*

35 Et hinc etiam ſequitur d. deceptionem
non permittendam in contractu locationis
cum Eccleſia celebrato, diuerſum enim ob-
ſeruatur in Eccleſia, quam in priuato, Ec-
cleſia namque cultrix, & auctrix iuſtitiæ nō
patitur contra eam aliquid fieri in ſe, vel
in alium, priuatus verò ſæpe obuiat iuſtitię,
vt habetur in *cap.* 1. *de alienat. feud.* & in
ſpecie, quod Eccleſia in ſuis contractibus
non admittat dictam læſionem *gloſ. in cap.
hac ius porrectum in ver. vt plus* 10. *quaſt.* 2.
quam ſequuntur *Ant. de Butr. in cap. in ci-
uitate num.* 9. & ibidem *Anan. nu.* 8. *de vſur.
Bero in cap. cum dilecti num.* 20. *de empt. &
vend.* & alij relati per *Padill. in d. l.* 2. *n.* 55.
& 56. vbi tamen in fine dicit, vix eſſe, vt
practici velint *gloſ.* illius opinionē recipere.

Præ-

Digitized by Google

Præterea dicta propoſitio, quod liceat cõtrahentibus ſe decipere vſque ad dimidiam iuſti pretij, non eſt ita abſolute intelligenda, ſed diſtinguendi plures caſus, vt per *Menoch. conſ.* 109. *num.* 30. *verſ. præterea aſſertio & ſeqq. & Mantic. de tacit. lib. 4. tit.* 20. *n.* 59. *& ſeq.* ad quos, ne nimis diuertam, me remitto.

Ex eo autem, quod prædicta *l.* 2. *C. de reſcind. vendit.* loquitur fauore venditoris tãtum, ſumunt aliqui occaſionem credendi, quod eius diſpoſitio non poſſit extendi, vt proſit etiam emptori, quatenus ſit læſus, quos refert, & ſequitur nouiſſime *D. Vrceol. conſ.* 3. *num.* 36. *& num.* 41.

36 At contraria opinio eſt abſque difficultate tenenda, prout tenetur communiter, vt teſtatur eam late defendendo *Fachin. contr.* 16. *per tot. lib.* 6. *Pinell. in d. l.* 2 *par.* 1. *cap.* 2 *num.* 1. vbi quod in hoc nullus ex ſcribentibus diſcordat *Vinc. de franch. deciſ.* 225. *num.* 1. vbi quod hoc eſt in iure expeditum *Fontanell. deciſ.* 67. *num.* 5. *par.* 1. vbi quod contrarium eſt omnino reprobatum in omnibus Tribunalibus, & quod omnes iſtam approbant communiter, & inconcuſſe.

Nec vrget pro contraria opinione, quod dicta lex loquatur fauore venditoris, & de emptore verba non faciat, quia eadem lex eſt reſcriptum Imperat. Diocl. & Maxim. fauore vnius venditoris emanatum, vt patet ibi, *Si tu, vel Pater tuus minoris diſtraxerit*, quod reſcriptum, licet ita vnius tantum
37 fauore emanatum, tamen cum ſit æquiſſimum, & in corpore iuris poſitum, clarum eſt, quod extenditur ad omnes *Platea in l. neque Doroteum num.* 1. *ad med. C. de Decur. lib.* 10. Nec dici poteſt extendi debere ad omnes venditores, non autem emptores, quia emptor, & venditor ſunt correlatiui, & diſpoſitum in vno, cenſetur etiam diſpoſitum in alio *Bald. conſ.* 17. *num.* 2. *verſ. ſimiliter in alijs lib.* 4. *Menoch. conſ.* 136. *nu.* 9. *&* 10 nec mirum, quod dictum reſcriptum emanaverit potius ad petitionem emptoris, quã
38 venditoris, quia ſæpe accidit venditores lædi, raro autem emptores, vt obſeruauit *Fontanell. dicta deciſ.* 68. *num.* 6. *par.* 1. cæterum quoties lege vnum, vel alterum introductum eſt, bona occaſio eſt, cætera, quæ tendunt ad eamdem vtilitatem, interpretatione ſuppleri, vt dicit *text. in l. nam, vt ait* 13. *ff. de legib.*

At, ſuppoſito, quod remedium *d. l.* 2. cõpetat verè etiam emptori, prout ſupponunt
39 omnes infracitandi, controuerſia ingens eſt, quomodo ſit facienda computatio ad conuincendam eius fauore læſionem ſufficientem, ad hoc vt intentare poſſit reſciſſionem contractus, alij enim volunt ſufficere plus vero valore rei vltra medietatem eiuſdem veri valoris, alij verò requirunt eum ſoluiſſe vltra duplum, & vt exemplo res clarior fiat, ſi rei emptæ verus valor ſit decem, primi volunt, quod eo ipſo, quod emptor ſoluit ſexdecim, competat ei remedium prædictæ legis, alij autem requiri, quod ſoluerit viginti vnum contendunt, & eſt controuerſia antiqua, de qua meminit *gloſ. Magn. in d. l.* 2. & forſan adhuc non plenè definita, nam Rota licet in *deciſ.* 532. *par.* 5. *recent.* ſecundam opinionem, videlicet in dicto caſu requiri emptionem eſſe factam pro 21. amplexa fuerit, tamen repropoſita poſt modum eadem cauſa, agnita maxima difficultate, quam eadem opinio patitur, expreſſe dixit, quod Domini omiſerunt hanc diſputationem, & ſuſtinuerunt Deciſionem prædictam ex alio capite, vt videre eſt *in deciſione* 580. *eadem par.* 5. *rec. ſub num.* 7. *verſ. Domini tamen*, & quamuis aliqui moderni auctoritate eiuſdem Rotæ in dictis Deciſionibus præcipue innixi, forſan non aduertentes, quod Rota vere hanc diſputationem omiſit, vt ſupra, pronunciant contrariam opinionem ineptam, & falſam, & leuioribus fundamentis fulcitam, à grauioribus refutari, vt *D. Vrceolus Conſult. for. cap.* 3. *num.* 35. tamen ſalua pace omnium, illa contraria opinio, quod in prædicto caſu ſufficiat emptionem fuiſſe factam pro ſexdecim, non videtur ita deridenda, & conuicijs explodenda, vt dicit *Roderic. de ann. redd. lib.* 1. *quæſt.* 11. *num.* 16. *propè med. & num.* 26. *verſ. argumenta, & numer.* 28. nam ſi verum pretium eſt decem, dimidia veri pretij, eſt quinque, & læſio in plus, quam in quinque, eſt læſio vltra dimidiam veri pretij, quod negari non poteſt, dum igitur lex dat venditori remedium quatenus lædatur vltra dimidiam, & ſic quatenus lædatur pluſquam in quinque, idem quoque, dicendum eſt in emptore, quod dummodò lædatur pluſquam in quinque, competat ei idem remedium, & ſic ſufficere ſoluiſſe ſexdecim in dicto caſu, quia in correlatiuis, vt dicebam, diſpoſitum in vno, debet, & in alio diſpoſitum cenſeri.

Et quidem dum iuſtitia pretij, ſeù mercedis in locatione, quod idem eſt, ſtat in decem, æqualiter diſcedit ab ea emptor ſol-
40 uendo nouem, ac diſcedat venditor exigendo vndecim, & ſic gradatim procedendo, æqualiter diſtat à iuſtitia, quæ ſtat in medio, emptor, qui ſoluit quinque, ac diſtet venditor, qui exigit quindecim, dum igitur

igitur lex non permittit emptori vlterius progredi, & ſoluere quatuor, ita nec permittere dicendum eſt venditori exigere ſexdecim, in his enim cõtractibus ad vtriuſque commoditatem inſtitutis, iuſtitia commutariua expoſcit, vt ſeruetur omnimoda æqualitas *D. Thomas 2.2. quæſt. 77. art. 1. in corpore verſ. & ideo debet*, *& ex Ariſtot. in Etic. & Polit.* & ex ipſa etiam ſacra pagina idem optime deducit *Couar. var. lib. 2. cap. 4. num. 11. verſ. prior opinio veriſſima*.

41 Comprobatur hæc ratio, quia videmus, quod de iure antiquo emptor, & venditor, etiam in hoc ipſo propoſito de quo agitur, omninò æquiparantur; permittitur enim eodem modo vni, quod minoris eſt pluris vendere, ac alteri quod pluris eſt minoris emere, & ſic ad inuicem pariformiter ſe circumuenire, nam in *l. in cauſa la 2.* quæ in ordine eſt 17. §. *Idem Pomponius ff. de minor.* dicitur præcisè *Idem Pomponius ait in pretio emptionis, & venditionis naturaliter licere contrahentibus inuicem ſe circumuenire*, & in *l. Item ſi pretiò 25. §. fin. ff. locat.* vt etiam alibi ſupra notaui, habetur. *Quemadmodum in emendo, & vendendo naturaliter conceſſum eſt, quod pluris ſit minoris emere, quod minoris ſit pluris vendere, & ita inuicem ſe circumſcribere, ita, & in locationibus quoque, & conductionibus idem iuris eſt*.

42 Nec non etiam, quod ius nouum in effectu declarat, ſeù reſtringit, & coarctat illud, *minoris*, quod permittitur emptori, & vult non extendi vltra dimidiam veri pretij, & ſic in caſu propoſito rei, cuius verum pretium ſit decem, venditori non licere circumuenire emptorem, niſi in quinque, vt patet ex dicta *l. 2. C. de reſc. vend.* per quam reſtringi, & coarctari præfatam licentiam ſe ad inuicem decipiendi, obſeruant in ſpecie *Pinell. in d. l. 2. C. de reſcind. vend. par. 1. c. 1. num. 3. & ſeq. & ibid. Padill. num. 10.* vnde ſequitur, quod ita intelligi debeat illud, *pluris*, permiſſum venditori, itaut in eodem caſu ipſe pariter non poſſit circumuenire emptorem niſi in quinque, & quatenus circũueniet in plus vendendo, videlicet pro ſexdecim, competat aduerſus eum remedium reſciſſorium, prout diſponitur competere aduerſus emptorem in dicta *l. 2.* quia lex noua diſponens in vno ex caſibus æquiparatis in antiqua, intelligitur idem diſponere in alio iuxta *gloſſ. in l. quod verò contra ff. de legib.* & alias auctoritates relatas per *Surd. conſ. 177. num. 34.*

43 Nec obſtat, quod contrariæ opinionis ſectatores admittant, quod in propoſito ſeruanda ſit æqualitas inter emptorem, & venditorem, ſed eadem ratione, ſeù ſub eodem prætextu ſeruandæ ęqualitatis, alio tendant, & ſic res mira ſit, vt eodem vento alij ad orientem, alij ad occidentem ducantur, vt inquit *Fontanell. dicta deciſ. 68. num. 1. par. 1.* Dicantque, quod ſicut non licet venditori petere reſciſſionem contractus, niſi quatenus in pretio non recipiat dimidium rei, quam dat, ita nec emptori licere debet, niſi quatenus in re non recipiat dimidium pretij, quod ſoluit, & ſic neceſſe ſit in caſu prædicto emptionis rei valentis decem, quod emptor dederit vltra viginti, ad hoc vt petere poſſit reſciſſionem contractus.

44 Quia hæc ratiocinatio, nec concludit ſeruari dicto modo æqualitatem, nec eſt conformis menti legum de hac materia loquentium, & ideò omnino reijcienda eſt.

45 Quod non concludat ſeruari æqualitatẽ patet, quia iuxta eam in eodem met contractu emptionis rei valentis decẽ permittitur emptori circumuenire venditorẽ tantum in quinque, & venditori permittitur circumuenire emptorem in decem, ergo manifeſta eſt inæqualitas, & nulla adeſt æquitas niſi conficta, quæ duplex eſt iniquitas, vt dicit *Bald. conſ. 9. n. 3. ad med. lib. 1. & Gabr. conſ. 116. num. 44. lib. 1.*

46 Quod non ſit conformis menti legum de hac materia loquentium patet, quia in eis non conſideratur in emptione, & venditione, ſeù locatione, & conductione, quod magis ſit datum, quam acceptum, ſed ſolum conſideratur verum pretium, tanquam medium, à quo tàm reſpectu emptoris, quàm reſpectu venditoris, æque liceat diſcedere, vel non diſcedere, ſic enim videmus, quod in *l. in cauſa la ſeconda §. Idem Pomponius ff. de minoribus*, non dicitur, quod liceat in venditionibus minùs dare, quam recipiatur, ſed dicitur in pretio emptionis, & venditionis naturaliter licere contrahentibus inuicem ſe circumuenire, & idem prorſus ſenſus eſt *text. in l. Item ſi pretio §. fin. ff. locat.* vbi dicitur idem eſſe in locatione, & conductione, & in dicta *l. 2. C. de reſcind. vendit.* non dicitur læſum eſſe venditorem, qui dimidiam rei datæ non accepit, ſed generaliter dicitur minus pretium eſſe videatur, ſi nec dimidia pars veri pretij data fuit, & ſic etiam in *cap. cum cauſa 6. de empt. & vendit.* non dicitur Monaſterium recepiſſe minus, quam dediſſe, ſed dicitur fuiſſe deceptum vltra dimidiam iuſti pretij, & ratio quoque reddi poteſt, cur in venditione non debeat conſiderari datum, & receptum, ſed ſolum pretium, an ſit æquum,
47 quia emptio, & venditio non eſt permuta-

tio rei cum pecunia, ſed eſt æſtimatio rei per pecuniam, & ideò non debet in ea conſiderari, quid datum, & quid receptum, vt in permutatione, ſed ſolum iuſtitia pretij, vt in æſtimatione, vt optime aduertit Couar. var. lib. 2. cap. 3. num. 8. prope fin.

48 Ex prædictis igitur videtur conuinci præfatam opinionem, quod etiam emptor non poſſit lædi vltra medietatem iuſti pretij, eſſe veriorem, quæ etiam dignoſcitur magis communiter recepta, nam eam tenuerunt omnes infraſcripti. Gloſa Magna d. l. 2. C. de reſcind. vend. vbi inquit, ſed quid eſt hæc dimidia. Dic in emptore decepto ſi res valet decem emit pro ſexdecim, licet alij dicant emit pro 21. quod non placet, quia tunc non dimidiam iuſti pretij, ſed duplum egreditur. Azo in ſumma C. eodem tit. de reſcind. vendit. vbi ait nihil eſſe, quod dicant contrarium tenentes, nam qua ratione venditor in ſex deceptus agit, eadem, & emptor. Bart. in d. l. 2. n. 3. ſequendo gloſſam dicit habere locum in emptore decepto emendo rem vltra dimidiam iuſti pretij. Bald. in eadem l. num. 49. quæſt. 17. vbi quod aliter tenentes ſomniant Angel. ibidem num. 6. Alberic. ſub nu. 6. vbi de veriori teſtatur Odofred. num. 3. verſ. ſed ſi vultis exemplificare Ioannes Faber. ante med. verſ. ſed quod appellationem fol. mihi 108. Salicet. num. 20. vbi reddit rationem, quia concurrit eadem æquitas in vtroque ex natura correlatiuorum Caſtr. num. 17. vbi inquit contrariam opinionem eſſe fantaſiam Fulgoſ. num. 10. verſ. ibi egrederetur, ſubiungens, hanc tenent Canoniſtæ, & vos tenete reprobata opinione Petri Sicard. num. 3. Cagnol. num. 55. vbi de Communi Padilla numer. 40. vbi pariter de Communi Auguſt. Barboſ. num. 109. Eamdem opinionem approbarunt Gloſ. Bernardi in cap. cum cauſa ver. dimidia ad med. de empt. & vendit. quam ibi ſequuntur omnes Hoſt. ſub num. 2. vbi quod eſt opinio inconuincibilis Ioannes Andr. ſub num. 4. poſt princ. Butr. num. 6. ad med. dicens contrariam opinionem eſſe fruſtam, & aperte probari falſam Card. Zabarell. num. 2. Anchar. num 6. Imol. num. 4. ad fin. verſ. in gloſ. 1. vbi de Communi teſtatur Henric. Boic. num. 8. verſ. aut emptor Panorm. num. 6. verſ. in gloſ. 1. Berou. in cap. Cum dilecti num. 13. eodem titulo Burgoſ. in dicto cap. Cum dilecti num. 14. Didac. à Britto in rubr. de locat. & conduct. §. 2. num. 47. vbi bene contrarijs reſpondet, & in fine dicit, quod fortaſſe res clarior ex illo ſuo breui compendio apparebit, quam antea fuerit explanata: Petrus Iacob. Auctor antiquus, ac doctiſſimus in praxi tit. de act. & vend. quando venditor eſt deceptus vltra dimidiam num. 5. fol. 147. Fabian. de Monte tract. de empt. & vendit. in 8. quæſt. principali numer. 7. poſt med. & ſeq. inter tract. antiq. tom. 8. fol. mihi 49. Rebuff. de Conſtit. reg. tom. 2. tit. de reſcinden. contr. gloſ. 15. num. 1. fol. mihi 179. Gomez var. reſol. tom. 2. cap. 2. num. 22. vbi de magis Communi, & vera Conrad. de Contr. quæſt. 57. verſ. ſecunda oppoſitio, vbi quod contraria non eſt opinio rationabilis Sot. de Iuſt. & Iur. lib. 6. quæſt. 3. art. 1. in reſponſione ad primum Medina in Codice de reſtit. quæſt. 32. col. 2. num. 2. Couar. var. reſolut. lib. 2. cap. 3. num. 8. vbi de Communi, & veriori teſtatur bene reſpondendo contrarijs Gutier. quæſt. Ciuil. lib. 2. quæſt. 133. per tot. & num. 2. verſ. quid tenendum de veriori, magis Cõmuni, & receptiſſima opinione, & ab ea non eſſe recedendum, nec in iudicando, neque in conſulendo Molin. de Contr. diſput. 349. num. 2. vbi de Communi, & tenenda. Mozz. de Contractibus tit. quibus Caſibus annulletur emptio num. 10. fol. mihi 424. in paruis, vbi de Communi, & ab ea non recedendo Excobar. de ratiocin. comput. 6. num. 4. & 5. vbi quod hæc proculdubio veriſſima eſt Neuizan. conſ. 89. per tot. & num. 4. in fin. de Communi teſtatur Natt. conſ. 207. num. 4. Gabr. conſ. 168. num. 125. poſt med. & ſeq. lib. 1. vbi de Communi Valaſc. Contr. 44. num. 1. Caualł. comm. opin. contra Commun. quæſt. 530. num. 10. vbi quod iſta opinio eſt in praxi recepta, & ab ea non eſſe recedendum in iudicando, & conſulendo Munoz. de ratiocin. par. 2. comput. 6. num. 4. & per tot. vbi de veriori, magis communi, & in iudicando, & conſulendo non eſſe ab ea recedendum Caſtill. contr. lib. 7. cap. 18. num. 80. Conſill. Neapol. vt per Vinc. de Franch. deciſ. 243. num. 3. vbi de veriori, æquiori, receptiſſima, & amplectenda in iudicando, & conſulendo, & per Thor. in compend. deciſ. part. 1. verſ. dimidia Paul. Staiban. Iun. reſol. 48. num. 16. & ſeq. vſque ad fin. part. 1. vbi in ſpecie de locatione Senat. Pedemontan. relat. in addit. ad deciſ. Theſaur. 165. littera C. verſ. quomodo autem. Adden. ad Vinc. de Franch. dicta dec. 243. & ſignanter Amendol. num. 3. vbi de communi Fontanell. deciſ. 67. num. 15. & ſeq. vbi quod hanc ſequuntur communiter ſcribentes, & admittunt in praxi Suprema Tribunalia, & dec. 68. num. 6. & ſeq. vbi quod ſecundum iſtam iudicauit ſenatus ille Cataloniæ.

49 Pro contraria autem opinione allegantur infraſcripti. Videlicet. Petr. Cin. & alij, quos refert, & ſequitur Arrius Pinell. part.

1 lib.

Digitized by Google

1. lib. 2. cap. 2. num. 6. de reſc. vend. Abb. in cap. cum dilecti num. 2. de empt. & vend. vbi, & alij Canoniſtæ *Bellapert. in dicta l. 2. in rubr. num. 11. Specul. tit. de empt. §. nunc dicendum num. 11. Minſing. Cent. 4. obſeruat. 73. num. 2. verſ. veritas eſt Forſter. lib. 2. ſelect. cap. 19. Vgon. Donell. in d. l. 2. ſub nu. 17. Cuiac. lib. 16. obſeruat. cap. 18. Fachin. contr. lib. 2. cap. 16. verſ. illud longe probabilius Vin. comm. opin. 1047. Cenall. pract. quæſt. commun. quæſt. 536. nu. 10. Conan. lib. 3. comment. cap. 9. pag. penult. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 11. num. 18. & ſeqq.* vbi late examinat rationes *Forcat. in Dialog. 100 Duaren. in l. ſi quis cum aliter ad fin. de verb. obligat. Criſtin. deciſ. Belg. 66. num. 8. lib. 3.* vbi de veriſſima *Mean. obſer. 272. num. 5. part. 2. Harpreɛt. in §. vlt. num. 76. inſtit. de empt. & vendit. Rota deciſ. 648. num. 6. part. 1. recent. deciſ. 532. num. 4. & dec. 580. num. 4. part. 5. recent.* quæ ſunt *Dunozet. Iun. deciſ. 325. & 4. Vrceol. conſ. for. cap. 3. num. 35.* vbi quod gloſ. contraria vti incepta, & eius opinio tanquam falſa, & leuioribus fundamentis fulcita refutatur à grauioribus numero, & auctoritate DD. & in appendice impræſſ. *poſt ſecundum vol.* alios nonnullos ex prædictis in cap. non citatos refert.

50 Verum ex mox citatis pro ſecunda opinione demendi videntur aliqui, qui bene eam non firmant, & ſignanter *Speculat. lib. 4. tit. de empt. §. nunc dicendum num. 11.* quia licet formet libellum contra opinionem gloſſæ, attamen *Io: Andr. in addit.* inquit eum erraſſe *Panorm. in cap. dilecti num. 2. de empt. & vendit.* de eo enim recte ſuſpicatur *Pinell.* adeſſe errorem in impreſſione nam tantum pouit exemplum, & facile eſt pro XVI. in numeris antiquis ſcriptum eſſe XXI. cæterum idem *Panorm. in cap. cum cauſa num. 6. verſ. in gloſ. 1. eodem tit.* litteris patentibus inquit, opinionem gloſſæ eſſe veram, & tenendam, & in dd. locis nullus alius Canoniſta, quem viderim, impugnat gloſſam *Pinellus part. 2. cap. 2. num. 6. & ſeq. de reſcind. vend.* tenet quidem ſecundam opinionem, ſed tamen fatetur primam eſſe æquiorem, & magis communem *Cenall. d. quæſt. 536. num. 10.* quia approbat opinionem primam, vt ſupra *Vin.* tractati materiam *opin. 1047.* ſed tamen non tangit hunc articulum *Roderic. de ann. reddit. part. 1. quæſt. 11.* tenet quidem ſecundam opinionem, ſed tamen fatetur primam eſſe communem, & habere æquitatem in ſe, *vt num. 24. Rot. vero in recent. deciſ. 648. num. 6. par. 1.* loquitur de venditione, & nihil dicit, quod faciat ad rem. Et quoad *deciſ. 532 & 580. part. 5. recent.* quæ ſunt in eadem cauſa, licet in prima hanc ſecũdam opinionem abſolute amplexa fuerit, tamen *in ſecunda ſub num. 7.* expreſſe habetur, quod Domini omiſſa hac diſputatione ſuſtinuerunt deciſionem ex alio capite.

51 Vnde patet remanere paucos huius opinionis, adeout non mereantur compareri tot alijs ſupra pro alia contraria cumulatis, maxime iunctis etiam pluribus Hiſpanis allegatis *per Gutier. & Scot. Gabriel.* cæteriſque Theologis adductis per *Couar.* quos in fonte videre non potui, ideoque non alle-
52 gaui; vnde ſaluo ſemper meliori iudicio, inclino in eam, vt videlicet ſuccurri debeat æque Conductori læſo, ac ſuccurritur Locatori, ita vt conſiderato vno eodemque contractu, ſi iuxta diſpoſitionem *l. 2. C. de reſcind. vend.* ſufficiens ſit Locatori læſio in ſex, ita & ſufficere debeat Conductori; non autem requiratur in vndecim.

53 Nec dicatur præfatos fere omnes loqui in terminis emptionis, & venditionis, non autem locationis, & conductionis, quia iura expreſſe æquiparant hos contractus, & quidem non ſolum generaliter *l. 2. ff. loc. & Inſtit. eodem tit. in princ.* ſed etiam ſpecialiter in hoc propoſito læſionis *l. item ſi precio 25. §. fin. ff. locat.* & dixi *ſup. in princ. huius cap. verſ. & quidem* vnde, quæ dicuntur de emptione, & venditione, procedunt abſque vllo dubio in locatione, & conductione, vt inquit in terminis huius quæſtionis *Didac. a Britto in rubr. de locat. & conduct. d. §. 2. num. 48. ante med.* imo ſi conſiderari poteſt aliqua differentia inter emptorem, & conductorem, ea eſt in fauorem conductoris, vt videlicet magis ei ſuccurratur à legibus quam emptori. Etenim emptori, quatenus non ſit læſus de tempore contractus, quæcumque læſio ex poſt ei eueniat, iura non ſubueniunt, omne enim periculum rei poſt perfectum cõtractum ad emptorem ſpectat, quod ſecus eſt in conductore, iuxta ſecundã differentiam, quam annotaui ſupra adeſſe inter hos contractus *cap. 2. num. 5.* adeo vt conductor per caſum ſuperuenientem, qui cum lædat poſſit, vel recedere à contractu, vel petere remiſſionem mercedis, prout dicam alibi.

54 Habet autem locum hoc remedium, etiã in locatione fructuum naſciturorum, ſeu arborum, & pratorum *Padill. in d. l. 2. nu. 15. C. de reſcind. vend.* & generaliter, quando conductus fuit dubius euentus, & exceſ-
55 ſum fuit in pretio, non ſecus, ac dicitur de eo qui emit maximo pretio iactum retis,

Digitized by Google

quod poſſit *ex d. l. 2.* petere reſciſſionem
emptionis *Cremen. in eadem l. num.* 82. *Me-
noc. conſ.* 1263. *num.* 13.
56 Et licet contrarium ſenſerint *Becc. conſ.*
94. *num.* 4. *Menoc. conſ.* 843. *nu.* 34. *& ſeq.*
& conſ. 844. *num.* 43. *&* 44. *Carocc. de locat.
tit. de reſcind. vend. num.* 39. & hæc contra-
ria opinio probari in ſpecie videatur per
text. in l. ſi ea lege C. de vſur. ibi *propter in-
certum fructuum euentum reſcindi placita non*
57 *poſſunt*. Tamen ſi recte aduertatur ex eiſ-
dem verbis legis mox relatis ſoluitur obie-
ctum, verum eſt enim, quod non poteſt re-
ſcindi locatio propter euentum fructuum,
ideſt arguendo læſionem ab eo euenerit,
quia non bene notantur facta ab euentu,
vt cecinit etiam Poeta Venuſinus dicens.

. . . . . . , careat ſucceſſibus opto,
Quis quis ab euentu facta notanda putat.

Attendendũ eſt namq; tempus contractus ad
hunc effectũ dignoſcendi, an in eo fuerit læ-
ſio per quam poſſit reſcindi, vel non *Crauett.
conſ.* 151. *n.* 7. *Honded. conſ.* 100. *nu.* 35. *lib.* 1.
Cyriac. contr. 1. *num.* 33. *Rot. deciſ.* 199. *nu.*
4. *part.* 4. *tom.* 1. *& deciſ.* 582. *num.* 18. *par.*
4. *tom.* 3. *rec.* & de tempore illo euentus po-
ſtea ſubſecutus, non poterat conſiderari dũ
erat de futuris contingentibus, de quibus
nulla eſt determinata veritas, itaut tempo-
58 re illo inſpecto, ſpes lucri compenſaretur
cum timore damni, & ceſſaret propterea
læſio *Oldrad. conſ.* 207. *num.* 5. *Gratian. di-
ſcep.* 756. *num.* 10. *Rot. cor. Peuting. dec.* 49.
num. 1. *&* 2.

At licet vere de tempore contractus cõ-
ſiderari non poſſet euentus proſper, prout
euenit, & lucrum ex eo ſubſecutum non
valet haberi in conſideratione, iuxta ipſius
quantitatem, tamen poterat conſiderari id
59 quod tunc aderat, videlicet ſpes ipſa illius
euentus, quæ bene recipit ſuam æſtimatio-
nem à communiter accidentibus, & ab eo,
quod eſt magis veriſimile: facienda igitur
erit hæc conſideratio, & æſtimatio, & ſi cum
ea reperiatur læſio ſufficiens, locus erit re-
medio reſciſſorio, vt tradunt *Natta conſ.* 548
num. 39. *& ſeq. Menoc. conſil.* 106. *num.* 67.
& ſeq. Lud. Bellon. conſ. 168. *num.* 7. *Alto-
grad. conſ.* 26. *num.* 50. *& ſeq. lib.* 1. *Cancer.
variar. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 274. *verſ. quam
tamen* & late, & bene *Mangil. de ſubhaſt.
quæſt.* 41. *num.* 4. *& ſeqq. per tot.* vbi quod
fructus futuri arguuntur à perceptis in tri-
bus annis præteritis.

Hæc eadem applicari dicebam in caſu
contingenti, in quo quidam vocatus ad fi-
deicomiſſum, & reſpectiuè grauatus, pen-
dente adhuc lite ſuper purificationi ſuæ vo-
cationis, ceſſerat ius precipiendi fructus ex
bonis, quæ ſperabat conſequi pro certa
annua preſtatione, & deinde terminata fa-
uorabiliter lite, intentabat reſciſſionem ceſ-
60 ſionis *ex d. rem l. 2. C. de reſcind. vend.* di-
cebam enim, quod licet exitus litium ſit in-
certus *l. quod debetur* 52. & ibi *Bart. ff. de
pecul. Gratian. diſc.* 279. *num.* 38. bene po-
terat æſtimari quanti minuere poſſet valo-
61 rem iuris ceſſi dubius litis euentus de tem-
pore ceſſionis per Iuriſperitos, ex traditis
per *Rot. dec.* 715. *num.* 3. *part.* 2. *rec.* Et in-
de argui an adfuerit læſio in contractu ceſ-
62 ſionis prædictæ, prout practicatur in pro-
banda læſione in tranſactione ex tradit *per
Tob. Non. conſ.* 67. *num.* 16. *Honded. conſ.* 34.
num. 55. *& ſeqq. lib.* 2.
63 Quoniam autem, quandoque fiunt loca-
tiones per ſubhaſtationem ad incantum, nõ
omittendum annotare, quod aliqui tenent
tunc non habere locum hoc remedium *d. l.*
2. *Fabian. de Mont. de empt. quæſt.* 5. *num.*
88. *ad fin. Menoc. conſ.* 843. *num.* 28. *& conſ.*
64 844. *num.* 3. *& ſeq.* at contraria eſt commu-
nior, & verior opinio, vt patet ex tradit,
per Fachin. contr. lib. 2. *cap.* 21. *in ſecundo
dub. Menoch. conſ.* 1263. *num.* 15. vbi loqui-
tur in terminis locationis, & oſtendit eſſe
magis communem adducendo pro ea treſ-
decim Doctores *Gratian. diſc.* 461. *num.* 30.
vbi de magis communi *Caſtil. deciſ.* 14. *nu.*
14. *& ſeq. per tot. Rota cor. Caualer. dec.* 187.
num. 1. vbi de veriori, & receptiori, *& dec.*
270. *num.* 9. *part.* 14. *recent.*
65 Imò facilius admittendum hoc remediũ
volunt alij, prætendentes ſufficere læſionem
in ſexta parte tantum veri valoris, quando
venditio facta eſt ſub haſta *Carleual. de in-
dic. tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 24. *num.* 17.
Mangil. de ſubhaſ. quæſt. 28. *num.* 20. cum
alijs plene adduct. *per Vinc. de Franc. deciſ.*
120. *num.* 7. *& ibi Adden. & deciſ.* 224. *n.* 2.
vbi de obſeruantia illius Sac. Conſ. *Bich. dec.*
609. *num.* 5. *&* 6. vbi etiam refertur ratio,
quia nempe maior requiritur læſio, quando
quis vendit de per ſe rem ſuam cuius habet
plenum dominium, & ſibi poteſt libere præ-
iudicare, quam vbi venditur à iudice, qui
non habet, tam abſolutam rei diſpoſitio-
nem, & eamdem opinionem amplexa etiam
fuit Rot. vnica tamen parte informante in
vna *Imolen. bonorum* 31. *Mart.* 1664. *in §.
fin. cor. Ottalora*, quæ hodie eſt *deciſ.* 178.
num. 7. *& ſeq. part.* 14. *rec.* & in terminis
locationis *Staiban. de intereſ. lib.* 2. *tit.* 10.
num. 122. vbi ita practicari in Sac. Conſ.
Neapolitano.
66 Verum contraria opinio, quod & ad reſciſ-
ſionem

ſionem venditionis ſub haſta requiratur læſio vltra dimidiam, verior videtur, quia dum etiam in locatione facta ſub haſta habet locum diſpoſitio *d. l. 2. C. de reſcind. vend.* prout ex veriori, & communiori opinione dictum eſt ſupra *num.* 64. inde ſequitur, vt etiam in ea requiratur læſio vltra dimidiam, prout clare diſponitur in ipſa lege, in nihilo releuante, quod loquatur de venditione facta à parte, quia, factum iudicis, quo ad omnes effectus, factum partis reputatur, & eam tenent plures, quos refert, & ſequitur *Gratian. diſc. 7. num.* 10. *verſ. & contraria Rot. deciſ.* 53. *num.* 1. *poſt Poſth. de ſubhaſt. & deciſ.* 648. *num.* 5. *&* 6. *part.* 1. *& deciſ.* 12. *num.* 42. *&* 43. *part.* 12. vbi plures aliæ deciſipnes allegantur, & late *deciſ.* 270. *num.* 8. *& ſeqq. part.* 14. *rec.* in qua Rota receſſit à prefata *deciſ.* 178. *eiuſdem part.* 14. quæ vnica parte informante in eadem cauſa Imolen. Bonorum emanauerat, & expræſſe declarauit aliam deciſionem ſupracitatam coram Bichio dicens, quod in ea parte, in qua refert opinionem præfatam contratiam, non eſt Deciſio Rotæ, ſed diſcurſus ipſius Bichij, prout ipſemet de illo tempore in Sacro Tribunali declarauit, quæ deciſio habetur etiam impreſſ. poſt *Torr. de pact. futur. ſucceſ. deciſ.* 217. & fuit confirmata in eadem cauſa *cor. Eminentiſſimo D. meo Carpineu deciſ.* 237. *part.* 15. *rec.* vbi etiam habetur, quod ipſi litigantes in hac parte dictæ deciſionis acquieuerunt, & alias prætenſas nullitates venditionis adduxerunt, & cum eadem deciſione tranſiuit etiam *Rota in vna Romana læſionis* 20. *Aprilis* 1674. *coram R.P.D. meo Taya*; vnde difficile eſſet in hoc Sacro Tribunali obtinere contrarium, prout e contra difficile eſſet in S. Conſilio Neapolitano obtinere pro iſta opinione, dum ibi ſeruatur contraria, vt teſtantur *Vinc. de Franc. & Staiban. in loc. ſupracit.* quia à ſo-
67 lito iudicandi, quod per binas iudicaturas inducitur, precipue in Supremis Tribunali-
68 bus, non eſt recedendum, vt tradunt *Caball. conſ.* 128. *num.* 308. *lib.* 2. *Altograd. conſ.* 86. *num.* 46. *lib.* 1. *Vinc. de Franc. dec.* 238. *num.* 3. *part.* 2. *Barz. deciſ.* 98. *num.* 12. *&* 13.

Verum non omittendum, quod læſio-
69 nem in ſexta parte ſufficere vbicumque non vendit ipſe Dominus, aut Procurator conſtitutus ad vẽdendum pro tanto pretio, vel etiam e contra, vbi pretium æſtimatur ab alio non ab ipſo emptore, docuit *Bart. in l. ſocietatem* 77. *§. arbitrorum ſub num.* 25. *ff. pro ſoc.* vbi tamen expreſſe dicit non firmare, & ibidem *Alex. in additione litt. M.* dicit ſingulariſſimam limitationem hanc eſſe *ad l. 2. C. de reſcind. vend.* ſed forte non veram, licet referat plures concordantes cũ Bartolo, vltra quos idem etiam ſenſit *Caſtren. in d. l. 2. num.* 5. *C. de reſcin. vend.* temperando procedere quatenus Dominus
70 non valeat habere regreſſum pro ſua indẽnitate contra illum Procuratorem, & addi poſſunt ſupracitati tenentes idem in venditione ſubhaſta, ex quo mouentur dicta auctoritate Bartoli in præfato §. *arbitrorum*. Sed vere diuerſa eſt ratio, quia quando ven-
71 ditur iudicialiter ſub haſta, factum Iudicis reputatur factum ipſius partis, ex adductis in præfata *deciſ.* 270. *part.* 14. *rec. ſub num.* 15. & ſic applicatur potius ſimile de Procuratore conſtituto ad vendendum pro tanto pretio in qua non ſufficit læſio in ſexta, iuxta eamdem doctrinam Bartoli.

72 Sufficeret tamen d. læſio in ſexta parte minori, ad petendam reſtitutionem in integrum, aduerſus contractum, vt in ſpecie, quod ſufficiat aduerſus locationem ſub haſta, ſeu ad incantum facta tradit *Io. Ant. ab Eccleſia obſeruat.* 135. *num.* 11. *& ſeqq.*

73 Si locatio deducta ſit in ſtipulationem, aliqui dubitant, an habeat locum hoc remedium, & ratio dubitandi eſt, quia multi tenent in contractibus ſtricti iuris, prout eſt ſtipulatio, non procedere, idem remedium, & *Carocc. de locat. tit. de reſcind. locat. num.* 3. videtur velle hoc caſu in locatione locum non habere, dicendo etiam, hanc eſſe veriorem, & magis comunem, at æquinocat, quia allegat pro ea *Pinell. in l. 2. C. de reſtin. vend. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 6. qui *n. n.*
74 *ſeqq.* dicit aperte veriorem, & receptiorem contrariam, quod remedium locum habeat etiam in contractibus ſtricti iuris, & in terminis ſtipulationis contractui adiectæ idem tenuit ibidem *Padill. num.* 22. vbi bene aduertit, quod alias nunquam competerit hoc remedium, quia hodie omnes contractus in ſtipulationem deducuntur de ſtylo Notariorum, & idem tenet in terminis locationis ſtipulatæ *Staiban. de intereſ. lib.* 2. *tit.* 10. *num.* 123.

75 Sic pariter ſi contractus locationis ſit iuratus, ceſſabit remedium præfatum iuxta tradita *per Grauet. conſ.* 7. *num.* 4. *Menoc. conſ.* 843. *num.* 3. & late *Carocc. d. tit. de reſcin. locat. num.* 20. vbi plurimos congerit, & eſſe ſententiam receptiorem dicit *Menoc. conſ.* 1. *num.* 360. *ad fin.* vbi & alios de communi teſtantes refert.

76 Verum prædicta opinio, aut protſus eſt reijcienda auctoritate Rotæ, quæ contrariam ſequitur teſte *Burat. deciſ.* 75. *num.* 8.

&

Digitized by Google

& Durano deciſ. 121. *num.* 20. vbi & alios DD. eiuſdem opinionis referunt, & alios pleniſſime congerunt, & de veriori teſtantur *Galerat. de renunciat. cent.* 2. *renunc.* 102. *num.* 24. *verſ. contrarium verius, & Neguerol. alleg.* 18. *num.* 17. aut ſaltem non procedit in Vrbe, propter ſtatutum *cap.* 154. præſumens iuramentum doloſe extortum, quod proinde non impedit contrauenire, licet petenda ſit abſolutio *Rot. cor. Gregor. dec.* 64. *num.* 8.

77 Prout etiam non procedit dicta prima opinio ſi læſio ſit valde vltra dimidiam, quia tunc pariter etiam ſecluſo ſtatuto, præſumitur interueniſſe dolum in contractu, vt dictum eſt ſupra hoc *cap. num.* 20. & ideo non validatur iuramento *Cagnol. in l. ſi quis maior. num.* 37. *C. de tranſact. Grauett. d. conſ.* 7. *num.* 4. *ad fin. &* 5. vbi & quod in minore requiritur exceſſus *Menoc. conſ.* 1. *num.* 360. *&* 361. vbi de magis communi *Gabr. conſ.* 62. *num.* 22. *lib.* 2. *Eugen. conſ.* 29. *num.* 56. vbi de communi *lib.* 1. *Oſaſc. deciſ.* 40. *num.* 1. *& ſeq. & num.* 8. vbi de magis communi *Duran. deciſ.* 121. *num.* 28. *& ſeq.* vbi quod hanc opinionem ſequitur Rota.

78 Sic neque procedit, ſi locator non petat reſcindi contractum, quod ſeruare iurauit, ſed tantum petat ſuppleri pretium, quia hoc ei permittitur iuramento non obſtante, *Cotta* qui multum notandum dicit *in memor. ver. alternorum electio Cagnol. in l.* 2. *num.* 99. *C. de reſcinden. vendit. Menoc.* qui ſexdecim alios hanc opinionem tenentes enumerat, & proinde, licet ab ea diſſentiant duo tantum, nempe *Couarr. & Pinell.* hanc eſſe receptam opinionem concludit *conſ.* 1262. *n.* 20. & plene etiam *Caroc. dicto tit. de reſcindend. locat. num.* 23.

79 Declaratur etiam prædicta opinio per aliquos, vt non procedat in minore, cuius iuramentum non valet eum excludere à remedio dictæ legis *& relat. in ea per Padill. num.* 33. *verſ. ſecunda concluſio, & per Grauett. conſ.* 7. *num.* 6.

80 At magis placet regulam ponere in contrarium, quod videlicet æque excludantur minores iurantes, ac maiores, quia minor per iuramentum perdit omnia priuilegia minoris ætatis, & quodammodo fit maior *l. ſi alterius* 3. *ad fin. C. ſi min. ſe maior. auth. ſacramenta puberum C. ſi aduerſus vendit. Paris conſ.* 97. *num.* 33. *& ſeq. lib.* 1. *Corn. conſ.* 121. *in fin. lib.* 3.

81 Dummodo tamen non ſit Pupillus, ſed pubes, iuxta terminos *d. Authentica ſacramenta puberum*, vel ſaltem ſit proximus pubertati, quod ſufficere ad hunc effectum firmat *Surd. conſ.* 25. *num.* 22. *& ſeqq. per tot. Caball. conſ.* 141. *num.* 14. *& per tot. lib.* 2. *Put. deciſ.* 202. vbi de communi *lib.* 3. imò ſufficit habere decimum annum, cum dimidio expleto *Hodiern. ad Surd. deciſ.* 278. *nu.* 40. vbi licet alleget etiam hoc non admittentes, niſi in eo, qui per ſex menſes tantum diſtet à pubertate, tamen hanc tenet, pro qua plures refert, & vltra eos idem etiam tenet *Caball. in præcit. conſ.* 141. *lib.* 2.

82 Et quamuis hæc traditio de minore iurante limitetur, vt non procedat, quando ipſe enormiſſime læditur, quaſi tunc ceſſet diſpoſitio dictæ *Auth. ſacramenta puberum*, prout de magis communi teſtatur *Pedroc. conſ.* 26. *num.* 2. *Simencell. de decr. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 231. & de approbata à Rota *Buratt. deciſ.* 75. *num.* 6. *&* 7. tamen dubitari poteſt quomodo intelligi debeat hæc enormiſſima læſio in hoc propoſito, & licet videatur *Rota coram Durano deciſ.* 121. *num.* 30. *& ſeq.* intellexiſſe ad hunc effectum non requiri eam eſſe in magno exceſſu vltra dimidiam dum *num.* 32. dicit hoc tanto magis

83 procedere ſtante exceſſu tali, tamen contrarium videtur dicendum, iuxta tradita ſupra, hoc eodem *cap. ſub num...* nam ratio, qua mouetur Rota eſt, quod propter enormiſſimam læſionem inſurgat preſumptio doli, qui æquiparatur dolo re ipſa contingenti, & vero, & annullat contractum ex defectu conſenſus, vt patet in eadem deciſione *Durani num.* 28. *&* 29. *& in deciſ.* 202. *num.* 3. *&* 4. *part.* 2. *diuerſ.* & penes *Buratt. deciſ.* 75. *num.* 7. quæ non applicatur in ſimplici læſione vltra dimidiam iuſti pretij, quia per eam non annullatur contractus, ſed reſcindi debet, vt dictum eſt ſupra *nu.* 18.

Aduertendum tamen erit, quid iurauerit

84 minor, nam ſi iuraſſet tantum nõ contrauenire ex capite minoris ætatis, tunc poſſet contrauenire ex alijs capitibus, ex quibus poſſunt contrauenire maiores, & ſic ex capite læſionis vltra dimidiam, ſi autem iuraſſet non contrauenire ex capite læſionis, vel ex quocumque capite, & tunc non poſſet contrauenire ex capite læſionis, niſi quatenus ea eſſet exceſſiua nimis vltra dimidiam, itaut intraret dicta præſumptio doli, & nullitas contractus, vt optime, & plenè firmat *Grauett. conſ.* 7. *num.* 4. *& ſeq.*

Sic quoque ceſſare remedium prædictum

85 ex quo contractus celebratus fuerit cum decreto Iudicis, voluerunt *Bart. in l.* 1. *nu.* 4. *C. de pred. Decur. lib.* 10. *& ibidem etiam Angel. Corn. in d. l.* 2. *num.* 5. *verſ. alia limitatio C. de reſc. vendit. Corn. conſ.* 56. *num.* 2. *lib.* 3.

Digitized by Google

lib. 3. cum alijs adductis per *Menoch. conſ.*
843. *num.* 29. *&* *Rot. coram Celſo dec.* 202.
86 Ar licet hæc opinio habeat plurimos ſe-
quaces, tamen non minores haber contra-
ria, vr patet ex numeratis hinc inde per
Menoch. conſ. 1263. *num.* 17. quibus con-
trarijs addo *Morot. conſ.* 29. *num.* 24. vbi
de comm. *& Fachin. contron. lib.* 4. *cap.* 20.
87 *dub.* 2. & placet concordia, quod Decretũ
Iudicis faciat quidem ceſſare præſumptio-
nem læſionis, vr dicit poſt alios *Cranett. in
conſ.* 114. *num.* 2. *verſ. in quibus locis*, ſed
ſi læſio proberur remedium dictæ *leg.* 2. non
impediat, quam concordiam adducit, &
comprobat ex mente octo DD. *Menoch.
dicto conſ.* 1263. *num.* 18. & licer videatur
dici poſſe, quod ergo Decretum Iudicis in
hoc propoſito nihil operetur, ex quo læſio
nunquam præſumatur; tamen operabitur,
quatenus prætendatur probari læſionem
præſumptionibus, & coniecturis, quod vi-
delicet, vel non admittantur, vel requiran-
rur vrgentiores, vr dicam infra.
88 Ceſſarer quoque idem remedium ſi vo-
lens impugnare contractum, ſciuiſſet rei va-
lorem, & adhuc ea mercede locaſſet, ſeù
conduxiſſet *Bald. in d. l.* 2. *num.* 8. vbi idem
de minore, ſi fuit cerrioratus *Henric. Boie in
cap. cum dilecti num.* 1. *&* 7. *de empt. & ven-
dit. Corn. conſ.* 17. *num.* 9. *lib.* 4. *Viu. opin.*
1023. vbi in fine non eſſe tutum ab hac re-
cedere *Cancer. variar. part.* 1. *cap.* 13. *num.*
53. *Gratian. diſcept.* 461. *num.* 28. *Surd. dec.*
130. *num.* 8. & dixit etiam Rota in vna *Tu-
ſculana Melioramentorum 6. Aprilis* 1615. *co-
ram Sacrato*.
89 Et licet contrariam opinionem aduerſus
communem ſequi profiteatur *Pinell. in d. l.*
2. *C. de reſcind. vend. part.* 1. *cap.* 3. *nu.* 11.
prout etiam ſentit ibidem *Albertc. num.* 12.
& defendi poſſe dixit *Conar. var. lib.* 2. *cap.*
4. *num.* 2. & poſt eos illam tueatur *Fa bin.
contr. iur. lib.* 2. *cap.* 20. *in* 5. *dub. verſ. ſed
contrarium*, *& ſeqq.* tamen fundamenta,
quibus mouetur *Pinell.* facile dilui, ac re-
felli poſſunt, vt bene aduertit, ibi in *Apo-
ſtill. Eman. Soar.* eis ſingulariter reſponden-
do, & licer ipſe hoc non obſtanre dicat, opi-
nionem *Pinelli* ſibi placere, & ob vtilira-
tem publicam videri recipiendam, hoc di-
cendum eſſer à Principe, non à Doctore,
cuius munus eſt docere, quid ſtatutum, &
receptum ſit, non autem ſtatuere, quid re-
cipiendum, pro communi igirur obſeruan-
dum eſt, quod *Pinell.* eam potius per obli-
qua, quam de directo impugnar inquit
enim *ſub d. num.* 11. concedere, & agno-
ſcere omnes, quod vbi læſio eſt intrà dimi-
diam, præſumitur læſum ſciuiſſe valorem, &
ideò ei non ſuccurri, ſed ſtante læſione vl-
tra dimidiam, ceſſare dictam præſumptio-
nem, & potius errorem præſumi, ac ſubdit
quod ipſe contra omnes aduertit, præſum-
ptionem ſcientiæ magis vrgere quando læ-
ſio enormis eſt, quia facilius erratur in mo-
dico, quam in magno *& num.* 12. proſequi-
tur comprobare præſumptionem ſcientiæ,
& concludit, quod ea non obſtante ſuccur-
ritur *per d. l.* ergo ſcientia læſionis non tol-
lit eius remedium. Verum vltra quod hoc
argumentum militaret tantum aduerſus lo-
90 cantem, ſeu vendentem rem ſuam, non
autem aduerſus conductorem, ſeù empto-
rem rei alienæ *Surd. conſ.* 13. *num.* 32. *&
Cyriac. contr.* 278. *num.* 52. *&* 53. reſpon-
detur præſumi quidem dominum ſcire va-
lorem rei ſuæ, ſed dum eam vendit, ſeù lo-
cat pro mercede adeo incongrua, vt ſit in-
tra dimidium iuſtæ, tunc quia in ſciente
verum valorem, hoc eſſet manifeſte iactare
ſuum, inſurgit alia præſumptio pugnãs cum
91 prædicta, nemo enim præſumitur iactare
ſuum *l. cum de indebito* 25. *verſ. ſin vero ff.
de probat. Barboſ. axioma* 112. & illam eli-
dens, quia potius præſumitur error in facto
92 proprio, quam quod velit quis ita ſuum
iactare, & alreri graris tribuere *Bald. conſ.*
189. *in fin. lib.* 2. *Cranet. conſ.* 77. *num.* 14.
Becc. conſ. 235. *num.* 4. & potius etiam fa-
tuitas præſumitur *Rota coram Merlin. deciſ.*
885. *num.* 19. *verſ. cum ſemper, & in recent.
deciſ.* 69. *num.* 4. *part.* 7. & in propoſito,
quod ſtante enormiſſima læſione, potiùs
93 præſumatur ignoranria valoris, quam do-
natio *Duran. poſt alios deciſ.* 121. *num.* 24. &
bene poteſt hoc procedere in læſione vltra
dimidiam, & non in minori, quia dicta præ-
ſumptio contra iactationem rerum ſuarum,
& donationem, non adeò vrget in modicis,
ac in magnis quantitatibus *Rimin. Iun. conſ.*
274. *num.* 61.
Verum animaduertendum dictam com-
munem opinionem, quod ſcienti verum va-
95 lorem, & adhuc locanti pro minore mer-
cede non competat remedium *d. l.* 2. proce-
dere quatenus locatio facta fuerit omnino
libere; alias ſi inductus fuerit locator ita
locare aliqua neceſſitate, etiam non præci-
ſa, ſed cauſatiua, puta; quia indigeret pe-
cunia, & aliter eam inuenire non poſſet,
tunc ceſſat præſumptio donationis, & re-
nunciationis remedij præfati ex traditis *per
Corn. conſ.* 11. *num.* 22. *lib.* 3. *Cranett. conſ.*
151. *num.* 25. *propè fin. Menoch. conſ.* 109.
num. 30. *verſ. præterea hic caſus.*
96 Si igitur ſciens valorem verum, & reddi-
tus

tus rei locatæ non poteſt vti remedio *d.l.a:*
ex quo cenſetur illud plus donare, & re-
medio renũciare videtur aperte ſequi, mul-
to magis hoc procedere, ſi adſit donatio, vel
renunciatio expræſſa, ſed hoc non obſtan-
te aduertendum erit, quod licet ſoleat in
locationibus, & venditionibus ad hoc, vt
non poſſit dari de læſione apponi clauſula
donationis, vt dicit *Seraph. deciſ.* 181. *num.*
3. & vbi talis clauſula ſit prægnans operari
poſſit, vt nec de enormiſſima dari valeat
Gabr. de empt. & vendit. concluſ. 1. *num.* 53.
vbi de comm. *Fachin. contron. lib.* 2. *cap.* 19.
dubit. 3. vbi de communi & reſpondet con-
trarijs *Boer. deciſ.* 142. *num.* 11. *Rota coram*
Duran. deciſ. 362. *num.* 14. tamen, hoc be-
97 ne procedit, vbi donans vere intendit do-
nare, & ſcit quantum donat, at in propo-
ſito, ſi non appareat locatorem vere ſciuiſſe
valorem præciſum rei, & ſic quid donabat,
quia in hac donatione incidenti cauſa do-
nandi, non eſt mera liberalitas, ſed illud,
quod è contra recipitur à conductore præ-
ſumendum eſt locatorem crediddiſſe illud
æquiualere rei per ipſum traditæ, & dona-
tæ, & quod ſi ſic non eſſet, non locaſſet, nec
donaſſet, vt poſt alios dixit *Rota coram Du-*
ran. deciſ. 121. *num.* 20. *&* 21. *& coram Ro-*
yas deciſ. 187. *num.* 8. *& in vna Romana re-*
ſciſſionis tranſactionis 16. *Iun.* 1651. §. *non*
obſtat, quod, coram Cardin. Corrado, quæ eſt
poſt Salgad. in labir. credit. dec: 27. & vltra
adductos in his deciſionibus *Bellon. Iun.*
conſ. 54. *num.* 30.

98 Renunciatio autem remedij prædicta va-
let, ſi facta à maiore, & ſine difficultate ſi
cum Iuramento *Gabr. de empt. & vendit con-*
cluſ. p. num. 90. *&* 91. & dixit *Rot. in Roma-*
na Studioli 17. *Decembris* 1618. *coram Vbal-*
do, quæ hodie habetur inter eius nouiſſimè
impreſſas *dec.* 480. *& dec.* 49. *num.* 9. *cor.*
Peutingero, & idem eſſet in minore, & mu-
99 liere, quando de tali remedio ſibi compe-
tente eſſent certiorati, aliàs ſecus eſſet di-
cendum. *Bald. in d. l.* 2. *num.* 8. *Rota coram*
Dunnozet ſen. deciſ. 127. *num.* 14. *& ſeq.* vbi
100 etiam ſtante Iuramento. Verum hoc pro-
cedit ſi læſio non ſit exceſſiua valde vltra
dimidiam, quià tunc cum præſumatur do-
lus in contractu interueniſſe, vt alibi ſupra
dictum eſt, præſumitur eodem modo per do-
lum extorta etiam renunciatio ipſa, quæ
propterea non valet *Crauett. conſ.* 142. *num.*
23. *Peregr. conſ.* 81. *num.* 19. *lib.* 5. *vbi de*
Com. Menoch. conſ. 412. *num.* 84. *Vinc. de*
Franch. deciſ. 247: *num.* 5. etiam ſi adſit iu-
ramentum *Peregrin. d. Conſ.* 81. *num.* 19.
Surd. plenè conſ. 480. *num.* 13. *& ſeq. Rot. dec.*
318. *num.* 2. *& ſeq. p.* 4. *tom.* 2. *recent. Staiban*
iun. reſ. 93. *num.* 47. *lib.* 1.

101 Quid ſi locatio fuit terminata, & tempo-
re quo durauit fuit ſeruata ſine contradi-
ctione, an poſſit amplius intentari hoc re-
medium, puta à conductore ad repetendum
mercedem in exceſſu ſolutam? & pro nega-
tiua conſuluit *Dec. conſ.* 583. *num.* 8. *propè*
finem verſ. vlt. conſiderandum eſt, & ſeq. per
tot.

102 At contraria opinio eſt verior, quia etiam
locatione finita, viget eadem æquitas vt pro-
bat *Pinell. in d. l.* 2. *p.* 1. *cap.* 3. *num.* 19. *&*
20. vbi dicit, quod Decius fragiliter argu-
mentatur nonnullis ergo Broccardicis, &
quod ipſe in praxi conſuluit contra eum, &
obtinuit pluribus rationibus, quas non re-
peto, ſed addo quod eamdem opinionem
contra Decium tenent etiam *Fachin. contr.*
iur. lib. 2. *cap.* 22. *in princ. Menoch. conſ.*
1263. *num.* 23. *& ſeq. Gratian. diſcept.* 777.
103 *num.* 11. *&* 12. vbi, & quod durat facul-
tas intentandi hoc remedium vſque ad tri-
ginta annos *Stayban. reſol.* 48. *num.* 4. *& ſeq.*
& alter Stayban. de intereſſe lib. 2. *tit.* 10. *nu.*
121. *late Did. à Britto in rubr. de loc. & cond.*
§. 2. *num.* 23. *& ſeq.*

Poteſt autem ſine dubio ſtatui, ac etiam
104 conſuetudine induci, hoc remedium non
dari, quia dicta lex ſecunda non habet cau-
ſam perpetuam prohibitionis, quia aliàs
non poſſent partes illi renunciare, ſed dum
renunciare poſſunt, vt ſupra dictum eſt, ita,
& poteſt per ſtatutum, vel conſuetudinem
induci, vt non ſeruetur, vt tradit ibi *Pa-*
dill. num. 68. qui *num.* 69. ponit pulchram
quæſtionem, quid videlicet ſi ſtatutum dicat
non poſſe intentari dictum remedium ab
105 emptoribus, & venditoribus, an extendi
debeat etiam ad locatores, & conductores,
alioſque ad quos ipſa lex extenditur, & re-
fert *Mencac. de ſucceſſ. creat.* §. 5. *num.* 7.
tenere affirmatiuam propter identitatem ra-
tionis, ac ſubdit, quod ipſe libentius de-
fenderet contrariam, vt tale ſtatutum non
ſit extendendum extra ſuum caſum, in quo
priuatim legis prædictæ diſpoſitioni dero-
gauit, prout expreſſim tenere dicit *Ioann.*
Andr. cap. fin. ad fin. de Conſuet, *& Alberic.*
in l. de quibus num. 31. *ff. de legib.* & quia
hæc opinio Padillæ videri poſſet dura, ex
quo locatores, & alij veniunt etiam in di-
ſpoſitione legis per ſolam ſimilitudinem, &
identitatem rationis, tamen pro eius com-
probatione aduertendum, legem vti indu-
ctam ad obuiandum fraudibus, eſſe fauora-
bilem, & ſic extendendum, econtra verò
106 ſtatutum maximè, dum eſt contra ius, non

eſt

eſt extendendum vltra verba, vt docet *Bart. in l. quod conſtitutum 22. num. p. ff. de milit. teſt.* itaut tantum diſponat, quantum loquatur, & non plus, vt dicit *Bald. in l. teſtamenta 17. num. 5. in fin. C. de teſtam. Bertaz.*
107 *conſ. crimin. 175. num. 13.* vbi quod verba ſtatuti ſunt ſterilia ſicut mulæ, quæ non pariunt *Rot. deciſ. 280. num. 18. par. 6.* & licet veniat apertè ad derogationem iuris communis, ſumenda eſt interpretatio, vt ei deroget minus quam fieri poſſit *Rot. coram Gregor. deciſ. 398. num. 4. & in rec. d. 461. num. 4. par. 2.* adeò vt, dum exprimit tantum caſum læſionis in emptione, & venditione exiſtentis, non ſit trahendum ad alium
108 læſionis exiſtentis in locatione, qui propterea remanere debet in diſpoſitione iuris communis *l. comodiſſime, & ibi Bart. ff. de lib. & poſth. Rot. deciſ. 388. num. 2. & dec. 608. num. 15. p. 5. recent.* niſi tamen ratio
109 expreſſa, vel alia verba manifeſte indicēt alind fuiſſe de mente ſtatuentium, vt per *Burat. deciſ. 22 num. 19.*

De probatione læſionis in locatione.

S V M M A R I V M.

1 *Contractus habet pro ſe præſumptionem validitatis, & Iuſtitiæ.*
2 *Læſionem allegans debet eam probare.*
3 *Læſio vt probetur in locatione probari debet valor fructuum, ſeu comoditas quæ percipitur ex re locata.*
4 *Merces iuſta eſt quæ correſpondet valori fructuum, & comoditati rei locatæ.*
5 *Valor rei ad conuincendam læſionem probandus eſt concludenter non præſumptiue.*
6 *Decl. vt non propterea excludatur probatio per coniecturas, & præſumptiones.*
7 *Præſumptio efficax probat vt inſtrumentum.*
8 *Præſumptiones plures ſimul iunctæ, faciunt probationem concludentem.*
9 *Valor probatur coniecturis, & præſumptionibus.*
10 *Decretum Iudicis facit præſumptionem, quæ eliditur per alias vrgentiores.*
11 *Preſumptiones quæ ſint vrgentiores ſtatur arbitrio Iudicis.*
12 *Merces locationis iuſta eſt quæ ſolet ex conſuetudine dari.*
13 *Et hæc probatio à ſolito ſufficit ad effectum probandæ læſione.*
14 *Decl. vt prædicta probatio ex ſolito ſit tantum preſumptiua, itaut contraria probatione elidatur.*
15 *Pretium iuſtum dicitur quanti res ſolet comparari.*
16 *Decl. vt ſolitum ad hunc effectum non ſit quod ſemel, & iterum fuit factum.*
17 *Ampl. vt non ſufficiat locatio facta per ſubhaſtationem.*
18 *Subhaſtatio verum valorem demonſtrat.*
19 *Decl. hanc non eſſe concludentem probationem, quæ ex ſubhaſtatione deducitur.*
20 *Et quod minus probet verum valorem ſubhaſtatio quam venditio de conſenſu partium facta.*
21 *Valor rei non probatur ex eo quod res tanti fuerit ſemel, & iterum vendita.*
22 *Locationes non probant verum valorem Beneficij; nec rei locatæ redditum.*
23 *Oblationes factæ à volētibus conducere de certa quātitate non probant rem tantum reddere.*
24 *Locationes vt probent verum rei redditum debent coadiuuari adminiculis, & num. 28.*
25 *Licet non probent concludenter redditum, faciunt tamen magnum adminiculum.*
26 *Locationes præcedentes oſtendunt ſubſequentem factam pro maiori mercede fuiſſe vtilem, & econtra.*
27 *Narrans valorem pro quo beneficij bona fuerunt locata licet verus valor Beneficij ſit maior, adhuc excuſatur à pœnis regulæ de vero valore exprimēdo.*
29 *Merces iuſta in locatione ſtabilium eſt quæ in viginti annis æquat eorum valorem.*
30 *Merces iuſta in locatione ſtabilium eſt quæ correſpondet pretio illorum ad rationem quinque pro centenario.*
31 *Stabilia fructifera ex iuris interpretatione reddunt quinque pro centenario.*
32 *Hodie tamen reddunt minus propter abundantiam monetæ.*
33 *Præſumptio cedit veritati notoriæ in contrarium.*
34 *Fructus ſtabilium eſſe ad rationem quinque pro centenario præſumitur.*
35 *Decl. quo ad domos non procedere in ciuitatibus in quibus non eſt affluentia populi, nec generaliter quo ad pretioſas, & ornatas.*
36 *Idem in vineis quæ potius magis inutiles ſunt quam domos.*
37 *Decl. 2. non procedere in bonis iuriſdictionalibus.*
38 *Iuriſdictionalium fructus calculantur ad rationem duorum vel circiter pro centenario.*
39 *Decl. procedere in datijs, & in alijs quæ ſunt de regalibus, non in molendinis.*
40 *Molendini locari poſſunt ad rationem duodecim pro centenario propter pericula.*
41 *Mobilia, & animalia nō locantur ad rationem quinque pro centenario, ſed ad maiorem.*
42 *Equi aduecturam in vno anno quandoque reddunt quantum valent.*
43 *Pecudum fructus eſt maximus.*
44 *Oues reddunt ſcutum vnum pro qualibet.*
45 *Fructuum quantitas probari poteſt per ſcripturam.*
46 *Liber rationum probat contra ſcribentem.*
47 *Libri capitulares probant valorem beneficij.*
48 *Liber tutoris probat quantitatem fructuum.*
49 *Liber probat fructus deſcriptas affirmatiue, non autem negatiue, quod ſcilicet maior ſumma percepta non fuit.*
50 *Liber non probat in eis in quibus verſatur intereſſe ſcribentis:*
51 *Neque probat pro eo niſi in dependentibus ab eius voluntate.*
52 *Lim. ſi concurrant adminicula animum Iudicis mouentia.*
53 *Adminicula præcipua quæ ſint.*
54 *Scriptura ſimplex per modum memorialis nullum prorſus gradum probationis facit.*
55 *Liber Eccleſiæ probat pro ea.*
56 *Decl. procedere ſi bene detentus, & à Notario.*
57 *Vel ſi concurrant adminicula.*
58 *Liber contra ſcribentem tunc probat quando eſt bene & legaliter detentus.*

Digitized by Google

59 *Decl. vt etiam liber pro ſimplici memoria ſi ſerius ſcriptas facit adminiculum probationis arbitrio Iudicis.*
60 *Liber falſus in vno, nihil probat.*
61 *Idem ſi aliquid omiſſum in eo deſcribi,*
62 *Partitis libri aliquibus verificatis arguitur in totum verſus.*
63 *Verificatio aliquarum partitarum non adeo operatur ad augendam fidem vt error ad eam minuendam.*
64 *Partita verificata, vt operentur augeri fidem debent eſſe iu ſumma conſiderabili.*
65 *Vel debent eſſe connexa.*
66 *Valor probatur per peritos legitime electos.*
67 *Et iſta probatio ſufficit ad probandam læſionem pro reſciſſione locationis.*
68 *Periti non valent æſtimare niſi ea quæ eorum oculis ſubijciuntur.*
69 *Periti ex inſpectione rei de præſenti valent dignoſcere valorem de tempore præterito.*
70 *Contrarium de magis communi.*
71 *Decl. hoc contrarium magis procedere ſi longum tempus interceſſit.*
72 *Vel ſi modicum adſit aliqua cauſa mutationis valoris.*
73 *Domus ex quo fuit locata cauponi arguitur deteriorata.*
74 *Periti difficilius poſſunt valorem temporis præteriti æſtimare ſi de illo rem non viderunt.*
75 *Periti, vt probent valorem de tempore præterito de quo viderunt rem debent examinari tanquam teſtes & quomodo deponere debeant.*
76 *Teſtes ad probandam iuſtitiam, vel iniuſtitiam mercedis deponere debent de quantitate fructuum, & eorum valore.*
77 *Quantitas fructuum recollectorum eſt difficilis probationis.*
78 *Valor fructuum non eſt difficilis probationis.*
79 *Valor fructuum probatur per taxas Communitatis, & librum gabellarum.*
80 Quantitas fructuum probatur per teſtes qui fuerunt præſentes eorum recollectioni.
81 *Item per teſtes de audita.*
82 *Et per teſtes de publico notorio,*
83 *Et per teſtes de credulitate.*
84 *Et per ſolas coniecturas.*
85 *Decl. prædicta procedere in probatione facienda contra eum qui recollegit, non autem in facienda ab eo.*
86 *Teſtes inducti à conductore ad probandam paruam quantitatem fructuum ad effectum reſciſſionis contractus, vel remiſſionis mercedis debent etiam deponere de cultura ſolita.*
87 *Valor poteſt probari per teſtes.*
88 *Valor eſt qualitas intrinſeca differens à ſubſtantia rei.*
89 *Teſtes deponẽtes de valore debent reddere rationem etiam non interrogati.*
90 *Modus probandi valorem per teſtes eſt difficilis.*
91 *Et eſt debilior modo probandi per peritos.*
92 *Decl. teſtes deponentes de valore non teneri reddere rationem quando eſt notorium etiam hominibus groſſis.*
93 *Cauſa ſufficiens ſcientiæ valoris eſt, quia ſuus peritus.*
94 *Item, quia ſuus vicinus.*
95 *Decl. procedere in prophanis non in Beneficialibus.*
96 *Cauſa ſufficiens ſcientiæ redditus agri eſt, quia fuit laborator.*
98 *Valor vt probetur teſtes debent deponere de valore communi.*
99 *Nec ſufficit eos dicere, quia tanti conduxiſſent.*
100 *Decl. non procedere ſi ſint plures, & ſagaces, & de qualitate rei notitiam habentes.*
101 *Teſtis deponens de valore ex ſuo iudicio nõ probat.*
102 *Lim. ſi appareat ita informatus, vt non poſſit decipi.*
103 *Teſtis non requiritur, vt reddat rationem ſui dicti ſi appareat particulariter informatus.*
104 *Et dicitur ſufficienter informatus de iuſta mercede rei locatæ, ſi ipſe, vel eius parentes eam conduxerunt.*
105 *Teſtis deponens de iuſta mercede, & reddens rationem, quia tanti conduxiſſem, iuxta comunem æſtimationem probat.*
106 *Contrarium, & hoc eſt in rigore verior.*
107 *Teſtis deponens ſimpliciter de valore probat ſi articulatum fuit de valore iuxta comunem æſtimationem.*
108 *Teſtis deponens de valore cum dictione, in circa, nõ probat quia dicta dictio eſt dubitatiua.*
109 *Secus eſt ſi dicat parum plus, vel minus.*
110 *Teſtis vtendo verbis puto, vel mihi videtur non probat.*
111 *Contrarium.*
112 *Teſtes non informati de re non probant eius valorem, nec mercedem locationis eiuſdem.*
113 *Teſtes deponentes de fructibus debent habere notitiam de impenſis in eis colligendis ac de illis deponere.*
114 *Decl. procedere ſi de eis interrogetur.*
115 *Teſtes deponente tot eſſe fructus bonorum intelligantur deductis expenſis.*
116 *Decl. procedere in expenſis neceſſarijs pro recollectione illorum, non autem pro oneribus extrinſecis, vt ſi agatur de fructibus Beneficij de expenſis requiſitis pro beneficio.*
117 *Teſtes deponentes per eadem verba & per eundem premeditatum ſermonem arguuntur ſubornati.*
118 *Teſtes ſi diſcordent in quantitate valoris fructuum præferuntur illi cum quibus concurrit præſumptio, vel adminicula.*
119 *Teſtes melius deponentes, & minores oppoſitiones patientes præferuntur.*
120 *Teſtes magis informati, & deponentes de facto proprio dicuntur coloni partiarij, & laboratores deponentes de labore prædij*
121 *Decl. procedere ſi non ſint intereſſati.*
122 *Teſtes magis periti, & æſtimatores publico electi, præferuntur alijs in probatione valoris.*
123 *Teſtibus in pari gradu exiſtentibus præferuntur, qui deponunt contra læſionem.*
124 *Teſtibus aliquibus deponentibus de maiori valore, & aliquibus de minore præferantur iſti, & num. 126.*
125 *Summa maior affirmatiue prolata continet in ſe minorem.*
127 *Teſtis deponens de minori valore non contradicit deponenti de maiore.*
128 *Decl. vt non contradicant, ſed nec concordari poſſint cum deponentibus de maiori.*
129 *Decl. 2. vt ſi neque deponentes de minori, neque deponentes de maiori de ſe probent, ſtandum eſt minori ſummæ.*
130 *Si autem maior ſumma probata ſit per duos teſtes,*

tunc

Digitized by Google

tunc non obſtat alius deponens de minori.

131 Et ſi adſint duo teſtes deponentes de minori, & duo de maiori valore ſtatur deponentibus de maiori, vide tamen, num. 137. & 138.

132 Ampl. etiamſi deponentes de minori vtuntur taxatiua, ita vt non poſſint concordari cum alijs.

133 Teſtes deponentes ſuper affirmatiua præferuntur deponentibus ſuper negatiua.

134 Ampl. vt magis credatur duobus affirmantibus, quã mille negantibus.

135 Decl. procedere ſi deponentes ſuper negatiuam cum non coarctent.

136 Decl. .2 procedere in rebus quæ percipiuntur ſenſu corporis non in eis, quæ percipiuntur iudicio intellectus.

139 Decl. 3. procedere quando affirmatiua eſt concludenter probata.

140 Teſtes tres ſi deponãt vnus de decem, alius de quindecim, & alius de viginti facta erit probatio de quindecim.

141 Valor probatur per teſtes varios in quantitate, non varios in rebus.

142 Quantitas probatur per teſtes de viſu.

143 Et per teſtes de auditu.

144 Et per teſtes de credulitate.

145 Quantitas probatur coniecturis.

146 Læſio directa probari debet de tempore contractus.

146 Valor ad conuincendum læſionem probandus de tẽpore contractus.

147 Contrarium.

148 Ampl. vt percutere debeat ipſum momentum temporis contractus.

149 Decl. procedere in mobilibus, non in ſtabilibus, & num 167.

Non tamen neceſſe eſt, vt ſe referant ad diem in mobilibus num. 168.

150. Mobilia per lapſum decennij præſumuntur conſumpta.

151 Decl. procedere in illis fragilioris materiæ.

152 Quæ autem ſint fragiliora, & prius conſumi cenſeantur ſtatur arbitrio Iudicis.

153 Valor ſtabilium per decennium nõ præſumitur mutatus, ſed poſtea ſic.

154 Decl. non ſuffragari iſtam præſumptionem ad probandam læſionem, ſed tantum pro tempore modico.

155 Tempus modicum ad effectum arguendi valorem quale dicatur.

156 Valor aliquorum ſtabilium citiùs variatur, aliquorum tardius.

157 Terræ nudæ ſemper ſunt in eodem ſtatu.

158 Arbores variantur

159 Valor rerum potiùs creſcit quam minuitur.

160 Pecuniæ maior quantitas adeſt, & idea minoris æſtimationis eſt hodie.

161 Vineæ in dies deteriorantur.

162 Fructus præſumuntur potius aucti, quam diminuti.

163 Valor an præſumatur variatus, & intra quantum tempus ſtatur arbitrio Iudicis.

164 Valor ſtante aliqua cauſa extrinſeca vti belli præſumitur variatus.

165 Fructus, & comoditates quæ percipiuntur ex re non mutato valore rei, nec ipſi mutantur.

166 Nonalia dicuntur ſemper ac poſt annum ſeritur.

167 Terræ neceſſe habent vno anno quieſcere, & non coli.

170 Et in aliquibus locis dant fructum tantum in triennio,

171 Extremis probatis media præſumuntur eiuſdem qualitatis.

172 Teſtes de valore percutientes tempus præciſum contractus præferuntur alijs illud non percutientibus;

173 Valor an bene probetur percutiendo ſolum tempus contractus eſt quæſtio diuerſa ab ea, an probari debeat de illo tempore præciſo.

174 Pretia non conſtituuntur ex momentis temporum.

175 Fructus bonorum, quæ non reddunt eos quolibet anno æquales quomodo probentur reſpectu certorum annorum.

176 Fructus rei vt probentur debent probari per plures annos.

177 Et requiri per quinque annos antea, & quinque poſtea in materia obiectiua.

178 Imo ſatis eſſe per tres annos antea, & tres poſtea.

179 Contrarium, quod non requiritur probatio annorum poſteriorum contractui.

180 Et requiri per decem annos ante, vel per quinque.

181 Decl. vt ſi tempore motæ litis lapſi fuerint anni à die celebrationis contractus, tunc facienda ſit probatio, etiam quo ad eas, ſecus è contra.

182 Et pro quantis annis facienda ſit probatio ſtatur arbitrio Iudicis.

183 Mobilium, & ſemouentium valor probandus eſt per aliquos dies ante, & per aliquos poſt contractum.

184 Victualium valor in dies variatur.

185 Valor frugum varius eſt in diuerſis temporibus anni, & ideo ſolet eligi medium viam.

186 Teſtes deponentes de valore frugum de tempore meſſis non probant valorem in genere niſi adſint alij abſolute loquentes.

187 Valor rei arguitur à valore aliarum ſimilium.

188 Quantitas fructuum bonorum arguitur à quantitate percepta ex alijs bonis ſimilibus, & vide num. 191.

189 Decl. probandum eſſe ad dictum effectum alias res eſſe eiuſdem qualitatis.

190 Et ſi probari velit eadem quantitas, vel ſimilium probandum, quod facta fuerit eadem cultura.

192 Læſio, vt probetur in locatione non eſt attendenda vna pars tantum contractus, ſeu bonorum, ſed omnia ſimul.

193 Et ſi ſit ad plures annos ſatis eſt probare, quo ad vnum annum.

194 Decl. procedere ſi locatio vnica ſit, vel plures correſpectiue, ſecus ſi ſint plures.

CAPVT XIX.

1 Contractus legitimè celebratus habet pro ſe præſumptionem validitatis, & iuſtitiæ *l. ſi duo vbi Bald. ff. de acq. hæred. Surd. deciſ. 212. num. 15.* vnde qui dicit eum læſiuum, & reſcindendum remedio *l. 2. C.*
2 *de reſcind. vend.* de quo proximè dictũ eſt, aſſumere debet ſine dubio onus læſionem probandi *Gregor. deciſ. 12. nu. 2. & dec. 553. num. 1.* & probatione plenè, & concludenti, vt tradunt *Cephal. conſ. 348. num. 12. & Rot. deciſ. 132. num. 1. & deciſ. 354. numer. 1. par. 1. rec.*

3 Ad conuincendam autem læſionem in hoc contractu locationis probandus erit verus

valor fructuum, ſeù comoditatis, quæ per-
cipitur ex re locata, ad hoc vt dignoſci va-
leat quantum ab eo recedat merces con-
uenta, quanta enim erit ab eo diſtantia, tan-
ta erit læſio, quia iuſta merces eſt, quæ cor-
4 reſpondet vero valori fructuum, & alia-
rum cōmoditatum, quæ de re locata perci-
piuntur *Pinell. in d. l. 2. C. de reſcind. vend.*
par. 1. cap. 3. num. 17. Cepol. de ſimulat. contr.
præſ. 3. num. 33. Caroc. de locat. tit. de reſcind.
5 *locat. num. 14. Surd. deciſ. 198. num. 19. verſ.*
ad quantitatem, & prædictus valor debebit
probari probatione concludenti, non autē
præſumpta ad hunc effectum *Rot. coram Se-*
raph. deciſ. 1462. num. 1.

6 At non propterea omninò excludenda
erit probatio per præſumptiones, & conie-
cturas, quia aliud eſt probatio præſumpta,
aliud probatio ex coniecturis, & præſump-
tionibus elicita, vt dicitur de ſcientia per
Seraph. deciſ. 1469. num. 4. & Rot. poſt Zacch.
de obligat. Camer. deciſ. 189. num. 21. efficax
enim præſumptio idem probat, ac Inſtru-
7 mentum publicum *Bald. in cap. paſtoralis*
num. 6. verſ. idem operatur de appell. Rot. cor.
Mantica deciſ. 21. nu. 11. verſ. & efficax mul-
8 to magis ſi ſint plures ſimul iunctæ, ex eis
enim reſultat plena probatio, etiam in re
grauis præiudicij *Bal. conſ. 3. num. 4. lib. 3. Soc.*
cin. Iun. conſ. 32. num. 24. lib. 2. cum alijs ad-
ductis per *Rot. coram Bichio deciſ. 423. num. 5.*
9 & in ſpecie, quod valor probetur conie-
cturis, & præſumptionibus *Alciat. reſp. 116.*
num. 3. lib. 5. Burſat. conſ. 189. num. 6. Carpan.
ad ſtat. Mediol. cap. 170. num. 6. & maximè ſi
reddatur difficilis alia probatio *Merlin. de-*
ciſ. 695. nu. 5. & procedet etiam hæc proba-
tio, quamuis in contractu interueniſſet de-
cretum Iudicis, quod facit præſumere pro
iuſtitia mercedis, vt dictum eſt ſupra, quia
10 hæc præſumptio Decreti, elidi poteſt per
alias contrarias *Pariſ. conſ. 12. num. 59. lib. 2.*
& plenè *Menoch. præſ. 75. num. 31. lib. 2.* erunt
tamen neceſſariæ ſtante, Decreto clariores
præſumptiones, & vrgentiores, vt firmat
Cephal. conſ. 348. numer. 12. quæ autem ſint
11 vrgentiores ponderandum erit à Iudice,
cuius arbitrio in hoc ſtatur *Menoch. præſum.*
29. num. 2. lib. 1.

Vnus autem modus probandi verum va-
lorem fructuum, & comoditatum, quæ ex
re percipiuntur, eſt inſpicere mercedem
ſolitam, pro qua eadem res locata fuit, ea
12 enim eſt iuſta merces, ſeù penſio rei, quæ
ſolita eſt ex conſuetudine dari *l. exceptio C.*
locat. & in ſpecie, quod hæc probatio ſuf-
13 ficiat ad hunc effectum probandi læſionem
pro intentanda reſciſſione contractus. *Ro-*
man. conſ. 368. num. 9. verſ. primum conſuetu-
dine, & conſ. 323. num. 1. verſ. ſed quia quæ
dicatur, cuius opinionem admittit, cum hac
14 tamen moderatione, vt ex mercede cōſue-
ta reſultet probatio idonea, ſed tantum
præſumptiua læſionis, itaut altera pars,
poſſit aliter probare eam vere non adeſſe,
& obtinere dicit *Pinell. in d. l. 2. par. 1. cap. 3.*
num. 17. ad fin. & 18.

At quamuis in comprobationem dictæ
opinionis Romani, & Pinelli addi poſſit,
15 quod iuſtum pretium dicitur quanti res ſo-
let comparari, quodque communiter ab
alijs præſtari ſolet *l. filiusfamilias §. ſed quid,*
iuncta l. ſi Domus §. in pecunia verſ. qui con-
fitetur ff. de legat. 1. Pariſ. conſ. vlt. num. 26.
lib. 2. cum alijs latè adductis per *Mantic. de*
tacit. lib. 4. tit. 20. num. 6. & ſeqq. & quod ſuf-
ficiat probare ſolitum fuiſſe fundum tan-
tum reddere dicit *Bald. in l. ſi fundum in fin.*
C. de rei vindic. quem refert, & ſeruari in
practica dicit *Surd. deciſ. 282. num. 26. poſt*
princip. & probat ille *text. in fin.* vt expli-
cat *Achill. de Graſſ. deciſ. 22. de reſtit. ſpoliat.*
quem ſequitur *Caualer. deciſ. 17. num. 1.* &
plenè alijs deciſis. adductis *Rot. deciſ. 2. nu-*
mer. 23. par. 11. recent.

Tamen animaduertendum, quod cum
læſio plenè probanda ſit ab allegante *Ceſal.*
conſ. 348. num. 12. Menoch. conſ. 371. num. 24.
16 cum alijs ſupracitatis non ſufficeret ad eam
conuincendam, quod ſemel, & iterum fue-
rit res, pro maiori mercede locata, nam
iuſtum pretium eſt, quod communiter ſol-
ui ſolet, non quod vnus, vel duo animoſi
oblatores ſoluerunt *Iaſ. in l. qui Romæ §.*
Cohæredes num. 24. & ſeqq. ff. de verb. obli-
17 *gat.* etiam ſi præcedens locatio facta fuiſ-
ſet per ſubhaſtationem, ſeu ad incantum,
nam licet dici ſoleat, quod ſubhaſtatio ve-
18 rum valorem demonſtret *Menoch. conſ. 844*
num. 34. Gratian. diſcep. 545. nu. 28. & ſeqq.
Seraph. deciſ. 1217. num. 1. tamen verius eſt
19 per ſubhaſtationem non probari conclu-
denter verum valorem, itaut dici poſſit, res
fuit ſubhaſtata, ergo iuſto pretio vendita
Bart. in l. 1. num. 1. verſ. & non ſequitur per
text. in l. ſi quos 16. C. de reſc. vendit. vbi idē
Bart. Valaſc. conſ. 43. numer. 11. Surd. conſ. 39.
num. 3. & ſeqq. & late *Vinc. de Franch. de-*
ciſ. 54. num. 10. & ſeqq.

20 Et quamuis econtra hoc in ſubhaſtatio-
ne, in qua ſolent oblationes eſſe animoſæ
ob inuidiam emptorum, ſecus autem in
venditione facta de conſenſu partium, pro-
cedere voluerit *Rota in deciſ. 455. num. 13.*
& ſeqq. par. 9. rec. Tamen experientia docet
21 euenire etiam in venditione de conſenſu

partium

Digitized by Google

partium facta, quod minus iuſto pretio cō-
cludatur, imo, qui læſionem allegat exem-
plum producit huius veritatis in ipſo con-
tractu, cuius reſciſſionem petit, & propte-
reà negare non debet, quod vere, vna, &
altera venditio non plenè probet valorem
rei venditæ, prout etiam firmant Cagnol. in
l.2. num. 233. ad med. verſ. ſed non ſequitur
C. de reſcind. vend. Honded. conſ. 31. num. 59.
lib. 1. Cyriac. contr. 257. num. 8. D. Vrceol. con-
ſul. 3. num. 22. & ſeq. Rot. deciſ. 170. numer. 2.
22 par. 1. recen. & in ſpecie de locationibus ha-
bemus in beneficialibus, quod non pro-
bant verum valorem beneficij, & ſic verum
rei locatæ redditum deciſ. 186. num. 4. vbi
quod fuit ſæpe deciſum, & deciſ. 689. nu. 2.
par. 1. rec. & in vna Spoletana Abbatia 19.
Decembris 1625. coram Coccino, relata per Vi-
vian. de Iurepatr. lib. 4. cap. 10. num. 33. Idem.
23 que eſt de oblationibus ab alijs reportatis,
quatenus ei vellet fieri locatio, quia, & ip-
ſæ eadem ratione non probant, vt dixit Ro-
ta deciſ. 342. num. 10. par. 4 tom. 2. recent. vn-
24 de neceſſe eſſet ſaltem adminiculis coadiu-
uare dictam probationem ex locationibus
præcedentibus reſultantem, vt in dec. 186.
num. 8. & deciſ. 213. num. 21. par. 6. & in de-
ciſ. 480. num. 4. par. 9. recent. & in vna Pla-
centina Beneficij 27. Maij 1647. §. pro coa-
diuuanda coram Ghiſlerio, quæ eſt deciſ. 62.
num. 14. par. 10. rec.

25 Verum licet præcedentes locationes cō-
cludenter non probent verum valorem, &
ſic neque læſionem maxime ad dictum effe-
ctum reſciſſionis contractus requirentem
plenam probationem, tamen negari non
poteſt eas facere magnum adminiculum, vt
de præcedentibus venditionibus dicit Surd.
26 conſ. 181. ſub num. 21. & apertè oſtendere
ſubſequentem locationem factam pro ma-
iori mercede fuiſſe vtilem, & econtra fa-
ctam pro minori fuiſſe damnoſam, vt per
Merlin. deciſ 702. num. 53. & 54. & narrans
27 valorem beneficij in ea quantitate pro qua
beneficij bona fuerunt locata, licet in ea nō
conſiſtat verus beneficij valor, tamen excu-
tur à mala expræſſione, & à pena regulæ
Cancellariæ de vero valore exprimendo,
Adden. ad Gregor. deciſ. 101. num. 6. vnde
quatenus de ſe locationes præcedentes non
28 probent concludenter verum valorem red-
dituum rei locatæ, tamen ſecus eſſet dicen-
dum ſi concurrerent adminicula, iuxta tra-
dita per Rotam in deciſ. 186. num. 8. & deciſ.
213. num. 21. par. 6. recent. & in deciſ. 420. nu-
mer. 4. par. 9. recent. & in vna Placentina Be-
neficij 27. Maij 1647. §. pro coadiuuanda co-
ram Ghiſlerio, quæ eſt deciſ. 62. par. 10. rec.

& de hac probatione valoris reddituum
per locationem dicendum eſt latiùs in Cap.
27. à num. 109.

Deficiente autem conſuetudine ſufficiē-
ti, alius modus probandi iuſtam penſionem
29 traditur, vt ſit videre verum rei valorem
in ſtabilibus, & eo firmato iuſtam penſio-
nem eſſe dicitur, quæ in viginti annis ip-
ſum verum rei valorem æquat gloſ. in l. per-
petua ver. iuxta C. de Sacroſ. Eccleſ. Roman.
conſ. 368. num. 9. verſ. ſecundo ſi conſuetudo,
& conſ. 423. num. 1. Crauett. conſ. 145. num. 8.
Bertran. conſ 218. nu. 2. vbi de Comm. lib. 3.
cum alijs cumulatis per Carocc. d. tit. de re-
ſcind. vendit. num. 15. & 16. vbi num. 12. po-
30 nit iſtum modum probandi iuſtam penſio-
nem, & num. 17. ponit alium tanquam di-
uerſum, vt penſio juſta dicatur, quando
reddantur quinque pro centenario, qui ta-
men eſt prorſus idem, nam quinque in vi-
ginti annis conſtituunt centum, vt patet ex
computo; & quod ſtabilia fructifera, iuris
31 interpretatione, reddant ad minus quin-
que pro centenario Rota deciſ. 571. numer. 6.
par. 3. recen. & quod in viginti annis ęquent
fructus ſortem deciſ. 2. num. 10. par. 6. recent.

32 Verum tamen eſt, quod pretia rerum
variant, & hodie Romæ ſtabile reddens
quinque, venditur vltra centum, vt patet ex
locis Montium, quæ reddunt quatuor, &
hodie venduntur ſcuta centum, & ſexde-
cim, & vltra, & ferè idem eſt, in cenſibus,
& alijs ſtabilibus. Vnde vidi etiam litigan-
tes concorditer taxare fructus ſtabilium ad
rationem quatuor pro centenario, admittē-
33 do præſumptionem prædictam cedere ve-
ritati notoriæ in contrarium, iuxta tradita
in l. Continuus §. Cum ita ff de verb. oblig. l.
ſi certis annis C. de pact. Adden. ad Buratt. de-
ciſ. 120. num. 43. quod tribui poteſt abun-
dantiæ monetæ plus enim erant olim flore-
ni 800. quam hodie 1600. vt dicit Rot. de-
ciſ. 126. num. 5. poſt Merlin. de legit.

34 Regulariter tamen prædicta eſt præſum-
ptio iuris, itaut, qui prætendit ſtabilia ma-
iores, vel minores fructus reddere, quam
ad rationem quinque pro centenario pro-
bare debeat Neguſan. de pignor. par. 3. mem-
br. 2. num. 19. ad fin. & paſſim ſequitur Rota,
vt habetur in deciſ. 455. num. 9. vbi etiam
cumulantur deciſiones par. 9. recent.

35 Verùm præſumptio non eſt tuta, ſed fal-
lax, nam in domibus, licet procedere poſ-
ſit in Ciuitatibus inſignibus, prout eam ad-
miſit in Vrbe Romana Rot. coram Canaler.
deciſ. 358. num. 2. & coram Bichio deciſ. 564.
nu. 10. & paſſim ſeruat, vt dicitur in deciſ.
342. num. 9. par. 11. recent. tamen ſcio non
ita

Digitized by Google

ita eſſe in alijs Ciuitatibus, in quibus eſt minor affluentia populi, & generaliter etiam Palatia, aliæque domus ornatæ, & pretioſæ, ſimilem fructum proportionabiliter non reddunt *Natt. conſ.* 332. *num.* 4. *verſ. ſed nos loquimur Surd. conſ.* 151. *num.* 70. *Tiraquell. de retract. conuention.* §. 7. *gloſ.* 1. *nu.* 9. *verſ. & Domus. Rot. coram Gregor. deciſ.* 553.
36 *num.* 6. *&* 7. *ibidem Adden.* Idemque erit dicendum de Vineis, quæ potiùs peiores ſunt, quam domus, & magis inutiles *Adden. ad Rot. deciſ* 81. *num.* 109. *par.* 8. *recen.*
37 In iuriſdictionalibus quoque non poteſt procedere præfata præſumptio, quia eorum fructus calculantur ad rationem duorum,
38 vel circiter pro centenario, tàm in Statu Eccleſiæ, vt per Rotam coram *Seraphino deciſ.* 1030. *num.* 3. *& in recent. deciſ.* 94. *numer.* 57. *par.* 7. quàm, & alibi generaliter loquendo *Marta conſ.* 158. *num.* 43. *& ſeqq. Rimin. Iun. conſ.* 5. *num.* 127. *ad fin. Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *num.* 15. *& ſeq. Manent. de Linell. quæſt.* 2. *num.* 11. *Caſtill. deciſ.* 218. *num.* 7. *par.* 3. ſaltem quoad Datia, aliaque,
39 quæ ſunt de regalibus, non autem in reliquis, vti in molendinis *Rauden. reſolut.* 29. *num.* 10. *&* 11.

At animaduertendum, quod ſi molendini iuriſdictionales locantur ad rationem quinque, alij allodiales locantur pro maiori quantitate *Cepoll. de Simulat. contr. præſumpt.* 3. *num.* 33. & poſt eum *Caroc. de lo-*
40 *cat. tit. de reſcinden. locat. num.* 14. *in princ.* dicentes, quod locantur, & locari poſſunt ad rationem duodecim pro centenario, & ratio, eſt quia molendini ſubiacent diuerſis periculis, & continuò deteriorantur, adeò vt aliqui fuerint, qui dixerint eos reputandos potiùs bona mobilia, quam ſtabilia, de quo dixi ſupra loquendo de locatione bonorum minoris, vel pupilli *Cap.* 6. *ad fin.*

41 Eademque ratione non perpetuæ durationis, & continuæ deteriorationis, non poteſt obſeruari dicta regula locandi ad rationem quinque pro centenario valoris, in rebus, quæ vſu conſumuntur, & in Animalibus, imò nec in his dari poterit alia certa regula, ſed attendenda duratio, nam quæ plus durant minoris conuenit locari, quæ minus durant, pluris. Vnde ex equis ad
42 vecturam, quandoque percipitur etiam vno anno ſolo, quantum valent, vt dicit *Cravett. conſ.* 145. *num.* 8. *verſ. ſed in Borbus Mareſcot. variar. lib.* 2. *cap.* 132. *numer.* 23. *propè fin. Pancirol. conſ.* 147. *num.* 18. *verſ. Nec obſtat. Card. de Lugo de Iuſt. & Iur. tom.* 2. *diſput.* 29. *num.* 78. *ante med.*

43 Et pecudum fructus generaliter eſt maximus *Micalor. de duob. fratribus cap.* 59.
44 *nu.* 47. Adeò vt oues reddant ſcutum vnum pro qualibet ſingulis annis, vt dicit *Tanara in ſua Economia del Cittadino in Villa lib.* 3. *ante med. fol. mihi* 148. referens adhoc commune dicterium Paſtorum.
45 Probari etiam poſſet quantitas fructuum per ſcripturam, puta per librum Conductoris bene detentum, ſi locator ageret aduer-
46 ſus eum, quia liber rationum probat plenè contra ſcribentem *Bart. in l. admonendi num.* 26. *in fin. ff. de Iur. iur. Boer. deciſ.* 105. *num.* 2. *Caualer. deciſ.* 626. *num.* 1. *Mantic. deciſ.* 299. *num.* 5. & in propoſito probationis
47 fructuum habemus in Beneficialibus, quod etiam libri Capitulares probent *Rot. coram Penia deciſ.* 1484. *nu.* 4. vel eis multum deferatur *deciſ.* 262. *numer.* 2. *verſ. & cum illis par.* 3. *recent.* & quod fructus deſcripti in libris computorum, ſeù redditυum, dicantur liquidi in ea quantitate *deciſ.* 334. *numer.* 3.
48 *par.* 2. *diverſ* & de libro Tutoris, quod pariter quantitatem fructuum, ſeù redditυum probet *Merlin. deciſ.* 483. *num.* 6.

Verum animaduertendum, quod libri quandoque probant quantitatem fructuum
49 in eis deſcriptam affirmatiuè, non autem negatiuè, ideſt probant tantos fructus fuiſſe perceptos, non autem, quod non fuerit percepta maior ſumma, prout de libris Gabellæ, benè conſiderauit *Rota deciſ.* 263. *numer.* 15. *par.* 7. *recent. & coram Bichio deciſ.* 495. *num.* 7. *& deciſ.* 503. *numer.* 2. *&* 3. vbi conſiderat, quod Gabella ſolet fraudari, & idem dici poſſet de libro Factoris, nam ei non ſtandum ad probandam negatiuam,
50 quod nempè non fuerint percepti maiores fructus, quam in eo deſcripti, quia ipſe, ſcribendo minus, agit de ſe exonerando in redditione rationis *Gregor. deciſ.* 475. *num.* 9 *Buratt. deciſ.* 777. *nu.* 6. & idem eſt de libris aliorum intereſſe habentium, vt appareret minor redditus, vt in Beneficialibus, ſi prætenderet ſucceſſor probare redditum ex libro anteceſſoris ſui, cui intererat redditus Eccleſiæ apparere minores ad ſe eximendum à penſione *Garz. de Benef. par.* 5. *cap.* 3. *num.* 135. *Rota coram Celſo deciſ.* 406. *num.* 6.
51 Dum autem intereſſe ſcribentis operatur, vt non detur fides libro, clarè ſequitur, vt non probet pro ſcribente exceptis eis, quę dependēt ab eius mera voluntate *Bart. in l. admonendi nu.* 26. *in fine verſ. aut loquimur ff. de iur. iur. Cappell. Toloſ. quæſt.* 497.
52 Verùm licet liber rationem non probet pro ſcribente tamen ſecus eſt concurrentibus

bus

Digitized by Google

bus adminiculis, quæ Iudicis animum in-
ducant ad credendum iuxta *deciſionem Gui.
dopap.441. in fin. Surd.deciſ.194. numer.10.
Adden. ad Gregor. deciſ.79. num.5.* & admi-
53 nicula præſertim ſunt, legalitas ſcribentis,
ſi mors interceſſerit eiuſdem, quod aliæ
partitæ in eodem libro contentæ iuſtificen-
tur, quod partitæ, de quibus agitur ſint ve-
riſimiles, & quod habeant ſuam cauſam
Add. ad Gregor. dicta deciſ.79.num.5. & la-
tius *Rot. coram Durane deciſ.352. num.7. &
ſeqq. uſque ad finem* quod ſecus eſt in ſim-
54 plici ſcriptura per modũ memorialis, quia
nullum prorſus gradum probationis, nul-
lamque penitus fidem facit, ad eius fauorẽ,
vt pleniſſimè firmatur *in deciſ.781. num.10.
& ſeqq. per tot.par.1.diuerſ.*
55 Prætereà liber Eccleſiæ, vel Monaſterij,
poſſet etiam quandoque præſtare ſufficien-
tem probationem pro Eccleſia ipſa, vel Mo-
naſterio *Bald. in l.final. num. 15. verſ. Vnde
ſi per libros C. de Cenſ. vel reliq. fund. Felin.
in cap. ad audientiam num.15.ver.Caſus ma-
gis dubius, de præſcript. Dec.conſ.146.num.14.
verſ. quarto iſta concluſio. Lotter. de Benefic.
lib.2.quæſt 33.num.32.Rot.deciſ.44.numer.2.
par. 4. recent.* non tamen indiſtinctè in om-
nibus caſibus, & ad quemcumque effectũ,
quia ſi ſit liber priuatus, non plene probat,
vt cenſuit *Rota in deciſ 147.nu.8.par.4.to.2.
56 recent.* ſecus autem ſi benè detentus, & à
Notario *deciſ.290.num.5.par.1.rec.* vel con-
57 currant etiam adminicula, *vt in dicta de-
ciſ. 44. num. 2. verſ. concurrentibus Maximè
par.4.tom.1. & in deciſ.46.num.7.par.4.to.2.
recent.*

Et quod dictum eſt librum probare con-
58 tra ſcribentem, non indiſtinctè accipiendũ,
quod quicumque liber contra eum plene
probet, ſed tantum de libro bene, & lega-
liter detento, alias enim ſi eſſet tantum pro
ſimplici memoria ſcriptum, non plene pro-
baret ſecundum *Bald. in rubr. C. de fid. In-
ſtrum. numer.33. in fine Iaſ. in l. admonendi
num. 81. ad finem verſ. quinto ff. de iur. iur.
Rot.deciſ.558. num.2. par.2 & deciſ.54. nu-
mer. 11. par. 11. recent.* & licet plurimum
probare etiam ſimile librum memoriale cõ-
59 tra ſcribentem volueris *Rot.deciſ.127. nu.9.
par.7. & deciſ. 136. num.7. par.9. recent.* ta-
men intelligenda videtur in caſu, quo liber
ſerio ſcriptus appareat, *vt in deciſ.422. nu-
mer.3. & ſeq.par.9.recent.* & tunc etiam, vt
faciat adminiculum probationis arbitrio Iu-
dicis penſandum, *vt coram Seraphino deciſ.
373.num.6. & ſeqq. vſque ad finem.*
60 Probatio tamen, quæ ex libro reſultat
ceſſat prorſus, ſi appareat librum in ſe con-
tinere aliquam falſitatem, quia liber falſus
in vno, arguitur falſus in omnibus *Gabr con-
ſil.148.num.9.lib.1.* & ſic amplius non pro-
bat, vt late firmat *Scacc. de Iudic. lib. 2. cap.
11. num. 183. & ſeqq.* Idemque eſt, ſi quid
61 omiſſum deſcribi, quia arguuntur, & alia
omiſſa, vel ſaltem eodem modo omitti po-
tuerunt, quod ſufficit ad hoc, vt liber am-
plius fidem non mereatur, ſiue omiſſio fue-
rit doloſa, ſiue per errorem, militante ſem-
per eadem ratione *Caſtren.conſ.301.num.4.
verſ. Vndè ſicut, lib.1. Rot. coram Gregor. de-
ciſ.79. num. 2. & ibi Add. & coram Celſo de-
ciſ.406.num.7.*
62 E contra ex verificatione aliquarum par-
titarum, arguitur liber verus in totum *Me-
noch. conſ.22.numer.23. verſ. non aduerſatur
Surd.deciſ.199. nu.3.* vbi etiam ſi verificen-
tur partis confeſſione *Gratian. diſcept. 171.
num.1. Rot.deciſ.vlt. numer.15. & ſeq.par.1.
diuerſ.* vbi *num.* 19. quod etiam partitæ ma-
ximi momenti, cenſeantur veræ ex verifica-
tione aliarum, *& coram Durano deciſ. 352.
num.10.*
63 At non adeò operatur verificatio alicu-
ius partitæ ad tribuendam fidem libro, vti
operatur falſitas, & error ad eam adimen-
dam, applicatur enim illud dictum, ſufficit
vnus ad deſtruendum, non autem ad ædifi-
candum vnus namque error, adimit totali-
ter fidem ex præcitatis, non autem verifi-
catio vnius partitæ, eam tribuit, quia nimis
facile eſſet reddere librum probantem, vn-
64 de neceſſe eſt, partitas verificatas eſſe in
ſumma conſiderabili *Gabr. conſ.142. nu.26.
lib. 2.* & quo maiores ſunt, magis operatur
coniectura iſta *Surd.d.deciſ.199.nu.3. verſ.
qua coniectura*, adeò vt fuerint, qui volue-
runt, neceſſe eſſe verificari ſaltem vltra di-
midiam totius libri, vel ſcripturæ, vt in
confeſſione dotis *Lancell.Gall.ad conſuetud.
Alex.ver. viginti quæſt.8.nu.72. Hodiern.ad
Surd. deciſ. 55. num 23.* quod tamen in eiſ-
dem terminis non placuit *Rotæ coram Mer-
lino deciſ.419.num.15.* & vbi adſunt partitæ
verificatæ, & erroneæ, iſtæ præualent, itaut
liber circa eas, quæ nec ſunt verificatæ, nec
de errore conuictæ, nõ probet *Rot. dec.743.
num.4.par.4.diu. & deciſ.179. nu.15.par.11.
recent.* & ſemper iſta verificatio aliquarum
partitarum, præbet tantum coniecturam ve-
ritatis aliarum, non autem operatur, vt ab-
ſolute eis ſtandum ſit *Ripa in l. admonendi
num.125.ff. de iur.iur. Cephal.conſ.85. n.34.
65 Rot.deciſ.307.num.4.par.1.diuerſ.* Maximè,
vbi agitur de alijs partitis omninò ſepara-
tis, nam in connexis ſecùs eſſe, voluit *Surd.
deciſ.199.num.13.*

Alius

Digitized by Google

66 Alius modus probandi valorem fructuū, & aliarum cōmoditatum rei locatæ erit per Peritos legitime electos, & referentes *Angel. in l. pretia rerum num. 3. ff. ad leg. Falcid. Burſatt. conſ. 184. num. 1. & ſeqq.* & in ſpecie, quod qui non poteſt aliter probare, quot fructus eſſent percipiendi, poſſit petere, vt æſtimentur arbitrio boni viri, conſiderata qualitate rei per Peritos *Angel. in l. penult. ff. de rei vindic.* vbi quod ille textus præber ad hoc optimum argumentum, & eum ſequitur *Natt. conſ. 510. num. 7. ad med. Rot. deciſ. 551. num. 1. par. 1. rec.*

67 Et ſuffragatur iſta probatio etiam ad d. effectum conuincendæ læſionis pro reſciſſione contractus *Rot. coram Canal. deciſ. 187 num. 4. & latius coram Bichio deciſ. 609. n. 16*

Verum difficultas eſt, ſi agatur de reſcindenda locatione ex dicto capite læſionis, valde poſt celebratum contractum, ex quo probanda eſt læſio iuxta tempus cōtractus,
68 vt dicam infra, & Periti non valeant æſtimare, niſi, quæ eorum oculis ſubijciuntur, iuxta tradita per *Rotam coram Otthobon. deciſ. 199. num. 11. & 12.* an Periti poſſint ex
69 inſpectione rei de præſenti dignoſcere valorem fructuum, & commoditatum eiuſdem de tempore contractus, & affirmatiuam tenuit *Pinell. in l. 2. par. 3. cap. vlt. numer. 2. &*
70 *Palma conſ. 27. num. 14* ſed magis communis eſt in contrarium, quam tenent *Capol. conſ. 51. il 1. num. 33. lib. 2. Bertaz. conſ. Ciu. 109. num. 37. Cyriac. contr. 61. num. 4. Rot. poſt Poſth. de ſubhaſtatione deciſ. 53. num. 4. & 5. & in recent. deciſ. 253. num. 18. & ſeq. par. 4. tom. 2. & 532. num. 15. & 16. par. 5.* & hæc
71 eò certiùs admittenda erit, ſi longum tempus interceſſit, videlicet vltra decennium, alias enim intra illud quatenus non doceatur de cauſa extrinſeca mutationis, quod locus ſit æſtimationi per Peritos, cenſuit *Natt. conſ. 353. num. 2.* ſecus autem ſi docea-
72 tur de cauſa extrinſeca mutationis valoris, vti ſi domus fuiſſet interim locata Caupo-
73 ni, quia argueretur deteriorata, iuxta *Rotam deciſ. 580. numer. 9. par. 5. recent.* prout
74 etiam certiùs procedet dicta communis, ſi Periti de illo tempore præterito non viderunt rem, tunc enim difficilius poſſunt eius valorem æſtimare, iuxta tempus illud *Cyriac. contr. 61. num. 4. Rot. deciſ. 532. num. 14. verſ. in præſenti verò & ſeq. & deciſ. 580. num. 11 verſ. Neque obſtat par. 5. recent.* licet non è contra, ex quo de tempore præterito viderunt, admitti debet, quod iuxta illud æſti-
75 ment in præſenti, ſed potius debent examinari tanquam Teſtes ſecundum *Rot. deciſ. 253. numer. 19. par. 4. tom. 2. recent. & deciſ. 53. num. 6. poſt Poſth. de ſubhaſt.* & quatenus ſufficeret peritum habuiſſe notitiam de tempore contractus, nòn releuaret eum dicere habere notitiam à multis annis retro, ſi poteſt intelligi de paucioribus, quam eſſet neceſſe ad includendum tempus contractus *d. deciſ. 253. num. 23. par. 4. tom. 2. rec.*

Quoniam verò hæc eſt praxis frequentiſſima probandi valorem per peritos, non omittam aliquid magis de ea particulariter dicere, ſed differo ad *Cap. 34. in fin.* vbi de probando valore melioramentorum in re locata factorum agam, ad quem locum recurri poterit etiam in hoc propoſito.

Teſtibus etiam probari poterit non ſolum quantitas fructuum perceptorum, ſed
76 etiam valor eorum, prout de vtroque neceſſe eſt, vt deponant ad hoc, vt dignoſci valeat, an merces ſoluta ſit iuſta, vel læſiua, vt poſt *Caſtr. tradit Caguol. in d. l. 2. numer. 239. C. de reſcinden. vend. & Maſcard. de probat. concluſ. 660. num. 3.*

Verum inter vtramque depoſitionem fa-
77 cienda erit aliqua differentia, nam quoad primam de quantitate fructuum recollectorum, quia agitur de probando vnico actu per priuatum facto, res reputatur difficilis probationis, vt docuit *Bartol. in l. 2. C. de pignor. act. Bald. conſ. 323. num. 4. verſ. quarto dico lib. 2. Surd. conſ. 293. num. 31. dec. 571. nu. 3. par. 3. & deciſ. 100. nu. 2.* vbi quod fuit ſæpius dictum *par. 4. recent.* quod non ita
78 abſolute dicendum erit de probatione valoris, non ſolum quia communiter, & publice fructus venduntur, ſed etiam quia de emptionibus, & venditionibus ſolent confici ſcripturæ, imò vt plurimum, adſunt etiā
79 ſcripturæ publicæ, ideſt, vel taxæ Communitatis, aut alterius Superioris, vel libri gabellarum, per quas probatur valor communis fructuum *deciſ. 479. num. 3 par. 2. & deciſ. 100. num. 2. ver. Valor autem par. 4. & deciſ. 223. num. 8. par. 11. recent. Coccin. deciſ. 439. num. 2. verſ. reſpectu vero. Dunozet. Inn. deciſ. 890. num. 7.* vbi de libro Gabellæ.

Quo igitur ad quantitatem propter di-
80 ctam difficultatem probandi, non ſolū probabitur per Teſtes, qui fuerint præſentes eorum perceptioni, iuxta *Doctr. Bald. in l. 1. num. 16. C. de fruct. & lit. expenſ. Maſcard. de probat. concluſ. 817. num. 5. Rot. deciſ. 100.*
81 *numer. 1. par. 4. diu.* quod eſt clarum, ſed etiam per Teſtes deponentes de auditu *Se-*
82 *raph. deciſ. 1245. numer. 7. Buratt. deciſ. 722. numer. 6.* & per deponentes de publico, &
83 nototio *dicta deciſ. 100. num. 1. par. 4. recent.* & per deponentes de credulitate *Seraph. deciſ. 1245. numer. 7. Rota in recent. deciſ. 727. num. 1.*

Digitized by Google

84 num. 1. ad fin. par 3. ſtaturque etiam ſolis
coniecturis Bald. in l.1.n.16. C. de fruct. &
lit.expenſ. Surd. conſ.293. num.31. vbi quod
eis contentatur lex Seraph.deciſ.1132.nu.1.
verſ. ideoque Merlin.deciſ.483.num.1.
85 Quæ tamen procedunt ſine difficultate,
quando agitur de probatione quantitatis
fructuum facienda contra eum, qui recol-
legit, prout, vt plurimum loquuntur præ-
citati, at ſecus videtur in propoſito, ſi Con-
ductor velit probare quantitatem fructuum
à ſe ipſo perceptorum ad effectum proban-
di læſionem, & reſcindendi contractum,
quia ipſe non habet illam difficultatem pro-
bandi, quam alius, qui non inter fuit, &
ſic neſcit quibus res ſit nota, vel ſi ipſe, qui
collegit eamdem difficultatem habet eſt
culpa ſua, qui teſtes tempore recollectio-
nis non vocauit, vt poterat vocare, & ſic
habere probationes concludentes, prout
requiruntur ad effectum præfatum, vt di-
ctum eſt ſupra.
Præterea eadem conſideratio, & diſtin-
ctio inter probationem quantitatis fructuũ
perceptorum faciendam à conductore, vel
à locatore, facienda etiam erit ad alium
86 effectum, vt videlicet ſi facienda ſit à con-
ductore ad conuincendam paruitatem pro
obtinenda reſciſſione contractus, vel re-
miſſione aut reductione mercedis, & tunc
curare etiam debet, vt teſtes deponant de
cultura ſolita, nam alias probatio non con-
cluderet, quia potuiſſet conductor perci-
pere minores fructus culpa ſua propter ma-
lam culturam deciſ. 245. poſt princ. par. 2.
diu. & deciſ.343. numer.5. poſt med.verſ. &
reſpectu par.1.rec. & ſic culpa ſua, quæ non
debet culpoſo prodeſſe l. ne ex dolo ff. de
dol. Ancar.conſ.141.num.1.Rot.deciſ.91.nu.6.
par.6.rec.
87 Quo autem ad valorem, licet probari
quidem poſſit per Teſtes Bald.conſ.437.nu-
mer.4.lib.1.Lup. in l.2.C. de pact. inter emp.
& vend.Coment.2.§.5.num.120.vbi,& quod
hæc videtur eſſe regularis, & magis fre-
quens probatio Maſcar. de probat.concl.657
num.1. Dunoz.Iun.deciſ.890.num.7. tamen
88 quia valor eſt qualitas intrinſeca differens
à ſubſtantia rei, vt dicit Bald.conſ.190.n.1.
lib.1. ſequitur, vt cum non cadat ſub ſenſu
89 corporis, neceſſe eſt, vt Teſtes de eo de-
ponentes reddant rationem ſui dicti, etiam
non interrogati, alias illum non probant
Lup. qui alios cumulat dicto §.5. num. 126.
Maſcard.d. concluſ.656. num.34. Rot. coram
90 Gregor. deciſ. 379. num. 3. vnde iſte modus
probandi valorem eſt per quam difficilis,
vt dixit Ang. Aret. in §. ſi quis agens num. 4.
verſ. quinto modo inſtit. de action. Maſcard.
dicta concluſ.656. ſub num.1. & eſt debilior
91 alio modo probandi per Peritos, eique in
concurſu cedere debet Beron. conſ. 102. nu-
mer.35.lib.3.Seraph.deciſ.665.num.7.
92 Non tamen requiritur, Teſtes reddere
rationem, quando valor rei, ſeù merces eſt
notoria etiam hominibus groſſis, vel pro ea
ſcienda non eſt neceſſaria magna indagatio
Alex. in l. pretia rerum num.12. ad fin. ff. ad
l.falcid. Marta conſ.166.num.12.Valaſc.con-
ſult.43.num.14.poſt med. Vin deciſ.70.nu.3.
& exemplum eſt ſi deponant de valore vi-
ni, & frumenti, & ſimilium victualium, &
aliarum rerum, quæ conſtant pondere, nu-
mero & menſura Cagnol. in l.2 num.236.ad
fin. Adden. ad Buratt.deciſ.538.nu.24. prout
etiam non requiritur redditio rationis in
Teſte perito illius rei, de qua agitur, vt
poſt Cremen. notat idem Valaſc.d.Conſul.43
num. 14. ad med. verſ. ſed, & quando, vel
93 ſufficit pro cauſa, Teſtem dicere, quia
ſum peritus, vt cenſuit Lup. in l.2.C.de pact.
int.empt. & vendit.coment.2.§.5.numer.126.
poſt princip.verſ. Nec vlla cauſa.
Inter cauſas autem ſcientia valoris bono-
94 rum ea reputatur ſufficiens, quia ſum vici-
nus Gomes in reg. de valore quæſt. 12. ad fin.
verſ.adeò quod in vna Lupus in dicto §.5.nu-
mer. 126. in princ. verſ. & melius erit Ma-
ſcard. concluſ.657. numer.61. vel ſecundum
aliam impreſſionẽ concl.656. Verum hæc ra-
95 tio procedit in prophanis, non autem in
beneficialibus Gomez dicta quæſt. 12. ad fin.
verſ. ſed in materia beneficiali Maſcard. di-
96 cta concluſ.657. num.62. prout etiam bona
dicenda erit ratio reddita à Teſte, ſi agatur
de probanda iuſta mercede agri, quia fui
97 laborator eiuſdem, eſt enim quid magis,
quam fuiſſe vicinum, & ideò magis proba-
re debet ſeclusis alijs circumſtantijs Ceſ. de
Graſſ.deciſ.10.num.7. de Teſtib.
98 Debet autem animaduerti, quod Teſtes
vt probent debent deponere de valore cõ-
muni, non de particulari, & rationem red-
dere conuincentem valorem communem;
non autem particularem, quia, vt dicit Pa-
pin. in l. pretia rerum 63. in princ. ff. ad l.fal-
cid. pretia rerum non ex affectu, & vtilita-
te ſingulorum, ſed communiter funguntur
Pen.deciſ.592.num.11.
Vndè ſi Teſtis pro ratione, quod tanti
valeret res, ſeù tanta eſſet iuſta merces di-
99 cat ſimpliciter, quia tanti ego conduxiſ-
ſem, hæc non eſt bona ratio, potuit enim
moueri Teſtis ex affectione propria, & par-
ticulari, & ſic non concludit verum, & com-
munem valorem Alex. in l. pretia rerum

num.11, ad med.& ſeqq.ff.ad l.falcid.Cagnol,
in l.vnic,num.133,C.de ſent, quæ pro eo quod
inter Mandel. conſ.266.nu.1.& ſeq. Burſatt,
conſ.70.num.38. Rot.deciſ.648.num.3.par.1,
recent, quod ampliatur procedere, etiam ſi
ſint viginti Teſtes, vel plures, quia ſunt
ſemper ſingulares, dum non loquuntur de
pretio communi, ſed ſingulari, & quilibet
de proprio affectu, vt poſt alios aduertit
Cagnol. in l.2,C. de reſcind.vendit vbi refert
Bald. & alios ibidem tenere contrarium, &
Decium eos ſequi, quando non apparent
de particulari affectione, quam Teſtes ha-
berent ad rem puta, quia eſſent vicini, vel
quid ſimile, ſed monet ipſe non receden-
dum in iudicando, & conſulendo à ſupra-
dicta opinione, quæ eſt magis communis,
100 niſi forte Teſtes eſſent plures, & ſagaces,
& de qualitate rei notitiam habentes, quo
caſu vult ſaluari poſſe opinionem contra-
riam, & eum ſequitur Lup. in l.2. C. de pact,
inter empt. & vend. Com. 2.§.5.num.126.
verſ.ſimiliter, & idem quoque ſenſit Valaſc.
Conſ.43.num.13.ad fin. qui tamen ſolum al-
legat Guido p.ſing.684.Incip.Teſtis qui depo-
ſuit, & Rebuff. in l. vn.num. 601.in fin, C. de
ſent. quæ pro eo, quod, inter. tenentes
Contrarium, & dicit de eorum opinione
propterea dubitare.

Sic quoq; ſi dicat Teſtis res tanti valere
poterat, ſeù iuſta merces in locatione hu-
101 ius rei eſſe poterat, tanta meo Iudicio,
vel vt ego arbitror non probabit eadem
ratione, quia non deponit de communi pre-
tio Curt. Iun. conſ.165. num. 17. vbi de ve-
ra, & Communi opinione teſtatur Menoch,
conſ.1111. num.12. & ſeqq. Pacian. conſ.31;
num.28. Grat. diſcept. 461. numer.22. Greg.
deciſ. 553. num.9. niſi forte Teſtis appareat
102 ita informatus, vt non poſſit decipi in ſuo
Iudicio, quia tunc probaret iuxta ſenſum
Ruin.Conſ.46.num.12.lib.4. & Caſ.de Graff.
deciſ.10. num.4. Verſ. & fuit dictum pro re-
ſponſ. de Teſt. ques ſequitur Rot. dec. 512,
num.4.p.3.recent. Nõ enim requiritur, quod
Teſtis rationem reddat ſui dicti ſi appareat
103 eũ eſſe particulariter informatum de re,
de qua deponit Felin. in cap. ad aures n.17,
Verſ. Vnde in propoſito de reſcript. Pinell. in
l.2.p.3.cap.fin.num.21.C. de reſcind. vendit.
104 & Caſus eſt, quo dicuntur ſufficienter
informati Teſtes in hoc propoſito ſi ipſimet
eamdem rem, vel etiam eorum parentes
conduxerunt, vt Cenſuit in ſpecie Rota in
vna Mediolanen. Decimarum coram Piro-
uano, quæ eſt Deciſ. 291.num.4. poſt.2. vol.
Conſ.Farin. ſub num.4. vbi refertur etiam
alia deciſio in Calaguritan.Beneficij coram
Sacrato.

105 Sed ſi Teſtis de vtroq, deponere videa-
tur dicendo tanti conduxiſſem iuxta Com-
munem eſtimationem variant Doctores, &
ipſe Bart.in diuerſas ire videtur ſentẽtias,
nam in l.2. n. 18. C. de reſcind. Vend, tenet
eum probare, & eamdem opinionem am-
plectitur ibidem Salic.& alij, ac poſt eos ſe-
quitur Valaſc. conſ.43. num.13. ad med. At
in contrarium, quod talis depoſitio non
probet videtur ſentire idem Bart. in d. l,
precia rer. 62. §. Nonnulla ff. ad l. falcid.
106 dũ dat modum formandi Capitula, quod
tanti valeret, & tanti communiter vendere-
tur &c. & eandem praxim approbant ibi
Salicet Pract. Papien. & alij relati per Man-
dell conſ.266. num 3. ex quo patet eos ſen-
tire, quod non ſufficiat Teſtes ſimpliciter
dicere talem eſſe Communem æſtimatio-
nem, ſed addere debere, quod tanti res
locata, & conducta Communiter fuiſſe, vt
cenſuit Rot. coram Buratt. dec. 538.n.10.&
in rigore hæc vltima videtur verior, quia
dum Teſtis deponens de valore debet om-
ninò reddere rationem, vt ſupra firmatum
fuit, hinc ſequitur, vt non ſufficiat vnico
verbo dicere eam eſſe Communem æſtima-
tionem, quia non diſtinguitur in hac depo-
ſitione ratio ab ipſo dicto, vt bene aduertit
Mandell.Conſ.266.num.3. & 4. & num.29.
quibus locis etiam hanc eſſe magis Cõmu-
nem opinionem teſtatur.
107 Sufficeret etiam depoſitio ſimplex de
tãto valore, ſi articulatum fuiſſe: rem tanti
valere iuxta æſtimationem Cõmunem, quia
dictum Teſtis videtur, habere relationem
ad articulum, ſeù vt alij dicunt Capitulum,
ſuper quo examinatur Cagnol. in dicta l.2.
num.242. Verſ. Item poſſet procedere C. de
reſcind. Vend. Valaſc. conſ.43. num.21. ad
med.& ſeqq.

Debet tamen Teſtis deponere de valore
108 præciſo abſque additione dictionis, in
circa, quia talis dictio denotat depoſitio-
nem eſſe dubitatiuam, quæ non probat
Curt. Iun. conſ. 144. num. 3. & 4. lib. 1. &
109 alij quos ſequitur Rot. coram Burat. deciſ.
538. numer. 10. licet ſecus eſſe de dicen-
te parum plus, vel minus cenſeat. Caſar de
110 de Graff. deciſ.10.nu.5. & 6. de Teſtib. Et
idem erit ſi Teſtis vtatur verbis puto, mihi
videtur, & ſimilibus, quia indicant eius
incertitudinem, & modicam peritiam, itaut
in eorum dicto non poſſit bonum fieri fun-
damentum, vt deducit Mandell. d. Conſ.
266. num. 26. & 27. cum alijs adductis per
111 Menoch. conſ.1111.nu.16. & ſeq. Contra-
rium tamen tenent alij, vt videre eſt penes
Mart. conſ. 166. num. 13. ad fin. Maſcard.
Con-

Concluſ. 1363. *num.* 12. *Farinac. quaſt.* 68. *num.*98.
112 Aduertendum etiam, quod Teſtes ſint
informati de re alias eius valorem non pro-
bant, & ſic neque iuſtam Mercedem loca-
tionis eiuſdem *Alex. conſ.* 148. *num.*9. *lib.*5.
Rot. coram Greg. decis. 578. *num.* 11. *& in re-
cent decis.*656. *ſub num.*7. *p.*3.
Et quando agitur de re, cuius vtilitas
113 conſiſtit in perceptione fructuum debent
etiam habere notitiam de impenſis, quæ
requiruntur in eis colligendis, & de eis de-
ponere non autem ſimpliciter dicere tan-
114 tos fructus reddi, vt probent *Caualer. dec.*
383 *num.*2. *Gregor. deciſ.*411. *num.*3. *Rot. de-
ciſ.*381. *in fin. par.* 1. *diuerſ. & deciſ.*444. *n.*4.
par. 2. *recent.* quatenus tamen interrogen-
115 tur, alias enim ſi ſimpliciter deponant tot
eſſe fructus, intelligitur deductis expenſis
*Greg. deciſ.*273. *n.*3. *Rot. deciſ.*62. *n.*11. *& dec.*
133. *num.*15. *& deciſ.*357. *num.*12. *p.*10. *re-*
116 *cent.* Intelligendo tamen de dictis expen-
ſis neceſſarijs, & ſolitis pro recollectione,
non autem, ſi adſit aliquod onus extrinſe-
cum, prout ſi ageretur de probandis fru-
ctibus beneficij, non intelligerentur detra-
cta onera, & expenſæ quas requirit be-
neficium ipſum, vt dictam concluſionem
declarauit *Rota deciſ.* 444. *num.*5. *p.*2. *recent.*
& annotauit *Adden. ad Greg. d. deciſ.* 273.
num. 11.
117 Erit aduertendum etiam, quod Teſtes
non deponant per eundem pręmeditatum
ſermonem, nam ſi omnes vterentur eiſdem
præciſis formulis verborũ arguerentur ſub-
ornati, & non probarent *Menoch. conſ.*358.
*num.*26. *Gratian. diſcept.*461. *num.*20. *&* 21.
118 Si autem Teſtes varient in quantitate,
ſiue fructuum, ſiue valoris eorũ, tunc quan-
doque aliqui præferuntur ex circumſtantijs
vti ſi cum aliquibus cõcurreret aliqua præ-
ſumptio, vel adminiculum, ipſi præualerent
*Beron. conſ.*102. *num.*34. *ad med. lib.*3. *Burſat.
conſ.*184. *num.*20. *ad med.*
119 Præferendi etiam melius deponentes, &
qui minores patiuntur oppoſitiones, vt latè
plura exempla videri poterunt pænes *Man-
dell. conſ.* 266. & qui ſunt magis informati,
120 vel deponentes de facto proprio, prout
eſſe poſſent Coloni partiarij, & laboratores
eiuſdem prædij, de cuius locatione agere-
tur, *Rota deciſ.* 474. *num.* 1. *&* 2. *p.*4. *diuerſ.
& deciſ.*320. *ad fin. p.* 2. *recent.* Animaduer-
121 tendo tamen quod, ſimiles Teſtes non
ſint intereſſati, prout eſſe poſſent in depo-
nendo de minori quanitate, ne videlicet
deponendo de maiori teneantur de ea red-
dere rationem, quia tunc retorqueretur
Coniectura, itaut potius ſtandum eſſet alijs
intereſſe in depoſitione non habentibus, vt
aduertit *Cagnol. in d. l.* 2. *num.*239. *poſt med.
C. de reſc. vend.*
122 Præferendi etiam erunt magis periti, &
qui ſunt æſtimatores à publico electi *Gra-
tian. diſcept.*461. *num.*18.
123 Et ſi hinc inde examinati ſint Teſtes in
pari gradu, præferendi erunt illi, qui de-
ponunt contra læſionem, quia cum eis con-
currit præſumptio, quod pro iuſto valore
facta fuerit locatio ad tradita per *Bald. in l.
ſi fundus* §. *Quamquam ad fin. ff. de reb. eorũ
Menoch. conſ.*359. *num.*23. *Gratian. d. diſcept.*
461. *num.*19.
124 His autem, & ſimilibus Circũſtantijs ſe-
cluſis ſtandum eſſe deponentibus de mino-
ri valore, eo quia in eo concurrunt, & alij
puta vnus dicit valebat mille, alius valebat
mille centum, vtique iſte ſecundus dicit
125 etiam valere mille, quia ſumma maior af-
firmatiuè prolata, continet in ſe minorem
l. diem proferre §. *ſi plures ff. de arbitr. Iaſon.
in l.* 1. §. *ſi ſtipulant. num* 8. *ff. de verb. obligat.*
vbi quod etiam continet eam de proprie-
tate ſermonis *Surd. conſ.*102. *num.*17. vbi
quod eam continet vere, & proprie, & quod
totus mundus non poteſt facere quod eam
non contineat. Et licet hanc Regulam in
depoſitione Teſtium pati difficultatem di-
xerit *Rota deciſ.*298. *num.*4. *coram Gregor.*
& eam non procedere teneant in ſpecie *Iaſ.
in d. l.* 1. §. *ſi ſtipulatus num.* 9. *ad fin. verſ.
ſeptimo limita ff. de verb. oblig. Alex. conſ.*50.
*num.*16. *lib.*5. *Monac. deciſ. Lucen. p. num.*3.
126 tamen in contrarium eſt magis Commu-
nis opinio, & paſſim approbata per Rotam,
vt teſtatur *Adden. ad Gregor. dec.* 452. *nu.*2.
& in hoc propoſito eam probat *Beron. conſ.*
102. *num.*34. *lib.*3. *Adden. ad Buratt. d.*468.
*num.*16. *Verall. deciſ.*299. *num.*1. *p.*3. *Caua-
ler. deciſ.*370. *num.*2. *Duran. deciſ.*107. *num.*
1. *in Recent. deciſ.*551. *num.* 1. *in fin. p.* 1. *&
deciſ.* 482. *num.*3. *poſt med. p.* 3.
127 Aduertendum tamen, quod e contra li-
cet deponens valere mille non deponat va-
lere, mille centum, tamen nec etiam pro-
prie contradicit deponenti valere mille cẽ-
tum, quia res quæ valet mille centum, vti-
que, & mille valet, vt dicit Iuris Conſ. in
l. Cum furti ff. de in lit. Iur. & hinc eſt quod
DD. videntur quandoque contraria loqui,
& oritur confuſio in hoc puncto, vt patet
ſignanter ex relatis per *Maſcard. concluſ.*
656. *num.*8. *& late ſeqq.*

Et ſi recte aduertatur ad prædicta, quod
nempè deponentes de maiori ſumma poſ-
ſunt concordari cum deponentibus de mi-

nori, at deponentes de minori non poſſunt
128 cōcordari cum deponentibus de maiori, ſed ſolum ab eis nō diſcordant, reſolui poſſunt difficultates, nam inde ſequitur, quod in caſu quo, neque Teſtes deponentes de
129 minori, neque deponentes de maiori de perſe probant, tunc quia, ſēper ſumenda eſt interpretatio coadiuuans depoſitiones Teſtium ad probandum, recurrendum eſt ad dictam Conciliationem deponentis de maiori ſumma cum deponente de minori ex eo reſultantem, quod in maiori ſumma contineatur minor, vt ſic de ea dicatur adeſſe ſufficiens probatio, vt declarat, *Alex. conſ. 64 n. 12. Verſ. non obſtat dū allegatur lib. 2. Maſc. d. Concluſ. 656. num. 20. cum duobus ſeqq.*

130 Si autem maior ſumma ſit probata, vti quia de ea deponant duo Teſtes cōcordes, tunc eorum depoſitioni ſtandum eſt, quamuis adſit alius Teſtis, qui deponat de minori etiam inductus, & examinatus ab eodem, qui examinare fecit, & alios, & probare intendit, propter dictā rationem, quod iſte vnus deponens de minori ſumma, licet non concordet cum deponentibus de maiori, tamen neque eis contradicit, & ideò nullo modo valet impedire, ſeu confundere probationem concludentem per eos factam *Salicet in l. 2. num. 26. & ſeqq. C. de reſcind. vend. Alex. conſ. 64. num. 9. lib. 2. Maſcard. dicta concl. 656. num. 19. Caſ. de Graſſ. deciſ. 10. num. 7. de Teſtib.*

131 At vbi ſunt duo Teſtes deponentes de minori ſumma, nempè mille, & duo de maiori, nempè mille centum, tunc equidē videbatur ſtandum deponentibus de minori, ex quo in ea concordant omnes, & ſic licet in ſumma maiori ſint duo Teſtes, qui ad probandum ſufficiunt, tamen pro minori ſunt quatuor, & quando Teſtes diſcordant attenditur id, in quo maior numerus concordat *Gregor. deciſ. 472. num. 2. Buratt. deciſ. 43. num. 3.* ſed re melius conſiderata contrarium eſt dicendum, quia nempè probatio maioris ſummæ, dum in ea duo Teſtes concordant eſt in ſe perfecta, & concludens, & ideò attendenda non obſtante, quod adſit etiam probatio ſummæ minoris, quia dum, vt dictum eſt iſta illi non contradicit, & poteſt ſtare ſimul cum ea non releuat, quod pro vna adſit; maior numerus Teſtium, vt bene firmat *Alex. conſ. 64. num. 7. præſertim propè fin. lib. 1.* cum alijs adduct. per *Maſcard. dicta Concluſ. 656. num. 8. & 9.*

132 Imò fortius etiam ſi illi Teſtes deponentes de minori ſumma, non poſſent concordari cum deponentibus de maiori, vti quia vterentur taxatiua, vel expreſsè negarent plus valere ad huc ſtandum eſſet deponentibus de maiori ſumma, ea ratione, quia ipſi deponunt ſuper affirmatiua, alij verò dicen-
133 tes ad ſummam illam nō aſcendere valorem, in effectu deponunt ſuper negatiua, & in concurſu deponentes ſuper affirmatiua præferuntur, vt in propoſito voluit *Bald. in l. 2. col. fin. C. de reſcinden. vend.* quem refert, & ſequitur *Curt. Iun. in addit. ad Alex. in l. pretia rerum num. 11. in ver. eſſe veram*
134 *ad fin. ff. ad l. falcid.* & eſt regulare, vt credatur magis duobus Teſtibus affirmantibus quàm mille negantibus *gloſ. in l. diem proferre §. ſi plures ver. conſenſerunt ff. de recept. arbitr. Seraph. deciſ. 607. num. 2. Gregor. deciſ. 449. num. 3.* Quod tamen facilius procederet, vbi Teſtes negatiuam non coarctarent, dicendo nō potuiſſe ad maiorem ſum-
135 mā aſcendere, quin ipſi ſcirent, nàm quādo deponētes ſuper negatiua, ita eam coarctant valdè controuerſum eſt inter DD. An procedat dicta Concluſio, quod eis præferantur deponentes ſuper affimatiua, vt patet ex hinc indè relatis per *Gabriel de Teſtib. concluſ. 4. num. 3. 4. & 5.* non præferri vltra citatos per eum tenent etiam *Laderch. conſ. 181. num. 20. & Aldobrand. conſ. 72. num. 17. lib. 1.* Et in his terminis, quod ſtandum ſit potius deponentibus de minori ſumma cum dicta Coarctationæ negatiuæ, quoad ſummam maiorem *Maſcard. d. Concluſ. 656. num. 12.* Et huic opinioni erit adhærendum præcipue ſi deponant ſuper valore ea ra-
136 tione, quia valor eſt de rebus, quæ magis percipiuntur Iudicio Intellectus, quam ſenſu Corporis, vt dictum eſt ſupra, in quarum rerum probatione nō magis attenditur depoſitio Teſtium ſuper affirmatiua, quam ſuper negatiua ex adduct. *per Gabr. d. concluſ. 4. num. 14.* & per *Maſcard. d. concluſ. 656. num. 13.* Vnde quid quid ſit, vbi Teſtes deponunt de quantitate ſola fructuum, vel etiam de valore eorum, quæ conſtat pondere, numero, & menſura, ac ſimilium, qui notus eſt etiam hominibus groſſis, & propter frequentiam venditionum percipitur quodammodo ſenſu Corporis, itaut deponentes de eo non opus habeant reddere ra-
137 tionem ſuæ depoſitionis, vt dictum eſt ſupra; Vbi agitur de valore, qui percipitur magis Iudicio Intellectus, quam ſenſu Corporis, concluſio, quod Teſtes deponentes de maiori ſumma præferantur non tranſit ſine difficultate, dummodo deponentes de minori vtantur taxatiua, itaut cum alijs cōciliari nō poſſint, vt ſenſit *Surd. d. Conſ. 452. num. 59. Verſ. qua ſententia, & Eorgnin d. deciſ. 46. num. 181. & ſeq.*

Decla-

138 Declarari etiam poteſt eadem Concluſio
quod ſtandum ſit deponentibus de maiori
ſumma, vt procedat quatenus aſſertiuè po-
nant dictam ſummam maiorem, ſecus autem
ſi dicant parum plus, vel minus, aut in circa
Cæſar. de Graff. deciſ. 10. num. 8. de Teſtib.
vbi tamen ſolum dicit, quod ita intellige-
bant concluſionem aliqui ex Dominis, &
nihil allegat, ſed comprobari poteſt decla-
ratio, quia iam ſupradictum eſt deponentes
de valore cum dictione, in circa, non pro-
bare concludenter, eo quia eſt depoſitio
dubitatiua, & Teſtes deponentes ſuper af-
139 firmatiua non præferuntur deponentibus
ſuper negatiua, quando affirmatiua non eſt
concludenter probata *Iaſ. conſ. 81. num. 30.
verſ. Tertio dicitur lib. 3. Gabr. de Teſtib. d.
Concluſ. 4. num. 12. Rot. coram Gregor. deciſ.
322. num. 7.*

140 Si autem ſint tres Teſtes examinati, &
vnus deponat de decē, alius de quindecim,
alius de viginti, poterit pariter ex prædictis
deduci reſolutio, quod videlicet facta ſit
probatio de quindecim, quia nempè in ea
ſumma concurrit etiam deponens de vigin-
ti, & ſic ſunt duo, qui bene eam probant
nil releuante depoſitione deponentis de
decem ex ſupradictis, & in ſpecie tenuit
*Salic. in l. 2. prope fin. verſ. Item iuxta hoc
quæro C. de reſcind. Vend.* & eum refert, &
ſequitur *Alex. d. conſ. 64. num. 9. & ſeqq. lib.
2. Maſcard. Concluſ. 656. num. 14 & 15.* & in
his terminis procedere poteſt id quod dicit
de eligenda media via *Seraph. dec. 1245. n. 7.*

141 Probant igitur valorem Teſtes ita ſingu-
lares, quia varient in ſola quantitate, ſed
vbi vnus deponat de vna qualitate fructuū,
alius de alia puta vnus de vino, alius de
frumento, alius de fabis, tunc quia nullate-
nus concordari poſſunt non probant *Cagnol.
in d. l. 2. num. 239. Maſcard. concluſ. 660. num.
2. verſ. hanc concluſionem*, prout etiam ſi vnus
tantum deponeret de redditu Terrarum lo-
catarum, alij verò deponerent de redditu
aliarum vicinarum idem cenſuit *Rota deciſ.
343. num. 5. par. 1. recent.*

142 Cæterum ad ſolam quantitatem proban-
dam admittuntur regulariter non ſolum Te-
ſtes de Viſu, vt in *deciſ. 100. num. 1. p. 4. rec.*
143 ſed etiam de auditu à Colonis, vt habetur
ibidem, & generaliter de auditu *Seraph. de-*
144 *ciſ. 1245. num. 7.* & coram *Buract. deciſ.
722. num. 6.* & de credulitate, quod pariter
probent quantitatē *Seraph. dicta dec. 1245.
num. 7. & in recent. deciſ. 727. num. 1. in fin.*
145 *par. 3.* ſtatur etenim etiam coniecturis
*Bald. in l. 2. nu. 22. C. de fructib. & lit. expenſ.
Rota coram Seraph. deciſ. 1245. num. 7.*

Dubitari etiam poteſt, an neceſſe ſit te-
ſtes deponere præciſè de tempore contra-
ctus, & an ſufficiat, quod de eo tantum de-
ponant, & difficultas non vertitur circa pro-
bationem læſionis directam, quia clarum
146 eſt, quod læſio attenditur de tempore
contractus, & de eo probari propterea om-
ninò debet *Mandell. conſ. 256. num. 13. &
27. Hond. conſ. 10. num. 35. lib. 1. Cyriac.
contr. 1. num. 33. Menoch. conſ. 843. num.
38. Rot. deciſ. 199. num. 4. part. 4. & deciſ.
582. num. 18. part. 4. tom 3. recent.* ſed ver-
titur circa probationem veri valoris, ſeù iu-
ſtæ mercedis rei locatæ, ex qua dignoſci læ-
ſionem dictum eſt ſupra, an ſcilicet talis va-
lor probari debeat præciſè de tempore con-
tractus, & an ſufficiat probare de illo tem-
pore præciſo, & non eſſe neceſſarium pro-
bare de tempore illo deduci videtur, ex eo,
quod mutatio, & variatio non præſumitur,
ergo non eſt neceſſe probare valorem præ-
ciſè de tempore, ſed ſufficit illum probare
de alio, vt in propoſito, videlicet ad effe-
ctum reſciſſionis contractus ex capite læſio-
nis poſt alios tradit *Cagnol. in l. 2. num. 238.
C. de reſcinden. vend.* quem ſequitur *Rota co-
ram Canaler. deciſ. 358. num. 4. & coram
Bich. dec. 609. num. 7.*

147 Pro contraria verò opinione, quod valor
probari debeat præciſe de tempore contra-
ctus eſt *text. in cap. cum dilecti* ibi *tunc valen-
tem de empt. & vendit. & in l. ſi voluntate ad
fin. C. de reſc. vend.* & ratio redditur quia
imo experientia rerum docet, rerum precia
ſæpè variari, & probat *text. in l. 4. ff. de eo,
quod cert. loc. & in l. precia rerum 63. ad fin.
ff. ad l. falcid* & hanc opinionem late tue-
tur in ſpecie *Pinell. in l. 2. part. 3. cap. 4. nu.
15. C. de reſcind. vendit. Honded. conſ. 31.
num. 48. lib. 1. Bellon. Iun. conſ. 76. num. 17.
& ſeqq. Gratian. diſcept. 766. num. 41. Gre-
gor. deciſ. 76. num. 7. Barz. deciſ. 123. n. 10.*

148 Quod, & ampliant aliqui, vt ſit neceſſe,
probationem reſtringi, & percutere mo-
mentum ipſum temporis, quo celebratus
fuit contractus *Laderch. conſ. 129. num. 1.*
cum alijs adductis *per D. Vrceolum conſ. 3. n.
27.* & hoc procedere in qualibet materia,
in qua agatur de probanda læſione *Merlin.
de legit. lib. 3. tit. 1. quæſt. 12. nu. 27.*

149 Verum omiſſa longa diſputatione, vtra-
que opinio ſuſtineri poteſt in diuerſis caſi-
bus, prima enim reſtringitur, vt procedat
tantum in ſtabilibus, non etiam in mobili-
bus, & ita eam opinionem reſtringit ipſe
*Cagnol. poſt Bart. in d. l. 2. num. 238. C. de
reſcind. vend. Valaſc. conſ. 48. num. 28. ad
med. verſ. ego autem Gutier. de Gabell. q. 147.*
num.

Digitized by Google

numer. 23. & ratio eſt in mobilibus non
150 procedere, quia vſu conſumuntur, adeò
ut per lapſum decemnij præſumuntur in to-
tum conſumpta, vt per *Duran. deciſ.* 192.
num. 11. *Rota in retent. deciſ.* 250. *num.* 2.
part. 8. quod tamen recipit declarationem,
151 vt procedat in pannis, & maſſeritijs, &
vtenſilibus fragilioris materiæ, non in ſo-
lidioribus *Roland. conſ.* 92. *num.* 24. *lib.* 1.
vbi quod vegetes ſunt de his, quæ vſu con-
ſumuntur *Caſtill. de vſufr. cap.* 7. *num.* 24. *&
ſeq. Rot. coram Andr. deciſ.* 80. *num.* 7. *& in
Anconitan. dotis* 4. *Iulij* 1641. §. 2. *quia co-*
152 *ram Eminentiſs. Cerro*, & quia difficile eſ-
ſet ſtatuere, ſeu diſtinguere, quæ prius, &
quæ poſterius conſumantur, & in quibus
propterea requiratur probatio magis præci-
ſa de tempore, ſtandum propterea erit arbi-
trio Iudicis *Fontanell. clauſ.* 7. *gloſ.* 3. *part.*
12. *num.* 40.
153 Imo nec in ſtabilibus perpetua erit præ-
ſumptio, quod valor non ſit variatus, ſed
ad ſummum durabit ad decemnium *Natt.
conſ.* 353. *num.* 3. vbi quod poſtea præſumi-
tur mutatus *Adden. ad Gregor. deciſ.* 553.
num. 15. vbi, & deciſ. allegat cum alijs ad-
ductis *per D. Vrceolum conſult.* 3. *num.* 26. &
hoc etiam videtur potius ſpacium diutur-
num, præſertim ad hunc effectum probandę
læſionis pro reſciſſione contractus, ad quem
requiritur probatio valoris concludens, non
autem præſumptiua, vt dictum eſt, ſupra
poſt princ. huius *Cap. ex Seraph. deciſ.*
1462. *num* 1. & iſta probatio valoris ante-
cedentis per decemnium, vel circa ex va-
154 lore de præſenti eſt præſumptiua. Vnde
reſtringenda eſt præſumptio, vt procedat
in modico tempore tantum ad dictum effe-
ctum, vt *per Surd. conſ.* 151. *num.* 71. *verſ.
& licet. Gregor. deciſ.* 553. *num.* 5. & de mo-
dico tempore loquuntur, vt plurimum DD.
citati. At licet modicum tempus dicatur ad
aliquos effectus illud quod eſt, infra decem-
nium, vt ſignanter dictum eſt ſupra *cap.* 4.
155 locationem dici ad modicum tempus ſi
intra tale ſpatium ſit reſtricta, tamen modi-
cum ad hunc effectum, de quo agitur reſ-
tringendum eſſe ad ſpacium vnius anni tan-
tum cenſet *Valaſc. conſ.* 43. *num.* 28. *ad med.
verſ. dicam igitur*, & de vno tantum anno
tradit etiam *Cagnol. in d. l.* 2. *C. de reſcind.
vendit. num.* 238. de duobus vero *Bich. in
dicta deciſ.* 609. *num.* 7. & de tribus *Caual.
in d. deciſ.* 358. *num.* 4. & quod ſex anni non
poſſint dici modicum tempus ad hunc effe-
ctum *Laderch. conſ.* 129. *num.* 1. *verſ. nemo
dixerit.*
156 Poſſent tamen prædictæ opiniones con-
ciliari, vt procedant ſingulæ iuxta qualita-
tem bonorum, nam in quibuſdam ſtabilibus
157 citius variatur valor, quam in alijs, terræ
enim nudæ ſemper ſunt in eodem ſtatu, at
158 non ita arboratæ, & vitatæ, quia arbores
ſeneſcunt, & citius vites ad tradita *per Poſth.
reſol.* 17. *num.* 51. *Bich. deciſ.* 496. *num.* 28.
Rot. deciſ. 216. *num.* 10. *part.* 9. *recent.* & ta-
men arbores quandoque, & vites creſcunt
159 naturaliter, & ſic augent valorem. Imo
præſumptio regulariter videtur eſſe pro au-
gumento, itaut facilius admitatur ſi ex va-
lore de tempore ſubſequenti prætendatur
argui non voluiſſe magis de tempore præ-
cedenti, vel ex valore de tempore antece-
denti prætendatur argui non valuiſſe minus
in ſubſequenti quam è contra, quia, vt ex-
perientia docet prætia rerum creſcunt *Eu-
gen. conſ.* 34. *num.* 28. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 431.
num. 4. *verſ. accedit etiam part.* 4. *diuerſ.*
160 quod tribuendum videtur maiori abun-
dantiæ, quæ habetur auri, & argenti tranſ-
lati præſertim ex indijs, & per conſequens,
& pecuniæ, quæ iugiter creditur, itaut plus
eſſent olim floreni octingenti, quam hodie
mille ſexcenti, & ſic duplicata ſumma, vt
dicit *Rota deciſ.* 126. *poſt Merlin. de legit.* &
hoc eſt, quod habetur pœnes *Peniam deciſ.*
186. *num.* 2. quod videlicet ex valore de
preſenti arguatur ad præteritum, non è con-
tra, alias enim non video rationem diuerſi-
tatis, & quod lapſu temporis præſumatur
auctus valor bonorum dicit quoque *Rot.
deciſ.* 63. *num.* 2. *part.* 4. *diu.* & præſumi au-
161 geri valorem ſtabilium exceptis tamen vi-
neis, quæ in dies deteriorantur *Poſth. reſol.*
17. *num.* 51. & de fructibus, quod præſu-
162 mantur potius aucti, quam diminuti *Rot.
dec.* 186. *num.* 21. *part.* 6. *recent.*
163 Standum igitur erit arbitrio Iudicis, an
ex valore de vno tempore poſſit argui valor
de alio, & pro quanto tempore, dum non
poteſt dari in hoc certa regula, ſed attendi
debeat qualitas bonorum, vt dictum eſt de
mobilibus, attendique etiam debebit quali-
tas temporum, & cauſæ extrinſecæ muta-
tionis valoris puta ſi ſuperuenerit bellum
164 vel pax, quia eis intercedentibus ceſſat
dicta præſumptio, quod valor non variet
Natt. conſ. 353. *num.* 3. *adden. ad Gregor. dec.*
553. *num.* 15. *Rot. deciſ.* 457. *num.* 2. *part.*
2. *recent. & coram Bich. deciſ.* 609. *num.* 7.
Nec dicat aliquis, quæ dicta ſunt pro-
cedere in probatione valoris rei, & ſic non
applicari in probanda læſione in contractu
locationis, ad quam conuincendam non at-
tendendus valor ipſius rei locatæ ſed fru-
ctuum, ſeù comoditatum, quæ ex ea per-
cipiuntur

Digitized by Google

cipiuntur, vt dictum eſt ſupra poſt principium huius Cap. Quia vltra quod in multis ex valore rei arguitur valor fructuum, & ſignanter in ſtabilibus, quæ præſumuntur reddere ad rationem quinque pro centenario, vt dictum eſt ſupra, reſpondetur, quod quæ dicuntur non præſumi mutatum valorem rei, & ideo argui à valore vnius temporis ad valorem alterius, applicantur etiã
165 ad valorem earumdem comoditatum, & fructuum, qui ex re percipiuntur, quia ſi non mutatur res, vtique nec comoditates, quæ ex ea reſultant, & in ſpecie, quod fructos terrarũ ſemper præſumatur idem, quatenus non appareat earum mutatio, ex quo terræ non conſeneſcunt, neque ſterileſcunt *Columella de re ruſtica lib. 1. cap. 1.* & ſem-
166 per, ac poſt annum ſeritur, Noualia dicuntur *l. Silua §. Noualia ff. de verb. ſignif.* vbi *Rebuff. ex Varone de re ruſt. lib. 1. cap. 19. Plin. in hiſtor. natur. lib. 18. cap. 19.* ait quod poſt annum vtiliter ſemper ſeritur, & eadem ſemper percipitur vtilitas, prout eum refert, & ſequitur *Rot. deciſ. 216. num. 10. par. 9. recent.*

167 Non eſt igitur neceſſarium, probationem valoris percutere tempus præciſum contractus, ſed ſufficit eam eſſe de proximo, quia non præſumitur mutatio, vt dictum eſt, & vltra citatos tradunt etiam *Becc. conſ. 115. num. 7. Gutier. de gabell. quæſt. 147. num. 8.*
168 *& ſeqq.* & ſicut in ſtabilibus non eſt neceſſe, quod probatio percutiat annum illum, in quo facta eſt locatio ex ſupradictis, ita nec etiam in mobilibus neceſſe erit, quod teſtes ſe referant præciſè ad diem *Adden. ad Buratt. deciſ. 538. num. 22. verſ. non eſt tamen neceſſarium Rot. coram Pen. deciſ. 706. num. 4. ad finem.* intelligendo tamen, quod dictum eſt de locatione ſtabilium vbi locatio ſit ad longum tempus, vel ſaltem ad tantum tempus, quo percipiantur fructus integri, capiendo videlicet annum ſterilem, &
169 fertilem neceſſe enim habent, vt plurimum terræ vno anno quieſcere, & non ſeri, vt habetur ex dicta *deciſ. 216. num. 10. part. 9. rec.* & aliquibus in locis fructus integri
170 percipiuntur tantum in triennio, & regulariter in caſalibus Agri Romani, vt habetur in *deciſ. 727. num. 3. verſ. præterea, quod ſterilitas part. 4. diu.* & in alijs deciſionibus, de quibus ſupra *in cap. 14. §. 6. in princip.* in quibus proinde ſi locatio eſſet ad annum, probatio percutere deberet annum illum, vel aliũ ſimilem videlicet ſi eſſet annus fertilis, neceſſe eſſet probationem eſſe de anno fertili, & è contra, prout etiam ſi terræ, quæ habent vnum annum fertilem, & vnum ſterilem locentur forte ad triennium aduertendum erit an in locatione veniant duo anni ſteriles, vel duo fertiles, & ad ſimilia, quæ de ſe patent.

Præterea ſi non ſolum probaretur valor de tempore antecedenti, vel de ſubſequenti, ſed ſimul de vtroque, & vterque in eadem ſumma cõſiſteret tunc tanto magis ſufficeret probatio, quamuis probatio non percuteret etiam tempus medium, in quo
171 celebratus eſſet contractus, quia probatis extremis media præſumuntur eiuſdem qualitatis *Natt. conſ. 235. num. 18. Mantic. deciſ. 23. num. 3. Buratt. deciſ. 660. num. 1. Rot. in ſpecie de probatione quantitatis, & valoris fructuum deciſ. 186. num. 20. part. 6. recent.*

Verum licet non ſit neceſſarium percutere tempus illud præciſum, quo fuit celebratus contractus, tamen quia ratio concluſionis eſt illa, quia in breui ſpacio temporis non præſumitur mutatio valoris, & ſic pro-
172 batio de vno tempore illatiue prodeſt de alio melius vtique erit ſi neceſſaria, non ſit iſta illatio, ac proinde ſi teſtes percutiens tempus locationis melius probabunt, & in concurſu magis percutientes erunt præferendi, vt conſiderauit *Rota coram Pen. dec. 1528. num. 7.*

At vtrum ſufficiat, probationem fieri de illo tempore præciſo contractus tantum, eſt aliud dubium, in quo videbatur prima facie ex omnibus prædictis deduci poſſe reſolutionem affirmatiuam, dum dictum eſt læſionem attendi de tempore illo, & probationem valoris ad illud referendam, & de illo cõcludere debere, vel præciſe, vel ſaltem illatiue per præſumptionem, quod dum erat in tanta quantitate de alio tempore non ſit mutatus, ſed in eadem ſit de illo, ſed
173 aduertendum, quod ex prædictis benè conuincitur ſufficere probationem valoris de tempore contractus, at dubium eſt, an probatio valoris dicatur bene, & ſufficienter facta ſi percutiat tantum illud momentum temporis, ſtant enim ſimul hæc duo valorem inſpici de tempore contractus, & probationẽ valoris non bene fieri illo tempore tantũ inſpecto *Rot. dec. 65. n. 15. p. 2. diu.* in iſto autem dubio pro negatiua eſt *text. in l. pretia rerum 63. in fin. ff. ad l. falcid.* vbi expreſſe habetur precia non cõſtitui ex momentis tem-
174 porum, & animaduertit *Rot. coram Penia deciſ. 706. num. 5. ad fin.* vigetque ratio, præſertimque in propoſito precij fructuum quod magis attenditur in locatione, quam præcium rei, nam vt dictum eſt terræ, vt plurimum non reddunt fructum æqualem quo-

Digitized by Google

quolibet anno, vnde non ſatis erit probare
valorem fructuum, & commoditatum, quæ
percipi poterant de re locata reſtringendo
probationem ad annum illum, ſed facienda
erit per plures annos continuos, ad hoc, vt
videatur ſi redditus ſint æquales, & ſi non
ſint æquales quolibet anno, ſed quolibet
biennio, vel triennio videlicet, quia ſem-
per ſit vnus annus fertilis, & vnus ſterilis,
tunc intrat, quod dictum eſt ſupra atten-
dendum, quot anni fertiles veniant in loca-
175 tione, & quanti ſint fructus eorum, &
idem de ſterilibus, ſi autem non poteſt da-
ri certa regula, tunc coaceruandæ ſunt sũ-
mæ, & capitur de toto cumulo rata pars pro
quolibet anno, vt tradit *Munoz. Eſcobar. de
Ratiocin. part. 1. cap. 16. num. 42.* vbi ad-
uertit probari hunc modum per text. ſingu-
larem, quem dicit Phænicem in iure *in l. ſi
fundum cum l. ſeq. ff. mandat. Azor. de partit.
cap. 3. num. 5.* & ſenſit *Rota coram Penia de-
ciſ. 706. in fin.*
176 Verum per quot annos, & quales facien-
da ſit iſta probatio, non conueniunt DD.
nam fieri debere per plures annos ante, &
poſtea, docet *Bart. in l. precia rerum 63. §.
nonnullam num. 2. ad finem ff. ad l. falcid.* &
ibidem *Alex. num. 10.* & firmat *Seraph. dec.
1462. num. 3. ante med.* & requiri per quin-
177 que annos antea, & per quinque poſtea,
in materia præſertim obiectiua tradunt *Go-
mez. ad reg. Cancell. in regul. de valore quaſt.
12. Pariſ. de reſign. Benef. lib. 10. quaſt. 2.
num. 55. Apoſtill. ad Pen. deciſ. 176. Rota
coram Seraphin. dec. 1340. num. 1.*
178 Non requiri autem annos quinque, ſed
ſatis eſſe tres annos ante, & tres poſtea, vo-
lunt *Pinell. in l. 2. C. de reſc. vend. part. 3.
cap. vlt. num. 30. Afflict. in tit. per quos fiat
inueſtit. §. ſed res verſ. & ego vidi obſeruare
Lup. de vſur. ad l. curabit coment. 1. num. 165.
in fin. & num. 171. Mantic. de tacit. lib. 4. tit.
20. num. 11. Maſcard. de probat. concluſ.
1396. num. 38. Rot. deciſ. 343. num. 3. part.
1. & deciſ. 100. num. 1. part. 4. recent.*
At has opiniones in ea parte, in qua re-
179 quirit probationem fieri debere per tres,
vel quinque annos poſteriores, non eſſe ad-
mittendas in hoc propoſito conuincendi
contractum læſiuum, ea præſertim ratione,
quia imponerent neceſſitatem volenti im-
pugnare contractum expectandi illud tem-
pus elabi, quod non eſſet æquum, nec iuri
conſonum, voluit ſignanter *Mandoſ. ad reg.
Cancellar. reg. 22. quaſt. 5. num. 2.* quem ſe-
quitur *Maſcard. concluſ. 1403. num. 48.*
180 Et proinde ſuccedunt aliæ opiniones,
quarum vna vna eſt, quod probatio fiat per
decem annos ante *Rota deciſ. 189. num. 4.
part. 1. diuerſ.* & latiſſimè reprobatis prius
alijs tribus opinionibus diuerſis, hanc com-
probat, & retinendam eſſe, tradit *Garz. de
Benef. part. 5. cap. 3. num. 228. & pluribus
ſeqq.*
Alia eſt, quod ſufficiat probatio quin-
que annorum præteritorum *Mandoſ. dicta
quaſt. 5. num. 2. Maſcard. dicta concl. 1403.
num. 48.*
At in tanta varietate videtur dicendum,
181 quod ſi de tempore litis motæ lapſi fue-
rint anni à die celebrati contractus, tunc
facienda ſit probatio redditunm in eis per-
ceptorum, alias ſufficere probationem an-
norum præcedentium; non enim videtur
expectandum, quod labantur ad mouendã,
vel terminandam litem, & ſenſit *Rot. coram
Achil. de Graſſ. deciſ. 188. ſect. 2. de valor.*
de qua meminit *Garz. de benef. dicto cap. 3.
num. 224. part. 5.*
182 Cæterum, quoad quantitatem annorum
propter diuerſitatem bonorum, relinquen-
dum videtur arbitrio Iudicis, vt ipſe atten-
ta eorum qualitate ſtatuat, an requiratur
decennium, vel quinquennium, vel etiam
aliud maius, vel minus tempus, vt ſenſit
*Rota coram Penia deciſ. 706. num. 6. ad med.
& deciſ. 648. num. 4. part. 1. & deciſ. 159.
nu. 9 part. 5. rec.*
Hæc autem de probatione facienda per
183 plures annos intelligi debent, ſi agatur de
probatione fructuum, & cõmoditatum, quæ
percipiuntur de ſtabilibus, at ſi agatur de
mobilibus, & ſe mouentibus, tunc reſtringi
debet probatio ad tempus contractus, non
tamen ad ſolum illum diem, ſed, & per alios
antea, & poſtea, iuxta qualitatem rerum à
Iudice arbitrandam *Valoſ. conſ. 43. num. 28.
184 ad med. verſ. ſi vero agitur* vbi non ſuffice-
re probationem vnius diei, præcipuè ſi aga-
tur de victualibus, quia eorum pretium in
dies alterari notum eſt, & hoc eſt ſi rectè
aduertatur, quod ſenſit *Rota coram Penia
deciſ. 706. num. 4. ad fin.* & ſequitur *Adden.
ad Burat. deciſ. 538. num. 22. verſ. non eſt
tamen neceſſarium* & in his terminis non eſ-
ſe reſtringendam probationem ad momen-
ta temporis, eſt text. *in l. pretia rerum 63. ad
finem ff. ad l. falcid.*
Et quoniam pretium, vt plurimum ſecun-
185 dum diuerſitatem temporum anni in fru-
gibus variabit, tunc eligẽda erit media via,
videlicet neque maioris, neque minoris va-
loris, argum. *l. Titius ff. ad trebell. Ancar.
conſ. 210. num. 3. Dec. conſ. 176. num. 6.
Theſaur. deciſ. 89. num. 1. & ſeq.* & alijs ad-
ductis, hanc amplecti ſolere in ſtatuendo
valo-

valore frumenti tradit *Merlin. deciſ.* 441.
186 *num.* 8. adeout teſtes deponentes de va-
lore de tempore meſſium, non probent, niſi
adſint alij abſolute loquentes, vt cenſuit
Rot. deciſ. 343. *num.* 2. *part.* 9. *recent.* quid
quid attendendum eſſe valorem de menſe
Auguſti meſſi proximo, ſenſerit *Nevizan.*
conſ. 90. *num.* 23. *Burſatt. conſ.* 11. *num.* 34.
& Menoch. recuper. remed. 15. *num.* 599.
187 Non omittendum argui etiam valorem
rei à valore ſimilium, & terrarum valorem
à valore aliarum vicinarum *Pinel. in l.* 2. *par.*
3. *cap. vlt. num.* 40. *C. de reſcind. vendit.*
Burſatt. conſ. 184. *num.* 17. *Barz. deciſ.* 22.
num. 14. *Rot. poſt* 2. *vol. conſ. Farin. deciſ.*
259. *num.* 2. & argui etiam quantitatem
188 fructuum ex bonis perceptorum, ex quan-
titate percepta ex ſimilibus bonis conuici-
nis *Surd. conſ.* 395. *num.* 31. *Merlin. deciſ.*
483. *num.* 7. *Rot. in recent. deciſ.* 571. *num.*
6. *verſ. item de ſolito part.* 3.
189 Verum probandum eſt terras, de quorum
valore, ſeu fructu conſtat, eſſe prorsùs, eiuſ-
dem qualitatis, ac illæ de quibus agitur,
quodque ſi agitur de probando valore, fa-
ctæ fuerint plures, & diuerſæ earum ven-
ditiones, & idem ſi agatur de probando
fructu, quod factæ fuerint plures, & diuer-
ſæ locationes *Gratian. diſcept.* 461. *num.* 14.
& ſeq. Rot. deciſ. 34. *num.* 11. *part.* 1. *recent.*
D. Vrceol. conſ. 3. *num.* 29. vel ſi probari ve-
190 lit quantitas fructuum, puta frumenti ex
quantitate recollecta in vicinis terris, pro-
bari debet, quod fuerint etiam eodem mo-
do cultæ, cum alias poſſit eſſe, quod vicini
melius, vel peius coluerint, & propterea
maiores, vel minores fructus collegerint, &
ſic argumentum non eſſe tutum *deciſ.* 245.
poſt princ. part. 2. *diuerſ. deciſ.* 343. *num.* 5.
poſt med. verſ. & reſpectu part. 1. *recent.*
191 Prædictiſque circumſtantijs bene proba-
tis, præſumptio erit violenta, vt dicit, *Bur-*
ſatt. d. conſ. 184. *num.* 17. aliàs vero iſta de
ſe ſola erit leuis probatio, vt dicit *Seraph.*
deciſ. 955. *num.* 3.
192 Notandum denique, quod ad hunc ef-
fectum probandæ læſionis, non attenden-
denda vna pars tantum contractus, neque
vna res tantum ex pluribus locatis, quia
damnum, quod reſpectu vnius, quis patitur,
poteſt compenſari cum lucro, quod recipiat
ex alia, & ideo omnes ſimul conſiderandæ
ſunt, vt eſt text. *in l. ſi duorum ff. de action.*
empt. & late exornat *Surd. conſ.* 217. *num.*
13. *& ſeq.*
193 Idemque erit ſi locatio ſit ad plures an-
nos, nam non ſatis erit probare, quod at-
tentis redditibus vnius, adſit læſio, quia po-
tuit eſſe illa annus ſterilis, & eius ſterilitas
compenſari debet cum ſubſequentibus an-
nis ſi ſint fertiles *cap. propter ſterilitatem de*
locat. l. ſi vno ff. eodem tit. & dicam latiùs,
vbi loquar de remiſſione mercedis.
194 Verum hæc procedunt quatenus vnica ſit
locatio complectens plures res, vel plures
annos, vel alias ſi plures ſunt, ſint correſpe-
ctiuæ, & indiuiduæ, ſecus autem ſi ſint plu-
res locationes omninò ſeparatæ, & de ſe
ſtantes, & non correſpectiuæ, quia tunc po-
terit probari reſpectu cuiuslibet ſeparatim,
ac reſpectu vnius tantum *Capra concluſ.* 88.
num. 52. *ad med. Burſat. conſ.* 11. *num.* 35.
Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. *num.* 46. *Cy-*
riac. contr. 90. *num.* 35. quando vero dica-
tur locatio vnica, vel plures, & quando
plures dicantur correſpectiuæ, quia mate-
ria eſt valde vtilis, & ampla, dicam *in Cap.*
ſeparato.

An, & quando teneatur, quis inuitus locare, vel locando, aliquem preferre.

SVMMARIVM.

1 *Rei ſuæ quilibet moderator, & arbiter.*
2 *Nemo cogitur rem ſuam locare, vel vendere.*
3 *Rem ſuam, qui locare vult non tenetur potius vni quàm alteri locare.*
4 *Publicæ vtilitatis cauſa, & fauore piæ cauſæ tenetur quis vendere.*
5 *Regula, quod nemo cogatur vendere patitur* 63. *fallentias relatiue.*
6 *Prælatio in emptione conceſſa conſanguineis fuit per l. Diuinam, & admittunt canones, & leges.*
7 *Dominus directus prefertur in emptione.*
8 *Vſufructuarius locare volens non tenetur præferre proprietarium.*
9 *Vicinus habet prælationem in venditione rei.*
10 *Priuilegium competens ad compellendum vendere, competit etiam ad compellendum locare.*
11 *Decl. procedere in locatione ad longum tempus.*
12 *Contrarium ſi priuilegiato non expediat emere, ſed ſolum conducere ad breue tempus.*
13 *Cauſa ſtudij dicitur cauſa pia.*
14 *Cauſa ſtudij compellitur quis vendere.*
15 *Et compellitur etiam locare vti ſcolaribus, & Magiſtris.*
16 *Amp. vt non poſſit dominus dicere volo locare totam domum ſi expediat ſcolari conducere vnam, vel duas ſtantias.*
17 *Pauperes, & miſerabiles habent priuilegium ad compellendum ad vendendum, & locandum.*
18 *Medicus compellitur locare operas ſuas in curandis ægrotis.*
19 *Et tenetur pauperibus ſine mercede.*
20 *Aduocatus publice exercens compellitur locare operas ſuas.*
21 *Procurator compellitur locare operas ſuas.*
22 *Ampl. vt Aduocatus non ſolum compellatur patrocinari, ſed etiam conſulere.*
23 *Et in ſacra Rota poſſunt cogi duo tantum.*

Digitized by Google

24 Poſſunt cogi gratis pro pauperibus in extrema neceſſitate exiſtentibus.
25 Ampl. vt teneatur ex ſe patrocinari gratis pauperibus, & ſalarium petens peccet.
26 Decl. procedere eorum fauore tantum, qui ſi cauſam perdant fame ſunt perituri.
27 Et vbi ſunt in otio.
28 Et fauore pauperum Chriſtianorum tantum, & non Hebræorum.
29 Et vbi Aduocatus non habeat legitimam cauſam obſtinendi.
30 Aduocatus habet legitimam cauſam obſtinendi à patrocinio vbi lis eſt cum conſanguineo ſuo, vel amico, aut inimico.
31 Decl. procedere ſi in eadem Curia adſint alij quibus æque cliens vti poſſit.
32 Iudex in cauſa neceſſitatis non compellens Aduocatum ſcribere, peccat.
33 Aduocatus compellitur ſcribere ſub pœna priuationis fori.
34 Aduocato non ſufficit eſſe Doctorem excellentem, niſi ſit etiam timorata conſcientia.
35 Profeſſores publici omnes compelli poſſunt locare operas ſuas.
36 Coactiua locationis datur tantum in caſu neceſſitatis præciſæ.
37 Decl. procedere in neceſſitate præciſa morali.
38 Coactiua locationis, vt habeat locum, requiritur, vt locatio fiat ſine magno incommodo domini.
39 Primus conductor non habet prælationem in noua locatione.
40 Contrarium tenent aliqui.
41 Decl. procedere in Vrbanis tantum.
42 Contrarium eſt verius.
43 Loci appellatione comprehenduntur etiam prædia ruſtica.
44 Lim. primam opinionem, quod primus conductor non præferatur ſi adſit pactum contrarium.
45 Decl. dictum pactum probandum eſſe per ſcripturam.
46 Contrarium, quod poſſit probari etiam per teſtes.
47 Probatio per teſtes non cenſetur excluſa, ex eo quod lex admittat probari per ſcripturam.
48 Inſtrumentum ſi requiratur ad probationem, ſatis erit inſtrumentum de ſe non probans ſi coadiuuetur.
49 Ampl. quod etiamſi ſtatutum dicat non poſſe quid probari niſi per ſcripturas, adhuc admittatur probatio per teſtes.
50 Decl. requiri in hoc caſu quinque teſtes.
51 Decl. 2. procedere, vt ſufficiant teſtes ſi requiſita ſcriptura ad probationem tantum, ſecus ſi ad ſubſtantiam, vel ſolemnitatem.
52 A communibus opinionibus non facile obtinetur recedi in tribunalibus.
53 Scriptura cenſetur requiſita ad probationem non autem pro ſubſtantia contractus.
54 Probatio per plures teſtes non admittitur in executiuis.
55 Ampl. etiamſi d. probatio ſit prompta.
56 Lim. ſi probationem facere debens preuentiue iam fecerit.
57 Lim. 2. ſi ceſſet ſuſpicio fraudis.
58 Lim. 3. ſi teſtes iam fuerint producti, & admiſſi parte non opponente.
59 Pactum prædictum de præferendo conductorem in noua locatione debet eſſe conuentum cum ipſo domino, vel eius Procuratore ſpeciali.
60 Prælatio in locatione poteſt concedi per ſtatutum.
61 Et etiam per conſuetudinem.
62 Romæ adeſt decretum Camerale, quod ſi dominus nolit habitare per ſe ipſum, debeat præferre inquilinum.
63 Et adeſt aliud Decretum reſpectu anni ſancti tribuens ſimilem prælationem.
64 Decreta prædicta impediunt etiam domino facultatem alterandi pacta, & petendi inſtrumentum locationis ab inquilino.
65 Locatio facta abſque vlla præfinitione temporis in ruſticis cenſetur ad annum, & in vrbanis dietim.
66 Pactum, quod locatio duret ad certum tempus eſt oneroſum conductori.
67 Quod prohibitum fieri directe, etiam per indirectum fieri non poteſt.
68 Conſuetudo debet articulari, & probari.
69 Et in facultatiuis probandum, quod quis noluerit facere, & fuerit coactus.
70 Conſuetudo particularis contrahentium præfertur generali.
71 Conſuetudo etiamſi ſit extra ius præſcribitur per decennium.
72 Inſtrumentum ſuæ obligationis conficere quilibet tenetur.
73 Decl. vt faciendum ſit Inſtrumentum obligationis, non autem addendum aliquod pactum grauans.
74 Statutum dans prælationem in locatione eſt intelligendum ſtricte, & proprie.
75 Decretum Camerale, quod ſeruatur in Vrbe fauore inquilinorum eſt ſtricte intelligendum.
76 Conſuetudo tribuens prælationem in locatione eſt probanda in ſpecie, & reſtringenda.
77 Statutum tribuens prælationem in locatione non intelligitur in caſu quo dominus velit pro ſe retinere.
78 Statutum loquens de inquilino, non extenditur ad ſubinquilinum.
79 Decl. procedere reſpectu domini, non autem reſpectu conductoris ſublocantis.
80 Sub inquilinus, ſeu ſubconductor reſpectu primi conductoris eſt inquilinus, ſeu conductor.
81 Et reſpectu domini, eſt ſubinquilinus quouſque durat prima locatio, illo vero finito ſi ſoluat penſionem fit inquilinus.
82 Inquilinorum appellatione non veniunt conductores apothecarum, & magazenorum.
83 Contrarium.
84 Inquilinus, vt dicatur requiritur conductio ad effectum habitationis.
85 Magazeni veniunt appellatione apothecarum.
86 Ius inquilinatus, ſeu priuilegium prælationis inquilinis conceſſum eſt mere perſonale, & cedi non poteſt.
87 Iura competentia ex particulari diſpoſitione ſunt perſonalia, & cedi non poſſunt.
88 Ius inquilinatus ſicut non poteſt transferri per ceſſionem, ita nec poteſt communicari per viam aſſumptionis in ſocium.
89 Ius inquilinatus ad probationes poteſt renunciari.
90 Et renunciatum cenſetur per relationem ad aliam locationem, in qua ſit renunciatio.
91 Non tamen cenſetur renunciatum per promiſſionem de reſtituendo domum vacuam in fine locationis.
92 Ampl. etiamſi pactum ſit iuratum.
93 Iuramentum fortius ſtringit ius pactorum non autem eo amplius.
94 Inquilinatus renunciatio annullato contractu in quo extitit, & ipſa corruit.
95 Ius inquilinatus expirante locatione expirat.

96 Ampl.

96 *Ampl. vt ſi locatio expiret per emptionem rei, etiamſi emptio reſoluatur inquilinatus non reuiuſcat.*

97 *Emptor cum pacto de retrouendendo non poteſt dici inquilinus.*

98 *Inquilinatus non cadit in re propria.*

99 *Inquilinatus requirit pro ſuo antecedenti titulum conductionis.*

100 *Inquilinus, & conductor ponuntur pro ſinonimis.*

101 *Inquilinus non efficitur per locationem ad alium effectum, quam habitationis.*

102 *Conductor ſi emat cum pacto redimendi, & durante adhuc tempore locationis dominus redimat reſurgit locatio, ſecus ſi redemptio fiat finito tempore locationis.*

103 *Materia retractus, & probationis eſt ſtricte accipienda, & non extendenda de caſu ad caſum.*

104 *Indirecte facere licet, quod non liceret directe ad euitandas Conſtitutiones exorbitantes.*

105 *Decl. procedere ſi fiat ſine fraude.*

106 *Inquilinatus priuilegium perditur à conductore male vtente, & moroſo in ſolutione penſionis.*

107 *Hebrei in Vrbe habent priuilegium inquilinatus, quod vocant Gazagà.*

108 *Et quia poſſunt facere melioramenta eorum ius, eſt maius ſimplici inquilinatu. & cedi poteſt.*

109 *Scolares, & Magiſtri conductores praeferendi ſunt in noua locatione.*

110 *Pauperes, & miſerabiles quoque habent praedictam prelationem.*

111 *Idem de Eccleſia, & alijs locis pijs.*

112 *In praedijs fiſcalibus antiqui conductores pro eiſdem conditionibus praeferuntur alijs.*

113 *Ampl. procedere in conducentibus à Municipio, & Caſtro.*

114 *Ampl. 2. etiamſi non ſint conductores antiqui, ſed tantum ad breue tempus.*

115 *Lim. ſi conductor Fiſcalis non ſoluiſſet penſiones praeteritas.*

116 *Lim. 2. ſi ſtante renunciatione inquilinatus.*

117 *Conductores bonorum Eccleſiae praeferendi ſunt in noua locatione.*

118 *Contrarium eſt verius.*

119 *Hoc contrarium maxime procedit in Hoſpitalibus laicalibus.*

120 *Conductor antiquus non praefertur in locatione praediorum Vrbanorum ſecus in praedijs ruſticis.*

121 *Contrarium eſt verius.*

122 *Loci appellatione veniunt etiam agri.*

123 *Loci nomen, tàm refertur ad ruſtica, quàm ad vrbana.*

124 *Conductor ad longum tempus habet prelationem in noua locatione.*

125 *Communitas, volente Principe, aut Barone locare aliquam iuriſdictionem in ea, habet pralationem.*

116 *Ampl. procedere, tàm in locatione ad longum tempus, quàm in locatione ad breue.*

127 *Ampl. 2. vt diſſentienti maiori parte Communitatis adhuc minor poſſit velle praeferri.*

128 *Ampl. 3. procedere etiam in Barone Eccleſiaſtico.*

1:9 *Ampl. 4. vt ſi Baro plures Terras ſimul locet poſſit Communitas vnius velle praeferri ſi ſint ſeparata Communitates.*

CAPVT XX.

1 QVoniam rei ſuæ quilibet moderator, & arbiter *l. in re mandata C. mandati* ſequitur, vt de iure regulariter nemo co-
2 gatur rem ſuam inuitus locare, ſeù vendere *l. nec emere C. de iure deliberan. Coccin. de-*
3 *ciſ. 2. num. 1.* & late *Giurb. deciſ. 86. numer. 1.*
& quatenus locare velit, quod non teneatur potius vni, quam alteri locationem facere, iuxta tradita per *Honded. conſ. 3. nu. 13. & 14. lib. 1. & Gratian. diſt. 978. numer. 18.* & ſunt *text. in l. inuitos 11. & in l. ne cui 32 C. de locat.*

Non tamen abhorrent prorſus iura, vt quis compellatur quandoq; rē ſuam etiam inuitus alteri concedere, concurrente enim
4 publica vtilitate, ſeù fauore piæ cauſæ, expræſſe volunt, vt quis teneatur vendere ad *text. in l ſi locus §. 1. ff. quemadm. ſeru. admitt. & in l. ſi quis ſepulcrum ff. de religioſ. & ſumpt. fun.* imo dicta regula, quod nemo cogatur
5 vendere patitur ſexaginta, & octo fallentias ſecundum *Soccin. regul. 435.*

Prout etiam admittunt, quod ſi velit quis vendere, tenetur quandoque potius vendere vni quam alteri, imo hoc prius, ac ſæ-
6 pius in certis caſibus conſtitutum fuit, quod enim teneatur præferre conſanguineos, & eis potius vendere, quam exteris, ipſa lege diuina ſtatutum fuiſſe habetur in ſacra pagina *Leuit. cap. 25. ad num. 25. Rut. cap. 4. ad num. 3.* admittuntque canones, & leges vt late deducitur in *deciſ. 173. num. 9. & ſeqq.*
7 *par. 4. rec.* prout etiam eadem prælatio de iure competit ratione dominij directi, quod quis habet in re, quæ in alium diſtrahitur, vt habetur in *l. fin. C. de iur. emphit.* & in vſibus feudorum *in cap. 1. §. porro qualiter olim*
8 *poterat feud. alien.* non tamen tenebitur vſufructuarius locare volens, præferre proprietarium, vt probat *Scain. deciſ. 89. nu. 19. & ſeq.* ac ratione vicinitatis, quam quis
9 habet cum eadem re vendita, poſſe eandē prælationem competere, habetur in *cap. conſtitutus extra de in integr. reſtit.* & his tribus caſibus tantum competere prælationem de iure cenſuit *Marin. quotid. reſol. cap. 117. n. 4. & 5. par. 2.* ſed adſunt etiam alij caſus, in quibus competit, vt tradit *Sanfelic. dec. 322 num. 10.*

Applicando autem ad materiam locationis, videtur etiam in hoc propoſito procedere poſſe argumentum à venditione, ad eā, itaut fauore publicæ vtilitatis, vel piæ cauſæ eodem modo compelli poſſit quis loca-
10 re, ex eiſdem iuribus ſupracitatis, & in ſpecie, quod priuilegium competens ad compellendum vendere, competat etiam ad cōpellendum locare *Benincaſ. in tractat. de paupertat. quaeſt. 8. de ſpecial. in contract. ſpecial. 7. num. 19. & 20. Valaſc. de priuil. pauper. par. 1, quaeſt 24. num. 8.*

Verum hoc procedere poſſe in locatione
11 ad longum tempus, quæ dicitur alienatio,
& venditioni æquiparatur, non autem in
locatione ad breue tempus, quæ ab ea mul-
tum differt, cenſuit Curia Archiepiſcopa-
lis Neapolis penes *Ricc. deciſ. 10. num. 1. &
per tot. par. 1.* & ſecutus eſt *Donat. de regu-
lar. tom. 1. par. 2. tract. 2. quæſt. 10. per tot.* &
12 contrarium aduerſus dictam Riccij deciſio-
nem, cenſuit *Sperell. deciſ. 58. nu. 24. & ſeqq.
vſque ad finem*, vbi late; ſed iſta contrarie-
tas, videtur poſſe conciliari cum diſtinctio-
ne, vt ſi expediat priuilegiato emere, tunc
bene poſſit dicere dominus, priuilegium
tuum loquitur de emptione, non debes eum
extendere ad ſimplicem locationem, pro
ſimplici tua maiori cõmoditate non ſoluen-
di pretium, & applicatur deciſio Riccij, ſi
autem ei emere non expediat, ſed tantum
ſimpliciter conducere, & tunc procedant
ea, quę dicit *Sperell.* in his terminis loquens,
videlicet ſi Monaci indigeant domo vicini
ad breue tempus, quouſque videlicet eorũ
Monaſterium perficiant, hæc enim non eſt
extenſio priuilegij, ſed comprehenſio ad
euitandum abſurdum, vt ei cui liceat com-
pellere ad vendendum ſi expediat, quod
eſt magis, non debeat licere compellere ad
locandum, ſi hoc tantum expediat, quod
eſt minus, vt conſiderat ibidem *Sperell. nu-
mer. 28.* & habemus aliud exemplum notum
in Vniuerſitatibus ſtudiorũ, cauſa enim ſtu-
13 dij dicitur pia ad late tradita per *Berrett.
conſ. 64. per tot. Valenzuel. conſ. 87. nu. 3. Ma-
rant. lun. reſpon. 13. num. 49. & ſeq. lib. 1. Ni-
ger. de ſubhaſt. cap. 4. §. 8. numer. 9. & ſeq.* &
14 eius cauſa cogitur quis vẽdere ſi expediat,
puta rem contiguam ſcolis pro eis amplian-
dis *Caren reſol. a. num. 11. Gizzarell. dec. 38.
num. 3. Giurb. deciſ. 86. num. 8. Sperell. dec. 58.
15 num. 19.* & vbi expedit tantum conducere,
vt in caſu ſcolaris accedentis ad ſtudium,
vel Doctoris debentis legere, compellitur
quis eis locare, vt firmat *Rebuf. de priuil.
ſcolar. priuil. 7. num. 4.* cum alijs cumulatis
per *Carocc. de locat. tit. de libertat. quæſt. 1.
num. 10.*

16 Et non poteſt dominus dicere volo loca-
re totam domum, ſed dum ſcolari expedit
conducere tantum vnam, vel duas ſtantias,
illas ſolas locare tenetur, vt per *Rebuf. d.
priuil. 7. num. 4.* vbi quod vidit ſeruari apud
Biturigos propter magnum numerum Au-
ditorum illuc confluentium, & quod diſpli-
cuit coniugatis pulcras habentibus Vxores
Carocc. d. quæſt. 1. num. 18, penes quos videri
poterũt aliæ ampliationes, & declarationes
prædicti priuilegij ſcolariũ, & Magiſtrorũ.

Et idem, quod dictum eſt fauore ſcola-
17 rium, dicendum erit fauore pauperum, &
miſerabilium, imo fortius, quia pro his non
modo concurrit cauſa pietatis, ſed quan-
doque maioris neceſſitatis *Nouar. in prax.
miſerabil. perſonar. priuil. 42. num. 3. Leoncill.
de priuil. pauper. par. 2. priuil. 231. num. 3.* ſic
18 etiam fauore ægrotantiũ compellitur Me-
dicus locare operas ſuas in eis curandis *Rip.
de rem. ad curand. peſt. cap. 2. num. 88. & ſeq.*
vbi quod compelli poteſt per Epiſcopum, &
19 *nu. 99.* quod pauperibus tenetur ſine mer-
cede, licet non vidiſſe hæc de Medico ab
aliquot acta, & ſic dubia relinquat *Caroc. de
locat. tit. de libertat. quæſt. 8. nu. 16.* & de Ad-
20 uocato publice exercente officium aduoca-
tionis, quod compelli poſſit locare operas
ſuas in patrocinando *Gloſ. in l. 1. §. ait Præ-
tor in verb. habebunt ff. de poſtulan.* cum alij
plene congeſt. per *Carocc. de locat. tit. de li-
bert. quæſt. 7. num. 4.* idemque de procurato-
21 re ſolito cauſas tractare *Imol. in l. damni la 1
§. ſi is qui ff. de damn. infect. Iaſ. in d. l. in-
uitus C. de procurat.* refert & ſequitur *Caroc.
22 ibid. num. 6.* & non ſolum poteſt Aduocatus
cogi locare operas ſuas in patrocinando, ſed
etiam in conſulendo *gloſ. in l. in ver. con-
ſenſum*, & ibi etiam *Bart. C. de proxim. ſa-
cror. ſcrin. lib. 11.* cum alijs adductis per *Ca-
rocc. d. quæſt. 7. num. 5. & per Cobell ad Bull.
Bon. regim. cap. 21. num. 50.* & in Sacra Rota
23 poſſunt cogi duo tantum, vt habetur in
Bulla 1. Benedict. XI. in Bullar. antiq. & quod
24 pro paupere poſſit cõpelli patrocinari gra-
tis, quatenus tamen pauper ſit in extrema,
aut valde graui neceſſitate *Sanch. in conſ.
moral. lib. 6. cap. 7. dub. 1. num. 1. & 2. Barboſ.
de poteſt. Epiſc. alleg. 79. num. 33. & ſeq.* vbi
25 & quod tenetur ex ſe adeout peccet ſi ſala-
tium petat, quod & tradit poſt alios *Vinius
deciſ. 159. num. 2.* explicant tamen aliqui, vt
26 ad hoc teneatur tantum Aduocatus eis, qui
ſi cauſam perdant, fame ſunt morituri *Fe-
lin. in cap. 1. num. 2. poſt princ. de offic. Iudic.
Garanit. ad Rit. 99. num. 9. Cappell. Tolos. in
addit. ad deciſ. 481. poſt princ.* & tantum vbi
27 ſit in otio, & extra occupationes ſibi ne-
ceſſarias *Sanch. d. cap. 7. dub. 1. num. 3.* & fauo-
28 re pauperum Chriſtianorum, non item Hæ-
breorum *Afflict. ad Conſtit. Regn. 33. de dand.
29 Aduoc. num. 5.* & quatenus non habeat ad-
uocatus legitimam cauſam abſtinendi, vti
30 ſi lis eſſet cum conſanguineo ſuo, vel ami-
co *Carocc. d. quæſt. 7. tit. de libert. num. 15.* vbi
& idem dicit ſi eſſet cum inimico *Barboſ. in
cap. non licet num. 8. ad fin. 1. quæſt. 3.* quod
tamen vidi non ſeruatum in magna cauſa in
qua actor forſan ex induſtria omnes Aduo-

cates

Digitized by Google

catos primarios præuenerat, præter vnum
valde amicum cui alleganti amicitiam ad
ſe eximendum à patrocinando reum, fuit
reſponſum, quod ſatis eum excuſabat iuſ-
ſus Iudicis, vnde limitari poſſet, quod di-
ctum eſt, non poſſe compelli Aduocatum
31 ſcribere contra amicum, vel etiam conſan-
guineum, vt procedat ſi adſint in eadem
Curia alij, quibus cliens æque vti poſſit,
quod tamen relinquendum arbitrio Iudicis,
cum poſſint eſſe diuerſæ circumſtantiæ, quæ
eum moueant compellere Aduocatum, vel
non compellere, quas debet diligenter per-
ſcrutari, nam vbi adeſt ex parte clientis ne-
ceſſitas, & ex parte Aduocati deficit cauſa
legitima ſe abſtinendi, debet Iudex eum
32 compellere, alias peccat ipſe mortaliter
Sanch. in conſ. lib. 6. cap. 7. dub. 1. num. 4.
33 Pœna autem ſub qua compelli poteſt Ad-
uocatus eſt priuationis fori *Barboſ. de poteſt.
Epiſc. alleg. 79. num. 34. verſ. nam ad paupe-
rem*. Et ita paſſim practicatur, vt compel-
lantur Aduocati, & Procuratores patroci-
nia ſuſcipere, vt teſtatur etiam *Carocc. d.
quaſt. 6. num. 9.* quando tamen agitur de ca-
ſibus in quibus tenentur in conſcientia, nõ
debent expectare iuſſionem Iudicis, vt ſuo
muneri ſatisfaciant, non enim ſufficit quem
34 eſſe Doctorem excellentem, niſi ſit etiam
timoratæ conſcientiæ *Gratian. diſc. 527.
num. 34.*
Sunt, & alij quamplures, qui tenentur
locare, vt late tradit *Carocc d. tit. de libertat.
quaſt. 7. cum trib. ſeqq.* vbi concludit in ge-
35 nere omnes publice aliquid profitentes
compelli poſſe, & *quaſt. 8. num. 12. & 17.*
tradit etiam plurima ſpecialia deſcenden-
do vſque ad Meretrices penes eū videnda.
36 Aduertendum tamen circa iſtam coactio-
nem, quod ea non competit indiſtincte, ſed
tantum ſi adſit neceſſitas, vt loquitur *text.
in d. l. ſi quis ſepulcrum de relig. & ſump. fun.*
ibi, *& dominus ſepulcri iter ad illud non ha-
bebat* & tradunt *Valenzuel. conſ. 18. nu. 132.
& ſeqq. Maſtrill. deciſ. 280. num. 6. Rot. deciſ.
676. num. 2. & ſeq. par. 1. & deciſ. 327. nu. 1.
par. 4. rec.* & in terminis dictæ coactionæ cõ-
petentis ſcolaribus *Valoſc. de iur. emph. q. 24*
37 *num. 2. ad fin.* intelligendo tamen de præ-
ciſa neceſſitate morali, vt per *Gratian. diſc.
742. num. 22. & ſeq.* & vlterius requiritur
38 etiam, quod locatio fiat ſine magno incõ-
modo, ſeù damno domini, vt deducitur ex
text. in dicta l. ſi quis ſepulcrum, ibi, *ne vi-
cinus magnum patiatur detrimentum*, & tra-
dunt *Theſaur. quaſt. 64. nu. 9. lib. 1. Gratian.
diſc. 896. num. 10. Ginrb. deciſ. 88. n. 10. Rot. de-
ciſ. 676. num. 7. par. 1. & deciſ. 327. par. 4. rec.*

Quo autem ad prælationem in volunta-
ria locatione, clarum pariter eſt, quod non
teneatur quis potius vni, quam alteri loca-
re ex adductis ſupra in principio huius *cap.*
Quæritur tamen, an hoc procedat etiam vbi
39 *res* erat iam vni locata, vel potius, tunc
intret æquitas, vt qui iam habet rem in ma-
nibus, nempe primus conductor, quatenus
offerat eaſdem conditiones, præferre de-
beat, & in hoc regula clara eſt pro negati-
ua in *l. ne cui 32. C. locat. Gratian. diſc. 357.
num. 1. & ſeq. Larat. conſ. 18. num. 1. & ſeqq.*
40 & licet non deſint contrarium tenentes, vt
ſignanter *Luc. de Penn. in l. congruit poſt med.
verſ. vel dic quod nulla C. de locat. prad. civ.
lib. 11. Caſtrenſ. conſ. 4. num. 6. & conſ. 32. nu-
mer. 1. verſ. nam in locatione lib. 1. Calcan con-
ſil. 8. num. 36. Grammat. conſ. civ. 4. nu. 1. & 2.
& conſ. 28. num. 14. & 15.* & alij, qui agno-
41 ſcentes non poſſe conſtitui regulam con-
trariam textui in *d. l. ne cui*, eam limitant,
vt procedat in prædijs Vrbanis, ſecus au-
tem in ruſticis, in quibus dictam contra-
riam opinionem habere locum volunt, vt
*Afflict. in deciſ. 238. nu. 2. & ſeqq. Valenzuel.
conſ. 75. num. 18. & ſeq. Ruginell. practic. quaſt.
cap. 22. num. 6. verſ. contrariam Cartar. deciſ.
97. num. 7.* tamen à dicta regula non eſt re-
42 cedendum, & præfati Auctores, vel intel-
ligendi ſunt in caſu infraſcriptarum limita-
tionum, vel non habendi in conſideratio-
ne, dum *text. in d. l. ne cui 32. C. locat.* eſt cla-
rus, nec patitur præfatam reſtrictionem, ad
prædia vrbana, nam vltra mentionem do-
mus, & ergaſterij, vtitur etiam nomine ge-
43 nerali, loci, quod etiam prædia ruſtica
euidenter complectitur *l. locum 17. ff. de
vſufr. l. loci corpus 4. ff. ſi ſeruit. vindic.* cum
alijs late adductis per *Velam diſſert. 13. nu-
mer. 5. & ſeqq.* vbi propterea præfatos om-
nes, & alios concordantes late reprobat,
adeout profiteatur dictas eorum opiniones
omnino exterminare *Gratian. diſc. 357. n. 31.*
Limitatur autem regula præfatæ pluri-
44 bus modis, & primo ſi adſit pactum con-
trarium, vt habetur expreſſe in *d. l. ne cui*,
45 quod tamen pactum neceſſe videtur, vt ſit
in ſcriptis ex diſpoſitione eiuſdem legis, ibi,
*Niſi forte pacta per ſcripturam ſpecialiter ini-
ta*, & notãt ibi *gloſ. in ver. pacta & Cyn. Boer.
deciſ. 107. num. 3. ad med. Caſtill. deciſ. 114.
num. 14.*
Verum ſi tale pactum plene, & conclu-
46 denter probaretur per teſtes, adhuc eſſet
attendendũ, vt tenet in ſpecie *Carocc. de loc.
in d. tit. de libert. num. 6. & Apicell. in tutam.
pauper. ſeù de dilat. quinquen. tit. 1. num. 209.
verſ. & nota*, vbi quod habuit in facto, &
com-

Digitized by Google

comprobatur, quia dum lex excipit ſimpli-
47 citer pacta, per ſcripturam ſpecialiter ini-
ta, non videtur per hoc excludere proba-
tionem per teſtes, vt de ſtatuto cenſuit
Rot. cor. Creſc. deciſ. 1. de donat. argumento
notatorum per *Bald. in conſ. 279. viſa peti-
tione lib.* 4. qui tamen dicit, quod ſi ſtatu-
tum, vel lex requirat probationem per In-
48 ſtrumentum, ſatis erit Inſtrumentum de ſe
non probans, ſi coadiuuetur depoſitione
teſtium, qui vtique eſt caſus facilior, & in
ſpecie, quod ita quoque probetur recon-
ductio *Apicell. d. tit. 1. num. 209. poſt med.* ſed
49 in fortiori, quod ſi ſtatutum expreſſe di-
cat, non poſſe quid probari niſi per ſcrip-
turam, quod adhuc attendi debeat proba-
tio per teſtes docuit *Anton. de Butr. in cap.
ſicut ad fin. de probat.* cum alijs pluribus cō-
geſtis per *Tiraquell. de pan. temp. cauſ. 51.
num. 117. & 118.* ſaltem ſi teſtes ſint in am-
pliori numero, & valde idonei, vt admit-
tit *Fulgoſ. conſ. 208. ad fin.* vbi loquitur in ſi-
mili, ſtante videlicet pacto iurato, quod
non attendatur probatio, niſi per ſcripturas,
50 & quod ſtatutum diſponens non poſſe ali-
quid probari, niſi per Inſtrumentum, non
excludat probationem per quinque teſtes
poſt *Cyn. in l. optima num. 6. ad med. in 4.
oppoſitione verſ. aut vult C. de contrah. &
commit. ſtipulat. Abb. in cap ſicut conſuetudo 2.
ad fin. Felin. num. 13. Dec. num. 78. Bero. n. 70
verſ. communis tamen de probation. Marſil.
ſing. 157. Vinc. de Franc. deciſ. 374. numer. 7.
Rota cor. Creſcen. deciſ. 1. num. 1. de donat.* &
in his terminis requiri omnino quinque te-
ſtes fuit iudicatum in Sacro Concilio Nea-
polis, vt refert *Thor. in compend. deciſ. ver.
reconductio 3. tom. 1. & Ricc. ad Franc. deciſ.
278. prope fin.*

Verum hæc opinio non tranſit ſine diffi-
51 cultate, nam dicta concluſio, quod etiam
vbi lex ſcripturam requirit ſufficiant teſtes,
maxime numero plures, nempe quinque,
declaratur, vt procedat quando ſcriptura
requiritur ſolum ad probationem actus, ſe-
cus autem ſi requiratur ad ſubſtantiam, vel
ſolemnitatem eiuſdem, vt in caſibus relatis
per *gloſ. 2. in l. 4. ff. de pignor. & gloſ. 3. in l.
pactum 17. C. de pact.* & vbique DD. *Guido
pap. deciſ. 582. num. 3. Valaſc. de iur. emphit.
quaſt. 7. num. 1. & ſeq.* & propterea non ap-
plicatur in caſu noſtro, in quo lex ad ſub-
ſtantiam contractus requirit ſcripturam, vt
latiſſime tradit *Vela differt. 12. numer. 79. &
ſeqq.* ſed non propterea videtur recedendū
à dicta prima opinione, quia tradita per
Velam, ibi, tendunt ad probandum decla-
rationem, at deficiunt in probando, quod
ſimus in caſu ipſius declarationis, quod vi-
delicet lex requirat ſcripturam pro ſubſtā-
tia, & licet ad hoc faciant tradita antece-
denter *à num. 56.* vbi tenet, quod ratio ip-
ſius legis ſit, quia pactum, vt finita locatio-
ne, dominus teneatur potius relocare pri-
mo conductori, quam alteri, ſit nimis gra-
ue, vti tollens libertatem diſponendi ad ſui
libitum de re propria, & ideo lex velit ita
ſolemnizari per ſcripturam; loquitur contra
communem, vt ipſe met, ibi, fatetur, quæ
communis eſt, vt requiratur ſcriptura ad
euitandam fraudem, quam primus condu-
ctor in probatione pacti per teſtes facienda
adhibere poſſet, vt patet ex DD. per eum
citatis *num. 4.* & per *Franc. deciſ. 273. nu. 3.*
& licet contra eam valde vrgeant doctiſſi-
me deducta ab eodem *num. 41. & ſeqq.* ta-
52 men à communibus opinionibus non faci-
le recedi obtinetur in Tribunalibus *Valaſ.
d. quaſt. 7. num. 2 verſ. verumtamen*, & quā-
uis pactum prædictum vere ſit graue, tamen
non eſt grauiſſimum, dum dat ſolum præ-
lationem conductori in relocatione volun-
taria, quatenus ſcilicet Dominus velit ite-
rum locare, vnde grauius eſt pactum de
relocando abſolute, prout etiam pactum
de locando, de vendendo, de nubendo, &
ſimilia, & tamen non in omnibus his pactis
requiritur de iure ſcriptura, vnde veriſimi-
lius eſt, quod ideo lex requirat eam in pa-
cto iſto fauore locatoris, quia facilius ſit
conductori circa rem, quam in manibus ha-
bet, fraudes machinari, & ſub prætextu
talis pacti impedire domino ne locet alteri,
prout tenent communiter DD. vel ſaltem
non vrget ratio cur recedere debeamus ab
hac communi, & maxime, dum pro ea vi-
get etiam regula, quod ſcriptura cenſeatur
53 requiſita ad probationem, non autem pro
ſubſtantia contractus, vt tradit *Valaſc. de
iure emphit. quaſt. 7. num. 5.* & conſonant tra-
dita per *Decian. conſ. 64. num. 19. & ſeq. lib. 3
& Buratt. deciſ. 29. num. 12.* cum alijs in ter-
minis ſcripturæ requiſitæ per pactum ad-
ductis *in Cap. 16. num. 4.*

Retenta tamen dicta opinione, quod nō
ſit excluſa probatio per quinque teſtes, pla-
cet limitatio, vt procedat, quatenus talis
probatio non ſit reijcienda ratione qualita-
tis iudicij intentati, vti ſi facta iam locatio-
ne alteri, & elapſo tempore primæ locatio-
nis, ageretur contra primum conductorem
executiue petendo mandatum de exfra-
ctando, ſeù euacuando, in executiuis enim
54 non poteſt admitti exceptio probanda per
tot teſtes, vt tradunt DD. *in cap. interpoſi-
ta de appell.* nempè *Abb. num. 7. Bald. num. 1.*

Butr.

Digitized by Google

*Butr.num.10. poſt med.verſ.eſt dubium Imol.
num.6. poſt med.verſ. ſed in contrarium Ro-
man.conſ.244.num.6. verſ. & vt omnis dubi-
tatio*, etiamſi probatio ſit in promptu, ex
55 quo probatio, probationem non excludit,
& ſic admittit probationem contrariam, vt
conſiderat *Rota cor. Puteo deciſ. 32. ad fin.
lib.1.* quod facilius dicendum eſt in propo-
ſito, quia ſi admitteretur talis probatio,
nouus conductor, nolens ſtare ſine domo,
recederet à locatione,& ita fraudaretur fa-
cultas domini relocandi alteri, vt poſt alios
conſiderat *Franc.d.deciſ.278. ſub nu.3.* vn-
56 de admittenda erit dicta probatio per te-
ſtes, quatenus conductor præuentiue eam
faciat, itaut ceſſet præſumptio dictæ frau-
dis, prout iudicatum fuit Neapolis, & re-
ferunt *Tapia par. 4 ad pragmat. 1. de locat.
num.3. & 4. Rouit.in eadem pragm.1.num.12
& ſeq.Paſcal. de patr.poteſt.par.4.cap.6.n.33
& 34.Ricc. in addit. ad Franc. d. deciſ. 278.
Thor.in compend.deciſ.par.1. ver.reconductio
2.* & admitti etiam deberet dicta probatio
57 poſt finitum tempus locationis, ſi condu-
ctor pactum allegans,non allegaret illud ad
impediendum dictum mandatum execu-
tiuum de euacuando,ſed ageret contra do-
minum ad effectum conſequendi damna,
quia ceſſaret ſuſpicio dictæ fraudis, vt be-
ne conſiderat *Rouit.in d.pragmat.1. de locat.
num.17.*

Præterea admittenda eſſet probatio per
58 teſtes in quocumq; caſu, ſi iã fuiſſent pro-
ducti, & parte non opponente fuiſſent ad-
miſſi, & probatio iam facta eſſet, vt bene
firmant in ſpecie *Franc.d.deciſ.278. num.7.
vbi Adden* & ſignanter *Viſcon. alios refert
Apicell. de dilat.quinquen.tit.1. num.209. ad
fin.Paſcal.d.par.4.cap.6.num.34.*

Non omittendum denique circa dictum
59 pactum de præferendo conductorem in fi-
ne locationis, quod tanquam remittens ius
clarum domini de quo in *d.l. ne cui.ff. locat.*
debet eſſe conuentum cum ipſomet domi-
no, nec ſuffragaretur factum à Procurato-
re, ſpeciale mandatum ad id non habente,
per ea quæ de alio pacto ſimili tradit *Nat-
ta conſ.25.num.3. ad fin. & ſeq.*

Secundo eodem modo limitatur dicta
60 Regula, vt non procedat ſi adſit ſtatutum,
quod præferatur primus conductor, ſeù in-
quilinus, quia eodem modo valebit tale
ſtatutum, ac valet pactum *Minſig.obſer. 23.
num.2.cent.4.Boer.deciſ.107. nu.2.* idemque
eſſet vbi vigeret conſuetudo, quæ æquipa-
ratur ſtatuto, & in propoſito, quod ſit at-
tendenda eodem modo *Boer. dicta dec.107
n.3.Caſtill.dec.114.n.15.Grat.diſc.357.n.39*

Et tale ſtatutum dici poteſt, quod adſit
62 Romæ, viget enim ibi quoddam Decre-
tum Camerale de mandato Papæ factum,
quod quatenus dominus nolit per ſe ipſum
inhabitare, ſaltem ad annum, non poſſit
veterem inquilinum expellere, ſed volens
denuo locare, debeat requirere ipſum in-
quilinum certa forma, an velit domum iu-
ſtis conditionibus in ſimilem locationem
habere, vt videre eſt in eo poſt *Fenzon. ad
ſtatutum Vrbis fol. mihi 705.*

Eſtque etiam in Vrbe aliud ſimile De-
63 cretum reſpectu Anni Sancti, ſeu Iubilei,
in quo habetur, quod quandocumque is
annus venerit, per duos annos antea, &
ipſo Anno Sancto Inquilinis, & ſubinqui-
linis penſio Domus, ſeù Apothecæ per eos
conductæ, & ſubconductæ à Dominis ip-
ſius, nec augeri, nec modus ſoluen-
di penſionem alterari poſſit, ſiue vete-
res inquilini in conducta domo, vel Apo-
theca manere velint, ſiue noui conducant,
vt latius refert *Gratian.diſcept.927.in prin-
cipio*, vbi propterea reſoluit non potuiſſe in
dicto tempore aſtringi Inquilinum ad con-
ficiendum Inſtrumentũ locationis ad quin-
quennium, cum obligatione præſtandi ce-
dulam bancariam pro ſecuritate ſolutionis
penſionis, ex quo ita alterabatur locatio,&
modus ſoluendi penſionem in præiudicium
Inquilini contra tenorem dicti Decreti.

Imò etiam extra caſum Anni Sancti,non
poſſet quis ex abrupto in Vrbe compelli
alterare pacta locationis in ſui præiudiciũ,
quia alias hic eſſet modus expellendi In-
quilinos, & eludendi dictum aliud Decre-
tum Camerale, quod non eſt admittendũ,
vnde cum quidàm Prælatus quæreret à me
An dominus domus per eum inhabitatæ
per duodecim annos, abſque confectione
Inſtrumenti locationis, iuſte peteret con-
fici Inſtrumentum locationis ad annum re-
ſpondi, vt infra.

Iniuſte prætendit D. Ioſeph. Illuſtriſsi-
65 mum D. meum conficere inſtrumentum
locationis, & conductionis ad certum tem-
pus, quia locatio facta ab initio, & obſer-
uata per duodecim annos fuit, abſque vlla
expræſſione temporis, quo caſu, licet in
Prædijs Ruſticis, in quibus percipiuntur
fructus in ſingulo anno, cenſeatur locatio
facta ad tempus certum, nempe ad annum,
tamen ſecus eſt in Vrbanis,quorum vtilitas
percipitur dietim, quia cenſetur facta pro
tempore quo conductor inhabitauerit, vt
de relocatione tacita eſt textus clarus in
l. item quæritur ff. locat. ibi *in Vrbanis autem
prædijs alio iure vtimur, vt prout quiſque ha-*
bi-

Digitized by Google

bitauerit, ita, & obligetur,& notant ibi *Bart.*
num.7. Bald.num.7.verſ.ſecundo,vt pro rata
Caſtrenſ. num.7. & in terminis præciſis de
locatione ab initio facta abſque temporis
expreſſione *Flamin. de Rub. conſ.8.num.33.*
& ſeqq. & certum eſſe dicit. *Ripol. var.cap.*
12.num.359.

Dum itaque Illuſtriſſimus D.meus inha-
66 bitat domũ à duodecim annis titulo loca-
tionis ad tempus, quo inhabitauerit, com-
pellere eum ad faciendum Inſtrumentum
locationis, cum pacto perſiſtendi in ea per
certum tempus, eſſet eum compellere ad
recipiendam locationem diuerſam, & cum
pacto ſibi oneroſo, prout de ſe patet, & in
ſpecie, quod ſimile pactum ſit oneroſum
conductori, & faciat diuerſam locationem
firmat *Grat.diſc.927.num.12.& 16.*

Cõpellere autem Inquilinos ad facien-
das nouas locationes cum diuerſis pactis ſi-
bi oneroſis, non permittitur in Vrbe, niſi
quatenus talia pacta actualiter reperiantur
ab alijs, iuxta notorium Decretum Came-
rale impræſſ. poſt *Fenzon.fol.mihi* 705.Eſſet
67 enim hic apertiſſimus modus eos expellen-
di per indirectum, qui cenſetur prohibitus
eo ipſo, quod per ipſum Decretum, prohi-
betur eos expelli directè *l. fin. in fin. C. de*
vſur.Bald.conſ.145.num.1.lib.2. Signor.conſ.
160.num.4.Surd.deciſ.21.n.4.

Nec quidquam releuaret ſi allegaretur
68 conſuetudo faciendi locationes ad certum
tempus, quia conſuetudo tanquam quid fa-
cti, debet articulari, & probari ab allegante
Verall.deciſ.279.num.5.lib.3. Mantic. dec.8.
num.4. & cum facultatiuum ſit contrahen-
69 tibus tempus apponere, vel etiam non ap-
ponere probandum eſſet, quod quis noluе-
rit apponere, & fuerit coactus, & acquie-
uerit *Seraph.deciſ.1086.num.1.Merlin.deciſ.*
838.num.7.

Verum quando etiam probaretur talis
70 conſuetudo generalis, ea nihil releuaret,
quia hic habemus conſuetudinem particu-
larem contrahentium, quæ præfertur con-
ſuetudini generali regionis *Rot.cor.Caualler.*
deciſ.107. num.1. & in recent. deciſ.722.n.1.
par.2. & poſt Salgad.in labir. credit. deciſ.28.
num.10. ad fin. fuit enim inter eas ſeruatum
retinere hanc Domum in locatione præfa-
71 ta ſine temporis expreſſione per decenniũ,
& vltra,& ſic per tempus aptum ad præſcri-
bendam conſuetudinem, ne dum quæ ſit ſe-
cundum Ius,prout eſt iſta ex ſupracit. *l Item*
quæritur,ſed etiamſi eſſet præter Ius *Abb. in*
cap.fin.num.11. verſ. de Iure vero de Conſue-
tud. Bellam. deciſ.1. prope fin. verſ. modo iſta
Rot.deciſ.722.num.1.par.2. recent. & in Me-
diolanen. ſubſtentationis libri 30. Maij 1650.
§. eoque magis coram Dunozet Iun. quæ eſt
inter eius impreſſ deciſ.855.

Neque obſtat, quod non poſſit quis re-
72 cuſare conficere Inſtrumentum ſuæ obliga-
tionis, *gloſ. in l. huiuſmodi 86. ver. legatum*
ff. de legat.1.& ibi *Alex.num.4.Franc.à Pon-*
te conſ.2. num. 108. quia D. Ioſeph non pe-
tit confici ſimpliciter Inſtrumentum loca-
tionis, prout eſt de die in diem,ſed præten-
dit addi in eo pactum durationis ad annũ,
quod alterat obligationem Illuſtriſſimi D.
73 mei, & eſt illi præiudiciale, & ideo in In-
ſtrumento quatenus conficiatur, non debet
apponi, vt tradunt *Viu. opin. 169. numer.1.*
verſ.quæ quidem Communis Rot. coram Penia
deciſ.826.num.6. & poſt Cenc. de Cenſ. deciſ.
254.num.4.

74 Erit autem tales ſtatutum tanquam aufe-
rens liberam facultatem de re ſua ad libitũ
diſponendi, intelligendum ſtrictè, & pro-
prie, vt per *Carocc. dict. tit de libert. quæſt.*
14.num.3.& in ſpecie de prædicto Decreto
75 Camerali,quod ſeruatur in Vrbe dixit *Rot.*
in vna Romana Prælationis corã Ortembergo,
quæ eſt impreſſ. poſt Mangil. de ſubhaſt. deciſ.
65. ſub num.5. & conſuetudo erit proban-
da concludenter, & ſpecialiter in caſu, de
76 quo agitur,cum,& ipſa ſit reſtringenda, nõ
autem de caſu ad caſum extendenda; vt
firmatur per *Rot. coram Dunnozet Seniore*
deciſ.74.num.1. & 2.

Vnde non poſſet ſtatutum, vel conſuetu-
77 do trahi ad caſum, in quo Dominus vellet
rem pro ſe retinere, ſed neceſſe eſt, vt ſtatu-
tum in ſpecie de eo loquatur, & conſuetu-
do in ipſo probetur iuxta tradita per *Rota*
coram Gregor.deciſ.45.num.4.& 5. & coram
Dunozet.Sen.d.deciſ.74. num.1. & ſeq. quod
Romæ eſt clarum, quia expreſſe habetur in
prædicto Decreto.

78 Et quatenus ſtatutum loquatur de Inqui-
lino,non poterit extendi ad ſubinquilinum,
vt de dicto Decreto Camerali tenuit *Rota*
in Romana Inquilinatus 1. Iun. 1598. coram
Lancellotto,vt refert *Add.ad Greg.deciſ.115.*
litt.B. & Merlin deciſ.386.num.1. Adden.ad
Buratt. deciſ. 937. num.24. quod tamen in-
79 telligendum eſt in præiudicium Domini,
cum eius reſpectu ſubinquilinus nõ ſit pro-
priè Inquilinus,at ſecus eſſet reſpectu ipſius
80 Inquilini ſublocantis, quia eius reſpectu
ſubinquilinus eſt Conductor, & Inquilinus,
& ideò ei ſuffragatur Decretum de Inquili-
no,vt preferatur,quatenus ille primus Con-
ductor vellet alteri ſublocare *Rota coram*
Gregor d.dec.115.n.7.

81 Et reſpectu Domini dicitur ſubinquili-
nus,

Digitized by Google

nus, quouſque durat locatio per ipſum Dominum primo facta, nam ſi ea finita ſubinquilinus continuet habitare, & ſoluat penſiones Domino, efficitur Inquilinus, vt bene deducitur per *Rotã coram Merlino dec.* 386. *num.* 13. *&* 14.

82 Fuit dubitatum his diebus, an ſtante dicto Decreto loquente de Inquilino, idem Ius prælationis competat etiam Conductori Magazeni, vel Apothecæ, in qua noctu

83 non permanet, & pro affirmatiua adduxi *Rot. deciſ.* 184. *num.* 15. *propè fin. par.* 1. *recent.* quæ, & idem etiam ſenſiſſe videtur coram *Greg. dict. deciſ.* 115. *& Gratian. diſcept.* 947. *num.* 3. *& ſeqq. num.* 18. at in contrarium fuit

84 allegatus *Dominus meus de Luca in lib.* 4. *de Seruit. diſcurſ.* 82. quem nondum vidi, poteſt tamen pro hac contraria etiã adduci, quod

85 ad hoc, vt quis dicatur propriè Inquilinus, requiritur Conductionem eſſe factam ad effectum habitationis, vt dixit *Rota in Romana prælationis* 16. *Februarij* 1618. *coram Sacrato*, cuius verba infra refero, ſed reſpõdetur in Apothecis, & Magazenis ſolitos eſſe conductores, ſaltem per totam diem, & partem noctis commorari, quod ſatis eſſe reputat *Rot. in d. deciſ.* 184. *num.* 15. Vbi autem intraret dictum aliud Decretum Anni Sancti, res eſſet magis clara, quia quoad Apotheeas ipſum Decretum expreſſe de eis loquitur, & Magazeni Apothecarũ nomine veniunt, vt in ſpecie de eo loquendo, firmat plenè *Gratian. dict. diſcept.* 917. *numer.* 3. *& ſeqq.*

86 Eſt tamen dictum Ius Inquilinatus, ſeù priuilegium prælationis, Inquilinis conceſſum per ſtatutum, merè perſonale, ac proinde cedi non poteſt, prout eſt regulare in Iuribus competentibus ex aliqua diſpoſitione particulari contra regulas Iuris communis, iuxta latè tradita per *Surd. conſ.* 205. *num.* 20. *& ſeqq. & Galuan. conſ.* 10. *num.* 25. & in ſpecie de dicto iure competente inquilinis in Vrbe ex Decreto Camerali *Rot. deciſ.* 540. *num.* 2. *part.* 2. *recent.* & coram *Merlin. deciſ.* 386. *num.* 1. quæ deciſiones tranſeunt cum illa *Romana Inquilinatus* 1. *Iunij* 1598. *coram Lancellotto*, in qua Rota

87 in primis firmat hoc Ius cedi non poſſe, reſpondendo etiam Doctrinæ *Tiraquell. de retract. lignag.* §. 26. *gloſ.* 3. *num.* 30. quæ allegabatur in contrarium, quod Tiraquell. non loquitur de Iure Inquilinatus hoc modo perſonali, ſed de pertinente Colonis partiarijs, vel alijs ex diſpoſitione Iuris Cõmunis, & vlterius dicit, nec etiam tranſire ad hæredes, & allegat *Bart. in l. verum* 64. *num.* 1. *ff. pro ſoc. & Imol. in l. Maritum ff. ſol. Matrim.* quibus addo in proximioribus terminis *Surd. conſ.* 103. *num.* 14. *&* 15. licet dicat, *pro nunc non firmo, quia non expedit diſcutere.*

88 Et dum non poteſt dictum Ius in alium transferri mediante ceſſione, ita, nec poterit per viam cõmunicationis aſſumendo alium in ſocium, imò nec voluiſſe cõmunicare tale ius cenſebitur eum, qui alium in ſocium aſſumpſerit cenſuit *Rot. coram Gregor. deciſ.* 115. *num.* 1. *& ſeq.*

89 Poteſt autem dictum Ius Inquilinatus, & prælationis ſine dubio renunciari, vt quoti-

90 die practicatur in Vrbe, & renunciatum cenſetur à cõducente cum pactis factis antecedenter cum alio Conductore, ſi inter ea aderat talis renunciatio *deciſ.* 540. *num.* 1. *prope fin. par.* 2. *recent.* Non tamen, cenſetur

91 renunciatum ex eo quod Conductor promiſerit finita locatione domum vacuam, & expeditam reſtituere, quia adhuc intelligitur iuxta diſpoſitionem ſtatuti, quatenus videlicet velit pro ſe retinere, non autem ſi velit alteri locare *iuxta deciſ. Put.* 161. *lib.* 1.

92 etiam ſi tale pactum ſit Iuratum, quia Iuramentum fortius ſtringit, nõ autem ampliat,

93 aut extendit vim pactorum ad ea, quæ alias in illis non continentur, vt in his terminis reſpondet *Rot. poſt Zacch. de oblig. Camer.*

94 *deciſ.* 90. *num.* 4. *&* 5. Si autem annulletur contractus in quo fuerit priuilegio Inquilinatus renunciatum, tunc, & renũciatio ipſa annullatur, & corruit, itaut ea non obſtante prælatio prætendi valeat, vt firmat *Gratian. diſcept.* 715. *num.* 17. *& ſeqq.*

95 Et expirat dictum Ius Inquilinatus expirante locatione, adeò vt ſi cõductor emat

96 rem conductam, quia ceſſat locatio, etiam reſoluta poſtea i pſa emptione, puta per retrouenditionem ex pacto factam, Ius Inquilinatus non reuiuiſcat, quatenus prior locatio expirauerit, & noua non fuerit eidem facta, iuxta deducta per *Rotam in vna Romana Prælationis* 16. *Februarij* 1618. *coram Sacrato*, in qua loquendo de Conſtitutione Gregoriana, quæ in Vrbe dat prælationem ſimilem Inquilinis in emptione, ita preciſe dicitur.

Secundo fuit dictum non conuenire verba dictæ Conſtitutionis, quia loquuntur de

97 Inquilino, quales non ſunt Domini, qui prætendunt ſe eſſe emptores, ideoque fuit in illos translatum Dominium, non obſtante pacto de retrouendendo, vt late per *Menoch. conſ.* 26. *num.* 10. *& ſeq.* & eum ſint Domini nõ poſſunt dici Inquilini, quia Inqui-

98 linatus non cadit in re propria, vt probatur in *l. Inquilino ff. de damn. infect. & in l.* 1. *ff. de*

„ *de Migrando Connan. in Coment.lib.4.cap.5.*
„ *num.*4.nec facit quod ex quo ſunt reuoca-
„ biliter Domini, Inquilinatus ſit aptus re-
„ ſurgere, vt per *Vinc.de Franch. deciſ.* 550.
„ *num.*7.Nam quid quid dicat Franc.qui ſa-
„ tis obſcurè loquitur, eſt intelligendũ iuxta
„ Iura, quæ allegat, nempè *l. ex ſextante* 39.
„ *§. latinus largus ff. de except. rei Iudic. & l.*
„ *debitor.ff.ad Trebell.*quæ loquuntur in ca-
„ ſu,in quo Dominium erat retrotranslatum,
„ & ſic reſurrexerat actio cõpetens, antequã
„ quis Dominium acquireret,at in propoſito
„ caſu Domini prætendunt exercere Ius In-
„ quilinatus, tempore quo ſunt Domini, &
„ ſic tempore quo Inquilinatus, in quo ſe
„ fundant non eſt in rerum natura; Et eodem
„ etiam modo ſoluuntur deducta ex *Tira-*
„ *quell.de retract. lignager.§.*1.*gloſ.*7.*num.*62.
„ *cum plurib.ſeqq.* Cõſiderabant etiam aliqui
„ ex Dominis, quod allegata procedunt in
„ Iure de ſui natura perpetuo, & non depen-
„ dendi ab alio, vt ſunt ſeruitus, hypotheca,
„ & ſimilia, quæ poſtquam ſunt conſtituta
„ ſemper durant, nec pro ſui ſubſtentatione
„ indigent alio præambulo, ideò nil mirum
99 ſi ſtatim reſoluto Dominio reſurgunt, at
„ Ius Inquilinatus requirit pro ſuo antecedẽ-
„ ti titulum Conductionis *Connan. loco ſupra*
„ *citato verſ.in hoc tantum differunt*,vt Docto-
„ res paſſim ponunt pro ſinonimis cõductio-
100 nem,& Inquilinatum,vt ex cumulatis per
„ *Bertach.in ſuo repertorio verb. Inquilinus*, &
„ cõductio debet eſſe ad effectum habitatio-
101 nis, quia ſi conduceretur ad alium effe-
„ ctum non eſſet propriè Inquilinus *Alex. &*
„ *alij in l. qui pignoris ff. de acquir. poſſeſſ.* &
„ tantum Inquilinatus durat,quantum durat
„ habitatio cum dicto titulo,Vndè videmus,
„ quod ſi finita locatione conductor diſce-
„ dat, non poteſt amplius redire ad Ius In-
„ quilinatus,& ita practicatur in Vrbe;modo
„ inferendo ad propoſitum caſum,dicebatur,
„ quod aut redemptio eſt facta durante tem-
102 pore conductionis,puta, Domus fuit con-
„ ducta, ad quatuor annos, primo anno con-
„ ductor emit cum pacto de retrouendendo,
„ ſecundo anno venditor redimit, certè re-
„ ſurgit locatio pro duobus annis reſtãtibus
„ pro Implemento locationis, vt per *Tira-*
„ *quell.d.§.*1.*gloſ.*7.*num.*73.& conſequenter
„ reſurgit Ius Inquilinatus,tanquam conſecu-
„ tiuum cõductionis, verum quando redem-
„ ptio ſit finito iam tempore conductionis,
„ puta in quinto anno, nõ poteſt amplius re-
„ ſurgere cõductio, cum iam ſit finitum tem-
„ pus illius, vt in fortioribus,nempè de illo,
„ qui iniuſtè denegauit, vel expulit, eſt text.
„ in *l. ſi vſus fructus in biennium ff. de vſufr.*
„ *legat; & Rota in Lucana Bonorum* 9. *Nouem-*
„ *bris* 1602. *coram me*, quod ſi non reſurgit
„ Conductio,minus reſurgit Ius Inquilinatus
„ conſecutiuum, & dependens à conductio-
„ ne, vt ſupradictum eſt, alias eſſet dare In-
„ quilinatum in caſu, in quo incipere non
„ potuit,cõtra notata *in l.nemo plus ff.de reg.*
„ *Iur.*

„ Non obſtat, quod militet eadem ratio,
„ & æquitas in hoc caſu, ac militat in caſu
„ ſimplicis venditionis, quia dupliciter fuit
„ reſponſum.Primo quod quando inquilinus
„ emit, vt in propoſito caſu,non militat ea-
„ dem ratio,quia ipſe ſe fecit nõ inquilinum,
„ & ſic non poſſunt accomodari verba, & ra-
„ tio Bullæ adaptata ad inquilinos. Secundo
„ quod in materia ſtricta, & exorbitanti non
103 ſit extenſio de caſu ad caſum ex identita-
„ te,vt in terminis illius Bullæ,fuit coram me
„ dictum in *duabus deciſionibus Romana Por-*
„ *tus mola* aliàs allegatis, & hanc opinio-
„ nem, quod iſta materia retractus, & præ-
„ lationis non ſit extendenda de caſu ad ea-
„ ſum,alias tenuit *Rota vt in deciſ.* 475. *num.*
„ 2. *part.* 1.*diuerſ. Romana Prælationis* 20.*No-*
„ *uembris* 1609. *coram Reuerendiſsimo Attre-*
„ *baten. Romana iuris congrui* 5. *Iunij* 1600.
„ *coram R.P. D. meo Decano*, *Romana Retra-*
„ *ctus coram bon. mem Iuſto* 31.*Ianuarij* 1605.
„ *& in alia Romana Retractus Domus* 10.*Mar-*
„ *tij* 1614.*coram R.P.D. meo Vbaldo*.

„ Non obſtat, quod hoc modo eluderetur
„ Bulla, quia ſemper poſſet Dominus vende-
„ re Domum cum pacto redimendi, & poſteà
„ cedere illud pactum tertio, & ſic defrauda-
„ re inquilinum, quia fuit reſponſum hoc ar-
„ gumentum poſſe ſumi duplici modo, vno,
„ quod ſecũdum hoc,Bulla nihil operabitur,
„ qui vocatur intellectus deſtructiuus, & in
„ omni expoſitione ante omnia euitãdus, ſed
„ hoc modo ſumptum argumentum,nihil ob-
„ ſtat,quia conſtitutio habebit locum ſemper
„ quod fient venditiones ſine pacto de retro-
„ uendendo, quod erit, vt plurimum, & ſic
„ conſtitutio non reddetur eluſoria, & ſine
„ effectu operandi, ſecundo modo poteſt ſu-
„ mi argumentum, quia ſcilicet hoc modo
„ poterunt Domini defraudare inquilinum
„ priuilegio ſibi conceſſo à Bulla, & ad hoc
„ fuit reſponſum,quod aut hoc fiet bona fide,
„ & citra animum defraudandi inquilinum,
104 & non eſt nouum,quod ad euitandas con-
„ ſtitutiones exorbitantes,liceat indirectè il-
„ lud,quod alias non liceret directè, vt in ſi-
„ milibus tenuit *Rota in Tarentina Retractus*
„ 21.*Aprilis* 1613. *coram R. P. D. meo Man-*
„ *zanedo*, *& in Maceraten. Retractus* 4. *Iulij*
„ 1612. *coram R.P.D. meo Vbaldo*, latè *Tira-*
quell.

Digitized by Google

„ *quell.de retract. lignag. in præfat. num.* 78.
„ *Decian.conſ.* 23. *num.* 19. *& ſeq. lib.*2. ſi ve-
105 rò hoc fieret in fraudem, & ad emulatio-
„ nem forte probata fraude, poterit inquili-
„ nus agere ad reſciſſionem, per ea, quæ ha-
„ bentur in *l. Albius ff. ſi ſeruit. vendic.* & in
„ iſtis terminis *Tiraq.de retract. lignag.* §. 1.
„ *gloſ.* 7.*num.*74. & ex his apparet ex hac in-
„ terpretatione nullum ſequi inconueniens.
Vſque adhuc Rota.

Perditur etiam dictum priuilegium in-
106 quilinatus ſi cōductor male vtatur Domo,
vel ſit moroſus in ſoluenda penſione, vt ſen-
tire videtur *Carot. d. tit. de libertate ad ma-
tertam l. ne cui quæſt* 4. *per tot. fol.mihi* 153.
& admiſit *Rot. d. deciſ.* 90. *nu.* 5. *poſt Zacch.
de oblig. Camer.* vbi tamen fuit reſolutum
non fuiſſe amiſſum, quia malus vſus non
fuit probatus, prout neceſſe erat, & penſio-
nes non fuerant ſolutæ culpa ipſius Domini,
non autem conductoris.

Adeſt etiam in vrbe aliud priuilegium
107 inquilinatus fauore Hæbreorum ex qua-
dam Conſtitutione Clementis VIII. per quā
ſtatuitur, quod Domorum Domini non poſ-
ſint eos expellere, vnde habent ius inquili-
natus, quod vocant Gazagā, ſed non pro-
pterea acquirunt aliquod dominium in do-
mibus, cum ſint incapaces ex Conſtitutioni-
bus Apoſtolicis illud acquirere, vt habetur
in deciſ. 38. *num.* 2. *& num.*8. *& ſeq. par.*14.

Verum, quia eadem Conſtitutio vlterius
108 mandat, quod penſio eis augeri nequeat,
imo quod licitum ſit eiſdem Hæbreis face-
re in domibus, quæcumque melioramenta
pro eorum vſu, & commoditate, dummodo
facies non immutetur, & niſi dominus re-
ficiat eis ſumptus factos, non valeat penſio-
nes propter prædicta melioramenta augere,
inde ſequitur eſſe inductum ad fauorē Hæ-
breorum ius quoddam maius ſimplici in-
quilinatu, quod non conſiſtit in ſolo vſu
donec inhabitent, ſed eſt perpetuum, &
præcipue factis melioramentis eſt ceſſibile,
& vendibile, vt tradit latius *Gratian. diſc.*
842. *num.* 21. *&* 22. vbi quod in pluribus
cauſis ſæpe fuit deciſum.

Tertio limitatur dicta concluſio, quod
dominus non teneatur præferre veterem
109 conductorem in noua locatione, vt non
procedat ſi talis conductor ſit ſcolaris, vel
Magiſter, quia eis competit prælatio, vt eſt
text. in cap. 1. *de locat.* & poſt alios tradunt
Gratian. diſcept. 357. *num.* 24. *Boer. deciſ.*
107. *num.* 3. *ad med. Cartar. deciſ.* 97. *num.*
2. *&* 5. *Afflict. deciſ.*238. *num.*3. *Caſtill.dec.*
114. *num.* 13. *Maſtrill. deciſ.* 309. *num.*13.
Balt.de Angel. in addit. ad Gizzar. deciſ. 5.
num. 12. ex quibus patet hanc eſſe commu-
niter receptam, à qua propterea non rece-
dendum, licet contrariam teneat ſignanter
Valaſc. de iur. emphit. quæſt. 24. *num.* 2. *an-
te finem.*

Quarto limitatur in pauperibus, & alijs
110 miſerabilibus perſonis, eis enim quoque
competit idem priuilegium prælationis, vt
tradit *Caroc. d. tit. de libert. quæſt.* 1.*num.*26.
& vltra ibi citatos *Nouar. in praxi priuil. mi-
ſer. priuil.* 42. *Leoncill. de priuil. pauper. part.*
2. *priuil.* 231. *Baltaſ. de Ang. in addit. ad
Gizzar. deciſ.* 5. *num.* 15.

Quinto limitatur in Eccleſia, & locis Pijs
111 quæ pariter eodem priuilegio gaudent, vt
præferantur in concurſu noui conductoris
Genuen. in pract. Eccleſ. quæſt. 421. *num.* 2.
*Nouar. de priuil. Miſerabilium perſonarum
priuil.* 42. *num.* 6.

Sexto limitatur in prædijs fiſcalibus, quo-
112 rum conductores antiqui præferuntur no-
uis, quatenus pares conditiones faciant *l.
congruit & l. fin. in fin. C. de locat. prædior.
Ciuil. lib.* 11. *Minſing. obſeruat.* 23. *num.* 4.
Centur. 4. *Boer. deciſ.* 107. *num.* 3. *ad med.
Tiraquell. de retract. lignag.* §. 1. *gloſ.* 18.
num. 6. *Peregrin. de iur. fiſc. lib.* 6. *tit.* 5. *nu.*
5. idque procedit etiam in conductoribus
gabellarum fiſcalium, vt per *Afflict. de iur.
protomiſ. in rubr. num.*2. *Gratian. diſcept.*357.
113 *num.* 7. & non ſolum in conducentibus à
fiſco, ſed etiam in conducentibus à muni-
cipio, & Caſtro *Gutier. pract. quæſt. Ciu. lib.*
1. *quæſt.* 38. *num.* 6. *Cenal. quæſt.* 756. *num.*
62. *& ſeq. Gratian. d. diſcept.* 357. *num.* 19.

Et quamuis *text. in dicta l. congruit* loqua-
114 tur tantum de veteribus poſſeſſoribus fū-
dorum publicorum, & ideo non videatur
extendenda ad eos conductores, qui propter
breuitatem eorum conductionis non poſ-
ſunt dici veteres, vt ſenſit *Valaſc. de iur.
emphit. quæſt.* 24. *num.*2. *verſ. nec illud omi-
ſerim* tamen contrarium latè probat *Gra-
tian. diſc.* 357. *num.* 15. *& ſeq.* vbi auctori-
tate, quam plurimum tradit in hoc differ-
re conductores fiſci à conductoribus bono-
rum priuatorum, quod iſti niſi locatio ſit ad
longum tempus, non acquirunt ius in re,
ſecus autem conductores fiſci, & propterea
iſtis competere dictam prælationem, etiam
ſi non ſint ad longum tempus.

115 Non tamen poſſet talis conductor præ-
tendere hanc prælationem, vbi non ſoluiſſet
penſiones præteritæ locationis *Caroc. tit. de
loc. publ. quæſt.* 4. *in princ. Gratian. d. diſcept.*
357. *num.*22. prout etiam ſi expreſſe renun-
116 ciaſſet inquilinatui, & feciſſet pactum de
euacuando finita locatione, *vt in deciſ.*692.

num. 11. *part.* 1. *recent.* vbi expreſsè renun-
ciatum fuiſſe inquilinatui patet ex princi-
pio.

Septimo idē eſſe in conductoribus bono-
117 rum Eccleſiæ tradunt aliqui, & ſignanter
Rebuff. de alien. rer. Eccleſ. num. 62. *Alfer.*
conſ. 51. *per tot. Ceuall. quæſt.* 756. *num.* 68.
& ſeqq. Gratian. diſcept. 357. *num.* 42. vbi
quod videtur hæc æquior, vt præferatur an-
tiquus conductor, dum inde Eccleſia nullū
patitur damnum, & Adminiſtratores Eccle-
ſiæ debent ſemper habere præ oculis æqui-
tatem *& diſc.* 715. *num.* 20. *Baltaſſ. de An-*
gel. in addit. ad Gizzar. deciſ. 5. *num.* 10. *ad*
fin. & ſeq. & ſenſit *Rot. deciſ.* 692. *num.* 11.
part. 1. *rec.*

Verum quia hoc aduerſus Eccleſiam non
reperitur iure cautum, & Doctores illud
deducunt *ex d. l. congruit*, loquente de con-
ductoribus rerum fiſcalium; prædicta opinio
patitur difficultatem, quia eſt præiudicialis
Eccleſiæ, quæ per eam priuatur facultate
libere diſponendi de re ſua, & diſpoſita in
fiſco, poſſunt trahi ad Eccleſiam in fauora-
bilibus, non in damnoſis, & maxime cum
vrgeat ſpecialis ratio concedendi dictum
priuilegium conductoribus prædiorum fi-
ſcalium, videlicet, quia fiſcus, quando-
que compellit eos inuitos continuare *l. Co-*
tem ferro §. *vlt. de publican.* vndè conuenit,
quod è contra eos continuare volentes pre-
ferat, vt poſt alios tradit *Gratian. dicta di-*
ſcept. 357. *num.* 12. *&* 13. quæ ratio non
militat in Eccleſia, vt benè aduertit *Ricc.*
deciſ. 181. *num.* 4. *part.* 1. vndè patet ſimi-
118 le non applicari, & verius eſſe limitatio-
nem prædictam in conductoribus boorum
Eccleſiæ non ſubſiſtere, vt melius tenent
Franc. à Pont. conſ. 23. *numer.* 10. *&* 26.
Larata conſ. 18. *num.* 6. *& ſeq.* vbi de com-
muni *Genua in pract. Eccleſ. quæſt.* 421. *num.*
4. *Nouar. de priuil. miſer. perſon. priuil.* 42.
num. 7. *Vinc de Franch. deciſ.* 406. *per tot.*
& ſignanter *num.* 8. *Ricc. deciſ.* 181. *per tot.*
part. 1. *Tapia deciſ.* 59. *num.* 10. *ad fin. Ca-*
ſtill. deciſ. 114. *num.* 10. *& num.* 17. *& ſeq.*
vbi num. 20. teſtatur hanc eſſe veriorem, &
num. 21. quod ita vidit ſemper practicari,
& ita fuit in illa causa iudicatum *Maſtrill.*
deciſ. 309. *num.* 17. *& ſeqq.* vbi de com-
muni.

119 Et hæc opinio facilius procedit in Hoſ-
pitali laicali, videlicet auctoritate Epiſcopi
non erecto, quia in eo non applicantur lo-
quentes de Eccleſia, & locis Eccleſiaſticis,
vt dixit *Rot. dicta deciſ.* 692. *num.* 11. *part.*
1. *recent.*

Octauo limitant aliqui, vt regula prædi-
120 cta procedat tantum in prædijs Vrbanis,
& volunt in ruſticis ſemper concedendam
dictam prælationem antiquo conductori,
ita ſentire videtur *Afflict. deciſ.* 238. *num.* 2.
& ſeq. quam ſequuntur ibidem ſui Addentes
nec ab eo diſſentit *Cartar. deciſ.* 97. *num.* 7.
Borgnin. deciſ. 30. *num.* 97. *part.* 2.

Verum Afflictus loquitur in terminis cō-
121 ſuetudinis Neapolitanæ, non autem iu-
ris communis, vt eum declarat *Franc. à*
Ponte conſ. 23. *num.* 20. *& ſeqq.* quem refert,
& ſequitur *Caſtill. deciſ.* 114. *num.* 17. de
iure enim dicta limitatio non ſubſiſtit, cum
in vtriſque prædijs æquè militet ratio illa,
quod quiſque rei ſuæ ſit moderator, & ar-
biter, & prædicta *l. ne cui C. locati*, in qua
habetur dicta Regula, quod non teneatur
quis præferre veterem conductorem, non
122 ſolum loquatur de locatione Domus, ſed
etiam de locatione loci, cuius appellatio-
nem ad agros quoque pertinere Labeo de-
finiuit, vt habetur *in l.* 2. §. 1. *verſ. publici*
loci appellatio ff. ne quid in loc. pub. imò, &
magis ad ruſtica, quam ad Vrbana, licet
ad vtraque, vt habetur *in l. locus* 60. *propè*
fin. ibi *loci appellationem, non ſolum ad ruſti-*
123 *ca, verum ad Vrbana quoque pertinere La-*
beo ſcribit ff. de verb. ſignif. vndè in vtriſ-
que procedere dictam Regulam vltra *Pont.*
& Caſtill. vbi ſupra benè firmant etiam *Fab.*
de Ann. conſ. 77. *ſignanter num.* 11. *Ricc. deciſ.*
181. *ad finem part.* 1. *Maſtrill. deciſ.* 309. *nu.*
18. & hæc eſt verior opinio, vt dicit *Gra-*
tian. diſcept. 357. *nu.* 31. *& ſeq.*

124 Nono limitatur procedere, vt non tenea-
tur Dominus præferre primum conducto-
rem in locatione ad breue tempus, ſecus
autem in locatione ad tempus longum, &
præcipue in locatione perpetua, vel ad cer-
tas generationes finitas, quia tenetur reno-
uare deſcendentibus, iuxta celebrem do-
ctrinam *Bart. in l.* 1. §. *permittitur num.* 1. *ff.*
de aqu. quotid. & æſtiu. ſed de ea late dicemus
in cap. 61.

Competit, & alio caſu prælatio in loca-
125 tione, videlicet ſi Princeps, aut Baro ve-
lit locare ciuitatem, aut terram, vel aliquam
Iuriſdictionem in ea, & Communitas illius
velit præferri in tali locatione, ad redimen-
dum ſe à vexatione conductoris, quia debet
præferri *Marta vot.* 240. *num.* 7. *& ſeqq.* &
126 procedit ne dum in locatione ad longum
tempus, ſed etiam in locatione ad modicum
Nouar. quæſt. foren. 106. *num.* 4. *verſ. & re-*
quiſitus ego. Ricc. deciſ. 236. *num.* 2. *part.* 3.
vbi ita fuiſſe iudicatum refert. Et generali-
ter hanc prælationem competere in aliena-
tione etiam impropria, & actu ſimili dixit

Man-

Digitized by Google

Mandell. conſ. 111. num. 23. paſt. med.

Et licet maior pars vniuerſitatis diſſenti-
127 ret, adhuc minor eſſet audienda in hac
prælatione, vt tradunt *Fab. de Ann. conſ. 55. num. 26. & ſeqq. Larat. conſ. 84. num. 9. & conſ. 86. num. 76. & ſeqq. Nouar. d. quæſt. 106. num. 7. & quæſt. 120. num. 8. & ſeqq.* vbi *num.* 10. quod particulares volentes præferri, ſoluunt de proprio, & ſoli percipiunt introitum *part. 1.*

Et procedit eadem prælatio etiamſi Baro locare volens eſſet Eccleſiaſticus *Ricc. deciſ. 236. num. 4. part. 3.* & quamuis plures terræ ſimul locentur, & vna tantum velit conducere iura ſua, quatenus ſint ſeparatæ, non autem vnicam Baroniam conſtituentes, vt de prælatione in venditione tradit *Camill. de Curt. in diuerſ. vir. Feud. cap. 3. nu. 69.*

De locatione duobus facta quis præferatur.

S V M M A R I V M.

1 *Duobus facta locatione eiuſdem rei quis præferatur eſt caſus frequens.*
2 *Et ſi nulli facta traditio, præfertur prior in locatione.*
3 *Si facta vni à domino, alteri ab adminiſtratore, & neſciatur quis ſit prior, præferendus eſt, qui conduxit à domino.*
4 *Epiſcopus, ſi beneficium vni conferat, & alteri conferat Vicarius, & neſciatur, quæ ſit prior, præfertur illa Epiſcopi.*
5 *Lim. ſi locatio facta à Procuratore eadem die habeat horam, quia præfertur.*
6 *Horæ appoſitio in actum, facit eius probationem, tanquam magis ſpecificam præferri.*
7 *Lim. ſi appoſitio horæ ſit nimis affectata.*
8 *Duobus ſi facta ſit locatio, & neſciatur cui prius, qui præuenit in apprehenſione poſſeſſionis, præfertur.*
9 *Poſſidens in pari gradu, dicitur maius ius habere.*
10 *Emptor poſterior cui res tradita fuit, præfertur primo emptori.*
10 *Duobus re locata, primus conductor præfertur, etiamſi res ei non ſit tradita, ſed ſecundo.*
12 *Contr. quod præferatur ſecundus cui res tradita.*
13 *Actio generalis competens conductori contra locatorem, non datur contra alium conductorem poſteriorem.*
14 *Argumentum à contrario ſenſu, reſtringendum eſt ad limites ſenſus directi.*
15 *Conductor, licet non poſſideat, tamen detinet.*
16 *Ampl. vt etiam in locatione ad longum tempus præferatur ſecundus conductor, cui facta traditio, & num. 18. & 19.*
17 *Dominium non transfertur per locationem ad longum tempus, niſi iuncta traditione.*
20 *Lim. quod dictum eſt, ſecundum conductorem, cui facta traditio præferri, vt non procedat ſi à penſione ceciderit.*
21 *Lim. 2. ſi primus conductor habeat hypothecam pro obſeruantia contractus.*
22 *Decl. dictam ſecundam limitationem, non procedere, ſi hypotheca non ſit valida, vel rem locatam non comprehendat.*
23 *Decl. 2. primum conductorem, debere agere hypothecaria, pro intereſſe rei ſibi à domino non traditæ.*
24 *Limitatur etiam alijs modis prædicta opinio relatiue.*
25 *Secundus emptor præfertur, etiamſi non ſit ei tradita actualis poſſeſſio, ſed tantum per clauſulam conſtituti.*
26 *Clauſula* conſtituti *cedit naturæ contractus, in qua eſt appoſita, non transferentis poſſeſſionem.*
27 *Clauſula* conſtituti *non transfert detentationem ad poſſeſſionem actualem.*
28 *Precarium additum clauſulæ* conſtituti, *minuit eius vim.*
29 *Clauſula* conſtituti *cum precario transfert ſolam ciuilem poſſeſſionem, & ſine precario transfert ciuilem, & naturalem, & remanet conſtituenti ſola detentatio.*
30 *Clauſula* conſtituti, *& precarij, non operatur in contractu locationis.*
31 *Lim. ſi appareat de voluntate contrahentium illam accomodandi naturæ contractus, & transferendi ſolam detentationem.*
32 *Decl. requiri expreſſe actum eſſe de transferenda ſola detentatione.*
33 *Detentatio tranſlata in primũ conductorem per clauſulam* conſtituti, *operatur, vt præferri debeat ſecundo, cui res fuerit tradita actualiter.*
34 *Clauſula* conſtituti *tribuit conſtitutario facultatem capiendi propria auctoritate.*
35 *Ampl. procedere etiam in contractu locationis, & cenſus, in quibus alias d. clauſula eſſet inepta.*
36 *Clauſula* conſtituti *fauore ſecundi conductoris, tribuit ei prælationem aduerſus primum.*
37 *Clauſula* conſtituti *operatur, vt peti poſſit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem.*
38 *Secundus conductor, cui res tradita fuit, non præfertur primo conductori, ſi de tempore, quo conduxit, habuit ſcientiam primæ locationis.*
39 *Priuilegiatus, non vtitur priuilegio, contra æqualem priuilegiatum.*
40 *Conductor prætendens prælationem contra alium, poteſt intentare iudicium de migrando, & ſi ſuccumbat reuerti ad iudicium ordinarium prælationis.*
41 *Hypothecaria actio, non competit contra tertium, niſi excuſſo principali debitore, eiuſque fideiuſſoribus.*
42 *Decl. non procedere ſi tertius non poſſideat nomine ſuo, ſed debitoris.*

CAPVT XXI.

Vidimus de prælatione aliquibus in conductione competente, nunc non omittendum videre, quid ſi duo, vel plures, quorum neutri vlla prælatio competebat,
1 conductionem actualiter à Domino reportauerint, an, & quis ex eis ſit præferendus, eſt enim hic caſus frequens, & quotidianus vt dicit *Iaſ. in l. quoties num. 32. verſ. tertio decimo ff. de rei vendic. & repetit Carocc. de locat. tit. de locat. duobus*, & ſi neutri facta
2 ſit traditio rei, ſed vterque agat præferendus erit is, qui prior fuit in reportanda locatione, iuxta regulã qui prior in tẽpore potior in iure, & in ſpecie, quod operis duobus

bus locatis,conueniat priori conductori an-
te ſatisfieri,dicit *text. in l. in operis ff. locat.*
vbi eſt gloſ. magna reſpondens pluribus
3 obiectis, quæ fieri poſſent contra textum
illum, ſi autem detur caſus, quod quis ha-
beat adminiſtratorem bonorum, ſeù procu-
ratorem cum facultate locandi, & eadem
die ipſe met Dominus vni, & adminiſtrator
alteri locet, & neſciatur quis præuenerit,
tunc dicendum eſſet præferri debere eum
4 cui locauit Dominus,vt in ſimili de Epiſco-
po concedente facultatem Vicario ſuo be-
neficia conferendi, quod ſi eodem tempo-
re diuerſis perſonis ipſe Epiſcopus, & Vica-
rius conferant, ille, qui habet collationem
ab Epiſcopo præferri debeat *Iaſ. in leg. 1.
num.6. ff.ſol.matrim. Calder. conſ. 2. de offic.
Vicar. Rebuff. in praxi Benef. tit. de forma
Vicariat. Archiep. num. 121. Sbrozz.de offic.
Vic. lib.2.quaſt. 94. num.5. Azor.inſt.moral.
part. 2. lib. 3. cap. 44. quaſt. 12. verſ. ſed
5 quid*, niſi forte locatio facta à Procuratore
haberet horam, in qua facta fuit, quia per
illam appoſitionem horę,eius probatio plus
continet, & eſt magis ſpecifica,& ideo præ-
fertur, & præualet alteri *Iaſ. in d. l. 1. nu.
6.* vbi quod euenit collatione eiuſdem Be-
neficij facta ab Epiſcopo, & à Papa, quod
cum in collatione facta ab Epiſcopo eſſet
hora, fuit Romæ multum diſputatum, &
6 credit fuiſſe obtentum, quod præferenda
eſſet illa Epiſcopi propter horam, quod ve-
riùs aſſerit *Dec. in cap. Paſtoralis num.18.de
reſcript. & conſ. 169. in fin. Menoch.de arbi-
tr. lib. 2. caſu 48. num.2. & 25.& ſeqq.Gra-
tian. diſcept. 742. num. 71. verſ. præſertim,
quia cum ſeqq. Buratt. deciſ.30. num. 1.Mer-
7 lin. deciſ. 878. num. 1.* niſi tamen appoſitio
horæ eſſet nimis affectata, quia tunc non
eſſet habenda in conſideratione, vt dixit
*Rot.in vna Firmana fideicommiſſi 26. Ianua-
rij 1663.§.nec vrget coram Veroſpio his ver-
bis*.

» Nec vrget, quod Parrochus in mortuo-
» rum libro deſcripſerit, pulſata prima noctis
» hora deceſſiſſe Ioſephum, perindè, ac ſi à
» Fulchia apræhenſa Domorum poſſeſſio poſt
» dimidiam noctis horam, ac non dum conſe-
» quenter extincto Ioſepho,nequeat ſubſtine-
» ri. Huic enim adnotationi vti affectatè ni-
» mis nullam Domini fidem adhibendam fore
» cenſuerunt. Hora namque deceſſus à Par-
» rochis adnotari non ſolet, dum maximè idē
» met Parrochus, nulla abſque expræſſione
» horæ,antecedenter obitum deſcripſerat,cui
» debet adnotationi tanquã primitus expreſ-
» ſæ deferri ad text. *in cap. cum in tua 44.*vbi
» *Abb.num 9. Felin. num. 4. de teſtib. Coen.*
» *conſ.27. num. 15. vol. 3. Menoch. de arbitr.*
» *caſ. 108. num. 10. & 11. Surd.deciſ. 107.nu.*
» *7.Rot. deciſ. 346. num. 2. cum ſeqq. part. 1.*
» *diuerſ. & in Colonien. legitimitatis 5. Iunij.*
» *1655. in §. contra coram me.* Præſertim quia
» hæc Patris Capuccini atteſtatione corrobo-
» ratur,aſſerentis nimirum ſe præſente, Ioſe-
» phum nondum pulſata hora dimidia noctis
» Deo animam reddidiſſe *Abb. in cap. litteris*
» *14. num. 2. de præſumpt. Soccin.Sen.conſ.253.*
» *num. 1. ad med. verſ. 2. etiam lib. 2. Roman.*
» *conſ. 505. num. 3. verſ. item limitatur Aym.*
» *conſ. 6. num. 45.* Hæc Rota.

8 Et quando omninò ignoretur ex duobus
conductoribus, cui prius locatio facta fue-
rit,tunc ſi vnus præuenerit in rei apprehen-
ſione,ille pariter erit præferendus, quia in
pari gradu melior eſt conditio poſſidentis *c.
in pari de reg.iur.in 6.*& in re obligata duo-
bus inſolidum *l. ſi debitor 10.ff. de pignor.
Soccin. Sen. conſ. 135. num. 2.prope fin. verſ.
9 ſed apertiſſimum eſt lib. 1.* adeò vt, ex eo
quod vnus poſſidet dicatur maius ius habe-
re *Vinc. de Franch.deciſ. 260. num. 4.& dec.
550. num. 12, Rot. deciſ. 17. num. 18. part.
4. tom. 2. rec.*

At difficultas eſt ſi vnus ex conductori-
bus habeat anterioritatem in contractu,
alius verò habeat poſſeſſionem, ſeù deten-
tationem rei, ſi videlicet Dominus duobus
locauerit, & rem primo non tradiderit, ſed
10 ſecundo,quis ex eis ſit præferendus, in qua
quidem difficultate in terminis venditionis
habemus textum aperte decidentem fauo-
11 re ſecundi *in l. quoties C. de rei vindic.* at
reſpectu locationis *Iaſ. in eadem l. ſub num.
32. in 13.limitatione*, dicit, quod licet non
inueniat benè in ſpecie à ſcribentibus tactũ,
tamen ipſe tenet contrarium, vt videlicet
præferatur primus conductor, & non pro-
cedere dictam legem, idque comprobat
quinque modis, & eum ſequitur *Natta conſ.
261. num. 10.* vbi etiam aliter comprobat,
& ampliat procedere etiamſi prima locatio
facta ſit negociorum geſtori, & antequam
dominus eam ratam habeat,fiat ſecunda al-
teri, quod adhuc illa prima ſit præferenda
*Cephal. conſ. 718. num. 35. & ſeq. Cenall.
com. contra com. quaſt. 756. num. 52. & ſeq.*
vbi *num. 58.* hanc veriorem dicit *Gamma
deciſ. 130. num. 1. & Giurba deciſ. 59. n.15.*
12 Sed contrarium videtur tenendum non
ſolum ex dicta *l. quoties*, quæ licet loquatur
in venditione,tamen allegari poteſt etiam
in locatione, quæ ſimilis eſt venditioni, &
eiſdem iuris regulis conſiſtit, vt dicit text.
in l. 2. ff. locat. ſed etiam, quia ſecundus
conductor poſſidens, eſt tutus exceptione,
quia

**quis primus nullam habet contra eũ actio-
nem, cum ex ſimplici locatione nulla ei**
competat actio realis, & perſonalis non da-
tur contra ſingularem ſucceſſorem, qualis
eſt conductor, prout hunc articulum exa-
minando conſiderauit *Rota in deciſ. 2. de lo-
cat. & cond. alias deciſ.* 879. *in antiq.* quam
dec. ſequitur, & comprobat *Soccin. Sen. conſ.*
29. *num.* 7. *& ſeqq. lib.* 4. & idem per eam-
dem rationem tenuit *Alex. conſ.* 122. *lib.* 5.
Couar. var. lib. 2. *reſol.* 19. *num.* 8. *Marta
vot.* 35. *num.* 13. *& ſeq. Adden. ad Gamm. d.
deciſ.* 130. & hanc eſſe magis communem
dicit *Caroc. tit. de locat. duob. num.* 5. & ve-
riorem dicunt *Purpurat. in addit. ad Iaſ. in
dicta l. quoties num.* 32. *lit.* E, *& Galuan. conſ.*
30. *num.* 13. *Gomeſ. ad l.* 40. *Taur. num.* 16.
verſ. quarto deducitur & variar. reſol. tom. 2.
cap. 2. *num.* 20. *verſ. ſecundo principaliter
Hermoſill. ad Greg. Lopez. ad l.* 50. *tit.* 5. *par.*
5. *gloſ.* 1. *num.* 3. *Vela* qui alios plures citat
differt. 19. *num.* 29. *lib.* 1.

Nec obſtant tenentes primam, nam Iaſon
quem alij ſequuntur, non vidit, vt poterat
Soccin. Sen. Alex. & Rotam vbi ſupra, nec
animaduertit ad dictam rationem per eos
conſideratam, quod conductor in re condu-
13 cta non habet vllum ius, ſed ſolum ei com-
petit actio perſonalis contra locatorem, quæ
non competit contra ſecundum conducto-
rem, prout firmauit vltra prædictos etiam
Rota coram Caualer. deciſ. 612. *num.* 2. quæ
ratio nõ eliditur per argumenta à Iaſone pro
ſua opinione comprobanda relata, quæ etiã
ſunt leuia, nam primum quod dicta *l. quoties*
ſit ſituata ſub titulo *de empt. & vend.* non
concludit, quod ergo aliud dicendum ſit in
locatione, & conductione. Secundum, quod
ratio fundamentalis, cur ſecundus emptor,
cui facta traditio præferatur primo *in d. leg.
quoties* ſit, quia per ſolam venditionem non
transfertur Dominium, niſi ſequatur tradi-
tio, & ideo ſecundus emptor ſit præferen-
dus primo, ex quo ipſe habet dominium in
re, & non primus, quod dominium non po-
teſt allegari per ſecundum conductorem, nõ
concludit, quia ſecundo conductori ſufficit
poſſeſſio ad ſe tuendum, vt dictum eſt. Ter-
tium de regula, quod vbi requiruntur duo
ad perfectionem actus, ille, in quo vtrumque
concurrit, præferatur habenti vnum, iuxta
Doctr. Bart. ibi, quod applicetur in emptio-
ne ad effectum acquirendi dominium, quod
requiratur venditio, & traditio, at ſecus in
locatione, in qua non agitur de translatio-
ne Dominij, pariter non concludit eadem
ratione, quod dominium non ſit neceſſa-
rium ad effectum dictæ Prælationis, de qua
agitur. Quartum quod faciat *gloſ.* allegans *l.
in operis ff. locat.* ſeu potius eadem lex dum
habet, quod ſi quis locet operas ſuas duo-
bus, tunc in concurſu præferendus ſit pri-
mus conductor, non ſtringit, quia loquitur,
vbi neutri facta traditio, vt dicit *Rot. in di-
cta deciſ.* 5. *num.* 3. *verſ. imo videtur*, & vbi
conductor primus intentat iudicium contra
locatorem, non autem ſi agat contra tertiũ
vt dicit *Alex. d. conſ.* 122. *num.* 7. *verſ. nec
etiam obſtat lib.* 5. vbi etiam vlterius dicit
in dicta lege ſpecialiter eſſe inductum, vt
quando in locatione verſatur factum cohæ-
rens perſonæ, tunc præferatur primus con-
ductor, vt ibi notat *Bart.* quod etiam ſe-
quuntur alij relati per *Caroc. d. tit. de loca-
tione duobus num.* 8. *& ſeqq.* & ideò non tra-
hendam eius diſpoſitionem ad alios caſus.
Quintum denique, quod faciat *l. ne cui C. lo-
cat.* ſic deduci poſſe videtur: in dicta lege di-
citur, quod Dominus poteſt libere locare al-
teri finita prima locatione, ergò non poteſt
ante eam finitam, ſed reſpondetur, dictam
l. loqui de primo conductore, cui res fuit tra-
dita ibi *nomine conductoris accepit*, & ideò
dum dicit, quod ipſe non poteſt finita loca-
tione impedire ſecundum conductorem,
quatenus ex ea ſumi debeat dictum argu-
mentum à contrario ſenſu, vt ante finitum
tempus poſſit, certè intelligendum eſt in
eiſdem terminis ſui ſenſus directi, & ſic in
14 primo locatore, cui facta ſit traditio, prout
de tali argumento, quod reſtringendum
omninò ſit ad limites directi ſenſus legis à
qua ſumitur, tradunt *Oſaſc. deciſ.* 85. *num.*
14. *Hodiern. ad Surd. deciſ.* 75. *num.* 2. *Ro-
ta coram Mantic. deciſ.* 283. *num.* 3. & in
ſpecie aliter, & latius dictæ *l. ne cui* reſpon-
det *Alex. dicto conſ.* 122. *num.* 8. *verſ. non
obſtat etiam lib.* 5. & latius ſingulis prædi-
ctis fundamentis Iaſonis reſpondet etiam
Vela poſt hæc ſcripta viſus *differt.* 19. *à num.*
3. *ad* 29. vbi & optime materiam proſequi-
tur per totam differt. vbi, ſignanter *à nu.* 55.
reſpondet quoque alteri fundamento dictæ
contrariæ ſententiæ, quod nihil poſſit tri-
buere poſſeſſio ſecundo conductori, ex quo
ipſe non poſſidet ſibi ſed domino *l. cum in
plures* 60. §. *haredem coloni ff. locat.* & domi-
nus teneatur rem tradere, vt conſiderat *Ce-
nall. quaſt.* 756. *num.* 59. dicens eum falli,
dum putat poſſeſſionem conductoris nul-
lius momenti eſſe, quia licet poſſideat do-
mino, quoad illius ius illæſum conſeruandũ,
tamen in poſſeſſione eſt *l. ſi quis ante* 10. §.
15 1. *ff. de acquir. poſſ.* eamque proprio nomi-
ne detinet, quantum opus eſt ad fruendum
re locata, ita vt ſi deijciatur ab ea ſaltem
iu-

Digitized by Google

Iudicis officio eam recuperet *l. Aquilius ſeu Atilius Regulus 27. ff. de donat. & ibi gloſ. vlt. & Bart. num. 2. Natt. conſ. 51. num. 27. Cephal. conſ. 301. num. 32.* cum alibi pleniſſime per *Velam* cumulatis.

Retenta autem hac ſecunda ex dicta ra-
16 tione pro ea conſiderata, quod per ſimplicem conductionem nullum acquiratur ius in re, & ideò non valeat primus, qui ſimpliciter conduxit, agere contra ſecundum rem detinentem, deduci poſſe videbatur vna limitatio, quod ergo non procedat eadem opinio, ſi prima locatio ſit ad longum tempus, ex quo in ea transfertur dominium vtile in conductorem, vt dictum eſt alibi, ſed fallacia in eo ſtat, quod dominium non transferrur per ſolam locationem, ſed tan-
17 tum iuncta traditione *l. ſi ager 51. ff. de rei vindic. l. traditionibus 20. C. de pact. Coccinus deciſ. 49. num. 5. Seraph. deciſ. 783. num. 13.* quod in locatione ad modicum tempus non procedit, nam in ea, neque etiam per traditionem ius aliquod in re conſtituitur, vt dicit *Rot. in dicta deciſ. 2. num. 3. de locat. in antiq.* præter quam quod, quando locatio transferret aliquod ius in re, adhuc, quia idem operaretur ſecunda locatio, ex eo præferendus eſſet ſecundus conductor, ex quo primo adeptus eſſet rei poſſeſſionem, ſecundum *Alex. d. conſ. 122. num. 2. ad fin. verſ. præterea licet lib. 5.* & ſic limitatio non procedit.

18 Prout etiam non procedit limitatio, quã formant aliqui, vt dicta opinio procedat è contra, vbi locatio ſecunda facta eſt ad longum tempus, ſecus autem ſi ad breue, quam poſt *Mozz. de contractu. lib. de locat. nu. 11. fol. 94.* ſequitur *Borgnin. deciſ. 25. num. 19. verſ. tamen quando part. 2.* quia nempè mouentur ex eo, quod ad hoc, vt ſecundus conductor præferri debeat primò, neceſſe ſit eũ habere dominium, quod ſupra diximus non ſubſiſtere.

19 Animaduertendum tamen ex prædictis, quod dubitatio vertitur in locatione ad modicum tempus, in qua per traditionem non transfertur vllum dominium, prout transfertur in venditione, de qua loquitur *d. l. quoties C. de rei vindic.* ſecus autem in locatione ad longum tempus, & emphiteuſi, ac feudo, in eis enim procedit abſque difficultate eadem lex, vt per *Roſſental. de Feud. in cap. 6. concl. 9. num. 1. & ſeqq. Rot. deciſ. 664. num. 18. part. 2. recent. & coram Gregor. deciſ. 567. num. 8. & ibi Adden. Vela differt. 19. num. 48.*

20 Duæ tamen aliæ limitationes veræ deducuntur ex prædicta ratione, quarum prima eſt, quod dum in ea dicitur ſecundo conductori ſufficere poſſeſſionem, ſeu rei detentationem, opinio prædicta non procedat, vbi licet ei res tradita fuerit, tamen ab ea poſtea ceciderit, & reuerſa ſit ad locatorem, quia tunc in concurſu non eſſet præferendus, ſed primus, vt ſenſit *Rota in d. deciſ. 2. ad fin. Soccin. Sen. dicto conſ. 29. num. 7. poſt med. lib. 4. Adden. ad Gamm. dicta deciſ. 130. ad med. Caroc. d. tit. de locat. duob. num. 12. Hermoſill. ad Lopez. in d. l. 50. num. 4. & latiſſime Vela differt. 19. num. 30. & ſeqq. vſque ad fin.*

21 Secunda eſt, vt eadem opinio tanquam fundata, in eo quod primus conductor nullam habeat actionem realem, non procedat, vbi haberet hypothecam, ſi videlicet locator pro obſeruantia contractus etiam ſua bona expreſsè conductori obligaſſet, tunc enim vigore talis obligationis agere valeret contra ſecundum *Adden. ad Gammam. d. deciſ. 130. poſt med. verſ. Addo etiam. Hermoſill. ad Gregor. Lopez. in l. 50. tit. 5. part. 5. gloſ. 1. num. 5. & latiſſime Vela differt. 20. num. 1. & plurib. ſeqq.* & faciunt *Menoch. conſ. 1153. num. 57. Adden. ad Gregor. dec. 567. n. 10. verſ. quarto.*

22 Declaratur tamen iſta limitatio primo, vt non procedat ſi hypotheca non ſit valida, vel non capiat rem illam locatam, vt in caſu *Soccin. Sen. dicto conſ. 29. num. 10. & 11.*
23 *lib. 4.* & ſecundo, vt non propterea poſſit primus conductor agere pro conſecutione rei vigore locationis, dicendo ſecundum non poſſe ſe opponere, ſed agere debere hypothecaria pro intereſſe rei ſibi à domino non traditæ, ſecundum *Alex. conſ. 122. nu. 10. verſ. & ſi dictis lib. 5.*

24 Vltra has limitationes, quæ ſpecialiter conueniunt dictæ opinioni pro ſecundo cõductore, ex quo deduceuntur ex ratione, in qua illa fundatur, poſſent etiam hic facile addi quam plures aliæ, quæ dantur *d. leg. quoties C. de rei vindicat.* quæ applicatur eriã in propoſito duorum conductorum, vt per *Cephal. conſ. 718. num. 13.* verum quia magis proprie ſpectant ad materiam emptionis, & venditionis, in qua loquitur dicta lex, ideo ad eam tractantes me remitto, & ad ſcribentes in eadem *leg.* & ſignanter ad *Iaſ.* qui in ſpecie plurimas limitationes cumulat, nec non ad *Ant. Gabr. tit. de empt. & vend. concluſ. 2. & Adden. ad Gregor. deciſ. 567.* vbi breuibus verbis more ſuo clarè loquitur, & ſex limitationes magis practicabiles refert.

25 Verum non omittendum tangere difficultatem, quæ oriri poteſt circa eamdem opinio-

opinionem in materia conductionis, ſi vide-
licet ſecundo conductori non ſit tradita res
actualiter, ſed tantum per clauſulam con-
ſtituti, an eodem modo ſit præferendus; li-
cet enim in materia emptionis communiter
reſoluatur affirmatiue, vt videre eſt penes
*Dec. in l. Contractus num. 18. ff. de reg. iur.
Menoch. conſ. 1153. num. 62. Barz. deciſ. 66.
num. 39. ad fin. Adden. ad Greg. deciſ. 567.
num. 10. verſ. ſecundo non procedit Rot. deciſ.
308. num. 7. verſ. prætereà, nec etiam termini
par. 5. rec.* & procedere etiam in terminis lo-
cationis ſentiat *Caroc. de locat. duob. num. 18.*
tamen difficultatem facit, quod de natura
contractus locationis, & conductionis eſt,
quod conductor non poſſideat *l. 1. C. de vſu-
cap. & l. certè §. is qui ff. de præcario*, quæ
26 natura contractus præualet prædictæ clau-
ſulæ, adeò vt ipſa in locatione apposita
poſſeſſionem non transferat *Caſtr. in l. non
ſolum 33. §. qui pignori num. 2. ff. de vſucap.
Alex. conſ. 121. num. 1. verſ. Confirmo quia, &
ſeq. lib. 5.* & late alijs adductis *Tiraq. de Con-
ſtit. par. 3. limit. 22.*

Et quamuis in conductorem trasferatur
ſaltem detentatio rei, quæ dicitur poſſeſſio
actualis, & eſt talis, quæ ſufficit ad effectū
dictæ prælationis, non proinde tollitur dif-
27 ficultas, quia per clauſulam prædictam de-
tentatio, & poſſeſſio actualis non transfer-
tur, vt tradunt *Alex. in l. quod meo n. 26. ff.
de acquir poſſ. Gratian. diſcept. 502. n. 6. Vin.
opin. 623. numer. 2. Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 29.*
28 *num. 37. Rot. coram Put. deciſ. 2. ſub tit. de
empt. & vend.* etiamſi non ſit additum præ-
carium, quod minuit virtutem clauſulæ
conſtituti *Bald. conſ. 482. num. 10. & 11. lib. 1*
quando enim additur præcarium transfer-
29 tur ſola ciuilis poſſeſſio, & retinetur na-
turalis, & quando conſtitutum eſt ſimplex
ſine præcario, transfertur poſſeſſio ciuilis, &
naturalis, & cōſtituenti remanet ſola actua-
lis, ſeù detentatio, *Ang. conſ. 373. in prin. verſ.
vnde. Corn. conſ. 55. num. 4. ad med. lib. 3. Ber-
trand. conſ. 73. num. 1. poſt med. lib. 3.* & alijs
pleniſſime cumulatis diſtinguendo firmat
*Tiraquell. in ſuo eleganti tract. de Conſtit. poſ-
ſeſs. par. 1. num. 4.*

30 Vnde clauſula *Conſtituti*, & præcarij non
operatur in locatione, nec eſt cum ea com-
patibilis, quia ſi roget præcario poſſidere
locator, non valet operari translationem ci-
uilis poſſeſſionis in conductorem, dum cō-
ductor ciuiliter non poſſidet, & ſi rogaue-
rit conductor, quia incompatibile eſt, vt
detinere poſſit ſimul duplici titulo, nempe
conductionis, & præcarij, ſi præcarium eſt
poſterius, cenſetur diſceſsiſſe à locatione, &
econtra ſi poſterior eſt locatio cenſetur. di-
ſceſsiſſe à præcario, *vt eſt text. in l. ſi quis
ante 10. ff. de acq. poſſ.*

Verum licet natura contractus locationis
31 repugnet clauſulis prædictis poſſeſsionem
transferentibus, adeò vt ipſæ clauſulæ in
eo remaneant inanes, tamen hoc procedit
ſi non appareat de contraria voluntate con-
trahentium illas accomodandi naturæ con-
tractus, poteſt enim quis conducere præ-
dium, & præcario rogare non vt poſsideat,
ſed vt in poſſeſsione ſit, vt belliſsime dice-
re tentaſſe Pomponium habetur *in d. l. ſi quis
ante 10. ff. de acquir. poſs.* vbi propterea no-
tat DD. & ſignanter *Cuman. numer. 2.* quod
duplex eſſe poteſt præcarium, vnū per quod
transſertur poſſeſsio in accipientem, aliud,
quod concedit ſolam tenutam, & poſſe
etiam ſolam detentationē transferri per cō-
ſtitutum, vbi non eſt alius poſſeſſor, dixit
etiam *Rota coram Dunozet. Iun. deciſ. 993.
num 14.*

32 Sed neceſſarium eſt expreſsè actum fuiſ-
ſe, quod ex præcario non poſsideatur, ſed
ſolum detineatur, vt aduertunt in eadem
*l. ſi quis ante, Caſtr. num. 1. verſ. poſteà po-
nuntur Roman. num. 4. Iaſ. num. 7. verſ. Quar-
te diligenter, & ſeq.* & licet argui poſſe vi-
deatur non eſſe neceſſariam talem expreſ-
ſionem in locatione, ex quo natura eius eſt
transferre ſolā detentationē, & dictæ clau-
ſulæ tanquam acceſſoriæ ſequuntur naturā
contractus *Menoch. conſ. 733. nu. 12. Decian.
conſ. 1. num. 60. lib. 3. Honded. conſ. 18. nu. 54.
lib. 2. Surd. deciſ. 157. num. 5. Caualer. deciſ. 5.
nu. 6.* tamen quidquid ſit quoad alias qua-
litates, & conditiones contractus, de qui-
bus loquuntur præcitati, quoad iſtam non
transferendi poſſeſsionē, ſeù detentationē
neceſſariam eſſe expræſsionem in locatione
bene deducitur ex *text. in dicta l. ſi quis an-
te*, vt per præcitatos, & reddi poteſt ratio,
quia, quod locator voluerit transferre poſ-
ſeſsionem demonſtrant verba clauſularum,
& quod noluerit transferre detentationem,
ſed eam ſibi retinere, demonſtrat factum ip-
ſum illius retentionis, vndè ſi contrahen-
tes volunt diuerſimodè operari neceſſe eſt,
vt exprimant.

33 Præſuppoſito autem, quod adſit ſuffi-
cians expreſsio ita, vt translata cenſeri de-
beat in ſecundum conductorem ea poſſeſ-
ſio cuius ipſe eſt capax, nempe detentatio,
vtique operabitur præfatam prælationem
aduerſus alium conductorem illam nullo
modo habentem. Imò poſſeſsio prædicta
hoc modo translata adeo operatur, vt ſi ha-
beat illam conductor primus, videlicet,

quia pro eo ſe dicto modo poſsidere conſtitueit Dominus, quamuis poſtea idē Dominus alteri locauerit, & ſecundo conductori actualiter rem tradiderit, præferendus erit primus *Dec. in l. contractus num. 18. ff. de reg. iur. Rot. deciſ. 308. num. 7. verſ. præterea nec etiam par. 5. rec. cum al. ſupracitat.*

34 Præterea clauſula *Conſtituti*, vltra dictam translationem poſſeſsionis, dat etiam facultatem conſtitutario capiendi rem propria auctoritate *Manſon de cauſ. execut. lib. 1. amplіat. 6. nu. 86. Ridolphin. in praxi par. 2. cap. 5 num. 28. Rot. deciſ. 339. num. 39. par. 5. rec.* &

35 ideò quatenus ſit inepta in contractu locationis reſpectu translationis poſſeſsionis, nō eſt inepta reſpectu huius facultatis, prout in ſimili ſi apponatur in contractu cenſus, quod licet non poſsit operari, vt in emptorem eius transferat poſſeſsionem fundi, tamen tribuit ei dictam facultatem capiendi propria auctoritate illius fructus, vt tradit *Ceuc. de Cenſ. quæſt. 94. num. 13.* & latè *Rot. coram Bichio deciſ. 310. num. 3. & ſeq.* & fuit etiam dictum in *vna Tudertina Bonorum 3. Decembris 1666. §. Nam bonum, coram Eminentiſſimo D.no de Carpineo, quæ eſt deciſ. 508. num. 1. par. 14. rec.*

36 Practicando iſtam facultatem ſi eam habeat ſecundus conductor, poterit eius vigore petere aſſociationem, & ſi ea mediante rem locatam, ſeù eius poſſeſsionem apprehendat ante, quam primus currendo per aliam viam ad eamdem rem perueniat, videlicet, agendo actione perſonali contra locatorem, obtineat rem ſibi tradi, intrabit eius fauore dicta prælatio ratione ſuę poſſeſsionis actualis, ſeù detentationis ex ſupradictis.

Et vbi etiam vigore prædictæ clauſulæ non egerit, adhuc propter dictam facultatem capiendi propria auctoritate, quæ per eamdem clauſulam tribuitur, non applicabitur ratio concluſionis ſupra firmatę, quod ſecundus conductor, cui facta ſit traditio ſit tutus, ex quo nulla competat contra eum actio primo, nam vigore dictæ facultatis

37 capiendi propria auctoritate, competit aſſociatio etiam contra tertium *Alex. conſ. 131. num. 3. & 9. lib. 4. Afflict. deciſ. 326. numer. 3. Rot. deciſ. 338. nu. 1. verſ. conſtat etiam par. 1. recent. & coram Bichio dicta deciſ. 310. num. 8. 11. & 12.*

Addo aliam ſingularem limitationem

38 concluſionis ſupra firmatæ, quod ſecundus conductor, cui res tradita, præferatur primo, cui non tradita, vt non procedat vbi ſecundus habuit ſcientiam, quando conduxit, quod res erat alteri locata, quia tunc non habet bonam fidem, ſed præſumitur in dolo, ac proinde non debet præferri, vt firmant *Cephal. conſ. 718. num. 12. & Cenall. quæſt. 756. num. 48. & ſeqq.*

Poſſet etiam euitari eadem prælatio ſecundi, ſi primus haberet aliquod priuilegium particulare, iuxta quod eſſet præferendus in conductione, ſed vbi eodem priuilegio gauderet etiam ſecundus, tunc ipſe ſecundus tanquam reus, & poſſeſſor, eſſet adhuc præferendus, quia priuilegiatus non vtitur priuilegio ſuo contra æquali-

39 ter priuilegiatum, & ideo ſtandum diſpoſitioni iuris, vt latiſſime firmat *Caſtill. deciſ. 193. num. 15. & ſeqq.*

Non omittendum denique animaduer-

40 tere in hoc propoſito duorum conductorum, quod prætendens prælationem aduerſus alium rem detinentem, poteſt intentare aduerſus eum iudicium de migrando, quod eſt poſſeſſorium, & licet in eo ſuccumbat, poteſt adhuc intentare iudicium ordinariū prælationis, vt plene firmat *Gratb. deciſ. 59. num. 19. & ſeqq.* & quatenus actor habeat hypothecam, & velit ea experiri, poterit cōtra ſecundum conductorem agere etiam nō excuſſo prius domino, nam licet huiuſmo-

41 di actio non detur contra tertium rei hypothecatæ poſſeſſorem, niſi excuſſo prius principali debitore eiuſque fideiuſſoribus ſi quos habet *Auth. ſed hodie C. de oblig. & action. Auth. hoc ſi debitor C. de pignor. Rolan. conſ. 79. num. 1. & ſeqq. lib. 1. Gaill pract. obſer. lib. 2. cap. 27. num. 7. Gamm. deciſ. 99. nu. 2.*

42 *verſ. ſecundo requiritur*, tamen hoc non procedit vbi tertius poſſeſſor non ſuo, ſed debitoris nomine poſſidet, prout eſt conductor *l. cum in plures 60. §. hæredem coloni ff. locat.* tunc enim ipſe non poteſt dictam exceptionem excuſſionis domini opponere, vt notant *in dicta Auth. ſed hodie Bart. nu. 3. Bald. in princ. Ang. num. 13. ad fin. verſ. ſed an contra. Gabr. tit. de fideiuſſ. concl. 1. nu. 59. & 60.* & in terminis noſtris pleniſſime firmat *Vela diſſert. 20. num. 16. & 17.*

De probatione locationis.

SVMMARIVM.

1 *Teſtibus probantur omnes contractus, qui conſenſu perficiuntur.*
2 *Lim. in emphyteuſi.*
3 *Tractatus differt à contractu, & eum præcedit.*
4 *Tractatus non requirit conſenſum deliberatum.*
5 *Teſtes deponentes de ſimplici tractatu non probant, quod fuerit effectuatus.*
6 *Multa tractantur, quæ poſtea non fiunt.*
7 *Tractatus ſimplex non obligat.*

8 Tracta-

Digitized by Google

8 *Tractatus de contractu præſupponit cõtractum exiſtere.*

9 *Tractatus iunctis alijs ex quibus deprehenditur eum habuiſſe effectum probat contractum.*

10 *Tractatus locationis vna cum poſſeſſione ſubſecuto probat locationem.*

11 *Extremis probatis media præſumuntur.*

12 *Minuta locationis, non probat locationem.*

13 *Minuta æquiparetur tractatui*

14 *Lim. non procedere ſi dictum locat, & tradit, quia hæc verba important perfectionem contractus.*

15 *Decl. procedere in tractatu in voce facta, ſecus in minuta, quæ paſſim ſolet ita concipi.*

16 *Scriptura arguitur imperfecta ex quo habet ſpacia in albo relicta.*

17 *Dici defectus denotat imperfectionem ſcripturæ, & apocam vitiat.*

18 *Clauſula, actum, denotat perfectionem contractus.*

19 *Ampl. procedere etiamſi dicta clauſula ſit ceterata.*

20 *Declaro procedere ſi clauſula ſit in fine Inſtrumenti, ſecus ſi in principio, vel in media.*

21 *Decl. 2. vt in fine multum operetur, ſed de ſe non ſufficiat.*

22 *Clauſulæ, actum, defectus, denotat imperfectionem ſcripturæ.*

23 *Subſcriptio arguit ſcripturam continere diſpoſitionem perfectam.*

24 *Subſcriptionis defectus arguit imperfectionẽ ſcripturæ.*

25 *Solutio annuæ penſionis pro certo prædio facta, probat eius locationem.*

26 *Decl. requiri ſolutionem factam eſſe ab aliqua tanquam conductore.*

27 *Decl. 2. requiri ſolutionem factam eſſe pro certa re.*

28 *Decl. 3. requiri penſionem eſſe in certa quantitate.*

29 *Decl. 4. requiri ſolutionem eſſe factam, & receptam ab habente facultatem conſtituendi in quaſi poſſeſſione exigendi.*

30 *Decl. 5. requiri ſolutiones eſſe factas annuatim, non autem vnica vice pro multis annis.*

31 *Ampl. vt non ſufficiat præſumptio ſolutionis in præteritum deducta ex tribus ſolutionibus continuatis*

32 *Decl. ampliationem non procedere ſi adſint etiam primæ ſolutiones.*

33 *Solutiones prædictæ ad hunc effectum ſi probentur per teſtes, quomodo deponere debeant.*

34 *Solutio annuæ penſionis continuata per decennium probat locationem.*

35 *Contr. quod requirantur triginta anni.*

36 *Et quod requirantur quadraginta aduerſus Eccleſiam.*

37 *Contr. quod idem tempus ſufficiat aduerſus Eccleſiã, ac aduerſus alios, ſed vide num. 44. & 45.*

38 *Ad præſcriptionem contra Eccleſiam, non ſufficiunt triginta anni, ſed requiruntur quadraginta.*

Decl. ſufficere decem annos in locatione ad breue tempus, & requiri triginta in locatione ad longum num. 43.

39 *Eccleſia quo ad probationes non requiritur priuilegiata.*

40 *Locatio probata per continuatas ſolutiones præſumitur ad tempus conſuetum.*

41 *Et ceſſante conſuetudine, præſumitur perpetua.*

42 *Lim. in locatione rerum Eccleſiæ, quia cenſetur ad tertiam generationem.*

44 *Probatio locationis per continuatas ſolutiones, regulatur ad inſtar præſcriptionis.*

46 *Solutiones annuæ non ſufficit, quod ſint continuatæ per annos triginta, vel quadraginta ad præſumendum titulum, vbi adeſt vehemens præſumptio iuris in contrarium.*

47 *Sufficit tamen immemorabilis.*

48 *Item ſufficit quadragenaria cum fama.*

49 *Violentia, licet non præſumatur, tamen ſecus eſt in materia odioſiſſima.*

50 *Solutio mercedum per decennium continuata, non ſufficit ad probandam locationem perſonæ.*

51 *Item non ſufficit contra tertium, ſed ſolum contra ſoluentem.*

52 *Ampl. & ſufficere contra recipientem ſolutionem de magis communi.*

53 *Solutio mercedum continuata, non inducit locationem, ſed probationem locationis.*

54 *Et hæc eſt probatio præſumptiua, quæ admittit probationem in contrarium.*

55 *Decl. non procedere in locatione continuata per annos triginta.*

56 *Decl. 2. non aſſumens probationem contrariam non poſſit impedire interim manutentionem parti.*

57 *Decl. 3. vt non plus operetur dicta præſumptio reſultans ex ſolutione decennali, quam ſi adeſſet confeſſio ſoluentis.*

58 *Et ſufficit docere de errore, & cauſa vitioſa.*

59 *Solutio continuata per triginta annos, non ſolum facit præſumere contractus, ſed etiam omnium ſolemnitatum ad illius validitatem neceſſariarũ.*

60 *Decl. dictam præſumptionem locationis deductam ex continuata ſolutione non procedere, ſi conſtet de antecedenti locatione ad certum tempus, quia tunc intrat præſumptio tacitæ relocationis, & vide num. 61.*

62 *Lim. vt non procedat præſumptio tacitæ relocationis ſi præcedens locatio de qua conſtat erat ad longum tempus.*

63 *Lim. 2. vt ſi conductio facta fuit ab eo, qui vili pretio vendidit, & diu continuata ſolutio mercedis vltra tempus locationis, intret præſumptio locationis perpetuæ.*

64 *Colonia partiaria probatur per continuatam annuam præſtationem certæ ratæ fructuum.*

65 *Contrarium.*

66 *Manuum contimctio, eſt ſignum conſenſus perfecti.*

67 *Contractus non dicitur perfectus ex conſenſu vnius.*

68 *Decl. vt ex confeſſione vnius probetur perfectio contra eum.*

69 *Præſens, & tacens in actibus obligatarijs non dicitur conſentire.*

70 *Lim. fauore Reipublicæ, piæ cauſæ, pupilli, & ſimilium.*

71 *Lim. 2. ſi tacens faciat aliquem actum poſitiuum.*

72 *Verbum* volo *iunctum infinito non inducit diſpoſitionem.*

73 *Decl. procedere ſi prolatum ab vno, ſecus ſi ab vtroque contrahente.*

74 *Verba relata in futurum in eis, quæ dependent à conſenſu reſoluuntur in præſens*

75 *Promiſſio de locando non eſt locatio.*

76 *Promiſſio non eſt contractus promiſſus.*

77 *Lim. ſi vterque contrahens promiſit vti vnus locare, alter conducere, & promiſſio relata eſt ad certam rem, & certum pretium.*

78 *Decl. procedere ſi vſi ſunt verbo* volo *ſecus ſi verbo* promitto.

79 *Lim. 2. ſi adſit iuramentum.*

80 *Contrarium.*

81 *Decl. primam procedere in promiſſioae de ſe obligando, & alÿs qua pendent à voluntate.*

82 *Lim 2. ſi enim promiſſione concurrat aliquis actus poſitiaus.*

83 *Decl non procedere, ſi adhuc contractus erat in futurum faciendus.*

84 *Lim.4. ſtantibus dictionibus* ex nunc, prout ex tunc.

85 *Promiſſio de locando, vbi non eſt locatio, licet ab ea recedere.*

86 *Pactum audum non eſt efficax, nec parit actionem.*

87 *Decl. procedere de iare Ciuili non autem de iare Canonico.*

88 *Decl.2. non procedere ſi is cui factum eſt pactum, aliquod damnum eſt paſſus.*

89 *Decl.3. vt inter viros probos, vereeandia ſit negare premiſſa per pactum nudum.*

90 *Decl.4. vt ſi promiſſio ſit facta interpoſita ſtipulatione fiat efficax.*

91 *Verbum* promitto *eſt aqaiuocum, & poteſt referri ad pactum nudam, & ad ſtipalationem.*

92 *Verbum* promitto *redactam in ſcripturam, impartat ſtipulatianem.*

93 *Ampl. procedere, tàm in ſcriptara publica, qaàm priaata.*

94 *Decl. procedere ſi pars cui facta promiſſio erat præſens.*

95 *Secus in ſcriptura pablica, quia præſumitur Notarium accepiaſſe pro abſente.*

96 *Decl.2 vt importet ſtipulatioaem in ſcriptura priuata ſi ſcripta ſit à perito, alias ſecus*

97 *Decl.3. procedere ſi ſcriptura ſit in lingua latiaa, ſecus ſi in vulgari.*

98 *Decl.4. non importare ſtipulationem etiam in Inſtrumento, ſi alibi in eo ſtipulatio eſt interpoſita.*

99 *Verbum* promitto *probatum per teſtes non importat ſtipulationem*

100 *Verbum* conuenerunt, *noa importat ſtipalationem.*

101 *Decl. vt ſi teſtes deponant de verbo,* promitto, *tunc non importet ſtipulationem, ſecus ſi deponant ſuper facto dicendo, quod talis promiſit.*

102 *Decl.2. vt ſi deponant de confeſſione facta à parte ſe promiſiſſe, iatelligatur per ſtipalationem.*

103 *Promittens locare, non tenetur pracise, ſed liberatur ſoluendo intereſſe.*

104 *Promiſſio facti etiam non proprii, non obligat pracise, ſed ſufficit præſtare intereſſe.*

105 *Præſtans intereſſe dicitar vere, & proprie ſeruare promiſſa.*

106 *Ampl etiamſi promittens habeat facultatem tradendi rem.*

107 *Lim. ſtante ſtatuto, quod promiſſiones pracise obſeruentar.*

108 *Prædictum ſtatutum adeſt Romæ cap 164.*

109 *Decl d. ſtatutum intelligi de promiſſione per ſtipulationem, non autem de ſimplici per pactum.*

110 *Lim.2. ſtante iuramento, qaia tunc adimplendum præciſe.*

111 *Ampl. limitationem procedere, etiam quo ad bæredem iurantis.*

112 *Decl vt ſi intereſſe ſit idem cum re promiſſa, tunc agi poſſit directe ad illam rem, ſecus ſi factum ſit qaid diaerſum.*

113 *Promiſſa venditione non poteſt agi directe ad rem, quia aliquid amplias continet venditio.*

114 *Secus eſt reſpectu promiſſionis emendi, quia emptor non tenetur niſi ad pretium, & ideo pretium directe peti poteſt.*

115 *Intereſſe venditionis aon facta eſt liquidandum, & continere poteſt, quid vltra pretium rei.*

116 *Intereſſe, vt peti poſſit ab eo, qui promiſit locare, neceſſe eſt, vt conſtituatur ia mora, & debet intentari certi condictio.*

117 *Ille cui facta eſt promiſſio de locando non tenetar conducere.*

118 *Probatio locationis, debet continere ſubſtantialia contractus.*

119 *Inſtrumeatum referens emptionem, & non exprimens pretium, non probat.*

120 *Teſtes deponentes vidiſſe contrahi, & conuenire de re, & mercede ſi aon exprimant qaantitatem non releuant.*

121 *Decl. procedere ſi agatur inter contrahentes de executione, vel validitate contractas, ſecus ſi inter vnum ex contrahentibas, & tertiam.*

122 *Decl.2. vt ſuffragetur dicta probatio, etiam inter contrahentes, vbi non agitur de execatione contractus, ſed tantum de probaado ipſo actu.*

123 *Teſtes diſcordantes in quantitate pretÿ non probant contractum venditionis.*

124 *Contrariam, quod cenſeautar concordari in minori ſumma.*

125 *Decl. vt ſi prias deponant de perfectione contractus & deinde interrogati de quantitate pretÿ in ea diſcardent, cenſeantur conaenire in miaori, & probent, ſecus ſi vnico contexta dicant fuiſſe factam locationem pro tanta ſumma, & in ea diſcordent.*

126 *Probata receptione literarum in qaibàs continebatur locatio, & taciturnitate recipientis, reſultat probatio contractus.*

127 *Declara non ſufficere, quod non contradixerit ſtatim, ſed indulgendum ei tempus arbitrio Iudicis*

128 *Decl. .. vt ſi probetar receptio epiſtolarum per teſtes neceſſe ſit. quod deponans de contentis in eis, & quod recipiens eas ſcriuerit.*

129 *Lim. ſi litera ſint apertæ.*

130 *Litera non probant contractum contra ſcribentem niſi teſtificetur eas fuiſſe de eius ordiae præſentatas.*

131 *Decl. procedere ſi directa, & habitæ à domeſtico, alias ſecus.*

CAPVT XXII.

POſtquam vidimus quomodo cõtrahi poſſit locatio ſequitur videndum quomodo probari poſſit contracta, & clarum eſt, quod probari poterit, ne dum per Inſtrumentum, aut aliam ſcripturam fidem facientem, ſed etiam per quodcumque aliud genus legiti-
1 mæ probationis, ac ſignanter per Teſtes, prout probantur omnes contractus, qui conſenſu perficiuntur *l. in exercendis C. de fid.instr. Afflict.dec.398.num.2. Rat.dec.113. num.14.par.5. & deciſ.345.num.13.par.10. recent.* quatenus tamen neceſſario concludant, vt requiri dixit *Alex.conſ.50. num.13. lib.5.* quidquid ſit in emphyteuſi, quam requirere ſcripturam cenſuit *gloſ. in l. 1. ver. alienationis C. de iur. emphyt. & in §. adeo ver. ad locationem Inſt. de locat. Soccin.Sen. conſ.120.*

Digitized by Google

*conſ.*120.*num.*24.*lib.*1. *Afflict.deciſ.*72.*nu.*7.
Surd.deciſ. 331.*num.* 10. & licet non deſint
tenentes contrarium, & ſit magna quæſtio,
tamen iſta eſt opinio communis, & magis
communis, & vna de illis communibus à
quibus recedere in iudicando nefas eſt, vt
adductis hinc inde auctoritatibus, ac plene
diſputato articulo, dicit *Fulgin. de iur. em-
phit. in prælud.quæſt.*14 *num.*11.*verſ tenen-
do hanc*.

2 At difficultas verſatur in congnoſcendo,
quo modo deponere debeant Teſtes, vel
dicere ſcripturæ ad locationem conuincen-
dam, & quia percutere poſſunt tantum ge-
ſta ante contractum locationis, vel poſt ip-
ſum contractum, vel in ipſo contractu, pla-
cet aliqua de ſingulis his caſibus diſtinctè
loqui.

3 Percutere autem dicentur geſta ante con-
tractum ſi reſpiciant tractatum factum de
locando, qui tractatus differt à contractu,
& eum præcedit *l. num cum tractatu* 32. *ff.
pro ſocio Bald. in l. eleganter in princ. ff. de
condict.indeb. Alberic. in l.fin. num.*26. *C. de
iur.deliber.* & non requirit conſenſum deli-
4 beratum, ſed ſolam diſpoſitionem ad illum
& diſcuſſionem *Alb. in cap. tua nuper nu.* 6.
de his, quæ fiunt à Prælat. vnde ſi Teſtes de-
5 ponant ſimpliciter de tractatu facto inter
partes de locando, & conducendo, non pro-
bant, quod fuerit effectuatus ipſe tractatus,
& facta locatio, & conductio *Soccin. Iun.
conſ.*3.*num.*35.*lib.*3. *Menoch.conſ.*893.*n.*13.
*Rot. coram Mantic. deciſ.*271.*num.*8. multa
6 enim tractantur, quæ poſtea non fiunt *l. ſi
voluntate C. de reſcind.vend. Bald. in l.mul-
tum num.*2.*C. ſi quis alt. vel ſibi.Natt.conſ.*31
*num.*12.

Et probatio remanet irreleuans, quia
tractatus ſimplex non obligat, & poteſt ab
7 eo libere recedi, vſquequo non fuerit con-
cluſus, & effectuatus *Gall.obſeruat.*140.*nu-
mer.*12.*lib.*1.*Rot.deciſ.*681.*num.*1.*par.*4.*to.*2.
recent.

8 Verum prædicta non procedunt ſi non
agatur de tractatu contractus faciendi, ſed
de tractatu de contractu facto, quia iſte tra-
ctatus preſupponit cõtractus de quo tracta-
tur præexiſtentiam ad *text.in l.ſi autem C.de
ingen.* prout etiam non procedunt, vbi cum
9 tractatu alia concurrant, ex quibus depre-
hendatur tractatum habuiſſe effectum, vt
aduertit *Seraph. deciſ.*1368.*num.*2.

10 Vnde ſi probetur Titium tractaſſe, cum
Seio de locando ei ſuam Domum, necnon,
quod Seius poſteà Domum habuit, & ha-
bitauit longo tempore, videtur verius, quod
argui debeat contracta locatio, vt ſenſit
*Bald. in d.l. multum intereſt num.*2. *in fin C.
ſi quis alt vel ſib.* quidquid aliud ſenſiſſe vi-
deatur in caſu ſuo *Rot. deciſ.*104. *num.*7. *&
ſeqq. par.* 2. *diuerſ.* quia dum probatur tra-
11 ctatus, qui locationem præcedit, & tradi-
tio rei, quæ illam ſubſequitur, applicatur
regula, quod probatis extremis media
præſumuntur *deciſ.*545.*num.*1. *& dec.* 598.
*num.*9. vbi quod procedit ad quemcumque
effectum *par.*1.*diu. Seraphin.deciſ.*1191.*nu-
mer.*3. *Buratt. deciſ.*926. *num.* 5. & faciunt
etiam, quæ dicta ſunt ſupra titulo præce-
denti de locatione ex voluntate partium
facienda in ſcripis, quæ quouſque non ſit
facta ſcriptura, habetur pro imperfecta, &
tanquam tractatus, & tamen ſi tradatur res,
tunc locatio perfecta dicitur, vt per *The-
ſaur. deciſ.*397. *numer.* 8. *ad fin. cum alijs ibi
citat.*

12 Et quæ dicuntur de tractatu in verbis,
applicantur etiam in ſcriptura præparatoria
quæ vulgo dicitur, minuta, quia ex ea pa-
titer non conuincitur, contractus, cum
13 æquiparetur omninò tractatui *deciſ.* 199.
*num.*8 *par.*6.*recent. & deciſ.*264. *numer.*13.
poſt Zacch. de oblig.Camer.

14 Non tamen dicetur tractatus ſi dictum
dat, locat, & tradit, quia hæc verba im-
portant perfectionem contractus, vt dicit
*Surd.conſ.*202.*num.*33.*verſ. nec monet*, quod
vtique videtur abſolutum in terminis tra-
ctatus in voce facti, at in terminis ſcriptu-
ræ, in quibus loquitur *Surd.* aliundè poteſt
facile apparere eam non fuiſſe perfectam,
ſeù non continuiſſe perfectam diſpoſitio-
nem, & contractum, quamuis haberet ver-
ba præfata regulatiter apta diſponere, quia
15 verè etiam ſimplices minutæ ſolent paſſim
ita concipi, vnde alia erunt perſcrutan-
16 da, & in ſpecie ſi adſint ſpecia relicta in
albo, quia ex eis arguitur imperfectio ſcrip-
turæ *d.dec.*264.*n.*15.*poſt Zacch.de Oblig.Ca-
17 mer.* & ſi deficiat dies, ex tali namque de-
fectu pariter denotatur imperfectio, & vi-
tiatur apoca, eadem *deciſ.*264.*num.*16.

Et vbi ſcriptura ſit confecta per manum
18 Notarij, prout etiam paſſim conficiuntur
minutæ, attendetur multum ſi adſit clauſu-
la, *actum*, quę ſi adſit denotat perfectionē,
quia non ſolet apponi niſi actus ſit perfe-
ctus per publicationem Inſtrumenti *Bald.
in Auth. quod ſine C.de Teſtam. Alex.conſ.*14.
num. 14. *verſ. Ità ergo in propoſito lib.* 6. &
alijs plenè congeſtis *Rot.deciſ.*122.*numer.*2.
19 *par.*4. *tom.* 2. *recent.* vbi quod hoc procedit
ſiuè clauſula ſit cæterara, ſiuè ſit extenſa,
quia talis diſtinctio eſt merè verbalis.

20 Verum dicta concluſio procedit, vbi
clau-

Digitized by Google

clauſula prędicta eſt appoſita in fine Inſtrumenti, ſecus autem ſi in principio, vel in medio, quia tunc non poteſt importare perfectionem, dum apparet poſt eam deuentum fuiſſe ad vlteriorem actum *Pariſ. conſ. 27. num. 17. lib. 2. Roland. conſ. 33. numer. 33. lib. 2. Surd. conſ. 187. num. 22.* & plene *Rota deciſ. 284. num. 6. & 7. par. 10. recent.*

21 Et vlterius dicta clauſula multum quidẽ operatur in fine ſcripturæ, ſed de ſe ſola non ſufficit *Rot. deciſ. 714. num. 1. par. 1. rec.*

22 Econtra defectus dictæ clauſulæ denotat imperfectionem ſcripturæ, & quod ſit potius præparatio, quàm Inſtrumentum, *Caſtren. in l. ſi is qui 25. num. 4. ver ſed ſi non continet ff. de teſtam. Corn. conſ. 216. n. 5. lib. 3. Surd. conſ. 187. num. 22. Seraph. dec. 949. num. 1. Penia deciſ. 925. num. 4.*

23 In ſcriptura autem priuata præcipuè attenditur, an ſit ſubſcripta, quia ſimplices minutæ non ſubſcribuntur. Vnde ſi ſcriptura eſt ſubſcripta, arguitur continere diſpoſitionem perfectam, *Aldobrand. conſ. 32. num. 36. lib. 1. Rot. cor. Burat. deciſ. 475. nu. 13. & 14. & in vna Romana Hareditatis 4. Maij* 1657. §. *& quamuis coram Meltio*; eſt enim ſubſcriptio vltima pars ſcripturæ, vt dicit *Bald. conſ. 175. num. 2. ver. item promitto lib. 2.*
& hinc ſequitur etiam, vt econtra ſi deficiat
24 ſubſcriptio, ſcriptura arguatur imperfecta *Rot. deciſ. 430. num. 96. par. 5. rec. & cor. Eminentiſſimo Ottbobon. deciſ. 40. num. 8.*

Cætera de perfectione, vel imperfectione ſcripturæ conſulto omitto, ne nimis diuerſam à materia, alia tamen videri poterunt penes citatos, & alios relatos ab eis.

Deueniendo nunc ad probationes percutientes geſta poſt contractum, & ſic non ipſum actum locationis, ſed potius effectũ, caſus eſt ſi aliquis tanquam inquilinus, ſeù
25 colonus pro tali prædio certam annuam penſionem ſoluit, & inde probari locationem eſt originalis Doctrina *Speculat. in tit. de Emphit. §. nunc aliqua quaſt. 142. nu. 169. Abb. conſ. 74. in princ. Dec. conſ. 146. num. 2. ver. & cum pro tali vinea & conſ. 164. nu. 1.* & poſt alios plures firmat, & de communi teſtatur *Maſcar. de probat. concl. 991. num. 1. Menoc. praſumpt. 108. num. 1. lib. 3.*

26 Verum ad hoc, vt concluſio procedat, debent omnia in ea dicta copulatiuè concurrere, primò enim requiritur, quod probetur ſolutionem eſſe factam ab aliquo tãquam inquilino, ſeù colono, & ſic ex cauſa locationis, nam aliàs, quia ſolutio poteſt fieri ex pluribus, & diuerſis cauſis, non poſſet dici probatio locationem concludens, prout ſenſiſſe videtur, *Maſcard.* dum ita ſecundo loco limitat concluſionẽ præfatam *ſub num. 3.* & latè ac optimè firmat *Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quaſt. 15. num. 2. & ſeqq. & num. 32. & ſeq.* vbi quod non ſufficit expreſsio in genere, ſed requiritur ſpecifica *Peregr. deciſ. Patau. 53. nu. 3. Rot. deciſ. 292. num. 1. par. 1. diu.*

27 Secundo requiritur, quod probetur ſolutio facta pro certa re, aliàs enim non conuinceret locationem, pro cuius eſſentia requiritur res, vt ſupra dictum fuit in *Cap. 1. num.*.... *Maſcard. d. concl. 991. num. 2.* imò conſtare etiam debet de rei identitate puta per duos confines, aut alias duas demonſtrationes, aliàs ſi dictum eſſet ſolùm pro terris de tali loco, probatio eſſet obſcura, & non ſufficeret, vt cenſuit *Alex. conſ. 50. num. 18. lib. 5.*

Non tamen neceſſe eſt dictas expreſsiones cauſæ ſolutionis, & rei factas fuiſſe in qualibet ſolutione, ſed ſatis eſt eas fuiſſe factas in primis quietantijs, vt tradit *Peregrin. deciſ. Patau. 53. num. 12.*

28 Tertiò requiritur probari penſionem certam, aliàs ſi adſit incertitudo circa eius quantitatem, prout ſi teſtes dicerent ſoluta fuiſſe nouem, aut decem, probatio non eſſet ſufficiens, *Alex. d. conſ. 50. num. 16. ver. tertius teſtis lib. 5. Dec. conſ. 57. num. 5. Maſcard. de probat. concl. 992. numer. 1. & ſeqq. per tot.* & idem eſſet ſi conſtaret de ſolutionibus difformibus, puta quia quandoque ſolutum fuiſſet in pecunia, quandoque in frumento, aut alijs fructibus, vel quandoque ſolutum fuiſſet plus, & quandoque minus *Bald. & Ang. in l. male agitur col. 2. C. de praſcript. trig. annor.* & his, alijſque adductis firmat *Maſcard. d. concl. 991. num. 8. & 9.* & plenius *Vaſq. controu. Illuſtr. cap. 84. num. 6.* vbi de communi.

29 Quartò requiritur ſolutionem fuiſſe factam, & reſpectiuè receptam à perſona valente conſtituere alium in quaſi poſſeſsione exigendi, vel retinendi, vnde non ſatis eſſet, quod ſolutio eſſet facta nomine alieno vel nomine alieno recepta, latè *Cenc. de Cenſ. quaſt. 80. numer. 15. ver. neque tamen Duard. eod. tract. in proam. quaſt. 17. num. 32. Rot. cor. Merlin. deciſ. 8. num. 4.*

30 Quintò requiritur, quod ſolutiones non ſint factæ vnica vice pro decem, viginti, aut triginta annis, ſed quod ſint factæ annuatim, & ſeparatim *Cyn. in l. 2. num. 1. & Bald. num. 2. C. de dot. promiſſ. Menoch. praſ. 131. num. 13. & 84. & ſeq. lib. 3. Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 15. num. 65. Grattan. diſc. 208. num. 10. Coppell. Toloſ. deciſ. 238. num. 3. ad fin. Rot. cor. Merlin. deciſ. 373. num. 11.* adeò

vt

Digitized by Google

31 vt etiam non ſufficeret allegare præſumptionem ſolutionis in præteritum, quæ deducitur ex ſolutione trium annorum poſtremorum, *Gratian.diſc.208. num. 12. Mantic. de tacit.lib.3.tit.25 num.66. & ſeq.Rot.decis. 292.num.2.par.1.diuer.* Niſi tamen concur-
32 rant cum dictis ſolutionibus poſterioribus etiam antecedentes, quia tunc intermediæ præſumuntur, *Caſtren. conſ.51. num. 2. poſt med. lib.2.* ſed contrarium ſenſit in hoc *Rot. dicta deciſ. 292. par.1. diu.* vel etiam niſi ad eſſet confeſſio ſolutionum antea diſtinctim factarum, licet ipſa confeſſio vno Inſtrumento tantum vti vnica contineretur, ſecundum *Pariſ.conſ.7. num.6. ver. nam circa id lib.4.*

33 Erit tamen aduertendum, quod ſi probatio ſolutionum fieret per teſtes, neceſſe eſſet eos reddere rationem eorum dicti, nec ſufficeret ratio illa, quia ſum vicinus, cum iſtæ non ſint de rebus, quæ in genere ſciri poſſunt, nec ſufficiat probatio præſumptiua, vt tradit *Alex.conſ.50.nu.17. lib.5.* neque ſufficeret dicere audiuiſſe à parte, ſi eſſet confeſſio extraiudicialis *Alex.dicto conſ 50.numer.16. verſ. item interrogatus Dec. conſ. 57. num. 4. ad fin.* & debent eſſe concordes in quantitate, & qualitate ſolutionis, & in alijs, ita vt faciant probationem perfectam, dum enim non probatur locatio directè, ſed per illationem à ſolutione penſionis, neceſſe eſt talem ſolutionẽ eſſe certam, ad hoc vt ex ea inferri poſſit ad locationem præcedentem *Ruin.conſ.44. numer.10.lib.4. Cephal.conſ.250.nu.40. Magon. deciſ.Lucen.79.num.17. & ibi Adden.*

34 Sextò requiritur, quod ſolutio continuata ſit diuturno tempore, circa quod magna eſt dubitatio, & variæ ſunt opiniones, aliqui enim volunt ſufficere decennium *Bart. in l. litibus 19. numer.2. C. de Agric. & Cenſ. lib. 11.* vbi quod minus tempus non ſufficeret, quem ſequuntur alij, vt *Garocc. de locat.tit.de locatione ſine tempore quæſt.6.n.152* & conſulendo *Gratus conſ.76.num.25. lib.1.* & in fortioribus terminis de probanda emphyteuſi, & alijs ſimilibus *Bald. in l.1.n.15 C. de fideic.Cenc. de Cenſ quæſt.81.num.8. & ſeqq.* & ibidem *Rannc. num. 15. ver. 1. quia procedit.Rot. coram Penia deciſ.183.num.3.& coram Burat.deciſ.10. numer.26. & deciſ.46. num.15. & in rec.deciſ.502.num.23.par.1.& deciſ.153.num.11.par.4.tom.2.*

35 Alij verò volunt requiri annos triginta *Ang. in l. Prætor §.1.ff. de eden. Alber. in l.2. nu.10.C. de Iur.Emphyt. Ruin.conſ.151. n.5. lib.1. Pariſ.conſ.23. num.5. lib.4.* & alij plures relati per *Menoch præſump.108. numer.4 lib.3.* & latius per *Fulgin. de Iur. Emphyt. tit. de contract.quæſt.11.n.2.verſ.contrarium.*

36 Præterea aliqui admittunt hanc vltimam opinionem, ſed dicunt non procedere contra Eccleſiam, aduerſus quam volunt requiri ſpatium annorum quadraginta *Ang. in §. Emphyteuſis numer.19. in Auth. de non. alien. aut permut. reb. Eccleſ. Ancaran.conſ.420. ad fin.Pariſ.conſ 23.num.5.lib.4.Aldobr.conſ.74 num.1.lib.1. Fachin.conſ.30.numer.32. lib.1. Menoc.præſumpt.108.num.5.lib.3.Roderic.de ann.reddit. lib.1. quæſt.15. num 53.* & quod contra Eccleſiam non ſufficiant decem anni *Rota cor.Verall.deciſ.166.par 3.*

37 Contrarium vero, quod in hoc propoſito idem procedat contra Eccleſiam, ac contra priuatum, ſenſerunt *Salic. in l. cum de in rem verſo num.12.ver. quarto ſeptimo ff de vſuris Pariſ.conſ.7.num.13. ver. & quia concurrunt lib.4.Grat.conſ.76.num.25.ver.& ex his neceſſario lib.1. Menoc.præſumpt.131. numer.61. & latè ſeqq.lib.3.*

38 Et licet tenentes primam opinionem adducant, quod circa præſcriptionem clarum eſt non ſufficere aduerſus Eccleſiam ſpatiũ 30. annorum, ſed requiri 40. *Cap. de quanta de præſcriptionibus auth. quas actiones C. de*
39 *Sacr.Eccleſ.* tamen alij reſpondent dicendo, quod hæc non eſt præſcriptio, ſed probatio, & quod Eccleſia circa probationes non reperitur priuilegiata, vt vltra prædictos firmauit *Rannc. in conſ. impreſſo per Cenc. de Cenſ. q.81.n.15. circa med. ver. tum quia. Duard.de Cenſ. in proam. quæſt.17. num.35. ver. ſed re vera & ſeqq.* vbi volunt ſufficere decennalem ſolutionem.

40 Pro reſolutione autem harum difficultatum, videtur proponenda & alia, videlicet ſuppoſito, quod concurrat tempus ſufficiẽs, & omnia alia requiſita ad inducendam hãc probationem locationis, quænam locatio credenda erit iſta circa tempus, videlicet quanto tempore duratura; in qua dubitatione *Ang. in l.2. C. de iur. emphyt.* eam formans in emphyteuſi, dicit non adeſſe legem, & ideo primo recurrendum eſſe ad conſuetudinem concedentis, ſecundò ad conſuetudinem regionis, & quatenus conſuetudo nulla appareat, vel ſit difformis, quod minimum eſt præſumemus.

Verùm prædictam diſtinctionem, quoad primam partẽ, quòd vbi conſtet de conſuetudine, illa attendi debeat, & cum præfato ordine, vt prius attendatur conſuetudo particularis, & deinde generalis, ſequuntur alij, & ſignanter *Iaſ. in dicta l.2. num. 160. Menoc.præſumpt.109.n.2. & ſeq.lib.3. Mantic. de tacit.lib.22. tit.5. numer.11.Fulgin. de*

Iur.

Digitized by Google

Iur.Emphyt.tit. de contract. quaſt. 12: *num.* 1.
& faciunt tradita in *Cap.* 17. *in primo caſu*,
vbi late, quæ conſuetudo attendenda, ſi di-
uerſimode ſeruatum ſit, at ſecus eſt quoad
ſecundam partem, vbi *Ang.* dicit quod ceſ-
ſante conſuetudine præſumatur, quod mi-
nimum eſt, ad quod ipſe allegat regulam
l. ſemper in ſtipulationibus ff. de reg. iur. quia
communiter reijcitur ab alijs volentibus in
41 dubio locationem, ſiue Emphyteuſim præ-
ſumi perpetuam, imo ipſe *Ang.* ita ſenſiſſe
videtur *in l. qui luminibus ff. de ſeruit. urb.
prad. Iaſ. in d. l. 2. num.* 161. *Soc. Sen. conſ.* 50.
num. 15. *lib.* 4. *Ruin. conſ.* 151. *numer.* 14. *lib.* 4.
Burſat. conſ. 23 *nu.* 27. *Menoc. dicta praſump.*
109. *num.* 7. *lib.* 3. *Fulgin. qui de communi te-
ſtatur dicta quaſt.* 12. *numer.* 2. *Surd. qui alios
refert, & in terminis locationis loquitur de-
ciſ.* 265. *num.* 55. licet ſecus ſit in locatione
ſeù emphyteuſi rerum Eccleſiæ, quia con-
42 cedi ſolent ſolùm ad tertiam generationẽ,
& ita conceſſæ etiam ex prædictis ſolutio-
nibus arguuntur *Bald. in cap.* 1. *numer.* 2. *de
feud. dat. in vic. leg. comm. Iaſ. in l.* 2. *num.* 16.
& ſeq. C. de iur. emph. Menoc. praſ. 109. *ad fin.
lib.* 3. & pleniſſime alijs congeſt. *Roderic. de
ann. reddit. lib.* 1. *quaſt.* 15. *num.* 52. *Duar. de
cenſ. in proam. quaſt.* 17. *num.* 58. *& ſeq. Man-
tic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 5. *numer.* 15. *&* 16. &
quod emphyteuſis Eccleſiæ ſoleat, imo de-
beat, ſolùm fieri ad tertiam generationem,
probatur per *text. in* §. *emphiteuſim Auth. de
non alien.* & licet huius textus diſpoſitio
fuerit poſtea ampliata, vt poſſit fieri con-
ceſſio duratura in omnibus deſcendentibus
§. *licentiam auth. de alien. & emphit. Alex.
conſ.* 110. *numer.* 19. *lib.* 3. vbi de communi
Ruin. conſ. 166. *num.* 9. §. *nec obſtat lib.* 1. *Rot.
cor. Seraphin. deciſ.* 1362. *num.* 7. tamen de-
bet conſtare, quod partes voluerint dicta
facultate vti, alias non cenſetur à diſpoſi-
tione dicti §. *emphyteuſim* receſſiſſe, iuxta
late tradita per *Couar. lib.* 2. *cap.* 17. *numer.* 5.
& alios ſupracitatos.
43 His autem ſuppoſitis, quod probetur pro
tempore conſueto, quatenus adſit conſue-
tudo, & quatenus ea non adſit, præſumatur
perpetua, redeundo ad præcedentes diffi-
cultates circa tempus neceſſarium ad hanc
probationem inducendam, crederem, quod
ſi ageretur de locatione ad modicum tem-
pus, quæ inter priuatos eſt vſque ad nouen-
nium, & in Eccleſia vſque ad triennium,
quia in ea non acquiritur aliquod dominiũ,
& agitur propterea de modico præiudicio,
tuto admitti poſſet prima opinio, quod ſuf-
ficiat decennium, prout in terminis locatio-
nis voluit *Bart.* & in fortioribus ſenſerunt
alij pro ea citati, Si vero ageretur de indu-
cenda probatione locationis ad longum
tempus, quia videlicet adſit conſuetudo ad
longum tempus locandi, vel locationis
perpetuæ vbi nulla adſit conſuetudo, & tũc
quia talis locatio importat acquiſitionẽ do-
minij vtilis, ad quem effectum clari iuris eſt
non ſufficere decennalem poſſeſſionem, ſed
requiri tricenariam, vel quadragenariam,
crederem veriorem opinionem aliorum idẽ
tempus requirentium ſupracitatorum, qui
loquuntur vt plurimum ad effectum probã-
dæ emphyteuſis, in qua dominium vtile
transfertur, & ſic in his terminis, vel ſi-
milibus.
44 Nec obſtat, quod iſta non ſit propriæ
præſcriptio, ſed probatio vel præſumptio
tituli locationis, quia ex quibus cauſis in-
ducitur præſcriptio, eiſdem inducitur etiã
iſta præſumptio tituli, vt ex *Bart.* & alijs
tradit *Caſſan conſ.* 11. *num.* 88. & poſt eum
Roderic. de ann. reddit. lib. 1. *quaſt.* 15. *nu.* 53.
& hanc eſſe probationem, quæ operatur in
vim præſcriptionis, dicit *Rot. in deciſ.* 234.
num 3. *par.* 7. *rec.*
45 Et hinc eſt, quod cùm contra Eccleſiam
non ſufficiant triginta anni ad præſcriben-
dum, ſed requirantur quadraginta *Cap. de
quanta de preſcript. Auth. quas actiones C. de
Sacroſ. Eccleſ.* idem eſſe dicendũ in hac pro-
batione, tradunt magis communiter DD. vt
videre eſt ex relatis per *Menoc. praſum.* 108
n. 5. *lib.* 3. *Roderic. de ann. reddit. lib.* 1. *qu.* 15.
num. 53. *Fulgin. de iur. emphit. tit. de contr.
quaſt.* 11. *num.* 4. & hodie quia requiritur ex
Conſtitutione Vrbani Octaui de præiudicia-
libus Eccleſiæ de qua dixi in *Cap.* 14. §. 11.
ſpatiũ centum annorum ad præſumendum
locationem vltra triennium fuiſſe factam
cum ſolemnitatibus neceſſarijs, & hoc tem-
pus erit neceſſarium, ad hoc, vt iſta conti-
nuata ſolutio ſuffragari valeat pro locatio-
ne prædicta, iuxta pleniſſimè tradita per *Rot.
deciſ.* 220. *num.* 5. *&* 17. *par.* 10. *rec.*
46 Et non ſolum in Eccleſia, ſed vbicumque
adeſt reſiſtentia, aut vehemens præſumptio
iuris in contrarium, non ſolum non ſufficit
dictum tempus decennij, ſed neque trigin-
ta, vel quadraginta annorum, prout ſi aga-
tur de ſolutionibus extraordinarijs factis
Domino per Vaſſallos, ex quo viget præ-
ſumptio, quod extortæ fuerint per violen-
tiam, quod dictum tempus non ſufficiat,
firmant *Guidap. conſ.* 1. *num.* 11. *& ſeqq.* &
pleniſſimè *Roderic. de ann. reddit. lib.* 1. *quaſt.*
15. *num.* 65. *&* 66. *Duard. de cenſ. in proam.
quaſt.* 17. *num.* 47. *& ſeq.* & licet quoad ſim-
plicem iuris præſumptionem, quæ in con-
trarium

trarium vigeat aliud ſentiat Vaſq. contron.
Illuſtr. cap. 84. num. 39. tamen exempla,
quæ adducit non ſunt de caſibus, in quibus
vigeat præſumptio iuris, quod ſolutiones
non fuerint factæ ex cauſa allegata, dicit
enim rem præſumi liberam, & tamen præ-
ſcribi ſeruitutem, item contractum præſcribi,
licet non præſumatur, quod verum eſt, ſed
licet contractus de iure non præſumatur, ta-
men non habet præſumptionem iuris con-
tra ſe, & idem eſt de ſeruitute, & hæc inter
ſe differant, non præſumi, & habere iuris
præſumptionem contra ſe.

47 Sufficit tamen in dictis caſibus immemo-
rabilis Couar. in reg. poſſeſſor. part. 2. §. 4. n.
5. ver. 2. eſt conſiderandum Auendan. de exe-
quen. mand. reg. part. 2. cap. 5. nu. 10. Garz.
de expen. & melior. cap. 9. num. 23. Roderic.
de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 67. &
ſeqq. Duar. d. quæſt. 17. num 48. quidquid
ſit de ſimplici centenaria non habente re-
quiſita immemorabilis ex tradit. per Garz.
dicto cap. 9. num. 32. & Auendan. de cenſ. cap.
8. num. 18. & vbi allegans hanc immemo-
rabilem eſſet omnino incapax acquirendi,
puta ſi laicus alleget eam in perceptione
decimarum, de quo Felin. in cap. accedente
num. 6. de præſcript. Socein. Sen. conſ. 260. lib.
2. & poſt alios Vaſq. contr. Illuſtr. cap. 84.
num. 11. & 12. lib. 2. Menoch. præſ. 131. nu.
49. lib. 3.

48 Sufficit etiam quadragenaria cum fama
Couar. d. §. 4. num. 5. verſ. quibus duo adij-
cere. Auendan. de exequen. mand. reg. par. 2.
cap. 5. num. 12. ad med. & de cenſ. cap. 8. nu.
17. quatenus tamen in prædicto caſu vaſſal-
lorum appareat ſolutiones fuiſſe voluntarie
49 factas, nam licet violentia non præſumatur,
tamen in materia odioſiſſima, & reprobata
à iure contrarium eſt dicendum, vt ex Bal-
do in l. ob maritorum C. ne vx. pro marit.
tradit Garz. de expenſ. & melior. cap. 8. nu.
35. prope fin.

50 Cæterum quod dictum eſt de ſolutione
decennali, quod ſufficiat ad probandam lo-
cationem, non ſolum retenta opinione in-
diſtincte hoc tenentium, ſed etiam cum no-
ſtra reſtrictione ad locationem breuis tem-
poris, limitandum erit, vt procedat in loca-
tione bonorum, in qua procedit ratio ad-
ducta, quod agatur de leui præiudicio, ſe-
cus autem ſi agatur de locatione perſonæ,
quia præiudicium eſt grauius, & ideo re-
quiruntur triginta anni, vt tradit Iaſ. in l. ſi
certis num. 15. verſ. ſexto limita C. de pact.
& alijs pluribus adduct. Vaſq. contr. Illuſt.
cap. 84. num. 38.

51 Prout etiam limitandum erit, vt procedat
contra ipſum ſoluentem, vel recipientem,
non autem contra tertium, quia requirun-
tur triginta anni Iaſ. in d. l. ſi certis num. 15.
verſ. quinto limita vbi etiam Curt. Sen. Al-
ciat. & alij quos refert Vaſq. in d. cap. 84. n.
38. verſ. duodecimo limito & licet ipſe ibi ex
Alex. in l. qui ex aliena ff. de acquir. hæred.
dicat hoc non ſatis certum eſſe, tamen hanc
limitationem tenuit etiam Rota deciſ. 166.
part. 3. coram Verall.

52 Volunt etiam aliqui dictam opinionem
annorum decem, procedere contra ſoluen-
tem, & non contra recipientem Balb. de præ-
ſcrip. part. 3. princ. quæſt. 10. num. 35. quem
refert Fulgin. de iur. emphit. tit. de contract.
quæſt. 11. poſt med. ver. ſed Ant. ſed magis
communiter tenetur eodem modo ſoluen-
tem, ac recipientem iudicari in hoc propo-
ſito Bald. conſ. 24. numer. 1. lib. 4. Grat.
conſ. 76. numer. 25. verſ. & ex his libr.
1. Fulgin. qui alios refert dicta quæſtion.
11. numer. 5. Rot. cor. Mantic. deciſ. 57.
num. 5.

53 At ſemper verum eſt per ſolutionem cũ
dictis qualitatibus factam non induci loca-
tionem, ſed probationem, quod locatio
præceſſerit Bald. conſ. 24. num. 1. in princ.
ver. vel eſt magis lib. 4. Pariſ. conſ. 7. num.
6. vbi, quod non cadit aliqua dubitatio,
quia in iure verum, & ab omnibus receptum
eſt lib. 4. Rot. deciſ. 153. num. 19. & ſeqq.
54 part. 4. tom. 3. recent. & probationem merè
præſumptiuam transferentem onus proban-
di contrarium in aduerſarium, qui propte-
rea, ſi probare velit, auditur Caroc. qui mul-
tos congerit de locat. & cond. tit. de locat. omiſſ.
55 num. 6. quod tamen procedit ſtando in ter-
minis ſolutionis decennalis, vel alias mino-
ri tempore continuatæ, quam triginta anno-
rum, quia contra tricenariam non admit-
ti probationem firmat Roderic. de ann. red-
dit. lib. 1. quæſt. 15. num 6. & ſeqq. & num.
58. eſt enim tunc probatio in vim præſcri-
ptionis, vt dicit Rot. deciſ. 234. nu. 3. par. 7.
56 rec. at vbi quis aſſumat onus probandi con-
trarium, interim non poterit denegari ma-
nutentiò habenti pro ſe poſſeſſionem, vel
quaſi Gratian. diſc. 208. num. 14. & talis
præſumptio tam procedit in præiudicium
ſoluentis ad fauorem recipientis, quam in
præiudicium recipientis ad fauorem ſoluen-
tis Bald. conſ. 24. numer. 1. liber. 4. Grat.
conſ. 76. num. 25. lib. 1. ver. & ex his neceſ-
ſario. Rota coram Mantic. deciſ. 57. num. 5.
Fulgin. tit. de contract. emphyt. quæſt. 11.
num. 15.

57 Verum ex ſolutione decennali taliſ præ-
ſumitur obligatio, qualis allegatur. & ideo

non plus operatur hæc præſumptio, quam ſi fuiſſet confeſſata ab initio, vnde ſi concluderet confeſſionem, ſeu obligationem non ſolemnem, & inefficacem vti factam à minore non valente ex diſpoſitione ſtatuti ſibi præiudicare, actionem non produceret in futurum, vt docet *Salic. in l. cum de in rem verſo num. 6. ver. tertio caſu ff. de vſur.*

58 & ſufficit docere de errore, & quod cauſa propter quam fuit facta ſolutio ſit vitioſa *Vaſq. contr. Illuſtr. cap. 84. num. 12. ver. facit Roderic de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. n. 8. in fin. Menoc. præſumpt. 131. num. 49. lib. 3. Cenc. de Cenſ. quæſt. 81. num. 38.*

59 At concurrente tempore annorum triginta, nõ ſolum inducitur probatio contractus, ſed etiam omnium ſolemnitatum ad illius validitatem neceſſariarum, adeo vt ſi neceſſaria ſit ſcriptura, & præſumatur ipſa interueniſſe, licet de ea non appareat *Bald. conſ. 24. prope fin. ver. & notandum eſt lib. 4. Iaſ. in l. 2. num. 155. C. de iur. emphit. Menoc. præſ. 108. num. 2. lib. 3. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 50. late Fulgin. de iur. emphit. in prælud. quæſt. 14. num. 39. Rot. cor. Mantic. deciſ. 57. num. 4.* vbi etiam dicit ſufficere, quod probetur ſolutio per ſcripturam, quia dum probatur conſequens per ſcripturam, probatur, & antecedens, licet quoad hoc in contrarium facere poſſit, quod voluit *Rot. cor. Put. deciſ. 178. num. 3. & per tot. lib. 3.* vbi concluſum fuit ex quietantijs ſolutionum pro mercede locationis probari locationem tacitam, non autem expreſſam, quod & admiſit *cor. Gomeſ. dec. 75. lib. 1.*

60 Verum non omittendum animaduertere, quod prædicta omnia de inducenda præſumptione, ſeu probatione locationis ex continuata ſolutione mercedis, procedunt cum ſuppoſito, quod de nulla locatione antecedenter facta ad certum tempus, puta ad biennium conſtet, quia alias, licet poſt illud tempus finitum conductor continuauerit rem retinere, & ſoluere mercedem per triginta annos, vel vltra, non propterea argui poterit locatio perpetua, ſed potius credetur fuiſſe factam tacitam relocationem in ruſticis ad annum, & in Vrbanis de die in diem, iuxta *text. in l. item quæritur §. qui completo ff. locat.* vt tradunt *Ancaran. quæſt. 24. num. 11. lib. 1. Granet. de antiq. temp. part. 4. cap. 5. incip. materia iſta num. 100. & ſeqq. Caldaſ. de iur. emphit. lib. 1. quæſt. 15. num. 41. & ſeqq. Add. ad Gamm. deciſ. 26. num. 3. Magon. deciſ. Floren. 2. num. 4. verſ. quibus non obſtantibus, & late ſeqq. Rot. Bonon. diuerſ. deciſ. 119. num. 93.* vbi etiamſi fuiſſet continuatum per mille annos *Rot. deciſ. 14. num. 1. part. 3. rec.* vbi *Add. num. 6.* dicit etiamſi per mille annos.

61 Et licet contraria opinio habeat quoque ſuos fautores, & ſignanter *Bal. in leg. male agitur in prima lectura numer. 4. verſ. ſi vero conductio C. de præſcr. 30. vel 40. ann.* & ibidem *Ang. num 5. verſ. ſi vero conductio Alex. ad Bart. in d. §. qui completo ff. loc. in prima addit. Gozad. conſ. 9. num. 8. Marzar. conſ. 16. num. 1.* vbi late *Bero. conſ. 113. nu. 3. lib. 1. Afflict. deciſ. 365. num. 13.* tamen prima videtur verior, quia dum conſtat de titulo ſolutionis, videlicet ex cauſa conductionis temporalis, ceſſat præſumptio alterius tituli, maximè in conductore, qui ſibi non poſſidet, ſed domino, & non poteſt mutare cauſam poſſeſſionis ad illius præiudicium, vt latè tradunt præcitati, & ſignanter *Magon. in d. deciſ. 2.* quæ opinio certius etiam procedit, quatenus in locatione præcedenti adſit pactum expreſſum, quod ſi partes continuent, cenſeatur facta tacita relocatio ad tempus, inde enim apertius ceſſat, quod conductor voluerit, & potuerit mutare cauſam, & velle poſſidere titulo locationis perpetuæ ea firmatis *per Rot. in deciſ. 220. num. 15 part. 10. rec.*

62 Limitatur tamen dicta opinio, vt non procedat ſi præcedens locatio erat ad longum tempus ſecundum *Bero. conſ. 113. nu. 3. poſt med. verſ. ex quo infertur lib. 1.* vbi mouetur, quia quando locatio eſt ad longum tempus, non præſumitur tacite renouata, de quo ſuo loco, Deo dante, aliquid dicemus, ſed contrarium ſenſit *Add. ad deciſ. 14. num. 9. part. 3. rec.*

63 Secundo limitatur eadem opinio, vt non procedat ſi agatur de conductione facta ab eo, qui rem ipſam vendidit vili pretio cum pacto redimendi, & ſtatim eam conduxit, ſi enim non poteſt redimere, neque agere ad reſciſſionem ex capite læſionis, vel quia præſcriptum, vel quia probare læſionem ſufficientem non valet, concedendum ei eſt, vt poſſit retinere titulo Coloniæ perpetuæ, *Granet. de antiq. tempor. part. 4. cap. 5. incip. materia iſta num. 125. ver. poſſet caſus huiuſmodi Vrſill. ad Afflict. deciſ. 365. num. 15. Magon. deciſ. flor. 2. num. 6. poſt med. ver. qui etiam.* Contrarium tamen ſenſit *Valaſc. de Iur. emphyt. quæſt. 20. num. 12. ver. nec vllo caſu,* cuius opinio admitti poterit de rigore, contraria verò de æquitate, vt ſenſit ipſe *Granet.* & poſt eum *Magon. vbi ſupra,* & vide alia de hac eadem æquitate ſupra *in cap. 10. num. 120. & ſeqq.*

64 Denique controuerſia magna eſt, an di-

cta

ſta probatio, ſeu,vt aliqui dicunt,præſcriptio locationis perpetuæ, procedat etiam in Colonia partiaria, puta vbi non apparet ſoluta merces in pecunia, ſed certa rata fructuum; & pro affirmatiua facit, quod in eiſdem terminis loquitur *Bald. in l. male agitur in ſecunda lectura verſ. ſi vero conductio & Ang. num. 7. C. de præſcrip. 30. vel 40. annor.* & eis alijſque plene congeſtis dictã opinionem firmauit *Rot. coram Mantic. dec. 17. num. 2. & tenuit etiam Ancaran. Regien. quæſt. 24. numer. 10. & ſeq. lib. 1.* & ſenſiſſe videtur *Gratian. diſc. 156. numer. 6. Gregor. deciſ. 26. numer. 3. & ibi Adden.*

65 At contrarium tenuerunt *Rim. Sen. conſ. 10. num. 15. & ſeqq. Ruin. conſ. 131. num. 7. & ſeqq. lib. 4. Hond. conſ. 85. num. 12. lib. 1. Eugen. conſ. 28. num. 11. & ſeq. lib. 2. Roderic. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 51. verſ. nec deciparis*. Ratio autem præcipua iſtorum eſt, quod iſti coloni ſunt potius ſocij, quam conductores *l. ſi merces §. vis maior ff. loc.* & in ſocietate nemo cogitur perpetuò permanere *l. vlt. C. comun. diuid.* ſed reſpondent alij eam non eſſe ſocietatem propriè, vt patet ex verbis *text. in d. §. vis maior* & propterea eam tranſire ad hæredes, quod non eſt in ſocietate vera, & propria, latè *Mantic. d. deciſ. 17. num. 10. & 11.* vbi & quod ſaltem dicta opinio non procedit in prædijs vniuerſitatis.

Deueniendo denique ad probationem percutientem ipſum actum locationis, clarum erit, quod ſi per ſcripturam, vel teſtes probetur reciprocus conſenſus in re certa, & penſione, vti quia conſtet de verbis hinc inde prolatis aptis conſenſum vtriuſque exprimere, vel etiam de ſignis vti de manuum
66 coniunctione, quod eſt ſignum euidens cõſenſus perfecti, vt dicit *Decian. conſ. 64. num. 14. lib. 3.* probata erit locatio. At ſi, verbi gratia, teſtes referant tantum verba vnius Partis, & ex eis conuincatur ſolum conſen-
67 ſus illius, non probabitur contractus perfectus, & validus, non enim dicitur perfectus ex conſenſu vnius partis, *Seraph. deciſ. 854. num. 8.* vbi, & quod non ſufficit vnum teſtem dicere aliam partem contentam fuiſſe, maximè ſi non reddit rationem quomodo cognouerit contentam fuiſſe. Verum ſi
68 verba vnius Partis contineant confeſſionem contractus aliàs facti, tunc contra illam probabunt eius perfectionem *Rot. deciſ. 37. num. 4. part. 4. tom. 2. rec.*

Si autem verba vnius continentia locationem probentur prolata altero præſente, & tacente, an cenſeatur contracta locatio, & licet ad eam contrahendam non ſint neceſſaria verba *l. qui ad certum 55. ff. locat.* & dictum eſt cap. præcedenti, tamen negatiuè
69 reſpondendum eſt, quia requiritur conſenſus, qui in tacente non præſumitur, vt pleniſſime firmat in his terminis *Caroc. de locat. & cond. tit. de locat. qualific. quæſt. 3. num. 2.* & eſt regula generalis, vbi agitur de actibus obligatorijs, prout eſt iſte contractus *Veſtr. in prax. lib. 4. cap. 5. num. 3. Rot. dec.*
70 *104. num. 9. part. 1. Diuerſ.* quod tamen limitatur, ſi agatur de fauore Reipublicæ Piæ cauſæ, vel Pupilli, & ſimilium *l. 2. ff. ad municip. Bart. in l. quæ dotis num. 23. verſ. fallit ff. ſol. matrim. Gratian. diſc. 980. num. 21. Carpio de execut. Teſtam. lib. 1. cap. 17. num. 32.* licet contrarium velit, ſi agatur de fauore pupilli *Matt. Brun. conſ. 113. n. 12.*
71 Prout etiam limitatur, ſi tacens faciat aliquem actum poſitiuum, prout eſſet receptio rei locatæ, vel in eam ingreſſio, & ſimilia *Caroc. dicta quæſt. 3. num. 3. verſ. declaratur niſi Oſaſch. deciſ. 132. num. 10. Rot. deciſ. 811. num. 22. part. 1. diuerſ.* ex quo enim non ſunt neceſſaria verba, vt mox dicebam, aperte ſequitur, vt quomodocumque conuincatur conſenſus, ſufficit ad conuincendum contractum. Vnde ſi quis locauit fundum ad annum tantum, ex quo elapſo anno paſſus eſt colonum in fundo permanere, & colonus, qui pariter ad annum tantum conduxerat, elapſo anno, adhuc in fundo permanſit, abſque vlla alia expreſſione verbis, vel nutu, quod locationem renouabant, adhuc ſufficienter conuincitur animus renouandi eam *l. item quæritur 14. §. fin. & l. qui ad certum 15. ff. loc.*

Dubitari tamen poteſt an conuincatur conſenſus ſufficiens ad perficiendum locationem, & conductionem, ſi dictum ſit volo locare, & volo conducere, & quod quando ſumus in contractibus, in quibus requiritur conſenſus mutuus partium inter ſe obligatorius, ſi verbum volo, vel placet ha-
72 bet limitationem certam, & determinatam de præſenti, & tunc obligat de præſenti, aut habet determinationem incertam, quia iungitur infinito, vt in præfatis verbis, & tunc non diſponit de præſenti, dicit eſſe doctrinam Bart. communiter approbatam *Ferret. conſ. 281. num. 6.* verum licet hæc doctrina vera ſit vbi verba prædicta, volo
73 locare, proferantur ab vno tantum, tamen ſi ſunt prolata ab vtraque parte inuicem reſpectu rei terminatæ, & pretij conſtituti, non promiſſionem de locando, ſed contractum locationis abſolutum inducunt iuxta

gloſ. in l. in vendentis in verb. in vendentis verſ. quid ſi dicam G. de contr. empt. ad quam ſe remittit *Bart. per Ferret. citat. in l. ſerui electione* 5. *num.* 4. *in fin. ff. de leg.* 1. & firmant *Burſatt. conſ.* 200. *num.* 9. *Surd. conſ.* 371. *num.* 37. *Cartar. deciſ.* 29. *num.* 9. *& ſeqq. Vinc. de Franc. deciſ.* 346. *n.* 4. *Mant. de tacit. lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 11. quibus addi poſſunt late tradita per *Andreol. contr.* 112. *num.* 11. *& ſeq.* & ratio eſt, quia cum con-
74 tractus iſtius perfectio dependeat à conſenſu vtriuſque, verba prædicta ab vtroque prolata in actu dependente ab eorum conſenſu tantum, licet relata ad futurum, reſoluuntur in tempus præſens *Corn. conſ.* 133. *num.* 5. *lib.* 3. *Cartar. dicta deciſ.* 29. *num.* 9. *Rot. dec.* 293. *num.* 12. *part.* 5. *rec.*

75 In terminis autem ſimplicis promiſſionis de locando dicendum eſt eam non importare locationem, iuxta veriorem opinionem, de qua teſtatur *Caroc. de locat. tit. de locat. qualific. quæſt.* 1. *num.* 3. *& ſeqq.* vbi infinitos congerit, quibus addi poteſt in eiſdem terminis *Adden. ad Gregor. deciſ.* 28. *num.* 6. *& Theſaur. deciſ.* 233. *num.* 5. & eſt Re-
76 gulare, quod promiſſio non ſit contractus promiſſus *Roland. conſ.* 69. *num.* 12. *& ſeqq. lib.* 3. *Franc. à Ponte conſ.* 85. *per tot. Surd. conſ.* 52. *num.* 13. *Mantic. de tacit. lib.* 3. *tit.* 15. *num.* 84. *verſ. ab hac ſententia, & ſeqq. Theſaur. deciſ.* 233. *num.* 5. *& per tot. Rot. deciſ.* 174. *num.* 2. *ad fin. poſt ſecundum vol. conſ. Farin.*

Et licet non deſint tenentes contrarium, vt *Alciat. conſ.* 18. *num.* 5. *lib.* 8. *Fachin. contr.* 7. *per tot. lib.* 2. vbi de magis comm. *Caball. conſ.* 3. *num.* 17. *& ſeqq. lib.* 2. & alij relati per *Andreol. contr.* 12. *num.* 12. *&* 13. tamen prima retinenda eſt regulariter, & ſecunda in caſu limitationum, quæ ſunt plu-
77 res, & earum prima videbatur prima facie eſſe poſſe, vt non procedat, quando vterque contrahens promiſit, vnus videlicet locare, & alius conducere, & promiſſio relata eſt ad certam rem, & cum certo pretio *Galliaul. in rubr. ff. de verb. oblig. num.* 114. *& ſeq. Alciat. in l.* 1. *num.* 15. *verſ. reſpondent moderni ff. de verb. oblig. Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 9. & conſonant ſupracitati, vbi dictum de verbo volo *num.* 73. & facit ratio ibidem adducta, quod cum contractus pendeat à voluntate vtriuſque, & habemus conſenſum vtriuſque, contractus eſt perfectus, non obſtantibus verbis relatis ad futurum, quia reſoluuntur in præſens, & facit alia declaratio ad concluſionem, quod promiſſio faciendi, non ſit facere rem promiſſam, vt non procedat, quando pendet à ſola voluntate promittentis *Alciat. conſ.* 18. *num.* 5. *lib.* 8. *Franc. à Pont. conſ.* 10. *num.* 20. *& ſeqq. Fontanell. clauſ.* 4. *gloſ.* 9. *part.* 4. *num.* 33.

Verum re melius perpenſa, iſta limitatio
78 videtur procedere in terminis verbi, volo, non autem in terminis verbi, promitto, quia verbum, volo, denotat voluntatem cum effectu, & conſenſum præſentem, ſecus autem eſt in verbo, promitto, de quo agimus, quod refertur totaliter ad futurum, vt bene diſtinguit *Theſaur deciſ.* 233. *num.* 6. *verſ. ad quartum*,

79 Limitatur ſecundo, vt non procedat concluſio ſi adſit iuramentum *Caroc. tit. de locat. qualif. quæſt.* 1. *num.* 12. *Surd. conſ.* 457. *nu.* 13. *poſt med. & ſeqq. Gratian. diſcept.* 564. *num.* 32. *Boer. deciſ.* 3. *num.* 2. *&* 4. *Theſaur. deciſ.* 233. *num.* 8.

80 Contrarium tamen, quod Iuramentum non operetur hunc effectum tenent *Roland. conſ.* 69. *num.* 22. *& ſeqq. lib.* 3. *Laderc. conſ.* 84. *num.* 6. *Caball. conſ.* 99. *num.* 5. *in fin. lib.* 1. *Viu. deciſ.* 329. *num.* 1. & de prima opinione dubitanit *Rot. deciſ.* 861. *num.* 12. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.* & in terminis promiſſionis iuratæ de ducendo aliquam in vxorem, quod non importet contractum matrimonij, habemus textum *in cap. iurauit de probat.* cum pluribus concordantibus relatis per *Tiraquell. de retract. conuent. ad fin. tit. num.* 54. vnde quid quid
81 ſit in promiſſione de ſe obligando, & ſimilibus terminis, in quibus loquuntur aliqui ex citatis pro prima opinione, in quibus verum eſt, quod promiſſio habetur pro facto, quia pendet à ſola voluntate promittentis ex ſupracitatis *num.* 77. *ad fin.* in terminis noſtris promiſſionis de locando, vel ſimilibus, in quibus requiruntur aliæ circumſtantiæ ad perfectionem contractus, iuramentum non poteſt eas ſupplere, nec ampliare vim promiſſionis, niſi vbi ſit reciproca promiſſio iurata, quia tunc ſi non importat actum promiſſum, tamen ſaltem eſt ſeruanda, vt tenent *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 9. *& Seraph. de Iuram. priuil.* 23. *num.* 27.

82 Tertio limitatur ſi cum promiſſione concurreret aliquis actus poſitiuus, puta traditio rei, vel ſolutio pretij, cum reſpectiua receptione, quia, tunc conuinceretur conſenſus vtriuſque, & diceretur contractus perfectus, licet verba ſonarēt in ſolam promiſſionem de contrahendo *Aquilin. in rubr. de verb. obligat. num.* 60. *Siluan. conſ.* 49. *num.* 10. *Cephal. conſ.* 272. *num.* 116. *Caball. conſ.* 99. *num.* 6. *&* 7. vbi etiam ſi res non

ſit

ſit tradita, ſed dimiſſa penes eum, cui pro-
miſſa venditio, videlicet, quia retinebat an-
tea titulo locationis, & permiſſum fuit con-
tinuare retentionem ceſſante locatione *lib.*
1. Petra de fideicom. quæſt. 8. *num.* 156. *Io-*
ſeph. Ludouic. concluſ. 72. *lim.* 8. *Theſaur. dec.*
233. *num.* 10. vbi ita fuiſſe iudicatum *Surd.*
deciſ. 198. *num.* 30. *& ſeqq.* quæ tamen li-
83 mitatio ſublimitatur, vt non procedat ſi
locatio eſſet adhuc in futurũ celebrãda *Iaſ.*
conſ. 117. *col.* 3. *verſ. prædicta multo clarius l. t.*

Alias nonnullas limitationes adducit *Ca-*
rocc. dicto tit. de locatione qualificata quæſt. 1.
quæ penes eum videri poterunt, addo ta-
84 men aliam ſingularem, vt non procedat re-
gula ſi adſint dictiones, ex nunc, prout ex
tunc, quæ iungunt tempora, & retrahunt
futurum ad præſens, & ſic operantur cen-
ſeri factum de præſenti, quod promiſſum
eſt per verba de futuro, vt latè firmat *Eugen.*
conſ. 7. *num.* 17. *ad fin. & ſeqq. lib.* 1.

85 Effectus autem huius quæſtionis eſt, vt
quatenus non ſit locatio, ſi ſimus in termi-
nis meræ, & ſimplicis promiſſionis de lo-
cando, iſta reputatur potius mecus tractatus
à quo licet vtrique parti re integra reſilire,
vt firmat *Rota deciſ.* 681. *num.* 1. *part.* 4. *tom.*
86 2. *recent.* vel eſt pactum nudum, quod non
eſt efficax, nec parit actionem, aut obliga-
tionem *l. Iuris gentium* §. *ſed cum nulla ff. de*
pact. l. ſi diuiſionem 15. *C. famil. herciſc. Gra-*
87 *tian. diſcept.* 115. *num.* 16. quod tamen
procedit de iure ciuili, ſecus autem de iu-
re Canonico, quia eius diſpoſitione atten-
ta datur actio etiam ex pacto nudo *cap.* 1. *de*
pact. Menoch. conſ. 92. *num.* 33. *Cancer. va-*
riar. part. 3. *cap.* 7. *num.* 255. *Rota coram Bu-*
ratt. deciſ. 476. *num.* 14. *& in recent. deciſ.*
393. *num.* 1. *part.* 5. prout etiam non pro-
88 cedit ſi is, cui factum pactum aliquod dam-
num ſit paſſus, quia tunc etiam datur ei
actio de dolo *l. eleganter* §. *ſerui pactionis*
ff. de dolo mal. Bart. ibi, & alij relati per *Af-*
flict. deciſ. 120. *num.* 4. *verſ. præterea Me-*
noch. conſ. 92. *num.* 30. *Trentacinq. var. re-*
ſol. 1. *num.* 13. *verſ. in pacto nudo.* at vbi non
89 datur actio, adhuc animaduertendum in-
ter viros probos verecundiam eſſe denega-
re promiſſa per pactum nudum, niſi ſit re-
probatum à iure, vel factum per iocum *Ber-*
tazol. conſ. 379. *num.* 14.

90 Si autem non ſimus in terminis ſimplicis
promiſsionis per pactum nudum factæ, ſed
interpoſita ſit ſtipulatio, tunc promiſſio ſit
efficax, & agi eius vigore poteſt *Me-*
noch. conſ. 1. *num.* 235. *Ioſ. Ludouic. concluſ.*
72. *lim.* 7. *Cancer. var. part.* 3. *cap.* 1.
num. 113.

91 Animaduertendum autem, quod ver-
bum, promitto, eſt æquiuocum, & poteſt re-
ferri ad pactum nudum, & ad ſtipulatio-
nem *Afflict. deciſ.* 120. *nu.* 2. & ſi redactum
92 ſit in ſcriptis importat ſtipulationem *l. Ti-*
tia 134. §. *eidem reſpondit ff. de verb. oblig.*
Surd. deciſ. 115. *num.* 4. *Gregor. deciſ.* 308.
num. 6. *Canaler. deciſ.* 354. *num.* 4. *Rot. in*
recent. deciſ. 354. *num.* 6. *part.* 4.

Quod aliqui declarant procedere tantum
in ſcriptura publica, ſeù inſtrumento roga-
to, non in ſcriptura priuata, & ſentire hoc
videtur *Rot. deciſ.* 118. *num.* 15. *part.* 6. *rec.*
93 alij verò, & plures contrarium tenent, vt
nempè, ſiue ſcriptura ſit publica, ſiuè pri-
uata, ſemper importet ſtipulationem, vt *Cra-*
net. conſ. 657. *num.* 46. *Menoch. conſ.* 92. *nu.*
35. *Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 120. *num.* 6. *verſ.*
an autem Surd. conſ. 340. *num.* 5. *Gratian.*
diſcept. 64. *num.* 20. vbi de magis comm. &
veriori *Gregor. deciſ.* 328. *n.* 7. & probant cum
verbis text. *in d.* §. *idem reſpondit* ibi *cum*
Septitius litteris ſuis præſtiturum ſe cauerit,
&c.

94 Sed dantur plures declarationes, qua-
rum vna eſt, vt tunc verbum, promitto, in
ſcriptura priuata importet ſtipulationem,
cum alia pars erat præſens, & acceptauit,
vel ſaltem potuit acceptara, ſecus autem ſi
erat abſens, quia tunc in ſcriptura priuata
agitur de impoſſibili, vt ſimplex promiſsio
vnius, importet ſtipulationem, quæ requirit
conſenſum duorum *Menoch. conſ.* 259. *num.*
17. *Magon. deciſ. floren.* 39. *num.* 16. *& ſeq.*
Cornazan. deciſ. Lucen. 214. *num.* 10. vt
præſertim expreſſe requirit text. *in d.* §. *idem*
reſpondit ibi *ſi inter præſentes actum eſt*, li-
95 cet eam importet in ſcriptura publica, in
qua præſumitur Notarium acceptaſſe pro
abſentibus, etiam ſi non ſcripſerit, promiſ-
ſum ſibi pro abſentibus *Hodiern. ad Surd. d.*
111. *num.* 12. *Seraph. deciſ* 472. *num.* 1. *&*
ſeq. Rot. dec. 683. *num.* 1. *&* 2. *part.* 1. *diu.*
& ſi reperiatur verbum promiſit, & non ap-
pareat an is, cui promiſſum eſſet præſens,
vel abſens, præſumeretur præſens, vt pleniſ-
ſimè firmat *Surd. deciſ.* 115. *num.* 4. *& per*
totam.

96 Alia declaratio eſt, vt importare poſſit
ſtipulationem in ſcriptura priuata verbum
promitto, quatenus ſcripta ſit à Perito, alias
ſecus *Mantic. de tacit. lib.* 14. *tit.* 8. *num.* 42.
Fontaneli. de pact. nupt. clauſ. 4. *gloſ.* 8. *nu.* 11.
verſ. ſic noſter etiam Hodiern. ad Surd. deciſ.
111. *nu.* 12. *pod med.*

97 Tertia declaratio eſt vt importet ſtipu-
lationẽ ſi ſcriptura ſit latina, ſecus ſi in vul-
gari idiomate *Mantic. d. tit.* 10. *n.* 42. *poſt med.*

Quar-

98 Quarta denique declaratio omiſſis alijs quę non applicantur locationi eſt, vt non ſolum in ſcriptura priuata, ſed etiam in Inſtrumento publico non importet ſtipulationem, ſi Inſtrumentum contineat ſtipulationem expreſſam in alia ſui parte, vt tradunt *Ruin.conſ.*140.*n.6. verſ. & idem vult. in ſimili lib.2.Ruger.conſ.*33.*num.*44. *lib.*1.

99 Si autem de dicto verbo, promitto, deponant Teſtes, tunc non importat ſtipulationem *Cret.in l.ſciendum num.*17.*ff.de verb: oblig.Mantica conſ.*138. *num.*7.*Barbaz.conſ. Crimin.*379.*num.*6.*ad fin.* vbi *num.ſeq.* Idem

100 dicit de verbo, conuenerunt, quod non importet ſtipulationem *Afflict.*120.*num.*2.

101 Quod tamen procedit, vbi Teſtes referãt verba nempè, quod talis dixit promitto, ſecus autem ſi deponant potius ſuper facto dicendo, quod ille promiſit *Soccin.Sen.conſ.* 253. *num.*4. *propè fin. verſ. Quoniam ad hoc dupliciter lib.*2.*Menoch.conſ.*705.*num.*2.*Vrſill.ad Afflict. d.deciſ.*120. *num.*1. prout etiã

102 non procedit, ſi deponant de confeſſione partis, quod videlicet, quis confeſſus fuerit ſe promiſiſſe, quia, & hoc caſu data præſentia alterius, intelligitur per ſtipulationem, non per pactum nudum, vt poſt *Bald. & Roman.tradit Afflict. d.deciſ.*120. *num.*4.

Præſuppoſito tamen, quod ex promiſſio-

103 ne de locando oriatur obligatio efficax ad agendum, adhuc talis promiſſio multũ differt ab ipſa locatione, quia non propterea cogi poteſt promittens, vt præcisè adimpleat, & ſic naturaliter locet, ſed liberatur præſtando intereſſe *Roland. conſ.* 69.*nu.*13. *& ſeq. lib.* 3. *Surd.conſ.* 52. *numer.* 14. *& ſeqq. Laderch.conſ.*84.*numer.*5. *& ſeqq.* vbi *nu.*7.*&* 8. quod hoc procedit etiam de Iure Canonico *Aldobran. conſ.* 132. *num.*100. *& ſeqq.lib.*2. & fuit dictum in *AEſina grani* 6. *Iunij.*1614.*&* 12.*Iunij.*1617. *coram Sacrato*.

104 Et ratio redditur, quia promiſſio locandi eſt promiſſio facti, quæ etiam ſi ſit de facto proprio non obligat præcisè ad illud præſtãdũ, ſed ſufficit præſtare intereſſe *l. ſi quis ab alio in fin.ff.de re Iudic.cum concord.relat.*

105 *per Rot. corã Gregor.deciſ.*141.*nu.*3. adeò, vt præſtans intereſſe, dicatur verè, & propriè ſeruare promiſſa, & non contrauenire *Aldobrand.dict. conſ.*132. *num.*121. *& ſeqq. lib.*2.

106 Vnde licet aliqui velint conclusionem non procedere, quando promittens habet facultatem tradendi rem *Menoch. conſ.*92. *num* 62.*& ſeq.Burſatt.conſ.* 100. *numer.*36. vbi de comm. *Tu.opin.*1024.*num.*3. tamen, quia vtroque caſu militat eadem ratio, contrarium eſt dicendum, prout magis communiter tenent DD. Quod etiã ſi quis habeat facultatem tradendi rem, adhuc liberetur tradendo intereſſe *Card. conſ.* 256. *num.*9. *lib.*4.*Dec.conſ.*503.*num.*2.*Beron. conſ.*156.*n.* 12. *poſt med. verſ. & prædicta coadiuuantur lib.*2.*Roland.conſ.*69.*nu* 13. *lib.*3. *Surd.conſ.* 52.*num.*16. *Laderch. conſ.*84. *num.*6. *vbi de receptiſſima Rim.Iun.in* §. 1.*num.*60. *& ſeqq. Inſtit.de donat. & conſ.*51. *num.* 12. *& ſeqq. Mantic. de tacit. lib.*4. *tit.*3. *numer.*7. *in fin.* & hanc eſſe veriorem, & magis communẽ teſtantur *Ioſeph.Ludou. concluſ.*72. *amplias* 1. *Caroc.de locat.d.tit.de locat.quali &c.quaſt.*1. *num.* 9.

107 Limitatur tamen opinio iſta, vt non procedat ſtante ſtatuto, quod promiſſiones præcisè obſeruentur *Barz. deciſ.*111.*num.*3. &

108 ſi adſit ſtatutum, prout Romæ *cap.* 164. quod vbi factum impleri poteſt, promittens præcise ad illud cogi debeat, ſin minus, ad intereſſe, iuxta iuramentum principalis taxatione Iudicis præcedente, vt per *Adden. ad Greg.deciſ.*241.*num.*7. *ad fin. & per Rot. coram Seraph.deciſ.*805.*num.*7. ſed, & ſtatu-

109 tum intelligi debet de promiſſione efficaci, nempe per ſtipulationem, non autẽ de ſimplici per pactum nudum, vt quanto minus fieri poteſt recedat à diſpoſitione Iuris communis, vt latiſſimè firmat *Laderch.conſ.* 84.*num.*6.

110 Secundo limitatur, vt non procedat ſtante iuramento promittentis, quia tunc ſi poteſt præſtare factum promiſſum, tenetur præciſe, nec liberatur præſtando quod intereſt *Soccin. Sen. in l. ſtipulationes non diuiduntur num* 432. *& ſeq.ff.de verb.oblig. Iaſ. in l.ſi pecunia num.*23.*ff.de cond.ca dat.Gabr. de Iur.Iur.concluſ.*8.*num* 1.*&* 2. vbi de magis Comm. *Surd. conſ.* 13. *num.* 27. *Gutier. de Iuram. p.*1. *cap.*39. *num.*6. vbi de mag. Comm. *Adden. ad Greg. deciſ.*241. *num.*7. *Rota coram Seraphin. deciſ.*805. *num.*3. *&* 4. & licet in hærede iurantis adſit controuerſia non parua, an idem procedat, vt teneatur præſtare præcisè factum à defuncto cũ iuramento promiſſum, & deciſiones hinc inde referat *Adden.ad Greg d.deciſ.*241.*n.*7.

111 tamen dicendum videtur, quod licet iuramentum non tranſeat ad hæredes, quoad effectum periurij, ſecus tamen ſit quantum ad effectum obligationis *Caſtren. conſ.*13. *num.* 13.*lib.*2.*Dec.conſ.*659.*num.*6.*Mantic.de tacit.lib.*14.*tit.*33 *numer.*8.*Rot.coram Seraph. deciſ.*805.*num.*4.*& plenè coram Andr. deciſ.* 87. *num.*3.

112 Verum tamen eſt, quod vbi intereſſe eſt idem cum re promiſſa, tunc directo agi poteſt vigore promiſſionis de faciendo ad tradendum

dendum

dendum illam rem ad euitandos circuitus, iuxta doctrinam *Ioannis Andreæ in addit. ad Specul.tit.de oblig. & ſolut. col.* 1. vbi dicit, quod promittens ſe obligaturum ad danda decem, ſtatim poteſt cogi ad eorum ſolutionem, quod dictum commendant, & ſequuntur Doctores, quos refert *Theſaur.dec.*233. *numer.*3. & procedit vbicumque intereſſe ſuccedens loco facti eſt idem cum re, quæ debebitur ex facto promiſſo, prout intereſſe, quod quis ſe obliget dare decem, ſunt ipſamet decem, at ſecus eſt ſi intereſſe ſit, quid diuerſum *Gozad. in l.*2. *num.* 32. *C. de pact inter empt. & vend.* Niger *in l.*1.*nu.*103. *ad med.* & ibidem *Alciat.num.*17.*ff. de verb. obl. Roland.conſ.*69.*numer.*25. *verſ. tertio reſpondetur lib.*3. *Aldobrandin. conſ*132. *num.* 109.*& ſeqq.lib.*2.*Theſaur.deciſ.*233.*nu.*6.

113 Vnde ſequitur, & comprobatur concluſio, quod non poſſit vigore promiſſionis de vendendo agi directè pro rei traditione, quia non eſt idem rem tradere, ac rem vendere, ſed multum diuerſum, cum venditio contineat obligationem reciprocam, & ſic circuitus non eſt inutilis, quod nempè prius fiat venditio, & vbi circuitus non eſt inutilis, non eſt euitandus *Roland. d. conſ.*69.*nu.*26. *& Theſaur.d.num.*6. & quod vbi circuitus non eſt inutilis, promiſſio non ſit idem cum contractu promiſſo, tradunt etiam *Gallaul. in rubr.ff.de verb.obl. ſub num.*118. *Mantic de tacit. lib.*16. *tit.*13.*num.*9.*Grammat. deciſ.*103.*ſub.num.*188.*& ſeqq.*

114 At ſecus erit dicendum reſpectu promittentis emere, ſeù promittentis conducere, quia nempe ſi ſtatutum ſit certum pretium, intereſſe erit conſequi pretium illud, & ſic quatenus non teneatur ex promiſſione de conducendo, tenebitur tamen illud ſoluere loco intereſſe, & ſic ratione circuitus vitandi, idem reputabitur promiſſio de conducẽdo pro certa ſumma, ac ipſa cõductio, & eodem modo agi poterit ad ſummam illam pro pretio, ſeù mercede ſtatuta *Aretin. in l.* 1.*num.*1. *ad finem ff. de pignorat. act. Rubens conſ.*19.*ſub.num.*4. *Cieffuſ. conſ.*47. *num.*15. *lib.*2. *Matt.Cunon de pact.lib.*1.*cap.*6. *numer.* 17.*Couarr.Var.lib.*3.*cap.*4.*num* 8. *poſt princ.*

115 Quando autem petitur intereſſe ob non factam venditionem, ſeù locationem, debet liquidari à petente, & ſi non liquidetur poteſt arbitrari à Iudice, qui debet arbitrari tantum quantum plus valeret res vltra pretium, quod emptor retinet, vel vſus rei vltra mercedem conuentam, niſi adſit cauſa affectionis, vt traduot *Corn. conſ.*256. *num.* 11.*lib.*4. & poſt eum *Aldobr. conſ.*132. *num.* 124.*&* 125.*lib.*2.

116 Animaduertendum tamen, quod ex dicta promiſſione de locando, non oritur actio ad intereſſe, ſed certi condictio, quod locetur licet poſſit promiſſor ſe eximere ab obligatione præſtando intereſſe, vel quatenus interueniat mora in locando, ipſa faciat promittentem teneri ad intereſſe, vt probat *Iac. Gallus conſ.*121. *num.*2. *&* 3. vbi dicit, quod nullũ Auctorem inuenit, qui dicat ex tali promiſſionem de per ſe dari actionem ad intereſſe, & hoc poſito, quod ad hunc effectum, vt peti poſſit intereſſe neceſſariũ ſit, promittentem conſtitui in mora, benè infertur, quod quatenus promiſſio de vendendo ſit nulla, vti quia promiſſa ſit venditio feudi, quod vendi non poteſt, nec fieri poteſt locus petitioni intereſſe, quia ex tali promiſſione nulla, non poteſt, quis conſtitui in mora, prout infert ipſa *Gall.dict. conſ. ſignanter num.*12. *& plenè firmat per tot.*

117 Denique non omittendum etiam, quod ſtante ſimplici promiſſione delocando, quãtumuis acceptata, & valida, non tamen per eam cogitur is, cui facta eſt promiſſio conducere *Caſtr.in l.in bona fides* §.*ſi tamen nu.* 3.*ff.de eo quod cert.loc.Pinell.in l.*2. *part.* 2. *n.* 3.*C.de reſc.vend.Corn.conſ.*300.*num.*1.*lib.*1. *Mandell.conſ.*593.*num.*3. *Surd. Conſ* 52.*nu.* 60.*Mantic.de tacit.lib* 4. *tit.*3.*num.*6.*Cancer. Var.cap.*1.*numer.*113.*lib* 3. *Gratian.diſcept.* 740.*num.*16.*&* 17. *Boer.deciſ.*48.*numer.*11. quid quid in contrarium videatur ſentire *Iaſ.in l. in bona fides num.* 4. *ad finem ff. de eo, quod cert.loc.*

118 Debet etiam probatio non ſolum conuincere conſenſum perfectum, ſed etiam alia ſubſtantialia contractus, nempe rem, &

119 Mercedem certam, alias erit irreleuans, cum inſtrumentum referens emptionem, & non exprimens pretium non probet *Cyn.in l.*1.*C.de contrah.ſtipul.Bart.in l.ſciendum nu.* 2.*verſ.contra ff. de verb. obl.* vbi *Roman.nu.* 32.*& Alex.num.*15.*& his*, alijſque adductis *Pinell.in Rubr.C.de reſcind. vend.par.*2.*cap.* 1.*n.*7. *ad med.*

120 Eodemque modo ſi Teſtes concordent ſe fuiſſe præſentes, & vidiſſe perfectè fuiſſe conuentum de re, & mercede, ſed non recordentur de quantitate mercedis, probatio eſt omnino inſufficiens, adeò vt nec ſuccurratur agenti, vt iuſtum pretium per æſtimatores, & Iudicem declaretur *Caſtren. in l.ſi duo Patroni* §.*ſi quis iurauerit num.*4. *in fin. ff.de Iur.Iur.Alex. ad Bart. in l.quod ſæpè* §. 1.*de Contrah.empt. & conſ.*8.*col.*1.*&* 2. *lib.*1. *Pinell.in d.rubr.C.de reſcind. vendit.p* 2.*cap.* 1.*num.*7.

Verum contraria ſententia, quod imò

ad

ad probandam locationem non ſit neceſſe, quod conſtet de mercede ſicut, & ad probandam emptionem non ſit neceſſe, quod conſtet de precio, habet ſuos ſectatores inter quos referuntur *Bald.in l.1.num.3.C.de reb.alien.non alien:Chriſtoph. de Caſtell.in l. ſciendum 30.n.9.de verb.oblig.Roman.conſ.9. n.7.Tiraq.de retract.lignag.in fin num.*88.

121 Sed fœdere diſtinctioois conciliantur iſtæ diſſidentes opiniones, vt ſi agatur inter contrahentes de executione, vel validitate cõtractus, & tunc procedat prima, quod dicta probatio non releuet, quia tunc requiritur probatio certi pretij, ſi verò agatur inter vnum ex contrahentibus cum tertio, quia tunc ſufficit conſtare de ſolo actu locationis non ſit neceſſaria probatio precij, *Alex. conſ.*18.*num.*5.*lib.*1.& latè vtrumque membrum diſtinctionis probat *Mantic.de tacit. lib.*4.*tit.*19. *num.*62.*&* 63.

122 Et ſufficeret propterea etiam inter contrahentes dicta probatio, vbi ageretur tantum de ipſo actu locationis, non de ſolutione precij, vt aduertendum monet *Mantic.dict.num.*63. *verſ.ſed adverte*, & exemplum eſt, ſi allegetur venditio pro titulo præſcriptionis, quod adducit poſt alios *Pinell.in d.rubr.C.de reſc.vend.part.*2.*cap.*1. *num.*7. *ad fin.* Quod tamen reſtringendum eſſe, vt non procedat vbi agitur de re minoris, vel Eccleſia, notandum dicit *Bald. in in d.l.*1.*nu.*3.*ad fin.verſ.unde tertius*, & poſt eum *Mantic.d. tit.*19. *num.*64.

123 In caſibus autem, in quibus neceſſaria eſt probatio precij ſi Teſtes de eo deponãt, ſed diſcordent in quantitate, quod probatio omnino non releuet, adeò vt venditor non teneatur rem tradere, quamuis offeratur ei maior ſumma, alijs adductis vult *Pinell.d.par.*2.*cap.*1.*num.*8. ſed in maiori ſumma, certum eſt, quod depoſitiooes non cõcordant, & ſic benè procedit dicti Pinelli, at in minori controuerti poteſt, ſi locata ſit ex conſenſu, quia in maiori ſumma continentur minor, & ideò ſi ſint duo arbitri, &

124 vnus arbitretur deberi decem alius quinque, concordare dicuntur in quinque, vt habetur in *l.idem proferre* 32.§. *ſi plures ff. de arbitr.*& licet hæc regula in depoſitionibus Teſtium patiatur difficultatem, vt dicit *Rota coram Gregor.deciſ.*298.*num.*4.& patet ex traditis per *Iaſ.in l.* 1. §.*ſi ſtipulatus nu.*9. *ad fin verſ.ſeptimo lim.ff. de verb. oblig. Monac.deciſ.Lucen.*1.*nu.*3. opinio tamen, quod etiam in eis procedat præualuit, vt patet ex *Bero.conſ.*102.*num.*34.*lib.*3. *Adden. ad Burati.deciſ* 468.*num.*16. *Verall. deciſ.*299.*nu.* 1.*par.* 3.*Duran.deciſ.*107.*num.*1.& eſſe magis communem, & paſſim à Rota receptam *Gregor.deciſ.*458.*num.*2. *& ibi Adden. in recent.deciſ.*481. *num.*4. *par.*3. Verum in hoc

125 propoſito placet diſtinctio duorum caſuũ, quorum primus eſt, vt quatenus Teſtes probent conueniſſe inter partes de re, & penſione, & poſtea interrogati de quantitate penſionis in ea diſcordent, tunc procedat, quod io minori ſaltem conueniant. Secundus verò caſus eſt, ſi abſque præcedenti depoſitione ſuper cõuentione, vnus dicat, fuiſſe factam locationem pro decem, alius verò dicat, eam fuiſſe factam pro quinque, & tunc probatio non poſſit concordari, & moueor, quia obſeruo rationem tenentium dictam primam opinionem, quod in dictis teſtium in ſumma maiori nõ contineatur minor, & ideò non dicantur in minori concordare, eam eſſe, quia ſi vnus deponat locationem fuiſſe factam pro decem, alius pro quinque, videntur diſcordare in actu ipſo locationis, vt firmat præſertim *Alex. dict. Conſ.*50.*num.*16.*lib.*5. & videtur etiam ſentire *Pinell. dict.p.*2. *cap.*1. *num.*8. dum dicit Teſtes non referre integre factum, quæ quidem ratio applicatur ſecundo caſui, non autem primo, in quo ſuper facto locationis Teſtes concordant. Cęterum de hac diſcordia teſtium in quantitate quando releuat dictũ eſt larius *in c.*19 *de probatione laſionis.*

Quia autem ſupradictum eſt in tit. præ-

126 ced. locationem poſſe contrahi per epiſtolam, circa probationem, quod fuerit contracta hoc modo, ſatis erit conſtare, quod is cui directa erat Epiſtola eam recepetit, & tacuerit, ad hoc, vt conuincatur per talem actum receptionis, & retentionis conſenſiſſe niſi contrariæ voluntatis conteſtationem interpoſuerit continuo, vt dicit *Text.in l. ſi filius familias* 18. *ff. ad ſenat. Conſ. Maced.*

127 quod tamen intelligitur arbitrio Iudicis, qui debet tantum temporis recipienti literas tribuere, vt poſſit literas conſiderare, & practicos, ac peritiores conſulere, nec alium ſenſum recipere debet illa dictio, cõtinuo, in dicta *l. prolata*, vt declarat *Alciat in l.deleBatio num.*51.*ff. de verb. ſignif. Menoch de arbitr.caſ.*21.*num.*5.*&* 6.& alij relati per *Gratian.diſcept.*699.*num.*39. dummodo tamen qualitas, ſeu conditiones appoſitæ contractui requirant conſiderationem, & Conſilium, alias ſub tali prętextu non poſſet euitari dicta præſumptio conſenſus, vt latè tradit *Rot.deciſ.*811.*num.*37. *& ſeqq. part.*1. *diu.*

128 Et quatenus probatio huius præſumpti conſenſus, fieri debeat per Teſtes, animaduertendum erit, quod ipſi deponant ſpecifice de

ce de contentis in literis, quodque is cui erant directæ non ſolum eas receperit, ſed etiam eas legerit, aut aliter in ea contenta ſciuerit, alias non probarent *Dec. in cap.2.n. 15. de fid.Inſtr.Cepoll.Cautel.9.num.2.* cum alijs adduct. per *Gabr. de præſumpt.concluſ.2. num.14.* & latius *Gratian.diſcep.699. nu.35. & 36.* quamuis reſpectu lecturæ non opus
129 eſſet eam probare in literis apertis, quia præſumeretur in eas recipiente, & retinente, ac legere ſciente ſecundũ *Rotam in deciſ. 811.num.34.& ſeqq.par.1.diuerſ.* vbi alij allegantur.

130 Contra ſcribentẽ verò non ſufficit oſtendere eius litteras, niſi etiam is, cui ſunt directæ, doceat, quod de eius ordine ſibi fuerint præſentatæ *Laderch. conſ.101. num. 13. & ſeq. Franc.Marc deciſ.1380 par.1.* cum alijs adduct. per *Gen. de ſcript. prin. lib.3.in princip.nu.93. & ſeqq.* Quod tamen reſtrin-
131 gendum, vt procedat in Domeſtico, qui facile habere potuerit litteras præter volũtatem ſcribentis, ſecus in extraneo, in quo ceſſat talis facilitas, quia ex quo ſunt ei directæ, præſumuntur etiam per ſcribentem ad eum tranſmiſſæ *ex adduct.per Grat.in deciſ. March. 156. num.23. & in vna Peruſina Dotis 9. May 1633. coram Ghiſlerio* attenduntur enim in hoc propoſito veriſimilitudines, & Coniecturæ *Rot. deciſ.444. num.1. par.4.diuerſ.*

Quomodo intelligatur, ſeù interprætatur locatio.

S V M M A R I V M.

1 *Finium expreſſio in locatione operatur, vt quidquid ſit intra eos præſtari debeat, etiamſi alienum ſit.*
2 *In conceſſione venit ſolum ius quod habet, qui conceſſionem facit.*
3 *Decl. procedere in locatione facta titulo lucratiuo.*
4 *Decl.2. procedere in contractu oneroſo ſi concipiẽs ſit certioratus de qualitate rei, & iure quod in ea habet concedens.*
5 *Decl.3. venire tantum, quod concedens habet, ſi id ex quantitate mercedis arguatur.*
6 *Ampl. venire etiam aliena intra fines comprehenſa, licet locans bona confinata addiderit, ad ipſum ſpectantia, & pertinentia.*
7 *Verba regulariter intelliguntur, vt ſtent potius demonſtratiue, quam taxatiue.*
8 *Si dictum, loco quidquid habeo intra tales fines, tunc non venit id, quod intra eos non eſt proprium locantis.*
9 *Ampl. etiamſi additum quantumcumque, & qualitercumque ſit.*
10 *Finium expreſſio diſpoſitionem reſtringit, itaut quod eſt extra eos venire non poſſit.*
11 *Loci expreſſio diſpoſitionem reſtringit ad id, quod eſt in loco illo.*
12 *Finium, & loci expreſſio poteſt probari erronea.*
13 *Et ad hoc admittuntur præſumptiones, & coniecturæ.*
14 *Loci expreſſio quandoque non apponitur, vt ſtet reſtrictiue, ſed tantum demonſtratiue.*
15 *Stante verbo generali vniuerſitatem continente veniunt omnia in eo comprehenſa quamuis extra locum, vel fines deſignatos exiſtentia.*
16 *Fundus eſt nomen generale, vniuerſitatem agrorum continens.*
17 *Idem de verbo* Podere.
18 *Idem de verbo* Prædium.
19 *Idem de verbo* Poſſeſſionem.
20 *Verba* Caſtrum, Villa, & Curtis *non ſolum comprehendunt vniuerſitatem agrorum, ſed etiam iura, & honores.*
21 *Verbum,* Terras, *an ſit particulare.*
22 *Verbum,* Ager, *eſt particulare, & ſignificat partem prædij.*
23 *Verbum locus, non fundum, ſed partem fundi ſignificat.*
24 *Prædio locato, cum deſignatione finium, venit nemus prædio ſeruiens, & extra fines exiſtens.*
25 *Si locata poſſeſſione in tali loco exiſtente, venit alia ſub illa exiſtens, licet alia nomine nuncupata.*
26 *Terra ſeparata à fundo ei vnitur per ſolam deſtinationem patrisfamilias.*
27 *Sic pars fundi ab eo ſeparata ſola deſtinatione.*
28 *Decl. procedere in prædijs ruſticis, nam in domibus, vltra deſtinationem, requiritur etiam aperitio aditus ad vnionem faciendam.*
29 *Et idem eſt de vnione domus, & hortus.*
30 *Conſideratur tamen etiam in domibus deſtinatio domini.*
31 *Probatio, quod corpora diſtincta, ſint ex deſtinatione vnita, vel econtra, facienda ab allegante.*
32 *Domo locata, an veniat apotheca, vel alia domuncula, vel hortus, probatur ex inſpectione, ſi adſit, vel ne aditus ex domo.*
33 *Decl. non ſufficere pro vnione, quod apotheca habeat ianuas communicantes cum domo ligna tantum clauſas, quæ quandoque aperiantur.*
34 *Stantia in quam habent aditus duæ domus illi vnita cenſetur cuius aditus eſt frequentior.*
35 *Stantia ſuper ſolo vnius domus exiſtens, non eſt pars illius, ſi non illi, ſed alteri domui inſeruiat.*
36 *Vnio apothecæ cum domo ex quo habeat aditum, & diuiſio ex quo illum non habeat reprobantur alijs circumſtantijs.*
37 *Et præualet deſcriptio finium domus, ſi intra eos apotheca comprehendatur.*
38 *Emptio ſimul facta domus, & apotheca arguit, apothecam in locatione domus comprehendi.*
39 *Decl. procedere ſi penſiones vtriuſque confuſæ fuerint.*
40 *Vſus locandi ſimul, vel ſeparatim attenditur ad dignoſcendum, quid actum.*
41 *Domus appellatione venit ædificium deputatum ad habitandum.*
42 *Domus appellatione non venit ſtabulum, nec Columbarium.*
43 *Maxime ſi dictum, domus in qua inhabito.*
44 *Lim. vt ſtabulum veniat ſi pateat ad illum aditus cum domo, aut cum ea emptum fuerit.*
45 *Domo locata cum omnibus pertinentijs ſuis veniũt annexa ſecundum vſum, & deſtinationem.*
46 *Nomen, Caſamenti, eſt magis amplum, quam nomen domus, & comprehendit in ſe vniuerſita-*

ſem plurium ſtationum ſimul iunctarum.

47 *Mobilia in domo exiſtentia veniunt in locatione domus ſi ſint affixa ipſi domui, vel eius vſui perpetuo deſtinata.*

48 *Domus multa ſunt, quæ affixa non ſunt, quod ſecus eſt in funda,*

Decl. eſſe domus ſi ſunt gratia domus, non gratia patrisfamilias, nec ad ornatum tantum, n.53.

49 *Claues, ſeræ, & clauſtra domus ſunt.*

50 *Putealia, id eſt, id quo puteus operitur funes, labra, & fiſtulæ domus ſunt, & in locatione domus veniunt.*

51 *Caldarium muratum in domo, cum ea venit.*

52 *Vitreata, & telaria veniunt cum domo.*

54 *Statuæ affixæ etiam baſibus non veniunt in venditione domus.*

55 *Decl. non procedere in perpetuo permanſuris ad vſum, & quaſi pars domus, vt recipientes aquam.*

56 *Decl.2. non procedere in affixis ad ornatum Ciuitatis.*

57 *Ampl. etiamſi dictum ſit loco domum cum omnibus cum ea exiſtentibus adhuc veniant ſolum exiſtentia perpetui vſus cauſa.*

58 *Lim. ſi domus locanda oſtenſa fuiſſet conductori ſtatuis ornata.*

59 *Equm vendere volens ſi oſtendant eum ornatum tenetur tradere ornamenta.*

60 Domus in locatione, quæ veniant generaliter, & relatiue.

61 *Decl. vt cum domo veniant illa, quæ eius ſunt, & ſi in ea reperiantur, quando agitur de translatione dominij, at vbi agitur de locatione ad breue tempus, veniant omnia neceſſaria ad eius habitationem, vt ea conductor vti poſſit.*

62 *Et attenditur conſuetudo, tàm generalis, quàm particularis ita vt ſufficiat ſemel tradidiſſe mobilia conductori.*

63 *Vnio in prædijs ruſticis, vt cenſeatur facta requiritur deſtinatio patrisfamilias perpetua, & non ad tempus.*

64 *Deſtinatio perpetua vnionis terrarum deducitur ex eo, quod fuerint ab initio ſimul emptæ.*

65 *Decl. facere coniecturam, ſed de ſe non ſufficere.*

66 *Vnio terrarum arguitur ex quo locata fuerunt vnica penſione.*

67 *Ampl. etiamſi ſint indiuerſo loco.*

68 *Fundus, nomine Seianus, ſi diuidatur, & vocetur Seianus ſuperior, & Seianus inferior, in diſpoſitione loquente ſimpliciter de Seiano venit vterque.*

69 *Vnio ex deſtinatione patrisfamilias probatur per confeſſionem eiuſdem.*

70 *Ampl. in confeſſione facta à tutore.*

71 *Vnio terrarum deducitur ex eo, quod commiſſa ſint iura vnius Villici.*

72 *Decl. requiri ſimul, vt paterfamilias illas nomine prædij comprehendere ſolitus fuerit.*

73 *Cannetum non venit appellatione vineæ.*

74 *Vnia probatur etiam ex incolarum opinione.*

75 *Vnio terrarum non attenditur, ſi poſtea ſeparata fuerunt.*

76 *Mobilia, & inſtrumenta fundi, non veniunt fundo vendito, vel legato.*

77 *Secus autem in locatione fundi.*

78 *Decl. vt locator fundi præſtare teneatur inſtrumenta pro fructibus liquidis colligendis.*

79 *Alia vero quatenus adſiat tantum.*

80 *Triticum deſtinatum pro ſemine reputatur inter inſtrumenta fundi.*

81 *Et debetur conductori quatenus in fundo ad hoc paratum exiſtat.*

82 *Inſtrumenta fundi, quæ ſint relatiue.*

83 *Gabella locata, venit etiam domus in qua exigi ſolet.*

84 *Equo vendito venit etiam ſella, quam de tempore venditionis habebat.*

85 *Ampl. vt ſufficiat, quod cum ea oſtenſus fuerit per duos dies ante.*

86 *Equo locato ad equitandum præſtanda eſt etiam ſella.*

87 *Aſino locato non venit vmbra ipſius.*

88 *Iura, vt veniant in locatione non ſatis eſt rem locatam complecti vniuerſitatem agrorum.*

89 *Fundo locato non venit iuriſdictio.*

90 *Fundo locato non venit pedagium, quod in eo vendi conſueuit.*

91 *Iuſpatronatus non venit in locatione rei particularis.*

92 *Villa locata, vel Caſtro, venit iuriſdictio, & honor, & iuſpatronatus.*

93 *Territorio locato venit iuriſdictio.*

94 *Decl. iura prædicta venire in locatione ad longum tempus, non autem in locatione ad modicum.*

95 *Lim. declarationem in iure decimandi, quod venit in locatione ad modicum, & non in locatione ad longum tempus.*

96 *Ius decimandi poteſt transferri in locatione ad longum tempus, & quomodo.*

97 *Ius decimandi poteſt transferri in conductorem, ſed debet conſtare de voluntate.*

98 *Clauſula*, cum omnibus iuribus, & pertinentijs *ſuis, eſt generalis & omnia quouis modo ad rem ſpectantia complectitur.*

99 *Declara, vt complectatur agrum ſeparatum ſi addita alicui verbo vniuerſitatem continente, ſecus ſi rem particularem ſignificanti.*

100 *Particularis res alteri rei particulari accedere, & de eius pertinentijs eſſe non poteſt.*

101 *Clauſula*, cum omnibus iuribus, & pertinentijs *ſuis, reſtringitur ad ea, quæ ſunt de natura rei cui additur.*

102 *Donatio facta ab Epiſcopo de Villa cum omnibus iuribus, quæ in ea habet, non comprehendit, ius decimandi, ex quo competit ei tanquam Epiſcopo, & alio iure, quam Villa donata.*

103 *Verbum*, omnia, *non debet referri ad ea, quæ ſunt alterius iuris, quam ſint ea de quibus principaliter diſponitur.*

104 *Clauſula prædicta* cum omnibus iuribus, &c. *ſi deſcripta ſint finia rei locatæ, magis operabitur ſi appoſita poſt deſcriptionem, quam ſi ante.*

105 *Mercede non expreſſa, ſi diuerſimode ſeruetur interpretatio ſumitur contra locatorem.*

106 *Sermo ſimpliciter prolatus intelligitur de primo, & vnico actu.*

107 *Lim. ſi ex verbis, aut circumſtantijs comprehendatur contraria voluntas.*

108 *Si dictum ſit, pro ſalario, intelligitur, vt ſolui debeat ſingulo anno, vel menſe.*

109 *Merces ſtatuta eunti ad portandum cum propria beſtia, intelligitur tàm de beſtia magna, quam parua.*

110 *Et ſi ſtatuta merces pro quolibet milliario, intelligitur ad eundum tantum, non etiam pro redeundo.*

111 *Lim. ſi redeant onuſti.*

112 *Merces*

Digitized by Google

112 *Merces ſi ſtatuta ad rationem milliariorum portātibus, ſi locantes operas ſuas adeo onuſti fuerint, vt minus iter facere potuerint, non erit ſolnendū ad rationem milliarij.*

113 *Conducens beſtiam, vel nauim ad portandum non propterea, quod plene non onerauerit mercedem minuere poterit.*

114 *Numis expraſſis, ſi ſint plures ſpecies, intelligitur de minoribus.*

115 *In ambiguis, quod minimum eſt ſequimur.*

116 *Ampl hanc regulam, vt procedat, tam in vltimis voluntatibus, quàm in contractibus, & tam reſpectu quantitatis, quàm ſpeciei, & tàm reſpectu rei, quàm loci, & temporis, & perſonarū.*

117 *Receditur à dicta regula ſi ex conſuetudine, vel aliter comprahendatur contrahentes aliter ſenſiſſe.*

218 *Pecunia valore mutato poſt locationem, qui valor attendendus in ſolutione mercedis conuenta relatine.*

219 *Tempus locationis, ſi non expreſſum, attenditur conſuetudo.*

220 *Et ceſſante conſuetudine aliqui volunt intelligi locationem ad annum, tàm in ruſticis, quàm in vrbanis, & num. 121.*

122 *Sed verius eſt intelligi ad annum in ruſticis, & in vrbanis ad beneplacitum.*

123 *Domus, vbi ſunt ſolita locari certa die anni, cenſentur locata vſque ad illam.*

124 *Principium locationis ad effectū ſolutionis mercedis non computandum à die celebrati contractus, ſed rei tradita.*

125 *Officiali ſalarium debetur à die quo cepit exercere tantum.*

126 *Lim. ſi differat exercere de Principis licentia.*

127 *Locatione facta cum expreſſione certi temporis incipiendi à tali die finienda alterius locationis, ſi illa locatio finiat ante diem illam, conductor eam expectare non debet.*

128 *Regula penales tunc attendi debent cum deficit deciſio ſpecialis.*

129 *Pacta conuenta in locatione ſunt diligenter attendenda.*

130 *Pacta in locatione habent vim legis.*

131 *Decl. procedere quatenus ſint licita, & honeſta, alias ſunt in efficacia.*

132 *Pacta dubia in locatione intelligi debent iuxta eius naturam.*

133 *Verba debent inſeruire natura contractus, non natura verbis.*

134 *Pacta intelligi debent iuxta iuris diſpoſitionem in quantum fieri poteſt.*

135 *Lim. ſi adſit vulgaris loquendi conſuetudo in contrarium, quia ea magis attenditur.*

136 *Interpratatio locationis ſumenda eſt, vt ſernetur aqualitas inter locatorem, & conductorem.*

137 *Locator, & conductor ſunt correlatiui, & diſpoſitum in vno habet locum in alio.*

238 *Decl. procedere in legibus, & ſtatutis non autem in pactis.*

239 *Interpretatio ſumenda eſt ne culpa vnius ex contrahentibus alter damnum patiatur.*

140 *Et ne altera pars remaneat decepta.*

141 *Et à ſolito.*

142 *Et ab obſeruantia ſubſecuta.*

243 *Et vnius partis Inſtrumenti ſumitur ab alia.*

144 *Argumentum à contrario ſenſu locum habet in contractibus.*

145 *Interpratatio locationis in dubio facienda contra locatorem.*

146 *Lim. ſi adſit maior veriſimilitudo pro locatore.*

147 *Lim. 2. ſi adſint coniectura.*

148 *Lim. 3. ſi non agatur de augenda locatione, ſed de facienda ea tranſmiſſibili.*

249 *Lim. 4. ſi verba de quorum interpretatione agitur ſint prolata à conductore.*

150 *Decl. hanc limitationem procedere ſi locator in eis ſe fundet.*

151 *Lim. 5. vt non propterea recedendum ſit à proprietate verborum.*

152 *Lim. 6. in promiſſis à conductore ſtipulatis à locatore.*

253 *Lim. 7. fauore Eccleſia.*

CAPVT XXIII.

POſt quam viſum eſt, quomodo locatio contrahatur, & quomodo probetur cō-
tracta ſequitur videndus quomodo intelli-
gatur, & interpræteur; Poteſt autem eſſe
dubium interpræcandum, vel circa rem, vel
circa mercedem, vel circa tempus, vel cir-
ca pacta conuenta, de quibus propterea
ſingulariter aliquid dicendum erit, & de-
inde ſubnectendæ erunt aliquæ regulæ ge-
nerales, ad quas in caſu deficientiæ ſpecia-
lis deciſionis recurrendum erit.
1 Quo igitur ad rem, ſi expræſſi ſunt fines,
quidquid intra eos continetur, in locatio-
ne compræhenditur, & præſtari debet, etiā
ſi alienum ſit *l. ex empta 11. ff. de act. empt. l.*
ſi fines 10. & ibi *Bald in ſum. C. de evict. Surd.*
2 *conſ. 13. num. 9. & ſeqq.* & licet venire in
conceſſione ſolum ius, quod habet, qui
conceſſionem facit probare videatur *text. in*
l. qui Tabernas 32. ff. de contrah. empt. & Rota coram Canaler. deciſ. 612. num. 13. tamen
3 hoc, vel procedit, quatenus agatur de cō-
ceſſione titulo lucratiuo facta, qualis non
eſt locatio *Surd. d. conſ. 13. num. 35. Rot. corā*
Seraph. deciſ. 123. num. 3. verſ. quia id procedit, vel quatenus in contractu oneroſo re-
4 cipiens ſit certioratus de qualitate rei, &
iure, quod in ea habet is, qui concedit, *vt*
in dicta l. qui tabernas declarat Bald. in lect.
antiq. propè fin. vbi, & quod ita loquitur,
ibi *text. Gozad. conſ. 24. num. 7. verſ. quarto*
eſt text. Beron. conſ. 2. num. 12. & ſeq. vbi de
communi *lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 9.*
num. 19. in fin. & probanda eſt talis certifi-
catio, vel ſcientia conductoris *Seraph. de-*
5 *ciſ. 123. num. 3. ad fin.* vel etiam quatenus
ex quantitate mercedis deprædendatur id
ſolum conceſſum *Laur. de Pinu conſ. 130.*
num. 8. vbi de communi *Mant. de tacit. lib. 4*
tit. 9. num. 18.
6 Et venient omnia intra fines compræhen-
ſa, non autem ea ſola, quæ ſpectant ad lo-

Digitized by Google

catorem, quamuis dixerit vendere bona
confinata, & addiderit, ad ipſum ſpectan-
tia, & pertinentia, quia talia verba ſtant
demonſtratiuè, & aſſertiuè, non autem re-
ſtrictiuè, vt declarauit Rot. dicta deciſ.123.
7 num. 5. coram Seraph. & ita regulariter in-
telliguntur verba, vt ſtent potius demon-
ſtratiuè, quam taxatiuè, & reſtrictiuè Pa-
riſ.conſ.21.num.47.lib.2. Rot.deciſ.114.n.5.
par.1.recent. & deciſ. 178. num 12. & deciſ.
245. num. 18. poſt Zacch. de obligat. Camer.
8 ſecus tamen eſſet ſi locator dixiſſet, loco
quidquid habeo intra tales fines, quia tunc
non veniret pars exiſtens intra eos, quæ ad
locatorem non ſpectaret Hier. de Mont. in
tract. de finibus cap.95.num.10. Pariſ. de Put.
de finibus feudor. cap.9. num.7. & idem eſſet
9 ſi addidiſſet, quantumcumque, & qualiter-
cumque ſit intra, vel extra dictos confines
&c. quia, & tunc ea tantum, quæ ad loca-
torem ſpectant cenſerentur locata, vt ſen-
ſit Rota in vna Piſana tenuta 17. Nouembris
1664. §. præcipue quia coram R.P.D. Boarle-
mont, quæ eſt deciſ 229.par.14.rec.
10 Econtra autem quidquid eſt extra fines
deſignatos, non poteſt cenſeri compræhen-
ſum in locatione, cum eorum adiectio re-
ſtringat diſpoſitionem, itaut ea tantum
comprehendat, quæ ſunt intra fines l. de
æde ſacra §. 1. ff. de contr.empt. Bart. in l. de-
monſtratio num. 14. ff. de cond. & demonſtr.
Mant. de tacit.lib.4.tit.16.num.11.
11 Et idem dicendum de expreſſione loci,
in quo bona locata exiſtunt, per eam ete-
nim excluduntur pariter exiſtentia extra
locum illum l. quæſitum 76. §.1. vbi gloſ. in
verb. probabitur ff. de leg. 3. Iaſ. in l. à Diuo
Pio in §. in venditione num.7. ff. de re iudic.
Aretin.conſ.54.num. 3. verſ. ſed alia ratione
Gabr.conſ.98.num.24.lib.1. Bellon. Iun.conſ.
10.num.3.
12 At non ita mordicus inhærendum erit
expreſſioni finium, vel loci quin recedatur
ab eis per alias probationes, quod expreſ-
ſio fuerit erronea Rim. Sen.conſ.92.num.18.
iuncto num.22. imò admittendæ erunt quo-
13 que præſumptiones, & coniecturæ ad con-
uincendum, quod contrahentes ſenſerint
etiam quid extra eos exiſtens comprehen-
dere, vel quid intra illos conſiſtens non
comprehendere Bero conſ.160.num.6. in fin.
& 7. lib.1. Mantic. de tacit. lib.4. tit.9. num.5.
& ſeqq.
14 Quod, & facilius dicendum erit ſtante
ſola expreſſione loci, quæ licet, vt dictum
eſt, regulariter reſtringat locationem ad exi-
ſtentia in loco illo, tamen quandoque non
apponitur, vt ſtet reſtrictiuè, ſed tantum
demonſtratiuè Bart. in l. inter ſtipulantem
§. Sacram. num.6. ff. de verb.oblig. Caſtr. conſ.
338.num.3.lib.1. Mantic. de coniectur. lib.9.
tit.3.num.20. Surd.deciſ.241.num.20. in fin.
15 Et multò magis ſi contrahentes vſi ſint
verbo aliquo generali vniuerſitatem quan-
dam in ſe continente, tunc enim non ſolum
exiſtentia intra fines, vel in loco deſigna-
to, ſed etiam ab eo diſtantia, quatenus il-
la verba comprehendantur omninò venient
quod ſecus erit ſi verbo particulari tantùm
vſi ſint Bart. in l. Scia §. Titanna in fin. ff. de
fund.instr. Soccin. Iun.conſ.65.numer.28.lib.5.
Bellon. Iun.conſ.10. num.26. verſ. quarto re-
ſpondetur, & ſeqq. Surd.deciſ.241.numer.12.
verſ. quarto teſtator Rot. coram Bichio deciſ.
506.num.10.
16 Sunt autem verba generalia vniuerſita-
tem quandam agrorum in ſe continentia,
fundus, l. cum fundus ff. de leg 2. l. locus 60.
poſt princ. ff. de verb. ſignif. cum alijs congeſt.
per Barboſ. de appell.verb.appell.106.num.1.
17 Item verbum, Podere, Menoch. conſ.409.
nu.61. Siluan.conſ.58.num.9. Bellon Iun.conſ.
10. num.26. verſ. ſecundo reſpondeo Caualer.
deciſ.160.num.1. quod quidem verbum, Po-
dere, eſt verbum vulgare, & ſignificat poſ-
ſeſſionem plurium agrorum cum Domo
pro Villico, vt explicat vocabularium Cru-
ſchæ in verbo, Podere, il ſecondo, vbi etiã
quod latine dicitur prædium, ac proinde
18 idem erit dicendum de hoc verbo prædiũ,
quod ſignificet, vniuerſitatem agrorum, vt
ſenſit Rot.deciſ.118.num.11.par.5.recent.
19 Idemque erit de verbo, Poſſeſſione, quod
pariter idem ſonat, ac podere, vt tradunt
Cephal.conſ.144.num.18. Bellon. Iun.conſ.10.
num.26. verſ. ſecundo reſpondeo Surd.dec.241
n. 12. in fin. vbi etiam quod ſignificat maſ-
ſaritiam, & curtem, ac proinde, & hæc no-
mina erunt generalia.
20 Verum ſunt alia nomina magis generalia
quæ non ſolum compræhendunt Vniuer-
ſitatem agrorum, ſed etiam continent iura,
& honores, vt Caſtrum, Villa, Curtis, de
quibus Innoc. in cap. ex litteris num.2. de iur.
patr. cum alijs relat per Cranett. conſ. 701.
num.45.
21 Verbum autem, Terras, quod ſit parti-
culare ſenſit Bellon. Iun.conſ.10. num.29. ad
med. ſed contrarium latè probat Monac. de-
ciſ. Florent.69. per tot.
22 Ager vero eſt nomen particulare, quod
ſignificat partem prædii, ſeù Poderis, vt di-
ctum eſt, & idem eſt etiam de verbo, lo-
23 cus, qui non fundus, ſed pars aliqua fun-
di eſt, vt habetur in l. locus 60. in princ. ff.
de verb.ſignif. Bellon. Iun. d.conſ.10.num.30.

Vnde

24 Vnde ſi quis habeat exempli gratia Caſale diſtinctum in plura prædia, & magnum nemus ſeparatum à tali Caſali, ſed inſeruiens pro vſu colonorum, & locat vnum ex illis prædijs deſignando eius fines, quamuis intra illos non ſit nemus præfatum, adhuc veniet vſus eiuſdem, vt in facto conſultus reſpondit *Socc. Sen.* vt ipſe refert *in l. 1. num. 7. ff. de reb. dub.* vbi tribus rationibus comprobat, quæ penes eum videri poterunt, ac penes *Mantic.* qui illas repetit *de tacit. lib. 4. tit. 16. num. 10. & ſeq. Menoch. conſil. 140. num. 24. Surd. deciſ. 241. num. 11.*

25 Sic ſi Abbas, habens vnam planitiem, quam dicebat Planum Biconij, ſub qua erat altera, quæ appellabatur Planum Sancti Criſpolti, locauit omnes poſſeſſiones poſitas in Plano Biconij, venient in tali locatione etiam bona S. Criſpolti, ſi conſueuit etiam illa compræhendere ſub nomine S. Biconij, vt docuit *Bald. in l. inter ſtipulantem §. Sacram. num. 6. ff. de verb. oblig. & ſequitur Surd. deciſ. 241. num. 11.*

26 Poteſt enim vniri fundo, vel poderio terra ab eo ſeparata per ſolam deſtinationẽ Patrisfamilias *Caualer. deciſ. 160. nu. 1. Bich. deciſ. 506. num. 8. & 9. & deciſ. 118. num. 10. & 11. par. 5. recent.* ſicut econtra ex eadem ſo-
27 la deſtinatione poterit, quid fundo coniunctum ab eo ſeparari, vel pars magni fundi fundus ſeparatus de ſe conſtitui, vt habetur in *l. locus 60. ff. de verb. ſignif.* & in hoc eſt differentia inter prædium, & Domum,
28 in illo enim ſit vnio ex ſola deſtinatione Patrisfamilias, at in Domo ſecus eſt, quia requiritur actus aperitionis parietis, vt habetur in *l. ſi quis duas 6. §. ſi quis partem ff. com. præd.* & docet diſtinguendo *gloſ. in l. cũ poſt diuerſum 70. §. gener. ver. conſtaret ff. de iur. dot. & Bart. in l. ita ſtipulatus 115. nu. 7. verſ. hoc non placet mihi ff. de verb. oblig. Pariſ. de Put. de ſinib. Feudor. cap. 9. num. 9. & ſeq.*

29 Idemque videtur de vnione duarum domorum, ac domus & Horti, quod non ſufficiat deſtinatio, vt in ruſticis, ſed requiratur aperitio aditus de vna ad alium, quia militat eadem ratio, & probatur per *text. in l. prædijs 89. §. qui Domum ff. de leg. 3.* vbi habetur quod adhoc, vt in legato Domus veniat hortus, non ſufficit Dominum domus illum emiſſe, vt ameniorem domum, & ſalubriorem obtineret, ſed vlterius copulatiuè requiritur habuiſſe in eum aditum per domum, itant ædium hortus additamẽtum fuerit, & tradit *Gratian. qui alios citat diſcept. 126. num. 11.*

30 Verum tamen eſt, quod DD. etiam in his terminis domorum ſaltem quoad vnionem conſiderant deſtinationẽ Domini *gloſ. in d. l. prædijs in ſin. verb. vno pretio*, vbi, & deſtinationem ſufficere admittit *Surd. conſ. 207. num. 1. & 2. & Rot. deciſ. 77. num. 8. & 9. par. 10. recent.*

31 Probatio autem, quod duo corpora naturaliter diſtincta ſint ex deſtinatione patrisfamilias, vel aliter vnita, vel econtra, quod corpus vnicum ſit diuiſum facienda erit ab allegante *Herman. Vultc. de feud. lib. 1. cap. 5. num. 4. ad fin.* cuius verba præciſa refert *Capic. Latro deciſ. 37. num. 16. Rot. coram Bich. deciſ. 506. num. 4.*

32 Et ex prædicta diſtinctione modi vniendi, vel diuidendi, & ſeparandi, ſequitur, quod ſi agatur de locatione domus, & quæratur, an in ea compræhendatur, vel non aliqua pars, ſeù domuncula, vel etiam hortus, aut apotheca illi coniuncta facilior erit probatio ex inſpectione, an ex vna ad aliam pateat aditus, vel non, quia primo caſu dicendum erit eam eſſe vnitam, & in locatione venire, in ſecundo verò contrarium ex præcitatis, & tradunt etiam *Bero. conſ. 160. num. 2. ad fin. lib. 1. Pariſ. conſ. 80. num. 21. lib. 2. Rot. deciſ. 243. num. 18. par. 5. & deciſ. 77. nu. 12. par. 10. rec.* nec dicetur apo-
33 theca habere aditum, ex quo retineat adhuc Ianuas non muratas, ſed ligno tantum clauſas, quæ ſtatim recludi valeant, ac forſan quandoque recludantur, ſufficit enim habere alium aditum conſuetum in via publica, & quod illæ Ianuæ communicantes cum Domo clauſæ, vt plurimum retineri ſoleant, ad hoc vt ceſſet vnio, vt probat *Surd. conſ. 207. num. 12. ad fin. verſ. & ſi di-*
34 *catur & 13.* & vbi ageretur de aliqua ſtantia, in quam haberent aditum duæ domus, attendi deberet, qui aditus eſſet frequentior ad dignoſcendum, cum qua veniret manſio illa *Alex. conſ. 54. num. 1. verſ. tanto magis lib. 3.* & idem de horto dicit *Dec. conſil. 109. num. 2. ad med. verſ. quinto hoc etiam*
35 & licet ſtantia ſit ſuper ſolo vnius ex domibus, ex quo regulariter nomine illius veniat, tamen ſecus eſt ſi ſupra concamerationem eiuſdem exiſtens, in vſum alterius fuerit conuerſa, hinc etenim huic accedet, & alteri decedet, vt habetur in *l. ſi cui 30. ff. de leg. 3.* & hinc eſt quod apotheca vendita non veniat cœnaculum ſuper ędificatum, ad quod aditus datur per aliam apothecam, nõ per venditam, vt conſuluit *Beron. conſ. 160 per tot lib. 1.*

36 Non tamen perpetuum eſt, quod ſi pateat aditus veniat apotheca, vel alia manſio ſi autem non patet non veniat, quia ex

alijs

Digitized by Google

alijs circumſtantijs receditur ab vtroque
membro diſtinctionis, ſunt enim valde di-
uerſi caſus in hac materia, vt videri poteſt
penes *Giouagnon.reſp.33.numer.12. & ſeqq.*
vbi duodecim caſus diſtinguit, *& Bertaz.*
clauſ.19. gloſ. 7. & alios relatos per *Barboſ.*
appell.82.num.2. & ſeq.
37 Conſiderari tamen præcipue poſſet de-
ſcriptio confinium, nam ſi contineatur in-
ter eos apotheca, tunc dicendum eſſe eam
venire, quamuis aditus è domo eſſet clau-
ſus probat *Natt.conſ.117.nu.2.Vegg.conſ.55*
num.30. & ſeq.Gratian.diſcept.657.num.37.
38 Item, & conſiderandum, an ſimul fue-
rint emptæ, nam inde argui appellatione
Domus inſulam quoque iunctam illi veni-
re eſt text. expræſſ. *in l. prædijs 89. in fin.ff.*
39 *de legat. 3.* vbi tamen requiritur vlterius,
& vtriuſque, penſiones confuſas fuiſſe, ſeù
ſimiliter, vt ſunt verba textus, acceptola-
tas rationibus oſtendi, & ſine hoc requiſito
non ſufficere emptionem ſimul factam aper-
tius habetur etiam in eadem *leg. in §.*
40 *Titio Seiana*, vnde patet attendendum
quoque eſſe vſum locandi ſimul, vel
ſeparatim *Gratian. diſcept. 126. num. 11.*
prout attendidit poſt alios *Rot. deciſ. 77. nu.*
12. part. 10. recent. & dicam infra.
41 Cæterum, quia domus appellatione ve-
nit ædificium deputatum ad habitandum
Barboſ. appellat. 82. num. 1. & illud tantum,
quod ad habitationem ordinatur *Soccin.Iun.*
conſ.23.nu.4.lib.4. vbi, & de nomine, *caſe*,
& reſtringi ad eam partem, quam quis cum
familia inhabitat tradit *Caſtren. conſ. 453.*
num. 1. verſ. ſed appellatio lib. 3. & firmat
Becc. conſ. 153. num.4. vnde probat c inten-
42 dit appellatione domus non venire ſtabu-
lum, & adducit, quod eadem ratione non
venire columbarium conſuluit *Corn. conſ.*
38. incipit placet mihi col. vlt. lib. 1. & eum
ſecus eſt *Sim.de Pret.de interpret.vlt.vol. lib.*
4. dub. 7. num. 30.
43 Quæ reſtrictio facilius procedet ſi expreſ-
ſe dictum ſit, Domum, in qua inhabito,
nam relatiuum illud, in qua, reſtringit diſ-
poſitionem ad inhabitatam, vt conſiderauit
in illo caſu *Becc. d. conſ. 152. num. 6.*
44 Reſpectu tamen ſtabuli, quod veniat ap-
pellatione Domus, vbi ſit annexum, vel
vnitum Domui, vel habeatur ad illud adi-
tus per Domum, aut fuerit emptum cum
ea, alias ſecus tradit *Bertaz. de clauſulis cla-*
uſ. 9. gloſ. 9. num. 2. vbi plures citat, quos
omnes repetit idem tenendo *Barboſ. appell.*
82. num. 10. & eis addi poteſt *Becc. d. conſ.*
153. vbi *ſub num. 7.* reſtringit concluſio-
nem, vt ſtabulum, vel hortus coniunctus,
vel contiguus Domui non veniat appella-
tione Domus, niſi vbi ad illam non erat adi-
tus niſi per Domum, vel ſi erat aliundè, ta-
men emptus fuit cum Domo ipſa, eodem
pretio, & allegat *Caſtr.* dicentem audiuiſ-
ſe à *Baldo*, *& Alex.* eos referentem *conſ.*
223. num. 1. ad fin. lib. 2.
Ex quibus comprobari videtur, quod in
Domibus non ſit tuta opinio, quod ſufficiat
deſtinatio Domini ad conuincendam vnio-
45 nem, ac proinde vtile eſſe in locatione Do-
mus addere, cum omnibus ſuis pertinentijs,
quia tunc facilius procedet dicta opinio,
quod veniant annexa ſecundum vſum, &
deſtinationem locantis, vt aliis relatis tra-
dit *Barboſ. de appellat. 82. num. 15.* & quod
Palatio cum pertinentijs donato, veniat etiã
fundus in alia curia exiſtens, quando is, qui
præeſt Palatio percipit fructus illius fundi
Caſtrenſ. conſ. 143. ad fin. lib. 1. & dicam
aliquid de hac clauſula inferius.
46 Prout etiam facilius venient annexa, ſi
contrahentes vſi ſint nomine, Caſamenti,
hoc enim nomen caſamenti eſt magis gene-
rale, quam nomen, Domus, etenim Do-
mus, vt dictum eſt, reſtringitur ad inhabi-
tatam, &, Caſamentum, comprehendit in
ſe vniuerſitatem plurium ſtationum ſimul
iunctarum, & ſic omnes inſulas, apothe-
cas, ſtabula, officinas, & ſimilia, vt tradit
Caſtr. conſ. 453. num. 1. lib. 1. Carpan. ad
ſtatut. mediol. cap. 434. num. 27. part. 1. quo
tamen nomine, Caſamenti, non venire ſim-
plex fænile, voluit *Cyriac. contr. 162. n.32.*
47 Quo autem ad mobilia exiſtentia in Do-
mo, venient in domus locatione, illa, quæ
ſunt quaſi pars ædium, vel propter ædes
habentur, vt dicit *text. in l. Iulianus 14. §.*
fin. ff. de act. empt. vnde bene deducitur vnũ
de duobus ſufficere, videlicet, vel quod ſint
affixa ipſi Domui, vel eius vſui perpetuo
deſtinata, quamuis non affixa, vt alijs ad-
ductis tradunt *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 15.*
num. 5. & Surd. deciſ. 134. num. 13. & 14.
vbi reprobat Cephalum volentem vtrum-
que requiri, & in hoc quoque differunt æ-
48 des à fundo, quia fundi nihil eſt, niſi quod
intra ſe tenet, ædium, autem multa, quæ eis
49 affixa non ſunt, vt ſeræ, claues, & clauſtra vt
dicit *text. in l. fũdi 18. in princ. ff. de act. empt.*
50 item, & Putealia ideſt id quo puteus ope-
ritur, funes, labra, & fiſtulæ *d. l. Iulianus §.*
fin. cum duab. ll. ſeqq. ff. de act. empt. item
51 Caldarium muratum ad coquendum vinũ,
vt docuit *Bald. in l. Dolia ff. de Contrahen.*
empt. Bertaz. clauſ. 26. gloſ. 13. num. 12. &
52 idem erit de vitreatis, & telarijs *Bertaz. ea-*
dem gloſ. 13. numer. 31. Surd. d. deciſ. 134.

per

per tot. & ſimilibus, quatenus tamen ea,
53 quæ non ſunt affixa ſint gratia Domus, non autem gratia patris familias, iuxta diſtinctionem *Caſtren. in conſ.* 377. *numer.* 1. *ad med. lib.* 1. & non ſint, ad ornatum, quia tunc non applicatur, quod ſint propter ædes
54 vt de ſtatuis, quod etiam baſibus affixæ ſtructilibus ædium non ſint eſt text. *in l. penult. ff. de verbor. ſign.* ex quo multo magis non venire in ædium venditione ſtatuas exiſtentes in nichijs, ſeù Cellulis non tamen affixas, quamuis videantur ibi poſitæ, vt perpetuo permaneant tenuit *Rot. deciſ.* 822. *part.* 3. *lib.* 3. *diu.* vbi reſpondet textui, qui videtur contrarius *in l. cætera* 43. §. *hoc Senatus Conſultum ff. de legat.* 1. quod debet
55 intelligi de ſtatuis non affixis, ſed perpetuo permanſuris ad vſum, & quaſi pars Domus, vt recipientes, vel dimittentes aquam in fontibus *Mohedan. deciſ.* 1. *& 2. de empt. & vendit.* vbi in eadem cauſa dicit l. contra-
56 rium loqui de ſtatuis affixis ad ornatum ciuitatis, quæ non poſſunt tolli ſine deformatione.
57 Quod, & ampliari poteſt procedere etiã ſi expreſsè dictum, loco Domum eum omnibus in ea exiſtentibus, quia adhuc veniunt ſolum ea, quæ ſunt, vel eſſe ſolent in Domo perpetui vſus cauſa, non ad tempus, vt plenè tradit *Caroc. tit. de locat. incert. num.* 2.
58 Recedendum tamen eſſet à prædicta deciſione Rotali, ſi Domus locanda oſtenſa fuiſſet conductori ſimilibus ſtatuis ornata, quia, quæ oſtenduntur tempore contractus in eo veniunt *l. ædiles aiunt* 38. *ff. de ædil.*
59 *edict.* vnde venditorem, qui oſtendit equũ ornatum teneri ad traditionem ornamentorum tradit *Bald. in l.* 2. *num.* 4. *C. de ædil. edict.* & in propoſito Domus venditæ latè *Surd. deciſ.* 134. *num.* 5. *& ſeqq.* & magis in ſpecie de ſtatuis *Hodiern. ibi in addit. num.* 5.
60 Alia, quæ veniant, vel non veniant in locatione Domus referre omitto, ſed videri poterunt penes *Mantic. de tacit. lib.* 4. *tit.* 15. & latius *Thorum in voto* 46. *à num.* 17. *ad* 65. *part.* 2. *& Bertazol. clauſul.* 26. *gloſ.* 13. *num.* 18. *& ſeqq.*
Verum prædicta, & alia, quæ præcitati auctores dicunt venire, vel non venire ap-
61 pellatione Domus, procedunt, regulariter, & maxime, quando agitur de tranſlatione dominij, at in locatione præſertim ad tempus breue, militat alia ratio pro comprehenſione nonnullorum mobilium, nam quãdo agitur de acquirendo rei dominio, tunc conſideratur res prout in ſe eſt, & ſic etiam, quæ dicta ſunt venire appellatione Domus veniunt, quatenus extent, at in locatione prædicta, quia eſt ad vſum conceſſio, vt dictum eſt ſupra *in cap.* 1. locator tenetur tradere Domum eum omnibus inſtrumentis neceſſarijs ad hoc, vt conductor ea vti poſſit, id eſt, in ea habitare iuxta qualitatem, & conſuetudinem loci, in quo ſita eſt, & quatenus non adſint, ea parare, vt ſunt, verbi gratia, claues, Cancelli portarum, Telaria feneſtrarum, & ſimilia, quia locator ita tradere tenetur rem, vt conductor ea frui valeat *l. ſi quis Domum* 9. *ff. locat. Soccin. Sen. conſ.* 70. *num* 2. *& conſ.* 125. *num.* 7. *lib.* 1. & quod locans Domum teneatur tradere inſtrumenta neceſſaria docet *Angel. in l. item ſi fundi* 10. §. *Aucupium verſ. quando autem ff. de vſufr. & quemadmodum quis vtat.* per text. quem dicit meliorem, qui ſit in iure *in l. ſed addes* 21. §. *illud ff. locat.* & quod in hoc differat locator à venditore docet, *Bart. in l.* 2. *in fin. C. de verb. ſignific.* & dicam latius infra.
62 Et in his multum defertur conſuetudini tam vniuerſali, quam etiam particulari, adeo vt locator mobilia, quæ tradidit in præcedenti locatione Domus, etiam vnica, tradere debeat etiam in ſubſequenti *Caroc. de locat & conduct. ſub tit. de Merced. differ. num.* 25.
63 Reſpectu autem prædiorum ruſticorum, quoniam, vt dictum eſt, magis attenditur ſola deſtinatio Patris familias ad dignoſcendum vnionem, vel diſiunctionem eorum, ideò, quoad ea, particulariter indaganda erit dicta deſtinatio, & animaduertendum quomodo probetur, & quod conuincatur deſtinatio perpetua, alias enim ad tempus facta non releuaret *Gratian. diſcept.* 126. *an.* 20. *&* 21. & ſenſit *Rota coram Bichio deciſ.* 506. *num.* 4. *&* 8.
64 Deduci vero poteſt dicta deſtinatio ex pluribus, vt ſi ab initio fuerint plures terræ ſimul vnico precio emptæ, argui Patrem familias emptorem eas habere vnitas probat *text. in dicta l. prædys* 89. *in fin. iuncta gloſ. ibi in verb. vno pretio ff. de legat.* 3. quod
65 tamen facit coniecturam, ſed de ſe non ſufficit, vt habetur in eadem *l. in* §. *Titio Seiana*, quod & ſupra tetigi.
66 Item, & vnio argui poterit, ex quo Pater familias eas terras ſimul vnica penſione locauerit, vt habetur ex eadem *l. prædys* 89. *in fin.* & licet hoc fieri potuerit gratia comodioris locationis, & conductionis, & ideò non concludat per ſe dictam deſtinationem perpetuam, vt cenſuit *Alexan. conſ.* 169. *num.* 9. *lib.* 5. *Menoch. conſ.* 337. *num.* 26. *&* 27. *à Ponte conſ.* 63. *num.* 39. tamen quid

quid quid ſit ad alios effectus,de quibus lo-
quuntur præcitati, quoad iſtum dignoſcen-
di, an quid comprehendatur in locatione,
plurimum eſſet attendendum,cum inſeruire
poſſit alio modo, nempe, tanquam ſolitum
ita locandi, ex quo bene ſumitur interpre-
tatio locationis, & quid in ea veniat, vt di-
ctum eſt, vbi egimus de modo conueniendi
de re, & mercede, & quod vbi Dominus
67 conſueuit locare plura bona ſimul,ea ſimul
veniant, etiam ſi aliqua ſint in vno loco,
aliqua in alio *Bald. in l. emptorem num.* 9. *C.
loc.* quem refert *Menoch. conſ.* 337. *num.*19.
ad med.

68 Cæterum ſi teſtator habens fundum Se-
ianum, & ſolitus ſit illum in partes locare,
vocando vnam partem Seianum ſuperio-
rem, aliam Seianum inferiorem,& poſtmo-
dum locet ſimpliciter Seianum,veniet totus
fundus, niſi euidenter probetur, de qua
parte intellexerint contrahentes,vt eſt *text.
in l. Caius Seius* 88. §. *Titius ff. de legat.* 2.

69 Præterea probabitur ſine dubio talis de-
ſtinatio ex confeſſione ipſius Patris familias
vel explicita, vel etiam implicita,vti ſi quã-
do ita declaraſſet, vel declarari inſteriſſet,
intraret enim illud,quod ſemel placuit,non
debet diſplicere *Soccin. Sen. conſ.* 13. *num.*
5. *verſ. & probatio lib.* 3. & alijs relatis *Rot.
coram Bichio deciſ.*506. *num.* 20.

70 Et confeſſio ſimilis, ſeù aliàs aſſertio non
ſolum probaret facta ab ipſo Patre familias,
ſed etiam facta à tutore probaret contra
pupillum,maxime ſi in inuentario, & con-
currant adminicula, vt latiſsimè deducitur
in prædicta *deciſ.* 506. *num.* 10.*& plurib. ſe-
quen. coram Bichio*.

71 Deduci etiam poſſe videbatur vnio, &
annexio, ex eo eo quod Pater familias om-
nia curæ vnius villici demandauerat ad text.
in l. Patronus 34. §. *Sempronio ff. de leg.* 3.
cum alijs latè traditis *per Odd. conſ.* 21. *nu.*
68. at hæc coniectura latiſſimè impugnatur
à *Menoch. conſ.* 337. *num.* 19. *verſ. reſpon-
detur ſecundo & ſeq.* & quidem *in d.* §. *Sem-
pronio* teſtator, expreſſe dixerat relinquere
prædia exiſtentia ſub cura Villici primi, vn-
de non mirum ſi veniat quidquid exiſtit ſub
tali cura, quamuis non ſitum in loco ab eo-
dem teſtatore demonſtrato, & quod non
72 ſufficiat eumdem Colonum, & Villicum
curam habuiſſe Terræ ſeparatæ, ac prædij,
vt ſimul nomine Prædij veniant, niſi etiam
probetur Patrem familias terram illam præ-
dij nomine comprehendere ſolitum fuiſ-
ſe *Alex. conſ.* 169. *numer.* 9. *lib.* 5. *Bellon.
Iun. conſ.* 10. *num.* 23. *ad fin.*

Multum autem operabitur dicta conſue-
tudo loquendi locatoris, qua ſolitus erat
comprehendere ſub nomine fundi etiam
terras ſeparatas, ea enim ſtante,cenſetur ter-
ras vnitas eſſe voluiſſe, & in locatione fun-
di venient *Soccin. in l.* 1. *num.* 7. *ff. de reb.
dub.* & alijs adductis *Odd. conſ.* 21. *num.*37.
& tali conſuetudine deficiente,non venient,
quamuis etiam appareret eſſe deſtinatas
vſui, & ſeruitio illius fundi, vt pluribus
congeſtis firmat *Bellon. Iun. d. conſ.* 10. *num.*
22. *ad fin. &* 23. *& Gratian. diſcept.* 126.
*num.*12.*& ſeqq.* vbi exemplificat in arundi-
73 neto, quod quamuis ſit ad vſum vineæ,ta-
men vineæ appellatione non venit, ex quo
aliter vocatur vinea, aliter arundinetum *l.
item ſi fundi* 10. *ad fin. verſ. inſtrumenti de
vſufruct. & quemadmodum quis vtat.* licet
poſtea idem *Gratian.* velit cannetum venire
appellatione vineæ,ſi ſit ei vnitum.

74 Probabitur quoque eadem vnio, ſeù
quod terræ aliquæ ſint de pertinentijs bo-
norum locatorum ex incolarum, & circum
colentium opinione,vt latiſſime firmat *Odd.
dicto conſ.* 21. *num.*24.*ad fin.& ſeqq.*

75 Non attendetur autem, quod locator
quandoque vniuit, ſi poſtea ſeparauit,pro-
ut poteſt, quia obſeruantia poſterior præ-
ualet in hoc propoſito, & derogat priori,
vt latè habetur penes *Gratian. diſcept.* 126.
num. 6. *& ſeqq. & Bellon. Iun. conſ.*10. *num.*
31. *verſ. tertio reſpondetur, & ſeq.* & probat
text *in l. Mela* 14. §. *ſed ſi alimenta ff. de alim.
& cibar. legat.* & vnicus actus poſterior plu-
ribus antecedentibus derogat, vbi agitur
de conſuetudine patris familias, vt conclu-
dit *Caroc. de locat. tit. locat. obſcura num.*25.

76 Hæc quoad partes fundi locati, quo au-
tem ad mobilia, & inſtrumenta fundi,licet
ea non veniant fundo vendito, vel legato
l. fundi in princ. ff. de act. empt. l. 2. §. *Dotes*
77 *ff. de fund. inſt.* tamen ſecus eſt fundo lo-
cato *l. ſed addes* 21. §. *illud nobis ff. locat. &
ibi gloſſ.* quæ facit iſtam diſtinctionem inter
locationem, & venditionem *in verb. reſice-
re & Bal. Bart. in l.* 2. §. *Dotes ad med. ff. de
fund. Inſtr. & in l* 2. *in fin. C. de verb. ſign.
Cyriac. contr.* 14. *num.* 35. *Bertaz. clauſ.* 26.
gloſ. 13. *num.* 11. *poſt princ Mantic. de tacit.
lib.* 4. *tit.* 16. *num.* 28. *Surd. deciſ.* 201. *nu.*
1. & rationem differentiæ tetigi ſupra lo-
quendo de Domo.

Verum animaduertendum, quod licet
præcitati Doctores loquantur indiſtinctè de
78 inſtrumentis fundi, quibus etiam addi po-
teſt *Angel. in l. item ſi fundi* 10 §. *Aucupium
verſ. quando autem ff. de vſufr.* vbi loquitur
de fundo, & Domo,tamen *text. in d. l. ſed.
Addes* §. *illud nobis*, quem omnes allegant
ſpeci-

Digitized by Google

ſpecificat plura inſtrumenta, quæ præſtari debent à locatore fundi, & omnia ſunt fructuum liquidorum quærendorum cauſa neceſſaria, vnde *Bart.* ibi *& Caſtren.* ſummarim notant, locatorem teneri præſtare Colono inſtrumenta neceſſaria, fructuum liquidorum quærendorum cauſa.

Videtur itaque textum prædictum annecte aliquid ſpecialitatis in dictis inſtrumentis ad liquidos fructus colligendos paratis, & eſſe poteſt magis præciſa eorum neceſſitas, adhoc, vt conductor vti poſſit fundo ad hunc vſum locato, vt conductor eos colligat. Vnde tali neceſſitate ſtante, intrat concluſio, quod locator debeat curare conductorem vti poſſe re locata ad vſum deſtinatum, vt dicebam ſupra de Domo, & ſic debeat etiam illa inſtrumenta parare, & quatenus ſint vitioſa, ea reficere, vt dicitur in eodem textu prædicto; at quoad
79 alia ex quo non ſint adeò præciſè neceſſaria, vt verbi gratia, Aratra, & Boues qui non ſunt adeò præciſè neceſſarij, vel quia ex agro poteſt colligi aliquis fructus ſine cultura, puta fænum, vel quia conductor fodere poteſt cum ligone, & fructus non liquidos colligere manibus, ea locator præſtare teneatur tantum, quatenus ſint, & prout adſint in fundo tempore locationis, nõ autem teneatur fundum eis non inſtructum inſtruere, vt dicit *Surd. deciſ.* 201. *numer.* 6. *propè fin. verſ. ſic videmus*, & quatenus ſint ipſius Domini, non autem coloni *Natt. conſil.* 243. *num.* 5. *Gratian. diſcept.* 126. *numer.* 5. adeò vt poſſit etiam locator ea ante locationem à fundo remouere ad hoc, vt in locatione non veniant, vt monet *Angel. in l. ſed, & ſi quid* 19 *§. proprietatis in fin. ff. de vſufr. & quemadm. quis vtat.* & ſequitur *Cyriac. contr.* 141. *num.* 35.

80 Hinc, cum inter inſtrumenta fundi reputetur etiam triticum deſtinatum pro ſemine, & à pari cum alijs inſtrumentis procedat *l. quæſitum* 12. *§.* 1. *in fin. de fund. inſtruct.* id quoque eatenus debetur cõductori, quatenus in ipſo fundo ad hoc paratum
81 exiſtat, & non aliàs, vt declarat *Surd. dicta deciſ.* 201. *nu.* 6. & quatenus ſit Domini fundum locantis, non autem ſi ſit coloni, quãuis ipſi illud Dominus ipſe mutuaſſet, vt conſuluit *Natt. conſ.* 243. *per tot.* quem ſequitur *Gratian. diſcept.* 126. *num.* 4. *& Surd. dicta deciſ.* 201. *num.* 4.

82 Et idem erit de alijs inſtrumentis, quæ qualia ſint, videri poterit penes *Bertaz. de clauſ. inſtr. clauſ.* 26. *gloſ.* 13. *à num.* 4. *ad* 18. *Mantic. de coniectur. lib.* 9. *tit.* 2. *num.* 15. *& ſeqq. Thor. vol.* 46. *num.* 78. *& pluribus ſeqq. par.* 2. penes quos, quamplurima alia dubia circa hanc quæſtionem diſpoſitionis factæ de fundo ſimpliciter, vel de fundo inſtructo, quid comprehendat, reſoluta habentur.

Eiſdem fermè rationibus, quibus dictum eſt in locatione fundi venire inſtrumentum
83 neceſſarium, vel deſtinatum ad eius culturam, ſuſtineri poteſt, quod in ſimili, locata gabella, veniat etiam capanna, vel domus, vbi conſueuit exigi, prout ex doctrina *Baldi* tradunt *Bertachin. de Gabell. quæſt.* 2. *num.* 65. *Ferret. eodem tit. nu.* 104. *&* 151. & eis relatis *Burſatt. conſ.* 190. *numer.* 31. *& Surd deciſ.* 201. *num.* 1. *ad fin.* non tamen veniat in locatione gabellæ ea, quæ ſuper indicta eſt, quia eſt diuerſa *Burſatt. dicto conſil.* 190. *num.* 30.

84 Sic in venditione equi venit ſella, aliaque ornamenta, quatenus equus ea habuerit de tempore venditionis, alias ſecus *l. adiles aiunt* 38. *in princ. & ibi gloſ. in ver. ornata ff. de adil. edict. Fabian. de Mont. de empt. & vendit. quæſt.* 6. *princip. nu.* 32. *ad fin.* imo,
85 & veniunt ea cum quibus per duos dies ante equus venalis oſtenſus fuit dicta *l. adiles aiunt poſt med. verſ. vendendi autem Bal. in l.* 2. *num.* 4. *C. de adil. edict.* & hoc procedit non ſolum in venditione, ſed etiam in quolibet alio contractu ſtricti iuris, vt poſt *Ioannem Fabr. & Ioannem de Plat. in §. actionum Inſt. de act. tradit Iaſ. in l. de quibus numer.* 87. *verſ. imò vendita ff. de legib.* & ta-
86 men ſi locatur equus expreſſe ad equitandum, ſella tanquam inſtrumentum ad talem vſum neceſſarium, erit præſtanda, ſiue equus eam haberet de tempore locationis, vel cũ ea oſtenſus fuerit, ſiue non, vt paſſim, & ſine controuerſia practicatur, cum hæc etiã ſit intentio indubitata contrahentium in rali contractu, quæ eſt attendenda ad dignoſcendum, quid in eo veniat. Vnde è contra in illa faceta quęſtione orta inter lo-
87 catorem Aſini, & conductorem quieſcentes in aprico ardente ſole, an vmbra ipſius Aſini ſpectaret ad conductorem, itaut ipſo inuito, Dominus ea gaudere non poſſet, quia locatio Aſini facta erat ad ferendã ſarcinã, non ad faciendam vmbram conductori, merito reſolutum fuit poſt pulchram diſputationem negatiue per *Iacobum Beniourz. in ſuo enigm.* 2. vt refert *Cyriac. contr.* 208. *n.* 20. *& contr.* 381. *num.* 56.

Sunt etiam, & iura, de quibus ſæpè du-
88 bitare contingit, an veniant in locatione rerum, in qua dubitatione aduertendum erit, an res locata ſit talis, quæ complectatur in ſe vniuerſitatem, non agrorum tan-

tum, vt eſt prædium, podere, & alia, de quibus dictum eſt ſupra, ſed vniuerſitatem in qua ſint, & iura ipſa, vel ſint proprium eorum vniuerſale ſubiectum; exemplum, ſi quæratur de iuriſdictione,& locatus ſit fun-
89 dus, dicendum eſt eam non venire, quia
iuriſdictio, quam quis habet in fundo, non eſt de iuribus fundi *Bald. in l. àprocuratore num.1.C.mandat.Iacob.à S.Georgio in inueut. feud. in verb. de Caſtro Rubei montis num.8.* & alijs adductis *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 16.num.29.*

90 Et idèm erit ſi locetur fundus, in quo pedagium vendi conſueuit,non enim proptereà veniet, & pedagium ipſum in locatione *Bald. in dicta l. à procuratore in princ. Loffred.conſ.21.num.13.& conſ.24. numer.3. & 14.Mant. dicto tit.16. num.32.*

91 Prout etiam erit, imo facilius de iurepatronatus, ex quo de ſe locari non poteſt, nec tranſit cum locatione rei particularis. *Innoc. in cap. ex literis num. 2. propè fin. & ibi Abb.num.10.Couar.var.reſol.lib.1.cap.13. nu.3.* quod tamen intelligitur quatenus nõ probetur iuſpatronatus eſſe annexũ illi rei particulari, quæ locatur, quia, & tunc cũ ea veniret, vt ſatis latè deduxi in *Cap.11. de rebus, quæ locari poſſunt vel non num.44. & pluribus ſeqq.*

92 At ſecus erit ſi locata ſit Villa, vel Caſtrum, quæ continent in ſe iuriſdictionem, honorem, & iuſpatronatus, vt dictum eſt ſupra, quia tunc, & iuriſdictio, & iuſpatronatus veniet iuxta *textum in cap. ex literis 7. de iurepatron.* & ibi notata per *Innocentium num.2. propè fin.Zabarell.numer.16. Abb. num. 10. & 11.* & prout latius tradidi quoad iuſpatronatus *in dicto cap.11. de reb. quæ locari poſſunt.*

93 Prout etiam ſi locatum ſit Territorium, veniet iuriſdictio, quia Territorium eſt vniuerſale ſubiectum iuriſdictionis *l.pupillus §. Territorium ff. de verb.ſign.cap. licet cauſam de probat. Bart. in l.1. numer.16.ff. de iuriſd. omn.iud.* & alijs adductis *Mant.de tacit.lib.4 tit.16.num.30.*

94 Verùm hoc, quod dicta iura veniant in locatione,intelligendum eſt de locatione ad longum tempus, in qua tranſeunt iura in conductorem vna cum dominio vtili, at ſecus eſt in locatione ad modicum tempus, in qua videntur tantum venditi fructus, & non veniunt ſimilia iura *Caſtren. conſ. 361. nu.1. & 2. lib.1; Petr.Barboſ. in l. diuortio 8. num.57. ad fin. & 58.ff.ſolut. matrim.* & dixi, ac plures concordantes retuli quoad iuſpatronatus *in dicto cap. 11. de rebus, quæ loc.poſſ. vel non num.40.*

95 Non idem, ac de iurepatronatu in hoc propoſito dicendum erit de iure decimandi, ſed potius totum oppoſitum, vt videlicet, non veniat in locatione ad longum tẽpus, & è contra in locatione ad modicum tempus veniat, iuxta latè tradita per *Rimin. Iun.conſ.429.num.7. & num.23. & per tot.*& ratio eſt, quia ius decimandi eſt merè ſpirituale, & ideò non tranſit in locatione iura transferente, prout eſt locatio ad longum tempus, & præſertim ſi fiat laicis, qui ſunt talis iuris prorſus incapaces, *Gratian. diſc.238.num.22. Rot. poſt Salgad. in labirin. credit. deciſ. 238. num.13.* & ſi conſideretur tantum illa facultas percipiendi nomine Domini Locatoris, quæ ſola transfertur in locatione ad modicum tempus, tunc ea benè transferri poteſt etiam in laicum, vt latius explicaui in *Cap.10.de perſonis,quæ conduc. poſ. prope fin.* & quod difficilius transferatur ius percipiendi decimas, quam iuſpatronatus in contractibus fauore laicorum *deciſ 399.num.1.par.2.rec.*

96 Poterit tamen transferri etiam in locatione ad longum tempus eadem facultas, ſi ad eam reſtringatur conceſſio, & fiat contractus cum debita auctoritate, vt tradit *Mantic. de tacit.lib.5.tit.3. num.14.* & dixi *in dicto cap.10. de perſonis, quæ conducere poſſint.*

97 At poteſt transferri ius decimandi modis prædictis in locatione, ſed quia in omnibus actibus non ſufficit poteſtas, niſi concurrat etiam voluntas, ad hoc, vt in locatione fundi veniat ius decimandi, neceſsè eſt, quod in contractu adſint verba de ſeruientia ad indicandum ita cõtrahentes voluiſſe, vt aduertit *Mantic. de tacit. lib.4. titulo 16.numer.34. verſ. ſed quod ius decima*, prout aderant in caſu ſuo, & ponderantur per *Rim.Iun. dicto conſ. 429. nu.10. & ſeqq.* alias enim tale ius non poteſt venire nomine fundi.

Solet autem quandoque in locatione fũdi, vel alterius rei addi, cum omnibus iu-
98 ribus, & pertinentijs ſuis, quæ clauſula
eſt generalis, & omnia quouis modo ad rẽ ſpectantia complectitur *Sard.conſ.429.nu.2 & 3.Gianagnon.conſ.32.nu.15.lib.2.* verbum enim illud, pertinentijs, latiſſimè patet, nam, & ea complectitur, quæ ſunt de dominio, & ea, quæ non ſunt de dominio, ſed tantum in poſſeſſione, & ea, quæ de his non ſunt, ſed eſſe poſſunt, vt habetur in *l.verbum 181.ff. de verb.ſignif.* & ſic veniũt in dicta clauſula etiam, quæ ſunt omninò à re ſeparata, & diſtincta, dummodò ad vſũ ſeù ſeruitium illius quoquomodo ſint deſtinata, aut modis ſupradictis ei vnita *Me-*

noch.

noch. conſ.140. numer.24. Cyriac. contr. 311. num.13.

99 · Verùm animaduertendum eſt, quod ſi quæratur verbi, gratia, de comprehenſione alicuius agri, tunc operari eam poterit præfata clauſula, cum addita eſt alicui ex verbis prædictis vniuerſitatem continentibus, nempè, Podere, & ſimilibus, at ſecus erit ſi addita verbo particulari, vti locationi agri
100 vnius, quia non poteſt vna res particularis, alteri rei pariter particulari accedere, & eſſe de eius pertinentijs ſecundum *Soccin. Senior. conſ.47. num.4. verſ. ſed pro ſolutione lib.1.*

101 Præterea referenda eſt dicta clauſula ad ea, quæ ſunt de natura rei, cui addita eſt, non ad ea, quæ alterius iuris ſunt, vt dicit *Fab. de Monte in tit. de empt. & vend. qu.6. numer.* 10. quem refert, & ſequitur *Capic. Latr. deciſ. 37. num.17.* vbi propterea reſoluit in venditione Caſtri cum omnibus pertinentijs ſuis, non venire functiones Fiſcales particulari titulo quæſitas. Et in di-
102 cto propoſito decimarum eſt doctrina *Innoc. in cap. ex literis num.1. verſ. imo plus dicimus de iurepatr.* vbi dicit quod ſi Epiſcopus donet Villam, & omnia iura, quæ ibi
103 habet non intelligitur donare decimas, nam nomen, omnia, non debet referri ad ea, quæ ſunt alterius iuris, quam ea quæ principaliter donantur, prout ſunt Decimę, quia ſunt iuris ſpiritualis, & ſic alterius iuris, quam temporalia, quæ donantur, quam doctrinam ſecutus eſt *Bald. conſ.32. num.3. verſ. ſi autem Epiſcopus lib.1.* & canonizauit *Rota deciſ.234. num.7. & 8. par.9. recent.* vnde reputatur neceſſaria expreſſio Decimarum in ſimili conceſſione ad hoc, vt cenſeantur comprehenſæ in ea, prout ſequendo pręfatam doctrinam Innocentij ſenſerũt ibidem *Io. Andr. num.3. verſ. imo plus dixit Butr. num.6. verſ. & per hoc dicit Anan. nu.7. Hoſtien. num.5. Henric. Boic. num.7. Alberic. in l. inter antiquam 15. poſt med. C. de vſufr.* vbi quod in Ciuitate Bergomi, in qua frequentantur tales contractus, ſolet in conceſſione exprimi ius percipiendi decimas, & loquitur de iure percipiendi decimas iam exiſtente penes laicos, & eum ſequitur *Albert. Brun. in conſ. feud. diuerſ. conſ.121 num.33. ad med.*

Et ſi rei locatæ ſint deſcripta confinia,
104 magis operabitur ſimilis clauſula, ſi adiecta poſt deſcriptionem confinium, quàm ſi ante, vt in caſu, quo venditum erat Podere exiſtens in Territorio Aquæpendentis intra talem, & talem confinem & poſt talem expreſſionem confinium, additum erat cum toto Territorio, & diſtrictu, non eſſe terminatam, & coarctatam latitudinem Territorij, & diſtrictus, ſed ſolum Poderis principaliter venditi, ſubtiliter conſiderauit *Bald. conſ. 422. poſt med. verſ. ſecundo dubio lib.4.*

Quoad dubia, quæ oriri poſſunt circa mercedem, iam ſupra dictum eſt in *Cap.* 17. in quo actum eſt quomodo conueniri debeat de re, & mercede in primo caſu, quod ſi non fuit conuentum de mercede, vel certa quantitas non fuit expreſſa, intelligitur de mercede ſolita, & ibidem etiam explicatum fuit, quodnam ſolitam attendi debeat, nempe an ipſarum partium, vel vniuerſale, & quid ſi variatum fuerit in conſuetudine, an potius attendi debeat prima, vel poſterior, quæ propterea hic non repetam, ſed addam aliud dubium, quod oriri poterit circa talem variationem ſi eodem tempore reperiatur diuerſimode ſeruatum, puta, reperitur, quod aliqui ſoluunt pro terris ad rationem vnius ſcuti pro
105 iugero, aliqui verò ad rationem iuliorum vndecim, vel quid amplius, & in conductione operarum aliqui ſoluunt ſcuta quinque, aliqui ſcuta ſex menſtrua, & ſi locatio ſit facta abſque expreſſione mercedis, vel dictum, pro mercede ſolita, fit interpretatio contra locatorem, vt debeatur quod minus eſt *Bertran. in l. hac edictali in princ. num.65. C. de ſecund. nupt. Burſatt. conſ.104. num.12. & ſeq. Guidop. deciſ.252. per tot. Borgnin. deciſ.26. numer.47. ante med. verſ. & ſi non eſt. Mant. de tacit. lib.5. tit.21. num.4.*

Si autem conuenta ſit certa merces, ſed agatur de operibus continuò præſtandis, an illa merces intelligatur pro vna vice tantum, vel reiterabiliter de anno in annũ, vel de menſe in menſem præſtanda, colligi poterit ex eiuſdem mercedis quantitate, &
106 circumſtantijs ſeruitij, idemque erit in locatione rerum, licet enim regula ſit, quod ſermo ſimpliciter prolatus de primo, atque vnico actu tantum ſit intelligendus *l. Bones §. hoc ſermone ff. de verb. ſignif.* tamen hoc non procedit, vbi ex verbis, aut facti cir-
107 cumſtantijs, & coniecturis contraria voluntas contrahentium deprehenditur ex traditis per *Tiraquell. in dict. l. Bones lim.12. num.1 & Menoch. præſumpt.132. n.2. & 12. lib.4.* vnde in caſu, quo Tutor fuerat deputatus cum ſalario, & mercede ſcutorum ducentum ſoluendorum pro dimidia de ſemeſtre in ſemeſtrẽ, & in fine cuiuslibet ſemeſtris, intelligi debere dictã ſummam aſſignatam eſſe in ſingulos annos, re diligenti, atque matura conſideratione perpenſa,

conſuluit *Bellon.Iun.conſ.94. vbi num.3.* ait,
108 quod eo ipſo, quod dictum eſt pro ſalario collegimus intentionem eſſe, vt in ſingulos annos ſoluatur, quia ſalarium dicitur pecunia, quæ multiplicatiue ſoluitur in ſingulos annos, vel menſes, vel etiam dies, ſecundum ſubiectam materiam, quod eſt notandum.

109 Si fuerit ſtatuta certa merces eunti cum propria Beſtia ad aliquid portandũ, & non fuerit expreſſa qualitas Beſtiæ, ſoluendum erit tam pro Beſtia magna puta Mulo, quam pro parua, puta aſino, vt deciſũ refert *Vinc. de Franch. deciſ.* 152. *numer.* 2. *vbi Adden, & Capiblanc. de Baron. ad pragmat.* 16. *num.36.*

110 Et ſi fuerit ſtatuta certa merces pro quolibet milliario, non poterit prætendere locator computare tot milliaria ad eundum, & totidem ad redeundum, ſed ſemel tantũ in eundo videlicet computanda erunt, vt tradunt præcitati *Franc.d.deciſ.*152.*num.3. & ſeqq. & Capiblanc. in dicta pragmat.* 16. *numer.* 38. Verum, quia in eorum caſibus
111 Pragmat. conſiderat delationem, ideò ipſimet limitant ſuum dictum, in caſu, quo etiam in receſſu venirent onuſti.

112 Item in eodem caſu ſtatutæ certæ mercedis pro milliario eis, qui iuerint ad portandum, ſi portauerint aliquid adeò graue, vt minus iter facere potuerint, puta magnum lapidem, recedendum erit à quantitate ſtatuta, & ſoluendum ad rationem dierum, vt deciſũ refert *Capibl.in dict. pragm.*16.*n.39.*

113 E contra autem, ſi conductor non dederit Sauinam integram, nõ propterea minus ſoluere debebit, puta ſi conduxit vecturalem cum Mulo, vel nauim, debet enim ſoluere pro tota naui, quàm conduxit, licet eam plenè non onerauerit, vt relatis hinc inde auctoritatibus, probabiliorem opinionem dicit, & probat *D.Lanfranc.Zacch.de ſalar. quæſt.*88.*num.*12.*& ſeq.* & quidem hoc dici poteſt conductori, tibi imputes, ſi nauim conduxiſti.

Poteſt etiam cadere dubium circa quali-
114 tatem pecuniæ ſi expreſſè conuenta ſit merces, verbi gratia, in nummis, & non ſit dictum de quibus, & regulariter dicendum erit intelligi de minoribus, ſi adſint plures ſpecies nummorum, per text. *in l.nummis* 73 *ff.de legat.*3. & regulam, quod in ambiguis,
115 quod minimum eſt ſequimur *l. ſemper in obſcuris* 8. *& l. ſemper in ſtipulationibus* 34. *in fin.ff.de reg.Iur.cap. in obſcuris* 30. *de reg. Iur.in* 6. quæ regula procedit, tam in vlti-
116 mis voluntatibus, quam in contractibus, & tam reſpectu quantitatis, quam ſpeciei, & tàm reſpectu rei, quam loci, & temporis, & perſonarum, vt tradunt in dicta *l. ſemper in obſcuris Dec.& Cagnol.& alij relati per Cyriac contr.*153. *num.*11.

117 At à regula prædicta recedendum erit ſi ex conſuetudine contrahentium, vel Regionis, aut etiam aliter comprehendi poſſit eos ſenſiſſe de maioribus dicta *l.nummis* 73. *& ibi gloſ.in verb. conſuetudine, in verb. ex regione in verbo ex contextu, & in verbo apparere ff.deleg.*3.*l.hæredes palam* 21.*§.ſi quid poſt ad fin.de Teſtam.*

118 Si autem pecuniæ valor immutetur poſt conſtitutam mercedem, & antequam ſoluatur, qui nam valor attendi debeat in eius ſolutione late tradit *D. Lanfranc. Zacch. in ſuo tractatu de ſalario quæſt.*16 *per tot.* quem indicaſſe ſatis ſit, maxime cum talis quæſtio proprie non cadat hic.

119 Circa tempus autem ſi nõ ſit expreſſum, & adſit conſuetudo locandi, & conducendi ad certum tempus res ſimiles ei, quæ locata fuit, reputabitur pro eodem facta locatio *l. excepto* 18.*vbi DD,C.locat.Bart.in l.penult.ff. de impen.in reb.dot.fact.Alex.conſ* 107.*n.*19. *lib.*2. & aliis cumulatis *Surd.deciſ* 265.*num.* 57.*Rot.coram Put.deciſ.*174.*num.6.lib.*1.& ſi varia ſit conſuetudo ſeruandum erit, quod dictum eſt ſupra circa mercedem.

120 Ceſſante autem conſuetudine, ſi tempus non ſit ſtatutum, varie loquuntur Doctores, aliqui enim volunt intelligi ad annũ, *Pinell. in l.*1.*part.3.num.*63. *ad fin. ff. de reb. mater. Soccin.Iun.conſ.*25.*num.*3.*lib.*2.*Ruin.conſ* 61. *nu.*10.*lib.*1.*Vinc.de Anna ſing.*696. *Vaſquez de ſucceſſ.tom.*1.*lib.*1.*§.*10. *num.*78. *verſ.regulariter tamen Mantic.de tacit.lib.*5. *tit.4.n.* 1.*verſ.ſed verius eſt*, vbi hanc eſſe veriorem opinionem teſtatur.

121 Et hoc volunt procedere indiſtinctè, videlicet, tam in prædijs ruſticis, quam etiam in Vrbanis, & in ſpecie in Domibus, quod intelligatur facta locatio ad annum *Ruin. conſ.*61.*num.*10.*lib.*1.*Rot. coram Merlino deciſ.*376.*num.*7.

122 Alij verò diſtinguendo tenent intelligi locationem ad annum in ruſticis, in Vrbanis verò ad beneplacitum *Flamin. de Rub. conſ.*8.*num.*33. *& ſeq.Ripol.variar.cap.*12.*n.* 357.*Gomeſ.variar.tom.*2.*cap.*3.*n.*15. *Afflict. deciſ.*365.*num.*7.*&* 12.*Carocc.de locat. & cõduct.tit.de locat.ſine tempore num.*2. *Borgnin. deciſ.*44.*nu.*76.*par.*1. & hæc videtur verior, quia habet pro ſe textum apertum in *l.Item quæritur* 14. *§. qui impleto ff. locat*, qui licet loquatur de tacita reconductione, tamen eadem videtur ratio in conductione expreſſa, quoad eam partem, in qua eſt tacita, imò

fortior

Digitized by Google

fortior videtur caſus tacitæ relocationis,dũ
præſupponit præceſſiſſe locationem ad cer-
tum tempus longius, ex qua deſumi pote-
rat iudicium voluntaris partium ex ſolito
ad illud locandi, & conducendi eum ſuffi-
ciat ad hunc effectum etiam vnicus actus,
iuxta tradita ſupra *cap 17. nu.24.* & ex ver-
bis prædictę *Litem quæritur §.qui impleto.*

Licet etiam deprehendere, quam pericu-
loſum ſit, quod vno ore dicunt *Caroc. & Borgnin. in locis mox citat.* locationem ſim-
pliciter factam ſine tempore, præſumi factã
ad arbitrium locatoris, itaut poſſit in præ-
dio Vrbano ſingulo menſe cõductorem ex-
pellere, lex enim non reſtringit facultatem
terminandi locationem in arbitrio locato-
ris, & in fine menſis, ſed apertè tribuit
facultatẽ conductori diſcedendi ad ſui libi-
tum, & ſic de die in diem, prout practicatur
in tacita reconductione Domorum hic in
Vrbe.

123 Placet tamen, quod vbi adeſt conſuetu-
do locandi, & conducendi Domos ſolum
in certis diebus, puta Sancti Ioannis, & San-
cti Michaelis, prout in multis locis practi-
catur, tunc locatio, & conductio cenſeatur
facta ſaltem, vſque ad vnum ex illis diebus,
vt tradit *Gomes var.tom.2.cap.3.num.15.poſt med. verſ. ſecundo infero, & ſequitur Caroc.*
vbi ſupra, & ratio eſt, quia tunc adeſt con-
ſuetudo vſque ad illos dies locandi, & in-
trat, quod dictum eſt ſupra, locationem
abſque expreſſione temporis factam, intel-
ligi pro tempore conſueto.

Et ſi dubitetur, quando incipiat locatio
124 quoad effectum calculandi, & ſoluendi
mercedem, an à die celebrati contractus,
vel à die rei traditæ, aut operarum præſti-
tarum ab iſto, dicendum eſt vt de officiali,
quod debeat non ex Codicillis iudicare tẽ-
125 pus, ſed ex quo in prouinciam ipſam ac-
ceſſit accipere Reipublicæ emolumenta eſt
text. in Auth. de adminiſtr. §. illud, & ibi gloſ. in verb. Codicillis, & tradunt *Bart. in l. abſenti in fin. ff. de donat. Bald. in l. ſed, & Milites ff. de excuſ. tut.* & alij plures, quos nouiſſimè
colligit *D. Lanfranch. Zacch. in ſuo tractatu*
126 *de ſalario quæſt. 15. nu. 14.* vbi de commu-
ni teſtatur, quod tamen limitatur, ſi officia-
lis differret adminiſtrare officium de licen-
tia Principis, vel ob caſum fortuitum ex ad-
ductis per *Cagnol. in l. diem functo ſub num. 205. ff. de offic. aſſ. & D. Lanfr. dicta quæſt. 15. num. 24.*

Caſu autem, quo facta ſit locatio ad cer-
tum tempus, & dictum illud incipiendum
127 finita locatione facta alteri, quæ vt aſſeri-
tur finitur die tali, ſi ille anticipate, renun-
ciet locationem, vel ipſa locatio ante illum
diem aliter finiatur nonus conductor recte
petet rem locatam ſtatim, non expectata die
expreſſa, prout eleganter conſuluit *Natta conſ. 35. per tot.* duplici ratione, vna, quia
per finem primæ locationis finita erat cauſa
dilationis principij ſecundæ, & ideo finire
debebat ipſa dilatio *Alex. conſ. 34. lib. 2. & Ancar conſ. 394.* altera, quia ille dies, quo
finire debebat prima locatio, fuerat appoſi-
tus demonſtratiue, non autem taxatiue, dum
diſpoſitio ante eius expreſſionem erat per-
fecta.

Prædicta procedunt ſi adſit Inſtrumentũ,
ſeu apoca locationis in qua deficiat expreſ-
ſio temporis, idemque eſſet ſi probaretur
locatio expreſſa per teſtes, qui tamen de
tempore non deponerent, vel dicerent par-
tes de eo non conueniſſe, at ſi non conſtet
de locatione expreſſa, ſed eius probatio de-
ſumatur ex continuatis ſolutionibus mer-
cedis, recurrendum erit ad cap. præcedens
in quo videtur etiam ſufficienter explicatũ
dubium circa tempus, quo locatio ſic pro-
bata durare debebit. Si autem adſit tempus
præfinitum, ſed non clare, & remaneat circa
illud dubium, dicam aliquid in ſpecie in
cap. 52.

Sunt etiam alia dubia circa interpreta-
tionem locationis, vti an locatio ſit vnica,
vel plures, & an locatio ſit ad corpus, vel
ad menſuram, quæ cum longiorem requi-
rant tractationem per capita ſeparata expli-
care conabor. Erunt, & alia infinita, quorũ
aliqua, ni fallor, tangam alijs in locis, iuxta
128 eorum materiam, quoad reliqua ſubnectã
aliquas regulas generales, quas ſparſim tra-
dunt Doctores pro interpretatione huius
contractus locationis, ad quas ſemper recur-
rendũ eſt vbi deficit deciſio dubij in ſpecie,
& non alias *Curt. Iun. conſ. 182. num. 13. verſ. ſed quid fortius.*

Generaliter igitur loquendo attendi de-
129 bent diligenter pacta inter locatorem, &
conductorem conuenta ſemper enim me-
moriæ retinendum in huiuſmodi obligatio-
nibus id maxime ſpectandum eſſe, quod in-
ter vtramque partem conuenit, vt habetur
in *l. ea lege 53. in princ. ver. reſpondi ff. locat.*
130 & pacta habere vim legis *Pariſ. conſ. 79. num. 18. lib. 3. Decian. conſ. 19. numer. 9. lib. 4. latè Becc. conſ 45. num. 25. & ſeqq.* quatenus
131 tamen ſint licita, & honeſta, nam pacta
in contractu locationis, & conductionis fa-
cta, debent eſſe talia, alias eo ipſo, quod
ſunt contra bonos mores, vel rei turpis, non
valent, nec habent efficaciam producendæ
actionis, vt docuit *Bald. in l. ſi fideiuſſor. 6.*
num.

Digitized by Google

num.2. C. mandat. & ibi Ad d. id comprobant,& tradit *Iaſ.in conſ.45.num.6.lib.3.*

Verum vbi ſunt dubia verba locationis,
132 & pactorum in ea exiſtentium debent intelligi ſecundum ipſius contractus naturã, ad eam enim recurrimus, quando dubitamus de intentione partium *Bald. conſ.182. num.6.lib.1.* vbi verum dicit hoc eſſe,quando verba ipſa patiuntur talem reſtrictionem *Soccin.Sen.conſ.156.n.18.l.2.*& his,alijſq;re-
133 latis *Surd.cõſ.36.n.32.& 33.*& dummodo verba inſeruire poſſint naturæ contractus, ſemper intelligi debent iuxta illam, quamuis proprius eorum ſignificatus aliud importet, debent enim verba ſeruire naturæ contractus, non natura verbis *l. Inſulam 6. ff.de praſcr.verb. Alex.conſ.40.num.14.verſ. pro hoc facit lib.4. Roland.conſ.96.numer.39. lib.1.Seraphin.deciſ.744.num.6.*

Et intelligenda ſunt etiam iuxta diſpoſitionem iuris communis in quantum fieri
134 poteſt,quando enim pactum non contrariatur iuri, & concurrere cum illo poteſt, non facit ceſſare eius diſpoſitionem *l.4. §.ſi ex conuentione ff. de re Iudic.Bald. conſ.329. col.2.lib.1.Surd.d.conſ.36. num.34. Menoch. conſ.128.num.6.* At quando pro vna parte
135 adeſt vulgaris loquendi conſuetudo, & pro alia diſpoſitio iuris, tunc pactum in locatione exiſtens, magis debet intelligi, ſecundum vulgarem loquendi conſuetudinem,quàm ſecundum ius commune,vt poſt *Soccin.Sen.tradit.Mantic. de tacit.lib.5.tit.7. num.11.poſt med.verſ.caeterum pactum.*

Sumenda quoque eſt interpretatio, vt
136 inter conductorem, & locatorem ſeruetur æqualitas *Menoch.conſ.189.num.2.Becc. conſ.45. n.23. Buratt. deciſ.295.n.12.* ſunt
137 enim locator, & conductor correlatiui, itaut diſpoſitum in vno,cenſeatur etiam diſpoſitum in alio,vt latè tradunt *Roland.conſ. 69.num.24.& ſeq.lib.4 Beccius conſ.45.num. 22.Rimineld. iun. conſ.650. num.1. & ſeqq.*
138 qui tamen non loquuntur in pactis, ſed in legibus, & ſtatutis, & contrarium in pactis, quod videlicet ſi loquantur tantum de conductore non poſſint extendi,vt comprehendant etiam locatorem, vel è contra dicendum erit, quia cautius agendum eſt in extenſione, diſpoſitionis conuentionalis, quàm legalis, vt latè in propoſito firmat *Gratian.diſcept.740.nu.24. & pluribus ſeqq.*
139 Et ſumenda etiam interpretatio, ne culpa vnius ex contrahentibus alter damnum patiatur *Aretin.conſ.111.num.6.verſ.ſed tamen hoc non obſtante Menoch. conſ.128.n.10.* Vbi inter cæteros refert *Craueti.* qui etiam dicit euitandam eſſe illam interpretationẽ, qua alter contrahentium alteri detrimentũ, & fraudem,& deluſionem afferre poteſt, & eſt regulare,vt facienda ſit interpretatio, ne
140 altera pars remaneat decepta *Rot. deciſ. 88 num.3.part.2.recent.& coram Gregor. deciſ.126.nu.10.*& pro eo, qui agit de damno euitando *deciſ.436.num.4.par.1. recent.*
141 Sumitur etiam interpretatio in contractu locationis à ſolito *Burſatt.conſ.193.n.4.*
142 & ab obſeruantia ſubſecuta *Menoch. conſ. 189.num.19.* & ſi eſt dubium inſtrumentũ
143 in vna parte poteſt ſummi declaratio ab alia,argum.*l. vtrum ff. de petit. hared.* & in terminis inſtrumenti locationis *Menoch.cõſ. 128.num. 5.* & quod ordo ſuccedendi apertius expreſſum in ſequentibus lineis,præſtet intellectum in prima linea, vt pariformiter cenſeantur *Peregr. conſ.41.num.17.lib.5.*

Poterit etiam ad interpretationem loca-
144 tionis adhiberi argumentum à contrario ſenſu, puta ſi conuentum fuit, quod colonus non poſſit expelli ſi colat arbitrio boni viri, dici poterit, quod ergo ſi non colat arbitrio boni viri expelli poterit, quia hoc argumentum etiam in contractibus ſine dubio locum habet *l. inter ſocium §. cum inter ff. de pact. dotal.* & in terminis contractos locationis tradit *Mantic. de tacit.lib.5. tit.7. num.17.*

Denique quando ex omnibus prædictis,
145 & alijs ſimilibus regulis non poſſet, plene reſolui dubium occurrens, tunc reſolutio capienda eſſet potius contra locatorem, quàm contra conductorem,veteribus enim placuit pactionem obſcuram, vel ambiguã ei, qui locauit nocere, vt dicit *text. in l. veteribus 39. ff. de pact.* & tradunt *Menoch. conſ.1066.num.15. Brun. conſ.feud.117. numer.132.Roſental. de feud.lib.1.cap.6.qu.28. num.2. & 3. Seraph.deciſ.1362.num.8.*

Et licet non deſint etiam, qui videntur tenere contrariam opinionem, vt *Bald.conſil.249. poſt med.verſ. quod dicimus lib.2.Pedroc.* qui alios allegat *conſ.36.num.100. Beuintend. deciſ.52. num.1. poſt med.* tamen à prædicta non erit regulariter recedendum, vti quæ habet pro ſe textum expreſſum in *dicta l. veteribus*, & contrarij intelligendi erunt in caſibus particularibus in quibus dicta regula limitatur, vt infra.

146 Limitatur autem dicta regula pluribus modis, & ſignanter primo ſi maior veriſimilitudo ſit pro locatore, quia erit attendenda *Iaſ. in l. ſtipulationibus num. 4. ff. de verb.oblig. Menoch.conſ.450.numer.18. Becc. conſ.41.nu.29. Tiraq. de reuoc.donat. in præfat.num.54.Rot.deciſ.70.num.16. ad fin.par. 2.diuerſ.*

Secundu

Secundò limitatur ſi adſint coniecturæ
147 indicantes, quod voluntas contrahentiū fuerit, prout fert interpretatio fauorabilis locatori, quia tunc ea amplectenda erit *Gabr. conſ. 56. num. 15. lib. 2. Randen. conſ. 35. num. 114. poſt princ. lib. 2.*

Tertiò limitatur, vt procedat quando
148 agitur de augenda obligatione, ſecus autem ſi non agatur de augenda, ſed de ea facienda magis tranſmiſſibili, vt dixit *Bald. conſ. 375. n. 3. in fin. lib. 4. Bellon. Sen. conſ. 80. num. 10. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 25. nu. 11.*

149 Quartò limitatur, vt non procedat ſi verba de quorum interpretatione agitur ſint prolata à conductore, quia tunc contra eum interpretanda, non contra locatorem *Iaſ. in l. ſtipulatio iſta §. in ſtipulationibus num. 4. verſ. Tertio ff. de verb. oblig. Bal. conſ. 413. num. 3. lib. 5. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 7. num. 11.* vbi licet contrarios quoque alleget, tamen in iſtam inclinat, quæ videtur verior, quia *text. in d. l. veteribus*, reddit rationem expreſſam, cur interpretatio facienda ſit in dubio contra locatorē, quia fuit in eius poteſtate legem apertius dicere, quæ retorquetur in caſu iſto contra cōductorem, dum ipſe loquutus eſt. At vbi non apparet à quo verba ſint pronunciata pactum contra locatorem, vtique eſt intelligendum *Alciat. conſ. 154. numer. 10. lib. 5. Mantic. de tacit. dicto tit. 7. num. 11. poſt med.* maxime ſi ipſe locator in eis ſe fundet. Nā
150 è contra quatenus in eis ſe fundet conductor, contra eum facienda erit interpretatio vt voluit *Iaſ. conſ. 45. num. 7. verſ. Præſertim cum iſti lib. 3.* cum alijs adductis per *Caroc. de loc. & cond. ſub tit. de verb. ſignif. quæſt. 3. num. 2. & 3.*

151 Quintò limitatur, vt non propterea recedendum ſit à proprietate verborum, quæ quatenus ſit pro locatore, pro eo facienda erit interpretatio *Beccius*, qui plura adducit *conſ. 41. num. 29.*

152 Sextò limitatur in promiſſis à conductore, & ſtipulatis à locatore, quia in ſtipulationibus omnimoda obſcuritas vitiat ſtipulationem, & vbi ita ſint obſcuræ, vt interpretationem patiantur, interpretatio fit pro promiſſore *l. ſtipulatio iſta 33. §. Alteri verſ. in ſtipulationibus ff. de pact. l. quidquid aſtringendæ 99. in princ. ff. de verb. obligat. Rim. Iun. inſt. tit. de donat. in princ. ſub num. 453. & ſeq.* & in terminis locationis firmat *Surd. conſ. 445. num. 37.*

153 Septimò limitatur fauore Eccleſiæ, vt in dubio facienda ſit interpretatio pro ea, & præcipue ad hoc, vt quanto citius res ad illam reuertatur *Soccin. in l. cum vir. num. 5 verſ. item quod verba in dubio ff. de condit. & dem. Corbul. de cauſ. priuat. ob lin. finitam num. 56. Rot. deciſ. 125. num. 19. verſ. quinto, & vltimo par. 2. diu.*

Locatio quando dicatur ad corpus, vel ad menſuram, & quid inde reſultet, & quomodo, & quando facienda ſit menſura.

S V M M A R I V M.

1 *Locatio, an ſit ad corpus, vel ad menſuram attenditur voluntas contrahentium etiam coniecturata.*
2 *Contrahentes voluiſſe locare ad menſuram coniectura præcipua eſt, quod inceperint explicare mentem ſuam à menſura, & econtra qui inceperunt à corpore arguitur noluiſſe locare ad menſuram.*
3 *Verbum primo expreſſum dicitur ſtare diſpoſitiue, & ſubſequentia demonſtratiue.*
4 *Ampl. vt præfata coniectura de ſe ſufficiat.*
5 *Decl. ampliationem procedere niſi adſint coniecturæ in contrarium.*
6 *Si dictum, loca fundum centum iugerum, & deinde expreſſi ſint fines, valde controuerſum eſt, an dicatur captum à menſura, vel à corpore.*
7 *Et verior, & receptior in dicto caſu opinio eſt, quod inceptum ſit à corpore.*
8 *Expreſſio corporis ad hoc, vt locatio ſit ad corpus non eſt neceſſarium, quod ſit perfecta, ſed ſufficit, quod partes cœperint ab ea explicare mentis conceptum.*
9 *Ampl. vt ſufficiat eſſe inceptum à menſura etiamſi expreſſi ſint fines.*
10 *Quid ſi dictum locauit bona infraſcripta, videlicet, iugera centum terræ ſita in tali loco.*
11 *Menſuræ expreſſio ad hoc, vt locatio dicatur ad menſuram debet eſſe certa, alias ſi addita ſit dictio,* in circa, *coniectura valde diminuitur.*
12 *Idem ſi addita ſit clauſula,* & quantacumque ſit.
13 *Menſura pluries expreſſa magis vrget ad demonſtrandam locationem eſſe ad menſuram.*
14 *Mercedis expreſſio ſi ſit in vnica ſumma denotat locationem ad corpus ſi autem diſtributa ad rationem menſurarum denotat locationem ad menſuram.*
15 *Et ſi ſoluta tota merces anticipate, magis vrget pro locatione ad corpus.*
16 *Mercedis ſolutio in vnica ſumma cedit coniecturæ deductæ ex eo, quod partes cœperint explicare animum à menſura.*
17 *Mercedis diſtributio in ſingulas menſuras præualet coniecturæ deductæ ex eo, quod partes cœperint explicare animum à corpore.*
18 *Pretij quantitas ſi magis correſpondeat corpori, quam menſuræ arguit venditionem ad corpus.*
19 *Locatio aliorum bonorum expreſſe facta ad corpus arguit idem in alijs ſimilibus.*
20 *Locatio ad dignoſcendum, an facta ad corpus, vel ad menſuram attenduntur clauſulæ Inſtrumenti.*
21 *Et attenduntur etiam aliæ circumſtantiæ facti.*
22 *In dubio locatio cenſeri debet potius ad menſuram, quia inde minus præiudicium reſultare poteſt.*
23 *Dubium non dicitur ex quo hinc inde adſunt auctoritates doctorum ſi ex vna parte adeſt magis communis, & concurrunt meliores rationes.*

24 Lo-

Digitized by Google

24 *Locatio facta ad corpus eſt pura, facta ad menſuram, eſt ſub conditione, ſi menſura ſequatur.*
25 *Decl. locationem ad menſuram ante menſurationem eſſe imperfectam, quo ad tranſlationem dominij, & poſſeſſionis non autem, ut propterea recedi poſſit à contractu.*
26 *Traditio rei ſupplet defectum menſuræ.*
27 *Decl. procedere in traditione actuali non autem in ficta per clauſulam conſtituti.*
28 *Conductione facta ad menſuram, non valet conductor ante menſurationem poſſeſſionem adipiſci, etiam ſtante clauſula conſtituti.*
29 *Et ſi adipiſcatur committit ſpolium.*
30 *Menſurationem fuiſſe factam debet probari ab allegante etiamſi poſſideat.*
31 *Poſſeſſio præſumi debet ex titulo de quo conſtat potius quam ſpoliatiue.*
32 *Poſſeſſio non præſumitur adepta de voluntate locatoris quando locator non tenebatur eam tradere.*
33 *Locatione facta ad menſuram, locator non tenetur tradere rem ante menſurationem.*
34 *Locatione facta ad menſuram etiamſi locator videat conductorem adipiſci poſſeſſionem non propterea cēſetur eam admiſiſſe.*
35 *Lim. ſi conductor diu retinuerit poſſeſſionem.*
36 *Decl. vt non poſſit ſuſpendi executio locationis ob menſurationem non factam, ſi conditio menſurandi non ſit appoſita ſuſpenſiue, ſed reſolutiue.*
37 *Locatione facta ad corpus ſi quid vltra menſuram reperiatur in corpore comprehenditur in locatione abſque eo, quod conductor teneatur penſionē augere.*
38 *Demonſtratio falſa non vitiat, nec alterat diſpoſitionem.*
39 *Locatione facta ad menſuram ſi maior quantitas reperiatur, quam fuerit expreſſum, augenda proportionabiliter merces.*
40 *Locatione facta ad menſuram ſi res ſit minor expreſſa debet minui merces at in locatione ad corpus eſt valde dubium.*
41 *Opinio tamen affirmatiua, eſt verior & communior.*
42 *Decl. non procedere, quod minuenda ſit merces propter dictam minorem expreſſionem, ſi appareat mercedem conuentam eſſe iuſtam.*
43 *Decl. 2. non procedere ſi menſura non fuit expreſſa præciſe, ſed cum dictione* in circa.
44 *Decl. 3. non procedere ſi appareat partes aliter ſenſiſſe.*
45 *Decl. 4. non procedere ſi defectus ſit modicus.*
46 *Decl. 5. non procedere ſi quantitas enunciata fuit ab vtraque parte, & conductor eſſe poterat de ea informatus.*
47 *Ampl. concluſionem, vt locator exprimens maiorem quantitatem bonorum non ſolum teneatur reſtituere mercedem; ſed etiam ad omnia damna.*
48 *Menſuratio ſi conuentum ſit, vt fiat certo tempore, non poteſt peti, vt fiat poſt illud.*
49 *Locupletari cum aliena iactura repugnat naturæ, & nunquam permittitur.*
50 *Decl. menſurationem non poſſe peti poſt tempus præfixum, quando eſt iniuncta vni parti, ſecus ſi vtrique.*
51 *Decl. 2. procedere ſi conuentum ſit fieri menſurationem fauore venditoris tantum, ſecus ſi vtriuſque.*
52 *Decl. 3. requiri, quod in pacto adſit clauſula reſolutiua.*
53 *Decl. 4. procedere ſi ſit appoſitus per viam conditionis.*
54 *Decl. 5. non poſſe peti menſurationem per viam actionis, ſecus autem implorando officium Iudicis.*
55 *Doctoris opinio in terminis loquentis à nemine reprobata haberi debet pro lege.*
56 *Officium Iudicis nunquam cenſetur ſublatum, etiamſi remotum ſit omne remedium.*
57 *Retrouenditio peti poteſt vigore pacti etiam poſt tēpus in eo præfixum ſi pretium non fuit iuſtum.*
58 *Voluntas ſine poteſtate nihil operatur.*
59 *Vendens ad effectum extinguendi debita non poteſt liberalitate vti, & donare.*
60 *Decretum irritans inficit quidquid contra illud factum fuerit.*
61 *Idem eſt eſſe, quid certum ab initio, vel poſſe ex poſt facto certificari.*
62 *Vocatus ad fideicommiſſum etiam ante euentum conditionis agere poteſt ad defenſionem bonorum.*
63 *Pacta prohibita quando non ſunt contra ſubſtantiam contractus, vitiantur, & non vitiant.*
64 *Venditio rei fideicommiſſariæ pro ſoluendis debitis fideicommittentis ſuſtinetur pro rata debitorum ſolutorum, & in alio corruit.*
65 *Menſuræ tempus ſi præfixum ſit vni ex contrahentibus non prohibetur alter poſt illud menſurā petere.*
66 *Menſura, an peti poſſit poſt lapſum temporis præfixi, vt dignoſcatur perpendenda ſunt verba conuentionis.*
67 *Menſura rei locatæ vbi nullum præfixum eſt tempus in quo fieri debeat, peti poteſt infra ſexaginta dies tantum.*
68 *Decl. procedere ſi conuentum de facienda menſura, alias ſi nihil de ea facienda dictum, quia tunc peti poteſt vſque ad triginta annos.*
69 *Decl. 2. non procedere ſtante mala fide.*
70 *Decl. 3. non procedere ſi vltra pactum de menſurando adſit etiam pactum de perpetuo obſeruando contenta in Inſtrumento.*
71 *Decl. 4. non procedere ſi dictum, quod facienda ſit menſuratio ad quamcumque partis petitionem, & quandocumque.*
72 *Decl. 5. vt non procedat vbi pactum ſit iuratum.*
73 *Iuramentum perpetuat actiones vſque ad quadraginta annos.*
74 *Decl. 6. non procedere ſi menſuratio petatur excipiendo.*
75 *Decl. 7. poſt menſurationem ſi ex aliqua cauſa non fuit petita infra ſexaginta dies.*
76 *Periti pro menſuratione facienda de conſuetudine eliguntur à partibus, non dante Iudice.*
77 *In electione peritorum neceſſaria eſt citatio.*
78 *Et vbi pars eſt contumax eligit Iudex.*
79 *Relationi peritorum, vt ſtetur neceſſe eſt, quod conſtet de præcedenti eorum electione.*
80 *Electio peritorum non probatur per enunciatiuam eorumdem.*
81 *Periti, vt recte procedant requiritur citatio ad videndum fieri menſurationem.*
82 *Ampl. etiamſi præceſſerit electio iudicialis.*
83 *Periti, vt recte referant requiritur citatio ad videndum eos referre.*
84 *Decl. ſuſtineri poſſe relationem abſque dicta citatione ſi aliæ præceſſerunt.*
85 *Decl. 2. vt dicta citatio ad videndum referre poſſit etiam fieri ex poſt.*
86 *Periti in relatione debent reddere rationem, dicendo ſe menſuraſſe, ſeu feciſſe menſurare.*
87 *Menſurandi praxis penes quos videri poſſit.*
88 *Via vicinalis exiſtens in bonis locatis ad menſuram menſurari debent.*

89 *Via quando dicatur publica, & quando vincalis relatiue.*
90. *Quidquid continetur intra fines expreſſos in venditione, ſeù locatione, menſurari debet.*
91 *Ripa, & aggeres foſſata, & ſimilia ſi non ſunt publica menſurari debent.*
92 *In locatione omnia, quæ ſunt vtilia ſunt menſuranda.*
93 *Lim. ſi appareat de contraria voluntate, ex coniecturis, & circumſtantiis.*

CAPVT XXIV.

INter difficultates, quæ haberi ſolent in interpretatione locationis vna præcipua eſſe ſolet in dignoſcendo, an ſit facta locatio
rei ad corpus, vel ad menſuram, eſt enim
diſputatio non minus vtilis, quàm difficilis, adeò vt circa eam inter noſtros Doctores magna ſit controuerſia, & ſumma diſſenſio, vt dicit *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 17. num. 1.* vndè videtur de ea aliquid ſeparatim dicendum hoc in capite, in quo etiam annectemus ſecundo loco, quid hoc importet, quod locatio ſit facta ad menſuram, vel ad corpus, tertio quando facienda menſura, & quarto quomodo facienda.

Reſpectu autem primæ inſpectionis, an
1 locatio ſit ad corpus, vel ad menſuram,
hæc eſt materia, quæ pendet à voluntate contrahentium, quæ non ſolum expreſſa, & clara attenditur, ſed etiam veriſimilis, & probata per indicia, & coniecturas *Alex. conſ. 8. numer. 8. lib. 4. Becc.* qui alios colligit *conſ. 133. num. 34. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 17. numer. 26. ad fin. Rota coram Gregor. deciſ. 104. num. 4. & deciſ. 128. nu. 1. & in Rec. deciſ. 73. num. 1. par. 2.*

Præcipua autem coniectura, quod par-
2 tes voluerint locare potiùs ad menſuram,
quàm ad corpus, deduci ſolet ex eo, quod inceperint explicare mentis conceptum à nominibus denotantibus numerum, vel menſuram, vti ſi dictum, locauit centum iugera fundi Tuſculani, intra tales fines exiſtentis; prout è contra, præcipua coniectura, quod voluerint locare ad corpus, & non ad menſuram ea erit, quod inceperint explicare mentis conceptum à corpore dicendo, locauit fundum Tuſculanum intra tales fines exiſtens centum iugerum, prout ita diſtinguendo tenuit originaliter *Oldrad. in conſ. 197.* & ſequuti ſunt *Ioannes Andr. in addit. ad ſpecul. de empt. & vend. S. ſciendum eſt num. 73. Bal. in rubr. C. de contrah. empt. num. 23.* & poſt alios *Gabr. conſ. 64. numer. 3. & 13. lib. 2. Becc. conſ. 133. num. 1. & ſeqq. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 17. numer. 11. & 12. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 28. def. 3. Seraph. deciſ. 264. num. 6. & deciſ. 317. num. 4. ad finem*, & alij communiter, vt Teſtatur *Gregor. deciſ. 104. num. 2. vbi Adden.* aliam de-
3 ciſionem refert in terminis locationis, verbum enim primò expreſſum dicitur ſtare diſpoſitiue, & alia ſubſequentia demonſtratiuè tantum, vt explicat *Rota coram Merlino deciſ. 611. num. 9. verſ. Non obſtat, quod.*

4 Et talis coniectura eſt adeò valida, vt de ſe ſufficiens reputetur ad dirimendum dubium præfatum. An locatio fuerit facta ad corpus, vel ad menſuram, vt patet ex præcitatis, & alijs per eos relatis, & infra adducendis, quorum quamplures tranſeunt ſimpliciter cum dicta diſtinctione. At hoc
5 intelligi debet quatenus aliunde non appareat de contraria volentate contrahentium, quia ea attenditur, & adeò, vt etiam per alias contrarias coniecturas tantùm recedatur à dicta diſtinctione *Mand. conſ. 184. num. 7. Alex. conſ. 8. num. 8. lib. 4. Neuiz. conſ. 38. num. 3. Becc. conſ. 133. num. 14.*

Verum circa eamdem diſtinctionem ſi priùs expreſſum ſit corpus, poſteà addita menſura, & deinde expreſſi fines, puta loco fundum centum iugerum, cui cohærent
6 Titius ab vno, Sempronius ab alio, &c.
valdè controuertitur, quod nam membrum eiuſdem applicetur, & in hoc caſu præualere expreſſionem menſuræ, & ſic applicari primum membrum diſtinctionis, vt dicatur locatio facta ad menſuram cenſuerũt *Abb. in cap. per tuas num. 9. in fin. de locat. Soccin. Sen. conſ. 32. n. 1. in ſecundo caſu lib. 4. Dec. conſ. 347. num. 2. verſ. Tertio reſponderi poteſt Mandel. conſ. 189. num. 5. Decian. conſ. 113. num. 8. lib. 3. Rimin. Iun. conſ. 448. n. 15. & ſeqq. per tot. Laderch. conſ. 130. numer. 4. Boer. deciſ. 50. num. 5. Capic. deciſ. 14. num. 2.*

Verùm contrarium, quod imó applicetur in dicto caſu ſecundum membrum di-
7 ſtinctionis prædictæ, & ſic dicatur locatio
ad corpus, cenſuit *Caſtr. in l. 2. circa fin. C. de peric. & Com. rei vendita Alex. conſ. 133. num. 5. verſ. prætereà etiam vol. 1. Soccin. Iun. conſ. 42. num. 10. & ſeqq. vol. 2. Ruin. conſ. 83. per tot. lib. 1. Pariſ. conſ. 54. numer. 55. & latè ſeqq. lib. 1. Bertran. conſ. 180. nu. 9. lib. 7. Burſatt. conſ. 441. num. 22. Menoch. conſ. 337. numer. 7. Caball. conſ. 56. numer. 1. & ſeqq. lib. 1. Gabr. conſ. 67. num. 17.* vbi de communi *lib. 2 Becc. conſ. 133. num. 40.* vbi de veriori, & receptiori *Surd. deciſ. 64. num. 5. & latè ſeqq.* vbi de communi, & ſeruanda *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 28. definit. 3. poſt med.* ex quibus, & alijs per eoſdem relatis patet, hanc eſſe magis communiter receptam, & eſt etiam magis conformis ſenſui *Oldradi in d. conſ. 197.*

& aliorum antiquorum eius ſequacium in
dicta diſtinctione communi, ex quo non
requirunt ad hoc, vt cenſeatur locatio ad
corpus, quod expreſſum ſit primo perfectè
8 corpus, ſed dicunt, tunc eſſe ad corpus, quã-
do partes incipiunt explicare mentis con-
ceptum à corpore, & ſatis incepiſſe viden-
tur, dum dicunt fundum, vel prædium, vt
benè etiam aduertit *Surd. deciſ. 64. numer. 5.*
verſ. Hanc ego partem, vbi, & aliter com-
probat, omnibuſque rationibus contrariæ
opinionis eleganter reſpondet.
9 Ex prædictis datur intelligi, quod ſi non
ſit expreſſum corpus, ſed ſola menſura, li-
cet poſteà expreſſi ſint fines, itaut videatur
totum illud, quod eſt intra eos fines loca-
tum, adhuc locatio cenſetur ad menſuram,
ceſſante tunc ratione ſupradicta, quod in-
ceptum ſit à corpore, vt ſenſit *Becc. conſ. 133*
num. 2. Cabat. practic. quæſt. cap. 3. num. 3.
10 Si autem dictum ſit locauit bona infra-
ſcripta, videlicet, iugera centum Terræ ſita
in tali loco, videbatur ſatis dubitabile, an
adhuc dici poſſet inceptum à corpore, vel
ne, & *Becc. in dicto conſ. 133.* adducit pri-
mo plura argumenta pro negatiua, ac de-
inde *ſub num. 9. verſ. ego vero* ait, quod om-
nibus diligentiori ſtudio, ac exactiori cura
perpenſis, contrariam ſententiam tanquam
veriorem, ac contrahentium voluntati ma-
gis conſonam amplectendam cenſuit, quam
poſteà latè comprobat, & contrarijs argu-
mentis reſpondet, & licet alijs rationibus,
& coniecturis vtatur in caſu illo concur-
rentibus, tamen concluſionem etiam in pu-
ris terminis prædictis primo firmat, & vltra
alios plures, quos adducit aduertit etiam
ſub num. 11. quod ipſe Oldradus, quem om-
nes ſequuntur *in prædicto conſ. 197.* videtur
eam probare, dum loquitur de donatione,
in qua dictum erat, *dedit, & conceſſit ſe-*
quentem Terram inſulam, quæ eſt iuxta lo-
ca Epiſcopalia à parte meridiei, quatenus in-
tra vias publicas comprehenditur, quæ ha-
bet brachiatas quinquaginta in longum,
& quindecim in largum, &c. & concludit in-
cipere à corpore, & eſſe propterea ad corpus,
dicit enim Beccius, verba hæc, *ſequentem*
Terram inſulam, eſſe generalia, & ampla,
& non diſſimilia ab illis, *bona infraſcripta*,
ſed verè in caſu Oldradi partes addiderant
illa alia verba, *quæ eſt iuxta loca, &c.* quæ
magis explicant corpus, vnde, quatenus alia
non concurrerent, poſſet dubitari de deci-
ſione Beccij, quia verba illa, *bona infraſcrip-*
ta, ſunt nimis generalia, & vaga & refer-
ri poſſunt ad menſuras immediatè expreſſas,
& ideò non poſſunt operari, locationem eſ-
ſe ad corpus, nam adhoc, vt ſit ad corpus
neceſſe eſt, vt de corpore fiat mentio ſub
modo magis certo, & determinato, vt latè
tradit *Mandell. conſ. 189. num. 5.*
11 Sic è contra, in expreſſione menſuræ
non poteſt fieri validum fundamentum, niſi
quatenus ſit certa, & determinata, adeò vt
ſi poſt expreſſionem menſuræ in certa ſum-
ma addita ſit dictio, *in circa*, valdè minue-
tur coniecturæ valor *Rota coram Gregor. de-*
ciſ. 128. num. 4. & probat etiam latè *Becc. di-*
cto conſ. 133. num. 16. & ſeq. & multò magis
12 vbi addita eſſet clauſula, *&. quantacum-*
que ſit, idem *Gregor. deciſ. 168. num. 1. & ibi*
Adden. vel ſi dictum eſſet cum omnibus, &
ſingulis, quæ intra confines expreſſos con-
tinentur *Pariſ. conſ. 64. num. 34. & ſeqq. lib. 1.*
Becc. qui alios cumulat *dicto conſ. 133. n. 24.*
13 E contra ſi menſura eſſet pluries repetita
magis demonſtraret partes voluiſſe ad mẽ-
ſuram locare, vti ſi poſt factam mentionem
fundi, & eius menſuræ in genere, ideſt in
tota ſumma, deueniant partes ad expreſſio-
nem particularem petiarum terræ, ex qui-
bus conſiſtit fundus, & tota ſumma menſu-
ræ iam dictæ, & in tali expreſſione addant
etiam menſuram cuiuslibet petiæ, tunc
enim, propter repetitionem menſuræ, argui-
tur locatio facta ad menſuram, non obſtan-
te quod inceptum fuerit ab expreſſione cor-
poris *Dec. in conſ. 500. col. 1. in fin. verſ. &*
idem repetit, & num. 13. verſ. & quia ſi ven-
ditio facta Mandell. conſ. 189. num. 6.
14 Alia coniectura ſumitur ab expreſſione
mercedis diſtinguendo pariter, vt ſi conſti-
tuta merces in vnica ſumma cenſeatur loca-
tio ad corpus, ſi autem diſtributa ad ratio-
nem menſurarum, puta ſi dictum ad ratio-
nem ſcutorum decem pro quolibet iugero,
cenſeatur locatio ad menſuram *Bart. in l.*
Iulianus §. ſi Titius ſub nu. 1. ff. de act. empt.
Salicet. in l. 2. ſub numer. 3. C. de contr. empt.
Becc. conſ. 13. num. 6. & conſ. 133. numer. 20.
Gratian. deciſ. March. 191. numer. 1. verſ. &
quando Put. deciſ. 239. lib. 2. Gregor. deciſ. 104.
15 *num. 3.* & facilius procedet hinc deſumi lo-
cationem factam ad corpus, ſi ſoluta mer-
ces pro toto tempore anticipatè *Gregor. de-*
ciſ. 128. num. 3. in recent. deciſ. 73. nu. 2. par. 2.
Verum animaduertendum, quod in præ-
dicta diſtinctione adeſt diſcrimen inter vnũ,
& aliud eius membrum, nam reſpectu pri-
16 mi, quod ex conſtitutione mercedis in
vnica ſumma arguatur locatio ad corpus,
coniectura minus vrget, quàm è contra ſi
conſtituta ad rationem menſurarũ, adeò vt
prima deducta ex vnica ſumma concurrens
cum illa, quæ deducitur ex eo, quod partes
expe-

cæperint explicare animum ſuum à menſu-
ra, ei cedat, & locatio dicatur adhuc ad
menſuram *Mandell.conſ.*189.*num.*3. At ſe-
17 cunda deducta ex diſtributione mercedis
in ſingulas menſuras præualet ei, quæ de-
ducitur, ex quo partes inceperint explicare
animum ſuum à corpore, adeò vt ea non
obſtante, faciat cenſeri locationem ad men-
ſuram, vt probat text. *in l.qui fundum ven-
debat* 40. *§.qui Agrum ff. de contr.empt.* *Mã-
dell.dict. conſ.*189.*num.*2. & in terminis ven-
ditionis vnius poſſeſſionis tornaturarum
118. infra talia confinia precio duodecim li-
brarum pro qualibet tornatura, conſtituen.
in totum ſummam centum decem ducato-
rum, quod ſit ad menſuram abſque difficul-
tate, propter illa verba ad rationem duode-
cim librarum pro qualibet tornatura, dixit
*Rota coram Puteo deciſ.*339. *par.*2. vbi quod
licet dũ dictum erat, vendo tibi talem poſ-
ſeſſionem centum tornaturarum infra talia
confinia pro tanto pretio *Dec. conſ.* 500. *&
Curt. Iun. conſ.*131. conſuluerint venditio-
nem eſſe ad menſuram, & contrarium, quod
eſſet ad corpus conſuluerint *Paris conſ.*64.
*lib.*1. *& Soccin. Iun.conſ.*42.*lib.*2. tamen ſi in
eorum caſu fuiſſent dicta verba, ad rationẽ
librarum duodecim pro tornatura, iſti docti
viri non ita inter ſe certaſſent.

18 Præterea pretium conſideratur vltra
modum prædictum, etiam reſpectu quanti-
tatis, ex qua pariter arguitur, quid actum
in hoc propoſito, puta ſi magis correſpon-
det toti corpori, quam menſuræ expreſſæ,
arguitur facta locatio ad corpus, & è contra
*Corn.conſ.*59.*n.*4.*lib.*4. *Decian.conſ.*44.*n.*14.
*lib.*1. *Mantic.de tacit. lib.*4. *tit.*17.*numer.*27.
*Afflict. deciſ.*68. *num.*2.

19 Facit etiam coniecturam, quod idem
Dominus alia bona vicina locauerit magis
aperte, vel ad corpus, vel ad menſuram,
cenſetur enim, & eodem modo locaſſe illa,
de quibus agitur, quando eorum locationis
verba ſint dubia *Decian.conſ.*44.*num.*15.*lib.*
1. *Mantic.de tacit.lib.*4.*tit.*17. *nu.*30. & ope-
rari etiam aliquid poſſet conſuetudo regio-
nis locandi ad corpus, & non ad menſuram,
vel è contra *Pinell.in l.*2.*p.*3.*cap.*2.*num.*9. *C.
de reſcinden. vendit.* quatenus præſertim ad-
ſit conſuetudo in fundis eiuſdem qualitatis,
vt per *Mantic. de tacit. dict. tit.*17. *num.* 28.
& 29.

20 Et quælibet clauſula in inſtrumẽto appo-
ſita, poteſt præbere coniecturam voluntatis
contrahentium in hoc propoſito, & ideò
omnes diligenter perpendi debent *Pinell.
in l.*2. *par.*3.*cap.*9.*num.*2. *C. de reſc. vend. Soc-
cin. Iun. conſ.*42.*num.*18.*lib.*2. *Pariſ. conſ.*64.
*num.*28. *&* 34.*lib.*1. *Mantic. de tacit. dict. tit.*
17.*nu.*31.

21 Prout etiam ex qualibet facti circum-
ſtantia apta indicare mentem contrahentiũ
vno, vel alio modo contrahendi, ſumi po-
teſt coniectura, quod locatio ſit facta potius
ad corpus, quam ad menſuram, vel è con-
tra, vt concludit *Mantic.de tacit.dict.tit.*17.
in fin. ex quibus propterea coniecturis, &
alijs per eundem Manticam, cæteroſque ſu-
pracitatos põderatis, dabitur intelligi, quid
actum ſit, at quatenus res adhuc dubia vi-
22 deatur, in tali dubio ſumenda erit interpre-
tatio, quod locatio facta, fuerit ad menſu-
ram, quia inde reſultare poteſt minus præ-
iudicium vtrique parti, & ideò eſt interpre-
tatio benignior, vt aduertit *Dec.conſ.*500.*n.*
13.*verſ. & cum venditio*, & poſt eum *Man-
dell.conſ.*189.*num.*8. eoque magis ſi ita præ-
tendat conductor, nam applicaretur alia re-
gula, quod in dubio ſumenda ſit interpre-
tatio contra locatorem, vt, quod facienda
ſit contra venditorem in hoc propoſito, tra-
dit *Anan. conſ.*98. *in fine*, & alijs pluribus
relat. *Becc.conſ.*133.*nu.*36. Aduertendo ta-
23 men, quod non poteſt dici res dubia, ex
quo adſunt pro vtraque parte auctoritates
Doctorum, ſi pro vna adeſt magis commu-
nis, & concurrunt meliores rationes *Surd.
deciſ.*64.*num.*10.*verſ.demum tunc.*

24 Deueniendo autem ad aliam inſpectionẽ,
quid importet, quod locatio ſit facta potius
ad menſuram, quam ad corpus, primo im-
portat, quod vbi eſt facta ad corpus eſt pu-
ra, ſi vero eſt facta ad menſuram reputatur
conditionalis, ſub ea videlicet conditione
contracta, ſi menſura ſequatur, ita, vt ante-
quam fiat menſuratio non dicatur locatio
perfecta *l.quod ſæpè* 35. *§. in ijs. ff. de contr.
empt. Bart. in conſ.*121.*num.*1. vbi quod licet
dict. l. loquatur de conſiſtentibus in ponde-
re, numero, & menſura, tamen procedit
etiam in alijs. *Alex. conſ.*90. *numer.*4. *lib.*5.
*Natt. conſ.*263. *num.*1. cum alijs cumulatis
per *Mantic.de tacit.lib.*4.*tit.* 17. *num.*2. qui-
bus addo *Surd.conſ.*366.*num.*20. *Becc.conſ.*
13.*num.*6. *Fachin.conſ.*66.*num.*11.*lib.*2. *Bel-
lon.iun.conſ.*42.*num.*10. *Barz. deciſ.*49.*num.*
31. *& ſeqq. Grat.deciſ.Mar.h.*191. *num.*1.

25 Verum quod dicitur, locationem eſſe
imperfectam ante menſurationem intelligi-
tur, quoad tranſlationem Dominij, ſeu
poſſeſſionis, & quoad periculum rei in caſi-
bus, in quibus dominium transfertur, non
autem quoad effectum, vt recedi poſſit à
contractu, qvia quoad hoc nõ releuat dicta
conditio *gloſſ.in l.neceſſario §.quod ſi penden-
te ver. ſi ita res ff. de peric. & com. rei vend.*

Google

*Berous conſ.*159.*num.*8. vbi de commun.*lib.*
1.*Mandell.conſ.*729.*num.*6.*&* 7.*Cephal.conſ.*
643.*num.*10.*Conar.pract.cap.*3.*num.*6.*Man-
tic.de tacit.lib.*4.*tit.*17.*num.*5. *Surd.deciſ.*64.
*num.*13.*& ibi Hodiern. num.*2.

26 Præterea quod locatio ſit ad menſuram
In nihilo ſuſpendit contractum,& eius effe-
ctus, ſi res ſit tradita, quia traditio ſupplet
defectum menſuræ *Cephal.conſ.*643.*num.* 3.
& 6.*Mantic.de tacit.lib.*4.*tit.*17.*num.*8.*The-
ſaur.deciſ.*198.*num* 8.*Rot.coram Seraph.dec.*
27 264.*num.*9. quod tamen procedit in tradi-
tione actuali,non autem in ficta per clauſu-
lam conſtituti *Bart. conſ.*74. *num.*2. *ad fin.*
*lib.*1.*Pariſ. conſ.*59. *num.*10. *& ſeq. & num.*
17.*lib.*1.*Mantic.de tacit.dict.tit.*17.*n.*3.*&* 4.
vbi alios refert. Adeò vt neque valeat con-
ductor cum clauſula conſtituti ante menſu-
28 rationem poſſeſſionem ingredi *Natta conſ.*
263.*nu.*1.*& ſeq. Gratian.deciſ. March.*191.
*num.*1.*in fin.&* 2.*Hodiern.ad Surd.deciſ.*64.
*num.*5. & quatenus ingrediatur committat
29 ſpolium, & competat aduerſus eum reme-
dium *c. reintegranda* 3. *quæſt.* 1. vt tradunt
*Becc.conſ.*13.*num.*7.*& ſeq.Gratian.dicta dec.*
191.*num.*5.*Hodiern.vbi proxime*, neque ad
hoc locatori obſtat iuramentum *Natt. dict.*
*conſ.*263.*num.*6.*verſ. ſecundo concludo.*

Verum ſi conductor reperiatur in poſſeſ-
ſione, & locator alleget ſpolium, ex quo
ille ingreſſus fuerit abſque præcedenti mē-
ſuratione, ipſi incumbit onus probandi ſe-
cundum *Seraph. deciſ.* 264. *num.* 10. *&* 11.
quod tamen patitur difficultatem, ſi intel-
ligatur de probatione, quod conditio men-
ſurandi non fuerit impleta, prout ipſe ex-
preſſe loquitur, nam ratio, quam adducit
eſt, quod etiam ex contractu conditionali
transferatur poſſeſſio, quæ ſub conditione
tradi poteſt per *Tiraquell. de conſtit. par.*2.
*limit.*17. at hinc ſequitur, quod licet loca-
30 tio fuerit ſub conditione menſurationis,
adhuc potuerit tradi poſſeſſio,at non ſequi-
tur, quod fuerit facta menſuratio, quæ dū
reddit locationem conditionalem, debet
probari facta ab allegante, vt in ſpecie dicit
Gratian. dicta deciſ. Marchia 191. *numer.*4.
31 Vnde potius attentari poſſet,quod locato-
ri incumbat onus probandi, quod condu-
ctor propria auctoritate ingreſſus fuerit, ex
quo poſſeſſio præſumi debeat, ex titulo, de
quo conſtat, dum eſt habilis ad eam tran-
ſferendam, & de voluntate titulum conce-
dentis, potius quam ſpoliatiua, & violenta
*Bald.in l.*2.*num.*1.*C.de acquir. poſſeſ. Angel.*
in l. quadam mulier ff. de rei vind. cum alijs
cumulat per *Becc.conſ.*6.*num.*8. *& ſeqq.*

At verè etiam hæc præſumptio, quod
32 poſſeſſio, hoc caſu fuerit adepta de vo-
luntate locatoris non eſt tuta, quia tunc
procedit, cum ille, qui titulum conceſſit,
poſſeſſionem tenebatur tradere, & ideò nō
applicatur in propoſito, vbi ſtante locatio-
33 ne ad menſuram, non tenetur locator ante
menſurationem factam,poſſeſſionem trade-
re *Cagnol.in l.*2.*num.*173.*verſ.Limita quar-
to C. de pact.int. empt. & vendit. Ruin. conſ.*
137.*num.*11.*verſ. Nec obſtat allegata lib.* 1.
*Neuizan.conſ.*37.*num.*18.*Surd.conſ.*221.*nu.*
47.*Becc.conſ.*13.*ad fin.*

Imò etiam ſi conſtaret locatorem ſciuiſ-
ſe, & paſſum fuiſſe conductorem eſſe in
poſſeſſione, adhuc, neque releuaret, idque
34 eadem ratione, quia tunc ſcientia, & pa-
tientia Locatoris, quod conductor poſſeſ-
ſionem adipiſcatur, habet vim traditio-
nis, cum locator tenetur tradere, & ideò
non in prædicto caſu menſurationis non fa-
ctæ *Alex.conſ.*33.*num.*6 *lib.*6. *& Gratian.de-
ciſ.March.*191.*num.*8.*Rot.deciſ.*215. *ſub nu-
mer.* 10. *poſt Foſtb. de manut.* licet in hoc
contrarium ſentiat *Hodier. ad Surd. dec.*64.
*num.*6.

35 Vnde nec menſurationis, nec traditionis
præſumptio allegari poteſt per eum, qui
conduxit ad menſuram, & reperitur in poſ-
ſeſſione rei, quod tamen benè limitari poſ-
ſe videtur, niſi poſſeſſio fuiſſet continuata
per longum tempus habile ad inducendam
ſimilem præſumptionem, prout cenſuit *Ro-
ta in dicta deciſ. Seraph.* 264. *num.* 12. quæ
ex hoc capite ſuſtineri potuit.

36 Concluſio autem principalis ſupradicta,
quod locatio ad menſuram ſit conditiona-
lis, itaut eius vigore agi non poſſit ante
menſurationem,limitatur etiam vlterius, vt
non procedat ſi conditio menſurandi non
ſit appoſita ſuſpenſiuè, ſed reſolutiuè, pu-
ta ſi dictum loco fundum, qui eſt quinqua-
ginta iugerum ad rationem ſcuti vnius pro
quolibet iugero, cum pacto menſurandi, &
reficiendi hinc inde, quod plus, vel minus
repertum fuerit eſſe, hoc enim caſu non
poteſt ſuſpendi executio locationis ſub præ-
textu menſurationis non factæ, quia dici-
tur certa,& liquida in ſumma illa quinqua-
ginta iugerum, & merces in correſponden-
ti ſumma per ſolū calculum arithmeticum
eſt certa, donec contrarium per menſura-
tionem poſtea faciendam probatum fuerit
*Cephal.conſ.*643.*num.*11. *ad med. & ſeq.Gio.
uagnon. conſ.*71. *num.* 19. *verſ. ſi verum con-
tractus lib.* 1. *Vincent. de Franch. deciſ.* 292.
per tot. vbi quod prima vice fuit pro maio-
ri parte contrarium reſolutum pro condu-
ctore,qui conuentus allegabat Inſtrumentum
non

non eſſe liquidum, ſed poſteà contrarium
concluſum *Maneus.deciſ.66.num.12.Rot.deciſ.576.num.25.par.5. recent.* & latè etiam
diſtinguendo explicat *Mantic. de tacit.lib.4.
tit.17.num.6.verſ.præterea quod dictum & 7.*

37 Alius effectus, qui reſultat ex eo, quod
locatio ſit potius ad corpus, quàm ad menſuram eſt, vt, ſi reperiatur corpus continere
quid vltra menſuram expreſſam, id etiam
comprehendatur in locatione abſque eo,
quod conductor teneatur augere mercedē
in certa ſumma conuentam *Bald. in rubr. C.
de contrab. empt.num.23. verſ. An exprimant
conceptum Decian.conſ.22.num.66.lib.4.Gall.
conſ.126.num.12.Mantic.de tacit.lib.4.tit.17
num.8.Cyriac.contr.53.num.7.* vbi neminem
contradicere *Fab. in Cod. lib.4.tit.28. de fin.
3.gloſ.8.Surd.deciſ.64.num.14.* vbi de receptiſſima, & ratio eſt, quia vt diximus ſupra,
menſura ſtat demonſtratiuè, vbi locatio eſt
ad corpus, & ſic intrat regula, quod de-
38 monſtratio falſa non vitiat, nec alterat diſpoſitionem cui adijcitur, vt tradunt præcitati, & ſignanter *Decian.d.conſ.22. nu.66.
Surd. dicta deciſ.64. num.14. ad fin. verſ. &
huius partis*, vndè ſequitur, quod aliud dicendum ſit, vbi locatio eſt ad menſuram,
quia tunc cū menſura ſtet diſpoſitiue, maior
quantitas non poteſt venire in diſpoſitione
abſque eo, quod diſpoſitio ipſa alteretur,
39 & ſic reficiendum eſt proportionatum pretium, ſeù augenda proportionabiliter merces *Caſtren. in l. ſi ſeruum 4.§. ſi modus ff. de
act.empt. Gabr.conſ.14.numer.1. & ſeq.lib.2.
Mantic. dicto tit.17.num.9.Fab. in Cod.lib.4.
tit.28. defect. 14.* & ſentiunt etiam alij præcitati.

40 At prædicta bene procedunt in dicto caſu, vbi videlicet menſura eſt maior, quàm
ſit expreſſa, at in caſu contrario, vbi videlicet menſura eſt minor, tunc ſi locatio eſt ad
menſuram, vtique clarum eſt, quod minui
debet merces, at econtra ſi ſit ad corpus,
an, & tunc debeat ſuppleri res, aut minui
merces, vel non, magna eſt inter noſtros
Doctores controuerſia, vt dicit *Mantic. de
tacit.lib.4. tit.17. num.10.* & patet ex rationibus, & auctoritatibus hinc inde late adductis ſignanter per *Surd. deciſ.64. à nu.15.
ad 27.* at verior videtur, locatorem teneri
præſtare menſuram enunciatam, aut minuere proportionabiliter mercedem, præſumitur enim rei ſuæ, quam locat qualitates notas habere, & non debet admitti, quod decipiat conductorem enunciando menſuram
maiorem, & probatur hæc opinio per *text.
in l. ſi duorum 42. alias 43. de act. empt.* in
illis verbis, *Nec enim id quod amplius in modo agri inuenitur, quàm alioqui dictum eſt ad
compendium venditoris, ſed emptoris pertinet,
& tunc tenetur venditor cum minor modus inuenitur*, ex quibus verbis manifeſte habetur differentia inter iſtum caſum expreſſæ
maioris quantitatis, & præcedentem contrarium, & probatur etiam in *l. ſi venditor
hominis 39. in princip. ff. eodem*, vbi habetur, quod, ſi peculium ſerui fuerit minus
expreſſo in venditione, tenetur venditor,
& in alijs iuribus adductis per *Surd. vbi ſupra*, qui aperte in hanc partem inclinat reſpondendo rationibus contrarijs, & vltra
antiquiores late adductos per eumdem *numer. 15.* hanc opinionem firmat etiam *Laderc.conſ.130.num.5. & ſeq.Caball.conſ.165
num.17. & ſeq.lib.1. Cyriac.contr.53.nu.12.
& ſeqq. Fachin. contr.lib.2.cap.27. prope fin.*
vbi etiam refert verba *dicta l. ſi duorum* ſupra relata, & ſibi magis placere dicit etiam
Mantic. dicto tit.17. num.19. verſ. prior autem, vbi etiam late adducit rationes, &
ſenſit *Rot. coram Durano deciſ.395.num.2.*

Contrariam tamen opinionem tennerūt
quamplures relati per *Surd.d.deciſ.64.n.21.
& per Cyriac.d.contr.53.num.10.* & vltra eos
tenuiſſe videtur *Rot. coràm Gregor. dec.104.
num. 1. & 2.* & apertius *in Romana Vinea
1. Decembris 1634. §. Quia quamuis ſit coram Pirouano quæ habetur impreſſa poſt Zacchiam de oblig. camer.* 201. *nu.4.* vbi etiamſi
contractus, in quo expreſſa ſit maior menſura ſit iuratus, & veriorem dicit. At a prima, quæ ex præcitatis deprehenditur ve-
41 rior, & magis communis, non videtur recedendum, Doctores enim contrarij late
refelluntur per eumdem *Surd. & Cyriac.* &
alios præcitatos, & Rota in prædictis duabus Deciſionibus, non bene rationibus, aut
auctoritatibus firmat.

Poſſet tamen ſeruari prædicta ſecunda
42 opinio, quando conſtaret mercedem conuentam eſſe iuſtam pro quantitate bonorū,
licet eadem quantitas ſit minor menſura expreſſa, quia tunc patet, conductorem non
fuiſſe deceptum per expreſſionem menſuræ
ſed potiùs, quod remaneret deceptus locator, ſi deberet ſupplere, & ideò debet etiā
eius fauore procedere regula illa, quod demonſtratio falſa, non vitiet, neque alteret
diſpoſitionem, cui adijcitur, vt conſiderauit *Corn.conſ.59.num.4.verſ.Maxime dicendum lib.4.Caball.conſ.165. numer.20. & 21.
lib.1. Duran.d.deciſ.395.num.2.* & in eadem
cauſa *Rota in dicta deciſ. Romana Vinea 1.
Decembris 1634. §. quia quamuis coram Pirouano poſt Zacch. de Oblig. Cam. deciſ.* 201.
num.4. vbi habetur, quod indubitanter viſum

Digitized by Google

ſum fuit ſequendum prædictam ſecundam opinionem, quia eo caſu concurrebat hæc circumſtantia, quod æſtimatio vineæ correſpondebat pretio conuento.

43 Secundo poſſet procedere dicta ſecunda opinio, quod nõ teneatur locator ſupplere, vel diminuere mercedem, quando menſura maior non eſſet præciſe expreſſa, vti quia non dictum eſſet quinquaginta iugera ſimpliciter, ſed addita verba, *in circa*, quia tunc expreſſio verificatur, etiam ſi menſura ſit minor, dummodo in modico *Corn. dicto conſ.59. num.5. verſ. ſecundum quod lib.4.* vbi etiam explicat quomodo intelligatur, quid modicum *Surd. deciſ.64. num.28. propè med.*

44 Tertiò poſſet procedere, ſi aliunde appareret partes ſenſiſſe ſoluendum ſummam expreſſam, licet menſura deficeret, quia earum voluntas eſt attendenda in hoc propoſito, etiam per ſolas coniecturas, & circũſtantias deprehenſa *Ioan. de Anan. conſ. 98. per tot. Caball. conſ.165. nu.24. lib.1. Surd. deciſ.64. num.28.*

45 Quartò Poſſet procedere ſi defectus eſſet modicus, quia modicus defectus non attenditur in hoc propoſito, ſed ſolum ſumma alicuius conſiderationis *Pinell. in l. 2. par.3. c.2. n.9. verſ. mihi verò C. de reſc. vend. Couar. pract. c.3. ſub n.7. verſ. Vndecimo Man. tic. de tacit. lib 4. tit.17. num.33. Cyriac. contr. 54. num.27.* imò fortius, quod modicus defectus, vel exceſſus non attendatur, etiam ſi locatio, ſeù venditio ſit ad menſuram *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 28. defin. 4. verſ. Nam ſi à menſura*, & econtra, quod exceſſus magnus attendatur, quamuis poſt menſuram expreſſam additum ſit, & quantacumque ſit, & quod plus, & minus cederet commodo, & incommodo emptoris, ſeù conductoris, quia, & hæc verba referri poſſint etiam ad quid modicum, & ideò ita intelligenda ne lædatur æquitas late firmare prætendit *Cyriac. contr. 53. num.23. verſ. Nec obſtant, & ſeq.*

46 Quintò etiam procedere poſſet dicta poſterior opinio, quando non appareret enunciata quantitas maior à ſolo locatore, & cõcurreret, quod conductor eſſet veriſimiliter bene informatus de quantitate rei, vti quia fuiſſet eius laborator, vel quid ſimile, tunc enim ceſſaret præſumptio, quod motus fuiſſet ita contrahere per illam aſſertionem locatoris, quodque remanſerit deceptus, & ideò non eſſet illi ſuccurrendum, ſed ſeruanda regula, quod demonſtratio falſa non alteret *Corn. d. conſ.59. num.4. ad fin. lib.4.*

47 Ampliatur autem dicta opinio communis contra locatorem, qui expreſſit menſuram maiorem, quam in veritate eſſet, vt non ſolum teneatur locator reſtituere mercedem, quatenus eam receperit, ſeù illam minuere quatenus adhuc eam non receperit pro rata menſuræ deficientis, ſed etiam vbi ſciens expreſſerit maiorem menſuram teneatur ad intereſſe conductori *Gabr. conſ.64. num.15. lib.2.*

48 Quoad tertiam inſpectionem, quando facienda ſit menſura, quatenus in actu locationis fuerit præfixum tempus certum menſurationi faciendæ, tunc facienda erit intra illud, & eo elapſo amplius peti non poteſt *l. qui fundum 11. in princip. ff. de contrah. empt.* pleniſſime *Giouagnon. reſp.71. numer.2. & ſeq. lib.1. Antonell. de temp. leg. lib.2 cap.67. num.94.*

Verum in quadam cauſa ratione rei, & perſonarum graui ſcripſi, & fuit iudicatum pro menſuratione facienda, dicebam autẽ.

Menſuratio videtur facienda, adhoc, vt ſi emptor plus habuit, quàm ſoluit, prout habuiſſe datus fuit magnus ſumus, ſuppleat, vt fuit expreſſe conuentum, & non locupleretur cum aliena iactura, quod vel re-
49 pugnans iuri naturæ, nunquam permittitur *l. nam hoc natura 14. ff. de condict. in deb. l. iure naturæ 207. ff. de reg. iur.*

Neque obſtat, quod in Inſtrumento dictum fuerit, menſurationem fieri debere per totum menſem Nouembris, & ideò eo elapſo non poſſit amplius peti iuxta *text. in l. qui fundũ ff. de contrah. empt. Giouagnon. conſ.71. num.2. & ſeq. lib.1.*

50 Quia textus in dicta *l. qui fundum*, ex quo mouentur *Giouag.* & alij exaduersò adducti, non applicatur caſui noſtro ex pluribus, & primò, quia ibi iniunctum fuerat onus renunciandi veram quantitatem fundi ſoli emptori, hic autem æſtimatio erat facienda per Peritos communiter eligendos, & communi impenſa, & ideò non poteſt eodem modo imputari vni, præſertimque venditori rem in manibus non habenti, ſi æſtimatio non fuit intra tempus præfixum facta, prout imputari poterat ibi emptori, vt, de ſe patet, & in ſpecie, quod vbi quid faciendum eſt ab vtraque parte ſimul, non obſtet vni lapſus temporis præfixi, niſi altera intra tempus interpellauerit, & ſe paratam obtulerit *Ruin. conſ.155. num.14. lib.5. Gabr. de ſolut. concluſ.9. num.40.*

51 Secundò, quia ibi pactum erat ad fauorem ſolius venditoris, hic autem reſpicit fauorem vtriuſque, quia dicitur, quod ſi facta menſuratione reperiretur Caſale minoris,

noris, vel maioris quantitatis, quàm ſit
venditum, deberet pretium minui, vel au-
geri, vnde non poteſt opponi venditori,
quòd non impleuerit præſertim ad effectũ
incurrendi amiſſionem pretij illius partis,
quæ non fuit ſoluta, prout in puncto ſimilis
pacti de menſurando benè diſtinguit *Dec.*
conſ. 452. num. 10. verſ. Vnde primo, & eum
ſequitur *Burſatt. conſ. 184. num. 53. verſ. Se-*
cundo, vbi paſſam.

52 Tertiò, quia in dicto textu expreſſe con-
uentum fuerat, quod ſi ante eam diem em-
ptor non renunciaſſet, fides venditoris ſo-
luta eſſet, ideſt non teneretur amplius em-
ptori, quod in caſu noſtro dictum non fuit,
& debet eſſe dictum, ad hoc, vt quis poſt
terminum præfixum nõ audiatur, iuxta Do-
ctrinam *Innocentij in cap. cum in tua 6. poſt*
princip. qui matr. accuſ. poſſ. Theſaur. dec. 260.
num. 2. verſ. Secundo quia.

53 Et licet contrarium ſentiat in propoſito
Giouagn. dicto conſ. 71. num. 12. tamen eius
opinio procedere poteſt, vbi prout in caſu
dictæ legis, terminus appoſitus erat per viã
conditionis, vt ſupra, ſecus autem, vbi,
prout in caſu noſtro, non fuit conditiona-
liter appoſitus, vt diſtinguit *Theſaur. dicta*
deciſ. 260. num. 6. verſ. ad ſecundam.

54 Præterea *Giouagn.* & alij exaduerſo ad-
ducti poſſunt intelligi, vt elapſo tempore
præfixo non competat amplius actio, at vbi
non competat actio, adhuc benè poteſt vẽ-
ditor implorare officium Iudicis, ne emptor
cum ſua iactura locupletetur, vt firmat *Bi-*
mius conſ. 148. num. 28. qui cum loquatur in
terminis, & non reperiatur aliquis, qui
55 hanc diſtinctionem inter actionem, & offi-
cium Iudicis in propoſito tangat, & eum
reprobet, debet haberi pro lege *Surd. conſ.*
379. num. 23. Gratian. diſcept. 282. num. 19.

Fortiùs, quia, quod nonquam cenſea-
56 tur ſublatum officium Iudicis, etiam vbi-
cumque eſt remotum omne remedium, eſt
concluſio communis, vt dicit, & pluribus
cumulatis oſtendit *Bero conſ. 12. num 76.*

Et vlterius *Bim.* comprobat non nocere
lapſum temporis, ad hoc, vt emptor poſſit
euitare menſurationem, & ſolutionem il-
lius partis, quam non ſoluit, & ſic locu-
pletari cum iactura venditoris, per plura ſi-
milia, quibus vnum addo de pacto redi-
mendi, nam licet regulariter, vbi in eo præ-
fixum eſt tempus certum, ipſo elapſo non
poſſit venditor petere retrouenditionem, ſe-
57 cus tamen eſt, vbi emptor locupletaretur
cum eius iactura, quia videlicet non fuit
in venditione conſtitutum iuſtum pretium,
quia tunc lapſus tẽporis præfixi non nocet,
vt plenè firmat *Soccin. Iun. conſ. 104. num. 3.*
lib. 3. Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 31. numer. 40.
Giurb. deciſ. 58. num. 2. vbi de Comm. *Ad-*
den. ad Greg. deciſ. 559. nu. 8. verſ. Quod ta-
men non procedit.

Verùm tollitur vlterius omnis difficultas
quia ratio opinionis, quod lapſo tempore
non poſſit ampliùs peti menſuratio, ea eſt,
quia cenſetur, venditorem noluiſſe menſu-
ram fieri poſſe, vt dicit *Giouagnon. dicta*
conſ. 71. num. 17. verſ. Nec poteſt tunc conſide-
rari & ſic ſupponit in eo potentiam remit-
tendi, facultatem menſurandi, & condo-
nandi pretium illius partis rei, quæ non
58 fuit ſoluta, alias enim ſola voluntas ſine
poteſtate nihil operatur, & in conſideratio-
ne non habetur *Dec. conſ. 198. num. 3. verſ.*
Nam in quolibet actu Valenzuel. conſ. 55.
num. 25.

In caſu autem noſtro in D. Chriſtoforo
venditore deerat poteſtas remittendi par-
59 tem precij Caſalis emptori cum venditio
fuerit ei permiſſa à Papa ad effectum extin-
guendi Montem, non autem ad effectum
vtendi liberalitate, & condonandi partem
pretij emptori, & maximè dum in ipſa in-
centia aderat Decretum irritans, quod in-
60 ficit quid quid ſecus factum fuerit ab ipſo
initio *deciſ. 45. num. 5. & deciſ. 149. num.*
2. part. 2. diuerſ. & deciſ. 142. num. 4. ad
med. part. 2. rec.

Nec dicatur, quod de tempore venditio-
nis incertum eſſet non fuiſſe ſolutum totum
pretium Caſalis; quia ſufficit, quod ex poſt
facto certificari poſſet; idem enim eſt, quod
61 aliquid ſit certum ab initio, & quod poſſit
ex poſt facto certificari, vt relatis iuribus
firmat *Oldrad. conſ. 61. num. 3. verſ. nam*
illa.

Eoq; certius non poterat D. Chriſtopho-
rus partem precij condonare in præiudiciũ
Domini Caietani vocati ad fideicommiſ-
ſum, cui ſupoſitum erat Caſale, qui pro-
pterea benè venit ad cauſam, & petit men-
ſurari ad effectum, vt dicta pars precii recu-
peretur, & ſibi conſeruetur, prout poteſt
62 vocatus ad fideicommiſſum, etiam ante
euentum conditionis agere ad bonorum de-
fenſionem ob ſuum intereſſe *l. 3. §. ſi quid*
ff. de minor. Peregrin. art. 41 num. 7. verſ.
ſeptimo concedenda Ridolphin. in praxi part.
3. cap. 2. num. 91.

Nec obſtat, quod non valeat D. Caie-
tanus inſiſtere contractui venditionis, & im-
pugnare pactum prædictum in ea appoſitũ.
Quia obiectum procederet ſi ageretur de
pacto vendenti permiſſo, ſed dum D. Chri-
ſtophorus venditor pactum facere non po-
te-

Digitized by Google

terat, vt ſupra, hinc ſequitur, vt pactum
ipſum vitietur, & contractus in ſuo eſſe re-
maneat, iuxta regulam vtile per inutile non
vitietur, cum contractus principalis vendi-
tionis ſit diſtinctus ab ipſo pacto, vt vult
ipſe *Giouagnon. d. conſ. 71. num. 15. verſ. ſi
verò contractus principalis*, & eo ipſo, quod
63 pactum prohibitum non eſt contra ſubſtá-
tiam contractus, vitiatur ipſum pactum, &
non vitiat contractum *Surd. conſ. 243. num.
30. Seraph. deciſ. 269. num. 3.* & ceſſat etiam
64 dubium, quia ſumus in venditione rei fidei-
commiſſariæ pro ſoluendis debitis fideicō-
mittentis, quæ ſuſtinetur pro quantitate de-
bitorum ſolutorum, & pro alia corruit *Ga-
br. conſ. 36. num. 47. lib. 1. Fuſar. quæſt.
541. numer. 12. Rot. poſt Salgad. deciſ. 16.
num. 30.*

Quæ eo caſu ſcripta inſerere hic placuit,
quia deſeruire poterunt pro aliqua decla-
ratione *d. l. qui fundum 11. in princ. ff. de
ædil. empt.* nam in ea habetur quædam diſtin-
ctio obſcura, vt dicit ibi *gloſſ. in verb. tri-
ginta*, quæ duplici modo eam declarat, &
addi poteſt, quod ibi præfixum fuerat tem-
pus menſurandi emptori, & renunciandi
65 quanto minor agri modus eſſet, & dicit
textus, quod renunciaſſe poſt diem præfi-
xum, nihil ei præfuturum, vnde deduci-
tur non procedere eius diſpoſitionem ſi præ-
fixum ſit dicto modo tempus emptori, & eo
elapſo venditor æſtimationem petat, prout,
è contra, vbi dictum erat, quod venditor
teneretur intra tres menſes menſurari face-
re, quod non prohibeatur illis elapſis em-
ptor menſurationem petere *Theſaur. deciſ.
185. num. 3.* vbi licet dicat eſſe dubium,
tamen ex eis, quæ ſubnectit, habetur ita
ſentire, ac ſenſiſſe ſenatum in Cauſa ibi re-
lata, dum refert, quod aliqui ex Dominis
dicebant, quod poterat præſcribi huic men-
ſuræ per ſpatium triginta annorum, vt per
Dec. conſ. 347. & per Natt. conſ. 569. & cum
66 hac opinione tranſit, & denique perpen-
denda erunt diligenter verba cōuentionis,
quia habentur pro lege, & *Iuriſconſ. in d.
l. qui fundum 40. ff. de contr. empt.* reſpon-
dit intereſſe, quemadmodum lex diceret.

67 Quatenus autem tempus menſurationi
faciendæ non ſit præfinitum, tunc eam pe-
tendam eſſe infra ſexaginta dies, aliàs per
tantum tempus præſcribi ius eam petendi
ſentiunt *Soccin. Sen. conſ. vlt. in fin. lib. 3.
& Cephal. conſ. 36. num. 7.* & pro funda-
mento ſuæ opinionis adducunt *l. quod ſi no-
lit 31. §. ſi quid ita ff. de ædil. edict.* vbi ven-
ditione ſi placuerit dicit text. quod ſi de
tempore nihil conuenerit, in factum actio
intra ſexaginta dies vtiles accomodatur
emptori, vltra non.

At varie in hoc puncto loquuntur Docto-
res, vt videre eſt penes *Theſaur. deciſ. 185.
num. 1. & 2.* vbi tres diſtinctiones affert,
ex quibus reſultat potius aliqua confuſio,
quam claritas. Vnde placet admiſſa prædi-
cta opinione pro regula eam limitare: Pri-
68 mo, vt procedat ſi partes conuenerint
de facienda menſura, abſque aliqua tem-
poris expræſſione, intra quod fieri debeat,
ſecus autem ſi nihil de menſura facienda
dictum ſit, quia tunc ea peti poterit vſque
ad triginta annos. *Natt. conſ. 569. num. 10.
Surd. conſ. 366. num. 18. & deciſ. 64. nu. 32.*
vbi alios allegat, licet verè in hoc caſu,
quo conuentum ſit de facienda menſura abſ-
que vlla temporis præfixione, non leuis ſit
diſcordia inter ſcribentes, vt aduertit *Gio-
uagnon. conſ. 71. num. 18. lib. 1.* vbi etiam
latè opiniones diuerſas refert.

Secundo, vt non procedat dicta præſcri-
ptio ſexaginta dierum fauore eius, qui eſt
in mala fide, cum regulari debeat ad inſtar
aliarum præſcriptionum breuis temporis
*Surd. dicta deciſ. 64. num. 32. verſ. eiuſmo-
di autem*, licet referat ſolam dicentem, hoc
eſſe contra communem, & non firmet, &
quod de iure canonico ſtante mala fide nū-
quā præſcribatur idem *Surd. conſ. 366. n. 19.*

70 Tertio, vt non procedat ſi in inſtrumen-
to adſit vna cum pacto de menſurando, etiā
aliud pactum de perpetuo attendendo, &
obſeruando omnia in inſtrumento contenta
Giouagnon. qui alios refert *dicto conſ. 71.
num. 21. lib. 1.* Maximè ſi adſit etiam iura-
mentum *Surd. d. deciſ. 64. num. 34.* & fuit
dictū *in vna Romana affictus 10. Iunij 1653.
§. ſecundo, quia coram Peutingero hodie inter
eius impreſſas deciſ. 477. num. 13. & ſeqq.*

71 Quarto, vt non procedat ſi pactum ſit,
quod menſura fieri debeat ad quamcum-
que partis petitionem, & quandocumque,
quia, & hoc ſufficit, vt neceſſaria ſit
præſcriptio triginta annorum ad eam impe-
diendam *Theſaur. deciſ. 186. numer. 2. poſt
med. verſ. aut verò additum Antonell. de tem-
pore lib. 2. cap. 67. num. 99.*

72 Vltimo, vt non procedat, vbi pactum de
menſurando ſit iuratum, quia tunc peti po-
terit menſuratio vſque ad quadraginta an-
nos *Giouagn. dicto conſ. 71. num. 23. lib. 1.
Antonell. de temp. dicta cap. 67. numer. 100.*
vbi reddunt rationem, quia iuramentum
habet vim litis conteſtatæ, & perpetuat
actionem vſque ad dictum tempus *l. Nam
poſtea quam §. ſi is, qui, & ibi DD. ff. de Iur.
73 Iur.* & generaliter, quod in contractibus
iura-

Digitized by Google

iuratis requiratur præſcriptio 40. annorum
*Rot. coram Penia deciſ. 721. num. 10. & co-
ram Buratt. deciſ. 457. num. 1. & in vna Me-
leuitana Retrouenditionis 26. Iunij 1654. ad
fin. coram Veroſpio,* licet hoc non procedere
in iuramento merè confirmatorio, ſed tan-
tum in deciſorio, & iudiciali, velint poſt
alios *Cancer. var. part. 1. cap. 15. num. 35.
Hodiern. ad Surd. deciſ. 3. num. 3.*
74 Sexto, vt non procedat, ſi pretium non-
dum ſit ſolutum, & venditore illud peten-
te, emptor excipiendo alleget menſuratio-
nem non factam, vel e contra, re non tradi-
ta, emptore agente, venditor de menſura-
tione non facta excipiat, quia quæ ſunt tem-
poralia ad agendum, ſunt perpetua ad exci-
piendum *l. licet C. de except., Giouagnon. dicto
conſ. 71. num. 21. verſ. quarto autem vendi-
tio lib. 1. Antonell. de tempore dicto cap. 67.
num. 101. Surd. deciſ. 64. num. 34. & 35.*
vbi quod hæc eſt notabilis limitatio.
Septimo, etiam, vt in caſu quo intraret,
75 præſcriptio ſexaginta dierum, adhuc cauſa
cognita iudicium dabitur, & in cauſæ co-
gnitione hoc verſabitur, ſi aut mora fuit
per venditorem, aut non fuit præſens, aut
alia iuſta cauſa interceſſerit, cur intra illud
tempus menſuratio facta non fuerit, vt præ-
ciſè habetur in *dicta l. quod ſi nolit 31. prope
fin. verſ. item ſi tempus ff. de ædil. edict.* in
qua fundatur dicta præſcriptio, vt dictum
fuit.
Deueniendo ad quartam inſpectionem,
quomodo menſuratio ſit facienda, quate-
nus partes non procedant de conſenſu, eli-
76 gendi erunt periti, qui de iure eligi debent
à Iudice, vel à partibus, ſed de conſuetu-
dine eliguntur à partibus mandante Iudice,
vt tradit *Cagnol. in l. 2. num. 259. C. de re-
77 ſcind. vendit.* & neceſſaria eſt citatio *Iaſ. in
§. quædam num. 79. inſtit. de action. & ibi-
dem Aretin. col. final. Cagnol. in d. l. 2. num.
260. Surd. conſ. 452. num. 34.* & non cita-
to non nocet electio, licet facta ſit cum ci-
tatione alterius *Surd. ibidem num. 27. & ſeq.
Gratian. diſcept. 228. num. 1. & ſeq.* vbi de
ceſſionario; licet, non eſſe nullam electio-
nem, ex quo pars citata non fuit, dummo-
do poſteà eam ſciat, tradat, & in praxi re-
ceptum dicat *Couar. variar. lib. 2. cap. 13.
78 num. 5. in 6. Concluſione* & quatenus pars ſit
contumax in eligendo, tunc eligit Iudex
Rot. deciſ. 24. num. 6. poſt Poſth. de ſubhaſt.
79 Et neceſſarium eſt hanc electionem præ-
cedere, atque de ea conſtare, aliàs relatio
menſuratorum eſſet nulla iuxta tradita per
*Ridolphin. in praxi part. 1. cap. 8. num. 128.
Rot. coram Durano deciſ. 142. nu. 4. & in rec.
deciſ. 515. num. 14. part. 1.* & in hoc non ſta-
80 tur enunciatiuæ ipſorum Peritorum, quod
fuerint electi *Seraph. deciſ. 554. num. 1.*
81 Et facta legitima electione Peritorum,
quando ipſi volunt actualiter menſurare, re-
quiritur noua partis citatio ad videndum
fieri menſurationem, aliàs nulla eſſet men-
ſuratio *Cagnol. in d. l. 2. num. 261. C. de re-
ſcind. vend. Aldobrand. conſ. 59. num. 6. lib.
1. Ridolph. in d. cap. 8. num. 128. Gregor. deci.
82 545. num. 9.* & quod hoc procedat etiam
ſi præceſſerit electio iudicialis cum partis
citatione *Rot. deciſ. 554. num. 2. verſ. præce-
dit part. 2. recent.* & debet eſſe citatio pro
hora certa *Ridolphin. in dicto cap. 8. n. 130.
Rota coram Durano deciſ. 542. num. 5.*
Qui quidem Periti menſuratione facta
83 debent eam Iudici referre, ſed an requira-
tur noua citatio partis ad videndum referre
Peritos, cõtrouerſum eſt inter Doctores, pro
affirmatiua enim ſenſit. *Bart. in l. ſi quis ar-
bitrata ff. de verb. oblig. Dec. conſ. 416. num.
21. verſ. & dato. Aldobrand. conſ. 59. num.
6. verſ. vel ſaltem lib. 1. Boer. deciſ. 283.
num. 34. Buratt. deciſ. 458. num. 6.*
Contrarium verò tenuerunt, ſignanter
*Iaſ. in §. quædam num. 8. inſtit. de action. Ca-
gnol. in l. 2. num. 260. C. de reſc. vend.* &
alij relati per *Buratt. deciſ. 78. num. 1. verſ.
ſine contrarium.*
Et licet prima ſit tutior, tamen hæc con-
84 traria ſuſtineri poſſet, vbi dictæ citationes
præcedentes interueniſſent, præſertim ea ad
videndum menſurari, & pars comparuiſſet,
vel aliter Peritos approbaſſet, aliàs ſecus
*Maſcard. de probat. concl. 653. num. 2. Bu-
ratt. deciſ. 70. num. 2. & ibi Adden. num. 12.
& 13. Merlin. deciſ. 39. num. 8.* & in caſu,
85 quo talis citatio ad videndum referre re-
quiratur, & fuerit omiſſa, quod poſſit de
nouo fieri, & in caſu, quo fuiſſet iudicatum
poſſit ferri interlocutoria tradit *Rota coram
Puteo deciſ. 349. in princ. verſ. primum lib. 2.*
86 Debent autem Periti referre bona eſſe
tantæ quantitatis, & reddere rationẽ dicen-
do ſe menſuraſſe, ſeù menſurari feciſſe, &
vidiſſe, aliàs enim, ſi dicerent tantum vidiſ-
ſe, non probarent, vt docuit *Bartol. in tract.
teſtimonior. num. 48. verſ. Ideo ſi res Maſ-
card. de probat. concl. 1044. num. 4. Foller.
in praxi cenſual. in gloſ. dummodo annualis
Cenſus num. 6.* & referre debent cum iura-
87 mento, ex adductis per *Ridolph. in d. praxi
part. 1. cap. 8. num. 117.* penes quos videri
poterunt, & alia circa hanc praxim menſu-
randi, videlicet penes *Ridolph* circa electio-
nem, & relationem Peritorum, & penes
Foller. circa modum menſurandi, explicat

enim *in dicta gloſ. num.* 5. ipſas menſuras *&* *num.* 9. *& ſeqq.* modum menſurandi Montes, & ripas, & alia difficilia, deſcribendo etiam figuras, & calculando, quod ſatis ſit hic indicaſſe.

Oritur tamen quādoque difficultas, quid
88 menſurandum, & ſignanter habemus pulchrum caſum penes *Surd. deciſ.* 42. in quo prætendebat Conductor menſurandam non eſſe quamdam viam, non ſolum, quatenus eſſet publica, ſed etiam quatenus eſſet vicinalis, & priuata, quo caſu dicebat nil releuare, quod in emptione, & venditione via priuata ſit menſuranda, quia in propoſito, locatio ab ea valde differt, nam in locatione plurimum conſideratur, imò totum facit vtilitas, quæ percipitur ex re, adeò vt ſi Locator impediat vſum reſiliceat Conductori à contractu diſcedere *l. ſi fundus verſ. nam, & ſi Colonus ff. locat. Socin. Sen. conſ.* 127. *num.* 3. *lib.* 1. & ideo cum via non præſtet vtilitatem, non videtur menſuranda, quid quid ſit in venditione, in qua non tantum vtilitas, quantum Dominium attenditur.

Verum Senatus cenſuit eſſe menſurandā, *& Surd. in dicta deciſ. à num.* 1. *ad* 16. latè
89 explicat, quando dicatur via publica, quando vicinalis, & quando priuata vicinalis, & earum differentias, & ideò quando occurrat de his quæri, ad eum recurrendum, & vltra eum videri poterit etiam *Rim. Iun. conſ.* 382. *num.* 51. *& latè ſeqq. & Barz. dec. Bononien. vlt. à num.* 1. *& plurib. ſeqq.*

Deinde *Surd. à dicto num.* 16. *verſ. cum itaque vſque ad fin.* refert dictam rationem
90 adductam pro Conductore, & eam, qua motus fuit Senatus contra illum iudicare, vbi *ſub num.* 18. habetur regula, quæ ſeruanda erit, vt quid quid intra confines continetur, menſurari debeat, tam in venditione per *l. ade ſacra ff. de contr. empt.* & alias auctoritates ibi citatas, quam etiam in locatione, quæ eiſdem regulis procedit *l.* 2. *in princ. ff. loc.* & additur etiam, quod via, qua vicini tranſeunt per agrum conductum, non eſt inutilis conductori, quia ſi non adeſſet maius damnum pateretur, nam vicini poſſent per medium agri tranſire ſi non eſſet via certa deſignata, & ſic maius damnum facere.

91 Ripæ quoque, & aggeres, foſſata, & ſimilia, quatenùs non ſunt publica, menſurari debere tradit *Mandel. conſ.* 151. *num.* 1. *& late alys adductis probat Menoch. conſ.* 1114. *& conſ.* 1191. *per tot.* & licet contrarium aiij velint, & ſignanter latè *Maluaſ. conſ.* 78. *num.* 5. *& ſeqq.* tamen, & in his videtur reſpectu locationis militare dicta ratio, quod
92 ſint vtilia, de qua *Surd. vbi ſup.* ac propterea procedere regulam pro menſuratione faciēda, dum ſunt intra fines. At à tali regula re-
93 cedi poterit, quatenus ex quātitate mercedis, ſeu vtilitate, quæ ab eis percipitur, aut alijs circumſtantiis argui poſſet contrarium ſenſiſſe partes in actu locationis, quia eorum voluntas etiam veriſimilis attendi debet in hac materia *Bald. in rubr. C. de contrah. empt. in quarta quæſt.* cum alijs latè traditis per *Surd. conſ.* 376. *num.* 11. *verſ. hac autem concluſio, & ſeqq. & Foller. in praxi cenſual. in d. gloſ. dummodo annalis cenſus n.* 7. *fol.* 218.

Locatio an, & quando dicatur vna, vel plures, & de correſpectiuitate locationum.

SVMMARIVM.

1 *Locatio an ſit vna, vel plures eſt diſputatio valde vtilis.*

2 *Stipulationes tot ſunt, quot ſumma, vel res ſtipulata.*

3 *Locationes, & venditiones vt plures ſint, non ſufficit eſſe plures res locatas, vel venditas, ſed requiritur eſſe etiam diſtincta pretia earum.*

4 *Pretium plurium rerum venditarum, ſi ſimul conſtitutum ſit, ac etiam ſeparatim, attenditur quid prius factum ad dignoſcendum, an contractus ſit vnicus, vel plures.*

5 *Decl. procedere ſi eodem tempore facta vtraque expreſſio, nam ſi in diuerſis Inſtrumentis, attenditur poſterius.*

6 *Decl.* 2. *tot cenſeri locationes quot res ſeparatis mercedibus locatæ, niſi appareat partes contrarium ſenſiſſe.*

7 *Contractus ſui natura diuiduus, poteſt ex voluntate partium fieri indiuiduus.*

8 *Decl.* 3. *inſpiciendum non ſolum voluntatem Conductoris, ſed etiam Locatoris.*

9 *Decl.* 4. *requiri, quod conſtet aperte de voluntate, vt ſit vnicus contractus.*

10 *Subdecl. non eſſe neceſſariam probationem concludentem, ſed ſufficere reddi veriſimilem mentem.*

11 *Et concurrente veriſimilitudine, ſtandum eſt aſſertioni iurata Conductoris.*

12 *Et ſtandum eſt coniecturis.*

13 *Coniecturæ vbi adſunt hinc inde, vrgentiores praualent.*

14 *Duobus equis conductis pro quadriga, licet merces ſit diſtincta pro quolibet, adhuc locatio cenſetur vnica.*

15 *Pluribus rebus conductis cum ſeparatione penſionis pro qualibet, ſi non tanta vtilitas perciperet Conductor ex vna de ſe, quantum ea vnita cum alijs, contractus cenſetur vnicus.*

16 *Pluribus rebus locatis ſi vnum corpus faciant, cenſetur contractus vnicus.*

17 *Idem ſi ſint acceſſoria.*

18 *Pluribus diuerſæ ſpeciei locatis, plures cenſentur loca-*

locationes etiamſi merces ſit vnica.

19 *Cauſa propter quam deuentum fuit ad locationem attenditur ad dignoſcendum, an locatio ſit vnica, vel plures.*

20 *Verborum conceptio attenditur ad eumdem effectum.*

21 *Contractus poteſt eſſe vnus, & multiplex ex diuerſis reſpectibus.*

22 *Dictiones,* vna cum, *requirunt concurſum vtriuſque eſtremi, & operantur vnicum eſſe actum.*

23 *Decl. non procedere ſi locata ſint res diuerſæ ſpeciei cum dictis dictionibus.*

24 *Vnicam locationem ſi partes dixerint, ſeu locationem in vulgari cenſebitur contractus vnicus.*

25 *Vnicum eſſe contractum de locationibus plurium rerum, arguitur ex quo dominus ante dixit, velle locare vnam tantum.*

26 *Vnicum eſſe contractum arguitur ex dictis poſtea, & ex quibus.*

27 *Declaratio partium, quod tot eſſe debeant locationes quot res, operatur ad effectum læſionis non autem vbi adeſt fraus alicuius legis.*

28 *Locatis pluribus rebus ſimul, in dubio cenſetur contractus vnicus.*

29 *Locatis pluribus rebus ſimul, ſi non ſunt plures contractus proprie, ſed improprie, non veniunt in ſtatuto de pluribus locationibus loquente.*

30 *Dictio,* quodammodo, *eſt nota improprietatis.*

31 *Verba,* perinde haberi, *denotant fictionem.*

32 *Verbum,* eſt, *importat veritatem.*

33 *Pluribus rebus ſimul locatis cum mercede diſtincta pro qualibet, ſunt plures locationes vere, & proprie.*

34 *Conſulentes multoties ſolent, quando habent ſolidum fundamentum, addere alia colorata.*

35 *Pluribus ſeruis ſimul venditis vnica venditione ſi vnus ſit morboſus omnes redhibentur.*

36 *Pluribus rebus ſimul locatis vnica locatione, prætendi non poteſt contractum contineri quo ad vnam rem tantum.*

37 *Contr. quod pluribus rebus emptis vno pretio, de ſingulis ex empto, & vendito agi poteſt.*

38 *Decl. poſſe agi de ſingulis rebus, ſi venditor, vel locator acquieſcat; alias non.*

39 *Ampl. vt etiamſi emptor velit ſoluere totum pretium non poſſit agere ad vnam rem tantum niſi alijs renunciet.*

40 *Creditor non poteſt partem crediti tantum petere in iudicio.*

41 *Locatio licet facta ſit ad plures annos, cum penſione diſtincta in ſingulos annos, adhuc eſt vnica locatio.*

42 *Decl. vt licet ſit vnica locatio, tamen ſit diuidua.*

43 *Decl. 2. vt ſit vnica locatio rerum, ſecus autem operarum.*

44 *Lim. ſi aliud ex vnicitate ſumma pro mercede conuenta, vel operis deducatur.*

45 *Decl. 3. vt ſit vnica locatio reſpectu contractus, & obligationis, ſecus reſpectu præſtationum.*

46 *Pluribus perſonis facta locatio, an ſit vnica, vel plures, adſunt hinc inde opiniones, & pendet reſolutio à voluntate partium.*

47 *Contractus correſpectiui, reputantur vnus, & indiuiduus.*

48 *Decl. procedere per fictionem, non per veritatem.*

49 *Correſpectiuorum contractuum, vno corruente, corruit & alius.*

50 *Decl. procedere ſi vnus contractus corruat ab initio, ſecus ſi ex poſt.*

Contrarium tamen, vide num. 52.

51 *Decl. 2. procedere in contractibus, & obligationibus, ſecus autem in diſtractibus, & liberationibus.*

53 *Pactum correſpectiuum ad contractum cenſetur ei ineſſe.*

54 *Ampl. in pacto exiſtente in contractu correſpectiuo.*

55 *Decl. procedere ſi pactum conueniat alteri contractui, & non ſequatur abſurdum.*

56 *Conductor ſi ſe obliget ſoluere penſiones tertio, corruente contractu locationis, non tenetur.*

57 *Conductor ſi cogatur recognoſcere alium in dominum, non durat cum eo contractus locationis, ſecus ſi recognoſcat voluntarie.*

58 *Correſpectiuitas contractuum, non præſumitur, ſed probari debet.*

59 *Probatur tamen præſumptionibus, & coniecturis.*

60 *Et coniectura fortiores, eludunt contrarias.*

61 *Coniectura voluntatis vnius ex contrahentibus, non ſufficiunt, ſed requirantur vtrinſque.*

62 *Correſpectiui præſumantur contractus, ex quo ſunt in eodem inſtrumento.*

63 *Ampl. etiam ſi ſint diuerſæ res, & perſonæ.*

64 *Poſſunt tamen in eodem inſtrumento eſſe plures contractus omnino ſeparati.*

65 *Plures contractus in eodem inſtrumento exiſtentes, ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeant diuerſam cauſam, & independentiam, non cenſentur correſpectiui.*

66 *Non tamen ſufficit ſola diuerſitas naturæ ſi ſint in eodem inſtrumento.*

67 *Dictio,* vlterius, *vti implicatiua præcedentium, importat correſpectiuitatem.*

68 *Dictio,* econtra, *vulgariter,* all'incontro, *importat correſpectiuitatem.*

69 *Dictiones,* toties quoties, *ſeu vulgariter,* ogni volta che, *important correſpectiuitatem.*

70 *Verba,* per gl'intereſſi che ſono frà me, e Carlo, *non important correſpectiuitatem.*

71 *Decl. vt conuentiones in eodem inſtrumento non habeantur pro correſpectiuis, ad effectus qui ſeparari poſſunt à toto contractu.*

72 *Attentata non committantur, quando cauſa pendens coram Iudice inhibente, eſt diuerſa ab ea quæ pendet coram Iudice inhibito.*

73 *Correſpectiui cenſentur contractus incontinenti facti, vnus poſt alium, licet in diuerſis inſtrumentis.*

74 *In continenti celebrati cenſentur contractus ex quo apparent facti eodem die, & coram eodem Notario, & teſtibus.*

75 *Ampl. vt cenſeantur correſpectiui contractus in continenti facti, etiamſi ſint omnino diuerſi, dummodo ad inuicem compatiantur.*

76 *Secus ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeant cauſam penitus diuerſam.*

77 *Decl. hoc caſu ceſſare præſumptionem correſpectiuitatis, ſed oriri coniecturam, quæ vna cum alijs operatur.*

78 *Decl. correſpectiuitatem actuum præſumptam, ex eo quod ſint facti in continenti, non procedere in diſpoſitionibus mere gratioſis.*

79 *Decl. 2, non procedere, niſi quo ad eos, qui vtrique actui interfuerunt.*

80 *Decl. 3, non procedere generaliter, vbi adſunt coniectura contra correſpectiuitatem.*

81 *Ampl. vt non ſolum arguatur correſpectiuitas ex eo, quod contractus ſunt in continenti facti, ſed etiam ex quo ſunt facti tempore proximo.*

82 *Decl. tamen ampliationem, vt non oriatur præſumptio, ſed ſimplex coniectura ex vicinitate prædicta.*

Google

CAPVT XXV.

INter dubia, quæ ſolent oriri circa intellectum locationis, vnum eſt, an locatio ſit
1 vnica, vel plures, & eſt egregia diſputatio vt dicit *Menoch. præſumpt. 12. in princ. lib. 3.* ac valdè vtilis, vt concludit *Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 3. in fin.* vtilitates autem non refero, quia ex diſcurſu ſuis locis apparebunt, & ſi cui placeret eas ſimul videre, adeat *Iaſ. in l. ſcire debemus 29. ff. de verb. oblig. vbi num. 12.* eas computat dicendo vnam haberi ibi in textu, tres addi à gloſſa, & alias tres à Bartholo, & duas à Baldo, ita vt ſint inſimul nouem, & nonnullas etiã refert *Caroc. de locat. tit. de multipl. contract. num. 28. & ſeq.* Oritur autem præcipuè hoc dubium, vel ex eo, quod locatio ſit de pluribus rebus, vel quod ſit ad plura tempora, vel quod ſit facta pluribus perſonis, & de ſingulis aliquid dicendum eſt.

Circa primum igitur ſi locatæ ſint plures res ſimul, regula videtur poſſe tradi,
2 quod ſint plures locationes per *text. in l. ſcire debemus 29. in princ. ff. de verb. oblig.* dum dicit, *ſcire debemus in ſtipulationibus tot eſſe ſtipulationes, quot ſummæ ſunt, totque eſſe ſtipulationes, quot ſpecies.*

At verè dicta regula procedit in ſimplici
3 ſtipulatione rerum, de qua loquitur *text.* prædictus, in contractibus enim in quibus interuenit etiam pretium non poteſt ſumi regula à ſola re, ſed conſiderari debet etiam pretium, itaut ſi pretium quoque ſit diſtinctum pro qualibet re in locationem, ſeù venditionem deducta, tunc bene procedat, quod tot ſint venditiones, quot res, ſecus autem ſi conſtitutum ſit vnicum pretium pro omnibus, quia tunc reputanda eſt venditio vnica, vt ſunt textus expreſſi *dicta l. cum eiuſdem 34. ff. de ædil. Edict. in princ.* ibi *referre ait in vniuerſos, an in ſingulos pretium conſtituatur, vt ſcilicet interdum vna interdum plures contracta venditiones intelligantur, & in l. ſi id quod 29. §. quod ſi ex decem, ibi, & plerique, vt Pomponius intereſſe putant vtrum vno pretio venerint, an diuerſis ff. de donat. inter vir. & vxor. & in l. ſi duos 44. ff. de contr. empt.* quæ iura licet loquantur tantum de venditione, tamen procedunt etiam propter ſimilitudinem, & identitatem rationis, in locatione, vt tradit in ſpecie *Natta conſ. 449 num. 6. & ſeq. Bocc. conſ. 45. numer. 34. Tiraquell. de retr. lignag. §. 23. gloſ. 1. num. 14. Caroc. de locat. & cond. tit. de Multiplici contr. num. 9.* & *Gratian. diſcept. 715. num. 19.*

4 Si autem vtrumque factum ſit, nempe expreſſum ſimul pretium vnicum, ſeù merces vnica, ac ſeparata, & tunc diſtinguitur, vt ſi præcedat expreſſio totius mercedis ſimul, reputetur locatio vnica, quamuis poſtea addita ſit expreſſio ſeparata quantitatis pro qualibet re tangentis, & econtra ſi prius expreſſæ quantitates diſtinctæ pro qualibet re, & deinde addita ſumma integra, quam omnes ſimul conficiunt, reputentur locationes plures *Bart. in quæſt. 4. incip. Publicanus num. 16. in princ. Tiraquell. de retract. lignag. §. 23. gloſ. 1. num. 21. & 22. Mantic. de Coniect. lib. 2. tit. 3. num. 17. & 18. Gratian. dicta diſcept. 712. n. 12.* & cum hac eadem diſtinctione tranſiui ſupra in *tit. de locatione rerũ Eccleſiæ §. 7. verſ. & cum hac diſtinctione.*

Intelligenda tamen eſt diſtinctio iſta, vt
5 procedat ſi eodem tempore facta ſit vtraque expreſſio, nam alias ſi forte prius locatio facta eſſet pro mercede diſtincta, & deinde fieret nouum Inſtrumentum pro mercede vnita, vel econtra, hoc in caſu non attendi deberet eodem modo, quid prius factum, ſed quid poſterius, quia poſteriora derogant prioribus, vt in propoſitò cenſuit *Cuman. conſ. 41. num. 3. verſ. ad ſecunda*, & eum ſequitur *Caroc. de locat. & cond. tit. de multipl. contr. num. 14.*

6 Verum procedit, quod tot cenſeantur locationes, quot res ſeparatis mercedibus locatæ, quatenus non appareat contrarium ſenſiſſe partes; nam ſi appareat, conductorem vnam tantum rem non fuiſſe cõducturum, adhuc locatio, & conductio reputabitur vnica ſaltem ad dictum effectum, vt nõ poſſit ſubſiſtere in vna re tantum *text. eſt expreſſus in dicta l. cum eiuſdem 34. §. Interdum ff. de ædil. edict.* & tradunt etiam *Soccin. Iun. conſ. 26. num. 10. lib. 1. Decian. reſp. 1. num. 11. lib. 5. Tiraq. de retr. lignag. §. 23. gloſ. 1. numer. 23. & 24.* poteſt enim contractus ſui
7 natura diuiduus ex voluntate partium fieri indiuiduus *Burſatt. conſ. 176. num. 32. Bardellon. conſ. 45. num. 46. Bellon. de iur. accreſ. cap. 6. quæſt. 33. num. 10.*

8 Et non ſolum inſpicitur voluntas conductoris, an ipſe fuiſſet aliter conducturus, ſed etiam eodem modo inſpicitur, an locator fuiſſet aliter locaturus, vt monet *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 5. num. 29. verſ. ſed conſidera.*

9 At animaduertendum requiri, quod conſtet aperte de voluntate, nam regula eſt, quod reputentur plures locationes in dicto caſu, & tunc recedi ab ea, cum manifeſtũ eſt aliter ſenſiſſe partes, dicit *text. in dicta l. cum eiuſdem §. Interdum*, at non inde infe-

rendum

rendum, requiri probationem concludentẽ voluntatis, quia eſſet nimis difficilis, & ideò ſufficit veriſimilem eam reddi, vt fir-
10 mat *Decian. dicto reſp.1. num. 4. lib. 5.* vbi dicit, quod quando veriſimile eſt talem fuiſſe mentem contrahentium, perinde exequenda eſt, ac ſi expreſſa fuiſſet *Caroc. dicto tit. de multipl. contract. num.16. poſt princip. verſ. Vndè attenditur*, vbi dicit attendi intentionem contrahentium, eamque colligi in hoc ex veriſimilitudine, & coniecturis, & ſenſit *Rota deciſ.709. num.8. par.1. diuerſ.*
11 Vel ſaltem concurrente veriſimilitudine naturali, & communi ſtandum erit aſſertioni iuratæ conductoris, quod non niſi ſimul omnes conduxiſſet, ex congeſtis per *Decian. dicto reſp.1. num.19. lib.5.*
12 Et ſtandum eſſe coniecturis conuincentibus prædictam voluntatem *Mandel. conſ. 45. num.3. verſ. procedis Lancell. Gall. conſ.40 num.6. propè fin. Menoch. præſumpt.12. nu.1.*
13 *lib.6.* & ſi coniecturæ adſint hinc inde, vrgentiores præualent *Decian. reſp.1. num.38. lib.5.*
Sumitur autem ſufficiens coniectura, &
14 veriſimilitudo, quandoque à qualitate rerum conductarum, nam ſi conducti ſint, verbi gratia, duo equi pro quadriga, licet expreſſa ſit merces ſeparata pro quolibet, adhuc ex ſolito ſumendi duos, & pares, reputabitur omninò locatio vnica, & ſic in ſimilibus, vt expreſſe exemplificat idem *text. in prædicta l. cum eiuſdem ad fin. ff. de ædil. edict.* ſic ſi locata plura iugera vnius prædij pro ſcutis tot pro quolibet iugero, ſi apparebit aliqua earum eſſe ſterilia aliqua fertilia, conuincetur ſufficienter voluntas locandi, & conducendi ſimul omnia, non autem, vel ſterilia tantum, vel fertilia, vt aduertit *Tiraquell. de retract. lignag. §.23 gloſ.1. numer.24. Mantic. de tacit. lib.2. tit.3. num.16.* & ſimile exemplum de conducente duos campos, quorum vnus, vel fructuoſior, vel commodior ſibi ſit, tradit *Caroc. dicto tit. de multipl. contr. num.16.* & ge-
15 neraliter ex quo res vna non eſſet conductori vtilis, vel tantum vtilis de ſe, quantum vnita cum alia, arguitur dicta voluntas conducendi ſimul vnica conductione *Decian conſ.1. num 12. & ſeqq. lib.5. Rot. dec.709 num.4. par.1. diuerſ.*
16 Et ſi agatur de rebus vnitis facientibus vnum corpus, quod contractus ſit vnicus probat *text. in dicta l. ſcire debemus 29. ad finem principij ff. de verb. oblig.* & quod ſi
17 res locatæ ſint acceſſoriæ, pariter hoc idẽ ſit dicendum tradit poſt *gloſ. in d. l. cum eiuſdem ff. de ædil. edict. & Signorol. conſ. 53. in princ. Decian. d. reſp.1. nu.20. & ſeqq. lib.5.* vbi etiam quod acceſſoriæ fiunt ex deſtinatione patrisfamilias.
18 Et attenditur adeò qualitas rerum, vt etiam e contra, ſi locatæ ſint res diuerſæ ſpeciei quantumuis conſtituta ſit vnica merces, adhuc cenſeri debeant plures locationes, vt firmat *Rota coram Dunnozetto Iun. deciſ.944. num.11.* vbi quod diuerſitas ſpecierum ſecum portat pretij diſtinctionẽ, ac proinde *Iuriſconſ. in l. fin. §. præterea C. de iur. dot.* de ſingulis rebus, ac ſpeciebus voluit iudicari ſecundum propriam naturam, vt monuerunt etiam ibidem *Bellaper. verſ. ſed ponamus Bald. nu.2. verſ. quia diſſeparata, & Salicet. num.9. verſ. de qualibet iudicatur*, & faciunt tradita per *Surd. conſ. 135. num.65. poſt med. verſ. ſed intelligi debent.*
Vnde, quod dicit *Caroc. de locat. & conducto dicto tit. de multiplic. contr. nu.12. verſ. & ſi vnitas*, & repetit *numer. 15. poſt med.* quod vnitas penſionis præualeat pluritati rerum in locatione comprehenſarum, intelligendum erit de rebus eiuſdem ſpeciei, non autem diuerſæ, iuxta dictam opinionem Rotæ.
19 Vltra qualitatem rei conſideratur etiam qualitas cauſę ex qua deuentum fuit ad locationem, nam ſi debitor ſcutorũ ducentorum, non habens in pecunia vnde ſoluat, locet duo prædia creditori, vnum pro ſcutis centum viginti, aliud pro ſcutis octuaginta, inſimul conficientibus dictam ſumma ſcutorũ ducentorum, quã conductor retinere ſibi debeat in ſolutum pro ſuo credito, licet iuxta ſupra tradita iudicari deberent duæ locationes propter diuerſitatem rei, & diuerſitatem pretij, tamen propter cauſam primitiuam vnius debiti, quod non poterat ſolui pro parte tantum creditore inuito *l. Tutor §. Lucius ff. de vſur.* non debet admitti, vt ſubſiſtat tantum pro parte dicta locatio, & aſſignatio penſionum in ſolutum, vt plenìſſime firmat *Tiraquell. de retr. lignag. §.23. gloſ.1. numer.25. & 26. & facit Rot. deciſ.554. nu.4. verſ. præcipuè par.4 tom.3 recent.*
20 Et conſideratur etiam conceptio verborum, nam ſi quis illud, & illud ſtipulatus ſit, tot ſunt ſtipulationes, quot corpora dicit *text. in dicta l. ſcire debemus 29. in fine princ. ff. de verb. oblig.* & aliud eſſe ſi disiuncta coniunctione concepta ſit ſtipulatio, dicendo illud, aut illud, quia tunc erit vnica docet, *ibi gloſ. in ver. illud*, ſaltem quoad conductorem, & ſolutionem mercedis, li-

licet ſecus ſit quoad obligationem locatoris, vt declarat ibidem *Bart. num. 3.* vnde
21 non omittendum animaduertere, quod cõtractus poteſt diuerſis reſpectibus dici vnus & multiplex, prout aduertit *Ronchegal. in l. 3. ver. vtique num. 4. ff. de duobus reis*, & quod locatio plurium rerum pro vnica mercede ſit vnica reſpectu contractus, ſed poſſit dici multiplex reſpectu petitionis faciẽdæ à Reo, ex quo conductor poteſt petere ſingulas res de per ſe ad *text. in l. & ſi vno in princ ff. de action. empt.* licet non poſſit locator agere ad mercedem ſingularum rerũ locatarum *Caroc. dicto tit. de Multiplic. contract. num. 27. poſt med.*

22 Item ſi locata talis res vna cum tali, deprehenditur vnica locatio ex virtute illarũ dictionum, *vna cum*, quæ requirunt concurſum vtriuſque extremi, & faciunt cenſeri vnicum tantum actum *l. vlt. C. de impub. & alijs ſubſtit.* cũ alijs cumulatis in propoſito per *Decian. d. reſp. 1. numer. 10. lib. 5. Rot. deciſ. 709. num. 8. in fin. & 9. par. 1. diuerſ.* &
23 hoc non procedit ſi locatæ, vel venditæ ſint res diuerſæ ſpeciei ſuam naturam ſeparatam retinentes, quia tunc quantumuis venditæ ſint, vel locatæ ſimul cum præfatis dictionibus, *vna cum*, adhuc cenſentur plures contractus non vnus, vt declarauit in ſpecie *Rota coram Dunnezet. Inn. dec. 944. num. 10.*

24 Et deſumi etiam poſſet non contemnendum argumentum voluntatis partium vnicam locationem contrahendi, ex quo in Inſtrumento, vel ſubſcriptione dixerint vnã locationem, vel vnum mercatum, vt cenſuit *Decius conſ. 421. num. 4. verſ. & ita videtur*, & quod in Inſtrumento eam vocauerint locationem in ſingulari conſiderat *Decian. in ſæpè citato reſp. 1. num. 5. & 6. lib. 5* & faciunt, quæ dicta ſunt in quæſtione, an ſit locatio, vel venditio, & in alia, an ſit locatio, vel emphyteuſis quod ſtetur denominationi partium *in Cap. 2. & 3.*

25 Et non ſolum ex dictis in actu locationis, ſed etiam ex dictis antea, exemplum; ſi Titius volens locare duas res, requiſitus à Caio de locatione vnius tantum, dixerit nolle locare illam ſolam, ſed velle locare vtramque ſimul, & Caius vtramque conduxerit, quod arguatur vnica locatio tradit *Caroc. dicto tit. de multiplic. contr. n. 17.*

26 Et idem erit de dictis poſteà, vti ſi in alio Inſtrumento poſtea facto, vocauerint locationem in ſingulari *Decian. dicto reſp. 1. numer. 7. verſ. Tertio probatur, & ſeq.* & ſi in acceptatione ordinis ſoluendi penſiones tertio, conductor dixerit, *ogni volta, che mi hauerà conſegnato quanto deue*, attẽto quod requiſierit conſignationem omnium antequam aliquid ſoluat, argui locationem vnicam voluit *Dec. dicto conſ. 421. numer. 4. verſ. & hoc manifeſtè.*

Nonnullas alias coniecturas, & indicia voluntatis cõtrahendi vnicam locationem, vel è contra, adduxi ſupra *cap. 14. §. 7.* vbi tractaui, an locatio bonorum Eccleſiæ facta vltra tempus permiſſum ſuſtineatur in permiſſo, vel ſi contineat aliquas res, quæ locari poterant, & aliquas, quæ non poterant, an ſuſtineatur, quoad illas, quæ locari poterant tantum, & ſimilia, quæ licet poſſent etiam hic cadere, tamen ſunt magis propria, & particularia illius materiæ, animaduertendum enim eſt, quod non omnia, quæ in hac quæſtione abſolute, & in genere traduntur de probatione multiplicis locationis, applicari indifferenter poſſunt materiæ illi locationis bonorum Eccleſiæ, quia ſtante in ea prohibitione locandi vltra certum tempus, vel vltra certas generationes, magis caute agendum eſt, ne fraus fiat prohibitioni, ad tradita per *Manticam de tacit. lib. 5. tit. 4. num. 19. & 20.* & ſignanter reſpectu deprehendendi pluralitatis
27 tem contractuum ab expreſſionibus partium, quia licet, vt dictum eſt, attendi debeant regulariter, ſecus tamen eſt ad effectum euitandi diſpoſitionem legis, vnde ſi expreſsè dixerint, tot eſſe debere locationes, quot res, valebit declaratio, quoad effectum, vt poſſit prætendi læſio, vel remiſſio mercedis reſpectu vnius rei non conſideratis alijs, at nullius conſiderationis eſt talis clauſula ſi ſit in fraudem legis, puta ad effectum euitandi prohibitionem alienationis ex eo, quod ſingulares de ſe conſideratæ ſub ea non cadant, ex plenè congeſtis per *Caroc. dict. tit. de multipl. contr. nu. 38. & per Mantic. vbi proxime*, ac alijs ſupra relatis *d. cap. 14. §. 2. in princ.*

28 Si autem coniecturis hinc inde ponderatis, adhuc diſcerni nequeat, an locatio ſit vnica, vel plures, ſed res adhuc dubia exiſtat, in hoc dubio facienda eſt interpretatio contractum eſſe vnicum, & indiuiduum, vt firmat *Buratt. conſ. 340. num. 7. Bardellon. conſ. 45. num. 47.*

29 Verum in caſibus, in quibus iuxta prædicta, locatio vnico contextu verborum facta de pluribus rebus non eſt vnica, ſed plures, quæri poteſt, an ſint plures verè, & proprie, an potius impropriè, & per ſolam iuris fictionem, & effectus huius quæſtionis eſt, quod quatenus tantum impropriè plures locationes dicantur, & per iuris fi-

ctionem

ctionem, ſequitur, vt in ſtatutis, & alijs di-
ſpoſitionibus ſtrictè interpretandis ſub
nomine plurium locationuum nō veniant;
vt tradunt *Aretin.in l.1.§.ſed ſi mihi in 2.no-
tab.ff.de verb. obligat. Iaſ. in l. ſcire debemus
29.num.4.ff.eodem Decian.reſp.1. num.1. ad
fin.& 2.lib.5.*

Et quod ſint plures locationes impro-
priè tantum, & per fictionem iuris, probare
videntur text.in dicta *l. 1. §. ſed ſi mihi ff.
de verb.oblig.* ibi *nam ſi tot ſunt ſtipulationes,*
30 *quot corpora, duæ ſunt, quodammodo ſtipula-
tiones,* ponderando dictionem illam *quod-
ammodo,* quæ eſt nota improprietatis, & fi-
ctionis *gloſ.in l.1.in princ.ff.de rer. diu.& in
l. ſi me in vacuam,* vbi etiam *Bart. ff. de
acquir.poſſeſſ.* cū alijs cumulatis per *Barboſ.
diction.328.num.1. & 2.* & cum dicto text.
concordat alius in *l.quid tamen in princ. ff.
de arbitr.* nam dicit, quod ſi de pluribus
cauſis factum ſit vnicum compromiſſum,
videntur quaſi plura ſint compromiſſa, er-
go non ſunt propriè, & verè plura, & alius
in *l.Titia 134.§.fin.ff.de verb.ſign.* qui dicit
perinde haberi, ac ſi ſingulæ ſpecies in ſti-
31 pulationem deductæ fuiſſent, ergo per fi-
ctionem, vt denotant verba, perinde habe-
ri *Sord. conſ.375. num.42. Barboſ.dict.251.
numer.1.* & per prædicta, aliaque iura hanc
opinionem tenuerunt in dicta *l.1. §. ſed ſi
mihi ff. de verb.ſign. Aretin. in 2. notab. Al-
ciat in princ. & Buttgell. in 3. notab. & in l.
ſcire debemus ff.eodem Io.de Imol.in princ.&
latè conſulendo Decian.reſp.1.num.1.lib.5.*

Verum pro contraria opinione inſurgit
*Iaſon.in d.l.ſcire debemus 29.num.4.verſ. ego
non violando ff. de verb. oblig.* & obſeruat,
quod ille text.pluries dicit, tot ſunt ſtipula-
tiones, ac inde infert, quod non violando
32 textum, tenendum ſit eſſe verè, & propriè,
nam verbum, eſt, importat veritatem,
cum differant iſta, quem eſſe talem, vel ha-
beri pro tali, vnde ſi tot ſunt ſtipulationes,
quot corpora, ergo verè, & propriè, vt
ipſe dicit, & probat. Pro conciliatione ob-
33 ſeruo, quod tā iura adducta pro prima opi-
nione, quam ſcribentes in eis, loquuntur
in caſibus, in quibus adeſt tantum diuerſi-
tas rei, vel cauſæ, vnde eorum auctoritas
non videtur trahenda ad caſum, in quo cō-
currat cum diuerſitate rei, etiam diuerſitas
mercedis cuilibet rei particulariter conſti-
tutæ, dum in eo habemus textū dicentem,
hoc referre in ſingulis rebus eſſe conſtitu-
tum precium, vt non vna, ſed plures con-
tractæ venditiones intelligantur in *l. cum
eiuſdem 34. ff. de ædil. edict.* cum concor-
dan. ſupracit. *num.3.* vnde licet in illis ter-
minis ſimplicis plurium rerum ſtipulatio-
nis, vel compromiſſi plurium cauſarum, nō
recederem à prima communi, tamen in
terminis locationis, plurium rerum cum
mercede diſtincta pro qualibet re, inclino
in ſecundam Iaſonis ſententiam, non ob-
ſtante, quod in ſimilibus terminis, nempe
venditionis, contrariam tenuerit *Decian. in
dict.reſp.1.* quia vtitur dictis auctoritatibus
pro prima adductis, & non aduertit dictam
differentiam caſuum, & diuerſitatem ratio-
nis, accedente, quod dictum conſiliū, ha-
bet alia ſolida fundamenta, & ideò nil mirū
34 ſi in ea parte non ſubſiſteret, nam conſu-
lentes multoties habētes ſolida fundamen-
ta, ſolent addere alia colorata, & quandoq;
media colorata, & non firma ad ornandum
conſilium, vt notat *Gozadin.conſ.96.num.8.
verſ. & ideò notabiliter,* & etiam alia non
benè conſiderata, vt teſtatur *Curt. Iun.conſ.
348.num.36.*

35 At quia præcipua huius quæſtionis vtili-
tas eſt, quod ſi venditis pluribus rebus, ſeu
ſeruis vnico precio, vnica ſit vēditio, ſi quis
eorū fortè morboſus, aut vitioſus ſit omnes
redhibeantur, vt dicit text.in *l.cū eiuſdem 34
poſt.med.ff.de ædil. ed.* & ſic reputatur cōtra-
36 ctus indiuiduus, itaut non poſſit prætendi,
quod ſuſtineatur, & executioni demādetur
in parte tātū, prout vidimus ſupra in propoſi-
to locationum rerum Eccleſiæ *cap. 14. §. 7.*
in his præciſis terminis in contrarium valde
37 vrget text.in *l.& ſi vno, 34. ff. de act.empt.*
vbi dicit Iuriſconſ. quod, & ſi vno precio
plures res emptæ ſint, de ſingulis ex empto,
& vendito agi poteſt.

Pro conciliatione autem *Caroc.dict.tit.de
Multipl.contr.num.27.verſ. altera eſt,* dicit,
quod locatio facta ſub vnica penſione, eſt
vna quantum ad relationem contractus cir-
ca ea, quæ reſpiciunt totum contractum, &
ita loqui dictam *l.cum eiuſdem, & alias con-
cordantes ibi relat.* ſed quantum ad ea, quæ
non reſpiciunt contractum, ſed petitionem,
videntur eſſe plures reſpectu emptoris, vel
conductoris, quia poteſt ſeparatim petere
d.l.& ſi duo, & addit ſecus eſſe ex parte vē-
ditoris, vel locatoris, quia non poſſet age-
re ad penſionem ſingularum rerum in in-
ſtrumento mentionatarum.

38 At magis placet, quod in tantum poſſit
conductor agere de rebus ſingulis in quan-
tum locator acquieſcat, alias poſſit cogi, vt
de omnibus agat, vt docet *Bart. in dicta l.
& ſi vno ff.de act.empt.*

39 Nec dicas hoc verum ſi conductor velit
ratam penſionis illam rem tangentem ſolū
ſoluere, at ſecus videri ſi tota penſione ſo-

luta

Digitized by Google

luta vnicam rem petat, ex quo ſibi tantum præiudicet, quia verum eſſe poteſt ſi alias renunciet, nam alijs non renunciatis, præiudicialis eſſe poſſet locatori petitio vnius rei, quia poſſet poſteà peti alia, & ſic ipſe pro vnico debito trahi ad diuerſa iudicia,
40 ad quod euitandum, ſemper permittitur debitori creditorem compellere, vt abſtineat à petitione partis crediti, & totum petat *Bart. in l. in comodate* 17. §. *duabus num.* 2. *ff. commod. Roman. in l. quid nam num.* 4. *ante fin. ff. ſi cert. pet. Mateſilan. ſing.* 115. *in princ.* & ibi plenè addit, & annotat in princ. vbi de comm.

Vidimus an locatio ſit vnica, vel plures ratione plurium rerum in ea contentarum, nunc idem videndum de locatione facta per plures annos vel pluribus perſonis, an eodem modo ſint plures, vel vnica, ſed citius me expediam, quia circa coniecturas voluntatis me referam ad ſuperius dicta, quæ, vt plurimum applicari poterunt etiam
41 quæſtionibus iſtis, ac etiam ad tradita in *cap.* 14. §. 2. vbi cum quæratur quando dicatur locatio vltra triennium facta, adſunt multa facientia ad quæſtionem iſtam, quo igitur ad locationem factam pro pluribus annis etiamſi diſtincta penſio ſit in ſingulos annos, reſoluendum eſt non eſſe plures, ſed vnicam locationem, prout communiter tenent DD. vt videre eſt penes *Caroc. dict. tit. de Multipl. contr. num.* 15. *Surd. conſ.* 34. *num.* 54. *& ſeqq. Coſta de ratu quæſt.* 93. *num.* 4. *& ſeq. Rot. deciſ.* 279. *num.* 5. *ad fin. p.* 1.

Et licet *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 4. *nu.* 12. referat contrarium ſenſiſſe *Bald. conſ.* 475. *num.* 8. *lib.* 1. *& Tiraquell. de retract. lignag.* §. 23. *gloſ.* 1. *num.* 12. tamen iſti Auctores dicunt ſolum, quod locatio facta vltra tempus permiſſum corruat in totum, ſi facta pro vnica præſtatione, ſi vero facta pro penſione in ſingulos annos conſtituta, ſuſtineatur pro tempore permiſſo, & vltra quod hæc
42 eorum opinio non eſt tuta, ex traditis ſupra *cap.* 14. §. 7. *num.* 30. dato quod ſit vera, non inde infertur, quod teneat eſſe plures locationes, ſed tantum infertur, quod teneant locationem eſſe diuiduam, & ſic poſſe ſuſtineri in parte permiſſa, & vitiari in alia, iuxta reg. in diuiduis vtile per inutile non vitiatur, de qua latè *Cyriac. contr.* 90. *num.* 29. & de dicta quæſtione in d. §. 7. *n.* 3. *in princ. verſ. an autem locatio*, vnde ſumi poteſt vna declaratio dictæ communis opinionis, vt videlicet quando penſio eſt conſtituta in ſingulos annos, licet contractus ſit vnicus, tamen ſit diuiduus, prout ſenſit idem *Mantic. dict. tit.* 4. *num.* 24.

43 Alia declaratio notabilis valde eſt, vt procedat eſſe vnicam locationem ad plures annos factam in locatione rerum, ſecus autem in locatione operarum, quia in iſta tot cenſentur eſſe locationes, quot anni *l. ſi ſeruus communis Meuius* §. *vlt.* & ibi *Bart. ff. de ſtipulat. ſeru. Bald. conſ.* 316. *num.* 2. *in fin. lib.* 3. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 4. *num.* 13. *Coſta de rata quæſt.* 93. *num.* 4. *&* 5. quod tamen intelligendum videtur procedere regulariter loquendo, quatenus ſcilicet aliud non
44 conuincatur, aut ex vnicitate ſummæ pro mercede conuentæ, aut ex vnicitate operis, ad quod fuit facta conductio, & ad hoc faciunt tradita per *Caccialup. in l. diem functa num.* 23. *ff. de offic. aſſeſſ. & Rip. de peſte tit. de priuileg. contract. ſub num.* 120.

Tertia addi poteſt declaratio, vt poſſet
45 dici multiplex locatio reſpectu præſtationũ, at non reſpectu contractus, & obligationis, vt poſt *Iac. de Aren.* docuit *Alberic. in l. pluribus* §. *de hac ſtipulatione in fin. ff. de verb. oblig.* & ſequitur *Mantic. dicto tit.* 4. *num.* 16. vbi etiam per tot tit. alias declarationes, & caſuum diſtinctiones in hoc propoſito tradit, quæ penes eum videri poterunt.

46 Quo autem ad locationem factam pluribus perſonis, quod, etiam ſi facta cuilibet pro certo tempore, debeat adhuc reputari vnica, tradunt ſignanter *Bacc. conſ.* 92. *num.* 18. *& Bardellon. conſ.* 45. *num.* 58. *& ſeq.*

Contrarium verò ſentire videtur *Rota coram Dunoz. Iun. deciſ.* 796. *num.* 17. *& coram Cardin. Celſo deciſ.* 28. *num.* 7.

Sed hæc quoque controuerſia pendet à voluntate partium, & ideò componenda cum diſtinctione caſuum, vt dixi in ſpecie *dicto c.* 14. §. 7. *n.* 32. *verſ. dubitatur etiam*, & ex coniecturis, & argumentis, de quibus ſupra in locatione plurium rerum *à nu.* 14.

Et hæc ſufficiant circa dictam quæſtionem, an locatio ſit vnica, vel plures, ſed animaduertendum, quod aliquando licet ſint
47 plures contractus, tamen ſunt correſpectiui, & hac ratione correſpectiuitatis vnus alteri cenſetur ineſſe, & reputantur, vt vnus, & indiuiduus, vt per *Crauett. conſ.* 949. *nu.* 19. *Tiraquell. in l. ſi vnquam verb. donatione largitus num.* 117. *& ſeq. Surd. conſ.* 381. *num.* 6. *in fin. Gratian. diſcept.* 924. *num.* 2. *Seraph. deciſ.* 540. *num.* 4. *Rot. poſt Zacch. de ſociet. off. deciſ.* 113. *num.* 13. *&* 14.

48 Et licet hoc procedat per fictionem, quia ſecundum veritatem ſunt contractus vere diſtincti, & plures *Menoch. præſumpt.* 12. *num.* 25. *lib.* 6. quem ſequitur *Rota coram Gregor. deciſ.* 508. *num.* 8. & de pacto facto poſt locationem, quod dummodo ſit factum

poſt

Digitized by Google

poſt locationem perfectam, quantumuis in continenti, dicatur ineſſe ipſi locationi fictè & impropriè, non autem verè, & propriè *Carot. de locat. tit. de coharen. contr. num. 53. & 56.* & prius *Tiraq. cum alys de retract. con-*
49 *uent. §. 1. gloſ. 5. num. 27. & ſeq.* tamen reputantur vnus, & præcipuus effectus eſt, vt non poſſit vnus ſtare ſine altero, ſed vno ceſſante, & alius corruit *Graueti. conſ. 230. nu. 2. Menoch. conſ. 109. num. 6. Decian. conſ. 1. num. 38. lib. 3. Gratian. diſcept. 273. nu. 15. Barz. deciſ. 15. num. 9. Rot. deciſ. 428. num. 3. part. 1. recent.*

Et ſicut vno in totum corruente, alterum in totum corruit, ita, & vno in parte ceſſante, debet, & alter quoque in parte ceſſare, vt per text. *in l. qua de tota ff. de rei vindic.* tradit *Surd. conſ. 431. num. 52. in princ. ver. & ſicut.*

Et in ſpecie, quod regulę traditæ pro pluralitate locationum nõ applicentur, nec obſtent vnicitati, & indiuiduitati contractus ſi appareat locationes, quamuis diuerſas, tamen eſſe correſpectiuas, latè tradit *Becc. conſ. 92. num. 17. verſ. rurſus reſpondeo.*

50 Verum tunc tantum corruere alium contractum correſpectiuum, quando vnus corruit ab initio, ſecus autem ſi corruat ex poſt facto, declarauit *Mandell. Alb. conſ. 45. num. 5. & 6.* quem plenè amplectitur *Lancell. Gall. conſ. 40. num. 5. ad fin. & ſeqq.* & comprobari poſſe videbatur per text. *in l. fin. ff. de manum. teſt.* vbi legatum libertatis erat correſpectiuum ad implementum conditionis, & tamen ſufficit ſemel adimpletam fuiſſe conditionem, nec corruit legatum ſi conditio poſtea deficiat, vt conſiderauit *Rota deciſ. 677. num. 15. verſ. nec obſtat part. 1. diuerſ.*

At quoad dictum textum, eius diſpoſitio procedit potius, ex alia declaratione, quam patitur dicta concluſio, quod corruente vno ex correſpectiuis, corruat, & aliud, quæ declaratio eſt, vt procedat in contractibus,
51 & obligationibus, ſecus autem in diſtractibus, ſeù liberationibus, quando enim vnus eſt liberatus non eſt quid corruat, quia liberatio eſt priuatio, & non datur priuatio priuationis *l. nam, etſi ſub conditione 5. ff. de iniuſt. rup. & ir. teſt.* vt benè per plura exempla probat *Bellon. Iun. conſ. 27. num. 33. & ſeq. & num. 41.*

52 Et extra hos terminos opinio Mandelli eſt dubitabilis, quia in his, quæ tractum ſucceſſiuum habent, non ſufficit ab initio adimplere, dum implementum non eſt durabile *Bart. in l. inter Statillianũ 49.* & ibi *Bald. num. 1. & 2. ff. de recept. arbitr. Soccin. Sen. conſ. 133. num. 7. lib. 1. Surd. conſil. 381. n. 19. Rot. coram Celſo deciſ. 78. num. 4.*

53 Sicut autem vnus contractus correſpectiuus cenſetur ineſſe alteri, ita & pactum correſpectiuè conuentum cenſetur contractui correſpectiuo ineſſe, ad latè tradita per *Mantic. de tacit. lib. 3. tit. 15. nu. 49. & 50.*
54 & de pacto conuento in vno ex Contractibus correſpectiuis, quod cenſeatur ineſſe alteri *Monter. deciſ. 20. ſub num. 41. Rot. coram Dunnozet. Sen. deciſ. 135. num. 7.* ſed hoc intelligendum, quando pacta illa con-
55 ueniunt alteri contractui, & nullum ſequitur abſurdum, vel impoſſibile, veluti ſequeretur ſi facto contractu vſurario correſpectiue ad contractum Matrimonij, prætenderetur, quod qualitates pertinentes ad contractum vſurarium, cenſerentur repetitæ in contractu matrimonij, vt benè animaduertit *Mandell. Alb. conſ. 178. num. 1.* & ibi etiam *Adden. Monac. deciſ. Luc. 55. num. 41.*

56 Hinc ſi Conductor obliget ſe fauore tertij, puta ſoluere penſiones creditori locatoris, vel ad aliud quid, ſimile ratione conductionis factæ, ſeù appaltus ſuſcepti, ceſſante conductione, ſeù appaltu, ceſſat etiam talis obligatio correſpectiua *Bald. in l. procurator 67. num. 3. ad med. ff. de procurat. Cephal. conſ. 217. num. 5. Gratian. diſcept. 275. num. 22. & diſcept. 740. num. 45. Rot. deciſ. 50. num. 3. in fin. part. 1. rec.*

57 Et idem eſt ſi conductor cogatur metu Iudicis recognoſcere alium in Dominum, quia tunc licet duret contractus, tamen non durat cum eo, cuius intuitu facta promiſſio *Coſta Sen. conſ. 67. per tot.* ſecus tamen ſi hoc faciat voluntarie *Amat. reſolut. 21. nu. 5. & ſeqq.*

58 Correſpectiuitas vero probari debet, quia regulariter ea non præſumitur *l. cum eiuſdem 34. ff. de adil. edic. Gratian. diſcept. 548. num. 32. Rota coram Dunoz. Iun. deciſ. 649. num. 4.*

59 Sed ſufficiunt præſumptiones, & coniecturæ ad eius probationem, quia, an adſit correſpectiuitas, vel ne, eſt materia coniecturalis *Mandel. conſ. 45. num. 3. verſ. procedit Lancell. Gall. conſ. 40. num 6. prope fin. Meno-*
60 *ch. præſumpt. 12. num. 1. lib. 6.* etſi adſint hinc inde coniecturæ, attenduntur fortiores, quia vna aliam elidit *Decian. reſp. 1. num. 38. lib. 5.*

61 At non ſatis erunt coniecturæ voluntatis vnius partis contrahendi correſpectiue, ſed requiruntur voluntatis vtriuſque ad faciendas obligationes proprie correſpectiuas *dec. 677. num. 15. verſ. quoad vltimam part. 1. diuerſ.*

62 Præcipua autem coniectura, imò præſumptio correſpectiuitatis duorum cõtractuum inde reſultat, quod ſint comprehenſi in eodem inſtrumento *Dec. conſ. 562. nu. 4. Torniol. conſ. 73. num. 8. verſ. quarto igitur Surd. conſ. 217. num. 9. Gabr. de præſumpt. concluſ. 13. num. 4. Rota deciſ. 261. num. 30. part. 4. tom. 2. & deciſ. 65. num. 8. & deciſ. 127. nu. 17. part. 6. recent.*

63 Adeò vt hoc procedat etiam ſi diuerſæ ſint res, & perſonæ ſecundum *Becc. conſ. 92. num. 17. & 18. Bardellon. conſ. 45. num. 58. Venturin. conſ. 14. num. 33.*

64 Verum poſſunt etiam in eodem Inſtrumento eſſe plures contractus omnino ſeparati *Alb. conſ. 45. num. 3. Cyriac. contr. 90. num. 25. & 26.* & latè *Rota poſt Merlin. de pignor. deciſ. 142. num. 18. & ſeqq.* vbi plu-
65 ta recenſet exempla, & auctoritates adducit, & ſignanter ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeant cauſam diuerſam, vtruſque non habeat neceſſariam dependentiam ab alio, nec veniat ad alterius determinationem, non cenſentur correſpectiui, quantumuis in eodem inſtrumento ſint celebrati *Menoch. præſumpt. 12. num. 39. lib. 6. Cyriac. contr. 90. num. 26. Put. deciſ. 213. num. 1. & per tot. part. 3. Bich. deciſ. 281. num. 26. & poſt Merlin. de pignor. d. deciſ. 142. num. 23. & ſeq.* vbi, & quod hoc procedit etiam ſi vnus dederit cauſam alteri.

66 Non tamen ſufficeret ſola diuerſitas naturæ contractuum ad euitandam dictam præſumptionem correſpectiuitatis, ex quo ſint in eodem inſtrumento comprehenſi reſultantem *Gratian. diſcept. 679. num. 45. Rot. deciſ. 387. num. 18. poſt Genu. de Cruſ. & coram Dunozet. Iun. deciſ. 223. num. 7. & ſeqq.* vbi etiam ſi fuerint in Capitulis ſeparatis.

Eoque certius ſi pro correſpectiuitate militent quoque aliæ coniecturæ, vel verba inſtrumenti, vti ſi deuentum ad ſecun-
67 dum contractum cum dictione, *ulterius*, quæ cum ſit implicatiua præcedentium, importat correſpectiuitatem ad ea *Gratian. diſcept. 679. num. 46. & ſeqq. Rota dicta deciſ. 387. num. 19. poſt Cenc. de Cenſ.* vel dictum,
68 *& à contra*, vulgariter, *all'incontro*, quia pariter hæc dictio correſpectiuitatem apertam denotat *Rot. deciſ. 405. num. 1. part. 4.*
69 *diu.* & idem eſt de dictionibus, *toties quoties*, ſeù vulgariter loquendo *ogni volta che deciſ. 293. num. 1. part. 4. recent.* non tamen
70 ſufficeret, quem dixiſſe facere obligationem *per gl'intereſſi che ſono tra me, e Carlo*, vt cenſuit *Rota coram Dunoz. Iun. deciſ. 649. num. 4. verſ. non ex verbis.*

In propoſito tamen diuerſorum contractuum, ſeù diuerſarum conuentionum, & obligationum in eodem inſtrumento per Capitula ſeparata concentatum, non omittendum omninò animaduertere ad ſingula-
71 rem diſtinctionem quam magiſtraliter fecit *Rota in vna Veliterna tranſactionis 20. Nouembris 1617. coram Cardinali Sacrato*, videlicet, quod, aut quæritur de vna conuentione, & capitulo ad effectum, qui poteſt ſeparari à toto contractu, & tunc ſingula Capitula conſiderantur tanquam quid diuerſum, & ſeparatum, & non habetur in conſideratione correſpectiuitas, aut vero effectus, de quo agitur non poteſt ſeparari à toto contractu, & hoc caſu bene dicitur omnes conuentiones, & omnia capitula vnius inſtrumenti eſſe correſpectiua, & vnum non poſſe conſiderari, nec determinari ſine altero. Cuius deciſionis, quia eſt ſingularis, & alibi non reperitur impræſſa, & quia melius ſe explicat ſpecificando caſus, verba præciſa, quoad dictum propoſitum refero, quæ ſunt infraſcripta.

In quadam tranſactione inita inter Tul-
» lium ex vna parte, & Gregorium ex altera,
» dictus Gregorius dedit in pignus Tullio
» quamdam ſuam Domum poſitam in Ciui-
» tate Veliterna detinendam loco pignoris
» per quinquennium, quo finito eſſet in ar-
» bitrio dicti Gregorij vel illam redimere ſo-
» lutis 2000. ſc. pro quibus fuerat data in pi-
» gnus, vel tradere inſolutum pro ſc. 2700.
» itẽ per aliud ſeparatum Capitulum fuit cõ-
» uentum, quod Gregorius fideiuberet, prout
» fideiuſſit de euictione pro quadam alia Do-
» mo vendita, vel vendenda per quemdam
» Bartholomeum Galiardum eidem Tullio;
» cum autem Gregorius iuxta formam priori
» Capituli vellet adſtringere Tullium ad re-
» cipiendum inſolutum dictam Domum Ve-
» literniam, egit coram A. C. & ſuccubuit,
» cauſaque appellationis mihi in Rota com-
» miſſa, dedi inhibitionem iuxta formam cõ-
» miſſionis, qua inhibitione non obſtante Tul-
» lius prætendens, veniſſe caſus euictionis
» Domus à ſe emptæ à Bartholomeo, & pro
» qua fideiuſſerat Gregorius, vigore obliga-
» tionis Cameralis obtinuit relaxari manda-
» tum executiuum, fuit coram me dubitatum
» an hoc eſſet attentatum, & pro negatiua
» fuit tentum ex duplici capite.

72 Primo, quia attentata non committuntur,
» quando cauſa, quæ pendet coram Iudice
» inhibente eſt diuerſa à cauſa, quæ pendet
» coram Iudice inhibito *Ruin. conſ. 75. lib.*
» *Caputaq. deciſ. 59. part. 1. Lancellot. de at-*
» *tent. lit. pend. 2. part. cap. 4. limit. 2.* & fuit di-

ctum

» ctum in Cauſa *Ianuen. Domorum die* ...
» *coram R. P. D. meo Manzanedo*, quod au-
» tem cauſa, quæ pendet coram me in Rota
» ſit diuerſa à cauſa pro qua A. C. relaxauit
» mandatum patet, quia hæc eſt ſuper Domo
» Veliterna data per Gregorium in pignus
» Tullio, & ſuper eo an Tullius teneatur il-
» lam accipere in ſolutum. cauſa verò pro
» qua fuit per A.C. relaxatũ mandatũ eſt pro
» fideiuſſione, quam fecit Gregorius ad fauo-
» rem Tullij occaſione Domus venditæ per
» Bartholomeum Galiardum eidem Tullio;
» Nec facit, quod vtraque actio oriatur ex
» Capitulis tranſactionis, & contractus dica-
» tur vnicus licet contineat plura capitula ſe-
» parata, *Surd. poſt alios conſ. 217. num. 9. cũ*
» *pluribus ſeqq.* quia fuit reſponſum capitula
» vnius contractus habentia ſeparatam deter-
» minationem conſiderari tanquam vnum to-
» tum, vel tanquam res ſeparatas, vt eſt di-
» uerſitas caſuum, & effectuum, de quibus
» agitur, vnde ſimilia capitula conſide-
» rati, vti res ſeparatas proſequitur *Natta*
» *conſ. 133. num. 6. per tot.* ex quibus doctri-
» nis Domini colligebant Theoricam, quod
» aut quæritur de vno capitulo ad effectum,
» qui potior ſeparari à toto contractu, vt in
» caſu *Natt. d. conſ. 133.* vbi agebatur de im-
» plemento vnius capituli tranſactionis, qui
» benè poterat ſeparari ab implemento alte-
» rius capituli, & vnuſquiſque poterat ſepa-
» ratim petere illud, quod prætendebat, &
» tunc ſingula Capitula conſiderantur tan-
» quam quid diuerſum, & ſeparatum, vt per
» eum, aut vero effectus, de quo agitur non
» poteſt ſeparari à toto contractu, vt in caſu
» *Surd. d. conſ.* 217. in quo agebatur de læſio-
» ne contractus, quæ non venit æſtimanda ex
» vno tantum capitulo, ſed ex omnibus ſimul
» iunctis, quia illud quod dimititur in vno,
» poteſt refici in alio, & hoc caſu benè dici-
» tur omnia capitula eſſe correſpectiua, &
» vnum non poſſe determinari ſine alio modo
» applicando ad propoſitum caſum, viſum
» fuit Dominis, quod ex eo quod Gregorius
» introduxerit litem ſuper importantia capi-
» tuli in quo agitur, an Tullius teneatur ac-
» cipere, vel non accipere in ſolutum Domum
» magnam Veliterni, non fuerit pro hoc in-
» troducta lis ſuper alio capitulo, in quo agi-
» tur de euictione promiſſa per Gregorium
» eidem Tullio occaſione Domus venditæ per
» Bartholomeum Galiardum, quia ſi inſpi-
» cimus verba, ſunt in oratione penitus ſepa-
» rata, ſi materiam, nihil habet commune vna
» cum alia, ſi vero totum contractum, non agi-
» tur de illo infringendo, aut tollendo, ſed
vnuſquiſque vult illi ſtare, & in illius exe-
cutionem agit ad illud, quod ſibi proficuũ
eſt, atque ex ijs ceſſant, quæ dicuntur de
connexione, & correſpectiuitate; & de
incidenti; *Hac Rota*.

73 Redeundo autem ad propoſitum non ſolum præſumuntur correſpectiui duo contractus facti in eodem inſtrumento, ſed etiam facti eodem tempore, quamuis non in eodem inſtrumento, vel etiam facti in continenti vnus poſt alium *Angel. conſ. 145. num. 2. ad med. verſ. item Graueit. conſ. 298. num. 13. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 306. num. 4.* & plene *Tiraquell. in l. ſi unquam verb. donatione largitus num. 117. verſ. & ita quidem*, vbi fortius tenet vnicum eſſe contractum, *& num.* 118. inquit, quod ſi quis refractarius, ac pertinax ſibi perſuadere non poſſet eſſe vnicum, negare tamen non poterit alterum alterius reſpectu, & contemplatione, ideſt vnum propter aliud, & ſic correſpectiue factum.

74 Incontinenti autem celebrati contractus cenſentur ad hunc effectum ex eo quod apparent celebrati eodem die, & coram eiſdem Notario, & teſtibus *Bald. in l. patens 27. num. 54. verſ & ideò quando C. de pact.* vbi licet moneat contrahentes, quod quando ita celebrant contractus ſint cauti, vt dicant, quod non valeat vnus ſine alio, tamen addit, quod, & ſi non dicant, adhuc præſumuntur facti incontinenti, & vno & eodem verbo, & conſenſu *Corn. conſ. 36. num. 15. lib. 2. Becc. conſ. 92. num. 6. Tiraquell. d. verb. donatione largitus num.* 119. & quod facti eodem die coram eiſdem cenſeantur correſpectiui probat text. *in l. 1. §. quæ oneranda verſ. in ſumma ff. quar. rer. act. non detur Felin. in cap. Paſtoralis num. 7. poſt med. de reſcript. Corn. cap. 36. num. 14. lib. 2. Natt. conſ. 449. num. 84. Giurb. deciſ. 85. num. 18. Creſcent. deciſ. 1. num. 1. tit. de Simon. Buratt. deciſ. 48. numer. 8. Dunoz. Iun. deciſ. 612. num. 16.*

75 Et procedit dicta præſumptio etiamſi cõtractus ſint omninò diuerſi, dummodo tamen ad inuicem ſe compatiantur, & vna eſſe, ac ſtare poſſint, vt latiſſime auctoritatibus, & exemplis adductis probat *Menoch. præſumpt. 12. à num. 4. ad 28. lib. 6.* vbi etiam *numeris ſeqq.* ampliat tribus modis, & eò certius ſi vna materia eſt proportionata, & coniuncta alteri, vt eſſet ceſſio, & retroceſſio *Mohed. deciſ. 3. num. 1. verſ. nam ad hoc tit. de ſimonia*.

76 At vbi contractus ſunt diuerſæ naturæ, & habent cauſam penitus diuerſam, & materia non eſt proportionata tunc non procedit d. præſumptio *Put. deciſ. 167. numer. 4.*

lib. 2. Gratian. diſcept. 548. num. 25. Monac. deciſ. Luc. 55. num. 39. Gregor. deciſ. 492. nu. 13. deciſ. 4. num. 4. & deciſ. 369. num. 5. part. 3. rec. & ſufficere, quod vnus contractus poſſit ſine altero ſubſiſtere conſuit *Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 3. num. 20. ad fin. verſ. quod ſine dubio & in deciſ. 238. num. 5.* At hoc procedere poteſt ad effectum, vt ceſſet neceſſaria correſpectiuitas, cum correſpectiua ſint quorum vno ſublato, aliud corruit, & ideo dum vnus contractus ſtare poteſt ſine alio, ſequitur, vt non ſint neceſſario correſpectiui *Rot. cor. eodem Mantic. dec. 31. num. 11.* ſed ſemper dicta actuum coniunctio facit aliquam coniecturam, quæ ſi iungatur cum alijs, itaut conſtet de mente contrahentium, quod aliter non contraxiſſent, ſine dubio ei ſtatur *Caſar. de Graſſ. dec. 86. num. 8. Rot. deciſ. 446. num. 3. part. 1. diuerſ. & deciſ. 124. num. 4. poſt Cenc. de Cenſ.*

78 Minuſque procedit eadem præſumptio in diſpoſitionibus mere gratioſis factis ſolum ad morem gerendum petentibus, vt ſingulariter declarat *Surd. conſ. 298. num. 37. propè fin. verſ. & quamuis.*

79 Prout etiam non procedit reſpectu eius, qui non interfuit ſecundo Inſtrumento, ſed reſtringitur ad eos, qui vtrique interfuerunt *dec. 527. nu. 4. part. 4. recent.*

80 Et generaliter ſtantibus coniecturis de voluntate partium non contrahendi correſpectiue ad alium contractum, quia per eas receditur à dicta præſumptione *Rimin. Iun. conſ. 404. num. 10. Menoch. lib. 6. præſumpt. 12. num. 38. Mantic. dicta tit. 3. num. 20. verſ. ſed hoc procedit Seſſe deciſ. 19. num. 12. Rot. deciſ. 141. num. 4. part. 3. recent.*

81 Non ſolum autem arguuntur correſpectiui contractus facti in continenti, ſed etiã facti tempore proximo, licet non ſtatim, & non ſolum facti eodem die, vt cenſuerunt multi relati per *Menoch. præſumpt. 12. nu. 28. lib. 6. & Rot. deciſ. 65. num. 7. part. 6. recent.* ſed etiam ſi vnus vno die factus ſit, & alius alio ſequenti, ſecundum *Ancar. conſ. 434. num. 3.* quem ſequitur *Crauett. conſ. 153. num. 8. verſ. idem ſi non incontinenti, & conſ. 156. num. 7. verſ. non obſtat tertium, & conſ. 356. num. 1. ad med. Rot. deciſ. 323. num. 76. part. 6. rec.*

Verum in contrarium vrgent alij quamplures volentes, quod imo ceſſet iſta præſumptio eo ipſo, quod ad ſecundum contractum deuentum fuit poſtquam alius fuit perfectus, & abſolutus, etiam ſi in continenti ſit factus relati per *Tiraquell. de retract. conuent. §. 1. gloſ. 5. num. 25.* & repetiti *per Carocc. de locat. tit. de Coharen. contract. num. 26.* & vltra eos *Mantic. de tacit. lib. 2. tit. 5. num. 20. prope fin. verſ. & ſi vnus Rot. coram eodem deciſ. 238. num. 4.*

82 Hanc contrarietatem obſeruat benè *Carocc. vbi proxime num. 27.* ſed non videtur reſoluere difficultatem, quam crederem reſolui poſſe, dicendo, quod dum contractus non ſunt facti in continenti, nõ vrgeat præſumptio correſpectiuitatis, & adhuc vicinitas faciat coniecturam, quæ iuncta cum alijs circumſtantijs, & coniecturis operari poſſit, hæc enim eſt materia coniecturalis, vt ſupra diximus, cum incepimus de ea loqui, & eum eadem propoſitione poſſumus terminare, addendo ſolum, quod circa coniecturarum qualitatem, & ſufficientiam ſtandum arbitrio Iudicis *Crauett. conſ. 156. num. 17. verſ. quando enim dicatur Caroc. dicto tit. de Coharen. contr. n. 18. Menoch. dicta præſumpt. 12. num. 30. lib. 6.*

De obligatione in ſolidum, & iure accreſcendi in locatione.

SVMMARIVM.

1 *Locatio poteſt fieri duobus in ſolidum, & à duobus in ſolidum recipi.*
2 *Obligatio regulariter non cenſetur in ſolidum, ſed pro virili.*
3 *Et hæc regula procedit in locatione.*
4 *Decl. contrarium procedere ſi locator locet ſimul duobus, & vtriuſque fidem in ſolidum ſequatur.*
5 *Nec requiritur conductores obligari expreſſe in ſolidum, ſed ſufficit locantem ſingulorum perſonam conſideraſſe.*
6 *Obligatio in ſolidum inducitur etiam tacite.*
7 *Et ſufficit qualibet coniectura.*
8 *Conductores ſi obligati ſunt tantum pro virili, vnus non debet conueniri pro parte alterius, ſecus ſi in ſolidum.*
9 *Locatione facta pluribus in ſolidum ad vitam, vno decedente, non reuertitur eius pars ad dominum.*
10 *Obligatio in ſolidum arguitur ex qualitate rei, ſi eſt indiuidua & num. 13.*
11 *Indiuiduum dicitur quatuor modis, & quibus.*
12 *Indiuidua bona cenſentur, quando pars non affert tantam vtilitatem reſpectu partis, quantam totum reſpectu totius.*
14 *Indiuiduum natura non poteſt ex voluntate partium fieri diuiduum, ſecus autem e contra, quia quod eſt diuiduum poteſt fieri indiuiduum.*
15 *Obligatio diuidua ratione rei fit indiuidua ſi accedat pœna.*
16 *Indiuiduum concurrens cum diuiduo facit vnum totum indiuiduum.*
17 *Obligatio rem reſtitui eſt indiuidua.*
18 *Decl. procedere quatenus res reſtituenda non afferat tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in totum reſpectu totius.*
19 *Res qualibet præſumitur diuidua, & allegans contrarium probare debet.*

20 Sunt

Digitized by Google

20 Sunt tamen quamplura, quæ notum eſt non pati commodam diuiſionem, & quæ ſint.
21 Negocium apothecæ eſt diuiduum.
22 Domus præſumitur diuidua.
23 Decl. procedere, quo ad ſubſtantiam, ſecus quo ad vtilitatem.
24 Indiuidua an ſit res ſi dubitetur poteſt deueniri ad electionem peritorum.
25 Pecudes cenſentur diuiduæ, & conductores earum obligati pro rata.
26 Conſiſtentia in quantitate ſunt diuidua.
27 Socij locando, & conducendo obligantur in ſolidum.
28 Decl. vt ſi locatio, & conductio fiat ab inſtitore obligentur in ſolidum vſque ad ratam poſitam in ſocietate tantum, ſecus ſi fiat ab vno ex ſocijs.
29 Decl. 2. procedere in ſocietate antecedenti, non in ea quæ incidit ratione conductionis ſimul factæ.
30 Particeps conductionis eſſe poteſt abſque vera, & propria ſocietate.
31 Obligatio conductorum in ſolidum non reſultat ex eo, quod ad vnum tantum res peruenerit.
32 Decl. 3. quod dictum eſt ſocios obligari in ſolidum intelligi reſpectu contrahentis cum eis, ſecus inter ſe, quia non obligantur niſi pro rata poſita in ſocietate.
33 Ad inducendam obligationem in ſolidum, aliqui tenent requiri verba expreſſa.
34 Verius tamen eſt ſufficere æquipollentia.
35 Dictio cuilibet importat locationem eſſe factam pluribus in ſolidum.
36 Quæ ſint alia verba idem importantia relatiue.
37 Dictio reſpectiue importat obligationem eſſe factam pro virili.
38 Obligationem in ſolidum inducere non eſt obligationem ſtringere, ſed ampliare.
39 Obligatio Cameralis non importat obligationem in ſolidum.
40 Obligatio in ſolidum ex vna parte, denotat eamdem obligationem ex alia.
41 Decl. procedere ſi agatur de obligatione vnica, vel correſpectiua, ſecus ſi de diuerſis.
42 Locatio licet facta ſit pluribus in ſolidum, adhuc conductores faciunt ſibi partem.
43 Locator compellens vnum ex obligatis totum ſoluere tenetur ei actiones contra alios cedere.
44 Ius accreſcendi regulariter in contractibus non datur.
45 Contra tum tenent aliqui in locatione.
46 Decl. regulariter non dari in locatione, ſed applicari plures limitationes
47 Regula, quod in contractibus non detur ius accreſcendi limitatur primo in contractibus vltro citroque obligatorijs.
48 Limitatur 2. in contractibus, qui continent cauſam lucratiuam.
49 Limit. 3. quando concedentem intereſt, vt ius accreſcendi locum habeat.
50 Limitationes prædictæ ſunt controuerſæ.
51 Communio eſt mater diſcordiarum.
52 Ius accreſcendi cenſetur potius optatum, quam communio.
53 Stante præcepto teſtatoris, quod res duobus vendatur vno emere recuſante, tenetur hæres vendere alteri ratum ſuum.
54 Ius accreſcendi in emphyteuſi datur ſi ſit titulo oneroſo conceſſa, non ſi lucratiuo.
55 Emphyteuſis eſt contractus potius lucratiuus quam oneroſus.
56 Decl. procedere ſi canon non correſpondeat fructibus, vel ab initio nõ ſit facta ſolutio ſummæ æquiualẽtis.
57 Et non eſt neceſſe, quod vnus omnino correſpondeat, ſed inſpicitur, an liberalitas præualeat, vel non.
58 Ius accreſcendi non habet locum poſt emolumentum quæſitum.
59 Decl. vt licet non habeat locum ius accreſcendi, poſſit habere locum ius non decreſcendi.
60 Decl. 2. vt non ſufficiat requiſitio, quæ dicitur fieri ipſo iure, & requiratur acceptatio.
61 Decl. 3. requiri acquiſitionem liberam, & puram nec ſufficere acquiſitionem cum ſubauditione aliqua, vel ratione alicuius qualitatis.
62 Decl. 4. non procedere ſi appareat contraria voluntas contrahentium, etiam tacita.
63 Ius accreſcendi habet locum in emphyteuſi, & tacita voluntate contrahentium.
64 Et ſufficiunt coniecturæ.
65 Ius accreſcendi in locatione, pluribus facta, inducitur ex pacto, quod poſt mortem eorum bona reuertantur.
66 Et maxime ſi dictum ſit poſt mortem omnium.
67 Ius accreſcendi in locatione inducitur ex eo, quod dictum ſit mortuo vno res vadat ad alium.
68 Decl. vt ſi non ſolum facta ſit recipientibus, ſed etiã eorum filijs, & additum, & aliquo eorum decedente ſine filijs, eius pars vadat ad alium, ius accreſcendi cenſetur inductum ſolum inter primos non etiam inter filios.
69 Secus ſi dictum, quod pars premorientium deueniat ad ſuperſtites, vel ſi dictum, & eis deficientibus.
70 Ius accreſcendi, vt intret in locatione ſufficit eam eſſe factam pluribus in ſolidum.
71 Decl. non ſufficere conductores eſſe obligatos in ſolidum pro mercede, ſed requiri conceſſionem eis in ſolidum eſſe factam.
72 Sed licet non ſufficiat dicta obligatio in ſolidum tamen facit coniecturam vrgentem.
73 Sufficit locationem eſſe factam iuxta formam aliarum, & in illis adeſſe clauſulam in ſolidum ad hoc vt intret ius accreſcendi.
74 Si locatio facta eſt pluribus, & eorum cuilibet, intrat ius accreſcendi.
75 Idem ſi conceſſa duobus, & vtrique.
76 Et generaliter ſtantibus ſimilibus dictionibus diſtributiuis.
77 De dictione cuique eſt valde controuerſum, an ſit diſtributiua, & operetur dari ius accreſcendi.
78 Ius accreſcendi in locatione datur quandoque inter primos, & non inter deſcendentes, & quandoque e contra.
79 Ius accreſcendi vbi regulariter non datur dictiones illud importantes operantur tantum reſpectu eorum quibus ſunt adiecta.
80 Lim. ſecundum aliquos ſi adiecta ſint ſucceſſoribus, quia arguitur, quod partes voluerint idem in ſtipulantibus.
81 Dictio ad plures relata in eadem oratione contentos omnes æque determinat.
82 Verbum perſona non poteſt referri generationi.
83 Locatione facta cum dictione cuilibet relata ad filios datur ius accreſcendi non ſolum inter filios, ſed etiã inter filium vnius, & patruum.
84 Pactum, quod ſi vnus ex conductoribus non ratificet eius pars acquiratur alteri, demonſtrat partes voluiſſe dari ius accreſcendi.
85 Idem arguitur ex ſolito concedendi, vt ius accreſcendi locum habeat.
86 Idem ex obſeruantia ſubſecuta.
87 Item ex quo nullus ex ſtipulantibus filios haberet.

CA-

CAPVT XXVI.

LOcationem poſſe fieri duobus in ſolidũ,
& à duobus in ſolidum recipi non eſt
1 dubium, duo enim rei locationis inſolidũ
eſſe poſſunt, dicit *Vulpian. in l.item quæritur*
14.§. exercitu veniente in fin.ff.locat. At dif-
ficultas vertitur in dignoſcendo, an & quã-
do ita dicatur facta, ex verbis enim præfa-
tis *Vulpiani* non infertur, quod facta ſim-
pliciter locatione duobus, cenſeatur eis fa-
cta inſolidum, ſed potius arguitur contra-
rium, dum enim Iuriſconſultus dicit, quod
duo poſſunt eſſe rei inſolidum, non obſcure
indicat, quod non ſemper ſunt, vt animad.
uertit *Rot.cor. Penia deciſ.1621.numer.3. ad*
med.
2 Regula autem iuris clara eſt, vt duo cen-
ſeantur promittere, & ſe obligare pro viri-
li, ac etiam eodem modo recipere obligा-
tionem, & ſtipulari, niſi addiderint clau-
ſulam, *inſolidum, l. reos 11. §.cum tabulis ff.*
de duobus reis cum concordantibus late re-
latis per *Rot. deciſ. 79. numer.15. par.6. rec.*
3 Et hanc eandem regulam procedere in ter-
minis locationis, & conductionis cenſuit
gloſ. in d.l. item quæritur in ver. eſſe poſſunt,
& concludit *Rota deciſ.241.num.2.* vbi, tàm
quo ad rei reſtitutionem, quàm quo ad pẽ-
ſionem, *& deciſ.1621.num.2. & num.11.ad*
finem cor. Penia.
Et licet contrarium videatur deduci poſ-
ſe ex verbis *text. in l. eamdem 9. in princ. ff.*
de duob. reis dum habẽt fieri duos reos pro-
mittendi non tantum verbis ſtipulationis,
ſed & cæteris contractibus, veluti emptio-
ne, & venditione, locatione, & conductio-
ne, *depoſito, &c.* tamen hoc intelligitur re-
tento themate præcedenti, vbi Iuriſconſul-
tus dicit, quod ſi eamdem rem apud duos
pariter depoſui, vtriuſque fidem inſolidum
ſecutus, fiunt duo rei promittendi, ita vt
4 ſequitatur in locatione, quod locator lo-
cet pariter duobus, & vtriuſque fidem in-
ſolidum ſequatur, & ita conciliatur dictus
textus cum dicta l. reos, & alijs contrarijs,
vt monet *gloſſa ibi in verb.dant.*
At quamuis verum ſit, quod vbi locato-
res, vel conductores non dixerint expreſsè
ſe obligare in ſolidum, regulariter præſumã-
tur obligati tantum pro virili, non tamen
propterea dicendum requiri omninò, quod
5 expreſsè obligentur inſolidum, nam ſuf-
ficit apparere locantem pluribus, ſingulorũ
intuitum fuiſſe perſonam, ad hoc vt ſingu-
li inſolidum obligati cenſeantur, vt eſt *text.*
in l.cum apparebit 50.ff.locat. vnde datur ma-
6 nifeſtè intelligi, quod non ſolum expreſſe,
ſed etiam tacite inducitur hæc obligatio in
ſolidum *Bart. in l.2.num.1. & Caſtren. n.2.*
ff. de duob. reis Mantic. de tacit. lib.15. tit.3.
num.14. Cyriac. contr.327.num.61. & in his
terminis locationis, & conductionis ſenſit
Rot. coram Penia deciſ.241. propè fin. & dicta
deciſ.1621. num.2. imò ſufficere quamlibet
7 coniecturam, vel quodlibet minimum vèr-
bum ad eam inducendam dixit *Mandell.*
conſ.263.num.1.
Vis igitur ſtat in dignoſcendo, an con-
8 trahentes voluerint contrahi hanc obliga-
tionem, & vtilis eſt hæc indagatio, quia ſi
diuiſa conductio fuit, & ſingulis pro par-
tibus facta, vnus non debet conueniri pro
parte alterius, ſi autem omnes qui con-
ducebant inſolidum locatori ſunt obligati,
ius ei competens conueniendi pro toto quẽ
velit, non debet auferri, dicit Imperator in
l. ſi diuiſa 13.C.locat.
9 Et eſt etiam alia magna vtilitas huius in-
ſpectionis, quod videlicet vbi locatio eſt
facta pluribus inſolidum ad vitam, morien-
te vno ex conductoribus, non poteſt prætẽ-
di, quod locatio reſoluatur, & res reuer-
tatur pro eius parte ad locatorem, ſed re-
manet totaliter penes alium per ius accre-
ſcendi, ſeù proprius loquendo per ius non
decreſcendi, iuxta tradita per *Ruin.conſ.159*
num.10.lib.1.Billon.Iun.de iur.accreſc.cap.6.
quæſt.33.num.11. & quæſt.34. num.17. Rot.
coram Cavaler deciſ.219. nu.6. repetita eſt in
recent.deciſ.435.num.7.par.1. & cor. Coccino
deciſ.1771.num.8. de quo duam infra.
10 Arguitur autem obligatio inſolidum ex
qualitate rei, ſi eſt indiuidua, quia non po-
teſt cenſeri voluiſſe contrahentes diuidi in
partes, quod eſt indiuiduum *Bart. in l. 2.*
num.4.ff. de duobus reis Caſtr. in l. ſi vt certo
§. ſi duobus numer. 13.ff. commod. & in pro-
poſito locationis, & conductionis *Rota* alijs
adductis *coram Pen.deciſ.1621.num.4.*
Verum hæc concluſio mouet magnam
molem difficilium articulorum ſpectantiũ
ad materiam diuidui, & indiuidui, quæ
merito reputatur perplexa, vt dixit *Rot. in*
d.deciſ.1621.num.6. & quidem indiuiduum
11 dicitur quatuor modis, videlicet, aut na-
tura, aut ratione formæ, aut ratione vo-
luntatis contrahentium, aut ratione depen-
dentiæ, vt principale, & acceſſorium eadẽ
Rot.deciſ.143.num.2.par.1. diu. & cor. Coc-
cin.deciſ.402.num.5.
At in propoſito ad dignoſcendum diui-
12 duum ab indiuiduo, datur communiter pro
regula, vt inſpiciatur, an tantam vtilita-
tem afferat pars reſpectu partis, quantam

totum

totum reſpectu totius, vel non, primò enim caſu res reputatur diuidua, ſecundo verò indiuidua, vt dixit *Rot. in dicta deciſ.* 1621. *num.6. & ſeq. coram Penia, Decian. conſ.* 15. *num.*38. *ad fin. lib.* 1. *Gutier. de iuram. par.* 1. *cap.*58. *numer.*6. *poſt princip. verſ. quod ipſe Fontanell. de pactis nupt. clauſ.*4. *gloſ.*9. *par.*2. *num.*77. *Seraph. deciſ.*543. *num.*3. *Merlin. deciſ.*683. *num.*6. vnde prædium tunc reputatur diuiſibile, quando poteſt diuidi abſque deterioratione *Gratian. deciſ. March.* 169. *num.*24.

Et ſi res, quæ venit in obligatione iuxta
13 prædictam regulam eſt diuidua eodem modo intelligitur etiam diuidua obligatio, & actio orta ex illius promiſſione, & econtra ſi res eſt indiuidua, vt eſt *text. in l.* 2. *§. ex his ff. de verb. obligat.* ibi, *& ideo ſi diuiſionem res promiſſa non recipit hæredes promiſſorum inſolidum tenentur* cum concord. relat. per *Rot. dicta deciſ.* 1621. *num.*9. *coram Pen.* eſt tamen hæc differentia, vt, quod
14 eſt natura indiuiduum non poteſt ex voluntate partium fieri diuiduum, at ſecus è contra, non enim eſt nouum, quid fieri indiuiduum ex voluntate contrahentium, vt dicit pluribus adductis *Bellon. Iun. de iur. accreſ. in cap.*6. *quæſt.*33. *num.*10. & ſufficiunt coniecturæ *Burſatt. conſ.*176. *nu.*33. & obligatio diuidua ratione rei, quandoque effi-
15 citur indiuidua reſpectu ſolutionis, vt ſi accedat pœna *Rot. coram Pen. dicta dec.* 1621 *num.* 9. *&* 10. obligatio enim ad pœnam eſt indiuidua *l.* 5. *§ fin. & l. in executione* 85. *§. Item ſi iſta ſtipulatio ff. de verb. obligat.* &
16 vbi concurrit, quid indiuiduum, & quid diuiduum, quæ ſimul faciant vnum totum, cenſebitur illud totum indiuiduum, quia indiuiduum poteſt ad ſui naturam trahere diuiduum, at non è contra *Mandell. conſ.* 263 *num.*7.

Ex prædicta regula procedit non ſolum in obligatione rem dari, & ſic quoad locatores, qui obligantur rem dare, ſeù etiam quoad cõductores reſpectu ſolutionis mercedis, ſed etiam in obligatione rem reſti-
17 tui, licet enim aliqui velint, quod obligatio rem reſtitui ſit indiuidua, & includat proptereà obligationem inſolidum, vt per *Mandell. conſ.* 263. *num.* 5. vbi *num.*6. ampliat procedere etiam ſi dictum reſtituendas res, ſeù earum æſtimationem; tamen propoſitio iſta non eſt vniuerſaliter vera, vt fusè explicat *Ronchegal. in l. eamdẽ* 9. *n.* 258 *ff. de duob. reis*, ſed procedit, vt ſit indiui-
18 dua, quatenus res reſtituenda non afferat tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in toto reſpectu totius, non autem è contra, vt poſt *Surd. conſ.* 150. *nu.*70. *& ſeqq.* cenſuit *Penia dicta deciſ.* 1621. *n.* 11. *&* 12. Verum tenetur quilibet pro parte in obligatione primitiua, quæ ad rei reſtitutionem contrahitur, ex quo inſolidum ad eos peruenire non poteſt. At in obligatione ſecundaria, quæ contrahitur ratione doli, vel culpæ, quilibet tenetur inſolidum, quia pro parte non poteſt delinqui, vt eſt *text. in l. ſi certo* 5. *§. ſi duobus ff. commod.* vbi *Bart. in ſumm.* vult poſſe etiam agi contra vnum ex facto alterius ceſſa ei actione.

19 Præſumptio autem eſt, quod res quælibet ſit diuidua in plures partes, vt ex mente Philoſophorum docet *Bart. in l. ſi is cui num.*8. *ff. de ſeruit.* vnde qui dicit rem indiuiduam, vel etiam non poſſe commode diuidi, probare debebit *Caualer. deciſ.*7. *nu.*2.

20 Sunt tamen quamplura, quæ notum eſt non pati commodam diuiſionem, vt ſunt Caſtellum, Furnus, Balneum, Molendinum, Stagnum Piſcium, & ſimilia, de quibus *Portoleſ. de conſort. cap.*45. *num.* 10.

21 Eſt etiam indiuiduum negotium Apothecæ præſertim propter ſignum, & auuiamentum ipſius Apothecæ, quæ non diuiduntur *Petr. de Vbald. de duob. fratrib. par.* 3 *D num.*75. *Feliu. de ſociet. cap.*40. *num.*40. *Gratian. diſcept.*547. *num.*49.

22 Domus quoque licet præſumatur diuidua ſecundum *Marc. Medic. deciſ. Senen.*98. *num.*5. tamen hoc eſt quoad ſubſtantiam, at iuxta dictam regulam, quod indiuiduum
23 cenſeatur id quod non reddit tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in toto reſpectu totius, & ſic ratione vtilitatis, regulariter Domus non patitur commodam diuiſionem *Gratian. diſcept.*905. *numer.*19. *Rot. deciſ.*192. *num.*17. *verſ. Tertia fuit par.*4. *tom.*2. *recent.* vnde præſumi, quod non fuiſſet inuentus, qui partem tantum Domus fuiſſet empturus dixit *Rot. dec.*683. *num.*6. *verſ. Non obſtat coram Merlino.*

24 Poterit etiam, quando dubitatur, an res locata ſit diuidua, vel indiuidua, aut commodam patiatur diuiſionem, vel non deueniri ad electionem Peritorum, eorum enim relationi in hoc propoſito ſtatur, vt per *Rotam coram Caualer. deciſ.*7. *numer.*2. *verſ. At in hoc caſu.*

25 Exemplum autem obligationis conductorum pro virili ſpeciale erit in conductoribus pecudũ, qui eas promiſerint reſtituerẽ eiuſdem qualitatis, quantitatis, & bonitatis, quia pecudes ſi diuidantur, pars affert tantam vtilitatem reſpectu partis, quantam totam reſpectu totius, & ſic cenſetur materia diuidua, & conductores cenſeantur obli-

ga-

Digitized by Google

gati tantum pro rata, vt cenſuit *Rota in di-*
cta deciſ.1621. num.8. & per tot. cor. Penia.

Et idem eſt, vbi promiſſa eſt ſpecies, vel
26 pecunia *Rot. coram Penia d.deciſ.1621. nu-*
mer. 7. aut alia res conſiſtens in quantita-
te, quia generaliter promiſſio quantitatis
eſt diuidua *Coccin.deciſ.402.num.6.*

Reſultat etiam obligatio conductorum
27 inſolidum, ex eo quod ſint ſocij, nam ex
natura ſocietatis eſt, vt omnes obligentur
inſolidum, ſiuè per vnum præfectum nego-
tiationi, tanquam inſtitorem, fiat locatio, &
conductio *Bal.conſ.263. num.3.lib.5. Pariſ.*
conſ.93. num.2. & ſeqq. lib.1. Merlin. de pi-
gnor.lib.2.tit.2.q.76.nu.1.Oſaſc.dec.150.n.7.
Rot. coram Merlin. deciſ.606.nu.5. ſiue etiã
per vnum ex ſocijs ita nõ præpoſitum *Bald.*
conſ.262.num.1. lib.5. Gratian. diſcept.279.
num.44. & 45. & diſcept.967. num.36. Rot.
Iannen.deciſ.15.num.12.

Eſt tamen differentia ſi locatio, & con-
28 ductio fiat per inſtitorem ſimplicem, vel
per vnum ex ſocijs, nam primo caſu, quo
fiat per inſtitorẽ, reſultat quidẽ adhuc obli-
gatio omniũ ſociorum inſolidum, ſed tantũ
vſque ad capitale poſitum in negotiatione
Oſaſch. deciſ.150. num.9. Theſaur. in addit.
ad deciſ. 136. ad med. ſecus autem ſi fiat ab
vno ex ſocijs, ſiue negotiationi præpoſito,
ſiue non, quia tunc obligãtur omnes inſoli-
dum, & quoad omnia bona indiſtinctè *Man-*
tic. de tacit. lib. 6. tit. 22. num. & *Merlin. de*
pignor.lib.2.tit.2.quaeſt.6.num.19. Surd.deciſ.
213.num.1. Greg. deciſ.302.num.1. maximè
in ſubſidium, excuſſa prius ſocietate, vt ſen-
ſit *Merlin. deciſ.606. num.15.& ſeqq.* vel ex-
cuſſo conſocio, aut eius inopia probata,
quo caſu ſocium teneri inſolidum, quamuis
alias pro parte tantum eſſet conueniendus
firmat in terminis ſociorum conductorum
Gratian.diſc.547.num.24.

Animaduertendumque, quod hæc, quæ
29 dicuntur de ſocijs conductoribus intelli-
guntur de ijs, qui ſunt ſocij ante locationẽ,
non autem in ſocietate incidente, & im-
propria, quæ incidit ratione rei ſimul con-
ductæ, vt benè declarauit *Rota in dicta de-*
ciſ.1621. num.3. coram Penia prout etiam ſi
agatur de probando aliquem ſocium, ex eo
quod fuerit admiſſus ad participandum, de
lucro, aliud eſt ſi præceſſit tantum ſocieta-
tis contractus, aliud ſi præceſſit contractus
locationis habens admixtam, & implici-
tam ſocietatem, quia primo caſu reputabi-
tur ſocius ex quo nõ potuit admitti ad par-
ticipandum, niſi de ſocietate, ſecundo ve-
30 rò ſecus, cum poſſit etiam eſſe particeps cõ-
ductionis abſque vera, & propria ſocietate
Rota coram Vbald. deciſ.311. num.18. & 19.
& in propoſito arguendi, an talis admiſſus
ad participandum teneatur inſolidum loca-
tori *Gratian. dicta diſcept.547.numer.27. &*
ſeqq.

31 Nec releuaret, quod tota res, & totum
negotium rei conductæ perueniſſet ad vnũ
ex conductoribus, iſque totum adminiſtraſ-
ſet, quia ex tali adminiſtratione reſultaret
eum teneri alteri ad reddendam rationem
actione mandati, vel negotiorum geſtorũ,
non autem produci poſſet obligatio inſoli-
dum reſpectu tertij, nempe locatoris *Soccin.*
Sen.conſ.46.num.7. lib.1. & conſ.213. nu.6.
lib.2. & eo relato *Rot.d.deciſ.1621.num.15.*
coram Penia.

32 Et quod dictum eſt ſocios conducentes
obligari inſolidum, vel pro virili, intelligi-
tur reſpectu locatoris, nam inter ſe obligan-
tur pro rata portionis, quam habent in ſo-
cietate, pro qua conduxerunt, ne acceſſo-
riũ egrediatur terminos principalis, vt poſt
Bald.conſ.397.lib.3. latè declarat *Ronchegal.*
in l. eamdem 9.num.122. poſt med.verſ. quod
verò dici de duob. reis.

Deueniendo autem ad inſpectionem ver-
borum contractus ad hunc effectum digno-
33 ſcendi, an fuerit contracta, vel ne obli-
gatio inſolidum, licet aliqui ſentire videan-
tur neceſſariam omnino eſſe expreſſionem,
vt qui ſimul ſe obligant teneantur inſoli-
dum, vt videre eſt penes *Surd. conſ. 271.*
num.63. & alios latè relatos per *Rot.dec.79.*
num.15.par.6. rec. tamen verius eſt ſufficere
34 verba æquipollentia, id eſt, quæ ſint apta
ſignificare, quod ita partes ſenſerint *Bart.*
in Auth. hoc ita num. 1. & 2. C. de duob. reis
Bertazzol.clauſ.39.gloſ.7.num.4. Maſcar. de
probat.concluſ.1308. num.4. quos vna cum
alijs refert, & ſequitur *Gratian. diſcep.201.*
num.5. & ſignanter ſufficere poterit dictio,
35 *cuilibet*, puta, quod dominus locauerit
Titio, & Caio, ac cuilibet eorum, nam d.
dictio eſt diſtributiua, & actum vnicuique
inſolidum tribuens *Soccin.Sen.conſ.50.nu.1.*
lib.1. Butr. conſ.29. num.2. Tiraquell. de re-
tract.lignag.§.31.num.11. Dec.conſ.316.nu-
mer.1.Gratian.diſc.201.num.12. Rot.dec.22.
num.2. & deciſ.23. nu.3. poſt Zacch. de oblig.
Cam. Mantic. de tacit.lib.15.tit.3. numer.15.
& 16. Coccin. deciſ.1771. num.6. & 7. alia
36 vero idem ſignificantia, videri poterunt
penes *Bart. & alios in l. hoc articulo ff. de he-*
red.inſtit. Mandell.conſ.263. per tot. Gratian.
diſc.201. numer.15. & ſeq. Mantica de tacit.
lib.15.tit.3.num.16.& ſeqq. & infra num.75.

37 At ſicut ſunt verba indicantia obligatio-
nem inſolidum, ſunt & alia indicantia obli-
gatio-

Digitized by Google

tionem pro virili, prout in ſpecie eſt dictio,
reſpectiue, vt cenſuit *Rot. cor. Caualer. de-
ciſ.581.num.3.* ea ratione, quia operatur,
vt ſingula ſingulis ſint referenda *Socc. Iun.
conſ.125.nu.14.lib.1. Mandoſ. in 2. commiſs.
in ver. reſpectiue Gozad.conſ.58.num.22.*

38 Generaliter tamen aduertendum, quod
vbi prætenditur induci hanc obligationem,
non agitur de obligatione ſtringenda, ſed
de ea amplianda, ac proinde quæcumque
verba quantumuis ampla appoſita ad illam
ſtringendam, non ſuffragantur ad hunc effe-
ctum, vt videmus in Obligatione Camera-
39 li, quæ quantumuis concepta ſit verbis
prægnantiſſimis, tamen, quia tendunt ad
magis ſtringendam obligationem non autẽ
ad eam ampliandam, non important, quod
plures ſub eius formula obligati, teneantur
inſolidum, *Gabr. conſ.173. num.2. lib.2.
Burat.deciſ.64.num.4. poſt med.Rot.dec.392.
num 6.par.1.rec.*

40 Ex eo autem, quod adſit obligatio ex
vna parte inſolidum, arguitur etiam idem
ex alia, puta, plures conductores obligarunt
ſe inſolidum ad mercedes, arguitur, quod
econtra voluerint rem inſolidum cuique
locari *Ruin. conſ.159.num.10. lib.1. Decian.
conſ.73.n.8.lib.2. Rot.dec.435. n.7.par.1.rec.*

41 Verum hoc procedit, ſi obligatio ſit vna,
eadem, aut correſpectiua, ſecus autem ſi
non ſit eadem obligatio, vel correſpectiua
ad obligationem inſolidum, ſed agatur de
duabus obligationibus diuerſis, quia tunc
non ex eo, quod prima obligatio ſit expreſ-
sè facta inſolidum, cenſetur & alia, vt di-
xit *Rot.cor.Caualer.deciſ.581.num.4.& ſeqq.*
vbi fortius voluit procedere, quamuis clau-
ſula, *inſolidum*, eſſet in prima obligatione,
& ſecunda capta eſſet cum dictionibus, *in
altre*, quæ ſunt ampliatiuæ præcedentium.

42 Non omittendum tamen animaduertere,
quod etiam vbi conductio facta eſt expreſ-
ſe inſolidum, adhuc neceſſe eſt, quod re-
ſpectu rei conductores faciant ſibi partem,
præcipue in conductione ad longum tem-
pus, per quam acquiritur poſſeſſio natura-
lis, & dominium vtile, quod non poteſt eſ-
ſe penes plures inſolidum; & quoad pen-
ſionem, licet ceſſet hæc impoſſibilitas, ta-
men ne obligatio pro parte alterius ſit ſine
cauſa; oportet intelligi eos inuicem fideiu-
bere, ſicque teneri omnes inſolidum, ideſt
ad totam, ſed pro rata rei ſibi tangentis, vti
principales, pro alia vero vti fideiuſſores;
vt ſubtiliter more ſuo conſiderat *Bald. con-
ſil.117. il 1.num.4. verſ. conſidera lib.1.* cum
quo tranſire videtur *Ronchegal. in L. eamdem
9.num.123.ff. de duob. reis.*

43 Et locator eatenus compellere poteſt
vnum ex pluribus conductoribus inſolidum
ſibi obligatis totam mercedem ſoluere, qua-
tenus actiones ſuas contra alios illi cedere
non recuſet, vt expreſſe cauetur in *l. cum
apparebit 50. in fin.ff.locat.*

44 Deueniendo nunc ad ius accreſcendi, re-
gula eſt, quod in contractibus illud non
detur *l. ſi mihi, & Titio 110. & ibi Bart. in
Sum.ff. de verb. obligat. Mantic. de tacit. lib.
22.tit.34.num.4.Rot.dec.513.n.3. par.1. diu.*
45 & tamen in locatione contrarium videri
verius, adductis hinc inde argumentis, di-
cit *Carocc. de locat. & conduct. tit. de iur. ac-
creſc.num.4.* cum quo tranſit *Carpan. ad Sta-
tut. Mediolan.par.2.cap.379.num 182.* & fir-
mat etiam *Bellon. de iure accreſc.cap.6.q.34.
num.5. & per tot.* & idem in emphyteuſi cõ-
cludit *Mantic. de tacit. lib.22. tit.34.nu.17.*

46 At non propterea dicendum videtur, in
locatione abſolute non procedere dictam
regulam negatiuam, ſed applicari plures
eiuſdem limitationes, quod bene colligi-
tur ex adductis per *Carocc. & Bellon.* dum
ad probandam dictam propoſitionem affir-
matiuam, quod ſcilicet in locatione ius ac-
creſcendi detur, vtuntur pluribus cõcluſio-
nibus, quæ in effectu nihil aliud ſunt, quam
limitationes dictæ regulæ, quæ locationi
applicantur, quod eſt valde animaduerten-
dum, quia, in caſibus contingentibus, exa-
minari poterunt ſingulæ, an vere applicen-
tur, & ſi compertum fuerit nullam applica-
ri, ſtandum erit regulæ, iuxta *gloſ. in rubr. de
reg.iur. in 6. ante fin.verſ. habet enim Dec.in
l.1.num.8.ff. de reg.iur. Alex. conſ.79.num.5.
lib.5.Gregor.deciſ.182.num 1.*

47 Adducitur autem primo per *Bellon. dicta
quæſt.34. num.6.* vt limitatio regulæ prædi-
ctæ, nõ procedat in contractibus vltro citro-
que obligatorijs, prout non dubitatur eſſe
locationem, qua ratione vtitur etiam *Ca-
rocc.d. num.4. Mantic. de tacit.lib. 22.tit.34.
num.14. Altograd.conſ.11.nu.9. lib.2.* Et ſe-
cundo loco adducitur alia limitatio ſimilis,
& fere eadem, vt non procedat regula in
48 contractibus, qui non continent cauſam
lucratiuam, ſed oneroſam, prout pariter eſt
locatio *Bellon.d.quæſt.34.num.6.verſ.ſecun-
do vero, & ſeq. Canter.variar.cap.22.nu.46.*
vbi quod hoc procedit, ſiue materia ſit di-
uidua, ſiue ſit indiuidua *par.3. Altograd.d.
conſ.11. num.8. lib.2.* & tertio loco pariter
aliqui aliam quoque limitationem addu-
49 cunt, vt non procedat regula prædicta,
quando concedentem intereſt, vt ius accre-
ſcendi admittatur, quia tunc illud locum
habet *Mantic. de tacit.lib 22.tit.34.num.13.*

Digitized by Google

quæ pariter fere in idem cum præcedentibus reincidit, vt conſideratur per *Bellon. de iur.accreſc.cap.6.quæſt.33.num.37. & 38.* & comprobant præfatas limitationes *Gomez var.tom.1.cap.10.num.5. Gratian. diſc.451. num. 10. & 11.* & alijs pluribus adductis *Altogr.conſ.11.num.8. & 9. lib.2.*

50 At circa has limitationes animaduertendum, quod in primis controuerti poſſet earum ſubſiſtentia, quia non deſunt tenentes, etiam in contractibus vltro citroque obligatorijs non dari ius accreſcendi, niſi appareat de contraria mente ex pacto expreſſo, vel ſaltem coniecturis, vt pluribus relatis voluit *Rota cor. Dunoz. Iun. deciſ.879.num.5.* ita vt non ſatis ſit, iuxta ſenſum Rotæ, ad ſufficienter arguendam voluntatem pro iure accreſcendi, quod contractus ſit vltro citroque obligatorius, ſed quid vlterius requiratur, vt ſenſit etiam *Giouagn.conſ.35. num. 3. lib. 2.* dum dixit, quod in vltro citroque obligatorijs ius accreſcendi facilius datur.

Qui tuentur limitationes, vtuntur pluribus argumentis ad eas comprobandas, & præcipue, quod ceſſante iure accreſcendi, contrahentes inciderent in communionem reſoluto contractu, pro parte, quæ neceſſaria communio non cenſetur optata; nec

51 vtilis, cum ſit mater diſcordiarum *l. cum pater 79.§. dulciſſimis in fine vbi gloſ. in ver. excitare*, concordantia iura cumulat *ff. de legat.2. Iaſ. in l. ſi non ſortem §. ſi certum numer.5. in fin ff. de condit indeb. Rot. dec.241. num.33.par.5.rec.* & proinde dicendum potius

52 tius optatum ius accreſcendi, illudque admittendum, vt declarant *Duaren. & Donell. in d.l. ſi mihi, & Titio 110. ff. de verb. obligat.* & poſt eos *Bell.d.quæſt.33. num.41. Giuagn conſ.35.num.27.lib.2.*

Sed aduerſus dictum argumentum facit, quod ſaltem reſpectu conductoris, ex eo, quod actualiter ſimul cum alio conduxit, patet eum non habuiſſe repugnantiam, habere rem ſimul cum alio, imò potius patet, noluiſſe totam rem pro ſe ſolo. Et vlterius valde vrget *text. in l. vxorem 39.§. agri plagam ff. de legat. 3.* in quo habetur, quod teſtatore mandante rem vendi duobus, ſi

53 vnus recuſet emere, hæres cogitur vendere partem alteri, & ſic remanere cum eo in communione, vnde hoc non eſt adeo abſurdum, & improbatum, quod quis incidat in communionem cum alio, vt valeat præbere argumentum adeo vrgens contrariæ voluntatis, vt cogat recedere à regula iuris, quod in contractibus non detur ius accreſcendi. Et licet Doctores plures reſponſiones adducere conentur, tamen multum laborant, vt obiectum tollant, vt latiſſime videre eſt penes *Bellon. d. quæſt. 33. num.42.verſ. verum ad hanc & ſeqq.* vbi vſque ad *nu. 51.* refert reſponſiones aliorum quæ ſibi non omnino placent, & à *num.51. ad 64.* aliam ſuam annectit, ita vt non immerito, adhuc dubitare quis poſſet.

Verum ſubtilibus diſputationibus omiſſis, & tranſeundo cum opinione communi, ipſas limitationes approbante, licet

54 eas applicari etiam in emphyteuſi abſolute tradat *Mantica de tacit. lib. 22. tit.34. numer.13.14.& 15.* tamen intelligendum eſt, ſi emphyteuſis ſit conceſſa titulo oneroſo, vt poſtea diſtinguit ipſe *Mantic.in eodem tit. num.25.* ſcilicet, vbi eſt pro canone correſpondente fructibus rei conceſſæ *Alex.in d. l. ſi mihi & Titio numer. 12. & ibidem Cret. num.140.ff. de verb. obligat.* quia alias con-

55 tractus emphyteuticus, eſt potius gratuitus, quam oneroſus *Seraphin.deciſ.272.numer. 5.* & ſunt qui tenent, quod vbi non eſt à principio, quid ſolutum, emphyteuſis reputatur gratuita *Sard.deciſ.290 nu.22 poſt med.* & hoc conſiderandum ad hunc effectum docuit *Bart. in d. l. ſi mihi, & Titio num. 4. verſ. quandoque conceditur*, & eſſe dictum ſolemne notat ibidem *Alex.num.13*

56 ſed verius eſt, vnum ſufficere ad faciendum ceſſare titulum lucratiuum, videlicet, vel quod ea non correſpondeat fructibus, vel quod ab initio ſolutum ſit per emphyteutam, quid correſpondens maiori fructuum quantitati, & etiam ſufficit, quod canon non ſit minimus, & in recognitionē dominij directi tantum non ſoluatur, vt declarat ibidem *Alex.* & alijs adductis eiuſdē declarationem ſequitur *Mantic.d.tit.34.numer.18.* vbi quod reputatur titulo oneroſo, quamuis nihil ſit ſolutū à principio, ſi penſio, quæ ſoluitur non eſt modica, ſed notabilis. Remanet autem difficultas, quā ſolutio ab initio ſufficiat, vel etiam ceſſante ſolutione, quæ quantitas penſionis ad hoc, vt cenſeatur contractus titulo oneroſo non lucratiuo. Et traditur regula, vt non ſufficiat adeſſe admixtum, quid liberalita-

57 tis concedentis ad hoc, vt contractus dici poſſit titulo lucratiuo reſpectu recipientis, ſed requiri liberalitatem præualere, & præponderare, aliàs ſi præualeat, & præponderet ſolutio ab initio, vti quia ſit vltra dimidiam iuſti pretij, deducto valore canonis, dicatur acquiſitio titulo oneroſo, & idem de penſione dici poterit, *Socc.Sen.conſil.4. num. 5. & 6.lib.3. Alex.conſ.7.numer. 1. lib.7. Mareſcot. var.cap.74.num.5. verſ.ſecus*

ſi &c.

ſi gratia Merlin.deciſ.86. num.16. Ninot deciſ.42.num.5. & 6.

Præterea dictæ limitationes patiuntur
vnam notabilem declarationem, quæ eſt,
vt procedant ſi vnus deficiat ante acquiſi-
tionem, puta, quia erat abſens tempore
contractus, & non vult, vel non poteſt ac-
ceptare, ſecus ſi deficiat poſt acquiſitionem,
puta, ſi locatione facta duobus acceptanti-
bus ad vitam, vnus decedat, quia ius ac-
58 creſcendi non habet locum poſt emolu-
mentum quæſitum, ſed ſolum ante, vt in
his terminis, & ad hunc effectum docet
Bart. in dicta l. ſi mihi & Titio 110. *num.* 4.
de verb. oblig. & eſt concluſio paſſim recep-
ta *Pariſ.conſ.63.num.21. ad med.lib.3. Honded.conſ.6.num.41. & 42.lib.1. Matt. Brun. conſ.114. num.24. & conſ.115. num.4. Cancer.variar.cap.22.num 52.verſ.quod eſt contra par.3.Magon.dec.Lucen.8.num.6.Rot.deciſ.513.num.1.par.1.diu.*
59 At licet poſt emolumentum quæſitum
non poſſit habere locum ius accreſcendi,
poteſt tamen habere locum ius non decre-
ſcendi *Bero conſ.70. num.25.lib.1. Roſental. de feud.cap.6.concl.75. num.12. in addit.* vn-
de ſi locatio fuerit facta pluribus inſolidũ,
ſemper durabit totaliter, vſquequo vnus ex
eis ſuperſit per ius non decreſcendi, quod
proprie procedit hoc caſu, vt ſupra dictum
eſt & tradit late *Mantic. de tacit. lib.22. tit.34.num.5. & 6.*

Præterea dicta declaratio, vt non pro-
cedat ius accreſcendi poſt emolumentum
quæſitum, patitur ſuas limitationes; & ſi-
60 gnanter, vt non ſufficiat acquiſitio, quæ
dicitur ipſo iure fieri, ſed requiratur accep-
tatio, vt late probat *Bellon. de iur. accreſc. cap.7. quæſt. 59. num 1. & ſeq.* & requiritur
61 acquiſitio libera, & pura, nec ſufficit ſi ſit
cum ſubauditione aliqua, vti ſi quæſierit
quis, quandiu habuerit filios, vel quid ſi-
mile *Cancer. variar cap 22.n.52. par.3.* pro-
ut etiam non ſufficit, quod acquiſierit ra-
tione alicuius qualitatis, vti tanquam ma-
ſculus *Rot.deciſ.374.num.7.par.11.rec.*
62 Altera limitatio eſt, & valde præcipua,
ſi adſit conuentio expreſſa, vel appareat de
tacita mente contrahentium, quod ius ac-
creſcendi habeat locum, etiam poſt emo-
lumentum quæſitum, quia attenditur talis
mens in contractibus *Alex.conſ.17 num.10. lib.5. Decian.conſ.73. num.12.lib.2. Cancer. d.cap 22. num.6. poſt med. verſ. idem tradit par.3. Gratian.diſc.272.num.2. Ciarlin.contr.137. num.7.* quod ſecus eſt in teſtamen-
tis, & præcipue in inſtitutionibus hæredum
Bellon. de iur.accreſ.cap.7.quæſt.59. num.63. verſ. verum hac.

63 Quæ dum procedunt poſt emolumentũ
quæſitum, vtiq; facilius procedent ante, &
ſufficere tacitam voluntatem, etiam in em-
phyteuſi, tradunt *Mantic. de tacit. lib.22. tit.34. num.16. Mareſc.variar.lib.2.cap.75.*
64 *num.* 2. & ſatis eſſe ad eam conuincendam
coniecturas *Giouagnon.conſ.35.nu.13.lib.2.*

Difficultas autem eſt in ſtatuendo, quæ
65 verba, vel quæ coniecturæ ſufficiant, ad-
ſunt enim multæ controuerſiæ, vt ſi facta
locatione pluribus, additum ſit, *quod poſt mortem eorum, bona locata reuertantur ad locantem*, aliqui tenent hoc pactum ſatis
indicare dictam voluntatem, ex quo depre-
hendatur ex eo, partes noluiſſe aliquid re-
uerti niſi omnibus defunctis, vt *Alex. conſ.17.num.9.lib.5. Honded.conſ.54.nu.26.lib.1. Menoc.conſ.632.num.8. Gabr.conſ.66.nu.12. & ſeqq.* vbi de veriori, & communi *lib.1. Cyriac.contr.276.num.10. Gratian.diſc.272. num.14.* & idem eſſe ſi dictum *quibus deficientibus. Altograd. conſ.11.num.6.lib.2. Seraphin.deciſ.161. num.1. & ſeq.* vel ſi facta
locatio duobus, *eorum vita durante. deciſ.435.num.4.& ſeq.par.1.rec.Caualer.dec.219 num. 3. & ſeq.* & generaliter ſtantibus ver-
bis ſimilibus, & æquipollentibus *Gratian. diſcep.272.num.27.Seraph.deciſ.161.num.1. & 2.*

Alij vero contrarium ſentiunt, vt *Alex. conſ.167.num.4.lib.7. Peregr.conſ.30.nu.11. in fin. lib.1. Clar. in §. emphyteuſis quæſt.39. num.4.Craſſ. in §. ius accreſcendi, quæſt.25. num.3. Magon.deciſ Lucen.8.num.14.Dunozet. Iun. deciſ.879. numer.3.* etiamſi adſit dictio
vniuerſalis, veluti ſi dictum, *& poſt mortem eorum omnium*, quia adhuc reſolua-
tur in ſuas ſingularitates *Oſaſc. deciſ. 110. num.10.*

Prima eſt communis, vt teſtatur *Gabr.d. conſ.66.num.12. & ſeq.* vbi, & eam eſſe ve-
riorem aſſerit *lib.1.* & fatetur eamdem eſſe
communem etiam *Peregr.d.conſ.30. nu.11. in fin. lib.1.* & veriſſima eſt ſi adſit dictio,
66 *omnium*, nempe ſi dictum, *quod poſt mortem omnium reuertatur*, *Magon. deciſ Lucen.8. num.14.* licet talis dictio, non ſit ad
hoc neceſſaria, iuxta tenentes primam, quã
etiam veriorem in his terminis deficientis
dictionis vniuerſalis, dicit *Gratian. diſc.272. num.26.* & poteſt intelligi contraria,
vt procedat in vltimis voluntatibus *Seraphin.deciſ.161. in princ.*
67 Si autem dictum ſit, *mortuo non vadat ad alium*, res erit clara pro iure accreſcen-
di, prout econtra, ſi dictum ſit, quod *pars præmorientis reuertatur ad concedentem*,
erit clara pro eius excluſione *Gratian. diſc.*

272. *num.* 23. ſed vbi locatio non eſſet pro
68 recipientibus tantum, ſed etiam pro eorum
filijs, & dictum eſſet, *& decedente aliquo eorum abſque filijs, eius pars vadat ad alium*,
patebit inductum eſſe ius accreſcendi in
ipſis primis conductoribus, non autem in-
ter eorum filios *Alex. conſ.* 204. *num.* 4. *lib.* 2.
Ruin. conſ. 94. *num.* 22. *lib.* 3. ſecus ſi dictum,
69 quod *pars præmorientium deueniat ad ſuperſtites*, quia tunc cenſebitur inductum
etiam inter filios *Gratian. diſc.* 272. *num.* 39.
prout etiam ſi dictum ſit, *& eis deficientibus*, quia hæc quoque verba ſunt apta com-
prehendere etiam filios, & ideo eorũ quo-
que fauore ius accreſcendi inducunt, vt
ſenſit *Rota coram Seraph. deciſ.* 161. *num.* 2.
& 3.

70 Præterea ad hoc, vt intret ius accreſcen-
di ex partium voluntate, ſufficit locationem
apparere factam pluribus in ſolidum, inde
enim reſultat, quod vno deficiente remane-
re debeat res locata alteri, quia alias non
haberet rem in ſolidum, & in totum, ſed
deficeret, & decreſceret ei pars, quod eſſet
contra mentem, & voluntatem habitam in
contractu, & propterea iſto caſu intrat ius
accreſcendi, ſeu potius, & verius, ius non
decreſcendi, quod impedit partem reuerti
ad dominum *Decian. conſ.* 73. *numer.* 8. *lib.* 2.
Honded. conſ. 54. *num.* 22. *lib.* 1. *Gionagn. conſ.*
35. *numer.* 18. vbi quod hoc clariſſimum eſt
lib. 2. *Ciarlin. contr.* 135. *num.* 79. *Rot. cor. Coccino deciſ.* 1771. *num.* 8. & dictum eſt ſupra
num. 9. vbi alios retuli.

Vnde omnia, quæ dicta ſunt ſupra demõ-
ſtrare locationem eſſe factam pluribus in
ſolidum, hic poſſent repeti ad arguendum
eſſe locum iuri accreſcendi, quæ eſt ratio
cur eodem hoc capitulo, hæc omnia trade-
re volui, animaduertendum tamen, non ſuf-
ficere adhunc effectum, vt cenſeatur indu-
71 ctum ius accreſcendi inter plures condu-
ctores, quod ipſi ſint obligati in ſolidum ad
ſolutionem mercedis, ſed requiri bona eis
in ſolidum eſſe conceſſa *Mantic. de tacit. lib.*
22. *tit.* 34. *num.* 6. ſed licet dicta obligatio in
72 ſolidum, de ſe non ſufficiat, tamen facit
coniecturam *Gionag. conſ.* 35. *numer.* 35. *lib.* 2.
Seraph. deciſ. 154. *num.* 2. & valde vrgentem,
vt dicit *Ruin. conſ.* 159. *num.* 10. *verſ. tamen alia vrgens lib.* 1. quẽ ſequitur *Decian. conſ.*
73. *numer.* 8. *lib.* 2. non enim eſt æquum, vt
vnus teneatur in ſolidum ſoluere, & tamen
non debeat rem in ſolidum habere, & ideo
iuncta quacumque alia circumſtantia idem
indicante ſufficeret, vt ſenſit *Rota deciſ.* 435.
num. 7. *par.* 1. *rec.* & poſt eam *Bellon. de iur. accreſ. cap.* 6. *quæſt.* 34. *num.* 17.

73 Et ſufficeret locationem eſſe factam iux-
ta formam aliarum, & in eis adeſſe clauſu-
lam, in ſolidum ad hoc, vt vigore dictæ re-
lationis cenſeatur repetita, & operetur dari
ius accreſcendi *Gionagnon. conſ.* 35. *num.* 18.
verſ. tertio dictu emphyteuſis lib. 2.

34 Et quoniam ſi facta ſit locatio *pluribus, & cuilibet eorum*, cenſetur eis facta in ſoli-
dum, propter virtutem illius dictionis, *cuilibet*, rem cuique in ſolidum tribuentis, vt
dictum eſt ſupra *num.* 35. inde ſequitur, vt
locatione dicto modo concepta, intret ius
accreſcendi ex prædictis, & in ſpecie ita ar-
gumentantur *Ruin. conſ.* 120. *num.* 13. *lib.* 1.
Decian. conſ. 73. *num.* 16. *lib.* 2. *Rot. cor. Coccino deciſ.* 1771. *n.* 6. *& ſeq.*

75 Et quod dicitur de dictione, *cuilibet*,
procedi etiam in dictione, *vtrique*, cum &
iſta diſtribuat actum in ſolidũ, vt docet *Bart. in l. penult. C. de impub. & in l. hoc articulo ff. de hæred. inſtit.* & ideo idem operatur in hoc
propoſito *Cart. Sen. conſ.* 49. *numer.* 54. *Ruin. conſ.* 159. *num.* 1. *lib.* 1. *Decian. conſ.* 73. *nu.* 19.
76 *lib.* 2. & idem eſt de alijs ſimilibus di-
ctionibus diſtributiuis *Gabr. conſ.* 86. *num.* 2.
77 *lib.* 1. At controuertitur an talis ſit dictio,
cuique, nam affirmatiuam tenuit *Ancar. in conſ.* 245. *num.* 4. quem alij ſequuntur, vt in-
fra, ſed reprobatur, quo ad hoc in ſpecie
per *Alex. conſ.* 17. *num.* 8. *lib.* 5. vbi dicit di-
ctam dictionem nõ eſſe ſignũ diſtributiuum,
ſed collectiuum vniuerſale, & eum ſequitur
Gabr. conſ. 87. *num.* 3. vbi late excuſat lapſũ
Ancarani *lib.* 1. *& Gionagn. conſ.* 35. *num.* 22.
verſ. præterquam, quod lib. 2.

78 Sed quoniam ius accreſcendi quando-
que datur inter primos conductores, & non
inter eorum deſcendentes, vt dictum eſt ſu-
pra *num.* 68. & quandoque econtra, non da-
tur inter primos, & datur inter eorum de-
ſcendentes *Alex. conſ.* 17. *numer.* 14. *verſ. nec obſtat illud lib.* 5. *Decian. conſ.* 73. *nu.* 14. *lib.* 2.
ſequitur non ſufficere adeſſe dictionem præ-
dictam, *cuilibet*, vel, *vtrique*, vt cenſeatur
inductum ius accreſcendi in toto contra-
ctu, & quo ad omnes perſonas in eo com-
prehenſas, quod, & dici poteſt generaliter
de omnibus alijs verbis, & coniecturis ius
accreſcendi indicantibus, ſed debet inſpici,
quibus perſonis, ſeu generationibus refera-
tur, ac dici inter eas tantum inductum ius
accreſcendi, non autem inter alias, dum
enim hoc ius non venit ex natura diſpoſi-
tionis, quia, vt dixi, regulariter in contra-
79 ctibus non datur, inde ſequitur, vt vbi di-
ctio, illud importans eſt omiſſa, habeatur
pro omiſſa, & remaneat in diſpoſitione iu-
ris, vt non detur, prout bene conſiderauit

Ancar.

Digitized by Google

Ancar.conſ.245.n.4. vbi proinde cēſuit, quod
ſi cōceſſa ſit emphyteuſis duobus fratribus,
cum copula, *&*, cōiunctis, abſq; dictione, *cui-
libet*, licet poſtea additum ſit, *& cuiuſque
eorum generationi*, quia dictio, *cuiuſque*,
non poteſt referri ipſis fratribus, ſecundum
rationem recti ſermonis, ſed tantum eorum
generationi, inde ſequatur, vt inter ipſas
generationes, inducat ius accreſcendi, non
autem inter ipſos primos fratres, quod, &
ſequuntur *Alex.conſ.13.num.13.& ſeq.lib.5.
Bellon.Sen.conſ.20.num.4.Gabr.conſ.87.num.
3.verſ.quod tamen lib.1. Aldobrandin.conſ.1.
num.296.lib.1. Mantic.de tacit.lib.22.tit.34.
num.29.Magon.deciſ.Lucen.8.num 8. Corbul.
de iur.emphyteut.de cauſ.priuat.ob lin.fin. nu.
88.Gratian. diſcept.272.num.32.*

80 Verum prædicta opinio Ancarani, & ſe-
quacium non tranſit ſine contradictione, alij
enim contrarium tenent, moti ſignanter,
quia, licet quoad primos non poſſit operari
vis illius verbi diſtributiui, ex quo eſt rela-
rum tantum ad filios eorum, tamen opera-
tur ſaltem veriſimilis mens concedentis, qui
dum voluit inducere ius accreſcendi inter
filios, ſibi incognitos, multo magis cenſeri
debet, idem voluiſſe, quo ad primos condu-
ctores ſibi notos, & quorum intuitu conce-
dit etiam filijs eorum, nam propter, quod
vnumquodq; tale, & illud magis *auth.multo
magis C. de ſacroſ. Eccleſ.* & reſpectu condu-
ctorum argumentum magis ſtringit, quia
ordinata charitas prius ſibi prouidet, quam
alijs *l.præſes C. de ſeruit. & acqua c. non ſatis
86.diſt.* vnde dari ius accreſcendi etiam in-
ter ipſos ſtipulantes in caſu prædictorum
verborum, & ſimilium aduerſus Ancaranū
ſenſit *Soccin.Sen.conſ.66.num.14. verſ.ſecun-
dum fundamentum lib.3. Alciat. conſ.24.num.
3.verſ.præterea lib.3.Ruin.conſ.159.num.10.
lib.1.Emilian.conſ.31. & conſ.70. Aldobrand.
conſ.68.num.7. & ſeq. lib.1. Scrader de feud.
par.7.cap.1. num.17. verſ.ego tamen*, & latè
Giouagnon. conſ.35. num.2. & ſeqq. lib.2. vbi
nu.22. aſſerit, quod ex deductis per Soccin.
& alios prefatos latius examinantes quæ-
ſtionem, quam facit Ancaranus, conſtat hanc
eſſe veriorem ſententiam, magiſque menti
contrahentium amicam, & propterea in iu-
dicando amplectendam.

In puris tamen terminis Ancarani non fa-
cile ab eius opinione recedendū erit, prout,
nec ipſe *Soccin.in d.conſ.66.* videtur abſolu-
te recedere dum in *d.num.14.poſt med.* dicit,
quod, quid quid dicendum eſſet in ipſis pri-
mis conductoribus, in caſu ſuo agebatur de
filio, cui facta erat conceſſio in ſolidum.
Sed animaduertendum erit diligenter quo-
modo concepta ſint verba, ac ad alias cir-
81 cumſtantias, & coniecturas, & conſideran-
dum ſi illa dictio diſtributiua, vere determi-
net tantum filios, vel etiam ipſos primos
conductores, vti ſi eadem oratione ponan-
tur, tam ipſi primi, quam eorum filij, & eo-
dem verbo æqualiter regantur, quia tunc
dicendum erit, eam æque quo ad omnes
determinare, & ius accreſcendi inducere,
vt probat idem *Soccin.dict, conſ.66. num.14.
in princ.& Giouagnon.conſ.35.num.21.lib 2.*
Prout etiam ſi additum ſit aliquod aliud
verbum aptum comprehendere etiam pri-
mos, vti ſi poſtquam dictum, *& eorum, &
cuiuslibet eorum generationi*, addictum eſ-
82 ſet, *& perſonæ*, quia verbum, perſonæ,
non poteſt referri generationi, & ſic intelli-
gendum eſſet de ipſis ſtipulantibus, & ne-
ceſſe eſſet dictionem, *cuiuslibet*, etiam ad
eos referri, vt late probat *Decian. conſ.73.
num.16. cum duob.ſeqq.lib.2.*

Præterea dictio, *cuiuslibet*, relata tantum
83 ad filios, operabitur eorum fauore, ne dū
poſt quam hinc inde filij ſucceſſerint, & ſic
inter eos, ſed etiam, vt filio vnius accreſcat,
ſeu non decreſcat portio patrui ſine filijs
decedentis, dum ipſi tribuit rem in ſolidum
*Socc.Sen dict.conſ.66.num.14. poſt med. verſ.
præterea, quid quid dicendum lib. 3.* & dum
hoc modo nepos quodammodo ſuccedit
patruo, ita & e contra, ſi euenerit vnum ex
fratribus dicto modo ſtipulantibus decede-
re, cum filio, qui in parte ſua ſuccedat, ac
poſtmodum abſque filijs viuente adhuc Pa-
truo decedat, eius portio non reuertetur
ad locantem, ſed accreſcet Patruo ad æqua-
litatem ſeruandam, vt in ſpecie conſuluit
Ruin.conſ.12.num.5.& ſeqq.lib.1.

84 Coniecturam autem, quod partes volue-
rint intrare ius accreſcendi etiam inter pri-
mos ſtipulantes, tam in præfato caſu, quam
etiā generaliter loquendo, facict non ſolū ſi
vterque obligauit ſe in ſolidum ad merce-
des, vt dictū eſt ſupra *nu.72.* ſed etiam ſi cō-
uentum, quod, vbi vnus abſens non ratifi-
caret, alteri acquireretur etiam eius rata
85 *Rot.cor.Seraph.deciſ.154.num.2.* & ſolitum
ita concedendi, vt ius accreſcendi locum
habeat *Giouagnon. conſ.35. num.30.* vbi, &
quod pro ſolito ſufficit vna conceſſio qua-
draginta annis ſeruata *lib.2.* Et obſeruantia
86 ſubſecuta, quia videlicet, dum euenit caſus
deficientiæ vnius ex conductoribus, Domi-
nus recepit integras mercedes ab alio, *Gio-
uagn.eadem conſ.35.nu.29.Seraph. deciſ.154.
num.2.ad fin.* & ponderatur etiam circum-
87 ſtantia, quod nullus ex ſtipulantibus tem-
pore conceſſionis filios haberet, ex quo fa-
ci-

Digitized by Google

cile eſſet non omnes illos ſuſcepturus fuiſſe, & inueriſimile, quod voluerint, partem decedentis abſque eis, reuerti ad dominũ, vt per *Gabr. conſ.66. num.4. lib.2. & Giouagnon.conſ.35.num.28.lib.2.* penes quos alias coniecturas require, & pleniorem caſuum diſtinctionem, ac huius materiæ explicationem penes *Mantic.de tacit.lib.22. tit.34.* ac alios cumulatos per *Bonden.colluct.35.num.10. & ſeqq.* & generaliter in hac materia recurſum habe ad pleniſſimum tractatum, ſimulque doctiſſimum *Ioannis Antonij Belloni*, quia cum ſit ampliſſima non expedit hic omnia inſerere.

De effectibus locationis.

S V M M A R I V M.

1 *Dominium non transfertur per locationem.*
2 *Locatio non tribuit vllum ius in re locata conductori, ſed tantum actionem perſonalem aduerſus locatorem, vt patiatur frui re.*
3 *Decl. procedere in locatione ad modicum tempus.*
4 *Locatio ad tempus longum transfert dominium vtile in conductorem.*
5 *Contrarium tenent aliqui, ſed prædicta eſt verior.*
6 *Decl. non transferri dominium vtile per locationem ad modicum tempus factam à priuato, ſecus ſi factã à Principe, vel à Fiſco.*
7 *Decl. 2. vt quod dicitur per locationem ad longum tempus transferri dominium vtile procedat ſi locetur fundus, ſecus ſi locetur aliquod ius percipiendi ex eo.*
8 *Decl. 3. non transferri dominium ſi locatio fiat ab aliquo illud tantum habente.*
9 *Contrarium, quod adhuc transferatur.*
10 *Diſtingue, vt ſi primo conductori remaneant reliquiæ locationis, procedat prima opinio, ſecus è contra.*
11 *Quomodo intelligatur remanere reliquias locationis primo conductori & num. 12.*
13 *Decl. 4. non transferri dominium vtile per locationem ad longum tempus ſi partes aliter conuenerint.*
14 *Lim. d. declarationem, vt procedat ſi locatio fiat per eum cui alienatio non ſit prohibita, alias ſecus.*
15 *Decl. 5. vt dominium acquiſitum per locationem ſit reſolubile per inobſeruantiam pactorum, vel finem locationis.*
16 *Decl. 6. eſſe neceſſariam ad translationem dominij rei traditionem.*
17 *Ampl. vt pactum, quod transferatur dominium ſine traditione non valeat.*
18 *Lim. 1. in locatione facta per Principem.*
19 *Ampl. limitationem ſiue conceſſio fiat per priuilegium ſiue per contractum.*
20 *Lim. 2. ſi locatio ſit facta Eccleſiæ.*
21 *Lim. 3. vt non requiratur traditio actualis, ſed ſufficiat etiam ficta, vt per clauſulam conſtituti.*
22 *Non tamen ſufficiunt verba, dedit, & aſſignauit, niſi locatio facta ſit in conſpectu rei.*
23 *Lim. 4. ſi locator patiatur, quod conductor rem apprehendat.*
24 *Ampl. limitationem, vt non ſufficiat conductorem reperiri in poſſeſſione, quia præſumitur locatorem præſtitiſſe patientiam.*
25 *Locatio quandoque habet vim traditionis, & dominium transfert non in conductorem, ſed in locatorem, ſi dominus rem vendat, & deinde conducat.*
26 *Decl. 7. vt transferat dominium vtile locatio ad longum tempus facta non autem ſi adſit priuilegium non expellendi inquilinos.*
27 *Hebræi ex Conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt incapaces acquiſitionis dominij.*
28 *Poſſeſſio an transferatur per locationem ſunt iura hinc inde pugnantia.*
29 *Declarantur tamen, vt transferant ſimplicem detentationem, ſeu poſſeſſionem naturalem impropriam.*
30 *Intellige procedere in locatione ad modicum tempus non autem in locatione ad longum, quæ transfert poſſeſſionem naturalem.*
31 *Poſſeſſio, ſeu detentatio, vt transferatur per locationem requiritur traditio vera, vel ficta.*
32 *Clauſula conſtituti transfert veram poſſeſſionem.*
33 *Et tam ciuilem, quam naturalem.*
34 *Decl. procedere ſi adſit cauſa habilis, & ſit de natura contractus, in quo apponitur, vt poſſeſſio transferatur.*
35 *In locatione transfert detentationem, non autem poſſeſſionem.*
36 *Poſſeſſio transfertur per traditionem verbalem in conſpectu rei factam.*
37 *Decl. non procedere ſi adſit alius in poſſeſſione.*
38 *Poſſeſſio non transfertur etiam per actualem traditionem alio in poſſeſſione exiſtente, quod ſecus eſt in dominio.*
39 *Poſſeſſio per locationem transfertur in locatorem ſi dominus rem vendat, & deinde conducat.*
40 *Decl. procedere ſi locator ſciat.*
41 *Poſſeſſionem ad acquirendam requiritur mandatum ſpeciale.*
42 *Nec ſufficeret locationem fieri per conſanguineum.*
43 *Traditio facta per clauſulam conſtituti non ſufficit ad transferendam poſſeſſionem in locatione ſub conditione.*
44 *Litem mouens ſuper re locata citando ſolum conductorem nulliter agit.*
45 *Lim. ſi agatur de ſola poſſeſſione naturali.*
46 *Citationes dirigendæ ſunt in eum de cuius intereſſe principaliter agitur, nec neceſſe eſt citare eum, quem negocium tangit ſolum in conſequentiam.*
47 *Abſens per decennium amittit poſſeſſionem.*
48 *Decl. non procedere in poſſeſſione rei locatæ.*
49 *Ampl. etiamſi dominus per decennium mercedem non perceperit.*
50 *Ingrediens poſſeſſionem rei locatæ non priuat dominum poſſeſſione ſua niſi conductorem expellat.*
51 *Ingrediens poſſeſſionem rei locatæ, & expellens conductorem priuat dominum etiam ignorantem poſſeſſione ſua tam naturali, quam ciuili.*
52 *Decl. ad hoc neceſſariam eſſe expulſionem omnium conductorum.*
53 *Et neceſſaria eſt expreſſio, quod fuerint expulſi omnes.*
54 *Sufficit tamen, quod nominentur conductores expulſi ad hoc vt præſumantur omnes, & qui dicit alios adeſſe probare debeat.*
55 *Bona inquilinorum ſunt eijcienda à fundo ad effectum prædictum acquirendi eius poſſeſſionem, ſecundum aliquos.*
56 *Contrarium verius.*
57 *Coloni expellendi ſunt à conſpectu fundi ad acquirendam eius poſſeſſionem.*
58 *Intellige ita expellendos eſſe, vt difficilis reddatur*

eis

eit aditum ad fundum.
59 Conductor ſi rem vendat, & penſionem vero domino, ac emptori ſoluat non priuatur dominus poſſeſſione.
60 Conductor tradens alteri poſſeſſionem priuat eu dominum.
61 Decl. requiri traditionem veram nec ſufficere clauſulam conſtituti, vel conductionem ab alio.
62 Decl. 2. requiri traditionem eſſe ex iuxta cauſa factam.
63 Subdeclara declarationes procedere in locatione ad tempus breue.
64 Recognitio in dominum facta per conductorem de alio non priuat verum dominum ſua poſſeſſione.
65 Ampl. etiamſi vltra recognitionem conductor ſoluat fructus eidem.
66 Decl. vt ſi dominus ſciat recognitionem alterius debeat ſtatim reclamare, alias negligendo eam amitteret.
67 Decl. 2. non ſufficere recognitionem in dominum ſi poſſeſſio ſit plena, ſecus ſi vacua vti, quia dominus deceſſerit.
68 Domino mortuo, quomodo continuetur eius poſſeſſio in hærede mediante conductore.
69 Decl. 3. vt neceſſaria ſit expulſio conductorum cum quis ingreditur poſſeſſionem propria auctoritate, ſecus autem ſi auctoritate Iudicis.
70 Intellige ſi Iudex eſte, & recte proceſſerit.
71 Sufficit tamen iniuſtitiam non eſſe patentem ad hoc vt aduerſus immiſſum auctoritate Iudicis non poſſit dari manutentio.
72 Locatia non probat dominium locatoris.
73 Res aliena locari poteſt.
74 Ampl. vt nec locatio antiqua probet dominiũ locatoris.
75 Ampl. 2. vt neque contra conductorem dominium probet.
76 Decl. vt non propterea poſſit conductor controuertere dominium locatoris ante rei reſtitutionem.
77 Decl. 2. procedere ſi agatur de dominio principaliter ad effectum rei vindicationis, ſecus ſi incidenter ad effectum conſequendi poſſeſſionem.
78 Dominium requirit probationem plenam, quando agitur de eo principaliter, ſecus autem, quando agitur de eo incidenter.
79 Lim. vt locatio probet dominium ad quemcumque effectum ſi concurrant ſolutiones mercedis per longum tempus.
80 Decl. longum tempus debere eſſe per triginta annos.
81 Lim. 2. concurrentibus alijs adminiculis vrgentibus.
82 Probatio, quæ fit per præſumptiones, & coniecturas, eſt vera, & propria probatio.
83 Locatio, ſeu inueſtitura iuncta ſolutione canonum, & laudemij, & alijs adminiculis non ſufficit ad probandum dominium ad effectum deuolutionis.
84 Contr. ſi inueſtitura ſit facta tanquam de re propria, & adminicula vrgent.
85 Decl. primam opinionem ſuſtineri ſi in inueſtitura non ſit facta mentio domini, vel adſit ſuſpicio, quod conceſſio ſit de re aliena.
86 Ex qualitate perſonarum, & alijs circumſtantijs ceſſat ſuſpicio, quod locata fuerit res aliena.
87 Adminicula ad prædictum effectum vrgentiora requiruntur vbi agitur de caducitate in pœnam, quam vbi agitur de ea ob lineam.
88 Locatio ab vno facta alieno nomine probat dominium illius contra locantem.
89 Poſſeſſio probantis non probatur per locationem.
90 Decl. procedere contra tertium, ſecus autem contra conductorem.
91 Ampl. vt non ſolum probet conductorem, ſed etiam contra hæredem, & ab eo cauſam habentes.
92 Lim. ſi cauſam habens à conductore habeat etiam ſimul cauſam à tertio.
93 Lim. quod dictum eſt probare poſſeſſionem contra tertium non procedat in antiquis.
94 Decl. antiquum dici inſtrumentum ad hunc effectum ſi excedat metam ſexaginta annorum.
95 Lim. 2. ſi deducatur probatio contra tertium, qui non poſſideat.
96 Lim. 3. ſi cum locatione concurrat perceptio penſionum in ea conuentarum.
97 Decl. procedere ſi locator receperit poſſeſſionem ab ipſomet conductore.
98 Decl. 2. non ſufficere ad probandas receptiones penſionum ſolas confeſſiones de recepto.
99 Decl. 3. non ſufficere promiſſionem de ſoluendo vna cum locatione.
100 Decl. 4. non ſufficere locationem cum perceptione penſionum vbi conſtat de poſſeſſione alterius.
101 Lim. 4. vt locatio probet poſſeſſionem locantis ſi cũ ea concurrat detentatio rei per conductorem.
102 Lim. 5. vt locatio non ſit vnica, ſed plures.
103 Lim. 6. ſi conductor aſſerat ſe nomine locatoris poſſidere.
104 Lim. 7. generaliter ſi cum locatione concurrant adminicula, quod locator poſſederit.
105 Ampl. procedere etiamſi non conſtet de effectuatione locationis.
106 Adminiculum, quod locator poſſideret eſt, ſi ipſe, vel eius filij rem vendiderint.
107 Fructuum perceptorum quantitas probatur per locationem.
108 Poſſeſſio retenta ſufficit ad arguendam perceptionem fructuum.
109 Locatio probat quantitatem fructuum non ſolum pro tempore, pro quo durauit, ſed etiam pro annis futuris.
110 Fructus liquidantur à ſolito.
111 Locationes ſi non appareant terminatæ per dimiſſionem bonorum poſſunt cenſeri continuata etiam poſt tempus in eis præſcriptum.
112 Clauſula donec &c. eſt repetitiua.
113 Lim. quod dictum eſt locationes probare quantitatem fructuum vltra tempus, quo durarunt ſi adſit aliqua ratio cur tu ſolitum non poſſit fieri fundamentum.
114 Valor Beneficij non probatur per locationem bonorum eiuſdem.
115 Ad conuincendum verum valorem Beneficij deducenda ſunt onera.
116 Locatio poteſt eſſe facta pro maiori penſione propter affectionem conductoris.
117 Valor Beneficij probatur per locationes ſi in eis comprehenſa ſunt onera, & ceſſet ratio affectionis conductoris.
118 Idem ſi cum locatione concurrant adminicula.
119 Locationes bonorum Beneficij licet non probant verum valorem excuſant à pœna Reg. Cancellariæ de vero valore exprimendo.
120 Valor bonorum non probatur per locationes.
121 Fructus viginti annorum conſtituunt verum valorem rei.
122 Præſumptionum multiplicatio, & quod vna alteram pariat non admittitur in iure.
123 Iactare ſuum nemo præſumitur.
124 Valor rei eſt, quam communiter vendi poteſt.
125 Argumentum valoris à quantitate fructuum ad rationem quinque pro centenario eſt fallax, & in multis non procedit.

126 Iurſ-

Digitized by Google

116 *Iuriſdictionalium bonorum valor æſtimari ſolet ex fructibus ad rationem duorum pro centenario plus, & minus ſecundum qualitatem iuriſdictionis.*

127 *Miniſtri neceſſarij exercitu iuriſdictionis Eccleſiaſticæ gaudent exemptione à iuriſdictione laycali.*

128 *Famuli clericorum an gaudeant exemptione à iuriſdictione laycorum ſunt hinc inde opiniones.*

129 *Conciliantur prædictæ opiniones. vt famuli neceſſarij exemptione gaudeant, ſecus autem non neceſſarij.*

130 *Exemptio familiarium Clericorum non reperitur in iure expreſſa.*

131 Quod non licet facere directe, nec per indirectum permitti debet.

132 *Literæ familiaritatis ſolæ non tribuunt exemptionem*

133 *Familiares militum neceſſarij vtuntur priuilegio ipſorum militum.*

134 Famuli ſcolaſticorum non neceſſarij, non gaudent priuilegio eorumdem.

135 *Seruientes dietim, vel ad modicum tempus etiamſi neceſſarij ſint non gaudent priuilegio.*

136 *Conductores bonorum Eccleſiæ non ſunt exempti ab oneribus mere perſonalibus, nec mere realia ſubire tenentur.*

137 *Conductores bonorum Eccleſiæ teneri ad onera mixta quæ imponuntur perſonæ pro rebus tenens aliqua.*

138 *Contrarium tamen tenendum & num. 139.*

140 *Lim. procedere in locatione ad modicum tempus, ſecus in emphyteuſi.*

148 *Decl. limitationem, vt non poſſint imponi emphyteuta Eccleſiæ munera ſordida, ſicut nec emphyteute Fiſci, & Principis.*

142 *Decl. 2. vt grauari poſſit emphyteuta Eccleſiæ reſpectu eius fructus, qui ſupereſt deducto canone, qui ſoluitur Eccleſiæ.*

143 *Lim. 2. quo ad onera impoſita ipſis fructibus à ſolo ſeparatis, vt eſt gabella, quæ ſoluitur ad portam Ciuitatis, quam effugere non poſſent conductores bonorum Eccleſiæ.*

144 *Conductor de iure cõmuni prælationem non habet in emptione rei.*

145 *Romæ olim dabatur dicta prælatio ex quodam decreto Camerali, nunc datur ex Conſtitutione Gregoriana.*

146 *Conſtitutio dans dictam prælationem fundatur in æquitate.*

147 *Conſtitutio præfata eſt iuris communis correctoria, & ideo non extendenda.*

148 *Non tamen eſt exorbitans.*

149 *In Bulla Gregorij concedente prælationem inquilinis decernitur omnia in ea contenta eſſe fauorabilia.*

150 *Bulla præfata cõcedit prælationem ſolum inquilinis.*

151 *Venditio ad vitam, eſt vera, & propria venditiõ, & in ea habet locũ prælatio conceſſa in venditione.*

152 *Decl. tamen attendi debere mentem ſtatuentium.*

153 *Hæreditatis aditio, an inducatur per locationem rei hæreditariæ eſt quæſtio controuerſa.*

154 *Tenenda tamen regulariter negatiua.*

155 *Aditio hæreditatis, vt inducatur requiritur actus, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit.*

156 *Lim. vt non inducat aditionem hæreditatis locatio ad breue tempus, ſecus autem locatio ad longum.*

157 *Lim. 2. ſi locatio fuit facta tanquam ab hærede, ſeu de re tanquam ſua.*

158 *Decl. non procedere ſi habeat alium titulum nuncupandi rem ſuam.*

159 *Vſufructuarius dicitur dominus.*

160 *Decl. 2. vt non ſufficiat eſſe creditorem defuncti.*

161 *Intellige ſi non habeat rem locatam in pignus.*

162 *Lim. 3 in hæreditate paterna.*

163 *Locatio bonorum hæreditariorum licet non importet per neceſſe aditionem hæreditatis tamen facit indicium, quod vna cum alijs ſufficit.*

164 *Filius non præſumitur hæres, quando ipſe non allegat ſe hæredem ſed tertius.*

165 *In probatione voluntatis, & animi, quæ de ſe non probant, iuncta iuuant.*

166 *Lim. 4. vt ſufficiat quilibet actus vna cum locatione.*

167 *Ampl. vt ſufficiat non factum, vti non ſolutio debiti cum hæreditate.*

168 *Hæreditas non damnoſa facilius præſumitur adita.*

169 *Hæres faciens actus dubios compellitur declarare, an fecerit animo adeundi, & eius dictu ſtatur.*

170 *Lim. 5. ſi nulla adeſſet cauſa, vel neceſſitas locandi.*

171 *Decl. vt in caſibus in quibus per locationem inducitur aditio, vt procedat in volente libere contrahere, & adire.*

172 *Aditio hæreditatis requirit ſolemnitates neceſſarias in contractibus.*

173 *Ampl. non ſufficere locationem eſſe factam cum ſolemnitatibus.*

174 *Teſtes præſumuntur idonei ſi contrarium non probetur.*

175 *Conductor non eſt teſtis idoneus pro locatore.*

176 *Nec è contra locator non eſt teſtis idoneus, pro conductore.*

177 *Lim. primo procedere in conductore prædiorum ruſticorum non in conductore domus.*

178 *Lim. 2. procedere in colono partiario.*

179 *Lim 3 ſecundum aliquos procedere in colono adſcriptitio, qui non poteſt ad ſui libitum diſcedere.*

180 *Lim. 4. non procedere in colonis noſtrorum temporum.*

181 *Lim. 5. vt de conſuetudine contrarium ſeruetur.*

182 *Decl. vt ſi conductor poſſit mediante conductione dici familiaris, & domeſticus teſtatoris repellatur à teſtificando, ſecus è contra.*

183 *Et requiritur dominum poſſe ei imperare.*

184 *Locatores operarum ſuarum non ſunt idonei teſtes pro conductoribus earum.*

185 *Conductor, qui non poteſt dici familiaris locatoris, adhuc non poteſt eſſe teſtis pro eo ſi habeat intereſſe in cauſa.*

186 *Teſtis intereſſatus non probat ſi veritas aliunde haberi poſſit.*

187 *Lim. in intereſſe mere ſecundario.*

188 *Decl. 2. vt licet conductor non repellatur teſtificando adhuc minuatur eius fides arbitrio Iudicis.*

189 *Intereſſe teſtis ad hoc vt repellatur quantum eſſe debeat, ſtatur arbitrio Iudicis.*

190 *Conductor minima, vel vbi agitur de re minima eſt idoneus teſtis.*

191 *Teſtis defectus, quod ſit conductor, ſuppleri poteſt qualitate perſonæ.*

192 *Et ſupplere etiam poteſt numero.*

193 *Et qualitate alterius teſtis.*

194 *Et ex eo quod ſit approbatus ab altera parte.*

195 *Conductor domus exiſtentis in Parochia, in qua Parochiani præſentant Parochũ an preſentare debeat, vel ne.*

CAPVT XXVII.

VIdimus quomodo intelligatur facta locatio, nunc videndum quid ipſa operetur,

tur; & non eſt dubium, eam tribuere con-
ductori vſum rei locatæ, quia hoc patet ex
ipſa eius definitione ſupra poſita *in cap. 1.*
& quomodo conductor vti poſſit, & debeat,
dicam infra *Cap. proximo*, ſed de alijs qui-
buſdam quærendum eſt, & primo an traſ-
ferat Dominium rei locatæ, & regula eſt
1 pro negatiua, quia non ſolet locatio domi-
nium mutare, vt dicit *Vlpian. in l. non ſolet*
42. ff. locat. & concordant alia iura relata
per Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 7. num. 3. &
Rot. deciſ. 351. num. 5. part. 11. rec.

Imo fortius locatio non ſolum non tranſ-
2 fert dominium in conductorem, ſed vlterius
nullum tribuit ei ius in re locata, ſed tan-
tummodo tribuit ei actionem perſonalem
aduerſus locantem, vt frui patiatur re illa.
Bart. in l. emptorem 9. num. 1. C. locat. Go-
meſ. variar. reſol. tom. 2. cap. 3. num. 9. Rot.
cor. Cavaler. deciſ. 612. num. 2.

3 At hæc procedunt in locatione ordinaria
ad modicum tempus; nam ſi locatio fiat ad
longum tempus alteratur eius natura, &
4 transfertur Dominium vtile remanente ſo-
lum directo penes locatorem *l. 1. & 2. ff. ſi*
ag. vectig. vel emphit. petat. & concludunt
Bart. in l. 1. §. Quod autem num. 4. ff. de ſu-
perfic. Alex. conſ. 112. num. 3. lib. 1. Caroc.
qui infinitos propè congerit, & in puncto
iuris veriorem opinionem dicit *de locat. &*
conduct. ſub tit. de Locatione ſine tempore quæſt.
13. num. 5. Seraphin. deciſ. 272. num. 8. &
deciſ. 286. num. 3. Baratt. deciſ. 334. num.
14. Rot. deciſ. 182. num. 10. part. 6. rec.

5 Et licet non deſint, qui hanc ſententiam
impugnent, dicentes hanc diſtinctionem in-
ter conductorem ad breue, & ad longum
tempus non reperiri aliqua lege conſtitutã,
& fieri à ſcribentibus ſine lege, ſine auctore,
& ſine ratione, vt ſignanter *Conan. in ſuis*
Coment. iur. lib. 7. cap. 12. & Pinell. in l. 1.
part. 3. num. 66. C. de bon. mater. & ante eos
Cuman. in l. Codicillis §. instituto num. 3. ff.
de legat. 1. tamen ab ea non videtur recede̅-
dum non ſolum, quia eſt communiter rece-
pta, ſed etiam quia pro ea eſt *text. in l. 1. §.*
quod autem ait ff. de ſuperficieb. in illis verbis
& ſane cauſa cognita ei, qui non ad modicum
tempus conduxit ſuperficiem in rem actio com-
petit; cui licet *Pinell.* reſpondere conetur
dicendo ſpeciale eſſe in conductore ſuperfi-
ciei, ex quo ſuperficiarius ſit, qui in ſolo
alieno ædificat conducta ſuperficie *l. obliga-*
tionum ff. de action. & oblig. l. fin. ff. de ſuper-
ficieb. & ideò adſit in eo fauor publicus, ne
Vrbes deformentur ruinis, ſed ornentur
ædificijs, talis reſponſio non ſatisfacit, quia
idem fauor æque conſiderari poterat in cõ-
ductore ad modicum tempus ædificante, &
tamẽ textus prædictus loquitur tantũ de eo,
qui conduxit ad longum tempus, & ei tan-
tum competere actionem in rem, vndè con-
uincitur, rationem Pinelli non eſſe bonam,
prout latiùs eam diluit, ac omnibus alijs
reſpondet *Garz. de expenſ. cap. 14. num. 3.*

6 Declaratur tamen prædicta diſtinctio in-
ter locationem ad modicum, & locationem
ad longum tempus, vt procedat in locatio-
ne facta à priuato, ſecus autem in locatio-
ne rei publicæ facta à Principe, vel Fiſco,
quia in iſta quamuis ad modicum tempus
facta transfertur dominium vtile in condu-
ctorem, & datur ei actio vtilis in rem eodem
modo, ac in locatione ad longum tempus
facta à priuato *ad text. in l. 1. & ibi gloſ. in*
verbo conduxerit, & DD. ff. de loc. publ. Fruen.
Ruin. conſ. 216. num. 2. verſ. & quia dictum
lib. 1. late Gratian. diſc. 357. nu. 15. & ſeqq.
Euerar. in loco à Feud. ad emphyteuſ. num. 52.
& 53. Scapuccin. de ſingul. ſucceſſ. ampliat. 8.
num. 8. & licet contrarium ſenſerint *Petr.*
Barboſ. in l. filius familias §. fin. num. 38. ff.
ſol. matr. & Cenall. comun. contra com. quæſt.
756. num. 74. ad med. tamen iſta eſt verior
& cõmunior vt probat *Pinell. de bon. mater.*
in l. 1. part. 3. num. 67. ad fin. & 68.

Præterea ſecundum membrum diſtinctio-
7 nis, quod videlicet in locatione ad longum
tempus transferatur dominium vtile decla-
ratur pluribus modis, & primo, vt proce-
dat, quando locatur aliquis fundus, ſecus
autem ſi locetur aliquod ius percipiendi,
ſiue fructus ex fundo, ſiue annua præſtatio,
ſiue quid ſimile, quia tunc non transfertur
dominium ipſius rei, vt dictum eſt *in cap. 4.*
An locatio ſit alienatio, & maxime, vbi ex
verbis contractus deducitur ita ſenſiſſe par-
tes, vt ibidem, *& in cap. 14. de locatione*
rerum Eccleſiæ §. 5. quibus locis diuerſas
auctoritates adduxi, quibus nunc addo
Ruin. conſ. 216. num. 5. ad fin. verſ. præterea
dici poſſet lib. 1. & Caroc. de locat. & conduct.
ſub tit. de locat. ſine tempore quæſt. 13. num. 9.

8 Secundo declaratur eadem concluſio, vt
ſi fiat locatio ad longum tempus per haben-
tem ſolum dominiũ vtile, puta per emphyte-
utã, tunc nõ transfertur dominiũ ipſum vtile
plenũ, & abſolutũ, itaut nihil remaneat apud
ipſum locantem, ſed transfertur dominium
vtile ſubalternũ *Corbul. de iur. emph. tit. de caſ.*
priuat. ob non ſolut. Canon. ampliat. 20. n. 2. vbi
ait non eſſe inconueniens, quod tale domi-
nium ſit apud plures diuerſis reſpectibus &
ſenſit *Iaſ. in l. 2. nu. 152. C. de iur. emphyt.*

9 Et licet contrarium, quod ſi primus con-
ductor ita ſublocet, neque dominium, ne-

que poſſeſſio penes eum remaneat tenuerunt alij, & ſignanter *Ruin. conſ.* 168. *num.* 10. *ad fin. lib.* 1. *Rimin. Sen. conſ.* 124. *num.* 7. *& conſ.* 380. *num.* 11: vbi quod hæc eſt natura contractuum emphyteuticorum, & ſi emphyteuta alteri cōcedat in emphyteuſim nihil ei remaneat.

10 Fædere tamen diſtinctionis conciliantur iſtæ opiniones, vt prima procedat, in caſu quo ſublocanti remaneant aliquæ reliquiæ emphyteuſis, ſeu locationis, puta quia remaneat ei aliqua pars penſionis, quam in maiori quantitate ſibi ſoluit ſubconductor, vel aliqua pars rei, quia non totam ſublocauit, vel etiam aliqua pars temporis, quia non pro tanto tempore ſublocauit pro quãto ipſe conduxit, vel aliud ſimile, alias procedat ſecunda, vt poſt *Caldaſ. de renouat. emphyt. lib.* 1. *quaſt.* 13. *numer.* 20. *& ſeqq.* declarauit *Rota deciſ.* 182. *num.* 7. *part.* 6. *recent.*

11 Verum hæc diſtinctio non ita ruditer ſumenda eſt, ſed attendendus eius ſenſus, qui eſt, vt ſi primo emphyteutæ remaneant reliquiæ emphyteuſis, quia non totaliter ſe illa ſpoliauerit, totumque eius ius ceſſerit, tunc remaneat ei dominium vtile, ſecus è contra, vnde hæc quæſtio tota pendet à dignoſcendo quid actum, & non ſufficeret ad arguendum retentionem dominij, quod emphyteuta retinuiſſet aliquam partem penſionis, ſi e contra concurreret, quod ſublocatio facta eſſet de conſenſu domini, quodque ſecundus emphyteuta ipſum Dominum recognouiſſet, & ab eo inter ſuos emphyteutas ſcriptus fuiſſet, quia tunc dicta penſio reſeruata primo deberetur ei actione perſonali, non autem in recognitionem dominij, aut reliquiarum emphyteuſis, vt tradunt *Soccin. Sen. conſ.* 256. *col.* 2: *verſ. ſed præmiſſis non obſtantibus lib.* 2. *Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. Can. ampliat.* 20. *num.* 3.

12 Et è contra ad hoc, vt nihil remaneat ſubemphyteuticanti neceſſe eſt, quod expræſſe dicat ponere ſubemphyteutam in locum ſuum, & accedat conſenſus domini directi, alias ſimpliciter ſubemphyteuticando etiam totam rem, & cum eadem penſione remanet emphyteuta, & retinet dominium vtile, & aliud vtile inferius formatur etiam in accipiente, vt declarat *Valaſc. de Iur. emphyt. quaſt.* 13. *num.* 12. & his terminis nullius iuris, nulliuſque actionis ſuper bonis ſublocatis retentæ loquitur *Rota in dicta deciſ.* 182. *part.* 6. *recent.*

13 Declaratur tertio dicta concluſio, quod per locationem ad longum tempus transferatur vtile dominium, vt non procedat ſi partes aliter expreſſe conuenerint, videlicet de eo non transferendo, quia valet talis conuentio, & operatur illud non transferri *Bald. in l. Codicillis* §. *inſtituto ff. de leg.* 2. *& in cap. litera num.* 6. *de dilat. Ruin. conſ.* 57. *num.* 9. *lib.* 1. *Caroc. de locat. ſub dicto tit. de locat. ſine temp. quæſt.* 13. *num.* 6. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 7. *num.* 1. *& ſeqq.* vbi plura adducit ad comprobationem validitatis huius pacti *Boer. deciſ.* 234. *num.* 2.

14 Limitanda tamen eſt hæc declaratio, vt procedat quatenus locatio cum dicto pacto fiat per eum, cui alienatio non ſit prohibita, quia tunc locator eſt magis rei ſuæ moderator, & arbiter, & proinde poteſt circa eam quodcumque pactum inire, abſque aliqua fraudis ſuſpicione, at ſi ſit prohibitus alienare, & locet ad longum tempus, & in locatione apponat pactum præfatum cenſetur illud apponere in fraudem dictæ prohibitionis, & nihil operatur *Bald. in cap.* 1. *in princ. de prohibit. Feud. alien. per Frideric.* & ibidem *Afflict. num.* 61. *& ſeq. &* 66. & late pluribus adductis probat *Mantic. de tacit. d. lib.* 5. *tit.* 7. *num.* 66. *& ſeqq.* quoties enim in fraudem legis fit, non valet, quod factum eſt dicit *text. in l. ſi libertus minorem poſt princ. ff. de iure patr.*

15 Declaratur quarto, vt tale dominium acquiſitum per locationem ſit reſolubile per inobſeruantiam pactorum, vel finem locationis, non autem perpetuum *Socin. Iun. conſ.* 56. *num.* 12. *& conſ.* 63. *numer.* 16. *ad med. lib.* 2. *Caroc.* qui alios allegat *d. quæſt.* 13. *num.* 17.

16 Declaratur quinto, vt quod dictum eſt locationē transferri dominium vtile intelligatur ſequuta traditione, eſt enim traditio ad hoc omninò neceſſaria, quia per eam proprie transfertur dominium non per ſolum contractum *l. traditionibus* 20. *C. de pact. l. ſi ager.* 5. *ff. de rei vindic. Seraph. dec.* 783. *num.* 13. *Coccin. deciſ.* 49. *num.* 5. *Buratt. dec.* 861. *num.* 1. quod eſt adeò verum, vt valeat argumentum, non fuit probata traditio ergo, nec dominium *Rot. coram Verall. dec.* 280. *num.* 3. *part.* 1. & pactum quod trans-
17 feratur dominium, ſine traditione ſit inualidum *Surd. conſ.* 52. *num.* 75. *& ſeqq. Giurb. deciſ.* 80. *num.* 15. *poſt princ. verſ. quia ſequuta. Rota in Romana venditionis Capſulæ corum Penia impreſſ. penes Marcheſ. part.* 3. *fol.* 111. *num.* 9.

18 Niſi fortè locatio ad longum tempus facta ſit per Principem, quia conceſſio Principis transfert Dominium abſque traditione *Soccin. Iun. conſ.* 65. *num.* 6. vbi de communi *lib.* 1. *Gratian. diſcept.* 310. *num.* 5. *&* 6.

Rot.

Digitized by Google

Rot. decis. 81. *num.* 6. *part.* 5. *recent.* & licet
19 aliqui velint hoc procedere tantum in cõ-
ceſſione facta per viam priuilegij, tamen ve-
rior, & communior eſt opinio, quod pro-
cedat etiam in conceſſione facta per viam
contractus, vt probant *Ruin. conſ.* 32. *num.*
4. *lib.* 1. *Gratian. d. diſc.* 310. *num.* 8. *Rot.*
decis. 664. *num.* 18. *part.* 2. *recent.*

20 Vel etiam niſi locatio ad longum tempus facta eſſet Eccleſiæ, quæ eſt in hoc priuilegiata, vt acquirat Dominium per ſimplicem conceſſionem ſibi factam abſque traditione, vt per text. *in l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. & Bald. conſ.* 337. *num.* 5. *lib.* 1. *dixit Rot. decis.* 673. *num.* 4. *verſ. non repugnat part.* 2. *recent. & decis.* 81. *num.* 7. *part.* 5. *rec.*

21 Non tamen requiritur traditio actualis, & vera, quia traditio etiam ficta transfert dominium verum *Menoch. præſumpt.* 39. *nu.* 15. *lib.* 1. vt per clauſulam conſtituti in inſtrumento appoſitam *Surd. decis.* 157. *in prin. Coccin. decis.* 240. *num.* 3. *Caualer. decis.* 399. *num.* 3. *Duran. decis* 84. *num.* 18. *& ſeq.*

22 At non ſufficit inſtrumentum dicere tradidit, dedit, & aſſignauit, vbi locatio non ſit facta in conſpectu rei locatæ, quia hæc eſt traditio verbalis, quæ ſufficit, ſi fiat in conſpectu rei, & non alias, vt diſtinguit *Bald. in l.* 2. *in ſecunda lectura num.* 3. *C. de acq. poſſ. Roman. conſ.* 337. *num.* 6. *& ibi Adden. Rot. coram Durano decis.* 270. *num.* 13.

23 Verum ſufficit patientia, quod quis rem apprehendat, & abſque alia traditione dominium acquiritur capientiſtante titulo habili, vt eſt text. *in l. qui ſaxum* 6. *ff. de donat.* vbi habetur, quod permittente aliquo me ſaxum titulo donationis ex ſuo eximere, ſtatim, ac exemptus eſt meus fit, & additur quod ſi mercenarius meus exemit, mihi exemit, vnde datur intelligi in propoſito conductionis bonorum ſufficere, quod Villicus Conductoris ingreſſus ſit in ea patiente locatore, & faciunt tradita per *Peregr. conſ.* 94. *num.* 11. *lib.* 1.

24 Et dum Conductor reperitur in actuali poſſeſſione dicta patientia præſumitur præſtita, & quod adeptus ſit poſſeſſionem titulo locationis, & de volũtate locatoris, vt docuerunt *Bald. in l.* 2. *n.* 1. *C. de acqu. poſſ. Angel. in l. quadã mulier ff. de rei vindic cum alys cumulat. per Becc. conſ.* 6. *n.* 8. *& ſeq.* & dixi etiã ſupra *in c.* 24. *de locatione ad menſuram*, vbi etiã habetur declaratio huius Concluſionis, vt procedat, quando locator tenetur tradere ſecus ſi non tenetur, vti quia ſit locatio ad menſuram, vt ibi, vel alia de cauſa.

Eſt tamen caſus, in quo ipſamet locatio
25 habet vim traditionis, & dominium tranſ-
fert, & non à locatore in conductorem, ſed
e contra à conductore in locatorem, ſi quis
rei Dominus illam vendat, ſeu donet, &
deinde eam ab emptore, vel donatario in
locationem recipiat *l. quadam Mulier* 76. *&*
ibi Bart. in ſummar. ff. de rei vindic. & di-
cam infra loquendo de tranſlatione poſſeſ-
ſionis.

Declaratur ſecto, vt traslationem vtilis
26 dominij operetur locatio vera, & propria
ad longum tempus facta, non autem ſi adſit
aliquod priuilegium fauore inquilinorum,
vt expelli non poſſint, prout adeſt in Vrbe
fauore Hebræorum, ex quadam Conſtitu-
tione Clementis VIII. quia non propterea
acquirunt aliquod ius dominij, vt dixit *Ro-*
ta in decis. 38. *num.* 8. *part.* 14. *rec.* licet hoc
27 in Hebræis facilius admittendum ſit, ex
quo ipſi ſunt etiam ex cõſtitutionibus Apo-
ſtolicis incapaces illud acquirere, vt in ea-
dem deciſione habetur, quia tamen dicta
conſtititutio concedit etiã Hebræis, vt poſ-
ſint meliorare domum, inde ſequitur, vt
maxime ea meliorata, acquirant in ea ius
ceſſibile, vt dicit *Grat. diſc.* 842. *num.* 22.

Secundo quæri hic poſſet an per locationem acquiratur conductori dominium fructuum rei locatæ, & conductæ, ſed de hoc videtur opprtunius dicendum *in cap. particulari de fructibus* quod erit 33.

Tertio quærendum, an per locationem,
28 & conductionem transferatur poſſeſſio rei
locatæ in conductore, & in hoc videntur
iura aperte contrariari, quod enim colonus
nec viuo, nec mortuo domino vllam poſ-
ſeſſionem habeat dicit text. *in l. non ſolum*
33. *§. quod. vulgo poſt med. verſ. cum hac*
igitur ff. de vſucap.

Contrarium verò, quod naturaliter poſſideat habetur in *l. Communi diuidundo* 7. *§. Inter prædones ad fin. ff. com. diuid.* ibi, *neque Colonis, neque ÿs, qui depoſitum ſuſceperunt hoc iudicium competit, quamuis naturaliter poſſideant*, & idem etiam habetur in *l.* 2. *§. quod vulgo ff. pro hærede.*

29 Vtraque tamen ex prędictis vltimis legibus declaratur per ſuam *gloſ.* nempè *d. l. communi diuidundo per gloſ. in verb. poſſideant, & d. l.* 2. *§. quod vulgo per gloſſ. in verbo Colonum*, vt accipiant poſſeſſionem naturalem impropriè pro ſimplici detentatione, & probatur hæc gloſſarum declaratio, quia eos poſſeſſores non conuenit appellare, qui ita tenent, vt ob hoc ipſum ſolitam debeãt præſtare mercedem, vt dicit Imperator in *l.* 2. *C. de præſcrip.* 30. *vel quadrag. annor.* & quod fructuarius colonus, & inquilinus ſint in prædio, ſed tamen non poſſideant dicit

Digitized by Google

text. in l. certè 6. poſt princip. verſ. Nam, & fructuarius ff. de precar. & denique qui ex
conducto poſſidet, quamuis corporaliter
teneat, non tamen ſibi, ſed Domino rei
creditur poſſidere, vt habetur in *l. 1. in princip C. commun. de vſucap.*

Deducitur, itaque ex prædictis iuribus,
quod locatio proprie nullam transfert poſ-
ſeſſionem in conductorem, ſed tantum ope-
ratur eum habere detentationem corporalē
& pro Domino detinere, quod & dixit *Rot.
deciſ. 351. num. 6 par. 11. recent.* at hoc intel-
30 ligitur procedere in ſimplici locatione ad
modicum tempus, ſecus autem in locatio-
ne ad tempus longum, quia ea cum tranſ-
ferat dominium vtile in conductorem, vt
dictum eſt ſupra, vtique, transfert etiam
in eum poſſeſſionem naturalem, & tribuit,
vt ſibi tanquam vtili Domino detineat, vt
tradunt *Alex. conſ. 1. num. 6. lib 4. Felin. conſ.
25. num. 4. ad med. Ruin. conſ. 156. nu. 6. lib. 1.
Tiraq. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 14. num. 79.
Rota deciſ. 190. numer. 1. ad fin. par. 3. recent.
Sperell. deciſ. 41. num. 26. & 27.*

Verum, vt dictum eſt ſupra circa tranſ-
lationem dominij, ita dicendum eſt hic cir-
31 ca tranſlationem poſſeſſionis, quod, non
propterea, quod dicitur, locationem ad
longum tempus transferre poſſeſſionem na-
turalem, ſeù locationem ad breue tempus
transferre detentationem, inferendum eſt,
quod eo ipſo, quod facta eſt locatio, dica-
tur conductor poſſidere, ſeù detinere, quia
requiritur traditio vera, vel ficta per clau-
ſulam Conſtituti *Menoch. de retinenda poſ-
ſeſſ. remed. 3. num. 571. Rota coram Mantic.
deciſ. 37. num. 1. & poſt Poſth. de manut. de-
ciſ. 215. num. 9.*

32 Nec dicatur, quod per conſtitutum trāſ-
feratur vera poſſeſſio non ſimplex detenta-
tio *Honded. conſ. 42. num. 27. lib. 1. Altograd.
conſ. 44. lib. 1. num. 4. & 6.* & quod conſtitu-
33 to transferatur vera realis, & tàm ciuilis,
quàm naturalis poſſeſſio *Tomat. deciſ. 112.
numer. 1.* Quia hoc procedit quatenus adſit
34 cauſa habilis, vt dicit *Rot. cor. Durano de-
ciſ. 84. num. 18.* & quatenus de natura con-
tractus in quo ea apponitur ſit poſſeſſionē
transferre, eſt enim acceſſoria, & naturam
contractus cui adhæret ſequitur *Honded.
conſ. 18. num. 54. lib. 2. Decian. conſ. 1. num. 60.
lib. 3. Menoc. conſ. 733. num. 12. Surd. dec. 157.
num. 5. Caualer. deciſ. 5. num. 6.* & in ſpecie,
35 quod in locatione transferat detentatio-
nem docuit etiam *Caſtren. in l. ſi quis ante
10. num. 1. ad med. verſ. poſtea ponuntur Ro-
man. num. 4. Iaſ. nu. 9. & ſeq ff. de acquir. vel
amit. poſſeſ.* & quod non transferat poſſeſ-
ſionem *Alex. conſ. 121. num. 1. ad med. & 2.
lib. 5. Tiraq. in ſuo tractat. de conſtituto poſ-
ſeſſ. par. 3. lim. 22. numer. 1.* vbi *num. 2.* ſecus
eſſe ſi ſeparatim Dominus poſt factam loca-
tionem conſtituit ſe præcario nomine pro
conductore poſſidere, quia tunc tranſ-
fert poſſeſſionem, & quod econtra, ſi is pro
quo Dominus ſe conſtituit poſſidere ab eo
conducat, poſſeſſionem per conſtitutum
acquiſitam retrotransfert, & ſit ſimplex de-
tentator, dicit tamen circa hæc videndum
Alex. & Claud. Saiſell. in dicta l. ſi quis ante.

36 Et ſufficit etiam traditio verbalis, qua-
tenus ſit facta in conſpectu rei *Roman. conſ.
337. num. 6.* cum aliis adductis ſupra in pro-
poſito tranſlationis dominij, niſi forte alius
47 in poſſeſſione exiſtat, quia tunc talis tra-
ditio non ſufficit ad hoc, vt acquiratur con-
ductori poſſeſſio *Adden. ad Roman. conſ. 337.
lit. B. Gratian. diſcept. 310. num. 16.* imò nec
38 traditio actualis ſufficit illo non expulſo,
quod ſecus eſt reſpectu dominij, nam ve-
rus Dominus tradens rem ab alio poſſeſſam
transfert dominium, licet non poſſeſſionem
Gomes in §. ſed iſta num. 10. inſtit. de action.

39 In reliquis autem applicantur ferè om-
nia ſupradicta de traditione neceſſaria ad
tranſlationem dominij, prout etiam, quod
locatio transfert quoque poſſeſſionem in
locatorem, ſi Dominus rei illam vendat,
vel donet, & deindè eam conducat dicta
*l. quadam Mulier 76. ff. de rei vindicat. l. in-
terdum 21. §. fin. ff. de acquir. poſſeſ. Tiraquel.
de conſtit. par. 3. lim. 9. num. 3.* quatenus ta-
40 men locator ſciat, alias, quia non habet
animum poſſidendi non procedit tranſla-
tio iſta poſſeſſionis in eum, vt declarat *Ca-
rocc. de locat. par. 6. ſub tit. de proxenet. q 11.
num. 2.* ſi videlicet fiat per Procuratorem
41 generalem, vel alium, quia ad acquiren-
dam poſſeſſionem requiritur mandatum
ſpeciale *Surd. conſ. 160 num. 29. Rot. deciſ. 9.
de reſtit. ſpoliat. in nou. Gratian. diſcept. 365.*
42 *num. 9. & ſeq* nec ſufficeret locationem fie-
ri per Conſanguineum *Corn. conſ. 46. nu. 11.
verſ. & licet dicant lib. 3. Gratian. dicta di-
ſcept. 365. num. 12. & ſeq. & diſcept. 450. nu-
mer. 26. Rot. deciſ. 681. num. 1. verſ. Aut Co-
mes par. 4. diuerſ.*

43 Non omittendum tamen animaduerte-
re, quod ea, quæ dicta ſunt de traditione
ficta per clauſulam, *Conſtituti*, quod ſuffi-
ciat, non procedunt ſi locatio ſit conditio-
nalis *Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 17. num. 3. &
4. cum al. adduct. cap. 24. num. 26. & ſeq.*

Ex eo autem, quod dictum eſt condu-
ctorem poſſidere pro Domino infertur, vt
ſi quis mouerit litem ſuper re locata, & ci-
taue-

Google

44 tauerit tantum conductorem non autem
Dominum nulliter proceſſerit *Rot. cor. Coc-*
cino deciſ. 361. num. 2. ad fin. vbi quod fuit
etiam dictum in eadem cauſa *coram Sera-*
45 *phino*, licet ſecus ſit ſi agatur de ſola poſ-
ſeſsione naturali rei, quia tunc ſatis erit ci-
tare conductorem, vt firmat eadem *Rot. cor.*
Canaler. deciſ. 328. num. 2. & ſeq. ea ratione,
quia de eius intereſſe principaliter agitur,
& citationes ſunt dirigendæ in eum de cu-
46 ius intereſſe principaliter agitur, nec ne-
ceſſe eſt citare illum, quem negotium tan-
git ſolum in conſequentiam per *text. iuncta*
gloſ. 2. in l. de vno quoque ff. de re iudic. Alex.
conſ. 86. numer. 3. & 4. lib. 2. Oſaſc. deciſ. 157.
num. 3. vbi de com Surd. deciſ. 103. num. 3.

Præterea infertur, quod quamuis per
47 abſentiam decem annorum regulariter
quis cenſeatur amiſiſſe animum poſsiden-
di, & ſic perdidiſſe poſſeſsionem ipſam,
ne dum naturalem, ſed etiam ciuilem *Bart.*
in l. ſi is, qui 27. num. 2. ad fin. ff. de acq. poſ-
ſeſs. & in l. ſiue poſſidetis num. 8. ff. de probat.
Baratt. deciſ. 823. num. 4. cum alijs plenisſi-
mè cumulat per *Poſt. de manut. obſeru. 58.*
num. 1. vbi *num. 5. & 6.* quod licet tempus
non ſit modus perdendæ poſſeſsionis *l. ſi*
Mulier ff. quib. mod. vſufr. vel vſ. amitta-
tur l. licet C. de acquir. poſs. tamen eſt mo-
dus inducendæ obliuionis, & ſic etiam in-
ducendæ depoſitionis animi per quã amit-
titur poſſeſsio per *gloſſ. in d. l. licet ver. tem-*
poris incuria, & Gratian. diſcept. 450. nu-
mer. 30. & ſeq. licet in quam per tantum
48 tempus perdatur poſſeſsio, tamen ſecus eſt
in re alteri locata, ex quo per conductorem
ipſi Domino poſsidetur; & ſic non applica-
tur, quod abſit, dum per alium rei inſiſtit,
& poſsidet *Aretin. in l. ſi de eo §. ſi fortè nu-*
mer. 7. ff. de acquir. poſs. Poſth. d. obſeruat. 58.
num. 3. poſt med. Rot. Bonon. diuerſ. deciſ. 86.
49 *num. 42.* vbi quod hoc procedit, etiam ſi
Dominus per decennium mercedem non
perceperit *deciſ. 496. num. 3. par. 4. recent.*
50 Et infertur etiam; quod licet alius poſ-
ſeſsionem ingrediatur, tamen non priuat
dominium poſſeſsione ſua niſi conductorẽ
expellat, at ſi expellat eum priuat *l. 3. §.*
Quod ſi ſeruus, & ibi *Caſtren. ff. de acquir.*
poſſeſs. & priuat eum etiam ignorantem *l.*
51 *peregrè 44. §. fin.* & ibi *Bart. ff. eodem tit.* &
non ſolum naturali, ſed etiã ciuili, & vtram-
que ſibi acquirit *Ang. in l. clam poſſidere 6.*
§. Qui ad nundinas num. 2. ad med. ff eodem,
& ratio eſt, quia ciuilis Domini poſſeſsio
hoc caſu requieſcit ſuper naturali retenta
per conductorem, & ea ſublata per expul-
ſionem illius corruit, vt alijs adductis ex-
plicat *Poſth. de Manut. obſer. 59. numer. 13.*
& 14.
52 Et expelli debent Coloni omnes, & eo-
rum familia, aliàs non releuaret expulſio,
ſi aliquis remaneret *Alex. in l. Peregrè 44.*
§. quibus ff. de acquir. poſs. Gozad. conſ. 86.
num. 11. Rot. coram Seraph. deciſ. 498. num. 2.
Adden. ad Baratt. deciſ. 732. nu. 6. vnde op-
portunum erit in Inſtrumento exprimere,
53 quod fuerint expulſi omnes, non autem
ſimpliciter dicere, expulſis Colonis, quia
indefinita non æquipollet vniuerſali in hoc
propoſito ſecundum *Beron. quaſt. 47. num. 5.*
ſatis tamen eſſet nominare ipſos Colonos
54 expulſos ad hoc, vt, qui dicit alios ad fuiſ-
ſe probare debeat *Rot. poſt Poſth. de manut.*
deciſ. 74. num. 11. propè fin. cum qua tranſit
ipſe *Poſth. d. obſeruat. 59. num. 3.*
55 Imò debere etiam eijci res omnes, &
bona inquilinorum tradunt *Benintend. de-*
ciſ. 93. num. 3. & alij relati per Poſth. dicta
56 *obſer. 59. n. 2.* at in n hoc contrarium vide-
tur verius, quod ſcilicet talis eiectio bono-
rum non ſit neceſſaria, quia ciuilis poſſeſ-
ſio Domini non reſidet ſuper illa bonorum
exiſtentia in fundo, ſed ſuper poſſeſsione
naturali per conductorem retenta, vt ani-
maduertit *Rot. coram Seraph. deciſ. 498. n. 4.*
vbi & quod *Bero. quaſt. 47. à Beninten.* cita-
tus id dicit ſatis perfunctorie, & Docto-
res per eum adducti nihil tale dicunt.
57 Et debet etiam expulſio eſſe totalis re-
ſpectu fundi, nempe à toto fundo, imo
etiam à conſpectu ipſius *Dec. conſ. 400. nu. 9.*
Gozad. conſ. 86. num. 17. Rot. in deciſ. 412. nu-
mer. 1. par. 4. diu. & in alijs adductis per *Add.*
ad Baratt. deciſ. 732. num. 7. & Ridolphin. in
praxi par. 2. cap. 5. num. 65. at hoc de expul-
58 ſione à conſpectu rei locatæ, non intelligẽ-
dum eſt in ſenſu litterali, vt neceſſe ſit eos
non potuiſſe oculis nec eminus rem
conductam videre, quia ſatis eſt eis fuiſ-
ſe difficilem reditum ad poſſeſsionem, vt
ex mente *Gozad. dicto conſ. 86. numer. 17. &*
aliorum DD. declarauit Rot. coram Seraphin.
deciſ. 498. num. 5.

An autem neceſſaria ſit iſta expulſio ad
59 acquirendam poſſeſsionem rei locatæ, vel
abſque ea ſufficiat conductorem poſſeſsio-
nem tradere alteri, vel eum in Dominum
recognoſcere, videndum breuiter eſt, & qui-
dem, ſi conductor rem vendiderit, & eam
ab emptore conduxerit, & vtrique merce-
dem præſtiterit prior locator poſſeſsionem
per conductorem rectiſsimè retinet, dicit
præcisè *text. in l. quamuis 32. §. ſi conductor*
ff. de acquir. poſſeſs. vnde deducitur quod
ficta traditio Coloni, non priuat Dominum
poſ-

Digitized by Google

poſſeſsione, vt notat ibi *Bart.* in caſu enim
textus non fuit poſſeſsio tradita, nec habi-
60 ta pro tradita, alioquin ſi fuiſſet actualiter
tradita, vel habita pro tradita, eſſet amiſſa,
vt aſſerit ibidem, & proculdubio eſſe dicit
gloſſ. in verb. retinet, vndè infertur neceſ-
ſe non eſſe, quod conductor eijciatur, ſed
ſufficere, quod poſſeſsionem ſponte tradat
Ang. in l. peregre §. *quibus* vbi *Caſtr. num.* 5.
& Alex. num. 3. qui dicit communem *ff. de
acq. poſſeſs.* & magis communem dicit *Abb.
in c. olim num.* 11. *de reſtit. Spoliator.* quos re-
tulit, & ſequuta eſt *Rot. coram Coccino de-*
61 *ciſ.* 1238. *num.* 3. & quod licet non poſsit
conductor interuertere poſſeſsionem Do-
mini per actum fictum, prout dicit *Bart. in
dicto* §. *ſi conductor* puta, per conductionem
ab alio, vt loquitur ille *text.* vel per clau-
ſulam, *Conſtituti*; tamen bene poſsit per
traditionem veram, admittunt *Dec. conſ.* 400
num. 9. *& Surd. conſ.* 117. *num.* 14. *& ſeq.* li-
cet *num.* 16. declaret, nec veram traditio-
62 nem ſufficere, niſi ſit ex iuſta aliqua cauſa,
puta alienando, vel alium contractum fa-
ciendo, quia ſi cauſa ſit iniuſta, vel nulla,
poſſeſsio per traditionem non transfertur
l. nunquam nuda ff. de acquir. poſs. & hanc
63 eſſe differentiam inter ſimplicem condu-
ctorem ad breue tempus poſsidentem pro
Domino, & conductorem ad longum tem-
pus poſsidentem ſibi, quod iſte transferat
poſſerſionem etiam per actum fictum, ſe-
cus autem ille, at quoad actum traditionis
verum à quocumque ex eis proueniet trāſ-
ferri per eum poſſeſsionem naturalem, quā
vterque detinet, & ita interuerti poſſeſsio-
nem ciuilem Domini, quæ ipſi naturali in-
nititur latè tradit *Giouagnon. conſ.* 9. *nu.* 16.
lib. 1. & quod licet non valeat per ſimplicē
ſuam recognitionem in Dominum de ter-
tio factam conductor in illum poſſeſsionē
transferre, & priuare locatorem, tamen
ſecus ſit vbi ille tertius poſſeſsionem actua-
liter adeptus ſit concludere videtur *Poſth.
de Manut. obſeru.* 59. *num.* 31.

64 Verùm his non obſtantibus verius vi-
detur, quod tertius ad acquirendam poſ-
ſeſsionem rei detentæ per conductorem, &
priuandum Dominum poſſeſsionem ſua, ne-
ceſſe habeat cōductorem ipſum expellere,
nec ſufficere actum voluntarium conducto-
ris erga eum factum recognitionis in Do-
minum, vel traditionis poſſeſsionis, quia
ipſe non valet ſponte, ac libere poſſeſsionē
Domini interuertere, quidquid enim eſſet
de iure Digeſtorum, & quidquid Doctores
leges illas antiquas forte conſiderando ſe
inuoluant, hoc expreſſe definitum eſt ab
Imperatore, quod ſi Colonus, vel inqui-
linus, vel quiſpiam alius, per quem licen-
tia eſt nobis poſsidere corporaliter, nactam
poſſeſsionem cuiuſcumque rei dereliquerit
vel alij prodiderit, deſidia forte, vel do-
lo, vt locus aperiatur alii eamdem poſſeſ-
ſionem detinere, nihil penitus Domino
præiudicij generetur, ne ex aliena maligni-
tate alienum damnum emergat, vt præci-
ſe habetur in *l. fin. C. de acquir. poſs.* vnde ni-
hil videtur vlterius quærendum, dum ha-
bemus textum clarum, & licet *gloſ. ibi in
verbo generetur* opponat leges digeſtorum,
& afferat diuerſas ſolutiones, tamen prima
videtur magis vera, & amplectenda, quod
ſcilicet lex iſta Codicis corrigat illas, qua-
tenus ſint contrariæ, vel potius eas conci-
liet, & declaret, prout habetur in eius prin-
cipio, ibi, *ex libris Sabinianis quæſtionem in
diuinas noſtri numinis aures relatam tollen-
tes definimus*, vnde quatenus in contrarium
facere videantur, non ſunt habendæ in cō-
ſideratione quoad iſtud dubium, & ita con-
cludendum neceſſariam eſse omninò ex-
pulſionem inquilini, vt poſt antiquiores
tradit *Benintend. deciſ.* 93. *num.* 3. vbi etiam
65 ſi Colonus vltra recognitionem ſoluat fru-
ctus illi, quem recognouit, adhuc poſeſsio-
nem Domini non interuertit, *& numer.* 4.
etiam ſi Dominus ſciat, & idem quoad pri-
mum dictum, ſed non quoad ſecundum poſt
Alex. & alios tradit etiam *Surd. conſ.* 117.
num. 14. *ad med. Ruin. conſ.* 127. *num.* 18. *ad
med.* vbi etiam ſi alius ingrediatur poſſeſ-
ſionem Colono abſente, & animum deſe-
rendi poſſeſsionem habente *lib.* 5. & alij
plures, quos refert, & ſequitur *Adden. ad
Buratt. deciſ.* 732. *num.* 5. *Rot. deciſ.* 141. *nu.* 8.
poſt Statil. Pacif. de Saluiano deciſ. 141. *n.* 8.
etiam ſi Colonus recognouerit aliū in Do-
minum cogitando ſe poſſe repelli *dec.* 100.
num. 4. *poſt Poſth. de manut.* & alij pleniſsi-
me congeſti per eumdem *Poſth. obſeruat.* 59.
num. 1. & differentiam prædictam inter ius
nouum *in d. l. fin.* & antiquum agnoſcendo
Rot. deciſ. 139. *num.* 22. *par.* 6. *recent.*

66 Debet tamen Dominus in caſu quo Co-
lonus alium recognat, vel poſſeſſionem al-
teri dimittat ſtatim, ac ſcit eam recupera-
re, vel aduerſus recognitionem reclamare,
alias negligendo eam amitteret *l. ſi de eo* 40
§. *ſi forte*, ibi, *ſed tunc demum cum Dominus
poſſeſſionem adipiſci neglexerit ff. de acquir.
poſſeſs. Crauett. conſ.* 235. *numer.* 1. *Adden. ad
Gregor. deciſ.* 307. *num.* 26. *verſ. verum quoad
illud. Poſt. de manut. obſer.* 58. *nu.* 21. *dec.* 123.
num. 4. *& deciſ.* 129. *n.* 1. *poſt eumdem Poſth.*
negligere autem dicitur ſi à die ſcientiæ
diffe-

differat per triduum, vt probat *Cranett. in d.conſ.235.num.1. circa med.* quem Rota ſequitur, vt per *Adden. ad Gregor. vbi proximè.*

67 Præterea dicta opinio, quod ſit neceſſaria expulſio conductoris patitur ſignanter duas limitationes, vnam videlicet, vt procedat quatenus poſſeſſio reſpectu Domini ſit plena, ſecus autem ſi ſit vacans puta, quia Dominus deceſſerit, vel aliter poſſidere deſierit, quia tunc non eſt neceſſaria expulſio Colonorum, ſed ſufficit eorum recognitio poſſeſſionem adipiſcentis in Dominum, vel poſſeſſorem *Afflic.deciſ.325.num.3. Seraph. deciſ.466. ad finem Buratt. deciſ. 732. num.2. & ibi Adden. num. 8. verſ. hoc tamen Ridolphin. in prax.par.2.cap.5.num.66.& deciſ.141. num.9. poſt Statil. de Saluian. & deciſ.158.num.7.par.7.recent.* licet enim in di-
68 cto caſu mortis Domini locantis, quod per conductorem continuantem in conductione continuetur poſſeſſio in hæredem ſtatim à morte defuncti, adeò vt nunquam videatur interrupta, & ſic non dari dictam vacationem, late conetur probare *Surd.conſ.117 num.8. & ſeqq.* tamen veritas eſt, quod, vt hæres mediantibus Colonis poſſeſſionem acquirat plura requiruntur, de quibus *Seraph.deciſ.466. num.2. & Adden. ad Buratt. deciſ.733. num.9.* & eis deficientibus intrat præfata limitatio, ſecus autem eis concurrentibus.

69 Alia autem limitatio eſt, vt tunc ſit neceſſaria expulſio conductoris, cum quis poſſeſſionem ingreditur auctoritate propria, ſecus autem ſi eam ingrediatur auctoritate Iudicis *Ang. in l. qui vniuerſas 30. §.Item cum prætor verſ. in textu ff. de acquir. poſſeſſ. Rot.deciſ.802.num 6.par.1.diu. & dec.293. num.5.par.1. deciſ.226. num.6.par.6. & deciſ.306. num.3.par.7. rec.* cum alijs pleniſſime cumulat per *Poſth. de manut. obſeru.12.*
70 *num.28.& ſeq.* quatenus tamen Iudex rite, & rectè proceſſerit, alias enim eius auctoritas nihil operatur in hoc propoſito, ſed neceſſaria eſt expulſio, nec recognitio Colonorum ſuffragatur *Honded.conſ.20. num.19. lib.1.Ridolphin. in prax.par.2.cap.5.num.70. verſ. ſed hoc, & num.73.Seraphin.deciſ.342.*
71 *num. 4.* ſed debet eſſe iniuſtitia patens ad hoc, vt contra Iudicis auctoritate immiſſum, dari poſſit manutentio, vt declarant *Gratian.diſcept.950.num.33. Poſth. dicta obſeru.9.num.27. & ſeq. Buratt. deciſ.358. numer.6. & 7.Rot.deciſ.646.num.2.par.2.rec.*

Vltra prædicta circa translationem dominij, vel poſſeſſionis per locationem, quādo quis rem ſuam locat, poſſet etiam hic quæri, quid ſit quando quis rem ſuam propriam ab alio conducit, an tunc per talem conductionem transferat in eum dominium vel poſſeſſionem, prout etiam ſi quis rem ſuam tanquam alterius procurator locet, quid illi acquirat, ſed hæc dubia tacta fuerunt in *Cap. 11. de rebus quæ locari, & conduci poſſunt.*

Quartò quærendum eſt, an locatio probet locatorem habere dominium rei, quam
72 locauit, & regula poteſt tradi, quod non probet per *text. in l. ad probationem 23. C. locat. & ibi Bald. & Salicet. in Summ. & in cap. inter dilectos 6. de fid.inſtr. prope fin.* ibi *per inſtrumenta verò locationis non eſt vtique probata proprietas Cranett. conſ. 157. num.5. Rot. coram Canaler. deciſ.399.num.4.* & po-
73 teſt etiam reddi ratio, quia poteſt quis rē, cuius dominium non habet locare, & ſignanter nemo prohibetur rem, quam conduxit, alteri locare, vt dicit *text. in l. nemo 6.C.locat. Rot.deciſ.611. nu.8. poſt Poſth. de manut.*

74 Quod ampliatur procedere etiam ſi agatur de locatione antiqua, quia adhuc non ſufficit ad probationem dominij, vt per *text. in cap. inter dilectos de fid.inſtr.& Alex. conſ.12.lib.4. dixit Rot. coram Put.deciſ.342. num.1. lib.2. in correctis.*

Et vbi controuerſia eſt cum tertio, concluſio non habet difficultatem, at contra illum cui locatio facta eſt ſunt opiniones, vt patet ex *Caroc. de locat. ſub tit. de probat. quæſt.12. num.2. & 3.* vbi plures hinc inde refert.

75 Sed veriorem eſſe negatiuam regulariter patet ex *text. in d. l. ad probationem 23. C. locat.* in qua hoc habetur, quod locatio non ſufficit ad probandum dominium contra conductorem, vt tradit ibi *Salic. in ſum.* & ratio eſt, quia etiam res aliena locari poteſt *l. nemo 6.C.locat. Rot.deciſ.611.numer.8. poſt Poſth. de manut.*

76 At retenta prædicta pro regula non deſunt limitationes, non enim propterea poteſt conductor denegare reſtitutionem rei locatori finita locatione, nam clari iuris eſt, quod ſi quis conductionis titulo agrum, vel quamcumque aliam rem acceperit, poſſeſſionem prius reſtitui debet, & tunc de proprietate litigare, vt dicit Imperator in *l. ſi quis conductionis 25. C. locat.* de cuius legis diſpoſitione latius alibi dicam.

77 Prout etiam limitari poterit, vt procedat ſi agatur de dominio principaliter ad effectum, videlicet rei vendicationis, ſecus autem ſi de eo agatur incidenter, puta ad effectum conſequendi canones, ſeu penſio-

nes

Digitized by Google

nes rei locatæ, quia ad hunc effectum contra conductorem ſufficeret ſola locatio *Carrec.d.quaſt.12.num.6. verſ. limitatur quarto deciſ.12.num.6. & ſeq.par.2. rec.* hæc enim
78 eſt diſtinctio communiter recepta, & valde notabilis, vt ſi agatur de dominio principaliter, requiratur probatio plena, & concludens,ſecus autem ſi agatur de eo incidenter *Gratian.diſc.912.num.3. & eſt dec. Verall.*280.*par.*1. ſæpe canonizata, vt habetur in *deciſ.606.num.1.par.1.rec.*
79 Probat tamen dominium locatio ad quemcumque effectum, ſi appareat etiam effectuata per exactiones mercedis continuatas per longum tempus *Valaſc. de iur. emphyt.quaſt.9.num.17. in fin. Merlin. deciſ.* 817.*num.*8. *Rota in rec.deciſ.597.nu.6.& 7. par.4.tom.3.rec.*
80 Verum iſtud longum tempus debet eſſe triginta annorum, ad hoc vt probetur dominium contra quoſcumque, & ad quemcumque effectum, nam alias quidquid ſit vbi agitur de probanda ſola poſſeſsione, de quo infra, reſpectu dominij cum exactiones mercedum ſint actus conſecutiui locationis, ſi non valet locatio, nec ipſæ operantur, vt voluit *Bald. in l. ad probationem num.2.C.locat.* & admiſit *Rot.deciſ.*611. *numer.*10.*par.*4. *tom.*2. *rec.* & ſi ſunt continuatæ per annos triginta poſt locationem, tunc probant dominium contra tertium, tanquã præſcriptum, vt cenſuit *Bart. in d.l. ad probationem Alex conſ.*8.*num.*2. *lib.*7. *Rot.* quæ alios cumulat in *deciſ.*290.*num.*4.*par.*1. *rec. & in dicta deciſ.*611.*num.*21.*par.*4.*to.*3. *rec.*
81 Et idem eſſet ſi cum locatione concurrerent alia adminicula, quia tunc pariter probaret dominium, quatenus ea ſint ſatis vrgentia arbitrio Iudicis *Gratian. diſc.* 970. *num.*7.*Rot.deciſ.*290.*num.*1.*par.*1.*rec.*& pleniſsime *deciſ.* 1708. *num.* 3. *cor. Coccino*, & hæc probatio ſufficeret ad quemcumque
82 effectum, quia probatio, quæ fit per præſumptiones, & coniecturas eſt vera, & propria probatio, quando illæ ſunt à iure approbatæ, vt firmatur in *d. deciſ.*611. *nu.*13.
83 *par.*4.*tom.*2.*rec.*vnde licet non ſufficere locationem, ſeu inueſtituram, emphyteuticam,iunctis ſolutione canonum, & Laudemij, ac alijs adminiculis ad probandum dominium ad effectum deuolutionis alias ſenſerit *Rot.* vt habetur penes *Veral. deciſ.* 280.*num.*5.*par.*1. *Millin.deciſ.*11.*num.*9. *in rec.deciſ.*281.*num.*2.*par.*4.*tom.*2. *rec.* tamen
84 iſta opinio ita generalis ſumpta non ſubſiſtit, quatenus inueſtitura ſit facta tanquam de re propria, & adminicula ſint vrgentia, vt firmat *Ciarlin.contr.*6. *num.*40. & pluries cenſuit eadem *Rot. vt in deciſ.* 193. *num.* 1. *par.*2. *deciſ.*325. *num.*1. *& ſeqq.par.*3. *deciſ.* 597.*num.*3. *& ſeq. & deciſ.*611.*nu.*6. *par.*4. *tom.*3.*deciſ.*81.*num* 2.*par.*5.*rec. Dunoz.Iun. deciſ.* 939. *numer.* 2. vbi quod eſt doctrina *Bart. in l. ad probandum C. locat.* quæ communiter eſt recepta,& à Rota pluries firmata. Poſſet autem dicta opinio ſuſtineri vbi-
85 cumque in inueſtitura non eſſet facta mentio dominij, vel adeſſet ſuſpicio, quod conceſsio eſſet de re aliena, vt declaratur in *deciſ.*613.*num.*12. *& ſeq.par.*5. *rec.* quod multum conſiderandum, quia, vt dictum eſt ſupra, ratio cur locatio non probat dominium eſt,quia poteſt locari res aliena, & ideo quatenus ceſſet hæc ſuſpicio,quod locata fuerit res aliena non procedet concluſio; & hoc parum habet difficultatis, ſed difficultas erit in dignoſcendo quando ſufficienter ceſſet talis ſuſpicio in quo dari nõ poteſt certa regula, ſed penſandæ erunt per Iudicem circumſtantiæ, & qualitates perſonarum, vt in ſpecie, quod in conceſsio-
86 ne facta à Capitulo Canonicorum, ſimulque à Cardinali cum Beneplacito Apoſtolico, ceſſet omnis ſuſpicio commiſſæ fraudis, vel negligentiæ in concedendo, quod ſuum non eſt ſenſit nouiſsime *Rot. in vna Romana Caſtri Orciani* 2. *Maij* 1674. *coram R.P.D. meo Emerix §. neque contra.*

Quæ autem ſint adminicula ſufficientia etiam ad prædictum effectum deuolutionis, & rei vindicationis, videri poterit in ſingulis deciſionibus ſupra relatis, & præcipue *in deciſ.*597.*num.*4.*par.*4.*tom.*3.*rec.*& penes *Coccin.deciſ.*1708.*num.*4. *& ſeq.*
87 Animaduertendo, etiam, quod ſi agatur de caducitate in pœnam,puta ob non ſolutum canonem,adminicula erunt neceſſaria vrgentiora, quam ſi agatur de ea ob lineam finitam *Caualer. deciſ.*269. *in fine Burat.deciſ.*602.*num.*9. *Dunoz. Iun. deciſ.*741. *num.*7. vbi quod hoc eſt receptum, *& deciſ.* 939. *num.* 7. *& in d. Romana Caſtri Orciani* 2. *Maij* 1674. vbi hac præcipue ratione Rota receſsit à Deciſione præcedenti.
88 Præterea locatio probat alio caſu dominium, videlicet ſi fiat ab vno nomine alterius, nam qui nomine alterius rem locat,fatetur illum Dominum, & ſic contra eum oritur probatio dominij tanquam ex confeſsione,ſecundum *Rotam in deciſ.* 169. *numer.*22.*par.*9.*rec.* verum, & hoc intelligendum de probatione non plena cum poſſit, quis locare rem alienam, vt dictum eſt, & ſic mandate, vt locetur.
89 Quintò quærendum eſt, an locatio probet poſſeſsionem locantis, & regula pariter

ter eſt negatiua, quod per ſimplicem locationem non probetur poſſeſsio *textus eſt in c. inter dilectos 6. prope fin.* ibi, *per inſtrumenta vero locationis, nec eſt vtique probata proprietas, nec ad plenum poſſeſſio. de fid. inſtr. Gabr. ſub tit. de locat. concluſ. 4. num. 1. Rot. deciſ. 802. num. 9. par. 1. diu. & cor. Seraphino deciſ. 2. num. 2.*

90 Verum hoc non tranſit ſine hac diſtinctione, vt, quatenus probatio prætendatur contra tertium verum ſit, quod non ſufficiat ſimplex locatio, iuxta tradita per *Giouagnon. conſ. 8. numer. 131. lib. 1. Poſth. de manut. obſer. 24. num. 9. Rot. deciſ. 146. nu. 13. par. 4. diu. & cor. Coccino deciſ. 266. num. 2.* quatenus autem prætendatur inter ipſos contrahentes, ſecus ſit dicendum *Maſcard. concl. 1187. num. 17. Poſth. d. obſeru. 24. nu. 1. deciſ. 1. de fid. inſtrum. in antiquis Caualer. deciſ. 48. num. 1.* & non ſolum contra ipſum

91 conductorem, ſed etiam contra habentes ab eo cauſam, ſcilicet eius hæredes, aut in illa re ſucceſſores *Poſt. d. obſeru. 24. numer. 2. Rot. deciſ. 314. num. 1. par. 1. diu. & cor. Caualer. deciſ. 52. num. 1.* quatenus tamen non ſint etiam ſucceſsores alterius tertij emptoris, qui controuertere talem poſseſsionē poterat, quia vti tales poterunt, & ipſi eam controuertere, ad ſenſum *Rota in deciſ. 190. num. 12. par. 3. rec.*

92 Et in hac parte, videlicet, vbi agitur inter contrahentes, locatio probat de ſe poſſeſsionem, etiamſi non appareat effectuata *Adden. ad Greg. deciſ. 6. num. 5. Poſth. de manut. obſeru. 24. num. 5. Rot. deciſ. 291. nu. 5. poſt 2. volum. conſ. Farin.* licet contrarium dixerit eadem *Rot. deciſ. 766. num. 4. par. 1. diu.* & etiamſi non fuerint in ea ſeruatæ ſolemnitates neceſsariæ, puta ſi Eccleſia locauerit abſque beneplacito *Poſt. d. obſer. 24. num. 5. Rot. poſt eum deciſ. 469. num. 4.*

93 Quod autem dictum eſt locationem non probare poſseſsionem contra tertium, limitatur pluribus modis, & primo in antiquis, nam etiam vnicum Inſtrumentum locationis ſi ſit antiquum probat poſseſsionem locatoris *Facchin. conſ. 87. num. 9. lib. 1. Menoc. retinen. remed. 3. num. 574. Maſcard. de probat. concl. 1181. num. 13. Poſt. d. obſeru. 24. numer. 12.* quod certius erit ſi concurrat aliquod aliud adminiculum, vt videtur requirere *Gabr. de locat. concl. 4. nu. 17. & Rot.*

94 *deciſ. 146. nu. 1. par. 3. rec.* antiquum autem dicitur ad hoc Inſtrumentū ſi excedat metam ſexaginta annorum, vt alijs adductis firmat *Syluan. conſ. 36. num. 13. & 14. Burſat. conſ. 330. num. 61. Garoct. de locat. ſub tit. de proxenet. quæſt. 11. num. 14. ad fin.*

95 Secundo limitatur ſi deducatur probatio contra tertium, qui non poſsideat, quia tunc locatio poſseſsionem locantis probat *Menoc. retinen. remed. 3. num. 574. verſ. declara quarto Maſcard. de probat. concl. 1181. numer. 10. & num. 15.* vbi ſecus econtra ſi poſſideat *Poſth. de manut. obſeru. 24. num. 13.*

96 Tertio limitatur ſi vltra locationem factam concurrat, quod locator perceperit penſiones in ea conuentas *Menoc. retin. d. remed. 3. num. 572. Ridolph. in praxi par. 2. cap. 12. num. 115. Adden. ad Burat. deciſ. 263. in princ. Caualer. deciſ. 507. num 6.* & hoc caſu dicitur conſtare de poſseſsione reali, & actuali, vt dicit *Rot. cor. Durun. deciſ. 220. num. 2.* & procedit etiam ſi percepta appareat pars minima penſionis *Maſcard. de probat. concl. 1181. num. 3. & 4. Poſth. de manut. d. obſeru. 24. num. 15.*

97 Quod tamen intelligēdum videtur procedere ſi penſiones receperit ab ipſomet conductore, ſecus autē ſi alius eius nomine ſibi ſoluerit, vt poſt *Corn.* quē allegat tradit *Garocc. de locato ſub tit. de proxenet. quæſt. 11. num. 10.*

98 An autem ſufficiat, quod de tali ſolutione doceatur per ſolam confeſsionem de recepto, adſunt hinc inde opiniones, nam affirmatiuā tenent *Ruin. conſ. 115. n. 16. lib. 5. Torniel. conſ. 87. nu. 13. Maſcard. concl. 1180. num. 3. Seraph. dec. 1185. num. 1.* at quia vbi, prout loquimur, agitur contra tertium, ſimplex confeſsio non probat veram ſolutionem, & tanto minus pro locatore, dum ab ipſomet facta eſse debet, verior videtur contraria opinio, quod ſimplex confeſsio de recepto non ſufficiat, quam tenet *Poſth. de manut. obſeru. 24. num. 22. & 23. Rot. deciſ. 63. num. 4. poſt Statil. Pacif. de Saluian. Interd. & deciſ. 740. num. 38. par. 4. tom. 2. rec.*

99 Prout etiam non ſufficeret ſola promiſſio penſionum per locatorem cōductori facta, quia ea in qualibet locatione continetur, & ideo, dum dicimus locationem non probare, intelligimus, & locationem cum promiſsione ſoluendi *Natt. conſ. 429. nu. 16.* vbi & quod tanto minus probabit promiſſio de ſe ſola, & præceptum Iudicis, quod alicui ſoluatur *Garocc. de locat. ſub tit. de proxenet. quæſt. 11. num. 7.*

100 Prædicta tamen de locatione, & perceptione mercedis, quod probent poſseſſionem locantis, procedunt quatenus non conſtet de alterius actuali poſseſsione, quia tunc non releuant *Fulgoſ. conſ. 161. numer. 2. ad med. Adden. ad Gregor. deciſ. 6. numer. 7. Gratian. diſc. 502. n. 10. Coccin. dec. 348. nu. 3. Merlin. deciſ. 167. num. 3.*

101 Quartò limitatur ſi vltra locationem fa-
ctam concurrat, quod fuerit effectuata per
actualẽ detentationem rei per conductorẽ,
hoc enim ſufficit abſque eo, quod concur-
rat perceptio penſionum *Corn.conſ.6, nu.13.*
lib.3. Poſth. de manut. obſeru.24. num. 20. &
num.33. verſ. ſi conſtet, & licet circa hoc,
an requiratur ſimul concurrere perceptio-
nem penſionis, contraria manifeſte loqua-
tur *Gabr.* alios adducens de *locat. concluſ.4.*
num.8.& num.13. tamen dicta opinio vide-
tur verior, ſaltem, vbi actualiter conductor
detinere continuat, quia poſsidet locatoris,
vt dictum eſt, & ſic poſseſsio probatur.
Applicatur tamen & huic limitationi de-
claratio, de qua ſupra in præcedenti, vt ve-
ra ſit, quatenus tertius non probet tunc poſ-
ſediſse, vt animaduertit *Rot. cor. Burat. de-*
ciſ.263.num.2.

Quinto limitatur ſi non ſit locatio vnica,
102 ſed plures, quia tunc adminiculantur ad
inuicem, & probant *Soccin. Sen. conſ.187.nu.*
16. verſ. confirmantur præmiſſa lib. 2. vbi à
comuniter accidentibus *Menoc. retinen. re-*
med.3.num.573.Maſcard.concl.1186.numer.
11.Poſt.de manut.obſeru.24. num.11.

103 Sexto limitatur ſi vltra locationem con-
currat, quod conductor aſſerat ſe nomine
locatoris poſſidere, quia tunc probata rema-
net eius poſſeſſio contra omnes *Menoc. re-*
tin.remed.3.nu.572.Maſcard.de probat.concl.
1186.num.7.Poſth.d.obſeru.24.nu.30.

104 Septimo denique generaliter limitatur,
vbi cum locatione concurrant adminicula,
quod locator vere poſſederit, quia tunc ea
probat *Grat.conſ.50.num.40. lib.1. Seraphin.*
deciſ.896.num.2.Andr.deciſ.40.num.11.Coc-
cin.deciſ.161.num.4. & hoc procedit etiamſi
105 non coſtet de effectuatione *Poſt.de manut.*
obſeru.24.n.32.Rot.cor. Andr.deciſ.12.num.6.
106 adminiculumque eſſet ſi res fuiſſet vendi-
ta à locatore, vel eius filijs *Rot. cor. Gregor.*
deciſ.318.num.2.& 3.Poſth.d.obſeru.24.num.
33. vbi nonnulla alia adminicula recenſet,
quæ penes eum videri poſſunt.

Sexto quærendum an locatio probet per-
ceptionem fructuum rei locatæ, & eorum
quantitatem, quæ eſt quæſtio vtilis: Nam
plures ſunt caſus in quibus neceſſe eſt pro-
bare perceptionem, & quantitatem fructuũ,
puta, quis condemnatus fuit ad reſtitutionẽ
fructuũ perceptorum, & dubitatur, an ſuffi-
ciant inſtrumenta locationũ ad hoc, vt pro
ſumma in eis contenta poſſit contra eum re-
107 laxari mandatum, & ſufficere poſſe vide-
tur, quia quantitas eſt clara, & percepta
præſumitur *Rot. deciſ. 61. in fine par.2. diu.*
Gregor.dec.50.num.2.in recent. dec.482.nu.4.
par.3. & pleniſſime *dec.2.numer. 17. & ſeq.*
par.11.

Imo fortius quatenus non dubitetur de
108 poſſeſſione retenta, quæ ſufficit ad arguẽ-
dum fructuum perceptionem, vt tradunt
Seraph. dec.1245. num.6. Canaler. deciſ.138.
num.2.Merlin.deciſ.339.num.5. ex locatione
109 non ſolum probatur quantitas fructuum
pro tempore, pro quo durauit locatio, ſed
etiam futurorum annorum *Canaler dec.17.*
110 *nu.1.Merlin. dec.483. num.4.* & ratio red-
ditur, quia fructus bene liquidantur à ſolitò
Bald.in l. ſi fundum in fin. C. de rei vindic.
Achil.de Graſſ.dec.22.de reſtit.ſpoliat. vnde
certior erit concluſio ſi locationes ſint
plures, quia magis proprie dici poterit ad-
eſſe ſolitum, ex traditis per *Barboſ. in dictio-*
ne ſolitum num. 1. & tanto facilius ex loca-
tionibus apparentibus arguitur ad non ap-
parentes *l.ſi fundum 35.cum l.ſeq.ff. mandat.*
Eſcobar.de ratiocin.cap.16.num.40.Surd.conſ.
293. numer.31. & his alijsque late adductis
Rot.d.deciſ.2.num.23.& ſeq.par.11. rec.

111 Et hoc procedit etiam ſi locationes appa-
reant terminatæ, ac proinde multo magis ſi
non appareat actualis terminatio per dimiſ-
ſionem bonorum à conductore factam, quia
tunc poſſet etiam præſumi continuatio, vltra
112 tempus expreſſum, præcipue vbi in eis ad-
eſſet clauſula, *donec &c.* quæ eſt repetitiua,
ita vt finita locatio repetita cenſeatur, vt fir-
matur in *d.deciſ.2.num.19 & ſeq.p 11.rec.*

113 Limitari tamen debent prædicta, vt non
procedant ſi adſit aliqua ratio, cur in ſo-
lito non poſſit fieri fundamentum, vt ſi lo-
catio appareat facta tempore ſterilitatis, vbi
agitur de prædijs ruſticis, aut tempore exci-
dij, vel peſtis, vbi agitur de vrbanis, vel
econtra, ſi doceretur illo tempore locatio-
nes generaliter pro penſione ſolito maiores
factas fuiſſe, quia tunc non probarent alio
tempore eamdem quantitatem fuiſſe ſolutã
deciſ.65.nu.12.& deciſ.78.num.2.par.2. diu.
Burat.dec.334.num.8.

114 Et in Beneficialibus aduertendum, quod
ex locatione bonorum non arguitur, nec
probatur valor beneficii *Caſſad.deciſ.20.ſu-*
per reg.Rot.dec.186.num.4. vbi quod fuit ſe-
pius deciſum *part.2. & deciſ.342. num.10.*
par.4.tom.2.rec.Mantic.deciſ.290.nu.4.Gre-
gor. deciſ.359.num.7.

115 Et duæ redduntur rationes huius conclu-
ſionis, vna quia ad conuincendum verum
valorem beneficij, onera ſunt deducenda,
116 altera, quod locatio poteſt eſſe facta pro
maiori penſione propter affectionem con-
ductoris, *Caſſad.d.deciſ.20.Terret.conſ.354.*
num.16.lib.2.Sernen.in reg.de valore vlt.Rot.

in

Digitized by Google

in vna Spoletana Abbatiæ 19. Septemb. 1625.
cor. Coccino, quæ eſt inter eius impreſſas deciſ.
1613. num. 63. ac penes Viuian. de Iurepatr.
lib. 4. cap. 10. num. 33. prope fin. §. *nec obſtat,*
quod valor fol. mihi 254.
117 Quod eſt conſiderandum, quia dictis ra-
tionibus concluſionis ceſſantibus ceſſat cõ-
cluſio, & in ſpecie quatenus locationes ſint
factæ omnium bonorum beneficij, & cum
hoc, quod conductor ſatisfaciat omnibus
eiuſdem oneribus, & ſic illis deductis certũ
quid ſoluat, tunc ceſſat prima ratio *Rot. dec.*
186. num. 16. par. 6. rec. & ceſſat etiam eadẽ
ratio, ſi non agatur de valore ad effectum
collationis, qui eſt caſus, quo valor conſi-
deratur deductis oneribus, ſed ad alium ef-
fectum in quo id non conſideratur, puta ad
cognoſcendum, an augumentum dotis exce-
dat medietatem, quia tunc quoque ceſſat
prædicta ratio *Coccin. dict. deciſ. 1613. nu. 63.*
vbi, & quod poſſet etiam excludi affectio
per coniecturas. Et quod ſi locationes ſint
plures, & continuatæ per tempus conſidera-
bile diuerſiſque conductoribus factæ exclu-
datur ipſa affectio, quæ cadere poteſt in vno
vel altero homine, non autem in pluribus
dec. 186. num. 11. par. 6. rec.
118 Et coadiuuatur probatio deducta ex lo-
cationibus, ac redditur ſufficiens cum admi-
niculis *d. dec. 186. num. 8. par. 6. & deciſ. 213.*
num. 21. eadem par. & dec. 480. num. 4. par. 9.
rec. & dec. 66. num. 22. par. 10. rec. & dixi ſup.
cap. 19. num. 28.
119 Præterea licet ſolæ locationes non pro-
bent verum valorum Beneficiorum, tamen
excuſant à pœna regulæ Cancellariæ de ve-
ro valore in eorum impetratione exprimen-
do, præbent enim aliquam iuſtam cauſam
credẽdi, quod tanti valeant *Addit. ad Greg.*
dec. 101. num. 6. Verall. dec. 49. num. 2. par. 3.
Buratt. deciſ. 411. num. 3.
Septimo quærendum, an locatio probet
valorem rei locatæ, & dum proxime dictum
eſt, eam non probare valorem Beneficij, qui
120 conſiſtit proprie in fructibus ex Beneficio
percipi ſolitis, multo magis dicendum eſt,
quod non probet valorem rei, quoad domi-
nium, quod eſt, quid diuerſum, & in loca-
tione non venit, prout in ſpecie, quod loca-
tio valorem non probet tradunt *Pen. deciſ.*
290. num. 4. vbi, quod hoc eſt vulgare *Burat.*
deciſ. 538. num. 18. vbi, quod eſt certum *Coc-*
cin. deciſ. 675. num. 8. Vrceol. conſ. 3. num. 56.
Rot. deciſ. 435. num. 2. poſt med. par. 3. & deciſ.
375. num. 34. par. 13. rec.
Nec obſtat, quod ex locatione arguatur
quantitas fructuum rei locatæ, vt dictum
eſt ſupra *num. 107. & ſeq.* & ex quantitate
fructuum arguatur valor rei, calculando vi-
121 delicet ad rationẽ quinque pro centena-
rio, itant ſumma conſtituta ex fructibus, in
viginti annis ſit verus valor ipſius rei, iuxta
gloſ. in Auth. perpetua ver. iuſta C. de Sacroſ.
Eccleſ. cõmuniter receptam, vt per *Surd. conſ.*
451. nu. 39. Pinell. de reſcind. vend. par. 3. cap.
vlt. num. 29. Rot. cor. Merlino dec. 535. nu. 31.
Etenim animaduertendum eſt, quod hæ
122 ſunt duæ præſumptiones quarum vna, aliã
parit, & de iure iſta multiplicatio præſum-
ptionum, & quod vna, aliam pariat, non ad-
mittitur *l. 1. C. de dot. promiſ. Roin. conſ. 66. nu.*
10. verſ. ex quo igitur lib 3. Rot. cor. Vbald de-
ciſ. 300. num. 28.
Et vlterius vtraque ex dictis præſumptio-
nibus eſt valde fallax, nam ex locatione tan-
tum probatur, quod dominus conuenit cum
conductore, quod ſibi ſolueret ſummam
conuentam, & licet inde inſurgat præſum-
ptio, quod illa ſumma correſpondeat fru-
ctibus rei, quia conductores non ſolent eſſe
faciles ad conducendum pro ſumma maio-
123 ri, nam hoc eſſet iactare ſuum, quod non
præſumitur, vt conſiderat *Rot. in deciſ. 186.*
num. 9. par. 6. rec. tamen hæc præſumptio ex
pluribus poteſt reddi fallax, & præcipue,
quia potuit locatio eſſe facta pro maiori sũ-
ma ratione affectionis, vt vltra allegatos ſu-
pra in propoſito probandi valorem Benefi-
cij, conſiderauit etiam in propoſito iſto de
quo agimus *Rot. in vna Rom. reſtitutionis Do-*
muncularum cor. Ortembergo, quæ eſt impreſſa
per Marcheſan. de commiſ. part. 2. fol. 197.
num. 2.
Et licet dicta ratio ceſſet ſi locationes ſint
plures diuerſiſque perſonis factæ, vt tetigi
ſupra *num. 117. ad fin. ex dec. 186. num. 11.*
par. 6. rec. tamen viget alia, quæ non ceſſat
ex tali multiplicate locationum, quæ eſt,
quod, niſi aliter ſit conuentum, in locatio-
nibus non habetur ratio onerum rei locatæ,
puta in domibus ſi ſint emphyteuticæ, &
pro eis ſoluatur canon, vel ſint obnoxiæ
alijs oneribus, vel cenſibus, aut indigeant
reparationibus, & ſubiaceant taxis viarum,
& ſimilibus, ſed obligatur conductor ſol-
uere penſionem, ac ſi hæc onera non adeſ-
ſent, licet reſpiciant fructus, & eos minuant,
quia eos minuunt in manibus domini, qui
de mercede tenetur ſatisfacere, & ſic patet,
quod ex locationibus non poteſt conuinci
quantitas fructuum *Coccin. deciſ. 1613. num.*
63.
Data autem certitudine fructuum, quod
ex ea arguatur valor rei, eſt pariter præſum-

 ptio-

124 ptio fallax, quia valor rei eſt quanti res
cōmuniter vendi poteſt, & licet data certi-
tudine fructuum, arguatur, quod vendi poſ-
ſit ad dictam rationem quinque pro cente-
nario, hoc eſt argumentum vrgens, ſed non
concludens *Cagnol. in l. 2. num. 233. ante med.*
verſ. ſed quando C. de reſcind. vendit. Duran.
125 *deciſ. 250. num. 3.* Etenim ſunt multa in
quibus nō procedit, quod valor correſpon-
deat fructibus ad rationem quinque pro
centenario, vt non ſolum in mobilibus, &
ſe mouentibus, aliiſque breuis durationis,
vt domibus ligneis, ſed etiam in ſtabilibus,
& ſignanter in ædificijs *Greg. deciſ. 553. nu.*
6. & 7. & ibi Adden. & maxime in ornatis, &
prætioſis *Natta. conſ. 332. num. 4. verſ. ſed*
nos loquimur Surd. conſ. 351. numer. 70. Tira-
quell. de retract. conuent. §. 7. gloſ. 1. nu. 9. verſ.
126 *& domus,* & in veteribus, ac male funda-
tis, & reparatione de proximo indigentibus,
quia conductores hæc non reſpiciunt, prout
reſpicere, & indagare ſolent emptores, vn-
de in his penſio ſæpe excedit dictam ſummā
quinque pro centenario, & econtra in or-
natis, & conſtructis, vt dicitur ad æternita-
tem, vt plurimum eſt minor. Vnde hic in
Vrbe inoleuit praxis ad conuincendum ve-
rum valorem, non attendendi, neque ſolum
valorem domorum deductum a locationi-
bus, neque ſolum deductum ab æſtimatione
materiæ, ex qua domus conſtant, facienda
à Peritis, ſed vtrunque ſimul, componendo
ex vtroque vnam ſummam, ac deinde diui-
dendo æqualiter ſummam illam, & ſumen-
do vnam medietatem, pro vero valore de
qua praxi *Rota apud Coccin. deciſ. 982. & dec.*
1027.

Et quod non poſſit generaliter conſtitui
valor ex quantitate fructuum calculando ad
rationem quinque pro centenario, patet etiā
in bonis iuriſdictionalibus, in quibus
æſtimari ſolet ad rationem duorum pro cē-
tenario, & plus, & minus ſecundum quali-
tatem iuriſdictionis, & feudi *Rim. Iun. conſ.*
5. num. 127. ad fin. Mart. conſ. 158. num. 43. &
ſeqq. Maſſuer. in addit. ad pract. Papien. in
form. libell. in cauſa venditionis gloſ. pro pre-
tio 2. poſt med. verſ. quam practicam vidi
Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 15. & ſeqq.
Caſtill. dec. 217. nu. 7. par. 3. Manent. de liuell.
quæſt. 2. num 11. Seraphin. deciſ. 1030. num. 3.
Rot. in rec. deciſ. 94. num. 57 par. 7. & dec. 129.
num. 67. vbi *num. 73.* quod, quandoque ex
circumſtantijs taxantur etiam ad rationem
quinque pro centenario *par. 12. rec.* Et de
fallacia dictæ præſumptionis, quod fructus
ſint ad rationem quinque pro centenario
valoris bonorum, dictum eſt etiam late in
cap. 19. num. 35. & ſeq. vnde concluditur ex
locationibus non probari valorem rei, ma-
xime vbi requiratur probatio concludens,
vti ad effectum reſcindendi contractum vē-
ditionis ex capite læſionis *deciſ. 375. nu. 34.*
par. 13. & dec. 23. num. 9. par 14. rec. & nouiſ-
ſime obtenui 26. Mart. huius anni 1677. in vna
Romana læſionis cor. R. P. D. meo Taia, vbi
aderant, quam plures locationes, & reſtri-
cta fuerat præciſe difficultas, & dilata reſo-
lutio, vt videretur an ſufficerent. Et dixi
etiam in *cap. 19. num. 16.* vbi de probanda
læſione in locatione, ad quem effectum ma-
gis attendi debent aliæ locationes, ex quo
agitur proprie de probanda quantitate fru-
ctuum, ſeu valore ipſorum fructuum, aut cō-
moditatum, quæ percipiuntur ex re, non
autem ipſius rei, de quo hic agimus.

Octauo quærendum, an locatio, & condu-
ctio operetur, vt conductor gaudeat aliquo
priuilegio, & exemptione locatoris, vel
econtra, & eſt quæſtio generalis quidem re-
ſpectu omnium exemptorum, aut alias pri-
uilegiatorum, ſed practicatur præcipue in
immunitate, & exemptione competente Ec-
cleſiaſticis, de qua ſæpe dubitari contingit,
an competat etiam eorum famulis, & colo-
nis, & præberet latam materiam dicendi, ſi
vellem tangere, quæ ſit iſta immunitas, &
exemptio, & quibus perſonis, collegijs, alijſ-
que locis competat, ſed his, & ſimilibus non
percutientibus materiam locati, & condu-
cti omiſſis, dico breuiter, quod aut loqui-
mur de illis, qui locant operas ſuas Eccle-
ſiaſticis, aut de illis, qui ab eiſdem Eccleſia-
ſticis prædia, vt alia bona conducunt.

127 Quoad primos, ſi agitur de miniſtris ne-
ceſſarijs exercitio iuriſdictionis Eccleſiaſti-
cæ, vti ſunt Iudex, Camerarius, Fiſcalis, No-
tarius, Bariſellus cum familia armata, & ſi-
miles, vtique iſti gaudent exemptione à iu-
riſdictione laicali, & non tenentur ad per-
ſonalia Ciuitatis munia, iuxta reſolutiones
Sacræ Congregationis, etiam Sanctiſſimo
approbante emanatas, quas referunt *Ga-*
uant. in Enchirid. Epiſcop. ver. familiaris
Epiſcopi numer. 2. Dian. par. 6. tractat. 2.
reſol. 4. & ſeq. Thom. del Bene de immunit.
Eccleſ. par. 1. cap. 4. dubit. 15. ſect. 1. numer.
10. & 11.

128 Si autem agatur de famulis Eccleſiaſti-
corum non habentium iuriſdictionem, vel
etiam de famulis habentium iuriſdictionem,
conductitijs tamen, & temporalibus, & ſunt
diuerſæ opiniones, nam quod, & iſti gau-
deant dicta immunitate, & exemptione tra-
dunt Doctores relati per *Menoch. de arbitr.*
caſ. 362. num. 7. & per Thom. del Bene dicta
dubit.

dubit. 15. ſect. 1. num. 28. alij vero contrariam
opinionem ſequuntur, & ſignanter *Clar. in*
§ fin. cap. 35. num. 18. Valpel. de liber. Eccleſ.
par. 3. num. 24 Couar. pract. quaeſt. cap. 35. n. 2.
Gutier. pract. quaeſt. lib. 1. quaeſt. 4. nu. 2. Bellett.
diſquiſit. Cleric. par. 1. tit. de fauore Cleric. real.
§. 1. num. 12. Carol. de Graſſ. de effect. Cleric.
effect. 1. num. 149. Capic. deciſ. 12. nu. 2. in fin.
& alijs relatis cum hac tranſit *Thom. del*
Bene dicta ſect. 1. num. 27. & licet addat con-
trariam non eſſe improbabilem, tamen ſub-
dit hanc probabiliorem, tam de iure, quam
de conſuetudine *Gratian. deciſ. March. 233.*
num. 3.

129 Verum iſtæ contrariæ opiniones conci-
liantur, vt quatenus agatur de famulis, ſeu
aliter inſeruientibus neceſſarijs, ſine quibus
Eccleſiaſtici eſſe non poſſunt, & tunc proce-
dat prima opinio, vt, & ipſi gaudere de-
beant immunitate Eccleſiaſtica, iuxta *conſ.*
Oldrad. 11. vbi firmat, quod priuilegium
exemptionis conceſſum pro infirmis Hoſpi-
talium, conceſſum etiam cenſeri debet pro
ſeruientibus, quia ſine ipſis infirmi Hoſpita-
lium eſſe non poſſunt; aut vero non agitur
de illis; ſed de retentis ad pampam, vel ali-
ter, & tunc ſecus ſit dicendum, prout diſtin-
guendo tenent *Felin. in cap. 2. num. 2. verſ.*
tene iſtam concluſionem de for. cōpeten. & alijs
relatis *Menoch. de arbitr. caſ. 562. numer. 12.*
Gratian. diſcept. 340. num. 4. & 5. Squillant. de
priuileg. Cleric. cap. 7. dub. 2. num. 57. Carol. de
Graſſ. de effec. Cleric. effect. 1. numer. 150. poſt
med.

Et videtur iſta diſtinctio valde rationabi-
130 lis, quia hæc exemptio familiarium, & ſer-
uientium nō reperitur in iure expreſſa, cum
nullus appareat text. qui eam conuincat, vt
animaduertit *Suar. lib. 4. de immunit. Eccleſ.*
cap. 29. num. 10. & ſeq. & poſt eum *Thom. del*
Bene dicto cap. 4. dubit. 15 ſect. 1. numer. 5. &
ideo fundatur tota in ratione, & conſuetu-
dine, & quid quid ſit de conſuetudine, quæ
eſt varia pro diuerſitate locorum, & ideo
non poteſt de ea dari certa regula, reſpectu
rationis, pro ſeruis neceſſarijs viget quidem
ratio, vt non poſſint compelli ad ſubeunda
munia, aut aliter per iuriſdictionem ſæcula-
rem moleſtari, & diſtrahi à ſeruitio, quod
præſtant, quia alias moleſtarentur, & per-
turbarentur per indirectum ipſimet Clerici,
quod laicis non eſt permittendum; quia id
131 quod facere non licet directe, nec per in-
directum permitti debet, vt in propoſito ad-
uertit *Bald. conſ. 31. lib. 1. Rolan. conſ. 61. num.*
20. lib. 4. Surd. conſ. 304. nu. 11. & ſeq. & alijs
pluribus adductis *Sperell. dec. 41. numer. 68.*
quæ ratio in non neceſſarijs non viget, imo
econtra, quoad eos viget ratio contraria,
quod nempe, non ſit permittendum Eccle-
ſiaſticis ſubditos ſæcularium ad ſui libitum
ab eorum poteſtate eximere, aſcribendo vi-
delicet eos inter ſuos familiares, vnde ſe-
132 quitur, quod habentes ſolas literas fami-
liaritatis, quid quid ſit de conſuetudine, &
condecentia, de rigore iuris non gaudent
aliqua exemptione, vt tradunt *Abb. in cap.*
cum dilectus 14. num. 8. de Cleric. non reſident.
Gratian. diſcept. 340. num. 20. Azor. Inſtit. mo-
ral. lib. 5. cap. 22. quaeſt. 8. Bellett. diſquiſit. Cle-
ric. tit. de fauore Cleric. reali §. 1. nu. 25.

Et hæc eadem diſtinctio procedit etiam
in ijs qui locant operas ſuas laicis priuile-
133 giatis, nam familiares militum neceſſa-
rios frui priuilegio ipſorum militum, dicit
Bald. in l. 1. numer. 4. C. de vx. milit. ſentiens
aliud in non neceſſarijs, & ita etiam in ſer-
134 uis, et famulis ſcolaſticorum non neceſſa-
rijs ſcribunt *Bald. in Auth. habita numer. 9. C.*
ne fil. pro Patre, & Felin. in c. 2. col. 2. verſ. tene
iſtam concluſionem de for. competen. et iſtis
alijſque relatis firmat *Menoch. de arbitr. caſ.*
562. num. 57.

Et quod dicitur locantes operas ſuas in
neceſſarijs gaudere exemptione conducto-
ris, limitatur etiam; vt non procedat in in-
135 ſeruientibus diettim, vel ad modicum tem-
pus, vt ſi inſeruiant Epiſcopo ad pingendam
Cappellam, vel putandas vites, vel quid
ſimile, quia iſti non gaudent priuilegio Epi-
ſcopi *Io. Ant. de Nigr. in extrauag. vn. nu. 90.*
de vit. & honeſt. Cleric. Soccin. in c. ſi Clericus
nu. 2. de for. compet. Bellet. diſquiſit. Cleric. tit.
de fam. Cleric. real. §. 1. num. 26. poſt med. verſ.
minus, qui inſeruiunt.

Quo autem ad ſecundos, nempè condu-
ctores bonorum, quia ipſi, loquendo de
conductoribus proprijs, nempè pro merce-
de in pecunia numerata ſoluenda, quidquid
136 ſit de Colonis partiarijs, non inſeruiunt
Dominis, minuſque eis colunt, ſed ſibi,
nullum poſſunt prætendere de priuilegijs
mere perſonalibus Eccleſiaſticorum, ſeù
aliorum priuilegiatorum, à quibus bona
conduxerunt, ſicque clarum eſt, quod one-
ra merè perſonalia effugere nequeunt, pro-
ut è contra clarum quoque eſt, quod one-
ra mere realia, à quibus res conducta eſt
immunis ſubire non debent, ſed dubitari
137 contingit de oneribus mixtis, quæ vide-
licet imponuntur perſonæ pro rebus, an vi-
delicet conductores bonorum Eccleſiaſtico-
rum eis per ſæculares Poteſtates grauari
poſſint, vel ne, videbatur autem reſponden-
dum affirmatiue ea ratione, quia, cum per-
ſona ſit dignior, quàm res in eorum impo-

ſitione

by Google

ſitione attendlitur potiùs perſona, quæ nul-
la gaudet exemptione, vt dictum eſt, quam
res *Natt. conſ.* 105. *num.* 8. *Gratian. diſp.*
29. *num.* 9. *Sperell. deciſ.* 35. *nu.* 15. *ad fin.*
138 Verum, quia in his oneribus mixtis, li-
cet conſideretur perſona tanquam forma,
tamen res eſt materia, & cauſa finalis impo-
ſitionis, vt deducitur *ex l. reſcripto* §. *patri-
monialia ff. de muner. & honor. & docet* Bald.
in Auth. defuncto num. 12. C. *ad Tertulian.*
Natt. conſ. 149. *num.* 4. *& conſ.* 160. *num.* 7.
non ſufficit, perſonam eſſe iuriſdictioni ea
imponentis ſubiectam, niſi etiam ſit res,
itaut forma applicari poſſit materiæ, prout
requiritur ad conſtituendum hoc totum
oneris mixti, vt per *Corn. conſ.* 199. *numer.*
6. *lib.* 1. *& Surd. conſ.* 262. *num.* 28. optimè
tradit *Sperell. deciſ.* 41. *num.* 53. *ver. cum
igitur & ſeqq.* vbi *num.* 56. *ad fin.* aduertit,
quod etiam DD. ſcribentes contra Colonos
clericorum, fatentur eos non teneri ad one-
ra impoſita perſonis pro rebus, & ſignanter
Menoch. de arbitr. caſ. 562. *num.* 53. *The-
ſaur. deciſ.* 116. *num.* 10. & firmauit *Rota in
vna deciſione Corregien. Gabellæ coram Iuſto,
quæ eſt impreſſa poſt contr.* 22. *Ciarlini.*
139 Confirmaturque hæc opinio, quia hæc
onera, quæ imponnntur perſonæ pro rebus
debent imponi Domino rei, & ſic locatori
non autem conductori, qui nullum domi-
nium habet, nec ſibi, ſed domino poſſidet
Alex. conſ. 35. *num.* 1. *lib.* 4. *Bellon. ſen. conſ.*
27. *num.* 9. *in fin. Iaſ. conſ.* 109. *in fin. lib.*
1. *Rimin. Iun. conſ.* 353. *num.* 178. *Bott. conſ.*
87. *num.* 16. *Surd. conſ.* 301. *num.* 90. *Oſa-
ſch. deciſ.* 83. *num.* 6. *Sperell. deciſ.* 41. *n.* 45.

Retenta autem hac opinione, ea limitan-
da eſt ſignanter duobus modis, vno videli-
cet, vt procedat in conductoribus ad modi-
cum tempus, quia iſti, nec dominium vl-
140 lum, nec poſſeſſionem rei habent, & ideo
quia res remanet in dominio, & poſſeſſione
domini exempti, & immunis, vtique re-
manet exempta, & immunis iuxta prædicta,
at ſecus eſt in emphyteutis, & conductori-
bus ad longum tempus, quia cum iſti acqui-
rant dominium vtile, & poſſeſſionem natu-
ralem, vt dictum eſt ſupra hoc *cap. num.* 4.
ratione talis dominij poſſunt Conductores
per Principes, quibus ſubſunt grauari *Iſern.
in cap.* 1. *num.* 56. *ver. & plauſtrorum quæ ſint
regal. Luc. de Penn. in l.* 1. *C. de impon. Lucr.
deſcr. lib.* 10. *Felin. in cap. Eccleſia S. Mariæ
num.* 99. *de Conſtit. Purpur. conſ.* 322. *num.*
9. & licet non deſint tenentes contrarium,
quod videlicet etiam iſti emphyteutæ, &
conductores ad longum tempus ſint exem-
pti tamen hanc eſſe magis communem tra-
dit *Odd. conſ.* 70. *num.* 31. & veriorem, ac
magis receptam *Menoch. de arbitr. caſ.* 562.
num. 22. *&* 30. vbi tamen *num.* 31. *& ſeq.*
alijs relatis, tradit non propterea poſſe per
141 laicos imponi emphyteutæ Eccleſiæ mu-
nera ſordida, ſicut imponi nequeunt emphy-
teutæ fiſci, & Principis per *text. in l. pen. C.
de excuſ. mun. lib.* 10. & negari non poſſe
hanc eſſe cõmuniorem, & vſu receptam, &
ſi intelligatur cum moderamine, vt proce-
142 dat emphyteutam grauari poſſe reſpectu
eius fructus, qui ſupereſt deducto canone,
qui ſoluitur directo domino non eſſe iniu-
ſtam dicit *Ciarlin. contr.* 22. *num.* 42. *verſ.
quid dicendum*, & cum eadem opinione
multis cumulatis tranſire etiam videtur *Bel-
lett. diſquiſ. Cler. tit. de exempt.* §. 8. *prope
fin.* & iſtam limitationem, quoad condu-
ctores bonorum Eccleſiaſticorum ad longũ
tempus approbatam fuiſſe à S. *Congrega-
tione ſuper contron. iuriſditionalibus in vna
Viterbien ſub die* 23. *Decembris* 1627. *re-
fert Sperell. deciſ.* 42. *num.* 21.
143 Altera limitatio eſt ſi agatur de onere
impoſito ipſis fructibus à ſolo ſeparatis, &
de patrimonio conductoris non exempti ef-
fectis, prout eſſet gabella, quæ ſoluitur ad
portam Ciuitais pro eorumdem fructuum
introductione, vel quid ſimile, ab ea enim
non poſſet Conductor excuſari ſub prætextu
exemptionis locatoris, vel etiam bonorum,
quia tunc fructus ſunt effecti ſui, & vti pror-
ſus à ſolo ſeparati non ſunt pars fundi, vt
eius immunitate gaudeant, & ſic eorum in-
tuitu grauari poſſet Conductor, vt conſu-
luit *Federic. de Sen. conſ.* 111. *Natt. conſ.* 409.
num. 6. *&* 7. *Decian. conſ.* 51. *num.* 4. *lib.* 3.
Burſatt. conſ. 25. *num.* 3. *verſ. quia primo Leo
in Theſaur. for. Eccleſ. part.* 1. *cap.* 14. *ſub n.*
6. *Molin. de iuſt. & iur. tract.* 2. *diſput.* 663.
num. 8. *Sperell. deciſ.* 42. *num.* 19. vbi mul-
tos congerit, & pro contraria opinione re-
fert ſolum *Letterium de re beneſ. quæſt.* 31.
num. 45.

Et hæc tetigiſſe, ſalua ſemper opinione
melius ſentientium, ſatis ſit, plura videre cu-
piens adeat *Caroc.* qui multa congerit hoc
tract. *in tit. de Collect.* & quoad Colonos
partiarios *Sperell. deciſ.* 41. *cum trib. ſeqq. &
Ciarlin. contr.* 22. & quoad famulos, alioſque
locantes operas ſuas Eccleſiaſticis *Thom. del
Bene de Imm. eccleſ. cap.* 4. *dub.* 14. *cum* 4. *ſeqq.*

Nono quærendum an locatio, & condu-
144 ctio præbeat aliquam prælationem con-
ductori in venditione rei conductæ, & licet
affirmatiua opinio referatur *in deciſ.* 547.
num. 2. *prope fin. part.* 2. *rec.* tamen nec Ro-
ta ibi eam firmat nec *Afflict. in deciſ.* 238.
ibique

ibique Vrſill. nec Gabr. in tit. de iure emphyt.
concluſ. 1. num. 5. quos allegat de hac præ-
latione in emptione, ſed de prælatione in
noua locatione loquuntur, & de iure com-
muni non reperitur talis prælatio conceſſa,
145 ſed quibuſdam in locis datur de iure ſpe-
ciali, & ſignanter Romæ olim dabatur ex
quodam Decreto Camerali impreſſo per
Fenz. ad ſtatutum Verbis fol. 765. quod ta-
men in hac parte fuit reuocatum à Sanctæ
memoriæ *Pio V. in ſua bulla* 126. *& in ſeq.*
motu proprio Bullar. Cherubini tom. 2. fol. 333.
& 339. de qua meminit *Rot. coram Penia de-*
ciſ. 88. *in principio verſ. nam aut Dominus, &*
ibi Apoſt. & hodie datur per *Bullam* 22. *Greg.*
13. quæ dictum decretum non reintegrauit,
ſed talem prælationem de nouo conceſſit,
vt dixit *Rota ibidem, & coram Millino deciſ.*
446. *num.* 3.

Et fundantur ſimiles conſtitutiones in
146 quadam æquitate, vt extraneus inquili-
num offerentem parem conditionem; non
moleſtet in Domo ab eo inhabitata turban-
do ipſius quietem, & totius familiæ, vt di-
xit *Rota in d. deciſ.* 446. *num.* 9.

Sunt tamen correctoriæ iuris communis,
147 iuxta quod quilibet rei ſuæ eſt modera-
tor, & arbiter, & ideo non cogitur magis
vni, quam alteri vendere *Honded. conſ.* 3.
num. 13. *&* 14. *lib.* 1. *Gratian. diſcept.* 978.
num. 18. & in ſpecie de dicta Bulla Grego-
rij, quod ſit iuris communis correctoria,
& ideò non extendenda *Gratian. diſcept.* 752.
num. 44. *Rot. deciſ.* 571. *num.* 2. *part.* 1. *de-*
ciſ. 783. *num.* 9. *part.* 2. *& deciſ.* 17. *num.* 26.
part. 4. *tom.* 2. *recent. & coram Merlin. dec.*
386. *num.* 43. *& deciſ.* 437. *num.* 27.
148 Non tamen propterea dici poſſunt exor-
bitantes, cum ius commune, & etiam diui-
num admiſerit, vt potius certis perſonis,
quam alijs quis vendere deberet, vt bene
deducitur *in deciſ.* 173. *num.* 8. *& ſeqq. part.*
4. *rec.* & quoad d. Bullam animaduertendum
149 quod in ipſamet eius litera *in* §. 23. *pro-*
pe med. expreſſe decernitur omnia in ea ſta-
tuta fauorabilia cenſeri.
150 At non omnibus conductoribus conce-
dit Bulla, prędictã pręlationem, ſed tantum
Inquilinis domorum, vt in eius §. 9. & requi-
rit propterea rem eſſe conductam ad habi-
tandum ſaltem de die, prout conſueuit fie-
ri in Apothecis, & in quibuſdam Magaze-
nis *Rot. deciſ.* 184. *num.* 15. *part.* 1. *recent.* &
dum loquitur de Inquilino non extenditur
ad ſubinquilinum, quatenus non fuerit ef-
fectus Inquilinus, vt in caſu *Rota deciſ.* 386.
num. 1. *coram Merlino*, & notauit *Vrſellus*
Concluſ. 62. *num.* 29. & latius de his dictum
eſt ſupra *in cap.* 20. *num.* 78. *& ſeqq.*

Dubitari tamen poteſt, an ſtante ſtatuto,
quod Conductor præferatur in emptione,
& venditione, ſit etiam præferendus in em-
ptione, & venditione ad vitam, & nega-
tiuam tenuiſſe *Gerar. & Boer. refert Tiraq.*
de retr. lign. gloſ. 14. *num.* 89. vbi tamen
151 ipſe relinquit cogitandum, ſed in termi-
nis dictæ Conſtitutionis Gregorianæ *Rota*
coram Millino deciſ. 446. *num.* 4. *& plurib.*
ſeqq. tenuit contrariam, ex quo etiam ven-
ditio ad vitam eſt propria venditio, & ad
Tiraquell. reſpondet, quod illa Conſtitutio
concedebat retractum conſanguineis, ne
res exiret de familia, & ideo in ea aderat
ſpecialis ratio credendi, quod non compre-
henderet venditionem ad vitam, dum res
152 eſt per mortem emptoris in familiam re-
ditura, vndè concluditur, quod in prædi-
cto dubio recurrendum ſit ad verba ſtatuti,
& perſcrutanda mens ſtatuentium, vt facit
ibi *Rota num.* 8 *& ſeq.*

Decimo, hic queri poſſet de prælatione
in venditione fructuum rei locatæ, an com-
petat locatori, ſed de hac quæſtione dicam
infra *in cap.* 33. *de fructibus ad fin.*

Vndecimo pariter quæri hic poſſet de
prælatione in noua locatione, an conductori
præcedenti competat, ſed de hoc dictum eſt
in cap. 20. *an teneatur quis locare, vel locan-*
do aliquem præferre.

Duodecimo videndum, an locatio indu-
153 cat aditionem hæreditatis, videlicet ſi quis
hæres ſcriptus, vel legitimus ab inteſtato,
locat aliquam rem hæreditariam, vtrum
per illum actum locationis dicatur eum ad-
iuiſſe hæreditatem, itaut amplius ab ea ab-
ſtinere, ſeu illam repudiare non valeat, &
quæſtio eſt valde controuerſa, & dubita-
bilis, in qua opinionem affirmatiuam am-
plexus eſt *Bart. in l. gerit* 87. *num.* 21. *poſt*
med. ff. de acquir. hæred. & alij magis com-
muniter, vt ſignanter *Alex. conſ.* 32. *num.* 1.
verſ. ſimiliter locando lib. 3. *& conſ.* 126. *n.*
4. *lib.* 7. *Corn. conſ.* 103. *num.* 4. *& ſeq. lib.* 2.
Iaſon. conſ. 112. *num.* 2. *verſ. nam d. Ioannes*
lib. 4. *Mant. de coniect. vlt. vol. lib.* 12. *tit.* 12.
num. 11. *Gregor. deciſ.* 98. *num.* 2. *Buratt.*
deciſ. 207. *num.* 7. *Rot. in recent. dec.* 495. *n.* 20.
part. 1. *rec.* quæ quidem opinio habere vi-
detur pro ſe textum expreſſum *in* §. *fin. in-*
ſtit. tit. de hæred. qualit. & differ. ibi, *pro hæ-*
rede ſe gerere quis videtur ſi rebus hæredita-
rijs tanquam hæres vtatur, vel vendendo res
hæreditarias, vel prædia colendo, locandone &c.

Verum his non obſtantibus negatiuam
154 potius pro regula tenendam eſſe cenſeo,
quia actus locationis vere æquiuocus eſt
poteſt

poteſt enim fieri alia de cauſa, quam aditio-
nis hæreditatis, & alio titulo, quam domi-
nij puta poteſt fieri ratione cuſtodiæ, ſeù
adminiſtrationis, vt proſpiciatur hæredi,
vel ſubſtituto, vt damnum non patiatur ex
eo quod res dislocata remaneat, vt eſt tex-
tus expreſſus *in l. pro harede 20. in fin. princ.*
ff. de acq. hared. ibi *proinde, & ſi fundos, aut*
ades locauit, vel fulſit, vel quid aliud fecit,
non hoc animo quaſi pro harede gereret, ſed,
& dum ei, qui ſubſtitutus eſt, vel ab inteſta-
to hares exiturus eſt proſpicit, vt res tempore
perituras diſtraxit in ea cauſa eſt, vt pro ha-
rede non geſſerit, quia non hoc animo fuerit.
vnde patet, quod locatio hæreditatis adi-
tionem per neceſſe non concludit, dum non
155 eſt actus, qui citra ius, & nomen hæredis
fieri non poſſit, prout requiritur *Bald. conſ.*
224. *verſ. ſi autem eſt actus lib. 2. Gratian.*
diſcept. 706. *num.* 34. *Caualer. deciſ.* 33. *nu.*
1. *Celſ. deciſ.* 129. *num.* 1. *Rot. in rec. dec.* 77.
num. 10. *part.* 13. & hanc opinionem, quod
locatio de ſe non concludat regulariter adi-
tionem, tenuit etiam *Caſtreſ. in l. pro harede*
20. *num.* 4. *ff. de acquir. hared. & Rot. coram*
Caualer. deciſ. 431. *num.* 1. *& ſeqq. & deciſ.*
452. *num.* 1. *& ſeq.*

Nec obſtat *text. in dicto* §. *fin. inſtit. de*
hared. qualit. & diff. quia loquitur in caſu,
quo quis locet tanquam hæres, vt patet ex
eius verbis ſupra relatis ibi, *ſi rebus haredi-*
tarijs tanquam hares vtatur, quod & obſer-
uauit *Rot. coram Caualer. d. deciſ.* 431. *num.*
8. & eodem modo reſponderi poteſt *ad d.*
deciſ. 495. *part* 1. *recens.* & alias in eadem
cauſa emanatas coram Veroſpio, quia fun-
datæ ſunt in dictionibus illis *ſuam Domum*,
& ſic quod Plinius locauerit tanquam hæ-
res, prout declarauit *Rota in eadem cauſa co-*
ram Caualer. d. deciſ. 431. *num.* 3. *verſ. nec*
putabant obſtare; vbi receſſit à prædictis de-
ciſionibus coram Veroſpio, & dixit, non ob-
ſtare prædictum fundamentum earum, quia
fuit conſideratum illam expreſſionem non
fuiſſe factam à locatore, ſed à conductore
in cuius poteſtate non erat facere locatorem
hæredem, quam *dec.* 431. poſteà comproba-
uit *Rot. coram eodem Caualer. deciſ.* 452.

156 Poterit igitur retineri pro Regula, quod
locatio non importet aditionem hæredita-
tis, quæ tamen Regula limitanda erit, vt
procedat in locatione ad breue tempus,
non autem in locatione ad tempus longum,
ex quo in locatione ad breue tempus tan-
tum procedit dicta ratio, quod tribui poſ-
ſit adminiſtrationi, iuxta tradita *in cap. 4. lo-*
catio, an ſit alienatio.

157 Secundo eadem regula limitanda erit, vt
non procedat, vbi locatio facta ſit tanquam
ab hærede, ſeù de re tanquam ſua, quia
tunc importat aditionem iuxta *d.* §. *fin. In-*
ſtit. de hared. qualit. & diff. & Rot. in dicta
deciſ. 495. *num.* 2. *verſ. cum præſertim part.*
1. *recent.* at non ſufficeret, quod facta eſſet
158 locatio de re tanquam ſua, ſi facta eſſet
ab habente alium titulum nuncupandi rem
ſuam præter hæreditarium, & ſatis eſſet ha-
bere rei vſumfructum, vt cenſuit *Rot. coram*
Buratt. d. deciſ. 207. *num.* 9. quia etiam
159 vſufructuarius dicitur dominus, & appel-
latione domini continetur *l. in venditione ff.*
de bon. auct. Iud. poſſid. gloſ. in rubr. C. de
vſufr. cum alijs ibi latè adductis. Non tamen
160 ſatis eſſet locantem habere creditum cum
hæreditate, quia hoc ſufficit ad excluden-
dum aditionem retinentis rem hæreditariã,
non autem locantis illam, vel alio modo ſu-
per ea cum alio contrahentis *Bart. in d. l. ge-*
rit 87. *num.* 21. *ff. de acquir. hared. Alex. conſ.*
126. *num.* 1. *in fin. lib.* 7. *Rot. d. deciſ.* 495.
161 *num.* 4. *part.* 1. *rec.* quatenus tamen non
ſit res, quam creditor retineret in pignus
ſiue iudiciale, ſiue conuentionale, quia
eam non ſolum poteſt, ſed debet quando-
que locare, vt dictum eſt *cap. 7. de procu-*
rator. & alij prope fin. & ideo ex tali loca-
tione non poſſet argui aditio, niſi verba eam
aperte importent.

Tertio limitari poterit eadem regula, vt
162 non procedat, vbi agitur de hæreditate
paterna, quia licet locatio non importet
163 per neceſſe aditionem, tamen facit indi-
tium, quod quamuis abſolute loquendo non
ſufficiat, tamen in filij ſecus videtur di-
cendum, ex quo in eis concurrit alia præ-
ſumptio ex dicto *Apoſt. ad galat. cap. 4. ſi fi-*
lius ergo hares, de quo dicto meminit *Gloſſ.*
in l. 1. C. ſi minor ab hared. ſe abſt. quæ qui-
164 dem præſumptio pariter de per ſe nõ ſuf-
ficit, quando ab ipſo filio non allegatur, ſed
à tertio *Natt. conſ.* 488. *num.* 11. *Surd. conſ.*
359. *num.* 17. *Merlin. deciſ.* 857. *num.* 9.
Celſ. deciſ. 129. *num.* 2. ſed coadiuuat d. con-
iecturam, & coadiuuatur ab ea, itaut ſimul
iunctæ ſufficere poſſint, vt firmatur per *Me-*
noch. præſumpt. 101. *num.* 72. *verſ. reſpon-*
deo primo, & 73. lib. 4. & Carocc. qui alios
etiam adducit *de locat. tit. de verb ſign. quæſt.*
10. *num.* 14. agitur enim de arguendo volun-
165 tatem, & probandum animum, in quo,
quæ ſingula de ſe non poſſunt, iuncta iuuant
Bald. conſ. 198. *num.* 5. *verſ. Is qua lib.* 1. *Surd.*
conſ. 1. *num.* 54. *Rot. deciſ.* 223. *n.* 13. *p.* 10. *rec.*
166 Quarto limitari poterit vbicumque con-
currat aliquis alius actus, ſeù coniectura,
quæ valeat mouere animum Iudicis prudẽ-
tis

tis ad credendum, quod non alio titulo locauerit, quam hæreditario, idque eadem ratione, mox dicta, ſiue ſit actus acquiſitiuus, ſiue translatiuus, ſiue poſſeſſiuus, ſiue expreſſio verbalis, ſiue denique quodcumque aliud teſtimonium voluntatis, quia hoc ſufficit, vt poſt *Bald. conſ.* 124. *num.* 1. *lib.* 2. *& conſ.* 263. *in princ. lib.* 1. *Rot. coram Coccin. deciſ.* 2197. *num.* 30. *&* 31.

167 Et attenditur etiam non factum, quod videlicet debitum, quod locans habebat cum defuncto non ſoluerit *Natt. conſ.* 74. *nu.* 10. *Menoch. præſumpt.* 101. *num.* 88. vbi de magis communi *Fachin. contr. lib.* 6. *cap.* 51. *Magon. deciſ. flor.* 148. *num.* 11. vbi de magis communi *Gregor. deciſ.* 421. *num.* 7. licet hoc de ſe non ſufficiat, iuxta aliam opinionem, de qua *Cyriac. contr.* 244. *num.* 69. *& ſeq. Rota coram Caualer. deciſ.* 504. *num.* 6. vbi de veriori, nam poteſt ſufficere vna cum locatione, præſertim ſi effluxit tempus conſiderabile, nam vbi retinuit per decennium volunt de ſe ſufficere *Natt. d. conſ.* 74. *num.* 11. *Menoch. d. præſumpt.* 101. *num.* 92. *Magon. d. deciſ.* 148. *num.* 11. *poſt med. Gregor. d. deciſ.* 421. *num.* 7. *ad fin. Manſic. de coniectur. lib.* 12. *tit.* 13. *num.* 13 *in* 3. *ca-*
168 *ſu*, faciliuſque admittitur pro adita hæreditas non damnoſa, quam damnoſa *Gaſ. de Graff. deciſ.* 11. *num.* 8. *de teſtam. Gregor. deciſ.* 460. *num.* 15. *& ſeq.* & quando actus
169 ſunt adhuc dubij, compellitur hæres declarare quo animo fecerit, eiuſque dicto ſtatur *Caſtren. in l. pro hærede* 20. *num.* 4. *ad med. ff. de acq. hæred. Mantic. de Coniect. lib.* 12. *tit.* 12. *num.* 24. *Rot. coram Caualer. deciſ.* 452. *num.* 1. *prope fin. &* 2.

170 Quinto limitari etiam poterit, vt procedat, quatenus verè potuerit locatio fieri alia de cauſa, quam dominij ex aditione ad locantem prouenientis, alias enim, ſi non poſſet aſſignari alia cauſa locandi, ceſſaret ratio concluſionis, & ſufficere, quod nulla adeſſet neceſſitas locandi ad hoc, vt locatio importet aditionem ſenſit *Menoch. d. præſumpt.* 101. *num.* 76. *lib.* 4. & poſt eum *Caroc. d. tit. de verb. ſignif. quæſt.* 10. *num.* 14. *verſ. ſecus in extraneo.*

171 Aduertendum tamen, quod in caſibus, in quibus locatio importat aditionem, hoc procedit in valente libere contrahere, ſecus autem in non valente contrahere ſine certis ſolemnitatibus, vt pluribus adductis tradit *Carocc. d. quæſt.* 10. *num.* 14. *ad fin.* &
172 eſt concluſio communis, & vera, quod in aditione hæreditatis requirantur ſolemnitates requiſitæ per ſtatutum in contractibus minorū, & Mulierum, vt probant late *Vegg. conſ.* 39. *per tot. Gabr. conſ.* 20. *num.* 47. *lib.* 2. *Caball. conſ.* 75. *num.* 4. *lib.* 2. *Pic. ad ſtatut. Vrb. gloſ.* 7. *num.* 108. vbi de magis communi *Ioſ. Ludou. deciſ. Lucen.* 45. *per tot. Rota coram Merlino deciſ.* 857. *num.* 7. quid quid in contrarium dicant aliqui, & ſignanter *Maran. in l. ſi poteſt num.* 201. *verſ. contrarium tamen*, vbi de communi *ff. de acquir. hæred.*

173 Quod, & ampliatur procedere etiamſi adhibitæ fuiſſent ſolemnitates in ipſo cōtractu locationis, quia non propterea poſſent trahi ad alium effectum validandi aditionē hæreditatis, de quo, nec Iudex, nec alij ſolemnizantes cogitaſſent, vt pleniſſime firmauit *Rota coram Merlino deciſ.* 288. *num.* 6. *& ſeqq.* non poſſunt enim actus trahi vltra ſcientiam, & intentionem agentium *l. non omnis ff. ſi cert. petat. Berou. conſ.* 67. *num.* 31. *lib.* 1. *Pariſ. conſ.* 100. *num.* 23. *part.* 1. *Duran. deciſ.* 83. *num.* 16.

Decimo tertio videndum, an locatio, &
174 conductio auferat fidem teſti, & eum minus idoneum reddat, ſcis enim teſtem ſemper præſumi idoneum, quandiu contrarium non probetur *l.* 1. *in fin. princ. ff. de teſtib. Seraph. dec.* 1279. *num.* 2. *Gregor. deciſ.* 351. *num.* 1. modo quis prætendit probare teſtem eſſe minus idoneum, ex quo ſit conductor, vel locator partis eum inducentis, quæri-
175 tur, an prætenſio ſit iuridica, & regulariter loquendo, reſpondetur affirmatiue, auctoritate *gloſ. in* §. *Pater ver. in ea re Inſtit. tit. de teſtamen. ordinan.* quam alij ſequuntur, itaut ſit communis concluſio, vt patet ex congeſtis *per Maſcard. de probat. concl.* 320. *num.* 1. *Farinac. de teſtib. quæſt.* 55. *num.* 213. vbi plures de communi opinione teſtantes, & vltra eos hanc eſſe communem opinionem, & communiter ſeruatam teſtatur etiam *Caroc. de locat. & cond. tit. de probat. quæſt.* 1. *num.* 1. *&* 2. & idem
176 eſſe econtra de locatore, quod videlicet non ſit idoneus teſtis in cauſa conductoris, tradit ibidem *Carocc. quæſt.* 2. ſed non allegat ad hoc niſi *Felin. in conſ.* 51. & vult dicere 50. *ſub num.* 3. *verſ. teſtis autem*, vbi in caſu ſuo dicit, teſtem repelli, ex quo teneretur conductori actione, ex locato, & ſic mouetur, quia teſtis erat intereſſatus.

177 Limitatur autem varie per Doctores præfata concluſio. Dicunt enim primo, quod gloſſa præfata loquitur in colono, & ſic in conductore prædiorum riſticorum, & quod non procedit in inquilino domus *Alex. de Neuo conſ.* 71. *num.* 2. quem ſequitur *Farinac. d. quæſt.* 55. *num.* 222.

Secundo dicunt, quod cum opinio gloſſæ

178 ſit contra regulam per quā quilibet præſumitur idoneus teſtis, intelligi debet de colono proprie ſumpto, & ſic de conductore pro mercede in pecunia, non de colono partiario *Salicet. in l. quoniam liberi prope fin. verſ. ex prædictis patet C. de teſtib. Alex. conſ. 57. num. 17. lib. 7. Soccin. Sen. conſ. 28. num. 7. lib. 2.* & alijs pluribus cumulatis *Farin. d. q. 55. num. 219.*

179 Tertio reſtringunt iterum, vt procedat in colono aſcriptitio, & mercenario, qui non poteſt ad ſui libitum diſcedere *Soccin. Iun. conſ. 135. num. 6. lib. 2.* & alijs adductis *Maſcard. concl. 320. num. 2.* quod tamen non placet alijs quam pluribus, quos refert, & ſequitur *Farinacc. d. quæſt. 55. num. 215.*

180 Quarto iterum reſtringunt, & fere deſtruunt concluſionem, dicentes, eam non procedere in colonis noſtrorum temporum *Iaſ. in addit. ad Poſt. in d. §. Pater inſtit. de teſtam. in vlt. addit.* quem ſequuntur alij relati per *Maſcard. d. concl. 320. num 4.*

181 Quinto magis deſtruunt concluſionem dicendo, quod hodie de conſuetudine ſeruatur contrarium, quod videlicet coloni ad teſtificandum admittantur, ita teſtatur vna additio ad dictam *gloſ. in §. Pater inſtit. de teſtamentis* cum alijs pluribus relatis per *Farinac. d. quæſt. 55. num. 217.*

Alias plures limitationes ſciens, referre omitto duabus rationibus, vna quia videri poſſunt collectæ *per Maſcard. concl. 320. Farin. d. q. 55. n. 223. & ſeqq* & latius por *Carocc. d. tit. de probat. quæſt.* 1. vbi vſque ad

182 quindecim earum enumerat. Alia ratio eſt quia hæc quæſtio videtur melius terminari cum diſtinctione generali, quam medianti-bus particularibus limitationibus. Diſtinctio autem generalis eſt, vt quatenus conductor poſſit dici mediante conductione familiaris, ſeù domeſticus locatoris; tunc, ſiue ſit colonus prædii ruſtici, ſiue inquilinus domus, ſiue partiarius, aut aliter conductor, ſemper procedit regula, quod non ſit idoneus teſtis, quatenus autem non poſſit dici domeſticus, ſeù familiaris, tunc qualiſcumque conductot non repellitur à teſtificando, & ratio eſt, quia non reperitur iure cautum, quod conductor repellatur à teſtificando pro locatore, ſed bene, quod repellantur domeſtici, & familiares *d. §. Pater inſtit. de teſtam. l. etiam C. de teſtib. c. in literis 24. extra eod. & d. gloſ. in §. pater inſtit. de teſtam.* in tantum dicit conductorem repelli, in quantum eum enumerat inter domeſticos, & ſic applicat textum illum domeſticos repellentem, vnde ſecus eſt ſi non poſſit dici domeſticus, ſeù familiaris, vt expreſſe ſe declarat in hoc alia *gloſ. in d. c. in literis 24. in ver. de fami-*

183 *lia verſ. ſed illi quibus de teſtib.* vbi requirit, vt ſit talis, vt dominus eis imperare poſſit ad hoc, vt in totum repellatur à teſtificando, quam *gloſ.* eſſe communiter à Doctoribus approbatam, teſtatur *Alex. conſ. 58. num. 14. lib. 7.* & patet ex plene congeſtis per *Carocc. d. quæſt. 1. num. 3. Gratian. diſc. 293. num. 4.*

184 Et hinc infertur ad locatores operarum ſuarum, quod tanquam familiares, & quibus conductores imperare poſſunt, regulariter non ſunt idonei teſtes pro eis, quia applicatur primum membrū dictæ diſtinctionis, late *Gabr. de teſtib. concl. 10. per tot. & Farinac. d. quæſt. 55. num. 122. & ſeqq.* penes quos videri etiam licebit declarationes, & limitationes huius regulæ.

185 Secundum autem membrum dictæ diſtinctionis ſubdiſtinguitur, vt tunc admittatur conductor in teſtem, cum ipſe non habet intereſſe in re de qua deponit, alias ſecus, quia teſtes intereſſati repelluntur *Bal. in c. cum nuncius 15. n. 1. in fin. d. teſtib. Farin. conſ. 230. n. 23.* vbi, quod nec aliqualiter pro bant, nec Iudex arbitrio ſuo ei credere po-

186 teſt, & quod nec probent, ſi veritas aliter haberi non poſſit *Burat. dec. 458. n. 4.* & ita in colono diſtinguit *Boſſius in ſua praxi tit. de oppoſit. contr. teſt. num. 104. verſ. & concluſio videtur*, vel ita intelligi debet quamuis faciat concluſionem generalem, quod colonus ſit idoneus teſtis, dummodo ex depoſitione commodum aliquod non ſit percepturus, & cum eo concordet alijs adductis *Maſcard. de probat. concl. 320. num. 6.* quia talis concluſio ita generalis nō poteſt ſubſiſtere, vt ſenſit etiam *Farinacc. d. quæſt. 55. num. 225.* ſed tantum cum dicta reſtrictione ad caſum, quo conductor non ſit talis, vt poſſit dici domeſticus, & ſenſit etiam *Gratian. diſc. 293. num. 5. deciſ. 349. num. 2. poſt 2. vol. conſ. Farin.* quatenus tamen non ſit inte-

187 reſſe mere ſecundarium, quia per illud non repelli colonos tradit *Bald. conſ. 293. num. 9. lib. 3.* & generaliter, quod propter intereſſe ſecundarium teſtis non repellatur *Eurſatt. conſ. 153. num. 24. Rot. Ianuen. dec. 38. num. 6. Put. deciſ. 15. num. 1. lib. 3. deciſ. 144. num. 11. par. 4. diu.*

188 Cæterum, quos dictum eſt non repelli à teſtificando intelligitur, vt non repellantur in totum, ſed adhuc qualitas illa, quod ſint conductores, quamuis non ſint tales, vt vere, & proprie familiares dici poſſint, minuſque habeant intereſſe in cauſa, adhuc minuit eorum fidem, & quia circa quanti-

tatem

Digitized by Google

tatem diminutionis non poteſt dari certa
regula, id remittitur Iudicis arbitrio *gloſ.
in d.c. in literis 24. in ver. de familia*. Non
poteſt autem dari certa regula, quia poteſt
eſſe maior, & minor affectio conductoris,
à qua regulari debere maiorem, & mino-
rem probationem vult *Farinacc. de teſtib.*
189 *quaſt.55. num. 216.* & poteſt eſſe maius,
& minus intereſſe, quod pariter arbitratur
à Iudice quantum ſufficiat in teſte ad eum
190 repellendum *Rot.cor.Gregor.dec.340. nu-
mer.9.* vnde ſi ſit conductor rei minimæ, vel
agatur de re minima, bene probabit *Dec.
conſ.100.num.8.verſ. ſexto contra perſonam,
Maſcard.d.concl.320.num.8.Farinac.d.q.55*
191 *num. 320.* & poteſt etiam defectus iſte
suppleri qualitate perſonæ, ſi ſit in digni-
tate, vel alias valde honeſta, *Surd. deciſ.
231. num. 15.* prout etiam ſuppleri poteſt
192 numero, ſi videlicet ſint plures coloni idē
deponentes, quia probant, *Alex. conſ.57.
num.13. & ſeqq. lib.7. Soccin.Iun. conſ.146.
num.14.lib.1. Maſcard.concl.320.numer.10.*
193 vel qualitate alterius teſtis, qui ſit omni
exceptione maior *Socc.Iun.conſ.146. nu.12.
lib.1. Gabr. de teſtib.concl.10.num.62. Fari-*
194 *nacc.d.quaſt.55.num.226.* vel ſi eſſent ap-
probati à partibus, vti quia eſſent teſtes in-
ſtrumentarij *Rot. deciſ.821. numer.1. par.3.
lib.t.div.*

195 Decimoquarto quæri poſſet; an loca-
tio & conductio Domus exiſtentis in Paro-
chia, tribuat ius præſentandi Parochum. Po-
ne iuſpatronatus competit Parochianis ex
aliqua conſuetudine, iuxta *text. in c. quarū-
dam de elect.* an ſi aliquis Parochianus di-
ſcedit à Parochia, & locat domum ſuam
alteri, qui non erat Parochianus, euenien-
te caſu præſentationis faciendæ, vocari de-
beat ad præſentandum Dominus domus
alibi habitans, vel conductor. Hæc quæ-
ſtio euenit Mediolani, vt refert *Paul. de
Monte Pico in l. Titia cum teſtamento qu.39.
ff. de leg.2.* vbi dicit, aliquos dixiſſe condu-
ctorem debere præſentare, ſed ipſum tenuiſ-
ſe contrarium, quia hoc iuſpatronatus ſit
apud locantem, & ideò ipſum vocari debe-
re. Sed *Roc. de Curt. in ſua tractat. de iure-
patr. in ver. ipſe vel is à quo, quaſt.26. in fin.
verſ. ſed ſuboritur* dicit ſe credere in hoc
puncto attendendos eſse terminos conſue-
tudinis, quod vtique clarum eſt, quando
iuſpatronatus competit ex conſuetudine
præſcripta, & clare patet, quid fuerit ſer-
uatum in ſimili caſu, at poſsunt euenire ca-
ſus valde diuerſi, vt videre eſt penes *Lam-
bertin. de iurepatr.lib.2.par.2.quaſt.2.art.10*
vbi late quæſtionem diſcutit, *& num.4. &
ſeqq.* eam reſoluit cum diſtinctione quin-
que caſuum, ad quem me remitto, quia li-
cet formetur præcipue ab eo quæſtio iſta
præciſe de conductore, vt ſupra, tamen
vere quando conductor præſentare debeat,
iſte non eſt effectus conductionis; ſed ha-
bitationis, vt patet ex traditis per eundem
*Lambertin. ibidem num. 5. ad fin. & per tot
artic. & Vivian. eodem tractat. lib. 8. cap. 2.
num.17.*

Vnde iſta non eſt proprie materia huius tractatus. Bene verum eſt, quod ſæpe cō-tingit dubitari; an in locatione bonorum veniat etiam iuſpatronatus, puta locaui Palatium, ſeu Villam, aut Caſtrum in quo habeo iuſpatronatus dubitari poteſt, an & iſtud veniat in locatione, & conductor debeat præſentare, non ego; ſed de hoc dixi in *Cap.23.* loquendo *de dubijs, quæ oriri poſſunt circa rem locatam n. 91. & ſeqq.*

De obligationibus locatoris erga conductorem.

S V M M A R I V M.

1 *Locator tenetur rem locatam tradere.*
2 *Locatore non tradente rem, conductor agit aduerſus eum ex conducto.*
3 *Actio ex conducto eſt perſonalis.*
4 *Traditio rei locatæ per clauſulam conſtituti, aut alia verbalis non ſufficit, vt locator liberetur ab obligatione tradendi.*
5 *Locator non liberatur tradendo rem ſimilem locatæ.*
6 *Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt.*
7 *Lim. ſi abſque dolo, vel culpa rem locatam tradere non poteſt, quia tunc liberatur tradendo ſimilem.*
8 *Rem tradere valens, an liberetur ſoluendo intereſſe, controuerſum eſt in venditione.*
9 *In locatione verior opinio eſt negatiua.*
10 *Intereſſe conductoris cui res non traditur, continet id quod pluris rem ſublocaſſet, & omne aliud lucrum, quod ex vſu rei eſſet facturus.*
11 *Locator vltra rei traditionem tenetur etiam præſtare patientiam, vt conductor ea vti poſſit toto tempore locationis.*
12 *Ampl. vt non ſolum teneatur patientiam præſtare ex ſe, ſed etiam diligentiam ne impediatur ab alijs re vti.*
13 *Et tenetur etiam remouere omnia impedimenta toto tempore locationis.*
14 *Remedium reintegrandæ, & interdictum vnde vi, an competat conductori expulſo eſt magna quæſtio.*
15 *Negatiua eſt de iure verior, ſed de ſtylo Rotæ ſeruatur contrarium.*
16 *Licet non competat interdictum vnde vi, competit actio in factum, vel officium Iudicis.*
17 *Lim. non procedere dictum ſtylum ſi interim locatio expirauit.*
18 *Decl. poſſe adhuc conductorem reſtitui ad tantumdem tempus, vbi nulla poſſet conſiderari differentia.*
19 *Intellige declarationem ſi tempus erat certum.*
20 *Conductor expulſus debet reclamare, & contradicere.*

Digitized by Google

21 *Conductor expulſus à tertio poteſt agere contra locatorem, vt contra illum tertium agat, & cum reſtituat.*
22 *Conductori non datur manutentio aduerſus locatarem*
23 *Decl. non dari manutemiò in poſſeſſione, ſed in detentatione, quam habet.*
24 *Intellige locatione adhuc durante.*
25 *Impedito conductare facto locatoris vti re locata, tenetur locator non ſolum reddere mercedes, ſed etiā omnia damna.*
26 *Decl. vt ſi factum locatoris ſit iuſtum, & iuſtitia proueniat ex culpa conductoris, & tunc locator nullum pati debet damnum, neque lucrum.*
27 *Aut eſt iuſtum abſque culpa conductoris, & tenetur ſolum remittere mercedem niſi ſit omnino voluntarium.*
28 *Aut factum locatoris eſt iniuſtum, & tunc tenetur non ſolum ad remiſſionem mercedis, ſed ad omnia damna.*
29 *Decl. hoc vltimum procedere ſi factum ſit ordinatum ad impedimentum conductori praſtandum; alias ſecus.*
30 *Impedito vſu rei facto conductoris, ipſe tenetur in integrum penſionem ſoluere.*
31 *Ampl. procedere etiamſi factum ſit iuſtum.*
32 *Lim. ſi facto conductoris dedit cauſam culpa locatoris.*
33 *Impedito vſu rei facto tertij, ſi factum ſit iuſtum, & locator potuit prouidere, & non prouidit tenebitur conductori ad totale intereſſe.*
34 *Si vero non potuit prouidere, tunc tenetur tantum ad remiſſionem mercedis.*
35 *Et remiſſio iſta non requirit damnum vltra dimidiam, iuxta veriorem opinionem.*
36 *Si factum tertij eſt iniuſtum, & conductor non poteſt ei reſiſtere, locator debet ei facere remiſſionem mercedis.*
37 *Et debet conductor denunciare impedimentum ſibi illatum conductori, qui ſi poteſt reſiſtere, & non reſiſtit tenetur ad omnia damna.*
38 *Inimici impedimentum licet ſit proprie tertij, tamen in hoc propoſito cenſetur datum ab eo, cuius eſt inimicus.*
39 *Nemo alterius odio pragrauandus eſt.*
40 *Ampl. etiamſi inimicitia ſit iniuſta.*
41 *Et procedit. tàm ſi ſit inimicus locatoris, quàm ſi ſit conductoris.*
42 *Impedimento proueniente ex caſu fortuito ſi contingit ex parte locatoris, ſeu rei locata, tenetur locator penſionem remittere.*
43 *Si contingit ex parte conductoris non eſt facienda ei remiſſio, ſed totum ſoluere tenetur.*
44 *Principis factum reputatur caſus fortuitus.*
45 *Eſt tamen debilius facto natura, & caſus quia Princeps exorabilis eſt.*
46 *Impedimentum à Principe praſtitum conductori aſſimilatur potius praſtito à tertio, quam à caſu, ad effectum dignoſcendi ad quid teneatur locator.*
47 *Principi iniuſte impedienti vſum rei locata tenetur conductor reſiſtere.*
48 *Principi reſiſtitur oranda.*
49 *Subditarum partes ſunt Principi obedire.*
50 *Inobodiens dici non poteſt, qui cauſas adducit non obediendi.*
51 *Iuſſio ſecunda expectari debet, quando mandatum videtur iniuſtum.*
52 *Decl. procedere ſi adſit ratio non obediendi.*
53 *Iuſſio ſecunda eſt expectanda, quando praceptum eſt contra legem, etiamſi ad ſit derogatio.*
54 *Idem ſi ſit contra publicam vtilitatem.*
55 *Idem ſi adſit ſuſpicio, quod litera ſint falſa.*
56 *Et ſi actus non poſſit fieri ſine peccato, & expectanda ſecunda iuſſio, etiamſi conſtet de certa ſcientia Principis.*
57 *Praceptis Miniſtrorum, & Iudicum ſi appareant iniuſta, non parendum, ſed appellandum, & ad ſuperiorem recurrendum, & non recurrens dicitur in culpa.*
58 *Intellige ſi ſint euidenter iniuſta, alias non recurrens excuſatur.*
59 *Et ſufficit notorium eſſe, quod diligentia fuiſſet ſuperflua.*
60 *Sequeſtrum rei appoſitum, non impedit conductorem illa vti.*
61 *Sequeſtrum appoſitum fructibus infert impedimentum conductori.*
62 *Inhibitio facta conductori ne fructus percipiat. vel diſtrahat affert ei impedimentum.*
63 *Decl. vt ſi deductum ſit in controuerſiam, an inhibitio teneat, vel non, non poſſit conductor interim retardare ſolutionem mercedis.*
64 *Secus ſi proceſſum fuiſſet ad deputationem alterius exactoris, & ad mandatum de conſignando.*
65 *Locator non poteſt incommodare rem locatam etiam in minimo ex cauſa voluntaria.*
66 *Et ſi velit incommodare poteſt conductor illi reſiſtere*
67 *Decl. procedere ſi tangat ipſam rem, ſecus ſi incommodum ei proueniat in conſequentiam, vti ſi extollat domum vicinam.*
68 *Lim. ſi obſcurentur in totum lumina domus locata.*

CAPVT XXVIII.

1 LOcator ſine dubio tenetur in primis rem locatam tradere *l. ſi quis Domum 9. in princ. ff. locat.* & ibi, *Bart. num. 1.* & ſi
2 non tradat, poteſt conductor aduerſus eum agere ex conducto, vt habetur in eadem *l.*
3 quæ quidem actio eſt perſonalis *Rot. coram Caualer deciſ. 612. num. 2.* vbi quod propterea non poteſt conductor agere contra ſingularem ſucceſſorem in re ipſa, puta emptorem.

Et licet ſufficiat clauſula, *Conſtituti*, ad poſſeſſionem transferendam, & traditio verbalis in conſpectu rei facta, quando alius non poſſidet, vt dictum eſt in *Cap. proxime præcedenti num. 31. & ſequen.* tamen ſi locator de facto recuſet actualem traditionem, vel impediat, aut eam præſtare non curet,
4 tunc per clauſulam, *Conſtituti*, vel traditionem verbalem, non cenſetur adimpleuiſſe, & ſuæ obligationi ſatisfeciſſe, & contra eum agi poterit, iuxta veriorem, & magis communem opinionem, de qua reſtantur *Alex. conſ. 28. num. 7. lib. 2. Dec. conſ. 280. num. 4. Vin. opin. 1024. num. 2.* & firmauit *Rota coram Celſo deciſ. 190. num. 5.* qui licet loquantur in terminis emptionis, & venditionis, tamen fortius procedunt in locatione, in qua nec ſufficit momentanea traditio, vt

in

in venditione, pront infra dicam.
5 Et compelli poteſt tradere eum rem præ-
ciſè, quam locauit, itaut non liberetur tra-
dendo ſimilem, aliud enim pro alio inuito
6 creditore ſolui non poteſt *l* 2. §. *Mutui da-
tio ff. ſi cert. pet. l. eum à quo C. de ſolut. Rot.
coram Mantic. deciſ.* 1. *num.* 6. niſi forte abſ-
que aliqua ſua culpa tradere non poſſet,
7 nam ſi domum, vel fundum bona fide em-
tum, quis mihi locauerit, iſque ſit abſque
dolo, culpaue eius euictus, &. Dominus
non patiatur me vti, tunc ſi locator para-
tus ſit præſtare habitationem non minus
commodam, æquiſſimum eſt eum abſolui,
iuxtà ſententiam Pomponij, quam refert
Vlpian. in l. ſi quis Domum 9. in princ. ff. locat.
8 An autem tradere valens rē, liberetur ſol-
uendo intereſſe in venditione, opinio ne-
gatiua videtur magis communiter recepta,
vt dicit *Mandell. conſ.* 268. *num.* 2. & patet
ex Plot. de in lit. iur. §. 4. *num.* 54. *Menoch.
conſ.* 866. *num.* 2. *Surd. conſ.* 52. *numer.* 17.
Eugen. conſ. 50. *num.* 19. *lib.* 1. *Vin. opin.*
1624. *per tot.*
At contraria opinio, quam tuetur ſignā-
ter *Fachin. contr. lib.* 2. *cap.* 30. *verſ. ſed con-
trarium.* & ſecuta eſt *Rot. coram Seraph. dec.*
9 787. *n.* 12. in locatione videtur verior, nam
ſi Colonus tuus fundo frui à te, aut ab eo
prohibeatur, quem tu prohibere ne id fa-
ciat poſſis, tantum ei præſtabis, quanti eius
interfuerit frui, vt totidem verbis dicit
text. in l. ſi fundus 36. §. *nam, & ſi Colonus
ff. locat.* & firmat late *Negoſ. de pignor. part.*
2. *memb.* 1. *num.* 7. & 8. vbi tamen *num.* 9.
dicit ſecus eſſe ſtante iuramento *Barboſ. in
cap. propter num.* 33. *de locat. & cond.* cum de-
clarationibus tamen, quas tradam *infra in
cap.* 57. *de fine locationis voluntario.*
In intereſſe autem venit id, quod pluris
10 conductor rem ſublocaſſet *l. ſi ſibi alienam*
7. *ff. locat.* & omne aliud lucrum, quod ex
vſu rei eſſet facturus *d. l. ſi fundus* §. *nam, &
ſi, Verall. deciſ.* 183. *num.* 4. *part.* 1. *Altograd.
conſ.* 21. *num.* 50. *& ſeq. lib.* 1. vbi, & quod
intereſſe probari poteſt hoc in caſu median-
te iuramento in litem actori deferendo, per
text. in l. videamus §. *qui vinum & l. ſi cui* §.
qui ſeruum ff. locat. Alex. conſ. 214. *num.* 1. *&*
2. *lib.* 7. & alios quos refert.
Vlterius, quia locatio eſt conceſſio ad
11 vſum, vt dictum eſt *in cap.* 1. ſequitur, vt
locator teneatur vltra rei traditionem præ-
ſtare etiam patientiam, vt conductor ea
vti poſſit toto tempore locationis *Natt. conſ.*
360. *num.* 1. *Surd. conſ.* 38. *num.* 18. *Oſaſch.
deciſ.* 50. *num.* 16. & hæc eſt vna ex differen-
tijs, quæ vertuntur inter contractum loca-
tionis, & contractum venditionis, venditor
enim tenetur ad actum traditionis mōmen-
taneum, itant eo expleto, amplius ex empto
moleſtari nequeat, at ſecus eſt in locatore,
quia cum ſit obligatus conductori, vt frui
liceat, tenetur ad factum ſucceſſiuum, & nō
liberatur niſi pro tempore, quo vti frui li-
cet, vt explicat *Bart. in l. ſi quis Domum* 9.
num. 1. *ff. locat. Rain. conſ.* 77. *num.* 8. *lib.* 1.
& dixi in cap. 2.
Et proinde non ſolum tenetur patientiam
12 ex ſe præſtare, vt conductor vti frui poſſit,
ſed etiam tenetur præſtare diligentiam, &
cuſtodiam, ne impediatur ab alijs libere vti
Menoch. conſ. 671. *num.* 3. *Becc. conſ.* 233. *nu.*
10. *poſt princ. Surd. deciſ.* 326. *num.* 17. &
conductorem defendere, ac impedimenta
13 quæcumque vſum impedientia amouere,
Menoch. conſ. 531. *num.* 8. *Surdus conſ.* 38.
num. 18. *Rot. deciſ.* 559. *num.* 1. *part.* 3. *rec.*
Idque non ſolum in principio, ſed toto tem-
pore durantis locationis *Calder. conſ.* 5. *poſt
med. verſ. ſicut venditor tit. de locat. Lancell.
Gall. conſ.* 22. *num.* 6. *Surd. conſ.* 445. *nu.* 18.
Becc. conſ. 45. *num* 19. *Oſaſc. deciſ.* 50. *num.*
10. *Manent. deciſ.* 38. *num.* 21. *& ſeqq. Rot.
in Romana Penſionis Domus impreſſ. penes
Marcheſ. de commiſſ. pars.* 1. *fol.* 1085. *nu.* 3.
Et ideo ſi locator hæc non præſtat, nec
agere poteſt pro mercede, imo, & eum per
ſolam exceptionem non adimplementi in
hac parte, videlicet, quod non præſtiterit
patientiam, vel non curauerit conductorem
poſſe vti re, quam ei locauit, repelli poſſe
dicetur infra *in cap. particulari* de tali exce-
ptione, & poterit etiam à contractu recede-
re conductor, vt, pariter dicam in alio *cap.
ſeparato.*
14 Verum magna eſt quæſtio, an conducto-
ri expulſo competat interdictum vnde vi, &
remedium reintegrandæ, & pro affirmatiua
ſunt *Soccin. Sen. conſ.* 17. *num.* 15. *lib.* 3. *Goz-
zad. conſ.* 99. *num.* 4. *verſ. imo conductor. Plot.
de in lite iur.* §. 3. *num.* 3. *& alijs plenè rela-
tis per Cyriac. contr.* 389. *num.* 39. *Giurb.
deciſ.* 12. *num.* 10. *& ſeqq.* vbi, ſiue expul-
ſus ſit à Domino, ſiue à tertio.
Contrariam tamen opinionem præ cæte-
ris latè firmat *Bertran. conſ.* 210. *num.* 1. *&
per tot. lib.* 2. *part.* 1. *Gratian. diſcept.* 174.
num. 17. *Menoch. recup. rem.* 1. *num.* 62. *&
ſeq. Put. dec.* 165. *num.* 1. *lib.* 1. *Seraph. deciſ.*
777. *n.* 3. *& ſeq.* & hæc de iure videtur verior,
quia habet pro ſe *text. in l.* 1. §. *deijcitur in fin.
ff. de vi, & vi armat.* vbi expreſſe habetur
illum, qui poſſidet, ſiuè naturaliter, ſiue
ciuiliter poſſideat deijci poſſe, & poſſe in-
terdicto vti, non tamen ſi Colonus ſit, tex-
tus

Digitized by Google

tus autem, qui pro alia opinione allegantur *in l. Colonus* 12. *& in l. cum fundum* 18. *ff. eodem tit. de vi, & vi armat.* apertiſſime loquuntur in caſu, quo Colonus prius interuerterit poſſeſſionem domini, & ſic poſſidere ſibi cœperit, & ideò non obſtant, vt benè aduertit *gloſſ. in d. §. Deijcitur in ver. ſi Colonus*.

Rota tamen licet agnoſcat hanc poſte-
15 riorem de iure veriorem, tamen de ſtylo aliam ſeruat, reſtituit enim ad ſtatum, vt dicit idem *Seraphin. d. deciſ.* 777. *num.* 6. & poteſt dicta opinio conciliari cum ſtylo, dicendo non competere conductori interdi-
16 ctum vnde vi, ſed actionem in factum, vel officio iudicis eum eſſe reſtituendum, vt ſenſit *Bart. in l. rem, quæ nobis* 15. *ſub num.* 2. *verſ. quandoque ille ff. de acquir. poſſeſſ. Soccin. Sen. conſ.* 17. *num.* 15. *lib.* 3. & alijs plenìſſime cumulatis *Cyriac. contr.* 389. *num.* 40. *& ſeqq.* vbi, & quod tam dicta actio in factum poteſt dici intentata, quam officium Iudicis imploratum per clauſulam *omni meliori modo* poſitam in fine petitionis factæ à conductore ſic deiecto ſe reſtitui.

Præterea dicta opinio negatiua procedit in locatione ordinaria ad breue tempus, in ea enim conductor nullam poſſeſſionem habet, ſecus autem in locatione ad tempus longum, quia in ea conductor ſibi ipſi naturaliter poſſidet, vt dictum eſt *in cap.* 27. *num.* 30. & vltra ibi adductos *Poſth. de manut. obſer.* 52. *num.* 20. & ideo competunt ei remedia poſſeſſoria, vt ſenſit ibi *Poſth. & Fulgin. de iur. emphyt. de var. caducitat. quæſt.* 10. *num.* 19. *prope fin.*

17 At difficultas eſt, vbi poſt deiectionem expirauit tempus locationis, an poſſit amplius conductor reſtitui, & non applicari amplius d. ſtylū Rotæ de reſtituendo ad ſtatum, ex quo non adſit amplius aliquis ſtatus, ad quem reſtitui poſſit habetur penes *Seraph. deciſ.* 777. *num.* 6. *& in recent. deciſ.* 56. *num.* 2. *&* 3. *part.* 3. vbi adducuntur etiam rationes, & auctoritates in contrarium, & ſubditur, quod eis non obſtantibus, placuit dominis dicta opinio, & quod conſiderabant etiam, quod reſtitutio ad tantum tempus, quantū ſupererat tempore deiectionis non eſt practicabilis, quia redditus in ſingulis annis non ſolent eſſe æquales, & proinde, quæ ex partibus haberet annos vberiores, locupletaretur cum alterius iactura contra regulam *l. plane ff. de petit. hæred.* & eſt doctrina Bart. *in l. ſi vno* 17. *§. item cum quidam num.* 9. *verſ. aut quis promiſit ff. locat.* vbi de locatione operarum, quod ſi promiſſæ ad certum tempus, non poſſit promittens, qui fuit impeditus in illo, ſupplere in alio, & conductore bonorum impedito vti pro certis annis, quod non poſſit retinere pro alijs, quia ſunt diuerſi anni *Vinc. de Franc. deciſ.* 452. *prope fin.* Vnde ſi ceſ-
18 ſaret prorſus ratio diuerſitatis, vti eſſe poſſet in locatione domus ad habitandum, poſſet alicui placere contraria opinio ex latè deductis *per Pariſ. conſ.* 105. *per tot. lib.* 3. ſi tamen locatio fuiſſet ad tempus certum,
19 & terminata per lapſum illius, ſecus verò ſi fuiſſet ad tempus incertum, ita vt ignoraretur quantum duraſſet, prout in ſimili de reintegratione vſufructuarij diſtinguit *Surd. conſ.* 166. *num.* 18. *verſ. quia reſpondetur*, vbi ita conciliat *text. in l.* 3. *§. Penult. ff. de vi, & vi armat. & in l. ſi plures in fin. ff. eodem*.

20 Debet tamen conductor expulſus reclamare, & contradicere, ne alias poſſit dici, eum non fuiſſe expulſum, ſed ſponte receſſiſſe, iuxta latè tradita per *Cyriac. contr.* 214. *num.* 17. *& ſeqq.*

21 Prædicta procedunt præcipuè ſi conductor ſit expulſus ab ipſo domino, at ſi expulſus ſit à tertio, habet aliud remedium, ſcilicet agere poteſt contra locatorem, vt agat contra eum, qui ſe ſpoliauit, vt poſt *Bart. in l. Iulianus §. ſi venditor ff. de act. empt.* dicentem eſſe notandum hunc nouum modum agendi, nempe ago, vt agas tradit *Gratian. diſcept.* 174. *num.* 26. qui dominus poterit etiam ei cedere actionem ſpolij idem *Gratian. ibi num.* 28. vbi, & quod liberatur cedendo, ſed quatenus non requiratur pro recuperatione poſſeſsionis magna impenſa, & alij congeſti per *Giurb. deciſ.* 22. *num.* 8.

Controuertitur pariter an competat con-
22 ductori manutentio aduerſus locatorem, & quoniam conductor ad breue tempus non poſſidet ſibi, ſed domino, ſequitur, vt ei non competat manutentio, quæ ſolum poſſeſſori conceditur *§. retinendæ inſtit. tit. de interdictis* & late poſt alios firmant ſignanter *Caball. conſ.* 98. *num.* 5. *&* 6. *lib.* 2. *& Menoc. retin. remed.* 3. *num.* 46.

At quia interdictum ex quo datur manu-
23 tentio, non tam reſpicit propriam, & veram poſſeſsionem, quam ſtatum illum rei tempore motæ litis, aut paulo ante, inde ſequitur, vt eo tuendus ſit etiam, qui tantum detinet, vt dicit *Couar. practic. quæſt. cap.* 17. *num.* 5. *ad fin. verſ. ſic ſane*, & proinde danda erit manutentio conductori, etiam aduerſus dominum in illo ſtatu detentionis, quam habet *Gratian. diſcept.* 174. *num.* 25. *Tonduc. deciſ.* 30. *num.* 15. *Caualer. deciſ.* 181. *num.* 2.

num. 2. Poſth. de manut. obſer. 52. num. 17.
24 intelligendo locatione adhuc durante, quia ea finita non datur amplius manutentio cõductori, ſed locatori, cum ceſſet ſtatus, & cauſa detentationis illius, iuxta ſupra tradita, & dicam etiam *inf. in cap. fin.*

Quia tamen diuerſimode eueniunt impedimenta, & quandoque locator tenetur reficere conductori in vſu rei impedito omnia damna, quæ propter impedimentum paſſus eſt, quandoque tenetur ſolum remittere mercedem pro tempore, quo fuit impeditus, & quandoque, nec iſtam remiſſionem facere debet. diſtinguendi ſunt quatuor caſus, quorum primus eſt ſi impedimentum proueniat facto locatoris, ſecundus ſi facto conductoris, tertio ſi facto tertij, & quartus, ſi caſu fortuito, prout poſt *gloſſ.* diſtinguit *Bart. in l. ſi vno 17. §. item cum quidam num. 2. verſ. hoc præmiſſo ff. locat.* & alij communiter ſequuntur, vt teſtatur *Pantzſchm. de locat. & conduct. quæſt. 13. num. 1.*

Primo autem caſu, vbi videlicet conductor impeditur facto locatoris, regula ſolet
25 paſſim à Doctoribus tradi, quod locator teneatur non ſolum mercedes remittere, ſed vlterius etiam omnia damna reficere conductori *Alex. conſ.* 84. *num.* 2. *lib.* 4. *Menoch.* qui alios cumulat *conſ.* 246. *num.* 1. *& conſ.* 621. *num.* 24. *Gutier. de Gabell. quæſt.* 136. *num.* 6.

At videtur tutius procedi poſſe cum diſtinctione, quam facit *Bart. in d. §. item cum*
26 *quidam num.* 2. videlicet, quod aut factum locatoris eſt iuſtum, aut iniuſtum, ſi iuſtum, tunc aut iſta iuſtitia prouenit ex culpa conductoris, puta, quia non vult ſoluere mercedem, vel male verſatur in vſu rei, quibus caſibus iuſte poteſt expelli, vt dicam infra ſuis locis, *& Bart. vbi ſupra* tradit, quod ſi locator eſt Eccleſia petit penſionem totius temporis, ſi priuatus, eam petit pro rata, ſed videtur indiſtinctè dicendum, quod locator nullum damnum pati debeat ex tali expulſione culpa conductoris ſubſecuta, ſed neque conſequi lucrum, ac proinde ſi poſt expulſionem vtatur re, vel eam locet alteri, tunc penſiones à primo conſequi nequeat ex adducendis infra *cap.* 54. *à num.* 53. *vſque ad fin.*

27 Aut factum locatoris, eſt iuſtum abſque culpa conductoris, videlicet ſi expellat conductorem lege permittente vti pro reparanda re locata, vel propter ſuperuenientem neceſſitatem ea vtendi, prout poſſe dicam ſuis locis, & tunc locator non poteſt petere mercedem, niſi pro rata temporis, quo conductor rei vſum habuit, nec conductor aliud prætendere valet, quam remiſſionem ipſius mercedis pro reliquo *Bart. in d. l. ſi vno 17. §. item cum quidam num. 2. verſ. ſi vero factum ff. locat. Camil. Medic. conſ.* 141. *num.* 2. *Hodier. ad Surd. deciſ.* 131. *num.* 4. quatenus tamen ſit factum neceſſarium, alias enim ſi eſſet mere voluntarium, tunc licet poſſet dici aliquo modo iuſtum, adhuc teneretur non ſolum remittere conductori mercedem pro tempore impedimenti, ſed etiam ad omnia damna, vti in refectione Domus locatæ impediente habitationem diſtinguit *text. in l. qui inſulam 33. in princ. ff. loc.* & alijs adductis *Pantzſchman. de locat. quæſt.* 13. *num.* 8. factum enim etiam quoad ſe ſine culpa, quoad ſecum contrahentem habetur pro culpa, vt concludit *Caſtren. in l. ſi merces §. culpa ff. locat.* & comprobat *Becc. conſ.* 233. *ſub num.* 8.

28 Si autem factum locatoris ſit iniuſtum, tunc tenetur abſolutè conductori, ne dum ad remiſſionem mercedis, ſed etiam ad totale intereſſe *l. ſi fundus 36. verſ. nam & ſi colonus ff locat.* & concordan. relat. *Bart. in d. §. item cum quidam num. 2. prope fin. verſ. ſi verò factum Pantzſchman. d. quæſt.* 13. *nu.* 9. vbi quod hæc concluſio vera eſt, & poteſt etiam optimis rationibus defendi, quas ibi
29 ſubdit. Verũ modificatur, vt procedat quatenus factum illud locatoris iniuſtum, per quod conductor vti impeditur, ſit ordinatum ad tale impedimentum, vti quia conductorem expulſit, aut etiam antequam traderet dolo deſijt poſſidere, aut omiſit cuſtodire, prout tenetur, & propter malam cuſtodiam res fuit ablata, ſecus autem ſi factum locatoris iniuſtum non ſit ordinatum ad tale impedimentum, vti quia non ſit circa ipſam rem, quia tunc non tenetur ad intereſſe, prout docet *Caſtren. in dicta l. ſi fundus n. 3. prope fin. verſ. ſolum dico* & alijs adductis comprobat *Pantzſchman. d. quæſt.* 13. *num.* 11.

30 Secundo caſu, quando videlicet impedimentum in vſu rei prouenit ex facto conductoris, tunc integram penſionem deberi indiſtinctè tradit *Bart. in dicto §. item cum quidam num. 2. in fin.* & facto, imo culpæ ipſius illud aſcribitur, ſi propter inimicitias ſuas vti non poſſit *l. ſi merces 28. §. culpa ff.*
31 *locat.* & licet aliqui hoc etiam caſu diſtinguant inter factum iuſtum, & iniuſtum, prout dictum eſt de facto locatoris, tamen inter eos in hoc propoſito non videtur par ratio, cum locator retineat dominium rei, & ſic plus iuris eam recuperandi, quam conductor illam dimittendi habeat, iuxta opinionem, quam poſt alios tenuit *Rota coram Euratto deciſ.* 295. *num.* 9. quæ tamen eſt valde controuerſa, vt patet ex relatis *in eadem*

Digitized by Google

eadem deciſ. & latius ibi per *Add.* & de ea
dicam aliquid latius, vbi agam de fine lo-
cationis, an videlicet ſicut locator ob ſu-
peruenientem neceſſitatem habitandi do-
mum poteſt recedere à locatione, ita, &
conductor ob ſuperuenientem caſum, quo
habitare nequeat, poſſit recedere à condu-
ctione *cap.* 59.

Non tamen conſideratur factum locato-
32 ris ſi præuenit, & ei cauſam dedit culpa lo-
catoris, vti ſi locator dederit cauſam ſeque-
ſtrarioni, & cõductor conſenſerit ſequeſtro,
adhuc poterit ipſe conductor petere damna
& intereſſe, iuxta deciſ. *Rot. coram Verall.*
183. *part.* 1. quam etiam refert *Caroc. in tit.
de remiſſ. merced. quæſt.* 8. *num.* 144.

Tertio caſu cum impedimentum proue-
33 nit facto tertij, tunc diſtinguendum inter
factum iuſtum, & iniuſtum, ſi iuſtum, &
locator potuit ei prouidere, & non proui-
dit, tenebitur conductori ad totale intereſſe
l. ſi quis Domum §. *pen. & l. ſi merces ff. locat.*
34 ſi verò non potuit prouidere, tunc tenetur
tantum ad remiſſionem mercedis pro rata
temporis, quo conductor impeditur *d. l.
ſi quis domum & l. ſi fundus ff. locat. Bart. in
d. l. ſi vno* §. *item cum quidam num.* 3. *Surd.
deciſ.* 326. *num.* 16. Controuertitur autem,
an hoc caſu ad hoc, vt fieri debeat remiſ-
ſio mercedis neceſſe ſit conductorem dam-
nificatum fuiſſe in dimidia, prout requiri di-
ci ſolet in petenda remiſſione propter ſteri-
litatem, de quo *cap.* 47. & licet affirmatiuam
teneant *Bero. conſ.* 143. *num.* 23. *lib.* 1. *Bur-
ſatt. conſ.* 193. *num.* 27. *& latè Surd. conſ.* 34.
35 tamen contrarium ſentire videtur *Bart. vbi
ſupra* dum indiſtinctè dicit, faciendam eſſe
remiſſionem *Guidopap. deciſ.* 630. & alijs ad-
ductis *Cotta in memor. verb. conductor verſ.
quarto Adde*, & hæc videtur verior, vt di-
cam, vbi tractabitur de remiſſione merce-
dis *cap.* 50.

Si autem factum tertij eſt iniuſtum, &
36 conductor tenetur ei reſiſtere ſi poteſt *l. item
quæritur* §. *exercitu ff. locat.* & dictum eſt in
cap. ſeq. vbi actum eſt, ad quæ teneatur con-
ductor circa rem conductam. Aut non po-
teſt reſiſtere, & facienda ei remiſſio merce-
dis pro rata temporis *Bart. in d. l. ſi vno* 17.
§. *item cum quidam num.* 3. *ff. locat.*

37 Quatenus autem ipſe conductor reſiſtere
non poſſit debet denunciare locatori, qui
ſi poteſt reſiſtere, & non reſiſtit tenebitur
ad intereſſe, alias ſi non poteſt reſiſtere, te-
netur ſolum remittere mercedem *l. ſi in lege*
27. §. *Colonus l. ſi fundus* 36. §. *nã & ſi Colonus
ff. locat. Soc. Sen. conſ.* 156. *n.* 8. *ad fin. & ſeq. lib.*
2. *Natta conſ.* 261. *n.* 1. *Roland. conſ.* 69. *n.* 22. *&
ſeqq. lib.* 4. *Bardellon. conſ.* 75. *numer.* 8.

Requiritur autem dicta denunciatio, ne
alias dicatur conductor acquieuiſſe, vt pro-
bat *Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ.* 50. *num.* 9.
& ſeqq. cum declarationibus tamen, & limi-
tationibus traditis *d. cap. ſeq. num.* 19. *& ſeq.*
38 Aduertendum tamen, quod factum ab
inimico, licet ſit in ſe factum tertij, tamen,
in hoc propoſito reputatur factum illius, in
odium cuius proceſſit ſiue locatoris, ſiue
conductoris, & eius culpæ tribuitur *l. ſi mer-
ces* 28. §. *culpæ ff. locat. Bart. in d. l. ſi vno* §.
item cum quidam num. 3. *ff. locat.* adeò vt is
ad damna alterius reſarcienda teneatur, ne-
39 mo enim alterius odio prægrauandus eſt,
dicta *l. ſi quis* §. *legis ff. de inoff. teſtam. cap. ſi
Epiſcopum* 16. *quæſt.* 5. *Pantzſchman. de
locat. quæſt.* 14. *num.* 58. vnde deducitur,
40 quod procedat hæc obligatio ad damna,
etiam ſi inimicitia eſſet iniuſta, ſufficit enim
quod alterius odio fuerint illata ad hoc, vt
alter non debeat illis prægrauari *Ruin. conſ.*
65. *n.* 3. *in fin. lib.* 1. *Rimin. Iun. conſ.* 719.
41 *num.* 8. & licet aliqui velint hoc procede-
re in locatore, non autem in conductore,
reprobantur tamen à *Ruin. conſ.* 85. *num.* 10.
lib. 1. & latius per *Pantzſchman. d. quæſt.*
14. *num.* 61.

42 Quarto caſu ſi impedimentum contingat
ex caſu fortuitu, aut caſus contingit ex par-
te locatoris, ſeù rei locatæ, quod idem eſt,
& non tenetur locator ad aliud, quam ad
remiſſionem mercedis pro rata, aut contin-
43 git ex parte conductoris, & tenetur ſolue-
re totam mercedem *Bart. in d.* §. *item cum
quidam num.* 3. vbi etiam reddit rationem
diuerſitatis, quia locator tenetur ad rem
tradendam in ſpecie, & ideo eius interitu
liberatur, quod ſecus eſt in conductore, qui
tenetur ad pecuniam in genere, & ideò ad-
dit etiam limitationem reſpectu conducto-
ris, vt ſi, & ipſe tenetur ad aliquid in ſpe-
cie, per eius interitum liberaretur, & licet
Soccin. ibidem dicat, quod eminens ingeniũ
Bartholi in hac ratione defecit, tamen eam
defendit *Pantzſech. quæſt.* 13. *num* 33. dicens
quod ſi intentionem Bartholi recte intro-
ſpexerimus non meruit à Socino iure repre-
hendi, & de hoc caſu multa videri poſſunt
in cap. 30. *de incendio*.

Controuerti autem ſolet, an huic caſui
tribui debeat impedimentum proueniens
facto Principis, & pro affirmatiua facit,
44 quod dicitur factum Principis reputari ca-
ſum fortuitum, & quod pendet ab eius vo-
luntate inter impoſſibilia computari *Grauet.
conſ.* 233. *num.* 2. *Menoch. conſ.* 504. *nu.* 50.
Gregor. dec. 371. *num.* 5.

At

At verè factum Principis eſt debilius,
45 quam factum naturæ, & caſus, quia Princeps exorabilis eſt, vt dicit *Bald. conſ.* 395. *num.* 7. *ante med verſ. nec eſt fortius lib.* 2. vndè in hoc propoſito aſſimilatur potiùs fa-
46 cto tertij, & cum eius regulis procedit, itaut ſi non ſit omnino iuſtum, & irreparabile, non excuſetur conductor, ſi non reſiſtat, vel vbi reſiſtere nequeat, & moneat locatorem, ipſe quoque non excuſetur ſi
47 non reſiſtat, vt dictum eſt ſupra in tertio caſu *Caſtren. conſ.* 433. *col.* 3. *verſ. præterea poſito lib.* 1. & alijs adductis *Bardellon. conſ.* 75. *num.* 11. *& Rot. deciſ.* 286. *num.* 14. *par.*
48 11. *recent.* reſiſtitur autem Principi cum exorando, & faciendo diligentias de illum remouendo à propoſito, iuxta tradita per *Baratt. deciſ.* 110. *num.* 4. licet enim ſubdi-
49 torum partes ſint obedire Principi, tamen inobediens dici non poteſt, qui cauſas le-
50 gitimas illi adducit non obediendi, vt habetur in *cap. ſi quando de reſcript.* & ibi notant omnes, quos in hoc propoſito refert *Pantzſchman. de locat. quaſt.* 14. *num.* 34. *&* 40. vbi etiam refert *gloſſ. in §. deinde competentes in ver. nuncians in Auth. de mandatis Princ.* cuius verba ſunt *& hoc eſt contra miſeros Prælatos, qui timent in tantum litteras Domini Papæ, vt non audeant reclamare, quod facere non debent*, & addit etiam, quod nō per hoc deſeruiunt legi, ſed imò ſeruiunt, debet igitur conductor reclamare, & addu-
51 cere ſuas rationes, & expectare ſecundam iuſſionem, prout habetur in dicto §. *deinde*
52 *competens in fin.* quando tamen adſunt rationes, alias enim non debet executio mandatorum, præſertim Papæ, differri *Geminian. in cap. ſtatuimus num.* 4. *de offic. deleg. in* 6.
53 debet autem ſecunda iuſſio expectari, quādo præceptum eſt contra legem, etiam ſi adſit derogatoria, quia præſumitur per importunitatem emanaſſe, quando non conſtat de certa ſcientia *Felin. in cap. nonnulli num.* 9. *in princ. de reſcript. Suar. alleg.* 12.
54 *num.* 49. *& ſeqq.* & idem eſt ſi ſit contra publicam vtilitatem *Rimin. Iun. conſ.* 399.
55 *num.* 84. *in princ.* & debet etiam expectari, quando adeſt ſuſpicio, quod literæ ſint falſæ *Turrecrem. in can. in memoriam num.*
56 10. *diſtinct.* 19. & multo magis, quando actus non poſſet fieri ſine peccato, tunc enim expectanda eſt ſecunda iuſſio, etiamſi conſtet de certa ſcientia *Suar. alleg.* 12. *nu.* 50. *circa med verſ.* 2. *& adhuc ſi præciſe conſtet.*
57 Et hæc faciliùs procedunt, ſi agatur de præceptis miniſtrorum, aut Iudicum, vel aliorum ſuperiorem habentium, quia tunc appellari debet, & ad ſuperiorem recurri aliàs recurrere valens, & non recurrens dicitur in culpa *Ruin. conſ.* 15. *num.* 5. *lib.* 4. *Cephal. conſ.* 304. *num.* 125. *Odd. conſ.* 75. *num.* 12. *Surd. conſ.* 8. *num.* 24. *& ſeq. Cyriac. contr.* 167. *num.* 10. *Oſaſch. deciſ.* 12. *num.* 9.
58 Intelligendo tamen ſemper ſi præcepta ſint euidenter iniuſta, alias enim ſufficit, quod ſint dubia, ad hoc, vt conductor, ſeù locator excuſetur à non quæſita reuocatione, vt tradit *Lancell. Gall. conſ.* 23 *num* 15. *&* 18. à quo non diſſentit *Rot. deciſ.* 286.
59 *num.* 15. *part.* 11. *recent.* prout etiam ſufficit notorium eſſe, quod diligentia fuiſſet ſuperflua *Lancell. de attent. cap.* 12. *ampliat.* 1. *num.* 68. *Lotter. de Benefic. lib.* 2. *cap.* 24. *num.* 24.

Si appoſitum ſit à Iudice ſequeſtrū, quæritur, an dicatur locator impeditus vti re, & competant ei remedia, de quibus ſupra, & diſtinguendum eſt inter ſequeſtrum appoſitum ipſi rei, & appoſitum fructibus, ſi enim
60 ſequeſtrata ipſa res, etiam ſi poſſeſſio eſſet penes tertium, vel penes ſe ſequeſtrata, non dicetur impeditus, quia ſequeſtratio, vel auocatio poſſeſſionis ad ſe per Iudicem facta, non priuat poſſeſſorem ſua poſſeſſione, & multo minus Colonum ſua detentatione, ſi Iudex vlterius non procedat *Menoch. vt in rem.* 3. *num.* 86. *& ſeqq. Beccat. de interd. vti poſſidet. cap.* 2. *num.* 51. *&* 52. *Rot. deciſ.* 273. *num.* 1. *part.* 2. *& deciſ.* 170. *num.* 8. *part.* 4. *diuerſ.* cum alijs pleniſsime cumulatis per *Poſth. de manut. obſer.* 60. *num.* 1. vbi *num. ſeqq. per tot.* habentur plures declarationes, & limitationes huius Concluſionis, penes eum videndæ.

Si autem ſequeſtrati ſint fructus, tunc
61 ſecus erit dicendum, quia per talem ſequeſtrationem impeditur vſus liber poſſeſſionis, & fructuum, qui debet eſſe conductori ſaluus, impedit enim ipſos fructus ſequeſtratos vendi poſſe *Guidopap. deciſ.* 210. *nu.*
62 3. *Cancer. variar. part.* 2 *cap.* 4. *ſub numer.* 43. & in ſpecie, quod conductor dicatur impeditus per tale ſequeſtrum *Menoch. conſ.* 246. *num.* 33. & idem dici poſſet de inhibitione ne fructus percipiat, vel diſtrahat, niſi forte deductum fuiſſet in controuerſiam, an
63 teneret, vel ne, quia tunc non valeret conductor interim, ac de ea diſcutitur retardare ſolutionem penſionum, vt cenſuit *Rota coram Cardinali Mantica deciſ.* 233. *num.* 1.
64 *verſ. nec obſtat, quod.* At ſecus eſſet ſi proceſſum fuiſſet ad deputationē alterius exactoris, & ad mandatum de conſignando, quia ex his ſufficienter conſtaret de impe-

dimento, *Rot. deciſ.* 528. *num.* 2. *&* 3. vbi, & quod quamuis adhuc non liqueret effe-ctuatio dd. decretorum per conſumatam eorum executionem, adhuc reputata fuerunt ſufficientia ad impediendam præſumptionem, quod poſſeſſor potuerit fructus percipere *part.* 3. *recent.*

65 Non poteſt autem locator incõmodare rem locatam etiam in modico ex cauſa vo-
66 luntaria, & ſi velit incõmodare, licitum eſt conductori illi reſiſtere *gloſ. in l. habitatores* 30. *verb. demoliri ff. locat. vbi Caſtren. num.* 3. qui dicit poſſe etiam conductorem pete-
67 re intereſſe. At ſi non tangat ipſam rem, ſed ei incõmodum veniat in cõſequentiam, puta, quia extollat aliam domum vicinam, tunc etiam ſi conductor, ſi ſciuiſſet tanti non conduxiſſet, adhuc facere poteſt, dummodo lumina domus conductæ non obſcurentur in totum *Batta conſ.* 77. *num.* 5. Nam
68 ſi obſcurarentur in totum extollere nõ poſſet *Ang. in l. ſi qui in fin. ff. de vſufr. Padil. in l. altius num.* 30. *C. de ſeruit. & aq. Marſil. ſingul.* 134. *verſ. ſecundo limita.*

Ex prædictis, & præcipue ex ratione illa fundamentali, quod locatio eſt conceſsio ad vſum, & ideo teneatur locator curare, quod conductor vti poſsit re locata, reſultat etiam, quod teneatur reſarcire, & reficere illã, expenſas neceſſarias ad hoc faciendo, de quo dicã ſeparatim *c.* 34. *§.* 1. *in princ.*

De conductore, quid facere poſſit, & debeat in re locata, & an, & quando teneatur de eiuſdem rei periculo, & deterioratione.

SVMMARIVM.

1 *In locatione cenſetur tacite conuentum, vt conductor bona fide vtatur re conducta.*
2 *Conductor mala fide vtens re locata cadit à contractu.*
3 *Conductore mala fide vtente locator petit omnia damna.*
4 *Locatore mala fide vtente competunt conductori plures actiones.*
5 *Locator intentata vna actione contra conductorem male vtentem, non poteſt aliam experiri.*
6 *Contr. quod poſſit variare ab vna actione ad aliam.*
7 *Decl. vt competentibus pluribus actionibus exequenti, vna intentata liceat variare.*
8 *Actio ad expellendum conductorem male vtente, eſt diuerſa ab actione pro damnis, & intereſſe.*
9 *Et facilius in vna, quam in alia obtinetur.*
10 *Conductor non ſolum tenetur ad damna per ipſum illata rei, ſed etiam ad ea, quæ paſſus eſt inferri per alios.*
11 *Conductor tenetur rem cuſtodire ne damnificetur.*
12 *Conductor ſi præuidere poteſt caſum & reparare, & non facit, tenetur ad damna.*
13 *Lim. ſi vltra cuſtodiam requiratur expenſa, quia conductor ad eam non tenetur.*
14 *Ampl. vt conductor adeo teneatur cuſtodire, vt debeat etiam reſiſtere exercitui ſi poteſt.*
15 *Secus ſi non poteſt, vel prudentialiter non debet.*
16 *Decl. vt debeat conductor reſiſtere facto tertij, ſi ſit iniuſtum ſecus ſi iuſtum.*
17 *Decl. 2. locatorem dicentem non factam reſiſtentiam debitam à conductore probare debere.*
18 *Decl. 3. vt ſi ipſe locator monitus non ſe oppoſuit non poſſit de hoc redarguere conductorem.*
19 *Conductor periculum imminens rei denunciare debet locatori.*
20 *Conductor dicitur procurator domini ad denunciandum.*
21 *Lim. ſi non poſſit denunciare.*
22 *Et non potuiſſe dicitur vbi ſi denunciabat aliquod periculum ſibi imminebat.*
23 *Vel ſi de repente euenit periculum, ita vt tempus non habuerit.*
24 *Intellige ſi præuidere non potuit.*
25 *Lim. 2. ſi dominus erat abſens, quia excuſatur a denunciatione ſecundum aliquas.*
26 *Contr. verius, quia tenetur denunciare coniunctis, & amicis.*
27 *Lim. 3. ſi locator non erat potens ad impediendum, vel verſimiliter non impediturus.*
28 *Lim. 4. ſi periculum erat notorium.*
29 *Lim. 5. ſi damnum prouenit ex facto ipſius locatoris.*
30 *Damna reficere tenetur conductor multo magis ſi promiſit cuſtodire rem, & eam non deteriorare.*
31 *Ampl. vt ſtante tali promiſſione cenſeatur ſuſcepiſſe curam ne damna fiant.*
32 *Conductor vti procurator ad certiorandum præſumitur dominum certioraſſe.*
33 *Seruitus, vt præſcribatur in prædio requiritur ſcientia domini.*
Ampl. requiri ſcientiam certam, nec præſumptam ſufficere num. 37.
34 *Præſcriptionem ſeruitutis probare volens debet facere articulum ſuper ſcientia domini.*
35 *Decl. vt ſcientia conductoris ſufficiat ad dictum effectum ſecundum aliquas.*
36 *Contr. eſt verius.*
38 *Præſumptio non poteſt deduci ex alia præſumptione.*
39 *Scientia probatur coniecturis.*
40 *Et vbi non ſufficit ſcientia præſumpta, ſufficit ſcientia probata coniecturis, & præſumptionibus.*
41 *Conductor tenetur de damnis à ſe prouenientibus eius dolo, vel culpa, non autem de caſu fortuito.*
42 *Neque tenetur de prouenientibus eius culpa leuiſſima.*
43 *Decl. hoc procedere in actione locati, ſecus in actione legis Aquilia.*
44 *Intellige, vt in l. Aquilia veniat culpa leuiſſima in committendo, non in omittendo.*
45 *Culpa leuiſſima in faciendo æquiparatur leui, ac etiam lata in non faciendo.*
46 *Ampl. vt etiamſi conductor promiſerit rem cuſtodire adhuc non teneatur de culpa leuiſſima.*
47 *Lim. ſi pro cuſtodia mercedem acceperit, quia tunc tenetur de leuiſſima.*
48 *Lim. 2. ſi promiſit adhibere diligentiam.*
49 *Lim. 3. ſi promiſit quid facere in ſpecie.*
50 *Lim. 4. ſi expreſſe promiſit de culpa leuiſſima, vel periculum in ſe ſuſcepit.*
51 *Periculum in ſe ſuſcipiens tenetur ad id quod ſubſequitur obligationi prouenienti ex natura contractus.*
52 *Culpa qualibet ceſſante non tenetur conductor etiamſi peri-*

Digitized by Google

periculum in ſe ſuſceperit.

53 *Artifex ſuſcipiens in ſe periculum gemmæ inſculpendæ tenetur etiamſi periculum veniat potius vitio materiæ quam eius culpa.*

54 *Conductor promittens reſtituere Columbariam columbis frequentem an teneatur de defectu eorum etiamſi adhibuerit omnem diligentiam.*

55 *Culpa in omittendo eſt non facere, quod fieri debet, vel conuentum eſt, & in committendo eſt facere, quod fieri non debet.*

56 *Et vbi quod factum, vel omiſſum eſt non feciſſent, vel non omiſiſſent ſolum diligentes tunc culpa reputatur leuis.*

57 *Et quando illum non feciſſent, vel omiſiſſent diligentiſſimi tunc culpa eſt leuiſſima.*

58 *Decl. non attendi diligentes, vel diligentiſſimos in genere, ſed in ſpecie profeſſionis de qua agitur.*

59 *Intellige habito reſpectu ad exercitium, non ad perſonam.*

60 *Conductor, an teneatur adhibere diligentiam, quam adhibet diligentiſſimus paterfamilias.*

61 *Superlatiuus quandoque ponitur pro poſitiuo.*

62 *Conductor non tenetur adhibere curam diligentiſſimam in re conducta.*

63 *Lim. ſi materia ſit fragilis, & illam requirens.*

64 *Culpa non præſumitur, ſed ab allegante probari debet.*

65 *Lim. in conductore, quia damnificata re locata præſumitur eius culpa.*

66 *Decl. limitationem non procedere ſi appareat damnum proueniſſe à caſu, qui potuit ſine culpa euenire.*

67 *Caſus, qui poſſunt ſine culpa euenire multi ſunt, & quales relatiue.*

68 *Conductor non ſolum non poteſt inferre damnum in re, ſed nec etiam in fructibus finita locatione colligendis.*

69 *Imo etiam in fructibus colligendis tempore locationis ſi eſt colonus partiarius.*

70 *Colonus curare debet fieri opera ruſtica ſuo tempore.*

71 *Cultura intempeſtiua deteriorem fundum facit.*

72 *Intẽpeſtiua cultura dicitur ſiue ſit nimis propera, ſiue nimis ſera.*

73 *Cadere vineas, vulgo,* potare, *ſi omittatur reſultat damnum.*

74 *Conductor non curans opera ruſtica debitis temporibus fieri, tenetur ad damna, & intereſſe.*

75 *Et debet curare, vt opera ruſtica fiant per peritos in arte.*

76 *In vltimo anno non poteſt inferre damnum fructibus ſequentis anni.*

77 *Et non ſolum non poteſt fructus ſequentis anni corrumpere, ſed neque fundum exfructare.*

78 *Sic non poteſt in fine anni colligere fructus acerbos.*

79 *Nec conductor gabellæ poteſt vltimo anno eam minuere.*

80 *Damnum, quod ſequitur tertio in conſequentiam non impedit fieri actũ ad propriam cõmoditatem principaliter directum.*

81 *Decl. procedere ſi actus ille fiat in re propria, ſecus ſi in aliena.*

82 *Conductor non poteſt in re omnia facere, quæ facere poteſt dominus.*

83 *Conductor non poteſt vltimo anno relinquere plura capita vitum, vt inde maiorem vuæ quantitatem percipiat.*

84 *Et vbi fundus eſt ſolitus ſeminari in parte, & in parte quieſcere, non poteſt vltimo anno ſeminare totum.*

85 *Neque poteſt vltimo anno reſtipulare.*

86 *Lim. ſi adſit conſuetudo.*

87 *Conſuetudo in dicto propoſito probanda eſt in ſpecie, quoad conductores.*

88 *Conductor non poteſt vſum rei conductæ alterare.*

89 *Sic in Apotheca introducere aliud exercitium diuerſum à ſolito.*

90 *Auuiamentum Apothecæ recipit æſtimationem.*

91 *Conductor tanto minus poteſt alterare vſum rei ſi non conſtat de voluntate domini.*

92 *Conductor domus non poteſt in camera bona facere coquinam.*

93 *Conductor non poteſt rei formam, aut faciem mutare.*

94 *Ampl. vt emphyteuta per hanc mutationem incurrat caducitatem.*

95 *Decl. non poſſe alterari vſum, nec mutari formam in damnum rei, ſecus ſi inde reſultat maior vtilitas.*

96 *Emphyteuta poteſt reducere ſiluam ad pratum, vel campum aratorium.*

97 *Facilius, ſi ex coniecturis appareat de voluntate domini.*

98 *E contra vero ſi appareat contraria voluntas domini non poteſt conductor facere dictas mutationes etiamſi inde melior conditio domini fiat.*

CAPVT XXIX.

QVia locatio eſt contractus bonæ fidei, in
quo conceditur res ad vſum iuxta prædicta
ſupra *in cap.* 1. cenſetur tacite in ea
1 conuentum cum conductore, vt bona fide
vtatur re conducta, vt dicit *Cyn. in l. æde* 3.
num. 1. *in fine C. locat.* adeout ſi male vta-
2 tur vti non ſeruans conuenta, cadat à con-
tractu, & poſsit à re expelli, vt ſunt text.
expreſsi *in d. l. æde* 3. *C. locat. & in cap. pro-*
pter 3. *§. verum eodem tit.* competantque
locatori alia remedia, de quibus hic infra
aliquid dicendum erit, reſeruato loqui de
prædicto expulſionis ſeparatim ſuo loco, vbi
videlicet tractabitur de fine locationis *c.* 53.
3 Poteſt igitur locator petere refectionem
omnium damnorum ex locato ex *l. Aquilia*
ex l. duodecim tabularum, & interdicto,
quod vi, aut clam, vt habetur *in l. ſi mer-*
4 *ces* 28. *§. culpæ ff. locat.* & ſi conductor cæci-
dit arbores, poteſt locator agere etiam
actione arborum furtim cæſarum, vt ibidem
additur, & eodem caſu aduerſus conducto-
res fiſci dari actionem in quadruplum eſt
text. *in l. in fraudem §. fin. ff. de iur. fiſc.* &
de ſingulis his actionibus, ſeù remedijs ali-
quid tradit *Carocc. ſub tit. de neceſſit. vſus*
quæſt. 7. *num.* 32. *& pluribus ſeqq.*
5 Verum, quia omnes iſtæ actiones ad eun-
dem finem tendunt, vt ſcilicet locator dam-
norum refectionem conſequatur, quatenus
vnam intentet, puta ex locato, officio iudi-
cis, qui ex locato iudicat continetur, vt cæ-
teras actiones locator omittat, vt præciſè
dicit *text. in d. l. ſi merces §. culpa ff. locat.*

quod intelligi vna effectum ſortita explicat ibi *gloſſ. in verb. omittat*, quæ gloſſa propterea
6 ſentit licerè locatori poſt vnam ex prædictis actionibus intentatam ante quam obtineat, variare, & aliam experiri, & quidem non nunquam Prætor varietatem non repellit & conſilium mutantem non aſpernatur, vt habetur *in l. non nunquam 8. in princ.*
7 *ff. de Collat. bon.* & quando plures actiones, quæ competunt, ſunt omnes executiuæ, non eſt dubium, quod vna intentata poteſt variari, & ad aliam recurri, illa effectum non ſortita, ex traditis per *Ridolphin. in praxi par. 1. cap. 1. num. 115. & ſeq. Rot. deciſ. 163. num. 3. & per tot. poſt Zacch. de oblig. Camer. & coram Duran. deciſ. 60. num. 45. quæ eſt etiam poſt Viuian. de iur. patr. deciſ. 94. num. 30.* at in reliquis regula eſt, quod competentibus pluribus actionibus per electionem vnius cenſeatur alijs renunciatum *leg. quod in hæredem §. eligere ff. de tributor.* quæ tamen patitur plures limitationes, vt videri poteſt penes *Gabr. in tit. de action. concluſ. 2. per tot.*

8 Non tamen ex eo, quod locator egerit ex hoc capite deteriorationes ad expulſionem conductoris, impeditur agere ad damna, & intereſſe, quia iſtæ ſunt duæ actiones diuerſæ, & quæ non competunt ad idem, ſed ad diuerſa, & ideo poſſunt ſimul intentari ex adductis *per Gabr. dicta concluſ. 2. num. 15.* expellens enim conductorem ex hoc capite nullum debet damnum pati, vt dicam, vbi tractabitur de hac expulſione *cap. 53. ad fin.*

9 Nec eadem facilitate obtineri poteſt in vtraque ex prædictis actionibus, nam quando agitur ad expulſionem conductoris non ſufficit quælibet damnificatio, ſed debet eſſe notabilis, quando autem agitur ad intereſſe ſufficit quælibet modica deterioratio, vt diſtinguit *Caſtren. in Auth. qui rem in princ. C. de ſacroſ. Eccleſ. Iaſ. in conſ. 17. nu. 2. verſ. & bene verum lib. 1. Natt. conſ. 477. num. 9. verſ. quod intelligendum Pacian. conſ. 32. num. 56. Corbul. de iur. Emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob rei deteriorat. num. 25. & 26.*

10 Et non ſolum tenetur conductor ad damna per ipſum rei illata, ſed etiam ad ea, quæ paſſus eſt per alios inferri, dicit enim *text. in l. videamus 12. §. ſi hoc in locatione ad fin. ff. locat. item proſpicere debet conductor, ne aliquod rei ius, vel corpus deterius faciat, vel fieri patiatur*, ex quibus verbis legis datur etiam intelligi, quod tenetur conductor ea, quæ damnum illatura ſunt, proſpicere, & ab eis cauere, prout etiam eſt *text. in l. item quæritur 14. §. ſi fullo ff. locat.*

11 Vnde non ſolum debet conductor damna rei non inferre, ſed etiam illam cuſtodire, ne damnificetur ab alijs *Burſati. conſ. 53. num. 13. Rot. deciſ. 241. num. 1. part. 2. diu. Cyriac. controu. 61. num. 28.*

Et ita tenetur cuſtodire, vt quatenus poſ-
12 ſit præuidere caſum, & reparare, & non faciat, dicatur in culpa, & teneatur damna reficere, vti in caſu ruinæ ædificij ob id, quod conductor non exonerauit tecta niue exceſſiua ſubſecutæ, latè probat *Cyriac. contr. 61. num. 24. & ſeqq. vſque ad finem*, & de conductore præuidente incendium *Gratian. diſcept. 354. num. 5. & num. 34. & ſeqq.*

13 At vbi non ſufficiat ſimplex cuſtodia, ſed vlterius requiratur expenſa, non tenetur regulariter conductor eam facere, & poſteà repetere, vt admittit *Ciriac. dicta contr. 61. num. 29. & 30.* ſimplex enim conductor nõ tenetur de ſuo expendere, vt dicam *in cap. de expen. & melioram. 34.* vbi etiam videri poterunt aliquæ declarationes huius concluſionis.

14 Reſpectu autem eius, quod in ſe eſt, conductor adeò tenetur defendere, & cuſtodire, vt quatenus poſſit teneatur etiam reſiſtere exercitui damnum illaturo, iuxta ſententiam Labeonis, quam refert, & veram eſſe dicit *Vulpian. in l. item quæritur 14.*
15 *§. exercitu ff. locat.* ſecus autem ſi non poſſit reſiſtere, aut etiã prudentialiter non debeat, quia tutè non fecerit, non tenetur, & quamuis reſiſtentiam non fecerit, non propterea penſiones ſoluere compellctur, vt late probat *Lancell. Gall. conſ. 23. num. 2. & ſeqq.*

16 Tenetur tamen reſiſtere facto tertij, ſi poteſt ſi factum ſit iniuſtum, nam alias ſi iuſtũ non tenetur conductor *Bart. in l. ſi vno 17. §. item cum quidam nu. 3. verſ. ſi vero factum ff. locat.* cum alijs relatis *per Lancell. Gall. d. conſ. 23. num. 19.*

17 Et locator prætendens conductorem reſiſtentiam debitam non feciſſe, probare debebit, quia non præſumitur, vt firmat in ſpecie *Laz. Bottus conſ. 96. num. 19. & ſeqq.*
18 & ceſſabit etiam hæc prætenſio, vbi ipſe locator monitus, reſiſtere non eſt aggreſſus, maxime ſi probabiliter melius, ac facilius potuiſſet, tenetur enim, & ipſe præſto eſſe, & defendere, & ſi non facit, non poteſt id, in quo, & ipſe defecit alteri imputare *Ruin. conſ. 77. num. 8. poſt med.* nec etiam obſtat *lib. 1. Lancell. Gall. conſ. 23. num. 5. ad fin. & ſeq.*

19 Neceſſe autem habet conductor hanc monitionem, ſeu denunciationem periculi imminentis, ſiue periculũ à facto tertij, ſiue à caſu fortuito præuideat prouenturum facere in tempore, ſi poteſt, aliàs ipſe tenetur

tur ad damna, vt habetur *in l. item quæritur*
14. §. exercitu ff. locat. & dixit *Rota d. deciſ.*
241. num. 2. part. 2. diu. & late *Gratian. diſc.*
354. num. 5. verſ. & quatenus nollet & ſeqq.
20 vbi reddit rationem, quia conductor dici-
tur eſſe procurator domini ad denuncian-
dum, cum enim ad eum pertineat cuſtodi-
re, ſatis cuſtodit per denunciationem, quam
facit domino, iuxta doctrinam *Bart. in l. pro-*
uinciali 3. §. ſi ego num. 2. ff. de non. oper.
nunciat. quam ſequitur *Ruin. conſ. 147. num.*
17. lib. 1. Bim. conſ. 123. num. 17. & quod
teneatur denunciare periculum imminens
Cyriac. contr. 61. num. 34.
21 Excuſabitur tamen conductor ab omiſſa
denunciatione, ſi denunciare non potuit,
vt expreſſe dicit *Vulpian. in d. l. item quæ-*
22 *ritur §. exercitu ff. locat.* & non potuiſſe di-
citur, vbi ſi denunciabat, aliquod periculum
ſibi imminebat, vel iuſtum periculi timo-
rem habebat *Roman. in l. ſi filius familias ff.*
de damn. infect. Menoc. conſ. 246. num. 31.
23 *Gratian. diſc. 354. num. 13.* vel ſi damnum
illatum fuit de repentè, & ex improuiſo, ita
vt non habuerit tempus *Boſſ. in prax. tit. de*
remiſſ. merced. conduct. num. 52. verſ. & ita
etiam limito Gratian. ibidem num. 11. & 12.
24 quatenus tamen nec potuerit præuidere,
prout præuidiſſet diligens Paterfamilias,
quia alias eius culpæ imputaretur non præ-
uidiſſe *Cranett. conſ. 99. num. 4. Gratian. d.*
diſc. 354. num. 34. & ſeqq. vbi late *Surd. dec.*
198. num. 16. & ſeqq.
25 Per abſentiam quoque locatoris excuſa-
ri conductorem ab hac denunciatione, te-
nuit *Boſſ. d. tit. de remiſſ. merced. num. 53.*
ad fin. Gamma deciſ. 73. num. 3 ſed contra-
26 rium verius eſſe cenſet *Gratian. d. diſc. 354.*
num. 14. quia tenetur certiorare coniunctos,
& amicos, prout docuit *Bald. in l. 1. §. pro*
tutela ad fin. ff. de eo qui pro tut. vel curat.
27 Excuſabitur etiam conductor, ſi locator
non fuiſſet potens ad damna impedienda,
vel veriſimiliter ea non impedijſſet, & ſic
denunciatio nihil profuiſſet *Cranett. conſ. 83.*
num. 5. Menoc. conſ. 246. num. 27. Boſſ. d.
tit. de remiſ. merced. num. 52. verſ. arbitror
tamen, & num. 53. verſ. denunciatione vero
Gratian. diſc. 354. num. 10. & quatenus
28 damna, ſeu pericula fuiſſent notoria, tunc
pariter non eſſet neceſſaria eorum denun-
ciatio *Menoc. conſ. 120. num. 15. & conſ. 249.*
num. 39. Ioſ. Ludou. concl. 12. col. 4. ad fin.
verſ. primus caſus Gratian. d. diſc. 354. nu. 27.
Theſaur. in add. ad deciſ. 108. vbi ita practi-
29 cati, & ex hoc capite notorietatis excuſa-
bitur etiam à denunciatione conductor,
ſi damnum proueniet ex facto ipſius locato-
ris, inde enim præſumitur ei pluſquam no-
tum *Alex. conſ. 127. num. 6. lib. 3. Menoc. d.*
conſ. 120. num. 13. & 14. & conſ. 246. num.
29. Ioſ. Ludouic. in d. concl. 12. col. 4. ad fin.
verſ. ſecundus caſus Gratian. diſc. 354. n. 28.
30 Multoque magis tenebitur ad damna
prædicta ſi cuſtodire expreſſe promiſerit, &
non deteriorare, vt tradunt *Burſat. conſ. 53.*
num. 13. & ſeqq. Cyriac. d. contr. 229. num.
18. & ſeq. Rot. dec. penul. numer. 12. coram
Dunozet. Iun. & talis promiſſio quamuis in-
telligi poſſet de impediendis ſolum damnis
quæ viderit dari abſque eo, quod vlterius
31 curare debeat videre ne damna fiant, ta-
men interpretanda eſt, vt hanc curam quo-
que ſuſceperit conductor *l. in lege 32. ff. lo-*
cat. idque propter naturam, & qualitatem
contractus, vt conductor teneatur rem cu-
ſtodire, vt ſupra dictum eſt, iuxta quam in-
terpretanda ſunt verba promiſſionis præfa-
tæ, vt dicit *gloſ. ibi ver. caderet in fin.*
32 Ex prædicta obligatione conductoris do-
minum certiorandi, adeout dicatur procu-
rator ad certiorandum, iuxta tradita *per Gra-*
tian. diſc. 354. num. 5. verſ. & quatenus, &
ſeq. cum alijs ſupra citatis, infertur, quod
præſumatur certioraſſe, quia procurator
præſumitur certiorare dominũ *Roman. conſ.*
481. num. 7. verſ. ſecundo quia Seraph. dec.
1123. num. 4. verſ. tamen Greg. deciſ. 127.
num. 4.
Hinc ſi requiratur ſcientia domini, puta
33 quis prætendit præſcripſiſſe ſeruitutem in
prædio locato, ad quam præſcriptionem re-
quiritur ſcientia domini, ex cumulatis per
Gratian. diſc. 681. num. 30. Surd. dec. 236.
n. 16. Rota dec. 101. n. 12. par. 4. to. 2. rec. adeout
detur cautela, vt talis prætendens faciat ar-
34 ticulum ſuper ſcientia eius, contra quem
præſcripſit, alias ſuccumberet per *Bart. in l.*
2. C. de ſeruit. & aq. quem refert *Rim. Iun.*
35 *conſ. 205. nu. 40. & 41.* Satis erit quod con-
ſtet de ſcientia conductoris, prout in ſpecie
voluit *Marcebr. conſ. 12. nu. 33.* & faciunt
tradita per *Coſtam de fact. ſcient. inſpect. 41.*
nu. 10. vbi pluribus cumulatis firmat, quod
ſufficit ſcientia officialium ad præſcriben-
dum contra dominum.
36 Verum contrariam opinionem in prædi-
ctis terminis præſcriptionis ſeruitutis, pro-
bat *Caſtren. conſ. 243. nu. 2. poſt princ. verſ.*
non conſtat autem lib. 2. vbi dicit requiri
ſcientiam Domini, & ſcientiam, & patien-
tiam conductoris non nocere Domino, &
cum eo tranſit *Tremac. variar. lib. 1. tit. de*
ſeruit. reſol. 1. nu. 3. verſ. & cum requiritur.
Et idem etiam ſenſiſſe videtur *Rota in deciſ.*
101. nu. 18. part. 4. tom. 2. rec. vbi reſponden-
do

Google

do ad obiectum, quod ſcientia ex diuturnitate temporis, & multiplicitate actuum præſumatur, dicit hanc præſumptionem ceſſate in caſu ſuo, quia Dominus erat ſolitus locate, & nunquam ad Prædium accedere, & eam ſequitur *Gratian. diſcep.* 681. *num.* 32. Supponunt itaque *Rot. & Gratian.* quod nō ſufficiat ſcientia conductoris, prout tradit *Caſtren. & cum eo Trentac.* & videtur verius, quia ſi de ſe conſideretur dicta ſcientia conductoris, vtique non ſufficit, cum conductor non valeat imponere ſeruitutem prædio, & quo ad præſumptionem, quod Dominum certiorauerit, vltra quod concluſio patitur plures limitationes relatas ſignanter per *Add. ad Gregor. dec.* 127. *nu.* 11. quando talis præſumptio applicaretur, non releuaret, quia ex ea non conuincitur ſcientia certa, ſed tantum præſumpta *Seraph. deciſ.* 123. *nu.* 1. quæ ad hoc, vt re-
37 ſultet præiudicium ſeruitutis ad damnum Domini non ſufficit *Gionagnon. conſ.* 40. *num.* 24. *lib.* 2. *Creſcen. dec.* 5. *de praſump. Rota in recidec.* 507. *n.* 7. & 8. *p.* 1.

Quod & certius procederet ſi neque ſcientia conductorum eſſet certa, ſed prætenderetur deduci ex lapſu temporis, & multiplicitate actuum, vel aliter præſumptiue, quia hoc eſſet velle deducere præ-
38 ſumptionem ex præſumptione, quod non permittitur, vt aduertit *Gionagnon. d. conſ.* 40. *nu.* 23. *ad fin. lib.* 2.

At e contra vbi cōſtabat de ſcientia certa conductorum, ex quo videlicet aperiebant ipſimet præſcribenti aditum, argui ſufficienter ſcientiam Domini ſenſit *Gratian. diſc.* 681. *nu.* 12. quod tamen ita ſimpliciter ſumptum patitur difficultatem, quia eſt contra opinionem *Caſtren. & Trentac. & Rota in loc. ſuprac.* quam ipſemet *Gratian. in eadem diſc.* ſequitur *ſub nu.* 32. ſed bene verum eſt, quod ſi quæ alia coniectura, vel præſumptio concurrat, tunc pro-
39 bata remanebit ſcientia, quæ probatur etiam coniecturis, vt dicit *Gratian. d. n.* 12. & ita nocebit Domino, licet ſcientia tantum præſumpta ei non poſſet nocere, cum aliud ſit ſcientia præſumpta, aliud ſcientia
40 præſumptionibus, & coniecturis probata, & vbi illa non releuet, iſta ſecus, *Seraphin. deciſ.* 1459. *num.* 3. & 4. *Celſus deciſ.* 152. *num.* 6.

41 Redeundo autem ad obligationem conductoris, ipſe tenetur de damnis prouenientibus eius dolo, vel culpa lata, aut ſaltem leui, non autem de prouenientibus caſu fortuito, vti ſi pars Domus ceciderit Terræmotu *l. martius Domum* 61. *ff. locat.* ne-
42 que etiam de prouenientibus eius culpa tantum leuiſſima *Roland. conſ.* 95. *num.* 14. *lib.* 2. *Maluaſ. conſ.* 48. *num.* 9. & *ſeq. Gozad. conſ.* 16. *num.* 16. *Sebaſt. medic. de fortuit. caſ. part.* 2. *quaſt.* 7. *num.* 2. *Maſcard. de probat. concl.* 467. *num.* 7. *Magon. deciſ. flor.* 111. *num.* 21. *Ioſ. Luc. dec. Peruſ.* 25. *num.* 13. *Surd. dec.* 87. *num.* 7.

At hoc, quod conductor non teneatur ad damna ſubſecuta eius culpa leuiſſima,
43 procedit abſolute, ſi locator agat actione locati, at ſi agat actione legis Aquiliæ, vtraque enim agere poteſt, vt dictum eſt ſupra, tunc contrarium eſt dicendum, quia in l. Aquilia, etiam leuiſſima culpa continetur *l. in lege Aquilia etiam* 45. *in princ. ff. ad l. Aquil.* & ita diſtinguendo firmauit *Rot. cor. Gregor. deciſ.* 528. *num.* 8. & 9. quate-
44 nus tamen talis culpa leuiſſima ſit in committendo, nam de ea poteſt conueniri conductor lege Aquilia, non ſi tantum in omittendo, vel negligendo, vt dicit *Bald. conſ.* 441. *num.* 1. *lib.* 1. cum alijs relatis *per Roland. conſ.* 95. *num.* 8. & 29. & *ſeq. lib.* 2. & *Cephal. conſ.* 362. *num.* 14. & 35. *Menoc. de arbitr. caſ.* 390. *num.* 10. *Cyriac. contr.* 234. *num.* 2. Vnde dum dicimus conductorem non teneri de leuiſſima, intelligitur de leuiſſima in omittendo *Surd. deciſ.* 87. *n.* 7.
45 leuiſſima enim in faciendo æquiparatur leui, aut etiam latæ in non faciendo, ſeu omittendo *Iaſ. in l. ſi mora num.* 23. *ff. ſol. matr. Roland. conſ.* 95. *num.* 31. *lib.* 2. *Eugen. conſ.* 60. *num.* 64. *lib.* 2. *Rot. deciſ.* 493. *num.* 4. *part.* 1. *rec.*

Nec vlterius tenebitur conductor ſi pro-
46 miſerit expreſſe rem cuſtodire; & potius melioratam, quam deterioratam reſtituere, quia adhuc intelligitur iuxta naturam contractus, vt teneatur de culpa leui non leuiſſima, vt dixit *Gozad. conſ.* 63. *nu.* 19. quid quid in contrarium alijs relatis ſentiat *Carocc. tit. de incend. num.* 33. & 34. quia opinionem *Gozad. canonizauit Rot.* vt refert *Farinac. in prax. quaſt.* 110. *num.* 131. & *conſ.* 63. *num.* 2. & ibi deciſio Rotæ 6. & *cor. Bichio deciſ.* 646. *num.* 10. & eſt generale, vt in contractu locationis pacta intelligantur iuxta naturam contractus *l. ſi vno* 16. *in prin.* & *l. quaro* 56. §. *inter locatorem*, & *vtrobique Bart. ff. locat.*

Contraria tamen opinio, quam tenet ſi-
47 gnanter inter antiquos *Salicet. in l. in iudicio num.* 2. *C. locat.* procedere poſſet ſi conductor ſpecialiter pro cuſtodia mercedem accepiſſet, quia tunc teneretur ad exactiſſimam diligentiam, alias abſque tali ſpeciali mercede pro cuſtodia, teneretur tantum de

de leui culpa, vt habetur *in l. qui mercedem*
45. iuncta gloſ. ff. locat. & quod, licet obliga-
tus cuſtodire teneatur de leuiſſima, vt
firmatum eſt *in cap. 12. de locatione anima-*
lium num. 98. hoc intelligatur de eo, qui
cuſtod iam ſuſcepit mercede accepta, ſecus
autem de eo, qui illam ſuſcepit gratis *Ioſ.*
Ludou. decıſ. Peruſ. 10. num. 12. & decıſ. Lu-
cen. par ter 10. n. 6.

48 Prout etiam ſi promiſit adhibere diligē-
tiam, quia tunc venit etiam leuiſſima cul-
pa *Decian. in tractat. crimin. part. 1. lib. 1.*
cap. 6. num. 24. præcipue in contractibus,
in quibus ſui natura venit culpa leuis *Ga-*
briel. conſ. 169. num. 29. lib. 2. licet hoc non
tranſeat ſine magna difficultate, cum intelli-
gi poſſit de diligentia, qua ſolent vti ho-
mines diligentes, non de ea, qua ſolent vti
diligentiſſimi, quæ eſt illa cuius omiſſio eſt
culpa leuiſſima ex adductis infra *num.* 57. &
ita intelligendum eſſe ſenſit *Rota cor. Bichio*
decıſ. 646. num. 10. & 11. at, ſi quid condu-
49 ctor facere promiſerit in ſpecie, veniet, &
tunc etiam culpa leuiſſima in omittendo il-
lud *Cyriac. contr. 229. num. 17.*

50 Et certius ſi expreſſe promiſerit de culpa
leuiſſima, vel etiam ſi ſuſceperit in ſe peri-
culum, quia & his caſibus tenebitur, quam-
uis interuenerit ſola leuiſſima in omittendo
Bald. conſ. 441. in fin. lib. 1. Menoc. de ar-
bitr. caſ. 390. num. 9. verſ. vno autem caſu
51 *Randen. decıſ. Piſan. 6. num. 40.* Dum enim
conductor ſuſcepit in ſe periculum, tenetur
ad id, quod immediate ſubſequitur obli-
gationi, quæ prouenit, ex natura contra-
ctus, & ſic etiam de leuiſſima in omittendo
Corn. conſ. 128. num. 10. & 11. lib. 2.

At ſi nulla prorſus culpa, nec etiam le-
52 uiſſima in omittendo conſiderari poteſt,
tunc non tenebitur conductor etiamſi peri-
culum in ſe ſuſceperit, vt habetur *in l. opus*
39. ff. locat. & ibi *gloſ. in verb. conductoris,*
& Bart. in ſum. prout etiam non tenebitur
de caſu mere fortuito abſq; vlla culpa ſua,
quamuis euenerit circa quid in ſpecie pro-
miſſum, vt habetur *in l. ſi quis fundum 10.*
§. ſi colonis ff. locat.

Et quamuis ſi gemma includenda, vel
53 inſculpenda data ſit, eaque fracta ſit ma-
teriæ vitio, ſi artifex periculum in ſe ſuſce-
perit locati actio competat, quæ alias non
competeret, vt habetur *in l. item quæritur*
§. ſi gemma ff. locat. tamen non inde infer-
tur, quod etiam abſque vlla prorſus culpa
teneatur conductor, qui periculum ſuſci-
pit, quia in artifice inſculpente, vel inclu-
dente gemmam, ſi propter illud opus fra-
cta eſt, quamuis potius vitio materiæ fra-
cta ſit, quam eius imperitia, tamen, quia
non fracta eſt de per ſe, conſiderari poteſt
aliqualis culpa iuxta *gloſ. ibi in ver. niſi peri-*
culum ad quam ſe remittit alia *gloſ. in d. l.*
opus 39. verb. conductoris ff. eodem.

Vnde valde periculoſa redditur opinio,
quod, vt pactum aliquid operetur, debeat
54 intelligi etiam ſi euenerit ſine culpa con-
ductoris de qua *Cyriac. contr. 229. num. 31.*
vbi quod conductor ſtante pacto de reſti-
tuendo Columbariam Columbis frequen-
tem, teneatur ad damna, & intereſſe, etiam
ſi probauerit ſe diligentem in ea cuſtodien-
da, ita vt, abſque eius culpa fuerit deſti-
tuta, & late, ac erudite loquitur de colum-
baria eiuſque vtilitate.

55 Culpa autem in omittendo eſt non face-
re, quod fieri debet, vel quod fieri conſue-
tum eſt, aut quod alij feciſſent, & e contra
culpa in committendo eſt facere, quod fie-
ri non debet, vel fieri conſuetum non eſt,
aut alij non feciſſent *l. doli mali §. fin. ff. de*
nouat. Grauett. conſ. 79. num. 6. Surd. decıſ.
198. num. 16.

56 Et quando id quod fuit factum, vel omiſ-
ſum non poteſt dici, quod feciſſent, vel
omiſiſſent omnes alij, ſed tantum perſonæ
diligentes, tunc culpa reputatur leuis *Bart.*
in l. quod Nerua num. 26. verſ. ad primum
dico ff. depoſ. Gabr. conſ. 169. num. 31. lib.
2. Trentac. in conſ. impreſ. poſt opin. Vin. 439.
num. 10. Farin. in prax. quæſt. 88. num. 9.
Bardellon. conſ. 117. num. 19.

Vnde, qui allegat hanc culpam debet
præciſe articulare, & probare, quod factū,
vel omiſſum non feciſſent, aut omiſiſſent
perſonæ diligentes, vt tradit *Alex. conſ. 74.*
num. 6. lib. 6.

57 Quando vero illud non feciſſent, vel
omiſiſſent tantum diligentiſſimi, tunc illud
facere, vel omittere dicitur culpa tantum
leuiſſima *Decian. in tract. crimin. tom. 1. lib.*
1. cap. 6. num. 23. Bardell. conſ. 117. num. 18.

Nec ſufficit, quod ita feciſſent, vel non
58 feciſſent diligentes, vel diligētiſſimi in ge-
nere, ſed requiritur, quod ita feciſſent, vel
omiſiſſent diligentes, vel diligētiſſimi eiuſdē
conditionis, & profeſſionis ſecundum *Bart. in*
d. l. quod Nerua num. 26. verſ. ad primum ff.
depoſ. cum alijs ſupracit. licet non deſint,
qui hanc qualitatem conditionis, & profeſ-
ſionis eiuſdem non requirant, ſed ſimplici-
ter dicant culpam leuem eſſe facere, vel
omittere, quod feciſſent, vel omiſiſſent di-
ligentes Patres familias, vt aduertit *Menoc.*
conſ. 118. num. 16.

Eiuſdem tamen qualitatis, & profeſſio-
59 nis homines in hoc propoſito intelligi de-

bent

bent habito reſpectu ad exercitium non ad
perſonam, vt explicat *Menoc. d. conſ.* 118.
num. 18. vbi quod proprerea ſi agatur de
probanda negligentia Hebræi incuſtodien-
dis pellibus aureatis non ſit neceſſe probare
de diligentibus Hebræis, ſed ſufficit de qui-
buſcumque pelles cuſtodientibus.

Dum igitur ſupra firmatum eſt conducto-
rem non teneri de culpa leuiſſima, & leuiſ-
ſimam culpam eſſe omittere ea, quæ dili-
gentiſſimus Paterfamilias non omiſiſſet, in-
de deducitur aperte concluſio, quod à con-
60 ductore non deſideratur ea diligentia, quã
adhibet diligentiſſimus Paterfamilias, & ta-
men in contrarium eſt tex. expreſ. *in* §. *qui
pro vſu inſtit. tit. de locat. & conduc.* dum di-
cit *Qui pro vſu, aut veſtimentorum, aut ar-
genti, aut iumenti mercedem, aut dedit, aut
promiſit ab eo cuſtodia talis deſideratur, qua-
lem diligentiſſimus Paterfamilias rebus ſuis
adhibet* & conſonat *text. in l. ſi merces* 28. §.
qui columnam ff. eodem.

Verum his non obſtantibus tenenda eſt
concluſio, quæ bene probatur ex prædictis
ac etiam, quia cùm locatio ſit contractus,
qui fit in gratiam vtriuſque, in eo non venit
exactiſſima diligentia, vt probat tex. *in leg.
ſi vt certo* §. *nunc videndum ff. commod.* & ad
61 iura prædicta contraria reſpondet *gloſ. in
vtroq. eorum in verb. diligentiſſimus*, quod
ille ſuperlatiuus, eſt loco poſitiui, & expo-
nitur, ideſt diligens, & quidem, quod ſu-
perlatiuum ponatur pro poſitiuo in iure nõ
eſt inſolitum, vt teſtatur, & late iuribus ci-
tat oſtendit *Piechard. in d.* §. *qui pro vſu nu.*
4. & 5. vbi quod proprerea nouiores om-
nes in eodem loco dictam ſolutionem gloſ.
admittunt, quodque ipſe eam probat, & ſe-
quuntur alij plures quos referam infra
cap. 31.

Præterea alio etiam modo reſpondet
gloſ. in vtroq. ex dd. loc. quod ſcilicet ſpe-
ciale ſit in illis caſibus de quibus loquun-
tur illa iura, propter qualitatem materiæ
conductionis requirentis diligentiam exa-
ctiſſimam, & hanc reſponſionem commu-
niorem videri dicit *Chriſt. Porc. in add. ad
gloſ. in d* §. *qui pro vſu* ſed poteſt etiam vtra-
que reſponſio ſimul retineri, ita videlicet, vt
ex prima reſultet remanere veram regulam
62 in conductore non requiri curam diligen-
tiſsimam, ex ſecunda vero limitationem
eiuſdem in caſibus in quibus agitur de ma-
63 teria fragili, & illam requirenti, prout ſen-
ſit *Piechard. in d.* §. *qui pro vſu num.* 6. *inſtit.
de locat.* licet enim dd. iura videantur loqui
de caſibus particularibus, tamen illi caſus
ſtant pro exemplis, qui non reſtringunt iu-
rium deciſionem, ita vt ad alios ſimiles non
extendantur, vt ſenſit *gloſ. in d.* §. *qui co-
lumnam, & alijs adduct. Caroc. tit. de culpa
quæſt.* 2. *num.* 11. & 12.

Dum autem conductor non tenetur niſi
ad damna culpa ſua cauſata, videbatur di-
cendum locatori prætendenti damnorum
64 refectionem incumbere onus probandi cul-
pam conductoris, cum culpa non præſuma-
tur, ſed ab allegante probari debeat *gloſ. &
DD. in l. ſi quis ex argentarijs* §. *penul ff. de
eden. Grauet. conſ.* 151. *num.* 11.

65 Verum quia conductor tenetur rem cu-
ſtodire, ne damnificetur, vt dictum eſt ſu-
pra, eo ipſo quod locator probat eam eſſe
damnificatam habet intentionem ſatis fun-
datam, quod conductor illam non cuſtodie-
rit, itaut aliud probare nequeat, vt ſenſit
Burſat. conſ. 53. *num.* 13. & alijs adductis
Rot. deciſ. 241. *num.* 1. *part.* 2. *diu. Cyriac.
contr.* 229. *num.* 19. & 20.

66 At hæc concluſio modificanda eſt vt pro-
cedat, quatenus non appareat damna pro-
uenire, à caſu, qui potuit ſine culpa eue-
nire, tunc enim, non valet conſequentia,
res eſt damnificata ergo conductor fuit in
culpa. nam applicatur regula illa, non pro-
bat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe,
& quia præſumptio viget culpam non adeſ-
ſe, qui eam allegat probare debebit *Bart.
in d. l. ſi quis ex argentarijs* §. *penult. in fin ff.
de eden. Ruin. conſ.* 93. *num.* 7. *lib.* 5. *Surd.
conſ.* 454. *num.* 36. & hoc procedit in qua-
cumquem culpa, etiam in omittendo, nam,
qui dicit caſum eueniſſe per culpam comiſ-
ſam in omittendo aliquid, probare debet,
quod ſi illud non fuiſſet omiſſum, caſus nõ
contigiſſet, ſi caſus eſt ab illa omiſsione
ſeparatus, & potuit ſine ea euenire, vt in ſpe-
cie contra conductorem dicit *Bald. conſ.*
145. *num.* 3. *verſ. ex his apparet lib.* 3. & ſe-
quitur *Rot. cor. Buratt. deciſ.* 359. *num.* 13.
& dictum eſt etiam *in cap.* 12. *de locatione
animalium*.

67 Caſus autem particulares, qui ſine culpa,
& qui ex culpa eueniunt, multi ſunt in Iure
expræſſe definiti, & ſignanter in *l. quis fun-
dum* 16. *cum tribus ſeqq. ff. locat.* & paſſim
eodem tit. & per ſcribentes, & non inutile
eſſet eos in vnum colligere, at quia eſſet ni-
mia longa digreſſio, me remitto ad *Sebaſt.
Med. in ſuo ſingulari tract. de caſibus for-
tuit.*

Non tamen omittam aliqua ſpecialiter
de incendio loqui, quia eſt caſus valde con-
tingibilis, & controuerſus, & quia ex di-
cendis de eo poterunt ſumi etiam aliquæ
regulæ aptæ ad definitionem aliorum ca-
ſuum.

ſuũ. Dicam autem de eo ſeparatim in Capi-
te immediate ſequenti.

Cæterum non ſolum tenetur conductor
proſpicere ne ipſa res locata deterior fiat in
proprietate, ſed etiam reſpectu fructuum
68 non quidem eorum qui colligi debēt tem-
pore durantis locationis, qui ad conducto-
rem pertinent, & proinde ſi non colligun-
tur non reſultat damnum locatori, ſed eo-
rum qui colligi debent locatione finita, niſi
forte eſſet locatio impropria, in qua vide-
licet pro mercede non ſolueretur pecunia
numerata, ſed aliqua rata fructuum, quia
tunc locator pateretur damnum, etiam in
fructibus colligendis tempore durantis lo-
69 cationis, quod propterea refici deberet
*Tob. Non. conſ. 58. num. 17. Corbul. de iur.
emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob rec. deteriora-
tionem num. 27. ad fin.*

70 Vnde colonus ante omnia curare debet,
vt opera ruſtica, ſuo quoque tempore fiant,
71 ne intempeſtiua cultura deteriorem fun-
dum faciat, vt dicit *Text. in l. ſi merces* 28.
§. *Conductor. ff. locat.*

72 Et intēpeſtiua dicitur, ſiue nimis prope-
ra, ſiue nimis ſera; vt explicat ibi *gloſſ. in
verb. intempeſtiua*, attendique debet loci
conſuetudo ad hoc dignoſcendum, an be-
ne, & tempeſtiue coluerit, vt docet *Bart.
ibidem*, & quod ſi colonus non faciat ope-
ra ruſtica ſuo tēpore teneatur ad intereſſe,
dicit expreſſe *ibidem Caſtren.*

73 Et quidem, ſi verbi gratia, Conductor vi-
neæ omiſerit eam cædere, ſeù vt vulgo di-
citur, *potare*, vinea ſiccatur, aut ſaltem
valde deterioratur, itaut reſultet damnum,
etiam locatori, quod propterea refici de-
bet *Bald. in Auth. qui rem num. 3. poſt med.*
74 *C. de ſacroſ. Eccleſ. Trentacinq. var. lib. 3.
tit. de locat. & conduct. reſ. 4. numer. 10. ad
med.* & alijs adductis *Cyriac. contr.* 229.
num. 18. & quod Conductor ad tempus,
quid quid ſit in emphyteuta, & conductore
perpetuo, nunquam à præſtatione damno-
rum, & intereſſe excuſetur, quoties res
conducta arbitrio boni viri non fuerit vſus,
nec curauerit, vt opera ruſtica bene, & ſuis
debitis temporibus præſtarentur, dixit *Rota
coram Dunoz. Iun. deciſ. penult. num.* 11.

75 Et debet etiam curare colonus, vt opera
ruſtica fiant, per peritos in arte, vnde ſi fa-
ciat cultiuari Arbores, vel vineas, aut arare
terram per ineruditos in cultura, & per hoc
prædia ſint effecta deteriora, tenebitur do-
mino, quia ei imputatur, cur miſerit impe-
ritos, vt dicit *Bart.* per illum text. *l.* 1. *C.
de mancip. & colon. patrim. lib.* 12. *& ſequi-
tur Iaſ. in §. fuerat num. 8. de action. Carocc.
de locat. tit. de ſubloc. quæſt. 1. in fin.*

Sic non poteſt conductor, in vltimo an-
76 no ſuæ conductionis damnum inferre fru-
ctibus ſequentis anni, alias dabitur ad-
uerſus eum actio, ex locato, pro refectio-
ne damni vt eſt *text. in l. & hæc diſtinctio* 38.
§. *cum fundum ff. locat.* vbi habetur, quod
cum fundum communem haberemus inter
nos, conuenit, vt alternis annis certo pretio
eundem conductum haberemus, ſi tu cum
annus tuus eſſet, conſultò fructus ſequen-
tis anni corrupiſti, agam tecum duabus
actionibus, vna ex conducto, alia ex locato,
locati enim Iudicio mea pars propria, con-
ducti autem actione, tua dumtaxat propria
in Iudicium veniet.

77 Et non ſolum non licet conductori fru-
ctus anni ſequentis corrumpere, vt dicit
d. text. ſed nec alio modo fundum in præ-
iudicium domini, ſeu ſubſequentis condu-
ctoris exfructare ex identitate rationis, vt
docet ibi *Bart.*

78 Vnde non poterit conductor in fine lo-
cationis colligere fructus acerbos, qui, ſi
expectaretur, quod eſſent maturi, colligi
deberent finita locatione *Iaſ. in l. ſi quis nec
Cauſam §. res pignori num. 2. ff. ſi cert. pet.
Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ. 62. nu. 1. & ſeqq.* vbi
num. 4. quod ita eos colligens poterit etiā
conueniri condictione furtiua, & certi con-
dictione generali.

79 Sic nec conductor Gabellæ poterit vlti-
mo anno eam minuere, & ſic allicere Ciues,
vt ſibi de rebus prouideant pro anno ſe-
quenti, puta conductor Gabellæ Salis, vel
Macinæ, ſeu Molendinorum non poteſt in
fine anni, eam minuere, quia alias ſubditi
ſcientes ſe tunc minus ſoluturos, emunt, aut
molere faciunt pro toto anno futuro, &
ſic exfructatur Gabella pro anno illo in
locatione non comprehenſo, quod non per-
mittitur, vt docet *Salicet. in dict. l. hæc diſtin-
ctio §. cum fundum verſ. iſtum caſum ff. locati
Iaſ. in l. ſi quis nec cauſam §. rem pignori n.* 2.
*ad finem ff. ſi cert petat. Vinc. de Franch, deciſ.
96. per tot. vbi Adden.* alios concordantes re-
ferunt, & vltra eos *Hodiern. ad Surd. deciſ.*
131. *num.* 13. *Cohell. ad Bull. Boni regim. cap.*
46. *numer.* 42. vbi refert reſolutum fuiſſe in
Camera.

Et licet contrarium tenuerit *Ruin. conſ.*
74. *num.* 14. *& ſeq. lib.* 1. ea præcipue ratio-
ne, quia conductor faciat dictam diminu-
tionem Gabellę ad ſui commodum, & vtili-
tatem, non autem ad faciendum damnum
Domino, vel conductori, & Ruinum refe-
rat, & ſequatur *Menoch. præſump.* 29 *numer.*
16. *lib.* 6. tamen prior opinio, non ſolum eſt

Digitized by Google

magis recepta, ſed etiam verior, dum pro
ea militat dicta *l. & hac diſtinctio 38. §. cum
fundum ff. locat.* & ratio, quæ conſideratur
80 in contrarium, quod quis poſſit facere ali-
quid, ex quo reſultet damnum tertio, ſi il-
lud non faciat ad hoc, vt damnum illud
81 tertio ſequatur, ſed vt inde vtilitas ſibi re-
ſultet, procedit tantum, quando facit illud
in re propria, non autem, ſi vt in propoſito
faciat illud in re aliena *Menoch. conſ. 43. n.
17. verſ. licebit ergo Riminald. Iun. conſ. 498.
num. 27.* & non valet argumentum, hoc po-
82 teſt facere Dominus in re propria, ergo, &
poteſt conductor in re conducta *Surd. deciſ.
131. num. 11.*

83 Sic non poteſt conductor vltimo anno
relinquere plura capita, vitum in vinea, vt
inde percipiat maiorem quantitatem vuæ,
quia inde reſultat, quod anno ſequenti mi-
norem quantitatem faciat, quod eſt præiu-
diciale Domino *Caſtren. in d. l. & hac diſtin-
ctio §. cum fundum ff. locat. Iaſ. in l. ſi quis nec
cauſam §. res pignori n. 2. ff. ſi cert. petat, Vinc.
de Franch. deciſ. 96. num. 1. Ioſeph. Ludou. dec.
Peruſ. 62. n. 1.*

84 Et quatenus fundus ſulitus ſit ſeminari
in parte, & in parte quieſcere, non poteſt
conductor vltimo anno ſeminare totum
*Vinc. de Franchis deciſ. 96. num. 1. Surd. deciſ.
131. num. 6.* prout etiam non poteſt vltimo
anno reſtipulare, ſeu, vt vulgo dicitur, reſti-
uigliare, nempe iterum ſerere in Prædijs,
85 quę ſuperiori anno ſata fuerunt *Marta vot.
149. numer. 2. & ſeq. Surd. dict. deciſ. 131.
numer. 6. & ſeq. Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ.
62. num. 1. & late ſeqq.* niſi forte adeſſet cō-
86 ſuetudo in contrarium, quæ tamen nō præ-
ſumitur, ſed probanda eſt, & in indiuiduo
tam quoad locatores, quam quoad condu-
87 ctores, nam alias ſi probaretur in genere,
vel quoad Dominos, non releuaret, vt late
firmant *Ludou dict. dec. 62. num. 7. & ſeq. &
Surd. dict. deciſ. 131. num. 3. & & 8. & ſeqq.*

88 Et non ſolum nequit conductor damnū
inferre rei, aut fructibus, ſed nec vſum, cui
erat deſtinata res alterare *Decian. conſ. 19.
num. 5. lib. 4. Cyriac. contr. 234. num. 8.* vnde
89 Apothecam, in qua ſolitum erat vendi pan-
nos ad retaglium, non poterit conductor
conuertere ad vſum circulorum, ſeu Cartu-
larum *Angel. in l. ſi vſusfructus 16. §. item ſi
Domus, & Florian. ibidem, ſeu in l. æquiſſimū
17. §. item ſi Domus. num. 3. ff. de vſufruct.* po-
teſt enim eſſe Apotheca, quæ habeat con-
curſum, ſeu, vt dicitur, auuiamentum, quod
90 per mutationem exercitij perdatur in dam-
num Domini, illud enim auuiamentum re-
cipit æſtimationem, & pretium auget, vt
dicit *Graſian. diſcept. 547. num. 17. Coccin.
deciſ. 459. num. 1. Rot. deciſ. 540. num. 7. par. 3.
recent. & in vna Romana Diuiſionis 28. No-
uembris 1653. §. alterum coram Reuerendiſſ.
D. meo Beuilaqua nunc Vrbis Gubernatore.*

91 Quod, & facilius erit dicendum, ſi ex ſi-
gnis, & circumſtantijs appareat intentio-
nem Domini non fuiſſe, vt in illum vſum
diuerſum verteretur, vt poderat *Cyriac. con-
tr. 234. num. 8. & 9.* vbi etiam addit, quod
licet Teſtes in caſu ſuo dicerent, apothecas
non conſueuiſſe fabricari pro vno ſolo e-
xercitio, ſed ſecundū occaſiones ad omnia,
adaptari, hoc non eſt indiſtincte verum. Et
vtile erit id apparere, quia alias ſi ſubloca-
tio ſit facta, & impugnetur ex eo, quod ſit
alteratus vſus in preiudicium Domini, hoc
erit probandum, vt dicam infra *cap. 32.*

92 Sic non poteſt conductor in Camera bo-
na Domus conductę, coquinam facere, quia
hoc pariter eſſet alterare vſum in damnum
rei, vt tradit *Randen. reſol. 30. n. 11.*

93 Neque poteſt conductor rei formam, aut
faciam mutare *Decian. reſp. 19. num. 5. vol. 4.
Cyriac. Contr. 234. num. 8.* adeo, vt etiam Em-
94 phyteuta per hanc mutationem caducita-
tem incurrat, vt firmat *Corbul. tit. de cauſ.
priuat. ob mutat. rei form. num. 1. & 2.*

95 Verum hæc de alteratione vſus, vel for-
mæ rei conductæ, quod non permittatur
conductori, intelligi debent, vt procedant,
quando ex tali alteratione damnum rei in-
feratur, alias ſi reſultet potuis vtilitas, tunc
alteratio eſt permiſſa, adeo vt condu-
ctor expenſas in ea factas quamuis expulſus
repetat, ad textū in *l. Colonus ff. locat.* quem
ad hoc bene expendit *Garz. de expen. & me-
liorat. cap. 14. num. 11. ad med.*

96 Vnde emphyteutam poſſe reducere ſiluā
ad pratum, ſeu campum aratorium abſque
metu caducitatis, vbi maior ex eo vtilitas
percipiatur tradunt *Ludou. Bolognin. conſ.
67. num. 8. & Bertran. conſ. 255. in tertio du-
bio lib. 1.* & poſt eos *Corbul. de cauſ. priuat.
ob mutat. rei form. n. 4.*

97 Quod, & facilius procedet ſi ex conie-
cturis apparebit, id conductori fuiſſe per-
miſſum de voluntate locatoris, vt ponde-
rauit in caſu ſuo *Menoch. conſ. 13. ſignanter
num. 13. ad med. in reſponſ. ad primum obie-
ctum.*

98 Et econtra ſi appareat de contraria vo-
luntate Domini, tunc non poteſt conductor
tales mutationes facere, etiam ſi inde me-
lior conditio Domini fiat, vt poſt *Iaſ. in l.
1. num. 99. C. de Iur. Emphyt.* & alios dixit
Rot. deciſ. 37. numer. 28. & 29. par. 2. diuerſ.
vbi etiam numeris ſequentibus, ex quibus

talis

talis voluntas appareret in caſu illo, habetur. Adeo vt conductor denunciatus à locatore ne faciat melioramenta, ſi adhuc ea faciat, expenſas non repetit, vt dicam inf. *in cap. 34. de expen. &ølioram. in quarta inſpect.*

De incendio rei locatæ, an, & quando conductor teneatur reficere locatori damna ab eo cauſata.

S V M M A R I V M.

1 *Incendia plerumque fiunt culpa inhabitantium.*
2 *Dictio* pleruınque *regulam deſignat,*
Contr. tamen vide num. 8.
3 *Incendium præſumitur culpa inhabitantium.*
Contrarium, quod reputetur caſus fortuitus.
4 *Culpæ appellatione venit lata, non autem leuiſſima.*
5 *Conductor tenetur reficere damna ab incendio prouenientia.*
6 *Contrarium eſt verius, & num. 15.*
9 *Incendium poteſt pluribus modis interuenire, & ſignanter vi Diuina, vti per fulmen, malitia hominis, & negligentia, ſeu culpa inhabitantium.*
10 *Ampl. vt etiamſi conductor promiſerit habere ignem innocentem, adhuc non teneatur de caſu fortuito.*
11 *Incendium quando præſumendum eſt culpa inhabitantium, intelligendum de leuiſſima.*
12 *Et leuiſſima in omittendo.*
13 *Culpæ mentio poteſt referri ad leuiſſimam.*
14 *Et ad leuiſſimam referri debet, dum ita fert ſubiecta materia.*
16 *Conductor tenetur de incendio, ſi locator probet eius culpa euenisse.*
17 *Incendium euenisse culpa conductoris, vt probetur, conſtare debet à qua parte ortum habuerit.*
18 *Culpa probari debet certi hominis ad hoc; vt pro ea poſſit condemnari ad damna.*
19 *Lim. quando vnus tantum conductor paterfamilias adeſt, quia tunc non eſt probandum eius culpa euenisse incendium.*
20 *De culpa famuli non tenetur dominus niſi famulus committat culpam in ea re cui fuit in ſpecie propoſitus.*
21 *Socer non tenetur de culpa nurus.*
22 *Incendio eueniente culpa famuli coquinæ præpoſiti nõ tenetur dominus conductor.*
23 *Lim. concurrente etiam aliqua culpa domini.*
24 *Et ſtatur arbitrio Iudicis, quæ culpa ſufficiat.*
25 *Famulos improbos eligens eſt in culpa, & tenetur.*
26 *Decl. ſi ſint improbi in officio cui fuerunt propoſiti.*
27 *Retinere in domo pueros, ſenes, & diuerſæ ætatis homines, & mulieres culpæ non aſcribitur.*
28 *Relinquere adoleſcentes non diligentes vbi verſatur periculum in iis poteſt eſſe culpa.*
29 *Inducere in domum perſonas alterantes eius vſum ex quo oriatur incendium, eſt culpoſum.*
30 *Conductor, qui ſublocauit fabro ferrario apothecam non aptam eius exercitio oriente incendio tenetur.*
31 *Probatio à qua parte ortum habuerit incendium in caſu, quo facienda ſit debet eſſe concludens,*
32 *Statur tamen coniecturis.*
33 *Ignis à qua perſona prouenit ſtatur indiciis.*
34 *Et ſumuntur indicia ab iis quæ incendium præceſſerunt, & quæ in ipſo incendio obſeruata ſunt, & poſtea ſubſecuta.*
35 *Et vbi agitur ciuiliter ad damna ſufficiunt duæ coniecturæ.*
36 *Fama facit coniecturam ad dictum effectum.*
37 *Fuga illius, qui incendiſſe dicitur coniecturam præbet.*
38 *Ignis præſumitur habuiſſe ortum ab ea parte in qua primo viſus fuit.*
39 *Et vbi non probatur à qua perſona ortum habuerit, imputatur habitantibus in ea parte in qua ortum habuit.*
40 *Si viſus ab initio in parte non habitata ceſſat præſumptio contra habitantes.*
41 *Probatio unde ortum habuerit ignis poteſt fieri per teſtes.*
42 *Lim. ſi teſtes ſint intereſſati, vel deponant ad ſui exonerationem.*
43 *Teſtes non probantes concludenter præbent indicium.*
44 *Indicia in hac materia aliis indiciis repelluntur.*
45 *Conductor non cenſetur fuiſſe negligens, nec in culpa ſi incendium conſumpſit etiam res ſuas.*
46 *Decl. hoc non releuare ſi negligentia probetur.*
47 *Conductor non excuſatur ex eo, quod fecerit illud, quod factum fuit à domino.*
48 *Negligentiæ præſumptio in conductore ceſſat ex probatione ſe eſſe diligentem in rebus ſuis, & alienis.*
49 *Decl. vt ſi adſint inditia negligentiæ reſpectu incendii, tunc non ſufficiat probatio diligentiæ in genere.*
50 *Ignem retinere in domo permiſſum eſt, & ideo probatio, quod ab eo ortum habuerit incendium, non concludit culpam conductoris.*
51 *Lim. ſi ignis ſit immoderatus.*
52 *Decl. non dici immoderatum ſi factum maior ſolito, ex iuſta cauſa.*
53 *Retinere in domo res faciliores ad comburendum non eſt culpa.*
54 *Lim. ſi in ſpecie conuentum de aliqua re non retinenda, & fuerit retenta.*
55 *Sic vbi adeſſet pactum non retinendi ignem, & retinuerit tenebitur de incendio.*
56 *Secus ſi pactum ſit de retinendo igne innocente, quia non tenetur de incendio ex caſu mere fortuito.*
57 *Sic vbi aliquid aliud feciſſet conductor aduerſus admonitionem, & proteſtationem locatoris orto inde incendio diceretur in culpa, & teneretur.*
58 *Lim. 2. ſi res facilis ad comburendum fuerit prope ignem retenta.*
59 *Sic è contra, ſi ignis factus prope rem aptam ad comburendum.*
60 *Lucernam accenſam relinquere prope cubile non eſt culpa ſufficiens, vt teneatur quis de incendio.*
61 *Canis caudam incendens, qui aufugiendo cauſauerit incendium domus, dicitur in culpa, & tenetur niſi ſit infans, vel furioſus.*
62 *Incendium cauſatum vi ventorum tribuitur caſui.*
63 *Decl. non procedere ſi poſt ventum ortum, conductor ei expoſuerit ignem.*

C A P V T   X X X.

IN hac controuerſia, an conductor teneatur reficere damnum incendij, quod res conducta paſſa ſit, de qua loquendum eſſe ſpecialiter dictum eſt in præcedenti cap.

 pro

pro affirmatiua adduci ſolet *text. in l. 3. §.*
1.ff.de offic.præfect. vigil. in illis verbis, *quia*
1 *plerumque incendia culpa fiunt inhabitantiũ*
ex quibus ponderando, quod illa dictio
2 *plerumque* regulam deſignat, vt tradit poſt
alios *Eugen.conſ.60. num.24. lib.2.* conſtitui
videtur poſſe regula, quod incendiũ præſu-
3 matur culpa inhabitantium, prout ſenſit
Bart.in l.ſi quis ex argentarijs §. an nec haro-
di numer.6.ff. de eden. Alex. de Neu.conſ.87.
num.1.Maſcard. concluſ.467. num.5. & con-
cluſ. 892. numer. 1. & ſeq. Farin. quaſt.110.
numer.41.
4 Et quia culpæ appellatione venit leuis,
non autem leuiſſima, vt probat *text. in §.*
fin. inſtit. tit. ex de ſociet. Bart. in l. in ven-
ditione §. ſi quis fructus num.6.ff. de bon. au-
ctor. iud. poſſid. cum alijs adductis per
Barboſ.appell.64.n.1. dum ex textu dicente,
incendia plerumque culpa fieri inhabitan-
tium deſumitur præſumptio, quod euene-
rit in re conducta culpa conductoris, intel-
ligi debet de culpa leui, vt cenſuit *Bald.*
conſ.148.num.2.verſ.ſed quia incendium, &
Signorol. in conſ. ibi ſubſequenti 149. nu.1.
verſ.in dubio autem lib.1. Aretin. in §.Prate-
rea inſtit.tit.quib.mod.re contrahit.oblig. n.3.
vbi reprehendit gloſ. ibi, quod contrarium
dicat abſque lege, & ratione *Facbin. contr.*
iur.lib.1.cap.87.verſ. ſed non videtur.
5 Poſito autem, quod incendium præſu-
matur eueniſſe, culpa leui conductoris in-
habitantis, quia ſupradictum eſt, eum de
tali culpa teneri, aperte ſequitur, quod re-
ficere debeat damna inde rei prouenientia,
prout tenuerunt *Bald. & Signorol.in præfat.*
conſil. Angel.conſ.197.Gratian.conſ.46. lib.2.
Mar.Anguſt.conſ.124. lib.1. Eugen. conſ.60.
lib.2. Flamin. de Rub. conſ.11.numer.128.&
ſeq vbi de mag. com & veriori, & *numer.*
185.& ſeq.Capic.Latr.conſ.135.lib.3. Gram-
mat. deciſ.3.
6 Verum, his non obſtantibus, regula vide-
tur conſtituenda in contrarium, quod vi-
delicet conductor non teneatur ad damna
7 incendij, quia incendium reputatur caſus
fortuitus, vt probat text in *tit. inſtit. quib.*
mod.re contrahit oblig.§. item is, cui verſ. &
is quidem ibi *ſi quolibet caſu fortuito amiſe-*
rit, veluti incendio, & in *l. in rebus 18. in*
princ. ff. commodat. Roland.conſ.95.num.18.
lib.2.Rota coram Gregor.deciſ.528.num.1.&
in rec.deciſ.246.num.1.p.5. & ideo non præ-
ſumendum eueniſſe culpa inhabitantium.
Et licet plerumque eorum culpa fieri in-
cendia dicatur in dicta *l. 3. §. 1. ff. de offic.*
præf. vig. tamen opinio, quod illa dictio *ple-*
8 *rumque* importet regulam, non eſt tuta,
nam eam potius deſignare regulam eſſe in
contrarium tradunt *Rip. in l.ex facto nu.65.*
ff. ad Trebell.Barboſ. dict.262. num.5. & in
ſpecie in *dict.l.3.§.1. Magon. dec.Flor. 111.*
num.51.ad med.
9 Et quidem incendium poteſt ſex modis
interuenire, vt late eos referens tradit *Eu-*
gen.conſ.60.num.40.& ſeqq.lib.2. vel ſaltem
tribus, vt dicit, *Bald. conſ.77. num.4. lib.3.*
primo videlicet vi diuina, vti per fulmen,
ſecundo malitia hominis ignem ſubmitten-
tis, & tertio negligentia, & culpa inhabi-
tantium, & dum ita clarum eſt poſſe eueni-
re abſque vlla culpa inhabitantium, non
videtur culpa præſumenda, iuxta Regulam,
quod culpa non præſumitur, quando caſus
poteſt ſine culpa accidere, de qua in *cap.*
præcedenti nu.66.
Et hoc poſito, quod incendium præſumi
debeat eueniſſe abſque vlla culpa inhabi-
tantium, clarè ſequitur, conductorem de eo
10 non teneri, vt in fortioribus, quod etiam ſi
conductor expreſſe promiſerit habere ignẽ
innocentem, adhuc fortuito caſu præſtante
cauſam incendij, non teneatur eſt text. in
l.quis 10.§. ſi colonis ff. locat.
11 Sed quando præſumi debeat incendium
regulariter eueniſſe culpa inhabitantium,
præſumendum eſt euenire culpa leuiſſima,
vt tradunt *Gonzad.conſ.63.num.16. Roland.*
conſ.95. num.15. & 28. verſ. quarto, vbi de
communi *lib.2.Gabr. conſ.195.num.1. verſ.*
quorum opinio lib.1. Sebaſt. Med. de fortuit.
caſib.p.2.q.7. n.2. Maſc. de probat.concl.467.
n.6.& concl.892. nu.8.Ioſ. Ludouic. deciſ.Pe-
ruſ.25. num. 15. vbi de com. *Rauden. deciſ.*
Piſan.6.numer.37.Magon.deciſ.Florent.111.
num.20.
12 Et leuiſſima in omittendo, non autem in
comittendo *Gozad.dict.conſ.63. in fin.Gabr.*
conſ.159.num.2.& 3.lib.1. Sebaſt. Medic. de
caſ.fortuit. par.2. quaſt.7. num.3. Maſcard.
concluſ.892.nu.9. Menoch.de arbitr. caſ.390.
num. 10.Ioſeph.Ludouſ. deciſ. Peruſ.25. num.
23.Magon.deciſ.Flor.111.num.52. vbi, quod
licet aliqui velint contrarium, tamen eorũ
opinio non eſt recepta, & *num.56. Ambro-*
ſin.deciſ.Peruſ.48.num.33. vbi quod hæc eſt
communis contra Bald.
Nec obſtat, quod dicebatur mentionem
culpæ in *d. l.3.§.1.ff. de offic.præf. vig.* refe-
rendũ ad culpam leuem, quia dum alia iura
ſupracitata tribuunt incendium caſui for-
tuito, vt minus, quam fieri poteſt ab eis di-
ſcordet *d.l.3.* qua illud tribuit culpæ inha-
bitantium, intelligi debet de dicta culpa le-
13 uiſſima, prout mentio culpæ intelligi po-
teſt, vt in *l.quæſitum §. cum quoque ff.de præ-*
car.

car.& in §.ſuſpectus il 2. inſtit.tic.de ſuſpect.
tut.Decian.tract.Crim.par.1.lib.1.cap.6.n.22.
Farin. quaeſt.88. num.96. & intelligi debet
14 dum ita fert ſubiecta materia Bart. in l. in
venditione §.ſi quis fructus num.6.ff.de bon.
auctor.Iud.poſſid.Barboſ. appell.64. num.3.
Et dum incendium præſumitur, vel caſu
fortuito, vel culpa leuiſſima in omittendo
15 eueniſſe,aperte ſequitur,iuxta ſupra tradi-
ta in cap. præcedenti Conductorem ad re-
ficienda eius damna conueniri non poſſe,
neque actione locati, neque actione legis
Aquiliæ, & ſignanter tradit Gozadin. dict.
conſ.63.in fin. & magis communiter tenent
alij, vt videre eſt penes Roland. conſ.95. nu.
14.lib.2.Maluaſ. conſ.48. nu. 9.& ſeqq. Mo-
noch.de arbitr.caſ.390. num.9. Sebaſt.Medic.
de caſib.fortuit.dict.quaeſt.7. num.2. Maſcard.
concluſ.467.num.7. Rauden. dec. Piſan.6.nu.
37. verſ. ob quam leuiſſimam Felic. de ſociet.
cap.21.num.48.Ioſ.Ludon.deciſ. Peruſ.25.nu.
13.Magon. deciſ.Florent.111. num.21. Surd.
deciſ.87.num.7.Rot.coram Gregor. deciſ.528.
num.1.& 2.
16 Dixi autem conſtituendam eſſe Regulã,
conductorẽ de incendio non teneri, ſed ſi
locator probet eius culpa incendium eue-
niſſe leui in omittendo, vel leuiſſima in cõ-
mittendo, tunc à tali regula recedendum
erit, & multo magis ſi culpa fuerit lata,nam
de his conductor tenetur leg. contractus 24.
ff.de reg.iur.Surd.deciſ.131.num.12.cum alijs
ſupracitat.
17 Ad conuincendam autem culpam, quia,
vt dictum eſt ſupra, incendium poteſt plu-
ribus modis euenire, & abſque culpa inha-
bitantium, probandum erit, vbi,& quomo-
do ortum habuerit, maximè ſi plures inha-
bitent, quia tunc niſi probetur, vbi ortum
habuerit, præſumi nequit culpa alicuius
Gabr.conſ.159.num.8.lib 1.
18 Probanda enim eſt culpa certi hominis
ad hoc, vt condemnari poſſit propter eã ad
damna, & intereſſe Iaſ. in leg.ſi ex argenta-
rijs §. Prætor ait.num.31. poſt med.ff.de eden.
Anan.conſ.71.n.2. & ſeqq.Roland.conſ.95.n.
9.lib.2.Gabr.conſ.159. n.6. & 7.& 30.lib.1.
Gaill.obſeru.21.num.4.lib.2. Berlic.concl.25.
n.84.lib.4.Magon.dec.Flor.111.nu.31.& ſeq.
Ambroſ.dec.Peruſ.48.n.24.vbi de crebriori.
19 Licet quando adeſſet vnus tantum con-
ductor pater familias, ceſſaret dicta neceſ-
ſitas probandi, an ab ipſomet, vel aliquo
ex ſuis familiaribus, & à quo ortum ha-
buerit & ſatis eſſet probare culpam inhabi-
tantium in genere, quæ ei imputatur Salic.
inter conſ. crim. diuerſor. in paruis conſ. 31.
num. 2. verſ. veruntamen lib.1.Alex de Neu.
conſ. 87. numer. 3. ad med Iaſ. in leg. Domus
58. num. 10. verſ. ſed aduerte ff. delegat. 1.
Calcan. conſ. 40. ad fin. Flamin.de Rub. conſ.
11. num. 159. Angel.de maleſic. ver. incen-
diario n.12. Fachin. controuer.87. verſ. re-
ſpondeo.lib.1.
Sed ſi probaretur incendiũ eueniſſe cul-
20 pa famuli, adhuc de ea non tenetur Do-
minus, niſi famulus commiſiſſet culpam in
re illa, cui fuerat in ſpecie præpoſitus Ro-
land. conſ. 95. num. 12. lib. 2. Farin. conſ.
63. num. 1. vbi deciſ. Rotæ in Romana Incen-
dij. num.4.Maluaſ. conſ.48. num.16.ad med.
Maſcard.concluſ.993. num.5. vbi de comm.
Magon. deciſ. Florentin.111. num.32. & 36.
21 & idem eſſet de culpa alterius de familia,
vti de culpa Nurus, nam, quod pro ea non
teneatur Socer probat Anan. dict. conſ. 71.
poſt nu.2. quem refert, & ſequitur Magon.
d.numer. 32. & non teneri conductorem de
22 culpa famuli, quem Coquinæ præpoſuerat
Ambroſin. d. deciſ. 48. num. 25.
23 Quatenus tamen non adſit etiam aliqua
culpa Domini, nam tunc teneretur Monoch.
conſ. 394. num. 19.Cyriac. contr. 234. nu.5.
vti ſi iuſſiſſet aliquid fieri, ex quo ortum
fuiſſet incendium Eugen.conſ.60. num.65.&
24 ſeqq. vbi num. 68. quod ſtatur arbitrio Iu-
dicis,quæ culpa ſufficiat lib.2. veluti ſi ele-
25 giſſet improbos famulos, quia tunc tene-
retur Maluaſ.conſ.48. num.16. ſi tamen ſint
26 improbi in officio, cui fuerunt præpoſiti,
& non alias, vt probat Rota in Romana in-
cendij penes Farinacc.conſ.63.n.5. vbi, quod
alias Dominus non tenetur, etiamſi famu-
lus dolo incendit.
27 Nec culpæ Patris familias conductoris
aſcribetur, quod retinuerit in Domo Pue-
ros, & ſenes, ac diuerſæ ætatis homines, &
mulieres, quia hoc conſuetum eſt penes
quoslibet etiã diligentes Bolognin. in addic.
ad Anan.conſ.71.num.5.verſ.capio primam,
28 licet poſſit etiam dari culpa ſufficiens ar-
bitrio Iudicis in relinquendo adoleſcentes,
nõ diligentes, vbi verſatur periculum ignis
Bald.conſ.442.in fin.lib.3.Menoch.de arbitr.
caſ.390. num.17.
29 Aſcriberetur tamen culpæ conductoris
ſi induceret in Domum alias perſonas, quæ
alterarent vſum eius, & inde ortum habe-
ret incendium, Gratian.conſ.46. num.16.&
ſeq.lib.2.Borguin.deciſ.44.num.53. par.1. &
30 exemplum ſit, ſi ſublocauerit fabro ferra-
rio apothecam non deſtinatam, nec aptam
eius exercitio, & in ea fecerit fucinam, ex
cuius continuo igne ardenti, ortum ſit in-
cendium, quia ipſe conductor primus, qui
ita ſublocauit erit in culpa, & tenebitur de
incen-

Digitized by Google

incendio, vt late probat *Cyriac. contr.234. num.5. verſ.quod autem, & ſeqq.*

At caſu quo in Domo ſint plures ab vno
nõ inducti,& non appareat quis cauſam de-
derit incendio,ita vt facienda ſit dicta pro-
batio à qua parte illud ortum habuerit ad
31 conuincendã certi hominis culpam, neceſ-
ſe eſt eam eſſe concludentem, nam ſufficit
habilitas,& aptitudo, quod aliunde ortum
habere potuerit ad hoc,vt quis condemna-
ri nequeat *Gabr.conſ.159.num.8. verſ.ſatis*
32 *eſt lib.1.* ſed in hoc ſtatur coniecturis, qui-
bus concurrentibus, non attenditur dicta
poſſibilitas in contrarium, vt declarat *Rot.*
coram Gregor.deciſ.448.nu.4. poſt med.verſ.
33 *non facit*, prout etiam à qua perſona pro-
ceſſerit probatur indicijs, & coniecturis,
Bardellon.conſ.117. num.6. Rot.coram Comi-
tul. deciſ.28. num. 2. & coram Gregor. deciſ.
427.num.1. & ibi Adden.

34 Et ſumuntur indicia ab ijs, quæ Incen-
dium præceſſerunt, & quæ in ipſo incendio
obſeruata ſunt, & poſtea ſubſecuta, *Rot.*
coram Comit. dict.deciſ.28.num.4.

35 Et vbi non agitur criminaliter ad pœnã,
ſed ciuiliter ad damna,ſufficiunt duæ conie-
cturæ *Flamin. de Rub. conſ.11. num. 111. &*
112.Bardellon. conſ.117. n.7.

36 Coniecturamque facit fama *Bardellon.d.*
conſ.117.nu.9. vbi validiſſimam, *Rot. coram*
Comit.deciſ.28. num.8. & 9. vbi etiam ſi or-
tum habuerit e Domo Actoris vicini.

37 Fuga quoque illius, qui incendiſſe dici-
tur,coniecturam præbet *Bardell. dict. conſ.*
117.num 10.

38 Circa probationem autem partis à qua
originem habuerit,attenditur præcipue,vbi
ignis primo viſus fuerit, quia præſumitur,
ibi ortum habuiſſe *Alex. conſ.50. num.3. ad*
fin.lib.1.Flamin. de Rub.conſ.11.numer.163.
Gregor. deciſ.427. num.2. & deciſ.448.num.
1. & ſeqq.

39 Et quando non probatur à qua perſona,
ſed ſcitur, vbi ortum habuit,imputatur ha-
bitantibus ibi *Bardellon. conſ.117. num.3.*
& ſi viſus fuit ignis ab initio in parte Do-
40 mus non habitatæ, ceſſat omnis culpa, &
præſumptio contra habitantes, & præſumi-
tur potius caſus mere fortuitus, & ictus
fulguris,vt firmauit *Burſatt.conſ.59. numer.*
10.& ſeq. quem ſequitur *Magon.deciſ.Flor.*
111.num 49.

41 Poteritque dicta probatio fieri ſine du-
bio per teſtes, quatenus tamen non ſint in-
42 tereſſati, aut alias deponentes ad ſui exo-
nerationem, quia tunc non eſt adhibenda
eis fides *Calcan.conſ.66.num.13.poſt princip.*
43 poſſunt tamen, qui non probant conclu-
denter, præbere indicium, prout de depo-
nentibus de credulitate *Gregor. deciſ. 427.*
num.5. in hoc enim quanta fides adhiben-
da ſit teſtibus,ſtandum arbitrio Iudicis *Cal-*
can.dict.conſ.66.num.14.

44 Poterit etiam conductor aduerſus indi-
cia contra ſe allata, alia indicia contraria
apponere *Magon.dicta deciſ.111.numer.27.*
45 puta, quod etiam res ſuæ fuerint combu-
ſtæ, inde enim arguitur, quod non ita ne-
glexerit, vt voluerit ſua comburi *Burſat.*
conſ.59.nu.20.& hinc non teneri Dominum
pro famulo, cuius culpa incendium ortum
habuerit comprobauit *Ambroſin. dec.Peruſ.*
48.num.27. verſ.nec non.

At licet inde ſumatur Indicium eius dili-
46 gentiæ tamen ſi conuincatur negligens,non
propterea poterit excuſari, ex eo quod ne-
glexerit etiam res ſuas, quia quoad res ſuas
poteſt facere quod vult, at in re conducta
tenetur facere, quod feciſſet alius diligens
prout eadem ratione, nec excuſatur; ex
47 quo id quod fecit ipſe in re conducta,fece-
rit etiam locator in Domo propria, vt ani-
maduertit *Rot. coram Gregor. deciſ. 528.nu.*
16. poſt Bald. conſ. 148. in fin. lib. 2. & conſ.
ſeq. in princ.

48 Prout ceſſabit præſumptio negligentiæ,
ſi probabit conductor ſe diligentem in re-
bus ſuis, & alienis, & maximè in ſpectan-
tibus ad vſum Domus *Cepol. conſ. crim. 69.*
num. 5. Gramat. deciſ 3.num.13.& ibi Dan-
za num. 15. Menoch. de arbitr. caſ. 390. nu.
18. Ioſeph. Ludou deciſ. Peruſ. 25. num. 21.
Magon. deciſ. Florent. 111. nu. 27. & ſeqq.

49 Sed quando adeſſent indicia contraria
reſpectu ipſius incendij, tunc iſta probatio
diligentiæ in genere non ſufficeret, ſed pro-
bari deberet ad ea repellenda diligentia in
ſpecie circa cuſtodiam ignis, & de tempo-
re incendij, vt declarat *Alex. de Neu. conſ.*
*87.num.7.*quem ſequitur *Farin. dicta quæſt.*
110. num. 85. & in ſimili. *Cyriac.contr.229.*
num. 23.

50 Secluſis autem alijs probationibus cul-
pæ ex eo ſolo, quod incendium ortum ha-
buerit ab igne per conductorem domi re-
tentum,non conuincitur eius culpa, quia
ignem retinere in domo licitum eſt *Roland.*
51 *conſ. 95. num. 16. lib. 2.* quatenus tamen
non ſit immoderatus, quod tribus modis
contingere poteſt,ſcilicet re, loco, & tem-
pore *Anan. conſ. 71. num. 2. Magon. deciſ.*
Flor. 111. nu. 37. & 38. vbi ipſos tres mo-
dos benè explicat *Ambroſin. deciſ.Peruſ.48.*
num. 22. quatenus enim ſit immoderatus,
& propterea cauſet incendium, de eo tene-
bitur conductor, quia eſt culpa in commit-
tendo,

Digitized by Google

ſendo, vt poſt *Salicet. in l. quæ fortuitis num. 7. verſ. circa quod attende C. de pignor. act.* & poſt alios aduertit *Magon. d. dec. Floren. 111. num. 37.*

52 Si tamen factus fuerit ignis maior ſolito ex iuſta cauſa, puta nuptiarum, & per eum incaleſcant Arcolæ, & trabem accendant excuſatur conductor, ex traditis per *Gabr. conſ. 159. num. 24. & 29. lib. 1.*

53 Sic retinere in Domo res faciliores ad comburendum, puta fænum, non eſt culpa, ex qua reſultet, vt conductor teneatur de incendio *Alex. de Neu. conſ. 88. num. 7. Farin. in prax. quæſt. 110. num. 60. Adden. ad Gregor. deciſ. 328. num. 17.*

54 Quatenus tamen expreſſe non fuerit cõuentum de aliqua re non retinenda, & contra conuentionem illa fuerit retenta, & cauſauerit incendium, quia tunc culpa eſſet clara, & teneretur conductor, vt de conuentione non retinendi fænum eſt text. *in l. videamus 12. §. fin. ff. locat.* & tradunt *Maſcard. de probat. concluſ. 892. n. 13. Farinac. d. quæſt. 110. num. 59.*

55 Sic, vbi adeſſet pactum expreſſum, quod conductor ignem non retineret, ſi retinuit, tenebitur de incendio ab eo cauſato, quamuis ex caſu mere fortuito, vt eſt text. expreſſ. *in l. videamus 12. §. ſi hoc ff. locat.*

56 Non tamen idem eſt, ſi pactum ſit retinendi ignem innocentem, etenim pacto iſto ſtante, non tenetur conductor de incendio ex caſu mere fortuito, vt habetur in eodem *§ ſi hoc.*

57 Sic, vbi locator proteſtatus fuiſſet, vel conductorem admonuiſſet, ne aliquid faceret, & ipſe proteſtatione, & admonitione ſpreta illud feciſſet, & inde ortum eſſet incendium, clara eſſet eius culpa, & teneretur, vt probat *Eugen. conſ. 60. num. 32. & ſeqq. lib. 2.* & de conductore furni retinente ſuper eum faſcinas aduerſus proteſtationem locatoris *Thor. in Comp. deciſ. p. 3. ver. Incendium ſucceſſum fol. 546.* & talis proteſtatio, ſeu admonitio præcedens probari etiam poſſet teſtibus ſingularibus *Eugen. conſ. 60. num. 52. verſ. nec iſta culpa lib. 2.*

58 Erit etiam in culpa conductor ſi res facilis ad comburendum, fuerit ab eo retenta propre ignem *Bolognin. in Addit. ad Anan.*

59 *conſ. 71. num. 5. ad fin.* prout è contra ſi ignis ipſe factus fuiſſet propè rem aptam ad comburendum, aut appenſa lucerna accenſa prope linum, aut ſtuppam, quia diei culpam in committendo probat *Eugen. conſ. 60. num. 56. & ſeq. lib. 2.* & de quotidiana delatione ignis per ſcalam ligneam recondentem ſub ſe carbonem *Bardellon. conſ. 117. num. 19.* & de retentione ignis, vbi tabularum ſit remotum, & ſub eo ſint ſtipulæ, & fænum *Surd. deciſ. 198. num. 12. verſ. quarto fuit.*

60 Non tamen reputabitur ſufficiens culpa ſola incauta omiſſio lucernæ accenſæ prope cubile, vt tradunt *Anan. conſ. 71. num. 3. verſ. præterea Iaſon. conſ. 116. num. 1. verſ. & licet aliqui lib. 1. Gabr. conſ. 159. num. 34. ante med. lib. 1.*

61 Erit benè culpa ſufficiens adhoc, vt quis teneatur ad damna, ſi incenderit caudam canis, qui aufugiendo cauſauerit incendiũ Domus, niſi eſſet infans furioſus, aut ſimilis, qui incendidit, vt poſt *Soccin.* tradit *Farinacc. quæſt. 110. numer. 77. Danza ad Grammat. deciſ. 3. num. 18.*

62 Si verò, vt ſæpe contigit, incendium cauſatum fuerit vi ventorum, ſi ſcilicet per cauſum ventorum, ignis plus ſolito exarſit, & incendium cauſauit, non erit imputandum culpæ conductoris, ſed ipſi caſui, ſecundum *Bald. in conſ. 442. num. 2. ad med. lib. 3. Magon. deciſ. Flor. 111. num. 50.* quod tamen procedit,

63 ſi ventus flare cœpit poſt ignem more ſolito, aut aliàs abſque vlla culpa accenſum, ſecus autem ſi conductor ignem vento iam orto expoſuerit, quia tunc hoc eius culpæ aſcribetur *Ioſeph. Ludou. dec. Peruſ. 25. num. 21. Rota in Romana incendij poſt primum vol. conſ. Farinac. dec. 19.*

De operis locati vitio, & periculo, & cuius damno cedat.

S V M M A R I V M.

1 *Operis periculum caſu fortuito eueniens ſpectat ad dominum, ſecus autem ſi dolo, aut culpa conductoris, & num. 9.*
2 *Decl. procedere in locatione operis, non autem in locatione operarum.*
3 *Ampl. etiamſi operæ locatæ ſint ad faciendum opus.*
4 *Et non attenditur an ſolutio mercedis fuerit deſtinata vnica vice, vel dietim, ſed ſolum an operarius ſuſceperit opus in ſe.*
5 *Nec dicitur ſuſcepiſſe opus ad hunc effectum ſi ſuſcepit illud facere, iuxta modellum cum pacto quod aliàs expelli poſſet.*
6 *Decl. 2. non procedere in illis operibus quæ propter earum excellentiam non locantur.*
7 *Operis conductor tenetur de omni periculo eiuſdem operis vitio accidente.*
8 *Opus conducens implicite promittit diligentiam, ac ſe ſufficienter peritum aſſerit.*
9 *Operis periculum vitio ſoli eueniens cedit damno domini.*
10 *Secus ſi ad ſit pactum contrarium.*
11 *Imperitia culpæ aſcribitur conductori operis.*
12 *Decl. non propterea eſſe neceſſariam perfectam ſcientiam.*
13 *Opus non poteſt dici vitioſum ex eo, quod non ſit ad artis excellentiam.*

14 *Opus*

Digitized by Google

14 *Opus vt non poſſit dici vitioſum ſufficit tanti valere quanti fuit pro mercede promiſſum.*

15 *Operis conductor non tenetur preſtare diligentiam exactiſſimam.*

16 *Superlatiuum ponitur pro poſitiuo.*

17 *Lim. vbi opus requirit diligentiam exactiſſimam.*

18 *Lim. 2. ſi conuentum quod opus approbari, ſeu menſurari deberet.*

19 *Conuentio quod opus approbari, vel menſurari debeat operatur omne periculum pertinere ad conductorem, excepto caſu fortuito.*

20 *Et ſemper vſqueque fuerit opus menſuratum, vel approbatum.*

21 *Hoc tamen non procedit ſi locator erat in mora menſurandi vel approbandi.*

22 *Et periculum caſu fortuito accidens ante approbationem non ſpectabat ad dominum ſi opus erat tale, vt approbari non poſſit.*

23 *Operis periculum, vbi pertinet ad conductorem intelligitur ſi eueniat tam opere perfecto, quam antea*

24 *Actio redhibitoria non habet locum in locatione operis.*

25 *Operis conductor ſi opus ſit vitioſum tenetur illud emendare, alias tenetur ad omnia damna.*

26 *Sutores facientes veſtes defectuoſas tenentur reſtituere eorum valorem.*

27 *Statutum, quod recipiens opus ab artifice non poſſit poſt aliquod tempus reclamare, non procedit ſi artifex blandis verbis acquieſcat recipientem.*

28 *Capomagiſter tenetur etiam de culpa aliorum, quorum opera vſus eſt.*

29 *Artifices ſi plures ſimul opus fecerunt tenentur æqualiter de vitio.*

30 *Veſtimentis fulloni datis ad poliendis furto ſubtractis, tenetur fullo ad omnia damna.*

CAPVT XXXI.

QVamuis ea quæ dicta ſunt in duobus præcedentibus Capitulis de periculo rei locatæ, vt plurimum applicari poſſint etiam periculo operis, vt ibidem etiam in aliquibus tactum eſt, adhuc non inutile reputaui hic ſpecialiter de iſto aliquid loqui ad maiorem dilucidationem dubiorum, quæ circa illud oriri poſſunt, ſicut igitur de rei periculo dictum eſt, quod ſi eueniat caſu, ſeu vt dicitur, vi maiore, cui reſiſti non poteſt, ſpectat ad locatorem rei dominum, ſi autem culpa conductoris eueniat ad ipſum pertineat in *cap. 29. num. 41. & in cap. 30.*
1 *num. 6. & 10. ac fere per tot.* ita dicendum eſt de periculo operis vt eſt text. in *l. marit. 61. & ibi gloſ. in princ. & Bart. ac alij ff. locat.*

Recordari autem oportet, quod locario operis, differt à locatione operarum, quia in iſta operarius eſt locator, cum præſtet operas ſuas arbitrio conductoris, in locatione vero operis, operarius eſt conductor, quia opus faciendum à locatore recipit, &
2 in eo arbitrio ſuo operatur, vt explicatum eſt *in cap. 1.* & in prima, nempe in locatione operarum, non applicatur quæſtio hæc de operis periculo, quia opus non venit in locatione, & operarius de eo nullam curam ſuſcipit, ſed ſolum operas ſuas præſtat, quas proinde ſi præſtare neglexerit, vel non potuerit, poteſt conductor petere remiſſionem mercedis pro eis promiſſæ, iuxta late dicenda *in cap. 50.* at nullo modo agendum de opere non locato nec aliter in contractum deducto *Pariſ. conſ. 37. num. 13. in fin. lib. 1. Viſcont. in ſuis concluſionib. ver. locator D. Lanfranc Zach. de ſalar quæſt. 55.*
3 *num. 11.* licet operæ ſint conductæ ad faciendum aliquod opus, quia dum opus non fit arbitrio operarij, ſed domini, iſte poteſt ſingulo die operarios, & opus ipſum reprobare, & corrigere, ac proinde dum non reprobat cenſetur approbare, & ſibi imputare debet omne vitium eiuſdem operis, & pati omne periculum *Vbald. de duob. fratrib. par. 8. num. 38. verſ. die aut contractor Coſt. de ratione rata quæſt. 127. num. 7. Nouar. de grauamin. Vaſſall. par. 3. grauam. 28. num. 11. D. Lanfranc. Zach. dict. quæſt. 55. num. 12.*

4 At animaduertendum eſt non attendi ad hoc conſtitutionem mercedis, & eius ſolutionis deſtinationem ſi facienda ſit vnica vice, vel qualibet die, ſed ſolum an operarius opus in ſe ſuſceperit, & an arbitrio ſuo, vel potius domini illud efficiendum eſſet, vt eſt text. in *l. ea lege 53. ad fin. ff. locat.* cuius verba præciſa ſunt *nō enim quidquam intereſt vtrum vno pretio opus, an in ſingulas operas certa pecunia locaretur, ſi modo vniuerſitas conſumotionis ad conductorem pertinuit, poterit itaque ex locato cum eo agi, qui vitioſum opus fecerit, niſi ideo in operas ſingulas merces conſtituta erit, vt arbitrio domini opus efficeretur, tunc enim nihil conductor præſtare domino de bonitate operis videtur.*

5 Et ex præfatis verbis legis aperte etiam deducitur, nec ſufficere operarium ſuſcipere opus faciendum, niſi ſimul conſumatio eiuſdem operis ad ipſum pertineat, vnde in caſu, quo faber ſuſceperat conſtruere domum, ac ſeſe obligauerat eam ædificare iuxta modellum, ac ordinem præſcribendum ab Architecto cum pacto, quod in euentu in quem deficeret in fabricando modis, & forma permiſſis, dominus illum expellere valeret, ac aliorum opera vti, & opus perficere, licet domus fuerit vitioſa, non propterea condemnandum eſſe Fabrū ad damna, dum noo probabatur eum tranſgreſ-

Digitized by Google

greſſum fuiſſe ordinem, & expulſum, fuit in
Sacra Rota deciſum in vna *Romana Fabrica*
19. Mart. 1597. cor. Pamphilio.
6 Sic quoque non applicatur quæſtio hæc
in eis operibus, quæ propter eorum excel-
lentiam in contractum locationis, & con-
ductionis, non deducuntur, ſed præſtantur
in gratiam requirentis tantum, & ſi quid
earum occaſione recipitur, non eſt merces,
ſed honorarium, quia in his ceſſat ratio,
quæ conſideratur in conductore, & ſibi ipſi
imputare debet, qui minus idoneum elegit,
vt eſt text. *in l. 1. ff. ſi menſor. falſ. mod. dixer.*
quilicet loquatur tantum de Agrimenſo-
re, tamen procedit etiam in alijs, in quibus
eadem, vel maior ratio militat, iuxta tra-
dita *in cap. 15. n. 68. & ſeqq.*
7 In terminis autem locati, & conducti
operis ex eo, quod dictum eſt conductorem
teneri de periculo proueniente culpa ſua,
videtur poſſe deduci regulam, quod vbi-
cumque periculum contingat ex vitio ope-
ris, ipſe conductor teneatur, quia opus non
poteſt eſſe vitioſum, niſi malitia, aut ſaltem
negligentia, vel imperitia operarij interue-
niente, & ſic ſemper interuenit culpa eiuſ-
dem, quia conducens opus pro certa mer-
8 cede, implicite promittit adhibere diligen-
tiam neceſſariam circa illud, nec non etiam
implicite aſſerit ſe ſufficienter peritum, vn-
de dum in aliquo ex his deficit, remanet
deceptus locator eius culpa, vt explicant
Caſtren. in l. ſi merces 28. §. qui columnam
ff. locat. Aretin. in §. fin. num. 3. Inſtit. eo-
dem tit. Gagnol. in l. contractus num. 45. ff.
de regul. iur. Garoc. de locat. tit. de culpa quaeſt.
2 num. 9. Borgnin. deciſ. 26. num. 15 par. 1.
Quod ſecus eſt ſi periculum accidat vitio
9 ſoli, vel alterius rei, in qua opus factum
ſit, aut alio caſu mere fortuito, quia tunc
periculum ſpectat ad dominum, vt eſt text.
in l. fin. verſ. imo ſi ſoli ff. locat. cum concor-
dantibus ibi relatis *per gloſ. in verbo operis vi-*
10 *tio*. Niſi forte aliud actum eſſet inter con-
trahentes, quia tunc illud attenditur, vt ha-
betur *in l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iact.*
& in l. item quæritur §. ſi gemma ff. locat. ma-
xime cum vix dari poſſit, vt conductor ope-
ris periculum in ſe ſuſcipiens, non ſit in ali-
qua culpa periculi euenientis, licet etiam
vitio rei eueniat, vt dictum eſt *in cap. 29.*
num. 53.
11 Et quidem nulli dubium cōductori ope-
ris etiam ſolam imperitiam culpæ aſcribi,
ſunt enim text. clari *in l. ſi quis fundum 10.*
§. Celſus ff. locat. & §. imperitia inſtit. tit. ad
12 *l. Aquiliam* At non propterea neceſſaria eſt
ſcientia perfecta, & ſumma, ſed ſufficit con-
ductorem eſſe talem, quales vulgo periti
dicuntur, vt habetur *in l. ſciendum tamen*
19. §. illud ſciendum ff. de ædilit. edict. vnde
infertur vitioſum nō poſſe dici opus ex eo,
13 quod non ſit omnino perfectum, omni-
buſque numeris abſolutum ad artis excel-
lentiam, ſed ſufficit eſſe tale, prout vul-
garibus peritis fieri ſolet, vt notatur in eo-
dem §. *illud ſciendum*, prout etiam ſufficit
14 tanti valere, quantum fuit pro mercede
promiſſum *Onat. de contract. diſp. 10. ſect.*
7. num. 281. D. Laufranc. Zacch. de Salar.
quaeſt. 55. num. 13.
15 Sic & quo ad diligentiam, quam dictum
eſt cenſeri implicite promiſſam in condu-
ctione operis, non opus eſt conductorem
eam præſtare exactiſſimam, quam diligen-
tiſſimus preſtitiſſet, quia huius defectus eſt
tantum culpa leuiſſima, vt dictum eſt *in cap.*
29. num. 57. de qua conductor non tenetur
vt in eodem *cap. num. 42*
Neque obſtat, quod imo in his terminis
contrarium videatur dicendum per text. *in*
l. ſi merces 28. §. qui columnam ff. locat. dum
ibi explicatur culpa conductoris operis his
verbis *Culpa autem abeſt ſi omnia facta ſunt,*
quæ diligentiſſimus quiſque obſeruaturus fuiſ-
16 *ſet*, Etenim ſuperlatiuum illud *diligentiſ-*
ſimus ponitur ibi pro poſitiuo, & intelligi-
tur, ideſt, diligens, vt explicat ibi *gloſ.* &
tradunt *Grat. conſ. 9. num. 53. lib. 2. Honded.*
conſ. 90. num. 35. & 36. lib. 2. Valenzuel.
conſ. 179. num. 24. & plene *Rot. coram Bi-*
chio deciſ. 646. num. 9. vbi etiam de com-
muniori opinione teſtatur, & in terminis lo-
cationis rei, eodem ſuperlatiuo vtitur etiam
text. in §. qui pro vſu inſtit. tit. de locat. &
cond. & ibi pariter accipitur pro poſitiuo,
iuxta *gloſ. in eodem ver. diligentiſſimus*, &
alios, ac ſignanter *Pichard. ibid. num. 4. &*
5. & dictum eſt *in d. cap. 29. num. 61.*
17 Limitatur tamen concluſio iſta, vt non
procedat, vbi opus locatum diligentiam
exactiſſimam requireret, quia tunc de ea
intelligi debet dicta præſumpta promiſſio,
in conductione operis exiſtens, & præfata
verba *l. in d. §. qui columnam* accipienda
ſunt in proprio ſignificatu, etiam quo ad il-
lud ſuperlatiuum diligentiſſimus, *vt ex Port.*
& Pichar. in d. §. qui pro vſu inſtit. tit. de
locat. & conduct. num. 4. dictum eſt *in cap.*
29. num. 62.
18 Prout etiam ſecundo loco limitatur d.
concluſio, vbi in locatione operis fuerit cō-
uentum, quod approbari, vel menſurari
deberet, tunc enim omne periculum ante
approbationem, ſeu menſurationem acci-
dens in opere, cedit damno operarij condu-

ctoris, excepto tantum periculo vi maiore,
ideſt caſu mere fortuito, cui nullo modo,
nec à diligentiſſimis prouideri, nec à for-
19 tiſſimis reſiſti poteſt, contingente *l. opus 39. verſ. ſi tamen ff. locat.* & ſic etiam ſi accide-
rit culpa leuiſſima, & ad hoc proficit dicta
pactio, vt docet *gloſ. ibi in ver. conductoris,*
& tradunt *Coſta de ratione rata quaeſt.* 127.
num. 8. *Nouar. de grauam. Vaſſall. part.* 3.
grauam. 28. *num.* 12.

20 Et ſemper ſpectat in dicto caſu pericu-
lum ad conductorem, vſque quo opus fue-
rit approbatum, vel menſuratum *d.* l. *opus*
39. *in princ. & l. fin. iuncta gloſ. in ver. pro-
bares ff.* locat.

21 At hoc non procedit ſi per locatorem ſte-
tiſſet quominus approbaretur, vel menſura-
retur, quia tunc à die quo fuerit conſtitu-
tus in mora, periculum ad eum pertinebit,
prout habetur in eadem *l. opus*.

22 Id vero, quod dictum eſt periculum ope-
ris vi maiore accidens ante approbationem
ad locatorem pertinere, declaratur, vt pro-
cedat ſi opus eſſet talis qualitatis, vt appro-
bari potuiſſet, alias enim ſi fuiſſet tale, vt
non potuiſſet approbari periculum quomo-
documque, & quandocumque accidens,
ſemper ad conductorem pertinere debebit
l. ſi prius 40. ff. locat. Coſt. de ratione rat. quaeſt.
127. *num.* 9. *Nouar. de grauam. Vaſſall. gra-
uam.* 28. *ad fin. part.* 3. etiamſi opus ruat, non
vitio operis, ſed caſu fortuito, vt poſt *Ca-
ſtr. in d. l. opus col.* 2. *ver. interdum contin-
git*, late probat *Pariſ. conſ.* 37. *num.* 9. *&
ſeq. lib.* 1.

23 Et vbi periculum operis pertinet ad con-
ductorem, id procedit non ſolum ſi pericu-
lum accidat opere iam perfecto, ſed etiam
ante, ſi eueniat in parte eius tantum facta
l. maritus 61. ff. locat.

Non tamen poterit is, qui locauit opus
propter eius vitium petere reſciſſionem cõ-
tractus actione redhibitoria per ædilitium
edictum conceſſa, quia talis actio non ha-
24 bet locum in iſto contractu locationis, &
conductionis vt eſt text. *in l. ſciendum eſt* 63.
ff. de aedilit. edict. & in terminis locationis
operis tradit *D. Lanfranc. Zacch. de Salar.
quaeſt.* 55. *n.* 14. & dicam aliquid latius alibi.

25 At tenebitur conductor vitium illud re-
parare, & emendare, & quatenus emenda-
ri omnino non valeat, tunc condemnari po-
terit ad omnia damna locatori reficienda,
vt probat *Pariſ. conſ.* 37. *num.* 5. *& ſeq. lib.*
1. & alijs adductis *Graſſ. de effect. Cleric. in
praelud. num.* 122. *D. Lanfranc. d. quaeſt.* 55.
num. 12. vbi, & quod neque ſalarium præ-
tendere poterit.

Et hoc ſæpe accidit in praxi, vt ſuſcipi-
ens facere opus, illud ſiue per imperitiam,
ſiue per negligentiam faciat vitioſum, &
condemnetur propterea ad omnia damna,
26 vt de ſutoribus facientibus veſtes defe-
ctuoſas condemnatis reficere damna domi-
nis, nempe reſtituere earum valorem, teſtan-
tur *Benintend. deciſ.* 9. *Borgnin. deciſ.* 26.
part. 1. *& Giurb. obſeru.* 9.

Et quoniam aliquibus in locis adeſt con-
ſtitutio, quod recipientes opus non poſſint
poſt aliquod tempus reclamare, & artifices
blandis verbis inducunt Dominos opera re-
27 cipere, quamuis vitioſa, aſſerentes, quod
vitium infra paucos dies non apparebit am-
plius, & interim tranſit tempus conſtitutio-
nis, ſeu ſtatuti, talis artificum ars non ſuf-
fragatur, ſi dominus ab initio cõqueſtus eſt,
quia inde conſtituuntur in mala fide, quæ
impedit præſcriptionem ſtatutariam, vt pro-
bat *Benintend. d. deciſ.* 9. *num.* 2. *& ſeq. &
Giurb. d. obſeru.* 9. *num.* 10. *verſ. nec lapſus
temporis & ſeq.*

At vbi agitur de opere de cuius vitio te-
neantur operarij, ſi opus vitioſum ſit, in
quo plures operarij adhibiti fuerint, & quæ-
ratur quis de vitio operis teneatur, quatenus
adſit aliquis Capomagiſter, qui alios ad opus
28 poſuerit, clarum eſt illum ſolum teneri, etiã
de culpa aliorum, quos ipſe poſuit *l. ſi mer-
ces* 28. §. *qui columnam, & ibi Bald. & Ca-
ſtren. ff. locat.* ſi vero non adſit talis Capo-
magiſter, tunc ſi omnes operarij erant æque
periti, & æque principales in opere, omnes
29 pro rata tenebuntur, ſi vero erant aliqui
tantum, qui peritos ſe dixerunt, & opus
facere ſuſceperunt, tunc iſti ſoli tenebun-
tur, licet etiam aliqui alij fuerint tanquam
coadiutores dietim conducti, *Coſt. de ration.
rat. quaeſt.* 127. *num.* 7. *Nouar. de grauam.
Vaſſall. grauam.* 28. *n.* 11. *part.* 3.

Poteſt etiam euenire periculum in re, in
30 qua operæ erant faciendæ penes condu-
ctorem exiſtente, puta ſi veſtimenta à ful-
lone polienda fuerint furto ſubtracta, & hoc
caſu dominus agere debet contra furem
ſumptibus fullonis, & ſi agere non poteſt
contra furem, aget contra ipſum fullonem
ceſſis ei actionibus contra furem, vnde ſem-
per tenetur fullo ad omnia damna *l. cum in
plures* 62. §. *veſtimenta ff. locat.*

De ſublocatione, & aſſumptione ſocij in conductione.

S V M M A R I V M.

1 *Conductor poteſt alteri ſublocare.*
2 *Ampl. procedere non ſolum in conductore rei, ſed
etiam*

Digitized by Google

etiam in conductore perſona, ſeu perſonarum.

3 Lim. ſi ulter fuit conuentum inter partes.

4 Stante pacto de non ſublocando, ſine conſenſu domini non poteſt dominus ſine cauſa conſenſum denegare.

5 Et ſi deneget ſupplet Iudex compellendo conſentire, vel declarando conſenſum haberi pro præſtito.

6 Decl. procedere vbi ſublocatio eſt de iure, vel conſuetudine permiſſa.

7 Alias ſi ſublocatio ſit de iure probibita, itaut facultas neceſſario deduci debeat ex pacto, tunc dominus tenetur conſentire tantum ſi pactum ſit affirmatiuum. vel per duplicem negatiuam conceptum.

8 Decl. 2. vt non teneatur dominus conſentire vbi adeſt iuſta cauſa denegandi conſenſum, vti ſi eius ius efficiatur deterior.

9 Lim. 2. vt poſſit ſublocari ad breue tempus tantum.

10 Decl. 1 vt conductor ſublocans ad longum tempus non cadat à iure ſuo.

11 Secus in emphyteuta.

12 Feudatarij licet non poſſint de iure ſublocare ad longum tempus, tamen de conſuetudine concedunt in emphyteoſi, & excuſantur à caducitate.

13 Lim. 3. vt poſſit ſublocare tantum perſonæ æque idoneæ.

14 Lim. 4. vt non poſſit fieri ſublocatio, niſi ad eundem vſum.

15 Declara procedere tum in ſublocatione rei, quam in ſublocatione perſonæ.

16 Decl. 2. vt qui dicit ſublocationem factam ad alium vſum vel eſſe præiudicialem probare debeat.

17 Lim. 5. vt facultas ſublocandi non proſit vni ex pluribus qui ſimul conduxerunt.

18 Decl non procedere ſi alijs conductoribus nihil interſit.

19 Lim. 6. vt facultas ſublocandi competat ipſi conductori, non autem alteri intereſſe habenti, vti fideiuſſori.

20 Conductor poteſt ſibi aſſumere ſocium in conductione, tam ante, quam poſt contractum.

21 Et poteſt vnus ex conductoribus aſſumere ſibi ſocium in parte ſua, qui non ſit ſocius aliorum.

22 Et iſta aſſumptio in ſocium non eſt propriè ſublocatio.

23 Iſta aſſumptio in ſocium non tranſit ad hæredes, ſublocatio verò tranſit

24 Ampl. vt neque tranſeat in locatione vectigalium.

25 Decl. vt licet non tranſeat ad hæredes, tamen debent hæredes participare de lucris prouenientibus ex antea geſtis.

26 Intellige declarationem; vt hæredes ſocij locationis exiſtentes de tempore contractus, poſſint prætendere omnia lucra ipſius locationis, ſecus autem hæredes ſocij poſtea admiſſi.

27 Pactum de non ſublocando non impedit conductori ſocium ſibi aſſumere.

28 Sublocatio fit per modum locationis, ac etiam per modum ſubſtitutionis in locum ſuum.

29 Iura conductionis cedi poſſunt, & ceſſionarius efficitur conductor.

30 Decl. non effici conductorem ceſſionarium, ſi facta ſimplex ceſſio participationis lucrorum.

31 Sublocare poteſt conductor ne dum totam rem, ſed etiam partem.

32 Lim. ſi pars ſit de illis rebus quæ non poſſunt locari niſi cum vniuerſitate bonorum.

33 Locator poteſt ſublocare partem vni, & partem alteri.

34 Decl. procedere vbi locatio eſt de iure permiſſo, ſecus ſi fiat ex licentia à domino conceſſa.

35 Licentia ſublocandi ſi ſit ex mera gratia debet ſtricte interpretari, ſecus ſi neceſſario conceſſa.

36 Sublocare, & ſocium aſſumere poteſt conductor, etiam inſcio locatore.

37 Decl. procedere ſi conductor non prætendat ſe liberatum.

38 Decl. 2. vt deficiente conſenſu domini, ſubconductor, vel in ſocium aſſumptus, non eſt conductor.

39 Ampl. declarationem procedere tam adſui præiudicium, quam etiam domini.

40 Statutum de conductore, non procedit in ſubconductore.

41 Ampl. etiamſi ſtatutum loquatur de conductoribus qui contractui non interuenerint.

42 Statutum loquens de locatore non procedit in conductore.

43 Contrarium ſi ſit fauorabile, & late interpretandum vel appareat aliter ſenſiſſe ſtatuentes.

44 Subconductoris bona non obligantur primo locatori.

45 Lim. quo ad inuecta, & illata, in fundum.

46 Decl. limitationem intelligi tantum pro illa rata pro qua ſe obligauit ad fauorem primi conductoris.

47 Ampl. vt ſi in nihilo ſe obligauerit ceſſet omnino hypotheca inuectorum.

48 Intellige vt non ſint obligata pro penſionibus, ſecus pro deterioratione.

49 Statutum quod ſub conductores teneantur dominis, intelligitur pro rata temporis, & fructuum perceptorū.

50 Subconductor tenetur in ſubſidium domino, ſi primus conductor ſoluendo non ſit.

51 Et dominus qui ita eum pulſat tenetur præſtare cautionem de liberando eum, à moleſtationibus primi conductoris.

52 Subconductor obligatus primo conductori conueniri poterit à locatore ſi primus conductor ei obligauerit omnia iura præſentia, & futura.

53 Et ſi vtraque obligatio eſſet executiua poſſit conueniri executiue.

54 Dominus, vt poſſit conuenire ſubconductorem debet præſtare conſenſum ſublocationi.

55 Ampl ſufficere conſenſum præſtitum ab initio.

56 Et ſufficit etiam locatio facta pro ſe, & ſocijs, niſi poſſit intelligi de præſentibus tantum.

57 Subconductor liberatur ſoluendo primo conductori etiaſi anticipatè ſoluat.

58 Lim. ſi promiſerit ſoluere domino, vel habeat ſequeſtrum.

59 Ampl. vt non ſufficiat dominū conſenſiſſe ſublocationi.

60 Dominus conſentiendo ſublocationi, non liberat primum conductorem.

61 Ampl. etiamſi cœperit exigere à ſubconductore.

62 Ampl. 2, vt non ſufficiat primo conductori cedere domino omnes actiones contra ſecundum.

63 Decl procedere in ſimplici ſublocatione, ſecus ſi conductor cum conſenſu domini omnia ſua iura ceſſerit alteri, vel alium poſuerit in locum ſuum.

64 Emphyteuſi ad certam lineam conceſſa, ſi emphyteuta vendiderit, vel alium ſuo loco poſuerit de conſenſu domini non attenditur amplius eius linea, ſed acquirentis.

65 Ampl. non ſolum ſi proceſſerit per viam conditionis, ſed etiam per viam ſublocationis.

CAPVT XXXII.

REgula iuris generalis, & clara eſt, conductorem poſſe, alteri rem ſublocare,

Digitized by Google

1 dicit enim Imperator *in l. nemò 6. C. locat.*
nemo prohibetur, rem, quam conduxit fruen-
dam, alij locare, & licet textus iſte loquatur
2 de conductore rei tantum, tamen regula
procedit etiam In conductore perſonæ, ſeù
operarum, vt poſſit eas ſublocare *gloſ. in l.*
3. verſ. & ſi liber homo ff. de vſufr. legat.
Gratian. diſcept. 185. *n.* 38. *D. Lanfranc.*
Zacch. de Salar. quaſt. 40. *n.* 2.

3 Verùm hæc regula, prout aliæ, patitur
ſuas limitationes, quarum vna habetur ex-
preſſa *in d. leg. nemo*, vt non procedat, ſi
aliter fuerit conuentum inter partes.

4 At ſi adſit pactum de non ſublocan-
do ſine conſenſu Domini, non poterit Do-
minus ſine cauſa conſenſum denegare, vt
dixit *Rot. in deciſ.* 565. *num.* 3. *par.* 1. *rec.*
& ſi eum deneget, ſupplebit Iudex, quia
dum ſublocatio eſt permiſſa à iure, & nul-
5 lum ex ea poteſt Domino inferri præiu-
dicium, intrat regula, quod tibi non nocet,
& alteri prodeſt, denegari non debet, & ſi
denegetur fit iniuria, & Iudex poteſt eum
compellere, vel ſuplere declarando con-
ſenſum haberi pro præſtito *Merlin. de legit.*
lib. 2. *tit.* 1. *quaſt.* 8. *num.* 11. *Rot. deciſ.* 280.
num. 4. *part.* 1. *recent. Mantic. deciſ.* 238.
num. 9.

6 Et his duobus concurrentibus, quod aga-
tur de ſublocatione ſecundum diſpoſitio-
nem iuris, & naturam contractus omnino
permiſſa, & quod nullum ex ea inferri
poſſit præiudicium Domino, tenebitur Do-
minus conſentire quocumque modo conce-
ptum ſit pactum, videlicet, ſiuè affirmatiuè,
ſiue negatiue, ex quo non indiget condu-
ctor deducere facultatem alienandi ex pa-
cto quocumque modo ceſſet iſta neceſſitas,
nempè, ſiue ex quo permitatur de iure ſe-
cluſo pacto, ſiue de conſuetudine, ſine etiã
ex natura, & qualitate contractus, ex quo
ſcilicet fit conceſſio libera, talem facultatem
ſublocandi aperte de ſe continens, iuxta la-
te tradita per *Surd. conſ.* 382. *num.* 7. *& de-*
ciſ. 220. *num.* 49. *& ſeqq. Franc. de Pont.*
conſ. 2. *num.* 1. *& ſeqq. & num.* 11. & alios
plene cumulatos *in Romana, ſeu Albanen.*
Vineæ 20. *Iuny* 1670. *§. verum huiuſmodi*
obiecto, & ſeq. coram R. D. Albergato, quæ
eſt poſt Torr. de pact. futur. ſucceſſ. dec. 81.

7 At ſi agatur de ſublocatione de iure pro-
hibita, & cui non aſſiſtat conſuetudo, nec
qualitas contractus, tunc quia neceſſe ha-
bet conductor deducere facultatem alienã-
di cum conſenſu ex pacto, tunc omninò at-
tendi debet forma pacti, & inſpici, an ſit
conceptum affirmatiue, videlicet, quod
poſſit cum conſenſu, vel etiam cum dupli-
ci negatiua, videlicet non poſſit niſi cum
conſenſu, nam talis duplex negatiua reſol-
uitur in affirmatiuam, quod cum eo poſſit,
vt tradit *Gratian. diſcept.* 416. *n.* 4. *& Ro-*
ta coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ. 265.
num. 50. *& ſeqq.* alias autem ſi conceptum
omninò negatiuè, quod non poſſit abſque
conſenſu, tunc non poteſt ex eo deduci fa-
cultas alienandi, & dum conductor aliun-
de eam non habet, nullam facit ei locator
iniuriam conſenſum denegando, & ſic ſup-
pleri non poteſt à iudice *Manent. deciſ.* 2.
num. 40. & late *Rot. coram Bichio deciſ.* 483.
num. 17. *& ſeqq.*

8 Sicut etiam iuſte denegatur, & à Iudice
ſupleri nequit, & ſi ſupleat de facto nihil
agit, vbi adeſt iuſta cauſa eam denegandi,
prout adeſſe dicitur, vbi ius domini efficitur
deterius per introductionem alterius Colo-
ni, vel Inquilini *Iaſ. in l. fin. num.* 92. *& ſeqq.*
C. de iur. emphyt. Menoch. conſ. 1. *num.* 134.
Mantic. de tacit. & ambig. lib. 22. *tit.* 28. *nu.*
2. *& 3.* & his alijſque adductis *Rot. coram*
Merlino dec. 356. *num.* 5.

9 Altera limitatio eſt, vt facultas ſublo-
candi procedat in ſublocatione ad modicũ
tempus, nam ſi fieret ad longum tempus
eſſet alienatio, quam conductor etiam ſi ſit
ad longum tempus, facere valide nequit *l.*
2. *C. ne rei dom. vel temp. Mant. de tacit. lib.*
22. *tit.* 2. *num.* 56. *in fin. Gratian. diſcept.*
378. *num.* 31. & de emphyteuta, quod non
poſſit locare ad longum tempus *Alex. conſ.*
165. *num.* 2. *lib.* 2. *& conſ.* 119. *num.* 7. *lib.*
3. *Iaſ. in l. fin. num.* 112. *C. de iur. emphyt.*
& in ſpecie de dicta *l. nemo*, quod reſtrin-
gatur ad ſublocationem modici temporis,
per quam nec vtile dominium, nec poſſeſ-
ſio transfertur *Caldaſ. de iur. emphyt. lib.* 4.
cap. 4. *num.* 39. & de feudatario, quod poſ-
ſit ſine dubio locare ad modicum tempus,
ſecus autem ad longum ſine conſenſu do-
mini tradit *Clar. in §. Feudum quaſt.* 33.
num. 1.

10 Verum licet conductor non valeat face-
re hanc ſublocationem ad longum tempus,
non propterea ſi eam faciat, prætendi po-
teſt, quod incurrat caducitatem, prout eſſe
magis communem opinionem relatis etiam
contrarijs dixi *cap.* 3. *num.* 50. licet ſecus
11 ſit in emphyteuta, vt ibi, & tradit etiam
Corbul. de canſ. priui. ab alienat. ampliat. 48.
num. 1. & idem eſt in feudatario licet de
12 conſuetudine generali ſoleant feudatarij
concedere Prata, & alias terras inculteas in
emphyteuſim abſque conſenſu Domini, &
per ipsã conſuetudinẽ excuſentur à caduci-
tate, vt poſt alios tradit *Clar. in d. q.* 33. *n.* 4.

Limi-

13 Limitatur etiam præfata poteſtas ſublo-
candi, vt procedat quatenus fiat æque ido-
neo, vt tradit *gloſſ. in d. l. nemo C. locat. &*
ibidem Bald. & alij communiter, vt per *Ca-*
rocc. tit. de ſublocat. quæſt. 1. n. 4. quamuis
enim primus conductor, licet ſublocauerit,
remaneat obligatus domino, vt infra di-
cam, adhuc poteſt conſiderari ei præiudicia-
lis ſublocatio minus idoneo, ſignanter in
hypotheca inuectorum, & illatorum in præ-
dium conductum.

14 Prout etiam limitatur, vt procedat, qua-
tenus ſublocatio fiat ad eumdem vſum, ad
quem locatio prima facta fuit, vt tradit dicta
gloſſ. in l. nemo, & ibi Bald. & alij Carocc. de
locat. & conduct. tit. de ſublocat. quæſt. 1. nu.
4. & per tot. Gratian. diſcept. 547. num. 52.
& hæc eſt limitatio ſatis practicabilis in A-
pothecis, de quibus in ſpecie firmat *Cyriac.*
Contr. 234. num. 12. & apothecam ad vſum
mercaturæ, & pannorum, non potuiſſe ſub-
locari ad vſum Pizzicariæ, quamuis eſſet in
Platea, in qua ſolebant omnes aliæ Apothe-
cæ ad vſum Pizzicariæ locari, iudicatum re-
fert *Carocc. d. quæſt 4. num. 9.*

Et ratio eſt, quia vbi Apotheca locatur
ad alium vſum, ſeu pro exercenda in ea ar-
te diuerſa, deterioratur eius qualitas, quia
amittit auuiamentum artis illius prioris, id-
eſt concurſum perſonarum ad illam, quod
eſt conſiderabile, vt alibi dixi nempe *in cap.*
29. num. 88. & ſeq. vnde poteſt tradi regu-
la generalis, quod ſublocatio fieri nequeat
vbi præiudicium adeſt domini, ſeù primi
15 locatoris, quæ procedit, ſiue agatur de ſub-
locatione rei, iuxta prædicta, ſiuè etiam aga-
tur de ſublocatione perſonæ, ſiue operarum,
quæ pariter fieri nequit niſi ad vſum perſo-
næ conductæ conuenientem, vt probat *D.*
Lanfranc. Zacch. de Salario quæſt. 40. num. 5.
& ſeq. vbi & ita, vt ſi plures artes nouerit,
illam tantum exercere teneatur, in qua plu-
rimum pollet, & generaliter iſtam ſubloca-
tionem operarum non permitti, cum dam-
no operarij docuit *Bald. in l. liberti num. 14.*
ff. de operis libert. Grat. diſcept. 185. num. 3.
verſ. dummodo D. Lanfranc. ibidem num. 4.

16 Qui autem dicit, ſublocationem non po-
tuiſſe fieri ex prædicto capite, quod ſit præ-
iudicialis, vel quod non ſit ad eumdem
vſum, vel non æque idoneo facta, ipſe pro-
bare debebit, vt tradit *Carocc. d. tit. de ſub-*
locat. quæſt. 2. per tot. & ratio eſt patens, quia
ſublocans habet regulam pro ſe, quod ſub-
locare valeat, quæ generaliter traditur *in*
d. l. nemo C. locat. & ideò dicitur habere in-
tentionem fundatam in ea, quouſque Domi-
nus, qui allegat limitationem concluden-
ter probet ſe eſſe in caſu illius *Dec. in l. 1.*
num. 8. ff. de reg. iur. Alexand. conſ. 79. num.
5. lib. 5. Rot. deciſ. 663. num. 1. part. 4. rec.
& coram Gregor. deciſ. 201. num. 3.

17 Non habet etiam facultatem liberam
ſublocandi ille, qui ſimul cum alijs rem con-
duxit, quia cum contractu dicatur inter eos
ſocietas, non poteſt vnus perſonam extra-
neam in illam introducere, & ideo ei ſub-
locare non poteſt *Ripa in conſ. 15. num. 11.*
tit. de obligat. Morot conſ. 93. num. 11. & per
tot. vbi fortius vult, quod ſi ſublocet, cadat
à iure, & etiam ſi adſit pactum redimendi
à ſubconductore, & redimat, non poſſit re-
uerti ad ſocietatem, ſed ibi aderat etiam
pactum expreſſum de non ſublocando alte-
ri, qui de ipſa ſocietate non eſſet.

Verum formatur hæc quæſtio in ſcholari-
bus ſi vnus recedit, an poſſit Cameram ſuã
alteri locare, in qua *gloſ.* dicit, quod non
inſtit. tit. de locat. §. fin. & ſequitur Carocc.
tit. de ſublocatione quæſt. 6. num. 2. vbi de
veriori, ſed quod hoc procedat, quatenus
ſociorum interſit, quia non ſubſiſtere ſub-
locationem, ex quo non ſit æque idoneus
18 ſubſtitutus, alias ſi non interſit, poſſit, non
vt ſit ſocius, ad comedendum, ſed ad ha-
bitandum poſt *Nic. de Matar.* cenſuit *Bald.*
in d. l. nemo 6. verſ. quid de Scolaribus C. lo-
cat.

19 Præterea dicta facultas eſt ipſius condu-
ctoris, non autem alterius etiam in condu-
ctione aliquod intereſſe habentis, vti de fi-
deiuſſore conductoris, quod ſublocare non
poſſit, & ſublocando nihil dicatur agere,
probauit *Menoch. conſ. 146. num. 36. & ſeq.*

20 Poteſt etiam conductor aſſumere ſibi ſo-
cium in conductione, ſiue poſt contractam
locationem ex adductis per *Coſt. ad Martam*
clauſ. 216. part. 1. ſiue ante incundo ſocie-
tatem ſuper futura conductione *deciſ. 640.*
num. 10. part. 1. rec. & vtrumque modum
admiſit ex eiſdem *Rot. coram Eminentiſſimo*
Otthobono dec. 40. num. 32.

Et poteſt etiam vnus ex pluribus condu-
21 ctoribus ſocium ſibi in parte ſua aſſumere
ad lucrum, & damnum, qui non erit ſocius
aliorum, illis non conſentientibus, neque
eius aſſumptio illis præiudicabit *l. qui admit-*
titur ff. pro ſoc. & ibi Bald. num. 1. Grat. diſc.
547. num. 34. & ſeq. & num. 43. Rot. in Ro-
man. participationis 16. Decembris 1616. in
princ. coram Vbaldo, quæ hodie eſt inter eius
impreſſ. dec. 370. ſed reſpectu aſſumentis, erit
[illegible] us ſocius, & participabit de effectibus
locationis, eoque magis ſi alius conductor
taceat, & non reclamet, tunc enim certius
valet aſſumptio ab vno facta *l. Sabinus ait ff.*
com.

com. diuid. Grat. diſc. 547. *num.* 44. *Rot. in*
d. Rom. participationis §. *ſecundo quod coram*
*V.baldo dec.*370.

Sed iſta aſſumptio in ſocium non' eſt pro-
22 prie ſublocatio, ſed differt ab illa, *Rot. co-*
ram Emin. Ottbobon. deciſ. 40. *num.* 28. vbi
aliæ plures deciſiones referuntur, & differt
ſignanter in eo, quod iſta non tranſit ad hæ-
23 redes aſſumpti, prout regulare eſt de ſocie-
tate, illa vero tranſit, prout regulare eſt de
locatione ex relatis per *Mart. clauſ.* 216. *nu.*
2. *Rot. coram V bàld. deciſ.* 311. *num.* 5.

Et licet, quoad hoc ſecus ſit in ſocieta-
te vectigalium, quæ tranſit ad hæredes ex
adductis *per Gratian. diſcept.* 276. *num.* 10.
& ſeqq. tamen vltra, quod debent concur-
24 rere quædam requiſita, de quibus *Grat.* ibi,
id non procedit in ſocio aſſumpto poſt con-
ductionem, cuius reſpectu non adeſt ſocie-
tas vectigalium, quæ ad hæredes tranſeat,
vt declarauit idem *Gratian. diſcept.* 547. *nu.*
57. *&* 58. *& Rot. coram V bald. deciſ.* 213.
num. 12.

At licet talis ſocietas, & participatio non
25 tranſeat ad hæredes ad eam admiſſi, tamen
nō propterea prætendi poteſt, quod ipſi hæ-
redes excludi debeant à participatione om-
nium lucrorum prouenientium ex antea ge-
ſtis, & acquiſitis, aut alias ex rebus commu-
nibus quamuis poſt mortem ſocij perceptis
l. actione §. *ſi rem l. verum* §. *in hæredem ff. pro*
ſoc. cum alijs adductis *per Gratian. diſcept.*
276. *num.* 41. *& ſeqq. & diſc.* 547. *num.* 60.

26 Sed adhuc adeſt diuerſitas inter ſocium
locationis, qui aderat de tempore contra-
ctus, & ſocium poſtea admiſſum, quia hæ-
redes primi, poſſunt prætendere omnia lu-
cra ipſius locationis, tanquam prouenien-
tia ex re communi, & ex facto ſui Auctoris,
ſecus autem eſt de hæredibus ſecundi, qua-
tenus non fuerit ei commuoicata pars con-
ductionis, ſed ſolum admiſſus ad participan-
dum lucris, vt declarauit *Rota coram V bald.*
d. deciſ. 213. *num.* 16. & ſequitur *Gratian.*
diſcept. 547. *num.* 62.

27 Ex eo vero, quod dictum eſt hanc aſſum-
ptionem io ſocium conductionis non eſſe
ſublocationem, aperte ſequitur, quod pa-
ctum de non ſublocando, ei non obſtabit,
& quod propterea valebit eo non obſtante,
prout alijs adductis tradit *Marta de clauſ.*
part. 1. *clauſ.* 216. *num.* 1.

Fit autem ſublocatio ne dum per modū
locationis, conſtituta videlicet certa merce-
28 de per ſubconductorem ſoluenda ſublo-
canti, vt in terminis rei fiſcalis eſt *text. in l.*
moſchis 47. §. *Emilius ff. de Iur. fiſc.* ſed etiam
per viā ſubrogationis, & ſubſtitutionis, itaut
conuicatur eſſe ſublocationem, & non par-
ticipationem, ſeù admiſſionem in ſocium, ſi
conductor poſuerit in locum ſuum aliam
perſonam cum ceſſione omnium ſuorum iu-
rium, & vt vulgo dicitur *al bene, e male*, vt
dicit *Gratian. diſcept.* 547. *num.* 53. *& Rot.*
coram V bald. deciſ. 311. *num.* 10. *&* 11.
clarum eſt enim iura conductionis poſſe ce-
29 di, & ſic mediante ceſſione poſſe, qui eam
reportat conductorem effici *Rota Ianuen. de-*
ciſ. 14. *num.* 25. *ad finem* cum alijs adductis
per *Gratian. & Rota coram V bald. vbi pro-*
xime qua Deciſio fuit confirmata in eadem
cauſa *Roman. participationis* 16. *Decembris*
1616. *cor. V baldo* & denuo 1. *Martij* 1619.
cor. eodem & hec vltima eſt *in rec. deciſ.* 87.
par. 4. *tom.* 2. & prima eſt inter illas ipſius
V baldi deciſ. 370.

Aduertendum tamen quid ceſſum fuerit,
30 nam ſi facta fuerit ſimplex ceſſio participa-
tionis, cenſetur ceſſa participatio lucrorum,
non autem ipſius iuris conductionis, vt poſt
Dec. in leg. ſi paſcenda num. 13. *verſ. ſed*
hic res principalis C. de pact. declarauit *Rot.*
in illa Romana participationis coram Bubalo,
quæ eſt impreſſa per Marches. de comm. par.
1. *fol.* 772. *num.* 4.

31 Poteſt etiam conductor ſublocare ne
dum totam rem, ſed etiam eius partem tan-
tum, ſecluſo pacto contrario *Gratian. diſcep-*
tat. 547. *num.* 51. vbi pluribus adductis
firmat procedere etiam in conductionibus
vectigalium *Rot. coram V bald. deciſ.* 311. *n.*
13. dummodo tamen ea pars non ſit de illis
rebus, quæ non poſſuot locari niſi cum vni-
32 uerſitate bonorum, vt declarat *Garoc. de lo-*
cat. tit. de ſublocat. quæſt. 5. *num.* 4. prout
eſt iuſpatronatus, vt dixit *cap.*

33 Et partem vni, partemque alteri, & ſic
pluribus paulatim locare poteſt conductor,
vt eſt *tex. in leg. moſchiſ.* 47. §. *Emilius ff.*
de iur. fiſc.

34 At hæc procedunt in ſublocatione, de
iure permiſſa, quæ propterea latè interpre-
tanda, at ſecus eſt, vbi agitur de prohibi-
ta vti eſt ſublocatio ad longum tempus in
emphyteuta, aut alio ad longum tempus
conductore, quia ſi reportauerit à Domi-
no licentiam ſublocandi, talis licentia ex
gratia conceſſa, eſt reſtringenda ad proprie-
tatem verborum *Decian. conſ.* 83. *num.* 3.
lib. 2. *Caldaſ. de iur. emph. lib.* 4. *cap.* 15.
num. 10. adeò vt debeat ſublocare totum
non partem & vni non pluribus, vt late
probat *Corbul. de iur. emph. tit. de cauſ. pri-*
uat. ob alienat. ampl. 3. *per tot.* vbi quod de-
bet

het alienare totam rem, & ampl. 5. per tot. vbi
quod debeat ſublocare vnitsotum non plu-
ribus Roſentall. de feud. cap. 9. concluſ.
33. num. 9. & ſeqq. Scrader. eodem tit. par.
8. cap. 4. num. 15. & alij relati per Bardel-
len. conſ. 35. num. 14.
35 Vndè eſt etiã generaliter aduertendũ cir-
ca intellectum huius licentiæ, quod quate-
nus ſit ex mera gratia concedentis, tunc
ſeruanda ſit ſcrupuloſitas, in interpretatio-
ne verborum illius, ſi verò non ſit ex mera
gratia, ſed Dominus tenebatur eam ex iuſti-
tia concedere, tunc ſecus ſit, & ad omnem
modum, quo Dominus poterat ſiue de iure
ſiuè de conſuetudine compelli eam conce-
dere, extendatur, vt bene declarat Surd. de
alim. tit. 9. quaſt. 31. num. 38. ad med. &
ſeq. & deciſ. 220. num. 56. ad med.
36 Poteſt quoque conductor ſublocare ne-
dũ inſcio, ſed etiã inuito locatore, dum lex
ei hanc facultatem ſublocandi aperte per-
mittit, quæ propterea non poteſt ipſi à lo-
catore auferri Rot. Ianuen. deciſ. 14. num.
25. prope fin. Mantut. deciſ. 39. num. 1. &
idem eſt de aſſumptione ſocij, vel admiſſione
alicuius ad participandum ex relatis per
Rot. coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ. 40.
num. 32. quatenus tamen primus condu-
37 ctor non prætendat ſe liberare per ſublo-
cationem, vel in ſocium aſſumptionem,
ſed remaneat obligatus, itaut domini con-
ditio non fiat deterior vt declarat. Rot. cor.
Vbald. deciſ. 311. num. 15. & ſeq. Grat. diſ.
547. num. 46.
Verùm ſi fiat ſine conſenſu Domini ſub-
38 locatio, vel admiſſio in ſocium, is cui facta
fuit ſublocatio, vel aſſumptus fuit, non po-
terit dici conductor, nec nomine condu-
ctoris venire Rot. Ianuen. dict. deciſ. 14. n.
56. verſ. nec obſtat. & non ſolum ad ſui cõ-
39 modum, ſed nec etiam in ſui præiudicium,
& commodum Domini, qui propterea non
poteſt prætendere eum ſibi teneri, aut eius
bona ſibi obligata eſſe, vt eſt text. in leg. ſi
in lege 27. §. ſi colonus ff. loc. vbi habetur
manere tantum pignoratos fructus rei, non
autem bona ſubconductoris Gomez. variar.
tom. 2. cap. 3. num. 12. Nouar. quaſt. 64.
num. 3. & pleniſſime Ruginell. pract. quaſt.
33. num. 19. & ſeq. Rot. coram Eminentiſſi-
mo Otthobono deciſ. 40. num. 33.
40 Vnde ſtante ſtatuto de conductore, vel
ſocio loquente, prout adeſt Romæ ſtatutum
agriculturæ cap. 39. quod omnes ſocij cu-
iuſcumque exercitij teneãtur domino inſo-
lidum, tale ſtatutum non procedit in aſſum-
ptis poſt contractum abſque domini aſſenſu,
prout declarauit Rota in deciſ. 200. num. 13.
ad fin. poſt Statil. Pacific. de Saluan. quæ
eſt etiam impreſſa per Marchoſ. de commiſſ.
part. 1. fol. 767. & coram Eminentiſſimo
Otthobono dicta deciſ. 40. num. 39. & quod
vbi loquitur ſimpliciter de conductore, non
procedat in ſubconductore Ruginell. pract.
quaſt. 33. num. 20.
41 Quod ampliatur, etiam ſi ſtatutum dicat,
dictam obligationem locum habere debe-
re, quamuis non omnes contractui inter-
uenerint, quia intelligi poteſt ſi non inter-
uenerint per ſe ipſos, ſed Procurator, vel
conſocius ſtipulauit pro eis, & ideò tan-
quam exorbitans, non debet extendi ad
alios poſtea aſſumptos, de quibus locator
non cogitauit dict. deciſ. 200. num. 15.
42 Eademque ratione ſi ſtatutũ loquatur de
locatore, non procedit in conductore ſub
locante, vt tradit Rauden. reſol. 27. num. 1.
& quamuis quoad hoc, contrarium ſenſerit
Reginell. pract. quaſt. 33. num. 21. eius opi-
43 nio poteſt procedere in aliquo ſtatuto fa-
uorabili, & latè interpretando, vel in quo
iſta ſenſiſſe ſtatuentes deprehendatur ex
verbis.
44 At quod dictum eſt bona ſubconducto-
ris non obligari primo locatori per text.
expreſſ. in l. ſi in lege 27. §. ſi colonus ff. loc.
limitatur, vt non procedat quoad inuecta,
45 & illata in fundum locatum, quia illa ſunt
hypothecata etiam ad fauorem primi loca-
toris, quod videtur mirabile Mant. de tacit.
lib. 11. tit. 15. num. 14. & ſeqq. vbi reddit
rationes admirationis, & concluſionis, &
tradunt plures relati per Nouar. quaſt. for.
64. num. 3. par. 1. & Morlin. de pignor. lib.
2. quaſt. 67. num. 21. & ſeqq. ſed limita-
46 tio intelligitur, vt procedat tantum pro
illa rata penſionis, pro qua ipſe ſe obliga-
uit ad fauorem primi cõductoris ſibi ſublo-
cantis, vt eſt text. expreſſ. in l. ſolutum 11.
§. ſoluta verſ. plane in eam ff. de pignorat.
act. adeò vt ſi ad nihil ſe obligaſſet, ſed
47 gratis inhabitaſſet, in nihilo eſſent eius bo-
na inuecta, & illata hypothecæ obnoxia,
vt eſt text. expreſſus in leg. Pomponius 5. in
princ. ff. in quib. cauſ. pign. vel hypot. tac. con-
trahat., & tradunt Iaſ. in §. item Seruiana
num. 34. inſt. de act. Neguſ. de pignor. par. 2.
membr. 4. num. 135. & alij relati per Statil.
Pacif. de Salu. inſp. 3. cap. 5. num. 10. in-
48 telligendo tamen pro ſolutione penſio-
num, non autem pro deteriorationibus præ-
dij locati, quia pro eis remanent obligata,
vt poſt Neguſ. dict. membr. 4. num. 137. &
ſeq. latè explicat Morlin. de pignor. lib. 2.
quaſt. 67. num. 31. & 32. & ſtante ſtatuto,
49 quod ſubconductores teneantur Dominis,
intel-

intelligi debet pro rata temporis, & fructuum per eos perceptorum, vt fuit concluſum in vna *Rom. affictus Caſalis relat. in dec.* 200. *num.* 16. *poſt Statil. Pacif.*

50 Item poteſt conueniri ſubconductor in ſubſidium, ſi primus conductor non ſit ſoluendo, vt tradunt *Bertac. de Gabell. part. 2. quæſt. 12. num. 26. Caroc. d. tit. de ſublocatione quæſt. 11. Nouar. d. quæſt. for. 64. num. 4. ad med. Manent. dec. 39. num. 9.* & ſi ſub-
51 conductor conuentus à Domino timeat poſſe moleſtari à primo conductore, cum quo ipſe contraxit, compellitur Dominus dare cautionem, quod non moleſtabitur, prout practicari paſſim, & ita vtriq; ſuccurri teſtatur *Caroc. d. quæſt. 11. ad fin.*

52 Prout etiam poterit agere Dominus cõtra ſubconductorem, ſi primus conductor ei obligauerit omnia ſua bona, & iura præſentia, & futura, quia comprehenderur etiã ius crediti per ipſum quæſitum contra ſubconductorem, vt tradit in ſpecie *Alciat. conſ. 60. num. 1. lib. 8.* & eſt regulare, quod creditor agere poſſit contra debitorem ſui debitoris *Cyriac. contr. 338. num. 7. & ſeqq.* vbi etiam ſine ceſſione *Adden. ad Baratt. deciſ. 793. num. 5. Canal. deciſ. 149. num. 4.* &
53 ſi vterque tenetur via executiua, agere poterit executiue, iuxta ſtylum, de quo teſtatur *Saluſt. Tiber. in prax. lib. 2. cap. 12. nu. 16. & Zacch. de obl. Cam. quæſt. 5. num. 30. & Rot. deciſ. 7. num. 1. poſt eund. Zacch.*

54 Vt autem poſſit abſolute conueniri ſubconductor, datur cautela Domino, vt conſenſum præſter ſimili admiſſioni in ſocium, vel ſublocationi ad effectum aſſequendi actionem contra admiſſum, vel ſubconductorem *Iaſ. in l. 2. num. 10. C. de iur. emphyt.* quem referr, & ſequitur *Rot. coram Eminentiſſimo Otthob. d. dec. 40 num. 34.*

55 Sufficeret tamen etiam conſenſus præſtitus ab initio, vti ſi facta fuiſſet locatio alicui pro ſe, & perſonis nominandis ad hoc, vt poſtea nominatus eſſet verè conductor abſque nouo conſenſu *Rot. deciſ. 208. num. 6. part. 4. rec. & in d. deciſ. 40. num. 6.* vbi
56 idem intelligit ſi pro ſe, & ſocijs, quod tamen interpretari poteſt de ſocijs præſentibus, prout interpretatur *Ruin. conſ. 90. nu. 9. lib. 1.* nec diſſentit *Rot. in d. deciſ. 208. num. 6.* vnde ponderanda erunt verba inſtrumenti, & indaganda mens contrahentiũ.

57 Liberatur vero ſubconductor, nec aliquo modo moleſtari poteſt à Domino, quamuis eius conſenſum pro ſubconductione habuerit, ſi ſoluat primo conductori, cum quo contraxit, etiam ſi talem ſolutionem anticipate, videlicet, antequam venerit dies ei præſtitus, fecerit *Gomes var. tom. 2. cap. 3. num. 12. Raginell. pract. quæſt. 35. num. 9. & ſeqq. per tot. Nouar. variar. quæſt. 64. nu. 3. verſ. adhuc tamen part. 1. Manent. deciſ. 39. num. 6.*

58 At hoc ſine dubio non procedet, ſi primo locatori ſoluere promiſerit, vel ad eius inſtantiam factum ſibi fuerit ſequeſtrum, prout de vtroque tradit *Raginell. d. quæſt. 33. num. 16. & 18.*

59 Licet enim Dominus conſenſerit eum fieri ſubconductorem rei ſuæ, & propterea acquiſierit actionem contra eum, non ideo fecit eum conductorem ſuum, itaut non remanſerit in medio primus conductor, cui debeat penſionem; prout; & ipſe primus non obſtante ſublocatione, cum conſenſu
60 Domini facta remanet conductor, & ipſi Domino obligatus, vt plenè firmant *Nouar. quæſt. Foren. 64. num. 1. & ſeqq. & Manent. deciſ. 39. num. 1. & ſeqq.*

Et ratio principalis eſt, quia dum conductor poterat alienare, ſine conſenſu, vel Dominus tenebatur conſentire, inde ſequitur, vt conſentiendo ſibi non præiudicauerit in actione quæſita contra ipſum primum conductorem *Bart. in l. latius ad fin ff. de adminiſtr. tut. & in l. ſi cum dotem num. 7. ff. ſolut. matr. Alex. conſ. 131. num. 4. lib. 7. Tiraquell. de retract. conſang. §. 1. gloſ. 9. num. 149.*

61 Et non liberatur primus conductor, etiam ſi locator cæperit exigere à ſubconductore, & ab eo aliquos terminos receperit, vt definitum refert *Faber. in ſuo Cod. lib. 4. tit. 42. definit. 28.*

62 Nec ſuffragatur conductori ad hunc effectum ſe liberandi, quod paratus ſit cedere omnes actiones aduerſus ſubconductorem *Vbald. de duob. Fratr. quæſt. 10 princ. ſub num. 1. ad fin.* & alijs adductis *Nouar. d. quæſt. 64. num. 4. & Manent. d. deciſ. 39. nu. 5.*

63 At hæc intelligenda ſunt, vt procedant, quando conductor ſimpliciter ſublocauit, itaut remanſerint ei reliquiæ conductionis, ſecus autem ſi ceſſerit penitus alteri omnia iura ſua, vel vendiderit, aut aliàs eum in locum ſuum poſuerit, quia tunc, accedente domini conſenſu, ipſe remanet liberatus, vt firmant *Gratian. diſc. 719. num. 3. Maſtrill. deciſ. 55. per tot. Rot. coram Merlino deciſ. 356. num. 3. & 4.* vnde eſt, quod emphyteuta hoc modo vendens, ſeu cedens, non habetur amplius in conſideratione, adeò vt ſi emphyteuſis ſit ad certam lineã, ſeu generationem, non conſideretur linea, ſeu generatio ipſius, ſed conſideretur linea emptoris *Petr. Barboſ. in l. vſuſfructus 58. num. 19.*

num. 29. verſ. unde conſuluit ff. ſolut. matr. Roſentall. de feud. cap. 9. concluſ. 39. num. 1. & ſeq. Surd. conſ. 353. num. 19. ad med. & ſeq. Cyriac. contr. 14. num. 21. Rot. deciſ. 388. num. 9. & 10. part. 12. recent. idque verum
65 eſt nedum ſi emphyteuta proceſſerit per viam venditionis, ſed etiam ſi proceſſerit per viam ſublocationis, ſeu ſubemphyteuticationis, quatenus ei nullæ reliquiæ remanſerint, vt late firmatur *in deciſ. 182. nu. 5. & ſeqq. part. 6. rec.*

De fructibus rei locatæ, eorum dominio, & hypotheca.

S V M M A R I V M.

1 *Fructus fundo cohærentes ſunt pars fundi.*
2 *Dominium fructuum fundo cohærentium eſt domini fundi, non autem conductoris.*
3 *Decl. procedere in conductore ad modicum tempus.*
4 *Decl. 2. procedere tam in fructibus naturalibus, quam in induſtrialibus à conductore ſatis.*
5 *Decl. 3. vt conductor nec dominium, nec etiam hypothecam habeat fructuum pendentium.*
6 *Et ſi dominus non permittat conductori fructus percipere, competit ei tantum actio perſonalis.*
7 *Conductor æquiparatur fructuum emptori & n. 44.*
8 *Emptor fructuum non habet actionem realem, ſed tantum perſonalem contra dominum, vt eos ſibi det.*
9 *Dominium fructuum acquiritur conductori mediante eorum perceptione à domino permiſſa.*
10 *Dominium fructuum poteſt locator ſibi reſeruare.*
11 *Fructus dicuntur percepti per conductorem cum ſunt à ſolo ſeparati.*
12 *Decl. procedere ſi ſeparati ſint bona fide.*
13 *Fructus à conductore percepti non comprehenduntur in obligatione generali omnium bonorum etiam futurorum facta à domino qui locauit.*
14 *Limitatur tamen pluribus modis.*
15 *Fructus à conductore percepti remanent hypothecati domino pro mercede.*
16 *Ampl. etiamſi conductor bona ſublocauerit.*
17 *Ampl. 2. etiamſi dominus perceptionem ignorauerit.*
18 *Ampl. 3. hypothecam procedere tam in fructibus naturalibus, quam in induſtrialibus.*
19 *Locator rei dominus poteſt impedire conductori fructuum pendentium perceptionem, ac perceptorum tranſportationem, ſeu alienationem.*
20 *Fructus, quorum dominus hypothecam ſibi reſeruauit ſeu eos alienari prohibuit, ſi conductor clam aſportauerit competit domino furti actio.*
21 *Secus reſeruatione pignoris ceſſante.*
22 *Dominus prædij poteſt facere præceptum colono partiario ne fructus colligat ſine eius præſentia.*
23 *Colono partiario colligente fructus ſpreto præcepto, vel ſtatuto vocandi dominum, competit aduerſus eum iuramentum in litem.*
24 *Iuramento in litem, vt locus ſit, requiritur dolus ex parte eius, contra quem defertur, & difficultas probationis ex parte eius, cui defertur ex dolo illo cauſata.*
25 *Colonus partiarius ceſſante prohibitione, poteſt omnes fructus ad domum ſuam aſportare.*
26 *Furto commiſſo in fructibus rei locatæ, furti actio non ſolum competit domino, ſed etiam colono.*
27 *Decl. colonum habere actionem furti, non autem actionem furtiuam.*
28 *Decl. 2. conductorem habere actionem in totum, colonum vero partiarium habere tantũ pro ſua rata.*
29 *Decl. 3. quod dictum eſt colonum non habere actionem furtiuam, non procedere, ſi ſit conductor ad longum tempus.*
30 *Fructus dicuntur conſumpti à conductore ſi eos miſcuit cum alijs.*
31 *Hypotheca, quam dominus habet in fructibus extinguitur ſi conductor eos conſumpſerit.*
32 *Secus per ſolam aſportationem extra fundum.*
33 *Hypotheca, quam habet dominus in fructibus extinguitur ſi colonus eos alienet.*
34 *Nec valet locator prætendere, quod ſub ea cadat pretium, vel res cum ea empta.*
35 *Lim. ſi conductor non ſit ſoluendo.*
36 *Pretium in ſubſidium procedit loco rei etiam in particularibus.*
37 *Locator rei dominus pro credito penſionum habet prælationem in fructibus aduerſus omnes creditores, etiam anteriores, & hypothecarios.*
38 *Ampl. procedere non ſolum in pendentibus, ſed etiam in perceptis, in manibus conductoris adhuc exiſtentibus.*
39 *Lim. vt dicta prælatio non procedat pro credito annorum futurorum.*
40 *Hypotheca à lege inducta in re aliqua certa, ſemper intelligitur cum prælatione aduerſus alios etiam anteriores ſecundum aliquos.*
41 *Fructus rei locatæ quouſque pendent ſunt liberi ab obligationibus conductoris.*
42 *Dominium fructuum rei locatæ, quod eſt penes dominum in ipſo actu quo percipiũtur à cõductore, transfunditur in hypothecam.*
43 *Venditor reſeruans ſibi hypothecam in re vendita præfertur in ea omnibus creditoribus emptoris.*
45 *Ampl. vt ſufficiat creditorem non habuiſſe fidem de pretio.*
46 *Prælatio, quam habet dominus in fructibus rei locatæ, ampliatur, vt procedat etiamſi habuerit fidem de mercede.*
47 *Ampliatur 2. dicta prælatio, vt procedat etiam aduerſus habentes anteriorem hypothecam generalem expreſſam.*
48 *Ampl. 3. vt procedat in prælationem in concurſu cum alijs priuilegiatis anterioribus.*
49 *Creditor ex cauſa ſeminis habet prælationem in fructibus ex eo ortis.*
50 *Et aliqui tenent præferri domino, qui fundum locauit in quo ſemen ſatum fuit.*
51 *Contrarium tamen eſt verius.*
52 *Fructus non iure ſeminis, ſed iure ſoli percipiuntur.*
53 *Ampl. vt dominus fundi locati præferatur etiamſi creditor ſeminis cauerit fructus ſibi obligatos fore cum prælatione omnibus alijs.*
54 *Melioramentorum cauſa creditor præfertur alijs creditoribus anterioribus.*
55 *Decl. procedere ad metam neceſſitatis meliorandi.*
56 *Decl. 2. procedere ſi pecunia data ſint in cauſam melioramentorum, ac actualiter in eam verſa.*
57 *Seminis cauſa creditor æquiparatur creditori ex cauſa melioramentorum.*
58 *Dominus fundi locati præfertur in fructibus pro credito mercedis creditori ex cauſa melioramentorum.*
59 *Dotis hypotheca præfertur creditoribus tacitam hypothecam habentibus.*

60 *Dotes mulieribus ſaluas eſſe Reipublicæ intereſt.*
61 *Dotis hypothecæ in re empta præfertur ei, qui credidit ad rem emendam etiam anteriori.*
62 *Dominus fundi locati pro credito mercedis præfertur in fructibus hypothecæ dotali.*
Ampl. etiamſi dos ſit anterior num, 66.
63 *Hypotheca dotalis non præfertur hypothecæ anteriori priuilegium prælationis habenti etiam tacite.*
64 *Creditor pecuniæ datæ ad emendam rem non habet priuilegium prælationis in re illa, ſed tantum in actione perſonali.*
65 *Lim. ſi pecunia ſit pupilli, aut ſimilis perſonæ priuilegiatæ.*
67 *Domino fundi vtile eſt, quandò locat reſeruare ſibi expreſſam hypothecam in fructibus ad tollendas dubietates circa prælationem in concurſu cum alijs priuilegiatis, & præcipuè cum dote, & ad alios effectus.*
68 *Dominus fundi habet prælationem in venditione fructuum facta à conductore.*
69 *Contrarium.*
70 *Decl. primam procedere pro precio ab alijs oblato.*

C A P V T XXXIII.

1 FRuctus, quouſque fundo cohærent ſunt pars fundi *l. fructus pendentes 45. ff. de rei vindic.* & ideò fundi ſunt dicit text. *l. ſi ſeruus 63. §. locaui ff. de furt.* vnde datur
2 intelligi, quod eorum Dominium ſit penes fundi Dominum, non autem penes conductorem *Burſatt. conſ. 71. numer. 26. Peregrin. conſ. 80. num. 2. in princ. lib. 3.* loquendo ta-
3 men de conductore, ad modicum tempus, quia conductor ad longum tempus habet dominium vtile fundi, vt late dictum eſt ſup. in *cap. 27. de effectib. locat. poſt princip.* & ideo eodem modo, & fructuum *Bart. in l. ſi apes 26. §. item conſtat num. 1. ff. de furt.*
4 Et hoc procedit, ne dum in fructibus naturalibus, ſed etiam in induſtrialibus à cõductore ſatis, quia fructus non iure ſeminis, ſed iure ſoli percipiuntur, ita vt, qui ſcit fũdum eſſe alienum, prout ſcit conductor, nullo modo ſuos faciat quo quomodo ſati fuerint, vt habetur in *l. qui ſcit 25. in princip. verſ. nec refert ff. de vſur.*
5 Et non ſolum conductor, non habet dominium fructuum pendentium, ſed nec hypothecam, aut aliud ius reale, vt reprobato *Oſaſc. deciſ. 82. num. 8. & 9.* qui contrarium ſenſerat *Rota deciſ. 187. num. 5. par. 1. rec.* & ſi
6 locator non permittat ei illos percipere, agere poterit tantum actione perſonali cõtra eum ad illos conſequendos ex conducto, ſi ſit contracta vera, & propria locatio, & pro ſocio ſi fuerit Colonus partiarius, vt tradunt *Iaſ. in l. cum filio familias numer. 181. ff. de legat. 1. & ibidem Soccin. Iun. num. 74. Roman. conſ. 309 num. 3. Paitell. annot. 54. num. 32. & ſeq. Rot. deciſ. 187. num. 2. & ſeqq. par. 1. recent. Sperell. qui alios cumulat dec. 43. num. 15.*
7 Comprobaturq; eadem opinio, quia conductor non habet in fructibus maius ius, quam habeat emptor fructuum, ſed ei æquiparatur, vt poſt *Imol. in Clem. 1. numer. 15. de reb. Eccl. non alienan.* tradit *Cancer. Variar. lib. 1. cap. 14. num. 32. ad med.* ſed emptor
8 fructuum non habet ius in re, nec actionem realem ad eos conſequendos, ſed tantum actionem perſonalem contra venditorem, vt eos ſibi det *Bart. in l. Codicilli 91. §. instituto n. 4. ff. de leg. 2. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 10. num. 33. Cancer. dict. cap. 14. num. 34.* vbi ſecus eſſe dicit in emptore vſusfructus.
At permittente Domino conductorem
9 fructus percipere, tunc ipſe eorum dominium acquirit per ipſam perceptionem *Peregrin. conſ. 80. num. 2. lib. 3.* & quia voluntate Domini accipit, & ſic videtur ſuos facere, vt dicit text. in *d. l. ſi ſeruus 63. §. locaui ff. de furt.* poteſt Dominus nolle eum acqui-
10 rere dominium, & ſibi ipſi illud reſeruare, vſque, quo ſit de mercede ſatisfactus, vt dixit *Rot. deciſ. 351. num. 7. & ſeq. par. 11. rec.*
11 Ad hoc autem, vt percepi dicantur, ſatis eſt fœnum, aut ſpicam eſſe cæſam, aut vuam ademptam, vel oleam excuſſam, quamuis nondum tritum frumentum, aut oleum fa-
12 ctum, vel vindemia coacta ſit *l. ſi vſufructuarius 13. ff. quib. mod. vſufr. amitt. Rot. coram Put. deciſ. 305. num. 1. lib. 2.* Quatenus tamen bona fide à ſolo ſeparati ſint, alias enim ſecus eſſet dicendum ex traditis per *Put. ibi, & in deciſ. 6. ſub tit. de fructib. & per Lancellott. de attent. p. 3. c. 31 n 97. & ſeq.*
Et adeò per perceptionem conductoris fiunt ipſius, & deſinunt eſſe locatoris, vt ſi
13 ipſe locator omnia ſua bona obligaſſet etiã futura, non tamen venirent tales fructus, de re quam locauit, à conductore percepti, vt pleniſſime firmat *Surd. deciſ. 97. num. 2. verſ. Hebræum tamen, & ſeqq. per tot.* videndus tamen circa illam deciſionem *Hodier. in addit. ad eandem*, & per eum citati, quia non tranſit ſine aliqua difficultate, & quatenus
14 ſit vera, patitur plures limitationes, & ſignanter vnam, vt non procedat in fructibus naturalibus, & alteram, vt non procedat in fructibus de tempore obligationis natis, vt tradit ipſemet *Surd. in fine eiuſdem*, & tertiam, vt neque procedat in fructibus tantum ſatis à conductore, & nondum à ſolo ſeparatis, vt eam limitat *Manent. deciſ. 34. num. 28. & ſeqq.* licet re vera ipſa de ſe ſatis aperte loquatur de perceptis, non autem de ſatis tantùm a conductore, vt ſupponit Manent.

At

Digitized by Google

15 At licet fructus per perceptionem con-
ductoris tranſeant in eius dominium, vt di-
ctum eſt, remanent tamen tacite hypothe-
cati locatori pro credito mercedis, etiamſi
expreſſe non fuerit conuentum, vt habetur
in *l. in prædijs 7. ff. in quib. cauſ. pign. vel
hypoth. tacit. contrahat.* itaut cauſa dominij,
quæ erat penes Dominum, iuris auctoritate
transfundatur in cauſam pignoris, vt dicit
Peregr. conſ. 80. num. 2. ante med. lib. 3. quæ
16 etiamſi conductor bona alteri ſublocet,
ſalua remanet eidem Domino, vt eſt text.
in *d. l. ſi in lege 27. §. ſi Colonus ff. locat.*
Et licet ad præfatam hypothecam indu-
cendam requiri ſcientiam Domini, quod
fuerint percepti, prout requiritur ad indu-
cendam hypothecam in inuectis in fundum
ſenſerit, *Neguſan. de pignor. par. 2. membr. 4.
num. 147.* tamen, quia præfata iura talem
17 ſcientiam non requirunt, nec eadem ratio
militat inducendi hypothecam in rebus in-
uectis, quæ nunquam fuerunt in dominio
locatoris, & in fructibus quorum ipſe erat
Dominus, verius videtur eam non requiri,
vt ſenſit *Iaſ. in l. item, quia num. 15. ff. de
pact. Menoch. ad piſc. rem. 4. num. 114. & ſeq.
Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num. 25. & 26.
Gratian. diſcept. 25. num 9. Merlin. de pignor.
lib. 2. quæſt. 67. num. 64. & ſeq.*
18 Nec reſtringenda videtur hæc hypothe-
ca ad fructus naturales tantum, prout eam
reſtringi debere cenſuit *Iaſ. in d. l. item quia
in princip. ſub num. 20.* quia dum locator ha-
bet dominium, tam in naturalibus, quàm
in induſtrialibus, dum adhuc pendent, &
eius dominium poſtea per perceptionem
conductoris transfunditur legis auctorita-
te in cauſam pignoris, ſeu hypothecam, vt
dictum eſt, vtique hoc procedet in vtriſque,
prout reprobato Iaſone, tanquam in mani-
feſtum errorem lapſo tenent *Neguſ. de pi-
gnor. par. 2. membr. 4. num. 148. & Mantic. de
tacit. lib. 11. tit. 15. num. 27.* & latè etiam fir-
mat *Menoch. adipiſc. remed. 3. num. 117. &
ſeqq.*
19 Poterit igitur locator de mercede non
ſatisfactus, non ſolum impedire conducto-
ri perceptionem fructuum, adhuc penden-
tium ratione dominij, ſed etiam eorum
tranſportationem, ſeu diſtractionem, poſt-
quam illos perceperit inhibere, vt docet
*Bald. in eadem num. 2. verſ. poterit tamen Do-
minus C. locat. Iaſ. in dict. l. item quia num. 15.
& num. 17. verſ. & dicit ff. de pact. Mantic. de
tacit. lib. 11. tit. 14. num. 25. verb. vnde Do-
minus.*
Et ſatis etiam inhibitum videbitur, ſi ex-
20 preſsè conuenerit locator, fructus pro mer-
cede ſibi pignoratos eſſe debere, adeò vt
ſtante tali conuentione, ſi conductor illos
clam aſportauerit, competat aduerſus eum
actio furti, & ſi eos pendentes vendiderit,
& emptor eos aſportauerit, adhuc ipſi fru-
ctus in cauſam furtiuam incidãt, vt eſt text.
in *l. ſeruus cõmunis 63. §. locaui tibi, ff. de furt.
Staiban. lun. reſ. 147. num. 38.* quod ſecus eſt
ceſſante dicta reſeruatione pignoris, ſeu
21 hypothecæ *Gratian. diſc. 25. num. 26. & ſeq.*
Et reſpectu coloni partiarij, qui videli-
cet colit fundum pro certa rata fructuum,
quia Domini intereſt ſcire quantitatẽ præ-
22 ciſam eorum, poteſt ipſe Dominus fundi
facere ei præceptum, ne illos ſine eius præ-
ſentia colligat, vel facere eos deſcribere in
agro *Plot. de in lit. iur. §. 4. num. 11.* & ſi co-
23 lonus eos colligat ſpreto præcepto, vel ſta-
tuto, aut etiam conſuetudine vocandi
Dominum, dabitur aduerſus eum iuramen-
tum in litem ad probandam eorum quanti-
tatem, vt firmat ibidem *Plot. num. 13. & ſeq.*
quem ſequitur *Cyriac. contr. 89. num. 6.* licet
videatur velle dari abſolute iuramentum
prædictum aduerſus colonum colligentem
fructus non vocato Domino, quod non
tranſit ſine difficultate, ſi eos collegerit bo-
na fide, quia duo requiruntur ad hoc, vt ſit
locus dicto iuramento, nempe dolus ex par-
24 te eius contra quem defertur, & difficultas
probationis ex parte eius cui defertur ex
dolo illo cauſata *Bart. in l. in actionibus. nu.
22. ff. de in lit. iur. Purpurat. conſ. 369. num.
44. & ſeqq. Coccin. deciſ. 131. num. 1. Royas
deciſ. 55. num. 3. in Rec. deciſ. 44. nu. 16. par. 9.*
Et ceſſante dicta inhibitione, vel expreſ-
25 ſa conuentione, non ſolum colonus num-
mis colens, & per conſequens omnes fru-
ctus aſſequi debens, excuſabitur aſportan-
do eos ad domum ſuam, ſed etiam partia-
rius, qui aſſequi debet tantum eorum cer-
tam quotam, licet aſportet omnes ad domũ
ſuam, non cenſebitur propterea dolo face-
re, & furtum committere, quia non animo
furandi, ſed iuris ſui conſeruandi cenſeri
debet aſportaſſe *Fab. in §. furtum eſt num. 1.
inſtit. tit. de oblig. quæ ex delicto naſcuntur*, &
ibidem etiam *Ang. Aret. num. 5. verſ. ex quo
infertur, Farinac. quæſt. 174. num. 26. Muta
dec. 44. num. 24.*
26 Et in propoſito furti ſi committatur in
fructibus, non ſolum Dominus, ſed etiam
colonus furti agere poterit, vt eſt text. in
l. ſi apes 26. §. item conſtat ff. de furt. & licet
iſte text. loquatur expreſſe de colono, qui
nummis colit, & propterea videatur ſecus
eſſe dicendum in partiario, & in iſto proce-
dere text. in *l. cum in plures 62. §. meſſem ff.*

locati, in quo habetur condictionem furtiuam competere Domino, & colonum agere
poſſe cum Domino, vt agat, prout ſenſit
gloſ. in dict. §. meſſem in ver. condicere, tamen
verius eſt, quod etiam ipſe §. *meſſem* loquitur de conductore nummis colente, non
autem de partiario, vt patet ex quo dicit
Et vt id faciat colonum ex conducto cum Domino acturum, hæc enim actio ex conducto
datur colono nummis colenti, qui eſt propriè conductor, non autem partiario, vt dictũ eſt ſupra, & in propoſito aduertit *Bart.
in dicta l. ſi apes §. item conſtat, ante num. 1.*
vnde verior diſtinctio, qua conciliantur dictæ leges, eſt, quæ deducitur ex verbis claris earum, vt videlicet *l. cum in plures §.
meſſem ff. locat.* loquatur, & procedat in cõ-
27 dictione furtiua, non enim poteſt colonus,
ſiue nummis colens, ſiue partiarius ſit, condicere fructus ipſos, ex quo non habet dominium, nec aliquod aliud ius reale in eis,
& *l. ſi apes §. item conſtat. ff. de furtis* procedat in actione furtiua, quæ competit colono
28 pro intereſſe, quod habet, vt fructus ſalui
ſint, ita vt, hæc ſola ſit differentia inter eos,
quod cum partiarius aſſequi debeat tantũ
medietatem, & ideo ad eam reſtrictum ſit
eius intereſſe, pro ea tantum agere valebit,
alter verò in totum, vt explicat *Bartol. in d.
l. ſi apes 26. §. item conſtat ff. de furtis*, &
etiam in dicta *l. cum in plures 62. §. meſſem
ff. locati*, & ſequitur *Cephal. in conſ. 181. n.
12.* & quod non poſſit fieri diſtinctio inter
vtrumque colonum, comprobatur ex alio
textu indiſtincte loquente in *l. falle 84.
verſ. frugibus ex fundo ſubreptis ff. de furtis*,
ibi *frugibus ex fundo ſubreptis tam colonus,
quàm Dominus furti agere poſſunt, quia vtrique intereſt rem perſequi.*

29 Verùm, quod dictum eſt colonum, non
habere condictionem furtiuam, ex quo non
habet dominium fructuum, limitatur in
conductore ad longum tempus, quia dominium vtile habet, vt dictum eſt ſupra in
princ. huius capit. & ideo ceſſat in eo dicta
ratio, per quam iſta actio non competit
conductori, vt docet *Bart. in d. §. item conſtat num. 1.*

30 Et redeundo ad propoſitum, ceſſante
prohibitione Domini, conductor, non ſolũ
poterit fructus aſportare ad domum, ſed
etiam eos libere conſumere, & cõſumpſiſſe
dicetur ad hunc effectum, vt extinguatur
31 hypotheca, ſi cum alijs fructibus illos miſcuerit, vt notant in *l. ſingularia 15. ff. ſi
cert. petat. Fulgoſ. num. 6. Roman. num. 10.
verſ. Adde quod hoc Iaſ. num. 13. Alciat. num.
24. Bolognett. num. 45. verſ. Quare ego puto
Surd. conſ. 4. numer. 10. poſt med.* & volunt
etiam aliqui, hanc hypothecam extingui
32 per fructuum aſportationẽ extra fundum,
ſed aſportatio ſola à conductore facta abſq;
aliqua alienatione, vel comixtione, non poteſt hoc operari ex traditis per *Gratian. diſcept. 953. n. 9. & 10.*

33 Poteſt etiam conductor ceſſante expreſſa hypotheca, vel inhibitione locatoris fructus diſtrahere, & diſtrahendo bona fide
eos in tertium tranſmittere liberos à prædicta hypotheca tacita locatoris, quæ pariter per eorũ alienationem extinguitur *Marescott. var lib. 1. cap. 24. num. 9. Merlin. de pignor. lib. 1. quæſt. 13. num. 5. & lib. 2. quæſt. 67.
num. 69.*

34 Nec prætendere valet locator, vt ſub ea
cadat precium, vel res cum eo empta, quia
prædicta non eſt hypotheca vniuerſalis, ſed
particularis, in qua precium non ſuccedit
loco rei, aut res loco precij *l. 1. & ibi Bart.
ff. de diſtract. pignor*, cum alijs in propoſito
relatis per *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num.
29. & seqq. Gratian. diſcept. 25. num. 10. &
ſeqq. Nouar. pract. quæſt. 69. numer. 2. par. 2.
Merlin. dict. quæſt. 67. num. 99.* Niſi fortè
35 conductor non eſſet ſoluendo, quia tunc
precium ſuccedit loco rei, & res loco precij,
36 prout ſuccedere in ſubſidium etiam in particularibus tradunt *Alex. conſ. 108. num. 10.
lib. 5. Surd. deciſ. 306. num. 3. Buratt. dec. 874.
nu. 1.* & in his terminis *Menoch. adipiſc. rem.
3. num. 122. Hodiern. ad Surd. dec. 97. n. 13.*

37 Habet vlterius locator pro credito penſionum prælationem in fructibus rei ſuæ
omnibus creditoribus conductoris etiam
anterioribus, & hypothecam habentibus,
38 idque non ſolum in pendentibus, in quibus
cum habeat dominium, ſiue ſint naturales,
ſiue induſtriales, clarum eſt eum eſſe præferendum *Bald. in l. in rebus 30. num. 3. C. de
Iur. dot.* & in his terminis *Gait. de credit. cap.
4. num. 2003.* ſed etiam in perceptis in manibus conductoris adhuc exiſtentibus, vt
late firmat *Peregr. conſ. 80. num. 2. & ſeqq. lib.
3.* & *Gratian. diſcept. 25. numer. 9. & per tot.*
ſenſit etiam *Caroc. de loc. tit. de ceſſion. quæſt.
2. ſeu de differmit. quæſt. 5. numer. 3. Nouar.
pract. quæſt. 69. num. 2. par. 2.* & hanc eſſe veriorem opinionem, & tenendam tradit *Gait.
de credit. cap. 4. num. 1580. Rota coram Bichio
deciſ. 500. num. 34. & in Rom. dotis 16. Iun.
1662. §. remouetur quoque cor. Card. Vicecomite, & in Rom. pecuniaria 18. Iunij 1663.
§. hinc ſecuti cor. Veroſpio* quarum prima eſt
deciſ. 521. ſecunda eſt *dec. 64. in par. 14. rec.*
quod in Hiſpanijs eſt declaratum per *l. 25.
§. 4. tit. 21. noua recompil.* itaut ceſſet, ibi
omnis

omnis difficultas, vt tradit *Felician. de cenſ. tom. 2. lib. 3. cap. 5. num. 13. ad fin.* & in noſtris partibus declaraſſe conſuetudinem, & practicam vniuerſalem, teſtatur *Peregr. dict. conſ. 80. num. 1.*

Nec obſtant, quæ deducuntur in contrarium per *Rotam coram Vbaldo deciſ. 246. num. 13. & plurib. ſeqq.* quia illa deciſio loquitur in caſu, quo locator velit prælationem in fructibus vnius anni pro mercede
39 aliorum annorum futurorum, & in eo tantum procedit, vt aduertit etiã *Grat. diſcept. 953. num. 19. verſ. minus obſtat, & ſeq. & Rot. in dict. deciſ. 64. num. 11. par. 14. rec.* quæ propterea eſt limitatio valde notabilis prædictæ prælationis, vt non procedat pro credito penſionum annorum poſt perceptionem fructuum decurrendorum. Alias ſi dicta deciſio loqueretur indiſtinctè, eſſet contra
40 mag. com. & magis veram opinionem, cuius ratio eſt, non ſolum, quia vbicumque fauore creditoris lex inducit in re aliqua certa tacitam hypothecam, illa regulariter intelligitur cum prælatione aduerſus alios creditores etiam anteriores, vt oſtendit plura exempla percurrendo *Peregr. d. conſ. 80. num. 3. & 4. lib. 3.* quod non tranſit ſine difficultate, ex traditis in ſpecie contra *Peregr. per Rotam coram Vbald. dict. deciſ. 246. num. 14. & ſeqq.* ſed vlterius, quia fructus
41 naſcuntur, & proueniunt à re propria locatoris, & cuius ratione ipſe creditor eſt, & quouſque pendent, ſunt pars ipſius rei, & ſub dominio eiuſdem locatoris, vt dictum eſt, & ita liberi ab obligationibus conductoris *Fab. de error. pragmat. d. 1. error. 1. num. 35. Gait. de credit. cap. 4. num. 2006.* & licet quando conductor eos percipit, locator dominium amictat, tamen in ipſo actu
42 formatur dicta eius hypotheca, itaut dominium in hypothecam transfundatur, vt dicit *Peregrin. d. conſ. 80. nu. 2. lib. 3.* ſeu potius ipſi locatori remanet dominium actu permanens in hypotheca, prout dicunt *Gait. de credito cap. 4. n. 1997. & 2003. & Grat. diſcept. 25. num. 15. verſ. vnde Dominus. Nouar. quæſt. 69. num. 4. p. 2.* quapropter non datur tempus, quo poſſint aliæ hypothecæ præuenire, & ponere pedes, vt ita dicam, ante iſtam, quæ propterea omnibus quocumque tempore contractis erit præferen-
43 da, vt de ſe patet, & facit, quod idem dicitur de hypotheca reſeruata per venditorem in re vendita, poſt alios per *Gaill. lib. 2. obſeruat. 15. num. 7. Guttier. pract. quæſt. lib. 5. quæſt. 98. num. 7. & ſeq. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 7. gloſ. 2. par. 8. num. 72. Niger de except. cap. 3. in punct. num. 60. Grivell. deciſ. 56. num. 4.* aſſimilatur enim locatio vendi-
44 tioni fructuum, & conductor eorum emptori, vt dictum eſt ſupra ex *Imol. & Cancer. lib. 1. cap. 14. num. 32. ad med.* Vnde etiam dici poſſet facilius admittendam eſſe dictam prælationem, quando appareret, locatorem non habuiſſe fidem de mercede, prout di-
45 citur de venditore, quod hoc ſufficiat ad hoc, vt ei prælatio competat *Caſtr. in l. Procurator §. ſi plures num. 3. ff. de tribut. act. Gaill. obſer. 25. num. 4. lib. 2. Gait. de credito cap. 4. n. 1217.* quid quid ſit econtra, ſi habita fides de mercede, an propterea tranſeant
46 fructus liberi in Dominium conductoris, de quo dubitat valdè *Gratian diſcept. 953. num. 13. & 14. poſt Valaſc. de iure empb. q. 20. num. 15.* ex quo iura ſupracitata hypothecam inducunt fauore locatoris, non ſatisfacti de penſionibus indiſtinctè, quod ſecus eſt in venditore de quo dicitur, quod ſi habuit fidem de precio non præferatur in re vendita, & ſic in hac parte non valet æquiparatio.

47 Et ex prædictis rationibus verior videtur opinio, quod prælatio locatori competat etiam aduerſus habentes hypothecam anteriorem generalem expreſſam, prout dicit *Peregr. in dict. conſ. 80.* & ſentiunt alij ſupracitati, quid quid contrarium dixerit, *Theſaur. quæſt. 29. numer. 8. prope fin. lib. 2.* quem ſequitur *Cancer. Var. cap. 14. num. 94. par. 1.* maxime cum Theſaur. ſimpliciter referat *Caualcan. deciſ. 27. num. 13. par. 2.* quem non inuenio hoc ibi dicere.

48 Prout etiam rationes præfatæ conuincunt hoc priuilegium prælationis competens locatori eſſe potentius alijs ſimilibus priuilegijs, itaut, in concurſu cum alijs priuilegiatis etiam anterioribus, locator regulariter ſit præferendus, prout ſentiunt præcitati, & ſignanter *Gait. de credit. cap. 4. num. 1997. & 2009. & in append. ad eundem cap. num. 122.* debet enim attendi cauſa crediti, quę in locatore eſt efficacior reſpectu fructuum rei ſuæ, quam poſſit eſſe alia quæcumque regulariter loquendo, ratio autem cauſæ eſt potiſſima in hoc propoſito dandi potioritatem poſteriori creditori *Bart. in l. interdum 5. ante numer. 1. ff. qui potior. in pignor.*

Sunt tamen caſus valde dubitabiles, &
49 ſignanter ſi concurrat cum locatore creditor ex cauſa ſeminis, qui pariter habet priuilegium prælationis in fructibus ex eo natis *Pract. Papien. in act. hypothec. ver. ſub eadem obligatione num. 12. Paſc. de patr. poteſt. par. 4. cap. 6. num. 65. Gait. de credit. cap. 4. num. 1557. Caſtill. dec. 10. num. 6.* & tale, vt ha-

50 habeat ſuos fauores aduerſus priuilegium
locatoris, & ſignanter illud late tuetur,
Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 23. n. 11. & ſeqq.
& eamdem opinionem ſequitur *Nepit. ad
conſuet. Catan. tit. 35. nu. 5. Merlin. de pignor.
lib. 3. quæſt. 5. num. 47. & ſeqq. uſque ad 59.*

51 Contrarium vero, quod præferri debeat
locator conſuluit *Decian. reſp. 50. per tot.
lib. 3.* & tenuerunt etiam *Ripol. Var. cap. 12.
num. 68. & ſeqq. Paſcal. de patr. poteſt. p. 4.
cap. 6. num. 66. Theſaur. quæſt. 29. num. 10.
vbi. limitatur tamen lib. 2. Marin. reſol. 260.
numer. 5. par. 1.* itaut iſta ſit magis recepta
opinio, vt teſtatur *Gait. de credit. cap. 4.
num. 2008.* & attento, quod cauſa vtriuſque
prælationis eſſet illa eadem, quod res, pro
qua creditum eſt, fructus ipſos produxit,
dum, & à ſolo, & à ſemine producuntur,
videbatur prima facie dicendum, quod hæc
duo priuilegia eſſent æqualia, itaut intrare
poſſet regula, qui prior in tempore, & iſte
etiam videbatur ſenſus Deciani, qui hanc
controuerſiam primus ex profeſſo diſcuſſit
in prædicto *conſ. 50.* dum ideò dat prælatio-
nem locatori in caſu illo, quia erat anterior,
vt aduertit etiam *Theſaur. dict. quæſt. 29. num.
3. lib. 2.*

52 At in ſententiam pro locatore ire com-
pellit textus in *l. qui ſcit 25. ff. de vſur. poſt
princip.* in illis verbis, *quia omnis fructus
non iure ſeminis, ſed iure ſoli percipitur*, &
inferius in §. *alieno ibi, quoniam in percipien-
dis fructibus magis corporis ius, ex quo perci-
piuntur, quam ſeminis, ex quo oriuntur, in-
ſpicitur*, hinc enim patet, quod licet ſemen
concurrat ad producendum fructus, tamen
magis, ac potentius concurrit ſolum, & plus
iuris tribuit, & propterea Dominus ſoli
tamquam potentiorem cauſam, & plus iu-
ris habens præferendus erit, prout etiam
benè ponderat *Gait. de credit. cap. 4. num.
2008. & in apend. ad eundem cap. num. 122.*
quibus locis plenè etiam obiectis ſatis-
facit.

Quod, & ampliari poteſt, vt procedat
53 etiamſi, qui dedit ſemen, ſeu in cauſam
ſeminis credidit, expreſſe cõuenerit fructus
naſcituros ſibi ſpecialiter obligatos fore
cum prælatione omnibus alijs, quia iſta cõ-
uentio prodeſſe ei poreſt aduerſus alios cre-
ditores, at non præiudicare locatori, cuius
fundus magis tribuit fructibus, quam ſe-
men ipſum, prout diſtinguendo cenſuit *Se-
nat. Pedemontan. teſte Theſaur. d. q. 29. n. 10.
lib. 2.*

54 Sic ſi cũ locatore concurrat creditor ex
cauſa melioramentorum, qui pariter habet
priuilegium, vt præferatur alijs creditori-
bus anterioribus *l. interdum 5. ff. qui potior.*
55 *in pign. hab* ad meram tamen neceſſitatis
meliorandi, vt declarant *Iaſ. in l. creditor la
prima, quæ eſt 25. ib. ordine num. 3. verſ. tertio
limita ff. ſi cert. petat. Gratian. diſcept. 25. n.
23. Peregr. de fideicom. art. 5. num. 34. in
56 fin. Amat. reſol. 3. num. 63.* & quatenus de-
derit pecunias expreſſe in eam cauſam,
ac in eamdẽ actualiter verſę fuerint *Negus.
de pignor. par. 5. memb. 2. numero 5. poſt med.
verſ. & iſta Fallentia Gratian. diſcept. 670.
n. 6. Amat. reſol. 3. n. 52. & ſeq. V bald. dec. 176.
num. 6.* Idem videtur dicendum, ac dictum
57 eſt de creditore ex cauſa ſeminis, nã æqui-
parantur iſte creditor ex cauſa melioramen-
torum, & creditor ex cauſa ſeminis, per *De-
cian. dict. conſ. 50. lib. 3.* proiectio namque
ſeminis in agrum eſt melioratio neceſſaria
ad percipiendos fructus, prout eſt cultura,
ſine qua terra non producit, vnde licet in
iſto priuilegio conſiderari poſſit, quod con-
ceſſum ſit, quia ſine melioramentis fructus
producti non fuiſſent, itaut eius ratio ſit ſi-
milis rationi priuilegij locatoris, ac proin-
de videatur pariter prima facie, quod locus
eſſe poſſit regulæ, qui prior in tẽpore, prout
dictum eſt de creditore ex cauſa ſeminis
iuxta ſenſum *Decian. dict. conſ. 50. num. 3. &
4. lib. 3:* tamen ſi ſupponimus meliorantem
58 contraxiſſe cum conductore, vt neceſſe eſt
ad hoc, vt detur iſte concurſus cum locan-
te, ſemper locans erit anterior, & qui ſequi-
tur fidem conductoris in re locata ſemper
debet ſupponere, ipſum conductorem ha-
bere ius liberum in ea parte fructuum tan-
tummodo, quæ excedit penſionem debitam
locatori, & vlterius fundus ipſe eſt cauſa
magis antiqua, & magis efficiens fructuum,
quam ſint melioramenta, & ideo locator,
qui creditor eſt ex cauſa fundi, debet indi-
ſtinctè, & abſolute præferri, prout indiſtin-
ctè loquendo eum præferendum eſſe dicit
Rota coram V baldo deciſ. 176. num. 8.

At ſi concurrat cum locatore Vxor con-
59 ductoris cum hypotheca dotali, quæ pari-
ter habet priuilegium notorium, vt præfe-
ratur etiam anterioribus tacitam hypothe-
cam habentibus, iuxta vulgat. *l. aſſiduis C.
qui potior. in pignor.* quoniam cauſa huius
60 priuilegij dotalis eſt vniuerſalis, quia vide-
licet intereſt Reipublicę dotes mulieribus
ſaluas fore, vt habetur in *l. 1. ff. ſol. matr.* vi-
debatur dicendum illud præualere priuile-
gio locatoris, prout ſenſerunt in ſpecie
*Morla in emptor. par. 1. tit. 10. quæſt. 3. num. 5.
Felician. de cenſibus tom. 2. lib. 3. tit. 5. num.
14. Theſaur. quæſt. 29. lib. 2.* vbi *n. 8. poſt med.*
refert ita fuiſſe iudicatum, penes quos alij.

Imò

Imò fortius cauſam dotis præferri etiam locatori anteriori, voluerunt aliqui, & ſignanter expreſſe tradidit *Felician. d. num. 14. ad fin.* & hęc opinio comprobari poteſt, ex quo habemus, quod ſi concurrat pro ſa-
61 tisfactione in re aliqua conſequenda mulier dotis creditrix, & is, qui dedit pecuniã ad emendam rem illam mulier præfertur tali creditori etiam anteriori text. eſt expreſſus in *Auth. quo iure C. qui potior. in pign.* & in corpore vnde ſumitur, nempè in §. *his conſequens ver. vnde volumus Auth. de æqualit. dot.* quod eſt valde ſimile, quia ſicut locator eſt creditor ex cauſa fundi, à quo proueniunt fructus, ita iſte creditor habet ſuum creditum ex cauſa pecuniæ, à qua prouenit res, in qua prætenditur ſatiſfactio.

62 At his non obſtantibus defendi poſſe videtur, in omnibus priuilegium locatoris, etenim quatenus ipſe ſit anterior res videtur ſatis clara, quia hypotheca dotalis non
63 præfertur hypothecæ anteriori etiam tacitæ, priuilegium tamen prælationis habenti, vt tradunt *Bolognett. in l. 1. num. 205. ff. ſol. matr.* & ibidem *Petr. Barboſ. par. 6. num. 1. verſ. contrarium nihil. & ſeqq. Moliu. de iuſt. & iur. tit. de contract. diſput. 438. n. 4. & 5.* & in ſpecie propter hanc rationem *Felicianum*, vbi ſupra tanquam male loquentem reprehendit *Gait. de cred. cap. 4. num. 1999.* & ad text. in dicta *Auth. quo iure*, & in cor-
64 pore vnde ſumitur, reſpondetur, quod ille, qui dat pecuniam ad emendam rem, non habet hypothecam in illa re, ſed tantum priuilegium prælationis in actione perſonali, vt dicit ipſe *text. in Auth. quo iure*,
65 niſi tamen pecunia ſit pupilli, vel alterius ſimilis perſonæ priuilegiatæ, in quibus peculiare eſt, vt aſſequantur tacitam hypothecam in re empta cum prælatione, vt plene firmat *Gratian. diſcept. 955. num. 8. & ſeqq.* & alij, quos cumulat *Hodier. ad Surd. deciſ. 15. num. 52. & ſeqq.* vnde non poteſt, ab eo inferri ad locatorem, cui hypothecam tacitam competere non eſt dubium, vt ſupradictum eſt.

66 Ceſſante autem anterioritate locatoris, adhuc vigere videtur cauſa potioritatis ex quo ipſe habet dominium permanens in hypotheca cuius ratione, quibuſque creditoribus conductoris pręferri debet, vt latius ſupradictum eſt, & in ſpecie aduerſus dotẽ cum tuetur *Gait. dict. cap. 4. num. 1997. & in appendic. ad eundem cap. num. 122.* & quamuis ipſe *Gait. dict. cap. 4. num. 1999. & pluribus ſeqq.* late tradat diſtinctionem, eamq; reputet veriſſimam, & notandam inter fructus naturales, & induſtriales, ac velit in naturalibus præferri conductorem, ſecus autem in induſtrialibus, quam etiam refert, & non impugnat *Merlin. de pignor. lib. 2. q. 67. num. 68.* & pro ea facit *Surd. deciſ. 97. prope fin.* tamen videtur quidem vigere aliquam maiorem rationem præferendi locatorem in fructibus mere naturalibus, ac cur præferri nõ debeat etiam in induſtrialibus, ſolida aliqua ratio non apparet, dum, & iſti ante perceptionem æque, ac naturales ſunt ſub dominio, & poſt perceptionem ſub hypotheca illius, ex ſupra firmatis.

Verum cum negari non poſſit has prælationes aduerſus alios priuilegiatos, præſertim anteriores, & maximè aduerſus dotem eſſe diſputabiles, prout etiã admittit *Gait. d. cap. 4. num. 1999.* optima cautela erit,
67 vt Dominus in actu locationis reſeruet ſibi dominium fructuum, vſquequo ſatisfactus ſit, prout eum facere poſſe dictum eſt ex *Rot. dec. 351. n. 7. par. 11. recent.* vel ſaltem ſibi reſeruet hypothecam expreſſe, quod pariter ſatis erit ad hoc, vt magis clare præferri debeat quibuſcumque, ex late tradit per *Gratian. diſcept. 953. num. 4. & ſeqq.* & facit in ſimili aduerſus dotem, quod dicitur de dante pecuniam ad emendum rem, quod licet non præferatur doti, iuxta text. expræſſ. in dicta *auth. quo iure C. qui potior in pign.* tamen bene ei præfertur etiam anteriori, ſi in traditione pecuniæ expreſſe conuenerit rem emendam ſibi hypothecam fore *Neguſ. de pignor. par. 5. membr. 2. num. 27. verſ. ſed eſt dubium Gratian. diſcept. 616. num. 4.* vbi de veriori, & *diſcept. 670. num. 3. Addon. ad Buratt. deciſ. 62. num. 9.* vbi plures alios refert: & prodeſt etiam expræſſa reſeruatio hypothecæ in fructibus pro mercede, quia ea ſtante ſi conductor illos clam aſportauerit, vel pendentes vendiderit, emptorque aſportauerit, competit locatori actio furti, quæ aliàs non competeret, vt dictum eſt ſupra.

68 In fructibus autem ad conductorem libere pertinentibus, puta poſt ſolutam mercedem perceptis, competere locatori aliud priuilegium prælationis in caſu, nempè quo locator eos vendere velit, vt teneatur præferre ipſum Dominum, docuit *Bart. in l. 1. num. 3. C. de Metallar. lib. 11.* & ibidem alij communiter, & poſt eos *Boer. deciſ. 107. num. 2. Bergnin. deciſ. 30. num. 97. par. 2. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ. 24. ad. fin. Paſcal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 6. num. 64. ad fin.*

69 Contrarium tamen, quod locatori non competat talis prælatio in emptione fru-
ctuum

ctuum, tenuit *Rota coram Bichio deciſ.* 500. *num.* 34. & licet non alleget niſi *Peregrin. conſ.* 80. *lib.* 3. qui de ea non loquitur, ſed tantum de prælatione in hypotheca, tamen eius opinio defendi poteſt, vti in puncto iuris verior; etenim regulariter nemo cogendus eſt vni potiùs, quam alteri vendere *l. dudum C. de Contrah. empt.* nec contrariam opinionem Bartholi probat ille *text. in l.* 1. *C. de Mettalar. lib.* 11. cum ſpeciale ſit fauore fiſci & metallorum, vt ſint penes Principem, minuſque *text. in l. fin. C. de iur. emphyt.* quia ibi pariter eſt ſpeciale in meliorationibus, & iure emphyteutico, vt præferatur in eorum emptione dominus directus, vnde non poſſunt trahi hæc ſpecialia ad fructus ex re perceptos omninò diuerſos, contra prædictam regulam iuris, quod nemò ſit cogendus potius vni vendere, quam alteri, prout etiam in ſpecie ponderat *Couar. var. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 6. *in princ. verſ. ceterum quo rem iſtam*, & ex his dicit opinionem *Bart.* eſſe omninò falſam, licet receptiſſima ſit

70 Quando autem dicta prælatio eſſet ex æquitate, vel conſuetudine admittenda, intelligi deberet non pro pretio iuſto, vt vult *Bart. vbi ſupra*, & poſt alios *Carec. de locat. tit. de libert. ad l. inuitus C. locat. quæſt.* 2. ſed pro eo precio, quod conductor reperit ab alijs vt relatis pluribus tradit *Couar. dict. num.* 6. *verſ. ſecundo, etiamſi* vbi etiam quod hoc reijcit *Bart. Borguin. dict. deciſ.* 30. *num.* 97. *par.* 2.

De impenſis, & melioramentis in re locata faciendis.

SVMMARIVM.

1 *Impenſæ, & melioramenta quomodo deſiniantur, relatiue.*
2 *Impenſarum ſunt quatuor ſpecies, alia neceſſaria alia vtiles, alia voluptuariæ, alia fructuum colligendorum cauſa.*
3 *Impenſæ neceſſariæ ſunt quæ habent in ſe neceſſitatem impendendi.*
4 *Et quæ ſi facta non ſunt, res aut peritura, aut deterior futura ſit.*
5 *Impenſæ neceſſariæ ſunt etiam ratione perſonæ quis quando teneatur eas facere.*
6 *Impenſæ neceſſariæ in re locata ſunt illæ quas exigit ipſa res, ne pereat, vel deterior fiat.*
7 *Impenſa neceſſaria in domo eſt pro ea reficienda ſi minetur in toto vel in parte ruinam.*
8 *Idque ſiue agatur de domo vrbana, ſiue de alia in prædio exiſtente.*
9 *Impenſa neceſaria eſt curatio ſeruorum, & animaliũ.*
10 *Idem de propogatione vitium, & repoſitione arborum in locum demortuarum, & ſimilibus.*
11 *Impenſa neceſſaria non ſolum in reficiendo, ſed etiam in faciendo eſſe poteſt.*
12 *Et non ſolum facta in re, ſed etiam propter rem.*
13 *Impenſa litium, & aliæ pro rei defenſione datiorum, & ſimiles, ſunt expenſæ neceſſariæ.*
14 *Impenſæ vtiles ſunt quæ rem meliorem faciunt deteriorem eſſe non ſinunt & n. n. ſeqq. vſque ad 19. vbi d. deſinitio defenditur.*
20 *Impenſæ vt dicantur vtiles requiritur, vt fuerint vtiliter factæ ab initio.*
21 *Impenſa vtilis eſt ſi nouelletum in fundo factum ſit*
22 *Impenſa excedens neceſſitatem quandoque recidit in cauſam expenſæ vtilis.*
23 *Impenſa in propagatione vineæ eſt neceſſaria, in noua autem plantatione eſt vtilis.*
24 *Impenſa in plantandis arboribus dicuntur vtiles.*
25 *Contrarium tenent alij.*
26 *Decl. vt ſi probatum ſit arbores augere fructus tunc procedat prima, vt eorum plantatio dicatur vtilis.*
27 *Decl. 2. vt quandoque plantatio arborum ſit impenſa fructuum quærendorum tantum facta, & n. 59. vbi & quando ſit.*
28 *Impenſæ in addiſcendis pueris dicuntur vtiles.*
29 *Decl. procedere in erudiendis ſeruis, ſecus in erudiendis liberis iuxta eorum qualitatem, quia ſunt neceſſariæ.*
30 *Impenſa in redactione animalium ſunt vtiles.*
31 *Impenſa in adijcienda taberna domui eſt vtilis*
32 *Decl. hoc non eſſe perpetuum, quia quandoque eſt impenſa neceſſaria.*
33 *Impenſæ vtiles quæ ſint relatiuæ.*
34 *Impenſæ volutariæ ſunt quæ ſpeciem dumtaxat ornant non etiam fructus augent.*
35 *Vel quas aliquis facit ad voluptatem.*
36 *Impenſæ voluptuariæ ſunt viridaria, aquæ ſalientes in cruſtationes, loricationes, & pictura.*
37 *Viridarij melioratio eſt impenſa voluptuaria.*
38 *Pergulata, muri viridarij, & fornellus pro lauandis pannis ſunt impenſa voluptuaria.*
39 *Impenſa voluptuaria in re venali ſunt vtiles in quã tum augeat pretium.*
41 *Impẽſa voluptuaria quas dominus erat facturus ſunt vtiles.*
42 *Viridarij melioratio quando erat deſtinatum eſt impenſa vtilis.*
43 *Pictura, & incruſtationes in Palatijs Magnatum, eſt impenſa vtilis.*
44 *Domus magna in Rure ædificatio, eſt impenſa voluptuaria.*
45 *Decl. vt ſi nulla adſit domus, & expenſa in eius ædificatione non ſit exceſſiua reputatur vtilis.*
46 *Domus magnæ ædificatio in Ciuitate, dicitur impenſa vtiles.*
47 *Decl. non procedere ſi fiat additamentum domui à tertio, quod dominus non feciſſet.*
48 *Impenſa in ædificatione domus quandoque eſt vtilis, & quandoq; neceſſaria, & ideo ſtatur arbitrio Iudicis.*
49 *Impenſa fructuum colligendorum cauſa ea ſunt quæ ad perpetuam vtilitatem rei non pertinent, ſed ad fructus dumtaxat.*
50 *Impenſa fructuum colligendorum cauſa ſunt omnes quæ quærendorum, cogendorum conſeruandorumque eorum gratia fiunt, & n. 51. & 52. vbi quæ ſint iſtæ.*
53 *Impenſa quæ reſpiciunt vtilitatem rei perpetuam non dicantur quærendorum fructuum cauſa, licet eam quoque reſpiciant.*
54 *Ampl. dummodo reſpiciant vtilitatem rei ad decennium duraturam.*
55 *Foueat facere, ſeù reficere ſi breui tempore ſunt duratura*

duratura ſunt impenſa fructuum colligendorum cauſa, ſecus ſi ſunt perpetua

56 *Diſboſcatio eſt impenſa fructuum collĩgẽdorum cauſa.*

57 *Contr. tenent alij.*

58 *Decl. vt ſi ager erat ſolitus arari, & per negligentiam repletus fuerit dumis procedat prima, ſi verò erat nemus inutile procedat ſecunda.*

60 *Impenſa in euratione ſeruorum; & iumẽtorũ ex quibus vtilitas percipitur dicitur fructuum colligendorũ cauſa.*

61 *Impẽſæ in curandis ædificijs ex quibus fructus detrahuntur dicuntur fructuum colligendorum cauſa.*

C A P V T XXXIV.

Quid, & quotuplices ſint impenſæ.

PRINCIPIVM TITVLI.

IMpenſarum, quas meliorationes, ſeu melioramenta appellamus, vtilis eſt tractatus dicit *Peregr. de fideicom. art.50. in princ.* verum, quia materia eſt ſatis diffuſa, ne dicam confuſa, procedendum eſt cum aliqua diſtinctione, & Primo inſpiciendum, quid, & quotuplices ſint impenſæ; Secundo, quas expenſas teneatur facere locator, & quas conductor. Tertiò de pactis circa expenſas faciendas, ſeù repetendas, quomodo intelligi debeant. Quartò quas expenſas repetat conductor, & qua actione, & quo tempore. Quinto de probatione, & liquidatione expenſarum. Aſſumendo igitur primam inſpectionem, quid ſint impenſæ, & milioramen-
1 ta in genere notum eſt, & patebit ex definitione ſpecierum, ſi tamen quis, & definitionem earum etiã in genere cupit, adeat *Garz. in ſuo tractat. de expen. & melioram. c.1. n.7. & 8.* vbi conatur explanare, quod planum eſt.
Sunt autem impenſarum quatuor ſpecies,
2 quædam enim ſunt neceſſariæ, quædam vtiles, quædam vero voluptuariæ, vt dicit *Vlpian. in l. 1. in princ. ff. de impenſ. in reb. dot.* & de his tribus ſpeciebus Impenſarum ſingulariter loquitur *Paul. in l. impenſæ 79. ff. de verb. ſignif.* inter quas licet comprehendi poſſint etiam impenſæ, quæ fiunt fructuum colligendorum cauſa, de quibus habetur præcipuè *in l. ſi à Patre 39. §. fin. ff. de petit. hæred.* tamen pro quarta ſpecie eas addit, ſignanter *Graz. de expenſ. cap. 1. num. 10.* & eas etiam ſeparatim conſiderant *Boer. deciſ. 44. num. 6. in fin. & ſeq. vſque ad 12. Mareſc. var. cap. 108. & ſeq. lib. 2. & alij.* vnde, & nos ita eas conſiderabimus, quia in hac materia, locationis, & conductionis ſpecialem habent conſiderationem, vt patebit ex diſcurſu, & generaliter multum intereſſe inter iſtas, & alias impenſas perpetuam vtilitatem rei concernentes definitur *in l. vel ſi vites 3. verſ. nos generaliter ff. de impenſ. in reb. dot. fact.*

3 Neceſſariæ illæ dicuntur, quæ habent in ſe neceſſitatem impendendi, cæterum ſi nulla fuit neceſſitas, alio iure habentur, inquit *Vlpian. in d. l. 1. §. neceſſaria ff. de impenſ. in reb. dotalibus*, quæ definitio declaratur à *Paulo in d. l. impenſæ 79. ff. de verb. ſignif.* explicat enim, quando dicantur habere in
4 ſe neceſſitatem, dicendo *impenſæ neceſſariæ dicuntur, quæ ſi facta non ſunt, res aut peritura, aut deterior futura ſit.*

5 Et ita dicuntur neceſſariæ ratione rei, dicuntur enim etiam neceſſariæ impenſæ ratione perſonæ, videlicet, quando quis tenetur eas facere, vt habetur *in l. & in totum 4. & ibi notat gloſſ. 1. ff. de impenſ. in reb. dot.* ſiue neceſſitas ei imponatur à lege, ſiuè à contractu, vt de vtraque loquitur *Bart. in l. 1. §. neceſſaria num. 1. & 2.* at de hac neceſſitate loquar, quando dicam, quas impenſas teneatur facere locator, & quas conductor, hic autem explicandum eſt, quæ ſint neceſſariæ ratione rei.

6 Sunt igitur in primis neceſſariæ impenſæ circa rem locatam illæ, quas exigit ipſa res ad hoc ne pereat, vel ne deterior, & minus apta vſui deſtinato fiat, ſeù quibus non factis res imminuitur, vt dicit *Vulpian. in l. impenſæ 14. in princ. ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* & multo magis ſi peritura ſit abſque eis, iuxta *d. l. impenſæ 79 ff. de verb. ſign.* cum concord. relatis *per Garz. de expenſ. cap. 13. num. 49. & Peregr. de fideicom. art. 50. num. 8. verſ. nam his.*

7 Exemplum autem eſt ſi Domus in totum, vel pro parte minetur ruinam, nam in ea reſtauranda, ſeu reficienda neceſſaria eſt impenſa *l. 1. propè fin. verſ. ſi ædificium ruens ff. de impenſ. in reb. dot Menoch. conſ. 1254. num. 1. Altograd. conſ. 28. num. 57. verſ. & quidem lib. 1. Seraph. deciſ. 898. num. 5.* &
8 non ſolum ſi agatur de domo locata, ſed etiamſi locatum ſit prædium, in quo adſit domus pro vſu Villici, quia, & impenſæ pro ea reficienda, ſeù reſtauranda neceſſariæ ſunt *Alex. conſ. 162. num. 1. lib. 7. Roland. conſ. 28. num. 12. & ſeqq. Surd. conſ. 181. num. 18. Cyriac. contr. 83. num. 1. Cartar. deciſ. 72. num. 4.* & de ædificijs pro repoſitione fructuum, & cuſtodia animalium vti Granario, ſtabuo, & fænili, & ſimilibus *Ruin. conſ. 157. num. 21. lib. 1. Dunoz. Iun. dec. 665. num. 4.*

9 Idemque erit, ſi in curandis animalibus neceſſaria fuerit impenſa, prout inter neceſſarias impenſas connumeratur, ſi in valetudinem ſeruorum impenſum fuerit *in l. 2. ff.*
10 *de impenſ. in reb. dotalib. fact.* & de propagatione vitium, curatione arborum, & repoſitione aliarum in locum demortuarum,

& olιueti deiecti reſtauratione *l. 1. in fin. & l. vel ſi vites 3. in princ. & l. impenſa 14. ff. eodem Peregr. art. 50. num.* 8. & ſi aliquid quis præſtiterit, ne ſtipulatio damni infecti committeretur id inter neceſſarias quoque connumeratur *in d. l. 1. in fin. ff. de impenſ. in reb. dot.*

11 At licet impenſa neceſſaria communiter ſit in reficiendo, attamen, & in faciendo ſæpe numero occurrere poteſt *gloſ. in l. 1. ver. factum ſit ff. de impenſ. Bart. in l. in fundo 39. num. 5. in fin. ff. de rei vendic.* & alijs congeſtis tradit *Peregr. de fideic. art. 50. num. 6.* nam, & vbi piſtrinum, vel horreum neceſſario factum ſit, in neceſſarijs impenſis habendum ait labeo, prout refert *Vlpian. in l. 1. §. ſed & ſi ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* & de conſtructione ſeminatj, ideſt loci, vbi frumentum ad ſeminandum reponitur pro vtilitate fundi, quod ſit neceſſaria impenſa idem dicit *in l. vel ſi vites 3. ff. eodem.* Regula autem eſt in contrarium, vt ſcilicet noua ædificatio ſit impenſa vtilis non neceſſaria, imo fortius hoc procedit etiam in reædificatione domus collapſæ *Petr. Barboſ. in l. diuortio 8. §. fin. num. 32. verſ. aliud exemplum ff. ſol. matr. Peregr. conſ. 42. num. 14. lib. 1. Sim. de Pret. de interpr. vlt. vol. lib. 3. interpr. 3. dub. 5. ſol. 5. num. 16. Boer. dec. 44. num. 7.*

12 Et non ſolum impenſæ factæ in ipſa re, ſed etiam factæ propter rem, ſeu rei cauſa, neceſſariæ ſæpe dicuntur, vt latè pluribus congeſtis tradit *Peregrin de fideic. art. 50. num. 9.* quarum exempla ſunt in expenſis litium pro defenſione rei, indictiones Princi-

13 pum pro datijs, ſubſidijs, & alijs, decimarum ſolutio, refectio viarum, de quibus *Roland. conſ. 83. num. 2. & ſeq. lib. 4. & late Peregrin d. art. 50. num. 9. & num. 16. & ſeqq.* & de refectione itineris eſt text. *in l. impenſa 14. ff. de impenſ. in reb. dot.* & de factis cauſa defendendi rem ab hoſtium incurſione *Bald. conſ. 303. num. 2. lib. 1.*

14 Vtiles autem impenſæ definiuntur à Fulcino, vt ſint, quæ meliorem dotem faciant deteriorem non eſſe ſinant, ex quibus redditus mulieri acquiratur, vt habetur *in leg. impenſa 79. ff. de verb. ſignif.*

15 Et licet verba illa, deteriorem non eſſe ſinant, prima facie reprehendi poſſe videantur, ex quo conueniant potius expenſis neceſſarijs, quas dictum eſt eas eſſe, quibus non factis res deterior futura eſſet, ex eadem *l. impenſa 79. in princ.* tamen curari poteſt reprehenſio pluribus modis, & primo legendo, nō deteriorem eſſe non ſinant, prout habetur in Pandectis Florentin. vt ſit ſenſus eas demum vtilium impenſarum appellatione, venire, quæ rem meliorem efficiant, non quæ deteriorem fieri non ſinant, prout magis placet gloſſæ marginali.

16 Secundo, quia definitio neceſſariarum vult, quod ſufficiat eas impedire deteriorationem futuram, dicit enim, *impenſæ neceſſariæ ſunt, quæ ſi factæ non ſint, res aut peritura, aut deterior futura ſit,* & ſic ſufficit verificari impedimentum deteriorationis propter alternatiuam illam, aut, at in definitione vtilium non adeſt talis alternatiua, ſed requiritur copulatiue, vt melior fiat res & deterior non eſſe ſinatur, itaut hæc adſit differentia inter neceſſarias, & vtiles, vt primæ conſeruent tantum, ſecundæ conſeruent, & augeant ſimul, quæ eſt magna differentia, vt dicit *Rebuff. in d. leg. impenſa §. vtiles verſ. ex quo textu collige.*

17 Tertio ceſſat obiectum, quia dum text. in definitione vtilium, poſt quam dixit eas eſſe, quæ meliorem dotem faciunt, addit, deteriorem eſſe non ſinunt, continuata eſt oratio, non ſolum abſque dictione alternatiua, ſed etiam abſque copula, intelligi debet, etiam continuatus ſenſus præcedens, quod meliorem dotem faciant deteriorem eſſe non ſinant, ideſt, vt ita melior ſit effecta res, vt nulla poſſit conſiderari deterioratio, alias, ſi poſſit conſiderari ſimul cum melioratione admixta aliqua deterioratio, non poſſit dici vtilis, puta ſi melior ſacta domus, quoad commodum habitantis, ſed deterior, quoad lucrum, vel decorem, aut durationem *Rebuff. in d. l. impenſa §. vtiles verſ. ſecundo dicitur. ff. de verb. ſignif.*

18 Quarto videtur etiam poſſe dici, quod ſi conſiderentur diligenter verba poſita in definitione neceſſariarum, vt ſint, quæ ſi factæ non ſint res deterior futura eſſet, & verba poſita in definitione vtilium, vt ſint, quæ rem deteriorem eſſe nō ſinant, habent vtraque diuerſum ſenſum, prima enim ſignificant reparationem, ſeu impedimentum deteriorationis futuræ, & ſic omnino certæ, & imminentis, quæ proinde imponebat neceſſitatem, ſecunda verò non important, quod impenſæ fuerint factæ ex dicta neceſſitate, & poſſunt intelligi de reddentibus rem magis tutam, & de factis pro maiori cautela, quæ reputatur vtilis, non autem neceſſaria.

19 Addit Fulcinus in dicta definitione vtilium, ex quibus redditus mulieri acquiratur, quæ pariter circumſtantia requiritur, copulatiue, ad hoc, vt impenſæ poſſint dici vtiles cum prædictis, quod meliorem dotem, ſeu rem aliam faciant, & deteriorem eſſe non

non ſinant, vt tradit *in d. l. impenſæ §. vtiles Rebuff. in princ. & verſ. tertio requiritur,*
vbi dicit, quod propterea ipſe reſpondit cõtra illum, qui plumbeum receptaculum in tecto appoſuerit ad recipiendam aquam, & infundendam in ciſternam vicini non dici fuiſſe impenſam vtilem domui, ſed potius ciſternæ.

20 Addendum etiam videtur aliud requiſitum, quod videlicet impenſæ fuerint ab initio vtiliter factæ, adeò vt non ſufficiat abſque requiſito iſto, quod res actualiter facta ſit melior, dicit enim *Vlpianus in leg. quod dicitur §. in fin. ff. de impenſ. in reb. dotal.* vtiles autem impenſæ ſunt, quas maritus vtiliter facit, remque meliorem vxoris fecerit, & ſic duo iſta copulatiue requirit, vnde non ſufficit ſcire, quid melioratum, ſed etiam ſciedum, quid impenſum, quando agitur de repetitione melioramẽtorum, iuxta communem opinionem, de qua teſtatur *Seraph. deciſ. 898. num. 1.* & dicam infra.

21 Exempla autem harum impenſarum, quæ dicuntur vtiles ſunt, ſi nouelletum in fundo factum ſit, vt habetur *in l. veluti 6. ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* vel in arbuſti paſtinatione, vltra quam neceſſe ſit, vt dicit *text. in d. l. impenſa de verb. ſignif.* ex quo te-
22 xtu deducitur impenſam, quæ neceſſitatem excedit quandoque in titulum vtilis recidere, vt aduertit *Peregrin. de fideic. art. 50. num. 25.* & deducitur etiam, quod licet *Rot. coram Seraph. deciſ. 898. num. 4* dixerit paſtinationem referendam eſſe inter vtiles, tamen intelligi debet in dicto caſu, quo ſit
23 vltra neceſſitatem, vnde in vineis quatenus agatur de ſola propagatione in locum demortuarum, impenſa eſt neceſſaria, vt dictum eſt ſupra *ex l. vel ſi vites 3. in princ. ff. de impenſ. in reb. dot. fact. & tradit Ludou. deciſ. Peruſ. 24. num. 6. Seraph. deciſ. 413. num. 4.* ſecus autem ſi agatur de nouæ vineæ plantatione, quia eſt tantum vtilis *leg. Colonus 63. in princ. ff. locat. Caſtr. conſ. 270. num. 3. ante med. lib. 2. Peregr.* qui alios citat *d. art. 50. num. 26. prope med. Menoch. conſ. 1254. num. 5.*

24 Arborum autem plantatio, an ſit impenſa vtilis, controuerſia eſt inter doctores, pro affirmatiua enim ſtant poſt alios *Menoch. recuperan. remed. 15. num. 527. & Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 24. num. 18.* negatiuam ve-
25 ro opinionem ſequitur ſignanter *Rota*, vt relatis deciſionibus antiquioribus teſtatur *Duran. deciſ. 338. num. 6. & Royas dec. 116. num. 8.* & huius opinionis ratio aſſignari poteſt, quia licet arbores ſint ſui natura frugiferæ, & ſic vtiles, tamen vltra quod ſunt aliquæ, quæ fructũ nõ ferunt, loquendo etiam de frugiferis, clarum eſt, quod earum plantatio affert præiudicium culturæ agri, in quo plantantur, quod præiudicium poteſt eſſe tale, vt compenſet vtilitatem earum, vt probatum fuerat in caſu dictæ *deciſ. 338. coram Duran.* & habetur *num. 7.* ac pro inde non probatur impenſa vtilis, ex quo facta ſit in plantandis arboribus, iuxta vulga-
26 tam regulam, non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit abeſſe, & ideo neceſſe eſt probare, quod arbores fructus augeant, & tunc intrat alia opinio, quod earum plantatio reputanda ſit impenſa vtilis, prout ſenſit eadem *Rota in deciſ. 233. num. 16. part.*
27 *12. recent.* prætereà quandoque arbores nõ reſpiciunt perpetuam vtilitatem fundi, & tunc licet vtiles ſint, tamen potius fructuum quærendorum cauſa, & inter illas meliorationes referendæ; vt dicam infra, vbi loquar de eis.

28 Aliud exemplum impenſæ vtilis eſt, ſi impenſum in addiſcendis pueris *d. l. impenſa de verb. ſignif.* ideſt ſi ſerui artes fuerint edocti, vt dicitur *in l. veluti ff. de impenſ. in reb. dotal. fact.* nam ſi quis habeat onus edu-
29 candi pueros liberos, impenſæ in eis erudiendis, iuxta ipſorum qualitatem ſunt neceſſariæ, vt habetur *in l. de bonis §. non ſolum ff. de Carbon. edict.* & aduertit *Rebuff. in dicta l. impenſæ §. vtiles verſ. nec refragatur*,
& eadem ratione inter vtiles reputari poſ-
30 ſent impenſæ factæ in eruditione animaliũ, vt poſt *Angel. in l. ſin autem §. fin. ff. de rei vindic.* tradit *Peregrin. d. art. 50. num. 25. verſ. item in docendis.*

31 Si in domo piſtrinum, aut taberna fuerit adiecta, inter vtiles impenſas abſolutè connumerantur *in d. l. veluti ff. de impenſ. in reb. dot.* at debet intelligi, quod plerumque in eis connumerentur, vt dicitur *in l. impenſa 79. ff. de verb ſignif.* non autem ſem-
32 per, quia quandoque poteſt eſſe, quod ſint neceſſariæ, vt dictum eſt ſupra, & aduertit *Peregrin. art. 50. num. 26. ad fin.* prout etiã excaſſare vineam dicitur impenſa vtilis *Rot. deciſ. 356. num. 2. part. 2. recent. & in Romana Vineæ 12. Iunij 1620. coram Verospio.*

33 Et ſunt alia, quæ longum eſſet omnia referre, ſi quis videre cupit, adeat feudiſtas *in cap. 1. §. ſi vaſſallus tit. hic finitur & in cap. 1. §. e contrario in tit. de inueſtit. de re alien. & Peregrin. conſ. 3. à num. 22. ad 32. lib. 3.* vbi loquitur ſingulariter de pluribus.

34 Voluptuariæ impenſæ ſunt, quæ ſpeciem
dumtaxat ornant, non etiam fructus augent
dicit *text. in d. l. impenſa 79. §. voluptaria*
ff de verb. ſign. Duran. deciſ. 338. num. 4.
35 ſeù quas facit aliquis ad voluptatem, &
quæ ſpecies exornant, vt dicit *text. in l. volu-*
ptatis 7. ff. de impenſ.
36 Exempla autem harum ſunt Viridaria,
aquæ ſalientes, incruſtationes, loricationes,
picturæ, vt habetur *in d. l. impenſa in fin.*
37 *ff. de verb. ſignif.* vnde meliorationes viri-
darij reputari inter voluptuarias impenſas
cenſuit *Rot. coram Duran. d. deciſ. 338. n. 4.*
38 *&* 5. & de pergulatis, & muro viridarij, &
fornello pro lauandis pannis *Rot. deciſ. 650.*
num. 4. part. 2. recent.
39 Verum animaduertendum, quod impen-
ſæ iſtæ voluptuariæ, quandoque ſunt vtiles
l. voluptuaria 7. verſ. quarum utiles, vbi gloſ.
in verb. quarum in 2. lectura ff. de impenſ. in
40 *reb. dot.* vti ſi res, in quibus factæ fuerunt
erant venales, ſeù promercales, vt dicit
text. in l. quod ſi ea 10. ff. de impenſ. tunc
enim in quantum augent pretium vtiles
ſunt *l. niſi ſi venalem 30. & l. in fundo 39. ff.*
de rei vindic. & ſi dominus erat eas impen-
41 ſas facturus, & alius eas fecerit, tunc enim
pariter reputantur ab eo vtiliter factæ *d. l. in*
fundo 39. in princ. verſ. finge, & domi-
num. ff. de rei vindicat. Peregr. art. 50. num.
54. verſ. huiuſmodi.
42 Hinc eſt, quod ſi locus ſit deſtinatus vi-
ridario, tunc ſpallerias facere, & ſimilia,
quæ in viridariis fiunt reputabitur impenſa
vtilis, prout cenſuit *Rot. coram Seraph. dec.*
986. & declarat ibi *Apoſtill.* ſecus autem è
contra ſi locus non erat deſtinatus pro viri-
dario, nec delectabilem formam exhibeat
Rot. coram Bichio deciſ. 564. num. 19. & inde
43 etiam eſt, quod Picturæ, & incruſtationes
in palatijs Magnatum reputantur vtiles *Gra*
tian. diſcept. 437. num. num. 3. & 4. Cyriac.
contr. 261. num. 34. d. Apoſtill. ad Seraph.
dec. 986. in fin.
44 Domus autem magna in Rure, vt vulgo
dicitur *per Villegiare* eſt voluptuaria, quia
non auget fructus *Rot. deciſ. 650. num. 4. in*
princip. p. 2. recent. Maximè ſi vbi aderat
domus paterna, ampla ædificia ædificata
ſint, vt habetur in *l. ex duobus fratribus ff.*
de negot. geſt.; vel domum ipſam ornauerit
puta faciendo lateritia, pauimenta, & la-
pideas feneſtras, & ſimilia, aut aderat do-
mus ſufficiens, & aucta fuerit ad ſolam ma-
iorem commoditatem, quia hæc ad volupta-
tem, pertinere tradit *Garz. de expen. cap.*
5. nu. 9. propè fin., vbi quod non ſemel in
Senatu illo huiuſmodi ædificia voluptuaria
iudicata ſunt, & idem de incruſtationibus
dixit *Rot. coram Merlin. deciſ. 546. num. 43.*
45 At vbi nulla adeſſet domus, eius ædifi-
catio ſimplex eſſet vtilis *Barboſ. in l. diuortio*
§. fin. p. 1. nu. 76. ff. ſol. Matr., & vbi con-
ſtet quod ſine ea coloni non poterant habi-
tare, & commode prædia colere, reputabitur
neceſſaria *Roland. conſ. 28. num. 12. lib. 1.*
Cartar. qui alios plene congerit dec. Rot. Ia-
nuen. 72. nu. 4. Magon. dec. Lucen. 81. n. 25.
niſi ſit expenſa exceſſiua à ſolito, quia tunc
reputatur inutilis ex traditis per *Bellon. Iun.*
conſ. 76. nu. 62. ad fin., & ſeqq. ſecus au-
46 tem in ciuitate, quia ibi amplum ædifi-
cium dicitur impenſa vtilis *Petrus Barboſ. d.*
parte prima nu. 76., At ſi aderat ſufficiens
ædificium, & auctum fuerit à non domino,
47 & dominus additamentum illud non
feciſſet, nec domum illam habebat vena-
lem, tunc non reputatur vtilis impenſa ad
eius grauamen *Caſtr. in l. ex duobus ff. de ne-*
got. geſt. Curt. Iun. conſ. 165. nu. 14. verſ.
præterea Peregr. art. 50. prope fin. ſub verſ.
idem ſi augerent Rot. coram Bichio deciſ. 199.
num. 9.
48 Cæterum, quia ex circumſtantijs domus
quæ vno in loco erit neceſſaria, in alio erit
tantum vtilis, in alio merè voluptuaria, &
ſic de quampluribus alijs impenſis, hinc
eſt, vt neceſſe ſit relinqui, plerumq; Iudi-
cis arbitrio definire inter quas impenſa ſit
referenda *Roſentall. de feud. cap. 10. concluſ.*
43. nu. 103., & 104. Altograd. conſ. 28. nu.
48. lib. 1., & ſtatur etiam relationi Peri-
torum *Rot. coram Bichio deciſ. 199. nu. 27.,*
& in recent. deciſ. 317. nu. 17. p. 11.
49 Fructuum denique colligendorum cauſa
expenſæ ſunt illæ, quæ ad perpetuam vtili-
tatem rei non pertinent, ſed ad fructus
dumtaxat, ſiue præſentis anni, ſiue futuros
l. vel ſi Vites 3. verſ. nos generaliter ff. de
50 *impenſ. in reb. dot. fact.*, & ſunt omnes,
quæ quærendorum, cogendorum, conſer-
uandorumq; eorum gratia fiunt, vt habetur
in *l. ſi à Patre 39. §. fin. de petit. hered.*, &
latius tradit *Garz. de expenſis cap. 1. ſub*
nu. 12.
51 Quæ autem fiunt quærendorum, & col-
ligendorum fructuum cauſa ſunt in arando,
ſerendoque agro *l. diuortio 8 §. Impendia*
ff. ſol. matr., Item corrigendo, occando,
metendo, ſtriturando, putando, vinde-
miando, & ſimilia *Peregr. de fideic. art. 50.*
nu. 22.
52 Conſeruandorum verò fructuum cauſa
ſunt expenſæ in quærendo domum ad pen-
ſionem, vbi fructus ſtare poſſint in condu-
cendo vegetes, & granaria in ſoluendis
opera-

operarijs, qui vina permutent, ſegetes, & frumentum de loco ad locum tranſportent, pulnerem, & vermes corrodentes detrahant, & eijciant, & ſimiles *Angel. in l. ſi à Domino §. fructus nu. 2. ff. de petit. hared. Petra de fideicomm. qu. 15. nu. 140. verſ. 5. Peregr. dicto art. 50. nu. 22.*

53 Sunt autem quædam impenſæ, quæ reſpiciunt quidem cauſam fructuum quærendorum, ſed ſunt etiam ad rei vtilitatem, circa quas aduertendum erit, An reſpiciant vtilitatem rei perpetuam, quia tunc deſinunt dici quærendorum fructuum cauſa *d. l. vel ſi vites 3. verſ. nos generaliter ff. de impenſ. in reb. dotal. fact.*, & perpetua vti-

54 litas ad hunc effectum non intelligenda ſtrictè, & propriè, ſed dummodo ſit duratura ad decennium, vt docet *gloſ. in eadem l. vel ſi vites ver. vel ad eam Natt. conſ. 256. nu. 2. Rim. Iun. conſ. 411. nu. 25.* vbi alios antiquiores allegat, & notat *Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 26. n.* 10. dicentem non vidiſſe ab aliquo tactum.

54 Hinc foueas fodere, ſeu reficere quando ſunt breui tempore duraturæ reputantur cauſa fructuum colligendorum, quia eſt Cultura *l. 1. §. de eo ff. de aqua plu. arcen*; ſecus autem ſi reſpiciant perpetuam vtilitatem; ſenſit *Bart. in l. Impenſa 14. ff. de impenſ. in reb. dot. fact.* quem alij ſequuntur relati per *Roland. conſ. 28. nu. 24. lib. 1. & Menoch. de arbitr. in addit. ad caſ. 258. n. 26.*

56 Sic in disboſcatione controuerti ſolet, An ſit fructuum colligendorum cauſa, & pro affirmatiua facit, quod disboſcatio ſit quoddam præambulum ad culturam Agri, quæ reſpicit perceptionem fructuum, & ideo ipſam quoq; quærendorum fructuum cauſa factam dici debere cenſuit *Caſtren. conſ. 270. nu. 3. verſ. Tertio principaliter lib. 2.* & eum ſequitur *Neguſan. de pignor.*

57 *p. 5. membr. 4. nu. 11. in fin.* Contrariam verò opinionem tenuit *Rain. conſ. 135. nu. 14.*, vbi quod opinio *Caſtr.* cum ſupportatione eſt falſa *lib. 3.*, & eum ſecuti ſunt *Rim. Iun. conſ. 411. nu. 17. Roland. conſ. 28. nu. 23. lib. 1.* At iſtæ quoque opiniones ita

58 contrariæ conciliantur cum diſtinctione, quod ſi impenſa ſit parua, & duratura ad tempus breue, puta ſi Ager ſolitus arari, per negligentiam præcedentis coloni repletus ſit dumis, & ſentibus, reputetur gratia quærendorum fructuum applicatur enim, quod ſit præambulum ad culturam, vt dicit *Caſtren.*, ſi autem ſit impenſa magna, & tendens ad perpetuam vtilitatem, vti ſi ager erat nemus inutile, & auulſis radicitus arboribus redactus ſit aptus, vt perpetuo coli valeat, ſecus ſit dicendum, vt latè oſtendit *Menoch. de arbitr. in addit. ad caſ. 258. nu. 24. & ſeqq.*

59 Arborum quoq; plantatio reſpicit vtramque cauſam, & fructuum, & meliorationis rei, & tunc ſolæ perceptionis fructuum, cauſæ tribuitur cum ſunt arbores per ſe in fructiferæ, ſed culturæ inſeruiunt, vt ſunt populus, & ornus, ſecundum *Caſtrenſ. conſ. 270. nu. 3. verſ. de expenſa verò facta lib. 2.*, quem ſequitur *Roland. conſ. 28. n. 16. lib. 1.* & alijs pluribus relatis *Menoch. de arbitr. in addit. ad caſ. 258. nu. 27.* At hæc opinio non tranſit ſine magna difficultate, nàm Caſtrenſem reprehendit *Rainus conſ. 14. nu. 3. lib. primo*, de quo etiam meminit *Roland. d. conſ. 28. nu. 16.* quia dum iſtæ arbores durant vltra tempus locationis, impenſa dicitur magna, & vtilitatem rei reſpiciens, quod firmat etiam ex communi *Garz. de expenſ. cap. 14. num. 17. poſt mod. & dicam infra in quarta Inſpect.* Et ideo tunc admittenda tantum erit contraria opinio *Caſtrenſ.* cum vtilitas earum non eſt duratura vltra tempus locationis *Rot. deciſ. 650. nu. 5. p. 5. recent.*, cum alijs adductis per *Fulgin. de iure emph. tit. de meliora m. quæſt. 2. n. 45.*

60 Impenſæ quoque in ſeruo curando dicuntur fructuum quærendorum cauſa, ſi ex eo fructus aliqui percipiantur, vt habetur *in l. diuortio 8. §. impendia ff. ſol. Matr.* & idem poterit dici de impenſis in curandis animalibus, vt argumentatur poſt alios *Peregr. de fideic. art. 50. nu. 25. verſ. Item in docendis* quatenus tamen non ſit curatio neceſſaria de qua ſup.

61 Ac etiam, quod in tutelam ædificiorum, ex quibus fructus detrahitur impenditur inter eaſdem impenſas fructuum percipiendorum cauſa factas pariter reputari habetur in eadem *l. diuortio §. Impendia ff. ſol. matr.*

Quas impenſas, & melioramenta teneatur facere locator, & quas conductor.

SVMMARIVM.

1 *Impenſa neceſſaria ſunt facienda à locatore, & nu. 12.*
2 *Ampl. non ſolum quoad neceſſaria in reficiendo, ſed etiam in faciendo.*
3 *Ampl. 2. etiam ad neceſſarias circa inſtrumenta, qua in locatione veniunt.*
4 *Puteum reficere, & purgare tenetur locator.*
5 *Oſtia, & feneſtras reaptare tenetur locator.*
6 *Decl. procedere in ſolitis, & neceſſarijs, ſecus ſi ad comodiorem vſum fiant.*
7 *Vitreas feneſtras facere non tenetur locator.*
8 *Secus ſi adſint de tempore locationis, quia tradenda.*
9 *Operas ſuas locãt tenetur eas præſtare ſuis ſumptibus.*

10 *Et*

10 *Et teneatur etiam præſtare inſtrumenta neceſſaria.*
11 *Et ſi eadem inſtrumenta rumpantur, tenetur ea de ſuo reficere.*
13 *Ampl. 3. concluſionem principalem, vt expenſæ neceſſariæ ſint reficiendæ à locatore etiam in locatione ad longum tempus pro mercede fructibus correſpondente facta.*
14 *Secus ſi penſio ſit modica.*
15 *Et ſi gratis habitet.*
16 *Intellige ſi impenſa non excedat penſionem quæ veriſimiliter taxari poſſet.*
17 *Hebræi Vrbis licet ex Conſtitutione Apoſtolica non poſſunt è domibus expelli, adhuc non tenentur facere expenſas neceſſarias in eis, ſed domini.*
18 *Hebræi Vrbis poſſunt facere in domibus omnia melioramenta pro eorum vſu, & comoditate.*
19 *Conductor ſi deuaſtet, vel deſtruat rem, tenetur eam reſtaurare ſuis ſumptibus.*
20 *Vſufructuarius damno imminenti occurrere tenetur, & illud ſuis impenſis reparare, ſi periculum ſit in mora.*
21 *Impenſas neceſſarias tenetur facere conductor ad reparandum damnum imminens, vbi periculum eſt in mora.*
22 *Præcipue ſi habeat in manibus mercedem locatori debitam.*
23 *Et ſi aſſumpſit onus reficiendi.*
24 *Mandatum aſſumptum non explens dicitur in culpa, & tenetur ad damna.*
25 *Viam prope domum locatam tenetur reficere.*
26 *Et ſi locator non reficiat, reficit conductor, & imputat in mercedem.*
27 *Et pactum contrarium eſt exorbitans.*
28 *Litium expenſas pro defenſione rei locatæ tenetur facere dominus.*
29 *Collectæ impoſitæ ratione rei ſoluendæ ſunt à locatore.*
30 *Decl. procedere in impoſitis perſonæ pro rebus, ſecus in impoſitis fructibus tantum.*
31 *Collectæ imponi poſſunt conductoribus ad longum tempus ratione vtilis dominij.*
32 *Pro collectis poteſt conductor compelli ſoluere de fructibus, & ſe reualere à Domino.*
33 *Decl. procedere pro rata fructuum qui domino ab eo debentur.*
34 *Tributa ſoluuntur ratione rei, & ſequuntur fructus.*
35 *Tributa ſoluenda ſunt à conductore fructus percipiente, & nu. 37.*
36 *Contrarium.*
38 *Decl. vt ſi tributum ſoluendum ſit in fructibus procedat prima, ſi in pecunia ſecunda.*
39 *Intellige ſi locatio non ſit pro modica penſione, quia tunc tenetur ſemper conductor.*
40 *Decimæ debentur de fructibus, & ſoluendæ à locatore, & conductore pro rata eorum.*
41 *Et vbi locatio eſt pro pecunia, ſoluendæ totaliter à conductore.*
42 *Gabella tranſitus animalis ad vecturam locati ſoluenda à locatore ſi eam ſciuit.*
43 *Secus ſi ſoluendum ſit quid amplius pro onere.*
44 *Item ſecus ſtante contraria voluntate partium.*
45 *Impenſæ vtiles, & voluptuariæ neque à locatore, neque à conductore ſunt faciendæ.*
46 *Impenſæ fructuum colligendorum cauſa debent fieri à conductore.*
47 *Decl. vt quæ reſpiciant ſolum fructus ſui temporis teneatur facere tantum cauſatiue ſi velit illos colligere ea vero, quæ ex quarum omiſſione reſultat damnum domino poſſit etiam compelli.*
48 *Foſſata, quæ fiunt in agris locatis ſi fiant quolibet anno, vel ſunt duratura tantum pro tempore locationis facienda ſunt à conductore, ſecus ſi vlterius ſunt duratura.*
49 *Cultura fundi facienda à conductore.*
50 *Foſſata ſi fuerint in locatione conſiderata tanquam pars rei, tunc reficienda ſunt à conductore.*
51 *Foſſata ſi durant ad decennium, & ſunt neceſſaria, refici debent à locatore, ſi verò ſunt tantum vtilia, & tanto tempore non durant poteſt conductor repetere ſolum expenſas pro rata temporis quo locatio non durat.*

CAPVT XXXIV. §. I.

DEueniendo nunc ad ſecundam inſpectionem quaſnam ex prædictis impenſis teneatur facere locator, & quas cõductor, reaſſumendo primas, nempè neceſ-
1 ſaria, ad eas faciendas teneri locatorem cõuincitur ea ratione, quia ipſe curare debet conductorem, vti poſſe re locata toto tempore durantis locationis, vt dictum eſt in *cap. præcedenti numer.* . . . vnde ſi domus locata minetur ruinam, tenebitur eam reficere, vt eſt text. in *l. ex conducto 16. in princ. & ibi gloſſ. in verbo reficitur ff. locat. Pariſ. conſ. 40. num. 2. lib. 1. Natta conſ. 449. num. 9. Marius Antonin. lib. 2. var. cap. 13. n. 24.*
2 Et non ſolum tenetur locator ad expenſas neceſſarias in reficiendo, ſed etiam in faciendo, quatenus videlicet ad vſum, ad quem locata fuit res, aliquid deficiat, vti ſi retinendus eſſet Grex in prædio locato, & deficeret ſtabulum, quod compelli poſſit locator illud præſtare, habetur in dicta *l. ex conducto 16. ff. locat.*

Et quia in locatione nõ ſolum venit ipſa
3 res locata, ſed etiam veniunt inſtrumenta neceſſaria ad vſum, ad quem ipſa res locata fuit, iuxta tradita in *cap. 23. de intellect. ſeu interpret. locat. num. 76.* inde ſequitur, vt etiam teneatur locator ad impenſas neceſſarias pro refectione eorundem inſtrumentorum, vt eſt *text. in l. ſed addes 11. §. illud nobis ff. locat.* & idem eſt de alijs rebus in locatione comprehenſis, & in ſpecie, quod
4 teneatur ad reficiendum, ſeu purgandum puteum *Guidop. deciſ. 444. num. 3. Roland. conſ. 83. num. 4. lib. 4. Cyriac. contr. 61. num. 28. & ſeqq.* & idem eſſe etiam de funibus, & alijs pro haurienda aqua neceſſarijs, docuit *Caſtrenſ. in l. ex conducto num. 2. ff. locat.*
5 prout etiam, quod teneatur reaptare oſtia, & feneſtras nimium corruptas *eſt text. in l. ſi merces 28. §. ſi vicina in fin. ff. locat.* & tradunt de his, & ſimilibus, *Natta conſ. 449. num. 9. Cyriac. contr. 61. num. 29. Garz. de expenſ.*

*expenſ. cap.*14. *num.*15. *ad med.* intelligen-
6 do tamen de ſolitis, aut alias neceſſarijs, ſi
enim conductor velit aptare feneſtram gra-
tia comodioris vſus, non tenebitur locator
Bald. in l. ſi quis mihi 16. *ad fin. ff. mandat.*
vbi ſi velit feneſtram ad ſtudium *Carpan. ad
ſtatut. Mediol. cap.*400. *num.*214. *tom.*2. &
hinc eſt, quod ſi conductor velit feneſtras
7 vitreas, teneatur eas facere de ſuo, quia sũt
gratia comodioris vſus, non neceſſariæ, *Ni-
ger. de except. cap.*8. §. 15. *num.*4. *propè fin.*
8 licet ſecus ſit, vbi adſint tempore locatio-
nis, quia tunc debent tradi tanquam in ea
comprehenſæ, prout venire in venditione
decidit latè *Surd. deciſ.*134. *per tot.*

9 Hinc etiam eſt, quod locans operas ſuas
debet illas præſtare ſuis ſumptibus, quate-
nus conſuetudo, vel aliæ circũſtantiæ aliud
non ferant, iuxta doctrinam *Bart. in l. ſi non
fortem* 26. §. *libertus numer.*32. *ff. de condit.
indeb.* quam alij ſequuntur, vt teſtatur ibi
*Iaſ. nu.*28. *verſ. iuxta hanc*, & docuit etiam
Bald. in l. Quoniam 10. *in fin. C. de teſtib.* &
10 debet etiam talis locator portare omnia
inſtrumenta neceſſaria ad operas, quas lo-
cauit præſtandas, & ſi non habet, poteſt cogi
ad ea emendum, *Bald. in l.* 1. *C. de verb. ſi-
gnifie. Iaſ. in dict.* §. *Libertus num.*30. & qua-
11 tenus talia inſtrumenta rumpantur, tenetur
ipſe de ſuo illa reficere, non autem condu-
ctor, vt eſt text. in *l.*2. §. *ſi conſeruatis verſ.
nam, & ſi Faber ff. ad leg. Rhod. de iactu gloſ.
in l. quoniam* 10. *verbo ſumptus, & ibi etiam
Bald. in fin. C. de teſtib.* quidquid contra-
rium ſenſerit *Caroc. de loc. tit. de melioramen-
tis quæſt.*4. *num.*16. & non obſtante, quod
text. *in dict.* §. *ſi conſeruatis* dicat, quod ſi fa-
ber incudem, aut malleum fregit, nõ impu-
tetur ei, qui locauit opus, quia intelligitur
non imputari conductori operarum eius, vt
explicat ibi *Gloſ. in verb. locauit*, & intelli-
gunt *Gloſ. & Bald. in dict. l. quoniam*, & cõ-
probatur ex quo text. non dicit ei, qui lo-
cauit operas, ſed ei, qui locauit opus, hinc
enim ſequitur, vt non poſſit intelligi de fa-
bro, quia faber non locat opus, ſed illud
conducit, licet quandoque locet operas, vt
declaratum eſt in *c.*1.

Nec aduerſus prædicta apponatur, quod
etiam conductor teneatur rem cuſtodire, &
conſeruare, vt eam in eodem ſtatu, quo re-
cepit, reſtituere valeat, vt dictum eſt in *c.*29.
quia id intelligitur abſque ſui præiudicio,
non enim propterea, quod res vſu fortè de-
terioretur, debet ipſe ab vſu, ad quem lo-
12 cata fuit, abſtinere, vel quatenus abſque
ſua culpa ſit deteriorata eam reficere, &
mediantibus expenſis conſeruare, quia hoc
onus à legibus ſupracitatis locatori expreſ-
ſe iniungitur, & proinde non pertinet ad
conductorem *Natt. conſ.* 449. *num.*9. *& ſeq.
Cyriac. contr.*61. *numer.* 29. *&* 30. *Caroc. de
locat. tit. de melioramentis quæſt.*4. *n.*13.

13 Quod, & ampliatur procedere non ſolũ
in locatione ad modicum tempus, ſed etiã
in locatione ad tempus longum, quatenus
talis locatio ſit pro mercede correſpondẽ-
te fructibus rei locatæ, *Rota conſ.*77. *nu.*6. *&*
7. *lib.*1. *Roland. conſ.*79. *numer.* 13. *verſ.*4.
*lib.*4. *Theſaur. deciſ.*20. *nu.*7. quia per illius
conſtitutionem videtur conductor omnem
impenſam rei conſeruationem reſpicientẽ
à ſe abieciſſe, vt dicit *Garz. de expenſ. cap.*
14. *numer.*15. *poſt med. verſ. denique ſemper*,
14 quod ſecus eſſet, ſi penſio eſſet modica, vt
ſenſit ipſe *Garz.* & eſt diſtinctio communis,
vt dicit *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.* 29. *nu-*
26. *ad fin. Borgnin. deciſ.*44. *numer.*55. vbi
15 idem tenet ſi gratis habitet, quod, & ſe-
quitur alijs adductis *Carpan. ad ſtat. Mediol.
tom.*2. *cap.*400. *num.* 197. vbi tamen decla-
16 rat procedere, quatenus expenſa non exce-
dat penſionem, quę veriſimiliter taxari poſ-
ſet in tempus, quo habet inhabitare.

17 Hinc cũ prætenderetur contra Hebræos
Vrbis, qui ex conſtitutione Clemen. VIII.
ex domibus conductis expelli non poſſunt,
ac propterea habent ius quoddam Inquili-
natus, quod vocant Gazagà, quod ipſis in-
cumberet onus reficiendi domos, quaſi per
illud ius eſſent potius emphyteutæ, quam
conductores, *Rota in vna Romana domorum*
2. *Martij* 1663. *coram Veroſpio* conſiderauit,
quod ipſi non ſoluunt quid modicum, ſed
annuam penſionem redditibus correſpon-
dentem, & propterea reputari debent veri
conductores, ac proinde quamuis propter
præfatam Conſtitutionem ſint conductores
ad longum tempus, adhuc non debent ar-
ctari ad neceſſarias reſtaurationes, ſed do-
mini præfatas penſiones recipientes illas
facere debent, vt latius patet ex præfata
deciſione, quæ hodie habetur impreſſa *dec.*
38. *num.*2. *& ſeqq. par.*14. *rec.* & confirma-
ta fuit per aliam, quæ eſt *deciſ.*89. *ead. par.*

18 Poſſunt tamen Hebręi ex dicta Conſtit.
facere in eiſdem domibus omnia meliora-
menta pro eorum vſu, & commoditate, nec
eorum ratione valent Domini augere pen-
ſiones, niſi refectis ſumptibus ad eorũ pro-
portionem, vt refert *Gratian. diſc.*842. *n.*21.
ſed licet non poſſint compelli Domini do-
morum ipſos ſumptus eis reficere, id intelli-
gitur de melioramentis ad voluptatem, ſeu
maiorem cõmoditatem factis, non de omni-
no neceſſarijs *dict. deciſ.* 38. *n.*7. *par.*14. *rec.*

19 Si

Digitized by Google

19 Si tamen ipſe conductor deuaſtet, aut
deſtruat, tunc ipſemet abſolute tenebitur
ad expenſas reſtaurationi neceſſarias, adeò,
vt etiam eius hæres ad illas condemnari
valeat, vt habetur in *l. cum conductorem 29.
C. locat.*

Debet etiam conductor periculum im-
minentis ruinæ à ſe præuiſum denunciare
locatori, hoc enim eſt onus cuſtodiæ ab eo
debitæ, & ſi omittat denunciare, dicitur nõ
cuſtodire, & ad damna tenetur *Bart. in l.
Prouinciali 3. §. ſi ego, num. 2. ff. de non. oper.
nunciat. Cyriac. contr. 61. num. 34. Garz. de
expenſ. cap. 14. num. 29.* cum alijs adductis
ſupra in *cap. 29. de conductore, quid poſſit
in re locat.* vbi etiam videnda ſunt decla-
rationes huius concluſionis.

20 Et quatenus periculum ſit in mora, tene-
tur etiam conductor de ſuo expendere ad
damnum imminens reparandum, prout de
21 vſufructuario tradit *Caſtren. in l. cum ad
quem 7. C. de vſufructu, & habitat.* & alijs
adductis *Bimins conſ. 123. num. 17.* & in ſpe-
cie de conductore *Cyriac. contr. 61. n. 33.*

Eoque certius ſi habeat in manibus mer-
22 cedem locatori debitam, quia tunc expen-
dere debet, de ea, & ſic nõ applicatur, quod
dicitur, ipſum non debere expendere de
ſuo, & repetere *Cyriac. dict. contr. 61. n. 31.*
dicens colligi ex text. in *l. ædiles verſ. qui-
cumque autem mercede, ff. de via pub.*

23 Prout etiam tenetur conductor de ſuo
expendere ad obuiandum imminenti peri-
culo, ſi monitus à locatore, vt prouideret,
reſpondiſſet, ſe facturum, quatenus expen-
ſæ ſibi bonificarentur, & locator ſe eas bo-
nificaturum promiſiſſet, tunc enim quate-
nus mandatum aſſumptum non expleret,
24 diceretur in culpa, & ad damna ſubſequu-
ta, & intereſſe teneretur *l. ſi Procuratorem
8. §. mandati, ff. mandati* cum concordant.
relat. *per Cyriac. d. contr 61. n. 31.*

Ad eas quoque expenſas neceſſarias,
quas dictum eſt fieri extra rem ipſius cauſa,
25 tenetur quoque locator, at in ſpecie te-
netur ad expenſas viæ propè domum loca-
tam exiſtentem, eſt text. in *l. ædiles §. con-
ſtruat autem ff. de via publ.* & tradit *Caſtren.
in l. ex conducto num. 3. ff. locat.* & Domino
26 non conſtruente, conſtruit conductor, &
computat diſpendium in mercedem, vt di-
cit text. in dicta *l. ædiles §. conſtruat autem
verſ. quicumq.* itaut conductor aliter non
teneatur, quam expenſis penſionis *Bart. in
l. ædiles, num. 2.* per illum text. in *verſ. qui-
cumque autem, ff. de via publica, Natt. conſ.
449. num. 10. Cyriac. contr. 61. num. 31.* &
27 pactum contrarium eſſet exorbitans, &
ideo ſtricte intelligendum de illis tantum,
quæ ſunt propè rem locatam, vt cenſuit
*Rota in vna Rem. Horti, 26. Ianuarij 1632.
§. fin. coram Motmanno.*

28 Sic expenſas litium pro rei defenſione fa-
cere debet Dominus, & quatenus eas faciat
conductor, ipſe Dominus debebit illas re-
fundere, quia iſtæ impenſæ litium pro im-
pediẽda amiſſione rei per euictionem, ſunt
eodem modo neceſſariæ, ac impenſæ in re-
ſtauratione parietis ad impediendam amiſ-
ſionem domus per ruinam, & ideò eodem
modo faciendæ ſunt à Domino, *Garz. de
de expenſ. & melior. cap. 14. num. 27. Boer.
deciſ. 44. n. 15.*

29 Et idem eſt de Collectis, quæ ratione rei
locatę imponuntur à Communitate, ſeù alij
Superioribus, quia, & ad eas tenetur loca-
tor, non autem conductor, *Ferret. conſ. 199.
num. 5. Cancer. var. lib. 2. cap. 6. numer. 200.
Gurlin. contr 209. num. 28. verſ. ideò ſicut,
& num. 37.* vbi de veriori, & reſpondet cõ-
30 trarijs, quod tamen procedit ſi agatur de
collectis impoſitis perſonæ pro rebus, quia
ſi imponerentur collecta tantum ipſis fru-
ctibus, ſecus eſſet dicendum, vt diſtinguen-
do docet *Bart. in l. 1. poſt med. C. de annon.
lib. 10. Soccin. Sen. conſ. 119. num. 2. lib. 1.
Iaſ. conſ. 109. dub. 3. lib. 1. Caſtr. conſ. 442.
num. 2. lib. 1. Pet. de Rauen. ſing. vlt. Corſett.
ſing. 163.* ſic, vbi imponitur aliqua collecta
pro fructuum conſeruatione, teneri condu-
ctorem *Auendan. de execut. mand. reg. par. 2.
cap. 10. num. 25.* & conſonant tradita ſupra
in *cap. 17. de effect. locat. quæſt. 7.* vbi etiam,
quod, vbi agitur de conductoribus ad lon-
31 gum tempus habentibus vtile dominium,
poſſunt ratione illius collectari, quod pro-
cedit, quatenus non ſoluant penſionem
correſpondentem fructibus, ſed quid mini-
mum, ex traditis per *Fulgin. de iur. Emphyt.
t. t. de me melior. quæſt. 10. num. 13.* & alios
ſupracitat.

32 Poſſet tamen etiam compelli conductor
ſoluere collectam à locatorem debitam,
ſeu ei auferri fructus, cedendo illi actiones,
vt valeat ſe reualere de eo, quod ſoluit cõ-
tra Dominum, vt dictum eſt de refectione
viæ, vt poſt *Speculat. tit. de cenſ. §. 2. num. 10.
& Caſtren. in l. ſi pendentes, §. 1. ff. de vſufr.*
tradit *Cancer. dict. cap. 6. numer. 200. propè
med. verſ. cenſeo tamen*, vbi etiam declarat
33 hoc intelligendum, vſque ad concurrentẽ
quantitatem fructuum, quos ipſe ſoluturus
eſſet locatori, & non amplius, quia tunc
ipſe grauaretur, & quod ita ipſe conſuluit, &
denique in hac materia attenditur conſue-
tudo, *Granett. conſ. 145. n. 21. ad med.*

34 In

Digitized by Google

34 In tributis tamen, & oneribus merè realibus maior difficultas eſt, quia eum ipſa ſequantur fructus, & ratione rei, non perſonę debeantur *l. Imperatores 7. in princ. ff. de publican.* ſoluenda eſſe à conductore fru-
35 ctus percipiente ſentiunt *Platea in l. 1. n. 2. ad fin. C. de annon. & tribut. lib. 10. Roman. in l. Imperatores, ff. de publican. Caſtrenſ. conſ. 442. ad fin. lib. 1. Iaſ. conſ. 109. ad fin. lib. 1. Franc. Marc. deciſ. 472. num. 10. & 14.* & haec opinionem, vbi agitur de conductore percipiente omnes fructus, & de tributis, quæ ſunt onera realia, non autem de Collectis, & non adeſt conſuetudo, quæ obuiet, tenet etiam, & de plano procedere ſentit *Valaſc. de iur. Emphyt. q. 17. n. 27.*

36 At in contrarium facit eadem præfata ratio, quod tributa debeantur propter rem, & fructus rei, nam quoad rem, clarum eſt eam eſſe locatoris, nō cōductoris, & quoad fructus, licet conductor illos percipiat, tamen eos percipit pro Domino, & ſi ſibi retinet, eos ſoluit in mercede locationis, adeò vt dicatur vti nomine locatoris, vt habetur in *l. non vtitur, ff. de vſufr.* ibi, *ſi nec ipſe vtatur, nec nomine eius alius, puta, qui emit, vel qui conduxit*, itaut potius ipſe Dominus, quam conductor fructus habere intelligatur *l. quia ff. de vſufr.* ibi, *qui pretio vtitur non minus habere intelligitur, quam qui principaliter re vtitur, fruitur*, & quidem Dominus habet fructus conuerſos in pecuniā, poſſibile eſt enim omnes res in pecunia cōuerti *l. fin. C. de conſtit. pec.* ex quibus prima opinio, non ſolum viſa eſt dura *Pinell. in l. 1. p. 2. n. 72. in decima ampliat. C. de bon. mater.* ſed etiam cōtra iuris manifeſta principia *Garz. de expenſ. cap. 14. nu. 18. poſt princip.*

37 Pro prima tamen opinione multum vrgere videtur text. *l. ſi ſine 33. §. Lucius ff. de admin. tut.* vbi ſupponitur, quod in Ciuitate adeſſet conſuetudo, quod Domini prędiorum non conductores onera annonarum, & contributionū ſuſtinerent. Et quod iuxta eam Tutor ſoluerit, & tamen dubitatur, an in redditione rationis ei opponi poſſit, quod non rectè tales impenſas fecerit. Vnde argui apertè videtur, talem ſolutionem non eſſe conformen diſpoſitioni Iuris, nam alias ſi eſſet de Iure, quod Dominus ſolueret, dum concurrebat etiam conſuetudo, nulla prorſus adfuiſſet ratio dubitandi, & reſponſa Iuris Conſultorum non debent ità reſtringi ad caſus indubitabiles *Rot. dec. 533. n. 19. p. 4. tom. 3. rec.*

38 Poſſet forte pro conciliatione dici, quod quatenus tributū ſoluatur in pecunia, tunc procedat ſecunda opinio, quod ſoluendum ſit à Domino, qui fructus prædij in pecuniam verſos recipit, quatenus autem ſoluatur in ipſis fructibus, qui ex prædio percipiuntur, & retinentur à conductore, ab ipſo præſtari debeat, non autem à Domino, qui tales fructus non habet, quos præſtet, idque quatenus agatur de tributis notorijs, quæ conductor veriſimiliter nō ignorauerit, alias enim poſſet petere releuationem à Domino, qui debuiſſet illa ipſi notificare, & in hoc ſenſu crederē procedere poſſe opinionem *Pinell. in l. 1. par. 2. num. 72. in decima ampliat. verſ. tertio in eadem C. de bon. mater. fol. mihi 187. ad fin.* quid quid contra eum dicat *Garz. de expenſ. dict. cap. 14. nu. 19. verſ. præterea*, quia hæc opinio comprobatur ex mox dicendis de Decimis.

39 Nec diſtinguendum videtur inter locationem ad modicum tempus, & locationem ad longum, niſi quatenus in tali locatione ad longum tempus, penſio conſtituta eſſet modica, quia tunc facilius admitti poſſet, quod omnia tributa ipſe conductor ſolueret, vt dictum eſt ſupra in alio propoſito, & in iſto admittit *Garz. de expenſ. cap. 14. nu. 19. propè fin. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de melioram. quæſt. 10. num. 8. & nu. 12. & 13.* ſi autem adſit conſuetudo nulli dubium, quod ſeruanda erit *dict. l. ſi ſine 33. §. Lucius ff. de admin. tut.*

40 Decimæ verò quoniam debentur de fructibus, adeo vt eodem modo colonus de parte eorum, quæ ſibi remanet ratione culturæ, ac Dominus de porrione, quam percipit ratione terrę eas reddere ſine diminutione teneatur, vt eſt text. in *cap. tua nobis propè fin. verſ. & cum de cunctis. de decim.*
41 hinc eſt, quod in locatione propria, de qua loquimur, vbi videlicet conductor ſoluit mercedem in pecunia, & percipit omnes fructus, ad ipſum ſpectat earum ſolutio totalis, vt docet ibi *Abb. nu. 14. ante med. verſ. aut Dominus locauit*, vbi, quod cum hoc ſit onus fructuū, videtur locatorem illos tranſtuliſſe cum onere ſuo, & quod non eſt verum dicere, locatorem recipere penſionem liberā à decimis, quia imò eas ſoluit, cū pro minori penſione cenſeatur locaſſe ratione oneris earum *Monet. de decim. cap. 7. quæſt. 1. num. 40.* vbi dicit, quod licet *Abb.* vbi ſupra dicat *gloſſ.* ibi tenere contrariam, tamen tenet iſtam, ſi bene perpendatur *Rot. deciſ. 458. num. 17. p. 5. rec.*

42 Quæri etiam poteſt in locatione animalium ad vecturam de portorio, ſine paſſagio, ſeu gabella tranſitus, puta ſi omne animal tranſiens per pontem ſoluere debeat aliquid, an talem ſolutionem facere debeat

V v con-

conductor,ſiue locator,& in hoc diſtinguē-
dum eſt, vt ſi locator de tempore contra-
ctus ſciuit animal, ſiue etiam currum loca-
tum tranſire debere per pōtem illum, ibiq;
portorium ſolui, ipſe teneatur, alias ſecus,
vt eſt text. clarus in *l.cum in plures 62.§. ve-*
hiculum conduxi ff.locat.,ſi autem, quid plus
43 ſoluatur pro curru onuſto, quàm pro va-
cuo, illud plus, quod ſoluitur ratione one-
ris,quod eſt conductoris, ſine dubio ſoluen-
dum erit à conductore, prout aduertit *gloſ.*
ibid. in ver. Rheda, & in ver. debere.
44 Hęc autem omnia procedunt ſecluſa vo-
luntate, contraria partium, ei enim cedere
debent regulæ iuris, cum maxime ſpectari
debeat in locatione, quid inter vtramque
partem conuenit, vt monet Iuriſconſult.id
l. ea lege 53.in princ. verſ.reſpondit ff.locat.
45 Vtiles autem impenſas in re locata, ne-
que locator, neque conductor facere tene-
tur, & multo minus voluptuarias, vt de ſe
patet,ſecluſo pacto, de quo dicam infra.
46 Quæ autem fructuum colligendum cauſa
ſunt,fieri debent à conductore *Caſtren. in l.*
Domus in fin.verſ. ſed adhuc oppono ff. de leg.
1. Baer. deciſ.44.numer.13.& alijs adductis
Menoch.conſ.64.num.17. & in tract. de ar-
bitr.iudic.caſ.215.n.3.& ſeqq.
Et licet omittere dictas impenſas videa-
tur reſultare in damnum ipſius tantum, ex
47 quo ipſe percipere debet fructus rei loca-
tæ, indeque dici poſſe eum teneri ad illas
tantum cauſatiue, quatenus videlicet fru-
ctus percipere velit, non autem compelli à
locatore, tamen hoc procedit quoad illas,
quæ merā tantum perceptionem fructuum
ſui temporis reſpiciunt, at quia ſunt quæ-
dam,ex quarum omiſſione reſultat damnum
rei, ſeù etiam fructuum diminutio in annis
futuris, in quibus fortè non durat amplius
locatio, prout eſt amputatio capitum vitiū,
ſeù, vti vulgo dicitur *potare*, ad eas facien-
das poterit compelli pro ſuo intereſſe à lo-
catore, *Bald. in Auth. qui rem num. 3. poſt*
med. C. de Sacroſ. Eccleſ. Trentacinq. Var.
lib.3. tit. de locat. & conduct.reſol.4. num.10.
ad med. cum alijs adduct. ſupr. *in cap. 29. de*
conductore, quid poſſit in re locat. &c. à num.
73 quæ non reperiō.
Et quoniam de aliquibus vti habentibus
admixtam vtilitatem rei dubitari poteſt, an
dici poſſint fructuum colligendorum cauſa;
vt ſignanter de foſſatis, quæ fiunt in agris,
dictum eſt ſupra, in eis cadit etiam quæſtio,
an ſint faciendæ à conductore, vel potius à
locatore, & de ea habuit conſulere *Bart.* vt
ipſe refert in *l. impenſæ 14. ff. de impenſ. in*
reb. dot.fact. vbi eam examinat arguendo
hinc inde, & concludit, quod primo inſpi-
ciatur conſuetudo regionis; quia ea, quæ
de conſuetudine regionis ſunt, veniunt in
contractu, ſi vero non apparet de conſuetu-
dine, & tunc, aut expenſæ reſpiciunt vtili-
tatem perpetuam, vel logioris temporis,
quam duret locatio, & non pertinent ad
conductorem, ſi verò ſunt expenſæ, quæ
quolibet anno ſunt faciendæ, puta in pur-
gandis, vel faciendis foſſatis,quæ quolibet
anno fiant, vel purgentur, & tunc debent
fieri a conductore, vt probatur in *l.* illa, &
per alia iura per ipſum adducta, & licet hæc
doctrina *Bart.*in ea parte,vbi dicit impēſas,
quæ concernunt vtilitatem rei tantum pro
tempore, quo durat locatio, faciendas eſſe
à conductore impugnetur à *Garz. in tract.*
de expenſ. & melioram. cap.14. num. 15. vbi
dicit reprobari opinionem *Bart.* et diſtin-
48 ctione, quam firmat inter conductorem, &
emphyteutam, vt reſpectu iſtius, nempe
emphyteutæ, bene procedat, vt teneatur
axpendere etiam pro conſeruatione rei pro
tempore durantis emphyteuſis,ſecus autem
reſpectu conductoris, nam ſi res conducta
in parte corruat abſque culpa ipſius, non
ſolum non tenetur ipſe reficere; ſed remit-
titur penſio pro parte. Tamen non receden-
dum videtur ab opinione *Bart.* in terminis
foſſatorum,quæ reficiuntur quolibet anno,
vel etiam ſi reficiantur quolibet biennio,
vel triennio,& pro tanto tempore duret lo-
catio, quia iſta refectio foſſatorum,& agge-
rum ſimilium reſpicit potius perceptionem
fructuum, & ad eam tendit, quam ad rei
locatæ conſeruationem, cum ſit quædam
ſpecies, ſeù pars culturæ, ad quam tenetur
49 conductor, vt conſiderat *Bart.* quem ſe-
quuntur *Alex. in l. diuortio §. impendia n. 3.*
ff. ſol. matr. & Ruin. conſ. 157.num.21.lib.1.
Roland. conſ. 28. nu.24. lib.1. Menoch. conſ.
64. num.17. ad fin. & de arbitr. in addit. ad
caſ.258. nu.26. opinio tamen *Garziæ* poſſet
habere locum,vbi ageretur de ipſa re loca-
ta reficienda, & procedere, etiam in foſſa-
50 tis, vbi ex verbis locationis dignoſceretur
illa quoque fuiſſe tanquam res,ſeù rei qua-
litas conſiderata,& in contractum deducta,
ita ut applicari poſſet ratio illa per eum ad-
ducta,quod ſi res locata in parte deficiat,te-
netur locator eam reſtituere,nō conductor,
quæ in ſe vera eſt ex ſupradictis.
51 Præterea reminiſcendum, quod ſimiles
impenſę tunc dicuntur non eſſe ad ſolā per-
ceptionem fructuum, ſed potius reſpicere
meliorationem rei, cū durant ad decenniū
iuxta *gloſ. in l. vel ſi vites 3. ver. vel ad eam*
ff. de impenſ. in reb. dotal. fact. & alios ſu-
pracit.

Digitized by Google

pracit. & proinde quatenus foſſata pro tanto tẽpore durent, & ſint neceſſaria, ad hoc, vt conductor, vti poſſit agris locatis ad vsũ deſtinatum, teneatur locator abſolutè ea reficere, prout eum teneri ad expenſas neceſſarias dictum eſt, ſi verò non ſunt neceſſariæ, ſed tantum vtiles, vel tanto tempore non durant, & non teneatur locaror, ſed ſi velit conductor, debeat ipſe reficere ea, & in fine locationis repetere impenſam pro rata temporis, quo adhuc duratura ſunt, adeo vt ſi durant ad decennium, & lapſum ſit quinquenium, repetat medietatem expenſarum, vt exemplificat in ſpecie *Boer. d. dec. 44. n. 13. poſt med. Menoch. conſ. 64. n. 17. propè fin.*

De pactis circa expenſas faciendas in re locata.

SVMMARIVM.

1 *Pacta circa expenſas, & melioramenta rei locatæ ſeruanda ſunt.*
2 *Et ſufficit etiam tacita voluntas, quod conductor de ſuo melioret.*
3 *Locatione facta ad meliorandum debet conductor de ſuo meliorare.*
4 *Aream recipiens ad ædificandam domum, tenetur domum ædificare de ſuo.*
5 *Pacta quod conductor expendat de ſuo, & melioret, ſtricte intelligenda ſunt.*
6 *Pactum quod conductor ædificium reſtauret, intelligitur pro prima vice tantum.*
7 *Et ſi iterum ædificium collabatur durante adhuc locatione, poterit conductor compellere locatorem, vt reſtauret non obſtante dicto pacto.*
8 *Lim. ſi ex verbis appareat contraria voluntas, vti ſi dictum, quod conductor debeat reaptare, & manutenere, vel quid ſimile.*
9 *Intellige limitationem, vt non propterea teneatur conductor de caſu valde inſolito.*
10 *Lim. 2. vt ſi locata area ad ædificandam domum cum onere recipiendi in ea locatorem, ſi domus poſt quam eſt ædificata corruat, poſſit conductor compelli iterum ædificare.*
11 *Impenſæ, & melioramenta facta à conductore obligato meliorare, cenſentur facta in executione obligationis.*
12 *Emphyteuſis eſt conceſſio ad meliorandum.*
13 *Emphyteuta non tenetur ad melioramenta magni valoris.*
14 *Quæ melioramenta ſint magna, vel parua ad hunc effectum relinquitur arbitrio Iudicis.*
15 *Pactum, quod emphyteuta debeat meliorare non alterat naturam contractus, ſed intelligitur de melioramentis paruis.*
16 *Pactum, quod melioramenta facta ab emphyteuta deuoluantur ad dominum, intelligitur de paruis, & ſi facta ſint magna operatur quo ad partem eorum tantum.*
17 *Pactum, quod emphyteuta faciat certa melioramenta non tollit obligationem eius prouenientem ex iuris diſpoſitione.*
18 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*
19 *Decl. procedere ſi illa prouiſio legis ſit ex iure particulari, & priuilegio, ſecus ſi ex natura contractus.*
20 *Pactum, quod melioramenta facta ab emphyteuta, emphyteuſi finita ire debeant ad dominum, non impedit eorum obligationem emphyteuſi durante.*
21 *Et licet obligatio finita emphyteuſi expiret, hoc intelligitur ſi emphyteuſis reſoluatur ex natura contractus.*
22 *Pactum, quod ſi emphyteuta alienet rem cum melioramentis deuoluatur, non operatur deuolutionem ſi facta alienatio melioramentorum tantum.*
23 *Dominus directus non poteſt iuuari pactis circa melioramenta ſibi fauorabilibus niſi contractum ex parte ſua ſeruet.*
24 *Et ſi agere vult vigore dictorum pactorum, debet adimplere contractum ex parte ſua.*

CAPVT XXXIV. §. II.

QVoad tertiam inſpectionem de pacto cir-
ca melioramenta, clarum eſt illud ſer-
1 uandum eſſe, ac poſſe conueniri, quod lo-
cator faciat ea, ad quæ de iure non tenetur,
prout etiam, quod conductor rem reficiat,
vel reſtauret, aut illam alio modo melioret
*Bald. in l. Colonus 63. in 2. lect. num. 1. ff.
locat. Carpan. d. cap. 400. num. 198. & ſeq.
Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 24. num. 16.* imò
2 etiam ſi expreſſe non ſit actum, vt condu-
ctor melioret de ſuo, adhuc ſufficit colligi
aliquo modo ita ſenſiſſe partes *Garz. de ex-
penſ. cap. 14. num. 16.* & exempla ſunt ſi
3 recepit titulo locationis ad meliorandum,
vel generaliter dictum ſit, vt colonus me-
lioret, ſenſit *Bald. vbi ſupra, & Gregor. Lop.
in l. 24. tit. 8. part. 5. ver. ea entonces*, vel
4 ſi aream recepit ad ædificandum domum,
cum onere recipiendi in ea dominum eun-
tem, & redeuntem, vel ſitum ad erigendum
furnum, vel molam frumentariam cum pa-
cto coquendi panem, vel molendi frumen-
tum, vt ex eiſdem tradit *Garz. d. cap. 14.
num. 16.*
5 At quoniam pacta præfata ſunt contra-
ria iuris diſpoſitioni, debebunt ſtricte intel-
ligi, & ad limites verborum, adeout, quanto
minus fieri poteſt recedatur ab ipſa diſpo-
6 ſitione iuris, & natura contractus, vnde ſi
locatum ſit ædificium collapſum cum pa-
cto, quod conductor illud reſtauret, non ſo-
lum intelligitur pro vnica vice tantum, iu-
xta vulgatam regulam *l. Bones §. hoc ſermo-
7 ne de ver. ſign.* ſed vlterius ſi poſtquam con-
ductor ſemel reſtaurauit ædificium, iterum
collabatur durante adhuc locatione, tene-
bitur locator illud reſtaurare, prout de iure
non obſtante dicto pacto, quod reſtauret
conductor, vt docet *Bald. in l. licet 8. num.
9. C. locat.* quem ſequitur *Dec. conſ. 512.
num. 9.* & alijs pluribus adductis *Gabr. de
legib. Concluſ. 2. num. 15. Caroc. de locat. tit.
de melioram. quæſt. 4. num. 8.*

Digitized by Google

8 Quod tamen intelligi debet procedere, niſi aliud ex verborum contextu, vel aliunde deprehendatur ſenſiſſe partes, prout deprehenderetur, vbi dictum eſſet conductorem debere reaptare, & manutenere, vel reaptare, & dimittere rem reaptatam *Bald. d. num. 9. ad fin. Caroc. d. quæſt. 4. num. 9.*

9 Sed etiam ſi conductor promiſiſſet reficere & manutenere, adhuc non teneretur de caſu valdè inſolito, vt de conductore, qui promiſerat manutenere molendinum molens, & eum ſic reddere, quod vbi flumen ob maximas pluuias mutauerit Alueum, ita quod molendinum non poſſet amplius molere, non teneatur conductor in tali caſu adeo fortuito conſuluit *Fulgoſ. conſ. 193.* & de alio, qui promiſerat mundare, & purgare omne nocumentum, quod accideret in flumine, & ripas manutenere, & reſtituere cluſam in bono puncto, & ſtatu tempore finitæ locationis, ſuſcipiendo in ſe omne periculum, quod eueniente diluuio maximo deſtruente cluſam, adeout refectio requireret magnum impendium, non teneretur conductor conſuluit *Bald. conſ. 119. lib. 1.* & vtrumque conſilium refert, & ſequitur *Natt. conſ. 449. num. 16. & 17.*

10 Verum vbi locata ſit area ad ædificandā domum cum onere recipiendi in ea dominum locatorem euntem, & redeuntem, vel ſitus ad ædificandum furnum, vel molam frumentariam cum onere coquendi panem, vel molendi frumentum, quod ſi hæc ædificia, poſt quam fuerint conſtructa collabantur, poterit locator compellere conductorem, vt illa reſtauret propter ſuum intereſſe, prout tradit *Garz. de expen. & melioram. d. cap. 14. ſub num. 16.* allegans *l. cum debere Colonum ff. de ſeruit. vrb. præd. & Io. Andr.* quē dicit videndus *in addit. ad Specul. tit. de locat. §. poſt quam in addit.* quæ incipit *habita verſ. redeundo ad principalem.*

11 Stante autem pacto, quod conductor meliorare debeat, ſi meliorauit, non poterit prætendere melioramenta, ſeu eorum valorem in totum, vel in parte, quia præſumitur, quod in executionem pacti meliorauerit, vt firmauit *Rota coram Durano dec. 338. num. 10. & ſeq. & in recent. deciſ. 69. num. 2. part. 5.* & ratio eſt, quia actus in dubio cenſetur factus in executionem præcedendis obligationis *Alex. conſ. 25. num. 9. & ſeq. lib. 2. Menoch. præſumpt. 49. & ſeq. lib. 3.*

At ſecus eſt in emphyteuſi, quia licet in ea de natura contractus ſit, vt fiat meliora-
12 tio; nam concedere in emphyteuſim eſt concedere ad meliorandum, nomen enim emphyreſeos græce, ſignificat meliorationē *gloſ. in §. adeo inſtit. de locat. Fulgoſ. conſ. 9. ad*
13 *fin* tamen hæc obligatio meliorandi ex natura contractus emphyteutici non extenditur ad melioramenta magni valoris, ſed reſtringitur ad impenſam modicam *Barboſ. in l. diuortio §. fin. part. 1. num. 36. Garz. de expenſ. cap. 14. num. 12.* vbi dicit, quod emphyteuſis inſitio eſt, & qui recipit in emphyteuſim recipit ad inſerendum, plantandum, & imboſcandum, & quod propterea has meliorationes non ſibi conſeruat emphiteuta, ſecus vero maiores, quæ non veniunt nomine emphyteuſis *Ioſ. Ludou. deciſ. 24. num. 20. Surd. deciſ. 300. num. 22. verſ. Præterea licet. Cyriac. contr. 268. num. 21.* & proinde ſi fecerit meliorationes magnas in fine emphyteuſis eas retinet, deducta illa parua quantitate ad quam tenebatur *Rot. coram Durano d. deciſ. 338. num. 24. & ſeqq.*
14 vbi, & quod, quæ ſit parua iſta quantitas relinquitur arbitrio iudicis, & quod in caſu illo dictum fuit, regulari debere, vt eſſet detrahenda decima pars circiter.

Et quatenus in conceſſione emphyteuſis,
15 expreſſe ſit dictum ad meliorandum non, propterea cenſeri debet receſſum fuiſſe à dicta natura contractus, ſed potius, quod partes voluerint ſe eum illa confirmare, itaut non obſtante tali pacto ſi emphyteuta melioret, debeat melioramenta retinere *Rimin. Iun. conſ. 384. num. 48.* & idem eſt ſi emphyteuta ſe obligauerit relaxare rem potius melioratam, quam deterioratam, vt in caſu *Gratian. diſcept. 934. num. 10. & ſeqq.* vel ſi expreſſe dictum, quod cenſeatur conceſſa ad meliorandum *Surd. deciſ. 300. num. 21.* vbi etiam dicunt, quod iſtæ ſunt expreſſiones eius, quod tacite ineſt in contractu emphyteuſis, quæ nihil operantur. Vnde intelligendum pariter erit pactum de melioramentis modicis non de magnis, & ideò quatenus ſint magna, non intelligetur de eis *Gratian. ibidem n. 12.* vel operabitur in illa parua quantitate, vt dictum eſt eſſe de natura contractus, & tradit in terminis pacti *Cyriac. diſcept. 59. num. 51. ad finem.*

Neceſſaria igitur eſt expreſſa conuentio, quod domus, ſeù alia res emphyteutica deuoluatur cum melioramentis, & tunc debentur domino tanquam pars pretij *Gratian. diſcept. 810. num. 8. & dicta diſcept. 934. in fin.* imo fortius, dum volumus pactum intelligi iuxta naturam contractus, adeout cum de natura contractus ſit, vt emphyteuta faciat melioramenta modica, pactum quoque meliorandi intelligatur pro modica ſumma, idem dicendum erit de pacto, quod

Digitized by Google

16 quod melioramenta deuoluantur ad do-
minũ, vt videlicet intelligatur de modicis,
prout pariter ſupradictum eſt, modica tan-
tum deuolui de natura contractus, vel pro
parte modica tantum, ſi fuerint magna,
adeout ad hoc vt deuoluantur omnia, ne-
ceſſe ſit, vt exprimatur in pacto, vt ſentiunt
Gamma deciſ. 75. *num.* 2. *verſ. & quamquam*
Seraph. deciſ. 1496. *in fin.* & alijs adductis
Cyrocc. diſcept. 57. *num.* 21.

Vbi autem adſit pactum faciendi in ſpe-
cie talia melioramenta, ſi emphyteuta vltra
17 ea, & alia fecerit, an reſpectu factorum,
vltra pactum expreſſum, interet tacitum ex
prædicta natura contractus emphyteutici,
itaut emphyteuſi finita debeatur etiam in
eis illa modica quantitas domino libera,
abſque obligatione reficiendi eius valorem,
18 videbatur dicendum, quod non, quia ex-
preſſum facit ceſſare tacitum, & prouiſio
hominis prouiſionem legis *l. & habet §. cum*
quis ff. de precar. & l. fin. C. de pact. conuent.
ſed contrarium firmauit *Duran. dicta deciſ.*
338. *num.* 29. ea ratione, quia tunc proce-
19 deret obiectum, ſi illa tacita obligatio pro-
ueniret ex priuilegio, aut alio iure ſpeciali,
& extraordinario, ſecus verò dum proue-
nit ex natura rei, & à Iure communi, tunc
enim per prouiſionem hominis, non ceſſat
prouiſio legis, ſed vtraque locum habet *Iaſ.*
in l. 2. *num.* 143. *& ſeqq. C. de iur. emphyt.*
Neguſant. de pignor. part. 2. *membr.* 4. *num.*
87. *verſ. prima eſt.*

20 Notandum tamen in propoſito præfati
pacti in emphyteuſi appoſiti, quod licet
dicat melioramenta reuerti debere ad do-
minum emphyteuſi finita, non proinde im-
pedit eorum obligationem emphyteuſi du-
rante *Rot. deciſ.* 294. *num.* 7. *part.* 1. *recent.*
21 & licet emphiteuſi finita expiret obligatio,
& vadant melioramenta ad dominum rei
libera ab hypothecis, tamen hoc procedit,
quatenus emphyteuſis reſoluatur ex natura
contractus, non autem ſi dominus alio titu-
lo fundum acquirat *d. deciſ.* 294. *num.* 7.
part. 1. *recent.* & quamuis impoſita ſit pœ-
22 na deuolutionis, caſu quo terrenum cum
melioramentis alienari contigerit, adhuc
poterit emphyteuta melioramẽta ipſa alie-
nare abſque incurſu pœnæ, vt cenſuit *Rota*
in vna Tuſculana ſaluiani coram Zarate inter
eius impreſſas deciſ. 59. *num.* 10. ea ratione,
quia alienatio terreni ſimul cum meliora-
mentis, prohibita videatur in præfatis ver-
bis, non autem melioramentorum de per
ſe, vt colligitur ex dictione, cum, quæ co-
pulat acceſſorie *l.* 1. *&* 2. *ff. de pecul. cum al.*
in dicta deciſ. alleg. & quidem dum pactum
exorbitat à diſpoſitione iuris, & eſt pœnale
non admittit latam interpretationem, ſed
reſtringendum eſt ad ſonum verborum ex
vulgatis.

23 Et multum aduertendum, quod non po-
terit dominus iuuari pactis præfatis circa
melioramenta ſibi fauorabilibus, vbi con-
tractum ex parte ſua non adimpleuiſſet *l. Iu-*
lianus 14. *§. offerri ff. de act. empt.* & in ter-
minis locationis *l. quaro* 56. *§. inter locato-*
rem ff. locat. & firmat in propoſito *Merlin.*
deciſ. 351. *num.* 4. & multo magis ſi con-
tractum impugnaſſet, & declarari nullum
obtinuiſſet *deciſ.* 602. *num.* 4. *part.* 4. *tom.* 3.
24 *recent.* adeout, vbi vult agere vigore di-
ctorum pactorum, docere debeat de adim-
plemento contractus ex parte ſua *deciſ.* 605.
num. 2. *part.* 4. *tom.* 3. *recent.* ſufficit enim
opponere de non adimplemento *Roland.*
conſ. 69. *num.* 9. *lib.* 4. *Mareſcott. cap.* 88. *n.*
1. *lib.* 1. *Grattan. diſcept.* 455. *num.* 4.

Quas impenſas conductor repetere poſſit, & quomodo, & quando.

SVMMARIVM.

1 *Impenſæ in re locata per conductorem factæ repetun-
tur ſi ſunt neceſſariæ, vel vtiles.*
2 *Ampl. non ſolum ſi locatio finiatur ſui natura, ſed
etiam ſi conductor culpa ſua expellatur.*
3 *Decl. ampliationem non procedere in emphyteuta,
quia culpa ſua expulſus non repetit melioramenta.*
4 *Idque ſiue emphyteuſis ſit priuati, ſiue ſit Eccleſiæ.*
5 *Et ſiue melioramenta ſint parua ſiue magna.*
6 *Et idem eſt in locatione ad longum tempus pro modi-
ca penſione facta.*
7 *Secus autem ſi pro penſione magna fructibus corre-
ſpondente.*
8 *Et in emphyteuſi ſi ſit pro canone magno correſpon-
dente fructibus, quod non amittantur melioramen-
ta ab emphyteuta expulſo.*
9 *Et generaliter ſi culpa emphyteutæ non cedat in dam
num domini, per eum non amittuntur melioramenta.*
10 *Impenſas paruas nec conductor præſertim ad longum
tempus repetit ſecundum aliquos.*
11 *Contr. ſi locatio ſit pro penſione magna.*
12 *Decl. vt ſi expenſæ erant neceſſariæ, & reſpiciebant
ſubſtantiam rei conductor eas repetat licet paruas
alias ſecus.*
13 *Non neceſſariæ ſi non durant vltra locationem non
repetuntur, ſecus neceſſariæ.*
14 *Melioramenta per conductorem facta opera propria,
vel ſuis animalibus, & curribus non repetuntur,
ſecundum aliquos.*
15 *Contrarium verius.*
16 *Hæc contraria opinio facilius procedit in laboribus
implicatis pro collectione fructuum.*
17 *Prout etiamſi conductor, erat ſolitus operari pro lucro.*
18 *Melioramenta in re locata facta à tertio tituitu con-
ductoris per eum repetuntur.*
19 *Idem de factis ab ſubconductore vigore pacti cum
primo conductore initi.*

20 Con-

Digitized by Google

20 *Conductor, qui conduxit ab vſufructuario locatore mortuo expenſas non repetit.*

21 *Idem in eo, qui conduxit à poſſeſſore Maioratus, vel alio bona reſtituere debente.*

22 *Doctores facultatem habent gloſſandi, & interpretandi, non autem deſtruendi leges.*

23 Text.in l.ſi quis domum §. hic ſubiungi ff. locat. *explicatur.*

24 *Conductor, qui conduxit ab vſufructuario, ſi vſufructuarius locauit tanquam dominus expenſas repetit.*

25 *Limitatio declarat in quibus terminis loquatur regula.*

26 *Impenſæ factæ à conductore non attenditur an duratura eſſent ad tempus deſtinata locationis, ſed ad tempus, quo locatio actualiter durauit.*

27 *Impenſæ voluptuariæ, & ad proprium commodum per conductorem factæ non repetuntur.*

28 *Vſufructuarius ſimpliciter ocans, cenſetur locaſſo tanquam dominus.*

29 *Ampl. vt conductor vſufructuarij non repetat expenſas etiamſi adſit fideiuſſor pro eius ſecuritate.*

30 *Lim. procedere ſi vſufructuarius decedat, ſecus ſi cedat.*

31 *Impenſas etiam vtiles non repetit conductor ſi fecerit eas adeo exceſſiuas, vt dominus illas ſoluere non poſſit.*

32 *Decl. vt exceſſiuitas ad hunc effectum probanda ſit ab allegante.*

33 *Et quando dicantur exceſſiua ſtatur arbitrio Iudicis.*

34 *Et vbi locator eas facturus erat non attenditur exceſſiuitas.*

35 *Et permittitur eodem caſu exceſſiuitatis conductori melioramenta abradere ſi ei ſit vtile, & rei, iuxta ſtatum antiquum, non damnoſum.*

36 *Vel datur eidem conductori retentio rei.*

37 *Altare vnum non eſt diſcooperiendum, vt cooperiatur aliud.*

38 *Conductor, qui melioramenta exceſſiua fecit compellitur etiam ſoluere domino valorem rei, & illam ſibi retinere.*

39 *Statur tamen arbitrio Iudicis an ita expediat.*

40 *Impenſæ non repetuntur à conductore, quando dominus denunciauit ei, vt illas non faceret.*

41 *Lim. ſi reſpiciant intereſſe Reipublicæ, prout in munitione Caſtri, & ſimilibus.*

42 *Impenſæ repetuntur à conductore, quando melioramenta facta ſunt per diuerſam materiam, vti ædificando, quæ dicuntur per applumbationem; ſecus ſi plantando, quæ dicuntur per ferruminationem.*

43 *Decl. vt non repetantur factæ in plantando per earum ſeparationem à fundo, ſecus per repetitionem impenſarum.*

44 *Decl. probandum eſſe plantationem fuiſſe vtilem.*

45 *Impenſarum pro repetitione datur conductori actio.*

46 *Actio ex conducto datur conductori pro omni eo quod ſibi præſtare debebat locator.*

47 *Pro repetitione expenſarum poteſt conductor agere etiam certi conditione, & actione negociorum geſtorum.*

48 *Retentio facilius datur, quam actio.*

49 *Pro repetitione expenſarum competit conductori retentio mercedis non ſolutæ.*

50 *Et etiam ipſius rei melioratæ.*

51 *Retentionis exceptio opponitur tam in petitorio, quã in poſſeſſorio.*

52 *Et non ſolum in proceſſu, ſed etiam in executione ſententiæ ad eam retardandam.*

53 *Etiamſi ſententia lata ſit ex celeri remedio l. ſi quis conductionis.*

54 *Et etiam poſt tres conformes.*

55 *Et ad retardandam executionem obligationis Cameralis, vel alterius executiua.*

56 *Et ad retardandam reuocationem attentatorum.*

57 *Et ad repellendos creditores anteriores rem hypothecatam habentes.*

58 *Hoc tamen procedit pro rata pro qua res pretioſior facta eſt.*

59 *Quod ſecus eſt reſpectu domini.*

60 *Ampl. vt conductor, qui meliorauit poſſit repellere creditores hypothecarios in totum, ſoluendo eis eorũ creditum, & ſibi retinendo rem, ſecundum aliquos.*

61 *Contr. tamen eſt verius.*

62 *Decl. hoc contrarium non procedere niſi creditores velint ſoluere melioramenta.*

63 *Impenſas, & melioramenta voluptuaria conductor nõ repetit niſi ea abradendo, & ſecus aſportando ſi abradi poſſunt.*

64 *Melioramenta abradi non poſſe dicuntur ſi abraſa nullius ſunt vtilitatis abradenti.*

65 *Et parua vtilitas pro nihilo reputatur.*

66 *Item abradi non poſſunt ſi deterioretur prior ſtatus rei.*

67 *Item abradi non poſſunt plantæ, & alia melioramenta facta per ferruminationem.*

68 *Item abradi non poſſunt ædificia in ciuitate facta.*

69 *Impenſæ, & melioramenta voluptuaria repetuntur, nec eſt locus abraſioni ſi fuerunt vtilia, vti ſi dominus erat facturus, vel habebat rem venalem &c.*

70 *Abraſioni vbi locus eſt, ea poteſt fieri non ſolum ante rei reſtitutionem, ſed, etiam poſtea.*

71 *Poteſt tamen impediri abraſio per dominum mediante ſolutione valoris.*

72 *Ampl procedere etiam ſtante pacto de abradendo.*

73 *Impenſæ fructuum percipiendorum cauſa factæ à conductore non repetantur, ſed repetuntur factæ à locatore.*

74 *Decl. non repeti per conductorem ſi factæ tantum pro tempore durantis conductionis, ſecus ſi durent vltra eam.*

75 *Intellige declarationem ſi de tempore conductionis eædem impenſæ non aderant.*

76 *Melioramenta facta à conductore longi temporis in re ſtabili habentur pro ſtabili; facta à conductore ad modicum tempus ſunt purum creditum.*

77 *Cenſus imponi poteſt ſuper melioramentis factis à cõductore longi temporis in re ſtabili.*

78 *Melioramenta facta à conductore breuis temporis cedunt ſolo, & impenſa tantum repeti poteſt.*

79 *Melioramenta facta à feudatario in re feudali non efficiuntur feudalia.*

80 *Impenſæ factæ per conductorem in re conducta repetuntur in fine locationis.*

81 *Decl. procedere in vtilibus, non in neceſſariis, quia iſta repeti poſſunt ſtatim.*

82 *An dominus poſſit velle vtiles ſtatim reſtituere, & augere penſionem relatiue.*

CAPVT XXXIV. §. III.

DEueniendo ad quartam inſpectionem, quas expenſas conductor repetat, & qua actione, & quo tempore, quoad neceſſarias, quas dictum eſt, quod locator tenetur
1 facere, ſi eas fecerit conductor, clarum eſt, quod

quod repetet, & idem eſt de vtilibus, quia non debet locator locupletari cum eius iactura, & de vtriſque, quod Conductor eas repetat eſt text. expreſſus *in l. Dominus* 57. §. *in conducto ff. locat.*

2 Quod, & ampliatur procedere non ſolum, vbi locatio finitur ſui natura, ſed etiam vbi conductor culpa ſua expellitur, puta ob non ſolutam penſionem, adhuc enim prædictas expenſas repetit, vt habetur *in l. Colonus* 63. *in princip. ff. locat.*

3 At contrarium procedit in emphyteuſi, quia emphyteuta melioramenta repetit tantum, vbi emphyteuſis natura ſua finitur, non autem ſi culpa ſua emphyteuta expellatur *l. 2. & ibi Bald. in 2. notab. & Iaſ. nu.* 27. *C. de iur emphyt. Gozad. conſ.* 46. *num.* 9. *Gratian. diſcept.* 810. *num.* 7. *Valaſc. de iur.*
4 *emphyt. quaſt.* 25. *num.* 2. ſiue emphyteuſis ſit priuati, ſiue Eccleſiæ *Garz. de expenſ. cap.* 6. *num.* 20. *prope finem Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ.* 117. *num.* 34. *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de melioram. quaſt.* 1. *num.* 2.

Et licet hoc procedere tantum in melioramentis paruis de natura contractus emphyteutici faciendis, non autem in magnis, teneant poſt alios *Garz. d. cap.* 6. *num.* 22. *& Valaſc. d. quaſt* 25. *num.* 3. tamen hæc
5 opinio videtur multũ periculoſa, tum quia ſi eſſet vera, deſtrueret dictam communem distinctionem, quæ fit in hac materia repetitionis melioramentorum inter caſum deuolutionis ex natura contractus euenientis, & caſum deuolutionis euenientis culpa emphyteutæ, cum etiam in primo caſu melioramenta parua non repetat, iuxta tradita in præced. §. *num.* 13. *ad fin. & ſeq.* tum etiam, quia repugnare videntur verba *text. in d. l.* 2. ibi *nulla ei in poſterum allegatione nomine meliorationis, ſeu emphyteutimata*, ponderando dictionem illam, *nulla*, ſine cuius læſione non poſſunt excipi meliorationes magnæ prout etiam tenuerunt *Bald. in l. ſi duobus* §. *emptor. C. com. de legat. Guidop. deciſ.* 438. & alij quos refert, & ſequitur *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de melioram. quaſt.* 1. *num.* 10. *&* 11.

6 Eademque amiſſio, quæ procedit in emphyteuſi, ſiue omnium, ſiue paruorum tantum melioramentorum, procedit quoque in locatione ad longum tempus pro modica penſione facta *Caſtrenſ. cõſ.* 270. *n.* 3. *poſt med. verſ. ſed circa præmiſſa par.* 2. *Petr. Barboſ. in l. Diuortio* § *fin. in prima par. num.* 70. *in princ. verſ. & per contrarium ff. ſol. matr. Menoch. recuper. rem.* 15. *numer.* 151. *ad fin. Niger de except. cap.* 8. §. 14. *num.* 31. & eſt opinio adeò communis, vt *Valaſc. de iur. emphyt. q.* 29. *num.* 25. dicat, quod licet ſibi non placeat, tamen non poſſumus has veterrimas opiniones, quantacumque auctoritate conuellere, & multo minus à foro abdicare.

7 E contra autem ſi locatio ad longum tẽpus ſit pro penſione magna fructibus correſpondente, vel paulò minus, tunc impenſas conductor non amittet, quia talis locatio non aſſimilatur emphyteuſi, nec cum eius regulis gubernatur, vt ſentiunt omnes præcitati, & vltra eos *Rot. coram Seraph. dec.* 546. *num.* 2. *&* 3. vbi *num.* 8. etiam ſi penſio
8 ſit diminuta vſque in ſexta parte, & ſi ſit emphyteuſis, pro qua ſoluatur Canon magnus eodem modo correſpondens fructibus, ipſa aſſumet naturam locationis in hoc propoſito, vt emphyteuta culpa ſua expulſus melioramenta non amittat, quia ceſſat ratio, pro qua intrat amiſſio, quæ eſt, quia in emphyteuſi, quid modicum ſoluitur *Caſtrenſ. in d. l. Colonus num.* 4. *ff. locat. Mareſc. Var. cap.* 110. *nu.* 14. *lib.* 2. *Seraph. d. dec.* 546. *numer.* 2.

9 Quod, & tanto magis procedet, vbi conductoris culpa non ſit talis, quæ cedat in aliquod damnum, ſeu præiudicium Domini, quia hoc caſu, nec etiam emphyteuta amittit meliorationes, vt declarauit notabiliter *Rot. in d. deciſ.* 546. *coram Seraph. n.* 4. & ſequutus eſt *Mareſcott. d. cap.* 110. *n.* 15. *& Fulgin. de iur. emphyt. tit. de melioram. q.* 1. *num.* 6.

10 Declaratur autem concluſio, quod conductor repetat prædictas expenſas quatenus ſint in quantitate magna, ſeu conſiderabili, alias autem ſi ſint paruæ eas non repetat, præſertim conductor ad longum tempus per relatos à *Carpan. ad ſtatut. Mediolan. tom.* 2. *cap.* 400. *num.* 187. *Niger. de except. cap.* 8. §. 14. *n.* 37. *& dixit Rot. dec.* 130. *n.* 3. *par.* 4. *diuerſ.*

11 At contrarium, quod etiam impenſæ modicæ non ſint faciendæ de proprio à cõductore etiam longi temporis, quatenus penſionem correſpondentem fructibus ſoluat dicit *Garz. de expen. & melioram. cap.* 14. *num.* 15. *poſt med. Niger poſt alios. de except. cap.* 8. §. 14. *numer.* 14. *&* §. 15. *numer.* 15. & dixi ſupra in ſecunda inſpectione, vbi alios adduxi. Et diſtinguendum videtur,
12 quod ſi agatur de expẽſis omnino neceſſarijs, & rei ipſius ſubſtantiam indubitanter reſpicientibus, quas omninò locator facere debebat, tunc eas conductor, qui pro eo illas fecit indiſtinctè repetat, vt dicit *Caſtrenſ. conſ.* 270. *num.* 4. *lib.* 2. *Valaſc. de iur. emphyt. quaſt.* 25. *num.* 38. *in princip.* & dicam

aliquid

Digitized by Google

aliquid infra, ſi autem agatur de vtilibus,
vel reſpicientibus etiam culturam, & fru-
ctuum perceptionem, vel rei vſum, & tunc
eatenus repetantur, quatenus vltra tempus
locationis durent, inde enim dicitur ad
hunc effectum impenſa magna, alias enim
13 ſi vltra dictum tempus non durat, dicitur
impenſa parua, & non repetibilis *Ioſ. Lude-
uic.deciſ.Peruſ.*58.*num.*7.*Peregr. de fideicom.
art.*50. *num.*5. & eſt communis opinio, vt
pluribus adductis teſtatur *Garz. de expen.
cap.*14.*nu.*17.*poſt med. ſub verſ.atque etiam*,
& cum hac eadem diſtinctione inter neceſ-
ſarias impenſas, vt conductor eas indiſtincte
repetat, etiam ſi non durent vltra tempus
locationis, ſecus autem in alijs non neceſſa-
rijs tranſit etiam *Borgnin.deciſ.*44. *num.*57.
*ad fin.par.*1. *& ſequitur Caroc. tit. de expenſ.
num.*48. & de impenſis paruis reſpicienti-
bus tantum rei vſum, non autem perpetuam
ipſius vtilitatem, quod repeti nequeant lo-
quuntur *Natt.conſ.*449. *num.*12. *& Roland.
conſ.*28. *num.* 25. *lib.* 1. quos allegat dicta
Rotæ *deciſ. in par.*4. *diu.* quæ propterea ad
eoſdem terminos reſtringi debet, prout etiã
ad eos ſe reſtringit, *Carpan. in dict.cap.*400.
*num.*187. & melius *nu.*191. *& ſeq.* vbi, quod
propterea expenſa in plantatione ſalicum,
quamuis modica repetitur, & ea, quæ fit in
plantatione palorum annalium non repe-
titur, de quo tamen ſi plures placeat videre,
adeatur *Carocc. tit. de expen. num.*47. *&* 48.
vbi eos citat.

14 Non diſſimilis eſt alia declaratio, vt cõ-
ductor repetat ea melioramenta, quæ fecit
mediante impenſa, non autem ea, quæ ope-
ra propria, vel etiam ſuis animalibus, &
curribus, de qua *Randen. reſol.*29. *num.*36.
& facit per ea tex. in *l. Dominus* 57. *§. ex
conducto ff. locat.* dum dicit, quod ſi in con-
ducto fundo conductor ſua opera, aliquid
neceſſario, vel vtiliter auxerit, ad recipiẽdũ
ea, quæ impẽdit ex conducto cum Domino
fundi experiri poteſt, & ſic reſtringit repeti-
tionem ad ea, quæ impendit.

15 Verum in contrario ſenſu, quod videli-
cet repetat etiam melioramenta opera ſua
facta eſt *Menoch. conſ.* 1254.*num.*7. *verſ. &
propterea*, & videtur verius per dictũ, quod
ipſe etiam allegat Imperatorum Theodoſij,
& Valentiniani in *l. vlt. C. de Alluuion. propè
fin.* ibi *ne doleant diligentes operam ſuam agri
dediſſe culturæ*, & quidem agrum meliora-
mus, ne dum ſi cum patrimonij iactura alio-
rum induſtria vtimur, ſed, & ſi labore, in-
duſtria, & artificio proprio *Gilken. de im-
penſ.par.*2.*cap.*1. *num.*15. & alijs pleniſſime
more ſuo congeſtis *Giurb. ad conſuetud.
Meſſan. cap.*15.*gloſ.* 8.*par.*1. *num.*1. textus
autem in dicta *l. Dominus §. in conducto*, ſi
bene conſideretur, poteſt retorqueri, quia-
dum expreſſe tribuit actionem, ſi conductor
in fundo ſua opera, aliquid neceſſario, vel
vtiliter auxerit, probat potius opinionem
iſtam, & licet actionem reſtringere videatur
ad recipiendum ea, quæ impẽdit, tamen ſa-
tis dicitur impendiſſe, qui tempus, & labo-
res proprios impendit, quod, & facilius
16 procedet in laboribus implicatis pro col-
lectione fructuum, videlicet in colẽdo agrũ,
ſerendo, & ſimilibus, quia ſi colonus expel-
latur ante fructus perceptos, omnino ex eis
ſoluendi ſunt, quia non ſunt fructus agri,
niſi, qui his deductis ſuperſunt, & ideò pro
rata, quam capiunt tales labores, non poſ-
ſunt licite à Domino retineri, vt firmant
*Garz. de expenſ. & melior. cap.*1. *num.*14. *&
Mareſcott.Var.cap.*108.*num.*6. *&* 7. *lib.*2. &
17 in omnibus ſi conductor erat ſolitus opera-
ri pro lucro, adeòvt operas implicando in
re locata illud amiſerit, erit ei reficiendum,
iuxta tradita per *Abb.in cap.finem litibus nu.*
30. *de dol. & contum. Iaſ. in l. properandum
§. ſin autem alterutra C.de iudic. Gratian.di-
ſcept.*33.*n.*45. *&* 46.

18 Prout etiam repetere poterit conductor
melioramenta ab alio intuitu ſui facta puta
ab amico, à me enim factum dicitur, quod
ab amico mei contemplatione factum fuit
*Menoch.recuper.rem.*15. *numer.*509. *&* 510.
*Valaſc.de iur.emphyt.quæſt.*25.*num.*10. *verſ.
quinto, amplia Roſentall. de feud. cap.*10. *cõ-
cluſ.*43.*num.*42.*Caroc.de locat.tit. de expenſ.
num.*32. *& ſeq. Giurb. ad conſuetud.Meſſan.
cap.*15.*gloſ.*8.*par.*1.12. idemque, & facilius
eſſet dicendum ſi conductor ſublocaſſet eo
19 pacto, quod ſubconductor melioraret, quia
tunc dici poſſet melioratio facta mediante
impenſa primi conductoris, ex quo tale pa-
ctum cecidiſſet in diminutionem mercedis
ex ſublocatione ſibi debitæ *Peregr. deciſ.
Patau.*64. *num.*6.

20 Limitatur autem notabiliter, quod dictũ
eſt, conductorem expenſas, quas fecit in
meliorando rem conductam repetere poſſe
in eo, qui cõduxit ab vſufructuario, is enim
ſi impendat eueniente poſtmodum morte
vſufructuarij, expenſas non repetit, neque à
Domino fundi, neque ab heredibus locato-
ris *l. ſi quis Domum* 9.*§.hic ſubiungi, ff.locat.*
vbi I.C. reddit rationem, quia hoc euenire
poſſe proſpicere debuit *Rota coram Merlin.
deciſ.*546.*num.*44. *Niger. de except. cap.*8. *§.*
18.*num.*22.

21 Idque per identitatem rationis procede-
re etiam in eo, qui conduxit à poſſeſſore
Maio-

maioratus, vel primogenituræ, aut alias
grauato bona ipſa reſtituere ſenſit *Molin. de
primog. lib. 1. cap 21. num. 9.* & alij, quos re-
fert. *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 25. num. 35.*
& in eo, qui conduxit à Prælato, ſeù Bene-
ficiato *Barbóſ. de Epiſc. allegat. 94. num. 11.*

At limitatio prædicta videtur ſatis dura,
quod videlicet Dominus locupletari de-
beat cum iactura conductoris meliorantis,
vt aduertit *Valaſc. dict. quæſt. 25. num. 35.* vbi
vlterius progreditur, & impugnat rationem
illam, quod conductor proſpicere debuit
locationem finiri, dicens eam non conclu-
dere, ex quo etiam grauatus fideicommiſ-
ſo, & conductor ad tempus, proſpicere po-
terant eorum ius non duraturum, quantum
durare debebant melioramenta, & tamen
ea repetunt, & proinde cenſet melius ſen-
tire illum Senatum, qui etiam dicto condu-
ctori vſufructuarij de ſtylo, repetitionem
expenſarum concedit, quam ſenſerit *Vul-
pian. in d. l. ſi quis Domum.*

22 Verum dictum Valaſci nimis audax vi-
detur, Doctores enim poteſtatem habent
gloſſandi, & interpretandi, non autem ref-
felendi, & deſtruendi leges, vt aduertit
*Adden. ad deciſ. 460. num. 128. par. 4. tom. 2.
recent.* quare pro interpretatione præfatæ
leg. ſi quis Domus §. hic ſubiungi. animaduet-
tendum, quod duæ cadere poſſunt quæſtio-
nes in dicto caſu mortis vſufructuarij loca-
toris, dum conductor fecerat impenſas in
re locata, vna ſuper retentione rei melio-
ratæ aduerſus proprietarium, & alia pro re-
petitione ipſarum expenſarum contra hære-
des vſufructuarij locatoris, quodque in
præfata *l. ſi quis Domum §. hic ſubiungi.* Vul-
23 pianus non loquatur de prima, ſed tantum
de ſecunda, quo poſito, non eſt iniuſta reſo-
lutio, quod conductor non poſſit agere cō-
tra hæredes vſufructuarij, qui nullam vtili-
tatem ſentiunt de impenſis per ipſum con-
ductorem factis, nec redargui poteſt ratio,
quod ſibi conductor imputare debeat, ſi
hoc remedium repetendi ab illis ei non de-
tur, ex quo hoc proſpicere potuit, vt latè
tradit *Garz. de expenſ. & melioram. cap. 14.
nu. 17.* vbi, ita defendit deciſionem Vulpia-
ni, licet inuehat in compilatores digeſtorum
vocando eos potius dilaniatores veterum
Iuriſconſultorum.

Et quoniam ſi textus vere loquatur tan-
tum de quæſtione conductoris cum hærede
vſufructuarij, non autem etiam de alia cum
proprietario, ſenſus eſt planus, & deciſio eſt
iuſtiſſima, ceſſantq; omnes quætelæ, pro ma-
iori dilucidatione huius veritatis animad-
uerto, quod nullum in eo de proprietario
verbum habetur, ſed expreſsè loquitur de
controuerſia cum hærede vſufructuarij, tam
ante præfatam deciſionem videlicet in prin-
cipio *dict. §.* Ibi *hæredem eius non teneri*, quā
etiam immediatè poſt eam ibi, *quod tamen ſi
nō quaſi fructuarius ei locauerit, ſed quaſi fūdi
dominus tenebitur, decepit enim conductorem.*

Imo, & ſi bene aduertatur textus dum
dicit *idem quærit ſi sūptus fecit in fundū, quaſi
quinquennio fruitus, an recipiat, & ait non
recepturum, quia hoc euenire poſſe proſpicere
debuit* ponit regulam, quod is, cui locauit
24 vſufructuarius non repetat expenſas, quam
regulam quodammodo limitat in caſu, quo
non locauerit vti fructuarius, ſed vti fundi
dominus, & dicit tunc teneri, quia decepit
conductorē *gloſ. ibi in verb. proſpicere*, & alij
adducti per *Nigr. de except. c. 8. §. 18. n. 22.
verſ. ſi conductio*, vnde quia limitatio indu-
bitanter loquitur tantum de obligatione
25 vſufructuarij, ſeu eius hæredis, inde bene
ſumitur declaratio regulæ, vt pariter loqua-
tur, conductorem non recepturum ab vſu-
fructuario locante, ſeu eius hærede, iuxta
tradita, per *Bald. conſ. 401. num. 2. verſ. ſuper
2. lib. 5. Roman. conſ. 498. num. 22. ad med. Cy-
riac. contr. 169. num. 34. Gregor. dec. 257. n 6.*

Præterea vlterius progreditur *Garzias d.
cap. 14. num. 17. poſt med. verſ. atque etiam*, &
dicit, quod dicto etiam in præfatis verbis
legis decidi conductorem non recepturum
impenſas à proprietario, exiſtimat loqui, ibi
de expenſis modicis, quas vſufructuarius
omninò facere tenebatur ex diſpoſitione
l. hactenus ff. de vſufr. idque probat nedum
auctoritate *Franc. Conani*, qui hoc idem
ſenſit *lib. 7. Comentar. iur. cap. 11. num. 21.* ſed
etiam ponderando, quod ibi locatio erat ad
quinquennium, & textus dicit, *ſumptus fe-
cit quaſi quinquennio fruitus*, & ſic loqui-
tur de expenſis duraturis tantum pro tem-
pore locationis, & ſic modicis, ex quo ex-
penſæ modicæ dicuntur, quæ non durant
vltra tempus locationis ex ibi citatis, & di-
26 ctum eſt ſupra, ſed hæc ratio, patitur diffi-
cultatē, quia locatio deſtinata erat ad quin-
quennium, ſed actualiter non durauit, & ſic
dato, quod expenſę eſſent pro tempore, quo
fuerat deſtinata, ſaltē erant vltra illud, quo
actualiter durauit locatio, quod attendi de-
bet, non deſtinatio, quæ amplius effectum
non habet ex congeſtis per *Gratian. diſcept.
126. num. 23.* vnde potius dici poſſet, quod
textus dicens, *ſumptus fecit in fundum, quaſi
quinquennio fruitus*, loquatur de ſumpti-
bus voluptuariis, ſeù ad merum cōmodum
27 ipſius conductoris, quibus videlicet ipſe
fruitur, eſſet per quinquennium, quæ non

repetuntur, vt poſt *Bald.tradit, & comprobat Iaſ.in l.1.num.27. C. de iur. emphyt.* & alijs pluribus adductis *Mareſcott.Var, cap,109. n.19.lib.2,*

Stante autem deciſione Vulpiani, quod hæredes vſufructuarij locantis nō teneantur reficere expenſas, niſi quatenus ille locaſſet vti dominus, & quod procedat etiam in locante rem reſtitutioni obnoxiam,oritur dubium ſi ſimpliciter locata res fuerit abſque vlla expreſſione, quod eſſet libera,vel quod eſſet reſtitutioni obnoxia, an cenſeatur locata tanquam à domino abſoluto, itaut hæredes teneantur, & pro negatiua ſumitur vrgens argumentum ex verbis textus, ibi, *quid tamen ſi non quaſi vſufructuarius, ſed quaſi fundi dominus*, animaduertendo enim, quod Iuriſconſ. addit illa verba, *ſed quaſi fundi dominus*, infertur non ſufficere, quod locauerit, non quaſi vſufructuarius, ſed requiri vlterius, quod locauerit quaſi fundi dominus, & ſic ſe expreſſerit talem,ad hoc, vt verba prædicta non remaneant prorſus otioſa, prout ſumi debet interpretatio *Gabr. conſ.16.num,4,lib.1.*

28 At contrarium ſentiunt *in dict. l ſi quis domum,Bald. in lect.antiq.ad fin.& Caſtrenſ. num,6.*& alijs adductis latius probat *Molin. de primog. lib.1. cap.21. num.12. verſ. ſed quamuis ratio, & ſeqq.* vbi reſpondet etiam præfatis verbis legis ibi, *ſed quaſi fundi Dominus*, dicens Iuriſconſultum,ibi ſupponere eum, qui ſimpliciter contrahit quaſi fundi dominum contrahere,& hoc ibidem omnes ſcribentes amiaduertere teſtatur *Scapuccin. de ſing ſucceſſ ampl.10,num.4. Surd.dec.326. num.48,*

29 Ampliatur dicta deciſio Vulpiani, vt hæredes vſufructuarij locatoris, ac etiam fideiuſſores, non teneantur præfatas expenſas reſtituere, etiam ſi ſe obligauerint generaliter pro ſecuritate conductoris, dummodo expreſſe dictum non ſit,de intereſſe locationis pro toto tempore conuento *Aug.Barboſ. de Epiſc,alleg.94. num,14.* & facit generalis concluſio, quod promiſſio euictionis non comprehendit illam, quæ venit ex lege, & & natura rei,niſi ſit ſpecialiter in ſtipulationem deducta *Ruin.conſ.72.num.5,lib.5. Menoch.conſ.418. num.10. & ſeq. Becc. conſ,24. num.31.Rot,deciſ.152.num,4.& 251. n.1. & ſeq.p.2.diuerſ,*

30 Procedit autem eadem deciſio in terminis vſufructuarij, ſeu alterius ſimilis locatoris decedentis, prout loquitur textus, ſecus autem eſt in terminis cedentis,vel voluntarie renunciantis, quia tunc ipſe tenebitur impenſas reficere *Petr.Barboſ. in l.ſi filio familias §.fin.num.22.ff.ſol.matr.Gutier.Canon. queſt.lib.1.cap.36.nu.25. & ſeq. Aug. Barboſ. de Epiſc.alleg.49.num.12.*

31 Limitatur ſecundo,quod dictum eſt conductorem repetere impenſas melioramentorum, vt non procedat ſi eas fecerit adeò exceſſiuas, vt dominus ſoluere illas non poſſit,& proinde rem ipſam dimittere compellatur *text. eſt in l. in fundo ff. de rei vindic. & in l.ſed an vltra §. 1. ff. de negot. geſt. Mareſcott.Var. cap.109, num.20.* vbi de neceſſarijs, & *cap.110.numer,29.* vbi de vtilibus *lib.2.Bellon.iun. conſ.76. num.74. Fuſar. conſ.139.num.13.* & ratio eſt, quia tunc nec neceſſario, nec vtiliter factæ videntur, vt poſt multos tradit *Menoch. recuper. rem.15. num.553.*& ſequitur *Altograd.conſ.28.n.65. & 66. lib.1.*

32 Verum, qui prætendit talem exceſſiuitatem probare debet, quia ea non præſumitur
in impenſis vtilibus, & multominus in ne-
ceſſarijs *Roſental.de feud. cap.10. concluſ.43.*
num.102. Altogr. conſ.28. num.68, lib.1. &
33 ſtatur arbitrio Iudicis, quando dicatur ex-
ceſſus ſufficiens, vel non, inſpecta qualitate rei, & perſonarum, *Tiraquell.de retr.conuent.§.7.gloſ.1.nu.5.Mareſcott.Var.cap.109. n.20.ad med.lib.2.*

34 Et quatenus locator impenſas illas erat facturus,tunc non attenditur talis exceſſus, ſed adhuc reficere eas debet, dicta *l.in fundo ff. de rei vindic. Pinell. in l.2.par.4.cap.3. num.5. C.de reſcind. vend. Molin. de primog. lib.1.cap.10.num.17.Mareſcott.cap.110.num. 30. lib. 2.* vti ſi fuiſſent omnino neceſſariæ *Boſſ.in tit.de Principe nu.31. col.1. poſt med.*

35 At non propterea admitti debet, quod
dominus locupletetur cum iactura condu-
ctoris, & ideò conceditur conductori hoc
caſu facultas eas meliorationes abradendi,
quatenus ei ſit vtile, & non damnoſum rei,
iuxta ipſius ſtatum antiquum dicta *l. in fun-*
*do, ff.de rei vindic.*cum concordan.relat.per
Mareſcott.dict. cap.110. num.31, lib.2. vel ſi
36 ita eius indemnitati conſuli nequeat, datur
eidem conductori retentio *Menoch.*qui plu-
res refert. *adipiſc. rem,15. nu.524. Mareſc.*
dict. cap.110, num.32. verum, quia dando
hanc retentionem aduerſus dominum ſol-
uere non valentem,priuaretur ipſe dominus
37 re ſua,& hoc eſſet quodammodo diſcoope-
rire, vt dicitur,vnum altare, vt cooperiatur
aliud, quod fieri non debet, *Cyriac. contr.*
395.num.42, Altograd.conſ.34.num.54.lib.1.
Surd. deciſ.86. num.13. iuſta videtur praxis
38 compellendi eum, qui melioramenta ex-
ceſſiua fecit vt domino ſoluat valorē rei nō
melioratæ, & ita illam ſibi retineat, vt ſe

obtinuiſſe

obtinuiſſe per duas confotmes refert. *Peregrin. de fideicom. art. 50. num. 33. ad fin.* & ſe-
quitur *Fuſar. conſ. 139. num. 13.* & alijs addu-
ctis *Rot. deciſ. 318. num. 14. par. 9 recent.* qua-
tenus tamen ita aibitretur ex circumſtantijs
39 Iudex expedire, eius enim arbitrio hæc
materia remittitur, vt proſpiciat, ne delica-
tus debitor, nec oneroſu's creditor lædatur,
vt dicit *text. in l. ſi ſeruos de pignorat. act.* &
alijs addnctis, *Rot. deciſ. 420. num. 16. par. 9 recent.*

40 Tertio limitatur dicta concluſio, vt detur
conductori repetitio expenſarum factarum
in meliorando, in caſu, quo dominus denũ-
ciaſſet conductori, ne tales meliorationes,
& impenſas faceret; idque propter temeri-
ratem, ſi adhuc eas facere volnerit *Bald.
conſ. 257. n. 3. lib. 1. Gabriel. cõſ. 157. n. 3. lib. 1.
Mareſcot. var. lib. 2. c. 112. n. 33.* vbi, quod hoc
procedit tam in malæ fidei poſſeſſore, quam
in bonę *Rot. dec. 188. nu. 29 & ſeqq par. 9. rec.*

41 Niſi forte impenſæ reſpicerent Reipu-
blicæ intereſſe, prout eſſet munitio caſtri
ad neceſſariam eius defenſionem, vel aliam
ſimilem cauſam, quia tunc poſſent fieri, &
non obſtante proteſtatione, ſeu denuncia-
tione domini ne fierent, ab eo repeti, vt
latè firmat *Soccin. Sen. conſ. 26. nu. 12. & 13.
lib. 1.* & ſequitur *Mareſcot. Var. cap. 109.
num. 13. lib. 2.*

42 Quarto limitatur, vt procedat prædicta
deductio impenſarnm, cum per diuerſam
materiam melioramenta facta ſunt, vti ſi
domus ædificata ſit in fundo, vel quid ſi-
mile, quæ dicitur melioratio per applum-
bationem, ſecus autem cum ex eadem ma-
teria fiunt, vti cum in fundo plantatur ar-
bor, quæ ex ipſo fundo ſumit ſubſtantiam,
& creſcit, & dicitur per ferruminationem,
vt ſenſit *Bart. in l. in fundo numer. 8. verſ.*
43 *quandoque ff. de rei vindic.* at hæc opinio
procedere poteſt, vt non poſſint tales me-
liorationes detrahi, per earnm ſeparatio-
nem à fundo, eum quo ſunt vnitæ, vt dicam
infra, ſecns autem per repetitionem expen-
ſarum, quatenns ante reſtitutionem petan-
tur, vt per text. *in l. aut ſi ante ff. de rei vin-
dic.* declarat *Menoch. rejciens Bart. recuper.
rem. 15. num. 528. & 529.* cum ſequitur
Mareſcott. var. d. cap. 110. num. 28. vbi
hanc opinionem eſſe veriorem, & magis re-
ceptam dicit *Ioſeph. Lud. deciſ. Peraſ. 24.
num. 18.* vbi quod *Bart.* communiter repre-
henditur circa hoc, & quid quid ſit in alijs
terminis, in quibus videndus erit *Menoc.
vbi ſupra & Peregr. de fideicom. art. 50. num.
51.* vbi in fine inquit exiſtimare non rectè
reprehenſum fuiſſe *Bart.* & in terminis cõ-
ductoris, qui inſcio domino plantauit vi-
neam, quod repetat expenſas eſt text. cla-
rus *in l. Colonus ff. locat.* quem ſingularem
appellat *Tiraquell. de retract. conuent. §. 7.
gloſſ. 1. num. 16.* & poſt eum *Menoch. d. rem.
15. num. 529.* verum tamen eſt, quod plan-
tatio arborum non præſumitur impenſa vti-
44 lis niſi probetur, vt dictum eſt ſupra *in prin-
cip. huius cap. num. 25.* ex ſententia Rotæ,
& proinde non ſatis erit conductori proba-
re plantaſſe arbores, niſi etiam probet illam
plantationem fuiſſe vtilem, prout etiam re-
gulariter probare debere volentem repete-
re impenſas, quod fuerint vtiles dictum eſt
ſupra *hac inſpectione poſt princ.* & vlterius
probandnm erit, vtilitatem durare poſt lo-
cationem finitam ad commodum domini,
alias enim impenſa reputabitur fructuum
colligendorum cauſa facta, vt dictum eſt *in
princip. huius cap. prope finem.*

45 Dum autem, vt dictum eſt, poteſt condu-
ctor impenſas in meliorationibns neceſſa-
rijs, vel vtilibus factas repetere, iure me-
rito ſequitur, vt debeat ei ad hoc concedi
actio, prout aperte ei conceſſa reperitur *in
l. dominus 57. §. in conducto ad fin.* ibi *expe-
riri poteſt ff. locat.* at quæ ſit iſta actio, hoc
ſcrupulo non caret, quia mirifice variant,
& ſe inuolnnnt ſcribentes, vt dicit *Roſentall.
de Feud. cap. 10. concluſ. 43. num. 112.* ve-
rum quidquid ſit in alijs meliorantibus,
quo ad conductorem, dum ex lege locati,
& conducti habet ius faciendi expenſas vti-
les, & neceſſarias, ae experiendi pro ea-
rum repetitione, vt habetur *in d. §. in con-*
46 *ducto* ſequi videtur, eum agere poſſe ex
conducto, eum in hac actione veniat quid
quid locator ſibi præſtare debet *Caſtrenſ.
conſ. 270. num. 3. paulopoſt med. verſ. ſed
colonus, qui expendit part. 2. Mareſcot. var.
cap. 113. num. 5. lib. 2. Roſental. d. concluſ.
43. num. 115.*

47 Et vlterius poſſet etiam poſt rem reſti-
tutam agere incerti condictione, & actione
negociorum geſtorum, *Roſentall. d. concluſ.
43. num. 113. & 114. Nigor. de except. cap.
8. §. 14. num. 118.*

At quoniam melius eſt ſemper inhærere
rei, quam actioni, vtilius erit conductori,
48 qui meliorauit vti retentione, quæ facilius
datur, quam actio *l. per retentionem C. de
vſur. l. Paulus ff. de dol. mal. except. Gregor.*
49 *deciſ. 425. num. 2.* & non ſolum retinere
poterit mercedem non ſolutam, vt expreſſe
habetur *in d. l. Colonus 58. in princ. ff. locat.*
50 ſed etiam ipſam rem melioratam vſq; quo
fuerit ſatisfactus *Decian. conſ. 58. num. 67.
lib. 2. Altograd. conſ. 28. num. 60. lib. 1. Me-*

noch. preſumpt. 32. *num.* 10. *lib.* 3. *Rot. coram Merlino deciſ.* 351. *num.* 1. *& ſeqq. & in recent. deciſ.* 151. *num.* 2. *part.* 2.

51 Poteritque hæc exceptio retentionis opponi tam in poſſeſſorio, quam in petitorio *Roſentall. de Feud. cap.* 10. *concluſ.* 43. *nu.*
52 120. & non ſolum in proceſſu, ſed etiam in executione ſententiæ ad eam retardandã *Roland. conſ.* 28. *num.* 2. *verſ. nihilominus, & ſeq. lib.* 1. *Tiraq. de retract. conuent. ad fin. tit. num.* 14. *Neguſan. de pignor. part.* 5. *membr.* 4. *num.* 10. *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.* 25. *num.* 22. *ante med. Beneintend. de-*
53 *ciſ.* 77. *num.* 1. etiam ſi ſententia lata ſit in celeri remedio *l. ſi quis conductionis C. loc.* vt tradit *Pontanus de Spol. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 137. quem ſequitur *Caroc. tit. de expen. num.* 15.
54 & etiam poſt tres conformes, & illarum executionem retardare *Caroc. eodem tit. nu.* 29. vbi quod ita in Rota iudicatum teſtante *Galleſio ad formam Cam. part.* 4. *quæſt.* 2. *num.* 12.

55 Et retardat eadem exceptio, etiam executionem obligationis Cameralis, vel in forma guarantigiæ, aut alterius executionem paratam habentis *Burſatt. conſ.* 60. *nu.* 32. *Lancell. de attent. part.* 3. *cap.* 24. *quæſt.* 29. *num.* 10. *Caroc. d. tit. de expen. num.* 16. *&* 17. Prout etiam ſi prætendatur, & iudicetur aliquem immiſſum fuiſſe attentatæ, ſi
56 interim fecerit melioramenta, & opponat retentionem, retardat etiam ipſam attentatorum reuocationem, vt late probat *Lancel. d. quæſt.* 29. *num.* 5. *& ſeq.* & ſequitur *Caroc.*
57 *d. tit. de expenſ. num.* 30. & per eamdem exceptionem non ſolum dominus, ſed etiã repelli valent creditores anteriores rem ipſam hypothecatam habentes, vt eſt text. *in l. Paulus* 29 §. *domus ff. de pignor.* quid quid in contrarium ſentire videatur *Giurb.*
58 *deciſ.* 63. *num.* 16. pro ea tamen rata, pro pro qua pretioſior res facta eſt, vt dicit ibi Iuriſconſultus, quod notandum, quia procedit ſolum reſpectu creditorum, non au-
59 tem reſpectu domini, & rationem differentiæ reddit conciliando iura, quæ videntur contraria *Garz. de expenſ. cap.* 18. *num.* 66. *& ſeq.* vbi, & quod pro cæteris, quæ non fecerunt rem prætioſiorem quantumuis neceſſariæ fuerint, non datur aduerſus hypothecarios anteriores retentio, de quo tamen videnda erunt latè tradita *per Salgad. in Labirint. credit. part.* 1. *cap.* 11. *nu.* 56. *& ſeqq. & Rot. coram Bich. deciſ.* 564. *num.* 12. *& ſeqq.*

60 Vlterius non ſolum poterit conductor, qui meliorauit repellere creditores agentes hypothecaria conditionaliter, quatenus videlicet ſibi melioramenta non ſoluant, ſed etiam poterit illos omnino repellere, ſoluendo eis valorem rei *Neguſant. de pignor. par.* 5. *membr.* 4. *num.* 21. *Vinc. de Franch. dec.* 38. *num.* 2. & ibi *Ricc. & Nouar. in princ. Vin. opin.* 496. vbi in fine dicit hanc eſſe opinionem communem, & practicatam. At huius opinionis auctor dicitur *Bart. in l.* 2. *C. de præd. Nauic. lib.* 11. prout vltra præcitatos dicit *Magon. deciſ. Flor.* 51. *num.* 1. vbi etiam eam celebrem, & receptam dicit, ſed penes me id non dicit *Bart.* ſed ſolum dicit, quod qui meliorauit, non propterea debet ſoluere maiorem penſionem, quod vtique eſt quid penitus diuerſum, vt per *Couar. var. cap.* 8. *num.* 3. *verſ. non obſtat d. l.* 2. *lib.* 1. vbi tamen ita reſpondet ipſi legi, non autem Bartholo, nam quoad *Bart.* & ipſe *Couar.* ſupponit dicere, quod competat præfatum ius melioranti offerendi valorem rei, prout ſupponunt alij communiter, & ſignanter etiam *Alex. ibi in prima additione*, vnde neceſſe eſt credere, quod hoc dictum habeatur in alijs codicibus licet in meo deficiat.

61 At dicta opinio ſiue careat fundamento auctoritatis Bartholi, ſiuè non, certe non tranſit ſine magna difficultate, nullum enim habet iuris fundamentum, cum illa *l.* 2. aliud dicat, vt aduertit *Couar. vbi ſupra*, & eſt contra regulas actionis hypothecariæ, quæ id operatur, vt res ſibi reſtituatur retinenda quouſque de debito ſibi ſatisfiat, vndè merito impugnatur ex profeſſo *per Couar. var. d. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 3. *à verſ. primo etenim*, vbi *verſ. quarto* eamdem concludit, eam quamuis communiter receptam, plane falſam, potiùs, quam veram poſſe cenſeri, & idem tenet *Garz. de expenſ. cap.* 18. *num.* 84. *& Morot. de iur. offer. num* 8. *prope med. verſ. à qua tamen*, vbi concludit dictam opinionem *Bart.* non eſſe ſequendam, & teſtatur vidiſſe ſeruari contrariam, quam etiã contrariam de iure veriorem credidit *Cyriac. contr.* 194. *num.* 8. dum igitur habemus text. *in d. l. Paulus reſpondit* 21. §. *domus ff. de pignor.* dicentem poſſeſſores non aliter cogendos creditoribus ædificium reſtituere, quam ſi ſumptus in extructionem erogatos, quatenus prætioſior res facta eſt, receperint, vnde clare deducitur, quod ſi ſumptus recipiant, cogi poſſint reſtituere, verius videtur dictã opinionem communem, quæ dicitur originalis Bartholi nõ poſſe ſub-
62 ſiſtere, niſi in caſu, quo creditores reſtitutionem expenſarum recuſent, quo in caſu illam etiam admittunt *Couar. var. d. cap.* 8. *num.* 3. *ad finem verſ. quamobrem iuſtius erit*

&

& Cyriac. contr. 194. num. 9. vel ſaltem, vbi adhuc præfatæ communi opinioni ſtare placeat, reſtringi poterit ad domos poſitas in Ciuitate, & tribi priuilegio ornantis ciuitatem ædificijs, vt ei ſufficiat ſoluere æſtimationem rei, vt ſenſit *Bald. in dicta l. 2. ante num. 1. verſ. & videtur ſpeciale C. de præd. & omnibus rebus nauic. lib. 11.*

63 Vſque adhuc de melioramentis neceſſarijs, vel vtilibus, quo autem ad voluptuaria, non poteſt conductor ea repetere, ſeù deducere velle per modum æſtimationis, ſed quatenus abradi poſſint poteſt ea abradere, & ſecum deferre *l. pro voluptuarijs 9. ff. de impenſ. in reb. dot.* & in terminis conductoris *Menoch. recuper. rem. 15. num. 556. Mareſcott. variar. cap. 111. num. 2. lib. 2.*

64 Abradi autem non poſſe dicuntur ſi quādo ſint abraſa nullius eſſe poſſunt vtilitatis conductori abradenti, & tunc abradi nullo modo permittuntur *l. in fundo 39. verſ. neque malitijs*, vbi textus exemplificat *ſi tectorium, quod induxeris, picturaſque corradere velis nihil laturus, niſi vt officias ff. de rei vindic. & l. pro voluptuarijs 9. ad fin. ff.*

65 *de impenſ. in reb. dot.* & parua vtilitas reſpectu valoris rei pro nihilo reputabitur, puta ſi constructum magnum ædificium, quod diſſolutum in lapides parui eſſet pretij, quia non permittenda diſſolutio *Roſſental. d. conclaſ. 43. num. 158.* vbi citat *Iſern. de Feud. in §. ſi Vaſſallus hic finitur lex num. 17.* vbi fortius videtur velle, quod eo ipſo, quod agitur de ædificio lapideo, non ſit locus abraſioni, & dicit eum à nemine carpi.

66 Et idem eſt ſi per abraſionem deterioretur prior ſtatus rei melioratæ, tunc enim pariter abraſio non permititur *d. l. in fundo ff. de rei vindic l. domum 5. ad fin. C. eodem tit. Scrader. de feud. d. ſect. 2. poſt princ. verſ. idem eſt. Roſental. d. concluſ. 43. num. 107.*

67 Prætereà abraſio non cadit in plantis, ex quo ſunt melioramenta facta per ferruminationem, quæ non poſſunt ſine re ſubſiſtere *Ruin. conſ. 14. num. 3. verſ. nec audiretur dominus lib. 1. Roland. conſ. 28. num. 27. ad finem lib. 1. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 25. num. 1. poſt princ.*

68 Neque etiam permittitur abraſio in ædificijs in Ciuitate factis, ne Ciuitas deturpatur ruinis *l. cætera §. 1. ff. de legat. 1. l. 2. C. de ædific. priuat. Ruin. conſ. 24. num. 10. ad med. lib. 1. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 25. num. 16. poſt princ.*

69 Sunt, & caſus, in quibus impenſæ, quæ per ſe ſunt voluptariæ ex accidenti fiunt vtiles, vt dictum eſt ſupra *in princ. cap.* prout ſi dominus eas facturus erat, tunc enim vtile fuit ipſi, quod alius illas faceret, & proinde non eſt locus abraſioni, ſed earum ſolutioni *d. l. in fundo 39. poſt princ. verſ. finge & dominum Mareſcot. var. cap. 111. num. 5. lib. 2. Scrader. de feud. par. princ. 9. partic. 2. ſect. 7. num. 75.*

Et idem eſt ſi dominus habebat rem venalem, quia tunc ſi tales expenſæ augent pretium, ſunt vtiles, & reſtituendæ *d. l. in fundo propè fin. verſ. finge eam ff. de rei vindic. Scrader. d. ſect. 2. num. 75.* & idem eſt ſi exornetur res, quæ locari ſolet, & propter ornamentum pluris locetur *Alciat. in l. impenſa 79. num. 9. ff. de verb. ſign.*

70 In caſibus autem, in quibus locus eſt abraſioni, non ſolum eam facere poterit conductor, antequam rem reſtituat per viam retentionis, ſed etiam poſtea quam eam reſtituerit, nō deductis expenſis voluptuarijs, agere poterit contra dominum, vt abradere, & tollere permittatur, vt firmat latè *Scrader. de feud. part. 9. partic. 2. ſect. 2. num. 75. poſt med. verſ. quinimo ſi Vaſſallus*, & ſequitur *Scrad. eodem tit. capit. 10. concluſ. 43. num. 107.*

71 Poteſt tamen dominus impedire abraſionem, ſiue per viam actionis, ſiue exceptionis petitam offerendo conductori valorem, vt ſunt text. *in l. pro voluptuarijs 9. ff. de imp. in reb. dot. & in l. in fundo 39. ff. de rei vindic. Scrader. de feud. part. princ. 9. partic. 2. ſect. 2. num. 75. verſ. quinimo ſi Vaſſallus*, quod, & ampliatur procedere etiam ſi pacto eſſet conuentum licitam fore conducto-

72 ri abraſionem, quia intelligitur, prout de iure, & ſic vbi dominus nolit ſoluere melioramentorum valorem *Marſil. ſing. 410. Mareſc. var. dicto cap. 111. num. 3.* quomodo autem facienda ſit æſtimatio horum melioramentorum, ſeu quomodo fiat liquidanda dicam infra *in ſeq. inſpect. prope fin.*

73 Quoad impenſas fructuum percipiendorum cauſa factas, quia dictum eſt, quod ſpectant ad conductorem, inde eſt, quod ſi eas fecerit repetere non poterit, ſed potius è contra, ſi eas fecerit locator repetet à cōductore.

74 Verum hoc de plano procedit, quoad impenſas pertinentes ſolum ad tempus locationis, & factas pro collectione fructuum ad conductorem ſpectantium, nam ſi durant vltra tempus locationis, & proficiunt pro collectione fructuum à domino facienda, erunt per ipſum reficiendæ, quia tunc vtiles ei ſunt, vt dixi ſupra.

75 At hoc quoque intelligendum procedere quatenus conductor in principio locationis eiſdem impenſis fundum non recepe-

rit

tit melioratum, quia tunc non poſſet eas repetere, debet enim in eodem ſtatu fundum reſtituere, in quo illum recepit, vt dictum eſt *cap.* 29.

In caſibus autem prædictis, in quibus conductor poteſt melioramenta detrahere dubitatur, an quatenus agatur de melioramentis factis in re ſtabili dicatur conductor habere creditum, vel rem ſtabilem, & eſt quæſtio non inutilis, de qua *Curt. iun. conſ.* 248. *num.* 3. *& ſeqq. vſque ad* 8. vbi primo dicit ea venire nomine iurium,& actionum, & deinde addit, poſſe etiam comprehendi ſub nomine bonorum immobilium, ex quo cum ſint annexa fundo, pars fundi cenſeri poſſunt *l. fructus pendentes ff. de rei vindicat. Peregr. autem art.* 50. *num.* 84. tenet verius eſſe primum dictum ea ratione,quia melio-

76 ramenta rei cedunt, ſed melius videtur quæſtionem componere cum diſtinctione, quod aut melioramenta facta ſunt à conductore breuis temporis nullum dominium in re meliorata habentis, & tunc procedat prima opinio, quod melioramenta non ſint niſi purum creditum, & nomine iurium veniant, aut verò facta ſunt ab emphyteuta, vel conductore longi temporis dominium vtile habentis, & tunc procedat ſecunda, quod ſint ſtabilia, & appellatione ſtabilium veniant, prout ad deciſionem dubij an cenſus attenta conſtitutione Pij V. ſuper forma

77 creandi cenſus ædita, expreſſe requirente illos imponi ſuper re immobili de ſui natura fructifera ſuſtineri poſſent ſuper melioramentis, magiſtraliter diſtinxit *Rota coram Merlino deciſ.* 546 *num.* 20. *& ſeqq. fere per tot.* & ratio diſtinctionis eſt euidens, quia quando melioȓans non habet aliquod dominium in re meliorata, ſed ſolummodo quandam poſſeſſionem, ſeu ſimplicem detentationem, prout non habere conductorem ad breue tempus explicatum eſt ſupra *in cap.* 27. *de effectibus locationis numer.* 3.

78 melioramenta ſolo cedunt, itaut non poſſit dici eorum dominium retinere, ſed ſolum ius repetendi expenſas, quia tametſi excolẽdo ædificium, meliorem domini cauſam faciat, non tamen id iure ſuo facere poteſt, vt de vſufructuario dicit text. *in l. vſufructuarius* 51. *ff. de vſufr.* & latiſſime exornat dicta *deciſ. Merlini num.* 30. *& ſeqq.* at è contra vbi melioȓans habet dominium, prout habere conductorem ad longum tẽpus dictum eſt in puncto *cap.* 27. *num.* 4. licet tale dominium ſit tantum vtile, & reſolubile, melioramenta vti facta iure illius domini ſunt ſua, adeout licet res meliorata ſit emphyteutica, vel feudalis, non tamen

79 propterea etiam melioramenta emphyteutica, & feudalia efficiuntur, ſed remanent meliorantis libera, & hæreditaria ex pleniſſime congeſtis per *Garz. de expenſ. cap.* 6. *num.* 20. *& Rot. deciſ.* 349. *num.* 1. *part.* 2. *rec.* & ideo ſunt res ſtabiles, vt latiſſime cõprobatur in dict. *dec. Merlini n.* 22. *& ſeqq.*

80 Tempus denique repetendi expenſas, & melioramenta, quoad conductorem eſſe illud, in quo finitur locatio plene firmant poſt alios *Menoc. in conſ.* 64. *num.* 17. *prope fin. Garcc. de locat. & cond. tit. de melioram. quæſt.* 2. *num.* 29. *Borgnin. deciſ.* 32. *num.* 12. *part.* 2. vbi alios plene congerit.

81 Verum licet præcitati DD. non diſtinguant inter expenſas neceſſarias, & vtiles, imo ſignanter Borgninus expreſſe de vtrilque idem ſtatuat, tamen videtur dictam conclusionem requirere aliquam diſtinctionem, vt ſentit *Maſcard. concluſ.* 1037. *num.* 19. *poſt med. verſ. verum tamen*, & eam eſſe debere, vt procedat quidem abſolutè in vtilibus, ſecus autem in neceſſarijs, & ratio diuerſitatis eſt, quia quoad vtiles, fundamentum conductoris eas repetere volentis conſiſtit in vtilitate, quam afferunt domino, quæ vtilitas domini non incipit niſi finita locatione, & ideo eo tantum tempore fundatur intentio ipſius. At reſpectu neceſſariarum fundamentum conductoris eas repetentis, conſiſtit in hoc, quod geſſit negotium vtile domino, de illo tempore, quo ipſas impenſas fecit, quia nempe releuauit illum ab onere eas faciendi tunc temporis, prout eas facere tenebatur; vnde ſtatim repetere poſſe debet actione negotiorum geſtorum, quæ ſtatim oritur ac negotium geſtum eſt, nec curatur an vtilitas vſque ad finem conductionis durauerit, vel non, ad text. *in l. ſed an vltro* 11. *§. is autem, qui ff. de negot. geſt.* an multo magis poterit mercedem retinere, vt firmat *Maceraten. variar. lib.* 2. *reſol.* 13. *num.* 14. *&* 15. & ideo in neceſſariis dominus reſtituere debet quid impenſum indiſtincte, vt dicit *Caſtren. conſ.* 270. *num.* 4. *lib.* 2 *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.* 25. *num.* 38. *in princ.* non autem facienda æſtimatio meliorationis de tempore finitæ conductionis, vt latius dicam infra in ſequenti inſpectione.

An autem poſſit dominus velle expenſas vtiles ſtatim reſtituere, & augere proportionabihter mercedem non video expreſſe tactum, ſed poſſet reſponderi negatiue, quoad conductorem ad longum tempus, & affirmatiue, quoad conductorem ad breue ex dicendis infra *in cap.* 51. *de augmento penſionis num.* 14. *& ſeqq.*

De

De probatione, & liquidatione meliorramentorum.

SVMMARIVM.

1 *Impenſa, & melioramenta, non præſumuntur, ſed probari debent.*

2 *Et ad effectum, vt repeti poſſint per conductorem probandum, quod fuerint neceſſaria, vel vtiles.*

3 *Et quod ipſe eas fecerit, vel alias eiuis ſit ſucceſſor.*

4 *Etiamſi conſtet facta fuiſſe durante locatione.*

5 *Et in ſucceſſore ſingulari requiritur ceſſio iurium ad effectum agendi, ſecus ad effectum retinendi, & excipiendi.*

6 *Probationes melioramentorum eodem modo facienda ſunt ab agente pro eorum repetitione, ac ab excipiente de eis.*

7 *Reus in ſua exceptione eſt actor, & illam probare debet.*

8 *Melioramenta repetens ſufficit, quod probet ſui intuita, ſeu ex pacto ſeum initia ab alio facta fuiſſe.*

9 *Melioramentorum probatio alia eſt in genere, quod facta fuerint melioramenta, alia in ſpecie, quod facta fuerint talia, & tanta.*

10 *Melioramenta repetens iure actionis debet ea probare in ſpecie, repetens autem per viam exceptionis ſuffi ciens in genere.*

11 *Et tamen excipienti de melioramentis præficiendus à Iudice terminus ad ea liquidandum.*

12 *Et ſi non liquidet in eo non impeditur agenti immiſſio data cautione de reficiendo quando fuerint liquidata.*

13 *Intellige dicta cautioni locum eſſe ſi dubietas ſit in facto, ſecus ſi in iure.*

14 *Intellige 2. vt poſſit dari immiſſio abſque dicta præfixione termini, ſi conſtaret melioramenta eſſe talia, vt infra breuem terminum liquidari non poſſent.*

15 *Melioramentorum creditor ſi finita locatione retineat rem, imputat fructus in ſuum creditum melioramentorum.*

16 *Et per prædictam imputationem redditur illiquidum creditum, & non poteſt impedire immiſſionem.*

17 *Melioramenta, vt liquidentur probandum, quid impenſum, & quid melioratum.*

Ad probandum, quid impenſum æſtimari debent opera, & materia impenſa.

18 *Et ad probandum, quid melioratum probandus ſtatus rei antiquus, & ſtatus præſens.*

19 *Lim. vt dicta probatio non ſit neceſſaria quando conductor repetit expenſas in re conducta neceſſarias.*

20 *Melioramenta neceſſaria à conductore facta etiamſi pereant repetuntur.*

21 *Et attenditur ſolum, quid impenſum etiamſi ſit deteriorata quando ſunt neceſſaria pro conſeruatione rei, ſecus ſi pro fructibus.*

22 *In melioramentis vtilibus à conductore factis proceditur, quod probandum ſit, quid impenſum, & quid melioratum.*

23 *Lim. ſecundum aliquos, vt in locatione ad longum tempus attendatur ſolum tempus præſens.*

24 *Sed contrarium tenent alij.*

25 *Conciliantur dictæ opiniones, vt attendatur, quod minus eſt, ſed æſtimetur tam quid melioratum, quam etiam quid valeant impenſa, ſolum tempore præſenti attenta.*

26 *In melioramentorum æſtimatione habetur conſideratio deteriorationis per lapſum temporis.*

27 *Ædificia in æſtimatione melioramentorum non ſunt conſideranda tanquam rudera à ſolo ſeparata.*

28 *Secus ſi ſint tantum voluptuaria.*

29 *Melioramenta alia dicuntur ruſtica alia vrbana, & quæ.*

30 *Ædificia omnia dicuntur melioramenta vrbana.*

31 *In melioramentis vrbanis aliqui volunt non attendi, quid impenſum, & quid melioratum, ſed ſolum valor temporis præſentis.*

32 *Sed verius eſt attendi valorem melioramentorum de tēpore præſenti in vrbanis, in ruſticis vero de tempore quo facta fuerunt, ſed ſi minus impenſum, quā melioratum ſemper id deberi, quod minus eſt.*

33 *Melioramentorum probatio in genere debet eſſe plena & concludens.*

34 *Probatio autem in ſpecie, vti reſpiciens quantitatem crediti ſufficit leuior.*

35 *Debet tamen eſſe legitima.*

36 *Et quæ ſit legitima ſtatur arbitrio Iudicis.*

37 *Et poteſt index ex ſuo officio valorem melioramentorum ſtatuere.*

38 *Et ſolent Iudices in concurſu probationum mediam viam aligere.*

39 *Æſtimatio, & valor rei non percipitur ſenſu corporis, ſed iudicio, & intellectu.*

40 *Teſtes deponere debent tantum de ijs, quæ percipiuntur ſenſu corporis.*

41 *Valor probari poteſt per teſtes.*

42 *Procedit ſi ſint periti valoris, alias ſecus.*

43 *Melioramentorum valor, vt probetur per teſtes requiritur, vt ſint Architecti.*

44 *Et qualitas iſta, vt ſint Architecti probanda, eſt nec ſufficit eos dicere ſe peritos.*

45 *Teſtes etiam periti qui melioramenta fecerunt non ſunt idonei ad probandum eorum valorem.*

46 *Valor melioramentorum non probatur per teſtes, ſi ſimpliciter de eo deponant, ſecus ſi reddant bonam rationem.*

47 *Valor, & quantitas melioramentorum probatur etiam per coniecturas.*

48 *Et attenditur ſolitum ita expendendi.*

49 *Et arguitur etiam à quantitate fructuum calculando ad rationem quinque pro centenario.*

50 *Et ſtatur iuramento meliorantis.*

51 *Decl. procedere tantum ſi agatur de parua quantitate.*

52 *Alias ſi quantitas ſit magna requiritur, vt cum iuramento concurrant coniectura.*

53 *Libro creditoris quandoque ſtatur ad probandā quantitatem melioramentorum.*

54 *Decl. procedere in paruis non in magnis.*

55 *Impenſa quæ dicuntur paruæ ſtatur arbitrio Iudicis.*

56 *Paulatim facta dicuntur paruæ etiamſi ſimul iuncta faciant magnam quantitatem.*

57 *Libro creditoris ſtatur etiam in magnis vbi concurrit magna veriſimilitudo.*

CAPVT XXXIV. §. IV.

DEueniendo denique ad quintam, & vltimam inſpectionem probationis, & liquidationis melioramentorum eam diuido in duas partes, in quarum prima dicēdum erit, quid probandum, in ſecunda verò quomodo probandum ſit.

Et quoad primam, neceſſe eſt, vt deducere,
1 ſeu repetere volens melioramenta, probet

bet in primis illa facta feciſſe, quia facta nõ
præſumuntur, ſed probari debent *Cephal.*
conſ. 213. num. 3. Carocc. tit. de expenſ. quæſt. 2.
num. 1. Rot. deciſ. 398. num. 4. par. 2. diuerſ.

Et quia, vt ſupra dictum eſt, expenſæ ſo-
lum neceſſariæ, vel vtiles repetuntur, & vo-
luptuariarum datur tantum abraſio, volen-
2 ti eas repetere, non ſufficit probare expen-
ſas fuiſſe factas, ſed neceſſe etiam eſt ei pro-
bare qualitatem neceſſitatis, vel vtilitatis,
in qua conſiſtit fundamentum ſuæ intentio-
nis *Soccin. iun. conſ. 67. nu. 3. lib. 1. Mareſcott.*
qui alios adducit *variar. lib. 2. cap. 110. n. 26.*

Præterea, quia conductor agit de repe-
tendis impenſis factis in re aliena tanquam
3 factis à ſe, probare etiam hoc debebit, quod
ipſe eas fecerit, vel ſaltem alius, cuius ipſe
ſit ſucceſſor vniuerſalis, vel ſingularis, vt
tradit *Caſtren. conſ. 270. nu. 4. par. 2. Burſatt.*
conſ. 330. num. 96. Honded. conſ. 85. num. 41.
lib. 1. Menoch recuper. rem. 15. num. 567.

Et quamuis, vbi conſtet melioramenta
fuiſſe facta poſtquam conductor rem deti-
nebat intrare præſumptionem, quod ab eo
4 fuerint facta, voluerint aliqui, & in ſpecie
in feudalibus *Roſentall. cap. 10. concluſ. 43.*
num. 46. tamen, quia potuit etiam ipſe do-
minus, vel alius eius intuitu rem meliorare
præſumptio præfata non ſufficit, vt ſentiunt
alij præcitati, & eſt opinio magis vera ſe-
cundum *Gratian. diſcept. 193. nu. 1.* niſi fortè
contraria tenenda ſit in modicis, vt ſenſit
Giurb. ad conſuetud. Meſſan. cap. 15. gloſ. 8.
num. 16.

Et licet ſufficiat conductorem repetere
5 volentem melioramenta eſſe ſucceſſorem
eius, quem conſtat illa feciſſe, etiam ſingu-
larem ex præcitatis, requiritur tamen, quod
talis ſucceſſor ſingularis reportauerit iuriũ
ceſſionem, alias ſine ipſa, nihil eum acqui-
rere dicit *Gratian. dict. diſcept. 193. num. 2.*
ſed verè non acquirit actionem pro repe-
titione meliorамentorum poſt reſtitutio-
nem rei melioratæ, ſecus autem, ſi adhuc
poſſideat rem, vel mercedem non ſoluerit,
& velit retinere, vt declarat *Roſentall. dict.*
cap. 10. concluſ. 43. num. 47. ad effectum enim
vt poſſit quis agere neceſſaria eſt iurium
ceſſio, ſecus autem, vt poſſit excipere, &
retinere. *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 29. num.*
5. & ſeq. Cancer. par. 3. cap. 6. num. 41. verſ.
item limita Cotin. deciſ. 39 num. 1. Otthobon.
deciſ. 1[illegible] num. 15. & deciſ. 242. num. 10. Be-
nintend. deciſ. [illegible] tot. in recent. deciſ. 528.
num. 3. par. 2. licet quoad alias probationes
6 prædictas in nihilo releuetur excipiens de
melioramentis, ſed eas eodem modo facere
debeat, ac ſi eſſet actor, vt firmat in ſpecie
Roland. conſ. 28. num. 32. lib. 1. reus enim in
7 ſua exceptione eſt actor, & plene, ac con-
cludenter illam probare debet *Put. deciſ.*
396. num. 1. lib. 2. Mantic. deciſ. 274. num. 4.
Rot. deciſ. 75. num. 1. par. 1. diuerſ.

Satis tamen eſſet etiam ad effectum re-
petitionis oſtendere, quod licet impenſæ
8 factæ, fuerint ab alio, tamen ille eas fecerit
intuitu ſui, ſiue ex pacto conuento ſecum,
puta in ſublocatione, ſiue etiam alia ratio-
ne, vti amicitiæ, impenſas enim ita ab alio
factas, reputari factas ab ipſo conductore,
cuius intuitu factæ ſunt, iam ſupra in præce-
denti inſpectione probatum eſt ex *Menoch.*
recuper. rem. 15. num. 509. & ſeq. & pluribus
alijs ibi adductis.

9 Et hæc probatio melioramentorum, alia
eſt in genere, quod facta fuerint meliora-
menta, alia in ſpecie, quod facta fuerint ta-
lia melioramenta, & quæ dicitur in genere
10 neceſſaria eſt, tam conductori, qui agit ad
repetitionem eorum, quam ei, qui de illis
tantum excipit, & retinere contendit.
At alia probatio melioramentorum, quæ
dicitur in ſpecie, & non reſpicit ſubſtantiã,
ſed quantitatem, requiritur quidem ad ef-
fectum agendi, & ea conſequendi, quia li-
quidatio quantitatis crediti, ſemper eſt ne-
ceſſaria ad effectum illud cõſequendi *Bald.*
conſ. 165. verſ. & ſic in ſententiam lib. 5. Cra-
uett. conſ. 164. num. 2. Ridolphin. in praxi. par.
1. cap. 6. num. 26. verſ. non facta autem, Rot.
deciſ. 143. num. 7. par. 6. recent. At quoad ef-
fectum retentionis non eſt neceſſaria, ſed
ſola probatione melioramentorum in gene-
re, poteſt per conductorem retinere volen-
tem repelli locator agens *Giurb. deciſ. 63.*
num. 11. verſ. vel quod ſint liquidi, Rot. deciſ.
215. num. 1. par. 4. diuerſ. & deciſ. 151. num. 2.
par. 2. recent. & in dict. Rom. de Theſauri cor.
Sacrato penes Marcheſan. de commiſ. par. 1.
fol. 1088. num. 2. & in Romana Salutani corã
Manzanedo penes Marcheſ. p. 2. fol. 469. n. 8.

11 Verum tamen eſt, quod præfigendus eſt
terminus conductori retinere volenti ad
melioramenta liquidaodum, vt habetur in
dicta *Romana de Theſauris coram Sacrato pe-*
nes Marcheſ. par. 1. fol. 1087. num. 2. & in dec.
151. num. 5. vbi quod ſæpe ſeruauit *Rot. par.*
2. recent. Put. deciſ. 461. ad fin. lib. 2. vbi, quod
dixerunt DD. præfigendum eſſe alium ter-
minum ad liquidandum extra Curiã, ex quo
præfixus in Curia eſſet nimis breuis *Argel. de*
legit. contradict. q. 13. art. 8. n. 92. Bich. deciſ.
279. num. 7. & 8.

12 Et ſi infra terminum præfixum ea non
liquidet, datur immiſſio creditori, vel do-
mino eam petenti, data prius per eum cau-
tione

Digitized by Google

tione de reficiendis melioramentis, quando
fuerint liquidata, *Garz. de expenſ. cap.6.nu.*
19.Valaſc.de iure Emphyt. quæſt.25. num.23.
Rub. in ſingular. par.1. fol. 131. in annot. ad
Accorambon.deciſ.8.Canaler.deciſ.54.num.1.
Rot.poſt Statil. de Salnian.deciſ.77.num.6. &
dec 140. num.5. vbi tamen dubietas conſi-
13 ſtat in facto, quia ſi conſiſteret in iure non
eſſet locus dictæ cautioni, nec conductor
poſſet compelli illam recipere *Corn. conſ.*
262. ad fin. lib.4. Neguſan. de pignor par.5.
memb.3.par.2. num.5. & bene diſtinguendo
declarat *Benintend.deciſ. Bonon.77. n.10.*

14 Et poſſet etiam abſque præfixione termi-
ni ad liquidandum dari immiſſio cum dicta
cautione, ſi cõſtaret melioramenta eſſe talia,
& tanta, vt infra breuem terminum liquida-
ri non valerent *Carocc.tit.de expenſ.num.22.*
& ſeqq. vbi etiam alias addit declarationes.

15 Aduertendumque eſt, quod ſi finita ſit
locatio, & conductor retineat rem, & fru-
ctus percipiat, debet eos compenſare cum
ſuo credito melioramentorum, cum illos ſi-
bi retinere non valeat, *l. fructus 33. in fin.*
ff.de rei vindicat. & tradit in ſpecie *Caſtren.*
conſ. 270. ad fin. verſ. illud autem notandum
par.2. vnde ex hac ſola perceptione fructuũ
16 ſatis illiquida redderetur quantitas expen-
ſarum reſtituendarum, quæ alias eſſet certa,
adeò vt impedire non valeat immiſſionem
quatenus in tempore præfixo non liquide-
tur, iuxta tradita in *deciſ.115. num.6. poſt*
Poſth. de ſubhaſt. & deciſ. 433.num.4.par.2.
& deciſ.165. num 47. & deciſ. 306. num.45.
& 46.par.7.rec.

17 Pro liquidatione autem quantitatis me-
lioramentorum, duo probanda ſunt regula-
riter, vnum videlicet, quid impenſum, &
aliud, quid melioratum, aliquando enim
augetur valor rei pluſquam ſit expenſa, &
tunc dicitur plus melioratum, quam expen-
ſum, & aliquando augetur minus, & tunc
dicitur plus impenſum, quam melioratum,
& ſic ſępe differunt, quid impenſum, & quid
melioratum, & neceſſe eſt probare vtrumq;
quia reſtituere debens, habet electionem
reſtituendi, quod minus eſt, ſcilicet, ſiue
impenſam ſi ea minor eſt, ſiue quod melio-
ratum eſt, ſi magis impenſum *text. eſt in l.*
in fundo 39. ff. de rei vindic. latè Laderch.
conſ.144. num. 1. & per tot. Fachin. conſ.50.
num.6.lib.3.Seraph.deciſ.898. num.1. vbi de
com. *in recenc.deciſ.650.num.2.* vbi, quod
tritum eſt in hac materia *p. 2.*

Ad probandam autem primum, animad-
uertendum omnino videtur nomine eius,
quod impenſum eſt non venire hic ſolam
quantitatem pecuniæ erogatæ; ſed potius
materias, & operas impenſas, repetuntur
enim etiam melioramenta facta opera con-
ductoris, iuxta veriorem opinionem de qua
in §. præced. huius cap. ſub num. 15. & ideo
ipſę operæ, & materiæ æſtimari debent *Pe-*
regrin. de fideicom.art.50. num.72. & dicam
infra *nu.25. & ſeq.* vbi, & quomodo facien-
da ſit æſtimatio.

18 Et ad probandum ſecundum, videlicet
quid melioratum, probari debet ſtatus rei
antiquus, nempè, quid valeret res ante facta
melioramenta, & ſtatus præſens, ideſt, quid
valeat nunc, ad hoc, vt dignoſcatur, quid illi
primeuo ſtatui, & valori acceſſerit *Boſſ. in*
praxi tit. de Principe nu.21. col.4. illius num.
ad med.Seraph.deciſ.898, num.6. Merlin.dec.
118.num.14.Bich.deciſ.129.n.21.

19 At quidquid ſit in alijs meliorantibus,
quoad conductorem loquendo de meliora-
mentis factis in ipſa re, procedendũ videtur
cum diſtinctione neceſſariorum, vtilium, &
voluptuariorum, & reſpectu neceſſariorum
videtur, quod quatenus reſpiciant conſer-
uationem rei, non autem productionem, vel
conſeruationem fructuum, neceſſe habeat
conductor ſolummodo probare quid impẽ-
ſum vbi vtiliter, & bona fide impenderit,
abſque eo, quod quæratur vlterius, quia
vt dictum eſt ſupra, illas expenſas tenebatur
facere locator, & propterea ipſe debet illas
reficere indiſtinctè, vt dicit *Caſtren. in conſ.*
270. num.4.lib.2.Rim.iun.conſ.800.num.8.&
ſeq.Poſth.reſol.tit.44.num.28. & ſeq. Molin.
de contract. diſp.463. num.8. prope fin. verſ.
excipit, Barz.deciſ.23. num.16. & dixit *Rota*
in Forolinien. Saluiani in qua ego ſcribebam, &
obtinui 12.Iun. 1675. §.fin.cor. R.P. D.Ronda-
nino, licet loquatur in alijs terminis, nempe
emptoris aduerſus creditores agẽtes hypo-
thecaria, in quibus terminis res patitur ma-
iorem difficultatem ſignanter per *text. in l.*
Paulus reſpondit 21. §. domos ff.de pignor. vbi
aperte videtur decidi contrarium, & vlte-
rius in emptore melioramenta ſunt propria,
& ideò ſi deteriorantur eius damno cedere
debet deterioratio, & ſic non poteſt repete-
re, quid impendit, vt de hærede per fidei-
comiſſum grauato eſt *text. in l. domos 61. ff.*
delegat. 1. ſed quidquid ſit in prædictis ter-
minis in quibus videndus eſt etiam *text. in*
l.cum poſtulaſſem 44. §.fin.& ibi gloſ.in verſ.
tribuendum eſt, ff. de damn.inf. nec non alle-
gati ſupra in §. *præced. num. 59.* in terminis
20 noſtris, etiamſi melioramenta poſtquam fa-
cta ſunt, in parte, vel in totũ pereant, adhuc
impenſæ in eis factæ, ſunt integraliter refi-
ciendæ *Caſtr. conſ.425. num.1. par.1. Tira-*
quell. de retract. Conuent §.7 gloſ.1.num.10.

Menoch. recuper. remed. 15. *num.* 511. & idem erit ſi perierit ipſa res, vt *ipſimet Tiraq. & Menoc. ibidem* firmant, & vltra eos *Caroc. tit. de expenſ. num.* 35. *&* 36. *Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ.* 58. *n.* 11.

21 Et licet contrarium, quod videlicet conductor deducat expenſas neceſſarias ſubducto tempore, quo interim vſus eſt ſentiat *Peregr. de fideicomm. art.* 50. *num.* 5. *& numer.* 76. *prope fin. ſub verſ. in iſtis tamen*, eius opinio poteſt procedere in neceſſarijs pro maiori perceptione fructuum, vt dictum eſt ſupra de refectione foſſatorum, & ſimilium, at in neceſſarijs pro conſeruatione rei ad vſum, ad quem fuit locata, vrget contra eã ratio, quod dum ſpectabat ad locatorem eas facere, vt ſupra firmatum fuit, inde ſequitur, vt conueniri poſſit à conductore pro illarum reſtitutione actione negotiorum geſtorum *Rot. Ian. deciſ.* 6. *num.* 7. & in propoſito ſenſit *Gabr. conſ.* 168. *num.* 111. *prope fin. lib.* 1. in qua actione venit, quod vtiliter impenſum, nulla habita ratione de euentu ſubſequuto, adeò vt *ſi quis inſulam fulſerit, vel ſeruum ægrum curauerit, etiam ſi inſula exuſta ſit, vel ſeruus obierit, aget negotiorum geſtorum actione*, vt dicit præciſe *text. in l. ſed an vltro* 11. *§. is autem qui. ff. de neg. geſt.*

22 Reſpectu vero vtilium, quia locator ea facere non tenebatur, conductor volens eas repetere, fundatur ſolum in eo, quod vtiliter impenderit pro locatore, & ideo neceſſe habet, probare non ſolum quid fuerit impenſum, ſed etiam, quid de tempore reſtitutionis res quę reſtituitur propter illam impenſam plus valeat *Petr. Barboſ. in l. diuortio* 8. *§. fin. par.* 1. *num.* 93. *verſ. ſed his non obſtantibus. Rimin. iun. conſ.* 411. *num.* 61. *Sim. de Prat. de interpret. vlt. vol. lib.* 3. *dub.* 5. *ſolut.* 40. *num.* 20. *fol.* 360. *Molin. de primog. lib.* 1. *cap.* 26. *n.* 13.

23 Quod de plano procedit in terminis conductoris ad breue tempus, aliorumque, qui ſunt tantum poſſeſſores bonæ fidei, at vbi agitur de conductore ad longum tempus, vel alio habente dominium, licet tantum vtile, & reſolubile, quod attendi ſolum debeat valor melioramentorum de tempore reſtitutionis, tradunt ſignanter *Ruin. conſ.* 14. *num.* 4. *lib.* 1. *Rimin. iun. conſ.* 411. *num.* 51. & *ſeq. Morot. latè conſ.* 31. *nu.* 15. *verſ. quid tenendum*, vbi in fin. de commun: teſtatur *Roland. conſ.* 28. *num.* 18. *lib.* 1. *Alungil. de imput. quæſt.* 136. *nu.* 40. *Menoch. præſumpt.* 32. *n.* 7. vbi in fin. de mag. com. *Valaſcb. de iur. emphyt. quæſt.* 25. *num.* 28. vbi de magis com. *Rot. deciſ.* 186. *per tot par.* 2. *diu. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de melioram. quæſt.* 7. *num.* 8. *&* 11.

24 Sed contrariũ, quod etiã in terminis cõductoris ad longum tempus, vel alterius habentis dominium reſolubile, reſtituenda ſint melioramenta iuxta id, quod minus eſt, ſiue impenſa, ſiue melioratio *Caſtrenſ. conſ.* 270. *numer.* 3. *verſ. ſed in contrarium par.* 2. *Riminald. iun. conſ.* 411. *num.* 39. *& late ſeqq.* vbi *num.* 51. reijcit contrar. & *num.* 85. *verſ. poſtremo*, ait quod longè plures hanc voluerunt opinionem *Petru de fideicom. quæſt.* 15. *num.* 271. *verſ. contrarium, & ſeqq.* vbi *num.* 273. *ad fin.* ab hac non recedendum, quia vſu forenſi recepta eſt *Tiraquell. de retract. conuent. §.* 7. *gloſ.* 1. *num.* 8. *Marzar. in epit. fideicom. quæſt.* 65. *verſ. ſed circa prædictam*, vbi quod ipſe ita iudicauit in Rota Florentina cum DD. Coauditoribus, nemine diſſentiente *Scrader de feud. p.* 9. *princ. par.* 2. *ſect.* 2. *num.* 10. *verſ. in hoc tamen contrarium Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ.* 58. *num.* 15. *Pen. deciſ.* 1082 *num.* 4. *&* 6. *Rot. deciſ.* 318. *num.* 16. *&* 17. vbi quod contraria opinio Ruini conuincitur erronea *par.* 9. *recent* & penes *Bich. deciſ.* 199. *num.* 13. *&* 14.

25 Verum iſtæ duæ opiniones, quæ adeo cõtrariæ inter ſe videntur, conciliari poſſunt, adeout verũ ſit, quod reſtitui debeat, quod minus eſt, aut impenſum, aut melioratum, iuxta ſecundam, ac etiam attendi debeat ſolum valor de tempore reſtitutionis, iuxta primam, intelligendo videlicet, vt æſtimari debeat de tempore reſtitutionis bonorum, nedũ quid melioratũ, quod non habet difficultatẽ, ſed etiã quæ ſit impenſa; non enim nomine impenſæ intelligi debet ſimplex exburſatio pecuniæ, ſed operæ, & materiæ in meliorãdo impenſę, vt dictũ eſt ſupra *n.* 17. *verſ. ad probandũ*, quę quidẽ operę, & materię recipiũt variationẽ in ęſtimatione à tẽpore nedum, ex quo, de tempore, quo melioratum fuit potuerunt valere minus, vel plus, ex aliquo accidenti, puta propter guerram, ſed etiam, quia ſolo lapſu temporis ſeneſcunt, & vileſcunt, & ideò bene etiam in eis cadit dubitatio, quod tempus attendi debeat, & applicatur propterea dicta prima concluſio, quod attendi debeat tempus reſtitutionis rei, & in ſpecie, quod attẽdi debeat variatio æſtimationis procedens
26 ex eo, quod melioramenta inſenuerint, eſt *text. clar. in l. domos* 61. ibi *ſumptuũ rationibus deductis, & ædificiorum ætatibus examinatis ff. de leg.* 1. vbi Bartholus tradit, quod ſi factũ ædificium, quod tempore reſtitutionis non ſit duraturum, niſi quinque annis, æſtimatur quanti nunc valet, & variationem impenſarum propter guerram conſiderant, alij, quibus cumulatis ita firmat *Peregr. de fideicom.*

art.

art. 50. *num.* 70. *&* 72. vbi ad finem reijcit confundentes hanc materiam, non diſtinguendo augumentum pretij in fundo ab augumento, quod contingit in pretijs rerum expoſitarum in melioramentis, prout diſtingui debet, & eum ſequitur *Menoch. de arbitr. in addit. ad caſ.* 258. *num.* 63.

27 Non tamen in hac æſtimatione conſiderari debebant materiæ ſeparatim, puta ſi æſtimari debet ædificium, non conſiderari debent tabulæ refixæ, & ſaxa diſiecta, ſed muri, & pauimenta conſiſtentia in melioramentis vtilibus *Clar. in §. feudum quæſt.* 88. *num.* 2. *Garz. de expenſ. cap.* 24. *num.* 5. *prope fin. Mareſcott. variar. cap.* 114. *num.* 2. *lib.* 3. *Boſſden. colluct.* 35. *num.* 33. Et ita in caſu, quo debebant refici melioramenta emphyteutæ, qui domum conſtruxerat, & valde vltra impenſam meliorauerat, dicebam, eligente domino reficere, quid impenſum, æſtimari debere valorem murorum, & aliarū partium integralium domus, prout erant de illo tempore, ſcilicet, earum ætatibus examinatis, iuxta *dict. l. domos* 61. *ff. de leg.* 1. nō autem iuxta actualem impenſam, ſeu valorem de tempore, quo fuit domus conſtructa, & Iudex non diſſentiebat.

Quo autem ad melioramenta voluptuaria, ad quæ reficienda conductori non tene-
28 ri locatorem dictum eſt ſupra in præcedenti inſpectione, niſi quatenus velit, ad impediendum, quod conductor ea abradat, ſuppoſito, quod velit ea reficere, ideſt ſoluere, habet pariter facultatem, vel ſoluēdi, quod impenſum in eis fuit, vel eorum valorem, æſtimando illa, non prout ſunt conſiſtentia, & ſolo affixa, ſed vti rudera à ſolo abraſa, vt ſunt iura aperta, quoad primum, quod poſſit facienti melioramenta voluptuaria impediri abraſio eorum per ſolutionem impenſæ in eis factæ in *l. pro voluptuarijs* 9. *ff. de impenſ. in reb. dotal.* ibi *nam ſi vult habere rem mulier, reddere ea, quæ impenſa ſunt marito debet, aut ſi non vult pati, debet tollentem*: & quoad ſecundum, quod poſſit ſoluere valorem æſtimando ea tanquam rudera à ſolo ſeparata in *l. in fundo* 39. *ff. de rei vindic.* ibi *conſtituimus vero, vt ſi paratus ſit dominus tantum dare, quantum habiturus eſſet poſſeſſor his rebus ablatis ei fiat poteſtas*, & tradit alijs pluribus adductis *Mareſcott. var. reſolut. cap.* 114. *n.* 1. *lib.* 2.

Et licet hæc æſtimatio melioramentorum tanquam ruderum, à ſolo ſeparatorum, videatur dura aliquibus relatis per *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.* 25. *num.* 16. tamen eorum difficultas procedere poteſt in alijs melioramentis, non in iſtis voluptuarijs, de quibus agimus, prout diſtinguit *Bero. in cap.* 1. *num.* 36. *de in integr. reſtit.* quem refert, & ſequitur *Valaſc. dicto num.* 16. *prope fin.* & ratio eſt clara, quia nempe dum quoad iſta conductor non poteſt illa aliter pretendere, quam per abraſionem *d. l. pro voluptuarijs ff. de impenſ. in reb. dot. fact. Mareſcott. variar. cap.* 111. *num.* 2. *lib.* 1. in plus ſua non intereſt, quod locator illa retineat, quam in quātum æſtimantur abraſa, vt poſt *Bald. in §. ſi Vaſſallus tit. hic finitur lex in vſib. Feudor. tradit. Ruin. conſ.* 24. *num.* 10. *lib.* 1.

29 Volunt etiam aliqui, quod fieri debeat diſtinctio inter melioramenta ruſtica, & vrbana, ſeu, quæ fiunt per ferruminationem, vti ſunt plantationes vinearum, & arborum, & ſimilia, & quæ fiunt per applumbationem, vt ſunt ædificia *l. in rem actio §. item quæcumque, & ibi gloſ. in ver. materiam ff. de*
30 *rei vindic.* quæ ędificia omnia dicuntur vrbana, quamuis facta ſint in villa §. 1. *inſtit. de ſeruit. vrb. præd. Coccin. deciſ.* 2135. *nu.* 7. *& deciſ.* 2165. *num.* 1. *&* 2. vbi etiam Valcam, & Ciſternam eſſe inter melioramenta Vrbana *& num.* 5. *Vrſill. ad Afflict. deciſ.* 87. *num.* 3. *ad med. Mangil. de euict. quæſt.* 153. *num.* 22. *Barz. deciſ. Bonon.* 23. *num.* 16. *verſ. & id quod dictum eſt*, & cir-
31 ca prima, nempe ruſtica volunt attendi, quid impenſum, & quid melioratum, & refici, quod minus eſt, circa vero ſecunda, nempe Vrbana, ſolum attendi tempus reſtitutionis, adeout, nec curandum, an magis impenſum, & minus melioratum, vel e contra, velle videantur, vt alijs pleniſſime cumulatis diſtinxiſſe videtur *Tomat. deciſ. Maceratenſ.* 59. *num.* 60. *& ſeqq. &* 64. *& Coccin. d. deciſ.* 2135. *num.* 5. *& ſeqq. & deciſ.* 2165. *num.* 2. *& ſeqq* ſignanter *num.* 10. ſaltem vbi qui dicta melioramenta fecit erat dominus dominio reſolubili, in quibus terminis loquuntur præcitati, & apertius etiam *Rot. cor. Roias deciſ.* 182. *num.* 8. *&* 9. *& in vna Rom. melioramentorum* 28. *Iun.* 1675. §. *nihilominus coram Reuerendiſſ. Albergato Decano* in qua expreſſe fuit dictum, recedi à regula text. *in l. in fundo* 39. *ff. de rei vindic.* vt refici debeat, quod minus eſt, aut impenſum, aut melioratum, quando agitur de prædio vrbano meliorato à Domino vtili, ex quo tunc non quod impenſum, ſed valor præſentis temporis attendi debet.

Ego tamen ſcribendo in dicta cauſa Romana melioramentorum contra prefatam deciſionem, dicebam, quod ſunt duæ quæſtiones omnino diſtinctæ, & ſeparatæ vna,
32 quonam tempore conſiderari debeat va-

lor impenſarum, & eius, quod melioratum eſt, accipiendo expenſas nõ in ſola pecunia, ſed in materia, & labore, ſeu operibus in meliorando expenſis, vt ſupra fuit declaratum *ſub num.* 25. alia ſi valor expenſarum differat à valore eius, quod melioratum eſt, quæ nam ſumma reficienda ſit, & quoad primam, optime procedit diſtinctio inter ruſtica, & vrbana, nam ruſtica vti, vt plurimum conſiſtentia in plantationibus vinearum, & arborum, conſiderari debent de tempore, quo fuerunt facta, cum non poſſit haberi ratio incrementi valoris eorum fauore meliorantis, dum illud procedit ab ipſo fundo potius, quam ab eius induſtria, vt aliis relatis tradunt *Vrſill. ad afflict. dec.* 87. *num.* 3. *poſt med. verſ. circa præfata tamen Carpan. ad ſtatut. Mediol. lib.* 1. *cap.* 417. *num.* 748. *&* 753. vbi plures alios citat *Barz. deciſ. Bonon.* 23. *numer.* 16. *poſt med.* & quod ſi plantata ſit vinea facienda ſit eſtimatio plantularum præuiarum, ceterique labores compenſandi ſint in fructibus perceptis, dicit *Felin. conſ.* 42. *num.* 9. & poſſet etiam dici, labores circa vineam, aliaſque plantationes pertinere ad culturã, quæ non eſt reficienda, e contra vero ædificia cum inſeneſcant, & minuatur eorum valor, æſtimari debent de tempore reſtitutionis conſideratis eorum ætatibus, vt dicit text. *in l. domos* 61. *ff. de legat.* 1. at ſecus eſt quoad ſecundam quæſtionem nam in ea tam in ruſticis, quam in Vrbanis, attenditur ſemper, quod minus eſt, cum in vtriſque militet eadem ratio, eſſet enim abſurdum dicere, quod ſi habens domum in platea Ciuitatis reſtitutioni obnoxiam adaperiat ſolum duas Portas ingredientes in duas manſiones forte inutiles, & ſic efficiat duas apothecas, impẽſis ſolis ſcutis quinquaginta, & apothecas illas locet, & pro penſione ratione loci recipiat ſcuta centum annua, ex qua mercede dicatur meliorata domus melioramento æſtimabili in ſcutis duobus mille, debeat ei refici ſumma iſta, nulla habita ratione, quod impenſa fuerit ſolum ſcutorum quinquaginta, & idem eſſet e cõtra ſi maximam feciſſet impenſam, & parum melioraſſet, & ideo etiam in domibus procedit regula, quod attendi debeat, quod minus eſt, æque, ac in ruſticis *Barz. deciſ.* 23. *num.* 16. *verſ. & id quod dictum eſt*, idque indiſtincte à quocumque melioramenta facta ſint, prout aliis pluribus relatis ſenſit *Gabr. conſ.* 168. *num.* 11. *circa med. lib.* 1. & ſæpiſſime tenuit *Rot. vt cor. Bich. dec.* 299. *num.* 13. *&* 15. *verſ. quod vero melioratum, & cor. Arguell. deciſ.* 26. *num.* 58. *&* 61. *& in Recent. deciſ.* 650. *num.* 2. *&* 4. *verſ. nam quo ad domum part.* 2. *deciſ.* 318. *num.* 16. *&* 17. *&* 20. *part.* 9. *& deciſ.* 119. *num.* 1. *&* 2. *part.* 15. *& poſt Merlin. de pign. deciſ.* 138. *num.* 22. *verſ. nec magis, & num.* 26. *verſ. & tunc & poſt Torre de pact. futur. ſucceſſ. dec.* 178. *n.* 13. *prope fin. &* 14.

Et licet repropoſita eadem cauſa Romana melioramentorum *coram eodem Reuerendiſs. Albergato* 23. *Iannar.* 1677. Rota ſteterit in deciſis, tamen generaliter loquendo, diſtinctio prædicta videtur vera ex ſupra traditis, quibus deciſio non ſatisfacit. Quidquid tamen ſit dicendum in caſu illo in quo agitur de pacto, quod ſi emphyteuta melioramenta alicui loco pio perſoluenda grauauerit, liceat domino facta ſolutione de ipſis melioramentis domum pro ſe retinere, quod pactum Rota cenſuit in vltima deciſione præfata, nihil aliud tribuere, quam prælationem domino, ita vt ſoluere debeat, quod ſolueret alius emptor, & ſic nullam habendam rationem eius, quod impenſum, prout haberi non deberet cum emptore, circa quod non debeo hic aperire meum ſenſum dum lis adhuc pendet.

Deſcendendo nunc ad ſecundam partem dictæ vltimæ inſpectionis, in qua dicendum eſt quomodo facienda ſit probatio melioramentorum. In primis repetenda eſt diſtinctio probationis melioramentorum in genere à probatione eorum in ſpecie, de qua dictum eſt ſupra hac eadem inſpectione in *prima parte num.* 10. *& ſeqq.* vbi dictum eſt ſecundam neceſſariam eſſe ad effectum agẽdi, non autem ad effectum excipiendi, & retinendi, prout ad vtrumque effectum neceſſaria eſt prima.

33 Requiritur autem probatio melioramentorum in genere plena, & concludens, quia reſpicit ſubſtantiam crediti, quæ debet eſſe certa, adeout ſi aliquid contra illam opponatur nec actio, nec retentio competat creditori *Gratian. diſc.* 734. *num.* 13. *Surd. d.* 46. *in fin. ver. & ſuper eius quoque ſubſtantia, & ibi Hodienna num.* 3. *Rota cor. Caualer. d.* 539. *num.* 5. *&* 6. *& in rec. d.* 433. *num.* 2. *part.* 2. & in propoſito melioramentorum ſenſit eadem *Rota cor. Caualer. deciſ.* 52. *nu.* 2. *in fin. & ſeq. & in vna Romana de Theſauris coram Sacrato penes Maribeſ. de commiſſ. part.* 1. *fol.* 1088. *num.* 1. *&* 3.

34 Quo vero ad aliam probationem in ſpecie, ex quo non reſpicit ſubſtantiam crediti, ſed potius eius quantitatem tantum, regula eſt, quod vbi conſtat de ſubſtantia debiti ad probandam quantitatem, & qualitatem, ſufficiant leuiores probationes *Dec.*

conſ.

conſ. 537. *num.* 12. *Surd. conſ.* 94. *num.* 28. *Burat. deciſ.* 722. *num.* 5.

35 Verum tamen eſt, quod licet ad probandam quantitatem, & qualitatem melioramentorum, vbi conſtat de eorum ſubſtantia in genere, probationes faciliores, & leuiores admitti poſſint, tamen tales probationes debent eſſe legitimæ, vt dicit *Menoc. conſ.* 23. *num.* 25. *ad med.*

36 Quæ autem dicatur probatio ſufficiens eſt arbitrarium iudici *Dec. conſ.* 495. *num.* 8. *Soccin. iun. conſ.* 32. *num.* 11. *lib.* 2. *Menoc. de arbitr. caſu* 90. *Rota deciſ.* 723. *num.* 8. *par.* 4. *tom.* 3. *rec.*

Quod ſi verum eſt in omni materia, multo facilius admitti debet in iſta probatione quantitatis melioramentorum, in qua ſtatuenda, iura expreſſe deferunt arbitrio Iudicis, vt habetur *in l. in fundo* 39. *in princ. ff. de rei vendic.* in illis verbis *bonus Iudex varie ex perſonis, cauſiſque conſtituet*, relatis ad hoc firmandũ *per Arias de Meſa variar. lib.* 1. *cap.* 49. *num.* 29. *& per Rotam in deciſ.* 2. *n.* 35. *part.* 11. *rec.*

37 Vnde eſt, quod poterit etiam Iudex ex officio ſuo valorem prædictum ſtatuere iuxta doctrinam *Bart. in l. ſi quid ex Pamphila num.* 3. *ff. de legat.* 2. quam alij ſequuntur relati *per Rot. coram Coccino deciſ.* 1374. *num.* 3. idque non ſolum per rei euidentiam ſubiciendo eam oculis ſuis, ac de melioramentis ſe informando, vt per text. *in l. ſi ruptione ff. finium regund.* tradit *Maſcard. de probat. concl.* 1037. *num.* 18. *& Caroc. de locat. tit. de melior. quæſt.* 2. *num.* 41. ſed etiam aliquibus probationibus factis, eiſque non plenis, vel varijs exiſtentibus, vt ſenſit *Rota coram Coccin. d. deciſ.* 1374. *num.* 2. *& coram Merlin. d. deciſ.* 695. *num.* 6. & dicam infra de caſu diſcordiæ Peritorum in hoc eodem §. *in fine*

38 Solent verò Iudices in concurſu probationum, ſeu indiciorum de diuerſis pretiis mediam viam eligere *Alex. conſ.* 64. *num.* 9. *lib.* 2. *Surd. conſ.* 452. *num.* 68. *&* 74. *Rot. in d. deciſ.* 2. *num.* 34. *ad fin. part.* 1. *rec. & coram Bich. dec.* 474. *num.* 3.

Poteſt autem primo loco dubitari, an legitima ſit probatio melioramentorũ in ſpe-
39 cie, ideſt eorum quantitatis, & valoris, ſi fiat per teſtes, & ratio dubitandi eſt, quia eſt neceſſaria eorum æſtimatio, quæ æſtimatio non percipitur ſenſu corporis, ſed potius iudicio intellectus *Ang. Aret. in §. ſi quis agens num.* 3. *inſtit. de action. Rota coram Penia deciſ.* 479. *num.* 11. & teſtes depõnere
40 debent de ijs tantum, quæ cadunt ſub ſenſu corporis, alias ſi excedant, & deponant de iudicio ſuo probationem non faciunt *Seraph. deciſ.* 847. *num.* 2. *Coccin. deciſ.* 1882. *num.* 10. *&* 11. *Rot. in rec. deciſ.* 34. *num.* 7. *&* 8. *part.* 11. *rec.*

41 At his non obſtantibus, teſtes admitti ad probandum valorem, tradunt DD. & ſignãter *Lupus in l.* 2. *C. de pactis int. emptor. & vend. coment.* 2. §. 2. *num.* 120. *Maſcard. de probat. concluſ.* 657. *num.* 1. & in terminis probationis valoris melioramentorum *concluſ.* 1037. *num.* 13. & ſentiunt alij infra citandi.

42 Videtur tamen retinenda regula, quod non probent, ſed limitanda vbi ſint teſtes periti valoris, prout eam limitari generaliter docet *Bart. in proœm. ff. in princ. ſub num.* 8. & concordia ad eumdem *Bart. in l.* 1. *in princ. ff. de ventre inſpiciendo Iaſ. in rubr. ff. de iur. iur. num.* 4. & hinc eſt quod
43 ad hanc probationem valoris melioramentorum, requiri teſtes de eo deponentes eſſe Architectos ſenſit *Specul. in tit. de fructibus, & intereſſe circa fin.* & ſequutus eſt *Aretin. conſ.* 83. *col. penul.* & latius firmauit *Curtius Iunior. conſ.* 165. *num.* 20. *Caroc. de locat. tit. de melioram. quæſt.* 2. *num.* 33. & habet hæc opinio *text. in §. quia verò Auth. de non alien. cum gloſ. ibi in verbo mecanici*, & licet poſſit per diſcurſum dici, quod ille textus loquatur in bonis Eccleſiaſticis, in quibus iura cautius procedunt, vt aduertit *Caroc. dicta quæſt.* 2. *num.* 36. *& ſeq.* tamen alij etiam ad hoc propoſitum illum allegant.

44 Et qualitas iſta teſtium, eos videlicet eſſe Architectos probanda eſt, & non ſtatur eorum dicto, quatenus aſſerant ſe peritos, neque ſufficit eos eſſe magiſtros murarios, ſed requiritur maior peritia, quæ adeſt in Architectis, vt volunt præcitati, & vltra eos comprobat etiam *Maſcard. d. concluſ.* 1037. *num.* 14. *&* 15.

45 Præterea, quando teſtes eſſent ſufficienter periti, adhuc non eſſent admittendi, ſi ipſimet melioramenta conſtruxiſſent, quatenus enim non agatur de probando ſimplici facto conſtructionis, ſed etiam de valore rei per ipſos conſtructæ, dicuntur teſtes intereſſati, ex quo laus, vel opprobrium poſſet ipſis reſultare ex maiore, vel minori opeatum ſuatum valore, & bonitate, vt aduertit *Curt. Iun. d. conſ.* 165. *num.* 21. *& ſequitur Menoc. conſ.* 23. *num.* 25. *verſ. quo circa reſpondit* & aliis adductis *Maſcard. d. concluſ.* 1037. *num.* 16. *Caroc. de locat. & cond. tit. de melior. quæſt.* 2. *num.* 35.

Præterea regula prædicta, quod teſtis deponens de iudicio ſuo ſuper re, quæ non
46 cadit ſub ſenſu corporis, non probet, limitatur,

Digitized by Google

tatur, vt non procedat vbi teſtis reddit bonam rationem, ſeu cauſam ſcientiæ *Salic. in l. teſtium num.* 11. *C. de teſtib. Iaſ. in rubr. de iur. iur. num.* 6. *verſ.* 4. *limita Seraph. dec.* 550. *num.* 3. & ideo non probari in ſpecie valorem melioramentorum, vbi teſtes deponant ſimpliciter de iudicio ſuo dicit *Cartius Iun. conſ.* 165. *num.* 17. *Menoch. conſ.* 1111. *num.* 12. *& ſeqq.* at ſecus eſt dicendum vbi reddant bonam rationem ex adductis *per Gratian. diſcep.* 461. *ſub num.* 24. & quoniam de hac probatione valoris per teſtes dixi plura ſupra *in cap.* 19. *de probatione læſionis*, vlterius non proſequor.

47 Vltra prædictam probationem per teſtes, quoniam, vt dictum eſt agitur de probatione quantitatis non ſubſtantiæ, ſequitur, vt ſtandum etiam ſit coniecturis *Dec. d. conſ.* 537. *num.* 12. *Menoc. conſ.* 457. *num.* 76. *Bellon. Iun. conſ.* 43. *num.* 9. Idque tanto magis ſi per lapſum temporis, vel aliter probatio reddita ſit difficilior, prout in caſu ſuo conſiderauit *Rota cor. Merlino d.* 695. *num.* 5.

48 Et hinc eſt, quod in hac materia valoris, & quantitatis melioramentorum admittenda videatur probatio ex ſolito, & communi conſuetudine impendendi in illis, vt dixit *Rota cor. Merlino d. deciſ.* 695. *num.* 3. *ad fin.* prout in ſimili fit in probatione fructuum ex tradit *per Angel. conſ.* 127. *num.* 2. *Coccin. deciſ.* 439. *num.* 2. *& deciſ.* 283. *num.* 1. *part.* 1. *rec.*

49 Et deducitur argumentum ex quantitate fructuum, qui percipiuntur, calculando videlicet ad rationem quinque pro centenario, iuxta præſumptionem legalem, vel ad aliã ſummam, quam notum eſſet in regione percipi ex ſtabilibus, demendoque ex tota ſumma valorem rei melioratæ, quod argumentum poſt *Peregr. conſ.* 76. *ſub n.* 10. *lib.* 4. approbauit *Rota coram Bich. dec.* 564. *ſub n.* 9.

50 Et ſtari etiam iuramento ipſius conductoris meliorantis circa hanc probationem ſolius quantitatis firmat *Caroc. de locat. & cond. tit. de melior. quæſt.* 2. *num.* 42. & vltra ibi congeſtos, quod ſtetur iuramento creditoris circa ſolam quantitatem late *Oſaſch. deciſ.* 96. *num.* 4. *& per tot. Gratian. diſc.* 948. *num.* 28. *& Ioſeph Ludon. deciſ. Peruſ.* 100. *num.* 7. *&* 8. *Ridolphin. in praxi par.* 2. *cap.* 4. *num.* 155. *Duran. deciſ.* 90. *num.* 10. *Ottbobon. deciſ.* 199. *num.* 10.

51 Verum hoc non videtur omnino in diſtincte admittendum, ſed ſolummodo quãdo agitur de parua quantitate, vt docet *Bart. poſt gloſ. in l. admonendi num.* 52. *verſ. item dicit vbi adden.* alios concordantes referunt *ff. de iureiur. Boer. deciſ.* 44. *num.* 25. *poſt med. verſ. quoniam Iudex Ioſeph Ludon. dec. Peruſ* 100. *num.* 4. vbi quod hæc opinio eſt magis vera, & maioribus fulcita auctoritatibus.

52 Alias enim, ad hoc vt admitti poſſit iuramentum vbi quantitas eſt conſiderabilis, neceſſe eſt, vt concurrant ſaltem aliquæ cõiecturæ *Alex. conſ.* 69. *num.* 6. *lib.* 2. *Boer. deciſ.* 243. *in fin. Viuius deciſ.* 108. *ſub num.* 2. *Seraph. de iuram. priuil.* 36. *num.* 2. *& ſeqq. Rota deciſ.* 746. *num.* 5. *& ſeqq. par.* 1. *diuer.*

53 Præterea ad probandam ſolam quantitatem admittitur quandoque libet ipſius creditoris, & illi ſtatur, vt dicitur *in dec.* 437. *num.* 1. *part.* 4. *rec.* & facilius, ſi ſit detentus à miniſtro, vt in caſu *deciſ.* 362. *num.* 7. *part.* 1. *rec.*

54 At etiam hoc intelligendum eſt in expenſis paruis tantum, non etiam in magnis, ex cumulat. *per Genuam de ſcript. priu. tit. de lib. tutor. num.* 7. *Rot. coram Gregor. deciſ.* 475. *num.* 1. *& ibi adden.*

55 Quæ autem dicantur impenſæ magnæ, & quæ paruæ, arbitrari debet Iudex attenta qualitate rei, & perſonarum *Guttier. de tutel. part.* 3. *cap.* 1. *num.* 158. *adden. ad Gre-*
56 *gor. deciſ.* 475. *num.* 11. at non ex eo quod expenſæ omnes ſimul conſideratæ faciunt quantitatem releuantem, dicuntur ad hunc effectum expenſæ magnæ, ſed ſi paulatim factæ reputantur paruæ *Adden. ad Gregor. d. deciſ.* 475. *num.* 11. *verſ. & procedit Rota deciſ.* 283. *ſub num.* 3. *par.* 1. *rec.*

57 Alias ſi quantitas ſit magna, non ſtandũ ſoli libro, niſi quatenus concurrat maxima veriſimilitudo, qua concurrente ei adhibetur fides etiam in magnis, vt poſt alios relatos dixit *Rota coram Gregor. d. deciſ.* 475. *num.* 5. vel vlterius conductor ſuper ipſa re iuramentum præſtet, *Corn. conſ.* 318. *in fin. lib.* 4. *Surd. deciſ.* 199. *num.* 5.

De Peritorum electione, ac eorum relatione quomodo facienda, & quam probationem faciant

SVMMARIVM.

1 *Peritorum electio eſt ſubſidiaria quatenus deficiant omnes aliæ probationes.*
2 *Melioramenta bene probantur per relationem peritorum.*
3 *Ampl. etiamſi ſint pauciores quam teſtes.*
4 *Peritorum electio eſt neceſſaria, & de ea conſtare debet.*
5 *Nec ſufficit ad eam probandam, quod quilibet peritus ſe electum enunciet.*
6 *Probatur tamen electio per duos teſtes.*
7 *Ad electionem peritorum proceditur executiue, & ſummatim.*

8 Et

8 *Et etiam in die feriata.*
9 *Peritorum electio licet de iure poſſit fieri à ſolo Iudice, tamen de conſuetudine fit à partibus mandante Iudice.*
10 *Et in diſcordia, vel contumacia partium fit à Iudice.*
11 *Et quando Iudex vult eligere peritos, debet monere partes ad intereſſendum, ſeu illas citare.*
12 *Et prædictis non ſeruatis electio eſt nulla, & relatio non probat.*
13 *Electio peritorum ab vno facta non nocet alijs.*
14 *Ampl. vt nec ab eo cauſam habentibus.*
15 *Secus ſi ſit ceſſionarius eius, qui elegit exceptione facta poſt electionem.*
16 *Defectus citationis ad videndum eligi peritos ſanatur per ſubſequentem intimationem electionis, vel aliam ſcientiam.*
17 *Periti debent eſſe ſaltem duo.*
18 *Stylus eſt, vt qualibet pars ſuum eligat, & vna deficiente ſupplet Iudex.*
19 *Lim. ſi vtraque pars in vno conſentiat, quia illi ſtatur.*
20 *Et ſufficit tacitus conſenſus per non contradictionem.*
21 *Decl. tamen non ſufficere vnam partem conſentire electioni factæ ab alia, quia cenſetur conſentire, vt eligat peritum ſuum, & quando ſecus.*
22 *Lim. 2. ſi vnus tantum reperiatur peritus in loco.*
23 *Decl. limitationem non procedere in materijs grauibus, quia debent peti à locis vicinis.*
24 *Contrarium tenent aliqui.*
25 *Prima procedit ſi materia vere eſt grauis, & poſſunt haberi periti in loco non valde diſtanti.*
26 *Lim. 3. ſi agatur dare parui valoris, & facilis æſtimationis.*
27 *Lim. 4. ſi vnus peritus ſit valde excellens, & plurima integritatis.*
28 *Lim. 5. ſi ſit deputatus à publico.*
29 *Decl. præfatas limitationes procedere ſi electus, ſit vere peritus.*
30 *Periti eligendi debent eſſe vere tales, ac perſonæ honeſtæ.*
31 *Periti ad probandum valorem melioramentorum, non ſufficit, quod ſint muratores, & aliqualiter intelligentes, ſed probandum, quod ſint Architecti.*
32 *Periti debent præſtare iuramentum de bene, & fideliter æxtimando.*
33 *Decl. procedere in electis à Iudice, ſecus in electis à partibus.*
34 *Intellige in electis ſponte ſecus ſi mandante iudice.*
35 *Periti debent accedere ad locum vbi res eſt æſtimanda, & citandæ ſunt partes ad intereſſendum æſtimationi.*
36 *Secus ſi citatio fuerit partibus remiſſa.*
37 *Citatio ad intereſſendum æſtimationi per peritos faciendæ debet eſſe pro hora certa.*
38 *Citatio ad comparendum coram Iudice non eſt neceſſa quod ſit hora certa, quia intelligitur pro hora audientiæ, ſecus eſt in citatione pro actu extraiudiciali.*
39 *Citationis ad intereſſendum defectus vitiat relationem peritorum iudicialiter electorum, ſecus autem electorum extraiudicialiter, quos partes informarunt.*
40 *Periti debent procedere per ſe ipſos, nec poſſunt ſubdelegare.*
41 *Lim. quoad nudum miniſterium; puta menſurationem.*
42 *Æſtimari debet res ſimul non per partes.*
43 *Decl. procedere vbi agitur de vnico corpore, ſecus ſi rebus diſtinctis.*
44 *Domus pretioſæ quomodo æſtimentur.*
45 *Relatio peritorum debet eſſe aperta, & clara.*
46 *Periti non tenentur reddere rationem in ſua relatione.*
47 *Decl. procedere quando iudicium periti conſiſtit in mera operatione intellectus, ſecus ſi conſiſtat in facto cadente ſub ſenſu corporis.*
48 *Periti debent ſeruare formam in depoſitionem ſibi præſcriptam.*
49 *Peritorum relationi ſtatur, etiam ſi referant de credulitate.*
50 *Decl. procedere in eis quæ certo ſciri non poſſunt.*
51 *Peritorum in relatione facienda requiritur citatio partis ad videndum referre, vel ad dicendum contra relationem.*
52 *Contr. tenet alij.*
53 *Decl. vt non ſit neceſſaria citatio prædicta ſi pars fuit citata ad videndum, ſeu electioni interfuit.*
54 *Idem ſi periti fuerunt ab ipſis partibus electi, ſeu de eorum conſenſu.*
55 *Idem ſi interfuerunt æſtimationi, vel ad intereſſendum citatæ fuerunt.*
56 *Periti debent referre cum iuramento in actis, ſeu relationem ſcriptam cum iuramento producere.*
57 *Decl. procedere ſi non iurarunt in ſuſceptione officij, & iuramentum erat neceſſarium.*
58 *Periti ſi ſunt duo, & vnus tantum referat non attenditur relatio.*
59 *Poſſunt tamen vterque de per ſe ſeparatim referre.*
60 *Intellige quando ſunt duo periti electi vnus pro parte, ſecus ſi ſint electi ab vtraque.*
61 *Periti referre poſſunt etiam in die feriata.*
62 *Relationi peritorum ſtandum eſt.*
63 *A relatione peritorum datur appellatio.*
64 *Ampl. dari etiam ei, qui peritum approbauit.*
65 *Ampl. 2. etiam ei, qui promiſit relationi ſtare, ſi non dixit, & cuicumque æſtimationi.*
66 *Si à relatione peritorum appellatum eſt, eſt deueniendum ad electionem peritorum.*
67 *Decl. vt à relatione peritorum liceat appellare vna vice tantum.*
68 *Lim. declarationem ſi vtraque pars appellet.*
69 *Appellans à relatione periti in aliqua parte taxatiue cenſetur approbare in alia.*
70 *Peritis diſcrepantibus eligendus eſt tertius.*
71 *Periti an eligi debeant aliter probandum ſit ab initio eſt arbitrarium Iudicis.*
72 *Iudex poteſt ſe extraiudicialiter informare, & valorem arbitrari.*
73 *Secus ſi viam electionis peritorum elegerit, quia eis diſcordantibus tenetur tertium eligere, nec poteſt eligere ſe ipſum.*
74 *Tertij periti electio facienda à partibus, & eis diſcordantibus à Iudice.*
75 *Tertio perito omnino ſtandum eſt.*
76 *Lim. ſi eius æſtimatio ſit nulla.*
77 *Item ſi fuiſſet nulla æſtimatio prima niſi fuiſſet nullitas remiſſa.*
78 *Electio peritorum ſecunda facta propter diſcordiam inter primos, ſi non ſubſiſtit diſcordia, eſt nulla.*
79 *Ampl. etiamſi partes promiſerint ei ſtare.*
80 *Peritorum duæ electiones tantum faciendæ ſuper eodem dubio, ſecus ſi adſint plura dubia.*
81 *Relationi tertij periti non ſtandum eſt ſi appareat erronea.*
82 *Et ſufficit error in vna parte*
83 *Tertio perito tunc ſtandum eſt cum concordat cum*

aliquo

aliquo ex primis, ſecus ſi ab omnibus diſcordet.
84 *Contr. quod adhuc ei ſtandum ſit.*
85 *Decl. vt tunc ſtetur cum poteſt concordari cum aliquo per regulam, quod in ſumma maiori continetur minor, & num.86. & ſeqq. vſque ad 90. vbi quando habet locum dicta regula, vel non.*
90 *Decl. 2. vt diſcordante tertio cum alijs duobus peritis coaceruentur omnes ſummæ, & deinde diuidatur in tribus partibus.*
91 *Decl. 3. ſtandum tertio diſcordanti ſi primi non retulerunt in actis ſecundum aliquos, ſecus econtra.*
92 *Decl. 4. vt ſi tertius peritus diſcordans ab alijs ſit electus ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti, vel Iudice cogente, tunc ei ſtandum, ſecus ſi voluntaria.*
93 *Decl. 5. vt excedente tertio perito in ſumma non ſit ſtandum maiori ſumma primorum ſi ab ea vtraque pars reclamauit, ſecus econtra.*
94 *Declarationes præfatæ ſingulæ poſſunt habere locum in diuerſis caſibus.*
95 *Iudex poteſt habere fidem vni ex peritis diſcordantibus.*
96 *Iudici permiſſum eſt corrigere relationes peritorum.*
97 *Iudicis arbitrio multum deferunt iura in æſtimatione melioramentorum.*

CAPVT XXXV. S. V.

Licet ad iudicium peritorum non ſoleat
1 recurri niſi in ſubſidium quando aliæ
probationes omninò deficiunt, vt habetur
in *deciſ. 253. num. 20. par. 4. tom. 2. rec.* vbi
aliæ deciſiones allegantur, & *deciſ. 53. nu. 7.
poſt Poſth. de manut.* tamen ſæpiſſime ad cã
recurſus habetur, præſertim ad liquidanda
melioramenta, ideo de eis hic aliqua magis
practicabilia ſeparatim, ac breuiter per
ſtringere, non inutile erit.

Probari igitur etiam poterit quantitas
2 melioramentorum per peritos, & hunc modum probandi melioramenta per relationem peritorum eſſe legitimum dicit *Rota
deciſ. 356. num. 3. par. 2. rec.* & ei ſtandum eſſe
firmatur etiam coram *Caualer. deciſ. 86. n. 1.*
& in concurſu cum probatione per teſtes
cum peritis non concordantes, præfertur
iſta probatio per peritos *Honded. conſ. 31. n.
46. lib. 1. Seraph. deciſ. 665. num. 7. Rota in rec.
deciſ. 457. num. 2. par. 4. tom. 2. & coram Bich.
3 deciſ. 199. num. 3.* etiamſi periti ſint numero
pauciores, quam teſtes *Alex. conſ. 148. nu. 1.
lib. 2. Gratian. diſcept. 600. num. 23. & ſeq.
Rota Benonien. diuer. dec. 22. num. 11.*

Quoniam autem hæc eſt magis frequens
praxis probandi valorem, & inſeruit etiam
ad probandã iuſtitiam, vel iniuſtitiam mercedis, & conuincendam læſionem, de ea dixi iam aliquid in *cap 19. num. 66. & ſeq.* ac
ibi ſignanter tetigi difficultatem, quæ vertitur in probando per peritos valore, & ſtatu de tempore præcedenti, quæ difficultas
eſt ſæpiſſimè contingibilis etiam in hoc propoſito melioramentorum, cum probandus
ſit quandoque neceſſario ſtatus præcedens
rei, vt dictum eſt ſupra, ac proinde in ea ad
ibi dicta recurrendum erit, & quoniam, ibi
circa hanc praxim me retuli ad dicẽda hic,
ideò breuiter aliquid de ea annotandum
4 erit, & primo, quod debent eſſe periti electi,
& de electione conſtare debet, alias eorum
relatio non probat *Ridolphin. in praxi par. 1.
cap. 8. num. 128. Burat. deciſ. 14. num. 22. Duran. deciſ. 142. num. 4. in rec. deciſ. 515. nu. 14.
5 par. 1.* & non conſtabit ſufficienter de electione, ex eo quod quilibet peritus ſe electum enunciet, quia tali enunciatiuæ non
ſtatur, vt dicit *Rota coram Seraph. deciſ. 554.
num. 1.* ex tradit. per *DD. in cap. quoniam cõtra de probat. & Gabr. de ſenten. concl. 4. nu. 3.*
& videtur verius, licet contrarium in eiſdẽ
terminis ſenſerit *Rota deciſ. 289. num. 3. par.
4. recent.* quia nunquam ſtandũ dicto vnius,
& ſecus eſſet, vbi dici poſſet adeſſe duos
6 teſtes conteſtes ſuper ipſa electione, vt in
caſu Ruin. per Rot. ibi allegati in *conſ. 65.
numer. 7. lib. 5.* & eſt de mente *Bart. in
l. ne in arbitrijs num. 5. ad. med. C. de recept.
arbitr.*

7 Proceditur tamen executiue, & ſummatim ad talem electionem *Menoch. adipiſ. rem.
5. num. 160. & ſeq.* & poſſunt recipi etiam
8 die feriata, & admitti etiam ad iuramentũ
præſtandum, vt poſt *Aretin.* tradit *Gratian
diſc. 235. num. 33. & ſequitur Poſt. de manuten. obſer. 101. num. 14.*

9 Electio autem licet de rigore iuris poſſit
fieri à ſolo Iudice, tamen de conſuetudine
fit à partibus mandante Iudice, vt tradit
Cagnol. in l. 2. num. 259. C. de reſcind. vendit:
& talis conſuetudo ſeruanda eſt *Gratian.
diſc. 229. num. 21.* at quatenus partes diſcor-
10 dent, vel ſint contumaces, tunc electio fit à
Iudice *Pinel. in l. 2. C. de reſcin. vedit. par. 3.
cap. vlt. num. 4. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 47.
num. 99. & ſeq. Menoc. adipiſc. rem. 5. n. 163.
Aldouin. conſ. 18. num. 8. Cyriac. contr. 395. nu.
22. & ſeq. Rota deciſ. 24. num. 6. poſt Poſt. de
ſubhaſtat.*

11 Et quando Iudex vult ipſe deuenire ad
electionem debet monere partes ad intereſſendum, ſeu illas citare ad videndum
eligi peritos *Iaſ. in §. quadam num. 79. inſt.
tit. de action. & ibid. Aretin. col. fin. Cagnol. in
l. 2. num. 260. C. de reſcind. vendit. Rota deciſ.
515. num. 14. verſ. adeo vt par. 1. rec.*

12 Prædictiſque non ſeruatis electio facta
eſt nulla, & vitiat relationem, ita vt non
probet, vt ſentiunt præcitati, & tradit expreſſe *Surd. conſ. 452. num. 36. & 37.*

13 Debetque fieri ab ipſiſmet partibus collitigantibus, alias facta à tertio partibus nõ
nocet

nocet, vt dixit *Rota in vna Romana pretij*
Fiani coram Lancelloto impreſſa penes Mar-
cheſ.par.2.fol.236.num.3.verſ.quod non fue-
runt, & è contra electio facta à partibus nõ
14 nocet tertio non citato, etiam habenti cau-
ſam ab eis, & intereſſato, puta ceſſionario
Surd.dict. conſ.452.ſub num.27. & ſeq. Gra-
tian.diſcept.228.num.1. & ſeq. niſi forte ceſ-
15 ſio ſit facta poſt electionem, in quibus ter-
minis procedit contraria opinio, quod ele-
ctio, & relatio periti noceat ſucceſſori, de
qua *Monac.deciſ.Bonon.55. num.9. & ſeqq.*
16 Sanari tamen poſſet defectus citationis
præcedentis per intimationem electionis
ſubſequentem, vel aliter inductam iudicia-
liter ſcientiam in parte, vel alio intereſſe
habente, & non reclamante, vt tradit, & in
praxi receptum, dicit *Couar.variar.lib.2.cap.*
13.num.5.in 6.concluſione, & ſufficeret com-
paritio habentis intereſſe coram petito ad
validandam eius relationem *Adden ad. Bu-*
ratt. qui alios refert *deciſ.70. num.13. verſ.*
ſecus ſi is.
17 Debent autem periti eligi ſaltem duo,
ſi reperiantur *Pinel.in l.2. C. de reſcind.ven-*
dit. par.3.cap.vlt.num.5.Menoc.conſ.284. nu.
26.& adipiſc.rem.5. numer.162. Scain. deciſ.
Bonon. 12. num. 71. & ſtylus Curiæ eſt, vt
18 quælibet pars ſuum eligat, & ſi vna pars
ſit negligens in electione ſui periti, illum
eligat Iudex, vt dictum eſt, & in his termi-
nis tradit *Ridolph.in praxi par.1. cap.8.num.*
115. & dixit *Rota deciſ.81. num.3.in fin. &*
4.poſt Zacch.de oblig.Cam. niſi forte vtraque
19 pars in eodem conſentiat, & concordet,
quia tunc ille vnus ſufficit *Dec.in cap.propo-*
ſuiſti nu.41.de probat. Maſcard. concl.1169.
num.29. Gratian. diſc.235. num.71. etiamſi
20 tacite tantum conſentiant non contradi-
cendo *Pacian. de probat. lib.1. cap.47.n.42.*
& ſeq. at hoc non eſt intelligendum, vt ſta-
21 tim ac vna pars ſuum eligit, & alia non cõ-
tradicit, cenſeatur illum approbare, quia
cenſetur approbare, vt ſit peritus eligentis
tantum, non etiam ſuus, niſi forte Iudex,
qui, ea non eligente, debet iuxta ſtylũ præ-
dictum eligere illum ab alia parte electum,
& ipſe eligat, & ea pars quæ non elegit hoc
ſciat, & taceat.
22 Vbi autem non reperirentur plures peri-
ti, tunc vnius etiam ſoli electio ſufficeret
Menoch.adipiſc.rem.5.num.162.ad med.Maſ-
card. concluſ.653.num.14. Pacian. de probat.
lib.1 cap 47.num.35. & ſeq. vbi de commu-
ni opinione teſtatur.
23 Sed hoc non facile admittitur in rebus
valde arduis, & grauibus, quia in eis ſi non
reperiuntur in loco iudicij, debent peti à
locis vicinis *Abb. in cap. propoſuiſti num.5.*
de prob. Soccin.reg.16.verſ.3.
24 Et licet contrarium teneant alij, & ſi-
gnanter *Dec.in d.cap.propoſuiſti nu.22. verſ.*
ſed tamen, & 23. de prob. Pacian. de probat.
lib.1.cap.47.num.36. verſ.non eſt tamen. vbi
vere materia ſit grauis, prima eſt verior, vt
dicit *Mandoſ. ad Roman. conſ.20. in ver. di-*
ctum, & ſaltem, vbi alij periti haberi poſ-
25 ſunt in loco non valde diſtanti, non erit ab
ea recedendum, vt inquit, & latè probat
Gratian.diſc.235.num.57. & 60. & ſeqq.
26 Sunt etiam alij plures caſus, in quibus
non eſt neceſſe, quod periti ſint plures, &
ſignanter ſi ageretur de melioramentis par-
uæ ſummæ, ſeu facilis æſtimationis *Abb. in*
cap.propoſuiſti nu.6.de probat. Soccin. reg.16.
verſ.primo fallit Gratian. diſc.235. num 66.
item ſi vnus ſit valde excellens, qui peritia,
27 & integritate plurimum valeat, quia tunc
ille ſufficit *Dec. in cap. propoſuiſti num. 26.*
verſ. ſi tamen eſſet de prob. & alijs adductis
Menoc.adipiſc.rem.5.nu.162. verſ. vel etiam
28 *quando* item ſi vnus ſit deputatus à publi-
co, quia, & tunc illi ſtatur *Dec. in dict. cap.*
propoſuiſti num.28. Menoc.adipiſc.rem.5. nu.
162. ante fin. Maſcard. concl. 653. num. 13.
Pacian.de probat.lib.1.cap.47.num.29.& ſeq.
Gratian. dict. diſc.235. num. 67. ſed iſti, &
29 ſimiles caſus declarandi erunt, vt proce-
dant, vbi talis electus ſit vere peritus, ac
etiam perſona honeſta, & bonis moribus
imbuta, alias enim ſemper eſſet nimis durũ,
vt vni tantum imperito, & improbo ſtandũ
eſſet, vt aduertit *Grat. diſc.235. num.48. &*
30 *ſeqq.* & generaliter, quod eligi debeant,
qui ſint periti, ac etiam perſonæ honeſtæ
late *Pacian.de probat. lib.1.cap.47.num.125.*
& ſeq. & num.151.verſ. & prædicta Maſcar.
31 *concl.653. num.7.* & quod ad probandum
valorem melioramentorum nõ ſufficiat eos
eſſe muratores, & aliqualiter intelligentes,
ſed probandum, quod ſint Architecti, &
Ingeniarij *Specul.in tit. de fructibus,& inter.*
§.viſo circa fin. Aretin.conſ.83.num.11.circa
med.verſ.præterea licet Curt.iun. conſ.165.n.
16.Caroc.de loc.tit.de melioramen. quæſt.2. n.
33.& ſeq. Rot.cor.Celſo dec.246. n.9.
32 Debent autem periti electi iuramentum
præſtare de bene, & fideliter æſtimando,
ſecundum *Aretin. in §. quadam num.78. in-*
ſtit.de action.Surd.conſ.452.num.42. & ſenſit
Rota in Rom. pretij Fiani coram Lancelloto
penes Marcheſan. par.2. fol.236. num.3. &
apertius coram *Merlin.dec.39.n.6.*
33 At hoc procedit, vbi eliguntur à Iudice,
ſecus autem ſi eligantur à partibus, quia
tunc tanquam ab eis approbati, non tenea-

Digitized by Google

tur iuramentum prædictum præſtare Grat.
diſc.874. num.35. & diſc.929. num.17.Poſt.
de manuten. obſer.101. num.13. Creſc. deciſ.
2. num.1. de arbitris, quod vtique procedit
34 de plano, ſi eligantur ſponte à partibus,
puta in contractu, aut alias, ſecus autem ſi
de mandato Iudicis, quia, & tunc eos de-
bere iurare ſentiunt Bart.in l.Teopompus 14.
num.8. ff. de dote prælegata. Felin.in cap.pro-
poſuiſti num.9. verſ.fallit.2. de probat. quod
eo magis procedet, vbi vnus à qualibet
parte diuerſus electus eſt, quia tunc neuter
eorum eſt ab vtraque parte approbatus,
prout requiri ſentiunt præcitati DD. dum
volunt, quod propter talem approbatio-
nem iurare non teneantur, & de electis à
Iudice ipſo de conſenſu partium, quod iu-
rare debeant, tenet Maſiard.de probat.concl.
1174.num.51.

35 Deinde debent periti accedere ad locũ
vbi ſunt melioramenta, vel alia res æſti-
manda, & citandæ ſunt partes ad intereſ-
ſendum æſtimationi Cagnol.in l.2.num.261.
C.de reſcinden. vendit. Aldobrand. conſ.59.
num.6.lib.1.Gabr. conſ.168. num.102. lib.1.
Gratian.diſc.874.num.33. & ſeq. Barz. dec.
22.num.36.Buratt.deciſ.70. num.4. vbi reij-
cit opinionem Bald. qui in conſ.4.lib.3.vide
tur ſentire talem citationem non eſſe ne-
ceſſariam in æſtimatione Adden. ad Gregor.
36 deciſ.545.num.12.niſi forte talis neceſſitas
citandi fuiſſet à partibus in peritorum ele-
ctione remiſſa, prout poteſt remitti, vt fir-
mat Cyriac.contr.261.num.17. Gratian. diſc.
929.num.15.

37 Et talis citatio debet eſſe pro hora certa,
vt firmat Ridolph.dict.cap.8. num.130.& di-
xit Rota coram Duran. deciſ. 542. numer.5.
38 licet enim in citatione ad comparendum
coram Iudice non requiratur hora ſecundũ
aliquos, quia intelligitur hora audientiæ,
ſecus eſt in citatione, quæ fit ad intereſſen-
dum actui extra iudicium faciendo, tunc
enim nemo dubitat horam requiri, vt dicit
Alex.conſ.33. num.9. verſ. & licet lib.6. for-
mulam autem huius citationis, ſi quis cu-
piat, adeat Poſth. de manut. obſer. 101. nu.8.
39 et omiſſio talis citationis vitiat æſtimatio-
nem peritorum, etiam à partibus iudiciali-
ter electorum Rota deciſ.554. num.2. verſ.
procedit par.2.recent.Couar.var.lib.2.cap.13.
num.8. ad fin. quod tamen ſecus eſt, vbi
periti electi ſunt à partibus concorditer in
negotio extraiudiciali, in quo neceſſe fuit,
quod eos informauerint, quia tunc vbi fue-
runt inſtructi de negotio, non opus eſt alia
citatione, vt declarat Cyriac.contr.261.num.
19. & 20. vbi aduertit in his terminis non
diſſentire Rot.in prædict.deciſ.554.par.2.rec.

40 Et debent periti inſpicere, & procedere
per ſe ipſos, non autem alios ſubeligere, ſeu
ſubdelegare, niſi ad aliquod nudum miniſte-
41 rium, puta electus ad æſtimandum, poterit
alteri demandare mẽſurationem Poſt.de ma-
nut.obſer.101.nu.8. ad fin. in nouis, Rot. poſt
Zacch.de obl.Cam.deciſ.155.num.5.& in rec.
dec.526.n.3.p.4.

42 Debent etiam periti rem æſtimare totam
ſimul non per partes l. Meuius 53. §. fin. ff
fam. erciſc. Mareſcott. variar. cap. 114.
numer. 12. lib. 2. Surd. deciſ. 155. numer.5.
quod tamen procedit, vbi agitur de vnica
re, vel vnico corpore, ſecus autem ſi æſti-
43 mandæ ſint plures res inter ſe diſtinctæ,
quia tunc ſeparatim æſtimandæ ſingulæ de
per ſe, ad text. in l. fin. §. præterea C. de iur.
dot. & alijs plenè adduct. Rot.coram Dunoz.
iun.deciſ.921.num.1.& ſeq.& deciſ.944. n.1.
44 & ſeqq. & in domibus prætioſis, quæ fru-
ctus non reddunt, vel eos reddunt minores
iuſto valore debent æſtimare conſiderata
materia, & forma, ac vlterius quanti eius-
modi domus cõmuniter vendi ſoleãt Gabr.
conſ.168.num.114. ver. quando vero, & ſeq.
lib.1. & latè monet Mareſcot. variar. lib.2.
cap.114. num.12. & ſeq. vbi arguit Natt.
conſ.322. num.4. dum videtur velle, quod
in tali æſtimatione non habeatur ratio quã-
ti domus communiter emi, & vendi poſſet.

45 Et debet peritus dare relationem certã,
& claram, alias poteſt officio Iudicis com-
pelli, vt illam declaret Felin. in cap. propo-
ſuiſti num.6. verſ. & ſis cautus de probat. Pa-
cian.de probat.lib.1.cap.47. num.157. & alijs
adductis Rot.cor.Dunoz.iun.d. 921.n.2.& 3.

46 Non tamen tenetur peritus reddere ra-
tionem in ſua relatione & peritia, cur ita
ſenſerit Dec. in cap. propoſuiſti num. 33. de
probat.Menoch.adipiſc.rem.5. nu. 166. Grat.
diſc.228. num.23. Burat. deciſ. 790. num. 4.
licet alij contrarium ſentiant, vt Pacian. de
probat. lib.1. cap.47. numer.65.& ſeq. Scain.
deciſ.12. num.74. intelligendo tamen, vt
tunc procedat concluſio, quando iudicium
periti conſiſtit in mera operatione intelle-
47 ctus, non autem quando conſiſtit in diſcuſ-
ſione facti cadentis ſub ſenſu corporeo, vt
poſt. Bart. in l. de ætate num.10. ff. de minor.
Felin.in cap.propoſuiſti num.6.verſ.& ſis cau-
tus de probat. & alios, declarauit Rota coram
Dunozetto iun. deciſ. 921. num. 30. vbi, &
quod non dicitur exigi cauſam æſtimatio-
nis, cum petitur, quod compleat, & perfi-
ciat ſuam relationem aperiendo veritatem
valoris ſingulorum corporum. Cæterum ſer-
48 uare debent periti omnino formam in de-
puta-

putatione ſibi præſcriptam, alias nulliter
procedunt. Roſa deciſ. 759.num.2.in fin.par.
3.recent.
49 Et valet relatio, eique ſtatur etiamſi pe-
riti de credulitate ſua referant Pinel. in l.2.
C. de reſcind. vendit. par.3, cap. vlt. num. 5.
ad fin. quatenus, tamen non agatur de eis,
50 quæ certo ſciri poſſunt, puta menſura, &
ſimilibus, quia in eis debent teſtari de ve-
ritate, non de credulitate, vt poſt alios ple-
niſſime relatos diſtinguendo tradit Pacian.
de prob.lib.1.cap.47. num.19. & eſt diſtinctio
Bald.in prima conſtitutione ff. num. 16. verſ.
ſed dubitatur, vbi loquendo de iuramento
per peritum præſtando, dicit, quod ſi tracta-
tur de eis, quorum notitia certa haberi po-
teſt, debet eſſe iuramentum veritatis, ſi au-
tem de eis, de quibus non poteſt haberi no-
titia certa; ſed tantum opinata, tunc iurare
debet de credulitate, idem Bald.in l.hac edi-
ctali §.is illud n.4.C.de ſecund.nupt.vbi quod
iurant de veritate in illis, quæ poſſunt ocu-
lata fide videri, in alijs, de credulitate
Anan. in cap. ſignificaſti 18. num. 13. verſ.
dubitatur autem de homicid. Dec. in cap. pro-
poſuiſti num.52. de probat. Schench. de pro-
bat.num.25.prope fin. verſ. præterea, Tiraq.
de præſcript. gloſ. 8. verſ. & hoc quidem verũ
Couar.var.lib.2. cap.13. num.4. verſ.quarta
concluſio.
51 An autem requiratur citatio partis in
ipſa relatione facienda, videlicet ad viden-
dum referre peritos, vel ad dicendum con-
tra relationem, ſunt variæ opiniones, nam
pro affirmatiua ſtat Dec. conſ.416. num.21.
verſ. & dato, & plures refert Scacc. de iudic.
lib.2.cap.8.num.372. Gratian.diſc.874. num.
38. & ſenſiſſe videtur Roſa coram Gregor.
deciſ.545.num.9. & coram Buratt. deciſ.458.
num.6.
52 Contrariam verò, quod talis citatio non
ſit neceſſaria tenent Roman.conſ.61. num.1.
ad med. verſ. item nec requiri Aretin in §.
quadam actiones num.12.ad med. inſt. de act.
Gabr. de citat. concluſ.1. num.418. Aſin. in
praxi §. 7. lim. 107. Mont. tract. de finibus
cap.32. de finibus num. 5. Pacian. de probat.
lib.1.cap.47.num.121.Menoc. adipiſc. rem.5.
n.165. & alij plures.
53 At veritas eſt, quod vbi pars fuit ſemel
citata ad videndum eligi peritum, ſeu alias
electioni interfuit, tunc neceſſaria non ſit
alia citatio in relatione ipſa, vt docet Bart.
in l. Teopompus numer.11. ff. de dot. præleg.
Felin. in cap. iudicante num.1. poſt princ. de
præſcript. Couar. variar. lib.2.cap.13. num.5.
in 8. concluſ. Nellus de concordan. gloſ. num.
323. Roſa coram Coccino deciſ. 1633. num.5.
54 & ſeqq. & idem eſt, ſi, vt alij dicunt, periti
fuerunt ab ipſis partibus electi, ſeu de ea-
rum conſenſu Scacc.de Iudic. lib. 2. cap.8. nu.
373. verſ. tertio reſpondetur Farin. conſ.70.
num. 16. poſt med. Maſcard. de prob. concl.
653.num.2. Monac. deciſ. Bonon. 10. num.2.
55 vel ſi partes interfuerunt æſtimationi per
eoſdem factæ, vel ad intereſſendum citatæ
fuerunt, quia, & hoc ſufficit abſque alia
citatione ad videndum referre, Gratian.
diſc. 875. num. 37. & ſeq. Poſt. de manuten.
obſer.101. num.11. Boer. deciſ.283. num.35.
& latè Roſa coram Burat.dec.70.num.2.& 3.
56 Et debent periti referre cum iuramento
in actis, ſeu relationem in ſcriptis factam cũ
iuramento reproducere Alberic. in l.hac edi-
tali num.3. C.de ſecund. nupt. Saluſt. in praxi
lib.2.cap.43. num.2. ad fin. Poſt. de manut.
obſeru. 101. num.12. & ſenſit Roſa dec.630.
57 num.4. par.2.rec. quod tamen intelligo niſi
iurauerint ab initio in ſuſceptione officij, de
quo dictum eſt ſupra, non enim multipli-
canda ſunt iuramanta, nec aliquẽ video, qui
hoc dicat, quod reiterari debeat iuramentũ,
& vbi dictum eſt ſupra iuramentum non
requiri loquendo in ſuſceptione officij, nec
requiritur iſtud in relatione facienda, & in
ſpecie de iſto, quod non requiratur, vbi pe-
ritus eſt electus ab vtraque parte Gratian.
diſc.875.num.35.Poſt. d. obſer.101. n.13.
58 Vbi autem ſunt electi duo debet vter-
que referre, alias ſi vnus ſolus referat, rela-
latio eſt nulla, & non attendẽda Ridolph. in
praxi. par. 1. cap. 8. num. 129. Roſa coram
59 Greg.deciſ.545.nu.8.& poſſunt, ſiue ſimul,
ſiue etiam vterque de per ſe ſeparatim re-
ferre, vt poſt Ang.tradit Menoc. adipi.rem.5.
n.165. ver. nec adhibenda, quod procedit
60 abſque difficultate, quando ſunt duo periti
electi vnus pro parte, iuxta dictam praxim,
nam vbi eſſent plures electi ſimul ab vtraq;
parte, contrarium eſſet dicendum, vt per
text. in l. ſi in tres, & l. ſeq. ff. de arbitr. tra-
dit Surd. conſ.452. num.4. ver. tertio eodem
vbi etiam, quod conſtare debet eos collo-
cutos fuiſſe, & negotium ſimul contuliſſe.
61 Relatio verò non eſt neceſſe, quod fiat in
die iuridica, ſed poteſt fieri etiam in die
feriata, prout dictum eſt de ipſa electione
peritorum Dec.in cap. propoſuiſti num. 55.
de probat.Iaſ.in conſ.200 ad fin. verſ.2. dici-
tur lib.2. Pacian. de probat. lib. 1. cap.47.
num.59.Menoc.adipiſc.rem.5.num.165. verſ.
poterit quoque Mareſcot. variar. lib. 2. cap. 7.
num.3. & 4. Poſt. de manuten. obſer. 101.
num. 14.
62 Relationi autem peritorum electorum, vt
ſupra, ſi concordent, ſtandum eſt, quia gene-

rale eſt, vt ſtari debeat peritis in arte latè
Bert.conſ.tiu.t.n.57.& 9.Poſt.de man.obſeru.
101.n.14.poſt med. Rot.dec.526.n.5.p.4. rec.
63 maxime ſi non fuerit ab ea appellatum Rot.
coram Bich. deciſ. 564. num.8. & coram Celſo
deciſ. 366. num. 7. licitum eſt enim ab ea
64 appellare etiam ei, qui peritum approba-
uit, quia approbans peritum, dicitur appro-
bare perſonam, nõ relationem Menoch.conſ.
343. num. 28. Couar. variar. lib.2. cap. 13.
num. 1. verſ. item & illud Gratian. diſc.263.
65 num.21. & etiam ei qui relationi ſtare pro-
miſit, ſi non promiſit ſtare cuicumque æſti-
mationi; vt poſt Bald. in l.tale pactum §.pro-
uocauit n.5. de pact. dixit Rota coram Seraph.
deciſ. 513. num. 4. in qua deciſ. ſub num.2.
fuit dictum non releuare, quod non fuerit
appellatum in tempore, quia Iudex poteſt
quandocumque admittere alium ad æſti-
66 mandum; & vbi appellatum, relationi non
ſtandum eſt, ſed deueniendum ad electio-
nem peritiorum Afflict. quãalior antiquiores
adducit deciſ.188. num.4. Marcheſan.de com-
miſſ. par. 1. fol. 1210. num. 114. Garzia de
expen. cap.24. num.22. ad fin. vbi de ponde-
ratore publico Rim.iun.conſ.335.num.2. vbi
maxime ſtante læſione Andreol. contr. 128.
num.6. vbi de veriori Seraph.deciſ. 513. n. 1.
67 ſed hoc intelligitur, vt liceat appellare vna
vice tantum Seraph. deciſ.1494. num.2. non
enim dandus proceſſus in infinitum, vt poſt
alios tradunt Gratian diſc.606. num.30. Fe-
rentill. ad Burat. deciſ. 70. ad fin. Andreol.
contr. 128. nu.7. Rota in Romana pretij Fiant
coram Lanzelloto penes Marcheſan. par.2. fol.
236 num. 5. verſ. neque obſtare, niſi fortè
68 vtraque pars appellet, quia tunc admittẽ-
da eſſet appellatio etiam vltra primã vicẽ,
& in caſu, quo ſit prohibita, vt eſt Bononię
per conſtitutionem Iuſtinianam Monac. dec.
Bonon. 55. num.26. Seraph. dict. deciſ.1494.
num. 2.

69 Si quis autem à relatione periti appellet
in aliqua parte tantum taxatiue, tunc reli-
quis in ea contentis conſentire videtur, vt
dixit Rota coram Bichio, deciſ. 291. num.6.
per text. in l. ab eo C. quomo. & quando iud.
cap. ſollicitudinem de appell. Rota dec. 380.
num.9.par. 1.rec.

70 Si vero periti diſcordent, tunc eis non
ſtandum, ſed deueniendum eſt ad electionẽ
tertij Bald.in l.hac edictali num.3. & ibidem
Salic. num. 10. C. de ſecundis nupt. Menoch.
conſ.343. num. 29. Gabr. conſ. 168. nu.107.
verſ. arbitratoribus igitur lib. 1. Rota deciſ.
71 612.num.1.par.1.rec.adeò vt, licet ab initio
arbitrarium ſit Iudici, an eligi debeant pe-
riti, vel aliter probandus ſit valor Purpur.
conſ.356.num.4. Seraphin. deciſ. 1494.nu.6.
72 & quod poſſit ſe extraiudicialiter informa-
re de valore, & arbitrari Cancer. variar.cap.
8. num.24. & 25. vbi, & ita practicari par.2.
& generaliter, vbi iudicio, & ſcientia ſua
poteſt cauſam terminare, non teneatur pe-
ritos eligere Bald. in l. 2. num. 55. C. de re-
ſcind. vend. Gratian. diſc. 228. num. 17. &
plene ex profeſſo firmat Rota deciſ. 52. n.4.
& ſeq. par.7. rec. vbi etiam firmat è contra
quod in eis, quæ pro ſuo iudicio diſtingue-
re nequit, tenetur peritos eligere num.3. &
9. & ſeq. tamen vbi viam electionis perito-
73 rum adeptus eſt, & primi duo diſcordarũt,
non poteſt ſe ipſum in tertium eligere, iuxta
deciſ. Rot. coram Merlino deciſ. 678. per tot.
& ſignanter num. 6. & ſeq. & facit Gratian.
diſc.228.num. 19.& ſeq. licet in contrarium
faciat Ioſeph. Ludouic. deciſ.Peruſ.28.n.21.

74 Et eius electio quoque facienda, vt di-
ctum de primis, videlicet à partibus, & in
earum diſcordia, vel contumacia à Iudice,
Felin. in cap. propoſuiſti num.6. & Dec num.
39. de probat. & ali adduct. Adden.ad Burat.
deciſ.70. num. 14. Merlini dec. 678 num. 2.
ſecluſa autem contumacia, vel diſcordia
partium, non poteſt Iudex ex ſe tertium pe-
ritum eligere Pacian.de probat.lib. 1.cap.47.
num.117. Gratian diſt. 228. num. 6. & ſeq.
& num. 19. & ſeq. vbi vult hoc præcipuè
procedere, vbi conſenſit primos à partibus
eligi, quidquid ſit econtra de iure, & hæc
tanquam ſecunda electio, debet etiam eſſe
75 vltima, ne detur proceſſus in infinitum, vt
dictum eſt, vnde tertio perito omnino ſtan-
dum erit l.item ſi vnus §.fin.vbi gloſ. in verbo
auctoritati ff. de recept.arbitr.Soccin. Sen.conſ.
54. ſub num.2. lib. 2. Ridolph. in prax.par. 1.
cap.8.n.132.Caualer.dec.484.n.1.

76 Verum hoc non procedet, ſi ſecunda
æſtimatio eſſet nulla, tunc enim deuenien-
dum eſſet ad aliam æſtimationem nouam,
quia id quod nullum eſt, caret omni effe-
ctu, vt dicit Seraph. dec. 513. num. 5. Ridol-
phin. in praxi par. 1. cap. 8. num.127. vnde
idem eſſet ſi fuiſſet nulla prima, quia non
77 eſſet computanda, niſi fortè pars eam ſci-
uerit, & tacuerit, ac ad vlteriora proceſſe-
rit, videlicet ad electionem tertij ex capite
diſcordiæ inter primos, nulla facta mentio-
ne nullitatis electionis illorum, quia cenſe-
retur tunc nullitas remiſſa, & nõ poſſet pro-
pterea amplius allegari, vt pleniſſimè fir-
mat Barz.dec.22.n.25.ad med. & ſeq.

78 At è contra ſi non ſubſiſtat diſcordia in-
ter primos propter quam fuerit facta ele-
ctio ſecunda, tunc talis ſecunda electio erit
nulla, vti fundamẽto carens Surd.conſ.452.
num. 41.

nu.41. verſ. de tali autem diſcordia, *& n.49. verſ. Ginami vero*.

79 Imò fortius ſi diſcordantibus primis duobus, ante tamen relationem factam, deuentum fuerit ad electionem tertij, & partes promiſerint illi ſtare, adhuc ſi poſtea primi illi duo concordent, & referant, eis ſtandum erit, non tertio, quia per electionem tertij non deſinunt eſſe periti etiam primi, ſed potius defecit electio tertij deficiente diſcordia primorum, in qua ipſa electio ſecunda fundata eſt, nec releuat promiſſio de ſtando ipſi tertio, quia intelligitur prout de iure, quatenus videlicet primi diſcordent, vt præciſe reſpondit *Bald. conſ. 97. num. 1. lib.5.* & ſequitur *Gratian. diſc. 228. num. 9.*

80 Præterea, quod dicitur non eſſe faciendam aliam electionem vltra ſecundam, indiſtincte non eſt accipiendum, ſed tantum quatenus vtraque relatio ſit ſuper eodem dubio, vt dixit *Rota in Rom. preſy Caſtri Fiani cor. Lancellotto penes Marcheſ. part. 2 fol. 236. num. 5. verſ. neque obſtare & Ridolphin. in praxi part. 1. cap. 8. num. 125. Gratian. diſc. 600. num. 31.*

81 Prout etiam deueniendum quoque erit ad aliam electionem, ſi relatio ſecundo electi appareat erronea, quia tunc ei non ſtandum *Bart. in d. 2. num. 1. verſ. an hoc ſit verum, & num. 4. verſ. quæro quid in computatione C. de iur. fiſc lib. 10. Ridolphin. in d. cap. 8. num. 126. Barat. deciſ. 56. num. 7. Rota in rec. deciſ. 554. num. 4. in fin part. 2.*

82 & ſufficit probari errorem in aliqua parte, ad hoc vt ei tollatur fides in totum *Caſtren. conſ. 301. num. 4. lib. 1. Rot. d. deciſ. 554. num. 4. part. 2. rec. & cor. Bich. deciſ. 596. num. 10.* qui enim errauit in vno, potuit & in reliquis errare, late *Gregor. deciſ. 79. num. 2. & ibi Adden.*

83 Tunc autem ſecluſis prædictis ſtandum eſt abſolute relationi tertij periti, quando ipſe cum aliquo ex primis concordauit, at vbi diſcordauit ab omnibus, tunc variæ ſunt opiniones, & ipſamet Rota variaſſe videtur, quod enim tunc nulli ſtandum, ſed deueniẽdum ſit ad electionem alterius, tradit *Menoc. conſ. 343. num. 29. Gabr. conſ. 168. num. 106. lib. 1. Rot. deciſ. 554. num. 3. part. 2. rec. quæ eſt Barat. deciſ. 56. num. 5. vbi etiam Adden. num. 7. & ſeq.*

84 Contrariam vero opinionem, quod tertio etiam diſcordanti ab aliis ſtandum ſit probat *gloſ. in l. item ſi vnus §. fin. verſ. auctoritati ff. de recept. arbitr. & ibi Bart. num. 3. verſ. dicit tamen & Bald. in fin. ver. in gloſ. Gabr. de arbitr. concluſ. 1. num. 3. ad fin. Rot. cor. Canaler. deciſ. 484. num. 1. & in rec. dec. 294. num. 2. part. 1.* quæ loquitur in ſpecie de peritis electis ad æſtimanda melioramẽta, & eſt coram *Vbaldo Seniore deciſ. 3. num. 2. dec. 101. n. 3. part. 4. & deciſ. 26. num. 19. part. 10. recent.*

85 Pro conciliatione harum opinionum ſunt aliæ opiniones pariter variæ, primo enim volunt aliqui diſcordiam ipſam tertij periti ab aliis, vel nullam, vel irreleuantem reddere, cum regula illa, quod in ſuma maiori contineatur minor *l. 1. § ſi ſtipulanti ff. de verb. obl. l. inter pares in fin. & ibi Imol. & Alex. n 10. ff. de re iud.* & dixi de ea plura ſupra *in c. 19. n. 118. & ſeqq.* loquendo de teſtibus diſcordantibus, quæ tamen aducriendũ eſt non applicari totaliter peritis, quia inter teſtes, & peritos militat in propoſito iſto diuerſa ratio, vt dicit *Salic. in l. hac edictali nu. 10. C. de ſecund. nupt.* dicunt enim cum prædicta regula, ſi tertius æſtimauit minoris, quod concordet alius cum ipſo in ſumma illa, ſi vero æſtimauit pluris, quod concordet ipſe cum alio in ſumma minori, & ſic ſemper illi ſummæ minori ſtandum eſſe *Surd. conſ. 452. num. 58. verſ. demum tamen Coccin. deciſ. 136. num. 2. Dunoz. Iun. deciſ. 177. num. 1. Bich. deciſ. 291. num. 8. in rec. deciſ. 356. num 4. part. 2. & deciſ. 26. num. 19. part. 10.*

86 At contrarium, quod in peritis dicta regula, quod in ſumma maiori contineatur minor, non procedat, nec dici poſſint concordare in minori tenent *Salic. in l. hac edictali num 10. C. de ſecund. nupt. Paccian. de probat. lib. 1. cap. 47. num. 69. & ſeq. Monac. dec. Lucen. 1. num. 4. & ſeq. Gratian. dec. March. 32. num. 15. & ſeq.*

87 Circa quas opinines fingo, quod tres periti vnus æſtimauerit viginti, alius viginti quinque, alius triginta, & quatenus tertius fuerit ille, qui æſtimauit viginti, videtur adhærendum vltimæ opinioni, quod ipſi tertio ſtandum non ſit, quia vterque ex primis illum redarguit, & quia ſi licuit vni ex partibus reclamare ab æſtimatione in viginti quinque, multo magis ei licere debet reclamare ab æſtimatione in viginti, & in his terminis loquitur ſignanter *Gratian.* & firmat tertio non eſſe ſtandum *d. deciſ. Marchia 32. num. 15. & ſeq.*

88 Si vero tertius Peritus fuit ille, qui æſtimauit viginti quinque, vel fuit ille, qui æſtimauit triginta, numquam militant præfatæ rationes contra primam opinionem, quod ei ſtandum ſit, vt patet conſideranti, ſed vtroque caſu concordia, iuxta dictam opinionem, cadit in viginti quinque, & ſic in media via, quæ in hac diſcordia perito-

rum

Digitized by Google

tum amplecti debet, vt poſt *Salic.in l. 2.nu. 28.& ſeqq.C. de reſcind.vend. Alex.conſ.64. num. 9. lib. 2. Surd. conſ. 452. num. 74.* & alios allegatos dixit in primo caſu, videlicet vbi tertius medium tenuerat *Rota in vna Rom. conſignationis ſequeſtri 22. Maij 1620. cor. Pamphilio*, & in ſecundo, vbi videlicet tertius peritus omnes alios exceſſerat *in Peruſina executionis 20. February 1617. coram Remboldo* quæ hodie habetur inter eius impreſſas *deciſ. 113. num. 2.*

89 Verum quia poteſt eſſe, quod in his duobus caſibus, & præcipue in vltimo circumſtantiæ facti aliud ſuadeant, vti ſi relatio tertij periti eſſet nimis exceſſiua, & proinde de erroneitate, vel aliter ſuſpecta, hinc ſequitur, vt relinqui debeat aliquid in hoc propoſito Iudicis arbitrio prout cenſuit *Rot. in citata Peruſina executionis corã Romboldo.*

90 Secundo volunt alij, quod in præfata diſcordia omnium trium peritorum coacerventur omnes ſummæ ab eis relatæ, & deinde ſumma ex eis conflata diuidatur in tres partes, quarum vna capiatur pro iuſto valore, & hæc fuit opinio *Salic. in l. hac edictali num. 10. poſt med. C. de ſecund. nupt.* quam ſequuti ſunt *Catta in memoriali in verſ. aſtimatores Straſca de aſſecuratoribus gloſ. vlt. num. 8. in fin.* & alij, & licet eadem opinio non placuerit Alciato tamen latè defenditur à *Rimnald. iun. conſ. 335. num. 15.& ſeq. & à Gratian. in deciſ. March. 32. nu. 6. & num. 12. & ſeqq.* vbi dicit non eſſe tutum ab ea recedere.

91 Tertio dicunt alij, quod aut primi periti ſtante diſcordia non retulerunt in actis, & tunc ſtandum ſit tertio, qui legitime retulerit, aut verò illi ſeruatis ſeruandis retulerunt, & tunc tertius cum vno ex eis concordare debeat, alias ipſi ſtandum non ſit *Card. Zabarel. in cap. ſuſpicionis ſub num. 5. de offic. deleg.* vbi dicit notandum, & vidiſſe de facto, prout eum refert, alijsque concordãtibus adductis ſequitur *Surd. conſ. 452. num. 64. prope fin. Gratian. diſc. 228. num. 12. & ſeqq.* & referunt etiam *Adden. ad Burat. deciſ. 56. num. 8. ad fin. & Ridolphin. in praxi par. 1. cap. 8. num. 135.*

92 Quarto dicunt alij, quod aut tertius peritus fuit aſſumptus ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti, vel Iudice cogente, & tunc ſtandum ſit relationi ipſius, ne detur proceſſus in infinitum *d. l. item ſi vnus §. fin. vbi gloſ. in verſ. auctoritati in fin. ff. de recep. arbitr.* aut verò tertius peritus fuit electus de voluntate, & conſenſu partium, & tunc ſi ille diſcordat ab alijs duobus nulli ſit ſtandũ *Gabr. de arbitr. concluſ. 1. num. 4. Surd. conſ. 452. num. 60. Gratian. diſc. 228. num. 10. Ridolphin. in praxi dict. cap. 8. num. 136.* vbi dicit hanc videri meliorem diſtinctionem, quam ſit proxima præcedens, ſed tamen poſtea ab ea recedit in caſu periti electi à partibus cum alia diſtinctione penes eum videnda *Adden. ad Burat. dict. dec. 56. num. 8. Rot. cor. Peutingerio dec. 231. num. 4. & 5.*

93 Quinto in caſu, quo tertius peritus exceſſerat ſummam relatam ab alijs, opinionem, quod non ſtandum ſit ſummæ maiori relatæ ab vno ex primis peritis procedere poſſe, quatenus etiam is, qui elegerat peritum illum primum reclamaret, ſecus autem ſi contentus eſſet ſtare illi ſummæ dixit *Rot. in dict. Rom. conſignationis ſequeſtri 22. Maij 1620. in §. nec obſtat. quod coram Pamphilio.*

94 Hæc tam magna varietas opinionum tribui debet non tam difficultati puncti iuris, quàm etiam maximæ diuerſitati caſuum, qui poſſunt contingere in facto, in quorum vno poteſt procedere vna opinio, quæ non procedat in alio, vt tetigi ſupra de prima, vnde neceſſarium videtur relinquere arbitrio Iudicis, quid magis expediat, ac iuſtitiæ, & æquitati conueniat in caſu contingenti, poteſt enim ipſe ſequi opinionem
95 vnius ex peritis diſcordantibus, qui ſit fide dignior, vel meliorem rationem afferat, vt cenſuit *Pinel. in l. 2. p. 3. n. 4. ad fin. C. de reſc. vendit. argum. l. ſi plures ff. de accuſat. & per gloſ. quam dicit notabilem in l. cum quid ff. ſi certum petatur*, & eidem permiſſum eſt relationes ipſas peritorum corrigere delendo,
96 vel ſupplendo, ſi iniuſtas, vel improbas cognouerit, vt ſenſit *Bart. in l. arbitro 9. nu. 4. verſ. in omnibus iſtis caſibus ff. qui ſatiſd. cogan.* & ibidem *Bald. num. 10. Alber. num. 2. Natta conſ. 489. num. 5. Sanch. de matrim. lib. 7. diſp. 113. numer. 25. & 26.* & alijs pluribus relatis dixit *Rota coram Merlin. deciſ. 678. num. 4. & 5.* & quod poſſit Iudex ex cauſa non adhibere fidem relationi periti dicit etiam poſt *Alex. Scaynus deciſ. Bonon. 12. num. 73. in fin.* quod ſi in qualibet materia procedit, prout indiſtinctè loquuntur præcitatæ auctoritates, multo magis dicendum eſt in materia æſtimationis melioramentorum, cum ſpecialiter in ea ineunda ius multum tribuat Iudicis arbitrio *l. in fundo 39. in princ. ff. de rei vindic.* & alijs adductis dixi ſupra in hac ſecunda parte vltimæ inſpectionis in princ.

De mercede in locatione conuenta, quis eam ſoluere teneatur, & de non conuenta quando debeatur.

SVM-

SVMMARIVM.

1 Nemo cogendus aliena debita ſoluere.

2 Ampl. vt compellens ſoluere debita aliena puniatur in quadruplum.

3 Ampl. 2. vt ſi quis cæperit ſoluere, non propterea tenetur proſequi.

4 Habitans domum ab alio conductam ſimul cum conductore, non tenetur ſoluere penſionem domino.

5 Condicere non poſſunt pecunia ob eo, qui non ſoluit, licet ei pecunia profuerit.

6 Lim. in ſubſidium ſi ille, qui pecuniam debit non ſit ſoluendo.

7 Habitans domum ab alio conductam tenetur domino in ſubſidium, ſi conductor non ſit ſoluendo.

8 Decl. procedere ſi habitauit titulo lucratiuo.

9 Habituus domum ab alio conductam ſi ſoluit penſionem conductori non poteſt moleſtari à domino.

10 Habitare titulo lucratiuo non dicitur is, cui præſtanda erant alimenta, & cum eis hobitatio.

11 Pater tenetur præſtare habitationem filio, & maritus vxori.

12 Lim. ſi Pater, vel maritus ſint pauperes, & præſtare non poſſint.

13 Decl. vt qui hanc impotentiam allegat, eam probare debet.

14 Et dicta probatio debet perentere tempus de qoo quæritur.

15 Vxor, vt poſſit compelli ſoluere penſionem domus conducta à marito, probandum eſt non potuiſſe maritum eam ſoluere de tempore habitationis præſtita.

16 Penſionis ſolutio, quæ exigitur ab eo, qui habitauit domum cum conductore reſtringitur ad eius ratam.

17 Ampl. etiam in duobus ſimul conducentibus.

18 Lim. in eis perſonis, quæ tenentur ad alimenta, & habitationem erga conductorem.

19 Vxor non poteſt compelli ſoluere penſionem domus conducta à marito, ſi nihil aliud habeat, quam ſuam dotem.

20 Lim. vt teneatur etiam vſque ad medietatem dotis.

21 Decl. limitationem procedere ſi alia medietas ſit ſufficiens pro eius alimentis.

22 Vxor obligans ſe ſimul cum marito cenſetur fideiuſſiſſe, & non tenetur, niſi conſtet eius negotium fuiſſe geſtum.

23 Et apparet geſtum eſſe negocium mariti ſi cum eo tractatum ſemper fuit.

24 Nec ex eo, quod actum fuit de conductione domus in qua etiam ipſa mulier habitare deberet dici poteſt geſtum negocium mulieris,

25 Vidua continuans habitare domum conductam à marito, tenetur ſoluere mercedem pro tempore, quo inhabitauit poſt mortem viri.

26 Lim. ſi inhabitaret cum hæredibus viri iure familiaritatis.

27 Lim. 2. vt finita locatiane facta non cenſeatur viduam reconduxiſſe.

28 Lim 3. vt ſi inhabitet cum hæredibus viri teneatur erga dominum ſolum in ſubſidium.

29 Sublimita hanc vltimam limitationem, vt teneatur in ſubſidium tantum poſt annum luctus, ſi dos non conſiſtat in ſtabilibus.

30 Actus ſocii iure familiaritatis, ſicut non proſunt, ita nec nocent.

31 Habitans iure familiaritatis cum domino, vel cum conductore non tenetur ſoluere penſionem.

32 Tutor habitans cum pupillis non tenetur ſoluere penſionem.

33 Ampl. in curatore, & quolibet alio adminiſtratore.

34 Decl. procedere quatenus expediat minori, vt adminiſtrans habitet.

35 Duobus conducentibus vnam domum, vnus non tenetur niſi pro ſua rata, etiamſi ſolus habitet.

36 Ampl. etiamſi alius diſceſſerit ob iurgia habitantis.

37 Socius habitans domum cõmunem non tenetur ſoluere penſionem alteri ſocio tangentem.

38 Ampl. vt etiamſi conduxerit à conſocio partem ſuam. & finitio tempore locationis continuet habitare.

39 Contr. tenent alij, & num. 40, & 41. vbi de veriori, & num. 43.

42 Lim ſi domus ſit ſolita locari, quia tunc ſocius tenetur penſionem ſoluere.

44 Lim. 2. ſi ſocius percipiat cõmoditatem, vel aliam vtilitatem, quæ diuidi poſſit, quia tunc tenetur dare partem ſuam conſocio.

45 Lim. 3. ſi ſocius, qui re cõmuni vtitur controuertat dominium conſocio, vel habitationem impediat.

46 Lim. 4. vt concluſia procedat quando domus comode diuidi non poteſt, alias ſecus.

47 Lim. 5. ſi ſocius habitans fuit prouocatus ad diuiſionem, quia poſtquam fuit conſtitutus in mora tenetur ſoluere.

48 Ingrediens domum alienam, & habitans, ſi domus ſit ſolita locari, & ipſe ſolitus conducere, tenetur ſoluere penſionem.

49 Et agendum condictione ſine cauſa ad id quanti is, qui inhabitauit eſſet domum conducturus.

50 Et ſufficit domino, vel probare ſalitum locandi, & conducendi, vel quanti is, qui inhabitauit eſſet aliã domum conducturus.

51 Locatio, & conductio cum eo qui domum alterius inhabitauit arguitur ex coniecturis, & circumſtantijs.

52 Actio præſcriptis verbis datur vbicumque contracta locatio, & merces certa non ſit conſtituta.

53 Merces locationis, vbi non eſt expreſſe conſtituta debetur quanti conductor conduxiſſet, non quanti locator locaſſet.

54 Lim. non procedere ſi is, qui rem retinuit teneatur ad fructus quos recipere potuiſſet.

55 Creditor retinens pignus, tenetur ad fructus, quos percipere potuiſſet.

56 Decl. procedere in pignore extraiudiciali, ſecus in iudiciali, quia in eo non tenetur niſi de lata culpa.

57 Et ad conuincendam culpam non ſufficit probare, quod omiſerit facere diligentias de reperiendo conductores, ſed requiritur, quod conſtet locare potuiſſe, & noluiſſe.

58 Immiſſus in poſſeſſionem domus, & ſaluianum non tenetur imputare fructus in extinctionem ſui creditoris, niſi conſtet, quod locauerit, vel potuerit locare, vel ipſe inhabitauerit.

59 Salarium non conuentum non debetur.

60 Ampl. vt nec debeatur pollicitatione incerta promiſſum.

61 Decl. ampliationem, vt non debeatur per viam actionis, ſecus autem officio Iudicis.

62 Lim. ſi conſtet eum cui operæ præſtitæ fuerunt conducturum fuiſſe, & quanti.

63 Lim. 2. ſi præſtans operas, erat ſolitus locare, & recipiens erat ſolitus conducere.

64 Ampl. ſecundum aliquos, vt ſufficiat ſolitum vnius.

65 Contr. & num. 66. vbi de mag. com. & tenenda.

66 Ampl. hoc contrarium, vt non ſufficiat neque ſolitum præſtantis, neque etiam recipientis.

67 Lim.

67 *Lim. hanc ampliationem ſi cum ſolito operas recipientis concurrat aliqua coniectura, ex qua arguatur cum fuiſſe illas operas conducturum.*

66 *Lim. 2. ſi reſpectu operas praſtantis, agatur de prima operarum praſtatione.*

69 *Decl. quod dictum eſt requiri ſolitum praſtantis, & recipientis operas, non procedere vbi adſit conſuetudo regionis, quod ſalaria praſtentur.*

70 *Et talis conſuetudo adeſt Roma in Curia Gubernatoris, & quomodo ibi procedatur.*

71 *Et non ſolum ſufficit conſuetudo Tribunalis, ſed etiã Ciuitatis ſoluendi ſalaria non conuenta.*

72 *Et non ſolum totius Ciuitatis, ſed etiam particularum aliquarum perſonarum.*

73 *Et talis conſuetudo adeſt Roma inter laniones, & fundacos.*

74 *Et adeſt etiam conſuetudo pradicta, quo ad Procuratores.*

75 *Et idem eſt quoad agentes, & ſollicitatores.*

76 *Lim. etiam concluſio, quod ſalarium non conuentum non debeatur, vt procedat in famulis vilibus, ſecus in eis qui vocant honeſtioribus muneribus.*

77 *Decl. procedere in Aduocatis, & profeſſaribus literarum.*

78 *Medicis quoque debetur ſalarium non conuentum inter quos veniunt etiam obſtetrices.*

79 *Idem eſt de Philoſophis.*

80 *Quid de Librarijs Notarijs, & Calculatoribus.*

81 L. 1. ff. de var. & extraord. cognit. *quomodo intelligatur.*

82 *Vicario Epiſcopi ſalariũ non conuentum, non debetur.*

83 *Contr. & n. 84. vbi de veriori.*

85 *Vicario Epiſcopi ſolarium non ſolutum ab Epiſcopo anteceſſore cui inſeruiuit, non tenetur ſoluere ſucceſſor.*

86 *Succeſſor in Epiſcopatu tenetur ad debita neceſſaria anteceſſoris.*

87 *Epiſcopus non tenetur de iure Vicarium deputare, & ideo debitum ſalarij Vicario dandi eſt voluntarium.*

88 *Lim. in Epiſcopatibus magnis.*

89 *Lim. quod dictum eſt Vicario deberi ſalarium, etiam non conuentum, vt non procedat ſi Vicarius percipiat ſufficientem mercedem ex vtilitatibus Vicariatus.*

90 *Procuratoribus non deberi ſalarium non conuentum niſi probatis dictis requiſitis de ſolito locandi, & conducendi tenent aliqui.*

91 Text. in l. qui procurationem 34. C. de decurion. lib. 10. *declaratur.*

92 *Procuratoris officium non eſt vile.*

93 *Maxime in Procuratoribus ad iudicia.*

94 *Et certius in Procuratoribus Curia Principis, & pracipue Romana.*

95 *Procuratores Romana Curia praferendi ſunt Aduocatis exteris.*

96 *Procuratoribus ad Iudicia debetur ſalarium etiam non conuentum.*

Contrarium ſtatutum eſt in Vrbe per Reform. Pauli V. tit. de *Aduocatis* §. 13.

97 Reform. Pauli V. ſub tit. de Aduocat. & Procurat. dict. §. 13. *declaratur vt non procedat ſi adſit recompenſatio in genere.*

98 *Decl. eandem Conſtitutio, vt impediat petere ſalarium per viam actionis, ſecus implorando officium Iudicis.*

99 *Concluſio, quod ſalarium non conuentum non debeatur limitatur alijs modis relatiue.*

100 *Et generaliter limitatur, vbi appareat contraria partium voluntas.*

101 *Salarium vbi regulariter debetur ſecus eſt ſi appareat ex circumſtantijs partes aliter ſenſiſſe.*

102 *Merces an debeatur vel ne, eſt quaſtio facti, ſcilicet an partes ſenſerint eam deberi, vel non.*

103 *Decl. tamen non ſufficere probare voluntatem vnius partis.*

104 *Conſanguineus praſtans operas conſanguineo, cenſetur intuitu conſanguinitatis praſtitiſſe, non conſequendi mercedem*

105 *Lim. ſi adſit ſolitum locandi, & conducendi operas.*

106 *Lim. 2. vt vbi conſanguineus habet regulam pro ſe ad conſequendam mercedem.*

107 *Sanguinis coniunctio ſola non facit praſumere donationem.*

108 *Secus ſi alia coniectura concurrant.*

109 *Lim. in aſcendentibus, & deſcendentibus, quia in eis praſumitur donatio.*

110 *Decl. limitationem non procedere ſtante magnitudine rei donata.*

111 *Decl. 2. vt donatio praſumatur in alimentis, & omnibus ad ea pertinentibus, ſecus in alijs.*

112 *Filius adminiſtrans bona paterna patre viuente an poſſit eo mortuo aliquid pratendere ratione adminiſtrationis, eſt quaſtio controuerſa, qua reſoluitur ex circumſtantijs.*

113 *Filius, qui negociatus eſt tanquam patris miniſter, & multa lucratus non poteſt in diuiſione cum fratribus ſalarium petere.*

114 *Lim. vrgentibus circumſtantijs in contrarium arbitrio Iudicis.*

115 *Et poſſunt etiam circumſtantia eſſe tales, vt omnino ſalarium debeatur.*

116 *Filio magis debetur recompenſatio ſi laboret pro matre quam pro patre.*

117 *Et multo magis ſi laboret pro vitrico, vel nouerca.*

118 *Amicus praſtans operas, vel vſum rei amico, non petit mercedem.*

119 *Inter amicos omnia ſunt cõmunia, etiam coniuges, & quomodo hoc intelligatur.*

120 *Ampl. etiam in filio amici.*

121 *Decl. procedere ſi propter amicitiam cum patre gerat quis negotium filij, ſecus ſi gerat negotium ipſius patris, quod alio reſpectu ſit etiam filij.*

122 *Decl. 2. non ſufficere ſolam amicitiam ad arguendum, quod quis noluerit mercedem.*

123 *Et requiri, quod ſimul concurrant amicitia, cauſa pietatis, & modica impenſa.*

124 *Vel amicitia, qua induceat affectum paternum, & cauſa pietatis.*

125 *Amicitia, vt cenſeatur remiſſa merces propter eam debet eſſe ſingularis.*

126 *Et debet agi de ſumma modica.*

127 *Offerens ſe ſponte ad ſeruiendum cenſetur noluiſſe ſalarium.*

128 *Idem ſi pro ſeruitio praſtando ſperabat conſequi honores.*

129 *Idem ſi profeſſus fuit ſe multum obligatum illi, à quo officium recepit.*

130 *Idem ſi ſeruitium praſtitum fuit ſub ſpe alicuius remunerationis liberalis.*

131 *Ampl. etiamſi in tali ſpe fallatur.*

132 *Salarium vbi non debetur promiſſio illius probanda eſt clara, non per verba aquiuoca.*

133 *Secus econtra, vbi ſalarium eſt debitum, quia promiſſio alias aquiuoca de eo intelligitur.*

134 *Verba dubia tribuenda ſunt potius titulo preambulo certo quam poſſibili.*

135 *Verba*

Digitized by Google

135 *Verba curialia non obligant.*
136 *Verba Curialia non firmant deberi ſalarium nec contrarium.*
137 *Quandoque tamen ſunt mixta cum obligatione præciſa, & obligant.*
138 *Taciturnitas diuturna in petitione ſalarij arguit illud non deberi.*
139 *Sed hæc de ſe ſola non ſufficit niſi concurrat tempus habile ad præſcribendum.*
140 *Munera recepta ab inſeruiente quandoque ſuccedũt loco ſalarij.*
141 *Ex muneribus arguitur potius diminutia ſalarij, quàm quòd non debeatur.*
142 *Decl. procedere ſi concurrant requiſita, vt ſalarium peti poſſit.*
143 *Donatio dotis facta famulæ, vel famulo pro eius filia cenſetur animo compenſandi cum mercede.*
144 *Victus ſolus præſtitus famulo quandoque eſt merces ſufficiens.*
145 *Decl. procedere in famulis vilibus, ſecus autem in honeſtioribus.*
146 *Seruitij, & officij qualitas attenditur ad dignoſcendum an merces præſtita ſit ſufficiens.*
147 *Iuuenes apothecarum pro certo tempore inſeruiunt pro ſolo victu.*
148 *Salarium non debetur eis quibus conceduntur aliquę hora diei liberæ, vt poſſint ſtudijs operam dare.*
149 *Famuli ſcolarium, qui volunt poſſe audire lectiones ſalarium non habent.*
150 *Salarium non debetur eis quorum officium lucrum ſufficiens eis affert.*
151 *Famuli doctorum recipientes munera à clientibus, vel ſcolaribus ſufficientia non habent ſalarium.*
152 *Veſtimentum factum à cliente famulo doctoris præſumitur factum intuitu domini, & imputatur famulo in ſalarium.*
153 *Concluſio, quod ſalarium non conuentum, non debeatur declaratur per aliquos, vt procedat, quo ad famulos tantum ſi eis victum præſtetur.*
154 *Operæ leues, & non continuæ non expoſcunt mercedem, ſeu ſalarium.*
155 *Obligatio antidotalis in foro exteriori non eſt efficax, neque ad agendum, neque ad excipiendum.*
156 *Alimenta recipiens ſi ſeruitia præſtet facienda compenſatio arbitrio Iudicis.*
157 *Lim. ſi ſint ſeruitia leuia, & quæ talia dicantur.*
158 *Contrarium ſeruatur in praxi.*
159 *Et compenſari in totum.*
160 *Contr. quod compenſentur pro rata equiualente.*
161 *Concorda, vt prima procedat ſi adſit parua diſparitas valoris, ſecunda ſi magna.*
162 *Et quando adſit parua, vel magna diſparitas ſtatur arbitrio Iudicis.*
163 *Alimentandus tenetur operas ſuas præſtare alimentanti.*
164 *Decl. procedere in alimentando ex diſpoſitione iuris, non in alimentando ex diſpoſitione teſtatoris.*
165 *Lim. declarationem ſi teſtator reliquiſſet alimenta Domi.*
166 *Famulus cui relicta ſunt alimenta, vt ſtet cum hærede tenetur ſeruire hæredi, ut ſeruiebat teſtatori.*
167 *Alendus domi ſi aliqua de cauſa petat alimẽta extra domum in eorum taxationem deduci debet valor operarum, quas præſtare debeat.*
168 *Et habetur ratio operarum etiam in impuberibus poſt ſeptemniam.*
169 *Secus autem in infantibus, & valde ſenibus.*
170 *Et idem eſt hodie in Nobilibus.*
171 *Alimentandus non tenetur præſtare operas niſi condecentes.*
172 *Salarium non debetur pro muneribus neceſſario aſſumendis.*
173 *Tutor non poteſt petere ſalarium.*
174 *Lim. ſi ab initio antequam operas præſtet petat à Iudice ſibi quid certum conſtituat in quibuſdam caſibus.*
175 *Moleſtare dicitur conductor locatorem ſi ei mercedes non ſoluat.*
176 *Contrarium.*
177 *Declara primam procedere ſi agatur de prohibitione moleſtandi ipſi facta tanquam conductori.*
178 *Declara ſecundo, vt dicatur etiam moleſtaro locatorem in vſufructu ſi vltra non ſolutionem nolit dimittere rem locatam.*

CAPVT XXXV.

MErcedem requiri in hoc contractu
neceſſario, & debere eſſe certam,
& iuſtam, alibi diximus, nunc dicendum de
eius ſolutione, & quoniam materia eſt am-
pla, eam proſequar per plura capita, aſſu-
mendo autem in præſenti videre, quis te-
neatur ſoluere mercedem in locatione con-
uentam, non eſt dubium teneri conducto-
rem, ſed dubitari poteſt de aliis, qui licet
non conduxerint, tamen de re conducta,
gauiſi ſunt, puta vxor, & filij conductoris,
alijque, qui in domo per alium conducta,
habitarunt, an compelli poſſint ſoluere il-
lius penſionem, & concludendum videtur
negatiuè, quoniam graue eſt non ſolum le-
1 gibus, ſed etiam æquitati naturali contra-
rium pro alienis debitis alios moleſtari, vt
ſunt verba præciſa *text. in l. vn. C. vt nul.
ex Vicar.* relata etiam per *Felician. de cenſ.
tom. 2. lib. 2. cap. 3. num. 8. verſ. quinto con-
2 ducit*, adeò vt qui pro debito vnius ſua au-
ctoritate grauat alium, puniatur in quadru-
plum, & cadat à iure ſuo *Auth. ſed omnino
C. ne uxor. pro marito*, etiamſi alius ſoluere
3 pro alio cæperit, nam gratuita ſolutio par-
tis, non grauat in ſolutione alterius partis
debiti, vt eſt *tex. in l. cum te 4. C. eodem, tit.
ne vx. pro marito*, vnde in ſpecie de inhabi-
tantibus domum ſimul cum eius conducto-
4 re, quod non teneantur ſoluere penſionem
locatori, docent *Bald. in l. contractus 24. C.
locati, Dec. in l. cum ſeruum in princ. ff. ſi cert.
petat. Manent. dec. 49. num. 6.*
5 Verum, quia licet non poſſim condicere
pecuniam ab eo, cui non ſolui, licet illi pe-
cunia profuerit, vt dicit *tex. in l. his ſolis
49. ff. de condict. indeb.* tamen ſecus eſt in
6 ſubſidium, quatenus videlicet ille, cui pe-
cuniam dedi non ſit ſoluendo, vt docet ibi
gloſ. in verſ. proficit. vbi enim pecunia mea
ad te peruenit, eam à te mihi reddi bonum,

& æquum eſt, dicit *text. in l. ſi me, & Titiũ*
32. in fin. ff. ſi cert. petat. pari ratione ſequi-
7 tur, vt & qui domum meam habuit, & ha-
bitauit in ſubſidium eo videlicet, qui con-
duxit ſoluendo non exiſtente conueniri poſ-
ſit ad mercedem, vt tradunt *Surd. conſil.*
420 num. 9. & ſeqq. Cenal. commun. contra
com. quaſt. 727. num. 41. Coſta rem. ſubſidiar.
12. num. 3. Ripol. variar. cap. 12. num. 61.
Nouar. quaſt. forenſ. 122. per tot. par. 1. qui
licet loquantur in ſpecie de filijs, vel vxore,
quod teneantur in ſubſidium patre, vel
marito, qui domum conduxerit, ſoluendo
non exiſtente, tamen conclusio applicari
poteſt generaliter in quolibet, qui domum
ab alio conductam habitauerit, quia ratio
prędictæ concluſionis eſt generalis, & mili-
tat in quolibet, vt de ſe patet, & tradit *Gra-*
tian. diſc. 107. num. 5. & non eſt dubiũ, quod
vbi militat eadem ratio, ibi & militare de-
beat eadem Iuris diſpoſitio *Veral. deciſ. 177.*
num. 5. par. 1. Caſſad. deciſ. 37. num. 2. ſuper.
reg. Canc.

8 Limitatur tamen prædicta actio ſubſidia-
ria, ſeu officium Iudicis competens aduer-
ſus eum, qui commodum ſenſit ex re mea,
vt procedat tantum, quatenus illud ſenſerit
titulo lucratiuo, & non alias *gloſ. in dict. l.*
his ſolis verſ. proficit ff. de condict. indeb. Bar.
in l. ſi me, & Titium 32. ff. ſi cert. pet. & ibi
Dec. num. 1. Socin. num. 3. in 2. limit. Alciat. n.
16. verſ. primus eſt Rimin. num. 3.

9 Et inde infertur in propoſito, quod qua-
tenus is, qui domum ab alio conductam
inhabitauit ſoluiſſet conductori, non poſſet
amplius moleſtari à domino prout dictum
eſt de ſubconductore in *cap. 32.* de ſubloca-
tione. vbi fortius dictũ eſt procedere etiamſi
ſoluiſſet anticipatè ex *Gomeſ. variar. tom. 2.*
cap. 3. num. 12. Ruginel. practic. quaſt. 33. num.
9. & ſeqq. per tot. & alios ibi citat.

10 Nec titulo lucratiuo habitaſſe dicitur
perſona, cui conductor alimenta, & cum eis
habitationem præſtare tenebatur, vt latè
probat *Surd conſ. 420. num. 6.* prout eſt vxor
11 habitans in domo conducta à marito, vel
filius habitans in domo conducta à patre,
regulariter enim maritus tenetur præſtare
alimenta vxori ſuæ, & pater filio, & ſi quis
dicat hanc regulam non procedere, vbi
12 maritus, vel pater eſt pauper, & ea præſta-
ſtare non poteſt *l. penult. ff. de liberis agnoſc.*
Bart. in Auth. res quæ num. 4. C. co. de legat.
13 bene quidem dicit, ſed ipſe probare debet
paupertatem, & impotentiam, vt firmat
Surd. in dict. conſ. 420. numer. 7. & ſeqq. &
14 quoniam non ex eo, quod poſtea ſuperue-
nerit paupertas viri poteſt dici, quod mu-
lier receperit habitationem titulo lucratiuo
antea, dum vir poterat de ſuo, & ſic tene-
batur ei locationem præbere, hinc ſequitur
15 vt dicta probatio paupertatis percutere de-
beat tempus, quo habitatio fuit præſtita ad
conuincendum, quod mulier fuerit releua-
ta ab onere, quod ipſimet incumbebat ha-
bitationem ſoluendi *Gratian. diſc. 713. num.*
10. & ſeq. Surd. de alim. tit. 8. priuil. 48. n.
6. verſ. ſed ſanè Coſta remed. ſubſid. 12. n. 5.
ver. primo patrem Rot. cor. Royas deciſ. 215.
num. 5.

16 At hæc actio ſubſidiaria tanquam proue-
niens ex æquitate conſiſtente in eo, quod
non debeat quis cum iactura mea retinere
titulo lucratiuo, quo ad eum ex re mea per-
uenit, iuxta *text. in dict. l. ſi me, & Titium*
32. in fin. ff. ſi cert. pet. manifeſtè eſt reſtrin-
genda ad ratam, quæ ad illum peruenit,
nempe ad ratam ſuæ habitationis, adeo vt
prout habitauerit, ita & obligetur, & non
vltra, vt dicitur in *l. item quæritur 14. in*
fin. ff. locat. & facit Rot. deciſ. 200. num. 10.
poſt Statil. Pacificum de Salaian.

17 Quod & procedit in fortioribus terminis
duorum ſimul conducentiũ, nam licet olim
iuſtius viſum fuerit poſſe locatorem, quem
vellet in ſolidum conuenire, dummodo ei
contra alios actiones ſuas cedere non recu-
ſaret, vt habetur in *l. cum apparebit 50. ff.*
locat. tamen contrarium poſtea fuit ſtatutũ
ab Imperatore in *Auth. de duob. reis*, per quã
corrigitur *dict. l. cum apparebit*, vt notat in
ea *gloſ. verſ. iuſtius.* verum tamen eſt, quod
ſi duo conductores inſolidum conductori
ſunt obligati, ius ei competens, quem ve-
lit conueniendi non eſt ablatum, vt dicit
text. in leg. ſi diuiſa 13. C. locat. duo enim
rei locationis in ſolidum eſſe poſſunt *l. item*
quæritur 14. §. exercitu in fine ff. eod. ſed ne-
ceſſe eſt, quod expreſſe actum ſit vt expli-
cat *gloſ. in hoc ult. textu in verſ. eſſe poſſunt.*

18 Quandoque tamen ipſe cohabitans con-
ueniri poteſt etiam pro rata habitationis il-
lius, qui cõduxit, ſi videlicet ſit de illis per-
ſonis, quæ alias conductore non valente ſe
alere, tenentur ei alimenta, & habitatio-
ne præbere, prout ſunt filius erga patrem,
& vxor erga virum, & alij, tunc enim, &
pro illa rata lucrum fecit cohabitans ex do-
mo conducta, ex quo releuatus eſt ab one-
re aliam conducendi prout tenebatur, vt ei
illam præſtaret, & ſic eodem modo adſtrin-
gi poterit eam ſoluere *Azeu. in l. 61. Tauri*
nu. 11. quem refert, & ſequitur *Cenal. com-*
mun. contra com. dict. quaſt. 727. num. 47. ad
med. & faciunt firmata per *Rot. poſt Zach. de*
ſociet offic. dec. 57. num. 12.

19 At

19 At in vxore, quod dicitur eam teneri in
ſubſidium locctione facta marito limitatur,
vt non procedat, vbi non habet aliud quã
ſuam dotem *Coſta de ratione rata quæſt.* 126.
num. 15. *Rot. dict. deciſ.* 215. *num.* 4. *ad med.*
cor. Royas prout præſumitur, quod aliud nõ
habeat *Theſaur. deciſ.* 43. *num.* 5. *Dunoz.*
iun. deciſ. 823. *num.* 7. *in rec. dec.* 831. *num.* 2.
par. 6. expedit enim Reipublicæ mulieres
non remanere indotatas *l.* 1. *ff. ſol. matr.* ſed
20 hodie in noſtris partibus paſſim admittitur
non dici remanere indotatam mulierem, cui
remanet ſalua dotis medietas, ideoque eam
teneri ſalua medietate dotis iuxta *dec. Theſauri* 223. *num.* 13. *Add. ad Gregor. dec.* 321.
num. 12. *Gratian. diſc.* 724. *num.* 18. *Amat. dec.*
Marcb. 62. *num* 14. *& ſeq. Rot. deciſ.* 112. *num.*
6. *verſ. in propoſito par.* 4. *Diu. dec.* 33. *num.* 5.
poſt Cenc. ſaltem ſi illa dimidia ſit ſufficiens
21 pro eius alimentis, alias enim hęc praxis nõ
tranſit ſine difficultate penes *Cyriac. contr.*
216. *num.* 21.

Et quod dicitur vxorem regulariter non
teneri ad mercedem locationis factæ viro,
ampliatur, vt procedat etiamſi ipſa ſimul cũ
eo in inſtrumento ſe obligauerit, quia qua-
22 tenus non appareat, quod eius negotium
proprium ageretur, vel in eius vtilitatem
verſum eſſe, cenſetur eam fideiuſſiſſe pro
viro, & iuuatur *Velleiano Senatuſconſ. Auth.*
ſi qua mulier C. ad Vellian. Roland. conſ. 64.
num. 6. *&* 7. *lib.* 1. *Theſaur. dec.* 223. *num.* 15.
Griuel. dec. 20. *num.* 3. & in terminis loca-
tionis, & conductionis, quod in tantum va-
leat obligatio mulieris vna cum viro facta,
in quantum cum ipſa muliere principaliter
negotium ſit geſtum, ſecus ſi cum viro, &
ipſa quoque ſe obligauerit eſt *text. in l. ſi*
aduerſarius 10. *C. ad Velleian.* & negotium
23 geſtum dicitur cum viro, ſi cum eo tra-
ctatum ſemper fuit, & mulier ſolum ad in-
ſtrumentum acceſſit, vt declarat ibi *Caſtren.*
& poſt eum Caroc. in tit. quib. loc. licet. quæſt.
3. *num.* 17. *Rot. deciſ.* 57. *num.* 10. *poſt. Zach.*
de ſociet. offic. & ſi agatur de conductione
domus non ex eo quod ipſa quoque habi-
tare debebat; dicetur ad eam negotiũ per-
24 tinere, quia cum maritus debeat vxorem
alere, & ſic ei habitationem præbere, nego-
tium conductionis domus pro communi ha-
bitatione dicitur ad eum principaliter per-
tinere, vt pluribus adductis tradit *Carpan.*
ad ſtat. Mediol. par. 1. *cap.* 254. *num.* 11. *Mart.*
Medic. deciſ. Senen. 20. *num.* 38. *&* 39. niſi
forte maritus ſit inops, quia tunc ſecus eſſet
dicendum ex ſupra citatis.

Hæc quoad vxorem, quæ domum con-
ductam à viro inhabitet ipſo viro viuente;
ſed quid ſi continuet inhabitare ipſo de-
functo? *Bald. in l. contractus* 23. *C. locati*,
breuiter dicit primo, quod non cenſetur
tacite reconducere, & ſecundo dicit, quod
tamen officio Iudicis tenebitur ſoluere cõ-
25 petentem mercedem pro tempore, quo
inhabitauit poſt mortem viri, & tertio loco
ponit vnam limitationem ſecundi dicti, vt
26 non procedat ſi habitaſſet cum hæredibus
viri Iure familiaritatis, & omiſſo primo di-
cto, quod non eſt præſentis inſpectionis, ſe-
cundum cum ſua limitatione, ſequuntur *Iaſ.*
in §. *actionum inſtit. tit. de action. num.* 166.
& in l. in ſumma §. *in frumẽto ff. de condict. in*
deb. Coſta de ratione rata quæſt. 25. *& de re-*
med. ſubſidiar. rem. 16. *in illatione num.* 6.
Manent. deciſ. 49. *num.* 6. *Caroc. de locat. tit.*
de matre num. 1. *&* 2. vbi tamen refert *Bald.*
dicere talem viduam teneri arbitrio boni
viri, & addit eſſe caſum omiſſum à *Menoch.*
de arbitr. Iud. ſed penes me *Bald.* non dicit
quod teneatur arbitrio, ſed officio Iudicis,
quod eſt valde diuerſum.

Verum pro declaratione conſiderari poſ-
ſunt duo caſus, vnus in quo non duret lo-
27 catio facta viro, vti quia expirauerit eius
tempus, vel quia ſi non expirauit, deficiant
hæredes, cum quibus continuare poſſit, &
de iſto propriè videtur loqui *Bald.* dum di-
cit viduam non cenſeri tacite re conducere,
ſed teneri officio Iudicis ad mercedem, ſi
enim duraret locatio, & adeſſent hæredes
continuaretur cum eis ad *tex. in* §. *fin. inſt.*
de locat. & conduct. & dicam ſuo loco, & ſic
excluderetur tacita reconductio vxoris, &
& in iſto caſu poterit dominus petere dire-
ctè officiũ Iudicis aduerſus mulierem, quia
non adeſt alius, qui ad mercedem conue-
niri poſſit, & æquum eſt cõpelli mulierem,
quia alias locupletaretur cum iactura do-
mini, qui amitteret fructus domus ſolitæ
locari, quos ipſa habitando percipere dici-
tur *gloſ. in l. ſi is qui bona* 11. §. 1. *verſ. ha-*
bitandoque ff. de pignor. Petr. de Vbal. de
duob. fratrib. par. 5. *cap.* 12. *ver. circa tertium*
Vinc. de Franc. deciſ. 160. *num.* 5. & faciunt
alia ſupradicta.

Secundus eſt ſi duret locatio cum hære-
28 dibus viri, & in hoc quoque dicendum eſt
eam teneri, ſed tantum in ſubſidium, quate-
nus ipſi hæredes, qui effecti ſunt conducto-
res nõ ſint ſoluendo, & iuxta alia ſupradicta
de habitantibus domum per alium condu-
ctam, quæ & huic caſui applicantur, quo-
niam mortuo viro, non poteſt amplius mu-
lier prætendere ſe non teneri ad mercedem,
ex quo non habuerit habitationem titulo
lucratiuo, prout prætendere poterat con-

Digitized by Google

ſtante matrimonio dum tenebatur vir ad
illam ſibi præſtandum, & ſi dicatur, quod
29 hæredes tenentur eam alere ſaltem in anno
luctus, & ſic etiam ei præſtare habitationē,
reſpondet *Coſta de ratione rata dict. quæſt.*
25. *nu.* 4. quod tunc tenetur vidua ad mer-
cedem, cum dos conſiſtit in ſpecie inæſtima-
ta, quæ ſtatim reuertitur ad ipſam ſoluto
matrimonio abſque traditione, & ſic in ef-
fectu videtur limitare præfatam concluſio-
nem, quod teneatur vidua ad penſionem,
vt procedat quatenus hæredes non tenean-
tur ei præſtare alimenta, & cum eis habita-
tionem, prout non teneantur etiam in anno
luctus vbi dos conſiſtit in ſtabilibus, vt vltra
per eum citatos tradit etiam *Corn. conſ.* 129.
num. 2, *lib*, 1. & eſt bona limitatio, quæ com-
probatur ex dictis ſupra.

Et huic caſui applicatur propriè etiam
dicta limitatio, quam originaliter dat ipſe
Bald. in dict. l. contractus 23. *C. locati*, & ſe-
30 quuntur omnes alij ſupracitati, videlicet,
vt non teneatur vidua, quando habitauit
Iure familiaritatis, cuius ratio eſt, quia
actus exerciti Iure familiaritatis, ſicut non
proſunt, cum non tribuant poſſeſſionem,
ita nec obſunt, dicit *Coſta de ratione rata d.*
quæſt. 25. *num.* 6. ſed magis placet dicere,
31 quod ſit, quia dum ſtat in domo Iure fami-
liaritatis, potius dicitur detineri ab hæredi-
bus viri, quam detinere domum, vt ait *Bart.*
in l. & habet 15. *§. hoſpites num.* . *ff. de Pre-*
car. & Caſtren. in l. qui iure familiaritatis
41. *in fin. ff. de aquir. poſſeſſ. Milanen. dec.*
3. *n.* 21. *lib.* 2.

Si autem vidua ſit relicta tutrix filiorum,
& habitet cum eis, tunc non poterunt filij
dicere volumus penſionem, quia habitaſti
in domo noſtra, & idem eſt in quolibet alio
32 tutore, nam cum tenetur inſtruere pupillū
bonis moribus neceſſe habet morari ſecum,
vt docuit *Bald. in l.* 1. *S. ſed ſi munus num.* 3.
ff. de tutel. & rat. diſtrah. quem ſequitur
Caroc. in d. tit. de matre q. 1. *num.* 3. licet ci-
tet eum in *S. ſi pupillus*, & idem eſt etiam in
33 curatore, & quolibet alio adminiſtratore
in aliqua domo minoris, vel domini habi-
tante; vt non teneatur ad penſionem, qua-
34 tenus tamen expediat minori, vel domino
cuius bona adminiſtrat, vt in ea domo ha-
bitet, alias ſecus, *Gutier. de tutel. p.* 3. *cap.* 1.
num. 169. vbi quod ita reſoluit *D. Caſtill. in*
ſuo tract. de euentus in 9. *par. verſ. tambien.*

Si duo ſimul domum conducant, vel aliā
rem, regulariter loquendo obligantur qui-
libet pro ſua rata tantum, ſecluſis circum-
ſtantijs, de quibus dictum eſt ſupra in *cap.*
26. vnde vnus non poteſt conueniri pro ra-
35 ta alterius, & hoc vtroque ſocio inhabitan-
te, at dubitari forſan poſſet, an idem eſſet
dicendum in caſu, quo vnus diſcedat è do-
mo conducta, & alius ſolus totam retineat,
& habitet, ſed idem eſſe, vt adhuc non te-
neatur, niſi pro ſua rata docet *Angel in l.*
duo fratres 77. *nu.* 2. & ibidem *Caſtren. n.* 5.
Imol. & alij ff. de acquir. hæred. Caroc. de lo-
cat. tit. de re com. num. 53. idque etiamſi ille
36 receſſerit ob iurgia cū ſocio, vel inter filios
ſuos, & filios ſocij, vt poſt *Pari. in §. item*
quæritur inſtit. de locat. & conduct. tradit
Manent. deciſ. 49. *ſub num.* 16. & 17. vbi
quod ipſe ita reſpondit de facto.

37 Deueniendo autem ad mercedem non
conuentam, vbi vnus ex ſocijs rem commu-
nem habitat, non tenetur eam ſoluere alteri
ſocio pro parte illi tangente, vt tradunt
communiter DD. in *l. duo fratres* 77. *ff. de*
acquir. hæred. ſignanter *Bald. poſt med. Ang.*
num. 2. *Caſtrenſis num.* 4. *Imol. & Aretin.*
prope med. & firmant etiam *Rimin. iun. conſ.*
372. *num.* 27. *Surd. conſ.* 260. *num.* 20. *Grammat.*
Theorem. 2. *num.* 1. *Gomes. var. tom.* 2. *cap.* 3.
num. 14. *poſt med. verſ. ſi vero talis*, *Felic. de*
ſociet. cap. 28. *num.* 63. *Vinc. de Franch. deciſ.*
160. *num.* 1. *Peregr. deciſ. Patau.* 153. *num.* 8.
Mohed. deciſ. 13. *num.* 2. *de locat. & cond.*

Dubitatur tamen ſi vnus ex ſocijs con-
duxiſſet partem conſocij, ac deinde finito
38 tempore locationis continuaſſet habitare
eodem modo, an eo cauſa debeat ſoluere
annuam penſionem, ex quo fuerit renouata
tacite locatio iuxta *text. in l. item quæritur*
14. *S. qui impleto ff. locat.* pro negatiua fa-
cit, quia tacita relocatio inducitur in dicta
leg. ad euitandam præſumptionem delicti,
nequis videlicet cenſeatur, vti velle re al-
terius abſque aliquo titulo, quæ ratio ceſſat
in ſocio, quia ipſe dum vtitur re, quam ha-
bet communem cum alio pro indiuiſo, vti-
tur Iure ſuo, vt dicunt ſupracitati DD. ac
proinde ceſſante ratione legis præſumentis
tacitam relocationem ceſſare etiam debet
talis præſumptio, prout docuit *Soccin. Sen.*
in l. ſerui electione §. Labea num. 3. *ff. de leg.*
1. *Ripa in l. quo minus num.* 141. *in fin. ff. de*
fluminib. Gail. obſer. 2. *num.* 4. *tit. de pignor.*
Gomeſ. lib. 2. *cap.* 3. *num.* 14. *ad fin. Caroc. de*
locat. & cond. tit. de re communi num. 49. *Ma-*
ſcard. de probat. concl. 990. *num.* 20.

39 Verum contrariam ſententiam tenuerunt
alij, & ſignanter *Petrus de Vbald. in tract. de*
duob. fratr. par. 5. *num.* 12. *verſ. circa primum*
Ronchegal. de duob. reis in l. eadem. 9. *in princ.*
num. 127. *Menoch. præſ.* 85. *num.* 15. *lib.* 3.
Caroc. tit. de renouat. locat. quæſt. 18. *num.* 4. &
ſeqq. Martinus Mediç. dec. Senen. 98. *num.* 4.

Digitized by Google

40 Et hæc ſecunda videtur verior, etenim non ſubſtit, quod ratio *dict. l. item quaritur* §. *qui impleto* ſit illa, vt euitetur præſumptio delicti, vt cenſuit *Soccin.* cum alijs ſuptacitas pro prima opinione, vera etenim ratio eſt, quia non præſumitur mutata voluntas contrahentium, qui nullum indicium mutationis dederunt, vt deducitur ex illis verbis *text. hoc enim ipſo, quod tacuerunt conſenſiſſe videntur*, prout animaduertit *Alciat. præſ. 17. reg. 2. num. 2. Menoc. dict. præſ. 85. n. 4. & num. 15.* vbi dicit conſiderationem *Socini* non eſſe veram *Martius. Medic. dict. deciſ. 98. n. 4.* & hanc opinionem eſſe veriorem teſtatur *Caroc.* qui prius contrarium tenuerat *dict. quaſt. 18. num. 6.* & dicam etiam infra in *cap. 63. declarat. 10.*

41 Comprobaretur autem ſatis euidenter animus conſocij continuandi tacite locationem poſt tempus præfixum in locatione expreſſa, vbi eo elapſo aliquam ſolutionem feciſſet pro terminis poſtea decurſis, & proinde non poſſet amplius recuſare eiuſdẽ ſolutionis continuationem pro toto tempore, quo inhabitaſſet, *Marta voto 103. num. 4. Martius Medic. dict. deciſ. 98. num. 6. verſ. inſuper omnem, & ſeqq.* vbi quod per hanc circumſtantiam ſublata remanſit omnis difficultas in caſu ſuo.

42 Præterea dicta concluſio, quod ſocius inhabitans domum communem non teneatur ad penſionem ſoluendam conſocio pro parte ſua, limitatur, vt non procedat quando domus erat ſolita locari *Mohed. deciſ. 13. num. 1. tit. de locat. Felic. de ſociet. dict. cap. 28. num. 66. Martius Medic. dict. deciſ. 98. num. 5.*

43 Et per hanc limitationem comprobatur quoque dicta opinio, quod ſocius teneatur ſoluere penſionem etiam pro tempore, quo habitauit vltra dictam ſuam conductionem expreſſam, ex quo ipſemet conducendo effecerit rem ſolitam locari, vt aduertunt *Felic. & Mart. Medici in locis mox citat.* verum animaduertendum, quod argumentum procederet ſi ſocius conduxiſſet, poſtquam res erat communis, & ſecus eſſet, ſi conduxiſſet ante, vt declarauit *Rota in dict. deciſ. Mohed. 13. ſub tit. de locat. num. 1. verſ. eſt deciſum*, & ſequitur *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 2. num. 9.*

44 Secundo eadem concluſio limitatur, vt procedat in ſocio habitante, vel etiam percipiente aliam commoditatem, quæ conſiſtat in vtilitate intrinſeca, & inſeparabili à perſona, ita vt non poſſit diuidi, & alteri ſua pars dari, ſecus autem ſi ſocius vtatur tota re, & percipiat fructus, vel aliam vtilitatem quæ conſiſtat in re extrinſeca, quæ poſſit diuidi, tunc enim tenetur dare partem ſuam conſocio ad *text. in l. ſi quis putans §. 1. & ibi DD. ff. commun. diuid. & in l. ſi communes ædes ff. de negoc. geſt.* & bene diſtinguendo declarat *Gomeſ. var. reſol. tom. 2. cap. 3. n. 14. poſt med. ver. item adde pro complemento*, & alijs adductis *Coſta de rata quaſt. 55. n. 4.*

45 Tertio limitatur, vt non procedat ſi ſocius, qui re communi vtitur controuertat dominium conſocio, vel alias impediat ei vſum rei, aut habitationem domus communis, nam hoc caſu non poterit denegare illi ſolutionem penſionis, aut fructuum pro parte ei tangente *Fontanel. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 2. num. 9. Vinc. de Franc. dec. 160. num. 2. Canaler. deciſ. 531. n. 2.*

46 Quarto limitatur eadem concluſio, vt procedat, quando res illa qua vtitur vnus ex ſocijs, eſt indiuiſibilis, ſeu ſaltem commode diuidi non poteſt, alias ſecus, vt ex *Decio in l. ſi ſocius in fin ff. ſi cert. pet. & Ronchegal. in l. 9. nu. 126. ff. de duobus reis* tradit *Caroc. in tit. de re commun. num. 21. & ſequitur Mart. Medic. d. deciſ. 98. nu. 5.* vbi etiam addit probandum eſſe à ſocio totam domũ inhabitante, & penſionem ſoluere recuſante ſe eſſe in his terminis, videlicet domum non pari diuiſionem, cum hoc ſit ſuæ intentionis fundamentum.

47 Quinto limitatur, vt nõ procedat, poſtquã iſte ſocius fuit prouocatus ad diuiſionem, ex tunc enim ratione moræ, in qua fuit cõſtitutus tenebitur ad damna, & ſic ad proportionabilem penſionem, vt ex notatis per *Roman. conſ. 168. num. 4 & Granut. Theor. 2. ſub num. 6.* tradit *Caroc. in dict. tit. de re commun. num. 25. & ſeqq. Fontanel. d. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 2. n. 8.*

Secluſa autem ſocietate ſi quis ingreſſus fuerit domum alterius, & eo ſciente, & patiente inhabitauerit, an licet merces non fuerit conſtituta, adhuc debeatur, quaſi fuerit tacite conuenta, vel potius cenſeatur eum inhabitaſſe iure familiaritatis, & ſic non teneatur aliquid ſoluere, iuxta ſuperius dicta, eſt quæſtio, quam mouet, & non reſoluit *Aretin. in l. qui iure familiaritatis in fin. ff. de acquir. poſſeſ.* At eam cum diſtinctione reſoluit *Io. Andr. in addit. ad Specul. tit. de locat. §. poſtquam verſ. porro ſicut ex*
48 *conducto ſub num. 16.* videlicet, vt quatenus adſit ſolitum locandi, & conducendi merces debeatur per *l. ſi tibi polenda 24. ff. de præſcript. verb.* quatenus verò tale ſolitum non adſit, tunc ea non debeatur per *l. vtrum 48. ff. de donat. inter vir. & vxor.* & alia iura ibi adducta, quã diſtinctionem *Io. Andr* refert etiam *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 2. n. 6.*

ſed ea

ſed ea relata, immediate addit doctrinam
*Bart. in l. in ſumma 65. §. & ſic ff de con-
dict.indeb.* vbi dicit, quod ſi nulla penſio ſit
49 conſtituta, agendum eſt condictione ſine
cauſa ad id quanti is, qui inhabitauit eſſet
domum oonducturus, ita vt Mantica ſen-
tiat per hanc Bartholi doctrinam, ceſſare Io.
Andreę diſtinctionem. At videtur eam pror-
ſus non ceſſare, ſed compati cum ipſa Do-
ctrina Bartholi, ita vt dominus vtraq; iuua-
50 ri valeat in ſuo caſu, ſiue enim probet ſoli-
tum locandi, & conducendi, & aſſequi po-
terit, iuxta dictum Ioann. Andreæ ſiue pro-
bet tantum, quod aduerſarius fuiſſet aliam
domum conducturus, & quanti, & pariter
aſſeqni poterit, iuxta dictum Bart. & ſi dica-
tur, quod ergo ſaltem non erit verum aliud
membrum diſtinctionis Io. Andreæ, in quo
dicit, quod vbi non probatur ſolitum locan-
di, & conducendi, inquilinus non teneatur,
reſpondetur dictum illud reſtringendum
eſſe ad caſum de quo ipſe loquitur, videlicet
vbi quis intrauerit domum conſanguinei,
vel amici propter caſum incendij domus
propriæ, in quo argui poteſt, quod habita-
uerit Iure familiaritatis, & dominũ ita per-
mittendo geſſiſſe officium conſanguinei, vel
amici, & argui ex eo, quod domum locare
ſolitus non erat, ſtatur enim coniecturis, &
51 circumſtantijs, iuxta textum quem allegat
in *l. vtrum 48. ff. de donat.inter vir & vxor.*
& his ceſſantibus reſtringendum eſt etiam
eius dictum, vt procedat, vbi non appareat,
quod inquilinus conduxiſſet aliam domum,
& quanti conduxiſſet, at his concurrenti-
bus non poteſt negari domino condictio
indebiti, vel ſine cauſa pro eadem ſumma
iuxta doctrinam *Bart.* quia de condictione
indebiti ſunt text. clari eam competere in
in *l. ſi non ſortem 26. §. libertus poſt med.* ibi
poſſe condici, quanti operas eſſet conducturus,
& in *dict. l. in ſumma 65. §. in frumento* ibi
*ſic habitatione data pecuniam condicam, non
quidem quanti locare potui, ſed quanti tu con-
ducturus fuiſſes ff de condict. indeb.* & viget
ratio, quia in eo pro quo inquilinus aliam
domum conduxiſſet, dicitur locupletatus
cum iactura domini, & ideo tenetur dicta
actione, vt notat *gloſ. in dict. l. in ſumma in
verſ. fuiſſes*, & de condictione ſine cauſa
bene probat *text. quem Bart. allegat in l. 1.
ff. de condict. ſine cauſ.* & ideo ab eius doctri-
na non recedendum, quam ſequuntur *Iaſ.
in §. Actionum num. 165. inſtit. de action.*
vbi monet non agendum actione ex locato,
ſed condictione ſine cauſa, *Dec. conſ. 62. n. 2.
prope fin. ver. & ita patet Alex. conſ. 181. n. 1.
lib. 2. Natta. conſ. 53. n. 1. Rim. iun. conſ. 407. n.
1. Manent. dec 49. n. 1.*

At vbi conſtat de ſolito locandi, & con-
ducendi, tunc arguitur, quod partes volue-
rint ſolitum continuare, & ſic deſumitur
tacita locatio, & proinde in tali caſu datur
52 actio diuerſa à prædictis, videlicet datur a-
ctio ex locato, & conducto, ſeu potius præ-
ſcriptis verbis, prout hanc actionem præ-
ſcriptis verbis dari vbicumq; eſt contracta
locatio, & merces certa non eſt conſtituta,
eſt tex. quem allegat Io. Andr. vbi ſupra in
l. ſi tibi polienda ff. de praſcript. verb.
53 Quantitas autem mercedis in prædictis
caſibus erit non quanti dominus locaſſet
prædium, vel mercenarius operas, ſed quã-
tum conductor conduxiſſet, vt de vtroq;
ſunt verba text. ſupra relata nempe de mer-
cenario in *l. ſi non ſortem §. libertus*, & de
domino prædij in *l. in ſumma ff. de condict.
indeb.* vbi *Bart. in §. in frumento verſ. ſic eſt*
& *Bald. in fin.* alijque relati per *Surd. deciſ.
270. n. 2. & dixi ſupra c. 17. prope fin.* at hoc
54 non procedit, ſi is qui dumum inhabitauit
tenetur ad fructos, quos percipere, potuit
prout eſt caſu, ſi eam retineret pro pigno-
re, quia tunc non tenetur tantum ad fructus
55 perceptos, ſed etiam ad eos quos percipe-
pere potuit, vt eſt *text. in l. 2. C. de pignorat.
act.* & tradunt *Lup. de vſur. coment. 3. num.
136. Merlin. de pignor. lib. 5. tit. 1. quaſt. 45.
num. 5.* quia tunc tenetur locare *Maluaſ.
conſ. 66. num. 15.* & ſic ad fructus, quos ſi
ipſe, vel dominus locaſſet ab alio percepiſ-
ſet, vt late firmauit *Surd. deciſ. 270. num. 6.
& ſeqq.* per tot vbi in fine inquit, quod ex
ibi traditis patet, quod Senatus recte cẽſuit,
notata per *Bart. in d. §. in frumento* non in-
telligi quando debentur fructus principien-
56 di. Animaduertendum tamen id quod di-
ctum eſt de retinente pro pignore, intelligi
de pignore extraiudiciali, qui tenetur præ-
ſtare diligentiam in percipiendis fructibus
rei pignorate, *Surd. d. dec. 270. num. 7. ad fin.*
& quod ſola negligentia ei noceat *gloſ. in d.
l. 2 C. de pignorat. act.* at ſecus eſt in pigno-
re iudiciali, quia in eo non tenetur cum
omiſſio non ſit lata culpa, ſed leuis *Neguſ. de
pignor. par. 5. memb. 3. num. 5. Monac. deciſ.
58. num. 13.* adeo vt ad conuincendam eius
57 latam culpam non ſufficiat, quod omiſerit
facere diligentias de reperiendo conducto-
res, ſed requiratur, quod conſtet eum loca-
re potuiſſe, & noluiſſe, vt fuit etiam diſtin-
guendo dictum à *Rota in vna Anconitana
binorum 26. Iun. 1619. cor. Pirouano*, vbi
58 quod propterea immiſſus ex ſaluiano in
poſſeſſionem domus, non tenetur cõmutare
fructus in extinctionem ſui crediti niſi pro-
betur, quod fuerit locata, vel potuerit eam
locare

locare, vel quod eã ipſemet inhabitauerit,
cum domus non ſit ſui natura fructifera, ac
proinde in ea non intret ex ſola poſſeſſione
præſumptio, quod fructua perceperit.
Hæc tamen quæſtio, an debeatur merces
non conuenta ſępius accidit in mercede o-
perarum, ſeu ſalario, quia ſępius præſtantur
operæ abſque conuentione, quam rea, &
ideo illam reaſſumendo, dicam præcipue de
caſu magis contingenti, ſed dicta applicari
poterunt vtrique, quia in vtroque, vt pluri-
59 mum viget eadem ratio: In ſalario igitur
concluſio communis eſt, quod vbi non eſt
conuentum non debeatur latè *Bett.conſ.43.
per tot. Seraph.decisſ.65.num.1.Rot.deciſ.559.
num.3.par.1. Diu.* & alij infracit.
60 Quæ concluſio ampliatur procedere etiã
vbi incerta pollicitatione promiſſum ſit,
quia adhuc peti non poterit *l. qui mutuum
§. ſalarium ff. mandat. l. ſalarium C. eodem
Cyriac.contr.503.num.12.* licet hoc intelligi
61 quoad agendum per viam actionis, non au-
tem tollere officium Iudicia declarauerit
Rot.deciſ.348.n.24.p.4.to.2.rec.
Limitatur autem dicta concluſio. Primo
62 vt non procedat, vbi conſtat eum, cui ope-
ræ fuerunt præſtitæ, conducturum, & quan-
ti conducturua fuiſſet, quia tunc peti poſſe
condictione indebiti, quanti illas condu-
cturus fuiſſet, eſt text. clar. ſupra relatus in
dicta *l. ſi non ſortem §. libertus, ff. de condict.
indeb.* cuiua verba præciſa ad hoc ſupra re-
tuli, & applicatur dicta doctrina *Bart.* per
alios, vt ſupra, recepta.
Secundo loco limitatur eadem concluſio,
63 vt pariter non procedat, vbi conſtat præ-
ſtantem operas ſolitum eſſe locare, ac eum
cui fuerunt præſtitæ, ſolitum eſſe illas con-
ducere, vt plene antiquioribus relatis fir-
mat *Menoc. conſ.570.num.6. & 8.* vbi dicit,
quod pręſumitur hoc caſu tacite promiſſum
ſalarium *Gabr. conſ. 170. num. 20. lib.1. Se-
raph. deciſ.74. num.2. & deciſ. 1322. num.1:
Mantic. deciſ. 261.num.1.* & huic limitatio-
ni applicatur doctrina *Io. Andrea*, de qua
ſupra.
64 Controuertitur autem, an ſufficiat vnum
ex prædictis, videlicet, vel dominum ſolitũ
eſſe conducere, vel mercenarium ſolitum
eſſe locare operas ſuas, & ſufficere ſeotiuue
*Menoc. dict. conſ.570. num.6. Venturin.conſ.
32.num.8.Rot.Ianuen.deciſ.115. nu.4. ad fin.
65 & ſeq.* contrarium vero, quod imo de vtro-
que copulatiue conſtare debeat, tenẽt *Sim.
de Pret.conſ.53.num.2. Gratian.diſc.257.n.2.
D.Lanfranch.Zacc.de ſalar. quæſt.68. nu.28.
& ſeq.* vbi late reſpondet contrar. & ſępe
cenſuit *Rot.* vt teſtatur *Penia deciſ.528. n.7.
verſ. neque ſufficit*, & patet ex *Put. deciſ.1.
in princ. lib. 3. & deciſ. 428. num. 1. par. 4.
recent.*
Et huic ſecundæ, vt magis communi, & à
Rota approbatæ adhærendum erit, & non
66 ſufficere ſolitum vniua, tam procedit vbi
ſolitum probatur ex parte operas pręſtantis
tantum, quam etiam vbi probatur ex parte
eas recipientis tantum, ſecundum *D. Lan-
franc. dict. quæſt.68.num.30. verſ. neque ſal-
67 uari*, at in hoc ſecundo caſu ſi concurreret
aliqua circumſtantia, ex qua iuncto ipſo ſo-
lito, dominum fuiſſe illas operas conductu-
rum, ſatis conuinceretur arbitrio Iudicis,
cui multum tribuendum in hoc propoſito
præſertim fauore pauperis, vt dicit *Granut.
Theorem.12. num. 15. prope fin.* negari non
poſſet eum ſoluere debere quanti fuiſſet
conducturus, applicaretur enim prima limi-
tatio, & doctrina *Bart.* ſupradicta.
68 Verum ſtando in rigore, quod requira-
tur vtrumqua ſolitum domini conducendi
ſimiles operas, & ſalarium præſtandi, &
operas præſtantis, ſeu ſeruientis eas lo-
candi, hoc ceſſabit, vbi agetur de pri-
ma operarum pręſtatione, quia eiua reſpe-
ctu impoſſibilis eſt probatio ſoliti, & ideo
erunt ſufficientes aliæ coniecturæ volun-
tatis illas præſtantis, mercedem, ſeu ſa-
larium aſſequendi, vt dixit *Rot. in Rom.
mercedis coram Sacrato impreſſ. per Marche-
ſan.par.1.fol.1196.il 2.* (animaduertendum
enim quod poſt primum *fol.* 1200. denuo
incipit numerare à 1191.) & habetur etiam
eadem *deciſ.in rec.dec.88 par.3.*
Sed quoad famulos hodie practicatur, vt
69 etiam prædictis non probatis taxetur eis ſa-
larium, quod veriſimiliter potuit lucrari ab
alio, quando adeſt cenſuetudo Regionis, vt
ſalaria præſtentur, vt dicit *Rebuff.ad cõſt.Gall.
to.2 tit.de fam.ſal gl.3.* & licet hoc dictũ Re-
buffi procedat tantũ, vt ipſe loquitur, vbi
adeſt conſuetudo Regionis, & ſecus ſit de
iure, prout declarauit *Rot.in deciſ.559.verſ.
non obſtat, quod dicit, par.1. Diu.* & poſt eam
D. Lanfranc. Zacch. dict. quæſt. 68. num.31.
70 tamen talis conſuetudo, & obſeruantia, vt
plurimum non deeſt, & etiam hic Romę in
Curia Reuerendiſſimi Gubernatoris reperi-
tur adeſſe, prout de ea teſtatur quoque *Gra-
nut.Theorem.12. num.15. poſt med.* vbi quod
ipſe eam practicari vidit, quodque illa Cu-
ria adeo cum rigore in huiuſmodi cauſis
mercedum procedit, vt citatoa nullatenus
audiat, niſi facto actuali, & per verbum
ſonans depoſito à decem ſcutis petitis infra,
& à decem ſupra præſtita fideiuſſione in
forma depoſiti, vt practicis eſt notiſſimum.
Et

Digitized by Google

71 Et non ſolum ſufficit conſuetudo Tribunalis, ſed etiam conſuetudo in Ciuitate ſoluendi ſalaria non conuenta *Alexan. conſ.* 109. *num.* 12. *lib.* 6. & alij, quos refert, & ſequitur *D. Lanfr. Zacch. dicta quaſt.* 68. *num.*45. quibus addo *Rot. deciſ.*816. *num.*3. *verſ. vel quod par.* 4. *Diu. & dec.*238. *num.*7. *par.* 1. *in recent.* Et non ſolum vniuerſalis

72 totius Ciuitatis, ſed etiam particularis alicuius generis perſonarum, quæ magis attenditur inter illas, quam generalis inter

73 cæteras contraria, vt in Vrbe eſt conſuetudo inter Laniones *D. Lanfr. dict. quaſt.* 68. *num.* 46. & inter fundacos ſoluendi ſuis Iuuenibus *Rot. in dict. Rom. mercedis cor. Sacrato penes Marcheſ. par.* 1. *fol.* 1196. *il* 2. *n.*4.

74 vbi tamen aliæ circumſtantię concurrebāt. Et quoad Procuratores cauſarum, quod eis ſoluatur ſalarium *Rot. deciſ.*238. *num.*1. & 2. *par.* 1. & *deciſ.* 329. *num.* 1. *verſ. tamen hoc caſu par.*3. *rec.* & dicā aliquid latius infra, &

75 idē eſt de agentibus, & ſollicitatoribus cauſarum, viget enim etiam quoad eos prædicta conſuetudo, vt pleniſſime firmat *Caualer. deciſ.*400. *num.*2.

76 Præterea dicta conclusio, quod ſalarium non conuentum non debeatur limitatur, vt procedat tantum in famulis vilibus, ſecus autem in eis, qui vacant honeſtioribus muneribus, iſtis enim abſolute debetur ſalariū etiam dictis requiſitis, ſoliti videlicet locandi, & conducendi, non probatis *Gratian. diſc.*257. *num.*4. *Thomat. deciſ.*14. *num.*40. *Seraph. deciſ.*74. *num.*2. & *deciſ.*849. *n.*3.

77 Verum hæc limitatio fundatur in *l.* 1. *ff. de var. & extraord. cognit.* quæ loquitur de Aduocatis, & profeſſoribus literarum, & ideo ad iſtos erit reſtringenda, vt tradunt *Alex. conſ.*109. *num.*2. *lib.*6. *Natta conſ.*376. *num.* 2. *Put. deciſ.* 45. *in addit ad fin. lib.* 2. eoque magis, quod continet taxatiuam, ibi *ſed præceptoribus tantum ſtudiorum. liberalium.*

78 Medicorum quoque eadem cauſa eſt, quæ profeſſorum, dicit *text. in dict. l.*1. vbi & explicat qui medici dicantur, & inter eos obſtetrices comprehendi declarat, & dicit eorum cauſam iuſtiorem, cum ipſi ſalutis hominum, illi ſtudiorum curam agant.

79 De philoſophis quoque, & alijs in eodem textu aperta habetur definitio, at circa librarios, Notarios, & calculatores variant lecturæ, illæ enim vulgatæ editionis ex-

80 preſſe habēt, quod nequaquā extra ordinē ius dicere eis Præſes debebit, & cum eis tranſit ibi *Bart.* & poſt alios *Becc. conſ.* 27. *num.*9. at contrarium habetur in Florentina, & ideo cum ea contrarium ſentiunt *Socin. Benein conſ.*196. *num.*1. *lib.* 1. *Gypt. in add. ad deciſ. Bonon.*56. *verſ. & quod etiam*, *Rota coram Seraph. deciſ.*74. *num.*3. vbi quod *Bart.* qui contrarium ſenſit, vitio exemplaris corrupti errauit.

Volunt tamen alij, quod regula illa, vbi militat ratio legis, ibi & lex militare debet;

81 procedat etiam in prædicta *l.* 1. *ff. de var. & extraord. cognit.* & ideo eam extendi ad alias perſonas ſimiles expreſſis, *Seraph. deciſ.* 74. *num.*3. *verſ. nec obſtat, Coccin. deciſ.*1805. *num.*1. vnde ſunt plures controuerſiæ, & ſi-

82 gnanter valde controuerſum eſt in Vicario Epiſcopi, an ei debeatur ſalarium non conuentum, negatiuam enim opinionem tenuerunt *Alex. in conſ.*109. *lib.*6. *Dec. conſ.*132. *in fin.* & alij adducti per *Valenzuel. conſ.* 179. *n.*62. & ſenſit *Rot. cor. Put. dec.*45. *in princ. l.*2. & *dec.*1. *lib.*3. & *cor. Pau. dec.*528. *n.*6. & *ſeq.*

83 Contrariam verò affirmatiuam ſequuntur, vt plurimum Canoniſtæ, & ſignanter *Cardin. in Clem. Statutum, quaſt.*7. *verſ. in contrarium de electione*, vbi etiam *Ancar. num.* 3. & *Imol. num.* 13. & 27. & alij quos referunt, & ſequuntur *Grauus. theor.*12. *num.*2. *verſ. de Iure vero Canonico*, & *Gratian. diſc.* 257. *num.*8. *Add. ad deciſ. Bonon.*56. *verſ. Vicario*, & tenuit *Rot. coram Seraph. dec.*74. *n.*1. & *dec.*849. *num.*2.

84 Retenta autem hac poſtrema opinione, quæ propter dictam identitatem rationis, quæ militat in Vicario, ac in alijs enumeratis in dicta *l.*1. *ff. de var. & extraord. cognit.* videtur de Iure verior, prout etiam cenſet *D. Lanfranc. Zacch. de Salar. quaſt.*90. *nu.*3. *verſ. attamen contrarium*, non inde inferri

85 poteſt, quod quatenus ſalarium non fuerit ſolutum ab Epiſcopo, cui Vicarius ſeruiuit,

86 peti valeat ab eius ſucceſſore in Epiſcopatu, licet enim ſucceſſor teneatur ad debita neceſſaria anteceſſoris, hoc debitum ſalarij, quatenus non poſſit dici voluntarium, ex eo quod ſalarium de iure Vicario non debeatur, tamen voluntariū eſt ex eo, quod Epi-

87 ſcopus non tenetur Vicarium deputare, vt conſiderauit *Rot. coram Put. dicta deciſ.* 45. *num.*1. & *ſeq.* & *coram Seraph. dicta dec.* 74. *numer.* 6.

88 Quod tamen erit verum regulariter, at ſecus in quibuſdam Epiſcopatibus magnis, & numeroſis, in quibus cum de neceſſitate teneantur Epiſcopi Vicarium conſtituere, debitum ſalarij reputabitur neceſſarium, & ideo à ſucceſſore peti poterit *Flores de mena variar. quaſt. lib.*1. *quaſt.*8. *num.*4. & *ſeq. Gratian. diſc.*94. *num.*37. *D. Lanfranc. dict. quaſt.* 90. *num.*13.

89 Et quod dictum eſt Vicario ſalarium non conuentum

conuentum deberi, moderandom erit, vt
procedat quatenus officium Vicariatus nõ
ſit de ſe adeo vtile, vt æquam mercedem
Vicarius inde aſſequatur, tunc enim aliam
mercedem, ſeu ſalarium petere non valeret
Flor. de Mena dict. quæſt. 8. num. 6. & ſeqq. Gratian. dict. diſc. 257. num. 14. & ſeqq. Sbroz. de offic. Vicar. quæſt. 55. n. 6. D. Lanfranc. d. q. 90. num. 15.

90 Et eadem controuerſia eſt in Procurato-
re nedum ad negotia, ſed etiam ad lites,
quia probare eum debere dicta requiſita,
alias ei ſalarium non conuentum non debe-
ri, firmat *Natta conſ. 376. num. 7.* & ſenſit
Rota cor. Seraph. dec. 1322. n. 1.

91 Verum ratio qua mouetur Natta, quod
Procuratoris officium ſit vile, & ideo non
procedat in eo, quod dicitur de Aduocato,
licet probetur per text. ſecundum vnam
lecturam in *l. ſi quis procurationem 34. C. de decur. lib. 10.* tamen ſecundum aliam lectu-
92 ram hoc non probat ille text. quia non di-
citur ibi vilitatem, ſed vtilitatem, prout ha-
betur in meo Cod. & ita legunt plures, &
in eis *Alciat.* vt refert *Tiraquel. de nobilit. cap. 30. num. 1.* & vlterius ille text. loquitur
93 de Procuratoribus negotiorum, non de
Procuratoribus iudiciorum, vt monet ibi
Bart. num. 2. & in hoc ambiguus non eſt, vt
dicit *Tiraq. vbi ſupra.* Et certe omnis præ-
94 tenſio vilitatis ceſſat in exercentibus offi-
cium procuratoris in aliqua Curia Prin-
cipis, & præcipue in iſta Romana, in eis
enim non procedunt ibi, ac alibi tradita de
officio procuratoris, quod ſit vile, & poſſit
exerceri ab infamibus, prout non procede-
re docet *Bald. in l. ſed etſi milites §. ſed & ignominia ff. de excuſat. tut. & in l. 1. §. ait Prætor il 2. numer. 4. ff. de poſtulando Ang. Aretin. in §. eas vero exceptiones num. 2. ad med. Inſtit. de exception. Couar. practic. c. 19. num. 7. Niger de execut. rei iudic. cap. 14. §. 1. num. 55. & 56.* & quidem in hac Curia
95 Romana ſunt tales Procuratores, qui ne
dum æquandi, ſed præferendi ſunt Aduo-
catis exteris, vt dicunt *Mandoſ. ad reg. Cancel. 4. quæſt. 8. ſub num. 7. & Gratian. diſc. 57. num. 38. Cohel. ad bull. bon. regim. cap. 34. artic. 1. num. 19.* ſunt enim vt plurimum I. V.
Doctores, & honoribus vacant, vt conſide-
rauit *Rot. cor. Coccin. dec. 1805. in print.*

96 Vnde redeundo ad propoſitum, debet, &
ipſis ſtatui ſalarium quamuis non conuen-
tum, & abſque eo quod teneantur probare
ſolitum locandi, & conducendi, ad *text. in dict. l. 1. ff. de var. & extraord. cognit.* qui
quamuis loquatur de Aduocatis, & non de
procuratoribus, tamen debet etiam de eis
ex identitate rationis intelligi, vt dicit *Rot. cor. Coccin. dec. 1805. num. 1.* & ita ſeruatur de
conſuetudine in Curia Romana, vt dictum
eſt ſupra, vbi citaui deciſiones eam referentes
quibus addo *deciſ. 367. n. 28. par. 9. rec.*

97 Imo licet adſit reformatio Pauli V. ſta-
tuens ſub *tit. de Aduoc. & Procurat. §. 13.*
quod Procuratores, & ſollicitatores quaru-
cumque cauſarum ſalarium non conuentũ
petere nequeant, tamen ea dupliciter fuit
per Sacr. Rot. declarata, primo vt non re-
quirat conuentionem ſpecialem tanti ſala-
rij, ſed ſufficiat generaliter fuiſſe promiſſam
recognitionem *dec. 348. num. 21. & 22. par. 4. to. 2. & dec. 367. n. 31. par. 9. rec.* & ſecluſa
98 etiam qualibet promiſſione, ſecundo loco
fuit declarata, vt prohibeat agi pro conſe-
cutione ſalarij actione ex locato, ſecus autẽ
implorari pro eo conſequendo officium Iu-
dicis in *Romana ſalarij coram Romboldo relat. per Adden. ad Burat. dec. 174. num. 18. dict. deciſ. 367. num. 26. par. 9. rec. & in Romana pecuniaria 13. Iunij 1663. §. hinc vrgere cor. Veroſpio, quæ eſt dec. 84. num. 4. par. 14. rec.*

99 Et patitur etiam dicta concluſio, quod
ſalarium non conuentum non debeatur, plu-
res alias declarationes, vt dicit *D. Lanfranc. Zacch. dict. quæſt. 68. num. 32.* vbi etiam
in ſeqq. nonullas earum adducit, ſed ge-
neraliter declarari poteſt, vt non proce-
100 dat, vbi ex circumſtantijs, & coniec-
turis deprehenditur aliud ſenſiſſe partes,
vt docent *Salic. in l. aduerſus numer. 2. verſ. aut dubitatur C. mandat. Ang. Aretin. in §. fin. num. 1. ad med. Inſtit. eod. tit. Natta conſ. 376. num. 1.* & in hoc fundantur etiam
limitationes ſuperius adductæ, ideo enim
debetur ſalarium non conuentum, vbi con-
ſtat de ſolito ſeruientis locandi operas ſuas
pro ſalario, & de ſolito domini eas eodem
modo conducendi, vel vbi conſtat de con-
ſuetudine Regionis, ſeu Ciuitatis, quia cen-
ſetur partes cum ſolito, vel conſuetudine ſe
conformare voluiſſe.

101 Et attenditur etiam hoc econtra ad ex-
cludendam prætenſionem ſalarij, itaut, vbi
regulariter loquendo ſalarium eſſet debitũ,
ſi ex circumſtantijs arguatur partes aliter
ſenſiſſe, tunc non debeatur *Rot. cor. Seraphin. dec. 849. num. 4.*

Nec reſtringenda eſt concluſio ad ſolam
mercedem operarum alteri præſtitarum,
102 ſiue ſalarium, ſed intelligi debet gener a-
liter de mercede cuiuſcumque rei, cuius
vſus alteri fuerit conceſſus, vel tacite per-
miſſus, itaut iſta ſit potius quæſtio facti,
quid videlicet actum, vel intellectum fuerit,
deſiniendâ per coniecturas, quam ſit quæſtio

Digitized by Google

Iuris, vt dicit *text. in dict. l. vtrum 48. ff. de*
donat. inter vir. & vx. quem citat etiam in
hoc propoſito *Io. Andr. in d. addit. ad Specul.*
tit. de locat. §. poſtquam ver. porro ſicut ex
conducto ſub num. 16.

103 Non tamen ſufficeret probare volunta-
tem vnius, ſed probanda vtriuſque ad hoc,
vt recedatur à regula, vel concluſione gene-
rali, quod merces debeatur, vel non de-
beatur, non enim in eo, quod ex duorum
conſenſu agitur, vnius tantum cogitatio,
ſed vtriuſque conſenſus ſpectari debet *l. nō*
ſolum ff. de action. & obligat. Bald. conſ. 112.
ad fin. verſ. preterea ſemper lib. 3. *Caſtren.*
conſ. 190. *num.* 3. *lib.* 2. & in his terminis,
quod non releuet intentio ſolius præſtantis
operas *Rot. cor. Mantic. deciſ.* 266. *num.* 7. &
de intentione illas recipientis mercedem
non ſoluendi, quod pariter ſola non ſufficiat
deciſ. 129. *num.* 2. *poſt med. par.* 4. *Diu.*

104 Pro coniectura autem intentionis, quod
non debeatur merces, ſolet conſiderari con-
ſanguinitas præſtantis operas, vel vſum
alterius rei erga recipientē, cenſetur enim
potius præſtitiſſe intuitu conſanguinitatis,
quam conſequendi mercedem, dum de ea
non fecit conuentionem *Crot. conſ.* 305. *num.*
22. *Franc. Ceſta conſ.* 90. *num.* 26. *Rot. deciſ.*
428. *n.* 4. *p.* 4. *rec.*

105 Verum animaduertendum hanc conie-
cturam non operari, vbi adeſt ſolitum lo-
candi, & conducendi, vt in mercede domus
cenſuit *Io. Andr. in dict. addit. ad Specul. in tit.*
de locat. §. poſtquam ver. porro ſicut ex condu-
cto, & in mercede operarum *Seraph. deciſ.*
1322. *num.* 1. & idem dici poteſt generali-
106 ter, vbi petens mercedem habet regulam
pro ſe, quod debeatur, quia ſola conſangui-
nitas non ſufficit ad eum excludendum
Rot. cor. Caualer. dec. 400. *num.* 2. *verſ. nec pu-*
tauerunt, & in Rot. dec. 285. *num.* 5. *par.* 4. *to.*
2. *recent.* ſed bene ſi concurrant aliæ conie-
cturæ, prout dicimus, quod ſola coniunctio
107 ſanguinis non facit præſumere donationē,
Bart. in l. quæ dotis num. 12. *ff. de ſolut. Hond.*
conſ. 39. *num.* 39. *lib.* 1. *Rot. cor. Caualer. dec.*
603. *num.* 5. ſecus autem ſi aliæ coniecturæ
108 concurrant *Surd. conſ.* 534. *num.* 40. *ad fin.*
& ſeq. Mantic. de tacit. lib. 13. *tit.* 19. *num.* 9.
verſ. & in hoc caſu, & tit. 22. *num.* 7. *verſ. &*
ſi res, Rot. dec. 69. *n.* 22. *par.* 7. *rec.*

109 Cōſideranda tamen erit qualitas coniun-
ctionis, & qualitas ſeruitij, ſeu alterius rei
præſtitæ, nam quod dictum eſt donationem
ex conſanguinitate non præſumi limitari ſo-
let in aſcendentibus erga deſcendētes *Ruin.*
conſ. 162. *num.* 13. *& ſeq. lib.* 5. *Crauet. conſil.*
164. *num.* 5. *&* 6. *Rot. deciſ.* 262. *num.* 7. *par.* 1.
diu. & cor. Caualer. dec. 636. *num.* 2. niſi ta-
110 men adſit rei traditæ magnitudo, quia per
eam excludi poteſt hæc præſunptio etiam
in aſcendente *Menoc. de arbitr. caſ.* 8. *num.* 5.
& 11. *& ſeqq. Caball. conſ.* 121. *nu.* 31. *lib.* 2.
111 & quatenus ſit res quæ cadat ſub genera-
litate alimentorum, vt eſſe habitationem
alibi dixi, facilius argui poterit voluntas
non aſſequendi mercedem, nam quod ma-
ter ea quæ tradit, vel expendit in alimenta
filij repetere non poſſit, licet ſecus ſit in eis,
quæ expendit circa res filij, eſt *text. in l. ali-*
menta 6. *C. de negoc. geſt.* & ibi notant *Alex.*
& Salic. & tradunt *Ruin. conſ.* 1. *num.* 23. *ver.*
ſed iſtis breuiter lib. 3. *Surd. de alim. tit.* 6. *q.* 8.
num. 83. *& ſeqq. Fontanel. de pact. nuptial. cla.*
6. *gloſ.* 2. *par.* 3. *num.* 13.

112 Et ita ex circumſtantijs facti reſolui po-
terit etiam ea quæſtio an filius, qui admini-
ſtrauit bona paterna, maxime patre viuente,
poſſit eo defuncto prætendere aliquid plus-
quam alij ſui fratres in diuiſione eorum bo-
norum ratione mercedis adminiſtrationis,
in qua affirmatiuam tenuit *Fulgoſ. in l. illud*
n. 3. *C. de collat.* & licet dicat, quod vix in
practica obtineri poſſet, & ſe vidiſſe iudica-
ri contrarium, tamen eum ſequitur, & ma-
xime cōmendat *Gomez. ad l.* 29. *Tauri n.* 29.
& dicit eius opinionē videri æquā, & iuſtā,
& quod ipſe ita practicaret. Contrariā verò
opinionem tenuit *Iaſ. in dict. l. illud num.* 8.
& eius opinio verior videtur *Bacca de de-*
cim. tut. vir. hiſpan. præſtan. cap. 2. *num.* 3. & de
113 filio qui negotiatus eſt tamquam miniſter
patris de eius mandato, & multa lucratus
eſt, quod patri lucratus ſit, & aſſequi ne-
queat ſalarium, aut recompenſam in diui-
ſione hæreditatis paternæ tenuit *Angel. conſ.*
85. *num.* 2. *verſ. in contrarium*, & mouetur
tum quia mandatum ſolet eſſe gratuitum,
tum etiam, quia filius ex debito reuerentiæ
paternæ adſtringitur aſſumere eius negotia,
& eum ſequitur *Natta conſ.* 376. *num.* 5. *Gra-*
nut. Theor. 12. *num.* 6. *Menoc. de arbitr. caſu*
512. *nu.* 10. qui caſus Angeli eſt fortior an-
antecedenti, prout aduertit *Iaſ. in dict. l. illud*
num. 8. *ad med. C. de collat.* vnde regulariter
114 non erit ab iſta recedendum, ſed vrgenti-
bus circumſtantijs in contrarium poterit Iu-
dex aliquid arbitrari pro filio, licet tali arbi-
trio raro, & parciſſime, vti debeat, ſecundū
Batram. de decim. tut. in dict. cap. 2. *num.* 9. *&*
ſeqq. quem refert, & in terminis Iuris com.
ab eo nō recedere videtur *Gutier. de iuram.*
par. 1. *cap.* 5. *n.* 7. licet poſtea teneat abſolute
opinionem Iaſ. quod nihil debeatur per le-
ges Hiſpanas ibi adductas.

115 Imo poterunt etiam adeſſe circumſtantiæ
tales

Digitized by Google

tales, ex quibus abſolute debebitur ſalariũ
prædicto filio, vti ſi pater nõ indigebat eius
opera ad ſui ſuſtentationem, & vlterius fi-
lius expreſſe, vel tacite proteſtatus ſit velle
ab eo recompenſam ſui laboris *Nauar. in
manual. cap.* 17. *num.* 144. *&* 148. quem ſe-
quitur *Gutier. d.cap.* 5. *num.* 8.

115 Facilius tamen debebitur recompenſa
filio laboranti pro matre, ex quo ipſa non
habet eum in poteſtate, & ideo non ſunt
adeo debitæ eius operæ matri, ac patri, vt
poſt *Io. Fabrum* tenet *Gutier. ibid. num.* 12.
116 & multo facilius, ſi operas præſtiterit quis
Vitrico, vel Nouercæ, quia his ſeruire non
tenentur filij, vt conſiderauit *Valaſc. conſ.*
32. *num.* 2.

118 Et quæ dicta ſunt de conſanguinitate di-
cuntur etiam de amicitia, nam & amicus
cenſetur pręſtitiſſe operas, vel conceſſiſſe
vſum rei propriæ gratis, non autem pro aſſe-
quenda mercede *Alex. conſ.* 109. *num.* 4. *lib.*
6. *Crot. conſ.* 305. *num.* 1. *Natt. conſ.* 377.
num. 1. *verſ. reſpondeo quod. Tiraquel. in tract.
de pen. temperan. cauſ.* 22. *num.* 78. ſunt enim
119 inter amicos communia omnia, adeout
nec coniuges quidẽ excipiantur, vt eſt text.
expreſſus, qui videtur mirabilis in *cap. dile-
ctiſſimis* 12. *quaeſt.* 1. quod tamen abſit inte-
ligi reſpectu vſus carnis, referendum enim
eſt tantum quoad vſum obſequij, & dile-
ctionis, vt monet ibi *gloſ. in verſ. & coniuges.*

120 Quod, & ampliatur in filio amici, nam, &
ei præſumitur amicus patris præſtitiſſe ope-
ras, vel alias res potius animo donandi, quã
aſſequendi mercedem, & idem eſt econtra
de filio amici, erga amicum patris *Bart. in l.*
2. *num.* 4. *ff. de negoc geſt. Menoc. conſ.* 603. *nu.*
21. *Caroc. de locat. & conduct. tit. de fruct. &
lit. expen. num.* 42. quod tamen intelligendũ
121 quatenus propter amicitiam cum patre
gerat quis negotium filij, ſecus ſi gerat ne-
gotium ipſius patris, quod alio reſpectu ſit
etiam filij, quia tunc videtur contemplatio-
ne patris gerere, quod ipſum patrem tan-
git, non etiam, quod tangit filium, & debe-
tur ab eo merces, vt declarat *Caſtren. in l. is
qui* 46. *ad med. verſ. tu dic melius ff. de negoc.
geſt.*

122 Verum ſicut ſupradictum eſt, non ſuffice-
re ſolam conſanguinitatem ad arguendum
mercedem non fuiſſe volitam, ita dicendum
eſt de amicitia, imo, & multo magis ſecun-
dum *Rot. dec.* 286. *num.* 5. *p.* 4. *to.* 2. *rec.* & for-
123 tius etiam in filio amici quatenus ſimul
non concurrant amicitia, cauſa pietatis, &
modica impenſa *Maſcard. concluſ.* 554. *n.* 57.
Menoc. de arbitr. caſ. 88. *num.* 61. *poſt med. Ca-
roc. d. tit. de fruct. & lit. expen. num.* 44. *verſ.
hoc autem*, vel niſi ſit amicitia, quæ inducat
124 affectum paternum, & concurrat cauſa
pietatis, ex relatis per *Surd. de alim. tit.* 6. *q.*
21. *num.* 7. *verſ. intellige*, licet ipſe ſubdat nõ
bene percipere diſtinctionem, quam faciunt
inter amicitiam, & affectum paternalem,
nam facile percipi poteſt diſtinctio inter a-
micitiam ſimplicem, & amicitiam dictum
affectum inducentem.

Et attendenda quoque erit qualitas ami-
125 citiæ, & ſeruitutis, ſeu rei præſtitæ, debet
enim eſſe amicitia ſingularis, & per prius
contracta, vt docet *Salicet. in l. aduerſus num.*
2. *ver. aut dubitatur C. mandati*, & *Aretin. in
§. fin. num.* 2. *paulo poſt princip. Inſtit. eod. tit.*
& leuis non ſufficit *Mantica de tacit. lib.* 13.
tit. 20. *num.* 2. *&* 3. *Surd. de alim. tit* 6. *quaeſt.*
21. *num.* 5. *& ſeq.* & debet agi de ſumma mo-
126 dica, alias vbi ageretur de mercede ma-
gna, coniectura amicitię non releuaret *Surd.
d. quaeſt.* 21. *num.* 10. *& ſeq. Menoc. d. caſ.* 88.
nu. 61. *ad med. & ſeq. Mantic. de tacit. lib.* 13.
tit. 20. *num.* 5. *in fin.*

127 Coniectura etiam ſumitur pro excluſione
debiti mercedis ex eo, quod conſtet eum,
qui operas præſtitit, ſponte ſe obtuliſſe, vt
firmat *Franc. Coſta conſ.* 90. *nu.* 27. *& ſeqq.
Monter. dec.* 14. *num.* 28. & ex quo ex ipſis
128 operibus, ſeu ſeruitio præſtando ſperabat
conſequi honorem, quaſi credatur, quod ex
ea cauſa potius, quam ex cauſa lucri motus
fuerit, idem *Monter. ibi num.* 30. idemque
129 erit ſi qui officium geſſit, profeſſus fuerit
ſe multum obligatum domino à quo illud
recepit, vt ponderauit *Rot. cor. Seraphin dec.*
849. *num.* 4. *ad med. & in Deciſ.* 120. *num.* 9.
par. 4. *diu.*

130 Sic ſi appareat ſeruitium præſtitum fuiſſe
ſub ſpe alicuius remunerationis liberalis
potius quam pro ſalario, hoc non poterit
peti, vt cenſuit *Rot. cor Seraph. deciſ.* 65. *n.* 2.
verſ. & ex teſtibus, vbi quod Romæ hoc eſt
frequentiſſimum, & fallaciſſimum; Nec
131 ex quo quis in tali ſpe fallitur agere po-
terit *Franc. Coſta conſ.* 90. *num.* 40. *Menoc. de
Arbitr. caſu* 514. *num.* 17. *Rot. coram Mantic.
deciſ.* 266. *num.* 6. *&* 7.

132 Sic econtra, vbi quis haberet regulam
contra ſe, puta non deberi ſalarium non
conuentum, ſi vellet probare cõuentionem,
non ſufficeret teſtes de ea deponentes re-
ferre verba, quæ intelligi poſſent de aliqua
remuneratione, ſed debent concludere de
obligatione mercedis præciſa, ne ſit proba
tio æquiuoca, quæ non ſufficit *Rot. dec.* 428.
num. 7. *par.* 4. *recent.* vbi cenſuit propterea,
non ſufficere verba, *che li darà ſodisfattione*,
nec *che li darà quello che vuole*, quod ſecus

133 eſſet vbi concurrent requiſita, vel alias
petens ſalarium haberet regulam pro ſe, &
intentionem fundatam, tunc enim licet ver-
ba promiſſionis eſſent in ſe æquiuoca, & nõ
magis importantia ſalariſi, quam liberalem
remunerationem, referenda eſſent potius ad
promiſſionem ſalarij, iuxta tradita per *Me-
noc. conſ. 570. num. 9. verſ. nec obſtat*, vbi fa-
mulo petente ſalarium dominus reſponde-
rat, quod non curaret hoc, ſed expectaret
ſuam liberalitatem, & ratio differentiæ eſt,
quia quando verba ſunt directa in perſo-
134 nam ſolitam locare operas ſuas, & con-
currit titulus præambulus promittendi ſala-
rium potius quam remunerationem libera-
lem, illi titulo potius tribuenda ſunt quam
alteri poſſibili prout ex *gloſ. & Bart. in l. cum
quid num. 11. ff. ſi cert. pet.* & alijs relat. per
Burd. conſ. 24. num. 3. & 4. dixit *Rot. in dec.
448. num. 16. & 17. par. 4. to. 2. rec.*

135 In verbis quoque non poterit fieri fun-
damentum, ſi ſint mere Curialia, quia notũ
eſt, quod non obligant, *cap. cum veniſſet de
reſtit. Decian. reſp. 103. num. 23. lib. 2.* & ſic
nec prolata à domino firmant deberi ſala-
rium, nec à famulo important illud non de-
136 beri *Seraph. in deciſ. 1322. nu. 2. in rec. dec.
238. num. 3. par. 1. & dec. 348. num. 18. par. 4.
tom. 2.* prout etiam ſi vnus remittat arbitrio
aut voluntati alterius, poterit ille interpre-
tari modo ſuo, & arbitrari extra terminos
iuſti, quia intelligitur de arbitrio boni viri,
puta ſi ſeruiens dicat ſe remittere ad illud,
quod dominus voluerit, dicta *deciſ. 238. nu.
3. par. 1. rec.* poſſunt tamen quandoq; verba
137 continere preciſam obligationem merce-
dis iuſtæ, & eſſe curialia reſpectu liberalis
recognitionis, ſeu alicuius honorarij pin-
guis, & tunc diſtingui poterunt, & agi vale-
bit ad mercedem iuſtam, non ad honorariũ
illud pingue *d. dec. 348. num. 19. par. 4. tom. 2.
recent.*

138 Non ſolum autem ponderantur in hoc
propoſito verba, ſed etiã econtra pondera-
tur taciturnitas, videlicet ſi quis operas, vel
rem præſtitit diu tacuit, & mercedem non
petijt. Inde enim arguitur voluntas eam nõ
aſſequendi *Rot. deciſ. 559. prope fin. verſ. &
ex quo toto ſexennio par. 1. Diuer. Seraph. dec.
849. num. 4. verſ. ſed quod maximi Mantic.
deciſ. 266. num. 5.* at hæc quoque non eſt co-
139 niectura de ſe ſufficiens, vbi tempus non
ſit habile ad præſcribendum *Seraph. deciſ.
1322. n. 4. Caual. dec. 400. n. 4. & 5.*

140 Ponderatur quoque ſi is, qui operas, vel
alias rea præſtitit, aliquid econtra recepit,
ſuccedunt enim quandoque munera loco
ſalarij, vt ex *Angel. in l. ſi non ſortem §. liber-
tus num. 18. ff. de condict. indeb.* dixit *Rot. in
Rom. mercedis 4. Maij 1607. in princ. coram
Pamphilio, qua deciſio eſt impreſſa per Mar-
cheſan. de commiſſ. par. 1. fol. 1197. il 1.* &
141 licet ex donatiuis argui potius ad dimi-
nutionem ſalij, quam quod non debeatur
dixerit *Rot. cor. Canaler. dec. 400. num. 6. verſ.
142 demum*, tamen hoc procedere poteſt, vbi
concurrunt requiſita, vt peti poſſit ſalarium,
& donatiua ſubſecuta fuerunt, cenſentur
enim data animo compenſandi, prout etiam
143 ſi dominus donet famulę, vel famulo pro
eius filia dotem, quod præſumatur animo
compenſandi cum mercede, non autem li-
bere donandi deciſum refert *Cabedo dec.
117.* & ſequitur *Fontanel. de pact. nuptial.
clauſ. 5. gloſ. 1. par. 3. num. 4.* alias in dubio
bene poteſt ſumi coniectura, quod qui ea
recipere ſolitus erat, vel illa ſperabat vo-
luerit eorum intuitu ſeruitia præſtare, & il-
lis eſſe contentus abſq; alia mercede, quod
& multo magis vrgebit ſi quid certum re-
cepturus erat, vt caſus ſæpe contingit in fa-
144 mulis recipientibus quotidianũ victum,
eſt enim ſæpe victus merces ſatis æqua pro
ſeruitute præſtita ab illum recipiente,
Thomat. in dec. 14. num. 39. ſi conſideretur
qualitas ſeruientis, & ſeruitij præſtiti prout
conſiderari debet, nam ſimplex, verbi gra-
tia, pediſequa, debet eſſe contenta victu, &
veſtitu, dum non fecit conuentionem de
maiori ſalario *Dec. conſ. 132. in fin. Granut.
145 theor. 12. num. 11.* idemque etiam eſt de
alijs famulis vilibus, ſecus autem de hone-
ſtioribus *Seraph. dec. 74. & dec. 849. vtrobique
num. 2. Rot. Bonon. dec. 56. in addit. verſ. hac
tamen regula Tomat. dec. 14. num. 40.* & at-
146 tenditur etiam qualitas officij, & laborum
adeout qui ſeruiuit pro certa portione Pa-
nis, & vini, ante adeptum aliud officium
non debet ex poſt illa contentus eſse, ſed
poteſt petere ſalarium dari ſolitum ſuis an-
teceſsoribus in officio illo, vt firmatur in
dec. 354. num. 4. par. 1. rec. & practicatur etiã
147 in iuuenibus Apothecarum, vt pro certo
tempore ſeruiant pro ſolo victu, attento,
quod ab initio ſunt ignari artis, & poſtmo-
dum vbi operæ, quas præſtant per exercitiũ
incrementum accepere, itaut maiori mer-
cede ſint dignæ, eis ſalarium agetur, & præ-
ſtari debet *Caroc. de locat. tit. de matre quæſt.
2. num. 2.* etiam non conuentum ſtante con-
ſuetudine, vt in *Rom. mercedis cor. Sacrato
impreſſa per Marcheſan. par. 1. fol. 1196. il 2.
num. 5.*

148 Sunt, & aliqui, qui inſeruiunt ſine mer-
cede, dummodo concedantur eis horæ ali-
quæ diei liberę, quibus poſſint ſtudijs ope-

ram

ram dare *Nauar.conſ.1.num.6.de loc. & cond.*
Menoc.de arbitr. caſ.515.num.4.verſ. aliqui
etiam quod vulgare eſt in famulis ſcolariũ
149 qui volunt commoditatem audiendi le-
ctiones *Rebuff.de priuil.ſcolar.priuil.*167. vbi
declarat *Gratian. deciſ. March.* 53. *in addit.*
*num.*7.
150 Aliquibus etiam non debetur à dominis,
quibus ſeruiunt, aliqua merces, quia offi-
cium, cui præficiuntur lucrum ſufficiens eis
affert, prout ſunt Iuriſconſultorum Cancel-
larij, qui reſponſorum exempla tradenda
conſultoribus conſcribunt, de quibus *Me-*
*noc.de arbitr.caſ.*515.*num.*4. *ad fin.* & idem
151 eſt de alijs eorumdem famulis recipienti-
bus à clientibus, vel ſcholaribus dominorũ
ſufficientia munera, & enim ſi famulus in-
152 ducatur à cliente Doctoris, eius domini
præſumitur inductus intuitu ipſius domini,
& famulo in ſalarium imputarut, vt docet
Alber.in l. vxori ad fin. ff. de auro, & argento
legato.
153 Tanti autem fit iſta circumſtantia, quod
ſeruiens aliquid recipiat, & ſignanter fa-
mulus victum, & veſtitum, vt ſint, qui velint
concluſionem, quod ſalarium non conuen-
tum non debeatur procedere ſolum circũ-
ſtantia iſta concurrente *Thomat.* poſt alios
*dec.*14. *num.*38. quodque alias euitari non
poſſit diſpoſitio Iuris Diuini in Euangelio
Lucę cap. 10. ibi *dignus eſt enim operarius*
mercede ſua, & *Matt. cap.*20.ibi *voca opera-*
rios, & redde illis mercedem ita *D. Laufranc.*
*Zacch.de ſalar.q.*68.*n.*32. *&* 33.
154 Non autem omnes operæ præſtitæ ex-
poſcunt mercedem, vel ſaltem nõ pro omni-
bus agi poteſt in iudicio, ſi enim leues ſint,
reijciuntur, imo quod vbi non ſit probatus
aſſiduus famulatus, & formalis ſed, tantum
præſtatio quorumdam ſeruitiorum ex eis, nõ
oriatur obligatio neque ciuilis, neque na-
turalis, & ſolum pariant obligationem anti-
155 doralem, quæ in foro exteriori non eſt ef-
ficax, neque ad agendum, neque ad exci-
piendum *firmat Leoncill.dec.Ferrar.*37.*n.*13.
verſ.quod adhuc magis
156 Verum quoad effectum excipiendi, caſus
euenit ſæpe in eis qui, fuerunt aliti, & dũ
alimenta ab ipſis repetuntur excipiunt de
ſeruitijs præſtitis, in quo totum negotium
conferendum eſſe in arbitrium Iudicis, de-
creuit Senatus Luſitanus, vt refert *Gamm.*
*dec.*216. *num.*1. vbi quod quatenus ſeruitia
157 ſint leuia qualia reputantur In muliere
Gallinas, & oua obſeruare, triticum ad fa-
rinam conficiendam mundare, centaculum
in agro laborantibus mittere, hidriolã aquæ
è vicino fonte in caſam ruſticam deferre, &
ſimilia potius oblectamenti, & vitandi ocij
cauſa facta, quam ad vſum, vel compulſio-
nem alimentantis præſtita videntur, & ideo
158 non compenſanda. Verum in praxi ſeruari
contra illam deciſionem, & compenſari ſer-
uitia cum alimentis dicit ibi *Add.* & idem
etiam ſenſit ipſe *Gamma deciſionis illius com-*
pilator ad fin. verſ. ego conſideratis, & huic
opinioni videtur adhærendum, quia in hoc
magis communiter concordant DD. ex in-
fracitandis, ſed maior controuerſia eſt an
facienda ſit compenſatio in totum etiamſi
ſeruitia non æquent valorem alimentorum,
vel potius in partem æquiualentem, nam
159 aliqui volunt, quod hæc compenſatio non
ſit intelligenda ſecundum propriam naturã
compenſationis, ſcilicet, vt videri debeat
quanta fuerit inpenſa alimentorum, & quã-
tus valor operarum, & compenſari vſque
ad cõcurrentem quantitatem, & ab inde ſu-
pra peti poſſit, ſed intelligi ſimpliciter hinc
inde in totum compenſatum, quaſi actum
cenſeatur tacite, quod vnus inpenſas, alius
operas præſtet, abſque eo, quod aliquid peti
hinc inde valeat, vt poſt alios, quos refe-
runt *Burat. conſ.*83. *num.*11. *Marcabr. conſ.*
110.*num.*72.*& ſeq. Borgnin.deciſ.*8.*num.*68.
ad med. par. 3. & videtur fuiſſe de mente
Bald. in l. ſi paterno 15. *num.*3. *verſ. vel dic.*
C. de negot.geſt. vbi de vitrico præſtante ali-
menta, dicit quod ſi recepit aliqua ſeruitia,
non repetit, ſecus ſi nulla. Contrarium ve-
ro, quod facienda ſit tantum compenſatio
160 pro rata valoris ſeruitiorum ſenſit *Aretin.*
*conſ.*40. *in fin. Surd.de alim.tit.*6. *q.*11. *num.*
33. *verſ. contra tamen Gamm. d. deciſ.* 216.
prope fin. Rot. deciſ. 149. *n.* 12. *par.* 11.*rec.*
161 Verum conciliari poſſunt iſtæ contrariæ
ſententiæ, vt prima procedat, vbi exceſſus
eſt paruus, ita vt fere dubitari poſſit an adſit
vel ne, ſecus vero ſi adſit exceſſus euidens,
quia non poſſet fieri compenſatio, in totum,
& quatenus deficiant aliæ coniecturæ non
arguenda erit illius pluris donatio, & ideo
peti poterit, vt habetur in *l. ex annuo* 16. *ff.*
de donat. inter virum, & vxor. & tradunt
Corn. conſil. 265. *num.*3. *prope fin. lib.*1. *Me-*
noc. conſ. 771. *num.*16. & ſenſit etiam *Mar-*
*cobrun.d.conſ.*110.*nu.*77. *& Cancer. variar.*
*par.*1.*cap.*16. *n.*35. *poſt med.*
162 Quando autem adſit dicta parua diſpari-
tas, vel concurrant aliæ coniecturæ ſuffi-
cientes, vel non, certa regula dari non po-
teſt, & ideo remittendum erit arbitrio Iu-
dicis, vt ex *Alex. conſ.* 109. *num.* 2. *lib* 6.
& alijs decreuit Senatus Luſitanus penes
Gamm. dec. 216. *num.*1. *& Rot. Bonon. penes*
*Monac.dec.*17. *num.*17.

163 Verum

163 Verum ſi quis ſit alimentandus ex obli-
gatione, & alimentatus domi operas ſuas
in ea præſtet alimentanti, non poterit earũ
mercedem prætendere, quia alimentandus
tenetur operas præſtare alimentanti *cap. de
lapſis in fin. 16. q. 6. l. fin. §. ſane il 2. in fin.
ff. de his qui ad Eccleſ. confug.* non enim de-
bet ſtare in domo alimentandus ſicut cor-
pus mortuum, vt dicit *Bald. in l. 1. num. 7.
C. de legibus*, & refert *Surd. de alim. tit. 4.*
164 *quaſt. 29. num. 1.* ſaltem quatenus debean-
tur alimenta ex Iuris diſpoſitione, non autẽ
ex diſpoſitione teſtatoris, quia tunc ſecus
eſſet, vt tradunt DD. in *l. diuortio in princ.*
vbi *Iaſ. num. 24. ff. ſol. matr. Alex. conſ. 100.
num. 5. lib. 1.* & alij relati per *Burſ. conſ. 210.
n. 11.* & latius per *Giurb. ad conſuet. Meſſan.
cap. 7. gloſ. 13. par. 1. num. 41.* niſi forte teſta-
165 tor reliquiſſet alimenta in domo, quia
tunc cenſetur contemplatus fauor hæredis,
vt habeat ſeruitia alendi, vt diſtinguendo
tradit *Decian. conſ. 90. num. 17. lib. 5. Trenta-
cinq. variar. lib. 1. tit. de alim. reſol. 1. nu. 25.*
166 & quod vbi quis relinquint famulo ali-
menta, vt ſtet cum hærede, quod talis fa-
mulus modo quo ſeruiebat teſtatori debeat
ſeruire hæredi, docuit *Albenio in l. 1. num.
1. C. de legat.*
167 Vnde eſt, quod ſi alendus nolit habitare
cum alere debente, & locus ſit præſtationi
alimentorum extra domum, in taxatione
eorum deduci debeat valor operarum quas
præſtare deberet alendus *Caſtren. conſ. 425.
num. 3. lib. 2. Roland. conſ. 84. num. 14. lib. 3.*
& alij adducti per *Mart. Medic. deciſ. 89.
numer. 49.*
168 Et hæc ratio operarum habetur etiam in
impuberi ętate poſt ſeptennium *Aretin. conſ.
48. num. 7.* licet contrarium ſenſerit *Monac.
dec. Bonon. 17. num. 16. poſt med.* vbi de puel-
169 lis, quarum vna erat annorum ſex, alia an-
norum nouem, quo autem ad exiſtentes in
infantili, non dubitandum eorum operas nõ
conſiderari ex tradit per *Burſat. conſ. 83.
num. 11. verſ. & licet*, & idem eſt de valde
ſene, vel aliter operas præſtare non valen-
te, vt dixit *Rot. in vna Forolinien. alimento-
rum 20. Nouembris. 1630. §. verum vtraque
cor. Veroſpio* horum enim operæ nullæ ſunt
vt habetur in *l. arboribus 13. §. de alla ff. de
vſufruct.* & dixi in *cap. 15. num. 5.* & hodie
idem euenit in omnibus nobilibus, quia eis
non conuenit operari *Monac. deciſ. Bonon.
17. num. 16. Mart. Medic. deciſ. Senen. 89. num.
50. & ſeq.* vbi reſpondet Doctoribus, qui
170 allegabantur in contrarium, dicens quod
non applicantur modernis temporibus lo-
quendo de operibus artificialibus mulierũ
Senenſium, & quoad obſequiales dicit, non
fuiſſe habitam earum rationem, quia com-
171 putanda quanti alimentans conducturus
eſſet, qui eo caſu non conduxiſſet, & eſt ge-
nerale, vt alimentandus non teneatur præ-
ſtare niſi operas ſibi condecentes *Cart. Iun.
conſ. 148. num. 5.* cum alijs late relat. per
*Giurb. ad conſuet. Meſſan. cap. 7. gloſ. 13. par.
1. num. 41.*
172 Sunt & officia quæ quis neceſſario aſſu-
mere debet, pro quibus mercedem propte-
173 rea petere nequit, vt de officio tutoris
traditur in *l. à tutoribus §. principalibus*, *&
in l. qui negotiationem in fin. ff. de adminiſtr.*
174 *tut.* licet poſſint tutores ab initio antequã
ſuas operas præſtent, petere, vt à Iudice
ſibi conſtituatur certum ſalarium in qui-
buſdam caſibus, & cum declarationibus
quæ videri poterunt late penes *Cyriac. contr.
503. & D. Lanfranc. Zacch. de ſalar. q. 87.*
Sunt & operæ, quæ locari nequeunt, de
quibus dixi ſupra in *cap. 15. de operibus,
quæ locari poſſunt, vel non*, & latius ac me-
lius quarum operarum peti poſſit merces,
vel non, videri poterit penes *D. Lanfranc.
Zacch.* in ſępe, ſed numquam ſatis laudato
eius tractatu *de ſalario, ſeu operariorum mer-
cede, par. 2. nempe q. 50. & ſeqq.*
175 Denique non omittam tangere quæſtio-
nem, an conductor mercedem non ſoluens
dicatur moleſtare, quæ diſputari continge-
re poterit, ſi hæres prohibitus moleſtare
vſufructuarium ſub pęna, ab eo domum vel
quid aliud conducat, & mercedem non
ſoluat, in qua quæſtione *Ruin. conſ. 48. n. 9.
lib 2.* tenuit affirmatiuam, motus, quia con-
ductor non ſoluens dicitur iniuſte detinere,
itaut auctoritate propria poſſit expelli *gloſ.
& Bart. in l. edem C. loc. & dicam infra cap.
55.* & qui iniuſte detinet, dicitur iniuriam
inferre domino, ſeu alteri ciuilem poſſeſſio-
nem habenti, & illum moleſtare *Bart. in l. 1.
§. interdictum ff. uti poſſidet gloſ. in l. 1. C.
eodem.*
176 Verum hanc opinionem Ruini non eſſe
iuridicam, dicit *Surd. de alim. tit. 9. quaſt. 26.
num. 53. verſ. hoc Ruini.* & adducit plures ra-
tiones, quæ placent in præfato caſu, quo
hæres prohibitus ſit moleſtare vſufructua-
rium, & ab eo conducat, & non ſoluat, quia
ſaltem non dicitur eum moleſtare in vſu-
fructu, & tanquam vſufructuarium, nec tan-
quam hæres, ſed tanquam conductor, vt
177 bene conſiderat ipſe Surdus, vnde deduci
poteſt ex ſenſu eiuſdem, aliud eſſe dicendũ,
ſi quis prohibitus eſſet moleſtare tanquam
locator.
178 Pręterea ſaluari poteſt opinio Ruini
quando

Digitized by Google

quando hæres vti penſiones non ſoluens iuſſus eſſet rem dimittere, &; hoc negaret, quia tunc diceretur poſſeſſionem ipſius rei interuertere, & vſufructuarium ſpoliare, *l. conductores penult. C. locat. & dicam infra in cap. fin.* ſic quę eum moleſtare, vt firmat idē *Surd. d. q. 26. n. 55.* & 56.

Cui recte ſoluatur merces Locationis.

SVMMARIVM.

1 *Soluens alteri de mandato idem eſt ac ſi ſoluiſſet mandanti.*
2 *Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi.*
3 *Procuratori ad locandum recte ſoluitur merces locationis de magis communi.*
4 *Recte ſoluitur ei cum quo fuit contractum.*
5 *Conductor recte ſoluit ei, qui ſibi locauit.*
6 *Lim. ſi ſit Procurator ad locandum cantum.*
7 *Procuratori ad locandum tutius ſoluitur ſi ex qualitate ipſius eeſſet ſuſpicio.*
8 *Ampl. recte ſolui procuratori qui locauit etiamſi ſtipulatus fuerit mercedem nomine domini.*
9 *Procurator ſtipulans domino acquirit actionem, & obligationem licet cogi poſſit à domino eam ſibi cedere.*
10 *Ampl. etiamſi verba ſtipulationis non ſint directa in ipſum ſtipulantem, ſed in dominum abſentem, & pro eo ſtipulatus fuerit Notarius.*
11 *Procuratori ad litem ſuper penſione non recte ſoluitur penſio.*
12 *Lim. ſi procurator ad litem conſtitutus iudicati agat.*
13 *Lim. 2. ſi procuratori ad litem data ſit facultas exigendi.*
14 *Decl. requiri mandatum ſpeciala ad exigendum.*
15 *Et non ſufficit in mandato ad litem additum eſſe clauſulam &c.*
16 *Clauſola &c. extenditur ad ea, quæ ſunt de natura actus, non ad alia.*
17 *Et ad ea, quæ deſunt ad complementum orationis iam cęptæ, non ad ea quorum ſaltem principium non eſt expreſſum.*
18 *Procuratori habenti mandatum falſum non recte ſoluitur.*
19 *Lim. ſi ſoluens habebat iuſtam cauſam credendi eum procuratorem.*
20 *Decl. limitationem ſecundum aliquos procedere in debitore ſpeciei, ſecus in debitore quantitatis.*
21 *Sed declaratio procedit ſi ſoluens quantitatem habebat iuſtam cauſam procuratori falſo non credendi.*
22 *Iuſta cauſa credendi procuratori falſo eſt ſi attulit ordinem cum caracteribus ita ſimilibus illis creditoris, vt quilibet diligens ſoluiſſet.*
23 *Caracteres eſſe ſimiles illis debuerit ſi ei oſtenſi ipſemet decipitur, etiamſi oſtendantur per feneſtellas.*
24 *Contr. quod debet ei oſtendi ordo integer.*
25 *Et quando recurrendum ſit ad peritos.*
26 *Iuſta cauſa credendi procuratorem verum eſt, ſi publice ſe gerebat, vt talis.*
27 *Idem in gerente ſe pro tutore, quo recte ei ſoluatur.*
28 *Procuratori reuocato recte ſoluitur ab ignorante reuocationem.*
29 *Mandatum procura veriſimilius eſt in perſona valde coniuncta vti filio, & fratre.*
30 *Mariti habent mandatum a lege in boni dotalibus, & paraſernalibus tantum, ſed de conſuetudine omnia bona vxorum adminiſtrant.*
31 *Coniunctio ſanguinis cum creditore ſola, non ſufficit ad hoc, vt coniuncto recte ſoluatur.*
32 *Coniunctus poteſt agere ad effectum deponendi.*
33 *Coniuncti habent mandatum à lege ad agendum, non ad exigendum.*
34 *Coniuncti admittuntur ad agendum cum promiſſione de rato.*
35 *Et quatenus non ſufficiat promiſſio de rato admittuntur præſtita cautione.*
36 *Coniuncti vſque ad quem gradum admittantur ad agendum pro coniuncto, ſunt variæ opiniones.*
37 *Mandatum procuræ probatur per coniecturas.*
38 *Decl. procedere in mandato ad lites non in mandato ad exigendum.*
39 *Intellige declarationem, vt mandatum ad exigendum non probetur niſi per authenticas ſcripturas quando agitur de ſolutione facienda, ſecus ſi agatur de ſolutione iam facta ſuſtinenda.*
40 *Conductor recte ſoluit mercedem ei qui ſibi locauit etiamſi ſit merus Prædo.*
41 *Decl. procedere ſi dominus non ſit perſona priuilegiata, vt miles, & Eccleſia.*
42 *Prælato intruſo recte ſoluitur.*
43 *Decl. procedere ſi cum eo ſit contractum alias requiritur iuſta cauſa credendi eum eſſe Prælatum verum.*
44 *Ei cum quo contractum eſt recte ſoluitur, etiamſi ſciatur eum non eſſe dominum.*
45 *Decl. recte ſolui prædoni, qui locauit ſi merces conſiſtat in pecunia, ſecus ſi in fructibus eei.*
46 *Procurator ad exigendum poteſt facere confeſſionem de recepto.*
47 *Habentes mandatum à lega, vt tutores, & Prælati non poſſunt facere confeſſionem de recepto anticipatam.*
48 *Confeſſio de recepto non probat, veram ſolutionem præcipue contra eum qui confeſſionem non fecit.*
49 *Procuratori, & adminiſtratori non recte ſoluitur poſtquam debitor habet iuſtam cauſam credendi dominum nolle eum amplius exigere.*
50 *Conductor recte ſoluit penſiones domino etiam poſtquam dominium in alio tranſtulerit.*
51 *Dominus poſt alienatam rem non poteſt gaudere penſionibus illius, ſed debet actiones ad exigendum cedere, vel illas exactas reſtituere.*
52 *Penſio locationis ſi ſit annua cenſetur debita ratione fructuum, vel aliarum commoditatum totius anni computati à die conſtitutionis.*
53 *Etiamſi ſit deſtinata in certis diebus, quia cenſetur facta deſtinatio pro comodiori ſolutione.*
54 *Penſio locationis regulatur ad inſtar penſionis Eccleſiaſticæ.*
55 *Penſio in caſu mutationis dominij debetur ei cui ſpectaret perceptio fructuum, & pro rata pro qua ſpectaret.*
56 *Fructus rei vendita ſpectant ad emptorem etiamſi ſint maturi, & recollectioni proximi.*
57 *Separati vero à ſola etiam in fundo adhuc exiſtentes ſpectant ad venditorem.*
58 *Penſio rei venditæ ſi debita pro fructibus tempore venditionis perceptis ſpectat ad venditorem, & pro percipiendis ad emptorem quamuis exacta ſit.*
59 *Et ſi fructus percepti ſint pro parte, pro ea parte debetur penſio venditori.*
60 *Et in rebus in quibus fructus percipiuntur dietim diuiditur penſio pro rata temporis.*

61 *Et idem ſeruatur in penſione Eccleſiaſtica.*
62 *Penſiones non exactas aliqui volunt reputari pro fructibus pendentibus.*
63 *In venditione facta à Fiſco attenditur an dies ſolutionis peſionis euenerit ad dignoſcendum an ſpectet ad emptorem, vel ne.*
64 *Si ad emptorem tranſit ius coloniæ debetur ei etiam penſio.*
65 *Venditor poteſt ſibi reſeruare penſiones rei venditæ quæ regulariter ad emptorem ſpectarent, & econtra cedere eas, quæ ſibi eſſent debitæ.*
66 *Decl. requiri pactum clarum, nec ſufficere clauſulam cedens &c.*
67 *Minuſque ſufficere dictum eſſe emptorem debere* conſequi omnia mobilia, & alia ad quæ tenetur conductor.
68 *Sufficeret tamen expreſſum eſſe emptorem aſſequi debere penſiones, nec poſſet intelligi de fructibus tantum.*
69 *In reſtitutione fideicomiſſorum non veniunt fructus.*
70 *Nec veniunt penſiones bonorum locatorum.*
71 *Lim. in caſibus in quibus dominium bonorum tranſit ipſo iure in fideicommiſſarium.*
72 *Si fructus fideicõmiſſi eueniente caſu reſtitutionis ſint percepti in parte; pro ea parte debetur penſio heredibus grauatis.*
74 *Lim. ſecundum aliquos ſi locatio ſit facta à teſtatore, vt tunc omnes penſiones inexactæ ad fideicommiſſarium pertineant.*
75 *Decl. limitationem procedere in penſionibus ſeu aliis annuis redditibus, quæ non debentur reſpectu fructuum, ſeu aliarum commoditatum rei fideicommiſſariæ, non autem in penſione rei locatæ.*
76 *Penſiones domorum, & ſimiles prouenientes ab vſu rei licet ſint fructus ciuiles, tamen de eis iudicatur, ac de naturalibus.*
77 *In fideicommiſſis particularibus ac etiam in generalibus non veniunt acceſſiones, & augumenta, ſed ſolum in vniuerſalibus.*
78 *Fructus vbi debentur ratione alicuius oneris, etiam penſio debetur ad eamdem rationem, non autem ad rationem perceptionis fructuum.*
79 *Marito debetur penſio rei dotalis locata propter onera matrimonij, & ideo pro rata temporis, quo illa ſubſtinuit, & non attenditur perceptio fructuum.*
80 *Vnus ex ſocijs rectè agit pro tota penſione rei communis.*
81 *Ampl. etiamſi minorem partem habeat in ſocietate.*
82 *Ampl. 2. vt etiamſi diſſoluta ſit ſocietas, debitor ignorans diſſolutionem bene totum ei ſoluat.*
83 *Socius exigens ſolam ſuam partem penſionis rei locatæ compellitur eam conſocio communicare.*
84 *Decl. certius procedere, vbi debitor effectus ſit non ſoluendo, vel aliter conſocius non valeat ab eo partem ſuam conſequi.*

CAPVT XXXVI.

DOmino rectè ſolui mercedem non eſt dubiũ regulariter loquendo, & idem eſt ſi ſoluatur alteri de eius ordine, vel mãdato, aut eius Procuratori ad exigendum
1 conſtituto, qui enim ſoluit de mandato, perinde eſt ac ſi ipſi mandanti ſoluiſſet *l. ſolutum 11. §. ſolutum ff. de pignor. act. Surd. conſ. 82. n. 2. Burat. dec. 2. n. 1.*

Verum dubitari cõtingit an ſolutio mercedum rectè fiat Procuratori, qui habeat tantum mandatum ad locandum. Et pro negatiua videtur text. expreſſus in *l. 1. §. igitur præpoſitio ff. de exercit. act.* & facit ratio
2 illa, quod fines mandati diligenter ſunt ſeruandi *l. diligenter ff. mandat.* vnde eam tenuerunt in *dict. §. igitur præpoſitio Odofred. Rom. ſing. 23. & conſ. 461. n. 1. verſ. quæ quidem Curt. Iun. ad Alex. in l. reſcriptum §. fin. in verb. ſolui ff. de pact. Fabian. de Mont. de empt. & vend. in 3. q. princ. quæſt. 16. col. 2. verſ. & eſt aduertendum Pariſ. de reſignat. lib. 7. quæſt. 24. num. 60.*
3 At his non obſtantibus, contraria opio videtur magis recepta, quia eam tenuerunt ſignanter *Pariſ. conſ. 122. num. 1. lib. 4. Stracha de Decoctor. §. mandati. ſub nu. 23. Alphan. in rubr. C. de eden. poſt n. 50. Vrſil. ad Afflict. deciſ. 285. num. 19. Fachin. lib. 2. controuerſ. cap. 93. Paſcal. de Patr. poteſt. cap. 2. par. 1. num. 18. Gratian. diſc. 20. num. 32. Add. ad Gregor. dec. 139. num. 8. Vinc. de Franc. dec. 699. nu. 4. & per tot. Surd. dec. 229. nu. 8. Rot. cor. Seraph. deceſ. 548. num. 4.*
4 Ratio autem præcipua huius opinionis eſt, quia ei rectè ſoluitur, cum quo fuit contractum, vt docuit *Bart. in l. eum qui ita §. qui ſibi aut filio verſ. idem dico in Procuratore ff. de verb. oblig. & in l. filius familias paciſcendo C. de pact. per text. in l. quod ſeruus ff. depoſiti, & in l. ſi vnus ff. de pact.* & in terminis cõductoris, quod rectè ſoluat ei, qui ſibi locauit etiam non domino eſt *tex. in l. ſi vrbana ff. de condict. indeb.* de quo infra.
6 Et ad *text. in dict. l. 1. §. igitur præpoſitio ff. de exerc. act.* in quo fundatur prima opinio, reſpondetur, loqui de Procuratore conſtituto ad locandum cum taxatiua tantum; ibi: *vel ſi ad locandum tantum.* Et ideo nil mirum ſi non debet vlterius progredi, & exigere mercedes. At ex eo non poteſt argui idem quoq; dicendum eſſe, vbi mandatum ſit ſimpliciter ad locandum, abſque illa taxatiua.

Concludendum igitur, quod licet de Iuris rigore queſtio ſit diſputabilis, tamen in prędictis terminis procuratoris habentis mandatũ ad locandum ſimpliciter abſq; taxatiua & qui locauit ſecunda opinio pro validitate ſolutionis retinenda eſt tanquam magis re-
7 cepta & verior, idque maxime ſi ex qualitate Procuratoris ceſſet ſuſpicio, vt ponderauit S. Conſilium Neapolitanum penes *Vinc. de Franc. in dict. dec. 699. ad fin.*
8 Quæ ſecunda opinio ſic retenta ampliari etiam poteſt, vt procedat quamuis talis Procurator expreſſe locauerit, & ſtipulatus fuerit

fuerit mercedem nomine Domini, ex quo enim dominus approbauit eius perſonam ad locandum, cenſetur etiam eam approbaſſe ad recipiendum mercedem locationis, vt firmat *Gratian. diſc.* 20. *n.* 33. & quamuis Procurator ſtipuletur domino, tamen
9 ſtipulatio habet fundamentum in perſonam ipſius ſtipulatoris, & ei tribuit actionem, & obligationē, licet cogi poſſit à domino eam ſibi cedere actione mandati *l. pen. C. ad exibendum Imol. in leg. ſtipulatio iſta* §. *alteri num.* 2. *& ibidem Iaſ. num.* 11. *ff. de verb. oblig. Natt. conſ.* 262. *num.* 12. cum alijs latiſſime traditis per *Surd. deciſ.* 229. *num.* 14. quibus addo *Bellon. Iun. conſ.* 63. *num.* 6. *& Rot. cor. Caualer. deciſ.* 345. *num.* 2. *quæ eſt etiam in rec. deciſ.* 660. *par.* 3. *& cor. Vbaldo deciſ.* 233. *num.* 1.

10 Et licet dubitari poſſit an hoc procedat etiam ſi verba ſtipulationis non fuerint tantum directa in ipſum ſtipulantem, ſed etiam in dominum abſentem, & pro eo ſtipulatus fuerit Notarius, & quandoque Rota tenuerit negatiuam, vt videre eſt in *deciſ.* 172. *nu.* 5. *poſt Cent. de Cenſ.* tamen de iure verior eſt contraria opinio, quod ſcilicet, etiam in prædicto caſu, idem ſit, vt latè probat *Surd. dict. deciſ.* 229. *n.* 17. *& ſeq.* & agnouit Rota, ac proinde à dicta deciſione receſſit, vt habetur in *deciſ.* 174. *num.* 7. *poſt eumdem Cent. de Cenſib.*

11 Si autem quæratur an idem ſit in Procuratore conſtituto ad litem peragendam cum conductore ſuper ipſa ſolutione mercedis, reſpondendum eſt negatiue, quia hoc iure vtimur, vt litis Procuratori non rectè ſoluatur, dicit *text. in l. hoc Iure* 86. *ff. de ſolut.* & dixit etiam *Rot. cor. Gregor. deciſ.* 139. *num.* 4. *& in rec. deciſ.* 492. *num.* 3. *prope finem par.* 1. *quæ eſt Vbaldi deciſ.* 136. *num.* 3. vbi & quod propterea neq; poteſt ei fieri oblatio, nec interpellatio ad recipiendum.

Et redditur ratio in ipſo textu præfato: nam abſurdum eſt, cui iudicati actio non da-
12 tur, ei ante rem iudicatam ſolui poſſe. Vnde arguitur, quod vbi talis Procurator ad litem conſtitutus iudicati agit, poſſit etiam ei ſolui, vt per *gloſ. ibi in verb. indicati* & eaſus eſt ſi creditor ſit expenſarum, & dominus ſoluendo nō ſit, tunc enim ei dari, vt ex iudicatione ſatisfiat eſt *text. in l. actoris* 30. *ff. de Procurat.*

13 At ſi ita datus ſit, vt ſolui ei poſſit, clarū eſt quod conductor ei ſoluendo liberabitur, vt habetur in eadem *l. hoc Iure* 86. *in fin. ff. de*
14 *ſolut.* verum requiri mandatum expreſſum ſenſit ibi *gloſ. in figur. caſ.* & quod requiratur mandatū ſpeciale ad exigendum, dixit *Rot. in deciſ. relat. per Add. ad Gregor. deciſ.* 139. *num.* 7.

Vnde non ſatis eſſet locatorem conſtituendo Procuratorem ad litem cum condu-
15 ctore, addidiſſe in mandato clauſulam &c. quia talis clauſula poteſt operari quoad omnia neceſſaria ad lites peragendas, non autem pro receptione pecuniarum, vt dicitur in *dict. deciſ.* 492. *par.* 1. *recent. quæ eſt penes Vbald. Sen. deciſ.* 136. vbi etiam reddi-
16 tur ratio, nam in extenſione clauſulæ prædictæ, poſſunt venire ea quæ ſunt de natura actus, non autem alia DD. in *l. Gallus* §. *idem credendum vbi Iaſ. num.* 7. *de lib. & poſth.*
17 vel ea quæ deſunt ad complementum orationis iam cœptæ, non autem ea quorum ſaltem principium non eſt expreſſum *Caſtren. conſ.* 10. *num.* 5. *lib.* 1. quod & tradidit *Cranet. conſ.* 34. *num.* 7. *& Rot. Bonon. diu. deciſ.* 140. *num.* 18. *& ſeq.*

18 Cæterum non ſolum male ſoluitur Procuratori nullum habenti mandatum, ſed etiam habenti mandatum falſum, & ſoluens non liberatur *l. falſus Procurator, & ibi Bal. num.* 28. *& Alber. num.* 15. *C. de furt. Rot. deciſ.* 76. *num.* 1. *poſt.* 2. *vol. conſ. Farin.*

19 At hæc concluſio limitari ſolet, vt non procedat, vbi ſoluens habuit iuſtam cauſam credendi eum, cui ſoluebat verum Procuratorem eſſe *Bar. in l. Procurator n.* 15. & ibidē *Roman. num.* 11. *& Alex. num.* 16. *ff. de condic. cauſ. dat. Alex. conſ.* 120. *num.* 7. *lib.* 5. *Giurba*, qui pleniſſime alios congerit *deciſ.* 79. *num.* 20. *Rot. deciſ.* 566. *num.* 2. *par.* 2. *& deciſ.* 162. *num.* 11. *par.* 4. *tom.* 2. *rec. & deciſ.* 786. *num.* 6. *cor. Dunoze. Iun.*

20 Et licet aliqui declarent dictam limitationem procedere in debitore ſpeciei, quia ſicut debitor certæ ſpeciei liberatur interitu rei debitæ, non interueniente dolo, vel culpa, ita & traditione rei facta bona fide *l. incendium C. ſi cert. petat.* ſecus quando debetur certa pecuniarum quantitas, vt diſtinguendo tradit *Caſtren. in l. ſi Procuratori num.* 8. *ff. de condict. ob cauſ. Franc. Marc. deciſ.* 844. *num.* 2. *& ſeqq. par.* 1. *Anton. de Amat. reſol.* 20. *num.* 15. *& ſeqq.* & ſecuta eſt *Rot. in dict. deciſ.* 76. *num.* 2. *&* 3. *poſt* 2. *vol. conſ. Farin.* Tamen hæc declaratio videtur
21 procedere quando ſoluens, non habebat aliquam, & iuſtam cauſam credendi eum eſſe Procuratorem, alias enim tali iuſta cauſa exiſtente, bene ſoluit etiam pecuniam, vt ex mente eiuſdem *Caſtren. in l. qui hominum* §. *ſi nullo ff. de ſolut.* declarat *Mandel. conſ.* 462. *num.* 3. vbi etiam *Add.* & ſequitur alijs adductis *Graſſ. in tract. de except. exceptione* 26. *n.* 83. & in his terminis ſolutionis pecu-

 niarum

niarum loquitur *Rot. in ſupraeitatis deciſ. inter rec. & cor. Dunoz. Iun.*

22 Pro iuſta autem cauſa tredendi aliquem Procuratorem ad hunc effectum ſolet ponderari, ſi attulerit ordinem manuſcriptum cum charactetibus ita ſimilibus fieri ſolitis à creditore, vt quilibet diligens ſoluiſſet. *Amat. dict. reſol. 20. num. 12.* vbi propterea
23 dat cautelam ſoluenti vigore ſimilis ordinis, vt curet illum creditori oſtendi per feneſtellas, quia, ſi decipitur, ſoluens excuſa-
24 tur. Sed iſte videtur nimius rigor contra creditorem, & magis placet, quod debeat ei oſtendi ordo integer, prout cenſuit *S. Conſ. Neapolit. penes Vinc. de Franc. dec. 304. vbi Adden. alios eiuſdem opinionis referunt.* vel recurrendum ad comparationem literatum, vt Periti iudicent, an ſoluens ſit in culpa, quo caſu tenetur ad iteratam ſolutionem ſecuudum *Ang. in conſ. 370. numer. 1. ante*
25 *med. ver. vnde dicerem, & num. 2. poſt med. ver. concludo igitur*, vbi requirit falſitatem manifeſtam, & euidentem, quod tamen facilius admitti poſſet, ſi adeſſet falſificatio tantum in parte, in quibus terminis loquitur *Ang.* ſecus ſi in totum, vt aduertit *Scacria de camb. § 2. gloſ. 5. num. 396. & ſeq.* & facilius etiam excuſaretur ſoluens, ſi ordo non eſſet falſus, ſed male ſcriptus, & male ab eo intellectus, ſi apud omnes interpretari potuiſſet, prout ipſe illum interpretatus eſſet *Angel. dict. conſ. 370. num. 2. verſ.* & ſic dictum.

26 Item pro iuſta cauſa credendi aliquem verum Procuratorem ſolet adduci, quod faciens ſe talem, gereret negotia creditoris, & publice pro eius exactore haberetur, vt in dicta *deciſ. 566. num. 2. part. 2. recent. quæ eſt cor. Vbald. deciſ. 214. & in dict. deciſ. 262. num. 1. part. 4. tom. 2. rec.*

Quæ etiam procedunt in habentibus mandatum à lege, vti eſt tutor, nam ſi conductor pupilli ei ſoluat, liberatur, *deciſ. 715. num. 1. part. 1. diu. & deciſ. 714. num. 1. part. 3. rec.* Et hoc procedit quamuis pecu-
27 nias recipiens non ſit actualis, & legitimus tutor, dummodo pro tutore ſe publice gerat, *Soccin. Sen. conſ. 153. num. 3. & 4. lib. 2. Rot. deciſ. 89. num. 9. par. 1. diu. & deciſ. 659. num. 3. par. 1. & deciſ. 714. num. 1. par. 3. rec.*

28 Iuſtior autem cauſa credendi, & liberandi ſoluentem erit, ſi ille cui ſoluit, mandatum à lege, aut ab homine vere habuit, licet fuerit reuocatum, ſi ipſe ſoluens reuocationem ignorauerit *l. fideiuſſor. §. ſi cum debitor ff. mandat.* cum concordant. relat. per *Caſanat. conſ. 9. nu. 30. & 31.* & late etiam *Giurb. deciſ. 79. n. 20. Rot. deciſ. 681. n. 2. par. 1. rec.*

29 Et in omni caſu coadiuuarent circumſtantiæ, & præcipue qualitas perſonæ exigentis, nam ſi faciens ſe Procuratorem eſſet valde coniunctus locatori, vti ſi eſſet filius, vel frater, veriſimilius eſſet mandatum, & facilius excuſaretur credulitas conductoris ei ſoluentis *Abbas conſ. 7. num. 4. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 7. tit. 5. num. 11. Rot. deciſ. 472. num. 8. par. 9. rec.*

30 Quod, & facilius dicendum erit in marito, licet enim eius mandatum, quod à lege habet in rebus vxoris per *text. in l. maritus 21. C. de Procur.* reſtringatur ad bona dotalia, & parafernalia, & non procedat in extradotalibus, vt tradunt *Alex. conſ. 90. num. 5. lib. 2. Honded. conſ. 66. num. 87. lib. 1.* tamen de conſuetudine hodie mariti ſolent omnia vxorum ſuarum bona adminiſtrare, vt dixit *Crauet. conſ. 91. num. 7.* & poſt eum *Rot. dec. 647. num. 7. par. 4. & dec. 529. num. 8. par. 5. recent.*

31 In his inquam perſonis ſic coniunctis facilius admittitur veriſimilitudo mandati, & excuſatio ſoluentis, quatenus alia concurrant, nam ſola coniunctio clarum eſt, quod non ſufficit ad ſubſtinendam ſolutionem, & reportandam liberationem *Bald. in l. cum maritum num. 1. in fin. C. de procur. Soccin. Iun. conſ. 106. num. 33. lib. 2. Bertran. conſ. 238. num. 1. par. 1. lib. 1. Neguſan. Iun. conſ. 46. num. 29. Maſſol. conſ. 37. num. 38. & ſeqq. Cartar. deciſ. 30. num. 8. & ſeqq.* licet
32 coniuncta perſona poſſit agere ad effectum deponendi *Ripa in cap. cum M. Ferrarien. num. 6. ante fin. de conſtit.* & quod perſona coniuncta poſſit agere pro coniuncto cum
33 cautione, licet non poſſit exigere, dicit etiã *Bertran. dict. conſ. 238. num. 1. lib. 1. par. 1.* habent enim coniuncti mandatum à lege
34 ad agendum *l. ſed & hæc 35. ff. de procur. l. exigendi C. eodem.* & paſſim admittuntur dummodo promittant de rato *Salicet. in d. l. exigendi n. 7. verſ. verumtamen Felin. in cap. coram num. 5. de offic. deleg. Veſtr. in praxi lib. 3. cap. 4. num. 2.* & quatenus ex circumſtan-
35 tijs, & immodicitate ſummæ videatur non ſufficere promiſſionem de rato, admittendi erunt ad agendũ præſtita fideiuſſione *Natt. conſ. 144. num. 11.* ſi autem quæratur vſque
36 ad quem gradum coniunctionis hoc procedat, vt coniunctus admittatur pro coniũcto, ſunt variæ opiniones; nam *Bart. in dict. l. ſed & hæ*, tenet quod vſquequo vocantur ad ſucceſſionem, & ſic vſque ad decimum, & idem tenet etiam *Caſſan. ad conſuet. Burgun. rubr. 4. §. 5. num. 21.* quod vero tantum vſq; ad quartum gradum, & non vltra, tenet in eadem *l. ſed & hæ Bald. num. 1.* & alij cum

quibus

quibus tranſit *Couar. variar.lib.1.cap.6.n.5.*
in princ.
37 Et iuuari etiam poſſet veriſimilitudo mã-
dati per coniecturas, quia mandatum pro-
curæ etiam coniecturis conuincitur, & ſuf-
ficienter probatur *Caſſad.deciſ.3.n.4.de pro-*
curat.Seraph.deciſ.1326.num.2.Gregor.deciſ.
44. Royas dec.70. num.2. & ſeqq. per tot. vbi
ponderat ſex coniecturas.
38 Et quamuis prædicta quoque concluſio
facilius procedat in iudicialibus ad ſuſti-
nendas ſententias, & alia acta cum Procu-
ratoribus geſta, in quibus terminis loquun-
tur præcitatæ deciſ. & non ita facile admit-
ti debeat, vbi agitur de mandato ad exigen-
dum, cum iſtud non probari poſſe niſi per
authenticam ſcripturam, docuerit *Bald.in l.*
falſus num.27. C. de furtis, cum quo tranſit,
licet propter eius auctoritatem, cum nemi-
nem contradicentem inuenerit, potius quã
propter eius rationem *Alex. in l. 1. in fin. n.*
16. verſ. limita tamen C. de procur. & ſequi-
tur etiam ibidem *Iaſ. num.9. Cremenſ. ſing.*
139. Rim. Sen. conſ 1.num.28. Mantic.de ta-
cit. lib.7. tit.3. num.26. verſ. hoc tamen Boer.
deciſ. 281. num. 2. tamen hæc opinio Baldi,
39 quatenus ſit vera, procedit inter aſſerentem
ſe Procuratorem, & ſoluere debentem, an-
tequam facta ſit ſolutio, vt nempe non poſ-
ſit iſte compelli ſoluere per dicentem ſe
Procuratorem ad exigendum, niſi doceat
de mandato procuræ per authenticam ſcri-
pturam, at ſecus eſt poſtquam facta eſt ſo-
lutio ad eam ſuſtinendam contra credito-
rem, quia tunc mitius agendum, & admit-
tenda eſt non ſolum alia quæcumque legi-
tima probatio, ſed etiam veriſimilitudo, &
iuſta cauſa credendi, iuxta præcitatas aucto-
ritates, & prout declarando dictam doctri-
nam Baldi poſt *Bellencin. de charitat. ſubſid.*
quæſt. 111. num.11. & per tot. late diſtinguit
Gratian.diſc. 505., num.51. & ſeqq.
40 Soluitur etiam recte merces rei locatæ ei
qui locauit, etiamſi non ſit dominus, ſed
merus Prædo, vt eſt *text. in l. ſi Vrbana 55.*
ff. de condict. indeb. Abb. conſ. 16. num.2. ad
med. par.1. Alex.conſ.120. num.7. lib.5. imo
ex locatione Prædonis non competit actio
domino, vt notat *Bart. in dict. l. ſi vrbana*
41 *in princ* & verum eſſe ſi dominus non ſit
perſona priuilegiata, vt ei acquiri poſſit ex
contractu alterius, qualis eſt miles, & Eccle-
ſia, dicit ibid. *Caſtren. num. 4. Ang. num.2.*
vbi idem de minore, & *Iaſ.n.13.* & alij.
42 Hinc infertur, quod ſi ſoluatur Prælato
intruſo bene ſoluitur, vt poſt Canoniſtas an-
tiquos notat ibidem *Caſtrenſ. nu.5.* ſed hoc
indiſtincte procedit ſolum, vbi ſoluens ab
eo conduxerit, ſecus autem ſi conduxerit à
Prælato vero *Bart. ibidem num.4. Dec conſ.*
407. num.1. Ger. Spin. conſ. 5. num.11. Rota
deciſ 624. num.11. par.4. tom.3. recent. & vi-
detur etiam clare haberi in dicta *l. ſi vrba-*
43 *na verſ. quod ſi vecturas.* hoc enim caſu, quo
conduxerit à Prælato vero, in tantum bene
ſoluit intruſo, in quantum habeat iuſtam
cauſam credendi eum eſſe Prælatum verũ,
vti quia habeat confirmationem Superioris,
licet, de Iure non ſubſiſtentem; vel diu poſ-
ſederit idem *Bart. ibid. num. 4. verſ. quod*
intellige, cum quo tranſeunt communiter
DD. vt teſtatur *Ruin. conſ.150. num.7. lib.1.*
& cum eo *Corbul. de Iur. Emphyt.tit.de cauſ.*
priuat. ob non ſol. can. lim. 24. Amic. eodem
tract. quæſt. 100. ad fin. Rot. cor. Burat. dec.
2. n.3. & ſeq. vbi dummodo ceſſet dolus,
vel lata culpa, & ibi *Adden.*
Vnde licet aliqui videantur velle requiri
dictam iuſtam cauſam credendi Prælatum
verum indiſtincte, imo etiam loquendo in
terminis *dict. l. ſi Vrbana,* & ſic vbi facta ab
eo ſit locatio relati per *Caſtren. in eadem l.*
num. 5. & latius per *Cancer. Variar. par. 2.*
cap.6. num. mihi 40. tamen hoc intelligi de-
bet cum prædicta diſtinctione, vt ſcilicet
tunc ſit neceſſaria iuſta cauſa credendi eum
cui ſoluitur eſſe Prælatum verum, vel do-
minum cum ipſe non locauit, vbi enim con-
ductor cum eo contraxit abſolute bene ei
ſoluit, vt patet ex dicta *l. ſi Vrbana,* & facit
communis concluſio, quod ei, cum quo quis
44 contraxit recte ſoluitur, etiamſi ſciatur eum
non eſſe dominum, & pecuniam ad eum nõ
pertinere, quam pluribus relatis, firmat
Surd. conſ. 150. num. 108. & deciſ. 229. nu.
10. & ſeq. vbi præciſe loquitur in terminis
conductoris *Adden. ad Burat. deciſ. 2. num.*
18. Add. ad Gregor. deciſ. 511. num.32. Rot.
coram Canaler. deciſ. 345. num. 2.
Ex eo tamen, quod *text. in dict. l. ſi vrba-*
na, loquitur expreſſe de locatione prædio-
rum vrbanorum, oritur dubium, an idem
Iuris ſit ſi Prędo locet Prædia ruſtica, & *glaſ.*
ibi in ver. Prædia, reſpondet idem eſſe, qua-
tenus locatio ſit in pecunia, quæ eſt vera lo-
45 catio. Vnde *Bart.* ibidem aduertit eam ſen-
tire aliud eſſe in colono partiario, & in hoc
cum ea tranſit reddendo rationem, quia
hoc caſu ſoluerentur Prædoni fructus, qui
eſſent ipſius domini, prout dicitur in fine
ipſius legis, & quidem quouſque fructus nõ
ſint à ſolo ſeparati, & percepti ſemper ſunt
ipſius domini non autem conductoris, vt ex-
plicatũeſt in *c.33.* & ideo de illis nunquam
bene ſoluit conductor ei qui non eſt domi-
nus quamuis ab eo conduxerit *Rot. dec.64.*

num.4.& 5. par.14. recent.

46 Aduertat tamen conductor quod prædicti non domini in caſibus prædictis cum liberabunt recipiendo actualem ſolutionem, non autem faciendo ei ſimplicem confeſſionem de recepto, & liberationem, quia etiam habens mandatũ expreſſum,& clarũ ad exigendũ,non poteſt hoc modo liberare ad *text. in l. ſi vnus 27. ff. de pact. & in l. non abſtulit 4. C. de nouat. Aret. conſ. 4. num. 3.* vbi de communi, & veriſſima *Capic. deciſ. 16. nu. 7. Gratian. deciſ. 20. nu. 36. & ſeqq. Rot. dec. 528. num. 3. poſt Cenc. de Cenſ.* præcipuæ ſi

47 confeſſio ſit mere voluntaria,vt de ſolutione anticipata, quia nec per habentes mandatum à lege fieri valet, vt de tutore habetur in *l. Lucius ff. de admin. tutor.* & de Prælato *Menoc. conſ. 38. num. 37.* & de vtroque in his præciſis terminis confeſſionis de receptis penſionibus rei locatę firmat *Scaputcin. de ſing. ſucceſſ. ampliat. 16. ſub num. 5.* & ideo multo minus habentes tantum mandatum putatiuum, & verſimile, ſeu falſum, aut tacitum ex eo quod ſecum contractum fuerit, vt tradit *Surd. deciſ. 229. num. 32. verſ. quod ſi fortes, & 33.* vbi etiam *Hodier. in princ.* & notandum docet in ſeruis, & filijsfamilias, cum quibus eſt contractum *Angel. in dict. l. ſi vnus num. 3.* nec poterit conductor, qui ſimplicem confeſſionem de recepto reportauit iuuari, dicendo ſe actua-

48 liter ſoluiſse, quia quatenus confeſſio de recepto ſaltem de conſuetudine probet veram ſolutionem, id procedit ſolum contra illum qui eam fecit, non contra alios *Natta conſ. 438. num. 9. verſ. poteſt* & aliter in his terminis *Gratian. diſc. 20. num. 36.* & declarauit *Rot. coram Andrea deciſ. 55. num. 4. & 5.*

Cæterum dubitari ſæpiſſime ſolet de duratione facultatis exigendi penſiones locationis, & licet ſint prope infiniti caſus, tamen perſtringendo materiam in quantum fieri poteſt, vt ſemper cordi eſt, diſtinguo inter eos, qui exigunt nomine alieno, ſeu pro alijs, vt Procuratores, & adminiſtratores, & eos qui exigunt nomine proprio. Et quoad primos Ius metiendum videtur non à poteſtate eorum, ſed ab opinione, & bona fide conductoris ſoluentis, dum vt dictũ eſt ſupra, recte ſoluit etiam Procuratori falſo, dummodo habeat iuſtam cauſam credendi eum Procuratorem verum *num. 19.* & procuratori actualiter reuocato vſque, quo ſciat reuocationem *num. 28.* At econtra non ſolum vbi ſcit mandatum fuiſſe reuocatum,

49 ſeu adminiſtrationem terminaſſe, ſed etiam vbi habet iuſtam cauſam credendi dominũ amplius nolle eos exigere, debet abſtinere, & amplius eis non ſoluere ad *text. in l. quod ſeruus 11. vbi Bart. in ſum. ff. de poſ. Franc. Becc. conſ. 19. num. 5. ad med. Scacc. de camb. §. 2. gloſ. num. 35, Caualer. deciſ. 345. n. 1.*

Quo autem ad ſecundos in primis firmari poſſet, quod de rigore,& ſubtilitate Iuris quando ipſi locarunt, & ſibi ſolui penſiones ſtipulati ſunt acquiſierunt actionem, eamque ſemper retineant donec illam ſpecialiter cedant, aut aliter ea priuati ſint, & ſic conductorem ſemper eis legitime ſoluere vſquequo talem ceſſionem, vel priuationem ſciuerit, nec attendi, quod ſciuerit locantem dominum non fuiſſe, vel dominium amiſiſſe, vt, ſi conduxerit à Prædone, quod bene ei ſoluat etiam ſciens Prædonem eſſe, & non poſſe verum dominum exigere niſi fuerit de perſonis priuilegiatis, quibus actio quæritur per alium, vel ceſſionem à Prædone reportauerit, dictum eſt ſupra *num. 40. & 41.* Et de domino poſt dominiũ in alium

50 tranſlatum, puta per venditionem eſt *text. in l. Iulianus 14. §. ſi fructibus ff. de act. empt.* ibi *ſin locatus ager fuit penſiones vtique ei cedent, qui locauerat.*

Verum, quia non propterea debet domi-

51 nus, qui rem alienauit poſt alienationem factam gaudere commodo illius percipiendo penſiones, ſed debet actiones cedere emptori, vel etiam penſiones exactas illi reſtituere, vt declarant *in dict. §. ſi fructibus Bart. in ſum. Caſtren. num. 2. & alij Couar. Var. cap. 15. num. 3. in princ. lib. 1.* & dubitati ſolet pro quo tempore, ſeu rata penſionum debeat talem ceſſionem, vel reſtitutionem facere, ſuntque alij quam plures caſus, in quibus de hac pertinentia penſionis, ſeu alicuius eius termini, vel ratæ in occaſione mutationis dominij, vel Iuris percipiendi fructus, dubitare contingit, ideo tranſeundo ad iſtos, quia dubium eadere ſolet quando penſionis ſolutio eſt conſtituta pro toto anno, vel ſimili tempore, & accidit muta-

52 tio dominij, vel Iuris percipiendi fructus intra illud, præmittendum videtur, quod ſi penſio ſit annua, ſcilicet conſtituta pro toto anno, cenſetur conſtituta, & debita ratione omnium fructuũ, ſeu aliarum commoditatum, quæ percipiuntur ex re locata in toto illo anno, pro quo conuenta eſt, qui annus computari ſolet à die conſtitutionis, niſi aliter ſit conuentum, non ſecus ac in penſione Eccleſiaſtica explicant *Garz. de benefic. par. 1. cap. 5. num. 190. verſ. etenim annua Seraph. dec. 24. in princ. Penna dec. 703. num. 3. Caualer. dec. 129. num. 3. Coccin. deciſ. 327. nu. 1.* nec attenditur, quod fuerit deſtinata

53 nata eius ſolutio in vna, vel plutibus certis
diebus, quia id ſit gratia commodioris ſo-
lutionis, vel exactionis, & ſic, quamuis de-
ſtinata ſit ante perceptionem fructuum, vel
aliarum commoditatum, non deſinit eſſe
debita ratione illarum, ſed tunc dicitur an-
ticipata, & ſi ſolnatur poſt, dicitur poſtici-
pata, vt in eiſdem terminis declarant *Pariſ.
de reſignat. par. 1. quaeſt. 9. num. 52. Caualer.
dict. deciſ. 129. num. 2. Rot. poſt Viuian. de In-
repatr. deciſ. 99. num. 1.* qui quidem termini
penſionis Eccleſiaſticæ applicantur etiam in
54 propoſito penſionis laicalis ex locatione
bonorum debita, quia eſt eadem ratio *Gra-
tian. deciſ. 20. num. 46.*

Hoc poſito ſequitur, vt in prædictis caſi-
55 bus, pro deciſione dubij ad quem ſpectet
aliquis terminus penſionis, videndum ſit ad
quem pertinerent fructus quorum ratione
ipſa penſio debita eſt, & ab ipſa pertinentia
fructuum reſoluenda quæſtio pertinentiæ
penſionis, prout in terminis mortis vſufru-
ctuarij, quo caſu vſusfructus conſolidatur
cum proprietate, & ſic ad proprietarium
tranſit Ius percipiendi fructus, quod non ſit
curandum non ceſſiſſe diem deſtinatæ ſolu-
tionis mercedis rei locatæ, ſed dummodo
ante diem mortis conductor perceperit fru-
ctus illius anni à die locationis computati,
penſio debeatur hæredi ipſius vſufructuarii,
non autem proprietario, qui & proprieta-
tē, & vſumfructū reperitur habere de tem-
pore quo euenit dies ſolutionis eſt *text.* ex-
preſſus in *leg. defuncta 64. in princ. ff. de
vſufr.*

Et idem dicendum eſt in caſu venditio-
56 nis rei locatæ, quia militat eadem ratio cū
& fructus rei venditę nondum percepti ſpe-
ctent ad emptorem etiamſi maturi, & pro-
ximi recollectioni exiſtant *l. Iulianus* 14. *§.
ſi fructus in princ. ff. de act. empt.* non autem
57 percepti, dūmodo ſint ſeparati à ſolo etiāſi
in fundo adhuc exiſtant, prout habetur in
l. 2. C. de act. empt. & ibi notat *Bald. & Salic.*
& alij teſte *Grato conſ.* 18. *num.* 22. *lib.* 1.
58 & proinde ſi de tempore quo facta fuit
venditio fructus erant percepti, penſio eo-
rum ratione debita pertinebit ad vendito-
rem, etiamſi nondum ceſſerit dies quo fuit
deſtinata illius ſolutio, & econtra, ſi non
erant percepti, pertinebit ad emptorem li-
cet iam ceſſiſſet dies deſtinatæ ſolutionis,
imo & ſi actualiter exacta fuiſſet per vendi-
torem, deberet ei reſtitui *Bart. in l. fin. §.
fin. in fin. ff. de iur. fiſc. Couar. qui alios anti-
quiores refert. Variar. cap. 15. num. 3. verſ.
ſed hoc lib. 1. Bertaz. clauſ. 26. gloſ. 13. n. 9.
Peregr. de iur. fiſc. lib. 6. tit. 4. num. 35.* vbi
de communi *Gratian. diſc. 20. num. 46. Coſta
de rata quaeſt. 129. num. 1. & ſeq.*

59 Et quatenus fructus ſint percepti pro par
te, & pro parte non, tunc debebitur penſio
vtriq; pro rata eorumdem fructuū *Alex. conſ.
82. n. 16. in fine lib. 2.* & alijs adductis *Peregr.
de Iur. fiſc. d. tit. 4. num. 35. verſ. illud tamen,*
& quatenus penſio ſit diuiſa, vti ſi pro fru-
mento debeant dari tot corbes frumenti, &
pro reliquis tanta pecunia, & tempore ven-
ditionis ſit perceptum ſolum frumentum, illi
corbes ſolum ſpectabunt ad venditorem
60 *Cuman. conſ. 20. ad fin.* quatenus vero fru-
ctus, vel aliæ commoditates quarum ratio-
ne ſoluitur penſio percipiantur dietim, vt in
hortis, & domibus, & ſimilibus, tunc pro
rata temporis facienda erit diuiſio penſio-
nis *Gratian. diſc. 20. num. 45. Vinc. de Franc.
deciſ. 79. per tot.* vbi de hoſpitio, & domo,
& *deciſ. 160. num. 6. Peregr. deciſ. Patau. 83.
num. 9.* & idem in penſione Eccleſiaſtica,
61 quod vbi pars fructuum Beneficij ante ceſ-
ſionem, ſeu translationem Penſionis perce-
pta eſt, pro ea rata debeatur transferenti
penſio, aut etiam eo mortuo eius hæredibus
*Caccial. de penſion. q. 25. n. 2. verſ. supereſt pul-
cher artic. & ſeq. Gigas eod. tract. q. 53. n. 3.
Hond. conſ. 85. n. 25. lib. 2. Patian. conſ. 116. n.
14. & ſeq.* Et quatenus fructus beneficij per-
cipiantur dietim, quod debeat fieri diuiſio
penſionis pro rata temporis *Gabr. conſ. 191.
num. 5. lib. 2.* vbi exemplificat in fructibus
hortorum, domorum, & paſcuorum *Mohe-
dan. deciſ. 6. prope fin. verſ. fuit dictum tit. de
locat.* vbi dummodo fructus ſint talis quali-
tatis, quod lucrentur quotidie, licet ſolutio
fiat certis temporibus *Honded. dict. conſ. 85.
num. 27. Rot. deciſ. 680. verſ. pro huius contro-
uerſiæ, & per tot. par. 4. diuer.*

Et ab hac opinione non eſt recedendum,
cum ſit verior, vt dicit *Gratian. dict. diſc. 20.
num. 40. verſ. quia verior*, & patet ex quo
habet pro fundamento text. expreſſum in
prædicta *l. defuncta 64. in princ. ff. de vſufr.*
62 licet aliqui voluerint penſiones nō exactas
reputandas eſſe pro fructibus pendentibus,
& ſpectare propterea abſolute ad empto-
rem, vt ſignanter *Roman. conſ. 10. Mandel.
conſ. 138. num. 5. Rauden. reſol. 30. num. 3.*

63 Caſus tamen eſt, quo abſolute attenditur
an euenerit dies ſolutionis penſionis, & vbi
non euenit ad emptorem ſpectat, nempe ven-
ditione facta à fiſco de qua eſt text. expreſ-
ſus in *l. fin. §. fin. ff. de Iur. fiſc.* vbi *Bart.* ratio-
nem reddit, quia emens à fiſco tenetur ſtare
colono, & ſic ius coloniæ, & locationis ad
eum tranſit, ac proinde vult etiam, quod
generaliter vbicumque idem eſt, quod ſci-
licet

64 licet ad emptorem tranſeat Ius coloniæ,
idem ſeruandum ſit quoad penſionem, &
ſenſit etiam *Peregr. de Iur. fiſc. lib. 6. tit. 4. nu.*
35. ad fin.
65 Et quoniam non eſt dubium, quod aliter
in actu venditionis conueniri poteſt, cum
poſſit venditor ſibi reſeruare aliquam pen-
ſionem, quæ de Iure pertineret ad empto-
rem, vel econtra aliquam cedere, quæ ſibi
66 pertinere deberet, animaduertendũ, quod
requiruntur verba clara, alias in dubio cen-
ſerentur partes ſe conformaſſe cum prædi-
cta Iuris diſpoſitione, & in ſpecie, quod nõ
ſufficiat clauſula *cedens &c.* ad hoc vt ven-
ditor cenſeatur ceſſiſſe actionem perſonalem
ſibi competentem pro penſione debita ra-
tione fructuum perceptorum *Coſta de rata*
quaſt. 129. num. 10. minuſque ſufficeret di-
67 ctũ eſſe emptorem debere conſequi omnia
mobilia, & alia ad quæ tenetur conductor,
quia dictio, alia, reſtringitur ad ſimilia, &
ſic non comprehendit penſionem ſecundũ
Surd. dec. 265. num. 24. At ſi expreſſum eſſet
68 debere emptorem aſſequi penſiones, non
poſſet intelligi de futuris tantum, & ſic ad
debitas de Iure ipſi emptori reſtringi, ſed
intelligi daberet de maturatis, & debitis
ipſi venditori *Surd. dict. deciſ. 265. num. 22.*
& ſeqq. vbi allegat *l. inſulam* 60. & ibi notata
per *Bart. ff. locat.* & addit rationem,
quia omnis diſpoſitio reſtringitur ad præ-
ſentia, non ad futura. Verum quoad aucto-
ritates. *Bart.* quidem notat per illum textum
quod pactum prædictum, deberi penſiones
emptori, intelligitur de debitis venditori,
ſed textus, iuxta quem debet, & ipſe *Bart.*
intelligi, loquitur in alia quæſtione; videli-
cet, vbi venditor pro certa penſione locaſſet
& conductor pro alia maiore ſublocaſſet, &
decidit pactum intelligi de minori emptori
debita, & non de maiori debita primo con-
ductori.

Idem autem, quod dictum eſt in caſu ven-
ditionis rei locatæ dicendum erit in alijs
caſibus nõ ſolum translationis dominij per
viam contractus, ſed etiam ex diſpoſitione
per vltimam voluntatem, vbicumque pro-
cedat eadem ratio pertinentiæ fructuum,
69 pro quibus penſio ſoluitur, vnde in fideicõ-
miſſis, quoniam conſtat in eorum reſtitu-
tione, fructus perceptos non venire, vt dicit
text. in l. in fideicommiſſaria 18. *in princ. ff.*
ad trebell. dicendum erit nec venire penſio-
70 nem pro eis debitam, vt firmat *Alex. conſ.*
82. num. 16. lib. 2. Peregr. de fideicom. art. 49.
num. 96. vbi etiam *Cenſal. verſ. 9. ſit aſſertio*
71 etiam ſi percepti ſint poſt purificatum fi-
deicommiſſum vſquequo fideicommiſſarius
petierit illud ſibi reſtitui *l. mulier 20. §.*
ſi hæres ff. de trebell. Soccin. Sen. conſ. 43. nu. 5.
vol. 3. Intrigliol. de ſubſtit. cent. 3. quaſt. 74.
num. 32. Bardell. conſ. 25. per tot. exceptis ta-
72 men caſibus in quibus dominium tranſit
ipſo iure in fideicommiſſarium abſque gra-
uati reſtitutione, quia tunc debentur ei à
die purificati fideicõmiſſi *Bart. in d. l. in fidei-*
commiſſaria n. 4. Cephal. conſ. 215. n. 48. & ſeq.
Menoch. de arbitrar. caſ. 256. n. 28. Graſſ. in §.
fideicommiſſum quaſt. 49. numer. 5. Rauden.
deciſ. 22. num. 65. Surd. deciſ. 25. num. 19. vbi
de communi *Merlin. deciſ. 366. num. 2.* cum
alijs declarationibus, quas ſciens omitto,
quia non eſt mea materia, & vbi fructus,
73 eueniente caſu reſtitutionis fideicommiſſi,
fuerint percepti in parte, etiam penſio pro
rata parti illi correſpondente nõ debebitur
fideicommiſſario, ſed hæredi grauati *Alex.*
dict. conſ. 82. num. 16. in fin. lib. 2. Peregrin. de
fideicommiſſ. art. 49. num. 97. vbi etiam *Cen-*
ſal. verſ. 9. ſit aſſertio, Fuſar. quaſt. 626.
num. 71. & 72.
74 Et licet aliqui limitent, ſi locatio facta
ſit à teſtatore, volentes tunc penſionem in-
exactam abſolute pertinere ad fideicommiſ-
ſarium ea ratione, quia hæreditas ei ſit re-
ſtituenda, prout eſt de tempore reſtitutionis
faciendæ, & ſic vna cum illa actio pro con-
ſecutione penſionis, vt per *Rot. deciſ. 458.*
num. 3. & ſeqq. poſt Genc. de Cenſ. Idq; præ-
cipue, vbi res locata non reddit ſua natura
fructus; itaut tanto magis penſio procedat
75 à ſtipulatione teſtatoris. Tamen talis limi-
tatio procedit quando agitur de penſioni-
bus illis, ſeu alijs annuis preſtationibus, quę
non debentur reſpectu fructuum, ſeu aliarũ
commoditatum, quæ naturaliter ex re loca-
ta percipiuntur, prout eſſent cenſus, & fru-
ctus Locorum Montium, vſuræ, & pænæ,
aliæque ſimiles acceſſiones prouenientes ex
facto teſtatoris, non autem in ſolita penſio-
ne locationis prædictarum rerum, vt decla-
rat *Bero. conſ. 133. num. 9. lib. 2. Peregr. de fi-*
deicom. art 49. num. 66. poſt med. & num. 68.
& 69. vbi idem in effectu tenet etiamſi aga-
tur de penſione domus, licet quadam ſua
ratione, quia ſcilicet ſicut hæres grauatus
debet pro toto tempore quo poſſedit ſolue-
re onera bonorum, & ſic penſiones paſſiuas,
ita etiam aſſequi debeat actiuas. Et quod in
penſione domus, quia commoditas propter
quam ſoluitur percipitur dietim, debeat etiã
pro rata temporis fieri diuiſio illius inter
hæredem, & grauatum late *Fuſar. de ſubſtit.*
quaſt. 626. num. 73. Rot. coram Mantic. deciſ.
14. n. 16. ſequendo declarationem factam à
Gabr. conſ. 191. num. 5. & 6. lib. 2. qui lo-
quitur

76 quitur in propoſito penſionis Eccleſiaſticæ, licet enim penſiones domorum, & ſimiles prouenientes ab vſu rei ſint fructus ciuiles, tamen de eis iudicari ſolet ac de naturalibus, vt probat *text. in l. ſi nauis, & ibi Bart. in ſum. ff. de rei vindic.* & alijs adductis firmant *Franc. à Ponte conſ. 32. n. 3. & Manent. dec. 34. n. 20.*

77 Præterea dicta limitatio procedit tantum in fideicommiſſo vniuerſali totius hæreditatis, ſecus autem in particulari, vel etiam generali, quia in his non veniunt acceſſiones, & augumenta *Bald. in l. 1. num. 3. C. de vſur. Alex. in l. grege legato nu. 2. ff. de legat. 1. Mantic. deciſ. 14. num. 3.* licet contrarium probare conetur *Bero. conſ. 133. numer. 18. lib. 2.*

Attenditur igitur perceptio fructnum ad dignoſcendum an, & pro qua rata debeatur penſio in prædictis, & ſimilibus caſibus, in quibus fructus, dummodo ſint percepti, ad vnum pertinent, & quatenus non ſint percepti ſpectant ad alium, at ſi non ſit ita, ſed
78 fructus alicui pertineant ratione alicuius oneris ſuſtinendi, & in quantum onus illud ſuſtinear, tunc eadem ratione, quia penſio debetur ratione fructuum, & propter ipſos fructus, & ſic eidem cui pertinent fructus, & pro rata pertinentiæ eorum, ſequitur, vt non attendi debeat pereeptio, vel ne, & rata actualis perceptionis, ſed an onus illud ſuſtinuerit, & rata temporis quo ſuſtinuit, & iuxta eam illi debeatur rata penſionis rei locatę, prout debita eſſet rata fructuū illius, caſus eſt in marito cui cum bebeantur fructus rei dotalis pro ſuſtentandis oneribus matrimonij, ſi matrimonium diſſoluatur in
79 medio anni pro quo locata fuir res, debetur etiam ei medietas penſionis nulla habita ratione, an aduenerit dies ſolutionis, aut percepti fuerint fructus, vel ne, vt eſt *text. expreſſ. in l. diuortio 8. ff. ſol. matr.* & idem procedere in alijs caſibus, vbi penſio debetur pro certo onere ſubeundo tradunt *Ferret. conſ. 372. num. 12. & Garzias de benefic. par. 2. cap. 1. num. 118.*

80 Vnus autem ex ſocijs bene totum exigit, ac iudicialiter petit *l. ſi vnus 28. in princ. ff. de pact.* & ibi DD. & ſignanter *Ang. num. 5.* vbi licet non paciſcatur neque nouet *Bart. in l. ex duobus num. 1. ff. de duob. reis Ronchegal in l. eadem num. 50. ff. eod. tit. Roman. conſ. 109. in princ.* etiamſi habeat minorem
81 partem in ſocietate, vt poſt alios tradit *Ioſ. Ludon. dec. Lucen. 25. num. 14.* & etiamſi
82 diſſoluta ſit ſocietas, dummodo ſoluens probabiliter ignoret diſſolutionem, bene ei totum ſoluit *Coſta de tar. & fact. ignor. cent. 1. diſt. 52. n. 12. Felic. de ſociet. cap. 30. n. 55.*

83 Imo expedit ſocio exigere totum, & non ſolam partem ſuam, quia ſi exgit partem ſuam tantum, poteſt conueniri à conſocio, vt eam communicet, cum communio ſit in qualibet parte, & non potuerit ipſe ex ſe diuidere, vt in his terminis exigentis medietatem penſionis rei communis locatæ probat *Garocc. de locat. tit. de re com. num. 46. & 47.* vbi quod vulgares dicerent non habui niſi portionem meam, tu exigas portionem tuam, nolo communicare, & tamen vidit iudicatum pro communicatione, nec ſine iuris fundamento, dicit enim *text. in l. ſi quis putans 6. §. ſiue autem ff. com. diuid. ſiue autem locando fundum communem, ſiue colendo, quid ſocius conſecutus ſit communi diuidundo iudicio tenebitur.*

Quod tamen certius procedit, vbi debi-
84 tor effectus ſit non ſoluendo, vel aliter cō. ſocius non valeat ab eo partem ſuam conſequi, quia quod tunc poſſit ab alio ſocio, qui ſuam obtinuit petere exequationem, & non ſit melior conditio occupantis eſt *text. in l. verum 64. §. ſi cum tres ff. pro Soc.* & tradunt *Petr. de Vbald. de duob. fratr. par. 12. num. 3. Phanuc. de inuent. par. 5. num. 148. verſ. vel quando eſſent ſocij ante ſin. Coſta de rata q. 99. n. 8.* vbi videtur loqui in caſu, quo ſocius propter inopiā propriā nō potuerit incumbere exactioni *Felic. de ſociet. cap. 30. n. 54.* & quod alias quatenus debitor communis ſit ſoluendo, contrarium ſit dicendū, tradunt *gloſ. in l. ſi Titius 63. verſ. non conſecuturum ff. pro ſoc.* & ibidem *Odofred. ad ſin. Garocc. in deciſ. 109. num. 32.* quod tamen non videtur placere *Fulgoſio in dict. l. verum §. ſi cum tres*, & de rigore iuris placere non poteſt propter verba dictæ *l. ſi quis putans*, ſupra relata, ſed ex ſola æquitate attentis facti circumſtantijs.

De tempore ſolutionis Mercedis rei locate.

SVMMARIVM.

1 *Solutio mercedis facienda eſt in fine locationis iuxta veriorem opinionem.*
2 *Promiſſum in dubio cenſetur, quod minus eſt.*
3 *Minus ſoluere dicitur, qui tardius ſoluit.*
4 *Solutio mercedis quando facienda ſit attenditur conuentio partium.*
5 *Ampl. vt attendatur voluntas tacita & coniecturata.*
6 *Et attenditur conſuetudo.*
7 *Conſuetudines diuerſa locorum referuntur.*
8 *Voluntas ſoluendi in certo tempore arguitur ex inſertione cauſa.*
9 *Et quandoque tempus appoſitum ex fructuum perceptione.*

10 *Ruſtici*

10 Ruſtici regulariter non habent quomodo ſoluant, niſi percipiant fructus.

11 Merces ſi ſolui debet ex fructibus expectari debet tempus, quo fuerint percepti.

12 Ampl. etiamſi non ſit dictum ſolui debere ex fructibus fundi locati.

13 Conſuetudo circa ſolutionem in pecunia numerata habet etiam locum ſi penſio ſit in fructibus.

14 Decl. procedere ſi conſuetudo fiat poſt perceptionem fructuum, non econtra.

15 Solutio mercedis facienda eſt in fine locationis etiamſi locatio ſit ad plures annos.

16 Lim. ſi ſit pro tempore tam longo, vt veriſimile ſit partes ſenſiſſe fieri in principio.

17 Lim. 2. ſi penſio ſit diſtributa in ſingulos annos.

18 Stante pacto, quod ſolutio fiat de anno in annum intelligitur, quod ſolutio fiat in fine cuiuslibet anni.

19 Tempus in dubio ſemper cenſetur adiectum gratia promiſſoris.

20 Ampl. ſiue ſit poſitum in accuſatiuo ſiue, in ablatiuo.

21 Stante pacto quod, ſolutio fiat de anno in annum intelligitur in fine, nec attenditur conſuetudo contraria.

42 Merces regulariter ſoluenda in fine anni etiamſi tempus quo durare debeat locatio, ſit dubium.

23 Solutio facienda pro vna penſione domus, ſiue ex legato, ſiue ex pacto intelligitur in fine anni.

24 Merces operarum, quo tempore ſoluenda ſit Doctores faciunt multas diſtinctiones.

25 Salarium debitum ex diſpoſitione legis ſolui debet in principio venditionis.

26 Decl. procedere ſi vnica ſolutio facienda ſit, ſecus ſi annua, quia debetur in principio cuiuſque anni.

27 Decl. 2. vt ſi agatur de ſalario neceſſario de iure præſtando licet deductum ſit in pactum, adhuc debetur tamquam ex diſpoſitione legis ad dictum effectum.

28 Salarium debitum pro honore, & ſcientia, vti Doctoribus, & Aduocatis debetur in principia laboris.

19 Salarium debitum pro labore debetur regulariter in fine.

30 Lim. ſi adſit veriſimilitudo, quod partes aliud ſenſerint.

31 Et attenditur ad hoc qualitas perſonarum, & operis faciendę.

32 Mercenarij pauperes poſſunt petere partem mercedis in principio diei.

33 Mercedis ſolutio non differenda.

34 Concluſio, quod merces peti non poſſit niſi in fine locationis declaratur, vt procedat ad effectum aſſequendi ſolutionem non autem ad effectum eam aſſecurandi.

35 Decl. 2. vt non procedat in colono partiario, quia tenetur ſtatim collectis fructibus.

36 Decl. 3. Vt non procedat ſi conductor deſerat domum, vel fundum conductum, quia tunc poteſt peti ſtatim.

37 Decl. 4. Vt non procedat ſi conductor ſublocauerit, & totam mercedem à ſubconductore perceperit, quia tunc quoque poteſt compelli ſtatim ſoluere.

38 Debitores vix ſoluunt poſt tempus debitum.

39 Solutio anticipata inueriſimilis.

40 Felicitas eſt nihil debere.

41 Debitum in diem poteſt ſolui ante illius euentum.

42 Fideicommiſſo grauatus poſt mortem poteſt reſtituere ante.

43 Debitor poteſt ſoluere ante tempus ea ratione, quia tempus cenſetur appoſitum ſui fauore cui poteſt renunciare.

44 Lim. ſi agatur de ſolutione annua, quia poteſt conſiderari præiudicium creditoris ſi anticipate pro pluribus annis ſoluatur.

45 Lim. 2. ſi agatur de debito in fructibus.

46 Frumentum vetus non ita æſtimatur ſicut nouum.

47 Solui non poteſt ante tempus præfixum ſi ſit appoſitum fauore creditoris.

48 Canon emphyteuticus ſolui non poteſt anticipate.

49 Lim. pro tribus annis tantum.

50 Anticipate ſoluere conductori non expedit, quia à ſucceſſore in re poteſt compelli iterum ſoluere.

51 Succeſſor in Beneficio poteſt compellere conductorem bonorum, qui anticipate ſoluit anteceſſori, vt iterum ſoluat.

52 Ampl. procedere in ſucceſſore per reſignationem illius, qui exegit.

53 Reſignatarius Beneficij non habet cauſam à reſignante, ſed à Papa.

54 Lim. vt non poſſit ſucceſſor in Beneficio iterum exigere penſiones locationis anticipate ſolutas anteceſſori, ſi pecuniæ erant neceſſariæ, vel verſæ in vtilitatem Eccleſiæ.

55 Et neceſſitas ad hunc effectum attenditur etiam reſpectu perſonæ Rectoris.

56 Et vbi Rector expendidit in ſuſtentando ſe in ſtudio, vel ſuſcipiendo doctoratu dicitur in vtilitatem Eccleſiæ expendiſſe.

57 Anticipate ſolutiones factæ anteceſſori ſuffragatur ad euitandam caducitatem, quæ ſolutione non facta incurſa eſſet tempore ſucceſſoris.

58 Succeſſores non habentes cauſam ab anteceſſore, poſſunt iterum exigere à conductore, qui anticipate ſoluit anteceſſori, qui plenum ius, & dominium non habebat.

59 Ampl. etiamſi tales ſucceſſores teneantur ſtare locationi ab anteceſſore factæ.

60 Succeſſores habentes cauſam à locatore poſt factam locationem non poſſunt iterum exigere à conductore, qui anticipate ſoluit.

61 Anteceſſor, qui anticipate exegit penſiones rei locatæ ſemper tenetur reſtituere ſucceſſori, & vbi non ſit ſoluendo tenetur conductor.

62 Debitor frumenti, & ſimilium ſi conſtitutus in mora non ſoluat, tenetur ad intereſſe quanti plurimi frumentum venditum fuit à die moræ.

63 Attendi tamen non debet valor tempore belli, vel peſtis, aut alterius careſtiæ, quæ parum durarit, ſecundum aliquos.

64 Contr. ſtante mora.

65 Decl. primam procedere ſi debitor ſit tantum in culpa, ſecus ſi etiam in dolo.

66 Contrarium.

67 Decl. 2. non ſufficere pretium maius duraſſe per momentum temporis.

68 Lim. vt in frumento non attendatur valor quanti plurimi niſi vſque ad triennium à die moræ.

69 Frumentum vltra ſpatium triennij non durat.

70 Decl. dictam limitationem, vt non attendatur valor vltra triennium, procedere ſi debitum frumentum in ſpecie, ſecus ſi in genere, quia iſtud ſemper adeſt, & durat.

71 Intelligi ſi debitum in genere generaliſſimo, nec ſufficere in genere ſubalterno.

72 Decl. 2. vt ſi conſtet frumentum in ſpecie debitum, fuiſſe conſumptum non poſſe vltra tempus conſumptionis prætendi dictum intereſſe.

73 Debitor fructuum in ſpecie eo ipſo, quod conſumpti ſunt, deſinit eſſe debitor eorum, & fit debitor valoris.

74 Decl. 3.

Digitized by Google

74 *Decl. 3. eſtringi tempus in quo attendi debet valor quanti plurimi ad petitionem creditoris in certa ſumma, & non poſſit poſt eam attendi maior valor.*
75 *Intereſſe quanti plurimi non debetur ſi debitor frumenti habebat aliquam iuſtam cauſam controuertendi traditionem.*
76 *Item ſi abſque vlla culpa habuiſſet difficultatem aliquam tradendi.*
77 *Item ſi locator frumentum receperit poſt tempus alia proteſtatione.*
78 *Intereſſe quanti plurimi debetur tantum fauore creditoris, qui propterea poteſt petere ſemper frumentum ſi eſt debitum in genere, & ſi eſt debitum in ſpetie, vſque quo non appareat, vel præſumatur conſumptum.*
79 *Intereſſe quanti plurimi, vt debeatur requiritur debitorem eſſe conſtitutum in mora.*
80 *Mora incorritur per lapſum diei ad hunc effectum.*
81 *Decl. procedere in eo, qui contraxit, & idem appoſuit, non in herede.*
82 *Secus ſi conſteret de ſcientia heredis, vel dies veniſſet tempore defuncti.*
83 *Dici expreſſione ceſſante mora incurritur in fine locationis per diem tacitam.*
84 *Debet tamen dies eſſe omnino certa.*
85 *Mora, vt excuſatur ſufficit quelibet cauſa etiam beſtialis.*

CAPVT XXXVII.

PRoſequendo loqui de mercede, quoad
tempus eius ſolutionis, ſi contracta ſit
locatio ſimpliciter pro certa mercede, &
nullum ſit expreſſum tempus, in quo mer-
ces ſolui debeat, dubitari poteſt quando de
iure ſit facienda ſolutio, & maxime, quia
adſunt quædam leges, quæ videntur pro-
bare, quod fieri debeat in principio loca-
1 tionis, & quædam aliæ, quæ videntur velle,
quod in medio eiuſdem, & tandem aliquæ,
quod in fine, prout ſingulis diſtincte relatis
tradit *gloſ. in l. ede 3. verſ. verſata es C. locat.*
ſed vltima opinio eſt tenenda, ſcilicet, quod
ſolutio ſit facienda in fine locationis, vt te-
net dicta *gloſ.* & pluribus concordant. relat.
verius eſſe in puncto Iuris aſſerit *Carocc. de
locat. & cond. tit. cauſa recuſat. quaſt. 13. nu. 5.*
& vltra eos *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 6. num.
3. & ſeqq. Borgnin. deciſ. 44. num. 75. part. 1.*
& rationes ſunt, quia ante finem locationis
locator non poteſt dicere ſe adimpleuiſſe ex
parte ſua præſtando patientiam, vt condu-
ctor, vti poſſit re locata toto tempore loca-
tionis, prout præſtare tenetur; Ac etiam,
2 quia in dubio, quod minus eſt, promiſſum
cenſetur *l. ſemper in ſtipulationibus ff. de reg.
Iur.* & ſic debet intelligi promiſſa ſolutio in
3 fine temporis, cum minus dicatur ſoluere,
qui tardius ſoluit *§. plus autem inſtit. de act.
Gratian. diſc. 8. num 5. Cenc. de Cenſ. quaſt.
54. num. 7.*
4 At ab hac regula receditur ſine dubio ſi
partes aliud conuenerint, quia id in primis
attendi debet, vt docet dicta *gloſ. in l. 3. ver.
verſata es C. locat. & Mantic. dict. tit. 6. n. 1.*
& eſt generale, vt in locatione ſemper id
maxime ſpectare debeamus, quod inter par-
tes conuetum fuit *l. ea lege 53. in princ. verſ.
in huiuſmodi ff. locat.*
5 Et non ſolũ vbi adeſt pactum expreſſum,
ſed etiam vbi adeſt coniecturata, & præ-
ſumpta voluntas contrahentium ea attendi
debebit, vti ſi adſit conſuetudo ſoluendi in
principio, vel alio tempore, quia cenſentur
partes in contractu locationis ſe cum ea cõ-
formare voluiſſe, vt dixi in *c. 17. & eſt text.
in l. excepto 18. C. locat.* & in propoſito, quod
6 vbi ceſſat pactum, attendi debeat conſue-
tudo regionis tradit dicta *gloſ. in l. ede 3. C.
locat. & Mantic. vbi ſupra*, quod tamen in-
telligo quatenus non adſit diuerſa conſue-
tudo, ſeu ſolitum ipſarum partium, quia
iſtud prius attendi debet, quam conſuetu-
do regionis prout in dicto *cap. 17.* cum alijs
declarationibus explicatum fuit.
7 Conſuetudines autem ſunt in pluribus
locis, & diuerſæ, vt Bononiæ adeſt conſue-
tudo ſoluendi medietatem in feſto omnium
Sanctorum, & aliam medietatem in Natali,
vt dicit *gloſ. in l. diuturna 33. ff. de legib.*
Romæ autem, quidquid olim ſeruaretur
ſolui totam penſionem Calendis Iulij finita
locatione, vt præcipue ex *Martiali lib. 12.
Epigram.* tradit *Caroc. dict. tit. cauſ. recuſat.
quaſt. 13. num. 5. ad fin.* & addo text. ex quo
id bene deducitur in *l. qui balneum 9. in
princ. ff. qui pot. in pign.* hodie conſuetudo
eſt, vt ſoluatur de ſemeſtre in ſemeſtre anti-
cipate, vt teſtatur *Paulus de Roma de Eccleſ.
penſion. quaſt. 5. num. 9.* vbi ſecus eſſe dicit
quoad penſionem Eccleſiaſticam, quia ſol-
uitur de ſemeſtre in ſemeſtre poſticipate, &
de eadem conſuetudine ſoluendi de ſeme-
ſtre in ſemeſtre; non autem pro toto anno
teſtatur etiam *Rot. deciſ. 624. num. 5. part. 4.
tom. 2. rec.* vbi propterea redarguit de inue-
riſimili, & habente ſpeciem falſitatis aſſer-
tionem ſolutionis anticipatę pro toto anno.
8 Quandoque etiam arguitur voluntas par-
tium ſoluendi in certo tempore ex in er-
tione cauſæ, vt dicit *Mantic. de tacit. lib. 5.
tit. 6. num. 12. per text. in l. nec ſemel §. ſi in
habitatione ff. quand. dies leg. ced.* & quando-
9 que tempus intelligitur appoſitum ex fru-
ctuum perceptione, vt in locatione prædij
ruſtici, in qua non cenſetur ſolui debere
mercedem niſi poſt perceptos fructus, præci-
10 pue ſi locatio fiat ruſtico, cum ruſtici regu-
lariter non habeant quomodo ſoluant niſi
percipiant fructus *Caroc. dict. tit. cauſ. recuſat.*

Digitized by Google

quæſt.13. num.10. Mantic. de tacit. dict. tit.6. num.13. poſt med.

11 Quod & eo certius dicendum erit ſi merces conſtituta ſit in ipſiſmet fructibus, & ex eis ſoluenda, quia tunc per neceſſe expectari debebit tempus perceptionis *Mantic. dict. tit. 6. num. 13.* & ſatis erit eſſe conſtitutam in fructibus ex fundo locato percipi conſueris abſque eo, quod expreſſum ſit, ſolui
12 debere ex illiſmet, qui ex fundo percipiuntur, quia hoc facile ſubintelligitur, quatenus contextus verborum aliud non ſuadeat *Roman. in l. cum quid num.13. ff. ſi cert. pet.*

Ex his infertur, quod concluſio illa quam ponit *Caroc. dict. quæſt. 13. numer. 9.*
13 quod ſcilicet conſuetudo de ſoluendis penſionibus conſiſtentibus in pecunia numerata extendatur, & habeat locum ſi penſio ſit in fructibus, omiſſo quod *Alberic.* quem ipſe allegat, & dicit loqui in terminis in loco in quo eum allegat, nempe in *l. de quibus num. 51. ff. de legib.* in meo Codice hoc
14 non dicit, ſaltem ſit reſtringenda, vt procedat quatenus conſuetudo ferat ſolutionem fieri poſt perceptionem fructuum, non autem econtra.

15 Hinc licet dicta concluſio, quod ſolutio de Iure, ſecluſo pacto, & conſuetudine fieri debeat in fine locationis, procedat nedum ſi locatio ſit ad vnicum annum, ſed etiamſi ſit ad plures *Salicet. in dict. l.3. n.7. C. locat. Mantic. de tacit. lib.5. tit. 6. num. 7.*
16 tamen quatenus eſſet pro valde longo tẽpore, itaut omnis veriſimilitudo eſſet, quod ſenſus fuerit ſolui debere ſummam conuentam in principio, non autem in fine, crederem à dicta opinione recedi poſſe, licet hoc valde diſputet, & potius contrarium concludere videatur *Cyn. in dict. l. ede 3. num.6. C. locat.* & ſub dubio etiam eo relato relinquat *Caroc. dict. tit. cauſ. recuſat. quæſt.13. nu.17.* vbi dicit ſi facta ad centum annos locatio pro certa ſumma, & hæc ſolui debeat in fine, quando hæc erunt?

17 Id tamen, quod dictum eſt ſolui debere in fine, etiamſi locatio facta ſit ad plures annos, limitatur communiter, vt non procedat, ſi penſio ſit diſtributa in annos ſingulos, quia tunc ſoluenda erit in fine ſingulorum annorum rata expreſſa *Cyn. in dict. l. ede num.5. prope finem* & ibidem *Salic. n.3.* & alij *Mantic. de tacit. d. lib.5. tit.6. n.7.*

Verum cum huius limitationis ratio aſſignetur, quia tunc tot ſunt locationes quot anni, & proinde ſoluendo ratam in fine cuiuslibet anni, ſemper dicitur ſolutionem fieri in fine locationis, vt patet ex præcitatis, ideo recurrendum ad tradita in *cap.25.* vbi quando locatio ſit vnica, vel plures.

18 At quatenus expreſſe dictum ſit ſolui debere de anno in annum, dubitari non poteſt, quod intelligi debeat ſolutionem eſſe faciendam in fine cuiuslibet anni, tum quia præſumitur partes ſe conformare voluiſſe cum prædicta Iuris diſpoſitione, quod ſolutio fiat in fine anni locationis, tum etiã,
19 quia tempus in dubio ſemper cenſetur adiectum gratia promiſſoris *l. cum qui Calendis 41. §. quoties ff. de verb. oblig. l. cum tẽpus 17. ff. de reg. iur. Rot. coram Eminentiſs. Ottbobono deciſ. 206. num. 18.* nec obſtat di-
20 ſtinctio inter caſum, quo tempus poſitum in accuſatiuo, & caſum quo ſit poſitũ in ablatiuo, quam facit *Bart. in l. qui hoc anno 42. ſub num.1. ff. de verb. oblig.* quia talis diſtinctio reprobatur ibidem per *Alex. & Caſtr.* & alios communiter, vt teſtatur *Magon. dec. Lucen. 69. num.17.*

21 Vnde ſtante dicta conuentione non poſſet amplius attendi conſuetudo ſoluendi anticipate, vel alia diuerſa, quia pactum præualet conſuetudini iuxta ſuperius dicta, & licet pactum non exprimat, quod ſolutio fiat in fine anni, tamen ſufficit quod ſic de Iure intelligatur, quod & maxime procederet ſi adeſſet ſtatutũ mandans fieri ſolutionem certis temporibus anni, & expreſſe dicens, vbi non eſſet conuentum inter partes, quia ſatis conuentum dicitur, ſi dictum ſolui de anno in annum, vt ceſſet ſtatutum, & ſuppleat ius commune volens fieri in fine anni, prout declarauit *Rot. Lucen. penes Magon. dict. deciſ. 69. n.16. verſ. ecce dicitur.*

22 Accedat quod in dubio, & regulariter penſio debet ſolui in fine anni, vt notat *Bald. in l. qui Balneum 9. in princ. verſ. 2. nota,* vbi inquit, quod ibi videtur text. expreſſus *ff. qui pot. in pign. hab.* idque non ſolum ſi locatio ſit expreſſa ad annum, ſed etiamſi, & tempus, quo durare debeat ſit dubium, quia in dubio ad annum intelligitur, vt probat *Mant. de tacit. lib.5. tit.6. n.5.* circa quod tamen me remitto ad alibi dicta ſuo loco.

23 Hinc tamen infertur, quod ſi quis promittat, vel teſtamento relinquat alicui penſionem pro vna domo, ſolutio ſit ei facienda de anno in annum in fine cuiuslibet anni *Bart. in l. habitationis ff. de vſufr. legat. Caroc. dict. tit. cauſ. recuſat. quæſt.13. n.6. Magon. dict. dec. Lucen. 69. n. 18.*

24 Prædicta procedunt in locatione rerum; at ſi agatur de locatione operarum *Bart. in l. 1. §. Dinus num.16. & ſeqq. ff. de var. & extraord. cognit.* facit multas diſtinctiones, & nouiſſime etiam latè, & optime *D. Lanfr. Zacch.*

Digitized by Google

Zacch. de ſalar. quaeſt. 14. ſed principales ſunt; quod aut agitur de ſalario debito ex diſpoſitione legis, aut agitur de debito ex diſpoſitione hominis. Quo enim ad primum
25 debetur in principio conductionis operarum per illum text. quod intelligitur procedere quatenus conſtitutum ſit vnum tantum ſa-
26 larium, nam ſi eſſet conſtitutum ſalarium annuum deberetur in initio cuiuſcumque anni, vt declarat, ibi *Bart. dict. numer.* 16.
27 *prope fin.* & quatenus agatur de ſalario præſtando per Communitatem ſuo Officiali neceſſario vt Præſidi, ſeu Poteſtati, quamuis præſtetur per conuentionem, & capitula, adhuc, quia iſta ſuccedunt loco legis, ſeu tale ſalarium ſubrogatur loco ſalarij debiti ex diſpoſitione legis, ideo debet ſapere eius naturam, & eodem modo anticipate ſolui *Alex. in l. diem functo num.* 6. & ibidem *Cagnol. num.* 126. *ff. de offic. Aſſeſſor. & D. Lanfranc. dict. quaeſt.* 14. *num.* 1.
28 Quo autem ad aliud, quod debetur ex diſpoſitione hominis, diſtinguitur inter debitum pro labore, & debitum pro honore, & ſcientia, nam quoad iſtud vltimũ, debetur in principio, non autem in fine laboris *Cagnol.* qui alios allegat in *d. l. diem functo n.* 130. *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. q.* 14. *n.* 11. *& late ſeqq.* vbi exemplificat in Doctoribus conductis ad legendum, in Aduocatis, & alijs *Gratian. deciſ. Marc.* 101. *num.* 20. *& ſeqq. & deciſ.* 201. *num.* 5. *& ſeqq.* & de Aduocatis, quod honoraria debeant eis anticipate præſtari, eſt text. apertus in *l. qui operas* 41. *ff. loc.* & communiter ſeruatur ſaltem in hac Curia Romana, ita vt raro accidat in ea, quod Aduocati conqueri debeant de Cliẽtibus, prout conqueritur *Lambertin. in ſuo tract. de iurepatr. lib.* 1 *par.* 2. *quæſt.* 1. *art.* 28. *n.* 5. *in fin.* & latius *Praxo. obſer.* 65. *ad fin.*
29 In alijs vero, qui conducuntur pro labore, regula eſt, quod merces debeatur in fine laboris præſtiti; ſed ſtatur verisimilitu-
30 dini in contrarium, vt puta ſi eſſet talis, qui non poſſet operas promiſſas exhibere, niſi pecunia ſibi promiſſa ſolueretur, quia tunc videtur tacite actum, quod in initio ſoluatur, vel in ſingulos menſes, & ſi adſit aliquod pactum, quod indicet voluntatem ſoluendi in fine, attenditur quod eſt veriſimilius, prout præciſe docet *Bart. in dict. l.* 1. *num.* 16. *verſ. quandoque debetur pecunia. Mantic. lib.* 5. *tit.* 6. *num.* 15. vbi ex eodem *Bart. in l.* 2. *C. locat. ſub num.* 2. dicit inſpi-
31 ciendum eſſe conditionem perſonarum, quæ locant operas ſuas, & qualitatem operis; quod fieri debet, nam ſi Artifex pauper promiſerit facere Palatium, dubium non eſt, quin ei interim ſolui debeat pecunia *D. Lanfr. Zacch. dict. quaeſt.* 14. *num.* 2. *&* 3. & idem eſt etiam dicendum in alijs operarijs minores operas locantibus, quatenus eadẽ veriſimilitudo concurrat, adeout etiam ligonizatores, & alij pauperes, qui conducuntur dietim, quoniam laboribus ſibi victum quærunt, & locant operas ſuas, vt viuere
32 poſſint cum mercede, & venter non patitur dilationem vſque ad finem diei, mane aliquid pro victu petere poſſunt, vt bene aduertit idem *Mantic. dict. tit.* 6. *num.* 17. & generaliter, quod operarij pauperes poſſint anticipate partem mercedis petere *Carocc. de locat. tit. de Ambaſciat. quaeſt.* 1. *n.* 14.
33 Cæterum in hac materia mercedis ipſa ſacra pagina monet ne differatur eius ſolutio, dicit enim *Eadem die reddes pretium laboris ſui ante ſolis occaſum Deuter. cap.* 24. *n.* 15. *Et ſtatim mercedem reſtitue, & merces mercenarij tui apud te omnino non remaneat. Tob. cap.* 4. *num.* 15. & notant etiam *Marant. in prax. par.* 4. *diſt.* 9. *num.* 193. *Scacc. de appellat. quaeſt.* 17. *lim* 8. *num.* 9. *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. lib.* 1. *cap.* 95. *num.* 3. *Viſcontes in concl. legal. in verb. Operarius poſt med. verſ. & nota etiam.*
34 Vlterius dicta principalis cõcluſio, quod merces peti non poſſit niſi in fine locationis, declaratur, vt procedat quoad effectum cõſequendi actualem ſolutionem, non autem ad effectum illam aſſecurandi, poteſt enim agi anticipate ad hoc, vt adueniẽte die abſq; alio iudicio ſoluatur, vt firmatur per *Capel. Tholoſ. deciſ.* 30. & ſequitur *Peguer. deciſ.* 154. vbi quod, quando ſunt plures termini, vtilis eſt praxis agere pro præteritis, & futuris, ne creditor neceſſe habeat agere, ſeu petere quolibet anno. Et comprobatur, quia admiſſo, quod debitum mercedis ſit quaſi debitum in diem finitæ locationis, adhuc, licet pro debito in diẽ, ante diei aduentum agi non poſſit *l. continuus* 137. *§. cum ita ver. non eſt quod in diem ff. de verb. oblig. l. cedere diem* 213. *ff. de verb. ſignif.* id intelligitur, vt non poſſit agi ad effectum, vt nunc ſoluatur, ſecus autem, vt ſoluatur tẽpore adueniente *Dec. in l.* 1. *numer.* 29. *ff. ſi certum pet.* ſaltem ex æquitate quam Tribunalia ſequuntur, vti de Sac. *Conſ. Neapolitano* teſtatur *Afflict. deciſ.* 279. *in fine*, & de Senatu Pedemontano *Oſaſc. deciſ.* 130. *ad fin.* de Mantuano *Surd. deciſ.* 120. *num.* 13. & de Rota *deciſ.* 112. *num.* 11. *& deciſ.* 211. *num.* 10. *&* 11. *par.* 8. *rec.*
35 Secundo declaratur, vt procedat reſpectu veri conductoris, non autem coloni partiarij, nam iſte non poteſt ſoluere ante fru-

Digitized by Google

ctus recollectos, ſed eis recollectis tenetur
ſoluere illico *Bal. in l. 3. num. 2. C. locat.*
Mantica de tacit. lib. 5. tit. 6. num. 14. vbi
nullam adeſſe in hoc dubitationem.
36. Tertio declaratur, vt non procedat, ſi
conductor deſerat habitationem domus, vel
culturam fundi conducti, quia tunc non ex-
pectato tempore finitæ locationis, poteſt cō-
ueniri ſtatim, vt penſiones ſoluat ad *text. in*
l. ſi in lege 27. §. *ſi domus, & ibi gloſ. & Bart.*
ff. locat. & quod ſi conductor domus, vel
horrei non appareat per biennium, nec ſol-
uatur penſio, poſſit etiam dominus petere a-
periri per vim, & deſcribi mobilia eſt *text.*
in l. cum domini 58. *ff. locat.*
37 Quarto declaratur, vt non procedat, ſi
conductor fundum ſublocauerit, & totam
penſionem à ſubconductore receperit, quia
tunc quoque poterit conueniri, vt ſoluat
non expectato fine conductionis ſuæ, vt
docet *Bart. in dict. §. Si domus in fine.* & ve-
rius cenſet *Carocc. de locat. tit. de ſublocat.*
quæſt. 16. *num.* 2.

Hæc de ſolutione coacta, nunc aliquid
de voluntaria, an ſcilicet poſſit conductor
ſoluere ante tempus, quo de iure, vel con-
ſuetudine aut ex pacto tenetur. Nec dica-
tur, quod hæc quæſtio ſit hodie prorſus ſu-
38 perflua, quia debitores vix ſoluunt poſt
tempus debitum, prout etiam practicari de
tempore ſuo dixit *Alex. conſ.* 210. *num.* 3.
ver. & quod illa litera. lib. 7. & ſolutionem
39 factam eſſe ante tempus inuerisimile repu-
tauit *Ang. conſ.* 127. *in fin.* Quia hoc eſt ve-
riſſimum regulariter, vt experientia docet,
ſed tamen ſunt caſus in quibus debitor vult
præuenire, ſiue quia id ei expediat propter
aliquod intereſſe, ſiue etiam, quia ſit nimis
impatiens obligationis, & auidus illius fe-
40 licitatis, quæ prouenit ex eo, quod nihil
debeatur, iuxta antiquum prouerbium græ-
cum, *Felix qui nihil debet*, relatum in *anno-*
tat. ad deciſ. 9. *num.* 156. *par.* 3. & alia ibidē
tradita, & in *annot. ad deciſ.* 81. *num.* 147.
par. 8. *rec.*
41 Regula igitur in hoc propoſito eſt, quod
debitum in diem poteſt ſolui per debitorem
ante illius euentum, licet à creditore non
poſſit peti *l. continuus* 137. §. *cum ita poſt*
med. ver. nam, & quod ff. de verb. oblig. l.
quod in diem 70. *ff. de ſolut. Rotæ coram Man-*
tic. deciſ. 4. *num.* 14. *& in eadem deciſ.* 374. *num.*
39. *par.* 5. *rec.* & habemus in fideicommiſſis,
42 quod rogatus reſtituere poſt mortem, po-
teſt etiā, ſi velit, reſtituere ante *l. poſt mortem*
12. *C. de fideicom.*
43 Verum, quia ratio huius concluſionis
eſt, quia tempus cenſetur appoſitum fauore
debitoris, qui propterea ſi velit, poteſt ei
renunciare *l. cum qui Calendis* 41. §. *quoties*
ff. de verb. oblig. l. cum tempus 17. *ff. de regul.*
iur. Mantic. dict. deciſ. 4. *num.* 2. *Ottbobon.*
deciſ. 206. *num.* 18. inde ſequitur, vt non
procedat, vbi tempus appoſitum eſt gratia
creditoris, vel vtriuſque, vt notatur in *l. qui*
Romæ 122. *in princ. ff. de verb. oblig. per Bald.*
in princ. & Caſtr. num. 3. *Iaſ. num.* 3. *ver. nota*
quinto Gratian. diſc. 8. *num.* 8. *& ſeq. & diſc.*
130. *num.* 8. *Cenc. de Cenſ. q.* 84. *n.* 5.

In propoſito autem ſi merces conſiſtat in
pecunia, dicendum erit conductorem poſſe
ſoluere ante tempus, quia non adeſt ratio
cur recedamus a dicta regula, quod cenſea-
tur appoſitum tempus, ſeu data dilatio ad
ſoluendum gratia debitoris, de qua etiam
Bart. in l. qui Romæ 122. *in princ. num.* 4. *&*
Iaſ. num. 33. *ff. de verb. oblig. Roman. in l.*
ſtipulatio iſta 33. §. *inter certam num.* 8. *ff.*
eodem, niſi forte ageretur de locatione ad
44 longum tempus, pro qua deſtinata eſſet ſo-
lutio annua, & conductor vellet ſoluere
anticipate per plures annos, quia poſſet
tunc conſiderari præiudicium locatoris, ex
quo per continuatam ſolutionem ſingulis
annis factam, facilius probatur eius domi-
nium, vel quaſi poſſeſſio exigendi, qua ra-
tione in creditore cenſus, quod non poſſit
compelli recipere ſolutionem anticipatam
tenuit *Bene. Bon. in tract. de Cenſ. art.* 7.
num. 12. & eandem opinionem amplexus eſt
etiam *Cenc. eodem tract. quæſt.* 84. *num.* 9.
45 At ſi agatur de mercede conſiſtente in
fructibus, certior erit opinio, quod non poſ-
ſit adſtringi locator illam ante tempus debi-
tum recipere, quia ſi, verbi gratia, ſit in tot
corbes frumenti, notum eſt illius valorem
cum tempore variari, & vlterius ſi compel-
leretur locator illud anticipate recipere poſ-
ſet grauari onere cuſtodiæ, ac etiam in eo
46 quod dari ei poſſet frumentum vetus, quod
non ita æſtimatur ſicut nouum, vt dicit *Bal.*
in l. in annalibus 22. *num.* 2. *C. de legat.* vbi
prædictis rationibus reprobat *Bart.* qui in
l. ſi cum præfinitione 20. *numer.* 2. *ff. quand.*
dies leg. ced. cenſuit, quod ſi legatæ ſint duæ
corbes grani annuatim pro decem annis, hæ-
47 res poſſit ſoluere totū in primo anno, quia
dilatio ſit adiecta eius fauore tantum, &
Bald. ſequitur Alex. in addit. ad Bart. &
Iaſ. in l. 2. *num.* 65. *C. de Iur. Emphyt.* vbi
quod dicta deciſio *Bar.* nō eſt vera *Gratian.*
deciſ. 8. *num.* 9.
48 Idemq; eſt vbi agitur de Canone Emphy-
teutico, quia cum ſoluatur in recognitionē
directi dominij, & ſub pæna caducitatis, ex-
pedit domino, vt ſolutio fiat ſuis tempori-
bus

Digitized by Google

**bus deſtinatis, & ideo non tenetur dominus
eum recipere anticipate per plures annos**
*Roman. in l. ſtipulatio iſta §. inter certam
num.*11. vbi de communi *ff. de verb. oblig.
Gratian. diſc. 8. num. 9. Cenc. de Cenſ. quæſt.*
84. *num.*6.

49 **Limitatur tamen iſta opinio quo ad Ca-
nonem Emphyteuticum, vt non procedat**
quatenus Emphyteuta velit ſoluere pro
tribus annis tantum, quia hoc ei permitti-
tur ſecundum *Bart. in l. ſtatu liberos condi-
tioni §. fin. ff. de ſtat. liber.* per *text. in l. pla-
cuit C. de collat. fund. patrim. lib.*11. quem
refert nec alibi in ſpecie legiſſe dicit *Iaſ. in
l.*2 *num.*65. *ver.*2. *limita C. de Iur. Emph.*

50 Verum in caſibus in quibus conductor
ſoluere poteſt anticipate, ſiue Iure ipſo, aut
locatore permittente, ei expedit abſtinere,
nam variata perſona domini poterit iterum
compelli ſoluere, nempe à ſucceſſore ſingu-
lari *Ang. conſ.*245. *num.*7. *Scapuc. de ſing. ſuc-
ceſſor lim.*21. *num.*5. *Borgnin. Caualcan. dec.*
25. *num.*4. *par.*2. *Surd. decis.* 264. *num.* 28.
verſ. non deſunt circa med.

51 Quod procedit in conductore bonorum
Eccleſiæ, quia ſi ſoluat anticipate Rectori
eiuſdem, & interim ſuperueniat alius Re-
ctor, poterit ab eo compelli iterum ſoluere
*Peregr. conſ.*9. *num.*14. *lib.*3. *Anton. de Amat.
reſol.*29. *numer.*1. etiamſi Rector ſuccedens
teneretur ſtare locationi *Scapuccin. de ſing.
ſucceſſ. ampliat.*16. *num.*5. vbi, & maxime ſi
de ſolutione non conſtet, niſi per confeſſio-
nem de recepto, quod tactum fuit in præ-
ced. cap. *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.*94. *n.*5.
52 idque procedit etiam in ſucceſſore per re-
ſignationem illius, qui exegit *Peregr. ibidem
Carol. de Graſſ. de except. except.*25. *n.*103. vbi
plurimos congerit, quidquid ſuper hoc co-
gitandum crediderit *Anton. de Amat. dict.
reſol.*29. *num.*2. quia etiam ſucceſſor per re-
53 ſignationem non dicitur habere cauſam à
reſignante, ſed à Papa, iuxta communem
opinionem, de qua teſtatur *Pariſ. de reſign.
lib.*8. *quæſt.*7. *num.*92. *Caſſad. dec.*15. *num.*1.
*de preben. Rot. in Toletana Beneficij coram
Iuſto penes Marcheſan. par.*1. *in fol.*384. *n.*2.

54 Limitatur tamen iſta concluſio, ſi pecu-
niæ exactæ per anteceſſorem erant neceſſa-
riæ, vel verſæ fuerit in vtilitatem Eccleſiæ
*Ferret. conſ.*125. *num.* 7. & neceſſitas non
55 ſolum conſideratur, in Eccleſia ipſa, puta
ſi minabatur ruinam, & ad eius reſtauratio-
nem fuerunt, acceptæ, ſed etiam in perſona
Rectoris, ſi ægrotabat, vel alia ſimili neceſ-
ſitate præmebatur *Iaſ. conſ.*222. *per tot. lib.*2.
quatenus tamen vere indigeret, & aliunde
nō poſſet ſupplere, vt declarat *Gratian. diſc.*
94. *num.*25. *& ſeqq.* Et vtilitas quoque con-
56 ſideratur in perſona Rectoris ſi recepit an-
ticipatas ſolutiones ad ſe ſuſtentandum in
ſtudio, vel gradum ſuſcipiendum, cum hæ
dicantur expenſæ vtiles Eccleſiæ, ex quo in
eius vtilitatem redundat habere Rectorem
doctum, & graduatum, vt tradit *Rebuff. in
tract. de priuil. ſcholar. priuil.*26. quem ſequi-
tur *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.* 94. *num.* 9.
prout etiam prodeſſent anticipatæ ſolutio-
nes factæ anteceſſori ad effectum euitandi
caducitatem, quæ ſi non ſolutum fuiſſet, in-
57 curſa eſſet tempore ſucceſſoris *Amat. dict.
reſol.*29. *num.*4. *Gratian. diſc.*8. *n.*11. *Surd
dec.*78. *n.*8.

58 Et generaliter in quibuſcunque non ha-
bentibus plenum ius, plerumque rei domi-
nium, vti grauati fideicommiſſo, Emphyteu-
tæ, & ſimiles, quod horum ſucceſſores vti
non habentes cauſam ab illis, ſed venientes
Iure proprio in re locata, non teneantur ſta-
re ſolutioni penſionum anticipate eis factæ,
ſed iterum exigere valeant *Hoſt. in cap. fin.
59 ne Prælati vic. ſuas* cum alijs adduct. per
Surd. deciſ. 326. *num.*78. *&* 79. vbi etiam ſi
tales ſucceſſores teneantur ſtare locationi,
& latius *Amat. dict. reſol.* 29. *num.* 14. *cum
plur. ſeqq.*

60 At vbi agitur de ſucceſſore, qui habeat
cauſam à locatore ipſo poſt locationem,
tunc anticipatas ſolutiones afficere iſtum
ſucceſſorem tradit *Amat. reſol.*29. *num.*7. vbi
dicit iſtum caſum eſſe ſine dubio, & exem-
plificat non ſolum in hærede, ſed etiam in
ceſſionario, & fiſco ſuccedente iure con-
fiſcationis, de quo idem etiam ſenſit *Boſſ. in
ſua pract. tit. debiter. an delinquen. ſolu. poſſ.
num.*9 at reſpectu ceſſionarij in contrarium
facit *Surd. deciſ.*264. *nu.*28. *verſ. non deſunt
etiam ad med.* vbi videtur adducere volen-
tes, emptorem cum pacto non expellendi
conductorem poſſe ab eo exigere mercedes
& per ipſummet *Amat. eadem reſol. num.*9.
ad fin. dum dicit fructus debentur domino,
ergo fructus debentur ſucceſſori, *& num.*
11. *ad med.* dum dicit conductorem ſoluen-
tem pro fructibus futuris ſibi imputare de-
bere ſi non conſiderauit caſum euenire poſ-
ſe, quod naſcerentur tranſlato dominio.

61 Tenetur tamen ſemper ipſe anteceſſor,
qui anticipate exegit, vel eius hæres, quod
pertinet ad ſucceſſorem reſtituere, & qua-
tenus ipſe non ſit ſoluendo, tenetur con-
ductor, qui ſi non poteſt repetere ſibi impu-
tet *Ang. conſ.* 245. *num.*7. *ad fin. Menoc. conſ.*
1134. *num.*6. *Gigas de penſion. quæſt.*88. *n.*2.
*Amat. dict. reſol.*29. *num* 21. vnde conductor
tenebitur ſaltem in ſubſidium, quatenus
bona

bona fide ſoluerit. *Aman reſol. 29. num. 21.*
Prout econtra quandoque nec etiam ex-
pedit conductori ſatisfactionem locatoris
differre; omiſſo enim, quod poteſt expelli,
de quo alibi ſuo loco, quatenus teneatur
tradere vinum, vel frumentum, aut quid ſi-
62 milé, prout ſæpe ſolent conductores agro-
rum; & conſtitutus in mora illud nõ tradat,
tenebitur ad intereſſe quanti plurimi inter-
fuit conductori illud nõ habere à die moræ,
vſque ad diem ſolutionis, quod intereſſe
verificatur in maiori pretio, quod eo inte-
rim id quod debebatur habuit, dũ pro illo
locator vendere potuiſſet *l. vinũ & ibi DD.*
& præcipue *Dec. numer. 14. ff. ſi cert. pet.*
Alex. in l. pretia rerum in fin. ff. ad l. Falcid.
Cagnol. in l. 2. n. 751. C. de pact. int. empt. &
vend. Seraph. deciſ. 1252. num. 1. Duran. dec.
346. n. 1. & 2.

63 Diſputant tamen Doctores an attendi
debeat tempus belli, vel peſtis, aut alterius
careſtiæ, quæ parum durauerit, & negati-
uam etiam in debitore moroſo tenent ſi-
gnanter *Marſil. in l. fin. num. 159. ff. de iuriſ.*
dic. omn. iud. Imol. in l. pretia rerum in fin. ff.
ad l. Falcid. Butigel. in l. vinum num. 19. ff.
ſi cert. pet. Neuizan. conſ. 74. nu. 8. & 9. Funnt.
de momen. temp. cap. 31. num. 22.

64 Contrariam vero opinionem ſtante mora
debitoris tuentur *Alciat. in l. vinum verſ. vero*
cum datum, & ibidem Curt. num. 1. Rubeus n.
77. Cagnol. num. 36. ff. ſi cert. pet. idem Ca-
gnol. in l. 2. num. 271. C. de reſcind. vend.
Plot. de in lit. iur. §. 4. num. 70. & ſeqq. Bel-
lon. ſupputat. lib. 2. cap. 19. per tot. Munoz de
ratiocin. cap. 17. num. 31. vbi etiam moram
modici temporis attendi *Rota Genuen. deciſ.*
67. num. 5. Maſtril. deciſ. 16. num. 9.

65 Conciliantur vero iſtæ opiniones, vt pri-
ma procedat ſi debitor ſit tantum in culpa,
ſecunda vero ſi ſit etiam in dolo per *Rubeũ*
in dict. l. vinum num. 80. ad finem. ſed con-
66 trarium, quod etiam in eo qui tantum ſit
conſtitutus in mora procedat ſecunda; pro-
bat *Munoz. dict. num 31.* vbi quod moroſus
in iure æquiparatur furi, & de moroſo ſim-
pliciter loquuntur omnes pro ea citati.

67 Admiſſa tamen ſecunda opinione tan-
quam magis communi, id quod tenent ali-
qui ſufficere pretium maius, quod petitur,
duraſſe per momentum temporis, vt ſignan-
ter *Cagnol. in dict. l. vinum num. 36.* optime
reprobatur per *Munoz. dict. cap. 17. nu. 21.*
& ſeqq. vt ſenſit *Dec. in dict. l. vinum num. 4.*
& Gratian. diſc. 42. num. 31. Afflict. dec. 316.
num. 6. vbi monet articulantem non ſe re-
ſtringere ad tempus inſtantaneum.

68 Vlterius dicta concluſio, quod debitor
frumenti conſtitutus in mora illud tradendi
quanti plurimi valuit à die moræ, limitatur
vt procedat vſque ad triennium, & non vl-
tra *Munoz. de ratiocin. cap. 17. num. 7. &*
ſeq. Monac. deciſ. Bononien. 11. num. 47. Rot.
coram Seraph. deciſ. 1252. num. 2. & coram
Dunoz. Iun. deciſ. 890. nu. 7. verſ. nec obſtat.

69 Verum, quia vera, & principalis ratio
huius limitationis in eo conſiſtit, quod vl-
tra tale ſpacium frumentum non durat; vt
alijs adductis tradit *Mandel. conſ. 182. num.*
27. & Rot. deciſ. 433. num. 5. par. 2. rec. & ſic
non poteſt conſiderari mora in eo tradendo
vltra illud, cum id, quod amplius non eſt in
70 rerum natura, amplius tradi non poſſit.
Hinc declaratur eadem limitatio, vt proce-
dat quatenus deberetur aliquod frumentum
in ſpecie, quia tunc applicaretur, illud vltra
triennium non durare, nec tradi poſſe, & ſic
illo elapſo ceſſare moram; & ſecus eſſe, vbi
erat debitum frumentum in genere, quia
illud ſemper tradi poteſt, & per conſequens
nunquam ceſſat mora, ſed potius ſemper
creſcit, ideoque ſemper etiam attendi de-
bet quanti plurimi valuerit pro iuſtificatio-
nẽ damni creditoris vſq; ad 30. annos *Natt.*
conſ. 599. num. 4. & ſeqq. Caualcan. de Tu-
tor. num. 233. ad fin. verſ. nec habet obſtare,
Amat. reſol. 43. num. 52. Giurba deciſ. 115. n.
3. vbi latiſſime *Rot. deciſ. 346. n. 3. & ſeqq.*
coram Durano, & deciſ. 421. num. 11. & ſeqq.
par. 9. rec.

71 Requiritur tamen ad hoc, vt intret iſta
declaratio, quod ſit debitum frumentum
in genere generaliſſimo, nec ſufficit in ge-
nere ſubalterno, quia & hoc non durat *A-*
mat. dict. reſol. 43. num. 92. ad med. Giurba
deciſ. 115. num. 3. ad fin. vbi declarat genus
ſubalternum, dici quando continet plura
indiuidua, puta ſi debitum frumentum talis
indictionis. At in locatione raro erit pro-
miſſum in genere cum ſoleat exprimi, de
fundo locato, & non expreſſum, ita intel-
ligi.

72 Præterea ex dicta ratione ſumi etiam
poteſt alia declaratio, vt nempe ſi conſtet
de actuali conſumptione frumenti debiti in
ſpecie, tunc vſque ad eam conſiderari poſſit
dictum intereſſe, & non vltra, vt firmat *Ro-*
der. de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 12. num. 29.
Monac. dec. Bonon. 11. num. 56. & plur. ſeqq.
73 eo enim ipſo quod fructus in ſpecie debiti
conſumpti ſunt, qui illos debebat deſinit
eſſe debitor fructuum, & incipit debere va-
lorem, ſeu pretium eorum argum. *l. 1. C. de*
diſtract. pignor. Bart. in l. Diuortio §. ob dona-
tiones in fin. ff. ſol. matr. Soccin. Sen. conſ. 82. n.
27. lib. 4.

74 Et

Digitized by Google

74 Et reſtringitur etiam tempus in quo attendi debet quanti plurimi à petitione certæ ſummæ facta à creditore, nam tunc non attenditur,, quod poſtea frumentum pluris valuerit, dum creditor ipſummet pretium conſtituerit, & ſe creditorem pecuniæ fecerit *Amat. reſol. 43. num. 50. & ſeqq. Maſtril. decif. 16. num. 9. poſt med. & ſequen. vſque ad finem Monac. deciſ. Bonon. 11. num. 69. & ſeq.* quidquid in contrarium ſenſerit *Faber in Cod. lib. 4. tit. 34. defin. 9.*

75 Excuſabitur autem ab hoc intereſſe quãti plurimi conductor, ſi habuerit aliquam iuſtã cauſam controuertendi traditionẽ frumenti *Natt. conſ. 599. n. 1. & ſeq. Crauet. conſ. 837. n. 16. poſt med. & ſeqq. Plot. de in lit. iur. §. 4. num. 71. verſ. vndecimo Munoz. de ratiocin. cap. 17. num. 34. Gratian. diſc. 42. num. 23. & ſeqq. Monac. deciſ. Bonon. 11. num. 81.* & ſufficeret rationes, & computa inter eum, & locatorem eſſe intricata *Gratian. dict. diſc. 42. num. 23. e ſeq. Seraph. deciſ. 1252. num. 1. ad fin. verſ. item quando Rot. dec. 241. n. 13. par. 9.*

76 Prout etiam excuſabitur, vbi abſque culpa ſua habuiſſet difficultatem aliquam ſolnendi *Plot. de in litem iur. dict. §. 4. n. 72. verſ. decimo quar. Munoz. de ratiocin. d. cap. 17. num. 37. & ſeq.* vbi declarat procedere quatenus difficultas ſuperuenerit, non ſi aderat tempore obligationis, & ipſe ſciebat.

77 Liberabitur etiam ab hoc intereſſe condnctor, quoties lncator frumentum receperit poſt tempus abſque aliqua proteſtatione, vel cum proteſtatione, cui ipſe conductor contradixerit *Dec. in l. vinum num. 4: verſ. 2. limitatur, & num. 5. ff. ſi cert. pet. Plot. in dict. §. 4. num. 71. verſ. 8. Munoz. dict. cap. 17. num. 32.* & non poſſe taxari hoc intereſſe, dum non fuit in libello petitum *Monac. deciſ. Bonon. 11. num. 42. & ſeqq.*

78 Imo, & vbi locator velit frumentum in caſu, quo agatur de frumento in genere debito, ſemper poterit illud petere, & vbi ageretur de frumento in ſpecie, vſquequo non appareret, vel præſumeretur conſumptum, nec poſſet compelli, valebit recipere intereſſe, nam id quod dicitur deberi intereſſe eius fauorem reſpicit, & non debet in odium retorqueri *Bald. in l. ſi traditio in princ. C. de act. empt. Surd. conſ. 13. num. 18.* & bene explicat *Giurba deciſ. 114. num. 8.*

Sunt etiam aliæ quamplures declarationes præfatæ conclusionis, quod debitor fructuum conſtitutus in mora illos tradendi teneatur ad intereſſe quanti plurimi, ſed placuit referre tantum prædictas tanquam magis practicabelis, & applicabiles conductori, qui alias cupit, illas requirat à præcitatis DD. materiam tractantibus, & præcipue *Munoz. Eſcob. de ratiocin. cap. 17.*

79 Verum quoniam ad hoc, vt peti valeat
hoc intereſſe neceſſe eſt conductorem fuiſſe
conſtitutum in mora, cum abſque ea illud
peti nequeat *Crauet. conſ. 837. num. 17.* &
ſentiunt omnes ſupracitati cum alijs pleniſ-
ſime congeſtis per *Giurb. deciſ. 114. num. 6.*
80 aduertendum moram incurri per lapſum
diei, qua conſignari debeat quid, abſque
eius conſignatione *Hond. conſ. 39. num. 8. lib.
2. Cephal. conſ. 586. num. 16.* cum alijs ple-
niſſime cumulatis per *Giurb. dict. deciſ. 114.
numer. 7.* vnde quatenus adſit in locatione
conuenta dies certa traditionis faciendæ,
nulla aderit difficultas, quod ea elapſa abſq;
traditione intret dictum intereſſe, etiamſi
conductor non fuerit interpellatus, quia
dies ipſa interpellat *Baver. de mora par. 2.
in princ. Alex. conſ. 99. num. 7. lib. 4. Surd.
deciſ. 57. num. 4.*

81 Quatenus tamen agatur de ipſo condu-
ctore, qui contraxit, & diem appoſuit, nam
in hærede ſecus eſſet *Gabriel. de ſolut. concl.
9. num. 24. Crauet. conſ. 505. num. 5.* vbi vel
ſaltem reſtitui in integrum hæredem *Hond.
conſ. 50. num. 26. lib. 1. Becc. conſ. 105. num.
23. Manent. conſ. 66. num. 8.* niſi forte con-
82 ſtaret de ipſius hæredis ſcientia, vel dies
veniſſet tempore defuncti, vt vtrumque
probat *Altograd. conſ. 32. num. 9. & 10. lib. 1.*

83 At dubitari poteſt ceſſante expreſſione
certæ diei, & quia dictum eſt ſolutionem
mercedis faciendam eſſe in fine locationis,
hinc videtur adeſſe diem tacitam ex natura
contractus, ſeu Iuris diſpoſitione, quod ſuf-
ficit *Bart. in l. ſi mora num. 11. ff. de verb.
oblig. vbi & Iaſ. num 2. Hond. conſ. 50. num.
6. lib. 1. Surd. conſ. 157. num. 26. Mandel.
conſ. 48. num. 4. Bottilier. de ſucceſſ. cap. 1.
theor. 32. num. 9. ver. quod procedit Giurb. dec.
114. n. 18. ad med.* Et nouisſime in fortio-
ribus, quod incurratur mora à recipiente
mutuo frumentum per ſolum lapſum tem-
poris, quo veriſimiliter illo vti potuit, ad
hunc effectum voluit *Cyroc. diſc. 77 num. 20.*
84 At hoc poſſet pati aliquam difficultatem,
quia requiritur dies omnino certa, ad hoc,
vt interpellet, & conſtituat in mora, vt tra-
dunt *Bart. in l. ita ſtipulatus 115. num. 43.
ff. de verb. oblig. Dec. conſ. 2. num. 5. & 6.
Decian. conſ. 102. num. 18. lib. 3. Menoch. conſ.
132. num. 18. Cyriac. controuer. 103. num. 20.
Mareſcot. var. cap. 124. num. 41. lib. 2. Giurb.
deciſ. 114. num. 19. Caſ. de Graſſ. dec. 1. num.
17. de fideiuſſ.* vnde tutius erit locatori in-
terpellare, & petere ſaltem extraiudiciali-
ter,

Digitized by Google

ter, quod ſufficit ad conſtituendum in mora *gloſ. in l. qui Roma 122. §. coheredes ver. ſtato ff. de verbor. oblig. Maſcard. concl. 1070. num 14. Pen. dec. 14. num. 7. in rec. deciſ. 38. nu. 4. par. 5.*

85 Excuſatur autem ſępe mora, cum quælibet cauſa etiam beſtialis ſufficiat *Crauet. conſ. 448. num. 3. Hand. conſ. 26. num. 23. lib. 2. Gratian. diſc. 639. num. 16.* Hinc eſt, quod ſufficit aliqua cauſa controuertendi, vel difficultas tradendi, vt dictum eſt ſupra, & ſufficiunt alia, de quibus dicam in ſeq. Cap.

De loco in quo ſolui debet merces locationis

SVMMARIVM.

1 *Solutio vbi fieri debeat ſtandum eſt pacto.*
2 *Et, ſi conuentum eſt alibi ſolui, non poteſt debitor velle ſoluere in loco contractus.*
3 *Et attenditur etiam loci deſtinatio tacita.*
4 *Ex qualitate rei, vel menſuræ in vno loco tantum exiſtentis arguitur, vbi ſoluendum.*
5 *Idque etiamſi ſpecies ſit debita actione perſonali.*
6 *Non tamen ſufficit promiſſam eſſe speciem cum expreſſione loci, ſed requiritur magis ſpecialis expreſſio in eis, quæ conſiſtunt in pondere, numero, & menſura.*
7 *Si promiſſum vinum de Vicentia, non propterea cenſetur deſtinata ſolutio Vincentiæ, niſi dictum de tali vegete*
8 *Solutio vbi debitor, & creditor ſunt diuerſi fori facienda eſt in domicilio debitoris.*
9 *Solutio mercedis rei ſtabilis facienda in loco vbi res exiſtit.*
10 *Solutio mercedis operarum facienda in loco, vbi conuentum eſt operas præſtari.*
11 *Penſio Eccleſiaſtica ſoluenda eſt in loco Beneficij ſuper quo eſt impoſita.*
12 *Ampl. etiamſi penſionarius ſit Cardinalis, qui debet in Ciuitate Romana reſidere.*
13 *Decl. vt ſolutio, quæ fit propter rem fieri debeat in Ciuitate ſeu Caſtro in cuius territorio res exiſtit, non autem in ipſa re.*
14 *Debitor non tenetur portare rem debitam ad domum creditoris.*
15 *Lim. primo ſi aliter partes ſenſerunt.*
16 *Ampl. procedere non ſolum ſtante pacto expreſſo, ſed etiam tacita voluntas.*
17 *Ampl. 2. eandem primam limitationem, vt ſi creditor poſtea mutauerit habitationem, ad eam quoque deferenda ſit res debita.*
18 *Decl. procedere quatenus debitor nimium non grauetur.*
19 *Lim. 2. ſi debitum ſit adeo modicum, vt quatenus creditor ire debeat ad domum debitoris ſit potius ei damnoſum quam vtile.*
20 *Lim. 3. ſtante magna diſparitate perſonarum, quia tunc debitor humilis ire debet ad domum creditoris qualificati.*
21 *Idem econtra ſi creditor ſit humilis debet ire ad domum debitoris.*
22 *Intellige niſi obſequium ab vno debitum alteri potius importet eum abeſſe.*
23 *Lim. 4. ſi debitor receperit deferre ad domum creditoris.*
24 *Ampl. ſiue ius recuſandi dilationem competat ex priuilegio particulari, ſiue competat ex diſpoſitione iuris ciuilis.*
25 *Lim. 5. ſi adſit ſolitum deferendi, ſiue particulare, ſiue generale.*
26 *Lim. 6. ſi ipſe debitor velit ſoluere in domo creditoris.*
27 *Debitor qui teneatur deferre rem debitam ad domum creditoris, tenetur deferre ſuis ſumptibus.*
29 *Colonus partiarius tenetur tantum ad vecturas portionis dominicalis, non autem ad gabellas.*
29 *Ampl. etiamſi expreſſe obligauerit ſe aſportare ſuis ſumptibus.*
30 *Debitor obligatus aſportare ad domum creditoris tenetur aſportare proprio periculo.*
31 *Debitor quantitatis in ſpecie, vel reſpectu certæ ſpeciei per eius interitum liberatur.*
32 *Lim. ſi eſſet in mora tradendi.*
33 *Decl. limitationem non procedere ſi res peritura fuiſſet etiam in manibus creditoris.*
34 *Debitor obligatus ſoluere in certo loco non poteſt dici in mora niſi probetur creditorem fuiſſe in loco illo promptum recipere.*
35 *Idque etiamſi non probetur debitorem fuiſſe ibi promptum ſoluere.*
36 *Ampl. non releuare creditorem habere procuratorem in loco, ſi procurator non oſtendit mandatum debitoris.*
37 *Neque ſufficeret exiſtentia procuratoris ſi conuentum ſolutionem fieri cui creditor ordinauerit, & non extenſus ordo.*
38 *Debitor non poteſt dici in mora quando poteſt allegare ignorantiam loci vbi facienda eſſet ſolutio.*
39 *Ampl. etiamſi promiſſa eſſe ſolutio Bononiæ, & vbique locorum.*
40 *Idem ſi dictum eſſet tradendum frumentum in tali Caſtro in illo horreo vbi placuerit creditori.*
41 *Idem ſi dictum in tali, vel tali loco, & non facta fuerit electio per creditorem.*
42 *In alternatiua loci vbi facienda eſt ſolutio electio eſt creditoris.*
43 *Decl. procedere, vt electio ſit creditoris quatenus debitor non elegerit.*
44 *Debitor, & creditor ſi ſint eiuſdem fori, & deſtinata ſit dies certa ſolutionis debitor debet interpellare creditorem ad recipiendum alias incurrit moram, abſque eo, quod creditor ad eum vadat cum ſacco parato*
45 *Ampl. vt ſufficiat exiſtere in Comitatu, ſeu diſtrictu Ciuitatis.*
46 *Secus ſi ſint diuerſi fori, quia tunc debet creditor ire cum ſacco parato ad conſtituendum debitorem in mora.*
47 *Lim. ſi in loco debitoris adſit procurator creditoris.*
48 *Loci ſolutionis deſtinatio operatur, vt debitor poſſit ibi conueniri.*
49 *Ampl. etiamſi ibi tempore ſolutionis deſtinatæ non reperiatur.*
50 *Loci deſtinatio, vbi debitor conueniri debeat operatur, vt etiam ibi debeat ſoluere.*
51 *Et ſi dictum, quod poſſit vbique conueniri, poteſt compelli vbique ſoluere.*
52 *Secus ſi adſit certus locus deſtinatus ſolutioni.*

CAP,

C A P V T XXXVIII.

SI in contractu locationis conuenſi fue-
rit de loco in quo facienda ſit ſolu-
tio, clarum eſt talem conuentionem eſſe
1 ſeruandam, ita vt conductor non poſſit cō-
pelli alibi ſoluere, neque volens valeat in
alio loco ſolutionem facere, cum hoc ſit
regulare in omnibus obligationibus *l. ii qui
certo loco 10. ff. de eo quod cert. loc.* quod eſt
2 adeo verum, vt ſi celebratus ſit contractus
in vno loco, puta Romæ, & deſtinata ſolutio
in alio, non valeat debitor offere ſolutionē
Romæ *l. qui Romæ 122. in princ. ff. de verb.
oblig.*

3 Et attēditur etiam deſtinatio tacita *Scacc.
de camb. §. 1. gloſ. 5. num. 195.* quæ deduci-
4 tur ſignanter ex qualitate rerum ſoluenda-
rum, vel menſuræ, ſi enim vno in loco tantū
reperiatur res ſoluenda, vel menſura adhi-
benda, ibi cenſetur deſtinata ſolutio *Bald.
conſ. 225. n. 1. lib. 3. Gratian. diſc. 579. n. 25.*
5 Et quod ſpecies debita actione perſonali
debeatur in loco vbi illa ſpecies reperitur,
firmat *Dec. conſ. 566. num. 2. & ſeq.* ſignan-
ter per text. clarum in *l. quod legatur 38. in
6 princ. ff de iudic.* At circa ea, quæ conſiſtunt
in pondere, numero, & menſura non ſatis
eſt dictum fuiſſe de tali loco, vel Ciuitate,
ſed requiritur magis ſpecialis expreſſio;
7 Vnde ſi promiſſum vinum de Vicentia non
inde cenſetur deſtinata ſolutio Vicentiæ,
ſed tantum ſi dictum de tali vegete, vel ex
tali apotheca, vt eſt *text. in l. cum res 49. §.
ſed ſi id petatur ff. de leg. 1.* & declarat *Bart.
in l. item illa 18. in fi. e principij ff. de conſt.
pecun & Dec. in l. vinum numer. 12. ff. ſi
cert. pet.*

8 Ceſſante autem pacto tacito, vel expreſ-
ſo, ſolet ſuccedere regula, quod quatenus
debitor, & creditor ſint diuerſi fori, ſufficiat
debitorem eſſe ſoluere paratum in ſuo do-
micilio *Bald. in l. acceptam 19 num. 22. C.
de vſur. Fulgoſ. in l. item illa 18. ff. de conſt.
pecun. Rol. conſ. 87. num. 14. lib. 1. Gratian.
diſc. 128. num. 1. Cenc. de cenſ. quæſt. 86. nu.
12. & 13.*

9 Verum, quia merces locationis ſoluitur
propter rem locatam, ideo quatenus agatur
de re ſtabili, ſolutio faciēda erit in loco vbi
illa exiſtit *l. ferma 4. §. ſi vero quis ff. de cen-
ſib. Bart. in l. item illa 18. n. 9. ad fin. ff. de conſt.
pecun. Rol. dict. conſ. 87. num. 15. lib. 1.* neq;
habenda erit conſideratio domicilij condu-
ctoris, vel locatoris *Cenc. de cenſ. quæſt. 86.
num. 19.*

10 Et quatenus etiam agatur, de mercede
operarum, idem erit dicendum, quod ſcili-
cet ſolui debeat in loco vbi conuentum fuit
operas præſtari debere; vt ſupponunt *D.
Lanfr. Zacch. de ſalar. quæſt. 46. num. 6. &
Io. Bapt. Thor. in Compend. deciſ. par. 2. ver.
Cambium ſalarij.*

11 Idemque procedit quoque in penſione
Eccleſiaſtica, nam cum ſoluatur ex cauſa
Beneficij, ſolui debet in loco ipſius Benefi-
cij, ſi in reſeruatione aliud non ſit expreſſum
*Gratian. diſc. 94. num. 60. Garz. de Benefic.
par. 1. cap. 5. num. 233. Rot. deciſ. 688. num.
1. & ſeqq. par. 4. diuer.* quod ampliatur pro-
12 cedere etiamſi Penſionarius ſit Cardinalis,
qui debeat in Curia Romana reſidere *Scacc.
de camb. §. 2. gloſ. 5. nu. 229. Rot. in dict dec.
688. num. 3. par. 4. Diuer.* Quæ tamen ciuili-
13 ter intelligenda videntur, vt ſcilicet ſolui
debeat in loco, id eſt Ciuitate, ſeu Caſtro
in cuius territorio res exiſtit, non autem in
ipſo agro, vel nemore locato, maxime ſi a-
gatur de ſolutione pecuniæ.

Subtilius etiam quæritur in hoc propoſi-
to, an conductor teneatur deferre mercedē
ad domum locatoris; & aliqui confundunt
hanc quæſtionem cum præcedenti de loco,
licet enim iſta, cum ſit de loco loci, differat
in aliquibus ab ea, tamen in pluribus con-
ueniunt, vnde ne ſeparatim de vtraque lo-
quendo neceſſe ſit repetere dicta de vna,
etiam in alia, præmiſſis prædictis, quæ ma-
gis propria videntur primæ de loco, loquar
de ſecunda, à qua magis infertur ad primam,
quam econtra.

14 In hac igitur quæſtione generaliter lo-
quendo, an debitor teneatur portare ad do-
mum creditoris rem debitam, regula eſt ne-
gatiua *Duen. reg. 161. in princ.* & talis re-
gula procedit etiam in noſtris terminis cō-
ductoris, quod non teneatur portare mer-
cedem ad domum locatoris, vt dixit *Rot. co-
ram Coccino dec. 74 1. num. 1.*

15 Limitatur tamen prædicta regula pluri-
bus modis, & ſignanter primo loco, vt non
procedat, ſi aliter partes ſenſerint, nam pa-
ctum, quod debitor deferat debitum ad do-
mum creditoris eſt validum, & ſeruandum
*Caſtren. conſ. 24. num. 2. Corbul. de cauſ. pri-
uat. ob non ſolut. Can. lim. 15. num. 6. prope
fin. ver. nec etiam procederet* & tradit *Cenc.
de cenſ. quæſt. 86. num. 17.* licet ibi poſtea
valde diſputet, an hoc procedat in contra-
ctu cenſus præcipue attenta bulla S. mem.
Pij V. ſuper cenſibus, qua prohibetur ne
aliquod grauamen contra debitorem cēſus
adijciatur.

16 Et hæc limitatio poteſt ampliari, vt pro-
cedat nedū ſtante pacto expreſſo, ſed etiamſi

adſit voluntas tacita contrahentium, prout in ſimili de ſolutione legati probat *text. in l. cum reſ. 49. in princ. de legat. 1. ſim. de Pret. de interpr. vlt. volunt. lib. 4. dub. 11. num. 104. & ſeq. fol. 432. Gratian. diſc. 128. num. 2.*

17 Et ſtante dicta conuentione ſi locator poſtea mutauerit domicilium, adhuc tenebitur conductor illam obſeruare, & mercedem ad nouam habitationem locatoris deferre, vt docuit *Bald. in l. acceptam 19. num. 41. C.*
18 *de vſur.* vbi tamen cum hac moderatione, quatenus ſcilicet non grauetur vltra quam prius, & idem forte ſi parum vltra grauetur, ſecus ſi nimis, quod totum arbitrio boni viri relinquendum eſſe ait, & eum refert, & ſequitur *Iaſ. in l. 2. num. 94. C. de Iur. emphy.* ad quem etiam ſe remittit *Corbul. de cauſ. priu. ob non ſol. Can. lim. 15. in vltimis verbis.* At contra præfatam moderationem Baldi facit *Caſtren. conſ. 24. num. 2. par. 2.* dum dicit intelligi debere dictam conuentionem etiam de noua habitatione, non autem reſtringendam eſſe ad illam de tempore contractus tantum, quia cum id eſſet de iure pactum fuiſſet modicæ vtilitatis creditori, quod non eſt dicendum, ſed Baldum ſequitur *Rot. Lucen. penes Magon. deciſ. 78. num. 19* imo videtur velle quod abſolutè vbi creditor mutat forum, non teneatur debitor eum ſequi, quia ex facto creditoris non debet in amplius teneri, quã ab initio eſſet obligatus, ſed poteſt intelligi iuxta dictam doctrinam Baldi, quam allegat.

19 Secundo limitatur prædicta regula, quod conductor non teneatur deferre mercedem ad domum locatoris, vt non procedat quatenus merces eſſet adeo modica, vt ſi ipſe locator deberet ire ad domum conductoris, plus haberet incommodi, quam vtilitatis, tunc enim conductor tenetur eam deferre, etiamſi ſint diuerſi domicilij *Bald. in dict. l. acceptam num. 38. C. de vſur. Iaſ. in dict. l. 2. num. 92. ad med. verſ. illud etiam C. de Iur. emph. Surd. de alim. tit. 4. quæſt. 16. num. 11. Gratian. diſc. 128. nu. 3. Corbul. de Iur. emph. tit. de priuat. ob. non ſol. Can. lim. 15. n. 6.*

20 Tertio limitatur eadem concluſio propter magnam diſparitatem perſonarum, vbi enim debitor eſt humilis conditionis, & creditor qualificatus, etiamſi ſint diuerſi fori, tenetur debitor ad domum creditoris deferre, vt in vaſſallo, & Domino, & de humili debitore Doctoris, & ſimilibus concludit *Imol. in cap. ſignificante num. 25. verſ. quid erit ſi debitor, de pignor. Natta conſ. 513. num. 40. Duen. regul. 161. lim. 12.* & his, alijſque adductis latè *Gratian. diſc. 128. num. 14. & ſeqq.*

21 Et hęc conſideratio ſeruiret etiam econtra ad arguendum, quod ſi creditor eſſet ipſe inferioris conditionis, & maxime ſi adeſſet obſequij, & reuerentię reſpectus, teneretur ipſe ire ad domum debitoris, quia is, qui debet reuerentiam alteri, ſiue ſi debitor, ſiue creditor, & ſiue ſit eiuſdem fori, ſiue non, debet ad domum alterius ire, *Natt. conſ. 513. num. 4. Maur. de ſolut. cap. 29. num. 19. Magon. dec. Lucen. 78. n. 28.*

22 Verum non moueret hæc ratio, vbi obſequium debitum ſoluere debenti, potius importaret Creditorem ab eo abeſſe, quam quod ad illum accederet, vti in Officiali per Principem tranſmiſſo extra ſtatum, quod propterea non debeat ad domum Principis accedere pro recipiendo ſalario bene conſiderauit *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. dict. quæſt. 46. n. 10. verſ. ad tertium.*

23 Quarto limitatur, vt quamuis non teneretur conductor ab initio mercedem ad domum locatoris deferre, tamen ſecus ſit poſtquam deferre ceperit, tunc enim proſequi tenetur, vt probat *text. in l. ſi fideicommiſſum 50. §. quoties vbi gloſ. in verb. præſcriptione & l. ſeq. ff. de iudic. Duen. dict. reg. 161. lim. 4. in fin.* Et licet hanc limitationem decla-
24 randam eſſe procedere, vbi ius recuſandi dilationem competeret ex priuilegio particulari, ſecus autem ſi ex diſpoſitione Iuris communis ſenſerit *Surd. de aliment. tit. 4. quæſt. 16.* tamen contrarium etiam in hoc caſu, quatenus agatur de eodem debito, verius eſſe cenſet *Gratian. diſc. 12. nu. 11. & 12.* vbi aduertit, quod Surdus ibi, loquitur per modum diſputationis, & aliquid nõ firmat, imo dicit, quod difficile eſſet in practica obtinere.

25 Quinto limitari poſſe videtur eadẽ cõcluſio, vt non procedat ſi adſit ſolitum aliorũ conductorũ deferendi ſimilem mercedẽ ad domum locatoris, ſiue ſit ſolitum particulare conductorum eiuſdem rei, ſiue generale rerum ſimilium, quia locatio interpretatur à ſolito circa ſolutionem mercedis ad *text. in l. excepto 18. C. locat.* & late tradita in *cap. 17.* & in propoſito, quod vbi adeſt conſuetudo, ipſa attendatur potius quam, quid Iuris *Marcabr. conſ. 87. n. 36.* & generaliter, quod debitor teneatur ire ad domum creditoris, vbi ita fert conſuetudo regionis *Bart. in l. ſuo victu num. 1. ff. de oper. liber.* & alijs adductis *Duena reg. 161. num. 9.*

26 Sexto limitatur ſi ipſemet cõductor velit ſoluere in domo locatoris, puta quia magis ei expediat ex quo habitet in Ciuitate, in

qua

qua vilior ſit res, quam ſoluere debet, vel habeat in loco illo, vbi locator habitat, pecunias, vel quid ſimile, quia poteſt etiam eo inuito *Bald. in dict. l. acceptam num.23. C.de vſur. Duen. d. reg.161. num.10.*

Aliæ quamplures ſunt limitationes dictæ regulæ, & nonnullæ etiam applicabiles, ſed videre eas licebit penes præcitatos Auctores, & ſignanter *Duen.dict.reg.161.* vbi decem, & nouem earum refert, placuit enim prædictas, vti magis practicabiles hic ponere.

27 In prædictis autem caſibus, & in alijs in quibus conductor tenetur deferre ad domũ locatoris intelligitur, vt teneatur deferre expenſis proprijs, prout, quod ſi teneatur ſoluere decem ſaccos frumenti, debeat ipſe ſoluere vecturas, ſenſit *Bart. in l.item illa in princ. ad fin. ff. de conſt. pecun. & apertius Bald. in dict. l. acceptam 19. num.42.* vbi etiã quod tenetur ſoluere gabellam *Iaſ. in l.2. num.97. C.de Iur. emph.* & cambium neceſſarium pro traſmiſſione ſalarij debiti per Principem Officiali retento extra Principatum, quod ſoluendum ſit ab ipſo Principe, deciſum refert *Thor. in ſuo Compend. deciſ. par.2. ver. Cambium ſalary*, & latiſſime diſputato articulo comprobat *D. Lanfranc. Zacch. de ſalario quaſt.46. per tot.* vbi in fine aſſerit idem eſſe de impenſis vecturæ, & gabellæ, quod eodem modo debitor mercedis illas ſoluere tenebitur.

28 At colonus partiarius tenetur tantummodo ad vecturas portionis dominicalis, nõ autem ad gabellas, *Bald. in dict. l. acceptam num.42. Iaſ. in l.fructus num.14. ff. ſol. matr.*

29 Etiamſi expreſſe ſe obligauerit aſportare fructus ad domum domini ſuis ſumptibus, quia adhuc non tenetur ſoluere gabellas *Marin.* qui dicit ita deciſum *variar. lib.1. cap.259. num.4.* Et ad vecturas tenetur quatenus non adſit conſuetudo in contrarium *Marcabr.conſ.88.in fine*, quod conſilium eſt valde notabile in hac materia, nam conuentum fuerat in locatione conductorem debere dare quartam partem frugũ conductam ad nauim ad ripam Padi exiſtentem ante rem prædictam omnibus ſuis ſumptibus, periculis, & expenſis, & vltra etiam ſoluere certas ſummas locatori pro vectura nauis. Et quærebatur quis teneretur nauem inuenire, & conducere ad ripam exiſtentem ante dictam rem; Et auctor in eo latiſſime more ſuo probat, tale onus pertinere ad locatorẽ, & vtitur varijs argumentis, quæ inſeruire poſſunt pro reſolutione aliorũ ſimilium dubiorum.

30 Et non ſolum expenſis proprijs tenetur conductor deferre mercedes, ſed etiam proprio periculo, hoc enim regulare eſt in debitoribus obligatis portare ad domum creditoris, vt teneantur portare proprio periculo *l. fin. & ibi Bald. num. 9. C. de condit. inſer. Gratian. diſc.128.num.18. Cen.de cenſ. quaſt.86. num.11.*

Verum in hoc propoſito periculi quoniã conductor ſæpe debet deferre frumentum, vel vinum, aut alios fructus fundi locati,

31 ideo aduertendum, quod quatenus fructus illi perirent, conductor liberaretur, nam etiam debitor quantitatis, ſi debeat quantitatem illam in ſpecie, vel reſpectu certæ ſpeciei, per eius interitum liberatur *l.electio 26. §. is quem ff. de noxal. Bart. in l. quod te mihi 3. num.4. ff. ſi cert. pet. Angel. in l. cum hi §. vult igitur num. 5. ff. de tranſact. Gabr. in tit. ſi certum pet. concl. 1. num. 1.* late, ac optime *Surd. de alim. tit.4. quaſt.16. nu.18. & ſeqq. & conſ. 563. num.10. verſ.ſecundum: quoque Fontanel. de pact. napt. clauſ. 4. glaſ. 18. par. 1. num.295.* Et in ſpecie de debitore frumenti, & olei ex certo fundo, quod licet teneretur illa reddere in domo creditoris, adhuc ſi in itinere perierunt propter dictam rationem ſit liberatus, dixit *Gratian. diſcep. 128. num.19.*

32 At hoc intelligitur quatenus conductor nõ eſſet in mora tradendi fructus illos, nam etiã debitor ſpeciei non liberatur, ſi res pereat poſtquam ipſe conſtitutus erat in mora illam tradendi, vt ſunt *text expreſſi in l. cum res §. vlt. ff. de legat. 1. & in l.ſi filio §. poſt diuortium ff. ſol. matr.* tunc enim perempta re incipit deberi pretiũ, vt dictũ eſt in *c.præced. de tempore n.72. & ſeq. in §. præterea* ex dicta

33 niſi forte res illa peritura quoq; fuiſſet etiã in manibus locatoris, ſi ei tradita fuiſſet, vt tenent in *l. quod te ff. ſi cert. pet. Ceſtren. Dec. Fulgoſ.* & alij quos refert, & late eorum opinionem comprobat *Fachin. contr. Iur. cap.71. in 2. dub. ver. contrar. ſententiã. & ſeqq. vſq; ad fin. lib. 2.* & tangam infra in *cap. 46.* de remiſſione mercedis, vbi loquar de caſibus in quibus remiſſio fieri debeat.

Conſideratur autem locus ad conuincen-

34 dam, vel excuſandam moram debitoris, quia ſi eſt appoſitus certus locus neceſſe eſt probare, quod creditor, vel eius Procurator in illo de tẽpore prefixo extiterit promptus ad recipiendum, alias debitor non poteſt dici conſtitutus in mora *l. ſi arbiter. Calendis ff. de recept. arbitr.* & notatur in *l. item illa ff. de conſtit. pec. per Bart. & alios relat. per Menoc. conſ. 132. num.13. Manent. conſ. 66. num. 7. Bauer. de mora par. 2. numer. 8.*

Gabr. de ſolut. concl.9.num.19. Cenſ. de cenſ. quaſt.86.num.3.& 4. Afflict. deciſ.316.num. 2. Mohedan.deciſ.25.tit.de locat.

35 Nec neceſſe habet conductor eſſe in loco
illo, & proteſtari ſe promptum eſſe ad ſol-
uendum, multoque minus neceſſe habet
pecuniam debitam depoſitare, etiamſi adie-
cta eſſet pœna in caſu non ſolutionis *Cra-
uet. conſ.648. num.2. Menoc. conſ 1153. nu.
29. & ſeqq. Gomeſ. dec.16. lib.2. Put. dec.7.
lib.1. Cenc. de Cenſ. quaſt.86.num.6. & ſeq.*
vbi tamen dicit vtile eſſe quod debitor di-
ctam proteſtationem faciat, licet non neceſ-
ſarium *Rot. poſt eumdem Cenc. dec.224.nu.3.*
propter quas auctoritates non eſt curandũ
quid ſenſerit in contrarium *Rimin. Iun.conſ.
171.n.45.& ſeqq.*

Eoque certius ſi ille locus deſtinatæ ſo-
lutionis non ſit locus ſolitę habitationis lo-
catoris, vt ponderat *Afflict. deciſ.316.nu.2.*
36 nec releuaret, quod ibi haberet Procura-
torem, ſi talis Procurator nunquam oſten-
diſſet ſuum mandatum conductori, prout re-
quiri firmat *Afflict. ibidem num. 3.& 4.* prout
37 etiam non ſufficeret exiſtentia Procurato-
ris in loco, ſi dictum, quod conductor ſoluere
deberet, cui ordinabit locator, & non pro-
betur ordo *Rot. deciſ.577. n.1. & 2. p.2. rec.*

Et quatenus non fuerit deſtinatus certus
38 locus in quo facienda eſſet ſolutio, adhuc
excuſatur debitor à mora ex quo poteſt al-
legare ignorantiam loci, vbi deberet ſolue-
re, vel rem debitam conſignare *Adden. ad
Felin. in cap. licet hels num.5.de Simon. Menoc.
conſ.132.num.11. Baner de mora par.2. num.
7.verſ.12. lim.* Et hoc procederet etiam, ſi
39 promiſſa foret ſolutio Bononiæ, & vbique
locorum, vt probat *Gozad.conſ.66.num.2. &
ſeq.* & vbi dictum eſſet frumentum eſſe tra-
40 dendum in loco Caſtri S. Ioannis, & in illa
domo, & ſuper illo horreo vbi placuerit
locatori, non eſſet expreſſus locus ſufficien-
ter *Roland.conſ.57 num.38.verſ. dicitur quo-
que lib* 1. neceſſe eſt enim exprimere locum
ſpecificum, ſeu locum loci *Bart. in loco cum
filius §. fin. ff. de verb.oblig. Plot. de in lit. iur.
§. 4. num.26. Giurba deciſ.114.num.7.prope
41 fin.* prout etiam non ſatis eſſet dictum fuiſſe
in tali, vel tali loco, quia non facta electione
loci debitor non conſtituitur in mora *Hip-
pol. de Marſil.ſing.523.Vrſill.ad Afflict.deciſ.
316. num.4.* Debet enim in alternatiua loci
42 eligere creditor, & intimare debitori *l. non
vtique 3. in princ. ff. de eo, quod certo loc. Fab.
de Ann. conſ.95. num.1. lib.2. Gratian. diſc.
42. num.44. Rot.deciſ.31. num.9. poſt Zacch.
de oblig.cam.* quod eſſe ipſi vtile, quia poteſt
etiam eligere locũ, vbi res ſit carior dicunt
ibi *Fab. de ann. & Gratian. num. 46.* Sed in
43 tantum poteſt eligere creditor, vbi conue-
niat debitorem, in quantum debitor non
eligat, vbi ſoluat, vt eſt ſenſus dict. *l. non
vtique in princ.* & poſſe debitorem etiam
conuentum in vno loco ante litis conteſta-
tionem, facere ſuam electionem alterius pro
ſolutione facienda tradunt *Marian. Soccin.
in cap. dilecti num.21. ante med. verſ. & ad-
uerte, quia, de for.compet. & Rip. in cap. de quo
vult Deo num.69. de iudic.*

44 Verum hoc non procedit, vbi debitor, &
creditor ſunt eiuſdem fori, & domicilij, &
ſolutio propterea ibidem eſt facienda, quia
tunc ſtante die certa, debitor ad euitandam
moram debet interpellare creditorem ad re-
cipiendum, nec ſufficit, quod creditor abſq;
tali interpellatione non iuerit cũ ſacco pa-
rato ad domum debitoris *Roland. conſ.87.
num.15.* & alijs pleniſſime relat. *Giurb. dec.
114.num. 5. verſ. cum creditor. & debitor.* &
optime *Rot. coram Durano deciſ.346. nu.12.*
45 & quod ſufficiat exiſtere in Comitatu, &
diſtrictu Ciuitatis ad hunc effectum *Rot. dec.
252. num.9. par. 4. diu.* vbi de diſtrictu Vr-
bis, ſecus ſi ſint diuerſi fori, & debitor non
46 teneatur ire ad domum creditoris, quia
tunc niſi vadat creditor ad eum cum ſacco
parato, ipſe excuſatur à mora, non obſtante
exiſtentia diei *Felin. in cap. licet hels num. 5.
verſ.2. limita de Simon. Peregr.conſ.86.num.
7. & ſeq. lib.3 Baner. de mora par.2.num.3.
verſ. ſecundo tempera Gabr. de ſolut.conc.9.n.
18. Vin. deciſ.442. num.3.* & in his terminis
procedit *Gratian. diſc.42.num.20.* Niſi ſciat
47 conductor, quod in loco ſui domicilij adſit
Procurator locatoris habens ſufficiens mã-
datum ad recipiendum ſolutionem, quia
tunc debet ſolutionem offere ipſi Procura-
tori, non autem expectare, vt veniat locator,
& alias moram incurrit *Rim. Iun. conſ. 546.
num. 6. & plur. ſeqq.* & eo relato *Cenc. de
Cenſ. quæſt.86.num.16.*

48 Operatur etiam deſtinatio loci ſolutio-
nis, vt conductor poſſit in loco illo conue-
niri, vt ſupponit aperte *text. in l.1. in princ.
ff. de eo quod certo loc.* & ibi notat *gloſ.* quod
procedit etiamſi alius ibi non ſortiretur fo-
rum *Caſtren. ibidem num.3.* & etiamſi ibi nõ
49 reperiatur, quia dum promiſit in eo certo
tempore ſoluere, & ibi non reperitur, præ-
ſumitur abeſſe per dolum, & adhuc ibi con-
ueniri poteſt *Iaſ. in l. ſi conuenerit. 18. num.
42. ff. de iuriſd. omn. Iudic. Dec. in cap.1.num.
164. de iudic. Maran. in praxi par. 4. diſt.9.
num.115. Sim. de Pret. conſ.133.* & alijs ad-
ductis tradit *Zacch. de obl.cam.quaſt.7. n.10.*
cum alijs plurimis declarationibus circa

quas

quas ne diuertam à materia ſolutionis pro nunc me remitto ad *Carlenal. de iudic. lib. 1. tit. 1. diſp. 2. quaſt. 4. num. 248. & ſeqq.*

50 Econtra quoque ex deſtinatione loci vbi conueniri debeat conductor, ſequitur, vt etiam ibi ſoluere debeat, adeò vt ſi dictum
51 quod poſſit vbiq; cõueniri, poſſit etiã vbiq; adſtringi, vt ſoluat, niſi tamen expreſſe, vel tacite deſtinatus, ſit certus locus ſolutionis, prout ſi adſit obligatio Cameralis, quę continet dictam facultatem conueniendi debitorem vbique locorum, quod non propte-
52 rea poſſit vbiq; ſoluere, dũ eſt in contractu deſtinatus locus certus, in quo ſolui debeat tradit *Zacch. de obl. cam. q. 7. nu. 9. & Rot. poſt eum dec. 78. num. 6.*

De actione locati competente pro conſecutione mercedis, quomodo in ea procedatur, & an detur appellatio, & de prelatione locatori competente.

SVMMARIVM.

1 *Locator pro conſecutione mercedis habet actionem, quę dicitur ex locato.*
2 *Actio ex locato, eſt actio ciuilis.*
3 *Et eſt actio perſonalis.*
4 *Et eſt actio ordinaria requirens libellum.*
5 Text. in l. Præſes 17 C. locat. *quomodo intelligatur.*
6 *Pro cõſecutione mercedis aliqui tenent competere viã executiuam.*
7 *Contrarium, quod non competat via executiua, ſe ſolum denegetur appellatio.*
8 *Conductori penſiones ſoluere condemnato non denegatur terminus iuris ad ſoluendum.*
9 *Terminus ad ſoluendum de iure negari non debet debitoribus quantum vis liquidis, & condemnatis.*
10 *Nec etiam debitori declarato à Papa per Breue.*
11 *Et etiam ſtante ſtatuta, quod debitor ſoluat illico omni dilatione, & contradictione ceſſante.*
12 *Termini ad ſoluendũ quantitas eſt arbitraria Iudici.*
13 *Terminus ad ſoluendum longior datur debitori magna ſumma.*
14 *Terminus ad ſoluendum in Curia datur ab Auditore Cameræ triginta dierum.*
15 *Et ſufficit illum ſuſcipere abſque eo, quod Auditor Cameræ ſuper illo interloquatur.*
16 *Et concedit illum etiam condemnatis in alijs Tribunalibus.*
17 *Et etiamſi debitores ipſi termino inſtrumento obligationis ſpecialiter renunciaſſent.*
18 *Terminus ad ſoluendum non datur obligato tradere aliquam rem in ſpecie.*
19 *Secus ſi res ſit abſens, vel adſit aliquod aliud impedimentum.*
20 *Via executiua competit locatori contra res inuectas, & illatas in prædium locatum.*
21 *Et competit ſi conductor ſe obligauerit ſoluere aliquã obligatione viam executiuam prabente.*
22 *Clauſula ſine aliqua contradictione praui a renunciatione cuicumque exceptioni, & iuri, & legum auxilio non operatur, quod competat via executiua, ſed tollit tantum obligationem.*
23 *Clericorum obligatio in formam alicuius ritus, vel ſtatuti laicalis dantis viam executiuam non valet.*
24 *Via executiua competens aduerſus conductorem ex obligatione eius expreſſa in locatione, non competit pro locatione tacite renouata.*
25 *In cauſa mercedum rei locata procedendum breuiter & ſummarie.*
26 *In Vrbe adeſt ſtatutum in cap. 121. quod in cauſis mercedum rei locata procedatur breuiter, & ſummarie.*
27 *Et adeſt etiam aliud ſtatutum cap. 88. quod in cauſis locationum quarumcumque, procedatur ſine libello, & alijs ſolemnitatibus etiam ſubſtantialibus.*
28 *Clauſula* procedi de plano, ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, ſola facti veritate inſpecta, & omni iuris ſolemnitate omiſſa, *importans facultatẽ procedendi via executiua.*
29 *Pro mercede operarum, ſeu ſalario competunt diuerſa actiones.*
30 *Et competit etiam actio ex locato.*
31 *In cauſis mercedis operarum non datur appellatio.*
32 *Nec in cauſis alimentorum.*
33 *Merces, ſeu ſalarium gaudet priuilegijs alimentorum, ſi debitum ſit pauperi.*
34 *Paupertas non eſt probanda, ſed præſumitur.*
35 *Signatura in cauſis mercedis, ſeu ſalarij ſolet præſeruare executionem pro rata trium annorum, & in reliquis committere cũ clauſula* ſi quid exequendũ.
36 *Pro mercede diurna datur via executiua.*
37 *Et in Vrbe ex ſtatuto cap. 95. debitor vbi ſumma nõ excedit ſcuta decem non auditur, niſi facto depoſito, & à ſcutis decem ſurſum, niſi dato fideiuſſore.*
38 *Intelligitur tamen vbi merces, vel ſalarium eſt diurnum, ſeu menſtruum.*
39 *Merces debita procuratori ad lites non dicitur diurna, & continua.*
40 *Procuratores, & ſollicitatores in Vrbe non poſſunt agere pro ſalario non conuento actione locati.*
41 *Sufficit tamen promiſſio eis facta mercedis in genere.*
42 *Appellatio ſuſpenſiua datur in actione locati vbi merces non eſt conſtituta in certa ſumma.*
43 *Decl. procedere ſi Iudex taxatus eſt, ſecus ſi conſtet de quantitate ex conſuetudine.*
44 *Appellatio vbi intrat taxatio Iudicis datur etiamſi alias non daretur.*
45 *Signatura in cauſis mercedis diuerſimode reſcribit iuxta diuerſitatem factorum.*
46 *Conductori datur appellatio ſi habuit ſententiam fauorabilem à qua appellauit locator.*
47 *Appellare ſi permiſſum eſt vni parti, debet permitti, & alteri.*
48 *Limit. ſtante ſtatuto appellationem prohibente.*
49 *Appellatio ſi ſit prohibita intelligitur quatenus ſententia ſit valida, & iuſta.*
50 *Decl. procedere ſi nullitas ſit clara, & iniuſtitia notoria.*
51 *Prelatio quando competat pro credito penſionum rei locata.*
52 *Obligatio, & hypotheca pro debitis in diem ſtatim oritur licet impediatur exactio vſq. quo dies venerit.*
53 *Creditum penſionum rei locata ſumit anterioritatem à die locationis.*
54 *Decl. procedere quo ad penſiones debitas vigore locationis expreſſa ſecus autem quo ad debitas pro tacite renouata.*
Contrarium tamen vide num. 57.
55 *Hypotheca tacita non retrotrahitur ad diẽ contractus.*

56 *Con*

Digitized by Google

56 *Contrarium tenent alij.*
58 *Hypotheca tacita anterior præfertur expreſſæ poſteriori*
59 *Relocatio vigore pacti, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur facta relocatio, non eſt tacita, ſed expreſſa.*
60 *Hypotheca conditionalis eueniente conditione, retrotrahitur ad diem contractus.*

CAPVT XXXIX.

Qvatenus conductor ſponte non ſoluat debitam mercedem, poteſt locator eum
1 conuenire coram Iudice intentando actionem, quæ ſibi de iure conceditur, & dicitur
ex locato, de qua in *l. ſi tibi habitationem 5. ff. locat. & in l. Præſes C. eod. & Inſtit. tit. eod. in princ.*

2 Quæ actio ex locato eſt actio ciuilis; vt probatur in *l. 1. ff. de ſuperficieb.* & eſt actio
3 perſonalis, vt de actione ex vendito probatur in *l. 1. C. de act. empt.* & inde bene arguitur ad actionẽ iſtam ex locato ad *text. in l. 1. ff. locat.* & in hoc propoſito *Criſp. in ſuis terminis actionum num.* 147.

Dubitatum autem fuit, an competat locatori pro penſionibus via executiua, nam
4 licet prædicta actio ex locato ſit ordinaria requirens libellum, vt tradit *Iaſ. in §. Actionum autem. num.* 158. *ad fin. & ſeq. inſtit. de action.* & dixit *Rot. dec. 175. nu. 2. poſt Zacch. de obl. cam. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. defin. 57.*
5 tamen verba illa *text. in l. præſes 17. C. locat. Præſes Prouinciæ, quæ ex locato debentur, ſolui*
6 *ſine mora curabit*, dederunt occaſionem aliquibus credendi, quod procedi deberet executiue, & ſignanter *Viu. in ſuis commun. opinionib. opin. 678. num. 26.* vbi quod ita vidit iudicatum in cauſa fratris ſui *Rota dec. 335. num. 3. par. 10. rec.*

7 Verum illa verba *ſine mora*, quæ in dict. text. exiſtunt non poſſunt operari, vt ſit ſublata neceſſitas cognoſcendi, an conductor ſit debitor, illumque condemnandi, prout ſublata eſt, vbi competit via executiua, cum tunc debitor habeatur pro condemnato, ſed ſolum importare poſſunt, vt poſt condemnationem non ſit permittenda dilatio, & ſic ceſſare appellationem ad *text. in l. 1. C. de ſent. ex breuil. recit. ibique gloſ. in verb. mora, & Bal.* vbi in fine declarat dicta verba intelligi poſt ſententiã, vel infra quatuor mẽſes, vel infra decem dies, iuxta *text. in l. ſi debitori ff. de iudic.* vel infra duos menſes attento *tex. in cap. potuit de locat.* vel arbitrio Iudicis ad *tex. Inſt. tit. de offic. Iudic. in princ.* & ita in ſpecie declarando verba præfata legis *Præſes C. loc.* dixit *Rot. in deciſ. 175. num. 5. poſt Zacch. de obl. cam. & in deciſ. 526. num. 10. verſ. ad textum coram Bichio*, vbi plene examinatur articulus referendo hinc inde auctoritates, eaſque ſingulariter, & diligenter examinando.

8 Senſus itaque Rotæ eſt, vt prædicta verba *ſine mora* nedum importare non valeant conductorem haberi debere pro condemnato, & ſic teneri via executiua, ſed nec etiam priuandum eſſe dilatione illa, ſeu termino, qui de iure poſt condemnationem reis indulgetur iuxta dictum *text. in l. ſi debitori 21. ff. de iudic.* ſed ſolum tollere remedium appellationis.

9 Et quidem competens terminus ad ſoluendum omnibus debitoribus quantumuis liquidis, & condemnatis de iure denegari non debet, vt vltra dictam *l. ſi debitoris* habetur in *l. debitoribus 31. ff. de re iudic. in l. 1. & 2. C. de vſur. rei iudic. in cap. quod ad conſultationem 15. de ſent. & re iud. cap. quærenti 26. de offic. deleg.* & dixit *Rot. dec. 376. num. 1. par. 2. rec.* Vnde non eſt denegandus
10 conductori, cum nec etiam ei qui declaratus ſit debitor à Papa per Breue denegari debeat, vt cenſuit *Rot. coram Puteo dec. 121. num. 1. lib. 3.* & etiamſi adſit ſtatutum dicens,
11 quod illico omni dilatione, & contradictione ceſſante debitor ſoluat, ea ratione quia non eſt effectualiter debitor niſi decurſo dicto tempore, quod condemnatis conceditur, vt habetur in eadem *dec. cor. Put. in fin.*

12 Quantitas autem huius temporis eſt arbitraria Iudici, qui poteſt illam coarctare, & prorogare *Alciat. in l. cedere diem num. 6. ff. de verb. ſign. Molin. de contract. diſp. 538. num. 7. verſ. poteſt tamen. Put. dict. deciſ. 121. num. 2. & 3. lib. 3.* vbi quod propter magnã
13 ſummam debitam maius tempus arbitrari debet, iuxta *gloſ. in l. Æmilius ff. de minor.*
14 Et in Curia notorius eſt ſtylus Auditoris Cameræ concedendi triginta dies debitoribus, qui ſtylus facit ius, itaut non ſit am-
15 plius neceſſe eum interloqui ſuper illius conceſſione, ſed ſufficiat debitori illum terminum ad ſoluendum ſuſcipere in Actis eiuſdem *Rot. deciſ. 383. num. 1. par. 1. & dec. 376. num. 1. & 5. par. 2. rec.*

16 Et talem terminum concedit Auditor Cam. etiam condemnatis in alijs Tribunalibus, & Iudices condemnantes illo pendente non exequuntur, vt tradunt *Scacc. de appell. quæſt. 17. lim. 2. num. 32. Saluſt. Tiber. in praxi lib. 1. cap. 28. num. 6.* & etiamſi ipſi ter-
17 mino in inſtrumento obligationis fuiſſet à debitore ſpecialiter renunciatum, adhuc illum ſuo arbitrio cõcedit *Scacc. ibidem n. 31.* vbi & alia circa eundem terminum Auditoris Cam. tradit, penes eum in caſu occurrenti videnda.

18 Vnum tamen non omittendum animaduertere,

uertere, quod in locatione euenire facile poteſt, ſcilicet, quod ſi conuentum fuerit dari pro mercede aliquam rem in ſpecie, tunc terminus præfatus de Iure non datur condemnato *gloſ. in cap. quærenti 26. verb. quadrimeſtre prope med. de offic. deleg. Molin. de contract. diſp. 538. num. 7. ver. obſerua tamen*, vbi tamen bene addit, quod qua-
19 tenus res illa tradēda abſens ſit, vel aliquod aliud legitimum occurrat impedimentum, cur ſtatim tradi non poſſit, præſcribitur à Iudice aliquod tempus, quo tradi poſſit, aut æſtimatio eius, ſi omnino tradi non valeat, adhibente reo fideiuſſores per *text. in §. 1. Inſtit. tit. de offic. Iud. iuncta gloſ. ibi.*

20 Id tamen quod dictum eſt non competere viam executiuam pro penſione rei locatæ, limitatur reſpectu rerum inuectarum, & illatarum in eam, quia in eis competit via executiua ex traditis *per Gratian. diſc. 117. num. 1. & ſeqq.* militat enim quoad ea diuerſa ratio, nam locator poteſt illa etiam propria auctoritate expulſo conductore detinere, donec ſibi ſatisfiat, & ſic ad euitandum periculum ſi conductor ſe opponat, poteſt à Iudice petere aſſiſtentiam, vt declarat *Rot. coram Bich. dec. 526. num. 18. & ſeq.* & dicam latius in *cap. ſequenti de inuectis, & illatis*.

21 Prout etiam ſine dubio limitatur ſi conductor in Iſtrumento, ſeu apoca locationis ſe adſtrinxerit ſoluere aliqua obligatione viam executiuam præbente, prout cauti locatores curare ad euitandas fraudes, & tergiuerſationes conductorum ſolent, tunc enim non habet conductor de quo conqueratur, dum talem ſibi legem dicere voluit, & potuit, & cui locatorem veriſimile eſt non alia legē locaturum fuiſſe, vt dicit *Fab. in C. lib. 4. tit. 42. def. 57.*

22 Non tamen ſatis eſſet eum promiſiſſe penſionem ſine aliqua contradictione præuia renunciatione cuicumque exceptioni, & Iuris, ac legum auxilio, quoniam iſtæ clauſulæ tollunt appellationem, ſed non operantur, quod competat via executiua, vt declarauit *Rota in vna Lucana dotis 19. Ianuarij 1629. cor. Virili* & in terminis conductoris in *deciſ. 175. num. 7. poſt Zacch. de oblig. Cam. & coram Bichio d. dec. 526. numer. 16. & 17.*

23 Prout etiam non ſatis eſſet conductorem ſe obligare in forma alicuius ritus, ſeu ſtatuti mere laicalis, dum ipſe ſit Eccleſiaſticus, licet enim etiam Eccleſiaſtici poſſint per pactum renunciare viæ ordinariæ, & ſe ſubmittere executiuæ, tamen non poſſunt ſe ſubmittere ſtatutis, & ritibus Laicorum, quia ab eis ſunt exempti per priuilegium conceſſum toti ordini Eccleſiaſtico, cui renunciare non poſſunt *c. ſi diligenti, & c. contingit de ſent. excom.* & in puncto *Rot. coram Bichio dict. dec. 526. num. 28. & ſeqq.* & latiſſime firmatum fuit in *deciſ. 180. num. 12. & plurib. ſeqq. poſt Zacch. de obl. cam.*

24 Nec quatenus conductor continuaſſet vltra tempus conuentum retinere rem, & ſic tacite renouata eſſet locatio, pro penſionibus poſtea decurſis tempore tacitæ renouationis, operarentur clauſulæ executiuæ inſtrumenti ipſius locationis expreſſæ, quia illæ non cenſentur repetitæ in tacita, vt in ſpecie firmauit *Rota. Bononien. dec. 80. nu. 26.* & dicam *in cap. 64.* vbi agam de tacita relocatione.

25 Preterea nō omittendum aduertere, quod licet Iudex non debeat relaxare mandatum contra conductorem pro debito mercedis via executiua, tamen dum lex dicit eum curaturum ſolui ſine mora *dict. l. Præſes C. loc.* videtur eum procedere debere ſaltem breuiter, & ſummarie ſecundum *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 121. num. 10.* & admittere videtur *Rot. cor. Bichio dict. deciſ. 526. nu.*
26 *24. & 25* quod in foro Capitolino Vrbis ſine difficultate procedit ita præcipiente ſtatuto *in cap. 121.*

27 Imo in Vrbe adeſt aliud ſtatutum nempe *cap. 88.* in quo ordinatur in cauſis locationum quarumcumque, in quibus quæſtio dominij, vel poſſeſſionis de Iure referri non poteſt, & in ſpecie penſionum domorum, prædiorum, & reſponſionum vinearum procedi ſine libello, litis conteſtatione, aut alijs ſolemnitatibus, ſeu ordinibus iudiciorum, etiam ſubſtantialibus, ſummarie, ſimpliciter, & de plano ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, ſola facti veritate inſpecta, & omni
28 Iuris ſolemnitate omiſſa, quæ clauſulæ important facultetem procedendi executiue *Bart. in extrau. ad reprimendum in ver. figura in fine* cum alijs pleniſſime cumulatis per *Rot. dec. 170. num. 5. poſt Zacch. de obl. cam.* & in puncto dicti ſtatuti *in rec. dec. 335. nu. 4. par. 10.*

29 Pro mercede autem operarum, ſeu ſalario competunt aliæ diuerſæ actiones, de quibus late *D. Lanfr. Zacch.* in ſæpe laudato *tractatu de ſalario quæſt. 93. per tot.* quas omitto referre, ex quo ſunt extra materiam locationis, illis tamen omnino videtur addenda, hæc actio ex locato, quoniam vbi agatur de operibus, quæ locari poſſint, de quibus dictum eſt in cap. 15. eam competere clarum eſt, vt tradunt *Soccin. Sen. conſ. 196. prope fin. lib. 2. Rot. Ianuen. deciſ. 115. num. 2.*

Digitized by Google

num.2. & alijs adductis *Venturin. conſ. 32. num.22. Add. ad Burat. deciſ.174. in fin. Rot. deciſ.367. num. 20. par. 9. rec.*

31 Vnde nec etiam in cauſis mercedum dan-
da erit appellatio, prout regulariter eam
non dari, vbi agitur de mercede locationis,
ſupra dictum eſt, eoque magis, quod vt non
detur, militant etiam aliæ diuerſæ rationes
relatæ per eundem *D. Lanfr. in dict. tract. quæſt. 107.* & ſignanter, quod ſuccedere ſo-
let loco alimentorum, ſeu pro alimentis in-
ſeruire, & in cauſis alimentorum non datur
32 appellatio ſuſpenſiua ex ibi congeſtis *n. 4.*
& tradit etiam *Fenzon. ad Stat. Vrb. cap. 95. n. 5. & Magon. dec. Flor. 12. num. 11.* Verum
33 quatenus neceſſe ſit excludere appellatio-
nem ratione iſta, quod merces operarum
gaudeat priuilegijs alimentorum, ex ea ſe-
quitur, vt concluſio non procedat, niſi vbi
agitur de mercede debita pauperi, quæ ali-
mentorum loco ſuccedit *Fenzon. in dict. cap. 95. num. 7. Rot. deciſ. 764. per tot. par. 1. Diu. & in Anconitana mercedis 20. Nouembris 1602. cor. Sacrato quæ eſt impreſſa per Marcheſan. par. 1. fol. 1199. it r. num. 1.* & hanc
diſtinctionem inter ſalarium debitum pau-
peri, vel non, fuiſſe ſemper approbatam à *S. Rot.* aſſerit *D. Lanfr. dict. quæſt. 107. ſub n. 6.*

Non tamen neceſſe habet locator opera-
rum ad effugiendam appellationem ex hoc
capite probare ſe pauperem, tum quia ipſe
habet regulam pro ſe, vt non detur appella-
tio fundatam etiam in Sacra Scriptura ex-
34 preſſe mandante, mercedem operariorum
non retineri, vt retuli in *cap. 37. de tempore, quo ſolui debeat merces*, & mox etiam
referam, tum quia paupertas præſumitur, ex
quo quilibet pauper, & nudus naſcitur; vt
late probant *Adden. ad dec. 617. numer. 37. & ſeq. par. 4. to. 3. rec. & Ginrba deciſ. 18. n. 12.* & in his terminis *Scacc. de appell. q. 17. lim. 8. n. 9.*

Vlterius ſi euitari prætendatur appella-
tio in cauſa mercedis operarum ex quo ſuc-
cedat loco alimentorum, ſequitur etiam,
vt tantummodo pro duobus, vel tribus an-
nis vltimis priuilegium competere poſſit,
35 cum, ſi petatur merces pro vlteriori tem-
pore decurſo, talis petitio tanquam alimen-
torum omnino decurſorũ, ſubiaceat appel-
lationi, vnde Signatura ſolet preſeruare exe-
cutionem pro rata trium annorum tantum
ad ſummum, & in reliquis committere cau-
ſam appellationis, cum clauſula *ſi quid exequendum*, quæ illam ſuſpendit *Marcheſan. de Commiſſ. par. 1. fol. 1193. n. 26. D. Lanfr. dict. quæſt. 107. num. 14. Gratian. deciſ. March. 33. num. 5.*

Quare ſæpe magis expediet allegare,
quod in actione ex locato non datur appel-
latio ex dicta *l. Præſes C. loc.* cum ei dictæ
limitationes non adaptentur, vt de ſe patet.
36 At quatenus agatur de mercede diurna,
vtique magis vrgent, præuia executiua, &
remotione appellationis ſuſpenſiuę, verba
illa Sacræ paginæ, *Eadem die reddes pretium laboris ſui ante ſolis occaſum Deuter. cap. 24. n. 15* cum cõcordantibus ponderatis per *Marant. in praxi par. 4. diſt. 9. num. 197. Scacc. de appellat. q. 17. lim. 8. n. 9. D. Lanfr. dict. q. 107. num. 2.*

37 Vnde non deſunt Curiæ, quæ in cauſa
ſimilis mercedis procedunt executiue, &
ſtatuta id præcipientia, & in Vrbe adeſt
cap. 95. lib. 1. in quo ordinatur, quod vbi
ſumma non excedit ſcuta decem, reus non
audiatur niſi facto actuali depoſito, à ſumma
vero ſcutorum decem, vſque ad quamcum-
que ſummam, non audiatur niſi dato fide-
iuſſore de iudicatum ſoluendo. De appel-
latione vero nihil dicit, vnde attendendum
remanet ius commune, iuxta quod appel-
latio non datur in ſimilibus cauſis, quoad
effectum ſuſpenſiuum, ſed quoad deuoluti-
uum, vt explicat, ibi *Fenzon. num. 6.* & ſer-
uatur etiam in Curia Gubernatoris, vt in
prædictis cauſis mercedis non audiatur reus
niſi facto eodem modo depoſito, vel data
cautione in forma depoſiti, vt notant *Marcheſ. de commiſſ. par. 1. fol. 1195. num. 57. & Ridolphin. in praxi par. 1. cap. 7. num. 90. verſ. nec aliquis*, & dixi latius *cap. 35. n. 70.*
38 At cauſę mercedis ad effectum faciendi
depoſitum, illæ tantum intelliguntur in qui-
bus agitur de diurna, vel menſtrua merce-
de, ſiue ſalario, vt præciſe declarat *Reformatio Tribunalium Pauli V. §. 11. num. 6.*
& notat *Ridolphin. dict. cap. 7. num. 91.* vnde
39 talis non eſſet merces debita Procuratori
ad lites, quia vacat in ferijs, & ideo eius
merces non dicitur continua, & diurna, nec
in ſtatuto de eis loquente comprehenditur
ſecundum *Riminal. Iun. conſ. 315. num. 17. verſ. huic obiecto.*

In propoſito tamen Procuratorũ, in præ-
fata *Reformatione Pauli V. in tit. de Aduocat. & Procurat. §. 18. num. 13.* habetur, quod
neque ipſi Procuratores, neque Sollicita-
40 tores quarumcumque cauſarum ſalarium
non conuentum petere valeant, vnde inten-
tare non poſſunt actionem ex locato, & cõ-
ducto, ſed implorare debent officium Iudi-
cis, quod nunquam cenſetur ſublatum, vt
in ſpecie declarando ipſam Reformationem
dixit *Rota in vna Romana ſalarij 23. Ian. 1626. coram Remboldo* de qua meminit

Add.

Add. ad Burat. deciſ. 174. *num.* 18. *& eſt*
*impreſſa poſt Zacch. de ſalar.dec.*83.*& in dec.*
367.*num.*26. *& ſeq. par.*9. *& in Romana Pe-*
cuniaria 13. *Iunij* 1663.§. *hinc vrgere coram*
Veroſpio, quæ eſt deciſ. 84. *numer.* 3. *& ſeq.*
*par.*14.& dixi etiam *cap.*35.*n.*97.*&* 98.
41 Sufficit tamen ad hoc, vt non intret dicta
Conſtitutio, & ſic vt poſſint Procuratores,
& Sollicitatores intentare actionem locati,
quod merces fuerit promiſſa,etiam in gene-
re,abſque expreſſione quantitatis,& iuſtifi-
cari promiſſionem per literas miſſiuas,vt pa-
riter declarauit *Rota deciſ.* 348. *num.* 21. *&*
& 22.*par.*4.*to.*2.*rec. & deciſ.*367. *num.* 31.
*part.*9.
42 Verum non propterea euitare poterunt
dari appellationem,etiam ſuſpenſiuam,quia
iſte eſt caſus in quo etiamſi actum fuerit a-
ctione locati, & pro ſalario,datur appellatio
ſuſpenſiua, ſi non fuit conſtituta merces in
certa ſumma, itaut intret taxatio Iudicis,
43 prout ſeruat Signatura in Vrbe, reſte *Mar-*
*cheſan.de Commiſſ. par.*1. *fol.*1193.*num.*24.
& 25. *& num.* 55. vbi quod in mercede cõ-
uenta, vel ſi conſtat de quantitate ex ſolito,
reſcribit *ſine præiudicio*, alias, cum clauſula
ſi quid exequendum, & *num.* 59. vbi quod
aliquando reſcribit ſine præiudicio, quoad
certam ſummam tantum, & refert etiam
*Scacc. de appell. quæſt.*17. *lim.*8. *num.*9. *verſ.*
& Signatura: Et ratio reddi poteſt, quia Iu-
44 dex potuit grauare in quantitate taxanda,
vnde danda ex hoc capite appellatio;quam-
uis iuxta regulas iuris dari non deberet,
prout videmus in taxatione expenſarum
litis, quæ licet ſit executio rei iudicatæ, &
potius interlocutoria quam definitiua, itaut
propterea non danda eſſet appellatio *Veſtr.*
*in praxi lib.*7. *cap.*3. *num.* 10. *&* 11. tamen
dicta ratione conceditur *Clem. appellanti de*
*appellat.Bal.conſ.*119.*num.*8.*verſ.hac ſenten-*
*tia lib.*2.*Rot.deciſ.*211.*num.*4. *par.*7.*rec.*
45 Diuerſitas autem modi reſcribendi pro-
cedit à diuerſitate factorum, vbi enim non
expreſſa merces certa in cõuentione, quan-
doque eius quantitas certa deducitur aliun-
de, puta à ſolito, cum quo ſe confirmaſſe
partes præſumuntur, vt dictum eſt alibi, &
quatenus ſolitum ſit certum, & clarum, eo
caſu quoque Signatura nõ ſolet ſuſpendere
executionem, quatenus autem ſit aliquo
modo dubium, & tunc regulari ſolet à qua-
litate dubietatis,ſi enim certum eſt dari ſal-
tem vſque ad tantam ſummam,itaut dubie-
tas ſit tantum ab illa ſupra, ſolet reſcribere
ſine præiudicio quoad illam ſummam, ma-
xime pro pauperibus, ſi autem dubietas ſit
in tota, tunc ſuſpendit totaliter, niſi aliæ
circumſtantiæ diuerſimode ſuadeant, & cũ
hac diſtinctione accipienda videntur tradita
per *Marcheſan. & Scacc. vbi ſupra, & D.*
*Lanfr.d.quæſt.*107.*num.*13.
46 Alius caſus eſt, in quo danda eſt appella-
tio conductori, ſi ipſe in prima inſtantia
ſententiam fauorabilem reportaſſet, à qua
locator ſiue rei, ſiue operarum appellaſſet,
& obtinuiſſet, vt firmat in ſpecie *D. Lanfr.*
*ibidem num.*15. nam in iudicijs ſeruanda eſt
47 æqualitas, itaut ſi vni parti permiſſum fuit
appellare, permittendum ſit, & alteri *cap. in*
iudicijs de reg.Iur. in 6. *Rot.cor. Coccino deciſ.*
78.*num.*2. quod tamen non procederet, vbi
adeſſet ſtatutum expreſſe prohibens condu-
ctori appellationem, quia tunc cum ſtatutũ
48 ſemper, & indiſtinctè loquatur, numquam
eſſet danda appellatio, vt dixit *Rot. coram*
*Dunoz.Iun.dec.*664.*num.*2.*verſ.quoniam pla-*
*cuit, & in rec. dec.*354. *num.*3. *&* 4.*par.*9.
Committeret quoque Signatura cauſam
appellationis etiam ſuſpenſiuæ ſine dubio,
vbi ſententia laboraret aliquo vitio nulli-
49 tatis, vel iniuſtitiæ, quia vbi appellatio eſt
expreſſe prohibita,ſemper intelligitur qua-
tenus ſententia ſit valida,& iuſta ex traditis
per *Rot.deciſ.*18. *num.* 1. *par.*1. *& deciſ.*324.
*num.*3.*par.* 2. *rec.* & in terminis cauſæ mer-
50 cedis,per *D. Lanfr. dict. quæſt.* 107. *nu.*18.
& 19. requiritur tamen nullitatem eſſe cla-
ram, & iniuſtitiam eſſe notoriam, quia alias
inhærendum eſſet regulæ prohibitiuæ ap-
pellationis,ex traditis per *Ridolphin. in pra-*
*xi par.*2. *cap.*6. *num.* 167. *Rot. deciſ.* 780. *&*
*deciſ.*785. *in vtraque num.* 1. *cor.Burat. & in*
*deciſ.*9. *fere per tot. poſt Poſth. de manut.*
51 Si autem in hac actione quæratur, an cõ-
petat aliqua prælatio aduerſus alios credi-
tores conductoris, in primis ea competit in
fructibus rei locatæ, vt dictum eſt ſupra in
cap. 33. præcipue *num.* 37. *& ſeqq.* ſecundo
loco ea competit quandoque in inuectis, &
illatis in prædium locatum, de quo dicetur
in *cap. ſequen. num.* 128. *& ſeq.* Tertio ea
competit,vbi agitur de mercede operarum,
in quibuſdam caſibus, de quibus dicam in
*cap.*41. *per tot.* in reliquis recurrendum erit
ad anterioritatem, iuxta vulgat. reg. qui
prior in tempore, prior in iure, & vbi loca-
tio ſit ad plures annos, clarũ videtur, quod
licet penſio diſtributa ſit in ſingulos annos,
adhuc non ſumenda eſt anterioritas à die
quo deſtinata eſt ſolutio, ſeu paghæ, vt di-
citur, maturatæ, ſed à die celebrati contra-
ctus, præſuppoſito, quod in ipſo contractu
adſit obligatio, cum hypotheca ſuorum bo-
norum,quia in debitis in diem ſtatim oritur
52 obligatio,& conſequenter hypotheca,licet

impedlatur exactio ex quo nondum ceſſit dies *l. cedere diem cum ibi notat. ff. de verb, ſignif.* & in ſimilibus terminis de obligatione pro vſuris, quod anterioritatem ſumat à die contractus,non autem à die quo promiſſa ſolutio, eſt text. celebris in *l. Lucius* 19. *ff. qui potior. in pign. hab.* & generaliter in annuis præſtationibus *Rot. deciſ.*679,*num.*8.
53 *& 9. par. 1. diu,* & præciſe in his terminis penſionis reilocatæ *Rot,cor,Caualer.dec.*342, *per tot,*

Et certe hoc non habet difficultatem in locatione expræſſe facta ad plures annos, quod hypotheca ſumat initium à tempore contractus, & factæ obligationis, quo ad omnes annos pro quibus fuit expreſſæ con-
54 uentum locationem durare,at vbi vltra eos locatio fuerit tacite continuata, ſeu renouata, iuxta *text. in leg. item quæritur* §. *qui impleto, & leg. ſeq. ff. locat,* contrarium videtur dicendum, nam licet duret etiam obligatio pignorum, & hypothecæ in ipſa locatione contractæ, vt habetur in *dict.* §. *qui impleto l. legem in fin. C. locat*, & tradit *Bolognin. conſ.* 30. *num.* 34, tamen ſicut iſta eſt locatio tacita, ita etiam eius hypotheca tacita quoque eſt, & hypotheca tacita non
55 incipit à die contractus, ſed ſolum à die quo effectualiter debetur, & ſic à die quo conductor continuando vti, fit debitor, vt late probant *Socein. Sen. conſ.*41. *num.*16, *& ſeq. & num.* 22. *lib.*4 *Menoc, conſ.* 851. *num.* 23. *& ſeqq, Mantic. de tacit. lib.* 14. *tit.* 46. *num.*9.*verſ. ſed hoc ſane,* quorum dicta mul-
56 tum vrgent, ſed non tranſeunt ſine difficultate, quia contrarium tenet aduerſus Soceinum vbi ſupra *Neguſ. de pignor. par,* 5. *membr,* 1. *num.* 14. & aduerſus *Mantic, Merlinus de pignor, lib.* 4. *tit.* 1. *quæſt.* 23, *num,* 31, & firmare noluit *Rot. deciſ.* 206, *num,*15. *par.* 10. *rec,* & pro iſta contraria
57 facit *text, in dict.* §. *qui impleto*, dum dicit *pignorum videtur durare obligatio* ſi enim obligatio durat, non naſcitur de nouo, ſed eſt illamet antiqua de tempore locationis contracta, & ideo ab eo debet prælationem ſumere.

Et licet fortius, quod hæc hypotheca competens pro tacita relocatione cedat expreſſæ, etiam poſteriori, nempe contractæ incepta iam tacita relocatione,tradat *Caroc. de locat. tit, de renou, locat. in declarationibus declarat,* 13, *num,* 2. vbi quod ita vidit in facto allegatum, tamen ipſe nihil allegat, & ratio quam adducit, quod expreſſa præferatur tacitæ, quando tacita eſt prior in tẽ-
58 pore, non eſt vera, quia tunc præfertur etiã expreſſæ poſteriori *Neguſ. de pignor. par.*5, *membr,*2. *num.* 9. *verſ. quartodecimo amplia, Merlin, eod, tractat. lib,* 4, *tit.*1, *quæſt.*7, *per tot,* Vnde ſaltem à die tacitæ relocationis, quo ſaltem incipit ipſa hyotheca tacita, incipit & etiam eius prælatio.

Præterea quando verum ſit hanc hypothecam non incipere à die contractus, nec ab eo prælationem ſumere, hoc videtur declarandum procedere, ſi relocario ſit omni-
59 no tacita, ſecus autem ſi ſit in ipſo contractu conuenta, puta, ſi dictum, quod non facta disdicta cenſeatur facta relocatio cum eadem mercede, aliiſque pactis, quia tunc non agitur de hypotheca tacita, ſed de expreſſa, & vigore contractus, & ideo ab eo ſumere debet anterioritatem obligatio,iuxta *text. in dict. l. lucius* 19. *ff. qui potior. in pignor. hab.* etiamſi illa obligatio ſit conditionalis, videlicet ſi continuetur abſque diſdicta, quia etiam hypotheca conditiona-
60 lis retrotrahitur, vt per *text, in l, qui balneũ in princ.* & in *l, potior in princ.verſ. videamus ff. qui potior in pign. hab.* tradit in propoſito *Caualer dict. deciſ.*342.*num.*1,*&* 2. & ſub ſimili conditione videtur etiam contracta obligatio pro vſuris, ſcilicet, ſi ſors non reſtituatur, & tamen pro eis clarum eſt prælationem competere à die contractus *dicta l. lucius ff. qui potior, in pign.* & hanc diſtionem, inter obligationem, ſeu hypothecam omnino tacitam, & eam quæ competit ex contractu, late firmauit *Rot. in dict. deciſ.* 206.*num.*12.*& ſeqq.par.*10.*rec.* quæ eſt *Peuting. deciſ.* 331, vbi nec etiam erat expreſſa obligatio pro fructibus in inſtrumento ,ſed tacite ex eo deducebatur,

De rebus inuectis, & illatis in prædium conductum, quæ actio, aliudue remedium aduerſus eas locatori cõpetat.

SVMMARIVM.

1 *Inuecta, & illata in prædium conductum remanent tacite hypothecata domino prædy.*
2 *Et hæc eſt hypotheca generalis, & tacita legalis facto hominis interueniente.*
3 *Ad hoc vt induceatur dicta hypotheca requiritur eam inferri in prædium conductum animo, vt ibi permaneat, vſque quo duret locatio.*
4 *Hypotheca inuectorum in prædium conductum prodeſt locatori non ſolum pro credito penſionis, ſed etiamſi conductor deterioraſſet prædium.*
5 *Ampl. vt poſſit etiam locator pro quocumque alio credito inuecta & illata retinere.*
6 *Decl. procedere ſi poſſideat.*
7 *Retentio non poſſidenti competere non poteſt.*
8 *Hypothecam habens poteſt ſe opponere creditori poſteriori, & dicere velle retinere.*
9 *Decl. procedere pro ipſo credito cum hypotheca, non autem*

Digitized by Google

autem cum alio ſine hypotheca.

10 *Inuecta res dicuntur illa, quæ dorſo, & illata illa quæ manu in prædium ſunt introducta.*

11 *Inuecta, & illata in prædium vrbanum remanent hypothecata domino, etiam ignoranti introductionẽ, ſecus autem in prædio ruſtico.*

12 *Inuecta, & illata in prædium ruſticum, vt remaneant hypothecata, aliqui volunt non ſufficere ſcientiam, ſed requiri pactam.*

13 *Contraria tamen opinio eſt magis communis, & num. 14. vbi quod eſt etiam verior & num. 17.*

15 *Diſtinctioni vna pars aliam declarat.*

16 *Legum deciſiones non ſunt trahendæ ad caſus indubitabiles.*

18 *In inuectis, & illatis competit locatori actio ſeruiana.*

19 *Seruiana actia, & interdictam ſaluianum proditum fuit contra colonum.*

20 *Et competunt tam contra conductorem prædij ruſtici, quam contra conductorem prædij vrbani.*

21 *Seruiana actio differt ab interdicta ſaluiani, quia ſeruiana ſiue ad res coloni, ſiue ad res inquilini datur directa, ſaluianam vero ad res coloni directum, ad res vero inquilini datur tantum vtile.*

22 *Et quia ſeruiana reſpicit rerum proprietatem, & qui eam intentat probare, debet debitorem habuiſſe earum dominium, ſaluianum reſpicit poſſeſſionem, & ſufficit probare debitorem illam habuiſſe.*

23 *Decl. vt intentans ſeruianam non teneatur probare dominium plenum, ſed ſufficit quaſi dominium.*

24 *Hypothecam præcedens ex eo quod fuerint bona inuecta, & illata in prædium conductum, probare debet pactum illationis.*

25 *Et probare etiam debet quod illata fuerint cum animo, quod ibi permanerent vſque quo duraret locatio.*

26 *Animus prædictus probatur præſumptione reſultante ex qualitate rei ſolita locari.*

27 *An res ſint dictæ qualitatis ſtatur arbitrio Iudicis.*

28 *Actio ſeruiana, & interdictum ſaluianum poſſunt cumulari, & interdictum tentari.*

29 *Et pro vtraque requiritur libellus.*

30 *Libelli pro actione ſeruiana, & pro ſaluiano formula relatiue.*

31 *Actio ſeruiana an fuerit intentata, vel potius ſaluianum, dignoſcitur à libello, & quomodo.*

32 *Actio ſeruiana eſt hypothecaria, & continet petitoriam, & ſaluianum, eſt poſſeſſorium.*

33 *Seruianam intentans non poteſt obtinere in ſaluiano, quod eſt diuerſum.*

34 *Clauſula* deducens omne ius &c & potens iuſtitiã adminiſtrari &c. *in libellis apponi ſolitæ faciunt cenſeri intentata omnia remedia competentia vltra expreſſa.*

35 *Via executiua competit locatori aduerſus bona inuecta, & illata.*

36 *Inuecta, & illata dicuntur eſſe pignori penes locatorem.*

37 *Pignus dicitur, quod ad creditorem tranſit, hypotheca cum non tranſit, nec poſſeſſio ad creditorem.*

38 *Inuecta, & illata in prædium locatum an poſſideantur à locatore eſt quæſtio ardua.*

39 *Poſſeſſio, vt acquiratur neceſſaria eſt ſcientia.*

40 *Inuecta & illata poſſunt à locatore pro ſua ſecuritate includi.*

41 *Et per talem incluſionem acquirit earum poſſeſſionem.*

42 *Et ex poſtea poteſt illa capere propria auctoritate.*

43 *Et poteſt illa retinere.*

44 *Et ſufficit locatorem ea deſcribere ad hoc vt dicantur incluſa.*

45 *Et practicatur dicta deſcriptio.*

46 *Decl. deſcriptionem, ſeu incluſionem non poſſe fieri ſemper, ſed ſolum conductore mercedem non ſoluente.*

47 *Deſcriptio bonorum illatorum, ſeu bonorum incluſio prædicta, poteſt fieri per locatorem propria auctoritate.*

48 *Et hoc modo procedit, quod dicitur conductorem poſſe executiue agere contra bona inuecta, & illata, & ea propria auctoritate capere, nempe illa prius deſcribendo, & deinde capiendo.*

49 *At licet poſſit locator dicta bona capere ſine Iudice, honeſtius tamen faciet cum Iudice.*

50 *E poteſt petere aſſociationem.*

51 *Aſſociatio competit habenti facultatem capiendi propria auctoritate.*

52 *Aſſociatio petita à locatore ad bona inuecta, & illata, an concedi debeat ſine partis citatione, ſunt hinc inde opiniones.*

53 *Affirmatiua non poteſt admitti ſi petatur non ſolum aſſociatio, ſed etiam licentia ingrediendi.*

54 *Nec vbicumque non petitur aſſociatio ex mera vrbanitate.*

55 *Nec ſi non liqueat conductorem carere prorſus omni defenſione.*

56 *Nec vbi locator omiſſa via extraiudiciali elegerit iudiciariam.*

57 *Aduerſus bona inuecta, & illata conceditur mandatum de aſſociando, vel ad exibendum, aut aliud oportunum via executiua.*

58 *Ceſſante vero d. deſcriptione locator intentare debet vel ſeruianam, vel ſaluianum, non autem executiue agere.*

59 *Decl. vt non competat via executiua agendo, ſed excipiendo aduerſus alium creditorem executiue contra dicta bona agentem.*

60 *Hypotheca tacita inuectarum, & illatorum procedit etiam in inuectis per ſolam patientiam.*

61 *Et in inuectis per colonum reſpondentem, quid certum in fructibus.*

62 *Non autem procedit in inuectis per famulum in domum Domini.*

63 *Inuecta per ſubconductorem remaneat hypothecata etiam primo locatari.*

64 L. ſi in lege 27. §. ſi colonus ff. locat. *intellectur.*

65 *Minoris bona inuecta, & illata in prædium ab eo conductum, an tacite remaneant hypothecata locatori, eſt magna controuerſia.*

66 *Qui tenent negatiuam opinionem referuatur.*

67 *Affirmatiuam, qui tenent referuatur.*

68 *Ratio præcipua opinionis affirmatiuæ eſt, quia lex approbat conductionem à minore factam.*

69 *Ratio prædicta refellitur.*

70 *Bona Eccleſiæ generaliter hypothecari poſſunt abſque Beneplacito occaſione emptionis bonorum per eam facta.*

71 *Sed non propterea poteſt deueniri vigore dictæ hypothecæ ad diſtractionem bonorum ſine beneplacito.*

72 *In re maxime dubia liberum eſt hominis iudicium.*

73 *Maxime dum non agitur de conſulendo, aut iudicando*

74 *Minoris bona inuecta, & illata in prædium ab eo conductum ſine decreto non remanent hypothecata.*

75 *Lex vbi vult inducere tacitam hypothecam in bonis minoris, id clare exprimit.*

76 *Minoris priuilegium, quod eius bona non obligentur ſine Decreto, non procedit in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.*
77 *Lim. dictam opinionem, quod minoris bona inuecta, & illata non hypothecentur primo in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt.*
78 *Lim. 2. in minoribus, ſcholaribus, aliisque degentibus extra Patriam ſuam ſine Curatore.*
79 *Lim. 3. vbi minor prudenter conduxit.*
80 *Contr. quia in obligatione minoris requiritur vtilitas & decretum & num. 81.*
82 *Minoris bona ſi poſſideantur à locatore poſſant ab eo retineri quouſque ſit ſatisfactus.*
83 *Retentio datur etiam pro credito ſine hypotheca.*
84 *Bona Eccleſiæ difficilius alienantur, aut hypothecantur, quam bona minoris.*
85 *Bona Eccleſiæ inuecta, & illata in domum conductam non remanent tacite hypothecata.*
86 *Clericorum bona propria inuecta, & illata in prædium conductum remanent hypothecata.*
87 *Res aliena bona fide poſſeſſa ſi inferatur in prædium conductum remanet hypothecata.*
88 *Res aliena non poteſt obligari.*
89 *Decl. procedere in obligatione hominis, non in obligatione legis.*
90 *Hypotheca rei alienæ inuectæ, & illatæ prodeſt, vt conductor intentet ſaluianum, non autem ſeruianam.*
91 *Res aliena mala fide poſſeſſa ſi inferatur in prædium conductum non remanet hypothecata.*
92 *Ampl. etiamſi dominus rei illationem ignoret ſecundum aliquos.*
93 *Contraria tamen opinio eſt magis communis, & nu. 94. vbi quod eſt etiam verior.*
95 *Decl. dictam contrariam procedere ſi dominus non ſit præſens illationi, vel quando ſcit contradicat.*
96 *Lim. eamdem opinionem primo, vt non procedat ſi dominus ſciat rem ſuam induci, & tacuit dolo, vt deciperetur locator.*
97 *Lim. 2. ſi dominus permiſit induci res, vt permanerent in domo toto tempore locationis.*
98 *Lim. 3. ſi res locata ſit pupilli, vel Eccleſiæ.*
99 *Lim. 4. ſi cum ſcientia, & taciturnitate concurrat, quod dominus rerum ſit coniunctus conductori illa inducenti.*
100 *Maxime in bonis patris inductis in domum à filio de eius conſenſu conductam.*
101 *Limitatur aliis modis dicta concluſio relatiue.*
102 *Hypotheca tacita inuectorum, & illatorum non comprehendit illas res, quæ non cenſentur comprehenſæ in obligatione generali expreſſa.*
103 *Obligatio generalis non comprehendit veſtes, nec alia mobilia neceſſaria debitori.*
104 *Libri ſcholarium, & Doctorum, Arma militum, & Breuiarium Clericorum ſunt mobilia neceſſaria, & non cadunt ſub hypotheca generali.*
105 *Contr. quo ad hypothecam inuectorum, & illatorum.*
106 *Decl. ſecundam procedere tantum in caſu quo non eſſent inuecta alia bona, quam præfata.*
107 *Et debebit locator probare non fuiſſe inuecta alia bona.*
108 *Inſtrumenta, & Chirographa, & nomina debitorum non cadunt ſub hypotheca inuectorum, & illatorum.*
109 *Pecunia inuecta in domum conductam præſidij cauſa cadit ſub hypotheca, ſecus autem in pecunia inuecta, vt quotidie expendatur.*
110 *Boues aratorij, & inſtrumenta neceſſaria ad agriculturam non cadunt ſub hypotheca inuectorum, et illatorum.*
111 *Et generaliter non poteſt in eis fieri executio.*
112 *Ampl. procedere tam in foro ſæculari, quam in Eccleſiaſtico.*
113 *Lim. ſecundum aliquos ſi non poſſit fieri executio in aliis bonis.*
114 *Contrarium tamen tenent alij.*
115 *Lim. 2. attendi conſuetudinem, quæ in diuerſis locis adeſt, vt executio etiam in dictis bonis fiat.*
116 *Lim. 3. ſi mediante executione non impediatur agricultura & num. 117. vbi quando, & quomodo hoc procedat.*
118 *Merces an cadant ſub hypotheca inuectorum, & illatorum, eſt quæſtio controuerſa, & qui eam tractent.*
119 *Merces illatæ in prædium ruſticum non cadunt ſub hypotheca.*
120 *Merces illatæ in domum non ita conductam, vt in ea taberna exerceatur non cadunt ſub dicta hypotheca.*
121 *Secus ſi illata ſint in prædium vrbanum conductum ad effectum ibi retinendi merces.*
122 *Ampl. etiamſi ſit ſimul ad habitandum.*
123 *Fructus Prædiorum propriorum conductoris in domum conductam inuecti, tam ad vſum proprium quam ad effectum vendendi cadunt ſub hypotheca.*
124 *Inuecta, & illata, etiamſi ſint partim venalia partim non cadunt ſub hypotheca.*
125 *Venalia inuecta, & illata cadunt ſub hypotheca.*
126 *Conducta domo, ſeu alia manſione pro conſeruatione mercium, merces ibi conducta remanent hypothecatæ pro penſione.*
127 *Et hypotheca iſta eſt fortior hypotheca inuectorum, & illatorum in domum conductam ad habitandum.*
128 *Et habet prælationem, quoad alios creditores in rebus conſeruatis.*
129 *Hypotheca competens locatori in inuectis, et illatis habet prælationem ſecundum aliquos.*
130 *Contr. eſt magis receptum.*
131 *Creditor pro funere conductoris præfertur locatori in inuectis, & illatis.*
132 *Ampl. præferri etiam ei, qui locauit pro rebus ipſis conſeruandis.*
133 *Hypotheca in inuectis, et illatis competit etiam contra tertium cauſam à conductore habentem.*
134 *Non tamen poteſt contra tertium intentari via executiua.*
135 *Decl. non poſſe intentari viam executiuam contra tertium, ſi res non ſint amplius in domum conductam, ſecus autem e contra.*
136 *Lim vt non tranſeat dicta hypotheca contra tertium in rebus venalibus.*
137 *Decl. limitationem non procedere ſi res venales fuerint à locatore modo quo ſupra incluſæ.*
138 *Decl. 2. non procedere ſi ante alienationem fuiſſet iudicium intentatum à locatore.*
139 *Decl. 3. extingui hypothecam venalium ſi venditæ ſpecialiter, ſecus ſi tota apotheca, vel totum negotium, aut aliqua eius pars integralis.*
140 *Et vbi vendita ſpecialiter merces ſi aliæ emantur vti ſubrogata remanent hypothecata.*
141 *Precium mercium venditarum ſuccedit loco rei, et ſubiacet hypotheca cui ſubiacebant merces.*
142 *Hypotheca inuectorum, et illatorum durat etiamſi inquilinus bona e domo extraxerit.*
143 *Intellige ſi fuerant illata in domum animo, vt ibi permanerent.*

144 *Ampl.*

144 *Ampl. vt poſſit locator agere contra conductorem, qui bona inuecta extraxit; vt ea reportet.*

145 *Inuecta in porticum domus remanent hypothecata locatori.*

146 *Porticus non eſt domus, ſed eius pars, et in locatione domus continetur.*

147 *Inuecta in apothecam, horreum, ſtabulum, aream, vel curtim domui iunctis remanent hypothecata.*

148 *Molendinum iunctum domui, et in quo habitatur reputatur prædiũ vrbanũ, alias reputatur ruſticum.*

149 *Inuecta in molendinum conductum ſi in eo non habitatur, vt remaneant hypothecata requiritur ſcientia locatoris.*

150 *De furno iudicatur idem ac de molendino.*

151 *Inuecta in nauim conductam remanent tacite hypothecata.*

152 *Nauis æquiparatur prædio vrbano.*

153 *Inuecta in vehiculum conductum remanent hypothecata.*

154 *Vehiculum æquiparatur naui.*

155 *Hypotheca inuectorum, et illatorum in nauim, vel vehiculum conductum præfertur alijs.*

156 *Hypotheca tacita in inuectis, et illatis non ceſſat ex eo, quod locator de hypotheca expreſſa ſibi proſpexerit.*

Lim. ſi expreſſa ſit in ipſis inuectis ad nouandum tacitam num. 162.

157 *Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.*

158 *Decl. procedere, quando prouiſio legis facta eſt in defectum prouiſionis hominis, ſecus ſi ex diuerſo fonte procedat.*

159 *Hypotheca in inuectis, et illatis ceſſat ſi datus fideiuſſor pro ſolutione penſionis ſecundum aliquos.*

160 *Contrarium tamen probatur.*

161 *Decl. primam procedere ſi conuentum inuecta pignori eſſe, donec ſatisfactum fuerit locatori, et poſtea locator receperit fideiuſſorem.*

163 *Hypotheca in inuectis, et illatis remiſſa, non cenſetur propterea remiſſum ius executiuum in eiſdem competens.*

164 *Hypotheca in inuectis, et illatis eſt priuilegium perſonale locatoris, et non tranſit in ſingularem ſucceſſorem.*

165 *Poteſt tamen cedi per ceſſionem ſpecialem, iuxta veriorem opinionem.*

CAPVT XL.

BOna inuecta, ſeu illata in prædium con-
ductum remanent locatori Domino Præ-
1 dij tacite hypothecata *l. itẽ quia 4. ff. de pact. l. eo iure 4. ff. quib. mod. pign. vel hypot. tac. contr. l. certi iuris 5. C. locat. & l. ſi non inducta 5. C. in quib. ca. pig. vel hypot. tac. contr. §. item ſeruiana inſtit. tit. de actionib.* & hæc eſt
2 hypotheca generalis, & tacita legalis facto hominis, ſcilicet ipſa illatione interueniente, vt docuit *Iaſ. in dict. §. Item Seruiana num. 76. ver. quædam eſt.*

Non tamen ſtatim ac quid introducitur
3 in Prædium conductum, remanet indiſtinctè hypothecatum, ſed ſolum ſi introducatur eo animo, vt ibi perpetuò permaneat, vt eſt text. *in l. debitor 32. ff. de pignorib.* ſcilicet quouſque duret locatio *gloſſ. in d. l. certi iuris ver. induxerit C. locat. Maſcar. de probat. concl. 210. num. 20. Menoc. de arbitr. caſ. 441. num. 4. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num. 31. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 390. num. 60. par. 2. Pacif. de Saluian. inſp. 3. cap. 5. num. 17.*

4 Et prodeſt hæc hypotheca non ſolum pro credito penſionum, ſed etiam ſi conductor Prædium deteriorauerit; pro conſecutione damni *l. 2. ff. in quib. ca. pign. tac. contr. Iaſ. in l. item quia in princ. verſ. his concurrentibus ff. de pact. Manti. de tacit. lib. 11. tit. 14. num. 9. Caroc. de loc. & cond. tit. de inuect. quæſt. 1. per tot. Maſcard. de probat. concl. 210. num. 2. Pacif. de Saluian. inſpect. 3. cap. 5. num. 2.*

5 Imò, & prodeſt pro quocumque alio credito, quod locator habeat contra conductorem, nam poterit pro eo dicta bona retinere, vt docuit *Bart. in l. ſolutum §. ſolutam ad fin. ff. de pignor. act. Ang. Aret. in §. item Seruiana num. 9. ver. quæro an inuecta, & illata inſtit. tit. de action.* quã doctrinã licet acriter impugnauerit *Iaſ. in l. item quia nu. 1. ver. imo talia inuecta ff. de pact.* tamen non propterea ab ea recedendum eſt, vt dicit, & bene probat *Negus. de pignor. par. 2. memb. 4. nu. 129.* & ſequitur *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num. 12. & 13.*

6 Verum retenta iſta opinione, quod competat retentio pro alijs creditis, animaduertendum videtur, quod ea procedere non poteſt, niſi cum ſuppoſito, quod locator bo-
7 na ipſa poſſideat, quia retentio non poſſidenti competere non poteſt *Vinc. de Franc. deciſ. 527. num. 11. Caualer. deciſ. 429. nu. 3. Gratian. diſc. 700. num. 36. Rot. dec. 140. num. 10. poſt Paſtb. de manut. & deciſ. 120. num. 34. part. 9. rec.* quidquid ſit an ſi habens retentionem, à poſſeſſione ceciderit, poſſit eam recuperare de quo *Gratian. diſc. 269 num. 25.*

8 Et licet pro credito pro quo competit hypoteca poſſit creditor in caſu quo alius poſterior velit bona in executionem capere, ſe opponere, & dicere velle retinere ratione ſuæ hypothecæ vt voluit *Bal. nou. de dot. part. 7. priuil. 24.* & poſt eum *Natt.*
9 *conſ. 300. num. 2.* tamen omiſſa diſcuſſione, an iſta ſit vera retentio, dum conceditur ratione hypothecæ tantùm, non poteſt prætendi vt ea competat pro credito hypothecam non habente, quia pro eo retentio non competit ratione hypothecæ alterius crediti tantum, ſed poſſeſſionis *Merlin. de pignor. quæſt. 67. num. 11. lib. 2.* & requiritur poſſeſſio pro credito cum hypoteca, vt competat retentio pro alio ſine hypoteca,

vt

Digitized by Google

vt dicam *in cap.* 42. an autem, & quando locator dicatur dicta bona poſſidere, ita vt ratione poſſeſſionis poſſit ei competere vera retentio pro quocumque credito, dicam inferius,

10 Dicuntur autem res inuectæ, ſeu inductæ illæ, quæ dorſo, & illatæ illæ, quæ manu in Prædium ſunt introductæ, vt explicat *gloſ. in dicta l. ſi non inducta in ver. inducta vbi & Salic. C. in quib. ca. pign. vel hypoth. tac. contr. Neguſ. de pignor. par. 2. memb. 4: num.* 128. ſeu inuectæ, quæ plauſtro, vel equo inferuntur, vt rectius ſe opinari dicit *Menoc. de arbitr. caſ.* 441. *num:* 3.

11 Differt tamen in hoc propoſito Prædium vrbanum à Prædio ruſtico, nam in Prædio vrbano ſufficit conductorem bona introduxiſſe, ad hoc, vt locatori quæratur hypotheca, etiamſi locator introductionem illam ignorauerit, quod ſecus eſt in Locatore Prædij ruſtici, vt expreſſe diſtinguitur *in d. l. certi Iuris* 5. *C. locat.*

12 Imo DD. acriter diſputant, an ſufficiat locatori Prædij ruſtici ſcientia, quod in illud conductor bona intulerit, vel etiam vlterius requiratur, quod expreſſe conuenerit ea ſibi hypothecata eſſe, & moderniores tenuerunt neceſſariam eſſe expreſſam conuentionem, vt ſignanter *Conan. lib.* 4. *coment. iuris cap.* 16. *num.* 6. *Coraſ. in* §. *item Seruiana num.* 5. *inſtit. de Act. Vgbo Donel. in comment. de pignor. cap.* 6. *col.* 4. *ver. ſequitur de præd. ruſt. Caroc. de loc. tit. de inuect. quæſt.* 3. *num.* 26. *& ſeqq. Menoc.* qui alios refert, & late, ac neruoſe opinionem iſtam rationibus comprobat, & à contrarijs defendit in tract. *de adip. poſſeſ. rem.* 3. *nu.* 36. *& ſeqq. vſque ad* 46. & habet iſta opinio pro ſe præcipue text. *in* §. *interdictum quoque inſtit. tit. de interdict.* cuius verba ſunt, *interdictum quoque, quod appellatur Saluianum adipiſcendæ poſſeſſionis cauſa comparatum eſt, eoque vtitur Dominus fundi de rebus Coloni, quas is pro mercedibus fundi pignori futuras pepigiſſet.*

13 Verùm contraria opinio, quod ſufficiat ſcientia introductionis eſt magis communis, eam enim tenuit *gloſ. in d.* §. *item Seruiana in verb. Coloni inſtit. de act.* & ibidem *Ang. Aret. num.* 12. *Iaſ. num.* 29. *Gomeſ. n.* 13. *&* 30. *Zaſ. num.* 16. *Miſinger. num.* 12. item *gloſ. in l. item quia* 4. *ver. in Vrbanis ff. de pact.* vbi *& Ang. num.* 4. *& Iaſ. numer.* 14. *Bart. in l. ſi non inducta num* 3. *ver. aut non inducitur C. in quib. ca. pign. tacit. cont. Neguſ. de pignor. memb.* 4. *par.* 2. *num.* 146. & alijs pluribus adductis *Statil. Pacif. de Salu. interd. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 25. *Franc. Marc. dec.* 501. *num.* 18. *par.* 1. & hanc eſſe magis receptam dicit ipſe *Menoc. pro contraria allegatus d. remed.* 3. *num.* 34. & communem dicit *Peregr. conſ.* 80. *num.* 13. *lib.* 3.

14 Et videtur iſtam contrariam eſſe quoque magis veram, probatur enim ſignanter per text. *in d. l. certi iuris* 5. *C. locat.* dicit namque *ea quæ voluntate Dominorum Coloni in fundum conductum induxerunt, pignoris iure Dominis Prædiorum teneri, quando autem domus locatur, non eſt neceſſaria in rebus inductis, vel illatis ſcientia Domini.* Vnde datur intelligi in ruſticis ſufficere ſcientiam, & interpretandum eſſe verbum illud *voluntate* in textu exiſtens, id eſt Domino ſciente, prout ita illud interpretatur *gloſ. ibi & Bal.* & alij & poſt eos *Pereg. d. conſ.* 80. *num.* 13. ponderando præcipue, quod text. diſtinguit inter Prædia ruſtica, & Prædia Vrbana, & in ſecundo membro diſtinctionis aperte loquitur, & dicit, non eſſe neceſſariam ſcientiam. Vnde infertur, quod oppoſitum ſentit in
15 primo, vna enim pars diſtinctionis aliam declarat *Roman. conſ.* 231. *num.* 2. *& ibi Adden. Crot. conſ* 45. *num.* 2. *&* 3. *Menoc. conſ.* 122. *num.* 3. *Socin. Iun. conſ* 112. *num.* 15. *lib.* 1. *Surd. conſ* 451. *num.* 50.

Et vlterius conſiderari etiam poteſt, quod quatenus text. prædictus intelligeretur, tunc bona inducta in Prædium ruſticum eſſe hypothecata Domino, cum hoc expræſſe actum fuiſſet, vtique hoc eſſet eiuſdem textus ſenſum trahere ad caſum prorſus indubitabilem, cum nemo dubitare poſſit, quod ſi actum ſit bona hypothecata eſſe de-
16 bere, tunc hypotheca contrahatur, & ideo non videtur dicendum, quia deciſiones legũ non ſunt trahendæ ad caſus indubitabiles, vt dicit *gloſ. in l. quod labeo* 9. *ver. de eo ff. de Carb. edict. Rot. deciſ.* 533. *num.* 19. *part.* 4. *tom.* 3. *rec.*

17 Et licet alia quoque opinio habeat ſua fundamenta non omnino contemnenda, vt dictum eſt ſupra, & latius videre eſt penes eius fautores ibi citatos, tamen ad text. *in* §. *interdictum quoque inſtit. tit. de interd.* ſupra relatum, reſpondetur verbum illud *pepigiſſet*, in eo exiſtens, intelligi ſcilicet, tacite, prout illud explicat ibi gloſ. reliqua verò fundamenta omnia patiuntur congruas reſponſiones traditas præcipue per *Statil. Pacif. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 26. *& late ſeq.* quas hic non repero.

18 Stante autem dicta hypotheca competit locatori actio Seruiana, vt habetur *in d.* §. *item Seruiana inſtit. tit. de action.* ibi *Seruiana autem experitur quis de rebus coloni, quæ pignoris iure pro mercedibus fundi ei tenentur*

Et

Digitized by Google

Et competit etiam interdictum Saluianum, vt habetur *in d. §. interdictum quoq; inſtit. tit. de interd.* cuius verba ſupra fuerunt relata.

19 Et quamuis tam præfata actio Seruiana, quàm interdictum Saluianum fuerit proditum contra colonum, vt loquuntur textus præfati, & proinde aliqui voluerint competere tantum aduerſus conductorem Prædij ruſtici, qui proprie dicitur colonus, non autem aduerſus conductorem Prædij Vrbani, qui vocatur inquilinus, tamen verius eſt competere vtrique propter identitatem rationis, vt de actione Seruiana docuit *gloſ. in d. §. item Seruiana in verb. coloni* in primis verbis ibi *ſubaudi vel inquilini, & Bal. in d. l. certi iuris 5. C. locat. in fin.* vbi deridet Peter de Bellapert: qui contrarium tenuerat dicens, quod ſub quibuſdam ramuſculis id ſomniauit *Iaſ. in d. §. item Seruiana num. 23. & 24.* vbi dicit rationes contrariæ opinionis relatas per *Io. Fabrum ibi*, & abundantius per *Nicol. de Neap.* qui circa hoc inaniter occupat vnam columnam, & amplius, eſſe leues, & fragiles. & idem de Saluiano docuit *Salic. in d. l. certi iuris num. 9.* & late poſt alios firmat *Menoc. in d. tract. ac adipiſc. poſſeſſ. rem. 3. num. 51.* vbi examinato articulo dicit, hanc opinionem eſſe veriorem.

20 [see line above: margin number 20 stands beside "petere tantum aduerſus conductorem Præ-"]

21 Seruiana autem differt à Saluiano interdicto in duobus, quorum primum eſt, quod Seruiana ſiue ad res coloni, ſiue etiam ad res Inquilini datur directa, Saluianum verò ad res Coloni datur directum, ad res verò Inquilini datur vtile tantum, *Bart. in l. fin. ff. de Salu. interdic.* iunctis notatis per eumdem *in l. 1. in princ. & in §. 1. ff. eod. Neguſ. de pignor. par. 8. memb. 1. num. 8. ver. Seruiana tamen Menoc. de adipiſc. poſſ. d. rem. 3. num. 19. & 51.*

22 Aliud eſt quod Seruiana reſpicit rerum proprietatem, & qui eam intentat, probare debet debitorem habuiſſe rerum Dominiũ, Saluianum verò reſpicit tantum poſſeſſionem, & ſufficit illud intentantem probare debitorem habuiſſe rerum poſſeſſionem, *gloſ. in d. §. item Seruiana ver. quaſi inſt. de action. Bart. in l. 1. in princ. ff. de Salu. interd. Neguſ. de pignor. d. memb. 1. num. 8. poſt med. ver. 2. differunt.*

23 Non tamen neceſſe habet locator intentare volens Seruianam probare dominium plenum conductoris, ſed ſufficit quaſi dominium, ita vt competeret ei quaſi publiciana, nam, quemadmodum Prætor tueri debet conductorem per publicianam, ita & tueri etiam debet locatorem per Seruianam, vt expreſſe habetur *in l. ſi ab eo ff. de pignor.*

24 Verum, quia hæc hypotheca, vt inducatur neceſſarium eſt factum illud hominis, illationis videlicet rei in Prædium conductum, hinc patet, quod agere volens ex ea, factum prędictum probare debet *l. ſi non inducta C. in quib. cauſ. pig. tac. contr.* & ibi *Bart.* & alij, quos refert *Neguſ. de pign. p. 2. memb. 4. num. 150.*

25 Et quoniam, vt dictum eſt ſupra in principio, non ſufficit illatio in Prædium, niſi ſit facta eo animo, vt ibi maneat vſquequo duret locatio, neceſſe etiam erit probare talem animum *Neguſ. de pign. par. 2. memb. 4. num. 150.*

26 At hæc probatio vltima ſufficienter deſumitur ex qualitate rei, ex quo videlicet ſit de ſolitis ita induci, vt in domo permaneãt, vti ſunt ea, quæ inſeruiunt ad eius ornatum *Neguſ. dict. num. 150.* vbi dicit quod hoc optime colligitur ex *l. debitor ff. de pignor. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. n. 32. poſt med.*

27 & ſtandum erit arbitrio Iudicis, an bona ſint talis qualitatis *Neguſan. ibidem Menoc. de arbitr. caſ. 441. numer. 6. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 390. num. 67.* vbi addit, quod poteſt tamen in rebus in domo repertis fieri executio, etiam quod non eſſent ibi permãſuræ, ſed hoc dicit ex mente *Rebuff. in tract. de liter. obligat. art. 4. gloſ. 2. num. 23.* vbi loquitur ad terminos conſtitutionis dicentis, fieri poſſe executionem in bonis in domo exiſtentibus.

28 Poſſunt autem, & actio Seruiana, & interdictum Saluianum cumulari, & ſimul intentari *Caſtr. in l. rem alienam num. 10. ff. de pign. act. Menoc. de adipiſc. poſſeſ. d. rem. 3. num. 160. Statil. de Saluian. ſuſp. 1. cap. 3. n. 77. & ſeqq. Rot. poſt Poſth. de ſubhaſt. deciſ. 83. num. 1.*

29 Et pro intentanda actione prædicta requiritur libellus, prout etiam pro intentando remedio Saluiani, & formulæ libellorum,

30 quoad actionem Seruianam, habentur in *gloſ. magna in dict. §. item Seruiana inſtit. tit. de act.* & ibidem poſt alios *Iaſ. ſub num. 125.* refert formam traditam ab Ang. Aret. & dicit eam iudicio ſuo peccare in duobus, eamque corrigit, & quoad interdictum Saluianũ formula traditur à *Menot. dict. rem. 3. n. 158.*

31 Ex ipſoque libello Iudici porrecto dignoſcitur, quid fuerit intentatum, nam ſi continet rem fuiſſe in bonis debitoris, dicitur intentata Seruiana, ſi continet rem à debitore fuiſſe poſſeſſam, dicitur intentatum Saluianum, ſi vero continet vtrumque, tunc dignoſcitur facta prædicta cumulatio, & vtrumque intentatum *Neguſan. de pignor. in fin. tract. num. 26. Menoc. d. rem. 3. num. 159.*

Sca-

Scapucin. de Saluian. lib.1. quaſt.20. num.32.
& ratio aperte deprehenditur ex ſupradicta
ſecunda differentia vertente inter Seruia-
nam, & Saluianum. Et eſt vtilis animaduer-
32 ſio, quia ſi intentata Seruiana, quæ eſt hy-
pothecaria, & continet petitorium, non
33 videtur agens intentaſſe Saluianũ, quod eſt
poſſeſſorium, nec poteſt actor ſe eo remedio
non intentato iuuare, vt ſcribit *Peregr. deciſ.
Pata n.48. num.17.*

34 Verum ſolent hodie in libellis apponi
clauſulę ſalutares, *deducens omne Ius &c.*
& *petens Iuſtitiam miniſtrari &c.* quibus
ſtantibus cenſentur intentata omnia reme-
dia cõpetentia vltra expreſſa *Bolognin. conſ.
79. num.38. lib.1. Crauet. conſ.201. num.45.*
vbi dicit clauſulam, *ius, & Iuſtitiam mini-
ſtrari*, habere vim herbæ bettonicæ, quæ ad
omnia mala valet *Rot. quæ alios adducit coram
Dunozet. Sen. deciſ.293. num.4.*

35 Præterea competere etiam locatori ad-
uerſus bona inuecta, & illata viam executi-
uam ſenſit *Bart. in l. Creditores 3. num. 24.
verſ. ſed contra prædicta C. de pignor. Rebuff.
de literis obligat. artic.6. gloſ.3. nu.39. & art.
4. gloſ.2. num.10. Aſin. de execut. cap. 21. §.
1. num 1. Gratian.* qui eos refert *diſc. 117.
num.1.* Imo, & poſſe locatorem illa propria
authoritate capere, & retinere ſenſit *Coler.
de proceſſ. execut. cap.2. num.204. & Rot. cor.
Bich. deciſ.520. num.18.*

36 Et comprobari poſſe videbatur, quia
leges dicunt dictas res pignori eſſe penes
locatorem, vt videre eſt in *l. item quia 4. ff.
de pact. & in l. eo iure 4. ff. quib. modis pignus
vel hypot. tac. contr.* ſeu ab eo pignoris Iure
teneri, vt habetur in *l. certi iuris 5. in fin.
C. locat. & in l. ſi non inducta 5. C. in quib.
cauſ. pign. vel hyp. tac. contr.* Hinc enim vide-
37 batur inferri conductorem earum rerum
poſſeſſionem habere, quia pignus dicimus,
quod ad creditorem tranſit, hypothecam
autem cum non tranſit, nec poſſeſſio ad cre-
ditorem, vt inquit *Vlpian. in l. ſi rem alienam
9. §. non tantum in fin. ff. de pignor. act.* & con-
cordat *text. in l. Plebs 237. in fin ff. de verb.
ſign. & in dict. §. item Seruiana inſtit. de
action.* qua poſſeſſione ſtante clare ſequitur,
vt poſſit res poſſeſſas de facto executiue ca-
pere ex infracitandis.

38 Verum, an locator dicatur, eo ipſo quod
conductor res intulit in Prędium conductũ,
illas poſſidere, vel non, eſt quæſtio ardua, in
qua multa hinc inde adducuntur, vt dicit
Iaſ. in dict. §. item Seruiana n.81. vbi ſubdit,
quod eam aliter ibi non examinat, quia non
confert ad propoſitum, ſed opinionem com-
munem eſſe, quod locator ante incluſionem
earum rerum non dicatur illas poſſidere,
nec vere, nec ficte, prout concludit *Bart. in
l. ſolutum §. ſolutam num. 5. ff. de pign. act.*
cum alijs pluribus ibi per ipſum citatis. Et
quidem dum iſtud pignus, ſeu hypotheca
inducitur etiam in bonis inuectis, & illatis
ipſo locatore ignorante, vt dicit *text. in dict.*
39 *l. certi iuris 5. C. loc.* inde ſequitur non poſſe
ei quæri poſſeſſionem, quia ad poſſeſſionis
acquiſitionem neceſſaria eſt ſcientia *l. 3. §.
Neruo ff. de acquir. poſſ.* qua ratione contra-
riam opinionem falſam eſſe aſſerit etiam
*Menoc. adipiſc. rem. 3. num.51. verſ. nec ad-
uerſantur.*

40 Bene tamen verum eſt, quod poteſt lo-
cator bona prædicta inuecta, & illata pro
ſua maiori cautela, & ſecuritate includere
ad *text. in l. eſt differentia 11. ff. in quibus
ca. pignus tac. contr. Iaſ. in dict. §. item Ser-*
41 *uiana num. 77.* & tali incluſione mediante
acquiret eorum poſſeſſionem *Bart. in l. ſolu-
tũ §. ſolut. n.5. ff. de pign. act. Bellon. in §. item
Seruiana num. 36. in fin. & ibid. Zaſ. num.
28. verſ. & quæ poteſt Pacif. de Salu. inſp. 3.*
42 *cap.5. num.103.* itaut ex poſtea capere poſſit
ea propria auctoritate, vt poſt *Fabr. & alios*
tradit *Iaſ. in dict. §. item Seruian. numer. 79.
& 80.* & ita intelligi debet *Coler.* qui eum
allegat in *dict. cap.2. num.204.* & idem eſt de
Rota, quæ ipſum *Coler.* ſequitur *cor. Bich. d.
deciſ 526. num.18.* &, quod poſt incluſionem
43 poſſit ea retinere, firmat etiam poſt plures
quos citat *Pacif. de Saluian. inſp. 3. cap. 5.
num. 107. vbi num.* 108. relatiue, an poſſit
retinere pro alio debito, de quo dictum eſt
ſupra poſt principium huius cap.

44 Pro incluſione autem ad effectum prædi-
ctum non eſt neceſſe, vt bona ſub claui po-
nantur, ſed ſufficit, quod locator ad domum
accedat, & ea deſcribat, ſeu deſcribi curet
*l. cum Domini 58. ff. locat. Ang. in l. vtique
33. num.1. ff. de damno infecto*, & alijs addu-
ctis *Iaſ. in dict. §. item Seruiana num. 31. &
num.78. inſt. tit. de act.* vel quod eas videat,
& tangat, prout requirit *Bart. in l. ſolutum
21. §. ſolutam num. 7. ff. de pignor. act.* & ex
eo *Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.22. nu.
11. Pacif. dict. cap.5. num.104.*

45 Vnde practica, & cautela eſt, vt locator
adeat ſuam domum locatam, & ducat ſecũ
Tabellionem, qui deſcribat omnes res con-
ductoris ibi repertas, itaut, ſi poſtea con-
ductor non ſoluat penſionem, valeat ipſe
locator illas capere tanquam poſt deſcri-
ptionem poſſeſſas, vt docuit *Bald. in dict.
l. cum domini 58. ff. locat.* quem refert, & ſe-
quitur *Grat. diſc. 117. num. 2. & Rot. coram
Bich. dec. 526. num.20.*

46 At non ſemper poteſt Dominus deuenire
ad dictam incluſionem, ſeu etiam deſcriptio-
nem

Digitized by Google

nem bonorum, ſed tantum vbi conductor
mercedem non ſoluit, vt voluit *Bart. in l. diff.
differentia* 11. *ff. in quib. ca pig. tac. contr.*
& poſt eum *Iaſ. in dict.* §. *item Seruiana n.
31. inſt. tit. de act.* & vltra *ll.* ad hoc citatas
per *Bart.* ibi, pondero *text. in l. cum domino*
58. *ff. locat.* in quo habetur, quod ſi condu-
ctor domus, vel horrei per biennium non
appareat, & penſio non ſoluatur, iuſte petit
dominus aperiri domum, vel horreum, &
deſcribi mobilia in eis exiſtentia.

47 Vbi vero locus erit incluſioni prædictæ,
poterit etiam fieri per locatorem auctorita-
te propria abſque miniſterio Iudicis *Caſtr.
in l. inquilino* 33. *num.* 3. *ad fin. ff. de damn.
infec. Ang. in d. l. vtique* 33. *alias* 34. *ff eod.
Caroc. tit. de inuect. quæſt.* 24. *ver. an locator.*

48 Vnde hoc modo ſuſtineri poteſt, quod con-
ductor capere valeat propria auctoritate res
inuectas, & illatas, ſcilicet faciendo prius
illas deſcribere, & deinde eas capiendo, dũ,
iuxta prædicta, vtrumque propria, auctorita-
te facere valet, & hoc modo competere ius
executiuum ſenſit *Bart. in d. l. creditores* 3.
num. 24. *verſ. ſed contra prædicta C. de pign.*

49 Verum quamuis locator ad hos actus
propria auctoritate deuenire poſſit, tamen
honeſtius erit, & tutius, vt ad ea deueniat
mediante miniſterio Iudicis, ne alias, con-
ductore reſiſtente, oriantur ſcandala, vt mo-
net poſt alios in his terminis *Coler. de pro-
ceſſu execut. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 205. & *Rot.
cor. Bichio deciſ.* 526. *num.* 19. licet enim
quid fieri poſſit ſine Iudice, vrbanius tamen
fit cum Iudice, vt notandum dicit per illum
text. Bart. in dict. l. creditores 3. *C. de pignor.
in* 1. *lect. num.* 4. & *Cancer. var. cap.* 7. *num.*
209. *poſt med. par.* 3.

50 Et poterit petere aſſociationem, quæ ſine
dubio competit vbicumque adeſt facultas
51 capiendi propria auctoritate *Magon. deciſ.
Lucen.* 87. *numer.* 14. & *ſeqq. Rot. coram
Burat. deciſ.* 887. *num.* 5. & quod de hoc du-
bitari non poſſit *deciſ.* 16. *num.* 7. *poſt Salgad.
in labyrin.* ſeu poterit petere, vt alij dicunt,
meram aſſiſtentiam Iudicis, vel familiæ, ad
dictum effectum tutius agendi, & euitandi
ſcandala *Cancer. var. dict. cap.* 7. *n.* 209. *p.* 3.

52 An autem iſta aſſociatio cõcedi debeat à
Iudice, etiam abſque eo, quod citetur con-
ductor, valde dubitari poteſt, nam quod ea
concedi nõ poſſit ſine citatione, docuit *Bart.
in l. Creditores in* 2. *lectura num.* 26. *verſ.
mihi autem videtur C. de pignor.* ſed contra-
rium, vbi petitur vere ex vrbanitate, tenent
poſt plures in ſpecie *Cancer. var. cap.* 19. *nu.*
25. *par.* 3. *Barz. deciſ.* 49. *num.* 12. *Rot. deciſ.*
439. *num.* 16. *par.* 9. *rec.* cum alijs pluribus
relatis infra *in cap.* 54. in tertia ampliatione.

53 Sed quidquid ſit in puncto Iuris, in praxi
videtur caute agendum in admiſſione huius
ſecundæ opinionis, quæ ſaltem reijcienda
erit primo, vbi locator non petat ſimplicem
aſſociationem, ſed etiam licentiam ingre-
54 diendi *Alex. conſ.* 131. *num.* 4. *lib.* 4. *Cotta in
memor. in ver. pacta executiua ad fin. Vrſil.
ad Afflict. deciſ.* 326. *nu.* 1. Secundo vbicum-
que non petat aſſociationem ex mera vrba-
55 nitate, vt ſenſit *Surd. conſ.* 221. *nu.* 4. Tertio
ſi non liqueat conductorem carere prot-
ſus omni defenſione, vt conſuluit *Cancer.*
prout ipſe refert, dicens etiam hanc verio-
rem *cap.* 7. *num.* 70. *verſ. quamuis mihi par.* 2.
56 Quarto vbi locator omiſſa via extraiudicia-
li, elegiſſet viam iudiciariam, producendo
inſtrumentum, & citando partem *dict. deciſ.*
439. *num.* 16. *par.* 9 *rec.*

57 Concedendum tamen erit ei mandatum
prædictum, vel etiam mandatum ad exhi-
bendum, aut aliud opportunum via execu-
tiua, quæ hoc modo, ſiue ad effectum illa
deſcribendi, ſiue poſt deſcriptionem ad effe-
ctum illa aſſequendi, competit *Rebuff. in cõt.
Regn. tit. de liter. obligat. art.* 4. *gloſ.* 2. *num.*
10. & *art.* 6. *gloſ.* 3. *num.* 39. *Aſin. de execut.
cap.* 21. *Gratian. diſc.* 117. *num.* 1. *Rot. coram
Bich. deciſ.* 526. *num.* 18. & *ſeq.*

58 Quatenus vero non fuerit facta dicta deſ-
criptio, & eam nolit, vel non poſſit locator
amplius facere, tunc neceſſe habebit inten-
tare Seruianam, ſeu Saluianum directum, ſi
agitur de illatis in Prædium ruſticum, &
vtile, ſi de illatis in prædium vrbanum, iuxta
ſuperius tradita.

Vnum tamen omnino notandum, quod
prædicta procedunt quatenus aliquis alius
59 creditor conductoris non egerit contra ca-
dem bona executiue, quia tunc poſset loca-
tor ſe opponere, & ratione ſuæ hypothecæ
anterioris, vel potioris impedire executio-
nem illius creditoris, & petere, vt liceat ſibi
illa retinere, etiam non præcedente incluſio-
ne, aut aliqua alia condemnatione locatoris,
& ita poterit executiue obtinere, vt poſt
Bald. nou. in tract. de dote par. 7. *princ. priuil.*
24. optime tradit *Natt. conſ.* 300. *ſub nu.* 2.
vbi dicit, quod licet hypotheca non habeat
viam executiuam in agendo, tamen ſecus
eſt hoc modo excipiendo, quia facilius pa-
ratur exceptio quam actio *l. iuris gentium* §
igitur nuda ff. de pact. cum concordan. ibi
citat. & quod hoc operatur natura iudicij
executiui, & hæc ſummaria cognitio non
præiudicat in tali caſu debitori, neque alij
l. à diuo Pio §. *ſed illud*, & *ibi Bald. nou. ff. de
re iudic.*

Præſuppoſito autem, quod inducatur tacita hypotheca in bonis coloni, ideſt conductoris Prædij ruſtici, ex eo ſolo, quod dominus ſciuerit in illud bona induci, prout dictū eſt ſupra, dubitatur etiam, an hoc procedat quoque in colono partiario, & multi tenuerunt negatiuam, ex quo iſte non ſit proprie conductor, ſed potius ſocius, vt di-
60 ctum eſt in *cap. 5. de colonis.* At contrarium tenuit *gloſ. in dict.* §. *item Seruiana inſt. de act. in verſ. quis, & ibidem Ang. Aretin. num. 13. Gomeſ. num. 9. verſ. ſed breuiter Iaſ. num. 15. Maſcard. de probat. concl. 210. numer. 12. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. numer. 21. Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt. 1. num. 4. & per tot.* & eſt magis recepta opinio, ac etiam verior, vt alijs pleniſſime cumulatis ac ſatisfaciendo cōtrarijs teſtatur *Menoc. adipiſc. rem. 3. n. 83.* etenim textus in *d. l. certi Iuris 5. C. locat.* loquitur de colonis, & partiarius eſt vere, & proprie colonus, improprie autē ſocius, vt dictū eſt *in dict. c. 5.* & in propoſito aduertit quoq; *Menoc. dict. rem. 3. n. 87.* & conſiderato etiam contractu huius coloni, quod ſit innominatus, inde quoq; ſequitur, quod regulari debeat cum regulis locationis, cui magis aſſimilatur, vt pariter dictum eſt in *dict. cap. 5.* & in hoc propoſito probat *Iaſ. in d. §. itē Seruiana inſt. de act. n. 16. & 17.*

61 Et ex his ſequitur, quod licet non defuerint volentes, quod neque habeat locum præfata hypotheca in eo, qui ſuſceperit colere fundum pro annua reſponſione in certa ſpecie, vt puta, promiſſis decem ſaccis frumenti quolibet anno, vt ſignanter videri poteſt penes *Specul. in tit. de locat. §. poſtquam ver. porro. Et Emilium Ferret. in l. item quia num. 3. ff. de pact.* Tamen facilius admitti debet opinio contraria, dum iſte contractus, vel eſt locatio, vel ſaltem ab ea in nihilo propemodum differt, vt dictum fuit in præfato *c. 5. de colonis*, & hæc eſt etiam opinio communis, quam tenuit *Bald. in l. certi iuris num. 7. C. loc. Roman. ſing. 233. incipien. in ſcis quod inuecta Iaſ. in l. item quia numer. 2. verſ. 3. limita ff. de pact. Neguſ. de pignor. memb. 4. par. 2. num. 138. verſ. 3. amplia*, & late eam comprobat, ac contrarijs reſpondet *Menoc. in dict. tract. de adipiſc. poſſ. rem 3. num. 88. & ſeqq. vſq; ad 96. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. num. 21. Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt. 2. num. 4. & per tot.*

62 Quæri etiam poteſt, an ſi famulus inducat bona ſua in domum domini, ea incidant in tacitam hypothecam pro ſeruitio ab eo præſtando, & eſt quæſtio quam tractat *Bald. in dict. l. certi iuris num. 9. C. loc.* eamque reſoluit negatiue, non tantum, quia famulus non dicatur conductor, ſed locator operarum, quantum, quia non reperitur in Iure cautum vt hæc hypotheca inducatur niſi in conducentibus Prædia, & eum ſequitur *Neguſan. de pign. par. 2. memb. 4. num. 151. Menoc. d. rem. 3. num. 145. Mantic. dict. tit. 15. num. 34. Statil. de Saluian. inſp. 3. cap. 5. num. 39.*

63 Diſputant etiam DD. an ſi conductor prædium ſublocauerit, & qui ſubconduxit bona propria in illud intulerit, inducatur prædicta hypotheca, nedum ad fauorem ſublocantis, ſed etiam ad fauorem domini, ſed non eſt recedendum ab opinione affirmatiua, quam tenui *in cap. 32. de ſublocatione*, & vltra ibi citatos, eam eſſe communem fere omnium teſtatur *Menoc. de adipiſc. poſſ. rem. 3. num. 97.*

64 Nec huic opinioni aduerſatur *text. in l. ſi in lege 27. §. ſi colonus ff. locat.* nam ei ſatisfacit *Bart.* ibi, dicens, quod ideo in caſu illius textus bona ſecundi conductoris non cenſentur tacite hypothecata primo locatori, ex quo expreſſe fuerant obligata ſecundo locatori, ſed licet hanc reſponſionem communiter approbent alij, ab ea tamen tanquā nimis diuinatiua diſſentit *Menoc. dict. remed. 3. num. 98.* vbi propterea aliam reſponſionem adducit, ſcilicet quod *dictus §. ſi colonus* loquatur in conductore prædij ruſtici, in quo ipſe tenet non induci dictam hypothecam tacitam fauore locantis, vt dictum eſt ſupra, & multo minus fauore domini cum ſit ſublocatio à primo conductore, prout ipſe latius proſequitur ibidem *num. 99.* Verum qui tenent opinionem contrariam ſcilicet etiam in ruſticis induci tacitam hypothecam, dummodo dominus ſciat bona eſſe in Prædium inuecta, ſeu illata, prout, & ego ſenſi ſupra, non poſſunt approbare dictam *Menoc.* reſponſionem, & ideo crederem ad dictum text. poſſe reſponderi, quod loquitur generaliter non induci hypothecam in bonis ſubconductoris, at per alia Iura limitatur, vt non procedat in inuectis, & illatis in prędium ſubconductum, prout dixi in pręfato *cap. 32. de ſublocatione numer. 45.* vbi etiam addidi limitationem, & declarationem huius concluſionis, quas hic nō repero.

65 Maior vtique quæſtio eſt ſi conductor ſit minor, an inducendo in prædium res abſq; ſolemnitatibus in obligatione bonorum minoris neceſſarijs, cenſeantur, & illæ tacite obligatæ, ſunt enim in ea quatuor diuerſæ opiniones, quas cum ſuis fundamentis late refert *Menoc. dict. rem. 3. adipiſc. à num. 66. ad 82. & Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 5. inſpect. 2. per tot.* Et earum duæ ſunt communes, eæque de directo contrarię, vna enim negat, altera

altera vero affirmat, vt perſtringendo materiam, tradit *Statil. de Salwian. inſpect. 3. cap. 5. num. 128. & Caroc. de locat. tit. de inuectis quaeſt. 8. num. 3.*

66 Negatiuam autem tenuit *gloſ. in l. item quia, verſ. illata ff. de pactis*, & eam ſecutus eſt ibid. *Bart.* & alij, taut communem aſſerat *Iaſ. in dict. §. item Seruiana num. 57. in fin. inſtit tit. de act.* & tenuit etiam *Sicard. in l. certi Iuris num 11. C. locat.* & denique poſt longam diſcuſſionem eam pariter ſequitur *Menoc. dict. rem. 3. num. 82. & Simoncel. de decret. lib. 2. tit. 5. num. 12. & ſeqq.* vbi *num. 18. in fin.* inquit, hanc legendo, & conſulendo, & iudicaodo amplectendam eſſe.

67 Contrariam vero opinionem, quod dicta hypotheca induatur etiam in bonis minoris tenuit *Bal. in l. vn. §. & vt plenius num. 2. ver. extra ſequitur C. de rei vxor. act. & in l. certi Iuris 5. num. 15. C. loc.* & hanc eſſe communem contra *Bart.* dixit *Iaſ. in l. ſi conſtante num. 210. ff. ſol. matr.* & idem etiã ibidem aſſeruit *Petr. Borboſ. num. 122. & Curt. Iun. conſ. 168. num. 20. Statil. Pacif. dict. cap. 5. num. 129. Surd. deciſ. 287. numer. 24. Gratian. diſc. 27. num. 44. & 45. Merlin. de pignor. lib. 2. quaeſt. 67. num. 84. & ſeq.* penes quos alios habere poterit, qui numerum Doctorum quærit.

68 Ratio autem præcipua huius opinionis in effectu eſt, quod dum lex approbat antecedens, & cauſam huius hypothecæ, nempe contractum locationis factum minori, ex quo minor conducere poteſt, vt dictum etiã fuit in *cap. 10. de perſon. qua conduc poſſ.* inde ſequitur, vt approbare etiam cenſeatur hypothecam ipſam, quæ eſt quædam conſequentia, & effectus ipſius locationis, & ita conſilio legis ſuppleatur, quod ætati deeſt, nec dicatur lædi minor, vbi eius obligatio eſt legalis, ita poſt *Nicol. de Mat.* ratiocinatur *Bald. in dict. l. certi Iuris 5. num. 15. C. locat.* & eum ſequuntur alij relati per *Surd. de alim. tit. vlt. quaeſt. 44. num. 14. & 15. & Statil. de Salwian. inſpect. 3. cap. 5. num. 130.* itaut in effectu tenentes iſtam opinionẽ, ſentiant, quod hęc hypotheca tacita in bonis minoris Inducatur in conſequentiam actus ei permiſſi, vt breuius poſt alios dicit *Neguſ. de pignorib. memb. 4. par. 2. num. 154. verſ. tamen contraria*, vnde ponderant validitatem contractus locationis, inferendo ab eo ad ipſam hypothecam *Statil dict. cap. 5. num 149.* vbi quod minor conduxerit domum ſibi neceſſariam *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 5. num. 37. Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ. 65. numer. 14. & ſeq. vſque ad fin.* vbi quod iudicauit fuiſſe inductam hypothecam, quia minor ille conduxerat domum alias conductam à patre ſuo, & ita prudenter ſe geſſerat, nec læſus dici poterat, & cum eo tranſit *Caroc. de locat. tit. de inuect. nu. 23. & ſeqq.* vbi conatur reſpondere Simoncello opponenti, quod non ſufficit vtilitas minoris ad hoc, vt eius bona obligentur.

69 At ratio iſta penes me non ſtringit, quia vt dixi in *dict. cap. 10. de perſ. qua conducere poſſ.* hęc hypotheca non inducitur per ipſum contractum locationis, ſed ita demum ſi interueniat factum minoris circa ipſam hypothecam, hoc eſt, ſi vltra ipſam conductionem etiam bona inferat, vel conducat in ipſum prædium conductum, vt docuit præciſe. *Iaſ. in §. item Seruiana. num. 76. ver. quadam eſt hypotheca inſt. tit. de action.* & probat *text. in l. potior 11. §. ſi colonus ff qui potior. in pignor.* vbi fortius habetur, quod etiamſi conuenerit, quod inuecta ſint hypothecata, adhuc non ex conuentione obligantur, ſed ex eo, quod inuecta ſunt.

Vnde hypotheca iſta nõ eſt effectus ſolius locationis, nec eius conſequens neceſſarium prout requiritur ad hoc, vt admiſſum cenſeatur, ex eo, quod admiſſum ſit antecedens *Euerar. in loc. 125. à conceſſione antecedentis num. 3. in 5. limit. Barboſ. axiom. Iur. 30. num. 1. & 3.* quare licet valeat minor conducere ſine decreto Iudicis, tamen non valet poſtea abſque illo facere actum per quem inducatur obligatio ſuorum bonorum, cum tunc deueniat ad caſum, à quo ſine dicto decreto incipere non poteſt, & ceſſat ratio ob quam ſine decreto poteſt conducere, quę vt conſideratur in *dict. cap. 10.* eſt quia non alienat, nec obligat bona. Vnde admiſſa validitate locationis, non inde ſequitur, vt poſſit deueniri ad ipſam hypothecam inducendam ſine decreto ad hoc neceſſario, vt
70 de ſe patet, & faciunt tradita per *Rot. cor. Royas deciſ. 261. num. 6.* vbi eiſdem rationibus firmat, quod dato bona Eccleſiæ generaliter hypothecari poſſe occaſione emptionis aliorum bonorum abſque beneplacito
71 Apoſtolico, non inde ſequitur, vt vigore talis hypothecæ, deueniri poſſit ad diſtractionem ipſorum bonorum, abſque dicto beneplacito in alienationibus neceſſario ex *Bero in cap. nulli num. 14. ver. animaduertendum tamen eſt, de reb. Eccleſ. alien. vel non, & Redoan. eod. tit. q. 2. cap. 6. n. 13. ver. vbi etiã.*

72 Vnde ſi in re maxime dubia liberum eſt hominis iudicium, prout dicit in propoſito huius quaeſt. *Menoc. de adipiſc. dict. rem. 3. nu. 82. ad fin.* quod facilius admitto, dum non
73 agitur de conſulendo, aut iudicando, adhęreo primę opinioni, hanc hypothecam in

74 bonis minoris induci negant. Et mouent præcipue, quia clarum eſt, quod bona minoris non poſſunt obligari ſine decreto Iudicis *l. magis puto* §. *ſi pupillus ff. de reb. cor.* & ſicut propterea in eis limitatur Iuris regula, quod per ſola verba ſtipulantis, & promittentis inducatur hypotheca, ita etiam limitari debet regula iſta, quod, hypotheca inducatur per illationem bonorum in prædium conductum, cum in vtraque militet eadem ratio limitandi, vt non procedat in minore, ex quo minor reperitur in hoc ſpecialiter priuilegiatus, vt eius bona non hypothecentur ſine decreto Iudicis, iuxta late tradita per *Gabr. conſ.* 20. *num.* 6. *& ſeqq. lib.* 2. *& Rot. deciſ.* 177. *num.* 11. *par.* 1. *& deciſ.* 385. *num.* 7. *par.* 2. *& deciſ.* 190. *num.* 3. *& 4. par.* 8. *rec.*

75 Quod eo certius dicendũ, animaduertendo, quod quando lex vult inducere in bonis minoris hypothecã tacitã, id clare exprimit, vt in *l.* 2. *ff. de reb. eorum*, vbi fauore fiſci induxit obligationem bonorum ab eo emptorum, & in *l.* 3. *ff. eod.* vbi obligantur fauore alterius minoris, ex cuius pecunijs fuerunt empta, vt bene conſiderauit etiam *Menoc. d. rem.* 3. *n.* 8.

76 Verum, quia dictum priuilegium, quod bona minoris non obligentur ſine decreto non procedit in eis mobilibus, quæ ſeruãdo ſeruari non poſſunt ad *text. in l. lex qua Tutores* 22. *in princ. & verſ. præcipimus itaque C. de adminiſtr. tut. Rim. Iun. in* §. 1. *n.* 175. *inſt. tit. quib. alien. lic. vel non.* hinc dicta

77 prima opinio, quod ſcilicet hæc tacita hypotheca non inducatur in bonis minorum, limitari poterit, vt non procedat in prædictis bonis, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, prout eam limitat *Caroc. de locat. tit. de inuect. num.* 1. *&* 2. *& num.* 13. *Mut. ad conſuet Senat. Panor. cap.* 34. *num.* 13. *in fin.* dũmodo tamen, ſi agatur de bonis Pupilli, interueniat tutor illationi, & non alias *gloſ. in l. item quia* 4. *in ver. illata ad fin. de pact. Caroc. ibidem.*

78 Limitatur etiam eadem opinio, vt non procedat in ſcholaribus, alijſque minoribus degentibus extra patriam ſuam abſque curatore, quia iſti ſi domum conducant, & in eam inferant mobilia, inducitur in eis hypotheca ſecundum *Simoncel. de Decret. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 21. quem ſequitur *Caroc. de locat. tit. de inuectis quæſt.* 8. *num.* 14. & licet Simoncel. moueatur ex *text. in l. item filius familias* §. *quod dicitur ff. ad Sen. conſ. Maced.* vbi habetur Macedonianum ceſſare, ſi filius fam. in ſtudio exiſtens mutuo accipiat, quod non multum vrget, quia caſus eſt diuerſus, tamen ab hac limitatione difficile eſſet recedere, dum eſt recepta in praxi, vt teſtatur *Iaſ. Lud. dec. Peruſ.* 75. *num.* 16. vbi quod ſeruatur Peruſiæ, Romæ, & vbique locorum, & idem repetit *Caroc. d. quæſt.* 8. *num.* 14. *verſ. addo quod.* & in his caſibus, verum videtur opinionem pro hypotheca eſſe magis æquam, prout eam aſſerit *Caſtren. in l. item quia ff. de pact.* & poſt eum *Neguſ. de pignor. par.* 2. *memb.* 4. *nu.* 154.

79 Alia quoque datur limitatio prædictæ opinioni neganti hypothecam induci, vt non procedat, vbi minor prudenter conduxit, itaut nulla poſſit conſiderari eius læſio, vt ſignanter ſi conduxit domum condecentem ſuæ conditioni, quam limitationem tenuerunt *Bellaper.* & alij antiquiores relati per *Iaſ. in dict. l. item quia num.* 20. *verſ. vltima fuit ff. de pact.* & poſt eum *Simoncel. de decret. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 17. ſignanter *Caroc. d. quæſt.* 8. *num.* 23. *& ſeq.* vbi limitationem iſtam diuidit in duas *Statil. Pacif. de Saln. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 129. *Ioſ. Ludou. deciſ. Peruſ.* 75. *num.* 14. *& ſeqq. vſque ad fin.*

80 At in puncto Iuris etiam iſta limitatio patitur magnam difficultatem, non ſolũ, quia non ſequitur, minor bene, vtiliter, & valide conduxit domum, ergo etiam bene, & vtiliter intulit in eam res ſuas, ac illas hypothecauit, vt dictum eſt ſupra, ſed etiam quia non ſufficit minorem vtiliter agere ad hoc, vt bona poſſit hypothecare, ſed requiritur vlterius, vt interueniat decretum Iudicis, vt optime in propoſito aduertit *Simoncell. de decret. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 17. hæc enim duo copulatiue requiruntur, vtilitas minoris, & decretum, vt per *text. in l.* 1. *in princ. & l. magis puto* §. *non paſſim in ff. de reb. eorum*, alioſque concordantes, firmauit quoq; *Rot. cor. Merlino dec.* 535. *num.* 29. quidquid ſe inuoluat quærendo reſponſionem *Caroc.* vbi ſupra, cum nihil concludens adducat.

81 Neque obſtat, quod ceſſante læſione minor non gaudeat priuilegio ætatis ad *text. in l. verum* §. *reſtituitur ff. de minor.* quod fuit motiuum *Bellapert.* quia releuaret ſi minor indigeret reſtitutione in integrum aduerſus inductam hypothecam, ac ſecus eſt, vbi dicit eam non fuiſſe inductam, quia ad hoc non indiget læſione, ſed ſatis eſt actum non fuiſſe factum cum decreto *Solic. in dict. l. certi Iuris numer.* 4. *in fin. Simoncel. de decret. lib.* 2. *tit.* 5. *n.* 17. *in fin.*

82 Pro alia limitatione etiã adducitur, quod ſi locator habeat in manibus, ſeu poſſideat bona minoris, poterit illa retinere quouſq; ſit ſatisfactus, ita *Caroc. dict. tit. de inuect. quæſt.* 8. *num.* 28. & plenius firmat per *Simoncel.*

monecl. de decr. dict. tit. 5. num. 20. Merlin. de pignor. lib. 2. quaeſt. 67. num. 87. ſed iſta non eſt proprie limitatio concluſionis, quod bona minoris, non cadant ſub hypotheca, ſed
83 alia concluſio diuerſa, quod detur eorum retentio, prout datur etiam pro credito ſine hypotheca *Adden. ad Greg. deciſ. 254. nu. 7. Surd. deciſ. 46. num. 9. Rot. in Fauentina bonorum coram Platto impreſſa per Marcheſ. de commiſſ. par. 1. fol. 976. n. 1.*

Quod dictum eſt in bonis minoris non induci hypotheecam prædictam per illationem eorum in prædium conductum, facilius
84 dicendum eſt in bonis Eccleſiæ, cum difficilius admittatur Eccleſiaſticos illas alienare,
85 re, aut obligare poſſe, vnde *Bald. in dict. l. certi Iuris num. 14. C. locat.* ponit in vtriſq; opinionem negatiuam, ac deinde eam impugnat, & contrariam ſequitur reſpectu bonorum minoris tantum, & eum ſequitur *Iaſ. in §. item Seruiana num. 58. inſt. de act. Carpan. ad ſtat. Mediolan. cap. 390. n. 65. p. 2.*
86 At ſecus eſt in bonis proprijs Clericorum, quia cadunt ſub hac hypotheca, & eius vigore poterit in eis fieri executio, vt poſt *Rebuff. ſub tit. de lict. obl. art. 4. gloſ 2. num. 24. & ſeq.* tradit *Paſcal. de patr. poteſt. par. 4. cap. 6. num. 69. verſ. omittendum.*

De rebus alienis quoque per conductorem in Prædium inuectis dubitant DD. an ſubiaceant dictæ hypothecæ, & diſtinguere communiter ſolent inter eas quas bona fide
87 poſſidet, & eas quas poſſidet mala fide, & quoad primas quod cadant ſub hypotheca docuit *Bald. in l. certi Iuris num. 13. C. loc.* per *text. in l. ſi ab eo ff. de pignor.* & cum eo ſimpliciter tranſit *Iaſ. in §. item Seruiana nu. 53. poſt med.* vbi idem dicit facere *Ang. Aret. ibi inſt. de act. Menoc. de adipiſc. rem. 3. numer. 108.* vbi dicit quod licet *Balduin. in coment. de pignor. cap 6. col. 3. verſ. quid igitur,* ſcribat locatori concedi retentionem contra conductorem dum è domo effert, ſed nō tribui actionem aduerſus iam aſportata, tamen ipſe ſequitur Baldum, ſed non reddit aliquam rationem, neque aliam auctoritatem adducit *Maſcard. de probat. concl. 210. n. 15. Pacif. de Saluian. lib. 3. cap. 5. nu. 47.*
88 Et videbatur poſſe valde dubitari de dicta opinione, quia res aliena non poteſt obligari *l. rem alienam 41. ff. de pignor. act. Neguſ. de pign. par. 2. memb. 3. num. 52. Rot. cor. Coccin. deciſ. 208. nu. 10.* ſed ſequendo com-
89 munem opinionem, poteſt reſponderi, quod hoc procedit in obligatione hominis, non autem in obligatione legali, vt diſtinguendo late firmauit *Rot. in dec. 442. n. 16. & ſeqq. p. 5. rec. & inter illas Cocc. 1452. n. 14. & ſeqq.*

90 At hoc proderit locatori, quatenus intentet Saluianum, quo caſu ſufficit eum probare poſſeſſionem conductoris, ſecus autem ſi intentet Seruianam, cum tunc debeat probare eius dominium, vt ſupra fuit dictū, vel quaſi dominum, & vtroque caſu ei proderit ſolum quoad effectum conſequendi poſſeſſionem ipſam, vel ius, quod habebat locator, & non vltra, vt patet ex *dict. l. ſi ab eo 18. ff. de pignor.* ibi *tuetur me per Seruianam Prætor, quemadmodum debitorem per Publicianam.* & late poſt alios tradit *Merlin. de pignor. lib. 2. quaeſt. 2. num. 29. & ſeq.*

91 Quo autem ad res quas conductor bona fide non poſſidet, communis traditio eſt quod licet eas in prædium inducat, non tamen propterea hypothecæ ſubijciantur *Bald. in dict. l. certi Iuris numer. 13. C. locat. Menoc. adipiſc. rem. 3. num. 109. Maſcar. de probat. concl. 210. num 15. Pacif. de Saluian. inſpect. 3. cap. 5. numer. 48. verſ. ſi vero bona fide, & ſeqq.* penes quos alij.

92 At iſta concluſio procedit ſine difficultate, ſi rerum illatarum dominus illationem ignorauerit, ſi autem ſciat, & non contradicat, ſunt variæ opiniones, nam eo caſu hypothecam induci cenſuit *gloſ. in l. item quia verſ. illata ff. de pact. & in l. certi iuris in ver. nam ea quoque ad fin. C. loc.* quam ſequuntur alij quam plures antiquiores, quos refert, & ſequitur *Iaſ. in §. item Seruiana num. 54. & 55. inſt. de act. & Neguſ. de pignor. par. 2. membr. 4. numer. 152.* vbi in fine, dicit, hanc opinionem videri magis veram, & communiorem.

93 Verum cōtrariam opinionem ſecutus eſt *Bald. in dict. l. certi iuris num. 13. verſ. ſed quid C. loc.* & alij plures quos referunt, & ſequuntur *Maſcar. de probat. concl. 210. n. 15. poſt med. ver. alij ſenſere Pacif. de Salu. inſp. 3. cap. 5. numer. 54. & ſeq.* itaut hæc ſit vere magis communis, vt teſtatur poſt alios *Menoc. de adip. rem. 3. num. 110.* vbi dicit *Neguſ.* vbi ſupra, falſo ſcribere eſſe magis receptā contrariam.

94 Et videtur etiam hanc eſſe magis veram, quia dum regula eſt, quod quatenus conductor ſit poſſeſſor malæ fidei, hæc hypotheca non inducatur, vt dictum eſt ſupra, ſola ſcientia, & patientia domini non valet contrarium operari, nam in præiudicialibus ſola ſcientia, & patientia non nocet, iuxta communem traditionem Doctorum in *l. quę dotis ff. ſol. matr. & in l. Procurator. ff. rem rat. hab.* & in alijs locis late relat. in propoſito per *Statil dict. cap. 5. num. 159.* vbi pariter hac ratione mouetur dicere hanc veriorem *Rot. dec. 136. num. 5. par. 1. diu.*

95 Tutior

95 Tutior tamen erit hæc opinio ſi dominus non fuiſſet preſens inductioni rerum in prædium conductum, vel ſi quando sciuiſſet, poſt illas inductas non tacuiſſet, nam videns res ſuas dari in pignus, & tacens, videtur conſentire, ex tradit per *Rot. Ianuen. deciſ.* 199. *n.* 1. *& Gam. deciſ.* 321.

96 Præterea limitatur eadem opinio ſi dominus ſciret rem ſuam induci in prædium à conductore, & taceret aliqua machinatione vel dolo, puta, vt deciperetur locator in ſua ſpe, quod in illis rebus eſſet ſecurus conſequi, quod ſibi deberet conductor, tunc enim procedere inductionem hypothecæ in re aliena eſt *text. in l.* 2. *C. ſi alien. res pign.* & admiſit in propoſito *Bald. in dict. l. certi iuris num.* 13. *ad fin. C. loc.* & ſecuti ſunt alij, vt per *Marſcard. dict. concl.* 230. *num.* 15. *ad*
97 *fin.* vel ſi permiſit induci eo animo, vt toto tempore locationis in domo manerent *Menoc. dict. rem.* 3. *num.* 12. vbi tamen docet locatorem debere articulare, & probare hunc animum domini, vt toto conductionis tempore bona ſua in domo manerent ex *Salic. in dict. l. certi iuris quæſt.* 2. *& Afflict. deciſ.* 184. *num.* 2.

98 Limitari etiam poteſt dicta opinio, ſi res locata ſit pupilli, vel Eccleſiæ, quia horum fauore ſciens, & tacens, videtur conſentire, vt docuit *Bart. in l. quæ dotis num.* 23. *verſ. fallit. ff. ſol. matr. & ibidem Iaſ. numer.* 81. *Roman. conſ.* 311. *nu.* 3. *Pacif. de Salu. inſpect.* 3. *cap.* 5. *numer.* 62. *&* 63. *Carpio de execut. teſt. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 32. *Gratian. diſc.* 980. *numer.* 21.

99 Prout etiam limitari poteſt, vbi cum ſcientia, & taciturnitate concurrat coniunctio, quod ſcilicet dominus rerum ſit ex coniunctis conductoris bona inducentis, nam hoc caſu non procedere cõcluſionem, quod tacens in preiudicialibus non videatur conſentire, probat *text. in l. ſi ſeruus ff. de donat. int. vir. & uxor.* & docuit *Bart. in dict. l. quæ dotis num.* 22. *verſ. fallit*, & alij quos referunt, & ſequuntur *Menoc. conſ.* 304. *num.* 30. *& Hond. conſ.* 91. *n.* 44. *lib.* 1.

100 Quod certius procedit in bonis patris illatis in domum per filium, quem ipſe pater permiſit conducere, & negotiari, ex hac enim permiſſione cẽſetur etiã in neceſſariũ antecedens permiſiſſe hypothecationẽ *Iaſ. in dict. §. item Seruiana nu.* 59. *inſt. de action. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 390. *n.* 64. *lib.* 2.

101 Aliæ quamplures limitationes dictæ concluſionis, quod tacens non videatur conſentire, videri poterunt ſignanter penes *Statil. Pacif. de Saluian. dict. inſpect.* 3. *cap.* 5. *à num.* 60. *ad* 83. ſed vt plurimum non faciunt ad propoſitum videntis inferri res ſuas in domum ab alio conductam, de quo nos, & ipſe etiam loquitur.

102 Coarctatur autem dicta hypotheca, vt nõ comprehendat illas res, quæ non cenſentur comprehenſæ in obligatione generali expreſſa, quia dum eſt generalis tacita, non debet plus operari quam expreſſa *l. cũ quid ff. ſi certu. pet. Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 33. *Merlin. de pignor. lib.* 2. *quæſt.* 67. *numer.* 75.

103 Et hinc eſt, quod in veſtibus, & alijs mobilibus omnino neceſſarijs conductori, opinio communis eſt, quod non habeat locum hæc hypotheca, quia obligatio generalis regulariter ea non comprehendit *l. obligatione generali ff. de pign. Ang. Aretin. in §. item Seruiana num.* 1. *ad fin. & ibid. Iaſ. numer.* 6. *Neguſ. de pignor. part.* 2. *memb.* 4. *num.* 51. *ver, quinto limita Maſcard. de probat. concl.* 210. *num.* 18. *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *num.* 139. *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 390. *num.* 70.

104 Et inter prædicta neceſſaria, reputantur libri ſcholariũ, & Doctorum, Arma militũ, & Breuiarium Clericorum, vt ſcribit *Iaſ. in dict. §. item Seruiana num.* 64. *poſt. Ang. Aretin.* quem ipſe refert idem dicere, ſed de libris ſcholarium tantum, & ſub dubio *Simoncel. de decret. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 22. *Caroc. de locat. tit. de inuect. q.* 8. *n.* 15.

105 Contrariam tamen opinionem in ſpecie, quoad libros Doctorum, & ſcholarium poſt *Rebuff. in tit. de litt. grat. art.* 4. *gloſ.* 2. *num.* 37. *& ſeq.* ſequitur *Paſcal. de iur. patr. poteſt. part.* 4. *cap.* 6. *num.* 69. *verſ. & ab huiuſmodi*, vbi quod licet regulariter in eis non poſſit fieri executio, tamen ſecus eſt vigore dictæ hypothecæ ex ſpeciali eiuſdem priuilegio,

106 Sed prima retinenda erit pro regula, ſecunda vero reſtringenda ad caſum in quo regula ipſa limitatur, nempe ſi nulla alia bona ſint inuecta quam prefata, quia tunc volunt Doctores in eis quoque procedere inductionem hypothecæ *Gomeſ. in dict. §. item Seruiana num.* 22. *ad fin. Menoc. dict. rem.* 3. *num.* 140. *Maſcard. dict. concl.* 210. *num.* 18. *Carpan. ad dictum cap.* 390. *nu.* 72. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *nu.* 33. *Pacif. de Saluian. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 26.

107 Debebit tamen Locator probare hanc negatiuam exiſtentiæ aliorum bonorum, vt demonſtret ſe eſſe in caſu limitationis, alias ſtandum eſſet regulæ contrariæ *Grauet. conſ.* 112. *num.* 5. *& 6. Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.* 8. *num.* 18. *ad fin.*

108 Idemque eſt de inſtrumentis, Chirographis, & nominibus debitorum, quia hæc vti non inuecta, & illata in prædium, vt ibi per-

Digitized by Google

petuo permaneant, ſed tantum donec exigantur, non cadunt ſub iſta hypotheca, vt firmant *Maſcard. dict. concl.* 210. *numer.* 19. *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *num.* 143. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *numer.* 36. vbi auctoritate aliorum plurium reicit Baldum, qui reſtrinxit hanc opinionem ad futura *Pacif. de Salu. inſpect.* 3. *cap.* 5. *num.* 41. vbi in fine dicit, quod contrarium tenuit, & male *Zaſ. in* §. *item Seruiana num.* 18. *inſt. de act.*

109 Quo autem ad pecuniam diſtinguendum eſt inter eam quam præſidij cauſa quis retinet, & eam quam quis ita retinet, vt quotidie expendat, & in vſum vertat, quo enim ad iſtam ſecundam, quia non ita inuecta eſt vt perpetuo ibi ſit, prout requiritur ad hoc, vt inducatur hæc hypotheca, inde ſequitur, vt ipſa ei non ſubiaceat, vt tradunt *Zaſ. in* §. *item Seruiana num.* 22. *& ibidem Gomeſ. num.* 20. *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *num.* 135. vbi plura ad comprobationem huius ſententiæ adducit *Maſcard. de probat. concl.* 210. *num.* 16. quo vero ad primam, quia loco ſuppellectilis habetur iuxta *l. ſi chorus* §. *his verbis ff. de leg.* 3. eodem modo cadit ſub hypotheca *Maſcard. dict. concl.* 210. *numer.* 17. quatenus tamen ſit illata in domum, ſecus autem ſi illata in prædium ruſticum, quia non eſt veriſimile, quod ibi illata fuerit dicto animo, vt ibi permanere perpetuo debeat, & ideo ſecus eſt dicendum, vt bene diſtinguit *Menoc. adipiſc. rem.* 3. *num.* 134. *& Statil. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 119. *&* 120.

110 Boues quoque aratorij, & alia inſtrumenta neceſſaria ad agriculturam propter publicam neceſſitatem agriculturæ, in hanc hypothecam, non cadunt *Gomeſ. in* §. *item Seruiana nu.* 30. *Poſt med. inſt. de act. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.* 390. *num.* 76. *par.* 2. *Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.* 20. *num.* 1. *Pacif. de Saluian. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 45.

111 Et quidem generale eſt, vt in executionem hæc inſtrumenta gratia pignorum capi non valeant, vt ſunt *text. expreſſ. in l. executores* 7. *& l. pignorum* 8. *C. quæ res pign. cap. poſſ.* de quo late *Menoc. de Arbitr. caſ.* 378.

112 *& Ciarlin. contr.* 112. vbi ampliat procedere tam in foro ſæculari, quam in Eccleſiaſtico, & tam in hypotheca tacita, quam etiã in expreſſa, & alijs modis de quibus penes eum & *Menoc. & Caroc.* vbi ſupra, & alios infra citandos.

Controuertitur tamen valde, an hoc pro-
113 cedat etiam, vbi debitor aliud quam Boues, & inſtrumenta præfata non habeat, & opinionem negatiuam, quod videlicet tunc concluſio non procedat, ſed poſſit fieri in dictis bonis executio, tenuit *gloſ. in dict. l. executores ver. aratorium*, & cum ea *Ripa in tract. de peſte tit. de remed. præſeruat. num.* 221. *Plot.* qui alios allegat *de in lit. iur.* §. 42. *num.* 11. *verſ. fallit. in ſubſidium.*

114 Contrariam vero ſecutus eſt *Cyn. in dict. l. executores num.* 4. vbi reputat eam veriorem *Neguſan.* qui alios allegat *de pignor. par.* 2. *memb.* 3. *num.* 49. & latius contrarijs reſpondendo eam tuetur *Menoc. de arbitr. caſ.* 378. *num.* 10. *& ſeq.*

115 At controuerſiam iſtam, vt plurimum tollit conſuetudo, nam quod *dict. ll.* hodie de conſuetudine non ſeruentur, poſt *Salic.* aſſerit. *Neguſ. dict. num.* 49. *in fin. & Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.* 20. *num.* 18. *&* 19. vbi refert etiam *Afin. in praxi* §. 31. *limit.* 33. aſſerentem eas non ſeruari in ſpecie Florentiæ, ſed in quibuſdam locis eas puntualiter ſeruari, in quibuſdam vero non, dicit *Bald. in dict. l. pignorum*, & cum eo tranſit *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 34.

116 Præterea, quia dicta prohibitio ne fiat executio in Bobus, & alijs inſtrumentis aratorijs, vt facta ne ita impediatur agricultura, fallit quando capiuntur non loco pignoris, ſed vt vendantur, vel dentur in ſolutum creditori, vt alia bona colantur, vt dicit *Plot. de in lit. iur.* §. 42. *ad fin.*

117 Et licet videatur, quod ita fraus facile fieri poſſet dd. legibus, dum ſemper aſſererent creditores velle vti præfatis animalibus pro cultura, quod non eſt permittendum, vt contra Plotum conſiderat *Menoc. de arbitr. caſ.* 378. *num.* 14. tamen poſſe de facili bonum Iudicem occurrere huic fraudi obligando emptorem, vel creditorem ad hoc faciendum dicit *Caroc. de locat. tit. de inuect. quæſt.* 20. *num.* 14. & quidquid ſit de iſta cautela, quæ forſan remanere poſſet fruſtratoria ex defectu perſonæ, quæ curam ſuſcipere vellet obſeruandi, an obligatio iniuncta executioni demandetur, vel ne, videtur in propoſito locationis ſæpe ceſſare ſuſpicionem dictæ fraudis in caſu ſæpiſſime contingibili, quo videlicet locator Prædij retinere velit Boues, & alia in prædium ipſum illata, & ad eiuſdem culturam neceſſaria, hoc enim caſu credibilius eſt, quod ita agriculturæ inſeruient, quam ſi aſportentur à conductore, qui forte non habet aliud Prædium, quod illis colat, & ideo facile admitti poſſet limitatio Ploti, prout etiam ſenſiſſe videtur in ſpecie *Peregr. conſ.* 80. *num.* 14. *lib.* 3. licet ad hoc alleget tantum *Rip. in tract. de peſte tit. de remed. præſeruat. num.* 221. vbi non loquitur fauore locatoris, ſed dicit, quod ſi ruſticus habeat prædium proprium, & in eo inſtrumenta, poſſint

poſſint capi in executionem inſtrumenta vna cum Prædio, non autem de per ſe ſola.

118 De mercibus pariter conttouerſa iuris quæſtio eſt, an cadant ſub hac tacita hypotheca, & ſi placeat alicui videre ſectatores vtriuſque opinionis, adeat *Caroc. de loc. tit. de inuect. quæſt.* 25. vbi eos cumulat, & latius *Pacif. de Saluian. inſp. 3. cap. 5. a num.* 83. *ad* 92. quorum vterque affirmatiuam veriorem dicit, circa quod non laboro, quia placet diſtinctio caſuum, quam facit *Menoc.* & ſecuti ſunt *Pacific. & Merlin. in locis infra citandis.*

119 Primus eſt quando agitur de prædio ruſtico, tunc enim quia merces non poſſunt eſſe in illud illatæ ad hoc, vt ibi perpetuo permaneant, prout requiritur ad inducendam iſtam hypothecam, vt dictum eſt ſupra in principio huius capituli, inde ſequitur, vt ſub ea non cadant *Menoc. de adipiſc. poſſ. remed. 3. num.* 125. *Statil. Pacif. de Saluian. interd. inſp. 3. cap. 5. num.* 94. vbi plene firmat *Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 46 n.* 11.

120 Secundus caſus, eſt, cum quis conducit domum non eo animo, vt in ea tabernam faciat, ſed quia eſt forte negotiator in eam inuehit merces, illaſque ibi diſtrahit, vel inde in alium locum tranſportat, & hoc pariter caſu procedit opinio negatiua propter eamdem rationem ſupra in præcedenti caſu dictam *Menoc. d. rem. 3. num.* 126. *Pacif. d. cap. 5. num.* 95. *Merlin. d. quæſt. 46. num.* 12.

121 Tertius caſus, eſt cum conductor, qui negotiationem exercet, Prædium Vrbanum ad illum effectum conducit, vt in eo merces retineat ſeu reponat, & vendat, & tunc procedit alia opinio, quod ſcilicet merces in illud inuectæ, cadant ſub hypotheca *Menoc. d. remed. 3. num.* 127. *Pacif. d. cap. 5. nu.* 96. *Merlin. d. quæſt. 46. num* 13. & habet hæc opinio text. clarum *in l. 3. ff. in quib. cauſ. pign. vel hypoth. tac. contrahatur.* vbi de horreo, diuerſorio, & area conductis, quod in eis illata, tacite ſint hypothecata, in horreo enim, & area negociationes exercebantur *l. quoties ff. de pecul. l. cum in plures §. locator horrei ff. locat. Connan. in Coment. lib. 4. cap. 10. num.* 7. & eſt horreum, quod hodie vulgo dicitur, magazenum *Alciat. in l. non ſolum §. morte num,* 58, *ff. de oper. nou. nunciat. Menoc. d. rem. 3. num,* 129.

122 Dicetur autem prædium conductum ad effectum prædictum, nedum ſi fuerit pro hoc mero ſeruitio, prout ſunt magazena, ſed etiam ſi ſimul fuerit quoque pro habitatione conductoris, prout facere conſueuerunt mercatores, qui domus conducunt, in quibus continentur Apothecæ, & aliæ manſiones, in quas merces inuehunt, vt ibi eas vendant, & negocientur, vt declarat *Menoc. d. rem. 3. num.* 127.

123 Quartus caſus eſt, cum Pater familias conducit domum pro ſua habitatione, & in eam inuehit fructus propriorum prædiorũ tam ad vſum proprium, & familiæ, quàm etiam ad effectum vendendi, quod ſupereſt, & hoc quoque caſu in his inducitur hypotheca *Menoc. d. rem. 3. num.* 131. *Pacif. d. cap. 5. num.* 111. *Merlin. d. quæſt. 46. n.* 17.

124 Vnde patet nihil releuare, quod vna cum venalibus rebus, inuectę ſint etiam aliæ non venales, tam in caſu iſto, quam in pręcedenti, vt dicit *Menoc. ibidem num.* 130. *ad med. ver. quod fortius ex Gomeſ. in §. item Seruiana num. 19. verſ. ſed tamen inſt. de action.*

125 Et quoniam contra opinionem retentam in his duobus vltimis caſibus, quod inducatur tacita hypotheca in venalibus opponi poſſet, quod iſtæ res, tam quam inuectæ, & illatæ animo illas vendendi, non videantur ita illatæ, vt perpetuo in domo permaneant, prout requiri ad hunc effectum ſæpe dictum eſt, vt ſenſit *Mant. de tacit. lib. 11. tit. 15. num.* 35. reſponderi poteſt, quod verba illa *legis debitor ff. de pign. vt perpetuo ibi ſint,* in quibus fundatur dicta concluſio, non ſunt accipienda in proprio, & ſtricto ſignificatu, cum nulla res diei valeat perpetuo eſſe poſſe, ſed intelligi debent, vt ibi ſint durante locatione, vt dictum eſt ſupra, in princ. huius cap. imo ſufficit eſſe ita illata, vt ibi ſint, vt habetur *in l. in prædijs 7. ff. in quib. cauſ. pign. vel hypot.* quod intelligi poteſt
durante indigentia earum rerum, iuxta ſuã
126 naturam, & qualitatem, vel vt ſufficiat
earum cauſa ædes conductas fuiſſe, tunc
enim in eas inducuntur, vt ibi ſint, vt declarat *Menoc. d. rem. 3. num.* 131. *poſt Connan. coment. lib. 4. cap.* 16. *num.* 8.

Imo hypotheca, quæ competit pro mercede magazeni, ſeu alterius manſionis lo-
127 catæ pro conſeruatione mercium, ſeu aliarum rerum, eſt fortior alia competente pro
mercede domus locatæ ſimpliciter ad habitandum, quia huic nullum reperitur con-
128 ceſſum priuilegium prælationis inter cæteras *Rauden. reſol.* 30. *nu* 4. late *Mart. Med. dec. Sen.* 20. *num.* 51. illa vero præfertur omnibus alijs etiam anterioribus, vt eſt text. *in l. huius ff. qui pot. in pign.* & ratio huius priuilegij eſt, quia qui locat borreum, vel quid ſimile pro retinendis rebus, dat operã illarum conſeruationi, & ideo facit tem vtilem etiam alijs concreditoribus, quia ſi bona debitoris non fuiſſent conſeruata, ipſi non poſſent in eis aliquod ius prætendere,

&

& propterea non debent eius ſatisfactionẽ
impedire *Iaſ. in* §. *item Seruiana num.* 60.
inſt. de act. Pacif. de Saluiano inſp. 3. *cap.* 5.
num. 6. & bene diſtinguendo explicat *Gratian. diſc.* 68. *num.*4. *& diſc.* 713: *num.*1. *&*
2. & alijs adductis *Merlin. de pignor. lib.* 2.
*quæſt.*67. *num.* 46. *&* 47. *Amat.reſol.*5.*n.*6.

Et licet eamdem prælationem compete-
129 te etiam locatori domus ad habitandum
in inuectis, & illatis propter identitatem rationis firmare conatus fuerit ſignanter *Peregrin. conſ.*80. *num.* 11. *lib.* 3. ad quem ſe remittit *Paſtal. de patr. poteſt. part.*4. *cap.* 6. *num.* 68. *ad fin.*tamen à prædicta diſtinctione non erit recedendum eum ſit receptior,
130 ac etiam de iure verior, vt patet ex adductis per præcitatos, & ſignanter *Gratian.* & monet poſt alios *Gait. de credito cap.*4.*quæſt.* 2. *num.* 1586.

Inſiſtet tamen aliquis, dicens, creditor ex cauſa alimentorum habet prælationem inter alios, ſed creditor ex cauſa habitationis eſt creditor ex cauſa alimentorum, quia in alimentis venit habitatio *l. legatis* 6. *ff. de alim. & cib. leg.* ergo creditor ex cauſa habitationis, & ſic locator domus, debet cæteris præferri, prout in ſpecie argumentatur *Carlenal. de indic. tom.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 29. *num.*19. vbi etiam teſtatur ita obtinuiſſe in Regia Curia pro Domino domus locatæ contra creditores anteriores conductoris in rebus inuectis, & illatis, & argumentum quatenus procedat, non infert tantummodo ad inuecta, & illata, ſed ad omnia bona conductoris, at penes me non eſt omnino tutum, & quoniam ſit etiam fauore famulorum prætendentium pro ſua mercede eamdem prælationem, ideo dicam aliquid de eo infra *Cap. ſeq. a num.* 36.

In ſpecie autem huic tacitæ hypothecæ
131 in inuectis præfertur creditor pro funere conductoris, vt eſt text. *in l. & ſi* 14. §. *ſi colonus ff. de relig. & ſumpt. fun.* Carpan. *ad Stat. Mediol. cap.* 390. *num.* 76. *part.*2. & hypotheca dotis *Gratian. diſc.*713. *nu.*1. *Mart. Med. dec. ſen.*20. *num.* 6. quæ videtur præfe-
132 renda etiam vbi locatio fuit pro ipſis rebus conſeruandis, dum præfertur competẽti ex cauſa meliorationis rei, vt firmat ibidẽ *Mart. Med.* & dixi *in Cap.* 33. *de fructibus.*

Item diſtinguitur hypotheca iſta indu-
133 cta in rebus venalibus, inducta ab in cæteris rebus, quod iſta durat etiamſi res ſint venditæ, ſeu aliter in alium translatæ, ita vt poſſint actiones ex ea orientes intentari etiã contra tertium, cauſam à conductore habẽtem, vt late reiecto *Iaſ.* contrarium ſentiente firmat *Neguſ. de pign. par.* 2. *memb.* 4. *nu.* 131. *& ſeqq. Mant. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *num.* 11. & late etiam *Menoc. de adipiſc. &*
134 *rem.* 3. *num.*55. *& ſeqq.* licet contra ipſum tertium non poſſit intentari iudicium executiuum, nec vti facultate ingrediendi propria auctoritate, ſed debeat locator intentare actionem hypothecariam, vt docet *Bart. in l. Creditores* 3. *num.*24. *ver. ſed contra prædicta C. de pignor.* vbi reddit rationem, quia illud ius executiuum, quod locator habet, vt includantur res inuectæ, eſt limi-
135 tatum, & reſtrictum certo loco, ideſt, vt includantur in domo, & ideo ſi extrahantur, non poteſt exerceri, ſecus autem ſi venditæ tantum ſint, & traditæ, & adhuc in domo ſua exiſtant, quia tunc poterit exerceri dictum ius includendi, vt dicit ipſe *Bart. ibi. Neguſ. d. memb.* 4. *num.* 132. *poſt med. Mut. ad conſuet.* Panor. *cap.* 34. *numer.* 11. *Gratian. diſcept.* 117. *num.* 12. *& ſeqq.*

136 Hypotheca verò inducta in rebus venalibus, quatenus illæ res vendantur, extinguitur, ita vt res ipſæ tranſeant in emptorem liberæ *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *numer.* 130. *ad med. Pacif. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 99. vbi alios pleniſſime cumulat.

137 Verùm concluſio iſta declaratur primò, vt procedat quatenus merces non fuerint à locatore incluſæ modo, quo ſupra fuit explicatum incluſionem à locatore fieri, quia tunc non poſſent alienari in præiudicium ſuæ hypothecæ *Iaſ. in* §. *item Seruiana ſub num.* 51. *inſt. de action. vbi & Zaſ. num.*28. & plene *Pacif. d. cap.*5. *num.* 101. *& ſeq.*

138 Et idem etiamſi intentata fuiſſet iam actio hypothecaria, vel alias iudicium ſuper ea motum foret, quia tunc pariter per earum diſtractionem non poteſt locatori in hypotheca præiudicium fieri, *Stracc. de mercat. tit. mandat. in fin. num.* 8. *Neguſ. de pignor. par.* 2. *memb.* 2. *num.* 23. *Gait. de credit. cap.* 4. *num.* 180. *& ſeq. Mareſcot. Var. cap.* 24. *nu.* 20. *lib.* 1. *Put. deciſ.* 289. *ante med. ver. ita quod actio lib.* 2. *deciſ.*181. *num.* 2. *part.*4. *div.*

Secundo declaratur, vt extinguatur hy-
139 potheca, & merces tranſeant liberæ quatenus vendantur ſpecialiter, ſecus autem ſi vendatur tota Apotheca, ſeu totum negotium, aut aliqua eius pars integralis, quia tunc hypotheca durat *Manent. conſ.* 113. *nu.* 9. *& ſeq. Gait. de credit. cap.*4. *num.* 180. *& ſeq. Mareſcot. variar. cap.* 24. *num.* 2. *& ſeq. lib.* 1. *Put. deſiſ.*282. *lib.* 2. *Caualer. dec.* 159. *num.* 5. *& per tot.* Pacific. *de Saluian. inſp.* 3. *cap.* 2. *num.* 191. *& ſeq. Rot. poſt eum deciſ.* 125. *n.* 3. *& ſeq. & dec.* 126. *n.* 5. *& dec.* 205. *n.* 2. & poſt *Roderic. de Primil. & concurſ. credit. dec.* 4. *præſertim ſub num.* 9. *& ſeq.*

140 Et quando merces vendũtur ſpecialiter,
ita vt venditæ remaneant liberæ, ſi condu-
ctor alias merces emat, & loco illarum eas
ſubroget hypotheca continuatur, & durat
in iſtis ſubrogatis *l. cum tabernam ff. de pi-
gnor. Mandel. conſ.* 718. *num.* 3. *Grattan. diſc.*
897. *num.* 16. *Rot. poſt Statil. deciſ.* 125. *nu.*
1. vbi de magis communi *& deciſ.* 126. *nu.*
3. vbi de veriori, magis communi & à Rot-
recepta *ac in d. deciſ.* 4. *num.* 9. *& ſequen. poſt*
141 *Rodriguez.* prout etiamſi pretium non ſit
exactum, vel exactum adhuc exiſtat, & il-
lud cadet in eamdem hypothecam, nam
Apotheca, & negotium, in quo merces
minutatim venduntur, eſt quid vniuerſale,
in quo pretium ſuccedit loco rei *Bal. in l.
cum tabernam num.* 1. *poſt med. verſ. & ex hoc
ſume argumentum ff. de pign. Neguſ. de pign.
part.* 2. *memb.* 2. *num.* 19. *ad fin. Gait. de cre-
dit. cap.* 4. *num.* 189.
142 Ex quo verò, vt dictum eſt, hypotheca
hæc tacita durat etiamſi res inuectæ, & il-
latæ fuerint venditæ, aut aliter in alium
translatæ, infertur veram eſſe etiam opinio-
nem, quod duret, etiamſi per ipſum inqui-
linum fuerint e domo conducta in alium
locum aſportatæ, vigente ſemper eadem
ratione, quod nõ poteſt facto cõductoris tol-
li obligatio fauore locatoris ſemel inducta,
prout bene docuit *Bald. in l. certi iuris n.* 12.
ver. quid ſi inquilinus C. locat. quem ſequitur
Neguſ. de pign. part. 2. *memb.* 4. *n.* 142. vbi di-
cit Baldũ erraſſe allegando text. *in l. vnde fal-
ſam ff. de conſt. pec.* dum voluit allegare *l. virũ
§. vnde falſam. eod. tit.* ſed talis error in meo
codice non adeſt, quia in eo legitur allegata
l. virũ §. vnde falſam Maſ. ar. de probat. concl.
210. *num.* 9. *Mantic. de tacit. lib.* 11. *tit.* 15. *n.*
23. *Pacif. de Salniano inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 12.
143 intelligendo tamen quatenus fuerint ab
initio illata animo, vt ibi permanerent, alias
enim non incidiſſent in hypothecam, vt ſæ-
pe dictum eſt, & ideo fruſtra quæreretur de
eius continuatione, vt aduertit *Neguſ. ſub d.*
144 *num.* 142. & poſſet etiam agi contra con-
ductorem, vt eas reportet in domum, vt poſt
Rebuff. tradit Gratian. diſc. 117. *num.* 14. *per
text. in leg.* 1. *ff. de Saluian. interd. & Cepol.
caut.* 81.

An autem ad inducendam iſtam hypo-
thecam requiratur bona eſſe illata intra
ipſam domum, vel ſufficiat, quod ſint illa-
ta in porticum, indeciſum reliquit *Bald. in
d. l. certi iuris num.* 17. *ver. ſed pone C. locat.*
145 ſed opinionem, quod hæc illatio in por-
ticum iunctum domui ſufficiat, tenet, & au-
ctoritatibus comprobat *Neguſ. de pignor. par.*
2. *memb.* 4. *num.* 139. vbi etiam reddit ratio-
146 nem, quia licet porticus non ſit propriè
domus de per ſe, tamen eſt pars domus, &
in locatione domus continetur, & eum ſe-
quitur *Menoc. de adipiſc. rem.* 3. *num.* 146. *&
ſeq. Maſcar. de probat. concl.* 210. *numer.* 5.
Mantic. de tac. lib. 11. *tit.* 15. *num.* 5. *Pacif.
de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. *&* 8. & idem
eſt de illatis in Apothecam, horreum, ſta-
147 bulum, Aream, vel curtim domui iun-
ctis, quia viget eadem ratio *Neguſ. d. memb.*
4. *num.* 138. *ad fin. Mantic. de tac. lib.* 11. *tit.*
15. *num.* 3. *&* 4. vbi etiamſi ſtabulum ſit ſe-
paratum à domo, quod videtur admitten-
dum, quatenus ſeruiat domui, & in loca-
tione domus acceſſorie fuerit comprehen-
ſum, iuxta tradita ſuo loco.

Circa vero illata in molendinum condu-
148 ctum, quatenus molendinum ſit iunctum
domui, & in eo habitetur, quia tunc repu-
tatur prædium Vrbanum *Cepol. de ſeruit.
vrb. præd. cap.* 11. *num.* 8. *& ſeq.* inducitur
in eis hypotheca, prout in illatis in domum,
vt dicit *Pacif. de Salu. inſp.* 3. *cap.* 5. *num.*
123. quatenus autem non ſit iunctum do-
mui, nec in eo habitetur, quia tunc repu-
tatur potius prædium ruſticum *Cepoll. vbi
ſupra*, tunc vt inducatur hypotheca, neceſſe
eſt locatorem ſcire bonorum illationem, vt
149 dictum eſt ſupra, quoad illata in prædijs
ruſticis, & in his terminis procedit doctri-
na *Baldi in l. certi iuris num.* 10. *verſ. quid
in molendino C. locat.* vt declarat *Pacif. de
Salu. d. cap.* 5. *num.* 124. vbi cum hac diſtin-
ctione conciliat *Neguſ d. memb.* 4. *num.* 144.
cum Menoc. d. rem. 3. *num.* 152. qui viden-
tur circa prædicta bona in molendinum il-
lata diſſidere *Maſcard. de probat. concl.* 210.
num. 3.

Et hæc quæ dicuntur de illatis in molen-
150 dinum, procedunt etiam in illatis in fur-
num, quia idem de eo iudicatur, ac de mo-
lendino *Bald. in d. l. certi iuris numer.* 10. *in
fin. Pacif. de Salu. d. cap.* 5. *nu.* 126.
151 In Naui quoque, quæ inferuntur, huic
hypothecæ pro mercede nauis conductæ,
ſubiiciuntur *Bald. in l. certi iuris num.* 10. *C.*
152 *locat.* vbi dicit nauim æquiparari vrbano
non ruſtico prædio *Neguſ. de pignor. part.* 2.
memb. 4. *num.* 140. vbi dicit, quod licet
neſciat videre quomodo *l.* 1. *§. ſi quis de naui
ff. de vi, & vi armata*, quam allegat *Bald.*
probet, tamen putat deciſionem veriſſimam,
& late eam comprobat reſpondendo con-
trarijs, & eum ſequitur *Mantic. de tacit. lib.*
11. *tit.* 15. *num.* 6. *Maſcar. d. concl.* 210. *nu.*
4. *Menoc. adipiſc rem.* 3. *num.* 150. *Pacif. de
Salu. inſp* 3. *cap.* 5. *num.* 4.
153 Et idem eſt de illatis in vehiculum con-
ductum,

Digitized by Google

154 ductum, nam nauis, & vehiculum æqui-
parantur *l. 1. §. ſi quis de naui ff. de vi & vi
arm. Neguſ. d. memb. 4. num. 141. Maniic.
de tac. d. tit. 15. num. 7.*

155 Imo his duobus caſibus, nempe ſiue aga-
tur de mercede nauis, ſiue de mercede ve-
hiculi, hypotheca in rebus illatis habet prę-
lationem alijs, quamuis poſterior ſit, vt eſt
text. expreſſ. in l. huius 6. ff. qui potior. in pign.
ex quo tollitur omnis difficultas circa ipſã
inductionem hypothecæ, vt notandum di-
cit *Neguſ. d. num. 141.*

156 Dubitant aliqui, an hæc hypotheca ceſ-
ſet, ſi locator de aliqua alia ſpeciali hypo-
theca expreſſe ſibi proſpexerit, & affirma-
tiuam tenuerunt *in d. l. certi iuris C. locat. Cyn.
Ang. Salic. num. 6.* & alij qui pro ratione ad-
157 ducunt regulam illam, quod prouiſio ho-
minis, facit ceſſare prouiſionem legis *l. fin. &
ibi Bald. in princ. C. de pact. conu.* ſed contrariã
opinionem tenuit *Bald. in d. l. certi iuris
num. 17. C. locat.* vbi reſpondet dictam regu-
158 lam locum habere, quando prouiſio le-
gis eſt facta in defectum Prouiſionis homi-
nis, non autem quando ex diuerſo fonte, &
noua radice procedit lex, prout in hoc ca-
ſu propter factum inducentis res in domũ,
eamdem opinionem relatis contrarijs ſe-
quitur *Neguſ. de pignor. part. 2. memb. 4. n.
138. ver. quarto amplia Maſcar. de probat.
concl. 210. num. 2.* Menoc. *de adipiſc. rem. 3.
num. 155. Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 15. nu.
19. & 20. Pacif. de Salu. inſp. 3. cap. 5. num.
2. Carpan. ad Stat. Mediol. cap. 390. num. 57.*
penes quos alij, vnde patet hanc tenendam
tanquam magis communem, & magis ve-
ram, prout etiam poſt alios monet *Gratian.
diſc. 117. num. 11.*

159 Verum, quod ſi datus ſit fideiuſſor pro
ſolutione penſionis, ceſſet d. tacita hypothe-
ca bonorum inuectorum pro eadem penſio-
ne inducta, cenſuit poſt alios *Muta ad con-
ſuet. Panor. cap. 34. num. 8. & Gratian. diſc.
117. num. 8.* ſed dum tenemus opinionem,
160 quod dicta hypotheca tacita non ceſſet
per aliam ſpecialem expreſſam, idem quo-
que dicẽdum videtur hoc caſu dati fideiuſ-
ſoris, cum militet eadem ratio, vt ſenſit
Merlin. de pign. lib. 2. quæſt. 67. num. 98. &
quidem in ſatisdatione non vtimur Attili-
cini ſententia, qui putabat ſi ſatisdetur ali-
cui certæ pecuniæ, recedere eum à pigno-
ribus dicit *Vulpian. in l. item liberaretur 6.
in fin. ff. quib. mo. pign. vel hypot. ſolu.*

Nec obſtat quod imo in ſpecie huius hy-
pothecæ in inuectis, & illatis eam ceſſare ſi
datus ſit fide iuſſor, adſit *text. in l. penul. ff.
quib. mod. pign. vel hypot. ſolu.* quia ibi con-
161 ductor conuenerat inuecta pignori eſſe,
donec merces ſoluta, aut ſatisfactum loca-
tori eſſet, & Labeo dicit, quod dum deinde
locator mercedis nomine fideiuſſorem ac-
cepit, ſatisfactum ei videri exiſtimat, & ideo
illata pignori eſſe deſijſſe. Vnde patet eum
moueri ita decidere ex pacto illo, quod in-
uecta pignori eſſe deberent, donec eſſet ſa-
tisfactum creditori, & ita conciliari dictum
textum cum alio *in d. l. item liberaretur* in
quo tale pactum non aderat, vt docet *gloſ.
in d. l. penul.* & latius *Neguſ. d. part. 2. memb.
4. num. 91. ver. nec obſtat text. cum duob. ſeqq.*
vbi etiam remouet obiectum, quod fieri
poſſet dicendo, quod quatenus ceſſaret hy-
potheca vigore pacti hoc intelligi deberet
de hypotheca expreſſa, in qua aderat pa-
ctum, & remaneret tacita, dum ea non ceſ-
ſat per expreſſam, vt dictum eſt, & ideo non
poſſet dicere abſolute I.C. prout dicit, illa-
162 ta pignori eſſe deſiiſſe, inquit enim ipſe
Neguſ. quod in d. l. penul. hypotheca tacita
fuit ſublata per expreſſam, ex quo ibi pro-
uiſio hominis de hypotheca expreſſa, fuit fa-
cta ad nouandam prouiſionem legis de ta-
cita.

163 Aduertendum tamen, quod quatenus
etiam ex prædictis ceſſaret in bonis inuectis
& illatis tacita hypotheca, non tamen pro-
pterea ceſſaret via, & ius executiuum ad-
uerſus eadem bona, vt ſupra, competens,
quia eſt quid diuerſum, & tanquam vtilius
non cenſetur remiſſum *Rebuff. de liter. oblig.
art. 4. gloſ. 2. num. 10. Gratian. diſc. 117.
numer. 9. Merlin. de pign. dicta quæſt. 67.
num. 99.*

164 Denique non omittendum adnotare,
quod hæc hypotheca eſt priuilegium perſo-
nale locatoris *Carpan. ad ſtat. Mediol. cap.
389. num. 4. & cap. 390. num. 103.* & ideo
non tranſit in ſingularem ſucceſſorem, puta
ceſſionarium crediti *Pacif. de Salutan inſp.
3. cap. 2. num. 923.* & latiſſime probat *Gra-
tian. diſc. 117. num. 16. & ſeq. vſque ad fin.
Merlin. de pignor. lib. 2. quæſt. 67. num. 96.*
imo dicit Pacif. ibi eam cedi non poſſe, ſed
165 verius videtur contrarium, ſaltem ſi ceſſio
eius ſit ſpecialis, & expreſſa, vt ſenſit *Gra-
tian. vbi ſupra*, quia hoc hypothecæ tacitæ
beneficium, quod conceditur locatori, non
tam perſonam ipſius reſpicit, quam ipſam
actionem pro mercede rei locatæ, & ideo
cum ea cedi poſſe debet, iuxta firmata *per
Oleam de ceſſ. iur. tit. 6. quæſt. 2. num. 12. Rot.
coram Gregor. deciſ. 456. numer. 6. & ibi
Adden.*

Digitized by Google

De hypotheca, & prælatione, an, & quando competat locatori operarum aduerſus alios Creditores,

1 *Hypotheca cum prælatione an competat pro mercede operarum, eſt magna controuerſia.*

2 *Hypothecam cum prælatione non competere regulariter pro mercede operarum probatur.*

3 *Hypotheca tacita vt inducatur, requiritur lex expreſſa, nec ſufficit quod dicatur à Doctoribus.*

4 *Hypotheca tacita inducta à Lege in vno caſu extenditur ad alios in quibus militat eadem ratio.*

5 *Ratio legis quando eſt expreſſa, tunc lex quamuis odioſa comprehendit omnes caſus in quibus ipſa ratio militat.*

6 *Et iſta non reputatur extenſio legis, ſed comprehenſio in ea.*

8 *Impendens ad rem conſeruandam acquirit in ea hypothecam cum prælatione aduerſus alios creditores.*

9 *Idem procedit in eo qui credidit pro cibarijs nautarum, & in mercedibus horreorum, ac vecturis, & ſimilibus.*

10 *Idem in eo qui locauit operas ſuas pro curru ducendo, vel naui gubernanda, & ſimilibus.*

11 *Idem in cuſtode Animalium, vel mobilium, aut ſimilium.*

12 *Idem de curatore, & adminiſtratore.*

13 *Tutores, & curatores an pro eorum mercede habeant obligata bona pupilli vel minoris, eſt magna controuerſia.*

14 *Tutor datur perſonæ.*

15 *Decl. dari perſonæ primario, ſecundario vero rebus.*

16 *Inſtitores, & ſimiles miniſtri negotij habent hypothecam pro ſua mercede in rebus eiuſdem negocij.*

17 *Artifices, & Fabri habent hypothecam cum prælatione in rebus per eos factis, vel reparatis.*

18 *Aduocati, & Procuratores, qui hæreditatem defenſarunt, habent pro ſua mercede hypothecata bona hæreditaria cum prælatione.*

19 *Decl. priuilegium hypothecæ, & prælationis competens pro mercede operarum, intelligi pro mercede mere neceſſaria, & non vltra.*

20 *Decl. 2. non bene iudicari ab euentu an operæ præſtitæ fuerint neceſſariæ, vel ne, ſed ſufficere quod prudenter fuerint ab initio præſtitæ.*

21 *Decl. 3. hypothecam competentem pro mercede in rebus conſtructis, ſeu reparatis præferri etiam hypothecæ expreſſæ anteriori.*

22 *Et ideo in concurſibus operarij non ſunt compellendi dari cautionem de reſtituendo prioribus, & potioribus.*

23 *Lim. vt non præferatur anteriori competenti pro dote.*

24 *Ampl. vt etiamſi non appareat quæ ſit anterior præferatur dos.*

25 *Et etiamſi hypotheca fauore locatoris operarum ſit expreſſa.*

26 *Secus ſi additum ſit pactum, quod nemini poſſit acquiri ius in præiudicium meliorantis.*

27 *Dotis hypotheca præfertur ſi anterior, vel æqualis, non autem ſi poſterior.*

28 *Idque etiamſi hypotheca pro mercede anterior, ſi tantum tacita.*

29 *Hypotheca pro mercede operarum in rebus refectis concurrit cum priuilegio impenſarum funeris.*

30 *Studiorum cauſa æquiparatur cauſæ dotis.*

31 *Studiorum cauſa non reperitur conceſſa tacita hypotheca.*

32 *Sed datur ex identitate rationis cum dote cui eſt conceſſa & num. 35.*

33 *Ciuitates ſine legibus, & legum magiſtris regi non poſſunt.*

34 *Studiorum priuilegia competunt etiam pro ſalarijs profitentium ſtudia.*

36 *Famuli neceſſarij habent pro eorum mercede hypothecam cum prælatione.*
Sed vide num. 39. 40. & 41.

37 *Famulatus neceſſarius eſt pars alimentorum.*

38 *Creditori ex cauſa alimentorum an competat hypotheca cum prælatione, eſt quæſtio controuerſa.*

42 *Pauperes, & miſerabiles perſonæ habent priuilegium in Vrbe, vt alijs creditoribus præferantur ex Bulla Pij V. pro ſcutis quinquaginta.*

43 *Etiamſi ſint creditores pro maiori ſumma.*

44 *Et prædictum priuilegium ſeruari debet à quocumque Iudice ordinario.*

45 *Miles creditor ſtipendij ſui Caporalis accipientis à Principe pro ſe, & alijs militibus præfertur in eo omnibus alijs creditoribus ipſius Caporalis etiam anterioribus.*

CAPVT XLI.

Vidimus in præcedentibus capitulis de hypotheca, & prælatione competente locatori bonorum, nunc videndum ſequitur an, & quando competant locatori opera-
1 rum, in qua quæſtione ſumma contentio eſt, vt dicit *Add. ad Rodriq. de concurſ. credit. par. 1. art. 3. num. 47.* iuxta modernam impreſſionem, negant enim aliqui eas dari, vt ſignanter *Parſ. in l. 1. num. 218. ff. ſol. matr.* & ibidem *Bolognet. num. 235.* alij vero affirmant, quos referunt, & ſequuntur *Viſcont. in ſuis concluſ. ver. operarius. prope fin. verſ. & habet,* & latiſſime *D. Lanfr. Zacch. de ſalario quæſt. 94. per tot.*
2 Verum quidquid contendant alij, reſolutiue ac breuiter, iuxta ſolitum, procedendo, videtur conſtituenda regula negatiua, quia non reperitur à lege talis hypotheca pro credito mercedis conſtituta, & ideo non curandum, quid dicant Doctores, cum ipſi non habeant talem auctoritatem tacitam
3 hypothecam inducendi, ſed neceſſe ſit eam à lege expreſſe conceſſam eſſe *gloſ. in l. 2. §. fin. verſ. priuilegium ff. de priuil. credit.* & pluribus congeſtis firmant *Caſtill. controu. tom. 4. cap. 61. num. 68. ad fin. & ſeqq. & Salgad. in labyr. par. 1. cap. 10. num. 39.*
4 Quia tamen reperiuntur plures tacitæ hypothecæ à lege expreſſe diuerſis ex cauſis, & rationibus conſtitutæ, etiam cum priuilegio prælationis, in caſibus, in quibus dictæ cauſæ, vel rationes legis omnino militant, recedendum erit à dicta regula, quia vbi militat eadem ratio, ibi & eadem Iuris diſpoſitio militare debet *l. non poſſunt ff. de legib. l. his ſolis C. de reuoc. donat. Menoc.*

de

de preſumpt. lib. 1. quæſt. 5. num. 8. Caſſad.
ſuper reg. deciſ.37. num.2. Verall. deciſ.177.
num.5. par. 1. etiamſi verba legis non ſerui-
rent, quia ſufficit identitas rationis, & ſimi-
litudo caſuum ad hoc, vt cenſeantur in ipſa
lege comprehenſi, vt firmant Crauet. conſ.
190. num.2. & Rot. deciſ.537. num. 16. par.
1. rec fortius quando ratio eſt expreſſa, quia
5 tunc diſpoſitio, quamuis odioſa, dicitur cō-
prehendere omnes caſus, in quibus ipſa ra-
tio militat, etiam deficientibus verbis Alex.
conſ.171. num. 4. vol.7. Pariſ. conſ.69. nu.6.
lib.4. Hond. conſ.4. numer. 26. & ſeq. lib. 1.
6 Gregor. deciſ. 293. num. 14. nec iſta reputa-
tur extenſio legis, ſed comprehenſio in ea
gloſ. in cap. 1. verſ. Italia de temp. ordin. in
6. Pariſ. qui communem dicit conſ. 16. num.
24. lib.3. Et in ſpecie de legibus inducenti-
7 bus hypothecam, quod comprehendant ca-
ſus diuerſos ab expreſſis eamdem, vel ſimi-
lem rationem habentes, latiſſime articulo
ex profeſſo diſcuſſo probat Acoſt. de priuil.
credit. prælud. 1. num.14. & ſeqq. per tot. vbi
etiam num.20. citat concordantes.

8 Dum igitur habemus l. interdum 5. ff. qui
potior. in pign. inducentem tacitam hypo-
thecam cum prælatione aduerſus alios cre-
ditores etiam anteriores ad fauorem eius,
qui impendit ad rem conſeruandam & l.
huius ibidem immediate ſequentem, quæ
reddit dicti priuilegij rationem, dicens huius
enim pecunia ſaluam fecit totius pignoris cau-
ſam, ac propterea illud expreſſe ampliat ad
eum, qui credidit in cibaria nautarum, ſine
9 quibus nauis ſalua peruenire non poterat,
aut alias expenſas fecit, vt res ſaluæ fiant,
necnon in ſpecie etiam ad mercedes hor-
reorum, & vecturas iumentorum, vtique
negari non poteſt idem eſſe dicendum in
ſimilibus mercedibus, vt puta ſi res aſpor-
tatæ fuerint per homines, vel homo circa
ipſam aſportationem operas ſuas locauerit,
10 vti pro curru ducēdo, vel naui gubernanda,
nulla enim ratio diſparitatis aſſignari poteſt,
cur tribui debeat dictum priuilegium ve-
cturæ iumentorum, & non præfatis merce-
dibus operarum, ergo & in iſtis eamdem
legem procedere dicendum eſt ex prædictis,
& ſic limitari dictam regulam ſuperius con-
ſtitutam, quod hypotheca non competat:
idemque dicendum erit in omnibus alijs
caſibus, in quibus vrgeat dicta ratio legis,
ſcilicet vbicumque agatur de rebus conſer-
uatis, ſiue conſeruatæ ſint mediante pecu-
nia, ſiue mediantibus operibus, cum idem
ſit, prout etiam docuit Ripa in l.1. num. 3.
& ſeqq. ff. in quib. cauſ. pign. & alijs adductis
ſequitur Mart. Medic. dec. Senen. 19. n. 17.

11 Vnde alius caſus erit, ſi adhibitus fuerit
cuſtos, puta animalium, vel mobilium aut
fructuum, eius enim opera ſaluata dicetur
res, quam cuſtodiuit, & proinde in ea dictā
hypothecam cum prælatione habebit pro
credito ſuæ mercedis, vt poſt alios plures
tradunt Carocc. de loc. tit. de difformit. quæſt.
5. num.4. Gait. de credit. cap. 4. num. 1558.
Mart. Med. dict. deciſ. 19. num. 17. D. Lanfr.
Zacch. de ſalar. q.99. n.19.

12 Eademque ratione idem dicendum erit
de curatore, & Adminiſtratore, prout de
curatore dato hæreditati iacenti, latiſſime
probat Mart. Med. dict. deciſ. 19. per tot. &
generaliter de adminiſtratore, pleniſſime
firmat Salg. in labyr. credit. par.3. cap.9. n.15.
Merlin. de pignor. lib.3. quæſt.5. num.30. vbi
idem dicit de tutoribus, & curatoribus ge-
neraliter, prout etiam dicit D. Lanfr. Zacch.
de ſalar. q.99. n.18.

13 Verū in tutoribus, & curatoribus pupilli,
vel minoris, res non tranſit ita de plano, ſed
imo eſt maxime dubia penes Mart. Medic.
ibidē n.3. dubiū enim ei faciunt late tradita
per Surd. de aliment. tit.9. q.44. vbi latiſſime
diſputat, an tutor habeat obligata bona pu-
pilli, & poſt adducta argumenta pro vtraque
opinione cum eorum ſolutionibus, videtur
tandem num 60. inclinare in affirmatiuam,
ſed dicit, quod in foro difficile eſſet pro ea
obtinere propter auctoritatem Alberici, qui
in l. pro officio C. de adminiſtr. tut. tenuit
contrariam, quam contrariam tenuerunt
etiam Rip. in l. dabimus num.13. ff. de priuil.
credit. Gutier. de tutel. par.2. cap.16. num.20.
& alij ſecundum eum. At Surd. & alij non
loquuntur de iſta hypotheca cum prælatio-
ne, quæ competit in re ad fauorem eius, qui
vel pecunia, vel labore cooperatus eſt ad
ipſius rei ſaluationem, iuxta dicta l. huius ff.
qui potior. in pign. hab. ſed loquuntur de
tutore, qui præſtitit de ſuo alimenta pupillo,
& quærunt, an pro repetitione, ipſe habeat
obligata bona pupilli, & ſuſtinendo affirma-
tiuam, deducere conantur obligationem
ex quo econtra lex tribuat pupillis, vt ha-
beant obligata bona tutorum pro mala ad-
miniſtratione. Vnde poſſet forſan ceſſare
dubium dicti Auctoris tanquam deductum
ex quo dubia ſit alia quæſtio prorſus diuer-
ſa. Sed adhuc difficultas oriri poteſt in pro-
poſito mercedis, & hypothecæ de qua agi-
mus, ex dictis in præcedenti cap. & non ſolū
ex quo tenuimus tacitam hypothecam, quæ
inducitur à lege fauore locatoris in inue-
ctis, & illatis, non procedere in bonis mi-
14 norum, ſed magis quoad tutorem, quia nō
rei, ſed perſonæ Tutor datur, vt dicit Impe-
rat.

rat. in §. ad certum in fin. inſtit. qui teſt. tut.
dar. poſſ. & proinde eius operæ non ſunt in
conſeruandis rebus, & non applicatur ta-
tio d. l. interdum 5. & l. ſeq. ff. qui potior. in
15 pign. hab. & ſi replicetur eum dari principa-
liter perſonæ, ſecundario verò rebus, vt not.
gloſ. in d. §. ad certum in ver. perſona, & pa-
tet ex §. datus inſt. de excuſat. tut. id releua-
re poteſt, quoad inducendam hypotecam,
at non quo ad dandam prælationem, prout
videmus in inuectis, & illatis in domum lo-
catam ad habitandum, quæ licet ſecunda-
rio inſeruiat etiam pro conſeruatione mobi-
lium in eam illatorum, tamen non inde in-
fertur, vt in eis locator prælationem habeat,
prout eam habet, qui locauit domum pri-
mario, & principaliter pro rebus, iuxta ma-
gis receptam opinionem, de qua in dicto cap.
præcedenti a n. 127.

Sic competet dicta hypotheca pro mer-
16 cede inſtitorum, & ſimilium miniſtrorum
negotij in rebus eiuſdem, dum & ipſi dant
operam earum acquiſitioni, & conſeruatio-
ni Roderic. de priuil. credit. part. 1. art. 3. nu.
59. iuxta modern. impreſſ. cum addit. Acoſt. eod.
tit. reg. 2. ampliat. 2. num. 9. Gait. de credit.
cap. 4. in appendic. num. 123. D. Lanfranc.
d. quæſt. 99. num. 20. quod & applicatur
exactoribus Carlenal. de iudic. tom. 2. diſp.
32. num. 4.

17 Idemque eſt in artificibus, nam faber,
qui reparauit domum, habere debebit dictã
hypothecam cum prælatione in ea, ſic ſutor
in veſte, ſcriptor in libro ſcripto, mareſcal-
cus in equo Ang. in d. l. interdum num. 2. ff.
qui potior in pign. Gait. de credit. cap. 4. in
append. num. 32. cum alijs adductis per Mer-
lin. de pign. lib. 3. quæſt. 5. num. 25.

Et alijs ſimilibus quamplurimis omiſſis,
qui videri poterunt penes præcitatos, & ſi-
gnanter Gait. de credit. d. cap. 4. à nu. 1558.
Merlin. d. quæſt. 5. D. Lanfr. d. quæſt. 99.
18 etiam Procuratores, & Aduocati, qui bo-
na hæreditaria defenſarunt, pro eorum mer-
cedibus ipſam hypothecam, & prælatio-
nem habebunt, eadem ratione in ipſis mili-
tante, prout firmauit Rot. in Rom. Salarij co-
ram Oradino tranſcripta per D. Lanfr. ibi ſub
num. 10. & prius impreſſa per Fenzon. ad
Stat. Vrb. deciſ. 70. & de ea etiam meminit
Gratian. diſc. 257. num. 26. qui idem firmat,
ibi ſub num. 17. & idem tradunt etiam Ro-
driq. de præfer. credit. part. 1. art. 3. num.
18. Barboſ. in cap. non licet 11. quæſt. 3. num.
6. Gait. de credit. cap. 4. num. 2016. Statil.
de ſalarian. inſpect. 3. cap. 4. num. 683. & ſeq.
Amat. reſol. 3. num. 10.

Animaduertendum tamen generaliter
19 eſt, quod dictum priuilegium competit pro
quantitate mercedis neceſſariæ, ſecus autem
ſi res operibus illis non indigebat, vel mer-
ces à Domino conſtituta fuerit vltra mo-
dum, ſeu quantitatem condecentem, non
enim debet eſſe in arbitrio ipſius deputan-
do, verbi gratia, cuſtodem abſque vlla pror-
ſus neceſſitate, vel aſſignando ei mercedem
valde exceſſiuam, damnum inferre ſuis cre-
ditoribus anterioribus, vt ſcilicet, per cre-
ditum mercedis cuſtodis ſic deputati, exclu-
dantur, & ſatisfieri non valeant, prout etiã
idem priuilegium conceſſum mutuantibus
in rei refectionem, ad quantitatem neceſſa-
riam pro ipſa refectione tantum, reſtringunt
Iaſ. in l. creditor. la 1. quæ eſt in ordine 25.
num. 3. ver. 3. limita ff. ſi cert. pet. Peregr. de
fideic. art. 5. num. 34. in fin. Molin. de pri-
mog. lib. 1. cap. 10. num. 23. & ibi Adden. ver.
denique in præſenti Gratian. diſc. 25. nu. 23.
& diſc. 670. num. 9. verb. vbi etiam. Amat.
reſol. 3. num. 63. & quod non conſideretur
præciſe neceſſitas, ſed refectio, ita vt in
priſtinum ſtatum res reſtituatur, & nihil ad-
di, vel minui poſſit formæ antiquæ, cenſuit
Dec. in l. creditor. 25. num. 5. ff. ſi cert. pet.

Verum non bene iudicabitur ab euentu
20 operas præſtitas non fuiſſe neceſſarias, ſed
ſatis erit quod prudenter fuerint locatæ, &
conductæ, vnde merces debita Procurato-
ribus, & Aduocatis, non fraudabitur dicto
priuilegio, ex eo quod lites per ipſos pa-
trocinatæ bonum exitum non habuerint,
ſatis enim eſt, quod non expediret relinque-
re iura hæreditatis, ſeu communis debito-
ris indefenſa Gratian. diſc. 257. num. 32. &
reſpondit Rota in præcitata dec. Romana Sa-
larij coram Oradino prope finem & in alijs plu-
ribus relatis per D. Lanfranc. Zacch. d. quæſt.
99. num. 10.

21 Cæterum dicta hypotheca competens in
rebus prouenientibus, ſeu conſeruatis me-
diantibus operibus locatis, & conductis,
præfertur etiam hypothecis expreſſis ante-
rioribus Decian. conſ. 108. num. 23. lib. 2.
Sanfelic. deciſ. 113. num. 4. coll. med. & eſt
verior opinio, quidquid alij contrarium
ſenſerint, vt dicit Thor. in compend. deciſ. par.
2. ver. Salarium debitum & inde eſt quod
22 gaudentes hoc priuilegio, quando eis in
concurſu aliorum creditorum mandatur
conſignari pecunia ex ipſa re retracta, non
ſunt compellendi præſtare cautionem prio-
ribus, & potioribus; dum in eis ceſſat cau-
ſa ob quam talis cautio præſtatur Gratian.
diſc. 257. num. 31. & dictum fuit in præci-
tata Romana Salarij cor. Oradino.

23 Non tamen præfertur hypothecæ ante-
riori

riori competenti pro dote, etiamſi ſit tan-
tum tacita, iuxta vulgat. *l. aſſiduis* non au-
tem expreſſa, text eſt in *auth. quo iure C. qui*
potior in pign. hab. & latius in corpore, vn-
de ſumitur, nempe *in §. his conſequens ver.*
vnde volumus Auth. de æqualitate dotis Morot.
conſ. 54. num. 5. & ſeq. Neguſ. de pignor. par.
2. memb. 4. num. 19. Amat. reſol. 3. num. 27.
24 Imo non ſolum ſi hypotheca dotis ſit
anterior, quod eſt clarum, ſed etiam vbi
non conſtat de anterioritate, quia ipſa hy-
potheca dotis in concurſu cum hypoteca
competente pro melioramentis præfertur
Rot. dec. 73. num. 8. & 9. cor. Vbaldo & dec.
296. num. 10. poſt Poſth. de manut. & in ſpe-
cie quod hypotheca pro mercede locatio-
nis ad conſeruandum non præferatur doti
Gratian. diſc. 257. num. 33.
25 Idque etiam vbi non ſolum adſit hypo-
theca tacita fauore locatoris, ſed etiamſi
adſit expreſſa, iuxta pleniſſime tradita per
Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 26. num. 17. & ſeqq.
niſi forte vltra ipſam expreſſam hypothecã
26 adſit etiam pactum expreſſum, quod nemi-
ni alteri poſſit quæri ius in præiudicium
ipſius creditoris pro melioramentis, ex tra-
ditis *per Merlin. de pignor. lib. 3. quæſt. 31.*
num. 20. & Rota cor. Burat. dec. 223. num. 3.
verſ. quia viſa fuit & ſeq.
At hæc prælatio hypothecæ dotalis pro-
27 cedit, vbi eſt anterior, vel æqualis, at ſe-
cus vbi eſt poſterior, text. eſt *in d. §. his con-*
ſequens auth. de æqualit. dot. cuius verba præ-
ciſa refert *Mantic. de tacit. lib. 11. tit. 23. nu.*
10. & licet ipſe ibi, ac etiam *d. tit. 26. num.*
18. vbi idem dicit, videatur loqui de ha-
28 bente anteriorem expreſſam, tamen abſolu-
te; & ſic etiam de habente ſolum tacitam,
idem ſentit *gloſ. in d. §. his conſequens ver.*
poſterior, & expreſſe, ac latiſſime etiam
probat *Merlin. de pign. lib. 3. quæſt. 31. num.*
13. & ſeq. vbi num. 16. verſ. mihi certe, re-
putat ab hac non recedendum.
29 Item priuilegium præfatum competens
mercedi in prædictis caſibus concurrit cum
priuilegio impenſarum funeris, & ei æqui-
paratur, vt habetur in prædicta *Romana Sa-*
lary cor. Oradino penes D. Lanfr. Zacch. d.
quæſt. 99. num. 10. & penes Fenzon. ad Stat.
Vrbis dec. 70.
Præterea redeundo ad regulam, quod
non competat pro mercede operarum hy-
potheca tacita, ex quo non reperiatur in iu-
re expreſſe cautum, limitabitur etiam eo-
dem modo propter ſimilitudinem, & iden-
titatem rationis, ex eo quod reperitur ex-
preſſe cõceſſa doti *in l. aſſiduis C. qui potior. in*
pign. hab. in mercede debita ex cauſa ſtudio-
30 rũ, vti in debita doctoribus legentibus, alijſ-
que Ludimagiſtris, nec non Iudicibus, Aſ-
ſeſſoribus, Aduocatis, & ſimilibus, cauſa
enim ſtudij æquiparatur cauſæ dotis, vt ſen-
ſit *Bart. in l. 1. in fin. num. 31. ff. ſol. matrim.*
& apertius ibidem *Ang. num. 12. & Iaſ. nu.*
51. Alciat. num. 8. vbi quod omnes ſequun-
tur iſtam opinionem *Marian. Socin. nu. 278.*
vbi de communi optime *Petr. Barboſ. in ea-*
dem l. in 7. part. num. 23. & alijs adductis
Gratian. diſc. 257. num. 17. & ſeq. Paciſ.
de Saluian. inſp. 3. cap. 4. num. 685. Acoſt.
de priuil. credit. reg. 2. ampl. 2. num. 18. &
ſeq. Gait. de credit. cap. 4. num. 2016.
31 Nec obſtat, quod in iure non reperiatur
expreſſe cautum, quod fauore ſtudij detur
hęc hypotheca, qua ratione contrariam opi-
nionem ſequuti ſunt in prædicta *l. 1. Pariſ.*
num. 218. & Bolognet. num. 235. quia ſuffi-
cit militare eamdem rationem, quæ militat
32 in dote, cui expreſſe conceſſa reperitur, vt
ſentiunt omnes alij, & comprobatur ex ad-
ductis ſupra in hoc *cap. poſt princ.* prout ve-
rè militat, ratio enim priuilegiorum dotis
eſt, quia intereſt Reipublicæ, vt mulieres
nubere poſſint, & Ciuitates liberis homini-
bus repleantur, vt expreſſe habetur *in l. 1 ff.*
ſol. matr. & non minus intereſt Reipublicæ
repleri liberis hominibus, quam gubernari
per homines doctos, & literatos, ex eis quæ
habentur *in cap. fin. de magiſtr. & in cap. cum*
ex eo 34. de elect. in 6. vt enim corpora no-
33 ſtra ſine mente, ſic Ciuitates ſine legibus, &
ſic ſine legum magiſtris regi non poſſunt, vt
dixit *Cicero pro Cluentio* cuius verba præciſa
in propoſito refert *Acoſt. de priuileg. credit.*
reg. 2. ampl. 2. num. 19.
Minuſque obſtat quod quatenus ſtudium
æquiparari poſſit doti, tamen aliud videa-
tur dicendum in mercede, ex quo non ha-
beat tot fauores, quot habet ſtudium *l. 1. §.*
diuus ff. de var. & extraord. cognit. quia cau-
34 ſa ſtudij dependet ab his mercedibus, &
ſalariis, ita vt fauor eis tributus reſultet in
commodum ſtudiorum, & eis proficiat, cum
præſumantur melius, & diligentius docere
profeſſores, ſi exhibeantur eis meliora ſti-
pendia *l. medicos in fin. C. de profeſſ. & med.*
lib. 10. & ita in ſpecie aduertit *Alciat. preſ.*
43. reg. 3. num. 6. & Gratian. d. diſcep. 257.
num. 42.
35 Et denique licet iſta opinio in puncto iu-
ris poſſet pati aliquam difficultatem, tamen
ab ea non recedendum, tamquam communi
opinione Doctorum approbata, vt dicit *Flo-*
rex. de Men. quæſt. 8. §. 1. num. 70. & eum
ſequuntur *Gratian. d. diſc. 257. num. 23. D.*
Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 99. num. 6. Bo-
drit.

deric. de priuil. credit. par. 1. art. 3. num. 44. iuxta moder. impreſſ. & ibidem Add. num. 48. vbi, plures alios cumulat.

36 Vlterius non penitus abſque ratione dictam primam regulam limitant aliqui in mercede famulorum neceſſariorum, limitatio enim probatur hoc pacto. Creditor ex cauſa alimentorum præfertur etiam creditoribus habentibus hypothecam anteriorem, ergò idem dicendum eſt de creditore pro mercede famulatus, quia præſtatio famulatus neceſſarij, eſt præſtatio partis alimentorum, ita argumentatur *Felician. de cenſibus tom. 2. lib. 3. cap. 5. num. 12. verſ. 3. per quam certum*, & latius *Carleual. de iudic. tom. 2. lib. 1. diſp. 29. per tot. D. Lanfr. Zacch. de Salar. dict. q. 99. num. 26. & 27.*

37 Quod præſtatio famulatus ſit præſtatio partis alimentorum videtur clarum, quia ſi ſupponimus eum neceſſarium, prout ſępiſſime neceſſarius eſt, vtiq; ſine eo is, cui præſtatur, viuere, & ali nequit, & ſic eſt pars alimentorum, vt animaduertit *gloſ. in Auth. de non elig. ſec. nub. §. illud quoque dudum verſ. onera* & ibi *Bart. num. 3.* cum alijs cumulatis per præcitatos, & ſignanter *Carleual. num. 14. & ſeq.*

38 Quod autem Creditor ex cauſa alimentorum gaudeat dicto priuilegio prælationis Felician. dicit perquam certum, ſed mouetur ſolum auctoritate Deciani, & Borgnini, qui in locis citatis non aſſerunt expreſſe hanc concluſionem, prout animaduertit etiam *Carleual. de iudic. dict. diſp. 29. n. 2.*

39 At Carleual. ibidem concluſionem reaſſumit, & eam neruoſe comprobat ſeptem diſtinctis medijs, & licet *ſub num.* 12. referat in quodam caſu contingenti contrarium fuiſſe deciſum, tamen addit, quod cum in deciſione nihil fuerit reſponſum dictis rationibus, non eſt ex ea ſumendum argumentum, quia Deciſiones quæ non ſatisfaciunt rationibus contrarijs, non fiunt per intellectum, ſed per voluntatem, ſeu ignorantiam, à quibus exemplar ſumi non poteſt, ſed ſummopere cauendum, nam oportet diſcernere deciſionem ex rationum vi, & non eas ſequi clauſis oculis, ne cæci cæcos ducant, & ambo in foueam Inferni cadant, tam docentes, quam ſequentes; optimum monitum, & quam pluribus neceſſarium.

40 Verùm licet quamplures ex dictis rationibus valde vrgere videantur, omiſſa diſcuſſione ſingularum, quæ longa eſſet, ex quo tale priuilegium alimentis non reperitur expreſſe tributum à lege, minuſque à Doctoribus, qui de alimentis tractarunt, neque ab eis qui tractarunt de concurſu creditorum, vt dicit ipſe *Carleual. dict. diſp. 29. in princ.* inde ſatis inferri poteſt, illud non eſſe omnino tutum, prout eſſet neceſſarium, ad hoc vt ab eo argui poſſet ad creditum mercedis, vnde de hoc argumento dubitari poteſt, prout de illo dubitauit, imo aperte illud nõ admiſit *Roderic. de priuil. credit. par. 1. art. 3. num. 23. iuxta antiq. impreſſ. & num. 55. iuxta modernam*, licet *Carleual. & D. Lanfranc.* vbi ſupra eum citent pro opinione Feliciani, & ſua.

41 Poterunt tamen in facti contingentia melius cogitari merita cauſæ famulorum, nam pro eis militat vulgaris opinio, ac etiam militant aliæ rationes deductæ præſertim ex locis Sacrę Scripturæ, vt videre eſt penes *Felician. dict. cap. 5. num.* 12. maxime, quia eamdem opinionem Feliciani ſequi etiam videtur *Salgad. in labyrint. credit. par. 3. cap. 9. num. 15. & Mart. Medic.* qui alios plena manu congerit *in addit. ad deciſ. Senen. 19. num.* 2. vbi ſuppoſito hoc priuilegio in famulis, addit *nu. 3.* quod tunc orta erat quæſtio, an extendatur ad viros nobiles Principibus inſeruientes, & quod cum ipſe eſſet vnus ex quinque Iudicibus delegatis, nullus adhuc allegabatur Auctor in puncto. Et competere Saluianum pro ſalario famulorũ *Pacif. de Saluian. inſp. 3. cap. 4. num. 683.*

41 Aliam limitationem dictæ primæ regulæ tradit *D. Lanfr. dict. quaſt. 99. num. 28.* ſcilicet quando is, qui agit pro mercede, eſt pauper, & miſerabilis, dicit enim ex priuilegio conceſſo per Sa. me. Pium V. in conſtitutione edita anno 1567. inter eius *Bullas* 27. & confirmata per aliam ſimilem conſtitutionem à S. me. Paulo V. inter impreſſas 72. habetur, quod huiuſmodi creditores cæteris omnibus præferantur.

42 Verum aduertendum, quod B. Pius V. dictum priuilegium concedit tantum pro ſumma ſcutorum quinquaginta, nec illud tribuit cauſæ mercedis, ſed generaliter pauperibus, quatenus verè ſint miſerabiles, & Paulus V. in *Bulla* 71. quæ eſt Reformatio Tribunalium Vrbis *in §. 11. prope fin. n. 22.* vult, & declarat eamdem conſtitutionem habere locum etiam cum dictæ miſerabiles perſonę ſunt in maiori ſumma creditrices, vt nihilominus pro dicta ſumma ſcutorum quinquaginta dumtaxat, alijs etiam anterioribus in omni iudicio, iuxta dictam conſtitutionem, præferantur.

43 Item aduertendum, quod licet B. Pius iniungat dictam prælationem Auditori Cameræ, tamen poſtea mandat ita iudicari per omnes Iudices, & ideo concedenda erit ab omnibus Iudicibus ordinarijs, vt ex *Cherubin.*

Digitized by Google

bin. in Compen. Bullar. ad dictam conſtitutionem B. Pij notauit Leoncill. de priuil. pauper. par. 2. priuil. 325. & poſt eos *D. Lanfr. vbi ſupra.*

44 Addo caſum notabilem, in quo pariter competit prælatio, videlicet, ſi Caporalis, ſeu Dux militum, conuenerit ſibi dari certum ſtipendium pro centum militibus, ſi aliquis ex eis non receperit portionem ſuam, ſed in fine concurrat cum alijs creditoribus eiuſdem Ducis ad partem eiuſdem ſtipendij, erit omnibus preferendus, vt conſuluit *Ancaran. conſ.* 378. cui ſubſcripſit Benedictus de Plũbino, & mouetur præcipue Ancaran. quia debitum huius militis eſt contractum ſuper ipſo ſtipendio, & quando debitum eſt contractum ſuper re, quæ petitur, ille, qui petit, eſt cæteris præferendus, etiam priuilegiatis *l. ſi cum dote §. ſi mulier ff. ſol. matr.* Benedict. vero aliam rationẽ aſſignat, videlicet, quod dum Caporalis conuenit de illo ſtipendio tanquam Caporalis, & Magiſter nomine ſocietatis ſuæ, ex eius pacto quæſita fuit obligatio, & actio ipſis de ſocietate *l. item magiſtri* 14. *ff. de pact.* & ideo quilibet eorum poteſt petere portionem ſuam nemini affectam, ſeu obligatam pro debito particulari, & proprio ipſius Magiſtri *l. nemo ff. pro ſoc.* quas rationes dictorum inſignium virorum volui referre, vt poſſit eorum doctrina alijs caſibus crediti mercedis operarum locatarum, in quibus ipſæ rationes militent, applicari.

De retentione an, & quando competat creditori mercedis.

SVMMARIVM.

1 *Retentio facilius datur quam actio.*
2 *Retentio regulariter non datur quando agitur de retentione vnius rei pro debito alterius.*
3 *Retentio pro credito mercedis in pecunia non datur in alia re.*
4 *Retentio datur vbi creditori competit hypotheca eorum, quæ retinere intendit.*
5 *Retentio fructuum competit locatori pro mercede prædiorum locatorum.*
6 *Retentio competit locatori operarum in rebus in quibus habet hypothecam.*
7 *Ampl. ſufficere operas inſeruiuiſſe pro vtilitate rei.*
8 *Scriptor poteſt retinere librum à ſe ſcriptum pro mercede non ſoluta, & num.* 13.
9 *Notarius poteſt retinere librum in quo ſcripſit inſtrumenta, & proceſſum.*
19 *Procurator an poſſit retinere ſcripturas litis pro ſua mercede eſt magis controuerſia, & negatiua.*
11 *Poteſt retinere pro expenſis proprijs factis.*
12 *Et poteſt retinere ſcripturas quas ipſemet fecit, & idem de Aduocato.*
14 *Famuli poſſunt retinere res domini pro ſalario non ſoluto.*
15 *Ampl. poſſe etiam capere propria auctoritate.*
16 *Contrarium.*
17 *Decl. vt primo procedat requiri plura copulatiue, & primo ſalarium eſſe omnino certum, tam in ſubſtantia, quam in quantitate.*
18 *Secundo, vt famulus non poſſit aliter ſalarium conſequi, ſaltem ſine magno periculo, ſeu præiudicio.*
19 *Tertio, quod non adſit periculum ſcandali.*
20 *Quarto, quod res quam accipit ſit propria domini debitoris.*
21 *Quinto, famulum teneri certiorare dominum, quod aliquid amplius ſibi non debetur.*
22 *Sexto, non poſſe amplius ab ipſo domino, ſeu ab eius hærede, quid pro mercede recipere.*
23 *Retentio facilius datur ſi res deueniat ad manus creditoris aliquo modo licito, quam ſi temerario.*
24 *Pecunia poteſt teneri ſi licite veniat ad manus creditoris pecuniæ.*
25 *Retentio eſt ſpecies compenſationis, & quid à compenſatione differat.*
26 *Creditor debet potius pecuniam, quam aliam rem diuerſam retinere.*
27 *Poſſidens pro vno credito cum hypotheca, poteſt retinere pro alio hypothecam non habente.*
28 *Inuecta, & illata in prædium conductum valent retineri etiam pro alio credito, quam pro mercede, ſi pro ea poſſideantur.*
29 *Poſſidens pro credito ſine hypotheca non poteſt retinere pro alio.*
30 *Lim. ſi velit retinere pro credito dotis.*
31 *Idem pro mercede laborum in cauſa ſtudij factorum.*
32 *Retentio pro credito, ſine hypotheca datur tantum cõtra debitorem, non autem contra tertium.*
33 *Decl. procedere contra alium creditorem cum hypotheca.*
34 *Retentio, vbi competit poteſt retineri res magis valens, quam ſit creditum.*
35 *Decl. procedere ſi retineat ſciente domino, & valente ſoluere, quod debet, alias ſecus.*
36 *Decl. 2. procedere contra debitorem, non autem contra alium creditorem, qui poteſt immitti in parte excedente.*
37 *Lim. ſi res retenta ſit indiuiſibilis.*
38 *Lim. 2 ſi primus poſſideat ad effectum ſe ſatisfaciendi de fructibus.*
39 *Intellige ſi creditor velit imitti, non ſi velit rem ſubhaſtari non amoto primo poſſidente.*
40 *Retentionem allegantí, non poteſt opponi, quod eius creditum ſit præſcriptum.*
41 *Retentio eſt exceptio, non actio.*
42 *Retentio, eſt exceptio fauorabilis, & poteſt opponi etiamſi ſtatutum tollat exceptiones.*
43 *Retentio poteſt opponi, etiam poſt latam ſententiam.*
44 *Retentio poteſt opponi etiam poſt amiſſam poſſeſſionẽ vigore ſententiæ ſi ab ea appellatum ſit.*
45 *Sententia poteſt ferri cum clauſula præſeruatiua retentionis, quatenus competat.*
46 *Retentionis exceptio, non impedit ſententiam, ſed eius executionem.*

CAPVT XLII.

1 LIcet retentio facilius detur quam petitio, & actio *lege per retentionem C. de vſur. & ibi gloſ. in verſ. ratn in fin. Dec. conſ.* 298. *num.* 4. *Cephal. conſ.* 573. *num.* 19. *Cranet. conſ.* 148. *num.* 2. *Surd. conſ.* 253. *num.* 22.

Gregor. deciſ.425. num.2. Caualer.deciſ.646.
3 *num.5.* tamen ea eſt regulariter prohibita.,
quando agitur de retentione vnius rei pro
debito alterius *Neguſ. de pignor. p. 1. memb.*
4, num.1. nam prætextu debiti reſtitutio co-
modati non probabiliter recuſatur, dicit
Imper. in l. fin. C. commod. cuius verba præ-
ciſa etiam refert *Garz. de expen. cap. 1. num.*
16. in princip. Vnde hæc regula quoque cõ-
3 ſtituenda videtur in propoſito crediti mer-
cedis, vt videlicet, dum eſt creditum in pe-
cunia, pro eo nõ competat retentio alterius
rei diuerſæ, vt ſenſit etiam in ſpecie *Rot. in*
deciſ.691. ſub num.2. par. 1. rec.
4 Limitatur autem regula prædicta, vbi cre-
ditori, qui vult retinere, competit hypo-
theca, quæ comprehendat id, quod retinere
intendit, tunc enim licet id non ſit proprie
debitum, tamen ſufficit eſſe hypothecatum
pro debiti conſecutione, cum enim hypo-
theca ſufficiat ad effectum agendi facilius,
debet inſeruire ad effectum retinendi ex
ſupracitatis in princ. & pluribus congeſtis,
firmat *Roland. conſ.17. n.8. lib.4. & Grat. diſc.*
139. n.33. & ſeqq.
5 Vnde eſt, quod pro mercede prædiorum
locatorum competit retentio fructuum ex
eis perceptorum, & rerum inuectarum, &
illatarum, vt dictum eſt *in cap. 33. de fruct.*
& in *cap. 40. de inuect. & illat.* & competet
6 etiam locatori operarum in rebus, & caſibus
in quibus habet hypothecam, de quibus in
Cap. præced.
7 Sufficit etiam, quod operæ, vel res lo-
catæ inſeruierint pro rei vtilitate, vt res illæ
retineri poſſit, *Bart. in l. ſi non fortem 26. §.*
ſi centum num.7. ad fin. ff. de condict. indeb.
Cephal. conſ.762. num.24. & ſeq. Surd. deciſ.
50. num. 1. & multo magis ſi pro rei neceſ-
ſitate ad *text. in l. ſi neceſſarias ff. de pignor.*
actiōn.
8 Exemplum traditur in ſcriptore, qui pro-
pterea librum ſibi traditum ad ſcribendum
pro ſua mercede retinere valebit, prout vo-
luit *gloſ. in l. ſi non fortem § ſi centum verſ.*
retinebit ff. de cond. indeb. & ibidem *Bald.*
in fin. & Bart. num. 8. & idem de Notario,
9 cui quis dederit librum membranarum, vt
ſuper eo ſcriberet omnia inſtrumenta ſuorũ
contractuum, dicit ibidem *Ang.* & idem
voluit *Caſtren. num.6. & Alex. & Iaſ. & alij,*
vt refert, & ſequitur *Surd. dict. deciſ.50. n.2.*
& poterit etiam Notarius actuarius retine-
re ſcripturas, & proceſſum à ſe confectum,
vt firmat *Garz. de expen. cap. 1. ſub num.16,*
& alij citati per *Gratian. diſc.56. num.15.*
10 At in Procuratore magna contentio eſt
inter DD. an poſſit pro ſua mercede retine-
re ſcripturas litis, pro affirmatiua enim
ſtant ſignanter *Fulgoſ. in l. ante litem numer.*
14. ff. de procurat. Gaill. lib.2. obſer.17. num.
5. Coler de proceſſ. execut. cap.2. par.1. n.47.
& habet hæc opinio etiam pro ſe *text. in l.*
quæ omnia 25. in fin. ff. de procurat. vbi ha-
betur, quod ſi Procurator velit, vti aliqua
retentione, non facile erit ab eo lis transfe-
renda.
Verum licet *Gratian. in dict. diſc.56. ſub*
num.14. indifferenter, & indiſtincte loqua-
tur de Notario, ac de Procuratore, & Ad-
uocato, tamen magna eſt in propoſito diffe-
rentia, nam Notarius ſuos labores impendit
in ſcribendo proceſſu, & ideo illum retinere
valet, iuxta ſupradicta, quod ſecus eſt in
Procuratore, & Aduocato, quia ipſi ſcriptu-
ras litis non confecerunt, ſed ſolum eum
eis cauſam defenderunt, & ideo ceſſat ratio
prædicta, & obſtat eis regula, quod vna res
pro debito alterius retineri non poſſit *Iaſ. in*
dict. l. ſi non fortem § ſi centum num.10. ff. de
cond. indeb. Grauat. ad Veſtr. in praxi lib.3.
cap.4. num.8. ad fin. & pleniſſime præ cæte-
ris firmat *Gratian. diſc. 618. num. 1. & ſeqq.*
Rot. dec.691. n.2. par. 1. rec.
11 Nec obſtat *text. in dict. l. quæ omnia ff. de*
procurat. quia procedit pro credito expen-
ſarum in lite factarum, pro quo quia expen-
ſæ, vt plurimum fiunt circa ipſas ſcripturas,
bene competit earum retentio *Boer. deciſ.*
15. num. 3. Gratian. dict. diſc. 618. num. 6.
Rot. dict. deciſ.691. num.1. & deciſ.172. num.
3. par.2. rec.
12 At ſecus eſt, quoad creditum mercedis,
ſeu ſalarij, niſi forte vellet Procurator, aut
Aduocatus retinere ſcripturas per ſeipſum
factas, quia tunc clarum eſt, quod poſſet, vt
bene aduertit *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. dict.*
quæſt.96. num.17. vbi, quod ita poteſt ſalua-
ri dicta opinio Fulgoſij, & aliorum, qui vo-
lunt competere Aduocatis retentionem
ſcripturarum pro ſalario.
13 Et ex eiſdem ſequitur, vt etiam retentio
cõpetens Notarijs, reſtringenda ſit ad pro-
ceſſus per eos confectos, & cõpetens Scri-
ptori ad librum per eum ſcriptum, itaut nõ
valeat exemplar, ſeu originale ſibi traditum
ad tranſcribendũ retinere, vt diſtinguendo
docuit *Bart. in d. l. ſi non fortem §. ſi centum ff.*
de condict. indeb. late *Surd. dec. 50. n.3. Rot.*
dict. dec.691. num.3. prope fin. par.1. rec.
14 Dubitari etiam poteſt de ſalario famu-
lorum, an pro eo competat retentio rerum
domini, & affirmatiuam ſequuntur *Caroc. de*
locat. ſub tit. de neceſſ. vſus quæſt.13. num.10.
& D. Lanfr. Zacch dict. quæſt.96. numer. 11.
ſed mouentur ſolum auctoritate *Duen. in*
rig.

Digitized by Google

reg. 306. lim. 7. qui dicit, quod præſcripto ſalario, adhuc famulus, ſi quid habeat domini in manibus, poterit retinere, non obſtante præſcriptione, quæ obſtat actioni, non autem exceptioni, & ſic videtur loqui in fortioribus, ſed vere concluſionem, in qua allegatur, non firmat, poteſt enim, & debet intelligi, vt non obſtet præſcriptio retentioni in caſibus, in quibus retentio competit, & ſic opinio prædicta caret fundamento auctoritatis, nec ſatis tuta reddi poteſt ratione, quod famulis competat hypotheca, & propterea etiam retentio, iuxta ſupra firmata, quia an vere talis hypotheca ſubſiſtat eſt valde dubitabile, vt diximus in *Capit. præced. num. 38. & ſeqq.*

15 Et quamuis adſint, qui videantur velle, quod non ſolum liceat famulo ſibi aliquid ad dominum ſpectans retinere, ſed etiam illud propria auctoritate capere, & furari, quod eſt quid magis, & ſint in magno numero, vt videre eſt apud *Caroc. de locat. dict. quæſt. 13. ſub tit. de neceſſit. vſus numer. 5.* vbi dicit eſſe opinionem cõmunem, & apud *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. quæſt. 68. num. 48.* vbi eos late cumulat, & in duas claſſes diſtinguit, vnam Ciuiliſtarum, & aliam Canoniſtarum, & Theologorum.

16 Tamen admiſſo, quod talis ſubreptio nõ ſit vere, & proprie furtum, nec furti pœnas mereatur, ex quo ſit ad ſatisfaciendum ſe de ſuo credito, & ſic non lucrifaciendi cauſa facta, prout requiritur de eſſentia furti *§. furtum il primo inſt. de obligat. quæ ex delic. naſc. l. 1. §. furtum ff. de furtis Farinac. quæſt. 165. nu. 4.* vel quia credere potuit ſibi permiſſum, vt voluit *Alex. conſ. 135. num. 3. ver. ſecunda ratio eſt lib. 1.* negari non poteſt ita ſurripientem delinquere, etiam delicto punibili, quia vbi copia Iudicis haberi poteſt, non debet, quis ſibi ius dicere, & propria auctoritate aliquid alienum capere, vt admittit, imò firmat, ipſe *Alex.* qui adduci ſolet pro Anteſignano dictæ opinionis in *conſ. 135. in 2. & 3. dub. num. 1. ad med. ver. & licet prædicta lib 1.* quod conſ. videtur
17 eſſe etiam inter conſ. *Cepoll. conſ. 26. num. 6.* & ad hoc, vt non delinquat requiritur, vt concurrant copulatiue infraſcriptæ conditiones.

Prima eſt, quod creditũ famuli ſit omnino certum, tam in ſubſtantia, quam in quãtitate, alias enim vbi creditum tale non eſt, ſed aliquam patitur dubietatem, non intrat retentio *Gratian. diſc. 734. numer. 13. Surd. deciſ. 46. ad fin. vbi & Hodiern. Caualer. dec. 539. num. 5. & 6. in rec. dec. 262. numer. 1. par. 12.* & in puncto *Caroc. dict. quæſt. 13. n. 6. Molin. de iuſt. & iur. quæſt. 691. poſt princ. verſ. prima, vt debitum tom. 3. D. Lanfr. dicta quæſt. 68. n. 49.*

18 Secunda eſt, vt non poſſit alia via per iuridica remedia, ſeu alia, ſalarium conſequi, ſaltem ſine magno periculo, ſeu præiudicio, quia ſi poteſt, non debet ad iſtud remediũ occultæ ſubtractionis recurrere. *Cepoll. d. conſ. 26. num. 9. Carocc. dict. quæſt. 13. num. 6. & 7.* vbi hanc conditionem in duas diſtinguit *Molin. dict. quæſt. 691. verſ. ſecunda, vt D. Lanfr. dict. quæſt. 68. num. 49.*

19 Tertia, quod non adſit periculum ſcandali, puta, quod dominus cognoſcens ſubtractionem, eam publicet, & forſan alteri imputet, eumque iniuſte moleſtet *Alex. dict. conſ. 135. num. 1, prope fin. lib. 1. Carocc. dict. quæſt. 13. num. 9. Molin. dict. quæſt. 691. ver. tertia, vt ex tali.*

20 Quarta, vt res, quam accipit, ſit propria domini debitoris, non autem aliena *Nauar. in manual. cap. 17. num. 113. ver. quarta, vt res. Molin. dict. quæſt. 691. verſ. quinta, vt id D. Lanfr. dict. quæſt. 68. n. 51. verſ. quarto quod res,* facit *Rot. deciſ. 130. n. 7. poſt Zacch. de obl. Cam.*

21 Quinta, quod curet reddere dominum certum, quod aliquid amplius non debeat ſibi, ne maneat in eo peccato in quantum crederet ſe teneri in conſcientia, & adhuc nollet ſoluere, vel ne ſatisfactionem agnito debito iterum curet *Molin. dict. quæſt. 691. ver. quarta,* vbi declarat ad hoc teneri ex debito charitatis, in quantum ſine periculo poſſit, non ex debito iuſtitiæ *D. Lanfr. dict. quæſt. 68. num. 51. verſ. quinta,* vel reſtituat damnum temporale, vel ſpirituale, quod ex tali ſubtractione in aliquem redundaret, vt dicit *Nauar. in Manual. dict. cap. 17. n. 113.*

22 Sexta, vt caueat ne poſtea ab ipſo debitore, vel hærede, aut aliter, quid iterum pro eodem credito recipiat *Nauar. dict. cap. 17. num. 113. verſ. quinto, vt caueat D. Lanfr. dict. quæſt. 68. numer. 51. verſ. ſextum, & vltimum.*

23 Facilius autem admittetur hæc retentio, ſi res deuenerit ad manus creditoris modo licito, non autem temerario, & illicito, prout in terminis creditoris mercedum conſiderauit *Mandel. conſ. 351. num. 26.* vbi, pecunię deuenerant ad manus famuli occaſione officij, quod gerebat, & *conſ. 452. num. 14. & ſeq.*

Prout etiam facilius admittetur retentio in pecunia, quàm in alijs rebus, imò pecu-
24 nia in dicto caſu, quo licito modo deuenerit ad manus creditoris mercedis, poterit abſolutè retineri, quia non erit retentio

Digitized by Google

alterius rei, quàm debitæ, dum merces debeatur in pecunia *Gratian.diſc.*749. *num.*6. vbi quod quatenus creditum ſit liquidum, & pecuniæ reſtitutio non ſit promiſſa cum iuramento, intrat retentio, quia ſit compenſatio, vt firmat *Socin. Inn. conſ.* 147. *num.*4. *lib.*1. & latius *Tiraq. de retract. lignag.* §. 3.
25 *gloſ.* 3. *num.* 2. *& ſeq.* eſt enim retentio ſpecies compenſationis *Abb. in cap.*2.*ad fin.ver. vtrum admittatur indirecta de depoſ. Pariſ. conſ.* 100.*num.* 34. *lib.*2.*Fabius de Ann.conſ.* 101.*num.*6. & quatenus differat à compenſatione, quia compenſatio eſt petitio, retentio autem, nolle dare *Rot. coram Put. dec.* 284. *num.*2.*ver.cum differentia lib.*2. facilius admittitur retentio, quam compenſatio *Gloſ.in l. grege* §. *cum pignori in ver. compenſatum ff. de pignor. Cephal. conſ.* 658. *nu.* 15. *Graſſ. de excep. cap.* 16. *num.* 20. *Gratian. diſcep.* 628. *num.*31. *Capic.Latr.dec.*25.*num.* 24.*part.* 1.

26 Imò etiam quando ſit locus ſubtractioni, quod ſi poteſt creditor accipere pecuniam, debeat eam potius, quàm aliam rem diuerſam accipere, docet *Molin. in d.quæſt.* 691. *ver. ſexta, vt compenſatio*, vbi, & quod ea deficiente, debet capere rem vſu conſumptibilem, ſi poteſt.

Cæterum in rebus non ſolum competet retentio locatori, quando ei competit hypotheca, ſeu quando res, vel operæ locatæ inſeruierunt pro re, quam retinere intendit, ex ſupradictis, ſed etiam his ceſſantibus,
27 vbi locator reperiatur poſſidere pro alio credito cum hypotheca, tunc enim benè competit retentio pro alio credito ſine hypotheca *l. vn. C. ob Chirograph. pecun. Bart. in l. ſi non ſortem* 26. §. *ſi centum numer.* 7. *ff. de cond. indebit.* plenè *Merlin. de pignor. lib.* 2. *quæſt.* 67. *numer.* 11. *ver. ſed ratione*, *& Rot. deciſ.* 435. *numer.* 1.
28 *part.* 14.*rec.* vbi alij pleniſſime cumulantur. Vnde res inuectæ, & illatæ in Prædium conductum, bene valent retineri etiam pro alio credito, quàm mercedis, hypotheca deſtituto, quatenus pro ipſa mercede locationis poſſideantur, vt dixi *in cap.*40.*de inuectis poſt princ.*

Secus autem è contra ſi poſſideat pro alio credito, vel cauſa ſine hypotheca, quia tunc
29 non poterit retinere, prout in caſu, quo habeat rem commodatam, eſt *text. expreſſ. in l.fin. C.commod.* & bene declarant *Neguſ. de pignor. part.* 2. *memb.* 4. *numer.* 129. *ad fin. & Merlin. eod. tit. lib.* 2. *quæſt.* 67. *num.* 13.

30 Verum quia hæc concluſio limitatur fauore dotis, vt ſcilicet pro ea retineri poſſit etiam res, quæ non ſit obligata pro aliquo debito *Bart. in l. ſi filio familias ff. ſol. matr. Neguſan. de pignor. part.* 2. *memb.*4.*nu.*130. *Mantic. de tacit. lib.*11. *tit.* 15.*num.*13. idem
31 forte erit dicendum pro mercede laborum in cauſa ſtudij factorum, cum gaudeat priuilegijs dotis, vt dictum eſt *in Cap.præced.*

32 Et licet dicta retentio pro credito ſine hypotheca videretur reſtringenda, vt procedat contra debitorem tantum, non etiam contra tertium ex traditis ſignanter per *Cenc. de Cenſ. quæſt.* 98. *num.* 92.*ver.verum enim verò & ver.non obſtat. & Rot.cor.Bich. deciſ.* 504. *num.*16. tamen talis reſtrictio proce-
33 dere poteſt reſpectu tertij, puta alterius creditoris cum hypotheca, non autem reſpectu alterius hypothecam pariter non habentis, puta emptoris à debitore, vt late declarauit *Rot. in d. deciſ.* 435. *num.* 2. *& ſeqq. part.*14. *rec.*

34 Et vbi retentio competit, poterit locator retinere rem maioris valoris, quam ſit eius creditum *Bart. in l. moſchis* 47. *num.*1. *verſ. nam pro parte ff. de iur. fiſc. Imol. conſ.* 112. *num.*8. *Molignat. de retent. quæſt.* 137.

35 Verum hoc procedit, quando retineat palàm debitore ſciente, & ſoluere quod debet valente, aliàs ipſe poſſet implorare officium Iudicis, vt compelleret debitorem, retenta ſibi portione ſufficienti, reliquum reſtituere, vt in terminis volentis retinere magnam quantitatem merciũ pro vectura, firmat *Decian. conſ.* 108. *num.* 85. *lib.* 2. & plenius *D. Lanfr. d. quæſt.* 96. *num.* 20.

36 Item procedit reſpectu creditoris, vt non poſſit rem neque in partem recuperare, niſi ſoluto toto debito, ſecus autem reſpectu alterius creditoris, quia poterit pro ea parte, quæ excedit creditum poſſidentis immitti *Coſta de rat. quæſt.* 58. *num.* 7. & latè *Rot. deciſ.* 451. *num.* 9. *& ſeq. poſt Cenc. de Cenſ.* & ſecundam partem diſtinctionis probat text. *in l. eum qui*, ſeu iuxta aliam impreſſionem *in l. qui à debitore* 17. *ff. de diſtrac. pign.* dum dicit, *eum, qui à debitore ſuo prædium obligauit eatenus tuendum, quatenus ad priorem debitorem ex pretio pecunia peruenit*, inde enim bene deducitur, vt, ſi valor rei excedat ſummam illam, pro qua competit retentio, poſſit pro eo exceſſu alius creditor immitti, vt ponderat *Rota in d. dec.* 451. *num.* 1. *& ſeq. poſt Cenc. & cor. Canaler. dec.* 653. *num.* 4. *&* 5.

37 At hæc facultas alteri creditori competens reſtringitur, vt non procedat, ſi res ſit indiuiſibilis, quia tunc creditor poſſidens nõ poteſt ptiuari parte, niſi priuetur toto, ne-
38 que ſi creditor, cui competat retentio poſ-

fide-

ſideat ad effectum ſe ſatisfaciendi de fructibus, quia tunc quoque immiſsio alterius eſſet ſibi præiudicialis, nam retinendo totum, percipit plures fructus, & ſic citiùs ſibi ſatisfit, ſed ſolum his ceſſantibus, vt declarauit *Rot. dec. 559. num. 5. part. 1. rec.*

39 Intelligendo quatenus alius creditor velit immitti, ſecus autem ſi velit facere rem retentam ſubhaſtari, eo, cui competit retentio, à poſſeſsione non amoto, & ad effectum illi prius ſatisfaciendi de pretio, & deinde ſibi, quia tunc ille non poteſt executionem, & ſubhaſtationem impedire *Gratian. diſc. 941. num. 3. & ſeq. Fab. in Cod. lib. 5. tit. 7. def. 35. num. 7. & ſeq.* vbi de æquiſsima *Rot. dec. 181. num. 4. part. 7. rec. & cor. Zarat. deciſ. 91. num. 7. & ſeq.* dummodo retentio allegetur iure pignoris, & quouſque retinens ſatisfiat de ſuo credito, non autem iure dominij, vt declarat *Rota deciſ. 171. num. 3. poſt Poſth. de ſubhaſt.*

40 Notandum autem, quod in caſibus in quibus iuxta prædicta, vel alias cōpetit retentio pro mercede, nō obſtabit locatori, ſi allegetur præſcriptio eius crediti, quia adhuc dum aduerſus eum agitur, poteſt excipere de ipſo ſalario, & pro eo retinere, nam quæ ſunt temporalia ad agendum, ſunt perpetua ad excipiendum *l. pure §. fin. ff de dol. mal. & met. except. l. licet vbi gloſ. C. eodem* & firmant in terminis noſtris *Duen. reg. 306. num. 7. Caroc. de locat. tit. de neceſſit. vſus quaſt. 13. numer. 1. D. Lanfranc. d. quaſt. 96. num. 19.*

41 Retentio enim eſt exceptio, non actio, aut petitio, & ideo ſtante ſtatuto, quod non poſſit locator agere, vel petere, adhuc poterit retinere *Dec. conſ. 300. num. 9. in fin. & ſeq. Capra conſ. 19. num. 10. & ſeq. Manent. deciſ. 36. num. 10. & ſeq. Put. deciſ. 284. in fin. lib. 2.*

42 Et eſt exceptio adeò fauorabilis, & priuilegiata, vt etiamſi ſtatutum tollat exceptiones, adhuc non tollat retentionem

43 *Bald. in l. ſi traditio num. 6. ad fin. C. de act. empt. Barbat. conſ. 86. num. 20. verſ. & ſi dicat lib. 3. Boer. deciſ. 43. num. 15. & 16. Manent. dec. 36. num. 14. Giurb. qui alios refert dec. 60. n. 7.*

44 Et poteſt hæc exceptio opponi etiam poſt ſententiam, in qua quis condemnatus ſit reſtituere, vel dimittere rem, aut pecuniam ſoluere *Crauet. conſ. 148. num. 2. ad med. Cephal. conſ. 573. num. 22. Surd. conſ. 248. num. 15. Gratian. dec. March. 179. nu. 6. & ſeq. Mantic. deciſ. 326. nu. 1.* vbi etiam

45 in poſſeſſorio, *& deciſ. 334. n. 5.* & etiamſi amiſſa ſit poſſeſſio vigore ſententiæ, ſi ab ea appellatum fuerit *Mantic. deciſ. 69. num. 3. in fin. & ſeq.*

Imò poteſt etiam ferri ſententia cum clauſula præſeruatiua retentionis, quatenus cōpetat *Corn. conſ. 147. num. 18. poſt princ. lib. 2.* vbi bene explicat, quod hæc exceptio retentionis impedit executionem ſententiæ, non autem ipſam ſententiam *Benincend. deciſ. 77. num. 1. Rot. deciſ. 157. per tot. poſt Statil. Pacif. de Salu. interdic.* niſi tamen quæſtio ſit ſuper paritate tituli, vel adſit alia incompatibilitas, vt *in dec. 28. num. 12. poſt Poſth. de manut.*

De manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi mercedes rei locatæ.

S V M M A R I V M.

1 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedem competit locatori bonorum.*
2 *Et idem eſt in mercede operarum, ſeu ſeruitutis ſecundum aliquos.*
3 *Iurium incorporalium, quæ non funduntur in corpore, non datur manutentio.*
4 *Poſſeſſoria iudicia non dantur pro annuis præſtationibus perſonalibus.*
5 *Deciſiones in Placentina donationis cor. Gipſio, & Bich. 210. & 225. declarantur & num. 8.*
6 *Decl. non dari quaſi poſſeſſionem, & iudicia poſſeſſoria in præſtationibus perſonalibus de iure ciuili, ſecus autem de iure canonico.*
7 *Decl. 2. dari etiam de iure ciuili, ſi præſtationes ſint perpetuæ.*
8 *Ampl. declarationem procedere etiam in præſtationibus ad vitam, quæ æquiparantur perpetuis.*
9 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedem non datur finita locatione.*
10 *Decl. procedere ſi conſtet euidenter locationem fuiſſe finitam, alias ſecus.*
11 *Manutentio datur etiam poſt latam ſententiam terminationis locationis ſi appellatam.*
12 *Ampl. dari etiam in gradu reſtitutionis in integrum.*
13 *Decl. 2. dari manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones etiam poſt finitam locationem ſi petatur pro terminis decurſis ante.*
14 *Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones rei locatæ datur etiam pendente lite ſuper nullitate locationis.*
15 *Ampl. quod ſi iudicium nullitatis pendeat coram vno Iudice, poſſit peti manutentio ab alio abſque vitio attentatorum.*
16 *Ampl. 2. etiamſi Iudex coram, quo pendet iudicium inhibeat.*
17 *Contrarium verius.*
18 *Primũ tamen ſeruatur de facto ſi inhibitio ſit Tribunalis ſupremi.*
19 *Ampl. 3. dari etiam poſt latam ſententiam ſuper nullitate in gradu appellationis.*
20 *Ampl. 4. vt etiamſi ſententia lata ſit ſuper reductione penſionis, poſſit dari manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi totam.*
21 *Et non ſolum datur in gradu appellationis, ſed etiam in gradu reſtitutionis in integrum.*

22 Et

22 *Et etiam abſque appellatione ſi ſententia ſit nulla nullitate patenti.*

23 *Manutentio non poteſt retardari per ſimplices exceptiones nullitatis, vel terminationis locationis.*

24 *Exceptiones reſpicientes iudicium petitorium rejiciuntur à poſſeſſorio.*

25 *Exceptiones dubiæ, & altiorem indaginem requirentes non admittuntur in iudicio manutentionis.*

26 *Manutentio non datur vbi agitur de penſione amonibili ad nutum.*

27 *Manutentia datur tam pro mercede locationis expreſſa quam tacita, vſque ad reuocationem conſenſus taciti.*

28 *Manutentio datur in quaſi poſſeſſione penſionis amonibilis, ſi controuertatur amonibilitas.*

29 *Quaſi poſſeſſio exigendi eſt concludenter probanda ad obtinendam manutentionem.*

30 *Manutentio requirit probationes in ſuo genere concludentes.*

31 *Non tamen omnino plenas, ſed leuiores quam petitorium.*

32 *Teſtis etiam vnicus, & minus idoneus probat in Iudicio manutentionis.*

33 *Exceptiones contra teſtes non admittuntur in iudicio manutententionis.*

34 *Lim. ſi ſint probata, vel adſint contrarietates in dictis.*

35 *Teſtis vnicus non ſufficit in manutentione ſi adſint coniecturæ in contrarium.*

36 *Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per exactionem ſolutionum.*

37 *Ampl. ſufficere vnicam ſolutionem.*

38 *Ampl. 2. ſufficere ſolutionem partis etiam minimæ.*

39 *Lim. ſi ſolutum fuit cum animo agnoſcendi debitum in parte tantum.*

40 *Locator tenetur probare ſolutionem fuiſſe factam pro mercede locationis ad obtinendam manutentionem.*

41 *Lim. ſi conſtet de locatione præcedenti, & non appareat alia cauſa ſoluendi.*

42 *Quaſi poſſeſſio acquiſita contra vnum ſuffragatur contra eius ſucceſſorem etiam ſingularem.*

43 *Lim. ſi adſit ſuſpicio fraudis per anteceſſorem in ſoluendo commiſſe.*

44 *Quaſi poſſeſſio exigendi acquiſita contra defunctum prodeſt contra hæredem etiam cum beneficio inuentarij.*

45 *Nec exceptio, quod bona non ſufficiant retardat manutentionem.*

46 *Contr. ſi conſtet hæreditatem non eſſe ſoluedo, vel in continenti probari poſſit.*

47 *Poteſt tamen adhuc concedi manutentio, ſi eius effectus dirigatur ad faciendam ſolutionem de bonis hæreditarys.*

48 *Quaſi poſſeſſio exigendi penſiones rei locatæ à defuncto ſuffragatur contra hæredem, ſi hæres rem detineat.*

49 *Decl. procedere in hærede beneficiato.*

50 *Contrarium, quod etiamſi non ſit beneficiatus.*

CAPVT XLIII.

VIdimus in præcedenti Capitulo de retentione rerum, nunc videndum de reten-
1 tione quaſi poſſeſſionis exigendi mercedes
mediante manutẽtione iudiciali, quæ manutentio, quando agitur de locatione bonorum pro annua præſtatione, præſuppoſito,
quod locator ſit in quaſi poſſeſſione illam exigendi, ſine dubio ei competit, vt firmant in ſpecie *Bero. conſ. 119. num. 5. lib. 3. Papien. in forma libell. quoad fut. præſtat. §. ſuper ſolutione num. 5. Poſth. de manut. obſer. 10. nu. 72.* & firmauit *Rot. coram Caualer. deciſ. 228. num. 3. & 4. & cor. Burat. deciſ. 289. num. 10.* vbi quod non adfuit dubium,

2 In præſtatione autem pro mercede operarum, ſeu ſeruitutis, & obſequiorum idem eſſe tradit *D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 95. num. 1.* auctoritate Rotæ *in Placentina Donationis 28. Iuny 1588. coram Gyptio & in Romana ſubcollectoria 17. Marty 1645 & 2. Iuny eiuſdem anni coram Bichio, quæ hodie ſunt inter eius impreſſas deciſ. 210. & dec. 225.*

3 Verùm iſta opinio non tranſit prorſus ſine difficultate, quia quando iura incorporalia, prout eſt ius exigendi, non fundantur in corpore, non datur eorum quaſi poſſeſſio, vt docet *Bald. in l. vn. nu. 21. ver. reſpondea ad primum C. vti poſſidet* & ideo
4 nullum iudicium poſſeſſorium concedi poteſt pro annuis præſtationibus perſonalibus, iuxta communem opinionem, de qua pleniſſime alijs cumulatis teſtantur *Mandel. conſ. 174. num. 1. & Menoc. recuper. rem. 1. num. 87. poſt med.* & ideo competere manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones locationis domus, quia eius ſolutio non eſt mere perſonalis, ſed fit occaſione rei dicit *Rot. coram Burat. d. deciſ. 289. num. 10.*

5 Deciſionibus autem ſupradictis per D. Lanfranc. citat. reſponderi poſſet, quod in Placentina Donationis coram Gyptio fuit reſolutum non eſſe dandam manutentionem, & licet pro ratione adducatur ſolum, quod ille Diomedes non continuauerat ſeruitium, cuius intuitu annua præſtatio de qua agebatur, promiſſa fuerat, non inde infertur, quod denegari etiam non poſſet ex eo, quod ageretur de annua præſtatione mere perſonali, & maxime, quod in fine deciſionis dicitur: ex iſtis itaque, & alijs ab informantibus bene deductis reſoluerunt DD. vt dictum eſt &c. & coram Bichio in dicta Romana ſubcollectoriæ non agebatur propriè de præſtatione mere perſonali pro ſeruitijs, ſed de annua præſtatione promiſſa à Filiberto intuitu emolumentorum officij ſibi ceſſorum, quæ ipſe percipiebat, vt patet ex lectura præcipuè *d. dec. 225. num. 1. & ſeq.*

6 At animaduertendum dictam opinionem quod præſtationum perſonalium non detur quaſi poſſeſſio, quæ poſſit manuteneri eſſe,

com-

communem quidem apud Legiſtas,ſed contrariam communem eſſe apud Canoniſtas, vt fatentur ipſi *Mandell. & Menoc. in loc.ſupracitat.* & vltra eos tradit *Bero. conſ.* 119. *num.* 5.*lib.*3.& ſequi etiam eamdem videntur *Gratian. diſc.* 113. *numer.* 13. *Peregr. de fideicom. art.* 46. *numer.* 18. vbi dicit communem *Oſaſc. deciſ.* 99. *numer.* 18. *& ſeqq.*

7 Et hæc contraria opinio ſaltem procedit, vbi agitur de præſtatione perpetua, tunc enim eam admittunt etiam Legiſtæ *Bal.in d. l. vn. num.* 21. *verſ. dico autem ſunt annua C.vti poſſidet.Peregr. d. art.* 46. *num.* 18. *ad fin. ver. reperi etiam Grat. dicta diſc.* 113. *num.* 62.

8 Et hac etiam ratione ſuſtineri poſſent dictæ Deciſiones, quatenus videretur eas ſupponere dari manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi præſtationes annuas perſonales, nam in vtraque cauſa prætendebatur præſtationes eſſe perpetuas, ſeu ad vitam, quod idem eſt, vt expreſſe firmatur in illa coram *Bich.* 210. *num.* 13. *&* 14. quo caſu manutentio datur, & ideo in prima neceſſe fuit ad excludendam manutentionem oſtēdere præſtationem non fuiſſe ſimpliciter ad vitam conſtitutam, ſed cum tacita conditione, quod continuarentur ſeruitia, quorum intuitu promiſſa fuerat.

9 Non tamen dabitur manutentio, ſi appareat locationem expiraſſe, quia cum tunc ceſſet cauſa quaſi poſſeſſionis exigendi, ceſſat etiam ipſa quaſi poſſeſſio, iuxta tradita *per Rot. in dec.* 225. *num.* 1. *ver. ſicque cum ceſſauerit part.* 2. *rec.* & firmant in terminis *Poſth. de manut. obſer.* 64. *num.*14. & latius *D.Lanfr. Zacch. d. quaſt.* 95. *num.* 3. *cum duob. ſeqq.* & dixit *Rot.in deciſ.* 181. *num.* 9. *poſt d. tract. de manut. & coram Bich. deciſ.* 210. *num.*10.

10 Sed hæc concluſio patitur ſignanter duas declarationes, quarum prima eſt, vt procedat, quatenus conſtet euidenter de terminatione, aliàs enim ſi ea controuerſa eſſet, & altiorem indaginem requireret, non deberet interim manutentio denegari locatori *Poſth. dicta obſer.* 64. *num.* 14. *verſ. ſi tamen Rot. cor. Andrea deciſ.* 75. *num.*8.*& dec.* 81. *num.* 3. *&* 4. & late *cor. Bichio dec.* 210. *num.* 34 *& ſeq.*

11 Imo etiamſi adeſſet ſententia ſuper terminatione locationis, quæ tranſitum feciſſet in rem iudicatam, ſi tamen commiſſa eſſet cauſa reſtitutionis in integrum, adhuc danda eſſet manutentio, vt firmatur *in dicta deciſ.* 210. *cor.Bichio ſub num.* 33. *verſ. tan-*
12 *dem non obſtat*, quia adhuc dubitabilis eſſet finis locationis, & manutentio datur etiam in gradu reſtitutionis in integrum *dec.* 350. *in fine par.* 1.*diu. Gregor. deciſ.* 21. *nu.* 6. *deciſ.* 84. *num.* 5. *poſt Poſth. de manut.* ac in terminis *in Romana annua præſtationis* 11. *Decembris* 1672.*§. concluſio enim coram Ron. dinino*, & faciunt, quæ mox dicam de prætenſione quod locatio ſit nulla.

13 Altera declaratio eſt, quod poterit dari manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones poſt terminatam locationem, ſi petatur pro terminis,ante ipſius terminationem decurſis; etiamſi decurſi fuerint ante motam litem, vt firmatur *per Rotam coram Burat.deciſ.* 289. *num.* 9. *&* 11. & ſequitur *Poſt. de manut.obſer.* 64. *num.*14.*ver. niſi pro terminis.*

14 Sic etiamſi prætendatur locatio nulla, & introducta fuerit lis ſuper nullitate, adhuc dabitur manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedes *Rebuff. ad conſtit. Gall. tom.* 2. *tit. de reuiſ. contr. gloſ.*4. *num.* 7. *Gutier. de iuram. confirm. part.* 1. *cap.* 2. *num.* 29. *Maſtrill. deciſ.*160.*num.*19. *Vinc. de Franc. deciſ.* 373. *per tot. Giurb. deciſ.*100.*num.*11. *Pat. deciſ.*426. *num.* 1. *lib.* 3. *Scraph. deciſ.* 958. *num.* 1. *& ſeq.*

15 Imo etiamſi pendeat iudicium nullitatis coram vno Iudice, poterit peti manutentio ab alio abſque vitio attentatorum *Lancellot. de attent. part.*2. *cap.*4. *lim.* 15. *num.* 8. *Rot. deciſ.*43.*num.*5. *&* 6. *poſt Zacch. de obl. cam.* vbi redditur ratio, quia dum creditor penſionis eſt in quaſi poſſeſſione illam exigēdi, adeundo Auditorem Cam. non dicitur attentare, ſed continuare ſuam poſſeſſionem *cap.* 1. *vbi Abb.num.* 1. *&* 4. *vt lit.penden.cum al. ibi citat.*

Difficultas eſt ſi Iudex, coram quo pendet iudicium ſuper nullitate, inhibeat, an adhuc poſſit alius Iudex procedere ſuper manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi,
16 quod enim non poſſit abſque vitio attentatorum inhibitione non reuocata, tuetur poſt alios plures *Lancellot. de attent. part.* 2. *cap.* 17. *num.* 65. *Gutier. de iuram. confirm. part.*1. *cap.* 2.*num.* 22.

17 Contrarium verò probauit *Ancar. conſ.* 234. *num.* 2. *ver.contrarium &* 3. *Parlador. rerum quotidianar. lib.* 2. *§. fin. part.* 5. *cap.* 11. *num.* 23. *Vrſill. ad Afflict. deciſ.*30.*num.* 1.*&* 3. *Rot.deciſ.* 3. *de except. in nou. Cartar. deciſ.* 2. *num.* 9. *Giurb. deciſ.* 100. *num.* 7.& hæc ſecunda videtur de iure verior, quia dum cauſæ ſunt diuerſæ, vt ſupradictum eſt, non poteſt Iudex vnius,impedire alium,
18 ſed aliud obtinet de facto, quando inhibitio eſt Tribunalis Supremi,volunt enim hæc

ſ ri-

Tribunalia eorum inhibitiones timeri, ſiue
ſint iuſtæ ſiue iniuſtæ, & quod ſi prætendan-
tur iniuſtæ, ad ea recurratur pro reuocatio-
ne, non autem quod alij Iudices, præſertim
inferiores, de viribus illarum cognoſcant,
prout de Rota dicit *Lancellot. d. cap. 17. nu.*
6. vbi quod propterea magis intrepide di-
ctam opinionem negatiuam firmare auſerit,
& quod propterea inhibitio Rotalis etiam
in diuerſo caſu ſit timenda *Penia dec. 893.*
n. 9. dummodo adſit qualis qualis dubitatio
cōprehenſionis, vt dicitur in vna *Calguritana*
coram Sacrato impreſſa per Marcheſ. de com-
miſſ. par. 2. fol. 478. num. 1. in fin. dec. 216.
num. 2. par. 3. recent.

19 Et datur etiam manutentio lata ſententia
ſuper nullitate in gradu appellationis *Sera-*
ph. dec. 299. num. 1. et ſeq. Rot. poſt. Cenc. de
20 *Cenſ. dec. 234. num. 4.* & idem eſt ſi lata
fuiſſet ſententia ſuper reductione penſionis
ad minorem quantitatem, quia adhuc ap-
pellatione pendente, ab ea poſſet peti ma-
nutentio in quaſi poſſeſſione exigendi inte-
gram ſummam *Rot. coram Caualer. dec. 228.*
21 *num. 4.* & non ſolum in gradu appellatio-
nis, ſed etiam in gradu reſtitutionis in inte-
grum *Gregor. dec. 458. num. 8. in rec. 111.*
num. 8. part. 1. deciſ. 235. in fin. & dec. 244.
22 *num. 3. & 4. poſt Cenc. de Cenſ.* & abſque
eo quod fuerit appellatum, ſi ſententia eſſet
nulla nullitate patenti, adhuc poſſet dari
manutentio *Rot. coram Coccino deciſ. 1217.*
num. 6. & 7.

Et dum ex prædictis non valet impediri,
23 nec retardari manutentio, ex eo, quod al-
legata fuerit nullitas, ſeu terminatio loca-
tionis, & per ſententiam approbata, inde ſe-
quitur, vt tanto minus poterit retardari per
ſimiles exceptiones, quatenus ſimpliciter
opponantur in ipſo iudicio ſuper manuten-
tione, & non ſint omnino claræ, & euiden-
tes, quia ſunt exceptiones reſpicientes pe-
titorium, & altiorem indaginem requiren-
tes, ac propterea ad illud reijciendæ *Gra-*
tian. diſc. 213. num. 35. & diſc. 208. num.
34. Verall. deciſ. 342. part. 2. Merlin. deciſ.
310. num. 13.

24 Et generaliter quæcunque exceptio reſ-
piciens petitorium reijcitur ab hoc iudicio
poſſeſſorio *Gunagu. conſ. 8. num. 112. lib. 1.*
Rot. deciſ. 135. in fin. & deciſ. 685. num. 5.
part. 1. rec. vbi quod fuit ſæpius reſolutum,
& patet ex infinitis deciſionibus, quas ſuo
more cumulat *Poſth. de manut. obſer. 42. nu.*
44. vbi tamen non eſt prorſus inutilis con-
geries illa deciſionum, quia pluries expri-
mit exceptiones, de quibus loquuntur, &
ſic inde haberi poteſt, quæ exceptiones in
ſpecie reputatæ fuerint à Rota reſpicere
petitorium.

25 Idemque eſt generaliter de quacunque
exceptione dubia, & altiorem indaginem
requirente, nam pariter non admittitur in
hoc iudicio manutentionis, quod eſt ſum-
mariſſimum *Gratian. diſc. 926. num. 27.*
Menoc. retinen. rem. vlt. num. 43. prope med.
Rot. deciſ. 366. num. 6. part. 1. rec. cum aliis
pleniſsime cumulatis per *Poſth. obſer. 42. nu.*
67. & 68.

An autem admitti debeat in hoc iudicio
manutentionis exceptio non adimplementi,
valde dubitari poteſt, ſed dicam infra *in cap.*
ſequen.

26 Non datur etiam manutentio vbi agitur
de penſione amouibili ad nutum, ex traditis
in ſimili *per Adden. ad deciſ. 2. in 2. par. ad-*
dit. num. 226. & ſeq. part. 3. rec. Gonzal. ad
reg. Canc. gloſ. 5. §. 6. num. 50. Rot. deciſ.
116. num. 9. & ſeq. part. 9. & deciſ. 133.
num. 3. par. 10. rec. & in terminis mercedis
locationis operarum, ſeu ſalarii *D. Lanfr.*
Zacch. de Salar. quæſt. 95. num. 3. & 6. & ra-
tio reddi poteſt, quia ſtatim, ac denegatur
merces, cenſetur finita locatio, poſt cuius
finem non eſt amplius cōcedenda manuten-
tio in quaſi poſſeſsione exigendi mercedem
27 vt ſupra dictum fuit. Vnde ſi finita locatio-
ne expreſſa, continuatum fuiſſet in tacita
de die in diem, poſſet concedi manutentio
pro terminis decurſis, tam in tempore ex-
preſſo, quam in continuato vſque ad reuo-
cationem taciti conſenſus, & non amplius;
quidquid dubitauerit de hoc *Rot. deciſ. 181.*
num. 9. & ſeqq. poſt Poſth. de manut. niſi for-
28 te controuerteretur amouibilitas, & dare-
tur aliquis fumus contra eam, quia tunc
interim ac de tali controuerſia cognoſcere-
tur, danda eſſet manutentio poſsidenti *Ton-*
dut. quæſt. benefic. cap. 56. num. 15. lib. 1.
Poſth. de manut. obſer. 52. num. 24.

29 Quaſi poſſeſſio autem exigendi, quæ eſt
fundamentum manutentionis probanda eſt
à locatore concludenter, ad hunc effectum
obtinendi in ea manutentionem, vt dixit
Rota in Alexanen. Penſionis coram Marco
montio, quæ habetur penes Marcheſan. par. 1.
fol. 605. num. 3. itaut, ſi exhibeantur inſtru-
menta, requiratur ea eſſe in forma probanti
deciſ. 681. num. 3. par. 4. diuer. Nec ſufficit
fides Notarij de actu quaſi poſſeſſionem in-
ducente *Rot. deciſ. 687. num. 1. par. 1. rec.* &
plene coram *Merlin. deciſ. 137. numer. 2. &*
ſeq. Nam etiam in hoc iudicio manutentio-
30 nis probationes debent eſſe in ſuo genere
concludentes, itaut inducant animum iudi-
cis ad ita indubitate credendum *Soccin. Sen.*
conſ.

conſ. 98. *num.* 8. *lib.* 4. *Add. ad Burat. deciſ.*
375. *num.* 13. *Ridolphin. in praxi par.* 2. *cap.*
12. *num.* 106. *Rot. coram Andrea deciſ.* 106.
31 *num.* 2. licet non requirantur omnino plenę,
ſed leuiores ſufficiant, quam in petitorio
Gregor. deciſ. 134. *num.* 5. *& deciſ.* 458. *nu.* 7.
Cocc in. deciſ. 31. *numer.* 4. itaut ſatis ſit teſtis
32 vnicus *Caualer. deciſ.* 44. *num.* 3. *Gregor. dec.*
438. *num.* 2. *vbi Add. in rec. deciſ.* 511. *n.* 8.
par. 1. etiamſi ſit minus idoneus *Add. ad
Gregor. deciſ.* 437. *Rot. in Bergomen. Capella-
nia poſt.* 2. *vol. conſ. Farin. deciſ.* 233. *num.* 2.
33 in hoc enim iudicio non admittuntur ex-
ceptiones contra teſtes *Couar. practic. cap.*
17. *num.* 4. *verſ. ſeptimo eſt in eadem Seraph.
deciſ.* 342. *ad fin. Caualer. deciſ.* 44. *num.* 4.
34 niſi forte oppoſitiones ſint probatæ, vel ad-
ſint contrarietates in dictis *Marrheſan. de
commiſſion. par.* 1. *fol.* 590. *num.* 6. *& Rot. in
Boianen. penſionis ibidem impreſſa fol.* 618.
num. 5. vbi etiam *num.* 4. *in fin.* videtur velle
35 non ſufficere vnicum teſtem; quando ad-
ſunt coniecturæ in contrarium, quod &
ſenſit *Rot. dec.* 74. *num.* 5. *par.* 7. *rec.*

36 Et quoniam quaſi poſſeſſio acquiritur per
exactionem, probandæ erunt ſolutiones ex
traditis per *Poſth. de manuten. obſer.* 35. *n.* 1.
37 imo vnica ſolutio ſufficit, & ſolius partis
mercedis conuentæ ad acquirendam quaſi
poſſeſſionem exigendi totam *Poſth. de ma-
nut. obſer.* 18. *num.* 37. *Rot. cor. Penting. dec.*
489. *num.* 10. & alibi ſæpius, vt dicit *Dunoz.*
38 *Iun. dec.* 888. *num.* 5. & ſufficere partis mini-
mæ *Rot. dec.* 188. *num.* 4. *poſt Poſth. de ma-
39 nuten.* niſi tamen appareret animus ſoluen-
tis agnoſcendi debitum pro parte tantum,
quia talis animus attendi deberet *Gratian.
diſc.* 426. *num* 3. *& ſeq. Poſt. de manut. obſer.*
73. *num.* 170. *Add. ad Gregor. deciſ.* 557. *nu.*
11. *verſ. procedit Rota dec.* 547. *num.* 8. *par.* 1.
recent.

40 Probare tamen debebit locator ſolutionē
fuiſſe factam in cauſam illam mercedis lo-
cationis *Mantic. deciſ.* 99. *num.* 4. *&* 5. vbi
requiri etiam, quod teſtes ſuper hoc red-
dant cauſam ſcientiæ, quamuis non interro-
gati *dec.* 717. *num.* 1. *in fin. & numer.* 3. *&* 5.
par. 2. *rec.* Sed hoc procedere poſſet quate-
41 nus non conſtaret de locatione, vel ſi vltra
locationem adeſſet aliqua alia cauſa, cui ſo-
lutio referri poſſet, alias enim ſi appareret
vnica cauſa locationis, præſumeretur ex ea
facta ſolutio *Cranet. conſ.* 158. *num.* 13. *Gre-
gor. dec.* 62. *num* 9. *Burat. dec.* 9. *numer.* 5.

42 Cæterum quaſi poſſeſſio acquiſita contra
primum conductorem ſuffragatur locatori
ad obtinendam manutentionem contra aliū
eius ſucceſſorem etiam ſingularem, haben-
tem ab eo cauſam, ex traditis in ſimili de
ſucceſſore in fundo cenſuato per *Adden. ad
Gregor. deciſ.* 313. *num.* 6. *verſ. ſic etiam, &
Cenc. de cenſ quæſt.* 92. *num.* 25. & ratio eſt,
quia poſſeſſio metienda eſt ex parte actoris,
itaut per mutationem perſonæ conductoris,
rei conuenti non tollatur eius quaſi poſſeſ-
ſeſſio, iuxta *dec. Guidopap.* 629. quam paſſim
allegari ſolitam, dicit *Pen. deciſ.* 1258. *num.* 3.
& quod Rota paſſim eam ſequatur, dicit *Ad-
den ad Gregor. deciſ.* 313. *num.* 6. Niſi forte
43 adeſſet ſuſpicio, quod ſolutio ab Anteceſ-
ſore eſſet facta in fraudem, vti ſi facta eſſet
poſt ceſſionem Iuris conductionis, vel poſt
ſublocationem, vt in ſimili de ſolutione
penſionis Eccleſiaſticæ facta à Beneficiato
poſt dimiſſum Beneficium, dixit *Rota in Lu-
cana penſionis* 8. *Februar.* 1616. *verſ. quo vero
ad inſtrumentum coram Sacrato, & in deciſ.*
318. *num.* 9. *poſt. Poſth. de manut.* vbi etiam
admittit idem eſſe, ſi ſolutio eſſet facta à
moribundo.

44 Certius autem ſuffragabitur quaſi poſ-
ſeſſio acquiſita contra conductorem defun-
ctū aduerſus eius hæredem *Pen. dec.* 1258. *n.*
3. *& deciſ.* 1268. *num.* 8. *Gregor. deciſ.* 313.
num. 3. & ibi *Adden. in rec. deciſ.* 254. *num.* 2.
par. 8. Idque etiamſi hæres adiuerit hæredi-
tatem cum beneficio legis, & inuentarij
Rot. deciſ. 99. *num.* 11. *par.* 1. *Diu. deciſ.* 231.
num. 5. *poſt Cenſ. de Cenſ. & dict. deciſ.* 254.
num. 3. *par.* 8. *rec.* Nec exceptio, quod bo-
45 na non ſufficiant debet retardare iudicium
hoc ſuper manutentione *Pen. dict. dec.* 1268.
num. 8. *in rec. dict. deciſ.* 254. *nu.* 6. *& ſeqq.
par.* 8. *& deciſ.* 277. *num.* 19. *par.* 9. & red-
ditur ratio, quia hæreditas præſumitur opu-
lenta, & ideo interim ac diſcutitur eius ſub-
ſtantia, non debet retardari manutentio
deciſ. 232. *num.* 20. *poſt Cenc. de Cen.* & con-
46 traria opinio quam tenuit *Venet. de ann.
præſtat. par.* 1. *quæſt.* 20 *num.* 3. *& quæſt.* 25. *n.*
11. *& ſeqq.* procedere poteſt, vbi conſtat,
quod hæreditas non eſt ſoluendo, vel in
continenti probari poteſt, & datur fumus
propter concurſum aliorum creditorum, vt
ſenſit *Cenc. de Cenſ. quæſt.* 92. *numer.* 20. &
Rot. poſt eum dec. 251. *num* 7. ſemper tamen
47 tuto poterit concedi mandatum de manu-
tenendo, ſi eius effectus dirigatur ad ſolu-
tionem faciendam de bonis hæreditarijs, vt
in *dec.* 254. *num.* 3. *par.* 8. *rec.* vel ex fructi-
ctus rei locatæ, vt in *deciſ.* 99. *nu.* 11. *par.* 1.
Diu.

48 Verum, quod dictum eſt, quaſi poſſeſſio-
nem quæſitam, contra defunctum, ſuffragari
ad obtinendum mandatum de manutenen-
do contra hęredem, declaratur, vt procedat
quatenus hæres rem locatam detineat *Cenc.*

de Cenſ. qu.92. nu.26. & Rota poſt eum deciſ. 391. num.2. & ſeq. & poſt Poſth. de manut. deciſ.379.num.2. & in rec. deciſ.529. num.6. part. 4.

49 Et licet hoc procedere in hærede cum beneficio inuentarij, ſecus autem in hærede ſine beneficio, contra quem ſufficere aditionem abſque poſſeſſione rei, velit *Poſth. de manut. obſer. 56. numer. 31.* tamen nihil
50 in comprobationem huius ſuæ opinionis allegat, & in contrarium facit, quod ratio dictæ declarationis applicatur contra vtrũque hæredem, eſt enim, quia hoc interdictum retinendæ eſt conceptum in rem *l. 1. ad fin. ff. de interdict.* & quod dicitur quaſi poſſeſſionem tranſire paſſiuè in ſucceſſores, intelligitur de ſucceſſoribus poſſeſſoribus rei arg. *l. ſi mulier §. qui poſſeſſionem ff. de eo quod met. ca.* vt bene aduertit *Rot. in dicta deciſ.391.num.2. & ſeq. poſt Genc.de Cenſ.*

De exceptione non ad implementi, an, & quando competat conductori aduerſus locatorem agentem pro mercede.

SVMMARIVM.

1 *Exceptio non adimplementi eſt valdo fauorabilis.*
2 *Exceptio non adimplementi non tollitur per ſtatutũ omnes exceptiones eucient.*
3 *Exceptio non adimplementi retardat etiam proceſſum executiuum.*
4 *Decl. procedere quatenus non adimplementum ſit liquidum.*
5 *Sufficit tamen liquidam eſſe partem teneri ad id, quod dicitur non adimpletum.*
6 *Non adimpletum fuiſſe probatur per ſolam allegationem, & num.75.*
7 *Locatori non ſufficit probare adimpleuiſſe ab initio, ſed neceſſe eſt probare ſucceſſiuam præſtationem patientia ſecundum aliquot.*
8 *Adimplementum in obligationibus ſucceſſiuis neceſſe eſt, quod duret.*
9 *At quoad probationem ſatis eſt probare adimpletum ab initio, quia continuatio præſumitur.*
10 *Et conductor dicens non continuatum, probare debet, & interim ſoluere.*
11 *Implementum debet eſſe plenum alias defectus etiam in minimo parte exceptionem non adimplimenti.*
12 *Ampl. procedere ſiue defectus ſit in ſtabilibus, ſiue in accidentalibus ſecundum aliquos.*
13 *Contrarium verius.*
14 *Decl. tutius ſeruari hoc contrarium reliquendo in manibus conductoris ſummam æquiualentem ei non adimplemento.*
15 *Locator promittens domum kalen. Maij ſi adſit præcedens conductor, qui illa die incipiat terminum ad euacuandum non dicitur adimpleuiſſe.*
16 *Adimplementi defectus in tempore non eſt conſiderabilis ſi ius partis non eſt effectum deterius.*
17 *Exceptio non adimplementi, non obſtat quotieſcumq; illam allegans non eſt damnum paſſus.*
18 *Dicens excipientem de non adimplemento damnum paſſum non eſſe probare debet.*
19 *Petens liquidari quantitatem damni paſſi per non adimplementum auditur, & præfigitur damnum paſſo terminum ad liquidandum.*
20 *Et ſi actor offerat reficere damnum quando erit liquidatum facilius obtinet executionem.*
21 *Conductori opponenti ſibi non adimpletum in parte ſolet relinqui pars mercedis in eius manibus, & reliquum compelli ſoluere.*
22 *Decl. procedere, vbi non adimplementum ſit turbidum, & non valeat retardare viam executiuam, ſecus ſi clarum, quia facienda defalcatio libera.*
23 *Adimplementum locatoris, vbi deficiat tantum in parte ſi conductor velit ſtare locationi dimittitur ei pars mercedis correſpondens non adimplemento, ſecus ſi nolit ſtare, quia non tenetur.*
24 *Impedimentum etiam fortuitum excuſat à pœna, & à mora ſed non operatur, vt poſſit agi ex contractu ex quo locator ex parte ſua nõ adimpleuit, & n.4[illegible]*
25 *Exceptio non adimplementi an admittatur in iudicio manutentionis eſt quæſtio controuerſa.*
26 *Negatiua tamen opinio videtur verior num. 28. & ſeq. & maxime num. 33.*
27 *Argumentum à contrario ſenſu non valet ſumi in dictis Doctorum.*
28 *Exceptio nõ adimplementi reſpicit petitorium iudiciũ.*
29 *Exceptio non adimplementi non reijcitur à iudicio petitorio ſecus autem à poſſeſſorio.*
30 *Agens vigore contractus non poteſt obtinere niſi doceat ſe adimpleuiſſe contractum ex parte ſua.*
31 *Manutentio fundatur in ſola poſſeſſione non in contractu, & ideo non curatur de adimplemento contractus in ea.*
34 *Secus ſi petatur manutentio vigore clauſulæ cõſtituti.*
35 *Exceptio non adimplementi retardat manutentionem locatoris ſi aliũde conſtet de nõ adimplemento notorie.*
36 *Exceptio nõ adimplemẽti poteſt tacite remitti etiamſi promiſſio ſit iurata.*
37 *Sed remiſſio non præſumitur, & clare probari debet.*
38 *Non adimplementum cenſetur remiſſum per conductorem ſi per aliquod tempus abſque aliqua proteſtatione vſus eſt re, non tradita in totum à locatore, prout promiſerat ſuat hinc inde opiniones, & n.39.*
40 *Non adimplemento regulariter cenſetur renunciatum ex eo, quod is cui adimplendum erat aliquid ab alio adimplere debente receperit, ſecus ſi aliquid dederit, vel ex parte ſua adimpleuerit.*
41 *Terminum ad ſoluendum ſuſcipiens cenſetur remiſiſſe exceptionem non adimplementi.*
42 *Remiſſio exceptionis non adimplementi quatenus fiat à conductore non nocet fideiuſſori ab eo præſtito.*
43 *Decl. procedere ſi conductor prius non adimplementum allegauit, & poſtea remiſit.*
44 *Fideiuſſor poteſt, vti omnibus exceptionibus, quæ competunt principali etiam ipſo inuito, & n.47.*
45 *Liu in exceptione non adimplementi antequam principalis ea vtatur.*
46 *Exceptio non adimplementi non allegata à defuncto non poteſt allegari ab eius hærede, vel ab eo cauſam habente.*
47 *Adimplere prius debet, qui prius agit.*
48 *Decl. procedere niſi conſtet de voluntate partium, quod prius aliquid fiat.*
49 *Partes voluiſſe prius vnum adimplere deprehenditur ex ordine ſcripturæ.*
50 *Item ex ordine intellectus.*
51 *Cautio de bene, vtendo, & fruendo præſtanda eſt poſt quam res tradita, non ante.*

CA-

CAPVT XLIV.

QVoniam dictum eſt in præcedentibus capitulis de actionibus, & remedijs competentibus locatori pro conſecutione mercedis, ſequitur dicendum de exceptionibus competentibus conductori, & quia in *cap. 28. de obligationibus locatoris, & in cap. præcedenti de manutentione in quaſi poſſeſſione exigendi competente locatori* reſeruatum fuit particulariter loqui de exceptione non adimplementi, ideo nunc adimplendum eſt. Nulla autem adeſt difficul-
1 tas, quod ſi locator non adimpleuerit ex parte ſua contractum, hæc exceptio poterit à conductore ei apponi, quando agit, eſt enim hæc exceptio valde fauorabilis, vt dicit *Grauet. conſ. 15 1. num. 10. verſ. adeout, & Rota coram Mantica dec. 1. prope finem*, adeo
2 vt numquam cenſeatur adempta, etiamſi adeſſet ſtatutum omnes exceptiones reijciẽs *Grauet. dict. conſ. 151. num. 10. Menoc. conſ. 55. num. 3. Gratian. diſc. 411. num. 10. Magon. dec. Lucen. 11. num. 3, Rot. dec. 74. n. 4. poſt Zacch. de obl. Cam.*

Non ſolum autem opponi poterit hæc exceptio aduerſus locatorem agentẽ actio-
3 ne locati via ordinaria, ſed etiam, vbi vigore obligationis Cameralis, vel guarantigiæ, aut alia, procederet executiue, quia etiam proceſſus executiuus hac exceptione retardatur *Turret. conſ. 74. num. 37. & ſeq. lib. 1. Mareſcot. Variar. cap 121. numer. 92. lib. 2. Grattan. diſc. 411. numer. 11. Mantic. deciſ. 238. num. 2. Rot. deciſ. 428. num. 3. part. 1. recent.*

Et licet hoc procedere, quatenus non
4 adimplementum ſit liquidum, & clarum, & non patiatur aliquam difficultatem, aliter non retardari viam executiuam, declaret *Gratian.* qui luquitur in terminis locationis *diſc. 989. num. 2. Mantic. deciſ. 221. num. 3. & ſeqq. & num. 7. Rot. deciſ. 687. num. 2. par. 2. recent.* tamen hæc declaratio intelligi nõ
5 debet, vt neceſſe ſit conductori probare euidenter, & apertiſſime non adimplementum, ſed quod nulla adſit difficultas circa obligationem locatoris adimplẽdi id, quod conductor dicit non adimpletum, vt declarat *Argel. in tract. de acquir. poſſeſſ. quæſt. 2. art. 7. num. 234.* & non diſſentit *Zacch. de oblig. Cam. quæſt. 17. n. 89.*

6 Et ratio eſt, quia quod locator non impleuerit, ſatis dicitur probatum ex ſola allegatione non implementi facta per conductorem, vt in terminis docet *Bald. in l. ex conducto in princ. ff. locat. Bero. conſ. 144. n. 1. lib. 1. Roland. conſ. 69. num. 9. lib. 4.*

Verum dubitari poteſt an hoc procedat
7 tam reſpectu implementi ab initio, quam etiam reſpectu ſucceſſiuæ eius durationis, ita vt conductor vti valeat re locata per totum tempus conductionis, opinionem enim affirmatiuam bene probare videntur in ſpecie *Oſaſc. deciſ. 50. num. 8. Mareſcot. var. cap. 88, num. 5. & 6. lib. 1. Surd. deciſ. 326. num. 17. ad med. Rot. in Romana Penſionis Domus cor. Pirouano impreſſa per Marcheſ. par. 1. fol. 1085. num. 3.* Et ratio reddi poteſt, quia o-
8 bligatio locatoris non reſtringitur ad ſolam traditionem rei, prout obligatio venditoris, ſed reſpicit tractum temporis ſucceſſiuum, quia locator curare debet, vt conductor vti, & frui poſſit re locata per totum tempus locationis, vt alibi dictum fuit, & vbi obligatio eſt ſucceſſiua, & habet tractum temporis non ſufficit ab initio adimpleuiſſe, ſed neceſſarium eſt adimplementum durare *Socin. Sen. conſ. 133. num. 7. lib. 1. Surd. conſ. 381 n. 19. D. Lanfranc. Zacch. de Salar. quæſt. 95. n. 13. Rot. coram Celſo dec. 78. n. 4.*

9 Sed his non obſtantibus contraria opinio videtur tenenda, quia verum eſt obligationem locatoris habere tractum ſucceſſiuum, itaut non ſatis ſit eum tantum tradere rem locatam, ſed debeat etiam præſtare patientiam, & curare, vt conductor, vti ea reualeat toto tempore locationis, iuxta mox citatas auctoritates. Sed quoad dubium de quo quæritur an, & cui incumbat onus probandi, ſi conductor excipiat de dicta patientia non pręſtita, videtur ipſum conductorem probare debere, quia dum ſemel habuit, & poſſedit rem locatam, pręſumitur continuaſſe, & ſic implementum duraſſe, vt firmant *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 1. num. 17. verſ. ſi tamen Menoc. præſumpt. 85. num. 2. & ſeqq. lib. 3. Ripol. Variar. cap. 12. num. 301. Adden. ad Gregor. deciſ. 235. num. 6. Rot. coram Caualer. deciſ. 217. nu. 4. & ſeqq. coram Duran. dec. 187. num. 2. & in rec. dec. 399. numer. 1. & 2. par. 1.* & interim ac probet prætenſum
10 Impedimentum, retardare non poterit ſolutionem mercedum, maxime ſi obligatione Camerali, aut alia executionem paratam habente reperiatur adſtrictus *Rot. coram Caualer dict. dec. 217. num. 5. & poſt Zacch. de oblig. Cam. dec. 11. num. 1. & late ſeqq.*

Et debet implementũ locatoris eſſe tota-
11 le, & in omnibus promiſſis, alias defectus, etiam in minimo, parit dictam exceptionem *Natt. conſ. 226. num. 2. Hond. conſ. 86. n. 16. lib. 1. Menoc. conſ. 55. n 6 Cyriac. contr. 129. num. 3. Rota dec. 192. num. 13. par. 5. rec. & coram Dunoz. Iun. dec. 91. num. 4.*

Digitized by Google

12 Idque procedere ſiue defectus ſit in ſub-
ſtantialibus, ſiue in accidentalibus tradunt
*Surd. conſ.52. num.33. Cyriac. controu. 129.
num. 3. & Rot. dict. deciſ.192. num. 13. par.
5.rec.* Verum communior videtur opinio,
13 quod tunc defectus in minimo pariat dictã
exceptionem, cum lædit in ſubſtantia ius
conductoris,& non alias, quã tenuit *Menoc.
conſ.35. num.28. Mantic. de tacit. lib. 3. tit.
16. num. 23. Add. ad Gregor. dec. 261. nu.6.
verſ. ſecundo Add. ad Burat. deciſ.571. nu.4.
verſ. dummodo tamen Rot. deciſ. 35. num.11.*
14 *par.7. recent.* Et huic tutius adhæteri po-
terit cum cautela non compellendi condu-
ctorem ad ſoluendam penſionem integram,
ſed dimittendi in eius manibus ratam æqui-
ualentẽ damno,quod ex dicto non adimple-
mento minimo ei reſultare potuerit, prout
practicauit *Rota cor. Caual. dec. 217.ad fin.*

15 Sic licet debeat etiam locator adimplere
in tempore promiſſo, adeout, vbi promiſe-
rit dare domum vacuam Kalendis Maij, &
præcedens conductor adueniente illa die
ſuſceperit terminum iuris ad euacuandum,
& per illum diſtulerit eam vacuam dimitte-
re, non dici poſſit locatorem adimpleuiſſe,
quamuis ille terminus indulgeatur à lege,
16 vt bis conſuluit *Mandel. conſ.156.* Tamen
iſte defectus adimplementi in tempore non
eſt conſiderabilis, quatenus conductoris ius
interim non ſit effectum deterius, vt ex *Bal.
conſ. 127. lib. 1.* & alijs dixit *Rot. coram Du-
rano dec.270. num. 10.*

17 Imo eſt generale, quod exceptio non
adimplementi non obſtet, quotieſcumque
is, qui eam allegat, non eſt damnum paſſus
*Crauet. conſ. 59. num.2. poſt med. Surd. conſ.
101. num. 24. & dec. 265. num. 39 Add. ad
Burat. dec.571. num.5. Greg. dec. 347. n.11.
& ibi Adden.*

Verum ſi locator hoc alleget, quod con-
ductor ex illo defectu non ſit damnum paſ-
18 ſus, incumbit ei onus id probandi, quia
hæc eſt ſua replicatio, in qua eſt actor, &
probare debet *Alex. in l. fin. ſub. num. 25.
C. de eden. Seraph. dec.356. num.15. Gregor.
deciſ 535. num. 17.* & in ſpecie in caſu quo
quis locauit molendina, cum pacto,quod in
eis eſſent quinque molæ, & oppoſito ei de-
fectu vnius, replicabat ex eo nullũ reſultaſ-
ſe damnum conductori, quod ipſi incumbe-
ret onus probandi,reſpondit *Rot. coram Du-
ran. deciſ.187. num.4.& 5.*

19 Sed ſi nõ neget locator abſolute damnũ,
ſed dicat liquidandam eſſe damni quanti-
tatem à conductore, ſolet Rota eum in hoc
audire, & terminum præfigere conductori
ad liquidandum, vt habetur in *deciſ.618.n.
5.par.4. rec.* Vnde in caſu, quo conductor
20 opponat ſe non potuiſſe aliqua rei locatæ
parte vti, poterit locator offerre ſolutionem
intereſſe per eum paſſi,poſtquam fuerit ple-
ne liquidatum, & ſic facilius obtinebit nõn
retardari ſibi ſolutionem mercedis *Rota cor.
Cualer. dec.217. num 6.* in qua tamen De-
21 ciſione *ad fin.* habetur, quod cum daretur
magnus fumus damnorum, & non probare-
tur integre tradita res locata, Domini con-
cluſerunt cõductorem teneri ſoluere affictũ,
retenta aliqua portione,quæ videretur ſuffi-
ciens pro damnis arbitrio Rotæ.

Quod tamen temperamentum relinquẽ-
22 di partem mercedum in manibus condu-
ctoris correſpondentem damno per eum
paſſo ob non implementum, ſeruari poterit,
vbi non implementum ſit turbidum, & non
valens, iuxta prædicta, retardare viam exe-
cutiuam, alias enim ſi ſit clarum, exceptio
non obſtat ad proportionem partis non im-
pletæ, ſed in totum, & non poteſt dici ad-
impletum per illam dimiſſionem partis mer-
cedis,quatenus dimittatur per modum pro-
uiſionis, & reuocabiliter, vt plene firmat
*Rot. in deciſ. 242. num.3. & 4. & per tot.par.
2. recent.* & ideo neceſſe eſt taxare, quid
vere importet illud non adimplementum,&
correſpondentem ſummam libere dimitte-
re conductori, antequam aliquid ſoluere
compellatur, vt ſentit ibidem Rota, & la-
tius comprobat *Gratian. diſc. 864. num. 12.*
23 *& ſeqq.* & tunc facta tali dimiſſione libera,
dicitur adimpletum à locatore per æquipol-
lens, quod ſufficit, vbi conductor vult ſtare
contractui, vt per *Seraph. deciſ. 1243. num.1.
& ſeq.* & probat aperte *text. in l. ſi quis do-
mum 9. ff. locat.* vbi ſi conductor vrgeat pro
traditione domus locatæ,quam locator tra-
dere non poſſit, audiendus erit locator, ſi
tradere velit aliam ſimilem, at ſecus eſſet ſi
conductor nollet ſtare contractui, niſi qua-
tenus adimpleretur præciſe, tunc enim non
valeret adimpleri per ęquipollens,vt diſtin-
guendo ſentit *Seraph. dict. deciſ. 1243.nu.1.*
& *Millin. deciſ. 116. numer.1.* & procedunt
tradita per *Alex. conſ. 119. num.3. verſ. ego
ad hoc lib.1.*& per *Rot. deciſ. 1. num.6. coram
Card. Mantic.*

24 Nec iuuabitur locator allegando iuſtum
impedimentum, quia impedimentum etiam
fortuitum excuſat à mora, & pęna, at non
operatur, vt agi poſſit ex contractu propter
illud non impleto *Dec. in l. cum proponas la
2. num.4. C. de pact. Abb. in cap. ſicut 29.n.6.*
& ibidem *Butr n.10. de Iur. iur. Natt. conſ.50.
n.7. Roland. conſ.69. n.12. lib.4. Men. conſ.55.
n.5. Surd. conſ.186. n.21. Barz. dec.17. ſub n.1.*

An

25 An autem vbi locator intentauerit iudicium manutentionis in quaſi poſſeſsione exigendi mercedes, poſſit repelli per hanc exceptionem, ſunt contrariæ opiniones, nam affirmatiuam tenet *D. Laufr. Zacch. de Saler. quaſt.95. num. 8. & 9.*contrariam vero negatiuam tenet *Thomat.deciſ.7. num.24.* & quod mirum eſt, vterque mouetur auctoritate *Gratiani diſcep.13. num.18.* qui dicit exceptionem prædictam non admitti ad retardandam hanc manutentionem, quando fuit facta diligentia, & idem repetit eum ſequendo *Poſth. de manut. obſer.63. num. 4.* loquitur autem Gratianus de promiſſione facti alieni, in qua diligentia excuſat,iuxta tradita *per Rotam in Romana Palatij coram Bubalo, qua eſt 367. part. 4. diuer.* & alios per eum adductos, videtur enim adimple-
26 ta promiſſio prædicta facti alieni per diligentias, quia talis promiſſio reſolui ſolet in promiſſionem diligentias adhibendi, vt factum illud ſequatur *Cyriac. contr. 103. num. 59. & ſeqq. Add. ad Gregor. deciſ. 241. num. 8. Rot. coram Burat. deciſ. 64. num. 1.* vnde tuto aſſerit Gratian. quod vbi promittens fecit diligentias,non poſsit ei opponi exceptio non adimplementi in iudicio manutentionis. At non propterea ex eo inferri poteſt, quod idem ſit generaliter in exceptione non adimplementi cuiuſuis alterius promiſsionis etiamſi non vigeat dicta ratio diligentiarum, minuſque argui poteſt, quod dum dicit non obſtare exceptionem factis diligentiis, ergo ſentiat illam obſtare regulariter, vbi diligentiæ factæ non ſint, quia
27 hoc eſt argumentum à contrario ſenſu, quod à dictis Doctorum ſumi non valet *Euerar. in topic. legal. in loco à contrario ſenſu n. 41. ad fin. Lotter. de Benefic. lib. 1. quaſt.35. num.28. & 29. Seraph. deciſ. 822. in fin.* vnde in doctrina Gratiani non poteſt fieri fundamentum, neque pro affirmatiua, neque pro negatiua opinione,generaliter loquendo, & maximè dum videmus eum pro vtraque allegari à DD. ſupracitatis.

Deueniendo verò ad rationes pro affirmatiua,videbatur facere. Primò quod, vt ſupra dictum eſt, hæc eſt exceptio fauorabilis, quæ nunquam cenſetur reiecta ex adductis ſupra *num.1.& 2.*Secundo, quod admittitur etiam in iudicio executiuo reiiciente omnes exceptiones altioris indaginis ex adductis ſupra *num 3.*Et tertio, quod non adimplementum dicitur probatum per eius allegationem à reo factam, vt dictum fuit ſupra *num.6.*& ſic conſtat etiam de malo iure actoris, quo caſu non datur ei manutentio, ex late traditis *per Poſth. de manut. obſer. 42. numer. 148. & ſequen.*

28 Sed vere iſtæ rationes non vrgent, non prima,quia hæc exceptio non adimplementi reſpicit petitorium *Gabr. conſ. 51. nu. 17. verſ. quia hac exceptio lib. 1.* & ideo à iudi-
29 cio petitorio nunquam debet cenſeri reiecta, ſecus autem à poſſeſſorio manutentionis, in quo exceptiones petitorium reſpicientes non admittuntur,iuxta firmata ſupra *in cap. præcedenti*.

Non ſecunda, quod hæc exceptio admittatur in iudicio executiuo, & ratio differentiæ eſt, quia in iudicio executiuo agitur vi-
30 gore contractus, & ideo agens non poteſt obtinere, niſi doceat ſe contractum adimpleuiſſe ex parte ſua *l. Iulianus 14. §. offerri ff. de act. empt. Natt. conſ. 226. num. 2. Verall. deciſ. 232. part. 1. Seraph. deciſ. 673. num. 2.* at quando quis petit manutenciri ſe-
31 cus eſt, quia fundamentum manutentionis eſt ſola quaſi poſſeſſio, & non curatur de titulo poſſeſſionis, & ſic contractu an fuerit adimpletus, vel ne, *l.fin.C.de rei vendic. Decian. conſ. 87. num. 6. & ſeqq. lib. 5. Seraphin. deciſ. 717. num. 2.* cum alijs pleniſſimè cumulatis *per Poſth. de manut. obſer. 42. num. 8.*

32 Non tertia, quia hæc exceptio concernit titulum, & ſic reſpicit petitorium, & ideo non debet admitti in poſſeſſorio, niſi ſit notoria ea notorietate, vt non poſſit contrarium probari in petitorio, & licet ſimplici negatione probetur inobſeruantia promiſſorum, tamen non inducitur notorium, & quatenus induceretur, eſſet multipliciter excuſabile, vt bene probat hæc omnia *Gabr. conſ. 51. num. 17. verſ. quia hæc exceptio & ſeq. lib. 1.*

33 Vnde ego inclino in opinionem negatiuam, quod ſcilicet dicta exceptio non adimplementi, non valeat retardare locatori manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi, motus ex dicta ratione, quod concernat titulum, & reſpiciat petitorium,& ideo non ſit admittenda in poſſeſſorio. Certius, quia poſt hæc ſcripta reperi eamdem opinionem fuiſſe retentam *à Rota coram Gregor. deciſ.362. num. 2. in fin. & 3.* vbi aliæ deciſiones allegantur, & admiſſam *in deciſ.601. num. 29. & ſeqq. part.5.rec.* vbi dicitur con-
34 trarium procedere, ſi petatur manutentio vigore clauſulæ conſtituti adiectæ in contractu, quia tunc petitur manutentio vigore contractus, & ideo non poteſt petens obtinere,eodem contractu ex parte ſua nō adimpleto, prout ſupra dictum eſt vbi quis agit via executiua.

35 Recedendum autem erit ab opinione præ-

prædicta, vbicunque aliunde conſtet de
non adimplemento notorie, quia apparebit
etiam eodem modo de inſubſiſtentia tituli;
& non iure actoris, ac proinde non poterit
ei manutentio concedi, iuxta late tradita *per
Poſth. dicta obſer. 42. num. 147. & ſeq.* vbi
explicat quando dicatur apparere de non
iure notorie ad hunc effectum.

36 Controuerti ſæpe ſolet, an conductor re-
miſerit locatori non adimplementum con-
tractus, & non eſt dubium remitti poſſe
etiam tacite, & quamuis promiſſio ſit iura-
ta reſpectu eius, quod concernit remitten-
tis fauorem, ex latè traditis *per Felin. in cap.
1. num. 6. verſ. vnum eſt relatione dignum
de iur. iur. Gratian. diſc. 302. num. 25. & 26.
Rot. dec. 577. num. 10. part. 1. rec.* ſed remiſ-
37 ſio tanquam cõdonatio habet præſumptio-
nem contra ſe, & ideo oſtendi debet ex-
preſſa, vel conuinci per actus eam neceſſa-
rio inferentes, aliàs nunquam præſumitur,
plene *Surd. conſ. 369. num. 32. Manent. dec.
38. num. 29. Rota in Romana Penſionis Do-
mus coram Pirouano impreſſa per Marcheſ.
part. 1. fol. 1086. num. 4. ver. quia fuit di-
ctum, & coram Duran. deciſ. 400. num. 6.*

38 Difficultas autem eſſe ſolet in dignoſcen-
do qui nam ſint iſti actus, ex quibus remiſ-
ſio præfata conuincatur, ſi enim, vt ſæpe
euenit, locator non tradiderit totam rem,
puta totam domum locatam, vel eam tra-
diderit non in totum aptam ad habitandum,
prout eam promiſerat, & conductor eam
receperit, & per aliquod tempus abſque
aliqua proteſtatione perſeuerauerit habita-
re, quod inde inferatur ſufficienter ad re-
miſſionem non adimplementi præfati, ſen-
ſiſſe videtur *Caſtren. in l. ſi merces §. ſi vici-
no ff. locat.* & apertius *Bec. conſ. 45. num. 4.
& 5. Gratian. diſc. 302. numer. 20. Add. ad
Burat. deciſ. 54. in fine penes quos alij.*

39 Verum in caſu contingenti, quo locator
domus prius locauerat duas illius manſio-
nes alteri, eaſque propterea vacuas non
tradiderat, ſed nouus conductor domus,
eam, hoc non obſtante, receperat, & per an-
num, & vltra habitauerat, ac deinde de non
implemento opponebat, replicante locatore
de remiſſione non implementi propter præ-
fatam receptionem, & retentionem domus,
Rota decidit inde non inferri neceſſario ad
dictam remiſſionem, prout requiritur, iuxta
ſupradicta, & adduxit exemplum alterius
actus, ex quo neceſſario fieret dicta illatio,
ſi videlicet conductor domus aliquid exe-
giſſet à conductore ſtantiarum, vt videre eſt
in præfata *Romana Penſionis domus coram Pi-
rouano impreſſa per Marcheſ. vbi ſupra* vbi
etiam reſpondet doctrinæ *Caſtrenſis in d. §.
ſi vicino*, & alijs ibidem citatis in contra-
rium, obſeruans eos loqui in diuerſis termi-
nis.

40 Cenſetur autem renunciatum regulariter,
ex eo quod is, cui adimplendum erat, ali-
quid ab alio adimplere debente receperit
Rot. cor. Gregor. deciſ. 75. num. 2. non vero
ex eo quod quis aliquid dederit, ſeu pro
parte ſua adimpleuerit, quia hoc potius cõ-
ſtituit alium in maiori mora adimplendi ex
parte ſua, vt conſiderauit *Rota in deciſ. 369.
num. 3. ad finem ver. & tunc poteſt part. 4.
41 diu.* At ſecus erit ſi pulſatus conductor ſu-
ſceperit terminum ad ſoluendum, quia cen-
ſetur remiſiſſe omnem exceptionem, & in
ſpecie iſtam non implementi *Menoc. conſ.
270. ſub num. 14.*

42 Iſta tamen remiſſio exceptionis non im-
plementi, quatenus fiat à conductore non
nocebit fideiuſſori ab eo præſtito, vt firmat
in ſpecie *Beccius conſ. 45. num. 46. poſt med.
verſ. ſed hac inueſtigatio Roland. conſ. 69. nu.
46. verſ. quia reſpondetur lib. 4. Manent. dec.
38. num. 37. & ſeq.* At hoc procedit in ca-
43 ſu, quo conductor non implementum prius
allegauerit, & poſtea remiſerit, licet enim
fideiuſſori competat hæc exceptio, prout
competit principali *Cephal. conſ. 577. num.
8. Manent. deciſ. 38. num. 40. Barz. deciſ.
44 17. num. 1.* & eſt generale, quod fideiuſſor
poſsit vti omnibus exceptionibus, quæ com-
petunt principali, vt firmat *Rot. deciſ. 274.
num. 6. part. 5. rec.* tamen, quia hæc eſt potius
45 facultas competens conductori, quam ius
opponendi non adimplementum, inde ſe-
quitur, vt antequam ea facultate vti velle
declarauerit, non poſsit dici formatum ius,
quo vti valeat fideiuſſor, vt late probat *Becc.
dicto conſ. 45. num. 5. & ſequitur Gratian. diſc.
302. num. 23.* facit *Rota deciſ. 361. num. 16.
ver. his accedit part. 4. diuer.* vbi quod ſi non
46 fuit allegatum adimplementum à defun-
cto, neque poteſt allegari ab eius hærede,
ſeu habente cauſam ab illo, poſtquam verò
id declarauit, tunc poterit fideiuſſor exce-
ptione illa vti, & procedit, quod dicitur
fideiuſſorem poſſe vti exceptione competẽ-
te principali, etiam ipſo inuito, de quo *Pa-
riſ. conſ. 96. num. 39. lib. 3.* & in terminis
huius exceptionis non adimplemẽti *Eugen.
conſ. 29. num. 27. lib. 1. Barz. deciſ. 17. ſub
num. 1. poſt princ.*

47 Controuertitur etiam quandoque, quis
prius debeat adimplere promiſſa, & regula
eſt, vt qui prius agit, debeat prius adimple-
uiſſe, ita vt in propoſito non poſsit locator
agere ad mercedes, niſi prius promiſſa im-
pleuc.

pleuerit, non enim attenditur, qui prius contraxerit, ſed qui prius agit *Roland. conſ. 69. num. 9. lib. 4. Mareſcot. var. cap. 88. nu. 1. lib. 1. Cyriac. contr. 129. num. 1. Gratian. diſc. 455. num. 4. Rot. deciſ. 215. num. 1. & deciſ. 601. num. 25. & 26. part. 5. rec.*

48 Verum hoc intelligitur procedere quando non conſtet partes voluiſſe prius ſolui mercedes per conductorem, quàm aliquid adimpleri per locatorem, quia tunc benè poſſet locator agere ad ſolutionem ante adimplementum ex parte ſua *Gratian. diſc. vlt. num. 24. Mareſcot. cap. 89. num. 9. lib. 1. deciſ. 368. & deciſ. 369. num. 2. part. 4. diu. & deciſ. 109. num. 3. part. 7. rec.*

49 Depræhenditur autem partes voluiſſe vnum prius adimplere ex ordine ſcripturæ, ſi videlicet in inſtrumento prius ſcripta eſt eius obligatio *Gratian. diſc. vlt. num. 25. Duran. deciſ. 270. num. 12.* & ordine intel-
50 lectus, vti ſi locator promiſerit aliquid facere, ſi conductor ſoluerit, datur enim intelligi partes voluiſſe ſolutionem præcedere *Gratian. ibidem*, ſi præſtanda cautio de bene vtendo, & fruendo, debet prius res tradi, & poſtea caueri *Bald. in l. 1. num. 22. C. de vſur. & fruct. legat. Socin. conſ. vlt. nu. 3. verſ. non obſtat lib. 3. Marcabrun. conſ. 105. num. 156.*

De remiſſione, & reductione mercedis in quo contractu debeatur.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſio mercedis in contractu locationis, & conductionis debet fieri conductori, qui re locata vti non potuit.*
2 *Periculum rei in venditione ſpectat ad emptorem ſtatim ac contractus eſt perfectus.*
3 *Locatio regitur eiſdem regulis, ac regitur venditio.*
4 *Remiſſio mercedis cur facienda variæ rationes.*
5 *Fructus nondum percepti ſunt locatoris.*
6 *Obligatio contracta reſpectu rei reſoluitur deficiente re.*
7 *Dominium rei in venditione tranſit ad emptorem, ſecus in locatione.*
8 *Remiſſio mercedis debetur ne dum ſi merces petatur ſimpliciter ex locato, ſed etiamſi petatur vigore ſtipulationis in locatione contractæ.*
9 *Stipulatio induit naturam contractus cui accedit.*
10 *Intellige ad effectum ne plus, vel minus exigatur, quam ex illo contractu eſſet exigendum, non quo ad alia.*
11 *Obligatio Cameralis continet renunciationem omni legum auxilio.*
12 *Remiſſio mercedis non poteſt peti ab eo, qui renunciauit omni legum auxilio.*
Contrarium num. 16.
13 *Remiſſio mercedis non poteſt peti ab obligato in forma Cameræ.*
14 *Contrarium.*
15 *Decl. vt in iudicio ordinario procedat, quod peti poſſit.*
17 *In executiuo vero exceptio remiſſionis mercedis non admittitur niſi ſit in continenti probata.*
18 *Exceptio non admittenda regulariter admittitur in omni iudicio vbi eſt incontinenti probata.*
19 *Exceptio remiſſionis mercedis, vt dicatur in contractu probata ſufficit probatum eſſe caſum in quo facienda ſit remiſſio, & damnum per illum illatum in genere.*
20 *Contrarium verius, vt ſcilicet requiratur probatio damnorum in ſpecie.*
21 *Locator in caſu probationis damnorum in genere poteſt compelli cautionem præſtare de reſtituendo ſummam liquidandam.*
22 *Vel dimittere in manibus conductoris ſummam arbitrio Iudicis correſpondentem damnis.*
23 *Decl. procedere ſi agatur de remiſſione facienda ob damnum per conductorem paſſum poſt quam locator adimpleuit contractum ex parte ſua, non ſi ab initio non impletum.*
24 *Remiſſio mercedis debetur non tantum conductori ad breue tempus, ſed etiam conductori ad longum habenti ius in re.*
25 *Contrarium tenent aliqui.*
26 *Prima opinio eſt magis communis, & magis æqua vbicumque penſio correſpondeat quantitati fructuum, ſecus è contra.*
27 *Lim. ſi agatur de locatione perpetua, vel adeo diuturna, vt propter vbertatem fructuum, vel caſum contingentem poſſit compenſari damnum.*
28 *Decl. limitationem non procedere ſi res locata ab initio, non eſſet qualitatis per locatorem aſſertæ.*
29 *Dicta à locatore commendandi cauſa de rebus quæ palam ſunt non obligant.*
30 *Secus ſi vlterius promiſerit.*
31 *Remiſſio mercedis an facienda ſit in emphyteuſi eſt magna quæſtio.*
32 *Sed negatiua opinio eſt magis communis.*
33 *Remiſſio mercedis debet fieri emphyteutæ vbi canon non eſt quid minimum, ſed correſpondens fructibus.*
34 *Contrarium tenent alij.*
35 *Prima verior ſaltem vbi in conceſſione emphyteuſis non fuit remiſſa ſexta pars iuxta mercedis.*
36 *Remiſſio mercedis non eſt facienda in emphyteuſi Eccleſiaſtica ſecus in laicali.*
37 *Declara procedere ſi in emphyteuſi eccleſiaſtica facta ſit remiſſio ſextæ partis mercedis, in emphyteuſi vero priuati ſi canon ſit magnus, & fructibus correſpondens alias ſecus.*
38 *Opinio, quod remiſſio in emphyteuſi non ſit facienda ſi canon ſit magnus declaratur non procedere ſi dãnum poteſt compenſari.*
39 *Quod non debeatur remiſſio in emphyteuſi procedit ſi fructus non ſint percepti in parte, ſecus ſi nulli omnino.*
40 *Emphyteutica re perempta in totum damnum eſt domini, in parte eſt emphyteutæ.*
41 *Decl. eſſe emphyteutæ ſi ſuperſit tantum, quod ſufficiat pro canone ſecundum Bartolum.*
42 *Contrarium tenent alij.*
43 *Ad remiſſionis mercedis effectum aliud eſt, quod res ſit perempta, aliud, quod ſit impedita perceptio fructuum.*
44 *Propter impedimentum perceptionis fructuum in totum non debetur remiſſio mercedis, niſi canon ſit magnus.*

45 Con-

45 *Contrarium tenent alij.*
46 *Impedita perceptione omnium fructuum remiſsio fit ſi canon ſoluatur in fructibus.*
47 *Remiſsio mercedis non fit re perempta vbi emphyteuſis conſtituta fuit de re per emphyteutam vendita.*
48 *Contrarium probatur.*
49 *Conductor ad longum tempus ſoluens mercedem exceſsiuam poteſt intentare remedium reductionis mercedis ad iuſtam ſummam.*
50 *Dominus non poteſt plus exigere à conductore, quam ab ipſa re perciperet.*
51 *Reductio mercedis facienda eſt in emphyteuſi ſi canon ſit exceſsiuus.*
52 *Contr. tenent aliqui.*
53 *Prima opinio verior probatur.*
54 *Reductio mercedis facienda eſt tam ſi ſit exceſsiua ab initio, quam ſi propter aliquod accidens fiat ex poſt facto.*
55 *Remiſsio mercedis facienda eſt in contractu innominato.*
56 *Remiſsio mercedis facienda eſt etiam vbi promiſſa eſt certa menſura fructuum quotcumque percipiantur.*
57 *Colono partiario non eſt facienda remiſsio mercedis.*
58 *Ampl. procedere etiamſi multas feciſſet expenſas excedentes fructus.*
59 *Decl. procedere ſi colat tantum pro rata fructuum, ſecus ſi pro nummis, vel relinquatur ei certa ſpecies fructuum pro laboribus.*
60 *Remiſsio mercedis debet fieri colono pro damno illato in fœno in prædio retinendo, tam ſi damnum eueniat ante collectionem, quam ſi eueniat poſt eam.*
61 *Remiſsio mercedis an debeat fieri in venditione fructuum futurorum eſt quæſtio agitata.*
62 *Diſting. quod ſi contractus eſt locationis, & conductionis debet fieri remiſsio, ſi emptionis, & venditionis ſecus et num 61.*
63 *Periculum rei in venditione tranſit in emptorem.*
64 *Ampl. procedere tam vendita re, quam etiam ſi venditum ſit, quod rei acceſſorium.*
65 *Decl. procedere venditione perfecta.*
66 *Venditio fructuum naſciturorum perficitur cum fructus nati ſunt.*
67 *Venditis fructibus naſcituris periculum, quod non naſcantur ſpectat ad venditorem.*
68 *Periculum rei in venditione conditionali eueniens pendente conditione regulariter ſpectat ad venditorem.*
69 *Venditis fructibus, qui eſſe deſierint de tempore venditionis ignorante emptore eſt nulla venditio.*
70 *Idem ſi perierit maior pars.*
71 *Ampl. ſufficere periculum habuiſſe originem ante contractum.*
72 *Decl. quod dictum eſt ſi fructus non naſcuntur periculum ſpectare ad venditorem procedere ſi nulli penitus naſcantur non ſi pauci, vel malæ conditionis.*
73 *Decl. 2. non procedere ſi ex verbis contractus appareat vendita ſpes fructuum naſciturorum.*
74 *Verba contractus attenduntur ad dignoſcendum, an venditi ſint fructus, ſeu potius ſpes fructuum naſciturorum.*
75 *In dubio cenſetur vendita res.*
76 *Spem perceptionis fructuum fuiſſe venditam apparet non ſolum ſi ſit expreſſa in contractu, ſed etiamſi dictum, vendo perceptionem fructuum.*
77 *E contra non fuiſſe venditam deſumitur ex eo quod habita ſit ratio ad quantitatem ſolitam percipi alijs annis.*
78 *Maxime ſi expreſſa ſit certa quantitas, vel menſura.*
79 *Decl. vt vendita ſpe damnum pertineat ad venditorem ſi fructus non percipiantur culpa ipſius venditoris.*
80 *Spei fructuum venditio nulla eſt ſi venditor ſciebat eos non naſcituros.*
81 *Venditio vſusfructus, & iuris percipiendi, ac gabellæ regulatur circa remiſsionem cum eis, quæ dicuntur de venditione fructuum.*
82 *Remiſsio mercedis non fit in permutatione alijſque contractibus dominium transferentibus.*
83 *Remiſsio mercedis non fit vbi emptor donec pretium ſoluat rem conducit.*
84 *Neque fit conductori, qui fecit pactum francandi bona cum certo pretio.*
85 *Pactum francandi pro certo pretio in locatione appoſitum facit contractum ſimilem venditioni.*
86 *Remiſsio mercedis debet fieri per conductorem ſubconductori.*
87 *Ampl. etiamſi ipſi remiſsio non debeatur.*
88 *Quid ſtante pacto de facienda remiſsione ſubconductori, quam faciet Dominus.*

CAPVT XLV.

QVam vtilis ſit hæc tractatio de remiſſione mercedis nemo in foro verſatus ignorat. Ego eam licet ampliſſimam, omiſſis de more ſuperfluis, ac eis quæ ad ornatum dici poſſent, ad ſex Capita mihi reſtrinxi, in quorum primo, quod erit hoc præſens, loquar de contractibus, in quibus ea facienda ſit, in ſecundo de caſibus, in quibus ea competit, in tertio de quantitate damni, quod requiritur ad hoc, vt ea fieri debeat, in quarto de quantitate ipſius remiſſionis, ac de tempore, in quo fieri debet, nec non de actione, alijſque remedijs eam conſequendi, in quinto ſpecialiter de remiſſione mercedis operarum, in ſeſto de pactis, & conuentionibus circa illam.

Aſſumendo igitur primum, nemo dubi-
1 tat remiſſionem mercedis fieri debere in contractu locationis, & conductionis, videlicet conductori, qui impeditus fuerit percipere fructus, aliaſue commoditates ex re conducta, ſeu illa vti non potuerit, ſunt enim text. expreſsi *in l. ſi merces 28. §. vis maior ff. locat. l. licet 8. C. eodem cap. propter ſterilitatem 3. extra eodem* & hanc eſſe naturam contractus locationis, & conductionis, dicit *Surd. dec. 326. num. 14.*

Laborant tamen valde noſtrates in repe-
2 rienda cauſa cur facienda ſit dicta remiſsio, maximè attento, quod videmus in venditione ſtatim, ac contractus eſt perfectus, etiam antequam traditio interueniat, periculum rei ad emptorem totaliter pertinere, ita vt nec illa penitus perempta liberetur ab integra ſolutione pretij *l. neceſſario ff. de peric. & com. rei vend. l. 1. C. eodem §. cum autem*

3 tem inſtit. tit. de empt. & vend. vnde vibebatur idem dicendum in locatione, dum eiſdē iuris regulis locatio regitur, ac venditio *l. 2. ff. de locat. & cond. inſtit. eodem tit. in princ.* adeò vt vix eſſe, vt concludens ratio reperiatur, dicat *Valaſc. de iur. Emph. quaſt. 27. num. 26.* vbi etiam aduertit, quod *Bart.* magno contra morem multiloquio *in l. ſi vero §. item cum quidam col. 4. ff. loc.* viſus eſt dif-
4 ficultatem tollere, & in ſua *quaſt. 4. incip. publicanus num. 8.* tres rationes ad hoc congerit, *Baldus* verò *in rubr. de peric. & com. rei vend.* aliam differentiæ rationem ponit, *& Caſtren. in l. ex conducto §. 1. num. 3. C. locat.* aliam adiungit, & alias addunt alij, quos refert ipſe *Valaſc.* ibi, concludens po-
5 ſtea illam ſibi magis probare, quod fructus nondum percepti ſunt locatoris, & conductori non debentur tanquam ſint ſui, ſed debetur ei patientia, vt vtatur re, & ſic illos percipiat, vt ſui efficiantur *l. ex conducto 16. in princ. & §. ſed ſi ager ff. loc.* quod ſecus eſt in emptore, quia illi debetur res ipſa vendita, vt ſpecies *l. nec emptio ff. de contrah. empt* & ideo illa perempta liberatur debitor *l. quid te ff. locat.* ſed omiſſa diſcuſsione huius, aliarumque rationum, magis conſentanea videtur alia, quod ſcilicet cum locatio ſit conceſsio ad vſum pro certa mercede, vt dictum eſt *in cap. 1.* inde ſequitur, vt merces ſoluatur reſpectu illius vſus, & quod, ſi vſus deficiat, ipſa non debeatur,
6 quia obligatio reſpectu rei contracta, re deficiente, reſoluitur *l. 1. in fin. C. de iur. emph.* quæ ratio conſiderata fuit *à Salic. in l. licet num. 2. in 2. oppoſitione C. locat.* & approbata *per Magon. deciſ. Flor. 67. num. 2. & 3.* nec
7 obſtat, quod dicebatur de emptione, & venditione, quia in ea dominium rei transfertur in emptorem, & ideo ipſius rei periculum ad eum pertinet, ſecus autem in locatione, quæ in his ab illa differt, vt dixi *in cap. 2. in princ.*

8 Debetur autem remiſſio nedum ſi merces petatur ſimpliciter ex locato, ſed etiam ſi locationi ſtipulatio acceſſerit, & vigore ſtipulationis petatur, vt tradit reiectis contrarijs *Capra reg. 88. num. 33. Pantzſchman de locat. quaſt. 2. num. 19. Valaſc. de iur. emph. quaſt. 27. num. 48.* vbi reddunt rationem,
9 quia ſtipulatio induit naturam contractus, cui accedit *l. ſi cum §. qui iniuriarum ff. ſi quis caut. DD. in rubr. ff. de verb. oblig.* addo *l. ſi ſtipulatus ff. de vſur. l. 5. §. conuentionales ff. de verb. oblig. Bart. in l. cum mota n. 6. C. de trāſact. & in l. damnū la 2. de dam. infec.* quod
10 intelligitur, vt habeat locum ad iſtū effectū nc plus, vel minus exigatur, quam ex illo contractu eſſet exigendū, licet ſecus quoad alios, vt declarat *Mantic. de tacit. lib. 14. tit. 29. num. 51.*

Dubitari tamen poteſt an idem procedat quoque ſi merces promiſſa ſit ſub obligatione Camerali, quæ in ſtatu Eccleſiæ practicatur, nam pro negatiua facit, quod talis
11 obligatio continet renunciationem omni legum auſilio *Gratian. diſc. 411. num. 2. Put. deciſ. 465. ſub num. 3. lib. 2.* cum alijs cumulat per *Zacch. de oblig. Cam. quaſt. 17. nu. 21.* & talis renunciatio operatur, vt conductor
12 dictam remiſſionem mercedis non poſſit petere ſecundum *Alberic. de Roſat. in l. item quaritur §. exercitu num. 8. ff. locat. Roland. de lucr. dot. quaſt. 42. num. 11.* & alijs late congeſtis *Mart. de clauſ. par. 1. clauſ. 136. nu. 6.*
13 & in ſpecie, quod propterea per obligationem in forma Cameræ cenſeatur renunciatum dictæ petitioni *Rot. deciſ. 42. num. 1. poſt Zacch. de obl. Cam.*
14 Pro contraria vero opinione facit, quod remiſſio mercedis, vt ſupra dictum eſt, petitur ex defectu cauſæ, ob quam merces promiſſa eſt, & defectus cauſæ allegari poteſt ab obligato in forma Cameræ, vt tradit *Galleſ. de oblig. Cam. par. 2. partic. 4. quaſt. 1. nu. 12.* & ſecundum modernam impreſſionē *quaſt. 17. num. 12.* vbi in ſpecie exemplificat, ſi res conducta auferatur, vel non præſtetur, & eiuſdem doctrina fuit à Rota approbata, vt magis præciſe in propoſito remiſſionis mercedis dicitur in *dec. 105. ad fin. poſt eumdem tract. de obl. Cam.*

15 At pro reſolutione diſtinguendum eſt, quod aut quæritur, an vigore promiſſionis in forma Cameræ, cenſeatur conductorem ita remiſiſſe, & renunciaſſe hanc facultatem ſibi competentem de iure, & ex natura contractus, vt nullo modo ad eam redire poſſit, aut vero quæritur, an cōductor vigore dictæ obligationis via executiua conuentus poſſit excipiendo de remiſſione ſibi facienda, illā retardare, & in prima quæſtione procedat dicta opinio contraria, vt videlicet etiam obligatus in forma Cameræ poſſit petere remiſſionem mercedis ex defectu cauſæ, ob quam mercedem promiſit, iuxta doctrinam *Galleſy in dict. quaſt. 17. num. 12.* à Rota ap-
16 probatam, vt ſupra. Nec releuat, quod cōtineat renunciationem omni legum auxilio, quia illa opinio Alberici, & aliorum, quod per dictam renunciationem conductor excludatur à petitione remiſſionis mercedis, non eſt tuta, vt videre eſt apud *Vin. opin. 129. num. 9.* vbi dicit quod ea nunquam ſibi placuit, atque eam ſemper periculoſam in practica arbitratus eſt, imo quod contra illā

Digitized by Google

extat communis ſchola omnium ſcribentiũ,
& eũ ſequitur in terminis obligationis Ca-
meralis *Gratian. diſc.* 534. *num.* 40. & ſup-
ponunt aperte omnes infracitandi DD. &
Rotæ deciſiones. Quod & certius procedet
ſi petatur remiſſio ex caſu valde inſolito, vt
per eumdem *Gratian. in eadem diſc.* 534.
*num.*45, quia etiamſi contineat renunciatio-
nem remiſſionis mercedis, & caſuum fortui-
torum non extenditur ad inſolitos *Menoc.*
*conſ.*27.*num.*18.*Rot.coram Millin. deciſ.*110.
*num.*2. cum alijs per eum citatis, & dicam
infra ſuo loco.

17 In 2. verò quæſtione; an hæc exceptio
remiſſionis mercedis retarder viam execu-
tiuam, negatiuam tenuit *Ioſ. Ludou. deciſ.*
*Peruſ.*50. *num.*11. vbi ſtante ſtatuto de exe-
cutione inſtrumentorum *Rot. deciſ.* 11. *num.*
5.*& dec.*42. *num.*1. *poſt Zacch. de oblig.Cam.*
ſed iterum diſtinguendum eſt, vt ſi requirat
altiorem indaginem, eam non retardet, ſe-
cus autem econtra, ſi ſit incontinenti proba-
ta, prout ſenſit *Caroc. de loc. hoc tit. de remiſ.*
*merc. quæſt.*8. *num.*114. vbi dicit hanc quæ-
ſtionem ſæpe occurrere in facto, & non vi-
diſſe eam tactam *Gratian.* qui alios allegat
diſc. 534. *num.*41. *Zacch. de obl. Cam. quæſt.*
18. *num.*18 *Rot poſt eumdem dec.*105. *nu.*6.
& 7. & in Romana Aſſictus 30. *Martij* 1618.
§ *quia omiſſo, quod, coram Andrea*: & eſt re-
18 gulare in omni Iudicio, vt admittatur ex-
ceptio non admittenda, vbi eſt clara, & pro-
bata incontinenti *Rot deciſ.* 526. *num.* 7. *&*
8. *par.*1. *rec* & in obligatione Camerali *Add.*
*ad Burat. dec.*76. *num.*24. *Gratian. diſc.*693.
*n.*34. *& ſeq.*

19 An autem ſufficiat eſſe probatum caſum,
in quo facienda ſit remiſſio, & damnum per
illum illatum in genere ad hoc, vt exceptio
admitti debeat, videtur affirmatiuam te-
nuiſſe *Gratian. dict. diſc.* 534. *num.*40. *verſ.*
& quidquid ſit, & Rota dict. dec. 105. *num.*7.
poſt Zacch. de obl. Cam. Sed verius videtur
20 neceſſariam quoq; eſſe probationẽ damno-
rum in ſpecie, & eorũ liquidationẽ ad hoc,
vt exceptio admitti debeat in iudicio exe-
cutiuo, vt declarat *Zacch. de obl. Cam. dicta*
*q.*18. *num.*29. *Adden. ad Greg. dec.*235. *nu* 6.
*Caualer. dec.*217. *n.*5.

21 Poſſet tamen locator in dicto caſu proba-
tæ cauſæ remiſſionis, & damnorum in ge-
nere, compelli præſtare cautionem de reſti-
tuendo ſummam liquidandam ſecundum
22 *Caroc. dicta q.*18. *num.*114. *ad fin.* vel dimit-
tere in manibus conductoris ſummam veri-
ſimiliter Iudicis arbitrio damnis correſpon-
dentem de mercedibus debitis, vt voluit
*Rota coram Caualer. dicta dec.*217. *ad fin.*

23 Et animaduertendum, quod hæc proce-
dunt, quando agitur proprie de remiſſione
facienda ob damnum, ſeu impedimentum
paſſum à conductore, poſtquam locator exe-
cutioni demandauit totaliter contractum ex
parte ſua, alias enim ſi in hoc locator defe-
ciſſet omittẽdo aliquid tradere, intraret ex-
ceptio non adimplementi, quam ſufficit cõ-
ductori allegare, iuxta tradita in *præcedenti*
cap. & facit *Rot. dec.* 11. *per tot poſt Zach. de*
obl. Cam.

24 Et debetur dicta remiſſio mercedis non
tantum conductori ad breue tempus, ſed
etiam conductori ad longum tempus ha-
benti ius in re, & eſt ratio, quia, & iſte con-
ductor præſtat mercedem propter vſum rei,
& recompenſationem fructuum, qui inde
percipiuntur, vnde ſi non poſſit vti ipſa re
conducta, & conſequenter fructus percipe-
re, facienda erit ei remiſſio *Ang. in* §. *Quia*
vero numer. 22. *in fin. auth. de non alien. reb.*
Eccleſ. Iaſ. in l. 1. *num.*88. vbi quod in facti
contingentia ita concluſit Collegiũ Medio-
lanenſe *C. de Iur. Emphyt. Imol. in cap. potuit*
*num.*41. *prope fin. ver. ſi autem fuit facta de*
*locatione Bellon. Sen. conſ.*21. *num.*9. *& ſeqq.*
*Mantic. de tacit. lib.*22. *tit.*2. *n.*25. *Pantzſch-*
*man. de locat. quæſt.*2. *num.*15. *Franc. Marc.*
*dec.*212. *n.*2. *ad fin. & ſeq. par.*2.

25 Et licet non deſint, qui teneant opinio-
nem contrariam, vt ſignanter *Ioſ. Ludou.*
*concl.*12. *col.*2. vbi dicit ita de conſuetudine
ſeruari *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merced.*
26 *quæſt.* 4. *num.* 5. Tamen prima magis com-
munis ſine dubio eſt, & magis æqua, vbi-
cumq; penſio correſpondeat quantitati fru-
ctuum, ſeu valori commoditatis, quæ ex re
percipitur, nam ſecus econtra dicendum
foret, ſi penſio eſſet conſiderabiliter minor,
itaut diei poſſet facta remiſſio ab initio pro
caſibus fortuitis, vt dicetur in Emphyteuſi,
& tradunt *Alex. conſ.*112. *num.*2. *lib.*1. *Boſſ. in*
*praxi tit. de remiſſ. merced. num.*114. *Rimin.*
*Iun. conſ.*49. *num.*14. *Coſta de rata quæſt.*10.
*num.*8. *ad fin.*

27 Præterea dicta prima opinio limitanda
etiam videtur, vt non procedat ſi agatur de
locatione perpetua, vel ad tempus valde
diuturnum adeout adeſſe poſſit ſpes, vt in
eo compenſari poſſit conductori damnum,
ſiue propter rei augumentum, per alluuio-
nem, aut aliud incrementum, ſiue propter
vbertatem fructuũ aliorum annorum, hinc
enim ceſſabit petitio remiſſionis mercedis
propter caſum contingentem, vt poſt *Cyn. in*
l. 1. *C. de Iur. Emph.* tradit *Natta conſ.*49. *n.*
33. *verſ. vltimo dico Nenizan. conſ.*41. *num.*8.
Burſ. conſ. 11. *num.* 9. *Marc. Medic. examin.*

12. *num.*

Digitized by Google

12. nu.32. verſ.& quando, Seraph.dec.1228.
num.2.
28 Ar hæc limitatio patitur quoque declara-
tionem, vt non procedat, vbi res locata ab
initio nõ extitiſſet qualitatis per locatorem
aſſertę,tunc enim faciẽda eſſet remiſſio etiã
in locatione perpetua,ceſſat enim obligatio
ſoluendi mercedem pro illa rata comodita-
tis, quæ deficit *Rim. Iun. conſ.49.numer.15.*
verſ. ſecundo confirmatur Ioſ. Ludou. concluſ.
12.col. 11. in fin. verſ.intellige prædicta acce-
dente præſertim promiſſione obſeruandi
29 contenta in inſtrumento, nam alias ea quæ
commendandi cauſa dicta ſunt, ſi ſunt de
rebus, quæ palam apparent, locatorem non
obligant, *iuxta text. in l. ea quæ. 43. ff. de*
30 *empt.* quod non procedit ſtante dicta pro-
miſſione, vt declarat *Rim. Iun. dict. conſ.49.*
n.15.in fin.
31 Quæritur autem an ſicut conductori, ita
etiam Emphyteutę vti ræ Emphyteutica,aut
illius fructus percipere in totum, vel pro
parte impedito, fieri debeat remiſſio. Et li-
cet hæc quæſtio fuerit apud DD. dubitatiſ-
ſima,& in ea quot capita tot ſententiæ exti-
terint, vt refert *Caroc. de locat. tit. de remiſſ.*
merced. quæſt. 3. num. 1. Tamen quoniam
Emphyteuta proprie non ſoluit Canonem
in recõpenſationem vſus rei, ſeu perceptio-
32 nis fructuum, ſed in recognitionem directi
dominij, vt dictum eſt alibi, in ea magis cõ-
muniter reſpondetur negatiue *gloſ. in cap.*
potuit verſ. expelli ante fin. verſ. ſed nunquid
propter ſterilitatem de locat. & ibidem *Abb.*
num. 17. Bald. in l. 1. num. 21. C. de Iur.
Emph. Natt. conſ.49. num.15. Gozadin. conſ.
21. num. 10. *Clar. in §.Emphyteuſ. quæſt.8.*
num.7. Ancaran. Iun. quæſt.34. num.8. lib.1.
Corbul. de Iur. Emphyt. de cauſ. priuat. ob non
ſol.can.ampliat.11. per tot. Theſaur. deciſ.20.
num.1. vbi de communi *Surd. deciſ. 198. n.*
8. Rot. dec. 723. num.2. & ſeq. par.1. diu. &
coràm Seraph. dec.286.n.12.

Er comprobari,vt plurimum poterit hæc
opinio, ſeu certior reddi alia ratione, quia
videlicet Emphyteuſis eſſe ſolet perpetua,
ſeu ſaltem ad tempus valde longũ, itaut li-
cet Emphyteuta ex aliquo accidenti paſ-
ſus ſit damnum ſufficiens pro remiſſione,ta-
men ea non ſit facienda propter ſpem com-
penſationis cum fertilitate aliorum annorũ,
vt dictum eſt in locatione ad longum tem-
pus, & tradunt *Ancaran. Regien quæſt.34.*
num. 14. lib. 1. Ioſeph. Ludou. concluſ. 12. in
princ. verſ. & Doctores dicunt Corbul. de
priuat. ob non ſol. Can.ampliat.12. numer.24.
Borell. in ſumm. dec. par.1. tit.33. num.306.
Gizzarell.ad Capic.Latr.dec.18.n.23.& ſeq.

Ar dubium eſt, an hoc procedat etiam
vbi Canon non eſt, quid minimum, ſed eſt
magnus, & fructibus correſpondens, aliqui
33 enim volunt,quod tunc appareat eum ſolui
potius in recompenſationem fructuũ, quam
in ſolam recognitionẽ dominij, ac proinde,
quod ceſſet dicta ratio, cur dicitur, quod
remiſſio Emphyteutæ non ſit facienda, &
ideo,quod æque ac conductori ipſi fieri de-
beat *Socin. in l. gallus §. etiamſi parente n.6.*
verſ.confirma hoc ff. de liber. & poſth.Cagnol.
in l. 2. num.203. ff. de reſcind.vend. Barbat.
conſ.14. num.36. vbi, quod infinitis vicibus
conſuluit, & vidit iudicari *lib. 2. Bero. conſ.*
130. num.8. & ſeq. & con.131.num.4.& ſeq.
lib.1. Bellon.Sen.conſ.21.num.10. ad fin.verſ.
præter ea Rimin.Iun.conſ.49. num. 14. & 17.
Rolan. conſ. 96. num. 2. lib. 1. Gratian. diſc.
916.num.42. Cotta in memor. in ver. Emphy-
teuta regulariter vbi de communi *Caldaſ. de*
Iur.Emph. lib.4. cap.2. num.8. Valaſc.eod tit.
quæſt.27. num. 11. vbi ab hac non eſſe rece-
dendum *Manent. de liuell. pact. 4. num. 42.*
ad med. Theſaur. quæſt. for. lib.1. quæſt. 32.
num.30. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 2. num.
26. Rot. coram Merlin. deciſ. 55. num. 2. &
facit etiam eadem *Rota in deciſ.235.num.3.*
par.14. rec. vbi idem poſt multos dicit pro-
cedere, ſi Emphyteuta prætendat ſe enor-
miſſime læſum,& petat reſciſſionem contra-
ctus.
34 Alij vero cenſentes,quod licet Canon ſit
magnus, adhuc ſoluatur in recognitionem
directi dominij potius quã in recõpenſatio-
nem fructuũ,etiam hoc caſu volunt non eſſe
locum reductioni ad fauorem Emphyteutę,
inter quos ſunt *Natt. conſ.49.num.14. & per*
tot.ac præſertim nu.25. Alciat conſ.49. num.1.
& per tot.lib.5. Burſat.conſ.11. num.9. & 12.
& 22. Surd. conſ. 162. num. 22. & dec. 198.
num.20. Harprect. im §. adeo autem nu. 378.
verſ. cæterum contrarium, vbi de veriori *In-*
ſtit. tit.de locat. & conduc. Ioſeph. Ludou. concl.
12. in princ. ver.& DD. dicunt Caroc. de locat.
tit.de remiſſ.merc.q.3.n.8. Corbul.de caduc. ob
non ſolut. can.ampl.12. per tot. Mareſcot. var.
reſol. cap.76. n.32. lib.2.
35 Sed quidquid ſit de rigorere Iuris,ſecun-
dum quę hæc ſecunda poſſet forſan ſubſti-
neri, quia non ex eo ſolo, quod Canon eſt
magnus, ſequitur eum non ſolui in recogni-
tionem directi dominij, vt patet ex dictis
in cap. 3. num. 26. æquitas omnino militare
videtur pro prima, ſaltem, vbi in Emphy-
teuſis conceſſione non remiſſa fuit ſexta
pars mercedis iuſtæ, & fructibus correſpon-
dentis, prout remitti ſolet in Emphyteuſi
Eccleſię iuxta *text. in. §. dudum & §. quia*

vero Leonis Auth.de nõ alienand.permut.quia
talis remiſſio permittitur, & ſit proprie ex
hac cauſa, vt poſtea in caſibus contingenti-
bus,non teneatur Eccleſia aliam remiſſionẽ
facere dict. §. dudum, & ibi gloſ. in verſ.
caſus. Alex. conſ. 112. num.2. lib.1. Rat. dec.
720. n.6. & ſeqq. & dec.723.n.2.& ſeqq.vbi,
ſiue caſus ſint ſolliti,ſiue inſoliti par.1. diuer-
ſorum.

Et inde eſt, quod aliqui diſtinguere vo-
36 luerunt inter Emphyteuſim Eccleſiæ, &
Emphyteuſim priuati,dicendo in prima non
eſſe faciendam remiſſionem propter caſus
fortuitos, in ſecunda, vero ſecus, ea videli-
cet ratione, quia in Emphyteuſi Eccleſiæ fit
præfata remiſſio ſextæ partis ab initio gloſ.
in Auth. perpetua verſ. ſextam C. de Sacr. Ec-
cleſ. & ibid. Barb. num. 6. quæ tamen diffe-
37 rentia tunc tantum admittenda videtur cũ
ab Eccleſia vere facta ſit dicta remiſſio, in
Emphyteuſi vero priuati Canon ſit magnus,
& fructibus correſpondens, prout ſenſit
Cald. quæſt.for.10.num.8.

38 Verum admiſſa dicta opinione, quod in
Emphyteuſi facienda non ſit remiſſio, vbi
Canon non eſt magnus, & fructibus correſ-
pondens, ea procedit quatenus prætenda-
tur euitari remiſſio, ſolũ ex eo,quod Canon
non ſoluatur pro fructibus, ſed in recogni-
tionem directi dominij, ſecus autem ſi con-
currat, & alia ratio, quod damnum paſſum
ab Emphyteuta poſſit in vbertate aliorum
annorum, vel aliter compenſari, hoc enim
ſufficit ad remiſſionem excludendam, vt di-
ctum eſt ſupra num.32. verſ. & comprobari.

39 Præterea opinio cõtraria, quod Emphy-
teutæ non ſit facienda remiſſio, limitari ſo-
let,vt procedat quando recepit damnum in
parte, ſecus autem ſi nullos prorſus fructus
recipiat, quia tunc illis annis nihil ſoluere
tenetur, vt cenſuit Bart. in l. 1. in fin. C. de
Iur. Emph. Alex.conſ.112.num.1.lib.1.& alijs
pluribus adductis Caroc.tit. de remiſſ.merced.
quæſt.3. num. 5. verſ. in qua materia Fachin.
lib.1. controu. cap. 90. Valaſc. de Iur.Emphyt.
quæſt. 27. num. 13. poſt prin. Vin. opin.247.
n.2.vbi de comm.

40 Et quidem hæc diſtinctio inter damnum
totale, & damnum in parte, quod primum
ſpectet ad dominum, aliud ad Emphyteutã,
quatenus illud contingat in ſubſtantia rei,
habet textus claros in l. 1. poſt med.C. de iur.
Emphyt. & in §. adeo autem in fin. Inſtit. tit.
locat. vbi gloſ. in verbo particularis & dicit
Alciat.conſ.49. num.1.lib.5. quod ſecundum
41 hanc doctrinã vixerunt maiores noſtri vſq;
ad Bartolum, qui interpretatione ſua deſtru-
xit illos text. intelligendo eos quando pen-
ſio erat modica, & ſupereſſet adhuc quan-
tum ſufficeret pro ea, quam opinionem præ-
42 tendit oſtendere falſam quatuor rationi-
bus, quæ videri poterunt penes eum, & vi-
deri etiam poterunt in eodem propoſito tra-
dita per Surd. deciſ.198. num.8.& ſeqq.Gra-
tian. diſc.223. num.1. Rot. deciſ. 699. n.1. p.
3 recent.

At licet prima facie eadem videatur ra-
43 tio huius caſus quo res ſit perempta, & ca-
ſum, quo adſit impedimentum percipiendi
fructus in totum pro tempore, quo durat
impedimentum,prout cenſuit. Fachin. contr.
lib.1. cap. 90. in fin. vbi dicit idem omnino
eſſe, tamen conſiderari poteſt ratio diſpari-
tatis inter vtrumque caſum, nam in primo,
videlicet rei peremptæ, ceſſat ſpes compen-
ſationis damni, quod ſecus eſt ſi tantum im-
pedita ſit perceptio fructuum, quia tunc
remanet dicta ſpes, quæ ſufficit ad remiſ-
ſionem impediendam, vt dictum fuit, & in
locatione magna ſit differentia inter hos
caſus, vt patebit infra in cap.47.

44 Vnde voluit quam plures, quod neque
in dicto caſu impedimenti totalis percep-
tionis fructuum, debeatur remiſſio Emphyteu-
tæ, niſi quatenus merces,ſeu Canon ſit ma-
gnus, Bald.in l.1. numer.24. in fin. C. de Iur.
Emph. Natt. conſ. 49. numer. 25. Clar. in §.
Emphyteuſis quæſt.8.num.6. verſ. ſi vero quæ-
45 ramus,vbi quod ita tenuit Collegium, & eſt
opinio æquiſſima Corbul. de cauſ. priuat. ob
non ſol. Can.ampliat.12.num.29. ad med. ſed
hæc diſtintio inter Canonem magnum, &
paruum, in hoc caſu impeditæ totalis per-
ceptionis, non placet Valaſc. de Iur. Emph.
quæſt. 77. nu. 16. & quidquid ſit vbi Canon
46 ſoluitur in pecunia, vel alia re, vtique ſi
ſoluatur in fructibus,non debebitur,eo ipſo
quod nulli prorſus fructus percipiantur Ful-
gin. de Iure emph. tit. de ſolut. Can. quæſt. 1.
num.103.

47 Animaduertendum tamen, quod licet
regulariter Emphyteuſis fiat tradendo rem
alteri in Emphyteuſim, tamen quandoque
etiam dominus rei recipit ab alio prędium,
retinetque illud tamquam Emphyteuti-
cum, & hoc caſu æquum eſſe, vt talis Em-
phyteuta ſemper ſoluat etiam re perempta,
quia ſi non habet rem, habet pretium, &
pro eo in effectu ſoluit, cenſuit Boſſ. in ſua
praxi crim.tit.de remiſſ.merced.n.114. ad fin.
vbi inquit ita practicari Mediolani,ac proin-
de ſuſtineri praxim, quæ ibi viget, non fa-
48 ciendi remiſſionem. Sed ratio præfata pa-
titur difficultatem, quia talis Emphyteuta
ſi habet pretium, illud habet pro re quam
dedit, & ſoluit mercedem pro re, quam
con-

Digitized by Google

continuo recepit, ſeu alio titulo retinuit, alias ſi ſolueret pro ipſo precio, eſſet contractus de vſuraria prauitate ſuſpectus, vt notari ſolet in *c. ad noſtram de empt. & vend.* *Natt. conſ.* 198. *num.* 10. *Pariſ. conſ.* 54. *num.* 73. & 76. *Roland. conſ.* 40. *num.* 25. *lib.* 2. *Rot. dec.* 80. *n.* 3. *verſ. nec habenda p.* 4. *diu.* & *dec.* 253. *n.* 6. *p.* 4. *to.* 2. *rec.* & vide infra *n.* 83.

49 Aduertendum etiam, quod ſi merces locationis ad longum tempus reperiatur exceſſiua, adeout quatenus cõtinuanda ſit eius ſolutio, ſoluens continuum damnum ſentiat, tunc ipſe poterit aliud remedium diuerſum à prædicto remiſſionis mercedis, quæ proprie fit pro damno temporali. Intentare, videlicet reductionis ipſius mercedis ad iuſtũ modum, ſeu ad iuſtam ſummam, & conuenientem quantitati fructuum, ſeu iuſto valori commoditatis, quæ ex illa percipitur per text. clarum in *l. cum quidam* 17. *ff. de vſur.* ibi *Præſidem Prouinciæ adi, qui ſtipulationem, de cuius iniquitate conqueſtus es, ad modum iuſtæ exactionis redigat*, vbi *Alberic. in princ. Bal. num.* 2. & 3. *Salic. num.* 1. & *alij Roderic. de ann. redd. lib.* 2. *q.* 15. *n.* 95.

50 Idque non ſolum expoſcit æquitas, ſed etiam iuſtitia commutatiua, quæ non patitur, vt dominus magis exigat à conductore, quam ex ipſa re percipere poſſet *Card. de Lugo de iuſt. & iur. tom.* 2. *diſp.* 29. *ſect.* 6. *ſub num.* 88. *verſ. vnde ſi Penſio Rebell. de obl. iuſt. par.* 2. *lib.* 3. *q.* 1. *num.* 8. *Caſtropal. de iuſt. & iur. par.* 7. *tit. de iuſt. commut. diſp.* 6. *punct.* 22. §. 3. *per tot.*

51 Et hæc reductio facienda videtur nedum in locatione, ſed etiam propter identitatem rationis in Emphyteuſi, quatenus Canon ſit exceſsiuus, prout in ſpecie de Emphyteuta, tradunt *Merend controu. lib.* 1. *cap.* 42. *nu.* 22. *poſt med. verſ. cum vero Emphyt. Prat. diſc. for. cap.* 25. *num.* 3. & *ſeqq.* & *num.* 14. *ver. tamen adhuc*, & *ſeqq. tom.* 1. *Fulgin. de Iur. Emph. tit. de contract. Emph. q.* 28. *num.* 5. *poſt med. Theſaur. dec.* 120 *num.* 1. vbi, quod ita cenſuit Senatus, & *dec.* 226. *per tot.* vbi in fine dicit Senatum reduxiſſe ad quantitatẽ fructuum, qui ex re percipiebantur.

52 Et licet contrarium, ſenſerit cũ aliquibus *Rota in deciſ.* 338. *num.* 1. & *ſeqq. par.* 14. *rec.* tamen ratio qua mouetur, quia inſpici non debeat quantitas, ſed cauſa pro qua ſoluitur, in recognitionem ſcilicet directi dominij, non autem in recompenſationem fructuum, non ſtringit, vltra quod enim poſſet negari ſolui in recognitionem directi dominij penſionem, quæ ſit magna, adhuc ſi admittimus,
53 quod ſolutio fiat pro ſola recognitione directi dominij, quod in ſe eſt inutile, vtique ſolutio, quæ excedat quantitatem correſpõdentem fructibus, erit magis iniqua, ac propterea magis debebit Iudex eam eniquitatem tollere, iuxta *text. in dict. l. cum quidam ff. de vſur.* cum alijs ſupracitatis, vt de ſe patet.

54 Locuſque erit reductioni prædictæ, tam in caſu quo Penſio, ſeu Canon fuerit exceſſiuus ab initio, quam etiam in caſu quo propter aliquod accidẽs redderetur exceſſiuus ex poſt facto exceſſiuitate perpetuo duratura, nam iſti contractus locationis, & Emphyteuſis non terminantur momento temporis, ſed habent tractum ſucceſſiuum, quo caſu ſi onus à principio iuſte impoſitũ tractu temporis fiat iniquum, officio Iudicis tollenda eſt iniquitas illa, vt not. *DD. in cap. quanto* 16. *de cenſibus*, & ſignanter *Butr. num.* 3. *ver. ſi tamen diſpoſitio*, & *Barboſ. numer.* 5. *Dec. conſ.* 335. *num.* 7. *poſt med. Theſaur.* dicens hanc eſſe ſingularem, & mirabilem facultatem Iudicibus datam, vt hoc caſu poſſint etiam contra pactionem, & ſtipulationem pronunciare, & ad ęquitatem reducere dicta *deciſ.* 226. *num.* 1. & quod, vbi contractus locationis incipit eſſe iniquus, debeat dominus, vel pati reductionem, vel conductorem vacuam domum dimittere *Monet. in allegat. impreſſ. per Caren. poſt reſolut.* 74. *numer.* 10. vbi tribuit hoc dictum *Paſcalio de patr. poteſt. par.* 4. *cap.* 6. *numer.* 24. ſed ipſe poſtea contra reductionem multa adducit, prout etiam ipſe *Caren. dict. reſ.* 74. quæ penes eos videri poterunt, licet non loquantur in terminis locationis, ſed cenſus.

55 In contractu innominato locationi ſimili, prout alibi dictum fuit eſſe, ſi concedatur ager pro certa quantitate fructuum, quia militat eadem æquitas pro facienda remiſſione, ideo nil mirum idem iuris eſſe, prout habetur in *l. excepto* 18. *iuncta gloſ. ibi in ver. fructus C. locat.* & *ibid. etiam Salic. Bero conſ.* 142. *num.* 26. *lib.* 1. vbi, & addit rationem, quia cõtractus inominati regulantur ſecundum naturam contractuum nominatorum, quibus aſſimilantur, vnde iſte contractus debet regulari cum locatione, cui aſſimilatur, quod & repetit *Pantaſchm. de locat. q.* 2. *num.* 16. & *dixi cap.* 5. *n.* 5.

56 Verum ſi dictum ſit in contractu certam menſuram frumenti, dare debere colonum quolibet anno, puta decem corbes frumenti quotcunque fructus percipiat, an idem ſit dicendum, vel potius, quod colonus per huiuſmodi conuentionem caſum ſterilitatis in ſe ſuſceperit, ita vt non poſsit remiſſionem prætendere, & *gloſ. in d. ver. fructus* videtur primam opinionem probare, quod

ſcilicet

ſcilicet adhuc locus ſit remiſsioni,& ita primo loco videtur eam intelligere *Bald. ibidem num. 3. in 2. lect.* dum dicit, quod gloſ. etiam in tali caſu ſenſit habere locum legem illã, ſed poſtea videtur eam intelligere in contrarium, dum addit, ex quã nota, quod per iſta verba colonus intelligitur caſum ſterilitatis in ſe recipere; nec melius ſe explicat, ſed eiſdem fere verbis loquitur *Gaill. pract. obſer. lib. 2. obſer. 23. num. 22.* at non videtur à prima opinione recedendum, niſi verba magis vrgeant, quia non ita de faeili cenſetur renunciatum huic remiſsioni, vt dicetur ſuo loco.

57 Colono autem partiario, qui nempe non certam quantitatem fructuum præſtare debet, ſed incertam, videlicet dimidiam, vel aliam ratam eorum, quos perceperit, remiſsio prædicta non debetur, vt eſt text. *in l. ſi merces 28. §. vis maior in fin. ff. locat.* vbi habetur ratio, quia iſte colonus quaſi iure ſocietatis, & damnum, & lucrum cum Domino fundi patitur, & tradunt *Mandel. conſ. 735. num. 1. Menoc. conſ. 669. nu. 12. & ſeq. Gaill. lib. 2. obſer. 23. num. 14. ver. 3.*

58 *limitatur* etiamſi multas expenſas fecerit, & fructus omnes illarum medietatem non attingant *Bal. in l. licet 8. num. 14. C. locat. Franc. Marc. deciſ. 211. num. 1. part. 2.*

Limitanda tamen eſt hæc concluſio, vt

59 procedat in ſuis terminis preciſis, vbi videlicet colonus pro rata tantum fructuum colit, ſecus autem ſi partim colat pro nummis, vel ſi pro laboribus relinquatur ei certa ſpecies fructuum, puta fænum, tunc enim eueniente caſu damni intolerabilis, habenda erit ratio illius partis, pro qua pecuniã ſoluit, vel illius damni paſsi in fæno, ſi eſt tale, vt non remaneat tanta fæni quantitas, quæ æquiualeat dimidiæ mercedum, quæ debitæ eſſent pro ſuis laboribus, & in tali caſu proportionabihter ei facienda eſſet remiſsio cum in hac parte contractus ſapiat locationem, vt videtur etiam ſenſiſſe *Menoc. d. conſ. 669. num. 14.*

60 Præterea, quoad fænum, ſi retineri deberet à Colono ex conuentione in agro conducto, vel aliter, puta pro Beſtijs ad ſtercorandum agrum, dominus participare deberet de damno, nedum ante recollectionem illato, ſed etiam ſi damnificatum ſit poſtea, prout late probat *Boſſ. in ſua praxi in tit. de remiſſ. merced. num. 91. verſ. quid dicendum* quem ſequitur *Garpan. in addit. ad Bat. Mediol. cap. 394. num. 179. lib. 2. & Menoc. d. conſ. 669. num. 16.* & hanc ſententiam bene probat text. *in l. cum duobus 52. §. qui ſagariam ff. pro ſoc.* vbi habetur quod ſi vnus ex ſocijs amittat pecuniam propriam, quam tamen habebat ſecum ratione ſocietatis, alius ex ſocijs participare debet de damno. Et licet contrarium tenuerit *Mandel. conſ. 735.* in caſu ſuo colonus non repoſuerat fænum perceptum in loco illo gratia colendorum agrornm, ſed gratia ſuæ priuatæ vtilitatis, vt ipſe dicit *num. 4. verſ. non obſtat tex.* prout etiam alias conſideraui *in cap. 5. de colonis* vbi & aliquid aliud de ſimilibus damnis à colono partiario paſsis dicitur.

61 Dubium eſt non modicum ſi facta ſit venditio fructuum futurorum, ſeu vt aliqui dicunt *in herba*, prout ſæpe fieri ſolet, & præcipuè in gabellis, vt dictũ fuit *in cap. 13. n. 21.* an ſtante tali contractu facienda ſit remiſſio, eſt enim quæſtio latiſsimè tractata *à Bartolo in ſua quæſt. 4.* quæ incipit *Publicanus quidam & in l. Cotem ferro 11. §. qui maximos num. 8. & ſeqq. ff. de publican. & vectig.* & poſt alios latiſsimè reaſſumpta, & agitata *per Pantzſchman. de locat. & cond quæſt. 17.* vbi primo arguit pro negatiua ſententia, videlicet remiſsionem non admittendam, & adducit ſeptem argumenta, multaſque auctoritates pro ea, deinde *à num. 13.* arguit pro opinione contraria, & adducit ſex argumenta, multaſque authoritates pro eo poſtmodum *ſub num. 21. ver. verum neutra*, dicit, neutram opinione eſſe tutam, & reſpondet ſingulariter omnibus argumentis proſequendo vſque *ad num. 42.* vbi addncit diſtinſtionem Bartoli in locis præcitatis volentis, quod ſi venditi ſint fructus plurium annorum vnico pretio, procedat opinio negatiua, ſi vero pretium ſit diſtributum in ſingulos annos, vel menſes, tunc procedat affirmatina, quod ſcilicet remiſsio fieri debeat, *& n. n. ſeqq.* eam examinat *vſque ad n. 97.* vbi tandem aperit ſuũ ſenſum cũ alia diſtinctione, illumque latiſsime explicat, & comprobat vſque *ad numer. 148. & finem quæſtionis*.

62 Omiſsis igitur argumentis hinc inde, aliiſque rationibus, quas ſi quis eupiat poterit penes eum aliosque videre, reſolutio dictæ quæſtionis pendet ab alia, quæ eſt in ſe diuerſa, licet à Pantzſchman, & alijs, eum iſta confundatur, videlicet an dictus contractus ſit emptio, & venditio, vel potius locatio, & conductio, quatenus enim ſit locatio, & conductio nulli dubium locum eſſe remiſ-

63 ſioni, quatenus verò ſit emptio, & venditio, ſecus eſt dicendum, cum de natura emptionis, & venditionis ſit vt res, & rei periculum tranſeat in emptorem *l. 1. in princ. C. de peric. & comod. rei vend. §. cum autem inſtit. tit. de empt. & vendit.* quod procedit ſine

res

64 resvendatur,ſiue acceſſorium rei,puta her-
ba frumenti in agro vt eſt text. *in l. fiſtulas*
§. frumenta ff. de contrah. empt. Bald. in l. ſi
ea lege numer. 1. verſ. quandeque tranſit C. *de*
vſur. Surd. conſ. 155. *num.* 8. & diſtinctio-
nem iſtam inter contractũ locationis,& con-
tractum venditionis in hoc propoſito pro-
bauit in ſpecie *Dec. conſ. 312. licet hactenus*
ſub num. 1. Corn. conſ. 128. num. 13. lib. 2. Can-
cer. Var. reſol. lib. 3. cap. 15. numer. 136. &
aperte eam etiam admittunt *Alex. conſ.* 107.
num. 5. *& ſeq. lib.* 3. *& Menoc. conſ.* 835. *num.*
12. *& ſeqq.*

Recurrendum igitur erit ad tradita in
cap. 2. pro dignoſcendo, an ſit contracta lo-
catio, vel venditio, nec non ad *Menoc. præ-*
ſump. 104. *lib.* 3. vbi præciſe examinat dictam
quæſt. in terminis gabellarum, in quibus
ſæpiſſime ea contingere ſolet, vt tetigi in
cap. 13. de gabellis,& in caſibus,in quibus cõ-
cludetur, factam fuiſſe locationem, dicen-
dum abſolute erit, faciendam eſſe remiſſio-
nem,in eis vero,in quibus apparebit factam
fuiſſe venditionem, tunc dicendum erit re-
gulariter eam non eſſe faciendam ex præci-
tatis.

65 At pro declaratione aduertendum id,
quod dictum eſt periculum rei in venditio-
ne tranſire in emptorem, & propterea,quod
vbi facta ſit venditio,non ſit locus remiſſio-
ni pretij, procedere venditione perfecta, vt
dicit *text. in l. 1. in princ. C. de peric. & comm.*
rei vend. & ideo in propoſito noſtro proce-
66 dit poſtquam fructus nati ſunt, nam vendi-
tio fructuum naſciturorum, tunc perficitur,
cũ nati fuerint, licet retrotrahatur ad diem
contractus, vt habetur in *l. nec emptio* 8.
iuncta gloſ. ibi in verſ. intelligitur ff. de con-
trah. empt. ac proinde periculum,quod non
67 naſcantur ſpectat ad venditorem, videtur
enim contractum fuiſſe ſub illa conditione,
quatenus naſcantur *Dec. conſ. 312. licet ha-*
ctenus num. 1. Gomeſ. Var. reſol. lib. 2. cap. 2.
num. 7. ad med. & eſt regulare,quod in ven-
68 ditione conditionali periculum conditio-
ne pendente eueniens, ſpectet ad vendito-
rem *l. neceſſario* 8. *§. plane ſi pendente ff. de*
peric. & com. rei vend. & exornat ratione Ge-
meſ. d. c. 2. n. 32. ad fin.

69 Quod & procedit ſi fructus venditi iam
nati fuerint, ſed de tempore venditionis,
ignorante emptore, eſſe deſierint, quia &
tunc nulla emptio,ſi ignorantia ſit talis,quæ
non in ſupinum hominem cadat *l. etſi con-*
ſenſum 15. *in princ. ff. de contrah. empt. Bald.*
in l. 2. *num.* 2. *C. eod.* vbi idem dicit ſi perie-
70 rit maior pars. *Fab. de Monte de empt. &*
vend. quaſt. 4. princ. nu. 46. verſ. ſed ſi fruct.

71 Imo ſufficit periculum habuiſſe originem
ante contractum, ad hoc, vt ad venditorem
pertineat, quaſi tunc videatur contigiſſe,
quando originem habuit *Bald. in l. 1. num.*
2. in 1. notab. C. de peric. & com. rei vend.
& ibid. Sicard. nu. 3. ver. 2. notandum, & Hugo
Donel. n. 25.

72 Declaratur tamen, quod dictum eſt, pe-
riculum, quod fructus non naſcantur, ſpe-
ctare ad venditorem, procedere, ſi nulli pe-
nitus naſcantur,non autem ſi pauci,vel malę
conditionis nati ſint, quia tunc venditio
ſubſiſtit, & damnum eſt emptoris, vt ſenſit
Bart. in l. ſi merces 27. §. vis maior ſub nu. 7.
verſ. vnde põſito ff. locat. & diſputato articulo
concludit *Pantzſchman dicta quaſt. 17. num.*
118. *verſ. verum iſte.* & probatur ſignanter
per *text. in dicta l. neceſſario 8. § plane ſi pen-*
dente ff. de peric. & com. rei vend. vbi dicitur
in venditione conditionali periculum pen-
dente conditione accidens cedere damno
venditionis, ſi tota res pereat, ſecus autem
ſi deterioretur, vnde idem dicendum eſt in
venditione fructuum futurorum, quam di-
ximus eſſe conditionalem.

73 Prout etiam ſecundo loco declaratur di-
ctum periculum, quod fructus non naſcan-
tur, ſpectare ad venditorem, quatenus ex
verbis contractus non appareat partes aliter
ſenſiſſe, licet enim non poſsint vendi ipſi
fructus nondum nati, niſi venditione condi-
tionali, quatenus naſcantur, vt dictum eſt,
quia in tali venditione alias deficeret res
vendita, quæ eſt vnum de neceſſarijs ad hoc
vt venditio ſubſiſtat, vt dictum eſt in *cap.* 2.
tamen poteſt vendi ipſa ſpes, quod naſcan-
tur, quæ ſpes eſt res vendibilis, vt habetur
in *l. nec emptio 8. ff. de contrah. empt. & in l.*
ſi tactum 13. ff. de act. empt. & l. nam hoc 21.
ff. de heredit. vel act. vend.

74 Ad dignoſcendum autem an ſint venditi
fructus ipſi futuri, vel potius ſpes, quod na-
ſcerentur, attendi debent verba contractus,
prout eſſe de mente Iuris docuit, *Bart. in l.*
cotem ferro 11. §. qui maximos num. 4. verſ.
quid vult dicere ff. de publican. & vectig. in
75 dubio tamen cenſendum potius venditam
fuiſſe rem, quam ſpem, imo manifeſte ap-
parere debere, quod vendita fuerit ſpes,
alias cenſeri venditam rem,tradit *Pantzſch-*
man dicta quaſt. 17. num. 112. ver. & quidem,
& probat *text. in l. quod ſi in venditione* 10.
& l. ſeq. ff. de hered. vel act. vend. vbi habe-
tur,quod ſi in venditione hęreditatis actum
ſit venire in venditione, ſi quid Iuris eſſet
venditori, ſi hęreditas ad venditorem per-
tineat, nihil præſtabit, & redditur ratio his
verbis, *quia id actum eſſe manifeſtum eſt*,

76 Appa-

76 Apparebit vero non fuiſſe venditos ipſos
fructus, ſed ſpem illos percipiendi non ſo-
lum ſi expreſſe deducta fuerit in cōtractum
ipſa ſpes, ſed etiam ſi dictum fuerit, vendo
perceptionem fructuum, tunc enim vendo
ipſum actum, & ſic ſpem, ſeu aleam, vt dicit
*Bart. in dicta l. cotem ferro 11. §. qui maxi-
mos n. 4. ver. idem dico ff. de publ. & vectig.*
Econtra apparebit non fuiſſe venditam
77 ſolam ſpem, ſi habitus reſpectus ad quanti-
tatem ſolitam percipi in alijs annis, vt con-
ſiderauit in caſu ſuo *Surd. conſ. 507. num. 8.* &
78 multo magis ſi certa quantitas, ſeu menſu-
ra fuerit expreſſa *Bart. in l. ſi merces §. vis
maior num. 7. ff. loc. Franc. Becc. conſ. 94. nu.
24. verſ. non obſtat, quod videtur.*
79 Verum etiam in caſu venditæ ſpei quan-
doque non pertinebit damnum ad emptorē,
& ſignanter ſi fructus non fuerint percepti
culpa venditoris *l. ſi iactum 13. ff. de act.
empt. Monteſperell. conſ. 111. nu. 12. & ſeqq.
Boſſ. in prax. tit. de remiſſ. merc. publit. num.
22. Surd. deciſ. 236. num. 33. ad fin. & ſeq.*
80 & ſi venditor ſciebat nullos fructus naſci-
turos fuiſſe, quia ſuſtinetur, & valet contra-
ctus venditionis ſpei propter incertitudinē
vtriuſque partis, non autem ſi vna ſciat, &
alia non. *Pinell. in l. 2. par. 2. cap. 1. num. 9.
in fin. C. de reſcind. vend. Caſſan. conſ. 52.
Surd. de alim. tit. 9. quæſt. 11. num. 24. Ma-
nent. conſ. 140. nu 40. Caroc. dec. 130. n. 12.*
Prædicta autem circa venditionem, ſeu
81 locationem fructuum futurorum, inſeruiunt
etiā, & procedunt ſi agatur de iure percipiē-
di illos, vel percipiendi annuam reſponſio-
nem, ſeu annuum redditum, aut vſusfructus,
vel etiam de gabella, militat enim eadem
ratio, & ideo promiſcue de his tractat *Barr.
in dict. ſua q. 4. & alij ſupracit.* quibus addo
in terminis gabellarum *Alex. conſ. 107. num.
5. & ſeq. Menoc. conſ. 835. num. 12. & ſeq.
Corn. cōſ. 23. n. 7. & ſeq. lib. 2. Burſ. cōſ. 81. n. 7.
& ſeq. Becc. conſ. 94. n. 18. Boer. dec. 249. n. 11.*
82 Prout etiam, quod ſupradictum fuit, re-
miſſionem, de qua agimus, non eſſe facien-
dam, ſi contractus non ſit locationis, ſed
venditionis, procedit in ſimili ſi non ſit lo-
cationis, ſed permutationis, aut alius, quo
ſtatim transferatur dominium, vt conſuluit
*Dec. conſ. 312. incip. licet hactenus nu. 2. ver.
& quod ſupra, & ſeq. & ſequitur Pantzſch-
man. q. 2. n. 18.*
83 Imo, & ſi ſit locatio, ſed occaſione alterius
contractus dominium transferentis, puta ſi
vendita ſit res, & interim ac ſoluatur pre-
tium facta ſit locatio, tunc enim contractus
locationis claudicare dicitur, nam condu-
ctor in eo obligatur, & locator non obliga-
tur, vt dicit *text. in l. ſicut emptio 23. ff. loc.*
vnde etiamſi res pereat non tenetur locator
penſionem remittere, vt dicunt, ibi *Salic. in
§. interdum, & Caſtren. ver. unde non tene-
tur tradere*, vbi reprehendit *Bart.* quod red-
dat rationem, quia penſio huius locationis
ſuccedat loco pretij, dicens non ſuccedere
loco pretij, quia non computatur in pretio,
ſed ſuccedere loco vſurarum pretij, at ſi re-
cte aduertatur, idem, vel ſimilis videtur ſen-
ſus Bartoli, inquit enim, *& ratio eſt, quia ma-
gis videtur, quod illa Penſio debeatur pro pre-
tio, quod ſibi non ſoluitur, quam pro re*, ex qui-
bus verbis patet ſenſum Bartoli eſſe, vt in
dicta locatione penſio debeatur pro reten-
tione, & vſu pretij, prout in alijs locationi-
bus ſoluitur pro retentione, & vſu rei non
autem pro re ipſa, & hinc bene ſequitur,
quod nō ſit remittenda talis penſio propter
impeditum vſum rei, prout etiam tenuit
Alex. conſ. 121. num. 1. lib. 5. & larius com-
probat *Dec. conſ. 119. numer. 8. & conſ. 312.
num. 4. verſ. 3. idem, & Pantzſch. de locat. q.
5. num. 18. Caroc. tit. de remiſſ. merc. q. 8. nu. 3.
Mantic. de tacit. lib. 4. tit. 24. num. 18. Valaſc.
de iure Emph. quæſt. 27. num. 52.* cauendum
tamen ne ſub hoc pretextu ſubrepat vſura-
ria prauitas; prout iam dubitaui ſupra *hoc
eodem cap. num. 48.* & quidem deciſio dictæ
l. ſicut emptio, eſt ſpecialis, & mirabilis, itaut
ſtuporem faciat Doctoribus relatis per *Va-
laſc. de iur. Emph. quæſt. 27. num. 52.* Ani-
maduerte tamen, quod *d. l.* loquitur de lo-
catione facta per venditorem emptori, &
gloſ. ibi in verſ. ex ſoluat, dicit locatorem, ſi-
mulque venditorem non teneri exonerare
mercedem re perempta, redditq; rationem,
quia poſt perfectam emptionem rei, pericu-
lum omne ſpectat ad emptorem, & conſo-
nant tradita *cap. 11. num. 26.* quæ ratio non
applicatur in caſu, quo dominus rei illam
vendat, & recepro pretio eam conducat de
quo ſupra *dict. num. 48.* imo ibi retorquetur,
& ideo difficilius in eo ſuſtineri poteſt, quod
remiſſio non ſit facienda.
84 Et ſi ſit facta locatio cum pacto, quod
conductor debeat bona ſibi francare, & li-
berare mediante ſolutione pretij conuenti,
idem erit dicendum, quod ſcilicet neque
huic conductori facienda, ſit remiſſio mer-
cedis, quia hoc pactum alterat naturam lo-
cationis, & facit eam contractum innomi-
natum magis accedentem venditioni, quam
locationi, vt probat *Alex. conſ. 76. num. 11.
& ſeq. lib. 5.* vnde in ea habere debent locū
potius regulæ venditionis, quæ ſunt contra
remiſſionem, vt dictum fuit ſupra, quam
locationis *Caroc. de loc. tit. de remiſſ. merc.
quæſt.*

Digitized by Google

queſt.8. num.42. Pantzſchman dict. queſt.5. num.19.

86 Sicut debet fieri iſta remiſsio à domino conductori, ita etiam debet ſine dubio fieri à primo conductore ſubconductori ſuo, quatenus ſublocauerit, idque etiam ſi ipſe ſublocator eam à domino non obtinuerit, ſiue ex culpa ſua, quia obtinere potuiſſet, vt per *Menoc. conſ.27. numer. 35.* ſiue etiam ſi ipſi
87 non deberetur, puta quia plura prædia ſimul conduxiſſet, & vnũ tantum ſublocaſſet, ex quo ſolo nõ potuerint fructus percipi, vel conduxiſſet ad plures annos, & pro vno tantum, in quo cecidiſſet ſterilitas, ſublocaſſet, merito enim tunc eam petit ſubconductor, ex quo damnum intolerabile paſſus, & quãuis eam petere nequeat ſublocator, ex quo conſideratis omnibus fructibus prædiorum ſimul conductorum, nõ ſentiat damnum ſufficiens ad obtinendam *Boſſ. in ſua prax. tit. de remiſſ. merc. num.22. Caroc. eodem tit. q.7. Randen. reſol.26. num.3. Fab. in Cod. lib.4. tit. 42. defin. 27.* vbi, & ſi prius condemnari ſe paſſus fuiſſet à domino, quam ipſe conueniretur à ſubconductore.

88 In caſu autem, quod in ſublocatione adſit pactum de facienda remiſſione ſubconductori, quam faciet dominus conductori, ſi eueniat, quod dominus eam non faciat, neque eam facere debebit primus conductor ſuo ſubconductori ſecundum *Alex. conſ. 3. lib.1.* verum contrarium in eodem caſu conſuluit *Secc. Sen. conſ.44. lib.1.* cui ſubſcripſit *Io: de S. Seuerino*, vt refert idem *Soccin. in l. ſi quis arbitratu num. 27. circa fin. ff. de verb. oblig.* & conſuluit etiam *Barbat. conſ.21. lib. 2.* ſed replicauit reſpondendo eorum motiuis *Alex. conſ.97. lib.3.* de quo meminit *Felin. in rubr. de reſcript. poſt princ.* & in ſimili caſu adſunt etiã conſilia diuerſa penes *Purpurat. conſ.473.* vbi ipſe *ſub num.26. verſ. & ita remotis* concludit remiſsionem non eſſe faciendam, ſed *ſub num. 27. verſ. illud fateor* dicit teneri ſublocantem facere diligentias pro illa aſſequenda à domino, & ſubdit difficultatem eſſe, ſi dominus ſit Princeps, & non poſſit conueniri. Et opinionem *Alex.* ſequitur etiam nouiſsime *D. meus de Luca diſc. 6. num. 10. tit. de locat. & cond.*

De caſibus in quibus facienda remiſſio mercedis.

S V M M A R I V M.

1 *Remiſſio mercedis generaliter facienda conductori in omni caſu impediente perceptionem fructuum.*
2 *Dummodo impediatur vi maiore cui reſiſtere non poſſit.*
3 *Remiſſio mercedis facienda eſt propter incurſum hoſtium.*
4 *Et dummodo ſuperueniat bellum.*
5 *Et ſiue bellum ſit iuſtum, ſiue iniuſtum.*
6 *Remiſſio mercedis facienda eſt ſi ſuperueniat peſtis.*
7 *Peſtis, eſt bellum Diuinum, & valet argumentum à bello, ad peſtem.*
8 *Peſtis eſt maior quam bellum, & maiorem excuſationem prabet.*
9 *Propter bellum, & peſtem non fieri remiſſionem in locatione gabellarum tenent aliqui.*
10 *Communis tamen eſt in contrarium.*
11 *Decl. primam procedere ſi gabella non ſit locata, ſed vendita.*
12 *Remiſſio mercedis propter bellum, & peſtem, & ſimiles caſus, non ſit abſolute, ſed ſolum quatenus impediant vſum rei.*
13 *Conductor domus non petit remiſſionem mercedis propter bellum, vel peſtem, niſi fuerit ab ea coactus recedere.*
14 *Remiſſio mercedis non fit conductori ex eo, quod creditor locatoris fecerit ſolum executionem in bonis locatis.*
15 *Ampl. non fieri remiſſionem conductori domus ex eo, quod propter bellum, vel peſtem ab illa migrauerit, ſi in ea mobilia retinuerit.*
16 *Lim. ſi penſionem anticipate ſoluiſſet, quia poſſet inſiſtere ad effectum eam recuperandi.*
17 *Conductori prædij ruſtici facienda eſt remiſſio propter bellum, vel peſtem, ſi coloni ab eo diſceſſerint, vel mortui fuerint.*
18 *Et generaliter facienda eſt remiſſio in dictis caſibus vbicumque conductor damnum ſufficiens ad eam paſſus fuerit.*
19 *Propter peſtem paruam non eſt facienda remiſſio.*
20 *Propter tranſitum exercitus in menſibus, in quibus fructus non colliguntur non fit remiſſio.*
21 *Secus ſi milites damnum frugibus intulerint.*
22 *Debitoribus negotij non ſoluendo effectis propter bellum ceſſante culpa conductoris erit faciẽda remiſſio.*
23 *Remiſſio facienda eſt non ſolum propter bellum, & peſtem, ſed etiam propter eorum iuſtum timorem.*
24 *Et generaliter pro quocumque timore impediente perceptionis comoditatem.*
25 *Ampl. etiamſi periculum non adeſſet.*
26 *Secus ſi iuſta non eſſet cauſa timendi.*
27 *Remiſſio mercedis facienda eſt propter timorem malorum ſpirituum.*
28 *Timor, vt prabeat cauſam remiſſionis mercedis debet ſuperuenire poſt contractum, & denunciari locatori.*
29 *Remiſſio facienda eſt impedimento ſuperueniente ex facto Principis.*
30 *Factum Principis reputatur caſus fortuitus.*
31 *Ampl. faciendam eſſe remiſſionem propter factum Principis etiamſi ſit iuſtum.*
32 *An autem ſufficiat factum Principis fundatum in legẽ ante contractum edita eſt opinio controuerſa.*
33 *Facto Principis iniuſto exiſtente debet conductor reſtituere, & quomodo.*
34 *Remiſſio mercedis non debetur propter aliquod accidens impedient vſum rei deſtinatum, non autem alium.*
35 *Contraria eſt magis communis.*
36 *Ampl. vt ſi domus eſſet conducta principaliter ad vnũ vſum, & ſecundario ad alium, ſufficiat impedire vſum principaliter conſideratum, & n.37.*
38 *Remiſſio mercedis propter impedimentum alicuius vſus an ſit facienda attenditur an ille vſus ſit prin-*

cipalis ex intentione conductoris.

39 Et vbi non apparet ad quid principaliter fuerit facta conductio recurritur ad coniecturas.

40 Et attenditur qualitas domus, itaut ſi ſolitum ſit in ea aliquid exerceri cenſeatur ad illud locata.

41 Attenditur etiam qualitas perſonæ conductoris ſi ſolitus ſit exercitium facere, vel non.

42 Et attenditur ſimul qualitas perſonæ, & rei conductæ.

43 Et ſtatur in hoc arbitrio Iudicis.

44 Et ſtantibus coniecturis, quod domus fuerit locata ad aliquod exercitium particulare, non receditur per clauſulam ad habendum &c.

45 Clauſula ad habendum &c. ſolet apponi magis de ſtylo Notariorum, quam de partium voluntate.

46 Et quando eſt in parte executiua non alterat diſpoſitionem principalem, ſed eius naturam ſequitur.

47 An autem hoc idem procedat ſi eſt in parte diſpoſitiua ſunt hinc inde opiniones.

48 Remiſſio mercedis fit generaliter propter ſterilitatem.

49 Etiam in Prædijs Ciuitatum fiſci.

50 Decl. procedere ſi ſterilitas cauſetur per accidens extrinſecũ, ſecus autem ſi à qualitate intrinſeca fundi.

51 Culpa prodeſſe non debet.

52 Ius canonicum non eſt dicendum, quod diſcrepet à iure ciuili quando conciliari poſſunt.

53 Remiſſio facienda eſt etiam propter ſterilitatem procedentem à qualitate intrinſeca fundi ſi omnes prorſus fructus deficiant & num.77.

54 Remiſſio facienda eſt propter inundationem fluminis.

55 Etiam conductori domus in Ciuitate exiſtentis ſi eius habitationem inundatio impedierit.

56 Lim. ſi conductor impedire potuit inundationem, & non impediuit.

57 Remiſſio mercedis facienda eſt propter ſiccitatem.

58 Et vbi propter magnum frigus vites perierint.

59 Et propter Graculos, & Sturnos fructus deuaſtantes.

60 Et propter Locuſtas.

61 Locuſtarum voracitas magna eſt.

62 Remiſſio facienda eſt etiam ſi propter timorem locuſtarum, colonus deſierit colere agros conductos.

63 Remiſſio non eſt facienda ex eo, quod vinũ coaceſcat.

64 Et tam ſi producatur acidum à vinea, quam etiam ſi coaceſcat ex aliqua culpa coloni.

65 Nec facienda remiſſio ſi vinea propter vetuſtatem faciat vinum paucum, & malum.

66 Nec ſi vinea ſit nimis noua.

67 Decl. procedere in locatione ad longum tempus non in locatione ad annum ſi conductor ignorauit.

68 Sufficit tamen, quod perpendere potuerit.

69 Remiſſio non eſt facienda ex quo ſegetes corruptæ ſint raucis, vel herbis.

70 Raucæ quid ſint

71 Remiſſio non eſt facienda propter ſpinas.

72 Remiſſio mercedis etiam in caſibus in quibus non eſt facienda, fieri debet deficientibus prorſus omnibus fructibus, & n.70.

73 Dictiones, ſed & ſimul poſitæ importat diuerſitatem facti, & identitatem iuris.

74 Dictio, ſed, vbi eſt ſola abſque dictione, & importat diuerſitatem facti, & iuris.

25 Verbum labes, quid ſignificet relatiue.

78 Remiſſio, vt fieri debeat propter ſterilitatem neceſſe eſt, quod conductor ſeminauerit, & bene coluerit.

76 Et probanda eſt ſeminatio, & cultura à petente remiſſionem.

80 Lim. ſi omiſſa ſit cultura ob aliquem iuſtum timorem.

81 Cultura, & ſeminatio ſemel facta ſi per inundationẽ deuaſtata fuerit non tenetur conductor iterum ſeminare ad effectum aſſequendi remiſſionem mercedis.

82 Remiſſio non eſt facienda propter damnum euenienss culpa conductoris.

83 Decl. procedere ſi culpa ſit ordinata ad caſum.

84 Remiſſio mercedis non debetur propter ſterilitatem conductori, qui decimas ſoluere omiſit.

85 Propter non ſolutionem decimarum venit ſterilitas.

86 Remiſſio non debetur conductori ſcelerato, & malæ vitæ.

87 Remiſſio non debetur ſi de tempore locationis vigebat cauſa propter quam remiſſio petitur.

88 Et non ſolum ſi vigebat, ſed etiamſi imminebat itaut prouideri poſſet.

89 Remiſſio non fit propter caſus valde ſolitos, vt grandines in Lombardia.

90 Et nõ fit propter pluuias imoderatas in agro Romano.

91 Imò in dicto agro non fit propter ſterilitatem ex quacumque cauſa niſi ob grandines quo caſu poteſt conductor ante recollectionem fundum renunciare.

92 Remiſſio non debetur conductori molendini periculis fluminis ſubiecti ex quo per excreſcentiam aquarũ impediatur molere.

93 Maxime ſi omiſerit facere diligentias quas faciebant anteriores conductores.

94 Ignorantia qualitatis rei non iuuat conductorem ad petendam remiſſionem ſi ſcire potuit.

95 Ampl. vt non ſufficiat iurare ſe ignoraſſe.

96 Limit. in qualitatibus occultis quas facile ſcire non potuit.

97 Decl. quod dictum eſt non faciendam remiſſionem propter caſum, qui prouideri potuit, non procedere ſi adſit pactum de ea facienda, quod aliud operari non poſſit.

98 Decl.2. non procedere ſi perempta ſit ſubſtantia rei.

99 Idemque ſi ſublata res propter bellum.

100 Et non ſolum ſi perempta, vel ſublata in totum, ſed etiam in parte.

101 Remiſſio in caſibus in quibus debetur non procedit ſi conductor caſum non denunciauit domino.

102 Contr. tenent aliqui.

103 Decl. hoc contrarium procedere in caſu quo res ſit perempta, vel alias penitus conductori ſublata.

104 Item procedit dictum contrarium ſi ex illa omiſſione denunciationis nullum præiudicium reſultauit locatori.

105 Locator ſi facta denunciatione caſus offerat rem, vel fructus recipere, & penſionem remittere, & conductor recuſet non eſt amplius facienda remiſſio.

106 Remiſſio non eſt facienda propter caſum accidentem in fructibus poſt eorum recollectionem.

107 Decl. procedere ſi recollecti perfecte, & totaliter.

108 Et requiri eos eſſe in horreo reconditos.

109 Et non ſufficere eſſe reconditos niſi trituratos, & mundos.

110 Et requiri, quod conductor potuerit eis vti ad vſum deſtinatum.

111 Decl.2. nõ procedere ſi fructus non poterant à fundo aſportari ex pacto cum conductore inito.

112 Et ſufficit etiam, quod non poſſet eos aſportare ex conſuetudine abſque pacto.

113 Decl.3. non procedere ſtante aliquo pacto ex quo appareat partes voluiſſe haberi rationem de fructibus collectis.

114 Decl. 4. non procedere ſi merces ſoluenda erat in fructibus illis

115 Et ſufficit mercedem eſſe conſtitutam in fructibus, quia intelligitur de fructibus fundi locati.

116 Secus

116 *Secus ſi conductor fuiſſet conſtitutus in mora ſoluendi.*
117 *Hoc tamen non procedit ſi etiam in manibus locatoris fructus periſſent.*
118 *Decl. 5. non procedere ſi fructus corrumpantur vitio territorii.*
119 *Contrarium tamen probatur.*
120 *Remiſſio non debetur quando fructus ſunt percepti, ſed malæ qualitatis.*
121 *Idem ſi percepti, ſed venduntur.*
122 *Remiſſio non debetur propter danum paſſum à conductore in rebus proprijs.*
123 *Remiſſio non debetur vbicumque ita fert conſuetudo regionis.*
124 *Remiſſio debetur ſi eueniat damnum in rei ſubſtantia.*

CAPVT XLVI.

QVoniam remiſsio mercedis fundatur
in æquitate, quæ militat pro condu-
ctore, vt non teneatur ſoluere, dum non
conſequitur vtilitatem, ſeu commoditatem,
cuius intuitu ſoluere promiſit, inde ſequitur
1 vt generaliter loquendo in omnibus caſi-
bus, in quibus talem commoditatem, vel
vtilitatem percipere nequeat, facienda ſit
ei remiſsio, dummodo impediatur aliqua
vi maiore, cui videlicet ipſe reſiſtere ne-
2 queat *l. ex conducto* 16. *§. ſi vis, & l. ſi mer-
ces* 28. *§. vis maior ff. loc.* debet enim reſiſte-
re, ſi poteſt, etiam aduerſus exercitum *l. item
quæritur §. exercitu ff. locat.* cum declara-
tionibus tamen de quibus dictum eſt in *cap.
29. de oblig. conduct.*
3 Exemplificari autem poteſt primo in in-
curſu hoſtium, quo accidente deberi remiſ-
ſionem habetur in ſpecie in *dict. l. ex condu-
4 cto §. ſi vis.* Imo, & dummodo ſuperueniat
Bellum, deberi remiſsionem tradunt *Corn.
conſ. 23. num. 8. & ſeq. lib. 2. Burſat. conſ. 81.
num. 17. & ſeq. Caſtill. Variar. lib. 3. cap. 3. n.
43. Viu. opin. 247. num. 2. & ſeq. Rot. cor. Mantic. deciſ. 15. nu. 3.* & abſque vlla diſtinctione
5 inter Bellum iuſtum, & iniuſtum *Bart. in l.
ſi merces 27. §. culpæ in princ. & Caſtren. num.
2. ff. locat. Corn. conſ. 23. num. 9. lib. 2. Alciat.
conſ. 93. num. 4.* vbi de communi *lib.* 8.
6 Sic etiam ſi ſuperuenerit peſtis, erit alius
caſus, in quo facienda ſit remiſsio *Alex. conſ.
107. nu. 10. verſ. ad hoc lib. 3. Surd. conſ. 400.
num. 33.* & eſt communis opinio, vt teſtatur
Cancer. Variar. reſol. par. 3. cap. 15. num. 135.
7 Et hic caſus eſt ſimilis præcedenti, quia
peſtis eſt bellum Diuinum, & ideo valet ar-
gumentum à bello ad peſtem *Roland. conſ.
81. num. 15. lib. 1. Io. de Amicis conſ. 39. num.
7. Neuizan. conſ. 31. num. 6. Ceph. conſ. 716.
num. 19. Lancell. Gall. conſ. 6. nu. 14. Theſaur.
quæſt. 13. num. 6. lib. 1. Boer. deciſ. 228. num. 8.*
8 Imo maior eſt peſtis quam bellum, & ma-
iorem excuſationem præbet *Bart. in l. natu-
raliter numer. 23. in fin. ff. de vſucap. Corn.
conſ. 128. num. 8. & 27. ad med. lib. 2. Valaſc.
de iure Emph. qu. 27. num. 21. Theſaur. qu. for.
13. num. 6. lib. 1.*
9 Et licet aliqui velint propter hos caſus
non fieri remiſsionem conductori Gabella-
rum, quos refert, & ſequitur *Franc. Marc.
deciſ. 1068. num. 5. par. 1.* tamen communis
10 eſt in contrarium, quam tenent ſignanter
*Soccin. Sen. conſ. 44. nu. 4. lib. 1. Calderin. conſ.
5. per tot. tit. de locat. Alex. conſ. 107. num. 5. &
ſeqq. lib. 3. Rimin. Sen. conſ. 206. nu. 1. & ſeqq.
Bero qu. 53. num. 5. Roland. conſ. 81. num. 54.
lib. 1. Burſat. conſ. 309. per tot. Peregr. de iur.
fiſc. lib. 6. tit. 5. nu. 41. Guidopap. deciſ. 630.
num. 2.*
11 Verum quoniam Gabellæ, ſolent quan-
doque vendi ad vnum, vel plures annos, ſi
facta fuerit venditio, tunc procedet prima
opinio, prout in præcedenti cap. fuit expli-
catum, & declarant *Roland. conſ. 81. num. 54.
lib. 1. Vrſill. ad Afflict. dec. 288. n. 2.*
12 Declarantur tamen iſti caſus belli, & pe-
ſtis, & ſimiles: vt non abſolute, & per ſe
operentur dari remiſsionem, itaut ſatis ſit
fuiſſe bellum, vel peſtem, ad hoc vt fieri de-
beat remiſsio, ſed occaſionaliter tantum, &
cauſatiue, quatenus ſcilicet impediant con-
ductorem, vti re conducta, vel eius fructus
percipere. Vnde ſi agatur de domo locata,
dabitur remiſsio conductori, quatenus pro-
13 pter bellum, vel peſtem coactus fuerit ab
illa recedere, & ſic illa vti non potuerit *Ro-
land. conſ. 81. num. 34. lib. 1. Gomeſ. Var. tom.
2. cap. 3. num. 3. ver. ex quo primo Franc. Coſta
conſ. 83. num. 11. Valaſc. de iur. Emph. qu. 22.
14 num. 7.* ſecus econtra, ſi ab ea non receſſe-
rit, ſed ea continuauerit vti, *Boſſ. in ſua Pra-
xi tit. de remiſſ. merced. conduct. num. 40. ad
med. Guidop. deciſ. 630. num. 3. Carpan. ad ſtat.
Mediol. cap. 394. num. 258. par. 2. Vrſill. ad
Afflict. dec. 258. num. 7.* Sic vbi creditor loca-
toris fecerit ſolum executionem in bonis
locatis, cæperitq; eorum tenutam, niſi etiã
probetur cæpiſſe actualem poſſeſsionem, nõ
poteſt peti remiſsio *Rot. dec. 773. per tot. par.
4. diuerſ.*
15 Imo etiam ſi ipſe conductor à domo mi-
grauerit, ſed adhuc ea vſus fuerit retinendo
in ipſa mobilia, quod non ſit facienda ei re-
miſsio, tradunt *Cagnol. in l. diem functo num.
18. ad fin. & ſeq. ff. de off. aſſeſſor. Caroc. de lo-
cat. tit. de remiſſ. merced. quæſt. 8. num. 14.* vbi
quod hoc eſt bene notandum, cum ſæpius
occurrat *Franc. Marc. deciſ. 1068. ſub num. 3.
& ſeqq. par. 1.*

16 Quod tamen limitatur, ſi conductor an-
ticipate Penſionē ſoluiſſet, tunc enim, quia
penſio illa eſſet ſibi reſtituenda, poſſet etiã
rei inſiſtere, donec ſibi reſtitueretur, vt pro-
bat *Bero.conſ.* 140. *num.* 43. *lib.* 1. & proinde
retentio mobilium in illa poſſet huic facul-
tati tribui, & ſic non concluderet continua-
tionem conductionis, ſeu renunciationem
iuris petendi remiſſionem mercedis, vt vo-
luit *Lancell.Gall. conſ.* 22. *num.* 19. vbi etiam
adducit aliam limitationem, ſi res fuiſſet lo-
cata ad vſum alicuius artis, quam poſtea
conductor exercere non potuiſſet, de qua
dicam infra.

17 Sic in Prædijs ruſticis facienda erit re-
miſſio, ſi coloni à prædio diſceſſerint, ſeu
mortui fuerint *Carpan. ad Stat. Mediol. cap.*
394. *num.* 357. & generaliter vbicumq; con-
18 ductor damnum ſufficiens ad remiſſionem
paſſus fuerit, & non alias *Ripa de peſte tit.* 1.
num. 25. *&* 26. *verſ. nec obſtat, Boſſ. dict. tit.*
de remiſſ. merc. num. 42. *poſt med. Caroc. eod.*
19 *tit. quæſt.* 8. *num.* 13. Vnde ſi peſtis fuit parua
non erit facienda remiſſio *Moz. tit. de locat.*
cap. 9. *num.* 4. & de bello, quod ſi tranſierit
20 exercitus, & per quatuor tantum menſes in
loco permanſerit, ſcilicet Februarij, Martij,
Aprilis, & Maij, in quibus menſibus pauci
admodum fructus colligi ſolent, quod pro-
pterea non ſit facienda remiſſio, cenſuit *Rot.*
in deciſ. 35. *num.* 4. *coram Card. Mant.* in qua
21 tamen deciſione ad finem habetur, quod
cum veriſimile eſſet aliquod detrimentum
ab hoſtibus in frugibus illatum fuiſſe, vt ali-
qui teſtes deponebant, & in hac re plurimũ
poſſit Iudicis arbitrium *Bal. conſ.* 329. *in fin.*
lib. 1. placuit DD. illius anni mercedem pro
tertia parte eſſe remittendam.

Inter damna autem, quæ afferre ſolet bel-
22 lum, aſcribi ſolet etiam, quod debitores
negotij locati effecti ſint nõ ſoluendo, à quo
releuandus erit conductor, ſi promiſſa ei
fuerit, vel alias de iure illi debita ſit relaua-
tio à damnis, niſi forte interceſſerit culpa
eiuſdem conductoris, vti quia omiſerit exi-
gere, vt poterat ante ortum belli, at non po-
terit ei imputari, quod non exegerit illos,
quorum dies nondum ceſſerat, neque illos
quorum dies, licet ceſsiſſet, tamen non ex-
pediebat adhuc eos exigere, prout hæc
omnia latius explicat, & probat *Ang. conſ.*
312. *n.* 1. *& ſeq.*

23 Et non ſolum propter bellum, & peſtem
facienda eſt remiſſio, ſed etiam propter ſo-
lum eorum timorem, prout de timore Belli
tradunt *Natt. conſil.* 610. *num.* 11. *Burſat. conſ.*
85. *num.* 16. *Ripol. var. reſol. cap.* 12. *nu.* 324. *&*
ſeqq. adeout propterea deberi remiſſionem
pro tempore diffidæ, quæ bellum præcede-
re debet, ac etiam pro tempore treguæ, in
qua bellum ad breue tempus ſuſpenditur,
tradat *Viu. opin.* 247. *num.* 3. *& ſeqq.* Et de ti-
more peſtis *Guidop. deciſ.* 630. *num.* 3. *Vrſill.*
ad Afflict. deciſ. 288. *num.* 3. Intelligendo ta-
men procedere, quatenus ex timore ſequa-
tur idem effectus, vt ſcilicet non poſſit con-
ductor percipere commoditatem rei locatę,
& damnum ſufficiens ad remiſſionem pa-
tiatur *Boer. deciſ.* 249. *num.* 6. *Rot. cor. Mantic.*
dec. 35. *n.* 5.

24 Imo quod dictum eſt de timore belli, &
peſtis, procedit generaliter in quocumque
iuſto timore, ex quo prædictus effectus ſub-
ſequatur, at *text. in l. habitatores* 30. *§. iterum.*
25 *ff loc.* vbi etiam ſi periculum vere non adeſ-
ſet, dummodo adeſſet iuſta cauſa timendi.
Vnde non releuat id, quod timebatur po-
ſtea non euenisse *Caroc.* qui alios cumulat,
& de cõmuni teſtatur *dict. tit. de remiſſ. merc.*
26 *quæſt.* 8. *num.* 17. Secus autem ſi cauſa timo-
ris iuſta non fuiſſet, quia nihilominus debe-
ret mercedem, vt dicit *text. in dict. §. iterum.*

Exemplum timoris, in quo, vt plurimũ,
27 periculum verum non adeſt, & tamen præ-
bet iuſtam cauſam petendi remiſſionem, eſt
timor malorum ſpirituum, de quo meminit
Bart. in auth. perpetuo num. 3. *ad med. C. de Sa-*
cr. Eccleſ. & faciendam pro eo remiſſionem
mercedis cõductori, tradit poſt alios *Caroc.*
de locat. tit. de remiſ. merc. quæſt. 8. *num.* 16. *&*
late Thor. voto deciſ. vlt. par. 2. *per tot.* vbi re-
fert plures modos quibus ſpiritus apparere
ſolent.

28 Neceſſe eſt tamen, vt timor conductori
ſuperueniat poſt contractum, quodque illũ
denunciet locatori, alias remiſſionem aſſe-
qui non valeret, vt in præfatis terminis ti-
moris malorum ſpirituum, probat *Valaſc.*
de iur. Emph. q. 22. *n.* 7.

29 Caſus etiam impedimenti, in quo debe-
tur remiſſio, eſt factum Principis, puta ſi
demandauerit pro commoditate publica,
vel ad ornatum Vrbis deſtrui domum con-
ductam, vel edicto prohibuerit admitti mer-
ces, quarum intuitu conductor ad condu-
ctionem deuenerat, vel aliter directè, aut
30 indirectè vſum rei locatæ impedierit, quia
factum Principis reputatur caſus fortuitus
ad hunc effectum *Alex. conſ.* 151. *nu.* 2. *verſ.*
circa ſecundum lib. 6. *Anan. conſ.* 74. *num.* 2.
verſ. in caſu autem iſto Cranet. conſ. 95. *num.*
7. *&* 8. *Alciat. conſ.* 93. *nu.* 4. vbi de communi
lib. 8. *Menoc. conſ.* 671. *ſub num.* 1. *& ſub n.* 6.
verſ. & hac quidem ſententiam Burſat. conſil.
309. *num.* 4. *ad fin. & numer.* 9. *ad fin. & ſeq.*
Amat. reſol. 18. *num.* 24. *ad med.* penes quos
videri

Digitized by Google

videri poterunt caſus particulares, ſi quis eos deſideret.

31 Et facienda erit remiſſio hoc caſu quantũ vis factum Principis fuerit iuſtum,& ad publicam vtilitatem tendens, adſintque literæ id exprimentes, quia adhuc iniuſtum eſſet, quod conductor impeditus vti re, teneretur mercedem ſoluere *Corn.conſ.23.numer.9.& ſeq. lib.2. Burſat, conſ.309.numer.9.verſ.nec obyciatur Caſtill. var. lib.3, c.3.n.43.& ſeqq.* vbi late.

32 Dubium tamen eſſe poteſt, ſi iuſtitia ſit fundata in diſpoſitione iuris communis, vel etiam in præcedenti lege ipſius Principis, vel alia, vti ſi præcipiat ſeruari, quod antea ſtatutum erat, licet forte per abuſum non ſeruaretur, quaſi tunc non ſit caſus omnino ſuperueniens, & poſſet præuideri à conductore de tempore locationis, ac ideo non valeat dici caſus fortuitus *l. quæ fortuitis cũ ibi notat.per Bald. & Salic. C. de pignor. act.* Sed adhuc faciendum eſſe defalcum conductori cenſuit Parlamentum Delphinatus penes *Franc. Mar. dec.62. per tot. par.1.* vbi tamen loquitur de facto ſuperioris, qui fecerat arrendamentũ, ſeu locationem *Amat. reſol. 18. numer. 12.* ſed contrarium tenuit *Rauden.reſol.64. num.40. ver.3. monetur, & ſeqq.*

33 Si autem factum Principis ſit iniuſtum, tunc conductor debet reſiſtere in quantum poteſt,modis quibus Principi reſiſtitur, eum videlicet exorando, & rationes adducendo, ac ſecundam iuſſionem expectando, ſi agatur de præcepto particulari ſibi facto, & adeſſe poſſit veriſimilis ſpes impetrandi, vt alibi iam probaui,nempe *in cap.28.de oblig. locat.* & ſi non ſperet poſſe obtinere remotionem impedimenti ſibi præſtiti, debebit locatori denunciare, & proteſtari, ne aliàs tacendo, & proſequendo vti re conducta, modò, quo Princeps permittit, videatur eius facto acquieſcere, & proinde non poſſit amplius ad effugiẽdam ſolutionem mercedum illud allegare, vt ſenſit *Ioſ. Ludou. dec.Peruſ. 50. num. 11.*

Dubitari etiam poteſt, an ſi conductor,
34 non ſit impeditus in totum, & abſolutè vti, & frui re conducta, ſed tantum fuit impeditus vti ad vſum deſtinatum, puta ſi conduxerit domum ad vſum hoſpitij,& impeditus fuerit hoſpitium facere, ſed potuit domo vti ad alios vſus, ac etiam illam alteri ſublocare, tunc poſſit petere remiſſionem mercedis. Pro negatiua enim facere videtur *text. in l. cum in plures in princ. ff. locat. dum Bart. ibi in ſumm.* notat, quod ſi domus locata non poteſt habitari, vel ad habitandum locari, tunc facienda ſit remiſſio, nec deeſt ratio, quia dum conductor poteſt domum alteri ſublocare, vel ea ad alium vſum vti, ceſſare videtur damnum in ea quantitate, quæ requiritur, ad hoc vt petere poſſit remiſſionem, ex traditis *per Bero. conſ. 143. num. 13. & 14. lib.1.* non enim ſufficit quodlibet damnum, vt dicam infra ſuo loco.

35 At his non obſtantibus contrariam opinionem, quod ſcilicet facienda ſit remiſſio, dummodo conductor non poſſit vti ad vſum deſtinatum etſi poſſet vti ad alium, tenent magis communiter DD. *Roman. conſ.178. num. 3. Natt. conſ. 610. num. 6. & ſeqq.* & late *Lancell.Gall.conſ.23.num.20.Surd. conſ. 563.num.14.* penes quos alij.

36 Imo etſi domus ſit conducta ad plures vſus, dummodo tamen principaliter ad vnũ certum conducta ſit, & ſecundario ad alios puta, principaliter pro faciendo hoſpitio, & ſecundario ad habitandum, adhuc ſi non poſſit conductor vti ad illum vſum principaliter conſideratum, quamuis non impediatur vti ad alium conſideratum ſecundario, & quamuis etiam ad illum actualiter vſus fuerit, quia ſcilicet habitauerit, adhuc facienda erit ei remiſſio, prout docuit *Bart.in l. cum in plures 62. in princ ver, ita in propoſito ff. locat.* quem alij ſequuntur, & ſignanter ibidem *Caſtr. num. 5. Roman. dict. conſ. 158. numer. 3. Rip. de Peſte tit.de priuil. contract. num. 27. Boſſ. in ſua pract. tit. de remiſſ. merced. num. 40.Mozz.tit.de locat. cap. 9. num. 6. Carpan. ad ſtat. Mediol. cap. 394. num. 260. lib. 2. Menoc. de arbitr. caſ. 440. num. 1.*

37 Dicit autem *Bart.* vbi ſupra, quod ſi conducta ſit domus ad habitandum, licet conductor habuerit etiam animum in ea hoſpitandi alios, tunc non ideo, quod venire non potuerint hoſpites facienda erit remiſſio, dum actum fuit inter eum, & dominum, vt habitaret, & hæc fuit cauſa locationis, quæ effectum habuit. ſi autem conducta ſit domus ad hoſpitandum,ſeu faciendum ibi hoſpitium, & ſic cogitatum de iſto fructu hoſpitij, adeo vt habitatio conductoris potius ſit ad præbendum ipſum miniſterium hoſpitatoris, quàm principaliter conſiderata, & tunc licet habitet, facienda erit remiſſio, & addit rationem *Bart.* quia nullum fructum percipit, magis enim expendit in retinendis ibi fulcimentis, quæ eſſent in hoſpitio neceſſaria, quam ſit commoditas habitationis.

Ex hac vero notabili doctrina ab alijs, vt ſupra, approbata,infertur non ſolum attendi debere, quæ fuerit principalis intentio

con-

contrahentium in actu locationis, prout vl-
tra præcitatos notauit *Caroc. de locat. & cond. tit. de remiſſ. merc. quaſt.* 8. *num.* 85. *& ſeqq.*
ſed etiam an verè, & actualiter conductor
perceperit vtilitatem conſiderabilem ex re
conducta, ponderando etiam expenſas fa-
38 ctas occaſione finis, quem habuit in condu-
ctione, adeò vt diuerſificetur per eumdem
finē, ſeu intentionem iuris diſpoſitio in codē
facto, nam quod ſupra diximus de condu-
ctore ad habitandum, quod etiamſi cauſa
peſtis domum reliquerit, dummodo in ea
mobilia retinuerit; non poſſit petere remiſ-
ſionem, videmus non procedere in caſu, quo
habuerit principalem finem faciendi in ea
hoſpitium, imo, & fortius, quod tunc
etiamſi vltra retentionem mobilium ipſe
quoque habitauerit, adhuc remiſſionem
petet, ſi alios hoſpitari non valuerit, quod
& firmauit *Lancell. Gall. conſ.* 22. *num.* 19.
39 Vbi autem non appareat ad quid princi-
paliter facta fuerit conductio, recurritur ad
coniecturas, & attenditur pro coniectura
40 qualitas domus conductæ, ſi enim conſue-
tum eſt in ea tenere hoſpitium, inde argui-
tur, quod conducta ſit ad hoſpitandum, vt
docet idem *Bart. in præfata l. cum in plures* 62. *prope fin. ff. locat.* & idem quod ipſe di-
cit de hoſpitio, procedit etiam in alijs exer-
citiis *Roman. conſ.* 178. *num.* 3. & e contra
ſi domus non eſt ſolita ad tale exercitium
locari, & multo magis ſi non eſt ad illud
apta, habita ratione, ne dum qualitatis il-
lius, ſed etiam loci, in quo ſita ſit, ſumitur
coniectura contraria, ſcilicet, quod ad illud
locata non fuerit, vt poſt eumdem *Bart. ibidem* tradunt etiam *Ripa in tract. de peſte tit. de priuil. contrac. n.* 27. *Rebuff. de priuil. Schol. priuil.* 11. *n.* 23. *Menoc. de arbitr. caſ.* 440. *n.* 6.
41 Attenditur etiam qualitas perſonæ con-
ductoris, an ſit artifex, vel conſuetus exer-
citium facere, ad quod dicit conduxiſſe,
inde enim ſumitur coniectura, quod verè
ita conduxerit, prout econtra, ſi non fue-
rit conſuetus ita conducere, ſumitur conie-
ctura contraria *Bart. vbi ſupra Roman. conſ.* 178. *num.* 3. *Rebuff. d. priuil.* 11. *num.* 21. *verſ.* 3. *concluſio Surd. conſ.* 563. *num.* 13.
42 Et conſideratur etiam ſimul vtraque qua-
litas, nempe conductoris, & domus con-
ductæ, an videlicet iſta ſit proportionata
pro illius habitatione, quia tunc arguitur ad
illam conducta, ſi verò non ſit proportiona-
ta, ſed exceſſiua, ſumitur inde coniectura,
quod conduxerit cauſa in ea hoſpitādi alios
Rip. in d. tit. de priuil. contract. num. 27. *Rebuff. d. priuil.* 11. *num.* 23. *verſ.* 5. *concluſio Menoch. d. caſ.* 440. *num.* 8.

Et cum his, ſimilibuſque coniecturis, &
circumſtantiis, poterit Iudex regulare ar-
43 bitrium ſuum, cui, quia in hac dubitatio-
ne certa, & determinata regula dari non
poteſt, ſtandum eſt, vt tradunt *Rebuff. d. priuil.* 11. *ad fin. Menoc. d. caſ.* 440. *num.* 3.
44 Parumque curandum erit, quod in inſtru-
mento locationis reperiatur ſolita clauſula
ad habendum, tenendum, & quidquid placue-
45 *rit faciendum*, nam vltra quod ea ſolet ap-
poni magis de ſtylo Notariorum, quam de
partium voluntate, vt tradunt *Aretin. in l. qui Roma* §. *duo fratres quaſt.* 8. *ff. de verb. oblig. Dec. conſ.* 521. *num.* 15. *Socin. Iun. conſ.* 116. *num.* 21. *lib.* 2. verba illa *quidquid pla-cuerit faciendum*, tanquam generalia intelli-
gi poſſunt de omnibus, quæ placuerit face-
re circa vſum deſtinatum, & quando intelli-
gi debeant de quocumque alio vſu, non ta-
men propterea valet excludere, quod fuerit
certus vſus conſideratus principaliter, &
alii ſecundario, quod ſufficit, vt dictum eſt
ſupra, & in ſpecie de prædicta clauſula *ad habendum* reſpondit *Lancell. Gall. conſ.* 23. *num.* 24. *& ſeqq.* vbi, & quod tanto facilius
46 erat hoc dicendum in caſu ſuo, ex quo ea-
dem clauſula poſita videbatur in parte exe-
cutiua, quo caſu dicitur ſtare acceſſorie, &
non valet alterare diſpoſitionem principa-
lem, ſed eius naturam tantum ſequitur,
quod vltra ibi citatos firmatur etiam per
Ciarlin. controu. 6. *num.* 27. *& Rot. deciſ.* 286. *num.* 7. *part.* 3. *rec. & cor. Burat. deciſ.* 87. *num.* 6. *&* 20. quidquid ſit vbi eſſet in
47 diſpoſitiua, quo caſu adſunt contrariæ opi-
niones circa eius operationem, nam quod
alteret naturam contractus emphyteuſis Ec-
cleſiæ, & faciat eam tranſitoriam ad extra-
neos, tradunt *Curt. Iun. conſ.* 4. *num.* 1. *ver. ſed quoniam* vbi de communi *Rot. cor. Caualer. deciſ.* 293. *num.* 1. *ver. quæ omnia*, & la-
tius *in deciſ.* 452. *num.* 3. *& ſeqq. part.* 9. *rec.* Contrarium verò pluribus adductis fir-
mari videtur *in deciſ.* 427. *num.* 11. *& ſeq. eadem part* 9. & in vna *Bononien. ſeu Ferrarien. Emphyteuſis* 1. *Aprilis* 1669. §. *neque talem cor. R.P.D meo Calatain.*
Et non ſolum fit remiſſio mercedis ſi cō-
48 ductor impediatur fructus percipere, aut
re conducta vti per factum aliquod homi-
num, ſed etiamſi per inclementiam, aut
aliud accidens, vt generaliter, quod fiat
propter ſterilitatem eſt *text. in cap. propter ſterilitatem de locat. & conducto* quod proce-
49 dit etiam in prædijs ciuitatum, & fiſci, vt
tradunt *Boſſ. in ſua pract. intit. de remiſſione merced. conduct. num.* 16. & aliis adductis
Caroc. de loc. & cond. eodem tit. quaſt. 5. *n.* 2.
In

Digitized by Google

In prædiis autem Eccleſiæ, loquitur expreſ-
ſe *text. in d. cap. propter ſterilitatem*,
50 Verumtamen eſt, quod ad hoc vt habeat
locum hæc remiſsio, neceſſe eſt, vt ſterili-
tas cauſetur per aliquod accidens, illudque
extrinſecum, alias enim ſi à natura, & qua-
litate intrinſeca fundi proueniat, ita vt ni-
hil extra conſuetudinem accidat, remiſsio-
ni locus non ſit, vt aperte diſtinguit *text. in
l. ex conducto 16. §. ſi vis tempeſtatis ff. locat.*
& tradunt *Aret. conſ. 52. numer. 3. Ruin.
conſ. 87. per tot. lib. 1. Rim. Iun. conſ. 92. nu.
26. Boſſ. in d. tit. de remiſſ. merc. num. 39.
Caroc. eodem tit. quæſt. 8. num. 2. & 41. Pinel.
in l. 2. C. de reſcind. vend. part. 1. cap. 3. nu.
23. Pantzſchman. de locat. quæſt. 4. num. 1.
& ſeq.*
Sed contra hanc diſtinctionem videtur
ſtatui de iure Canonico *in d. cap. propter ſte-
rilitatem de locat.* dum ibi habetur facien-
dam eſſe remiſsionem propter ſterilitatem
vitio rei ſine culpa Coloni, ſeu caſu fortui-
to contingentem, propter quam contrarie-
tatem multum laborarunt interpretes, & in
diuerſas iuerunt opiniones, primò enim ali-
qui voluerunt non poſſe dari inter ius Ciui-
le, & Canonicum concordiam in hoc pun-
cto, & dicendum propterea ius Canonicum
mitius agere cum conductore, & admitte-
re facilius remiſsionem ei faciendam eſſe,
& ita volunt, quod fiat, etiamſi ſterilitas
euenerit vitio rei, Secundo loco voluerunt
aliqui corrigendum eſſe dictum text. Cano-
nicum, & legi debere *non vitio rei, ſed caſu
fortuito*, vt ſic concordet cum lege ciuili,
Tertio voluerunt, quod *text. in d. cap. pro-
pter ſterilitatem*, dum dicit, faciendam eſſe
remiſsionem etiam pro ſterilitate vitio rei
cauſata, intelligendum eſſe, quando Co-
lonus in culpa eſt, puta quia tenebat vinum
iuxta ignem, & ideo coacuit, vel quia non
ſarculauit, & extirpauit herbas malas, le-
gem verò intelligendam eſſe quando non
fuit in culpa, quia nempe vinum loco apto
repoſuit, & malas herbas extirpare curauit,
Quarto denique aliqui intelligunt id, quod
dicit *cap. propter ſterilitatem*, ſi prædium lo-
catum omnino inutile, & inhabile ſit vitio
rei, *& Hoſtien. in d. cap. propter ſterilitatem
num. 4. & 5.* refert omnes prædictas opinio-
nes, & in fine dicit præualere tertiam, &
licet cæteri Canoniſtæ ibi alii difficultatem
non tangant, alii cum ipſo Hoſtienſe, vt ple-
runque ſolent, tranſeant, vt ſignanter *Io.
Andr. num. 14. & Imol. num. 17. Zabar. nu.
2.* tamen dicta tertia opinio per Hoſtienſem
approbata, quod ſcilicet text. Canonicus
dicens faciendam remiſsionem propter dã-
num vitio rei procedens, intelligendus ſit,
vbi interuenerit culpa coloni, duplicem pa-
titur difficultatem, vnam, quia in contra-
rium ſunt verba ipſiuſmet text. expreſſe di-
centis *vitio rei ſine culpa coloni*, vnde non
poſſumus dicere, quod intelligi debeat,
quando interuenit culpa; aliam, quia abſur-
dum omnino videtur dicere, quod textus
Canonicus, qui vult fieri remiſſionem con-
ductori, intelligi debeat, quando interue-
nit culpa ipſius conductoris, & lex ciuilis,
quæ dicit remiſſionem non eſſe faciendam,
51 intelligi debeat, vbi non adeſt culpa, nam
ita culpa prodeſſet, quod non eſt dicendum
ad notata *in l. itaque fullo ff. de furt. Rot. dec.
91. num. 16. part. 6. rec.* vnde potius videba-
tur dicendum totum contrarium, vt videli-
cet lex ciuilis, quæ negat fieri remiſſionem
colono, intelligatur, quando interuenit
cum vitio rei, etiam ipſius culpa, ius verò
canonicum remiſsionem admittens, intelli-
gi debeat culpa ceſſante, prout vere in meo
codice aperte loquitur. Sed ſi perpendantur,
verba *d. l. ex conducto 16. §. ſi vis tempeſtatis*,
iſte intellectus quoque difficultatem patitur,
dum ibi ſimpliciter dicitur quod *ſi vitia ex
ipſa re oriantur, hæc coloni damno eſſe*, & ad-
ditur *veluti ſi vinum coacuerit*, & ſic loqui-
tur in caſu, quo dominus fecerit omnes di-
ligentias in cultura, & collectione fructuum,
dum ſupponit feciſſe vinum, & huic exem-
plo poteſt applicari, quod dicit *Hoſtien.*
faciendam non eſſe remiſsionem ex hoc ca-
pite, ſi conductor collocauerit vinum iuxta
ignem, quia tunc aceſcere non eſſet vitium
ex ipſa re locata oriens, vt manifeſte ſuppo-
nit textus, ſed eſſet vitium oriens ex illa
collocatione prope ignem, Eſt igitur dicta
tertia opinio periculoſa, Et quoad primam,
quod ius Canonicum, & ciuile in hoc diſ-
crepent, & non poſsint conciliari, obſtat
monitio *Archidiac.* relata *per Felin. in cap.
Eccleſia S. Mariæ num. 38. verſ. & ideo dicis
52 de conſtit.* dicẽtis *caueas tibi ne dicas legi ca-
nonem obuiari ſi concordare poteſt*; & idem eſt
de ſecunda, nam correctio iurium ſemper
eſt euitanda ex tradit. *per Menoch. conſ. 105.
num. 46. & conſ. 906. num. 36.* & ita rema-
net tantum vltima, quod *dictum cap. propter
ſterilitatem* intelligi debeat, ſi prædium lo-
53 catum ſit omnino inutile, tunc enim bene
concordabit cum iure ciuili *in d. §. ſi vis
tempeſtatis* dum ibi expreſſe habetur, quod
ſi labes omnem fructum tulerit, facienda
ſit remiſsio, & intelligi poteſt, & debet
etiam de labe vitio rei eueniente, vt dicam
infra, & ſic iura reducuntur ad concordiam,
prout fieri debet ſemper, ac poteſt.

Re-

Digitized by Google

Remanente itaque firma diſtinctione, vt
ſi ſterilitas eueniat per accidens extrinſecũ,
facienda ſit remiſsio, ſecus autem, ſi eue-
niat ex ſolo vitio rei vt habetur *in d. l. ex*
conducto 16. §. ſi vis tempeſtatis ff. loc. & tra-
dunt DD. ſupracitati, deueniamus ad exem-
pla primi membri, nempe accidentium ex-
trinſecorum, primum quod habetur in di-
cto text. eſt vis fluminis, vnde nulli dubium
54 quod ſi contigerit flumen creſcere, & ſupe-
ratis ripis agrum conductum inundare, &
fructuum perceptionem impedire, aut illos
notabiliter deteriorare, vti ſi adeſſet in eo
fænum, quod remaneret cænoſum taliter,
vt Beſtiæ non poſſent illud comedere, fa-
cienda erit remiſsio *Corn. conſ. 12. num. 3.*
verſ. item remittendum lib. 4. Caball. conſ.
102. num. 12. lib. 2. Burat. deciſ. 210. num. 3.
& multo magis ſi deuaſtauerit formam agri
vel aquis totum ſubmerſerit *Alex. conſ. 112.*
num. 1. lib. 1. Coſta conſ. 30. ſub num. 6. &
per tot.

55 Et idem etiam erit ſi in Ciuitate aqua flu-
minis extra modum tumeſcentis ingreſſa
fuerit domum conductam, & habitationem
conductori impedierit ex relat. *per Tuſc. lit.*
C. concluſ. 615. nu. 26. vbi dicit hoc idem
ſi propter talem inundationem non poſſint
Inhabitari manſiones inferiores tempore
æſtiuo, prout ſolent Florentiæ, & alibi. Imo
etiam vbi conductor expenſas fecerit pro
expurganda domo ab immunditiis, quas
aqua reliquerat, poterit eas in ſolutione
mercedum ſibi retinere, vt dixit *Rot. in dec.*
90. num. 6. poſt Zacch. de obl. Cam. cum ſint
impenſæ neceſſariæ, vt te vti poſſet, quæ
ſpectant ad locatorem, vt pariter dictum
eſt *cap. 34. §. 1. num. 1.*

56 Verùm, quia inundatio per homines di-
ligentes impediri poteſt, & conductor tene-
tur cuſtodire rem conductam, & periculis
in quantum poteſt obuiare, vt pariter alibi
dictum eſt, inde ſequitur, vt quate-
nus inundationem impedire potuerit,
& omiſerit, non debebitur ei remiſsio,
vt firmauit in ſpecie *Burſat. conſ. 11. nu. 31.*

57 Sicut autem ſuperabundantia aquarum
accidentalis, quatenus impediat perceptio-
nem fructuum, præſtat occaſionem condu-
ctori iuſte petendi remiſsionem mercedis,
ita quoque dicendum de caſu contrario, ni-
miæ videlicet penuriæ earumdem *Sebaſt. me-*
dic. de caſib. fortuit. part. 2. quæſt. 5. ad fin.
Caroc. d. tit. de remiſs. merced. quæſt. 2. num.
6. & de exceſsiuo, & non aſſueto calore ex-
preſſe habetur in eadem *l. ex conducto 16. §.*
ſi vis tempeſtatis ff. loc. & idem quoque di-
58 cendum eſſet e contra, ſi propter niues, &
continuatum frigus, vites pro maiori parte
periſſent, vt latè probauit *Peregr. conſ. 98.*
num. 1. & ſeqq. lib. 5.

Exemplum etiam expreſſum *in d. §. ſi vis*
59 *tempeſtatis* habetur gracculorum, & ſtur-
norum, vt ſcilicet, ſi ſuperuenerint, & fru-
ctus deuaſtauerint facienda ſit remiſſio *Ca-*
roc. de locat. tit. de caſu quæſt. 12. num. 9. &
10. vbi explicat, quid ſit Gracculus, & eius
damna refert. Addit text. prædictus, *& ſi*
quid ſimile acciderit. Vnde idem ſine difficul-
60 tate dicendum erit de locuſtis, prout eſt etiã
text. de eis expreſſus *in l. excepto 18. C. locat.*
& tradunt *Sebaſt. Medic. de caſib. fortuit. par.*
2. quæſt. 10. num. 39. Magon. deciſ. Florent.
67. num. 11. & ſeqq. vbi quod horum ani-
malium dira voracitas vbicumque impelli-
61 tur, tantam peſtem frugibus affert, vt ſum-
ma diligentia opus ſit, quodque non minus
ad eorum debellationem hominum agmina
colliguntur, quàm ſi aduerſus hoſtes dimi-
candum foret, vt de Gn. Sicinio Prætore re-
fert *Liuius lib. 2. dec. 5.* & meminit *Plin.*
in hiſt. natur. lib. 11. cap. 29. & Cerenaica
erat lex, vt deſertoris pæna teneretur, qui
ingentem vim, & fætum locuſtarum non
dabellaſſet, vt refert *Alex. ab Alex. general.*
dier. lib. 5. cap. 5.

62 Imò & fortius voluit *Magon. in præfata*
deciſ. num. 22. & ſeq. quod ſtantibus locu-
ſtis, debeatur remiſſio conductoribus, etiamſi
deſierint agros colere propter earum timo-
rem iuſtum, quia, vt tradunt Philoſophi
naturales, locuſtę Autumni tempore oua
condenſa pariunt, quæ ſub terra hyemis
frigore durant, & ſubſequenti anno veris
tempore emittunt locuſtas paruas nigran-
tes, & ſine plumis, penniſque repentes, vt
refert *Caſſan. conſ. 1. col. 1.* & de iuſto timo-
re habetur ratio ad remiſſionem faciendam
ac de ipſo caſu fortuito, citans ad hoc au-
ctoritates DD. quas omitto, quia firmatum
eſt ſupra.

63 Exemplum autem ſterilitatis cauſatæ à
qualitate intrinſeca rei propter quam dictũ
eſt ſupra, quod ceſſante culpa coloni non
facienda ſit remiſſio mercedis, eſt ſi vinum
coacuerit, vt habetur *ex d. l. ex conducto 16.*
§. ſi vis tempeſtatis ff. locat. quod intelligo
ſi acidum vinum vinea producat, aut talis
64 naturæ, vt ex ſe coaceſcat, non enim intel-
ligi poteſt text. vt loquatur in caſu, quo
coaceſcat culpa coloni, puta qui illud iuxta
ignem poſuerit, vt aduerſus doctrinam *Ho-*
ſtien. in cap. propter ſterilitatem num. 5. de lo-
cat. dixi ſupra, loquitur enim apertè text. de
dam-

Digitized by Google

damno proueniente à qualitate rei locatę,
& ſic vineæ, non tamen propterea ſentio,
quod in contrario caſu, quo videlicet vi-
num acidum fiat alia de cauſa quam vitio
rei, contrarium ſit dicendum, ſcilicet eſſe
faciendam remiſſionem, quia adhuc non
erit facienda, ſed alia ratione, quam illa
de qua loquitur text. videlicet, quia erit
damnum colono culpa ſua eueniens, vel
quatenus culpa ceſſet, erit damnũ accidens
in fructu poſt eius perceptionem, quæ dam-
na non cauſant remiſſionem, vt dicam infra,
& text. apertè loquitur remiſſionem non eſ-
ſe faciendam ea ratione, quia ſit damnum
proueniens ex qualitate rei locatæ, & ſic
vineæ, quod etiam procedit in alijs damnis
ab eadem qualitate rei prouenientibus, vti
65 ſi ab eius vetuſtate proueniat, quod pro-
ducat vuam paucam, & malam, quod non
ſit facienda remiſſio, eſt *text. in l. ſi vna* 17. §.
cum quidam ff. loc. & tradit *Capr. reg.* 88. *nu.*
31. & idem erit de arboribus, ac de vinea
66 nimis noua *vt per Caroc. de locat. & cond.
tit. de remiſſ. merc. quæſt.* 8. *num.* 44. vbi ta-
men refert *Petr. Iac. in ſua pract. tit. de libell.
ex conduct. col.* 6. dicentem hoc procedere
67 in locatione ad longum tempus, ſecus au-
tem in locatione ad annum, quia tunc eſſet
diſtinguendum, an ſciuerit, vel ignoraue-
68 rit, & addi poteſt ſufficere, quod perpen-
dere colonus potuerit ad hoc, vt ſibi impu-
tare debeat, vt ſenſit *Capr. d. reg.* 88. *nu.* 31.
Aliud exemplum ſterilitatis non præben-
69 tis cauſam remiſſioni mercedis eſt ſi raucis,
vel herbis ſegetes corruptæ ſint *d. l. ex con-
ducto* §. *ſi vis tempeſtatis ff. loc.* vbi gloſ. di-
70 cit quod raucæ ſunt ſpinæ, ſed additio eam
corrigit, dicens quod imo ſint vermes ter-
reni, & alijs adductis idem tradit *Caroc. de
locat. tit. de caſib. quæſt.* 12. *num.* 14. vbi quod
ſunt vermes radices arborum lędentes, ſed
71 quatenus text. de ſpinis non loquatur ad-
huc ad eas poteſt extendi propter identita-
tem rationis, cum & illæ proueniant à mala
qualitate intrinſeca terreni, prout aliæ her-
bæ ſegetibus damnum inferentes, propter
quas non eſt facienda remiſſio, vt habetur
in textu.

Ex prædictis exemplis ad alia inferri po-
teſt, verum quia I.C. in *dict. l. ex conducto* 16.
§. *ſi vis tempeſtatis.* Poſt relata exempla præ-
fata damnorum prouenientium à natura rei,
& cauſam remiſſionis non præbentium, im-
mediate addit. *Sed & ſi labes facta ſit,
omnemq; fructum tulerit damnũ Coloni non
eſſe.* Laborant interpretes circa intellectum
dictorum verborum, vt patet ex relatis, per
Pinell. in l. 2. *p.* 1. *cap.* 3. *n.* 23. *C. de reſc. vend.*
Caroc. de loc. dict. tit. de caſu quæſt. 12. *n.* 18. *&*
19. ſed omiſſis quæ late dici poſſent, pro-
72 pter ſubiectam materiam, & continuatam
orationem, intelligi valent, vt contineant,
ſeu importent ſaltem implicite aliud exem-
plum damni non præbentis remiſſionem, vi-
delicet ſi euenerit labes, ſimulque conti-
neant limitationem, vt id non procedat, ſi
labes tulerit omnem prorſus fructum; quod
enim importent aliud ſimile exemplum, in
quo de Iure non ſit facienda remiſſio, prout
facienda non eſt in exemplis præcedentibus,
73 reſultat ex illis dictionibus, *ſed &*, quæ ſi-
mul appoſitæ important diuerſitatem facti,
& identitatem iuris *Boer. deciſ.* 155. *num.* 20.
Sanch. de matr. lib. 6. *diſp.* 22. *nu.* 18. cum alijs
late cumulatis per *Barboſ. dict.* 360. *num.* 1. &
ſic alium caſum diuerſum in facto, ſed in
quo idem Iuris ſit, ſcilicet, vt eodem modo
non ſit facienda remiſſio, licet dictas dictio-
74 nes importare diuerſitatem facti, & Iuris
dicat *Pantzſchman. de locat. quæſt.* 5. *n.* 15. *in
fin.* quia procedit in dictione *ſed*, quando nõ
eſt ei iuncta dictio *&*, vt diſtinguendo de-
clarant prædicati DD. vnde ſi veniant ver-
mes in fructibus, flamma in fabis, lolium in
tritico, & ſimilia non erit facienda remiſſio
Caroc. dict. tit. de caſu quæſt. 12. *num.* 14. & ge-
neraliter, quod in quacumque labe, quæ
non tollat omnem fructum non ſit facien-
da remiſſio, probant eadem verba text. à
contrario ſenſu, dum enim requirit, quod
labes fructum omnem tollat ad hoc, vt fa-
cienda ſit remiſſio, datur intelligi, quod vbi-
cumque omnem fructum non tollit, remiſſio
non ſit facienda, valet enim regulariter in
legibus dictum argumentum à contrario
ſenſu *Roman. conſ.* 399. *num.* 1. *Euerar. in loc. à
contrario ſenſu in princ. & num* 7. quæ tamen
regula patitur ſignãter nouem limitationes
75 quas ibidem *Euerar.* refert, de ſignificatio-
ne autem dicti verbi, labes, ſi cupis aliquid
videre, adeas. *Caroc. dict. tit. de caſib. num.* 19.
& vide etiam *gloſ. in l. licet verb. lue C. loc.* &
quod aliqui non labes, ſed tabes legendum
putent referunt *Spiegel. in Lexicon. verb. la-
bes, & Caluin eod. verb. & ver. tabes.*

Quod vero dicta verba contineant limi-
tationem regulæ pro non facienda remiſſio-
76 ne, vt non procedat ſi omnem fructum labes
tulerit, patet ad ſenſum. Imo dicta limitatio
poterit generaliter intelligi, ſeu etiam ex-
tendi ad omnes caſus prædictos, in quibus
regulariter remiſſio facienda non eſt, vt vi-
delicet non procedat, vbi nullos prorſus
fructus conductor collegerit, vt ſentiunt
Aretin. conſ. 52. *num.* 3. *in fin. Ruin. conſ.* 87. *n.*
1. *verſ. quia ergo lib.* 1. *Pinell. in l.* 2. *C. de re-*

Digitized by Google

ſcin.vend.par.1.cap.3. num.23. verſ. Sed intelligit. fundatur enim in ipſa deficientia fructuum totali, & ideo vbicumque totaliter fructus deficiunt, militat eodem ratio legis, & conſequenter militare debet etiam
77 eius diſpoſitio, prout procedere etiam in caſu quo deficiant vitio rei, itaut prædium locatum ſit omnino inutile, & ita procedere *text. in cap. propter ſterilitatem de locat.* & conciliari eum *l. ex conducto* 16.§.*ſi vis tempeſtatis ff. eod. dictum eſt ſupra n.*53.

Subdit *text. in dict. l. ex conducto* §. *ſi vis tempeſtatis*, quaſi pro ratione dictę limitationis. *Ne ſupra damnum ſeminis amiſſi mercedem agri praſtare cogatur*, vnde inferri poteſt,
78 quod ad hoc, vt ſit locus dictæ limitationi, neceſſe ſit, vt conductor ſeminauerit, imo hæc eſt limitatio generalis omnium caſuũ, in quibus petitur remiſſio mercedis ob deficientiam, ſeu non perceptionem fructuum, vt procedant quatenus conductor eos ſeminauerit, & agrum bene coluerit, quod & probat *text. in ead. l. in fin.* ibi *ſi Prædiũ coluiſti propter caſum incendij repentini, non immerito ſubueniendum tibi eſt.* Vnde nil releuat euenisse ſterilitatem, vel alium caſum remiſſionis ſi conductor non coluerat *Capra reg.*88. *num.*30. *Valaſc. de iur. Emph. quæſt.*27. *num.* 42. *Grat. dec. Marc.* 222. *nu.*3. *& ſeq.* & quidquid in contrarium dicat *Ripol. var. cap.*12. *num.*308. *& ſeq.* conſtare debet Iudici de
79 cultura præcedenti, cum alias ex eius omiſſione fundus ſterilis reddatur, & ſic non poſſit imputari caſui ſuperuenienti, quod conductor fructus amiſerit, vt docet *Salic. in l. ſi vno* 17. *num.*1. *verſ. & multa. Burſat. conſ.*11. *num.* 37. & propterea probanda eſt cultura à conductore remiſſionem petente *Rot. deciſ.* 727. *numer.* 2. *par.* 4. *diu.* quæ eſt etiam *dec.*151. *poſt Zacch. de obl. Cam.*

Declaratur tamen dicta limitatio, vt tunc
80 impediat conductorem petere remiſſionem mercedis omiſſio culturæ neceſſariæ, cum procedit à propriæ deſidia, ſecus autem ſi iuſta cauſa colere prætermiſit, vti ſi ob aliquem iuſtum timorem, ſiue timor ſit periculi in perſona propria, vti eſt timor hoſtium, peſtis, & ſimiles, ſiue etiam ſi ſit iuſtus timor amittendi ſemen, & labores, vt de timore locuſtarum, cenſuit *Magon. dec. Floren.* 67. *num.*22. *& ſeq.* & excuſari conductorem ſi effectus demonſtrauit. quod illi qui ſeminarunt modicum fructũ collegerunt, *Surd. dec.*87. *num.*9. *verſ. monit etiam.*

81 Si autem caſus euenerit, quod poſt culturam agrorum, & ſemen proiectum flumen inundauerit, & ſemen mortuum fuerit, ſed recedente flumine potuiſſet iterum ſeminare, vtrum ſi id omiſerit facere cõductor poſſit petere remiſſionem, an potius ei obſtet dicta omiſſio, & diſputato articulo non obſtare cenſuit Senatus Mantuanus, vt in *dicta deciſ. Surdi* 87. *per tot.* dicens in iure cautum non repetiri conductorem bis ſeminare debere, & non releuare, quod alij ſeminauerint, ſi non erant conductores, ſed agrorum Domini, & ſequitur, ibi *Hodier. & Peregr conſ.*98. *n.*5. *ad med. lib.*5.

Et quoniam, vt dictum eſt, hæc limitatio procedit, quia conductor non colendo red-
82 didit agrum ſterilem, & ſic fuit in culpa *l. ſi merces* 28. §. *conductor ff. loc.* poſſumus generalius loqui, ſeu declarare non eſſe faciendam remiſſionẽ quomodocumque eueniat damnum culpa cõductoris, vt probat etiam *l. penult* §. *nauem ff. loc. & Bart. in l. ſi merces* 28. §. *vis maior num.* 6. *verſ. fallit ſi culpa ff. eod.* intelligendo tamen de culpa, quæ fuerit
83 ordinata ad caſum damni, quia culpa debet eſſe ordinata ad caſum, ad hoc, vt noceat, vt docet *Caſtren. in l. ſi vehenda* 10. §. *ſi ea num.*2. *ff. ad l. Rhod. de iact.* & in propoſito *Valaſc. de iur. Emph. quæſt.* 27. *num.*39. & dixi alios adducendo in *cap.*12. *de loc. animalium.*
84 Vnde licet non deberi remiſſionem conductori ob ſterilitatem, ſi Decimas ſoluere omiſerit, tradant *Canoniſtæ in dict. cap. propter ſterilitatem de locat.* & ſignãter *Hoſtien. num.*5. *& Barbat. num.* 2. *ad fin.* tamen eorum opinionem non poſſe defendi, ex quo talis culpa non ſit ordinata ad caſum ſterilitatis, putat *Valaſc. dict. quæſt.* 27. *num.*40. Sed Canoniſtas alii magis communiter ſequuntur, vt videre eſt *Rip. de peſt. tit.* 1. *num.* 35. *verſ. imo, quod plus eſt. Caroc. tit. de remiſſ. merc. quæſt.*8. *num.*40. *Guidopap. dec.*630. *num.* 36. & merito, quia ſatis dicitur culpa non ſoluendi decimas ordinata ad caſum ſterilitatis, dum expreſſe ſcriptum habemus pro-
85 pter non ſolutionem decimarum venire ſterilitatem in Sacra Pagina *Malach. cap.*3. *relat. in cap. reuertimini* 16. *quæſt.*1. Imo non
86 deberi remiſſionem generaliter conductori ſcelerato, & malæ vitæ, dicit alijs adductis *Caroc. dict. q.*8. *num.*40. vbi etiam exemplificat in delinquente alijs delictis præter prefatum non ſolutionis Decimarum.

Secũdo limitatur dicti caſus, in quibus dictũ eſt faciendã remiſsionem, vt non proce-
87 dant, ſi de tempore locationis cauſa, propter quã remiſsio petitur, iam vigebat, tunc enim pariter non eſt facienda remiſsio, quia ſibi imputare debet conductor ſi adhuc conduxit *Rip. de peſte tit. de priuil. contract. num.*41. vbi ſi tempore peſtis conductio facta ſit, & *numer.* 44. vbi ſi vigebat bellum *Gazadin. conſ.*

conſ.74.num.5. quia non eſt facienda remiſ-
ſio ei qui ſciuit, vel ſcire debuit conditio-
nem rei *Rim.Iun.conſ.92.num.25.* vbi, quod
dicitur in culpa conductor qui tali tempore
conduxit *Coccin.dec.422.num.2.Canaler.dec.*
60. num.1.

Imo fortius non ſolum ſi vigebat cauſa
88 remiſsionis, ſed etiam ſi imminebat, itaut
præuideri poſſet, vel etiamſi erat ſolita eue-
nire, prout in aliquibus locis ſunt grandi-
nes, & in ſpecie in Lombardia, & propterea
89 quod propter eas non ſit ibi remiſſio facien-
da exemplificant poſt alios *Surd. conſ. 400.*
num.25.& Valaſc. de Iur. Emphyt.quæſt.27.
num.34. & in alijs ſunt inundationes, vt per
Rim. Iun. conſ. 92. numer. 26. Burſat. conſ.
11. numer. 27. de quo etiam *Rota dict. deciſ.*
422.numer.1.& ſeqq.coram Coccin. Theſaur.
90 *quæſt. 47. numer. 3. lib. 2.* & quod in
locatione caſalium in agro Romano exi-
ſtentium caſus immoderatarum pluuiarum
præuideri poſsit, ſeu ſaltem in genere cogi-
tari à prudenti colono, cum ſoleat iſte di-
ſtrictus aſſiduis imbribus, & pluuijs occupa-
ri, dixit *Rot. in Romana Affictus 30. Martij*
1618. §. vlterius animaduertebatur cor. An-
drea, in qua deciſione etiam additur in *§.fin.*
quod de conſuetudine Vrbis, de qua in fide
peritorum tunc data nunquam fit remiſſio
conductori, ob ſterilitatem ex pluuijs, ventis,
91 aut aduerſo anni tempore, & ex quacumq;
alia cauſa prouenientem, niſi ob grandinem,
quo caſu poteſt conductor ante recollectio-
nem fructuum caſale renunciare, quod nota
qui vis conducere caſalia in dicto Territo-
rio, & idem ſi erat ſolitum in loco Bellum,
aut peſtis, alijs adductis, tradit *Caroc. tit. de*
remiſſ.merced.q.8. num.2. Et de conducente
92 molendinum in flumine exiſtens, & ſubie-
ctum periculo, vt ſi per excreſcentiam aqua-
rum in aliquo deuaſtetur, & impediatur
molere, non poſſit petere in tali caſu remiſ-
ſionem ſupponit *Bal. in l. licet 8. num. 7. C.*
locat.Surd.conſ.197.nu.16. & conſ.400.n.25.
quod, & dicendum tanto magis ſi probatum
93 etiam eſſet, quod antecedentes conducto-
res faciebant aliquas diligentias pro eo cõ-
ſeruando, quas omiſerit facere nouus, qui
prætendebat remiſsionem, vt in caſu *Rim.*
Iun.conſ.92.num.24.

94 Nec excuſabitur conductor allegando ſe
ne ſciuiſſe, quia ſufficit, quod ſcire potuerit,
debet enim eius culpæ aſcribi ſi neſciuit,
quod ſcire potuit *Bal. in l.in teſtamento n.1.*
C.ad l.Falcid.Alex.conſ.112.n.4.lib.1.Galcan.
conſ.24.n.11. quia tenetur inueſtigare *l.qui cũ*
95 *alio ff.de reg.iuris* adeout non ſatis ſit, quod
iuret ſe ignoraſſe, vt cenſuit *Rot. cor. Canal.*
dec.60.n.2.& ſeq. niſi forte agatur de vitio rei
oculto, quod indagare non potuerit, aut fa-
96 cile ſcire abſque certioratione locatoris,
tunc enim procedere poterunt late tradita
per *Surd.conſ.150.num.123.& ſeqq. vſq. ad*
fin. vbi præſertim *num.130. & 131.* prætten-
dit firmare locatorẽ teneri exprimere vitia,
& qualitates rei, & de eis certiorare con-
ductorem, alias dici in dolo, quia non pro-
cedunt ſi potuit de facili ſe certificare aliũ-
de *Ruin.conſ.42.ſub num.21.ad med.lib.1.*

97 Verum declaratur, vt procedat eadem
limitatio ſupradicta ſecluſo pacto, nam eo
interueniente, quod fiat remiſſio, tunc ſine
dubio facienda erat, intelligendo præcipue
ſi fuerit expreſſus caſus ille ſolitus, alias
enim ſi caſus ille non eſſet expreſſus, & pa-
ctum poſſet aliquid operari, ſecus eſſet di-
cendum, quia vbicumque pactum aliquid
operari poteſt abſque eo, quod compre-
hendat caſum, in quo de iure remiſſio non
debetur, debet intelligi, vt illum non com-
prehendat *Ceph.conſ. 104.num.17.Surd.conſ.*
34.num.49. & plene *Rot.coram Coccin. deciſ.*
422.num.4.& per tot.

Secundo declaratur eadem limitatio, vt
98 procedat tantum in caſu per quem damnũ
illatum ſit tantummodo in fructibus, ſeu qui
eos percipere ſolum impediat, non autem ſi
perempta ſit ſubſtantia rei, quia tunc non
poteſt rei non exiſtentis penſio amplius præ-
tendi, non obſtante, quod periculum potue-
rit à conductore præuideri, prout in dicto
caſu conductionis molendini, tradit *Bald.in*
dict. l. licet. nũm.7.Surd.conſ.400.num.25. &
ſequitur *Gratian. diſc. 195. num.2. & ſeq.* &
99 idem eſt re alio caſu ſublata, vt ſi ſublata
ſit propter bellum *Boſſ. in prax.tit.de remiſſ.*
merced.num.85.Surdus dict. conſ.400. nu.25.
100 *in fin.* & non ſolum ſi res ſit ſublata, &
perempta in totum erit remittenda penſio
in dicto caſu, ſed etiam ſi perempta ſit in
parte, nam & tunc proportionabiliter ad
partem illam facienda erit remiſſio, *Bart. in*
l.ſi merces 28. §. vis maior numer. 6. ff. locat.
Aretin.conſ.55.num.4.Surd.conſ.197.nu.5.

101 Tertia limitatio eſt, vt non debeatur re-
miſſio mercedis conductori, ſi caſum ſuper-
uenientem domino non denunciauerit, vt
pluribus relatis firmant *Turret. conſ. 60. nu*
13.Burſat. conſ.11.num.29. vbi de caſu inun-
dationis. *Theſaur. deciſ.108.num.1.Gratian.*
deciſ.Marc.222.num.8. qui de caſu ſterilita-
tis *Berz. deciſ. 59. num.16.* & fundatur hæc
opinio in textu *l.item quærit §.exercitu ff.loc.*
vbi fortius habetur, quod ſi conductor peri-
culum rei imminens non denunciet locato-
ri, tenebitur ipſe ad omnia damna, de quo

dictum eſt in *cap.29. de conductore, quid fa-*
cere poſſit, & debeat &c.
Et quod ſi in caſu peſtis, vel alio condu-
ctor velit à domo recedere, debeat domino
denunciare, & proteſtari cũ oblatione Cla-
uium *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merced. qu.*
8.*n.*88.*verſ.concluſio.*
102 Verum aliqui ſentiunt, quod etiam hac
denunciatione ceſſante debeatur remiſſio
Paſet. conſ. 112.*num.*13. *& num.* 15. *& ſeq.*
*Carpan.ad Stat. Mediol.cap.*394.*num.*374.*to.*
2. *Lancell.Gall.conſ.*22.*num.*15. quæ vtique
opinio bene procedet, ſi caſus euenerit in
103 ſubſtantia rei, quæ propterea eſſe deſierit,
quia tunc quidquid ſit de quæſtione prædi-
cta; an cõductor teneatur locatori ad damna
ob denunciationem omiſſam, certum eſt,
quod non poterit amplius teneri ad merce-
des rei, quæ eſſe deſijt, vt alibi dictum eſt,
& in propoſito diſtinguendo, firmat *Grat.*
*diſc.*354. *nu.*29. Imo, & non ſolum ſi actua-
liter perijt pura caſinare, ſed etiam ſi euenit
alius caſus, quo idem quodammodo relul-
tet conductori, vt ſi inundetur, vel bello, aut
peſte ipſi penitus auferatur poſſe ea vti, idẽ
erit dicendum, hos enim caſus æquiparari,
& per eos conductorẽ ipſo iure abſq; aliqua
denũciatione liberari probarunt *Soccin. Iun.*
*conſ.*120.*num.*20.*& ſeq.lib.*3.*& Burſat. conſ.*
309.*num.*15.
104 Cæterum extra hos caſus peremptionis
rei, vel ſimiles generaliter diſtinguendum
videtur, vt ſi conſtet locatorem ex illa de-
nunciationis omiſſione damnum aliquod,
ſeu præiudicium paſſum fuiſſe, procedat
prima opinio, alias ſecunda, vt cenſuit *Ripa*
*de peſte tit. de priuil.contr. num.*23. quem ſe-
quitur *Menoc.conſ.*246. *num.*31. & idem in
effectu tenet *Gratian.diſc.*354. *nu.*34. *& ſeq.*
dum dicit; quod non eſt neceſſaria denun-
ciatio, niſi locator oſtendat, quod ſua inter-
erat ſcire; nulli tãmen dubium bonum eſſe
cõductori denunciationem facere, hoc enim
monet expreſſe *Ripa dict. num.* 23. vbi plus
dicit, quod alias ſola exceptio damni paſſi
retardabit executionem remiſſionis merce-
dis, donec de ea ſit plene cognitum *Lancell.*
*Gall.conſ.*22.*num.*16. *&* 17. vbi eam requiri
ad cautelam, & refert plures ita eam requi-
rentes, & ſolummodo per modum conſilij
eam ſuadentes.
Et cum dicta opinione concordant etiam
alij qui dicunt defectum denunciationis nõ
attendi, quando locator, ſi fuiſſet ei facta
denunciatio, non valuiſſet damnum impedi-
re, & ſic denunciatio nihil profuiſſet, quos
retuli in dicto *capitulo* 29. *numer.*21.*& ſeqq.*
vbi, & alios caſus retuli, in quibus ceſſat
obligatio denunciandi, quos hic non repe-
to, ſed Lectorem ad eum locum remitto, nec
non ſi plura videre cupiat ad *Pantzſchman.*
*de locat.qu.*4. *per tot.* vbi latiſſime totam ma-
teriam huius denunciationis examinat, ſo-
lum addo, quod ſi locator facta ſibi denun-
105 ciatione offerat ſe paratum recipere fru-
ctus ſuo periculo, vel rem ipſam recipere, &
penſionem remittere, & conductor eam
non tradat, non poterit amplius remiſſionẽ
petere, vt probant *Pariſ. conſ.* 38. *num.* 18.
*lib.*1. *& Roland.conſ.*86. *num.*9 *lib.*3.
106 Quarta eſt limitatio, ſi caſus accidit poſt-
quam fructus fuerunt collecti, & condu-
ctor in illis damnum paſſus eſt, quia non
propterea poteſt remiſſionem petere *Bart.*
in dict. l.ſi merces 28. §. *vis maior num.* 3. *ff.*
*loc.& ibid. Fulgoſ. num.*11.*verſ.*4. *& vltimo,*
*Gozadin.conſ.*74.*num.*15.*Mandel. conſ.*735.
*num.*5.*&* 12. *Boſſ. tit. de remiſſ. merced. con-*
*duct.num.*90.*Gaill obſer.*23. *num.*12. *verſ.*2.
*limitatur lib.*2.*Fab.in Cod.lib.*4.*tit.*42.*def.*46.
& 52.*Valaſc.de iur.Emphy.quaſt.*27.*num.*50.
vbi etiam probat ea ratione, quia fructus
poſtquam ſunt collecti ſunt in dominio cõ-
ductoris *l. ſi apes* §.1. *l ſi ſeruus* §.*locaui ff.de*
furt. & ideo eius periculo eſſe debent, iuxta
reg.*text.in l.pignus C.de pignor. act.*
107 Quod tamen declaratur primo procede-
re, quatenus ſint percepti perfecte, & tota-
liter, itaut non ſufficiat triticum fuiſſe cæ-
ſum, ſi adhuc manebat in ſpicis, quando ca-
ſus contigit, & idem de vuis ſi nondum
erant preſſæ, & ſimilibus *Fulgoſ.in l.ex con-*
ducto in fin. ff. locat. Cott. in memor. ver.con-
ductor ver.adde Caroc.tit. de remiſſ. merc. qu.
8.*num.*25.*& ſeq.* vbi diuerſa tempora expli-
cat, vt verius cenſet *Valaſc.de iur.Emph.qu.*
17.*num.*51.*verſ.ſed tu intellige*, & latiſſime
comprobat *Ioannes Baptiſta Coſta conſ.* 62.
*num.*10. *verſ. ad tertium, & ſeqq.* præcipue
108 *nu.*23. vbi de veriori, & communiori, &
requiri eos eſſe in horreo reconditos, vel
per conductorem ſtetiſſe, quo minus recon-
diti fuerint *Fab.in Cod.lib.*4.*tit.*42. *defin.*21.
*nu.*15. *& ſeqq.* & non ſufficere fuiſſe in hor-
109 reo reconditos, niſi, & triturati, & mundi
facti eſſent, dicit alios adducens *Graue. ad*
*Gall.lib.*2.*concl.*23. *conſid.*2. *num.*3. Imo, &
110 requiri, quod potuerit conductor aliquo
tempore eis vti, alias facienda ſit remiſſio,
poſt *Caſtren. volunt Natt. conſ.*284.*num.*2.*&*
*Menoc.conſ.*669.*num.*7. & requiri, quod po-
tuerit, vti ad vſum deſtinatum, adeout ſi fœ-
num ſit reconditum, vt ex eo comedant Bo-
ues, & ex fimo pingueſcat ager, ſi damnum
accidat in ipſo fęno antequam comedatur,
facienda ſit remiſsio, vult *Caroc. dict. tit. de*
remiſſ.

Digitized by Google

*remiſſ.qu.8.num.*30. ſed hæc eſt extenſio ni-
mis magna, nec *Boſſ.* quem ipſe allegat, eam
tenet ſecluſo pacto, vel tacita obligatione,
de qua mox dicendum in proxima declara-
tione.
111 Secundo declaratur nõ procedere ſi fru-
ctus per conductorem aſportari non pote-
rant à fundo ex pacto cum ipſo locatore ini-
to, quia tunc ſi accidit aliquid in eis quam-
uis recollectis, facienda erit remiſſio, quia
ipſi quoque locatori imputandum *Boſſ. dict.*
tit. de remiſſ. merced. num. 91 *verſ. quid dicen-*
dum. Alciat. conſ. 93. *num.* 6. *lib.* 8. & alijs ad-
ductis. *Menoc. conſ.* 669. *num.* 10. quod, &
112 procedit ſi non adſit pactũ expreſſum, ſed
conductor adhuc propter conſuetudinem
vniuerſalem teneatur, vt expreſſe, dicit *Boſſ.*
vbi proxime.
113 Tertio declaratur, vt ſi adſit aliquod pa-
ctũ circa remiſſionem ex quo appareat par-
tes voluiſſe haberi rationem de fructibus, &
recedere à diſpoſitione iuris, tunc cenſeri
debeat voluiſſe haberi rationem de fructi-
bus perceptis vti in caſu, quo dictum fuerat
nullam habendam eſſe rationem fructuum
aliorum membrorum voluit *Purpurat. conſ.*
273.*n.*7.*& ſeq.*
114 Quarto declaratur, vt ſi merces ſoluenda
ſit in fructibus illis, tunc etiam ſi caſus eue-
nerit poſt illos collectos facienda erit remiſ-
ſio, quia per eorum peremptionem liberatur
debitor, vt dictum eſt alibi, & tradit in pro-
poſito iſto *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42 *def.* 22. *n.*
8. *& ſeq.* ſed ſi non ſit expreſſum, quod ſol-
115 uatur de illis, ſed generaliter conſtituta
merces in fructibus, difficilius eſt, quid di-
cendum videatur, ſed adhuc tentari poteſt,
quod facienda ſit remiſſio, quia culpæ con-
ductori imputare non poteſt locator, quod
eos retinuerit, dum ſibi eos tradere debe-
bat, vt ſubiungit *Fab. in dicta def.* 22. *num.*
10. *& ſeq.* vbi etiam remouet obiecta, quæ
fieri poſſent, ſiue, quia dum obligatio eſt
propter fructus illius fundi, id ſufficiat ad
hoc, vt eorũ peremptionis ratio ſit habenda
Magon. dec. Flor, 67. *num.* 21. cum alijs addu-
ctis in *cap.* 38. *de loco num.* 31, *& ſeq.* niſi
116 conductor fuiſſet in mora ſoluendi, quia
tunc peremptio ſpeciei ſoluendæ cedit eius
damno, vt firmaui ibidem, & in propoſito
tradit *Fab. dict. defin.* 22. *num.* 17. *verſ. ſed hoc*
117 *ita, & ſeq.* quod tamen forte non releua-
ret ſi fructus etiam in manibus locatoris
omnino perituri fuiſſent ex adductis ſupra
in dicto *cap.* 38. & licet hinc non poſſe excu-
ſari conductorem teneat in propoſito iſto
Faber. dicto tit. 42. *defin.* 23. tamen quia red-
dit rationem dicens potuiſſe locatorem il-
los fructus, ſi ad diem habuiſſet, ſtatim ven-
dere, atque ita futuri cuiuslibet periculi
metu ſe liberare, poteſt eius deciſio euita-
ri, quia dum poterat locator eos vendere,
ſumus extra terminos, quod eius etiam in
manibus omnino perituri eſſent.
118 Quinto declarant aliqui, quod detur re-
miſſio etiamſi fructus eſſent ſeparati à ſolo,
ſi vitio Territorij corrumpãtur *Fab. de Anna*
poſt plures quos adducit *conſ.* 65. *num.* 7. &
eum refert, & ſequitur *Grana. ad Gall. lib.*
2. *concl.* 23. *conſid.* 2. *num.* 4. At declaratio iſta
119 magnam patitur difficultatem, cum imo ex
eo ſolo, quod vitium procedit à qualitate
loci, non ſit facienda remiſſio, iuxta ſæpe ci-
tat. *text. l. ex conducto* 16. §. *ſi vis tempeſtatis*
ff. loc. vbi, & exemplificatur ſi vinum coa-
ceſcat, & ſic in fructibus recollectis, & licet
Hoſtien. in cap. propter ſterilitatem de locat.
num. 5. videatur velle hoc procedere qua-
tenus conductoris culpa ceſſerit, qui vinum
iuxta ignem poſuerit, & inde forſan origi-
nem habuerit dicta declaratio arguendo à
contrario ſenſu, quod ſcilicet Hoſtienſis
ſentiat, vt ſi ceſſet culpa, periculum vini etiã
poſt recollectionem præbeat cauſam remiſ-
ſionis, prout videtur eum intelligere, ibi
Imol. num. 17. *ver. in eadem gloſ.* tamen vltra,
quod in dictis DD. non valet argumentum
à contrario ſenſu *Gabr. conſ.* 170. *num.* 14. *lib.*
1. *Seraph. deciſ.* 822. *in fine* iam ſupra late, &
aperte, ni fallor, demonſtratum fuit dictum
Hoſtien. non poſſe ſubſiſtere, & nunc addo,
quod in ſpecie hanc eandem difficultatem
aduerſus præfatam Doctrinam Hoſtien. di-
cto modo intellectam ſenſit etiam *Hip. de*
Marſil. ſing. 85. *incip. tu ſcis.*
120 Quinta limitatio eſt, vt non debeatur
remiſſio, ſi fructus percepti ſint, ſed malæ
qualitatis, puta ſi frumentum non ſit bene
granitum, vel vinum non ſit perfectum, &
ſic de ſingulis *Bart. in dict. l. ſi merces* 27. §.
vis maior num. 6. *circa med. verſ. quando colo-*
nus ff. loc. Imol. in c. propter ſterilitatem n. 8.
col. 7. *prope fin.* vbi etiã idem dicit, ſi fructus
121 percepti ſunt, ſed non venduntur *de locat.*
Gomeſ. var. tom. 2. *cap.* 3. *num.* 18. *ante fin. ver.*
ſi vero fructus vbi de communi *Valaſc. de*
iure Emph. q. 27. *n.* 43.
122 Sexta limitatio eſt, vt non ſit facienda
remiſſio conductori propter damnum, quod
paſſus ſit in rebus proprijs, puta in Bo-
bus, quos in fundo conducto retinebat, &
ſimilibus, licet fundo deſeruientibus, vt tra-
dit *Caroc. dict. tit. de remiſſ. merc. q.* 8. *num.* 38.
& probatur à fortiori ex dictis in limitatio-
ne quarta, quod non ſit facienda remiſſio
propter damnum in fructibus perceptis, dũ
ratio

Digitized by Google

ratio illius eſt, quia fructus percepti ſunt in dominio conductoris, vt dictum eſt ibi *ex Valaſc. de iur. emphyt.quaeſt.27. num.50.*

Septima eſt limitatio, vt non facienda ſit
123 remiſſio vbicunque ita fert conſuendo regionis, quia ea in hac materia eſt attendenda *Bero. conſ. 142. num. 6. lib. 1. Valaſc. de iur. Emph. quaeſt. 27. num. 15.* quibus, & alijs adductis dictum fuit *à Rota in Rom. Affictus 30. Martij 1628. §. fin. cor. Andrea.*

124 Facienda denique, & ſine dubio remiſſio, ſi damnum euenerit in ipſa rei ſubſtantia, ita vt perimatur in totum, vel in parte, quamuis non in medietate, vt dicam *in cap. proximo num. 18. & ſeqq.* idque procedit non obſtante pacto, quod remiſſio non ſit facienda, vt dicam *in cap. 49. num. 72.* & non obſtante lege idem ſtatuente, vt in eodem *cap. 49. num. 121. & ſeq.*

Quod damnum requiratur ad hoc, vt facienda ſit remiſſio mercedis, & de eius probatione.

SVMMARIVM.

1 *Remiſſio mercedis facienda eſt ſi conductor non recipiat fructus aequiualentes medietati penſionis.*
2 *Idque procedit etiam in locatione gabellarum.*
3 *Requiri damnum in dimidia fructuum, qui percipi conſueuerunt tenent aliqui.*
4 *Contrarium eſt verum.*
5 *Remiſſio ſit propter damnum.*
6 *Fructus non percipere non eſt proprie damnum.*
7 *Damnum eſt diminutio proprij patrimonij.*
8 *Damnum quantum requiratur ad hoc, vt fieri debeat remiſſio ſtatur arbitrio Iudicis.*
9 *Sed Iudex non debet recedere ab opinione, quod requiratur laeſio in dimidia.*
10 *Fructus ſunt, qui ſuperſunt deductis expenſis.*
11 *Laeſio in dimidia penſionis ad effectum, vt fiat remiſſio tunc adeſſe dicitur cum deductis expenſis non ſupereſt ex fructibus, quantum ſufficit pro dimidia penſionis.*
12 *Et habenda eſt etiam ratio ſeminis ad hunc effectum.*
13 *Fructus ſi pauci percepti, ſed cariores venditi hoc habendum eſt in conſideratione ad hoc vt ceſſet dicta laeſio in dimidia.*
14 *E contra ſi percepti fructus in magna quantitate, ſed parum valeant, vel vendi non poſſint non propterea facienda remiſſio.*
15 *Idem ſi percepti in ſolita quantitate, ſed non ſolita bonitatis.*
16 *Fructuum valor ad effectum cognoſcendi ſi fieri debeat remiſſio conſiderari debent de menſe Auguſti.*
17 *At non omnes ſe aſtringunt ad dictum menſem.*
18 *Re pereunte in ſubſtantia etiam ſi pereat tantum in parte, & ceſſet laeſio in dimidia, facienda eſt remiſſio mercedis.*
19 *Non tamen ſufficit, quod damnum ſit minimum.*
20 *Sed contrarium eſt verius in hoc caſu.*
21 *Et perempta dicitur res in ſubſtantia eo ipſo, quod conductor ea vti non poteſt.*
22 *Decl. tamen hoc procedere ſi res totaliter ſit ablata, ſecus ſi proper timorem fuerit aliqua tantum in parte impeditus vti.*
23 *Inundatio non priuans perpetuo conductorem perceptione fructuum, non dicitur perimere ſubſtantiam rei.*
24 *Vinea locata, ſubſtantia rei conſiſtit in vitibus, & dicitur perempta vitibus deſiccatis.*
25 *Salinis locatis ſubſtantia conſiſtit ſuper capitibus humanis.*
26 *Remiſſio facienda eſt propter damnum proueniens facto locatoris etiamſi ſit leue.*
27 *Decl. procedere ſi impedimentum à locatore praeſtitum ſit voluntarium, ſecus ſi neceſſarium.*
28 *Damnum non requiritur vltra dimidiam ſi proueniat facto tertij, etiamſi locator reſiſtere ei non potuiſſet.*
29 *Contrarium tenent alij, & eſt magna quaeſtio.*
30 *Prima procedit ſi conſtet damnum datum in odium locatoris.*
31 *Ampl. vt hoc caſu non ſolum debeatur remiſſio, ſed etiam omne intereſſe.*
32 *Damnum eius culpa imputatur in odium, cuius datum eſt.*
33 *Ampl. in damno dato propter inimicitiam iniuſtam, & ſine cauſa.*
34 *Damnum, vt fiat remiſſio mercedis requiritur vltra dimidiam in praedijs ruſticis, non autem in domibus.*
35 *Intellige in domibus conductis ad habitandum non in conductis ad negotium capax incrementi.*
36 *Damnum in dimidio penſionis non requiritur ſtante pacto de remiſſione facienda.*
37 *Decl. procedere ſi pactum aliud operari non poſſit, vel conſtet de voluntate partium, quod remiſſio fiat non obſtante modicitate damni.*
38 *Pactũ per quod locator ſuſcipit in ſe caſum tempeſtatis aliud operari non poteſt, quam quod propter eam fiat remiſſio quamuis damnum ſit paruum.*
39 *Decl. non procedere ſi adeſſet conſuetudo regionis, quod propter tempeſtatem remiſſio non fiat.*
40 *Pactum, quod fieri debeat remiſſio conductori ſi damnum aliquod patiatur intelligitur etiam de damno paruo.*
41 *Dictio* aliquid *verificatur etiam in minimo.*
42 *Promiſſio facta conductori de aliqua excomputatione in ſpecie operatur eam faciendam eſſe etiamſi ſumma ſit minima.*
43 *Idem de promiſſione reſtauri pro tempore, & ſumma impedimenti.*
44 *Idem ſi locator promiſerit reficere totum damnum conductori.*
45 *Idem ſi dictum, quod ceſſante vſu in totum, vel in parte remiſſio ſit facienda.*
46 *Pactum faciendiendi debitam remiſſionem importat, vt damnum ſit vltra dimidiam mercedis.*
47 *Idem ſi dictum, quod fiat conueniens reſtaurum.*
48 *Ampl. etiamſi pactum nihil operetur.*
49 *Pactum, quod refici debeat conductori damnum vltra ducentos ducatos intelligitur de damno habito reſpectu ad fructus percipiendos non ad mercedem ſoluendam.*
50 *Contrarium tenent aliqui.*
51 *Et ponderanda ſunt verba pacti ad dignoſcendum, quid partes ſenſerint.*
52 *Fructuum amiſſio quandoque dicitur damnum.*
53 *Sed tantum impropric.*
54 *Pactum faciendi remiſſionem mercedis propter damnum magis conformatur cum diſpoſitione iuris, quam pactum reficiendi damnum.*

55 *Dam-*

Digitized by Google

55 *Damnum vulgariter loquendo intelligitur etiam de amiſſione lucri, & fructuum.*

56 *Maxime ſi fructus de tempore promionis erant maturi.*

57 *Pactum de refectione damni intelligitur de damno in fructibus ſi alias nihil operaretur.*

58 *Verba nihil operari tollerandum eſt, quando ſi operarentur reſultaret intellectus iuri communi contrarius.*

59 *Obſeruantia attenditur ad interpretationem pacti circa remiſſionem mercedis.*

60 *Intellige de obſeruantia partium in caſu preciſo, & uniformi.*

61 *Pactum faciendi reſtaurum ſi damnum excedat ſummam ſcutorum ducentum, an intelligi debeat reficienda eſſe etiam ipſa ſcuta ducentum, vel non, attendi debent verba.*

62 *Si dictum, quod locator teneatur reficere illud plus, in quo damnificatus fuerit conductor non ſunt reficienda.*

63 *Si autem dictum, quod locator damnum reficiat in caſu, quo excedat ſcuta ducentum, tunc ipſa quoque reficienda ſunt.*

64 *Remiſſio, vt fieri debeat incumbit conductori anni probandi damnum.*

65 *Et probare debet damnum in certa quantitate, & in ſpecie.*

66 *Lim. ſtante difficultate probandi in ſpecie, quia poterit fieri remiſſio cum probatione in genere.*

67 *Damnorum in probatione non ſunt conſiderandi fructus percepti ex melioramentis.*

68 *Decl. procedere ſi ſint perpetua, & concludenter probata.*

69 *Damnorum in probatione ſi ſint plures res ſimul locata habenda ratio omnium ſimul.*

70 *Et probandi fructus ſingularum rerum.*

71 *Ampl. etiam ſi adſit pactum remiſſionis facienda. Secus ſi promiſſa pro tempore, & ſumma impedimenti*

72 *Decl. non eſſe neceſſe probare fructus omnium rerum locatarum ſi tot ſint locationes quot res.*

73 *Damnum in vna ſpecie fructuum non ſufficit niſi excedat medietatem mercedis.*

74 *Decl. non procedere ſi merces ſoluenda ſit in ipſis fructibus.*

75 *Decl. 2. non procedere ſi damnum ſit in ſubſtantia res ex qua vna ſpecies fructuum colligitur.*

76 *Damnum in locatione ad plures annos ad effectum obtinendi remiſſionem probari debet conſideratis omnibus annis ſimul.*

77 *Ampl. vt ſi facta ſit remiſſio pro vno anno, & deinde eueniant anni vberes compenſantes damnum, poſſit dominus exigere, quod remiſit.*

78 *Subamplia etiamſi remiſſionem fecerit cum verbo donationis.*

79 *Et procedit etiam ſi ſolutio mercedis fiat per menſes.*

80 *Maxime ſi ſit difformis, & inde appareat diſtributionem factam gratia commodioris ſolutionis.*

81 *Lim. vt non ſit habenda ratio omnium annorum quando merces eſt diſtributa in ſingulos annos ſecundum aliquos.*

82 *Contraria tamen opinio tenenda eſt.*

83 *Maxime ſi omnes anni ſint iam præteriti.*

84 *Et procedit d. opinio ſi vnica ſit locatio, ſecus ſi tot locationes quot anni.*

85 *Anni fertiles computandi ſunt cum ſterilibus ad effectum dignoſcendi an ſit facienda remiſſio etiamſi non ſint proximi, ſed interpolati.*

86 *Decl. non procedere ſi anni fertiles ſint valde remoti à ſterilibus in locatione ad longum tempus.*

87 *Decl. 2. non procedere ſi damnum non ſit in ſolis fructibus, ſed in ſubſtantia rei.*

88 *Remiſſio vt ſit facienda non ſufficit conductorem probare damnum vnius anni, ſed probare etiam debet non eſſe compenſatum cum vbertate aliorum.*

89 *Contraria opinio videtur verior.*

90 *Damnum vnius anni, vt compenſetur cum fructibus aliorum requiritur, quod ſint vberes vltra ſolitum.*

91 *Et quod ſuperent ſolitum ſaltem in tertia parte.*

92 *Sunt tamen diuerſæ opiniones.*

93 *Et non ſufficit vbertas fructuum ſi propter eam viliori pretia vendantur, itaut non poſſit conductor obligatus in pecunia recompenſari.*

94 *Anni omnes non ſunt conſiderandi ad probandum dãnum ſtante pacta de remiſſione facienda.*

95 *Contrarium.*

96 *Decl. conſideranda eſſe verba pacti ad dignoſcendum quid partes ſenſerint.*

97 *Damnum ad remiſſionem mercedis in caſibus, in quibus non requiritur vltra dimidiam, quantum requiratur, ſtandum eſt arbitrio Iudicis.*

98 *Non tamen ſufficit modicum niſi in quibuſdam caſibus expreſſis.*

99 *Damnum modicum dicitur iuxta opinionem vulgi, vel ſi ſit infra ſextam partem mercedis.*

CAPVT XLVII.

QVoniam dictum eſt ſupra remiſſionem mercedis faciendam ex eo, quod conductor non potuerit percipere fructus, quorum intuitu conduxit, & mercedem ipſam promiſit, & ex cauſa damni, quod paſſus ſit, videndum nunc quodnam damnum requiratur ad hunc effectum, vt remiſſioni locus
1 ſit, & quot fructus ſufficiant ad illam excludendam, & communis opinio eſt, vt attendatur quantitas penſionis, & ſi conductor non percipiat fructus æquiualentes medietati eiuſdem facienda ſit remiſſio, aliàs ſecus, prout videre eſt penes *Purpurat. conſ.* 464. *num. 3. verſ. 3. præſuppoſito Peregr. conſ.* 98. *num. 3. poſt med. lib. 5. Claperius cauſ.* 44. *num. 10. & ſeqq. Fab. in C. lib.* 4. *tit.* 42. *def.* 3. & omiſſis alijs hanc eſſe communiorem teſtantur *Aretin. conſ.* 52. *num. 2. verſ. vnde communior Menoch. conſ.* 669. *num.* 11. *Gratian. diſc.* 534. *num.* 39. *Barz. decif.* 59. *num.* 14. *Coccin. decif.* 422. *num.* 15. idque
2 procedit etiam in conductione gabellarum *Boſſ. in praxi tit. de remiſſ. merc. public.* vbi miratur videre Quæſtores practicare velle, vt liberentur etiam à damno minori, & dicit, quod neſcit videre, qua ratione ſaluari poſſint, niſi in caſu belli, tamquam in eo damnum proueniat ex facto Principis Locatoris ſiue eius inimicorum, quo caſu bene procedit, vt non requiratur damnum præfatum, vt dicam infra. Verum quod læſio vltra dimidiam requiratur inter priuatos, ſed in his

his fiſcalibus ſufficiat in ſexta parte, tradit
nouiſſime D. meus *de Luca diſc. 5. ſub num.
2. hoc tit. de locat.* vbi allegat tantum ſe ipſum
in diſc. 65. ſub tit. de regalib. & ibi num. 17.
allegat doctrinam *Bart. in l. ſi duo ſocietatem
§. arbitrorum ff. pro ſoc. Vrſill. ad Afflict. deciſ.*
340. *num.* 8. *Marin. reſol.* 147. *num.* 1. *lib.*
1. *Aman. reſol.* 38. *num.* 2. *Galeot. reſp. fiſcal.*
25. *num.* 47. *quos vide.*

3 Sunt autem, qui admittentes requiri
damnum vltra dimidiam, volunt intelligi
de dimidia fructuum, qui percipi conſue-
uerunt, vel percipi potuiſſent caſu damni
non eueniente, non autem de dimidia mer-
cedis conuentæ, relati *per Rimin. Iun. conſ.*
92. *num.* 15. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit* 8. *num.*
39 *poſt med.* vbi plures de communi, & hanc
eſſe opinionem veriorem, & communiorem
dicit *Gallus conſ.* 74. *num.* 2.

4 At ſecluſo pacto, ex cuius verbis appa-
reat partes ita ſenſiſſe, de quo dicam infra,
opinio iſta non videtur vera, quia iura re-
5 quirunt damnum conductoris, & propter
damnum concedunt remiſſionem, vt videre
eſt *in l. ſi merces* 28. §. *vis maior ff loc. & in
l. licet* 8. *C. locat.* & licet dicant etiam pro-
pter ſterilitatem *cap. propter ſterilitatem de
locat.* & dici ſoleat etiam propter bellum,
propter peſtem, & alios caſus, tamen ſem-
per intelligitur, quatenus adſit damnum
6 conductoris, vt dictum eſt ſupra, & non
percipere omnes fructus, qui ſperabantur,
ſeu ſoliti erant, poteſt eſſe, quod non ſit pro-
priè damnum, ſed ſola amiſſio lucri, puta
vbi quis conduxit pro tenui mercede, & li-
cet non perceperit vberes fructus ſi illi eſſet
carius ſolito venditi, ita vt ex eis receperit
quantum ſufficiat pro omnibus expenſis fa-
ctis, & integra penſione ſoluenda, vtique
non poterit dici proprie eum damnum pati,
7 dum non ſoluit aliquid de proprio, & dam-
num eſt diminutio proprij patrimonii *l. 3. ff.
de damn. infec.* & in propoſito *Rimin. Iun.
conſ.* 810. *num.* 10. *&* 11. *Coccin. deciſ.* 422.
num. 10. *Rota deciſ.* 727. *ad fin. part.* 4. *diu.*
& dicam infra *num.* 52. *&* 53. & hac ratio-
ne dictam opinionem reiicit *Bald. conſ.* 329.
num. 1. *ad med. ver. non autem lib.* 1. & latè
Rol. conſ. 86. *num.* 8. *lib.* 3. *Pantzſchm. de
locat. quæſt.* 1. *num.* 17.

8 Sunt & alii, qui conſiderantes non repe-
riri in iure definitum quantum eſſe debeat
hoc damnum, ſentiunt relinquendum eſſe
Iudicis arbitrio id definire, quos refert *Ne-
nizan. conſ.* 90. *num.* 15. *verſ. octaua fuit opi-
nio Menoc. de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 76. *num.* 3. *Ca-
roc. tit. de remiſſ. merc. quæſt.* 1. *num.* 19. *Pan-
tzſchman. de locat. quæſt.* 1. *num.* 27. Alii ve-
ro alias opiniones tenent, quas ego, ſtu-
dendo ſuperfluitates omittere, non refero,
ſed cupientem eas videre ad præcitatos, qui
eas referunt remitto, & ſignanter *Pantz-
ſchm. qui d. quæſt.* 1. octo opiniones nedum
refert, ſed etiam ſingulas examinat, at li-
cet ſub *num.* 23. concludat pro prædicta vl-
tima, vt ſit ſtandum arbitrio Iudicis, atta-
men *ſub num.* 35. *verſ. ex quo ſequitur.* dicit
9 quod cum prædicta prima requirens læſio-
nem in dimidia mercedis ſit hodie commu-
niter recepta, non debebit Iudex ab ea re-
cedere, quod etiam cenſuit *Menoc. d. caſ.*
76. *num.* 5. vbi quia illa eſt celebrior, & ve-
rior.

Retenta igitur dicta prima opinione quo-
10 niam id tantum perceptum dici poteſt à cō-
ductore, quod deductis expenſis ſupereſt,
idque tantum in fructu eſſe *l. fructus ff. ſol.
matr. vbi Bart. & aly ſcriben* ideo declara-
11 tur primo, vt intelligi debeat percipere
debere conductorem ad hoc, vt eſſet peti-
tio remiſſionis mercedis vltra dimidiam
eiuſdem, deductis omnibus expenſis ab eo
pro illorum perceptione factis *Menoc. d. conſ.*
669. *num.* 11. vbi de communi *Gratian. di-
ſcep.* 534. *num.* 39. & faciunt tradita *per Va-
laſc. de iur. emph. quæſt.* 27. *numer.* 31. *poſt
med. Coccin. dec* 420. *num.* 5.

Dubitari tamen poſſe videbatur an ha-
bēda ſit ratio de ſemine, pro negatiua enim
ſtat *Mandel. conſ.* 318. *num.* 33. & facit *tex.
in l. ex conducto §. ſed & ſi labes ff. loc.* ſed
12 quidquid ſit ad alios effectus, quoad iſtum,
dignoſcendi videlicet damnum conducto-
ris, ſi ipſe ſemen de ſuo poſuit, habenda erit
de eo ratio, quia per eius amiſſionem pati-
tur diminutionem ſui patrimonij, & ſic eſt
in damno *d. l. 3. ff. de damn. infect.* & hæc di-
minutio patrimonii conſideratur in propoſi-
to iſto per DD. vt ſupra, & ita tenet poſt
alios *Pinell. in l. 2. C. de reſcind. vend. part.* 1.
cap. 3. *num.* 21. *ad fin.* & alijs adductis *Caroc.
tit. de remiſſ. merc. quæſt.* 1. *num.* 6.

13 Secundo ex prædictis poteſt ſumi alia de-
claratio, vt attendi etiam debeat maior va-
lor fructuum ex accidenti currens, puta ſi
communiter præcepti ſunt pauci fructus, &
propterea pluris venditi, ita vt non poſſit
dicere conductor ſe non percepiſſe, niſi di-
midium eius, quod ſoluere debet in pecu-
nia, non erit facienda remiſſio *Corn. conſil.*
128. *num.* 26. *poſt med. lib.* 2. *Rolan. conſ.* 86.
num. 8. *lib.* 3. *Claperius cauſ.* 44. *num.* 12. *&
ſeq. Rot. deciſ.* 727. *num.* 4. *verſ. & in omnem
euentum part.* 4. *diu.*

14 At e contra ſi fructus fuerint percepti in
magna copia, ſed parum valeant, non pro-

pterea

pterea poterit conductor petere remiſſio-
nem mercedis, quia remiſſio fit propter ſte-
rilitatem *cap. propter ſterilitatem de locat. &*
cond. & iſta non poteſt dici ſterilitas, ſed
abundantia, prout docuit *Imol. in cap. pro-*
pter ſterilitatem num. 8. circa fin. col. 7. verſ.
quandoque colonus de loc. & cond. vbi idem
15 etiam eſſe dicit, ſi fructus ſint percepti in
ſolita quantitate, ſed non ſint ſolitæ boni-
tatis, vti ſi vinum ſit magis acerbum, vel
frumentum non bene auitum, vt conſueuit,
Boſſ. in ſua praxi tit. de remiſſione merced. con-
duc. num. 6.

16 Valor autem fructuum ad hunc effectum
conſiderari debet de menſe Auguſti, vt poſt
Neuizan. conſ. 90. num. 23. tradit *Burſat.*
conſ. 11. num. 34. ſed animaduertendum cũ
17 *Rota in d. deciſ. 727. num 4. verſ. & in om-*
nem euentum part. 4. quod *Neuizan.* exem-
plificat in menſe Auguſti & *Rolan. in d. conſ.*
86. num. 8. lib. 3. non ſe adſtringit ad dictum
menſem, prout etiam *Corn. in d. conſ. 128.*
num. 26. prope fin. verſ. nam tunc lib. 2.

18 Tertia declaratio eſt ſi res pereat in ſub-
ſtantia, tunc enim non ſolum ſi pereat in to-
tum totaliter liberatur, ſed etiam ſi pereat
pro parte liberatur proportionabiliter, etiãſi
deficientia illius partis non operetur, quod
ipſe non percipiat fructus æquiualentes me-
dietati mercedis *Petr. de Vbal. de duob. fratr.*
part. 11. num. 113. Boſſ. tit. de remiſſ. mer-
ced. num. 107. Peregrin. conſ. 98. num. 10.
lib. 5. verſ. & hoc caſu Surd. conſ. 400. num.
27. & ſeqq. Amat. reſol. 18. num. 20. Maſtrill.
19 *d. 299. num. 114.* Volunt tamen aliqui, vt
hoc etiam caſu damnum non ſit modicum,
ad hoc vt intret remiſſio, ſeu liberatio à par-
te Penſionis, vt ſignanter *Petr. de Vbal. vbi*
ſupra, & ſenſit etiam *Rota in deciſ. 830. nu.*
1. part. 4. diuer. ſed hanc opinionem non
20 eſſe veram aſſerit *Surd. d. conſ. 400. nu. 27.*
vbi quod etiamſi pereat in minima parte,
differt enim caſus iſte damni in re, à caſu
damni in fructibus, quia damnum rei abſo-
lute ſpectat ad dominum *l. ex conducto §. 1.*
ff. locat. & ideo non attenditur, an ſit magnũ,
vel paruum, prout attenditur in damno
contingente in fructibus, quod è contra re-
gulariter pertinet ad conductorem, vt prius
diſtinguendo conſiderauit *Boſſ. in ſua praxi*
tit. de remiſſ. merced. conduct. num. 103. &
ſeqq. ſignanter *num. 107.* & eum ſequitur *Ma-*
ſtrill. d. deciſ. 299. num. 114.

21 Dicitur autem periſſe ſubſtantia rei ad
hunc effectum, eo ipſo, quod periit condu-
ctori, ita vt eius vſum habere non potuerit,
vnde ſi impediatur propter bellum, vel in-
nundationem, aut quid ſimile, intrat præ-
fata declaratio *Alex. conſ. 112. num. 1. ad*
fin. verſ. & res dicitur perempta lib. 1. Monte-
ſperel. conſil. 671. num. 7. poſt med. Peregr.
conſ. 98. num. 5. in fin. lib. 5. Surd. conſ. 400.
num. 23. & ſeqq. Rauden. reſol. 29. num. 41.
Maſtril. deciſ. 299. num. 110. & ſeq. vbi quod
dicitur perempta ſubſtantia gabellæ locatæ
ſi prohibitum commercium.

22 Verùm hoc procedit ſi res ab hoſtibus ſit
actualiter capta non autem ſufficit, quod
propter ſolum timorem fuerit conductor
aliqua in parte, vel ad tempus impeditus,
tunc enim vigente ſpe, quod ceſſare poſſit
impedimentum, non dicitur res perempta, &
non procedit prædicta declaratio, ſed fa-
cienda eſt remiſſio, iuxta regulam, ſcilicet ſi
non perceperit medietatem penſionis *Boſſ.*
tit. de remiſſ. merced. num. 105. Surdus conſ.
409. num. 23.

23 Sic inundatio, quatenus non priuet per-
petuo conductorem perceptione fructuum,
non dicitur ad hunc effectum perimere ſub-
ſtantiam rei, vnde non ſtatim, ac ager fuit
in totum, vel pro parte inundatus, fieri de-
bet remiſſio, ſed tantum ſi pro toto tempo-
re conductionis durauit, vel agri formam
deuaſtauit *Alex. conſ. 112. num. 1. lib. 1. Io.*
Bapt. Coſta conſ. 30. num. 6. & ſeqq. per tot.

24 Vinea autem locata, ſubſtantia rei con-
ſiſtit in ipſis vitibus, & proinde ſi deſiccen-
tur, dicitur damnum in ſubſtantia rei, vt vo-
luit *Peregr. conſ. 98. num. 10. lib. 1.* & latius
quæſtione ad partes examinata, idem tenet
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 8. à num. 29. ad
38. vbi locato prædio in quo adſit vinea,
vel oliuetum, & rigore hyemis deſiccentur
vites, vel oliuæ, faciendam remiſſionem,
etiamſi damnum non ſit tale quale requiri-
25 tur ſi in ſolis fructibus accidat; & locatis
ſalinis, ſeu negotio ſalis, ſubſtantiam con-
ſiſtere ſuper capitibus humanis, pro quibus
ſal eſt leuandum, quia ſi nemo eſſet, qui
ſalem conſumeret, ceſſaret in totum funda-
mentum negotij, & conductionis, ſcripſit
Surd. conſ. 507. num. 7.

Caſus tamen ſingularis, quo re perem-
pta non ſit facienda mercedis remiſſio, eſt ſi
emptor rei non ſoluto pretio illam, quouſ-
que pretium ſoluat, conducat *ad text. in l.*
ſi cui emptio 23. & ibi gloſ. in ver. exſoluat ff.
locat. de quo dictum eſt ſupra *in cap. 45. nu.*
83. & prius *in cap. 11. num. 26.*

Quarta declaratio eſt, vt non requiratur
26 tam graue damnum conductoris adhoc, vt
petere poſſit remiſſionem, ſed ſufficiat etiam
leue quando prouenit ex facto locatoris, vt
poſt alios tradunt *Menoc. conſ. 246. num. 22.*
& ſeqq. Eugen. conſ. 50. num. 58. lib. 1. Amat.

reſol. 18. *nu.* 23. *Maſtril.deciſ.* 299.*nu.*126.
Verùm hoc non procedit ſine aliqua di-
27 ſtinctione inter cauſam neceſſariam, & vo-
luntariam, ſi enim dominus dederit aliquod
impedimentum conductori ex cauſa merè
voluntaria, tunc bene procedit, quod fa-
cienda ſit ei competens remiſſio, etiamſi
impedimentum ſit modicum, vt docet *gloſ.*
in l. habitatores 30. verſ.demoliri ff.locat. imo
præſtandum totale damnum, & intereſſe cō-
ductori *Bertachin. de Gabell.part.2. num.*43.
Gutier. de Gabell. quæſt. 136. *num.*16. at ſi ſit
ex cauſa neceſſaria, puta, quia oporteat ex
domo locata aliquid demoliri propter peri-
culum ruinæ, tunc etiam ſi conductor mi-
nus commodi aliqua parte domus vtatur,
deductionem mercedis petere non poteſt,
quia aliquam partem incommodi, paruulā
tamen, ſuſtinere debet, ſecus autem ſi ape-
riatur ea pars domus, in qua magnam par-
tem vſus ipſe habeat, vt præciſe dicit tex-
tus *in l.habitatores 30. in princ. ff. loc. Surd.*
conſ. 400. *num.* 27.*poſt med.*
28 Imo fortius, quod dummodo damnum
proueniat facto tertij, etiam quod illi per
locatorem reſiſti non potuiſſet, adhuc facien-
da ſit remiſſio, non obſtante, quod condu-
ctor non ſenſerit damnum adeò graue, vt
medietatem mercedis ſoluendæ non perce-
perit, prout requiritur, quando damnum
venit in fructibus vitio rei, aut fortuna, tue-
tur latiſſime *Pantzſch. de loc. quæſt.* 14.*à nu.*
5. *ad* 49. vbi in fine pro hac concludit, &
reſpondet contrarijs *Maſtrill. d. deciſ.* 299.
num. 123. *& ſeqq.* vbi *num.* 126. de com-
muni teſtatur *Amat. reſol.* 18.*num.* 21. Con-
29 trariam tamen opinionem quoad hoc, te-
nuit *Surd. conſ.* 34. *num.* 9. *&* 21. *& Moron.*
conſ. 76. *num.* 8. vbi de facto Principis, &
eſt quidem maxima quæſtio, quam, qui cu-
pit videre pleniſſime examinatam, adire
poterit *Pantaſch. vbi ſupra*: ceſſaret tamen
30 difficultas ſi conſtaret illum tertium dediſ-
ſe damnum in odium, ſeu propter inimici-
tiam cum locatore, vel conductore, quia
tunc eidem imputatur in cuius odium datū
eſt, at ſi ab eo prouenisset, & propterea
ſi in odium conductoris damnum datum ſit,
clarum erit, quod non poterit remiſſionem
petere, & e contra ſi in odium locatoris cla-
rum erit, quod poterit etiam pro paruo dā-
no, ita vt controuerſia remaneat ſolum,
quando nullius odio apparet factum. Sed
admiſſa prima opinione, adhuc adeſt differē-
31 tia ſi odio locatoris datum ſit damnum, vel
non, quia ſi odio locatoris, non ſolum remiſ-
ſio debetur mercedis damno proportiona-
32 bilis, vt in alio caſu, ſed etiam intereſſe,
eius enim culpæ imputatur, vt alibi dixi, &
eſt *text. in l. ſi merces* 28. §. *culpa ff. loc.* & ſi
tui cauſa iniuriam accepero, datur mihi
actio de damno contra te *l. nam ſeruius ff.de*
33 *negot. geſt.* etiamſi inimicitia ſine culpa lo-
catoris fuiſſet exorta, & eſſet reſpectu dam-
num dantis iniuſta *Bart. in d.* §. *culpa Ruin.*
*conſ.*65. *num.* 4. *lib.* 1. *Rimin. iun. conſ.* 719.
num. 7. *&* 8. & alijs pleniſſime cumulatis
Pantzſchman. d. quæſt. 17. *num.* 7. & licet
hoc vltimum non procedere e contra, ſi dā-
num ſit propter inimicitiam cum conducto-
re, teneant aliqui autumantes ipſum non te-
neri ad damna locatori, ſi inimicitia non
ſit eius culpa, tamen non videtur ratio dif-
ferentiæ, imo quod magis teneatur, facit,
quod ipſe tenetur cuſtodire, vt conſiderat
gloſ. in d. §. *culpa & Pantzſchm.* qui contra-
rios referet *d. quæſt.* 14.*num.*60. *&* 61.
34 Quinta declaratio eſt, vt requiratur dam-
num vltra medietatem in prædijs ruſticis,
ſecus autem in Vrbanis, quia in iſtis debet
fieri remiſſio pro quocunque damno, & ra-
tio diuerſitatis eſt, quia in prædijs ruſticis,
conductor poteſt ſortiri vbertate fructuum,
& ſic lucrari, ipſe enim non auget penſio-
nem, ſi fructus ſint vberiores, vnde debet
æquo animo ferre, ſi damnum modicum
patiatur, & non poteſt propter illud remiſ-
ſionem petere, vt dicit *text. in l. ſi merces*
28 §. *vis maior ff. loc.* at ſecus eſt in condu-
ctore prædij Vrbani, quia non poteſt expe-
ctare lucrum inſolitum, & ideo æquum eſt,
vt nec damnum inſolitum patiatur, quam
vis non ſit vltra dimidiam mercedis *Rip. de*
peſt. tit. de priuil. contr. num. 26. *ad fin. Re-*
buff. de priuil. ſcholar. priu. 11. *nu.* 20. *Surd.*
conſ. 34. *nu.* 14.*& ſeqq.* intelligi tamen debet
35 hæc declaratio, vt procedat in domibus
conductis ad habitandum, non autem in
conductis ad negotium capax incrementi,
& decrementi, puta ad faciendum hoſpitiū,
quia cum poſſint accedere plures aduenæ,
& augere lucrum, ceſſat dicta ratio conſide-
rata pro declaratione, & ſic etiam ceſſare
debet ipſa declaratio, & eſſe conſiderandos
fructus in hoc caſu docet *Bart. in l.cum plu-*
res 62. *in princ. ff. loc.* & ita diſtinguendo
Pantzſchm. de loc. quæſt. 2. *num.* 14. *verſ.*
itaque.
36 Sexta declaratio eſt, vt non procedat cō-
cluſio ſi adſit pactum inter locatorem, & cō-
ductorem conuentum de remiſſione facien-
da, tunc enim licet damnum non ſit adeo
graue, vt conductor lædatur in dimidia pen-
ſionis adhuc facienda erit remiſſio, vt ſenſit
Salic.in l.licet in fin.C. loc. Alex. in l. Titius in
*princip. n.*2. *ff.de lib. & poſth. Ruin. conſ.*81.
*num.*3.

Digitized by Google

num.3.lib.1.Socin.iun.conſ.78.num.7.& ſeqq.
*lib.2.Surd.conſ.383.num.9.*late *Boſſ. in pract.*
*tit.de remiſſ.merc.public.num.*48.& licet con-
trarium tenentes non deſint , & concluſio
ſit diſputabilis , tamen hæc eſt magis com-
munis, magis æqua, & magis vera, vt patet
ex traditis *per Pantzſch. de locat. quæſt.* 11.
vbi *in princ.* de magis communi teſtatur, de-
inde latiſſime diſcuſſo ad partes articulo
oſtendit eam veriorem, & in fine dicit, mili-
tare quoque pro ea æquitatem.

37 Verùm declaratio iſta non eſt indiſtincte
accipienda, ſed tantum quatenus conſtet
de voluntate contrahentium , quod remiſ-
ſio fiat non obſtante exiguitate damni , vel
ſi alias pactum nihil operaretur, nam ſi pactũ
aliquid aliud operari poteſt, & verba nõ re-
pugnant, vt intelligatur de remiſſione faciẽ-
da, quatenus damnum ſit tale , vt condu-
ctor non percipiat medietatem fructuum,
prout eſt de iure, reſtringi debet ad caſum
prædicti damni, & ita intelligi, prout de iure,
vt late firmat *Cephal. conſ.* 104. *num.* 17. &
per tot. Surd. conſ. 34. *num.* 32. *& ſeq. & nu.*
49. *Rot. cor. Coccin. deciſ.*422 *num.*4 *& ſeqq.*
per tot. vbi *num.* 11. *& ſeqq.* reſpondet, & de-
clarat ſingulariter plures DD. contrarios,
quam deciſionem confirmauit *Rota co-*
ram Manzanedo deciſ. 553. *per tot. & ſi-*
*gnanter num.*3. *&* 6. *& ſeqq.*

38 Caſus autem in quo videtur pactũ aliud
operari non poſſe, quam quod fiat remiſsio,
etiamſi damnũ non ſit adeo magnum, prout
de iure requiritur, eſt, vbi dictum fuerit lo-
catorem ſuſcipere in ſe caſum tempeſtatis in
ſpecie, vt ſenſit *Salic. in dict. l. licet num.* 10.
& alijs adductis *Menoc. conſ.*835. *numer.*25.
*Caroc. in tit. de remiſſ. merc. quæſt.*8. *num.*136.
*Boſſ. tit. de remiſſ. merc. publ. num.*48. vbi late,
39 ſed aduertendum id non eſſe ſemper verũ,
nam licet regulariter propter tempeſtatem
cauſantem damnum intolerabile de iure fa-
cienda ſit remiſsio , etiam pacto non inter-
ueniente, & ideo pactum videatur inane,
quatenus non operetur , vt fiat remiſsio;
etiamſi non adſit tantum damnum quantum
de iure requiritur , tamen in quibuſdam
locis receditur à regula prædicta ex eo,
quod tempeſtates ſint ſolitæ , itaut de eis
conductor cogitare potuerit , vt dictum eſt
ſupra *in cap. præced.* & tunc pactum poteſt
operari , vt hoc non obſtante fiat remiſsio
etiam in caſu tempeſtatis , & proinde in re-
liquis erit intelligendum, prout de iure, ſci-
licet, vt fiat quatenus tempeſtas afferat tale
damnum, vt de iure facienda ſit , prout
eſt proprie caſus dictæ *deciſ.* 422. *coram*
Coccin.

Caſus vero in quibus verba important
40 fieri debere remiſsionem, quamuis non ad-
ſit damnum vltra dimidiam mercedis, plu-
res eſſe poſſunt , & ſignanter vnus erit ſi di-
ctum faciendam eſſe remiſsionem condu-
ctori, ſi damnum aliquod patiatur, vt firma-
uit in ſpecie *Surd. conſ.*383. *nu.*12. illa enim
41 dictio, *aliquod* , verificatur etiam in minimo
Bald. & Dec. in cap. quoniam de probat. Tiraq.
in l. ſi vnquam in ver. omnia , vel partem ali-
*quam num.*14. *in princ. C. de reuoc. donat. Crot.*
*conſ.*119. *num.*10. *Becc. conſ.*32. *num.*5. Sic ſi
42 promiſſa ſit excomputatio aliqua in ſpecie,
puta ſi promiſſa fuerit excomputatio licẽtia-
rum gratis datarum , tunc enim fieri debe-
bit, etiamſi ſumma ſit minima *Menoc. conſ.*
1121. *num.* 14. *verſ. reſpondetur, vt attigi.* Sic
43 ſi promiſſum ſit reſtautum pro tempore , &
ſumma impedimenti, idem cenſuit *Menoc.*
*conſ.*835. *num.* 10. *& num.*24. *ver. reſpondetur*
44 *ſecundo* . Item ſi promiſerit locator reficere
totum damnum conductori *Surd. conſ.* 507.
num. 2. quia qui totum dicit, nihil excludit,
*l.*1. *vbi DD. ff. de leg.*1. optime *Decian. conſ.*
96. *num.* 48. *lib.*2. & magis ſi dictum , quod
45 ceſſante ſolito vſu rei in totum, vel in par-
te, remiſsio ſit facienda, quia tunc ſufficit
minima pars *l. fin. §. cum igitur C. de iure de-*
lib. l. fin. in princ. C. de edic. diu. Adr. Surd. dicto
conſ. 507. *num.* 3. & alij quamplures ſimi-
les.

Cæterum poſſunt etiam in pacto adeſſe
46 verba contraria, videlicet indicantia, quod
remiſsio facienda ſit tantum ſtante dicto
damno vltra medietatem mercedis , prout
de iure. Et exemplum eſt ſi dicat , facien-
dam debitam remiſsionem, dum enim dicit,
debitam, clare ſe refert ad ius commune, ſe-
cundum *Boſſ. in dicto tit. de remiſſion. merc.*
public. in fin. vbi , quod propterea verbum
illud, *debitam* , tollit omnem difficultatem ,
quæ alias adeſſe poſſet , ſi dictum eſſet ſim-
pliciter remiſsionem, & ſequitur *Surd. conſ.*
34. *num.*49. *ver. reſponderi etiam poteſt , &*
47 *ſeq.* vbi idem eſſe tradit ſi dictum , quod
fiat conueniens reſtaurum , & dicit conſtare
de voluntate contrahentium propter illud
48 verbum, *conueniens*, adeout, non curandum
ſit , quod pactum nihil operetur , & ſenſit
*Rota coram Manzanedo deciſ.*553. *num.*5.

Et attendi etiã debebunt verba pacti, ad
effectum dignoſcendi, an partes voluerint
49 recedere à diſpoſitione iuris circa id, quod
dictum fuit, conſiderari debere damnum
conductoris habito reſpectu ad penſionem
quam ſoluit, non autem habito reſpectu ad
fructus quos percipere potuiſſet, vnde in
caſu , quo dictum fuerat damnum vltra du-

Digitized by Google

centos ducatos reficiendum locatori, intel-
ligendum eſſe de damno habito reſpectu ad
fructus, non autem ad penſionem, conſuluit
latiſsime *Soccin.Iun.conſ.78.lib.2.* vbi à *num.*
7. late pluribus modis id probat, & à *num.*
22. omnibus, quæ primo in contrarium ad-
duxit reſpondet, & idem etiam tenuit *Pere-*
grin.conſ.98.num.10.lib.1. & latius compro-
bat *Laderch.conſ.14. per tot. Surd. conſ. 383.*
num.6. & ſeqq.vbi num.29. dicit, quod licet
aliqui impugnẽt dictum *conſ.Soccini Iun.* ta-
men plures eum ſequuntur, quos ipſe refert
Menoc.recuper. rem.1.n. 421. vbi dicit Soc-
cinum egregie conſuluiſſe *Coſta de rata poſt*
quaſt.10.in illat. num.2.

50 At contrarium in ſimilibus verbis plene
conſuluit *Rim.Iun.conſ.810.* & eius opinio-
ni magis quam contrariæ Soccini videtur
adhæſiſſe *Rota coram Coccin. dec.422. nu.14.*
& in eadem cauſa corã *Manzan. deciſ. 553.*
At *Rim. Iun.* reſpondet, quidem aliquibus
argumẽti Soccini, ſed poſtea ſub *num.51.&*
ſeqq. oſtendit alia, ex quibus Socin. moue-
tur, non applicari in caſu ſuo, & eius ſen-
tentiam totaliter non improbat, minuſque
eam abſolute damnat Rota, vnde neque hic
per nos damnanda videtur, maxime dum
tot alij ſupracitati eum ſequuntur, & lau-
dant, ſed concludendum conſideranda eſſe
verba pactorum, an totaliter cum illis, de
51 quibus Soccinus loquitur, conueniant, vel
non, illaque diligenter ponderanda eſſe, &
obſeruandum, an partes habuerint reſpe-
ctum ad damnum in fructibus, vel ne, vt
ponderant DD. & ſignanter *Surd.conſ.383.*
num.9. ver.ſecundo, & ſeqq. vbi conſiderat
ſi dicatur vites, vel vuas damnificari *Lader-*
ch. conſ.14. num.1. vbi conſiderat ſi dicatur
debere fieri æſtimationem intra octo dies
Peregrin.conſ.98.num.4. verſ.quamobrem, &
num.5. lib.1. & alij citati.

Non tamen ſufficeret partes dixiſſe re-
52 miſſionem faciendam in caſu damni, vel
propter damnum, vt intelligi debeat de ſo-
la amiſſione fructuum, quia licet quandoq;
hoc quoque dicatur damnum, etiam in le-
gibus, vt põderat *Soccin.dicto conſ.78. num.*
14. & ſeqq. tamen vere, & proprie damnum
53 eſt diminutio patrimonij *l.3.ff.de dam.infect.*
cum alijs ſupracit. & late *Geph.conſ.104.nu.*
5. & per tot. Decian. conſ.96.numer.48.lib.2.
Surd.conſ.34.num.31.in fin. & ſeq. & dictum
eſt ſupra *num.7.* eoque magis ſi non dictum
54 reficiendum eſſe damnum, ſed faciendam
eſſe remiſſionem mercedis propter damnũ,
vt ponderauit *Rot.coram Coccin. dec.422.nu.*
16. quia hoc ſecundo modo loquendi par-
tes videntur magis ſe conformare voluiſſe
cum diſpoſitionem legũ de remiſſione mer-
cedis loquentium, & idem eſſe ſi dictum, fa-
ciendum eſſe reſtaurum, ſenſit *Manzaned.*
dict.deciſ.553.num.5.

55 Et vbi verba eſſent in vulgari ſermone
prolata, quia tunc intelligi debent, prout
vulgariter accipi ſolent, facilius admitti
poſſet, ea referenda eſſe etiam ad amiſſio-
nem, quæ vulgo dicit ſolet, damnum, vt
tradit *Socin.dict. conſ.78. numer. 9. & ſeq. &*
Ladere.dict.conſ.14.num.2. & 3. & præcipue
56 ſi fructus de tempore caſus euenientis fuiſ-
ſent iam maturi, & prope diem recolligen-
di, prout ponderat idem *Soccin. num. 22.* &
non impugnat *Riminal. Iun.* ſed dicit, quod
in caſu ſuo hoc non cõcurrebat *d. conſ.810.*
num. 51. ſed hoc de ſe non ſufficeret prout,
ſenſit *Rota in dicta deciſ. 422. num.9. & ſeq.*
cor. Coccin.

57 Attendi tamen deberet damnum in fru-
ctibus, ſi pactum alias nihil prorſus operari
valeret *Coſta de ration.rat.poſt.qu.10.in illat.*
num. 2. ver. vrget praterea, vbi adducit
Bald. conſ. 434. prope fin. lib. 1. quem etiam
adducit *Soccin. dicto conſ. 78. n. 21.* ſentien-
58 tem attendendam eſſe amiſſionem fructuũ
ſecluſo pacto, vnde dicit tanto magis atten-
di debere ſtante pacto; verum opinio Baldi
eſt contra cõmunem, de qua ſupra in prin-
cipio, & quoad pactum, ſufficit illud aliquid
operari, etiam minimum, vt ſupradictum
fuit, imo quod tollerandum ſit verba nihil
operari, quando ſi operarentur, reſultaret
intellectus iuri communi contrarius, dicit
in propoſito pluribus adductis *Ceph. conſ.*
104. num 9.

59 Attendenda etiam eſſet pro interpreta-
tione pacti obſeruantia ſubſequuta, prout
eſt regulare, & in hoc propoſito tradit *Coſt.*
in pracitata illatione num.2. ver.eſſet inſuper.

60 At intelligendum eſt de obſeruantia par-
tium, alias neceſſe eſſet illam probare in
caſu præciſo, & vniformem, vt dixit *Rot.cor.*
Manzan.dicta deciſ.553.num.10.& 11.

61 Denique circa pactum prædictum, quod
fiat reſtaurum, ſi damnum excedat ſummam
ſcutorum 200. dubitari poterit, an refici
etiam debeat ipſa ſumma ſcutorum 200. in
caſu quo reſtauro locus ſit, vel tantum vltra
eam, & ad hoc quoque attendenda erunt
diligenter verba pacti, nam ſi dicunt, quod
62 locator teneatur ad illud plus in quo dãnifi-
catus fuerit conductor, prout in caſu *Soccini*
Iun.dict.conſ.78.lib.2. & Landerchij, & Rim.
Iun. in eorum conſſ. ſupracit. res erit plana
quod nõ ſint reficienda illa ſcuta 200. prout
ſupponunt prædicti, & aduertit *Coſt. de rat.*
poſt quaſt. 10.in illatione. num.5. At ſi aliter
ſit

63 ſit conceptum, puta, quod locator, ſi flumen ruperit, reficiat damnum conductori in caſu quo damnum excedat ſummam ſcutorum 200. tunc eueniente tali caſu, nihil repugnat, quod haberi debeat ratio etiam de rata ſcutorum 200.& ipſa quoque refici debeat, prout late pluribus rationibus reficiendam eſſe probat *Coll. in prædicta illatione poſt quaſt.* 10. *de ration.rat.num.* 4.

64 Septima declaratio ſit conductori incumbere onus probandi,cum enim fundet ſuam intentionem in caſu contingenti, & damno ſibi illato ad effectum iſtum conſequendi remiſſionem mercedis, inde ſequitur euidenter, vt caſum, & damnum probare debeat, *Corn. conſ.* 128. *num.*27.*lib.*2. & plene *Pantzch.de locat.q.*2.*num.*8.*&* 9.& quoniam non quodlibet damnum eſt ſufficiens, ſed requiritur in certa quantitate, videlicet, vl-
65 tra dimidiam mercedis,inde etiam ſequitur vt in certa quantitate probari debeat,vt late firmat *Rim.Iun.conſ.*92.*num.*12. *& ſeq.Surd. conſ.*282.*num.* 16.*ad med.Barz.deciſ.*59.*num.* 13.*ver.& in vniuerſum*, & non ſufficit probare damnum in genere, ſed probandum in ſpecie *Mantic. de tacit. lib.*5.*tit.*8.*num.*39. itaut non ſufficiat teſtes dicere fuiſſe vltra dimidiam fructuum *Rot.deciſ.*42.*num.*6.*ver. probatio autem, poſt Zacch. de oblig. Cam.* At
66 non adeo mordicus inhærendum videtur huic propoſitioni, vt ſi non poſſit fieri probatio præciſa fructuum perceptorum,aut eorum valoris, non debeat vllo modo fieri remiſſio, quia hoc eſſet ſummum ius contra conductorem læſum,& proinde ſi probationes vrgeant pro ſterilitate, licet omnino nõ concludant, de æquitate poterit fieri aliqua remiſſio *Couar. pract. reſ. cap.* 30. *num.* 2. *ver. vide tamen, & practicamus Rot.cor. Mantic.deciſ.* 35. *ad fin.* & dicam infra de quantitate *in cap.ſeq. num.* 27.

67 Et in tali probatione clarum eſt non habendam eſſe rationem fructuum, quos percepiſſet conductor ex melioramentis à ſe factis in re locata *Bero. conſ.* 140. *num.*34. *in fin. lib.* 1. *Rot. deciſ.* 539. *nu.*6. *lib.*3. *part.*3.
68 *diu.* quatenus tamen ſint melioramenta perpetua,& concludenter per conductorem probata, vt tradit *Burſat. conſ.* 11. *num.* 36. *& ſeqq.*

69 Et ſi fuerint plures res ſimul locatæ, habenda eſt ratio omnium non aliquarum tantum *Marta conſ.* 449. *num.* 5. *Surd. conſ.* 34. *num.* 22.*poſt med.* adeo vt petens remiſſionem debeat probare quantitatem fructuum ſingularum rerum *Surd. ibidem.Barz. deciſ.* 59. *num.*13. *in fin. & ſeqq Coccin.deciſ.*422.
70 *num.*17.quod procedit etiamſi adſit pactum remiſſionis faciendæ,quia intelligitur prout de iure, & ſic quatenus ei locus ſit conſideratis fructibus omnium rerum locatarum *Rot.cor.Manzan. deciſ.*553.*num.*2.*&* 3. Niſi
71 forte pactum diceret non teneri conductorem impeditum ſoluere, *per tempo, o ſomma di tal impedimento*, quia illud verbum *ſomma*, ſignificat quantitatem, quam exigere non poterit, ſiue magnam, ſiue paruam, & ſic non patitur dictum intellectum *Menoc. conſ.* 835. *num.*9. *verſ.reſpondetur* 2.& hinc eſt, quod poteſt euenire caſus, quo conductor teneatur facere remiſſionem ſubconductori ſuo, & illam non valeat pro ſe obtinere,ſi videlicet conduxerit plura bonorum corpora ſimul,eaque ſeparatim ſublocauerit, & in vno eorum ceciderit grando, & ſegetes omnes deuaſtauerit, alia verò non tetigerit, petet enim iuſtiſſime ſubconductor remiſſionem,ſecus autem primus conductor, ſi ex alijs corporibus vltra dimidiam totius penſionis, quam ſoluit aſſequatur *Rauden. reſol.* 26. *num.* 2. *&* 3. *Fab. in C. lib.* 4. *tit.* 42. *def.* 27.

72 Hæc tamen intelligi debent cum ſuppoſito, quod locatio ſit vnica,nam ſi tot eſſent locationes, quot res, tunc ſufficeret probare damnum reſpectu vnius ad hoc,vt facienda eſſet remiſſio reſpectu illius *Menoc. conſ.* 835. *num.* 9. *Boſſ. tit. de remiſſ. merc.conduc. num.* 20. *& ſeq. Burſat. conſ.* 11. *nu.*35.*Coccin. deciſ.* 422. *num.* 17. quando autem locatis pluribus rebus dicantur plures locationes, & quando non, dictum eſt ſupra *in cap.* 25.

73 Et idem, quod dictum eſt de pluribus rebus locatis procedit etiamſi res locata præbeat plures ſpecies fructuum, puta ſi locetur prædium, ex quo colligatur triticum, & vinum, non ſatis erit conductori probare ſe triticum omnino perdidiſſe, niſi probet etiam perdidiſſe vinum, vel ſaltem, quod damnum in tritico ſit tale, vt licet vinum collegerit, adhuc non perceperit quantum ſufficiat pro dimidia mercedis *Surd. conſ.* 282. *num.* 16. *circa med. Barz. deciſ.* 59. *nu.* 12. *&* 13. vbi de communi *Coccin.deciſ.*422. *num.* 17. *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *de fin.*47.

74 Quod tamen declaratur non procedere, ſi ſoluendũ in ipſiſmet fructibus, quia tunc vna ſpecies non recipit functionem alterius, & ideo ſi vnus fructus deficiat, remitti debebit ſolutio illius, & ſi pro agro ſoluitur frumentum, pro vinea vinum, ſatis erit ſterilitas agri pro facienda remiſſione frumenti *Peregr. conſ.* 98. *num.* 7. *poſt med. lib.* 5.
75 prout etiam non procedit ſi damnum non ſit

ſit in ſolis fructibus, ſed in ſubſtantia rei, vel quia non potuit conductor vti parte rei, ex qua vna ſpecies fructuum colligitur, vel in tempore, quo colligitur, iuxta ea, quæ dicta ſunt ſupra in tertia declaratione *num.* 18. *& ſeqq.* & vltra ibi citatos *Io.Bapt.Coſta conſ.* 30. *num.* 11. *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *deſ.* 47 *num.*5. quod applicatur etiam ſi pluribus rebus locatis vna ſit perempta, vigente eadem ratione.

76 Sic quando locatio ſit ad plures annos damnum æſtimari non poterit niſi attentis omnibus annis, & facta computatione ſterilium cum fertilibus *cap. propter ſterilitatem*

77 *de loc.& cond.* Quod adeò verũ eſt, vt ſi vno anno remiſſionẽ, quis colono dederit ob ſterilitatem, deinde ſequentibus annis contingat vbertas, nihil oberit domino remiſſio, ſed integram penſionem etiam eius anni, quo remiſerit, exiget, vt dicit *text. in l. ſi vno* 17. *in princ.ff.loc.* vbi etiam additur hoc

78 procedere in vectigalibus locatis, nec non ſi facta ſit remiſſio verbo donationis, quaſi non ſit donatio, ſed tranſactio, niſi forte annus pro quo facta fuit remiſſio ob ſterilitatem eſſet vltimus, & dominus ſciuiſſet vbertatem aliorum.

79 Quod procedit etiam ſi ſolutio fiat per menſes, quia adhuc conſideratur totus annus *Surd. conſ.* 34. *num.* 54. *& ſeqq.* & quia contrarium ſenſerat *Boſſ. tit. de remiſſ. merc. conduct. num.* 23. eum reprobat *Surd.* dicens *ſub num.* 56. eius opinionem eſſe auctoritate deſtitutam, quia DD. quos allegat aliter loquuntur quam ipſe referat, addendo

80 tamen, quod poſſet opinio *Boſſ.* forte ſuſtineri, quando diſtributio eſſet vniformis, & æqualis ſingulo menſe, vt ipſe dicit *num.* 36. ſecus autem ſi ſit difformis, & inde appareat diſtributionem fuiſſe factam gratia cõmodioris ſolutionis tantum.

81 Verum, quod vbicumque merces non eſt vnica ſolutione deſtinata, ſed in annos diſtributa, non procedat dicta opinio, quod damnum æſtimari, non poſſit niſi attentis omnibus annis, ſed contrariam, quod videlicet quolibet anno æſtimatio fieri poſſit, tenent quam plures relati per *Surd. d. conſ.* 34. *num.* 43. & vltra eos *Menoc. conſ.* 835. *num.* 21. *& ſeqq. Valaſc. de iur. emph. quæſt.* 27. *num.* 46. *Burſat. conſ.* 309. *num.* 1. *& ſeqq.* vbi de communi *Ripol. var. cap.* 12. *nu.* 195. *& ſeqq.*

82 Sed prima opinio videtur regulariter amplectenda, eam enim firmauit, & communem eſſe dixit *Socin. iun. conſ.* 68. *num.* 2. *& ſeqq. lib.* 2. *Grat. diſc.* 567. *num.* 3. *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *defin.* 5. *num.* 2. *& ſeqq.* & eam ſequitur *Rot. deciſ.* 225. *num.* 4. *& dec.* 820. *num.* 2. *part.* 4. *diu. & deciſ.* 42. *num.* 5. *& ſeq. poſt Zacch. de obl. Cam. & deciſ.* 11. *per tot. & deciſ.* 422. *num.* 1. *cor. Coccin.*

83 Cæterum opinio iſta procedit de plano, quoad annos præteritos, ſiue præcedant annum ſterilitatis, ſiue ſubſequantur, dummodo præteriti ſint de tempore, quo petitur remiſſio, at quatenus adhuc ſint futuri, tunc aliud eſt dubium, quod cum percutiat tempus, quo remiſſio facienda eſt, an videlicet anno, quo accidit ſterilitas, ſeu in fine locationis, quia ſi computandi etiam anni futuri, ſequitur, vt expectari debeant, ideo illud tangam inferius ſuo loco.

84 Et recedendum erit à prædicta opinione, vbi tot ſint locationes, quot anni, non enim valent anni fertiles vnius locationis ſupplere ſterilitatem alterius *Abb. in cap. propter ſterilitatem num.* 13. *Capr. concl.* 88. *num.* 52. *ad med. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.* 27. *nu.* 46. quando autem locatione facta in plures annos cum diſtributione mercedis in annos ſingulos, dicatur locatio vnica, vel plures, dictum fuit *in cap.* 25.

85 Et facienda eſt dicta computatio annorũ fertilium cũ ſterilibus etiamſi non ſint proximi, ſed interpolati *Hoſt. in ſumma de locat. S. quæ actiones num.* 7. *verſ. & notandum Abb. in dict. cap. propter ſterilit. num.* 13. *ad fin.* & eſſe communem opinionem aduerſus *Innoc.* teſtatur *Valaſc. dict. quæſt.* 27. *num.* 46. quam tamen moderandam eſſe, vt pro-

86 cedat quatenus nõ ſint valde remoti, prout eſſet in locatione ad longum tempus vltra decennium, ſenſit alijs adductis *Burſat. conſ.* 11. *num.* 35.

87 Procedit tamen, vt facienda ſit dicta computatio, quando damnum eſt in ſolis fructibus, non verò ſi ſit in ſubſtantia rei, quia tunc remiſſio facienda eſt abſolute nulla habita ratione vbertatis fructuum in parte, quæ damnum non ſit paſſa *Surd. conſ.* 400. *num.* 6. *& num.* 15. *ad fin. cum duob. ſeqq. & num.* 27. vbi etiamſi in parte minima *Maſtril. deciſ.* 299. *num.* 110. *& ſeq. & num.* 128. *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *def.* 47. *in princ. & num.* 5. *& ſeqq. Rot. cor. Millin. deciſ.* 363. *num.* 1. *Camill. Medic. conſ.* 23. *num.* 13.

88 Controuerſia vero magna eſt an conductor probata ſterilitate vnius anni, probare etiam debeat illam non eſſe compenſatam vbertatẽ aliorum annorum, vel potius onus probandi ipſam compenſationem incumbat domino, & primam opinionem contra conductorem, quod ſcilicet ipſi incumbat onus probandi ſterilitatem vnius anni non fuiſſe

com-

compenſatam, tenet *Rota in deciſ.* 727. *nu.* 2. *& 3.* vbi pleniſſime *part. 4. diu. & deciſ.* 42. *num. 5. & 6. poſt Zacch. de obl. Cam. & cor. Coccin. deciſ.* 11. *num. 2. & cor. Millin. deciſ. 363. ad fin. & ſequitur* Gratian. *diſc.* 557. *n.4. & dec. Marc. 222. in addit. n.4. & ſeq.*

89 At contraria opinio, quod conductor eo ipſo, quod probauit ſterilitatem, habeat intentionem fundatam pro petitione remiſſionis, ita vt locatori eam effugere volenti incumbat onus probandi, quod illa ſterilitas fuerit compenſata, eſt forte verior, quia habet pro ſe textum ſatis clarum *in l. licet* 8. *C. locat.* in illis verbis *& quæ euenerunt ſterilitates vbertate aliorum annorum repenſatæ non probabuntur*, vt bene aduertit poſt alios *Cyriac. contr. 296. num.* 19. & ſentiunt alij, quos ſequitur *Burſat. conſ. 11. num. 32.*

90 Non autem ſufficit pro dicta compenſatione, quod in alijs annis conductor perceperit fructus ſolitos, licet forte fructus ſoliti ſuperẽt quantitatẽ mercedis, ſed requiritur, quod fuerint vberes vltra ſolitum *Put. deciſ.* 185. *n.2. ad fin. lib.* 2. nec ſufficit modicum,

91 ſed debent ſuperare ſolitum ſaltem in tertia parte, vt firmat *Burſat. d. conſ. 11. nu. 32. poſt med. Boſſ. tit. de remiſſ. merc. conduc. num.* 25. *& 27. Cyriac. d. contr. 296. num.* 20 & eſſe communem opinionem aſſerit *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merc. quæſt. 8. num.* 46. ſunt

92 enim plures, & diuerſæ opiniones in hoc puncto, vt videre eſt penes *Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. num.* 43. & compenſari cum ſterilitate vnius anni, quod percipitur vltra mercedem in alijs, dicit *Gratian. in deciſ. Marth.* 222. *num.* 6. & conſonant tradita *per Clapper. cauſ. 45. num. 9. & per tot.*

93 Imo nec ſufficeret adeſſe vbertatem fructuum in dicta quantitate, ſi propter ipſam vbertatem, fructus viliori pretio venderentur, adeò vt non poſſet recompenſari conductor in pecunia obligatus ſoluere. *Cyriac. d. contr. 296. num. 21. verſ. admonet. etiam Caroc. d. quæſt. 8. num.* 53. & facit, quod è contra dictum fuit paucitatem fructuum non præbere cauſam remiſſionis, quando ſunt cariores, adeò vt ex illis conductor percipiat tantum, vt ceſſet damnum ſufficiens pro remiſſione facienda ſupra *nu.* 13.

94 Præterea non eſt dubium, quod à præfatis receditur, vbi aliter fuit inter contrahentes conuentum imo ſatis eſt, quod fuerit cõuentum de remiſſione facienda ad hoc, vt pactum operetur, vt non ſit habenda ratio aliorum annorum ſecundum *Ang. conſ.* 312. *num. 6. ver. vnde cum hic*, quem ſequitur, & defendit *Surd. de alim. tit. 9. quæſt.* 26. *num. 21. & ſeq. Gratian. dec. Marcb.* 222. *in addit. num.* 2. & ſenſit *Rota cor. Coccin.*

95 *deciſ.* 422. *num.* 3. at contrarium in hac parte ſenſit eadem *Rota deciſ.* 225. *num. 4. & 6. & deciſ. 226. num. 1. part. 4. diu.* vnde

96 tutius erit conſiderare verba pacti, an ſimpliciter ſit conceptum, ita vt interpretationem à iure recipere poſſit, an verò ſit relatum ad annos ſingulos, vt diſtinguendo eleganter probat *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def.* 35. & exemplum ſecundi caſus eſt, ſi dictum fuerit, *e mancandoſi di qualche parte in vn' anno*, quia non poteſt intelligi de pluribus annis, vt voluit *Coſt. conſ. 66. num. 5. & ſeqq.* prout etiam ſi adſit pactum, quod conductor non teneatur ſoluere pro tempore, aut ſumma impedimenti, nam verba illa, *pro tempore*, ſignificant, quod habenda non ſit ratio totius temporis locationis, ſed pro quouis tempore, quo impediatur conductor, non teneatur ſoluere *Menoc. conſ.* 835. *num.* 23.

97 Cæterum in quã pluribus ex caſibus prædictis, in quibus dictum eſt non attendendam eſſe rigoroſam diſpoſitionem iuris circa quantitatem, aut etiam qualitatem damni neceſſarij pro remiſſione facienda, dubitari poterit quodnam damnum præcisè requiratur, & quoniam difficile eſt dari certam regulam omnibus caſibus adaptabilem ſtandum erit arbitrio Iudicis *Rip. in leg. fin. quæſt 24. C. de reuoc. donat. Ceph. conſ.* 257. *num* 27. *Rota deciſ.* 227. *prope fin. part. 4. diu. Mantic. deciſ. 35. num.* 6. qui iudex ex-

98 ceptis quibuſdam caſibus, in quibus dictũ eſt liberari debere conductorem à damno etiam minimo, & niſi appareat aliter ſenſiſſe partes recordari debet colonum ferre debere æquo animo modicum damnum in fructibus prædij conducti *l. ſi merces* 28. *§. vis maior ff. loc.* & ſuſtinere aliquam partem incomodi *l. habitatores 30. in princ. ff. loc.* & obſeruare poterit damnum non eſſe modi-

99 cum, ſi ſecundum opinionem vulgi, modicum non reputetur, vel ſi ſit infra ſextam partem mercedis, vt tradit *Ceph. d. conſ.* 257. *num. 27. & Neuiz. conſ. 90. num. 9. Rim. iun. conſ. 92. num.* 16.

De quantitate remiſſionis faciendæ, & de tempore quo fieri debet, ac de actione, alijſque remedijs ad eam conſequendam.

S V M M A R I V M.

1 *Remiſſionem mercedis faciendam eſſe pro rata temporis habetur in iure ciuili, & pro rata penſionis habetur in canonico.*

2 *Quo-*

Digitized by Google

2 *Quomodo conciliettur dicta diſcrepantia iurium, ſunt variæ opiniones.*

3 *Decl. vt reficienda ſit pro rata temporis, quando res locata æqualem fructum omni tempore reddit.*

4 *Et quando non reddit fructum æqualem, tunc habendo ratio penſionis, quæ ſoluitur, & quo intuitu ſoluitur, & num. 5.*

6 *Intellige prædictas concluſiones procedere in remiſſione facienda pro quocumque damno etiam paruo, ſecus in ea, quæ requirit læſionem vltra dimidiam.*

7 *In remiſſione mercedis facienda pro læſione vltra dimidiam quanta eſſe debeat, ſunt variæ opiniones.*

8 *Prima opinio eſt, vt ſit remiſſio facienda in totum, videlicet, vt nihil conductor de ſuo ſoluat.*

9 *Secunda eſt; vt fiat in eo, quod deficit vſque ad dimidiam penſionis.*

10 *Tertia opinio eſt, vt ſtetur arbitrio Iudicis.*

11 *Quarta eſt, vt fructus diuidantur pro rata, vt in colonia partiaria.*

12 *Prædictarum opinionum prima oſtenditur magis communis, & magis vera, & aliæ reprobantur & n.n. ſeqq. vſque ad num. 18.*

16 *Declaratur dicta prima opinio, vt debeant conſiderari fructus detractis omnibus expenſis etiam ſeminis.*

19 *Intellige ſi fructus ſuperent expenſas, alias ſi omnino deficiant, non tenetur locator reficere conductori expenſas, & ſemen.*

20 *Decl. hoc procedere in remiſſione propter ſterilitatem, ſecus ſi ob factum, vel culpam locatoris, quia tunc tenetur reficere omnia damna etiam lucri ceſſantis.*

21 *Intellige ſi factum locatoris non fuerit neceſſarium.*

22 *Et vbi damnum prouenit ex facto neceſſario, ſi ſit paruum, non reficitur.*

23 *Et reficienda ſunt damna non ſolum prouenientia ex facto locatoris, ſed etiam ex facto tertij, quem locator prohibere potuit.*

24 *Remiſſio ſi petatur ob malam qualitatem rei, ſi locator eam ignorauit non debetur, niſi adſit damnum ſufficiens ad eam petendam.*

25 *Si autem ſciuit, vel ſcire potuit, tunc debetur in quantitate damni.*

26 *Remiſſionis mercedis quantitas, vt ſciatur, debet conductor probare quantitatem damni.*

27 *Et vbi non poteſt quantitas probari, ſtatur quantitati verſimili arbitrio Iudicis.*

28 *Et poteſt reconcedi res retinenda pro tanto tempore, pro quanto fuit eius vſus impeditus.*

29 *Decl. procedere volente conductore, & non alias.*

30 *Et poteſt locator offerre ſe promptum recipere fructus rei, & remittere totam penſionem.*

31 *Et e contra poteſt locator offerre omnes fructus deductis expenſis, & ſemine.*

32 *Remiſſio mercedis facienda eſt conductori non valenti vti re conducta, etiamſi eam gratis alteri conceſſiſſet.*

33 *Remiſſio in locatione ad plures annos facienda eſt in fine locationis.*

34 *Contr. quod fieri debeat quolibet anno, quo ſequitur damnum, eſt magis communis.*

35 *Et ſi ſubſequentes anni ſint vberes ita vt reſtauretur damnum repetitur remiſſio.*

36 *Decl. dictam quæſtionem procedere in locatione vnica ad plures annos, ſecus ſi tot ſint locationes quot anni.*

37 *Decl. 2. procedere in remiſſione propter ſterilitatem, ſecus ſi petatur intereſſe.*

38 *Decl. 3. non procedere difficultatem, ſi appareat contrahentes aliter ſenſiſſe.*

39 *Remiſſio mercedis poteſt peti per viam exceptionis.*

40 *Et etiam per viam actionis, poſtquam fuit ſoluta merces, maxime ſtante ſolutione anticipata.*

41 *Remiſſio mercedis poſt ipſam mercedem ſolutam, non poteſt peti per condictionem indebiti.*

42 *Decl. procedere ſi ſolutio fuit facta anticipate, ſecus e contra.*

43 *Et prædictæ actiones non tantum dantur de iure, quam etiam vigore obligationis locatoris de manutenendo conductorem.*

44 *Inſtrumentum contractus locationis, ſicut probat actionem vni ex contrahentibus, ita probare debet eam alteri.*

45 *Via executiua, qua agit locator pro ſolutione penſionis, competit etiam conductori pro repetitione.*

46 *Executiue exactus via ordinaria repetit de ſtylo curiæ.*

47 *Decl. dictum ſtylum non eſſe ſeruandum extra curiam.*

48 *Decl. 2. in iudicio repetitionis indebiti procedendum eſſe ſaltem ſummarie.*

49 *Decl. 3. non procedere ſi exactum vigore obligationis Cameralis.*

50 *Remiſſio mercedis ſi facta indebite, poteſt repeti, etiãſi verbo donationis facta ſit.*

51 *Decl. procedere ſi locator, qui eam fecit, ignorauit rem non deberi, ſecus ſi ſciuit, & donare dixit.*

CAPVT XLVIII.

PRæſuppoſito nunc, quod locus ſit remiſſioni mercedis; ſi quæratur de quantitate, in qua facienda ſit, offert ſe primo antinomia quædam inter ius Ciuile, & Canonicum, nam primum *in l. ſi vno 17. §. vbicumque ff. locat.* dicit eam faciendam eſſe pro rata temporis, ſecundum verò *in cap. propter ſterilitatem de loc. & cond.* dicit eam faciendam eſſe pro rata penſionis, ad quam tollendam volunt aliqui ius Canonicum loqui in caſu, quo penſionis aliqua pars ſit remittenda, ius verò ciuile loqui in caſu, quo remitti debeat in totum. *Pinel. in l. 2. C. de reſcind. vend. part. 1. cap. 3. num. 23. Caroc. de remiſſ. merc. quæſt. 1. num. 6. ver. declaratur ſecundo* alij vero dicunt textum iuris ciuilis *in d. §. vbicumque* quatenus contineat vocem illam, *temporis* eſſe corruptum, quia in Pandectis Florentinis, ea non adeſt, vt obſeruauit *Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. num. 30. ad med.* ac etiam ea non adeſt in codicibus melioris impreſſionis, prout eſt ille, quem præ manibus habeo.

3 At remiſſionem faciendam eſſe pro rata temporis, quo conductor fuit impeditus fructus rei percipere tantum quatenus non probetur per text. *in d. §. vbicumque* probatur per alios, & ſignanter *in l. ſi quis domum 9. §. hic ſubiungi ff. loc.* ibi *vt pro rata temporis, quo fruitus eſt penſionem præſtet. & in l. ſi fundus 36. prope med. ff. eodem* ibi *eius, ſcilicet temporis, quo fruitus non fuerit*, & tradunt *Bart. in l. ſi vno §. item cum quidam num. 3.*

ff. co-

ff. eodem Soccin. Sen. conſ. 88. *numer.* 3. *ver. circa tertiam lib.* 1. cum alijs adductis *per Couar. practic. quaſt. cap.* 30. *num.* 3. *& Rot.*
3 *cor. Mantic. deciſ.* 35. *num.* 4. vnde vera eſt concluſio, ſed non poteſt indiſcrete accipi, vt procedat indiſtinctè, ſed ſolum vbi prædium, vel alia res locata quolibet tempore æqualem fructum, ſeu æquale commodum præſtat, prout ſunt prædia Vrbana, nempe domus ad habitandum locatæ, quia in eis, ſoluendo pro tempore, ſoluitur etiã pro rata fructuum, cum tandiu fructus ex eis percipere dicatur conductor, quandiu
4 in illis habitat, vt poſt plures dicit *Pantzſch. de loc. quaſt.* 1. *in fin.* verum quando vtilitas vtriuſque partis non eſt eadem, in quocumque tempore, vti ſi molendina locentur pro certis corbibus frumenti annuatim, de quatuor mẽſibus in quatuor menſes præſtãdis, quæ tamen in hyeme fere nihil ſoleant molere, & vtilitatẽ conductori tribuere, ſed tota vtilitas eorum ſit in æſtate, & eueniat, quod æſtate iam tranſacta, ſcilicet de menſe Octobr propter exceſſiuas pluuias à flumine deuaſtētur, nõ poterit haberi ratio in faciẽda remiſſione ſolius temporis ſubſequentis pro quo conductor non potuit vti. Sic euidentius ſi conducta ſit domus, quæ erat in nundinis pro vno anno pro decem in toto anno, licet non eſſet vtilis niſi in quindecim diebus, in quibus erant nundinæ, & eueniat, quod poſtquã conductor habuit illos quindecim dies migrari compellatur, vtique non fiet ei remiſſio penſionis aliorum 350. dierum, pro quibus fuit domus locata, prout e contra ſi toto tempore anni eamdem domum retinuerit, & imminente tempore nundinarum impeditus fuerit vti pro illis tantum quindecim diebus earum, non debebit pro illorum rata ſolum fieri remiſſio, quare in his & ſimilibus caſibus non habẽ-
5 da erit ratio temporis, ſed penſionis, quæ ſoluitur, & quo intuitu ſoluitur, vt expoſcit æquitas canonica, iuxta *d. cap. propter ſterilitatem* vt ſenſiſſe videtur ibi *Io. Andr. num.* 3. & prædictis, aliiſque ſimilibus caſibus relatis, optime explicat *Bal. conſ.* 145. *num.* 7. *lib.* 3. ſic ſi adfuerit in prædio exercitus de menſibus Februarij, Martii, Aprilis & Maii, in quibus pauci admodum fructus percipiuntur, non erit facienda remiſſio pro rata temporis, dum potuit conductor aliis menſibus omnes fructus percipere, vt conſiderauit *Rot. cor. Mantic. deciſ.* 35. *num.* 4. & late *Surd. deciſ.* 326. *num.* 18. *ver. & quod diximus & ſeq.*
6 At hæc percutiunt eam remiſſionem, quæ fieri debet pro quocumque damno, ſiue magno, ſiue paruo, quæ menſurari debet ad ratam damni, temporis, & mercedis. Ac deueniendo ad illam, quæ non eſt facienda
7 niſi damnum ſit vltra dimidiam mercedis, quanta eſſe debeat remiſſio quando ei locus eſt *Menoch. in tract. de arbitr. lib.* 2. *caſ.* 77. dicit dubitari à noſtris, & refert tres opi-
8 niones, quarum opinionum prima eſt, vt facienda ſit remiſsio in totum, præſupponendo videlicet, quod penſio ſit centum, & conductor perceperit ſolum quadraginta, quod facienda ſit in totum, ideſt pro toto eo, quod deficit, & ſic pro ſexaginta, quæ opinio probatur primo, quia iura abſolute dicunt ſimpliciter faciendam eſſe remiſsionem, & ſic dum aliud non exprimant, debent accipi, vt fiat in totum, quia iſte eſt potentior ſignificatus verborum, qui accipi debet *l.* 1. *ff. ſi ager veſtig.*

Secundo ſumendo argumentum ab emptione, & venditione, in qua ſi adſit læſio ſupplendum eſt pretium in totum, *l.* 2. *C. de reſcind. vend.* ergo idem dicendum eſt in locatione, & conductione, prout argumentatur *Bart. in l. ſi merces* §. *vis maior num.* 4. *ff. loc.*

9 Secunda opinio eſt quod remiſsio ſolum fiat vſque ad dimidiam ipſius penſionis, adeo vt retento eodem themate, ſi penſio ſit centum coronarorum, & conductor quadraginta tantum percipiat, remiſsio fiat in decem, vel vndecim, ita vt conductor non ſoluat niſi dimidiam totius penſionis, vel quid minus, quæ opinio ſuadetur ab eo, quod dictum eſt communiter teneri remiſſionem nun eſſe faciendam, vbi conductor quid vltra dimidiam penſionis percipiat.
10 Tertia opinio eſt, hanc remiſsionem iudicis arbitrio faciendam eſſe, prout tenuit *Barbat. conſ.* 21. *col. penult. lib.* 2.

Et his opinionibus ita ſimpliciter cum ſuis rationibus relatis *Menoc.* vere ſenſum ſuum non aperit, ſed *Pantzſch. de loc. & cond. quaſt.* 3. eaſdem repetit, & deinde obſeruat videri illum ſequi opinionem, quod ſtandum ſit iudicis arbitrio, qnia eam vltimo loco refert, quando enim DD. referunt plures opiniones non aperiendo ſuam, cenſetur ſequi eam, quam vltimo loco referunt *Bero. conſ.* 93. *num.* 27. *lib.* 1. & cum eadem opinione, quod ſtetur arbitrio iudicis, tranſire etiam videtur *Caroc. de locat. in tit. de remiſſ. merc. quaſt.* 8. *numer.* 105. *Magon. deciſ. Floren.* 67. *num.* 28. *Rot. deciſ.* 151. *num.* 15. *poſt Zacch. de obl. Cam.*
11 Eſt etiam alia opinio per præfatos non relata, quod vbi conductor non percepit pro dimidia mercedis, nulla facta detractio-

ne expenſarum, omnes fructus percepti diuidi debeant inter dominum, & conductorem, prout fit cum colono partiario, & hæc fuit opinio *Bald. in l. licet num. 4. C. loc.* quam refert, & dicit intelligere ſeruari in aliquibus locis *Boſſ. in ſua pract. tit. de remiſſ. merc. conduc. num. 3. in prin.*

12 Verum prima opinio, quod vbi non eſt perceptum quantum ſufficiat pro dimidia penſionis, fiat remiſsio in totum, videlicet, ſi nihil prorſus perceptum, vel perceptum ſolum ſemen, & quantum expenſum fuit, nihil prorſus ſoluere debeat conductor, ſi autem perceptum aliquid non ſufficiens pro medietate penſionis, ſoluere debeat illud ſolum, quod perceptum eſt vltra ſemen, & expenſas, & reſiduum in totum ſit remittendum, eſt magis communiter recepta, eam enim ſic explicatam docuit *Caſtren. in d. l. ſi merces 28. §. vis maior num. 4. ff. loc. Imol. in cap. propter ſterilitatem ſub num. 16. de locat. Capr. in regulis cap. 88. num. 57. Boſſ. in d. tit. de remiſſ. merced. num. 3.* vbi teſtatur hanc eſſe communem opinionem *Neuizan. conſ. 90. num. 18. & 19. Burſat. conſ. 309. num. 3. Pantzſchm. d. quæſt. 3. num. 5.* vbi quod putat ab hac non eſſe recedendum.

13 Et non ſolum dicta opinio eſt magis communis, ſed etiam verior, nam vltra rationes ſupra *ex Menoc.* relatas, eam probat *text. in d. l. ſi merces 28. §. vis maior* ibi *non debet conductori damno eſſe, ſi plus quam tolerabile ſit, laſi fuerint fructus.* ſi enim non debet conductori damno eſſe, aperte ſequitur, vt nihil de proprio ſoluere debeat, alias enim ei damno eſſet.

14 Quod autem dictum fuit pro ſecunda opinione conductori non fieri remiſsionem, ſi vltra dimidiam penſionis percipiat, non concludit, vt ergo quando fit remiſsio, ea facienda ſit in eo ſolum, quod deficit ad dimidiam, & reſiduum ſoluere debeat de ſuo, nam videmus, quod etiam in emptione, & venditione permittitur venditorem lædi vſque ad dimidiam, & tamen ſi lædatur vltra eam non ſatis eſt emptori ſupplere vſque ad illam, ſed debet ſupplere vſque ad integrum pretium, alias contractus reſcinditur, vt habetur *in l. 2. C. de reſcin. vend.* ad cuius terminos reducitur hæc remiſsio *per Bart. in d. l. licet* prout aduertit *Pinel. in d. l. 2. par. 3. cap. 3. num. 24.* quando enim tollenda eſt læſio, & damnum debet tolli in totum, licet ad euitandas lites expediat non quodlibet damnum tollere, ſed tantum ſi ſit plus quam tolerabile, nec quamlibet læſionem, ſed tantum ſi ſit vltra dimidiam ex iuribus allegatis.

15 Quare ſi opponatur, imo iura velle conductorem ferre æquo animo modicum damnum, vt habetur in ipſo §. *vis maior*, & partem incommodi, vt dicitur *in l. habitatores 30. in princ. ff. loc.* facilis erit reſponſio, vt ſcilicet debeat illud ferre ſi ſit modicum, ſecus autem ſi plus, quàm tolerabile ſit, vt diſtinguitur in eodem §. *vis maior*, & plus quam tolerabile eſſe dicitur, ſi excedit dimidiam penſionis, vt deducitur ex dicta *l. 2. C. de reſcind. vend.* & tunc conductor liberari debet à damno in totum, vt probatur eiſdem iuribus.

16 Et ſi opponatur aduerſus id quod dictum eſt colonum detrahere debere ſemen, & quod ſupereſt de fructibus tantum ſoluere, quod imo ſemen perdere debeat per text. *in l. ex conducto 16. §. ſi vis tempeſtatis ff. loc.* ibi *ne ſupra damnum ſeminis amiſſi, mercedes agri præſtare cogatur* reſpondendũ erit textum illum loqui in caſu, quo fructus prorſus ſint ſublati, ita vt nec ſemen perceptum ſit, vt patet ex verbis præcedentibus ibi, *& ſi labes facta ſit, omnemque fructum tulerit*, & ex eo quod expreſſe dicit, ſemen amiſſum, quo caſu clarum eſt non teneri dominum fundi illud de ſuo reſtituere, ſed damno conductoris cedere debere amiſſionem in caſibus, in quibus locator ad aliud non tenetur, quam ad penſionis remiſſionem, de quo nunc agimus, quidquid ſecus ſit in caſibus in quibus locator tenetur non ſolum ad remiſſionem penſionis, ſed etiam ad omnia damna de quibus paulo infra dicendũ erit.

17 Hinc dum habemus definitum, quam læſionem, quodque damnum iura non patiantur, inde ſequitur vt ceſſet arbitrium Iudicis, vel quando intret, quia regulandum eſt à iure, non poterit iudex niſi iuxta dictam primam opinionem arbitrari, quæ propterea ſeruanda erit, vt dicit *Burſat. dict. conſ. 309. num. 3. verſ. & licet*, & ſequitur *Pantzſch. d. quæſt. 3. ad fin.*

18 Quo ad aliam opinionem quam addidi ex Baldo, quod debeat fieri remiſſio diuidendo fructus cum conductore, vti diuiduntur cum colono partiario, eius inſubſiſtentia probatur ex lectura *text. in d. l. ſi merces §. vis maior* non ſolum ex quo dicit conductorem damnum ſentire non debere, quando eſt intolerabile, quod ſæpiſſime nõ verificaretur dicto modo practicando, ſed etiam quia expreſſe diſtinguit, & diuerſimode practicari cum conductore, ac cum partiario dicit.

19 Pro hac verò remiſſione non tenetur locator aliquid de ſuo refundere conductori ratione ſui intereſſe, quod excedat vtilitatem

tem

tem affectus, niſi expreſſe fuerit conuentum *Ang. conſ. 312. num. 4. poſt med. ver. ad id autem*; adeo vt ſi non ſit perceptum ſemen illud perdere debeat conductor, vt mox dicebam per tex. *in l. ex conducto 16. ff. loc.* at

20 hoc procedit in remiſſione propter ſterilitatem abſque facto, & culpa locatoris, his enim incruenientibus, locator tenetur reficere conductori omnia damna, ac etiam lucrum ceſſans *l. ſi fundus 36. poſt med. ff. loc.*

21 quatenus tamen factum locatoris non fuerit ei neceſſarium, quia tunc non tenetur niſi penſionem remittere, puta ſi neceſſe habeat domum reficere ne ruat *l. & hac diſtinctio 38. in princ. ff. loc.* imo in iſto caſu con-

22 ductor tenetur partem incommodi, paruulam tamen, æquo animo ferre, & pro ea remiſſionem petere nequit *l. habitatores 30. in prin. ff. locat.* & diſtinguendo inter refectionem neceſſariam, vt pro ea facienda ſit ſolum remiſsio ad metam impedimenti, & voluntariam, vt pro ea ſint reficienda damna, & intereſſe eſt *text. in l. qui inſulam 33. in princ. ff. eod.*

23 Imo non ſolum tenetur ad damna, & intereſſe locator, ſi facto ſuo impediatur conductor, ſed etiam ſi impediatur ab eo, cui ipſe prohibere poſſet ne id faciat, vt eſt *text. in l. ſi fundus 36. poſt med. ver. nam etſi ff. locat. cum concord. relat. per Rot. cor. Verall. deciſ. 180. num. 2. part. 1. Gratian diſc. 376. num. 18.* vbi quod eſt diſtinctio approbata à DD. qui etiam latius diſtinguunt, ſeu potius diſtinctionem apertius explicando, conſiderant quatuor caſus principales cum eorum ſubdiſtinctionibus, & declarationibus, quorum primus eſt ſi impedimentum proueniat facto locatoris, ſecundus ſi facto conductoris, tertius ſi facto tertij, & quartus ſi caſu fortuito, & eſt diſtinctio *Bart. in l. ſi vno 17. §. item cum quidam num. 2. ver. hoc præmiſſo ff. loc.* de qua dixi *in cap. 28. de obligat. locatoris à num. 25.* vbi videri poteſt, & latius penes *Caroc. tit. de remiſſ. merced. quaſt. 8. à num. 13. & plur. ſeqq. & Pantzſch. de loc. quaſt. 13. & quaſt. 14. per tot.*

24 Si res locata fuerit malæ qualitatis, & locator ignorare potuerit, non tenetur niſi ad remiſſionem mercedis, quatenus ex illa mala qualitate reſultet damnum conductori ſufficiens, at ſi ſciuit, vel ſcire potuit, tenetur etiam ad intereſſe, vt probat *text. in l. ſed addes 21. §. ſi quis dolia ff. locat.* dum ibi

25 dicitur, quod ſi locaui paſcua in quibus erat herba mala per quam mortua ſunt animalia, ſi ſciui, teneor ad damna, ſi ignoraui, ſolum penſionem non petro, ſi autem locaui vaſa, quæ ſint vitioſa, teneor ad damna ſiue ſciuerim, ſiue ignorauerim vitium, & ratio differentiæ redditur à *gloſ. in ver. herba mala*, quia locans vaſa debuit ſcire, in paſcuis iure potuit ignorare, late *Caroc. de locat. poſt tit. de imperit. Caprar. concluſ. 6. nu. 8. & ſeq.* vbi & de locatione equorum in qua diſtinguit inter locationem equi certi factã à ſciente eum malum, vt teneatur ad intereſſe, & locationem equi incerti factam ab habente bonos, & malos, & dicit teneri pariter ad intereſſe ſi poſtea præſentauit malum.

26 Ad hoc autem, vt poſſit ſciri quantitas, & fieri remiſſio modis prædictis, & ad hoc vt ſolui poſſint damna, & intereſſe conductoris, vtique ſupponitur eorũ probatio, quæ quidem à conductore facienda eſt, vt dictũ eſt ſupra *in cap. præcid. num. 64.* & dicit *Rota cor. Verall. deciſ. 183. num. 4. part. 1.* quod liquidari debent, nec eſt præſtandum iuramẽtum ad illorum liquidationem.

27 Verum, quia omnia intelliguntur datis terminis habilibus, & in hoc propoſito quoque nõ videtur æquitatem permittere, quod ſi damna non probentur in ſpecie, debeat conductor, qui in genere ea probauit, læſionem pati, ſi dubitetur de quantitate, quia non poteſt dari certa regula, ſtandum erit iudici, qui ad metam damni magis veriſimilis eam arbitretur *Couar. practic. reſol. cap. 30. num. 2. verſ. vidi tamen. Rot. cor. Mantic. dec. 35. ad fin.*

28 Vnde ſi impeditus fuerit conductor aliquo certo tempore vti re conducta, propter difficultatem liquidandi eius damna, poteſt ei eadem res reconcedi pro alio, & eodem tempore, vt ita recompenſetur, vt voluerunt *Corn. conſ. 38. in fin. lib. 2. Decian. conſ. 107. num. 4. verſ. ſi ergo. Burſat. conſ. 309. num. 10. ver. verum quia hæc damna*,

29 quod tamen procedere volente conductore, ſecus autem eo inuito, declarat *Pantzſchm. de loc. quaſt. 2. num. 11.* & poteſt etiam lo-

30 cator, dum conductor conqueritur de damno, offerre ſe promptum recipere fructus rei, & remittere illi totaliter penſiones, & quatenus eum ita reddat tutum à damno elidet omnem eius remiſſionis prætenſionẽ *Parſ. conſ. 38. num. 18. & 24. lib. 1. Rolan. conſ. 86. num. 9. lib. 3. Pantzſchman. d. quaſt. 2. num. 12. Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merc.*

31 *quaſt. 1. num. 16.* vbi & e contra, quod conductor poteſt offerre omnes fructus deducto ſemine, & expenſis, quod intelligendum eſt in caſu, quo locus ſit remiſſioni mercedis, nempe vbi non percipiat quantum ſufficiat pro dimidia mercedis, iuxta ſupradicta.

by Google

32 Non tamen excuſaretur à remiſſione locator ex eo, quod nullam vtilitatem precio æſtimabilem conductor ex re locata perciperet, vti ſi domum alteri habitandam gratis conceſſiſſet, quia adhuc ei remittere illam in ſuis caſibus deberet, eſt text. *in l. qui inſulã 33. §. ædiles ff. locat. & ibi Bart. in ſum.*

33 Si autem quæratur, quando facienda ſit remiſſio, dubium præcipuè cadit in locatione ad plures annos ſi eueniat ſterilitas in aliquo eorum, an ſtatim anno illo facienda ſit remiſſio, an vero expectandi ſint omnes anni, & facienda in fine, & opinionem, quod fieri debeat in fine tenuit *Theſaur. quæſt. 47. num. 4. lib. 2. Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. defin. 35. ad fin. ver. itaque fruſtra Rot. deciſ. 225. num. 5. part. 4. diu.* & habet hæc opinio rationem, quia cum remiſſio facienda ſit, niſi ſterilitas vnius anni cum vbertate præcedẽtis, vel ſubſequentis anni valeat compenſari, vt dicit text. *in cap. propter ſterilitatem de locat.* vtique iſte calculus non poteſt fieri niſi omnibus annis expectatis, vt conſiderauit *Rot. in deciſ. 225. num. 5. part. 4. diu.* & pro iſta opinione iudicatum fuiſſe refert *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 27. num. 47.*

34 Verum contraria opinio eſt magis communiter recepta, tenuit enim eam *Aretin. conſ. 52. num. 4. poſt princ. ver. ſed rariſſime Burſat. conſ. 11. num. 34. & conſ. 309. nu. 1. poſt med.* vbi quod nemo contrarium cogitauit *Becc. conſ. 82. ſub num. 24. Surd. conſ. 34. num. 54. ante med. Boſſ.* qui hanc communem eſſe teſtatur *tit. de remiſſ. merc. cond. num. 23. poſt med. Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. num. 47.* licet referat vidiſſe quandoque iudicatum pro cõtraria *Caroc. tit. de multiplicat. contrac. num. 31.* vbi pariter de com-
35 muni, & ſi placeat hanc retinere, rationi
in contrarium adductæ reſponderi poteſt, quod vbertas futura non eſt ſuſpenſiua remiſſionis, ſed reſolutiua illius, & propterea non debet fieri calculus annorum futurorũ antequam remiſſio fiat, ſed ex poſt, vt aperte habetur *in l. ſi vno 17. in princ. ff. locat.*

36 Cæterum dubium hoc procedit cum ſuppoſito, quod locatio ſit vnica plures annos complectens, licet penſio in annos, vel menſes ſingulos ſit diſtributa, & in his terminis loquuntur *Caroc. d. num. 31. & 32.* & alij, nam quatenus ſint plures locationes, tunc ceſſat difficultas, & clarum eſt, quod vbertas vnius, non ſupplet aliam, vt docuit *Bald. in l. licet num. 17. ver. ſed ſi nouus C. locat.*

37 Prout etiam ceſſat dicta difficultas ſi non agatur proprie de remiſſione mercedis propter ſterilitatem, ſed petatur intereſſe ob factum locatoris, vel tertij *Theſaur. quæſt. 47. num. 4. lib. 2.* & quod hoc caſu non conſiderentur omnes anni *Burat. conſ. 309. num. 4. ad fin. ver. 2. principaliter* Nec non ſi ex
38 pacto deſuper conuento dignoſcatur partes
aliter ſenſiſſe *Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 35.* & in alijs caſibus, in quibus non habendam eſſe rationem aliorum annorum, dictũ fuit ſupra *Cap. præcedenti ad finem.*

39 Si denique quæratur de actione, alijſque remedijs competentibus pro iſta remiſſione conſequenda, in primis poteſt conductor de ea opponere per viam exceptionis aduerſus locatorem agẽtem pro mercede, vt dictũ eſt ſupra in *Cap. 45. vbi n. 11. & ſeq.* an talis exceptio opponi valeat ab obligato in forma Cameræ, vel alia via executiua adſtricto.

40 Et vlterius poterit etiam conductor eam petere per viam actionis poſtquam ſoluerit, idque præcipue ſi ſolutio penſionis fuit anticipate facta, vt ſunt *text. in l. ſi quis fundum 10. §. Imperator in fin. & in l. ſed addes 21. §. ſi quis cum in annum, & in l. ſi fundus 36. verſ. ſimiliter ff. loc.*

41 Quæſitum autem fuit, quæ actio competat conductori hoc caſu, & quidem Mela ſcripſit ex conducto actione repetiturum conductorem, non quaſi indebitum condicturum. Non enim per errorem dedit plus, ſed vt ſibi in cauſam conductionis proſpiceret. Aliter atque ſi quis cum decem conduxiſſet, quindecim ſoluerit, hic enim ſi per errorem ſoluit, dum putat ſe quindecim conduxiſſe, ex conducto actionem non habebit, ſed ſolam condictionem, nam inter eum qui per errorem ſoluit, & eum, qui penſionem integram ſoluit ante diem, multum intereſt, vt dicit *text. in dicta l. ſed addes §. ſi quis cum in annum*, & tradit etiam *Gratian. diſc. 376. num. 22.*

At contrarium breuioribus verbis, ſed tamen ſatis aperte habetur *in dict. l. ſi quis fundum §. Imperator in fin.* ibi *atque temporis, quod inſecutum eſt, mercedes, vt indebitas recuperabis.* Sed componitur iſta iurium diſ-
42 crepantia, vt non competat condictio inde-
biti, ſed actio ex conducto, ſi conductor ſoluerit anticipate, nempe ab initio antequã cõpeteret ei exceptio retẽtionis in quibus terminis loquitur, & procedit text. *in d. l. ſed addes §. ſi quis cum in annum*, ſecus vero ſi ſoluit poſtea, in quibus terminis loquitur, & procedit alius tex. *in d. l. ſi quis fundum §. Imperator*, primo enim caſu, de tempore ſolutionis merces non erat adhuc indebita, ſed bene ſecundo *gloſ. in dict. §. Imperator ver. recuperabis* vbi etiam *Bart. Caſtren. in dict. l. ſed addes n. 21. §. ſi quis cum. Gratian. dict. diſc. 376. num. 30. & 31.*

Neque

Neque obſtat text. *in l. ſi Pater ignorans*
ff. ſol. matr. per quem probari videtur con-
dictionem indebiti nunquam habere locum,
dũ dicit, quod ſi Pater mulieris ſoluat Gene-
ro dotem iam ſoluto matrimonio eã non per
condictionem indebiti, ſed actione pro dote
repetit, nam reſpondetur ibi ſpeciale eſſe,
vt ceſſet condictio indebiti fauore dotis, vt
l. cum is qui §. mulier. ff. de condict. indeb.
prout d. text, *in l. ſi Pater ignorans* reſpon-
det præfata *gloſ. in l. ſi quis fundum* 10. §.
Imperator verſ. recuperabit cum qua tranſit
ibidem ſicco pede *Bart.* ſed *Caſtren.* dicit,
quod *in dict. l. contraria* poterat competere
actio ordinaria de dote, & ideo ceſſat con-
dictio indebiti, quodque ceſſaret etiam in
caſu *d. §. Imperator* ſi competere poſſet actio
ex conducto, ſed ibi non poſſe eam compe-
tere, quia ſolutio fuit facta locatione finita,
& ideo non poteſt alia competere, quam
condictio indebiti.

43 Et iſta repetitio, & actio ex conducto, da-
bitur tam ex iure communi, quam etiam vi
conuentionis quando præceſſit inſtrumen-
tum, & locator promiſit manutenere con-
ductorem, vt probat *Gratian. diſc. 376. nu.*
22. ver. iſta autem & ſeqq. quia contractus
locationis eſt vltro citroque obligatorius, &
44 æquitas non patitur, quod ex ipſius inſtru-
mento vnus poſſit agere, & alius non *l. ſi*
id certo §. nunc videndum ff. commod. Rolan.
conſ. 69. num. 9. lib. 4.

Et vi eiuſdem æqualitatis ſeruandæ inter
locatorem, & conductorem, ſequitur etiam,
45 vt ſi locator compulit vigore ipſius inſtru-
menti ſoluere via executiua procedendo,
eodem modo compellere poterit conductor
locatorem ad reſtituendum exacta, prout
pariter firmat *Gratian. d. diſc. 376. num. 26.*
& 27.

46 Nec obſtat, quod executiue exactum;
non executiue, ſed via ordinaria repeti de-
beat, prout ſeruari in Curia Romana teſtan-
tur *Adden. ad Gregor. deciſ. 581. num. 38.*
47 quia vltra quod prædictus ſtylus Curiæ Ro-
manæ non eſt ſeruandus extra eam, ſecun-
dum *Gratian. dec. March. 220. in addic. n. 7.*
48 & in iudicio repetitionis indebiti, proce-
dendum eſt ſaltem ſummarie *Rot. cor. Mer-*
lin. deciſ. 464. num. 4. poſſet etiam reſpon-
deri ſtylum non applicari, dum conductor
repetit vigore inſtrumenti, quod in curia
49 ſemper continet obligationem Cameralem
quæ dat viam executiuam etiam pro eis, quę
veniunt ex iuris interpretatione *deciſ. 84.*
num. 7. & 8. poſt Zacch. de obl. Cam. & pro
virtualiter in diſpoſitione contentis *dec. 270.*
num. 5. & 17. ibidem & poſſe procedi execu-
tiue pro repetitione indebiti, vigore obliga-
tionis Cameralis ſoluti, *Ridolphin. in praxi*
part. 1. cap. 1. num. 73.

Sicut autem, vt dictum eſt, conductor ſi
ſoluerit dum ei competebat remiſſio, poteſt
ſolutum repetere, ita, & locator ſi remiſſio-
50 nem fecerit, dum non debebat, poterit ite-
rum exigere, & quod magis eſt, etiamſi re-
miſerit verbo donationis, vt eſt text. expreſ-
ſus *in l. ſi vno 17. ver. ſed & ſi ff. loc.* quod ta-
51 men procedit ſi ignorauit remiſſionem non
deberi, ſecus autem ſi ſciuit, & verbo do-
nationis remiſit, vt probat apertè idem tex.
iuncta *gloſ. in ver. & ſcit locator.*

De pactis conuentis circa mercedis remiſſionem.

S V M M A R I V M.

1 *Pacta intelligi debent prout de iure.*
2 *Remiſſionem mercedis petens conductor, agit de damno vitando.*
3 *Pactum, quod fiat remiſſio mercedis non debet reſtringi ad limites diſpoſitionis iuris communis, ſed aliquid vlterius operari.*
4 *Lim. ſi pactum dicat, fieri reſtaurum debitum, quia intelligitur prout de iure.*
5 *Idem ſi dictum, quod fiat reſtaurum conueniens.*
6 *Pacta debent intelligi, vt aliquid operentur vltra diſpoſitionem iuris communis, ſed reſtringenda ſunt, vt quantu minus fieri poſſit ei derogent.*
7 *Pactum, quod fiat remiſſio mercedis ſufficit, vt aliquid remittat de requiſitis per diſpoſitionem iuris.*
8 *Et quid remittat attendenda voluntas partium.*
9 *Pactum, quod fiat remiſſio in caſu, quo de iure fieri non debet, vel e contra, valet.*
10 *Verba potiſſimum mentem ſignificant.*
11 *Verborum à proprietate non eſt recedendum, niſi aperte conſtet partes aliter ſenſiſſe.*
12 *Et attendenda etiam ſunt circumſtantia verborum, & ad quæ referantur.*
13 *Pactum, quod fiat remiſſio in caſu inundationis fluminis, intelligitur ſi concurrant requiſita in caſu illo.*
14 *Pactum, quod fiat remiſſio, ſi poteſt plura operari, & non dignoſcatur, de quo ſenſerint partes, interpretari debet, vt operetur, quod minimum eſt.*
15 *Interpretatio pacti ſemper facienda eſt contra illum ad cuius fauorem fuit appoſitum, & qui in eo ſe fundat.*
16 *Pactum, quod fiat remiſſio, quamuis damnum non ſit vltra dimidiam, non intelligitur de damnu modico.*
17 *Modicum dicitur, quod eſt intra ſextam partem, niſi aliter ſit opinio vulgi.*
18 *Remiſſio mercedis, vt facienda ſit, non eſt neceſſe, quod concurrant ſimul plures cauſæ, ſed vna ſufficit de iure.*
19 *Pactum, quod fiat remiſſio in caſu belli, & peſtis, non intelligitur copulatiue, ſed ſufficit, vel bellum, vel peſtis.*
20 *Pactum, quod conductori non ſit facienda remiſſio, non eſt validum ſecundum aliquos.*
21 *Contrarium probatur verius.*
22 *Decl. primam procedere ſi agatur de remiſſione propter impedimentum procedens à facto locatoris, vel*
etus

Digitized by Google

eius quem locator impedire poteſt, ſecus propter alios caſus fortuitos, & num. 24.

23 Pactum contra ſubſtantiam, & primauam naturam contractus non valet.

25 Renunciatio generalis non valet.

26 Decl. procedere in iudicijs, non in contractibus.

27 Renunciatio generalis remiſsionis mercedis non comprehendit factum partis.

28 Ampl. etiamſi factum non poſsit dici culpoſum.

29 Locator impediens conductori vſum rei locatæ dicitur in dolo.

30 Factum partis comprehenditur in pacto quando alias nihil operaretur.

31 Et comprehenditur ſi prouenit culpa locatoris, lege permittente.

32 Renunciatio generalis remiſsionis, & caſuum fortuitorum reſtringitur ad venientes in fructibus, & euenientes in ipſa rei ſubſtantia non comprehendit.

33 Renunciatio remiſsionis mercedis, & caſuum fortuitorum ſolet pluribus modis concipi.

34 Renuncians omni legum auxilio, dicitur renunciare remiſsioni mercedis.

35 Contr. tenent aliqui, ſed prima eſt magis communis.

36 Lim. dictam primam opinionem, vt præfata renunciatio ſuffragetur ſi damnum ſit in fructibus, non in rei ſubſtantia.

37. Lim. 2. vt non ſuffragetur in caſibus inſolitis.

38. Lim. 3. vt procedat ſolum ſi locator promiſerit mercedem ſoluere, & remiſsionem non petere, & deinde renunciauerit omni legum auxilio.

39 Eſt tamen hæc limitatio ſuſpecta.

40 Incluſio vnius caſus, eſt excluſio alterius.

41 Prouiſio hominis facit ceſſare prouiſionem legis.

43 In contractibus proceditur de ſimilibus ad ſimilia.

43 Exempla non reſtringunt.

44 Caſuum fortuitorum requiritur renunciatio ſpecifica.

45 Remiſſio mercedis vno caſu conuenta non inducit renunciationem in alijs.

46 Decl. vt ſi aliqui caſus enumerentur exempli cauſa, tunc non cenſeantur excluſi alij, ſecus ſi explicentur limitandi cauſa.

47 Taxatiua non ſufficit ad hoc, vt caſus cenſeantur expreſſi limitandi cauſa.

48 Taxatiua excludit extranea, non ea quæ veniunt ſecundum naturam actus.

49 Pericula in ſe ſuſcipere, & periculis renunciare, idem eſt.

50 Caſus fortuiti, an veniant in renunciatione periculorum, magna quæſtio eſt.

51 Periculi nomine late ſumpto, veniunt etiam caſus fortuiti.

52 Ex eo, quod quis tenetur de periculis, non infertur, quod teneatur de caſibus fortuitis.

53 Vt quis teneatur de caſibus fortuitis requiritur pactum ſpeciale.

54 Fortuitis caſibus, quæ accidunt, præcogitari non poſſunt.

55 Periculis aſſumptis ſimpliciter facta, non ſufficit, vt veniant caſus fortuiti.

56 Caſus fortuitos ſufficit exprimere ſpecialiter, abſque eo quod exprimantur in indiuiduo.

57 Caſus fortuiti non veniunt, etiamſi quis ſuſceperit omne periculum.

58 Idem ſi vſus ſit alijs verbis generalibus, vti ſi dixerit velle ſoluere penſionem omni exceptione remota, vel ſuſceperit in ſe riſicum, aut conduxerit cum omnibus ſuis raſcibis, & ſpinellis.

59 Idem ſi promiſerit rem locatam manutenere.

60 In renunciatione caſuum fortuitorum, veniunt etiam valde inſoliti ſecundum aliquos.

61 Contraria tamen eſt magis communis.

62 Quid ſi conductor expreſſe renunciauerit caſibus inſolitis, ſeu cogitatis, & incogitatis?

63 Inſoliti caſus nedum ſunt in comparatiuo, ſed etiam in ſuperlatiuo.

64 Et ſunt qui non cogitari potuiſſent niſi à viro prudente, & alij qui niſi à prudentiſſimo.

65 Renunciatio expreſſe loquens de caſibus inſolitis, & inopinatis, poteſt intelligi de inſolitis, non autem de inſolitiſſimis, & inopinatis etiam penes prudentiſſimos.

66 Caſibus valde inſolitis, an poſſit renunciari controuerſum eſt.

67 Caſus inſolitiſſimi, vt comprehendantur in renunciatione. neceſſaria ſunt verba adeo ampla, vt conuincant conductorem voluiſſe emere iactum retis.

68 Caſuum fortuitorum diſtinctio inter inſolitos, & inſolitiſſimos eſt communiter retinenda, licet ab aliquibus impugnetur.

69 Renunciatio aliquorum caſuum fortuitorum in ſpecie ſi adhibita ſit clauſula generalis, & alijs quibuſcumque, reſtringitur ad alia ſimilia & maiora non comprehendit.

70 Et neque comprehendere minores volunt alij.

71 Contr. tamen, maxime ſi non ſit dictum ſimpliciter, alijs, ſed addita ſit dictio, vniuerſalis, eſt magis communis, & tenenda.

72 Pactum non petendi remiſſionem, etiam in caſibus fortuitis, & latiſſime conceptum, non comprehendit caſus perimentes ipſam rei ſubſtantiam.

73 Ampl. ſiue rei ſubſtantia perimatur in parte, ſiue in totum.

74 Pactum, quod fieri non debeat remiſſio mercedis in caſibus fortuitis eſt iniquum.

75 Et eſt ſtrictiſſime intelligendum ſumendo quamcumque poſſibilem interpretationem.

76 In contractibus bonæ fidei præualere debet æquitas.

77 Pactum prædictum, non eſt ita amare accipiendum ſi appareat recompenſatum.

78 Iuramentum habere ſolet vim ſpecialis expreſſionis.

79 Pactum, quod non fiat remiſſio ſi ſit iuratum comprehendit omnes caſus ſpecialiter exprimendos.

80 Decl procedere ſi deficiat tantum expreſſio, ſecus ſi deficiat conſenſus, & voluntas.

81 Pactum prædictum iuratum non comprehendit caſus inſolitos de quibus non fuit veriſimiliter cogitatum.

82 Caſus fortuitus eſt quem nullum conſilium humanum præuidere poteſt, & cui humana infirmitate reſiſti non poteſt.

83 Caſum fortuitum Iuriſconſulti ſæpe appellant vim maiorem.

84 Fortuitus non dicitur caſus, quando eſt ſolitus contingere.

85 Limita ſi ſit omnino incertum tempus quo euenire ſolet.

86 Mors naturalis dicitur caſus fortuitus.

87 Fortuitus caſus dicitur qui venit à fortuna, non qui ex facto partis, vel alia ratione.

88 Factum Principis reputatur caſus fortuitus.

89 Lim. non procedere vbi Princeps procedit ex cauſa iuſta & ritè, & rectè.

90 Lim. 2. non procedere, ſi factum Principis proueniat ex culpa partis.

91 Caſus fortuiti plures enumerantur.

92 Caſus inſolitus dicitur ille qui ſemel in mille annis accidit ſecundum aliquos.

93 Contr.

93 *Contr. quod non ſit neceſſaria tanta raritat.*
94 *Et ſufficere, quod ſemel in centum annis tenent alij.*
95 *Et ſufficere quod in quadraginta.*
96 *Et inſolitum dici qui non ſolet communiter euenire.*
97 *Et qui præter cogitationem euenit.*
98 *Et ſtari arbitrio Iudicis qui dicatur inſolitus.*
99 *Dictio,* in, *quando præponitur, & iungitur cum adiectiuo, itaut faciat vnum verbum compoſitum, ſtat negatiue & ſignificat, non.*
100 *Inſolitum propriè eſt illud, quod non eſt ſolitum.*
101 *Idque etiamſi pluries in breui tempore euenerit.*
102 *Inſoliti caſus qui ſint, & magis inſoliti, vt comprehendantur in renunciatione ſtandum erit arbitrio Iudicis.*
103 *Et Iudex conſiderare debebit non ſolum circumſtantias caſus, ſed etiam qualitates perſonarum.*
104 *Et perpendere etiam verba pacti.*
105 *Pactum loquens expreſſe de caſu inopinato, & inſolito, poteſt intelligi vt non comprehendat inſolitiſſimos.*
106 *Læſio an adſit, attenditur tempus contractus.*
107 *Lim. ſi contractus non finiatur momento temporis, ſed habeat tractum ſucceſſiuum.*
108 *Caſus maior dicitur in quo adeſt maior violentia.*
109 *Prædonum, & banditorum caſum in ſe ſuſcipiens non tenetur in caſu exercitus.*
110 *Factum habentis ſummam poteſtatem, reputatur caſus inſolitus de quo non fuerit cogitatum.*
111 *Caſus maior, & magis inopinatus, dicitur qui rarius contingere ſolet.*
112 *Caſus maior quis ſit, & magis inopinatus, ſtatur arbitrio Iudicis.*
113 *Bulla Clem. VIII. quæ dicitur boni regiminis continet præceptum quod in locationibus bonorum Communitatum apponatur renunciatio ampliſſima caſuum fortuitorum.*
114 *Renunciationis caſuum fortuitorum formula ampliſſima habetur ex Bulla boni regiminis.*
115 *Statutum quod non fiat remiſſio mercedis conductoribus, eſt validum.*
116 *Ampl. etiam in lege, quod non fiat remiſſio in caſu impedimenti præſtiti à Principe locante.*
117 *Fiſcus locans tenetur de iure remiſſionem mercedis facere.*
118 *Statutum, & leges prohibentes remiſſionem mercedis, debent ſtrictè intelligi.*
119 *Statutum, quod vnum & plura operari poteſt contra diſpoſitionem iuris communis, reſtringi debet, vt vnum tantum operetur.*
120 *Statutum, quod locator impediens vſum rei non tenentur ad damna, non debet intelligi, vt neque teneatur mercedem remittere.*
121 *Statutum, quod non fiat remiſſio propter impedimentum non intelligitur de impedimento perpetuo.*
122 *Statutum, quod non fiat remiſſio, ſi non loquitur de interitu rei vel partis, non eſt ad eius trahendum.*
123 *Gabellæ ſubſtantia tollitur per impedimentum commercium.*
124 *Verba vniuerſalia, ampliant numerum caſuum, ſed reſtringuntur ad ſpeciem expreſſam.*
125 *A pacto ad ſtatutum valet argumentum, & è contra.*
126 *Statutorum, & legum verba quamuis ampla, ſemper recipiunt interpretationem, ne quis indebite damnum patiatur.*
127 *Remiſſio mercedis licet de rigore non ſit facienda propter aliquam conſtitutionem, tamen ſtante enormiſſima læſione, facienda erit ex æquitate.*
128 *Valor fructuum ſi conductor ad eos teneatur attendi- tur, qui erat de tempore locationis, non qui de tempore ſolutionis.*
Contr. tenent alij ſed à prædictis non recedendum num. 130.
129 *Locator in caſu damni non reſtaurat conductorem in pretio fructuum quos amiſit, ſed remittit mercedem.*

CAPVT XLIX.

LIcet in proximè præcedentibus Capitulis dicta fuerint plura de pactis, quæ fieri ſolent circa remiſſionem mercedis, tamen quia dicta fuerunt incidenter, & ſpecialiter, & hæc pacta plurimum frequentantur, neceſſe eſt aliquid amplius, ac generalius loquendo hic addere. Diſtinguendum autem eſt inter pactum affirmatiuum, videlicet, remiſſionem faciendam eſſe, & negatiuum, videlicet remiſſionem non eſſe faciendam, ſeu renunciationem remiſſionis.

Quo igitur ad pactum affirmatiuum, videlicet remiſſionem fieri debere, eſt conforme diſpoſitioni iuris & naturæ contractus, vnde controuertunt DD an reſtringi debeat ad ipſam iuris diſpoſitionem, & con-
1 tractus naturam vel non, & licet regula ſit, quod pacta intelligi debeant prout de Iure, non autem cenſeantur appoſita animo nouandi legalem diſpoſitionem, *l. 4 §. ſi ex conuentione ff. de re iudic. l. penult. C. de except. rei iudic. Rot. deciſ. 392. num. 4. par. 1. recent.* late *Lancell. de attent. par. 3. cap. 26 nu. 79. & ſeq.* vbi plurima dat exempla; Tamen in hoc
2 propoſito quia æquitas magis militat pro conductore, qui agit de damno vitando, quàm pro locatore, qui agit potius de lucro, vt aduertunt *Corn. conſ. 38. num. 20. lib. 2. Burſat. conſ. 309. num. 10. verſ. tertiò facilius Pantzſchman. quæſt. 11. ad fin. Magon. deciſ. Flor. 67 num. 17. Burat. deciſ. 359. num. 10.* vi-
3 detur æquitati magis conſona, & amplectenda opinio, vt hoc caſu pactum aliquid operetur vltra iuris diſpoſitionem, & non ſit prorſus & omnino ſuperfluum, prout concludit latiſſimè diſputata quæſtione *Pantzſchm. d. quæſt. 11. per tot.* & ſignanter *nu. 32. verſ. ſecundò conſideratur* & eſt magis communis opinio, vt idem teſtatur ibi in principio & diximus ſupra in *cap. 47, n. 37. & ſeq.*

Recedendum tamen erit à prædicta opi-
4 nione, quatenus appareat contraria voluntas contrahentium ex verbis pacti, vti ſi dixiſſent, quod fieri deberet reſtaurum debitum, dicendo enim debitum, videntur velle quod fiat prout de iure debetur, & ſic non
5 eſt recedendum ab eius diſpoſitione, *Boſſ. de remiſſ. merced. publican. num. 48. poſt med. ver. ſed concludendo dic,* & idem eſſet ſi dixiſſent, faciendum reſtaurum conueniens, *Mantic. de tacit.*

tacit.lib.5.tit.8.num.21. verſ.ſed verba Surd. conſ.34. num 49. ver. reſponderi etiam poteſt & ſeqq.

Et cum pactum operari debeat aliquid vltra diſpoſitionem Iuris, quia de Iure plura debeant concurrere, vt fiat remiſſio, ſcilicet quod adſit damnum vltra dimidiam, quod computentur anni fertiles cum ſterilibus ad dignoſcendum damnum, quodque propterea ſecundum aliquos expectandus ſit finis locationis, quod non potuerit conductor veriſimiliter ſcire rem illi damno ſubiectam eſſe, & alia de quibus dictum eſt ſupra in quatuor præcedentibus Capitulis. Licet pactum poſſit operari, vt remiſſio fiat abſolutè, & indiſtinctè prout forte
6 loquitur; & ſic quod nullum ex præfatis requiſitis attendi debeat, tamen non debet accipi, vt operetur in omnibus, ſed ſatis erit operari in aliquo, vt ita pactum aliquid operetur, & poſtea reſtrictio fiat, vt minùs deroget iuri communi quàm poſſit, vt interpretanda eſſe generaliter pacta docet *Felin. in c.1.col.7.ver.declara duob.modis de reſcript.*
7 quem in his terminis noſtris refert & ſequitur *Gozad.conſ.74. num.15. prope fin.Cephal. conſ.104. num.8. Rot.coram Coccin. deciſ.422. num. 3.*

Verùm dubium eſſe poteſt quid de præ-
8 dictis operari debeat, & diligenter in primis inſpiciendum erit quid ſenſerint partes, quia omnes DD. qui tractant hanc materiam, totum negotium conferunt quid ex ſerie pactorum actum ſit, & in hoc verſatur tota difficultas, nam vniuerſi fatentur pacta ſeruanda eſſe, vt dicit *Rot.in dicta deciſ.422. num. 4. ver. & omnes coram Coccino.* Poteſt
9 enim ſine dubio conueniri per pactum, vt fiat remiſſio Conductori, in caſu quo de iure facienda non eſſet, prout e contra, quod non fiat in caſu quo facienda eſſet *Bero.conſ. 142.num.12.lib.1.Surd.conſ.34.nu.25.& 26. Caſtill.variar.par.3 cap.3.num.48.& ſeq.* per-
10 pendenda igitur erunt verba, quia ea potiſſimum mentem ſignificant *l.3. C.com.de leg. Gregor.deciſ.301.num.5.* nec à verborum
11 proprietate recedendum niſi manifeſtè conſtet partes aliter ſenſiſſe *l. non aliter 69. in princ. ff.de leg.3. Corn. conſ.272. num.5. poſt med.ver.& maxime quia,lib.4.Fulgoſ.conſ.85. num.2.ver.ſed ambiguis Magon.deciſ.Flor.52.*
12 *num.12.* & attendendæ erunt etiam circumſtantiæ verborum, & ad quæ referantur, & inde reſtringi, debebit pactum, vnde ſi verbi gratia, pactum, quod fieri debeat reſtau-
13 rum, ſit relatum ad caſum inundationis fluminis, intelligi debebit, vt tollat difficultatem, quæ oriri potuiſſet, an fieri deberet vel non, propter caſum illum, ex quo forſan eſſet caſus ſolitus in loco rei, & propterea conductor poterit veriſimiliter id ſcire, ac velle eam difficultatem tollere per pactum, quod proinde non debet intelligi, vt vlterius deroget etiam diſpoſitioni iuris requirentis ad hoc, vt reſtaurum fieri debeat, damnum eſſe vltra dimidiam mercedis, prout latè deciſum fuit coram *Coccino in dicta deciſ.422.per tot.* confirmata coram *Manzanedo deciſ.553.*
14 At quatenus pactum plura operari poſſit & non dignoſcatur aliquo modo quid ſenſerint præcipue partes, & ad quid pactum ipſum magis referri valeat, tunc ſumenda erit interpretatio, vt quod minus eſt operetur, tum quia interpretatio facienda eſt, vt minus deroget iuri communi quàm poteſt, vt ex *Felin. Gozadin. & alijs* dictum eſt ſupra, tum etiam quia interpretatio ſemper facienda eſt contra eum, ad cuius fauorem
15 appoſitum eſt pactum, & qui in illo ſe fundat *Alex.conſ.46.num.3.lib.2.Surd.deciſ.322. num.63.Gregor.deciſ.128.num.8. Mantic.deciſ.4.num.3.*

Imò & quatenus etiam pactum omnino
16 operari debeat, quod remiſſio ſit facienda licet damnum non ſit vltra dimidiam mercedis, non tamen propterea laxandæ ſunt ei prorſus habenæ, ita vt operetur eam fieri pro quolibet damno minimo, quia conductor modicum damnum æquo animo ferre debet *l.ſi merces 28.§.vis maior ff.loc.l.habitatores 30.in princ.ff.eod.* quare intelligendum erit, vt non requiratur damnum, quod de iure requiritur, ſed ſufficiat minus, dummodo tamen non ſit modicum, vt bene firmat *Ruin.conſ.81. num.3. ad med.lib.1.Bero. conſ.142. num.10. & 24. lib.2. Surd.conſ.34.*
17 *num.31.* & modicum dicitur, quod eſt intra ſextam partem, niſi aliter ſit opinio vulgi *Neuiz.conſ.90.num.9. Cephal.conſ.257.n.27. Rim.Iun.conſ.92.nu.16. Mantic.de tacit.lib.5. tit.8 num.24.*

Non tamen ſemper reſtringendum erit pactum contra conductorem, ſed etiam ampliandum, ſi diſpoſitio iuris ita illud intelli-
18 gi ſuadeat; vnde cum de Iure non ſit neceſſe, quod plures cauſæ faciendi remiſſionem ſimul concurrant, ſed ſatis ſit vna *Boer.deciſ.249.ad fin.*ſtante pacto, quod fiat remiſ-
19 ſio in caſu belli, & peſtis, licet dubitari poſſet, an ſimul concurrere debeat vtraque cauſa, ſcilicet, & belli, & peſtis propter virtutem copulæ, quæ requirit concurſum vtriuſque copulati *Surd, conſ.317. num.39. Cyriac controu.31.n.62.Barz.deciſ.121.n.29. & ſeq.Rot.deciſ.281.num.3.par.11.recent.* tamen

Digitized by Google

men contrarium erit dicendum, prout pro-
bat in ſpecie *Burſat.conſ.81.n.19.& ſeqq.* vbi
pluribus modis reſpondet d.virtuti copulæ.
20 Si autem pactum ſit negatiuum, remiſſio-
nem ſcilicet non eſſe faciendam, tunc quia,
vt dictum eſt in *cap.45.in princ.* iura expreſ-
sè volunt illam fieri, ita vt hoc ſit de natu-
ra contractus locationis, vt remiſſio fiat, ta-
le pactum, tanquam iuris diſpoſitioni, &
naturæ contractus contrarium, eſſe nullum
ſentiunt aliqui, quos refert, & ſequitur *Me-
noc.conſ.27.num.52.& conſ.671.nu.16.& 17.*
cum quo etiam tranſit *Lancell.Gall.conſ.118.
nu.50. & Maſtrill.deciſ.299.nu.121.* & ean-
dem opinionem refert etiam *Rot.coram Bu-
rat.deciſ.359.num.9.*
21 At contraria opinio magis probatur, quia
conductor renuncians iuri petendi remiſſio-
nem mercedis, nihil aliud in effectu agit,
quàm aſſumere in ſe periculum, cui, iuxta
leges de contractu locationis loquentes, non
tenetur. Et ſimile pactum, quo quis ſubit
periculum, cui de iure, nec ex natura con-
tractus ſubijcitur, eſſe validum, eſt text.clar.
in *l.Iuriſgentium §. ſi paciſcar ff. de pact.* ibi:
*item ſi quis pactus ſit, vt ex cauſa depoſiti om-
ne praſtet periculum, Pomponius ait, pactio-
nem valere. nec quaſi contra iuris formam fa-
ctam, non eſſe ſeruandam.* Et in terminis lo-
cationis quod ſtandum ſit pacto, quo con-
ductor ſubijcitur periculo impedimenti ſibi
in vſu rei pręſtandi eſt text.in *l.ſi quis fundum
10.in princ.ff.loc.* cuius verba ſunt: *Si quis fun-
dum locouerit, vt etiam ſi quis vi maiore acci-
diſſet, hoc ei praſtaretur, pacto ſtandum eſſe.*
Vnde meritò conductorem renunciare poſſe
caſibus fortuitis, & valere renunciationem,
tradunt alij, & ſignanter *Rim.Sen.conſ.154.
nu.2.verſ.pramittendo quod. Boſſ.tit.de remiſſ.
merc.public.num.42.Gomeſ.var.to.2.c.3.n.19.
ad med.ver.item quaro Caſtill.par.3.c.3. n.72.*
& latiſſime probat *Panizſchm.quaſt.6.nu.3.
& ſeqq.Nauar.in manuali cap.17.nu.179.Va-
laſc.de iure emphyt. quaſt.27. num.34.ver.ſe-
cundus caſus.*
22 Verum tamen eſt, quod ſi rectè perpen-
dantur auctoritates citatæ, facile erit colli-
gere diſtinctionem, cum qua conciliari poſ-
ſint dictæ opiniones contrariæ, vt videlicet
ſi loquamur de caſibus impedimentorum
prouenientium à facto locatoris, vel etiam
illius, quem locator impedire poterat, tunc
quatenus renunciatio petendæ remiſſionis
tales caſus complectatur, procedet prima
opinio, quia de ſubſtantia locationis eſt, vt
locator patientiam præſtet, imò & agat, vt
conductor poſſit vti, & frui re conducta *l. ſi*
23 *fundus & l. ſi quis domum ff. loc.* Et pactum
contra ſubſtantiam, & primæuam naturam
contractus non valet *l. pacta conuenta ff. de
contrahen.empt.l.cum precario ff.de precario,* &
prout latius in propoſito comprobat *Menoc.
conſ.671.num.17.* Vnde bene in his terminis
non valere renunciationem firmant *Alciat.
reſp.49.num.10.lib.8.alias reſp.157.* Et in eiſ-
dem terminis loquitur *Menoc. dicto conſ.27.
num.52.& conſ.671.num.16.* cum quo tranſit
Maſtrill.deciſ.299.nu.121. & vltra eos idem
firmant *Rauden.reſol.29.num 45.* & latiſſime
Caſtil.contr.iur.lib.3.c.3.n.64.& ſeqq.
24 Si vero pactum loquatur tantum de caſi-
bus fortuitis quos locator impedire non
poſſit, tunc bene ſuſtineatur, veniunt enim
tales caſus appellatione vis maioris, vnde
de eis eſt text. expreſſus in ſupra citata *l. ſi
quis fundum 10.ff.loc.* & de pacto ita cōcepto
quod ſit validum loquuntur *Caſtill. in dicto
c.3.ſub num.62.& Pantzſchm.d.quaſt.6.nu.3.
& ſeqq.Valaſc.de iur.emph.quaſt.27.num.34.
ver.ſecundus caſus.*
25 Nec obſtat quod imo renunciatio gene-
ralis ſit inualida *l. ſed ſi quis §. quaſitum ff. ſi*
26 *quis caut.* quia hoc procedit in iudicijs pro-
pter prætoriam æquitatem quæ neminem
ſub inuolucro verborum decipi poſſe per-
mittit *l.cum Aquiliana ff.de tranſact.* at ſecus
eſt in contractibus, vt notant in *dicto §.qua-
ſitum Alex.num.12. Iaſ.num.14. Pinel.in l.2.
C.de reſcind. vend. par.1.c.3.num.26.* & hanc
eſſe opinionem receptiorem reiectis contra-
rijs dicit in propoſito noſtro *Valaſc. dicta
quaſt.27.num.34.prope med.*

Stante itaque præfata diſtinctione, &
quod, iuxta eam, renunciatio remiſſionis
mercedis, quatenus comprehendat caſum
27 prouenientem ex facto locatoris, ſit nulla,
ſuperflua videtur indagatio; an in dicta re-
nunciatione generaliter facta præfatus caſus
comprehendatur, vel non, & tamen quan-
do de hoc contingat dubitare, reſponden-
dum erit negatiuè, prout reſpondent *Alex.
conſ.84.num.3.lib.6.Corn.conſ.128.n.6. lib.2.
Rom.ſing.441.Bellon.Sen. conſ.21.nu.12. ver.
praterea etiam Montſperel.conſ.111.num.12.
& ſeqq.Maſtrill.deciſ.299.num.10.*
28 Idque procedit in quocunque facto loca-
toris, etiamſi non poſſit dici aliquo modo
culpoſum, adhuc enim nunquam cenſetur
comprehenſum in generali ſermone *Soccin.
Sen.conſ.156.nu.21.verſ.poſtremò lib.2. Cra-
uet.conſ.98.num.8.* vbi de facto Principis lo-
cantis gabellas, quamuis factum Principis
dicatur iuſtum, & ad publicam vtilitatem,
*Surd.conſ.15.num.25.Theſaur.quaſt.47. n.7.
& ſeqq.lib.2.Rot.coram Pen. deciſ.26. num.8.*
quamuis in propoſito dici non poſſit locato-

Digitized by Google

29 rem impedientem vſum rei locatæ condu-
ctori, culpa carere, dum tenetur patientiam
præſtare, imo & curare, vt poſſit vti, vnde
& dolo eum non carere dicit *Alex. conſ.84.
num.7.lib.6.* & ſequitur *Caſtill. par.3. cap.3.
num.67.* vbi propterea, alijs pluribus conge-
ſtis, dicit tale pactum nec iuramento firmari.

30 Et licet hoc limitetur vbi alias pactum re-
maneret omnino ſuperfluum, quia, ad hoc
euitandum, venire etiam factum partis dum-
modo dolus malus abſit probat text. in *l. qui
officij 62. ff. de contr. empt. & tradit Soccin. Sen.
conſ.84. num.6. lib.3.* tamen hoc difficile eſt
applicari poſſe iu contractu locationis, quia
in eo pactum operari poteſt in quam pluri-
bus alijs caſibus, vt bene aduertit *Alex. conſ.
84. num.6. lib.6.*

31 Non tamen facienda eſſet remiſſio, ſi fa-
ctum locatoris procederet à culpa condu-
ctoris, & lege permittente factum eſſet, pu-
ta ſi, conductore vergente ad inopiam, &
moroſo in ſolutione penſionis exiſtente, de-
putatus ei fuiſſet Aſſiſtens vel Oeconomus
quia ſibi imputare deberet, vt late probauit
Surd. deciſ 94. num.4. & per tot. quem ſequi-
tur *Cohell. ad Bull. bo. regim. cap 48. n.54 Tur-
ret. conſ.60. num.2. poſt med. & ſeqq.*

32 Reſtringitur etiam & declaratur dicta re-
nunciatio generalis omnium caſuum fortui-
torum, quamuis ampliſſimè concepta, vt
comprehendat caſus omnes euenientes in
fructibus, non autem euenientes in ipſa rei
ſubſtantia, & illam perimentes, vt dicam in-
fra *num.72.*

33 Solet autem hæc generalis renunciatio
pluribus modis concipi, quidam enim dicunt
renunciare periculis, quidam in ſe pericula
aſſumere, quidam ſimpliciter conducere ſuo
periculo, & vulgariter *à ſuo riſchio*, alij di-
cunt cum ſuis raſchis, & ſpinellis prout lo-
qui DD. Italos refert *Valaſc. dicta quaſt.27.
num.36.* & mille alijs modis loquuntur: Vn-
34 de ſæpe oriuntur contentiones ſuper intel-
lectu renunciationis, & aliquando contin-
git dubitari, an talis renunciatio adſit vel
ne, vt ſignanter in caſu quo promiſſa fuerit
ſolutio cum renunciatione omni legum au-
xilio, inde enim reſultare renunciationem
petitionis remiſſionis ſenſit *Alberic. in l. item
quæritur §. exercitu nu.8. ff loc* vbi dicit quod
ita obtinuit in Collegio Bergomenſi, & quod
ita ſeruatur in Lombardia & in *l. licet num.3.
in fin. C. loc. Gozadin. conſ.69. num.20. Bellon.
Sen. conſ.21. num.4. Nemizan. conſ.91. num.17.
& ſeqq. Rolan. conſ.86. nu.10. lib.3. Ripoll. Var.
cap.12. num.318. & ſeqq. Capic. dec.87. nu.10.
Rot. poſt Zacch. de oblig. cam. deciſ.42. num.2.*

35 Contrariam verò opinionem defendit
*Claud. Saiſel. in l. interdum §. quod ex naufra-
gio ff. de acquir. poſſeſſ.* quem refert & ſubdu-
biè ſequitur *Becc. conſ.32. num.21. Viu opin.
129. num.9.* vbi dicit, quod opinio Alberici
nunquam ſibi placuit, & quod contra illam
eſt communis ſchola omnium Scribentium,
& cum Viuio tranſire videtur *Gratian. diſc.*
36 *534. num.40.* At prima opinio videtur magis
communis quam etiam cum limitatione, vt
procedat ſi damnum ſit datum in fructibus
non autem in rei ſubſtantia, pluribus alijs
adductis, admittit *Surd. in conſ.197. num.18.*
37 & cum eo tranſit *Gratian. diſc.195. num.6.*
& cum alia limitatione, vt non procedat in
caſibus inſolitis, pluribus cumulatis, eam
pariter admittit idem *Gratian. diſc.534. nu.
45.* Quæ quidem limitationes erunt ſine dif-
ficultate retinendæ, cum procedant in for-
tioribus, etiam vbi adſit expreſſa renuncia-
tio remiſſionis mercedis, vt dicam infra ſuo
38 loco. Cæterum alia eſt limitatio dicta opi-
nionis Alberici, vt procedat quatenus con-
ductor promiſerit mercedem ſoluere, & re-
miſſionem non petere, & deinde omni le-
gum auxilio renunciauerit, ſecus autem ſi
renunciet ſimpliciter, nulla remiſſionis mer-
cedis mentione facta, vt latè probat *Bero.
quaſt.125.* quem refert *Valaſc. de iur. emph.*
39 *quaſt.27. num.19. ad med.* vbi tamen dicit
eamdem limitationem ſibi ſuſpectam, & me-
rito, quia deſtruit totaliter concluſionem, ſed
addit tanquam benignam eſſe ſequendam.

Alius caſus in quo dubitatur, an adſit re-
nunciatio eſt ſi conuenta fuerit expreſsè re-
miſſio in caſu aliquo, inde enim reſultare
40 renunciationem aliorum caſuum faciunt re-
gulæ, quod caſus vnius incluſio, ſit alterius
excluſio *l. cum Prator ff. de iudic. l. maritus C.
de procurat. cap. non de præſumpt.* & quod ca-
ſus omiſſus haberi debeat pro omiſſo *l. ſi ex-
traneus ff. de condict. ob cauſ. l. ſi cum dotem ff.*
41 *ſol. matr.* & quod prouiſio hominis facit ceſ-
ſare prouiſionem legis *l.2. & 3. §. id quoque
ff. ad Sillanianum* ex quibus, & aliis rationi-
bus hanc opinionem probant *Hippol. Rimin.
in l.1. num.406. ff. de offic. eius, Dec. conſ.352.
num 8. Pariſ. conſ 38. nu.9. & ſeq. & conſ.63.
num.17. & 18. lib.1. Grat conſ.161. n.19. lib.2.
Natt. conſ.449. num.16. Barz. deciſ.59. num.2.
& ſeq. vbi de com.*

Verùm nec contraria opinio rationibus
deſtituitur, nam ſi conuenta fuit remiſſio in
42 aliquibus caſibus, idem dicendum erit in
alijs ſimilibus, quia in contractibus proce-
ditur de ſimilibus ad ſimilia *l. nominibus vbi
Bal. C. de act. & oblig. l. ſi quis ſeruum ff. depoſ.
l. eum qui § ſi rem ff commod.* Et videtur po-
tius expreſſionem aliquorum caſuum repu-
tari

Digitized by Google

tari debere factam exempli cauſam, quam
43 ad effectum recedendi in alijs à iuris diſpoſitione & natura contractus, & exempla non reſtringuunt §. *hactenus inſtit. de grad. cognat.*
44 *l. tam infecta la 2. ff. de damn. infect.* nam ad caſuum fortuitorum excluſionem ſpecifica renunciatio à legibus requiritur *l. 1. §. ſæpe ff. depoſ. l. contractus ff. de reg. iur. l. quæ fortuitis C. de pignor. act. l. negocium 22. ff. de neg. geſt.*
45 Minuſque deſtituitur hæc ſecunda opinio auctoritate DD. qui per prædictas, & alias rationes latius, & melius eam comprobant, & ſignanter *Bal. conſ. 329. l. b. 1. Fulgoſ. conſ. 193. Natt. conſ. 449. nu. 16. Dec. conſ. 697. Burſat. conſ. 81. num. 15. & ſeqq. Menoc. conſ. 835. num. 18 ver. reſpondetur 2. Peregr. conſ. 98. nu. 8. lib. 5. Becc. conſ. 82. num. 15. & ſeqq. Monteſperel. conſ. 119. num. 14. Aldobr. conſ 16. n. 25. lib. 1. Magon. deciſ Florent. 67. num. 16. & ſeqq.* & ab hac in dubio non erit recedendum, quia pro ea nedum viget maior æquitas, ſed etiam maiores rationes, maioreſque auctoritates, vt videre eſt penes præcitatos, alioſque ab eis relatos, & vltra illos ſi quis cupiat videre queſtionem pleniſſimè diſcuſſam adeat *Pantzſchm de loc. quæſt. 19.* vbi *à num. 1. ad 26* primam opinionem ſeptem argumentis, & pluribus auctoritatibus comprobat, deinde *à nu. 26. vſque ad 44.* comprobat contrariam & ab ipſo *num. 44. vſque ad fin.* reijcit ſingulariter omnia adducta pro prima opinione, vbi propterea videre eſt non obſtare quæ ſuperius dicebantur, quibus etiam reſpondet *Becc. d. conſ. 82. num. 15. & ſeqq.*

Verùm has repugnantes opiniones fœde-
46 re diſtinctionis conciliari poſſe, vt ſi aliqui caſus ſimpliciter exempli cauſa enumerentur, tunc non cenſeantur alij excluſi, & in his terminis procedant tradita pro ſecunda, ſi verò ſpecialiter exprimantur gratia limitandæ obligationis, tunc aliud dicendum eſſe, & procedere opinionem primam cenſuit *Mantica de tacit. lib. 5. tit. 8. num. 25. ver. verum hæ.* Et videtur optima diſtinctio ſi pateat quid actum, nam vt alia vice diximus in hac materia, DD. conueniunt pacta ſeruanda eſſe, teſte *Rot. coram Coccin. deciſ. 422. num. 4. ver. & omnes;* ſed in hoc digno-
47 ſcendo quandoque labor erit, licet *Mantica ibidem* dicat, id ex verbis, & coniecturis concipi poſſe, quod enim nec taxatiua in expreſſione certorum caſuum adiecta ſufficiat, ad hoc, vt non veniant alij ſenſit *Peregr. conſ. 98. num. 8. prope finem lib. 5.* reddens
48 rationem, quia taxatiua excludit extranea, non quæ veniunt ſecundum naturam actus, per *gloſ. & text. in clem. exiui §. cum autem natura de verb. ſign. & Ioan. de Anan. conſ. 36.*

Præſuppoſita vero exiſtentia pacti, quod remiſſio non fiat, plura oriri ſolent dubia
49 circa illius intellectum: nam quatenus conductor ſuſcipiat in ſe pericula, vel periculis renunciet, quod in propoſito idem eſt *Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. num. 36. in princ.*
50 dubitari ſolet an veniant caſus fortuiti, & eſt maxima quæſtio, in qua ad veritatem eligendam extremiſcere dixit *Salic. in l. 1. nu.*
51 *10. C. de comod.* licet enim ſub nomine periculi late ſumpto comprehendantur etiam caſus fortuiti, quia periculum eſt genus, & caſus fortuiti ſunt ſpecies *Rip. de peſt. tit. de priuil. contr. num 71. & ſeq. Valaſc. de iur. emph. quæſt. 27. num. 36. in princ. verſ. ſed quia Pantzſchman. de loc. quæſt. 6. numer. 4.*
52 tamen non ex eo, quod quis tenetur de periculis, bene infertur, vt teneatur de caſibus fortuitis, vt patet *ex l. 1. §. 1. ff. de negoc. geſt.* vbi habetur, quod licet quis teneatur de periculis eorum nominum, quæ ipſe cõtraxit, tamen non tenetur ſi caſu fortuito fiat non ſoluendo, & quod vt quis tenea-
53 tur ad caſus fortuitos requiratur pactum ſpeciale eſt *text. in l. negotium 22. C. de negoc. geſt.* dum dicit, quod gerens negotium alienum non tenetur de caſu fortuito, niſi interueniat pactum ſpeciale, & in terminis locationis, & conductionis firmat *Soccin. Sen. conſ. 123. num. 3. & ſeq. lib. 4. Surd. conſ. 61. num. 61. & ſeqq. & deciſ. 326. num. 30. ad fin.* & reddi etiam poteſt ratio, quia dum de caſibus fortuitis non eſt facta ſpecialis mentio, non videtur de eis cogitatum, quæ enim fortuitis caſibus accidunt præcogitari,
54 ſeu præuideri non poſſunt, vt dicit *text. in l. quæ fortuitis 5. C. de pignor. act.* ex quibus non ſolum arguitur non ſufficere aſſumptionem periculi in genere, ſed & fortius nec etiam ſufficere aſſumptionem caſuum fortuitorum in ſpecie, & requiri eorum mentionem in indiuiduo, cum aliter conſtare non poſſit fuiſſe de tali caſu in ſpecie cogitatum, & inde oriuntur variæ contentiones & ſubſequenter varijſſimæ opiniones, quæ videri poterunt penes ſcribentes *in l. ſed & ſi quis 4. §. quæſitum ff. ſi quis caut.* & latiſſimè etiam penes *Pantzſch. de loc. quæſt. 6.* vbi refert vndecim interpretum opiniones, eaſque ſingulariter examinat. Cõmunis tamen opinio eſt dictã aſſumptionem periculi ſim-
55 pliciter factam, non ſufficere ad hoc, vt veniant caſus fortuiti, ſed ſatis eſſe ipſos caſus fortuitos ſpecialiter exprimi, abſque
56 alia eorum expreſſione in indiuiduo, de qua communi opinione teſtatur ſignanter *Rolan. conſ. 26. num. 16. lib. 2. Caſtill.* qui alios congerit *controuer. part. 3. cap. 3. num. 48. &*

48. *& ſeqq. vſque ad num:* 56. & eandem opinionem tandem poſt longam diſcuſſionem amplectitur, & late tuetur *Pantzſch. d. quaſt. 6. num.* 95. *& ſeqq.*

57 Et eadem opinio in prima parte, vbi dicitur non ſufficere aſſumptionem periculi, ampliatur procedere etiamſi conductor ſuſceperit omne periculum, adhuc enim non cenſeri eum ſuſcepiſſe periculum caſus fortuiti probat *Rip. in d.tract. de peſt.tit.de priuil. contr.num.*73. *ver. Ampliatur iſta concluſio Valaſc. de iur.emphyt. quaſt.* 27. *num.* 36. & plene alijs relatis *Surd. deciſ.* 326. *num.*50. *Caſtill. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 21.

58 Et idem eſt ſi alijs verbis generalibus vſi fuerint contrahentes, puta ſi conductor ſe obligauerit ſoluere penſionem omni exceptione remota, vel ſi ſuſceperit In ſe riſicum, aut conduxerit cum omnibus ſuis raſchis, & ſpinellis nunquam enim venient caſus fortuiti *Ancaran. conſ.* 402. *Alex. conſ.* 28. *num.* 10. *lib.* 1. *Menoc. conſ.* 671. *num.* 12. *Rimin. iun. conſ.* 637. *num.* 40. *Rip. de peſt. d. tit. de priuil.contr. num.*73. *&* 74. *Surd. d. deciſ.* 326. *num.* 50. idemque eſt ſi promiſe-
59 rit rem locatam manutenere, puta molendinum, vel dixerit velle teneri reddere eum in fine locationis macinantem, aut promiſerit ſeruare repagulum in flumine, prout probarunt *Fulgoſ. conſ.* 193. *& Bald. conſ.* 100. *&* 145. *lib.* 3. quos refert, & ſequitur *Valaſc. de iure emphyt. quaſt.* 27. *num.* 36. *ad fin.*

Secunda verò pars dictæ opinionis, quod ſcilicet ſufficiat mentio caſuum fortuitorum in ſpecie, tutior erit, ſi pactum ſit iuratum, quia tunc in eo venient omnes caſus fortuiti, ac ſi de ſingulis facta eſſet indiuidua mentio, ſecundum *Gozadin.* qui alios allegat *in conſ.*27.*num.* 25. licet hoc, ſi admitteretur, contraria opinio, quod ſcilicet non ſufficiat dicta expreſſio caſuum fortuitorum in ſpecie, ſeu vt dicitur, in genere ſubalterno, non eſſet omnino tutum ex adduct. *per Valaſc.de iur. emph.quaſt.*27.*nu.*37. & aliquid dicam latius infra.

At circa eamdem ſecundam partem dictæ opinionis controuerſia magna eſt circa ca-
60 ſus fortuitos inſolitos, ſeu magis inſolitos, an ipſi quoque comprehendantur, vel ne in dicta ſuſceptione caſuum fortuitorum in ſpecie, ſeu in genere ſubalterno, abſque aliqua eorum indiuidua expreſſione, & vltra ſcribentes *in d. l. ſed ſi quis* 4. *§. quæſitum ff. ſi quis cautiõn.* omnes comprehendi indiſtinctè tenuit *Alex. conſ.* 97. *numer.* 12. *lib.* 3. *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *def.* 2. *Rota penes Gomez. deciſ.* 74.*lib.*1.& latiſſime tuetur *Pantzſchm. quaſt.* 7. *per tot. & Caſtill. contr. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 81. *& ſeqq.* con-
61 traria verò quod non veniant caſus inſoliti, quia non cenſetur de eis cogitatum fuiſſe, videtur magis communis, & æquior, quã tenuit *Alex. conſ.* 107. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 1. *Rim. iun. conſ.* 637. *num.* 40. *Menoc. conſ.* 835. *num.* 9. *Magon. deciſ. Flor.*67.*num.*15. *Io.Bapt. Coſta conſ.* 30. *num.*52. & hanc eſſe communem, & magis communem teſtantur *Grat. conſ.* 94. *num.* 42. *lib.* 1. *Burſat. conſ.* 81. *numer.* 6. *& ſeqq. Valaſc. de iur. emph. quaſt.* 27. *num.*35. *Ripa de peſte tit.de priuil. contr. num.* 97. *Boſſ. in praxi tit. de remiſſ. merc. cond. num.* 66.*&* 67.& eam tenuit *Rot. cor.Burat. deciſ.*210. *num.*9. vbi etiam in fin. refert teſtantes de communi *Gratian. diſc.* 195. *num.* 8.

Præterea circa præfatos caſus valde in-
62 ſolitos dubitatur etiam an comprehendantur, ſi conductor expreſſe renunciauerit, vel in ſe ſuſceperit caſus inſolitos, ſeu cogitatos, & incogitatos, & eos comprehendi tenent ſignanter *Grat. conſ.* 161. *nu.* 3. *& ſeq. lib.* 2. *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *def.* 2. *num.* 6. *Caſtill part.* 3. *cap.* 3. *num.* 106. *Rota dec.* 727. *num.* 4. *ver. ſed quidquid part.* 4. *diu.* ſed contrariam opinionem in his quoque terminis probant poſt alios *Menoc. conſ.* 27. *num.* 18. *& ſeq. Becc. conſ.* 82. *num.* 22. *Paſet.conſ.* 111. *num.* 42. *& tenuit Magon. dec. Flor.* 67. *num.* 15. *Rot. coram Verall.deciſ.*1. *lib.*2.*in manuſcr.&coram Burat.d.deciſ.* 210. *num.* 10. & hanc eſſe communem tradunt *Surd. deciſ.*326. *num.* 52. *prope fin. & Maſtrill. deciſ.* 99. *num.* 21. *& pluribus ſeqq.* & de magis communi *Amat. reſol.* 18. *num.* 1. *& ſeqq.*

Et quidem præfatæ opiniones quamuis magis communes, poſſunt videri duræ, quia dum pactum loquitur de caſibus fortuitis, vtique debet intelligi de inſolitis, cum ſoliti non dicantur fortuiti, vt dicam infra, & multo magis dum loquitur expreſſe de inſolitis, ſeu inopinatis, ſed durities ceſſa-
63 re poterit animaduertendo, quod inter inſolitos caſus datur magis, & minus, dantur enim caſus inſoliti ne dum in comparatiuo, ſed etiam in ſuperlatiuo, vt dicit *Corn.conſ.* 22. *num.* 5. *lib.* 4. cum alijs late traditis *per Cohell. ad Bull.boni reg. cap.* 48. *num.* 21. *&*
64 *ſeq.* & ſunt caſus, qui non cogitari potuiſſent niſi à viro prudenti, & alij, qui non niſi à prudentiſſimo *Purpurat. conſ.* 466. *nu.* 31. *Ripa de peſt. tit. de priuil. contract. num.* 108. *Alciat. conſ.* 49. *num.* 4. *lib.* 8. vnde renunciatio caſuum quantumuis ſit ampla, &
65 ampliſſima, & expreſſe loquatur de caſibus inſo-

Digitized by Google

inſolitis, & inopinatis, intelligi poteſt de
illis, qui erant inſoliti non autem inſolitiſ-
ſimi, & de illis, qui erant inopinati penes
omnes etiam prudentes, non autem de illis
qui erant inopinati etiam penes prudentiſ-
mos *Ripa d. num.* 108. *Becc. conſ.* 82. *nu.*22.
pleniſſime *Maſtril. d. deciſ.* 299. *num.* 21.
*& plur. ſeqq. Cobell. ad bull. boni reg. cap.*48.
num. 21. *ver. amplia ſecundo Azeued. in l.* 2.
tit. 9. *lib.* 9. *nona recoll. reg. num.* 25. & eſt
verior opinio ſecundum *Gutier. de iuram.
confir. part.* 1. *cap.* 24. *num.* 7. *ver. quid te-*
66 *nendum*, vnde controuerti apud DD. an
caſibus valde inſolitis conductor renuncia-
re poſſit, dicit *Bernard. Grau. ad Gaill. pract.
concluſ. lib.* 2. *concl.* 23. *conſid.* 4. *num.* 7. at
vere controuerſia non videtur tantum circa
poteſtatem quantum circa voluntatem, quia
tales caſus non cenſentur conſiderati, & ſic
neque in renunciatione comprehenſi, non
67 obſtantibus verbis ampliſſimis, niſi forte
ſint talia, quæ conuincant conductorem vo-
luiſſe emere quodammodo aleam, ſeu ia-
ctum retis potius quàm conducere prædiũ,
quo caſu remiſſio non fit *Dec. conſ.* 312. *ſub
num.* 1. & dixi alijs adductis ſupra *in cap.*45.
prout eſſe ea, quæ ex *Bulla bon. regim* ap-
ponenda ſunt in locationibus, quæ fiunt à
Communitatibus ſtatus eccleſiaſtici ſenſit
Cobell. ad d. Bull. cap. 48. *num.* 10. *ver. ita-
que dum Sum. Pontifex.*

68 Cæterum dicta diſtinctio caſuum inſoli-
torum, & magis inſolitorum eſt communis,
vt dicunt, & alijs pleniſſima manu cumula-
tis oſtendunt *Pamzſchman. de locat. quæſt.* 7.
num. 1. *& Caſtill. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 80. &
licet ipſe poſtea latiſſime eam impugnet,
tamen non videtur ab ea recedendum, tum,
propter auctoritatem communis opinionis,
tum etiam quia quidquid ſit de rigore iu-
ris, & de vero intellectu *text. in l. fiſtulas §.
frumenta ff. de contr. empt.* in quo vtraque
opinio contraria fundatur, vt dicit *Cenall.
quæſt.* 57. *num.* 10. ac de vi argumentorum
hinc inde per ipſos adductorum, pro ea fa-
cit ratio naturalis, potuerunt enim cogita-
re partes de caſibus fortuitis notis, & quan-
doque euenientibus, & non de illis, qui
vel nunquam euenerunt, vel præter omniũ
expectationem acciderunt, vt aduertit *Me-
noc. de arbitr. caſ.* 80. *nu.* 6. *ad finem* quid-
quid etiam ſit in Hiſpanijs propter legem
particularem illarum partium, qua præci-
pue mouetur *Caſtill.* licet alijs quoque ra-
tionibus dictam contrariam opinionem tue-
ri conetur *in d. cap.* 3. *num.* 87. *& ſeqq.* qui
tamen *in fin. ſub num.* 95. concludit, quod
licet dubium aperte ſit ſublatum, per præ-
fatam legem Hiſpaniarum, adhuc ſtandum
erit arbitrio iudicis, an aliquis caſus valde
inſolitus in renunciatione veniat, vel ne.

69 Quia verò ſæpe conductores ſolent re-
nunciare remiſſioni mercedis in aliquibus
caſibus ſpecialibus, & deinde addere clau-
ſulam generalem *aliorum quorumcumque* iſta
clauſula limitatur, & reſtringitur ad alios
ſimiles expreſſis, & maiores non complecti-
tur *Felin. in cap. ſedes num.* 5. *ver. intellige
de reſcript. Ripa de peſte tit. de priuil. contr.
num.* 77. *ver. quod intelligit Redoan. de reb.
Eccleſ. non alien. quæſt.* 18. *num.* 11. *ver. mul-
ti autem caſus Maſtrill. deciſ.* 299. *num.* 26.

70 Et dubitari etiam poteſt de minoribus an
ipſi comprehendantur in præfatis verbis ge-
neralibus, maxime ſtante dictione *alios*, quę
refertur ad ſimiles in qualitate *Pariſ. conſ.*
145. *num.* 25. *lib.* 4. *Ceph. conſ.* 13. *num.* 11.
cum alijs adductis *per Barboſ. dict.* 26. *nu.*
2. & quod qui ſe obligat ad caſus inſolitos,
non teneatur ad ſolitos eodem modo, ac e
contra, qui ſe obligat ad ſolitos, non tene-
tur ad inſolitos eſt *gloſ. in l. fiſtulas* 78. *§.
frumenta ff. de contrah. empt.* verum in pro-
poſito minores venire, tenent ſupracitati, &
vltra eos *Valaſc. de iur. Emph. quæſt.* 27. *nu.*
34. *ver. quod ſi expreſſis*, & quidquid ſit vbi
71 ſimpliciter dictum fuiſſet faciendam eſſe
remiſſionem in tali caſu, & alijs, vtique à
præfata opinione recedendum non erit, vbi
dictioni *alijs* addita fuerit dictio vniuerſalis
quibuſcumque vel ſimilis, quia tunc non po-
teſt prætendi reſtrictio ad omnino ſimiles &
vbi propter materiam odioſam, & contra
ius non veniant caſus maiores, vt tradunt
Butr. conſ. 30. *num.* 2. *Roman. conſ.* 92. *nu.*
2. *verſ. nec huic concluſioni Gened. ſing.* 4. *nu.*
6. *Barboſ. dict.* 26. *numer.* 6. ſaltem venient
minores *Alex. conſ.* 77. *num.* 26. *lib.* 4. *Pariſ.
conſ.* 110. *num.* 97. *lib.* 1.

72 Præterea pręfatum pactum non petendi
remiſſionem mercedis in caſibus fortuitis,
etiam latiſſime conceptum reſtringitur ad
caſus in fructibus contingentes, & ſic non
procedit in caſibus, in quibus ipſa rei ſub-
ſtantia in totum, vel pro parte lædatur, &
pereat. Et ratio eſt, quia tunc non agitur
de remiſſione mercedis, de qua loquitur
pactum, ſed agitur de reſolutione contra-
ctus *Surd. conſ.* 197. *num.* 18. *& conſ.* 400. *nu.*
17. *ad med. & ſeqq. & num.* 20. *Menoc. conſ.*
671. *num.* 6. *ver. reſpondetur & ſeqq. Redoan.
de reb. Eccleſ. non alien. quæſt.* 18. *ver. mul-
ti autem caſus num.* 4. *Gratian. diſc.* 195. *nu.*
6. *Mart. Med. examin.* 12. *num.* 42. *&* 43. &
73 quod hoc procedat etiamſi res non ſit ex-
tincta in totum, ſed pro parte tantum, fir-

mat

mat ſpecialiter *Menoc. d. conſ. 671. num. 7. ver. nec obſtat quod* & vide *in cap. 47. num. 18. & ſeqq.* vbi adduxi rationem, ac alia addidi de hoc damno in rei ſubſtantia.

74 Et generaliter, quia præfatum pactum
eſt contra ius, & æquitatem naturalem, ex
quo continet locatorem locupletari cum
conductoris iactura, inde ſequitur, vt qua-
tenus ſit validum, ſaltem ſemper ſit iniquũ,
vt tradunt *Bero.conſ. 144. nu. 15. lib. 1. Lan-
cell. Gall. conſ. 118. num. 50. Magon. deciſ.
Flor. 67. num. 17.* vbi vlterius dicit per ta-
le pactum induci peccatum *Rot. cor. Burat.*
75 *deciſ. 359. num. 10.* ac proinde erit ſtrictiſ-
ſime intelligendum, & in quantum fieri po-
teſt limitandum, ſumendo ad hoc quam-
cunque poſſibilem interpretationem, prout
ſemper ſumi debet interpretatio, in quan-
tum fieri poteſt, ne aliqua pars remaneat in
damno *l. 3. §. 1. ff. de recept. arbitr. Gaſtren.*
76 *conſ. 65. ad fin. lib. 1.* & præſertim in con-
tractibus bonæ fidei, in quibus præualere
debet æquitas *Bal. conſ. 434. prope fin. lib. 1.
Rot. cor. Buratto deciſ. 359. num. 11.*

77 Non tamen ita amare accipiendum eſſet
pactum præfatum in caſu, quo appareret il-
lud fuiſſe aliquo modo compenſatũ ab ini-
tio contractus, prout præcipue fieri ſolet in
locatione ad longum tempus, & emphyteuſi
eccleſiaſtica remittendo ſextam partem iu-
ſtæ mercedis ob id, quod emphyteuta ſub-
iaceat periculis, abſque eo quod poſſit in
eis remiſſionem petere, vt habetur *in §. ad-
dum & in §. quid vero Leonis auth. de non
alien. & permut.* & dictum fuit alibi.

Quoniam vero ſæpiſſime pactum præfa-
tum iuramento munitur, ſuboritur dubi-
tatio, an inde euitari poſſint præfatæ pacti
limitationes procedentes ex eo, quod ca-
ſus non fuerint ſpecialiter expreſſi, ea ratio-
78 ne, quia iuramentum habere ſolet vim ſpe-
cialis expreſſionis *l. cum Pater 79. §. filius
matrem ff. de legat. 2. Soccin. Sen. conſ. 70. nu.
1. lib. 3. Marta deciſ. Piſana 2. num. 12. Rot.*
79 *deciſ. 664. num. 5. part. 1. Div.* qua ratione
affirmatiuam tenuit *Alex. conſ. 3. num. 5. lib.
1. Gozadin. conſ. 27. num. 25.* & alij relati
per Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 8. num. 16.

Verum vt præfata opinio procedere poſ-
80 ſit diſtinguendi ſunt duo caſus inſufficien-
tis renunciationis, quorum vnus eſt, ſi pro-
cedat ex defectu requiſitæ expreſſionis ſpe-
cialis, alius eſt ſi procedat ex defectu con-
ſenſus, ſeu voluntatis, in primo enim caſu
quia iuramentum habet vim ſpecialis ex-
preſſionis defectum ſupplet, at ſecus eſt in
ſecundo, quia deficiente conſenſu iura-
mentum non operatur, prout bene diſtin-
guendo declarat *Salic. in l. 1. num. 1. ver.
quaero quid ſi C. comod.* & alijs pleniſsime
cumulatis *Gabr. de iureiur. concl. 4. num. 3.*
81 *& 4.* quare cum in propoſito renunciatio,
vt plurimum reſtringatur, & caſus inſoli-
tos, alioſque, de quibus ſupra, non com-
plectatur, ea ratione, quia non cenſetur con-
ductorem de eis cogitaſſe, vt dictum eſt, &
ſic adeſt defectus conſenſus, inde ſequitur,
vt iuramentum nihil, quoad eos valeat ope-
rari, prout declarat *Alex. conſ. 28. num. 12.
lib. 1.* & tenent communiter alij, vt ſignan-
ter *Alciat. conſ. 49. numer. 3. lib. 8. Burſat.
conſ. 81. num. 11. Gratian. diſc. 557. num. 69.
Amat. reſol. 18. num. 3. Magon. deciſ. Flor.
67. num. 26. Valaſc. de iure emph. quaeſt. 27.
num. 37. Burat. deciſ. 210. num. 10.* Vnde
contraria opinio non proderit, niſi ad hoc
vt facilius admittatur ſufficere renunciatum
fuiſſe caſibus fortuitis in genere, quatenus
agatur de caſibus fortuitis ſolitis in dicta
renunciatione alias venientibus, prout ſen-
ſi ſuperius, ſecus ſi de inſolitis, de quibus
non cenſetur cogitatum, prout ſenſit etiam
Mantic. de tacit. d. lib. 5. tit. 8. n. 16. ad fin.

Præterea poteſt etiam oriri quæſtio ſuper
82 intellectu terminorum, & primo poteſt
quæri quis dicatur caſus fortuitus, & caſum
fortuitum definiuiſſe videtur Vlpianus, vt
ſit quem nullum conſilium humanum præ-
uidere poteſt *l. 2. §. ſi eo tempore ff. de admi-
niſtr. rer. ad ciuit. pertin.* & cui humana in-
firmitate reſiſti non poteſt *l. 1. §. is quoque
ff. de obligat. & act. Caluin. in ſuo Lexicon:*
83 *verb. caſum fortuitum*, & propterea Iuriſcon-
ſulti ſepe enim vim maiorem appellant, vt
habetur *in pluribus legibus ff. locat.* & aduer-
tit *Pantzſch. de loc. quaeſt. 6. num. 96. circa
med.*

84 Non ſolet autem dici caſus fortuitus,
quando eſt ſolitus contingere *Bart. in l. ſi-
ſtulas 78. §. fin. in ſum. ff. de contr. empt.* &
probat *text. in l. ex conducto §. ſi vis ff. loc.* ibi
ſolis feruore non aſſueto, & ibi: *ſi vero nihil
extra conſuetudinem acciderit. Pinell. in l. 2.
C. de reſc. vend. part. 1. cap. 3. num. 30.
in fin.* & late *Caſtill. part. 3. cap. 3. num. 24.*
85 niſi forte omnino incertum ſit tempus, quo
caſus euenire ſoleat, tunc enim adhuc licet
ſit ineuitabilis, & certo euenire debeat, ad-
huc reputatur caſus fortuitus. Exemplum
86 eſt in morte naturali, quam reputari caſum
fortuitum, eſt text. *in cap. quoniam frequen-
ter* vbi *Bal. ſub num. 10. vt lit. non conteſt.*

87 Prout etiam non dicitur caſus fortuitus,
quod culpa partis, vel alia ratione accidit,
ſed quod à fortuna prouenit *Pantzſchman.
d. quaeſt. 6. num. 96. ad med. Seraph. de pri-*

uil.

Digitized by Google

uil.iuram.priuil. 106.*n.*2.*Caſtill.p.*3.*cap.* 3. *n.* 58. vnde licet inter caſus fortuitos connu-
88 meretur factum Principis *Crauet. conſ.*233. *num.* 2. *Menoc. conſ.* 504. *num.* 50.*Greg. dec.* 371. *num.* 5. tamen hoc limitatur, vt non
89 procedat vbi Princeps procedit ex cauſa iuſta, & rite, & rectè *Crauet. conſ.* 5. *num.* 1. *Natt. conſ.* 181. *num.*4. cum alijs late traditis *per Coſt. de rat. rata quaſt.* 136. *nu.* 21.
90 ac etiam, vt non procedat quando factum Principis prouenit ex culpa partis, iuxta diſtinctionem *Bart.in l. ſtipulatio iſta habere licere ad fin.ff. de verb.oblig.Coſta d.quaſt.* 136. *num.*23.*Laurent.deciſ.Aueniocen.* 133. *num.* 14. *verſ. praterea* vbi de communi.

91 Sunt etiam caſus fortuiti latronum, hoſtiumue incurſus, Piratarum inſidiæ, incendium, naufragium, fugæ ſeruorum *l. in rebus* 18.*ff.commod.* item vis aquarum, inſolita ventorum vehementia, ruina, labes, effractura, rapina, tumultus *l. contractus* 24. *ff.de reg. iur.* & alibi ſæpe, vt per *Calninum in ſuo Lexicon. verbo caſum fortuitum*. Sunt & alij ſimiles quamplures, de quibus apud *Sebaſt. Medic.*qui de eis ſpecialem, & elegantiſſimum tractatum compilauit.

Secundo poteſt quæri, qui nam dicantur caſus fortuiti inſoliti, ſeu magis inſoliti, quũ præcipue dictum eſt ſupra, quod caſus ſoliti non reputantur inter fortuitos, ita vt omnes caſus fortuiti ſint inſoliti, & in hac quæſtione variæ fuerunt opiniones Doctorum *Bart.* enim *in l.ſeio* §. *medico ff. de ann.legat.*
92 dixit caſum inſolitum eſſe illum, qui ſemel in mille annis accidit, cui dicto præciſe inhærent, & mordicus *Dec. conſ.* 7. *num.* 6. *ad med. Iaſ. conſ.* 107. *numer.* 9. *lib.* 1. *Gozad. conſ.* 27. *num.* 9. *&* 24. & alij quos refert *Menoc. de arbitr. caſ.* 80. *num.* 7.

93 Verum nimis reſtringere caſus inſolitos videtur dicta opinio, & proinde *Bartolum* locutum fuiſſe de caſu ſemel eueniente in mille annis pro exemplo, quod propterea non debet reſtringere regulam ad casum illum tantum, iuxta *text. in l. damnum* §. *fin. ff. de damn. infect.* conſiderauit *Alex. conſ.* 107. *num.* 16. *lib.* 3. vel potius fuiſſe locutum hyperbolice, vt dicit *Grat. conſ* 94 *nu.* 44.*lib.* 2. cuius dictum magis placet, prout etiam magis placuit *Valaſco de iur. emphyt. quaſt.* 27. *num.* 35.*verſ.ſed quis dicetur* maxime, quia dictum Alexandri impugnat etiam *Iaſ. dicto conſ.* 107. *lib.* 1.*num.*10 dicens, quod licet exempla non reſtringant regulam, tamen eam declarant, in quibus terminis loquatur, & Iaſonem ſequitur *Pantzſch. quaſt.* 7. *num.* 6.

94 Alij igitur ſentiunt caſum inſolitum dici, qui ſemel in centumannis contingit, vt *Corn. conſ.* 23. *num.* 12. *lib.* 2. *Rub. conſ.* 153. *nu.* 2. *Mandel. conſ.* 1. *num.* 8. ſed hæc quoque opinio refutatur à *Menoc.de arbitrar. caſ.*80. *num.* 7. *verſ. quarta fuit* vbi dicit eam iure non probari *& à Pantzſchman. d. quaſt.* 8. *num.* 8.

Alij cenſent ſufficere non eueniſſe caſum in tempore longiſſimo ad hoc, vt inſolitus dicatur vt *Soccin. Sen. conſ.* 122. *nu.* 5. *lib.*4.
95 qui licet non appareat, quod dicatur tempus longiſſimum, tamen eum explicando, illud dici quadraginta annorum ait *Ripa de peſt. tit. de priuil. contr. num.*102. ſed iſta opinio quoque non placet *Menoc.neque Pantzſchm. in locis mox citat.*

96 Alia eſt opinio, vt caſus inſolitus ſit, qui non ſolet communiter euenire, quam tenuit *Alexan. conſ.* 107. *num* 16. *lib.* 3. & non diſplicuit *Alc at. conſ.* 49. *num.*5.*& ſeq. l b.* 8. *& Mandell. conſ.*1. *num.* 8. alia vt ſit, qui præter omnem cogitationem, & veriſi-
97 militudinem euenit, licet à prudentiſſimo viro cogitari potuiſſet, quam tenuit *Corn. conſ.*12. *lib.* 4. *Gratian. diſc.* 195. *num.* 7.
98 ſed neque iſtæ duæ opiniones placent *Menoc.* totum tribuere volenti iudicis arbitrio in *dicto caſu* 80 verè tamen inſolitus eſt, qui euenire non ſolet, vt vocabuli ſonus ipſe
99 probat: Dictio enim illa, *in*, quando præponitur, & iungitur cum adiectiuo, ita vt fiat verbum compoſitum, vt ſit hic ex ipſa dictione *in*, & *ſolito* ſtat negatiue, & ſigni-
100 ficat *non ſolitum Bald. conſ.* 47. *in princi lib.*4.*Par ſ. conſ.* 22. *num.* 25. *lib.*2.

At quoniam in propoſito ideo caſus inſolitus non venit in pacto, quia cenſetur promittentem de illo non cogitaſſe, vt dictum eſt ſupra, neceſſe eſt magis, quod hæc ratio verificetur, quod ſcilicet caſus non fuerit cogitatus, quam quod vere caſus fuerit inſolitus, vnde non poſſumus à ſolo tempore arguere ad hunc effectum, ſed neceſſe eſt etiam attendere alias circumſtantias facti, nam exempligratia ſi Rex Perſarum veniſſet Galliam depredandam, & deinde poſt ſolos decem annos iterum ad idem rediret,
101 adhuc iſte ſecundus caſus reputari deberet inſolitus ad hunc effectum, quia licet ſemel eueniſſet à breui tempore, tamen propter circumſtantias, ſcilicet potentiæ notoriæ Regis Gallorum, de qua dicit *Bal.* quod contra eius vexilla nemo ſibi honorem aſſumat *conſ.* 217. *in princ. lib.* 3. ac abſentiæ tam longinquæ Regis Perſarum, nemo de eo facile cogitaſſet, vt optime aduertit *Rip. in d. tract. de peſte tit. de priuil.contrac. num.* 105. & poſt eum *Pantzſchm. d.quaſt.*8. *num.* 12.vn-

Digitized by Google

12. vnde merito ſtandum eſſe iudicis arbi-
102 trio in propoſito noſtro, concludit *Ripa*
ibidem num. 103. & ſequitur *Menoc. d. caſu*
80. *num.* 8. *Pantzſchm. dicta quaſt.* 8. *num.*
8. *Adden. ad Burat. deciſ.* 210. *Gutier. de iu-*
ram. part. 1. *cap.* 24. *num.* 8. & eſt verior
opinio ſecundum *Ceuall. com. contr. quaſt.* 702
in fin. qui non ſolum conſiderare debebit
103 circumſtantias caſus, vt dicunt præcitati,
ſed etiam qualitates perſonarum, cum ſint
caſus, qui ſunt incogitati penes aliquos,
& non penes alios prudentiores *Alciat. reſp.*
49. *num.* 4. *lib.* 8. *Ripa ibidem num.* 108. *ad*
fin. Bece. conſ. 82. *num.* 22. & etiam verba
104 pacti perpendenda erunt, poſſent enim
talia eſſe, quæ ad caſus omnino inopinatos
non referantur, & e-contra, vt conſiderat
Caſtill. contr. part. 3. *cap.* 3. *num.* 96. valet
enim pactum fieri loquens expreſſe de caſu
inopinato, & inſolito *Valaſc. de iur. emph.*
quaſt. 27. *num.* 35. *prope fin. ver. valere autem*
105 quod tamen non tollit prorſus difficulta-
tem, quia poteſt comprehendere inſolitos,
& non inſolitiſſimos, vt ſupra dictum fuit,
licet contrarium ſentire videatur *Valaſc.* ibi
dicens hanc obligationem de incogitatis
caſibus eſſe leuiſſimam, & rariſſime per eam
periclitari poſſe conductorem, quia conſi-
deratio iſta eſſet forſan releuans, vbi vellet
106 conductor ſe eximere ab obligatione ex
capite læſionis, ad quod attendi ſolet quid
erat de tempore contractus, iuxta late tra-
dita *per Cyriac. contr.* 1. *num.* 33. *Rot. coram*
Coccino deciſ. 1338. *num.* 16. *& deciſ.* 1450.
num. 21. at in propoſito vis ſtat, quod de
inſolitiſſimis non videtur cogitatum, licet
etiam verius ſit, quod caſus non cenſeatur
comprehenſus in pacto, ex quo continet
enormiſſimam læſionem *Franc. à Ponte conſ.*
138. *num.* 13. *lib.* 2. *Ioſeph. Lud. concluſ.* 12.
col. ante pen. ver. & quoniam ultera. Maſtrill.
deciſ. 299. *num.* 69. & quod dicitur atten-
dendum eſſe tempus contractus ad digno-
107 ſcendum, an adſit læſio, procedit, vbi con-
tractus finitur momento temporis, non au-
tem vbi habet tractum ſucceſſiuum, vt lo-
catio *Natt. conſ.* 548. *num.* 36. *Oſaſch. conſ.*
47. *num.* 16. *Rot. cor. Andr deciſ.* 48. *num.* 14.
& in rec. deciſ. 370. *num.* 8. *part.* 3. *& deciſ.*
24. *num.* 8. *ver. tunc demum part.* 13. *rec.*

Tertiò poteſt quæri quinam dicatur ca-
ſus maior, vel multum inſolitus, & inopi-
natus ad intelligentiam eorum, quæ dicta
fuerunt, quod expreſſis aliquibus caſibus
cum clauſula generali omnium aliorum, ve-
niant alij ſimiles, non autem maiores expreſ-
ſis, & quod ſi conductor in ſe ſuſcipiat ca-
ſus incogitatos, non veniant illi, qui ſunt
108 multum inſoliti. Et maiores caſus dicun-
tur illi, in quibus adeſt maior violentia;
qua ratione ſi quis ſuſcipiat in ſe periculum
109 prædonum, & exbannitorum, non cenſe-
tur ſuſcipere periculum exercitus, vt ſcri-
pſit *Bald. in l. ſed & ſi quis §. quaſitum col.* 4.
ver. 1. *caſu ſufficit ff. ſi quis caut.* quem ſecutus
eſt *Soccin. Sen. conſ.* 123. *num.* 9. *lib.* 4. *& Man-*
tic. de tacit. lib. 5. *tit.* 8. *num.* 15. Vnde eſt quod
110 & factum, ſeu iuſſus illius, qui ſummam
habet poteſtatem, & talem, cui reſiſti non
poteſt, reputatur inter caſus fortuitos inſo-
litos, de quibus non cenſetur facile cogita-
tum *Vrſil. ad Afflict. deciſ.* 54. *& alij plures re-*
lat. per Lancell. Gall. conſ. 22. *num.* 13. *Rauden.*
reſol. 25. *num.* 23. *Maſtrill. deciſ.* 299. *num.* 32.
& ſeqq. Hodier. ad Surd. deciſ. 94. *num.* 1.
111 Item maior, & magis inopinatus caſus
dicitur, qui, ex eo quod rarius contingere
ſolet, & magis inſolitus eſt *Alex. conſ.* 28. *nu.*
10. *lib.* 1. *Purpurat. conſ.* 466. *nu.* 30. ſed gene-
raliter in hoc quoque ſtandum erit Iudicis
112 arbitrio, quiſnam dicatur caſus maior ex-
preſſis *Rip. in dicto tit. de priuil. contr. cauſ. peſt.*
num. 79. & quis dicatur valde inſolitus, ita
vt non comprehendatur in generali promiſ-
ſione caſuum fortuitorum plenè *Caſtill. par.*
3. *cap.* 3. *num.* 95. *& ſeq. & ſignanter num.* 104.

Eis, quæ dicta ſunt de pacto, annecti poſ-
ſunt aliqua de Statuto, ſeu alia conſtitutio-
ne vel lege circa ipſam remiſſionem loquen-
113 te prout ſignanter eſt in Statu Eccleſiaſti-
co *Bulla ſa. mem. Clementis VIII.* quæ vulgò
dicitur *boni regiminis*, in qua §. 17. habetur.
,, In quocunque contractu locationis rerum
,, Vniuerſitatum apponendum eſſe pactum &
,, conditionem, ne Communitates teneantur
,, ad aliquam remiſſionem ex quocunque ino-
,, pinato, & inſolitiſſimo belli, incurſus mili-
,, tum, depopulationis agrorum, direptionis,
,, aut ſiccitatis, alluuionis, grandinis, tempe-
,, ſtatis, incendij, aut alio quouis maximè for-
,, tuito caſu, atque ex quouis capite, atque
,, etiam legitima, & vrgenti amiſſionis, aut
,, diminutionis fructuum, etiam omnium, vel
,, maioris partis, aut ſterilitatis, vel alia qua-
,, uis cauſa cogitabili, vel incogitabili ſint pror-
,, ſus immunes, nec ad id cogi poſſint, etiamſi
,, de iure tenerentur, ſed integrè ſemper re-
,, ſponſiones, & præſtationes, ſeu penſiones
,, annuæ abſque vlla diminutione per ipſos
,, Conductores eis ſolui debeant, & quamuis
,, pactum huiuſmodi forſan in contractibus o-
,, miſſum fuerit, nihilominus vigore præſen-
,, tium literarum tacite ineſſe ſubintelligi de-
,, bere, perindè, ac ſi inter contrahentes ex-
,, preſsè cautum, & conuentum fuiſſet. Hæc
114 ſunt verba præciſa præfatæ Conſtitutionis,

quæ

Digitized by Google

quæ referre placuit, quia inſeruire etiam poterunt pro formula arctiſſimę renunciationis per pactum conueniendæ, prorſus excludentis remiſſionem cum importet conductorem emiſſe iactum retis, vt dictum eſt ſupra *num.67.*ſunt & alibi ſimiles leges, & ſignanter in Hiſpanijs eſt *lex.2.tit.9. lib.9. noua collect.Reg.* in qua habetur non eſſe faciendam remiſſionem Gabellarijs etiã ex facto Regis.

Et quoad validitatem ſimilium Conſtitu-
115 tionum, ſiquidem quatenus non contineant remiſſionem fieri non debere etiam in caſu impedimenti procedentis ex facto locatoris, de ea dubitari non poterit, dum ſint factæ ab habente poteſtatem legis condendæ, idque ea ratione quia ſecluſo facto locatoris, quoad alia pericula conductor valet ſe eis voluntariè ſubijcere, & velle quodammodo iactum retis emere, vt ſupra firmatum fuit, & dum contrahit, vbi viget ſimilis lex, cenſetur ſe illi ſubieciſſe, & iactum retis emiſſe *Caſtill.* qui alios citat *par.3. cap.3.num.6.Cobell.ad dictam bull.bo.reg.cap.48.nu.10.verſ.itaque dum Summus Pontifex.*

Aliqua forſan dubitatio eſſe poſſet de Conſtitutione mandante non fieri remiſſionem etiam in caſu impedimenti pręſtiti à locatore, ex quo hoc eſt contra ſubſtantiam locationis, & locator, qui impedit conductorem vti re locata, nedum dicitur in culpa, ſed etiam in dolo, & proinde non poteſt per pactum fieri, vt remiſſio non debeatur in dicto caſu, iuxta late tradita per *Caſtill. par.3. cap.3. num.65. & ſeq.* vbi etiamſi pactum ſit iuratum, & dictum fuit ſupra.

116 Cæterùm his non obſtantibus lex ita promulgata, & vſu recepta erit attendenda, & ſibi imputare debebit conductor, qui eam ſciens contraxerit, dum enim lex diu ſeruata fuit nedum vt lex, ſed & vt iuſtitia, & formalis partium conuentio, ſeruari debet, quia ſic cum conductoribus conuentum cenſetur, vt dicit *Laſarte de decim.vendit.& permut.cap.18.num.83.* cui licet acquieſcere nolle videatur *Azeued. in prædicta l.2. Hiſpana num. 26.* & pro ratione ipſius legis ſolam Principis voluntatem conſideret, tamen dictum *Laſſar.* ſibi admodum placere dicit aduerſus ipſum *Azeued.Caſtil.dicto cap.3.num.60.ver.quapropter*, & ſequitur etiam *Gutier. de gabell.quaſt.136.num.19.*

Id tamen clarum eſt pręfatas Conſtitutiones eſſe iuris communis correctorias, etiamſi loquantur de locatione rerum Fiſcalium,
117 quia etiam Fiſcus de iure communi tenetur remiſſionem facere *Boſſ.tit.de remiſſ.merced.conduc.num.116.& ſeqq.* & multo magis
118 vbi prohibent remiſsionem etiam ex facto locatoris, & proinde debebunt ſtrictè intelligi, prout in ſpecie de *dicta l.2.tit.9.lib.9. noua collect.Reg.* quod ſit iuris communis regulis contraria omnino, & ideo mature, & rectè accipienda, eius ratione conſiderata, adeout ſit potius interpretanda, vt vltra limites, & terminos, in quibus loquitur non trahatur mente illius impleta, & eiuſdem diſpoſitione obſeruata, quanto minus fieri poteſt, iuri communi derogetur, dicit *Caſtill.controu.iur.par.3.cap.3.nu.23.* Vnde qua-
119 tenus ſimilis Conſtitutio poſsit operari vnum, & plura, ſumenda erit interpretatio, vt vnum tantùm operetur, vt generaliter de ſtatutis contra ius tradunt, *Gozad. conſ.19. num.5.Grat.conſ.13.num.43.lib.2. Rot.coram*
120 *Burat.dec.22. num.9.* ſic vbi poteſt intelligi vt locator non teneatur, quando præſtat impedimentum, damna reficere, non debet intelligi, vt neque teneatur mercedem remittere ſicut de *dicta l.Hiſpana* ſenſit *Morla in empor.par.1.tit.10.de loc.& conduc.num.23. in fin.* quem refert *Caſtill.d.cap.3.num.46.* licet ipſe poſtea oſtendat dictum intellectum illi legi adaptari non poſſe, attentis eius verbis.

Sic etiam vbi poſsint intelligi de impedi-
121 mento conductori præſtito, vel momentaneo, vel parum duraturo, non debent trahi ad impedimentum perpetuum *Caſtill.eodem crp.3.num.77.* & dum non loquuntur de in-
122 teritu totius rei vel partis, non erunt ad illum caſum trahendæ, ex quo tunc non agitur de remiſsione mercedis, ſed de extinctione, ſeu reſolutione contractus *Surd.conſ.400. num.8.in fin.& nu.13.& 20.Rauden.reſol.19. num.40. verſic. vndecimo & 41. & ſeq.* vbi ſi
123 Princeps impediat commercium, quia videtur tolli ſubſtantia gabellæ locatæ *Menoc. conſ.671. num.6. verſ.reſpondetur & ſeqq.* in
124 nihilo refragantibus verbis vniuerſalibus, quia ampliant numerum caſuum, ſed reſtringuntur ad ſpeciem expreſſam *Felin. in c.ſedes num.5.ver.intellige tertio de reſcriptis*, &c. in terminis *d.Bullæ Boni Reg.* in hoc ſtatu Eccleſiæ vigentis, & ampliſsime remiſsionem mercedis prohibentis, vt patet ex eius verbis relatis ſupra *num.113.* quod non comprehendat caſum iſtum damni accidentis in ſubſtantia rei, pluries reſolutum teſtatur *Cobel. ad eam cap.48.num.31.& nouiſſime D.meus de Luca diſc.6.num.5.hoc tit.de locat.* quando autem dicatur damnum in ſubſtantia rei & quã tum ſufficiat, dixi in *cap 47. num.18. & ſeqq.* & applicari etiam poſſunt aliæ limitationes, & declarationes ſupra traditæ in terminis
125 conuentionis, & pacti, nam valet argumentum à pacto ad ſtatutum, & e contra,

Rrr Gra-

*Gratian.diſc.*348.*num.*28.cum alijs cumulatis per *Barboſ. in ſuis locis argument. loc.*105. *num.*1.*&* 2.& ſi quis plura cupiat in ſpecie de dictis Conſtitutionibus,adeat*Caſtillum dicto cap.3.à num.23.par.3.*& alios per eum relatos,& *Cobell.ad Bul.boni regim.d.c.*48.

Illud tamen non omittendum videtur, quod verba ſimilium conſtitutionum quantumnis ampla ſint,tamen recipere ſemper ſo-
126 lent interpretationem illam reſtrictiuam, ne quis indebite damnum patiatur, vt probat text.in *l.* 2. & ibi notant *Bart. & Salic.*C. *de noxal. act. Socin.Sen. conſ.*44.*num.*10.*lib.*1. & alijs adductis firmat *Caſtill. contr.par.*3.
127 *cap.*3.*num.*70. Vnde quamuis iuxta earum rigorem remiſsio non eſſet facienda, tamen ſtante enormiſsima læſione conductoris facienda erit ex æquitate, vt probauit *Menoc. conſ.*671.*num.*19.*& ſeq.*

Poſtremo vnum,obiter tamen,& loquendo verbis præciſis *Peregrini in conſ.*98. *num.* 11.*&* 12. *lib.*5. hic attingere decreui. Pone
,, tempore locationis pretia frumenti & vini
,, erant mediocria, contigit quod ob caſum
,, grandinis, ſiccitatis inſolitæ, aut frigoris in-
,, conſueti frumentum, & vinum creuerit in
128 pretio extraordinario, locator ex pacto
,, non tenetur ad reſtaurum: quia ſic conuen-
,, tum, Quæro an conductor ſub penſione fru-
,, menti, & vini teneatur ad pretium frumen-
,, ti nimis ex cariſtia auctum; an ad pretium
,, commune temporis contractus locationis.
,, Reſpon. ad tempus contractæ locationis re-
,, ſpiciendum eſſe ſicuti *Bart. ſenſit in l. cotem*
,, 11.§.*qui maximos ff.de public.ſub num.*9.*verſ.*
,, *item habito*,ſeu ita dico arguendo ab emptore
,, fructuum decem annorum ad conductorem,
,, propter ſimilitudinem horum contractuum
,, ad *Bart.in diſput.publicanus num.*13.
129 Secundo quia & e conuerſo locator in
,, caſu damni non reſtaurat conductorem pro
,, pretio fructuum damnificatorum, ſed remit-
,, tit mercedem,vt in damno non verſetur,non
,, vt lucretur *d.l.ſi uno* §.*ubicunque ex communi*
,, *Pariſ.conſ.*38.*nu.*12.*lib.*1. *Surd.conſ.* 34.*n.*36.
,, ergo & e contra ſic vt locator non lucretur
,, in perniciem conductoris ex propria natura
,, correlationis *ad l.fin.ff.de acceptilat. & l.fin.C.*
,, *de indicta vid.toll.ubi latiſſime Iaſ.* & ne con-
,, ductor duplici damno conteratur ad text. in
,, *l.nauis onuſta* §.*cum autem ff.ad l.Rhod.*
130 Hæc.*Peregrin.*Et licet alij velint attendi pretium de menſe Auguſti *Neuizan.conſ.*90. *num.*23.*Burſat.conſ.*11.*num.*33.*in fin.Menoc. recuper.remed.*15.*num.*599. & doctrina *Bart.* primo loco per eum allegata non multum faciat, quia loquitur ad effectum dignoſcendi an contractus fuerit læſiuus, & ideo non mirum, ſi attendendum tempus ipſius contractus, vt *Bart.* dicit, tamen ab eius opinione non eſſet facile recedendum propter æquitatem, quæ in ea viget, iuxta ſecundam rationem ab ipſo *Peregrin.* adductam, aut etiam quia conductor agit de damno vitando, & locator de lucro captando cum conductoris iactura,ac ideo pro ipſo conductore ſumi debet omnis interpretatio,iuxta ſuperius dicta.

De remiſſione mercedis operarum.

SVMMARIVM.

1 *Operarum conductor operas conſequi non valens, non tenetur ad mercedem.*
2 *Lim. ſi culpa ſua non perceperit.*
3 *Ampl. limitationem procedere, tam in operibus, quæ in probitate virtutis conſiſtunt, quam in conſiſtentibus in labore.*
4 *Legatum ſub conditione ad vtilitatem filiorum appoſita, conditione per mortem filiorum deficiente, non debetur.*
5 *Conditio vbi adeſt attenditur ſolum, an ea extiterit.*
6 *Labor, & pecunia diuiſionem patiuntur in legato, non in contractu.*
7 *Merces operarum conuenta debetur, dummodo non ſtet per promittentem operas præſtare.*
8 *Declara procedere non ſolum ſi impediatur culpa conductoris, ſed etiam ſi impediatur caſu ex parte eiuſdem conductoris eueniente, ſecus autem ſi caſus euenerit ex parte locatoris, ſiue eueniat in perſona, ſiue in Inſtrumentis.*
9 *Naui deperdita non debetur Nautæ merces, pro deportatione promiſſa.*
10 *Merces pro deportatione Mancipiorum promiſſa, mortis mancipiis, debetur.*
11 *Operarum merces, ſeu ſalarium conuentum, mortuo illas præſtare debente, non eſt ſoluenda, ſecus autem mortuo eo, cui præſtari debebant.*
12 *Famulis infirmis, & ſeruire non valentibus, debetur ſalarium.*
13 *Contrarium eſt verius.*
14 *Decl. primam procedere ſtante conſuetudine.*
15 *Operarum mercedem non deberi impedito ex parte ſua, procedit in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non in eis quæ conſiſtunt præcipue in probitate virtutis.*
16 *Operarum virtutis ſalarium tranſmittitur ad hæredes,mortuo illo qui eas præſtare debebat ante tempus finitum.*
17 *Aduocati operæ non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis.*
18 *Doctorum operæ ſiue in legendo, ſiue in iudicando, ſiue in iudicibus aſſiſtendo, non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis.*
19 *Artium liberalium operæ, conſiſtunt in probitate virtutis,non in ſolo labore.*
Grammaticorum, & Rhetorum operæ conſiſtunt in virtute.
20 *Medicorum operæ conſiſtunt in probitate virtutis.*
21 *Officialium magnorum operæ conſiſtunt in virtute,& quorum.*
22 *Proxenetarum operæ conſiſtunt in labore, & idem de ſimilibus.*

23 *Ope-*

Digitized by Google

23 *Operarum, quæ in virtute conſiſtunt ſalarium, vt debeatur impedito, neceſſaria ſunt quinque requiſito.*
24 *Primum, requiſitum eſt, vt impedimentum ſit breue, & an hoc ſit neceſſarium.*
25 *Secundum requiſitum eſt, vt præſtara debeas operas, ſit in loco vbi præſtonda ſunt, vel abſit cum licentia.*
26 *Decl. ſufficere, quod legitime abeſſet antequam impeditus eſſet.*
27 *Decl. ſecundo etiam excuſari ſi abſit propter neceſſitatem.*
28 *Tertium requiſitũ eſt quod impedimentum ſit caſuale, & verum, non autem procuratum, vel ſimulatum.*
29 *Decl. non dici procuratam infirmitatem ad hunc effectum, etiamſi culpa ſua euenerit.*
30 *Quartum requiſitum eſt, quod impedimentum vere impediat.*
31 *Impedimentum quando ſit tale ſtandum arbitrio Iudicis.*
32 *Quintum requiſitum eſt, quod impeditus ante operas præſtaret.*
33 *Diſtributiones quotidianæ percipiuntur ab infirmis ſi ante infirmitatem ad Chorum accedebant, alias ſecus.*
34 *Operarum merces non debetur impedito, ſi eo tempore mercedem ab alio acceperit.*
35 *Ampl. ſufficere, vt alteri operas ſuas locauerit, licet mercedem non acceperit.*
36 *Ampl. 2. vt ſufficiat potuiſſe locare, & noluiſſe.*
37 *Ampl. 3. ſi locauit pro minori ſumma.*
38 *Operarum merces ſi promiſſa fuerit conditionaliter quatenus operæ præſtentur, non debetur impedito operari, etiamſi impedimentum veniat ex parte conductoris.*
39 *Ampl. nõ ſolum ſtante conditione expreſſa, ſed etiamſi tacita.*
40 *Periculum in opere eueniens vitio ſoli, non cedit damno conductoris operis.*
41 *Nauta debetur merces deportationis, etiamſi deportatus moriatur, ſi promiſſa pro impoſitione in Naui, ſecus ſi promiſſa pro deportatione.*
42 *Conditione ſtante in promiſſione mercedis, nihil aliud attenditur, quam ſi conditio venerit, vel ne.*
43 *Salarium ſi non ſit promiſſum ſimpliciter, ſed intuitu laborum hoc ſufficit, vt non debeatur impedito, etiamſi impedimentum veniat ex parte promittentis.*
44 *Operarum, quæ in labore conſiſtunt. locatione, merces ſemper cenſetur promiſſa intuitu ipſarum operarum, & cum tacita conditione ſi præſtentur.*
45 *Operarum conductor repellit petentem mercedes exceptione non adimplementi, ſi eas præſtare non cœperit*
46 *Operarum locator ſi non cœpit eas præſtare repellitur abſolute à petitione mercedis.*
47 *Oblatio verbalis ſtante tacita, vel expreſſa partis recuſatione ſufficit.*
48 *Oblatio non eſt neceſſaria quando certo conſtat partem recuſaturam recipere.*
49 *Oblatio non ſufficit quando pars habet iuſtam cauſam recuſandi.*
50 *Operarum merces debetur etiam ei, qui non incepit illas præſtare ſi non potuit tuto, & ſine verecundia.*
51 *Operarum locator ſi cœperit eas præſtare, & poſtea fuerit impeditus. non repellitur exceptione non adimplementi, ſed neceſſe eſt petere remiſſionem mercedis.*
52 *Locator operarum poſtquam cœpit eas præſtare, ſufficit per eum non ſtetiſſe quin continuauerit.*
53 *Decl. vt ſi adſit conditio expreſſa in promiſſione mercedis ſi operæ præſtentur, neceſſe ſit ſtetiſſe per conductore quin continuaretur præſtatio.*
54 *Et ſtetiſſe per conductorem dicitur ſi adimplendum erat ex pecunia ab eo ſoluenda, & ipſe eam non dederit.*
55 *Et ceſſante dicta conditione expreſſa ſufficit ſtetiſſe per caſum euenientem in perſona conductoris, vel in re, in quo præſtandæ erant.*
56 *Salarium non debetur ei, per quem non ſtetit inſeruire officiali remoto ab officio ante finitum tempus.*
57 L. diem functo 4. ff. de offic. aſſeſſor. *eſt obſcura, & quomodo intelligatur.*
58 *Salarium Legatis, vel eius comitum ſi remoueatur ante tempus non debetur propter culpam, quæ ſupponitur in remoto.*
59 *Comites legati intelliguntur eius aſſeſſores.*
60 *Culpa qua remouetur Legatus ante tempus aſcribitur etiam eius aſſeſſoribus.*
61 *Aſſeſſor præſumitur in culpa erroris à Iudice commiſſi.*
62 *Salarium non debetur impedito ſi impedimentum proueniat ex culpa ſua vera, vel præſumpta.*
63 *Officiali amoto ante tempus ab officio ſine culpa, debetur ſalarium.*
64 *Merces operarum vbi non debetur ex quo non fuerint præſtitæ intelligitur pro ea rata pro qua præſtitæ nõ fuerunt.*
65 *Nauta pereunte Naui in itinere, debetur merces pro rata.*
66 *Contrarium, quod debeat eam reſtituere.*
67 *Declara hoc contrarium procedere ſi Nauis perierit ante diſceſſum.*
68 *Decl. 2. vt debeatur merces pro rata, ſi conuenta pro impoſitione in naui ſecus ſi pro traſportatione ad certum locum.*
69 *Subdecl. vt merces conuenta pro impoſitione in naui debeatur pro rata ſi facta locatio, ſecus ſi facta venditio loci nauis, quia tunc debetur in totum.*
70 *Subdecl. 2. quod dictum eſt non deberi aliquid vbi merces promiſſa ſit pro aſportatione, non procedere ſi vtilitas conductori allata ſit.*
71 *Subdecl. 3. quod dicitur mercedem deberi pro rata operarum, intellige pro rata vtilitatis allatæ conductori.*
72 *Remiſſio mercedis operarum fit in operibus quæ conſiſtunt in labore, non in eis, quæ conſiſtunt in virtute, quia pro eis debetur totum ſalarium etiam impedito.*
73 *Decl. vt ſi ſalarium ſit annuum debeatur tantum pro anno cœpto.*
74 *Secus ſi ſit conſtitutum in vnica ſolutione.*
75 *Idem dic ſi ſit vnicum factum.*
76 *Idem ſi agatur de officio maiori, quod in ſola dignitate conſiſtat, non in labore.*
77 *Decl. vt quatenus ſalarium ſit partim pro labore, & partim pro virtute vnaquæque pars iudicanda ſit cum ſuis regulis.*
78 *Et vbi ſit inſeparabile, & non appareat quid principaliter conſideratum fuerit, præualere debebit qualitas ſcientiæ.*
79 *Salarium officialis mortui, licet de iure debeatur hæredibus etiam pro tempore decurſo poſt mortem, tamen ſecus eſt de conſuetudine plurium locorum.*
80 *Conſuetudo circa ſolutionem ſalarij, multum attenditur.*
81 *Salarium remoti ab officio culpa ſua, nõ debetur etiam pro tempore quo inſeruiuit.*
82 *Contrarium eſt verius.*

Google

83 *Decl primam procedere ſpecialiter in Cuſtodibus publici Aerarij.*

84 *Decl. 2. primam procedere in operis indiuiduis, quando delictum concernit vniformiter totum officium.*

85 *Decl. 2.3.1 ſi ex culpa, vel negligentia officialis reſultet domino damnum, poterit ad ratam damni retinere ſalarium.*

86 *Salarium diminuto labore, minui debet.*

87 *Famulus receptus ad inſeruiendum tribus Scholaribus, ſi duo diſcedant, non petit idem ſalarium à remanente.*

88 *Ampl. etiamſi fuerit admiſſus ad inſeruiendum cum expreſſa conditione de certo ſalario.*

89 *Contrarium tenent alij.*

90 *Diſting. vt ſi promiſſum ſit ſalarium certum cum conditione ſeruiendi tribus, tunc debeat minui, ſecus ſi promiſſum ſimpliciter.*

91 *Decl poſſe peti totum promiſſum ſimpliciter ſi promiſſum ab vno tantum, ſecus ſi à tribus, quia intelligitur pro rata.*

92 *Salarium minuto labore minui debet in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non in eis quæ conſiſtunt in probitate virtutis.*

93 *Declara non deberi totum ſalarium diminuto labore, ſi officium diuidatur in duo.*

94 *Beneficium, ſeu Præbenda duobus auctoritate Apoſtolica collata vterque medietatem fructuum percipiet.*

95 *Famulus plurium Scholarium ſi aliqui diſcedant non debet habere minus ſalarium, ſi idem labor eſt in ſeruiendo vnico remanente.*

96 *Legatum annuum relictum pro cura præſtanda negotijs plurium filiorum, omnibus filijs defunctis præter vnum, qui ſit hæres omnium, itaut idem labor legatario ſuperſit, non erit ei minuenda annua præſtatio.*

97 *Conductus ad negotium intra certum tempus peragendum illo etiam perfecte peracto mercedem conuentam integre conſequitur.*

98 *Item facere debens ſi faciat vna die quantum debebat in duobus mercedem pro vtroque recipit.*

99 *Minuto labore minuenda merces, & circa quantitatem ſtandum eſt Iudicis arbitrio.*

300 *Declara procedere ſi ſalarium non ſit taxatum ex pacto, quia tunc recurrendum ad pactum.*

301 *Subdeclara non ſufficere pactum circa ſalarium totum ſi non appareat rata diminutionis laborum.*

302 *Salarium ob operas non præſtitas non minuitur ſi pro præſtitis habeantur.*

303 *Legatum Scholari factum ſi in ſtudio permanſerit debetur etiamſi tempore vacationis ad domum redeat.*

304 *Abſens Reipublicæ cauſa habetur pro præſente.*

305 *Abſens cauſa ſtudij habetur pro præſente.*

306 *Declara haberi pro præſentibus, ſed non liberari ab onere.*

397 *Abſens cauſa ſtudij percipit fructus Beneficij, ſed non diſtributiones quotidianas.*

308 *Operarum merces ſi ſoluta vbi ſoluenda non erat poterit repeti.*

CAPVT L.

LIcet, quæ dicta ſunt in præcedentibus capitulis de remiſſione mercedis, poſſint, vt plurimum applicari etiam mercedi operarum, tamen, quia DD. & ipſæ leges de eis in hoc propoſito diſtincte locutæ ſunt, ac etiam diuerſis terminis vſæ, ideo, & nos aliquid hic ſeparatim dicemus. Sicut autem in locatione rerum ſi conductor non poteſt percipere fructus, vel aliam commoditatem, cuius intuitu mercedem promiſit, mercedem ipſam ſoluere non tenetur, ſed facienda eius remiſſio, iuxta firmata in *præcedentibus cap.* ita & in locatione perſonæ, ſeu operarum, ſi non poſſit conductor percipe-
1 re operas, pro quibus mercedem promiſit,
vtique non tenebitur illam ſoluere, vt notatur *in l. Seio 10. in princ. ff. de ann. legat.* & firmat *Neguerol. alleg. 8. num. 7. Maſtrill. de Magiſt. lib. 1. cap. 21. n. 36. Rota coram Zarate deciſ. 34. num. 4. & ſeq.*

At ſicut conductor rerum, non poteſt obtinere remiſſionem mercedis, ſi culpa, vel negligentia ſua fructus, ſeu aliam commoditatem rei non percepit, vti ſi agrum colere, & ſeminare omiſerit, ita & conductor operarum eadem ratione excludetur à re-
2 miſſione mercedis, ita vt ſatis ſit per loca-
torem non ſtetiſſe, quo minus operas ſuas præſtaret, ad hoc vt merces ei promiſſa debeatur, vt ſunt text. expreſſi *in l. ſed addes 21. §. fin. & in l. qui operas 41. ff. locati.*

Et licet aliqui velint hoc reſtringere ad operas in probitate virtutis conſiſtentes, ne-
3 gantes procedere, quoad operas conſiſten-
tes in labore; Tamen, quia dicta iura indiſtincte loquuntur, merito alij dictam reſtrictionem reijciunt, vt ſignanter *Cagnol. in l. diem functo 4. num. 85. ff. de offic. aſſeſſ.* & ibidem *Iacob. de Nigr. num. 28.* & plene alijs adductis *Rot. in vna Vrbinaten. Salarij coram Reuerendiſſimo Albergato relata per extenſum à D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 23. num. 30. & ſeqq.* & in eiſdem terminis firmauit etiam coram *Canaler. dec. 502. num. 1.*

Nec obſtat text. *in l. Seio 10. in princ. ff.*
4 *de ann. legat.* in qua præcipuè fundatur opi-
nio contraria, quia ibi agitur de legato annuo relicto ſub conditione, ſi legatarius voluerit interuenire negotijs filiorum teſtatricis, quæ conditio fuit appoſita ad vtilitatem filiorum, vt notat ibi *gloſ. in ver. viuentis*; vnde nil mirum ſi ex eo, quod propter mortem duorum ex filijs, conditio non potuit amplius adimpleri, & vtilitas filiorum contemplata ceſſauit, ceſſare etiam debuerit pro rata illorum legatum, quia vbi adeſt
5 conditio attenditur ſolum, an ea extiterit
Natt. conſ. 452. num. 10. & dicam infra.

Et quamuis aliqui inſiſtant dicendo rationem illam, qua dicta *l. Seio.* vtitur, quod
6 tam labor, quam pecunia diuiſionem patia-
tur,

tur, eſſe generalem, & ideo omni caſui ap-
plicabilem, tamen contrarium, quod imo
ſit ſpecialis in caſu illo, reſpondet *Iacob. de*
Nigr. in d. l. diem functo num. 30. verſ. vnde
ad iſtam in fin. & rationem ſpecialitatis, &
differentiæ inter caſum legati, de quo in
d. l. Seio, & caſum mercedis promiſſæ per
contractum; tradunt ante eum *Bart. in l. 1.*
§. Diuus num. 4. ff. de var. & extraord. co-
gnit. & Cagn. in d. l. diem functo num. 158.
poſt princ. ver. ad textum ff. de offi. aſſeſſ.
7 Retenta igitur dicta opinione fauorabili
locatoribus dictarum operarum, vt ſcilicet
eis debeatur merces operibus non præſtitis,
ſi per ipſos non ſtetit, quominus illas præ-
ſtarent, talis opinio plures patitur declara-
tiones; & prima declaratio eſt, vt dicatur
non ſtare per locatorem, quin præſtet ope-
ras ſuas ad hunc effectum, non ſolùm ſi cul-
pa conductoris eas præſtare impediatur,
8 quod eſt clarum, ſed etiam ſi impediatur
caſu, ex parte ipſius conductoris operas re-
cipere debentis eueniente, ſiue caſus acci-
derit in eius perſona, ſiue in rebus, circa
quas operæ verſari debebant, ſecus autem
econtra, ſi acciderit ex parte locatoris ope-
ras præſtare debentis, & ſiue acciderit in
eius perſona, ſiue in eius inſtrumentis, cum
quibus operari debebat, quia tunc merce-
dis remiſſio fieri debet *Bart. in l. ex conducto*
16. §. item cum quidam numer. 4. & ibidem
Caſtr. ff. loc. D. Lanfranc. Zacch. de Salar.
9 *quæſt. 22. num. 16.* exemplum eſt caſus ac-
cidentis in rebus, ſi quis locauerit operas
ſuas in deportando mancipia cum naui, ſi
enim nauis deperdatur, qui eſt caſus eueni-
ens in re locatoris, non debebitur merces
l. ſi vno 17. §. item cum quidam ff. loc. quod
§. item cum quidam aliqui legunt *in l. ex con-*
10 *ducto 16. ff. eodem*. Si autem mancipia in
itinere moriantur, qui eſt caſus eueniens in
re conductoris, merces debebitur, niſi aliud
actum ſit *l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iactu*
vbi DD. & præcipuè *Pet. Pechius ſub num.*
4. inquit, applicari dictam regulam, per me
non ſtetit, *Stracca de Nauib. par. 3. num. 17.*
quem ſequitur *Valaſc. conſul. 75. num. 11.*
11 & exemplum caſus euenientis in perſona
eſt, vbi conductæ operæ in ſibi ſeruiendo,
ſi eueniat caſus mortis locatoris, merces
amplius non debebitur, ſecus autem ſi eue-
niat caſus mortis conductoris, cui ſeruien-
dum erat, vt diſtinguit, & communem di-
cit *Cagnol. in d. l. diem functo num. 87. ff. de*
offic. aſſeſſor.
Et hinc eſt, quod licet aliqui velint, quod
12 famulis etiam vilibus debeatur ſalarium
tempore, quo propter infirmitatem operas
ſuas in ſeruiendo præſtare non valent, vt ſi-
gnanter *gloſ. in l. arboribus ver. agrotante ff.*
de vſufr. Barbat. in cap. propter ſterilitatem
num. 25. de locat. Coler. de proceſſ. execut. par.
1. cap. 9. num. 60. verſ. contraria. tamen con-
13 trarium eſt verius, vt probat poſt alios *Co-*
uarr. var. lib. 3. cap. 13. ſub num. 8. & eſt com-
munis opinio, vt teſtatur *Vinius opin. 275.*
ad fin. & Coler. de alim. lib. 2. cap. 13. num.
44. & eſſe magis communem, & veriorem
dicit etiam, & diſputato articulo ad partes,
optimè probat *D. Lanfranc. Zacch. de Salar.*
14 *quæſt. 19. à num. 10.* niſi forte adeſſet in
regione conſuetudo illud præſtandi, quia
tunc intrat præſumptio, quod qui famulum
recipit, iuxta eam contrahere voluerit, vt
alibi dictum eſt, & in his terminis firmat
ibidem *D. Lanfr. num. 30.*
Verùm dicta concluſio, quod ſi impedi-
15 mentum accidat ex parte locatoris merces
ſit remittenda, ſeu non debeatur, procedit
in operibus, quæ in labore præcipue con-
ſiſtunt, non autem in alijs, quæ conſiſtunt
præcipuè in probitate virtutis, iſtæ enim de-
bentur regulariter, quamuis ipſe, qui eas
præſtare debet, impediatur *Bart. in l. 1. §.*
diuus num. 5. & 7. ff. de var. & extraord. co-
gnit. & alijs adductis *Maſtrill. de magiſtr. lib.*
1. cap. 21. num. 39. & de impedito præſtare
ſimiles operas per infirmitatem, quod ad-
huc conſequi debeat ſalarium pleniſſimè
alijs adductis firmat *D. Lanfr. Zacch. de Sa-*
lar. quæſt. 19. num. 5. & ſeq. & quod ſi eue-
16 niat caſus, quo ſimiles operas præſtare de-
bens decedat, tranſmittat ius petendi ſala-
rium integrũ, pro quo fuerat conductus, ad
hæredes *l. poſt duos 15. C. de aduoc. diu. iud.*
& tradunt *Cagnol. in l. diem functo num. 218.*
vbi de communi *ff. de offic. aſſeſſ. Ceph. conſ.*
70. num. 4. & ſeq. per tot. & conſ. 71. pariter
per tot. vbi *num. 13.* voluit procedere quam-
uis promiſſæ eſſent libræ tercentum ſingulis
annis pro tempore, quo ſeruierit, vt adhuc
ſufficiat annum de tempore mortis fuiſſe cę-
ptum *Surd. conſ. 42. num. 7. Maſtrill. de Ma-*
giſtr. lib. 1. cap. 21. n. 48. & ſeqq. vſq. ad 51.
vbi tamen in fine dicit non obſeruari, quoad
officiales Regni, & plurium locorum.
Sunt autem iſtæ perſonæ, quarum operæ
17 potius in probitate virtutis, quàm in labo-
re conſiſtunt, ſine dubio Aduocati, vt eſt
text. in l. qui operas ff. loc. & in d. l. poſt duos
18 *C. de Aduoc. diu. iud.* item & alij legum Do-
ctores operas ſuas ſiue in legendo, ſiue in
iudicando, aut iudicibus aſſiſtendo præſtan-
tes, ad text. cum ibi notatis per DD. *in l.*
diem functo 4. ff. de off. aſſeſſ. & in l. diem
functo ff. loc. Cephal. conſ. 70. nu. 4. poſt med.
Sur-

Surdus conſ. 42. num. 3. Sunt, & profeſſo-
19 res artium liberalium, vt Grammatici, & Rhetores, vt per *Sylvan. conſ. 28. num. 15.*
20 *& 17.* ſunt & medici, vt late probat *Ceph. conſ. 70. & 71. fere per tot. Medic. in tract. mors omnia ſoluit part. 3. num. 26. ver. tertio amplia. Vin. opin. 201. num. 4.* ſunt & officia-
21 les magni, & conſpicui vti Ambaſciatores de quibus plene *D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 19. num. 7. & quæſt. 53. nu. 34.* item & Prætores *Ceph. conſ. 70. num. 4. poſt med.* Præſides, Præfecti, & domeſtici Principis, quorum officium dignitatem principaliter habet, vt docuit *Bart. in l. 1. §. diuus num. 5. in fin. ff. de var. & extraord. cognit.* ſecus
22 autem eſt in Proxenetis *Stracc. de Proxenet. part. 1. ultima partis princip. num. 13.* & in ſtipendiarijs, alijſque ſimilibus, vt docet *Bart. in dicta l. 1. §. diuus num. 5. verſ. pro harum.*

Verum, vt hoc procedat, quod debea-
23 tur merces, ſeu ſalarium operarum quæ in probitate virtutis conſiſtunt, impedito eas præſtare, neceſſaria eſſe copulatiue quinque requiſita, late probat *D. Lanfr. in dict. quæſt. 19. num. 31. & ſeqq.* quorum primum
24 eſt, vt impedimentum, puta infirmitatis, non ſit diuturnum, quod tamen ſi generaliter loquamur, non tranſit ſine aliqua difficultate, dum, vt mox probatum fuit, debetur etiam in caſu mortis, quæ ne dum diuturnum, ſed perpetuum impedimentum præſtat; vnde reſtringendum erit tale requiſitum ad officiales Regni, de quibus loquuntur *Reg. Conſtan. & Danza* in locis per ipſum *D. Lanfranc.* ibi allegatis. Secun-
25 dum eſt, vt dictas operas præſtare debens permaneat in loco, in quo præſtandæ ſunt vel abſit cum licentia, de quo latius videndus ipſe *D. Lanfr. in quæſt. ſubſequenti 20.* vbi ex profeſſo diſcutit: an & quando ab-
26 ſens conſequatur ſalarium, ſignanter autem aduertendum eſt, quod ſi agatur de eo qui eſſet abſens ante impedimentum ſufficit, quod legitime abeſſet, ad hoc vt ſi ſuperuenerit ei impedimentum, per quod accedere non valeat, mercedem conſequi debeat, vt probant tradita per *Barboſ. de Epiſc. alleg. 53. num. 107. in fin. & Caſtropal. tract. 7. diſp. 3. punct. 9. §. 1. num. 6.* ſi autem agatur de ſe
27 abſentante poſt impedimentum ſine licentia excuſabitur à neceſſitate, puta ſi aliter ſalutem recuperare non poſſet *ad text. in cap. ad audientiam, & in cap. relatum de Cleric. non reſid.* cum ibi notat *per Abbat. & Imol.* & alios relatos *per Maſtrill. de Magiſtr. lib. 1. cap. 21. num. 55.* Tertium requiſitum eſt,
28 vt impedimentum ſit caſuale, & verum,
29 non autem procuratum, vel ſimulatum, quod planum eſt, ſed non ſufficeret in impedimento infirmitatis, quod culpa ſua in eam incidiſſet *Couar. var. lib. 3. cap. 13. nu. 8. verſ. ſeptimo quotidiano,* vbi reddit rationem, quia adhuc tale impedimentum non eſt à iure, nec ab homine, ſed à Deo *Timot. de Timot. reſp. 7. num. 25. Barboſ. de Epiſc. alleg. 53. num. 168. Monet. de diſtribut. part. 2. quæſt. 6. num. 11. ver. ampliatur 5.* Quar-
30 tum, quod impedimentum ſit tale, quod vere impediat, puta infirmitas ſit grauis, non autem ita leuis, vt non impediat, & an ſit
31 talis ſtandum erit peritis in arte, & aduertendum quod impedimentum vere impediens, ex quo in ſe eſt tale, ſi poteſt ab impedito remoueri, quia impeditus non dicitur, qui impedimentum remouere poteſt *Menoc. conſ. 110. num. 116. D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 22. num. 13. Rot. cor. Verall.*
32 *deciſ. 72. num. 7. part. 2.* Quintum denique, vt impeditus ante impedimentum officium actu exerceret, ſeu operas præſtaret, alias enim ſi etiam ceſſante impedimento ipſe ſe reddebat indignum mercede, impedimentum ſuperueniens non poteſt eum dignum
33 reddere, quod procedit etiam in diſtributionibus quotidianis, debentur enim non valenti propter infirmitatem ad Chorum accedere, & inſeruire, ſi ante infirmitatem accedebat, & inſeruiebat, alias ſecus *Couar. variar. lib. 3. cap. 13. num. 8. verſ. ſexto Gutier. canon. quæſt. lib. 1. cap. 1. num. 139. verſ. attamen hoc. Monet. de diſtrib. part. 2. quæſt. 6. num. 21. Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 53. num. 167.* & licet contrarios referat & eorum opinionem probabilem dicat, tamen iſtam eſſe communem, & ab ea non recedit *Caſtropal. oper. mor. tractat. 7. diſp. 3. punct. 9. §. 1. num. 5.*

Secunda declaratio eſt, vt non debeatur
34 merces, ſi impeditus præſtare operas conductori, pro illo tempore, ſeu illis operibus, quas locauerat, ab alio mercedem acceperit, tunc enim eam non poterit petere à primo conductore, quæ limitatio habetur expreſſe *in d. l. ſed addes 21 §. fin.* ibi *Si eodem anno ab alio mercedes non accepiſti ff. loc.* &
35 ampliatur hæc limitatio, vt procedat dummodo alteri locauerit eaſdem operas, licet mercedes actualiter non acceperit, vt probat *text. in l. diem functo 4. ff. de off. aſſeſſ.* quæ in hac parte eſt repetita *in l. diem functo 22. ff. loc.* ibi *modo ſi non comites poſtea cū alijs eodem tempore fuerint* & late tradit *Surd. conſ. 41. num. 15. & 16.* imo & fortius, quod
36 ſufficiat impeditum potuiſſe alteri locare, & noluiſſe poſt ſenſit *gloſ. in d. l. diem functo ff.*

Digitized by Google

cto ff. de offic. Aſſeſſ. & ibidem *Cagnol. num.*
28. & alii communiter, vt teſtatur *Iac. de*
Nigr. num. 15. *ver. aliam rationem Caroc. tit.*
de remiſſ. merced. quaeſt. 8. *num.* 213. *ver. li-*
37 *mita* 3. & quamuis inſeruierit pro minori
ſumma, *idem de Nigr. ibid. num.* 16.

Tertia declaratio eſt ſi promiſſio merce-
38 dis fuerit conditionaliter facta, quatenus
operæ præſtarentur, tunc etiamſi impedia-
tur locator per caſum euenientem in perſo-
nam conductoris, vel rem, circa quam præ-
ſtandæ erant operæ, adhuc non debebitur
merces, vt apertè probat text. in *d. l. Seio* 10.
ff. de ann. legat. Idque procedit non ſolùm ſi
39 adſit conditio expreſſa, vt in *d. l. Seio*, ſed
etiam vbicumque apparet ex verbis id actũ,
vt merces ſoluatur, ſi operæ præſtentur, vt
in dicto exemplo locationis operarum pro
tranſuehendis mancipijs habetur in *d. l. fin. in*
princ. ff. ad l. Rhod. de iact. vbi ponitur caſus, ſi
vehenda mancipia conduxiſti, & reſoluitur,
quod pro eo mancipio, quod in itinere mor-
tuum eſt, merces tibi non debetur: Vnde
videbatur argui poſſe, quod ſi mercenarius
non ſteterit in terminis locationis operarum,
ſed opus conduxerit, iuxta diſtinctionem
horum terminorum de qua in *cap.* 1. cenſea-
tur merces promiſſa, ſi tradat opus perfe-
ctum, ſed contrarium probatur per text. in
l. fin ff. loc. vbi ſi riuum faciendum conduxiſti:
40 Paulus dicit, quod ſi ſoli vitio corrumpa-
tur, non tuum periculum eſt, ſed locatoris,
quare veritas eſt, quod non ſufficiat opus
conductum fuiſſe, ſed vt idem Paulus in *d. l.*
fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iact. declarat, quæ-
41 ritur, quid actum, vtrum pro ijs qui impo-
ſiti, an pro ijs qui deportati eſſent, merces
daretur, vt primo caſu debeatur merces etiã
pro mortuo, non ſecundo, prout etiam ad-
uertunt *Signorol. conſ.* 195. *num.* 5. *&* 6. *Stracc.*
de naui. par. 3. *n.* 19. *& Valaſc. conſult.* 75. *n.* 11.

Stante autem conditione tacita vel expreſ-
ſa, quod tunc non debeatur merces, ex qua-
cumque parte accidat impedimentum, eſt ra-
42 tio, quia vbi promiſſio eſt conditionalis,
non attenditur niſi euentus conditionis, &
ideo non debet haberi ratio, an caſus impe-
dimenti euenerit in perſona locatoris, vel
potius in perſona conductoris *Natt.* qui plenè
firmat *conſ.* 452. *num.* 10. *Gaill. obſer.* 44. *n.* 13.
ad med. lib. 1. *Caroc. de locat. tit. de remiſſ. merc.*
quaeſt. 8. *num.* 184. *Add. ad Buratt. dec.* 79. *in fin.*

Imò fortius quatenus non agatur de mer-
43 cede, ſeu ſalario ſimpliciter promiſſo, ſed de
promiſſo intuitu laborum, quod tunc etiamſi
operas præſtare debens impediatur facto ip-
ſius conductoris, adhuc merces non debea-
tur, latè diſtinguendo probat *D. Lanfran.*
Zacch. quaeſt. 22. *à num.* 8. *ad* 10.

Verùm præfata diſtinctio poteſt procede-
44 re in promiſſione ſalarij facta propter probi-
tatem virtutis, ſecus autem in promiſsione
mercedis, facta in locatione operarum in la-
bore conſiſtentium, cum in ea merces ſem-
per promittatur operarum intuitu, adeò vt
tacitè intelligatur adiecta conditio, ſi ope-
ræ præſtentur, vt docet *Bart. in l. diem fun-*
cto 4. *num.* 1. *poſt med. ff. de offic. Aſſeſſ. Alex. in*
addit. ad Bart. in l. ſi vno 17. *§. item cum quidã*
lit. G. ver. famulus tuus ff. loc. cum alijs addu-
ctis per eumdem *D. Zacch. dicta quaeſt.* 22. *n.* 5.
& quaeſt 88. *n.* 21. *Rot. coram Zarat. dec.* 14. *n.* 4.

At quia dum dicimus in hac locatione
operarum in labore conſiſtentium, promiſ-
ſionem mercedis fieri ſemper intuitu præſta-
tionis operarum, & continere tacitam con-
ditionem ſi operæ præſtentur, & quod vbi
promiſſa eſt cum dicta conditione, merces
non debeatur, etiamſi non ſteterit per loca-
torem, quin operæ præſtentur, nunquam
habere poſſet locum dicta opinio, quod etiã
in iſtis operibus, quæ propriè locantur, mer-
ces conuenta debeatur, ſi per locatorem non
ſteterit quo minus operæ præſtarentur, ani-
maduertendum videtur, quod duobus mo-
dis euitare poteſt conductor ſolutioné mer-
cedis ob operas non præſtitas. Primo enim
45 poteſt opponere exceptionem non adimple-
menti, dicendo videlicet locatorem non ad-
impleuiſſe ex parte ſua contractum traden-
do operas, quas promiſit, prout tradere de-
bebat, antequam mercedem peteret, iuxta
tradita in *cap.* 28. *de obligat. locat. & cap.* 44. *de*
except. non adimplem. & aduerſus hãc oppoſi-
tionem, non valebit dicere locator opera-
rum, per me non ſtetit, ſed neceſſe habet ad
eam repellendam adducere, ſe operas tra-
didiſſe, ſeu ſaltem deueniſſe ad actum illas
tradendi, & conſtituiſſe conductorem in qua-
ſi poſſeſsione illas recipiendi, licet non te-
neatur probare continuaſſe vſque ad finem,
prout dictum fuit de locatione rerum *in cap.*
28. & in dicto *cap.* 44. aliàs non erit locus
huic diſcuſsioni, an intret remiſsio merce-
46 dis, vel ne, ſed abſolutè reijcietur, prout
dictum eſt, & in terminis locatoris opera-
rum, quod abſolutè excludatur, qui illa-
rum præſtationem non inchoauit, *Dec. conſ.*
70. *in princ. & nu.* 2. *ad fin. &* 3. *Caroc. de locat.*
tit. de remiſ merc. quaeſt. 8. *num.* 194. *D. Lanfr.*
Zacch. de ſalar. quaeſt. 21. *num.* 6.

Et quatenus ab initio ipſo, locator impe-
diatur à conductore, officium ſuum inchoa-
re, poterit, & ad effectum repellendi dictam
exceptionem non adimplementi, debebit of-
ferre ſe promptum operas ſuas præſtare, ta-
lis

Digitized by Google

47 lis enim oblatio verbalis, ſtante tacita, vel
expreſſa conductoris recuſatione, ſufficit,
Bal. in l. 1. in fin. C. ne liceat tertio pronoc. Boer.
deciſ. 124. num. 25. & ſeq. Burat. deciſ. 517. n. 3.
Duran. deciſ. 108. nu. 4. & in his terminis ob-
lationis operarum *Rot. deciſ. 286. n. 21. par. 11.*
48 *recent.* Niſi fortè certò conſtaret conducto-
rem recuſaturum fuiſſe operas recipere, quia
tunc oblatio non eſt neceſſaria, *Dec. in l. qui-*
dam exiſtimauerunt in 4. notab. ff. ſi cert. pet.
Ruin. conſ. 40. num. 9. in fin. & conſ. 113. num. 1.
lib. 1. cum alijs adductis per *Surd. deciſ. 6. n. 2.*
Seraphin. deciſ. 715. num. 1. & ſeqq. vbi tamen
dubitat, an hoc procedat, ſi non vnica præ-
ſtatio facienda ſit, ſed plures, & diuerſis tem-
49 poribus. Verùm non ſufficeret præfata
oblatio, & recuſatio conductoris, ſi ipſe
conductor iuſtam cauſam recuſandi habuiſ-
ſet *Bart. in l. ſed ſi alia ff. de conſt. pecun. Boer.*
deciſ. 124. nu. 29. ver. quod limitat, & alijs ad-
ductis *Rol. conſ. 53. num. 38. lib. 1.* Et idem eſt,
50 ſi non poſſet quis tutò, & ſine verecundia
officium exercere, per caſum contingentem
ex parte conductoris, quia debebitur ei ſala-
rium integrum, etiamſi officium exercere
non inceperit, vt de eo qui fuit electus in
Poteſtatem Ciuitatis, ſi Ciuitas, antequam
ad eam accederet, ſtatum mutauerit, quia
inſurrexerit Tyrannus, vel aliqua ſecta, ita
vt exercitium Iuſtitiæ liberum non remanſe-
rit, docuit *Bart. in l. 1. §. diuus num. 15. ff. de*
var. & extraord. cognit.

Quatenus autem locator præfatum adim-
51 plementum, ſeu illius principium aliquo ex
modis prædictis habeat, ſed caſus poſtea
euenerit, per quem conductor recipere to-
taliter, & perfectè operas non potuerit; tunc
ſuccedit ſecundus modus recuſandi ſolutio-
nem mercedis, de quo loquimur, allegan-
do eam ſibi remittendam, in quo ſi condu-
ctor dicat, quod non fuerit ſibi adimpleta
conditio, ſub qua mercedem promiſit, vi-
delicet pręſtationis operarum, quatenus con-
ditio ſit tacita, & iuxta naturam contractus
locationis ſubintellecta, bene reijcietur præ-
tenſio conductoris per replicationem locato-
ris, per me non ſtetit, quia leges de locatio-
52 ne loquentes, expreſsè hanc replicationem
admittunt, vt ſupra dictum fuit. At quate-
nus conductor expreſsè conuenerit de ſol-
uenda penſione, ſi operæ præſtarentur, tunc
quia talis expreſſa conditio aliquid operari
53 debet vltra tacitam, reſtringenda erit dicta
replicatio, per me non ſtetit, vt ſolùm ſuf-
ficiat, ſi ſteterit per ipſum conductorem, tunc
enim habetur conditio, pro impleta *l. iure*
ciuili 24. ff. de condit. & demonſtr. l. in iure ci-
uili ff. de reg. iur. & in terminis locatoris ope-
rarum ſub dicta conditione, quod ſi non ſtet
per locatorem, neque per caſum quo minus
impleatur, ſed per conductorem, conditio
habeatur pro impleta, *Caſtren. in l. ex condu-*
cto 16. §. item cum quidam num. 4. prope fin. ff.
loc. Dec. conſ. 70. num. 3. ver. tertio reſpondetur
Rot. coram Burat. deciſ. 5. num. 9. & ſatis dice-
54 retur ſtetiſſe per conductorem, ſi adimplen-
dum eſſet mediante pecunia per eum danda,
& ipſe eam dare noluiſſet, *l. 3. §. fin. vbi Corn.*
num. 2. in fin. Iaſ. num. 3. & Roman. in §. ſed ſi
ſeruus ff. de condit. cauſ. dat. Aliàs enim ceſſan-
55 te conditione expreſſa, ſufficit locatorem
impeditum fuiſſe etiam per caſum, quate-
nus tamen contingat in perſonam conducto-
ris, vel res, circa quas operæ præſtandæ erant,
vti ſi mortuus ſit qui conduxerat, vel man-
cipia tranſuehenda deceſſerint, vt ſupra
probatum fuit, & quod ſufficiat locatori ope-
ras inchoaſſe, ad hoc, vt vbi non apparet,
quid actum, caſus ſuperueniens in rebus, cir-
ca quas operæ verſari debebant, non impe-
diat conſecutionem mercedis eſt *text. expreſſ.*
in d. l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iact.

Quarta declaratio eſt, vt non procedat
56 deberi ſalarium pro toto tempore ei per
quem non ſtetit, quo minus operas ſuas præ-
ſtaret in caſu, quo is qui illas conduxit re-
motus ſit ante præfinitum tempus ab officio,
cuius intuitu conduxerat, prout literaliter
habetur in *l. diem functo 4. ff. de offic. Aſſeſſ.*
vbi poſtquam dictum fuit deberi Comitibus
Legati ſalarium pro toto tempore, etiamſi
legatus mortuus ſit, adduntur hæc verba:
Diuerſum in eo ſeruatur, qui ſucceſſorem ante
tempus accepit: quæ verba ſunt ſecunda pars
eiuſdem legis.

57 Verùm dicta ſecunda pars legis prædi-
ctæ obſcura, & difficillima, dicitur poſt alios
à *Cagnol. ibi num. 46. in princ.* & dantur ei ſex
intellectus, vt videre eſt penes ipſum à dicto
num. 46. ad 76. vbi pro ſexto, quem alijs prius
reiectis aſſerit realem, planum, & veriſſi-
mum, dicit quod dicta verba legis non refe-
runtur ad Comites Legati, nec ſignificant
circa eorum ſalarium aliud ſeruandum eſſe
legato mortuo, quam legato remoto, ſed
referuntur ad Legatum ipſum, ita vt ſenſus
ſit, aliud ſeruari in ſalario, quod debetur ipſi
Legato, vt ſcilicet ſi remoueatur ante tem-
pus, non ſit ſoluendum, redditque rationem,
quia remotio ante tempus non aliter ſit,
quàm propter culpam ipſius remoti.

Eoſdem tamen ſex intellectus relatos per
Cagnol. refert etiam eodem ordine retento in
repetit. eiuſdem legis *Calefatus à num. 13. ad*
24. & quoad præfatum ſexto loco à Cagnolo
laudatum, dicit videri cæteris deteriorem,

quia

Digitized by Google

quia dum lex in prima parte non agit de ſalario Legati, ſed de ſalario Comitum, vt de ſe patet, & admittit cum omnibus ipſe Cagnolus, & deinde addit *diuerſum in eo, &c.* intelligi debet diuerſimode ſeruandum reſpectu eiuſdemmet ſalarij, & ſic ſalarij debiti Comitibus, non autem debiti Legato, de quo textus antecedenter non loquitur, prout ita intelligit ibi *gloſ. ver. in eo*, & DD. communiter, vt inquit *Cagnol. num. 75.*

At quidquid ſit de iſta varietate, omnes
58 in eo conueniunt, vt ratio prædictæ diuerſitatis, & cur ſalarium in caſu remotionis non debeatur ea ſit, quia amotio præſumitur facta propter culpam, ſiue lex loquatur de Legato, ſiue etiam loquatur de eius Comiti-
59 bus, quia Comites intelliguntur ibi, Aſſeſſores Legati, vt probatur ex titulo, ſub quo lex ponitur nempe *de offic. Aſſeſſ.* & docet *gloſ. in verb. Comitibus*, & eſſe verum intellectum dicit *Calafatus num. 15.* & dum Legatus amouetur propter culpam, prout regu-
60 lariter amouetur quando ſit amotio ante tempus, culpa ipſa adſcribitur etiam eius Aſſeſſoribus, quod ſcilicet non bene conſuluerint eidem Legato, prout erat eorum officium *l. 1. C. de Aſſeſſ.* & norant in *dicta l. diem functo. poſt alios Iaſ. num. 7. ver. ego ex alia. Cagnol. num. 52. & Calafatus num. 15.* &
61 ſemper in dubio præſumi Aſſeſſorem in culpa erroris à Iudice commiſſi, quatenus ipſe contrarium non probet, late firmat *D. Lanfr. Zacch. de ſalario quaſt. 56. num. 11. & ſeqq.*

Vnde præfata quarta declaratio poteſt aliter, & latiùs concipi, vt ſcilicet ſalarium
62 non debeatur impedito, ſi impedimentum proueniat ex culpa ſua vera, vel præſumpta, vt vltra præcitatos, tradit etiam *Noguerol. al-*
63 *leg. 8. num. 9.* aliàs enim ſi nulla interuenit culpa, ſalarium debebitur etiam in caſu amotionis, ſiue agatur de ſalario Aſſeſſorum amoto Legato, *D. Lanfr. dicta quaſt. 56. n. 7.* ſiue etiam agatur de ſalario ipſius Legati, vel alterius Officialis abſque cauſa amoti *Maſtrill. de magiſtr. lib. 1. cap. 21. num. 96. poſt Iaſ. in l. diem functo num. 7. ff. de offic. Aſſeſſ. & in § tripli inſtit. de action.* An autem remoto ob culpam debeatur ſalarium pro tempore, quo ſeruiuit, dicam infra in fine ſequentis declarationis.

Quinta declaratio eſt, vt in caſibus, in quibus dictum fuit mercedem operarum, quarum præſtationem locator impeditus fuit
64 explere, non deberi, ſeu remittendam eſſe, intelligatur pro ea rata, pro qua operæ non fuerunt præſtitæ, non autem in totum, idque ſiue locatæ ſint operæ tantùm, ſiue etiã operæ & res ſimul, *gloſ. in l. ſi vno 17. §. item cum quidam in verbo perſonis verſ. cum autem qui operas & ibidem Bart. num. 4. & num. 5. in princ. ff. locat.*

Hinc in exemplo, quo ſupra vſi fuimus
65 Nautæ, quod ſi Nauis in itinere pereat, debeatur merces pro rata, firmauit *Stracc. de nauib. par. 3. num. 24.* & in eiſdem terminis aperte loquitur etiam *gloſ. ſupracit.* vt patet ibi: *vt dicitur de eo, qui munere vehendi func-*
66 *tus non eſt.* Sed contrariam ſententiam in præfato exemplo aduerſus Straccam amplexus eſt *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. quaſt. 88. n. 22.* Et videbatur iſta contraria opinio probari per text. in *dicta l. ſi vno §. item cum quidam*, dum in caſu nauis amiſſæ, dicit nautam reſtituere debere vecturam, quam pro inuecto acceperat, quod & latiùs firmant *Signorol. conſ. 195. num. 6. & Mart conſ. 152. num. 21.*
67 Verùm ad *text. in §. item cum quidam*, reſpondeti poteſt primo, quod nauis, de qua in eo, non nauigauit, ſed in ipſo portu fuit amiſſa, prout in ſpecie illi reſpondet *Molin. de contract. diſput. 502. num. 4. ver. deinde eſto.* ſecundo poteſt reſponderi, quod textus non dicit expreſſe, nautam debere reſtituere mercedem totam, & licet loquatur indefinite, ſumi poteſt interpretatio ab alijs legibus de reſtitutione mercedis facienda à locatore propter caſum ſuperuenientem, ac impedientẽ conductori continuare vſum rei, quę aperte declarant faciendam eſſe pro rata, nempe in *l. ſi quis fundum 10. §. Imperator in fin. & in l. ſed addes 21. §. ſi quis cum in annum & in l. ſi fundus 36. ver. ſimiliter ff. loc.* maxime attento, quod *text. in dicto §. item cum quidam* reddit rationem cur nauta reſtituere debeat vecturam, dicens: *cum munere vehendi functus non ſit.* Quæ pariter verba loqnuntur indiſtinctè, & ſi accipiantur, quod in nihilo functus fuerit, intrat dicta prima reſponſio, & text. non applicatur, ſi autem intelligatur, quod non ſit functus munere vehendi integre, & totaliter, & eodem modo intelligi debet deciſio, vt retinere non debeat mercedem integre, & totaliter, vt correſpondeat rationi.

Saluatur tamen vtraque ex prędictis con-
68 trarijs opinionibus per eumdem *D. Lanfran. dicta quaſt. 88. num. 25.* mediante diſtinctione inter caſum, quo merces conuenta ſit pro mancipiorum impoſitione in naui, & caſum, quo conuenta ſit pro eorum tranſportatione ad certum locum, vt videlicet primo caſu procedat prima opinio, ſecundo verò ſecunda, prout diſtinguit *text. in l. fin. in princ. ff. ad l. Rhod. de iactu*, qui tamen vere loquitur in facti contingentia diuerſa, ſcilicet vbi mancipia in itinere deceſſerint, vt ſupra de eo mentio facta fuit.

At ſequendo dictam diſtinctionem, quoad primum caſum aduertendum erit, an contractus ſtet in terminis locationis, an potius tranſeat in emptionem, & venditionem, quatenus enim ſit mera locatio, verum erit faciendam eſſe remiſſionem pro rata, iuxta leges, & doctrinas in terminis huius contractus ſupra allegatas, at quatenus facta eſſet venditio loci in naui, tunc licet nauis iter non compleuiſſet, adhuc Nauta totum pretium ſibi retineret, vel etiam nondum ſolutum peteret, nec eſſet locus remiſſioni, prout dictum fuit in propoſito locationis rerum, & iurium, & præcipue gabellarum, & in terminis, in quibus loquimur, tradunt *Valaſc. conſult. 75. num. 5. & Molin. de contr. dict. diſp. 502. num. 3.*

Quo vero ad ſecundum caſum, videtur
70 verum eſſe, quod nihil debeatur, ſed cum iſta modificatione, vt procedat quatenus nulla vtilitas ex ea parte aſporrationis, ſeu aliarum operarum conductori reſultet, alias enim videtur eum ſoluere debere ad ratam ipſius vtilitatis propter naturalem æquitatem, ne alias locupletetur cum alienis laboribus, & iactura.

Imo præfata diſtinctio caſus, in quo pars
71 operarum recepta à conductore fuerit ei vtilis à caſu, in quo nullam vtilitatem ei attulerit, procedit etiam fauore eiuſdem, vbi facta fuerit mera locatio, nam quod dictum eſt eum ſoluere debere pro rata, non debet intelligi abſolute pro rata operarum, ſed quatenus illæ operæ ei vtiles fuerint, vt in præfatis terminis nauis deperditæ, docuit *Alberic. in dict. l. ſi vna 17. §. item cum quidam num. 16. ff. loc.* & ſenſit etiam *D. Lanfranc. in d. q. 88. n. 24. verſ. ſed vt veram.*

Hæc tamen, quæ dicta ſunt de remiſſio-
72 ne mercedis operarum pro parte facienda, vtique procedunt in caſu quo locus ſit ipſi remiſſioni, vt dictum fuit in principio huius quintæ declarationis, & ſic procedunt in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non autem in illis, quæ conſiſtunt in probitate virtutis, quatenus impediantur per caſum, licet ex parte locatoris accidentem, quia in eis non fieri remiſſionem dictum fuit ſupra, & ita diſtinguunt atiam præfatas operas in propoſito DD. & ſignanter *Bart. in l. 1. §. diuus num. 6. ff. de var. & extraord. cognit. Rip. de peſt. tit. de priuil. contr. num. 118. & Cephal. conſ. 70. num. 7. Surd. conſ. 42. num. 2. Coſt. de rat. q. 93. n. 13.*

Verum quod dictum eſt in operibus, quæ
73 reſpiciunt probitatem ſcientiæ, & intellectus non eſſe faciendam remiſſionem, ſed deberi ſalarium totum impedito, declaratur, vt ſi agatur de conducto ad plures annos, intelligendum ſit deberi ſalarium tantum pro anno cæpto, non etiam pro ſequentibus, vt pluribus adductis firmat *Miſinger. cent. 3. obſer. 8. & Coſta de rat. quaſt. 93. nu. 1.* vbi etiam *nu. 4. & ſeqq.* reddit rationem, quia in locationibus operarum tot ſunt locationes quot anni, quod vltra ibi citatos firmat etiam *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 4. n. 13.* & dictum fuit ſupra in *cap. 25.* Qua ratione
74 ſtante, quoniam ea non applicatur in caſu quo merces non ſit in annos diſtincta, ſed vnica præſtatione conſtituta, vt habetur in *dict. cap. 25.* inde ſequitur, quod neque procedat concluſio, ſed in tali caſu debeatur merces totius temporis, prout diſtinguendo, docuit *Bart. in l. 1. §. diuus num. 7. ff. de var. & extraor. cognit.* licet ipſe loquendo in terminis officij aliam diuerſam diſtinctionis rationem adducat *Rip. de peſt. tit. de priuil. contr. num. 120. ver. quod vltimum Mozzius de locat. tit. de accident. num. 46. Ripa*
75 *obſer. 371. num. 5.* Prout etiam ſi agatur de vnico facto, itaut proprerea ceſſet præfata ratio plurium locationum, debebitur pariter totum ſalarium, vti ſi Doctor ſit conductus ad legendum vnum volumen, puta Inforriatum, tradunt *Caccialup. in l. diem functo quaſt. 10. num. 23. ff. de offic. Aſſeſſ. & Rip. de peſt. dict. tit. de priuil. contract. num. 120. ver. 2. declara.*

Præterea declaratur dicta cōcluſio, quod debeatur ſalarium tantum anni cæpti, vt procedat quatenus agatur de officio habente admixtum laborem cum probitate virtu-
76 tis, ſeu intellectus, ſecus autem ſi agatur de officio aliquo maiori, quod in ſola dignitate conſiſtat, & non attendantur principaliter operæ, quia tunc ſit latior interpretatio, & debetur ſalarium totius temporis, vt docuit *Bart. in dict. §. Diuus num. 9.* quem præ cæteris ſequuntur *Caccialup. in l. diem functo num. 23. poſt med. ff. de officio Aſſeſſ. &*
77 *Dec. ibidem num. 17. in fin.* & vbi ſalarium eſſet aſſignatum partim pro labore, & partim pro probitate virtutis, itaut diuidi poſſit, prout ſi Conteſtabili vnius banderiæ detur ſtipendium dupplicatum, vnum ſimplum quia miles, aliud propter prudentiam, quia Conteſtabilis, de vnoquoque iudicandum erit iuxta ſuas regulas, vt ſcilicet, quod datur pro labore, debeatur pro rata laboris,
78 aliud vero ſecus, & quatenus ſeparati non poſſint, & non appareat quid principaliter conſideratū fuerit, prævalere debebit qualitas ſcientiæ, & intellectus *Bart. in dict. l. 1. §. diuus num. 8. ff. de var. & extraord. cognit.*

Verum licet prædicta procedant de iure,

vt

Digitized by Google

79 vt debeatur ſalarium pro tempore futuro
etiam hæredibus officialis mortui, prout di-
ctum fuit ſupra, tamen conſuetudo in pluri-
bus locis aliud induxit, ſcilicet, vt vix ſol-
uatur ſalarium temporis decurſi officiali
viuente, vt poſt alios tradit *D. Lanfranc. de
Salar. dict. quaſt. 21. in fin.* & ita ſeruari in re-
gno, & pluribus locis teſtatur *Mattril. de
Magiſtr. lib. 1. cap. 21. num. 48. & ſeq.* quæ
80 conſuetudo in hac materia tenaciter atten-
dēda eſt, prout circa ſalarium Doctorum le-
gentium de conſuetudine Gymnaſij poſt
*Cagnol. in dict. l. diem functo n. 18 ff de offi.
Aſſeſſ.* tradit etiam *Coſta de rata d. q. 93. n. 3.*

Dubitari tamen poſſet, an id quod dictũ
fuit, vt vbi remittenda eſt merces, intelli-
gatur pro rata operarum non præſtitarum,
81 procedat etiam in caſu quo remotus ſit o-
perarius ex culpa ſua, idque tã in illis ope-
rariis, quorum operæ in labore conſiſtunt,
quam etiam in alijs officium habentibus, &
pro negatiua, videlicet, quod eis neque
debeatur pro rata temporis præteriti eſt
*text. in l. Iudices C. de annon. & tribut.
lib. 10.* cuius verba præciſa ſunt *Iudices quos
circa profliganda ærarij noſtri compendia ne-
gligentes, ac deſides fuiſſe conſtiterit, omnia
quæ in adminiſtratione poſiti perceperunt emo-
lumenta reddere compellantur.* & de famulis,
quod poſſint ex cauſa expellenti tempus, &
perdant ſalarium, notat *Ariſmina Tepat. tit.
de ſalario col. 4. ver. ſeruus inobediens D. Lan-
fr. Zacch. de ſalar. q. 103. n. 5.*

82 Verum contrariam opinionem, quod rata
ſalarij temporis præteriti debeatur, tenuit
*Bart. in l. diem functo num. 3. ff. de offic. Aſ-
ſeſſ. & ibidem Curt. Iun. num. 42.* & alij com-
muniter, vt teſtatur *Cagnol. num. 208.* vbi, &
quod licet *Decius* pungat *Bart.* in eo, quod
allegat *l. Seio ff. de ann. legat.* in qua non
conſtat, quod ille Legatarius deliquerit,
tamen optime loquitur *Bart.* quia allegat
dictam legem in ratione, quod tempus, &
pecunia ſunt diuiſibilia. Et vlterius com-
probatur eadem opinio, quia pæna non de-
bet egredi fines delicti *l. Sancimus C. de pæn.*
cum concordantibus ibi per ipſum Cogno-
lum allegatis, quam opinionem tenuit etiam
*Laur. de Pin. conſ. 44. num. 1. & 2. Surd. de
alim. tit. 7. quaſt. 41. num. 7.* & eam veriorem
eſſe teſtatur *Gratian. diſc. 55. nu. 21. ad fin.*

Nec obſtat *text. in d. l. Iudices* in contra-
rium adductus, quia loquitur in caſu ſpeciali
83 eius, qui remouetur propter negligentiam
concernentem curam ærarij publici, in qua
propter magnum periculum publici præiu-
dicij, id ſtatutum fuit, quod delinquens pri-
uaretur totaliter ſalario, vt poſt *Bart. in ea-
dem l. & Io. de Plat. num. 2.* notat *Cagnol. in
dict. l. diem functo num. 208. verſ. limitatur
primo ff de offic. Aſſeſſ. & D. Lanfr. Zacch. de
ſalar. q. 51. num. 73.*

84 Et vlterius dicta ſecunda opinio procedit
in operis diuiduis, non autem quando deli-
ctum concernit vniformiter totum officium,
vt declarat *Bart. in l. 1. §. diuus in fin. ff. de
var. & extraordin. cognit. Cagnol. d. nu. 208.
poſt med. ver. quod intellige* vbi quod exem-
pla huius caſus ſunt, illud de quod *in d. l.
Iudices* & alia quæ adducit *Caccialup. in ea-
dem l. diem functo quaſt. 23.* & ſignanter in
medico, & milite ſtipendiario, & genera-
liter vbicumque officium eſt indiuiduum,
quibus in caſibus peccans in vno fit omniũ
reus, & amittit ſalarium totius temporis,
quod & ſenſit etiam *Honded.* dicens eſſe de
mente omnium in *conſ. 72, num. 24. lib. 2.*

85 Prout etiam non procedit ſi ex illa culpa,
vel negligentia, propter quam remouetur
famulus, ſeu officialis, reſultet domino dam-
num, quia tunc ad ratam damni poterit ſibi
retinere ſalarium, ſeu mercedem etiam
temporis præteriti, aut refectionem damni
repetere *Bart. in l. 1. §. diuus num. 10. ff. de
var. & extraord. cognit. Bonacoſſ. de famul.
quaſt. 109. verſ. quod ſi tantum. Rebell. de ob-
lig. inſt. part. 2. lib. 14. quaſt. 13. num. 18.
D. Lanfr. Zacch. de Salar. quaſt. 51. num. 73.
verſ. poterit etiam,* vbi quod hoc caſu pote-
rit locum ſibi vindicare *d. l. Iudices, & quaſt.
68. num. 22.* vbi præfatos alioſque citat, &
n. ſeq. addit, quod incumbit domino onus
probandi damnum, quodque probare illud
poterit iuramento.

Sexta declaratio eſt, vt non ſolum mer-
86 ces remitti debeat in totum, ſi operarum
præſtatio totaliter ceſſet, ſed etiam quate-
nus diminuantur labores, diminui etiam de-
beat merces, ſeu ſalarium, prout ſuadet
æquitas, & firmat plene *Valaſc. conſult. 46.
poſt princip.* probat *text. in l. Seio ff. de ann.
legat.* vbi *Bart.* exemplificat in famulo, qui
87 admiſſus fuit ad inſeruiendum tribus ſcho-
laribus, & dicit, quod ſi duo diſcedant,
non poterit talis famulus petere idem ſala-
rium ab vno ſcholari, qui remanſit, & cui
ſolo inſeruit, quod recipiebat quando erant
tres, & ſequitur ibi *Alex. in addit. & Pon-
tan. de alimen. cap. 16. num. 7. in fin. Bolo-
gnet. in l. diem functo num. 47. ff. de off.
88 aſſeſſ.* quod procedere, etiamſi talis famu-
lus admiſſus fuerit ad inſeruiendum cũ ex-
preſſa conditione de certo Salario, ſenſe-
runt *Cepoll. de ſeruit. vrb. præd. cap. 59. de
furno num. 15. & Alber. Brun. de augumen.
concluſ. 12. num. 3.* ſed eos reprehendit, &

89 dicit male intellexiſſe hunc punctum *Cagnol. in l. diem functo num. 159. circa med. de offic. aſſ. ff.* volens opinionem *Bart.* procedere tantum, quando famulus cæpit ſeruire ſimpliciter, nulla facta conuentione de certo ſalario, & aſſerens, quod tunc licet fuerit vniformiter ſolutum ei ſalarium pro pluribus menſibus, quando aderant tres ſcholares, non poterit idem prætendere, poſtquam adſint ſolum duo, vel vnus, ſecus autem vbi fuit receptus pro ſalario certo, quia tunc per diminutionem laborum non debet minui, quia applicatur eius fauore regula illa, per me non ſterit, quæ releuat locatorem operarû à remiſſione mercedis, iuxta *text. in l. ſed addes 21. §. fin. & in l. qui operas 41. ff. loc.* & dictum eſt ſupra, ſed idem, quod *Cepoll. & Brun.* tenuit etiam *Iaſ. in l. quo minus num. 146. ff. de flumin.* & ſuper Cagnoli doctrina cogitandum relinquit *Menoc. de arbitr. caſ. 223. num. 3.* & poſt eum *Rota Florentina penes Magon. deciſ. 12. num. 18.* Quare poſſet diſtingui, vt ſi pro-
90 miſſum ſit ſalarium certum cum conditione ſeruiendi tribus ſcholaribus, tunc diminuendum veniat pro rata ſcholarium deficientium, prout minuendum eſſe relictum in certa ſumma factum pro aſſiſtentia præſtanda negociis filiorum, aliquo ex eis moriente, dicit *text. in l. Seia ff. de ann. legat.* ſi vero ſit promiſſum ſalarium certum libere, & ſimpliciter, tunc ſecus eſſe, & procedere opinionem Cagnoli, prout diſtinxiſſe, videtur *Rota in deciſ. 839. num. 9. part. 4. diuer.* quæ eſt etiam *deciſ. 330. num. 3 part. 1. rec.* ſed, & hoc vltimum poſſet forſan declarari
91 procedere ſi famulus cum vno tantum contraxit, & ab eo ſalarium promiſſum petat, ſecus ſi petat ab illo ſcholari, qui remanſit, qui vel nihil promiſerit, vel vna cum aliis certam ſummam promiſerit, quia poſſet allegare ſe obligatum tantum pro ſua rata, prout eſt regulare in pluribus promittentibus *l. reos 11. §. cum in tabulis ff. de duob. reis* & procedit etiam in conductoribus *Rot. cor.*
92 *Pen. dec. 1621. per tot.* de quo tamen videnda ſunt, quæ dixi *cap. 26.*

Cæterum dicta opinio, quod diminuto labore debeat minui ſalarium, procedit in operis, quæ principaliter in labore conſiſtunt, non autem in eis quoque, quæ conſiſtunt principaliter in proprietate virtutis, vt poſt alios firmant *Cagnol. in l. diem functo num. 158. ff. de offic. Aſſeſſ. Surd. conſ. 42. num. 2. Capic. deciſ. 27. num. 20. poſt med.* niſi for-
93 te officium, quod vnicum erat diuidatur in duos, quia tunc facient ſibi partem per concurſum, & ſalarium diuidendum erit, vt ſi vnicus Vicarius fuiſſet in duobus Caſtris, vel vtriuſque iuriſdictionis ciuilis, & criminalis vnicus Iudex, & deinde diuiſis Caſtris, & iuriſdictionibus facti ſint duo Vicarii, vel Iudices *Bald. in l. binos num. 3. ver. iuxta hoc quæro C. de aduoc. diu. iud.* vbi
94 & idem dicit ſi duo aſſumantur ad vnam præbendam auctoritate Apoſtolica *Alber. in l. ſi quos C. de præfec. orient. Capic. deciſ. 27. num. 20. Menoc. de arbitr. caſ. 223. n. 4. & 5.*

Verum vbi intret opinio pro diminutione, aduertendum eam non procedere, niſi
95 quatenus vere diminuti ſunt labores, vnde ſi in dicto caſu diſceſſus duorum ſcholarium, idem labor famulo ſuperſit, ſalarium non erit ei minuendum, prout limitat ipſe *Bart. in d. l. Seia* tam in dicto caſu ſcholariû,
96 quàm etiam, & prius in præfato caſu illius legis ſi filius ſuperſtes ſit hæres aliorum, ita vt eadem cura bonorum omnium requiratur, & eum ſequuntur alii ibi, *& Iaſ. in d. l. quo minus num. 146. ff. de flumin.*

97 Et inde infertur, quod conductus ad negotium intra certum tempus peragendum, ſalarium totum conſequi debeat, ſi negocium tempore breuiori perfectè peragat, *ex gloſ. in l. eos ff. de falſ. Barboſ. in l. liberti num. 7. de oper. liber. Paſial. de patr. poteſt. part. 4. cap. 5. ſub num. 41.* & aliis adductis, ac plene diſputato articulo firmat *D. Lanfr.*
98 *Zacch. de Salar. quæſt. 41. per tot.* & de commeari, ſeu iterfacere debente, quod ſi in vno die faceret, quantum deberet in duobus, ſalarium habere debeat pro duobus, *Petr. Barboſ. in l. de diuiſione num. 7. ante fin. & 8. ff. ſol. matr. Thorus in Cod. rerum indic. caſ. 60. num. 144. & ſeq. in vlt. part.*

Quare cum habenda ſit ratio laborum, &
99 non poſſit propterea dari certa regula circa quantitatem minuendam, inde ſequitur, vt ſtari debeat circa eam arbitrio Iudicis, vt docet ibidẽ *Bart. in fin. Menoch. d. caſ. 223. n. 12. Capic. dec. 27. n. 10. Magon. dec. Floren. 12.*
100 *n. 18.* hoc tamen arbitriû reſtringi ad caſû, in quo Salarium non ſit taxatum ex pacto, voluit *Cagnol. in dicta l. diem functo nu. 159. ff. de offic. aſſeſſ.* dicens quod quando adeſt conuentio, non eſt recurrendum ad arbitrium boni viri, ſed ad conuentionem, & allegans *Bal. in auth. habita in fin. C. ne fil. pro patr.* dicentem in caſu præfato famulum poſſe conſequi ſalarium à ſcholari, qui re-
101 manſit, pro rata illum tangente, ſed adhuc videtur eſſe poſſe locum arbitrio Iudicis in hoc caſu, quia debet intelligi quatenus pro æquali rata diminuti ſint labores, prout intelligit illum *text. Bart.* & ſentiunt *Iaſ. & Menoc.* & alii ſupracitati, & ſic, an adſit talis

lis

lis diminutio laborum, & quanta, arbitra-
ri debebit Iudex.

Septima declaratio eſt, vt non ſit remit-
102 tenda merces, nec minuenda ob operas
æqualiter non præſtitas, vbicumque pro
præſtitis habeantur, ſeu præſtitæ de iure
ſingantur ex tradit. *per Ceph. conſ. 528. ſi-*
103 *gnanter nu. 31.* vbi conſuluit menſtruum
legatum ſcholari factum, ſi in ſtudio per-
manſerit deberi etiam pro menſibus, in qui-
bus propter vacationes Doctoribus non le-
gentibus, ſcholaris ad domum ſuam redi-
bat. Et de abſente Reipublicæ cauſa, quod
ſingatur præſens, & conſequatur ſalarium
104 tanquam ſi præſens eſſet, & officium exer-
ceret *D. Lanfr. Zacch. de Salar. quæſt. 11. nu.*
8. at hoc videtur reſtringendum, vt proce-
dat in ſalario ab ipſa Republica cuius cauſa
quis abeſt, aſſignato, vel etiam in legatis
ſolius præſentię conſideratione habita factis,
quia, qui Reipublicæ cauſa abeſt pro præ-
ſente reputatur *l. ſi quis Titio 41. ff. ex quib.*
105 *cauſ. ma.* & idem eſt de eo, qui abeſt cau-
ſa ſtudii, quia & ipſe pro præſenti habetur,
& legato præſentibus facto gaudet *l. quæſi-*
tum 76. in princ. ff. de legat. 3. ſecus autem
ſi agatur de ſalario à particularibus aſſigna-
to propter ſeruitium, vel etiam de legato
106 cum onere inſeruiendi, quia abſentia cau-
ſa Reipublicæ ab onere non liberat *d. l. ſi*
quis Titio & ibi Bart. & de abſentibus cauſa
107 ſtudii videmus, quod licet gaudeant fru-
ctibus beneficiorum, qui dantur præſenti-
bus, tamen ſecus eſt quoad diſtributiones
quotidianas, quæ non dantur propter ſolam
præſentiam, ſed requirunt intereſſentiam,
& actuale ſeruitium *cap. licet vobis 32. de*
Preben. Gonzal. ad reg. 8. canc. §. 7. proem.
num. 178. & ſeq. vbi etiam ſi quis abſit cum
licentia Papæ *Grattan. diſc. 166. numer. 17.*
vbi refert declarationem S. Congregationis.

Pro aliis declarationibus recurri poterit
ad tradita de remiſſione mercedis in loca-
tione rerum, quamplura enim applicari
poterunt, prout, quod ſi facta ſit venditio
potius quam locatio, non erit locus remiſ-
ſioni, tactum eſt ſupra ex traditis *per Valaſc.*
conſult. 75. num. 5. & Molin. de contract.
108 *quæſt. 52. nu. 3.* & ſi anticipate ſoluta mer-
ces operarum in caſu quo ſit remittenda,
poterit repeti per *text. in l. ſi vno §. item cum*
quidam ff. locati.

De augumento Mercedis conuentæ.

SVMMARIVM.

1 Text. in l. ſi merces 28. §. vis maior ff. locat. *intel-lectus.*
2 *Verbum, immodicum, quomodo intelligatur.*
3 *Dictio, in, quandoque ſignificat, non, & quandoque, valde, quando eſt compoſita.*
4 *Fructibus rei locatæ caſu auctis, an augeri debeat penſio, ſunt hinc inde opiniones.*
5 *Fauendum magis agenti de damno vitando, quam agenti de lucro captando.*
6 *Et vbi vterque agit de lucro magis fauendum reo, quam actori.*
7 *Opinio quod fructibus rei locatæ caſu auctis augeri debeat penſio eſt magis communis, & tenenda.*
8 *Decl. procedere ſi fructus fuerunt vberiores, non autem ſi tantum carius venditi.*
9 *Decl. 2. non eſſe augendam penſionem ſi fructus aucti fuerunt induſtria conductoris.*
10 *Decl. 3. non augendam penſionem, ſi fructus aucti propter bonitatem ſoli locati.*
11 *Augenda tunc eſt penſio cum fructus aucti ſunt propter caſum fortuitum.*
12 *Molendino locato, ſi impetu fluminis alia molendina destructa ſint, & propterea aucti fructus, augenda eſt penſio.*
13 *Molendino locato ſi conductor augeat molam, & propterea augeantur fructus, non eſt augenda penſio.*
14 *Ampl. etiam ſi locatum molendinum quatuor Rotarum cum promiſſione decem rubiorum frumenti pro quolibet rota.*
15 *Contrarium tenent alij.*
16 *Decl. primam procedere in locatione ad longum tempus, ſecundam in locatione ad breue.*
17 *Subdecl. vt in locatione ad breue tempus vbi non poteſt augeri penſio poſſit conductor repetere expenſas pro illa mola factas.*
18 *Ampl. vt poſſit repetere expenſas ſtatim non expectato fine locationis.*
19 *Aucto fundo locato per alluuionem, non eſt augenda merces.*
20 *Alluuio rei locatæ prodeſt domino, quo ad dominium, & conductori, quoad fructus.*
21 *Alluuionis augumentum fit adeo paulatim, & latens quod diſcerni nequit.*
22 *Decl. non augeri penſionem aucto fundo per alluuionem in locatione ad longum tempus, & in emphyteuſi.*
23 *Decl. 2. non augeri penſionem in prædijs priuatorum, ſecus in publicis.*
24 *Augeri, vt debeat merces locationis propter augmentum fructuum, requiritur eos auctos eſſe vltra dimidiam ſolitis.*
25 *Et requiritur, vt augumentum vnius anni fertilis non ſit euacuatum ab alijs ſterilibus.*
26 *Augumentum penſionis regulatur, vt remiſſio eiuſdem.*
27 *Operarum merces augenda eſt ſi opera vel commoditas, quæ inde reſultat, aucta ſit.*
28 *Officium duplex exercens duplex ſalarium conſequi debet.*
29 *Decl. procedere ſi quis locauit operas ſuas ad certa officia, ſecus ſi ſimpliciter ad inſeruiendum.*
30 *Decl. 2. vt ſi quis locauit operas ad certa negotia, & emergant aliæ occupationes circa illa, non ſit augenda merces, ſed ſolum ſi emergant occupationes ad illam non pertinentes.*
31 *Opera an ſint aucta, adeout ſit facienda merces, vel non, ſtandum eſt arbitrio Iudicis.*
32 *Augumentum mercedis operarum regulatur eiſdem regulis, ac diminutio eiuſdem.*

CA-

CAPVT LI.

POſtquam vidimus de remiſſione, ſeu di-
minutione Penſionis ſequitur aliquid di-
cendum de eius augmento. An, ſicut per ca-
ſum ſuperuenientem, quo fructus rei nota-
biliter diminuuntur, debet fieri diminutio
mercedis, ita eueniente caſu contrario, quo
fructus notabiliter augeantur, debeat eo-
dem modo augeri, & eſt quæſtio, quæ diſ-
1 putatur præcipuè per ſcribentes *in l. ſi mer-
ces 28. §. vis maior ff. loc.* & habet vtraque
opinio ſuos fautores, & vtrique allegant
pro ſe textum illum, ſunt enim eius verba.
*Non debet conductori damno eſſe ſi plus quam
tolerabile ſit læſi fuerint fructus, aliaquin mo-
dicum damnum æquo animo ferre debet, cui
immodicum lucrum non aufertur*, & quia il-
2 lud adiectiuum, *immodicum*, tanquam com-
poſitum ex dictione *in*, & verbo *modicum* po-
3 teſt habere duplicem intellectum, prout ha-
bet dictio illa *in* quando ſtat hoc modo cō-
poſita, quandoque enim ſignificat, *non* ita
vt ſenſus ſit non modicum *Bald. conſ. 47. in
princ. lib. 4. Pariſ. conſ. 22. num. 25. lib. 2.*
& quandoque ſignificat *valde* ita vt ſignifi-
cet, *valde modicum. Bal. in l. Gallus §. ille
caſus. ff. de lib. & Poſthum. Cened. ſing. 37.
num. 1. Barboſ. dictione 152. num. 19.* inde
ſequitur, vt iuxta primum intellectum fa-
ciat pro tenentibus, quod non debeat pen-
ſio augeri, quia ſi augeretur, auferre-
tur conductori lucrum immodicum, &
dicto modo verbum illud intelligit, & in-
de arguit, augmentum non eſſe faciendum,
ſignanter *Caſtr. in d. §. vis maior num: 5. &
ſeq. vſque ad fin.* qui vero verbum, *immo-
dicum*, accipiunt in ſecundo ſenſu pro, *val-
de modico*, ſeu ſimpliciter, *modico*, ſumunt
ex ipſo text. argumentum à contrario ſenſu,
quod ergo ſi lucrum non ſit modicum, au-
ferri debeat à conductore, & ſic augeri de-
4 beat penſio, & ita tenet ibi *gloſ. in ver. cui*,
quæ eſt gloſſa magna, & late plus ſolito
hanc quæſtionem diſputat, & dictam opi-
nionem contra conductorem tuetur alijs ra-
tionibus, aduerſus quam *Caſtr.* alias plures
rationes pro eo adducit, & eamdem opi-
nionem *Caſtr.* ſequuntur etiam *Fulgoſ. ibi-
dem num. 14. & Salic. in fin. Hip. de Marſ.
ſing. 134. num. 1.* & cum ea quoque conclu-
dit *Franc. Marc. deciſ. 210. part. 2. Gren. ad
Gaill. lib. 2. concluſ. 23. conſid. 5.* vbi allegat
etiam pro hac opinione *Vaſq. in contron. Ill.
cap. 54. nu. 10.* ſed penes me iſte Auctor hoc
ibi non dicit, nec reperire potui, quod alibi
hoc dicat.

At omiſſo referre ſingulas rationes, quæ
ſi deſiderentur, penes præfatos, & alios citan-
dos videri poſſunt, pro dicta opinione, quod
penſio augeri fauore locatoris non debeat
vrget præcipue, quod non reperitur de iure
cautum, & ideo non debet à nobis induci,
nec facit, quod e contra diſpoſitum ſit, quod
debeat minui fauore conductoris, quia quā-
do caſus euenit quod fructus minuantur, cō-
ductor tractat de damno vitando, & locator
de lucro captando, & e contra quando fru-
ctus creſcunt, vterque tractat de lucro, &
conductor eſt poſſeſſor, & ideo ſemper me-
lior eſſe debet conditio conductoris, vt con-
ſiderat *Caſtren. ibidem in fine*, & vltra iura ibi
per ipſum citata, iſtæ ſunt concluſiones no-
5 tæ, quod fauendum ſit magis ei qui agit de
damno vitando, quàm ei qui agit de lucro
captando, *Alex. conſ. 55. in fin. ver. circa ſepti-
mum lib. 5. Barboſ.* qui alios plenè cumulat
*Axiom. 190. num. 3. Rot. deciſ. 308. num. 12. poſt
6 Cent. de Cenſ.* Et quod vbi vterque agit de
lucro fauendum ſit magis reo, quàm Acto-
ri, notatur in *l. verum §. item quæritur ff. de
minor. per Bart. in princ. ver. ſed ſi inter. Bald.
num. 2. Alberic. in ſum. & nu. 7. ver. & ſunt pa-
ria Rot. coram Gregor. deciſ. 473. num. 14.*

Verùm adhuc militare videtur maior æqui-
tas pro locatore, magis enim tractat de lu-
cro ex re aliena conductor, vbi fructus augē-
tur, quàm ipſe locator, quia ſi locatio facta
non extitiſſet, & merces non conſtituta, fru-
ctus fuiſſent locatoris non conductoris, ergo,
dum agitur an ſtandum ſit conſtitutioni mer-
cedis tenuis, vel ne, locator agit de damno
vitando, ſeu ſaltem de vtilitate ſibi debita
non amittenda, & conductor de mero lucro
captando ex re aliena, & ſicut non ſtatur cō-
ſtitutioni mercedis, quando ſuperuenit ca-
ſus fortuitus minuens fructus, ita neque ei
7 ſtandum quando venit caſus illos augens,
cum vtrobique militet eadem ratio, quod
non fuerit caſus qui contigit cogitatus, &
ideo nec in ſtipulatione comprehenſus, vt
fuit dictum in *cap. 49. num. 54. & 61. & alibi*
& probat *Iaſ. in l. 1. num. 79. verſ. etiam licet
concluſionem C. de iur. emphyt.* & in propoſito
iſto *Gratian. diſc. 195. num. 17.* vnde retinen-
da erit hæc opinio, quam tenuit *dicta gloſ.* &
ſequuntur alij maiores numero, & pondere,
vt ſignanter in eodem *§. vis maior Bart. nu. 2.
& num. 7. ad fin & Bald. num. 1. Imol. in c. pro-
pter ſterilitatem nu. 14. de locat. & conduct. Ca-
pra*, qui alios antiquiores refert, & commu-
nem dicit *reg. 88. num. 57. Carocc. de loc. tit. de
remiſſ. merced. quæſt. 8. num 118.* late *Gratian.
diſc. 195. num. 13. & ſeqq. vſque ad 17.* & alij
penes iſtos, & infra citandi.

Re-

Digitized by Google

Retenta igitur iſta opinione, ſi quæratur
qnando penſio augeri debeat, vel ne, di-
ſtinguendi ſunt caſus, aut enim euenit, quod
8 multum lucretur conductor, non quia mul-
tos fructus colligat, ſed quia cariùs valde
venduntur, & tunc vti e contra dictum fuit
ſuo loco penſionem non minui, ſi fructus ſo-
liti colligantur, ſed vendantur minoris quã
ſoleant, ita eam non augendam eſſe in caſu
iſto dicendum eſt, prout docuit *Bart. in d.l.ſi
merces* 28.§.*vis maior num*.8.& alijs adductis
*Capra d.reg.88.num.55.Caroc. de loc.tit.de re-
miſſ.merc.quæſt.8.num.*118.

9 Si verò fructus ipſi multum augentur, &
quatenus augeantur induſtria coloni, adhuc
augenda non erit merces, iuxta *gloſ.in dicto
§.vis maior* & ibidem *Bart.num.*8.*Capra dicto
num.55.ver.aut ipſa vbertas Coſt.de rat.quæſt.
7.num.11.Caroc.dicta quæſt.8. nu.118. Vrſill.
ad Afflict.deciſ.129.num.16.*

Idemque eſt ſi aucti fuerint fructus pro-
10 pter bonitatem fundi, ſi enim dictum fuit
in *cap.46.* non eſſe penſionem minuendam,
quando fructus non ſunt vberes ex natura
rei, quia conductor potuit eius habere noti-
tiam, multo magis dicendum eſt non eſſe
penſionem augendam, ſi fructus creſcant ea-
dem ratione qualitatis rei, quia maior vrget
in locatore præſumptio, quod habuerit qua-
litatis rei ſuæ notitiam *l.quiſquis C.de reſcin.
vend.Capra d.reg.88.num.56.*

11 At quatenus eueniat augmentum fructuũ
ex aliquo caſu fortuito veriſimiliter inopi-
nato, tunc facienda erit augmentatio mer-
cedis, prout e contra fit remiſſio ſi fructus per
ſimilem caſum minuuntur, iuxta dictam
gloſ. magnam in l. ſi merces 28. §.*vis maior ff.
loc.*& ibidem *Bart.d.num.*8. & alijs adductis
*Caroc.de loc.tit.de remiſſ.merc. quæſt.8.n.119.
Capr. d.reg.88.nu.56.ver.aut prouenit.*Exem-
plum quod huius augmenti DD. afferunt, eſt
12 in locatione molendini, ſi eueniat quod om-
nia alia molendina in eodem flumine exiſtẽ-
tia impetu aquarum ſint deſtructa, & pro-
pter hunc inopinatum caſum fructus molen-
dini locati valde excreſcant, & dicunt, quod
augenda erit merces *gloſ. & Bart. in dicto §.
vis maior Caroc.de loc.tit.de remiſſ. merc. q.8.
num.120.Grat.diſcept.195.num.13.*

13 Exemplum autem augmenti prouenientis
ab induſtria in eadem locatione molendini
eſt, ſi conductor auxerit vnam Rotam, &
inde plus lucretur, non enim propterea pe-
tere poterit locator augeri mercedem *Albe-
ric.in l.Rutilia 69 ante med.ver. item ad quæ-
ſtionẽ ff.de contrah.empt. Cepoll.de ſeruit.Vrb.
præd.cap.50.num.9. Cocta de Rat.q.7.nu.9.&
ſeq.Ioſeph.Lud.deciſ.Luc.8.num.12.*

Imo fortius etiamſi conductor molendini
14 quatuor Rotas habentis promiſerit decem
rubra frumenti pro qualibet Rota, adhuc
vnam addendo non tenetur pro ea decem
rubra præſtare, vt docet *Alberic. in dicta l.
Rutilia 69. ver. item ad quæſtionem* vbi dicit
ita fuiſſet iudicatum Parmæ *ff.de contr.empt.*
& eum ſequitur *Iaſ.in l.ius Ciuile 11.ff.de iuſt.
& iur.Cepoll.de ſeruit.Vrb.præd.c.50. num.9.*

15 Verùm contrarium in hac facti ſpecie te-
nuit *Iaſ.in l.quo minus num.145.ff.de flumini-
bus*, vbi duabus rationibus hanc contrariam
opinionem probat, licet in fine dicat cogi-
tandum, & cum Iaſone repetitis eius rationi-
bus tranſit *Mantic.de tacit.lib.5.tit.7.num.21.
ad fin.ver.ſed idem & ſeqq.*

16 Concilientur autem iſtæ contrariæ opi-
niones, vt prima procedat in locatione ad
longum tempus, ſeu emphyteutra, qui tan-
quam Dominus vtilis poteſt meliorationes
ad ſui commodum facere: ſecunda verò pro-
cedat in conductore ad tempus breue, qui
Dominium nullum habet in re, & ideo non
valet eam ſibi meliorare, nolente domino
17 *Boer.deciſ.213. num.10.* At quatenus locus
ſit augmento penſionis, poterit conductor
repetere expenſas factas in illa noua Rota,
vt ſenſit *Iaſ. in d.l.quo minus num.146.prope
fin.ver.bene fateor*, & latius proſequitur *Man-
tic.dicto tit.7.num.23.& ſeqq.* & non ſolùm
18 poterit conductor tales expenſas repetere
in fine conductionis, ſed eo ipſo, quod lo-
cator voluerit augere mercedem, imo debe-
bit ipſe locator expenſas offerre antequam
petat augmentum, & ſic ipſarum impenſa-
rum vtilitatem, ne aliàs locupletetur cum
iactura conductoris, ipſeque conductor do-
leat operam ſuam dediſſe meliorationi con-
tra *text.in l.3.C.de alluuion.*ibi: *ne doleant di-
ligentes operam ſuam agri dediſſe culturæ.* Et ex
his inferri aliàs dixi, ad deciſionem illius
quæſtionis, an ſtatim ac conductor fecit im-
penſas vtiles, poſſit locator velle ei illas refi-
cere, & augere mercedem ad proportionem
augmenti fructuum, quod ſcilicet poterit, ſi
agatur de conductore ad breue tempus.

Quid autem ſi eueniat rei incrementum
per alluuionem an augenda ſit penſio, vide-
batur ex prædictis reſpondendum affirmati-
ue, quia tale incrementum non poteſt dici
procedere ex induſtria Coloni, ſed eſſe for-
tuitum, quo caſu faciendum augmentum
19 mercedis dictum fuit ſupra; ſed contrarium
tenuit *Ang.in l.legem 16.num.2.C.loc.Hip.de
Marſil. ſing.134. Corn. conſ.15. num.8.lib.4.
Caroc.de loc.tit.de remiſſ.merc.quæſt.8.nu.121.
Ioſ.Ludou.deciſ.Peruſ.24.num.4.*& ideo non
20 erit ab hac recedendum, & pro reſponſio-
ne

ne ad argumentum contrarium, aduertendum, quod Doctores conſiderant aliqua ſingulariter in alluuionibus, quæ forte non applicantur in alijs caſibus, & primò quod colonus habet commodum temporale, & Dominus habet commodum perpetuum, & ſic non claudicat contractus *Ang.in d.l.legem num.2.* vbi quod ita dicit *Cyn.* & bene. Secun-
21 dò quod per alluuionem incrementum ſit adeo paulatim, & latens, quod diſcerni nequit *l.adeo §.1.de rer. diuiſ. §.Præterea inſtit. eodem tit.* Vnde quia pro illo paruo augmento, quod primò accedit, non augenda penſio, ita nec pro alio ſubſequenti, & ſic ſemper remanet eadem locatio, ita late *Corn.d. conſ.15.num.8 ver. & maximè lib.4.* & quod acquiratur conductori per alluuionem, ſi incrementum ſit latens, ſecus ſi patens *Salic.in l.legem in princ. in ſecunda oppoſitione C.loc. Clar.in §.feudum quæſt.88.num.3.*

Præterea hoc quod dicitur quod aucto
22 prædio per alluuionem non ſit augenda pēſio procedit in locatione ad longum tempus, vt loquitur *dicta deciſ.Peruſ.24.num.4.* & in emphyteuſi, quidquid ſit in ſimplici locatione, vt loquitur *Corn.in dicto conſ.15.n.8.*
23 *ver.ſed quidquid eſſet*, & procedit in prædijs priuatorum, non autem in publicis ad text. cum ibi notatis in *l.2.C.de alluu.* & diſtinguendo notat *gloſ.in d.l.legem ver.repoſcit C.loc.& ibidem Salic.in princ in ſecunda oppoſitione.*

Cæterùm ad hunc quoque effectum, vt
24 fieri debeat augmentum penſionis, requiritur quod fructus aucti ſint vltra dimidiam eius quod regulariter percipi ſolet, vt ſi regulariter percipi ſolent 30. percipiantur vltra 45. vt explicat *Imola in cap. propter ſterilitatem num.14 poſt med.de loc. & cond.* & ſe-
25 quitur *Capra reg.88. num.60.* prout etiam quod augmentum anni fertilis non ſit euacuatum per ſterilitatem aliorum, vt dicunt
26 ijdem Auctores, ex quibus cum pateat hoc augmentum regulari ad inſtar remiſſionis mercedis, ad ea, quæ dicta ſunt de illa, poterit haberi recurſus pro deciſione aliorum dubiorum, quæ circa ipſum oriri poſſunt.

Sicut autem in locatione rerum auctis
27 fructibus, ſeu alia commoditate, augenda eſt merces, ita quoque & in locatione operarum, quatenus ipſæ operæ, & comoditas, quam inde percipit conductor, augeatur, ſeruandum erit, *Iaſ. in l.quo minus num.146. ff.de fluminib. Brun. in tract. de augmen. concluſ.12.limit.2. Valaſc.conſult.46.per tot. Menoch.de arbitr.caſ.223. num.7. Rot.deciſ.354.*
28 *num.4.par.1. recent.* Vnde infertur, quod exercens duplex officium duplex ſalarium conſequi debet *Menoc.dicto caſ.223. num.9. Venturin.conſ.32.num.4.ad finem* vbi ampliat etiamſi officia ſint vnita *Rot.dicta deciſ.354. num.4.ad fin.& poſt Fenzon.ad ſtatut.Vrb.deciſ.176.* videndus tamen omnino *D.Laufr. Zacch.de ſalar.quæſt.29.* vbi exemplificat, & declarat hanc illationem & *per tot.illā quæſt.* vbi alias duodecim illationes facit, ac optime totam materiam explicat.

Verùm omittenda non videtur diſtinctio,
29 vt aut quis locauit operas ſuas ad certa officia, vel munera, aut ſimpliciter ad inſeruiendum, in primo caſu procedit, vt auctis officijs ſeu muneribus augenda ſit merces, ſecus autem in ſecundo, prout diſtinxit *Rot. in Romana mercedis 26.Ianuarij 1604. coram Pamphilio Sen.* & ſequitur *Add.ad Burat. deciſ.508.in fin.* & conſonat diſtinctio quam feci in caſu contrario, videlicet, ſi diminuti ſint labores, & quæratur an propterea minui debeat merces in *cap.præced.num.90.*

Et vlterius quando quis locauit operas
30 ſuas ad certa negotia, aut emergunt aliæ occupationes, & negotia, quæ ad illa ad quæ fuit facta locatio & conductio nullatenus pertinent, & cum eis augetur notabiliter labor, aut augentur quidem labores, & occupationes, ſed verſantur circa illamet negotia, ad quæ peragenda fuit quis conductus, & adhuc in primo caſu tantum procedit, quod augeri debeat merces, iuxta *conſ. Rom.25.Gail.obſer.44. num.8.lib.1. Rot.dicta deciſ.354.num.5.par.1.recent.* ſecus autem in ſecundo, cum, ſicut negotia aucta fuerunt, ita & potuerint minui, idque ab ipſo operatum locatore bene præuideri potuerit, vt declarat *Abb.in cap.quanto num.9.& 11.de Cenſib. Marſil.ſing.134. ver.pro ampliatione Alex. conſ.178. num.11. ver.ſecundo pro hoc facit & num.16.ver.ad idem lib.2.* & his, alijſque adductis diſtinxit *Rot. coram Merlin. deciſ.108. num.3.& 4.* & eamdem diſtinctionem iterum amplexa eſt, & comprobauit coram eodem *deciſ.162.nu.1.& 2.* quæ Deciſiones habentur etiam poſt *Fenzon.ad ſtatut.Vrb.dec.177. & 178. & in vna Romana pecuniaria 10.Februarij 1648.§.quia quæcumque coram Corrado, quæ eſt poſt dictum tract. de ſalar.deciſ.17.*
31 Denique in hoc quoque dignoſcendo, videlicet, an aucti ſint adeò labores, vt augenda ſit merces, vel ne, & an ſint adeò extranei à negotio aſſumpto, vel alia de cauſa inopinati, vt de illis veriſimiliter cogitari in contractu non potuerit, verſabitur prudentis Iudicis arbitrium *Bart. in l.Seio num.1. ff. de ann.legat.Rot.in deciſ.108.nu.1.& dec.162. num.3.coram Merlin.* & dictum fuit e contra
32 de diminutione laborum ad effectum diminuendi mercedem in *cap.præced. num.99.* ad

quod

quod recurri poterit etiam in alijs, quia militat eadem ratio, & ideo ibi dicta hic applicari poſſunt *Valaſc.conſult.46. D.Lanfr.dicta quaſt.11.num.2.& paſſim alij.*

De præſcriptione Mercedis locationis.

SVMMARIVM.

1 *Creditum Mercedis operarum ſolo triennio præſcribitur ſecundum aliquos.*
2 *Contrarium de iure verius eſt.*
3 *Doctores obligationem tollere non valent ſine lege.*
4 *Temporis lapſus non eſt modus tollendi obligationem.*
5 *Praſcriptio iniquorum hominum impium praſidium vocatur.*
6 *Praſcriptio iniquiſſimum remedium dicitur.*
7 *Praſcriptio naturali aquitati contraria eſt.*
8 *In praſcriptione ſe fundans, dicitur fundari in circumuentione.*
9 *Praſcriptio eſt odioſiſſima etiamſi inducatur contra Hebraos.*
10 *Statuta adſunt pluribus in locis minuentia tempus praſcriptionis mercedis operarum.*
11 *Creditum mercedis operarum per lapſum trienij praſumitur ſolutum, ſecundum aliquos.*
12 *Praſumptio ſolutionis facilius admittitur, quam praſcriptio debiti.*
13 *Lapſus temporis non inducit proprie praſumptionem ſolutionis, ſed coniecturam.*
Et eſt coniectura de ſe non ſufficiens.
14 *Solutionis coniecturam facit paupertas creditoris.*
15 *Solutionis mercedis coniecturam facit aſſertio domini, qui operas conduxit.*
16 *Solutionis mercedis coniecturam facit ſolitum eam non differendi.*
17 *Solitum ſoluendi ſtatim de ſe non probat eſſe ſolutum.*
18 *Solutio mercedis quandoque praſumitur ex ſolo lapſu triennij.*
19 *Duorum autem annorum lapſus non ſufficit.*
20 *Lim. in ſalarijs debitis à communitate, vel Eccleſia, quia ſufficit lapſus anni.*
21 *Lim. 2. in mercede operariorum, & opificum quia ſolent ſolui ſtatim, & ita praſumuntur ſoluti.*
22 *Colonus partiarius praſumitur dediſſe ſuam portionem fructuum domino temporibus ſolitis.*
23 *Argumentum a communiter accidentibus transfert onus probandi in aduerſarium.*
24 *Mercedes ſolita ſolui ſtatim ita praſumuntur ſoluta.*
25 *Decl. procedere ſi adſit aliquis lapſus temporis, & taciturnitas creditoris, alias ſecus.*
26 *Solutionem non ſufficit allegare, ſed probari debet.*
27 *Probatur tamen per coniecturas.*
28 *Et coniectura debent conſiderari ſimul iuncta.*
29 *Et qua ſufficiant ſtatur arbitrio Iudicis.*
30 *Solutionis coniecturam facit, quod creditor mutuo acceperit à debitore ſuo.*
31 *Solutionis coniecturas, qui tradant.*
32 *Famuli Cardinalium, & Pralatorum in Vrbe non poſſunt petere ab haredibus eorum ſalarium, niſi pro biennio, & intra annum à die obitus.*
33 *Statuta inducentia praſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide, ſunt nulla.*
34 *Ius Canonicum in materia tendente ad euitandum peccata ſeruari debet, etiam in foro ſeculari.*
35 *Statuta inducentia praſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide, non validantur per confirmationem Papa in forma communi.*
36 *Decl. vt nulla ſint dicta ſtatuta vbi inducunt praſcriptionē, ſecus vbi inducunt praſumptionē ſolutionis.*
37 *Contr. tenent alij.*
38 *Et quidquid ſit in foro conſcientia, quo ad forum fori, Iudices, quando ſtatuta ſunt vſu recepta, volunt ea ſeruari.*
39 *Statutum inducens praſumptionem ſolutionis, inducit etiam praſumptionem bona fidei.*
40 *Statutum praſcriptiuum non procedit ſtante mala fide, ſed mala fides probari debet ab allegante.*
41 *Et non ſufficit probare debitorem ſciuiſſe ab initio ſe obligatum, ſed probandum eſt ſciuiſſe obligationem ſuam duraſſe.*
42 *Statuta minuentia tempus praſcriptionis exorbitant à diſpoſitione iuris, & ſtrictiſſime intelligi debent.*
43 *Statuta inducentia praſcriptionem ſalarij poſt mortem domini, non procedunt eo viuente.*
44 *Et loquentia de ſalarijs menſtruis, non procedunt in alijs operarum mercedibus.*
45 *Loquentia de familiaribus domeſticis, ſeu famulis, non procedunt in Procuratore, in Aduocato, & alijs, qui domi non exiſtunt.*
46 *Et loquentia de mercede operarum, ſi exemplificant in mechanicis, non procedunt in exercentibus artes liberales.*
47 *Loquentia de famulis, procedunt in ancillis.*
48 *Praſcriptio ſalarij inducta per ſtatutum, non incipit currere niſi finito ſeruitio.*
49 *Decl. procedere in ſeruitio continuo nam in diſcontinuo per nouum ſeruitium non tollitur praſcriptio ſalarij iam completa.*
50 *Statutum praſcriptionis ſalarij non habet locum vbi famulus non permaneat in loco ſtatuti in quo inſeruiuit.*
51 *Et idem eſt ſi ibi non permaneat dominus.*
52 *Praſcriptio pradicta non currit contra pupillum haredem famuli quouſque durat pupillaris atas.*
53 *Ampl. vt neque contra minorem.*
54 *Decl. vt contra minorem currat, ſed detur ei reſtitutio in integrum.*
55 *Praſcriptio non currit contra non valentem agere.*
56 *Ampl. etiamſi impedimentum proueniat ex parte creditoris impediti.*
57 *Praſcriptio tollit actionem, non exceptionem.*
58 *Statutū de praſcriptione ſalarij, vti loquens de actione perſonali, non procedit ſi competat realis.*
59 *Et non procedit ſi creditum ſit alteratum, & ſufficit eſſe computatum, & calculatum.*
60 *Cauſa immediata debiti attenditur, non mediata.*
61 *Calculatio debiti quandoque adducitur ad arguendam ſolutionem.*
62 *Sed neceſſe eſt, vt oſtendatur aliquid ſolutum, & factas fuiſſe quietantias finales.*
63 *Praſcriptio, & ſolutionis praſumptio à ſtatuto inducta debet allegari, nec poteſt Iudex ex officio ſupplere.*
64 *Contra praſūptionē ſolutionis nō admittitur probatio.*
65 *Contrarium.*
66 *Decl. primam procedere vbi ſtatutum inducit praſcriptionem, ſecundam vbi inducit tantum praſumptionem ſolutionis.*
67 *Praſcriptio tollit actionem, praſumptio vero ſolutionis eam tantum ſuſpendit, donec contrarium probetur.*
68 *Statutum Vrbis c. 158. inducit ſolum praſumptionem ſolutionis, & admittit praſumptionem praponderantem in contrarium.*

69 *Ir cuſu dicti ſtatuti ſat eſt, vt in libro in quo ſalent adnotari ſolutiones, ea de qua agitur non ſit adnotata, vt ceſſet illius diſpoſitio.*

70 *Idem eſt ſi ſtatutum conſideret difficultatem probandi ſolutionem ex quo non ſoleat adnotari.*

71 *Conſtitutiones inducentes præſumptionem ſolutionis ſalarij famulorum Cardinalium, & Prælatorum, nõ procedant ſtantibus libris in quibus tales ſolutiones adnotari ſolent.*

72 *Solutionis deſcriptio ſi omiſſa ſit in libris debitoris bene detentis arguitur ſolutionem non fuiſſe factam.*

73 *Sed iſta eſt coniectura de ſe non ſufficiens aduerſus præſumptionem.*

74 *Præſumptio iuris eſt probatio liquidiſſima.*

75 *Et non tollitur ſimplici præſumptione, & coniectura hominis.*

76 *Lim. ſi præſumptio hominis validior ſit, & præponderans.*

77 *Præſcriptio ſtatutaria interrumpitur.*

78 *Et ex diſpoſitione ſtatuti, poteſt facilior interruptio ſufficire.*

79 *Præſcriptio de iure non interrumpitur per interpellationem extraiudicialem.*

80 *Secus eſt de inducta per ſtatutum Vrbis.*

81 *Præſcriptio interrumpitur per agnitionem debiti.*

82 *Decl. procedente in agnitionem ſpontanea.*

83 *Decl. 2. procedere in agnitione pura ſecus in conditionali ſi apparebit.*

84 *Decl. 3. procedere ſi agnitio debiti ſit de quantitate certa.*

85 *Sufficit tamen relata ad Inſtrumentum, & quæ in alio verificari non poteſt.*

87 *Præſcriptio ſemel interrupta, non reuiuiſcit ſed debet altera de nouo inchoari.*

88 *Præſcriptione ſtatutaria interrupta extraiudicialiter, incipit alia ſtatutaria, ſecus ſi iudicialiter.*

89 *Actio intentata, & inſtantia capta perpetuatur vſq; ad quadraginta annos.*

90 *Declara procedere ſi lis ſit conteſtata, vel pro conteſtata habita.*

91 *Citatio ſola quamuis iudicialis interrumpit præſcriptionem, ſed non perpetuat actionem.*

92 *Præſcriptio ſtatutaria interrupta etiam iudicialiter vbi lis non eſt conteſtata, denuo currit.*

93 *Litis conteſtatio interrumpit præſcriptionem, & facit actionem perpetuari vbi conteſtata animo proſequendi, ſecus ſi culpa, vel negligentia conteſtantis lis non proſequatur.*

94 *Statutaria præſcriptione interrupta per litis conteſtationem, lite non proſecuta per culpam, vel negligentiam actoris, incipit alia præſcriptio ſtatutaria.*

95 *Lite terminata per ceſſionem, vel relationem mandati, aut rem iudicatam, iterum currit præſcriptio ſtatutaria.*

96 *Statutum Laicale inducens præſcriptionem non comprehendit Clericos, quamuis ſit à Papa confirmatum.*

97 *Statutum inducens præſcriptionem nocet etiam forenſibus.*

98 *Amplia etiamſi debitum ſit alibi contractum dummodo lis agitetur in loco ſtatuti.*

99 *Forenſibus datur reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem ſtatutariam.*

100 *Lim. ſi ignorantia ſtatuti reddatur aliqua ratione improbabilis.*

101 *Et reddatur improbabilis ex quo creditor tempore conſiderabili in loco ſtatuti moratus ſit.*

CAPVT LII.

QVoniam aliqui volunt præſcriptionem
mercedis præcipue circa tempus non
procedere cum regulis generalibus, ideo
loqui de ea aliquid viſum eſt. Volunt igitur
1 ſaltem mercedem operarum non requirere
ſolitum ſpatium annorum triginta, ſed ſolo
triennio compleri, & hanc eſſe communem
opinionem teſtatur *Danza in pugna Doct.
tom. 1. tit. de ſalario cap. 3. num. 6. & ſeqq. &
D. Lanfranc. Zacchia de ſalar. qu. 105. nu. 5.*
vbi plurimos cumulat, quibus addo *Antonell de tempor. legal. lib. 1. cap. 32. num. 28.
& Leonsill. dec. Ferrar. 37. num. 6.*

Sed hæc opinio de iure communi non
2 habet fundamentum, nullibi enim reperitur
hoc particulariter ſtatutum in iure communi,
& ideo ſtandũ eſt regulæ generali, quod
requirantur trigita anni, etiam in præſcriptione
iſta, vt tradunt *Menac. conſ. 570. n. 10.
Marin. var. reſol. cap. 311. num. 12.* vbi refert
ita iudicatum *par. 1. Androol. contr. 245. n. 2.*
licet poſtea *num. 5.* dicat hanc non eſſe tutam,
& *D. Lanfr. Zacch. de ſalar. quæſt. 105.
numer. 6. & ſeq.* & ſenſit *Rot. coram Canaler.
dec. 400. num. 3. verſ. ad taciturnitatem*, dum
ad taciturnitatem plurium annorum reſpõdit
eam non releuare non concurrente legitimo
tempore præſcriprionis, & coram *Seraphin.
dec. 1322. num. 4. & in recent. dec. 286.
num. 7. & 8. par. 4. to. 2.*

3 Nec obſtat, quod Doctores communiter
tradant mercedem operarum triennio præſcribi,
quia ſicut non valent Doctores inducere
obligationem, vt dictum eſt ſupra *cap.
41. in princ.* ita dici poſſet non valere eam
tollere ſine lege, per ſolum lapſum certi
temporis, qui non eſt modus eam tollendi
*l. obligationem fere §. placet autem ff. de actio.
& oblig. Rot. dec. 286. num. 7. par. 4. to. 2.
4 rec.* Nec valent adeo ampliare præſcriptionem
à legibus inductam, cum præſcriptio
5 iniquorum hominum impium præſidium
vocetur à Iuſtiniano in *Auth. vt Eccleſia Romana,
in verſ. habet itaque, & ibi gloſ. in ver.
præſidium collat. 2. tit. 4. & Fulgoſ. conſ. 122.
num. 1. verſ. quinimo.* Et iniquiſſimum reme-
6 dium à *Roman. conſ. 149. num. 3. Alex. conſ.
77. num. 3. lib. 6. Soccin. Sen. conſ. 86. num. 10.
lib. 1.* Eſt enim naturali æquitati contraria,
7 cum per eam locupletetur præſcribens cum
aliena iactura, vt cõſiderat *Craaett. conſ. 201.
num. 37. & 39.* & quod omnis præſcriptio ſit
contra ius naturale, & contra naturalem
8 æquitatem, itaut qui ſe fundat in tempore
videatur ſe fundare in circumuentione *Vrſil.*

ad

ad Afflict.decif.13.nu.1.& 2. Vnde eſt odio-
9 ſiſſima contra quoſcumque inducatur,etiam-
ſi contra Hebræos *Laur.dec.Auenion.44.n.7.*

Præterea præfati Doctores, vel loquun-
10 tur in terminis ſtatuti, aut conſuetudinis
particularis dictam præſcriptionem inducen-
tis, vel alios allegant in dictis terminis lo-
quentes, vt obſeruauit *D.Lanfranc.in dicta
quæſt.105.num.6.& ſeq.* vere enim pluribus
in locis adſunt ſtatuta minuentia tempus
præſcriptionis in hac materia, vt tradit *Ma-
rin.* quamplura eorum recenſens *contr.311.
num.10.par.1.* & eſſe fere in omnibus locis
dicit *D.Lanfranc.d.quæſt.105. num.14.verſ.
veritas tamen.*

Addo,quod aliqui cautius loquendo non
11 dicunt per lapſum triennij induci præſcri-
ptionem, ſed præſumptionem ſolutionis, vt
*Mauſon.de cauſ.excut.ampliat.32.n.47. Mar-
cheſan.de commiſſ.par.1.fol.1193.nu.26.Ricc.
collect.285. Gratian. deciſ.March.53. num.5.*
Quod eſt tollerabilius, quia facilius admit-
12 titur præſumptio, quæ verſatur circa rem
dubiam, quam præſcriptio, quæ ius cla-
rum tollit, & vbi non valet induci præſcri-
ptio debiti,valet induci præſumptio ſolutio-
nis illius, vt late probat *Menoc.conſ.1257.n.
10.& ſeqq.* & præciſe in his terminis diſtin-
guit *Andreol.contr.246.ad fin.*

Et vere lapſus temporis operatur etiam in
12 alijs debitis,at non inducit proprie præſum-
ptionem ſolutionis, ſed coniecturam tan-
tum, vt tradit *Bald.conſ.219.num.4.lib.2. &
Fachin.contr.lib.13.cap.87.* & pro coniectura
13 adducitur etiam à *Menoch. vbi ſupra num.9.*
quæ de ſe ſola non ſufficit *Pen. deciſ.721.
num.13.& deciſ.914.num.1. Burat.deciſ.136.
num.11.* Sed in hoc propoſito, vt plurimum
concomitatur ab alijs, nam, qui ſeruiunt,
14 ſolēt eſſe pauperes,& ex hac qualitate cre-
ditorū redditur inuerifimile, quod tacuerint
per tempus conſiderabile, & mercedem non
petierint, & ſic inſurgit alia coniectura ſo-
lutionis *Surd. deciſ.105. num 3.Rot.deciſ.87.
num.7.par.11.recent.* & ſolent etiam eſſe ma-
iori fide digni domini, itaut eis magis de-
ferendum eſſe, ſi dicant, ſoluiſſe, quam fa-
15 mulis dicentibus, ſibi non ſolutum, abſo-
lute videatur velle *Danza in pugna Doctor.
par.1.tit.de ſalar.cap.3.n.10:* vbi addit quod
quando caſus euenit ipſe ita conſuluit, ſed
ſaltem poteſt præbere coniecturam, iuxta
16 qualitatem perſonarum magis,ac minus vr-
gentem, & concurrit ſolitum ſolutionem
mercedis non differendi, quod maxime vr-
gebit, ſi, vltra ſolitum commune, adſit
etiam ſpeciale domini debitoris, vt ponde-
rauit *Rot. coram Pen. deciſ.138. num.3. & co-
ram Mantic.deciſ.266.num.4.* Vnde licet ſo-
17 litum ſtatim ſoluendi de ſe non probet eſſe
ſolutum,vt in his terminis tradit *Rimin.Iun.
conſ.315.num.13.verſ.ad tertium,*tamen po-
18 terit lapſus temporis, his & ſimilibus atten-
tis, quandoque ſufficere ad inducendam
dictam præſumptionem, maxime ſi ſit tem-
pus conſiderabile, vti reputatur trium an-
norum à præcitatis, & ſi maius eſſet,id faci-
lius procederet, vt in caſu *d.deciſ.266.Man-
tica* vbi erant anni quindecim, & in caſu *de-
ciſ.310.nu.4.ad fin par.3.recent.*vbi erant an-
ni ſexdecim, *& deciſ.559.prope fin.par.1.div.*
vbi erant anni ſex.

At minus tempus annorum trium non eſt
19 ſufficiens, vt in ſpecie, quod non ſufficiant
duo anni,tradit *Rebuff.de famulor.ſalar.gloſ.
10.nu.4.*& ſentiunt præcitati volentes trien-
20 nium; ſed hoc non videtur generale, quia
in ſalarijs, quæ ſoluuntur à Communitati-
bus, & Eccleſijs ſufficere elapſum eſſe an-
num, vt amplius peti non poſſint, probat
text.in *l.fortiſſimi C. de erogat. milit. ann. lib.
11.*licet enim hoc ibi ſtatuatur ſolum de an-
nuis præſtationibus debitis militibus de pu-
blicis horreis, tamen procedere in omnibus
ſtipendijs ſoluendis à Fiſco & Communita-
tibus, tradit ibi *Ioan.de Platea* & eodem mo-
do procedere etiam in debitis ab Eccleſia,
concludit *Gennen. in ſuis practicab. Eccleſ.
quæſt.531. per tot.* quod eſt ſingulare valde
notandum, ſi verum.

Præterea poſſet etiam videri ſufficiens mi-
21 nus tempus quam trium annorum in mer-
cede operariorum, ſeu opificum, vt ſunt fa-
bri murarij, & ſimiles, quia ex communi ob-
ſeruantia ſolent ſatisfieri ſtatim opere finito,
& ita eos ſatisfactos fuiſſe præſumi, tradunt
*Coſta deratien.rat.quæſt.128.num.14.Paiſell.
expedit.23.in annot. nu.17. Gilian.in compen.
ſtat.Peruſ.in ver.præſcriptio num.19.*

22 Et idem eſt de Colono partiario, præſu-
mitur enim dediſſe ſuam portionem fructuū
Domino temporibus ſolitis *Lancellot. Gall.
conſ.86.num.15.Paitell.in d.annot. nu.15.Gi-
lian.d.ver.præſcriptio num.11.*

Imo generaliter idem dici poteſt de om-
nibus alijs mercedibus ſolitis ſolui ſtatim,&
abſque eo, quod ſoluentes quietantiam in
23 ſcriptis recipere curent,quia militat eadem
ratio argumenti à communiter accidenti-
bus, quod onus probandi in aduerſarium
transfert, præcipue in hac materia, in qua
24 concurrere etiam ſolent dictæ circumſtan-
tiæ qualitatis perſonarum, vt per *Lancellot.
Gall. in d.conſ.86.num.21. & ſeq.Oſaſc.dec.
44. num.4. Paitell. in dicta annot.23.num.3.*
Intelligendo tamen ſemper cum aliquo

 lapſu

25 lapſu temporis, & taciturnitate creditoris,
nam ſi operarius ſtatim, vel intra breue tem-
pus reclamet, clarum eſt, quod ceſſat om-
nis præſumptio ſolutionis. Hæc enim ſum-
26 ma eſt, non ſufficere debitori aduerſus cre-
ditorem ſolutionem allegare, ſed neceſſe
eſſe ei illam probare *l. quingenta 12. verſ.
nam ſi creditum ff. de probation. Surd. deciſ.
105. num. 9. Gregor. deciſ. 480. num. 3.* &
alij paſſim.

27 Probatur tamen ſufficienter per conie-
ctūras *Pariſ. conſ. 137. num. 18. lib. 4. Ber-
taz. conſ. ciu. 118. num. 1. verſ. tamen Rot.*
28 *deciſ. 87. num. 11. part. 11. rec.* quæ conſi-
derari debent ſimul, nam quæ ſingulæ de
ſe non probant, iunctæ iuuant in hoc propo-
ſito, *Pariſ. d. conſ. 137. num. 19. Dec. conſ.
596. num. 9. verſ. cum ergo.*

Tota igitur difficultas conſiſtit in digno-
ſcendo, an præfatæ coniecturæ ſufficiant, &
29 quæ. In qua difficultate difficillimum, imo
impoſſibile eſt dare regulam generalem, &
certam propter varietatem caſuum, qui cō-
tingere poſſunt, vnde relinquendum eſt Iu-
dici prudenti videre quænam concurrant, &
quantæ, eaſque perpendere, necnon etiam
animaduertere, an aliæ concurrant, prout
in ſpecie, cum is qui operas locauerat re-
30 cepiſſet à domino certam ſummam mutuo,
inde oriri vehemens adminiculum, quod
non eſſet amplius eius creditor ſalarij dixit
Rot. coram Pen. deciſ. 138. num. 4. quæ au-
31 tem ſint aliæ coniecturæ ſolutionis genera-
les, quæ videlicet etiam in alijs materijs ap-
plicantur, omitto referre, ne nimis diuer-
tam, ſed videri poterunt earum multæ pe-
nes *Menoc. præſump. 135. lib. 3. Maſcard.
de probat. concl. 1318. Afflict. deciſ. 13. & ibi
Adden. Surd. dec. 105. Rot. dec. 87. par. 11. rec.*

Tollitur vero, vt plurimum, hæc indago
circa coniecturas, & tempus ſufficiens ad
arguendam ſolutionem mercedis per ſtatu-
ta, vel Conſtitutiones particulares, quæ in
pluribus locis vigent, vt dictum eſt ſupra,
& ſignanter hic in Vrbe adeſt Conſtitutio
Pauli III. ſtatuens famulos Cardinalium, &
32 aliquorum Prælatorum non poſſe petere
ab hæredibus eorum, quibus inſeruierunt,
mercedem, ſeu ſtipendium ſeruitutis, niſi
pro integro biennio, & intra annum à die
obitus ſui Patroni. Nec non alia Beati Pij
V. quæ eam innouat, & videtur ampliare
ad famulos Prælatorum quorumcumque.
Quæ quidem conſtitutiones referuntur per
extenſum à *D. Lanfran. Zacch. de ſalar. quæſt.
105. num. 16. & 17.* & habentur in Bulla-
rio inter Bullas dictorum ſummorum Pon-
tificum, & prima eſt Pauli III. *Bulla 43.* alia
eſt Pij V. *Bulla 15.* & propter eas nec Ca-
mera, quando ſimilibus perſonis ſuccedit,
vltra dicta tempora ſoluit *Gratian. diſc. 94.
num. 48.*

Dubitatur tamen an ſimilia ſtatuta ſint
33 ſeruanda ex quo, tanquam inducentia præ-
ſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide,
ſint nutritiua peccati, & per conſequens
nulla *cap. fin. de præſcr. & cap. poſſeſſor. de re-
gul. iur. in 6.* quod procedit etiam in præ-
34 ſcriptione iuris ciuilis, vt habetur *in d. cap.
fin.* ſed licet eſſet tantum de iure canonico
tamen ſeruari deberet, etiam in foro ſæcu-
lari, cum agatur de materia tendente ad eui-
tandum peccatum *Petr. Barboſ. in l. ſicut 3.
num. 71. C. de præſcrip. Gratian. diſc. 334.*
35 *num. 7. ad fin.* adeout ad validitatem ſtatu-
ti inducentis præſcriptionem cum mala fide
non ſufficiat Papæ confirmatio in forma cō-
muni *Bon. de ſtatutar. Vrb. præſcript. gloſ. 1.
num. 23. & ſeq. Gratian. diſc. 403. num. 19.
Surd. deciſ. 158. num. 16. Seraph. deciſ. 614.
num. 5. & deciſ. 632. num. 5.* ſecus autem
ſi ſit confirmatio ex certa ſcientia *Bon. d. gloſ.
1. num. 26.* & ſentiunt alii præcitati.

36 Et licet aliqui nullitatem admittant in
ſtatutis inducentibus præſcriptionem, & di-
cant ſecus eſſe in inducentibus præſumptio-
nem ſolutionis, vt poſt alios *Menoch. conſ.
1257. num. 11. & ſeq. Gabr. conſ. 4. num. 4.
& ſeq. lib. 1. & conſ. 148. num. 11. lib. 2.
Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 158. nu. 11. Rot.
coram Sacrato penes Marcheſan. de commiſ.*
37 *part. 1. fol. 765. ad finem* Tamen neque hæc
diſtinctio eſt omnino tuta, nam quomodo-
cumque loquatur ſtatutum, obſtat debito-
ri ſcientia debiti, ex tradit. *per Adden. ad
deciſ. 6. num. 102. & ſeq. part. 3. rec. & Rot.
dec. 272. num. 15. & 16. part. 4. tom. 2. rec.*

38 At, quidquid ſit in foro conſcientiæ quo
ad forum fori, de quo loquimur, Iudices
ſumpta informatione, quod ſtatuta ſint vſu
recepta volunt ea ſeruari, vt practicatum
fuiſſe Peruſij per Reuerendiſ. D. de Rubeis
Sacræ Rotæ Romanæ Decanum, dum eſſet
illius Ciuitatis Gubernator, refert *Gilian. in
compend. ſtatut. ver. præſcriptio num. 8.* & red-
di poteſt ratio, quia dum ſtatutum inducit
39 præſumptionem ſolutionis per lapſum tem-
poris, dicendum eſt etiam inducere præ-
ſumptionem bonæ fidei neceſſariam ad hoc,
vt præſumptio ſolutionis ſuffragari poſſit, vt
voluit *Rot. coram Merlino deciſ. 124. num. 12.
& 13. & poſt Zacch. de oblig. Cam. deciſ. 225.*
40 *num. 14. & 15.* ita vt verum ſit quod non
procedat ſtatutum ſtante mala fide, iuxta
relatos per *D. Lanfran. d. quæſt. 105. num. 56.
Gamm. deciſ. 334. num. 7. verſ. nec ſit vnquam*

dubium

Digitized by Google

dubium, ſed mala fides probanda eſt à creditore *Adden.ad deciſ.6. num.116. par.3. recent. Merlin.d.deciſ.124.num.14. verſ.veriſſi-*
41 *ma igitur*, vbi & quod ad hoc, non ſufficit probare, quod debitor ſciuerit ab initio ſe obligatum, ſed probandum etiam eum ſciuiſſe obligationem ſuam perduraſſe; nec compelli poterit debitor iurare ſuper hoc, ſcilicet quod ignorauerit ſe debitorem dum habet pro ſe præſumptionem iuris *Petr. Barboſ.in l.ſicut num.103. C.de praſcr.30 vel 40. annor. Andreol.contr.245.num.4.*

42 Clarum eſt autem ſimilia ſtatuta exorbitare à diſpoſitione iuris, ex adductis ſupra in principio, & proinde eſſe ſtrictiſſime intelligenda, vt tradunt *Redoan.de ſpol.quaſt.10. num.33.& Gratian diſc.94.num.49.*

43 Vnde ad plura inferri poteſt, & ſignanter quod ſi loquantur de tempore poſt mortem eius qui operas conduxerat, non procedant eo viuente, vt bene firmat *D.Lanfran.Zacch. de ſalar.quaſt.105.num.26.& ſeq.*& ſi loquā-
44 tur de ſalarijs menſtruis, non ſint trahenda ad alias operararum mercedes, vel e contra *Gamm.deciſ.Luſitan.334.num.11. Coſt.de rata quaſt.128.in fin.*& de dictis Conſtitutionibus Papalibus in Vrbe vigentibus, quod procedant tantum in ſalarijs menſtruis deciſum fuiſſe coram Sarmiento, refert ad primam *Cherubin.ſcol.2. Marcheſan. de commiſ. par.1.fol.1197.num.73.*

45 Sic dum loquuntur de familiaribus domeſticis, ſeu famulis non procedunt in procuratore *Rot.coram Pen.deciſ.138.nu.3.* Nec in Aduocato *D.Lanfran.Zacch.de ſalar.quaſt. 105.num.25:* nec in ſalario Iudicis *Maſtrill. de magiſtrat.lib.1.cap.21.num.102.*nec in Notarijs *Cyriac.contr.307.num.4.verſ.ſicut etiam,* nec in docentibus *Rebuff to.2.tit.de famul.ſalar.gloſ.10. num.4. Gabr. de Caſtro deciſ.46. num.4.* nec in mercede artificum *Cyriac.controu.307.num.4.* nec generaliter in omnibus qui non ſunt famuli domi exiſtentes *D.Lanfran.Zacch.de ſalar.quaſt.105.nu.23.* Et dum
46 loquuntur de mercede operarum diurnarum, & exemplificant in mechanicis, non procedunt in mercede Procuratoris, & aliorum artes liberales exercentium *Rim. Iun. conſ.315.num.17.verſ.huic obiecto,& ſeq.* be-
47 ne tamen, licet loquantur de famulis, procedunt etiam in Ancillis *Rebuff. d. tit. de famulor. ſalar. quaſt.9.* & procedere etiam in operarijs ſentit idem *Rebuff.tit.de ſenten.prouiſional.artic.3.gloſ.7.num.2.*

48 Præterea dicta ſtatuta non procedunt pro tempore, pro quo continuatum fuit ſeruitium, ſed anni incipiunt currere eo finito, quia quouſque durat ſeruitium, ſemper nouis obligationibus interrumpitur præſcriptio *Fontanel. de pact.nuptial.clauſ.4.gloſ.18. par.5. num.33. Hier.Laur. deciſ.86. num.10. Fab.in Cod.lib.4.tit.42.def.34.Giurb.deciſ.13.*
49 *num.13.* Si tamen ſeruitium ſit idem, & continuum, ſecus ſi diuerſum, & poſt tranſactos annos præſcriptioni præſtitum, puta ſi procurator poſtmodum aliam litem egerit, quia non propterea præſcriptionem ſalarij iam completam, amplius interrumpet *Faber in d.defin.34.poſt med.verſ.alioquin ſane Fontanell.de pact.nuptial. clauſ.5.gloſ.5. num.30.& ſeq.* vbi ſe retractat in eo quod in *d. clauſ.4. gloſ.18.par.5.num.33.* contrarium cum *Hier. Laur. vbi ſupra,* ſenſerat.

50 Prout non procedunt, niſi poſt finitum ſeruitium famulus permaneat in loco ſtatuti, & vbi inſeruiuit *Coſta de rata quaſt.128.*
51 *num. 14. ad fin. verſ. & in famulorum*; Et idem eſt ſi ibidem non permaneat dominus *Danza in pugn. Doctor.par.1.tit.de ſal.c.3.n.9.*

52 Neque procedit d. præſcriptio contra pupillum heredem famuli, quouſque durat pupillaris ætas *D.Lanfran.d.quaſt.105.num.36.*
53 Imo, nec contra minorem viginti quatuor annorum *Danza in pugna Doctor.par.1.tit.de ſalar.cap.3.nu.9.* Sed regulando præſcriptio-
54 nem iſtam, cum præſcriptione iuris communis, dicendum erit, contra pupillum eam non currere, contra minorem vero currere, ſed dari ei reſtitutionem in integrum *Rot. deciſ. 372.nu.9.& 10.par.4.to.2.recent.*

55 Ita nec procedit vbicumque creditor agere non valeat *l.1. ad fin. C. de annal. except. Alex.conſ.106.nu.2.& 4.lib.5.* & late *D.Lanfran.d.quaſt.105.num.32.& ſeq.vbi num.32.*
56 ampliat, etiamſi impedimentum proueniret ex parte creditoris impediti, & *num.35.* exemplificat, ſi data eſſet aliqua dilatio ad ſoluendum, & hinc eſt, quod dum ſalarium eſt annuum, non ſufficit tacuiſſe per triennium, ſed tot requiruntur præſcriptiones, quot anni *Coſt. de ratione rata quaſt.128. ad fin.* licet hoc ceſſet ex eo, quod dictum eſt ſupra, præſcriptionem non incipere niſi finito ſeruitio, inde enim ſequitur, vt tunc vnicum tempus ſufficiat pro omnibus annis, cum pro omnibus agi valeret, vt obſeruat *Giurba deciſ.13.ad fin.*

57 Nec habet locum eadem præſcriptio in eo, qui excipit, quia tollit actionem non exceptionem *Rebuff.d.tit.de famulor.ſalar.gloſ. 10.num.7. D.Lanfranc. d.quaſt.105.num.38. & ſeq.* vbi late comprobat, & plures adducit quibus addo *Leoncill.deciſ.Ferrar.37.num.8. & 9.* licet contrarium ſentiat *Gabr. à Caſtro deciſ.46.num.6.*

58 Præterea d.ſtatuta vti loquentia de credi-

to

Digitized by Google

rū, & debito tantum actione perſonali, non
procedunt vbi competat actio realis *Rebuff.
d.tit.de famul.ſalar.gloſ.*10.*num.*5. & faciunt
quæ dicuntur in ſimili de ſtatuto Vrbis per
*Prin.deciſ.*751.*num.*7. *Duran.deciſ.*210.*nu.*9.
*& Emin.Ottobon.deciſ.*173.*num.*9.

Et tanquam loquentia de credito merce-
59 dis non procedunt ſi creditum ſit alteratum,
& ſufficit eſſe computatum, & calculatum
*Rebuff.ad conſtit.Reg.tit.de mercator. minutat.
vendit.artic.*1.*gloſ.*20.*nu.*1. *& ſeq. Hier.Lau-
ren.deciſ.*86.*num.*10.*poſt med.*& hanc eſſe ve-
riorem,aſſerit *Gratian.diſc.*273.*nu.*52.*&* 53.
vbi & quod hoc procedit ſiue de calculo
conſtet per ſcripturam, ſiue per teſtes. At-
60 tenditur enim cauſa immediata debiti, non
mediata *Alciat. conſ.*137. *num.*5. *&* 6. *lib.*9.
61 Animaduertendo, quod calculatio quan-
doque adducitur à debitore ſalarij in oppo-
ſitum, videlicet ad arguendam ſolutionem
ex traditis in *l.procula ff.de probat.*& tunc ne-
62 ceſſe eſt, vt oſtendatur aliquid fuiſſe ſolu-
tum,& factas fuiſſe quietantias finales,vt di-
xit *Rota coram Canaler deciſ*.400.*num.*6.

63 Debet autem debitor allegare præſcri-
ptionem,ſeu ſolutionis præſumptionem præ-
fatam, quia eſt exceptio quam opponi ne-
ceſſe eſt, alias Iudex non poteſt illam ex of-
ficio ſupplere *l.ſi maritus* §. *præſcriptionem C.
de adult. Rim.Iun. conſ.*107. *num.*26.*Gonzal.
ad regul.*8.*cancell.gloſ.*56. *num.*85. *verſ.idque
dicendum D.Lanfr.Zacch. de ſalar.quæſt.*105.
*num.*43.& late *ſeqq.Cyriac.contr.*307.*num.*7.
*Giurb.deciſ.*13.*num.*4.

64 Sed, vbi oppoſita ſit, & interet,non poterit
creditor mercedis velle probare contrarium,
quia eſt præſumptio iuris, & de iure, quæ
probationem in contrarium non admittit,
ſecundum *Andreol.contr.*245.*num.*3.*&* 4.vbi,
& quod propterea non poteſt dominus com-
pelli iurare ſe ſoluiſſe.

65 Verum Andreolus præ cæteris allegat
*Gamm.deciſ.*334.*num.*6. qui penes me aper-
tiſſime dicit contrarium,& diſertiſſime illud
probat per ſimile de non numerata pecunia,
quia licet ſi qui fecit confeſſionem de rece-
pto, taceat per biennium lex præſumat ſolu-
tionem *Inſtit. tit.de liter.oblig. in fin.* tamen
admittit probationem in contrarium, vt vi-
tra ibi citatos, tradit etiam *Vaſq.contr.lib.*3.
*contr.*20.*nu.*30.*Gait.de credit.cap.*2.*nu.*2554.

66 Conciliantur tamen iſtę contrarię opinio-
nes, vt prima procedat vbi ſtatutum inducit
præſcriptionem, ſecunda vero vbi inducit
tantummodo præſumptionē ſolutionis, quia
præſumptio cedere debet veritati, quando
de ea conſtat in contrarium, prout in ſpecie
ſenſit *Vaſquez de ſucceſſ. creat. lib.*1.§.10.*nu.*
36.*ad fin.*qui licet ſit acertimus defenſor pri-
mæ, itaut aduerſus præſcriptionem,non ad-
mittat neque confeſſionem partis, contra
plures,quos in hoc tenere contrarium refert,
tamen limitat eam,ſi lex ſe fundet in præſū-
ptione, & comprobatur eadem diſtinctio,
quia præſcriptio tollit ipſo iure actionem,&
liberat debitorem, itaut quamuis etiam ea
67 completa ſuperueniat ei mala fides per pro-
bationem creditoris, adhuc ipſe non com-
pelli poſſit, nec teneatur amplius ſoluere,ſe-
cus autem ſtante ſtatuto ſolum præſumente
ſolutionem,quia per illud non tollitur actio,
nec obligatio, ſed impeditur eius executio
mediante illa præſumptione,qua ſublata per
probationem concludentem contrariam,de-
bitor ne dum tenetur in foro conſcientiæ,ſed
compelli poteſt in foro fori, vt diſtinguendo
præſcriptionem à præſumptione ſolutionis
inducta per ſtatutum Vrbis *lib.* 1. *cap.* 158.
probauit *Rot.cor.Merlino dec.*124.*n.*16.*&* 17.

Si autem quæratur an pro ſufficienti pro-
batione ad excludendam dictā præſumptio-
nem ſufficiat, quod debitor retinens libros
dati, & accepti in quibus ſolitus ſit ſolutio-
nes omnes annotare, hanc non annotauerit,
animaduertendum erit ad verba ſtatuti,nam
68 ſi loquantur, vt loquitur prædictum ſtatutū
Vrbis *cap.*158. quod non ſolum inducit tan-
tummodo præſumptionem,ſed expreſſe vult
admitti præſumptionem præponderantem in
contrarium, vt habetur in eius verbis, ibi,
vel niſi contraria præſumptio præponderans, ac
69 *præualens adducatur*, tunc ſatis erit, quod
non appareat ſolutio in libro,in quo ſolutio-
nes omnes annotari ſolent,vt cenſuit *Rota co-
ram Buratt.deciſ.*73. *num.*11. *&* 12. *& in re-
cent.deciſ.*583.*num.*6.*par.*2.Et idem eſt ſi ſta-
70 tutum conſideret difficultatem probandi
ſolutionem, ex quo non ſoleant ſimiles mer-
cedum ſolutiones in ſcriptis redigi, prout
conſiderat Conſtitutio Pauli III. vigens in
Vrbe de qua ſupra *num.*32.ibi, *vt plurimum
rationes, & computa ſalariorum, & ſtipendio-
rum familiarium, & ſeruitorum ſuorum in
ſcriptis non redigere,&c.*nam & tunc,dū pro-
batio haberi poteſt ex quo dominus in ſcri-
ptis ſolutiones redigat,ſtatutum ceſſat,prout
71 ceſſare dictam Conſtitutionem fuit deciſum
coram Binarino, vt refert ad dictam Conſti-
tutionem quæ eſt la 43. in ordine *Cherubin.
in compend. Bullar. ſcol.*1. *Marcheſan.de com-
miſſ.par.*1.*fol.*1197.*num.*73.*D.Lanfranc.Zac-
ch.de ſalar dict.quæſt.*105. *num.*49. vbi idem
dicit, ſi dominus reliquiſſet ſalarium famu-
lo in teſtamento. Cæterum ſi ſtatutum ſim-
72 pliciter & abſolute inducat præſumptionem
ſolutionis, illa ſola deficientia deſcriptionis
ſolu-

ſolutionis in libris debitoris non videtur
ſufficiens, nam licet faciat coniecturam,
quod ſolutio facta non fuerit, vbi libri di-
ligenter ſunt detenti, vt ponderauit *Rota co-*
ram Penia deciſ. 721.*num.*17.tamen eſt ſim-
73 plex coniectura, & non concludens, cum
euenire potuerit omiſſio per obliuionem,
aut alia cauſa, vt dicunt *Ruin. conſ.* 35. *num.*
19. *lib.* 1. *Burat. deciſ.* 10. *num.* 6. & 7. *An-*
dr.deciſ. 22. *num.* 6. & 7. *Zarat. deciſ.* 53.
nu. 42. vnde non valet tollere præſumptio-
nem inductam à ſtatuto, ex quo iſta, vti præ-
74 ſumptio iuris, eſt probatio liquidiſſima *dec.*
4. *num.* 21.*part.* 2. *diu.* & *dec.* 756. *num.* 4.
75 *part.* 2. *rec.* & ideo alia ſimplici præſum-
ptione, & coniectura hominis non tollitur
*Curt.Iun.conſ.*35.*n.*5.*verſ.*& *iſta.Seraph.dec.*
623. *num.* 13. niſi ſit adeo concludens, &
76 vrgens, vt præponderet, quia præſumptio
ſolutionis per ſtatutum inducta, præſum-
ptionem validiorem non excludit *Dunozet.*
Sen. deciſ. 100. *num.* 1. & generaliter præ-
ſumptio iuris eliditur per præſumtionem
hominis quando iſta validior eſt *Menoc.præ-*
ſumpt. 30. *num.* 6. *lib.* 1.

Excludi etiam poteſt d. præſciptio ex
78 quo fuerit interrupta, clarũ eſt enim inter-
rumpi poſſe nedũ ſi ſtatutũ inducat præſcri-
ptionem, ſed etiam ſi inducat præſumptio-
nem ſolutionis, ſed ad dignoſcendum quid
ſufficiat ad eam interrumpendam, attenden-
da erunt verba ſtatuti, poterit enim ex eis
apparere eam facilius interrumpi, quam
præſcriptio iuris communis, & ſufficere qua-
lem qualem interruptionem, vt dixit *Rot.*
*in deciſ.*86. *num.* 2. *part.* 1. *diu*: vnde licet
79 de iure nullibi reperiatur, quod per extra-
iudicialem interpellationem interrumpatur
præſcriptio, vt dicit *Imol.in l.ſi ſeruum* §.*ſe-*
quitur ff. de verbor.oblig. quem ſequitur ibi
Alex. & comprobat *Surd. deciſ.* 5. *num.* 6.&
7. & *Rot. deciſ.* 120. *num.* 10. *part.* 13. *rec.*
80 Tamen ſecus eſt de inducta per præfatum
ſtatutum Vrbis, quod propterea etiam in
hac parte dicitur ius nouum à *Rot. cor. Se-*
raph. deciſ. 718. *num.* 5. & comprobatur
etiam *in deciſ.* 301. *num.* 3. *poſt Statil. de*
Saluiano.

81 Per agnitionem tamen, ſeu recognitio-
nem debiti ab ipſo debitore factam, inter-
rumpi præſcriptionem clari iuris eſt *l. cum*
notiſſimi 7. §. *imo C.de præſcr.* 30.*vel* 40.*an-*
nor. Natt. conſ. 402. *num.* 64. *Gratian. diſc.*
994. *num.* 10. *Hering. de fideiuſſor. cap.* 15.
num. 87. & in terminis præſcriptionis mer-
cedis à ſtatuto inductæ plene *D. Lanfran.*
Zacch. de Salar.d. quæſt. 105.*num.* 54. & 55.
vbi quod hoc maxime procedit ſi recognitio
reſultat à ſolutione partis debiti: Quod ta-
82 men intelligitur ſi recognitio fuerit ſpon-
tanea, ſecus autem ſi per vim aliquam facta
l. cura in princ. ff.de muner. & honor.Roman.
conſ. 252. *num.* 5. *Ruin. conſ.* 111. *num.* 20.
lib. 5. & his relatis *Petrus Barboſ.in d.l. cum*
notiſſimi 7. §. *imo num.*22. *poſt med.*& ſi fue-
83 rit pura, non ſi fuerit ſub conditione, ſi ap-
parebit me debere, ſeu in eo quod appare-
bit *gloſ. in l. cum quis* 38.§.*ſi quis pro reo ver.*
iam reuerſo ff. de ſolut. & ibidem *Bart. num.*
5. *Ang. num.*4. & *Caſtren. num.*3. *verſ. dat*
84 *etiam gloſ.*& ſi fuerit pro ſumma certa, quia
de incerta ſumma non ſufficit *Salicet. in d. l.*
cum notiſſimi §. *imo num.* 17. *verſ. aut datus*
eſt, iuncto num. 19. *C. de præſcr.* 30. *vel* 40.
annor. Boer. deciſ. 333. *num.* 3. *verſ.* & *ad*
85 *hoc quod agnitio* ſufficit tamen expreſſio re-
latiua ad inſtrumentum *Boer.in eadem deciſ.*
num. 6. & ſufficeret etiam generalis quæ nõ
poſſet in alio, quam in vno certo debito ve-
rificari *Rot. deciſ.* 301. *num.* 5. *poſt Statil. de*
Saluian.

86 Vbi autem præſcriptio eſt interrupta, ſem-
per remanet interrupta, itaut ea non reuiui-
ſcat, ſed debeat alia inchoari, & perfici, abſq;
eo, quod tempus ante interruptionẽ decur-
ſum, prodeſſe poſſit, *Bald.*per illum textum *in*
l.ades §.*libertas ff.de ſeruit. vrb.prædior. Hon-*
*dedeus conſ.*83.*n.*16.*lib.*1.*Giouagnon.conſ.*28.
num. 3. *lib.* 2. *Rot. deciſ.* 207.*nu.*9 *par.*4.*rec.*

88 Sed dubitatur an poſt interruptionem in-
cipiat iterum præſcriptio ſtatutaria, vel ne-
ceſſaria ſit præſcriptio iuris communis, &
diſtinguitur caſus interruptionis extraiudi-
cialis, à caſu interruptionis iudicialis, vt
in primo incipiat, & ſufficiat ſtatutaria, ſe-
cus vero in ſecundo *Mareſcott.variar. reſol.*
cap. 67.*nu.*9. & *ſeq.lib.* 2. *Fenzon. ad ſtatut.*
Vrb. cap. 158. *num.* 65. & 66. *D. Lanfranc.*
Zacch. de ſalar. quæſt. 105.*num.* 53.

Verum, quia ratio, cur ſi præſcriptio ſit
interrupta iudicialiter, non ſufficiat amplius
tempus præſcriptionis ſtatutariæ ea eſt, quia
89 actio intentata, & inſtantia ipſa perpetua-
tur vſque ad quadraginta annos, à die ceſ-
ſationis in ea numerandos, iuxta textum *in*
*l. fin. C.de præſcr.*30. *vel* 40. *annor.* inde ſe-
90 quitur declarandum eſſe id procedere, vbi
lis fuerit conteſtata, vel in iudicijs, in qui-
bus formiter non conteſtatur, deuenerit ad
aliquem actum reſpicientem merita cauſæ, &
æquipollentem litis conteſtationi, alias enim
91 ſola citatio etiam iudicialis interrumpit ſo-
lum præſcriptionem currentem, at non per-
petuat dicto modo actionem, vt optime di-
ſtinguendo declarat *Aretin in conſ.* 30.*prope*
fin. & alijs pluribus adduct. *Petr. Barboſ. in*
d.l.

d. l. fin. num. 2. & ſeqq. & in puncto, quod
92 propterea, vbi lis non eſt conteſtata, vel pro conteſtata habita, incipiat denuo currere præſcriptio ſtatutaria bene firmauit *Rota cor. Merlino deciſ. 124. num. 5. cum tribus ſeqq. & Adden. ad Buratt. deciſ. 8. num. 10. in 1. & 2. caſu.*

Imo & conteſtatio litis prodeſt, & dicto
93 modo actionem perpetuat tantum, ſi actor ad eam deuenerit animo litem proſequendi vſque ad finem, & fortuitis caſibus poſtea impediatur, ſecus ſi propter ſuam culpam, vel meram negligentiam à proſecutione litis ceſſauerit, vt argumento ducto *ex d.l.fin. in princ.* à contrario ſenſu, docuit *gloſ. in c. placuit il 2. in ver. interrupta prope med. verſ. et tamen tantum 16. qu. 3.* & ſecutus eſt *Abb. in cap. illud, prope fin. verſ. & vide ad limitationem de preſcr. & Roman. in l. ex hoc edicto in princ. num. 6. verſ. eſt hic vnum dubium*
94 vbi *d. gloſ.* ſingularem appellat *ff. de eo per quem fact.* & propterea hoc quoque caſu incipiet iterum, & procedet præſcriptio ſtatutaria *Merlin. d. deciſ. 124. num. 10. Add. ad Buratt. d. deciſ. 8. num. 10. in tertio caſu.*

Et denique ſi lis fuerit terminata, ſiue
95 per ceſſionem debitoris, ſiue per relaxationem mandati, aut ſententiam, & rem iudicatam, quia tunc inſtantia ceſſat, vbi non obſtet mala fides, prout non obſtare in hac præſcriptione ſtatutaria dictum eſt, eadem ſtatutaria iterum curret, ceſſante dicta perpetuatione actionis, & inſtantiæ, vt pariter firmat *Merlin d. deciſ. 124. num. 12. & ſeqq.* vbi optime aduertit, quod hoc caſu magis vrget præſumptio ſolutionis ex negligentia reſultans poſtquam creditor egit, & obtinuit, quam ante, *Adden. ad Buratt. d. deciſ. 8. num. 10. in quarto caſu.*

Denique reſtringendum eſt etiam ſtatu-
96 tum, vt ſi ſit laicale non comprehendat perſonas Eccleſiaſticas, vt firmauit in ſpecie *Rot. cor. Coccino deciſ. 133. num. 10.* quod procedit etiam in hoc ſtatu Eccleſiæ, & quãuis ſtatutum ſit à Papa confirmatum, & de eius licentia, & ordine factum, vt eſt ſtatutum Vrbis *deciſ. 39. num. 15. part. 11. rec.* & dicam late *in Cap. 63. prope fin.*

97 Non ſic etiam dicendum de forenſibus; quia ſtatuta prædicta eos quoque comprehendunt *Fenzon. ad ſtatut. Vrb. cap. 158. nu. 61. D. Lanfran. Zacch. de ſalar. d. quaſt. 105. num. 18. Surd. deciſ. 158. num. 17. verſ. adde quod deciſ. 602. part. 1. diu. Merlin. deciſ. 124. num. 3.* licet non deſint contrarij, & ſignanter *Verall. deciſ. 207. num. 1. & ſeq. part. 3. vbi nu. 4.* videtur teſtari etiam de ſtylo Rotæ, qui tamen hodie non ſubſiſtit ex præcitatis deciſionibus, & alijs pluribus cumu-
98 latis *per D. Lanfranc. d. num. 18.* imo procedit ſtatutum etiamſi debitum ſit alibi cõtractum, dummodo in loco ſtatuti petatur *Rot. deciſ. 555. num. 1. & 2. part. 4. tom. 3. rec.* & prodeſſe forenſi dictum ſtatutum Vrbis *cap. 158.* ex quo Apoca eſſet facta in Vrbe, & in ea motum iudicium, dictum fuit in vna *Romana pecuniaria 19. Iunij 1671. §. quia cum girata cor. R.P.D. meo Rondanino.*

Dubitari tamen poteſt, an forenſi danda ſit reſtitutio in integrum ex capite probabi-
99 lis ignorantiæ ipſius ſtatuti, & in hoc videtur vera *d. deciſ. 207. Veralli part. 3. dum num. 5.* firmat opinionem affirmatiuam, ſed ab ea recedendum ſi ignorantia reddatur
100 improbabilis, ex late traditis *per D. Lanfran. d. quaſt. 105. num. 21.* & reddi dicitur ex quo creditor in loco ſtatuti pro tem-
101 pore conſiderabili morã traxerit *Roland. conſ. 42. num. 27. lib. 3. Adden. ad Buratt. deciſ. 98. num. 7. verſ. talis autem Rot. poſt Gilian. in compend. ſtatut. Peruſ. deciſ. 124. num. 8. & in Rec. deciſ. 555. num. 9. part. 4. tom. 3.* & ponderatur etiam ad hoc quod ſimile ſtatutum etiam alibi, & fere vbique, vt dictum eſt ſupra, adeſſe ſolet, inde enim tãto magis redditur inuериſimilis eius ignorantia *Adden. ad Buratt. d. deciſ. 98. num. 7. poſt med. Rota dict. deciſ. 555. num. 8. part. 4. tom. 3. recent.*

De fine locationis per lapſum temporis.

SVMMARIVM.

1 *Tempore locationi præfixo finito, tenetur conductor rem dimittere.*
2 *Ampl. procedere ſiue ſit certum, ſiue incertum, vt ad vitam.*
3 *Qui tenetur inuitus locare, facilius tenetur locationem factam renouare.*
4 *Dictio perpetuo, ſeu in perpetuum ſignificat tempus infinitum.*
5 *Quandoque tamen accipitur ad vitam.*
6 *Quandoque vſque ad tertiam generationem.*
7 *Quandoque vſque ad centum annos.*
8 *Quandoque vſque ad decem.*
9 *Et quandoque verificatur etiam in triennio.*
10 *Decl. vt verus ſignificatus dictæ dictionis, ſit primus temporis perpetui, alius vero recipiat à ſubiecta materia, & verbis adiunctis.*
11 *Locatione facta vni perſonæ, qui ex alijs verbis appareat ad eius vitam reſtricta, dictio in perpetuum in ea appoſita non valet illam vlterius extendere.*
12 *Decl. procedere ſi dicta dictio ſit relata perſona, ſecus autem ſi relata rebus.*
13 *In emphyteuſi Eccleſiaſtica, quæ ſui natura non poteſt fieri niſi ad tertiam generationem, dictio in perpetuum non valet illam extendere.*
14 *Quod operetur emphyteuſim transire ad hæredes extraneos tenent aliqui.*

15 Con-

15 Contrarium tamen eſt verius.

16 Lim. iſtam contrariam ſi concurrat aliqua alia coniectura, etiam leuis.

17 Dictio prædicta ſolet aliquando geminari, & dici perpetuo & in perpetuum, & tunc aliquid magis operatur.

18 Locatio ad vitam, an dicatur perpetua relatiuè.

19 Locatio ad centum annos, an dicatur perpetua relatiue.

20 Locatio perpetua intelligitur donec ſoluatur penſio.

21 Locatio donec ſoluatur penſio intelligitur perpetua.

22 Emphyteuſis Eccleſiaſtica prohibita fuit concedi vltra perſonam accipientis, & filios, & nepotes, & vxorem, & virum ſi fuerit expreſſum.

23 Poſtmodum data fuit licentia faciendi eam in perpetuum.

24 Leges ciuiles allegari poſſunt pro Eccleſia Canonibus non contradicentibus.

25 Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi non appareat conceſſio, vel non ſit in ea expreſſum tempus, quo durare debeat, cenſetur facta ad tertiam generationem & num 28.

26 Text. in §.licentiam Auth.de alienat. & emphyt. concedens facultatem faciendi emphyteuſim Eccleſiæ perpetuam, fuit correctus.

27 Correctio iurium in quantum fieri poteſt vitari, & reſtringi debet.

29 Emphyteuſis Eccleſiæ ſi poteſt concedi in perpetuum intelligitur in deſcendentes, non in extraneos.

30 Emphyteuſis Eccleſiæ ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos.

31 Decl. ſecundum aliquos procedere ſi ſit conceſſa ſine beneplacito Apoſtolico, aliiſque ſolemnitatibus.

32 Contrarium tenent alij.

33 Decl. primam procedere ſi ex verbis inueſtituræ, vel aliunde appareat concedentem voluiſſe eam ad extraneos tranſire, alias ſecus.

34 Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum poteſtatis, ſed non ampliat conceſſionem.

35 Inueſtitura vbi adeſt, eius tenor inſpici debet ad dignoſcendum, an conceſſio extendatur vltra tertiam generationem.

36 Hæredis nomen, licet aptum ſit comprehendere tam deſcendentes, quam extraneos, hoc procedit in materia indifferenti, ideſt tranſitoria ad quoſcumque, ſecus in ea, quæ non eſt tranſitoria niſi ad deſcendentes.

37 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & hæredibus, intelligitur de hæredibus ſanguinis, ideſt deſcendentibus.

38 Emphyteuſis laicalis ſui natura eſt tranſitoria ad quoſcumque hæredes, & ideo conceſſa præſumitur.

39 Emphyteuſis ab initio laicalis ſi poſtea tranſeat ad Eccleſiam retinet ſuam naturam laicalem ad effectū vt tranſeat ad quoſcumque hæredes.

40 Lim. ſi acquiſita ſit ab Eccleſia loco alterius emphyteuſis Eccleſiaſtica, & ei ſubrogata.

41 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus non poteſt reſtringi ad deſcendentes, vbi recipiens illos habere non poterat.

42 Decl. procedere ſi ſtipulatus ſit pro ſe ſolo, ſecus ſi ſimul pro alio qui illos habere poterat.

43 Decl. 2. procedere ſi is, qui conceſſit dictæ incapacitatis notitiam habebat, alias ſecus.

44 Hæredum nomen in emphyteuſi Eccleſiaſtica reſtringitur ad hæredes ſanguinis, ſi ſolum ſit, vel cum alio non apto illud ampliare, ſecus econtra.

45 Ampl. ſufficere quamlibet coniecturam etiam leuem, quod partes ſenſerint de extraneis.

46 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus quibuſcumque intelligitur etiam pro extraneis.

47 Contrarium tenent alij, ſed prima eſt verior, & communior.

48 Lim. dictam primam opinionem ſi addita ſint verba reſtrictiua vti ſi dictum pro hæredibus quibuſcumque legitime deſcendentibus.

49 Item ſi dictum pro hæredibus quibuſcumque vſque in tertiam generationem.

50 Ampl. d. primam opinionem procedere etiam ſi dictū pro maſculis quibuſcumque.

51 Ampl. 2. ſi dictum pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque.

52 Ampl. 3 ſi dictio quibuſcumque non ſit in diſpoſitiua conceſſionis, ſed in alia parte Inſtrumenti.

53 Subamplia ſufficere etiam in confirmatione conceſſionis.

54 Lim. ſi verba poſſint reſtringi, & intelligi iuxta naturam conceſſionis.

55 Ampl. 4. ſufficere ſtipulationem eſſe conceptam cum clauſula cæterata pro ſe &c.

56 Clauſula pro ſe &c. extendi ſolet, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque.

57 Poteſt tamen commodiſſime intelligi, pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus ſanguinis.

58 Et ideo d. ampliatio patitur difficultatem in emphyteuſi eccleſiaſtica.

59 Clauſula, pro ſe, & quibus dederit æquiparatur ſtipulationi pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque.

60 Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & quibus dederit, eſt tranſitoria ad hæredes extraneos.

61 Clauſula pro ſe, & quibus dederit operatur tantum fauore primi acquirentis, ſecundum aliquos.

62 Contrarium.

63 Decl. primum procedere in emphyteuſi ad tertiam generationem, vel ſtipulatam pro deſcendentibus, alias ſecus.

64 Clauſula quibus dederit limitatur ab alijs clauſulis.

65 Et infringitur per prohibitionem alienationis.

66 Et in hoc differt à ſtipulatione pro hæredibus quibuſcumque, quia hæc non infringitur à prohibitione alienationis.

67 Clauſula pro ſe, & ab eo cauſam habentibus ſimilis eſt clauſulæ pro ſe & quibus dederit, & eodem modo facit emphyteuſim tranſitoriam ad quoſcumque.

68 Clauſula de ea faciendi, ac diſponendi ad libitum voluntatis ſimilis eſt clauſulæ quibus dederit, & idem operatur.

69 Clauſulæ prædictæ poſſunt ab alijs eſſe reſtrictæ ad primum acquirentem.

70 Mentio habentium cauſam ab emphiteuſi, quando non eſt in diſpoſitiua, non valet eam alterare.

71 Clauſula ad habendum &c. facit emphyteuſim Eccleſiaſticam tranſitoriam ad quoſcumque hæredes.

72 Contrarium tenent aliqui.

73 Decl. primam procedere ſi clauſula ſit in parte diſpoſitiua, ſecunda ſi ſit in executiuis.

74 In executiuis eſſe dicitur, cum eſt poſita poſt firmatam acquiſitionem.

75 Secus ſi eſt poſt verbum inueſtientes ſermone continuato, & immediate poſt diſpoſitiuam.

76 In diſpoſitiua dicitur cum eſt poſt deſcriptionem bonorum ante clauſulam hanc &c. & ante promiſſionem canonis.

77 Contrarium, quod dicta clauſula ad habendum &c.

etiam in parte diſpoſitiua reſtringatur ad limites conceſſionis cui apponitur.

78 Decl. hanc contrariam procedere ſi emphyteuſis ſit ſine beneplacito Apoſtolico.

79 Vel ſi ſit ſtipulata tantum pro deſcendentibus.

80 Clauſula ad habendum &c. non operatur in præiudicium vocatorum, ſed ſolum concedentis.

81 Clauſula ad habendum &c. facilius reſtringitur ſi ſit cæterata.

82 Si autem ſit extenſa cum facultate diſponendi ad libitum, non poteſt reſtringi per verba ſequentia.

83 Neque ſi ſit amplè appoſita reſtringitur per antecedentia.

84 Facultas alienandi in conceſſione emphyteuſis Eccleſiaſticæ, facit eam tranſitoriam ad extraneos.

85 Emphyteuſim Eccleſiaſticam eſſe tranſitoriam ad extraneos, arguitur per coniecturas.

86 Si conceſſa ſint omnia. & ſingula iura Eccleſia, cum clauſula, ponens, arguitur conceſſio tranſitoria ad extraneos.

87 Item arguitur ex reſeruatione directi dominij.

88 Idem ſi prohibita ſit alienatio ſolum in manus mortuas.

89 Et generaliter vbicumque prohibitio alienandi limitatur in certis caſibus.

90 Idem arguitur ex pacto, quod in caſu alienationis ſoluatur laudemium.

91 Laudemium ſolui debet ſolum ab extraneis.

92 Sed datur caſus, quod ſolui debeat etiam à deſcendentibus, & quando.

93 Pactum affrancandi denotat emphyteuſim eſſe tranſitoriam ad quoſcumque.

94 Lim. ſi non fuit effectuatum, & non ſit neceſſarium.

95 Emphyteuſis Eccleſiaſtica arguitur tranſitoria ad quoſcumque, ſi eſt pro penſione, quæ de tempore conceſſionis reſponderet fructibus.

96 Ampl. etiamſi non æquet fructus ſed ſit mediocris.

97 Decl. dictam coniecturam non ſufficere, ſi ex verbis appareat emphyteuſim reſtrictam ad deſcendentes.

98 Emphyteuſis arguitur tranſitoria ad extraneos, ſi conceſſa res ſterilis, vel ruinoſa ad meliorandum.

99 Et maxime ſi actualiter meliorauit, quia tranſit ad extraneos, non attentis verbis inueſtituræ.

100 Contrarium ſi adſit pactum expreſſum de meliorando, & reſtrictio conceſſionis.

101 Sterilitas rei non releuat ſi emphyteuſis fuit renouata, & de tempore renouationis ſterilitas non aderat.

102 Obſeruantia attenditur ad effectum dignoſcendi an emphyteuſis ſit tranſitoria ad extraneos.

103 Et deducitur obſeruantia ex inueſtitura præcedenti ſi erat tranſitoria ad extraneos.

104 Lim. ſi ex tenore ſecunda inueſtituræ appareat ab ea receſſum.

105 In Emphyteuſi Eccleſiaſtica non poteſt recedi à prima inueſtitura ſine beneplacito Apoſtolico in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ad eius fauorem.

106 A prima inueſtitura Emphyteuſis non cenſetur receſſum, niſi clare appareat ex verbis.

107 Receſſum apparere dicitur, ſi aliquid additum, vel detractum formæ antiquæ.

108 Inueſtitura noua non recipit interpretationem ab antiqua in eis, quæ illi expreſſe contradicunt.

109 Inueſtitura noua dicitur differre ab antiqua ſi in ea deficiat clauſula cæterata in ſtipulatione pro heredibus.

110 Obſeruantia pro tranſmiſſione ad extraneos deducitur, ex quo aliquando fuit res conceſſa ad eos tranſmiſſa, & Eccleſia illos admiſit.

111 Declara vrgere admiſſionem heredis extranei, non autem præſtationem conſenſus venditioni.

112 Conſenſus præſtitus alienationi rei emphyteuticæ, non affert præiudicium Eccleſiæ, quia mutat tantum perſonam.

113 Noua inueſtitura comprehendens etiam extraneos arguit idem fuiſſe de antiqua.

114 Conſenſus præſtitus alienationi rei emphyteuticæ continet aliquando noua pacta, & importat nouam inueſtituram.

115 Emphyteuſis Eccleſiaſtica ſi probetur per ſolam recognitionem in dominam, cenſetur tranſitoria ad quoſcumque heredes.

116 Decl. non procedere ſi adſit pactum aperte repugnans ſucceſſioni extraneorum.

117 Decl. 2. certius procedere, ſi conſtet quod bona non fuerint ab Eccleſia conceſſa, ſed per laicum illi ſubmiſſa, & in emphyteuſim recepta.

118 Bona emphyteutica Eccleſiaſtica in ſtatu Vrbini poſſunt alienari quocumque titulo in extraneos ex Breue Vrbani VIII.

119 Idem eſt Ferrariæ ex Conſtitutione Bonifaciana.

120 Idem eſt de Abbatia Farſen. ex conſuetudine.

121 Idem in Abbatia Nonantula.

122 Idem Ceſenæ ex indulto Innocentij Octaui.

123 Alienationis prohibitio in emphyteuſi directè tendit ad excluſionem extraneorum.

124 Alienationis prohibitio in emphyteuſi, infringit vim clauſulæ ad habendum.

125 Et clauſulæ quibus dederit.

126 Et generaliter omnium aliarum clauſularum.

127 Contrarium tenent aliqui.

128 Decl. primam procedere vbi non poſſit dari conciliatio per prohibitionem facultatis alienandi.

129 Prohibita venditione, aut alia alienatione intelligitur de alia ſimili, & ſic inter viuos tantum.

130 In emphyteuſi de iure magis prohibetur alienatio inter viuos, quam cauſa mortis.

131 Interpretatio ſemper ſumenda eſt pro euitanda contrarietate pactorum.

132 Prohibitio alienationis in emphyteuſi conceſſa pro quibuſcumque hæredibus reſtringitur, vt procedat in alienatione titulo ſingulari.

133 Prohibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica comprehendit quamcumque alienationem.

134 Decl. procedere ſi emphyteuſis ſit reſtricta ad deſcendentes, ſecus ſi appareat tranſitoria ad quoſcumque.

135 Decl. 2. non procedere ſi non agatur de emphyteuſi, ſed de locatione perpetua.

136 Decl. quod dictum eſt prohibitionem alienationis infringere vim clauſularum, vt procedat in prohibitione abſoluta ſecus in qualificata, vt alienandi ſine conſenſu.

137 Maximè ſi prohibitio ſit cum duplici negatiua, non alienandi niſi cum conſenſu.

138 Negatiua duplex affirmat.

139 Pactum quod finita emphyteuſi res reuertatur cum melioramentis, reſtringit effectum clauſulæ ad habendum & denotat emphyteuſim non eſſe tranſitoriam ad quoſcumque.

140 Verba cum pactis infraſcriptis ſunt reſtrictiua.

141 Clauſula ad habendum reſtringitur per verba ſubſequentia, cum pactis infraſcriptis.

142 Item reſtringitur per verba, ſecundum naturam huiuſmodi inſtrumentorum.

143 Decl. prædicta verba minuere, ſed non in totum tollere vim

re vim clauſularum prædictarum.

144 *Locatio eſt ſui natura tranſitoria ad hæredes quoſcumque.*

145 *Locatio rei Eccleſiæ non reſtringitur ad deſcendentes.*

146 *Lim. ſi dignoſcatur voluntas contrahentium in contrarium.*

147 *Emphyteuſi conceſſa ad tertiam generationem an comprehendatur in generatione primus acquirens, diſtinguitur, vt affirmatiua procedat ſi non adſit aliquod verbum, per quod appareat diſtincta perſona primi acquirentis ab alijs.*

148 *Decl. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in laicali, vel locatione, quia in eis non comprehenditur primus acquirens.*

149 *Decl. facilius procedere ſi dictum* pro ſe, & deſcendentibus ſuis vſque ad tertiam generationem.

150 *Item facilius procedit ſi dictum* ad tertiam generationem compleiam.

151 *Si dictum* vſque ad tertiam generationem ab ipſo inchoandam *ipſe primus acquirens pro vna generatione computabitur.*

152 *Decl. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in locatione.*

153 *Dictio* ab *denotat terminum à quo, & eſt ſui natura excluſiua ipſius termini.*

154 *Poteſt tamen ex ſubiecta materia alijſque rationibus eſſe incluſiua.*

155 *Si dictum* ad tertiam generationem tantum, *comprehenditur primus acquirens.*

156 *Si dictum* pro ſe filijs & nepotibus vſque in tertiam generationem *cenſetur comprehenſus primus acquirens.*

157 *Contrarium tenent alij.*

158 *Decl. primam procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecundam in locatione.*

159 *Decl. 2. opinionem, quod non comprehendatur non procedere ſi addita copula* &, *& dictum* & vſque in tertiam generationem.

160 *Ampl. vt ceſſante d. copula,* &, *non ſufficiat dictum eſſe* vſque ad tertiam generationem completam.

161 *Obſeruantia attenditur in d. quæſtione.*

162 *Item attenditur tractatus antecedens.*

163 *Locatio facta ad certum tempus, & deinde ad beneplacitum. beneplacitum durare non debet pro alio maiori tempore quod expreſſo.*

164 *Beneplacitum alicuius per eius mortem expirat.*

CAPVT LIII.

IAm deuenimus ad tractandum de fine locationis, & incipiendo ab ea quæ procedit per lapſum temporis, clarum eſt, quod
1 ſi tempus ſit præfinitum in contractu, eo elapſo expirat locatio, & conductor tenetur rē
dimittere locatori *l. conductores, & l. ſi quis conductionis C. locat. Rota coram Gregor. deciſ.*
2 45. *num.* 1. Idque non tantum ſi tempus ſit
certum, ſed etiamſi ſit incertum, pura ad vitam, ad tertiam generationem, vel lineam, iuxta latè tradita per *Corbul. de iure emphyt. tit. de cauſ. priuat ob lin. finit. num. 1. & ſeqq.*

At quia ſunt multi caſus, in quibus Do-
3 minus tenetur etiam inuitus rem ſuam locare, vtique in eis tenebitur etiam locationem iam factam continuare, imo multo facilius, vt conſiderat *Leoncel. de priuil. pauper. par. 2. priuil. 231. num. 2. Nouar. in praxi miſer. perſon. priuil.* 42. Qui autem ſint prædicti caſus habetur in *cap.* 20. vbi & quando quis locare volens teneatur præcedentem conductorem præferre.

Cæterùm infinita dubia oriri poterunt circa hunc finem locationis, quando ſcilicet dicatur eius tempus finitum: Et vbi locatio non ſit expreſſa, ſed probetur per continuatas ſolutiones mercedis, & oriatur dubium circa tempus quo durare debeat, recurrendum erit ad tradita in *Cap* 21. Vbi autem habeatur probatio locationis, ſi in ea deficiat temporis expreſſio, quomodo interpretari debeat circa illud, dictum fuit in *cap.* 23. Nunc autem ſupereſt, prout ibi reſeruatum fuit, loqui de aliquibus dubijs, quę oriri poſſunt circa ipſam præfinitionem temporis in locatione expreſſam.

Signanter igitur dubitari poterit, ſi locatio ſit facta in perpetuum, quomodo intelligatur, habet enim hæc dictio, *perpetuò* ſeu *in perpetuum* varias ſignificationes, ſigniſi-
4 cat namque tempus infinitum *Menoc. conſ.* 706. *num.* 31. *Burſat. conſ.* 227. *num.* 27. *Put.*
5 *deciſ.* 110. *num.* 8. *lib.* 1. ſed quandoque accipitur ad vitam alicuius *Bero. conſ.* 155. *nu.* 25. *lib.* 1. *Pariſ. conſ.* 100. *num.* 39. *lib.* 4. *Rolan. conſil.* 84. *num.* 11. *lib.* 1. *deciſ.* 15. *num.* 18. *par.* 7. *re-*
6 *cent.* & probat *text. in l.* 1. *ff. pro ſoc.* quandoque vſque ad tertiam generationem *Surd. conſ.* 123. *num.* 15. *Cened. ſing.* 78. *num.* 4. *Barboſ. dict.* 254. *num.* 11. *& num.* 12. vbi & quandoque intelligitur vſque ad quartam gene-
7 rationem: Quandoque accipitur vſque ad centum annos *Ruin. conſ.* 143. *num.* 11. *lib.* 4. *Menoc. conſ.* 706. *num.* 32. quandoque vſque ad 30. vel 40. annos *Bero. conſ.* 155. *num.* 24. *lib.* 1. *Surd. conſ.* 123. *num* 15. *Menoc. conſ.* 706. *num.* 33. *Put. deciſ.* 110. *num.* 13. *lib.* 1. Quan-
8 doque etiam vſque ad decem annos tantùm *Bero. dicto conſ.* 155. *num.* 24. *Menoc. dicto conſil.* 706. *nu.* 34. & quod vſque ad nouem *Rot.*
9 *deciſ.* 72. *num.* 5. *par.* 9. *recent.* & quod quandoque verificetur etiam in triennio *Bald. in l. aduerſus* 5. *in fin. & Salic. num.* 3. *in fin. C. de vſur. Boer. deciſ.* 158. *num.* 12.

Quoniam autem verus ſignificatus eſt il-
10 le qui fuit primo loco poſitus, cum iſta ſit natura diſtinctionis præfatæ, vt ſine præfinitione temporis accipiatur, & ſe in infinitum extendat, & importet idem quod, ſemper, & omni tempore, vt alijs plena manu cumulatis tradit *Barboſ. dict.* 254. *num.* 2. *Royas deciſ.* 94. *num.* 9. *& deciſ.* 284. *num.* 8. & alios va-

rios ſignificatus prædictos recipiat à verbis
adiunctis *Surd conſ.315.num.26.* & à ſubie-
cta materia *Bero.conſ.155.num.24.lib.1. Me-
noc.conſ.706.num.31. Sard.conſ.123.num.15.
Rimin. Iun. conſ.269. num.67. Gratian. diſc.
765.nu.15.* & eſſe tritum dicit *Rot.deciſ.427.
num24.par.9.recent.* Inde ſequitur quod re-
gulariter in locatione accipi debebit ſine
præfinitione temporis, quodque ab hac re-
gula recedendum erit, ſi verba quibus re-
fertur dictio, vel ſubiecta materia aliud ſua-
deant.

Quare exemplificando, ſi locatio ſit fa-
11 cta vni perſonæ, & aliunde appareat ad eius
vitam reſtricta, dictio *in perpetuum* non va-
lebit illam vlterius extendere, quia bene
intelligi poteſt ad illius vitam, vt dictum
12 eſt, & maximè ſi relata ſit ipſi perſonæ, vel
ſi dictum quod ipſe perpetuò tenere de-
beat, &c. quidquid ſit vbi relata eſſet bonis,
dicendo, verbi gratia, bona in perpetuum
conceſſit & locauit, vt diſtinguendo declarat
*Surd. dicto conſ.315. num.52 poſt med. ver. præ-
terea vt etiam.*

Et ſi agatur de emphyteuſi rei Eccleſia-
13 ſticæ, quæ non poteſt fieri niſi ad tertiam
generationem iuxta *§. Emphyteuſim Autu. de
non alienan.* vel ad lineam iuxta eius exten-
ſionem, de qua *Alex.conſ.110.num.19.lib.3.*
vbi de communi *Rot. coram Seraphin. deciſ.
1362. num.7.* & latius explicabitur infra,
tunc ex ſubiecta materia intelligi debebit
dictio *in perpetuum* in ea appoſita ad tertiam
generationem, vel ad lineam, vt tradit
Bald.conſ.372.nu.2. verſ.quarto lib.4. & alijs
adductis *Mantic. de tacit. lib.22. tit.19.nu.21.*

Et licet aliqui velint præfatam dictionem
14 operari, quod conceſſio tranſeat etiam ad
hæredes extraneos, vt dicit ipſe *Bald. in
præcitato conſil.* & poſt eum ſenſerunt *Soccin.
Sen.conſ.266.nu.37. ver. ſecundò præmiſſo lib.
2. Becc.conſ.88.num.27. Gabr. conſ.76.num.8.
lib.2. Altogr.conſ.22.num.6.lib.1. Cyriac.contr.
146.num.10. Seraphin.deciſ.868. num.3. Mel-
lin.deciſ.245.num.2. in recent.deciſ.280. nu.2.
par.1. & deciſ.294.num.4.par.2. & deciſ.548.
num.9.par.8.*

Tamen prima eſt communis & magis cō-
15 munis, vt omiſſis infinitis, qui facile cumu-
lari poſſent, de communi & magis commu-
ni teſtantur *Bero. in cap. potuit num.125. de lo-
cat. Dec. in cap. in præſentia num.157. de pro-
bat. Ruin.conſ.161.nu.10.lib.1. Rolan.conſ.96.
num.19.lib.1. Rot.deciſ.381.num.4. par.5. re-
cent.* vbi reſpondet Deciſionibus contrarijs,
oſtendens, quod in earum caſibus concurre-
bant alia demonſtrantia conceſſionem ad ex-
traneos tranſitoriam.

Quare iuxta hanc opinionem eadem ra-
tione prætendi quoque poſſet in quacum-
que locatione quæ, vel ratione rei, vel per-
ſonæ locantis, ad longum tempus fieri non
valuiſſet, dictionem præfatam reſtringendā
eſſe ad nouennium, & in locatione rerum
Eccleſiæ facta ſine ſolemnitatibus, quæ non
eſt valida ſi fiat vltra triennium, reſtringen-
dam eſſe ad triennium ratione materię ſubie-
ctæ, prout ſupra dictum fuit eam reſtringi
poſſe.

Verùm animaduertendum prædictas re-
16 ſtrictiones procedere poſſe, quatenus alia
verba eam patiantur, & nihil aliud concur-
rat pro extenſione temporis, & ſignanter in
dicta quæſtione, an in emphyteuſi Eccle-
ſiaſtica facta cum dicta dictione *in perpetuum*,
etiam admiſſa opinione, quod non veniant
hæredes extranei, ab ea receditur per quam-
cumque aliam coniecturam in contrarium
concurrentem, etiam leuem *Cephal.conſil.9.
nu.13 poſt med. Mantic. de tacit. lib.22. tit.19.
num.21. prope fin. ver. ſed tamen ſi aliqua* & ſe-
cuta eſt *Rota deciſ.381.num.6.par.5.recent.*

Solet etiam ſæpe præfata dictio geminari
17 dicendo, *perpetuò. & in perpetuum*, vel ali-
ter, & tunc aliquid magis operatur *Decian.
conſ.50.num.20.lib.1.* & facilius procedit il-
la opinio quod in emphyteuſi Eccleſiaſtica
veniant hæredes extranei *Rot. in recent. deciſ.
294.num.4.par.2.* & coram *Merlin. deciſ.872.
num.8.* licet adhuc non obſtante geminatio-
ne poſſit reſtringi *Ruin.conſ.143.nu.10.lib.4.
Rolan.conſ.84.num.12.lib.1. Menoc.* qui etiam
contrarios refert *conſ.706.num.39.*

18 Quæri etiam ſolet, an locatio ad vitam
dicatur perpetua, vel ne, in qua quæſtione
latiſſimè hinc inde Doctores refert *Gabr. tit.
de locat. concl.2. & Caroc. tit. de locat. ad vitam
num.2.* vbi dicit opinionem affirmatiuam eſ-
ſe veriorem *& num.3.* reddit rationem. Item
19 quæri ſolet, an locatio ad centum annos di-
catur perpetua, & idem eſt de locatione ad
triginta, vel quadraginta annos, de quibus
quæſtionibus me remitto ad *Caroc. tit. de lo-
cat. in perpetuum*, quia videntur quęſtiones de
nomine, & ſic parum vtilis.

20 Suppoſito autem quod locatio ſit verè in
perpetuum, adhuc intelligitur donec ſolua-
tur penſio *Bald. conſil.372. num.2. poſt med.
lib.4. Surd.conſil.123.num.14. ad fin.* prout &
21 e contra ſi locatio ſit facta, donec ſoluatur
penſio, intelligitur facta in perpetuum, &
dicitur locatio perpetua *Mozz. de contract.
tit. de locat. verſ. venio num.9.* quem refert &
ſequitur *Caroc. dicto tit. de locat. in perpetuum
num.6.*

Quoniam verò ſuperius ac etiam alibi
obiter

obiter dictum fuit naturam emphyteuſis Eccleſiaſticæ eſſe, vt reſtringatur ad tertiam generationem, vel ſaltem ad ſolos deſcen-
22 dentes, repetendo aliquanto altius materiam, ſciendum prohibitam fuiſſe emphyteuſis Eccleſiaſticæ conceſſionem vltra perſonam accipientis,& duos einſdem hæredes filios maſculos, aut fœminas, aut nepotes, necnon etiam vxorem, vel virum, quatenus expreſſim nominati fuerit tantum, & non vltra, vt habetur in §. *Emphyteuſim Auth. de non alienan. aut. permutan.* ac deinde, exce-
23 ptis Eccleſijs Vrbis Coſtantinopolitanæ,datam fuiſſe licentiam alijs Eccleſijs faciendi emphyteuſim etiam in perpetuum, vel habetur in §. *licentiam Auth. de alienat. & Em-*
24 *phyt.* quæ Iura licet emanauerint ab Imperatoribus, tamen recepta fuerunt, & quotidie allegantur, prout allegari poſſunt pro Eccleſia Canonibus non contradicentibus, iuxta *gloſ. in c.1.ver.adiunantur de noui oper. nunciat.* & in terminis præfatorum Iurium *Mantic. de tacit.lib 22.tit.19.n.15.*

Non tamen propterea intelligendum hodie indiſtinctè licere Emphyteuſim Eccleſiaſticam libere facere ad tertiam generationem, vel pro tota deſcendentia, prout prædicta iura permittunt, quia notoriæ ſunt poſteriores prohibitiones ſummorum Pontificum ad eam deueniendi ſine Beneplacito Apoſtolico,& præſertim in *Extrauag. Ambitioſe de rebus Eccleſiæ non alien.* in qua tamen præſeruata fuit facultas libera iterum concedendi res ab antiquo in emphyteuſim dari ſolitas, prout de ea latè dictum fuit in *cap.14.* Verum, vbi non controuertatur validitas conceſſionis, ſed quæratur de eius intelligentia circa propoſitum noſtrum, videlicet quoad tempus quo durare debeat, ſumenda eſt interpretatio ex præcitatis Iuribus; Et quia ab initio fuit prohibita eius conceſſio vltra tertiam generationem, & propterea hæc fuit primordialis natura em-
25 phyteuſis Eccleſiaſticæ, quatenus non appareat de conceſſione,vel ſi appareat non ſit in ea expreſſum tempus quo durare debeat ſumitur Interpretatio, vt vltra tertiam generationem non extendatur *Iaſ. in l. ait Prætor §. item ſi iurauero num.4. ff. de iure iur. Ruin. conſ.3. num.19. & conſ. 160. num. 12. lib.1.Natt.conſ.3.num.12.Cranet.de antiquit. temp.par.4.num.70. ad fin. Menoc. præſumpt. 109.num.15.lib.3. Fulgin.de iur.Emphyt. tit. de contract.emphyt.q.12.n.3.*

Et licet poſtmodum data fuerit licentia concedendi emphyteuſim in perpetuum, iuxta dictum §. *licentiam in Auth.de alienat.*
26 *& emphyt.* Tamen vel diſpoſitio in tali §. *licentiam* non debet attendi tanquam correcti de Iure Canonico per *cap. nulli §. alienationis de rebus Eccleſ.non alienan.* vbi poſt prohibitam alienationem rerum Eccleſiæ ſubiungitur, alienationis nomine comprehendi Emphyteuſim perpetuam, & ſic admittitur diſpoſitio *d. §. emphyteuſis*, & corrigitur diſpoſitio *d. §. licentiam*, vt aducitur *Roman in l. etiam num. 10. in fin. verſ. quarto probatur.cum ſeq.* & præſertim *num.12.ff.ſol. matr.* quem ſequuta eſt *Rota cor. Coccin. dec. 2164.num.4. & ſeqq.* Vel ſi debeat attendi, adhuc nõ propterea ſequitur diſpoſitionem præcedentem, de qua in *d. §. emphyteuſim*,
27 fuiſſe totaliter correctam, & attendi amplius non debere, quia correctio Iurium in quantum fieri poteſt vitari, & reſtringi debet, *cap. cum expediat de elect. in 6.*& in proprijs terminis *Ancaran.conſ.134 n.1. Mantic.* qui alios adducit.*de tacit.lib.22.tit.19.n.13.*

Et hinc duo ſequuntur, primum, vt cum
28 ius poſterius in *d. §. licentiam* ſolummodo diſpenſet, & licentiam concedat faciendi emphyteuſim perpetuam, apparere debet ex inueſtitura, quod Eccleſia dicta facultate vti voluerit, & ſi non appareat, cenſetur Emphyteuſis conceſſa iuxta dictam ſuam naturam,vt non tranſeat niſi ad filios, & nepotes recipientis, iuxta præcitatas auctoritates, & bene *Rot. coram Merlin. dec.420.n. 10.cum trib.ſeqq.& coram Coccino dec.2194. numer.5.*

Secundum, vt cum primum ius ſtatuat Emphyteuſim non tranſire niſi ad filios, & Nepotes, & ſolum admittat poſſe tranſire etiam à viro in vxorem, & econtra, vbi expreſſe dictum ſit, & non alias,& ſic vbi aliud dictum non ſit, faciat eam traſmiſſibilem ſolum ad deſcendentes, dum ius ſuperue-
29 niens ſolum dicit, eam poſſe cõcedi in perpetuum, & non loquitur fauore tranſuerſalium, intelligi poteſt, & debet, vt poſſit extendi in perpetuum fauore deſcendentium tantum, & ſic multiplicet numerum ſucceſſorum non autem alteret eorum qualitatem, vt bene declarat *Ancaran. in dict. conſ. 134 num.1.*& alij relatis *Mantic. de tacit.lib. 22.tit.19.num.13. & num. 21. ante med.* vbi
30 de comm. Et hinc eſt quod paſſim dicitur emphyteuſim Eccleſiaſticam ſui natura non tranſire ad extra eos, ſed finita generatione reuerti ad Eccleſiam *Gabr. conſ.84.num.71. lib.2.Cald.de nominat.emphyt.lib.2. quaſt.33. num.23.ver.in emphyteuſi vero, & ſeq. Surd. dec. 11. num. 8.* vbi de magis communi *Rot. deciſ.381.num.2.par.5. & deciſ.311. num.4. par.6.& dec.427.n.11.par.9.rec.*
31 Et licet aliqui limitent, vt hoc procedat

in

in emphyteuſi abſque Beneplacito Apoſto-
lico, alijſque ſolemnitatibus in alienatione
rerum Eccleſiæ neceſſarijs conceſſa *Cuman.
conſ.57.num.3.Alex.conſ.9.num.9.ver. tertio
reſpondeo lib.2. Gazadin.conſ.86. numer.22.
Becc.con.3.num.27. Rimin.Iun.conſ.461.num.
6.& 7. Afflict. dec.100. num.2. & ibi Vrſil.*
Tamen contrariam opinionem ſequuntur
alij, vt adhuc retineat ſuam naturam ad ex-
32 traneos non transeundi *Mantic. de tacit. lib.
22 tit.19. num. 19.* & hanc eſſe magis com-
munem teſtatur *Clar.in §. Emphyt. quæſt.28.
num.7.ad fin. verſ.quidquid tamen*, & vide-
33 tur has cõtrarias opiniones facile concilia-
ri poſſe, vt prima procedat ſi ex verbis in-
ueſtituræ, vel aliunde appareat concedentẽ
voluiſſe emphyteuſim ad extraneos tranſi-
re: ſecunda vero quando de tali voluntate
non conſtet, & ratio differentiæ eſt; quia
quando conſtat de voluntate,& accedit be-
neplacitum, concurrit ſimul voluntas, &
poteſtas, nulli enim dubium, auctoritate
Papę interueniente,poſſe fieri emphyteuſim
ad quoſcunque tranſitoriam, & ita loquun-
tur *Cuman. dict. conſ.57. num.3.* & alij ſupra
pro prima opinione adducti, quando autem
non conſtat de voluntate,viget præſumptio,
quod partes voluerint contrahere ſecundũ
diſpoſitionem iuris, & naturam contractus
emphyiteuſis Eccleſiæ, vt non tranſeat ad
34 extraneos, & Beneplacitum, ſeu confirma-
tio Papæ ſupplet defectum poteſtatis, non
autem conceſſionem ampliat, vel extendit,
vltra quam ſenſerit concedens *Alex. conſ.
122.num.20.lib.4.Surd.conſ.349. num.6. ad
fin.& conſ.361. num 7. Seraph. dec.981. n.5.
Rot. in vna Lucana Iuriſdictionis cor.Pamphi-
lio penes Marcheſ. de commiſſ. par.1. fol.555.
num.5.* & ita vtrumque requiri, nempe ex-
preſſionem, & ſolemnitates,voluit in ſpecie
Gozad. conſ.39. num.12. & eſſe opinionem
tutiorem fatetur *Couarr.var. reſol. cap.17.n.
5.ad fin.lib.2.*

Quo autem ad expreſſionẽ vbi adeſt inue-
35 ſtitura ad eam recurrendum erit, eiuſque
verba ponderari debebunt ad dignoſcen-
dum vtrum fuerit extenſa, & ad quos *cap.1.*
& ibi *Bald.de ſucceſſione feud.Bec. conſ.88.n.
15.Rot.dec.286. num.2. verſ. & Domini par.
4.recent.*

At in dignoſcendo verum partes volue-
rint extendere conceſſionem, vel non, &
quomodo ac præcipue, an voluerint eam
tranſire vltra deſcendentes, conſiſtit illa
magna controuerſia, quam exagerat *Man-
tic.dict tit.19.num.3.verſ. omnes itaque*, vbi
dicit, quod DD. inter ſe maxime diſſen-
tiunt, & ſibimet ipſis contradicunt, adeout
articulus videatur inextricabilis: ſed reten-
tis prædictis, ſi conceſſio facta ſit pro ſe, &
hęredibus, conuincetur quidem extenſa vl-
tra nepotes;at non vltra deſcendentes, quia
36 licet nomen hæredis aptum ſit comprehen-
dere quoſcumque hæredes,tam deſcenden-
tes, quam extraneos, tamen hoc procedit
in materia ſui natura tranſitoria ad quoſcũ-
que, & vt dicitur, indifferenti, ſecus autem
in materia differenti, quæ ſcilicet non niſi
ad hæredes ſanguinis, ideſt deſcendentes,
ſui natura eſt tranſitoria, quia tunc de eis
tantum intelligitur *Ruin. conſ 68. num.9. in
fin.lib.5.Cephal.conſ.400.numer.22. & ſeqq.
Ciarlin.contr.10.num.31.Griuel. dec.18. n.3.
Seraph.dec.868.n.2.*

Vnde dum ex ſupra firmatis, emphyteu-
37 ſis Eccleſiaſtica ſui natura non eſt tranſito-
ria ad quoſcunque hæredes, ſed ſoluim ad
deſcendentes; Inde ſequitur,vt ſimus in ma-
teria differenti, & ſic conceſſio pro hæredi-
bus de ipſis deſcendentibus tantum intelli-
gatur *Gabr.conſ.84 num.51. & 52.lib.2.Bel-
lon.Iun.conſ.48.nu.12. Mantic de tacit. dict.
lib.22.tit.19. num.* 20. vbi de veriori, idque
procedit quamuis dictum ſit pro hęredibus,
& ſucceſſorib. *Surd.dec.11.n.8 Rot.dec.212.
n.4.& ſeqq. p.6.dec.427.n.10.par.9.rec.*
38 Quod vtique ſecus eſt in emphyteuſi
laicali, quia in ea ceſſat dicta ratio, quæ mi-
litat in emphyteuſi Eccleſiaſtica, cum ipſa
ſit ſui natura tranſitoria ad quoſcumque, &
talis præſumatur etiam vbi non apparet in-
ueſtitura,iuxta tradita in *cap.22. num.41.* &
ideo ſufficit eſſe ſtipulatum pro hæredibus,
adhoc, vt veniant etiam extranei *Clar. in §.
emphyteuſis quæſt.28.num.6. Rot. coram Mer-
lin.deciſ.860.num.8.& deciſ.872 num.2.*Imo
etiamſi non fuiſſet expreſſe dictum de hære-
dibus, adhuc cenſerentur etiam hæredes in
ſtipulatione comprehenſi, iuxta naturam
ipſius ſtipulationis *l. veteres C.de contrahen.
& committ.ſtipulat.Rot.deciſ.12.num.33.par.
6. rec.* Et ceſſante etiam ſtipulatione, iuxta
naturam emphyteuſis laicalis.de qua plene
Mant.d.tit.19.n.2.

39 Imo ſi emphyteuſis ab initio fuiſſet à
priuato conceſſa, & ipſi priuato deinde ſuc-
ceſſiſſet Eccleſia, non propterea talis em-
phyteuſis regulari deberet iuxta naturam
emphyteuſis Eccleſiaſticæ, ſed ſẽper retine-
ret ſuam primeuam naturam emphyteuſis
laicalis, & iuxta eam iudicari deberet *An-
caran.conſ.165.num.2.*quem reiectis contra-
rijs ſequitur *Rota cor.Canaler.deciſ.316. n.6.
& cor.Merlin.deciſ.860.num.9. & deciſ.872.
num.2. & coram Dunozet.Sen. deciſ.164. nu.
13.& ſeqq. vſq. ad fin.* Niſi forte Eccleſia
emphy-

Digitized by Google

40 emphyteuſim acquiſiuiſſet loco alterius emphyteuſis ſuæ propriæ, & ſic Eccleſiaſticæ, itaut in eius locum ſubrogaretur, quia tunc de tali opinione dubitari poſſet, prout dubitaſſe videtur *Rot. in dict. deciſ.* 872. *nu.* 2. *ver. aut vero volumus cor. Merlin.*

41 Non tamen conceſſio emphyteuſis Eccleſiaſticæ facta pro hæredibus reſtringi deberet ad hæredes ſanguinis, ſi daretur caſus, quo conceſſio verificari non poſſet niſi in hæredibus extraneis, puta ſi facta eſſet Sacerdoti *Socin. iun. conſ.* 187. *num.* 7. *lib.* 2. *Theſaur. dec.* 146. *Rot. dec.* 79. *num.* 6. *poſt Salgad. in labyr. Credit. & dec.* 29. *n.* 14. *& dec.* 209. *n.* 10. *par.* 10. *rec.*

42 At hoc procedit, vbi recepta ſit ab incapace habendi deſcendentes pro ſe tantum, & hæredibus, ſecus autem ſi ſtipulata ſit etiam ſimul pro alio, qui deſcendentes habere valeat, puta pro ſe, & fratre, & hæredibus, tunc enim quia poſſet intelligi de deſcendentibus fratris, non eſſet neceſſe recedere à regula, & intelligere de extraneis, vt habetur in *dicta deciſ.* 209. *num.* 10. *par.* 10. *recent.*

43 Item procedit ſi non ſolum adſit dicta incapacitas habendi deſcendentes ex parte recipientis emphyteuſim, ſed concurrat etiam eiuſdem incapacitatis notitia in concedente, quia dum agitur de intelligendo contractu, & recedendo à ſignificatione verborum, quæ communiter in tali contractu procedit, non ſufficit mens, & intentio vnius ex contrahentibus, ſed requiritur vtriuſque, prout firmat *Mantic. de tacit. lib.* 3. *tit.* 4. *nu.* 21. & dictum eſt alibi, & in his terminis declarauit *Rot. in dec.* 340. *num.* 17. *par.* 11. *rec.*

Præterea dicta opinio, quod nomen hæredum reſtringatur ad ſolos deſcendentes,

44 limitatur, vt procedat quatenus ſimpliciter de hæredibus facta ſit mentio, vel additum ſit aliud nomen non aptum ampliare ſignificationem, vti ſi dictum pro hæredibus, & ſucceſſoribus, ſecus autem ſi additum ſit aliquod ſignum vniuerſale aptum ampliare ſignificationem nominis hæredum, vti ſi dictum pro omnibus hæredibus, quia tunc nõ poſſet reſtringi ad ſolos deſcendentes, ſed venirent omnes etiam extranei *Bald. in cap. in præſentia* 8. *n.* 20. *poſt princ. ver. quod dico de prob. Alex. conſ.* 30. *n.* 15. *lib.* 5. *& conſ.* 195. *n.* 4. *lib.* 6. *Rol. conſ.* 96. *n.* 29. *lib.* 1. *Curt. Iun. conſ.* 1. *n.* 4. *Men. conſ.* 282. *n.* 13. *Decian. conſ.* 58. *num.* 31. vbi de communi *lib.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *numer.* 22. & ſufficere

45 quamcumque coniecturam etiam leuem, quod partes ſenſerint etiam de extraneis, loquendo ſimpliciter de hæredibus, voluit *Cephal. conſ.* 9. *n.* 13. *prope fin. verſ. tamen vbi.*

46 Quod, & certius dicendum erit ſi conceſſio facta ſit pro hæredibus quibuſcumq; *Gabr. conſ.* 76. *num.* 12. *lib.* 2. *Viu opin.* 248. *verſ. ſed. iſta ſententia Mareſcot. Var. reſolut. cap.* 1. *nu.* 30. *lib.* 3. *Clar. in* §. *emphyteuſis quæſt.* 28. *nu.* 9. vbi quod hæc eſt vera, & communis opinio *Rot. dec.* 47. *n.* 3. *par.* 4. *& dec.* 548. *n* 12. *par.* 4. *tom.* 3. *rec.*

47 Et licet etiam in prædictis terminis conceſſionem reſtringi ad ſolos hæredes ſanguinis, iuxta naturam emphyteuſis Eccleſiaſticæ, voluerit *Menoc. conſ.* 999. *nu.* 2. *&* 8. *& ſeqq.* & ſenſerit etiam *Rot. in Romana Domorum* 13. *Maij.* 1658. §. *neque contraria cor. Veroſpio*; tamen à præcedenti tanquam cõmuni, & veriori non erit recedendum, niſi forte verba adiuncta aliud ſuaderent, puta

48 ſi verbis, hæredibus quibuſcumque, additum fuiſſet, legitime deſcendentibus, quia inde reſultaret reſtrictio dictionis, *quibuſcumque*, ad ſolos deſcendentes, prout conſuluit *Morot. conſ.* 83. *num.* 7. Et idem eſſe ſi

49 dictũ fuiſſet pro ſucceſſoribus quibuſcumque vſque in tertiam generationem, quia hæc verba, vſque in tertiam generationem, important ſucceſſionem ſanguinis, *Corn. conſ.* 100. *num.* 4. *lib.* 4. *Clar. in* §. *emphyteuſis quæſt.* 28. *num.* 2. Et ideo operantur præcedentia verba, pro hæredibus quibuſcumque, intelligi de hæredibus ſanguinis, ne videatur contrahentes in continenti ſe correxiſſe, prout late declarauit *Rot. deciſ.* 407. *num.* 4. *&* 5. *par.* 4. *rec.*

Cæterũ dicta communis concluſio, quod

50 emphyteuſis conceſſa pro hæredibus quibuſcumque, quamuis Eccleſiaſtica, tranſeat ad extraneos, ampliatur etiam, vt procedat, ſi dictum fuiſſet, pro maſculis quibuſcumq; vt docuit *Bald. in l.* 1. *num.* 27. *verſ. trigeſimo quarto ff. de rer. diu. & in cap. imperialem in princ. num.* 19. *de prohib. feud. alienat. per Federic.* & alijs adductis ſequitur *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *num.* 23.

Secundo ampliatur dicta opinio, vt ve-

51 niant etiam extraneos ſingulares ſucceſſores, & hæredes extraneos quando dictũ eſt, pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque, *Pariſ. conſ.* 71. *num.* 42. vbi de communi *lib.* 3. *Gabr. conſ.* 26. *num.* 11. *& ſeqq.* vbi de magis communi *lib.* 2. *Surd. conſ.* 440. *num.* 11. *& ſeqq. Mantic. deciſ.* 18. *num.* 5. *Rot. dec.* 491. *num.* 8. *& deciſ.* 780. *num.* 5. *par.* 3. *rec.* Et quod veniat Legatarius, *Viu. opin.* 248. *verſ. limitatur etiam.*

Tertio ampliatur, vt dictio, *quibuſcumq;*

52 operetur etiamſi non ſit in ipſa diſpoſitiua con-

conceſſionis, ſed in alia parte Inſtrumenti, vti ſi ſit in pacto caducitatis ob non ſolutũ Canonem *Gabr.conſ.76.num.13.lib.2.* vel in ea parte, in qua concedens promittit facere conſentire omnem perſonã *Rot.dec.280.n.2. ver.atque ex dictione par. 1. rec.* vel in promiſſione canonum, vt dictum fuit per *Rot. in Brixien. feudi 1. Iulij 1592. §. præſertim quia coram Pamphilio*, & generaliter in quacumque parte inſtrumenti, vt dictum fuit in vna *Romana deuolutionis domus 15. Ianuarij 1672. §. certi, & indubitati Iuris, coram Reuerendiſs. Mattheio.* Imo etiamſi adſint extra

53 ipſam conceſſionem in eius confirmatione, adhuc per eam declarari ſufficienter conceſſionem ipſam, vt ſit tranſitoria ad extraneos, firmauit *Altograd.in conſ.22.numer.7. ver.tertia declaratio lib.1.* Quod tamen in-

54 telligendum procedere ſi verba non poſſint iuxta naturam contractus reſtringi ad deſcendentes, & in eis aliquid operari, alias enim ſunt reſtringenda, prout in caſu quo in prohibitione alienationis non ſolum facta erat mentio de hæredibus, & ſucceſſoribus, ſed etiam additum erat, & de alijs ab inueſtito cauſam quomodolibet habentibus, cenſuit *Rota coram Bichio in dec. 483. nu.41. verſ.quod prohibitio, & ſeqq.* vbi voluit dicta verba intelligi poſſe de conſanguineis remotioribus in inueſtitura cõprehenſis, quia à proximioribus, etiam per viam alienationis cauſam haberent, quod, & comprobatũ fuit in *dec.340.num.8.& 9.par.11. rec.*

55 Quarto ampliatur ſufficere ſtipulationem eſſe conceptam cum clauſula cæterata *pro ſe &c.* quia cum talis clauſula ſoleat extendi, *pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus,*

56 *quibuſcumque*, ipſa ſola eſt ſufficiens conceſſionem ad hæredes extraneos extendere prout ſenſit *Rot.coram Seraphino deciſ. 703. num. 2. & in deciſ. 359. num. 19. part.5.rec.* relata etiam per *Ciarlin. controu. 6. num.60. & deciſ. 321. num. 2. part.11. rec.*

57 Verum iſta ampliatio non caret difficultate, quia præfata clauſula poteſt commodiſſime intelligi iuxta naturam contractus, pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus ſanguinis, & ideo ita intelligi debet, vt poſt alios ſenſit *Barboſ.clauſ. 111. num.3.* & iſtam opi-

58 nionem tanquam veriorem amplexa fuit nouiſſime *Rota in deciſione 340. num.5. par. 11. rec.* vbi reſpondet dictæ deciſioni Seraphini, quod ibi res non erat cum Eccleſia, neque de illius intereſſe agebatur, ſed cum aliis, qui inter ſe contendebant de ſucceſſione.

59 Præterea idem, quod dictum eſt de ſtipulatione pro ſe, & hæredibus quibuſcumque, procedit etiam in ſtipulatione *pro ſe, & quibus dederit*, quia iſtæ duæ clauſulæ æquiparantur *Pariſ. conſ. 3. num. 12. lib.1. Curt. Iun. conſ. 4. num. 4. Rolan. conſ. 3. num.64. & conſ. 42. num. 11. lib.1. Lancell.Gall.conſ. 84. num. 44. Surd. conſ. 475. num. 25. Becc. conſ. 88. num. 22. Bellon. Iun. conſ. 30. nu. 4. Mantic. deciſ. 18. num. 5. verſ. nam hac*

60 *verba* & ideo æque faciunt emphyteuſim tranſitoriam ad hæredes extraneos, quamuis ſit eccleſiaſtica *Roland. conſ. 55. num.33. lib. 3. Statil. de Salniano inſpectione 3. cap.4. num. 264. Rot. deciſ. 280. num. 1. verſ. quibus dederit part. 1. & deciſ. 185. num.2. part. 4. & deciſ. 548. num. 8. part. 4. tom. 3. rec.* imo, & quod clauſula *quibus dederit* ſit fortior, & magis operetur in hoc propoſito, quã ſtipulatio *pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque*, voluit *Morot. conſ. 30. num. 2.*

61 Volunt tamen aliqui prædictam clauſulam operari ſolum ad fauorem primi acquirentis, ſcilicet, vt iſte poſſit emphyteuſim tranſmittere ad extraneos, non autem alii eius deſcendentes *Becc. conſ. 161. num. 18. verſ. comprobatur, & ſeqq. Ciarlin. contr. 6. num. 26. Ciroc. diſcept. 59. num.47. Gregor. deciſ. 529. num. 3. & ibi Add. num. 22. Rot. deciſ. 11. num. 1. part. 1. diuer.*

62 At in contrarium faciunt late tradita per *Rolan. conſ. 55. num. 54. verſ. ſimiliter non obſtat lib. 3.* vbi quod facultas alienandi etiamſi data mediante dictione perſonali, *ipſi*, tamen non ſit reſtringenda ad primum ſed ſuffragetur etiam pro alijs ſucceſſoribus,

63 & pro concordia poſſet diſtingui, vt prima procedat in emphyteuſi ad tertiam generationem, in quibus terminis loquitur *d. Deciſio 11. num.1. verſ. non obſtat part.1. diuer.* vel aliunde appareret eſſe emphyteuſim ſtipulatam pro deſcendentibus, ſecus autem quando aliunde non dignoſcitur eſſe ſtipulatam emphyteuſim pro ſolis deſcendentibus, quia in primo caſu, vt ſaluetur in aliqua parte ſtipulatio, & ius deſcendentium, reſtringitur vis dictæ clauſulæ, vt ſolus primus acquirens poſſit alienare, & præiudicare vocatis, in altero verò omnes *Cald. de nominat. emphyt. quæſt. 23. num. 31. ad fin. verſ. quod maxime obſeruandum eſt. Corbul.*

64 *de cauſ. priuat. ob alienat. limit. 3. in fin.* & generaliter dicta clauſula, quibus dederit, reſtrictionem patitur, & limitatur ab alijs clauſulis, ita vt naturam contractus non alteret *Dec. conſ. 171. num. 3. verſ.4. & vltimo Becc. conſ. 161. num. 7. & late ſeqq. Menoc. conſ. 61. num. 23.* vbi quando emphyteuſis eſt reſtricta ad certas perſonas, dicta clauſula poteſt operari facultatem alienandi in-

di inter illas Rot. deciſ. 502. num. 10. & 11.
65 poſt Genc. de Cenſ. infringitur tamen virtus
dictæ clauſulæ ſignanter per prohibitionem
alienarionis, de qua Dec. in d. conſ. 171. &
66 dicam infra, & hanc eſſe differentiam inter
clauſulam, quibus dederit, & clauſulam,
pro hæredibus quibuſcunque, vt prima in-
fringatur per prohibitionem alienationis,
non autem ſecunda Rota coram Dunozet. Iun.
deciſ. 760. num. 20.

67 Prædictæ autem clauſulæ pro ſe, & qui-
bus dederit, ſimilis eſt clauſula pro ſe, & ab
eo cauſam habentibus, quæ propterea facit
eodem modo emphyteuſim ad quoſcunque
tranſitoriam Socin. Iun. conſ. 1. num. 35. ad
med. & ſeqq. lib. 4. Bero. conſ. 65. num. 75.
& ſeqq. & n. 97. lib. 1. Natt. conſ. 156. numer.
12. Grauet. conſ. 84. num. 11. & alii quos re-
fert Becc. conſ. 88. num. 23. & idem eſt de
68 clauſula, ac de ea faciendi, & diſponendi ad
libitum voluntatis, vt pleniſſime firmatur in
dec. 268. num. 4. part. 12. rec.

Poſſet tamen eodem modo virtus dictæ
69 clauſulæ eſſe reſtricta ad primum acquirẽ-
tem, ſcilicet vt ipſe ſolus valeret ad extra-
neos tranſmittere, prout in caſu quo con-
ceſſio erat facta quibuſdam Marchionibus
per ſe, hæredeſque ſuos, & ſucceſſores ex
ipſis legitimè deſcendentes, ſeu cauſam ha-
bentes ab eiſdem &c. conſuluit Ruin. conſ.
39. num. 11. poſt med. verſ. non obſtat etiam
lib. 1. vbi dicit quod quatenus per prædicta
vltima verba, ſeu cauſam habentes ab eiſ-
dem, dicatur conceſſa facultas alienandi, in-
telligitur data ſolum primis acquirentibus,
quia dum clauſula dicit, hæredeſque ſuos,
& ſucceſſores ex ipſis legitime deſendentes,
intelligitur de deſcendentibus ab ipſis Mar-
chionibus inueſtitis, & ideo eodem modo
intelligi debent verba ſequentia, ſeu ha-
bentes cauſam ab eiſdem, attenta præſer-
tim natura illius alternatiuæ, ſeu, quæ eſt
vt vna pars illius, quæ ſit obſcura, decla-
retur ab alia.

70 Præterea non operaretur mentio cauſam
habentium ab emphyteutis, vbi non eſſet
in diſpoſitiua, ſed alibi, puta in prohibitio-
ne alienandi, quia non valeret alterare te-
norem ipſius diſpoſitiuæ, nam intelligi poſ-
ſet de habentibus cauſam iuxta illam, vt
cenſuit Rot. coram Bichio deciſ. 483. num. 42.
& in rec. deciſ. 390. num. 8. & 9. part 11. &
deciſ. 67. num. 13. & 15. poſt Tondut. de
penſion.

Sunt & aliæ clauſulæ, quæ operari poſ-
ſunt vt emphyteuſis eccleſiaſtica intelliga-
tur ad hæredes extraneos tranſitoria, ſed
71 præcipuè conſideratur clauſula ad haben-
dum &c. nam eſt multum ſolita apponi, præ-
cipuè quando conceſſio eſt facta per iuſtru-
mentum à Notario receptum, & habet di-
ctam virtutem transfundendi emphyteuſim
ſui natura tranſitoriam ad ſolos deſcenden-
tes in emphyteuſim hæreditariam Grauet.
conſ. 256. num. 4. & latiſſime Laderch. conſ.
1. per tot. Becc. conſ. 88. num. 20. ver. ſecun-
do cum pluribus ſeqq. Caualer. deciſ. 219. nu.
11. & 12. & deciſ. 293. num. 2. Burat. deciſ.
295. num. 2. Durán. deciſ. 294. num. 3. Rot.
deciſ. 287. per tot. & deciſ. 438. num. 2. &
deciſ. 642. nu. 4. part. 1. & deciſ. 26. num. 2.
& ibi Add. num. 11. & ſeqq. vbi ionumeros
refert part. 3. rec.

Verum licet prædicta opinio ſit commu-
72 nis, & à Rota ſæpiſſime approbata, vt pa-
tet ex præcitatis deciſ. & aliis quas ſciens
omiſi, tamen alii, & eadem Rota quando-
que etiam dixit, clauſulam prædictam in-
telligi iuxta naturam contractus, & non va-
lere illam alterare, vt Menoc. conſ. 61. num.
20. & latius conſ. 545. num. 5. Bertazzol.
conſ. ciuil. 73. num. 74. Rot. cor. Merlin. dec.
638. num. 4. ad fin. coram Royas deciſ. 402.
num. 5. in rec. deciſ. 60. num. 12. part. 5. &
dec. 427. num. 11. part. 9.

Conciliantur autem prædictæ contrariæ
73 opiniones, vt prima procedat vbi clauſula
ſit in parte diſpoſitiua, ſecunda vero vbi ſit
inter clauſulas executiuas Giarlin. contr. 6.
num. 27. Burat. deciſ. 87. num. 6. & 20. in
rec. deciſ. 204. num. 7. part. 2. & deciſ. 452.
74 nu. 3. & ſeqq. part. 9. & in executiuis tunc
eſſe dicitur cum eſt poſita poſt firmatam ac-
quiſitionem Ceph. conſ. 17. num. 24. Surd.
conſ. 551. num. 20. Giarlin. qui alios refert
75 contr. 6. num. 28. ſecus autem ſi eſt poſt
verbum, inueſtientes, in ſermone continuato
& immediato poſt diſpoſitiuam quamuis
perfectam Bec. conſ. 88. num. 49. Rot. deciſ.
294. n. 7. part. 2. & dec. 286. nu. 7. par. 3. rec.
76 Et dicitur etiam in parte diſpoſitiua cum
eſt immediatc poſt deſcriptionem bonorum
ante clauſulam hanc &c. & ante promiſſio-
nem Canonis Laderch. conſ. 1. num. 14. vt
pluribus relatis deciſ. dicit Burat. deciſ. 87.
num. 7. & vltra ibi relatas deciſiones in rec.
deciſ. 452. num. 9. part. 9.

Verum non deſunt etiam deciſiones ex-
77 preſſe volentes, quod etiam in primo caſu,
vbi videlicet dicta clauſula eſt in parte diſ-
poſitiua, reſtrictionem recipiat ad limites
contractus, cui apponitur, & non alterare
eius naturam, & ideo non facere emphy-
teuſim eccleſiaſticam tranſitoriam ad extra-
neos, vt ſignanter habetur in d. deciſ. 427.
num. 11. & 12. part. 9. rec. vbi quod plu-

ties dixit Rota & vltra deciſiones ibi adductas, fuit etiam nouiſſime dictum in vna *Bononien. ſeu Ferrarien, bonorum emphyteuticorum* 1. *Aprilis* 1669. §. *neque talem coram Reuerendiſſimo D. meo Calataiu*, at opinio iſta
78 procedit ſi emphyteuſis ſit conceſſa ſine ſolemnitate beneplaciti Apoſtolici, quia ſine eo deficit poteſtas faciendi eam tranſitoriã ad extraneos, vt dictum eſt ſupra, & in his terminis loquitur, iſtaque ratione præcipue mouetur *Rot. in d. deciſ.* 427. *num.* 15. *part.* 9. *rec.* alias tanquam contra communem
79 debet reſtringi, vt procedat quatenus ex alijs verbis dignoſcatur emphyteuſis ſtipulata ſolum pro deſcendentibus, tunc enim applicatur dictam clauſulam non tribuere facultatem alienandi in extraneos in præiudicium vocatorum, ne in vna eademque inueſtitura inducatur manifeſta contrarietas, & repugnantia, prout dicit *Rot. in d. deciſ.* 427. *num.* 13. *&* 14. vbi plurimi cumulantur hanc rationem ponderantes, & bene diſtinguendo declaratur *in deciſ.* 74. *numer.* 8. *& ſeqq. vſque ad* 14. *part.* 6. *& deciſ.* 175. *num.* 9. *part.* 13. *rec.* & conſonant deciſiones, quę
80 dicunt præfatam clauſulam non operari in præiudicium vocatorum, ſed ſolum concedentis *vt coram Gypſio penes Giouagn. conſ.* 44. *num.* 108. *& ſeqq. lib.* 2, *coram Caualer. dec.* 292. *num.* 4. *& coram Durano dec.* 212. *n.* 20.

Procedit autem dicta reſtrictio præfatæ
81 clauſulæ facilius ſi ſit cæterata, alias enim ſi ſit extenſa cum facultate expreſſe diſponendi ad libitum, importat apertè emphyteuſim eſſe ad extraneos tranſitoriam *Mantic. de tacit. lib* 22. *tit.* 19. *num.* 25. *Altogr. conſ.* 22. *num.* 6. *verſ. at hec caſu lib.* 1. *Rota deciſ.* 268. *num.* 2. *part.* 12. *rec. & in vna Romana Deuolutionis Domus* 15. *Ian.* 1672. §. *multum etiam cor. R.P.D. Mattheio* & non
82 valet reſtringi per verba ſequentia, ne inducatur correctio *Soccin. Sen. conſ.* 43. *num.* 4. *verſ. ſed ad hec dicta lib* 4. *Rot. coram Caualer. deciſ.* 219. *num.* 13. *& in vna Nonantulana Bonorum, impreſſa per Giouagn. conſ.* 44.
83 *num.* 85. *lib.* 2. & quod ſi ample appoſita neque reſtringatur per antecedentia *Caualer. deciſ.* 293. *num.* 4.

Quoniam vero ratio cur dictę clauſulę de-
84 monſtrent emphyteuſim eſſe tranſitoriam ad quoſcunque eſt, quia continent facultatem alienandi, inde ſequitur, vt vbicunque conceſſa eſt talis facultas emphyteutæ, reſultet, vt emphyteuſis tranſeat etiam ad extraneos *Dec. conſ.* 171. *nu.* 2. *Curt. iun. conſ.* 4. *num.* 3. *Burat. deciſ.* 87. *num.* 11. *&* 12. & multo magis ſi data facultas alienandi expreſſe in extraneos, vel per viam contractus *Rota deciſ.* 294. *num.* 6. *part.* 2. *rec.*
84 Et attenduntur etiam alia verba, & coniecturæ voluntatis comprehendendi extraneos ſi adſit poteſtas *Cephal. conſ.* 9. *num.* 17. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *num.* 22. *& ſeqq. Rot. deciſ.* 381. *num.* 6. *part.* 5. *rec.*

Vnde ſi conceſſa ſint omnia, & ſingula
86 iura, & actiones, quas habet Eccleſia cum clauſula *ponens in locum, & ius ipſius Eccleſia vt in rem propriam*, arguitur data facultas alienandi in quoſcunque, & ſic emphyteuſim eſſe ad extraneos tranſitoriam *in Romana Domus S. Euſtachy impreſſa per Giouagnon. conſ.* 44. *num.* 73. *lib.* 2. facit *Soccin. Sen. conſ.* 266. *num.* 39. *lib.* 2. & ad idem
87 ponderatur etiam reſeruatio directi dominij, quia cenſentur conceſſa omnia iura non reſeruata, vt in dicta *deciſ. Romana domus S. Euſtachij num.* 73. *verſ. non obſtat clauſula*, & multo magis ſi talis reſeruatio ſit poſita immediate poſt clauſulam, *quidquid placuerit faciendum vt in dec.* 294. *num.* 5. *part.* 2.
88 *rec.* ad idem ponderatur etiam, quod prohibita ſit alienatio ſolum in manus mortuas quia inde arguitur in alios quoſcunque cõceſſa, vt fuit firmatum in vna *Romana ſeu Albanen. Vineæ* 20. *Iunij* 1670. *ver. quod autem verſemur corã R.P.D. meo Albergato*, quæ
89 eſt poſt *Torr. de pact. deciſ.* 81. & generaliter vbicunque prohibitio alienandi limitatur in certis caſibus, quia præſupponit in neceſſarium antecedens facultatem alienandi in caſibus non exceptis, vt fuit dictum in *Imolen. bonorum cor. Pamphilio impreſſa per Giouagn. d. conſ.* 44. *num.* 78. *lib.* 2.

Ponderari etiam ſolet pactum, quod in
90 caſu alienationis debeat ſolui laudemium, quia cum extranei tantum laudemium ſol-
91 uere debeant, ex tali pacto arguitur bona ad extraneos poſſe deuenire *Cephal. conſ.* 27. *num.* 19. *& ſeqq. Gabr. conſ.* 84. *num.* 10. *&* 11. *lib.* 1. *Laderch. conſ* 1. *num.* 15. *Anna alleg.* 106. *num.* 5. *Redoan. de reb. Eccleſ. non alienan. quæſt.*
92 66. *num.* 25. *& ſeqq.* Verùm quoniam dari poteſt caſus, vt etiam deſcendentes ſoluere teneantur laudemium, vti ſi res diuidua ad plures æquales in gradu delata, vni tantum per eos tribuatur, qui alijs pretium refundat *Cephal. conſ.* 195. *num.* 26. & alij pleniſſimè cumulati per *Burſat. conſ.* 137. *num.* 7. *& conſ.* 181. *num.* 9. *& ſeq.* Inde ſequitur, vt prædictum argumentum parum vel nihil vrgeat, vt dixit *Rota coram Bichio deciſ.* 483. *num.* 45.

Prout etiam ponderari ſolet pactum affrã-
93 candi, ſi adſit in inueſtitura, nam etiamſi affrancatio adhuc facta non ſit, demonſtrat emphyteuſim tranſitoriam ad extraneos, cũ faciat, vt de contractu iudicetur tanquam

de

Digitized by Google

de emptione & venditione *Curt. Iun. conſ.* 82. *per tot. Grot. conſ.* 72. *num.* 41. *&* 42. *Ceph. conſil.* 329. *num.* 45. & 55. *Gratian. diſc.* 477. *nu.* 10. *& ſeqq. Cyriac. contr.* 72. *num.* 11. *& ſeqq. Rot. deciſ.* 524. *num.* 3. *poſt Genc. de Cenſ.* Verùm ad hoc quoque pactum reſpondit *Rot. in dicta deciſ.* 483. *coram Bichio ſub num.* 31. dicens
94 quod vbi non fuit effectuatum, & non eſt neceſſarium, ſed facultatiuum, nihil operatur, ex *Gratian. diſc.* 477. *num.* 16. *& Rot. deciſ.* 359. *num.* 31. *&* 32. *par.* 5. *recent.*

Facit quoque coniecturam, quod conceſ-
95 ſio ſit extraneorum quoque fauore facta, ſi non ſit pro modico Canone, ſed pro penſione, quæ de tempore conceſſionis correſponderet fructibus *Ruin. conſ.* 161. *num.* 33. *in fin. & ſeqq. lib.* 1. *Rimin. Iun. conſ.* 461. *nu.* 2. *Becc. conſ.* 3. *num.* 23 *&* 24. *Ceph. conſ.* 9. *nu.* 12. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 19. *num.* 22. *in fin. Gaualer. deciſ.* 316. *num.* 5. *ad med. Gregor. dec.* 529. *num.* 3 *Burat. deciſ.* 434. *num.* 4. *& ibi Add.* Et
96 procedere non modo quando penſio æquat fructus, ſed etiam quando eſt mediocris, ita vt non poſſit dici minima *Grat. conſ.* 128. *n.* 8. *lib.* 2. *Theſaur. deciſ.* 20. *num.* 8. *Surd.* qui alios allegat. *deciſ.* 198. *num.* 3. *verſ. & procedit.*

Verùm dicta coniectura non ſufficit ſi ex
97 verbis contractus apparet eſſe emphyteuſim reſtrictam ad deſcendentes, vt reſpondit *Rot. coram Bichio deciſ.* 483. *num.* 26. *& in rec. deciſ.* 664. *num.* 4. *in fin par.* 1. *& deciſ.* 69. *nu.* 4. *par.* 5. *& deciſ.* 175. *num.* 7. *par.* 13.

Et attenduntur etiam, faciuntque conie-
98 cturam circumſtantiæ, vti ſi conceſſa res ſterilis & inculta vel ruinoſa ad meliorandum, quia inde præſumitur, quod qui ſuſcepit cum onere meliorandi, ſenſerit habere rem perpetuò & ad quoſcunque tranſmiſſibilem *Bero. conſ.* 98. *num.* 12. *& ſeqq. lib.* 1. vbi quod hoc
99 caſu ſi res fuit meliorata, dicitur conceſſio tranſitoria ad extraneos de ſui natura, non attentis verbis inueſtituræ, quia non debet emphyteuta excludi à fructu ſuorum laborũ *Bec. conſ.* 3. *num.* 29. vbi hoc tribuit fauori, & priuilegio culturæ *Peregr. conſ.* 8. *nu.* 18. *lib.* 3. *Altogr. conſ.* 22. *nu.* 7. *ver. ſecundo qualitas* vbi de domo, quæ indigebat reparatione *lib.* 1. & idem de ſimili domo prius cõſuluit *Gabr. conſ.* 76. *num.* 10. *& nu.* 14. *& ſeqq. lib.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 24. *num.* 16. *& deciſ.* 17. *num.* 3. *&* 5. & hinc argui conceſſionem domus eſſe tranſitoriam ad quoſcumque ex eo quod eſſet in Vrbe, & facta paulo poſt excidium, ſeu deprædationem eiuſdem ex quo tunc generaliter domus ſunt ruinoſæ, cenſuit *Rot. in Romana deuolutionis domus* 15. *Ianuarij* 1672. *§. inſpecta præcipue, & §. ſuadent coram R.P.D. Mattheio.*

100 Verùm hoc argumentum non releuaret ſi adeſſet pactum expreſſum de meliorando, & reſtrictio conceſſionis ad hæredes ſanguinis, vel alias certas perſonas, quia tunc finita per deficientiam perſonarum vocatarum emphyteuſi, non excluditur emphyteuta à fructu ſuorum laborum ex facto Domini, ſed ex pacto conuento, & proprio conſenſu, vt reſpondit *Rot. coram Bichio deciſ.* 483. *nu.* 30.
101 Prout etiam non releuaret, quod ab initio res fuiſſet ſterilis, & inculta, ſi poſtea deuentum fuiſſet ad ſecundam inueſtituram, & de tempore factæ ſecundæ inueſtituræ, quæ eſſet attendenda, res meliorata, & fructifera effecta fuiſſet, vt conſideratur in eadem *deciſ. nu.* 29. *& in deciſ.* 115. *nu* 10. *&* 11. *par.* 12. *recent.*

102 Attenditur etiam obſeruantia, & ex ea arguitur emphyteuſim eſſe ad extraneos tranſitoriam *Ruin. conſ.* 161. *num.* 33. *&* 34. *lib.* 1. *Gabr. conſ.* 76. *nu.* 16. *lib.* 2. *Gionagn. conſil.* 44. *num* 74. *lib.* 2. *Millin. deciſ.* 245. *num.* 2. *verſ. & videbatur in recent. deciſ.* 381. *nu.* 12. *par.* 5. & quod plurimum faciat iſta obſeruantia *deciſ.* 452. *num,* 13. *par.* 9.

103 Deducitur vero obſeruantia ex inueſtitura præcedente ei, de qua agitur, ſi enim erat tranſitoria ad extraneos, innouata non præſumitur, nec ab ea receſſum creditur *Caſtr. conſ.* 142. *num.* 3. *verſ. non autem lib.* 2. *Dec. conſ.* 390. *num.* 3. *Menoc. conſ.* 1. *num.* 124. *Surd. conſ.* 5. *num.* 62. & alij late congeſti per *Adden. ad deciſ.* 26. *nu.* 23. *& ſeq. par.* 4. *recent. & in Romana Domus S. Euſtachij penes Gionagnon. conſ.* 44. *num.* 74. *lib.* 2.

104 Sed hæc eſt præſumptio quæ ceſſat vbi ex tenore ſecundæ inueſtituræ apparet, à prima receſſum *Mantic. de tacit. lib.* 23. *tit.* 20. *num.* 22. *Menoc. conſ.* 400. *num.* 3. *deciſ.* 555. *nu.* 11. *par.* 2. *recent. Bich. dec.* 483. *n.* 38. *& ſeqq.* & licet fiant multæ quæſtiones ſuper hoc, an, & quando dicatur receſſum, vel non, & multa propterea dici poſſent, tamen ne nimis diuertam, remitto lectores ad Feudiſtas, & de materia emphyteuſis ex profeſſo tractantes, & ſolum breuiter, & generaliter dico, quod vbi agitur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſi
105 noua conceſſio eſt facta ſine ſolemnitatibus, ſuperfluum eſt tractare de voluntate recedendi, quia deficit poteſtas, quando receſſus eſt præiudicialis ipſi Eccleſiæ, ſecus autem quando eſt ad eius vtilitatem, & commodum *Surd. conſ.* 440. *num.* 48. *Gabriel. conſ.* 80. *num.* 16. *lib.* 2. *Royas deciſ.* 402. *num.* 6. *Bich. deciſ.* 517. *num.* 11. *& ſeq. in recent. deciſ.* 211. *num.* 15. *par.* 6. *& deciſ.* 112. *num.* 18. *par.* 11.
106 ſed ſuppoſita poteſtate debet apparere clare, & euidenter & ex verbis neceſſario in-

Xxx 2 ferri

ferri voluntas, alias receſſum non cenſetur late *Surd.conſ.5.num.62.& ſeq.Gabr.conſ.69. num.38. lib.2. Mantic. de tacit. lib.23.tit.21. num.15.Merlin.deciſ.550.num.4. & 5. & deciſ.872.num.1.*

107 Apparet autem ſi expreſſe aliquid additum, vel detractum formæ antiquæ, & tunc dicitur noua conceſſio *Petr.deGregor.de conceſſ. feud. par.5. quæſt.3.num.19.Intriglio.de feud.cent.1.quæſt.24. num.60. & ſeq. Seraph.*

108 *deciſ.1362. num.3.* Et in ijs quæ expreſſe contradicunt primæ, non recipit interpretationem ab ea *Bero. conſ.71.nu.44.lib.1.Mantic.de tacit.lib.23.tit.21.num.12.*& in propo-

109 ſito ſatis diceretur differe à prima, circa eius extenſionem ad extraneos, ſi in ſecunda deficeret in ſtipulatione pro hæredibus, & ſucceſſoribus clauſula cæterata, quæ aderat in prima *Rot.deciſ.321.num.14.verſ.quoniam in poſterioribus par.11.recent.*

110 Præterea obſeruantia deducitur etiam ex ſubſecutis poſt inueſtituram, puta ſi res conceſſa quandoque tranſiuit ad extraneos, ſiue per ſucceſſionem, ſiue per venditionem, & Eccleſia non acceptauit deuolutionem, ſed illos admiſit, etiam tacite, vti reipiendo ab eis canones *Rota penes Giouagnon.conſ.*

111 *144.num.74.lib.2.* Verum licet magnum indicium ſit admiſſio extraneorum titulo hæreditario ſuccedentium, leuiſſimum tamen eſt, quod deduci poteſt ex conſenſu præſtito alienationi inter viuos, quia paſſim præſtatur ab Eccleſijs ad effectum aſſequendi

112 laudemium, tales enim alienationes non cenſentur afferre præiudicium ex quo per eas immutatur tantum perſona emphyteutę, vt conſideraûit *Rota coram Seraph.dec.1290. numer. 11.* & in reliquis nihil innouatur conceſſio *Rot. coram Zarate deciſ.59. nu-*

113 *mer.17.* niſi forte nouo emptori data eſſet noua inueſtitura expreſſe extraneos comprehendens, quia tunc inde reſultaret obſeruantia & ex ea argumentum,quod talis etiā eſſet antiqua, vt firmauit *Rot.coram Bichio deciſ.112. num.17. verſ.cumque conceſſa, &*

114 *ſeq.*& idem eſſet ſi non fuiſſet proceſſum per viam nouæ inueſtituræ, ſed per viam conſenſus venditioni dati, quia etiam in ſimili conſenſu ſolent inſeri pacta, ita vt dicatur renouatio inueſtiturę,ac etiam noua conceſſio *Caſtren.conſ.329.num.2.verſ.ſed in ſecunda parte lib.2.Magon.deciſ.Lucen.14.n.44. Rot. deciſ.669. num.4. verſ.imo ex diuerſitate par.1.& deciſ.182.num.1.par.6.recent.*

Eſt etiam alia circumſtantia valde notabilis per quam emphyteuſis Eccleſiaſtica reputatur perpetua,& tranſitoria ad quoſcum-

115 que contra dictam eius naturam,videlicet, ſi non appareat inueſtitura, ſeu conceſſio ab Eccleſia facta, ſed ſola recognitio ipſius Eccleſiæ in dominam facta ab emphyteuta, tunc enim licet in tali recognitione facta ſit conceſſio pro recognoſcente, & eius hæredibus, intelligitur etiam de extraneis, quia debet Eccleſia eſſe contenta, quod acquiſierit probationem ſui dominij, quod aliunde probare non poterat,nec debet vlterius velle prætendere reſtrictionem emphyteuſis ad ſolos deſcendentes,vt tradunt *Grat.conſ.55. num.8.in fin.lib.1.Burſat.conſ.48. num.22. & conſ.92.num.30. Rimin.Iun.conſ.461.num.31. & ſeq. Clar.in §.emphyteuſis quæſt.28. num.8. verſ.vnum tamen ſcias. Mantic.de tacit.lib.22. tit.19.num.31.*

Habui tamen in facto, & obtinui ſententiam ſuper deuolutione ex ſolo Inſtrumento recognitionis Eccleſiæ in Dominam abſque inueſtitura, ſed licet veniret contra Aduocatus de Primarijs, adhuc nunquam adduxit dictam concluſionem, & quatenus adduxiſſet præcogitabam eam non tantum impugnare quantum euitare, dicendo non applicari, quia prædicti Doctores loquuntur

116 in caſu quo verba recognitionis poſſunt intelligi de quocumque hærede, quod ſecus erat in caſu illo, quia aderat pactum aperte repugnans ſucceſſioni extraneorum.

117 Concluſio autem prędicta quod emphyteuſis Eccleſiæ præſumitur tranſitoria ad quoſcumque, vbi probetur per ſolam recognitionem emphyteutæ, ea certius procedet ſi conſtet, quod bona non fuerint ab Eccleſia conceſſa, ſed per laicum ipſi ſubmiſſa, & in emphyteuſim recepta, cum militet fortius dicta ratio; Quare ſan. mem. Vrba-

118 nus Octauus præcepit in ſtatu Vrbini bona emphyteutica Eccleſiarum poſſe quocumque titulo in extraneos transferri, nec valere Eccleſias alienationes impugnare, ſed teneri eis conſentire eo quia in eo ſtatu omnia fere bona ſunt emphyteutica, non quidem conceſſa Laicis per Eccleſiaſticos, ſed quæ ipſi Laici ſubmiſerunt dominio Eccleſiæ ad euitandam illorum deuaſtationem, & confiſcationem propter inimicitias, & Bella,quæ tunc vigebant,prout in Breui, quod refertur per *Rot.coram Celſo deciſ.192.num.1. & ſeqq.*

119 & eadem forte ratione emanauit Conſtitutio Bonifaciana, quæ idem continet, & viget Ferrariæ relata per *Amat. deciſ. Ferrarien.10.* de qua meminit etiam *Duranus deciſ.252.*& concordia quæ viget Rauennæ re-

120 lata in ſtatut.*lib.4.cap.14.*de qua in *dec.94. poſt Merlin.de legit.* & ſimilis etiam conſuetudo Abbatiæ Farfen. de qua meminit *Rota coram Penia deciſ.1192. & deciſ.1221. nu.2.*

&

121 &, eamdem vigere conſuetudinem in Ab-
batia Nonantulæ, vidi his diebus in relatio-
ne facta cuiuſdam cauſæ per Vicarium illius
122 Eminentiſſimo Protectori, & de ſimili in-
dulto ſan.mem. Innocen. Octaui ſuper bonis
emphyteoticis Cæſenæ, meminit *Rota in vna
Caſenaten. emphyteuſis coram Meltio quæ eſt
inter impreſſas poſt Salgad. in labyrin. credit,
deciſ.38.num.10.*

Ex prædictis igitur clauſulis, & pactis, ac
alijs circumſtantijs præcipue argui ſolet re-
ceſſum fuiſſe à natura emphyteuſis Eccle-
ſiaſticę, & facta conceſſio tranſitoria ad quoſ-
cumque extraneos, ſed non deſunt etiam
123 quæ arguunt contrarium, Et ad hunc ef-
fectum præcipue ponderari ſolet prohibitio
alienationis, quia ipſa ad extraneorum ex-
cluſionem directo tendit, vt dicit *Rot. coram
Bichio deciſ.483.num.11.* & eſt adeo efficax,
124 vt virtutem clauſulæ *ad habendum* per quã
dictum eſt ſupra effici emphyteuſim Eccleſia-
ſticam ad extraneos tranſitoriam, infringat,
& elidat *Bald.conſ.465.num.5.lib.5.Gratian.
diſc.344.num.11.Sperel.deciſ 120.num.50.Rot.
deciſ.74. num.11. & deciſ.211. num.8. & ſeqq.*
125 *par.6. & deciſ.423. num.20. & ſeqq. par.9.
recent.* & idem eſt de clauſula *quibus dederis
Dec.conſ.171.num. 3.verſ.quarto & vltimo*, &
de clauſula *in perpetuum* *Rot deciſ.321.nu.8.*
126 *par. 11. recent.* & generaliter de omnibus
clauſulis *Rot. deciſ.211. dicto num.8. par.6.&
coram Bichio deciſ.483. num.12. et num.24. et
dicta deciſ.321.num.9.*
127 Non deſunt tamen etiam contrarium
volentes, quod ſcilicet non ſit verum vt per
prohibitionem alienandi cenſeatur receſſum
à facultate transferrendi in extraneos per
clauſulas præcedentes conceſſa, & reddunt
rationem, quia induceretur ſuperfluitas, imo
ſubitanea correctio, & repugnantia in ſer-
mone contra regulas iuris, vt ſignanter con-
ſiderauit *Rot. in deciſ.287.num.2.verſ fuit re-
ſponſum par.1.recent.* vnde quatenus à prima
opinione non ſit recedendum, prout facile
recedendi non debet, cum ſit communiter
recepta, ſaltem tamen moderanda eſt, vt
128 procedat quatenus non poſſit dari conci-
liatio reſtringendo ipſam prohibitionem, vt
operetur quidem, ſed relinquat etiam ali-
quid operari clauſulas, & alia verba contra-
ctus, quæ indicent eum eſſe tranſitorium,
etiam ad extraneos ſi agatur de emphyteuſi
Eccleſiaſtica, & ſi agatur de laicali, vel lo-
catione, ſumenda erit interpretatio, vt quan-
to minus fieri poſſit cenſeatur receſſum ab
129 earum natura tranſeundi ad quoſcumque,
ac proinde ſi prohibita ſit venditio, aut alia
alienatio intelligitur de alia ſimili, prout ſui
natura importat dictio, *alia*, & ſic reſtringi-
tur prohibitio ad alienationes inter viuos, &
remanet illęſa facultas trãſmittendi ad quoſ-
cumque extraneos per viam vltimæ volun-
tatis, vel ſucceſſionis ab inteſtato *Socin.Iun.
conſ.97.num.58.et ſeqq.lib.2.Honded.conſ.13.
num.11.et ſeqq.lib.2.Bardel.conſ.66. num.8.et
ſeqq. Grat. diſc.245. num.34. Surd.deciſ.124.*
130 *num.4. et ſeqq.* Quod facilius procedit in
emphyteuſi, quia in ea etiam de jure eſt ma-
gis prohibita alienatio inter viuos, quam in
vltima voluntate, vt conſiderat *Rot.dec.261.
num.3.par.1.recent.*
131 Et quidem ſemper ſumenda eſt interpre-
tatio pro euitanda contrarietate pactorum
late *Oſaſc.deciſ.164.num.4. verſ.aduertendum*
132 *Sperell.deciſ.120. num.23.* ac proinde dum-
modo dignoſcatur ex alijs conceſſio facta
pro quibuſcumque hæredibus, prohibitio
alienationis erit reſtringenda, vt procedat
in alienatione titulo ſingulari, vt firmauit
Gabr.cons.76.nu.17.lib.2.& ſecutus eſt *Man-
tic.de tacit.lib.22.tit.19.num.36.*

Et licet in prohibitione alienandi exiſten-
133 te in contractu emphyteutico Eccleſiæ cõ-
prehendatur quæcumque alienatio, etiam
per viam inſtitutionis hæredis aliam quam-
cumque vltimam voluntatem, vt conſuluit
Aldobrand.cons.40.num.9.lib.1. & tanquam
veriorem, & communiorem ſecuta eſt *Rota
dec.209.num.16 par.10.et dec.175.num.13.par.
13.recent.et ſenſit Bich.dec.483.num.46.*tamen
134 iſta opinio procedit ſi agatur de emphy-
teuſi, quæ dignoſcatur aliunde reſtricta ad
deſcendentes, prout loquuntur præfatæ de-
ciſiones, vel vbi aliunde dignoſcitur prohi-
bita alienatio per vltimam voluntatem, vt in
caſu in quo conſuluit *Aldobrand.* non autem
vbi aliunde conceſsio dignoſcitur ad quoſ-
135 cunque hæredes tranſitoria, & ſufficeret
agi de locatione perpetua, quamuis ab Eccle-
ſia conceſſa, vt recedendo à prædicta *deciſ.
175.par.13.*reſpondit *Rot.in eadem cauſa Ro-
mana Caſalis media via 15.May 1662. coram
R.P.D. Beuilacqua præcipue in §. nec his ad-
uerſari.*
136 Præterea reſtringitur dicta opinio, quod
prohibitio alienandi infringat vim clauſulæ
facultatem alienandi concedentis, vt proce-
dat quando prohibitio eſt abſoluta, ſecus
autem quando eſt qualificata, vti alienandi
ſine conſenſu, quia tunc remanet virtus clau-
ſulæ, vt valeat alienari cum conſenſu, vt cen-
ſuit *Rot.coram Merlin.dec.699.num.17. verſ.
attamen* quæ eſt etiam in *recent.dec.741.n.17.
par.4.tom.3.*& ſecuta fuit *Rot.coram Dunoz.
Iun.dec.760.nu.16.poſt princ.verſ.et quamuis.*
137 Quod certius procedit ſi facta ſit prohibitio
eum

Digitized by Google

cum duplici negatiua, videlicet, quod con-
ductor non valeat alienare niſi cum conſen-
ſu, vt declarant *Gratian. diſc.*416.*num.*4.*&*
*Rot.coram Eminentiſſimo Otthobono deciſ.*265.
138 *num.*50.*& ſeqq.*ea ratione quia duæ nega-
tiuæ affirmant, & ſic videtur aperte conceſ-
ſa facultas alienandi cum conſenſu *l.duobus*
238. *ff. de verb. ſignif.* Rimin. *Iun. conſ.*757.
*num.*9.*deciſ.*167.*num.*36.*& deciſ.*639.*num.*2.
*par.*1. *et deciſ.*495.*num.*3.*par.*2. *recent.* quod
ſecus eſt vbi prohibitio alienationis eſt per
negatiuam vnicam, vti ſi dictum, quod non
poſsit alienare ſine conſenſu *Rot.coram Bich.*
*deciſ.*483. *num.*41. vbi quod idem procedit
etiam ſi additum fuiſſet, & niſi ſatisfacto Do-
mino de Laudemijs, & in *recent. deciſ.*427.
*num.*20.*et ſeqq.par.*9.Quamuis in eiſdem ter-
minis, vbi ſcilicet dictum erat, abſque con-
ſenſu adhuc, non cenſeri oblatam facultatē
alienandi cum conſenſu, ſenſerit *Baratt. de-*
*ciſ.*206.*num.*23.*et* Merlin.*deciſ.*699. *num.*17.
verſ.attamen.

Et idem eſt de alijs pactis præſeferentibus
conceſsionem non eſſe perpetuam, vti ſi di-
139 ctum fuerit, quod finita emphyteuſi, res
reuertatur cum omnibus melioramentis,
quod ex tali pacto reſtringatur vis, & effe-
ctus clauſulæ *ad habendum* tradit *Sperell. de-*
*ciſ.*120.*num.*23. & ponderauit etiam *Rot.de-*
*ciſ.*294.*num.*8.*verſ.item ibi par.*2.*recent.*

Facilius autem admittenda erit ſupradi-
cta reſtrictio virtutis clauſulæ *ad habendum*,
& aliarum mediante prohibitione aliena-
tionis, vel alijs pactis ſubſequentibus, ſi in
ipſa facultate alienandi, vel immediate poſt
140 clauſulas præfatas eam importare valen-
tes, additæ ſint dictiones reſtrictiuæ ad pacta
ſubſequentia, vti ſi dictum, *cum pactis infra-*
ſcriptis, cum iſta ſint verba reſtrictiua, &
141 coerceant vim clauſulæ ad habendum, &
aliarum, *Merlin.deciſ.*583. *num.*9. *prope fin.*
ver.& verba etiam illa, *& in rec. dec.* 211.*n.*
10. *par.* 6. *& in Bononien. ſeu Ferrarien.em-*
phyteuſis 5. *Decembris* 1670. § *quibus tamen*,
coram Reuerendiſſimo D. meo Calata ù, & de
verbis *modo infraſcripto*, quod faciant dictā
clauſulam nihil operari *Coccin. dec.*75.*n.*10.

Et idem quod operantur verba reſtricti-
ua ad pacta ſubſequentia, operabuntur etiā
pacta reſtrictiua ad naturam cōtractus, qua-
142 tenus iuxta eam bona non valeant in ex-
traneos transferri, vti ſi poſt clauſulam *ad*
habendum, & facultatē alienandi, addita ſint
verba, *ſecundum naturam huiuſmodi inſtru-*
mentorum, quod tunc dicta facultas reſtrin-
gatur, & operari non poſſit, vt emphyteuſis
Eccleſiaſtica ad extraneos tranſeat *Sperell.*
qui alios allegat *dec.* 120. *num.* 51. *Merlin.*
*dec.*638.*num.*4.*ad fin.* *Duran.dec.*212.*nu.*21.
& 22. & idem ſi dictum, & prout de ſimili-
libus fieri ſolet. *Seraph dec.* 794. *num.* 8. *in*
*rec.dec.*55.*num.*8.*&* 9.*par.*10.*& in dicta Bo-*
nonien. ſeu Ferrarien. emphyteuſis.

143 Verum non propterea cenſeri debet in
totum euacuata virtus clauſularum, faculta-
tem alienandi præſeferentium, ſed ſumi de-
bet interpretatio pro conciliatione in quan-
tum fieri poteſt, & pro euitanda totali cor-
rectione ſubitanea, & ſic adhuc reſtringen-
da erit prohibitio alienationis, vt dictum
fuit ſupra, *dec.* 287. *num.*2. *ver. fuit reſpon-*
*ſum par.*1.*rec.* & maxime ſi ſubſequētes diſ-
poſitiones per dictas clauſulas præſeruatæ,
apertiſſimam prohibitionem alienandi in
quolibet caſu non contineant *Rot. cor. Bich.*
*dec.*610.*n.*35.

Et hæc dixiſſe ſufficiat circa naturam
emphyteuſis Eccleſiaſticæ, vt finiatur per fi-
nem tertiæ generationis, & quando cenſea-
tur ab ea receſſum, cætera, quæ late dici
poſſent, videre ſi quis cupiat, adire poterit
tractantes ex profeſſo materiam emphyteu-
ticam, ac etiam feudiſtas, qui multi ſunt, &
144 viri doctiſſimi, nam locatio in hoc propo-
ſito differt ab emphyteuſi, eſt enim ſui na-
tura tranſitoria ad hæredes quoſcumque *l.*
viam veritatis C. locat. § *fin. inſt. eodem tit.*
adeout quatenus alias tēpus locationis du-
145 ret, prætendi non valeat eam expiraſſe ex
quo finiuit generatio, etiam ſi agatur de
locatione rei Eccleſiæ *Rutn. conſ.*161.*nu.*21.
& ſeq. lib. 1. *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 19.
*num.*17. *Baratt.deciſ.*334. *numer.*4. *Rot.dec.*
268.*num.*1.*part.*12.*& dec.*175.*num.*16.*par.*
13.*rec.*

Placuit tamen prædicta de emphyteuſi
annotare, quia ſunt quotidiana, & etiam
vtiliſſima huic materiæ locationis non ſolū
propter generalem ſimilitudinem, & affini-
tatem horum contractuum, ſed etiam quia
in locatione diſcutiuntur ſæpe verba con-
tractus eiuſque clauſulæ, & circumſtantiæ
ad dignoſcendum, an partes ſenſerit eam
eſſe perpetuam, & tranſitoriam ad quoſcū-
que, vel aliquo modo reſtrictam, & quæ di-
cta ſunt in propoſito emphyteuſis, vt pluri-
mū applicari etiā poterunt ad id dignoſcen-
dū in locatione, ſingula ſingulis congrue re-
146 ferendo, nulli enim dubiū, quod ſi dignoſ-
catur voluntas contrahentium locationem
nō debere tranſire ad extraneos, vel reſtrin-
gi ad certas generationes, erit attendenda,
& ſeruanda per regulam generalem, quod
maxime ſpectandum ſit, quod inter vtran-
quem partem conuentum fuerit in hoc cō-
tractu *l. ea lege* 53. *in princ. verſ. reſpondi ff.*
locat.

Digitized by Google

locat. & in propoſito plene Rot. dec. 175. num. 7. par. 13. rec.

Præterea dicta notitia naturę emphyteu-
ſis Eccleſiaſticæ diuerſæ à locatione, eſt ne-
ceſſaria, in hoc præcipue propoſito, ad di-
gnoſcendum, an argumenta quæ fiunt ab
vna ad aliam, valeant, & an auctoritates, in
terminis emphyteuſis loquentes, bene alle-
gentur ad defenſionem cauſarum locationis
prout ſæpe fit, quia facilius inueniantur cũ
147 ſæpius controuertatur finis emphyteuſis,
& ideo plures de ea inueniantur deciſiones,
& conſilia, aliæque auctoritates, & ecce e-
xemplum in caſu quo locatio facta erat
Paulo in tertiam generationem, contigit
dubitare, an pro vna generatiane computa-
ri deberet ipſe Paulus, & pro affirmatiua
adducebatur celebris diſtinctio, quod aut
adeſt aliquod verbum per quod appareat
diſtincta perſona primi acquirentis ab aliis,
vti ſi dictum, tertiam ipſius generationem, &
tunc non computatur ipſe acquirens, aut
vero tale verbum non adeſt, & tunc com-
putatur & ipſe, quam diſtinctionem fuiſſe
Bartoli referr *Bald. in Auth. ſi quas ruinas n.
4. C. de Sacroſ. Eccl.* & eam ſequuntur *Caſtr.
num. 4. Ancar. in clem. 1. numer. 18. de pæn.
Alex. conſ. 110. num. 18. lib. 3. Verall. deciſ.
17. num. 3. & dec. 18. & deciſ. 113. par. 2.* Et
eſſe veram, & magis communiter receptam,
aliis pluribus cumulatis teſtatur *Ciarlin.
cont. 105. num. 121. verſ. ſed verior. Adden.
ad Buratt. dec. 602. nu. 25. Merlin. deciſ. 420.
num. 1. & ſeq. Vbald. dec. 338 num 2.*

Verum ego dixi, & placuit, quod dicta
148 diſtinctio, vt plurimum fit in emphyteuſi
Eccleſiæ, & in ea procedit ex illa ratione
quia eius natura eſt, vt non tranſeat vltra
filios, & nepotes *dict. §. emphyteuſim Auth.
de non alienand. aut permutan.* & ideo vbi-
cumque verba ad illos reſtrictionem pati
poſſunt, ſemper ad eos ſunt reſtringenda, vt
ſupra dictum fuit, vnde nil mirum ſi ad eos
reſtringi debeant etiam dicta verba, vſq; in
tertiam generationem, vt conſiderauit *Gabr.
conſ. 60. num. 2. & ſeq. lib. 2. Rota cor. Mer-
lin. dec. 420. num. 8. ver. qua certiora, & ſeqq.*
Talem enim intellectum patiuntur ſi deſi-
ciat dictio, *ipſius*, ſecus autem ſi talis dictio
adſit ex ſupracitatis, & bene etiam firmat
Altograd. conſ. 12. num. 35. & 36. lib. 2.

Verum ſi agatur de locatione, vel etiam
de emphyteuſi laicali, quia iſti contractus
ſui natura ſunt tranſitorii ad quoſcumque,
debemus accipere verba in ſui propria ſi-
gnificatione, imo in lata, vt quanto magis
fieri poteſt, eum ipſa natura tranſeundi ad
quoſcumque conformentur, prout diſtin-
guendo ſupradictum fuit. Et proprie lo-
quendo in præfato caſu, Paulus non poteſt
venire in illis verbis, ad tertiam generatio-
nem *Gabr. dict. conſ. 68. num. 3. lib. 2.* & ratio
eſt, quia ipſe eſt cauſa, & originationis, &
ideo in ea non connumerandus *Bald. conſ.
375. num. 1. ver. in contrarium lib. 4.* & aliis
adductis *Grat. diſc. 88. num. 28. & plenius Al-
togr. conſ. 12. num. 1. lib. 2. Rota dec. 218. n. 1.
& dec. 220. num. 1. & 2. par. 4. diu.* Nec iſta
diſtinctio inter emphyteuſim Eccleſiaſticã,
& locationem ab eccleſia factam, vel em-
phyteuſim Laicalem deſtituta eſt auctorita-
te, nam eam tenuit ſignanter *Bald. in l. de-
functo. nu. 2. C. ad Tertull. Caſtren. conſ. 208.
num. 1. lib. 2. Gabr. de iure emph. concl. 4. num.
6. Ciarlin. cont. 105. num. 125. & ſenſit Gabr.
dict. conſ. 68. num. 2. & ſeqq. Rot. in dict. deciſ.
420. num. 8. verſ. qua certiora & ſeqq. coram
Merlino.*
149 Quod certius eſt dicendum vbi verba cõ-
tractus ſunt *pro ſe, & deſcendentibus ſuis
vſque in tertiam generationem*, quia hoc ca-
ſu, generatio magis relata videtur ad deſcẽ-
dentes, magiſque conſideratus videtur pri-
mus acquirens, tanquam cauſa, & origo ge-
nerationis, nam alias vbi ſimpliciter dici-
tur, ad tertiam generationem, etiam in lo-
catione conſiderari poteſt generatio in ab-
ſtracto, & abſoluto, non autem reſpectiue,
& tanquam generatio certæ perſonæ, ita vt
tot terminos, & gradus conſtituat, quot
ſunt perſonæ, & ſic in tertia perſona termi-
nanda ſit conceſſio, prout ex *dec. Collegy Pi-
ſani penes Papon. conſ. 86. num. 14. & ſeqq.* cõ-
ſiderauit *Rot. dec. 420. nu. 4. ver. ratioque dif-
ferentia cor. Merlin.*
150 Item certior erit opinio, quod in tertia
generatione non comprehendatur primus
acquirens, ſi dictum fuerit, *ad tertiam gene-
rationem completam.* Nam licet in emphy-
teuſi Eccleſiaſtica aliqui teneant verbum
illud, *completam*, non ſufficere ad hoc, vt in
tertia generatione comprehenſus remane-
re non debeat primus acquirens, vt ſignan-
ter late *Gabr. conſ. 68. numer. 1. & ſeq. lib. 2.
Rauden. reſol. 16. num. 45. Roſental. de feudis
cap. 7. concl. 23. num. 5. ad fin.* & aliqui du-
bitent, vt *Honded. conſ. 54. nu. 11. lib. 1. Mer-
lin. dec. 454. num. 3.* Tamen communis eſt in
contrarium, vt teſtatur *Clar. in §. emphyteu-
ſis. quæſt. 34. verſ. idemque. Altogr. conſ. 12.
num. 8. lib. 2. Ciarlin. contr. 105. num. 125.
ver. vel procedunt Rot. dec. 218. num. 3. & ſeq.*
vbi ſiue dicat completam, ſiue finitam, &
*dec. 220. num. 2. par. 4. diu. & dec. 305. num. 2.
par. 1. rec.*
151 Econtra vbi dictum fuit *vſque ad tertiam
gene-*

Digitized by Google

generationem ab ipſo inchoandam ipſum primum acquirentem, à quo inchoatur eſſe computandum, & conſtituere primam generationem, bis voluit *Rota in eadem cauſa Romana Caſalis Veteris cor. R. D. meo Albergato deciſ. 34. num. 10. & ſeq. & deciſ. 402.*
152 *num. 3. & 4. part. 12. rec.* Sed quidquid fit in emphyteuſi eccleſiaſtica, de qua ibi propter dictam eius naturam, quam conſiderat prima deciſio, in locatione, & emphyteuſi laicali, dictus intellectus pateretur dif-
153 ficultatem, quia dictio illa, *ab*, denotat terminum, a quo, & ſui natura eſt excluſiua ipſius termini *gloſ. in cap. ſtatutum de præbend. in 6. Caſtren. in l. 1. num. 2. ff. ſi quis cautior. Alex. conſ. 42. num. 5. verſ. quia ſtatutum lib. 3. Magon. deciſ. Flor. 8. num. 7. verſ. & maxime Rot. deciſ. 710. num. 4. part. 1. diu.* licet ex ſubiecta materia, alijſque rationibus poſſit etiam ſtare incluſiue, vt late tradit *Gonzal. ad reg. 8. canc. gloſ. 12. §. 1. num. 23. & ſeqq.*

Sic vbi fuiſſet addita aliqua dictio taxa-
155 tiua, puta ſi dictum fuiſſet, *ad tertiam generationem tantum*, reſtringetur conceſſio, vt comprehendat primũ acquirentem, eiuſque filios, & nepotes, ac remaneant excluſi pronepotes *Rim. Iun. conſ. 257. num. 33. & 34. Cald. de iur. emph. lib. 1. quæſt. 11. num. 15. Vin. deciſ. 499. num. 13. Rot. cor. Merlin. deciſ. 454. num. 9. & ſeqq.* vbi etiam ſi dicat tertiam generationem maſculinam tantum, quia adhuc dictio, *tantum*, refertur generationi non qualitati maſculinæ. Sed & hoc facilius admittendum erit in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ex ſæpe dicta ratione differentiæ inter eam, & locationem, nam illa dictio *tantum* vere referri poteſt ad qualitatem maſculinitatis, vt conſiderauit *Rot. cor. Seraph. dec. 1362. num. 5. prope fin.*

Controuerſia autem eſt ſi dictum fuerit
156 *pro ſe filijs, & nepotibus, vſque in tertiam generationem*, vtrum hoc caſu intelligatur comprehenſus primus acquirens in tertia generatione, itaut verba, vſque in tertiam generationem, reſtringantur ad perſonas nominatas, & non comprehendant pronepotes, vel contra; & non eſſe faciendam talem reſtrictionem conſuluit *Bart. conſ. 77. num. 2. & 3. lib. 2. & ſequitur Alex. conſ. 110. num. 16. lib. 3. Ruin. conſ. 166. num. 6. & ſeq. lib. 1. Rim. Iun. conſ. 167. num. 4. & 5. Altograd. conſ. 12. num. 11. & ſeqq. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 25. Amic. de iur. emphyt. quæſt. 58. num. 11.* & rationem reddunt communiter præcitati DD. quia alias verba illa, *vſque in tertiam generationem*; eſſent omnino ſuperflua; & nihil operarentur, quod non eſt dicendum *l. ſi quando in princ. ff. de legat. 1. l. vltima C. de donat. int. vir. & vxor. cap. ſi Papa de priuil. in 6.*

157 Contrariam vero opinionem tenuit *Caſtrenſ. conſ. 338. num. 2. lib. 2. Mareſcot. variar. reſol. cap. 53. num. 2. lib. 2. Adden. ad deciſ. 199. num. 103. & ſeqq. part. 8. rec. Merlin. deciſ. 42. num. 13. verſ. ſecundo, & ex hoc* vbi quod ceſſat omnis difficultas in iſto caſu, quia dum ſunt expreſſe certæ perſonæ, verba illa, vſque in tertiam generationem, ſtant demonſtratiue, non autem augent diſpoſitionem, & plene *Coccin. deciſ. 2194. num. 19. & ſeqq.*

158 Sed poterit etiam controuerſia componi cum eadem diſtinctione inter emphyteuſim Eccleſiaſticam, & locationem, idque eadem ratione diuerſitatis, ſupra ſæpius adductæ, quod videlicet, cum verba præfata, non ſint ſatis aperta, ſed dubia, ex adductis hinc inde per DD., in emphyteuſi eccleſiaſtica non poteſt per ſimilia verba cenſeri receſſum ab eius natura, non tranſeundi vltra nepotes, quod ſecus eſt in locatione, animaduertendum tamen dictam ſecundam opinionem reſtringentem conceſſionem ad
159 filios, & nepotes, procedere, quando eorum expreſſioni addita ſunt verba, vſque ad tertiam generationem, abſque copula, *&*, ſecus autem e contra, videlicet, ſi dictum, pro ſe, filijs, & nepotibus, & vſque in tertiam generationem, quia tunc dictio illa, *&*, ſtat augumentatiue, & operatur venire pronepotes, vt tradit ipſe *Caſtren. in d. conſ. 338. num. 2. lib. 2. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 25. num. 27. Add. ad d. dec. 199. num. 114. part. 8. rec. Merlin. deciſ. 420. n. 15.* e contra vero ceſſante illa dictione, *&*, non ſufficeret pro comprehenſione pronepotum, verbis illis, vſque in tertiam generationem, additam fuiſſe dictionem illam, *completam*, hoc caſu expreſſionis filiorum, & nepotum *Adden. ad Burat. deciſ. 602. num. 27. verſ. etiam ſi. Merlin. deciſ. 420. num. 15. Dunozet. Iun. deciſ. 51. num. 7. & 8.* vbi vltra dictionem, *completam*, aderat etiam dictio, *ipſius*, ſeu *ipſorum*, facta enim conceſſione pluribus pro ſe, filijs, & nepotibus, additum fuerat, vſque ad ipſorum, & cuiuſlibet ipſorum tertiam generationem completam, & tamen *Rota* cenſuit conceſſionem reſtringi ad perſonas expreſſas.

161 Cæterum vbi adſit obſeruantia circa cõprehenſionem, vel non comprehenſionem pronepotum, in præfatis, & ſimilibus caſibus, plurimum attendenda erit *Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 25. num. 31. deciſ. 518. per tot. part. 4. diu. Merlin. deciſ. 454. num. 2.* & for-

fortius, ſi adſint alia inſtrumenta, in qui-
bus comprehenſi ſint pronepotes, & illud
de quo agitur habeat ad ea relationem, tunc
enim erit iuxta illa intelligendum *Vbald.*
deciſ. 338. *num.* 3. *Gregor. deciſ.* 522. *nu.* 8.
162 *& ſeqq.* vel ſi ita antecedenter tracta-
tum, vt comprehenderentur, & in hæren-
do tractatui, facta fuit conceſſio in ſe obſcu-
ra *deciſ.* 305. *num.* 3. *part.* 1. *rec.* niſi forte
relatio eſſet facta, quo ad conceſſionem
tantum, & non etiam, quo ad perſonas, vt
in caſu ſuo conſiderauit *Rot. coram Merlin.*
deciſ. 420. *num.* 16. *verſ. quia in caſu*, &
etiam *cor. Vbaldo d. dec.* 338. *num.* 10.
163 Quæri etiam hic poſſet ſi locatio ſit facta
ad certum tempus, & deinde ad beneplaci-
tum, quando finire debeat, & videtur be-
neplacitum durare debere pro alio eodem
tempore, quo fuit expreſſa, & non vltra,
quia menſura temporis prorogati, regula-
riter loquendo, non debet eſſe maior men-
ſura temporis principalis, vt dicit *Bald. in*
conſ. 101. *prope fin. verſ. venio ad quintum*
lib. 3. & de conceſſione officij dicto modo
facta *Afflict. in cap.* 1. *col. fin. quib. mod. feud.*
conſtit. pot. & præciſe in locatione facta
per duodecim annos, deinde ad beneplaci-
tum conductorum late *Soccin. Iun. conſ.* 63.
num. 3. *& num.* 6. *& ſeqq. lib.* 2.

Præterea locatio prædicta, facta pro tem-
pore, quo vnus ex contrahentibus voluerit,
vel ad eius beneplacitum, aut arbitrium, per
mortem eiuſdem expirat, quia voluntas, &
164 beneplacitum alicuius, eo mortuo, finitur
cap. ſi gratioſe de reſcrip. in 6. *Rot. deciſ.* 651.
num. 2. *part.* 2. *rec. & cor. Bichio deciſ.* 256.
num. 2. & in ſpecie de locatione facta, quo-
ad is, qui locaſſet vellet, eſt *text. in l. loca-*
tio 4. *ff. locat.* & de facta ad beneplacitum
conductorum late *Soccin. Iun. d. conſ.* 63. *nu.*
10. *& ſeqq. lib.* 2.

Poſſet etiam hic quæri de locatione facta
duobus, ſeu quæ vni facta in duos tranſiuit,
puta duos filios, vel hæredes, ſeu nomina-
tos, an ſi ad vitam, vel generationem facta
ſit, & vnus decedat, vel eius generatio fi-
niatur, eius pars deuoluatur, vel alteri ac-
creſcat, ſed de hoc dictum eſt ſupra *in*
cap. 26.

Sic etiam quæri hic poſſet quomodo pro-
betur eueniſſe tempus, vel caſum finis loca-
tionis, & ſignanter an, vbi conceſſa eſt res
alicui ad lineam, vel ad aliquas generatio-
nes, pro conuincendo fine conceſſionis ſatis
ſit probare illum obijſſe, dum non apparet
eum filios habuiſſe, vel probanda etiam ſit
hæc negatiua, quod filios non habuerit, ſed
de hac quæſtione loquar *in cap. vlt. n.* 122.

De fine locationis, & expulſione conducto-ris propter malum vſum rei conductæ, & eius deterioratione.

SVMMARIVM.

1 *Conductor male verſatus in re conducta poteſt a locatore expelli, & re priuari.*

2 *Ampl. procedere in qualibet re tam ſtabili quam mobili.*

3 *In locatione cenſetur conuentum cum conductore, vt bona fide vtatur.*

4 *Priuatio rei propter malum vſum non eſt propriè pœna.*

5 *Priuationi rei conductæ propter malum vſum, vt ſit locus, tria copulatiue requiruntur.*

6 *Requiritur quod damnificet rem in proprietate non in ſolis fructibus.*

7 *Decl. non procedere in locatione pro certa rata fructuum, quia tunc ſufficit damnum in fructibus.*

8 *Decl.* 2. *ſufficere damnum in fructibus ſi eſt duraturum poſt tempus conductionis.*

9 *Omiſſio amputandi vites dat cauſam expellendi conductorem.*

10 *Arbores cadere non permittitur conductori.*

11 *Aduerſus conductorem cadentem arbores dantur plura remedia.*

12 *Et poteſt etiam expelli à re conducta.*

13 *Decl. non procedere in emphyteuſi laicali.*

14 *Secus ſi Emphyteuta fuit monitus ne cæderet & non deſtitit.*

15 *Contrarium quod emphyteuta poſſit expelli propter inciſionem arborum.*

16 *Domum deuaſtans emphyteuta expellitur.*

17 *Deteriorans rem conductam non excuſatur dicendo in alia parte melioraſſe.*

18 *Arbores veteres cædendo, & alias ſubrogando excuſatur.*

19 *Ampl. vt poſſit expelli emphyteuta pro caſſione arborum quas ipſe plantauit vel deuaſtationem domus quam ipſe ædificauit.*

20 *Contrarium in conductore ad longum tempus.*

21 *Secus ſi aliter inter partes conuentum ſit, vel adſit pactum quod locatio non egrediatur terminos locationis ſimplicis.*

22 *Requiritur ſecundo vt conductor poſſit expelli propter malum vſum, quod deterioratio rei non ſit modica, ſed conſiderabilis.*

23 *Quando dicatur conſiderabilis remittitur arbitrio Iudicis.*

24 *Arbitrium Iudicis non debet eſſe effrenatum, ſed regulandum a iure, vel ratione aliqua.*

25 *Deterioratio, & malus vſus rei conductæ conſiderandus habito etiam reſpectu ad qualitates perſonarum.*

26 *Si conductor ſit perſona eccleſiaſtica, & conducat meretrices in domum conductam, dicitur male vtens, & poteſt expelli, ſecus ſi ſit Scholaris.*

27 *Lim. vt poſſit etiam ſcholaris expelli ratione honeſtatis conductoris, vel vicinorum.*

28 *Rei qualitas attenditur ad dignoſcendum an damnum ſit conſiderabile.*

29 *Si domus ſit in lupanari, vel ad talia conſueta, non eſt conſiderabilis introductio meretricum.*

30 *Si prædium locatum ſit magnum, & arboribus abundans, non eſt conſiderabilis inciſio duorum, vel trium earum.*

31 *Arborum qualitas conſideranda eſt, & præcipue an ſint frugiferæ ad effectum dignoſcendi ſi per earum inciſionem locus ſit expulſioni.*

32 *Inciſio arborum ſyluæ cæduæ non eſt deterioratio in proprietate.*

33 *Conductor ad longum tempus poteſt in re conducta aliquid amplius facere quam conductor ad breue.*

34 *Emphyteuta introducens meretrices in domum emphyteuticam non propterea poteſt expelli.*

35 *Emphyteuta Eccleſiæ propter deteriorationem expellitur.*

36 *Secus eſt in Emphyteuta laicali ſecundum aliquos.*

37 *Contraria eſt communis.*

38 *Decl. hanc contrariam procedere in deterioratione magna vltra tempus conceſſionis duratura.*

39 *In emphyteuſi Eccleſiæ minor deterioratio ſufficit, quam in laicali ad hoc vt ſit locus expulſioni emphyteutæ.*

40 *Pactum quod res debeat meliorari, & non deteriorari, operatur vt minor deterioratio ſufficiat, ad hoc, vt conductor, ſeu emphyteuta expelli poſſit.*

41 *Idem operatur promiſſio vtendi arbitrio boni viri.*

42 *Stante dicta promiſſione, ſufficit inciſio duarum arborum.*

43 *Maxime ſtante iuramento, quod debet ſeruari præciſe.*

44 *Iuramentum non ampliat diſpoſitionem, ſed reſtringitur ad terminos illius.*

45 *Requiritur vt ſit locus expulſioni ob malum vſum quod deterioratio rei euenerit dolo conductoris, vel culpa ſaltem leui, non autem leuiſſima.*

46 *Incendium ſubſecutum in re conducta, non eſt cauſa expellendi colonum.*

47 *Declara quod non ſufficiat leuiſſima in omittendo, ſecus in committendo.*

48 *Intellige ſi ex culpa leuiſſima in committendo reſultet damnum conſiderabile.*

49 *Deterioratio vnius rei ex pluribus conductis ſufficit ad expulſionem ab omnibus.*

50 *Deteriorans in parte non excuſatur ab expulſione ex eo, quod meliorauit in alia.*

51 *Expulſio ob deteriorationem nocet etiam ſucceſſiue vocatis.*

52 *Decl. procedere niſi conductor deteriorauerit in fraudem aliorum.*

53 *Expulſo conductore propter deteriorationem deberi mercedem pro toto tempore tenent aliqui.*

54 *Alij tenent deberi tantum pro tempore præterito.*

55 *Alij diſtinguunt, vt male verſatus abſque damno rei teneatur ad totam penſionem male autem verſatus cum damno non teneatur ad totam penſionem, ſed ad damno.*

56 *Alij tradunt conductorem expulſum ab Eccleſia totam mercedem ſoluere debere, ſecus expulſum à priuato.*

57 *Verior autem videtur opinio dominum non debere ſentire damnum aliquod, neque in re, neque in mercede, ſed neque ſentire lucrum recipiendo duplicatas mercedes.*

58 *Et ſufficit, quod poſſit mercedes ab alio conſequi ad hoc vt eas petere non valeat à conductore expulſo.*

59 *Expulſioni ob malum vſum locus eſt domino volente tantum.*

60 *Et poteſt eam remittere, & quando cenſeatur remiſſa relatiue.*

CAPVT LIV.

COnductorem debere bene vti re condu-
cta dictum eſt ſupra *cap. 29.* vbi etiam
in peincipio diximus, quod intee alia reme-
dia competentia locatori aduerſus male
vtentem, vnum eſt, quod poteſt conducto-
rem expellere, & reſeruauimus hic de tali
expulſione, & fine locationis loqui; reaſ-
1 ſumendo igitur mateeiam, clarum eſt, quod
ſi conductor male in re verſatus ſit, poteſt
expelli, prout eſt *text. expreſſ. in l. ædem 3.
C. locat.* & rationabiliter amoueri ſi peruer-
ſe ibi fuerit conuerſatus, dicit textus *in cap.
propter 3. §. verum. eodem tit.* & licet iſta iu-
ra loquantue de domo locata, tamen pro-
2 pter identitatem rationis peocedunt etiam
in alijs rebus, & tam in ſtabilibus, quam in
mobilibus, vt conductor male vtendo ca-
dat à iure ſuo, vt tradit *Molin. de iuſt. & iur.
tract. 2. diſput 499. ſub num.* 13. Ratio enim
3 eſt quia tacite videtur conuentum cum eo,
vt bona fide verſetur, & ideò, ſi aliud fa-
ciat, videtur infringere bonam fidem, vt do-
cet *Cyn. in d. l. ædē num. 1. in fin.* & licet hæc
4 videatur quædam pœna priuationis rei, ta-
men, quia venit ex natura contractus, & ex
dicto tacito pacto, quod res propria loca-
toris tollatur conductori in caſu, quo male
verſetur in ea, non poteſt dici pœna niſi im-
propriè, vt firmat *Mantic. de coniect. lib. 11. tit.
18. num. 3* & in his terminis *Corbul. de iure
emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob rei deteriorat.
num. 6.*

5 Ad hoc tamen, vt huic priuationi locus
ſit, non ſufficit quælibet mala verſatio in re
conducta, ſed tria copulatiue concurrere
debent, primum, conductorem male verſari,
& deteriorare rem ipſam in proprietate, nõ
autem, quoad ſolos fructus, ſecundum, dete-
riorationem non eſſe modicam, ſed conſide-
rabilem, & tertium, deteriorationem factam
fuiſſe per dolum malum, vel culpam ſaltem
leuem, non autem leuiſſimam conductoris,
vt docuit *Bald. in Auth. qui rem. num. 2. ver.
ſecundo nota C. de Sacroſ. Eccleſ. Alex. conſ.
118. num. 10. lib. 5. Iaſ. in Auth. qui rem.
num. 7. C. de Sacroſ. Eccleſſ. & conſ. 17. nu.
2. lib. 1. Menoch. de arbitr. caſ. 78. num. 6.
Trentacinq. var. lib. 3. tit. de locat. & conduct.
reſol. 4. num. 10. Cyriac. contr. 268. num. 9.
Ciarlin. contr. 2. num. 22.* de quibus propte-
rea ſingulis aliquid ſeparatim dicendũ erit.

Et quoad primum, quod videlicet dam-
6 num dederit in proprietate rei, non autem
quoad ſolos fructus, ratio eſt patens, quia
dum fructus rei locatæ ſpectant ad condu-
ctorem,

Digitized by Google

ctorem non autem ad dominum, non eſt de quo dominus ipſe conquerarur ſi conductor fructibus tantum damnum infert, puta non colendo agrum, vel male colendo, vt aduertit *Bald. in Auth. qui rem num. 31. ad med. C. de Sacroſ. Eccleſ. Trentacinq. variar. lib. 3. tit. de locat. & conduct. reſol. 4. num. 10. verſ. 2. quod deterioratio.*

At ex dicta ratione deducitur, quod hoc
7 non procedat in locatione, in qua conductor debeat respondere locatori de certa rara fructuum, quia tunc etiam ob deteriorationem circa ſolos fructus reſultat præiudicium domino, & ideo ob eam poterit conductor expelli *Tob. Non. conſ. 58. num. 17. verſ. Angel.* quem ſequitur *Corbul. de cauſ. priu. ob rei deteriorat. num. 27. in fin.*

Et datur etiam intelligi animaduertendũ
8 eſſe, quod licet mala verſatio quandoque videatur potius reſpicere perceptionem fructuum, quam proprietatem rei, tamen quia, vel ipſi rei quoque damnum inferat, vel ſi tantum fructuum perceptioni, adhuc eſt damnum perpetuum, vel ſaltem duraturum etiam finita locatione, dabitur propter eam
9 dicta expulſio, vti ſi male colat vineam, omittendo amputare vites, qnia inde euenire ſolet, vt deficcentur, & ſic reſultare damnum perpetuum, poterit conductor propterea expelli *Bald. in d. Auth. qui rem num. 3. poſt med. C. de Sacroſ. Eccleſ. Iaſ. in l. 2. num. 98. poſt med. C. de iur. emphyt.* vbi loquitur de emphyteuta, & ſic in fortioribus terminis, cum facilius admitatur iſta expulſio reſpectu ſimplicis conductoris, qnam reſpectu emphyteutæ, vt dicam infra in ſecundo requiſito *Trentacinq. dicta reſ. 4. nu. 10. ad med. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 22. num. 23.*

Faciliuſque ſi conductor vineam extirpet, aut arbores frugiferas cædat, ex quo clarius erit ipſum male verſari in re etiam
10 in præiudicium domini, & clari iuris eſt, hanc arborum inciſionem condnctori non permitti, vt eſt *text. in l. ſi merces 28. §. culpa ff. locat. & in l. in fraudem 45. §. fin. ff. de iur. fiſci*, quæ vltima licet loquatur de conductore fiſci, tamen in hoc fiſcus vtitur iure priuati, & poſt *Iaſ. in l. diuortio §. ſi fundum num. 2. ff. ſol. matr.* tradit *Caroc. de locat. tit. de recuſat. quaeſt. 7. num. 6.*

Et licet in præfatis iuribus non detur ex-
11 preſſe hoc remedium expellendi conductorem arbores cædentem, ſed aliæ actiones locatori concedantur, nempe *in d. l. ſi merces §. culpa* ex locato, ex lege Aquilia, ex lege duodecim Tabularum, arborum furtim cæſarum, & interdicto, quod vi, aut clam, & in *d. l. in fraudem §. fin.* in quadruplum, vnde inferri poſſe videbatur actionem iſtã, de qua agitur ad expulſionem conductoris ceſſare debere, attento maxime, quod *in d. l. ſi merces §. culpa* poſt expreſſas alias actiones præfatas, additur præciſe, *ſed vtique iudicis, qui ex locato iudicat officio continetur, vt cæteras actiones locator omittat.*

Tamen, & dictam expulſionem competere locatori aduerſus conductorem arbo-
12 res incidentem probatur, quia ex præfatis iuribus aperte habetur conductori non licere arbores incidere, & ſic incidendo, eum male verſari patens eſt, ac proinde dum male verſatur poteſt ex hoc capire expelli iuxta *text. in d. l. ade C. locat. late Caroc. de locat. tit. de recuſat. quaeſt. 7. num. 5. & ſeqq.* vbi *num. 7.* quod hæc eſt opinio communis, & a qua nullus diſcrepat.

Et huic opinioni adhærendo, quæ eſt vere magis communis, vt patebit ex mox dicendis in emphyteuſi, *ad text. in dicta l. ſi merces §. culpa in fin.* reſponderi poſſe videtur, quod dum dicit, iudicis officio contineri, vt cæteras actiones locator omittat, potius ſupponit eas illi competere, & omittere debebit non abſolute, ſed vna effectum ſortita, vt explicat ibi *gloſ. in verb. omittat.*

13 In emphyteuſi tamen, ſaltem laicali, multi tenent non admittendam expulſionem propter arborum inciſionem, quos refert, & ſequitur *Pacian. conſ. 32. num. 57. & ſeq. & Ciarlin. contr. 2. num. 77.* ſaltem, vbi non
14 fuerit monitus, quod deſiſteret, vt diſtinguendo cenſuit *Roman. in l. diuortio §. ſi fundum num. 6. verſ. item dicit ff. ſol. matr.*

15 Verum in contrarium non poſſe emphyteutam amputare arbores cum magna deterioratione dicit *Bald. in Auth. qui rem num. 3. in fin. C. de Sacroſſ. Eccleſijs*, & quod eas amputando dicatur deteriorare in ſubſtantia, & poſſit expelli dicit idem *Bald. in l. diuortio §. ſi fundum ff. ſol. matr.* & ibidem *Alex. num. 2.* vbi reijcit dictam diſtinctionem Romani, quod hoc procedat ſi fuerit monitus, non è contra *Caſtren. num. 2. Iaſ. num. 4. Bald. conſ. 290. num. 2. & 3. lib. 2. Natt. conſ. 481. num. 3. Roland. conſ. 49. num. 20. lib. 2. Caſtill. de vſufr. cap. 25. n. 2. Surd. deciſ. 300. num. 7.* & eſt communis opinio, vt patet ex congeſtis per *Ciarlin. contr. 2. nu. 2.* & fatetur *Pacian. conſ. 33. num. 3. ver. nec obſtare & ſeq.* licet prætendatur contrarium melioribus fulciri rationibus ex ibi adductis, quæ præciſè repetuntur per *Ciarlin. d. controuerſia 2. num. 78. & ſeqq.* & à prędicta communi non videtur recedendum, quia quod per deteriorationem rei emphy-

emphyteuta expelli poſſit, eſt text. expreſſus *in d. Auth. qui rem C. de Sacroſ. Eccleſ.* qui licet
loquatur de emphyteuta Eccleſiæ, tamen
propter identitatem rationis procedit etiam
in emphyteuta priuati, vt dicit ibi *Salicet.*
num 2. in fin. & alij communiter, vt patet
ex congeſtis *per Ciarlin. d.contr.ſecunda nu.*
6.& dicam infra.

Bene tamen verum eſt, non ſufficere cu-
iuslibet arboris inciſionem ad hunc effectũ,
vt Colonus expelli propter eam poſſit, &
controuerti ſolet quot, & qualium arborũ
inciſio ſufficiat, de quo pariter aliquid di-
cendum erit infra in ſecundo requiſito.

Et idem quod dicitur de arborum inci-
16 ſione procedit etiam in domus deuaſtatio-
ne, vt per eam quoque emphyteuta expel-
latur, quia æquiparantur hæc duo *l. & ele-*
ganter §. non ſolum ff. de dol. & in ſpecie ad
hunc effectum *Crot.conſ. 115. num. 1. Ciar-*
lin. contr.2.n.5. Valaſc.deciſ. 50. num. 4. Io-
ſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 22. num. 23. Surd.
dec.300. num. 6.
17 Nec euitabitur expulſio iſta propter de-
teriorationem ſub prætextu, quod in alia
parte res fuerit meliorata, late *Mantic.de ta-*
cit. lib. 2. tit.29. num.9.& ſeqq. vbi,& quod
perdit melioramenta *Corbul. de iur. emphyt.*
tit. de priuat.ob deteriorat.num. t4. vbi,quod
perdit ſuas meliorationes *Ciarlin.* qui alios
18 congerit *contr. 2. num. 7.* niſi tamen forte
emphyteuta ſuccidiſſet arbores veteraſcen-
tes,quarum loco alias ſubrogaſſet *Iaſon.in l.*
diuortio §. ſi fundum num. 4. in fin.ff. ſol.ma-
tr. Roland. conſ. 49. ad fin. lib. 2. & late de-
clarat *Corbul. d. tit. de cauſ. priuat. ob dete-*
riorationem num. 28.
19 Imo fortius etiam ſi ipſe emphyteuta,
arbores, quas ſuccidit plantaſſet, vel do-
mum, quam deuaſtauit prius ædificaſſet,
adhuc poſſet propter ſucciſionem, vel de-
uaſtationem prædictam expelli *Grat.diſcept.*
21. num. 33. & 34. Ciarlin. contr.2.num.69.
& 70. vbi relatis contrarijs hanc veriorem
eſſe dicit *Borgnin. deciſ.44. num. 72. verſ.*
quod non omitto, & pleniſſime *Surd.deciſ.78.*
*num. 10. & ſeqq. per tot.*vbi latiſſime firmat,
& contrarijs omnibus reſpondet.

Contrariam autem opinionem in termi-
20 nis locationis ad longum tempus ſequitur
aliis adductis *Caroc. in tit. de locat. ſine tem-*
pore quæſt. 13. num. 5. poſt med. verſ. hinc
poſtea & num. 6. & 7. vbi eam limitat ſi tali-
21 ter inter partes conuentum ſit, & addit,
quod ſufficeret adeſſe pactum, quod talis
locatio non egrediatur terminos ſimplicis
locationis, vel quod per eam non acquira-
tur conductori aliquod dominium etiam
vtile ex *Aretin. in l. ſi quis ante col. 1. ff. de*
acquir. poſſ. Contar. in l. vn.lim. 21.num.19.
C. de moment. poſſeſſ. Euerard. in loc. à feudo
ad emphyt. num. 53.

Quo autem ad ſecundum requiſitum, vt
22 conductor ex hoc capite deteriorationis
expelli poſſit, quod videlicet deterioratio
non ſit modica, ſed conſiderabilis, eſt mul-
tum rationi conſonum, vt hæc pœna priua-
tionis rei conductæ, non incurratur per de-
teriorationem, quæ non ſit conſiderabilis,
ſed difficultas eſt in dignoſcendo, quando
23 ſit conſiderabilis,& ſufficiens ad hunc effe-
ctum, & quia hoc in iure definitum non eſt,
nec poteſt dari certa regula, remittitur iu-
dicis arbitrio *Cyn. in Auth. qui rem.C.de Sa-*
croſ. Eccleſ. Bald. in d. l. æde num. 23. Tira-
quell.in l. ſi vnquam in ver. omnia num. 31.
C. de reuoc. donat. Cyriac. contr.268. num. 11.
& hanc eſſe vnam omnium ſententiam aſſe-
rit *Menoch. de arbitr. d. caſ. 78. num. 7.*
24 At quia arbitrium Iudicis nunquam de-
bet eſſe effrenatum, ſed debet regulari à iu-
re, vel ratione aliqua *Merlin. deciſ.882.nu-*
mer.17. Rot.in recent. deciſ.640.nu.14.par.1.
Ideo conſiderare debebit Iudex deteriora-
25 tionem ipſam, & non per ſe tantum, ſed
reſpectiue ad qualitates perſonarum, rei lo-
catæ, ac ipſius contractus locationis; perſo-
narum videlicet, quia de vno dici poteſt,
quod male verſetur in domo conducta, ſi
in eam introducat meretrices, puta, ſi ſit
26 Eccleſiaſticus, vel alia perſona valdè hone-
ſta, & non de alio, puta, ſi ſit ſcholaris, vel
ſimilis, quia locator debuit hoc præſumere
per locum à communiter accidentibus, vt
dicit *Bald.in d.l.æde 3.num.24.C.locat.*vbi, &
alij *Dec. in l. ſemper in contractibus num.3. ff.*
de reg.iur.Menoch.de arbitr.d.caſu 78. nu.11.
vbi num.ſeq. optimè monet, quod licet ali-
qui ex noſtris ſcribãt ſcholaribus aliquando
licere cum his perditis mulieribus verſari,
tamen abſit, quod hoc iure optimo eis con-
cedatur; quod equidem certum eſt in foro
conſcientiæ, at in foro fori non poterit ſcho-
laris è domo conducta expelli ex eo, quod
in eam introduxerit meretrices, quamuis ſe-
cus ſit in aliis perſonis magis ſerijs, vt vltra
præcitatos tradunt *Bologn.in Auth.habita*
num.377.C.ne fil.pro patr.Auguſt.Barboſ.in d.
l.æde num.33. C.locat.Rebuff.de priuil.ſcholar.
priu.20. ſed hoc regulariter dicendum non
27 autem abſolute, quia poteſt etiam ſcholaris
quandoque ratione inhoneſtatis expelli, vt
ſenſit *Valaſc.de iur.emphyt.quæſt.23.ante med.*
Molin.de iuſt.& iur tract.2.diſput.499.ad fin.
puta ſi inde locatoris honeſtas, vel fama pe-
riclitaretur, vel honeſtorum vicinorum de-
tri-

Digitized by Google

trimentum timeretur *Rebell.de oblig.Iuſt.par.
2.lib.14. quæſt.10. num.10.verſ.porro* quem
ſequitur *Barboſ. in d.l.æde num.33. poſt med.*
Vndè deducitur non tantum conſiderandam
qualitatem perſonæ conductoris,ſed etiam
locatoris, & vicinorum.

28 Qualitas autem rei conſideranda erit,ita
ut ſtando in eodem exemplo introductio-
29 nis meretricum, ſi domus ſit in Lupanari,
vel ad talia conſueta, non erit conſidera-
bilis.ad hunc effectum talis introductio, niſi
fortè qualitas perſonæ in contrarium mili-
taret, vti ſi eſſet Sacerdos, vt ex *Bald.in d.
l.æde C.locat.col.fin.notat Valaſc.de iur.emphyt.
d.quæſt.23.ante med.*

Sic circa alia damna, verbi gratia, ſi aga-
tur ad expulſionem conductoris, ex eo,quod
inciderit arbores frugiferas in illa quæſtio-
ne, de qua ſupra, quot arbores ſufficiat eum
inc idiſſe ad hoc, vt expelli poſſit, in qua *Me-
noch.de arbitr.d.caſ.78.ſub num.* 8. reprehen-
dit *Iaſonem.* & male eum ſenſiſſe opinatur *in
conſ.17.num.2.lib.1.* dum ſcripſit duarum in-
30 ciſionem non eſſe ſufficientem; videtur re-
currendum ad inſpectionem qualitatis fundi
locati, & ex ea arbitrandum, an conſidera-
ta etiam qualitate ipſarum arborum deterio-
ratio ſit conſiderabilis. Poterit enim præ-
dium eſſe adeò magnum, & arboribus abun-
dans,vt duarum arborum inciſio non ſit con-
ſiderabilis, & ſic vera ſit traditio *Iaſonis*,
cum qua etiam conſonant *Roland. conſil.49.
nu.19.verſ.ſed præmiſſis lib.2.Beron.conſ.120.
num.24. lib.1. Giouagn. conſ.15.num.3.lib 2.*
qui loquitur de quinque arborum inciſione,
& eam non eſſe notabilem vult *Roſentall. de
feud.cap.10. concluſ.33.nu.4. Caſtill.de vſufr.
cap.24.num.19.in fin.*& his, alijſque adductis
latè eamdem opinionem tuetur *Ciarlin. con-
trou.2.num.57. & ſeqq.* vbi *num.59.* præten-
dit, quod cum hæc res fuerit determina-
ta à tot famoſis Iure conſultis, debeat ceſſa-
re Iudicis arbitrium, ſed famoſi Iureconſul-
ti præfati, vt plurimum loquuntur in caſibus
particularibus, à quibus in propoſito non
poteſt reſultare regula generalis propter
31 bonorum locatorum, & ipſarum arborum
diuerſitatem à Iudice conſiderandam. An
videlicet eſſent virides, & frugiferæ, prout
requiri ſentiunt *Dec.in Auth. qui rem num.5.
verſ.primo noto C.de ſacroſ.Eccleſ.Iaſon.in l.1.
num.105.C.de iur.emphyt.Alex.conſ.118.n.4.
verſ.alias autem arbores, & num.7. verſ.per
prædicta lib.5.Tiraquell.de retract.conuent.§.
3.gloſ.1. num.24. Pacian. conſ.32.num.2.* vbi
alios pleniſſime congerit, & aſſerit quod ità
hanc materiam intelligunt omnes Doctores,
32 qui de hac re ſcripſerunt, & an ſint de ſilua
cædua, vel non, quia ſi ſunt de ſilua cædua
earum inciſio non eſt deterioratio in pro-
prietate, ſed pertinens ad fructum *Alex.con-
ſil.118. in princ. lib.1.* & plenè diſtinguendo
Rota coram Durano deciſ.345.n.5.& ſeqq...

Conſideranda denique qualitas locatio-
33 nis, nam aliquid amplius facere poterit cō-
ductor ad longum tempus, qui habet rei do-
minium vtile, quam poterit conductor ad
modicum, qui nullum rei dominium habet,
& difficilius priuari poteſt ille, quam iſte *Ia-
ſon.in l.diuortio §.ſi fundum n.4.ad med.ff.ſol.
matr.Ruin.conſ.88.n.2.lib.1. Caroc. tit.de ne-
ceſſitate qu.7.n.4.*& in ſpecie,quod quæ dicta
ſunt ſupra introductionē meretricū in domū
conductam eſſe illicitam conductori,& quod
34 per eam conductor expelli poſſit, non pro-
cedant in emphyteuta ex quo habet dictum
dominium vtile, reſoluit, *Valaſc.de iure em-
phyt.quæſt.23.per tot.*

35 Imò fortiùs licet in emphyteuſi Eccleſia-
ſtica adſit textus expreſſus in *Auth. qui rem
C.de ſacroſ.Eccleſ.*quod hac de cauſa deterio-
rationis rei emphyteuta cadat à iure ſuo, &
poſſit expelli, tamen in Laicali multi tenent
36 abſolutè contrarium, quod videlicet non
poſſit expelli propter deteriorationem, quia
ſit Dominus, & ad dictum text. reſpondent
quod loquitur in Eccleſiaſtica,quodque cum
eius diſpoſitio ſit pœnalis non poſsit exten-
di ad laicalem *gloſ. in l. quid ergo ver. teneri
ff.de vſufr.Ioan.Faber.in §.finitur nu.5. verb.
in gloſ.5.vbi etiam Aretin. inſtit.de vſufr.Pa-
cian.conſ.32.num.57.& ſeq.& conſ.33 num.1.
& ſeq.Valaſc.deciſ.50.nu.5.* cum alijs cumu-
latis per *Ciarlin. contr.2.num.57.& ſeq.*

37 Et quamuis communis ſit in contrarium,
vt teſtatur *Iaſ. in dicta Auth. qui rem num.6.
verſ.tene communem*, & patet ex relatis per
*Trentacinq var. lib.3.tit.de locat.reſol.quarta
num.9.verſ.hac concluſio procedit*, vbi etiam
firmat eamdem procedere in vſufructuario,
& feudatario *Menoch.conſ.372.num.30.verſ.
ſecundum.Ciarlin.d.contr.2. num.6. Corbul.de
de iure emphyt. tit. de cauſ. priu. ob deteriorat.
num.4.* tamen crederem has opiniones con-
ciliari poſſet cum diſtinctione præfata,vt vi-
delicet, non ſufficiat deterioratio,ad hoc, vt
expelli poſſit emphyteuta, quæ ſufficeret ad
38 hoc, vt expelli poſſet ſimplex conductor,&
ita procedat dicta prima opinio. At vbi de-
teriorario ſit magna,& duratura etiam em-
phyteuſi finita, tunc ſecus ſit dicendum, &
procedat ſecunda opinio propter identita-
tem rationis, quæ tunc viget, in emphyteu-
39 ſi, ac in locatione, & hæc etiam ſit diffe-
rentia inter emphyteuſim Laicalem, & Ec-
cleſiaſticam, vt in hac ſufficiat minor dete-
riora-

rioratio ad incurrendam pœnam caducitatis, tum propter legem eius reſpectu expreſſam in dicta *Auth. qui rem*, tum etiam quia magis delinquit damnum inferens rei Eccleſiæ, quam qui profanæ, cum bona Eccleſiaſticæ ſint ſacra de quarto genere ſacrorum ex traditis ſupra *cap. 14. in princ. num. 10.*

Et conſiderari debebit etiam qualitas lo-
40 cationis circa pacta in ea conuenta, nam ſi in ea expreſſe dictum ſit, quod concedebatur res ad meliorandum, non autem ad deteriorandum, tunc quia hoc pactum debet aliquid operari, & in emphyteuſi, licet naturaliter inſit, vt, fiat ad meliorandum, tamen ſtante dicto pacto concurrunt, duo vincula, quæ magis ligant conductorem, vt non poſſit deteriorare, ſequitur dicendum, vt minor deterioratio ſufficiat, vt latè probat *Natt. conſ. 481. num. 14. & pluribus ſequentibus* Tob. Non. *conſ. 58. num. 19. Cyriac. contr. 266. num. 9. Surd. deciſ. 102. num. 9.*

41 Sic, vbi conductor promiſiſſet vti re arbitrio boni viri, minor deterioratio ſufficeret ad hoc, vt dicatur contraueniſſe conuentis, vndè in ſpecie quæſtionis, de qua ſupra,
42 quot arbores ſufficiant adhoc, vt emphyteuta per earum inciſionem expelli poſsit, quod ſtante tali promiſsione ſufficiant duæ tradūt *Berou. conſ. 120. nu. 34. lib. 1. Corbul. de iur. emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob deteriorat. num. 10. Surd. d. deciſ. 102 num. 9.*

43 Quæ, & ſimilia pacta etiam fortius operabuntur ſi ſint iurata, nam iuramentum debet obſeruari præciſè *Berou. d. conſ. 120. n. 34. & conſ. 124. num. 5. lib. 1. Natt. dicto conſ. 481. num. 21. ad fin. & 22. Becc. conſ. 80. n. 11. lib. 1. Caroc. de locat. tit. de neceſſit. quæſt. 7. num. 42.*
44 *verſ. ſubdeclaratur*, licet ceſſantibus pactis, in iuramento non poſsit fieri fundamentum, ex quo non ampliat, diſpoſitionem ſuper qua interponitur, nec facit vt comprehendat caſum, quem aliàs ipſa non comprehenderet, ſed reſtringitur ad terminos illius *c. pen. de iure iur. Abb. in cap. vt ſuper num. 10. verſ. item iuramentum de reb. Eccleſ. non alien.* cum alijs pleniſsimè in hoc propoſito cumulat. per *Giarlin. contr. 2. num. 89. & plurib. ſeqq.*

45 Quoad tertium requiſitum, vt locus ſit dictæ expulſioni, quod videlicet deterioratio rei ſubſecuta fuerit ex dolo, vel culpa ſaltem leui, non autem leuiſsima conductoris, ratio eſt quia conductor de culpa leuiſsima non tenetur, ſed tantum de lata, & leui *l. contractus 24. ff. de reg. iur. Menoch. de arbitr. caſ. 309. num. 9. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſ. 25. num. 13. Surd. deciſ. 87. num. 7. & deciſ. 198. num. 14.*

Et hinc eſt, quod cum incendium præſu-
46 præſumatur accidiſſe culpa inhabitantium, leuiſſima, *Gozad. conſ. 63. num. 16. Roland. conſ. 95. num. 15. & 28. ver. quarto.* vbi de cōmuni *l. 2.* & late dictum eſt ſupra *in cap. 30.* inde ſequitur, vt non poterit conductor ob incendium in re conducta ſubſecutum expelli, iux. *Conſil. Cephal. 271. per tot.* quem ſequitur *Caroc. de locat. & cond. tit. de incend. num. 78.* vbi de veriori, *& Carpan. ad ſtat. Mediolan. cap. 379. num. 229.* qui tamen non tangunt præciſe hunc punctum expulſionis coloni ob deteriorationem, ſed alium an ex eo, quod domus fuerit igne conſumpta locatio duretur, de quo alibi dicendum erit, ſed dum dicunt, locationem durare, ſupponunt conductorem, neque ex dicto capite expelli, quod & ratione prædicta, quod non tenetur de leuiſſima, conuincitur.

47 Verum quod dictum eſt non poſſe conductorem expelli ſi damnum ſubſecutum fuerit eius culpa tantum leuiſſima, non tranſit ſine difficultate, ſecundum *Dec. in d. Auth. qui rem. C. de Sacroſ. Eccl. nu. 3.* ſaltem quoad leuiſſimam in faciendo, quia hæc æquiparatur leui in omittendo, iuxta notata per *gloſ. & DD. in l. ſi mora ff. ſol. matrim.* vbi ſignanter *Iaſ. num. 23. Roland. conſ. 95. num. 31. lib. 2. Eugen. conſ. 60. num. 64. lib. 2. Rot. dec. 493. n. 4. par. 1. rec.*

Et quamuis Decius ibi non firmet, ſed remittat ſe ad ea, quæ diſtinguendo ſcripſit in *cap. de appell. tit. de appell.* tamē à dicta opinione, quod ſufficiat leuiſſima in committendo, non eſſe recedendum, cenſet *Cagnol. in eadem Auth. qui rem. n. 17.* & addit, quod text. ibi, & in *Auth. Vnde ſumitur*, ſimpliciter, & indiſtincte loquitur de faciente rem deteriorem, quod poſſit expelli, & ideo debet generaliter, & indiſtincte accipi quomodocumque
48 id faciat, quod admitti poſſet, quando ex tali leuiſſima culpa in committendo reſultaret damnum conſiderabile, alias ſi reſultaret damnum tenue, ſecus eſſet dicendum, iuxta tradita per *Roland. conſ. 49. num. 20. lib. 2.* & alios ſupracitatos *num. 15.* volentes non ſufficere inciſionem duarum arborum.

49 In caſibus autem, in quibus, iuxta prædicta, locus eſt expulſioni, ſi locatæ ſint ſimul vnica locatione plures res, & conductor in vna tantum male verſatus ſit, adhuc poterit ab omnibus expelli *Roland. conſ. 49. num. 15. lib. 2 Corbul. de iure emphyt. tit. de cauſ. priuat. ob deter. num. 7. & 8. Ioſ. Ludouic. dec. Peruſ. 22. num. 6.*

50 Et ita deteriorans in parte, non ſolum nō poteſt euitare expulſionem, ex eo quod fecerit melioramenta in alia, ſed etiam melioramenta ipſa amittit, & repetere non poteſt

§. ſ

Digitized by Google

§. ſi vero quis, aut locator in Auth. de alienat. & emph. dict. Auth. qui rem C. de Sacroſ. Eccleſ. vbi *gloſ. &* DD. & ſignanter *Cagnol. num.* 13. & plene *Corbul. dict. tit. de priuat. ob res deteriorat. n.* 13. *&* 14.

51 Et non ſolum ipſe deteriorans rem, priuatur, ſed etiam, vbi ageretur de locatione ad longum tempus, ſeu emphyteuſi, in qua vocati etiam eſſent eius filij, vel alij, & ipſis
52 noceret eius priuatio *Gabr. de iur. emphyt. concluſ. 2. num. 32. ver. 1. amplia*, quatenus tamen non deteriorauerit in fraudem aliorum, vt declarat *Corbul. in præfato tit. de cauſ. priuat. ob deteriorat. num.* 15. vbi & alias ſubnectit ampliationes, & declarationes penes ipſum videndas.

Hic etiam annecti poſſet quæſtio, an conductor rem alienans cadat à iure ſuo, & expelli poſſit quaſi male vtatur ipſa re, ſed quia dictum eſt ſupra *in cap. 3. num.* 50. magis cõmunem opinionem eſſe negatiuam, non eſt vlterius in ea immorandum, ſi quis autem de hac cauſa expulſionis plura videre cupiat, adeat tractantes de emphyteuſi, quorũ hæc propria materia eſt, & ſignanter *Corbul. in tit. de cauſis priuat. ob alienationem.*

53 Eueniente autem caſu huius expulſionis, antiqua fuit quæſtio, an pro tempore quo conductor fuit expulſus minuenda ſit merces, in qua aliqui tenuerunt nihil diminuendum, vt refert *gloſ. in dicta l. ade 3. in ver. verſata es C locat.* & ſignanter ita tenuit *Cyn. in eadem l. ſub num.* 4. moueturque ratione, quia ex quo propter ſui culpam expulſus eſt, adhuc videtur habitare in ſui præiudicium *arg. l. quod quis ff. de re iudicat.*
54 Alij tenuerunt contra, quod videlicet expulſus debeat ſoluere penſiones rei decurſas, at non pro tempore futuro poſt expulſionem *gloſ. in Auth. qui rem. in verb temporis C. de Sacroſ. Eccleſ.* vbi licet text. loquẽs de emphyteuta Eccleſiæ expulſo ob non ſolutionem Canonis, vel deteriorationem, dicat, *vt tamen ſoluat totius temporis penſionem, & id, in quo rem læſit*, ipſa gloſſa, explicando verba illa, *totius temporis*, inquit
55 præſentis, & præteriti; non futuri. Alij diſtinguendo voluerunt, quod quatenus conductor fuerit expulſus ex eo quod male verſatus fuerit in re abſque damno illius, iuxta dictum exemplum introductionis meretricum, & ſimilia, tunc nihil ei ſit diminuendum de mercede, ſi vero male verſatus fuerit cum damno, puta incidendo arbores, vel aliter deuaſtando rem; & tunc diminuenda ſit ei merces, ſed locator poſſit agere ad damna, & hanc opinionem poſt *Abb. & Imol. in cap. propter ſterilitatem de loc. & cond.* ſequitur *Nauarr. in Manual. cap. 17. num.* 194.
56 Alij etiam tradunt, quod vbi conductor expellatur culpa ſua, ſi locator ſit Eccleſia, totam mercedem petat, ſi ſit priuatus, ratam temporis *Bart. in l. ſi vno 17. §. item cum quidam num. 2. ver. primo caſu ff. locat.* cum alijs adductis per *Pantzſchman. de locat. q. 13. numer. 2. & 3.* ſed verior opinio videtur,
57 quod in effectu locator nullum pati debeat damnum culpa conductoris, ſed neque etiã poſſit captare lucrum, ac proinde ſi res, ſit damnificata, in primis abſolute refici ei debeant damna in re ipſa data, reſpectu autem mercedis ea pariter carere non bebet locator, ne hoc damnum patiatur, at ſi alium conductorem inueniat, vel conductor expulſus, alium conductorem, qui in re bene
58 verſatur, offerat, tunc pro eo tempore, quo iſti mercedem ſoluunt, debebit eam remittere conductori expulſo, quia alias lucrum captaret accipiendo duplicatam mercedẽ, & idem erit ſi alium conductorem, abſque ratione admittere recuſet, quia culpa ſua damnum recipiet, & hæc opinio videtur de ſenſu Bartoli, & aliorũ, quos refert, & eam ſequitur *Gregor. Lop. ad partit. in l. 6. tit. 8. par. 5. in ver. los caſos*; & poſt eum *Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſput. 499. num. 14. poſt med. ver. mihi vero probatur opinio*, & ſequitur etiam alijs adductis *Barboſ. in dict. l. ade nu. 34. ad fin. C. locat.*

59 Cæterum iſta quoque caducitas à iure conductionis incurritur tantum domino volente, *Fulgin.* qui alios allegat. *de iur. emphyt. tit. de var. caducitat. q. 2. nu.* 50. & poteſt per
60 eum remiti, ac remiſſa cenſetur per actus incompatibiles, cum illa de quibus dicam breuiter in *cap.* 59. ad quod proinde in caſu occurrenti recurri poterit.

De fine locationis ob ſolutionem mercedis à conductore non factam.

S V M M A R I V M.

1 *Mercedem non ſoluens conductor expellitur & finitur locatio.*
2 *Argumentum à contrario ſenſu valet in legibus.*
3 *Mercedem non ſoluens conductor expellitur non obſtante pacto de eo non expellendo durante locatione.*
4 *Ampl. etiamſi pactum ſit iuratum.*
5 *Iuramentum non operatur vltra intentionem iurantis.*
6 *Iuramentum confirmat non autem auget obligationem.*
7 *Expulſioni conductoris ob non ſolutam mercedem locus eſt etiam ſi ſit ſoluta in parte.*
8 *Lim. ſi omiſſum ſoluere per errorem.*
9 *Soluens in parte facilius admittitur ad purgationem moræ quam qui nihil ſoluit.*
10 *Mercedem non ſoluens conductor poteſt expelli à locatore propria auctoritate.*

Con-

Digitized by Google

11 *Contr. tenent alij.*

12 *Decl. primam non procedere ſi colonus allegando iniuſte expelli de facto reſiſtat.*

13 *Decl. 2. difficilius expelli conductorem ad longum tempus.*

14 *Decl. 13. vt ſi poſſit deueniri ad expulſionem ſine Iudice, honeſtius tamen deuenitur cum Iudice.*

15 *Et requiritur expreſſa declaratio locatoris quod intendit recedere à contractu ob non ſolutionem.*

16 *Et poteſt peti aſſociatio abſque libello, & citatione partis.*

17 *Citatio partis non eſt neceſſaria in obtinenda aſſociatione ſtante facultate procedendi propria auctoritate.*

18 *Petens à Iudice familiam extraiudicialiter non amittit facultatem procedendi propria auctoritate, ſed ad eam redire poteſt.*

19 *Secus econtra ſi aſſumatur via iudiciaria.*

20 *Ampl. etiamſi iudicium nulliter inchoatum ſit.*

21 *Lim. ſi adſit proteſtatio de præſeruanda ſibi dicta facultate.*

22 *Aſſociationem ſine citatione partis Iudices non ſolent concedere.*

23 *Maxime vbi non conſtet partem omnino defenſione carere.*

24 *Iudicium pro expulſione conductoris non ſoluentis eſt ſummarium.*

25 *Expulſioni ob non ſolutionem mercedis locus eſt etiamſi conductor ſit perſona priuilegiata.*

26 *Et vbi conductor ſublocauerit nemine ſoluente expellitur ſubconductor.*

27 *Expellendi facultas ob non ſolutionem mercedis oritur locatori ſtatim ac lapſum eſt tempus ſolutioni præfinitum.*

28 *Ampl. ſiue præfinitum ſit pacto, ſiue lege, vel conſuetudine.*

29 *Datur tamen tempus conductori ad diſgombrandum.*

30 *Et circa quantitatem temporis attenditur praxis Tribunalium.*

31 *Ampl. vt oriatur ſtatim d. facultas expellendi, etiamſi locator non petierit mercedem.*

32 *Lim. in feudo quia requiritur interpellatio.*

33 *Solutio probanda eſt & ſufficit allegare eam non fuiſſe factam.*

34 *Limita non oriri ſtatim dictam facultatem expellendi vbi adeſt pactum de conductore per tempus præfinitum non expellendo, quia tunc expectandum biennium.*

35 *Contrarium, quod adhuc non ſit expectandum bienniũ.*

36 *Limita 2. vt ſi conductor ſit abſens, ſit expectandus per biennium.*

37 *Contrarium.*

38 *Decl. primam procedere ſi conductor velit aperire domos in quibus conductor abſens bona habeat.*

39 *Subdeclara vt expectandum ſit biennium ad aperiendam domum ſi conſtet conductorem abſentem eſſe, ſecus ſi neſciatur vbi ſit.*

40 *Aperiens domum vbi ſunt mobilia alterius debet ea facere deſcribere per publicum Notarium, alias datur aduerſus eum iuramentum in litem.*

41 *Lim. tertio in emphyteuſi quia ſi eſt priuata expectandus eſt triennium, ſi Eccleſiaſtica, biennium.*

42 *Ampl. in locatione ad longum tempus.*

43 *Locatio ad longum tempus, & emphyteuſis quoad caducitatem ob non ſolutum canonem æquiparantur.*

44 *Caducitas in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus excuſatur per quamlibet cauſam etiam iniuſtam, & fatuam.*

45 *Tribunalia ſuprema aliena ſunt ab infligenda pœna caducitatis.*

46 *Abſentia excuſat à caducitate ob non ſolutionem canonis.*

47 *Caducitas ob non ſolutionem canonis excuſatur ſi conductor omiſerit ſoluere per aliquem errorem.*

48 *Caducitas prædicta euitatur per purgationem moræ.*

49 *Decl. procedere ſine difficultate ſi locatio ſit finita ob non ſolutionem ex iuris diſpoſitione, ſecus ſi per pactum.*

50 *Contrarium quod etiam ſtante pacto.*

51 *Purgatio moræ non admittitur ſtante iuramento in contractu.*

52 *Contrarium, quod adhuc de æquitate canonica admittatur.*

53 *Lim. primam non procedere ſi adſit tantum iuramentum aſſertorium non autem de non contraueniendo.*

54 *Lim. 2. ſi non omiſit ſoluere is qui iurauit, ſed eius ſucceſſor.*

55 *Celeris ſatisfactio quando dicatur ad effectum purgandi moram.*

56 *Tempus breue quod dicatur ad effectum purgandi moram ſtatur arbitrio Iudicis, & quomodo arbitrari debeat.*

57 *Tempus ad effectum prædictum conſiderari debet a die acceptatæ reſolutionis contractus.*

58 *Conſideranda qualitas contractus.*

59 *Item ſi conductor erat præſens, vel abſens.*

60 *Item qualitas perſonæ conductoris.*

61 *Moræ purgationi, vt locus ſit, requiritur offerri ſolutionem re integra.*

62 *Res integra non dicitur ſi non poteſt in priſtinum reponi.*

63 *Neque ſi locator adeptus ſit poſſeſſionem, vel aliter facta ſit executio.*

64 *Amplia ſiue executio facta ſit a lege, ſiue ab homine.*

65 *Requiritur tamen executio perfecta, nec ſufficit relaxatum eſſe mandatum, vel ſubbaſtatio.*

66 *Moræ purgatio excluditur ſi mora ſit geminata.*

67 *Moræ purgatio admittitur etiam executione facta ſi appellatum.*

68 *Moræ purgatio non excluditur ex quo dominus declarauit velle locationem finitam.*

69 *Neque ex quo cœpit agere.*

70 *Et admittitur etiam poſt ſententiam.*

71 *Et in qualibet parte Iudicii.*

72 *Res integra non dicitur ad effectum prædictum ſi dominus rem alteri locauit.*

73 *Secus ſi ſimpliciter ius ſuum alteri ceſſit.*

74 *Moræ purgatio de æquitate canonica datur ſemper, ac ius alterius non fuerit effectum deterius.*

75 *Secus ſi ius alterius ſit effectum deterius vel ei damnum reſultet.*

76 *Lim. ſi petens purgationem moræ velit damnum ei reficere.*

77 *Secus ſi conductor petens purgationem moræ peccaſſet in faciendo.*

78 *In damno eſſe non dicitur locator ex eo, quod lucrum perdat, ſed ſi de ſuo expendit, vti litigando.*

CAPVT LV.

1 Conductorem non ſoluentem mercedem poſſe expelli à locatore, & ſic finiri locationem probat *text. in l. æde 3. C. locat.* ibi *ſi penſionem domino in ſolidum ſolut-*

ſit ta-

Digitized by Google

bi inuitam te expelli non oportet. ducto vide-
2 licet argumẽto à contrario ſenſu, prout duci poteſt in legibus *Roman. conſ. 399. numer. 1. Euerar. in ſua topica in loc. à contrar. ſenſu in princ. & nu. 7.* vbi tamen ponit 9. Fallentias *Coccin. deciſ. 111. num. 13.*

Quod, & ampliatur procedere etiam ſi
3 locator fecerit conductori pactum expreſsũ de eo non expellendo durante tempore locationi præfixo, ſub aliqua certa pœna, quia adhuc, ſi penſionem non ſoluat, impune poterit eum expellere, vt eſt text. expreſſus in *l. quaro 56. §. inter locatorem ff. locat.* licet loquatur de non ſoluente per biennium, & inde aliqui inferant, quod ſtante tali pacto expectandum ſit dictum tempus de quo infra loquat.

Et quoniam ratio redditur expreſſa in eadem lege, quia veriſimile eſt ita conueniſſe de non expellendo colono intra tem-
4 pora præfinita, ſi penſionibus paruerit, inde ſequitur nihil releuare pactum eſſe intactũ, vt docuit *Archidiac. in cap. alta nationes 12. quæſt. 2.* adductis alijs firmant, *Caroc. de locat. tit. de recuſat. quæſt. 14. num. 5. & Valaſc. de iure emph. quæſt. 21. num. 4. verſ quintimo*, &
5 ratio eſt, quia iuramentum non operatur vltra intentionem iurantis *Merlin. dec. 46. num. 14.* & confirmat, non autem auget obli-
8 gationem, ſed recipit eamdem interpretationem, ac pactum ipſum cui adijcitur *Burat. dec. 281. num. 16. & ſeq.*

Secundo ampliatur procedere, vt locator
9 poſſit declarare locationem finitam, & conductorem expellere, dummodo mercedem integre non ſoluerit, itaut ei non ſufficiat partem illius ſoluiſſe, vt probat *text. in dict. l. ade C. locat.* in verbis relatis ſupra in principio, vbi *gloſ. in ver. inſolidum* videtur velle ſufficere ſolutionem non eſſe factam vniuerſi debiti in ſolidum, ſed particulariter, reddens rationem, quia non minima incõmoda habet ſolutio particularis *Bald. conſ. 290. num. 1. verſ. notandum eſt lib. 2. Carocc. de locat. tit. de recuſat. quæſt. 14. num. 19. & 20.*
10 vbi limitat ſi omiſit ſoluere integram mercedem per errorem, puta calculi *Gratian. diſc. 152. num. 7.* vbi etiam ſi deficiat vnus numerus tantum, prout etiam refert *Mart. Med. exam. 28. num. 3.* Bene tamen verum eſt, quod clementius agendum erit cum eo, qui in parte ſatisfecit, quam cum eo, qui in nihilo, reſpectu admittendi eum ad purgationem moræ, de qua infra, vt poſt *Aretin. in l. ſi ita quis §. ſeta col. 4. ff. de verb. oblig.* tradit *Seroph. deciſ. 591. ad finem.*
11 Tertio ampliatur, vt poſſit locator expellere conductorem de facto, & propria auctoritate, vt firmat *Alex. conſ. 105. num. 18. lib. 3.* & eſſe præcipuum, vbi finitur locatio ex hac cauſa, quia dominus eſt certus de non ſolutione, quod ſecus eſt in alijs cauſis, ex quibus locatio finitur *Gabr. conſ. 88. num. 23. lib. 1.* & alijs pluribus adductis *Carocc. tit. de recuſat. quæſt. 14. num. 6. & Valaſc. de iure emph. quæſt. 21. num. 2. Rot. cor. Caſſad. dec. 2. num. 1. de locat. & dec. 30. par. 3. lib. 1. & dec. 58 par. 3. lib. 2. diu. Mart. Medic. examin. 28. num. 14.*
13 Verum ampliatio iſta non tranſit ſine difficultate, ſunt enim qui contrarium tuentur, & maxima eſt deſuper diſcordia inter Doctores, vt dicit *Tomat. dec. 16. n. 17. & Rot. cor. Mantic. dec. 194. n. 10. Fulgin. de iur. emph. tit. de var. caduc. q. 10. n. 17. poſt. med.* vbi quod eſt quæſtio ardua, & difficilis, & quæ indigeret deciſione Principis.

Et ſane durante adhuc cõductionis tempore, probabilem rei retinendæ cauſam conductor habere poteſt, vt notabiliter aduertit. *Codex Fabrian. lib. 4. tit. 42. defin. 58. prope fin.* vnde ampliatio ſaltem intelligẽda eſt cum grano ſalis, id eſt, vt procedat, niſi colonus allegando iniuſte expelli, de facto reſiſtat, vt daclarat *Cancer. variar. lib. 1. cap. 14. num. 4. ver. & iſta opinio.* Et quidquid ſit in locatione ad breue tempus, ſaltem in locatione ad tempus longum, & emphyteuſi difficilius erit admittenda, cum iſti propter ius, quod habent in re, non ita de facili expelli valeant, prout conductores ad breue tempus, præſertim auctoritate propria, vt diſtinguendo tradit *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var. caducit. quæſt. 10. num. 19.*
14 At admiſſa ampliatione, quoniam, quod poteſt fieri propria auctoritate, & ſine Iudice, honeſtius, & tutius fit cum Iudice, vt per illum textum notandum cenſuit *Bart. in l. creditores 3. in 1. lectur. nu. 4. C. de pign. Cancer. var. cap. 7. num. 209. poſt med. par. 3.* & in propoſito *Valaſc. dict. quæſt. 21. numer. 2. prope fin. ver. tutius tamen. Mart. Med. exam. 20. num. 15.* poterit locator facta declara-
15 tione, quod propter ſolutionem omiſſam à conductore, & ſic inobſeruantiam contractus ipſe intendit ab eo recedere, pront talis declaratio neceſſaria eſt elata, & explicita *Caſſad. dec. 2. num. 1. ver. requiritur tamen de locat.* eamdem declarationem Iudici inſinua-
16 re, ac ei exponere, quod propterea intendit ad prædium locatum redire, & ab eo cõductorem excludere, prout poteſt propria auctoritate, ſed ad euitanda ſcandala, quæ oriri poſſent, decreuit ab eo aſſiſtentiam, ſeu aſſociationem petere, prout petit, idque facere debebit abſque libello, & abſque partis citatione, vt alijs adductis monent

Barſatt. conſ.25. in fin. & Carocc. dict. quaſt. 14. *nu.* 12. & 13. vbicumq; enim competit
17 facultas procedendi propria auctoritate, concedenda eſt ad euitanda ſcandala aſſiſtentia Curiæ abſque partis citatione *Alex. conſ.*131 *num.*4.*lib.*4. *Surd. conſ.*221. *nu.*45. *Barz. dec.*49. *num.*12. *Rot. dec.*439.*num.*16. *par.*9. *recent.* Saltem ſi petatur tantum aſſociatio, non etiam licentia ingrediendi *Cotta in memorial.ver.pacta executiua ad fin. Vrſill. ad Afflict. dec.*326.*num.*1. & in his terminis *Mart. Medic. exam.* 28. *num.* 15. *ad fin.* &
18 vtilis eſt praxis iſta, quia petens à Iudice extraiudicialiter familiam, non amittit facultatem procedendi propria auctoritate, ſed ad eam redire poteſt *Gregor.dec.*105. *in fin. Pacif. de Salniano inſpect.* 3. *cap.* 4. *num.* 720. *Dunoz.Inn.dec.*24.*n.*12.quod ſecus eſt
19 econtra ſi aſſumit viam iudiciariam partem citando *Lancell. de attent. par.* 2. *cap.*4. *ampliat.*1. *nu.*10. & *ſeq. Mantic. de tacit.lib.*22. *tit.* 22. *num.* 15. *Rot. dec.*439. *num.*8. & *ſeq. par.* 9. *recent.* vbi etiamſi iudicium nulliter
20 ſit inchoatum, niſi forte expreſſe proteſtatus ſit de præſeruanda ſibi dicta facultate,
21 quod & tradit *Mantica dict.tit.*22. *num.*16. & *ſeq.* vbi etiam ſenſit ſufficere dixiſſe, ad euitanda ſcandala,& tunc nô releuare côteſtationē litis *Adden. ad Greg. dec.*105.*litt.B.*
22 Verum in hoc Iudices, vt plurimum reperiuntur renitentes, & volunt partē omnino citati debere, prout ſenſit *Bart. in l.creditores* 3. *in ſecunda lect. num.*26. *verſ. mihi autem videtur C. de pigner.* præcipue vbi nō
23 liqueat eam prorſus carere defenſione, nam ſi hoc non liquet,eſſe veriorem opinionem, quod citatio omitti non poſſit, teſtatur *Cancer.variar. cap.*7.*num.*70.*verſ.quamuis mihi par.* 3. cum alijs declarationibus ſupra traditis *in cap.*40.*num.*52. *cum quatuor*
24 *ſequent.* ſed in omnem caſum procedendū eſſet ſumarie, vt tradit *Caroc. dict. quaſt.*14. *num.*11. & generaliter iudicium euacuationis contra Inquilinum eſt ſummarium, & executiuum *Ridolph. in praxi par.*2. *cap.* 13. *num.* 23. forma autem libelli quando emphyteuta cecidit à iure ſuo ob non ſolutum Canonem traditur à *Fulgin. de iur. emphyt. in tit. de var. caducitat. quaſt.*10.*ſub. nu.*24.
25 Quarto ampliatur, vt poſſit expelli ob non ſolutionem mercedis etiam perſona priuilegiata, puta ſcholaris, in hoc enim nemo priuilegiatus exiſtit. *Iaſ. in Auth. qui rem num.*15. *C. de Sacroſ. Eccleſ. Horat. Lut. de priuil. Scholar. priuil.*40. *Carot. dict.tit.de recuſat. quaſt.* 14. *num.* 16. vbi dicit hanc eſſe opinionem communem *Mart. Med.examin.*28.*n.*6.

26 Quinto ampliatur, vt ſi conductor rem ſublocauerit, & nec ipſe conductor, nec ſubconductor mercedem Domino ſoluat, poterit dominus, etiam ipſum ſubconductorem expellere, vt in emphyteuſi tradit poſt *Iaſ. Oſaſc. conſ.*4. *num.* 47. & *ſeq. lib.*1. & in locatione *Cancer. par.* 1. *cap.*14. *num.*4. vbi dicit eſſe indubitatum.

Quæritur autem quandonam locatori
27 reſultet hoc ius declarandi locationem finitam, & expellendi conductorem, & regula eſt, vt ſtatim, ac lapſum eſt tēpus ſolutioni præfinitum *Bart. in l. quaro* 56.§. *inter locatorem prope fin.verſ.aut hac promiſſio* & ibidem *Fulgoſ. in fine ff. locat. Iaſ. in l.*2. *num.* 27. *circa med. ver. ego teneo C. de iur. emph.* & eſt opinio recepta, vt pluribus relatis dicit *Valaſc. de iur. emph. q.*21. *num.*1. *Cyriac. contr.*158.*n.*14.
28 Idque ſiue præfinitum ſit, conuentione, ſiue lege, ſtatuto, vel conſuetudine, vt declarat *Valaſc. dict. num.*1. *prope fin.* & latius *Mart. Medic. exam.*28.*num.*4. *qui tamen n.*5.
29 ſubdit,quod his nō obſtantibus,ſolet adhiberi diſcretio, & dari tempus quadraginta dierum ad diſgombrandum, & quod aliqui volunt duorum, alij quatuor menſium, vt refert *Caroc.dict.tit.de recuſat.quaſt.*14.*num.* 51. Sed hoc non tangit reſolutionem contractus locationis, ſed tempus, quod conceditur à Iudice conductori ad colligendū ſarciunculas, caſque aſportandum, quod
30 poteſt eſſe diuerſum ex ſtylo Tribunalium, hic autem in Curia Auditor Cameræ in citatione ad euacuandum, ſolet facere decretum, niſi infra decem, vt habetur in praxi *Ridolphin. par.*2. *cap.* 13. *num.* 10. ad quem recurre, ſi cupis modum procedendi.
31 Et ampliari poteſt, vt incurratur ſtatim lapſo tempore, etiam ſi locator non petierit, ſeu ad ſoluendum non interpellauerit, quia pro eo interpellet dies ſtatuta, pro ſolutione facienda, vt habetur in *cap. potuit de locat. & conduct.* & conſonat *text. in l.* 2. *C. de iur. emph.* vbi *Iaſ. num.* 35. inquit, quod ſicut dies expreſſa, & conuentionalis interpellat, & facit incidere in pœnam, ita, & legalis *Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol.can.*
32 *ampliat.* 3. *per tot.* quid quid ſit in feudo in quo non incurri caducitatem ob non ſolutionem, ſi feudatarius non fuerit interpellatus, eſt communis opinio teſte *Alexan.conſ.* 9. *num.* 22. *lib.* 3. & patet ex late relatis per *Mant.de tacit.lib.*22.*tit.*4. *num.*16. Id autem
33 dubium non habet, quod locatori ſufficit allegare non ſolutionem, & onus eam probandi incumbit conductori *Alex. conſ.* 131. *num.*2. *ad fin.lib.*4.*Menoc.conſ.*1188. *num.*2.

Caroc.

Digitized by Google

*Caroc. d.tit. de recuſat. quæſt.*14.*num.*11.*Ma-
nent.deciſ.*69.*num.*11.

34 Limitatur tamen d.regula, primo, ſi in con-
tractu adſit pactum de conductore per tem-
pus præfinitum non expellendo, quia tunc
non poterit locator eum expellere ſtatim,
ſed expectare debebit, vt non ſoluat per bien-
nium, vt docet *Bart.in d.l.quaro* 56. §.*inter
locatorem ff.locat.prope fin.verſ.aut loqueris*, &
eſſe opinionem receptam teſtatur *Valaſc. de
iur.emphyt. quæſt.*21. *num.*5. & alijs adductis
*Cyriac.contr.*158.*num.*14. & habet hæc limi-
tatio fundamentum *in d.l.quaro* 56. §. *inter
locatorem ff.locat.* vbi habetur, quod non ob-
ſtante d.pacto de non expellendo conducto-
rem ſub pœna, ſi conductor non ſoluerit per
biennium poterit expelli.

Verùm contra hanc limitationem ſe for-
tiſsime arguere dicit *Iaſ.in Auth.qui rem,ſub
num.*13.*C.de ſacroſ.Eccleſ.* & argumentum eſt,
35 quod pactum de non expellendo ſub pœna
non alterat, nec mutat naturam contractus
in aliquo per *text. in l.*2. *circa med. verſ. vel
pœna opponenda C.de iur.emphyt. & ibi gloſ.in
verb.opponenda Bart.& Salicet.* ſed poſtea ip-
ſe *Iaſ.*ſubdit, cogita ſuper hac difficultate,
quia durum eſt realiter reſpondere, & vide-
tur, quod ea non obſtante, non audeat rece-
dere à limitatione, pro qua fatetur eſſe com-
munem, & eumdem ſenſum, magis aperte
habet *Valaſc.in d.quæſt.*21.*nu.*5. refert enim
diuerſas aliorum opiniones, & in fine con-
cludit, quod licet variæ interpretationes,
quæ dantur *d.§.inter locatorem*, defendi poſ-
ſint, tamen ei magis placet d. communis.
Mihi conſideranti verba ipſius *text.in d.§.in-
ter locatorem*, videtur rationem illam, qua ex-
preſſe vtitur, videlicet, veriſimile eſſe ita con-
ueniſſe de non expellendo Colono intra tē-
pora præfinita ſi penſionibus paruerit, eſſe
generaliter conceptam, & propterea poſſe
referri ad quemcumque caſum non factæ ſo-
lutionis, abſque eo quod expectetur bien-
nium, & licet Iuris Conſultus ibi figuret ca-
ſum in non ſoluente per biennium, id non
releuare, quia exempla non reſtringunt, nec
ſtat vis in ſimilitudine factorum, ſeu caſuum,
ſed in ratione *Seraph. deciſ.*364.*num.*12. *ad
med.in recent.deciſ.*424.*num.*4.*in fin.par.*4. &
quod d. ratio bene militet ante biennium
conſiderauit etiam *Dec.in Auth.qui rem.num.*
16.*C.de ſacroſ.Eccleſ.* qui propterea cum hac
contraria opinione tranſit, prout etiam, plu-
ribus adductis, cum ea tranſire videtur *Caroc.
d.tit.de recuſ.quæſt.*14.*num.*4. eamque forſan
veriorem, quatenus in pacto non adſint ver-
ba prægnātia, quod non poſſint expelli qua-
cumque de cauſa, vel ſimilia dicit *Mart.
Med. exam.*28.*num.*7. *ad fin.*

36 Limitatur ſecundo eadem regula, vt non
procedat ſi conductor ſit abſens & non repe-
riatur, quia tunc pariter non poteſt locator
redire ad rem ſuam ſtatim, ſed debet expe-
ctare biennium, prout docuit *Bart.in d.l.qua-
ro* 56.§.*inter locatorem in fin.ff.locat.* quem ſe-
quitur *Fulgoſ.ibidem num.*5. *& Couar.in rubr.
de teſtam.par.*2.*num.*12.*ad med.* & communi-
ter eſſe receptum teſtatur *Valaſc. de iur.em-
phyt. quæſt.*21. *num.*6. *& ſequitur Mart.Med.
exam.*28. *num.*8. & habet hæc limitatio pro
fundamento textum *in l.cum Domini* 58.*ff.
locat.* in quo habetur, quod ſi Domini hor-
reorum, inſularumque deſiderant non ap-
parentibus, & penſionem non ſoluentibus
conductoribus, aperire & ea quæ ibi ſunt de-
ſcribere; tempus in huiuſmodi re biennij de-
bet obſeruari.

37 Sed & iſta limitatio non tranſit ſine con-
tradictore, nam *Niccol. de Mat.* intelligebat
d.l. cum Domini, quod abſens debeat expe-
ctari arbitrio Iudicis, dum tamen biennium
non excedat arg. *l.*2. *ff. de iur.delib.* vt refert
*Bald.in d.l.æde num.*6. *C.locat.* vbi addit hoc
verius eſſe, quia abſurdum eſt per abſentiam
inquilini impediri ius Domini. Alij eundem
text.*in d.l.cum Domini*, aliter intelligunt, &
38 reſtringunt, & ſignanter, vt procedat tan-
tum, prout loquitur de volente aperire hor-
rea, inſulaſue clauſas abſente conductore,
quod non permittendum ſtatim, ſed expectā-
dum ſaltem biennium, cum hæc ſit res onero-
ſa conductori, quod eius merces, & res fami-
liares ipſo abſente detegantur, & publicen-
tur, ita in ſpecie ſenſit *Valaſc.de iur.emphyt.q.*
21.*n.*6. ſed aduerſus eum inſurgit *Mart.Med.
d.exam.*28.*num* 8. & non ſolum redarguit il-
lum, quod velit reſtringere limitationem dū-
taxat ad conductores horreorum, in quo re-
dargutio admitti poſſet, quia textus ipſe ſu-
pracitatus loquitur etiam de conductoribus
inſularum, ſed etiam dicit eum vti ratione
friuola, in quo videtur excedere, quia *Valaſc.*
rationem prædictam fundat in *l.*2. *C. quando
& qui lib.*10. *& in l.defenſionis facultas*, ibi, *in-
quietari deſcribique fas non ſit, C. de iur.Fiſc.
lib.*10. & videtur ſatis rationabilis.

Retenta igitur limitatione reſtricta ad ca-
39 ſum, quo aperienda ſit domus in qua adſint
bona conductoris, animaduertendum expe-
ctari debere tempus præfatum ſi conſtet cō-
ductorem abſentem eſſe, alias enim ſi viſus
fuit vna die, & alia nō appareat, & ignoretur
vbi ſit, non eſt expectandum, ſed aperienda
domus, quia poteſt eſſe in ea ægrotus, vel
mortuus, vt monet *Bart.in d.l.cum Domini* 58
ff. locat. & poteſt etiam latitare in fraudem

locatoris, quæ fraus non debet ei patrocina-
ri c.officij 14. verſ.ſi vero confiteris de teſtam:
Coccin.deciſ.44.nu.5.& deciſ.1051. n.7.ad fin.
Cautus tamen eſſe debet locator aperiens
40 domnm in qua adſint mobilia conductoris,
vt faciat ea deſcribere per publicum Nota-
rium, vt habetur in d. l. cum Domini, alias
enim daretur aduerſus eum iuramentum in
litem conductori ad probandam quantita-
tem mobilium Adden.ad Alex.in l.actionibus
num.18. in prima addit.ff. de in lit.iur. Ancar.
conſil.286.num.2.& per tot. Menoc.conſil.579.
num. 9.
41 Tertio limitatur,vt ſi non agatur de loca-
tione ſimplici,ſed de emphyteuſi, tunc non
poſſit expelli conductor ſtatim,ſed in priuata
expectandum ſit triennium,in Eccleſiaſtica
biennium,vt docet Bart.in d.l.quaero 56.§.in-
ter locatorem verſ.aut loqueris il primo ff.locat.
& quidem in terminis veræ emphyteuſis li-
mitatio nullam habet difficultatē, quia fun-
datur in iuribus apertis,videlicet,quo ad em-
phyteuſim priuatam in l.fin.C.de iure emphyt.
& quo ad Eccleſiaſticam in Auth. qui rem C.
de ſacroſ. Eccleſ.& c.potuis de locat. & conduct.
Clar.in §.emphyteuſis quaeſt.8 nu.1. Caſſad. de-
ciſ.2.de locat.& cōduct.Sed an procedat etiam
42 In ſimplici locatione ad longum tempos,val-
de dubitat Valaſc.d.quaeſt.21.num.7.licet con-
cludat pro affirmatiua, pro qua etiam ſtat
aperte Ang. licet Valaſc. videatur eum alle-
gare pro contraria in Auth. de non alienand.
§.ſcire autem num.25.dicit enim idem eſſe in
colonis ad longum tempus,ac in emphyteu-
tis,vt expectari debeant per triennium,& li-
cet ſubdat,de hoc tamen neſcio legem,nihil
releuat, dum hoc non obſtante aperte ſenſū
ſuum explicat,& quod magis eſt,reddit ratio-
nem valde vrgentem, quia cum locatio eſt
ad longum tempus,colono acquiritur ius in
re, cui addi poteſt, quod imo acquiritur ei
dominium vtile,vt alibi firmatū fuit, & pro-
pterea non ita de facili debet priuari,ac ſim-
plex conductor ad breue tempus dominium
nullum habens, ſed æquiparari debet em-
phyteutæ,prout ſenſit etiam poſt alios Caroc.
d.tit.de recuſat.quaeſt.14.num.50.& Mar.Me-
dic.exam.28.num.9.vbi notat Caroc. quod de
biennio abſque vlla diſtinctione inter Eccle-
ſiaſticam,& laicalem emphyteuſim credat,&
probatur hæc opinio per text. in c.propter 3.
§.verū de locat.& conduct. quidquid enim di-
cat Valaſc.vbi ſupra quod talis text. ſibi non
loquitur de conductore ad longum tempus,
tamen clarum eſt,quod loquitur de inquili-
no,& ſic de conductore,& vbi intelligi debe-
ret de conductore ad breue tempus, eſſet in
fortiori, & contra ſupra firmata, dum dicit,
quod ſit expectandum biennium, & quod
non ita de facili priuari debeat re conductor
ad longum tempus habens illius dominium
vtile,ac conductor ad tempus breue nullum
rei dominium habens Iaſ. in l. diuortio §. ſi
fundum num.4.ad med. ff.ſol. matrim. vbi in
ſpecie quod requiritur in eo biennium Ruin.
conſ.88.nu.2.lib.1.Carocc.de locat. tit.de recuſ.
43 quaeſt.7. num.4. & quod iſti contractus em-
phyteuſis, & locationis ad longum tempus
in hoc propoſito caducitatis ob non ſolutū
canonem, ſeu mercedem ſint æquiparati pa-
tet in Auth.qui rem C.de ſacroſ.Eccleſ.& pro-
bant Socc.Sen.conſ.167.num.7.verſ.ſi vero di-
camus lib.2. Surd.conſil.537. num.15. verſ.aut
intelligimus. Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol.
can.ampl.23.Boer.deciſ.234.nu.3.& dixit Rot.
coram Seraph.deciſ.288. num.11. & coram Bu-
ratt.deciſ.334.num.19.
Dum autem ex præcitatis, in hoc locatio
ad longum tempus æquiparatur emphyteu-
ſi, poſſem multa adducere ad ampliandum
hunc locationis finiendæ modum, qui præ-
cipuè in emphyteuticis dicitur caducitas,ſeu
deuolutio, ſed quia eſt materia latiſſime tra-
ctata per ſcribentes de iure emphyteutico,
ad eos me remitto, ſolumque generaliter
dico, quod cum agatur de priuatione domi-
nij vtilis penes ipſos emphyteutam,ſeu con-
ductorem ad longum tempus exiſtentis, iſta
44 reputatur materia pœnalis, & ideo reſtrin-
genda, & propterea admittitur quælibet
cauſa etiam iniuſta, fatua, & beſtialis ad ex-
cuſandum eos à tali priuatione Corbul. de
cauſ.priuat.ob non ſol.can. lim.17. num.2. Ful-
gin.de iur.emphyt.tit.de ſolut.can.quaeſt.1.nu.8.
Surd.deciſ.188.num8.& deciſ.221.num.7. Se-
raph.deciſ.1228.num.5.Gregor.deciſ.388.nu-
mer.4.Buratt.deciſ.624.num.8.in recent.deciſ.
261.num.1.par.1.& deciſ.281. num.5. part.4.
to.2.& deciſ.a57.num.6.par.11.recent.& præ-
45 cipue in Rota,alijſque ſupremis Tribunali-
bus, quæ aliena ſunt ab infligenda dicta pœ-
na, vt dicit Dunoz.Iun.deciſ.799.num.21.Et
quia ſuperius dictum eſt, quod ſaltem vbi
agitur de domo aperienda, ſi conductor ſit
abſens,expectari debet per biennium,addo,
quod vbi agitur de emphyteuſi, ſeu locatio-
ne ad longum tempus in qua non incurritur
caducitas niſi ceſſauerit conductor ſoluere
46 per biennium in Eccleſiaſtica,& per trienniū
in laicali,ſola abſentia ſoluere debētis ab hac
caducitare excuſat, vel tribuit cauſā reſtitu-
tionis in integrum, etiam maiori,Fulgoſ con-
ſil.7.num.4.Dec.conſ.138. num.7. ad fin.verſ.
poſtremo conſiderandum.Grat.conſ.79.num.11.
verſ.accedat quoque lib.1. Corbul.de cauſ.pri-
uat.ob non ſol.can.lim.10.num.2.Rot.dec.509.
num 3.

num. 3. part. 4. tom. 2. & dec. 719. num. 8. *&* 9. vbi etiam ſtante iuramento *part. 4. tom. 3. & dec. 257. num. 4. part. 11. rec.*

47 Cæterum iſta caducitas, ſeu finis locationis euitatur ſi conductor ſoluere omiſerit per errorem aliquem *Verall. decif.* 180. *num. 4. part.* 1. *Caroc. d. quaſt.* 14. *num.* 61. *in fin. Mart. Med. exam.* 28. *num.* 10.

48 Præterea euitari poterit per purgationem moræ, ideſt, per celerem ſatisfactionem *cap. propter §. verum & cap. potuit de locat. & conduc. Gabr. conſ.* 75. *num.* 7. *& ſeq. lib.* 2. *Valaſc. de iur. emph. quaſt.* 21. *numer.* 7. *Mart. Med. exam.* 28. *num.* 12.

49 Et non habet d. concluſio difficultatem ſi locatio ſit finita ob non ſolutionem ex iuris diſpoſitione, ſed ſi adeſſet in inſtrumento expreſſum pactum reſolutiuum in caſu non ſolutionis, ſunt opiniones, nam multi tenent, quod tunc non detur moræ purgatio *Ioſ. Ludou. decif. Peruſ.* 90. *nu.* 27. *Put. decif.* 66. *lib.* 3. *Millin. decif.* 248. *num.* 1. *Gregor. decif.* 559. *num.* 6. *inter diuerſ. decif.* 572. *num.* 3. vbi etiam ſi tale pactum poſitum ſit in fine inſtrumenti *part.* 1. *Mart. Med. exam.* 28. *num.* 11. *verſ. vel dummodo.*

50 Contrarium vero, quod etiam ſtante tali pacto detur moræ purgatio, tuentur alij, & ſignanter *Vrſill. ad Afflict. decif.* 174. *nu.* 3. *verſ. quod procedit etiam*, & latius *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de ſol. can. quaſt.* 6. *n.* 22. *ante med. verſ. caterum & ſi rationes.* Et primam procedere de iure ciuili, & iuxta illud pluries fuiſſe deciſum, ſed de iure canonico magnam adeſſe difficultatem, & deciſum non reperiri dicit *Verall. dec.* 237. *n.* 2. *part.* 2. Verum quidquid eſſet temporibus Veralli poſt eum emanarunt, quamplures deciſiones firmantes primam opinionem, & loquentes in terminis iuris canonici, vt patet ex ſupra citatis, & vltra eas in ſpecie, & expreſſe, quod non detur moræ purgatio, etiam æquitate canonica attenta, in caſu pacti firmatur *in decif.* 203. *num.* 19. *&* 20. *part.* 6. *rec. & ſcripſit Gratian. diſc.* 786. *num.* 31.

51 Prout etiam controuertitur an dicta purgatio moræ ſit admittenda ſtante iuramento per conductorem in contractu appoſito, negatiuam etenim opinionem ſequuntur in ſpecie *Alex. conſ.* 131. *num.* 2. *lib.* 4. *Corbul. de cauſ. priu. ob non ſol. con. lim.* 41. *num.* 13. *Afflict. decif.* 174. *num.* 5. *verſ. & ibi eſt. Ioſ. Ludou. decif. Peruſ.* 90. *n.* 11. *& ſeq. Mart. Med. exam.* 28. *num.* 11. *verſ. dummodo Valaſc. de iur. emphyt. quaſt.* 21. *num.* 8. *in fin.*

52 Contrarium vero, quod adhuc purgationi moræ locus ſit de æquitate canonica in hoc propoſito attendenda late probat *Gutter. de iuramento part.* 3. *cap.* 17. *num.* 5. *& ſeq. Seraph. eodem tit. priuileg.* 48. *num.* 8. vbi paulò poſt med. *verſ. ego tamen* inquit iſtam veriorem exiſtimare, & ſequitur *Gratian. diſc.* 378. *num.* 23. *& diſc.* 708. *num.* 58. *Verall. decif.* 232. *num.* 3. *part.* 2. *Adden. ad Gregor. decif.* 559. *num.* 10. *verſ. & procedit*, vbi alias deciſiones adducit etiam in terminis obligationis Cameralis continentis non ſolum iuramentum, ſed etiam renunciationẽ omni legum auxilio, de qua etiam *Rota cor. Coccin. decif.* 1051. *num.* 10. vnde non faci-

53 le erit ab hac recedere, eoque magis ſi adſit tantum iuramentum aſſertorium, non autẽ iuramentum de non contraueniẽdo, quia hoc caſu etiam tenentes primam, admittunt eam non procedere *Corbul. d. limit.* 41. *num.* 14. *verſ. & quod dictum Ioſ. Ludou. decif. Peruſ.* 90. *num.* 13. *&* 23. & vbi non omiſerit

54 ſoluere ipſemet qui iurauit, ſed aliquis de eius hæredibus, vel aliter ſucceſſoribus, quia ad eos non tranſit virtus iuramenti *Cagnol. in l. ſi quis maior num.* 203. *C. de tranſact. Gabr. conſ.* 65. *num.* 25. *& ſeq. lib.* 2. & his, alijſque adductis in propoſito firmauit *Rota cor. Dunoz. Iun. dec.* 799. *num.* 20.

55 Et controuertitur etiam quando dicatur celeris ſatisfactio, quæ requiritur ad purgationem moræ, aliqui enim volunt, quod vt dicatur celeris ſatisfactio, debeat eſſe intra duos menſes *Iaſ. in l.* 2. *num.* 84. *in fin. C. de iur. emphyt. Gabr. conſ.* 75. *num.* 5. *part.* 2. *Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim.* 41. *ad fin.* alii admittunt, vt dicatur intra ſex menſes *Gratian. diſc.* 378. *num.* 21. cæterum, vt plurimum conueniunt ſtandum

56 eſſe arbitrio Iudicis, quodnam dicatur tempus breue, ita vt ſatisfactio celeris ſit *gloſ. in cap. potuit in verbo celeri ad fin.* ibi *quia in iure non eſt determinatum. de locat. Dec. conſ.* 138. *num.* 7. *ante med. verſ. nam ſecundum communem. Gratian. diſc.* 378. *num.* 18. *& diſc.* 708. *num.* 54. *Rota dec.* 572. *num* 2. *part.* 1. *diu.* qui tamen non debet arbitrari de biennio, vel triennio, vt dicit *Aucar. conſ.* 141. *col.* 4. *quem refert Dec.* vbi ſupra, ſed poteſt arbitrari tantum per menſes *Ioſ. Ludou. dec. Peruſ.* 90. *num.* 32. *&* 33. qui

57 numerari debent à die acceptatæ reſolutionis, non autem à die omiſſæ ſolutionis, vel lapſi bienniј, vel trienniј, vt declarauit *Rot. cor. Dunoz. Iun. decif.* 419. *nu.* 28. *poſt med.*

58 qui iudex conſiderare debebit circumſtantias facti, & ex eius arbitrari, an tempus ſit breue, vel non, & animaduertere ad qualitatem contractus, nam non ita de facili expelli, & priuari iure ſuo debet conductor ad longum tempus, ac conductor ad breue, vt dictum

Digitized by Google

dictum eſt ſupra,conſiderandum etiamſi cō-
59 ductor erat præſens, vel abſens, quia licet
ſupradictum ſit per ſolam abſentiam non
expectandum bienniū, niſi in caſu quo ape-
rienda ſit domus, tamen aliquid magis in-
dulgendum abſenti, quam præſenti *Gabr.*
60 *conſ.* 75. *num.* 5. *lib.* 2. item conſiderare
debebit qualitatem perſonæ ſoluere deben-
tis,ſi commode ſoluete poterat, vel difficul-
ter *Gabr. d. conſ.* 75. *num.*5.*lib.*2. *Grat.diſc.*
378. *num.* 19. vbi ponderat ſenectutem, ac
malam valetudinem emphyteutæ, nec non
ſi omiſit ſoluere totum, vel partem, quia
mitius agendum cum iſto *Rot. coram Seraph.*
*dec.*591. *in fine*.
61 Requiritur etiam,vt moræ purgationi lo-
cus ſit, & dicatur celeris ſatisfactio, quod
offeratur ſolutio re integra *Alex. conſ.*
131. *num.* 2. *in princ. lib.* 4. *Valaſc. de iur.*
emphyt. quaſt. 21. *num.* 8. *Mart.Med.exam.*
28. *num.* 12. *Adden. ad Gregor.dec.* 559.*nu.*
10. *verſ. limitatur ſecundo* & res non dicitur
62 integra ſi non poteſt reponi in priſtinum
Cyriac. contr. 239. *num.* 31.& ſi locator iam
63 adeptus ſit poſſeſſionem, vel aliter facta ſit
executio *Natt. conſ.* 364. *numer.* 12. *Veral.*
deciſ. 236. *part.* 2. *Rot. deciſ.* 803. *num.* 2.
64 *part.* 1. *diu.* ſiue executio facta ſit à lege,
ſiue ab homine *Gratian. diſc.*708. *nu.* 44. *&*
45. *& nu.*48. vbi explicat ſiue à lege tranſ-
ferendo dominium ipſo iure, ſiue ab homi-
ne per rei traditionem *Adden. ad Gregor. d.*
deciſ. 559. *num.* 10.*verſ.limitatr ſecundo* vbi
& adducit deciſionem in qua fuit dictum
fideiuſſorem non poſſe purgate moram poſt
relaxatum mandatum contra ipſum, ſed ta-
lis deciſio eſt nimis rigoroſa, nam requiri-
65 tur executio perfecta per rei traditionem,
itaut non ſufficiat nedum mandatum ſolum,
ſed nec etiam ſubhaſtatio, & deliberatio,
vt firmauit *Rot. cor. Coccino deciſ.* 1051.*nu.*
3. *verſ. nam fuit reſponſum, & ſeq.* & com-
probat *Gratian. diſc.* 708. *num.* 46. *& ſeq.*
quibus in locis reſpondet etiam deciſioni
in *Romana deuolutionis cor. Pamphilio* in qua
pro excluſione purgationis moræ conſidera-
ta fuit ſola executio abſque deliberatione,
dicendo,quod ibi executio non fuerat pro-
ſecuta propter plura impedimenta à debi-
tore præſtita, & proinde non fuit viſum
conueniens, quod ipſe ex culpa ſua conſe-
queretur beneficium, ſcilicet admitteretur
ad purgationem moræ, à qua alias ſine tali
66 culpa in apponendis impedimentis reman-
ſiſſet excluſus, & vlterius, quod ibi mora
videbatur geminata, ex quo pariter exclu-
ditur moræ purgatio *Roman. conſ.* 352.*num.*
8. cum alijs per eos citatis nempe *per Coc-*
cin. num. 8. *& per Gratian. num.*53.vlterius
67 non ſufficit executionem fuiſſe factā ſi fuit
appellatum legitime, ex quo appellatio
ſuſpendit omnia, vt dixit *Rot. cor. Seraph.*
dec. 1101. *num.* 4.
68 Et ex his conuincitur non attendendam
opinionem, quod res deſinat eſſe integra
ad hunc effectum per declarationem domi-
ni ſe velle locationem finitam, & accepta-
tionem deuolutionis, cum qua poſt alios
tranſeunt *Dec. conſ.* 138. *num.* 6. *& Afflic.*
dec. 174. *num.* 6. & ſaltem vbi acceptatio
eſt facta poſt longum tempus, eam admittit
etiam *Gabr. conſ.* 75. *num.* 7. *lib.* 2. contra-
rium enim eſt verius, vt præter ſupra addu-
ctas auctoritates,tradunt in ſpecie *Gratian.*
diſc. 378. *num.* 11. *& ſeq. Corbul. de canſ.*
priu. ob non ſol. can. lim. 41 *num.* 9. *Hodier.*
ad Surd. dec. 29. *num.* 8.*Rot. dec.* 577. *num.*
2. *ad fin. part.* 2.*rec.* prout etiam conuinci-
tur non ſubſiſtere aliam opinionem, quod
69 conductor petere debeat purgationem mo-
ræ antequam conueniatur,vt ſenſit *Gratian.*
diſc. 378. *num.*18. vel ante ſententiam,iuxta
relatos per *Hodiern.ad Surd.dec.*29. *ſub n.*8.
70 ſed verius eſſe, quod poſſit etiam peti poſt
ipſam ſententiam,prout obtinuiſſe dicit *Vr-*
ſill. ad Afflic. dec. 174. *num.* 3.*Thor. in com-*
pend. dec. part. 3. *verſ. emphyteuta* 4.*Hodier.*
ad d. dec. 29. *num.* 9. imo in quacumque
parte iudicij, vt dixit *Rot. dec.* 728. *num.* 4.
part. 4.*diu. & dec.*165.*num.*30. *part.*10. *rec.*
dummodo videlicet per executionem per-
fectam,non ſit actualiter conſumatum.
72 Non dicetur autem res integra ſi domi-
nus rem alteri iam locauerit *Alex.conſ.*131.
*num.*2.*lib.*4. prout, & e contra dici rem in-
tegram ſi alteri non fuerit facta locatio,tra-
dit *Valaſc.poſt alios de iur. emph. quaſt.* 21.
num. 8.*Mart.Med. exam.*28.*num.* 11. At ſe-
73 cus eſt de ſimplici ceſſione ſuorum iurium
per dominum alteri facta,per eam enim non
deſinet eſſe res integra, ſed ſicut compete-
bat moræ purgatio aduerſus cedentem, ita
& competere debet contra ceſſionarium
Add.ad Gregr. dec. 559. *num.* 10. *in ſecunda*
*limitatione ad fin.Seraph.dec.*591. *num.* 11.
74 Cæterum datur etiam alia regula gene-
ralis in hac materia, vt moræ purgatio de
æquitate canonica detur ſemper, ac ius al-
terius non ſit effectum deterius, vt firmauit
*Rota coram Seraph.dec.*591.*n.*7. *& dec.* 1150.
*num.*4.*& cor.Dunoz.Iun.dec.*799.*num.*24.ſe-
cus autem e contra ſi ius alterius ſit effectū
75 deterius, ſeu in damnum reſultet, quia
tunc non admittitur amplius purgatio mo-
ræ *l.ſi ita* 135. §.*Seia vbi gloſ. in verb. inte-*
*reſſe Bart. & Iaſ. num.*11.*ff. de verbor.oblig.*

Parif.

Digitized by Google

Pariſ. conſ.19.num.239.& ſeq.lib.2.Gratiani diſc.708. num.18 & ſeq. nec etiam de æquitate canonica *Veg. conſ.68.num.31.poſt med. & 41.Scam.dec.93.ſub num.44.Rot.dec. 288. num.14. & 15.poſt Statil. de Salniano.*

76 Verum admittitur etiam vbi ius alterius ſit effectum deterius, ſi purgationem petens velit eius damnum totaliter reficere *Seraph. de iuram. priuil. 38.num.12.& ſeq.Mareſcot. variar.lib.2.cap.124.num.11.Adden.ad Gregor.dec. 559.num.10.in 1.limitatione Add.ad Lurat.dec.582 num.13.Rot. dec. 728. num.4.*
77 *part.4.diu.* quod tamen non procederet ſi conductor peccaſſet in faciendo *Coccin. dec. 204.nu.8.& dec. 217.nu.4.*

78 Non dicetur autem effectum deterius ius locatoris, & eum in damno eſſe, ex eo ſolo, quod lucrum perdiderit, vt firmat *Rim.Iun. conſ. 643. n.11.& ſeq.* ſed bene ſi de ſuo expendit, puta in lite *Bart.in l. & ſi poſt tres 8. num.5.ad med.ff.ſi quis caution.* vbi ſecus dicit in cautione iudiciali, de qua *Angelus ibidem num.4.in fin. Gozad.conſ.57. nu. 18.Rot. dec.410.num.8.part.4.diu. & dec. 282, num. 13.poſt Statil.*

Euitatur etiam iſte finis locationis, & deuolutio bonorum locatorum ex eo quod locator receperit mercedem, vel etiam eam ſolum petierit, quia per tales actus cenſetur voluiſſe in contractu continuare non autem illum finire, & inducitur deuolutionis incurſæ remiſſio, de quo dicam *in Cap.59.*

De fine locationis per ſuperuenientem neceſſitatem Domino vtendi re locata.

SVMMARIVM.

1 *Neceſſitas ſuperueniens Domino vtendi re locata tribuit ei facultatem expellendi conductorem.*
2 *Decl. non procedere ſi neceſſitas imminebat de tempore locationis.*
3 *Et neceſſe eſt non fuiſſe opinatam de eo tempore neceſſitatem.*
4 *Et quod veriſimiliter non potuerit præuideri.*
5 *Futura proſpicere pertinet ad prudentem virum, ſed damno non afficit non cogitantem.*
6 *Neceſſitas licet pro parte adeſſet de tempore contractus adhuc ſi poſtea fuerit inopinanter aucta, tribuit facultatem expellendi conductorem.*
7 *Vtilitas locatoris non ſufficit ad expellendum conductorem, ſed requiritur neceſſitas.*
8 *Neceſſitatis vtendi domo locata eſt ſi dominus habitabat aliam, quæ corruerit, vel ruinam minetur.*
9 *Decl. proced. ſi ruina ſit talis, quæ ponat eum in neceſſitate migrandi.*
10 *Idem ſi ſuperueniant hoſtes in loco vbi inhabitat, vel habeat ibi inimicos.*
11 *Idem ſi vxorem duxerit, cum qua non poſſit comode habitare vbi degit.*
12 *Secus ſi de tempore locationis fuiſſet nubilis ætatis, & in proxima ſpe vxorem ducendi.*
13 *Idem ſi ſuperuenerit ei dignitas.*
14 *Idem ſi ſuperuenerit infirmitas ob quam domo illa indigeat.*
15 *Idem ſi velit in domo locata facere artem. Declara vt n. 16. 17.& 18.*
17 *Vtilitas artis in ſpecie non eſt publica, ſed priuata eam exercentium.*
19 *Neceſſitas domus locata non ſolum ſufficit ad expellendum conductorem ſi propria domini, ſed etiam filij patris, vel matris.*
20 *Non autem ſufficit pro fratre vel alijs.*
21 *Et pro filio ſufficit quod vxorem duxerit.*
22 *Statutum ampliant dictam facultatem expellendi pro neceſſitate fratrum, vel aliorum, eſt exorbitans & ſtricte intelligendum.*
23 *Limita primo dictum facultatem expellendi conductorem pro neceſſitate, procedere in domo tantum.*
24 *Limita ſecundo vt eadem facultas competat locatori tantum, non etiam ſucceſſori.*
25 *Declara procedere in ſucceſſore ſingulari non in herede.*
26 *Decl. ſecundo vt competat etiam ſucceſſori ſingulari ſi ſit filius, vel pater locatoris.*
27 *Decl tertio vt hæres poſſit expellere ſi euenit caſus quo defunctus indiguiſſet domo non ſi ipſe ex aliqua particulari cauſa indigeat.*
28 *Decl. 4. vt ſi conductor ſublocauerit & deinde ei ſuperueniat neceſſitas non poſſit ſubconductorem expellere.*
29 *Lim. tertio dictam facultatem expellendi vt non procedat ſi conductor ſit, perſona priuilegiata.*
30 *Decl. limitationem non procedere ſi conductor ſit ſcholaris & locator habeat filium ſcholarem, qui reueritatur ægrotus, & indigeat domo locata.*
31 *Et generaliter, quod procedat facultas expellendi etiam aduerſus priuilegiatos, tenent aliqui.*
32 *Intellige hoc procedere, ſi perſona priuilegiata non habeat præciſam neceſſitatem domus conductæ.*
33 *Priuilegiatus comprehenditur in generali diſpoſitione quando non eſt ſpecialiter priuilegiatus in caſu illo.*
34 *Lim. quarto ſtante pacto de non expellendo conductorem toto tempore durantis locationis, quia nec expelli poterit ex hoc capite ſuperuenientis neceſſitatis.*
35 *Contrarium verius probatur & n.n.ſeqq.*
36 *Expreſſio eius quod tacite ineſt nihil operatur.*
37 *Iuramentum firmat contractum intra ſuos limites non autem illum extendit.*
38 *Decl limitationem procedere ſi promiſſum non expellere conductorem expreſſe etiam in caſu ſuperuenientis ſibi neceſſitatis.*
39 *Tale pactum non poteſt fieri a Procuratore non habente ad id mandatum ſpeciale.*
40 *Vel debet ex circumſtantijs deprehendi locantem de tali caſu ſenſiſſe.*
41 *Nec ſufficit pactum, quod non poſſit expellere etiamſi domum pro ſe vellet.*
42 *Lim. quinto ſi neceſſitas locatori ſuperuenerit culpa ſua.*
43 *Culpa propria non debet alicui patrocinari.*
44 *Declara procedere in ea culpa quæ eſt cauſa proxima.*
45 *Limita ſexto ſi domus ſit talis, vt poſſit in ea ſuccurri neceſſitati domini abſque expulſione inquilini.*
46 *Lim. 7. ſi res locata ſit ſpecialiter hypothecata pro obſeruantia contractus.*
47 *Contrarium quod adhuc poſſit expelli conductor.*
48 *Lim. 8. ſi poſt quam euenerit caſus neceſſitatis locator penſiones receperit a conductore.*

49 Decl.

49 *Decl. procedere ſi recepit penſiones poſt caſum neceſſitatis decurſas, ſecus ſi decurſas ante.*
50 *Lim. 9. vt cauſa neceſſitatis debeat eſſe vera & ſi reperiatur falſa conductor reſtituitur.*
51 *Et falſa conuincitur ſi poſtea dominus non habitauit.*
52 *Lim. 10. in locatione ad longum tempus.*
53 *Lim. 11. vt hoc ſit priuilegium, & ideo non ampliandum.*
54 *Declara tamen eſſe ſuſtinendum tanquam æquum & fauorabilo.*
55 *Lim. 12. vt non poſſit ex dicta cauſa neceſſitatis Dominus conductorem expellere propria auctoritate.*
56 *Et probandam eſſe neceſſitatem ſuperueniſſe.*
57 *An requiratur libellus ſunt hinc inde opiniones.*
58 *Pro dicta probatione non ſufficit iuramentum domini*
59 *Sufficit tamen probatio ſummaria arbitrio Iudicis.*

CAPVT LVI.

VNus ex modis, quo locatio ante tempus pręfixum in contractu finitur, ſeu
1 ab ea receditur, eſt ſi dominus probauerit
eam ſibi ad vſum proprium neceſſariam
eſſe, quia permittitur ei conductorem expellere, tam de iure ciuili, in *l. ade 3. C. de locat.*
quam canonico in *cap. propter ſterilitatem. §. verum eodem tit.* vbi *Barboſ. num. 21.* refert
etiam Doctores hoc notantes.

2 Requiritur tamē ad hunc effectum, quod
neceſſitas præfata non immineret tempore
quo facta fuit locatio, vt dicitur in dicto
cap. propter ſterilitatem §. verum, vnde ne-
3 ceſſe eſt, quod ſuperuenerit, & non fuerit
opinata de illo tempore *Bald. in l. ade num. 18. C. locat.* vbi etiam *Ang. num. 3. ver. & requiritur Gabr. de locat. concl. 3. num. 6. Gomeſ. variar. tom. 2. cap. 3. num. 6. ver. item quando. Rim. Iun. conſ. 225. num. 11. Cancer. tom. 1. cap. 14. n. 5. Magon. dec. Lucen. 75. nu. 6.* imò
4 & quod veriſimiliter non potuerit præuideri de tempore contractus requirunt *Valaſ. de iure emphyt. quæſt. 22. num. 3. in princ. & Mart. Medic. dec. Senen. in examin. 28. n. 20.*
ſed hoc intelligendum eſt cum aliquo moderamine, nam non tenetur, quis conſiderare remota, ſed ſolum propinqua, ea enim,
quæ ſunt ſatis remota, erunt, & forte non
5 erunt, vt ait Seneca, & proſpectus futurorū
quamuis pertineat ad ſapientem virum, tamen non afficit damno non cogitantem, niſi
ex præſenti ſtatu debuerit cogitare, vt docet
Bald. in dict. l. adem. num. 17. ver. ſed nunc ſecus ſi debuit cogitare *Magon. dec. Lucen. 75. nu. 8.* non tamen ſatis eſſet ad excluden-
6 dum locatorem ab hac facultate expellendi
conductorem ex quo neceſſitas de tempore
contractus in aliqua parte adfuiſſet, vel immineret, ſi poſtea valde augeatur inopinanter ex aliquo caſu, vt tradit *Valaſc. de iur. emphyt. quæſt. 22. num. 9. & ſequitur Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſp. 499. n. 9.*

7 Et debet eſſe vera neceſſitas, nec ſufficit
vtilitas locatoris ſola *Ang. in dict. l. ade num. 1. ver. & hoc nota.* vbi ponit exemplum, ſi
adueniat in loco vbi locata eſt domus Sum. Pontifex, & locator, ſperans maiorem penſionem percipere debere, fingat velle habitare in ea *Alciat. conſ. 35. ſub numer. 8. lib. 8. Carocc. de locat. tit. de recuſat. quæſt. 2. num. 8. Mart. Medic. exam. 28. num. 22.*

8 Caſus autem ſuperuenientis neceſſitatis
plures eſſe poſſunt, & exempli gratia, vnus
eſt, ſi domus in qua locator inhabitabat
corruat, vt exemplificat *gloſ. in dict. l. ade verſ. neceſſarium, & in dict. cap. propter. ver. non imminebat*, & idem eſt ſi incipiat minari
ruinam, ita vt tuto inhabitari non valeat
Gomeſ. variar. reſol. cap. 3. num. 6. poſt med. Molin. de iuſt. & iur. tract. 2. diſp. 499. num. 6.
& etiam ſi non corruat in totum, ſed in
parte *Valaſc. de iure emphyt quæſt. 22. num. 3.*
9 quod intelligendum eſt ſi ruina ſit talis, quę
ponat eum in neceſſitate migrandi, quia
alias non applicarentur iura ſupracitata, de
neceſſitate ſuperueniente loquentia.

10 Ex eo autem, quod dictum eſt ſufficere,
quod locator in domo, in qua inhabitabat
tuto amplius inhabitare non poſſit, ex quo
minetur ruinam, infertur ad alios plures caſus ſimiles iuſti timoris, nempe ſi ſuperueniant hoſtes in loco, vel habeat inimicos in
vicinia, aut aliud immineat periculum, itaut
ibi inhabitare non valeat, vt ampliat *Valaſc. in dict. quæſt. 22. num. 3.* & ſequitur *Molin. d. q. 499. n. 6.*

11 Aliud exemplum eſt ſi locator vxorem
ducat, ac proinde neceſſitas ſibi oriatur redeundi ad domum locatam pro habitando
cum ea; quia forte illa quam inhabitat, licet
eſſet commoda pro ſe ſolo, tamen non eſt
talis pro ſe, & vxore, hoc enim caſu poterit
conductorem expellere *gloſ. in in dict. l. ade ver. neceſſariam, & in dict. cap. propter ſterilitatem ver. non imminebat*, quas gloſſas alij
communiter ſequuntur, vt poſt *Salicet ibi num. 4.* dicit *Valaſcus dict. quæſt. 22. ſub nu. 3.*
12 niſi tamen locator de tempore factæ locationis fuiſſet nubilis ætatis, & in proxima
ſpe ducendæ vxoris, quia tunc caſus non
poſſet dici inopinatus, prout requiri dictum
eſt ſupra, & tradit in ſpecie *Martius Medic. exam. 28. n. 20.*

13 Eadem ratione ſi locatori ſuperueniat dignitas per quam indigeat maiori familia, &
ſic neceſſaria ſit maior domus quam inhabitata, & opportuna illa quam locauerit, poterit ad eandem regredi, vt tradit *Gomeſ. variar. tom. 2. cap. 3. ſub num. 6. prope med.* & ſequitur

Digitized by Google

quitur *Molin. de Iuſt. & iur. dict. diſp.* 499.
num.6. poſt med. ver. aliud exemplum. Vel ſi
ſuperueniat infirmitas, propter quam loca-
14 tor indigeat domo cauſa melioris habita-
tionis, vel aeris *Carocc. de locat. tit. de recuſat.*
quaeſt.2.n.10.

15 Aliud etiam exemplum ſi locator indigeat
domo locata, qnia velit facere in ea artem
lanæ, vel aliam honeſtam, aut quid ſimile
affertur per *Bald. in dict. lege ædem num.* 17.
16 *C. locat.* ſed tale exemplum reſtringitur pri-
mo per *Greg. Lopez. in l.6. tit.8. par.5. reco-*
pil. procedere quando locator exercuiſſet
antea artem in alia domo, quæ corruiſſet,
vel alia de cauſa nõ poſſet ibi amplius exer-
ceri; & ſecundo loco reſtringitur à *Valaſco*
de iur. emph. quaeſt.22. num.3. ad fin. vbi re-
lara reſtrictione Gregorij, inquit, nec eam
ſibi ſatis eſſe ſi dominus aliunde, quam ex
illa arte viuat, & addit rationem ſuæ opi-
nionis, quia lex vſibus proprijs neceſſariam
eſſe domum requirit, & eum ſeqnitur *Molin.*
de iuſt. & iur. tract.2. quaeſt.499. num. 6. ad
*fin. & Mart. Medic. examin.*28. *num.*22. nec
pro defenſione Baldi indiſtincte loquentis
conſiderari poteſt, quod concurrat vtilitas
17 publica, vt ars illa exerceatur, quia vtilitas
artis lanę in ſpecie, ideſt in quantum ab vno,
vel duobus exercetur, non dicitur vtilitas
publica, ſed tanrum priuata exercentium
ſecundum *Barbat. conſ.30. nu.1. poſt med. ver.*
quia iſtud ſtatum artis lanæ lib.3. & ad effectũ
expellendi conductorem, non ſuffieit vtilitas
locatoris, ſed requiritur neceſſitas, vt dictum
eſt ſupra *num.* 7. & in his terminis expulſio-
nis conductoris Apothecæ ad effectum ven-
dendi in ea Pannos, dicit *Alciat. conſ.35. ſub*
18 *num.8. lib.8.* Videtur tamen ſufficere primã
reſtrictionem, quia dum dominus eſt ſolitus
exercere artem, ſatis vſibus proprijs dicitur
neceſſaria domus, ſi neceſſaria eſt pro conti-
nuatione illius, licet non ſit talis ars, ex qua
ſolum viuat, quidquid ſit ſi velit eius vſum
nouiter aſſumere abſque neceſſitate parandi
ſibi cum ea victum, facit *Natt. conſ.* 25. *nu.* 1.

19 Et quod dictum eſt de neceſſitate propria
pro habitatione domini, extenditur quoque
ad neceſſitatem ſuperuenientem pro habi-
tatione filij eiuſdem, aut patris, vel matris
Bald. in dict. l. ædem num. 17. *C. locat. Mart.*
Medic. axamin.28. num.27. ver. ſi vero. non
20 autem aliorum, niſi adſit peculiaris lex ali-
ter diſponens, prout adeſt Luſitaniæ exten-
dens etiam ad fratres, vt referunt *Barboſ. in*
dict. cap. propter ſterilitatem num. 22. de locat.
Valaſc. dict. quaeſt.22. ſub num.3. Molin. dict.
diſp.499. num.6. quod ſecus eſt de iure, quia
non procedit in fratre, vt in ſpecie docet
Bald. dict. num.17. ver. quid ſi. Caroc. de locat.
21 *tit. de recuſat. quaeſt.3.* Et quo ad filium, ſi
ipſe duxerit vxorem, & propterea neceſſa-
ria ſit maior domus, hæc quoque eſt cauſa
quã Doctores allegant, vt ſignanter *Valaſc.*
dict. quaeſt.22. num.3. vbi, & limitat ſi tem-
pore, quo facta locatio, ipſe filius fuiſſet nu-
bilis ætatis, quia non eſſet caſus inopinatus;
quod poſtea nuberet, at hæc limitatio ita
generaliter ſumpta non videtur vera, niſi
concurrat aliud indicium, quod de nuptijs
filij per partem locantem cogitaretur, quia
alias etiam in exiſtente in ætate nubili, po-
terant nuptiæ eſſe valde remotæ, & ſic illas
non cogitaſſe, non debet nocere, prout di-
ctum eſt ſupra auctoritate *Baldi in d. l. ædem*
num. 17. Et quoniam verbum fecimus de
ſtatuto ampliante dictam facultatem expel-
22 lendi conductorem pro neceſſitate fratrum,
vel aliarum perſonarum, animaduertendum
tale ſtatutum eſſe exorbitans à diſpoſitione
iuris, & ideo non extendendum vltra per-
ſonas expreſſas, vt tradit *Rim. iuni. conſ.650.*
num. 12. & ſeq. vbi quod dum loquitur de
deſcendentibus, vel collateralibus, non con-
uenit maritis, qui non ſunt tales.

23 Limitatur tamen dicta facultas expellen-
di pro neceſſitate propria conductorem, vt
procedat tantum in domo non in alio fundo
ruſtico, quia text. tam in *dict. l. ædem* quam
in dict. cap. propter ſterilitatem, cum miſterio
de æde tantum, ſeu domo loquuntur, & cũ
hoc ſit quoddam priuilegium, quod tribui-
tur domino, propter ſuam neceſſitatem, non
debet extendi, ſed reſtringi ad domum de
qua loquitur. *Bald. in dict. l. ædem num. 19.*
ver. ſed nunquid. Gomeſ. variar. reſol. tom. 2.
cap.3. num.6. ad fin. vbi addit tertiam ratio-
nem, quia habitatio eſt pars alimentorum,
& ideo eius neceſſitas eſt magis præciſa, &
magis fauorabile eſt, vt ei ocurratur *Caroc.*
de locat. tit. de recuſat. quaeſt.2. num.35. Mo-
lin. de iuſt. & iur. dict. diſp. 499. *numer.* 10.
*Mart. Medic. exam.*28. *nu.* 33. *Cancer tom.* 1.
cap.14. num. 6.

24 Secundo limitatur, vt procedat in ipſo
locatore tantum, non autem in eius ſucceſſo-
re, quia hæc eſt facultas à lege conceſſa lo-
catori pro ſua neceſſitate, & ideo eſt perſo-
naliſſima, prout eſt vſus rei, & trasferri in
alium non poteſt, vt firmat *Surd. conſ.* 103.
num. 12. verſ. ſed quia hac facultas. Gratian.
diſc.117. num.19. Barboſ. in cap. propter ſte-
rilitatem num.26. de locat. & cond.

25 At limitatio iſta recipit declarationem,
vt procodat in ſucceſſore ſingulari in caſi-
bus in qnibus tenetur ſtare locationi, in
quibus terminis loquitur *Surd. in d. cõſ.* 103.

 vt vi-

vt videre eſt *n.* 10. & firmatur etiam in eiſ-
dem terminis per *Valaſ. de iur. emph. quaeſt.*
22. *num.* 10. ſecus autem in hærede, quia
iſte, cum repreſentet perſonam locatoris,
eiuſdem iuris eſſe debet, vt cenſuit in ſpecie
Magon. dec. Lucen. 75. *num.* 4. *&* 5. *& Mart.*
Medic. exam. 28. *num.* 26. *&* 27. vbi etiam vl-
terius declarat limitationem non procedere
ſi filius, aut pater locatoris ſit eius ſucceſſor,
quamuis ſingularis, cum facultas expellen-
di conductorem extendatur, vt procedat
etiam propter horum neceſſitatem, vt dictũ
27 eſt ſupra. Erit tamen metienda neceſſitas à
perſona defuncti, non autem ipſius hæredis,
vt videlicet competat iſti ius expellendi, ſi
defunctus domo indiguiſſet, non autem
econtra ſi non indiguiſſet ille, ſed indigeat
aliqua particulari cauſa hæres, prout ſubde-
clarat *Molin. in diſp.* 499. *num.* 7. *poſt med.*
verſ. limitarem, vbi etiam addit, eodem mo-
do poſſe etiam ſucceſſorem particularem
expellere conductorem, maxime ſi locator
totum ius ſuum etiam expellendi in eum
tranſtulerit, ſed eius opinio non caret diffi-
cultate, & præcipue circa hoc vltimum di-
ctum, quia hoc ius tanquam perſonale cedi,
& in alium transferri non poſſe, dictum eſt
ſupra, & præcipue ex *Surd. in dicto conſ.* 103.
num. 12. quem vltra alios ſupracitatos ſe-
quitur etiam *Cancer. variar. cap.* 14. *num.* 21.
28 *tom.* 1. Et quod nec conductor, ſi ſubloca-
uerit, expellere valeat pro neceſſitate ſibi
ſuperueniente ſubconductorem ſuum, quia
hoc priuilegium datur domino tantum lo-
canti *Randen. reſol.* 27. *in princ.*

Tertio limitatur ſi conductor ſit perſona
priuilegiata, prout ſcholaris, quia non po-
teſt expelli, etiam ſi domino ſuperueniat ne-
ceſſitas, hoc enim eſt priuilegium, vt dictum
ſupra, & priuilegiatus contra priuilegiatum
non vtitur priuilegio *Bologn. in repetit. Auth.*
habita numer. 369. *C. ne fil. pro patr. Rebuff.*
de priuil. Schol. priuil. 8. *Caroec. tit. de recu-*
ſat. quaeſt. 2. *num.* 36. *& ſeq.* vbi ſublimitat ſi
29 locans habeat filium alibi ſtudentem, qui
reuertatur ægrotus, & pro eo neceſſe ha-
beat vti domo locata *Duen. reg.* 213. *num.* 1.
Cenal. commun. contra com. quaeſt. 756. *n.* 43. vbi
30 idem, quod in Scholaribus, dicit etiam in
officialibus S. Inquiſitionis, Iudicibus du-
rante officio, & Doctoribus, ac Aduocatis
Morla in Empor. Iur. par. 1. *tit.* 10. *numer.* 26.
Barboſ. in cap. propter ſterilitatem numer. 27.
Mart. Medic. exam. 28. *num.* 33. vbi quod
hanc veriorem exiſtimat.

31 Verum iſta limitatio non tranſit ſine dif-
ficultate, quia quod competat dicta facultas
expellendi, eſt determinatio generalis in
præfatis iuribus, & propterea debet cõpre-
hendere etiam perſonas priuilegiatas, ſecun-
dum *Valaſcum de iur. emph. quaeſt.* 22. *num.* 5.
Petr Barboſ. in l. 1. *par.* 7 *num.* 52 *ff. ſol. matr.*
32 At hæ contrariæ opiniones poſſent forſan
conciliari, vt iſta ſecunda procedat ſi Scho-
lari, vel alteri priuilegiato non ſit præciſe
neceſſaria domus conducta, alias procedat
prima, idque ex ratione, quia prædicti ha-
bent priuilegium compellendi dominum
etiam inuitum ſibi locare, vt dictum eſt ſu-
pra in *cap.* 20. ſed tale eorum priuilegium
procedit tantũ in caſu neceſſitatis, vt ibidẽ
fuit declaratũ *n.* 36. *& ſeq.* vnde ſunt quidẽ
priuilegiati in materia iſta locationis, & cõ-
ductionis, ſed tantum in dicto caſu neceſſita-
tis, ergo in eodem tantum non debent com-
prehendi in dicta generali determinatione,
quod conductor poſſit expelli per ſuperue-
nientem neceſſitatem domini, nam regula
33 eſt, vt priuilegiatus non comprehendatur
in generali diſpoſitione, in quantum priuile-
giatus eſt in materia illa, ſecus autem, vbi
non extenditur eius priuilegium, quia tunc
comprehenditur *Bart. in Auth. quas actiones*
num. 3. *verſ. quandoque quilibet C. de Sacroſ.*
Eccleſ. Maſcard. de ſtatut. inter. concl. 5. *num.*
36. *Fenzon. ad ſtat. Vrbis in inſcript. num.* 71.
Rot. dec. 46. *num.* 16. *par.* 5. *rec. & cor. Durano*
dec. 67. *nu.* 12. & in ſpecie dictam ſecundam
opinionem procedere, ſi perſona priuilegia-
ta, quæ conduxit non ſit talis, quæ poſſit
expellere locatorem è propria domo. *Molin.*
de iuſt. & iur. dict. diſp. 499. *num.* 9.

34 Quarto limitatur ſtante pacto de non ex-
pellendo conductorem toto tempore durã-
tis locationis, quia, vt aliquid operetur, vi-
detur receſſum à natura contractus, ita vt
non poſſit conductor, neque ex hoc capite
ſuperuenientis neceſſitatis expelli *Ang. in*
l. aedem num. 1. *verſ. dico etiam* licet in meo
Cod. adſit dictio, niſi, ibi *niſi quia locator ha-*
bitare velit, quia dignoſcitur mendoſe ap-
poſita, tum ex ſenſu, tum etiam, quia Ange-
lum iſtam opinionem tenere referunt alij
eum ſequentes, & ſignanter *Grat. conſ.* 69.
num. 20. *lib.* 2. *Natta conſ.* 481. *num.* 19. &
alijs pluribus adductis *Caroec. dict. quaeſt.* 2.
num. 18. *& Seraphin. de priuil. iuram. priuil.*
13. *num.* 20. *& priuil.* 49. *num.* 48. *Valaſc. de*
iur. emph. quaeſt. 22. *num.* 8. vbi relatis con-
trarijs, hanc opinionem tuetur, & dicit ve-
teri, ne in iudicijs præualeat *Mart. Medic.*
exam. 28. *num.* 29. *& ſeq. Put. deciſ.* 161. *n.* 1.
lib. 1. *Cyriac. contr* 229. *n.* 31.

35 Verum iſta quoque limitatio patitur dif-
ficultatem, & contrariũ videtur verius, nam
pacta in contractu appoſita, intelligi debent

iuxta

Digitized by Google

iuxta naturam ipſius contractus, & proinde,
cum de natura contractus locationis ſit, vt
non expellatur conductor ſi non ſuperueniat
neceſsitas domino vtendi domo, ita intel-
ligi debet pactum prædictum, etiam ſi dici
poſsit, quod ita intellectum nihil operetur,
dum tacite inerat, quod extra dictum caſum,
36 & alios in iure expreſſos non poſſet expelli,
quia non eſt nouum, quod expreſsio eius
quod tacite ineſt nihil operetur, prout in
ſpecie reſpondit *Rimin.Sen.conſ.613. num.4.
verſ.vel & ſecundo,& ſeqq.per tot.* vbi per has
rationes aſſerit deciſionem Angeli vbi ſupra
eſſe falſiſsimam *Natt. conſ.416. num.2. verſ.
ſed reſpondetur, & ſeqq.vſque ad* 8. vbi pari-
ter eiſdem rationibus, dicit, deciſionem An-
geli non eſſe veram *Arn. Ferron. ad conſuet.
Burdegal.tit.3.§.2. Couar.variar. reſolut.lib.2.
cap.15. num.4. in fin.* vbi hanc in practica te-
nendam *Gregor.Lop.in l 6. tit.8. par.5.gloſ.2.
Caroc. d.tit. de recuſat. quæſt.2.num.19.* vbi
hanc opinionem meliorem dicit. *Fontanel.de
pact.nuptial.clauſul.14.gloſ.9.par.4.num.68.&
ſeq.* vbi quod intelligitur prout de iure *Can-
cer.to.1.cap.14.num.10.* vbi de veriori *Fab.in
Cod.lib.4.tit.42.defin.49.*

Comprobarique poteſt hæc ſecunda opi-
nio, quia dum, vt dictum eſt, iſta expulſio
procedit tantum vbi ſuperuenit neceſſitas de
tempore contractus inopinata, inde ſequi-
tur, vt in pacto generaliter loquente, talis
caſus tanquam inopinatus, non poſſit cen-
ſeri comprehenſus, iuxta late tradita per
*Giurb.deciſ.42. nu.21. verſ.ſecundo renuncia-
tio*, & alios adductos ſupra in *cap.49.* de pa-
ctis circa remiſſionem mercedis *num.61. &
ſeq.* & in his terminis late *Felin.conſ.43.nu.1.
& ſeq.& num.6.& ſeq.*

Et hac ratione attenta, ſequitur etiam eã-
dem opinionem extendi, & procedere poſſe
licet pactum ſit munitum iuramento, prout
eam extendunt *Rim. Sen. & alij ſupra citati*,
37 quia iuramentum ſolum firmat contractum
intra ſuos limites, non autem illum extendit
ad caſum de quo veriſimiliter partes non co-
gitarunt, & in quo de iure contractus deficit,
& firmitatẽ non habet, prout eſt caſus ſuper-
uenientis neceſſitatis inopinatæ, vt declarat
*Molin.de iuſt.& iur.d.diſp.499.nu.7. in princ.
verſ.ratio autem eſt*, & facit *Alexand.conſ.81.
n.12.lib.1.* cum alijs adductis in *d.c.49.n.81.*
38 Vlterius ſequitur ex eadem ratione limi-
tationem procedere poſſe ſi adſit pactum
expreſſum de non expellendo in caſu ſuper-
uenientis neceſſitatis, vt pluribus adductis,
requirit *Barboſ.in d.c.propter ſterilitatem nu-
mer.28. Mogon. deciſ. Lucen.75.num.2.* non
enim dubium eſt talem conuentionem vale-
re, vt dicit *Corn.conſ.103.num.1.in fin.& ſeq.
lib.2. Mart.Medic.d.examin.28.num.32.verſ.
ſi demum Caroc. d. quæſt.2. in fin.* vbi tamen
39 fiat per ipſum dominum, non autem per
procuratorem ſpecialiter id in mandato non
habentem *Natta conſ.25.num.3.ad fin.& ſeq.
Caroc. tit. de locat. per Procuratorem quæſt. 2.
num.1.& ſeq.* vel ſaltem requiritur, quod ex
40 circumſtantijs arbitrio prudentis Iudicis
penſandis, deprehendatur locatorem veriſi-
militer intendiſſe iuri ſuo renunciare, etiam
in caſu ſuperuenientis ſibi neceſſitatis, vt
ſufficere cenſuit *Molin.de iuſt.& iur. tract.2.
diſp.499.ſub num.8.verſ.ſane dicerem*, vbi ita
dictas diſſidentes opiniones conciliat, & ſen-
ſit etiam *Felin.conſ.43.in fin.*

Quid autem dicendum ſit ſi locator pro-
41 miſerit conductorem durante tempore lo-
cationis non expellere, etiam ſi domum pro
ſe vellet, an videlicet cenſeatur renunciatũ
præfatæ facultati expellendi in ſuperuenien-
te caſu neceſſitatis, videndus eſt omnino
Cancer. qui habuit caſum in facto *to.1.variar.
reſolut.cap.14.num.11. cum pluribus ſequenti-
bus*, vbi primo arguit pro affirmatiua, dein-
de *num.13.* dicit contrarium verius putare,
& adducit rationes, & auctoritates, ac poſt-
modum re maturius conſiderata in aliam
abit ſententiam, & plura in comprobatio-
nem eius adducit, facilius certè procederet
d. ſecunda opinio pro facultate expellendi,
pacto non obſtante, ſi neceſſitas locatori ſu-
perueniens reſpiceret ius publicum, ſeu pu-
blicam vtilitatem, hoc enim caſu d. opinio
admittitur etiam per tenentes contrariam,
nempe *Valaſc.d.quæſt.22.n.8.ad fin. & Mart.
Medic.d.examin.28.num.31.*
42 Quinto limitatur ſi neceſſitas ſuperuene-
rit culpa ipſius locatoris, quia tunc non va-
let per eam expelli conductor, ſed ſibi impu-
tet locator *Bald.in d.l.ædem C.locat. num.19.
verſ.ſed quid*, licet in meo Codice dicat *ſibi
non imputet*, quia ex ſenſu deprehenditur il-
lud, *non*, eſſe mendoſè additum *Caroc. de
locat.tit.de recuſat.quæſt.2.num.39. Mart. Me-
dic.examin.28.num.33.verſ.undecimo*, & me-
43 rito, quia non debet culpa propria alicui
patrocinari, & prodeſſe culpoſo *l.ne ex dolo
ff.de dolo Antar.conſ.141.num.1. Crauet. con-
44 ſil.57. num.12.* quod tamen ſolet reſtringi,
vt procedat in ea culpa, quæ eſt cauſa pro-
xima, & quæ eſt ordinata principaliter ad id,
ex quo culpoſus vult commodum conſequi,
ſecus autem in remota, & ex qua tantum in
conſequentiam illud ſequitur *Bart.in l.itaque
fullo 12.num.1.ff.de furt.Felin.in c.quæ in Ec-
cleſiarum num.67.ad fin.& ſeq. de conſtit. Me-
noc.de arbitr.lib.1.quæſt.80.num.56.ante med.*

Rot.deciſ.63.num.25.par.2.div.

45 Sexto limitatur ſi domus locata ſit adeo ampla, vt poſſit in ea ſuccurri neceſſitati locatoris abſque eo, quod expellatur conductor, quia videlicet vterque valeat in ea commode habitare, quia tunc non poteſt ad expulſionem procedi *Adden.ad ſum.Ang.in ver. locatio num.13.litt.A.verſ.fallit. Carocc. d tit. de recuſat.quaeſt.2.num.29.* Sed contrarium expreſſe docuit *Bald.in d.l.adem num.17.prope fin.verſ.ſed quid ſi iſta,* & ratio huius opinionis Baldi reddi poteſt, quia dum iura concedunt hanc facultatem expellendi non debet dominus ita grauari, vt ſimul habitet cum alio, idque praecipue ſi vere ei reſultet incommoditas, vel aliquod periculum ex illa cohabitatione, vti quia conductor poſſit inſidiari pudicitiae, vt in ſpecie conſiderat ibidem *Bald.* alias enim ſi poſſet abſque aliquo incommodo, vel periculo, arbitrio Iudicis penſando, in eadem domo habitare, procedere poſſet limitatio, quia tunc vere ceſſaret omnis cauſa expellendi conductorē, ſine qua non videtur ad ipſam expulſionem contra naturam contractus deueniendum.

46 Septimo limitatur ſi in inſtrumento ſit conuenta ſpecialis hypotheca rei locatae pro obſeruantia contractus, ex ea enim excluditur locator à dicta facultate expellendi *Cuman. in l. ſi filiofamilias 25. §. ſi vir in quinquennium nu.7.poſt med.& ibidem Alex.nu.4. ff.ſol.matr.* quos alij ſequuntur & praecipue *Arnold.Ferron.in conſuet. Burdegal.tit.3.§.2.* at *Cuman.& Alex.* vere non loquuntur in

47 his terminis neceſſitatis ſuperuenientis ipſi locatori, ſed in terminis ſucceſſoris ſingularis eiuſdem, qui ſunt valde diuerſi ex dictis ſupra, & in terminis noſtris, hypotheca non poteſt impedire locatorem, quin ex neceſſitate ſuperueniente, conductorem expellat, quia hypotheca dat robur contractui, at eum non valet ampliare ad caſum in quò lex illi firmitatem non tribuit, & de quò, tanquam ſuperuenienti, & inopinato, non cenſetur locatorem ſenſiſſe, quando ſe obligauit, & rem hypothecauit, & ideo non obſtante dicta hypotheca, poterit conductorem expellere *Natt.conſ.25.num.4. verſ.non obſtat aliud Cenar.variar.lib.2.cap.15.n.4.Carocc.d.quaeſt.2. num.23.Molin. d.diſput.499.n.7. Mart.Med. d.exam.28.num.35.& 36.*

48 Octauo limitatur, vt non ſit amplius locus dictae facultati expellendi, ſi locator poſt quam euenit caſus, penſionem domus, vel eius partem recepit, quia videtur dictam facultatem remiſiſſe, vt relatis *Bald.& Corn.* tradit *Gabr.de locat.concl.3.num.7.Cancer.variar.cap.14.num.8. verſ.idem ſi poſt.tom.1.* & alijs adducit. *Mart.Medic. exam.28. num.28.* Neque obſtat text. in *d. l. adem*, dum dicit non poſſe conductorem, qui mercedem ſoluit, expelli, niſi ſi dominus probauerit domum ſibi neceſſariam, & alijs caſibus ibi relatis, vnde videbatur dicendum in eis poſſe expelli conductorem, etiam ſi mercedem ſoluerit; quia poteſt intelligi de ſolutione anticipate facta, antequam dominus praeuideret ſuam neceſſitatem, ſed vbi, ea vrgente, recipiendo mercedes, voluit locationem, patet noluiſſe conductorem expellere, & ſic facultate expellendi, tanquam tacite renunciata, amplius vti non poteſt, quod & cōprobatur ex traditis *ſupra in princ.huius cap.* de eo qui locat dum neceſſitas ſibi imminet vtendi re. Sed de iſta limitatione adhuc valde dubitat *Carocc.in d.tit.de recuſat.q.2.n.28.* nō enim videtur ei magis operari poſſe tacitā remiſſionem, quam pactum expreſſum de non expellendo, & hypothecam rei pro obſeruantia contractus, additque vlterius, quod licet per receptionem canonis, ſeu penſionis cenſeatur remiſſa caducitas, tamen à remiſſione caducitatis omnino odioſae, non benè infertur ad remiſſionē huius facultatis omnino aequę. Verum reſponderi poteſt reſpectu eius, quod conſiderat de pacto, aliquos tenere abſolute, eo ſtante, ceſſare hanc facultatem expellendi, & licet verior viſa ſit contraria opinio, tamen praecipua ratio fuit, quia de tempore pacti iſta neceſſitas non eſſet opinata, vt videre eſt ſupra in quarta limitatione, & hic ſupponitur, eam ne dum opinatam fuiſſe, ſed iam eueniſſe. Non diſplicet tamen alia conſideratio, quod haec facultas competens locatori ſit omnino aequa, & ſic non adeo odioſa, vt caducitas, & inde in hoc propoſito in-

49 ferri poſſe videtur ad vnum conſiderabile, videlicet, quod non ſufficiat pro remiſſion e huius facultatis petitio, ſeu receptio mercedum decurſarum, quae eſt compatibilis cum expulſione, ſecus autem quoad petitionem futurarum omnino cum expulſione incompatibilem, & ſic in caſu iſto ceſſet illa magna quaeſtio de qua infra *in cap.59.*

50 Nono limitatur, vt cauſa neceſsitatis debeat eſſe vera, & vbi poſt expulſionem reperiatur falſa, tenebitur locator conductori ad omnia damna, & intereſſe *Bald.in eadem l.adem num.22.* vbi, & quod ſi Iudici obrepſerit, poterit puniri de crimine ſtellionatus, & ſi conductor voluerit reinueſtiri, poterit, late *Caroc. d. quaeſt.2. num.32.& ſeq.* & ſatis

51 apparebit falſa, ex quò poſt conductorem expulſum dominus non habitauerit, ſed alteri locauerit, ſuperuacaneum enim eſt credere, quod voluerit pro ſua habitatione,

qui

qui poſtea non habitauit, vt dicit *Bald. ſub dicto num.22. Natt. conſ.25. num.6. Bellon. de his quæ in continenti fiunt quæſt.181. numer.6. Cancer. variar. tom.1. cap.14. nu.11. Ripol. var. cap.12. num.224. & ſeq.* vbi etiam idem eſſe ſi per aliquod modicum tempus ipſe prius inhabitauerit.

52 Decimo limita, vt d. facultas expellendi procedat in locatione ordinaria ad breue tempus, ſecus autem in emphyteuſi, ſeu locatione ad longum tempus, quia in his contractibus transfertur dominium vtile in conductorem, vt alibi dictum eſt, & non ita facile expelli poteſt dominus vtilis, ac ſimplex conductor, qui ſolam detentationem & vſum habet *Bartol. in l. emptorem C. locat.* & ibi alij Doctores, vt teſtatur *Gomeſ. variar. tom.2. cap.3. num.9. verſ. ſecundo infertur*, vbi exemplificat in locatione ad decennium, vel ad vitam *Barboſ. in d. c. propter ſterilitatem nu. 29. de locat. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.22. n.1. & 2. Cabed. deciſ. 92. num.3. lib.1.*

53 Vndecimo non omittendum notare, quod
facultas prædicta expellendi conductorem
& recedendi à locatione, eſt priuilegium cō-
ceſſum domino propter propriam indigen-
tiam, & ideo generaliter debet reſtringi ad
ſuos limites, non autem ampliari, vt do-
cuit *Bald. in d. l. ædem num.19. ad fin. C. locat.*
Gomeſ. variar. tom.2. cap.3. num.6. prope fin. At
54 licet propterea non poſſit dicta facultas ex-
tendi de perſona ad perſonam, neque de re
ad rem, neque de caſu ad caſum, tamen
in caſu ſuo debet ſuſtineri, non autem de fa-
cili admitti, quod cenſeatur amiſſum, vel
renunciatum, quia eſt æquum, & fauorabi-
le *Couar. variar. reſolut. lib.2. cap.15. num.4.*
in fin. Carocc. d. tit. de recuſat. quæſt.2. num.28.

55 Duodecimo tandem limitatur, vt non
poſſit dominus propria auctoritate condu-
ctorem expellere, quia neceſſaria eſt proba-
56 tio superuenientis neceſſitatis, vt habetur
in *d. l. ædem*, & probatio debet fieri coram
Iudice, vt dicit ibi *Bald. num.20.* & licet ip-
ſe *Baldus* videatur ſentire, dominum poſſe
ingredi domum propria auctoritate, & tex-
tum loqui in caſu quo Iudex propter con-
trouerſiam partium aditus erat, vel à domi-
no, vel ab inquilino, tamen limitationem
firmat *Alciat. conſ.35. nu.7. & 8. lib.8.* & idem
ſentiunt *Carocc. d. quæſt.2. num.34. Bellon. de*
his, quæ incontinenti quæſt.181. nu.1. & com-
probat *Mart. Medic. examinat.28. num.23. &*
57 *ſeq.* ſed vbi adeatur Iudex, iſtæ quærelæ
ſunt potius implorationes, quam petitio-
nes, & ideo Iudex eas audit ſine libello, ſe-
cundum *Bald. in d. l. ædem num.20.* ſed con-
trarium quod requiratur libellus tradit, &
communem eſſe concluſionem teſtatur *Al-*
ciat. d. conſ.35. num.7. lib.8.

58 Probatio autem prædicta facienda eſt ali-
ter, quam per iuramentum Domini *Fab. in*
Cod. lib.4. tit.42. defin.51. in princ. Cancer. va-
riar. tom.1. cap.14. num.8. verſ. bene hoc. Suffi-
59 cit tamen probatio ſummaria arbitrio Iudi-
cis *Carocc. de locat. dicto tit. de recuſat. quæſt.2.*
num.34.

De fine locationis ex quo Dominus velit Domum reficere.

S V M M A R I V M.

1 *Dominus volens reficere ædes locatas poteſt expellere conductorem.*

2 *Et competit ei interdictum vti poſſidetis.*

3 *Vt obtineat ex dicto interdicto dominus proteſtari debet ſe non impedire inquilinum ne habitet, ſed ſolum ne poſſideat.*

4 *Et intelligitur quod non prohibebit habitare facta refectione.*

5 *Locatio ex hoc capite neceſſariæ refectionis non finitur.*

6 *Declara non finiri reſpectu locatoris, ſed conductorem non teneri ad domum refectam redire.*

7 *Lim. declarationem ſi dominus fuiſſet paratus commodam habitationem ei dare.*

8 *Inquilinus expulſus ex cauſa refectionis domus ſi aliam domum conduxerit, non tenetur ad refectam redire.*

9 *Decl. non teneri redire cum graui ſuo præiudicio, ſecus ſi paucis tantum diebus prohibitus ſit vti, & omnia ſint integra.*

10 *Duo copulatiue requiruntur, vt redire teneatur, vnum quod lapſi ſint pauci dies, aliud quod res ſit integra.*

11 *Ampl. facultatem expellendi conductorem ex prædicta cauſa, competere etiam in refectione voluntaria.*

12 *Contrarium verius.*

13 *Expellens conductorem pro refectione neceſſaria, tenetur tantum ei mercedes remittere, non autem damna reficere, ſecus ſi pro voluntaria.*

14 *Lim. dictam facultatem expellendi non competere ſi neceſſitas refectionis aderat, ſeu imminebat de tempore locationis.*

15 *Lim. 2. procedere dictam facultatem expellendi ſi refectio fieri nequeat conductore habitante, alias ſecus.*

16 *Lim. 3. eamdem facultatem procedere in locatione, ad breue tempus, non autem in locatione ad longum tempus.*

17 *Neceſſitas iſta refectionis æquiparatur neceſſitati domini ad habitandum.*

C A P V T LVII.

DOminum volentem reficere ædes loca-
tas poſſe expellere ex eis conductorem
1 clari iuris eſt *l. ædem C. locat. e propter §. ve-*
rum, eodem tit. & competere ei interdictum,
2 vti poſſideris aduerſus conductorem exire
nolen-

Digitized by Google

nolentem è domo, & reficere prohibentem eſt *tex. in l.ſi duo* §.*cum inquilinus ff. uti poſſidetis*, & tradit *Menoc. retinen.rem. 3. num. 237. Caroc.de locat.tit.de recuſat.quaeſt.6.n.1.*

3 Verum vt obtineat dominus ex præfato interdicto, proteſtari debet ſe non impedire inquilinum ne habitet, ſed ſolum ne poſſideat, vt dicit *text. in d.l. ſi duo* §. *cum inquilinus ff. uti poſſid.* quod intelligitur, vt

4 non prohibebit eum habitare facta refectione, ſecundum explicationem *gloſ.ibi in ver. dominum in fin. Caroc. d. quaeſt. 6.nu.2.verſ. practicando*, vbi quod paſſim practicatur proteſtatio cum hac expreſſione *Menoc. retinen.rem. 3. num. 237.*

5 Hinc autem inferri videtur, locationem ex hoc capite refectionis, non finiri, prout docuit aperte *Bart. in d.*§.*cum inquilinus in fin.* dicens notandum, quod poſt refectionem factam inquilinus poteſt, & debet habitare, licet pro refectione expellatur, & tradunt *Cephal. conſ. 271. num. 4. verſ. his tamen, & per tot. Tiraquel. in tract. ceſſante cauſa num. 103. Gregor. Lop. in l.6. tit. 8. part. 5. num. 6. Menoc. retinen. rem.3. num. 237. Carpan. ad ſtat.Mediol. lib. 2.cap. 379.num. 230.Caroc. tit.de incendio num. 83. & tit. de recuſat. quaeſt.5. num.10. Valaſc. de iur.emphyt.quaeſt. 77.num. 6. ver. qui, & illud Cancer. variar. tom. 1. cap. 14. num.22.*

Sed in contrarium, quod conductor hac de cauſa impeditus vti re conducta, non teneatur domo reſtaurata ad eam redire, & locationis contractum continuare, eſt text. expræſſus in *l. cum in plures 62. in princ.* ibi *adeo vt nec cogi quidem poſſit ex calendis Iunijs refecta domo inhabitare ff. locat.* vnde vi-

6 debatur adeſſe in præfatis *ll.* antinomiam, & contrarietatem, ſed vt bene conſiderauit D. Bartholomæus Brocchius Nob.Foroliuienſis adhuc iuuenis, ſed magnæ expectationis Domino Abbati Iacobo Patruo ſuo Viro celebri, mihi in amicitijs familiariter iuncto, ac de meis ſtudijs non parum benemerenti ex *text. in d. l. ſi duo* §.*cum inquilinus ff. uti poſſid.* dum dicit locatorē volentem expellere inquilinum cauſa refectionis, proteſtari debere non impedire illum ne habitet, inferri tantum valet, quod ergo teneatur ipſe locator domū quando fuerit habitationi apta reſtituere; ex textu verò mox citato *in l. cum in plures 62. ff. locat.* probatur non teneri conductorem domum recipere, & ſic iſta iura conciliantur, vt teneatur locator domum reſtituere, & locationem continuare, non autem teneatur conductor ad reditum, & continuationem.

Retenta autem opinione prædicta, quod conductor non teneatur continuare contractum, prout dicit expreſſe text. prædictus in

7 *d.l. cum in plures*, declaranda eſt, vt non procedat ſi locator paratus fuiſſet commodam habitationem ei dare, vt expreſſe ſubiungitur ibidem in textu, & requiritur fuiſſe paratum de illo tempore, quo conductor habitare volebat, non autem poſtea, vt explicat ibidem *gloſ. in ver. commodam* ſiue paratus ſit dare ſuam, ſiue alienam, recipiendo in ſe onus penſionis illius domino ſoluendæ *Henric. Boic. in cap. propter ſterilitatem num. 16. de locat.& cond.*

Et hoc modo etiam conciliantur præfatæ duæ opiniones contrariæ, vt ſcilicet prima

8 procedat ſi dominus aliam habitationem æque idoneam inquilino præſtiterit, vel præſtare paratus fuerit, alias ſi inquilinus aliam domum conduxerit non tenetur redire ad refectam, vt eſt text. *in l.ſi in lege 27.*§.*Colonus verſ. nam, & qui expulſus ff. locat.* nam eſt graue præiudicium ſubiacere duabus cō-

9 ductionibus, & cum graui ſuo præiudicio redire non tenetur *Bonaccin. de contrac.diſp.3. quaeſt. 7. punct. 2.num. 13. verſ.verum facta Rebell. de oblig. iuſt. lib. 14. quaeſt. 10. num. 13.* vbi quod ſufficit eum eſſe rationabiliter inuitum *Cyriac.contr. 459.num. 10:* quod ſi paucis tantum diebus prohibitus ſit vti, omnia, quæ ei integra ſint, nihil de eius obligatione minuetur *d.* §. *colonus verſ. quod ſi*

10 *pauci*, at hæc duo requiruntur copulatiuè, quod ſint lapſi pauci dies, & quod res ſit integra, alias finitur locatio reſpectu conductoris, vt dicit ibi *Fulgoſ.* adeout non poſſit amplius locator moram purgare poſt multorum dierum lapſum, etiamſi conductoris nihil interſit, ſecundum *Caſtren.* ibidem, & vtrumque refert, & ſequitur *Gabr. conſ.75. num. 3. lib. 1.* ſed tenetur in omni caſu locator remittere mercedem conductori à die qua impeditus fuit vti re locata, niſi impedimentum fuerit modicum, quia tunc illud æquo animo ferre debet conductor, nec propterea remiſſionem petere poteſt *l. habitatores 30. ff.loc.* & alibi dictum eſt.

11 Poſſet etiam dubitari, an iſta facultas expellendi conductorem procedat tantum pro refectione neceſſaria, vel etiam pro voluntaria. Et quod procedat, etiam pro voluntaria faciunt verba tex. in ipſa *l.aedem C. locat.* in qua conceditur hæc facultas, ibi, *aut corrigere domum malueris*, ponderando, ne dum verbum, *corrigere*, quod ſignificare videtur potius reductionem in meliorem formam, quā neceſſariā refectionem, ſed & magis verbū, *malueris*, quod indicat voluntatem, non neceſſitatē, & de vtraq; refectione videtur illum

Digitized by Google

lũ textũ intelligere *gloſ. ibi in verb. corrige-
re domũ* & clarius *Mar. Med. examin. 28. nu.
38. & 39.* Sed verior contraria ſententia
12 videtur, quia refectionis neceſſitatem ex-
preſſe requirit *text. in cap. propter §. verum
de locat.* & de ea loqui etiam *text. in dicta l.
ædem* ſenſit *Bald. ibi num. 22. verſ. ſed quid ſi
tempore Bonacc. de contract. quæſt. 499. nu. 11.*
Et hinc eſt, quod locator expellendo pro
neceſſaria refectione, tenetur tantum remit-
tere mercedem conductori, non autem ad
damna, & intereſſe, ſecus autem ſi expellat
pro refectione voluntaria *l. qui inſulam 33.
in princ. & l. & hæc diſtinctio 38. in princ. ff.
locat. gloſ. in d. l. ædem, ver. corrigere, C. eod.
Mart. Medic. exam. 28. num. 39.* quia nempe
13 expulſio pro refectione neceſſaria tantum,
eſt à lege permiſſa, & ſic de natura contra-
ctus, ad quam deuenit locator abſque culpa,
*Baboſ. in cap. propter §. verum num. 32. de lo-
cat. & cond.* vbi, & quod ſi aliam æque como-
dam habitationem præſtiterit, neque remiſ-
ſionem aliquam facere tenetur, ad vnum
enim de duobus tenetur locator, vel habi-
tationem æque comodam præſtare, vel mer-
cedem remittere *Bonaccin. de contract. diſput.
3. quæſt. 7. punct. 2. num. 13. ad fin.*

14 Limitatur autem hęc facultas expellendi,
vt non procedat in caſu quo neceſſitas refe-
ctionis aderat de tempore factæ locationis,
ſeu imminebat, vt dicit *text. in cap. propter
§. verum de locat. & cond.* vel etiamſi tunc
fuiſſet paulò minor *Bald. in dict. l. ædem. nu.
22. verſ. ſed quid ſi tempore C. locat.* vbi, &
idem dicit ſi adfuiſſet de tempore receptio-
nis mercedis, & ſecus eſſe ſi cernatur poſtea
maior neceſſitas quam ab initio crederetur,
*Pet. de Vbald. de duob. fratr. par. 8. num. 14. ad
med. ver. ſecundo quando. Ricc. collect. dec. 16.
ad fin.*

15 Secundo limitari poteſt, vt procedat ſi
neceſſaria ſit refectio talis, quæ fieri nequeat
conductore habitante, alias enim ſi ſit talis,
quæ fieri poſſit eo habitante, ceſſat facultas
expellendi *Molin. de iuſt. & iur. tit. de con-
tract. diſput. 499. num. 11.* & in iſto caſu con-
ductor ſi paruum eſt incomodum, illud ferre
debet *l. habitatores 30. ff. locat.*

16 Tertio limitari poteſt, & reſtringi eadem
facultas ad locationẽ modici temporis, nam
vbi agitur de locatione ad tempus longum,
tenetur conductor domum reficere, iuxta
tradita per *Caroc. in tit. de incendio num. 80.
& tit. de recuſat. quæſt. 5. num. 8.* & dictum eſt
in *cap. 34.*

17 Quarto animaduertendum, quod neceſſi-
tas iſta refectionis æquiparatur neceſſitati
pro vſu proprio domini, & eodem modo cõ-
ceditur pro vtraq. expellendi facultas, tam
in *dict. l. ædem C. locat.* quam & magis in *dict.
cap. propter §. verum eodem tit.* vnde pote-
runt applicari ſaltem alique ex limitationi-
bus, que dantur ipſi facultati expellendi pro
neceſſitate vſus proprij de qua in *cap.* proxi-
me præcedenti.

De fine locationis voluntario.

SVMMARIVM.

1 *Vnumquodque diſſoluitur eo modo quo colligatum eſt.*
2 *A locatione receditur ſolo conſenſu abſque verbis.*
3 *Si conductor dixerit nolo continuare locationem & locator abſque reſponſione receperit claues domus locatæ, cenſetur receſſum.*
4 *Si conductor proponat receſſum à locatione, & locator dixerit quando claues reſtitues eas recipiam, dubium eſt an cenſeatur receſſum, & quomodo reſoluatur.*
5 *Receſſus à locatione probatur per actus incompatibiles cum ea.*
6 *Empta à conductore re locata, reſoluitur locatio.*
7 *Decl. procedere ſi emptio ſit valida.*
8 *Decl. 2. procedere ſi emptio non reſoluatur.*
9 *Voluntas recedendi à locatione, probatur etiam per actum nullum.*
10 *Receſſus à locatione, vt arguatur ex actibus, neceſſe eſt, vt ſint omnino incompatibiles cum ea.*
11 *Reſoluitur ſolo conſenſu locatio ſi fuerit ſolo conſenſu contracta, ſecus ſi quid vlterius interceſſerit.*
12 *Solemnitas requiſita in contractu requiritur etiam in diſtractu.*
13 *Decl. procedere ſi ſolemnitas fuit neceſſaria.*
14 *Et vbi non deficiat qualitas propterquam neceſſaria fuit,*
15 *Conſtitutum, & precarium adhibitum in contractu requiritur etiam in diſtractu.*
16 *Scriptura, & ſtipulatio in contractu adhibita requiritur etiam in eius reſolutione, ſeu diſtractu.*
17 *Contrarium.*
18 *Decl. ſcripturam requiri in reſolutione emphyteuſis:*
19 *Recedi non poteſt à locatione per conſenſum vnius ex contrahentibus tantum.*
20 *Limita in Principe qui ad ſui libitum recedere poteſt à locatione Prædiorum Fiſcalium.*
21 *Quid in locatione vectigalium*
22 *Lim. 2. ſi vnus volens recedere ſoluat alteri omnia damna, & intereſſe.*
23 *Declara limitationem non procedere ſi res locata ſit ſpecialiter hypothecata pro obſeruantia contractus.*
24 *Decl. 2. non procedere ſtante iuramento.*
25 *Secus quoad ſucceſſores iurantis.*
26 *Conſenſus in receſſu à locatione debet eſſe ſimultaneus.*
27 *Sufficit tamen vnum ex contrahentibus proponere vna die receſſum & alium alia die acceptare, quia præſumitur conſenſum primi duraſſe.*
28 *Recedi non poteſt à contractu in præiudicium tertij.*
29 *Decl. non procedere ſi promiſſa ſolutio de mercedibus quia cenſetur intuitu & correſpectiue ad contractum locationis & ideo non debetur promiſſum ceſſante locatione.*
30 *Intellige ſi recedat caſu vel neceſſario ſecus ſi mere voluntarie.*
31 *Et quocunque modo recedat non liberatur ſi facta delegatio ipſo conſentiente.*

CAPVT

CAPVT LVIII.

QVoniam nihil tam naturale eſt quam
eodem modo vnumquodque diſſol-
1 ui, quo colligatum eſt *l. nihil tam naturale
36. ff. de reg. iur.* inde ſequitur locationem,
quam contrahi ſolo conſenſu dictum eſt in
cap. 16. in princ. ſolo quoq; conſenſu diſſolui,
ac diſtrahi, vt eſt *text. in l. prout quiſque* 80.
ad fin. ff. de ſolut. & late tradit *Surd. conſ.* 136.
2 *num.* 2. Cum igitur in contractu neceſſaria
non ſint verba, dummodo de conſenſu aliun-
de conſtet, vt in *dict. cap.* 16. idem quoque
dicendum de diſſolutione, quare ſi condu-
ctor dixerit, nolle continuare, locator vero
3 nihil reſpondiderit, ſed claues domus rece-
perit, ex iſto actu ſufficienter probatum erit
eum conſenſiſſe recedere à locatione, & cō-
tractum fuiſſe reſolutum *Bart. & alij relati
per Tuſc. in ſuis concluſionibus litt. L. concluſ.
412. n. 5.*

At ſi, conductore proponente receſſum à
4 contractu, locator dixerit, quod quando
conductor reſtituet ſibi claues, ipſe eas re-
cipiet, dubium eſt, an cenſeatur per talia ver-
ba probatus conſenſus in diſſolutionem lo-
cationis, vel non, de quo latiſſime *Cartar.
in dec. Ianuen. 29. per. tot.* & difficultas con-
ſiſtit in dignoſcendo, an præfata verba fu-
turi temporis, prolata ſint in tractatu diſſo-
lutionis contractus, an vero in concluſione,
quia in primo caſu non inducunt diſſolutio-
nem, ſecus autem in ſecundo, vt firmat *Car-
tar. ibid. num. 20. & ſeq.* & vbi aliunde non
probetur concluſio, ſola verba præfata de
ſe illam non probant ſecundum *Dec. in conſ.
18. numer. 4. verſ. ſecundo ex prædictis,* vbi,
quod licet teſtes deponant Titium affirmaſ-
ſe, quod quando Sempronius redderet ſibi
pecuniam ipſe reſtitueret ei ſuum prædium,
inde non probatur concluſio, ſed tractatus;
& cum eo tranſit *Cartar. dict. dec. 29. num.*
25. & ſequitur *Gratian. diſc. 115. num.* 34.
& ſeq.

5 Probabitur vero receſſus à locatione non
ſolum per verba, ſed etiam per actus incom-
patibiles cum ea, vti ſi, locatione durante,
conductor rem locatam emat, quia per em-
ptionem res ſit propria, & non poteſt, quis
6 rem propriam habere in locationem *l. qui
rem vbi gloſ. in ver. exiſtimans C. locat. Man.
tit. de tacit. lib. 5. tit. 3. num. 3. cum al. adduct.
cap. 11. numer.* 28. & late pluribus medijs
probat *Surdus dec. 51. à princ. vſque ad n. 12.*
7 quod tamē intelligitur procedere ſi emptio
ſit valida, alias ſi eſſet nulla, duraret loca-
tio, & conductio, vt late probat idem *Surd.
dict. dec. 51. à nu. 12. verſ. pro contraria. Coſta
de fact. ſcien. & ignor. centur. 2. diſt. 89. nu. 10.
Gratian. diſc. 36. num. 55. Giurb. dec. 63. nu. 5.*
8 & idem eſſet emptione reſoluta, puta per
retractum vicini, vel conſanguinei *Tiraq.
de retr. conſang. §. 1. gloſ. 7. num. 72. Cancer.
variar. lib. 3. cap. 3. n.* 309. vel ſi licet emptio
eſſet valida, effectum tamen non fuerit ſor-
tita *Surd. dict. dec. 51. num. 21. & ſeq. Cancer.
d. cap. 3. num.* 308. quod & procedere etiamſi
eſſet facta animo nouandi locationem tra-
dunt *Roderic. de ann. Reddit. lib. 2. quæſt. 16.
num. 58. & ſeq. Cancer. dict. cap. 3. num. 307.
Hodier. ad Surd. dec.* 51. Sed hoc vltimum
patitur difficultatem, quia dum ſupponimus
9 conſtare de animo recedendi à locatione,
hoc ſufficit ex ſupradictis, & in ſpecie, quod
ſufficiat voluntas actu nudo, & nullo decla-
rata, late probat *Rot. cor. Gregor. dec. 76. n. 1.
ver. ſecus tamen eſt.*

10 Alij autem actus, ſeu contractus omnino
cum locatione non incompatibiles, receſſū
ab ea inducere, ſeu probare non valent,
iuxta tradita per *Menoc. præſumpt. 134. n. 39.
& 40. lib. 3. Adden. ad Gregor. dec. 76. num.* 8.
& in ſpecie, quod non ſufficiat dominum re-
cipere mercedem à ſubconductore, vel eius
obligationem, minuſque petijſſe à Iudice
licentiam reparationes faciendi late pro-
bauit *Rot. decis. 335. numer. 15. & ſeq. vſque
ad fin. p. 10. rec.*

11 Declaratur etiam vt tunc ſufficiat ſolus
conſenſus in diſſoluenda locatione, cum &
ipſa ſolo conſenſu fuit contracta, alias enim
ſi aliqua alia ſolemnitas in contractu inter-
ueniſſet, eadem eſſet neceſſaria in diſſolu-
tutione, quia contractus, & diſtractus ſunt
eiuſdem naturæ, & ſolemnitas, quæ requi-
12 ritur in contractu, requiritur etiam in di-
ſtractu *Bart. in l. & idem ff. de condict. furt. Dec.
& Cagnol. in d. l. nihil tam naturale ff. de reg.
iur. Surd. conſ. 136. nu. 18. Oſaſc. decis. 52. n. 10.*
13 vbi tamen ſolemnitas fuiſſet in contractu
neceſſario adhibita non voluntarie, quia
tunc non requireretur in diſſolutione *Bart.
in l. actor. 9. num. 9. ff. rem rat. hab.* vbi dicit Ab-
batem ſolum poſſe reuocare Syndicum con-
ſtitutum ab eo ſimul cum Capitulo, ſi ipſe
ſolus habet exercitium *Caſtr. in l. tria prædia
26. num. 5. ff. de ſeruit. ruſt. præd. Dec. in c. cum
omnes num. 31. de conſtit. Oſaſc. dicta decis. 52.
num. 10. ad med.* Et videtur etiam non ſuffice-
14 re ſolemnitatem fuiſſe neceſſario adhibitā
ſi neceſsitas non reſultabat ex qualitate con-
tractus, ſed ex qualitate perſonæ, quæ de-
fecit, puta ſi adhibitæ fuiſſent ſolemnitates
neceſſariæ in contractibus minorum, ex quo
locator eſſet minor, non requirentur in re-
ceſſu

Digitized by Google

ceſſu à locatione poſt quam effectus eſſet
maior.
15 Secundo declaratur, non ſufficere ſolum
conſenſum pro diſſolutione, ſi quid vlterius
acceſsit in contractu, ſed requiri actum re-
troſimilem, ita vt ſi in contractu interuenit
precatium, ſeu conſtitutum, requiratur etiam
in diſtractu, vt latiſsime probat *Bald. in l.1.
num.3. & plurib. ſeqq.* vbi rationem reddit,
quia per dictas clauſulas transfertur poſſeſ-
ſio, quæ non poteſt retrotransferri per ſolum
conſenſum *C. quand. lic. ab empt. diſced. & ibi-
dem Salicet. num.5. & 6.* vbi dicit verum, ſi
contrahens, qui ſe conſtituit poſsidere alte-
rius nomine, vere tunc temporis poſsidebat,
alias quamuis cœperit poſsidere poſtea, ſe-
cus eſſe, & in terminis diſſolutionis locatio-
nis late *Surd. d. conſ.136. num.25.* vbi & quod
16 ſi interuenit in contractu ſtipulatio, & ſcri-
ptura, requiritur etiam ſtipulatio, & ſcri-
17 ptura in diſſolutione, quod tamen patitur
difficultatem, quia ſtipulatio, & ſcriptura
non alterant contractum, nec aliquid aliud
amplius operantur, quam locatio ſolo con-
ſenſu contracta, & ideo vti quædam ſolem-
nitates non neceſſariæ in contractu, non re-
quiruntur in eius reſolutione, iuxta ſupra
tradita, & licet *Surd. ibidem num.26.* conetur
reſpondere, quod non procedunt vbi res non
eſt integra, tamen allegat *DD. in d. l.1. C.
quando liceat ab empt. reced.* qui loquuntur
vbi acceſsit conſtitutum, vel precarium quo
caſu viget particularis ratio ex Baldo ſupra-
notata.
Poſſet tamen quo ad ſcripturam ſuſtineri
18 eam requiri in diſſolutione emphyteuſis,
retenta opinione illa, quod ipſa ſit neceſſa-
ria in contractu emphyteutico, quam plenè
firmat *Oſaſc. deciſ.52. num.1. verſ. contrariam
opinionem*, & ea prius firmata tenet requiri
eamdem ſcripturam in ipſo contractu diſſol-
uendo *ſub num.10. & ſeqq. per tot.* quem alle-
gat *Surd. in præcitato conſil.* licet variet in nu-
mero deciſionis, quia variæ sũt impreſsiones.
19 Tertio declaratur, vt conſenſu diſſoluatur
locatio ſi concurrat conſenſus vtriuſque, ſci-
licet tam locatoris, quam conductoris, ſi-
cut enim non ſufficit conſenſus vnius ad lo-
cationem contrahendam, vt dictum eſt in
cap.16. ita nec ſufficere poteſt ad eam diſſol-
uendam, iuxta ſupra tradita in principio, & in
ſpecie firmat *Surd. conſ.137. num.16. ad med.
& ſeq.*
20 Limitatur tamen declaratio iſta in Princi-
pe, qui recedere põteſt ad ſui libitum à lo-
catione de prædijs Fiſcalibus *l. fin. §. ſane ſi
quis non perpetuo C. de locat. prædior. ciu. lib.11.*
21 quod ſecus eſt in locatione vectigalium ſe-
cundum aliquos per *text. in l. licitatio §. ad cõ-
ducendum ff. de public. & vectig.* licet alij ve-
lint legem iſtam fuiſſe correctam per prædi-
ctam *l. fin. §. ſane ſi quis non perpetuo*, vt refert
ibi *gloſ. in ver. offeratur.*
22 Limitari vlterius poſſet, dicta declaratio,
vt non poſſit vnus ex contrahentibus velle
recedere à locatione, vt non procedat, ſi
velit ſoluere alteri omnia damna, & inte-
reſſe, quidquid enim ſit in venditione, an
liberetur quis ſoluendo intereſſe, in loca-
tione opinio affirmatiua videtur verior, vt
dixi in *Cap.28. num.8. & ſeq. per text. in l. ſi
fundus 36. §. nam & ſi colonus ff. locat.* & tra-
dit *Barboſ. in c. propter num.33. de locat. &
conduct. Neguſan. de pignor. par.2. memb.1. nu-
23 mer.7. & 8.* Verum iſta limitatio ſublimi-
tatur duobus modis, vno ſi res ipſa ſit ſpe-
cialiter hypothecata pro obſeruantia con-
tractus locationis, vt tenuit *Rota relata per
Adden. ad Gregor. deciſ.68. num.11.* licet non
parum vrgeant tradita in contrarium per
*Surd. conſ.331. num.24. verſ. militarent, &
ſeqq.* quia procedere poſſunt in hypotheca
generali, ſecus autem in ſpeciali, iuxta di-
ſtinctionem *Rotæ in deciſione coram Ortember-
go relata per d. Adden.* Altero ſi contractus
24 ſit iuratus, quia iuramentum obligat ad ob-
ſeruantiam præciſam *Neguſan. dicta par.2.
memb.1. num.9. Adden. ad Gregor. dicta de-
25 ciſ.68. ſub num.11.* ſaltem quo ad ipſum iu-
rantem, quidquid ſecus ſit in hærede, in quem
non tranſire hanc virtutem iuramenti obli-
gandi ad obſeruantiam præciſam ſenſit in
propoſito *Gabr. conſ.66. num.12. lib.1.* & ple-
ne alijs cumulatis firmat *Surd. conſ.331. nu-
mer.31.*
26 Quarto declaratur, vt conſenſus vtriuſ-
que contrahentis in receſſu à locatione de-
beat eſſe ſimultaneus, vt plene firmat *Surd.
conſ.136. num.16. ad med. & ſeq.* & eſt regu-
lare, vt ſicut requiritur conſenſus ſimulta-
neus in contractu, requiratur etiam in di-
ſtractu ex relatis per *Adden. ad deciſ.431.
27 n.70. par.4. tom.2. recent.* at animaduerten-
dum, quod licet teſtes deponant conducto-
rem tali die dixiſſe velle recedere à condu-
ctione, & locatorem dixiſſe ſe contentum
de tali receſſu die ſequenti, ſatis dicitur pro-
batus conſenſus ſimultaneus, quia conſen-
ſus expreſſus per conductorem die præcedẽ-
ti præſumitur duraſſe, & ita ſe coniunxiſſe
cum conſenſu præſtito per locatorem die ſe-
quenti *Bald. in l. quicumque num.2. poſt med.
verſ. & breuiter ſcias Cod. de bon. quæ lib. Fe-
lin. conſ.39. num.3. in fin. & ſeq.* cum alijs ad-
ductis ſupra in *cap.16. num.44.* in propoſito
contractus vbi videndum, quia dedi aliquas

declarationes, quæ faciunt etiam ad hunc propoſitum diſtractus ex prædictis.

28 Quinto declaratur, vt valeat recedi à locatione per conſenſum locatoris, & conductoris, quoad præiudicium eorum, ſecus autem quoad præiudicium tertij, cui fuerit ex ipſa locatione ius quæſitum, puta, quia conuentum fuerit mercedem, vel eius partem annuatim pro toto tempore, quo locatio facta fuit, illi ſolui, nam reſpectu contrahentium fuit ei ius quæſitum irreuocabiliter, itaut ad eius præiudicium non valeant illi contrauenire, nec reuocare, vt per *text. in l. ſi ego, & ibi gloſ. ff. de negoc. geſt. & Soccin. in l. qui Romæ §. Flauius in princ. col. penult. ff. de verb. obligat.* tradit *Bero. conſil.* 13. *num.* 12. *lib.* 3.

29 Contrarium tamen, in his terminis promiſsionis factæ de ſoluendo mercedes rei locatæ alteri, dicendum videbatur, quia dato etiam, quod fuerit quæſitum ius illi tertio, tamen ſemper verum eſt fuiſſe quæſitum ex cauſa locationis, & correſpectiue ad eam, ac proinde illa deficiente, etiam ius ipſum deficere, vt in ſpecie tradunt *Mandell. conſ.* 428. *num.* 15 *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *defin.* 32. *Rot. coram Millin. deciſ.* 172. *num.* 1.

30 Verum hoc bene procedit ſi contractus caſu aliquo, vel ex cauſa neceſsaria reſoluatur, at ſecus eſt ſi reſolutio eueniat ex facto, & voluntate ipſius conductoris, qui ſoluere promiſit, quia tunc non liberatur, vt diſtinguendo probat *Anton. de Amat. reſolut.* 21. *num.* 5. & vltra per eum citatos magis precisè in his terminis *Cyriac. contr.* 214. *num.* 27. & motiuum bene ſenſit etiam *Rot. in dicta deciſ.* 172. *num.* 2. *coram Millin.* licet reſpondendo dixerit reſolutionem locationis in caſu illo, factam fuiſse vigore tranſactionis, occaſione litis, quæ pendebat ſuper hoc ob inobſeruantiam contractus, & læſionem conductoris, ſentiens, quod propterea non valebat dici fuiſse reſolutum contractum ex mera voluntate conductoris.

31 Præterea nullo modo liberaretur conductor, ſi ille cui facienda erat ſolutio, fuiſſet creditor locatoris, qui mediante delegatione ei ceſsiſset creditum mercedum, conſentiente conductore, nam qui conſentit delegationi, tenetur ſoluere, etiamſi non ſit debitor delegantis, vel poſsit exceptione eum repellere *l. ſi quis delegauerit* 12. *& l. ſeq. l. doli exceptione* 19. *& l. penult. ff. de nouat.* vnde quamuis conductor non perſeuerando in locatione non ſit debitor locantis, vel eum repellere valeat exceptione, adhuc ſoluere tenetur illi tertio cui fuit delegatus, vt in ſpecie firmauit late *Cyriac. controuer.* 214. *num.* 6. *& ſeq.* & ſenſit etiam *Fab. in Cod. lib.* 4. *tit.* 42. *defin.* 32.

De remiſſione caducitatis ſeu finis locationis.

SVMMARIVM.

1 *Caducitas à locatione tanquam inducta fauore locatoris procedit tantum eo volente.*
2 *Ampl. etiamſi incurratur ipſo iure.*
3 *Caducitas per actum incompatibilem cum eius acceptatione à locatare factum, cenſetur remiſſa.*
4 *Caducitas per receptionẽ penſionum cenſetur remiſſa.*
5 *Idem per quemcumque alium actum ex quo deprehendatur voluntas perſeuerandi in contractu.*
6 *Per conceſſionem licentiæ attenuandi, an cenſeatur remiſſa caducitas.*
7 *Per actus incompatibiles cum caducitate, non ſolum cenſetur remiſſa caducitas incurſa ob non ſolutionem canonum, ſed etiam quælibet alia.*
8 *Et non ſolum incurſa ex legis diſpoſitione, ſed etiam incurſa vigore pacti reſolutiui.*
9 *Ampl. vt non ſolum per receptionem canonum, ſed etiam per petitionem cenſeatur remiſſa caducitas.*
10 *Contrarium tenent aliqui, ſed prima eſt magis communis.*
11 *Ampl. vt non ſolum petitio futurarum, ſed etiam decurſarum ſufficiat.*
12 *Contrarium tenent alij.*
13 *Prima eſt magis communis, ſecunda verior.*
14 *Petitio penſionum æquiparatur receptioni, quo ad remiſſionem caducitatis.*
15 *Contrarium, quod iſti termini ſint diuerſi.*
16 *Petitio pretij repugnat cum receſſu à venditiane.*
17 *Petitia canonum decurſarum, poteſt ſtare cum caducitate.*
18 *Diſtingue vt per petitianem canonum decurſorum cenſeatur remiſſa caducitas in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus, ſecus autem in locatione ad breue tempus.*
19 *Petitia penſionum facta ante incurſam caducitatem nihil operatur ad eam impediendam.*
20 *Citatia ad ſoluendum penſiones importat remiſſionem caducitatis tanquam petitio iudicialis.*
21 *Idem ſi citatum ad docendum ſe ſoluiſſe.*
22 *Decl. procedere ſi additum, alias videndum relaxari mandatum.*
23 *Decl.* 2. *requiri citationem eſſe in actis reproductam.*
24 *Et non ſufficit reproductia, niſi appareat à quo ſit facta.*
25 *Et requiritur, quod ſit facta ab habente ſpeciale mandatum.*
26 *Receptio, ſeu petitia penſionum, vt importet remiſſionem caducitatis, neceſſe eſt, quod recipiens caducitatem ſciat,*
27 *Conſentiens alienationi ſi neſciat alienationem iam factam, & caducitatem incurſam, non cenſetur eam remittere.*
28 *Caducitatis incurſæ præſumitur ignarantia.*
29 *Scientia tamen probatur coniecturis, & ſatis eſt lapſus temporis.*
30 *Caducitatis ob canonem non ſolutum ignorantia alligari non poteſt à domino cui facienda erat ſolutio.*
31 *Secus ſi erat ſolitus exigere per alium.*
32 *Scientia officialis ad id deputati nocet domino.*

33 *Decl. procedere in officialibus Principum, non autem in procuratoribus priuatorum.*
34 *Procurator generalis non poteſt caducitatem remittere..*
35 *Prælatus Eccleſiæ, & Abbas Monaſterij non poſſunt remittere caducitatem,*
36 *Decl.procedere in Prælato Eccleſiæ Collegiatæ, ſecus in non habente Collegium.*
37 *Prælatus habens facultatem de nouo inueſtiendi, poteſt caducitatem remittere.*
38 *Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij, poteſt caducitatem remittere.*
39 *Tutor non poteſt caducitatem remittere.*
40 *Tutor non poteſt repudiare quærenda pupillo, ſaltem ſine eo.*
41 *Tutore remittente caducitatem datur pupillo reſtitutio in integrum.*
42 *Remiſſio caducitatis facta per procuratorem non habentem mandatum ſpeciale, ſuſtinetur ſi dominus eam ratam habuerit.*
43 *Et remiſſio tacita per receptionem penſionum cenſetur approbata ſi pecunias exactas receperit.*
44 *Decl. requiri ſcientiam caducitatis, & exactionis pecuniarum, itaut non ſufficiat eas recepiſſe in confuſo cum alijs.*
45 *Adminiſtrator licet ſine facultate non remittat caducitatem recipiendo canones, tamen præbet excuſationem ab ea.*
46 *Decl. vt præbeat excuſationem ab incurrenda, ſecus quo ad incurſam.*
47 *Dominus recipiendo canones poteſt ſibi reſeruare caducitatem.*
48 *Contr. tenent alij.*
49 *Decl. primam procedere in receptionem canonum decurſarum tantum, ſecunda ſi recipiantur etiam futuri.*
50 *Et valere præſeruationem tantum ſi vltra receptos, emphyteuta remaneat debitor pro integro biennio.*
51 *Canones futuri ad effectum, vt per eorum petitionem cenſeatur remiſſa caducitas intelliguntur decurſi poſt ipſam caducitatem incurſam.*
52 *Decl. procedere ſi ſtatim fuit acceptata.*
53 *Præſeruatio caducitatis quamuis inualida ſuſtinetur ſi emphyteuta non contradixit.*
55 *Contradixiſſe ſatis dicitur ſi proteſtatus fuit ſe non cecidiſſe à iure ſuo.*
55 *Remiſſio caducitatis, conductore abſente, & nemine pro eo acceptante, ei non prodeſt, vel ſaltem non poteſt reuocari.*

CAPVT LIX.

CAducitas à iure conductionis ſæpe euitatur ex eo, quod fuerit à locatore tacitè remiſſa, & ideo quoniam hæc eſt materia multum practicabilis, & conueniens omnibus caducitatibus fauore locatoris inductis, de quibus ſeparatim dictum fuit in præcedentibus Capitibus, ad euitandam repetitionem in omnibus, viſum eſt oportunũ hic ſeparatim de ea generaliter loqui, prout in eiſdem Capitibus præcedentibus fuit reſeruatum.

1 Quoniam igitur caducitas fauore locatoris inducta, procedit tantum eo volente,
& non alias ex adduct. per *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var. caducit quæſt. 2. num. 50.* etiam
2 ſi agatur de caducitate, quæ incurratur ipſo
iure *Alex. conſ. 106. nu. 4. lib. 4. Fulgin. de iur. emphyt. tit. de alienatione quæſt. 1. nu. 7. Caſſad. deciſ. 2. de locat. Coccin. deciſ. 240. nu. 7.* inde ſe-
3 quitur, vt ſi conductor fecerit aliquem
actum, cum caducitate incompatibilem,
cenſeatur eam noluiſſe, vt ſignanter ſi rece-
4 perit penſionem, quia ex tali receptione
conſtat eum nolle contractum reſolutum
eſſe, ſed vigere, & ſic remittere caducitatem *Ruin. conſil. 119. num. 4. lib. 1. Pariſ. conſil 5. num. 201. lib. 4. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 23. num. 3. Rot. coram Burat. deciſ. 617. num. 4. & ibi Adden.*
5 Et idem eſt ſi dominus alium actum ex
quo eodem modo voluntas præfata deprehendatur fecerit, vt ſignanter ſi licentiam
6 alienandi emphyteutæ conceſſerit *Iaſ. in l. 2.*
num. 129. C. de iur. emphyt. & alijs auctoritatibus comprobat *Corbul. tit. de cauſ. priu. ob non ſol. can. lim. 26. num. 1. & 2.* ſed poſtea *numer. 8.* ſubdit, quod ipſe tamen, licet non inueniat Auctorem contradicentem, exiſtimat valde periculoſam dictam opinionem, & reddit rationem, quia non eſt prorſus incompatibile, nec repugnans, quod dominus voluerit rem eſſe ad ſe deuolutam, & ab emphyteuta vendi, cum etiam res aliena vendi poſſit *l. rem alienam ff. de contrahen. empt.* vnde habet difficultatem in exemplo concedentis facultatem alienandi, non autem in concluſione, quod ſufficiat etiã alius actus præter receptionem canonis, ſeu mercedis. Loquuntur enim Doctores præcipuè de dicta receptione mercedum loco exempli, & quia ſæpius contingit, prout etiam licet, vt plurimum reperiatur ſcriptum, quod per eam cenſeatur remiſſa caducitas,
7 ob ipſarum penſionum, ſeu canonum non
ſolutionem, incurſam, tamen id quoque intelligi debet pro exemplo, non autem quod caducitas, ex eo capite tantum contingens, cenſeatur remiſſa, quia cenſetur remiſſa etiam incurſa ex alio capite quocumque, vt alijs pluribus adductis tradunt *Fulgin. de iure emphyt. tit. de var. caducit. quæſt. 14. num. 7. verſ. ampliatur ſexto, & Magon. deciſ. Flo-*
8 *rent. 145. num. 16.* Et non ſolum incurſa ex
legis diſpoſitione, ſed etiam incurſa vigore pacti reſolutiui *Fulgin. dicta quæſt. 14. num. 7. verſ. ampliatur ſeptimo, Burat. deciſ. 640. num. 19.*
9 Ampliatur vero hæc concluſio, vt non
ſolum procedat in receptione penſionis, ſed etiam in ſola eius petitione, nam & iſta quoque demonſtrat petentis animum inſi-

ſtendi contractui,& conſequenter remittendi caducitatem *Ruin. conſ.* 119. *num.* 3. *lib.* 5. *Tiraq. de retract. conuent.* §. 1. *gloſ.* 2. *nu.* 64. *Surd. conſ.* 86. *num.* 15. *Gratian. diſc.* 633. *num.* 39. *Hodier. ad Surd. deciſ.* 6. *num.* 11. *Mareſcott. variar. reſol. cap.* 138. *num.* 9. *lib.* 2. *Adden. ad Burat. deciſ.* 617. *num.* 8. *verſ. tertio ampliatur Rot. deciſ.* 708. *nu.* 6. *part.* 4. *tom.* 3. *rec.* & probatur hæc ampliatio vltra prædictā rationem,prædictaſq; auctoritates,etiā per tex.clarū *in l. poſt diem C. de lege comiſſ.* vbi habetur, quod ſi venditor,poſt diem legi cōmiſſorię pręſtitū pretiū petat,cōmiſſorię legi renunciare videtur,nec variare,& ad eā redire poteſt. Vnde idem dicēdum ſi conductor petat mercedem, dū,vt dictum eſt alibi,locatio eſt ſimilis emptioni, & venditioni,& eiſdem iuris regulis regitur

10 Verum, his non obſtantibus, non deſunt, qui contrariam opinionem ſecuti ſint in hoc propoſito ſolius petitionis , vt videre eſt ſignanter penes *Gratian. diſc.* 515. *num.* 11. *& ſeqq.* vbi eos refert & ſequitur , & eam eſſe tenendam dicit , & multa etiam adducit pro ea *Surd. deciſ.* 317. *num.* 18. *& ſeqq.* volunt enim aliqui, id quod dicitur in præfata *l. poſt diem C. de leg. com.* de petitione, intelligi eum effectu , & eorum opinionem fortaſſe veriorem dicit *Corbul. de iur. emphyt. tit. de cauſ. prin. ob non ſol. can. lim.* 21. *ſub num.* 11. At negari non poteſt intellectum iſtum eſſe contra ſenſum omnium , qui volunt ſufficere petitionem,& ſic contra communem opinionem , & aperte illum reprobant *Salicet. in l. commiſſa num.* 3. *C. de pact. inter empt. & vend. Iaſ. in l.* 2. *numer.* 128. *C. de iure emph. Mareſcot. variar. cap.* 137. *num.* 9. *lib.* 2.

11 Maior difficultas eſt in dignoſcendo an præfata communis opinio procedat in receptione , ſeu petitione penſionum futurarum tantum , vel etiam in petitione illarum præteriti temporis, aliqui enim volunt, quod per petitionem quoque iſtarum,dummodo conductor , ſeu emphyteuta , non inceperit ab expulſione , ſed ſimpliciter ſolutionem earum petierit , ſibi preiudicet , in facultate expellendi , ſeu caducitatem remittat *gloſ. in cap. potuit ver. expelli de locat. Cyn. Alberic. & Salicet. in l.* 2. *C. de iur. emph.* vbi poſt alios late *Iaſ. num.* 124. & hæc eſt ſine dubio magis communis,vt patet ex cōgeſtis *per Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim.* 21. *Clar. in* §. *emphyteuſis quæſt.* 10. *num.* 1. *ad fin. verſ. aut vero ſumus Gigaſ. de penſion. quæſt.* 73. *num.* 3. *Redoan. de reb. Eccl. non alienan. quæſt.* 75. *in princ. num.* 12. *Boer. deciſ.* 309. *num.* 5. *Surd. deciſ.* 317. *nu.* 14. *Gratian. diſc.* 633. *num.* 37. *& ſeq.*

12 Contrariam vero ſententiam tenuit *Bart. in d. l.* 2. *num.* 8. *C. de iure emphyt.* & ſenſere alij antiquiores relati *per Surd. in d. deciſ.* 317. *num.* 18. *& conſ.* 445. *num.* 62. *ad med.* & ſenſit etiam *Rota deciſ.* 808. *num.* 2. *part.* 4. *diu. Burat. deciſ.* 640. *nu.* 19. *& in vna Romana Vineæ* 24. *Mart.* 1651. §. *quia non repugat cor. Eminentiſſ. D. Card. Cerro* vbi allegatur etiam vna *Tiburtina affictus cor. Corrado quæ hodie eſt in rec. part.* 10. *deciſ.* 220.

13 *num.* 13. & in hac contrarietate opinionum prima eſt magis communis , ſed ſecunda videtur verior , vt dicit , & late auctoritates cumulando hinc inde , & rationes perpendendo oſtendit *Surd. in d. dec.* 317. *num.* 18. *& per tot.* ſed hoc non obſtante ipſe, ſeu potius Senatus ille Mantuanus,noluit recedere à communi , vt expreſſe habetur in fine illius deciſ. & animaduertit etiam *Gatian. diſc.* 633. *num.* 39. & quidem magnifacienda eſt communis opinio , & tanti , vt pro ea iudicandum ſit , etiamſi contraria videatur verior , prout obſeruatum videtur *in dict. deciſ.* & ſeruandum tradit *Barg. deciſ. Bonon.* 96. *num.* 25. *&* 26.

14 Et quidem quoad veritatem,licet Doctores , vt plurimum indiſtincte loquantur de receptione , & petitione , imo expreſſe eas æquiparari in hoc propoſito dicant *Gratian. diſc.* 633. *num.* 39. *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var. caducitat. quæſt.* 14. *ſub nu.* 4. tamen

15 videntur iſti termini in hoc puncto diſtinguendi , nam ſi dominus actualiter penſiones , ſeu canones præteritos receperit abſq; vlla acceptatione , & præſeruatione caducitatis , tunc videtur res clara, quod non poſſit amplius eam petere ſaltem ſi agatur de caducitate ob ipſos canones non ſolutos , quia ſi conductor liberatur ab ea allegando velle moram purgare , & celeriter ſatisfaciendo , etiam poſtquam fuerit petita,& acceptata , vt dictum eſt alibi , multo magis liberari dicendum eſt per actualem ſolutionem à domino non ſolum petitam,ſed ante acceptationem caducitatis receptam. At difficultas eſt ſi fuerit requiſitus à domino, vt ſolueret , & ipſe adhuc neglexerit , an per dictam petitionem cenſeatur ei remiſſa caducitas , & à domino abdicata facultas expellendi , in qua difficultate,licet adhuc communior ſit opinio affirmatiua *Gratian. diſc.* 633. *num.* 38. *&* 39. *Surd. deciſ.* 317. *num.* 14. *& ſeq.* vbi *ſub num.* 18. teſtatur de magis communi , verior quidem apparet , ſaltem prima facie,negatiua, quia in ſola petitione nulla poteſt conſiderari purgatio moræ conductoris,propter quam datur locatori facul-

tas

Digitized by Google

tas eum expellendi, ſed potius ea eſt euidenter aucta, & aggrauata, vt conſiderat *Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim. 21. num. 11. ad fin.* vbi propterea dicit hanc veriorem.

Et licet ipſe vtatur dictione illa ſubdubia, *fortaſſe*, tamen ita tenendum, non obſtante tali dubitatione Corbuli, aſſeuerat *Gratian. diſc. 515. num. 11. & 12.*

16 Nec obſtant contrarij, quia fundantur præcipuè in *d. l. poſt diem 7. C. de lege commiſſ.* cum concordantibus, vt animaduertit *Surd. d. deciſ. 317. num. 14. ad fin. verſ. huius partis*, quæ non vrgent in petitione penſionum præteritarum, loquuntur enim de venditore petente pretium, in quo nil mirum ſi per eam petitionem videatur nolle reſolutionẽ contractus, quia omnino repugnat velle pretium, & velle contractum non durare, cum vbi venditio reſoluitur, pretium amplius non debeatur; at hæc repugnantia
17 conſiderari poteſt in locatore petente mercedes pro tempore futuro, non autem in petente eas pro tempore præterito tantum, quia poteſt velle eas ſimul cum reſolutione contractus, vt late probat ipſe *Surd. d. deciſ. 317. num. 23. verſ. item poſſunt, & ſeqq.* & ſic per dictam ſolam petitionem penſionum præteritarum non poteſt cenſeri remiſſa caducitas.

Poſſet tamen pro defenſione communis inſiſti, quod eo ipſo, quod dominus petit penſiones, ſiue petat futuras, ſiue decurſas ſemper petit vigore contractus, & ſic videtur velle ei inſiſtere, non autem ab eo recedere, ſed adhuc viget reſponſio, quod hæc inſiſtentia, ſi petantur penſiones decurſę tantum, non eſt actus de directo contrarius, & repugnans iuri expellendi conductorem, vt dictum eſt, & ideo non poteſt tale ius per præfatum actum cenſeri renunciatum, ex firmat. *per Surd. de alim. tit. 7. quæſt. 17. num. 44. Caualer. deciſ. 658. num. 3. & Rot. in rec. dec. 9. nu. 14. & dec. 342. n. 8. part. 5.*

18 Poſſent etiam iſtæ duæ opiniones conciliari, vt prima procedat in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus, ſumendo omnem benigniorem interpretationẽ pro euitanda pœna caducitatis, & priuatione dominij vtilis, ſecus autem in ſimplici locatione ad breue tempus, in qua de tam graui præiudicio conductoris non agitur, & comprobari poſſet diſtinctio iſta, quia in emphyteuſi magis repugnat, quod dominus velit caducitatem vna cum canonibus decurſis, quam in ſimplici locatione, vt *per Iaſ. in l. 2. C. de iur. emphyt. ſub num. 124. verſ. ego puto in hoc membro, & num. 126. verſ. in colono autem ſimplici. Surd. de alim. tit. 7. quæſt. 17. n. 46. Gratian. diſc. 515. n. 24.*

19 Præterea dicta opinio, quod petitio canonis in hac materia æquiparetur receptioni, patitur etiam aliam reſtrictionem, vt non procedat in petitione facta ante caducitatem incurſam, puta, lapſo vno anno, dominus recipit canonem ſibi debitum, vtique clarum eſt, quod ille annus pro quo recipit non eſt computandus in numero duorum annorum in emphyteuſi Eccleſiaſtica, vel trium in laycali neceſſariorum ad caducitatem incurrendam, & ſecus eſt ſi lapſo vno anno dominus petat, ſed nihil recipiat, tunc enim petitio non operatur dictum effectum, vt annus ante eam decurſus computari non debeat *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var. caducit. quæſt. 14. num. 3. verſ. quam opinionem. Surd. dec. 317. num. 6. & ſeqq.*

20 Vbi autem procedit remiſſio per petitionem, ipſi locus erit quoque ſi facta fuerit citatio ad ſoluendum, quia hæc eſt petitio iudicialis, & eumdem effectum operatur *Baron. de citat. quæſt. 35. num. 71.* at dubium eſt
21 ſi citatio non ſit ad ſoluendum, ſed ſolum ad docendum ſe ſoluiſſe, quia iſtam æquiparari cum alia ad ſoluendum viſa eſt innuere *Rota in vna Romana vineæ 7. Iunij 1610. cor. Lancellotto*, vt refert *Gratian. diſc. 515. n. 10.*
22 at in rei veritate termini ſunt valde diuerſi, & ſenſus Rotæ poteſt procedere quando in ipſa citatione ſubditur, alias videndum relaxari mandatum pro ſumma debita, quia ſi addantur dicta verba, tunc bene videtur eadem ſumma petita, at vbi non adduntur dicta verba, poteſt citatio eſſe facta eo animo, vt ſi citatus non doceat ſoluiſſe, certior reddatur caducitas, & fiat locus petitioni mandati de aſſociando ad rem locatam tanquam deuolutam, & ſic non importat petitionem, & caducitatis remiſſionem *Gratian. dict. diſc. 515. nu. 9.* Animaduertendum
23 eſt tamen, quod quando citatio ſit talis quę importare poſſit dictũ effectum remiſſionis caducitatis, requiritur eam eſſe reproductã in actis, alias ſola fides curſoris de illius executione non probat *Gratian. diſc. 715. nu. 4.*
24 & quod neque ſufficiat reproductio, niſi appareat à quo ſit facta, dixit in his terminis *Rot. in dec. 33. num. 6. & 7.* vbi & quod non ſufficeret eſſe factam à Procuratore genera-
25 li ad exigendum *par. 13. recent. Dunoz. Iun. dec. 793. num. 3.* & quod ſi in calce citationis non ſit ſcriptum nomen comparentis, Notarius non præſumatur de inſtantia rogatus, & eam non probet *Poith. de manut. obſeru. 102. num. 19. ver. vt quæ conſtet. Rot. dec. 274. num. 10. & 11. p. 5. rec.*

At

26 At pro præfata remiſſione neceſſarium eſt
quod canonem recipiens, ſeu petens ſciat
caducitatem eſſe incurſam, alias ea non po-
teſt cenſeri remiſſa, quia ignorans non re-
mittit, *l. mater decedens ff. de innoffic. te-
ſtam. Caſtren. in l. ſi quis. 6. §. irritum
numer. 4. ff. de iniuſ. rupt. & irrit. Alex.
conſ. 146. numer. 8. lib. 5. Corbul. de cauſ.
priuat. ob non ſol. can. lim. 26. num. 4. Surd.
dec. 181. n. 7.*
27 Hinc ſi facta ſit per emphyteutam aliena-
tio, & ita incurſa caducitas, licet requiratur
dominus, quod conſentiat alienationi, &
ipſe annuat, non propterea cenſetur cadu-
citas remiſſa, dum de alienatione antece-
denter facta non fuerit ipſe dominus certio-
ratus *Alex. conſ. 146. nu. 8. lib. 5. Honded. conſ.
55. num. 46. lib. 1. Corbul. de cauſ. priuat. ob non
ſol. can. limit. 26. num. 4.*
28 Ignorantia autem incurſæ caducitatis re-
gulariter præſumitur, niſi conuincatur, ſcien-
tia *Surd. deciſ. 181. nu. 8. Adden. ad Burat. dec.
617. num. 8. verſ. limitatur prædicta*, ſed ſatis
29 conuincitur ſcientia per coniecturas, & ſuf-
ficit lapſus temporis, ſi permiſit per multum
ſpatiũ emphyteutam poſſidere, canones ab
eo recipiendo *Dec. conſ. 185. num. 12. verſ. nec
obſtat Rim. Iun. conſ. 22. n. 15. Adden ad Burat.*
30 *vbi ſupra*, caducitatis autem ob canonẽ non
ſolutum non poterit dominus cui facienda
erat ſolutio, allegare ignorantiam, niſi forte
31 ſolitus eſſet exigere per alium, quia tunc
poſſet ignorare, an exegerit, vt in propoſi-
to tradit *Surd. dec. 181. num. 8. ver. & licet, &*
32 *num.* 17. vbi notabiliter etiam dicit, quod
licet ſcientia officialis ad id deputati nocere
ſoleat domino, tamen hoc procedit, quo ad
33 officiales Principum, non autem quoad pro-
curatores priuatorum.

Neceſſarium quoque eſt pro inducenda
remiſſione prædicta, quod exactio, ſiue peti-
tio facta ſit ab ipſomet domino, non autem
34 à miniſtro, ſeu generali Procuratore, quia
iſte ſicut non poteſt abſq; mandato ſpeciali
tranſigere, & caducitatem expreſſe remitte-
re, ita nec tacite canonem recipiendo *Bero.
conſ. 116. num. 10. lib. 1. Menoc. conſ. 460. num.
14. Corbul. de cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim.
21. num. 16. Adden. ad Burat. dec. 617. num. 8.
verſ. ſecundo limitatur. Rot. dec. 33. num. 7. par.
13. rec. Surd. dec. 181. nu. 10 & ſeq.*
35 Vnde idem eſt in Prælato Eccleſiæ, ſeu
Abbate Monaſterij, quia non poteſt præiu-
dicium hoc inferre Eccleſiæ, ſeu Monaſterio,
vt per *text. in cap. veniens. de traſanct.* aliaſ-
que auctoritates dixit *Rot. coram Bichio dec.
483. num. 49.*
36 Verum hoc bene procedit in Abbate,
ſeu Prælato Eccleſiæ Collegiatæ, quia iſte
non poteſt caducitatem ſolus abſque Capi-
tulo remittere, at ſecus eſt in Prælato Ec-
cleſiæ non Collegiatæ, vt diſtinguendo fir-
mat *Surd. conſ. 335. num. 47.* vbi de communi
*Decian. conſ. 4. num. 19. lib. 4. Corbul. dict. tit. de
cauſ. priuat. ob non ſol. can. lim. 21. num. 5. Ho-
dier. ad Surd. dec. 181. num. 2.* vbi quia in Ec-
cleſia nõ Collegiata ſolus Prælatus conceſ-
ſionem facit, ſecus in Collegiata *Gabr. conſ.*
37 *88. num. 15. lib. 1.* vnde, & generaliter ſi Præ-
latus habeat facultatem de nouo inueſtien-
di, poteſt & caducitatem remittere, *Rot. cor.
Creſcen. dec. 2. de locat. & cõd. Hodier. ibid. n. 3.*
Sic & alius legitimus adminiſtrator po-
38 terit prædictam remiſſionem facere, prout
de Patre legitimo adminiſtratore bonorum
filij tradunt *Soccin. Sen. conſ. 66. num. 20. lib.
3. Corbul. d. lim. 21. num. 17. Hodier. ad Surd.
deciſ. 181. num. 5. Adden. ad Burat. deciſ.
617. num. 8. ad fin.* ſed in tutore, quod non
39 poſſit tradunt *Dec. conſ. 36. num. 42. Coſta
de rata quæſt. 135. num. 30.* vbi comprobat,
quia nec poteſt remittere exceptionem pe-
remptoriam, aut tranſigere, & dimittere
bona penes aduerſarium pupilli ex ibi al-
legatis *Hodier. ad Surd. deciſ. 181. num. 4.* vbi
idem dicit in adminiſtratore Ciuitatis, &
quamuis hoc non eſſe verum in tutore dicat
Caſtill. deciſ. 74. num. 37. & reddat ratio-
nem, quia non agitur de iure quæſito, ſed
quærendo, tamen à prima non videtur re-
cedendum, maxime, quia nullus ex alle-
gatis per eum, loquitur in ſpecie de tutore
ſed omnes loquuntur de Prælato. Et quod
non poſſit tutor iura pupilli remittere *Surd.
conſ. 6. nu. 70. & ſeq. Gutier. de tutel. par. 2.*
40 *cap. 6. numer.* 5. & quod neque quærenda,
ſaltem ſolus abſque pupillo, repudiare va-
leat *Mandel. conſ. 205. num. 12. & 55.* ve-
rum quatenus placeat opinio, quod tutor
poſſit in hoc propoſito nocere pupillo ca-
nonem recipiendo, prout eum poſſe ſentit
etiam *Gald. in l. ſi curatorem ver. vel aduer-
ſus num. 82. verſ. ſed contrarium C. de reſtit.*
41 *in integr.* non poſſet denegari pupillo reſti-
tutio in integrum aduerſus caducitatem
non acceptatam, vt ſubdit ipſe *Gald. ibidem*,
vbi & idem dicit de Eccleſia.
42 Suſtinetur tamen dicta remiſſio, per Pro-
curatorem quamuis non habentem manda-
tum ſpeciale, facta, ſi dominus eius factum,
vel tacite ratum habuerit *Add. ad Burat. dec.
617. num. 8. verſ. ſecundo limitatur* vti ſi
pecunias per eum exactas receperit *Ruin.
conſ. 151. numer. 12. & ſeq. lib. 1. Menoc. conſ.
460. num. 14. Honded. conſ. 55. numer. 8. lib. 1.
Corbul. dict. lim. 21. num. 16. in fin. Hodier. ad*

Surd.

Digitized by Google

*Surd.dec.*181. *num.*6. & idem eſt in Prælato
ſi enim capitulum recipit pecunias exactas,
vel alias, deſcribuntur in libris, & vertuntur
in vtilitatē Eccleſiæ, non poterit per ipſam
poſtea impugnari remiſſio caducitatis, vt fir-
mat *Gratian. diſc.*633. *num.* 41. & quod ſi
capitulū diſtribuat penſiones exactas à Ca-
merario dicatur ratificare exactionem ad
hunc effectum *Rot. deciſ.* 896. *ad fin. par.* 4.
diu. & penes *Fachin. conſ.* 50. *n.*28. *lib.*1.
44 Sed requiritur, vt interet iſta tacita ratifi-
catio remiſſionis, quod dominus ſciuerit ca-
ducitatem *Hodier. ad Surd. dec.*181. *num.*7. &
quod ſciuerit exactionem, vnde ſi receperit
pecunias, in confuſo cū alijs ita vt potuerit
ignorare, quod deuenirent ab emphyteuta,
ſeu conductore, non poterit conuinci tacita
ratificatio *Surd. d. dec.*181. *n.*8. *ver. & per hoc.*
45 Vlterius licet exactor, ſeu adminiſtrator
non habeat facultatem remittendi caduci-
tatem, tamen ab ea per indirectum liberat,
quia præbet emphyteutæ excuſationem ab
ea, vt tradunt *Surd. conſ.*307. *num.*4. *verſ. &*
*vbi etiam, & nu.*5. *& Gratian. dict. diſc.*633.
*n.*43. Sed hæc opinio ita generaliter ſumpta
eſt ſuſpecta, ex eo quod deſtruit, & inanem
reddit in totum concluſionem, quod procu-
rator ſine ſpeciali mandato non poteſt re-
mittere caducitatem, vnde videtur cum ea
concilianda, vt non præiudicet domino li-
berando conductorem, ſeu emphyteutam à
46 caducitate incurſa, ſed prebeat excuſatio-
nem, & liberet ab incurrenda *Burſatt. à Sur-*
*do allegatus conſ.*143. *n.* 65.
47 Poteſt tamen dominus recipiendo cano-
nes ſibi præſeruare caducitatem incurſam,
& valebit præſeruatio *Clar. in* §. *emphyteuſis*
*quæſt.*10. *in princ.* & communem dicunt *Iaſ.*
*in l.*2. *num.*124. *C. de iur. emphyt. & Surd. dec.*
317. *num.*25. vbi alios cumulat; Sed contra-
48 rium tradunt alij dicentes, quod cum ex
receptione canonum conuincatur animus, &
voluntas quod contractus duret, nō autē ſit
reſolutus, præſeruatio prædicta eſt incompa-
ribilis, & vel quædā proteſtatio contraria fa-
cto, quæ nihil operatur *Surd. conſ.*86. *numer.*
14. *cum alijs adduct. per Mareſcot. variar. cap.*
137. *num.*7. *& ſeq. lib.*2. *Adden. ad Burat. dec.*
617. *num.*8. *verſ. ſecundo ampliatur. Rot. deciſ.*
535. *num.* 3. *poſt Genc. de cenſ.* Conciliantur
49 autem iſtæ contrariæ opiniones, vt prima
procedat quando recipiuntur ſolummodo
canones præteriti, ſecunda vero, quando re-
cipiuntur etiam futuri, hoc enim ſecundo
caſu tantum adeſt omnimoda, & in conci-
liabilis incompatibilitas, cum præſeruatione
caducitatis, non enim poteſt dominus velle
emphyteuſim eſſe finitam, & continuare,
ita vt canones etiam futuri debeantur, at ſe-
cus eſt quo ad præteritos, quia poteſt eos
velle vna cum caducitate *Clar. d. qu.*10. *n.*1.
*verſ. hoc tamen intellige. Mareſcot. d. cap.*138.
numer. 8. *lib.*2. *Adden. ad Burat. deciſ.*617.
*numer.*8. *Rot. cor. Mantic. dec.*200. *num.*2. *&*
*per tot. & in Rec. dec.*218. *num.*3. *& ſeqq. par.*
5. *& in dict. Romana Vinea* 24. *Mart.* 1651. §.
quia non repugnat, coram Eminentiſſimo Card.
Cerro. vbi & quod hoc eſt indubitatum
quando adhuc emphyteuta, vltra receptos
50 canones remanet debitor pro integro bien-
nio, loquendo in emphyteuſi Eccleſiaſtica,
& hoc tantum caſu iuuare præſeruationem
ſentit poſt alios *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de*
var. caduc. quæſt. 14. *numer.* 9. Quod au-
51 tem dictum eſt de futuris non intelligitur
tantum de futuris attento tempore rece-
ptionis, ſeu petitionis, ſed poſt caducitatem
incurſam, vt loquuntur *Adden. ad Burat. dict.*
*deciſ.*617. *numer.*8. *in* 2. *ampliatione, & Rot.*
cor. eodem deciſ. 624. *num.* 10. quod tamen
52 videtur intelligendum quatenus caducitas
fuiſſet ſtatim elapſo tempore acceptata, &
deinde recepti canones non ſolum temporis
antecedentis, ſed ſubſequentis, ſecus ſi non
ſolum decurſum erat tempus neceſſarium
pro caducitate incurrenda, ſed maius, &
dominus abſque vlla præcedenti accepta-
tione recipiat canones vſque ad tempus re-
ceptionis decurſos, proteſtando velle etiam
caducitatem, facilius ſi non acceptauit ca-
ducitatem ſtatim, ac, incurſa fuit, ſed poſt
aliquos alios annos, & deinde receperit ca-
nones vſque ad diem acceptationis caduci-
tatis tantum cū dicta proteſtatione, quia, &
in his caſibus ceſſat incompatibilitas, vt ſu-
53 pra dictum eſt. Cæterum etiam in caſibus
in quibus præſeruatio caducitatis eſſet inua-
lida debebit emphyteuta ei contradicere,
quia alias cenſetur conſentire, & proteſtatio
propter eius conſenſum ſuſtinetur *Iaſ. in l.*
2. *num.*127. *C. de iure emphyt. Curt. Sen. conſ.*
81. *num.*2. *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de var.*
54 *caducit. quæſt.*14. *num.* 10. ſed contradicere
cenſetur ſi proteſtetur ſe non cecidiſſe a iure
ſuo *Ruin. conſ.*151. *nu.*12. *verſ. nec obſtat lib.*
1. *Mantic. de tacit. lib.*22. *tit.*33. *num.*8. *Adden.*
*ad Burat. d. dec.*617. *n.*8. *in* 2. *ampliat. ad fin.*
55 Non omittendū vltimo loco animaduer-
tere, quod quatenus dominus fecerit actum
remiſſionis caducitatis importantem, con-
ductore abſente, & nemine pro eo acceptā-
te, talis remiſſio conductori, non prodeſſet
tanquam nulla, vel ſaltem poſſet ante eius
acceptationem reuocari *Alex. conſ.*131. *n.*7.
*& 8. lib.*4. *& late Grat. diſc.*515. *n.*61. *& ſeq.*
vſq. ad fin.

Con-

Digitized by Google

Conductor an, & quando poſſit recedere à contractu ante finitum tempus in eo conuentum.

SVMMARIVM.

1 *Correlatiuorum eadem debet eſſe diſpoſitio.*
2 *Locatori quando reperitur permiſſum recedere à contractu, debet etiam cenſeri permiſſum conductori.*
3 *Contrarium tenent alij.*
4 *Correlatiuorum regula ceſſat quando non eſt eadem ratio in vtroque.*
5 *Decl. vt conductor poſſit recedere à contractu quando impeditur vti re impedimento prouenientе à re ipſa, ſecus autem in procedente ex perſona propria, & num. 6.*
7 *Conductor impeditus vti re ex parte ſua non poteſt dici impeditus totaliter quia poteſt vti ſublocando.*
8 *Bello vel peſte impediente vſum rei locata poteſt conductor à contractu recedere.*
9 *Lim. ſi domus locata fuerit infecta culpa conductoris.*
10 *Mali ſpiritus in domo locata exiſtentes prabent conductori cauſam recedendi à contractu.*
11 *Iudex non debet eſſe facilis ad credendum malos ſpiritus.*
12 *Malorum ſpirituum exiſtentia probatur per vnicum teſtem.*
13 *Timor ſolus damni, & periculi prabet iuſtam cauſam conductori recedendi à conductione.*
14 *Impedimentum non ſolum totalis vſus ſed etiam incommodatio habitationis prabet iuſtam cauſam conductori recedendi.*
15 *Lim. ſi incommodatio ſit modica.*
16 *Lim. 2. ſi conductor in caſu incommodationis taceat, & non recedat.*
17 *Sufficit tamen proteſtatio abſque receſſu.*
18 *Maxime autem eſt neceſſaria proteſtatio ſi impedimentum proueniet à tertio, non à locatore.*
19 *Conductor ſi vxorem duxerit, & non ſufficiat ei amplius domus conducta, non propterea poterit recedere à conductione.*
20 *Conductor reuocatus à ſuperiore, & propterea non indigens domo conducta, adhuc locationi ſtare tenetur.*
21 *Conductor promotus ad dignitatem, & ideo non potens habitare domum conductam, adhuc recedere non poteſt à locatione.*
22 *Conductor an poſſit recedere à locatione in certis caſibus attenditur conſuetudo.*
23 *Conſuetudo prædicta probanda eſt ab allegante.*
24 *Recedere à locatione in certis caſibus eſt facultatiuum.*
25 *Conſuetudo non recedendi, vt probetur neceſſe eſt probere quod fuerit allegata facultas, & quod allegantes propter contradictionem acquieuerint.*
26 *A contractibus nominatis non receditur ob non adimplementum.*
27 *Decl. hoc non procedere in locatione.*
28 *Decl. 2. non procedere ſi id quod non fuit adimpletum eſt cauſa finalis contractus.*
29 *Decl. 3. quod dictum eſt non procedere in locatione tutius eſſe ſi concurrat quod non poſſit vti re culpa locatoris, & quod res ſit integra.*
30 *Conductor recedere poteſt à conductione ne dum ſi locator rem non tradat, ſed etiam ſi poſt quam tradidit vti non patiatur, ſeu impediat.*
31 *Amplia etiamſi deneget ſeu impediat tantum in parte.*
32 *Amplia 2. ne dum ſi impediatur ab ipſo locatore ſed etiam ſi ab alio quem ipſe poſſet impedire.*
33 *Amplia tertio vt locator non poſſit purgare moram niſi ſtatim & re integra.*
34 *Nec poteſt velle dare rem per tantundem temporis.*

CAPVT LX.

QVoniam in præcedentibus capitulis
dictum eſt de fine locationis fauore
locatoris ſtatuta, ac vt plurimum omiſſum
eſt dicere, an procedat etiam fauore condu-
ctoris, ideo hic breuiter de hoc aliquid ſe-
paratim dicemus. Et generaliter loquen-
do pro affirmatiua facit, quod locator, &
conductor ſunt correlatiui, & quia corre-
1 latiuorum eadem debet eſse diſpoſitio *l. 1.*
& ibi Bart. C. de Cupreſ. lib. 11. Bald. in l. 3.
in fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. ſequitur, vt quan-
2 documque ſtatutum reperimus licere loca-
tori à contractu recedere, debeat idem
conductori cenſeri permiſsum, prout in ſpe-
cie cenſuerunt *Bero. conſ. 140. num. 17. lib. 1.*
Cephal. conſ. 255. num. 24. & 25. Becc. conſ. 45.
num. 22. & ſeq. Gabr. conſ. 75. num. 1. ad fin.
verſ. ſecundo ſicut lib. 1. Boer. deciſ. 249. nu. 8.
& 9. late Gratian. in addit. ad diſc. 534. qua
habetur in fine tomi 3. & diſc. 540. nu. 14. vbi
dicit hanc veriorem, & communem.

3 Verum in contrarium facit, quod res lo-
cata remanet in dominio locantis, qui pro-
pterea habet in ea pinguius ius quam con-
ductor, præcipue ad modicum tempus, vn-
4 de non eſt eadem ratio in vtroque, & quan-
do non eſt eadem ratio, ceſsat regula corre-
latiuorum *Lancell. Gall. ad conſuet. Alex. gloſ.*
vxori quaſt. 4. num. 44. & ſeq. vnde creden-
dum, quod iura non ſine miſterio, quando
diſpoſuerunt de facultate recedendi à con-
tractu locationis, locuta fuerint de locatore
tantum, illam ei tribuendo in *l. adem C. lo-*
cat. c. propter ſterilitatem eodem tit. & ita te-
nuit *Cyn. in d. l. adem* dicens res mea meo
ſubiacet periculo, & ideo bonum mihi fa-
ciat primo *Barbat. in c. propter ſterilitatem*
num. 4. & 21. de locat. & conduct. Ripa de peſte
par. 2. num. 20. verſ. non obſtant contraria, &
21. Couar. practic. quaſt. cap. 3. num. 3. verſ. imo
excepto, vbi quod maius habet priuilegium
dominus quam conductor *Pantzſchman. de*
locat. quaſt. 13. num. 16.

Vnde, cum pro vtraque vigeat ratio, &
adſint auctoritates, aliqui hine inde refe-
runt Doctores, & quid ipſi ſentiant non
aperiunt, vt ſignanter *Caroc. in tit. de recuſat.*
quaſt. 4. Auguſt. Barboſ. in c. propter ſterilitatem
num. 23. de locat. Rot. coram Buratt. deciſ. 295.
num. 1. & ſeq.

Recur-

5 Recurrandum itaque ad diſtinctionem
caſuum, vt ſi agatur de impedimento ſuper-
ueniente in vſu rei, quod procedat à re ipſa,
tunc liceat conductori à contractu recedere,
ſi vero procedat à perſona ipſius conducto-
ris, tunc id ei non permittatur, vt alijs an-
tiquioribus adductis, docuit *Bald. in l. ſi in le-
ge 27. §. ſi domus ff. locat. vbi in fin.* dicit hanc
eſſe veritatem *Alciat. conſ. 116. num. 5. lib. 8.*
vbi quod vbicumque præter rei conſuetudi-
nem, aliquid accidit rei locatę, propter quod
conductor damnum patiatur, licet ei recede-
re à contractu *Pantzſchman. de locat. quæſt.
13. num. 17. Burat. deciſ. 295. num. 6.*

Et probatur hæc diſtinctio apertis iuri-
bus, nam quoad primum membrum, quod
6 propter caſum euenientem in re impedien-
tem eius vſum liceat conductori à contractu
recedere, eſt textus in caſu quo conductor
fuerit impeditus vti propter imminentem
ruinam domus vt nec etiam ea refecta co-
gatur ad illam redire in *l. cum in plures 61. in
princ. ff. locat.* de quo dictum eſt in *cap. 56.* vbi
tradita ſunt aliqua ad declarationem. Quo
ad ſecundum membrum de impedimento
accidente in perſona conductoris, quod non
ſufficiat, patet in morte ipſius conductoris,
nihil enim magis impedit eum re conducta
vti, & tamen per eam non diſſoluitur loca-
tio, ſed durat cum hæredibus *l. ſed addes §.
ſi quis mulierem ff. locat. §. fin. inſtit. eodem &
bene obſeruat Pantzſchman. d. q. 13. n. 24.*

Et viget etiam diuerſa ratio inter vtrum-
7 que caſum, nam, quando impedimentum
eſt in re, & à parte rei, impedit totaliter
vſum illius, quod ſecus eſt vbi prouenit ex
parte inquilini, quia tunc non impedit tota-
liter vſum, ſi enim non poteſt inquilinus vti
habitando, poterit vti ſublocando, & ſic be-
ne poteſt ei permitti receſſus à contractu in
primo caſu, & non in ſecundo, vt late conſi-
derauit *Rot. coram Buratt. d. deciſ. 295. num. 3.
verſ. & iſta & ſeqq. vſque ad num. 7.*

Tranſeundo autem cum hac diſtinctione
8 facilis erit reſolutio plurium quæſtionum in
caſibus particularibus contingentium, vti ſi
eueniat impedimentum in vſu rei à bello in
loco contingente, vel à peſte, nam licet ali-
qui teneant, quod his caſibus impedimento
ceſſante, teneatur conductor ad domum re-
dire, & contractum continuare, vt ſignanter
*Ripa de peſte tit. de priuil. contract. num. 20. Co-
uar. practic. quæſt. cap. 30. num. 3. in princ. verſ.
nam quod ratione*, tamen conſiderando hoc
impedimentum vti accidens in re, contra-
rium erit tenendum prout eſſe verius dicit
Cuman. in l. ſi in lege §. ſi domus ff. de locat.
prout refert *Carocc. d. tit. de recuſat. quæſt. 4.
num. 3.* & ex ibi adductis patet etiam hanc
eſſe magis communem prout teſtatur *Pantz-
ſchman. de locat. quæſt. 13. num. 23. Cabed. de-
ciſ. 93. num. 3. & ſeq. par. 1.* dixi autem proce-
9 dere conſiderando impedimentum iſtud vti
accidens in re, nam ſi e contra locus vbi ſita
eſt domus eſſet ſanus, & conductoris culpa
ex quo, vel ipſe, vel familia ſua verſata ſit
in loco infecto, domus quoque infecta fue-
rit, æquum non eſſet locatorem inde dam-
num pati, vt tradit idem *Pantzſchman. ibi
ſub num. 26.*

10 Et idem erit in ſimilibus impedimentis,
exemplum ſit ſi in domo adſint mali ſpiri-
tus, iſti enim dicuntur incutere iuſtum ti-
morem, & præſtare impedimentum habita-
tioni, ſufficiens vt recedere poſſit conductor
à conductione, vt tradunt *Cagnol. in l. diem
functo num. 107. & ſeq. ff. de offic. aſſeſſor. Rol.
Cauagn. conſ. 83. num. 13. lib. 2. Larata conſ. 57.
per tot. Carpan. ad ſtatut. Mediol. cap. 83. nu. 13.
lib. 2. Couar. variar. lib. 4. cap. 6. Burat. deciſ.
295. num. 3. prope fin.* Verum non debet Iu-
11 dex facile tales ſpiritus adeſſe credere, vt
monet *Papon. lib. 10. tit. 3. arreſt. 10. ante fin.*
12 vbi, & quod Iudex laicus non eſt compe-
tens in cauſis harum nocturnarum illuſionũ,
ſed quod probentur vnico teſte tradit *La-
rat. d. conſ. 57. num. 2.*

13 Quod & ampliatur procedere ne dum ſi
adſit actuale damnum, & periculum, ſed
etiam ſi adſit tantum timor, prout ſæpe eue-
nit de dictis ſpiritibus, dummodo ſit ex iu-
ſta cauſa, vt late probant *Natt. conſ. 610. n. 1.
& ſeqq. Roland. Cauagn. conſ. 83. nu. 1. & ſeqq.
per tot. lib. 2. & eſt text. in l. habitatores 30. §.
iterum ff. locat.* in quo tamen ſolum habetur
liberari conductorem à ſolutione penſionũ.

14 Item ampliatur, vt non ſolum procedat ſi
impediatur vſus rei totaliter, ſed etiam ſi
incommodetur, vt ſi obſcurentur lumina
cænaculi propter nouum ædificium vicini
text. eſt expreſſus in *l. ſi merces 28. §. ſi vicino
ff. locat.* vbi quod nulla dubitatio, quod poteſt
hac de cauſa recedi à contractu.

15 Quod tamen moderari debet, vt proce-
dat vbi incommodatio non ſit modica, pro-
pter modicam enim incommoditatem non
permittitur conductori recedere *l. habitato-
res 30. ff. locat. gloſ. in d. §. ſi vicino in ver. ob-
ſcurentur, & Caſtren. in princ.* niſi adſit do-
lus, vel culpa locatoris, quia tunc licet re-
cedere etiam ſi incommodatio ſit minima
*Menoc. conſ. 120. numer. 15. verſ. dum deinde
Bellon. Iun. conſil. 62. num. 19.* & quod volun-
tariæ reaptationi modice incõmodanti poſ-
ſit etiam locator reſiſtere, vel petere inte-
reſſe dicit *gloſ. in d. l. habitatores 30. ver. de-*

moliri, & ſequitur ibi *Caſtren.num.*1.

16 Non debet tamen conductor in caſu dictæ incommodationis tacere, & acquieſcere, quia ſibi præiudicat, & amittit facultatem recedendi *Caſtren. in d. l. ſi merces* §. *ſi vicino num.*2. ſit ergo cautus, vt ſtatim recedat, vel proteſtetur, vt monet *Bero.conſil.*140.*num.*14.*lib.*1. Nec dicas quod ſi non recedat, ſed de facto inſiſtat, proteſtatio, tanquam contraria facto, non releuet, quia reſpondetur, quod poteſt inſiſtere alio animo quam continuandi, nempe conſequendi damna ſibi debita, vt late tradit alijs adductis *Manen.deciſ.*38.*num.*28. *& ſeq.* & ſignanter *num.*35. quando autem debeantur damna, vel non dictum eſt in *cap.*28. Præterea duobus alijs modis reſpondit præfato obiecto *Alex.conſ.*31.*num.*3.*lib.*7. vno quod releuabat continuatio quamuis contraria proteſtationi, quia locatores ipſi proteſtationi acquieuerant, & alio quod conductor non continuauerat retinere omnes res locatas, ſed vnam tantum. Certius autem requiritur, & neceſſaria eſt reclamatio, & proteſtatio ſi impedimentum proueniat à tertio, nam ſecus eſſe ſi proueniat ex facto locatoris late poſt *Decian.* defendit *Menoc.conſ.*120 *num.*13.*& ſeq.*

17 (see above)

E contra quia, vt dictum eſt, ſi impedimentum proueniat à perſona conductoris, non licet recedere, inde ſequitur, vt ſi Vxorem duxerit, & propterea maiore indigeat domo, & non poſſit vti illa quam iam conduxerat, non propterea poterit, ſicut licet locatori vxorem ducenti, à contractu locationis recedere, vt dictum eſt alibi, & ipſe conductor recedere, & domum dimittere, quia non eſt par ratio *Pantzſchman.de locat. & conduct.quaſt.*13.*nu.*16.*verſ.nam & ſi maxime*, & in hoc bene loquitur *Couar. practic. quaſt.d.cap.*30.*num.*3.*verſ.imo excepta*.

20 Sic ſi quis extra Patriam exiſtens domum conduxerit, & poſtea reuocatus fuerit à Superiore, & propterea amplius illa non indigeat, licet recedere eum poſſe à contractu late probare conatus fuerit *Socc. Iun. conſ.* 120. *lib.* 3. *& Sim. de Pret. conſ.*23. *num.*27. tamen eadem ratione ſupradicta, contrariũ erit tenendum prout tenet *Pantzſchman.de locat. & cond. quaſt.* 13. *num.* 19. *& ſeqq.* vbi omnibus per *Soccin.Iun.* adductis reſpondet.

Sic etiam vbi, qui domum conduxerat, promotus fuit ad dignitatem propter quam non poterat in domo illa habitare, quia dignitas habebat domum ſuæ reſidentiæ, licet pro conductore, quod valeret à conductione recedere, non obſtante etiam obligatione Camerali, latiſſime ſcripſerit *Gratian. diſc.* 534. *à num.* 48. *ad* 57. *& in Appendice ad eamdem diſc.qua habetur in fine tertij tomi,*

21 *& diſc.* 740. tamen contrarium in ea cauſa fuit deciſum *per Rot. coram Burat.deciſ.*295. vbi licet Rota relinquat dubiam quæſtionẽ an diſpoſita *in l. adem C. locat. & cap.propter ſterilitatem eodem tit.* fauore locatoris, vt poſſit recedere à contractu pro ſuperuenientem neceſſitatem, procedant etiam fauore inquilini, vt ſupra fuit notatum, tamen dicit, quod quatenus etiam vera eſſet opinio affirmatiua, adhuc ea non procederet in dicto caſu, quia deficit neceſſitas præciſa per quam impediatur totaliter vſus domus, ex quo impedimentum non eſt ex parte rei, ſed ex parte inquilini, qui licet non poſſit vti habitando, poteſt vti ſublocando, & ita comprobat noſtram diſtinctionem. Bene tamen verum eſt, quod reputata fuit tutior illa reſolutio, quia ibi locator agebat ad penſiones via executiua vigore obligationis Cameralis, & dubium erat an exceptio, quod locatio ex dicto capite eſſet finita, releuans reputari deberet, vel ne, vt patet ex principio deciſionis & DD. exiſtimarunt non eſſe, & merito, quia dicta exceptio eſt ſaltem dubia. Et vlterius concurrebat conſuetudo Vrbis continuandi in ſimili caſu conductiones, nec non quod locator in contractu, expreſſe renunciauerat facultati expellendi conductorem pro neceſſitate proprij vſus, ex quo argumentũ ductum à lege correlatiuorum, quod ſolet fieri fauore conductoris, in caſu illo retorquebatur; ex quibus præcipue circumſtantijs putat ſubſiſtere deciſionem *Ferentill. ibi in ſua annotatione* non obſtantibus adductis late contra eam *per Gratian. in dict.diſc.* 740. licet quodammodo dubitare videatur dum concludit, quod expediens erit in praxi apponere in ſimilibus contractibus expreſſam renunciationem dictæ exceptionis.

Non omittendũ autem annotare id quod

22 firmatur in dicta *deciſ. ſub num.* 7. videlicet, attendi in hoc propoſito conſuetudinem regionis, quia cenſetur partes cum ea ſe conformare voluiſſe, ita vt, ſi iuxta illam permittitur in aliquo caſu conductori receſſus à contractu, cenſetur partes ita voluiſſe ſeruari, quod, & fuit dictum in vna *Romana officius* 30. *Martij* 1618. *cor. Andrea in* §. *fin.* de qua memini etiam ſupra *in cap.* 46. & cum non reperiatur impreſſa, *& in d.*§.*fin.* paucis plura notabilia contineat, placet hic eius verba præciſa ſubnectere, quæ ſunt iſta.

» Quæ ſententia tanto magis placuit Do-
» minis, quia iuxta conſuetudinem Vrbis, de
» qua in fide Petitorum ſum.Curtij *nu.*3.nunquam

,, quam ſit remiſſio cõductori ob ſterilitatem,
,, ex pluuijs, ventis, & diuerſo anni tempore,
,, & ex quacumque alia cauſa prouenientem,
,, niſi ob grandinem, quo caſu poteſt condu-
,, ctor ante recollectam Caſale renunciare,
,, quæ conſuetudo in hac materia eſt atten-
,, denda *l. licet vbi gloſ. & Doc. & ſignanter*
,, *Alberic. num. 2. C. de locat. Conſtan. Harme-*
,, *lib 3. tit. 8. rubr. de ſteril. in princ. Bero. d.*
,, *conſ. 142. nu. 6. Valaſc. de iur. emphyt. quæſt.*
,, 27. *num.* 15.

Non omittam etiam quod S. Me. Clem.
VII. ad augendam culturam agri Romani in
ſua Bulla 5. quædam diſpoſuit, & inter cæ-
tera *in* §. 7. quod liceret habentibus locatio-
nes Caſalium etiam ad longum tempus ab
Eccleſiis, & Monaſterijs Vrbis, vel Hoſpi-
talibus renunciare huiuſmodi locationibus
eas caſſans, & annullans.

23 Cæterum clarum eſt ſimilem conſuetudi-
nem, vti à iuris diſpoſitione diſcordantem,
probandam eſſe ab allegante, vt in ſpecie
firmat *Gratian. diſc.* 740. *num.* 22. & licet
Rota in prædicta Romana affictus ſenſerit eã
probari per fidem Peritorum, vt patet ex
eius verbis ſupra relatis, tamen de hac opi-
nione valde dubitarem loquendo præſertim
de ſimplici fide, quæ iuxta vulgatum dictum
fidem non facit, & maxime in propoſito, at-
24 tento quod recedere, vel nõ à contractu ex-
tra caſus à iure diſpoſitos eſt facultatiuũ, &
ideo neceſſe eſt ad conuincendã cõſuetudi-
nem recedendi, in caſu quo de iure receſſus
25 non permittitur, probare, quod in ſimilibus
caſibus fuerit allegata hęc facultas, ſeu reſo-
lutio contractus, & poſtea, propter contra-
dictionem allegantibus factam, ipſi acquie-
uerint *Cyn. in l.* 2. *num. 9. verſ. aut quæritur*
C. quæ ſit longa conſuet. Alex. conſ. 45. *num.*
2. *lib.* 1. cum alijs adductis in his terminis
per Gratian. diſc. 740. *num.* 23.

Dictum autem eſt de impedimento ſuper-
ueniente ex parte rei, & de ſuperueniente
ex parte conductoris, nunc remanet viden-
dum de ſuperueniente ex parte locatoris,
non ſi rem ipſam inutilem, vel incomodam
reddiderit, quia tunc procedunt ea, quæ
dicta ſunt de impedimento à parte rei pro-
cedente, & quidem fortius, vt tactum eſt
ſupra, ſed ſi ipſe rem non tradat, vel aliter
ea quamuis alias apta, & commoda condu-
ctorem vti non patiatur, prout debet, & ſic
ex parte ſua non adimpleat, an conductor
recedere poſſit à contractu, & quia locatio,
& conductio eſt de contractibus nominatis,
regula generalis eſt pro negatiua, quod ſci-
26 licet in contractibus nominatis, non liceat
ob non adimplementum ab eis recedere,
ſed agendum ſit vt impleatur, ſed ad inte-
reſſe *l. ſicut C. de action. & obligat. Rauden.*
conſ. 43. *num.* 14. *Gabr. conſ.* 49. *num.* 1. *lib.*
2. *Mareſcot. variar. cap.* 90. *num.* 30. *lib.* 1.
Cocc. deciſ. 329. *num.* 3. & 4. *in Rec. deciſ.*
121. *num.* 1. *part.* 4. *tom.* 2.

27 Verum regulam prædictam limitari, &
non procedere in contractu iſto locationis,
& conductionis, probatur, quia videmus,
quod ſi conductor ipſe non adimplet ex par-
te ſua ſoluendo penſiones, locator, ex hoc
capite recedere poteſt *l. ædem C. de locat.* er-
go idem dicendum eſt e contra, ſi locator
non adimplear, vt ſenſit *Bart. in l. ſi quis in*
fin. C. de agric. lib. 10. & tradunt latius *Ga-*
briel. conſ. 75. *num.* 4. *verſ. non obſtat lib.* 1.
Becc. conſ. 45. *num.* 11. *& ſeq.* & ſignanter
nu. 20. & firmauit *Rota in vna Romana pen-*
ſionis domus cor. Pirouano, quæ habetur im-
preſſa per Marcheſan. de commiſ. part. 1. *fol.*
1085 *ſub num.* 7.

Neque huic opinioni obſtare videtur di-
cta regula, quod in contractibus nominatis
non recedatur per nõ adimplementum par-
tis aduerſæ, quia vltra, quod in locatione
aliud cõſtitutum videmus fauore locatoris,
vt ſupra, reſpondetur etiam, quod cum lo-
catio, ſit conceſſio ad vſum, dum locator nõ
28 tradit, ſeu impedit vſum, id quod non ad-
impletur, eſt cauſa finalis propter quam ce-
lebratus eſt contractus, & regula præfata
non procedit quando id, quod non fuit ſer-
uatum, eſt cauſa finalis contractus, vt reſ-
pondet *Becc. d. conſ.* 45. *num.* 28. *verſ. non*
obſtat. quem ſequitur *Rota vbi ſup.* & tra-
dunt etiam *Roland. conſ.* 69. *num.* 38. *& ſeq.*
lib. 4. qui loquitur in his terminis locatio-
nis *Stanl. Pacif. de Saluian. inſpect.* 5. *cap. vn.*
num. 161. *& Rot. deciſ.* 616. *num.* 12. *&* 13.
part. 5. *rec.*

Verum contrariam opinionem amplexa
fuit *Rot. cor. Gregor. deciſ.* 130. *num.* 1. *&*
ſeqq. vbi, & alias deciſiones allegat, &
ideo reſpondendo *Gabrieli in d. conſ.* 75. *lib.*
1. dicit quod contra eum ſtant aliæ auctori-
tates, & Rotæ deciſiones, & vlterius dicit,
quod *Gabr.* loquitur duobus concurrenti-
29 bus, quod ſcilicet conductor non poſſit vti,
& frui re locata culpa locatoris, & quod res
ſit integra, hoc eſt, ante executionem con-
tractus, & proinde quatenus iſta concurrant
tutior erit opinio, facilius enim receditur à
contractu ante illius executionem, quam
poſtea, vt dicit *Gabr. d. conſ.* 75. *n.* 3. *poſt med.*
ſed non propterea dicendum, quod e contra
ſi locator ſemel tradidit rẽ, quamuis poſtea
nõ patiatur conductorem vti nõ applicentur
prædicta de locatore non adimplente, quia

locator non ſolum tenetur tradere, ſed etiã tenetur præſtare patientiam, imo, & curare, quod conductor vti poſſit toto tempore
30 pro quo locauit, vt alibi diximus, & ideo ſatis eſt, quod deficiat in iſta patientia præſtanda, vt non dicatur implere, & conductor poſſit recedere, vt reſpondet *Roland. conſ. 69. num. 41. lib. 4. & Becc. d. conſ. 45. num. 19.* ita vt etiam in caſu iſto ſuſtineri poſſit opinio prædicta, dummodo non poſſit conductor vti re locata culpa locatoris, qui ſunt termini in quibus loquimur, & in quibus euitari poteſt *d. deciſio coram Gregor.* dum ibi impedimentum contigerat caſu, vt habetur *num. 3. prope fin.* & vlterius ibi implementum non reſpiciebat cauſam finalem contractus vt *num. 4.* quæ illa dicitur, ſine qua conductor non contraxiſſet *Adden. ad Gregor. d. dec. 130. n. 7.*

31 Et ampliatur concluſio præfata primo, vt recedere liceat conductori, ne dum ſi denegetur ei ſeu impediatur vſus in totum, ſed etiam ſi in parte *Bero. conſ. 15. num. 14. lib. 3. Becc. conſ. 45. num. 10.* vbi etiam in minimo *Bellon. Iun. conſ. 62. nu. 13.* imo, & ſi ex pluribus rebus ſimul locatis impediatur tãtum in vna *Bellon. Iun. d. conſ. 62. num. 14. Surd. dec. 195. num. 17.*

32 Secundo ampliatur, vt non ſolum procedat ſi impediatur conductor ab ipſo locatore, ſed etiam ſi impediatur ab alio in eius odium, quia tunc idem eſt, quod ſi impediatur ab ipſo, vt poſt *Bart. & alios in l. ſi merces §. culpæ ff. locat.* tradit *Becc. d. conſ. 45. numer. 20. ad med.* vbi etiam ſi ſine eius culpa.

33 Tertio ampliatur, vt poſt prædictum impedimentum non poſſit moram purgare, & velle rem tradere, ſeu patientiam præſtare niſi faciat id ſtatim, & re integra *l. ſi in lege 27. §. colonus ff. locat.* ita, vt ſi res non ſit integra, abſolute ceſſet in conductore neceſſitas recipiendi rem, ſi autem ſit integra, & adhuc recipere non teneatur ſi aliquod tempus tranſiuit, ſiue magnum, ſiue etiam modicum, vt docet *in d. §. colonus Paul. Caſtren. num. 1. poſt med. verſ. ſi autem dominus offerat, & ſequitur Bero. conſ. 140. num. 16. lib. 1.* & licet locatorem, impedientem conductori vſum rei pro aliquo certo tempore, poſſe permittere vſum per tantundem, &
34 teneri conductorem recipere ſenſerit *Roman. conſ. 432. num. 4.* tamen contrarium, ſi tempus non ſit paucorum dierum, & res integra probat *Gabr. conſ. 75. num. 3. lib. 1.* vbi quod, etiamſi conductoris nihil interſit, adhuc non poteſt purgari mora multorum dierum *Surd. conſ. 400. num. 30.* at ſi paucis diebus prohibuit, deinde pœnitentiam egit omniaque colono integra ſunt nihil ex obligatione paucorum dierum mora minuet dicit præciſe text. *in l. ſi in lege 27. in §. colonus poſt med. verſ. quod ſi ff. locat.*

Si autem conductor fuerit vti impeditus, ſeu à re expulſus, & voluit recedere à contractu, quæ remedia ei competant dictum eſt ſupra in *Cap. 28.*

De ſucceſſore, an, & quando teneatur ſtare locationi.

SVMMARIVM.

1 *Hæres locationi ſtare tenetur.*
2 *Locationis natura eſt, vt tranſeat ad hæredes.*
3 *Hæres conductoris ſi abſtineat ab hæreditate, dominus poteſt locare alteri.*
4 *Amplia in pupillo ſi abſtineat tutor.*
5 *Decl. vt ſi tutor abſtinere non debuit, ipſe teneatur pupillo ad omnia damna.*
6 *Locatio etiam bonorum Eccleſiæ tranſit ad hæredes.*
7 *Societas per mortem vnius ex ſocijs expirat.*
8 *Amplia, vt neque per pactum fieri poſſit, vt ad hæredes tranſeat.*
9 *Locatio iuncta cum ſocietate ad hæredes non tranſit.*
10 *Contrarium, quod non tranſeat ſocietas, ſed bene locatio.*
11 *Et, tranſeunte, ad hæredes locatione, ſocietas ceſſat, ſi electa fuerat induſtria perſona defuncti.*
12 *Decl. vt ſi complicati ſint contractus locationis, & ſocietatis, videndum ſit, quis eorum ſit principalis.*
13 *Societatem contrahere dicuntur duo, qui ſimul aliquã rem conducunt.*
14 *Sed hæc eſt ſocietas incidens, & impropria in qua non procedunt regulæ ſocietatis.*
15 *Societati acceſſoria locatio, finitur morte vnius ex ſocijs.*
16 *Societas officij continet in ſe locationem, quæ finitur morte vnius ex ſocijs.*
17 *Decl. procedere in ſocietate contracta poſt emptum ab vno officiũ, ſecus ſi vterque emat, & pro parte ſua dominium acquirat.*
18 *Officiorum Curiæ dominium acquiritur per reſeruationem Decreti.*
19 *Officij dominium acquiſitum per reſeruationem Decreti tranſit ad hæredes.*
20 *Officij fructus ſequuntur dominium.*
21 *Societatis officij fructus, debentur hæredi, quando ad eum tranſit dominium officij.*
22 *Societas conductionis vectigalium quamuis principalis tranſit ad hæredes.*
23 *Ampl. in qualibet ſocietate conductionis rerum publicarum.*
24 *Decl. procedere ſi adſit pactum, quod ad hæredes tranſire debeat.*
25 *Et pactum debet eſſe initum cum locatore, & alijs conductoribus.*
26 *Et requiritur expreſſa conuentio, quod tranſeat ad hæredes, nec ſufficit ſtipulatio pro eis.*
27 *Neque ſufficit pactũ de ratione ſocietatis à principio vſque ad finem conductionis.*
28 *Decl. 2. requiri, quod hæredes ſint tales, qui poſſint negocia ſocietatis exercere.*

29 Et

29 *Et iſta qualitas requiritur copulatiue cum dicto pacto.*
30 *Et prædictis deficientibus non ſolum expirat ſocietas, ſed etiam locatio.*
31 *Vectigalium locatio, & ſocietas non ſolum tranſit ad primos, ſed etiam ad vlteriores hæredes.*
32 *Contrarium tenent aliqui.*
33 *Decl. tranſire ſi expediat Reipublicæ, aliàs ſecus.*
34 *Societatem vectigalium tranſire ad hæredes declara procedere quando eſt inita in ipſo actu conductionis, ſecus in ſocijs poſtea aſſumptis.*
35 *Ampl. etiamſi conductio ſit pro ſe, & ſocijs, quia intelligitur de præſentibus.*
36 *Secus ſi expreſſe dictum de aſſumendis, vel nominandis.*
37 *Vectigalium locatione per mortem vnius conductoris expirata, ſi alius impetret à Principe confirmationẽ narrata ſocietate, an cenſeatur confirmata quo ad hæredes, pẽdet à dignoſcendo, quid ſenſerit Princeps.*
38 *Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare locationi.*
39 *Emptor non tenetur ſtare locationi factæ à venditore.*
40 *Succeſſor ſingularis poteſt expellere conductorem propria auctoritate.*
41 *Contr. quod neceſſe ſit adire Iudicem.*
42 *Conductor per conductionem nullum acquirit ius in re, ſed tantũ actionẽ perſonalem aduerſus locatorẽ.*
43 *Actio perſonalis, non poteſt exerceri contra ſingularem ſucceſſorem.*
44 *Succeſſor ſigularis nõ tenetur ſtare locationi ad breue tempus, ſecus in locatione ad longum tempus.*
45 *Lim. ſi in locatione ad longum tempus adſit pactum, non transferendi dominium.*
46 *Aduerte limitationem non tranſire ſine difficultate.*
47 *Lim. 2. ſi locatio ad longum tempus non ſit valida.*
48 *Succeſſorem ſingularem non teneri ſtare locationi, declara primo non procedere, ſi conuenerit cum anteceſſore de ei ſtando.*
49 *Non tamen ſufficit conductori pactum ab emptore de eo non expellendo, niſi reportet ceſſionem iurium à locatore.*
50 *Decl. 2. ſufficere tacitum conſenſum ſucceſſoris, quod conductor in conductione maneret.*
51 *Decl. 3. ſufficere ſucceſſorem antecedenter tacite conſenſiſſe anteceſſorem locare.*
52 *Decl. 4. ad hoc attendi an titulus ſucceſſionis ſit generalis, vel particularis, non autem ius in quo ſucceditur.*
53 *Decl. 5. teneri ſucceſſorem ſtare locationi, ſi anteceſſor qui locauit habebat liberam adminiſtrationem.*
54 *Intellige primo hanc declarationem procedere ſi qui locauit nedum habebat adminiſtrationem reſpectu rei, ſed etiam reſpectu perſonæ ſucceſſoris.*
55 *Intellige 2. procedere, ſi habens adminiſtrationem, locet adminiſtratorio nomine, & non proprio.*
56 *Intellige 3. procedere ſi locet bona fide, & non alias.*
57 *Decl. 6. non procedere, quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtare locationi, quando non ſuccedit in plenum ius illius qui locauit, ſuccedere tamen dicitur quis in plenum ius ſi ſuccedat in plenum vſumfructum, & num. 77.*
58 *Decl. 7. non procedere in ſucceſſore ſingulari in quem fit tranſlatio rei ex neceſſitate.*
59 *Et ad hoc attenditur perſona locatoris, an transferat ex voluntate, vel ex neceſſitate.*
60 *Decl. 8. vt ſi ius locantis non tranſeat in ſucceſſorem, ſed potius extinguatur, ſucceſſor veniens per viam nouæ creationis non teneatur ſtare locationi, etiam in caſibus, in quibus alij ſucceſſores ſingulares non tenentur.*
61 *Reſoluto iure datoris reſoluitur ius acceptoris.*
62 *Ampl. procedere declarationem etiam in locatione anteceſſori permiſſa.*
63 *Ampl. 2. etiamſi talis ſucceſſor continuauerit aliquo tempore recipere penſiones à conductore.*
64 *Regula vt non procedat, ſufficit applicari vnam eius limitationem, licet aliæ non adaptentur.*
65 *Emptor cum pacto retrouendendi, ſi locet, & poſtea retrouendat, redimens tenetur ſtare locationi.*
66 *Retrahens vigore ſtatuti, non tenetur ſtare locationi, ſi primus emptor ei ſtare non debebat, ſecus econtra.*
67 *Lim. in retrahente vigore Bullæ, Gregorij, quæ viget in Vrbe fauore ædificare volentium.*
68 *Decl. deberi conductori intereſſe.*
69 *Retrahens vigore ſtatuti ſi primus emptor locauit, tenetur ſtare locationi.*
70 *Cenſuarius vtens prælatione in emptione fundi venditi, tenetur ſtare locationi factæ à domino ſi tenebatur primus emptor.*
71 *Locationi autem factæ à primo emptore abſolute ſtare debet.*
72 *Dominus directus vtens prælatione in emptione rei emphyteuticæ, ſeu feudalis, non tenetur ſtare locationi eiuſdem.*
73 *Maritus non tenetur ſtare locationi fundi ſibi in dotem dati.*
74 *Lim. ſi recepit fundum, ſciens eſſe locatum.*
75 *Fundus dotalis non tranſit in dominium viri.*
76 *Sed hæc eſt quæſtio controuerſa.*
77 *Succeſſor, ad hoc vt non teneatur ſtare locationi, ſuccedere dicitur in plenum ius, dummodo ſuccedat in plenum vſumfructum.*
78 *Mulier, vel eius hæredes tenentur ſtare locationi fundi dotalis à marito factæ.*
79 *Lim. ſi locatio ſit facta vltra tempus vnius anni.*
80 *Contrarium eſt verius.*
81 *Del. limitationem procedere, ſi vltra tempus longum, aliquod aliud inditium concurrat, quod maritus non locauerat bona fide.*
82 *Lim. 2. vt non teneatur ſtare præciſe, ſed tantum cauſatiue ſi nolit ſoluere intereſſe.*
83 *Ampl. mulierem teneri dare cautionem de releuando hæredes viri ab omni moleſtia conductoris.*
84 *Sed iſta cautio eſt ad cautelam, non neceſſaria.*
85 *Mulier tenetur ſtare locationi bonorum parafernalium factæ à marito eorum adminiſtrationem habente.*
86 *Emptor ſciens rem locatam, ſi eam tacens recipiat, tenetur ſtare locationi.*
87 *Sciens & tacens, ſi faciat aliquem actum poſitiuum, cenſetur conſentire.*
88 *Vendens ſcienti rei obligationem, cenſetur vendere ius quod habet.*
89 *Ampl. vt ſufficiat ſcientia præſumpta in emptore, ad hoc, vt teneatur ſtare locationi.*
90 *Scientia ad hunc effectum præſumitur in filio, non in alijs conſanguineis.*
91 *Scientia locationis arguitur ex conſuetudine locandi prædia in Regione.*
92 *Scientia præſumpta vbi ſufficit, facilius ſufficere debet ſcientia præſumptionibus probata.*
93 *Emptor, vt teneatur ſtare locationi ſufficit eius ſcientia in genere.*
94 *Emptor conueniens ſibi ſolui penſiones rei emptæ, non poteſt locationem impugnare.*
95 *Idem ſi abſque conuentione penſiones receperit.*
96 *Contrarium ſi recepit tantum penſiones pro tempore præterito.*
97 *Decl. hoc contrarium procedere tantum ſi ſucceſſor* *ſingularis*

Digitized by Google

ſingularis nolit ſtare locationis ex quo expirauerit ius locatoris.

98 *Succeſſor ſingularis, tenetur ſtare locationi, quando dominus obligauit bona ſua pro obſeruãtia cõtractus.*

99 *Ampl. non ſolum ſi adſit hypotheca ſpecialis fundi locati, ſed etiam ſi adſit tantum generalis omnium bonorum.*

100 *Contrarium tenent alij.*

101 *Et requiri non ſolum hypothecam ſpecialem, ſed pactum de interim non alienando.*

102 *Decl. hypothecam generalem ſufficere ad effectum vt teneatur ſucceſſor ſingularis ſtare locationi tantum cauſatiue, ideſt ſi nolit ſoluere intereſſe conductori.*

103 *Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi ſi adſit pactum de non alienando vna cum hypotheca ſpeciali.*

104 *Secus ſi adſit pactum prædictum cum hypotheca generali tantum.*

150 *Decl. hoc non procedere ſi adſit hypotheca omnium, & ſingulorum, & pactum prohibens omnium, ſingulorum alienationem.*

106 *Hypotheca ſpecialis, an ſufficiat ad dictum effectum eſt controuerſa opinio, & affirmatiua eſt magis communis.*

107 *Iuramentum obligat ad obſeruantiam contractus præciſum, quando ita ſeruari poteſt.*

108 *Hypotheca generalis cum iuramento, non ſufficit, ad hoc vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi.*

109 *Hypotheca generalis cum iuramento, idem operatur ac ſpecialis.*

119 *Hypotheca bonorum eſt ſolita apponi in omni contractu, & ideo cenſetur appoſita, quamuis non fuerit expreſſum.*

111 *Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi propter tacitam hypothecam, ex ſolito eam apponi præſumpta ſecundum aliquos.*

112 *Obligatio Cameralis in Curia ſemper cenſetur appoſita propter ſolitum Notariorum, præſertim Auditoris Cameræ.*

113 *In reliquo ſtatu Eccleſiæ ſunt deciſiones hinc inde.*

114 *Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi facta cũ obligatione Camerali.*

115 *Clauſulæ ſolitæ apponi, tunc cenſentur appoſitæ cum ſunt de natura contractus.*

116 *De natura contractus locationis non eſt, vt apponatur in ea hypotheca, vel pactum de non alienando.*

117 *Hypotheca nunquam cenſetur appoſita niſi ſit expreſſe dictum.*

118 *Hypotheca quando debet cenſeri appoſita ex ſolito, id procedit, vbi celebratum eſt inſtrumentum, non in apocis tantum.*

119 *Pupillus tenetur ſtare locationi factæ à tutore etiam finita tutela.*

120 *Proprietarius finito vſufructu non tenetur ſtare locationi factæ ab vſufructuario.*

121 *Ampl. vt ſi locator expellatur à proprietario, nullũ habeat regreſſum contra hæredes vſufructuarij.*

122 *Lim. ampliationem, vt procedat ſi vſufructuarius locauit tanquam talis, non autem tanquam proprietarius.*

123 *Lim. 2. vt procedat ſi vſusfructus finiatur per mortem, ſecus ſi per ceſſionem.*

124 *Lim. 3. vt procedat non teneri ſtare vltra annum, ſecus quo ad annum.*

125 *Ampl. limitationem, vt ſi res ſit ſolita dare fructum tantum in quinquenio, teneatur ſtare pro eo.*

126 *Vſufructuarius non tenetur ſtare locationi facta à proprietario ante vſumfructum conſtitutum.*

127 *Ampl. procedere etiamſi vſusfructus ſit vniuerſalis.*

128 *Vſufructuarius vniuerſalis, non eſt ſucceſſor vniuerſalis.*

129 *Inſtitutus in vſufructu, an alio inſtituto vniuerſaliter poſt eius mortem efficiatur hæres vniuerſalis, eſt magna quæſtio, ſed in ea Rota tenes negatiuam.*

130 *Vſufructuarius, ſi in conſtitutione vſusfructus comprehenſæ ſunt penſiones rei locatæ, locationi ſtare tenetur.*

131 *Idem ſi cœperit penſiones exigere.*

132 *Emptor fructuum fundi, tenetur ſtare eius locationi.*

133 *Emptor fructuum non ſuccedit in plenum ius.*

134 *Emptor fructuum dicitur conductor.*

135 *Emptor fructuum differt ab emptore vſusfructus.*

136 *Vſufructuarius dicitur ſuccedere in plenum ius, ad effectum vt teneatur ſtare locationi.*

137 *Vſuarius locationi ſtare tenetur.*

138 *Succedens titulo lucratiuo nõ tenetur ſtare locationi.*

139 *Hæc tamen propoſitio non eſt generaliter accipienda.*

140 *Fideicommiſſarius particularis, & legatarius non tenetur ſtare locationi facta à teſtatore.*

141 *Legatarius rei locatæ non poteſt agere ad penſiones, niſi in legato dictum ſit, ſaluo iure coloni.*

142 *Decl. legatarium non teneri ſtare locationi ad breue tempus, ſecus ſi ad longum tempus facta ſit.*

143 *Fideicommiſſarius vniuerſalis eſt loco hæredis, & in eum tranſeunt omnes actiones actiuæ, & paſſiuæ.*

144 *Fideicommiſſarius vniuerſalis tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore.*

145 *Fideicommiſſarius tenetur ſtare locationi facta ab hærede grauato*

146 *Ampl. procedere tam in fideicommiſſa vniuerſali, quam in particulari.*

147 *Lim. procedere in locatione ad breue tempus, ſecus autem in locatione ad tempus longum.*

148 *Hæres grauatus fideicommiſſo non poteſt locare bona ad longum tempus.*

149 *Ampl. vt, ſi locet ad longum tempus locatio non ſuſtinetur neque pro tempore breui.*

150 *Primogenitus ſuccedens in primogenitura, non tenetur ſtare locationi facta ab Anteceſſore.*

151 *Primogenitura nihil aliud eſt quam fideicommiſſum fauore primogenitorum.*

152 *In pluribus tamen differt primogenitura, à fideicommiſſo.*

153 *Fideicommiſſarius debet recipere de manu hæredis.*

154 *In primogenitura non ſucceditur per viam tranſmiſſionis de vna perſona in aliam, ſed vno ſublato alius ſuccedit ex propria perſona.*

155 *Decl. procedere in primogenitura conſtituta per viã contractus non in conſtituta in vltima voluntate.*

156 *Donatione pluribus ſucceſſiue facta, tot cenſentur donationes, quot perſonæ.*

157 *Fideicommiſſum poteſt inſtitui in contractu.*

158 *Sed eſt fideicommiſſum improprium.*

159 *Primogenitus ſuccedens in primogenitura non tenetur ſtare locationi, ſi primogenitura facta ſit in contractu, ſecus ſi in vltima voluntate.*

160 *Decl. primogenitum ſuccedentem in primogenitura facta in donatione non teneri ſtare locationi facta ab anteceſſore, ſecus ſi facta ab inſtitutore.*

161 *Contr. in ſuccedente in primogenitura facta in teſtamento.*

162 *Primogenitus ſucceſſor recipiendo penſiones à conductore non obligatur ſtare locationi, niſi pro illo anno pro quo penſiones recipit.*

163 *Decl. procedere ſi agatur de primogenitura inſtituta*

in

in donatione, ſecus autem ſi agatur de inſtituta per viam fideicommiſſi.

164 Donatarius etiam particularis tenetur ſtare locationi.

165 Donans rem cenſetur eam danare cum ſua onere.

166 Actio perſonalis tranſit in ſingularem ſucceſſorem habentem titulum lucratiuum.

167 Legatum eſt donatio quædam.

168 In pluribus tamen differt à donatione, & ſignanter in eo, quod legatum latius interpretatur fauore legatarij.

169 Legata res cenſetur relicta libera, & ſi non eſt, hæres tenetur eam luere.

170 Donatarius ſecundus non tenetur ſtare locationi factæ à primo.

171 Emphyteuta, & feudatarius ſuccedens in emphyteuſi, vel feudo hæreditario, tenetur ſtare locationi factæ ab Anteceſſore.

172 Secus eſt in emphyteuſi, ex pacto, & prouidentia.

173 Fideicommiſſo grauatus ante euentum conditionis fidaicommiſſo adiectæ, habet dominium bonorum.

174 Et deficiente conditione, vel ſubſtituto dominium continuat.

175 Et ſi interim alienauit ſuſtinetur alienatio.

176 Emphyteuta in emphyteuſi ax pacto, & prouidentia non eſt dominus bonorum, & deficiente ſucceſſiue vocato bona ei non remanent.

177 Dominus directus ſuccedens in re emphyteutica ex lege inueſtituræ, vel iuxta diſpoſitionem iuris, non tanetur ſtare locations.

178 Ampl. vt ſi emphyteuta locauit tanquam emphyteuta, nec etiam eius hæres teneatur ad damna conductori.

179 Dominus directus, ſi emphyteuta rem emphyteuticam ei renunciat, ſtare tenetur locatiani ab eo factæ.

180 Dominus cui conductor renunciat, tenetur ſtare ſublocationi ab eo factæ.

181 Decl. procedere ſi renunciatio locationis ſeu emphyteuſis inuito domino fieri non poterat, ſecus e contro.

182 Emphyteuſi vendita, ſi dominus directus obtineat præferri, ſtare non debet locationi.

183 Emphyteuta ſi poſt locatam rem culpa ſua cadat ab emphyteuſi, dominus directus non tenetur ſtare locatiani.

184 Sed ipſe emphyteuta tenetur locatori ad damna.

185 Emphyteuta & conductar ad longum tempus non tenentur ſtare locationi ad breue tempus factæ antecedenter per dominum.

186 Lim. in emphyteuta Fiſci, vel Eccleſiæ.

187 Succeſſor ſingularis fiſci tenetur ſtare locationi per eundem fiſcum factæ.

188 Et hoc eſt priuilegium ſpeciale fiſci.

189 Fiſcus locando, etiam ad modicum tempus tribuit ius in re.

190 Fiſci contractus habent vim legis.

191 Principis in contractu maior fides conſideratur, quam in contractu priuati.

192 Succeſſor ſingularis Eccleſiæ tenetur ſtare locationi.

193 A fiſco ad Eccleſiam valet argumentum.

194 Priuilegia conceſſa fiſco competunt etiam piæ cauſæ.

195 Decl. hoc maxime procedere dum non adeſt diuerſitas rationis, nec contrarium reperitur in iure expreſſum, & caſus eſt applicabilis.

196 Fiſcus ſuccedens in re locata non tenetur ſtare locationi.

197 Fiſcus ſuccedens ex quo bona publicentur, non tenetur ſtare locationi.

198 Eccleſia ſuccedens in re locata non tenetur ſtare locationi.

199 Decl. procedere ſi agatur de ſucceſſione titulo ſingulari, ſecus ſi titulo vniuerſali.

200 Fiſcus ſuccedens ex maleficio, vel in bonis vacantibus non dicitur proprie hæres, ſed ſuccedit loco hæredis.

201 Et dicitur ſucceſſor bonorum, non perſonæ.

202 Succeſſor, vt teneatur ſtare locationi, ſufficit quod ſit ſucceſſor vniuerſalis bonorum, & loco hæredis habeatur.

203 Et non attenditur, quod non ſuccedat perſonæ.

204 Princeps ſuccedens Principi locanti tenetur ſtare locationi.

205 Dignitas ſæcularis habet maiorem poteſtatem in bonis dignitatis, quam dignitas Eccleſiaſtica.

206 Princeps non tenetur ſtare locationi per anteceſſorem factæ, ſi ſuccedat per viam electionis.

207 Lim. ſi locatio ſit facta in neceſſitatem, vel vtilitatem ſtatus.

208 Lim. 2. vt licet poſſint recedere à locatione facta per anteceſſorem, tamen non ſoleant, & forſan non deceat.

209 Princeps ſuccedens per viam electionis debet ſeruare facta per anteceſſorem pertinentia ad officium, & dignitatem.

210 Papa difficilius reuocat facta Prædeceſſorum ſuorum, quam ſua propria.

211 Papa ſi præuentiue relocauerit, ſeu inueſtiuerit de feudo nondum apertu, non debet ſucceſſor contrauenire.

212 Succeſſor in beneficio non tenetur ſtare locationi factæ per anteceſſorem.

213 Ampl. procedere tam in ſucceſſore in Canonicatu, vel Beneficio ſimplici, quam etiam in Prælatura.

214 Ampl. 2 in ſuccedente commendatario.

215 Lim. ampliationem ſecundum aliquos in Commendatarijs Religionum militarium.

216 Ampl. 3. vt procedat tam in ſucceſſore prouiſo per obitum, quam etiam in ſuccedente per viam optionis.

217 Reſignatarius tenetur ſtare locationi facta à reſignante ſecundum aliquos.

218 Contrarium verius.

219 Reſignatarius dicitur potius habere cauſam à Papa, quam à reſignante.

220 Reſignans, ſi conductor expellatur à reſignatario, tenetur ei ad omnia damna.

221 Idem procedit in quolibet alio officium dimittente.

222 Ampl. vt ſi conductor ſtipulatus ſit de euictione, reſignans teneatur etiam ad lucrum ceſſans.

223 Succeſſor in Beneficia per viam regreſſus non tenetur ſtare locationi.

224 Ampl. etiamſi agatur de locatione ad longum tempus facta cum beneplacito Apoſtolico, etiam quo ad ſucceſſores, ſed vide, ibid.

225 Lim. vt ſucceſſor in beneficio non teneatur ſtare locationi facta per anteceſſorem ad commodum proprium, ſecus autem ſi facta ſit ad vtilitatem Eccleſiæ.

226 Lim. 2. ſi locatio facta ſit nomine Eccleſiæ.

227 Decl. dictas duas limitationes, vt requiratur ſimul locationem eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, & eiuſdem nomine.

228 Lim. 3. ſi locatio ſit facta auctoritate Superioris, & præcipue cum beneplacito Papæ.

229 Ampl. limitationẽ procedere etiamſi nõ adſit vtilitas Eccleſiæ, licet tunc danda ſit reſtitutio in integrum.

230 Decl.

230 Decl. limitatioaem, vt procedat ſtante beneplacito Apoſtolico ſpeciali ſuper illa locatione, ſecus autem ſtante indulto generali de locando ad nouennium.

231 Decl. 2. non ſufficere beneplacitum ſpeciale, niſi locatio ſimal facta ſit nomine Eccleſiæ & ad eius vtilitatem.

232 Ampl. declarationem requiri vlterius quod pecuniæ verſa ſint in Eccleſiæ vtilitatem, ſecundum aliquos.

233 Ampl. 2. requiri locatioaem eſſe factam nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem etiamſi in beneplacito adſit clauſula etiam quo ad ſucceſſores.

234 Decl. 3. ſufficere ſolum beneplacitum ſi agatur de locatione ad modicum tempus, beneplacitum ad alium effectam non reqairente.

235 Idem ſi locatio facta faerit præcedente licentia Papæ locandi ad tot annos, & vt durante dicto tempore conductor á nemine, neque à ſucceſſoribus poſſit moleſtari.

236 Secus ſi Prælatus habens dictam licentiam locauerit ad vitam ſuam.

237 Decl. 4. vt vbi beneplacitum eſt neceſſariam ſufficiat eius defectus ad hoc, vt quocumque modo locatio facta ſit ſucceſſor ei ſtare non teneatur.

238 Decl. 5. vt vbi non eſt neceſſarium beneplacitum, tunc ſaffiçiant dicta dao requiſita, qaod locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem cum facta eſt ab habente poteſtatem locandi.

239 Succeſſor in beneficio nunquam tenetur ſtare locationi facta ab anteceſſore nomine proprio, quia eſt perſonalis.

240 Nomine Eccleſiæ facta dicitur locatio ſi eſt facta ſub nomine dignitatis.

241 Secus ſi facta nomine proprio cum obligatione ſucceſſorum.

242 Locationem eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, non eſt probandum qaando eſt facta nomine ipſius, & cum ſolemnitatibus

243 Secus ſi deficiant ſolemnitetes, quia tune neceſſaria eſt probatio vtilitatis.

244 Et non ſtatur aſſertioni Prælati locantis.

245 Locationem nõ fuiſſe vtilem Eccleſiæ probari poteſt, licet facta fuerit cum ſolemnitatibus.

246 Et ad hunc effectum non eſt probanda læſio, ſed ſatis eſt non adeſſe vtilitatem.

247 Solutio facta Prælato in ingreſſu locationis, ſi Prælatus pro ſe retinait, non probat vtilitatem Eccleſiæ.

248 Penſiones ſi ſoluendæ ſunt Prælato, & ad commodũ eiuſdem, arguitur locationem non eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ.

249 Ampl. etiamſi in collatione Prælaturæ iniunctum ſit Prælato onus ſupportandi onera Eccleſiæ.

250 Penſiones ſi ſoluendæ ſunt in loco vbi non eſt Eccleſia, ſed Prælatus, unde arguitur locationem non eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, ſed Prælati.

251 Penſiones ſi deſtinatæ ſunt beneficiato ſtudenti in aliqua Vniuerſitate, vel ad effectum gradum ſuſcipiendi, dicitur locatio facta ad vtilitatem Eccleſiæ.

252 Secus ſi ſit Scholaris diſculus, & vagas.

253 Lim. 4. quod dictum eſt ſucceſſore in beneficio non teneri ſtare locationi, vt non procedat ſi adſit conſuetudo in contrarium.

254 Ampl. ſuffitere locationem eſſe factam ſecundum cõſuetudinem regionis.

255 Prabanda tamen conſuetudo.

256 Et vnicas actus contrarius ea excludit.

257 Et particalaris obſeruantia in prædio locato præualet generali contrariæ.

258 Lim. 5. ſi ſucceſſor in beneficio locationem factam per anteceſſorem approbauerit, quia tunc tenebitur ei ſtare.

259 Decl. limitationem, vt ſi deducatur approbatio ex receptione mercedis, tunc ſi locatio facta eſt ab anteceſſore nomine proprio approbatio non extendatur vltra tempus pro quo ſolutum.

260 Secus ſi agatur de locatione facta nomine ipſius ſucceſſoris.

261 Lim. 6. quo ad annum iam cæptum, quia ſucceſſor tenetur pro eo locationi ſtare.

262 Succedens per ſententiam Iudicis, tenetur ſtare locationi.

263 Succedens per ſententiã dicitur ſucceſſor neceſſarius.

264 Decl. non procedere ſi agatur de adiudicatione per Iudicem facta vigore obligationis voluntariæ.

265 Neceſſarius dicitur actus tripliciter ſtricte qaando habet originem à cauſa neceſſaria, late quando habet à cauſa voluntaria, ſed ad hoc non ordinata, & latiſſime, quando à cauſa voluntaria ad hoc ordinata.

266 Datio in ſolutum per Iudicem facta late dicitur neceſſaria, ſed non ſtricte.

267 Creditor immiſſus ex Soluiano tenetur ſtare locationi.

268 Et non ſolum immiſſus ex primo Decreto, ſed etiam immiſſus ex ſecundo.

269 Succedens per ſententiam ei qui erat iniuſtus poſſeſſor non tenetur ſtare eius locationi.

270 Idem ſi ſuccedens per ſententiam erat dominus.

271 Idem ſi locatio erat nulla, vel in fraudem facta.

272 Legitimã recipiens in fundo locato, non tenetur ſtare locationi.

273 Succeſſor ſingularis tenetur ſtare colono partiario ſecundum aliquos.

274 Contrarium verius.

275 Decl. primam procedere quo ad annum pro quo cultura iam facta eſt.

276 Hebræus ſucceſſor ſingularis, tenetur ſtare locationi ſecundum aliquos.

277 Contrarium verius.

278 Inter Hebræos ſeruanda eſt lex Moſaica, & eorum conſuetudo.

279 Doctori alleganti auctoritates, quæ non reperiuntur, ſtandum non eſt.

280 Doctori atteſtanti de conſuetudine non creditur.

281 Conſuetudo probanda eſt præciſe in loco vbi vertitur controuerſia.

282 Maxime vbi contrarium de iure diſponitur.

283 Hebræi in Vrbe ſunt incapaces acquirendi dominium.

284 Hebræi in domibus acquirunt ius inquilinatus, quod eſt perpetuum, & vendibile.

285 Hebræus ſuccedens in dicto iure inquilinatus perpetuo titulo ſingulari non tenetur ſtare locationi ad breue tempus facta.

286 Officiales Vniuerſitatis tenentur ſtare locationi factæ ab anteceſſoribus.

287 Ampl. etiamſi locantes eſſent Officiales ad annum, & locaſſent pro maiori tempore.

288 Decl. procedere in officialibus Vniuerſitatum habentium territorium, ſeu adminiſtrationem, nõ in alijs.

289 Decl. 2. procedere tam officialibus generalibus, quã particularibus.

290 Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare locationi etiã ſi conductor anticipate ſoluerit penſiones anteceſſori.

291 Et in caſibus in quibus tenetur ſtare, non tenetur bonificare dictas anticipatas ſolutiones.

292 Succeſſor

292 *Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi pro eo anno, pro quo conductor iam capit culturam.*

293 *Decl. non ſufficere quamlibet culturam, ſed requiri pro maiori parte.*

294 *Decl. 2. non ſufficere cultura ſi eſſet facta contra formam pacti.*

295 *Decl. 3. per procedere in ſucceſſoribus beneficiorum, maioratus, & ſimilibus non in emptore.*

296 *Succeſſor ſingularis vbi ſtare non tenetur locationi, ibi nec tenetur ſtare conductor.*

297 *Succeſſor ſingularis quando tenetur ſtare locationi, intelligitur ſi nolit ſoluere intereſſe conductori.*

298 *Ampl. procedere etiamſi conductor habeat hypothecam bonorum pro obſeruantia contractus.*

299 *Succeſſor ſingularis nunquam tenetur ſtare locationi, quando apparet eam factam in ſui fraudem.*

300 *Ampl. ſiue fraus ſit vera, ſiue præſumpta.*

301 *Decl. fraudem ad hunc effectum eſſe probandam, & vide ex quibus arguatur, vel excludatur.*

302 *Succeſſor ſingularis, vbi non vult ſtare locationi poteſt conductor habere regreſſum aduerſus locatorē.*

303 *Decl. procedere ſi agatur de ſucceſſore ex voluntate locatoris, ſecus ſi ius locatoris ſua natura expirauerit.*

304 *Decl. 2. procedere quando ſucceſſor non tenebatur ſtare locationi, vel ſi tenebatur vi expulſus, ſecus ſi conductor ſponte deceſſerit.*

CAPVT LXI.

SAepe terminatur locatio, quia ſucceſſores nolunt ei ſtare, ideo videndum nunc
de hoc fine locationis, an & quando ei locus
ſit, & diſtinguendo inter ſucceſſorem
vniuerſalem, & ſucceſſorem ſingularem ſi
agatur de ſucceſſore vniuerſali, nempe hæ-
1 rede, palam eſt eum non poſſe prætendere
ſe non teneri ei ſtare, nam ad eum tranſit
obligationem, & actionem defuncti ex contractu
iſto, ſunt text. aperti *in l. ſed addes*
21. *§. ſi quis mulierem in fin. & in l. cum in
plures 62. in fine principij verſ. hæredem ff. locat.
l. viam veritatis* 10. *C. eodem §. fin. inſtit.*
2 *eodem* adeout hoc ſit de natura contractus
locationis, vt tranſeat ad hæredes *Rot. cor.
Vbald deciſ.* 213. *num.* 2. idque non ſolum
in hærede conductoris, de quo videntur loqui
omnia prædicta iura, ſed etiam certum
eſt in hærede locatoris *Ciarlin. contr.* 93.
num. 2.

3 Si autem hæres conductoris ab hæreditate
abſtineat, tunc poteſt dominus alteri lo-
4 care, idque etiamſi hæres ſit Pupillus, & tutor
abſtineat, adeout etiam ſi pupillus poſtea
reſtituatur, non agat niſi vt à conductione
liberetur *l. ſi vno* 17. *§. interdum ff. locat.*
nec poteſt aduerſus dominum petere intereſſe,
ſed aduerſus tutorem ſi abſtinere non
debuit, qui tenebitur etiam ad lucrum,
5 quod pupillus facere potuiſſet *l. tutela* 19.
& l. ſeq. ff. locat. niſi forte dominus cum tutore
colluſiſſet, quia tunc, & ipſe teneretur
l. ſed addes 21. *in principio ff. eodem.*

6 Et procedit in quocumque hærede, &
quacumque locatione, etiam bonorum Eccleſiæ
cum in hoc differat locatio ab emphyteuſi
bonorum Eccleſiæ, quod iſta non
tranſit ad hæredes extraneos, prout tranſit
locatio, vt dixi *in cap.* 53. *num.* 144. *&* 145.
& vltra ibi citatos, fuit etiam nouiſſime dictum
in vna *Romana deuolutionis domus* 15.
Ianuar. 1672. *§. quando autem coram Reuerendiſſimo
Mattheio.*

Oritur tamen difficultas in conductione
vnita cum ſocietate, puta Titius aſſumit in
ſocium conductionis Caium, vel ſimul cum
Claudio conducit, an mortuo Caio duret
conductio ſic vnita cum ſocietate cum hæ-
7 redibus Caij? notum eſt enim ſocietatem
morte vnius ex ſocijs finiri, & non continuare
cum eius hæredibus *l. actione* 66. *§.
morte ff. pro ſoc. Mantic. deciſ.* 17. *num.* 10.
8 adeout, neque ex voluntate defuncti poſſit
fieri, vt tranſeat ad hæredes *l. nemo poteſt*
35. *ff. pro ſoc. Roman. conſ.* 106. *num.* 3. &
quod neque per pactum fieri poſſit, vt ad
hæredes tranſeat *l. adeo* 60. *ff. pro ſoc.* & fuit
dictum in vna *Bononien. Pilarum* 15. *Ianuar.*
1663. *§. quia ſoluitur cor. Reuerendiſſ. Taia,
quæ eſt in rec. dec.* 4. *n.* 1. *part.* 14.

Et opinionem negatiuam, ſcilicet loca-
9 tionem hoc caſu ad hæredes non tranſire
docuit *gloſ. in §. fin. in ver. ſuccedit inſtit. tit.
de loc. & cond.* dicens, quod concurrente ſocietate
cum locatione, ſocietas præualet,
& comprobat *Gratian. diſc.* 276. *num.* 56. *&
ſeqq.* at alij contrarium ſentiunt, & cenſent
10 non tranſire ſocietatem, ſed bene locationem,
& eius vtilitates *Mantic. de tacit. lib.*
6. *tit.* 24. *num.* 33. *Gratian. diſc.* 547. *num.*
62. *Vbald. deciſ.* 213. *num.* 16.

Et durante locatione volunt ceſſare ſocie-
11 tatem tantum, vbi electa fuit induſtria perſonæ
illius defuncti *Cyn. in l. viam veritatis
num.* 1. *verſ. quæro C. locat.* vel quatenus ſucceſſor
non ſit eiuſdem qualitatis, ita vt ſocio
interſit illum non habere ſocium, vt docuit
Bald. in l. nemo num. 6. *verſ. quid in ſcholaribus
C. eodem & Angel. Aret. in §. fin. nu.*
3. *inſt. eodem* quos ſecuta eſt *Rota in dec.* 87.
num. 10. *par.* 4. *tom.* 1. *rec.*

12 Veritas autem videtur, quod cum ſocietas
de ſe non tranſeat, & locatio de ſe tranſeat,
quando iſti contractus ſunt complicati,
videndum ſit quis eorum ſit principalis,
& quis acceſſorius, ſeu incidens, quod deprehendi
debet ex inſpectione primariæ, &
principalis intentionis contrahentium, inde
enim ſequitur, vt ſi locatio ſit principalis,
non debeat ſequi naturam ſocietatis, ſed

quod retinendo naturam propriam tranſeat
ad hæredes conductoris defuncti *Rot. deciſ.*
87. *num.* 7. *part.* 4. *tom.* 2. *rec.* quando enim
13 duo ſimul conducunt aliquam rem dicun-
tur contrahere ſocietatem *Bald. in l.* 1. *num.*
33. *verſ. reſpondeo ſicut C. pro ſoc. Alex.*
conſ. 133. *num.* 1. *lib.* 2. *Rot. deciſ.* 208. *num.*
9. *verſ. ſed in caſu noſtro part.* 4. *rec.* ſed illa
eſt ſocietas incidens, & impropria, in qua
14 non procedunt regulæ ſocietatis *Gratian.*
diſc. 320. *num.* 16. *& num.* 24. *& ſeq. vſque*
ad 34. *Rot. cor. Pen. deciſ.* 1621. *verſ. ſed*
non placuit.

Sic e contra ſi contracta ſit aliqua ſocie-
tas, puta negotiationis, & pro eiuſdem ſo-
15 cietatis ſeruitio conductio aliqua facta fue-
rit, puta domus, vel apothecæ, iſta condu-
ctio, vti acceſſoria, ſequi debebit natu-
ram ſocietatis *d. deciſ.* 87. *num.* 7. *part.* 4.
tom. 2. *rec.*

Quod, & fortius procedet vbi ſocietas
16 non ſolum ſit principalis, ſed fundamentū,
& cauſa locationis, vti in ſocietate officij,
quæ practicatur hic in Vrbe, in qua officia-
lis admittit alium in ſocium ad participan-
dum de lucris officij, & deinde conducit ab
eo partem ſuam lucrorum pro certa annua
ſumma, vt dixi *in cap.* 1. *ad fin.* nam hoc ca-
ſu certum eſt, quod ſi ſocius, qui locauit
decedat, & ſic finiatur ſocietas, ceſſat etiam,
& finitur locatio, & fructus amplius non
debentur *Honded. conſ.* 38. *num.* 28. *lib.* 1.
17 & eſt notorium in Curia. Verū hoc procedit
ſine difficultate in ſocietate officii, quę cōtta-
hitur ab officiali officium iam habente ſecus
autē vbi quis in ipſa emptione officii partē
aliquam ſubminiſtrauerit pretii, & reſerua-
tionem decreti pro rata eiuſdem reportaue-
rit, & deinde locationem prædictam partis
fructuum ſibi tangentium alteri ſocio, nem-
pe ei in cuius faciem cantet officium, fece-
rit, ſi enim iſte locans moriatur, non ceſſa-
bit locatio, vt nouiſſime deſendi in caſu cō-
tingenti; dicebam enim cum pro illa rata
18 acquiſiuiſſe dominium officii, prout acqui-
ri ex dicta reſeruatione decreti, tradunt *Hon-*
ded. conſ. 39. *num.* 21. *& ſeq. lib.* 2. *Spada*
conſ. 41. *num.* 3. *lib.* 1. *Coccin. deciſ.* 481. *nu.*
1. *in recen. deciſ.* 317. *num.* 4. *part.* 3. illud-
19 que eo mortuo tranſiuiſſe ad eius hæredes,
vt in ſpecie, quod dominium ex ſimili de-
creti reſeruatione competens, ad hæredes
tranſeat, tradit *Vermiglol. conſ.* 56. *num.* 2.
vbi quod eſt opinio indubitata *Caualer. dec.*
603. *num.* 2. *Coccin. deciſ.* 1517. *num.* 7. *Celſ.*
deciſ. 337. *num.* 1. ac proinde etiam ad eos
20 pertinere fructus, qui dominium ſequuntur,
vt in puncto dicit *Rot. poſt Pacif. de Saluiano*
deciſ. 151. *num.* 2. & ſic nihil repugnare hoc
21 caſu, quod duret locatio eorum, prout re-
gulariter durare ſolet, etiam mortuo loca-
tore, ex præcitatis, & proinde deberi fructus
taxatos, prout etiam alia ratione cenſuit
Boccac. in ſuo tract. de ſociet. offic. num. 178.
vbi etiam refert reſolutum fuiſſe in ſignatu-
ra coram ſa: me: Gregorio XIII. & nouiſſi-
me propoſita cauſa prædicta Romana ſocie-
tatis officij in Rota, per R.P.D. meum Vice-
comitem ſub die 12. Februarij huius anni
1677. fuit reſolutum fructus deberi, & li-
cet deciſio, adhuc non fuerit extenſa, tamen
audiui placuiſſe dictum motiuum. Scripſe-
rat etiam in eadem cauſa in prima inſtan-
tia optime more ſuo R.P. D. meus de Luca,
qui poſtmodum fuit à ſanctiſſimo D. N. In-
noc. XI. in principio ſui Pontificatus ad Prę-
laturam domeſticam, & Santit. S. Audito-
ratum cum totius Vrbis applauſu, omnibuſ-
que ei maiora prædicentibus, & præoptan-
tibus, euocatus, & ſcripturam redegit *in*
diſcur. 11. *ſub tit. de Societ. offic. ſui ſæpe lau-*
dati ampliſſimi Theatr. verit. & iuſtit.

22 Speciale tamen eſt in ſocietate condu-
ctionis vectigalium, vt quamuis ſocietas ſit
principalis, adhuc tranſeat ad hæredes, vt
habetur *in l. adeo verſ. & in ſocietate ff. pro*
ſoc. & tradunt *Gratian. d. diſc.* 546. *num.* 46.
& Maſtrill. deciſ. 135. *nu.* 76. *& ſeqq* quod
& procedit in qualibet alia conductione re-
23 rum publicarum *Dec. conſ.* 212. *n.* 2. *ad med.*
verſ. nec vlterius obſtat Gratian. diſc 276. *nu.*
24 12. ſed etiam in his terminis locationis re-
rum publicarum, requiritur primo, quod
adſit pactum, vt ad eos tranſire debeat, vt
25 habetur *in d. l. adeo*, & debet eſſe pactum
initum, ne dum cum locatore, ſed etiam cū
alijs conductoribus *gloſ. ibi in verbo adſcri-*
pta Mantic. de tacit. lib. 6. *tit.* 24. *num.* 27.
Gratian. diſc. 276. *num.* 24. *Hodier. contr.*
22. *num.* 15. *Maſtrill. deciſ.* 135. *num.* 83.
Rota in Romana participationis impreſ. per
Marcheſ. part. 2. *fol.* 510. *num.* 9. quidquid
contrarium ſenſerit *Felic. de ſocietat. cap.* 32.
26 *num.* 24. *& ſeqq.* & requiritur expreſſe fuiſ-
ſe conuentum, quod locatio, & ſocietas ad
hæredes tranſeat, nec ſufficit ſimplex ſtipu-
latio, & acceptatio pro ſe, & hæredibus
Ruin. conſ. 90. *num.* 11. *verſ. ſecundo requi-*
ritur lib. 1. *Rot. deciſ.* 279. *num.* 3. *part.* 1.
27 *rec.* & multo minus pactum durationis ſo-
cietatis à principio vſque ad finem condu-
ctionis, quia intelligitur quatenus omnes
ſocii ſuperuiuant, vt declarauit *Rot. in dict.*
Romana participationis in fin. & ſequitur Gra-
tian. d. diſc. 547. *n.* 40.

28 Secundo requiritur, quod hæredes ſint
tales

Digitized by Google

tales, qui poſſint negocia ſocietatis exerce-
re *d.l. adeo 60. & ibi gloſ. ver. adſcripta ff.
pro ſoc. Hodier. contr.*22. *num.*16.& hæc duo
requiri copulatiue;in ſocietate conductionis
vectigalium *gloſ. in d. ver. adſcripta Berta-
chin. de Gabell.part.* 2. *num.* 22. *Ruin. conſ.*
91. *num.* 7. *lib.* 1. *Mantic. de tacit. lib.* 6. *tit.*
24. *num.* 22. *Marcheſan. de commiſ. part.* 1.
*fol.*720. *num.* 253. *& ſeq. Maſtrill.dec.*135.
*num.*83. *& ſeqq.*

30 Et non ſolum ſocietas,prædictis deficien-
tibus,ad hæredes non tranſit, ſed etiam lo-
catio ipſa expirar, ratione vnionis, quam
habet cum ſocietate, quæ expirat, vt firmat
in ſpecie *Ruin. conſ.* 91. *num.* 8. *verſ.& non
tantum lib.*1. & ſequitur, ac aliis ſimilibus
comprobat *Gratian. diſc.* 276.*n.*50.*& ſeqq.*

31 Sed vbi dicitur eam tranſire, dubium eſt
an tranſeat tantum ad primos, vel potius
etiam ad ſecundos, & vlteriores hæredes,
eamque ad vlteriores quoque tranſire vo-
luit *Bertachin. de Gabell. part.* 2. *num.*27.ſed
32 contrarium cenſuerunt *Iaſ.in addit.ad Port.
in* §. *manet.inſtit. de ſociet. in addit.*2. *in fin.
Franc. Marc. deciſ.* 627. *num.* 7. *part.* 1. &
33 reſolutio huius dubii pendet ab vtilitate
Reipublicæ, nam prima opinio procedit ſi
ei expediat ſocietatem tranſire, ſecunda ve-
ro e contra,ſi ei non expediat *Petr.de Vbald.
de duob. fratr. part.* 2. *quaſt.* 13. *num.* 82.*in
tractat. magn. tom.* 6. *part.* 1. *fol.* 169. *Felic.
de ſociet. cap.* 32.*num.* 27. *poſt med.Gratian.
diſc.* 276. *num.* 23.

34 Et reſtringitur etiam dictus tranſitus ad
hæredes, vt procedat in ſocietate inducta
in ipſo actu conductionis, ſecus autem,quo-
ad illos ſocios, quos conductor ex poſtea ſi-
bi aſſumpſerit *Gratian. diſc.* 276. *num.* 29.
& diſc. 547. *num.* 58. *Rot. in Romana Parti-
cipationis cor.Bubalo penes Marcheſan.de com-
miſ.part.* 1.*fol.* 772. *num.* 3. *& cor. Vbaldo
penes eumdem part.* 2.*fol.*509.*num.*12.etiam
35 ſi conductio ſit pro ſe, & ſociis, quia intel-
ligitur de præſentibus, non de futuris *Felic.*
36 *de ſociet. cap.* 32. *num.* 29. niſi forte ſit ex-
preſſe dictum de aſſumendis, ſeu nominan-
dis, quia tunc nominatus vigore facultatis
ſibi reſeruatæ in contractu habetur pro ſo-
cio ab initio, vt firmat *Gratian. diſc.* 547.
num. 32.

37 In caſibus vero, in quibus locatio ipſa
expirat ſi conductor ſuperuiuens impetraue-
rit eius confirmationem cum narratiua ſo-
cietatis, an cenſeatur confirmata, etiam quo
ad hæredes ſocii pendet à dignoſcendo,
quid ſenſerit concedens, vt patet ex tradi-
tis *per Ruin. conſ.* 90. *num.* 15. *verſ. non ob-
ſtat lib.* 1. vbi ſcripſit pro negatiua, & pro
ratione precipua adduxit, quod Papa con-
firmans, dixit moueri amore quo proſeque-
batur Auguſtinum Chiſium conductorem
ſuperuiuentem, & confirmationem peten-
tem, & in eodem caſu, etiam *Dec.conſ.*212.
ſeu iuxta aliam impreſſionem 213. *num.* 7.*ad
fin.* 8.

Deueniendo autem ad ſucceſſores ſingu-
gulares, an & quando teneantur ſtare loca-
tioni, eſt materia vtilis, & ampla, de qua
ſola poſſet ſcribi integer tractatus, prout iā
illum elegantiſſime ſcripſit *Bart.Scapuccinus
Rauennas*, ſed ego perſtringendo materiam
in hoc ſolo Capitulo, ponam regulam, dein-
de ſubnectam eius rationem, ac generales
declarationes, ex quibus reſolui poterunt
omnia dubia,in caſibus particularibus orię̄-
tia, prout pluribus eorum propoſitis com-
38 probabo. Eſt igitur regula negatiua, quod
ſcilicet ſucceſſores ſingulares non teneantur
ſtare locationi, vti quod ſi dominus vendat
fundum, non teneatur emptor ſtare colono,
39 cui venditor locauerat eſt *text.in l.emptorem
9.C.locat.*& bene etiā deducitur ex *l.ſi merces
28.§.qui fundum,& ex l.qui fundū 35.ff.eodē,*
& procedit hæc regula non in ſolo emptore,
ſed generaliter in quolibet ſucceſſore ſin-
gulari *Bart. in dict. l.emptorem C. locat.* & in
*dict. l. qui fundum vtrobique in ſum. & aly
Mareſc.var.lib.*1. *cap.*18. *n.* 1. Adeout poſſit
conductorem etiam propria auctorite expel-
40 lere, ſi credimus *Cancerio* multos referenti
in *cap.*14. *num.* 36. *lib.* 1. quod tamen non
tranſit ſine difficultate,quia ſunt multi caſus
in quibus regula prædicta non procedit, vt
videbimus infra, & ideo conductor proba-
bilem rei retinendæ cauſam habet durante
41 adhuc tempore locationis ſibi factæ, &
propterea neceſſe eſt adire Iudicem, vt in
ſpecie tradit *Faber in ſuo Cod. lib.* 4. *tit.* 42.
*defin.*58. *prope fin.* & ipſemet *Cancer vbi ſu-
pra* multa ſubnectit ad declarationem dictæ
opinionis penes eum videnda, & in fine ſub
num. 40. concludit eam intelligendam eſſe
cum grano ſalis,id eſt,niſi colonus, allegan-
do iniuſte expelli,de facto reſiſtat. Et dicam
aliquid latius de hoc, Deo dante,in *cap.vlt.*

Ratio autem huius regulę licet multiplex
aſſignetur per Doctores,vt videre eſt penes
*Scapuccin. in dict. ſuo eleganti tractatu de ſuc-
ceſſore ſingulari in princ.* ea tamen vera, &
42 fundamentalis eſt, quia conductor per ſim-
plicem rei conductionem nullum acquirit
in ea ius, ſed tantum actionem perſonalem
contra dominum locantem, vt re vti, ſe pa-
43 tiatur,& iſta actio perſonalis non poteſt per
cum exerceri aduerſus ſingularem ſucceſſo-
rem, qui propterea non poteſt compelli, vt

ſtet locationi, vt docet *Bart. in dict. l. emptorem 9. num. 1. Gomeſ. var. reſ. tom. 2. cap. 3. num. 9. Rot. coram Caualer. deciſ. 612. num. 2.*

Et hinc præcipue infertur vnum, quod in
44 primis notari debet, videlicet, quæſtionem
hanc procedere tantum in locatione ad modicum, non autem ad longum tempus, quæ in hoc propoſito dicitur ad decennium, vel vltra, iuxta *gloſ. in l. 2. ff. ſi ager vectig.* quæ eſt communiter recepta, vt teſtatur *Peregr. de fideicom. art. 40. num. 93. Ciarlin. contr. 93. num. 8. Scapuc. dict. tract. lim. 17. num. 8.* & alibi ſuo loco dictum eſt, quia locatio quando eſt ad longum tempus transfert ius vtilis dominij, iuxta dictam *gloſ. & alios cumulatos per Peregr. ibidem num. 94.* & proinde ceſſat dicta ratio regulæ, & in conſequentiam regula ipſa *gloſ. in l. emptorem ver. colono C. locat. Capel. Tholoſ. quæſt. 420.* & alijs cumulatis *Peregr. dict. art. 40. num. 95.* & eſt opinio receptiſſima, vt teſtatur *Gutier. canon. quæſt. lib. 2. quæſt. 8. numer. 26.* & poſt eum *Scapuc. dict. lim. 17. num. 6.* vbi plurimos con-
45 cordantes refert, & in fine ait: ſecus eſſe dicendum, ſi locatio ad longum tempus ſit cum pacto non transferendi aliquod dominium, quod tamen non tranſit ſine difficul-
46 tate, quia hæc per alios reputatur quædam proteſtatio contraria facto, & quandoque in fraudem ſucceſſoris, vt tradit *Peregr. de fideic. art. 40. n. 108.*

At animaduertendum prædicta procede-
47 re cum ſuppoſito, quod agatur de locatione ad longum tempus valida, nam quandoque agitur de locatione facta ab non anteceſſore qui poterat quidem locare, ſed ad breue tempus tantum, & tunc non tenetur ſucceſſor tali locationi ſtare, quia locatio non tenet, & non ſolum pro longo tempore, ſed nec etiam pro modico *Alex. conſ. 17. num. 11. lib. 4. Molin. de Primogen. lib. 1. cap. 21. nu. 15. & 28. Peregr. de fideicom. art. 40 numer. 106.* vt dicetur infra in *caſ. 10. num. 148. ad med. verſ. & ſtante.*

48 Declarationes autem dictæ Regulæ ſunt plures, & prima eſt, vt non procedat, ſi emptor ea lege emerit, vt ſtare debeat colono, quæ quidem de ſe clara eſt, & expreſſe habetur in *dict. l. emptorem 9. C. locat.* ibi, *niſi ea lege emerit.* At quatenus conuenerit non
49 expellere non propterea poterit conductor de tali conuentione aduerſus emptorem ſingularem ſucceſſorem excipere, quia perſonalis eſt, ſed poterit agere aduerſus locatorem, vt cedat ſibi actionem, vel ius ſuum excipiendi, vt docet, ibi *Cyn. num. 7.*
50 Secunda, quod non ſolum ſi adſit dicta conuentio expreſſa, verum etiam ſi probetur aliquo pacto ſucceſſorem conſenſiſſe tacitè, vt conductor in eadem conductione maneret quamuis ſine ſcripto, quia bonæ fidei iudicio, quod ei placuit, parere cogitur, vt pariter habetur expreſſe in præfata *l. emptorem.*

Tertia declaratio eſt, vt non tam ſi con-
51 ſenſerit locationi iam factæ, vt in proxima declaratione, ſed etiam ſi antecedenter expreſſe, vel tacite conſenſum ſuum accommodauerit, vt anteceſſor locaret *Bald. in l. ſi filio §. ſi vir in quinquennium nu. 11. ff. ſol. matr. Surd. deciſ. 264. num. 11. Scapuc. in d. tract. de ſing. ſucceſſ. lim. 1. num 2.*

Quarta declaratio ſit, quod non attenda-
52 tur eſſe generale ius in quo ſucceditur, ſed an titulus ſucceſſionis ſit generalis, vel non, ſi enim titulus eſt particularis, ſucceſſor non repreſentat perſonam auctoris ſui, & ſic applicatur ratio regulæ noſtræ, quam diximus eſſe, quia in ſucceſſorem ſingularem non tranſit actio perſonalis, quæ ſola competit conductori, vt ſeruetur ſibi locatio, vt plene firmauit *Rot. coram Caualer. d. dec. 612. num. 5. cum trib. ſeqq.*

53 Quinto declaratur regula, vt non procedat quando anteceſſor, qui locauerat habebat liberam adminiſtrationem, quia tunc ſucceſſor eius ſtare locationi tenetur *Cyn. in l. emptorem nu. 6. C. locat. Mareſcot. var. l. 1. cap. 18. num. 10. Peregr. de fideicom. artic. 40. n. 98. Ciarlin. contr. 93. num. 5.* vbi alios plures cumulat *Rot. coram Pen. deciſ. 18. num. 6.* at reci-
54 pit iſta declaratio aliquas ſubdeclarationes, & primo, vt procedat vbi anteceſſor ne dum haberet adminiſtrationem reſpectu rei, ſed etiam reſpectu perſonæ ſucceſſoris, vt docuit *Abb. in c. querelam num. 8. poſt med. verſ. ſi vero qui locauit ne prælat. vic. ſuas. Bal. in l. ſi filio familias 25. §. ſi vir in quinquennium num. 5. ad med. ff. ſol. matr. Purpurat. conſ. 429. num. 8.* vbi quod *Bald.* appellat habentem adminiſtrationem plenam reſpectu rei, ſed non reſpectu ſucceſſorum, illum, qui de tempore contractus eſt verus dominus *Scapuccin. de ſing. ſucceſ. ampliat. 6. num. 4. ad med. & am-*
55 *pliat. 20. num. 3.* Secundo, vt procedat ſi habens adminiſtrationem adminiſtratorio nomine locat, & non proprio tantum ſecundũ *Couar. variar. reſolut. lib. 2. cap. 15. ſub num. 5. circa medium Gutier. can. quæſt. lib. 2. cap. 8. nu. 42. verſ. ad ſecundum. Scapuccin. dicta am-*
56 *pliat. 6. num. 6.* Et tertio ſi locat bona fide, & non alias *Cyn. in dicta l. emptorem ſub num. 6. Cagnol. in l. 2. num. 221. verſ. retenta tamen opinione C. de pact. int. empt. & vendi Mareſcot. variar. lib. 1. cap. 18. num. 4. verſ. quod eo magis.*
57 Sexta declaratio eſt, vt regula non procedat

cedat

cedat ſi ſucceſſor ſingularis non ſuccedat in plenum ius illius, qui locauit, eo enim caſu ſtare tenetur locationi *l. in venditione* §. 1. *ff. de bon. auct. iud. poſſid.* qui text. licet loquatur de eo qui mittitur in poſſeſſionem, ex primo decreto, tamen Doctores ex eo formant concluſionem generalem, quod ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi quando plenũ ius in re non conſequitur, vt per *Bart. in l. ſi filiofamilias* §. *ſi vir in quinquennium num.* 1. *verſ. aut non eſt conſtitutum ff. ſol. matr. Aret. conſ.* 159. *num.* 16. *verſ. ſi tamen rem locatam*, & alijs adduct. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 25. *Mareſcot. variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 18. *num* 2. ſed in plenum ius ſuccedere ſatis dicitur ad hunc effectum, ſi ſuccedit in plenum vſumfructum, vt dicam infra *num.* 77.

Septima declaratio eſt, vt non procedat
58 regula in ſucceſſore ſingulari in quem fit translatio rei neceſſaria, ſeu quando non fit translatio ex voluntate, ſed ex neceſſitate, tunc enim is, in quem translatio rei facta eſt, ſtare tenetur locationi, vt docet poſt alios *Iaſ. in l. diuortio in princ. num.* 32. *ff. ſol. matr. Tiraquell. de retract. conuent.* §. 3. *gloſ.* 1. *num.* 15. *Roland. conſ.* 49. *num* 6. *lib.* 2. *Cancer. variar. par.* 1. *cap.* 14. *num.* 35. *Peregr. de fideicom. artic.* 40. *num.* 100. *Mareſcot. d. cap.* 18. *ſub num.* 4. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 10. *& ſeqq.* vbi quod ad hoc, vt dicatur ſucceſſor
59 neceſſarius ad effectum iſtum, conſideratur perſona locatoris an translatio ſit ab eo facta ex mera voluntate, ſeu potius ex quadam neceſſitate, quod, & comprobat alijs adductis *Scapuccin. de ſing. ſucceſſ. lim.* 8. *nu.* 6. *verſ. cæterum*. Et redditur ratio cur in caſu iſto ſucceſſor teneatur ſtare, & non in caſu quo locator voluntarie transfert, quia tunc cum libere transfert, ſibi debet imputare locator, ſi non ſibi præcauet obligando ſucceſſorem, vt ſtet locationi, & non eſt de quo conqueratur ſi illo nolente ei ſtare, conductor erga eum reuertitur, & petit ab eo damna, & intereſſe, vt tradit *Alex. in l. ſi filio familias* §. *ſi vir num.* 19. *ff. ſol. matr. & Cephal. conſ.* 255. *num.* 36. *& ſeq.*

Octaua declaratio, ſeu potius ſubdecla-
60 ratio quamplurium præcedentium declarationum eſt, vt quod dictum in eis fuit ſingularem ſucceſſorem locationi ſtare teneri, non procedat, quando ius anteceſſoris locantis non tranſmittitur per eum in ſucceſſorem, ſed potius extinguitur, & finitur & ſucceſſor venit per viam priuationis, ſiue nouæ creationis, quia tunc licet non applicetur dicta regula, quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtare locationi, applicatur
61 alia de qua in *l. res vectigalis ff. de Pignor. Rot. deciſ.* 86. *num.* 1. *par.* 5. *recent.* quod ſcilicet reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris, & ſic is, in quem res deuenit, recipit eam liberam à iure conductionis dato per anteceſſorem *Soccin. Sen. conſ.* 32. *num.* 6. *lib.* 1. *Alba conſ.* 108. *num.* 2. *Peregr. qui alios refert de fideicom. artic.* 40. *num.* 104. Quod &
62 procedit etiam ſi agatur de locatione ipſi locanti omnino licita, & permiſſa, quia adhuc intelligitur permiſſa cum dicta limitatione, vt valeat pro tempore quo locans ius habet, & non vltra *Molin. de primogen. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 1. & conſentiunt alij, vt tradit *Caſtill. tom.* 6. *cap.* 161. *num.* 15. *verſ. conueniunt*, vnde deficiente locatore, cum eo exſpirat, & annullatur locatio ipſa, adeout ni-
63 hil releuet ſucceſſorem conſenſiſſe, quod conductor continuaret aliquo tempore recipiendo ab eo penſiones, quia non propterea tenetur ei ſtare in futurum pro reſiduo temporis pro quo facta erat locatio vltra illud pro quo penſiones recepit *deciſ.* 2. *de locat. in nou. & dicam in caſibus particularibus, & ſignanter in* 15. quod ſecus eſt quando ius anteceſſoris tranſmittitur, tunc enim applicatur declaratio ſecunda ſupra tradita, vt dicam in *caſu* 5.

Ex prædictis reſolui poterunt caſus ſpeciales, vt patebit ex infra ſcriptis ex quibus comprobabuntur etiam ipſæ declarationes præfatæ, ita vt tutius eis inhæreri
64 poſſit pro reſolutione aliorum, & ſatis erit vnam applicari, licet aliæ non conueniant *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 35. *ſub verſ. huic obiecto*.

65 Primus igitur caſus ſit, ſi quis vendiderit cum pacto redimendi, & emptor locauerit, & deinde facta locatione ſequatur redemptio, & quæratur, an redimens teneatur ſtare locationi, applicatur enim tertia declaratio, in qua dictum eſt regulam non procedere ſi ſucceſſor tacite conſenſum ſuũ accommodauerit, vt anteceſſor locaret, dum eum dominum fecit abſque aliqua prohibititione locationis, nec non applicatur etiam ſeptima declaratio, vt regula non procedat quando in ſucceſſorem non fuit translata res voluntarie ſed neceſſarie, & ideo reſpondendum eſt eum ſtare debere locationi, prout docuit *Bald. in l.* 1. *in fin. C. de iur. Fiſci lib.* 10. & eſt doctrina communiter approbata, vt teſtantur *Roland. conſ.* 49. *num.* 3. *lib.* 2. *& Mareſcot. variar. lib.* 1. *cap.* 18. *nu.* 8. *Scapuccin. de ſing. ſucceſ. lim.* 1. *in princ. Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 34. *& ſeq.* vbi facit, & ſoluit obiectum *Ciarlin. contr.* 93. *num.* 10. & pleniſſime probauit *Rot. coram Pen. deciſ.* 18. *&* 46. ita vt non ſit curandum, quod contra-

rium

Digitized by Google

rium tenuerit ſignanter *Cagnol. in l.* 2. *C. de*
pact. inter empt. & vendit. ſub nu. 220. *verſ. ſed*
contrarinm, & Petrus Barboſ. in l. ſi filio 26. §.
fin. nu. 10. *poſt med. & ſeq. ff. ſol. matr.* maxime
cum omnibus per*Cagn.* adductis reſpondeāt
Scapucc. & Rot. in præcitat. locis.

Secundus caſus eſt de retrahente vigore
66 ſtatuti, aut alterius legis, & in eo aut agi-
tur de locatione facta à venditore, & neceſ-
ſe eſt videre an primus emptor illi tenere-
tur ſtare, vel non, quia retrahens eius loco
ſuccedit, & ideo ad omnia ad quæ ille te-
nebatur, ipſe quoque tenebitur, vt late tra-
dit *Scapuccin. d. tract. de ſing. ſucceſ. ampliat.* 20
num. 1. *& num.* 6. dum enim ſtatutum dat vni
prælationem, non cenſetur voluiſſe dare ei
maius, vel minus ius quam habebat ille cui
eum præfert, vt ſcribit *Mantic. de tacit. lib.* 5.
tit. 10. *num.* 35. *ad fin.*

Et licet contrarium videatur voluiſſe *Ro-*
tam coram eodem Mantic. in deciſ. 63. *num.* 2.
dum dixit non teneri ad damna inquilino
de iure communi propter ſpecialem hypo-
67 thecam alias debita, cum qui retrahit vigo-
re Bullæ Gregorij, quæ viget in Vrbe fauo-
re ædificare volentium, & reddit rationem,
quia eo caſu, nec ipſe venditor tenetur de
euictione, tamen animaduertendum, quod id
procedit, quia dicta Bulla fauens ædificare
volentibus propter publicum commodum,
& decorem Vrbis, derogat expreſſe iuri ter-
tij, adeout permittat etiam ipſum dominum
inuitum poſſe expelli, & ideo multo magis
idem dicendum de inquilino, vt ponderat
ibi *Rota num.* 4. *& ſeq. per totam*, & tamen
illa deciſio non tranſit ſine difficultate, quia
Bulla vult quidem ædificare volentem aſſe-
qui poſſe rem alienam, & expellere etiam
ipſum dominum, ſed ſoluto ei iuſto pretio,
imò & quid conſiderabile vltra illud, vnde
68 patet velle ſolui intereſſe cui debetur, &
ſic etiam conductori, dum de iure commu-
ni ei debetur, maxime quia qui vendit rem
ſubiectam hypothecæ minoris vendit, & ſic
retrahens minoris, emeret cum iactura con-
ductoris.

Hæc de locatione facta per primum do-
69 minum, ſed ſi emptor antequam fundus
retrahatur locauerit, tunc intrat dubium
an retrahens teneatur ſtare locationi, & non
teneri cenſuit *Scapuccin. d. tractat. de ſingul.*
ſucceſſ. ampl. 20. *num.* 2. *verſ. quod multo ma-*
gis, & ſeq. vbi quod ita in caſu contingen-
ti reſpondit. Sed in contrarium facit dicta
declaratio ſeptima, quia iſta retrahens vi-
gore ſtatuti, reſpectu emptoris, qui vti in-
terim dominus locauit, eſt de ſucceſſoribus
in quos fit translatio ex neceſſitate per ſta-
tutum inducta, & ideo tenetur ſtare loca-
tioni, ex citatis in ea, quod non videtur con-
ſideratum à Scapuccino. Et pro iſta opi-
nione contra eum facit etiam auctoritas *Ti-*
raquell. de retract. conuent. §. 3. *gloſ. vn. nu.* 14.
vbi æquiparat in hoc propoſito hunc retra-
hentem vigore ſtatuti cum redimente vigo-
re pacti, quem ſtare debere locationi dictū
eſt ſupra, & ipſe alios eiuſdem opinionis
refert.

Idemque prorſus procedit in habente
70 cenſum ſuper re vendita, qui, ex Conſti-
tutione Beati Pij Quinti ſuper forma crean-
di cenſus ædita, prælationem habet, vt ſi
ea vtendo retrahat, teneatur & ipſe ſtare
locationi, quatenus teneretur ille emptor
primus, & non alias, ſi agatur de locatio-
ne antecedenter à domino facta, prout tra-
dit *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 36. & la-
tius *Scapuccin. lim.* 3. *per tot.* & ſi ille primus
71 emptor interim legitime locaſſet, tunc ab-
ſolute ei ſtare deberet, vt dictum eſt de re-
trahente vigore ſtatuti.

In domino autem directo ſiue rei feuda-
72 lis, ſiue emphyteuticæ qui habet de iure
prælationem ſi feudatarius vendat contra-
rium eſt dicendum, quod ſcilicet ipſe nullo
modo teneatur ſtare locationi, quia ipſe
non ſubintrat in locum primi emptoris iure
priuato, & per modum ſucceſſionis, ſeu trāſ-
miſſionis, ſed per modum priuationis illius,
vt latiſſime declarando firmat *Oſaſc. dec.* 156.
num. 14. *verſ. nec obſtat, & per totam*, & di-
ſtinguit etiam *Mantic. d. tit.* 10. *num.* 36. *verſ.*
nec obſtat, & Scapuccin. d. lim. 3. *nu.* 8. *verſ. nec*
æquiparatio.

Tertius caſus eſt de marito, cui mulier
73 dedit in dotem fundum quem locauerat,
an ipſe teneatur ſtare locationi, & affirma-
tiuam tennit *gloſ. in l. diuortio ver. ſequatur*
ff. ſol. matr. & facere videbatur, quod mari-
tus in dote non videtur ſucceſſor ſingularis,
dum dos ſit ius vniuerſale, iuxta communē
opinionem, de qua teſtatur *Soccin. Sen. con-*
ſil. 126. *num.* 4. *lib.* 3. Sed in contrarium facit,
quod licet dos ſit ius vniuerſale, tamen ma-
ritus in ea ſuccedit titulo ſingulari, & ideo
dicitur ſucceſſor ſingularis ad hunc effectū,
vt non teneatur ſtare locationi, iuxta *deciſ.*
Caualer. 612. *n.* 5. *& ſeq. de qua ſupra in quar-*
ta declaratione, & iſtud contrarium tenent
Alex. in l. ſi filiofamilias §. *ſi vir in quinquen-*
nium ff. ſol. matr. nu. 26. *Campeg. de dot. par.* 2.
74 *quæſt.* 23. vbi in fine dicit opinionem gloſſę,
propter eius auctoritatem ſaluari poſſe, ſi
maritus recipit fundum ſciens eſſe locatum
Couar. variar. reſolut. lib. 2. *cap.* 15. *nu.* 5. *verſ.*
quid autem à contrario, vbi quod opinio gloſ-

ſæ

Digitized by Google

ſæ refragatur iuri *Statil. de Saluian. in ſpect. 4. cap. 1. num. 28. Scapuccin. de ſingul. ſucceſ. ampliat. 6. nu. 14.* vbi de magis communi *Mantic. lib. 5. tit. 10. num. 9.* Et hæc nullam patere-tur difficultatem, ſi agetetur de fundo in dotem dato, cum æſtimatione, emptionem, & venditionem faciente, tunc enim indubitanter applicaretur dicta regula *text. in l. emptorem C. locat.* at quatenus agatur de fundo ſimpliciter in dotem dato abſque æſtimatione emptionem, & venditionem faciente, poſſet dici applicari declarationem
75 ſextam, quod dicta regula non procedat in eo, qui non ſuccedit in plenum ius illius qui locauit, iuxta illam opinionem, quod iſto caſu non tranſeat dominium fundi in virum de qua nouiſſime *Rot. coram Bichio deciſ. 464. num. 3. 4. & 12. coram Zarat. deciſ. 42.*
76 *num. 13. & 14.* ſed hæc eſt quæſtio ardua, & eſſe penes vxorem dominium fictè, vere autem penes virum, volunt alij, vt videre eſt penes *Rimin. in princ. tit. inſtit. per quos alienare licet, vel non num. 316. & ſeqq. Menoc. conſ. 88. num. 39. Surd. conſ. 330. num. 13.* Et ad
77 hunc effectum ſatis dicitur ſuccedi in plenum ius locatoris, quando ſucceditur in plenum vſumfructum, abſque eo quod ſuccedatur in dominio *l. arbores 65. §. quidquid ff. de vſufr. & dicetur in caſu 9. nu. 136.*
78 Quartus caſus eſt de eodem fundo dotali per hæredes mariti, vel maritum ipſum, poſt diuortium, mulieri reſtituto, an ipſa teneatur ſtare locationi, & quo ad hoc in primis habemus text. *in l. ſi filio familias 26. §. fin. ff. ſol. matr.* in quo habetur, quod *ſi vir in quinquennium locauerit fundum, & poſt primum forte annum diuortium interuenerit: Sabinus ait non aliter mulieri fundum reddi oportere, quam ſi cauerit, ſi quid præter vnius anni locationem maritus damnatus ſit, id ſe præſtituram eſſe.* Vnde deducitur eam teneri ſtare locationi *Alex. ibi num. 1. Socc. Sen. conſ. 125. n. 2. lib. 1. Roland. conſ. 49. n. 4. & 5. lib. 2.* & alii relati *per Statill. d. Salu. lib. 4. cap. 1. num. 15. & ſeq. Surd. deciſ. 264. num. 11. & deciſ. 299. num. 2. Rot. dec. 18. num. 3. cor. Pen qua eſt etiam poſt Statill. de Saluian. deciſ. 201. num. 3.* & comprobatur eadem opinio, quia applicantur plures declarationes nempe tertia, quia dum mulier dat fundum in dotem, cenſetur conſentire, quod maritus eum locet, & quinta, quia maritus habet liberam adminiſtrationem, ne dum reſpectu rei, ſed etiam perſonæ mulieris, quod conſiderat *Scapucc. ampliat. 6. num. 4.* & denique ſeptima, quia in mulierem non fit tranſlatio fundi voluntaria, ſed neceſſaria, vnde patet vndique dictam opinionem eſſe veram.
79 Sunt autem, qui limitant, vt teneatur ſtare locationi mulier, quatenus maritus locauerit ad annum tantum? ſecus autem ſi ad longius tempus, relati *per Nouar. quæſt. 92*
80 *num. 4. part. 1.* ſed hæc opinio refellitur *in d. deciſ. Pen. 18. ſub num. 9. & poſt Statill. deciſ. 201. num. 10.* vbi quod text. ſupractus *in l. ſi filio familias §. fin.* qui ad probandam limitationem adducitur, pro ea non facit, & ſequitur *Mareſc. variar. lib. 1. cap. 18. n. 11.*
81 At ſuſtineri poterit limitatio ſi vltra diuturnitatem temporis aliquod aliud inditiū concurrat, quo comprobetur maritum non locaſſe bona fide, tunc enim non tenebitur mulier locationi ſtare *Scapuc. d. ampl. 6. nu. 11.* vbi ſi locauit dum mulier erat infirma, *Surd. deciſ. 299. num. 3.*
82 Præterea non tenetur mulier, præſertim vltra annum, ſtare locationi præcisè, ſed tantum cauſatiuè, quatenus ſcilicet nolit ſoluere intereſſe conductoris, prout deducitur ex text. præcit. *in d. §. fin.* & eſt regulare ne dum in ſingulari ſucceſſore, de quo dicam infra, ſed etiam in ipſo locante, vt dictum eſt *in cap. 58. de fine locationis voluntario n. 22.* vnde quidquid aliqui contrarium ſenſerint, hæc opinio videtur verior, prout etiam eſt communior, vt teſtatur *Scapaccin. d. ampliat. 6 num. 4. ad fin. verſ. non eſt tamen recedendum* & patet ex congeſtis *per Statill. de Saluian. in ſpect. 4. cap 1. num. 19.* & eam admiſit *Rot. cor. Pen. deciſ. 19. num. 8.* Verum
83 dubium eſt, an dicta cautio, quam textus dicit, teneri mulierem præſtare, ſit neceſſaria, ad hoc, vt q. atenus conductor expulſus moleſter maritum, ſeu eius hęredes, ipſi poſſint à muliere damna repetere, vel non
84 ſit neceſſaria, ſed tantum vtilis, & ad cautelam, & eam non eſſe neceſſariam ſenſit *Gomeſ. variar. tom. 2. cap. 3. ſub num. 8.* ſed contrarium ſenſit *Duen. reg. 240. lim. 5. verſ. contrariam,* & vtrumque refert, nec quid ipſe ſentiat clare aperit *Scapuccin. d. ampliat. 6. num. 3.* videtur tamen recte loqui Gomeſium, quia text. dicens mulierem teneri dare cautionem, ſupponit eius obligationem pro cuius maioris ſecuritate datur cautio, ita vt ſit quędam cautela non reſtituere poſſeſſionem mulieri, niſi pręſtita per eam dicta cautione *Peregr. de fideic. art. 40. n. 105.*
85 Huic caſui annecti poteſt idem eſſe de bonis Parafernalibus, quorum adminiſtrationem mulier tacite conceſſiſſet viro, iuxta *l. Maritus C. de procurat.* ſi enim per eum fuerint locata, mulier tenebitur locationi ſtare, prout tradunt *Gomeſ. variar. dict. cap. 3. numer. 8. ad fin. Gutierez. de tutelis par. 2. cap.*

*cap.*20.*num.*9.*Scapucc.in.dict.ampl.*6.*num.*7.
86 Quintus caſus ſit ſi conſtet emptorem, vel aliter acquirentem ſciuiſſe rem locatã, & tacens eam receperit, in quo pariter dicendum eum teneri ſtare locationi, quia cenſetur tacite conſenſiſſe, & ſic intrat ſecunda declaratio ſupra tradita regulæ, & probatur etiam per *text. in l. qui tabernam ff. de contrahen.empt. & in l. ſi fundum ſciens*
87 *C. de euict.* regula enim, quod ſciens, & tacens non cenſeatur conſentire, non procedit vbi cum ſcientia concurrit aliquis actus poſitiuus, prout in emptore eſt acceptatio rei *Clem.* 1. *de procur. Surd. dec.*99. *n.*14. & 15. *Rot. deciſ.*811. *num.*22. *par.*1. *diu.* & in terminis, quod ſufficiat in emptore ſcientia locationis ad hoc, vt cenſeatur conſenſiſſe, & non poſſit expellere conductorem *Bero. conſ.*2. *num.*12. *lib.*1. *Burſat. conſ.* 101. *num.* 5. *Cephal. conſ.* 718. *num.* 16. *Gratian. diſc.* 27.*num.*37. *Surd. deciſ.*172. *num.*5. & 6. & *deciſ.*225.*num.*6. *vbi Hodiern. num.* 7. alios plures concordantes refert, & latius in *dec.* 265. *nu.*27. *verſ. & quatenus, & ſeq.Peregr. deciſ. Patau.* 136. *numer.*13. & nouiſſime *D. meus de Luca diſcur.* 23. *num.* 3. *de locat. & cond.* vbi loquitur in terminis conductoris generalis, quod hac ratione teneatur ſtare locationi particulari, & miratur, quod cum in caſu illo emanauerit Deciſio Rotalis, omiſerit allegare punctualem auctoritatem *Fabrian.Cod.lib* 4.*tit.*42.*def.*8.*Rot.cor.Canal. dec.*612. *num.*12. & 13. & *coram Gregor.dec.* 90.*num.*8. & *ſeqq. vbi Adden.* aliam etiam deciſionem refert, ex quibus patet hanc opinionem eſſe veram, & communem, ac proinde non curandum, quod contrarium ſenſerit *Ioſ.Ludou. in dec.Peruſ.*83.*num.*10. cum quo etiam tranſiuit *Vinc. de Franc.dec.*334.*nu.*2. & maxime, quia *Ioſ. Ludou.* mouetur auctoritate Iaſonis, quem corruptè legit, vt animaduertit *Scapucc. de ſing.ſucc.lim.*13. *nu.*17. & prius *Surd. dict. deciſ.* 265. *numer.* 52. Et comprobatur etiam eadem opinio alia ratione, videlicet, quia vendens ſcienti cenſetur ſolum vendere ius, quod habet, quam
88 rationem eſſe ſuo iudicio meliorem dicit *Surd. dec.*175. *num.*6.
89 Ampliatur eadem concluſio primo loco, vt non ſolum procedat ſtante ſcientia certa, ſed etiam ſtante ſcientia præſumpta, vti in caſu quo res locata à patre, fuerat poſtea per eum donata filio, cenſuit *Surd.dict.deciſ.* 172.*num.*3.& *ſeq.* vbi inquit, quod nunquã
90 potuit ſibi perſuaderi colonum poſſe expelli, quia credidit filium veriſimiliter ſciuiſſe locationem, & propterea teneri ſtare locationi, iuxta prędictam concluſionem, at procedit hæc præſumpta ſcientia in ſolis filijs non in alijs conſanguineis, quamuis arcto vinculo ſanguinis coniunctis, iuxta late tradita per *Caroc.tit. de renouat.locat.declarat.*2. *num.* 6.& *ſeq.*
91 Aliud exemplum preſumptę ſcientiæ erit, ſi adſit in regione communis conſuetudo locandi prædia, inde enim argui poteſt emptorem ſciuiſſe, ſeu credidiſſe, quod etiam prædium emptum eſſet eodem modo locatum, & ita emere voluiſſe, & ideo tenebitur locationi ſtare, prout etiã, licet alijs medijs, late probat *Scapucc. de ſing. ſucc.lim.*11.*n.*1. & *ſeq.* Et dum ex prædictis ſufficit ſcientia
92 præſumpta facilius ſufficiet ſcientia præſumptionibus, & coniecturis probata, prout eam ſufficere, tradit *Scapuccin limit.*13.*num.* 13.*verſ. cæterum.* aliud enim eſt ſcientiam eſſe præſumptam, aliud eſt præſumptionibus, & coniecturis eſſe probatam, & facilius ſuffragatur iſta, quam illa *Rot. cor. Seraph. dec.*1459.*n.*3.& 4. & *cor.Celſo dec.*152. *n.*6.
93 Secundo ampliatur, vt ſufficiat ſcientia locationis rei in genere, vt ipſi locationi, & omnibus eius pactis ſtare debeat emptor illam ſciens, pura etiam ſi ſit ad plures annos quam ſolitum ſit, & facta pręſumatur, quia dum ſciuit locationem debuit inueſtigare pacta, & ſi neglexerit ſibi imputet *Bero.dict. conſ.*2. *ad fin. lib.* 1. & *late Scapucc. dict. lim.* 13.*num.*8. & *ſeqq.* & *Surd. dec.* 265. *numer.* 62. & *ſeq.*
94 Applicabitur etiam, & apertius dicta declaratio ſecunda, ſi conuenerit emptor cum venditore, penſiones rei per locatorem promiſſas ſibi deberi, quia magis inde patebit eius conſenſus ipſi locationi accomodatus, & proinde non poterit amplius recedere, ſed ſtare debebit contractui, iuxta *dict.l.emptorem*, & tradunt poſt alios *Mantic.de tacit. lib.*5. *tit.* 10. *num.* 22. *Surd. dict. deciſ.* 264. *num.*15. & *ſeq.* & *Gratian. diſc.*37. *num.*30.
95 Idem quoque erit ſi ſucceſſor abſque tali conuentione penſiones aliquas à conductore receperit, nam tali actu cenſetur conſentire locationi, & tenetur ei ſtare *Bald.conſ.* 184. *lib.*4. *Socc.Sen. conſ.*125. *num.*1.& *ſeq. lib.*1. *Caroc. de locat. tit.de vſufr.q.* 17. *num.* 4. *Caſtill. eodem tit. de vſufr. cap.* 37. *n.*15. & ſi cupis rationes, vide *Surd. deciſ.* 33. à *num.*1. *ad* 6.

Contrariam tamen opinionem videtur probare *Mantic. de tacit. lib.*5. *tit.* 10. *nu.* 8. & *latius Surd. dict. deciſ.*33. *num.*9. & *ſeqq. Molin. de primog. lib.*1. *cap.*21. *num.* 6. & 7.
96 volentes ſucceſſorem, qui recepit penſiones pro tempore præterito, non teneri ſtare contractui de tempore futuro; Sed prima

ten-

Digitized by Google

tenenda eſt quando ſucceſſor pretendit euitare obligationem ſtandi locationi per regulam, quod ſucceſſor ſingularis ei ſtare nō teneatur, quia applicatur dicta ſecunda declaratio eiuſdem, alia autem opinio proce-
97 dit, quando dicta obligatio ceſſat ex eo, quod ius locatoris expirauerit,& cum eo ius conductoris, quia tunc cum locatio nulla amplius adſit, non ſufficit ſuceſſorem conſenſiſſe pro vno anno, vt cenſeatur locatio renouata pro alio, vt dicit *Rota in dec.* 2. *de locat. in nou.* cum qua tranſit *Mantic.& Molin. in loc. ſupracit.* intrat enim declaratio octaua, vt dixi in ea.
98 Sextus caſu eſt ſi dominus obligauerit conductori bona pro obſeruantia contractus, quoniam in caſu iſto non applicatur ratio regulæ quam diximus eſſe, quia conductor nullum habet ius in re conducta, vnde ſequitur, vt nec ipſa regula applicetur,& ſingularis ſucceſſor colono ſtare debeat, vt docuit *Bart. in l. emptorem num.* 2. *C. locat. Mareſcot.variar.reſol. lib.1.cap.18. num.12. Rot. coram Caualer. dec.612.num.11.Gregor. dec.68.num.2.* Quod ampliatur,vt procedat
99 non ſolū ſi adſit hypotheca ſpecialis fundi locati, ſed etiam ſi adſit tantum generalis omnium bonorum locatoris *Bart. in dict. l. emptorem num.2. Couar. variar. lib.2. cap.1. num.3. Duen. reg.* 246. *lim.7. Scapuc.de ſing. ſucceſſ. lim.15. num.8. & ſeq.* ſed iſta amplia-
100 tio nō tranſit ſine contradictione, eſt enim in hoc quæſtio multum controuerſa,vt dicit *Rot. coram Gregor. deciſ.68. num.3.* & quod
101 non ſolū ſit neceſſaria ſpecialis, ſed etiam vlterius requiratur pactum de interim non alienando, tradit *Franc. deciſ. 302.num.3.& num. 9.* vbi etiam ſtante iuramento *Apicell. de dilat. quinquenn. tit. 1.num.104.ante med. Gutier. in repetit. l. nemo poteſt. num. 43. & 44. ff. de legat.* 1. *Gratian. diſc.37. num.* 26.
102 Verum pro intelligentia diſtinguendum eſt inter prætenſionem, quod ſucceſſor ſingularis debeat ſtare locationi præciſe, & pretenſionem, quod ei debeat ſtare cauſatiue, ideſt, quatenus nolit ſoluere conductori damna, & intereſſe, & quo ad iſtam ſecundam procedit prima opinio,vt ſufficiat hypotheca generalis, nam ea mediante datur conductori inſiſtentia, & retentio fundi donec intereſſe ſibi ſoluatur *Gozad. conſ. 100. num. 24. & late Scapucc. de ſing. ſucc. lim.15. num.8. vbi de magis com. & declarat Gutier. ſub d. nu.* 44. vbi dicit communem, & de mente omnium, de quo etiam teſtatur *Oſaſc. deciſ.156. num.6.* & tenuit *Rot. coram Gregor.deciſ.68.num.3. verſ. ſecundo quia.*

Quo autem ad primam prætenſionem, vt ſucceſſor ſingularis ſtet locationi præciſe,
103 omnes admittunt, quod ſufficiat dictum pactum de non alienando, vna cum hypotheca ſpeciali, quia tunc impeditur rei alienatio *l. ſi creditor §. fin. de diſtr. pignor. plene Vinc. de Franc. deciſ.302. n.3.* Sed an etiam cum hypotheca generali,eſt controuerſum, vt videre eſt penes *Oſaſc. deciſ. 156. num.4.*
104 & in negatiuam inclinare videtur *Scapuccin.dict.lim.15. num. 12. Auendan. de cenſib. cap. 85. numer. 13. & ſeq.* & cum alijs *Vela differ. 20. num.14.* & videtur verior opinio,
105 niſi pactum ſit generaliter prohibens alienationem omnium,& ſingulorum bonorum adiecta pariter hypotheca omnium,& ſingulorum quia tunc admitti poſſet contraria, vt ſenſit *Couar.variar.lib.2. cap.15. nu.3. ad fin.* Et eſt etiā controuerſū an ſufficiat hypothe-
106 ca ſpecialis ſine dicto pacto, nā affirmatiuam tenuit *Rot. in vna Rom.locationis coram Ortember. relata per Adden. ad Gregor. dict a deciſ. 68. num.* 11. contrariam vero tenent alij citati ſupra, & per ipſum *Adden.* eodem loco relati, & iſta eſt magis communis, vt patet ex eis.

Præterea controuerſia eſt etiam ſi cum hypotheca concurrat iuramentum, nam illud ſufficere etiam cum ſola hypotheca generali ſenſit poſt alios *Rot. coram Gregor. dict. deciſ. 98. num.3. verſ. primo propter, &*
107 *in d. Rom.locationis relata per Add.* ibidem, vbi quia iuramentum obligat ad obſeruantiam contractus præciſam, quando præciſa ſeruari poteſt ſine diſpendio ſalutis æternæ, & tenuit etiam *Mareſcot. variar. lib. 1. cap. 18. num.* 14. ſed ceſſante dicto pacto de nō
108 alienando, ſola hypotheca cum iuramento non videtur poſſe operari,quod dominus non poſſit vendere, quia hoc non eſt de directo contrauenire contractui,minuſque poteſt operari, quod illi non contraueniat emptor, quia virtus iuramenti ad eum non trāſit, & ſic verior videtur opinio contraria quam probant *Surd.conſ.331.nu.18.& ſeqq. Vinc. de Franc. deciſ. 302. num. 9. vbi Add. & præcipue Viſcon.* plures hinc inde referẽ-
109 At iſta ſecunda procedit,retenta illa magis communi, quod hypotheca ſpecialis nō ſufficiat, alias procedit prima, etenim hypotheca generalis vna cum iuramento operatur, ac ſi eſſet hypotheca ſpecialis, quia iuramentum habet vim ſpecialis expreſſionis *Natt. conſ.426. num. 5. Roland. conſ.6.n. 29. & ſeq. lib.1. & alijs adductis Oſaſc. deciſ. 156. num.5.*

Verum tamen non eſt ommittendum, quod ſi verum, eſſet deſtrueret fare totaliter
110 regulam, quod ſucceſſor non teneatur

 ſtare

Digitized by Google

ſtare locationi, & eſt quod hyporheca bono-
rum ſit ſolita apponi in omni contractu, &
ideo etiam ſi fuerit omiſſa, cenſeatur appo-
ſita, hoc autem ſtante, reſultat, quod ſemper
111 tenebitur ſingularis ſucceſſor ſtare loca-
tioni ex ſupra firmatis, & tradit *Scapuc. dict.*
lim. 15. numer. 9. Boer. deciſ. 182. numer. 53.
Oſaſc. deciſ. 156. num. 4. ad med. & conſonant
tradita per *Maſcard. de probat. concl. 299. nu.*
10. & 11. Sic in Curia cenſetur ſemper in
112 Inſtrumentis appoſita obligatio Camera-
lis, vti ſolita, præcipue per Notarios Audi-
toris Cameræ, vt notat *Add. ad Burat. deciſ.*
683. num. 9. & Poſt. reſol. 110. num. 10. quid-
quid ſit extra Vrbem in ſtatu Eccleſiæ in
quo videntur adeſſe aſſertiones Rotæ fere
113 contrariæ, nam quod de ſtylo apponatur
in toto ſtatu habetur in *deciſ. 91. num. 3. cor.*
Dunoz. Sen. & quod non ſit ſolita præcipuæ
Bononiæ, habetur in *deciſ. 875. num. 3. coram*
114 *Penia.* Et quod ſtante obligatione Came-
rali ex quo continet hypothecam, teneatur
ſingularis ſucceſſor ſtare locationi *Zach. de*
oblig. Cam. quæſt. 5. num. 35. & Rot. poſt eam
deciſ. 72. num. 5. Imo fortius Neapolis fuit
prætenſum, quod ſolitum eſſet apponi pa-
ctum de non alienando cum hypotheca ſpe-
ciali, vt habetur penes *Vinc. de Francin. deci.*
302. num. 4. vbi tamen *num. 7.* dicitur talem
prætenſionem non fuiſſe ſubſiſtentem.

115 Verum in primis animaduertendum,
quod concluſio, vt cenſeantur appoſitę clau-
ſulæ ſolitæ, procedit in eis, quæ ſunt de na-
tura contractus tantummodo *Iaſ. in l. fin. nu-*
mer. 10. C. de iur. emphyt. Cotta in memor. ver.
notarius ſimpliciter: Neguſ. de pignori par. 3.
membr. 1. num. 5. verſ. & facit, & alijs rela-
tis in his terminis *Vinc. de Franc. d. dec. 302.*
num. 8. vbi & *Adden.* alios referunt; & de na-
116 tura contractus locationis non eſt, quod
hypothecentur bona, cum imo nec quidem
ipſa res locata obligata de natura contractus
remaneat, vt dictum eſt ſupra in ratione re-
gulæ, & alibi, & multo minus eſt de eius
natura pactum de non alienando cum hypo-
theca ſpeciali, vt dicit *Vinc. de Franc. d. nu. 8.*
117 vnde dicta opinio, quod cenſeatur in ca-
ſu tacitè appoſitum, nullo modo tenenda eſt,
iura enim deſiderant obligationem rei eſſe
expreſſam *l. Ariſto. 3 ff. quæ res pign.* ibi, *non*
aliter in ius pignoris ſuccedit, niſi conuenerit
vt ſibi eadem res eſſet obligata, & in *Auth. col-*
lat. 9. tit. 19. de Argentarior. contract. §. inſuper
ibi, *neque enim temere hypothecam dederimus*
his qui de ea pactum non fecerunt niſi omnino
in ſcriptura eorum, quæ in bonis ſunt compro-
betur facta eſſe mentio, aut ipſi bona ſua pigno-
ri appoſuerint, adeo vt ſi quid in iure eſt cer-
tum, id certiſſimum eſt bona citra expreſſam
conuentionem obligata non eſſe, vt tradit
Faber. de error. pragmat. to. 1. deciſ. 1. error. 1.
num. 3. & ſenſit *Rot. coram Merlino deciſ. 543.*
prope fin.

118 Præterea quando deberet cenſeri appo-
ſita obligatio bonorum ex ſolito, id intelli-
gi deberet tantum quando deſuper celebra-
tum eſſet Inſtrumentum, non vbi ſolum con-
fecta eſſet Apoca priuata, iuxta firmata per
Gait. de credito cap. 2. num. 2468. & ſeq. vbi re-
probat *Burſat.* contrarium ſentientem *in con-*
ſil. 39. num. 40.

Septimus caſus ſit de pupillo poſt finitam
tutelam, qui tamen non videtur propriè dici
poſſe ſucceſſor tutoris, & propterea, an ip-
119 ſe teneatur ſtare locationi factæ per tuto-
rem, nos diximus alibi, nempe in *Cap. 8. nu-*
mer. 28. ſed quia alij eum ſucceſſorem nomi-
nant, & ſub hoc titulo quærunt, an tenea-
tur ſtare locationi, nos quoque hic dubium
tangimus, vt dicamus illud reſolui poſſe
cum quinta declaratione, dicendo, quod
cum tutor haberet liberam adminiſtrationē
tam reſpectu rei, quam perſonæ, inde ſe-
quatur, quod pupillus teneatur eius loca-
tioni ſtare, prout teneri, tradunt *Salicet. in*
l. emptorem num. 6. in fin. C. de locat. & conduct.
Ang. conſ. 245. num. 6. in princ. verſ. item loca-
tioni Gratian. diſc. 73. num. 13. Mantic. de ta-
cit. lib. 5. tit. 10. num. 24. Surd. deciſ. 299. nu. 1.
& alij adducti vbi ſupra, quo loco etiam de-
dimus aliquas declarationes, ad quas recur-
rendum erit.

120 Octauus caſus eſt de Proprietario poſt
finitum vſumfructum, an teneatur ſtare lo-
cationi factæ per vſufructuarium, & nega-
tiuam probat aperte *text. in l. ſi quis domum*
4. §. hic ſubiungi ff. locat. & per eum docet
Bald. in l. 1. num. 35. C. de iur. fiſci lib. 10. vbi
reſpondet quibuſdam legibus quę contrariū
annuere videntur, *Salicet. in l. emptorem n. 6.*
in fin. C. de locat. & conduct. & pluribus addu-
ctis dixit *Rot. coram Mantic. dec. 186. n. 2. Ce-*
phal. conſ. 181. n. 20. Caſtill. de vſufruc. cap. 73.
121 *n. 17.* quod & ampliatur, vt ſi expellat co-
lonum, iſte nullū habet regreſſum aduerſus
hæredes vſufructuarij, nec pro intereſſe, nec
pro expēſis *d. §. hic ſubiungi*, & ratio eſt quia
cōductor cenſetur ſe ſubiecisse volūtariè illi
periculo *Garz. de expen. & melior. c. 14. n. 17.*
quod adeo durum viſum eſt *Valaſc. de iur.*
emphyt. quæſt. 25. num. 3. vt auſus ſit repre-
hendere deciſionem textus præcitati, vt
dictum eſt in *cap. 34. §. 3. num. 21. & 22.* vbi
late ei reſponſum eſt.

122 Limitatur tamen, quod dictum eſt hæ-
redes vſufructuarij non teneri reficere dam-
na,

na, & expenſas conductori per proprietarium expulſo, vt procedat ſi vſufructuarius locauerit tanquam talis, non autem ſi tanquam proprietarius, quia hoc modo locando, decepiſſet conductorem, & ideo merito deberent hæredes reficere, nedum expenſas, ſed omne intereſſe *Scapuccin. de ſucceſſ. ſing. ampliat.* 10. *num.* 4. vbi & quod in dubio præſumitur locaſſe tanquam dominus, quod & alijs adductis dictum eſt etiam *d. cap.* 34. §. 3. *num.* 28.

123 Secundo limitatur, vt procedat ſi vſusfructus finiatur per mortem vſufructuarij, & hoc modo ſuccedat proprietarius, ſecus autem ſi per ceſſionem ipſius vſufructuarij, quia tunc bene poſſet conductor expulſus agere contra eum pro intereſſe *Gratian. d. ſc.* 606. *num.* 20. *Scapuccin. de ſingul. ſucceſ. ampliat.* 10. *num.* 4. *Surd. deciſ.* 326. *num.* 48. vbi & quod in dubio cenſetur locaſſe tanquam dominus, & poſſe in tali caſu repetere expenſas, dictum, & auctoritatibus comprobatum fuit in prædicto *Cap.* 34. *num.* 30.

124 Tertio limitatur, quod dictum eſt non teneri proprietarium ſtare locationi, vt procedat vltra annum, ſecus autem per annum *Gabr. conſ.* 68. *num.* 1. *lib.* 1. idque ea ratione, quia locando pro vno anno cenſetur locare de conſenſu proprietarij *l. cum antiquitas C. de vſufr.* & ſi agatur de re quæ non ſit ſolita

125 dare fructum niſi ſingulo quinquennio, tenebitur ſtare proprietarius per totum quinquennium *Bald. in l.* 1. *ad fin. C. de iur. fiſc. lib.* 10. *Alex. in l. ſi filio familias* §. *ſi vir in quinquennium num.* 20. *ff. ſol. matr. Gabr. d. conſ.* 68. *num.* 2. *Caroc. de locat. tit. de vſufr. quæſt.* 11. *Scapuccin. d. ampl.* 10. *num.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 32. *Nouar. quæſt. foren. par.* 1. *quæſt.* 95. *num.* 6.

126 Nonus caſus eſt e contra, ſi proprietarius poſt quam rem locauerit, conſtituet in ea vſumfructum, illumque ſiue cedat ſiue leget, an vſufructuarius teneatur ſtare locationi præfatæ, & in hoc habemus text. clarum in *l. arbores* 65. §. *quidquid ff. de vſufr.* dicentem poſſe vſufructuarium repellere conductorem.

Limitatur autem diſpoſitio d. textus, vt non procedat, primo, ſi relictus ſi vſusfructus vniuerſalis ſecundum *Bald. in l.* 1. *n.* 17. *C. de fruct. & lit. expenſ. Caroc. de locat. in tit. de vſufr. quæſt.* 18. *num.* 7. & licet hanc opi-

127 nionem non bene poſſe defendi cenſuerit *Alex. in l. ſi filio familias* §. *ſi vir in quinquennium num.* 14. *ff. ſol. matr.* tamen contrarij ſenſus in hoc fuit *Scapuccin. in d. ſuo tractat. de ſucceſſ. ſingul. ampliat.* 10. *num.* 6. vbi plura etiam ſubnectit ad eius comproborationem ſed opinio Alexandri videtur verior, quia dum habemus regulam certam in d. §. *quidquid*, quod vſufructuarius tanquam ſingularis ſucceſſor non tenetur ſtare locationi, quā pleniſſime etiam comprobat, & à contrarijs defendit *Caſtillus de vſufruct. cap.* 83. *num.* 1.

128 *& ſeq.* Quod vſusfructus ſit vniuerſalis, nihil facit, quia non propterea deuenit ad vſufructuarium titulo ſucceſſionis vniuerſalis, nec conſtituit eum ſucceſſorem vniuerſalem, ſed particularem, vt ex *Ruino conſ.* 51. *num.* 14. *lib.* 2. *Roland. conſ.* 8. *num.* 25. *lib.* 2. *Rimin. Iun. conſ.* 7. *nu.* 126. *& ſeq.* & alijs pluribus firmat *Caſtill. de vſufr. cap.* 58. *nu.* 7.

129 non enim applicatur hic illa quæſtio, an inſtitutus in vſufructu, ſi alius ſit inſtitutus in proprietate, & vniuerſalis poſt eius mortem, efficiatur hæres vniuerſalis, vel ne, quæ torſit ingenia doctiſſimorum virorum, tanquam multum difficilis, intricata, & de apicibus iuris, prout fatentur *Duranus de art. teſt. tit. de legat. caut.* 39. *numer.* 1. *ad med. Mantic. de coniect. lib.* 4. *tit.* 5. *numer.* 1. *Fuſar. conſ.* 196. *num.* 10. *Speda conſ.* 340. *nu.* 7. *lib.* 3. *Merlin. deciſ.* 505. *num.* 7. nam, vltra quod in ea Rota ſemper inclinauit pro negatiua, quę ſaltem hodie præualere videtur, vt late oſtēdit ibidem *Merlin. num.* 8. *& num.* 13. & in eadem deciſione illam deliberatiſſime amplectitur, ac pleniſſime firmat, quam etiam comprobauit nouiſſime *Altograd. conſ.* 104. *num.* 5. *& ſeq. lib.* 2. vbi ageretur de vſufructuario, qui propter deficientiam cohæredis, vel aliter, effectus eſſet hæres vniuerſalis, vtique egrederemur terminos quæſtionis, quia iſte non eſſet amplius ſimplex vſufructuarius, de quo agimus, ſed eſſet hæres vniuerſalis, & tanquam talis non eſſet dubium, quod teneretur ſtare locationi, ſed ſupponendo, quod ſimus in terminis ſimplicis vſufructuarij, dum vniuerſalitas vſusfructus, non facit eum ſucceſſorem vniuerſalem, ſed adhuc ea non obſtante, ipſe remanet legatarius, & ſic ſucceſſor particularis, vtique non eſt diſcedendum à regula, quod ſucceſſor particularis ſtare non teneatur locationi, & applicatur quarta declaratio eiuſdem regulæ ſupra tradita, quod non recedet ius in quo ſucceditur eſſe vniuerſale ſi titulus ſit particularis, & hanc eamdem opinionem pleniſſime, & neruosè alijs rationibus, & auctoritatibus comprobat etiam *Caſtill. de vſufruc. cap.* 73. *n.* 7. *& ſeq.*

130 Secundo limitatur, vt non procedat, ſi penſiones bonorum locatorum in conceſſione, ſeu relicto vſusfructus expreſsè comprehenſæ ſint, tunc enim vſufructuarius tenebitur ſtare locationi *Carocc. d. tit. de vſufruc.*

quaſt.17. num.3. & deducitur ex textu in *d.*
l.arbores 65.ff.de vſufr. vt beue oſtendit *Ca-*
ſtill.d.cap.73.n.12.& ſeqq. & faciunt rradita
ſupra in *quinto caſu §. applicabitur etiã n.94.*
131 Tertio limitatur ſi vſufructuarius cœpe-
rit penſiones exigere, quia tunc cenſetur ap-
probaſſe locationem, & non poteſt amplius
ab ea recedere *Caroc.d.tit.de vſufr.quaſt.17.*
num.4. quod licer nec iure, nec alicuius Do-
ctoris auctoritate ab eo comprobetur, tameu
veriſſimum eſt ſecundum *Caſtill.d.cap.73.n.*
15. & comprobatur ex dictis ſupra in *quinto*
caſu prope finem num.95.
132 Quarto limitatur, vt procedat in vero
vſufructuario, non aurem in emptore fru-
ctuum, iſte enim ſi inuenit fundum locatum
tenetur ſtare locationi ex doctrina *Alex. in*
l.ſi filiofamilias §. ſi vir in quinquennium nu-
mer.15.ff.ſol. matr. vbi dicit ita conſuluiſſe,
quam doctrinam ſequitur *Mantic. de tacit.*
lib.5. tit.10. num.33. ſed non placet ei ratio
per *Alex.* adducta, quod id procedat, quia
emptor fructuum non habeat ius in re, pro-
ut emptor de quo loquitur *l.emptorem C.lo-*
cat. quia nec emptor fundi habet ius in re,
ſed ad rem *l.1. §. hares ff. ad trebell. l.vlt.§.*
vlt.ff.de contr.empt. & ſubdit aliam rationem
133 reddi poſſe, quod emptor fructuum non
ſuccedit in plenum ius, & ideo in eo non
procedit regula, quod ſucceſſor ſingularis
non teneatur ſtare locationi, quod & dictum
eſt ſupra in ſexta declaratione *num. 57.* &
Manticam refert, & ſequitur *Scapuccin. d.*
ampliat.10. num.12. vbi & addir quod forte
poſſet etiam dici conductorem præferendũ
eſſe ratione prioritatis temporis, ex quo
134 etiam emptor fructuum dicatur condu-
ctor, quæ quidem ratio fuit etiam adducta
per *Imol.* ab eo non citatum in *Clem.1.nu.15.*
de reb.Eccleſ.non alien. quem refert, & ſequi-
tur *Cancerius variar. par.1. cap.14. num.32.*
vbi tamen etiam oſtendit late differentiam
135 inter iſtum fructuum emprorem, ac em-
ptorem vſusfructus, ex quo iſte, etiam ſi ſit
emptio ad tempus, ramen habet partem do-
minij *l.4.ff.de vſufr.* quod poteſt concedi ad
tempus *arg.l.fin. C. de legat.* ex quo reſpon-
deri poſſet ad obiectum quod forte quis fa-
ceret contra concluſionem ſupra firmatam
in principio huius caſus, vſufructuarium
non teneri ſtare colono dicendo, imo teneri,
ex quo in eo quoque applicetur d. declara-
136 tio ſexta, dum nec ipſe ſuccedit in ple-
num ius, nam ſatis dicitur ſuccedere in ple-
num ius, ad hunc effectum, is, qui conſe-
quitur vſumfructum, dum plene aſſequitur
eam partem dominij, in qua continetur vſus
rei promiſſus conductori, adeo vt nulla poſ-
ſit aſſignari rationabilis differentia ad hunc
effectum inter legatum rei, & legatum vſuſ-
fructus ipſius rei, nam etiam in iſto venit
poteſtas percipiendi omnes fructus, & non
cenſerur reſeruatum ius coloni, prout in le-
gato rei, vt poſt Imolam, dicit *Mantic.de ta-*
cit.lib.5.tit.10. num.5. & Scapuccin.de ſingul.
ſucceſſ.ampliat.3. num.3. alias ſi hæc reſpon-
ſio non placeret, neceſſe eſſet dicere præfa-
tam declarationem limitari in vſufructuario,
prout videtur eſſe ſenſus *Mantic. de tacit.*
lib.5.tit.10.num.25.& 26.
137 De vſuario quoque idem dicendum eſt,
ac de emptore fructuum, vt ſcilicet, & ipſe
teneatur ſtare conductori, eaque præcipua
ratione, quod nec ipſe habeat aliquod do-
minum in re, ſed merum vſum, qui fuit con-
ceſſus etiam conductori, vt patet in defini-
tione locationis, & conductionis de qua in
cap.1. & ideo iſte præferri debet tanquam
prior, vt dictum eſt ſupra de d.emptore fru-
ctuum, adeout non remaneat locus ambigẽ-
di, vt dicit *Scapuccin.in d.ampliat.10.num.11*
Duen.reg.240.lim.11.

Decimus caſus ſit in ſuccedente titulo
lucratiuo, & ſpecialiter in fideicommiſſario,
legatario, primogenito, & donatario, an
ſtare teneãtur locationi factæ per antecesſo-
rem & loquendo generaliter de ſuccedente
138 titulo lucratiuo, quod etiam in eo proce-
dat regula, vt ſi ſit ſucceſſor ſingularis non
teneatur ſtare locationi, tradit *Mantic.de ta-*
cit.lib.5.tit.10.num.4. & fortius, quod om-
nis ſuccedens titulo lucratiuo non teneatur
ſtare locationi, docuit *Alberic. in l. arbores*
num.2. ff. de vſufr. & quemadmod.quis vtat.
139 *fruat.* Sed hæc propoſitio Alberici eſt ni-
mis ampla, dum videtur excludere in ſuc-
cedentibus titulo lucratiuo, omnem limi-
tationem Regulæ, & ideo merito reproba-
tur à *Scapuccin. de ſingul. ſucceſſ. ampliat.4.*
num.2. & ſeq. vbi num.6. dicit Albericium
fuiſſe inaduertenter locutum, & deueniendo
ad caſus ſpeciales, melius patebit veritas.

Incipiendo igitur à legatario, & fideicõ-
miſſario, diſtinguendum eſt inter locatio-
140 nem factam à teſtatore, & locationem fa-
ctam ab hærede grauato, & ſi facta ſit à te-
ſtatore, aut agitur de fideicommiſſario par-
ticulari certæ rei, ſeu legatario, & dicen-
dum eſt eum non teneri, quia applicatur re-
gula, quod ſucceſſor ſingularis non tenea-
tur, quod, & probat in ſpecie *text. in l. qui*
fundum 35.ff.locat. & tradunt *Bald.in l.1.nu-*
mer.17.poſt med.C.de vſur.& fruct.legatorũ,
141 vbi, quod neque poteſt legatarius agere
ad penſiones, niſi in legato dictum ſit, ſaluo
iure coloni, *Peregr.de fideicom.art.40.nu.90.*
Mantic.

Google

Mantic.de tacit.lib.5. tit.10 num.5. Scapuccin. ampliat.3.num.1.& late ſeqq.Rot.poſt Viuian.
142 *deciſ.56.num.*11. intelligendo tamen ſemper de locatione ad breue tempus, per quã conductor non acquirit ius in re, quia quoad locationem ad longum tempus, ſecus eſt dicendum, vt declaratum fuit generaliter ſupra, & in his terminis declarat poſt *Bart. Peregr. dicto artic.40.num.95.* Aut eſt vniuer-
143 ſalis, & tunc quia iſte eſt loco hæredis, & in eum tranſeunt omnes actiones actiuæ, & paſſiuæ *l. poſtulante §. ſed & in huiuſmodi ff. ad trebell. & l.ſi filius ff. quod cum eo,* tenetur
144 locationi ſtare *Peregr. d.artic.40. num.92. Statill.de Salu.interdict.inſpect.4.cap.1.nu.35. Scapuccin.d.ampliat.3.num.8.& 9.*
145 Vbi autem locatio facta ſit ab hærede grauato, licet aliqui voluerint fideicommiſſarium non teneri illi ſtare, relati per *Fuſar. de ſubſtitutionibus quæſt.526.num.2.*& præcipue *Molin.de primogen. lib.1. cap.21. num.3.* Tamen contrarium videtur verius, quia fideicõmiſſarius eſt de ſucceſſoribus in quos fit tranſlatio de neceſſitate, & ſic applicatur declaratio ſeptima ſupra tradita *nu.*58. quod etiam ſucceſſor ſingularis, quando eſt neceſſarius, tenetur ſtare locationi per anteceſſorem factæ, prout poſt antiquiores relatos per *Fuſar.d.quæſt.526.num.1.* tenent *Peregr. de fideicom.artic.40.num.102.& ſeqq.* vbi doctiſſime contraria argumenta ſubmouet *Statil.Pacif.de ſalu. inſpec.4.cap.1.nu.36.Scapuccin.de ſingul.ſucceſ.ampliat.3.num.*10. *Ciarlin. contr.93.num.3.* vbi quamplurimos alios cumulat, ex quibus dignoſcitur hanc opinionẽ eſſe etiam magis communiter receptam.
146 Ampliaturque d. opinio, vt procedat tã in fideicommiſſario vniuerſali, quàm etiam in particulari, & tam in locatione facta à primo hærede, quam etiam in facta à primo fideicommiſſario, vel ſubſequentibus reſpectu aliorum, cum ſemper militet eadem ratio *Peregr.d.artic.40.num.102.poſt med.Fuſar.d. quæſt.526.num.3.& 4.*
147 Limitatur verò, vt procedat in locatione ad modicum tempus, non autem in ea, quæ eſt facta per hæredem grauatum ad lõgum tempus, nam quo ad iſtam licet dictum fuerit ſupra, quod immò ſucceſſor ſingularis tenetur ei ſtare, tamen declaratum etiam fuit, id procedere, quatenus fuerit valide facta, & iſta declaratio applicatur, quia lo-
148 catio ad longum tempus eſt alienatio, vt alibi fuit explicatum & hæres grauatus non poteſt alienare *Auth.res quæ & l.fin.§.ſed quia C.com. de legat.* & ideo, nec valet locatio ad longum tempus per eum facta *l.fin.C.de reb. alien.vbi Bart. & alij.Peregr. de fideicom. artic.40.num.106.Scapuccin. d.ampl.3.num.12. Fuſar.quæſt.526.num.5.Ciarlin.contr.93.n.3 Gratian.diſc.37.num.14.*

Et ſtante dicta nullitate, non poterit prætendere conductor, quod teneatur ſtare fideicommiſſarius, ſaltem pro breui tempore, pro quo permiſſa eſt locatio grauato, quia locatio ad longum tempus, eſt nulla in totum, *Alex. conſ.17. num.11. lib.4. Molin. de primogen.lib.1.cap.21.num.15.& 28. Peregr.*
149 *artic.40.num.106.* vbi etiam reddit rationem, quia alias mutaretur ſpecies contractus, cum multum interſit inter locationem ad longum tempus, & locationem ad breue tempus, & faciunt tradita in ſimili de locatione bonorum Eccleſiæ, vltra tempus permiſſum, facta, quod non ſuſtineatur in tempore permiſſo, de quo late in *cap. 14. §. 7. poſt princ.*
150 Quo autem ad primogenitum ſuccedentem in maioratu, ſeu primogenitura, quod non teneatur ſtare locationi factæ per anteceſſorem ſuum, firmat *Molina de primogen. lib.1.cap.21.num.1.& Scapuccin.de ſingul.ſucceſſ.ampliat.5.num.1.& ſeqq.* & tenuit etiam *Pacif.de Saluian.inſpect.4.cap.1.nu.23.& 24.* cum alijs pleniſſima manu more ſuo cumulatis per *Caſtill.de coniect.to.6.cap.161.n.15.* ex quibus patet hanc eſſe communem, & eſſe adeo communem, vt nemo ab ea diſcrepauerit aſſerit *Molin. d.cap.21. num.3.in fin. & Caſtill.d.num.15.*

In contrarium tamen vrget quod primo-
151 genitura nihil aliud eſt, quam fideicommiſſum primogenitorum fauore relictum, ex relatis per *Molin.de primogen.lib.1.cap.1.nu.7. & Fuſar. de ſubſtitut. quæſt.277. num.70. & quæſt 387.num.10.* ergo ſicut diximus fideicommiſſarium teneri ſtare locationi, ita dicendum eſt de primogenito; & quod valeat hoc argumentum probat ipſemet *Molin. in ſupracit.cap.21.num.1.lib.1.* dum ſupponens, quod fideicommiſſarius non teneatur ſtare locationi, eodem argumento vtitur ad probandam prædictã opinionẽ de primogenito.

Ad ſuſtinendam primam, & communem opinionem, animaduertendum, quod licet primogenitura, ſeu maioratus in pluribus
152 conueniat cum fideicommiſſis, tamen in aliquibus differt, & ſignanter in eo quod fideicommiſsarius debet capere de manu hæ-
153 redis rem fideicommiſso ſubiectam *l.eam quam C. de fideicom.* & poni per hæredem in locum ſuum *l.qui quadringenta ff.ad trebell.* & ſic ſuccedit per viam tranſmiſſionis de vna perſona in aliam, cum imò nec poſſit ſucceſſiue vocatus agere, niſi facta ſibi per grauatum reſtitutione *l.2.in princ.& l.reſti-*

tuta

Digitized by Google

tuta ff. ad trebell. Menoc. de adipiſc. rem. 4. numer. 166. & ſeq. quod ſecus eſt in primogeni-
154 tura, quia in ea non ſuccedītur per viam tranſmiſſionis de vna perſona in aliam, ſed vno ſublato de medio, alius ſuccedit ex perſona propria, vt poſt *Caſtren. in conſ. 164. lib. 2.* declarat *Dec. conſ. 498. num. 19.* & optimè differentiam iſtam tradit, ac latius comprobat *Molin. de primogen. lib. 1. cap. 1. nu. 14. iuncto num. 17.* & ſequitur *Caſtill. lib. 5. de coniect. cap. 65. num. 84. & 85.* vnde patet, quod in primogenitura applicatur declaratio octaua ſupra tradita *num. 60.* quod quando ius anteceſsoris locantis non tranſmittitur in ſucceſsorem, ſed potius extinguitur, & finitur, licet non applicetur regula, quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtare locationi, quia intret aliqua alia declaratio, ſeu limitatio eiuſdem regulæ, tamen adhuc ſucceſſor non tenetur ſtare alia ratione, quia nempe reſoluto, & extincto iure locatoris, reſoluitur etiam, & extinguitur, ius conductoris per reg. *l. res vectigalis ff. de pignor. cum alijs ibi citat.*

155 At diſtinctio iſta procedit in Primogenitura facta per contractum, de qua loquitur *Caſtren. & Dec. ſupra citati*, nempe in dona-
156 tione, quia tunc tot cenſentur donationes diſtinctæ, & independentes, quot perſonæ quibus ſucceſſiue donatum fuit, *Bero conſ. 53. numer. 18. lib. 1. Menoc. conſ. 1153. numer. 1. & ſeq. Ger. Spin. conſ. 49. numer. 47. & ſeq. Altograd. conſ. 43. numer. 66. lib. 2. Merlin. deciſ. 404. numer. 7.* licet enim in donatione poſſit con-
157 ſtitui fideicomiſſum, vt in ſpecie, quod primogenitura etiam in donatione inſtituta cenſeatur per fideicomiſſum, tradit *Molin. de primog. lib. 1. cap. 1. num. 9.* tamen eſt fi-
158 deicomiſſum improprium *Molin. de pact. nupt. lib. 3. quaeſt. 22. num. 15. verſ. impropria. Peregr. art 51. numer. 2. verſ. & licet. Gionag. conſ. 34. num. 6. lib. 2. Surd. conſ. 247. num. 4. verſ. vnum tamen fateri. Fontanell. de pact. nupt. clauſ. 4. gloſ. 9. par. 3. num. 34.* adeout in eo vocatus cõlequatur potius iure directo à donante, quam obliquo à grauato *Suarez. alleg. 9. nu. 16. poſt princ. Surd. conſ. 375. num. 34. Marta voto 215. num. 1. & ſeqq.* at vbi primogenitura inſtituta eſſet in teſtamento per viam veri, & proprij fideicõmiſſi, prout practicari plurimum ſolet in
159 Italia, tunc recedendum eſſet a dicta opinione cõmuni, & dicendũ ſucceſſorem in ea ſtare debere locationi, prout dictum eſt de fideicommiſſario, & in ſpecie de ſucceſſore in primogenitura, ſenſit *Caroc. de locat. tit. de poſſeſ. maiorat. quaeſt. 1. num. 1. & 8.* & apertius *Peregr. de fideic. art. 40. num. 96. ad fin.*

Retenta autem prædicta diſtinctione inter primogenituram inſtitutam per viam donationis, & inſtitutam per viam veri, & proprij fideicommiſſi, ſequitur, vt diuerſimode declarari debeat reſolutio in vtroque
160 caſu, nam in primo, nempe vbi primogenitura eſt inſtituta per viam donationis, procedit, vt quod dictum eſt primogenitum ſtare non debere locationi, habeat locum in locatione facta ab anteceſſore in primogenitura, non autem in facta ab inſtitutore primogenituræ, vt volunt *Guttier. can. quaeſt. cap. 36. num. 11.* vbi tamen declarat procedere in locatione facta ante fundationem primogenituræ non poſtea, ſi primogenitura ſit irreuocabilis *lib. 1. & Scapuc. dict. ampliat. 5. num. 8.* quia donatarius tenetur ſtare locationi factæ à donante, vt dicam infra.
161 At ſecus eſt in fideicommiſſario, ſeu legatario, quia non tenentur ſtare locationi per teſtatorem factæ, niſi in quantum ſint ſucceſſores vniuerſales, vt probatum fuit ſupra.
162 Sic etiam quamuis primogenitus ſucceſſor recipiendo penſiones à conductore, non obligetur propterea ſtare locationi, niſi pro anno illo, pro quo penſiones recepit, vt firmat *Molin. de primog. lib. 1. c. 21. n. 7.* tamen
163 hoc quoq; procedit ſi agatur de primogenitura inſtituta in donatione, ex quo tũc ſucceſſor in ea non ſuccedit anteceſſori per viã traſmiſſionis, ſed per viam priuationis, & deficientiæ illius, & ſic applicantur tradita in declaratione octaua, ſecus autem ſi ſuccedat per viam veri, & proprij fideicommiſſi, vt ſupra diſtinctum eſt. Et idem dicendũ eſt de alijs declarationibus, quæ præfatæ concluſioni, quod ſucceſſor in primogenitura non teneatur ſtare locationi, applicari poſſunt, quas hic omitto, quia vti communes alijs caſibus, alibi tradidi, ſed in ſpecie videri poterunt penes *Molin. de primog. dict. cap. 21. num. 14. & ſeqq. lib. 1. & Scapuccin. de ſing. ſucceſ. dict. ampl. 5. num. 9. & ſeqq.*
164 Quo vero ad donatarium, dicendum eſt, quod etiamſi ſit particularis, adhuc teneatur ſtare locationi, quia cenſetur donata res cũ
165 onere ſuo, & ſic cum onere illo permittendi conductorem ea re vti, vt plene firmauit *Surd. deciſ. 172. num. 7.* & latius comprobauit *Scapucc. de ſing. ſucceſ. ampl. 4. num. 2. & ſeqq.* Non enim applicatur ratio illa in qua dictũ eſt ſupra fundari concluſionem, quod ſucceſſor ſingularis locationi ſtare non teneatur, videlicet, quia in eum non tranſeat
166 actio perſonalis, quia non procedit ſi ſucceſſor ſingularis titulum habeat lucratiuũ, vt per *text. in l. ſi me, & Titio ff. ſi certum petat*

petat. aduertit in propoſito *Mantic. de tacit. lib.5. tit.11. ſub num.* 20. & ſequitur *Scapucc. dict. ampl.* 4. *num.*6. Neque applicatur *text. in l. qui fundum ff. locat.* cum alijs auctorita-
167 tibus ſupra adductis probantibus legatarium non teneri ſtare locationi, quia licet legatum dicatur donatio quædam §. *legatũ*
168 *In ſtit. tit. de legat.* tamen in pluribus differunt. & ſignanter in hoc, quod legatum latius interpretatur fauore legatarij, & propterea non applicatur dicta ratio, quod cenſeatur teſtatorem reliquiſſe cum onere illo, quod habebat teſtator permittendi conductorem re vti *Scapuc. d. ampliat.*4. *num.*4. &
169 *ſeq.* cenſetur enim teſtatorem legaſſe, ſeu fideicommiſiſſe rem vti liberam, ita vt quatenus non ſit, hæres teneatur eam luere *l. ſi res obligata* 60. *in princ. ff de legat.* 1. & *l. prædia* 6. *C. de fideic.* quod non procedit in donatione iuxta *Rot. in decis.* 143. *numer.*5. & *ſeq. par.*5. *rec.* & *deciſ.*517. *poſt Genc. de cenſ. Cyrocc. diſc.* 52. *num.* 61. quod tamen non tranſit ſine difficultate, ex traditis per *Gratian. diſc.* 955. *num.* 23. & *ſeqq.* & *Genc. de cenſ. q.*79. *n.*25. & *ſeq.*
170 Procedunt autem prędicta ſi agatur de locatione facta ab ipſo donante, nam vbi ageretur de donatione pluribus ſucceſſiue facta, & vnus ex primis donatarijs locaſſet, & quæreretur, an ſucceſſiue vocatus ſtare deberet illi locationi, dicendum eſſet non teneri ſtare, iuxta tradita ſupra in primogenituris *num.* 159.
171 Vndecimus caſus ſit ſi emphyteuta, vel feudatarius locauerit bona emphyteutica, vel feudataria, & quæratur, an eius ſucceſſor ſtare teneatur locationi, in quo ſi agatur de emphyteuſi, vel feudo hæreditario, vtique eſt reſpondendum affirmatiuè, quia ſucceſſor debet eſſe hæres, & proinde non poteſt impugnare factum defuncti, vulgata *l. cum à matre C. de rei vindic.* & in propoſito *Scapucin. de ſing. ſucc. ampl.*11. *num.*8. & 9. vbi, & idem eſſe ſi ex forma ſtatuti, vel alias, bona emphyteutica ſint redacta ad inſtar allodialium.
172 Si vero emphyteuſis ſit ex pacto, & prouidentia, videbatur prima facie dicendum ſucceſſorem in ea teneri ſtare locationi ad iſtar ſucceſſoris in fideicommiſſo, ſed contrarium ſentire videtur *Scapuccin. in dict. tract. de ſing. ſucceſ. ampl.* 11. *num.* 10. & licet adducat rationem, quod reſoluto iure emphyteutæ, omne ius dicitur reſolutum, & alleget auctoritates loquentes de fine emphyteuſis, & ſic concludentes, quod non teneatur ſtare dominus directus, qui ſuccedit, reſoluto iure emphyteutico, & finita emphyteuſi, de quo dicemus infra, non autem in ſucceſſiuè vocato, tamen crederem, & in iſto procedere dictam rationem, quod reſoluto iure datoris reſoluatur ius acceptoris, & applicari declarationem octauam regulæ ſupra traditam, quia emphyteuta non traſmittit ius ſuum in ſucceſſiue vocatum, ad inſtar grauati per fideicommiſſum, nam iſte ante euentum conditionis fideicommiſ-
173 ſo adiectæ habet dominium bonorum, quę interim dicuntur ſua *Pincil. in l.*1. *par.*2. *n.*5. *C. de bonis matern. Menoc. conſ.*955. *num.*28. *Leon. conſ.*13. *num.*14. & *ſeqq. Becc. conſ.* 160. *num.* 18. *Surd. conſ.* 73. *num.*78. *Rauden. reſol.*33. *num.*16. *verſ. præterea. Peregr. art.*35. *num.* 29. *ad fin.* & *deciſ. Patau.* 64. *numer.*2. *Magon. deciſ. Flor.*72. *num.*6. & 7. *Seſſe deciſ.* 53. *num.* 5. Et quatenus conditio non puri-
174 ficetur, vel purificata deficiat, ſubſtitutus dominium continuat, quia reſtituit bona vocato ſi adſit, & ſi non adſit, vel nolit ea
175 recipere, continuat ea retinere tanquam dominus, ita vt ſi interim alienauit ſuſtineatur alienatio etiamſi fuiſſet expreſſe prohibita *Natta conſ.* 445. *num.* 19. & *conſ.* 470. *num.*3. *Gabr. conſ.* 96. *num.* 8. *lib.*1. *Menoc. conſ.*732. *num.*54. *Roland. conſ.*25. *num.*18. *lib.*1. *Rot. deciſ.*169. *num.*2. *par.*4. & *deciſ.*8. *num.*13. *par.*7. *recent.* & exiſtente conditione, ac petente vocato, ipſe ei reſtituit *Menoc. adipiſc. rem.*4. *num.*166. & *ſeq. Rot. cor. Burat. deciſ.*115. *num.*1. cum debeat fideicommiſſatius poni per hæredem in locum ſuum *l. qui quadringenta ff. ad trebell. Molin. de primog. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 14. at emphyteuta non eſt
176 interim dominus, quia dominium directũ remanet penes concedentem, & deficiente ſucceſſiuè vocato, non retinet ſibi rem, ſed ea deuoluitur ad dominum directum, & ſucceſſiuè vocatus non indiget aliqua reſtitutione præcedenti, ſed vigore inueſtituræ ſuccedit, & immittitur *Bald. in cap. ceterum num.*11. *de iudic. Roland. conſ.* 1. *num.* 52. & *ſeq. lib.* 1. *Intrigliol. de feud. cent.* 1. *quæſt.*55. *num.* 12. *Surd. conſ.* 571. *num.* 4. *verſ.* & *in feudis. Roſental. de feud. cap.*7. *concl.*8. *num.*3. *Rot. deciſ.*220. *nu.*3. *par.*4. *diu.* & *deciſ.*2159. *num.*29. *cor. Coccino.*
177 Vbi autẽ ſuccedat ipſe dominus directus, diſtinguendum eſt inter ſucceſſionem ex cauſa neceſſaria, puta iuris emphyteutici, ſeu legis inueſtituræ, & ſucceſſionem ex cauſa merè voluntaria retroceſſionis factæ per emphyteutam, & ſtante prima, clarum eſt eum non teneri ſtare locationi, cum omne ius conductoris per reſolutionem iuris emphyteutæ, qui locauit, expirauerit, iuxta tradita in dicta declaratione octaua,

quæ

Digitized by Google

quæ euidenter applicatur *Fulgin. de iur.emphyt.tit.de renunciat.quæſt.11.num.1.* adeout
178 nec emphyteuta, ſeu eius hæres teneatur ad aliquod damnum conductori reficiendũ, ſi rem vti emphyteuticam locauit, ex quo dicatur locatio finita ex natura rei, quo caſu nec euictio debetur *Seraph.deciſ.1480.nu.4.* & in his terminis *Scapuccin.dicta ampliat.11.num.4.Borgn.deciſ.25.num.8.par.2.*& faciunt ſupra tradita de locatione facta ab vſufru-
179 ctuario. Stante autem ſecunda, quia nempe emphyteuta ſponte rem vendiderit, aut donauerit, aut aliter ceſſerit, vel reliquerit Domino, contrarium eſt dicendum, quia tunc ius emphyteutæ non extinguitur, ſed transfertur, & ideo debet tranſire cum onere ſuo, vt conſuluit *Bald. conſ.372. per tot.lib.1.* vbi aliquas etiam rationes addit, & in fine dicit, hanc opinionem eſſe multum æquam, & cũ eo tranſeunt *Tiraquell.de retract.lignag.§.34 gloſ.1.num.9.Mantic.de tacit.lib.5.tit.10.n.31 Fulgin.de iur.emphyt.d.tit.de renunc.quæſt.11. Scapuccin.d.ampliat.11.n.5.Sard.dec.286.n.4*

Verum licet præfati loquantur abſolutè, & indiſtinctè, tamen prima facie videbatur conſtituenda regula in contrarium, quod ſcilicet etiam in d. ſucceſſione voluntaria, dominus non teneatur ſtare locationi, & opinionem præfatam intelligendam eſſe, vel in locatione ad longum tempus, vel ſtante hypotheca, vel quid alio concurrente per quod recedi deberet ab ipſa regula, quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtare locationi, dum non appareat ratio ab ea recedendi, ſed perpenſis eis quę adducuntur per *Bald.in d. conſ.372.* talis ratio non deeſt, dicit enim vltimo loco, quod conductus à primo conductore, habet cauſam, à primo locatore, ergo non poteſt per primum locatorem expelli, quod idem eſt, ac ſi diceret, quod dominus primus locator concedendo emphyteuſim tacitè dedit emphyteutæ primo conductori facultatem ſublocandi, vnde applicatur tertia declaratio dictæ regulæ, quod ea nõ procedat quando ſingularis ſucceſſor tacitè cõſenſit anteceſſorem locare poſſe, & ſic vera eſt opinio ſupra firmata, vt indiſtinctè teneatur dominus directus ſtare locationi, quando ius emphyteuticum non eſt ſui natura reſolutũ, ſed in ipſum voluntariè tranſlatum.

180 Quod & procedit nedum in locatione facta ab emphyteuta, ſed etiam in qualibet ſublocatione per conductorem poſtea renunciantem facta, cum in qualibet locatione veniat facultas ſublocãdi, vt ſuo loco dictũ eſt.

181 Limitatur tamen d.concluſio, vt procedat ſi renunciatio, ſeu ceſſio prædicta fieri non poſſit inuito domino prout fieri regulariter non poteſt in locatione, & emphyteuſi, nam ſi fieri poſſit, & facta ſit, prout, ſecundũ aliquos, poteſt de iure in feudo, & aliquibus in locis, mediante ſtatuto, in emphyteuſi, & locatione, tunc rationi non congruit, vt dominus ſtare teneatur locationi, vt firmat *Tiraquell. de retract.lignag.§.34.gloſ.1.num.10.*

182 Præterea dubitari poterit, an ſi emphyteuta non vendiderit directo domino, ſed alteri tertio, ipſeque dominus voluerit vti prælatione quam iura ſibi concedunt, in tali venditione, quodnam ex membris præfatæ diſtinctionis applicetur, & videbatur applicari ſecundum de voluntaria acquiſitione, cum tam reſpectu emphyteutę venditio fuerit voluntaria, quàm reſpectu domini voluntaria emptio, & tamen contrarium fuit deciſum per Senatum Pedemontanum penes *Oſaſc. deciſ.156. per tot.* quia dominus non vtitur iure priuati, ſed iure emphyteutico, & ſui dominij, itaut hoc quoque caſu ius emphyteutæ, qui locauit reſoluatur.

183 Et dubitari etiam poteſt, ſi emphyteuſis, ſeu feudum reuertatur quidem ad dominũ ex lege feudali, aut emphyteutica, ſed culpa emphyteutæ, eaque commiſſa poſt locationẽ factam, puta quia omiſerit canonem ſoluere, vel abſque conſenſu domini alienauerit, an dici debeat iſta reuerſio voluntaria, & talis, quæ præiudicare conductori non debeat, maximè attenta culpa, quæ tertio nocere nõ debet, & licet eam nocere non debere conductori ſenſerit *Purpur. conſ.429. num.6.* &
184 cum eo tranſire viſus ſit *Mantic. de tacit. lib.5.tit.10.num.30.* tamen id procedere poteſt quoad effectum, vt conductor poſſit ab ipſo emphyteuta damna repetere, at reſpectu domini, ipſe non tenetur ſtare locationi, quia emphyteuſis reſoluitur per legem emphyteuticam, & factum emphyteutæ, nempe locatio, non poteſt reſolutionem impedire, ſeu moderare, itaut non ſit libera; nec applicatur, quod culpa non debet nocere tertio, quia procedit quando eſt culpa ad illud ordinata vt noceat, non autem quando non eſt ad id ordinata, ſed præiudicat ei per indirectum, ſeu in quandam conſequentiam *Bald. in l.2.num.17. C.de reſcind.vend.* & alijs adductis declarat in propoſito *Scapuccin.d.ampliat.11.num.6.*

185 Duodecimus caſus erit ſi e contra dominus locauerit ad breue tempus, ac deinde bona locata in emphyteuſim, ſeu feudum conceſſerit, aut ad longum tempus locauerit an acquirentes per contractus iſtos teneãtur ſtare illi locationi præcedenti, & reſpondendum eſt negatiuè, quia applicatur regula de ſucceſſore ſingulari, quæ procedit etiam in ſucce-

Digitized by Google

ſuccedentibus in ſolo dominio vtili, vt emphyteutis *Bart. in l. penult. C. de mancip. & colon. lib. 11. Scapuccin. d. ampliat. 11. num.* 7. & faciunt ea, quæ dicta ſunt ſupra in caſu 9. de acquirente ſolum vſumfructum.

186 Limitatur tamen hæc traditio, vt procedat in emphyteuta priuati, ſecus autem in emphyteuta Fiſci, vel Eccleſiæ, iſte enim tenetur ſtare colono *Bart. vbi ſupra*, & alijs late adduct. *Caroc. de locat. tit. de iure emphyt. quæſt. 19. per tot. & Scapuccin. d. ampliat. 11. num.* 7. patebitque veritas, & ratio huius limitationis ex mox dicendis.

187 Decimus tertius caſus ſit in ſucceſſore ſingulari Fiſci ſeu Eccleſiæ, de quo ſi quæratur, an teneatur ſtare colono, reſpondendum erit affirmatiuè, nam quo ad eam qui emit à Fiſco, quod teneatur ſtare colono, eſt *text. in l. fin. prope fin. principij ff. de iur. Fiſci*, & quo ad emphyteutas, quod ſi expellant colonos priuentur prædijs ſibi conceſſis, eſt *text. in l. penult. C. de mancip. & colon. lib.* 11.

Verum quod attinet ad præfata iura antequam ea dimittamus animaduertendum textum in *d. l. fin.* probare emptorem teneri per annum tantum, dicit enim illum penſionem eius anni à colono recepturum, & ibidem *gloſ. in ver. eius, addit, tantum.*

Et quo ad *text. in d. l. penult. C. de mancip. & colon. lib.* 11. animaduertendum quod loquitur de expellentibus colonos antiquiſſimos, & ideo, dum dicit priuandos prædijs, cum hæc ſit pœna, non poteſt extendi ad expellentes ſimplicem conductorem *Scapuccin. ampl. 7. n.* 8. in pœnalibus enim nõ debet fieri extenſio *Seraph. deciſ. 1443. num. 12. &* 13.

Inferunt tamen ex eiſdem iuribus Doctores, quod ſingulares ſucceſſores Fiſci abſolutè teneantur ſtare locationi per eumdem Fiſcum antecedenter factæ *Bart. in d. l. penult. in princ. C. de mancip. & colon. lib. 11. Ang. conſil. 245. nu. 6. in princ. verſ. fallit tamen Duen. reg. 240. lim. 8. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 10. nu. 28. Scapuccin. d. tractat. de ſingul. ſucceſſ. ampl. 7. num. 7. Poſth. de ſubhaſ. inſpet. 44. num.* 75.

188 Dicunt autem quamplures hoc conſtitutum ſpecialiter per iura prædicta in Fiſco, ne conductores expulſi habeant contra ipſum regreſſum, & ipſe teneatur eis damna reficere, vt refert *Scapuccin. d. ampl. 7. nu.* 7. ſed ipſe ſub *num. ſeq. verſ. cæterum*, inſurgit contra eos, dicens, quod recurrere ad rationem ſpecialitatis eſt refugium miſerorum, & debilitas intellectus, at in hæc prorumpit, quia forte non obſeruauit præfatam rationem, ne Fiſcus teneatur colonis haberi in ipſo textu dictę *l. fin. ff. de iur. Fiſci* & conſiderari per *gloſ. in d. l. penult. C. de mancip. & colon. lib.* 11. & ibidem etiam per *Bart.* vlterius, quod ſit priuilegium, & particulare ius Fiſci, probatur etiam, quia leges intelligi debent ſecundum rubricam, ſub qua ponuntur *l. imperatores 19. ff. de in diem addict. Caſtr. in l. 1. num. 4. ff. ſi cert. petat. Iaſ. in rubr. inſtitut. de action. ſed d. l. fin.* ponitur ſub *tit. de iure Fiſci*, ergo dicendum eſt eſſe ius ſpeciale, & ſic priuilegium illius, vt argumentatur in ſpecie *Cenall. com. contra com. quæſt. 756. num.* 75.

Non tamen propterea diſplicent aliæ ra-
189 tiones, quas ibidem poſt alios ſubnectit *Scapuccin.* quarum vna eſt, quod in locatione facta per Fiſcum, quamuis ad modicum tempus, tribuitur conductori ius ad rem, & vtile dominium, vt dictum eſt ſupra in *cap.* 27. & late probat ſignanter *Gratian. diſcept. 257. num. 15. & plur. ſeqq. vbi nu.* 19. quod id procedit non ſolum in locatione Fiſci, ſed etiam in locatione Municipij & Reipublicæ, & ſic in ea non applicatur regula, quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ei ſtare, cum non applicetur ratio illius, quam diximus eſſe, quia conductor ad modicum tempus nullum habet ius in re.

190 Altera ratio eſt, quia contractus Fiſcales vim legis obtinent, & ideo debent intelligi ſine alterius iniuria *Roman. in l. ſi filio §. ſi vir in quinquennium num. 39. ff. ſol. matr. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 10. num. 28. in fin.* &
191 maiorem fidem in Principe locante, quam in priuato deſiderari addit *Pinell. in l. 1. p. 3. n. 67. in fin. verſ. vltra Doctores C. de bon. mater.*

192 Ex prædictis infertur, quod etiam ſingularis ſucceſſor Eccleſiæ, teneatur ſtare colono *Bart. in l. penult. num. 2. C. de mancip. & colon. lib. 11. & ibi Imolen. in addit. Roman. ſing. 63. Corſet. ſing.* 101. & licet non deſint contrarium ſentientes, relati per *Adden. ad Roman. in d. ſing. 63 Cenall.* qui cum eis tranſit *quæſt. 756. num.* 77. tamen dicta prima opinio eſt probabilior, vt dicit *Scapuccin. de ſing. ſucceſſ. ampliat. 7. num. 5. verſ. & ſaltem*,
193 valet enim argumentum à Fiſco ad Eccleſiam, vt patet in *l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & tradit *Euerar. in loc. à Fiſco ad Eccleſiam Barboſ. in loc. argumentorum loc.* 49. & omnia
194 priuilegia Fiſco conceſſa competunt etiam piæ cauſæ *Tiraquell. de priuil. piæ cauſæ pri-*
195 *uil.* 143. maxime dum non adeſt diuerſitas rationis, nec contrarium reperitur in iure expreſſum, & caſus eſt applicabilis, vt declarat *Ricc. in addit. ad eumdem Tiraquell. in præfat. priuil.* vnde dum hoc eſt priuilegium Fiſci, debet etiam competere Eccleſiæ, & applicatur etiam illa ratio, quod maior fides deſideratur in Eccleſia locante, quam in

priuato, & ſic, vt poſtmodum non alienet
in perniciem conductoris, vt in Principe
conſiderat *Pinell.* vbi ſupra.
196 Decimus quartus caſus ſit e contra, ſi fi-
ſcus, vel Eccleſia ſuccedat in Prædio loca-
to, an teneatur ſtare locationi, & reſpon-
dendum eſt negatiuè, cum non adſit ratio
cur recedere debeamus à regula, quæ eſt,
quod ſucceſſor ſingularis ſtare non tenentur
locationi, & facere deteriorem conditio-
nem fiſci, & Eccleſiæ. Imo dicendum,
quod etiã in caſibus in quibus alii tenentur
197 ipſi nõ teneãtur, prout ſi fiſcus ſuccedat ex
quo bona publicentur, tunc ipſe eſt ſucceſſor
neceſſarius, non voluntarius, & ideo deberet
teneri iuxta ſeptimã declarationem dictę re-
gulæ ſupra traditam *num.* 58. & tamen
eum non teneri probat text. *in l. ſi fundus cum
gloſ. ibi ver. teneris ff. locat.* idque ſpeciali
eius priuilegio tribuit poſt alios *Mantic. de
tacit. lib.* 5. *tit.* 10. *num.* 14. *& Scapuccin. de
ſing. ſucceſ. ampl.* 7. *num.* 1. *&* 2. *Poſth. de
ſubhaſt. inſpec.* 44. *num.* 74.
198 Nec diuerſimode ſtatuendum eſt de Ec-
cleſia, cũ priuilegia cõceſſa fiſco, competant
etiam Eccleſiæ vt mox dicebã, & firmat *Ti-
raq. de priuil. pia cauſ. priuil.* 143. *per tot.* & in
his terminis *Scapucc. d. tractat. ampl.* 8. *n.* 1. &
eſſe veriorem opinionem, dicit *Carocc. de
locat. tit. de ſucceſ. quæſt.* 20. *num.* 2.
199 At prædicta procedunt ſi agatur de ſuc-
ceſſore titulo ſingulari, nam alias ſi agere-
tur de ſucceſſione vniuerſali, ſecus eſſet di-
cendum *Curt. Sen. conſ.* 10. *num.* 1. *Caroc. de
loc. tit. de ſucceſſ. quæſt.* 14. *num.* 2. *Scapucc.
d. ampl.* 7. *num.* 2. *verſ. hoc tamen verum.* Et
200 licet fiſcus, quando ſuccedit ex maleficio,
vel in bonis vacantibus, non dicatur proprie
hæres, ſed ſuccedat loco hæredis *l. quoties
§. fin. ff. de nouat. l. inter eos §. vltimo ff. de
fideiuſ. l. tutoris C. ad l. Iul. Bart. in l. poſtquam
hæres n.* 2. *in fin. ff. vt legat. nom. caueat.* & dici-
201 tur ſucceſſor bonorum non perſonæ *Alex.
in l. ſi conſtante §. vlt. n.* 4. *ff. ſol. matr.* adeout
in eo videatur applicari ratio cur ſucceſſor
ſingularis non teneatur ſtare locationi, quã
eſſe diximus, quia in eum non tranſeunt
obligationes perſonales, tamen ſufficit, quod
202 ſit ſucceſſor vniuerſalis bonorum, & lo-
co hæredis habeatur ad hoc, vt locationi
ſtare debeat, vt probat *Mantic. de tacit. lib.*
5. *tit.* 9. *num.* 8. & eum ſequitur *Scapuccin.
d. ampl.* 7. *num.* 4. *&* 5. Neque applicatur
in eo declaratio 4. ſupra ad regulam tradi-
ta, quia ibi dictum eſt non ſufficere ſucceſ-
ſionem in iure vniuerſali, ſi ſuccedatur titulo
particulari, & fiſcus ſuccedit loco hæredis,
& ſic titulo vniuerſali non particulari, vt
docet *Bald. in l. ſi conſtante §. fin. num.* 2. *ff.*
203 *ſolut. matr.* licet dicat non ſuccedere per-
ſonæ, quia hoc non attenditur ad iſtum ef-
fectum *Scapucc. d. num.* 5.
204 Poſſet forſan dubitari, quid dicendum
ſit, ſi Princeps ſuccedat Principi, qui lo-
locauit, an teneatur ſtare locationi, quia
attenta perſona ſuccedentis non tenetur ſta-
re, ex dictis ſupra in caſu iſto, attenta vero
perſona locantis, tenetur, ex dictis in caſu
præcedenti. Verum, quia ex dictis in caſu
iſto patet, quod fiſcus, ſeu Princeps non
tenetur ſtare locationi, quia in eo quoque
procedit regula, quod ſucceſſor ſingularis
ſtare non teneatur locationi, ſequitur, vt
hoc procedat quatenus non applicetur ali-
qua limitatio ipſius regulæ, ſed ſic eſt, quod
ea limitatur ſi locatio ſit facta à Principe ex
deductis in caſu præcedenti, ergo Princeps
ſuccedens Principi tenebitur ſtare, & vltra
hanc rationem, opinio iſta non caret aucto-
ritate, eam enim firmauit *Purpurat. conſ.*
424. *num.* 4. *& ſeqq.* vbi loquitur de ſucceſ-
ſione in Marchionatu, & reſpondet ſignan-
ter ad vnum obiectum, quod fieri poſſet de
dicendis infra in caſu proximo de ſuccedẽ-
te in dignitate Eccleſiaſtica, quod non te-
neatur ſtare locationi factæ per ſuum ante-
205 ceſſorem in ea, dicens, quod non valet
argumentum, quia maior eſt poteſtas Prin-
cipis ſæcularis in bonis Marchionatus, vel
alterius dignitatis perpetuæ, & transmiſſi-
bilis ad ſucceſſores ſanguinis, quam ſit po-
teſtas Prælati, qui moriens nihil tranſmit-
tit. Et eamdem opinionem ſequitur etiam
Mantic. lib. 5. *tit.* 10. *num.* 38. & latius com-
probat *Scapuccin. limit.* 7. *num.* 1. *& ſeqq.*
206 Limitatur tamen d. opinio, vt procedat
ſi agatur de ſuccedente per viam ſucceſſio-
nis in dignitate Principatus, ſeu Baroniæ,
non autem ſi agatur de ſuccedente per viam
electionis ea ratione, quia in hoc ſecundo
caſu, fit noua creatio, & ſucceditur per viam
priuationis, ſeu deficientiæ prædeceſſoris;
& ſuccedens non tenetur ſtare locationi, iu-
xta tradita ſupra *num.* 60. *in* 8. *declaratione
Purpurat. d. conſ.* 424. *num.* 9. *Mantic. d. tit.*
10. *num.* 38. *Scapuccin. d. lim.* 7. *num.* 8. vbi
exemplificat in Papa, & Imperatore, qui
non tenentur ſeruare geſta per ſuos Præde-
ceſſores, eo quod electione mediante ſuprę-
mam dignitatem aſſequuntur *Surd. dec.* 326.
207 *num.* 81. vbi quod ſucceſſor per electio-
nem ſolum tenetur ſtare locationi ſi ſit facta
in neceſſitatem, vel vtilitatem ſtatus.
208 Verum licet ita ſuccedentes in Principa-
tu poſſint expellere conductorem anteceſſo-
ris, tamen non ſolent velle, & forſan non
decet

decet, ait enim Papa *in cap. ſi ea 25. quaſt.*
2. ſi ea deſtruerem, quæ anteſſores noſtri ſta-
tuerunt non conſtructor, ſed euerſor iuſte com-
probarer. Et in ſpecie, quod etiam Princeps,
qui non venit ad Principatum per viam ſuc-
209 ceſſionis, ſed per viam electionis, prout
eſt Papa, & Imperator, debeat ſeruare ge-
ſta Prædeceſſoris ſui, quando pertinent ad
officium, & dignitatem ſuam, plene probat
Crauett. conſ. 241. num. 17. verſ. quinimo,
210 & Papa difficilius reuocat facta Prædeceſ-
ſorum ſuorum, quam ſua *cap. quod vero 25.*
quaſt. 2. Gomeſ. in cap. 1. num. 98. vbi reiicit
contrarios *de conſtit. in 6. Roman. conſ. 327.*
num. 4. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloſ. 9.
§. 2. num. 75. & ſeqq. & comprobatur hæc
211 opinio, ex quo etiam in fortiori, ſi vide-
licet Papa præuentiue relocauerit, ſeu inue-
ſtiuerit de feudo nondum aperto, non pote-
rit, ſeu non debebit ſucceſſor contraueni-
re, vt firmatur *in deciſ. 664. num. 13. part.*
2. rec. & dixi *in cap. 14. §. 12.*

Decimus quintus caſus ſit in beneficiali-
212 bus, & aliis Eccleſiaſticis, an Succeſſor
teneatur ſtare locationi per ſuum anteceſſo-
rem factæ, & reſpondendum videtur nega-
tiue, non ſolſi per regulam generalem, quod
ſucceſſor ſingularis ſtare non teneatur, ſed
etiam, quia iſti ſucceſſores non ſuccedunt
per viam tranſmiſſionis, ſed per viam pri-
uationi, & ex natura ordinis, & nouæ crea-
tionis non ex poteſtate transfuſionis, & ſic
applicatur octaua declaratio ſupra tradita,
vt docuit *Bald. in l. emptorem nu. 8. C. locat.*
& aliis omiſſis quorum tamen, quamplu-
res allegabuntur, & videri poterunt penes
Ciarlin contr. 93. num. 12. tenuit *Rot. tam*
antiqua vt in deciſione prima de locat. & cond.
in nou. quam moderna, vt cor. Bich. deciſ. 437.
num. 3. vbi aliæ deciſiones referuntur, *&*
deciſ. 452. num. 1. vnde licet non deſint fir-
mantes regulam, in contrarium, vt videre
eſt penes *Ricc. reſol. 97. num. 1. part. 1.* nec
careant diuerſis rationibus, quas late vide-
re licet penes *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 12.*
à num. 11. ad 17. tamen iſta erit retinenda
pro regula, ex ſupra deductis, quæ tamen
regula in quibuſdam caſibus limitatur, & in
eis procedit opinio contraria.
213 Procedit autem regula prædicta, quod
ſucceſſor non teneatur ſtare locationi, ne dũ
in eo, qui ſuccedit in præbenda Canonicali,
vel alterius cuiuslibet Beneficii ſimplicis
Mantic. de tacit. d. tit. 12. num. 18. & late
ſeqq. Scapucc. de ſing. ſucceſ. ampl. 12. per tot,
ſed etiam in ſuccedente in Prælatura, ſeu
Rectoria Eccleſiæ habente adminiſtratio-
nem *Scapucc. ampl. 14. num. 1. & late ſeqq.*
Rot. cor. Bich. d. deciſ. 452. num. 1. & per tot.
quidquid in contrarium deducat *Mantic. de*
tacit. lib. 5. tit. 13. num. 1. & ſeqq. nec non
214 etiam in ſuccedentibus commendatario,
non obſtantibus contrarijs rationibus addu-
ctis *per Mantic. d. lib. 5. tit. 14.* & ſiue aga-
tur de Commendatario ad tempus, ſiue de
perpetuo, quamtumuis in primo hoc firmet,
in ſecundo vero neget *Scapucc. ampl. 13. per*
tot. & ſignanter *num. 4. verſ. hac autem pro-*
cedunt, quia in his omnibus euidenter viget
eadem ratio à principio adducta.
215 Limitatur tamen hoc dictum de Commẽ-
datarijs, quoad Commendatario Religio-
num militarium ſecundum *Garocc. de locat.*
tit. de ſucceſſore quaſt. 21. per tot. vbi gene-
raliter tradit, quod Cruce ſignati, vti Mili-
tes Hieroſolymitani, & S. Stephani &c. te-
nentur ſtare locationi anteceſſoris, ſed alle-
gat *Io. Andr in cap. ad deliberandum de iudic.*
& Franc. Marc. deciſ. 97. part. 2. qui penes
me hoc non dicunt, nec video rationem
huius ſpecialitatis, imo *Hieroſolymitanos*
regulari in hoc propoſito ad inſtar aliorum
Eccleſiaſticorũ, ſentit in ſpecie *Natt. conſ. 517*
216 Ampliaturque regula prædicta, vt non
ſolum procedat in ſucceſſore prouiſo per
obitum anteceſſoris, ſed etiam in eo, qui
ſuccedit per viam optionis *Gutier. canon.*
quaſt. lib. 1. cap. 36. num. 24. Rot. cor. Bich.
deciſ. 452. num. 3. vbi quia vtroque caſu
militat eadem ratio.
217 At in eo, qui ſuccedit per viam reſigna-
tionis locatoris, non idem eſſe dicendum
cenſuit *Surd. de alim. tit. 9. quaſt. 42. num.*
13. & Gratian. diſc. 606. num. 20. Hodier.
in add. ad Surd. deciſ. 33. num. 4. ſed con-
trarium, quod etiam reſignatarius non te-
neatur ſtare locationi per reſignantem factę,
volunt alii plures, & ſignanter *Peregr. conſ.*
9. num. 9. & ſeq. lib. 3. Couarruu. variar.
lib. 2. cap. 15. n. 6. §. ſecundum etiam ad fin.
Pariſ. de reſignat. lib. 1. quaſt. 16. num. 47. &
ſeqq. Scapuc. de ſing. ſucceſ. ampl. 17. num. 1.
218 *& ſeqq.* & videtur verius, quia Reſignans
ad hunc effectum habetur pro mortuo, vt
ex *Pariſ. conſ. 93. num. 25. lib. 4. & Put. dec.*
468. quæ hodie in correctis eſt apoſtilla *ad*
219 *deciſ. 458. lib. 2.* & reſignatarius dicitur
habere potius cauſam à Papa, quam à re-
ſignante *Caſſad. deciſ. 15. num. 1. de praben.*
Rot. in Toletana Beneficij cor. Iuſto penes Mar-
cheſan. de comiſſ. part. 1. fol. 384. num. 2. &
eſt communis opinio, vt teſtatur *Pariſ. de re-*
ſign. lib. 8. quaſt. 7. num. 92. Neque obſtat
quod reſignatio, tanquam factum reſignan-
tis, non debeat nocere tertio, vt ponderat
Surd. in contrarium adductus, quia non pro-

pterea ſequitur, quod reſignans poſſit obligare ſucceſſorem, qui potius à Papa reſignationem admittente, & titulum reſignatario concedente, quam ab ipſo reſignante, beneficium conſequitur, ex præcitatis, & hæc eadem conſideratio conuincit etiam non applicari ſimile de vſufructuario cedente per *Gratian.* vbi ſupra adductum.

220 Bene tamen verum eſt, quod tenebitur ipſe reſignans ad omnia damna conductori, ſi reſignatarius eum expellat, & ad hoc facit ratio prædicta conſiderata per *Surd.* vt ad hunc effectum eam conſiderat *Gutier canon. quæſt. lib. 1. cap. 36. num. 24.* quem ſequitur *Scapucin. d. ampl. 17. num. 7. & ſeqq.*

221 imo eadem ratio procedit ne dum in reſignatione ad fauorem, ſed in qualibet alia libera dimiſſione, vti per promotionem ad alium Epiſcopatum, vel permutationem ſecundum eoſdem. Erit tamen conſultius conductoribus ſtipulari ſibi expreſſe euictionẽ, ſeu intereſſe in prædictis caſibus, vt monet

222 *Gutier. ibidem num. 26. in fin.* proderitque ne dum ad euadendas varias opiniones, ſed quia tunc, non ſolum poterunt repetere dãna, ſed omne intereſſe, & ſic etiam lucrum ceſſans *Scapuccin. d. ampl. 17. numer. 9. & ſeqq.* vbi, & quod tale lucrum probatur coniecturis, & alijs leuioribus probationibus.

223 Facilius dicendum erit, quod neque ſuccedens per viam regreſſus locationi ſtare teneatur, ex quo in eo concurrunt rationes aliorum ſucceſſorum, & vlterius, quod eius titulus habet cauſam retro, & ante quam colonus conduxerit, & ideo tanto minus ei ſtare debet *Redoan. de reb. Eccleſ. non alien. tit. quand. & quom. ex contr. anteceſ. §. 1. an Prælatus num. 9. & ſeq. Put. deciſ. 411. num. 2. lib. 1. Accoramb. deciſ. 42. incepit locatio*

224 *lib. 1. in Manuſcr.* ſed difficultas eſt ſi agatur de locatione ad longum tempus confirmata beneplacito Apoſtolico, etiam quoad ſucceſſores cum ſolita clauſula, ſi in euidentem, expedito, & executioni demandato, an tunc ſuccedens per regreſſum teneatur illi ſtare, in qua habemus duas deciſiones, vna eſt *Putei deciſ. 411. lib. 1.* & alia *Mohed. deciſ. 12. de locat. & cond.* in quibus habetur, quod Rota reſoluit etiam in tali caſu non teneri, vno tantum ex dominis contradicente, & adducuntur rationes hinc inde penes eos videndæ, eſt enim deciſio dura, imo obſeruanda omnino eſt Apoſtilla Putei ad præfatam ſuam deciſionem, in qua dicit, quod eam non firmat, quia habet animum illam iterum proponendi, & deinde ſubdit, quod deciſio fuit confirmata in gradu appellationis ea ratione, quia in executione beneplaciti non fuerat citatus habens regreſſum, prout debebat ſaltem per proclama, & videndus etiam *Mandoſ. de ſignat. Grat. tit. ſi in euidentem col. penult. verſ. quæro, an habenti* vbi idem tenet, quod ſcilicet ſuccedẽs per regreſſum nõ teneatur ſtare locationi, nõ obſtante beneplacito Papæ, etiam quo ad ſucceſſores, dum habens regreſſum non fuit citatus, & refert deciſum penes *Accoramb. deciſ. 42. incipit locatio lib. 1. quæ eſt in eius manuſcriptis.*

225 Limitatur autem d. concluſio, vt procedat in locatione facta per anteceſſorem ad commodum proprium, ſecus autem ſi ſit facta ad vtilitatem Eccleſiæ, quia tunc ſucceſſor tenetur illi ſtare *Peregr. conſ. 9. num. 11. lib. 3. Ripa obſer. 115. num. 3. & ſeq. Gratian. dec. March. 99. num. 14. & ſeq.* & cum præſuppoſito, quod agatur de locatione facta ab habente Eccleſiæ adminiſtrationem admittit, & communem, ac veram concluſionem dicit *Rot. in deciſ. 210. in principio verſ. nam licet poſt Statil. de Saluiano.*

226 Secundo limitatur, vt procedat ſi locatio ſit facta nomine Prælati, ſeu Beneficiati locantis non autem ſi facta nomine Eccleſiæ *Peregr. d. conſ. 9. num. 10. & ſeq. lib. 3. Duen. reg. 240. num. 3. Mareſcot. variar. lib. 1. cap. 18. num. 5. Rot. deciſ. 1. num. 1. tit. de locat. in nou. d. deciſ. 211. num. 1. poſt Statil. & dec. 186. n. 1. cor. Card. Mantica.*

227 Verum iſtæ duæ limitationes ſunt iungẽdæ, vt ſimul vnam tantum limitationem conſtituant, non enim ſufficit fuiſſe factam locationem ad vtilitatem Eccleſiæ, ſi fuit facta nomine proprio locantis, quia inde pater obligationem eſſe perſonalem nõ realem, quæ cum perſona extinguitur, & in ſucceſſorem non tranſit, prout non ſufficit, quod nomine Eccleſiæ, vel dignitatis facta ſit, ſi ad commodum propriũ tantum eſſet facta, quia nimis facile eſſet hoc modo fraudare ſucceſſorem, & ideo vtrumque requiritur, & vtroque concurrente, tenetur ſucceſſor ſtare locationi *Gabr. conſ. 83. num. 52. & ſeq.* vbi de communi *lib. 1. Mantica de tacit. lib. 5. tit. 13. num. 16. Scapuccin. de ſingulari ſucceſ. ampl. 14. num. 8. Rot. coram Bich. deciſ. 437. num. 7. & in Rec. deciſ. 75. n. 4. p. 11.*

228 Tertio limitatur ſi locatio ſit facta auctoritate ſuperioris, & præcipue cum beneplacito Papæ, nam tunc ei ſtare debet ſucceſſor *Innoc. in cap. fin. ne Prælat. vices ſuas Natt. conſ. 517. num. 6.* vbi de auctoritate Magni Magiſtri Religionis Hieroſolymitanæ in locationibus factis à militibus illius religionis

Man-

Mantic. de tacit. lib.5. tit. 12. num.22. verſ. quod ſane Scapuccin. de ſing. ſucceſ. ampl. 12.
229 *num.* 7. imo fortius, quod etiam ſi non adſit vtilitas Eccleſiæ teneatur ſucceſſor locationi ſolemniter factæ ſtare, quæ mero iure propter ſolemnitates valeat, licet danda ſit reſtitutio in integrum aduerſus eam ipſi Eccleſiæ læſæ *Mant. de tacit. lib.5. tit. 13. n.27. Scapuccin. d. ampl. 12. num.* 8.

Declaratur tamen notabiliter hæc limi-
230 tatio, vt procedat ſi interuenerit beneplacitum ſuper ea locatione in ſpecie, quia tunc ei dat robur aduerſus omnes inferiores non valentes impugnare, quod approbauit ſuperior, ſecus autem ſi Prælatus, qui locauit habebat ſolum indultum generale locandi ad nouennium, quia hoc operatur poſſe indultarium locare ad nouennium, prout poſſunt alij ad triennium, nec maius robur locationibus tribuit, quatenus ex verbis indulti non deprehendatur aliud ſenſiſſe Papam, & ideo ſicut ſucceſſor non tenetur ſtare locationi ad triennium ſine beneplacito factæ, ita nec iſtæ ad nouennium mediante generali indulto initæ, prout ſenſit *D. meus de Luca hoc tit. de locat. & cond. diſc.* 25. *num.* 6.

At vbi interuenerit beneplacitum ſpecia-
231 le, neque de ſe ſufficit niſi concurrant alia duo præcedentia requiſita ſimul cum eo *Gemin. conſ.* 17. *num.*8. *&* 9. vbi hæc tria ſimul requiri, quod locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, quod ſit ad eiuſdem Eccleſiæ vtilitatem facta, & quod interuenerint ſolemnitates neceſſariæ *Peregr. conſ. 9. num.* 11. *lib.* 3. *Ripa obſer.* 115. *num.* 3. *Surd. deciſ.* 33. *num.* 7. *&* 8. vbi hanc eſſe communem opinionem teſtatur *Rota deciſ.* 1. *num.* 1. *verſ. & præmiſſa de locat. & cond. in nou.*

232 Et requiri prædicta tria, & cum eis etiam copulatiue quartum requiſitum, quod pecuniæ receptę verſæ ſint in ipſius Eccleſiæ vtilitatem, tradit *Ricc. part.1. reſol.* 97. *nu.* 2. *Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg.* 94. *num.* 1. vbi infinitos more ſuo conſareinat, qui tamen non omnes idem dicunt, & poſt eum *Ciarlin. contr.* 93. *num.* 14. ſed iſtud requiſitum confunditur cum primo, quod locatio ad Eccleſię vtilitatem facta ſit, ſeu in eo venit, vt dicam infra.

233 Non ſufficit igitur locationem eſſe factā cum beneplacito Apoſtolico ad hoc, vt ſucceſſor teneatur ei ſtare, niſi concurrant alia prædicta duo requiſita, imo fortius in tali beneplacito pro confirmatione locationis ſolet expreſſe addi clauſula, *etiam quo ad ſucceſſores Mandoſ. de Sign. Gratia tit. facultas locandi col.* 2. §. *ſupponamus*, & tamen nec iſta clauſula ſufficit, ſi locatio non ſit facta nomine Eccleſię, aut dignitatis, ſed proprio Prælati locantis *Mandoſ. de Sig. Gratia tit. ſi in euidentem col. penul.* §. *quæro an habentis verſ. & ſic ceſſat illa clauſula Mohedan. deciſ.*12. *ad fin. tit. de locat. & conduc.*

234 Poſſet tamen forſan ſuſtineri d. opinio, quod ſufficiat beneplacitum ad hoc, vt non poſſit ſucceſſor contrauenire, ſi locatio eſſet ad modicum tempus, videlicet non excedens triennium, quia talis locatio non reputatur grauis præiudicij, & ad aliud non videtur conceſſum pro ea beneplacitum, quam ad obligandum ſucceſſorem cum alias non ſit neceſſarium, & in his terminis illud ſufficere probat *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 27. vbi *nn. ſeqq.* quando dicatur ad modicum tempus ad hunc effectum.

235 Prout etiam procedere poterit dicta opinio, ſi locatio facta fuerit præcedente licentia Papæ locandi ad tot annos, & vt durante dicto tempore à nemine, neque à Succeſſoribus conductor poſſit moleſtari *Quaranta in Sum. Bullar. ver. alienatio rerum Eccleſiæ num.* 19. *verſ. quando. Ricc. reſol.* 97. *num.* 4. *par.*1. *Barboſ. de poteſt. Epiſcopi all.* 94. *num.* 2. erit enim iſte caſus valde diuerſus ab eo, in quo ſupra dictum eſt, non releuare beneplacitum pro confirmatione impetratum, continere clauſulam *Etiam quoad ſucceſſores*, ſi locatio eſt facta nomine proprio locantis tantum, quia, ſupponendo locationem eſſe reſtrictam ad perſonam locantis, confirmatio ſuperueniens dat ei robur, ſed eam non ampliat ad alias perſonas, iuxta propriam naturam confirmationis, de qua *Alex. conſ.* 122. *num.* 24. *lib.* 4. *Caſtren. conſ.*187. *num.* 1. *lib.* 2. *Ruin. conſ.* 17. *num.* 10. *verſ. vnde confirmatio lib.* 1. *& conſ.* 111. *num.*18. *lib.*5. *Rot. deciſ.* 429. *num.* 1. *par.* 2. *& deciſ.*177. *num.*53. *par.*5. *& dec.*289. *num.* 14. *part.* 12. *rec.* nec aliud ius tribuit conductori, quam ipſa locatio, ſi valuiſſet, ei tribuiſſet *Peregr. conſ.* 63. *num.* 6. *verſ. item*
236 *confirmatio lib.*1. at quando Prelatus antecedenter impetrat licentiam locandi cum d. conditione, patet, quod non intendit locationē ad vitam ſuam reſtringere, nec cenſetur poſtea reſtrinxiſſe, niſi aperte dixerit, quia hæc eſſet variatio voluntatis, quæ non præſumitur, at ſi aperte dixerit, tunc non attenditur licentia, dum executioni non fuit demandata, non enim ſatis eſt, quod ei liceret locare, etiam pro tempore ſucceſſorum, ſi actu poſtea non locauit *Bald. conſ.* 326. *num.*2. *lib.*1. *Bero conſ.*76. *num.*26. *lib.*1. *Dec. conſ.*198. *n.*3. *verſ. nam in quolibet actu.*

237 Cæterum quoad iſtud requiſitum beneplaciti

placiti, videtur eius neceſſitas indubitata in locatione vltra triennium, vbicumque de iure illud requiritur, nam alias, dum locatio propter eius defectum eſt nulla, fruſtra quæritur, an ſucceſſor teneatur ei ſtare *Surd. conſ.* 183. *num.* 23. & idem eſt ſi fuerit nulliter obtentum, aut male, & nulliter executioni demandatum *Apoſtill. ad Put. deciſ.* 411. *lib.* 1. *Rot. cor. Mantic. dec.* 186. *num.* 1. *& ſeq.* at e contra, vbi alias de iure non requiritur, videtur procedere opinionem præcedentem, quod ſufficiant illa alia duo requiſita, ſcilicet, quod locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem, ſiue ſit ad breue, ſiue ad longum tempus

238 facta, ſuppoſito, quod valide potuerit fieri, ad quod requiritur, quod locans ſit Prælatus, ſeu Rector Eccleſiæ, aut commendatarius perpetuus, aut aliter habeat Eccleſiæ adminiſtrationem, non autem ſit ſimpliciter in ea præbendatus, quia iſte non poteſt locare nomine Eccleſiæ, neque bona præbendæ ſuæ, niſi ad vitam ſuam, ideoque ſucceſſor ei ſtare nunquam debet, iuxta doctrinam *Innoc. in cap. fin. ne Prælat. vic. ſuas*, quæ latiſſime comprobatur ex traditis per *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 18. *& ſeqq.* & ab alijs approbatur, vt patet *ex Barboſ. illos referente de poteſt. Epiſc. alleg.* 94. *n.* 10. niſi interueniat auctoritas ſuperioris, quia ſi interueniat operatur, ac ſi locatio facta eſſet ab habente adminiſtrationem, vt poſt *Abb. in cap. fin. ne Prælat. vic. ſuas* vbi loquitur de Canonico, tradit *Natta conſ.* 517. *nu.* 6. vbi loquitur de equite Hieroſolymitano locante cum auctoritate Magni Magiſtri *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 12. *num.* 22. *verſ. quod ſane intelligitur Scopuc. de ſing. ſucceſſ. ampl.* 12. *num.* 7.

239 Quo autem ad requiſitum ſecundum, vt locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, non autem proprio, ſemper eſt neceſſarium, quia alias ſi facta nomine proprio obligario, & ipſa locatio eſt perſonalis, & ſic non tranſit ad ſucceſſorem *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 21. adeout nec releuet adeſſe beneplacitum, & quod magis eſt, nec etiam releuet in beneplacito adeſſe clauſulam *etiam, quoad ſucceſſores* ex ſupra citatis *num.* 233.

240 Dicitur vero Eccleſiæ nomine facta, ex quo facta eſt ſub nomine dignitatis, ſeu officij *Natta conſ.* 517. *num.* 1. alias autem, ſi

241 nomine proprio ſolum facta, nihil releuat, quod locans ſucceſſorem obligauerit, aliud enim eſt contrahere nomine Eccleſiæ, aliud nomine ſucceſſoris *Gratian. diſc.* 606. *num.* 12. & dixit *Rota in vna Auximana locationis cor. Orano, quæ habetur impreſſa per Scapuccia. d. ampl.* 14. *in fin.* §. *in caſu autem, & poſt Statil. Pacific. de Saluiano deciſ.* 210. & non releuare obligationem bonorum Eccleſiæ, & ſucceſſorum *Bich. deciſ.* 437. *num.* 9. licet ipſe loquatur ad effectum alterius requiſiti, ſcilicet probandi, quod locatio fuerit facta ad vtilitatem Eccleſiæ.

242 Et quo ad primum requiſitum, quod locatio ſit facta ad vtilitatem Eccleſiæ quatenus concurrant alia duo, quod ſit facta nomine Eccleſiæ, & cum ſolemnitatibus, non erit neceſſarium, ſeu ſaltem non erit probãdum, quia propter ſolemnitates adhibitas, locatio præſumitur ad vtilitatem Eccleſiæ contracta *Alex. conſ.* 160. *nu.* 6. *lib.* 6. *Rot. dec.* 1. *num.* 1. *de locat. in nou.* & aliis addſ. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 13. *num.* 11. eoque magis ſi interuenerit beneplacitum Apoſtolicum, illudq; fuerit expeditũ in ſolita forma cõmiſſaria cũ clauſula, *ſi in euidentem Eccleſiæ vtilitatem ceſſerit*, & fuerit executioni demãdatum, quia tunc præſumitur coram executore iuxtificata vtilitas *Alex. conſ.* 79. *n.* 6. *lib.* 1. & dixi ſupra *in cap.* 14. §. 10. vbi alias auctoritates adduxi, & declaraui, quando hoc

243 procedat, vel non, ſecus autem in caſu in quo non interuenerint ſolemnitates, quia tunc deficit d. præſumptio, & à conductore probandum erit, quod in vtilitatem Eccleſiæ facta fuerit locatio *Bald. in cap.* 1. *in prin. num.* 7. *qui feud. dar. poſſ. Alex. d. conſ.* 160.

244 *num.* 6. *lib.* 6. nec ſumi poterit talis probatio, ex aſſertione Prælati anteceſſoris, qui locationem fecit *Mant. d. tit.* 13. *num.* 9. *Rot. cor. Bich. dec.* 437. *num.* 8.

Prædicta tamen præſumptio vtilitatis Ec-

245 cleſiæ, quæ oritur ex beneplacito, cedit veritati, & ſic ceſſat vbicumque de contrario conſtat, prout dixi in prædicto *cap.* 14. §. 10. *num.* 8. & in primis animaduertendum

246 non requiri probationem læſionis, iuxta terminos *l.* 2. *C. de reſcind. vend.* quia ea non eſt neceſſaria ad hunc effectum ſed ſufficit non adeſſe vtilitatem *Bald. conſ.* 457. *num.* 2. *poſt med. verſ. qua propter lib.* 1. vbi concludit ſufficere locationem non eſſe factam pro congrua penſione, & optime *D. meus de Luca diſcur.* 23. *n.* 6. *hoc tit. de locat. & cond.* ex quibus autem, & quando ſatis conſtare dicatur contractum non fuiſſe vtilem Eccleſiæ videri poterit in dicto *cap.* 14. §. 10. *num.* 16. *& ſeqq.* vbi adſunt etiam aliqua percurientia quæſtionem an fuerit ad vtilitatem Eccleſiæ, ſeu potius Prælati, & ſignanter,

247 quod dictum fuit de renouatione locationis, ſeu eius extenſione facta pro eadem penſione, ſed cum ſolutione certæ ſummæ conſiderabilis pro vna vice tantum in ingreſſu

greſſu, quod ſi talis ſumma conuerſa ſit in
vtilitatem perpetuam Eccleſiæ,tunc ex eius
ſolutione conuincatur vtilitas contractus,
ſecus autem ſi ſoluta ſit Prælato pro ſe reti-
nenti, quia tunc illa ſolutio non attenditur
ad conuincendam vtilitatem Eccleſiæ *Hon-
ded.conſ.51.in fin.lib.1.Gratian. diſc. 379. n.
22.Rot.dec.582. nu.1. verſ. & habito reſpectu
part. 1. diu.* & hinc eſt, vt ſupra dicebam,
illud quattum requiſitum ab aliquibus de-
ſideratum, quod pecuniæ verſæ ſint in vti-
litatem Eccleſiæ,contineri in primo, quod
locatio ſit facta ad ipſius vtilitatem.
248 Et ex prædictis conuincitur etiam, quod
vbicumque appareat penſiones locationis
libere ſolui debere Prælato, & ad commo-
dum eius cedere, non poterit dici contra-
ctus ad vtilitatem Eccleſiæ celebratus,prout
in ſpecie tradit *Alex.conſ.160. ſub nu.4. lib.
6. & alijs adduct.firmauit Bich.dec.437.num.
10. & deciſ.452. num. 7. & ſeq.* etiamſi ipſi
249 Prælato iniunctum eſſet in collatione, ſeu
commenda ſupportare onera Eccleſiæ con-
ſueta, quia non propterea deſineret eſſe lo-
catio ad commodum proprium ad hunc ef-
fectum, vt cenſuit *D. meus de Luca diſc. 25.*
250 *num. 5. hoc tit.de locat. & cond.* & quod ſi
conuentum affictum ſolui Romæ, vbi non
eſt Eccleſia, ſed Prælatus, inde habeatur
non eſſe factam locationem ad vtilitatem
Eccleſiæ, ſed Prælati voluit *Gemin. conſ.17.
num. 10. verſ. ſed quantum, & eum ſequitur
Bich. in d.deciſ. 452. num. 7.* & bene con-
ſiderauit etiam *D. meus de Luca dict. diſc.
25. num. 5. verſ. quod in facto. hoc tit. de
locat. & cond.*

Notabile autem eſt, quod, ſi Beneficia-
251 tus locet, & penſiones recipiat ad effectũ
ſe ſuſtentandi in ſtudijs, vel gradum ſuſci-
piendi, cenſetur facta locatio ad vtilitatem
Eccleſiæ, & tenetur propterea ſucceſſor ei
ſtare, vt late probat *Rebuff. de priuil.ſcholar.
priuil. 26.* & ſequitur, ac ſingulare reputat
Barboſ. de poteſt. Epiſc. alleg. 94. num. 9. li-
mitat tamen *Rebuff.* dictum Priuileg. duo-
252 bus modis, primo ſi beneficiatus fuiſſet
ſcholaris diſcolus, & vagus, & ſecundo ſi
fuiſſet tantum adminiſtrator præbendæ,quia
non poteſt facere locationem, quæ obliget
ſucceſſorem, vt dictum eſt ſupra.
253 Limitatur quarto, vt teneatur ſucceſſor
ſtare locationi, ſi adſit hæc conſuetudo in
loco ei ſtandi *Franc. Marc. deciſ. 144.part.
1. Ricc. reſol. 97. num. 8. part. 1. Quarant.
in ſum. Bullar. ver. alienatio rerum Eccleſ.
num. 19. in fin. Barboſ. de poteſt. Epiſc.alleg.
94. num. 4. Bonaccin. tit. de contract. quaſt.
7. punct. vlt. num. 10. verſ. hac doctrina.*
254 Imo & ſufficere locationem ipſam eſſe
factam ſecundum conſuetudinem locandi
in regione quando facta eſt à Prælato ad-
miniſtrationem habente,ſenſit *Abbas poſt In-
nocen. in cap. fin. ne Prel. vic. ſuas* & his te-
latis *Purpurat conſ. 424. num. 8. in fin.lib.2*
255 Verum talis conſuetudo debet abſque
dubio probari ab allegante *Natt. conſ. 575.
num. 15. Surd. conſ. 354. num. 26. Gregor.
deciſ. 45. num. 6. & ibi Adden.* & ſi adeſſet
256 aliquis actus contrarius, etiam vnicus,
eam excluderet, *Bero conſ. 5. num.23.lib.1.
Gregor.deciſ. 162.num.9.* & maxime ſi adeſ-
257 ſet ſpecialiter in prædio locato, quia par-
ticularis obſeruantia in eo præualeret con-
trariæ, etiam generali in alijs, vt in his ter-
minis firmauit *Rot. coram Bich. deciſ. 452.
num. 20. & ſeqq.*
258 Quinto limitatur ſi ſucceſſor locationem
ipſam factam per anteceſſorem ſuum appro-
bauerit, quia tunc tenebitur ipſi locationi
ratificatæ ſtare *Put. deciſ. 178. lib.1. Barboſ.*
qui alios refert *de poteſt.Epiſc. alleg. 94. nu.
8. Surd. deciſ. 33. num. 1. & ſeq. Scapuccin.
de ſing. ſucceſ. ampl. 15. num. 3.*

At animaduertendum,quod ſi prætenda-
tur ratificatio ex aliquo actu, puta receptio-
259 nis penſionis, tunc ſi agatur de locatione
facta per anteceſſorem nomine proprio,quę
abſolute per mortem eius expirat, ratifica-
tio non operabitur, niſi pro illo tempore
pro quo penſio fuerit recepta, non autem
pro toto tempore pro quo facta erat,ex quo
vt ſupra dictum eſt in principio huius caſus
ſuccedens in beneficio, non ſuccedit per
viam transfuſionis iuris anteceſſoris in eum,
ſed per viam priuationis illius, & quia fini-
to iure locatoris finitur ius conductoris, &
non reintegratur niſi ad limites actus rece-
ptionis, vt ſupra in octaua declaratione ta-
ctum fuit *num. 63.* & firmauit *Rot. in deciſ.
2. de locat. in nou.* & tradunt *Mar. Antonin.
reſol. 45. num. 4. & 5.* vbi, quod hoc pro-
cedit tam in colono partiario,quam in con-
ductore *lib. 1. Scapuccin. d.ampl. 15. num. 1.
& per tot. vbi num. 7.* quod idem e contra
dicendum fauore conductoris, quod licet
continuauerit, & ſoluerit pro vno anno non
propterea teneatur pro alijs continuare, &
deinde *num. 10.* id reuocat in dubium,& re-
linquit cogitandum *Barboſ. de poteſt. Epiſc.
dict.alleg. 94. num. 8.* vbi alij allegantur.
Quod & certius procedet, ſi in actu rece-
ptionis ſucceſſor faciendo quietantiam non
poſſit dici, quod expræſſe relocauerit, ſed
tantum tacite iuxta diſcuſſa *per Rot. coram
Puteo in d.dec. 178. per tot.lib. 1.* tacitus enim
conſenſus, qui reſultat ex aliquo facto, de-
bet

Digitized by Google

bet reſtringi, & limitari ad id, quod de ne-
ceſſitate infertur ex facto illo *Bart. in l. 1. §. ſi quis hoc interdicto ff. de itin. actuq. priu. Surd. deciſ. 317. num. 22.* & in locatione habemus text. *in l. item quæritur §. qui impleto ff. locat.* & in his terminis tradit *Scapuccin. de ſing. ſucceſ. ampl. 15. num. 3. poſt med. Bich. dec. 452. num. 33. & ſeq.*

260 Si autem agatur de locatione, quæ facta ſit nomine ipſius ſucceſſoris, tunc, quia validitas penderet ab eius conſenſu, non poſſet tantum pro parte temporis pro quo eſſet facta conſentire, & pro alia non, & ſic approbando pro parte, tenebitur ſtare in totum, vt declarat *Surd. in deciſ. 33. num. 12. verſ. & non obſtat*, & ſequitur *Scapuccin. d. ampl. 15. n. 4. poſt med.*

261 Sexto limitatur, quoad annum iam ceptum, quia ſucceſſor tenetur pro eo ſtare locationi; ſed de hoc, quia conuenire poteſt etiam alijs ſucceſſoribus ſingularibus dicemus infra ſeparatim *in caſu 22.* prout etiam, an conductor in caſu quo expellatur habeat regreſſum aduerſus locatorem, vel eius hæredes, pariter dicemus infra ſeparatim eadem ratione.

An autem ſucceſſor teneatur ſtare locationi, ſi anteceſſor anticipate exegerit penſiones dicam infra *in caſu 21.* & an vbi teneatur ſtare debeat etiam eas ſolutiones cōductori boneficiare, vel poſſit iterum exigere, dictum eſt ſupra *in Cap. 37. num. 51.* & quid ſi anteceſſor fecerit tantum quietantiam, & non probetur, quod actualiter exegerit, tactum fuit *in Cap. 36.* ad quæ loca poteris recurrere, & idem eſt de alijs dubijs, nam huic etiam caſui applicari poterunt aliæ limitationes generales regulæ ſupra traditæ, prout ſignanter, vt non procedat ſi conductor habeat rei locatæ hypothecam ex traditis ſupra *in 6. caſu*, quæ etiam in caſu iſto procedunt *Gratian. deciſ. Marcb. 99. num. 13.*

262 Dicimus ſextus caſus eſt de ſuccedente per ſententiam Iudicis is enim tenetur ſtare locationi *Bald. in cap. quoniam frequenter §. fin. in fin. vt lit. non conteſt. Roland. conſ. 49. num. 6. lib. 2. Mareſcott. variar. reſol. cap. 18. num. 3. & 4. lib. 1. Gratian. diſc. 37. num. 8. & ſeq. Scapucc. de ſing. ſucceſ. limit. 9. num. 1. & ſeq. Surd. dec. 40. num. 3.*

Et licet non deſint contrarii, vt ſignanter de datione in ſolutum, ſeu adiudicatione iudicialiter facta, quod per eam ſuccedens non teneatur ſtare locationi, ſunt duo conſilia pleniſſima *Cephal. conſ. 254. & 255.* tamen
263 d. prima opinio videtur verior, quia ſuccedens per ſententiam dicitur ſucceſſor neceſſarius, & ideo applicatur ſeptima declaratio regulæ ſupra tradita *num. 58.* vt poſt alios aduertit *Scapuccin. dict. lim. 9. num. 1.* vbi quod eſt communis, & approbata concluſio, quod ſucedens per ſententiam dicatur ſucceſſor neceſſarius *& nn. ſeqq.* adducit etiam alias plures rationes, & late etiam idem comprobat *Poſth. de ſubhaſt. inſpect. 44. num. 71. & ſeq.* vbi pariter de communi teſtatur.

264 Nec obſtat quod imo adiudicatio, ſeu datio in ſolutum, per Iudicem facta, ſi ſit vigore obligationis voluntariæ, dicatur alienatio voluntaria, vt probant *Bero. conſ. 46. num. 24. & ſeq. lib. 1. Cephal. conſ. 254. nu. 10. Magon. in addit. ad ſuam deciſ. Lucen. 63. in fin. Monac. dec. Lucen. 37. nu. 3. & 4. Surd. deciſ. 266. num. 13. Rot. deciſ. 90. numer. 15. poſt Cenc. de cenſ. & deciſ. 319. num. 4. cor.*
265 *Caualer.* etenim ſciendum, quod actus dicitur neceſſarius tripliciter; ſtricte, quando habet originem à cauſa neceſſaria, late, quando habuit originem à cauſa voluntaria, ſed cauſa illa, non erat ad hoc ordinata, & latiſſime, quando habet originem à cauſa voluntaria, ſed ad hoc ordinata, ſed in ſe non eſt voluntarius *Roderic. Suar. in l. 1. tit. de las acras num. 37. & ſeqq.* vnde dict.
266 datio in ſolutum per Iudicem facta non poteſt abſolute dici voluntaria, ſed ſaltem aliquo ex modis prædictis eſt neceſſaria, quod ſufficit ad hunc effectum *Mandel. conſ. 654. num. 3. & 5.* vbi fortius idem dicit de extraiudiciali *Rolan. conſ. 21. num. 13. & 18. lib. 1. Grattan. diſcept. 37. num. 11. Poſth. d. inſpect. 44. num. 22. & ſeq.* licet ſecus ſit quo ad alioa effectus, in quibus neceſſarium accipi debet in ſuo potiori ſignificatu, tunc enim ſpectatur origo contractus, non Iudicis poteſtas, vt habetur *in l. qui id 24. ff. de donat.* & tradit *Oſaſc. deciſ. 167. num. 16. ad med.* & pleniſſime *Rot. in vna Romana Collecta 10. Mart. 1673. §. & licet coram* R. P. D. *meo Rondenino, quæ eſt deciſ. 392. num. 7. & ſeqq. part. 15. rec.*

Proceditque etiam facilius ſupradicta
267 opinio in creditore à Iudice immiſſo ex remedio Saluiani interdicti in poſſeſſionem bonorum ſui debitoris retinendam donec fuerit ſatisfactus de fructibus, in eo enim applicatur etiam ſexta declaratio, ſupra tradita *num. 57.* quod ſcilicet non ſuccedit in plenum ius domini, & ideo tenetur ſtare locationi per eum factæ *Ang. conſ. 245. nu. 6. in princ. verſ. ſed creditor Grotian. diſc. 37. num. 4. & ſeq. Mareſcot. variar. cap. 18. n. 2. lib. 1. Rot. cor. Gregor. dec. 68. num 6.*

Et comprobatur prædicta opinio per text.

in l. in

in l. in venditione 8. §. *ſi quis fructus ff. de bon. auctor. iud. poſſiden.* in quo expreſſe habetur,
268 quod creditor immiſſus poteſt capere, vel locare fructus tantum, quatenus debitor hoc non fecerit, & ſic à contrario ſenſu non poterit fructus capere, vel locare, ſi locationem fecerit debitor, qui textus procedit nõ ſolum in immiſſo ex ſaluiano, & ex primo decreto per prædictam rationem, quod non ſuccedit in plenum ius, ſed etiam in immiſſo, ex ſecundo decreto, vt docet ibi *Bart. num.* 2. *Peregr. de fideic. art.* 40. *num.* 100. & eſt communis opinio, vt teſtatur *Garoc. de locat. tit. de creditore quæſt.* 7. *num.* 31. & verior ſecundum *Gratian. diſc.* 37. *nu.* 8. nam licet in iſto non procedat ratio præfata, quã dictum eſt applicari in immiſſo ex ſaluiano, ex quo ipſe ſuccedit in vniuerſum ius debitoris, tamen procedit alia præcedens, quod eſt ſucceſſor neceſſarius, vt late declarat *Scapucc. ampl.* 8. *n.* 4. *& ſeqq.*

269 Limitatur autem primo d. concluſio, vt non procedat ſi is, à quo per ſententiam aufertur res, fuiſſet iniuſtus poſſeſſor, quia tunc ſi locaſſet non teneretur is, qui obtinuit ſtare eius locationi, vt conſuluit *Alba conſ.* 108. quem ſequitur *Peregr. de fideic. art.* 40. *num.* 101. *verſ. niſi tamen*; & idem eſt de eo qui
270 erat dominus ſi cogatur iudiciali via rem auocare à tertio, quia nec is tenetur ſtare locationi factæ ab illo *Gratian. diſc.* 37. *nu.* 10. *&* 11. vbi reddit rationem, quia is non dicitur ſuccedere per ſententiam, cum ea nõ transferat in dicto caſu dominum, ſed ſolum declaret penes eum exiſtere *Soccin. Iun. conſ.* 45. *num.* 2. *lib.* 2. *Surd. deciſ.* 40. *num.* 11. *verſ. ego dicebam Scapuccin. de ſing. ſucceſ. lim.* 9. *num.* 7. *&* 8.

271 Limitatur ſecundo, ſi locatio eſſet nulliter, vel in fraudem facta, quia tunc pariter non teneretur ſucceſſor per ſententiam illi ſtare, vt firmat in ſpecie *Surd. d. deciſ.* 40. *num.* 10. *ad med. verſ. ſed melius.*

272 Decimus ſeptimus caſus eſt de filio recipiente legitimam in fundo locato, an teneatur ſtare locationi, hanc quæſtionem tractat & plures diſtinctiones in ea facit *Bald. in l.* 1. *num.* 34. *C. de iur. fiſc. lib.* 10. ſed loquitur obſcure, vt notat *Scapuccin. de ſing. ſucceſ. lim.* 4. *num.* 8. *in fin.* tractat etiam eam *Carocc. de locat. tit. de ſucceſſ. quæſt.* 15. *per tot.* vbi primo arguit pro negatiua, & deinde dicit contrarium eſſe in puncto iuris verius, ſed allegat *Bald. in auth. ſi quas C. de ſacroſ. Eccleſ.* vbi de hoc non loquitur, *& Borgnin. in repert. ſuarum deciſionum*, qui neminem ad hoc allegat, vt pariter notat *Scapuccin. d. num* 8. *prope fin.* & contrarium, quod imo filius non teneatur in d. caſu ſtare locationi ſenſit poſt *Bald. in d. l.* 1. *Grand. deciſ.* 247. *num.* 45. & ſenſit etiam *Caroc.* ibi contrarius in eodem tractat. tit. de filio familias quæſt. 4. *per tot.* vbi pariter dicit hanc veriorem, & quod contrarium eſſet iniquum, & hæc retinenda videtur pro regula, quia ſi ſupponimus filium ſuccedere in mera legitima, vtique cum in eum non transeunt obligationes perſonales paternæ, & per conſequens non poteſt compelli per conductorem, vt ſtet locationi, vt dictum eſt ſupra in ratione primæ, & principalis concluſionis, quod ſingularis ſucceſſor locationi ſtare non teneatur, & ita etiam pro regula tenent *Scapucc. d. lim.* 4. *num.* 9. *& Mantic. de legit. lib.* 3. *tit.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 11. *& ſeq.* quæ tamen regula declaratur, & limitatur, vt per præfatos auctores ad quos in hoc placet lectorem remittere.

273 Decimus octauus caſus eſt, ſi fundus non ſit locatus pro mercede in pecunia, ſed in eo adſit Colonus partiarius, an huic ſtare teneatur ſucceſſor ſingularis, & teneri ſenſerunt, quam plures, quibus relatis eamdem opinionem ſecutus, & late tutatus eſt *Oſaſc. deciſ.* 81. *num.* 5. *& ſeqq.*
274 *per tot.* ſed contrariam opinionẽ probauit *Roman. conſ.* 309. & eſſe in puncto iuris veriorem, dixit *Gutier. can. quæſt. cap.* 8. *num.* 63. & late reprobato Oſaſco, ſecutus eſt *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 11. *per tot. Scapucc. de ſing. ſucc. ampl.* 1. *per tot.* & canonizauit *Rota in rec. deciſ.* 187. *part.* 2. vbi *ſub nu.* 5. inquit Oſaſcum fundari in falſis rationibus, nempe, quod colens agrum acquirat ius reale ſuper fructibus, quod nullo iure cauetur, & quod melius eſt Colono inſiſtere in ipſis fructibus, quam actioni contra illum, qui dedit agrum ad colendum, quod non negatur, ſed exinde non probatur, quod competat ſibi tale ius inſiſtendi.

Verum pro prima opinione vltra prædicta non parum vrget, quod conceditur partiario portio fructuum pro induſtria, & cultura *l.* 1. *& ibi Bartol. ff. de fruct. & lit. expenſ. l. fructus, & ibi Bart. ff. ſol. matr.* & ideo videtur ei debita hypotheca tacita, prout debetur ei cuius pecunia fundus fuit melioratus ad text. *in l. interdum cum ſeqq. ff. qui potior in pign. & l.* 1. *ff. quibus mod. pign. vel hypot. tac. contr.* & ideo poteſt colonus inſiſtere donec fructus ſibi debitos percipiat *Abb. in cap.* 1. *num.* 3. *de reſt. in integr.* cum alijs adductis per ipſum *Oſaſc. ibi num.* 8. *&* 9. & quatenus vere ei competat hypotheca clarum eſt non applicari regulam, quod ſucceſſor ſingularis, non teneatur

tur ſtare locationi, cum ceſſet ratio ipſius regulæ, vt dictum eſt in ea, & in *caſu 6.*

At huic etiam rationi non deeſt reſponſio, nam text *in d. l. interdum* loquitur de impenſis factis ad rem ipſam conſeruandã, & ſine quibus ea ſalua eſſe non poterat, & ſic non applicatur in cultura, quæ ſolos fructus reſpicit, vt in ſpecie animaduertit *Mantic. d. tit.* 11. *num.* 16. & quod colono partiario non ſolum nõ competat ius in fundo, ſed nec etiam in fructibus, donec non ſint è ſolo ſeparati, probat *Scapucc. in d. ampl.* 1. *num.* 1. *&* 2. ſignanter per text. *in l. ſi fructus §. locaui, & l. ſi apes §.* 1. *ff. de furt.* Vl-
275 tra quod pro cultura debentur colono fructus illius anni tantum, quo cultura iam facta eſt, & quo ad illum annum, plerique conſentiunt, quod, ſaltem ex æquitate colonus non ſit expellendus, vt ſequendo in hac parte Oſaſcum ita in fine dictæ deciſionis concludentem late proſequitur *Mantic. d. tit.* 11. *num.* 18. *& ſeq.* & admittit *Scapuccin. d. ampliat.* 1. *num.* 11. *Surd. deciſ.* 52. *num.* 11. *&* 12.

276 Decimus nonus caſus ſit de Iudæis, an ab eis ſeruanda ſit dicta regula *l. emptorem C. locat.* quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtare locationi, & negatiuam opinionem tenuerunt *Bero. conſ.* 2. *lib.* 1. *& Gozad. conſ.* 24. *num.* 10. *& ſeqq. Caroc. de locat. tit. de*
277 *ſucceſ quaſt.* 23. *per tot.* ſed late reprobantur *per Scapuccin. de ſing. ſucceſ. lim.* 11. *nu.* 6. *& ſeq.* & bene, quia late firmare conantur, quod inter Hebræos ſeruanda eſt lex
278 Moſaica, & eorum conſuetudo, & hæc eſt maior propoſitio eorum argumenti, cui reſponderi poteſt, tranſeat more logicorum, vel quidquid ſit de ea cum Rota in terminis *deciſ.* 414. *num.* 7. *part.* 1. *rec.* Sed deueniendo ad minorem propoſitionem dicunt, quod lex Moſaica Hebræorum diſponit, quod quandocumque locatio ad certum tempus eſt facta, locator non poteſt ex aliqua cauſa, etiam iuſta, conductorem expellere, neenon, quod iuxta eamdem legem, & eorum conſuetudinem, contractus locationis habetur pro venditione ad illud tempus, & hæc propoſitio abſolute negari poteſt, quia *Gozad.* ſimpliciter eam ſupponit, *& Bero. num.* 9. dicit de prima parte, quod habuit ab eorum peritis, *& num.* 14. quod ſibi ſup-
279 ponebatur, vnde allegat auctoritates, quę non reperiuntur, & Doctori allegenti auctoritates, quę non reperiuntur ſtandum non eſt *Dec. conſ.* 259. *num.* 4. *poſt med. verſ. præterea vt ſupra Menoc. conſ.* 104. *num.* 18. *Gabr. conſ.* 100. *num.* 48. *lib.* 2. *Burat. deciſ.* 927. *num.* 14. prout etiam dum atteſtantur
280 de conſuetudine, eis non creditur *Honded. conſ.* 101. *num.* 39. *lib.* 1. *Seraph. deciſ.* 1349. *num.* 5. imo, etiamſi adeſſent teſtes de
281 conſuetudine eorum non releuarent, niſi illam probarent vigere præciſe in loco illo, in quo vertitur controuerſia, vt in puncto probationis conſuetudinis Hebræorum *Rota deciſ.* 414. *num.* 9. *part.* 1. *rec.* præcipue
282 dum habemus contrarium expreſſe, & clare ſtatutum de iure communi *in d. l. emptorem C. locat.* cuius diſpoſitioni ſtare debent Hebræi, dum non docetur aliter, quo ad eos ſtatutum eſſe *Felin. in cap.* 2. *num.* 4. *de iudic. Surd. deciſ.* 133. *num.* 3. & admittit ipſe *Bero. d. conſ.* 2 *num.* 5. cum alijs plene relatis *in d. deciſ.* 414. *num.* 1. *part.* 1. *rec.*

Conſiderandum tamen illam propoſitionem *Gozadini, & Beroi*, quod penes Hebræos locatio habeatur pro venditione, & idem operetur, poſſe forſan comprobari hic
283 in Vrbe ex eo quod Hebræi ſunt incapaces acquirendi dominium, vt habetur in *deciſ.* 38. *num.* 8. *part.* 14. *rec.* ſed hoc non valet operari, quod locatio inter eos aſſumat naturam venditionis, & ſecundum eam regulari debeat, ita vt primus conductor cui res tradita eſt ſit præferendus, prout eſt de iure in venditione, vt ipſi *Gozad. & Bero* volunt, ſed potius contrarium, vt nempe venditio, quæ regulariter dominiũ transfert inter eas aſſumat naturam locationis,
284 quæ illud non transfert, & vlterius ipſi in domibus, ex quadam Conſtitutione Clem. VIII. acquirunt ius inquilinatus, quod eſt perpetuum, & vendibile, vt tradit *Gratian. diſc.* 842. *num.* 22. vnde habentes illud ius
285 non ſolum poſſunt ſimpliciter domum locare, ſeu ſublocare, ſed etiam vendere ius illud, & ſi prius locent ad breue tempus, & deinde vendant, ſeu aliter ius illud perpetuum cedant, non tenebitur emptor, ſeu ceſſionarius locationi precedenti ſtare, prout non tenetur ſtare ſuccedens in vſufructu ex traditis ſupra *in caſu* 9.

286 Vigeſimus caſus ſit de officialibus vniuerſitatum, vel etiam de ipſis vniuerſitatibus, an teneantur ſtare locationi factæ ab officialibus anteceſſoribus, & reſpondendum eſt affirmatiue, ex quo illi habebant adminiſtrationem, & mandatum cum libera, & ſic poterant locare ex voluntate ipſius vniuerſitatis, quę propterea eorum locationi ſtare tenetur, iuxta declarationẽ quintã ſupra traditã *n.* 53. & firmat *Peregr. de fideicom. art.* 48. *n.* 98. quod ampliatur etiam ſi Officia-
287 les, qui locarunt, eſſent ad annum tantũ, & locaſſent ad longius tempus, quam duraret eorum officium *Couar. variar. lib.* 2. *cap.* 15.

ante

ante ſit. verſ. ſic ſane ſi Rector. dummodo locatio non eſſet ad longum tempus, & abſq; ſolemnitatibus, quia non valeret, vt dictũ fuit *in cap.6.* & dummodo agatur de officia-
288 libus vniuerſitatum habentium territoriũ, ſeu adminiſtrationem, quia officiales aliarum, nullum facere poſſunt contractum eis præiudicialem, ſine ſpeciali mandato, & proinde non tenentur vniuerſitates eorum locationi ſtare *Scapucc. de ſing. ſucceſſ. lim.6. num. 3. & 4.* vbi quod hæc eſt verior, & tenenda *ex gloſ. & Bald. in l. item Magiſtri ff. de pact.*

289 Et hæc procedunt tam in officiali Generali vti in Rectore ciuitatis, quam in particulari, vti in Rectore Hoſpitalis, nam in hoc æquiparantur, vt tam ille locare valeat bona ciuitatis, quam iſte bona Hoſpitalis, etiam vltra tempus ſui officij *Couar. d. cap. 15. prope fin. verſ. ſic ſane ſi Rector*, & idem de alijs ſimilibus *Peregr. d. art. 40. n. 98*

290 Vigeſimus primus caſus ſit ſi conductor ſoluerit anteceſſori anticipatè mercedes conductionis, an tunc ſaltem pro toto tempore, quo ſoluit teneatur ſucceſſor ſtare locationi, & quia ſolutio mercedum, non facit, quod conductor aliquod maius ius acquirat in re locata, ſequitur, quod ex ſolutione non poſſit inferri, quod ergo ſucceſſor teneatur ſtare locationi *Mareſcot. variar. cap. 18. num. 7 lib. 1. Amat. reſol. 29. num. 5. Rot. decis. 210. num. 5. & ſeqq. poſt*
291 *Statil. Pacif. de Saluian. interd.* idque nec etiam pro illo primo anno, quo mortuus eſt anteceſſor *Gratian. diſc. 606. num. 21.* & in caſibus in quibus ſucceſſor tenetur ſtare locationi non tenetur approbare, & bonificare ſolutiones anticipate factas anteceſſori, ſed iterum exigit, vt late dixi *in Cap. 37. num. 51. & ſeq.* & vltra ibi adductos, firmat etiam pluribus cumulatis *Ciarlin. contr. 93. num. 16.*

292 Vigeſimus ſecundus caſus eſt ſi iam ſit cæptus annus, & per colonum cæpta cultura agri conducti, quando venit ſucceſſor nouus, an tunc ipſe ſucceſſor ei ſtare teneatur, & affirmatiuam aliorum auctoritate, ac æquitate moti, tenent *Mareſ. variar. cap. 18. num. 7. lib. 1. & Ciarlin. contr. 93. num. 10. Oſaſc. deciſ. 82. num. 10. Rot. deciſ. 210. num. 7. poſt Statil. Pacif. de Saluian.*

293 Declaratur tamen primo, vt non ſufficiat quælibet parua impenſa, ſeu cultura, ſed requiratur, quod facta ſit ſaltem pro maiori parte antequam ſucceſſor allegauerit velle recedere, vt loquitur *Gratian. diſc. 37. num. 3. & diſc. 606. num. 17.* & pluribus relatis decrarauit *Rot. cor. Bich. deciſ. 452. num. 14. & ſeq.* vbi & quod prætereca valde intereſt, an expreſſe factę fuerint ante vacationem Eccleſiæ, vel ea vacante, an vero poſt acceptam poſſeſſionem, à ſucceſſore, &
294 contra formam pacti initi cum anteceſſore, quia hoc ſecũdo caſu retorquetur æquitas aduerſus contra venientem pacto *l. 1. & l. iuris gentium §. ſed ſi fundandi verſ. iniquum ff. de pact. Bero. conſ. 155. n. 32. lib. 3.*

295 Secundo declarari poſſe videtur d. concluſio, vt procedat in ſucceſſoribus Beneficiorum, Maioratus, & ſimilibus, non autem in emptore, quia ipſi cenſetur venditum prædium cum omnibus eius fructibus pendentibus, & propterea poteſt eos totaliter ſibi vendicare, ita vt conductor nullum aliud habeat remedium, quam agere contra venditorem, qui ſibi locauit, prout conſuluit *Roman. conſ. 309. per tot.* & pleniſſime firmauit *Rota deciſ. 187. per tot. part. 1. rec.* & faciunt tradita *in cap. 33. in princ.* vbi, quod conductor ne dum dominium fructuũ pendentium, ſed neque hypothecam eorum habet, idque procedit tam in colente nummis, quam in colono partiario *Roman. dict. conſ. 309. num. 1. verſ. qua ratione Surd. dec. 265. num. 52. Rot. d. deciſ. 187. num. 3.* ſi tamen emptor de tempore emptionis fuerit locationis ignarus, quia alias ſecus dicendum eſſet ex adduct. in eadem *deciſ. Rotali num. 4.* vbi tamen, quod talis ſcientia probanda eſt, quia non pręſumitur.

296 Vigeſimus tertius caſus ſit ſi ſingularis ſucceſſor velit ſtare locationi, & e contra, conductor velit ab ea recedere, an ſit illi permiſſum, & affirmatiuam probat text. *in l. qui fundum 35. ff. locat.* vbi expreſſe habetur, quod ſi fundus legetur, conductor poteſt recedere à conductione, & text. etiam *in l. emptorem C. locat.* nam per aliquos non incipit emptorem, ſed emptori, & ita lectus hanc opinionem probat, vt aduertit *Scapuc. de ſing. ſucceſ. in princ. num. 1.* & tenent paſſim Doctores, vt patet ex relatis per *Ciarlin. contr. 93. num. 13. & 17. Surd. deciſ. 52. per tot.* vbi in princ. dicit eſſe rem clariſſimam. *Add. ad Burat. deciſ. 482. num. 19. Rot. cor. Bich. deciſ. 452. num. 40.*

Ratio huius concluſionis redditur communiter, quia, ſi permiſſum eſt recedere domino, debet etiam e contra eſſe permiſſum conductori, cum ſint correlatiui, & ideo æqualiter iudicari debent, prout animaduertit *Gratian. diſc. 606. num. 13. & 14.* & patet ex inſpectione *Ciarlin. & Surd.* & aliorum per eos citatorum, & ſuppoſito, quod hæc ſit ratio inde infertur, vt etiam fauore conductoris iſta ſit regula, vt poſſit recede-

re à conductione ſuccedente alio in re, ſed limitatur in omnibus caſibus, in quibus limitatur regula fauore ſucceſſoris inducta, prout monet alijs adductis *Mareſcot. variar. reſol. lib. 1. cap. 18. num. 15.*

Verum, quod prædicta ſit vera ratio concluſionis non tranſit ſine difficultate, quia maius ius habet dominus in re, quam conductor, præcipue ad modicum tempus, & ideo argumentum ab vno, ad alium tanquã à correlatiuis in hoc propoſito non eſt tutũ, ex tradit *in cap. præced. num. 3. & 4.* & adeſt ſine dubio alia ratio, quod non teneatur ſtare conductor locationi, quia & ipſe tenetur tantum actione perſonali ad intereſſe locatori, quatenus recedat, quæ actio perſonalis non tranſit regulariter ad emptorem, ſeu alium in re ſucceſſorem, & ipſe locator non valet illam experiri, quia quando ſimpliciter alienauit rem, ei nihil intereſt, quod conductor continuet in contractu, vel non, & hæc eſt ratio, quæ expreſſe redditur *in d. l. qui fundum 35. ff. locat.*

297 Vigeſimus quartus caſus, ſeu declaratio caſuum, in quibus dictum eſt ſucceſſorem ſingularem teneri ſtare locationi, eſt, vt non procedant, ſi ipſe ſucceſſor velit ſoluere conductori, quod ei intereſt, quia hoc modo liberari poteſt ab obligatione ſtandi locationi *l. ſi filiæfamilias 26. §. ſi vir ff. ſol. matr. Neguſ. de pignor. part. 2. membr. 1. nu. 7. & 8. Couar. variar. lib. 2. cap. 15. num. 3. verſ. primum. Peregr. art. 40. num. 105. Ciar-*
298 *lin. contr. 93. num. 9.* quod, & ampliatur procedere etiamſi conductor haberet hypothecam bonorum pro obſeruantia ſui contractus *Scapucc. de ſing. ſucceſ. lim. 15. num. 3. & ſeq. vbi num. 7.* concludit hanc eſſe verã & communem opinionem, ſed de hoc late dixi ſupra *in 6. caſu*, ad quem me remitto vbi, & quid ſtante iuramento.

299 Vigeſimus quintus caſus, qui pariter venit ad declarationem caſuum, in quibus dictum eſt ſucceſſorem teneri ſtare locationi, eſt, ſi locatio appareat facta in fraudem eius, tunc enim dicta reſolutio generaliter limitatur, vt non procedat, ſed ſucceſſor poterit recedere *Tiraq. de retract. connent. §. 3. gloſ. 1. num. 17. & ſeq. Scapuc. de ſing. ſucceſ. ampl. vlt. num. 3. & per tot.* vbi late, *Rot. cor. Merlina deciſ. 627. num. 6. & cor. Caualer. deciſ. 612. num. 32. & ſeq.* vbi procedere firmat,
300 ſiue fraus ſit vera, ſiue ſit præſumpta, & etiam ſi ſucceſſor ſit neceſſarius.

301 Fraus tamen non præſumitur, ſed probari debet, vt in his terminis pleniſſime firmat *Giurb. deciſ. 58. num. 11.* & vbi lis agebatur inter hæredem grauati, & prætendentẽ fideicommiſſum, & ipſe hæres poſſidens, & ſe defendens, locauerat, fraudem ceſſare, ex quo credere poterat ſaltem litem duraturam vltra tempus locationis, ſenſit *D. meus de Luca tit. de locat. diſc. 24. num. 3. & per tot.* licet referat, quod prodierat iam in caſu illo deciſio contraria. E contra vero vbi locans ſciebat imminere finem ſui iuris, non tenere locationem ad præiudicium ſucceſſoris firmat idem *D. meus de Luca diſc. 23. nu. 5. eodem tit.*

302 Vigeſimus ſextus caſus ſit, ſi conductor expulſus à ſucceſſore reuertatur aduerſus eum, qui ſibi locauit pro conſecutione dãnorum, & intereſſe, & regula eſt, quod poſſit per text. *in l. ſi merces 28. §. qui fundum ff. locat.*

Limitatur tamen hæc regula, vt procedat vbi agitur de ſuccedente ex volontate loca-
303 toris, ſecus, ſi ius locatoris ſua natura expirauerit, & alius in eo ſucceſſerit, & natura illa iuris locatoris fuerit conductori nota, vt dictum eſt de vſufructuario locante ſupra *in caſu 8. num. 120. & ſeq. huius cap.* vbi adſunt declarationes, & de hærede Prælati videri poteſt late penes *Barboſ. de poteſt. Epiſ. alleg. 98. num. 11. & ſeqq. & Scapuc. de ſing. ſucceſſ. ampl. 19.* penes quos etiam habetur quid dicendum ſi ſimiles locatores dediſſent fideiuſſores pro obſeruantia contractus.

304 Secundo limitatur, vt procedat quando ſucceſſor non tenebatur ſtare locationi, vel ſi tenebatur ſtare vi expulit, nam ſi conductor ſponte diſceſſiſſet, non poſſet amplius contra locatorem agere *Burſat. conſ. 180. nu. 3. Carocc. tit. de ſucceſ. quæſt. 25. num. 42. Scapucc. ampliat. 4. num. 10.*

De renouatione locationis quando debeat de iure fieri.

SVMMARIVM.

1 *In omnibus caſibus, in quibus tenetur dominus locare, teneatur etiam locatorem iam factam renouare.*

2 *Conductori, qui bona meliorauit, renouanda eſt locatio.*

3 *Ampl. procedere tam de iure ciuili, quam canonico.*

4 *Verbum* poſſit *quandoque accipitur pro, debet, & neceſſitatem inducit.*

5 *Verbum* poteſt *quando refertur ad Iudicem parte inſtante, & iuſta petente, importat neceſſitatem.*

6 *Verbum* poteſt *quandoque non importat neceſſitatem omnino præciſam, ſed habentem admixtam facultatem.*

7 *Et tunc intelligitur de facultate legali, ſi adſit aliqua ratio abſtinendi, non de omnino libera.*

8 *Limita, vt tunc facienda ſit renouatio propter melioramenta, quando agri de ſterilibus fertiles redditi ſunt.*

9 Suf-

9 Sufficit tamen in ſolo inutili factam eſſe domum, vel domum ruinoſam fuiſſe reſtitutam.

10 Etiamſi quid prius ex re aliquid perciperetur, adhuc poteſt eſſe meliorata ſufficienter, vt debeat renouari locatio.

11 Sterilitas, quæ ſit neceſſaria, & quæ melioramenta ſufficiant ſtatur arbitrio Iudicis ad d. effectum.

12 Idem ſi non redactum ad culturam totum prædium.

13 Lim. 2. ſi conductor prætendens renouationem, melioramenta non probauerit.

14 Et probari debet ſtatus antiquus, quod terræ eſſent inculta, & pereutiendum tempus præciſum locationis facta.

15 Terræ pratiuæ, & ſiluoſa, non poſſunt dici omnino ſteriles.

16 Poſſunt tamen dici reſpectu ad vtilitatem, quæ percipitur poſt melioramenta.

17 Si inſtrumentum locationis dicat, podere aratiuum, & pratiuum, probatur non fuiſſe ſterile.

18 Melioramenta ad dictum effectum probari debent facta à conductore.

19 Sufficit tamen petentem renouationem eſſe ſucceſſorem vniuerſalem, vel particularem eius qui meliorauit.

20 Qui dictam renouationem petit, non poteſt petere æſtimationem melioramentorum.

21 Lim. 3. ſi in locatione conuentum fuit bona meliorari, & adhuc locatio fuit reſtricta ad certum tempus.

22 Et ab hac limitatione non eſt recedendum, licet aliqui contrarium teneant.

23 Lim. 4. in colono partiario.

24 Decl. limitationem non procedere in prædijs patrimonialibus ciuitatis, vel fiſcalibus.

25 Lim. 5. ſi melioramenta non ſint facta de licentia, & conſenſu domini.

26 Lim. 6. ſi poſt facta melioramenta locatio fuit renouata ad certum tempus.

27 Contrarium tenent alij.

28 Decl. limitationem procedere, ſi renouatio non fuit pro eodem tempore, pro quo fuit facta prima conceſſio.

29 Decl. 2. limitationem procedere ſi renouatio facta fuit finita locatione culpa conductoris, ſecus ſi per lapſum temporis.

30 Lim. 7. ſi conductor iuri petendi renouationem renunciauerit.

31 Renunciatio deducitur ex quo adſit pactum, quod finita locatione, dominus poſſit retinere ſine aliqua conditione.

32 Lim. 8. ſi dominus reperiſſet meliorem conditionem, quam factam à conductore.

33 Decl. intelligi de tempore primæ conceſſionis, & incumbere domino onus probandi, quod meliorem conditionem repererit.

34 Decl. 2. renouationem faciendam cum eiſdem pactis, quibus facta fuit prima locatio, etiamſi meliora reperiantur.

35 Conductori ad longum tempus debet locatio renouari, etiamſi non meliorauerit.

36 Conceſſio intuitu perſonæ facta à Principe, extinguitur cum perſona, ſed ſucceſſor nouam conceſſionem petit.

37 Emphyteuſi finita per ſucceſſionem finitam, deſcendentes petunt confirmationem.

38 Conductori ad modicum tempus non eſt neceſſario facienda renouatio.

39 Renouatio locationis facienda conductori ad longum tempus, procedit etiam in locatione bonorum Eccleſiæ.

40 Eccleſia dicitur mater æquitatis.

41 Decl. tunc faciendam eſſe locationem conductori ad longum tempus cum dominus vult alteri relocare, ſecus autem ſi velit pro ſe retinere.

42 Ampl. etiamſi adſit ſtatutum, conſuetudo, vel pactũ, quod fiat relocatio.

43 Domino volente pro ſe retinere ceſſat æquitas, vt debeat renouationem facere.

44 Voluntas magis probatur factis, quam verbis.

45 Decl. 2. tunc faciendam relocationem prædictam, cum agitur de locatione perpetua, ſeu ad vitam, vel certas generationes, ſecus ſi agatur de locatione ad certum tempus.

46 Ampl. etiamſi locatio ſit ad tempus longum.

47 Contrarium tenent alij.

48 Et hæc contraria tutior erit ſi locatio fuerit ad tempus longiſſimum.

49 Decl. 3. deberi renouationem prædictam ſi petatur intra annum, alias ſecus.

50 Lim. ſi dominus locauerit extraneo, quia tunc poteſt peti vſque ad triginta annos.

51 Secus ſi fiat locatio conſanguineis conductoris remotioribus, quia tunc debet peti infra annum.

52 Lim. 2. vt talis annus non currat niſi à die quo conſtat de ſcientia proximiorum.

53 Et requiritur ſcientia præciſa, & probari debet ſpecifice cum omnibus ſuis qualitatibus.

54 Declara quarto deberi renouationem prædictam non ſolum deſcendentibus, ſed etiam tranſuerſalibus.

55 Et non ſolum agnatis, ſed etiam cognatis.

56 Declara quinto ſufficere petentem renouationem prædictam eſſe proximiorem, abſque eo, quod ſit hæres.

57 Contr. quod hoc ius renouationem petendi ſit hæreditarium.

58 Decl. vt prima procedat in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, ſecunda in hæreditaria.

59 In hæreditaria mixta non debetur renouatio, niſi habenti qualitatem hæreditariam.

60 Renouatio inueſtituræ, regulari debet ad normam, & exemplum inueſtituræ renouatæ.

61 Renouatio iſta ſi debeatur hæredi, & agatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, non attenditur, quod quis ſit excluſus ab hæreditate per ſtatutum laicale.

62 Renouatio iſta in emphyteuſi hæreditaria proximioribus debetur, ſi hæres non ſit capax.

63 Et e contra in emphyteuſi ex pacto, ſi non adſint proximiores capaces, debetur hæredi.

64 Intellige vbi nullus adſit proximus capax.

65 Et inter proximos nulla habetur ratio agnationis, vel cognationis, ſed ſola proximitas attenditur.

66 Conſuetudo circa hanc prælationem concedendam, & cui concedi debeat attenditur.

67 Repræſentatio non habet locum vbi ſola proximitas attenditur.

68 Repræſentatio locum habet ad hunc effectum aſſequẽdi dictam prælationem.

69 Repræſentatio licet proximiorem non faciat in gradu ſanguinis, tamen facit proximiorem in gradu ſucceſſionis.

70 Legitimati non poſſunt petere renouationem locationis bonorum Eccleſiaſticorum.

71 Legitimati ſunt incapaces bonorum eccleſiaſticorum per viam ſucceſſionis, non autem per viam nouæ acquiſitionis Eccleſia volente.

72 Monaci, & Monaſteria non habent ius petendi renouationem locationis.

73 Decl. 6. attendi proximitatem reſpectu vltimi poſſeſſoris, non primi inueſtiti.

74 Con.

Digitized by Google

74 *Contr. tenent alij.*
75 *Et in hæreditaria petens renouationem, debet eſſe hæres vltimi, non primi.*
76 *Re emphyteutica, ſeu locata, alienata, vel in diuiſione vni obuenta, eius tantum perſona attenditur, & qui ſit ei proximior.*
77 *Decl. 7. vt ſi concurrant plures in eodem gradu, debeat renouatio fieri omnibus.*
78 *Ampl. etiamſi in prima inueſtitura, vocatus ſit tantum vnus.*
79 *Intellige ſi omnes infra annum petant.*
80 *Decl. 8. poſſe peti etiam à fœminis renouationem emphyteuſis, ſeu locationis rei Eccleſiæ.*
81 *Ampl. etiamſi prima locatio facta ſit pro maſculis tantum.*
82 *Ampl. 2. etiamſi adſint maſculi agnati remotiores.*
83 *Inueſtituræ qualitas non alteratur per ſolam mutationem perſonarum, niſi fiat conceſſio perſonæ ſicta.*
84 *Decl. 9. non deberi renouationem ſi petatur re non integra, quando ſcilicet dominus deuenit ad locationem, & traditionem fauore alterius.*
85 *Contrarium tenent alij, & eſt verior opinio.*
86 *Prima procedit ſi lapſus ſit annus, & facta relocatio alteri conſanguineo, vel triginta anni & facta relocatio extraneo.*
87 *Decl. 10. poſſe peti renouationem finita locatione abſque culpa conductoris, ſecus e contra.*
88 *Decl. 11. poſſe conductorem huic iuri petendi renouationem renunciare.*
89 *Et renunciatum cenſetur per pactum, quod finita locatione bona reuertantur libera ad dominum ſecundum aliquos.*
90 *Contraria opinio eſt verior.*
91 *Renunciatio dictæ facultatis petendi renouationem debet eſſe expreſſa.*
92 *Et expreſſa in caſu contrauentionis non obſtat in caſu locationis finitæ per lapſum temporis.*
93 *Renunciatio non poteſt extendi de caſu ad caſum.*
94 *Facultas pro ſe retinendi non tollit ius petendi dictã renouationem, quando non eſt additum, quod poſſit etiam cui vult locare.*
95 *Decl. 12. non impediri hanc petitionem renouationis ex eo quod præcedens locatio fuerit declarata nulla ex defectu ſolemnitatum.*
96 *Decl. 13. quod volens hanc prælationẽ offerre debeat omnes cõditiones, quas dominus reperit ab alio quocũq;*
97 *In locatione rerum Eccleſiæ non attenditur pro meliori conditione, quod ſoluitur Prælato, ſed ſolum, quod cadit in vtilitatem ipſius Eccleſiæ.*
98 *Omiſſio oblationis ſimilis illa facta per extraneum non nocet proximo, qui de ea non fuit certioratus.*
99 *Decl. 14. non deberi renouationem ſi locatio facta fuerit propter aliquam ſpecialem cauſam, vti propter benemerita.*
100 *Intellige procedere declarationem in renouatione neceſſaria non in voluntaria.*
101 *Decl. 15. vt obligatio faciendi renouationem non liget ſupremum Principem.*
102 *Intellige poſſe Principem huic iuri derogari ſi velit, ſed non creditur velle.*
103 *Decl. 16. vt is cui competit hoc ius petendi renouationem poſſit bona retraere.*
104 *Intellige poſtquam dominus declarauit velle alteri locare.*
105 *Decl. 17. hoc ius petendi renouationem eſſe mere perſonale, & ideo cedi non poſſe.*
106 *Intellige procedere in proximiore, ſecus autem in vltimo conductore.*
107 *Et vltimus conductor ſi relinquat ius petendi renouationem pendet à voluntate domini ei adhærere, vel non.*
108 *Et non ſufficit legatam eſſe rem ad hoc, vt veniat ius petendi renouationem in emphyteuſi ex pacto.*
109 *Neque ſufficit in emphyteuſi hæreditaria ad compellendum dominum, ſed requiritur, vt leget in ſpecie ius petendi renouationem.*
110 *Sed poteſt dominus, ſi velit, legatum approbare, etiam in emphyteuſi ex pacto.*
111 *Declara 18. vt pro hac renouatione conſequenda nõ competat actio realis.*
112 *Intellige declarationem procedere in renouatione debita ex pacto, non in iſta, alijſue ex lege, & æquitate debitis.*
113 *Legis contra præceptum, ſi quid fiat, nullum eſt.*
114 *Ampl. etiamſi id deductum quoque in pactum fuerit.*
115 *Cui competit iſta renouatio Rota dat immiſſionem.*
116 *Et condemnat poſſeſſorem reſtituere fructus.*
117 *Declara 19. non deberi hanc renouationem ſi res locata alienata ſit cum aliqua bonorum vniuerſitate.*
118 *Declara 20. hoc ius petendi renouationem non competere vltra ſeptimum gradum.*
119 *Declara 21. vt quando deuenitur ad hanc renouationem, citari debeant poſſeſſores bonorum.*
120 *Decl. 22. hoc ius petendi renouationem non procedere in feudis.*
121 *Decl. 23. vt ſi iſta renouatio fiat de emphyteuſi, requiratur ſcriptura.*

CAPVT LXII.

LOcationis terminatio, & finis ſæpiſſime impeditur per renouationem, ſiue expreſſam, ſiue tacitam, & quo ad expreſſam non ſolum deueniunt partes ad eam voluntarie, ſed quandoque etiam neceſſariè, idque ſiue neceſſitate à lege inducta, ſiue etiã
1 à pactis, conuentionibus, vel ſtatutis. Quo enim ad legem, ſicut dictum eſt ſupra, *in cap. 20. in princ.* quod aliquibus caſibus dominus tenetur de iure rem ſuam inuitus locare, ita ſine difficultate dicendum eſt, quod eiſdem caſibus tenetur etiam locationem ſemel factam durante eadem ratione, renouare.

Præter illos autem caſus, ſunt & alij, in quibus de iure neceſſario facienda eſt renouatio locationis, & ſignanter ſi conductor meliorauerit bona locata, & ſi præcedens locatio erat ad longum tempus, de quibus dicemus *in cap. præſenti*, reſeruato loqui de pactis, ſtatutis, & conſuetudinibus in ſequenti.

2 Aſſumendo igitur primum caſum, quo conductor bona ſibi locata meliorauerit, quod finito locationis tempore debeat ei fieri illius renouatio, firmant ſignanter *Caſtren. conſ. 142. num. 1. verſ. ſed his non obſtantibus, & per tot. lib. 2. Cephal. conſ. 463. num. 23. Mazzol. conſ. 16. num. 9. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 24. num. 17. Becc. conſ. 3. num. 33.*

num. 33. *Gratian. diſc.* 813. *num.* 38. *Ber-*
tazzol. conſ. ciu. 85. *num.* 29.

Et licet concluſionem iſtam in dubium
reuocauerit *Rot. in vna Romana Domus* 22.
Aprilis 1644. *coram Cecchino in* §. *prout nec*
etiam, dicendo, quod domini noluerunt eã
firmare, prout eam non firmauit *Bart.* eiuſ-
dem author *in l. quicumque la* 2. *ſub num.* 1.
C. *de omn. agr. deſert. lib.* 11. ibi, *tamen hoc*
non affirmo, cum ſit nimis præiudicialis Ec-
cleſiæ alijſque dominis directis, & tendat
ad deſtructionem emphyteuſis de cuius oa-
rura eſt, vt res conceſſa melioretur, vt per
Gabr. d. conſ. 84. *num.* 6. *lib.* 2. cum aliis
præallegat eamq; id circo impugnent *Rom.*
in l. etiam num. 14. *ff. ſol. matr. & in ſing.* 273.
Giouagn. conſ. 37. *num.* 13. *lib.* 2. *Cald. de iur.*
emph. lib. 2. *q.* 23. *n.* 55. *& ſeqq.* vbi teſtatur de
cõmuni canoniſtarũ opinione *Rot. in Nuce-*
rin. Pradij 3. *Mart.* 1614. *cor. b. m. Card. Sacrat.*

3 Tamen ab ea non videtur recedendum,
quia probatur de iure ciuili *in l. quicumque*
7. C. *de omn. agr. deſert. lib.* 11. vbi dicit
præciſe text. quod *quicumque deſertum fun-*
dum patrimonialium exercuerit, & fertilem,
idoneumque præſtiterit, ſaluo patrimoniali ca-
none, perpetuo, ac priuato iure defendat, &
velut domeſticum, & auita ſucceſſione quæſitum
ſibi habeat, ſuiſque relinquat. nec intelligi
debet præfata lex de eo, cui fuerit fundus
perpetuo conceſſus, vel locatus, quia tunc
etiam ſi non melioraſſet, non debuiſſet ſibi
auferri, ſed lex ſe fundat in ſola meliora-
tione, & ideo debet intelligi in eo cui con-
ceſſio fuit facta ad tempus, vt declarat *Ca-*
ſtren. in d. conſ. 142. *num.* 1. *prope fin. verſ.*
nam illa lex.

Probaturque etiam eadem opinio de iure
canonico *in cap. ad aures* 7. *de reb. Eccl. non*
alien. vbi habetur poſſe Prælatum terras,
quæ de ſiluis extirpatæ ſunt arabiles factæ
eis hæreditario iure concedere ſub annuo
cenſu tenendas à quibus ſuo, vel parentum
ſuorum labore conſtiterit extirpatas fuiſſe.
Et licet iſte text. loquatur per verbum *poſſit*,
quod eſt in ſe facultatiuum, & nullam ne-
ceſſitatem inducit, vt conſiderauit *Roman.*
in l. etiam in princ. num. 14. *ff. ſol. matr. &*
Cald. de iure emphyt. lib. 2. *quæſt.* 23. *num.* 56.
tamen in caſu iſto intelligendum eſt impor-
tare, quod Prælatus teneatur, & debeat,
vt late probat *Caſtren. d. conſ.* 124. *num.* 2. *lib.*
2. & vltra ibi per eum adducta, quæ bene
4 conuincunt hanc veritatem, addo, quod
verbum, *poſſit*, non ſemper eſt facultatiuum,
ſed quandoque accipitur pro, *debeat*, & ne-
ceſſitatem inducit, *Pariſ. de reſignat. lib.* 5.
quæſt. 3. *num.* 84. *Gregor. deciſ.* 85. *num.* 7. *ad*
med. idque præcipue locum ſibi vendicat in
lege facultatem alicui ſuperiori tribuente,
Bald. in l. gallus 29. *in princ. num.* 6. *ff. de lib.*
& poſth. vbi, quod ſi ſtatutum concedit Po-
teſtati facultatem inquirendi pro aliquo de-
licto, debet inquirere *Scannarol. de viſit.*
Carcer. lib. 3. *in proœm cap.* 12. *num.* 4. &
5 certius vbi refertur ad Iudicem parte inſtã-
te, & iuſta petente, vt poſt. *Ang. in l.* 1. *num.*
4. *ff. de iuriſd. omn. iud. & Iaſ. in l. quod iuſſit*
num. 38. *ff. de re iud.* tradit idem *Scannar. d.*
lib. 3. §. 10. *in princ. num.* 22. *verſ. intellige*. Et
6 quando dictum verbum non importaret ne-
ceſſitatem omnino præciſam, ſed habentem
ad mixtam facultatem, iuxta tradita *per Ro-*
tam in deciſ. 232. *num.* 18. *&* 19. *part.* 9. *rec.* ta-
7 lis facultas intelligi deberet de legali, non
de abſoluta, ita vt valeat Prælatus abſtine-
re ſi aliqua ratio abſtinendi vigeat, & non
alias *Barbat. conſ.* 33. *num.* 8. *verſ. quia ad*
hoc reſpondeo lib. 2. cum alijs congeſtis per
Giurba. conſ. 38. *num.* 28. *& Rot. cor. Bich.*
deciſ. 522. *num.* 10. quæ eſt etiam pænes
Dian. poſt part. 11. *fol.* 8. quæ quidem
cauſæ plures concurrere poterunt, vt pate-
bit ex dicendis, quia videlicet dicta conclu-
ſio licet vera ſit, multas tamen patitur limi-
tationes.

8 Prima autem limitatio dictę concluſionis
eſt, vt procedat tantum, ſi conductor ita
meliorauit agros, vt eos de ſterilibus ferti-
les reddiderit, & de incultis cultos, vt lo-
quitur *d. l. quicumque* 7. *C. de omn. agr. deſert.*
lib. 11. *& cap. ad aures de reb. Eccl. non alien.*
deciſ. 14. *num.* 3. *ad med. part.* 3. *rec.* ſecus
autem ſi aliter meliorauit, quia habet ſua
remedia melioramenta repetendi, vt dictum
eſt alibi ſuo loco, & alias bene applicaretur,
quod concluſio tenderet ad deſtructionem
emphyteuſis, eum de eius natura ſit, vt de-
tur ad meliorandum, vt dicit *Rot. in d. Ro-*
mana domus cor. Cecchino, vt ſupra, & ideo
melioramenta non ſufficiunt, niſi ſint cum
prædicta qualitate, *Larata conſ.* 18. *num.* 27.
& ſeq. Gratian. diſc. 357. *numer.* 32. *& ſeq.*
Baltaſſ. de Ang. in addit. ad Gizzarel. deciſ.
5. *num.* 6. & requiri ad hunc effectum rem
eſſe melioratam reſpectu rei, reſpectu fru-
ctuum, reſpectu temporis, & reſpectu im-
penſæ, tradit declarando ſingulos hos reſ-
pectus *Giouagnon. conſ.* 37. *num.* 25. *verſ.*
oportet lib. 2.

9 Non tamen ita mordicus inſiſtendum eſt
verbis dictorũ iurium, vt excludatur omnis
melioratio, quę nõ ſit extirpatio agri, & eius
exercitatio itaut redditus ſit arabilis, & fer-
tilis, ſed ſatis erit idẽ effectus, vnde ſi in ſolo
nudo, & inutili conductor domũ vtilem ædi-
fica-

Digitized by Google

ficauerit, vel dominus ei motu reſtituerit intra-bit concluſio, vt iam probauimus *c. 14. §. 3. n.* 10. propter etiam non excluderetur applicatio
10 concluſionis ex eo, quod aliquid modicum de terris perciperetur, quia text. *in d. cap. ad aures* loquitur in caſu quo aderant ſiluæ, ex quibus ſemper aliquid percipitur, vt bene ponderauit *Rota in d. deciſ. 664. num. 1. part. 10. diu. & tandem Mantic. deciſ. 87. num. 4.* &
11 dum in iure expreſſum non habemus, quæ nam ſterilitas ſit neceſſaria, ſtandum erit arbitrio Iudicis, in dignoſcendo an fuerit talis, & tanta, vt habito reſpectu ad melioramenta, dici valeat rem eſſe reductam de inculta ad culturam, & ad fertilitatem, itaut militet eadem ratio æquitatis, in qua conclusio fundatur *d. deciſ. 664. num. 2. part. 1.*
12 *diuer.* quod etiam referendum erit ad caſum, quo adſit vera reductio ad culturam, ſed non in toto prædio locato, licet tunc non eſſe locum neceſſariæ relocationi, alijs adductis, dicant *Burſ. conſ. 330. num. 138. & Handed. conſ. 85. num. 42. lib. 1.* cum militet eadem ratio præcedentis caſus.

Secunda limitatio erit ſi conductor prætendens renouationem, melioramenta prædicta non probauerit, & prout tenetur, cum ſint fundamentum ſuæ intentionis *dec. 312. num. 4. part. 2. diu.* & ad hunc effectum probare debebit primo ſtatum rei antiquum,
13 prout eſt regulare in probatione melioramentorum *Burat. deciſ. 834. num. 11.* quod ſcilicet terræ eſſent incultæ, & inutiles *Burſat conſ. 330. num. 134. verſ. primum nonque Honded. conſ. 35. num. 40. lib. 1.* nec ſufficit probatio ſtatus antiqui niſi percutiat pre-
14 ciſe tempus, quo facta fuit locatio, vt firmauit in ſpecie *Rot. in Rom. relocationis Caſalis cor. Sacrato, quæ eſt impreſ. poſt Fenzon. ad Stat. Vrb. deciſ. 4. in §. neque ſuper hoc*, & probanda eſt omnimoda ſterilitas *Giouagn. reſp. 37. num. 15. lib. 2.* adeout ſi terræ erant
15 pratiuæ, vel in eis aderant ſiluæ, non poſſit dici, quod eſſent omnino ſteriles, prout requiritur *Burſat. conſ. 330. num. 135.* quod
16 tamen non accipiendum indiſtincte, ſed cũ moderamine, vt procedat ſi non appareat terras, licet ſiluoſas, fuiſſe inutiles reſpectu ſtatus præſentis; cum alias obſtet text. *in d. cap. ad aures* qui expreſſe loquitur in caſu, quo aderant ſiluæ, vt dictum eſt in præcedenti limitatione, & ceſſare prætenſam neceſſitatem relocandi, vbi aderat domus, & in conceſſione non dicebatur, quod eſſet penitus diruta, nullumque fructum redderet, quinimo informantes pro prætendente renouationem admittebant aliquid ex ea percipi dixit *Rot. in Rom. domus 23. Aprilis 1644. §. ex dubio cor. Cecchino* & in
17 caſu quo inſtrumentum dicebat *Rodere aratinum, & pratinum.* Rota cenſuit conſtare, quod non eſſet ſterile adeout denegauerit remiſſoriam, quæ petebatur ad probandum contrarium *cor. Rhyas deciſ. 96. num. 20.* ſe-
18 cundo probandum eſt melioramenta fuiſſe facta ab ipſomet conductore, vel eius auctoribus, vt inde concludatur deberi ipſis renouationem, cum non ſufficiat terras fuiſſe melioratas, & ad culturam redactas de tempore, quo durabat locatio, dum potuerunt fieri à domino, vel alijs *Burſat. conſ. 330. num. 138. verſ. ſeptimo conceduntur*, & probat text. *in d. cap. ad aures* ibi *à quibus ſuo, vel parentum ſuorum labore conſtiteris extir-*
19 *patas*, & probandum petentem eſſe ſucceſſorem vniuerſalem, vel particularem illius qui meliorauit *Honded. conſ. 85. num. 41. lib. 1.* & faciunt *Caſtren. conſ. 270. num. 4. lib. 2. Menoc. recuperandæ remed. 15. num. 567.* & dixi etiam aliquid latius de hac probatione *in cap. 14. §. 3.* vt ibi videri poteſt.

Vnum tamen aduertendum, quod non
20 propterea probatis melioramentis poteſt conductor eorum æſtimationem à domino repetere, prout regulariter poteſt iuxta tradita *in cap. 34.* ſed debet illam remittere, ſi vult conſequi hanc renouationem, vt in ca. ſu *Ruin. conſ. 157. nu. 13. & ſeq. lib. 1.* & cum eo *Burſat. conſ. 330. num. 136. verſ. tertio conductor.*

21 Tertia limitatio eſt, vt non procedat ſi conuentum fuit in locatione, quod bona meliorari deberent, & tamen locatio fuit expreſſe limitata, & reſtricta ad certum tempus, quia tunc diſpoſitio præfatorum iuriũ non procedit, vt declarauit *Caſtren. conſ. 189. circa fin. verſ. nec hic procedere lib. 2. Rot. deciſ. 115. nu. 10. verſ. vltra, quod part. 12. rec.* & ratio eſt, quia tunc finito tempore, conductor non excluditur à fructu laboris ſui, per dominum, ſed ex pacto, & ſic ex proprio conſenſu, vt conſiderauit *Rip. in tract. de Peſt. tit. de remed. præſeruat. nu. 260. prope fin. verſ. non obſtat tex.* & eo relato, *Rot. in ſupradicta Rom. domus cor. Cecchino §. ſecundo quia, & cor. Bich. deciſ. 483. n. 30.* vnde non facile erit ab hac recedendum
22 licet contrarium ſenſerit *Caſtren. conſ. 142. lib. 2.* loquitur enim de re conceſſa ad nouennium ad meliorandum, vt aduertit *Laderc. conſ. 137. num. 9.* & tamen vult deberi renouationem, *& ſub num. 2. in fin. verſ. nec obſtat quod*, reſpondet præfiſſioni temporis, dicens eam non eſſe ſuperfluam, quia imo multũ operatur propter renouationes, quæ ſunt domino valde vtiles imo, & ſub *nu. 3.* pro-

Digitized by Google

probat, quod etiamsi vltimæ renouationes
fuerint alteratæ ad præiudicium conducto-
ris, magis attendi debet prima inueſtitura,
& eandem opinionem tenuit etiam *Bero. in*
rep. in præſentia num. 329. de probat. Becc.
conſ. 3. num. 30.

23 Quarta limitatio eſt, vt procedat in colono
ſimplici, non autē in colono partiario, quod
probatur, quia iura prædicta loquūtur de co-
lōtibus pro annuo canone, ſeu cenſu, & ideo
nō poſſunt intelligi de colono partiario, ma-
xime cum non ſit eadem ratio, cum colonia
partiaria ſapiat de ſocietate *l. ſi merces §. vis*
maior. ff. locat. in qua difficilius admittitur
quod quis cogatur inuitus eam renouare, &
præcipue renouatione perpetuo duratura,
prout eſt iſta, vt dicam infra *in 6. limitatione*,
nō enim cogi poteſt quis perpetuo in ſocie-
tate permanere *l. actione §. diximus ff. pro ſoc.*
& l. in hoc iudicio ff. com. diu. vnde in partiario
nō procedet hæc obligatio renouandi, vt te-
nuerunt in ſpecie *Rim. Sen. conſ. 100. num.*
15. & ſeq. Rum. conſ. 151. num. 7. & ſeq. lib.
4. Burſat. conſ. 330. num. 138. verſ. octaue
ceſſat. Honded. conſ. 85. num. 12. lib. 1. Eugen.
conſ. 28. num. 11. & ſeq. lib. 2. Roderic. de
ann. reddit. lib. 1. quæſt. 15. num. 51. verſ.
nec decipiaris.

Verum limitatio iſta non tranſit ſine ma-
gna difficultate, quia colonia partiaria non
eſt proprie ſocietas, vt patet ex ipſis verbis
d. l. ſi merces §. vis maior ff. locat. & magis par-
ticipat de locatione, quam de ſocietate, idē
in dubio regulari debet cum regulis loca-
tionis, vt dictum eſt *in cap. 5. num. 22.* & ſic
debet renouari, prout dicitur de locatione,
vt in ſpecie voluit *Rot. cor. Mantic. deciſ. 170.*
num. 8. & ſeqq. at vltra quod huic deciſioni
reſpondet ſignanter *Honded. vbi ſupra num.*
15. & late ſeqq. ea ſe reſtringit ad caſum il-
24 lum, in quo non agebatur de prædijs pri-
uatorum, de quibus loquuntur *Rim. Sen. &*
Rum. ſed de prædijs, quæ fuerunt patrimo-
nialia Ciuitatis Fermiæ, & nunc ſunt Ca-
meræ Apoſtolicæ, de quibus proprie loqui-
tur text. *in d. l. quicumque 7. C. de omn. agr. de-*
ſert. lib. 11. & viget maior ratio, vt ipſa de-
ciſio dicit *ſub num. 12. verſ. præterea.*

25 Quinta limitatio eſt, vt procedat conclu-
ſio, ſi melioratio ſit facta de licentia, & con-
ſenſu domini locatoris, licet enim non ſit
neceſſarium pactum in inſtrumento, imo vbi
locatio eſt ad tempus certum, pactum me-
liorandi contrarium effectum operetur, vt
dictum eſt in limitat. tertia, tamen licentiā
eſſe neceſſariam poſt *Redoan. de rebus Eccl.*
non alien. rubr. vlt. verſ. non adhibetur, decla-
rat *Burſatt. conſ. 330. n. 136. verſ. 4. procedat.*

26 Sexta limitatio eſt, vt concluſio non pro-
cedat, ſi poſt facta meliora menta locatio fue-
rit renouata ad certum tempus, quia tunc
non attenditur tempus quo facta fuit prima
locatio, ſed illud, quo facta renouatio, de
quo bona non erant ſterilia, & ideo non in-
trat d. obligatio renouandi *Burſatt. d. conſ.*
330. num. 137. & alijs adduc. *Rot. dec. 115.*
num. 9. part. 12. rec.

27 Verum contrarium ſenſit *Caſtren. conſ.*
142. lib. 2. vbi conſuluit pro renouatione
facienda, licet pluries iam fuiſſet facta, quod
ipſe potius retorquet, dicens, adeſſe conſue-
tudinem renouandi *n. 2. poſt med. verſ. ſed in*
caſu noſtro, vbi aperte vult renouari debere
perpetuo, quod & verum videtur, quia quād
bona prædicto modo meliorantur, debet ea
retinere perpetuo, vt dicit text. in *d. l. qui-*
cumque 7. C. de omn. agr. deſert. lib. 11. &
in cap. ad aures de reb. Eccl. non alien. itaut
locatio per prædictam meliorationem red-
datur perpetua, & per conſequens condu-
ctor non poſſit expelli, nec penſio augeri
Becc. conſ. 3. num. 30. & ſeq. Peregr. conſ. 8.
num. 18. lib. 1. Mantic. deciſ. 170. num. 3. &
poterit dominus vel conceſſionem prius fa-
ctam ad tempus in relocatione perpetuam
declarare, vt videtur ſenſus *d. cap. ad aures*,
vel renouare ad idem tempus primæ con-
ceſſionis, prout magis proprium videtur re-
nouationis, & renouatione finita iterum re-
nouare, & ſic continuare perpetuò, quod
erit ibi magis vtile propter faciliorem pro-
bationem domini, aliaſque rationes de
quibus *Caſtren. d. conſ. 142. num. 2. prope fin.*
part. 2. Becc. conſ. 3. num. 33. vnde crederem
non obſtare poſſe conductori renouationem
28 factam fuiſſe ad tempus, præcipue ſi facta
fuerit ad idem tempus primæ conceſſionis,
ex quo tunc poſſet cenſeri electus dictus
modus magis proficuus domino; at vbi tem-
pus eſſet alteratum, quia non eſſet propria
renouatio, ſed noua conceſſio, poſſet argui
conductorem illi acquieuiſſe, & ſibi præiu-
dicaſſe, & ita ſubinde procedere limita-
tionem.

Præterea poſſet quoque diſtingui, vt li-
29 mitatio procedat in caſu, quo bona fuiſſent
deuoluta culpa conductoris, vt loquitur *d.*
deciſ. 115. non autem in caſu, quo fuiſſet
facta renouatio ſolummodo, quia lapſum
fuiſſet tempus primæ conceſſionis, de quo
loquitur *Caſtren.* & ratio eſt, quia hoc ſe-
cundo caſu conceſſio nō dicitur noua, etiāſi
adſint verba, & denouo concedimus, &
locamus *Iſern. in cap. 1. de Vaſſal. decrep.*
ætat. Alciat. in l. ſi mihi, & Titio num. 27.
verſ. quod Bartolus. ff. de ver. oblig. & alijs

Hhhh addu-

adductis *Rot. deciſ.* 176. *num.* 36. *par.* 5. *rec.*
quod ſecus eſt in deuolutione ob culpam,vt
late diſtinguendo comprobat *Bich. deciſ.*
483. *num.* 32. *& ſeqq.* vbi etiam *ſub num.* 37.
ait, non requiri in *caſu* delicti, quod res
fuerit incorporata, ſed ſufficit, quod do-
minus caducitatem declarauerit, iuxta vnam
opinionem, quam Rota ſequuta fuit, ſed
hoc ſaltem in propoſito iſto, intelligendum
videtur vbi deuolutio vere fuiſſet incurſa,
& nulla competijſſet conductori excuſatio,
vel aliud remedium, nec releuare conducto-
rem, præſertim ignarum, recepiſſe nouam re-
locationem ſi poterat alio modo retinere,
ex tradit. per *Caſtren. conſ.* 142. *n.* 3. *lib.* 2.
30 Septima limitatio eſt, ſi in locatione con-
ductor huic iuri renunciauerit, non enim
dubitandum poſſe conductorem iuri peten-
di renouationem renunciare *deciſ.* 195. *n.* 2.
part. 2. *diu.* ſed dubitari poterit an cenſea-
tur renunciatum, prout dubitauit *Rot. coram*
Brano in deciſ. 664. *num.* 3. *par.* 1. *diu.* vbi in
caſu illo fuit concluſum affirmatiuè, quia
31 in inueſtitura aderant verba, *& retinere ſi-*
ne aliqua conditione, quæ tollunt obligationẽ
renouandi, cũ implicẽt, quod dominus poſſit
pro ſe retinere, & cogatur reconcedere, &
quia concurrebat, quod conductores gene-
raliter renunciauerant omnibus legibus, &
conſtitutionibus, & aderat iuramentum,
quod habet vim ſpecialis expreſſionis vt *in*
eadem dec. firmatur, vbi etiam reſpondetur
ad aliqua obiecta, prout in ea videri poteſt,
& etiam videri poterunt, quæ dicam *in caſu*
ſeq. de renunciatione iuris petendi renoua-
tionem, quod competit proximioribus, abſ-
que eo, quod adſit melioratio *in* 11. *decla-*
ratione.
32 Octaua limitatio eſt, vt procedat quate-
nus dominus non reperijſſet meliorem con-
ditionem, quam ſibi factam à conductore,
alias ſecus text. *d. cap. ad aures verſ. niſi*
forte de reb. Eccl. non alien. Verum hoc intel-
33 ligitur de tempore primæ conceſſionis, non
autem de tempore, quo petitur renouatio,
& quod eo tempore reperiretur plus offe-
rens, probandum eſt à domino, quia in du-
bio non præſumitur, quod potuerit inueni-
ri alius, qui plus offerret, vt probat *Ruin.*
conſ. 157. *nu.* 17. *lib.* 1. & admittit *Burſat.*
conſ. 330. *num.* 136. *verſ. ſecundo melior.*
Cæterum licet in præſenti dominus re-
periat meliorea conditionea, adhuc tenetur
renouationem facere eiſdem pactis, & mo-
34 dis, quo res primo fuit locata, & abſque
vllo augmento penſionis, vt probat text.
in d. l. quicumque C. de omn. agr. deſert. lib. 11.
ibi *ſaluo patrimoniali canone.* Et viget ratio,
quia non debet conductor grauari vltra,
quam merebatur fundus antequam labori-
bus ſuis melior eſſet effectus, ne cogatur
ipſos labores deplorare ad text. *in l. fin. C.*
de alluuion. vbi *Bald.* dicit notandum contra
quoſdam Prælatos, qui volunt augere quan-
titatem cenſus prædij fertilioris effecti ſol-
licitudine, aut cultura, & ſumptu poſſeſ-
ſoris, quod & improbauit *Bart. in l. fin. C.*
de omn. agr. deſer. lib. 11. ex quibus alijſque
auctoritatibus hanc opinionem latiſſime
comprobat *Becc. conſ.* 3. *num.* 31. *& ſeqq.*
Bertaz. conſ. ciu. 85. *num.* 29. *Gratian. diſc.*
813. *num.* 38. *Peregr. conſ.* 8. *num.* 18. *lib.* 3.
Mantic. dec. 17. *nu.* 3.
Poſſent alia dici ad declarationem huius
caſus, ſed quia ſunt magis propria caſus ſe-
quentis, quamuis, & huic conueniant, di-
centur in illo, ad euitandam repetitionem.
Deueniendo autem ad alium caſum, quo
35 non conſtet de melioramentis, quod adhuc
ſi locatio fuit ad longum tempus, teneatur
dominus eam renouare, probatur, quia ha-
bemus tex. *in l.* 1. *§. permittitur ff. de aqu. quot.*
36 *& æſt.* in quo habetur, quod conceſſio aquæ
facta per Principem intuitu perſonæ, cum
perſona extinguitur, ſed poteſt ſucceſſor
petere nouam conceſſionem, & fit ei iniuria
ſi non concedatur, *& gloſ. ibi in ver. impe-*
trabile, inquit, hoc eſſe ſimile inueſtituræ
feudorum, mortuo enim Vaſſallo facile po-
teſt impetrare hæres maſculus inueſtituram,
quia debet ei dari, *Bart. vero ibidem num.* 1.
repetendo ipſam *gloſ.* addit, & hoc nota
37 pro emphyteuſi, quod ea finita per gene-
rationem finitam, deſcendentes poſſunt pe-
tere eã cõfirmari, & de facili impetrabunt,
& eſt iniuria ſi non fiat confirmatio, & ideo
poteſt appellari de iure canonico ad ſupe-
riorem, vt cogat, quod confirmatio fiat, &
hæc doctrina *Bart.* eſt communiter recepta,
vt videre licet penes *Clar. in §. emphyteuſis*
quæſt. 43. *num.* 1. *Mareſcot. variar. reſol. lib.*
1. *cap.* 3. *num.* 1. *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de*
renouat. quæſt. 1. *num.* 1. *Rot. dec.* 195. *num.*
1. *part.* 2. *diu.* & in vna *Ferrarien. bonor. cor.*
Pamphilio impreſ. per Amat. dec. Ferrar. 51.
num. 30. *&* 31. *& in Rec. dec.* 176. *n.* 31. *par.* 5.
Et licet *Bart.* loquatur de emphyteuſi,
tamen eius doctrina procedit etiam in loca-
tione propter identitatem rationis, & in
terminis locationis paſſim allegatur, & ad-
mittitur, vt videre eſt ſignanter penes *Ruin.*
conſ. 168. *num.* 24. *lib.* 1. *Vinc. de Franc.*
dec. 426. *num.* 9. *Caroc. de locat. tit. de libert.*
quæſt. 1. *num.* 49 *Rot. cor. Gregor. deciſ.* 45.
nu. 1. *& Burg. de laudem. par.* 2. *inſpect.* 46. *nu.*
6. *Gizzarell. dec.* 5. *nu.* 21. quidquid in con-
tra-

Digitized by Google

trarium late deducat *Vela differt. 13. num.*
24. & ſeqq. quia opinio ſua procedit in ſim-
38 plici locatione ad modicum tempus, iuxta
tradita infra *in 2. Declaratione, & per Gra-*
tian.diſc. 357. num.27. in ea enim verum eſt,
quod nullum dominium, aut ius reale
conductori acquiritur, quæ eſt ratio, quam
ipſe Vela mouetur *num. 22.* at ſecus eſt in
locatione ad longum tempus iuxta verio-
rem, & communiorem opinionem firmatam
in cap. 27. in princ. & latiſſime comproba-
tam per eumdem *Velam.differt. 19.num.40.*
neque obſtant *Caſtren. conſ. 142. num. 1.*
ad fin. verſ.ſed his non obſtantibus lib. 2. &
alij citati *in d. differt. 13. num. 25.* quia di-
cunt deberi renouationem locationis de-
ſcendentibus, ſeu hæredibus primi condu-
ctoris ad longum tempus, ex quo ille me-
liorauerit, ſed non dicunt, neque ex eorum
dicto infertur, quod non debeatur vbi non
meliorauerit, & nihil repugnat, quod vtro-
que caſu detur, prout dari conſtat in em-
phyteuſi, & eſt ius omnino diuerſum, vt ex
infra dicendis patebit, & præcipue ex de-
claratione prima.

Nec dubitandum eamdem doctrinam
39 procedere etiam ſi agatur de locatione bo-
norum Eccleſiaſticorum, quia dum funda-
ta eſt præcipue in æquitate, ea magis ſerua-
40 ri debet ab Eccleſia, quæ mater æquitatis
dicitur *Clar. d. quæſt.43. num. 3,* vbi de cō-
muni *Mareſcot. d. cap. 3.num. 3. Verall. dec.*
304. par. 1. Duran. dec. 431. num. 1. in rec.
dec. 176. num. 28. par. 5. & dec. 151. num.
2. & 3. par. 9.

Patitur autem prædicta doctrina plures,
41 & diuerſas declarationes, inter quas prima
& valde præcipua, eſt illa, vt procedat ſo-
lummodo ſi dominus velit alteri relocare,
ſecus autē ſi velit bona pro ſe retinere *Abb.*
in. cap. bene num. 28. de poſtulat. Prælat. Ri-
pa in l. 1. ff. de priuil. cred. Gozad. conſ. 39.
num. 21. Clar. in §. emphyt. quæſt.43.num.5.
Mareſcot. lib. 1. cap. 3. num. 11. vbi de ma-
gis communi *Gratian.diſc. 88.num.5.& ſeq.*
vbi de veriori *Verall. dec. 304. par. 1. Man-*
tic. dec. 10. num. 6. Duran. dec. 431. num. 1.
42 *in rec. dec. 151. num. 4.par. 9.* & ampliatur
hæc declaratio, vt procedat etiam ſtante
conſuetudine, ſtatuto, vel pacto, quod fie-
ri debeat renouatio, cum intelligatur qua-
tenus dominus velit relocare, non autem ſi
velit pro ſe retinere, niſi forte probetur in
ſpecie alius intellectus, vt dicetur *in ſeq.cap.*

In contrarium tamen vrgent duæ ratio-
nes, quarum prima deſumitur ex verbis *Bart.*
in d. §.permittitur ſupra relatis, quorum ſen-
ſus apertus videtur, vt teneatur abſolute
dominus relocare deſcendentibus, non au-
tem ſolum eos præferre, quatenus relocare
velit, ſecunda eſt, quia ſi vera eſſet decla-
ratio ſemper diceret dominus velle pro ſe
retinere, & eluderet eos quibus deberetur
renouatio, & ſic facultas petendi renouatio-
nem ſupra firmata ſeruiret de vento, quod
non eſt dicendum, nec deſunt auctoritates,
nam contra declarationem tenuerunt *Dec.*
conſ. 131 num. 3. Ruin. conſ. 12. num.22.lib.
1. Bero.conſ. 98. num. 16. lib. 1. & plene alijs
relatis Bertaz. conſ.ciu. 85. num. 23. & ſeqq.
Tob. Nonius conſ. 3. per tot. Cald. de renou.
emphyt. quæſt.8. num. 20.

At propterea non recedendum eſt ab ipſa
declaratione communiter recepta, nam
quoad *Bart,* ipſe non explicat, quod domi-
nus teneatur etiam inuitus relocare, & dum
dicit, quod ſi non relocet facit iniuriam, &
poſſunt deſcendentes de iure canonico ap-
pellare, aperte patet, quod fundatur in æqui-
43 tate, & iſta viget quidem pro deſcenden-
tibus, in d. caſu, quo dominus velit extra-
neis concedere, at non ſi velit pro ſe reti-
nere, tunc enim æquum eſt, vt ipſe præfera-
tur in re ſua non autem alius *Gratian. diſc.*
88. num. 5. & ſeq. Fenzon. ad ſtatut. Vrb.
cap. 124. num.72. vbi quod hoc dictat ratio
ordinatæ charitatis *Mantic.dec. 10. num. 7.*
& 8. & quoad aliam rationem, quod domi-
nus ſemper diceret velle retinere, reſpon-
44 detur, quod magis attenduntur facta, quam
verba ad probandam voluntatem *Lancell.*
de attent. part. 2. cap. 4. lim. 2. num. 91. Bu-
rat. dec. 113. num.3. & ideo ſi poſtea ipſe re-
inueſtiat, conuincetur, quod falſo aſſeruit
velle pro ſe retinere, & intrabit declaratio,
vt bene obſeruant *Gozad. d. conſ. 39. num.*
21. Mareſc.lib.1.cap. 3. num. 11.verſ.nec eſt
verum Mantic. dec. 10. num. 9. Duran. dec.
43. num. 2. in Rec. dec. 45. num. 3. & ſeqq.
& dec. 151. num. 6. part. 9.

Procedit tamen contraria opinio in caſu
præcedenti, quo ſcilicet conductor, ſeu em-
phyteuta fundum ſterilem ſua diligentia, &
labore fertilem reddidiſſet, hoc enim caſu
æquitas in qua fundatur dicta obligatio re-
nouandi, militat etiam aduerſus ipſum do-
minum, vt non debeat de laboribus condu-
ctoris fructum ſentire cum luctu illius, &
ideo etiamſi vellet pro ſe retinere, non pote-
rit, ſed renouare compelletur, prout dictum
eſt ſupra de eo caſu, ſecus autem ſi res erat
ſui natura fructifera, quia præferendus do-
minus, ſi velit de re ſua fructus percipere, vt
diſtinguendo tradit *Ripa in tractat. de peſte.*
tit. de remed. preſeruat. contra peſt. nu. 263.
Gratian. diſc. 813. n. 38.

45 Secunda declaratio eſt, vt procedat di-
cta opinio, ſi agatur de locatione perpetua,
ſeu ad vitam vel ad certas generationes,
prout loquitur *Bart.*, ſecus autem ſi locatio
fuerit ad certum tempus, quia tunc tempo-
re illo finito expirat locatio, & non tenetur
dominus facere dictam renouationem pro-
ximioribus conductoris *Socc. Iun. conſ. 9. n.
15. lib. 3. Cald. de renouat. emphyt. lib. 1.
quæſt. 11. n. 16. Rota coram Gregorio dec. 45.
nu. 2.*

46 Et procedit d. declaratio, non ſolum ſi
locatio ſit ad tempus breue, ſed etiam ſi ſit
ad tempus longum, iuxta ſenſum *Socc. &
Cald. in locis præcitat.* dum loquuntur de lo-
47 catione ad viginti nouem annos, & expreſſe
voluit *Vela differt. 13. nu. 23.* Sed contra-
rium, quod prædicta declaratio ſolummo-
do procedat in locatione ad modicum tem-
pus, non autem in locatione ad tempus lon-
gum voluit expræſſe *Ruin. in conſ. 168. n. 24.
lib. 1.* & ſenſit etiam *Socc. Sen. conſ. 99. n. 7.
lib. 1. & Rim. Iun. conſ. 94. nu. 30. & ſeqq.
Vinc. de Franc. dec. 406. n. 9.*, vbi reddit ra-
tionem quare non debeatur renouatio in lo-
catione ad modicum tempus, quia in ea nul-
lum tribuitur ius in re conductori, & com-
probatur, quod hæc ſit ratio ex traditis per
*Gratian. diſc. 357. nu. 16. verſ. quare non
mirum, & ſeqq.* Et dato quod hæc ſit vera
ratio, ex ea ſequitur, vt verior videatur ſe-
cunda opinio reſtringens declarationem ad
modici temporis locationem, cum eo ipſo,
quod eſt ad longum tempus tribuat ius in
re, vt alibi dictum fuit. Tutior tamen erit
48 hæc opinio ſi locatio fuerit ad tempus lon-
giſſimum, in quibus terminis relocationem
fieri debere firmat *Caroc. de locat. tit. de li-
bertat. quæſt. 1. num. 29.*

49 Tertia declaratio eſt, vt debeatur d. reno-
uatio ſi proximiores eam petant intra annũ
a die caducatæ emphyteuſis, alias cadant à
iure ſuo *c. 1. §. Titius filios. ſi de feud. fuer.
contr. int. dom. & agn. c. 1. de cap. Corrad.
Clar. in §. emphyteuſis q. 43. nu. 4. verſ. qui-
nimo Mareſcot. lib. 1. cap. 3. nu. 16. de mag.
com. Gratian. diſc. 88. n. 32.*

50 Limitatur autem hæc declaratio, vt non
procedat ſi dominus rem infra annum ex-
traneo locauerit, tunc enim perpetuatur fa-
cultas proximioribus petendi renouatio-
nem fieri ſibi, vſque ad triginta annos *Alex.
conſ. 15. n. 10. vbi de com. lib. 5. Dec. conſ.
128. nu. 4. Bero. conſ. 106. num. 42. poſt med.
lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 32. num. 8.
poſt med. Mareſc. lib. 1. cap. 3. num. 22. vbi
de ver. & com. Gratian. diſc. 88. num. 32.
Amat. dec. ferrar. 51. nu. 24. Rot. dec. 756.
nu. 4. verſ. quia reſpondetur p. 4. diu. & cor.
Duran. dec. 431. nu. 3.* Hinc inferri decla-
rationem non procedere niſi in caſu quo
Eccleſia velit pro ſe retinere dicit *Gratian.
diſc. 88. num. 32.* ſed ſi hoc eſſet verum de-
ſtrueretur in totum ipſa declaratio, dum
quando Eccleſia vult pro ſe retinere non
intrat dictum ius patendi renouationem,
iuxta declarationem præcedentem, ſed de-
51 claratio procedit etiam ſi renouatio fiat
conſanguineis remotioribus, tunc enim de-
bent proximiores petere infra annum, alias
amittunt ius petendi, vt docuit *gloſ. in dict.
cap. 1. §. Titius filios verb. per annum ſi de
feud. fuer. contr. idem Bero. conſ. 107. nu. 47.
lib. 1. Dec. conſ. 327. num. 4. Gratian. diſc.
758. num. 7. Seraph. deciſ. 630. num. 2. & 3.*
vbi quod hæc eſt differentia inter alienatio-
nem in agnatum, & in extraneum.

52 Secundo limitatur, vt talis annus non cur-
rat niſi à die quo conſtat de ſcientia proxi-
miorum, quæ probanda eſt, alias admittun-
tur, vſque ad triginta annos *Amat. dec. Fer-
rar. 51. num. 23. & Rot. in Ferrarien. bonor.
ibid. impraſ. num. 33.* vbi, quod erat inti-
manda caducitas proximioribus *Mareſcot.
lib. 1. cap. 3. num. 17. & 18.* vbi, quod eſt
annus vtilis *Rot. deciſ. 195. nu. 5. & 6. par. 2.
53 diu.* Et requiritur ſcientia præciſa, adeo
ut ſola dubitatio excuſet *Royas deciſ. 468.
num. 2. & 3.* Et probari debet ſpecifice
cum ſuis qualitatibus, quod ſcilicet proxi-
miores ſciuerint emphyteuſim eſſe deuolu-
tam ob lineam finitam, & quod proinde te-
nerentur petere renouationem, & hoc non
obſtante tacuerint, vt ex *adduct. per Fulgin.
de iur. emphyt. tit. de renouat. quæſt. 1. num.
19. circa med.* & alijs reſpondit *Rot. deciſ.
306. num. 8. par. 13. rec.* verum ſufficere
ſcientiam probabilem, & orientem ex con-
iunctione ſanguinis, & cohabitatione, pro-
bant *Honded. conſ. 80. num. 55. lib. 2. Surd.
deciſ. 221. per tot. Clar. in §. feudum. num. 3.
Cald. de renouat. emph. lib. 1. q. 5. num. 26.
Rot. cor. Carill. deciſ. 253. num. 13. & ſeqq.*

54 Quarta declaratio eſt vt debeatur dicta
renouatio nõ ſolum deſcendentibus, vt ſen-
ſit *Socc. Iun. conſ. 9. nu. 23. lib. 3.*, ſed etiam
tranſuerſalibus, iuxta communem opi-
nionem de qua teſtatur *Mareſcot. variar.
reſol. lib. 1. cap. 3. num. 2. Amat. dec. Ferrar.
51. nu. 31. verſ. & non ſolum.* Imo, & non
ſolis agnatis, vt ſenſit *Clar. dicens communem
55 in §. emphit. q. 43. n. 2.* ſed etiam deſcen-
dentibus fæminarum, & cognatis *Bertaz.
conſ. ciu. 85. num. 12. & ſeqq.* & ſignanter
*num. 15. Cald. de renouat. emphit. lib. 1. qu. 9.
num. 14. & 15.* vbi tamen limitat ſi adeſ-
ſet

Digitized by Google

ſet conſuetudo contraria. Et deberi ne dum
cognatis deſcendentibus, ſed etiam tran-
ſuerſalibus *Ruin. conſ.* 151. *nu.* 18. *lib.* 1. *Ber-
tazol. conſ. ciu.* 85. *num.* 15.

56 Quinta declaratio eſt, quod ſufficiat pe-
tentem renouationem eſſe proximiorem,
abſque eo, quod ſit hæres emphyteutæ, ſeu
conductoris *Decíſ. conſ.* 78. *num.* 4. *& ſeqq.
Grat. conſ.* 110. *num.* 44. *lib.* 1. *Bero. conſ.*
103. *nu.* 24. *&* 8. *lib.* 1. *Rim. Iun. conſ.* 444.
nu. 15. *&* 53. *Bertaz. conſ. ciu.* 85. *nu.* 19.
& ſeqq. Ferret. conſ. 103. *num.* 10. vbi de
com. *Duran. dec.* 431. *num.* 4. Et fundatur
hæc opinio in ipſis verbis fundamentalis do-
ctrinæ *Bartoli in d. l.* 1. §. *permittitur ff. de
aq. quot. & aſt*, quæ loquitur de deſcendenti-
bus non de hæredibus, vt ſupra relatum
fuit.

57 Verum contrariam opinionem, quod imo
neceſſe ſit petentem eſſe hæredem, quia
hoc ins petendi renouationem ſit heredita-
rium tenuit *Ancar. conſ.* 134. *num.* 3. *verſ.
tum iſtud ius Aldobr. conſ.* 21. *num.* 19. *lib.* 2.
Cald. qui alios adducit, & veriorem, & re-
ceptiorem dicit, *de renouat. emphyt. quæſt.*
9. *nu.* 20. *& ſeq. Rot. cor. Celſo dec.* 192. *n.* 7.
Et fundatur hæc opinio, quia licet Bartolus
loquatur de deſcendentibus, vt dictum eſt,
tamen ſumit doctrinam ſuam ex illo textu,
& gloſ. qui text. loquitur de ſucceſſoribus in
bonis, *& gloſ.* expreſſe loquitur de hærede,
vnde & ipſe *Bart.* intelligendus videtur de
deſcendentibus quatenus ſint hæredes, quia
Doctores intelligi debent ſecundum aucto-
ritates quas allegant *Menoc. conſ.* 52. *nu.* 70.
Rot. deciſ. 407. *num.* 45. *par.* 9. *rec.*

58 Quęſtio eſt difficilis, ſed communiter reſol-
uitur cum diſtinctione, vt opinio prima vo-
lens præferri proximiorem non hæredem
procedat ſi empyteuſis ſit ex pacto, & pro-
uidentia, ſecunda vero volens præferri hæ-
redem procedat ſi emphyteuſis ſit hæredita-
ria *Bero. conſ.* 103. *num.* 4. *& ſeqq. lib.* 1.
Grat. conſ. 96. *num.* 21. *lib.* 1. *Mareſcot. cap.*
3. *num.* 26. *lib.* 1. *Seraphin. dec.* 610. *nu.* 10.
Rot. dec. 195. *par.* 2. *diu. & dec.* 642. *num.*
59 12. *parte* 1. *& dec.* 74. *num.* 2. *& ſeqq. par.*
6. *rec.* & vbi eſſet hæreditaria mixta, adhuc
non niſi habenti qualitatem hæreditariam
debebitur *dec.* 151. *num.* 14. *par.* 9. *rec.* Id-
que optima ratione, quia, dum agitur de re-
60 nouatione inueſtituræ, nil mirum ſi regulan-
da eſt ad normam, & exemplum inueſtituræ
renouandæ, adeout, ſi in ea vocati ſint ſo-
lum agnati abſque vlla conſideratione qua-
litatis hæreditariæ, eiſdem quoque agnatis
abſque d. conſideratione fieri debeat reno-
uatio, & ſic econtra ſi vocati hæredes in pri-
ma conceſſione, ipſi quoque præferri de-
beant in renouatione, itaut iſtud ius peten-
di renouationem reguletur ab illa qualitate,
quæ in conductore defuncto fuit cauſa ſuc-
cedendi, vt præter allegatos dicit *Dec. in
conſ.* 78. *num.* 5. *verſ. cum iſtud & Merlin.
dec.* 532. *num.* 4. *&* 5.

Præſuppoſito autem, quod agatur de
emphyteuſi hæreditaria ſi locatio, ſeu em-
phyteuſis ſit eccleſiaſtica, non curandum
61 erit, quod proximior ad quem de iure de-
fertur ſucceſſio non ſit hæres ex quo veniat
excluſus per ſtatutum laicale, quia tale ſta-
tutum, vbi agitur de bonis Eccleſiaſticis,
non attenditur, etiamſi agatur de ſolo do-
minio vtili ad eos ſpectante *Gratian. diſc.*
447. *nu.* 21. & fuit firmatum in illa *Romana
Domus de Scapuccis cor. Coccin. quæ eſt poſt
Statil. de Saluian. dec.* 230. quam poſtea
Rot. ſemper ſecuta eſt vt dicit *Merlin. deciſ.*
903. *num.* 8. *& in Rec. dec.* 408. *nu.* 2. *p.* 9.
& in terminis huius iuris petendi renoua-
tionem *dec.* 476. *num.* 13. *p.* 14. *rec.* Quid
quid contra ſenſerit *Menoc. conſ.* 165. *num.*
12. *ad fin.*

62 At non propterea, quod agitur de emphy-
teuſi hæreditaria, excluſi penitus erunt pro-
ximiores, ſed tantummodo ſi adſit hæres
capax *Mareſcot. variar. d. cap.* 3. *num.* 27.
lib. 1. vbi refert ita deciſum in Rota.

63 Sic & econtra ſi agatur de emphyteuſi ex
pacto, & non adſint proximiores capaces
debebitur renouatio potius hæredi, quam
alteri non hæredi, ex traditis per *Aldobr.
conſ.* 21. *num.* 16. *lib.* 2. *& Rot. cor. Celſo.
deciſ.* 192. *nu.* 7. *& ſeqq.* Intelligendo tamen,
64 vbi nullus adſit proximus capax, vel qui
inueſtituram velit, non ſi ſolum ille, qui eſt
proximior, capax non ſit, quia tunc de-
betur ſubſequenti in gradu *Rot. dec.* 195.
ad fin. & dec. 198. *ad fin. p.* 2. *diu. & in Fer-
rarien. bonor. cor. Pamphilio impreſ. per
Amat. dec. Ferrar.* 51. *nu.* 31. & vſquequo
adſint proximiores nulla habebitur ratio
qualitatis hæreditariæ, quia in emphyteuſi
ex pacto ſola proximitas ſanguinis ſpectatur
dec. 250. *num.* 1. vbi, quod hoc Rota plu-
ries firmauit, & *deciſ.* 476. *num.* 12. *part.*
14. *rec.*

65 Inter proximos vero nulla habetur ratio
agnationis, vel cognationis, ſed ſola pro-
ximitas attenditur, vt dictum eſt ſupra *in* 4.
declarat. & quod propterea Mater licet co-
gnata præferenda ſit Amitis, reſpondit *Rot.
d. dec.* 250. *n.* 4. *& per tot. & in eadem cauſa Fo-
roliuien. emphyteuſ.* 23. *Mart.* 1667. *cor. R. P. D.
meo Bourlemont quæ eſt in rec. p.* 15. *dec.* 66. &
quod Mater non hæres præferatur propa-
truo

Digitized by Google

truo hæredi *deciſ.* 476. *num.* 12. *part.* 14. *rec.*

Cæterum poſſunt conſiderari quam plures, & diuerſi caſus, in quibus detur concurſus plurium hanc prælationem prætendentium, quos longum eſſet referre, ſed videri poteſt *Aldobr. conſ.* 21. *lib.* 2. vbi à *nu.* 2. *ad* 19. conſiderat decem, & ſeptem caſus
66 diſtinctos. At vbi adſit conſuetudo circa hanc prælationem concedendam, & cui concedi debeat, ea attendi debet *Corn. conſ.* 210. *num.* 3. *& ſeq. lib.* 3. *Cald. de renouat. emphyt. lib.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 5. *Gamm. deciſ.* 326. *num.* 7. *Rot.* quæ hos adducit *deciſ.* 60. *num.* 6. *part.* 5. *rec.*

Vnum præterea non omittam de quo valdo poſſet dubitari, an videlicet ad effectum, vt competat hoc ius, detur repræſentatio, ex eo enim, quod dictum eſt attendi ſolam proximitatem, ſumi poteſt argumentum pro
67 negatiua, ex quo, vbi ſola proximitas gradus attenditur, repreſentationem locum non habere, probat *text. in l. ſi libertus præterito* 33. *ff. de bon. libert.* & tradunt *Dec. conſ.* 1. *num.* 8. *&* 11. *verſ. quarto quia Pariſ. conſ.* 37. *num.* 66. *lib.* 2. *Marzar. inter conſ. vlt. volun. par.* 2. *conſ.* 142. *num.* 45. *& ſeqq. Oſaſc. conſ.* 72. *num.* 19. vbi plures alios cumulat *Mantic. de coniect. lib.* 8. *tit.* 9. *num.* 10. *Rot. deciſ.* 349. *nu.* 28. *part.* 6. *rec.*
68 Verum contraria opinio videtur verior, quia vbi locus eſt repreſentationi, ille qui per eam locum Patris per fictionem iuris ingreditur, licet non poſſit dici proximior in gradu ſanguinis, tamen efficitur, ac dicitur proximior in gradu ſucceſſionis, ac proinde vocatis proximioribus ipſe quoque comprehenditur, vt firmat *Hondod. conſ.* 70. *nu.* 44. *& ſeqq. lib.* 1. *Gabr. conſ.* 106. *per tot. lib.* 2. *Surd. conſ.* 325. *num.* 10. *Altogr. conſ.*
69 65. *n.* 14. *lib.* 1. *Rouit. conſ.* 51. *n.* 3. *Rot. deciſ.* 708. *num.* 7. *par.* 1. *& deciſ.* 426. *nu.* 5. *verſ. tertia par.* 4. *diu.* & nouiſſime in *Eugubina fideicommiſſorum* 23. *Febr.* 1674. §. *nec in fideicommiſſo*, & 3. *Iun.* 1674. §. *non obſtat*, *quod cor. R. P. D. meo Bourlemont*, quod & certius procedit, quando, prout hic, agitur de ſuccedendo ex diſpoſitione legis, aut conſuetudinis, vel ſtatuti quid quid ſit vbi agitur de ſuccedendo ex diſpoſitione hominis *Dec. conſ.* 1. *num.* 8. *verſ. comprobatur hoc Rot. deciſ.* 708. *num.* 7. *par.* 1. *diu.* & in puncto hanc opinionem probauit etiam *Mareſcot. variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 31.

Quoniam vero facta eſt mentio de inca-
70 pacibus petendi hanc renouationem, exemplum ſit in legitimatis, ſi agitur de bonis Eccleſiaſticis, cum ipſi ſint incapaces in eis ſuccedere, tam de iure communi, quam etiam ex Bulla Pij Quinti *Duran. deciſ.* 251. *num.* 4. *& ſeq.* & in propoſito late fuit deductum in vna *Ceſenaten. Bonor.* 26. *Nouembr.* 1605. §. *his tamen non obſtantibus*, *& ſeqq. per tot. &* 5. *Maij* 1606. *cor. Ortembergo* in qua vltima ſtricte reſpondetur obiecto, quod ille-
71 gitime nati ſint incapaces bonorum Eccleſiaſticorum per viam ſucceſſionis, non autem per viam nouæ acquiſitionis Eccleſia volente, quæ eis concedere non prohibetur, dicendo hoc procedere in conceſſione omnino noua, & vbi renouatio non eſt debita, prout debita eſt ea de qua agimus, ſaltem ex æquitate, vt dictum eſt, etiam ſi petatur in caſu deuolutionis *Bero. conſ.* 109. *num.* 20. *& ſeqq. lib.* 1. *Burſat. conſ.* 127. *num.* 116. & prima inueſtitura eſt ſaltem radix, & fundamentum huius renouationis, & quæ ipſi renouationi regulam, & normam tribuit *Dec. dict. conſ.* 78. *num.* 5. *& conſ.* 185. *num.* 3. *in fin.*

72 Aliud exemplum ſit in Monaco, etenim nec ipſi, nec Monaſterio ex eius perſona, competit hoc ius petendi renouationem locationis, ſeu emphyteuſis finitæ, non ipſi, quia eſt mortuus mundo, & tanquam ſeruus eſt incapax acquirendi, neque Monaſterio, quia tanquam manus mortua incapax eſt emphyteuſim acquirere, & ideo incapax etiam præfatum ius exercere, vt late probat *Cald. de renouation. emphyt. quæſt.* 19. *num.* 7. *& ſeqq. lib.* 1. & ſequitur *Sanch. ad Decalog. lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 24. vbi reprobat *Tapiam in Auten. ingreſſi. verſ. ſua cap.* 15. *num.* 4. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* dicens, cum minus recte, & abſque vlla ratione contrarium aſſerere, ſed ſola Anchatani falſo allegati auctoritate. Deberi tamen renouationem Monaco dum viuit, voluit etiam *Ioannes Baptiſta Coſta conſ.* 14. *num.* 35.

73 Sexta declaratio eſt, vt ad hunc effectum attendatur proximitas reſpectu vltimi poſſeſſoris, non autem primi inueſtiti, *Roman. conſ.* 22. *num.* 5. *Gabr. conſ.* 68. *num.* 22. *lib.* 2. *Mareſcot. variar. cap.* 3. *num.* 28. *lib.* 1. *Rot. deciſ.* 166. *num.* 15. vbi alij pleniſſime cumulantur *par.* 11. *& deciſ.* 476. *num.* 4. *par.* 14. *recent.*

74 Non tamen deſunt contarijs, nam quod attendi debeat proximitas primi acquirentis, non vltimi, tenent alij, quamplures relati per *Iaſ. in l.* 2. *num.* 22. *C. de iur. emphyt.* & poſt eos *Pariſ. conſ.* 108. *n.* 53. *lib.* 1. *Aldobr. conſ.* 26. *num.* 9. vbi dicit hanc eſſe communem opinionem *lib.* 2.

Sed ceſſare hanc controuerſiam vbi non agatur de emphyteuſi Eccleſiæ, quæ iure hære-

hæreditario deferatur, & reſirmanda ſit, ſed de conceſſa ex pacto, & prouidentia, quia tunc proximitas attendi debet reſpectu vltimi, non autem primi ſcripſit *Bero. conſ.* 103. *num.* 12. *verſ. ſed non expedit lib.* 1. & comprobatur, quia non poſſunt agnati finita emphyteuſi venire ex pacto, nec ex prouidentia concedentis, ſed quia in eos, tanquam ſucceſſores, transmiſſum ſit hoc ius, æquitate quadam ſuadente, ne proximior poſſeſſoris excludatur à remotiore, & ideo attendi debet proximitas reſpectu vltimi, vt tradit ſignanter *Aldobr. conſ.* 21. *nu.* 37. *lib.* 2.

75 & hanc eamdem opinionem, quod attendi debeat perſona vltimi prædefuncti, etiam in emphyteuſi hæreditaria, vt petens renouationem debeat eſſe eius hæres nõ autem primi tenuit *Cald. de renouat. emphyt. lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 20. & alijs adductis *Rot. dec.* 151. *num.* 17. *part.* 9. *rec.* adeout magis communis, ac etiam magis vera videatur opinio, quod in quocumque caſu, vltimi proximitas attendi debeat potius quam primi.

Quando autem emphyteuſis fuiſſet legi-
76 timè alienata, vel etiam in diuiſione bonorum inter fratres fuiſſet vni eorum libere aſſignata, tunc non valerent proximi aliorũ aſpirare ad hanc renouationem, quia ſemel facta valida translatione in alios non attenditur amplius linea, & proximitas primi acquirentis, ſed poſſeſſoris *Petr. Barboſ. in l. uſufructu* 58. *num.* 29. *verſ. unde conſultaie ff. ſol. matr. Surd. conſ.* 353. *nu.* 19. *ad med. & ſeq. Cyriac. contr.* 14. *num.* 21. *Rota deciſ.* 388. *num.* 9. *&* 10. *part.* 12. *rec.* & præciſe ad hunc effectum petendi renouationem late firmauit *Rot. deciſ.* 230. *num.* 26. *& ſeqq. part.* 11. *rec.*

77 Septima declaratio eſt, vt ſi concurrant plures in eodem gradu exiſtentes, debeat concedi omnibus *Mareſc. var. reſol. lib.* 1. *cap.* 3. *num.* 7. vbi dicit ita fuiſſe deciſum in vna Ciuitatis Caſtelli coram Platto, & pleniſſime etiam firmatum fuit *cor. Coccin. deciſ.* 1164. *num.* 4. *& ſeqq.* quod, & amplietur
78 procedere quamuis in prima inueſtitura vocatus eſſet tantum vnus, quia licet videatur minus fauorabilis concedenti locatio, ſeu emphyteuſis pluribus conceſſa, quam ea quæ vni tantum conceditur, propter difficiliorem reuerſionem, tamen iſta non eſt alteratio conſiderabilis ad hunc effectum, vt pariter fuiſſe deciſum *in d. deciſ. cor. Platto refert Mareſcot. vbi proxime num.* 8. & ſenſit etiam *Rot. cor. Cocc. d. deciſ.* 1164. *num.* 8. *& ſeqq.* vbi redditur ratio cur iſta non ſit alteratio conſiderabilis, quam & adduxi ſupra in alio propoſito *in cap.* 14. §. 4. bene ta-
79 men concederetur vni tantum, & valeret conceſſio ſi alij coæquales in gradu infra annum non peterent conceſſionem ſibi quoque fieri, prout in caſu *deciſ.* 253. *num.* 12. *cor. Cavill.* & faciunt dicta ſupra in tertia declaratione.

80 Octaua declaratio eſt, vt quamuis agatur de emphyteuſi, ſeu locatione facta ab Eccleſia, poſſit peti renouatio etiam per fæminas *Gratian. diſc.* 88. *num.* 25. *Stroph. deciſ.* 610. *num.* 6. *Coccin. d. deciſ.* 1164. *num.* 1. *& ſeqq. & deciſ.* 1771. *num.* 28. *verſ. etiam*
81 *feminis*. Idque etiam ſi inueſtitura, ſeu prima locatio facta eſſet pro maſculis tantum, quia hoc non obſtante, iſta renouatio poteſt peti etiam à fæminis *Gratian. diſc.* 88. *nu.* 25. *Mareſcot. d. cap.* 3. *num.* 5. *lib.* 1. *Rota cor. Coccin. d. deciſ.* 1771. *num.* 28. *& in vna Parmen. Feudi* 21. *Mart.* 1662. §. *ſicut*
82 *etiam cor. Eminen. Cerro*. Adeout etiam in concurſu cum maſculis agnatis præferri debeant ſi ſint proximiores *Gionagn. conſ.* 44. *num.* 118. *lib.* 2. *Rot. dec.* 176. *n.* 3. *par.* 5. *rec.*

Et licet contra hanc opinionem facere videatur, quod dictum eſt ſupra, præcipue in declaratione quinta, quod ſcilicet iſta renouatio debeat regulari ad normam inueſtituræ, quæ renouatur, cum inde inferri poſſe videatur, quod ſi fæminæ ſunt ab emphyteuſi per inueſtituram excluſæ, non poſſint ad eã per renouationem admitti, prout cenſuit *Soccin. Iun. conſ.* 9. *num.* 9. *&* 10. *lib.* 3. tamen reſpondetur, quod id procedit, quando tractatur de alteranda notabiliter qualitate inueſtituræ, ſeu recedendo ab ea prout eſſet ſi inueſtitura eſſet conceſſa pro hæredibus, & prætenderetur excludi hæres, vel e contra ſi eſſet agnatitia, & prætende-
83 retur excludi agnatus per alium non agnatum, de quo ibi, vel quid ſimile, at, vbi agitur de ſola mutatione perſonarum, non dicitur alterata qualitas inueſtituræ, niſi fiat conceſſio perſonæ fictæ, quæ non moriatur, vt declarat *Coccin. deciſ.* 1164. *num.* 11. & dum non alteratur qualitas inueſtituræ nihil facit, quod fæminæ in illa non ſint vocatæ, imo ſint excluſæ, quia renouatio iſta non fit vigore inueſtituræ, nec perſonis in ea comprehenſis, ſed ſit ex æquitate, inueſtitura iam terminata, & perſonis in illa non vocatis, & ab ea excluſis *Mareſcot. d. cap.* 3. *num* 5. *&* 6. *Rot. in Bononien. bonor. cor. Robuſterio penes Gionagn. conſ.* 44. *num.* 115. *lib.* 2. *& deciſ.* 198. *num.* 3. *pars.* 2. *div.*

84 Nona declaratio eſt, vt procedat facultas petendi renouationem, quatenus res ſit integra, ſecus autem ſi dominus deuenerit ad locationem, & rei traditionem fauore al-

Digitized by Google

re alterius Grat. conſ. 96. num. 22. lib. 1. Cla-
rus in §. emphyteuſis quæſt. 43. nu. 4. Verum
85 declaratio iſta multas patitur difficultates,
& multi tenent contrarium, vt dicit Rot. dec.
195. num. 7. part. 2. diu. imo contraria eſt
receptiſſima, vt dicit Gratian. diſc. 758. nu.
11. & eſſe communem dicit Rot. deciſ. 198.
num. 5. part. 2. diu. & declarationem non eſ-
ſe veram teſtatur Mareſcot. d. cap. 3. num. 23.
lib. 1. & ſenſit etiam Seraphin. deciſ. 610. nu.
9. & in euentum, quod ſit vera, procederet
vbi aliqua negligentia. Poſſet impingi ve-
nienti poſt inueſtituram, ſecus e contra, vt
poſt alios, dicit Mareſcot. d. num. 23. in fin.
Seraphin. d. deciſ. 610. nu. 9. verſ. & in euen-
tum, & deciſ. 198. num. 5. verſ. tum etiam, quia
86 part. 2. diu. & non videtur poſſe reputari ne-
gligentiam conſiderabilem, niſi lapſus ſit an-
nus, & renouatio facta ſit alteri proximiori,
cum alias, ſi facta ſit extraneo, perpetuetur
ius petendi vſque ad triginta annos ex tra-
dit. ſup. in declaratione 3. num. 49.
87 Decima declaratio eſt, vt procedat præ-
dicta facultas petendi renouationem, ſi fini-
ta ſit locatio per lapſum temporis, & ſic abſ-
que culpa conductoris, ſecus autem ſi per
culpam illius, puta ob non ſolutionem ca-
nonis, vel quid ſimile Felin. conſ. 32. num. 9.
Grat. conſ. 96. num. 23. lib. 1. Surd. conſ. 181. nu.
30. Gratian. diſc. 88. num. 38. Mareſcot. cap.
3. num. 10. lib. 1. quod ampliatur procedere
etiam ſtante pacto de renouando Cald. de re-
nouat. emph. lib. 1. quæſt. 9. num. 4. & ſeqq. vn-
de in caſu, quo ſtante facultate nominandi
ad emphyteuſim Eccleſiaſticam nominatus
fuerat illegitimus illius incapax, potuiſſe
Eccleſiam alteri concedere, nec competere
proximioribus prædictā facultatem petendi
renouationem, fuit deciſum in Rot. cor. Du-
ran. deciſ. 251.
88 Vndecima declaratio eſt, quod poteſt cō-
ueniri per pactum in prima locatione huic
renouationi locum eſſe non debere, & pote-
rit conductor iuri illam petendi renunciare
Gratian. diſc. 88. num. 2. Rot. deciſ. 165. num.
2. part. 2. diu. & declaratio iſta paruam, ſeu
nullam habet difficultatem in iure, ſed dif-
ficultas oriri poteſt in dignoſcendo an, &
quando dicatur ei renunciatum, vt dicit d.
deciſ. 195. num. 2. verſ. hanc limitationem &
89 dubitari ſignanter poteſt, an ſufficiat adeſſe
in inueſtitura clauſulam, quod locatione fini-
ta bona ad dominum reuertantur libera, &
affirmatiuam probant Soccin. Ian. conſ. 9. nu.
14. ad fin. lib. 1. Bero. conſ. 100. num. 1. lib. 1.
Honded. conſ. 51. nu. 50. & ſeqq. lib. 1. Gratian.
diſc. 88. nu. 3. Gamma deciſ. 41. num. 6. & 7.
90 Verum his, & ſimilibus non obſtantibus
contraria opinio videtur tenenda, quia d.
clauſula exprimit id quod tacite inerat in
locatione, & ideo nihil operari poteſt, vt
dicit Cald. de renouat. emphyt. quæſt. 8. num.
18. vel operatur tantum, quod tollit dubi-
tationem, quæ oriri potuiſſet ſi dominus vel-
let pro ſe retinere, nam licet communior,
& verior opinio ſit, quod non teneatur re-
inueſtire, tamen non deſunt, qui contrariam
ſecuti ſint, vt dictum eſt ſupra in declaratio-
ne prima, & d. clauſula tollit omnem dubi-
tationem, & ſic ſatis operatur, abſque eo,
quod extendatur ad tollendam facultatem
petendi prælationem in caſu, quo dominus
91 velit alium reinueſtire, quæ tanquam de
iure, & æquitate competens nunquam cen-
ſetur renunciata niſi expreſſe ſit dictum, vt
tradit Gratian. diſc. 758. num. 13. & proinde
nil releuaret in clauſula adeſſe verba gemi-
nata reuerſionem debere eſſe liberam incul-
cantia, vt late probat Cald. d. quæſt. 8. nu. 29.
Gizzarell. deciſ. 6. num. 14. & omiſſis aliis
hanc opinionem pleniſſime firmauit Rot. in
deciſ. 45. part. 8. rec. num. 8. & ſeqq. vſque ad
31. vbi præfatos, & alios, quam plures au-
ctores, & deciſiones, quæ in contrarium
adducebantur ſingillatim declarat, vel re-
fellit.
Præterea nec etiam ſufficeret pactum ex-
92 preſſum, quod non teneatur reinueſtire ſi
loqueretur, in caſu contrauentionis, non au-
tem in caſu locationis finitæ per lapſum tē-
poris, ſeu defectum generationis Rot. dec.
195. num. 2. verſ. hanc limitationem part. 2.
diu. & cor. Seraph. deciſ. 610. num. 2. agitur
93 enim de renunciatione, in qua non poteſt
fieri extenſio de vno caſu ad alium, vt in
propoſito dicit Rot. deciſ. 242. num. 3. verſ.
& quo ad dominos, & num. 5. part. 2. diu. &
94 quod non releuet facultas pro ſe retinendi
niſi expreſſe dictum, quod poſſit etiam cui
vult locare d. deciſ. 45. num. 16. parte 8. rec.
& dixi etiam aliqua de ſimili renunciatione
ſupra hoc cap. in propoſito renunciationis
iuris petendi renunciationem propter ame-
lioramenta num. 31.
95 Duodecimo declaratur non impediri
hanc petitionem renouationis ex eo, quod
præcedens locatio fuerit declarata nulla, &
inualida ob defectum ſolemnitatum, vt
tradit in ſpecie Mareſcot. var. reſol. lib.
1. cap. 3. num. 9. vbi quod fuit reſolutum
per Rot. cor. Gypſio, & reddit rationem, quia
ſufficit ad hunc effectum, quod locatio ha-
buerit implicitum ſtatum validitatis, prout
habet, quando deficiunt ſolæ ſolemnitates,
& Eccleſia, vel alius, cuius fauore eſt inducta
nullitas eis deficientibus, non reclamat Bart.
in cap.

in cap. cum nos prope fin. verſ. quia licet de his quæ ſ. fin. conſ. cap. Merlin. dec. 267. *num.* 1: *Duran. deciſ.* 397. *num.* 9.

96 Decima tertia declaratio eſt, vt proximior, qui vult prælationem iſtam, debeat offerre omnes conditiones, quas dominus reperit ab alio quocumque, alias non poteſt obtinere *Honded. conſ.* 51. *num.* 59. *& ſeqq. lib.* 1. *Mareſcot. d. cap.* 3. *num.* 24. *Rot. deciſ.* 195. *nu.* 9. *part.* 2. *diu.* & hæc eſt vna notabilis differentia inter renouationem iſtam, & renouationem, de qua ſupra dictum eſt in caſu quo res fuerit meliorata, quia illa eſt neceſſaria, & ideo non poteſt dominus velle alterare conditiones ad præiudicium eius, cui renouatio debetur, vt dictum eſt ibi *in limitatione* 8. ſecus autem eſt in iſta, ad quam cum dominus non niſi voluntariæ deueniat, iuxta tradita ſupra in prima declaratione, inde ſequitur, quod poſſit meliorare ſuas conditiones augendo penſiones, vel quid aliud recipiendo *Veral. deciſ.* 304. *part.* 1. *in Rec. dec.* 176. *num.* 32. *part.* 5. & diſtinguendo caſus

97 *Gratian. diſc.* 813. *num.* 38. at in locatione rerum Eccleſiæ non ſufficit ad conuincẽdum, quod extraneus fecerit meliores con ditiones, oſtendere, quod ſoluerit aliquid Prælato relocanti, quia hoc non attenditur *Honded. conſ.* 51. *in fin. lib.* 1. maxime ſi proximus voluiſſet facere aliam conditionem, quæ redundaſſet in vtilitatem ipſius Eccleſiæ, non autem ſolius Prælati, vel Rectoris *Rot. cor. Reyas deciſ.* 468. *n.* 4. *verſ. nec pariter.*

98 Præterea non noceret proximiori omiſſio faciendi oblationem ſimilem illi per extraneum factæ, ſi de ea certioratus non fuiſſet *Rot. deciſ.* 195. *num.* 9. *part.* 2. *diu. Seraph. deciſ.* 620. *num.* 3. *vbi num. ſeq.* ſubdit poſſe iudicem in ſententia mandare, quod præſtet eaſdem conditiones, & faciunt tradita ſupra *in declaratione* 3. *prop. fin.*

99 Decima quarta declaratio eſt, vt non procedat d. ius petendi renouationem ſi locatio facta fuerit ob aliquam ſpecialem cauſam, vti ſi facta perſonæ propter eius benemerita, tunc enim ceſſat iſta obligatio renouandi *Petr. Barboſ. in l. quia tale* 14. *num.* 7. *verſ. quare licet ff. ſol. matr.* vbi conſiderat, quod licet, quando conceſſio fit perſonę ad vtilitatem fundi, debeat iterum concedi ſucceſſori, alias fit ei iniuria *d. l.* 1. *§. permittitur ff. de aq. quotid & æſt.* tamen quando conceſſio fit perſonæ ad vtilitatem fundorũ propter merita, licet poſſeſſori fundorum noo fiat nooa cooceſſio, non ob id iniuria ei videbitur facta, eum in eo ceſſet ratio benemeritorum *arg. l. ſi actionem C. de pact. Caſtr. conſ.* 329. *num.* 2. *in fin. lib.* 1. & facit text. *in l. ſordidorum C. de excuſat. muner. lib.* 10. ſed iſta conſideratio videtur facere ſi

100 agatur de renouatione neceſſaria, quam ſupradictũ fuit fieri debere hæredi meliorãtis eum eiſdem conditionibus, quibus facta fuit locatio prima non autem in iſta mera prælatione eum eiſdem pactis, quibus vult fieri alteri, quia hæc fundatur in æquitate, quæ magis militat fauore deſcendentis, vel hæredis perſonæ benemeritæ.

Decima quinta declaratio eſt, vt obliga-

101 tio faciendi hanc renouationem non liget ſupremum Principem, vt probatur ex ipſamet originali doctrina *Bart. in d. l.* 1. *§. permittitur ff. de aqua quot. & æſt.* dum dicit, quod ad repellendam iniuriam denegatæ renouationis poteſt de iure canonico appellari ad ſuperiorem, qui cogat, Princeps enim ſupremus, ſuperiorem non habet ad quem appelletur, vnde in eo non procedit *Bart.* doctrina, prout etiam tradunt *Pariſ. conſ.* 23. *num.* 250. *lib* 1. *Gabr. de iure emph. concl.* 1. *num.* 22. *Roſental. de Feud. concl.* 24. *cap.* 7. *num.* 20. & firmauit *Rot. deciſ.* 664.

102 *nu.* 9. *p.* 2. *rec.* & certe nullum videtur dubium poſſe ſupremũ Principem ſi velit huic iuri petendi renouationem derogare, cum ſit quoddam ius conditionale, quatenus nolit dominus pro ſe retinere, & ideo non multum conſiderabile, prout ponderauit *Rot. n deciſ.* 501. *num.* 19. *& ſeqq. part* 5. *rec.* ſed dubitari poteſt de eius voluntate, non enim præſumitur Principem velle alicui præiudicare in iure ſuo, & in terminis huius iuris petendi renouationem *Gabr. conſ.* 30. *num.* 30. *ad fin. lib.* 1. & admittit *d. deciſ.* 501. *nu.* 18. Sed propter prędictam rationem, quod agitur de intereſſe parum conſiderabile, videtur velle ſufficere derogationes generales, quatenus ſint amplæ, prout erant ibi, & ponderantur ſub *num.* 22. *verſ. reſponſum fuit, & ſeqq.* quod, & facilius erit admittendum ſi Princeps moueatur ex iuſta aliqua cauſa conceſſionem alteri facere, puta ex eius benemeritis, vt ponderatur *in d. dec.* 664. *num.* 9. *prope fin. part.* 2. *rec.*

103 Decima ſexta declaratio eſt, vt is, cui competit tale ius non compellatur bona dimittere, & deinde illud deducere, vt in ſpecie firmat *Valaſc. conſult.* 157. *num.* 19. *& ſeqq.* vbi pluribus rationibus comprobat, *& num.* 32. *in fin.* dicit, ita vidiſſe iudicatum

104 verum hæc opinio pateretur difficultatem ante declarationem domini ſe velle relocare, ex ea enim declaratione oritur ius proximioribus renouationem de qua agimus petendi, & ante illam dominus habet intentionem fundatam, cum de iure conductor

 finita

finità locatione teneatur rem dimittere, ſecus autem eſſet ſi adeſſet promiſſio faciendi renouationem, vel ortum eſſet ius illam petendi, ex quo dominus alteri locaſſet, vel aliter locare velle declaraſſet, tunc enim bene diceret prætendens renouationem velle retinere, & danda ei eſſet manutentio, vt ſenſit etiam *Rota deciſ. 111. num. 8. poſt Poſth. de manut.*

105 Decima ſeptima declaratio eſt, ius iſtud petendi renouationem eſſe mere perſonale, & ideo alteri cedi minime poſſe, vt latiſſime probat *Gald. de renouat. emph. quaeſt. 13. nu. 1. & plur. ſeqq.* vbi, quod neque poteſt cedi alteri conſanguineo *Amat. deciſ. Ferrar. 51. num. 32.* ſed hoc intelligitur quatenus ceſſio non fiat proximiori immediate ſequēti, ſed extraneo, vel alteri remotiori *Bertaz. conſ. ciu. 85. n. 18. Pereir. d. dec. 128. nu. 4.*

106 Verum declaratio iſta procedit in ipſo proximiore, qui ad petendam renouationem primo loco admittitur, vt ipſe non poſſit ius ſuum transferre in alium ad præiudicium ſubſequenter poſt eum vocati. At dubium eſt in ipſo vltimo conductore, an poſſit hoc ius petendi renouationem alteri relinquere in præiudicium proximioris, & affirmatiuam late tuetur *Gabr. conſ. 78. num. 1. & ſeqq. & num. 12. lib. 2.* & cum eo tranſit *Gratian. diſc. 88. num. 43. & diſc. 813. num. 34.*

Animaduertendum tamen, quod *Gabr.* mouetur, quia totum faciat fauor, qui præſtatur primo conductori, qui rem meliorem fecit, & ideo eius opinio tutior erit, ſi agatur de renouatione, ex quo res fuerit per cōductorem meliorata, de qua locuti ſumus *ſup. in princ. huius cap.* ſed iſta, de qua modo loquimur, debita iuxta doctrinam *Bart. in d. l. 1. §. permittitur ff. de aqua quot. & aeſt.* eſt diuerſa, nec debetur propter melioramenta, ſed ex quadam æquitate, & congruentia renouandi ſucceſſoribus, quod conceſſum fuit temporaliter anteceſſoribus, iuxta text. *in d. §. permittitur*, & quo ad eam contra opinionem Gabrielis facit, quod non attenditur proximiores non fuiſſe inſtitutos hæredes à conductore, quando emphyteuſis non ſit hæreditaria, iuxta tradita *ſup. in declarat. 5.* de quo etiam late *Merlin. dec. 532. num. 2. & 3.* ſed vere *Gabr.* loquitur præciſe in terminis doctrinæ *Bart. in d. §. permittitur* prout etiam aduertit *Gratian. diſc. 88. num. 43.* & ad tradita *in d. declaratione 5.* reſponderi poteſt, quod loquuntur de inſtitutione vniuerſali, in qua dubitari poteſt, an veniat res deuoluenda, & facultas petendi renouationem inueſtituræ, non autem de relicto, ſeu ceſſione ſpeciali rei locatæ, & facultaris petendi renouationem, quam ceſſionem, ſeu relictum poteſt dominus ratificare, & ratihabitio trahitur retro ad tempus factæ diſpoſitionis per conductorem, de quo tempore proximiores nullum habebant ius quæſitum, ſed tantum quærendum, & euentuale, quod non eſt conſiderabile, & hoc modo ratificata diſpoſitio, redditur valida, vt firmauit *Ruin. conſ. 45. nu. 20. lib. 1.* quem ſequitur *Gabr. d. conſ. 78. num. 12.* vn-
107 de pendebit validitas à voluntate domini, qui in terminis noſtris non tenetur ratificare, an autem ſufficiat conductorem legaſſe ſimpliciter rem conductam ad hoc, vt debeatur renouatio, de qua agimus legatario; hanc quæſtionem tractat *Fulgin. de iur. emphyt. tit. de renouat. quaeſt. 1. num. 39.* & deductis hinc inde argumentis, concludit diſtinguendo, vt ſi agatur de emphyteuſi hæreditaria, procedat opinio affirmatiua, ſi autem de emphyteuſi ex pacto, procedat negatiua, & quo ad iſtud ſecundum membrū,
108 quod ſi agatur de emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, renouatio non debeatur legatario vltimi emphyteutæ, comprobatur ex quo neque hæredi debetur, vt firmatum fuit ſupra *in 5. declaratione*, at ſecus eſt vbi agitur de emphyteuſi hæreditaria, circa quam verſatur tota difficultas, & in caſu in quo cōſuluit *Gabr. in conſilio ſupracitato* aderat legatum rei vna cum facultate petendi renouationem expreſſe relicta à teſtatore
109 eidem legatario, & *Gabr.* fundat totum ius legatarij in dicta facultate, non autem in legato rei, ſignum euidens, quod ſenſit hoc non iuuare, vbi non continet dictam facultatem, nec prætendi poteſt, quod dum teſtator relinquit rem emphyteuticam, cenſeatur reliquiſſe ius illud, ſeu facultatem renouationem petendi, quia ius illud vti ius euentuale, & non purificatum, non venit in legato rei, vt in fortiori, vbi videlicet conceſſio erat ad renouandum, probat *Alex. conſ. 91. num. 11. & 12. lib. 1.* at hæc in effectu concludunt legatarium nullum ha-
110 bere ius coactiuum, ſed ſi dominus directus velit ratificare legatum, poterit, & quod magis eſt etiam in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, iuxta opinionem *Ruin. in d. conſ. 45. num. 20. lib. 1.*

Decima octaua declaratio eſt, vt non
111 propterea, quod poteſt proximior petere renouationem inueſtituræ ſibi fieri, competat ei actio realis aduerſus ipſam rem, penes tertios forte exiſtentem, ſed intentare debeat actionem perſonalem aduerſus dominum, vt renouationem faciat *Gabr. conſ. 68. num. 12. lib. 2.* & alijs cumulatis *Rot. deciſ.*

230. num.

230. *numer.* 10. *part.* 11. *rec.*

Verum hæc declaratio bene procedit, ſi
112 agatur de renouatione faciẽda vigore pa-
cti, quod, quatenus ſimpliciter loquatur
de renouando, actionem perſonalem tantu-
modo tribuit *Royat deciſ.* 132. *num.* 3. *& di-
cam infra cap. ſeq.* at ſecus eſt in renouatio-
ne iſta, quæ debetur de iure, & æquitate,
ac proinde tribuit etiam actionem reuoca-
toriam contra tertium, vt diſtinguendo de-
clarauit *Rot. cor. Ninot. deciſ.* 48. *num.* 11. *&
ſeqq.* vbi quod fuit ſæpiſſime dictum in alijs
cauſis, & redditur ratio differentiæ, quia
ex ſimplici pacto de renouando non impe-
ditur dominus aliter diſponere de re ſua, li-
113 cet contraueniendo teneatur ad intereſſe.
At vero ex imperio legis vel ſtatuti mandã-
tis aliquem inueſtiri, oritur præciſa parendi
obligatio, adeout cedat in irritum quidquid
in contrarium factum fuerit, quod vltra ibi
allegatos optime tradit *Soccin. Sen. conſ.* 99.
114 *num.* 7. *ad fin. lib.* 1. vbi quod id etiam
procedit ſi quod de iure debetur ſit quoque
deductum in pactum, & ſequitur *Rim. Iun.*
115 *conſ.* 94. *num.* 31. vnde Rot. ſolet concede-
re immiſſionem, quando competit hæc re-
nouatio, vt videre eſt penes *Duran. deciſ.*
431. *in princ.* & condemnate etiam tertium
116 poſſeſſorem ad reſtitutionem fructuum à
die moti contra eum iudicij, vt *in dec.* 162.
num. 1. *& ſeqq. part.* 13. *rec.*

Decima nona declaratio eſt, vt doctri-
117 na *Bart.* iuxta quam fit hæc renouatio, eui-
tetur, & non procedat ſi res locata, non fue-
rit alteri conceſſa per conceſſionem de illa
re particulari, ſed alienatione alicuius vni-
uerſitatis bonorum, in qua illa comprehen-
datur, quia hoc eſt de natura vniuerſalis
conceſſionis, vt transferatur omne ius con-
cedentis, etiam ſi quid particulariter cedi,
vel alienari non poſſit, vt conſiderat *Scra-
der. de feud. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 41. *&* 42. &
dixit *Rota in deciſ.* 664. *num.* 10. *par.* 2. *rec.*

118 Vigeſima declaratio eſt, vt hoc ius pe-
tendi renouationem non competat vltra
ſeptimum gradum conſanguinitatis, vt cen-
ſuit *Rot. deciſ.* 151. *num.* 16. *part.* 9. *rec.* vbi
plures auctoritates cumulat, & inter eas
Pariſ. conſ. 23. *num.* 261. *lib.* 1. *Soct. Iun.
conſ.* 76. *num.* 73. *lib.* 1. *Menoc. conſ.* 378. *n.*
84. qui tamen non loquuntur in his præciſis
terminis, ſed dicunt in feudis non ſuccedi
vltra ſeptimum gradum.

119 Vigeſima prima declaratio eſt, vt quan-
do deuenitur ad hanc renouationem, citari
debeant poſſeſſores bonorum, quorum lo-
catio renouatur, vt cenſuit *Rot. deciſ.* 166.
num. 16. *par.* 11. *rec.*

120 Vigeſimo ſecundo declaratur, vt hoc
ius petendi renouationem non ſit practica-
bile, nec procedat in feudis *Roman. conſ.*
70. *num.* 3. *verſ. non obſtant. Clar. in* §. *feu-
dum quæſt.* 87. vbi, quod nunquam vidit in
feudis obſeruari *Menoc. conſ.* 400. *num.* 31.
& alijs late adductis *Rot. d. deciſ.* 664. *num.*
8. *par.* 2. *rec.* Non deſunt tamen contrarij,
& ſignanter *gloſ. in d. l.* 1. §. *permittitur in
ver. impetrabile* cum qua etiam tranſit ibi
Bart. ff. de aq. quot. & æſt. Sed ſtandum erit
obſeruantiæ quæ in propoſito attenditur
deciſ. 664. *num.* 10. *par.* 2. *rec.*

Vigeſima tertia declaratio eſt, vt in hac
renouatione quatenus agatur de emphy-
teuſi, requiratur ſcriptura, iuxta veriorem,
& in praxi admiſſam opinionem de qua te-
ſtatur. *Valaſc. de iure emphyt. quæſt.* 7. *num.*
10. Sed iſta, & præcedens declaratio vna
cum alijs quę tradi poſſent in ſpecie de feu-
do, & emphyteuſi, ſunt extra materiam, &
ideo me remitto ad tractantes ex profeſſo
de eis, & ſignanter ad *Cald. de iure emphyt.
qui per tot. lib.* 1. *de renouat. emphyt.* latiſſi-
me tractat, nec non ad *Fulgin. de iur. em-
phyt.* qui pariter habet titulum *de renouatio-
nib.* in quo diſcutit quæſtiones ſexdecim.

Quoniam autem in hoc caſu de quo agi-
mus dominus non tenetur proprie relocare,
ſed tantum quatenus relocare velit tenetur
aliquos præferre, vt dictum eſt, *ſupra in
prima declaratione* meminiſſe conuenit, quod
ſunt alij plures caſus in quibus hæc prælatio
competit quos iam retuli ſupra in *cap.* 20.

De pactis, conſuetudinibus, & ſtatutis, quod fiat renouatio locationis.

S V M M A R I V M.

1 *Pactum, quod locatio finita debeat renouari eſt præter naturam contractus.*
2 *Et eſt validum.*
3 *Et non requirit de neceſſitate ſcripturam.*
4 *In emphyteuſi, & locatione rerum eccleſiæ ad longum tempus eſt prohibitum.*
5 *Ampl. vt non valeat etiamſi locatio cum dicto pacto, facta ſit cum ſolemnitatibus de iure requiſitis.*
6 *Secus ſi ſit cum Beneplacito Apoſtolico.*
7 *Ampl.* 2. *non ſufficere obſeruantiam contractus per centum annos, niſi probetur obſeruantia ipſius pacti.*
8 *Et non ſufficerent renouationes fuiſſe factas, ſi tanquam Eccleſiæ non vtiles, fuiſſent nullæ.*
9 *Ampl.* 3. *vt quamuis eſſet validum, & ligaret Prælatum inferiorem illud apponentem, non ligaret Papam.*
10 *Ratio, cur dictum pactum in rebus Eccleſiæ non valet, eſt, ne eo mediante locatio protrahatur vltra tempus permiſſum.*
11 *Pactum prædictum valet, vbi locatio rei Eccleſiæ, illo ſeruato, non protrahitur vltra tempus permiſſum.*

12 *Pactum renouandi locationem appoſitum ab eo, qui non poteſt libere pro quocumque tempore locare non valet.*
13 *Pactum relocandi, quando non poteſt apponi, an appoſitum vitietur, vel vitiet totum contractum, pendet á dignoſcendo, an partes in eo contraxiſſent, vel non.*
14 *Pactum renouandi locationem, non eſt eius renouatio.*
15 *Pactum renouandi locationem non mutat in aliquo naturam contractus, cui adijcitur.*
16 *Pactum renouandi locationem, non ligat ſucceſſorem ſingularem.*
17 *Nec tribuit actionem contra tertium poſſeſſorem bonorum.*
18 *Locator vigore pacti de relocando non poteſt compelli præciſe ad relocationem, ſed liberatur ſoluendo intereſſe.*
19 *Præſtans intereſſe dicitur verè, & propriè ſeruare promiſſa.*
20 *Promittens relocare, poteſt alteri concedere, & valet conceſſio.*
21 *Contrarium tenent alij.*
22 *Decl. primam procedere in locatione ad breue tempus, ſecunda in locatione ad tempus longum.*
23 *Contrarium, quod prima procedat etiam in locatione ad tempus longum.*
24 *Secus in emphyteuſi.*
25 *Decl. non procedere, quod obligatus relocare poſſit locare alteri, ſi obligatio non ſit ex pacto, ſed ex lege, vel ſtatuto.*
26 *Idem dic ſi pactum ſit munitum iuramento, & hypotheca bonorum.*
27 *Iuramentum promittentis obligat ad obſeruantiam præciſam, ita ut non ſufficiat præſtare intereſſe.*
28 *Ampl. etiam aduerſus hæredem iurantis.*
29 *Contrarium, quo ad hoc tenent alij.*
30 *Decl. vt ceſſet obligatio de obſeruando præcisè pactũ relocandi poſtquam promittens alteri bona conceſſit.*
31 *Decl. tunc poſſe dominum non obſtante pacto relocandi alteri concedere, cum locatio eſt ad certum tempus, ſecus ſi perpetua, vel ad certas generationes.*
32 *Conductor cum pacto renouandi debet renouationem petere, alias locatio, non obſtante pacto, expirat.*
33 *Ampl. vt neceſſe ſit petere renouationem ante finitum tempus locationis.*
34 *Lim. ſi locatio ſit in perpetuum cum pacto renouandi,*
35 *Et quod nunquam neceſſe ſit petere renouationem ante finitam locationem, ſed peti poſſit poſtea infra annum.*
36 *Et quod peti poſſit etiam poſtea vſque ad triginta annos.*
37 *Contrarium quo ad hoc.*
38 *Decl. primam procedere ſi verba ſunt directa in dominum, vt renouare debeat, ſecus à contra.*
39 *Caducitas à locatione ob non petitam renouationem qualibet de cauſa excuſatur.*
40 *Et deficiente excuſatione datur purgatio moræ.*
41 *Secus in feudalibus.*
42 *Moræ purgatio de æquitate canonica datur ſemper re integra.*
43 *Etiam aduerſus pactum reſolutiuum ante acceptationem.*
44 *Minori datur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſã petitionem renouationis.*
45 *Idem in alijs gaudentibus priuilegio minorum.*
46 *Idem ſi adſint maiores, & minores admixti.*
47 *Etiamſi dominus alteri locaſſet.*
48 *Et etiam lapſo quadriennio.*
49 *Hæredi competit reſtitutio in integrum aduerſus non petitam renouationem debitam ex pacto cũ defuncto.*
50 *Ampl. nec impediri per ſcientiam locationis, niſi ſciuerit pactum.*
51 *Pactum renouandi locationem eſt ſtricte intelligendũ. Et ſi poteſt intelligi de vnica renouatione debet ad eam reſtringi.*
52 *Si dictum ſit ad renouandum de nouennio in nouennium, non poteſt intelligi de vnica renouatione.*
53 *Pactum relocandi primo conductori, intelligi debet in caſu, quo dominus velit relocare, non ſi velit pro ſe retinere.*
54 *Pactum intelligi debet prout de iure.*
55 *Sed prius habenda ratio, vt aliquid operetur, & poſtea facienda reſtrictio, vt quanto minus fieri poteſt iuri communi deroget.*
56 *Pactum renouandi locationem in eccleſiaſticis intelligitur ſi in renouatione adſit vtilitas Eccleſiæ.*
57 *Et intelligitur finita locatione per lapſum temporis, non autem ob pacta non ſeruata.*
58 *Romæ adeſt ſtatutum* cap 124. lib. 1. *de locationibus ad certas generationes renouandis.*
59 *In emphyteuticis etiam eccleſiaſticis adſunt conſuetudines, & concordia, ſeu ſtatuta, vt renouentur pluribus in locis.*
60 *Statutum Vrbis ſimpliciter loquens non comprehendit res, & perſonas Eccleſiaſticas.*
61 *Secus quando de eis expreſſam mentionem facit, vel per verba æquipollentia.*
62 *Statutũ Vrb. in* cap. 152. lib. 1. de contractibus filiorumfamilias, *loquitur expreſſe etiam de Clericis.*
63 *Voluntas metitur à poteſtate, ita vt, qui non poteſt aliquid diſponere cenſeatur noluiſſe.*
64 *Confirmatio dat robur confirmato, ſed illud non extendit, vt comprehendat, quæ diſponentes comprehendere noluerunt.*
65 *Ampl. etiamſi in confirmatione adſit clauſula,* & de nouo concedimus.
66 *Ampl. 2. etiam in confirmatione facta in forma ſpecifica, cum verbis ampliſſimis.*
67 *Statutum laicale, vt comprehendat Clericos non ſufficiunt verba vniuerſalia apta illos comprehendere, ſed requiruntur expreſſa, vel adeo ampla, vt expreſſis æquipolleant.*
68 *Verba generalia, quamuis ampla non comprehendunt perſonas, & cauſas de quibus in ſpecie diſponi non poteſt.*
69 *Lim. ſi plus obtulerit maior auctoritas delegantis.*
70 *Iuriſdictio in perſonas Eccleſiaſticas non debet de facili cenſeri laicis conceſſa.*
71 *Papa quando diſponit de re ſpectante ad principatum temporale cenſetur diſponere tanquam princeps temporalis, non tanquam ſupremum Eccleſiæ caput.*
72 *Statutum, quod dominus finita locatione teneatur eam renouare, eſt contra ius, & debet ſtricte intelligi.*
73 *Argumentum affirmatiue ductum à pacto ad ſtatutum eſt validum.*
74 *Statutum multis in caſibus eſt potentius facto.*
75 *Statutum mandans fieri relocationem tribuit condictionem.*
76 *Condictio datur contra tertios poſſeſſores.*
77 *Statutum mandans relocari intelligitur in caſu, quo dominus nolit pro ſe retinere.*
78 *Conſuetudo renouandi locationem ſucceſſoribus vltimi conductoris intelligitur procedere in caſu, quo dominus velit alijs reconcedere.*

79 Se-

79 *Secus ſi probetur in ſpecie conſuetudo, quod teneatur relocare, etiamſi velit pro ſe retinere.*
80 *Conſuetudo prædicta, an poſſit probari per teſtes, itaut concedenda ſit remiſſoria ad eam probandam.*
81 *Conſuetudo relocandi non inducitur ex eo quod dominus fuerit ſolitus relocare, niſi probetur eum voluiſſe pro ſe retinere, & non potuiſſe.*

CAPVT LXIII.

PActū appoſitum in locatione ad tempus,
1 quod ea finita debeat renouari, eſt præ-
ter naturam contractus *Mantic. de tacit. lib.
22. tit. 23. num.* 1. Et regulariter loquendo
2 non poteſt dubitari illud eſſe validum, quia
aperte de iure admittitur *l. ne cui C. locat.*
Solet tamen dubitari, an pro ſui validitate
neceſſe ſit illud eſſe in ſcriptis redactum, vel
3 etiam valeat, ſi probetur aliunde, & requiri
ſcripturam indicare videntur verba *dict. l. ne
cui*, ſed eis non obſtantibus, probari poſſe
per teſtes dictum eſt in *cap.* 20. *num.* 39. *&
ſeqq.*

Nullum tamen erit prædictum pactum in
4 emphyteuſi, ſeu locatione ad longum tem-
pus rerum Eccleſiaſticarum, quia prohibe-
tur tam de iure ciuili, quam canonico, vt in
§. *quod autem, &* §. *neque illud Auth. de non
alienan. & in c. nulli* 5. *de reb. Eccleſ. non
alienan. & dixit Rot. cor. Mantic. deciſ.* 10.
num. 14. *& cor. Royas deciſ.* 132. *num.* 6.

Idque eſt adeo verum, vt procedat etiam
5 ſi locatio cum d. pacto facta ſit cum ſolem-
nitatibus de iure comuni requiſitis ſecun-
dum *Roman. in l. etiam num.* 12. *verſ. & ſi
dicit ff. ſol. matr.* Et licet hoc dictum patia-
tur difficultatem, quia in contrarium eſt
*text. in Auth. de alienatione emphyt. in princ.
§. licentiam*, & tenent *Felin. in c. in præſen-
tia num.* 27. *verſ. in hoc intelligo de probat.
Alex. in d. l. etiam. num.* 3. *ad fin. &* 4. *Go-
6 zad. conſ.* 39. *num.* 13. tamen quando ad-
mittenda ſit hæc opinio contraria ea intelli-
genda eſt de ſolemnitatibus Beneplaciti
Apoſtolici, vt videlicet tunc ſuſtineatur di-
ctum pactum cum locatio facta eſt cum tali
ſolemnitate Beneplaciti, & non alias, ſi fa-
cta ſit poſt *Extrau. ambitioſæ de reb. Eccleſ.
non alienan.*, quia per eam correcta ſunt iu-
ra antiqua admittentia alienationem cum
alijs ſolemnitatibus, vt in ſpecie quod cor-
recta ſit diſpoſitio *d. §. licentiam Auth. de
alien. emph.* & propterea pactum prædictum
ſine Beneplacito non ſuſtineatur, late de-
clarauit *Rot. cor. Coccino deciſ.* 2264. *num.
16. & ſeq.*

7 Neque ſufficeret contractum eſſe anti-
quum, & obſeruatum per centum annos,
niſi probaretur etiam in ſpecie obſeruantia
pacti prædicti de renouando, prout requiri-
tur, quando prætenditur induci per lapſum
temporis præſumptionem Beneplaciti Apo-
ſtolici, ad ſuſtinendum aliquod pactum par-
ticulare. *Becc. conſ.* 96. *num.* 7. *Surd. conſil.*
339. *num.* 26. *Gregor. deciſ.* 451. *num.* 7. &
in ſpecie de pacto prædicto alijs adductis
firmauit *Rot. cor. Coccino d. deciſ.* 2264. *nu.*
8 19. Imo, & non ſufficeret, quod actu con-
ceſſio fuiſſet renouata, ſi renouationes fuiſ-
ſent factæ abſque vtilitate Eccleſiæ, quia
fuiſſent nullæ, & ſic non releuarent, vt fir-
mauit *Rota cor. Royas deciſ.* 132. *num.* 9. *&*
10. *iuncto num.* 5.

Præterea non omittendum circa dictum
9 pactum in locationibus rerum Eccleſiastica-
rum appoſitum, annotare, quod quamuis
etiam fuiſſet per Prælatum inferiorem vali-
de, appoſitum, itaut ipſum locantem, &
ſucceſſores in Prælatura ligaret, non tamen
propterea ligaret Summum Pontificem, ſed
ipſe, eo non obſtante, valeret vtendo præ-
uentione, quam habet, bona alteri cuicum-
que ad libitum locare, vt pariter late fir-
matur in *d. deciſ.* 2264. *num.* 23. *& ſeqq. cor.
Coccino.*

10 Quoniam vero ratio cur prohibetur di-
ctum pactum in locationibus rerum Eccle-
ſiæ ea redditur, quia videtur in fraudem le-
gis, vt ſcilicet, eo mediante, fiat locatio vl-
tra tempus à iure permiſſum *Couar. variar.
lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 4. *Gratian. diſc.* 88. *nu.*
10. *poſt med. & alijs relatis Rot. cor. Royas
deciſ.* 132. *num.* 7. hinc deduci poſſunt duæ
11 illationes, vna, vt procedat in locationibus
ad tertiam generationem de quibus lo-
quuntur dicta iura illud prohibentia, vel
etiam hodie in alijs, adeo diuturnis, vt iun-
cta renouatione, locatio protraheretur vltra
tempus permiſſum, ſecus autem in locatio-
nibus ad tempus adeo breue, vt hoc ceſſet,
quia tunc ceſſaret prohibitio, ducto argu-
mento a ratione ceſſante *c. cum ceſſante* 60.
in princ. de appellat. Alia illatio eſt, vt pro-
12 cedat nullitas dicti pacti in locatione cuiuſ-
cumque non valentis libere pro quocum-
que tempore locare, idque argumento du-
cto ab identitate rationis, quod valeat in
iure *Verall. deciſ.* 177. *nu.* 5. *par.* 1. *Caſſad.
deciſ.* 37. *nu.* 2. *ſuper regul. Canc. deciſ.* 438.
num. 7. *part.* 14. *rec.*

13 Atſtante d. pacto in prædictis caſibus, an
vitietur contractus in totum vel ſolum vi-
tietur pactum, pendet à dignoſcendo, an
partes ſine eo contraxiſſent, vel non, iuxta
tradita ſupra *in cap.* 14. §. 7.

Quo autem ad effectum pacti, ſuppoſita
eius validitate, ſciendum, quod non prop-
terea,

rerea, quod adeſt locatio, verbi gratia ad
decennium, cum pacto renouandi pro alio
decennio, dici poteſt, quod adſit locatio
14 ad viginti annos, quia pactum renouandi
non eſt renouatio, & ſic vſque quo non
fuerit actualiter facta renouatio, non poteſt
dici adeſſe locationem pro tempore pro quo
renouanda eſt *Rim.Sen.conſ.* 16. *n.* 6. *& ſeqq.*
Mantic. de tacit. lib. 22. *tit.* 23. *num.* 9. vbi
alij adducuntur, & dixit *Rot. cor. Gregorio*
deciſ. 348. *num.* 2. *& in rec. deciſ.* 166. *num.*
18. *part.* 11 licet contrarium ſenſiſſe videa-
tur *Rim. Sen. conſ.* 74. *num.* 24. *& Rot. in*
una Foroliuien. Bonorum 14. *Decembris*
1618. §. *denique non obſtat coram Remboldo*
inter eius impreſſas *deciſ.* 204. *num.* 15.,
quia prima eſt verior, vt de promiſſione de
locando, quod non ſit locatio, dictum eſt
in *cap.* 22. *num.* 75., quod eſt fortius, quia
promiſſio de relocando eſt apertiſſime rela-
ta ad tempus futurum, id eſt poſt finitam
locationem, vnde clarius eſt non poſſe im-
portare relocationem, vt conſiderat *Iaſ.*
conſ. 117. *num.* 5. *poſt med. verſ. praeterea*
multo clarius lib. 1., vbi dicit, quod prætcn-
dere, promiſſionem de facienda venditione
poſt cridas importare venditionem ante,
eſſet plus quam ridiculum.
15 Præterea prædictum pactum non mutat
in aliquo naturam contractus cui adijcitur
Bart. in l. ſi finita §. ſi de vectigalibus nu. 10.
ff. de damn. infect. Pariſ. qui alios refert *con-*
ſil. 108. *num.* 52. *lib.* 1. *Mantic. de tacitis*
lib. 22. *tit.* 23. *num.* 1. & reſpectu rei non
tribuit aliquod ius, ſed ſolum tribuit actio-
nem perſonalem ad factum renouationis
Ang. conſ. 184. *num.* 3. *Soccin. Iun. conſil.* 9.
num. 17. *verſ. & ſi dicatur lib.* 3. *Ruin. conſ.*
167. *num.* 13. *lib.* 1. *Mantic. d. numer.* 1.
in fine Gregor. deciſ. 348. *num.* 3. *& deciſ.*
567. *num.* 2.
Hinc infertur, quod pactum prædictum
16 non ligat ſucceſſorem ſingularem, in quem
non tranſit actio perſonalis *l. fin. ff. de con-*
trah. empt. & in terminis *Gabr. conſil.* 68. *n.*
10. *&* 12. *lib.* 2. & proinde non poteſt vigo-
17 re dicti pacti agi contra ſucceſſorem ſingu-
larem in dominio rei locatæ de quo *Rot. cor.*
Rojas deciſ. 132. *num.* 3. neque contra ter-
tium ſucceſſorem in bonis, cui nempe bona
ipſa fuerint locata de quo *Gabr. d. conſil.* 68.
& Rot. cor. Gregor. deciſ. 567. *num.* 2.
Infertur etiam, quod locator non tene-
18 tur præciſe renouare, ſed poteſt liberari
ſoluendo intereſſe, prout eſt regulare in
obligatione ad factum *l. ſi quis ab alio* 13. §.
ſi quis promiſerit ff. de re iudic. Surd. conſ. 52.
num. 14. *Gregor. deciſ.* 241. *num.* 3. adeout
19 preſtans intereſſe dicatur vere, & proprie
ſeruare promiſſa, & non contrauenire *Al-*
dobrand. conſ. 132. *num.* 121. *& ſeqq. lib.* 1.
20 vnde poteſt alteri concedere, & valebit cō-
ceſſio *Mantic. de tacit. lib.* 22. *tit.* 23. *num.* 2.
Gratian. diſc. 357. *num.* 35. *& ſeqq.* nec po-
terit primus conductor agere niſi pro conſe-
quendo intereſſe aduerſus dominum *Gregor.*
deciſ. 348. *num.* 3. *& deciſ.* 567. *num.* 2. *in*
Recent. deciſ. 111. *num.* 8. *& deciſ.* 166. *num.*
12. *part.* 11.
21 Verum hæc illatio non tranſit ſine magna
difficultate, quia contrarium, quod tenea-
tur dominus præciſe renouare, & ideo non
valeat alteri concedere probant *Dec. conſ.*
328. *num* 3. *Rimin. Iun. conſ.* 94. *num.* 31. *Rot.*
deciſ. 11. *n.* 4. *&* 9. *part.* 2. *rec. & in Foroliuien*
bonor. 4. *Decembris* 1618. §. *denique non ob-*
stat. cor. Remboldo inter eius impreſſas deciſ.
204. *num.* 15. & quidem pro opinione iſta
facit text. *in d. l. ne cui* 32. *C. locat.* quæ aper-
te probat teneri dominium relocare primo
conductori, ſtante pacto, & per eum text.
Bald. ibi notandum dicit alteri concedi non
poſſe, quod renouandum eſt priori, vel eius
ſucceſſoribus.
22 Pro conciliatione diſtingui poſſe videba-
tur, vt prima opinio procedat in locatione
ad breue tempus, quæ nullum ius tribuit
in re locata, ſed tantum actionem perſona-
lem contra locatorem, ſecunda vero in lo-
catione ad tempus longum, quæ tribuit ius
in re vt dictum eſt etiam *in cap.* 27. *num.* 3.
& in hoc propoſito diſtinguendo ſenſit *Ruin.*
conſ. 168. *num.* 23. *verſ. nec etiam verum, &*
24. *lib.* 1. quem refert *Mantic. de tacit. lib.*
21. *tit.* 23. *num.* 7. *poſt med.* Sed hæc diſtin-
23 ctio melius conſiderata patitur difficulta-
tem, quia, quod locatio ad longum tempus
tribuat ius in re, non facit, quod illud tri-
buat etiam pactum renouandi in illa loca-
tione exiſtens, & ius illud tributum à loca-
tione iunare non poteſt, quia cum locatio-
ne ipſa expirat, vt bene aduertit ipſe *Man-*
tica eodem loc. num. 8. *in princ.* Conſidera-
bam tamen, quod *Bald. in d. l. ne cui*, dum
docet non poſſe propter dictum pactū rem
24 alteri concedi, bis, videtur reſtringere di-
ctum ſuum ad contractus emphyteuticos,
dicendo illam doctrinam veram maxime in
eis, idque forſan nō ſine miſterio, in eis enim
facilius ſuſtineri poteſt, quod pactū nō diſtin-
guatur à cōtractu, ita vt ſi contractus ius tri-
buat in re, idē dicendū ſit de pacto, cum em-
phyteuſis dicatur materia informis, quæ à
pactis formam accipit *Rot. cor. Pen. dec.* 1192.
num. 3. *Hodier. ad Surd. dec.* 198. *num.* 5. quæ-
cumque enim pacta in ſe recipit *l.* 1. *C. de*
iur.

iur. emph. Ruin.conſ. 98. *num.* 12. *lib.* 3. vbi etiam idem dicit de feudo de quo, *& Bald.* loquitur.

Retenta autem prima opinione ſaltem in contractu locationis, quod dominus, non obſtante pacto renouandi, poſſit alteri locare, & valeat locatio, limitanda erit, vt non procedat, ſi renouatio debita etiam ſit ex iuris diſpoſitione, vel ſtatuti, quia tunc dominus tenetur ad obſeruantiam præciſam, etiamſi id, quod debetur ex diſpoſitione legis deductum ſit etiam in pactum, iuxta communem opinionem de qua in his terminis teſtatur *Soccin. Sen.conſ.* 99. *num.* 7. *ad fin. lib.* 1, *& Rim.Iun, conſil.* 94. *num.* 31. *Rot.cor. Ninot. deciſ.* 48. *num.* 11. *& ſeqq.*

26 Prout etiam limitanda erit ſi pactum ſit munitum iuramento, & hypotheca bonorum, hoc enim caſu impeditur conceſſionem rei alteri fieri poſſe, & quatenus fiat, habens hypothecam in bonis conceſſis, poteſt etiam aduerſus tertium, cui conceſſio facta eſt, immiſſionem petere, quod ſecus eſt ſtante ſimplici pacto renouandi abſque hypotheca *deciſ.* 230. *num.* 10. *&* 12. *part.* 10. *rec.* ſi autem adeſſet ſolum iuramentum abſque hypotheca adhuc obligaret promittentem ad obſeruantiam pacti præciſam, hæc

27 enim eſt virtus iuramenti, vt debeat factum eo mediante promiſſum præſtari in forma præciſa, nec ſufficiat præſtare intereſſe *Iaſ. in l. ſi pecunia num.* 23. *ff. de condit. ca. dat. Soccin. Iun. in l. ſtipulationes non diuiduntur num.* 432. *& ſeq. ff. de verb. oblig. Surd.conſil.* 13. *num.* 27. *Gutier. de iuram.part.*1.*cap.* 39. *num.* 6. *vbi de magis com.* idque proce-

28 dit etiam aduerſus hæredem iurantis, *Mantic. de tacit, lib.* 14. *tit.* 33. *num.*8. *Seraph.dec.* 805. *num.* 3. *&* 4. *Andr. deciſ.*87. *num.*3. li-

29 cet, quo ad hoc vltimum, alii contrarium teneant, *vt per Gabr. de iure iuran. concl.* 8. *num.* 3. *Adden. ad Gregor.deciſ.*241. *ſub nu.* 7. *verſ. qua tamen ampliatio*. Sed hæc pro-

30 cedunt aduerſus ipſum iurantem valentem præſtare præciſe, & ideo aliud forte dicendum eſſet ſi iam alteri bona conceſſiſſet, & tradidiſſet, & ſic amplius præciſe adimplere nequiret, quia impoſſibilitas, imo, & difficultas excuſat ab obligatione præſtandi factum præciſe *Rot.in Peruſina Dotis cor.Ortembergo penes Marcheſ. de commiſ. part.* 2. *fol.* 588. *num.* 2. idque non obſtante iuramento *Gabr.de iureiur. concl.* 8. *num.*4. *Scace. de camb.* §. 2. *gloſ.*3. *num.*114. & eſt communis opinio teſte *Fenzonio ad ſtatat. Vrb. cap.* 164. *num.* 2.

31 Præterea eadem prima opinio ſupradicta limitanda erit, vt locum habeat ſi locatio ſit facta ad certum tempus cum pacto renouandi, ſecus ſi facta in perpetuum, cum pacto renouandi de viginti nouem annos, in viginti nouem annos *Add. ad Gregor. deciſ.* 348. *nu.*6. *ad fin.* & ratio differentiæ eſt quidens, quia dum locatio eſt facta in perpetuũ illa renouatio, ad euitandam contrarietatem, cenſetur requiſita non pro ſubſtantia contractus, ſed ſolum ad maiorem probationem dominij *Bero.conſ.*116. *num.* 19. *lib.* 1. *Corbul. de cauſ. priuat. ob tempus finitum num,* 17. *Rot.deciſ.* 438. *num.*3. *par.*1. *& dec.* 381. *num.* 14. *part.*5. *rec.* & idem eſſet ſi ad certas generationes facta eſſet locatio cum d. pacto *Rot.dec.* 166. *num.*4. *part.* 11. *rec.*

Et eadem differentia conceſſionis releuat etiam ad alium effectum, videlicet, quia ſi conceſſio eſt ad certum tempus cum pacto

32 renouandi, petenda eſt renouatio, alias locatio expirat, non obſtante pacto *Rim.Iun. conſil.* 257. *num.* 83. *& ſeq. Corbul. de cauſ. priuat. ob non petit.inueſt. num.* 7. *Rot. deciſ.* 215. *num.* 2. *& per tot. part.*1. *rec.* & petitio

33 facienda eſt ante finitum tempus conceſſionis, alias amittitur ius petendi eam, vt, alijs relatis tradit *Mantic.de tacit. lib.* 22 *tit.* 23.

34 *num.* 13. *&* 24. quod ſecus eſt ſi conceſſio ſit in perpetuum cum pacto renouandi de tempore in tempus *Rauden. reſol.* 14. *num.* 12. *poſt med. Manent. de Liuell. part.* 12. *nu.* 3. *deciſ.*438. *num.*2. *part.* 1. *rec.* propter prædictam rationem, quod tunc renouatio non requiritur de ſubſtantia contractus *Rot. coram Durano deciſ.* 402. *num.*6. *verſ.neque obſtat*, adeout poſſit conductor compelli petere renouationem, ſed ſi eam non petierit non propterea caducitatem incurrit *deciſ.* 243. *num.*8. *part.*10. *rec.*

35 Verum prędicta opinio, cum qua tranſit Mantica, quod petitio renouationis debeat fieri ante finitum tempus locationis, eſt ſatis rigoroſa, nam alij tenent, quod peti poſſit etiam poſtea infra annum *Bero. conſ.* 116. *num.* 6. *& conſ.* 119. *num.* 5. *lib.* 1. *Corbul.de cauſ.priuat.ob non petit. inueſtit. infra legit. tempus num.* 7. vbi reddit rationem, quia dum dictum eſt ad renouandum abſque expreſſione temporis, intra quod peti debet renouatio, hoc remanet ſub diſpoſitione iuris *l.comodiſſime ff. de liberis, & poſth.l.ſi extraneus ff. de condit. inſtit.* & ſic vt peti debeat infra annum, & diem, vt habetur *in vſib. feudor. cap.* 1. *de cap. Corrad. & in cap.* 1. *quo temp. mil. inueſt.pet.deb.*

36 Imo fortius, quod peti poſſit etiam poſt annum voluit *Dec.conſ.* 328. *numer.* 3. *verſ. quibus tamen, & per tot.* vbi probat, quod poſſit peti, vſque ad triginta annos, & li-

ceſ

eet in hoc refellatur in ſpecie per Corbul. d.
37 num. 7. poſt med. dicentem id videri peni-
tus inſulſum, quod pactum illud poſſit ope-
rari etiam in tempore, quo renouatio ipſa
eſſet finita, tamen enm defendit Peregr. conſ.
94. num. 19. & ſeqq. lib. 2. vbi ſub num. 21.
verſ. & licet, dicit in ſpecie, quod licet Cor-
bulus Decij traditionem impugnauerit, ta-
38 men eam probatam eſſe ex ibi traditis con-
ſtat, & eamdem opinionem Decij, ſaluari
poſſe, quando verba directa ſunt in domi-
num, vt renouare debeat, ſecus autem ſi
directa ſint in conductorem, vt petere de-
beat renouationem, voluit Bero. conſ. 119.
num. 10. lib. 1. & amplius dummodo non ſit
iniunctum conductori renouationem petere
Rim. Iun. conſ. 22. n. 17. ad med. & ſeq.

Quando autem locus eſſet caducitati à d.
39 iure petendi renouationem, illa excuſari
deberet qualibet de cauſa, eſt enim quæ-
dam pæna, quæ non incurritur ſine dolo
Bero. conſ. 196. num. 9. lib. 1. Decian. qui alios
40 allegat reſp. 4 numer. 39. lib. 4. & deficien-
te excuſatione daretur purgatio moræ re in-
tegra Menoc. conſ. 1133. num. 14. Decian. d.
reſp. 4. num. 41. & ſeq. licet in feudalibus hoc
41 non tranſeat ſine difficultate, quod detur
purgatio moræ aduerſus non petitam inue-
ſtituram, ex traditis per Curt. Iun. de Feud.
part. 4. §. 23. cauſa priuationis num. 45. & Ro-
ſental. de Feud. cap. 6. concl. 59. num. 3. & ſeq.
42 & ſub litt. E, cum de æquitate canonica
purgatio moræ detur ſemper re integra, ac
vbi non eſt effectum deterius ius partis Se-
raph. deciſ. 1150. num. 4. Adden. ad Gregor.
43 deciſ. 559. num. 10. præcipue ante accepta-
tionem caducitatis, quia tunc peti valet
purgatio moræ, etiam aduerſus expreſſum
pactum reſolutiuum Adden. ad Gregor. dec.
559. n. 10. verſ. limita tertio Seraph. dec. 1150.
num. 1. Duran. deciſ. 270. num. 9. poſt med.
44 Et quando is, qui petere debuiſſet reno-
uationem eſſet minor, competeret ei reſti-
tutio in integrum aduerſus omiſſam petitio-
nem Menoc. conſil. 757. num. 13. Decian.
conſil. 4. num. 13. & ſeq. lib. 4. Burſat. conſ.
292. num. 2. & conſil. 293. num. 2. & ſeqq.
Gamma deciſ. 117. num. 3. vbi Adden.
45 Et idem dicendum eſſet in gaudentibus
priuilegio minorum, vt de Comunitate di-
xit Rot. cor. Duran. deciſ. 402. num. 8. &
46 ſeqq. Et etiam ſi cum minoribus adſint etiam
maiores connexam cauſam habentes Bur-
47 ſat. conſ. 293. num. 4. & ſeqq. Et quamuis
Dominus ad locationem fauore alterius iam
deueniſſet, Gamma d. deciſ. 117. ſub num. 3.
48 Neque impedietur hæc petitio reſtitutionis
in integrum per lapſum quadriennij, ſed
adhuc dabitur propter enormem læſionem,
iuxta veriorem opinionem cum qua tranſit
Rot in prædicta deciſ. 402. num. 13. & ſeqq.
49 cor. Duran. & vbi non eſſet idem conductor,
qui pactum fecit, ſed hæres, vel excuſare-
tur propter præſumptam ignorantiam, vel
daretur ei reſtitutio in integrum, quamuis
eſſet maior, ex generali clauſula ſi qua mi-
hi, propter prǽſumptã ignorantiam pacti Go-
zad. conſil. 56. num. 10. Rim. Iun. conſil. 22.
50 num. 22. & 23. Nec ſatis eſſet eum ſciuiſſe
rem eſſe conductitiam, ſeu emphyteutieam,
niſi etiam probaretur eum ſciuiſſe pactum
petendi renouationem Ruin. conſil. 110. nu.
6. lib. 1. Bero. conſil. 117. num. 5. lib. 1.
Curt. Iun. conſil. 232. nu. 21. & ſeq. Bertaz.
conſil. ciu. 112. num. 13. & ſeq.

51 Non omittendum autem animaduertere,
quod prædictum pactum renouandi locatio-
nem conductori, vti onerosum Domino, de-
52 bet ſtrictè interpretari, adeout ſi poteſt in-
telligi de vnica renouatione, ad eam reſtrin-
gi debet, Mantic. de tacit. lib. 22. tit. 23. nu.
19. in princ. Adden. ad deciſ. 14. num. 30.
par. 3. rec. Rot. deciſ. 215. num. 5. part. 1.
rec. & cor. Royas deciſ. 132. num. 2. Non
53 poſſet vero reſtringi ad primam renouatio-
nem ſi dictum eſſet ad renouandum de no-
uennio in nouennium Mantic. d. tit. 23. nu.
19. & idem eſſet ſi aliter deprehenderetur
per primam renouationem non conſumi ef-
fectum ſecundum intentionem diſponentis,
quia tunc non intelligitur tantum de primo
actu, ſed etiam de vlterioribus, iuxta do-
ctrinam Bald. in l. iniuſtus in fin. C. de procu-
rat. cum alijs late traditis per Tiraq. de re-
tractu lignag. §. 8. gloſ. 7. num. 5.

54 Item reſtringi debet pactum prædictum,
& intelligi in caſu quo Dominus velit con-
ceſſione finita alteri bona concedere, non
autem ſi velit illa pro ſe retinere, vt cen-
ſuit Rota cor. Royas deciſ. 132. num. 4., vbi
plures allegat, qui tamen non loquuntur in
terminis pacti, ſed renouationis faciendæ de
iure comuni proximioribus vltimi iuxta ce-
lebrem doctrinam Bart. in l. 1. §. permitti-
tur ff. de aqua quot. & æſtiua., de qua dictum
eſt in cap. præcedenti, & licet adhuc faciant
ſaltem per argumentum, cum pacta intelli-
gi debeant prout de iure, Surd. conſil. 34.
num. 34. & 48. & ſeq. Lancellot. de attent.
par. 3. cap. 26. num. 79. & ſeq. Rot. deciſ. 392.
num. 3. par. 1. rec. tamen in pacti interpre-
55 tatione prius habenda ratio, vt aliquid ope-
retur, & poſtea facienda reſtrictio, vt quan-
to minus fieri poteſt iuri communi deroget,
Gozad. conſil. 74. num. 15. prope fin. poſt Fe-
lin. in c. 1. col. 7. verſ. declara duob. modis.

Et

Digitized by Google

56 Et reſtringi quoque opportet idem pactum in Eccleſiaſticis, ſuppoſita eius validitate, vt fieri debeat renouatio, ſi in ea adſit vtilitas Eccleſiæ, idque eadem ratione, quod de iure talis vtilitas in renuatione requiritur, vt expreſſe habetur in *extrauag. ambitioſæ de reb. Eccleſ. non alien.* & in propoſito firmat *Rota cor. Koyas d. deciſ.* 132. *num.* 5.

57 Prout etiam reſtringi debet pactum, vt procedat finita locatione per lapſum temporis, non autem ſi finiatur ob pacta conuenta non ſeruata, vt tradit *Rim. Iun. conſ.* 94. *num.* 6. & poſt eum, late comprobat *Cald. in tractat. de renouat. emph. lib.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 5.

Quandoque compellitur dominus renouare, ex particulari conſuetudine, vel ſtatu-
58 to loci, præcipue in locationibus ad longum tempus, prout ſignanter hic in Vrbe ex *cap.* 124. *Statut. lib.* 1. diſponente locationes ad certam generationem, ſi tempore, aut ex defectu generationis finiantur, iiſdem pactis, conditionibus, & tenoribus relocari ſucceſſoribus de eadem genealogia, & ſanguine, extraneis hæredibus, & ſingularibus ſucceſſoribus excluſis, debere.

59 Et in emphyteoticis, etiam Eccleſiaſticis adſunt conſuetudines, concordiæ, & ſtatuta ſimilia de renouatione facienda, prout in ſpecie in ſtatu Vrbini, quia omnia fere bona ſunt emphyteutica, non quidem conceſſa laicis per Eccleſiaſticos, ſed quæ ipſi laici ſubmiſerunt dominio Eccleſiæ, ad euitandam illorum deuaſtationem, & confiſcationem propter inimicitias, & bella tunc vigentia, & ſi quæ fuerunt ab initio per Eccleſiaſticos conceſſa, illa tunc erant ſterilia, & infructuoſa, & proprijs expenſis, ac laboribus per laicos ad culturam reducta fuerunt, vnde æquitas non patitur ab illis auferri, ac proinde inita fuit concordia inter Archiepiſcopum, & Capitolum Vrbinaten. ex vna, & Cõmune Ciuitatis ex altera Apoſtolica auctoritate confirmata, vt fieri debeat renouatio illis, qui ex teſtamento, vel ab inteſtato ſuccederent, vt refert *Eminentiſs. Otthobon. in deciſ.* 148. *num.* 6. verum concordia prædicta fuit ſolum fauore Ciuium, Comitatinorum, & incolarum, & aliorum habitantium pro maiori parte temporis in Ciuitate, & Comitatu Vrbini, itaut non comprehendat alias Ciuitates illius ſtatus habentes territorium ſeparatum, prout loquẽdo de Ciuitate S. Angeli in Vado declaratur in præfata *deciſ. Eminentiſs. Otthob.* ſed generaliter, quod inoleuerit ſimilis conſuerudo in ſtatu Vrbini, & approbata fuerit per Breue S. M. Vrbani Octaui refert *Eminentiſs. Celſus in deciſ.* 192. *num.* 1. *& ſeqq.*

Verum omiſſis, quæ late dici poſſent de ijs conſtitutionibus loquentibus in ſpecie
60 de emphyteuticis, quo ad præfatum ſtatutum Vrbis, dubitatum fuit, an procederet, etiam in locationibus bonorum Eccleſiæ, vt patet ex latiſſime ibi deductis per *Fenzon.* vbi adducit octo fundamenta pro affirmatiua, & deinde tenendo negatiuam ſingulis reſpondet, & ſub *num.* 66. in reſponſione ad octauum refert Rotam in hoc articulo variaſſe, ac reſediſſe vltimo loco, & pluries in negatiua, quam poſtea etiam amplexa eſt *in deciſ.* 58. *num.* 31. *part.* 6. *rec.* & cum ea tranſiuit quoque *Add. ad Burat. deciſ.* 880. *in princ.* & optima ratione, quia licet ſtatutum Vrbis conditum fuerit de ordine Papæ, & ab eo in forma ſpecifica confirmatum, itaut non poſſit dici deficere poteſtatem res, & perſonas Eccleſiaſticas ligandi, tamen vbicumque de eis mentionem expreſſam
61 non facit, vel per verba æquipollentia, illos non comprehendit ex defectu voluntatis, cũ enim conditum fuerit à Populo, non cenſetur comprehendere voluiſſe ſimile res, & perſonas ſimpliciter loquendo, iuxta late tradita *in deciſ.* 58. *num.* 28. *& ſeqq. part.* 6. & in alijs cumulatis *in deciſ.* 179. *num.* 49.
62 *part.* 9. *rec.* expreſſe autem de Clericis loquitur ſignanter *in cap.* 152. *lib.* 1. *de contractibus prohibitis cum filijs familias*, & verbis æquipollentibus vtitur *in cap.* 180. *eodem lib.* vbi mandat duas ſentẽtias habere vim trium, quod propterea Eccleſiaſticos etiam ligat *deciſ.* 52. *num.* 1. *part.* 1. *diu. deciſ.* 380. *num.* 1. vbi, quod tenuit ſæpiſſime *Rot. par.* 1. *rec. deciſ.* 87. *num.* 6. *poſt Poſth. de manuten.* ex quibus comprobatur, quod alibi eos noluerunt ſtatuentes comprehendere, quia ſi voluiſſent, eodem modo expreſſiſſent, ſed generaliter loquendo de ſtatutis laicorum, ideo cenſetur noluiſſe comprehendere perſonas, & bona Eccleſiaſtica,
63 quia voluntas metitur à poteſtate, & ideo, quia de eis ſtatuere non poſſunt cenſetur etiam nolle, adeo vt non releuent verba ampla, apta ex propria ſignificatione illos comprehendere *Abb. in cap. à nobis il primo num.* 4. *de ſent. excom. per eum text. Dec. in cap. Eccleſia S. Mariæ num.* 198. *verſ. & etiam ex defectu de conſtit. Crot. conſ.* 370. *num.* 13. *Gozad. conſ.* 76. *num.* 12. *Honded. conſ.* 20. *num.* 7. *lib.* 2. & ſtante defectu voluntatis
64 ſtatuentium, nihil releuat, quod ſuperueniat confirmatio Papæ, quia confirmatio dat robur, & validitatem ſtatuto confirmato, ſed illud non extendit, vt comprehendat ea,

quæ ſtatuentes compræhendere noluerunt
*Caſtren. conſ.187. n.1. lib. 2. Alex. conſ.122.
num. 20. lib. 4. Ruin. conſ. 17. num.10. verſ.
unde confirmatio lib. 1. & conſ. 118. num.18.
lib. 5. deciſ. 604. num. 1. part. 4. & deciſ.
177. num. 53. part. 5. & deciſ. 58. num. 29.*
65 *& 30. part. 6. rec.* etiam ſi in confirmatione
adſit clauſula, *& de nouo concedimus*, ſeu *ſta-
tuimus*, quia, & ipſa famulatur confirma-
tioni, itaut cenſeatur appoſita pro maiori
validitate, & nihil magis tribuat, cenſetur
enim confirmantem ſtatuiſſe, prout ſtatutum
erat, & ſic quo ad perſonas, & res laicas,
non quo ad Eccleſiaſticas, de quibus ſtatu-
tum non erat *deciſ. 702. num. 6. part. 1. diu.
Gregor. deciſ. 267. num. 1. verſ. non obſtat
& ſequenti, & num. 3. verſ. & quæ ad caute-*
66 *lam*, & de confirmatione facta in forma
ſpecifica, & verbis tam amplis, vt nouæ le-
gis vim habere videretur late *Bich. dec. 521.
num. 8. & ſeqq.* militat enim, etiam in con-
firmatione in forma ſpecifica eadem ratio,
quod dr robur, ſed non amplier, nec tol-
lat defectum voluntatis ſtatuentium, vt ha-
betur *in eadem deciſ. Bichij nu*, 10, quæ ple-
niſſime hoc firmat, & tanquam magiſtralis,
pluribus placuit, & proinde impreſſa fuit
*per Dianam poſt part. 11. fol. 7. & per D. Vr-
ſeol. conſult. 40. num. 35, & in recent. deciſ.
293. num. 13. part. 11*, quæ tamen deciſio
67 contenta eſt, quod adſint in ſtatuto, ita
confirmato verba vniuerſalia apta compre-
hendere clericos, ad hoc, vt ligentur, quod
non tranſit ſine difficultate, videtur enim
requiri, quod verba ſint expreſſa, vel adeo
ampla, vt expreſſis æquipolleant, & ſic con-
uincant voluntatem in ſtatuentibus eos cõ-
prehendendi, quæ, conſiderato tempore ſta-
tuti conditi, quo deficiebat in ſtatuentibus
poteſtas, præſumitur non adfuiſſe, niſi con-
uincatur contrarium, & ad hoc conuincen-
dum, non ſufficit verba eſſe apta illos com-
prehendere, quatenus reſtrictionem patian-
tur, ita vt verificari poſſint in omnibus alijs
ſibi ſubditis abſque comprehenſione Cle-
ricorum non ſubditorum; hoc enim dato, ſe-
quitur non probari voluntatem illos com-
prehendendi, & remanere in ſuo vigore præ-
ſumptionem contrariam, prout docuit *Abb.
in d. cap. à nobis il 1, num. 4. de ſent. excom.
Gozad. d. conſ. 76. num. 12.* & omiſſis alijs
68 ipſe *Honded. in prædicta deciſ. allegatus conſ.
20. num. 7. lib. 2.* expreſſe firmat, non ſuf-
ficere ſtatutum eſſe quantumcumque gene-
rale, & poſt congeſtas plurimas auctorita-
tes, dicit, concluſionem probari ea ratio-
ne, quia non creditur ſtatuentes voluiſſe
in generali diſpoſitione comprehẽdere per-
ſonas, ſeu cauſas de quibus in ſpecie diſpo-
nere non potuiſſent. Obſeruandum tamen,
quod *Abb. in d. cap. à nobis num. 4. ad fin.*
69 limitauit dictum ſuum procedere niſi forte
plus contulerit maior, & largior auctoritas
delegantis, & applicari poſſe limitationem
in ſtatuto Vrbis, dum non ſolum ſubſecuta
fuit confirmatio Papæ, ſed etiam præceſſit
eiuſdem auctoritas, & mandatum, vt con-
deretur, prout habetur in Bulla confirma-
tionis, & in titulo eorundem ſtatutorum,
& notat ibi *Fenzon. num. 51, & ſeqq.* vide-
batur enim prima facie ceſſare defectum
poteſtatis in ſtatuentibus, etiam ſecluſa con-
firmatione, & conſiderato tempore, quo
ſtatuta condebant, & ſic deficere fundamen-
tum non comprehenſionis Clericorum, præ-
cipue in capitulis generaliter loquentibus,
ex quo licet ſtatuentes eſſent laici, & ſic nõ
habentes auctoritatem in Eccleſiaſticos, ta-
men plus eis contulerit maior, & largior
auctoritas Papæ eos ad ſtatuendum delegã-
tis, iuxta præfatam limitationem *Abbat.* ſed
re melius conſiderata, & inſpectis verbis
prædictæ Bullæ, in quibus, dum fit mentio
de prædicta facultate, & mandato, nullum
verbum legitur neceſſario importans con-
ceſſionem iuriſdictionis in eccleſiaſticos, ac
conſideratione habita, quod in effectu ſta-
tuta fuerunt condita, & edita à Senatu, &
Populo, vt habetur in eorum titulo, adhuc
videtur dicendum defeciſſe poteſtatem in
70 eis. Non enim ita de facili credendum eſt
Pontificem conceſſiſſe laicis iuriſdictionem
in perſonas, & res Eccleſiaſticas, ſed man-
datum, & auctoritas præſtita Senatui, &
Populo pro ſtatutis condendis, videtur pro-
71 ueniſſe à Papa, tanquam Principe tempo-
rali, non autem tanquam à ſupremo Eccle-
ſiæ capite, prout arguendo à ſubiecta ma-
teria, à qua omnis diſpoſitio recipit inter-
pretationem, dixit in terminis confirmatio-
nis ſtatutorum *Rota deciſ. 682. num. 27. &
ſeqq. part. 4. tom. 2. rec.* & magis præciſè tam
de confirmatione, quam etiam de mandato,
& auctoritate præſtita pro condendis ſtatu-
tis Vrbis eadem *Rota cor. Merlino deciſ. 901.
num. 3. verſ. nec enim*.

72 Verum præſuppoſito, quod ſtatutum ſit
validum, & applicetur, circa eius interpre-
tationem, videtur poſſe tradi regulam ge-
neralem, quod interpretari debeat ſtricte,
cum ſit contra regulas iuris, quod quis te-
neatur rem ſuam locare, vel locando ali-
quem præferre, ex adductis *in cap. 20. in
princ. Bart. in l. quod conſtitutum 22. ff. de mi-
lit. teſtam. Bald. in l. teſtamenta 17. num. 5.
ff. de teſtamen.* vnde ei facile applicabuntur

limi-

73 limitationes, & reſtrictiones, quas ſupra dictum eſt dari pacto, cum valeat argumentum affirmatiuè ductum à pacto ad ſtatutum *Roman.conſ. 399.num. 3. Grattan. diſc.* 348.

74 *num.* 28. licet ſtatutum multis caſibus ſit potentius *Gratian. diſc.* 88. *num.* 21.*verſ.& licet*, quorum vnus diei poteſt iſte, quia ſtatutum operatur dominum teneri præcisè ad relocandum, quod ſecus eſt in pacto, ſaltem ſecundum vnam opinionem in ſimplici locatione per nos retentam, vt dictum eſt

75 ſupra *n.*25.tribuitq; ſtatutũ cõditionem, vt notat *Fenzon. in dict. cap.* 124. *Statuti Vrb.*

76 *num.* 75. quæ datur etiam contra tertios poſſeſſores, ex traditis *per Rot. cor. Ninot. deciſ.* 48.*num.*11.*& ſeq.& per nos in cap.præcedenti in declarat.* 18. & in ſpecie, quod

77 mandans relocari ſucceſſoribus reſtringatur, & intelligatur in caſu quo dominus nolit pro ſe retinere, vt dictum eſt de pacto, late tuetur in terminis d. ſtatuti Vrb. *c.*124. *Fenzon. ad d. ſtatutum à num.* 67. *vſque ad fin.* & vltra ibi adducta, pro certo etiam habuiſſe videtur *Rot. coram Gregor. deciſ.* 45. *num.* 4. *&* 5.

78 Et in ſimili de conſuetudine relocandi ſucceſſoribus vltimi emphyteutæ, quę æquiparatur ſtatuto, quod intelligatur procedere in caſu quo Dominus velit alijs concedere, niſi probetur in ſpecie eam vigere etiam in caſu quo velit pro ſe retinere *Mareſcot. variar. reſolut. cap.* 3. *nu.* 12. *lib.* 1. *Gratian. diſc.* 88. *num.* 14. *& ſeqq. & diſc.* 813. *nu.* 36. *Mantic. deciſ.* 10. *num.* 10. *Gregor.deciſ.* 45. *num.* 5. *Royas deciſ.* 96. *num.* 5. *& ſeqq.*

79 Probato autem, quod adſit conſuetudo, quod teneatur relocare etiamſi vellet pro ſe retinere, ſeruanda erit etiam ſi agatur de bonis Eccleſiaſticis, vti in propoſito bonorum Abbatiæ Nonantulæ cenſuit *Rot. deciſ.* 11. *num.* 1. *& per tot. par.* 2. *rec.& in eadem cauſa Nonantulana emphyteuſis* 18. *Ianuarij* 1601. *coram Pamphilio*.

80 Vnde ſi petatur Remiſſoria ad probandam talem conſuetudinem, erit concedenda *Verall. deciſ.* 61. *part.* 3., quod tamen non tranſit ſine difficultate, quia probatio iſta videtur facienda per præcepta & ſententias, & ſic per ſcripturas, & Remiſſoria non ſolet concedi ad probandum, id quod probari debet per ſcripturas, vt in ſpecie conſiderauit *Rota cor. Royas deciſ.* 96. *num.* 5. *&* 6. vbi tamen remiſſoria denegata fuit ex alio capite, videlicet, quia non fuerat articulatum, quod adeſſet conſuetudo relocandi in ſpecie, etiamſi Eccleſia vellet pro ſe retinere bona, prout neceſſe eſt probare, vt dictum eſt.

81 Præterea circa conſuetudinem non omittendum etiam erit animaduertere, quod cum ſit liberæ facultatis Domini relocare, vel non ſolitum relocandi, non valet inducere conſuetudinem eiuſdem liberæ facultatis reſtrictiuam, & poteſtatem abſtinendi adimentem *Abb.in c.ex par.* 10 *num.* 7.*verſ. ſecundo poteſt ſola de conc.preben.*& in his terminis *Gratian.diſc.*88.*num.*15.*Mantic. deciſ.* 10. *num.* 12. niſi probetur Dominum voluiſſe pro ſe retinere & non potuiſſe *Caſtren. in l. qui luminibus num.* 2. *verſ. ſed tamen ff. de ſeruit. vrban. præd. Seraphin. deciſ.* 1086. *num.* 1. *Coccin. deciſ.* 402. *nu.* 10. vbi quod abſque iſta circumſtantia non releuat fuiſſe ſeruatum per mille annos *Merlin.deciſ.*106. *num.* 9. *& deciſ.* 838. *num.* 7.

De renouatione locationis, & conductionis tacita.

S V M M A R I V M.

1 *Renouatur tacite locatio cum conductor finita expreſſa rem retinet, & locator non contradicit.*
2 *Et hæc eſt præſumptio iuris.*
3 *Et eſt fauorabilis.*
4 *Conductor finito tempore locationis non poteſt licite retinere rem abſque renouatione.*
5 *Delicti præſumptio ſemper euitari debet.*
6 *Dominus ſciens, & patiens conductorem finita locatione remanere in fundo, cenſetur conſentire, vt habeat eo modo, quo prius.*
7 *Renouatio locationis tacita declaratur primo, vt cenſeatur cum duratione pignorum in prima locatione datorum.*
8 *Et generaliter cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus & conditionibus.*
9 *Pactum de non expellendo appoſitum in locatione, cenſetur repetitum in tacita relocatione.*
10 *Hypotheca tacita non incipit à die contractus, ſed à die quo incipit deberi id pro quo ea competit.*
11 *Fideiuſſorum obligatio in locatione præſtitorum, non cenſetur repetita in tacita relocatione.*
12 *Pignorum obligatio facta à tertio pro locatione, non cenſetur repetita in tacita relocatione.*
13 *Obligatio pendens à voluntate tertij, non cenſetur repetita in tacita relocatione.*
14 *Ampl. non ſufficere fideiuſſorem, ſeu tertium, qui pignora obligauit, ſcire conductorem in conductione remanere.*
15 *Lim.* 1. *ſi conductor aliquid in pignoribus faciat tertio ſciente.*
16 *Lim.* 2. *ſi in inſtrumento locationis adfuiſſet pactum tacitæ renouationis, & fideiuſſor ei acceſſiſſet.*
17 *Secus ſi obligatio fuiſſet alterata.*
18 *Pœna in contractu locationis appoſita, non cenſetur repetita in tacita relocatione.*
19 *Pactum de affrancanda in locatione appoſitum, non cenſetur renouatum in tacita relocatione.*
20 *Secus ſi appareret pactum eſſe factum intuitu ipſius contractus.*
21 *Ampl. non cenſeri renouatum pactũ prædictũ etiamſi adſit ſtatutum, quod locatio cenſeatur renouata.*

22 *Pactum executiuum in locatione appoſitum non, cenſetur in tacita relocatione renouatum.*
23 *Obligatio Cameralis, & Guarantigia non cenſetur in tacita renouatione locationis repetita.*
24 *Ampl. etiamſi adſit ſtatutum, quod cenſeatur repetitum inſtrumentum.*
25 *Secus in renouatione expreſſa, quia in ea cenſetur repetita obligatio Cameralis, & iuramentum.*
26 *Contrarium, quod pacta executiua cenſeantur repetita in tacita relocatione.*
27 *Decl. primam eſſe veriorem de rigore iuris, ſed in praxi dari executiuam etiam pro locatione tacitè renouata.*
28 *Lim. vt non poſſiat cenſeri renouata conditiones locationis in tacita relocatione, ſi conſtet de contraria mente.*
29 *Et ſufficiunt coniectura, & præſumptiones.*
30 *Et ſufficit contractum eſſe mutatum in ſubſtantialibus.*
31 *Limita 2. in eis, quæ requirant aliquid præter conſenſum.*
32 *Iuramentum requirit tactum ſcripturarum, & ideo non poteſt cenſeri tacite repetitum.*
33 *Stipulatio requirit verba, & ideo non poteſt cenſeri tacite repetita.*
34 *Inſtrumentum locationis non poteſt cenſeri tacite repetitum in relocatione tacita.*
35 *Scriptura debet videri, & legi, & non pendet à ſolo conſenſu.*
36 *Pacta quæ non ſunt de natura contractus locationis, non cenſentur repetita in tacita relocatione, etiamſi adſit ſtatutum, quod cenſeatur renouata locatio cum eiſdem pactis.*
37 *Renouatio tacita locationis declaratur ſecundo, vt procedat etiam in locatione prædiorum Reipublicæ.*
38 *Idem eſt in locatione bonorum Eccleſiæ.*
39 *Lim. ſi non conſtet de ſcientia Prælati, vel Adminiſtratoris Reipublicæ, quæ probari debet.*
40 *Lim. 2. ſi locatio non ſit facta nomine Eccleſiæ, vel officij.*
41 *Gabellarum locatio cenſetur tacite renouata.*
42 *Renouatio tacita locationis declaratur tertio, vt non præſumatur facta per idem tempus pro quo facta erat prima locatio, ſed tantum ad annum.*
43 *Ampl. etiamſi conſtaret rem fuiſſe ſolitam locari pro maiori tempore niſi probetur ſolitum in ipſa tacita relocatione.*
44 *Et cenſetur facta relocatio ad annum, etiamſi prima locatio fuiſſet pro tempore minori.*
45 *Lim in prædijs vrbanis in quibus non cenſetur ad annum renouata, ſed tantum pro tempore, quo conductor habitauerit.*
46 *Ratio eſt anima legis, & magis attenditur, quam verba diſpoſitiua eiuſdem.*
47 *Relocatio tacita prædij reddentis fructum quolibet quinquennio, cenſetur ad quinquennium.*
48 *Relocatio tacita prædij reddentis fructus bis in anno, cenſetur ad ſex menſes.*
49 *Relocatio tacita prædij reddentis fructus vno anno abundantes alio tenues, cenſetur ad biennium.*
50 *Relocatio tacita prædij ruſtici reddentis fructus æquales in qualibet anni parte cenſetur facta pro rata temporis pro qua prædium fuit retentum.*
51 *Relocatio tacita prædij vrbani, ex quo non percipiuntur fructus æquales in qualibet anni parte, cenſetur facta ad annum.*
52 *Relocatio tacita triremium cenſetur ad annum.*
53 *Relocatio tacita molendini olei, cenſetur ad annum.*
54 *Relocatio tacita officij Notariatus, cenſetur facta de die in diem.*
55 *Relocatio tacita pro quanto tempore cenſeatur facta, ſtatur arbitrio Iudicis.*
56 *Et eius partes erunt indagare mentem partium, quæ etiam tacita attenditur.*
57 *Et ponderandum an res locata habeat maiorem ſimilitudinem prædio ruſtico, quam prædio vrbano.*
58 *Relocatio tacita domorum in locis, in quibus ſolitæ ſunt locari in certo tempore, cenſetur ad annum.*
59 *Renouatio tacita locationis declaratur quarto non procedere ſi in ſcriptis certum tempus conductionis comprehenſum eſt.*
60 *Intellige procedere ſi contractus fuit celebratus in ſcriptis, itaut ſcriptura fuerit de ſubſtantia, non ſi ad ſolam probationem.*
61 *Intellige ſecundo procedere declarationem in caſu, quo in ſcriptis tempus certum, & limitatum durationi præfinitum ſit.*
62 *Lex vna poteſt habere duplicem intellectum.*
63 *Relocatio tacita declaratur quinto, vt procedat non ſolum in primo anno, ſed etiam in ſubſequentibus.*
64 *Intellige in tacita relocatione inducta per ius commune, ſecus in inducta per ſtatutum diſponens cenſeri factam relocationem pro tempore, pro quo erat prima.*
65 *Sed ceſſante relocatione ſtatutaria, intrat relocatio iuris communis.*
66 *Relocatio tacita declaratur 6. vt procedat ex vtriuſque contrahentis conſenſu, ſecus ſi vnus non poſſit conſentire.*
67 *Furere ſi cæperit locator, vel conductor, tacita relocatio non procedit.*
68 *Lim. ſi furioſus habeat curatorem ſcientem, & conſentientem.*
69 *Mortuo locatore, vel conductore, non habet locum tacita relocatio.*
70 *Lim. ſi adſit hæres, qui ſciat conductorem continuare.*
71 *Hæres ignorare præſumitur.*
Ampl. in hærede cognato, quia non præſumitur ſcire contractum defuncti.
72 *Secus eſt in filio hærede.*
93 *Per ſcientiam heredis ante aditam hereditatem inducitur renouatio locationis.*
74 *Hæreditate iacente inducitur tacita relocatio ſecundum aliquos.*
75 *Contrarium verius.*
76 *Tacita relocatio non ſolum ceſſat mortuo locatore ſed etiam mortuo conductore.*
77 *Et vbi hinc inde eſt hæres probāda ſcientia vtriuſque.*
78 *Si adſit hæres cum beneficio tacita relocatio non intrat niſi ei expediat.*
79 *Intellige non intrare tacitam relocationem ſi obligaretur de proprio.*
80 *Inuentarium Beneficij non ſuffragatur niſi ad hoc vt hæres non teneatur de proprijs bonis vltra hæreditaria.*
81 *Tacita relocatio non inducitur vbi dominus ignorat conductorem continuare.*
82 *Et ſufficit ignorantia præſumpta.*
83 *Et probanda eſt ſcientia.*
84 *Tacita relocatio non procedit vbi in contractu requiruntur ſolemnitates.*
85 *Contrarium tenet Roſa.*
86 *Solemnitates non requiruntur in obligatione procedente ex cauſa præcedentis obligationis.*
87 *Solemnitatum defectus ſi non allegetur ab eo cuius fauore ſuat inducta contractus ſuſtinetur.*

88 Re-

Digitized by Google

88 *Relocatio tacita non procedit vbi adſunt coniecturæ vel præſumptioaes contrariæ mentis.*

89 *Relocatio tacita no habet locum ſi dominus litigauit pro expulſioae conductoris.*

90 *Intellige ſi obtinuit, vel proſequebatnt litem.*

91 *Relocatio tacita non procedit ſi in locatione promiſſa ſit rei reſtitutio libera, & renunciatum omni legum auxilio.*

92 *Idem ſi adſit renuaciatio iaquilinatus.*

93 *Idem ſi adſit pactum, quod relocatio locnm habere non debeat.*

94 *Relocatia tacita locum non habet ſi dominus rogauit amicos, vt induceread conductorem ad recondncendum.*

95 *Idem ſi allegata locatio expreſſa, & non probata.*

96 *Relocatio tacita debet probari, alias Iudex non ſupplet.*

97 *Relocatio tacita ceſſat ſi durante tempore, quo dudurare debaiſſet, dominus recepit bona.*

98 *A relocatione tacita, tacite receditur.*

99 *Relocatio tacita declaratur ſeptimo procedere tantum in contractu locationis, non in alijs.*

100 *Procedit tamen tacita reaouatio etiam in precario.*

101 *In venditione fructuum pro annno pretio non procedit tacita renouatio.*

102 *Tacita renouatio non procedit in colonia partiaria, vel conductore ſoluente in fructibus.*

103 *Contrarium verius.*

104 *Decl. primam procedere in relocatione inducta per ſtatutum.*

105 *In emphyteuſi non procedit tacita relocatio ſecundum veriorem.*

106 *Ampl. etiamſi emphyteuſis ſit ad renouandum.*

107 *Contrarium tenent aliqui.*

108 *In locatione ad longum tempus non habet locum tacita relocatio.*

109 *Contrarium tenent aliqui.*

110 *Statutum, quod relocatio intelligatur pro eodem tempore, quo prima locatio, procedit etiam in locatione ad longum tempus.*

111 *Relocatio tacita declaratur octauo, vt procedat etiam in locatione operarum.*

112 *Reconductio Medici regulatur ad inſtar reconductionis prædiorum ruſticorum.*

113 *In officijs quæ ex neceſſitate geruntur non procedit tacita relocatio.*

114 *Nec vbi hinc inde noa adeſt vbi argui poteſt renouatio.*

115 *Relocatio tacita declaratur 9 vt procedat etiam in locatione mobilium, & ſe mouentium.*

116 *Decl. procedere ſi agatur de re ſolita locari, ſecus e contra.*

117 *Relocatio tacita declaratur 10. vt noa procedat, quaado vnus ex condominis domus conduxit ab alio partem ſuam.*

118 *Contrarium verius.*

119 *Relocatio tacita declaratur 11. vt non procedat ex ſolo curſu temporis, ſed requiratur vlterius conductorem continuare in re, & locatorem præſtare patientiam.*

120 *Relocatio tacita, vt ceſſet, non eſt neceſſaria diſdicta.*

121 *Contrarium, quod ſit neceſſaria diſdicta.*

122 *Decl. non eſſe neceſſariam diſdictam, ſed nec debera conductorem omnino tacere.*

123 *Diſdicta poteſt fieri in qualibet parte anni.*

124 *Statutum, quod diſdicta fiat in certo tempore eſt contra ius, & ſtricte intelligendum.*

125 *Pactum, quod diſdicta fiat per qnindecim dies ante, non adimit facultatem faciendi eam magis anticipate.*

126 *Stante ſtatuto, quod diſdicta fiat per qaindecim dies ante, noa poteſt fieri intra illos.*

127 *Secus ſtante diſpenſatione Principis.*

128 *Stante ſtatuto, quod denunciatio fiat ante kalendas ſufficit eam fieri in ipſis kalendis.*

129 *Statutum, quod fiat diſdicta ante kalendas Maias intelligitur procedere tantum in locationibus ſolitis terminari in feſto Sancti Michaelis.*

130 *Statutum, quod diſdicta non facta cenſeatur locatio renouata noa procedit dum conſtat eam reaouatam non fuiſſe.*

131 *Idem in pacto, quia valet argumentum à ſtatuto ad pactum.*

132 *Relocatio tacita locum non habet ſi vnus ex contrahentibus aperte declaret nolle continuare, & alius hoc ſciat, & taceat.*

133 *Decl. procedere in terminis iuris communis, ſecus autem ſtante ſtatuto, vel pacto, quod diſdicta non facta cenſeatur renouata locatio.*

134 *Diſdicta facta coram Iudice incompetente inducit ſcientiam.*

135 *Diſdicta debet eſſe valide facta, quando requiritur per ſtatutum.*

136 *Iudex competens pro facienda diſdicta eſt ille denunciati, non denunciantis.*

137 *Diſdicta facta Clerico ex Decreto Iudicis laici, eſt nulla.*

138 *Contrarium teneat alij.*

138 *Diſdicta facta coram Iudice laico contra Clericum non probatur per relationem ſolius nuncij.*

140 *Statutum inducens tacitam relocationem non procedit aduerſus minorem prohibitum ſine ſolemnitatibus locationem facere.*

141 *Diſdictam locationis ſi quis faciat, & deinde taceat, & continuet, noa propterea cenſetur receſſiſſe ab ipſa diſdicta.*

142 *Contrarium tenent alij.*

143 *Decl. primam procedere ſi diſdicta facta ſit finita locatione, ſecundam ſi ea duraate.*

144 *Secus ſi adſint circumſtantiæ Iudicem aliud arbitrari mouentes.*

145 *Locatoris patientia, quod conductor continuet in prædio locato ſatis probatur, ex eo quod docetur de eius ſcientia.*

146 *Relocatio tacita declaratur 12. vt non inducatur ſtatim finita expreſſa, ſed requiratur tempus conſiderabile.*

147 *Et quantitas temporis relinquitur arbitrio Iudicis.*

148 *Relocatio tacita declaratur 13. vt allegari non poſſit à conductore, qui pro parte ſua non adimpleuit.*

149 *Conductor penſionem non ſoluens, non poteſt allegare tacitam relocationem.*

150 *Amplia procedere ſtante ſtatuto tacitam relocationem inducente, quia noa procedit fauore non adimplentis.*

151 *Amplia ſuffitere oppoai de non adimplemento.*

152 *Amplia vt ſi ſtatutum inducat tacitam relocationem fauore ſoluentis debitis temporibus, non ſufficiat ſoluiſſe poſtea.*

153 *Relocatio tacita declaratur 14. vt non procedat ſi continuatum vltra triginta annos, quia præſumitur perpetua.*

154 *Relocatio tacita declaratur 15. vt vbi non intret, non poteſt peti merces actione locati, ſed vltra.*

CA-

CAPVT LXIV.

REnouari locationem, ne dum expreſſè,
ſed etiam tacitè dictum eſt ſupra in cap.
81. in princ. & quoniam de expreſſa renoua-
tione locuti ſumus in duobus capitulis præ-
cedentibus, nunc deueniendum ad tacitam,
quæ inde arguitur, quod conductor conti-
1 nuat, lapſo tempore locationis expreſſæ, re-
tinere Prædium conductum, & locator non
contradicit, vt ſunt text. clari in l. item quæ-
ritur 14. §. qui impleto, & in l. ſeq. ff. locat.
& in l. legem 16. C. eodem, quarum legum
verba præciſa ad hoc facientia, refert Me-
2 noc. præſum. 85. num. 1. lib. 3. Adeo vt hæc
ſit iuris præſumptio, quæ reſultat ex d. con-
tinuatione conductoris, & taciturnitate lo-
catoris Io. Andr. in addit. ad ſpecul. tit. de
præſumption. §. ſpecies num. 5. in ver. in præ-
dictis Menoc. ibidem num. 2.

Et hoc pro regula traditum eſt Menoc.
3 d. præſumpt. 85. in princ., & eſt diſpoſitio
fauorabilis ſecundum Mantic. de tacit. lib.
5. tit. 15. num. 39. poſt med. cuius duæ red-
4 duntur rationes, vna quia conductor ad
tempus, non poteſt finito tempore licitè re-
tinere abſque renouatione conductionis, &
retinendo delinqueret, & ideo præſumen-
dum, quod eam renouauerit ad euitandam
5 præſumptionem delicti, quæ ſemper, ac po-
teſt euitari debet l. merito ff. pro Soc. & hæc
eſt ratio, quam adducit Bart. in d. §. qui
impleto num. 3. verſ. deciſio, & Caſtren. nu.
6 1. poſt med. Altera eſt, quia locator ſciendo,
& patiendo conductorem remanere in fun-
do, cenſetur conſentire, vt habeat eo mo-
do quo prius, & ſimiliter conductor eodem
modo velle habere, quod ſufficit, nam iſte
contractus nudo conſenſu conualeſcit, vt
habetur in l. qui ad certum 15. ff. locat. & eo
ipſo, quod tacuerunt conſenſiſſe videntur,
vt dicit text. in d. §. qui impleto, & bene ibi
Caſtren. num. 1. poſt med. vnde hæc videtur
ratio verior, & magis conformis ſenſui le-
gum prædictarum, ac proinde magis pla-
cet Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſ. 17. num.
2. vbi comprobat etiam per ſimile de præ-
cario & depoſito, & eum ſequitur Me-
noc. d. præſum. 85. num. 4. & 5. lib. 3.

Patitur autem prædicta regula quam plu-
res declarationes, quarum aliquæ expreſſæ
habentur in legibus præcitatis, aliæ vero
rationabiliter adduntur à Doctoribus, &
incipiendo ab eis quæ habentur in dictis le-
gibus, prima quæ ſe offert in d. §. qui imple-
7 to, eſt illa, quod per præfatam taciturnita-
tem vtriuſque partis non ſolum videatur
facta tacita reconductio, ſed etiam duret
obligatio pignorum in ipſa locatione præce-
denti datorum, & ex hac declaratione, quæ
expreſſe habetur in d. textu, nec non in d.
8 l. legem in fine C. locat. deducitur generalis
concluſio, quod d. tacita relocatio cenſea-
tur facta cum eiſdem qualitatibus, & con-
ditionibus, cum quibus locatio præcedens
facta fuit Anton. Gomeſ. variar. reſol. tit. de
contract. cap. 3. num. 17. Maſcard., qui alios
plurimos congerit de probat. concl. 990. nu.
3. Menoc. de præſump. lib. 3. præſ. 85. nu. 19.
& quod cenſeantur repetita omnia, quæ
in priori locatione continebantur dixit Rot.
in deciſ. 495. num. 1. part. 1. diu. Et in ſpe-
9 cie ſi in prima locatione ad fuiſſet pactum
de non expellendo, quod cenſeatur repeti-
tum in ſecunda voluit Socc. Sen. conſ. 17. nu.
2. lib. 3. quem ſecuti ſunt Crauett. de antiq.
temp. par. 4. partic. 4. num. 106. & Menoc. d.
præſump. 85. num. 20.

Ad vnum tamen aduertendum, quod li-
cet cenſeatur repetita hypotheca, vt patet
ex prædictis iuribus, & tradit Bolognin. conſ.
30. num. 34. tamen hæc erit hypotheca ta-
cita, non autem expreſſa, quod eſt multum
10 conſiderabile, quia hypotheca tacita non
incipit à die contractus, ſed à die quod in-
cipit deberi id pro quo competit Menoc.
conſ. 851. num. 23. & ſeq. & nu. 31. & alijs
adductis dixi late in cap. 39. verſus finem nu.
55. vbi tractaui à quo tempore incipiat hy-
potheca fauore locatoris pro penſionibus
tam in locatione expreſſè facta, ad plures
annos, quam in tacitè renouata.

Verum hæc generalis declaratio limita-
11 tur pluribus modis, & primo, vt non pro-
cedat quo ad fideiuſſores in primo contractu
præſtitos, quia non poteſt cenſeri renouata
eorum obligatio abſque nouo illorum con-
ſenſu prout expreſsè ſubiungit text. in d. §.
12 qui impleto verſ. ſed hoc ita, vnde, & ſi ter-
tius obligaſſet pignora non cenſebitur du-
rare obligatio eorum abſque nouo conſen-
ſu eiuſdem tertij, vt notat ibidem Bart. nu.
13 2. & generalius, quod vbicumque actus, ſiue
obligatio pendet à voluntate tertij, tunc in
locatione taliter renouata, non cenſeatur re-
petita obligatio Parpal. in l. ſi quis nec cau-
ſam §. res pignori num. 2. ff. ſi certum petat.
Maſcard. d. concl. 990. num. 7. Franc. Marc.
deciſ. 539. num. 4. & 5. part. 1. Nec ſuffice-
ret fideiuſſorem, ſeu eum, qui pignora obli-
gauit, ſcire, & pati conductorem in condu-
ctione remanere, quia inde non poteſt col-
ligi eum velle ſe, vel ſua bona iterum obli-
gare Bart. in eod. §. qui impleto num. 3. verſ.
ratio huius Ancar. quæſt. famil. 42. num. 10.
& 11.

Digitized by Google

15 *& 1 t. lib.* 1. ſecus autem eſſet ſi conductor
aliquid faceret in pignoribus ſciente, & pa-
tiente illo tertio, quia forte traderet ea lo-
catori, finito tempore conductionis, inde
enim, non contradicendo, cenſeretur taci-
te conſentire, quod eſſet obligata pro ſe-
cunda conductione, vel ſi conſentiat expreſ-
ſè ipſi ſecundæ conductioni, licet de pigno-
ribus nihil dicat, quia videtur eadem pi-
gnora reobligare, vt argumento *l. cum ma-
ritus* §. 1. *& l. dotem ff. de iure dot.* docet
Caſtren. in d. §. qui impleto num. 2. *verſ. ſed*
16 *ſi conductor*, prout etiam ſi ad fuiſſet pactum
in primo Inſtrumento, quod locatio debe-
ret cenſeri tacitè renouata, & in eodem fi-
deiuſſor ſe obligaſſet, vel habita de eo ſcien-
tia acceſſiſſet, quia tunc teneretur etiam
in tacita renouatione ad formam pacti cui
acceſſit inducta, prout admiſit *Surd. conſil.*
17 460. *num.* 44. licet in caſu ſuo dicat non te-
neri ex quo obligatio fuit alterata, quo ca-
ſu fideiuſſor amplius non tenetur ex ibi ad-
ductis *num.* 45. *& per Menoc. conſil.* 246. *nu.*
5. vbi de fideiuſſore officialis ad certum
tempus, quod non teneatur ſi poſt illud con-
firmetur, de quo etiam late *Andreol, contr.*
45. *per tot.*
18 Secundo limitatur eadem declaratio, vt
non procedat tacita renouatio quoad pœ-
nam in contractu appoſitam ea enim repeti-
ta non cenſetur *Menoc. d. praeſ.* 85. *num.* 21.
lib. 3. *Afflict. deciſ.* 365. *num.* 14. *Boer. deciſ.*
284. *num.* 14. *Magon. deciſ. Lucen.* 37. *num.*
3. *verſ. differt etiam*.
19 Tertio limitatur vt non procedat, quoad
pactum de affrancando in locatione appoſi-
tum, quia nec illud cenſetur renouatum, ſeu
prorogatum *Alex. conſil.* 17. *num.* 12. *lib.* 4.
Ruin conſil. 86. *in fin. & conſil.* 1 14. *num.* 4.
lib. 1. *Rot. Bononien. diu. deciſ.* 80. *num.* 19.
& licet contrarium tenuerit *Alex. in conſil.*
28. *in fin. lib.* 4. de eo non eſt curandum, vt
ſenſit *Maſcard. d. concl.* 990. *num.* 5. & la-
tius *Menoc. d. praeſ.* 85. *num.* 22. *lib.* 3. vbi
aduertit dictam opinionem contrariam vi-
ſum eſſe ſequi *Carpc. de locat. & conduct. in
tit. de renou. locat. num.* 4. & allegare vltra
Alex. & Gozad. in l. 2. *nu.* 165. *C. de pact.
inter empt. & vend.* nonnullos alios, qui ni-
hil ad rem hanc ſcribunt.
20 Procederet tamen d. contraria opinio ſi
appareret pactum illud eſſe factum intuitu
ipſius contractus locationis, vt ſi Inſtru-
mentum diceret, quod dominus, quia Ti-
tius, qui forte ſibi prædium vendiderat,
illud conduxit ad quinquennium, conceſſit
eidem facultatem intra idem tempus illud
redimendi, hoc enim caſu prorogata loca-
tione, quæ fuit cauſa ipſius facultatis, cen-
ſetur etiam prorogata eadem facultas, vt
docuit *Cagnol. in l.* 2. *num.* 188. *verſ. ex quo
infero ff. de pact. int. empt. & vend.* & ſecu-
tus eſt *Menoc. præſump.* 85. *nu.* 22. *prope fin.
lib.* 3.
21 Et ampliatur prædicta opinio, vt non
cenſeatur renouatum prædictum pactum de
affrancando, etiamſi adeſſet ſtatutum, quod
vbi locatio non fuerit diſdicta per certum
tempus ante finem, cenſeatur renouata,
quia non habet locum in locatione cum pa-
cto affrancandi *Imol. conſil.* 36. *num.* 1. *Bero.
conſil.* 153. *num.* 18. *& pluribus ſeqq. Borgnin.
deciſ.* 44. *num.* 93. *& ſeq. part.* 1. *Rot. Bonon.
dicta deciſ.* 119. *num.* 17. *vbi plene*.
22 Quarto limitatur, vt non procedat repe-
titio quoad pactum executiuum in locatio-
ne appoſitum, non enim cenſetur renoua-
tum tacitè in prædicta tacita reconductione
Bald. in l. legem in princ. C. locat. Iaſ. conſil.
49. *col.* 2. *verſ. ſecundo dicitur lib.* 3. *Gomeſ.
Leon. deciſ.* 83. *per tot. Afflict. deciſ.* 365. *nu.*
14. *in fin. Magon. deciſ. Lucen.* 37. *num.* 3.
23 *Barz. deciſ.* 60. *num.* 8. & non cenſeri repe-
titam obligationem cameralem, neque gua-
rantigiam *Gratian. diſc.* 48. *num.* 35. *&* 36.
Adden. ad Gregor. deciſ. 30. & procedere
24 etiam ſi adſit ſtatutum, quod cenſeatur re-
petitum Inſtrumentum *Borgnin. deciſ.* 44.
num. 83. *par.* 1. *Barz. deciſ.* 60. *num.* 8. *&*
25 *num.* 10. *poſt med.* Et in hoc differt iſta re-
nouatio ab expreſſa, quia in expreſſa reno-
uatione cenſetur repetita etiam obligatio
Cameralis, & ipſum iuramentum *Gratian.
diſc.* 68. *num.* 35. *&* 36.
26 Contrariam tamen opinionem, quod
ſcilicet pacta executiua cenſeantur repetita
etiam in tacita renouatione locationis te-
nuit *Rebuf. in tit. de litter. oblig. art.* 2. *gloſ.*
1. *num.* 92. *Maſcard. concl.* 990. *num.* 8. *Ma-
gon. deciſ. Flor.* 2. *num.* 29. Verum prima
27 opinio de rigore iuris eſt verior, quod pa-
ctum executiuum non cenſeatur repetitum,
ſed adhuc in praxi ſeruatur dari viam exe-
cutiuam eodem modo pro tacita relocatio-
ne, ac pro expreſſa, prout dicit ipſe *Rebuf.*
& cum eo *Maſcard. vbi ſup.* & dixit *Rot. in
vna Rom. locationis ferreria* 25. *Iuny* 1649.
§. *neque impugnari cor. Melzio.* quod qua-
tenus non cenſeatur repetita obligatio Ca-
meralis, adhuc poteſt executiue procedi,
tam ex diſpoſitione iuris in *l. Præſes C. locat.*
quam vigore Statuti Vrbis *lib.* 1. *cap.* 88.
quæ deciſio habetur in *rec. par.* 10. *deciſ.*
335. *num.* 3. *&* 4.
28 Quinto limitatur ſi conſtet de contraria
mente contrahentium ob mutationem, &
varia-

variationem contractus, quia tunc non po-
teſt dici continuata, & renouata locatio ad
formam prioris contractus, vt plene firma-
tur per *Rotam in deciſ. 432. num. 2. part. 9.*
rec. ceſſat enim præſumptio vbi mens con-
traria apparet *Mantic. de tacit. d. lib. 5. tit.*
29 *15. num.*20. Et ad probandam hanc contra-
riam voluntatem ſatis erunt coniecturæ, &
præſumptiones ex dicendis infra *in 6. decla-*
30 *ratione ad fin.* & maxime ſi contractus appa-
reat mutatus in ſubſtantialibus, non in ſolis
accidentalibus, quia tunc primus contra-
ctus remanet nouatus *Bart. in l. ius ciuile in*
fin. ff. de iuſt. & iure Gratian. diſc. 509. nu.
4. verſ. & maxime, cum alijs in propoſito
adductis *in d. dec. 432. num. 3. part. 9. rec.*

31 Sexto limitatur quo ad ea quæ requirunt
aliquid præter conſenſum, quia non appli-
catur in eis, quod ſolo conſenſu conualeſ-
cant, vt de contractu locationis dicit text.
in *d. l. qui ad certum ff. locat.* vnde iuramen-
32 tum, quod requirit tactum ſcripturarum
Innoc. in c. & ſi Chriſtus de iureiuran. Io. Andr.
in c. vt circa de elect. in 6. Alex. in l. 1. in princ.
& in §. 1. ff. de verb. oblig. non poteſt cen-
ſeri repetitum *Bero. quaeſt. 100. num. 4. Me-*
noc. præſumpt. 85. num. 22. in fin. verſ. præte-
33 *rea præſumptio lib. 3.* & de ſtipulatione ex
quo requirit verba *l. 1. in princ. ff. de verb.*
obligat. idem quoque tradit ibidem *Bero. nu.*
34 5. Et de Inſtrumento in prima locatione ce-
lebrato, quod non poſſit cenſeri repetitum
Bald. in l. legem 16. num. 3. C. locat., vbi
quia ſcriptura debet videri, & legi, & ſic
non pendet à ſolo conſenſu *Alex. conſil. 28.*
35 *num. 7. lib. 4. Menoc. d. præſumpt. 85. num.*
46. Afflict. deciſ. 365. num. 15.

36 Settimo limitatur generaliter quo ad pa-
cta, vt etiamſi adſit Statutum, quod cen-
ſeatur renouata locatio cum eiſdem pactis,
adhuc intelligatur de pactis, quæ ſunt de
natura locationis, non autem de alijs *Bero.*
conſil. 153. num. 43. lib. 1. Mantic. de tacit.
lib. 5. tit. 15. num. 32. & de pactis repetibi-
libus, non de illis quæ non ſunt repetibilia
Caroc. d. tit. de renouat. locat. declarat. 10.
vbi dat exempla in pacto remouendi por-
tam, & plantandi.

37 Declaratio ſecunda, quæ pariter habetur
expreſſè in *d. §. qui impleto* eſt, vt eadem
tacita relocatio procedat quoque in loca-
tione Prædiorum Reipublicæ, quod notan-
dum, quia cum Vniuerſitas non poſſit faci-
le conſentire, vt *l. ſed ſi §. 1. ff. de dolo &*
l. 1. ff. de libert. municip. videtur, quod in
ea non habeat locum reconductio tacita, ſed
procedit quia illi qui regebant Rempubli-
cam, & habebant poteſtatem locandi ſci-
uerunt, & paſſi fuerunt conductores conti-
nuare retentionem Prædiorom, alias non
poſſet induci tacita reconductio, vt docet
Bart. in §. qui impleto num. 6. vnde ipſe in-
38 fert idem eſſe in bonis Eccleſiæ, vt per pa-
tientiam Prælati cenſeantur tacitè relocata,
quam illationem facit etiam ibidem *Bald.*
ſub num. 3. ad med. verſ. ſecundo nota. Sed
39 probanda erit ſcientia, quæ non præſumi-
tur in his Prælatis, & adminiſtratoribus
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 13. & re-
40 quiritur, etiam locationem eſſe factam no-
mine Eccleſiæ, aut Officij, ita vt ſucceſſo-
res teneantur eis ſtare, alias non cenſetur
per eos renouata, ſecundum eumdem *Man-*
tic. de tacit. dicto tit. 15. nu. 26. & comproba-
tur hæc opinio ex traditis in *cap. 61. nu. 259.*
41 Et infertur etiam idem eſſe in locatione
Gabellarum, vt cenſeatur eodem modo ta-
citè renouata, vt late probauit *Signorol. conſ.*
22. num. 6. & 7. vbi dicit non obſtare, quod
in locatione gabellarum requiratur licita-
tio, & ſequitur *Menoc. lib. 3. præſump. 85.*
num 14.

Declaratio tertia pariter habetur in *d. §.*
qui impleto, vt quod dictum eſt taciturnita-
te vtriuſque partis colonum reconduxiſſe
videri, ita accipiendum ſit, vt in ipſo anno
quo tacuerunt videantur eamdem locatio-
nem renouaſſe, non etiam in ſequentibus, &
ſi luſtrum forte ab initio fuerat conductioni
præſtitutum, vt ſunt verba præciſa Iuriſcon-
42 ſulti *in d. §. qui impleto*, & ſic iſta tacita re-
conductio non præſumitur facta per idem
tempus, pro quo facta fuerat prima locatio,
ſed pro vno anno tantum, vt tradunt etiam
Alex. conſ. 76. num. 8. verſ. & maxime lib. 5.
Bero. conſ. 152. num. 12. lib. 1. Gomeſ. variar.
tom. 2. cap. 3. nu. 15. Afflict. deciſ. 365. nu. 7.
43 quod & procedit quamuis conſtaret rem
fuiſſe ſolitam locari pro maiori tempore,
puta pro luſtro, ſeu triennio, niſi forte pro-
betur talem conſuetudinem fuiſſe ſeruatam
etiam in ipſa tacita relocatione *Rot. cor. Pu-*
teo deciſ. 174. num. 3. prope fin. verſ. Rot. te-
nuit contrarium & ſeqq. per tot. lib. 1. in mo-
dernis quæ olim erat *deciſ.* 180. & procedit
44 etiam, vt cenſeatur relocatio facta ad an-
num ſi locatio præcedens fuiſſet facta pro
tempore minori *gloſ. in d. l. item quæritur §.*
qui impleto verb. prout quiſque verſ. item quid
ſit prima.

45 Huius autem declarationis habetur ex-
preſſa limitatio in eodem §. *qui impleto* ibi,
in vrbanis autem Prædijs alio iure vtimur, vt
prout quiſque habitauerit ita & obligetur, quæ
verba licet habere poſſint tres intellectus
relatos ibi per *gloſ. in ver. prout quiſque* ta-

men

men duo eorum ſunt ſine fundamento, vt monet *ibid. Bart. num.* 7. & ille clarus videtur, quod declaratio ſupra tradita, quod relocatio cenſeatur facta ad annum, non procedat in Predijs Vrbanis, videlicet in domibus, ſed in eis cenſeatur facta pro tempore, quo conductor habitauerit, & non vltra, vt docet ipſe *Bart.* & poſt alios etiam notant *Menoc. præſump.* 85. *num.* 7. *lib.* 3. *Maſcard. concl.* 990. *num.* 25. *Caroc. tit. de renouat. locat. decl.* 1. *num.* 6. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 3.

Ratio autem huius differentiæ communiter redditur, quia in Prædio ruſtico non percipitur fructus in qualibet anni parte, ſed ſolum vno tempore, & ideo non eſt æquum, vt videatur facta reconductio aliter, quam per totum aonum, ſi enim reſtringeretur ad tempus minus, ſi in eo veniret perceptio fructuum, læderetur dominus, & ſi non veniret, læderetur conductor, quod ſecus eſt in Prædijs Vrbanis, quia in eis percipitur æqualiter, & vniformiter fructus in qualibet anni parte, & ideo prout inquilinus habitauit, reconduxiſſe videtur, & ita dicit *gloſ.* & eſt communis opinio, vt teſtatur *Bart. in d. l. item quæritur* § *qui impleto num.* 10. *ff. locat. Menoc. d. præſumpt.* 85. *nu.* 8. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 4.

Stante autem d. ratione, quia ratio eſt
46 anima legis, & in ea prædominatur, adeo vt magis attendi debeat, quam verba diſpoſitiua eiuſdem *Merlin. deciſ.* 471. *num.* 12. *Rot. deciſ.* 154. *num.* 1. *part.* 10. *& deciſ.* 538. *n.* 90. *part.* 13. *rec.* & late in terminis *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 5. infertur, quod licet lex indiſtincte dicat, in ruſticis relocationem cenſeri ad annum, tamen intelligi debet procedere ſi prædium locatum
47 ſit tale, vt ex eo percipiantur fructus ſemel in aliqua anni parte, alias cenſebitur relocatio facta, prout dictat præfata ratio, vnde exemplificando, ſi percipiantur de quinquennio in quinquennium, cenſebitur relocatio tacita ad quinquennium facta, &, ſi
48 percipiantur bis in anno, cenſebitur ad ſex menſes, vt poſt *gloſ. docet Bart. in d.* §. *qui impleto num.* 10. *verſ. ex hac ratione, & Bald. in l. legem num.* 5. *C. locat.* ſic & in prædijs,
49 quæ non reddunt fructus æquales, ſed vno anno tenues, alio abundantes, cenſebitur facta relocatio ad biennium *Bart. d. nu.* 10. *ad fin.* & vbi eſſet prædium ruſticum, ex quo
50 perciperentur fructus vniformiter qualibet anni parte, videretur reconductum pro rata temporis, quia eſſet eadem ratio, ac in prædio vrbano *Bart. d. num.* 10. *verſ. item ex hoc Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 8. & e contra licet lex dicat in vrbanis cenſeri factam relocationem, prout quiſque habita-
51 uerit, adhuc ſi eſſet prædium vrbanum ex quo fructus non perciperentur vniformiter in qualibet parte anni, ſed ſolum percipe- rentur in certo tempore, prout ſunt domus, & apothecæ exiſtentes in loco, in quo fiunt nundinæ, tunc, quia in tali prædio vrbano militat ratio prædij ruſtici, deberet cenſeri facta relocatio, prout cenſetur in prædio ruſtico, & ſic ad annum *Bart. d. num.* 10. *verſ. item ſi ex prædio Menoc. d. præſump.* 85. *num.* 9. *& ſeqq. lib.* 3. *Gemeſ. variar. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 15. *verſ. ſecundo infero Mantic. de tacit. lib* 5. *tit.* 15. *num.* 9.

Sic neque curandum erit legem loqui tãtum de locatione, & conductione prædiorũ, ſed an applicetur d. ratio, quæ, vbi eſt hoc modo generalis, complectitur plures caſus ad inſtar generis, quod complectitur plures ſpecies, vt, alijs adductis, dicit *Mantic. d. tit.* 15. *numer.* 5. vnde in locatione tri-
52 remium, quia applicatur ratio prædiorum ruſticorum, ex quo non reddunt fructus niſi tempore æſtiuo, cenſeri factam tacitam relocationem ad annum firmauit *Caſtill. deciſ.*
53 111. *n.* 6. & idem in Molendino Olei tradit *Bald. in l. qui ad certum in tertia lect. ad fin. ff. locat. & Terentac. var. lib.* 3. *tit. de locat. & cond. reſol.* 1. *num.* 12. *ad fin.* & in locatione feudi *Afflict. deciſ.* 365. *num.* 12. *Menoc. d. præſ.* 85. *num.* 13. *verſ. aut pertinet.* & e con-
54 tra, in locatione Officij Notariatus, quia ex ſcripturis percipiuntur fructus dietim, cenſeri relocationem factam de die in diem cenſuit *Rot. deciſ.* 507. *num.* 12. *par* 4. *n.* 3. *rec.*

Quoniam vero concurrere poſſent diuerſæ circumſtantiæ, quæ aliud ſuadetent, &
55 oriri poſſent diuerſa dubia, vti quia fructus percipiantur dietim, ſed non ita vberes vno tempore, ac alio, & ſimilia, intrare poterit arbitrium iudicis, iuxta doctrinam *Fulgoſ. in d. l. item quæritur* §. *qui impleto col. vlt. ff. locat. relat. per Menoc. præſ.* 85. *num.* 11. *ad fin. lib.* 3. *Caroc. de locat. d. tit. de renouat. lo-*
56 *cat. declarat.* 1. *num.* 19. *&* 20. & eius partes erunt indagare mentem, & animum contrahentium, quia receditur à regula relocationis vbi mens, etiam tacita partium repugnat *Bero. conſ.* 153. *num.* 47. *lib.* 1. nec nõ
57 ponderare, an res maiorem habeat conformitatem cum Prædio ruſtico, vel cum Prædio Vrbano, & ſimilia *Bald. in l. qui ad certum* 15. *in* 3. *lectura ff. locat.* vnde ſi in Ciui-
58 tate non eſſent ſolitę locari, & conduci domus, niſi certo tempore, prout pluribus in locis practicatur, ſi conductor continuaret poſt illud habitare cenſeri deberet recon-

duxiſſe pro toto anno, licet æque commodum, & fructum perciperet toto anni tempore, quia ſi dominus eum expelleret, non facile inueniret domum conducibilem, & è contra ſi ipſe conductor domum dimitteret, dominus non inueniret, cui locaret extra illud tempus, & ſic veriſimilitudo eſt, quod ſenſerint de continuatione, vſque quo veniret dictum tempus nouis locationibus, & conductionibus deſtinatum *Gamm. deciſ. 57. num. 4.*

Declaratio quarta ſit, quæ ſumi poteſt
59 ex illis extremis verbis *d. l. item quæritur §. qui impleto ff. locat. niſi in ſcriptis certum tempus conductionis comprehenſum eſt*, licet ſint in ſe obſcura, vt dicit ibi *Bart. num. 7. verſ. venio ad exceptionem*, & reddit rationem, quia Iuriſc. excipit caſum, nec declarat quid iuris ſit in hoc caſu excepto, *& gloſ. in ver. prout quiſque*, eſt longa, & intricata, vt aduertit idem *Bart. d. num. 7. in princ.* refert enim plures intellectus, quorum vnus fuit Iacobi antiqui gloſſatoris, qui dicebat niſi primus contractus eſſet celebratus in ſcriptis, vt nempe tunc non procedat tacita relocatio, ſed iſte intellectus non placet ipſi
60 gloſſæ, *Bart.* autem monet aduertendum, quod ſi Iacobus intellexit de contractu celebrato in ſcriptis, quia deſuper fuerat celebratum inſtrumentum ad probationem, tunc merito reprehenditur per *gloſ.* cum inſtrumentum ad ſolam probationem celebratum, non alteret naturam contractus, nec efficiat illum non dici celebratum ſolo conſenſu, ac proinde minus efficere poſſit, quod eodem conſenſu valeat conualeſcere, ſed ſi Iac. intellexit, quod primus contractus fuit celebratus in ſcriptis, hoc eſt, vt ſcriptura fuerit de ſubſtantia contractus, iuxta formã *l. contractus C. de fid. inſtr.* tunc diceret verum, quia hoc caſu non poſſet dici renouatus contractus per taciturnitatem, ex quo per eam non renouatur ſcriptura, quæ de eſſentia contractus exiſtit; & hanc *Bart.* diſtinctionem docet etiam *Bald. in l. legem nu. 3. C. locat. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 17.* alij autem putando exceptionem contentam in ſuprarelatis verbis text. non eſſe referendam ad totam diſpoſitionem præcedentem, ſed ſolum ad proximam particulam, quæ continet in predijs Vrbanis, non induci tacitam relocationem, prout in ruſticis, ſed tantum pro tempore, quo conductor habitauerit, volunt eam intelligi, quod quando locatio prædij vrbani facta eſt in ſcriptis, non procedat diſpoſitio d. particulæ, ſed tunc procedat relocatio tacita in vrbanis, prout in ruſticis, vt refert *gloſ. in d. verb. prout quiſque ad med. verſ. quinto etiam*, & ſenſit *Azo. in ſua ſum. C. locat. nu. 26. verſ. quarto etiam* alijque alios dant prædictis verbis intellectus, quos omittam hic referre, quia prædictus *Bart.* communiter recipitur, vt vltra *Bald. & Mantic. ſupracit.* patet ex *Surd. conſ. 460. num. 42. & 71. Decian. conſ. 84. num. 36. lib. 4. Burſat. conſ. 23. num. 17. Gam. deciſ. 57. num. 1.* & ſi quis d. intellectui non acquieſcit, poteſt alios videre penes dictam gloſ. quæ eos refert, & penes alios, & in ſpecie penes *Petr. Aureliac. in ſua forma libelli de action. ex locat.* vbi vnum pro-
61 prium addit, quod per verba illa, *niſi in ſcriptis certum tempus comprehenſum fuerit*, excipiatur à precedenti regula caſus, quo in ſcriptis tempus omnino certum, & limitatum locationi præfinitum fuerit, vt tunc non poſſit vlterius cenſeri tacitè protracta, & exemplificat ſi dictum, loco tibi domum pro vno anno tantum, & non vltra, & eum refert, & ſequitur *Carocc. in tit. de renouat. locat. decl. 1. num. 13.*

Et quidem, quia vna lex poteſt habere
62 duplicem intellectum, & vtrumque verum *Caſſad. deciſ. vnic. num. 16. verſ. nec inconueniens de acquir. rer. dom.* non recedendo à ſupra relato Bartoli comuniter recepto, iſte quoque intellectus *Aureliac.* videtur in ſe verus, quia reconductio prædicta non intrat, quando tacita mens, tacituſque animus contrahentium ex verbis contractus elicitus repugnat *Bero. conſ. 153. num. 47. lib. 1.* cum alijs infra citandis *num. 88.*

63 Declaratio quinta eſt, vt non ſolum procedat d. tacita relocatio pro primo anno, ſed etiam pro ſubſequenti, & ſic deinceps de anno in annum, prout conductor continuauerit permanere in fundo, & locator tacuerit, & iſta declaratio pariter habetur expreſſa in verbis *d. l. item quæritur 14. §. qui impleto ff. locat.* ibi *ſed & ſi ſecundo quoque anno poſt finitum luſtrum nihil fuerit contrarium actum, eamdem videri locationem, & in illo anno permanſiſſe, hoc enim ipſo, quod tacuerunt conſenſiſſe videntur, & hoc deinceps in vno quoque anno obſeruandum eſt.* Vnde mirum eſt, quod ſint, qui contrarium doceant relati *per Maſcard. concl. 990. num. 23. & vltra eos Menoc. præſump. 85. numer. 46. verſ. declaratur octauo lib. 3.* vbi allegat *Alex. conſ. 26. lib. 3.* ſequutus errorem *Ruini*, qui *in conſ. 78. num. 3. in fin. lib. 1.* eodem modo eum allegat, & erroneè, quia ibi *Alex.* non loquitur de hac materia ſed in *conſ. 16. lib. 4.* vbi tamen non facit propriè ad rem, contra declarationem præfatam, quia nõ loquitur de hac renouatione in ter-

minis

Digitized by Google

minis iuris communis, ſed de inducta per
ſtatutum, diſponens, quod tam in prædijs
vrbanis, quam ruſticis finita locatione in-
telligatur locatio, & reconductio facta eiſ-
dem pactis, penſionibus, conuentionibus,
pœnis, obligationibus, ac qualitatibus, &
pro eodem tempore quo, & quibus prima
locatio facta fuerit; & mouetur dicere intel-
ligendum de prima tantum, non ſolum ex
regula *l. boues §. hoc ſermone ff. de verb. ſignif.*
cum concordantibus, ſed etiam ex verbis
ipſius ſtatuti, ponderans ſignanter verba
64 prædicta, eodem tempore, quo prima lo-
catio facta fuerit, ac dicens, quod ergo in-
telligendum de prima, quæ eſt illa, quam
nulla alia locatio præcedit, & in eiſdem ter-
minis ſtatuti loquitur etiam *Ruin. in d. conſ.*
78. *num.* 5. *in fin. lib.* 1. cum quo tranſit *Me-
noc. vbi ſup.* & addo *Bero. conſ.* 153. *num.* 8.
lib. 1. *& Magon. deciſ. Lucen.* 47. *num.* 2. &
vltra, quod etiam in terminis ſtatuti opinio
prædicta *Alex.* patitur difficultatem præci-
pue vbi verba ipſius ſtatuti vim non faciant,
& contrarium ſenſit *Iaſ. in l. diuortia §. ob do-
nationes num.* 23. *ff. ſol. matr. Cotta in Memor.
ver. locaui in fin.* dato, quod ſtatutum reci-
piat præfatam reſtrictionem ad primam vi-
cem, tamen ſi conductor continuet retine-
re, licet ceſſet ſtatutum, ſuccedet diſpoſi-
65 tio iuris communis, vt intelligatur reloca-
tio facta de anno in annum in prædijs ruſti-
cis, vt tradit ipſe *Ruin. in eodem conſ.* 78. *nu.*
4. *Eugen. conſ.* 28. *num.* 34. *& ſeqq. lib.* 2.
Mantic. de tacit. lib. 5. *tit.* 15. *num.* 29. *verſ.
licet*, & videri etiam poteſt *Caroc. d. tit. de
relocat. declar.* 15. vbi pariter ponit d. opi-
nionem contrariam noſtræ declarationi, &
limitat niſi militet eadem ratio in ſecunda
relocatione, & alijs, nec non in ſermone
negatiuo.

66 Declaratio ſexta eſt, vt relocatio tacita
prædicta procedat ex tacito vtriuſque con-
trahentis conſenſu, ita vt ſi aliquis eorum
conſentire non valeat, relocatio ipſa non
procedat, vt habetur *in l. qui ad certum* 15.
ff. locat.

Exemplum, quo non poterit præſumi re-
locatio, ex quo vnus non poſſit conſentire
67 eſt, ſi furere cœperit locator, vel conductor,
quod exemplum habetur in ipſa litera text.
præfati, & tradit *Afflict. deciſ.* 365. *num.* 1.
& quoniam ratio eſt, quia furioſus non po-
68 teſt conſentire, & ſic ex eius parte deficit,
qui conſentiat, inde deducitur, quod ſi ha-
beat curatorem, qui ſciat, & conſenſum
locationi præſtare poſſit, tunc quia ceſſat d.
ratio, inducitur tacita relocatio non obſtan-
te furore domini, vt docet *Bald. in eadem l.
qui ad certum in prima lect. & alij adduct.
Mantic. de tacit lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 25. quis
autem dicatur furioſus, & quomodo probe-
tur furor ad hunc effectum, tradit *Vrſill. ad
Afflict. d. dec.* 365. *num.* 3.

69 Aliud exemplum, quod pariter habetur
expreſſum *in d. l. qui ad certum*, eſt ſi domi-
nus deceſſerit, tunc enim pariter, per ratio-
nem prædictam, quod non poteſt conſenti-
re, ceſſat præſumptio relocationis, at quia
70 ſi adſit hæres ipſe poterit conſentire vbi
ipſe ſciat conductorem continuare, dicendũ
erit non procedere tunc declarationem, ſed
intrare præſumptionem *Alciat. de præſump.
reg.* 2. *præſ.* 17 *num.* 3. *Maſcar. cond.* 990. *n.*
16. *ad fin. Magon. deciſ. Flor.* 2. *numer.* 30.
Mantic. de tacit. lib. 5. *tit.* 15. *num.* 27. nec
mirum, quod Iuriſc. *in d. l.* dixerit abſolute,
quod ſi dominus deceſſerit, relocatio facta
71 videri non poſſit, quia hoc bene tradi po-
teſt pro regula, cum regulariter hæres igno-
rare præſumatur *l. qui in alterius ff. de reg.
iur.* & in his terminis *Ruin. conſ.* 86. *num.* 9.
lib. 1. *Borgnin. deciſ.* 44. *n.* 90. *part.* 1. *Tren-
tac. var. lib.* 3. *tit. de locat. reſol.* 1. *num.* 9. *ad
med.* quæ regula erit limitanda in caſu quo
probetur ſcientia, quæ in caſu hæredis erit
articulanda, & probanda, ex adductis per
Maſcard. concl. 990. *num.* 30. *Caroc. tit. de
renou. locat. declarat.* 2. *num.* 6.

72 Quod, & ampliatur procedere in hærede
coniuncto, quia contractus non ſunt de illis
quæ præſumuntur nota cõiunctis *Alex. conſ.*
30. *num.* 3. *verſ. non obſtat, quod lib.* 2. *Dec.
conſ.* 445. *nu.* 10. *Grat. conſ.* 76. *num.* 48.
lib. 1. & in terminis fratris hæredis loquitur
Ancar. Iun. d. quæſt. 42. *& late Caroc. d. tit.
de renouat. locat. decl.* 2. *num.* 6. *& ſeqq.* vbi
73 tamen hoc limitat in filio hærede, quia præ-
ſumitur eum habere notitiam de geſtis per
Patrem ſuum *ex Rom. conſ.* 290. *Socc. Sen.
conſ.* 264. *num* 2. *lib.* 2. & alijs quos late cu-
mulat, & vltra eos cenſuit etiam in propo-
ſito ſcientiæ locationis *Surd. deciſ.* 172. *nu.*
3. *& ſeq.*

74 Idque ampliatur procedere etiam in hæ-
rede locatoris ante aditam hæreditatem,
nam adhuc eum cenſeri relocaſſe ſi paſſus
eſt conductorem perſeuerare in re locata,
ſcribit *Menoc. præſ.* 85. *num.* 27. *lib.* 3. & ab-
75 ſolute, quod inducatur tacita relocatio
etiam hæreditate non adita, firmauit *Rot. in
deciſ.* 335. *num.* 10. *&* 11. *part.* 10. *rec.* vbi
dicit, quod ſufficit exiſtentia hæredis habi-
tualiter, & quod antequam hæreditas adea-
tur voluntas, & conſenſus defuncti conſer-
76 uatur in hæreditate iacente. Verum ſalua
auctoritate Menochij, & Sacræ Rotæ, de

Digitized by Google

hac ampliatione valde dubito, vrget enim contra eam, quod hæreditas iacens non poteſt actum locationis verum facere, & proinde neque debet in ea habere locum præſumptio, ſeu fictio *Bald. in l. qui ad certum 15. in 2. & 3. lect. ff. locat.* & obſtat litera eiuſdem textus *in l. qui ad certum* expreſſe dicens, quod ſi dominus deceſſerit, non poteſt fieri tacita relocatio. & *Alciat. de præſum. reg. 2. præſump. 17. ſub num. 3. poſt med. verſ. ſi locatore mortuo*, quem allegat *Menoc. & Rot. vbi ſup.* ſi bene aduertatur ſentit cõtrarium, etenim poſtquam dixit, quod dato hæredes ignorare locationem factam, non procederet d. præſumptio relocationis addit, idem ſi locatore mortuo adita non ſit hæreditas, vnde aperte vult, quod hoc caſu idem ſit, quod in præcedenti, vbi videlicet hæredes ignorent, & ſic non procedere præſumptionem, quod etiam patet ex quo addit, & ita poteſt intelligi text. *in d. l. qui ad certum*, ſi enim textus poteſt intelligi in caſu hæreditatis non aditæ, ſequitur in tali caſu dicendum non procedere præſumptionẽ, prout textus dicit, & ita etiam videtur Alciatum intelligi à *Card. Mantic. lib. 5. tit. 15. num. 27. de tacit. & ambig. & Carocc. tit. de renouat. locat. decl. 2. num. 11.*

Quod autem text. dicit de morte locatoris, intelligi etiam poteſt propter identitatẽ rationis de morte conductoris *Alciat. d. reg. 2. præſump. 17. num. 3. Maſcard. concl. 990. num. 16. Menoc. præſump. 85. num. 26. lib. 3.*

77 & vbi hinc inde eſſet hæres, probanda eſſet ſcientia vtriuſque *Carocc. tit. de renouat. locat. decl. 2. num. 1[illegible]*

78 Si autem eſſet heres cum beneficio legis, & inuentarii, quod in eo procedat præſumptio, ſi ſibi expediat, alias non, ſcribit *Carocc. de locat. tit. de renou. locat. decl. 2. num. 12.* quod videtur verum, ſi ſibi non expediat,

79 quia ſi intret tacita relocatio, ipſe remaneat obligatus de proprio, hoc enim eſt beneficium inuentarii, vt hæres de proprio non teneatur, iuxta vulgat. *l. fin. C. de iur. deliber.* nec poteſt prætendi, quod ex ſola continuatione retentionis rei facta ab eo tanquam hærede, conſtet de animo nouandi legalem obligationem, prout requiritur conſtare, ad hoc, vt inducatur obligatio de proprio, vltra bona hæreditaria, ex traditis *per Franc. deciſ. 323. num. 3.* & late *Rot. deciſ. 392. num. 3. & ſeq. part. 1. rec.* & optime diſtinguendo *in deciſ. 545. num. 4. & 5. part. 5. recen.*

80 At vbi ſuppetunt bona hæreditaria, ita vt hæres non obligetur vltra ea inuentarium non ſuffragatur, cum ſolum liberet a danno *Caſtren. conſ. 270. num. 2. verſ. idem ſi cum beneficio lib. 2. Crauett. conſ. 225. num. 12. Surd. conſ. 73. num. 34. & deciſ. 30. num. 13. & 14. Pen. deciſ. 407. num. 5. Gregor. deciſ. 418. num. 6. & ibi Adden. Duran. dec. 10. n. 8.*

81 Ex prædictis infertur ſufficere generaliter ignorantiam Domini, quod conductor continuet, ad excludendam præſumptam relocationem, cum in ignorante eſſet conſenſus requiſitus *in d. l. qui ad certum 15. ff. locat. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 16.*

82 & ſatis erit ignorantia præſumpta, vti ſi fuerit abſens *Cancer. variar. lib. 1. cap. 14. nu. 59. verſ. & idem ſi locato. Afflict. deciſ. 365.*

83 *num. 15.* imo quod ſcientia domini, tanquam fundamentum, à quo reſultat tacita relocatio, ſit articulanda, & probanda à conductore ipſam relocationem prætendente *Salicet. in l. legem num. 1. in fin. C. locat. Maſcard. concl. 990. num. 30.*

Secundo infertur, quod vbicumque aliquid præter conſenſum interuenire debet, quia tunc non applicatur ratio, quod contractus ſolo conſenſu conualeſcat, quæ habetur *in d. l. qui ad certum*, neque applicatur ipſius legis diſpoſitio, quod cenſeatur facta tacita relocatio *Bart. in d. l. item quæritur §. qui impleto num. 4. Bald. in l. legem 16. in princ. C. locat. Surd. conſ. 460. num. 71.*

84 *in princ. verſ. ad hoc tamen*, & hinc ſequitur, quod ſi in contractu requiſitæ erant ſolemnitates ſtatutariæ, vel aliæ, non procedat tacita relocatio, vt firmant *Menoc. conſ. 121. num. 100. verſ. octauo, & vltimo, & præſump. 85. num. 28. lib. 3. Surd. conſ. 460. num. 42. Borgnin. deciſ. 44. num. 32. part. 1. Mart. Med. exam. 59. num. 14. & 22. Rota deciſ. 269. num. 6. poſt Poſt. de manut.* & comprobatur ex doctrina *Bart.* quod non procedat tacita relocatio, vbi in contractu fuit requiſita de eſſentia ſcriptura, quam doctrinam, eſſe communiter receptam, dictum eſt ſupra, *in declaratione 4. num. 60. ad fin.*

85 Contrarium tamen in terminis ſolemnizatum ſenſiſſe videtur *Sac. Rot. in deciſ. 335. num. 12. & ſeq. part. 12. rec.* Sed mouetur primo, quia quando obligatio oriens ex

86 contractu non eſt noua, ſed prouenit ex cauſa præcedentis obligationis, nullis indiget ſolemnitatibus, vt tradit *Caſtrenſ. conſ. 183. num. 2. verſic. nec obſtat ſtatutum lib. 1.* cum alijs ibi citatis, & iſta ratio patitur difficultatem, quia ad tollendam iſtam præſumptam renouationem, non videtur requiri neceſſitatem præciſam ſolemnitates adhibendi, ſed ſufficit, quod partes adhibuerint illas in contractu, prout videmus ſi contraxerunt in ſcriptis, quod licet poſſint poſtea renouare ſine ſcriptis, tamen non cenſetur

taci-

Digitized by Google

tacitè renouaſſe, iuxta prædictum doctri-
nam *Bart.*, ſed ratione prædicta admiſſa,
non inde ſequitur ceſſare illationem, ſed
non applicari, quia illatio ſupponit eas eſſe
neceſſarias. Secundo mouetur, quia ibi
87 relocatio erat vtilis illi, fauore cuius re-
quiſitæ erant ſolemnitates, & propterea
ipſe non dabat de nullitate ex eorum defe-
ctu, quo caſu contractus ſubſtinetur abſque
eis *Pignat. contr. 21. num. 12. Surd. deciſ.
179. num. 17. & 18.* cum alijs ibi adductis,
quod pariter non deſtruit, ſed limitat illa-
tionem, vt non procedat in caſu quo requi-
rantur ſolemnitates ex parte eius qui vult
renouationem, vnde *d. deciſ.* in effectu non
eſt contraria d. illationi.

88 Infertur tertio non procedere tacitam re-
locationem vbicunque appareat mens con-
traria conſenſui, etiamſi ex ſolis coniecturis,
& præſumptionibus *Bero. conſil. 153. num.
47. lib. 1. Maſcard. concl. 990. num. 28.*, &
89 exemplum eſt ſi Dominus litigaſſet pro ex-
pulſione conductoris, tunc enim non poſſet
habere locum præſumpta relocatio etiam ſi
adeſſet ſtatutum eam inducens, vt conſu-
luit *Alciat.* prout ipſe refert in *reg. 2. præ-
ſump. 17. in fin.* & ſequitur *Mantic. de tacit.
lib. 5. tit. 15. num. 20. Surd. deciſ. 267. nu.*
90 *4. Gizzarell. deciſ. 68. per tot.* Quod tamen
intelligendum eſt procedere ſi dominus ob-
tinuit, prout obtinuerat in caſu Alciati, vt
refert *Menoc. præſ. 85. num. 42. lib. 3.* vel
ſaltem proſecutus eſt litem, ita vt, adue-
niente tempore faciendæ denunciationis,
ſeu diſdictæ, lis vigeret & proſequeretur,
alias, ſi dominus antecedenter inhibuiſſet
colono, & inhibitio nullum habuiſſet effe-
ctum, ſecus eſſet dicendum, vt admittit *Me-
noc. d. præſ. 85. num. 43. ad med.* & faciunt
dicenda, infra in *declarat.* 11. de diſdicta,
quod ſi facta intempeſtiue, & poſt eam diſ-
dicens continuet non impedit iſtam præ-
ſumptionem, nec non facit etiam quod di-
citur, litem, in qua nihil fuit actum, præſ-
criptionem non interrumpere *Seraph. deciſ.
1027. num. 14. & deciſ. 1085. ad fin.*

Eliciturque etiam animus non renouan-
di ex verbis primi contractus, prout ſi in eo
conuentum ſit tempus, quo durare debet,
cum verbis limitatiuis, & reſtrictiuis, iuxta
91 tradita, in *declarat. 5. nu. 64.* vel promiſſa
reſtitutio rei libera cum renunciatione om-
ni legum auxilio, vt tradit *Menoc. d. præſ.
85. num. 43. ad fin. Maſcard. concl. 990. nu.
32. Trentac. var. lib. 3. tit. de locat. reſol. 1.
num. 7.* etiam ſi adſit ſtatutum tacitam relo-
cationem inducens *Caroc. tit. de renouat. lo-
cat decl. 7. Borgnin. deciſ. 44. num. 89. lib. 1.
Rot. deciſ. 269. num. 6. poſt Poſth. de manut.*
92 Vel adeſſet renunciatio iuris inquilinatus
*Gozad. in l. 2. n. 168. C. de pact. int. empt. &
vend. Caroc. d. tit. de renouat. locat. decl. 5.*
93 Et multo certius ac indubitanter, ſi factum
fuiſſet pactum expreſſum, quod relocatio
tacita locum habere non deberet. Verum
in terminis huius pacti, ſtante Statuto, quod
ſi fuerit continuatum per tres menſes cen-
ſeatur facta relocatio, *Ruin.* voluit pactum
illud intelligi de renouatione ſtatutaria, &
ideo, quod ſi continuatum fuerit vltra tres
menſes, intret renouatio iuris comunis *conſ.
78. num. 4. verſ. non obſtat etiam lib. 1.* Sed
de eius opinione dubitari poteſt, quia dum
pactum indiſtincte loquitur, videtur indi-
ſtincte de qualibet renouatione tacita intel-
ligendum, prout animaduertit *Menoc. præ-
ſump. 85. num. 25. lib. 3.*

94 Nec ſpernenda eſſent dicta extra contra-
ctum, aliaque ad arguendum animum alie-
num à tacita relocatione, prout eſſet ſi con-
ductor rogaſſet amicos, vt locatorem indu-
cerent ad relocandum, argueretur enim
eum ſciuiſſe illum nolle tacitè relocare
Surd. conſil. 88. num. 14. verſ. adiuuatur hoc.
95 Et ſi allegata fuiſſet reconductio expreſſa,
& non probata, non poſſet poſtea recurri ad
allegationem reconductionis tacitæ *Franc.
a Ponte conſ. 23. num. 6.* imo neceſſe eſt ex-
96 preſſè allegare ipſam tacitam reconductio-
nem, alias ſi non allegetur, non poteſt Iu-
dex in ea ſe fundare, vt late probat *Crauett.
conſil. 87. num. 4. Caroc. tit. de renouat. locat.
decl. 12. ad fin.* Sic & non poſſet cenſeri in-
97 ducta relocatio ſi durante tempore, quo
durare debuiſſet, dominus recepiſſet bona
abſque vlla proteſtatione *Turret. conſil. 74.*
98 *num. 12. lib. 1.* Et etiam ſi fuiſſet introdu-
cta relocatio poſſet per actum contrariæ vo-
luntatis cenſeri receptum, quia ſicut tacitè
contrahitur, ita tacitè receditur *Bart. in d.
§. qui impleto ad fin.*

99 Declaratio ſeptima eſt, vt diſpoſitio di-
ctorum iurium inducens tacitam renouatio-
nem contractus, non ſit trahenda ad alios
contractus præter locationem, de qua iura
100 prædicta loquuntur *Menoc.* qui alios alle-
gat *conſ. 447. num. 5.* licet procedat etiam
in precario *l. in rebus §. vltimo ff. de precar.*,
quia eſt pariter ſingulare in eo, vt dicit
*Alex. conſil. 76. num. 4. verſ. non obſtat lib. 5.
& Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 44.
verſ. neq. obſtat.* Vnde ſi venditi fuerint
fructus Prædij pro certo annuo pretio, lo-
cum non habebit præfata renouatio *Bero.
conſil. 153. num. 23. & 68. Maſcard. concl.
990. num. 29. Trentac. variar. lib. 3. tit. de
locat.*

locat. reſol. 1. nu. 5. Mantic. de tacit. lib. 5.
tit. 15. nu. 44. Borgnin. deciſ. 44. num. 88.
part. 1. Faber. in C. lib. 4. tit. 42. defin. 38.
Gratian. deciſ. Marcb. 119. nu. 7.
102 Sic pariter, quod neque procedat præfa-
ta tacita renouatio, ſi conductor ſoluat quid
annuum in fructibus, vel ſit colonus partia-
rius Alex. conſ. 76. num. 7. ad fin. lib 5. Ruin.
103 conſil. 114. num. 6. lib. 1. licet contrarium
quo ad hoc in terminis iuris communis vi-
deatur verius, ex quo iſti contractus ſunt
vel locatio, vel valde ei ſimiles, & ideo in
eis quoque procedere debent iura prædi-
cta, propter generalitatem verborum qui-
bus vtuntur, vt docuit Bald. in d. l. item
quæritur 14. §. qui impleto num. 4. verſ. hic
vero ff. locat. & ſequitur Mantic. de tacit. lib.
104 5. tit. 15. num. 39. Et opinio Alex. poteſt
ſaluari in caſu ſuo, nempe in terminis taci-
tæ relocationis inductæ per ſtatutum ali-
quid diuerſum à iure communi diſponens,
quia ſtrictius eſt intelligendum, ita vt, ſi lo-
quitur de contractu locationis, non debet
extendi ad alios contractus quamuis ſimi-
les, vt probat ibi Alexander.

Dubitari autem poteſt, an d. renouatio
procedat in emphyteuſis, Affirmatiuam
enim opinionem tenuit Alciat. de præſump.
105 regul. 2. præſ. 17. num. 2. ſed contrarium
videtur verius, non ſolum, quia in emphy-
teuſi, ſecundum aliquos, requiritur ſcrip-
tura, quod ſufficit ad hoc, vt non poſſit
cenſeri inducta tacita renouatio, ex traditis
ſupra in Declarat. 4. nu. 60. & in Declarat.
6. in 2. illatione num. 84. ſed etiam quia in
emphyteuſi transfertur vtile dominium, &
ſic non agitur de modico præiudicio Domi-
ni, prout in ſimplici locatione, ex quo ceſ-
ſare in emphyteuſi tacitam renouationem,
docuit Bald. in d. §. qui impleto num. 3. ad
fin. & idem tenuerunt Alex. conſil. 17. num.
12. lib. 4. Dec. conſil. 328. num. 1. Gozad.
conſil. 94. num. 52. Ruin. conſil. 61. num. 7.
lib. 1. & hanc opinionem eſſe veriorem te-
ſtatur Cald. de emphyt. lib. 1. quæſt. 2. num.
5. verſ. ſed nihilominus & eſſe communem
Fulgin. de iur. emphyt. tit. de renouat. quæſt.
5. num. 3.
106 Ampliaturque hæc ſecunda opinio, vt
procedat etiam ſi emphyteuſis ſit conceſſa
ad renouandum de viginti nouem annis in
viginti nouem annos, quia adhuc non cen-
ſebitur tacitè renouata Mantic. de tacit. lib.
22. tit. 24. num. 19. Fulgin. d. quæſt. 5. num.
107 8. Et ſenſit Rot. penes Put. deciſ. 174. lib. 1.
Verum contrarium in his terminis proba-
runt Roman. conſil. 103. num. 5. Socc. Sen.
conſil. 169. num. 12. lib. 2. Dec. conſil. 329.
num. 3. Vrſill. ad Afflict. deciſ. 365. num. 7.
Et hoc contrarium videtur verius quando
interceſſit tempus conſiderabile, & ratio
eſt, quia actus continuationis debet præſu-
mi factus potius ex cauſa neceſſaria, quam
voluntaria & ſic potius ex cauſa renouatæ
emphyteuſis, vt conſiderat Rim. Iun. conſil.
157. num. 56. Sed hac ratione non obſtan-
te, an hæc opinio admittenda ſit in praxi,
dubitat Cald. de emphyt. lib. 1. quæſt. 2. nu.
6. ad fin. penes quem ex profeſſo, & opti-
me tractantem hanc materiam renouationis
emphyteuſis, poterunt videri alia, quæ dici
poſſent de ea, nec non penes Fulgin. eodem
tit. de renou. d. quæſt. 5.
108 Et idem quoque dicendum erit de loca-
tione ad longum tempus, vt ſcilicet neque
in ea procedat tacita renouatio, ex quo mi-
litat d. ratio ponderata per Baldum, & alios
ſupracitatos in propoſito emphyteuſis, vi-
delicet, quod agitur de transferendo do-
minio vtili, & ſic de magno præiudicio
Alex. conſil. 17. num. 12. lib. 4. Gozad. conſ.
94. num. 52. Bero. conſil. 153. num. 55. poſt
med. lib. 1. Menoc. conſil. 447. num. 14. &
præſump. 85. num. 36. lib. 3. Afflic. deciſ.
365. num. 4.
109 Verum opinio iſta non tranſit ſine diffi-
cultate, quia contrarium tenuit Ruin. conſ.
61. num. 4. vbi num. 8. etiam ſtante ſtatuto
& conſ. 75. ſub num. 6. & ſeqq. lib. 1. & poſt
eum Eugen. conſ. 28. num. 36. lib. 2. & ad-
uerſus rationem, prædictam facit, quod in
locatione facta à Republica, dominium vti-
le transfertur, quamuis ea ſit ad modicum
tempus l. 1. ff. de loc. publ. fruend. & dictum
eſt in cap. 27. num. 6. & tamen, quod in ta-
li locatione procedat tacita recōductio ha-
betur expreſſe in d. l. item quæritur §. qui im-
pleto, & dictum eſt late ſup. in declarat. 2. n.
37. & ſeqq. ſed reſpondetur, quod dum in
locatione Reipublicæ ſemper transfertur
dominium, ea translatio non reputatur præ-
iudicium conſiderabile, quoad Rempubli-
cam, nec in ea poteſt conſiderari diuerſitas
ab vna locatione ad aliam, prout conſidera-
tur in locatione priuati, & ſi dicatur in re-
locatione, vti ad breue tempus, non tranſ-
ferri dominium, reſpondetur, quod relo-
catio debet eſſe eiuſdem generis, naturæ,
& qualitatis cuius eſt prima locatio ex di-
ctis ſup. in declarat. 1. num. 8. vnde abſur-
dum eſt, quod locatio ſit cum translatione,
dominii, & tacita relocatio ſine, & ideo nō
eſt dicendum, vt tradit Mantic. de tacit. lib.
5. tit. 15. num. 17. Si tamen extaret ſtatutum,
110 quod reconductio intelligeretur facta pro
eodem tempore, pro quo facta erat condu-
ctio,

Digitized by Google

ctio, tunc illud procederet in quacumque locatione etiam ad longum tempus, prout intelligi Statutum Bononienſe tradunt *Alexan. conſ.* 28. *num.* 4. *& ſeqq. lib.* 4. *& Ruin. conſ.* 61. *nu.* 8. *lib.* 1. & cum eis tranſit *Mantic. d. tit* 15. *num.* 38. licet diſſentiat *Bero. conſ.* 153. *num.* 24. *ad fin. lib.* 1.

111 Declaratio octaua eſt, vt tacita reconductio prædicta non ſolum procedat in locatione prædiorum, de qua iura præfata loquuntur, ſed etiam in locatione operarum *Corn. conſ.* 348. *lib.* 1. *Maſcard. concl.* 990. *num.* 12. *Menoc. præſ.* 85. *num.* 16. *& ſeq. lib.* 3. & licet in Medico, & officiali ad certum tempus conducto, contrarium voluerint *Ripa de peſt. tit. de remed. preſeruat. num.* 123. *Cephal. conſ.* 71. *num.* 10. *Caroc. de locat. tit. de Medic. quæſt.* 7. *num.* 8. *& ſeqq.* tamen prima opinio verior videtur, prout probauit *Socc. Sen. conſ.* 196. *verſ. ſed his non obſtantibus, & per tot. lib.* 2. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *n.* 46. vbi de ſimplici famulo, quod ſi cõtinuauerit præſtare operas ſuas poſt præfinitum tempus, debebitur ei merces ſaltem actione negociorum geſtorum *Magon. deciſ. Floren.* 11. *num.* 4. *Gratian. dec. Marc.* 119. *num.* 3. & de Lectore ſtudij, quod cenſeatur reconductus ſi nihil fuerit dictum, conſuluit *Mandell. conſ.* 744. *num.* 14. *& ſeqq.* & quod

112 dictum eſt de Medico, declaratur, vt eius reconductio reguletur ad inſtar recõductionis prædiorum ruſticorum, vt ſcilicet cenſeatur facta ad annum, quia in hyeme magis indigemus eorum opera *Corn. d. conſ.* 348. *num.* 2. *lib.* 1. *Menoc. d. præſ.* 85. *num.* 17. *Gratian. d. deciſ.* 119. *num.* 5. *& ſeqq.*

113 Limitatur tamen declaratio iſta, quoad officia, vt procedat in eis, in quibus adeſt propria, & voluntaria locatio operarum, ſecus autem in illis, quæ ex neceſſitate geruntur, quia vti procedentia à neceſſitate, non cenſentur ex ſola taciturnitate cõualeſcere, vt in officio tutelæ eſt text. *in l.* 1. *§.* 1. *verſ. quare ſi quis finita ff. de eo qui pro tutore*, & docet *Bart. in d. l. item quæritur §. qui impleto num.* 8. *ff. locat. Menoc. præſump.* 85. *nu.* 41. *lib.* 3. licet alleget etiam in contrarium *Alex. conſ.* 1. *lib.* 2. quia non videtur eum applicari. Vnde & Caſtellani, qui mittuntur imperio Reipublicæ ad cuſtodiam Caſtri pro certo tempore, illo finito non ſunt amplius Caſtellani, licet remaneant in Caſtro, & cuſtodiam continuent, quia non dependet à ſola voluntate eſſe Caſtellanos, ſed requiritur illa auctoritas publica, vt docet idem *Bartol. ibi num.* 9. & contrarij relati *per Menoc. d. præſump.* 85. *num.* 40. procedere poſſunt in eis quorum opera conducitur, & ceſſat d. ratio neceſſitatis, & publicæ auctoritatis.

114 Præterea eadem declaratio limitatur etiam, vt procedat ſi hinc inde adſit, vnde argui poſſit renouatio, alias ſecus, & exemplum, ſi Titius operas ſuas locauit, vt ſtaret in fundo meo ad cuſtodiam, ſi finito tempore continuet ibi permanere non intrat præſumptio reconductionis, quia ego ex parte mea nihil feci, ex quo ea argui poſſit, vt docet *Bart. in d. §. qui impleto num.* 5. *Socc. Sen. conſ.* 166. *num.* 1. *lib.* 2. *Menoc. d. præſ.* 85. *num.* 51. nec dicatur, quod patior eum ſtare, prout patitur locator fundi, & in eo id ſufficit ad inducendam relocationem, quia magna eſt differentia, nam in locante fundum non expedit pati alium ſtare in fundo, illoque vti, & frui abſque eo, quod ſtet titulo locationis, & ideo nil mirum ſi ſumitur præſumptio, quod conſentiat ſtare eo titulo, at ſecus eſt in eo, qui conduxit cuſtodem, quia ſi patitur eum continuare ſibi expedit, vt aduertit *Corn. conſ.* 348. *nu.* 1. *ad med. lib.* 1. ſed hæc reſponſio non plene ſatisfacit, quia etiam in locatione fundi poſſet dici, quod conductor ſtat in fundo, quia ei expedit, vnde d. doctrina *Barr.* intelligi valet in terminis remanentis ad cuſtodiam fundi in quibus loquitur, ſi dominus non videat, & patiatur, nec operas ſciens recipiat, alias, ſaltem ex æquitate, admittenda videtur opinio pro tacita relocatione, prout admittit ipſe *Rip.* ſupra pro contraria opinione allegatus *de peſt. tit. de remed. preſeruat. num.* 124. *ad fin.* cogitandum tamen, quia Ripa loquitur per verbum, forte, vt aduertit *Trentac. d. lib.* 3. *tit. de locat. reſol.* 1. *in fine.*

115 Declaratio nona eſt, vt d. tacita relocatio procedat etiam in locatione mobilium, & ſemouentium *Caroc. de renouat. locat. decl.* 6. *num.* 5. *Mantic. de tacit. lib.* 5. *tit.* 15. *num.* 40. *verſ. ſed Iacob. Butrigar. & late ſeqq. vſque ad num.* 44.

Verum contrariam opinionem tenuerunt alij, quam plures, & ſignanter *Salicet. in l. legem num.* 3. *in fin. C. locat. Decian. conſ.* 8. *num.* 9. vbi de com. *lib.* 3. *Lancellot. Gall conſ.* 86. *num.* 17. *Trentac. variar. lib.* 3. *tit. de locat. reſol.* 1. *num.* 11. *Maſcard. concl.* 990. *num.* 27. *Borgnin. deciſ.* 44. *num.* 93. *par.* 1.

116 Conciliantur autem prædictæ contrariæ opiniones, vt ſi agatur de re ſolita locari, puta de equo ſolito dari ad vecturam, procedat prima, ſi vero agatur de re, quæ non eſt ſolita locari, puta de nobili equo, quem dominus non dediſſet, niſi pro paucis diebus, tunc non inducatur tacita relocatio pro-

Digitized by Google

propter inuieriſimilitudinem, quod in ea
concurrat animus domini, prout requiritur
iuxta tradita ſupra *in declaratione 6. nu. 66.*
& hæc eſt diſtinctio *Bart. in d. l. item quæri-*
tur §. qui impleto num. 11. ff. locat. vbi etiam
dicit, quod hoc ſecundo caſu conductor re-
tinens equum vltra tempus, facit furtum,
iuxta opinionem *gloſ. ibi*, quatenus non cre-
dat dominum permiſſurũ, per text. *in l. inter*
§. fin. ff. de furt. & eamdem diſtinctionem
ſequitur *Menoc. præſ. 85. num. 49. lib. 3.* at
in dubio ceſſantibus circumſtantijs, quæ
ſuadeant dominum non conceſſurum, intra-
ret probabilis coniectura deſumpta ex præ-
cedenti contractu, quod eſſet conceſſurus,
quæ ſufficit ad excuſandum à furto, vt ex
doctrina *Abbat. in cap. dudum il ſecondo nu.*
18. de elect. tradit *Mantic. de tacit. lib. 5. tit.*
15. num. 42.

117 Declaratio decima eſt, vt non procedat
tacita reconductio in caſu, quo vnus ex con-
dominis domus conduxerit ab alio partem
ſuam *Ripa in l. quamuis num. 141. ff. de flu-*
min. Caroc. de locat. tit. de re com. num. 49.
Gomeſ. variar. lib. 2. cap. 3. num. 14. ad fin.
Gail. obſer. 2. tit. de pign. num. 4. Antar. Iun.
quæſt. 28. num. 2. & ſeqq. lib. 2. Maſcard. concl.
990. num. 20. Grammt. theoremat. 2. Fontanell.
de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 9. part.
2. num. 6.

Verum iſta declaratio, licet tot auctori-
tatibus comprobata, patitur magnam diffi-
cultatem, nam aliqui mouentur auctorita-
te *Socc. in l ſerui electionem §. labeo num. 3.*
ff. de legat. 1 alij addunt rationem ab eo-
dem Soccino adductam, quia dominus po-
teſt licitè habitare rem communem *leg. duo*
fratres ff. de acquir. hæred. & ideo non pro-
cedit in eo d. præſumptio renouatæ locatio-
nis, quæ oritur, quia conductor finita loca-
tione, non poteſt aliter retinere licitè rem
alienam. At in auctoritate *Socc.* non poteſt
fieri fundamentum, quia ipſe quæſtionem
non decidit, ſed relinquit cogitandũ, prout
etiam aduertit *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15.*
num. 35. prope med. & prædicta ratio non vi-
detur releuans, quia præſumptio relocatio-
nis oritur potius, ex quo non credatur mu-
tata voluntas partium, quam ad euitandam
præſumptionem delicti, vt dictum eſt ſupra
118 *in princ. huius cap. num. 5. & 6.* vnde verius
videtur declarationem non ſubſiſtere, &
procedere etiã in his terminis præſumptio-
nem tacitæ relocationis, prout tenuit *Vbald.*
in tractat. de duob. fratr. part. 5. num. 11. verſ.
circa primũ Ronchegal. in l eandem 9. in princ.
num. 127. poſt med. verſ. inde infertur ff. de
duob. reis, vbi, quod non eſt tutum ab hac
recedere *Caroc.* qui prius contrarium tenue-
rat *vbi ſup.* poſtea hanc veriorem agnouit
tit. de renouat. locat. quæſt. 18. num. 4. & ſeqq.
Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 35. verſ.
ego vero. Menoch. præſ. 85. num 15. lib. 3. vbi
dicit d. rationem *Socc.* non eſſe veram *Felic.*
de ſociet. cap. 28. num. 67. & ſeq. Mart. Medic.
dec. Senen. 98. nu. 4. & hanc eandem opinio-
nem, vti ex prędictis veriorem, tenui etiam
ſup. *in cap. 35.* vbi addidi quoque alia ad
comprobationem, & declarationem, quæ
ibi videri poterunt.

119 Declaratio vndecima eſt, vt iſta tacita
relocatio non procedat ex ſolo curſu tem-
poris, ſed requiratur vlterius conductorem
continuare in re locata, & locatorem præ-
ſtare patientiam, quia hæc ſunt requiſita
expreſſa præcipue *in d. l. qui ad certum 15. ff.*
locat. ibi, *intelligitur enim dominus, qui pa-*
titur colonum in fundo eſſe ex integro locare.

120 Vnde ſi conductor rem dimittat, etiamſi
abſque proteſtatione, & diſdicta, non pro-
cedit præſumptio relocationis, vt declarat
Ruin. conſ. 78. num. 4. verſ. non obſtat poſt
princ. lib. 1.

121 Verum contrariam opinionem, quod
imo ſit neceſſaria denunciatio ſi conductor
velit recedere, alias cenſeatur continuata
per eum conductio, tenuerunt alij, & ſignan-
ter *Alban. ad Bart. in d. §. qui impleto num. 2.*
ad fin. Caroc. qui alios allegat. de locat. tit. de re
cond. declar. 11. num. 1. vbi alios plures re-
fert *Ripol. var. cap. 12. num. 200. & ſeqq.* imo
fortius aliqui videntur velle neceſſariam
eſſe omnino denunciationem, ſeu diſdictam
durante locatione, alias eam cenſeri reno-
uatam *Bald. in l. 1. §. fin. ad med. ff. de eo qui*
pro tut. Maluaſ. conſ. 87. n 34. Carpan. ad ſtatut.
Mediol. tom. 2. cap. 398. num. 102. ſed verè
talis denunciatio de iure non eſt neceſſaria,
vt dicit *Surd. conſ. 88. nu. 7. ad fin.* & conuin-
citur ex traditis ſup. *in declaratione 8. num.*
111. & ſeqq. adeo, vt ſtatutum eam requi-
rens ſit contra ius *Alex. conſ. 76. nu. 8. verſ.*
122 *item eſt contra lib. 5.* Verum licet non ſit
neceſſaria diſdicta, tamen neque debet con-
ductor omnino tacere, ſed ſe aliquo modo
declarare, alias opinio pro renouatione ha-
beret pro ſe æquitatem, nec deſtitueretur
omnino fundamento iuris, quia text. in *d. l.*
item quæritur §. qui impleto expreſſe ſuppo-
nit, ex taciturnitate induci d. præſumptio-
nem, ibi, *quod autem diximus taciturnitate*
vtriuſque partis colonum reconduxiſſe videri.
123 Poteſt autem talis denunciatio fieri
quocumque tempore anni *Carpan. ad Stat.*
124 *Mediol. d. cap. 398. nu. 103.* Vnde ſi Sta-
tutum præfigat ei certum tempus, dicitur
quo-

quoque in hoc contra ius *Alex. d. conſ.* 76.
*num.*8. *verſ. item eſt contr. lib.* 5. & proinde
erir ſtrictè intelligendum ita vt propterea
125 ſi dicat, deberi fieri per quindecim dies
ante, non excludatur facultas faciendi eam
magis anricipatè, puta per duos menſes an-
te, prout de pacto d. modo loquente, firma-
uit *Rot. in dec.* 147. *num.* 8. *par.* 12. *rec.* At
126 econtra ſi dicit Statutum, vel pactum,
quod diſdicta fiat ante quindecim dies, ſine
dubio non poterit fieri infra eos *Mart. vot.*
35. *num.* 1. *& ſeqq.* poterit tamen à Senatu,
127 vel Principe diſpenſari, vt fiat, prout, Car-
pano Aduocante, diſpenſauit Senatus Me-
diolani, vt ipſe refert in *d. cap.* 398. *nu.* 94.
& abſque diſpenſatione, vbi Statutum di-
128 cit, quod fiat denunciatio ante Calendas,
ſufficiet eam fieri in ipſis Calendis *Carpan.*
ibid. num. 91. qnia intelligitur ante finitas,
prout interpretatur verbum, *ante*, *Bart. in*
conſ. 176. *incipien. pluries contingit*.

129 Er ad interpretationem ſimilis ſtatuti
notandum, quod vbi præcipiat fieri denun-
ciationem, ſeu diſdictam ante Calendas Ma-
ias, intelligitur tantummodo procedere in
locationibus ſolitis terminari in Feſto S. Mi-
chaelis, prout in aliquibus locis, vt pluri-
mum, terminari ſolent, non autem in alijs
diuerſiſſimo tempore finiendis *Carpan. ad*
Statut. Mediol. cap. 398. *num.* 93. *par.* 2. &
quamuis dicat, non facta diſdicta, cenſeatur
renouata locatio, adhuc ſi appareat partes
conſenſiſſe, vt finiret, non poterit cenſeri
130 renouata, quantumuis diſdicta non fuerit
facta, quia non poteſt cenſeri tacitè renoua-
ta, dum conſtat renouatam non fuiſſe *Rot.*
Bononien. diuerſ. dec. 20. *nu.* 6. *& Rota Ro-*
mana dec. 269. *num.* 3. *poſt Poſth. de manut.*
& dec. 495. *num.* 11. *& dec.* 498. *num.*4. *&*
131 *ſeqq. par.* 5. *rec.* Et qnod dicitur de Sta-
tuto, procedere poteſt etiam in pacto, quia
militat eadem ratio, & valet propterea ar-
gumentum à Statuto, ad pactum *Gratian.*
diſc. 348. *nu.* 28. *cum alijs late adductis per*
Barboſ. in loc. argument. 105. *nu.* 1. *& ſeq.*

Dubitari tamen poſſet, an ſufficiat pro-
bari vnum ex contrahentibus aperte de-
132 claraſſe ſuam voluntatem non continuan-
di, ac etiam talem voluntatem alteri inno-
tuiſſe, abſque eo, qnod appareat an & ipſe
conſenſerit, vt locatio finiretur, vel nè, &
pro affirmatiua facit, quod denunciatio re-
quiſita cenſeatur ad effectum certiorario-
nis, & ſcientiæ, vt habetur in *dd. deciſion.*
269. *num.* 3. *poſt Poſth. & dec.* 495. *nu.* 11.
*par.*5. *rec.* Inde enim infertur ſufficere pro-
bationem, quod ſciuerit, cum denunciatio
non cenſeatur inducta pro forma ſaltem
ſubſtantiali, ita vt non poſſit adimpleri per
æquipollens, vt habetur in eiſdem deciſio-
133 nibus. Sed verius videtur neceſſariam
eſſe probationem conſenſus, ſtante ſtatuto,
vel pacto, alias enim per ſolam ſcientiam
non cenſetur remiſſum ius ſibi ab eodem
ſtatuto tributum, quod ceſſante diſdicta, lo-
catio cenſeatur renouata, nam in præiudi-
cialibus, tacens non videtur conſentire *gloſ.*
in c. ſicut ver. per vnum in fin. de elect. Ge-
min. conſ. 55. *num.* 6. *Rot. dec.* 136. *num.* 5.
par. 1. *diu.* & quod habeatur pro contradi-
cente *Veſtr. in praxi lib.* 4. *cap.* 5. *nu.* 3. Et
in prædictis deciſionibus pro contraria opi-
nione adductis fit fundamentum in conſen-
ſu vtriuſque, ita vt is cui innotuit alium
nolle continuare, habuerit ſe pro denun-
ciato, vt *in d. dec.* 495. *num.* 12. & cenſere-
tur renunciaſſe formæ per ſtatutum inductæ
ad ſui fauorem, vt in *d. dec.* 498. *num.* 9. *&*
10. *par.* 5. *rec.* Quod ſecus eſt ceſſante ſta-
tuto, vel pacto, quia in terminis iuris cõmu-
nis, ſufficit deficere cõſenſum vnius ex con-
trahentibus *l. qui ad certum* 15. *ff. locat. &*
dictum eſt ſupra in 6. *declarat. num* 66. &
quod hoc innoteſcat alteri, vt ſupra in *fine*
principij huius declarationis nu. 122. & dum
ſtatutum vlterius requirit denunciationem,
neceſſe eſt, quod appareat partem illam re-
miſiſſe, alias eius diſpoſitio erit ſeruanda.

Et cum hac diſtinctione videtur etiam re-
ſoluenda alia quæſtio, an ſufficiat hanc de-
nunciationem fieri coram Iudice incompe-
tenti, puta coram Laico, aduerſus locato-
rem Clericum, ſi enim deeſt ſtatutum, vel
134 pactum, ita vt ſufficiat ſola ſcientia, quod
conductor nolit continuare, vtique videtur
non poſſe negari eam induci per dictam diſ-
dictam *Bald. in c. fin. nu.* 5. *de fid. Inſtr. Surd.*
dec. 26. *nu.* 15. *verſ. item procedunt.* Etiamſi
dici poſſit actus nullus, quia conductor non
indiget illo actu, ſed ſola ſcientia locatoris
135 ei ſufficit. Quod ſecus eſt ſi indigeat al-
legare diſdictam propter ſtatutum, quia de-
bet eam allegare validam, & ſic competen-
tis Iudicis Decreto factam, vt de diſdicta
cenſus requiſita per Bullam Pij, tradit *Genc.*
136 *de cenſ. qu.* 103. *num.* 24. *& quæſt.* 111.
*num.*5. qui Index competens eſt ille denun-
ciati, non denunciantis, ex eodem *Genc. ibi-*
dem vbi quæſt. 111. *num.*6. *reijcit contrarios.*

Verum abſolutè, & indiſtinctè, quod hæc
137 denunciatio facta Clerico ex decreto Iu-
dicis laici ſit nulla, & non ſuffragetur, con-
ſuluit per plures rationes *Rim. Iun. conſ.* 386.
per tot. & nouiſſime *D. Iac. Pignatel. conſ.*
149. *nu.* 10. *& per tot. par.* 1. volentes, quod
iſte actus factus à Iudice laico aduerſus Cle-

Digitized by Google

ricum, neque ſuſtineri valeat tanquam ex-
traiudicialis, nempe *Rim. Iun. d. conſ.* 386,
138 *nu*, 13. *& ſeq. Pignat. nu.* 18. circa quod
tamen contrarium poſt *Bald.* tenuit *Dec, in
c. at ſi clerici num.* 120. *de iudic.* & alijs ad-
ductis *Ger, Spin. conſ.* 3. *num.* 8. *& ſeq.* &
ſenſit *Rot. dec.* 733. *num.* 3, *part.* 3, *rec.* ſed
vltra quod hoc ſaltem poteſt reuocari in
dubium, prout reuocatur à *Rota ibidem n.*4.
139 difficultatem maiorem facit, quod de-
ficiente calore iudicij, denunciatio ipſa, ad-
miſſo quod valere poſſet, & operari tāquam
extraiudicialis ad effectum inducendi ſcien-
tiam, non remanet probata per ſimplicem
relationem Nuncij, qui reſpectu Clerici of-
ficium non habet, cum ad probandum ac-
tum extraiudicialem, requirantur duo te-
ſtes, vt conſiderat *Rim. Iun. d. num.* 13. *&
ſeqq.* vnde eſſet ſaltem neceſſarium coa-
diuuare probationem, quod facta fuerit.

140 Vnum vlterius notandum, quod præ-
fatum ſtatutum inducens tacitam renoua-
tionem locationis, non procedit aduerſus
minorem prohibitum locationes facere ſine
ſolemnitatibus, vt cenſuit *Rota dec.* 269. *nu.*
8. *poſt Foſth. de manut.* & conſonant alij ad-
ducti ſupra *in declarat.* 6. *illat.* 2. *nu.* 84.

141 Dubitari etiam poſſet, an ſi vnus ex
contrahentibus diſdixit, & poſtea tacuit, &
continuauit cenſeatur receſſiſſe à diſdicta,
& conſenſiſſe in relocationem, & negati-
uam tenuit *Napod.* cum quo videtur tranſi-
re *Carpan. ad Statut, Mediol. to.* 2, *cap.* 398.
num. 10. vbi quod etiam ſi conductor poſt
denunciationem retineat claues, & bona in
domo, adhuc non inducatur relocatio, &
dominus tacens amittit penſiones *Magon.
deciſ. Florentin.* 148. *num* 2. *verſic. reſtrin-
ximus*, vbi, quod non poteſt cenſeri recon-
ducta, nec competere actionem de locato,

142 Contrarium tamen, quod imo per con-
tinuationem poſt diſdictam cenſeatur ab ea
receſſum, voluit *Alexand. conſil.* 1. *num.* 13.
ad finem, verſic. nec videtur trahi lib. 2. *Mar-
ta vot.* 35. *num.* 9. & quod ſi conductor, qui
dederat arrham diſdixerit, & poſtea re con-
ducta vſus fuerit, arrha ſit imputanda in
penſione, quia à diſdicta receſſum ſit, con-
cluſit *Pancirol. conſil.* 31. *per tot.*

143 Conciliari autem poſſe videntur prædi-
ctæ cōtrariæ opiniones, vt prima procedat ſi
diſdicta facta ſit finita locatione, ſecunda ve-
rò ſi facta ſit locatione adhuc durāte, ex quo
iſta, tanquā tempore minus congruo, nō tan-
tū afficit, & facilius propter interuallū tem-
poris poteſt ab ea cenſeri receſsū, facit, *Alex.
d. conſ.* 1. *n.* 13. *poſt med. verſ. nec obſtat lib.* 2. &
apertius *Carpā. ad Stat. Mediol. d. c.* 398. *n.* 111.

144 Niſi tamen aliud dicere ſuadeant circum-
ſtantiæ penſandæ per Iudicem, cuius arbi-
trio locum eſſe in hac materia dictum eſt
ſupra in declaratione 3. *nu.* 55.

Quo autem ad patientiam locatoris, non
videtur dubitandum eam requiri, ſed dubi-
tari poteſt, an requiratur eius probatio, &
145 ſufficere probationem, quod ſciuerit
conductorem in Prædio remanere, ſenſiſſe
videntur ſupracitati in Declaratione 6. *nu.*
81, *& ſeq.* & comprobatur, quia ſufficit
taciturnitas vtriuſque partis, vt habetur in
verbis *d. §. qui impleto* ſupra relatis ac pro-
inde nihil vlterius videtur probandum,
quia reclamatio, & expulſio eſt quid facti,
quod non præſumitur; ſed probari debent
ab allegante *Dec. conſil.* 437. *num.* 2. *Rot.
deciſ.* 103. *num.* 24. *part.* 5. *rec.*

Vnde verum eſt dicere requiri patien-
tiam domini, & probandam eſſe præcipue
ſi agatur de renouatione ex ſtatuto illam re-
quirente *Caroc. d. tit. de renou. declarat.* 8.
ad fin. Magon. deciſ. Lucen. 47. *num.* 11. Sed
vbi non poteſt dubitari de ſcientia ipſius,
patientia erit probata eo ipſo, quod non
probabitur contradictio *Magon. d. deciſ.* 47.
num. 12. & faciunt late tradita per *Menoc.
præſum.* 86. *lib.* 3. & per nos ſupra *Cap.* 28.
quod locator, qui ſemel rem tradidit præ-
ſumatur preſtitiſſe patientiam conductorem
ea vti, licet loquantur durante locatione.

146 Declaratio duodecima eſt, vt hæc tacita
renouatio non inducatur ſtatim, ac finitum
eſt tempus locationis expreſſæ, ſed requi-
ritur conductorem continuare in prædio per
aliquod tempus conſiderabile *Bald. in d. l.
item, quæritur §. qui impleto num.* 2. *poſt
princ. verſ. pro declarat. ff. locat.* & ibidem
Alberic. num. 10. *verſ. literam expone, &
alij Afflict. deciſ.* 365. *num.* 14. *Menoc. præ-
ſum.* 85. *num.* 45. *lib.* 3. adeout non ſuffi-
ciant duo, vel tres dies, vt dicit *Bald.* poſt
Odofredum, vbi ſup. Mantic. de tacit. lib. 5.
147 *tit.* 15, *num.* 16, *poſt med.* Sed hoc circa
quantitatem temporis arbitrio Iudicis re-
linqui docuit *Bart. in d. §. qui impleto nu.* 12.
& alijs adductis, dicit etiam *Maſcard. concl.*
990. *num.* 21. *Magon. deciſ. Lucen.* 447. *nu.*
10. vbi, quod cum ibi elapſi eſſent tres
menſes Domini arbitrati ſunt illud non poſ-
ſe dici tempus modicum; ſed Iudex conſi-
derare debebit, non meram quantitatem
temporis, ſed etiam qualitatem, vti ſi re-
manſerit conductor in prædio de tempore
illo, quo erat ad culturam agri aliquid ope-
randum, vt docuit ipſe *Bart. d. num.* 12.

148 Declaratio decimatertia eſt, vt non pro-
cedat d. tacita reconductio, nec allegari
poſſit

Digitized by Google

poſſit a conductore, qui pro parte ſua non impleuit promiſſa, vt late alijs adductis tradit *Maſcard. concl. 990. num. 31. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 28.* vbi rationem reddit, quia conductor non adimplens promiſſa poteſt etiam durante locatione expelli *l. quero §. inter locatorem & ibi Doctores ff.*

149 *locat.* vnde ſi non ſoluit penſionem non poteſt prætendere tacitam reconductionem *Crauett. conſ. 87 num. 3. poſt med. Menoc. præſ. 85. num. 43. lib. 3. Trentacinq. variar. reſol. lib. 3. tit. de locat. reſolut. 1. n. 5. Rot. deciſ. 269. num. 7. poſt Poſth. de manut.* Et ampliatur ſi adſit ſtatutum inducens tacitam renouationem locationis, quia adhuc intelligitur ſi conductor ex parte ſua adimpleuerit promiſſa *Alex. conſil. 76. num. 3. verſ. confirmo alia ratione. Ruinus conſil. 78. num. 3. lib. 1. Bero. conſil. 153. nu. 39. & ſeqq. lib. 1. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 28. verſ. quod extenditur Mart. Medic. examin. 59. num. 25. Rot. deciſ. 269. nu. 7. poſt Poſth. de manut.* Et

151 ſufficit opponere de non adimplemento, ad hoc, vt conductor teneatur illud probare *Menoc. conſil. 121. num. 100.* Et vbi adeſ-

152 ſet ſtatutum inducens relocationem, ſi conductor ſoluat debitis temporibus, neceſſaria eſſet hæc qualitas, quod ſoluiſſet debitis temporibus, nec ſufficeret ſoluiſſe poſtea, & receptas fuiſſe penſiones, & factum ſaldum, vt optime probauit Rota in illa *Nepeſina locationis cor. Iuſto, quæ habetur penes Marcheſan. de comiſſ. par. 1. fol. 1081.*

153 Declaratio decimaquarta eſt, vt non procedat præſumptio præfatæ relocationis vbi adeſt continuatio vltra triginta annos, quia dicta præſumpta relocatio eſt ad tempus, nempe, vel ad annum, vel de die in diem, vt patet ex textu in *l. item quæritur §. qui impleſ ff. locat. & alijs traditis in Declaratione 3.* Ex continuatione autem per annos triginta, probatur locatio perpetua *Ruin. conſil. 61. num. 2. lib. 1. Carpan. ad Statut. Mediol. tom. 2. cap. 398. num. 119.* & ſic ceſſat præſumptio relocationis de qua agimus *Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 30. Afflict. deciſ. 365. num. 13.* Sed circa veritatem huius declarationis, me remitto ad tradita ſupra in *Cap. 22.*

154 Declaratio decima quinta eſt, vt in caſibus, in quibus non inducitur tacita renouatio, non poſſit dominus bonorum, vel is qui præſtitit operas petere mercedes actione locati, ſed non propterea debebit conductor locupletari cum aliena iactura, & ideo pulſari poterit alia actione *Bart. in d. l. item quæritur §. qui impleto num. 5. ad fin. verſ. non ergo ff. locat.* vbi de eo qui continuauit præſtare cuſtodiam dicit, quod petet mercedem actione negotiorum geſtorum ſorte, vel alia *Afflict. dec. 364. in fine Caracc. tit. de renouat. locat. declarat. 1. num. 13. Mantic. de tacit. lib. 5. tit. 15. num. 33.* & faciunt dicta latius *in cap. 35. num. 48.*

De reſtitutione rei locatæ.

SVMMARIVM.

1 *Res locata, locatione finita, reſtitui debet domino.*
2 *Conductor recuſans reſtituere rem locatam finita locatione, condemnatur vltra eam tradere domino etiam valorem ipſius.*
3 *Decl. procedere ſi contumax ſit vſque ad ſententiam.*
4 *Decl. 2. procedere ſi actum ſit rei conditione, ſecus ſi actione locati.*
5 *Praxis petendi dictam æſtimationem relatiuè.*
6 *Conductor tenetur reſtituere rem locatam in eadem eſſentia, & eodem ſtatu quo eam recepit.*
7 *Et ſi eã in illo non conſeruauerit tenetur eam ad illum reducere.*
8 *Et ſi poteſt eam reſtituere, non liberatur ſoluendo intereſſe.*
9 *Secus ſi ſit impoſſibile vti quia res periorit.*
10 *Conductor tenetur reſtituere rem non ſolum in ſubſtantia, ſed etiam cum eiſdem qualitatibus cum quibus recepit.*
11 *Conductor qui recepit agros cultos, vel cum fructibus pendentibus tenetur eos eodem modo illos reſtituere.*
12 *Et alias tenetur ad omnia damna, & intereſſe.*
13 *Conductor qui recepit agrum ſeminatum, non ſatis eſt quod reſtituat ſemen, & impenſas in ſeminando, ſed debet etiam reſtituere damnum fructuum non perceptorum.*
14 *Ampl. procedere etiamſi in locatione adſit pactum, quod in dicto caſu liceat domino partem ſeminum retinere.*
15 *Verbum licet non importat neceſſitatem.*
16 *Pacto quando quis non cogitur vti, poteſt vti diſpoſitione iuris.*
17 *Re mobili locata per longum tempus non reſtituta, ſi perempta ſit, à die peremptionis non debentur amplius mercedes.*
18 *Si non perempta, reſtituenda vna cum intereſſe non excedente valore rei.*
19 *Dominus finita locatione poteſt conductorem expellere propria auctoritate.*
20 *Ampl. etiamſi conductor introduxiſſet litem remedia l. diffamari.*
21 *Decl. vt ad hoc quod competat d. facultas neceſſa ſit finem locationis eſſe certum, & probatione non indigere.*
22 *Si locatio ad certas generationes vel ad vitam, quia probanda mors, vel finis generationis non intrat facultas expellendi propria auctoritate.*
23 *Conductor expulſus finita locatione non petit reintegrationem.*
24 *Dominus licet expellere poſſit conductorem propria auctoritate, melius facit adeundo Iudicem.*
25 *Locator poteſt incipere iudicium contra conductorem à mandato de expellendo, ſeu euacuando.*
26 *Iudicium de re locata euacuanda, eſt poſſeſſorium.*

27 *Minor habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio poſſeſſorio abſque curatore.*

28 *Iudicium de re locata euacuanda eſt ſummarium, & quomodo in eo procedatur.*

29 *Dominus poteſt locatione finita petere manutentionem.*

30 *Ampl. etiamſi locatio fuiſſet ad longum tempus, & poſſeſſio penes hæredem conductoris.*

31 *Ampl. 2. vt mortuo locatore poſſit hæres petere manutentionem etiam aduerſus tertium.*

32 *Ampl 3. vt locatori ſufficiat ſolum inſtrumentum locationis ad probandam ſuam poſſeſſionem.*

33 *Decl. procedere ſi finis locationis ſit clarus, alias manutentio datur conductori.*

34 *Ampl 4. dari manutentionem domino finita locatione per mortem conductoris, ſtante ſtatuto de continuanda poſſeſſione defuncti in hæredem.*

35 *Idque non ſolum aduerſus hæredem conductoris, ſed etiam aduerſus hæredem tertij.*

36 *Secus ſi finis locationis non ſit clarus, quia tunc intrat ſtatutum poſſeſſionis continuatiuum.*

37 *Conductor denegans finita locatione rem reſtituere, dicitur inuadere, & ſpoliare.*

38 *Et competit aduerſus eũ reintegratio, & actio ſpolij.*

39 *Ampl. etiam contra ſingularem ſucceſſorem conductoris.*

40 *Dominus finita locatione poteſt petere reſtitutionem ex* l. fin C de acquir. poſſeſſ.

41 Ex l fin. C. de acquir. poſſeſſ. *habetur remedium reſtitutorium poſſeſſionis in caſibus in quibus nulla vis committitur.*

42 *Et competit dictum remedium, ſiue conductor alienet, ſponte, ſiue coactè.*

43 *Remedium* d. legis *debet ſpecialiter intentari, vel ita narrari factum, vt comprehendi poſſit eſſe intentatum.*

44 *Dominus finita locatione habet remedium recuperandæ poſſeſſionis non ſolum ex generali edicto, ſed etiam ex legibus particularibus.*

45 *Reſtitutio poſſeſſionis rei locatæ impeditur domino, ſi conductor opponat aliquam iuſtam cauſam retinendi*

46 *Conductor retinens finita locatione excuſatur à condemnatione in æſtimatione rei per quamlibet cauſã.*

47 *Remedium* l. ſi quis conductionis C. locat. *eſt magis ſpeciale & vtilius locatori quam alia.*

48 L. ſi quis conductionis C. locati *eſt ſingularis, & quomodo intelligatur.*

49 *Conuentus eius vigore non liberatur conſtituendo ſe nomine domini poſſidere, nec ſoluendo intereſſe.*

50 *Probet actionem perſonalem.*

51 *Actio perſonalis propriè eſt cum agimus aduerſus obligatum ad faciendum, vel dandum.*

52 *Remedium* d. l. ſi quis conductionis *non competit aduerſus ſingularem ſucceſſorem.*

53 *Secus ſi ſit ſucceſſor in ipſa locatione.*

54 *Remedium* d. l. *vt tranſeat in habentem cauſam à ſucceſſore neceſſaria eſt ceſſio, vel pacta iurium locatoris.*

55 *Remedium* dictæ l. *tranſit in hæredem tam actiuè quam paſſiuè.*

56 *Remedium* l. ſi quis conductionis, *vt competat, probanda locatio, eius finis, & contumacia reſtituere debeatis.*

57 *Et requiruntur probationes concludentes.*

58 *Locatio ad hunc effectum probatur per inſtrumentũ.*

59 *Et probatur etiam per teſtes.*

60 *Et ſufficiunt teſtes de confeſſione deponentes quamuis ſingulares.*

61 *Et ſufficit qualibet alia concludens probatio.*

62 *Probanda tamen locatio cum certa mercede.*

63 *Sententia abſolutoria ab obſeruatione Iudicij fertur quando non competit actio intentata.*

64 *Clauſula* deducens omne ius, omnemque actionem *in libello appoſita, operatur poſſe ferri ſententiam ex alia actione non expreſſa.*

65 *Lim. ſi ex ipſo libello, & poſtea proſecutis appareat fuiſſe intentatum remedium certum, & actorem ad illud ſe reſtrinxiſſe.*

66 *Remedium* l. ſi quis conductionis *competit etiamſi locatio fuerit tacita.*

67 *Et competit ſtante tacita reconductione.*

68 *Decl. procedere ſi tacita reconductio ſit finita.*

69 *Remedium* l. ſi quis conductionis *excluditur ſi opponatur contractui locationis de ſimulatione.*

70 *Simulationis exceptio non attenditur in iudicijs poſſeſſorijs, niſi ſit concludenter probata.*

71 *Finis locationis conuincitur ex lapſu temporis pro quo fuit facta, vel pro quo facta præſumitur.*

72 *In locatione facta ad vitam probatur ex fide libri mortuorum.*

73 *Contumacia conductoris in reſtituendo rem, probatur ex quo pulſatus rem non dimittit.*

74 *Remedium* l. ſi quis conductionis, *vt competat, ſecundum aliquos requiritur probatio, quod intentans poſſederit.*

75 *Remedia reſtitutoria requirunt probationem poſſeſſionis antecedentis.*

76 *Decl. in remedio* l. ſi quis conductionis *tunc ſolum probandum eſſe locatorem poſſediſſe, cum doceat conductorem fuiſſe poſſeſſorem, & ignoranter conduxiſſe.*

77 *Remedium* l. ſi quis conductionis *intentans, non tenetur dominium ſuum probare.*

78 *Et conuentus dicto remedio non valet opponere de dominio ſuo, vel alieno.*

79 *Secus ſi agatur actione locati.*

80 *Remedium* l. ſi quis conductionis *quomodo intentari debeat.*

81 *Dominij exceptio, an admittenda in remedio* l. ſi quis conductionis *quando de eo clarè conſtat, eſt controuerſum.*

82 *Declara non admitti probationem faciendam, etiam ſi offeratur in continenti.*

83 *Decl. ſecundo non admittendam quamlibet probationem dominij, etiam iam factam, ſed ſolum eam quæ alias contrarias non admittat, vel ſuperet.*

84 *Probatio dominij per teſtes non admittitur in dicto remedio.*

85 *Per confeſſionem partis admittitur quando nõ ſit confeſſio æquiuoca.*

86 *Dominij exceptio etiam probata, non admittitur in ſpolio violento, ſecus in non violento.*

87 *Declara tertio dominium quomodocumque probatum non attendi ſi conductor illud habebat de tempore conductionis, & ſcienter conduxit.*

88 *Secus ſi dominium poſtea conductori ſuperuenit.*

89 *Vel ſi ignorans ſe dominum conduxit.*

90 *Et requiritur quod non ſolum eſſet dominus, ſed etiam poſſeſſor.*

91 *In remedio* l. ſi quis conductionis *non poteſt conuentus opponere de ſua hypotheca.*

92 *Neque de ſua poſſeſſione.*

93 *Neque de iure redimendi.*

94 *Ampl. etiamſi ſuper eo ſit conteſtata lis.*

95 *Remedio* l. ſi quis conductionis *conuentus, non poteſt alia ratione velle retinere.*

96 *Lim.*

96 *Lim. vt poſſit retinere pro expenſis vtilibus, & neceſſarijs.*
97 *In remedio* l. ſi quis conductionis *non admittitur reconuentio.*
98 *Neque opponitur compenſatio.*
99 *Neque exceptio nullitatis locationis.*
100 *Secus ſi cum nullitate concurrat, quod locator non poſſideret.*
101 *At hoc non procedit ſi poſſidebat conductor, niſi ſimul probet ſuam ignorantiam.*
102 *Remedium* l. ſi quis conductionis *datur non ſolum locatori, ſed etiam alijs ſimilibus.*
103 *Datur ei qui commodauit.*
104 *Datur vbicumque quis cauſam habet ab agente, vel eius nomine detinet.*
105 *Datur aduerſus emphyteutam, & ad longum tempus conductores.*
106 *Dummodo poſſidentes habeant cauſam ab inueſtitis, alias ſecus.*
107 *Datur non ſolum in contractibus ſimilibus locationi ſed etiam in diſſimilibus.*
108 *Actio locati competit pro reſtitutione rei.*
109 *Actio locati eſt ordinaria.*
110 *In actione locati opponitur exceptio dominij.*
111 *In actione locati non venit condemnatio ad duplum, prout venit in remedio* l. ſi quis conductionis. *In actione locati venit etiam condemnatio ad mercedes, ſecus in dicto remedio.*
112 *Domino finita locatione competit rei vindicatio.*
113 *Rei vindicatio finita locatione, ne dum competit contra conductorem, ſed etiam contra tertium.*
114 *Rei vindicatio, vt competat, probandum dominium, finis locationis, & identitas rei.*
115 *Dominium ad effectum rei vindicationis probandum eſt concludenter.*
116 *Et non ſufficit inſtrumentum locationis.*
117 *Ampl. vt non ſufficiat vna cum ſolutione canonum, & laudemij, & alijs adminiculis.*
118 *Contrarium verius.*
119 *Non ſufficit recognitio in dominum ad probandum dominium.*
120 *Ampl. etiamſi adſit pactum, quod res in aliquo caſu deuoluatur.*
121 *Contrarium ſi agatur vigore dicti pacti.*
122 *Finis locationis ad lineam facta, vt probetur, doceri debet lineam eſſe finitam.*
123 *Nec ſufficit probare mortem nominatorum in locatione, quando conſtat eos habuiſſe filios, ſecus econtra.*
124 *Identitas ad effectum rei vindicationis probanda eſt concludenter.*
125 *Identitas ad dictum effectum non probatur per duas demonſtrationes, ſi aliæ non conueniant.*
126 *Secus eſt regulariter.*
127 *Lim. ſi illæ duæ demonſtrationes alijs quoque rebus adaptentur.*
128 *Lim. 2. ſi illæ quæ non adaptantur rei de quo agitur adaptentur alteri.*
129 *Dominus ex ſola incertitudine loci, & quota rei ſuæ, non debet illam amittere.*
130 *Et ideo ſi per eam non poteſt condemnari reus ad rem reſtituendam, debet condemnari ad pretium.*
131 *Dominus poteſt agere contra conductorem ad exibendum rem conductam.*
132 *Et ad diſtinguendos eius fines.*
133 *Conductor tenetur deſignare bona pro quibus ſoluit.*
134 *Et ſi non deſignet, præſumitur ſoluere pro omnibus quæ poſſidet.*
135 *Locatori datur iuramentum in litem de magnitudine, & qualitatibus rei locatæ.*
136 *Conductorem teneri deſignari fines declaratur primo procedere in antiquis, vel cum conſtat facto ipſius conductoris fines immutatos eſſe.*
137 *Decl. 2. vt ſufficiat deſignari rem in qua verificari poſſint verba locationis, vel deficiente locatione rem quæ ſit capax mercedis quam ſoluit.*
138 *Decl. 3. vt dicta pœna confundentis patiendi immiſſionem in omnibus bonis confuſis, vel iuramentum in lite non tranſeat in ſucceſſores.*
139 *Secus ſi agatur de ſucceſſore ſingulari.*
140 *Feudalem rem petens cum allodiali admixtam, & neſciens eam diſtinguere, ſuccumbit.*
141 *Lim. ſi probet eam confuſam culpa conductoris.*
142 *Secus in hærede conductoris, quia tenetur, vt conductor, rem deſignare.*
143 *Fines non eſt neceſſarium vt deſignentur ab vtraque parte, vbi ſcitur quantitas rei.*
144 *Appellatio regulariter non datur à mandato de exhibendo.*
145 *Lim. ſi ſimul condemnetur ad rem reſtituendam.*
146 *Conductor condemnatus rem dimittere non appellat ſecundum magis communem.*
147 *A mandato de manutenendo non datur appellatio.*
148 *A mandato de euacuando, ſeu exfractando non datur appellatio.*
149 *In iudicijs momentaneæ poſſeſſionis, non datur appellatio.*
150 *Rei locatæ reſtitutio celeritatem deſiderat.*
151 *Non eſt inconueniens de vna re prius ſummariè, deinde plenariè cognoſci.*
152 *Appellationem non dari à mandato de euacuando decl. 1. nō procedere ſi lis ſit inter duos conductores.*
153 *Decl. 2. non procedere vbi non actum remedio poſſeſſorio, ſed intentata actio realis.*
154 *Decl. 3. non procedere ſi admiſſa fuerit quæſtio dominij.*
155 *Idem ſi d. quæſtio fuiſſet admittenda, & fuerit reiecta.*
156 *Decl. 4. non procedere ſi liquido non conſtet de locatione, vel de eius fine.*

CAPVT LXV.

FInita demum locatione, & ceſſante eius
1 renouatione, clarum eſt conductorem
debere rem conductam reſtituere domino
l. ſi quis conductionis C. locat. & in hoc non
eſt dubium, vt dicit *Rot. cor. Gregor. dec. 45.*
num. 1.
Imo ſi rem reſtituere recuſet, dicitur in-
2 uaſor, & vt talis, condemnari debet reſtitue-
re ne dum rem ipſam, ſed vlterius etiam
eius æſtimationem, vt expreſſe ſancitur in
l. conductores penult. C. locat. & in *l. non ab*
re 10. C. vnde vi. Si tamen vſque ad ſen-
3 tentiam contumax fuerit, vt in præfatis iu-
ribus expreſſe habetur, quidquid ſenſerit
Io. ſufficere, quod vſque ad litis conteſta-
tionem, quem refellit *Bart. in d.l. non ab re*
verſ. quare in quantum, Menoc. recuper. rem.
4 11. *num. 29.* & ſi agatur rei condictione ex
5 *d. l. ſi quis conductionis.* Secus ſi agatur ac-
tione locati, quia in ea venit ſola reſtitutio

rei,

cti, non autem dicta vlterior condemnatio ad æſtimationem, vt diſtinguendo firmat *Petr. Barboſ. in l. ſi alienam 12, nu. 31, verſ. neque exiſtimes ff. ſolut. matr.* & dicam etiam infra. Praxim autem petendi, & aſſequendi hanc æſtimationem require à *gloſ. in d. l. conductores in ver. æſtimationem*, & latius à *Menoc. in d. rem. 11. num. 30. Caroc. de locat. par. 6. rem. 14. num. 39.*

6 Et reſtituere debet conductor rem in eadem eſſentia, & in eodem ſtatu quo eam recepit *l. cum conductorem 29. vbi gloſ. C. locat. Ruin. conſ. 88. num. 2. & 3. lib. 1. Menoc. conſ. 13. nu. 1. Cyriat. contr. 229. nu. 1. Ioſ. Ludou. dec. Peruſ. 62. num. 5.* Vnde eſt, quod tenetur tempore conductionis durante, & vſque quo deueniat ad actum iſtum reſtitutionis, rem cuſtodire, & conſeruare,

7 iuxta late tradita in *c. 29. nu. 30.* Et ſi non conſeruauerit, tenetur eam ad ſtatum priſtinum reducere, & in eo illam reſtituere, iuxta firmata per *Burat. dec. 400. num. 1.* & tenetur etiam ad omnia damna locatori reficienda, prout pariter, cum ſuis declarationibus, dictum fuit in præfatis *capit. 29. & 30.* At non propterea liberatur ſoluendo inte-

8 reſſe, ſi poreſt rem ipſam, & in eodem ſtatu quo eam recepit reſtituere, nam in obligatione rem reſtituendi, non ſuccedit obligatio ad intereſſe, niſi re perempta, ſed obligatus cogitur præciſe reddere ſi poteſt *Alberic. in l. ſi quis ſub alio §. ſi quis promiſerit nu 2. verſ. ſi reddere ff. de re iudic.* vbi etiam, quod ſi non poſſit, mora tamen, vel dolo,

9 aut culpa ſua, non autem propter meram impoſſibilitatem, vti quia res periecit, eſt adhuc in facultate actoris petere rem, vel æſtimationem *Bart. in l. Stipulationes non diuiduntur num. 9. in fine & num. 38. ff. de verb. oblig.* & ibidem *Alex num. 23. & 29. Soccin. num. 67. & ſeq. Bolognet. num. 207. Rot. cor. Buratt. dec. 400. num. 7. & 8.*

10 Et tenetur reſtituere rem non ſolum in ſubſtantia, ſed etiam cum eiſdem qualitatibus, cum quibus eam recepit, exemplumque cōmune, & practicabile eſt in agris, qui

11 ſi recepti ſunt culti, debent etiam culti reſtitui, & ſi recepti ſunt ſeminati, debent ſeminati reſtitui, & idem eſt ſi recepti cum fructibus pendentibus, & ſic de ſimilibus *Federic. de Sen. conſ. 110. ante fin. verſ. circa ſecundum Mandell. conſil. 124 nu. 8. Ruin. conſil. 80. nu. 1. lib. 1. Cyriac. d. controu. 229. num. 3. Surd. deciſ. 131. num. 4. & deciſ. 201. num. 7.* Et ſi non reſtituat prout recepit, poteſt dominus agere contra eum actione primeua *Bart. in l. qui ſib. 33. §. qui Sticum verſ. ſolue ibi ff. d. ſolut.* ... iudicis deſeruiente actioni bonæ fidei *Cyn. in l. exhibitionis num. 4. verſ. vnde vt hac materia C. ad exhiben.* & de vtroque *Rot. coram Burat. deciſ. 400. nu. 5. & 6.* Et tenebitur etiam ad omnia dam-

12 na, & intereſſe, itaut ſi recepit fundum ſeminatum, & ſeminatum non reſtituat, non

13 ſatis, erit reſtituere ſemen, & impēſas, quas fecerat dominus in ſerendo, ſed etiam reſtituere debebit intereſſe reſpectu fructuum quos percepiſſet locator, ſi fundus ſatus fuiſſet *Ruin. conſil. 88. num. 4. lib. 1. Cyriac. contron. 229. num 4.*

Et hoc de iure; Sed vbi aderat pactum in Inſtrumento locationis, quod teneretur conductor in fine locationis dimittere tot terras ſeminaras, quot receperat, & quatenus non dimitteret, liceret domino retinere partem ſeminum deficientium, ſeu valorem eorum in fructibus, dubitatum fuit, an teneretur conductor vltra reſtitutionem ſeminum, etiam ad dictum intereſſe fructuum quos locator percipere potuiſſet, & videbatur dicendum, quod non, quia dum dominus reſeruauerat ſibi ſolam facultatem retinendi ſemina, cenſeri debebat remiſiſſe damnum prædictum *argum. l. cum prætor ff. de iudic.* & notatorum per *Din. Bart. & alios in l. legata inutiliter ff. de legat. 1.* Sed his,

14 & ſimilibus non obſtantibus, contrarium in dicto caſu conſuluit *Ruin. d. conſil. 88. num. 4. & 5. lib. 1.* & optima ratione, quia licet adſit dictum pactum, quod locatori liceat retinere ſemina, non propterea cogitur ipſe locator vti illa facultate, ſed eſt in

15 ſuo arbitrio, vt patet ex illo verbo, *liceat*, quod non importat neceſſitatem, prout ipſe *Ruin.* pluribus iuribus firmat, & vltra eum tradunt etiam *Soccin. Sen. conſil. 115. num. 5. ad fin. verſ. ſed ad hoc reſpondeo lib. 3. Menoc. conſil. 38. num. 23. Seraphin. deciſ. 739. nu. 3.* & eſt optimus text. *in l. quamuis in princ. ff. de pignor. act.* vbi dicitur, quod ſi in actum eſt, quod, conductore exiſtente non ſoluendo, liceat locatori vendere pignus, non eſt cogendus vendere, etiamſi conductor non ſit ſoluendo, quia cauſa crediroris ita cautum eſt, ergo idem dicendum in caſu prædicto propter identitatem rationis, & dum

16 non cogitur locator vti pacto, ſequitur, vt poſſit vti diſpoſitione iuris, ſecundum quam poteſt vltra ſemen petere damna, vt ſupra firmatum eſt, & bene probat *Ruin. d. conſil. 88. num. 5. lib. 1.* & ſequitur *Surd. conſil. 98. num. 7.*

Dubium oriri poteſt, ſtantibus prædictis in locatione mobilium, & ſemouentium, ſi non fuerint reſtituta locatori culpa conductoris, & lapſum ſit longum tempus, itaut ſi pro

ſi pro damnis computaretur merces amiſſa
17 ob non continuatam locationem, ad maximam ſummam, & exceſſiuam aſcenderent, ſed iam ſupra tetigi illud in *Cap.* 12., & ex ibi traditis colligi poterit, quod aut res locata perempta eſt, & nihil poſt eius interitum debebitur, etiamſi perempta ſit culpa conductoris, quia re perempta, finitur locatio, & amiſſio mercedis rei mobilis, vel ſe mouentis, non eſt damnum, ſed amiſſio lucri etiam incerti, quia illa res quamuis reſtituta fuiſſet, poterat ſtatim caſu perire,
18 quod ſecus eſt in ſtabilibus. Si autem res non perijt, & tunc reſtituenda eſt ipſa res, vel eius pretium, & quo ad intereſſe erit moderandum, vt non excedat valorem rei, prout colligitur ſignanter ex deciſionibus ſingularibus in hac materia *Fontanella dec.* 536. 537. *&* 538. ſequendo magis opinionem Senatus Cataloniæ, quam ipſius Fontanellæ circa dictam moderationem intereſſe.

Ad argumentum vero illud, quod ipſe *Fontanell.* facit in *d. deciſ.* 538. *num.* 12. *& ſeq.* dicens, mercedes rei locatæ, veniunt appellatione fructuum *l. prædiorum ff. de vſur. l. demum C. de rei vendic. Bocacc. de interd. vti poſſideris cap.* 18. *num.* 21. Sed cõmunis eſt praxis, quod vbi agitur ad rem, ſemper fiat condemnatio etiam ad fructus perceptos, ſeu qui percipi potuerunt de ipſa re à die motæ litis, ergo ſi mota ſit lis ſuper reſtitutione animalis locati, debebit condemnari, qui illud conduxit, etiam ad mercedes à die moti iudicij, quod quidem argumentum ei videtur indiſſolubile, ac proinde, poſt multa verba ad ornatum facta, ait, *ſuper quibus tu qui doctus es excitabis ingenium*, vnde non loquitur mihi, ſed adhuc placet reſpondere, quod maior propoſitio ſupponit, quod locatio duret, tunc enim verum eſt dicere, quod mercedes veniunt nomine fructuum, & quatenus locatio duret, totum argumentum procedit abſque difficultate, adeout videatur deberi mercedes etiam excedentes valorem rei, ſi conductor culpa ſua non reſtituat rem, & durante locatione iudicium ſuſtineat. Sed ſi locatio non durat, tunc argumentum non ſtringit, quia actualiter mercedes, & ſic fructus ceſſant, nec poteſt certo aſſeri, quod percipi potuiſſent, ſi conductor rem reſtituiſſet, cum non poſſit dici certum, quod dominus continuare potuiſſet ſimilem locationem, maxime tanto tempore quo mercedes excederent valorem rei, vt dictum eſt ſupra.

Si autem conductor rem habeat, & non reſtituat, videndum eſt quæ remedia com-
19 petant domino, & in primis poteſt eam capere propria auctoritate, & conductorem expellere iuxta communem omnium opinionẽ de qua *Alex. conſil.* 105. *nu.* 18. *lib.* 3. quæ eſt adeo vera, vt procedat etiam ſi conductor præueniſſet, & introduxiſſet deſuper litem ex remedio *l. diffamari C. de In-*
20 *gen. & manumis*; quia aduc eueniente fine locationis, poſſet conductor propria auctoritate ingredi rem, & illius naturalem poſſeſſionem adipiſci, abſque vitio attentatorum, nam habebat poſſeſſionem ciuilem, & adeptio poſſeſſionis naturalis facta ab habente ciuilem, eſt actus acceſſorius eius, quod erat ante litem, & ideo non ſubiacet vitio attentati *c. cum veniſſes, & ibi Abb. de reſtit. ſpoliat. Paris conſil.* 172. *nu.* 12. *lib.* 4. & in terminis *Lancell. de attent. par.* 2. *cap.* 4. *lim.* 1. *num.* 85. *& lim.* 5. *num.* 3. *Poſth. de manut. obſer.* 16. *num.* 16. & dixit *Rot. in Neapolitana locationis cor. Litta apud Marcheſan. de commiſs. par.* 1. *fol.* 1081. *num.* 1. *& ſeq.*

Verum competit dicta facultas ſi conſtet
21 locationem eſſe finitam, nec ſit neceſſaria deſuper aliqua probatio, vt dictum eſt de fine locationis ob non ſolutas mercedes in *cap.* 55. *num.* 12. ſecus autem ſi neceſſaria ſit aliqua probatio, vti ſi prætendatur finis locationis ob ſuperuentam neceſſitatem domino vtendi re locata, quia probanda neceſſitas iudicialiter, vt dictum eſt in *cap.* 56. *num.* 56. & idem erit, ſi locatio fuiſſet ad
22 tempus incertum, puta ad vitam, vel generationem, quia ex inſpectione inſtrumenti, non conſtaret de fine locationis, ſed probanda eſſet mors, vel finis generationis, & ideo non poſſet de facto, & propria auctoritate locator conductorem expellere *Gabr. conſil.* 88. *nu. vlt. lib.* 1. *Tomat. deciſ.* 16. *num.* 18. vbi quod hoc eſt cautum *Rot. cor. Greger. deciſ.* 105. *num.* 11. Et idem eſt ſi prætendatur finis locationis alia de cauſa probationem requirente, vti ſi ob deteriorationem, vel rei alienationem *Menoc. conſ.* 503. *num.* 3.

Neque in dicto caſu indubitatæ finis lo-
23 cationis, poterit conductor auctoritate propria expulſus, petere reintegrationem etiam attento ſtylo Rotæ reintegrandi ad ſtatum, de quo dictum eſt in *Cap.* 28. quia finita locatione, non eſt ſtatus aliquis ad quem conductor reſtitui valeat *Seraph. deciſ.* 777. *n.* 6. *in rec. dec.* 56. *n.* 2. *&* 3. Et dictũ eſt ibidẽ in fortiori caſu, videlicet vbi expulſio facta eſſet quando adhuc durabat locatio dummodo poſtea terminauerit.

At licet vere competat dicta facultas domino

24 mino expellendi conductorem propria au-
ctoritate, & ſine Iudice, tamen quia, quod
poteſt fieri ſine Iudice, honeſtius ſit cum Iu-
dice, iuxta doctrinam *Bart. in l. creditores
3. in 1. lect. num. 4. C. de pignor.* melius erit
petere à Iudice aſſociationem, iuxta latè
tradita in *d. cap. 55. num. 14.* & prius in *cap.
40. num. 49. & ſeqq.* vbi, & an aſſociatio
danda ſit abſque citatione partis de quo in
his terminis pro affirmatiua, vltra ibi cita-
tos, *Alex. conſil. 105. num. 27. lib. 3.*

25 Et poterit etiam locator petere mandatum
de expellendo à quo incipere poteſt prop-
ter dictam facultatem expellendi propria
auctoritate *Carocc. deciſ. 19. num. 52. &
plene Caſtill. deciſ. 42. num. 12.* vel vt dici
ſolet in Vrbe, mandatum de euacuando
*Rot. in Rom. domus cor. Pamphilio impreſſa
per Marcheſ. par. 1. fol. 1016. & in rec. dec.
692. num. 1. par. 1. Merlin. deciſ. 376. in princ.*

26 Et notabile eſt, iudicium iſtud de re loca-
ta euacuanda eſſe poſſeſſorium, & ideo mi-
nores habere legitimam perſonam in eo
27 ſtandi abſque curatore, prout in ſpecie pro-
bauit, & in caſu occurrenti obtinuit *Cancer.*
vt ſcriptum reliquit in ſuis *var. reſol. lib. 2.
cap. 1. num. 223. iuxta Venetam impreſſ.*

Et eſſe iudicium ſummarium in quo hic
28 in Vrbe præmiſſo monitorio ſuper euacua-
tione, eoque reproducto, citatur ad dicen-
dum contra, & productis iuribus, ſeu exa-
minatis teſtibus ſuper verificatione locatio-
nis, ac eius terminationis, abſque alia ob-
ſeruatione terminorum ſubſtantialium cita-
tur ad ſententiam, & loco ſententiæ video-
dum decerni, & relaxari mandatum de eua-
cuando, quod ſtatim decernitur, niſi infra
decem, vel alium terminum arbitrio Iudi-
cis, vt in *praxi Salus. Tiber. lib. 2. cap. vlt. n. 1.*

29 Et poterit locator, ſi velit, locatione fini-
ta, ratione poſſeſſionis ciuilis, petere manu-
tentionem pro recuperatione naturalis *Bart.
in l. 1. §. ait prætor num. 17. ff. uti poſſid. Bero.
conſ. 102. num. 43. & ſeq. lib. 1. Honded. conſ.
21. num. 19. & ſeq. lib. 2. Menoc. retin. rem.
3. num. 22. Gratian. diſc. 899. num. 6.* etiam
30 vbi ageretur de locatione ad longum tem-
pus, & poſſeſſio naturalis eſſet penes hære-
des conductoris, vt pleniſſime firmat *Rota
poſt Poſth. de manut. deciſ. 293. num. 1. &
2.* & in emphyteuſi *deciſ. 79. num. 3. part. 5.
31 & deciſ. 89. num. 21. part. 9. rec.* & etiamſi e
contra mortuus eſſet locator, quia poſſet
peti manutentio ab eius hærede, etiam ad-
uerſus tertium in quem conductor alienaſ-
ſet, vt de proprietario, & eius hærede ad-
uerſus eũ in quem alienauit vſufructuarius
tradit *Tiraquell. in tract. mors omnia ſoluit
part. 3. decl. 1. num. 8.* & ex eo in propoſito
noſtro *Rot. in d. deciſ. 293. num. 2. & 3. &
Poſth. de manut. obſer. 16. num. 49. ad finem.*

Nec ad iſtum effectum conſequendi ma-
32 nutentionem aduerſus conductorem indi-
ger locator alia probatione, quam ea, quæ
deducitur ex ipſamet locatione, hæc enim
ſatis probat ipſius poſſeſſionem inter ipſos
contrahentes, vt firmatum eſt ſupra *cap. 27.
num. 92.* & vltra ibi adductos in hoc propo-
ſito *Papien. in for. libell. pro turbat. poſſeſ.
ver. hodie num. 6. Menoc. retin. rem. 3. n. 571.*

33 Requiritur tamen etiam ad hunc effectũ
finem locationis eſſe clarum, & indubita-
tum, alias manutentio donec de eo cogno-
ſcatur non erit danda domino, ſed condu-
ctori *Gratian. diſc. 633. num. 16. & ſeq. Poſth.
de manut. obſer. 16. num. 47. Gregor. deciſ.
105. num. 15. Andr. deciſ. 61. num. 7.* ex qui-
bus patet parum curandum de *Honded.* qui
ſenſit contrarium *in conſ. 86. num. 41. lib. 2.*

34 Et procedunt prædicta etiam vbi adeſſet
ſtatutum continuans poſſeſſionem defuncti
in hæredem, quia adhuc, vbi finis locatio-
nis eſt clarus, non poteſt hæres conductoris
prætendere in ſe continuatam poſſeſſionem
bonorum locatorum, & ex ea ſe manutene-
ri *Cuman. conſ. 173. num. 4. Cyriac. contro.
12. num. 59. & ſeq. Mareſcott. var. reſol. cap.
116. num. 6. lib. 2. Rot deciſ. 263. nu. 2. verſ.
adhuc nihilominus, & ſeq. part. 2. rec. Coc-
cin. deciſ. 488. num. 4. verſ. nam fuit per Do-
35 minos.* Idque non ſolum ſi controuerſia ſit
cum locatore, vel eius hærede, ſed etiamſi
ſit cum tertio, dum enim ius conductoris eſt
mere perſonale, non poteſt eius poſſeſſio
vllo modo iuuare hæredem, nec etiam con-
tra tertium, vt aperte cenſuit *Rot. cor. Coccin.
in d. deciſ 488. num. 10. & 11.* quidquid con-
trarium ſenſerit *Fenzon. ad Statut. Vrb. cap.
147. num. 23.* quem ſecutus eſt *Poſth. de
manut. obſer. 55. num. 65. ad fin. verſ. prout
ſecus*, quia *Fenzon.* allegat ſolum dictam
deciſ. Coccini, quæ contrarium penes me
36 aperte dicit. Secus autem ſi finis locationis,
non ſit clarus, quia tunc intrat ſtatutum,
& datur hæredi manutentio *Fenzon. ad Stat.
Vrb. cap. 147. num. 24. Poſth. de manut. obſer.
55. num. 65. Rot. cor. Andr. dec. 36. num. 3.*

37 Præterea vbi conductor denegaret rem
conductam finita locatione reſtituere, dice-
retur inuadere, & ſpoliare *l. conductores pe-
nult. C. locat.* & competeret aduerſus eum
38 reintegratio, & actio ſpolij, prout compe-
tere aduerſus denegantem reſtituere rem
detentam, & in ſpecie aduerſus colonum eſt
text. *in l. colonus 12. ff. de vi, & vi arm.* &
tradit *Angel. in l. ſi quis cõductionis poſt princ.
verſ.*

Digitized by Google

verſ. item conductori datur C. locat. & competere remedium *canonis Reintegrandæ Caroc. part. 6. remed.* 15. *Ancar. conſ.* 248. *num.* 4. *Pontan. de ſpol. lib.* 1. *num.* 23. *Rot. deciſ.* 88. vbi quod cum ſpolium non ſit violentum, primum extremum probatur præſumptionibus *part. 1. diu.* & competere conditionem quandam poſſeſſoriam ad recuperandam poſſeſſionẽ dixit *Rot. cor. Seraph. dec. 896. n. 3.*

39 Competitque hoc remedium ſpolij etiã contra ſingularem ſucceſſorem conductoris vt in ſpecie firmat *Rot. Bononien. diu. deciſ.* 129. *num.* 31. *Ruginell. de appell.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 657. *verſ. poſſeſſorium*, & poteſt domi-
40 nus reſtitutionem petere *ex l. fin. C. de acquir. poſſeſ.* ex qua habetur remedium reſtitutorium momentaneæ poſſeſſionis propriè
41 conceſſum in caſibus, in quibus nulla vis committitur propter conſenſum illorum, quorum corpore dominus rem poſſidet, vt alius rem habeat *Ruin. conſ.* 172. *num.* 4. *& ſeq. lib.* 4. *& conſ.* 77. *num.* 3. *lib.* 5. & alijs adductis late *Cantard. de momen. in ampliat. num.* 82. *& ſeqq.* vbi & *num.* 90. quod re-
42 medium eiuſdem legis competit, ſiue conductor alienet ſponte, ſiue coacte, puta ſi in executionem ſententiæ alium in dominum, vel poſſeſſorem recognoſcat, de quo *Benintend. deciſ.* 93. *per tot.* & prædicta omnia ſequitur etiam, & comprobat *Ruginell. de appell.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 660. *& pluribus ſeqq.* & tangit *Ripol. var. cap.* 12. *num.* 109. *ad fin.*
43 Eſt tamen neceſſariũ remediũ dictæ legis, vel ſpecialiter intentare, vel ita narrare factum, vt comprehendi poſſit eſſe intentatũ ſecundũ Cõt. alios adduceutẽ *in d. ampl. n.* 85
44 Habet autem locator remedium recuperandæ poſſeſſionis, non tantum ex generali edicto, ſed ex legibus particularibus, quibus expreſſe cauetur illam ei reſtitui, nempe *ex l. conductores* 34. *C. locat. & ex l. non ab re* 10. *C. unde vi* per quas Iniungitur quoque pœna dupli conductoribus illam reſtituere detrectantibus, vt notat *gloſ. in l. ſi cui* 51. *ver. iuratum poſt med. ff. locat.* debent enim condemnari nedum reſtiture rem, ſed etiam eius æſtimationem, vt tetigi ſupra hoc *c. n.* 2.
45 Impeditur tamen reſtitutio poſſeſſionis ex remedio harum legum petita, ſi aliqua iuſta, & rationabilis cauſa retinendi opponatur à conductore *Meno. retin. rem.* 11. *n.* 4. vbi *n. & ſeqq.* ſubdit, quę ſint iſtæ iuſtæ cauſæ, quas penes eum videre poteris, ac etiã illas requirere ſupra ſuis locis, puta cauſam meliorament orum *in c.* 34. §. 3. *n.* 48. renouationem tacitã locationis *c.* 64. & ſic de ſingulis.

Et quando impediri nequit rei reſtitutio,
46 adhuc impediri poteſt dicta vlterior condemnatio in æſtimationem, quia eſt pœna ad quam euitandam ſufficit quælibet cauſa excuſans à dolo, vel culpa, vt late *per Menoc. recup. d. rem.* 11. *n.* 24. *& ſeqq.* vbi refert plura, quæ ad hoc deduxit in quodam caſu contingenti, ex quibus colligitur ſignanter, quod in rudi, etiam ignorantia iuris excuſat & in quolibet, ignorantia facti, puta, ſi eſſet hæres conductoris qui præſumitur ignorare conductionem defuncti, de quo latius loquitur *n.* 50. *& ſeqq.* vbi vult procedere, niſi probetur ſcientia, vel agatur de hærede ſuo, & neceſſario, qui cum ipſo defuncto moraretur & licet ibi loquatur abſolute, quod his ceſſantibus, non datur aduerſus hęredem remedium recuperandæ poſſeſſionis ex præfatis legibus, *ex Bart. in d. l. non ab re n.* 3. tamen intelligendum videtur, quo ad dictam pœnã dupli, à qua excuſatur hæres propter præſũptam ignorantiam, prout Bartolum intelligit *Dec. in l. qui in alterius* 42. *num.* 1. *in fine.*

Eſt autem ſpeciale remedium dictarum legum, & differt à remedio *l. ſi quis in tantum C. unde vi* in pluribus, relatis *per gloſ. vlt. in d. l. non ab re C. unde vi* quam ibi approbat *Bart.* & latius differentias adducit *Menoc. recup. rem.* 11. *num.* 62.

Cætera, quę dici poſſent de remedio prę-
47 fatarũ legum omitto, tum quia videri poſſunt penes *Menoc. d. rem.* 11. tum etiam, quia tranſeo *ad l. ſi quis conductionis C. locat.* quæ magis ſpecialis eſt, & magis præciſe prouidet, & præbet remedium vtilius locatori *Caroc. de locat. par.* 6. *remed.* 14. *num.* 39. *ad fin.* ſed ſimile, ita vt de eo dicenda, facile poterunt applicari etiam remedio pręfato *Menoch. d. rem.* 11. *num.* 6. *&* 35.
48 Eſt autem præfata *lex ſi quis conductionis* ſubtilis, & ſingularis in iure non habens ſociam, vt notat in ea *Ang. in princ.* & ideo eius verba præciſa refero, prout retulit etiã *Rot. deciſ.* 89. *num.* 3. *part.* 9. *rec.* ſunt autem: *ſi quis conductionis titulo agrum, vel quamcumque aliam rem accepit, poſſeſſionem prius reſtituere debet, & tunc de proprietate litigare.*

Verbis autem prædictis attentis, patet in primis conductorem obligari ad factum re-
49 ſtitutionis, & inde ſequitur teneri præciſe reſtituere, nec liberari conſtituendo ſe nomine domini poſſidere, nec ſoluendo intereſſe, vt firmat *Caroc. part.* 6. *rem.* 14. *nu.* 10.
50 & vigore huius legis dari actionem perſo-
51 nalem, quæ proprie ea eſt, qua cum eo agimus, qui obligatus eſt nobis ad faciendum aliquid, vel dandum *l. actionum* 24. §. *in perſonam ff. de act. & oblig.* §. *omnium inſtit. tit. de action. Socciu. Iun. conſ.* 145. *num.* 31. *lib.* 1.
52 ac proinde verius videtur, quod ſingularis ſucceſſor hoc remedio conueniri non valeat, vt tradunt *Alex. conſ.* 12. *num.* 6. *lib.* 4.

Pontan. de ſpol.lib.3. num.138. in fin. Caroc.
de locat.tit.de actionib. rem. 14. num. 29. Rot.
deciſ. 464. num.1.part.1.diu. late Adden. ad
deciſ.420.num.98.& ſeq.part. 4.tom.2.rec. li-
cet contrarium ſenſerit Rot. Bonon. diuerſ.
dec.129.n. 30. & ibi Adden. ver. quantum ad
53 illud, ſi tamen non agatur de ſucceſſore in
ipſa locatione,quia tunc bene cōueniri poſ-
ſet vti conductor ex adductis infra n. 55.
Reſpectu autem actoris, nempe locantis,
dicta actio tranſit in quemlibet habentem
ab eo cauſam,ſecundum Caroc.d.tit.de action.
rem. 14. nu.29 verſ.bene verum eſt, ſed Ang.
quem ipſe alegat. in d. l. ſi quis conductionis
in fin. dicit, id quod ibi habetur de condu-
ctore, vt non referat quæſtionem dominij,
quando conuenitur vt conductor, vendica-
re ſibi locum in omnibus habentibus cauſā
ab agente, & conueniuntur actione vtili ex
d.l. ita vt eius ſenſus ſit, quod remedium d.
legis non ſolum competat contra cōducto-
rem, ſed etiam contra omnes alios haben-
54 tes cauſam ab actore, de quo dicemus in-
fra,non autem,quod actio tranſeat in quem-
libet cauſam à locatore habentem, neceſ-
ſaria eſt enim ceſſio, vel pactum acquiren-
di iura locatoris gloſ. in l. ariſto ver. pignus
verſ.in ſecundo caſu ff. quæ res pign.vel hypo-
th.oblig. Mantic. deciſ. 69. num 3. Rot. deciſ.
202. num. 3.& 4. poſt Cenc.de cenſ. median-
te autem ceſſione bene tranſit in quemlibet,
vt plene firmat in ſpecie Rot. Bonon. diu. dec.
119. num.1.& ſeqq.
In hæredem vero actio iſta tranſit tam
55 actiuè, quam paſſiuè, nempe, tam in hæ-
redem locantis, quam conducentis, quia
in ipſos tranſit locatio ipſa, vt dictum eſt
ſuo loco, & ſic ſi locator conueniat hære-
dem illius, qui conduxit, conductorem cō-
uenit Felin. in cap.inter dilectos nu. 21.de fid.
inſtr.Cephal.conſ 47.n.4.in fin. cū ſeq.Rot.Bo-
nonien.diuer.dec.129.n.32.&33.vbi quod ad-
mittunt omnes Merlin.dec.376. n.2. excuſa-
ri tamen hæredem ex probabili ignorantia,
tradit Pontan. de ſpol. lib. 3. num. 138.
Ex præfato etiam contextu verborum le-
56 gis patet,quod vt quis eius vigore obtine-
re valeat, probare debet contractum loca-
tionis, in quo conſiſtit præcipuum funda-
mentum huius remedij Pontan. de ſpol. lib.
3. num. 132. Necnon probare debet,quod
locatio expirauerit, ac contumaciam reſti-
tuere debentis, & his tribus tantum proba-
tis, obtinebit Rot. dec. 222.ante nu.1.par.8.
poſt princ. & dec. 89. in princ. par. 9. rec.
At licet ſufficere probationes leuiores
dixerit Grammat. conſ. ciu. 54. ante num. 1.
& num. 3. ad fin. Tamen contrarium vide-
57 tur verius cum Ruin. conſ. 199. nu. 6. lib. 5.
quia neceſſe eſt, quod ſaltem de locatione
clare conſtet addit. ad gloſ. in eadem l. Cla-
58 rum autem eſt locationem probari per In-
ſtrumentum publicum dec. 222. nu. 1. par.
8. rec. vbi maxime ſi concurrant ſolutiones
penſionum. At non propterea ſi deficit In-
59 ſtrumentum, deficit modus probandi, ſed
ſufficiunt teſtes Caſtill. dec. 229. nu.5. Mer-
lin. dec. 376. num. 3. verſ. de locatione, &
60 ſeqq. vbi probat ſufficere teſtes de confeſ-
ſione deponentes, quamuis ſint ſingulares,
quia non agitur de probandis ſingulis con-
feſſionibus, ſed de probando facto ſucceſſi-
uo ex confeſſionibus reſultante, in quem
conueniunt, & conſpirant omnes confeſſio-
nes, vt conſuluit Aretin. conſ. 36. num. 2.&
ſeqq. dummodo tamen ſint plures teſtes de
confeſſionibus, nam ſi vnus tantum depo-
nat de ea, & alius de auditu,non ſufficiunt,
vt dixit Rot.cor.Manzaned.dec.751.n.5.& 6.
61 Et idem dici poterit de qualibet alia
concludenti probatione Pontan. de ſpol. lib.
3. num. 132. dummodo tamen conuincatur
locatio pro certa mercede, quæ eſt neceſſa-
62 ria ad eſſe locationis, vt alibi dictum eſt, &
in ſpecie,vt ſit neceſſaria ad hoc, vt compe-
tat dictum remedium l. ſi quis conductio-
nis, Rot. cor. Manzaned. d.deciſ.751. nu. 1.
Adden. ad dec. 420, num. 102. & ſeq. par.4.
to. 2. rec. Adeout etiamſi probatum eſſet
dominium actoris,adhuc ceſſante probatio-
63 ne certæ mercedis, locus eſſet ſententiæ
abſolutoriæ ab obſeruatione iudicij, quæ
fertur quando actio intentata non compe-
tit Papien. in for. libell. act. real. nu. 3. verſ.
quia libellus eſt male conceptus Marant. in
prax. par.5. prin.n.5.Rot.in d.deciſ.751. n.2.
Hinc aduertat,qui cauſam incipit pro re-
cuperatione rei,non ſe adſtringere ad vni-
cum remedium, ſed petere omnia, omneſ-
que actiones intentare, vel ſaltem appone-
64 re in libello, ſeu in monitorio, quod hic in
Vrbe præcipue coram Aud. Cam. ſuccedit
loco libelli, ſolitas clauſulas ſalutares de-
ducens omne ius,omnemque actionem &c. qui-
bus ſtantibus, poteſt ferri ſententia ex alia
actione non expreſſa Felin. in c. licet Heli n.
44. de ſimon. Marant. in prax. par. 6. princ.
memb. 3. num. 15. & in ſpecie,quod vigore
harum clauſularum cenſeatur intentatum
dictum remedium d. l. ſi quis conductionis.
quamuis non expreſſum fuerit in libello
plene firmauit Rot. Bonon. diu.dec.119. n.25.
At non ſufficiunt prædictæ clauſulæ quan-
65 do apparet ex ipſo libello, & poſtea proſe-
cutis fuiſſe intentatum remedium certum,
ad illudque actorem ſe reſtrinxiſſe Surd.
conſ. 173. num. 24. & ſeq. Honded. conſ. 63.
in fin. lib. 2. Et in ſpecie, quod ſi appareat
acto-

Digitized by Google

actorem ſe reſtrinxiſſe ad dictum remedium
l. ſi quis conductionis, non poſſit ferri ſenten-
tia ex alio competente *Rot. cor. Manzaned.
in d. dec.* 751. *num.* 3.

66 Nec eſt neceſſe probare locationem ex-
preſſam, ſed ſufficit etiam tacitam, ad hoc vt
remedium præfatum competat *Flamin. de*
67 *Rub. conſ.* 8. *nu.* 52. Vnde competit etiamſi
poſt finitam locationem expreſſam, tacitè
fuerit res reconducta *Soccin. Iun. conſ.* 56.
num. 7. *& ſeq. lib.* 2. *Barz. dec.* 115. *nu.* 17.
*verſ. reſpondetur enim Rot. in Romana Domus
cor. Pamphilio impreſ. per Marcheſ. par.* 1.
68 *fol.* 1016. *num.* 3. *ad med.* Dummodo ta-
men tacita reconductio ſit finita, vt per *Mer-
lin. dec.* 376. *num.* 7.

69 Non tamen proderit contractus loca-
tionis, licet iuratus, ſi per partem oppona-
tur ſimulatio obtenta prius abſolutione à
iuramento, dicit *Pontan. de ſpol. lib.* 3. *num.*
132. *in fin.* vbi tamen allegat ſolum *Mohe-
dan. dec.* 186. *quæ hodie eſt* 26. *de renunc.* &
de hoc non loquitur. Et quando admitten-
da ſit eius opinio, intelligenda ſaltem erit
procedere, ſi ſimulationem probauerit con-
70 cludenter, quia in iudicijs poſſeſſorijs non
ſatis eſt opponi exceptionem ſimulationis,
niſi concludenter probetur, nec ſufficit pro-
batio per ſolas præſumptiones *Vin. dec.* 474.
num. 33. *Rot. dec.* 677. *num.* 2. *par.* 2. *rec. &
dec.* 436. *num.* 8. *poſt Cenc. de cenſ.*

71 Finis autem locationis qui eſt aliud re-
quiſitum, vt competat dictum remedium,
conuincitur aperte ex lapſu temporis, pro
quo facta fuit, & ſi non eſt expreſſum tem-
pus, ex lapſu eius pro quo facta præſumitur,
vt in *d. dec.* 376. *cor. Merlin.* & ſi facta ad
72 vitam, conuincitur ex fide obitus extracta
ex libro mortuorum *d. dec.* 89. *nu.* 2. *par.* 9.
rec. Et quo ad difficultates quæ oriri ſolent
pro quo tempore facta cenſeatur, recurren-
dum erit ad tradita ſuis locis, & ſignanter in
cap. 53. quomodo vero probetur finita, ſi ad
lineã, vel generationem facta ſit, dicã infra.

73 Contumacia vero conductoris ſatis re-
ſultat ex quo, locatione finita, conductor
pulſatus rem non dimittit, vt dictum eſt
eum teneri *d. dec.* 89. *num.* 2. *verſ. contuma-
cia autem par.* 9. *rec. Merlin. dec.* 376. *nu.* 7.

74 Volunt aliqui locatorem in hoc iudicio
probare etiam debere ſe poſſediſſe *Carocc.
de locat. par.* 6. *in tit. de action. rem.* 14. *n.* 34.
& reddi poteſt ratio huius opinionis, quia
75 hoc, vti remedium recuperandæ, neceſſe
habet hoc extremo poſſeſſionis anteceden-
tis actoris, cum non poſſit reſtitui ad poſſeſ-
ſionem, niſi qui eam habuit *Rip. in l. ſi ali-
quam rem in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* & alijs
adductis *Contar. de mom. poſſeſ. in ampl. n.* 77.

Verum ſi conſtet de locatione, prout eſt
neceſſarium, vtique ea ſufficienter probabit
poſſeſſionem contra conductorem, nec pro-
pterea vlterioris probationis adeſt neceſſi-
tas, cum conductor in hoc iudicio eius quæ-
76 ſtionem refricare non valeat, vt infra pro-
babitur, & ſolum opponi poterit aduerſus
locatorem, quod non poſſederit ſi doceatur
conductorem ipſum fuiſſe poſſeſſorem, ac
dominum, & ignoranter conduxiſſe, vt in
caſu *Grati conſ.* 90. *num.* 15. *lib.* 1. & de-
clarat *Scacc. de appell. quæſt.* 17. *lim.* 6. *mem-
br.* 6. *num.* 40. *verſ. caſus huius illationis.*

77 Reuertendo autem ad verba *d. l. ſi quis
conductionis* ſupracitata, ex eis patet quo-
que, quod nedum non tenetur eius vigore
agens, dominium probare, vt tradit *Rot. dec.*
79. *num.* 8. *par.* 5. *rec.* & comprobat *Ad-
den. ad dec.* 420. *num.* 101. *par.* 4. *to.* 2. *rec.*
Sed neque permitti reo de illo quæſtionem
refricare, dicunt enim, quod poſſeſſionem
prius reſtituere debet, & tunc de proprieta-
te litigare, vnde patet hoc eſſe remedium
poſſeſſorium, & non poſſe in eo admiſceri
cauſam proprietatis, prout tradit *Soccin.
Iun. conſ.* 182. *num.* 3. *lib.* 2. Et ſic non po-
78 teſt conuentus remedio dictæ legis oppo-
nere de dominio *gloſ. in c. inter dilectos ver.
dilectio de fid. inſtr. Soccin. Iun. conſ.* 56. *n.* 8.
lib. 2. *Curt. Iun. conſil.* 122. *num.* 1. *Barz.
dec.* 115. *nu.* 7. *ad med.* Et neque de domi-
nio proprio, neque de alieno *Pontan. de ſpol.
lib.* 3. *num.* 133. *verſ. adeo vt. Rot. dec.* 222.
num. 6. *par.* 8. *rec.* Quod ſecus eſt ſi agatur
79 actione locati, quia in ea opponi poteſt de
dominio proprio, ea ratione, quia locatio
ſit nulla, vbi quis conducit rem propriam
Menoc. recup. rem. 11. *num.* 45. *Petr. Barboſ.
in d. l. ſi alienam num.* 27. *Scacc. de appell.
quæſt.* 17. *lim.* 6. *membr.* 6. *num.* 37. *verſ.
ratio eſt ad fin.*

80 Vnde melius erit in libello exprimere,
quod intentatur remedium legis prædictæ
Dec. conſ. 28. *num.* 3. *poſt med. verſ. ſecun-
dum Angel. Rot. dec.* 222. *num.* 4. *par.* 8. *rec.*
Certius enim hoc modo reijcienda erit ex-
ceptio dominij *Mandell. conſ.* 435. *num.* 8.
licet hoc non ſit neceſſarium, ſed ſufficiant
clauſulæ ſalutares in libellis apponi ſolitæ,
vt dictum eſt ſupra; imo, & ſufficere inten-
tatum eſſe remedium ſupradictum *l. condu-
ctores C. locat. & l. non ab re C. unde vi*, quia
in his legibus, vti magis generalibus com-
prehendatur etiam diſpoſitio *d. l. ſi quis con-
ductionis* tradit *Menoc. recuper. rem.* 11. *num.*
6. *&* 35.

Controuerſum tamen eſt, an hoc proce-
dat etiam vbi de dominio clare conſtaret,
quod enim tunc admittenda ſit exceptio

ſenſit Alex. in l. ſi aliquam rem. ff. de acquir.
poſſeſſ. & Rip. in l. naturaliter §. nihil commu-
ne num. 35. ff. eod. Menot. recuper. poſſeſſ.
rem. 11. nu. 44. & plene alijs adductis Rot.
Bonon. diu. dec. 129. num. 43. & ſeqq. & fa-
ciunt vltima verba textus ibi, & tunc de pro-
prietate litigare, quæ ſupponunt ſuper pro-
prietate cadere poſſe litem, & ſic eam eſſe
dubiam.

In contrarium vero facit, quod dicitur
etiam prædonem eſſe reſtituendum c. in li-
teris ad fin. de reſtit. ſpoliat. inde enim in-
fertur non curandum, quod locator non ſit
dominus, ſed reſtituendam ei eſſe poſſeſſio-
nem, de qua conſtat ex ipſa locatione, &
hanc opinionem pluribus adductis firmat in
ſpecie Petr. Barboſ. in l. ſi alienam 12. ſub
n. 34. poſt med. verſ. ſed non places ff. ſol. matr.

82 Et in hac controuerſia videtur in primis
dicendum requiri probationem eſſe iam fa-
ctam, nec ſufficere conductorem dicere vel-
le probare, etiamſi dicat, velle probare
prompte, & in continenti, vt firmat Rot. dec.
222. nu. 5. par. 8. rec. & comprobatur, quia
non debet præberi anſa conductori, vt præ-
textu probationum faciendarum, ſpoliet lo-
catorem poſſeſſione, quam ex conductione
ipſa plene conſtat penes eum eſſe, iuxta la-
te tradita per Menoc. recup. rem. 1. nu. 242.
verſ. qua ſane ratione, & Pontan. de ſpol. lib.
3. num. 133.

83 Secundo videtur non ſufficere quamli-
bet probationem, etiam iam factam, & con-
cludentem, ſed requiri de ea ſpecie, quæ fa-
ciat rem claram, & manifeſtam, & quæ alias
probationes contrarias, vel non admittat,
vel ſuperet, vt confeſſio partis, & res iudi-
cata Alex. in l. ſi aliquam 18. num. 35. verſ.
præterea in multis ff. ſol. matr. Pontan. de ſpol.
lib. 3. nu. 136. Barz. dec. Bonon. 115. nu. 14.
verſ. reſpondetur enim, latiſſime Adden. ad
dec. 420. nu. 82. par. 4. to. 2. rec. Vnde non
84 ſufficeret probatio per teſtes, & ſignanter
quia probatio iſta requirit inſpectionem,
tam circa eorum perſonas, quam etiam cir-
ca eorum dicta, & validitatem examinis, &
vlterius probationem contrariam non ex-
cludit, qua ratione exceptio per teſtes pro-
bata, non facile admittitur in executiuis, &
ſummarijs iudicijs Put. dec. 32. ad fin. lib. 1.
in correc. Coccin. dec. 604. nu. 4. & dec. 1565.
num. 12. Et fuit etiam firmatum in Romana
Dotis, & fructuum 2. Mart. 1674. §. Hinc
Domini, & ſeq. cor. Reuerendiſſimo D. Alber-
gato Decano, & in puncto, imo in fortioribus,
quod aduerſus emptorem bonorum hoc re-
medio agentem, non valeat conductor op-
ponere de emptione antecedenti à ſe facta
per teſtes probanda Reginel. de appell. §. 2.
85 cap. 3. ſub num. 657. poſt med. verſ. replica-
bat. Et quo ad confeſſionem, aduerte non
ſufficere ſi ſit æquiuoca, vti quia referri poſ-
ſit ad dominium vtile, mediante locatione
ad longum tempus facta, conductori perti-
nens, vt bene animaduertit Rot. in dec. 89.
nu. 37. & ſeq. par. 9. rec. Stante autem con-
feſſione clara, vel re iudicata, vel ſimili pro-
batione quæ faciat rem claram, & manife-
ſtam, non obſtat, quod adhuc non ſit conſi-
86 derandum dominium ex quo etiam prædo
ſit reſtituendus ad poſſeſſionem, & reinte-
grandus, quia procedit in ſpolio violento,
non vbi non interuenit violentia, prout in
conductore, vt declarat Adden. ad d. deciſ.
420. num. 64. & ſeqq. par. 4. to. 2. rec.

87 Tertio non videtur ſufficere quam cum-
que dominij probationem, ſi de tempore
locationis conductor illud habebat, & ſcien-
ter conduxit, quia tunc per conductionem
transtuliſſet poſſeſſionem in locantem, & ſi-
bi imputare deberet, vnde ſolum de domi-
nio apponere poteſt, quando poſt locatio-
nem ſibi superuenit, puta ſi poſtea emit for-
88 te ſub haſta Cephal. conſ. 328. num 3. Rim.
Iun. conſ. 121. num. 23. & per tot. Pontan. de
ſpol. lib. 3. cap. 5. num. 134. vbi de commu-
ni, & contrarios reijcit Valaſc. conſ. 42 nu. 3.
Menoc. recuper. remed. 11. num 42. & 43.
Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42. def. 10. Adden. ad
deciſ. Bonon. diu. 129. in quinta parte verſ.
89 tertio quando poſt. Vel ſi ignoranter rem
ſuam conduxit Valaſc. d. conſ. 42. num. 5.
d. Addit. verſ. quarto quando. Caroc. d. par. 6.
rem. 14. num. 18. quæ tamen ignorantia
probanda erit, vt per Grat. conſ. 90. nu. 15.
in fin. lib. 1. Et tunc etiam ſolum prodeſt,
90 cum conductor nedum erat dominus de
tempore conductionis, ſed etiam poſſeſſor
Soccin. Sen. conſ. 187. in princ lib. 2. Pontan.
de ſpol. lib. 3. cap. 5. num. 135. ad fin. verſ.
qua tamen Carocc. d. rem. 14. num. 19.

91 Dum autem non poteſt opponi excep-
tio dominij, vtique nec alia minor, aut de-
bilior, vti hypothecæ, opponi valebit Cort.
Iun. conſ. 122. num. 1. Carocc. de locat. par. 6.
92 rem. 14. nu 3. & quod neque refricare va-
leat conductor quæſtionem poſſeſſionis Me-
noc. conſ. 711. ſub num. 31. & ſeq. Merlin.
93 dec. 376. nu. 1. ad fin. & eadem ratione ne-
que poſſe opponere de iure redimendi per
eum quæſito ab eo, qui illo ſibi reſeruato,
rem locatori vendiderat, notabiliter defini-
tum habetur penes Fab. in Cod. lib. 4. tit. 42.
94 defin. 12. vbi & fortius, quod etiamſi lo-
cator paſſus fuerit introduci ſecum, & con-
teſtari litem ſuper illo iure redimendi, ad-
95 huc non obſtabit. Et generalius loquen-
do, quod non poſſit conductor alia ratione

velle

Digitized by Google

velle retinere *Soccin, Iun. conſ.* 56.*n.*8.*lib.*2.
96 ſed hoc dictum ita generale, patitur difficultatem, quia poteſt retinere pro expenſis vtilibus, & neceſſarijs in re factis, vt dicit *Pontan. de ſpol. lib.* 3. *num.* 137. & vide tradita in *cap.* 34. §. 3. *num.* 48. *& ſeq.*
97 Neque admittitur in hoc iudicio aliqua reconuentio *Pontan. de ſpol. lib.* 3. *nu.* 137. *in fin.* vbi allegat *Bart. in l. compenſationis* 13. *C. de compenſat.* vbi ſub *n.* 10. ait, quod Doctores per eam legem dicunt, in depoſito non eſſe locum reconuentioni, & prius
98 *num.* 9. *ad med.* dicit in ſpecie, quod ſi agatur condictione ex *d. l. ſi quis conductiones* non poteſt opponi compenſatio,
99 Minus admittitur in hoc iudicio exceptio nullitatis locationis, nam etiamſi ea ſit nulla reſtituenda eſt poſſeſſio *Petr. Barboſ. in l. ſi alienam* 12. *num.* 33. *verſ. inferior ſecundo ff. ſol. matr.* vbi reſpondet *Decio*, qui contrarium tenet *in l. neque pignus num.* 4. *ff.*
100 *de reg. iur.* releuaret tamen nullitas locationis, ſi ſimul concurreret, quod locator de tempore locationis rem non poſſideret, vt probat idem *Barboſ. num.* 34. ſed hoc non
101 procedit, ſi poſſediſſet de eo tempore ipſe conductor, ac dominium quoque habuiſſet, & inde nullitatem allegaret, quia non audiretur, niſi ſimul ignorantiam ſuam probaret, vt dictum eſt ſupra, & late probat *Pontan. de Spol lib.* 3. *num.* 133.

Denique hoc vnum vlterius annotare placet circa *dictam legem ſi quis conductionis*,
102 quod aliqui voluerunt, eam, vti ſpecialiter loquentem de conductoribus, eſſe in odium eorum factam, ac fauore locatorum, & proinde alijs non prodeſſe, vt ſignanter *Stella in l. repetitio num.* 53. *ff. de condict. indeb.* Sed reprobantur paſſim, & ſignanter à *Petr. Barboſ. in d. l. ſi alienam num.* 32. *ff. ſo-*
103 *lut. matr.* quod enim eius remedio vti valeat etiam qui commodauit rem, ſi nſit *Bart. in l. compenſationis* 14. *num.* 9. *ad med. C. de*
104 *compenſat.* Et generaliter habere locum vbicumq; quis cauſam habet ab agente, vel alias eius nomine detinet rem propter identitatem rationis, tradunt *Ang. in ipſa l. ad fin. Felin. in c. inter dilectos num.* 20. *de fid. inſtr. Dec. conſil.* 56. *num.* 4. *ante med. Mandell. conſil.* 435. *num.* 8. *Neuizan. conſil.* 37. *num.* 27. *Crauet. conſil.* 157. *num.* 1. Et alijs adductis, pleniſſime firmauit *Rot. deciſ.* 89. *à num.* 16. *ad* 19. *par.* 9. *rec.* Et procedere aduerſus quemcumque recipientem cum onere reſtituendi *Caualer. deciſ.* 171. *num.* 2. Et quamuis alij opinionem iſtam reſtrinxerint ad caſus in quibus qui conuenitur, non poſſidet ſibi, ſed actori, & voluerint ſufficere ad euitandum dictum remedium, quod ſibi naturaliter poſſideat, & ſic negauerint illud dari aduerſus Emphyteutam, vel ad longum tempus conductorem, vt videre eſt penes *Rimin. Sen. conſil.* 94. *num.* 19. *& ſeqq.*
105 Tamen eos late reprobauit *Rot. in deciſ.* 222. *num.* 10. *& ſeqq. par.* 8. *& in d. deciſ.* 89. *num.* 8. *& ſeqq.* vbi & *num.* 15. refert multos dicentes idem procedere in feudis *par.* 9. *rec.* Dummodo poſſidentes, contra
106 quos agitur, habeant cauſam ab inueſtitis, nam alias hoc remedium non competit, vt dictum eſt ſupra, & in his terminis *Rot. dec.* 24. *num.* 6. *poſt Poſth. de manut. deciſ.* 290. *num.* 6. *part.* 1. *rec.* Prout etiam licet aliqui velint procedere tantum in contractibus locationi ſimilibus *Menoc. recup. rem.* 11. *nu.* 62. *Contar. de moment. in ampliat. num.* 76.
107 Tamen procedit etiam in diſſimilibus vt *d. deciſ.* 89. *num.* 16. *par.* 9.

In reliquis ſi quid vlterius cupis circa *d. l. ſi quis conductionis* adi *Carocc. de locat. in par.* 6. *rem.* 14. vbi cumulat nouem ampliationes, & 17. limitationes ad regulam eiuſdem legis, ac alia addit in parte nō inutilia.
108 Vltra prædicta remedia poſſeſſoria poſſet etiam locator agere actione locati, quæ cōpetit ſine dubio etiam pro reſtitutione rei *Alex. in l. ſi aliquam rem n.* 35. *ff. de acquir. poſſeſſ. Molpheſ. ad conſuet. Neapol. tit. de locat. quæſt. vlt. nu.* 4. Sed non facile expediens
109 erit, nam difficilius obtinebit, ea mediante, recuperationem, cum ſit actio ordinaria, vt ſupra dictum fuit in *c.* 39. *n.* 4. & in ea opponi poſſit exceptio dominij ipſius conductoris, quę non opponitur agenti ex remedio *d. l. ſi quis conductionis*, vt dictum eſt etiā ſupra, ex relatis *per Menoc. recup. rem.* 11. *n.* 45. *& Petr. Barboſ. in l. ſi alienam* 12. *n.* 27. *ff. ſol.*
110 *matr.* Et vlterius in ea non venit condemnatio in duplum, iuxta *l. conductores C. locat. & l. non ab re C. vnde vi* de quibus ſupra, prout venit in dicto remedio *l. ſi quis conductionis*, vt tradit idem *Petr. Barboſ. ibid. verſ. neque exiſtimes*, in quo tamen contrariū videtur ſenſiſſe *Bart. in l. non ab re* 11. *nu.* 1. *ad*
111 *med. verſ. quidam dicunt C. vnde vi* licet econtra in actione locati, veniat etiam condemnatio ad mercedes non ſolutas, quę non venit in dicto remedio *Alex. in l. ſi aliquam rem n.* 35. *ff. de acquir. poſſeſſ. Petr. Barboſ. ibid.*
112 Et poterit etiam locator agere rei vindicatione, ſed vtilius, ac longe facilius eſt agere ex remedio *d. l. ſi quis conductionis C. locat.* vt notant *Adden ad deciſ.* 421. *n.* 8. *par* 4. *to.* 2.
113 *rec.* Verum rei vindicatio nedum datur contra conductorem, ſed etiam contra tertium, qui rem detineat, & ideo practicatur in locationibus ad longiſſimum tempus, & in emphyteoſis quā lo tranſferunt ad plu-

res

Digitized by Google

ctes manus, & non conſtat detinentes habe-
re cauſam ab inueſtitis, itaut non competat
remedium *l. ſi quis conductionis*, & in hoc iu-
114 dicio neceſſe habet actor probare domi-
nium ſuum, finem locationis, ſeu emphyteu-
ſis; & identitatẽ rei ad hoc vt poſſit obtinere
Buratt. dec. 602. n. 1. Dunoz. Iun. dec. 938. n. 1.
115 Et quo ad dominium requiritur probatio
omnino plena, & concludens, vt ſæpiſſime
firmauit *Rot.* & ſignanter *cor. Verall. dec. 281.*
part. 1 cor. Pen. dec. 466. & dec. 1024. & in rec.
dec. 150. & dec. 249. & dec. 606. part. 1 & dec.
116 *281. par 4. to. 2. ſemper n. 1* Adeout ſola lo-
catio, ſeu inueſtitura non ſufficiat *Gratian.*
diſc. 533. n. 43. & ſeqq. vbi quod hæc eſt opi-
nio receptiſſima *Adden. ad dec. 131. n. 46. &*
47. par. 8. rec. Rot. in dec. impreſſ. per Ciarlin.
117 *contr. 6. n. 39.* Et fortius quod etiamſi cum
inueſtitura concurrãt ſolutiones canonum,
& laudemij, ac alia adminicula, adhuc non
ſufficiant *Verall. dec. 280. n. 5. par. 1. Millin.*
dec. 11. n. 9. in Rec. *dec. 281. n. 2. par. 4. to. 2.*
118 Sed in hoc, contrarium, quod ſcilicet ad-
miniculis concurrentibus, inueſtitura probet
dominium, etiam ad hunc effectum, videtur
verius, & receptius ex traditis per *Ciarlin.*
contr. 6. num. 40. Rot. dec. 193. n. 1. par. 2. dec.
325. nu. 1. & late ſeqq. par. 3. dec. 597. nu. 3. &
dec. 611. n. 6. par. 4. to. 3. & dec. 81. nu. 2. par. 5.
rec. Dunoz. Iun. dec. 939. n. 2. vbi quod paſſim
firmauit Rota. Quæ autem ſint adminicula
ſufficientia ad hunc effectum, vide ſignan-
ter *in d. dec. 597. n. 4. par. 4. to. 3. rec.* & penes
Dunoz. d. dec. 939. nu. 2. verſ. adminic. & ſeq.
119 Sic quod non ſufficiat recognitio in do-
minum, & voluntas poſſeſſoris ſupponendi
ſolum dominio alicuius, ac nudum pactum,
ſed requiritur probatio traditionis ad con-
uincendum dominium ad hunc effectum
Verall. dec. 280. n. 1. par. 1. dec. 606. n. 4. par. 1.
120 *rec* Et hoc procedere etiamſi vltra reco-
gnitionem in dominum ad ſit etiam pactum
expreſſum, quod res in aliquo caſu deuolua-
tur, cenſuit *Rim. Sen. conſ. 410. n. 3. & 4. lib. 3.*
& in eiſdem terminis *Rot. dec. 288. par. 7. rec.*
127 Sed in quodam caſu contingenti, contra-
rium defendi in his terminis, quia dum agi-
tur vigore pacti, non autem ex ſolo rei do-
minio, non adeſt neceſſitas dominium ipſum
probandi, ſed ſufficit probare eſſe factũ locũ
pacto, vt fuit dictum in *Rota cor. Seraph. dec.*
1453. n. 3. & ad auctoritatem *Rim. ſen.* reſ-
pondi eum reprobari in ſpecie tanquam in-
aduertenter locutum à *Valaſco de iur. emph.*
quæſt. 9. n. 15. quo autem ad *Rot. in d. dec. 288*
par. 7. recent. dicebã, quod licet vere loqua-
tur in terminis pacti, tamen eius vigorem
non conſiderat, ſed tranſit cum ſuppoſito,
quod ageretur rei vindicatione, vt ex lectu-
ra, & Iudex monſtrabat agnoſcere differen-
tiam, ſed cauſa fuit tranſactione ſopita.

Quoad finem locationis, ſeu emphyteuſis
122 ſi eſt ad certum tempus, vel indefinita, iam
ſupra tactũ eſt quomodo probetur, ſed ſi eſt
ad lineam, vel certas generationes, proban-
dus eſt finis lineæ, vel generationum *Peregr.*
conſ. 26. n. 24. l. 1. Canal. dec. 558. n. 1. Bur. dec.
393. n. 6. An autem ſufficiat probare obitum
illorum qui fuerunt in inueſtitura nominati
abſque probatione, quod obierint ſine filijs,
vel quod eorum filij abſq; filijs deceſſerint,
videtur Rotam variaſſe, & pro affirmatiua
ſtetiſſe *cor. Ser. dec. 1487. n. 1. & coram Dura.*
dec. 301. n. 4. & 5. Pro negatiua vero *cor. Cau.*
dec. 558. n. 3. & cor. Merl. dec. 506. n. 2. Sed iſta
123 variatio ceſſat, quia prima opinio procedit
vbi non apparet filios extitiſſe, ſecunda vero
in caſu contrario *Rot. in Ferr. terrar. cor. Or-*
tomb. penes March. par. 1. fol. 566. n. 2. & cor.
Bur. dec. 393. n. 6. verſ. maxime, adeout ſi non
conſtet primum inueſtitum habuiſſe filios,
ſufficiat etiam ſolum lapſum centum anno-
rum ad hoc, vt præſumatur finita linea *Bich.*
dec. 402. n. 3. & 5. dec. 227. n. 19. par. 13. rec. Si
vero conſtat eum filios habuiſſe, id non ſuffi-
cit, ſed probari debet etiam eos ſine filijs
obijſſe *d. dec. 227. n. 20.* ita vt vbi apparet li-
neam extitiſſe, probandus ſit eius finis *deciſ.*
363. n. 3. & ſeq. par. 13. recent.
124 Identitas quoque requirit ad hunc effe-
ctum rei vindicationis, ſeu caducitatis, &
deuolutionis probationem concludentem
Seraph. deciſ. 1137. num. 1. Burat. deciſ. 132.
num. 4. & deciſ. 393. num. 10. Rot. deciſ. 226.
num. 6. part. 4. tom. 2. rec. adeo, vt duæ de-
125 monſtrationes non ſufficiant, ſi aliæ non
conueniant *Menoc. præſ. 15. num. 30. lib. 3.*
Mantic. deciſ. 54. num. 6. deciſ. 295. num. 9.
126 *part. 1. rec.* licet regula ſit in contrarium,
vt docet *Bart. in l. demonſtratio falſa 17. nu.*
15. vbi reddit rationem, quia aliæ tanquam
ſuperfluæ, non vitiant *ff. de condit. & dem.*
Surd. conſ. 44. num. 17. & ſeq. Adden ad Bu-
ratt. deciſ. 132. num. 9. Merlin. deciſ. 341.
127 *num. 7.* niſi tamen ſint duæ demonſtratio-
nes, quæ alijs quoque rebus conueniant
Corn. conſ 91. num. 14. verſ. ſecus videbitur
lib. 1. Gregor. deciſ. 455. num. 10. & ibi Ad-
den. Burat. deciſ. 132. num. 8. vel niſi aliæ
128 demonſtrationes, quæ non adaptantur rei,
cuius identitas prætenditur probata per
duas, adaptentur alteri, quia tunc quoque
illæ duæ non ſufficerent, vt docet ibidem
Bart. in d. l. demonſtratio falſa 17. num. 15.
verſ. & hoc caſu vbi tamen addit probandũ
adaptari alteri *ff. de condict. & demõſt.* & alijs
pluribus adductis *Add. ad Bur. dec. 132. n. 10.*

Cæterum licet in rigore huius actionis ad
caduci-

Digitized by Google

caducitatem, & rei vindicationem teneatur actor facere dictam probationem, tamen
129 durum eſt, & non facile admittendum, vt,
vbi conſtet de veritate conceſſionis, ſola incertitudo loci, & quotæ faciat dominum
ſuccumbere *Bald. conſ. 109. ad med. verſ. & & ita dico lib. 4.* & ideo ſuccedit alia doctrina eiuſdem *Bald. in l. teſtamento quidam ff. de condit. & demonſtr.* vbi dicit, quod id quod non poteſt fieri formaliter, debet fieri per æquipollens arbitrio boni viri, & ideo ſi
130 propter confuſionem bonorum non poſſit
condemnari reus ad reſtitutionem rei, debebit condemnari ad reſtitutionem precij, vt bene firmat *Afflic. dec. 23. n. 7.* vbi etiā dicit, ita fuiſſe in voto omnes de Conſilio.

Poſſet etiam locator hanc difficultatem
131 præuidere, & præuenire intentando prius
contra conductorem actionem ad exhibendum rem locatam, quam ei competere eſt text. *in l. Celſus 5. in princ. ff. ad exhibendum,*
132 & eadem ratione poterit etiam agere ad-
uerſus conductorem, vt diſtinguat fines *Angel. in l. ſi rem n. 4. ff. de rei vindic.* cum alijs adduct. *per Ruin. conſ. 50. n. 14. & ſeqq. lib. 1.* &
133 ſufficit quem ſoluere penſionem, ſeu ca-
nonem pro bonis, vt teneatur ipſa bona, pro quibus ſoluit, deſignare *Granet. conſ. 217. nu. 12. Natt. conſ. 3. nu. 6. Cyriac. contr. 145. nu. 14. Magon. dec. flor. 2. n. 10.* & quod teneatur etiā deſignare eius fines *Cyriac. contr. 60. n. 2.*

Et ſi, qui ſoluit, non deſignet bona, pro quibus ſoluit, intrat præſumptio, quod ſoluat pro omnibus ſuis bonis *Alberic. in l. Titius 50. n. 2. ff. de act. empt. & vend. Ruin. conſ. 50. n. 14. ad med. lib. 1. Magon. dec. flor. 2. n. 10.* & vbi non dubitetur de locatione, neque de eius fine, poſſet conductor immiſſionem in omnibus bonis pati, ſi bona locata non indicet, ad tradita *per Angel. in l. ſi in rem n. 4. ff. de rei vindic. Fuſar. de ſubſtit. q. 618. n. 49. Adden. ad Gregor. dec. 575. nu. 11. in fin. Dunoz. Iun. dec. 277. num. 5.*

135 Et datur etiam locatori iuramentum in
litem de magnitudine, & omnibus qualitatibus rei locatæ aduerſus conductorem eam non deſignantem, ex traditis *per Cyriac. contr. 60. n. 3. & 5.* & quod contra conductorem non reſtituentem detur hoc iuramentū, eſt text. expreſſ. *in l. ſi cui 51. ff. locat.* qui tamen textus loquitur, ſi non agatur de ſtabilibus, ſed allegatur per Cyriacum in propoſito non deſignantis fines rei ſtabilis.

Imo ſi conductor rem non reſtituat, ſed litem ſuſtineat, & expectet condemnari, nō ſolum cōdemnari debet reſtituere remipsā, ſed vlterius etiam eius æſtimationem, tanquam inuaſor, vt ſtatuitur expreſſe *in l. conductores penult. C. locat. vbi gloſ. in ver. æſtimationem* dat modum hanc æſtimationem petendi, ita, vt conductor teneatur ad duplū, vt notat *gloſ. in l. ſi cui 51. in ver. iuratum poſt med. ff. locat.* & dictum eſt ſupra.

136 Verum prædicta, quod conductor tenea-
tur deſignare fines rei conductæ, patiuntur plures declarationes, & primo, quod procedant in finibus antiquis, vel cum conſtat facto ipſius conductoris fines immutatos eſſe, vt explicat *Ruin. d. conſ. 50 n. 14. & ſeqq. lib. 1.* & dixit *Rot. cor. Mantic. dec. 251. n. 6.*

137 Secundo, quod ſufficit conductori deſi-
gnare rem, in qua verificari poſſint verba locationis, ad hoc vt, ſi locator prætendat aliam, vel maiorem, probare debeat *Magon. dec. flor. 2. n. 10. poſt med Rot. cor. Mantic. d. dec. 251. n. 6. verſ. ſecundo fuit reſponſum,* vel ſi nō adſit inſtrumentum locationis, vel non appareat, de qua re loquatur locatio, ſufficit oſtendere quantitatem bonorum capacem mercedis, quā ſoluit, niſi locator aliud probet *Natt. conſ. 3. n. 0. Rot. conſ. 66. n. 12. & 7. lib. 3. Rot. dec. 150. n. 6. verſ. nam reſponſ part. 1. rec.*

138 Tertio, quod dicta pœna, quæ propter
confuſionem irrogatur aduerſus confundentem, vt patiatur immiſſionem in omnibus bonis confuſis, vel iuramentum in litem, non tranſeat in ſucceſſorē confundentis *Redanaſc. conſ. 31. n. 15. Dunoz. Iun dec. 277. n. 6. & in Rec. dec. 175. n. 5. verſ etenim placuit p. 6.*
139 ſaltē ſi agatur de ſucceſſore ſingulari, qui
dici poſſit tertius, puta de emptore, qui conueniatur, de quo loquitur *Alberic. in l. ſi in rē 5. n. 5. ad fin. ff. de rei vindic.* & in his terminis
140 procedit concluſio, quod qui petit fundū
feudalem mixtum cū allodiali, forte ex amotione terminorum, niſi ſciat clarū, & diſtinctum reddere feudalem ab allodiali, ſuccūbit propter incertitudinē, de qua *Rolan. conſ. 82. num. 17. lib. 2. Boſſ. in ſua pract. crim. tit. de Principe n. 247. Gratian. diſc. 736. n. 63. & ſeq.*
141 niſi euenerit confuſio culpa ipſius empto-
ris *Ang. in d. l. ſi in rem. 5. n. 4. verſ. quod creda verum ff. de rei vind.* quę culpa probanda eſt. *Mant. dec. 151. n. 6. verſ. quia fuit reſponſum in Rec. dec. 279. n. 11. verſ. quoniam non applicatur p. 5.* nec ſatis eſt pro culpa, quod doceatur ipſum confudiſſe cum re ſua, ſi probabiliter ignorabat rem eſſe locatam, & ſic ad alium pertinere *Ger. Spin. conſ. 60. n. 7. verſ. reſpon-*
142 *detur tertio*, Sed ſi agatur de hærede, vel
alio in quem tranſeat locatio, itaut dici poſſit conductor, ſeu vaſſallus, vel emphyteuta, ſecus eſt dicendum, quia iſti tenentur rem deſignare ex præcitatis, & deſtinguendo declarat *Cyriac. contr. 145. n. 7. & 15.*

143 Quarta poteſt addi declaratio, quod ſi
agatur de parte predij, quæ ſit locata, & cōſtet de certitudine finium ab vno latere nec

Digitized by Google

non de quantitate petiarum non erit neceſ-
ſaria deſignatio finium à parte alia, vt dixit
Rot.cor.Merlino dec.134.num.7.
144 Poſſet autem dubitari, an conductor va-
leat à præcepto, ſeu mandato de exhibendo
appellare, & negatiue erit reſpondendum,
regulariter loquendo *Bart.in l.fin.§.iuſſus ad*
fin.ff.de appell.& ibidem Angel.Aretin. n.3.&
ſeqq.Io.de Amic.conſ.147.n.3.Contard.de mo-
ment.lim.14.n.20.& ſeqq.Ruginell. de appell.
§.2.cap.3.n.695.verſ.aut ſi reus.Ricc.de.278.
n.4.par.4.Gratian.dec.Marc.97. n.9.
145 Limitatur tamen hæc concluſio, vt pro-
cedat in ſimplicibus terminis præcepti de
exhibendo, ſecus autem ſi reus inſimul con-
demnetur ad rem reſtituendam, ſeu ad inte-
reſſe, quia tunc dabitur appellatio, vt eſt tex.
expreſ. *in d.l.fin.§.iuſſus ff.de appell.*& decla-
rãt *Contard.d.lim.14.n.23.Ruginell.d. §.2. c.*
3.n.695.verſ ſecus vero Ricc.d.dec. 278.n.4.
poſt med.p.4.Grat.d.dec.Marc.97.n.10.& idẽ
ſi auocaretur ſola poſſeſſio ſecundum *Oſaſc.*
dec.25.n.11. licetpoſtea ſubdat non firmare.
Denique quæri poteſt quid dicendum, ſi
locator condemnatus poſſeſſionem ſeu rem
liberam domino dimittere, aut euacuare ap-
pellet, & aliqui teneat appellationem eſſe
admittendam *Saluſt.Tiber.in prax.lib.1.c.vl.*
*n.2.*vbi loquitur in terminis ſententiæ, ſeu
mandati de euacuando, & reddit rationem,
quia hoc iudicium non habet petitorium, in
quo eius grauamen reparari poſſit, & addit,
quod tunc temporis hãc ſeruabat ſignatura.
146 Verum contraria opinio eſt magis com-
muniter recepta, & verior; nam ſi locator
egerit vigore facultatis capiendi propria au-
ctoritate, & mandatum de aſſociando obti-
nuerit, nõ datur ab eo appellatio *Tomat.dec.*
112.n.24.Rot.dec.195.n.3.poſt Statil.de ſaluia-
no, & idem ſi decretum, vel mandatum de
euacuando, ſeu diſgombrando reportauerit
Marcheſ.de commiſ.p.1.fol.1073.n.1. & 2. &
fol.1075.n.2.Barz.dec.115.n.9 Caſtill.dec.42.
n.7.Tomat.dec. 112. n.23. vbi quod hoc pro-
cedit etiam de iure canonico.
147 Idemque, & facilius dicendum eſt, ſi lo-
cator mandatum de manutenendo obtinue-
rit, quia ab eo non datur appellatio *c.fin.§.de*
poſſeſſione 2.q.6.& ſi agerit dicto remedio *l.ſi*
*quis conductionis C.locat.*quod idem procedat;
Contar.de momentan.poſſeſ.in ampl. n.71.Scacc.
de appell.q.17.lim.6.membr.6. n.37. Ruginell.
eodem tit.§.2.c.3.n.656.& ſi intentauerit re-
mediũ *l.fin.ff.de acquir. poſſeſ.* quod compe-
tere aduerſus eos, in quos conductor aliena-
uerit, dictũ eſt ſupra, quod pariter, non detur
appellatio *Scacc.d.lim.6.memb.9.n.100.verſ.*
& ſimiliter Ruginell.de appell. §.2.c.3. n.669.
148 Et generaliter, quod vbi locator repor-
tauerit ſententiam de migrando, ſeu extra-
ctando, quod non detur ab ea appellatio fir-
mat *Grammat.dec.58.n.15. Carocc. dec.19.n.*
34.Barz.dec.115.n.10.Giurba dec.59.nu.21.
Ex prędictis auctoritatibus patet hanc eſ-
ſe magis communem, quod autem ſit verior
149 probatur duabus rationibus, vna quia hæc
iudicia ſunt momẽtaneæ poſſeſſionis, in qui-
bus nõ datur appellatio *l.vn.C.ſi de moment.*
150 *poſſeſ.* alia, quia materia ipſa reſtitutionis
rei de natura contractus locationis reſtituẽ-
dæ celeritatem deſiderat, vt notatur *in l.præ-*
ſes 17.C.locat.& tradit *Magon.dec.lucen.15.n.*
*29.*quas duas rationes conſiderant etiam ad
hunc effectum ſignanter *Contard. in d. l. vn.*
in ampl.n.71.& ſeq.& Scac.de appel.q.17.lim.
6.memb.6.n.37.verſ.ratio eſt, ex quibus ceſ-
ſat, quod conſiderari pro contraria opinione
dictum eſt ſupra non habere hoc iudiciũ pe-
titorium, in quo eius grauamen reparetur,
quia imo dum iudicium eſt poſſeſſoriũ, reſ-
pondetur remanere petitorium, in quo de
proprietate litigandum, vt expreſſe habetur
in d.l.ſi quis conductionis C.locat.& dum con-
ſideratur iudicium celeritatem deſiderare, &
151 ſic eſſe ſummarium, reſpondetur, quod non
eſt inconueniens, vt prius de aliqua re ſum-
marie, & deinde de eadem plenarie cogno-
ſcatur *Bart.in l.1.§.fin.ff.de plenar.Ripul.Nat.*
conſ.521.n.31.Menoc.conſ.1045. nu.12.& in
his terminis Giurb.dec.59.n.20.ad fin.
152 Temperari tamen debet ſecunda opinio
præfata nonnullis modis, & primo, vt pro-
cedat ſi egerit dominus, vel alius ex iuribus
ipſius, ſecus autem ſi actum ſit inter duos
conductores, & quæſtio fuerit de prælatio-
ne *Tomat.dec.57.n.12.*
153 Secundo ſi non fuerit actum aliquo ex
prædictis remedijs poſſeſſorijs, ſed intentata
fuit aliqua actio realis, quia tunc danda erit
appellatio, prout de iure in ea dari debet
Contar.de moment.poſſeſ.in ampl.n.79. & 81.
Ruginel.de appel.§.2.c.3.n.657.verſ.lim.vero.
154 Tertio ſi admiſſa fuerit quęſtio dominij,
quia tunc quoque ratione mixituræ danda
erit appellatio *Contard.in d.ampl.n.81.Rugi-*
nell.in d.c.3.n.657.verſ.limitat vero.Scacc.de
appell.q.17.lim.6.memb.6. n.41. & idem erit
155 dicendum, ſi fuiſſet d.quæſtio admittenda,
& tamen fuerit reiecta, quia tunc danda erit
appellatio ratione iniuſtitiæ, ex quo capite
nunquam cenſetur prohibita, ex traditis *per*
Mareſc.var.c.65.lib.2.Cappell.Toloſ.dec. vlt.
n.2.verſ.quod intellige dec.324.n.3 par.2.rec.
156 Quarto demum ſi liquido non conſtet de
locatione, vel de eius fine, quia tunc quoq;
denegare non poterit appellatio, vt firmat
Scacc.de appell.q.16. lim.1.nu.54.& ſequitur
Ridolphin.in praxi par.2.cap.13.num,119.

F I N I S.

INDEX CONCLVSIONVM, ET VERBORVM,

Quæ in hoc tractatu de Locatione,& Conductione continentur.

A B

AB exordio tituli, poſterior formatur euentus cap. 14. §.7. num. 13. fol. 114.

ABRASIO.

ABRASIONI vbi locus eſt, ea poteſt fieri non ſolum ante rei reſtitutionem, ſed etiam poſtea c.34.§.3.n.70.f.349.

Vid. in ver. *MELIORAMENTA* num.3.

ABSENS ABSENTIA.

ABSENS non dicitur, qui eſt in alio loco eiuſdem prouinciæ,& iuriſdictionis,ad effectum, vt ſpecialiter citari non debeat cap.14. §.9. num. 27. fol. 126.

Abſentes poſſunt contrahere locationem, & conductionem, mediante nuncio, vel epiſtola cap.16.num. 37. fol. 151.

Vide in ver.*LOCATIO* num. 2.

Abſens reipublicæ cauſa, habetur pro præſente cap.50.num. 104.fol. 509.

Abſens cauſa ſtudij, habetur pro præſente c. 50. num.105. fol.509.

Decl. haberi pro præſentibus, ſed non liberari ab onere ibid.num.106.

Abſens cauſa ſtudij percipit fructus beneficij, ſed non diſtributiones quotidianas cap. 50. num. 107.fol.509.

ACCOLLATIO.

ACCOLLATIO habet vim ſolutionis cap. 7. num. 29. fol. 33.

Decl. procedere ſi creditor interueniat, & accollationi conſentiat, alias ſecus cap. 7. num. 30. fol. 33.

Accollans ſibi debita non ſatisfacit obligationi ea extinguendi cap. 7.nu.28.fol.33.

ACTIO.

ACTIO intentata, & inſtantia cæpta perpetuatur vſque ad quadraginta annos cap. 52.nu. 89. fol. 519.

Dominus poteſt agere contra conductorem ad exhibendum rem locatam cap.vlt.n.131.

Et ad diſtinguendos eius fines c.vlt.n.132.

ACTIO LOCATI eſt ordinaria cap. vlt. num. 109.

ACTIO, EX CONDVCTO eſt perſonalis cap. 28.nu. 3. fol. 292.

Actio ad expellendum conductorem male vtentem, eſt diuerſa ab actione pro damnis, & intereſſe cap.29. n.8. fol. 300.

Et facilius in vna quam in alia obtinetur ibid. num. 9.

Actio ex conducto datur conductori pro omni eo, quod ſibi præſtare debebat locator cap.34.§.3.num.46.fol. 367.

Actio ex locato eſt actio ciuilis c.39.n.1.f. 406.

Et eſt actio perſonalis ibi. num.3.

Et eſt actio ordinaria requirens libellum ibi. num.4.

Locator pro conſecutione mercedis habet actionem, quæ dicitur ex locato cap. 39. n. 1. fol. 406.

In cauſa mercedum rei locatæ proceditur breuiter,& ſummarie cap.39.n.25.fol.40[illegible]

In Vrbe adeſt ſtatutum in cap. 521. quod in cauſis mercedum rei locatę procedatur breuiter, & ſummarie cap.39.n.26. fol.407.

Et adeſt etiam aliud ſtatutum cap. 88. quod in cauſis locationum quarumcumque, procedatur ſine libello, & alijs ſolemnitatibus. etiam ſubſtantialibus ibi. num. 27.

Pro mercede operarum,ſeu ſalario, competunt diuiſæ actiones cap.39. n. 29.fol.407.

Et competit etiam actio ex locato ibi. n.30.

In cauſis mercedum operarum non datur appellatio cap.39.num. 31. fol. 408.

Nec in cauſis alimentorum ibi. num. 32.

Vid.in ver. *APPELLATIO*.

Procuratores, & Sollicitatores in Vrbe, non poſſunt agere pro ſalario non cõuento actione locati cap. 39. n. 40.fol.408.

Sufficit tamen promiſſio eis facta mercedis in genere cap.39. num. 41.fol. 409.

Actio locati competit pro reſtitutione rei cap. vlt.num. 108.

In actione locati opponitur exceptio dominij cap.vlt.num.110.

In actione locati non venit condemnatio ad duplum, prout venit in remedio *l. ſi quis conductionis* cap. vlt. num. 111.

In actione locati venit etiam condemnatio ad mercedes, ſecus in dicto remedio cap. vlt. num. 111.

Actio furti, et furtiva cui competat, fructibus rei locatæ furto ſubtractis.
Vide in ver. *FVRTVM*.

Actio hypothecaria non competit contra tertium, niſi excuſſo principali debitore, eiuſque fideiuſſoribus cap. 21. num. 41 fol. 210.
Decl. non procedere ſi tertius non poſſideat nomine ſuo, ſed debitoris ibi. num. 42.
Quando competat &c. vid. in ver. *HYPOTHECA*.

Actio personalis competens conductori contra locatorem, non datur contra alium conductorem poſteriorem cap. 21. num. 13. fol. 207.

Actio perſonalis propriè eſt, cum agimus aduerſus obligatum ad faciendum, vel dandum cap. vlt. num. 51.

Actio perſonalis non poteſt exerceri contra ſingularem ſucceſſorem cap. 61. num. 43. fol. 579.

Actio perſonalis tranſit in ſingularem ſucceſſorem habentem titulum lucratiuum c. 61. num. 166. fol. 590.

Actio praescriptis verbis datur vbicumque contracta locatio, & merces certa non ſit conſtituta cap. 35. num. 52. fol. 374.

Actio præſcriptis verbis, datur vbicumque æquitas ſuadet æſtimationem dari cap. 17. num. 66. fol. 162.

Et vbicũque deficiunt aliæ actiones ibi, nu. 67.

Locatione effectuata abſque cõcordia in mercede, datur actio præſcriptis verbis cap. 16. num. 29. fol. 150.

Locatione dubia exiſtente, datur actio præſcriptis verbis cap. 17. num. 69. fol. 162.

Actio redhibitoria non habet locum in locatione operis cap. 31. num. 24. fol. 314.

Actio serviana differt ab interdicto Saluiani, quia ſeruiana ſiue ad res coloni, ſiue ad res inquilini datur directa, Saluianum vero ad res coloni directum, ad res vero inquilini, datur tantum vtile cap. 40. nu. 21. fol. 415.

Actio ſeruiana, & interdictum ſaluianum proditum fuit contra colonum cap. 40. nu. 19. fol. 415.
Et competunt tam contra conductorem prædij ruſtici, quam contra conductorem prædij vrbani ibi n. 20.

Actio ſeruiana reſpicicit rerum proprietatem, & qui eam intentat, probare debet, debitorem habuiſſe earum dominium, Saluianum reſpicit poſſeſſionem, & ſufficit probare debitorem illam habuiſſe cap. 40. n. 22. fol. 415.
Decl. vt intentans Seruianam non teneatur probare dominium plenum, ſed ſufficit quaſi dominium ibi nu. 23.

Actio ſeruiana, & interdictum Saluianum poſſunt cumulari, & ſimul intentari cap. 40. num. 28. fol. 415.
Et pro vtraque requiritur libellus ibi n. 29.

Libelli pro actione ſeruiana, & pro Saluiano formula, relatiuè cap. 40. nu. 30. fol. 415.

Actio ſeruiana, an fuerit intentata, vel potius Saluianum, dignoſcitur à libello, & quomodo cap. 40 nu. 31. fol. 415.

Actio ſeruiana, eſt hypothecaria, & continet petitorium, & Saluianum eſt poſſeſſorium, cap. 40. nu. 32. fol. 416.

Seruianam intentans non poteſt obtinere in Saluiano, quod eſt diuerſum cap. 40. nu. 33. fol. 416.
Aſſociatio vid. ſuo *loco*.
Remedia vid. in ver. *REMEDIVM* vid. etiam in ver. *LOCATOR* poteſt.

A C T O R.

Favendum magis agenti de damno vitando, quam agenti de lucro captando cap. 51. nu. 5. fol. 510.

Et vbi vterque agit de lucro, magis fauendum eſt reo, quam actori cap. 51. num. 6. fol. 510.

A C T V S.

Actus facti iure familiaritatis ſicut non proſunt, ita nec nocent cap. 35. n. 30. fol. 371.

Actus dicitur neceſſarius tripliciter, ſtrictè quando habet originem à cauſa neceſſaria, late quando habet à cauſa voluntaria, ſed ad hoc non ordinata, & latiſſime, quando à cauſa voluntaria ad hoc ordinata cap. 61. num. 265. fol. 600.

ADIMPLEMENTVM ADIMPLERE.

Adimplementum in obligationibus ſucceſſiuis, neceſſe eſt quod duret cap. 44. n. 8. fol. 443.

At quo ad probationem, ſatis eſt probare adimpletum ab initio, quia continuatio præſumitur cap. 44. nu. 9. fol. 443.
Et conductor dicens non continuatum, probare debet, & interim ſoluere ibi nu. 10.

Locator promittens domum Calendis Maij, ſi adſit præcedens conductor, qui illa die ſuſcipiat terminum ad euacuandum, non dicitur adimpleuiſſe cap. 44. n. 15. fol. 444.

Adimplementi defectus in tempore, non eſt conſiderabilis, ſi ius partis non eſt effectum deterius cap. 44. nu. 16. fol. 444.

Conductori opponenti ſibi non adimpletum in parte, ſolet relinqui pars mercedis in eius manibus, & reliquum compelli ſoluere cap. 44. nu. 21. fol. 444.

Decl.

Decl. procedere vbi non adimpementum ſit turbidum, & non valeat retardare viam executiuam, ſecus ſi clarum, quia facienda defalcatio libera cap. 44. num. 22.fol.444.

Adimplementum locatoris, vbi deficiat tantum in parte, ſi conductor velit ſtare locationi, dimittitur ei pars mercedis correſpondens non adimplemento, ſecus ſi nollet ſtare, quia non tenetur cap 44. n. 23.f.444.

Impedimentum etiam fortuitum excuſat à pœna, & à mora, ſed non operatur, vt poſſit agi ex contractu ex quo locator ex parte ſua adimpleuit cap. 44. num. 24. fol. 444. & nu. 45. fol. 446.

Agens vigore contractus non poteſt obtinere, niſi doceat ſe adimpleuiſſe contractum ex parte ſua cap. 44. nu. 30. fol. 445.

Non adimplementum cenſetur remiſſum per conductorem, ſi per aliquod tempus abſque aliqua proteſtatione vſus eſt re non tradita in totum à locatore, prout ſunt hinc inde opiniones cap. 44. nu. 38. & 39.f.446.

Non adimplemento regulariter cenſetur renunciatum, ex eo quod is, cui adimplendum, aliquid ab alio adimplere debente, receperit, ſecus ſi aliquid dederit, vel ex parte ſua adimpleuerit cap. 44.n. 40.f.446.

Adimplere prius debet qui prius agit cap. 44. num 47. fol. 446.

Decl. procedere niſi conſtet de voluntate partium, quod prius aliquid fiat ibi nu.48.

Partes voluiſſe prius vnum adimplere deprehenditur ex ordine ſcripturæ cap. 44. n.49. fol. 447.

Item ex ordine intellectus ibi nu. 50.

EXCEPTIO

Exceptio non adimplementi vid. in ver. *EXCEPTIO*.

ADMINICVLA.

Adminicvla præcipua, quæ ſint cap. 19. n. 53. fol. 183.

ADVOCATVS.

Advocatvs non ſufficit, quod ſit Doctor excellens, niſi ſit etiam timoratæ conſcientiæ cap. 20. nu.33. fol. 197.

Aduocati, & alij iuris profeſſores mercedem in iudicio petere non poſſunt cap. 15. num. 69. fol. 146.

Aduocatorum honoraria, præſtari debent ante præſtitas operas, quod ſecus eſt in mercede aliarum operarum cap. 15. nu. 70.fol.146.

Aduocati impediti operas ſuas præſtare, honorarium non reſtituunt cap.15.n.71.f.146.

Aduocatorum, & ſimilium operæ non locantur cap. 15. nu. 72. fol. 146.

Decl. in locatione proprie, ſed improprie quandoq; locari dicuntur c.15.n.76.f.147.

Aduocati quando ſcribunt in aliqua cauſa, debent adducere omnia motiua, etiam colorata cap. 14. in princ. nu. 18. fol. 88.

Aduocatus publice exercens compellitur locare operas ſuas cap. 20. nu. 20. fol. 196.

Ampl. vt Aduocatus nō ſolum compellatur patrocinari, ſed etiam conſulere ibi. n. 22.

Et in Sacra Rota poſſunt cogi duo tantum cap. 20. nu. 23. fol. 196.

Aduocati operæ non conſiſtunt in ſolo labore. ſed in probitate virtutis cap.50.n.17.f.501.

Poſſunt cogi gratis pro pauperibus in extrema neceſſitate exiſtentibus cap. 20.n.24. fol. 196.

Ampl. vt teneantur ex ſe patrocinari gratis pauperibus, & ſalarium petentes peccant ibi nu. 25.

Decl. procedere eorum fauore tantum, qui ſi cauſam perdāt, fame ſunt perituri ibi n.26.

Et vbi ſunt in otio cap. 20. nu. 27. fol. 196.

Et fauore pauperum Chriſtianorum tantum, & non Hebræorum ibi nu. 28.

Et vbi Aduocatus non habet legitimam cauſam abſtinendi cap. 20. nu. 29.fol. 196.

Aduocatus habet legitimam cauſam abſtinendi à patrocinio, vbi lis eſt cum conſanguineo ſuo, vel amico, vel inimico cap. 20. nu. 30. fol. 196.

Decl. procedere ſi in eadem Curia adſint alij, quibus æque cliens, vti poſſit cap. 20. num. 31. fol. 197.

Aduocatus compellitur ſcribere ſub pœna priuationis fori cap. 20. num. 32. fol. 197.

Iudex in cauſa neceſſitatis non compellens Aduocatum ſcribere, peccat cap. 20. num. 32. fol. 197.

Aduocati, & Procuratores qui hæreditatem defenſarunt, habent pro ſua mercede hypothecata bona hæreditaria, cum prælatione cap. 41. nu. 18. fol. 430.

De hac hypotheca vid. in ver. *HYPOTHECA* num. 2.

Alia vid. in ver. *DOCTORES*.

EQVITAS vid. *EQVITAS*.

ESTIMATIO, vid. *ESTIMATIO*.

AEDIFICIVM.

Vid. in ver. *EDIFICIVM*.

AFFICTVS.

Affictvs quid ſit, & affictuarius cap. 1. num. 27. fol. 4.

ALIENATIO.

Alienatio eſt actus per quem transfertur dominium cap. 4. num. 7.fol.19.

Alienatio rei Eccleſiæ non dicitur, quæ illius dominio non exit, ſed de vna perſona eiuſdem in aliam transfertur cap.14. §.6. num. 11.fol. 107.

Alienans bona Eccleſiæ bona fide, & conditionem Eccleſiæ meliorem faciens, excuſa-

tur à pœnis extrau. ambitioſæ, & à peccato cap. 14. §.8.num. 9. fol. 121.
Lim. ſi iuraſſet non alienare, quia peccat, & fit periurus cap. 14. §. 8. num. 10. fol. 122.
Alienans bona Eccleſiæ incurrit pœnas etiamſi fecerit alienationem cum clauſula, *Saluo, & reſeruato beneplacito Apoſtolico* cap. 14. §. 8. num. 14. fol. 122.
In alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſſit licentia Epiſcopi cap. 14. §. 3. n. 10. fol. 96.
Alienatio rei ad longum tempus conductæ eſt nulla c. 3. nu. 51. fol. 17.
Alienationis nomine venit omnis actus per quem transfertur dominium c. 4. n. 5. fol. 19.
Alienationis nomine proprie, & ſtricte ſumpto, locatio non venit c. 4. n. 6. fol. 19.
Alienationis nomine proprie venit ea, per quã dominium transfertur cap. 4. n. 8. fol. 19.
Alienationis nomine, non venit locatio cum pacto, vt dominium non transferatur cap. 4. num. 9. fol. 19.
Neque locatio commoditatis percipiendi fructus cap. 4. n. 10. fol. 19.
Decl. procedere ſi nulla adſit prohibitio alienationis cap. 4. n. 11. fol. 19.
Locatio ad longum tempus eſt alienatio c. 4. num. 3. fol. 19.
Locatio ad breue tempus non eſt alienatio c. 4. n. 1. fol. 19.
Locatio ad longum tempus facta colono partiario eſt alienatio c. 4. n. 14. fol. 20.
Locatio vltra decennium cum pacto, quod tot ſint locationes quot anni, eſt alienatio c. 4. n. 17. fol. 20.
Locatio ad quinquennium cum pacto renouandi, eſt alienatio ibi. num. 18.
Decl. procedere quatenus adſit aliqua prohibitio alienationis ibi. num. 19.
Alienationis prohibitio non comprehendit locationem ad longum tempus ſi materia ſit ſtricte intelligenda cap. 6. n. 8. fol. 26.
Alienationis prohibitio comprehendit locationem ad modicum tempus ſi militat in ea ratio prohibitionis cap. 6. n. 12. fol. 27.
Alienationem bonorum Eccleſiæ auctoritate, eſt de ſpecialiter reſeruatis Papæ cap. 14. §. 9. n. 54. fol. 128.
Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit copulatiue ſolemnitates, & cauſam cap. 14. §. 10. num. 1. fol. 129.
Alienare prohibiti, ſunt prohibiti locare ad longum tempus c. 6. n. 6. fol. 26.
Alienata re locata cui debeantur penſiones vid. in ver. *MERCES* num. 7.

ALIMENTA.

Alimenta detrahens necare videtur cap. 12. num. 76. fol. 77.
Alimentandus non tenetur præſtare operas, niſi condecentes cap. 35. nu. 171. fol. 382.
Alimenta recipiens ſi ſeruitia præſtet faciẽnda compenſatio arbitrio Iudicis cap. 35. num. 156. fol. 381.
Et compenſari in totum ibi. n. 159.
Contr. quod compenſetur pro rata æquiualente ibi. n. 160.
Lim. ſi ſint ſeruitia leuia, & quæ talia dicantur cap. 35. n. 157. fol. 381.
Contr. ſeruatur in praxi ibi. num. 158.
Concorda vt prima procedat ſi adſit parua diſparitas valoris, ſecũda ſi magna ib. n. 161.
Et quando adſit parua, vel magna diſparitas ſtatur arbitrio Iudicis c. 35. n. 162. f. 381.
Alimentandus tenetur operas ſuas præſtare alimentanti cap. 35. nu. 163. fol. 382.
Decl. procedere in alimentando ex diſpoſitione iuris, non in alimentando ex diſpoſitione teſtatoris ibi. n. 164.
Lim. declarationem ſi teſtator reliquiſſet alimenta domi c. 35. n. 165. fol. 382.
Famulus cui relicta ſunt alimenta, vt ſtet cum hærede, tenetur ſeruire hæredi, ac ſeruiebat teſtatori cap. 35. n. 166. fol. 382.
Alendus domi, ſi aliqua de cauſa petat alimenta extra domum, in eorum taxationem deduci debet valor operarum, quas præſtare debet, ibi. num. 167.
Et habetur ratio operarum etiam in impuberibus poſt ſeptemnium ibi. n. 178.
Secus autem in infantibus, & valde ſenibus cap. 35. num. 169. fol. 382.
Et idem eſt hodie in nobilibus ibi. nu. 170.

ALIVD.

Alivd pro alio inuito creditore ſolui non poteſt c. 28. num. 6. fol. 193.

ALTARE.

Altare vnum non eſt diſcooperiendum, vt cooperiatur aliud cap. 14. §. 3. n. 37. fol. 346.

ALLVVIO.

Allvvio rei locatæ prodeſt domino, quo ad dominium, & conductori, quo ad fructus cap. 51. n. 20. fol 511.
Aucto fundo locato per alluuionem, non eſt augenda merces cap. 51. n. 19. fol. 511.
Decl. non augeri penſionem aucto fundo locato per alluuionem in locatione ad longum tempus, & in emphyteuſi cap. 51. nu. 22. fol. 512.
Decl. 2. non augeri penſionem in prædijs priuatorum, ſecus in publicis ibi. n. 23.
Alluuionis augmentum fit adeo paulatim, & latens, vt diſcerni nequit c. 51. n. 21. fol. 512.

AMBIGVVM vid. *DVBIVM*.

AMICITIA, AMICVS.

Amicvs præſtans operas, vel vſum rei amico, non petit mercedem cap. 35. n. 118. fol. 379.

Inter

Inter amicos omnia ſunt communia, etiam coniuges, & quomodo hoc intelligatur cap. 35.n.119.fol.379.
Ampl. etiam in filio amici ibi,num.120,
Decl. procedere, ſi propter amicitiam cum patre, gerat quis negotia filij, ſecus ſi gerat negotium ipſius patris, quod alio reſpectu ſit etiam filij ibi, num. 121.
Decl.2. non ſufficere ſolam amicitiam, ad arguendum, quod quis noluerit mercedem ibi. num. 122.
Et requiri, quod ſimul concurrant amicitia, cauſa pietatis, & modica impenſa cap. 35. num.123.fol,379.
Vel amicitia, quæ inducat affectum paternum, & cauſa pietatis ibi. num. 124.
Amicitia, vt cenſeatur remiſſa merces propter eam, debet eſſe ſingularis cap. 35. nu. 125. fol. 379.
Et debet agi de ſumma modica ibi. n.126.

ANIMAL.

Animalia locari poſſunt cap.11.n.4. fol. 60.
Animalia quot modis locentur cap. 12. num. 1. fol. 68.
Animalia ſi dentur ad cuſtodiam, non eſt ea locare, ſed paſtores conducere cap. 12. nu. 2. fol. 68.
Animalium locatio alteratur per pacta cap.12. num. 3. fol. 68,
Animalium æſtimatio facit tranſire eorum periculum in conductore cap. 12.n.11. fol.69.
Vid. in ver. PERICVLVM.
Animali locato mortuo, eſt in arbitrio domini recipere corium, & carnes in computum pretii ſibi reſtituendi cap. 12.n.96. fol. 80.
Locatio animalium ad vecturam eſt vera, & propria locatio cap. 12.n.60,fol.74.
Animalia, quæ dicantur paſci gregatim c. 12. num,115. fol,82.
Animalia locata,ſi ſint inæſtimata,cenſetur cõmunicatum eorum dominium cap.12. num. 34. fol,71.
Animalia locari poſſunt pro certa quantitate fructuum cap. 12.n.21.fol.70.
Boum locatio quomodo fiat cap.12.n.5.fol.67.
Fructus Pecudum maximus cap. 39. num. 43. fol.182.
Furtum animalium imputatur culpæ paſtoris, & quando ſecus cap. 12. num. 105. 106. & 107.fol,80.
Identitas animalium probatur per ſignum vulgo *merco* cap.12.n.69.fol.76.
Mors animalis quomodo probetur cap. 12. nu. 114. fol. 82.
Mors animalis locati ſi naturalis cedit damno domini, ſi culpoſa damno conductoris cap. 12. n 19.fol.70.
Mors animalis conducti ad vecturam probatur per teſtes examinatos ſine citatione cap.12. num. 64. fol,75.
Mors equi cõducti ad vecturam probatur ſimplici fide cap. 12.n.65. fol.75.
Conductor animalis debet probare eius mortem, ad ſe liberandum ab obligatione illud reſtituendi cap.12.nu,63. fol.75.
Pactum, quod animalia deteriorata cedat dãno conductoris, intelligitur de deterioratis culpa illius, non caſu fortuito cap. 12.num. 8. fol. 69.
Pactum, quod beſtiæ reſtituantur in fine locationis, intelligitur quatenus extent cap.12. num.9.fol,69.
Pactum, quod periculum ſit conductoris, reſtringitur ad periculum præter naturam cõtingens cap.12.n.10.fol.69.
Vid. in ver. PACTVM.
Periculum animalis locati ad vecturam ceſſante culpa conductoris ſpectat ad dominum cap.12.n.61,fol.75.
Vid. in ver. PERICVLVM.
Paſtor conductus ad cuſtodiendum tenetur de periculo animalium culpa ſua interueniente cap.12.n 97. fol 80.
Alia vid. in ver. PASTOR.
Dantur ad ſoccitam vid. in ver. SOCCITA, vbi omnia de ea.
Vide etiam in ver. EQVVS, & in ver. VECTVRINVS,

APERIENS.

Aperiens domum vbi ſunt mobilia alterius, debet ea facere deſcribere per publicum Notarium, alias datur aduerſus eum iuramentum in litem cap. 55.nu.40. fol. 548.

APPALTATOR.

Appaltator quis dicatur cap.1. n.28. fol.4.

APPELLATIO.

Appellatio non datur in cauſis mercedis operarum cap. 39.nu.31. fol.408.
Nec in cauſis alimentorum ibi. nu. 32.
Signatura in cauſis mercedis, ſeu ſalarij ſolet præſeruare executionem pro rata trium annorum, & in reliquis committere cum clauſula *ſi quid exequendum* c.39.n.35.f.408.
Appellatio ſuſpenſiua datur in actione locati vbi merces non eſt conſtituta in certa ſumma cap.39.n.42.fol.409.
Decl. procedere ſi Iudex taxatus eſt, ſecus ſi conſtet de quantitate ex conſuetudine ibi. num. 43.
Appellatio vbi intrat, taxatio Iudicis datur, etiamſi alias non daretur cap. 39 num. 44. fol. 409.
Signatura in cauſis mercedis diuerſimode reſcribit iuxta diuerſitatem factorum cap. 39. num.45. fol. 409.
Conductori datur appellatio ſi habuit ſententiam

Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectus conſenſus Capituli cap. 14. §. 10. nu. 35. fol. 133.
Vid. in vet. *CONSENSVS*.
Beneplacitum Apoſtolicum reſtringitur ad limites contractus cap.14.§.10.n.43.fol.133.
Et vbi ſe refert ad inſtrumentum, nihil operatur, inſtrumento non exhibito, ibi.nu.44.
Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum, ſed non ampliat conceſſionem cap. 53. nu. 34. fol. 526.

3 BENEPLACITVM APOSTOLICVM ceſſante Conſtitutione Vrbani Octaui præſumitur per lapſum triginta annorum c. 14, §. 11.n.10.f.135.
Decl. in dicto tempore non computandum tempus litis cap. 14. §. 11, nu. 11. fol. 135.
Beneplacitum, vt præſumatur non ſolum requiritur tempus, ſed etiam obſeruantia contractus, quæ plene probanda eſt cap. 14. §. 11. nu. 14. fol. 135.
Obſeruantiam ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales cap. 14. §. 11. nu. 15. fol. 135.
Decl. non ſufficere proteſtationes clam. deſtinas ibi. nu. 16.
Obſeruantia ſi adſit aliquod pactum valens annullare contractum probanda eſt in ſpecie illius pacti cap. 14. §. 11. nu. 18. fol. 135.
Beneplacitum ſtante lapſu temporis, & obſeruantia præſumitur, ſiue ſit enunciatum in inſtrumento, ſiue non c. 14. §. 11. n. 19. f. 135.
Et præſumitur etiamſi in inſtrumento ſit reſeruatum cap. 14. §. 11. nu. 20. fol. 135.
Beneplacitum, quando intrat eius præſumtio, præſumitur tale, quale neceſſe eſt, vt valent cap. 14. §. 11. nu. 21. fol. 136.
Et præſumitur etiam vtiliras, & alia neceſſaria ad validitatem c. 14. §. 11. n. 22. fol. 136.
Beneplaciti præſumptio non procedit, vbi apparet beneplacitum inualidum cap 14. §. 11. nu. 23. fol. 136.
Beneplacitum Papæ non præſumitur ſi appareat adhibitum beneplacitum alterius inferioris cap. 14. §. 11. nu. 24. fol. 136.
Decl. procedere ſi dictum beneplacitum inferioris, vel inualidum appareat ex facie inſtrumenti, vel producatur ab eo qui alienationem tuetur, ſecus ſi ab impugnante cap. 14. §. 11. nu. 25. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ceſſat in pluribus caſibus relatiuè cap. 14. §. 11. nu. 26. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ſublata fuit per Conſtitutionem Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ cap. 14. §. 11. nu. 1. fol. 134.
Non tamen tollit d. Conſtitutio immemorabilem, nec centenariam cap. 14. §. 11 nu. 2. fol. 134.
Centenaria præſeruata per dictam Conſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur cap. 14. §. 11. nu. 3. fol. 134.
Factum cæptum ante Conſtitutionem, & expectans complementum poſtea, in ea comprehenditur cap. 14. §. 11. nu. 4. fol. 134.
Decretum irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones cap. 14. §. 11. nu. 6. fol. 134.
Centenaria præſcriptio dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres aut etiam quatuor anni cap. 14. §. 11. nu. 7. fol. 135.
Conſtitutio Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ, non procedit quando vna Eccleſia locat alteri cap. 14. §. 11. nu. 8. fol. 135.
Prædicta Conſtitutio non habet locum in Regno Poloniæ cap 14. §. 11. nu. 9. fol. 135.
Tempus vitæ Prælati, qui alienauit rem Eccleſiæ non eſt computandum in præſcriptione aduerſus eam c. 14. §. 11. n. 12. fol. 135.
Secus autem in tempore ad inducendam præſumptionem beneplaciti ibi. nu. 13.
Lis cæpta, & non proſecuta, ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiali, impedit præſumptionem beneplaciti cap. 14. §. 11. nu. 17. fol. 135.

4 ALIENATIONEM BONORVM Eccleſiæ autorizare eſt de reſeruatis Papæ 14. §. 9. n. 54. fol 128.
Bona Eccleſiæ alienans tenetur impetrare Beneplacitum alias peccat cap. 14. §. 7. nu. 61. fol. 117.
Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione rei ſolitæ locari cap. 14. §. 4. nu. 1. fol. 100.
Solita locari dicitur res cum adeſt vna locatio cum beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum c. 14. §. 4. n. 5. fol. 100.
Beneplacitum ad effectum prædictum debet eſſe expreſſum, & præſumptum non ſufficit d. §. 4. nu. 6.
Amplia vt non ſufficiat vnam locationem eſſe confirmatam per ſententiam d. §. 4. nu. 7. fol. 100.
Et non ſufficit vna locatio cum Beneplacito niſi durauerit per 40. annos d. §. 4. num. 8. fol. 100.
Duæ locationes ad prædictum effectum debent eſſe diſtinctæ, & de ſe ſtantes, nec ſufficit ſi vna ſit confirmatoria, vel reuocatoria alterius cap. 14. §. 4. nu. 9. fol. 101.
Obſer-

Obſeruantia, & ſolitum, ad hoc vt non requiratur beneplacitum deber probari in ſpecie pacti controuerſi cap. 14. §.4.n.10.fol. 101.
Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur cap. 14. §. 4. nu. 11. fol. 101.
Locatio, vt ſuſtineatur ex ſolito, deber eſſe conformis ſolito cap. 14. §. 4. n. 12.fol.101.
Et ſi non ſit conformis ſolito, corruit in totum ibi. nu. 13.
Decl. procedere ſi alteretur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ſi ad fauorem cap. 14. §. 4. nu. 14. fol. 101.
Decl. 2.procedere ſi alteretur circa ſubſtantialia contractus, ſecus ſi circa accidentalia ibi. nu. 15.
Et quod ſi alteretur circa qualitatem ſubſtineatur locatio cap. 14. §. 4. nu.16. fol. 101.
Et quod ſi facta vno, poſtea fiat duobus adhuc ſuſtinetur ibi.nu. 17.
Decl. procedere ſi duobus ſimul, ſecus ſi duobus, vel alijs pluribus perſonis ſucceſſiuè ibi. nu. 18.
Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ,ſi prius conceſſio facta perſonæ,poſtea fiat Communitati cap. 14. §. 4. nu. 19. fol. 102.
Item ſi fiat potentiori, & alijs modis, vt ibi nu. 20. & 21.
Solitum non ſufficit ad ſuſtinendam locationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito factam niſi concurrat euidens vtilitas de tempore nouæ locationis cap. 14. §. 4. nu. 22. fol. 102.
Vtilitas Eccleſiæ, vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita, probari debet à conductore cap. 14. §. 4. nu. 23. fol. 102.
Vid. in ver. *VTILITAS*.
Locatio rei Eccleſiæ, vt ſuſtineatur tanquam ſolita, requiritur rem eſſe in eodem ſtatu,in quo erat de tempore locationis præcedentis cap. 14. §. 4. nu. 31. fol. 103.
Item requiritur, vt ſit facta antequam res incorporata fuerit Menſę Eccleſiæ ibi n. 32.
Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prælati cap. 14. §. 4. nu. 33. fol. 103.
Et vid. in ver. *INCORPORATIO*.
Vtilis dominij reſeruatio in locatione ad longum tempus eſt cautela, vt valeat locatio ſine beneplacito cap. 14. §. 5. num. 9. fol. 106.
Decl. procedere in locatione commoditatis percipiendi fructus tantum ibi. nu. 10.
Eccleſiæ bona fructus reddentia ſingulo biennio, poſſunt locari ad ſexennium, & reddentia fructus ſingulo triennio, poſſunt locari ad nouennium cap. 14. §. 6. nu. 1. fol. 107.
Romæ caſalia locantur ad nouennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 3. fol. 107.
Decl. vt hoc procedat in eis, quæ fructus integros non reddunt niſi in triennio ibi. num. 3.
Bona Eccleſiæ fructus reddentia bis in anno an poſſint locari ad triennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 4. fol. 107.
Locatis ad nouennium pluribus rebus quarum aliquæ reddunt fructus quolibet triennio aliquæ quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum cap. 14. §. 6. nu. 8. fol. 107.
Decl.procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione reddentium fructum quolibet triennio cap. 14. §. 6. nu. 9. fol. 107.
Bonorum Eccleſiæ locatio euidenter vtilis ſuſtinetur abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 36. fol. 110.
Contrarium tenendum ibi. nu. 37.
Decl.primã procedere ſi Eccleſia velit ſtare contractui ibi. nu. 38.
Et debet hoc caſu impetrari beneplacitum cap. 14. §. 6. nu. 39. fol. 110.
Bona communia Eccleſiæ, & laici, poſſunt locari ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 40. fol. 110.
Hoſpitalium bona, ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici, locantur ad longum tempus ſinè beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 25. fol. 109.
Mons erectus pro maritandis puellis poteſt locare bona abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 34. fol. 110.
Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico ibi. nu. 35.
Eccleſiarum bona locari poſſunt ſine beneplacito in caſibus a iure permiſſis cap. 14. §. 3. nu. 1. fol. 95.
Eccleſiarum bona exigua, locantur ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 3. fol. 95.
Ampl.etiã ſtante iuramento de non alienando res Eccleſiæ cap. 14. §. 3. nu. 4. fol. 95.
Eccleſiarum terræ ad culturam redactæ poſſunt locari in perpetuum abſque beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 12. fol. 96.
Eccleſiarum bona inculta poſſunt locari ſine beneplacito ad longum tempus, tam antequam meliorentur, quam poſt cap. 14. §.3. nu. 15. fol. 96.
Et poſt meliorationem debent melioranti relocari etiam ſi alius tunc plus offerat ibi. num. 16.
Eccleſiæ domus ruinoſa poteſt locari ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 20. fol. 97.
Bonorum Eccleſiæ locatio, vt ſuſtineatur ex diſpoſitione cap. ad aures de reb. Eccl.alie-

Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectus conſenſus Capituli cap. 14. §. 10. nu. 35. fol. 133.
Vid. in ver. *CONSENSVS*.

Beneplacitum Apoſtolicum reſtringitur ad limites contractus cap. 14. §. 10. n. 43. fol. 133.
Et vbi ſe refert ad inſtrumentum, nihil operatur, inſtrumento non exhibito, ibi. nu. 44.

Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum, ſed non ampliat conceſſionem cap. 53. nu. 34. fol. 526.

3 BENEPLACITVM APOSTOLICVM ceſſante Conſtitutione Vrbani Octaui præſumitur per lapſum triginta annorum c. 14. §. 11. n. 10. f. 135.
Decl. in dicto tempore non computandum tempus litis cap. 14. §. 11. nu. 11. fol. 135.

Beneplacitum, vt præſumatur non ſolum requiritur tempus, ſed etiam obſeruantia contractus, quæ plene probanda eſt cap. 14. §. 11. nu. 14. fol. 135.
Obſeruantiam ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales cap. 14. §. 11. nu. 15. fol. 135.
Decl. non ſufficere proteſtationes clam. deſtinas ibi. nu. 16.
Obſeruantia ſi adſit aliquod pactum valens annullare contractum probanda eſt in ſpecie illius pacti cap. 14. §. 11. nu. 18. fol. 135.

Beneplacitem ſtante lapſu temporis, & obſeruantia præſumitur, ſiue ſit enunciatum in inſtrumento, ſiue non c. 14. §. 11. n. 19. f. 135.
Et præſumitur etiamſi in inſtrumento ſit reſeruatum cap. 14. §. 11. nu. 20. fol. 135.

Beneplacitum, quando intrat eius præſumptio, præſumitur tale, quale neceſſe eſt, vt valeat cap. 14. §. 11. nu. 21. fol. 136.
Et præſumitur etiam vtilitas, & alia neceſſaria ad validitatem c. 14. §. 11. n. 22. fol. 136.

Beneplaciti præſumptio non procedit, vbi apparet beneplacitum inualidum cap 14. §. 11. nu. 23. fol. 136.

Beneplacitum Papæ non præſumitur ſi appareat adhibitum beneplacitum alterius inferioris cap. 14. §. 11. nu. 24. fol. 136.
Decl. procedere ſi dictum beneplacitum inferioris, vel inualidum appareat ex facie inſtrumenti, vel producatur ab eo qui alienationem tuetur, ſecus ſi ab impugnante cap. 14. §. 11. nu. 25. fol. 136.

Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ceſſat in pluribus caſibus relatiuè cap. 14. §. 11. nu. 26. fol. 136.

Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ſublata fuit per Conſtitutionem Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ cap. 14. §. 11. nu. 1. fol. 134.
Non tamen tollit d. Conſtitutio immemorabilem, nec centenariam cap. 14. §. 11 nu. 2. fol. 134.
Centenaria præſcriptio per dictam Conſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur cap. 14. §. 11. nu. 3. fol. 134.
Factum cæptum ante Conſtitutionem, & expectans complementum poſtea, in ea comprehenditur cap. 14. §. 11. nu. 4. fol. 134.
Decretum irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones cap. 14. §. 11. nu. 6. fol. 134.
Centenaria præſcriptio dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres aut etiam quatuor anni cap. 14. §. 11. nu. 7. fol. 135.

Conſtitutio Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ, non procedit quando vna Eccleſia locat alteri cap. 14. §. 11. nu. 8. fol. 135.
Prædicta Conſtitutio non habet locum in Regno Poloniæ cap 14. §. 11. nu. 9. fol. 135.
Tempus vitæ Prælati, qui alienauit rem Eccleſiæ non eſt computandum in præſcriptione aduerſus eam c. 14. §. 11. n. 12. fol. 135.
Secus autem in tempore ad inducendam præſumptionem beneplaciti ibi. nu. 13.

Lis cæpta, & non proſecuta, ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiali, impedit præſumptionem beneplaciti cap. 14. §. 11. nu. 17. fol. 135.

4 ALIENATIONEM BONORVM Eccleſiæ autorizate eſt de reſeruatis Papæ 14. §. 9. n. 54. fol 128.
Bona Eccleſiæ alienans tenetur impetrare Beneplacitum alias peccat cap. 14. §. 7. nu. 61. fol. 117.

Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione rei ſolitæ locati cap. 14. §. 4. nu. 1. fol. 100.

Solita locari dicitur res cum adeſt vna locatio cum beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum c. 14. §. 4. n. 5. fol. 100.

Beneplacitum ad effectum prædictum debet eſſe expreſſum, & præſumptum non ſufficit d. §. 4. nu. 6.
Amplia vt non ſufficiat vnam locationem eſſe confirmatam per ſententiam d. §. 4. nu. 7. fol. 100.

Et non ſufficit vna locatio cum Beneplacito niſi durauerit per 40. annos d. §. 4. num. 8. fol. 100.
Duæ locationes ad prædictum effectum debent eſſe diſtinctæ, & de ſe ſtantes, nec ſufficit ſi vna ſit confirmatoria, vel reuocatoria alterius cap. 14. §. 4. nu. 9. fol. 101.

Obſeruantia, & ſolitum, ad hoc vt non requiratur beneplacitum deber probari in ſpecie pacti controuerſi cap. 14. §. 4. n. 10. fol. 101.
Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur cap. 14. §. 4. nu. 11. fol. 101.

Locatio, vt ſuſtineatur ex ſolito, debet eſſe conformis ſolito cap. 14. §. 4. n. 12. fol. 101.
Et ſi non ſit conformis ſolito, corruit in totum ibi. nu. 13.
Decl. procedere ſi alteretur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ſi ad fauorem cap. 14. §. 4. nu. 14. fol. 101.
Decl. 2. procedere ſi alteretur circa ſubſtantialia contractus, ſecus ſi circa accidentalia ibi. nu. 15.
Et quod ſi alteretur circa qualitatem ſubſtineatur locatio cap. 14. §. 4. nu. 16. fol. 101.
Et quod ſi facta vno, poſtea fiat duobus adhuc ſuſtinetur ibi. nu. 17.
Decl. procedere ſi duobus ſimul, ſecus ſi duobus, vel alijs pluribus perſonis ſucceſſiuè ibi. nu. 18.

Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ, ſi prius conceſſio facta perſonæ, poſtea fiat Communitati cap. 14. §. 4. nu. 19. fol. 102.
Item ſi fiat potentiori, & alijs modis, vt ibi nu. 20. & 21.

Solitum non ſufficit ad ſuſtinendam locationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito factam niſi concurrat euidens vtilitas de tempore nouæ locationis cap. 14. §. 4. nu. 22. fol. 102.

Vtilitas Eccleſiæ, vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita, probari debet à conductore cap. 14. §. 4. nu. 23. fol. 102.
Vid. in ver. *VTILITAS*.

Locatio rei Eccleſiæ, vt ſuſtineatur tanquam ſolita, requiritur rem eſſe in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis præcedentis cap. 14. §. 4. nu. 31. fol. 103.
Item requiritur, vt ſit facta antequam res incorporata fuerit Menſæ Eccleſiæ ibi n. 32.

Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prælati cap. 14. §. 4. nu. 33. fol. 103.
Et vid. in ver. *INCORPORATIO*.

Vtilis dominij reſeruatio in locatione ad longum tempus eſt cautela, vt valeat locatio ſine beneplacito cap. 14. §. 5. num. 9. fol. 106.
Decl. procedere in locatione commoditatis percipiendi fructus tantum ibi. nu. 10.

Eccleſiæ bona fructus reddentia ſingulo biennio, poſſunt locari ad ſexennium, & reddentia fructus ſingulo triennio, poſſunt locari ad nouennium cap. 14. §. 6. nu. 1. fol. 107.
Romæ caſalia locantur ad nouennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 3. fol. 107.
Decl. vt hoc procedat in eis, quæ fructus integros non reddunt niſi in triennio ibi. num. 3.

Bona Eccleſiæ fructus reddentia bis in anno an poſſint locari ad triennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 4. fol. 107.

Locatis ad nouennium pluribus rebus quarum aliquæ reddunt fructus quolibet triennio aliquæ quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum cap. 14. §. 6. nu. 8. fol. 107.
Decl. procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione reddentium fructum quolibet triennio cap. 14. §. 6. nu. 9. fol. 107.

Bonorum Eccleſiæ locatio euidenter vtilis ſuſtinetur abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 36. fol. 110.
Contrarium tenendum ibi. nu. 37.
Decl. primã procedere ſi Eccleſia velit ſtare contractui ibi. nu. 38.
Et debet hoc caſu impetrari beneplacitum cap. 14. §. 6 nu. 39. fol. 110.

Bona communia Eccleſiæ, & laici, poſſunt locari ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 40. fol. 110.

Hoſpitalium bona, ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici, locantur ad longum tempus ſinè beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 25. fol. 109.

Mons erectus pro maritandis puellis poteſt locare bona abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 34. fol. 110.
Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico ibi. nu. 35.

Eccleſiarum bona locari poſſunt ſine beneplacito in caſibus a iure permiſſis cap. 14. §. 3. nu. 1. fol. 95.

Eccleſiarum bona exigua, locantur ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 3. fol. 95.
Ampl. etiã ſtante iuramento de non alienando res Eccleſiæ cap. 14. §. 3. nu. 4. fol. 95.

Eccleſiarum terræ ad culturam redactæ poſſunt locari in perpetuum abſque beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 12. fol. 96.

Eccleſiarum bona inculta poſſunt locari ſine beneplacito ad longum tempus, tam antequam meliorentur, quam poſt cap. 14. §. 3. nu. 15. fol. 96.
Et poſt meliorationem debent melioranti relocari etiam ſi alius tunc plus offerat ibi. num. 16.

Eccleſiæ dumus ruinoſa poteſt locari ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 20. fol. 97.

Bonorum Eccleſiæ locatio, vt ſuſtineatur ex diſpoſitione cap. ad aures de reb. Eccl. alien.

Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectus conſenſus Capituli cap. 14. §. 10. nu. 35. fol. 133.
Vid. in ver. *CONSENSVS*.
Beneplacitum Apoſtolicum reſtringitur ad limites contractus cap. 14. §. 10. n. 43. fol. 133.
Et vbi ſe referr ad inſtrumentum, nihil operatur, inſtrumento non exhibito, ibi. nu. 44.
Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum, ſed non ampliat conceſſionem cap. 53. nu. 34. fol. 526.

3 BENEPLACITVM APOSTOLICVM ceſſante Conſtitutione Vrbani Octaui præſumitur per lapſum triginta annorum c. 14. §. 11. n. 10. f. 135.
Decl. in dicto tempore non computandum tempus litis cap. 14. §. 11. nu. 11. fol. 135.
Beneplacitum, vt præſumatur non ſolum requiritur tempus, ſed etiam obſeruantia contractus, quæ plene probanda eſt cap. 14. §. 11. nu. 14. fol. 135.
Obſeruantiam ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales cap. 14. §. 11. nu. 15. fol. 135.
Decl. non ſufficere proteſtationes clam. deſtinas ibi. nu. 16.
Obſeruantia ſi adſit aliquod pactum valens annullare contractum probanda eſt in ſpecie illius pacti cap. 14. §. 11. nu. 18. fol. 135.
Beneplacitum ſtante lapſu temporis, & obſeruantia præſumitur, ſiue ſit enunciatum in inſtrumento, ſiue non c. 14. §. 11. n. 19. f. 135.
Et præſumitur etiamſi in inſtrumento ſit reſeruatum cap. 14. §. 11. nu. 20. fol. 135.
Beneplacitum, quando intrat eius præſumtio, præſumitur tale, quale neceſſe eſt, vt valeat cap. 14. §. 11. nu. 21. fol. 136.
Et præſumitur etiam vtilitas, & alia neceſſaria ad validitatem c. 14. §. 11. n. 21. fol. 136.
Beneplaciti præſumptio non procedit, vbi apparet beneplacitum inualidum cap 14. §. 11. nu. 23. fol. 136.
Beneplacitum Papæ non præſumitur ſi appareat adhibitum beneplacitum alterius inferioris cap. 14. §. 11. nu. 24. fol. 136.
Decl. procedere ſi dictum beneplacitum inferioris, vel inualidum appareat ex facie inſtrumenti, vel producatur ab eo qui alienationem tuetur, ſecus ſi ab impugnante cap. 14. §. 11. nu. 25. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ceſſat in pluribus caſibus relatiuè cap. 14. §. 11. nu. 26. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ſublata fuit per Conſtitutionem Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ cap. 14. §. 11. nu. 1. fol. 134.
Non tamen tollit d. Conſtitutio immemorabilem, nec centenariam cap. 14. §. 11 nu. 2. fol. 134.
Centenaria præſeruata per dictam Conſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur cap. 14. §. 11. nu. 3. fol. 134.
Factum cæptum ante Conſtitutionem, & expectaua complementum poſtea, in ea comprehenditur cap. 14. §. 11. nu. 4. fol. 134.
Decretum irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones cap. 14. §. 11. nu. 6. fol. 134.
Centenaria præſcriptio dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres aut etiam quatuor anni cap. 14. §. 11. nu. 7. fol. 135.
Conſtitutio Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ, non procedit quando vna Eccleſia locat alteri cap. 14. §. 11. nu. 8. fol. 135.
Prædicta Conſtitutio non habet locum in Regno Poloniæ cap 14. §. 11. nu. 9. fol. 135.
Tempus vitæ Prælati, qui alienauit rem Eccleſiæ non eſt computandum in præſcriptione aduerſus eam c. 14. §. 11. n. 12. fol. 135.
Secus autem in tempore ad inducendam præſumptionem beneplaciti ibi. nu. 13.
Lis cæpta, & non proſecuta, ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiciali, impedit præſumptionem beneplaciti cap. 14. §. 11. nu. 17. fol. 135.

4 ALIENATIONEM BONORVM Eccleſiæ autorizare eſt de reſeruatis Papæ 14. §. 9. n. 54. fol 128.
Bona Eccleſiæ alienans tenetur impetrare Beneplacitum alias peccat cap. 14. §. 7. nu. 61. fol. 117.
Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione rei ſolitæ locari cap. 14. §. 4. nu. 1. fol. 100.
Solita locari dicitur res cum adeſt vna locatio cum beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum c. 14. §. 4. n. 5. fol. 100.
Beneplacitum ad effectum prædictum debet eſſe expreſſum, & præſumptum non ſufficit d. §. 4. nu. 6.
Amplia vt non ſufficiat vnam locationem eſſe confirmatam per ſententiam d. §. 4. nu. 7. fol. 100.
Et non ſufficit vna locatio cum Beneplacito niſi durauerit per 40. annos d. §. 4. num. 8. fol. 100.
Duæ locationes ad prædictum effectum debent eſſe diſtinctæ. & de ſe ſtantes, nec ſufficit ſi vna ſit confirmatoria, vel reuocatoria alterius cap. 14. §. 4. nu. 9. fol. 101.
Obſer-

Obſeruantia, & ſolitum, ad hoc vt non requiratur beneplacitum debet probari in ſpecie pacti controuerſi cap. 14. §.4.n.10.fol. 101.

Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur cap. 14. §. 4. nu. 11. fol. 101.

Locatio, vt ſuſtineatur ex ſolito, debet eſſe conformis ſolito cap. 14. §. 4. n. 12.fol.101.

Et ſi non ſit conformis ſolito, corruit in totum ibi. nu. 13.

Decl. procedere ſi alteretur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ſi ad fauorem cap. 14. §. 4. nu. 14. fol. 101.

Decl. 2. procedere ſi alteretur circa ſubſtantialia contractus, ſecus ſi circa accidentalia ibi. nu. 15.

Et quod ſi alteretur circa qualitatem ſubſtineatur locatio cap. 14. §. 4. nu. 16. fol. 101.

Et quod ſi facta vno, poſtea fiat duobus adhuc ſuſtinetur ibi.nu. 17.

Decl. procedere ſi duobus ſimul, ſecus ſi duobus, vel alijs pluribus perſonis ſucceſſiuè ibi. nu. 18.

Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ, ſi prius conceſſio facta perſonæ, poſtea fiat Communitati cap. 14. §. 4. nu. 19. fol. 102.

Item ſi fiat potentiori, & alijs modis, vt ibi nu. 20. & 21.

Solitum non ſufficit ad ſuſtinendam locationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito factam niſi concurrat euidens vtilitas de tempore nouæ locationis cap. 14. §. 4. nu. 22. fol. 102.

Vtilitas Eccleſiæ, vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita, probari debet à conductore cap. 14. §. 4. nu. 23. fol. 102.

Vid. in ver. *VTILITAS*.

Locatio rei Eccleſiæ, vt ſuſtineatur tanquam ſolita, requiritur rem eſſe in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis præcedentis cap. 14. §. 4. nu. 31. fol. 103.

Item requiritur, vt ſit facta antèquam res incorporata fuerit Menſę Eccleſiæ ibi n. 32.

Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prælati cap. 14. §. 4. nu. 33. fol. 103.

Et vid. in ver. *INCORPORATIO*.

Vtilis dominij reſeruatio in locatione ad longum tempus eſt cautela, vt valeat locatio ſine beneplacito cap. 14. §. 5. num. 9. fol. 106.

Decl. procedere in locatione commoditatis percipiendi fructus tantum ibi. nu. 10.

Eccleſiæ bona fructus reddentia ſingulo biennio, poſſunt locari ad ſexennium, & reddentia fructus ſingulo triennio, poſſunt locari ad nouennium cap. 14. §. 6. nu. 1. fol. 107.

Romæ caſalia locantur ad nouennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 3. fol. 107.

Decl. vt hoc procedat in eis, quæ fructus integros non reddunt niſi in triennio ibi. num. 3.

Bona Eccleſiæ fructus reddentia bis in anno an poſſint locari ad triennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 4. fol. 107.

Locatis ad nouennium pluribus rebus quarum aliquæ reddunt fructus quolibet triennio aliquæ quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum cap. 14. §. 6. nu. 8. fol. 107.

Decl. procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione reddentium fructum quolibet triennio cap. 14. §. 6. nu. 9. fol. 107.

Bonorum Eccleſiæ locatio euidenter vtilis ſuſtinetur abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 36. fol. 110.

Contrarium tenendum ibi. nu. 37.

Decl. primã procedere ſi Eccleſia velit ſtare contractui ibi. nu. 38.

Et debet hoc caſu impetrari beneplacitum cap. 14. §. 6. nu. 39. fol. 110.

Bona communia Eccleſiæ, & laici, poſſunt locari ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 40. fol. 110.

Hoſpitalium bona, ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici, locantur ad longum tempus ſinè beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 25. fol. 109.

Mons erectus pro maritandis puellis poteſt locare bona abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 34. fol. 110.

Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico ibi. nu. 35.

Eccleſiarum bona locari poſſunt ſine beneplacito in caſibus a iure permiſſis cap. 14. §. 3. nu. 1. fol. 95.

Eccleſiarum bona exigua, locantur ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 3. fol. 95.

Ampl. etiã ſtante iuramento de non alienando res Eccleſiæ cap. 14. §. 3. nu. 4. fol. 95.

Eccleſiarum terræ ad culturam redactæ poſſunt locari in perpetuum abſque beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 12. fol. 96.

Eccleſiarum bona inculta poſſunt locari ſine beneplacito ad longum tempus, tam antequam meliorentur, quam poſt cap. 14. §. 3. nu. 15. fol. 96.

Et poſt meliorationem debent melioranti relocari etiam ſi alius tunc plus offerat ibi. num. 16.

Eccleſiæ domus ruinoſa poteſt locari ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 20. fol. 97.

Bonorum Eccleſiæ locatio, vt ſuſtineatur ex diſpoſitione cap. ad aures de reb. Eccl. alie-

Digitized by Google

Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defe-
ctus conſenſus Capituli cap. 14. §. 10. nu. 35. fol. 133.
Vid. in ver. *CONSENSVS*.
Beneplacitum Apoſtolicum reſtringitur ad limites contractus cap. 14. §. 10. n. 43. fol. 133.
Et vbi ſe refert ad inſtrumentum, nihil operatur, inſtrumento non exhibito, ibi. nu. 44.
Beneplacitum Apoſtolicum ſopplet defectum, ſed non ampliat conceſſionem cap. 53. nu. 34, fol. 526.

3 BENEPLACITVM APOSTOLICVM ceſſante Conſtitutione Vrbani Octaui præſumitur per lapſum triginta annorum c. 14, §. 11. n. 10. f. 135.
Decl. in dicto tempore non computandum tempus litis cap. 14. §. 11, nu. 11. fol. 135.
Beneplacitum, vt præſumatur non ſolum requiritur tempus, ſed etiam obſeruantia contractus, quæ plene probanda eſt cap, 14. §. 11. nu. 14. fol. 135.
Obſeruantiam ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales cap. 14. §. 11. nu. 15. fol. 135.
Decl. non ſufficere proteſtationes clam. deſtinas ibi. nu. 16.
Obſeruantia ſi adſit aliquod pactum valens annullare contractum probanda eſt in ſpecie illius pacti cap. 14. §. 11. nu. 18. fol. 135.
Beneplacitem ſtante lapſu temporis, & obſeruantia præſumitur, ſiue ſit enunciatum in inſtrumento, ſiue non c. 14. §. 11. n. 19. f. 135.
Et præſumitur etiamſi in inſtrumento ſit reſeruatum cap. 14. §. 11. nu. 20. fol. 135.
Beneplacitum, quando intrat eius præſumtio, præſumitur tale, quale neceſſe eſt, vt valeat cap. 14. §. 11. nu. 21. fol. 136.
Et præſumitur etiam vtilitas, & alia neceſſaria ad validitatem c. 14. §. 11, n. 22. fol. 136.
Beneplaciti præſumptio non procedit, vbi apparet beneplacitum inualidum cap 14. §. 11. nu. 23. fol. 136.
Beneplacitum Papæ non præſumitur ſi appareat adhibitum beneplacitum alterius inferioris cap. 14. §. 11. nu. 24. fol. 136.
Decl. procedere ſi dictum beneplacitum inferioris, vel inoalidom appareat ex facie inſtrumenti, vel producatur ab eo qui alienationem tuetur, ſecus ſi ab impugnante cap. 14. §. 11. nu. 25. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ceſſat in pluribus caſibus relatiuè cap. 14. §. 11. nu. 26. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ſublata fuit per Conſtitutionem Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ cap. 14. §. 11. nu. 1. fol. 134.
Non tamen tollit d. Conſtitutio immemorabilem, nec centenariam cap. 14. §. 11 nu. 2. fol. 134.
Centenaria præſeruata per dictam Conſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur cap. 14. §. 11. nu. 3. fol. 134.
Factum cæptum ante Conſtitutionem, & expectans complementum poſtea, in ea comprehenditur cap. 14. §. 11. nu. 4. fol. 134.
Decretum irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones cap. 14. §. 11. nu. 6. fol. 134.
Centenaria præſcriptio dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres aut etiam quatuor anni cap. 14. §. 11. nu. 7. fol. 135.
Conſtitutio Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ, non procedit quando vna Eccleſia locat alteri cap. 14. §. 11. nu. 8. fol. 135.
Prædicta Conſtitutio non habet locum in Regno Poloniæ cap 14. §. 11. nu. 9. fol. 135.
Tempus vitæ Prælati, qui alienauit rem Eccleſiæ non eſt computandum in præſcriptione aduerſus eam c. 14. §. 11. n. 12. fol. 135.
Secus autem in tempore ad inducendam præſumptionem beneplaciti ibi. nu. 13.
Lis cæpta, & non proſecuta, ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiali, impedit præſumptionem beneplaciti cap. 14. §. 11. nu. 17. fol. 135.

4 ALIENATIONEM BONORVM Eccleſiæ autorizare eſt de reſeruatis Papæ 14. §. 9. n. 54. fol 128.
Bona Eccleſiæ alienans tenetur impetrare Beneplacitum alias peccat cap. 14. §. 7. nu. 61. fol. 117.
Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione rei ſolitæ locari cap. 14. §. 4. nu. 1. fol. 100.
Solita locari dicitur res cum adeſt vna locatio cum beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum c. 14. §. 4. n. 5. fol. 100.
Beneplacitum ad effectum prædictum debet eſſe expreſſum, & præſumptum non ſufficit d. §. 4. nu. 6.
Amplia vt non ſufficiat vnam locationem eſſe confirmatam per ſententiam d. §. 4. nu. 7. fol. 100.
Et non ſufficit vna locatio cum Beneplacito niſi durauerit per 40. annos d. §. 4. num. 8. fol. 100.
Duæ locationes ad prædictum effectum debent eſſe diſtinctæ. & de ſe ſtantes, nec ſufficit ſi vna ſit confirmatoria, vel reuocatoria alterius cap. 14. §. 4. nu. 9. fol. 101.

Obſer-

Obſeruantia, & ſolitum, ad hoc vt non requiratur beneplacitum debet probari in ſpecie pacti controuerſi cap. 14. §. 4. n. 10. fol. 101.

Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur cap. 14. §. 4. nu. 11. fol. 101.

Locatio, vt ſuſtineatur ex ſolito, debet eſſe conformis ſolito cap. 14. §. 4. n. 12. fol. 101.

Et ſi non ſit conformis ſolito, corruit in totum ibi. nu. 13.

Decl. procedere ſi alteretur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ſi ad fauorem cap. 14. §. 4. nu. 14. fol. 101.

Decl. 2. procedere ſi alteretur circa ſubſtantialia contractus, ſecus ſi circa accidentalia ibi. nu. 15.

Et quod ſi alteretur circa qualitatem ſubſtineatur locatio cap. 14. §. 4. nu. 16. fol. 101.

Et quod ſi facta vno, poſtea fiat duobus adhuc ſuſtinetur ibi. nu. 17.

Decl. procedere ſi duobus ſimul, ſecus ſi duobus, vel alijs pluribus perſonis ſucceſſiuè ibi. nu. 18.

Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ, ſi prius conceſſio facta perſonæ, poſtea fiat Communitati cap. 14. §. 4. nu. 19. fol. 102.

Item ſi fiat potentiori, & alijs modis, vt ibi nu. 20. & 21.

Solitum non ſufficit ad ſuſtinendam locationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito factam niſi concurrat euidens vtilitas de tempore nouæ locationis cap. 14. §. 4. nu. 22. fol. 102.

Vtilitas Eccleſiæ, vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita, probari debet à conductore cap. 14. §. 4. nu. 23. fol. 102.

Vid. in ver. *VTILITAS*.

Locatio rei Eccleſiæ, vt ſuſtineatur tanquam ſolita, requiritur rem eſſe in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis præcedentis cap. 14. §. 4. nu. 31. fol. 103.

Item requiritur, vt ſit facta antequam res incorporata fuerit Menſæ Eccleſiæ ibi n. 32.

Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prælati cap. 14. §. 4. nu. 33. fol. 103.

Et vid. in ver. *INCORPORATIO*.

Vtilis dominij reſeruatio in locatione ad longum tempus eſt cautela, vt valeat locatio ſine beneplacito cap. 14. §. 5. num. 9. fol. 106.

Decl. procedere in locatione commoditatis percipiendi fructus tantum ibi. nu. 10.

Eccleſiæ bona fructus reddentia ſingulo biennio, poſſunt locari ad ſexennium, & reddentia fructus ſingulo triennio, poſſunt locari ad nouennium cap. 14. §. 6. nu. 1. fol. 107.

Romæ caſalia locantur ad nouennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 3. fol. 107.

Decl. vt hoc procedat in eis, quæ fructus integros non reddunt niſi in triennio ibi. num. 3.

Bona Eccleſiæ fructus reddentia bis in anno an poſſint locari ad triennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 4. fol. 107.

Locatis ad nouennium pluribus rebus quarum aliquæ reddunt fructus quolibet triennio aliquæ quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum cap. 14. §. 6. nu. 8. fol. 107.

Decl. procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione reddentium fructum quolibet triennio cap. 14. §. 6. nu. 9. fol. 107.

Bonorum Eccleſiæ locatio euidenter vtilis ſuſtinetur abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 36. fol. 110.

Contrarium tenendum ibi. nu. 37.

Decl. primò procedere ſi Eccleſia velit ſtare contractui ibi. nu. 38.

Et debet hoc caſu impetrari beneplacitum cap. 14. §. 6. nu. 39. fol. 110.

Bona communia Eccleſiæ, & laici, poſſunt locari ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 40. fol. 110.

Hoſpitalium bona, ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici, locantur ad longum tempus ſinè beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 25. fol. 109.

Mons erectus pro maritandis puellis poteſt locare bona abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 34. fol. 110.

Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico ibi. nu. 35.

Eccleſiarum bona locari poſſunt ſine beneplacito in caſibus a iure permiſſis cap. 14. §. 3. nu. 1. fol. 95.

Eccleſiarum bona exigua, locantur ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 3. fol. 95.

Ampl. etiã ſtante iuramento de non alienando res Eccleſiæ cap. 14. §. 3. nu. 4. fol. 95.

Eccleſiarum terræ ad culturam redactæ poſſunt locari in perpetuum abſque beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 12. fol. 96.

Eccleſiarum bona inculta poſſunt locari ſine beneplacito ad longum tempus, tam antequam meliorentur, quam poſt cap. 14. §. 3. nu. 15. fol. 96.

Et poſt meliorationem debent melioranti relocari etiam ſi alius tunc plus offerat ibi. num. 16.

Eccleſiæ dumus ruinoſa poteſt locari ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 20. fol. 97.

Bonorum Eccleſiæ locatio, vt ſuſtineatur ex diſpoſitione cap. ad aures de reb. Eccl. alienan.

tur à pœnis extrau. ambitioſæ, & à peccato cap. 14. §.8.num. 9. fol. 122.
Lim. ſi iuraſſet non alienare, quia peccat, & fit periurus cap. 14. §. 8.nu.10. fol. 122.
Alienans bona Eccleſiæ incurrit pœnas etiamſi fecerit alienationem cum clauſula, *Saluo, & reſeruato beneplacito Apoſtolico* cap. 14. §. 8.num. 14. fol. 122.
In alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſſit licentia Epiſcopi cap. 14. §.3. n.10. fol. 96.
Alienatio rei ad longum tempus conductæ eſt nulla c.3.nu.51. fol. 17.
Alienationis nomine venit omnis actus per quem transfertur dominium c.4.n.5.fol.19.
Alienationis nomine proprie,& ſtricte ſumpto, locatio non venit c.4.n.6.fol. 19.
Alienationis nomine proprie venit ea, per quã dominium transfertur cap.4.n.8.fol.19.
Alienationis nomine, non venit locatio cum pacto, vt dominium non transferatur cap. 4. num.9. fol. 19.
Neque locatio commoditatis percipiendi fructus cap.4.n. 10. fol. 19.
Decl. procedere ſi nulla adſit prohibitio alienationis cap. 4.n. 11.fol.19.
Locatio ad longum tempus eſt alienatio ca. 4. num. 3. fol. 19.
Locatio ad breue tempus non eſt alienatio c.4.n.1.fol.19.
Locatio ad longum tempus facta colono partiario eſt alienatio c.4.n.14. fol.20.
Locatio vltra decennium cum pacto, quod tot ſint locationes quot anni, eſt alienatio c.4.n.17.fol.20.
Locatio ad quinquennium cum pacto renouandi, eſt alienatio ibi. num. 18.
Decl. procedere quatenus adſit aliqua prohibitio alienationis ibi. num. 19.
Alienationis prohibitio non comprehendit locationem ad longum tempus ſi materia ſit ſtricte intelligenda cap. 6. n.8.fol. 26.
Alienationis prohibitio comprehendit locationem ad modicum tempus ſi militat in ea ratio prohibitionis cap. 6.n.12.fol.27.
Alienationem bonorum Eccleſiæ auctorizare, eſt de ſpecialiter reſeruatis Papæ cap. 14. §. 9.n.54. fol. 128.
Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit copulatiue ſolemnitates, & cauſam cap. 14. §. 10. num. 1. fol. 129.
Alienare prohibiti, ſunt prohibiti locare ad longum tempus c.6.n.6.fol. 26.
Alienata re locata cui debeantur penſiones vid. in ver. *MERCES* num. 7.

ALIMENTA.

Alimenta detrahens necare videtur cap. 12. num. 76. fol. 77.
Alimentandus non tenetur præſtare operas, niſi condecentes cap.35.nu.171. fol.382.
Alimenta recipiens ſi ſeruitia præſtet facienda compenſatio arbitrio Iudicis cap. 35. num. 156. fol. 381.
Et compenſari in totum ibi. n. 159.
Contr. quod compenſetur pro rata æquiualente ibi.n.160.
Lim. ſi ſint ſeruitia leuia, & quæ talia dicantur cap.35.n.157. fol.381.
Contr. ſeruatur in praxi ibi. num. 158.
Concorda vt prima procedat ſi adſit parua diſparitas valoris, ſecũda ſi magna ib.n.161.
Et quando adſit parua, vel magna diſparitas ſtatur arbitrio Iudicis c.35.n.162. f.381.
Alimentandus tenetur operas ſuas præſtare alimentanti cap. 35. nu. 163. fol. 382.
Decl. procedere in alimentando ex diſpoſitione iuris, non in alimentando ex diſpoſitione teſtatoris ibi. n.164.
Lim. declarationem ſi teſtator reliquiſſet alimenta domi c.35.n.165. fol.382.
Famulus cui relicta ſunt alimenta, vt ſtet cum hærede, tenetur ſeruire hæredi, ac ſeruiebat teſtatori cap.35.n.166. fol. 382.
Alendus domi, ſi aliqua de cauſa petat alimenta extra domum, in eorum taxationem deduci debet valor operarum, quas præſtare debet, ibi. num. 167.
Et habetur ratio operarum etiam in impuberibus poſt ſeptemnium ibi.n.178.
Secus autem in infantibus, & valde ſenibus cap. 35.num. 169.fol. 382.
Et idem eſt hodie in nobilibus ibi. nu. 170.

ALIVD.

Alivd pro alio inuito creditore ſolui non poteſt c. 28. num. 6. fol. 193.

ALTARE.

Altare vnum non eſt diſcooperiendum, vt cooperiatur aliud cap.34.§.3.n.37.fol.346.

ALLVVIO.

Alluvio rei locatæ prodeſt domino, quo ad dominium, & conductori, quo ad fructus cap.51.n.20.fol 511.
Aucto fundo locato per alluuionem, non eſt augenda merces cap.51.n.19. fol.511.
Decl. non augeri penſionem aucto fundo locato per alluuionem in locatione ad longum tempus, & in emphyteuſi cap. 51. nu. 22. fol. 512.
Decl. 2. non augeri penſionem in prædijs priuatorum, ſecus in publicis ibi. n. 23.
Alluuionis augumentum fit adeo paulatim, & latens, vt diſcerni nequit c.51.n.21.fol.512.

AMBIGVVM vid. *DVBIVM.*

AMICITIA, AMICVS.

Amicvs præſtans operas, vel vſum rei amico, non petit mercedem cap.35.n.118.fol.379.

Inter

Digitized by Google

Inter amicos omnia ſunt communia, etiam coniuges, & quomodo hoc intelligatur cap. 35.n.119.fol.379.
Ampl. etiam in filio amici ibi,num.120,
Decl. procedere, ſi propter amicitiam cum patre, gerat quis negotia filij, ſecus ſi gerat negotium ipſius patris, quod alio reſpectu ſit etiam filij ibi, num. 121.
Decl.2. non ſufficere ſolam amicitiam, ad arguendum, quod quis noluerit mercedem ibi. num. 123.
Et requiri, quod ſimul concurrant amicitia, cauſa pietatis, & modica impenſa cap. 35. num.123.fol,379,
Vel amicitia, quæ inducat affectum paternum, & cauſa pietatis ibi. num. 124.
Amicitia, vt cenſeatur remiſſa merces propter eam, debet eſſe ſingularis cap, 35, nu, 125, fol. 379,
Et debet agi de ſumma modica ibi. n.126.

ANIMAL.

Animalia locari poſſunt cap.11.n.4. fol. 60.
Animalia quot modis locentur cap. 12. num, 1. fol, 68.
Animalia ſi dentur ad cuſtodiam, non eſt ea locare, ſed paſtores conducere cap. 12. nu. 2. fol. 68,
Animalium locatio alteratur per pacta cap.12, num, 3. fol, 68,
Animalium æſtimatio facit tranſire eorum periculum in conductore cap. 12, n.11. fol.69,
Vid. in ver. *PERICVLVM*,
Animali locato mortuo, eſt in arbitrio domini recipere corium, & carnes in computum pretii ſibi reſtituendi cap. 12. n.96. fol. 80.
Locatio animalium ad vecturam eſt vera, & propria locatio cap. 12.n.60,fol.74.
Animalia, quæ dicantur paſci gregatim c. 12, num,115. fol,82.
Animalia locata,ſi ſint inæſtimata,cenſetur cõmunicatum eorum dominium cap.12. num, 34, fol.71,
Animalia locari poſſunt pro certa quantitate fructuum cap, 12.n.21.fol.70,
Boum locatio quomodo fiat cap.12.n.5.fol.67,
Fructus Pecudum maximus cap. 19. num. 43, fol.182,
Furtum animalium imputatur culpæ paſtoris, & quando ſecus cap. 12. num, 105, 106. & 107.fol,80.
Identitas animalium probatur per ſignum vulgo *merco* cap.12.n.69,fol.76.
Mors animalis quomodo probetur cap. 12. nu. 114. fol. 82.
Mors animalis locati ſi naturalis cedit damno domini, ſi culpoſa damno conductoris cap. 12.n 19.fol.70.
Mors animalis conducti ad vecturam probatur per teſtes examinatos ſine citatione cap.12, num. 64. fol,75.
Mors equi cõducti ad vecturam probatur ſimplici fide cap, 12,n.65. fol.75.
Conductor animalis debet probare eius mortem, ad ſe liberandum ab obligatione illud reſtituendi cap.12,nu,63. fol.75.
Pactum, quod animalia deteriorata cedat dãno conductoris, intelligitur de deterioratis culpa illius, non caſu fortuito cap. 12.num, 8. fol. 69,
Pactum, quod beſtiæ reſtituantur in fine locationis, intelligitur quatenus extent cap.12, num.9,fol,69,
Pactum, quod periculum ſit conductoris, reſtringitur ad periculum præter naturam cõtingens cap.12,n.10.fol.69.
Vid, in ver. *PACTVM*.
Periculum animalis locati ad vecturam ceſſante culpa conductoris ſpectat ad dominum cap.12,n.61,fol.75.
Vid. in ver. *PERICVLVM*,
Paſtor conductus ad cuſtodiendum tenetur de periculo animalium culpa ſua interueniente cap.12,n 97. fol.80.
Alia vid. in ver. *PASTOR*,
Dantur ad ſoccitam vid. in ver. *SOCCITA*, vbi omnia de ea.
Vide etiam in ver. *EQVVS*, & in ver. *VECTVRINVS*,

APERIENS.

Aperiens domum vbi ſunt mobilia alterius, debet ea facere deſcribere per publicum Notarium, alias datur aduerſus eum iuramentum in litem cap. 55.nu.40. fol. 548.

APPALTATOR.

Appaltator quis dicatur cap.1. n.28. fol.4.

APPELLATIO.

Appellatio non datur in cauſis mercedis operarum cap. 39.nu.31. fol.408.
Nec in cauſis alimentorum ibi. nu, 32.
Signatura in cauſis mercedis, ſeu ſalarij ſolet præſeruare executionem pro rata trium annorum, & in reliquis committere cum clauſula *ſi quid exequendum* c.39.n.35.f.408,
Appellatio ſuſpenſiua datur in actione locati vbi merces non eſt conſtituta in certa ſumma cap.39.n.42.fol.409,
Decl. procedere ſi Iudex taxatus eſt, ſecus ſi conſtet de quantitate ex conſuetudine ibi, num. 43.
Appellatio vbi intrat, taxatio Iudicis datur, etiamſi alias non daretur cap. 39. num. 44, fol. 409.
Signatura in cauſis mercedis diuerſimode reſcribit iuxta diuerſitatem factorum cap. 39, num.45. fol. 409.
Conductori datur appellatio ſi habuit ſententiam

etiam fauorabilem, à qua appellauit locator cap. 39. nu. 46. fol. 409.
Appellari si permiſſum eſt vni parti debet permitti, & alteri cap. 39. nu. 47. fol. 409.
Lim. ſtante ſtatuto appellationem prohibente ibi. num. 48.
Appellatio ſi ſit prohibita intelligitur quatenus ſententia ſit valida, & iuſtà cap. 39. nu. 49 fol. 409.
Decl. procedere ſi nullitas ſit clara, & iniuſtitia notoria ibi. num. 50.
Appellatio regulariter non datur à mandato de exhibendo cap. vlt. n. 144.
Lim. ſi ſimul condemnetur ad rem reſtituendam ibi. num. 145.
Conductor condemnatus rem dimittere non appellat ſecundum magis communem cap. vlt. num. 146.
A mandato de manutenendo non datur appellatio cap. vlt. n. 147.
A mandato de euacuando, ſeu exfractando non datur appellatio cap. vlt. n. 148.
Decl. primo non procedere ſi lis ſit inter duos conductores cap. vlt. n. 152.
Decl. 2. non procedere vbi non actum eſt remedio poſſeſſorio, ſed intentata actio realis cap. vlt. num. 153.
Decl. 3. non procedere ſi admiſſa fuerit quæſtio dominij ibi. num. 154.
Item ſi d. quæſtio fuiſſet admittenda, & fuerit reiecta ibi. num. 155.
Decl. 4. non procedere ſi liquido non conſtet de locatione, vel de eius fine ibi. n. 156.
In iudicijs momentaneæ poſſeſſionis non datur appellatio cap. vlt nu. 149.

ARBITRIVM IVDICIS.

Arbitrivm Ivdicis non debet eſſe effrenatum, ſed regulandum à iure, vel ratione aliqua cap. 54. num. 24. fol. 546.

ARBORES.

Arbores variantur cap. 19. n. 158. fol. 190.

ARGVMENTVM.

Argvmentvm à contrario ſenſu, locum habet in contractibus c. 23. n. 144. fol. 138.
Argumentum à contrario ſenſu reſtringendum eſt ad limites ſenſus directi cap. 2 t. num. 14. fol. 207.
Argumentum à venditione ad locationem valet cap. 2. num. 55. fol. 9.
Argumentum à cõmuniter accidentibus tranſfert onus probandi in aduerſarium cap. 52. num. 23. fol. 515.
Argumentum à contrario ſenſu valet in legibus c. 55. num. 2. fol. 545.

ARTIFEX.

Artifex ſuſcipiens in ſe periculum gemmæ inſculpendæ tenetur etiamſi periculum potius veniat vitio materiæ, quam eius culpa cap. 26. num. 53. fol. 303.
Artifex ſi ponat rem non erit locatio, ſed venditio cap. 2. num. 40. fol. 9.
Decl. procedere ſi materia, quam ponit ſtet principaliter non autem ſi acceſſorie cap. 2. num. 41. fol. 9.
Et ſi dubium an ſtet principaliter attenditur, an quantitas pretij conueniat valori c. 2. n. 42. fol. 9.
Artifices ſi plures ſimul opus fecerunt, tenentur æqualiter de vitio cap. 31. n. 29. fol. 314.
Artifices, & fabri habent hypothecam cum prælatione in rebus per eos factis, vel reparatis cap. 41. num. 17. fol. 430.

ARTIVM.

Artivm liberalivm operę conſiſtunt in probitate virtutis non in ſolo labore cap. 50. num. 19. fol. 502.

ASINO.

Asino locato non venit vmbra ipſius cap. 23. num. 87. fol. 233.

ASSASSINIVM.

Assassinivm locati non poteſt cap. 15. num. 66. fol. 146.

ASSESSOR.

Assessor non locat operas ſuas Iudici cap. 15. n. 74. fol. 146.
Decl. in locatione proprie, ſed improprie quandoq; locare dicitur c. 15. n. 76. fol. 147.
Comites legati intelliguntur eius aſſeſſores c. 50. n. 59. fol. 507.
Culpa qua remouetur legatus ante tempus aſcribitur etiam eius aſſeſſoribus cap. 50. nu. 60. fol. 505.
Aſſeſſor præſumitur in culpa erroris à Iudice commiſſi cap. 50. n. 61. fol. 505.

ASSOCIATIO.

Associatio competit habenti facultatem capiendi propria auctoritate cap 40. num. 51. fol. 417.
Aſſociatio petita à locatore ad bona inuecta, & illata, an concedi debeat ſine partis citatione, ſunt hinc inde opiniones cap. 40. num. 52. fol. 417.
Affirmatiua non poteſt admitti, ſi petatur non ſolum aſſociatio, ſed etiam licentia ingrediendi ibi. num. 53.
Nec vbicumq; non petitur aſſociatio ex mera vrbanitate c. 40. nu. 54. fol. 417.
Nec ſi non liqueat conductorē carere prorſus omni defenſione ibi. n. 55.
Nec vbi locator omiſſa via extraiudiciali, elegerit iudiciariam ibi. nu. 56.

ATTENTATA.

Attentata non committuntur quando cauſa pendens coram Iudice inhibente, eſt diuerſa ab ea, quæ pendet coram Iudice inhibito cap. 25. nu. 72.

ATTE-

ATTESTATIONES.
Atteſtationes extraiudiciales non probant nō vſum conſtitutionis cap.14.§.1.n.19.fol.91.
AVGVMENTVM.
Avgetvr merces, & quando vid.in ver. *MERCES* num. 4.
AVVIAMENTVM.
Avviamentvm Apothecæ recipit æſtimationem cap. 29.num.90.
B
BENEFICIVM.
Beneficivm, ſeu præbenda duobus auctoritate Apoſtolica collata vterque medietatem fructuū percipiet c.50.n. 94.fol.508.
Regreſſum habens in aliquo caſu ad beneficiū cuius bona alienantur citandus eſt in executione beneplaciti ſuper alienatione bonorū illius cap.14. §. 9. num. 29. fol. 126.
BENEFICIATI.
Beneficiati Eccleſiæ, in qua adſit Capitulum non ſunt citandi in alienatione bonorum c. 14. §.9. num.39. fol.127.
Decl. non procedere ſi adſit ſtatutum contrarium, prout adeſt in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe cap.14. §.9.num.40. fol. 127.
BENEPLACITVM APOSTOLICVM.
Generalia, & quomodo concedatur, ac omnia circa eius validitatem num. 1.
Executioni quomodo demandetur vid. in ver. EXECVTOR,
Intelligitur, & operatur num. 2.
Præſumitur num. 3.
Requiritur vel non num. 4.

1 RERVM ECCLESIAE alienatio, qua ratione ſit prohibita abſque beneplacito cap. 14. in princ.n. 6. fol.87.
Conſuetum induci non poteſt, vt alienentur abſque beneplacito cap.14. §. 1.n.6.fol. 84.
Beneplacitum Apoſtolicum pro alienatione bonorum Eccleſiæ paſſim conceditur,& tam per literas ſub plumbo, quam per breue cap. 14.§.9.n.1.fol.124.
Beneplacitum Apoſtolicum vbi adeſt euidens vtilitas, ſuſtinetur nulla habita ratione aliarum ſubreptionum, & obreptionum cap.14. §.9.n.45. fol. 127.
Decl.procedere ſi ſubreptio, vel obreptio non ſit neque in narratiua vtilitatis, neque circa eam ibi. num.46.
Eccleſiæ vtilitas ſtante clauſula *ſi in euidentem*, debet eſſe euidens reſpectu probationum, vt ſint dilucidæ, & plenæ cap.14.§. 9. num 42. fol. 127.
Et debet eſſe euidens reſpectu eſſentiæ ipſius vt non ſit modica ibid. num. 43.
Eccleſiæ vtilitas ſtante clauſula *ſi in euidentem* non ſufficit abſque qualitate excedentiæ cap. 14. §. 9. num. 44. fol. 127.
Paulus ſecundus vltra *extrau. ambitioſæ* edidit aliam conſtitutionem circa alienationem bonorum Eccleſiæ, quæ inſeritur in literis beneplaciti, & quando cap.14.§. 9. num.2. fol. 124.
Bona Eccleſiæ ſi à teſtatore ſint prohibita alienare, debet hæc prohibitio narrari in impetratione beneplaciti c.14.§ 9.n.50.fol.128.
Beneplacitum alicuius per eius mortem expirat cap.53.n.164. fol.537.
Beneplacitum Apoſtolicum ſuſtinetur, non narratis eis, quæ ſunt præiudicialia ſoli Prælato alienanti cap. 14.§.10. n. 42.f.133.
Beneplacitum Apoſtolicum impetratum pro locatione bonorum Eccleſiæ non ſuſtinetur ſi fuit tacitum pactum ea affrancandi pro certo pretio arbitrio conductoris cap. 14. §. 9. nu. 48. fol. 128.
Neque ſuſtinetur ſi fuit falſo expoſitum, quod non reperiretur maior oblator cap.14. §. 9. nu. 49. fol. 128.
Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione bonorum Eccleſiæ, non ſuſtinetur, ſi non fuit narratum, quod alienabantur omnia eius bona cap. 14. §. 9. nu. 47. fol. 128.
Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione bonorum aſſignatorum pro dote, non ſuſtinetur, niſi expreſſa ſit hæc qualitas cap. 14. §. 9. nu. 52. fol. 128.
Neque ſuſtinetur, ſi non fuit narratum, quod bona erant donata Eccleſiæ à ſupremo Principe cap. 14. §. 9. num.53.fol.128.
Beneplacitum Apoſtolicum ſi loquatur de aſſenſu præſtando locationi faciendæ aſſenſus debet præcedere contractum cap. 14. §. 9. nu. 55. fol. 128.
Beneplacitum Apoſtolicum non ſolum conceditur pro alienatione facienda, ſed etiam pro iam facta, & quomodo cap. 14. §. 9. nu. 56. fol. 128.
In literis beneplaciti ſuper alienatione rei menſæ Epiſcopi ſolet apponi clauſula *vocato Capitulo* cap. 14. §. 10. nu. 40. fol. 133.
2 BENEPLACITVM APOSTOLICVM ſuper alienatione rei Eccleſiæ non ſupplet defectum cauſæ cap. 14. §. 10. nu. 4. fol. 130.
Beneplacitum Apoſtolicum operatur, vt alia ſolemnitas non requiratur cap. 14. §. 10. nu. 31. fol. 133.
Decl. procedere ſi ſit legitime impetratum, & executioni demandatum ibi nu. 32.
Decl. 2. procedere ſi non ſit expoſitum contractum fuiſſe factum cum ſolemnitatibus, & conceſſum beneplacitum cum clauſula *ſi ita eſt* cap.14. §.10. num. 33. fol. 133.

Bene-

Beneplacitum Apoſtolicum non ſupplet defectus conſenſus Capituli cap. 14. §. 10. nu. 35. fol. 133.
Vid. in ver. *CONSENSVS*.
Beneplacitum Apoſtolicum reſtringitur ad limites contractus cap.14.§.10.n.43.fol.133.
Et vbi ſe referr ad inſtrumenrum, nihil operatur, inſtrumento non exhibito, ibi.nu.44.
Beneplacitum Apoſtolicum ſupplet defectum, ſed non ampliat conceſſionem cap. 53. nu. 34. fol. 526.

3 BENEPLACITVM APOSTOLICVM ceſſante Conſtitutione Vrbani Octaui præſumitur per lapſum triginta annorum c. 14, §. 11.n.10.f.135.
Decl. in dicto tempore non computandum tempus litis cap. 14. §. 11, nu. 11. fol. 135.
Beneplacitum, vt præſumatur non ſolum requiritur tempus, ſed etiam obſeruantia contractus, quæ plene probanda eſt cap, 14. §. 11. nu. 14. fol. 135.
Obſeruantiam ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales cap. 14. §.11. nu. 15. fol. 135.
Decl. non ſufficere proteſtationes clam. deſtinas ibi. nu. 16.
Obſeruantia ſi adſit aliquod pactum valens annullare contractum probanda eſt in ſpecie illius pacti cap. 14. §.11.nu. 18.fol.135.
Beneplacitem ſtante lapſu temporis, & obſeruantia præſumitur, ſiue ſit enunciatum in inſtrumento, ſiue non c.14.§.11.n.19.f.135.
Et præſumitur etiamſi in inſtrumento ſit reſeruatum cap. 14. §. 11. nu. 20. fol. 135.
Beneplacitum, quando intrat eius præſumtio, præſumitur tale, quale neceſſe eſt, vt valent cap. 14. §. 11. nu. 21. fol. 136.
Et præſumitur etiam vtilitas, & alia neceſſaria ad validitatem c.14.§.11.n.22. fol.136.
Beneplaciti præſumptio non procedit, vbi apparet beneplacitum inualidum cap 14.§.11. nu. 23. fol. 136.
Beneplacitum Papæ non præſumitur ſi apparcat adhibitum beneplacitum alterius inferioris cap. 14. §. 11. nu. 24. fol. 136.
Decl. procedere ſi dictum beneplacitum inferioris, vel inualidum appareat ex facie inſtrumenti, vel producatur ab eo qui alienationem tuetur, ſecus ſi ab impugnante cap. 14. §. 11. nu. 25. fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ceſſat in pluribus caſibus relatiuè cap. 14. §. 11. nu. 26.fol. 136.
Beneplaciti Apoſtolici præſumptio ſublata fuit per Conſtitutionem Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ cap. 14. §. 11. nu. 1. fol. 134.
Non tamen tollit d. Conſtitutio immemorabilem, nec centenariam cap. 14. §. 11 nu. 2. fol. 134.
Centenaria præſeruata per dictam Conſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur cap. 14. §. 11. nu. 3. fol. 134.
Factum cæptum ante Conſtitutionem,& expectans complementum poſtea, in ea comprehenditur cap.14. §. 11. nu. 4. fol. 134.
Decretum irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones cap.14. §.11. nu.6, fol. 134.
Centenaria præſcriptio dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres aut etiam quatuor anni cap. 14. §. 11. nu. 7. fol. 135.
Conſtitutio Vrbani Octaui ſuper præſeruatione iurium Eccleſiæ, non procedit quando vna Eccleſia locat alteri cap. 14. §. 11. nu. 8. fol. 135.
Prædicta Conſtitutio non habet locum in Regno Poloniæ cap 14.§.11.nu.9. fol.135.
Tempus vitæ Prælati, qui alienauit rem Eccleſiæ non eſt computandum in præſcriptione aduerſus eam c. 14.§.11.n.12.fol.135.
Secus autem in tempore ad inducendam præſumptionem beneplaciti ibi. nu. 13.
Lis cæpta, & non proſecuta, ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiciali, impedit præſumptionem beneplaciti cap. 14. §. 11. nu. 17. fol. 135.

4 ALIENATIONEM BONORVM Eccleſiæ autorizare eſt de reſeruatis Papæ 14. §. 9.n. 54. fol 128.
Bona Eccleſiæ alienans tenetur impetrare Beneplacitum alias peccat cap. 14. §. 7.nu. 61. fol. 117.
Beneplacitum Apoſtolicum non requiritur in locatione rei ſolitæ locari cap. 14.§.4.nu.1. fol. 100.
Solita locari dicitur res eum adeſt vna locatio cum beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum c.14.§.4.n:5. fol.100.
Beneplacitum ad effectum prædictum debet eſſe expreſſum, & præſumptum non ſufficit d. §. 4. nu. 6.
Amplia vt non ſufficiat vnam locationem eſſe confirmatam per ſententiam d. §. 4. nu. 7. fol. 100.
Et non ſufficit vna locatio cum Beneplacito niſi durauerit per 40. annos d. §. 4. num. 8. fol. 100.
Duæ locationes ad prædictum effectum debent eſſe diſtinctæ, & de ſe ſtantes, nec ſufficit ſi vna ſit confirmatoria, vel reuocatoria alterius cap, 14. §. 4. nu. 9. fol. 101.

Obſeruantia, & ſolitum, ad hoc vt non requiratur beneplacitum debet probari in ſpecie pacti controuerſi cap. 14. §. 4. n. 10. fol. 101.
Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur cap. 14. §. 4. nu. 11. fol. 101.

Locatio, vt ſuſtineatur ex ſolito, debet eſſe conformis ſolito cap. 14. §. 4. u. 12. fol. 101.
Et ſi non ſit conformis ſolito, corruit in totum ibi. nu. 13.
Decl. procedere ſi alteretur ſolitum in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ſi ad fauorem cap. 14. §. 4. nu. 14. fol. 101.
Decl. 2. procedere ſi alteretur circa ſubſtantialia contractus, ſecus ſi circa accidentalia ibi. nu. 15.
Et quod ſi alteretur circa qualitatem ſubſtineatur locatio cap. 14. §. 4. nu. 16. fol. 101.
Et quod ſi facta vno, poſtea fiat duobus adhuc ſuſtinetur ibi. nu. 17.
Decl. procedere ſi duobus ſimul, ſecus ſi duobus, vel alijs pluribus perſonis ſucceſsiuè ibi. nu. 18.

Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ, ſi prius conceſſio facta perſonæ, poſtea fiat Communitati cap. 14. §. 4. nu. 19. fol. 102.
Item ſi fiat potentiori, & alijs modis, vt ibi nu. 20. & 21.

Solitum non ſufficit ad ſuſtinendam locationem bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito factam niſi concurrat euidens vtilitas de tempore nouæ locationis cap. 14. §. 4. nu. 22. fol. 102.

Vtilitas Eccleſiæ, vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita, probari debet à conductore cap. 14. §. 4. nu. 23. fol. 102.
Vid. in ver. *VTILITAS*.

Locatio rei Eccleſiæ, vt ſuſtineatur tanquam ſolita, requiritur rem eſſe in eodem ſtatu, in quo erat de tempore locationis præcedentis cap. 14. §. 4. nu. 31. fol. 103.
Item requiritur, vt ſit facta antequam res incorporata fuerit Menſæ Eccleſiæ ibi n. 32.

Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prælati cap. 14. §. 4. nu. 33. fol. 103.
Et vid. in ver. *INCORPORATIO*.

Vtilis dominij reſeruatio in locatione ad longum tempus eſt cautela, vt valeat locatio ſine beneplacito cap. 14. §. 5. num. 9. fol. 106.
Decl. procedere in locatione commoditatis percipiendi fructus tantum ibi. nu. 10.

Eccleſiæ bona fructus reddentia ſingulo biennio, poſſunt locari ad ſexennium, & reddentia fructus ſingulo triennio, poſſunt locari ad nouennium cap. 14. §. 6. nu. 1. fol. 107.
Romæ caſalia locantur ad nouennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 3. fol. 107.
Decl. vt hoc procedat in eis, quæ fructus integros non reddunt niſi in triennio ibi. num. 3.

Bona Eccleſiæ fructus reddentia bis in anno an poſſint locari ad triennium ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 4. fol. 107.

Locatis ad nouennium pluribus rebus quarum aliquæ reddunt fructus quolibet triennio aliquæ quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum cap. 14. §. 6. nu. 8. fol. 107.
Decl. procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione reddentium fructum quolibet triennio cap. 14. §. 6. nu. 9. fol. 107.

Bonorum Eccleſiæ locatio euidenter vtilis ſuſtinetur abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 36. fol. 110.
Contrarium tenendum ibi. nu. 37.
Decl. primâ procedere ſi Eccleſia velit ſtare contractui ibi. nu. 38.
Et debet hoc caſu impetrari beneplacitum cap. 14. §. 6. nu. 39. fol. 110.

Bona communia Eccleſiæ, & laici, poſſunt locari ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 40. fol. 110.

Hoſpitalium bona, ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici, locantur ad longum tempus ſinè beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 25. fol. 109.

Mons erectus pro maritandis puellis poteſt locare bona abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 34. fol. 110.
Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico ibi. nu. 35.

Eccleſiarum bona locari poſſunt ſine beneplacito in caſibus a iure permiſſis cap. 14. §. 3. nu. 1. fol. 95.

Eccleſiarum bona exigua, locantur ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 3. fol. 95.
Ampl. etiã ſtante iuramento de non alienando res Eccleſiæ cap. 14. §. 3. nu. 4. fol. 95.

Eccleſiarum terræ ad culturam redactæ poſſunt locari in perpetuum abſque beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 12. fol. 96.

Eccleſiarum bona inculta poſſunt locari ſine beneplacito ad longum tempus, tam antequam meliorentur, quam poſt cap. 14. §. 3. nu. 15. fol. 96.
Et poſt meliorationem debent melioranti relocari etiam ſi alius tunc plus offerat ibi. num. 16.

Eccleſiæ domus ruinoſa poteſt locari ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 20. fol. 97.

Bonorum Eccleſiæ locatio, vt ſuſtineatur ex diſpoſitione cap. ad aures de reb. Eccl. alienan.

nan. vel non, quæ requirantur cap. 14. §. 3. nu. 21. fol. 97.

Eccleſiarum bona, quæ ab Eccleſia non poſſidentur, nec recuperari poſſunt, locari valent ad longum tempus abſque beneplacito cap. 14. § 3, nu. 22, fol. 98.

Lim. procedere tantum in rebus ab antiquo concedi ſolitis in feudum, vel emphyteuſim d. cap. 14. §. 3. nu. 23.

Secus ſi ceſſet ſuſpicio fraudis, & vere recuſari non poſſint d. num. 23. poſt med.

Eccleſia vna poteſt alteri Eccleſiæ locare ad longum tempus abſque Beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 15. fol. 107.

Certius ſi res ſit determinata ad certũ vſum ibi. nu. 16.

Regulares aliqui gaudebant priuilegio alienandi bona ſine beneplacito, ſed hodie neceſſe habent licentia Sac. Congregationis Concilij cap 14. §. 1. nu. 22. fol. 91.

Eccleſiarum bona, vt alienari poſſint ex diſpoſitione cap. terrulas 12. quæſt. 2., quæ requirantur cap. 14. §. 3. nu. 5. fol. 95.

Eccleſiarum bona exigua, licet alienari poſſint ſine beneplacito Apoſtolico, tamen requiritur licentia Epiſcopi cap. 14. §. 3. n. 9. f. 96.

Epiſcopi licentia in alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſſit ibi. nu. 10.

Bona exigua Eccleſiæ, vt alienentur an licentiam concedere valeant Prælati inferiores Epiſcopo, & quid in Vicario cap. 14 §. 3. nu. 11. fol. 96.

Domus Eccleſiæ non reddentes fructum, ſed requirentes impenſam alienari poſſunt ſine beneplacito cap. 14. §. 3. nu. 25. fol. 98.

Lim. ſi reſtaurari poſſunt cum redditibus Eccleſiæ ibi. nu. 26.

Eccleſiarum bona alienari poſſunt ſine beneplacito in caſu neceſſitatis dilationem non patientis cap. 14. §. 3. nu. 27. fol. 99.

Et quæ neceſſitas requiratur ibi. n. 28. & 29.

Debet tamen beneplacitum impetrari poſtea cap. 14. §. 3. nu. 30. fol. 99.

Res, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienantur ſine ſolemnitatibus cap. 14. §. 5. nu. 1. fol. 105.

Seruari non poſſe dicuntur res, quæ non durant vltra triennium abſque notabili deterioratione ibi. nu. 2.

De fructibus vid. ver. *FRVCTVS*.

Alienatio rei Eccleſiæ non dicitur, quæ illius dominio non exit, ſed de vna perſona eiuſdem in aliam trans fertur cap. 14. §. 6. nu. 10. fol. 107.

Epiſcopus poteſt donare bona ſuæ menſæ Canonicis ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 10. fol. 107.

Monaſterium poteſt alienare ſine beneplacito in aliud Monaſterium eiuſdem ordinis cap. 14. §. 6. num 12. fol. 108.

Decl, vt ſi perſonæ eiuſdẽ Eccleſiæ habeant præbendas ſeparatas, tutior ſit opinio, quod requiratur beneplacitum in alienatione facta inter eos ibi. nu. 13.

Vel ſaltem requiri Epiſcopi ibi. nu. 14.

Teſtator relinquens Eccleſiæ vtrum poſſit apponere conditiones, quod bona relicta locari poſſint ad longum tempus abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 17. fol. 108.

Vid. reliqua in ver. *TESTATOR*.

Relinquentes Eccleſiæ poſſunt apponere conditiones etiam iuri communi contrarias cap. 14. §. 6. nu. 18. fol. 108.

Fundatores beneficiorum poſſunt apponere conditiones, quod beneficia non cadant ſub reſeruationibus Apoſtolicus cap. 14. §. 6. num 19. fol. 108.

In re Eccleſiæ cautius agendum, quam in re minoris cap. 14. §. 6. nu. 23. fol. 109.

Cappellæ non erectæ auctoritate Superioris Eccleſiaſtici bona alienantur ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 26. fol. 109.

Confraternitatum laicorum bona, an & quando poſſint alienari ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 27. fol. 109.

Bona Eccleſię generaliter hypothecari poſſunt abſque beneplacito, occaſione emptionis bonorum per eam factæ cap. 40. n. 70. f. 419.

Sed non propterea poteſt deueniri vigore dictę hypothecæ ad diſtractionem bonorũ ſine beneplacito ibi. nu. 71.

Bona Eccleſiæ difficilius alienantur, aut hypothecantur, quam bona minoris cap. 40. num. 84.

B O N A.

Bona ecclesiae vid. infra in ver. *ECCLESIA*.

BONA MINORIS.

Bona minoris non obligantur ſine decreto etiam mobilia, quæ ſeruando ſeruari poſſunt cap. 10. nu. 9. fol. 48.

B O S.

Bovm locatio quomodo fiat cap. 12. num. 5. fol. 68.

B V L L A.

De bullis in genere vid. in ver. *CONSTITVTIO*.

Bulla Vrb. VIII. ſup. preſeruat. iur. Eccleſ. late explicatur in cap. 14. §. 11. fol. 134.

Et vid. ſup. in ver. *BENEPLACITVM APOSTOLICVM* nu. 3.

Bulla Pauli IV. ſuper alienatione rerum Eccleſiæ fuit abrogata à Pio IV. cap. 14. §. 12. num. 12. fol. 137.

Bulla V. Clemen. VII. in §. 7. quid diſponat cap. 60. nu. 22. ad fin. fol. 171.

C

CADVCITAS.

Incurritur num. 1.
Excuſatur num. 2.
Remittitur, & ex quibus cenſeatur remiſſa nu. 3. *requiritur ſcientia num.* 4. *quis poſſit eam remittere. num.* 5.

1 CADVCITAS ob alienationem non procedit in locatione ad longum tempus cap. 3. num. 50. fol. 17.

2 CADVCITAS in emphyteuſi, & locatione excuſatur per quamlibet cauſam etiam iniuſtam, & fatuam cap. 55. n. 44. fol. 548.
Vid. in ver. *LOCATIO* num. 15.

3 CADVCITAS à locatione tanquam inducta fauore locatoria, procedit tantum eo volente cap. 59. n. 1. fol. 563.
Ampl. etiamſi incurratur ipſo iure ibi. nu. 2.
Caducitas peractum incompatibilem cum eius acceptatione à locatore factum, cenſetur remiſſa cap. 59. n. 3. fol. 563.
Caducitas per receptionem penſionum cenſetur remiſſa cap. 59. n. 4. fol. 563.
Item per quemcumque alium actum, ex quo deprehendatur voluntas perſeuerandi in cõtractu cap. 59. n. 5. fol. 563.
Per conceſſionem licentiæ alienandi, an cenſeatur remiſſa caducitas cap. 59. n. 6. fol. 563.
Per actus incompatibiles cum caducitate, non ſolum cenſetur remiſſa caducitas incurſa ob non ſolutionem canonum, ſed etiam quælibet alia cap. 59. n. 7. fol. 563.
Et non ſolum incurſa ex legis diſpoſitione, ſed etiam incurſa vigore pacti reſolutiui cap. 59. n. 8. fol. 563.
Ampl. vt non ſolum per receptionem canonum, ſed etiam petitionem cenſeatur remiſſa caducitas cap. 59. n. 9. fol. 563.
Contrariũ tenent aliqui, ſed prima eſt magis communis cap. 59. nu. 10. fol. 564.
Ampl. vt non ſolum petitio futurorum, ſed etiam decurſorum ſufficiat ibi. nu. 11.
Contrarium tenent alij ibi. num. 12.
Prima eſt magis communis, ſecunda verior cap. 59. n. 13. fol. 564.
Petitio penſionum æquiparatur receptioni, quo ad remiſſionem caducitatis c. 55 n. 14. f. 564.
Contrarium, quod iſti termini ſint diuerſi ibi. num. 15.
Petitio canonum decurſorum poteſt ſtare cum caducitate cap. 59. n. 17. fol. 565.
Diſtingue, vt per petitionem canonũ decurſorum cenſeatur remiſſa caducitas in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus, ſecus autem in locatione ad breue cap. 59. num. 18. fol. 565.
Petitio penſionum facta ante incurſam caducitatem, nihil operatur ad eam impediendam cap. 59. n. 19. fol. 565.
Citatio ad ſoluendum penſiones, importat remiſſionem caducitatis, tanquam petitio iudicialis cap. 59. num. 20. fol. 565.
Idem ſi citatum ad docendum ſe ſoluiſſe ibi. num. 21.
Decl. procedere ſi additum, *alias videndum relaxari mandatum* c. 59. n. 22. fol. 565.
Decl. 2. requiri citationem eſſe in actis reproductam ibi. num. 23.
Et non ſufficit reproductio, niſi appareat à quo ſit facta ibi. num. 24.
Et requiritur, quod ſit facta ab habente ſpeciale mandatum ibi. num. 25.

4 RECEPTIO ſeu petitio penſionum, vt importet remiſſionem caducitatis, neceſſe eſt quod recipiens, caducitatem ſciat cap. 59. num. 26. fol. 566.
Conſentiens alienationi, ſi neſciat alienationem iam factam, & caducitatem incurſam, non cenſetur eam remittere cap. 59. num. 27. fol. 566.
Caducitatis incurſæ præſumitur ignorantia cap. 59. n. 28. fol. 566.
Scientia tamen probatur coniecturis, & ſatis eſt lapſus temporis cap. 59. nu. 29. fol. 566.
Caducitatis ob canonem non ſolutum ignorãtia, allegari non poteſt à domino cui facienda erat ſolutio cap. 59. num. 30. fol. 566.
Secus ſi erat ſolitus exigere per alium ibid. num. 31.
Scientia officialis ad id deputati, nocet domino ibi. num. 32.
Decl. procedere in officialibus Principum, non autem in Procuratoribus priuatorum cap. 59. n. 33. fol. 566.

5 PROCVRATOR generalis non poteſt caducitatem remittere cap. 59. n. 34. fol. 566.
Prælatus Eccleſiæ, & Abbas Monaſterij non poſſunt remittere caducitatem cap. 59. nu. 35. fol. 566.
Decl. procedere in Prælato Eccleſiæ Collegiatæ, ſecus in non habente Collegium cap. 59. n. 36. fol. 566.
Prælatus habens facultatem de nouo inueſtiendi, poteſt caducitatem remittere cap. 59. num. 37. fol. 566.
Pater legitimus adminiſtrator bonorum filij, poteſt caducitatem remittere cap. 59. num. 38. fol. 566.
Tutor non poteſt caducitatem remittere cap. 59. nu. 39. fol. 566.

Tutore remittente caducitatem datur pupillo reſtitutio in integrum cap. 59.n.41.fol.566.
Remiſſio caducitatis facta per Procuratorem, non habentem mandatum ſpeciale, ſuſtinetur, ſi dominus eam ratam habuerit cap.59. num.42.fol.566.
Et remiſſio tacita per receptioné penſionum, cenſetur approbata, ſi pecunias exactas recepit cap.59.n.43.fol.566.
Decl. requiri ſcientiam caducitatis, & exactionis pecuniarum, itaut non ſufficiat eas recepiſſe in confuſo cum alijs cap. 59. num. 44. fol.567.
Adminiſtrator, licet ſine facultate non remittat caducitatem recipiendo canones, tamen præbet excuſationem ab ea cap. 59. num. 45. fol. 567.
Decl vt præbeat excuſationem ab incurrenda, ſecus quo ad incurſum ibi. num. 46.
Dominus recipiendo canones, poteſt ſibi reſeruare caducitatem cap.59.n.47.fol. 567.
Contrarium tenent alij ibi n.48.
Decl. primam procedere in receptione canonum decurſorum tantum, ſecunda, ſi recipiantur etiam futuri cap.59.n.49. fol.567.
Et valere preſeruationem tantum ſi vltra, receptos emphyteuta remaneat debitor pro integro biennio ibi. n.50.
Canones futuri, ad effectum, vt per eorum petitionem cenſeatur remiſſa caducitas, intelliguntur decurſi poſt ipſam caducitatem incurſam cap.59.n.51.fol.567.
Decl. procedere, ſi ſtatim fuit acceptata, ibi. num. 52.
Præſeruatio caducitatis, quamuis inualida, ſuſtinetur, ſi emphyteuta non contradixit cap. 59. num. 53.fol.567.
Contradixiſſe ſatis dicitur, ſi proteſtatus fuit, ſe non cecidiſſe à iure ſuo ibi.nu.54.
Remiſſio caducitatis, conductore abſente, & nemine pro eo acceptante ei non prodeſt, vel ſaltem poteſt reuocari c.59.n.55.f 567.

CALDARIVM.

Caldarium muratum in domo cum ea venit cap. 23.n.51.fol.230.

CAMPANAE CAMPANILE.

Campanae ad vſum pium locari poſſunt cap. 11. num.57.fol.66.
Campanile locari non poteſt cap. 11. num. 56. fol. 66.

CANNETVM.

Cannetum non venit appellatione vineæ cap. 23.n.73.fol.232.

CANON.

Canon, & cenſus ſunt ſynonyma, & quando releuet dictum pro canone cap. 3. num. 29. fol. 14.
Vid. in ver. EQVITAS CANONICA,

CANTORES.

Cantores, & Senatores ad ornandum diuinū officium, non pertinent ad ignem ſpiritualem, & mercedem recipere poſſunt cap.15. n.48. fol. 144.

CAPPELLA.

Cappellae non erectæ auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici bona, alienantur ſine beneplacito cap.14.§.6.nu.26. fol.108.

CAPITALE.

Capitale ſocietatis, ſi in fine reperiatur ſolum eſt reſtituendum ei, qui illud poſuit cap.13. num.50. fol.73.& v.ſocietas n.4.

CAPITVLA.

Capitula quæ fiunt in locatione gabellarum, habent vim legis cap.13.n. 23. fol 85.
Ampl. etiam quo ad tertios, ſi locatio fiat à Principe cap.13.n.24.fol.85.

CAPITVLVM.

Capitulum Cathedralis habens menſam ſeparatam, an citari debeat in alienatione rei menſæ Epiſcopalis c.14.§ 9.n.30. fol.126.
Capitulo intereſt, ne bona Eccleſiæ alienentur cap.14.§.9.n.31. fol.126.
Capituli conſenſus non requiritur in alienatione bonorum Eccleſiæ Cathedralis, quæ non ſunt de ſua menſa c.14.§. 10.nu.37.fol.133.
Capituli conſenſus non requiritur in alienatione bonorum alterius Eccleſiæ, quam ſuæ cap.14. §. 10.n. 36.fol.133.

CAPOMAGISTER.

Capomagiſter tenetur etiam de culpa aliorum quorum opera vſus eſt cap.31.n.38.fol.314.

CASALE.

Casalia Romæ locantur ad nouennium ſine beneplacito cap.14.§.6.nu.4.fol.107.
Decl. hoc procedere in eis, quæ fructus integros non reddunt, niſi in triennio ibi.n.3.

CASAMENTVM.

Casamentum, nomen eſt magis amplum, quam nomen, domus, & comprehendit in ſe vniuerſitatem plurium ſtatioqum ſimul iunctarum cap.25.n.46.fol. 230.

CASTRVM.

Castro vel Villa locata venit iuriſdictio, honor, & iuſpatronatus cap.23.n. 92.fol.234.
Decl. venire in locatione ad longum tempus, non autem in locatione ad modicum ibi. num.94.

CASVS.

Casus fortuitus eſt quem nullum conſilium humanum præuidere poteſt, & cui humana infirmitate reſiſti non poteſt cap. 49. num. 82. fol. 494.
Caſum fortuitum, Iuriſconſulti ſæpe appellant, vim maiorem cap.49. n.83. fol.494.
Fortuitis caſibus, quæ accidunt præcogitari non poſſunt cap.49.n.54.fol.491.

Caſus non dicitur fortuitus quando eſt ſolitus contingere cap.49.n.84.fol.494.
Lim. ſi ſit omnino incertum tempus, quo euenire ſolet ibi. n.85.
Mors naturalis dicitur caſus fortuitus cap. 49. num.86. fol. 494.
Caſus fortuitus dicitur, qui uenit à fortuna, non qui ex facto partis, vel alia ratione cap. 49. nu.87. fol.494.
Factum Principis reputatur caſus fortuitus c. 49.n.88.fol.495.
Caſus fortuiti plures enumerantur cap. 49.nu. 91. fol.495.

CASVS INSOLITVS.

Casvs insolitvs dicitur ille, qui ſemel in mille annis accidit ſecundum aliquos cap. 49. nu. 92. fol. 495.
Contrarium, quod non ſit neceſſaria tanta raritas ibi. nu. 93.
Et ſufficere, quod ſemel in centum annis teneant aliqui cap. 49.n.94.fol.495.
Et ſufficere, quod in quadraginta ibi.nu.95.
Et inſolitum dici, quod non ſolet communiter euenire cap.49.n.94. fol.495.
Et qui præter cogitationem euenit ibi.n.97.
Et ſtari arbitrio Iudicis, qui dicatur inſolitus cap. 49.n.98.fol.495.
Caſus inſoliti nedum ſunt in comparatiuo, ſed etiam in ſuperlatiuo cap. 49.nu.63. fol.492.
Et ſunt; qui non cogitari potuiſſent niſi à viro prudenti, & alij; qui niſi à prudentiſſimo cap.49.n.64.fol.492.
Factum habentis ſummam poteſtatem reputatur caſus inſolitus, de quo non fuerit cogitatum cap.49.n.110. fol.496.

CASVS MAIOR.

Casvs maior dicitur, in quo adeſt maior violentia cap.49.n.108.fol.496.
Caſus maior, & magis inopinatus dicitur, qui rarius contingere ſolet cap. 49. num. 111. fol.496.
Caſus maior quis ſit, & magis inopinatus ſtatur arbitrio Iudicis cap. 49. n.112. fol.496.

CAVSA.

Cavsa quælibet etiam beſtialis excuſat à pœna cap.14.§.8.n.5.fol.121.
Cauſæ legitimæ alienandi bona Eccleſiæ, ſunt neceſſitas, vtilitas, pietas, & incommoditas cap.14.§.10.n.2.fol.129.
Cauſæ alienandi bona Eccleſiæ reducuntur ad vtilitatem, & neceſſitatem cap.14.§.10.nu. 3. fol. 129.
Cauſa ſufficiens ſcientiæ valoris eſt, quia ſum peritus cap.19.n.93.fol.185.
Item quia ſum vicinus cap. 19.n.94.fol.185.
Decl. procedere in profanis non in beneficialibus ibid.n.95.
Cauſa ſufficiens ſcientiæ redditus agri, eſt, quia ſui laboratur cap.19.n.96.fol.185.
Cauſa ſtudij, dicitur cauſa pia cap.20.num.13. fol. 196.
Cauſa ſtudij compellitur quis vendere cap.20. num.14.fol.196.
Et compellitur etiam locare, vti ſcholaribus, & Magiſtris ibi. nu.15.
Ampl. vt non poſſit dominus dicere, volo locare totam domum, ſi expediat ſcholari conducere vnam, vel duas ſtantias cap. 19. num. 16.fol. 196.

CAVTIO.

Cavtio de bene vtendo, & fruendo præſtanda eſt poſt quam res tradita, non ante cap. 44. num.51. fol.447.

CELLERARIVS.

Cellerarivs Monacorum non habet facultatem locandi bona cap.14.§.12.n.24.fol.139

CAEMETERIVM.

Caemeterivm, & ambitus Eccleſiæ locari non poſſunt cap.11.n.58.fol.66.

CENSVALIS.

Censvalis contractus differt ab emphyteutico, quia in eo transfertur vtrumque dominium cap.3.nu.43.fol.16.

CENSVS.

Censvs impoſito pro extinguendo alio ſimili, non poteſt dici euidenter vtilis cap.14.§.10. num.20.fol.134.
Cenſus alius reſeruatiuus, alius conſtitutus, & in quo differant cap.3.n.44.fol.16.
Cenſus locari poſſunt cap.6. nu.26. fol.28.
Cenſus reputantur inter ſtabilia ex veriori opinione cap.6.n.27.fol.28.
Cenſus cum pactis contrarijs Bullæ Pianæ, ſtante poteſtatione ſe confirmandi cum ea, ſuſtinetur cap.14.§.7. nu 22. fol.114.
Decl. procedere, ſi res ſit aliqualiter dubia, alias ſecus cap.14. §.7.nu. 23. fol.114.
Maxime ſi proteſtatio non ſit ampliſſima, ita vt remoueat ſenſum ab actu cap. 14. §. 7.nu.24.fol.115.
Cenſus imponi poteſt ſuper melioramentis factis à conductore longi temporis in re ſtabili cap.34.§.3. nu.77.fol.350.
Cenſuarius vtens prælatione in emptione fundi venditi, tenetur ſtare locationi factæ à domino, ſi tenebatur primus emptor cap.61. nu. 70.fol.582.
Locationi autem factæ à primo emptore abſolute ſtare debet ibi.nu.72.

CENTENARIA.

Centenaria præſcriptio dicitur cõpleta etiamſi deficiant duo, vel tres aut etiam quatuor anni cap.14.§.11.n.7.fol.135.
Vid. *PRAESCRIPTIO*.

CITATIO.

Citationes dirigendæ ſunt in eum de cuius inte-

te-

tereſſe principaliter agitur, nec neceſſe eſt citare eum, quem negocium tangit ſolum in conſequentiam cap. 27. numer. 46. fol. 277.

Litem mouens ſuper re locata citando ſolum conductorem nulliter agit cap. 27, num. 44. fol. 277.

Lim. ſi agatur de ſola poſſeſſione naturali ibi. num. 45.

Citatio partis ad videndum referre, vel ad dicendum contra relationem requiritur in relatione peritorum facienda cap. 34. §. 5. nu. 51. fol. 363.

Contr. tenent alij ibi. nu. 52.

Decl. vt non ſit neceſſaria citatio prædicta, ſi pars fuit citata ad videndum eligi Peritõ, ſeu electioni interfuit ibi. nu. 53.

Idem ſi periti fuerunt à partibus electi, ſeu de eorum conſenſu cap. 34. §. 5. num. 54. fol. 363.

Idem ſi interfuerunt æſtimationi, vel ad intereſſendum citatæ fuerunt cap. 34. §. 5. num. 55. fol. 363.

Citatio partis non eſt neceſſaria in obtinenda aſſociatione, ſtante facultate procedendi propria auctoritate cap. 55. n. 17. fol. 546.

Aſſociationem ſine citatione partis Iudices nõ ſolent concedere cap. 55. n. 22. fol. 546.

Maxime vbi non conſtet partem omnino defenſione carere ibi. nu. 23.

Citatio generalis per edictum non releuat ab onere citandi eos quorum intereſſe, & ius opponendi eſt certum cap. 14. §. 9. num. 24. fol. 126.

Declara procedere ſi ſint præſentes ibid. num. 25.

Citatio ad intereſſendum æſtimationi per peritos faciendæ debet eſſe pro hora certa cap. 34. §. 5. nu. 37. fol. 362.

Citatio ad comparendum coram Iudice non eſt neceſſe, quod ſit hora certa, quia intelligitur pro hora audientiæ, ſecus eſt in citatione pro actu extraiudiciali cap. 34. §. 5. num. 38. fol. 362.

Citationis ad intereſſendum defectus, vitiat relationem peritorum iudicialiter electorum, ſecus autem electorum extraiudicialiter, quos partes informarunt cap. 34. §. 5. nu. 39. fol. 362.

CIVITAS.

Civitates ſine legibus, & legum magiſtris regi non poſſunt cap. 41. n. 33. fol. 432.

CLAVES.

Claves, ſeræ, & clauſtra domus ſunt cap. 23. num. 49. fol. 230.

CLAVSVLA.

Clavsvlae actum denotat perfectionem ſcripturæ cap. 24. nu. 18. fol. 213.

Ampl. procedere, etiam ſi dicta clauſula ſit cæterata ibi. num. 19.

Decl. procedere ſi clauſula ſit in fine inſtrumenti, ſecus ſi in principio, vel in medio cap. 22. nu. 20. fol. 213.

Decl. 2. vt in fine multum operetur, ſed de ſe non ſufficiat cap. 22. n. 21. fol. 214.

Clauſulæ actum defectus denotat imperfectionem ſcripturæ c. 22. n. 22. fol. 214.

Clavsvla *ad habendum* &c. ſolet apponi magis de ſtylo Notariorum, quam de partium voluntate cap. 46. n. 45. fol. 462.

Et quando eſt in parte executiua non alterat diſpoſitionem principalem, ſed eius naturam ſequitur ibi. nu. 45.

An autem hoc procedat ſi eſt in parte diſpoſitiua, ſunt hinc inde opiniones ibi. n. 47.

Clauſula *ad habendum* &c. facit emphyteuſim eccleſiaſticam tranſitoriam ad quoſcumque hæredes cap. 53. n. 71. fol. 529.

Contrarium tenent aliqui ibi. n. 72.

Decl. primam procedere ſi clauſula ſit in parte diſpoſitiua, ſecunda ſi ſit in executiuis cap. 53. nu. 73. fol. 529.

In executiuis eſſe dicitur eũ eſt appoſita poſt firmatam acquiſitionem c. 53. n. 74. fol. 529.

Secus ſi eſt poſt verbum *inueſtientes* ſermone continuato, & immediate poſt diſpoſitiuam ibi. nu. 75.

In diſpoſitiua dicitur cũ eſt poſt deſcriptionem bonorum ante clauſulam *hanc &c.* & ante promiſſionem canonis cap. 53. num. 76. fol. 529.

Contrariũ quod dicta clauſula *ad habendum*, &c. etiam in parte diſpoſitiua reſtringatur ad limites conceſſionis, cui apponitur cap. 53. nu. 77. fol. 529.

Decl. hanc contrariam procedere, ſi emphyteuſis ſit ſine beneplacito Apoſtolico cap. 53. nu. 78. fol. 530.

Vel ſi ſtipulata tantum pro deſcendentibus ibi. nu. 79.

Clauſula *ad habendum &c.* non operatur in præiudicium vocatorum, ſed ſolum concedentis cap. 53. nu. 80. fol. 530.

Clauſula *ad habendum &c.* facilius reſtringitur ſi ſit cæterata cap. 53. n. 81. fol. 530.

Si autem ſit extenſa cũ facultate diſponendi ad libitum, non poteſt reſtringi per verba ſequentia cap. 53. n. 82. fol. 530.

Neque ſi ſit ample appoſita reſtringitur ad antecedentia cap. 53. n. 83. fol. 530.

Clauſula *ad habendum* reſtringitur per verba ſequentia *cum pactis infraſcriptis* cap. 53. n. 141. fol. 534.

Item reſtringitur per verba *ſecundum naturã huiuſmodi inſtrumentorum* cap. 53. nu. 142. fol. 534.

Decl.

Digitized by Google

Decl. prædicta verba minuere, ſed non in totum tollere vim clauſularum prædictarum cap. 53. n. 143. fol. 534.

Clauſula *conſcientiam tuam oneramus*, operatur, vt executor poſſit ſe informare extraiudicialiter cap. 14. §. 9. nu. 7. fol. 124.

Decl. procedere ſi concurrat cum ea alia clauſula *vocatis, vocandis*, vel *ſeruatis ſeruandis* ibi. nu. 8.

Clauſula *conſtituti* operatur, vt peti poſſit aſſociatio contra tertium poſſeſſorem cap. 21. nu. 37. fol. 210.

Clauſula *conſtituti* fauore ſecundi conductoris, tribuit ei prælationem aduerſus primum cap. 21. nu. 36. fol. 210.

Clauſula *conſtituti* cedit naturæ contractus in quo eſt apposita non transferrentis poſſeſſionem c. 21. nu. 26. fol. 209.

Clauſula *conſtituti* non transfert detentationem ad poſſeſſionem actualem cap. 21. nu. 27. fol. 209.

Precarium additum clauſulæ conſtituti minuit eius vim. cap. 21. nu. 28. fol. 209.

Clauſula *conſtituti* cum precario transfert ſolam ciuilem poſſeſſionem, & ſine precario transfert ciuilem, & naturalem, & remanet conſtituenti ſola detentatio cap. 21, nu. 29. fol. 209.

Clauſula *conſtituti*, & precarij non operatur in contractu locationis cap. 21. num. 30. fol. 209.

Lim. ſi appareat de voluntate contrahentium illam accomodandi naturæ contractus, & transferendi ſolam detentationem ibid. num. 31.

Decl. requiri expreſſe actum eſſe de transferenda ſola detentatione ibid. nu. 32.

Detentatio translata in primum conductorem per clauſulam conſtituti operatur, vt præferri debeat ſecundo, cui res fuerit tradita actualiter cap. 21, nu. 33. fol. 209.

Clauſula *conſtituti* tribuit conſtitutario facultatem capiendi propria auctoritate, cap. 21. nu. 34. fol. 210.

Ampl. procedere etiã in contractu locationis, & cenſus in quibus alias d. clauſula eſſet inepta ibi. nu. 35.

Clauſula *conſtituti* transfert veram poſſeſſionem cap. 27. nu. 32. fol. 236.

Et tam ciuilem, quam naturalem ibi n. 33.

Decl. procedere ſi adſit cauſa habilis, & ſit de natura contractus in quo apponitur, vt poſſeſſio transferatur ibi. nu. 34.

In locatione transfert detentationem, non autem poſſeſſionem ibi. nu. 35.

Clauſula *cum libera*, & ſimiles vti conſecutiuæ non ampliant diſpoſitiuam cap. 7. nu. 33. fol. 33.

Clauſula *cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis* eſt generalis, & omnia quouis modo ad rem ſpectantia complectitur cap. 23. nu. 98. fol. 234.

Decl. vt complectatur agrum ſeparatum ſi addita alicui verbo vniuerſitatem continente ſecus ſi rem particularem ſignificante ib. num. 99. fol. 235.

Clauſula *cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis* reſtringitur ad ea, quæ ſunt de natura rei cui additur cap. 23. nu. 101. fol. 235.

Clauſula *cum omnibus iuribus, & pertinentijs ſuis* ſi deſcripta ſint finia rei locatæ, magis operabitur ſi apposita poſt deſcriptionem, quam ſi ante cap. 23. nu. 104. fol. 235.

Clauſulæ *deducens omne ius &c.* & *petens iuſtitiam adminiſtrari &c.* in libellis apponi ſolitæ, faciunt cenſeri intentata omnia remedia competentia vltra expreſſa cap. 40. nu. 34. fol. 416.

Clauſula *deducens omne ius, omnemque actionem* in libello apposita, operatur poſſe ferri ſententiam ex alia actione non expreſſa cap. vlt. nu. 64.

Lim. ſi ex ipſo libello, & poſtea proſecutis appareat fuiſſe intentatum remedium certum, & actorem ad illud ſe reſtrinxiſſe ibi. num 65.

Clauſula *de ea faciendi ac diſponendi ad libitum voluntatis*, ſimilis eſt clauſulæ *quibus dederit*, & idem operatur cap. 53. nu. 68. f. 529.

Clauſula prædicta poteſt ab alijs eſſe reſtricta ad primum acquirentem ibi. nu. 69.

Clauſula *diſcretioni veſtræ committimus*, importat electam fuiſſe induſtriam perſonæ cap. 14. §. 9. nu. 13. fol. 125.

Clauſula *diſtricte præcipimus*, importat electam fuiſſe induſtriam perſonæ cap. 14. §. 9. nu. 14. fol. 125.

Clauſula *donec &c.* eſt repetitiua cap. 27. nu. 112. fol. 282.

Clauſula, *& alia quæcumque faciendum*, ampliat facultatem Procuratoris vltra expreſſa cap. 7. nu. 37. fol. 33.

Clauſula *&c.* extenditur ad ea quæ ſunt de natura actus, non ad alia cap. 36. num. 16, fol. 185.

Et ad ea quæ deſunt ad complementum orationis iam cæptæ, non ad ea, quorum ſaltem principium, nõ eſt expreſſum ib. n. 17.

Clauſula, *& faciendam ea, quæ ipſe mandans facere poſſet ſi præſens eſſet*, importat liberam, itaut veniant etiam ea, quæ mandatum ſpeciale requirunt, ſecundum magis communem cap. 7. nu. 38. fol. 33.

Contrarium procedit ſi dictum, *omnia facere, quæ in propria perſona erat facturus* cap. 7. nu. 39. fol. 34.

Clau-

Clauſula, *& faciendum ea, quæ mandans facere poſſet*, importat magis mandatum ſpeciale, & facultatem locandi ſi in ipſo mandato expreſſum aliquid, quod mandatum ſpeciale requirat cap. 7. nu. 40. fol. 34.
Idem ſi aliquod exceptum, mandatum ſpeciale requirens cap. 7. nu. 41. fol. 34.

Clauſula, *& non alias* reddit contractum indiuiduum cap. 14. §. 7. nu. 17. fol. 114.
Et eſt limitatiua voluntatis ibid. nu. 18.

Clauſula *omni meliori modo* operatur, vt ſi contractus non poſſit ſuſtineri modo quo factus eſt, ſuſtineatur alio cap. 14. §. 7. n. 26. f. 115.
Deci. procedere ſi ſit concepta cum præcedenti dictione, *&* ibid. nu. 27.

Clauſula *omni meliori modo* etiam præcedente dictione, *&* non poteſt operari, vt ſuſtineatur contractus nullus cap. 14. §. 7. nu. 28. fol. 115.

Clauſula *petens iuſtitiam adminiſtrari* facit cenſeri intentata omnia remedia competentia vltra expreſſa cap. 40. nu. 34. f. 416.

Clauſulæ *procedi de plano ſine ſtrepitu, & figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta, & omni iuris ſolemnitate omiſſa* important facultatem procedendi via executiua cap. 39. n. 28. fol. 407.

Clauſula *pro ſe &c.* extendi debet, *pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque* cap. 53. nu. 56. fol. 528.
Poteſt tamen commodiſſimè intelligi pro ſe, hæredibus, & ſucceſſoribus ſanguinis ibi. nu. 57.
Et ideo dicta ampliatio patitur difficultatem in emphyteuſi Eccleſiaſtica ibi. nu. 58.

Clauſula *pro ſe, & quibus dederit* æquiparatur ſtipulationi *pro ſe hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque* cap. 53. n. 59. fol. 528.

Clauſula *pro ſe, & quibus dederit* operatur tantum fauore primi acquirentis, ſecundum aliquos cap. 53. nu. 61. fol. 528.
Contrarium ibi. nu. 62.
Decl. primam procedere in emphyteuſi ad tertiam generationem, vel ſtipulatam pro deſcendentibus, alias ſecus ibi. nu. 63.

Clauſula *pro ſe, & ab eo cauſam habentibus* ſimilis eſt clauſulæ *pro ſe, & quibus dederit*, & eodem modo facit emphyteuſim tranſitoriam ad quoſcumque cap. 53. nu. 67. fol. 529.

Clauſulæ prædictæ poſſunt ab alijs eſſe reſtrictæ ad primum acquirentem ibi. nu. 69.

Clauſula *quibus dederit*, limitatur ab alijs clauſulis cap. 53. nu. 64. fol. 528.
Et infringitur per prohibitionem alienationis ibi. nu. 65.
Et in hoc differt à ſtipulatione *pro hæredibus quibuſcumque*, quia hæc non infringitur à prohibitione alienationis c. 53. n. 66. f. 529.

Clauſula *ratum &c.*, ſeu *promittens ratum &c.* in mandatis procuræ non importat liberam facultatem ſecundum communem cap. 7. nu. 43. fol. 34.

Clauſula *ſaluo, & reſeruato beneplacito, & non alias* facit contractum indiuiduum cap. 14. §. 6. nu. 20. fol. 114.

Clauſula *ſi in euidentem* non ſuſpendit validitatem beneplaciti, & eius effectus cap. 14. §. 7. nu. 47. fol. 117.
Decl. procedere ſi tunc temporis verè adſit vtilitas cap. 14. §. 7. nu. 48. fol. 117.

Clauſula *ſine aliqua contradictione, praua renunciatione cuicumque exceptioni, & iuri, & legum auxilio*, non operatur, quod competat via executiua, ſed tollit tantum obligationem cap. 39. nu. 22. fol. 407.

Clauſula *ſupplentes &c.* tollit omnem defectum iuris poſitiui cap. 14. §. 10. nu. 39. fol. 133.

Clauſula *vocatis vocandis* operatur, quod executores literarum aſſumant partes Iudicis, & iudicialiter procedant cap. 14. §. 9. nu. 5. fol. 125.

Clauſula *vocato Capitulo* ſolet apponi in literis beneplaciti ſuper alienatione rei menſæ Epiſcopi cap. 14. §. 10. nu. 40. fol. 133.

CLAVSVLAE.

Clavsvlae ſolitæ apponi tunc cenſentur appoſitæ cum ſunt de natura contractus cap. 61. nu. 115. fol. 586.

Clauſula donationis ſolita apponi in contractu emptionis, & locationis, impedit dari de læſione cap. 18. nu. 96. fol. 175.
Decl. procedere ſi illam apponens ſcit verum valorem, & habet verum animum donandi, quod non præſumitur ibi. nu. 97.

Clauſulæ mandatorum procuræ reſtringuntur ad concernentia negocium non autem ad expreſſa tantum cap. 7. nu. 36. fol. 33.

CLERICVS.

Clerici non poſſunt conducere gabellas cap. 13. nu. 14. fol. 84.

Clerici non poſſunt prædia conducere, cap. 10. num. 66. fol. 54.
Neque poſſunt conducere alia negociationem ſapientia cap. 10. n. 67. fol. 54.
Neque poſſunt eſſe fideiuſſores conductorum cap. 10. nu. 68. fol. 54.

Clerici conductio eſt ipſo iure nulla cap. 10. nu. 69. fol. 54.

Clerici non prohibentur conducere bona Eccleſiaſtica cap. 10. nu. 70. fol. 54.

Clericus pauper poteſt conducere ad ſe ſubſtentandum cap. 10. nu. 71. fol. 54.

Clericus non beneficiatus, nec in ſacris conſtitutus non prohibetur conducere cap. 10. nu. 72. fol. 54.

Clericus non prohibetur conducere prædium

paruum, vel proprijs bonis circumdatum, cap. 10. nu, 73. fol, 54.

Clericus ſuccedens conductori poteſt continuare cap. 10. nu. 74. fol. 54.

Clerici poſſunt locare operas, quas tanquam Clerici faciunt in Eccleſijs cap. 15. nu. 29. fol. 142.
Decl. procedere tantum in clericis pauperibus cap. 15. nu. 30. fol. 142.
Contrarium verius ibid. nu. 31. & nu. 40.

Clericus diues paciſcens de recipiendo aliquid pro Sacrificio, non propterea cenſetur facere ex auaritia cap. 15. nu. 42. fol. 143.

Clericus inſeruiens Miſſæ, quo l ſtipendium recipere valeat cap. 15, nu. 50. fol. 144.

Clericus accedens ad meretrices non poteſt compelli ſoluere mercedem etiam conuentam cap. 15. nu. 63. fol. 146.

COACTIVA.

Coactiva Locationis datur tantum in caſu neceſſitatis præciſe cap. 20. nu. 36. fol. 197.
Decl. procedere in neceſſitate præciſa morali ibid. nu. 37.

Coactiua locationis, vt habeat locum requiritur, vt locatio fiat ſine magno incommodo domini cap. 20. nu. 38. fol. 197.
Vid. in ver. *LOCATIO* num. 5. & in ver. *PRIVILEGIVM*.

COEMETERIVM, vid. *CEMETERIVM*.

COLLATICA.

Collatica quid ſit cap. 12. nu. 4. fol. 68.

COLLECTAE.

Collectae impoſitæ ratione rei, ſoluendæ ſunt à locatore cap 34. §. 1. nu. 29. fol. 336.
Decl. procedere in impoſitis perſonæ pro rebus, ſecus in impoſitis fructibus tantum ibi. nu. 30.

Collectæ imponi poſſunt conductoribus ad longum tempus ratione vtilis dominij cap. 34. §. 1. nu. 31. fol, 336.

Pro collectis poteſt conductor compelli ſoluere de fructibus, & ſe reualere à domino cap. 34. §. 1. nu. 32. fol. 336.
Decl. procedere pro rata fructuum qui domino ab eo debentur ibi. nu. 33.

COLONIA, ET COLONVS.

De colonis in genere num. 1.
De colonia, & colono Partiario nu. 2.

1 COLONVS quis dicatur cap. 1. num. 26. fol. 4.

Colonus dicitur qui terram colit cap. 5. nu. 1. fol. 21.

Colonorum variæ ſunt ſpecies, & quæ cap. 5. nu. 2. fol. 21.

Coloni qui nummis colunt ſunt propriè conductores cap. 5. num. 4. fol. 22.

Coloni nomine venit etiam gratuito conducens cap. 5. nnmer. 9. fol. 22.

Colentes agrum pro mercede dicuntur coloni conductitij cap. 5, nu. 10. fol. 22.

Colonorum nomine æque veniunt partiarij, ac colentes nummis cap. 5. nu, 12. fol. 22.

Colonus percipiens dimidiam fructuum tenetur ad omnes expenſas cap. 5, nu. 34. fol. 24.

Semine mutuo recepto per colonum non tenetur dominus cap. 5. nu. 41, fol. 24.

Semen mutuo receptum per colonum ab ipſo domino eſt coloni, nec creditum eius quod habet dominus eſt de iuribus fundi ibid. num. 42.

Colonus curare debet fieri opera ruſtica ſuo tempore cap. 29. nu. 70. fol. 305.

Furto ſubtractis fructibus an competat actio colono vid. in ver. *FVRTVM*.

2 COLONVS PARTIARIVS ceſſante prohibitione poteſt omnes fructus ad domum ſuam aſportare cap. 33. n. 25 fol. 323.

Dominus prædij poteſt facere præceptum colono partiario ne fructus colligat ſine eius præſentia cap. 33. nu. 22 fol. 323.

Colono partiario colligente fructus ſpreto præcepto, vel ſtatuto vocandi dominum, competit aduerſus cum iuramentum in litem cap. 33. n. 23. fol. 323.

Colonus partiarius tenetur tantum ad vecturas portionis dominicalis, non autem ad gabellas cap. 38. n. 28. fol. 403.
Ampl. etiamſi expreſſe obligauerit ſe aſportare ſuis ſumptibus ibi. nu. 29.

Coloni partiarij dicuntur, qui pro certa rata fructuum colunt cap. 5. n. 11. fol. 22.

Coloni partiarij non ſunt propriè conductores cap. 5. n. 15. fol. 22.

Coloni partiarij ſunt ſocij ibi. n. 16.
Decl. vt ſint ſocij impropriè ibi. nu. 17.

Colonus partiarius non ſolum ponit operas, ſed etiam inſtrumenta & ſemen cap. 5. num. 28, fol. 23.

Colonus partiarius habet dimidium eorũ fructuum, qui proueniunt ex cultura, & cura, non aliorum cap. 5. n. 38. fol. 24.

Palea æqualiter eſt diuidenda cum colono partiario, niſi pacta aliter ferant cap. 5, nu. 37. fol. 24.

Damna quæ eſt quomodo ſint communia in colonia partiaria ibi. nu. 39.

Colonorum nomine æque veniunt partiarij, ac colentes nummis cap. 5, n. 12. fol 22.

Seminis periculum an ſpectet totaliter ad colonum partiarium cap. 5. nu. 40. fol. 24.

COLONIA PARTIARIA.

Colonia partiaria eſt contractus innominatus cap. 5. nu. 21. fol. 23.
Aſſimilatur locationi, & ſecundum eius naturam

turam regulandus erit ibi. num. 22.
Colonia partiaria eſt ſocietas velata ſub cōtractu locationis incluſa ibi, nu. 23.
In colonia partiaria lucrum, & damnum eſt commune cap. 5. nu. 20. fol. 23.
Colonia partiaria regulari debet cum regulis ſocietatis, in eis, quæ habentur expreſſa in iure, in regulis, cum regulis locationis cap. 5. n. 25. fol. 23.
Colonia partiaria continet ſocietatem, quia dominus in ea ponit terras, & colonus operas ibi. num. 27.
Colonia partiaria diuerſimode contrahitur pro diuerſitate terrarum cap. 5. n. 35. fol. 24.
Magis patet in ea locatio, quam ſocietas c. 5. num. 24. fol. 23.
Colonia partiaria probatur per continuatam annuam præſtationem certæ ratæ fructuum cap. 22. nu. 64. fol. 218.
Contrarium ibi num. 65. fol. 219.
RELIQUA vid. in ver. *CONDVCTOR*.

COMMODITAS.

Commoditas percipiendi fructus bonorum Eccleſiæ, ſeu penſiones Eccleſiaſticæ concedi tur ſine beneplacito cap. 14. §. 5. n. 7. fol. 105.
Cautius tamen eſt procedere per viam obligationis perſonalis, vel conſtitutionis Procuratoris ad exigendum ibi. nu. 8.
Commoditas percipiendi fructus eſt ius perſonæ inhærens cap. 14. §. 5. n. 11. fol. 106.
Commoditas percipiendi fructus ſi locetur cōceditur ſola perſonalis obligatio non autem rei cap. 20. n. 52. fol. 198.

COMMVNIO.

Communio eſt mater diſcordiarum cap. 26. n. 51. fol 266.
Communis res cum alio eſt etiam propria cap. 9. nu. 30. fol. 45.
A communibus opinionibus non facile obtinetur recedi in Tribunalibus cap. 20. num. 52. fol. 198.

CONCESSIO.

In concessione venit ſolum ius, quod habet, qui conceſſionem facit cap. 23. n. 2. fol. 227.
Decl. procedere in locatione facta titulo lucratiuo ibid. num. 3
Decl. 2. procedere in contractu oneroſo ſi recipiens ſit certioratus de qualitate rei, & iure, quod in ea habet concedens ibi. nu. 4.
Decl. 3. venire tantum, quod concedens habet, ſi id ex quantitate mercedis arguatur, ibi. nu. 5.
Ampl. venire etiã aliena inter fines comprehenſa, licet locans bona confinata addiderit ad ipſum ſpectantia, & pertinentia ibi. n. 6.
Conceſſio ad tempus, puta ad vitam dignoſcitur, quod ſit locatio à diſtributione pretij in ſingulos annos cap. 2. num. 50. fol. 9.
Conceſſio ad tertiam generationem non repugnat, quod ſit locatio cap. 3. n. 61. fol. 18.
Conceſſio ad vitam magis conuenit locationi, quam emphyteuſi cap. 3. n. 62. fol. 19.
Conceſſio ad firmam quid importet cap. 11. nu. 39. fol. 63.
Conceſſio intuitu perſonæ facta à Principe extinguitur cum perſona, ſed ſucceſſor nouam conceſſionem petit cap. 62. nu. 36. fol. 610.

CONDEMNATIO.

Condemnatus reſtituere bona Eccleſiæ vel nulliter alienata, debet etiam condemnari ad reſtitutionem fructuum à die alienationis cap. 14. §. 7. nu. 97. fol. 120.
Ampl. etiamſi in alienatione interueniſſet beneplacitum, & ſententia executoris ibi. n. 98.
Lim. ſi interueniſſet aliquis error in facto ibi. num. 99.

CONDICTIO.

Condictio datur contra tertios poſſeſſores c. 63. n. 76. fol. 627.

CONDITIO.

Conditio nil ponit in eſſe donec fuit purificata cap. 14. §. 2. n. 7. fol. 92.
Conditio retrotrahitur ad diem celebrati contractus cap. 14. §. 2. num. 8. fol. 92.
Lim. ſtante impoſſibilitate iuris cap. 14. §. 2. num. 9. fol. 93.
Lim. 2. in conditione poteſtatiua ibi. n. 10.
Conditio vbi adeſt, attenditur ſolum an ea extiterit cap. 50. n. 5. fol. 500.

CONDVCTIO, CONDVCERE, ET CONDVCTOR.

Quid ſint, & alia generalia num. 1.
Conducere qui poſſint num. 2.
Alia circa contractum locationis, & conductionis vid. in ver. LOCATIO.
Conductor quid poſſit num. 3.
Conductor ad quæ teneatur num. 4.
Conductor, an gaudeat priuilegijs locatoris n. 5.

1 CONDVCTIO dicitur à verbo conducere cap. 1. n. 19. fol. 3.
Conducere eſt ſecum ducere cap. 1. n. 19. fol. 2.
Conductor quis dicatur, & quis locator cap. 1. num. 20. fol. 3.
Conductor operarum differt à cōductore operis, & quomodo cap. 1. n. 24. fol. 3.
Conductor æquiparatur fructuum emptori c. 33. nu. 7. fol. 322. & n. 44. fol. 325.
Conductor dicitur procurator ad denunciandum domino damnum rei imminens cap. 29. num. 20. fol. 301.
Statutum loquens de locatore non procedit in conductore cap. 32. n. 42. fol. 319.
Contr. ſi ſit fauorabile, & late interpretandũ, vel appareat aliter ſenſiſſe ſtatuentes c. 32. num. 43. fol. 319.

Con-

Digitized by Google

Conductor licet non poſſideat tamen detinet cap. 21.n.15,fol.207.
Vide in ver. *POSSESSIO*.

Conducens rem propriam, quam poſſidet, poſſeſsionem amittit cap.11.nu.23. & num. 27. fol.161.

Conducens non dicitur alienare c.10. n.1.f.48.

Conductor, & locator ſunt correlatiui,& ideo quod ſtatutum eſt in locatore, debet etiam cenſeri ſtatutum in conductore cap.60. n. 1. & 2. fol. 568.
Decl.non procedere vbi eadem ratio non viget in vtroque ibid.nu.4.

Conductor per conductionem nullum acquirit ius in re, ſed tantum actionem perſonalem aduerſus locatorem cap.61.num.42.fol.579. vid. in ver. *LOCATIO* nu. 9.

2 PROHIBITVS alienare non prohibetur conducere cap. 10.nu.1. fol.48.

Decurionibus interdicta erat conductio aliquarum rerum cap.10. n.34. fol.51.

Emptor poteſt conducere rem emptam interim ac pretium ſoluit cap. 10. nu.96. fol.56.

Faber malleator non poteſt conductucere domum prope ſcholas cap. 10.nu.94.fol.56.

Iudæi non poſſunt conducere decimas cap.10. num.93.fol.56.

Meretrices conducentes domum in vicinia honeſta,poſſunt expelli cap.10.n.95.fol.56.

Monachi prohibentur conducere nomine proprio non Monaſterij cap.10 n.75. fol.54.

Mandatum ad conducendum ſpeciale requiritur cap.7.n.11.fol.31.
Vid.in ver. *MANDATVM*.
Clerici an poſsint conducere vid.in verbo. *CLERICI*.
Curator an poſsit conducere vid. in verb. *TVTORES*, & *CVRATORES*.
Curiales an poſsint conducere v. ver. *CVRIALIS*.
Laici an poſsint conducere v. ver.*LAICVS*.
Milites an poſsint conducere v. ver. *MILITES*.
Minores an poſsint conducere vide in ver. *MINOR*.
Officiales an poſsint conducere vid. in ver. *OFFICIALIS*.
Tutor an poſsit conducere v. *TVTOR*.
Venditor an poſsit conducere vid. in ver. *VENDITOR*.

3 CONDVCTOR non poteſt cædere arbores c.54.n.10.f.539. vid.in ver *LOCATIO* n. 12.

Conductor ad longum tempus poteſt in re cõducta aliquid amplius facere, quam conductor ad breue cap. 54. nu. 33. fol.541.

Conductor poteſt agere contra locatorem vid. in verb.*ACTIO* & ver. *REMEDIVM*.

Conducens ab Eccleſia cum clauſula *reſeruato beneplacito*, non poteſt, antequam obtineatur à contractu recedere cap. 14. §. 7. num. 49.fol. 117.
Nec poteſt recuſare ſolutionem penſionis ibi. num. 50.

Conductor, quando poſsit recedere à contractu ante finitum eius tempus vid. in ver. *CONTRACTVS* num. 5.

Conductor expulſus finita locatione non petit reintegrationem cap. vlt. nu.23.

Conductor non ſolum non poteſt inferre damnum in re, ſed nec etiam in fructibus finita locatione colligendis cap. 29. n.68.fol.305.
Imo nec etiam in fructibus colligendis de tempore locationis ſi eſt colonus partiarius cap.29.n.69.fol.305.

In vltimo anno non poteſt inferre damnũ fructibus ſequentis anni cap 29.nu.76.fol.305.
Et non ſolum non poteſt fructus ſequentis anni corrumpere, ſed neque fundum exfructare ibi. nu.77.
Sic non poteſt in fine anni colligere fructus acerbos ibi. num.78.
Nec conductor gabellæ poteſt vltimo anno eam minuere cap.29. num.79.

Conductor non poteſt vltimo anno relinquere plura capita vitium, vt inde maiorem vuæ quantitatem percipiat cap.29. nu.83.
Et vbi fundus eſt ſolitus ſeminari in parte, & in parte quieſcere, non poteſt vltimo anno ſeminare totum cap.29.nu.84.
Neque poteſt vltimo anno reſtipulare cap. 29.num.85.
Lim. ſi adſit conſuetudo ibi.nu.86.
Conſuetudo in dicto propoſito probanda eſt in ſpecie, quoad conductores ibi. nu.87.

Conductor non poteſt facere in re omnia, quæ poteſt dominus cap.29. n.82.fol. 306.

Conductor non poteſt vſum rei conductæ alterare cap.29.nu.88.
Sic in Apotheca introducere aliud exercitiũ diuerſum à ſolito ibi. n. 89.
Conductor tanto minus poteſt alterare vſum rei, ſi non conſtat de voluntate domini cap. 29.num.91.
Conductor domus nõ poteſt in camera bona facere coquinam cap.29.n.92.

Conductor non poteſt rei formam, aut faciem mutare cap.29.n.93.
Ampl.vt emphyteuta per hanc mutationem incurrat caducitatem cap. 29. n.94.fol.306.
Decl. non poſſe alterari vſum, nec mutari formam in damnum rei, ſecus ſi inde reſultat maior vtilitas cap.29.n.95.
Facilius ſi ex coniecturis appareat de voluntate domini ibi. n.97.

E contra vero ſi appareat contraria voluntas domini, non poteſt conductor facere dictas murationes ibi. num.98.

Conductor poteſt alteri ſublocare cap. 32. nu. 1.fol.316.

Vide SVBLOCATIO.

Conductor an & quando poſſit recedere à cõtractu vid. in ver. CONTRACTVS nu. 3.

Conductor poteſt ſibi aſſumere ſocium in conductione tam ante, quam poſt contractum cap. 32.nu.20.fol.317.

Vid.in ver. SOCIVS,

Conductor domus exiſtentis in Parocchia in qua Parochiani præſentant Parochum, an præſentare debeat, vel ne cap.27 num.195. fol. 191.

4 CONDVCTOR tenetur rem cuſtodire ne damnificetur cap.29. nu.11.fol.300.

Conductor tenetur bona fide vti re conducta cap.29.n.1.fol.299.

Conductor tenetur colere fundum cap.34.§.1. num.49.fol.338.

Conductor & emphyteuta ad longum tempus non tenentur ſtare locationi ad breue tempus factæ antecedenter per dominum cap. 61.n.185.fol.592.

Lim.in emphyteuta fiſci, vel Eccleſiæ ibi. num. 186.

Impedito vſu rei facto conductoris ipſe tenetur in integrum penſionem ſoluere cap. 28. num. 30.fol.295.

Ampl.procedere etiamſi factum ſit iniſtum ibi. num. 31.

Lim.ſi facto conductoris dedit cauſam culpa locatoris cap.28.n.32.fol.296.

Principi iniuſte petenti vſum rei locatæ tenetur conductor reſiſtere cap.28.n.47.fol.297.

Vid. in ver. PRINCEPS.

Conductor expulſus debet reclamare, & contradicere cap.28.n.20. fol.294.

Conductor non ſolum tenetur ad damna per illum illata rei, ſed etiam ad ea quæ paſſus eſt inferri per alios cap.29.n.10. fol.300.

Conductor ſi præuidere poteſt caſum, & reparare, & non facit, tenetur ad damna cap. 29. n. 12.fol.300.

Lim. ſi vltra cuſtodiam requiratur expenſa, quia conductor ad eam nõ tenetur ibi.n.13.

Ampl. vt cõductor adeo teneatur cuſtodire, vt debeat etiam reſiſtere exercitui ſi poteſt ibi. num.14.

Secus ſi non poteſt, vel prudentialiter non debet cap. 29.n.15.fol.300.

Decl. vt debeat conductor reſiſtere facto tertij ſi ſit iniuſtum, ſecus ſi ſit iuſtum ibid. num.16.

Decl.2.locatorem dicentem non factam reſiſtentiam debitam à conductore, probare debere ibi. num.17.

Decl.3.vt ſi ipſe locator monitus non ſe oppoſuit, non poſſit de hoc redarguere conductorem cap. 29.num.18.fol.300.

Conductor periculum imminens rei denunciare debet locatori cap. 29. num. 19. fol.300.

Lim.ſi non poſſit denunciare ibi. n.21.

Et nõ potuiſſe dicitur vbi ſi denunciabat aliquod periculum ſibi imminebat cap. 29. nu. 22.fol.301.

Vel ſi repente euenit periculum, itaut tempus non habuerit ibi.nu.23.

Intellige ſi præuidere non potuit cap.29.nu. 24. fol. 301.

Lim.2.ſi dominus erat abſẽs,quia excuſatur à denunciatione ſecundum aliquos ibi.n.25.

Contr.verius, quia tenetur denunciare coniunctis, & amicis ibi.n.26.

Lim. 3. ſi locator non erat potens ad impediendum, vel veriſimiliter non impediturus cap.29.nu.27.fol.301.

Lim. 4. ſi periculum erat notorium ibi.n.28.

Lim. 5.ſi damnum prouenit ex facto ipſius locatoris cap.29.n.29.fol.301.

Litem mouens ſuper re locata citando ſolum conductorem nulliter agit c.27. n.44.f.277.

Lim. ſi agatur de ſola poſſeſſione naturali ibi.num.45.

Damna reficere tenetur conductor,multo magis ſi promiſit cuſtodire rem,& eam non deteriorare cap. 29. nu.30.fol.301.

Ampl. vt ſtante tali promiſſione cenſeatur ſuſcepiſſe curam ne damna fiant cap.29. nu. 31. fol. 301.

Conductor tenetur de damnis à ſe prouenientibus eius dolo, vel culpa, non autem de caſu fortuito cap.29.n.41.fol.302.

Neq; tenetur de prouenientibus eius culpa leuiſſima cap.29.nu.42.fol.302.

Decl. hoc procedere in actione locati ſecus in actione legis Aquiliæ ibi. n. 43.

Intellige vt *in l. Aquilia* veniat culpa leuiſſima in committendo, non in omittendo ibi.num.44.

Culpa leuiſſima in cõmittendo æquiparatur leui etiam latæ in non faciendo cap. 29. nu. 45.fol.302.

Ampl vt etiamſi conductor promiſerit rem cuſtodire, adhuc non teneatur de culpa leuiſsima ibi.n.46.

Lim. ſi pro cuſtodia mercedem acceperit, quia tunc tenetur de leuiſsima cap. 29. nu. 47.fol.302.

Lim.2. ſi promiſit adhibere diligentiam ibi. num. 48.fol.303.

Lim. 3. ſi promiſit, quid facere in ſpecie cap.29.nu.49.fol.303.

Lim.

Lim.4. ſi expreſſe promiſit de culpa leuiſsima, vel periculum in ſe ſuſcepit cap.29.nu. 50. fol.303.
Vid. in ver. *PERICVLVM*.
Culpa qualibet ceſſante non tenetur conductor etiamſi periculum in ſe ſuſceperit cap. 29.n.52.fol.303.
Vid. in ver. *CVLPA*.
Conductor promittens reſtituere Columbariũ columbis frequentem, an teneatur de defectu eorum etiamſi adhibuerit omnem diligentiam cap.29.n.54. fol.303.
Conductor an teneatur adhibere diligentiam, quam adhibet diligentiſsimus paterfamilias cap.29.nu.60.fol.304.
Conductor non tenetur adhibere curã diligentiſsimam in re conducta cap. 29. num. 62. fol.304.
Lim. ſi materia ſit fragilis,& illam requirens ibi.num.63.
Conductor non curans opera ruſtica fieri debitis temporibus, tenetur ad damna, & intereſſe cap. 29. num.74.
Et debet curare, vt opera ruſtica fiant per Peritos in arte cap. 29. num. 75.
Conductor non tenetur de culpa leuiſsima c. 12. num.99. fol.80.
Conductor tenetur de incendio ſi locator probet eius culpa eueniſſe cap.30.n.16.fol.309
Vid.in ver. *INCENDIVM* nu. 1.
Conductor operis tenetur de omni periculo eiuſdem operis vitio accidente cap.31. nu. 7. fol. 313.
Vid. ver. *OPERIS CONDVCTOR*.
Conductor ſi denaſtet, vel deſtruat rem, tenetur eam reſtaurare ſuis ſumptibus cap. 34.§. 1. nu.19.fol. 336.
Conductor tenetur facere impenſas neceſſarias ad reparandum damnum imminens,vbi periculum eſt in mora c. 34. §.1.n.21.fol.336.
Vid.in ver. *MELIORAMENTA* n.1.
Conductor animalis debet probare eius mortem ad ſe liberandum ab obligatione illud reſtituendi cap. 12. nu. 63. fol. 63.
Conductor ad vecturam debet bene paſcere equum cap. 12. nu. 77. fol. 77.
Conductor equi non tenetur probare illum deceſſiſſe, ſine ſua culpa, niſi ad maiorem cautelam cap. 12. nu. 71. fol. 76.
Conductor equi ad vecturam, an, ſi equus culpa ſua decedat, teneatur ad vecturas conſuetas etiam poſt mortem c.12.nu. 89.f. 78.
Conductor equi ad vecturam ſi illum retinet vltra tempus conuentum, tenetur continuare mercedes, & quid facere debeat eius fideiuſſor cap. 12. nu. 90. 91. & 92. fol.79.
5 CONDVCTORES bonorum Eccleſiæ non ſunt exempti ab oneribus mere perſonalibus,nec mere realia ſubire tenentur cap.17. num. 136. fol. 285.
Conductores bonorum Eccleſiæ teneri ad onera mixta, quæ imponuntur perſonæ pro rebus, tenent aliqui cap. 27. nu. 137.
Contrarium tamen tenendum ibid.nu. 138. & 139.
Lim. procedere in locatione ad modicum tempus, ſecus in emphyteuſi ibi. nu. 140.
Decl. limitationem,vt non poſſint imponi emphyteutæ Eccleſiæ munera ſordida, ſicut nec emphyteutæ Fiſci,& Principis ib.n.141.
Decl.2.vt grauari poſſit emphyteutaEccleſiæ reſpectu eius fructus, qui ſupereſt deducto canone, qui ſoluitur Eccleſiæ ibid. num. 142.
Lim. 2. quo ad onera impoſita ipſis fructibus à ſolo ſeparatis, vt eſt gabella, quæ ſoluitur ad portam ciuitatis, quam effugere non poſſent conductores bonorum Eccleſiæ ibi. nu. 143.
Conductor de iure communi prælationem,ſeu retractum non habet in emptione rei cap.27 num. 144. fol. 286.
Vid. *RETRACTVS*.
Conductor primus non habet prælationem in noua locatione cap. 20. nu. 39. fol. 197. & vid. in ver. *PRAELATIO* nu. 1.
Reliqua vid. in ver. *COLONVS* in ver. *LOCARE, ET LOCATOR*, & alijs proprijs materiarum.

CONFESSIO.

Confeſſio de recepto non probat veram ſolutionem, præcipue contra eum qui confeſſionem non fecit cap. 36. n.48. fol. 388.

CONFIRMATIO.

Confirmatio Principis tollit defectus iuris ciuilis non autem iuris naturalis cap.14.§.10. nu. 34. fol. 133.
Emphyteuſi finita per ſucceſſionem finitam, deſcendentes petunt confirmationem cap. 62. nu. 37. fol. 61e.
Confirmatio dat robur confirmato, ſed illud non extendit, vt comprehendat, quæ diſponentes comprehendere noluerunt cap. 63. nu. 64. fol. 625.
Ampl. etiamſi in confirmatione adſit clauſula, *& de nouo concedimus* ibi. nu.65.
Ampl. 2. etiam in confirmatione facta in forma ſpecifica cum verbis ampliſſimis ib.n.66

CONFRATERNITAS.

Confraternitates, vt ſint Eccleſiaſticæ neceſſe eſt, vt ſint erectæ auctoritate Epiſcopi cap. 14. §. 6. nu. 31. fol. 109.
Confraternitatum laicorum bona,an, & quando poſſint alienari ſine beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 27. fol. 109.

Digitized by Google

CONIECTVRAE.

Coniectvrae, vbi adſunt hinc inde, vrgentiores præualent cap. 25. nu. 13. fol. 253.

CONIVNCTIO, ET CONIVNCTVS SEV CONSANGVINEVS.

Consangvinevs præſtans operas conſanguineo, cenſetur intuitu conſanguinitatis prēſtitiſſe, non conſequendi mercedem cap. 35. num. 104. fol. 378.
Lim. ſi adſit ſolitum locandi, & conducendi operas ibi. nu. 105.
Lim. 2. vbi conſanguineus habet regulam pro ſe, ad conſequendam mercedem ibid. num. 106.

Sanguinis coniunctio ſola, non facit præſumere donationem cap. 35. nu. 107. fol. 378.
Secus ſi aliæ coniecturæ concurrant, ibid. num 108.
Lim. in aſcendentibus, & deſcendentibus, quia in eis præſumitur donatio ibi. nu. 109.
Decl. limitationem non procedere ſtante magnitudine rei donatæ cap. 35. num. 110. fol. 378.
Decl. 2. vt donatio præſumatur in alimentis, & omnibus ad ea pertinentibus ibid. num. 111.

Coniunctus poteſt agere ad effectum deponendi cap. 36. nu. 32. fol. 386.

Coniuncti habent mandatum à lege ad agendum, non ad exigendum cap. 36. num. 33. fol. 386.

Coniuncti admittuntur ad agendum cum promiſſione de rato cap. 36. nu. 34. fol. 386.
Et quatenus non ſufficiat promiſſio de rato, admittuntur præſtita cautione ibi. nu. 35.

Coniuncti vſque ad quem gradum admittantur ad agendum pro coniuncto, ſunt variæ opiniones cap. 36. nu. 36. fol. 386.

CONSENSVS.

Consensvs arguitur perfectus per coniunctionem manuum cap. 22. nu. 66. fol. 219.
De conſenſu in locatione requiſito, vid. in ver. *LOCATIO* nu. 2.

Conſenſum non habens, non poteſt contrahere locationem, & conductionem cap. 16. nu. 4. fol 148.
Sciens, & tacens ſi faciat aliquem actum poſitiuum cenſetur conſentire cap. 61. nu. 87. fol. 584.
Præſens, & tacens an dicatur conſentire vid. in ver. *PRAESENS*.

Conſenſus requiritur ſimultaneus, & præſentialis ad validitatem contractus cap. 16. nu. 42. fol. 151.
Decl. procedere, & ſpeciale eſſe in ſtipulatione, ſecus in alijs contractibus cap. 16. nu. 43. fol. 151.

Conſenſus Capituli in alienatione bonorum alterius Eccleſiæ, quam ſuæ, non requiritur cap. 14. §. 10. nu. 36. fol. 133.

Conſenſus Capituli non requiritur in alienatione bonorum Eccleſiæ Cathedralis, quæ nō ſunt de ſua Menſa c. 14. §. 10. n. 37. f. 133.

CONSTITVTIO.

Constitvtiones Papæ non abrogantur per non vſum, niſi Papa ſciat contrarium vſum, & conſentiat cap. 14. §. 1. nu. 5. fol. 89.

Conſtitutio relata inter extrauagantes communes facit ius, & vbique ſeruari præſumitur cap. 14. §. 1. nu. 11. fol. 90.

Conſtitutionis non vſus probari poteſt non ſolum per teſtes, ſed etiam per actus, ea non ſeruata, factos cap. 14. §. 1. nu. 17. fol. 91.
Decl. procedere ad effectum manutentionis tantum, nam in meritis requiritur actus fuiſſe probatos in iudicio cap. 14. §. 1. nu. 18. fol. 91.

Conſtitutiones Apoſtolicæ non ſunt de facili eludendæ cap. 14. §. 2. nu. 2. fol. 92.

De conſtitutionibus Apoſtolicis, ſeu Bullis particularibus, & in ſpecie v. in ver. *BVLLA*.
Bulla exiſtens in Bullario præſumitur vſu recepta cap. 14. §. 1. nu. 13. fol. 90.

CONSVETVDO.

Consvetvdo non excuſat ſuperueniente noua cauſa cap. 12. nu. 108. fol. 81.

Conſuetudine induci non poteſt, quod bona Eccleſiæ alienentur abſque auctoritate Papæ cap. 14. §. 1. nu. 6. fol. 89.

Conſuetudo particularis præualet, & magis attendi debet, quam generalis cap. 17. nu. 8. & nu. 14. fol. 157.
Contr. in ſtipulationibus, & contractibus cap. 17. nu. 9. fol. 157.
Decl. vt tunc attendi debeat magis conſuetudo generalis, cum apparet particularem eſſe notam alteri contrahenti ſecus econtra cap. 17. nu. 13. fol. 157.

Conſuetudo generalis præſumitur nota, particularis ignota cap. 17. nu. 10. & 12. f. 157.

Conſuetudo circa mercedem locationis ſi fuerit varia, quæ attendi debeat, ſunt variæ opiniones cap. 17. nu. 15. fol. 157.
Attendendam eſſe poſteriorem concluditur ibi. nu 16.
Ampl. etiamſi prior conſuetudo fuerit diu ſeruata, poſterior vero ſecus cap. 17. num. 17. fol. 157.
Decl. procedere ſi poſterior obſeruantia fuit omnino libera cap. 17. nu. 18. fol. 158.
Decl. 2. procedere ſi poſterior obſeruantia ſit immediata locationi de qua agitur cap. 17. nu. 19. fol. 158.

Conſuetudine difformi exiſtente locatoris, & conductoris attendenda eſt illa conductoris cap. 17. nu. 31. fol. 158.

Con-

Conſuetudo, & obſeruatoria attenditur in eis, quæ conſueuerunt fieri communiter non ſi raro, & extraordinariè cap. 17. n. 20. f. 158.
Decl. non procedere in obſeruantia interpretatiua ibid. nu. 21.
Conſuetudo debet articulari, & probari cap. 20. nu. 68. fol. 200.
Et in facultatiuis probandum, quod quis noluerit facere, & fuerit coactus ibi. nu. 69.
Conſuetudo particularis contrahentium præfertur generali cap. 20. nu. 70. fol. 200.
Conſuetudo etiamſi ſit extra ius, præſcribitur per decennium cap. 20. nu. 71. fol. 200.
Conſuetudo tribuens prælationem in locatione eſt probanda in ſpecie, & reſtringenda cap. 20. nu. 76. fol. 200.
Vide in ver. *PRAELATIO*.
Vid. in ver. *OBSERVANTIA*.
Conſuetudo probanda eſt præciſè in loco, vbi vertitur controuerſia cap. 61. numer. 281. fol. 602.
Maxime vbi contrarium de iure diſponitur ibi. nu. 282.

CONSVLENTES:

Conſulentes multoties ſolent, quando habent ſolidum fundamentum, addere alia colorata cap. 25. nu. 34. fol. 255.

CONTRAHERE CONTRACTVS.

Contrahere qui poſſint, & de validitate contractus nu. 1.
Perficitur contractus nu. 2.
Ab eo receditur nu. 3.
Alia omnia nu. 4. Sed vide in verbo LOCATIO, *& in alijs verbis, Puta, ſi quaris an contractus ſit indiuiduus, vid. in ver.* INDIVIDVVS, *ſi, an ſit vſurarius, in ver.* VSVRA, *& ſic de ſingulis,*

1 CONTRAHERE, qui non poſſint cap. 6. nu. 4. fol. 26.
Minores curatore curentes, libere contrahere poſſunt cap. 6. nu. 16. fol. 27.
Contractus collatus in voluntatem vnius, non tenet, etiamſi eius voluntas ſuperueniat cap. 16. nu. 24. fol. 150.
Decl. procedere de iure ciuili, ſecus de æquitate canonica cap. 16. nu. 25. fol. 150.
Decl. 2. ſi vterque in voluntatem alterius contractum contulerint ibi. nu. 26.
Vid. tamen ibi. nu. 28.
Contrahentibus licet ſe decipere vſque ad dimidiam iuſti pretij cap. 18. nu. 28. fol. 167.
Subſtantialia contractus, non poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. nu. 22. fol. 149.
Contractus ſuſtinetur, vbi quis putauit emere virginem, dum erat mulier, ſecus ſi erat puer cap. 16. nu. 15. fol. 149.
Contractus inter abſentes non valet ſine nuncio, vel epiſtola cap. 16. nu. 49. fol. 152.
Contractus curatoris cum ſuo minore validatur iuramento cap. 10. nu. 64. fol. 54.
Contractus habet pro ſe præſumptionem validitatis cap. 19. nu. 1. fol. 179.
Solemnitatum defectus ſi non allegetur ab eo cuius fauore ſunt inductæ, contractus ſuſtinetur cap. 64. nu. 87. fol. 637.

2 CONTRACTVS an fuerit perfectus, pendet ab animo, & ſtatur coniecturis cap. 16. num. 69. fol. 154.
Contractus ſi ſit de præſenti, & nihil vlterius remaneat, quam facere ſcripturam, iſta cêſetur requiſita ad cautelam, ſecus ſi quæſtio ſit de ipſo contractu, & an partes de præſenti ſe obligare voluerint c. 16. n. 72. fol. 155.
Contractus, ſi concurrunt ſubſtantialia, cenſetur perfectus, quamuis adſint coniecturæ, quod partes voluerint ſcripturam, ſecus autem ſi coniecturæ reddant dubium conſenſum cap. 16. n. 71. fol. 155.
Contrahens per epiſtolam, ſi, antequam epiſtola perueniat, moriatur, contractus non perficitur cap. 16. num. 40. fol. 151.
Idem ſi pænituerit, & recipiens ignarus pænitentiæ acceperit cap. 16. n. 41. fol. 151.
Contractus non dicitur perfectus, ex conſenſu vnius cap. 22. nu. 67. fol. 219.
Decl. vt ex confeſſione vnius, probetur perfectio contra eum ibi. nu. 68.
Contractus perficitur vbi iunguntur conſenſus cap. 16. n. 38. fol. 151.

3 RECEDI non poteſt à contractu in præiudicium tertij cap. 58. n. 28. fol. 561.
Decl. non procedere ſi promiſſa ſolutio de mercedibus, quia cenſetur intuitu, & correſpectiuè ad contractum locationis, & ideo non debetur promiſſum ceſſante locatione ibi. num. 29.
Intellige ſi recedat caſu, vel neceſſario, ſecus ſi voluntariè ibi. nu. 30.
Et quocumque modo recedat, non liberatur ſi facta delegatio ipſo conſentiente cap. 58. num. 31. fol. 562.
A contractu innominato, re integra, recedi poteſt, etiamſi aliqua ex partibus impenſas fecerit cap. 17. n. 75. fol. 163.
In contractibus innominatis licitum eſt pænitere, ſi integra cap. 12. n. 28. fol. 71.
In contractibus innominatis non eſt locus pænitentiæ cap. 12. nu. 29. fol. 71.
Petitio pretij repugnat, cum receſſu à venditione cap. 59. nu. 16. fol. 565.
Conductor an poſſit recedere à contractu quando poteſt locator cap. 60 num. 2. fol. 568.

Decl.vt conductor poſſit recedere à contractu, quando impeditur vti re, impedimento proueniente ex re ipſa, ſecus autem in procedente ex perſona propria ibi. num. 5. & num.6.fol.569.

Conductor impeditus vti re ex parte ſua, non poteſt dici impeditus totaliter, quia poteſt vti ſublocando cap. 60. num. 7. fol. 569.

Bello, vel peſte impediente vſum rei locatæ, poteſt conductor à contractu recedere cap. 60.num.8.fol.569.

Lim. ſi domus locata, fuerit infecta culpa conductoris ibi. nu.9.

Mali ſpiritus in domo locata exiſtentes præbent conductori cauſam recedendi à contractu cap.60.num.10. fol. 569.

Timor ſolus damni, & periculi præbet iuſtam cauſam conductori recedendi à conductione cap.60.n.13.fol.569.

Impedimentum non ſolum totalis vſus, ſed etiam incommodatio habitationis, præbet iuſtam cauſam conductori recedendi c. 60. num.14.fol.569.

Lim.ſi incommodatio ſit modica ibi. nu.15.

Lim.2. ſi conductor in caſu incommodationis taceat, & non recedat ibi. nu. 16.

Sufficit tamen proteſtatio abſque receſſu cap. 60. num. 17.fol.570.

Maxime autem eſt neceſſaria proteſtatio, ſi impedimentum proueniat à tertio, non à locatore ibi.nu.18.

Conductor, ſi vxorem duxerit, & non ſufficiat ei amplius domus conducta, non propterea poterit recedere à conductione cap. 60. nu. 19. fol. 570.

Conductor reuocatus à ſuperiore, & propterea non indigens domo conducta, adhuc locationi ſtare tenetur cap.60.nu.20. fol. 570.

Conductor promotus ad dignitatem, & ideo non potens habitare domum conductam, adhuc recedere non poteſt à locatione cap. 60. n.21.fol. 570.

Conductor an poſſit recedere à locatione in certis caſibus, attenditur conſuetudo c. 60. num.22. fol. 570.

Conſuetudo prædicta probãda eſt ab allegãte cap.60.n.23. fol.571.

Recedere à locatione in certis caſibus eſt facultatiuum cap.60.nu.24.fol. 571.

Conſuetudo non recedendi, vt probetur, neceſſe eſt probare, quod allegata facultas,& quod allegantes propter contradictionem acquieuerint cap.60.n.25.fol.571.

A contractibus nominatis non receditur ob nõ adimplementum cap.60.n.26.fol.571.

Decl.hoc non procedere in locatione ibid. num. 27.

Decl.2.non procedere, ſi id quod non fuit adimpletum, eſt cauſa finalis contractus ibi. num. 28.

Decl.3. quod dictum eſt non procedere in locatione, totius eſſe, ſi concurrat, quod non poſſit vti re culpa locatoris,& quod res ſit integra cap.60.nu.29.fol.571.

Conductor recedere poteſt a conductione, nedum ſi locator rem non tradat, ſed etiamſi poſtquam tradidit vti non patiatur, ſed impediat cap.60.n.30.fol. 572.

Ampl. etiamſi deneget,ſeu impediat tantum in parte ibi. n.31.

Ampl.2.nedum ſi impediatur ab ipſo locatore, ſed etiam ſi ab alio, quem ipſe poſſet impedire cap.60.n.32.fol.572.

Ampl. 3. vt locator non poſſit purgare morã,niſi ſtatim, & re integra c.60.n.33.f.572.

Nec poteſt velle dare rem per tantumdem temporis ibi. nu.34.

Locator, & conductor vbi merces non eſt declarata nec res tradita ſemper poſſunt à contractu recedere cap.17. n.73. fol. 162.

Vid.in ver.*LOCATIO* nu.10. ad fin.

4 CONTRACTVS innominatus regulatur ſecundum naturam contractus cui magis aſſimilatur cap.5.n.5.fol.22.

Contractus cenſentur celebrati incontinenti, ex quo apparent facti eodem die, & coram eodem notario, & teſtibus cap.25. n.74.

Contractus dicitur ex cauſa neceſſitatis ſi pro extinguendis debitis, quæ peti poterant, ſecus ſi pro extinguendo cenſu cap. 14. §. 10.n.15.fol.131.

In contractibus proceditur de ſimilibus ad ſimilia cap.49.nu.42.fol.490.

Contrahens per Epiſtolam,fit ſubditus loci vbi dirigitur epiſtola, & iunguntur conſenſus c. 19.n.39.fol.151.

In contractibus bonæ fidei præualere debet æquitas cap.49.n.76.fol.494.

CONTRARIORVM.

Contrariorvm eadem eſt diſciplina cap. 14. §. 6.num.5.fol.107.

Lim. ſi adſit diuerſitas rationis ibi. num.6.

CONVENTIO.

Conventio de certa ſumma mercedis, eò ipſo quod allegatur exceſſiua, non poteſt exequi cap.18.n.9.fol.165.

Decl. procedere in Aduocato, & cæteris paciſci de mercede non valentibus cap. 18. num.10.fol. 165.

Et in omnibus in quibus viget ſuſpicio, quod promiſſa fuerit maior ſomma, propter neceſſitatem cap.18.n.11. fol.165.

Nec annullatur promiſſio,ſi exceſſiua in modico cap 18.n.12.fol.165.

Hoc tamen intelligitur,ſi allegetur nullitas prop-

propter exceſſum tantum c.18.n.13.fol.165.

CORRECTIO.

Correctio iurium in quantum fieri poteſt,euitari, & reſtringi debet cap.53. num. 27. fol. 525.

CORRESPECTIVITAS.

Quid operetur num. 1.

Quando præſumatur, & ex quibus arguatur. num. 2.

1 CORRESPECTIVI contractus reputantur vnus, & indiuiduus cap.25.nu.47. fol.256.
Decl.procedere per fictionem ibi.nu. 48.

Correſpectiuorum contractuum vno corruente,corruit & alius cap. 25.nu.49. fol.257.
Decl. procedere ſi vnus contractus corruat ab initio, ſecus ſi ex poſt ibi. nu.50.
Contrarium tamen vide ibi. nu. 52.
Decl.a.procedere in contractibus, & obligationibus, ſecus autem in diſtractibus, & liberationibus ibi.nu.51.

Pactum correſpectiuum ad contractum cenſetur ei in eſſe cap.25.n.53.fol.257.
Ampl.in pacto exiſtente in contractu correſpectiuo ibi. nu.54.
Decl.procedere ſi pactum conueniat alteri contractui, & non ſequatur abſurdum ibid. num. 55.

2 CORRESPECTIVITAS contractuum non præſumitur, ſed probari debet cap.25.num. 58. fol.257.
Probatur coniecturis, & præſumptionibus ibid. num. 59.
Et coniecturæ fortiores elidunt contrarias ibid. num. 60.
Coniecturę voluntatis vnius ex contrahentibus, non ſufficiunt cap.25.nu.61.fol.257.

Correſpectiui præſumuntur contractus, ex quo ſunt in eodem inſtrumento cap. 25.num. 62. fol. 258.
Ampl. etiamſi ſint diuerſæ res, & perſonæ ibi. num.63.
Poſſunt tamen in eodem inſtrumento eſſe plures contractus omnino ſeparati ibi. n 64.

Plures contractus in eodem inſtrumento exiſtentes, ſi ſint diuerſæ naturæ, & habeant diuerſam cauſam, & independentiam, non cenſentur correſpectiui cap.25.n.65 fol.258
Non tamen ſufficit ſola diuerſitas naturæ, ſi ſunt in eodem Inſtrumento ibidem n. 66.

Conuentiones in eodem inſtrumento non habentur pro correſpectiuis, ad effectum, qui ſeparari poteſt à toto contractu cap. 25. nu. 71. fol.258.

Dictio *vlterius* vti implicatiua præcedentium, importat correſpectiuitatem cap. 25. nu.67. fol. 258.

Dictio *e contra*, vulgariter *all' incontro* importat correſpectiuitatem cap.25. num. 68. fol. 258.

Dictiones *toties quoties*,ſeu vulgariter *ogni volta che*,important correſpectiuitatem cap.25. num.69.fol. 258.

Verba *per gl'intereſſi, che ſono fra me è Carlo*, non important correſpectiuitatem cap. 25.n. 70.fol. 258.

Correſpectiui cenſentur contractus incontinenti facti vnus poſt alium, licet in diuerſis inſtrumentis cap. 25.nu.73.fol.259.
Ampl.vt cenſeantur correſpectiui contractus in continenti facti etiamſi ſint omnino diuerſi, dummodo ad inuicem compatiantur ibi. num. 75.
Secus ſi ſint diuerſæ naturæ,& habeant cauſam penitus diuerſam ibi.n.76.
Decl.hoc caſu ceſſare pręſumptionemcorreſpectiuitatis, ſed oriri coniecturam, quæ vna cum alijs operatur ibi.num.77.
Decl. correſpectiuitatem actuum præſumptam ex eo, quod ſint facti in continenti, non procedere in diſpoſitionibus mere gratioſis cap.25.n.78.fol 260.
Decl.a. non procedere, niſi quo ad eos,qui vtrique actui interfuerunt ibi. n.79.
Decl.3.nõ procedere generaliter vbi adſunt coniecturæ contra correſpectiuitatem cap. 25.nu.80. fol.260.
Ampl.vt non ſolum arguatur correſpectiuitas ex eo, quod contractus ſunt in continenti facti, ſed etiam ex quo ſunt facti tempore proximo ibi. nu. 81.
Decl. tamen ampliationem,vt non oriatur præſumptio, ſed ſimplex coniectura ex viciniate prædicta cap.25.nu.82. fol.260.

CREDITOR.

Creditor poteſt locare res pignoratas cap. 7. nu.62. fol.36.
Et poteſt eas locare ipſi domino ſuo debitori cap.7.n.63.fol.36.
Et locare debet, alias tenetur ad id, quod percipere potuiſſet cap.7. n.64.fol.36.
Hoc tamen procedit ſi ſit in culpa cap.7.nu. 65. fol. 36.

Creditor immiſſus debet, vel vendere fructus, vel prædia locare cap.7.n. 66.fol. 36.

Creditor immiſſus, tenetur locare etiam iumenta, & alia, quæ locari poſſunt cap. 7. n. 67. fol. 36.

Creditor habens in pignus conuentionale rem mobilem, locare eam non poteſt cap. 7. num. 68. fol. 36.

Creditor, qui vtitur pignore, vel illum transfert in vſum non deſtinatum furtum committit cap.7.n.69.fol.36.

Creditor habens rem mobilem, ſeu ſe mouen-

Digitized by Google

tem in pignus, locare poteſt cap.7.num.71. fol. 37.

Creditor non poteſt partem crediti tantum petere in iudicio cap 25. nu 40. fol. 256.

Aliud pro alio inuito creditore ſolui non poteſt cap.28.nu.6. fol.293.

Creditor ex cauſa ſeminis habet prælationem in fructibus ex eo ortis c. 33.n.49. fol. 325.

Creditor ex cauſa melioramentorum præfertur alijs creditoribus anterioribus cap. 33. nu.54.fol. 326.

Vid. in ver. *PRAELATIO* nu.2.

Creditor retinens pignus tenetur ad fructus, quos percipere potuiſſet cap. 35. num. 55. fol. 374.

Decl.procedere in pignore extra iudiciali, ſecus in iudiciali,quia in eo non tenetur niſi de lata culpa ibi. 56.

Et ad conuincendã culpam, nõ ſufficit probare,quod omiſerit facere diligentias de reperiendo conductores, ſed requiritur, quod conſtet locare potuiſſe, & noluiſſe cap. 35. num. 57.fol.374.

Creditor pro funere conductoris præfertur locatori in rebus inuectis, & illatis cap. 40. nu.131. fol.425.

Ampl. præferri etiam ei qui locauit,pro rebus ipſis conſeruandis ibi.nu.132.

Creditori ex cauſa alimentorum, an competat hypotheca cum prælatione,eſt quæſtio controuerſa cap. 40.nu.38. fol.432.

Creditor immiſſus ex ſaluiano tenetur ſtare locationi cap.61.n.267.fol.600.

Et non ſolum immiſſus ex primo decreto, ſed etiam immiſſus ex ſecundo c. 61. n.268. fol. 601.

C V I

Cui licet, quod eſt plus non debet, quod minus eſt non licere cap.7.nu.4. fol. 31.

C V L P A.

Prodeſſe non debet num. 1.
Quid ſit, & quando dicatur adeſſe num. 2.
Præſumitur, & probatur num. 3.
De cuius culpa quis teneatur num.4.

1 CVLPA prodeſſe non debet cap.46.nu.51. fol. 463.

Culpa propria non debet alicui patrocinari c. 56.num.43.fol.555.

Decl.procedere in ea culpa, quæ eſt cauſa proxima ibi. num.44

2 CVLPAE APPELLATIONE venit leuis, non autem leuiſſima cap.30.n.4. fol. 308.

Si factum, vel omiſſum, quod non feciſſent, vel omiſiſſent diligentes, tunc eſt culpa leuis, ſi diligentiſſimi eſt culpa leuiſſima c.29. nu.56.& 57. fol.303.

Decl.non attendi diligentes, vel diligentiſſimi in genere, ſed in ſpecie profeſſionis de qua agitur cap.29.n.58. fol.303.

Intellige habito reſpectu ad exercitium,nõ ad qualitatem perſonarum cap.29. num.59. fol. 303.

Culpę mentio poteſt referri ad leuiſſimam cap. 30.nu.13.fol.308.

Et ad leuiſſimam referri debet, dum ita fert ſubiecta materia cap.30.n.14. fol.309.

Culpa in omittendo, eſt non facere quod fieri debet, in committendo, eſt facere, quod fieri non debet cap. 29. nu.55. fol.303.

Famulos improbos eligens eſt in culpa, & tenetur cap.30.num.25. fol.309.

Decl.ſi ſint improbi in officio cui fuerunt propoſiti ibi.nu.26.

Retinere in domo pueros, ſenes, & diuerſæ ætatis homines, & mulieres, culpæ non aſcribitur cap.30.nu.27.fol.309.

Relinquere adoleſcentes non diligentes, vbi verſatur periculum ignis, poteſt eſſe culpa cap.30.num.28.fol.309.

Inducere in domum perſonas alterantes eius vſum, ex quo oriatur incendium, eſt culpoſum cap.30,num.20.fol.309.

Retinere in domo res faciliores ad comburendum, non eſt culpa cap.30. n.52. fol.311.

Lim. ſi ſit in ſpecie conuentum de aliqua re non retinenda, & fuerit retenta cap.30.nu. 54. fol.311.

Lim.2.ſi res facilis ad comburendum fuerit prope ignem retenta cap.30.n.58 fol.311.

Sic econtra, ſi ignis factus prope rem aptam ad comburendum ibi. n.59.

Vid.etiam ver.*INCENDIVM*.

Culpæ conductoris aſcribitur, ſi nimis oneratur animal conductum cap.12.n.73.fol.76.

Quomodo probetur nimia oneratio ibid. num. 74.

Culpa debet eſſe ordinata ad caſum cap. 12. num.111.fol 82.

Sufficit, quod poſſit eſſe ordinata ad caſum. cap.12.n.112. fol.82.

3 CVLPA non præſumitur, ſed ab allegante probari debet cap.29. nu. 64. fol.304.

Limita in conductore, quia damnificata re locata, præſumitur eius culpa ibid. nu.65.

Decl.limitationem non procedere,ſi appareat damnum eueniſſe à caſu, qui potuit ſine culpa procedere c.29.nu.66.fol.304.

Culpa non præſumitur vbi caſus ſine ea euenire ſolet cap.12.n.7. fol.25.

Caſus, qui poſſunt ſine culpa euenire multi ſunt, & quales relatiuè ibid.n.67.

Culpa quomodo probetur relatiuè cap.12. nu. 113.fol. 82.

Culpa

Culpa probari debet certi hominis, ad hoc vt pro ea condemnari poſſit cap. 30. num. 18. fol. 309.
Lim. quando adeſt in domo locata vbi damnum euenit, vnus tantum paterfamilias cap. 30. num. 19. fol. 309.

4 DE CVLPA famuli non tenetur dominus, niſi famulus delinquat in ea re, cui in ſpecie fuerit à domino præpoſitus cap. 30. nu. 20. fol. 309.
Socer non tenetur de culpa nurus cap. 30. nu. 21. fol. 309.

CVLTVRA.

Cvltvra intempeſtiua deteriorem fundum facit cap. 29. num. 71. fol. 305.
Cultura intempeſtiua dicetur, ſiue ſit nimis propera, ſiue nimis ſera ibid. fol. 306.
CVRATOR vid. *TVTOR*.

CVRIA CVRIALES.

Cvria multipliciter accipitur cap. 10. nu. 27. fol. 50.
Curiæ nomen æquiuocum eſt cap. 10. nu. 29. fol. 51.
Cvrialivm appellatione veniunt omnes Curiam ſequentes cap. 10. nu. 30. fol. 51.
Curiales prohibentur eſſe conductores, vel fideiuſſores conductorum cap. 10. nu. 26. fol. 50.
Curiales prohibiti conducere non ſunt omnes Curiam ſequentes cap. 10. nu. 31. fol. 51.
Curialium nomine qui magis venirent antiquitas cap. 10. nu. 32. fol. 51.
Decurio dicebatur Curialis ibi. nu. 33.

D

DAMNVM.

Quid, & quando dicatur nu. 1.
Cætera omnia nu. 2.

1 DAmnvm eſt diminutio proprij patrimonij cap. 47. nu. 7. fol. 472.
Fructus non percipere, non eſt propriè damnum cap. 47. nu. 6. fol. 472.
In damno non dicitur eſſe locator, ex eo quod lucrum perdat, ſed ſi de ſuo expendat, vel litigando cap. 55. nu. 78. fol. 551.
Damnum quantum requiratur, ad hoc vt fieri debeat remiſſio, ſtatur arbitrio Iudicis cap. 47. nu. 8. fol. 472.
Vid. in ver. *REMISSIO MERCEDIS* n. 2.
Fructuum amiſſio, quandoque dicitur damnum cap. 47. nu. 52. fol. 476.
Sed tamen impropriè ibi. nu. 53.
Damnum vulgariter loquendo, intelligitur etiam de amiſſione lucri, & fructuum cap. 47. nu. 55. fol. 476.
Maximè ſi fructus de tempore caſus euenientis erant naturi ibi. nu. 56.
Pactum de refectione damni intelligitur de damno in fructibus, ſi alias nihil operaretur cap. 47. nu. 57. fol. 476.

2 DAMNVM eius culpę imputatur in cuius odium datum eſt cap. 47. nu. 32. fol. 474.
Ampl. procedere etiam in damno dato propter inimicitiam iniuſtam, & ſine cauſa ibid. nu. 33.
Damna quæ, & quomodo ſint communia in colonia partiaria cap. 5. nu. 39. fol. 24.
Damnum, quod ſequitur tertio in conſequentiam non impedit fieri actum ad propriam commoditatem cap. 29. n. 80. fol. 306.
Decl. procedere ſi actus ille fiat in re propria, ſecus ſi in aliena ibi. n. 81.

DATIO IN SOLVTVM.

Datio in solvtvm per Iudicem facta late dicitur neceſſaria, ſed non ſtricte cap. 61. num. 266. fol. 600.

DEBITOR, ET DEBITVM.

Nemo cogendus aliena debita ſoluere cap. 35. nu. 1. fol. 369.
Ampl. vt compellens ſoluere debita aliena, puniatur in quadruplum ibi. n. 2.
Ampl. 2. vt ſi quis cœperit ſoluere, non propterea tenetur proſequi ibi. nu. 3.
Debitores vix ſoluunt poſt tempus debitum cap. 37. nu. 38. fol. 396.
Fœlicitas eſt nihil debere cap. 37. num. 40. fol. 396.
Debitum in diem, poteſt ſolui ante illius euentum cap. 37. nu. 41. fol. 396.
Vid. *SOLVTIO* nu. 2.
Debitor fructuum in ſpecie, eo ipſo quod conſumpti ſunt, deſinit eſſe debitor eorum, & ſit debitor valoris cap. 37. nu. 73. fol. 398.
Debitor qui tenetur deſſerre rem debitam ad domum creditoris, tenetur deferre ſuis ſumtibus cap. 38. nu. 27. fol. 403.
Debitor obligatus aſportare ad domum creditoris, tenetur aſportare proprio periculo cap. 38. nu. 30. fol. 403.
Debitor quantitatis in ſpecie, vel reſpectu certæ ſpeciei, per eius interitum liberatur cap. 38. nu. 31. fol. 403.
Lim. ſi eſſet in mora tradendi ibi. nu. 32.
Decl. limitationem non procedere, ſi res peritura fuiſſet etiam in manibus creditoris ibi. nu. 33.
Debitor obligatus ſoluere in certo loco non poteſt dici in mora, niſi probetur creditorem fuiſſe in loco illo promptum recipere cap. 38. nu. 34. fol. 403.
Idque etiamſi non probetur debitorem non fuiſſe ibi promptum ſoluere ibi. nu. 35.
Ampl. nō releuare creditorem habere procura-

curatorem in loco ſi procurator non oſtendit mandatum debitoris cap. 38. nu. 36. fol. 404.
Neque ſufficeret exiſtentia procuratoris, ſi conuentum ſolutionem fieri cui creditor ordinauerit, & non extenſus ordo cap. 38. nu. 37. fol. 404.
Debitor non poteſt dici in mora, quando poteſt allegare ignorantiam loci, vbi facienda eſt ſolutio cap. 38. nu. 38. fol. 404.
Ampl. etiamſi promiſſa eſſet ſolutio Bononiæ, & vbique locorum ibi. nu. 39.
Idem ſi dictum, tradendum frumentum in tali Caſtro, in illo horreo, vbi placuerit creditori ibi. nu. 40.
Idem ſi dictum, in tali, vel tali loco, & non facta fuerit electio per creditorem ib. nu. 41.
Debitor, & creditor ſi ſint eiuſdem fori, & deſtinata ſit dies certa ſolutionis, debitor debet interpellare creditorem ad recipiendum, alias incurrit moram, abſque eo, quod creditor ad eum vadat cum ſacco parato cap. 38 nu. 44. fol. 404.
Ampl. vt ſufficiat exiſtere in Comitatu, ſeu diſtrictu Ciuitatis ibi. nu. 45.
Secus ſi ſint diuerſi fori, quia tūc debet creditor ire cum ſacco parato ad conſtituēdum debitorem in mora cap. 38. nu. 46. fol. 404.
Lim. ſi in loco debitoris adſit procurator creditoris ibi. nu. 47.
Vid. *SOLVTIO*, nu. 4.
Debitor poteſt conducere a creditore rem propriam cap. 11, nu. 24. fol. 61.
Vendens ad effectum extinguendi debita, non poteſt liberalitate vti, & donare cap. 24. nu. 59. fol. 247.

DECEPTIO.

Deceptio permittitur vſque ad dimidiam iuſti pretij, tam de iure ciuili, quam de iure canonico cap. 18. nu. 31. fol. 167.
Lim. ſi adſit dolus lædentis c. 18. n. 32. f. 167.
Lim. 2, vt deceptio permittatur in foro fori non autem in foro conſcientiæ ibid. nu. 33.
Neque permittitur bono viro, & ideo cautela eſt læſo, vt faciat poſitionem lædenti, ſi ſit bonus vir. cap. 18. nu. 34. fol. 167.
Item non permittitur, in contractu Eccleſiæ ibi. nu. 35.

DECIMAE.

Quid ſint nu. 1.
Locari an poſſint, & quibus nu. 2.
Alia nu. 3.

1 DECIMAE aliæ ſpirituales, aliæ temporales, & iſtarum laici ſunt capaces cap. 10. nu. 82. fol. 55.
Decimæ temporales non ſunt propriè decimæ, ſed decimationes cap. 10. num. 83. fol. 55.
Decimarum nomine veniunt regulariter ſpirituales cap. 10. nu. 84. fol. 55.
Decimæ quandoque accipiuntur pro ipſo iure decimas percipiendi, & quandoque pro ipſis fructibus poſtquam ſunt percepti cap. 10. nu. 85. fol. 55.

2 DECIMARVM, intelligendo de iure percipiendi eas, non poteſt fieri conductio per laicos, etiam ad modicum tempus cap. 10. nu. 86. fol. 55.
Decimas conſideratas, prout ſunt fructus, poſſunt per laicos conduci cap. 10. nu. 87. fol. 55.
Decimæ ſi locentur vltra triennium requiritur beneplacitum Apoſtolicum, & quomodo cap. 10. nu. 92. fol. 56.
Decimæ non poſſunt locari Iudæis cap. 10. nu. 93. fol. 56.
Decimæ debentur de fructibus, & ſoluendæ à locatore, & conductore pro rata eorum cap. 34. §. 1. nu. 40. fol 337.
Et vbi locatio eſt pro pecunia, ſoluendæ totaliter à conductore ibi. nu. 41.

3 PROPTER non ſolutionem decimarum venit ſterilitas cap. 46. nu. 85. fol. 466.
Ius decimandi in quo conſiſtat, & quando cenſeatur conceſſum, vel non cap. 10. num. 89. & ſeq. fol. 56.

DECRETVM.

Decretvm Camerale vigens Romæ fauore inquilinorum vid. in ver. *INQVILINVS*.
Decretvm Irritans reſtringitur ad terminos conſtitutionis cui eſt adiectum, & recipit omnes eius conditiones cap. 14. §. 11. nu. 6. fol. 134.
Decretum irritans inficit quidquid contra illud factum fuerit cap. 24. numer. 60. fol. 247.
Decretvm Ivdicis in contractu interpoſitum impedit eius reſciſſionem ex capite læſionis cap. 18. nu. 85. fol. 174.
Contrarium ibi. nu. 86.
Decl. vt Decretū Iudicis faciat ceſſare præſumptionem læſionis, ſed non impediat eam probare cap. 18. nu. 87. fol. 175.
Decretum Iudicis facit præſumptionem, quæ eliditur per alias vrgentiores cap. 19. num. 10. fol. 180

DECVRIO.

Decvrio dicebatur Curialis cap. 10. num. 33. fol. 51.
Decurionibus interdicta erat conductio aliquarum rerum cap. 10. nu. 34. fol. 51.

DEFENSIO.

Defendere proximum ab iniurijs hoſtium quilibet tenetur cap. 15. nu. 22. fol. 141.

DEFINITIO.

Definitio, quæ conſtat ex genere, & differentia, & conuertitur cum ſuo definito eſt bona cap. 1. nu. 3. fol. 2.

Definitio omnis in iure periculoſa eſt cap. 1. nu. 4. fol. 2.

Definitiones locationis plures dantur cap. 1. nu. 1. fol. 2.

DELICTVM.

Delictvm in dubio non eſt præſumendum cap. 12. nu. 85. fol. 78.

Delicti præſumptio ſemper euitari debet cap. 64. nu. 5. fol. 630.

DEMONSTRATIO.

Demonstratio falſa non vitiat, nec alterat diſpoſitionem cap. 24. nu. 38. fol. 245.

DENOMINATIO.

Denominatio partium attenditur ceſſantibus alijs pactis cap. 11. nu. 41. fol. 71.

Denominatio denotat qualis ſit contractus, & ei ſtatur in dubio cap. 2. n. 35. fol. 8.

Ampl. etiamſi adſit aliqua præſumptio in contrarium cap. 2. nu. 36. fol. 8.

Denominatio, etiam enunciatiua, attenditur cap. 3. nu. 8. fol. 12.

Denominatio contractus attenditur, etiamſi adſint aliquæ præſumptiones in contrarium cap. 3. nu. 9. fol. 12.

Denominationi ſtatur ſi ſunt pacta hinc inde cap. 3. nu. 13. fol. 12.

Denominatio emphyteuſis magis operatur, quam denominatio locationis cap. 3. num. 15. fol. 12.

Denominatio emphyteuſis præualet quantitati penſionis magnæ, denominatio vero locationis cedit quantitati penſionis paruæ cap. 3. nu. 23. fol. 13.

DEROGATIO.

Derogatio eſt neceſſaria quando Papa concedit aliquid aduerſus Concilium Generale cap. 14. §. 12. nu. 4. fol. 137.

Lim. in Concilio Tridentino d. §. 12. nu. 5.

DESTINATIO.

Destinatio perpetua vnionis terrarum deducitur ex eo, quod fuerint ab initio ſimul emptæ cap. 23. nu. 64. fol. 230.

Decl. facere coniecturam, ſed de ſe non ſufficere ibid. nu. 65.

DETENTATIO.

Detentatio tranſlata in primum conductorem per clauſulam conſtituti, operatur vt præferri debeat ſecundo, cui res fuerit tradita actualiter cap. 21. n. 33. fol. 209.

DEVS.

Devs in creatione mundi dedit hominibus dominium Terræ cap. 14. in princ. nu. 7. f. 87.

DIACONVS.

Diaconvs, & Subdiaconus in celebratione Miſſæ ſolemnis canentes, ſolum ſtipendium ſuſtentationis recipere poſſunt cap. 15. n. 49. fol. 144.

DICTIO IN GENERE.

Dictio ad plures relata in eadem oratione contentos, omnes æque determinat cap. 26. nu. 81. fol. 269.

DICTIO IN SPECIE.

Dictio ab denotat terminum à quo, & eſt ſui natura excluſiua ipſius termini cap. 53. nu. 153. fol. 536.

Dictio *aliquid* verificatur etiam in minimo cap. 47. num. 41. fol. 475.

Dictio *cuilibet* importar locationem eſſe factã pluribus in ſolidum cap. 26. n. 35. fol. 264.

Quæ ſint alia verba idem importantia relatiuæ ibi. nu. 36.

Dictio *cuique* eſt valde controuerſum, an ſit diſtributiua, & operetur dari ius accreſcendi cap. 26. nu. 77. fol. 268.

Dictio *e contra*, vulgariter *all'incontro* importat correſpectiuitatem cap. 25. n. 68. fol. 258.

Dictiones *ex nunc, prout ex tunc* iungunt tempora, & trahunt futurum ad præſens cap. 22. num. 84. fol. 221.

Dictio *in* quando præponitur, & iungitur cum adiectiuo, ita vt faciat vnum verbum compoſitum, ſtat negatiuè, & ſignificat, *non* cap. 49. n. 99. fol 495.

Dictio *in* quandoque ſignificat *non* quandoque *valde* quando eſt compoſita cap. 51. n. 3. fol. 510.

Dictio *in circa* eſt dubitatiua cap. 19. nu. 108. fol. 186.

Dictio *perpetuo*, ſeu *in perpetuum* ſignificat tempus infinitum cap. 53. n. 4. fol. 523.

Quandoque tamen accipitur ad vitã ib. n. 5.

Quandoque vſque ad tertiam generationẽ ibi. nu. 6.

Quandoque vſque ad centum annos cap. 53 num. 7. fol. 523.

Quandoque vſque ad decem ibid. n. 8.

Et quandoque verificatur etiam in triennio ibi. num. 9.

Decl. vt verus ſenſus dictæ dictionis ſit primus temporis perpetui, & aliũ recipiat à ſubiecta materia, & verbis adiunctis cap. 53. num. 10. fol. 523.

Dictio prædicta ſolet aliquando geminari, & dici *perpetuo, & in perpetuum*, & tunc aliquid magis operatur cap. 53. n. 17 fol. 524.

Dictio *plerumque* regulam deſignat cap. 30. nu 2, fol. 308.

Contrarium tamen vid. ibi. nu. 8.

Dictio *quaſi* eſt nota impropriietatis cap. 5. nu. 18. fol. 22.

Dictio *quodammodo* eſt nota improprietatis c. 25. nu. 30. fol. 255.

Dictio

Dictio *reſpectiuè* importat obligationem eſſe factam pro virili cap.26.nu.37. fol.264.

Dictio *ſed* vbi eſt ſola abſque dictione, *&*, importat diuerſitatem facti, & iuris cap. 46. num.74. fol.465.

Dictiones, *ſed*, *&*, ſimul poſitæ important diuerſitatem facti, & identitatem iuris cap. 46. nu. 73. fol.465.

Dictio *ſi* importat conditionem cap. 14. §.2.nu, 6. fol.91.

Dictiones, *toties quoties*, ſeu vulgariter *ogni volta che*, important correſpectiuitatem cap.25. num. 69.fol.258.

Dictio, *vlterius* vti implicatiua præcedentium important correſpectiuitatem cap. 25. n.67.

Dictiones, *vna cum* requirunt concurſum vtriuſque extremi, & operantur vnicum eſſe actum cap.25. nu.22.fol. 254.

Decl.non procedere ſi locatæ ſint res diuerſæ ſpeciei cum dictis dictionibus ibi. nu.23.

Vide in ver. *VERBVM*.

D I E S.

Diei defectus denotat imperfectionem ſcripturæ cap. 22.n.17.fol.213.

D I G N I T A S.

Dignitas ſæcularis habet maiorem poteſtatem in bonis dignitatis, quam dignitas Eccleſiaſtica cap.61.n.205 fol. 594.

D I R E C T E.

Directè quod facere non licet, non debet neque per indirectum licere c.27.n.131.f.285.

D I S C O R D I A.

Discordia partium in confectione inſtrumenti non impedit locatorem, qui rem tradidit petere mercedem cap.16.n.61.fol. 153.

Diſcordia contrahentium in corpore rei vitiat contractum, ſecus in nomine cap. 16. nu.13. fol. 149.

Diſcordia in mercede v. in ver. *MERCES*.n.2.

D I S D I C T A.

Disdicta locationis de iure non requiritur ante finem locationis cap.14.§.2.nu.15.fol.93.

Diſdicta non eſt neceſſaria, vt ceſſet relocatio tacita cap.64.nu.120.fol.640.

Contrarium, quod ſit neceſſaria diſdicta ibi. num.121.

Decl. non eſſe neceſſariam diſdictam, ſed nec debere conductorem omnino tacere ibi. num.122.

Diſdicta poteſt fieri in qualibet parte anni cap. 64.num.123.fol. 640.

Statutum, quod diſdicta fiat incerto tempore, eſt contra ius, & ſtrictè intelligendum cap. 64.n.124.fol.640.

Pactum, quod diſdicta fiat per quindecim dies ante, non adimit facultatem faciendi eam magis anticipate cap. 64. nu. 125. fol.641.

Stante ſtatuto, quod fiat diſdicta per quindecim dies ante, non poteſt fieri intra illos c. 64. nu.126. fol.641.

Secus ſtāte diſpenſatione Principis ibi.n.127

Stante ſtatuto, quod denunciatio fiat ante Calendas, ſufficit eam fieri in ipſis Calendis cap.64.n.128.fol.641.

Statutum, quod fiat diſdicta ante Calendas maias, intelligitur procedere tantum in locationibus ſolitis terminari in feſto Sancti Michaelis cap.64.nu.129. fol.641.

Statutum, quod diſdicta non facta, cenſeatur locatio renouata, non procedit dum conſtat eam renouatam non fuiſſe cap. 64. nu. 130. fol.641.

Idem in pacto, quia valet argumentum à ſtatuto ad pactum ibi. n.131.

Diſdicta facta coram Iudice incompetente, inducit ſcientiam cap.64 nu.134. fol.641.

Diſdicta debet eſſe validè facta, quando requiritur per ſtatutum c. 64. n. 135. fol.641.

Iudex competens pro facienda diſdicta eſt ille denunciati, non denunciantis cap. 64. num 136. fol.641.

Diſdicta facta à Clerico, ex Decreto Iudicis laici, eſt nulla cap. 64. nu. 137. fol.641.

Contrarium tenent alij ibi.nu.138. fol.642.

Diſdicta facta coram Iudice laico contra Clericum non probatur per relationem ſolius Nuncij cap.64. nu. 139. fol.642.

Diſdictam locationis, ſi quis faciat, deinde taceat, & contineat, non propterea cenſetur receſſiſſe ab ipſa diſdicta cap. 64. num. 141. fol.642.

Contrarium tenent alij ibi.nu.142.

Decl. primam procedere, ſi diſdicta facta ſit finita locatione, ſecundam, ſi ea durante cap. 64.n.143. fol. 642.

Secus ſi adſint circumſtantiæ Iudicem aliud arbitrari mouentes ibi. nu.144.fol.642.

D I S T I N C T I O.

Distinctionis vna pars aliam declarat cap.40. num.15.fol.414.

D I S T R A C T V S.

Vid. in ver. *RESOLVTIO*.

D I S T R I B V T I O N E S.

Distribvtiones quotidianæ percipiuntur ab infirmis, qui ante infirmitatem ad Chorum accedebant cap.50.nu.33.fol.502.

D I V I S I B I L I S D I V I D V V S.

Vid. in ver. *INDIVIDVVS*.

D O C T O R E S.

Doctores teſtantes de conſuetudine an probent ſaltem præſumptiuè cap. 14. §. 1. num. 15. fol. 90.

Diſting. vt probent ſi atteſtentur de conſuetudine loci in quo verſati ſunt, alias ſecus ibi. nu.16.

Doctor non valet locare operas ſuas ſcholari cap.15.

cap. 15. numer. 73. fol. 146.
Decl. in locatione propriè, ſed impropriè, quandoque locare dicitur ibi.n.76.fol.147.

Doctorum auctoritas maior eſt in tractatibus, quam in conſilijs cap. 14. in princ. num.15. fol. 88.
Doctorũ opiniones agitari vento pecuniæ, quomodo intelligatur ibi.nu.16.

Doctoris opinio in terminis loquentis à nemine reprobata, debet haberi pro lege cap. 24.n. 55.fol.247.

Doctores in conſilijs adducunt quandoque fundamenta tantum colorata c. 14.in princ. num.17.fol.88.

Doctores habent facultatem gloſſandi, & interpretandi,non autem diſtruendi leges cap. 34.S.3.num.22.fol.245.

Doctorum operæ ſiue in legendo ſiue in iudicando, ſiue in Iudicibus aſſiſtendo non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis cap.50.num.18. fol.501.
Vide in ver. *ADVOCATVS*.

Doctori alleganti auctoritates, quæ non repeciuntur ſtandum non eſt cap. 61. num. 279. fol. 602.

Doctori atteſtanti de conſuetudine non creditur cap. 61.nu.280.fol.602.

D O L V S.

Dolvs re ipſa, & dolus ex propoſito idem operantur, quo ad nullitatem contractus c. 18.nu.21.fol. 166.

DOMINII EXCEPTIO.

Nõ poteſt opponi aduerſus intentantem remedium *l.ſi quis conductionis C.locati* vid.in ver. *REMEDIVM l.ſi quis conductionis.*

Dominij exceptio etiam probata, non admittitur in ſpolio violento, ſecus in non violento cap. vlt.nu.86.

D O M I N I V M.

Probatur num.1.
Fructuum rei locatæ penes quem ſit num.2.
Transfertur num. 3.

1 DOMINIVM locatoris non probatur per locationem cap.27.nu.72.fol.279.
Amplia etiamſi locatio ſit antiqua ibi. n.74.
Ampl. 2.vt neque contra conductorem probetur cap.27.n.75.fol.279.
Decl.vt non propterea poſſit conductor cõtrouertere dominium locatoris ante rei reſtitutionem cap. 27. num. 76. de quo vid.in ver. *REMEDIVM*.
Decl.2. procedere vt non probet ſi agatur de dominio principaliter ad effectũ rei vindicationis, ſecus ſi incidenter ad effectum conſequendi poſſeſſionem cap. 27. num. 77. fol. 279.

Dominium ad effectum rei vindicationis probandum eſt concludenter cap. vlt. n.115.
Et non ſufficit inſtrumentum locationis ibi. num. 116.
Ampl.vt non ſufficiat vna cum ſolutione canonum, & laudemij, & alijs adminiculis cap. vlt.nu. 117.
Contrarium verius ibi. nu. 118.
Nõ ſufficit recognitio in dominum ad probandum dominium cap.vlt.nu.119.
Ampl. etiamſi adſit pactum, quod res in aliquo caſu deuoluatur ibi.nu. 120.
Contrarium ſi agatur vigore dicti pacti ibi. num. 121.

Dominium requirit probationem plenã quando agitur de eo principaliter, ſecus autem, quando agitur de eo incidenter c. 27. n.78. fol.280.
Lim.vt locatio probet dominium ad quemcumque effectum ſi concurrant ſolutiones mercedis per longum tempus ibi. n.79.
Decl. longum tempus debere eſſe per triginta annos ibi. nu.80.
Lim.2. concurrentibus alijs adminiculis vrgentibus ibi. nu.81.

Locatio, ſeu inueſtitura iuncta ſolutione canonum, & laudemij, & alijs adminiculis, non ſufficit ad probandum dominium ad effectum deuolutionis cap.27.n.83. fol.280.
Contrarium, ſi inueſtitura ſit facta tanquam de re propria, & adminicula vrgeant ibid. num. 84.
Decl. primam opinionem ſuſtineri, ſi in inueſtitura non ſit facta mentio dominij, vel adſit ſuſpicio, quod conceſſio ſit de re aliena ibi.nu.85.
Ex qualitate perſonarum, & alijs circumſtantijs ceſſat ſuſpicio, quod locata fuerit res aliena cap. 27.n.86.fol.280.
Adminicula ad prædictum effectum vrgentiora requiruntur tam vbi agitur de caducitate in pænam, quam vbi agitur de ea ob lineam finitam ibi. nu.87.
Locatio ob vno facta alieno nomine, probat dominium illius contra locantem cap. 27. num. 88. fol. 280.

2 DOMINIVM FRVCTVVM fundo cohærentium eſt domini fundi, non autem conductoris cap. 33.n.2.fol.322.
Decl.procedere in condoctore ad modicum tempus ibi. num. 3.
Decl. 2.procedere tam in fructibus naturalibus, quam in induſtrialibus à conductore ſatis ibi. num 4.
Decl. 3. vt conductor nec dominium, nec etiam hypothecam habeat fructuum pendẽtium cap.33.n.5.fol.322.

Dominium fructuum acquiritur conductori median-

Digitized by Google

mediãte eorum perceptione à domino permiſſa cap.33.nu.9.fol.322.
Dominium fructuum poteſt locator ſibi reſeruare cap.33.n.10.fol.322.
Dominium fructuum rei locatæ, quod eſt penes dominum in ipſo actu, quo percipiuntur à conductore transfunditur in hypoteeã cap.33.nu.42 fol.325.
Dominium rei in venditione, tranſit ad emptorem, ſecus in locatione cap. 45. num. 7. fol. 449.

3 DOMINIVM non transfertur per locationem cap. 27. num. 1. fol. 273.
Locatio non tribuit vllum ius in re locata conductori, ſed tantum actionem perſonalem aduerſus locatorem, vt patiatur frui re ibi. nu. 2.
Decl. procedere in locatione ad modicum tempus ibi. nu. 3.
Locatio ad tempus longum transfert dominium vtile in conductorem cap. 27. nu. 4. fol. 273.
Contrarium tenent aliqui, ſed prædicta eſt verior ibi. nu. 5.
Decl.non transferre dominium vtile per locationem ad modicum tempus factam à priuato, ſecus ſi factam à Principe, vel Fiſco ibi. num. 6.
Decl. 2. vt quod dicitur per locationem ad longum tempus transferri dominium vtile, procedat, ſi locetur fundus, ſecus ſi locetur aliquod ius percipiendi ex eo ibi. nu. 7.
Decl. 3. non transferri ſi locatio fiat ab aliquo illud tantum habente cap. 27. num. 8. fol. 273.
Contrarium quod adhuc transferatur ibi. num. 9.
Diſting.,vt ſi primo conductori remaneant reliquiæ locationis, procedat prima opinio, ſecus econtra ibi. nu. 10.
Quomodo intelligatur remanere reliquias locationis primo conductori cap. 27. nu. 11. & 12. fol. 274.
Decl. 4. non transferri dominium vtile per locationem ad longum tempus,ſi partes aliter conuenerint ibi. nu. 13.
Lim. dictam declarationem,vt procedat ſi locatio fiat per eum cui alienatio non ſit prohibita, alias ſecus cap. 27. nu.14. f.274.
Decl. 5. vt dominium acquiſitum per locationem ſit reſolubile per inobſeruantiam pactorum, vel finem locationis cap. 27. nu. 15. fol. 274.
Decl. 6. eſſe neceſſariam ad tranſlationem dominij, rei traditionem ibi. n. 16. & cap. 21. nu. 17. fol. 207.
Ampl. vt pactum, quod transferatur dominium ſine traditione rei non valeat d. c. 27. num. 17. fol. 274.
Lim.in locatione facta per Principem cap. 27. nu. 18. fol. 274.
Ampl.limitationem ſiue conceſſio fiat per priuilegium, ſiue per contractum ibi.nu.19.
Lim.2.ſi locatio ſit facta Eccleſiæ ib.n.20.
Lim.3.vt non requiratur traditio actualis, ſed ſufficiat etiam ficta, vt per clauſulam conſtituti cap. 27. nu.21. fol. 275.
Non tamen ſufficiunt *verba dedit*, *& aſſignauit*, niſi locatio facta ſit in conſpectu rei ibi. nu. 22.
Lim.4. ſi locator patiatur,quod conductor rem apprehendat cap. 27. nu. 23. fol. 275.
Ampl. limitationem, vt non ſufficiat conductorem reperire in poſſeſſione, quia præſumitur locatorem præſtitiſſe patientiam ibi. 24.
Decl. 7. vt transferat dominium vtile locatio ad longum tempus facta, non autem ſi adſit priuilegium non expellendi inquilinos cap. 27. nu. 26. fol. 275.
Locatio quandoque habet vim traditionis, & dominium transfert non in conductorem, ſed in locatorem, ſi dominus rem vendat, & deinde conducat cap. 27. n. 25. fol. 275.

DOMINVS.

Dominvs directus vtens prælatione in emptione rei emphyteuticæ,ſeu feudalis non tenetur ſtare locationi eiuſdem cap. 61. nu. 72. fol. 582.
Dominus directus ſuccedens in re emphyteutica ex lege inueſtituræ,vel iuxta diſpoſitionem iuris, non tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 177. fol. 591.
Ampl. vt ſi emphyteuta locauit tanquam emphyteuta, nec etiam eius hæres teneatur ad damna conductori ibi. nu. 178.
Dominus directus ſi emphyteuta rem emphyteuticam ei renunciat ſtare tenetur locationi ab eo factæ cap. 61. nu. 179. fol. 592.
Dominus cui conductor renunciat, tenetur ſtare ſublocationi ab eo factæ cap. 61. nu. 180. fol. 592.
Decl. procedere ſi renunciatio locationis, ſeu emphyteuſis inuito domino fieri non poterat, ſecus econtra ibi. nu. 181.
Emphyteuſi vendita, ſi dominus directus obtineat præferri, non tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 182. fol. 592.
Emphyteuta, ſi poſt locatam rem, culpa ſua cadat ab emphyteuſi,dominus directus non tenetur ſtare locationi cap: 61. num. 183 fol. 592.
Sed ipſe emphyteuta tenetur locatori ad damna ibi. nu. 184.
Dominus finita locatione poteſt conductorem
expellere

expellere propria auctoritate cap. vlt. n. 19.

Dominus poteſt conducere à ſuo emphyteuta cap. 11. nu. 25. fol. 61.

Dominus equi locati ad vecturam non tenetur eum recipere deteriorataum, & quid ſi eum recipiat cap. 12. nu. 93. 94. & 95. fol. 79.

Domini in arbitrio eſt mortuo animali locato recipere corium, & carnes in computum precij ſibi reſtituendi cap. 12. n. 96. fol. 80.

Dominus directus præfertur in emptione cap. 20. nu. 7. fol. 195.

Dominus non tenetur de culpa famuli niſi famulus committat culpam in ea re, cui fuit in ſpecie prepoſitus cap. 30. num. 20. fol. 309.

Dominus fundi locati præfertur in fructibus pro credito mercedis creditori ex cauſa melioramentorum cap. 33. nu. 58. fol. 326.

Dominus fundi locati pro credito mercedis præfertur in fructibus hypothecæ dotali cap. 33. nu. 61. fol. 327.

Ampl. etiamſi dos ſit anterior ibi. nu. 66.

Dominus directus non poteſt iuuari pactis circa melioramenta ſibi fauorabilibus, niſi contractum ex parte ſua ſeruet cap. 34. §. 2. nu. 23. fol. 341.

Et ſi agere vult vigore dictorum pactorum, debet adimplere contractum ex parte ſua ibi. nu. 24.

Domino fundi vtile eſt quando locat, reſeruare ſibi expreſſam hypothecam in fructibus, ad tollendas dubietates circa prælationem in concurſu cum alijs priuilegiatis, & præcipue cum dote, & ad alios effectus cap. 33. nu. 67. fol. 327.

Dominus fundi habet prælationem in venditione fructuum facta à conductore cap. 33. nu. 68. fol. 327.

Contr. ibi. nu. 69.

Decl. primam procedere pro pretio ab alijs oblato ibi. nu. 70.

Reliqua vid. in ſuis verbis puta in ver. *PRAELATIO*, & in ver. *FRVCTVS*, & ſic de alijs.

D O M V S.

Appellatione quid veniat nu. 1.

Vnitum quid dicatur domui, & veniat in eius locatione nu. 2.

Alia nu. 3.

1 DOMVS appellatione venit ædificium deputatum ad habitandum cap. 23. num. 41. fol. 230.

Domus appellatione non venit ſtabulum, nec columbarium cap. 23. nu. 42. fol. 230.

Maxime ſi dictum, domus in qua in habito ibi. nu. 43.

Lim. vt ſtabulum veniat ſi pateat ad illum additus cum domo, aut cum ea emptum fuerit ibid. nu. 44.

2 IN DOMIBVS ad vnionem faciendam vltra deſtinationem patris familias, requiritur etiam apertio aditus cap. 23. num. 28. fol. 229.

Et idem eſt de vnione domus, & hortus ibi. num. 29.

Conſideratur tamen etiam in domibus deſtinatio domini ibi. nu. 30.

Probatio, quod corpora diſtincta ſint ex deſtinatione, vel econtra, facienda ab allegante cap. 23. nu. 31. fol. 229.

Domus in locatione, quæ veniant generaliter & relatiue cap. 23. nu. 60. fol. 231.

Decl. vt cum domo veniant illa, quæ eius ſunt, & ſi in ea reperiantur, quando agitur de tranſlatione dominij, at vbi agitur de locatione ad breue tempus, veniant omnia neceſſaria ad eius habitationem, vt ea conductor, vti poſſit ibi. nu. 61.

Et attenditur conſuetudo, tam generalis, quam particularis, ita vt ſufficiat ſemel tradidiſſe mobilia conductori ibi. nu. 62.

Domus multa ſunt, quæ affixa non ſunt, quod ſecus eſt in fundo cap. 23. numer. 48. fol. 230.

Decl. eſſe domus, ſi ſunt gratia domus, non gratia patris familias, nec ad ornatum tantum cap. 23. nu. 53. fol. 231.

Domo locata cum omnibus pertinentijs ſuis veniunt annexa ſecundum vſum, & deſtinationem cap. 23. nu. 45. fol. 230.

Domo locata, an veniant apotheca, vel alia domuncula, vel hortus, probatur ex inſpectione, ſi adſit, vel ne aditus ex domo cap. 23. nu. 32. fol. 229.

Decl. non ſufficere pro vnione, quod apotheca habeat ianuas communicantes, cum domo ligno tantum clauſas, quę quandoque aperiantur ibi. nu. 33.

Domus, & apothecę vnio, ex quo habeat aditum, & diuiſio ex quo illum non habeat, reprobantur alijs circumſtantijs cap. 23. num. 36. fol. 229.

Et præualet deſcriptio finium domus ſi intra eos apotheca comprehendatur ibi. nu. 37. fol. 230.

Domo, & apotheca ſimul empta arguit apothecam in locatione domus comprehendi cap. 23. nu. 38. fol. 230.

Decl procedere ſi penſiones vtriuſque confuſæ fuerint ibi. nu. 39.

3 DOMVS pretioſæ quomodo æſtimentur cap. 34. §. 5. nu. 44. fol. 362.

Domus vbi ſunt ſolitæ locari certa die anni

cenſentur locatæ vſque ad illam cap. 23. nu. 123. fol. 237.
Domus præſumitur non pati commodam diuiſionem cap. 9. nu. 13. fol. 43.
Domus Eccleſiæ contiguæ per quas patet aditus ad Eccleſiam, locari non poſſunt cap. 11. nu. 59. fol. 66.
Domus Eccleſiæ non reddentes fructum, ſed requirentes impenſam, alienari poſſunt abſque beneplacito cap. 14. §. 3. n. 25. fol. 98.
Lim. ſi reſtaurari poſſunt cum redditibus Eccleſiæ ibi. nu. 26.
Domus ex quo fuit locata cauponi arguitur deteriorata cap. 19. nu. 73. fol. 184.

DONANS, ET DONATARIVS.

Donans rem, cenſetur eam donare cum ſuo onere cap. 61. nu. 165. fol. 581.
Donatarius etiam particularis tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 164. fol. 581.
Donatarius ſecundus non tenetur ſtare locationi factæ à primo cap. 61. nu. 170. f. 582.

DONATIO.

Donatio dotis facta famulæ, vel famulo pro eius filia, cenſetur animo compenſandi cum mercede cap. 35. nu. 143. fol. 380.
Donatio facta ab Epiſcopo de villa cum omnibus iuribus, quæ in ea habet, non comprehendit ius decimandi ex quo competit ei tanquam Epiſcopo, & alio iure, quam villa donata cap. 23. nu. 102. fol. 235.
Donatione pluribus facta tot cenſentur donationes, quot perſonæ cap. 61. numer. 156. fol. 582.

DOS.

Dotis hypotheca præfertur creditoribus tacitam hypothecam habentibus cap. 33. num. 59. fol. 326.
Dotes mulieribus ſaluas eſſe Reipublicæ intereſt cap. 33. nu. 60. fol. 326.
Dotis hypotheca in re empta præfertur, & qui credidit ad rem emendam, etiam anteriori cap. 33. nu. 61. fol. 327.
Hypotheca dotalis non præfertur hypothecę anteriori, priuilegium prælationis habenti, etiam tacitæ cap. 33. nu. 63. fol. 327.
Dotis hypotheca præfertur, ſi anterior, vel æqualis, non autem ſi poſterior cap. 41. n. 27. fol. 431.
Idque etiamſi hypotheca pro mercede anteriori ſit tantum tacita ibi. nu. 28.
Fundus dotalis non tranſit in dominium viri cap. 61. nu. 75. fol. 583.
Sed hæc eſt quæſtio controuerſa ibi. nu. 76.

DVBIVM.

Dubium non dicitur ex quo hinc inde adſunt auctoritates Doctorum, ſi ex vna parte adeſt magis communis, & concurrunt meliores rationes cap. 24. nu. 23. fol. 243.
Dubijs in rebus liberum eſt hominis iudicium cap. 40. nu. 72. fol. 419.
Maxime dum non agitur de conſulendo, aut iudicando cap. 40. nu. 73. fol. 419.
Dubia ſi ſit locatio quomodo interpretanda vid. in ver. *LOCATIO.* nu. 7. præcipue prope fin.
In ambiguis, quod minimum eſt ſequimur cap. 23. nu. 115. fol. 236.
Amplia procedere, tam in vltimis voluntatibus, quam in contractibus, & tam reſpectu rei, quam loci temporis, & perſonarum d. cap. 23. nu. 116.
Lim. ſi ea conſuetudine, vel aliter deprehendatur contrahentes aliter ſenſiſſe d. cap. 23. nu. 117.

DVO.

Duobus facta locatione, quis præferatur vid. in ver. *LOCATIO* nu. 8.

E

EA.

EA quæ in animo conſiſtunt ſunt difficilis probationis cap. 14. §. 7. nu. 9. fol. 113.

ECCLESIA.

Eſt priuilegiata, & alia generalia num. 1.
De eius bonis generalia num. 2.
Alienare prohibetur num. 3.
Locare prohibetur num. 4.
De Beneplacito Apoſtolico vid. in ver. *BENEPLACITVM.*
Nullitas contractus à quo, & quando, ac quomodo allegari poſſit num. 5.
Bonis nulliter alienatis, quis, & quomodo agat num. 6.

1 ECCLESIA quo ad probationem non reperitur priuilegiata cap. 22. nu. 39. fol. 215.
Eccleſia, & alia loca pia habent prælationem in noua locatione cap. 20. n. 11. fol. 203.
Eccleſia dicitur mater æquitatis cap. 62. num. 40. fol. 611.
Eccleſia ſuccedens in re locata, non tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 198. fol. 604.
Decl. procedere ſi agatur de ſucceſſione titulo ſingulari, ſecus ſi titulo vniuerſali ibi. num. 199.

2 ECCLESIARVM bona dicitur ſacra quartæ ſpeciei cap. 14. in princ. nu. 10. fol. 87.
Eccleſiaſtica bona ſurripiens dicitur ſacrilegus cap. 14. in princ. num. 10. fol. 88.
Bona quando fiunt Eccleſiæ exeunt de dominio hominum ibi. nu. 10.
Eccleſiarum bona ſunt in dominio Dei cap. 14. in princ. n. 12. fol. 88.
Eccleſiarum bona nullius ſunt cap. 14. in princ. num. 11. fol. 88.

Eccle-

Eccleſijs bona ſtabilia tribuere licitum,& pium eſt cap.14.in princ.n.9.fol.87.

In re Eccleſiæ caurius agendum, quam in re minoris cap.14.§.6.n,23,fol.109.

3 ECCLESIARVM bona alienari prohibentur tam per leges canonicas, quam ciuiles, & per quas cap.14.in princ.nu.1.fol.86.

Alienatio bonorum Eccleſiæ requirit copulatiuè ſolemnitates, & cauſam cap.14. §. 10. num.1. fol.129.

Cauſæ legitimæ alienandi bona Eccleſiæ ſunt neceſſitas, vtilitas, pietas, & incommoditas cap.14.§,10.num,2,fol,129.

Cauſæ alienandi bona Eccleſiæ reducuntur ad vtilitatem, & neceſſitatem cap.14.§.10.nu, 3. fol.130.

Beneplacitum Apoſtolicum ſuper alienatione rei Eccleſiæ non ſupplet defectum cauſæ c. 14.§. 10.num.4.fol.130.

In alienatione rei Eccleſiæ,ſtante confirmatione executorum beneplaciti, vtilitas præſumitur cap.14.§.10.nu.5,fol.130.

Solemnitates iuris canonici antiqui in alienatione bonorum Eccleſiæ, quæ nam eſſent cap.14.§.10.nu,30, fol,132.

Vid,in ver. *SOLEMNITAS*.

Conſenſus quando requiratur, vide ver.*CONSENSVS*.

Prælati ſolent in receptione Prælaturæ iurare de non alienando bona Eccleſiæ vltra triennium cap.14.§.12.n.13.fol.137.

Vid. in ver.*IVRAMENTVM* num, 2,

4 BONA ECCLESIAE locari non poſſunt vltra triennium abſque Beneplacito Apoſtolico cap. 14,§.2.in princ. fol, 92,

De Beneplacito, quando non requiratur v. in vir. *BENEPLACITVM* num. 4.

Si locentur vltra triennium, locatio eſt nulla ipſo iure cap. 14,§,7.nu,1, fol.112.

Bonorum Eccleſię locatio vltra triennium abſque beneplacito, an ſuſtineatur in triennio eſt quæſtio valde controuerſia cap. 14. §. 7. num.3. fol.112.

Opinio tamen negatiua eſt hodie magis recepta cap.14.§.7, nu.4.fol.113.

Maxime ſi ex coniecturis appareat, quod partes pro tempore permiſſo non contraxiſſent cap, 14.§.7,n,7, fol.113.

Bonorum Eccleſiæ locatio cum ſolutionibus anticipatis eſt prohibita per Concilium Tridentinum cap,14.§.12.n,1. fol.136,

Ampl,vt talis locatio non valeat, etiamſi ſit facta ex indulto Apoſtolico ibid.nu.2.

Decl,ampliationem procedere, ſi indultū ſit tantum de locando, non autem ſi ſit de locando cum ſolutionibus anticipatis cap, 14. §.12.n,3.6,& 7, fol. 137.

Bonorū Eccleſiæ locationes pro ſolutionibus anticipatis ſunt nullæ, in præiudicium ſucceſſorum locantis, non autem eius, & hæredum cap.14.§.12,n,8.fol.137.

Locatio bonorum Eccleſiæ pro ſolutionibus anticipatis, ſi facta ſit ex cauſa neceſſaria ipſius Eccleſiæ, ſuſtinetur cap,14.§ 12. nu. 9. fol. 137.

Dicta locatio ſicut non valet reſpectu ſucceſſoris locantis, ita nec reſpectu conductoris ibi, nu,10,

Bona Eccleſiæ non poſſunt locari, alia locatione durante cap. 14. §,12. nu.18. fol,138.

Decl.procedere ſi fiat locatio a Prælatis inferioribus non ſi à Papa ibi, nu,19.

Papa præſumitur facere locationem anticipatam ex cauſa cap,14.§.12. nu.20.fol.138.

Bonorum Eccleſiæ locatio facta durante alia locatione, eſt nulla, ſi fiat de re particulari, ſecus ſi ſit conceſſio vniuerſalis cap. 14. §. 12.nu,21.fol. 139,

Eccleſiaſticorum bonorum locatio,facta ante finem alterius locationis bona fide, valet cap,14.§.2.num,18,fol.94.

Bonorum Eccleſiæ locatio ſubiacet omnibus nullitatibus, quibus ſubiacent aliæ cap.14. §.12.nu.23. fol.139.

Locatis pluribus rebus, quarum aliquæ reddant fructus quolibet triennio aliquæ quolibet anno abſque beneplacito, contractus eſt nullus in totum cap,14.§.6,n.8. fol.107.

Decl.procedere ſi non appareat partes conſenſiſſe ſeparatim in locatione rerum reddentium fructum quolibet triennio cap.14. §.6.nu.9.fol.107,

Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad nouennium, cum pacto, quod ſint tot locationes, quot triennia, non valet c. 14. §. 2. num.1. fol. 92.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio pluribus perſonis ſimul facta, cuilibet ad triennium, non valet cap,14.§.2. nu, 3. fol. 92.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad trienniū cum pacto,quod ſi non fiat diſdicta, cenſeatur renouata locatio ad aliud triennium, nō valet cap.14.§.2. nu.4. fol 92.

Contr.ibid. nu.5.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad trienniū cum pacto tacitæ renouationis, non valet ſi adſit conuentio de facienda diſdicta in tempore proximo ipſi locationi cap.14. §.2. nu, 16.fol. 93.

Et generaliter non valet locatio dicto modo facta, vbicumque adſunt coniecturæ, quod facta ſit in fraudem legis cap. 14.§.2. nu.17. fol. 94.

Eccleſiaſticorum bonorum locatio, eum pacto im-

importante, quod abſolutè durare debeat vltra triennium, non valet cap. 14. §. 2. num. 19. fol. 94.
Mandatum procuræ ad locandum bona Eccleſiæ duraturum vltra triennium, non valet cap. 14. §. 2. num. 20. fol. 94.
Contr. ibi. nu. 21.
Locatio ad vitam non poteſt dici vltra triennium, itaut ſit prohibita in rebus Eccleſiaſticis cap. 14. §. 2. n. 22. fol. 94.
Contrarium ibi. nu. 23.

5 NVLLITAS LOCATIONIS bonorum Eccleſiæ vltra triennium abſque beneplacito inducitur ipſo iure cap. 14. §. 7. num. 1. fol. 112.
Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ vltra triennium eſt induƈta fauore Eccleſiæ cap. 14. §. 7. nu. 37. fol. 116.
Ita vt contraƈtus claudicet, & volente Eccleſia ſuſtineatur ibi. nu. 38.
Et interim, ac Eccleſia declaret, contraƈtus dicitur habere implicitum ſtatum validitatis ibi. num. 39.
Nullitas alienationis bonorum Eccleſiæ ſine beneplacito, non poteſt allegari à tertio c. 14. §. 7. nu. 51. fol. 117.
Lim. ſi tertius poſſideat ibid. nu. 52.
Lim. 2. ſi Eccleſia contraƈtum ratum non habuit ibi. nu. 53.
Lim. 3. vt non dicatur tertius, qui cauſam habet ab Eccleſia vti ſecundus conduƈtor d. §. 7. num. 54.
Bonorum Eccleſiæ locatione faƈta reſeruato beneplacito poteſt Eccleſia pœnitere, & tunc beneplacitum ſuperueniens non operatur cap. 14. §. 7. nu. 40. fol. 116.
Ampl. non releuare in literis dici *ſupplicatum pro parte Eccleſiæ*, niſi aliunde probetur ibi. num. 41.
Secus ſi probetur, quia poſtquam conſenſit impetrationi, non poteſt pœnitere cap. 14. §. 7. num. 42. fol. 116.
Ampl. vt neque Reƈtor ſuccedens illi, qui conſenſit, pœnitere valeat cap. 14. §. 7. nu. 43. fol. 116.
Eccleſia faƈta locatione vltra tempus permiſſum, non poteſt velle ei ſtare pro tempore permiſſo tantum ſi contraƈtus ſit indiuiduus cap. 14. §. 7. nu. 36. fol. 116.
Eccleſia poteſt recedere à contraƈtu etiam poſt impetratum beneplacitum, ſi ſit impetratum nulliter cap. 14. §. 7. nu. 44. fol. 116.
Eccleſia tenetur declarare, an velit ſtare contraƈtui faƈto ſine beneplacito, vel non cap. 14. §. 7. nu. 55. fol. 117.
Et debet, vel in totum acceptare, vel in totum reprobare ibi. nu. 56.
Et ſi ſit vltra tempus permiſſum, non poteſt velle ſtare pro permiſſo ibi. nu. 57.
Secus ſi ſit ſeruatus contraƈtus toto tempore, vt ſolum triennium ſuperſit c. 14. §. 7. nu. 58. fol. 117.
Aƈtionem præfatam, vt Eccleſia declaret an velit ſtare contraƈtui, tutius eſt intentare coram Iudice Eccleſiaſtico cap. 14. §. 7. nu. 59. fol. 117.
Eccleſia poteſt etiam compelli iterum ſolemniter contrahere, vel impetrationi beneplaciti conſentire cap. 14. §. 7. nu. 60. fol. 117.
Eccleſia contrahens cum alia Eccleſia, non poteſt dicere velle ſtare contraƈtui ſine beneplacito cap. 14. §. 7. nu. 62. fol. 118.
Decl. procedere in permutatione, vel alio ſimili contraƈtu, in quo vtraque Eccleſia beneplacito indiget, non autem in locatione ad longum tempus cap. 14. §. 7. num. 63. fol. 118
Eccleſia recedens à contraƈtu ſine ſolemnitatibus faƈto, non tenetur reſtituere pecunias acceptas cap. 14. §. 7. n. 64. fol. 118.
Contrarium, quod teneatur reſtituere ibi. num. 65.
Decl. hanc ſecundam opinionem procedere ſi probetur pecuniam verſam fuiſſe in vtilitate Eccleſiæ cap. 14. §. 7. nu. 66. fol. 118.
Vid. in verb. *VERSIO PECVNIAE.*

6 ECCLESIA per alienationem nullã à Prælato faƈtam, non ammittit poſſeſſionem, & poteſt petere manutentionem cap. 14. §. 7. nu. 71. fol. 118.
Eccleſiæ, quæ per alienationem abſque beneplacito habuit ſe pro ſpoliata, competit reintegratio cap. 14. §. 7. nu. 73. fol. 119.
Et competunt etiam alia remedia reſtitutoria ibi. nu. 74.
Eccleſia non amittit poſſeſſionem, ex eo quod habuit ſe pro ſpoliato Prælatus cap. 14. §. 7. nu. 75. fol. 119.
Eccleſia manutentionem petere poteſt ſolum infra decennium cap. 14. §. 7. n. 76. fol. 119.
Decl. procedere tantum ſi alius aƈtualiter poſſideat ibi. nu. 77.
Eccleſia poteſt etiam petere, appoſitionem ſequeſtri, ſi timet dilapidationem cap. 14. §. 7. nu. 78. fol. 119.
Vid. in ver. *SEQVESTRATIO.*
Eccleſiæ nomine quilibet agere poteſt ad reuocationem alienationis nullæ cap. 14. §. 7. nu. 90. fol. 120.
Vna Eccleſia quandoque obtinet à Papa facultatem recuperandi bona alienata ab alia, & ſibi retinendi cap. 14. §. 7. nu. 91. fol. 120.

AEDIFICIVM.

AEDIFICIA in æſtimatione melioramentorum, non

non ſunt conſideranda tanquam rudera à ſolo ſeparata cap. 34. §. 4. nu. 27. fol. 355.
Secus ſi ſint in totum voluptuaria ibi. n.28.
AEdificia omnia dicuntur melioramenta vrbana cap. 34. §. 4. nu. 30. fol. 355.

ELECTIO.

Electio peritorum ſecunda, facta propter diſcordiam inter primos,ſi non ſubſiſtit diſcordia, eſt nulla cap. 34. §. 5. nu. 78.fol.364.
Vid. in ver. *PERITI*.

EMPHYTEVTA.

Emphytevta locans potentiori ad modicum tempus, incurrit caducitatem cap. 6. n. 13. fol. 27.
Emphyteuta poteſt locare ad breue tempus tantum cap. 6. nu. 7. fol. 26.
Emphyteuta per locationem ad longum tempus, incurrit caducitatem cap. 6. num. 10. fol. 27.
Lim. ſi conſuetudo excuſet, & alijs modis remiſſiuè ibi. nu. 11.
Emphyteuta per mutationem rei incurrit caducitatem cap. 29. nu. 94.fol.306.
Emphyteuta poteſt reducere ſyluā ad pratum, vel campum aratorium cap. 29. n. 96.
Facilius ſi ex coniecturis appareat de voluntate domini ibi. nu.97. fol. 306.
Econtra vero ſi appareat contraria voluntas domini, non poteſt conductor facere dictas mutationes, etiamſi inde melior conditio domini fiat ibi. nu. 98.
An per deteriorationem incurrat caducitatem vid. inf. ver. *EMPHITEVSIS* nu. 5.
Emphyteuta non tenetur ad melioramenta magni valoris cap. 34. §. 2. nu. 13.fol.340.
Quæ melioramenta ſint magna, vel parua ad hunc effectum relinquitur arbitrio Iudicis ibi. nu. 14.
Pactum quod emphyteuta debeat meliorare, non alterat naturam contractus, ſed intelligitur de melioramentis paruis cap. 34. §. 2. nu. 15. fol. 340.
Vid. in ver. *MELIORAMENTA* n.5.
Emphyteuta ſuccedens in emphyteuſi hæreditaria tenetur ſtare locationi factæ ab Anteceſſore cap. 61. nu. 171. fol. 591.
Secus in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia cap. 61. nu. 172. fol. 591.
Emphyteuta ad longū tempus non tenetur ſtare locationi ad breue tempus factæ antecedenter per dominum cap. 61. num. 185. fol. 592.
Lim. in emphyteuta fiſci, vel Eccleſiæ ibi. num. 186.
Emphyteuta in emphyteuſi ex pacto,& prouidentia non eſt dominus bonorum, & deficiente ſucceſſiue vocato, bona ei non remanent cap. 61. nu. 176. fol. 591.

EMPHYTEVSIS.

Quid ſit, & alia generalia nu. 1.
An ſit locatio, & quomodo ab ea dignoſcatur nu. 2.
Quomodo concedatur, & alia circa validitatem nu. 3.
Intelligitur ſeu interpretatur nu. 4.
Finitur nu. 5. Renouatur vid. *RENOVATIO*.
Alia quadam nu. 6. & vide ſuis *VERBIS*.

1 EMPHYTEVSIS, quid ſit cap. 3.n. 1.fol. 11.
Emphyteuſis eſt contractus ſtricti iuris cap. 1. nu. 6. fol. 2.
Emphyteuſis eſt contractus potius lucratiuus, quam oneroſus cap. 26. nu. 55. fol. 266.
Decl. procedere ſi canon non correſpondeat fructibus, vel ab initio non ſit facta ſolutio ſummæ æquiualentis ibi. nu. 56.
Et non eſt neceſſe, quod onus omnino correſpondeat,ſed inſpicitur an liberalitas prævaleat, vel non ibi. nu. 57.
Emphyteuſis eſt conceſſio ad meliorandum cap. 34. §. 2. nu. 12. fol. 340.
Emphyteuſis admittit quæcumque pacta cap. 3. nu. 16. fol. 12.
Emphyteuſis eſt materia informis recipiens formam à placito contrahentium cap. 3. nu. 17. fol. 13.

2 EMPHYTEVSIS habet familiaritatem cū locatione cap. 3. nu. 5. fol. 12.
Emphyteuſis natura non inclinat neque ad locationem, neque ad venditionem cap. 3. n. 3. fol. 12.
Contractus in dubio potius locationis, quam emphyteuſis reputandus eſt cap. 3. nu. 63. fol. 18.
Et potius cenſualis quam emphyteuticus ibi. num.64.
Secus ſi in regione emphyteuſis non practicaretur ibi. num. 65.
Pacta attenduntur ſi partes vſæ ſunt promiſcuè verbo locationis, & emphyteuſis cap. 3.nu. 14. fol.12.
Penſio magna denotat eſſe locationem, non emphyteuſim cap. 3.n. 19.fol. 13.
Hebræi habentes ius,quod vocant Gazagā, ſunt conductores, non emphyteutæ ibid. num. 20.
Penſionis quantitas prævalet omnibus coniecturis, & iudicijs contrarijs ad dignoſcendum an ſit contractus locationis ibi. n. 21.
Decl. procedere, vt prævaleat ſingulis coniecturis de per ſe, non ſimul ibi.nu.22.
Denominatio emphyteuſis prævalet quantitati penſionis magnę,denominatio vero locationis cedit quātitati pēſionis paruæ ib.n.23.
Penſio

Penſio magna denotat locationem, etiam in Eccleſiaſticis, cum partes vſæ ſunt promiſcuè, nomine emphyteuſis, & locationis c. 3. nu. 25. fol. 14.
Penſionis quantitas denotat locationē ſi apparet eam ſolui in recompenſationem fructuum, & e contra denotat emphyteuſim, ſi in recognitionem dominij ibi. nu. 26.
Penſio denotat locationem, ſi dictum, ſolui profictu ibi. num. 27.
Penſio denotat locationē, ſi dictum ſolui pro canone cap. 3. nu. 28. fol. 14.
Canon, & cenſus ſunt ſynonyma, & quando releuet dictum, pro canone ibi. nu. 29.
Pactum remiſſionis penſionis, denotat locationem cap. 3. n. 30. fol. 14.
Penſionis diuiſio ad rationem petiarum terræ, denotat locationem cap. 3. nu. 31. fol. 15.
Penſio quando dicatur magna ad effectum, vt indicet contractum eſſe locationem ibid. num. 32.
Solutio alicuius ſummæ ab initio indicat contractum eſſe emphyteuſim ibi. n. 33.
Penſio, vt cognoſcatur, an ſit magna conſiderari debent fructus de tempore conceſſionis ibi. nu. 34.
Penſio magna etiã ſi contractus ſit emphyteuſis, operatur vt in eo procedant regulæ locationis cap. 3. nu. 38. fol. 16.
Penſio in pecunia magis denotat locationē in fructibus emphyteuſim ibi. nu. 39.
Penſio, ſi dictum, ſolui pro portione dominica, arguit locationem cap. 3. n. 40. fol. 16.
Penſio in annos diſtributa, indicat locationem cap. 3. nu. 41. fol. 16.
Dominij translatio, denotat non eſſe contractam emphyteuſim, ſed contractum cenſualem cap. 3. nu. 42. fol. 16.
Dominij directi reſeruatio non magis conuenit emphyteuſi, quam locationi cap. 3. num. 45. fol. 16.
Pactum de non auferendo magis conuenit emphyteuſi, ſed poteſt etiam apponi in locatione cap. 3. nu. 46. fol. 17.
Pactum, quod in aliquo caſu poſſint bona reſtitui, denotat locationem ibi. nu. 47.
Pactum, quod fiant reparationes per conductorem magis conuenit emphyteuſi, ſed nõ repugnat locationi ibi. nu. 48.
Pactum, quod ob non ſolutionem penſionis incurratur caducitas, æque conuenit emphyteuſi, ac locationi ibi. nu. 49.
Pactum, quod non poſſit conductor alienare, magis conuenit emphyteuſi, quam locationi, & eam indicat cap. 3. nu. 52. fol. 17.
Secus ſi addita pœna caducitatis, quia indicat locationem ibi. nu. 53.
Pactum, quod debeatur laudemium, non repugnat locationi cap. 3. nu. 55. fol. 18.
Laudemij ſolutio denotat bona eſſe emphyteutica ibi. nu. 57.
Secus ſi appareat ſolutum per errorem ibid. num. 58.
Perpetuitas conceſſionis arguit contractum eſſe emphyteuſim potius, quam locationem ibi. num. 59.
Sed hæc eſt coniectura leuis, & contrarium procedit in Eccleſiaſticis ibi. num. 60.
Conceſſio ad tertiam generationem, non repugnat, quod ſit locatio cap. 3. nu. 61. fol. 18.
Conceſſio ad vitam magis conuenit locationi, quam emphyteuſi ibi. nu. 62.
Emphyteuſis fit etiam ad tempus cap. 1. nu. 7. fol. 2.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica præſumitur temporalis cap. 1. n. 8. fol. 2.
Emphyteuſis comprehenditur ſub nomine locationis late ſumpto cap. 3. nu. 2. fol. 12.
Iura loquentia de emphyteuſi, procedunt etiã in locatione ad longum tempus cap. 14. §. 4. num. 2. fol. 100.
Emphyteuſis differt non ſolum à locatione ad breue tempus, ſed etiam à locatione longum tempus, & perpetua cap. 3. n. 4. fol. 12.
Emphyteuſis dignoſcitur à locatione à denominatione partium cap. 3. nu. 6. fol. 12.
Et multo magis ſi denominatio fuerit diſpoſitiue concepta cap. 3. n. 7. fol. 12.
Emphyteuſis denominatio, magis operatur, quam denominatio locationis cap. 3. nu. 15. fol. 12.

3 EMPHYTEVSIS Eccleſiaſtica prohibita fuit concedi vltra perſonam accipientis, & filios, & nepotes, & vxorem, & virum, ſi fuerit expreſſum cap. 53. nu. 22. fol. 525.
Poſtmodum data fuit licentia faciendi eam in perpetuum ibi. nu. 23.
Mentio habentium cauſam ab emphyteuſi, quando non eſt in diſpoſitiua, non valet cã alterare cap. 53. nu. 70. fol. 519.
In emphyteuſi Eccleſiaſtica non poteſt recedi à prima inueſtitura, ſine beneplacito Apoſtolico in præiudicium Eccleſiæ, ſecus ad eius fauorem cap. 53. num. 105. fol. 531.
Conſenſus præſtitus alienationi rei emphyteuticæ, non affert præiudicium Eccleſiæ, quia mutat tantum perſonam c. 53. n. 112. f. 532.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, non poteſt concedi pro penſione modica cap. 3. num. 34. fol. 13.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica an poſſit concedi pro canone fructibus minore in ſexta parte cap. 14. §. 10. nu. 23. fol. 131.

4 EMPHYTEVSIS Eccleſiæ ſi poteſt concedi in

di in perpetuum intelligitur in deſcendentes non in extraneos cap.53.n.30. fol.525.
In emphyteuſi eccleſiaſtica, quæ ſui natura non poteſt fieri niſi ad tertiam generationẽ, dictio *in perpetuum* non valet illam extendere cap.53.n.13.fol.524.
Quod operetur emphyteuſim tranſire ad hæredes extraneos tenent aliqui cap. 53.n.14. fol. 524.
Contrarium tamen eſt verius ibi. n. 15.
Lim. iſtam contrariam ſi concurrat aliqua alia coniectura etiam leuis ibi. nu. 16.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſi non appareat cõceſſio, vel non ſit in ea expreſſum tempus, quo durare debeat, cenſetur facta ad tertiã generationem cap. 53. num. 25. & num.28. fol. 525.
Emphyteuſis Eccleſiæ ſui natura non eſt tranſitoria ad extraneos cap. 53 n.30.fol.525.
Decl. ſecundum aliquos, ſi ſit conceſſa ſine beneplacito Apoſtolico, alijſque ſolemnitatibus ibi.nu.31.
Contrarium tenent alij cap. 53. num. 32. fol. 526.
Decl. primam procedere, ſi ex verbis inueſtituræ, vel aliunde appareat concedentem voluiſſe eam ad extraneos tranſire ibi.n.32.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro ſe, & hæredibus, intelligitur de hæredibus ſanguinis, ideſt deſcendentibus cap. 53. num. 37. fol. 526.
Emphyteuſis laicalis, ſui natura eſt tranſitoria ad quoſcumque hæredes, & ideo conceſſa præſumitur cap.53.n.28.fol.526.
Emphyteuſis ab initio laicalis, ſi poſtea tranſeat ad Eccleſiam, retinet ſuam naturam laicalem, ad effectum vt tranſeat ad quoſcumque hæredes cap.53.n.39.fol.526.
Lim. ſi acquiſita ſit ab Eccleſia loco alterius emphyteuſis Eccleſiaſticæ, & ei ſubrogata ibi num. 40.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus, non poteſt reſtringi ad deſcendentes, vbi recipiens illos habere non poterat cap. 53.nu.41.fol. 527.
Decl. procedere, ſi ſtipulatus ſit pro ſe ſolo ſecus ſi ſimul cum alio qui illos habere poterat ibi.nu.42.
Decl. 2. procedere, ſi is qui conceſſit, dictę incapacitatis notitiam habebat, alias ſecus ibi. num. 43.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa pro hæredibus quibuſcumque, intelligitur etiam pro extraneis cap.53.num.46.fol.527.
Contrarium tenent alij, ſed prima eſt verior, & communior cap.53.nu.47.fol.527.
Lim. dictam primam opinionem, ſi additæ ſint verba reſtrictiua, vt ſi dictum *pro hæredibus, quibuſcumque legitime deſcendentibus* ibi.num.48.
Item ſi dictum *pro hæredibus quibuſcumque, vſque ad tertiam generationem* ibi. n.49.
Ampl. dictam primam opinionem procedere etiamſi dictum *pro maſculis quibuſcumque* c. 53. num. 50. fol. 527.
Ampl. 2. ſi dictum *pro hæredibus, & ſucceſſoribus quibuſcumque* cap.53.n.51.fol.527.
Ampl 3. ſi dictio *quibuſcumque* non ſit in diſpoſitiua conceſſionis, ſed in alia parte inſtrumenti ibi.nu. 52.
Subamplia ſufficere etiam in confirmatione conceſſionis cap.53.nu.53. fol.528.
Lim. ſi verba poſſint reſtringi, & intelligi iuxta naturam conceſſionis ibi. n. 54.
Ampl.4. ſufficere ſtipulationem eſſe conceptam cum clauſula cæterata *pro ſe &c.* ibid. num. 55.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica conceſſa *pro ſe, & quibus dederit*, eſt tranſitoria ad hæredes extraneos cap.53.nu.60.fol.528.
Facultas alienandi in conceſſione emphyteuſis Eccleſiaſticæ, facit eam tranſitoriam ad extraneos cap.53.nu.84. fol.530.
Emphyteuſim Eccleſiaſticam eſſe tranſitoriam ad extraneos arguitur per coniecturas cap. 53. n.85. fol.530.
Si conceſſa ſint omnia, & ſingula iura Eccleſiæ cum clauſula *ponens*, arguitur conceſſio tranſitoria ad extraneos cap. 53. num. 86. fol. 530.
Idem arguitur ex reſeruatione dominij ibid. num.87.
Idem ſi prohibita ſit alienatio ſolum in manus mortuas cap.53.nu.88.fol.530.
Et generaliter vbicumque prohibitio alienandi limitatur in certis caſibus ibi.nu.89.
Idem arguitur ex pacto, quod in caſu alienationis ſoluatur laudemium cap. 53. num. 90. fol. 530.
Pactum affrancandi denotat emphyteuſim eſſe tranſitoriam ad quoſcumque cap.53.nu.93. fol. 530.
Lim. ſi non ſit effectuatum, & non ſit neceſſarium cap.53.nu.94.fol. 531.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica arguitur tranſitoria ad quoſcumque, ſi eſt pro penſione, quæ de tempore conceſſionis reſponderet fructibus cap.53.n.95.fol.531.
Ampl. etiamſi æquet fructus, ſed ſit mediocris cap.53.n.96.fol.531.
Decl. dictam coniecturam non ſufficere, ſi ex verbis appareat emphyteuſim reſtrictam ad deſcendentes ibi. n. 97.
Emphyteuſis arguitur tranſitoria ad extraneos, ſi conceſſa res ſterilis, vel ruinoſa ad meliorandum cap. 53. nu. 98. fol. 531.

Et

Et maxime ſi actualiter melioravit, quia tranſit ad extraneos non attentis verbis inueſtituræ cap. 53. nu. 99. fol. 531.
Contrarium ſi adſit pactum expreſſum de meliorando, & reſtrictio conceſſionis ibid. nu. 100.
Sterilitas rei non releuat ſi emphyteuſis fuit renouata, & de tempore renouationis ſterilitas non aderat cap. 53. nu. 101. fol. 531.
Obſeruantia attenditur ad effectum dignoſcendi an emphyteuſis ſit tranſitoria ad extraneos cap. 53. nu. 102. fol. 531.
Et deducitur obſeruantia ex inueſtitura precedenti, ſi erat tranſitoria ad extraneos ib. nu. 103.
Lim. ſi ex tenore ſecundæ inueſtituræ appareat ab ea receſſum ibi. nu. 104.
A prima inueſtitura emphyteuſis non cenſetur receſſum, niſi clare appareat ex verbis c. 53. nu. 106. fol. 531.
Receſſum apparere dicitur ſi aliquid additum, vel detractum formæ antiquæ cap. 53. nu. 107. fol. 532.
Obſeruantia pro tranſmiſſione ad extraneos deducitur ex quo aliquando fuit res conceſſa ad eos tranſmiſſa, & Eccleſia illos admiſit cap. 53. nu. 110. fol. 532.
Decl. vrgere admiſſionem hæredis extranei, non autem præſtationem conſenſus venditioni ibi. nu. 111.
Emphyteuſis Eccleſiaſtica, ſi probetur per ſolam recognitionem in dominam cenſetur tranſitoria ad quoſcumque hæredes cap. 53. nu. 115. fol. 532.
Decl. non procedere ſi adſit pactum aperte repugnans ſucceſſioni extraneorum cap. 53. nu. 116. fol. 532.
Decl. 2. certius procedere, ſi conſtet, quod bona non fuerint ab Eccleſia conceſſa, ſed per laicum illi ſubmiſſa, & in emphyteuſim recepta cap. 53. nu. 117. fol. 532.
Alienationis prohibitio in emphyteuſi, directe tendit ad excluſionem extraneorum cap. 53. nu. 123. fol. 533.
Alienationis prohibitio in emphyteuſi infringit vim clauſulæ *ad habendum* cap. 53. nu. 124. fol. 533.
Et clauſulæ *quibus dederit* cap. 53. nu. 125. fol. 533.
Et generaliter omnium aliarum clauſularum ibi. nu. 126.
Contrarium tenent aliqui ibi. nu. 127.
Decl. primam procedere, vbi non poſſit dari conciliario per prohibitionem facultatis alienandi ibi. nu. 128.
Decl. 2. procedere in prohibitione abſoluta ſecus in qualificata, vt alienandi, ſine conſenſu ibi. nu. 136.
Maxime ſi prohibitio ſit cum duplici negatiua, non alienandi, niſi cum conſenſu cap. 53. nu. 137. fol. 533.
In emphyteuſi de iure magis prohibetur alienario inter viuos, quam cauſa mortis cap. 53. nu. 130. fol. 534.
Prohibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica comprehendit quamcumq; alienationem cap. 53. nu. 133. fol. 533.
Prohibitio alienationis in emphyteuſi cōceſſa pro quibuſcumque hæredibus, reſtringitur, vt procedat in alienatione titulo ſingulari cap. 35. nu. 132. fol. 533.
Prohibitio alienationis in emphyteuſi Eccleſiaſtica comprehendit quamcumq; alienationem cap. 53. nu. 33. fol. 533.
Decl. procedere ſi emphyteuſis ſit reſtricta ad deſcendentes, ſecus ſi appareat tranſitoria ad quoſcumque ibi. n. 134.
Decl. 2. non procedere, ſi non agatur de emphyteuſi, ſed de locatione perpetua cap. 53. nu. 135. fol. 533.
Pactum quod finita emphyteuſi res reuertatur cum meliorametis reſtringit effectum clauſulæ *ad habendum*, & denotat emphyteuſim non eſſe tranſitoriam ad quoſcumque cap. 33. num. 139. fol. 534. cætera vid. in ver. *CLAVSVLA*.
Emphyteuſi conceſſa ad tertiam generatione, an comprehendatur in generatione, primus acquirens, diſtinguitur, vt affirmatiua procedat, ſi non adſit aliquod verbum, per quod appareat diſtincta perſona primi acquirentis ab alijs cap. 53. n. 147. fol. 535.
Decl. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in laicali, vel locatione, quia in eis non comprehenditur primus acquirens ibi. nu. 148.
Decl. facilius procedere, ſi dictum *pro ſe & deſcendentibus ſuis vſque ad tertiam generationem* ibi. nu. 149.
Item facilius procedit ſi dictum *ad tertiam generationem completam* ibi. nu. 150.
Si dictum *vſque ad tertiam generationem ab ipſo inchoandam*, ipſe primus acquirens pro vna generatione computabitur ibi. nu. 151.
Decl. procedere in emphyteuſi Eccleſiaſtica, ſecus in locatione cap. 53. numer. 152. fol. 536.
Si dictum *ad tertiam generationem tantum* comprehenditur primus acquirens cap. 53. nu. 155. fol. 536.
Si dictum *pro ſe, filijs, & nepotibus vſque ad tertiam generationem*, cenſetur comprehenſus primus acquirens cap. 53. numer. 156. fol. 536.
Contrarium tenent alij ibi. n. 157.
Decl. primam procedere in emphyteuſi Eccleſia-

Digitized by Google

cleſiaſtica, ſecundam in locatione cap. 53. nu. 158. fol. 536.
Decl. 2. opinionem, quod non comprehendatur, non procedere, ſi addita copula *&*, & dictum, *& vſque in tertiam generationem* cap. 53. nu. 159. fol. 536.
Ampl. vt ceſſante dicta copula, *&*, non ſufficiat dictum eſſe *vſque ad tertiam generationem completam* ibi. nu. 160.
Obſeruantia attenditur in dicta quæſtione cap. 53. nu. 161. fol. 536.
Item attenditur tractatus antecedens ibid. nu. 162.
Bona emphyteutica Eccleſiaſtica in ſtatu Vrbini, ſunt tranſitoria, & alienabilia in quoſcumque ex breue Vrbani 8. cap. 53. n. 118. fol. 532.
Idem eſt Ferrariæ ex Conſtitutione Bonifaciana ibi. nu. 119.
Idem eſt de Abbatia Farfen. ex conſuetudine ibi. nu. 120.
Idem in Abbatia Nonantulæ cap. 53. num. 121. fol. 533.
Idem Ceſenæ ibi. n. 122.
Incultæ rei conceſſio reputatur perpetua, non attentis verbis conceſſionis cap. 14. §. 3. nu. 17. fol. 97.
Et tranſit ad quoſcumq; ibid. nu. 18.
Limita ſi verba ſint clara in contrarium ibi. nu. 19.

5 EMPHYTEVSI ad certam lineam conceſſa ſi emphyteuta vendiderit, vel alium ſuo loco poſuerit de conſenſu domini, non attenditur amplius eius linea, ſed acquirentis cap. 32. nu. 64. fol. 321. & cap. 62. nu. 76. fol. 615.
Ampl. non ſolum ſi proceſſerit per viam venditionis, ſed etiam per viam ſublocationis ibi. nu. 65. fol. 321.
Emphyteuta introducens meretrices in domum emphyteuticam non propterea poteſt expelli cap. 54. nu. 34. fol. 541.
Emphyteuta Eccleſię propter deteriorationem expellitur cap. 54. nu. 35. fol. 541.
Secus in emphyteuta laicali, ſecundum aliquos ibi. n. 36.
Contraria eſt communis ibi. nu. 37.
Decl. hanc contrariam procedere in deterioratione magna vltra tempus conceſſionis duratura ibi. nu. 38.
In emphyteuſi Eccleſiæ minor deterioratio ſufficit, quam in laicali, ad hoc vt ſit locus expulſioni emphyteutæ cap. 54. num. 39. fol. 541.
Pactum quod res debeat meliorari, & non deteriorari, operatur, vt minor deterioratio ſufficiat ad hoc, vt conductor, ſeu emphyteuta expelli poſſit cap. 54. numer. 40. fol. 542.
Idem operatur promiſſio vtendi arbitrio boni iuri ibi. nu. 41.
Stante dicta promiſſione, ſufficit inciſio duarum arborum cap. 54. nu. 42. fol. 542.
Maxime ſtante iuramento, quod debet ſeruari præciſè ibi. nu. 43.
Quid liceat emphyteutæ v. ſupra in ver. *EMPHYTEVTA*.
An emphyteuſis ſit perpetua, & alienabilis v. ſupra nu. 4.

6 IN EMPHYTEVSI an facienda ſit remiſſio mercedis eſt magna quæſtio cap. 45. nu. 36. fol. 452.
Vid. in ver. *REMISSIO MERCEDIS* nu. 3.
Emphyteutica re perempta in totum, damnum eſt domini, in parte eſt emphyteutæ cap. 45. nu. 40. fol. 452.
Decl. eſſe emphyteutæ ſi ſuperſit tantum, quod ſufficiat pro canone, ſecundum Bartolum ibi. nu. 41.
Contrarium tenent alij ibi. nu. 42.

EMPTIO EMPTOR.

Generalia nu. 1.
Eſt ſimilis locationi, & quomodo ab ea dignoſcatur nu. 2.

1 EMPTIO, & venditio non eſt permutatio rei cum pecunia, ſed æſtimatio cap. 18. nu. 42. fol. 169.
Emptio, & venditio transfert dominium à venditore in emptorem cap. 2. nu. 2. fol. 6.
Emptionis, & venditionis nomine comprehenditur omnis contractus per quem dominium transfertur cap. 10. nu. 59. fol. 53.
Et venit quandoque locatio in materia fauorabili, ſecus in odioſa cap. 2. numer. 52. fol. 10.
Emptor cum pacto de retrouendendo, non poteſt dici inquilinus cap. 20. nu. 97. f. 201.
Emptor poteſt conducere rem emptam interim ac precium ſoluit cap. 10. n. 96. fol. 56.
Emptor poteſt conducere à ſuo venditore cap. 11. nu. 26. fol. 61.
Emptor poſterior, cui res tradita fuit, præfertur primo cap. 21. nu. 10. fol. 206.
Amplia etiamſi non ſit tradita ei poſſeſſio actualis, ſed tantum per clauſulam conſtituti cap. 21. nu. 25. fol. 208.
Emptoribus, & venditoribus licitum eſt inuicem ſe decipere cap. 18. nu. 2. fol. 164.
Emptor, & venditor in propoſito læſionis, in iure æquiparantur cap. 18. nu. 41. fol. 169.
Emptor non tenetur ſtare locationi factæ à venditore cap. 61. nu. 39. fol. 579.
Emptor ſciens rem locatam, ſi eam tacens recipiat,

cipiat, tenetur ſtare locationi cap. 61. num. 86. fol. 584.
Emptor vt teneatur ſtare locationi, ſufficit eius ſcientia in genere cap. 61. nu. 93. fol. 584.
Emptor conueniens ſibi ſolui penſiones rei emptæ, non poteſt locationem impugnare cap. 61. nu. 94. fol. 584.
Idem ſi abſque conuentione penſiones receperit ibi. nu. 95.
Contrarium ſi recepit tantum penſiones pro tempore præterito ibi. nu. 96.
Decl. hoc contrarium procedere tantum, ſi ſucceſſor ſingularis nolit ſtare locationi, ex quo expirauerit ius locatoris cap. 61. nu. 97. fol. 585.
Emptor fructuum fundi, tenetur ſtare eius locationi cap. 61. nu. 131. fol. 588.
Emptor fructuum non ſuccedit in plenum ius cap. 61. nu. 132. fol. 588.
Emptor fructuum dicitur conductor cap. 61. nu. 134. fol. 588.
Emptor fructuum differt ab emptore vſusfructus cap. 61. nu. 135. fol. 588.
Emens à pupillo non tenetur ſtare locationi factæ à tutore cap. 8. nu. 30. fol. 41.
Vid. in ver. *VENDITIO, ET VENDITOR.*

2 EMPTIO, & venditio differt à locatione, & conductione cap. 2. n. 1. fol. 6.
Sed quibuſdam exceptis eſt ſimilis locationi cap. 2. nu. 15. fol. 6.
Conueniunt in materia ibid. nu. 17.
Et conuenit etiam in forma ibid. nu. 18.
An contractus ſit venditio, ſeu potius locatio ſæpe dubitatur ibid. nu. 19.
Emptio, & locatio eiſdem iuris regularis conſiſtunt cap. 2. nu. 54. fol. 9.
Remiſsio mercedis fit conductori, ſi vti non poſsit re, emptori autem non fit cap. 2. num. 7. fol. 6.
Venditor poſtquam rem tradidit eam non auocat, ſecus autem locator ibi. nu. 8.
Venditor re ſemel tradita, liberatur, ſecus in locatore ibi. n. 9.
Vendi quædam res poſſunt, quæ locari non poſſunt, vt ſeruitutes prædiales cap. 2. nu. 10. fol. 6.
Euicta re locata, locator liberatur præſtando æque idoneam, ſecus in emptione cap. 2. num. 11. fol. 6.
Vendito fundo non veniunt inſtrumenta, ſecus autem eo locato cap. 2. nu. 14. fol. 6.
Vitioſa re vendita competit reſciſsio contractus, ſecus autem ſi fuerit locata cap. 2. nu. 15. fol. 6.
Natura rei ſolitæ locari, facit reputare contractum locationis, non venditionis cap. 2. nu. 24. fol. 7.
Ampl. etiamſi partes dixerint vendere ibid. num. 25.
Emptio contracta cenſetur non locatio, ſi conſtitutum pretium non merces cap. 2. num. 26. fol. 7.
Mentio pretij in contractu non tollit eſſe locationem ibi. nu. 28.
Venditio ex paruitate pretij nō efficitur locatio, ſed corruit cap. 2. num. 30. fol. 7.
Pretium diſtributū in annos, denotat locationem, vnicum vero denotat venditionem c. 2. nu. 31. fol. 8.
Ampl. vt diſtributum in annos denotet locationem, etiamſi facta ſit mentio pretij ibid. num. 32.
Item ampl. etiamſi dictum emere, & vendere ibi. num. 33.
Si autem conſtitutum ſit vnicum pretium, & ſimul diſtributum tunc ſi prius diſtributū, & poſtea vnitum, erit locatio, ſecus e contra ibi. n. 34.
Denominatio denotat qualis ſit contractus, & ei ſtatur in dubio cap. 2. num. 35. fol. 8.
Ampl. etiamſi adſit aliqua præſumptio in contrarium ibi. n. 36.
Operarum, ſeu facti locatio eſt ſi recipiens pecuniam nihil transfert ibi. nu. 37.
Decl. procedere quatenus factum tale ſit, vt locari ſoleat ibi. nu. 38.
Si autem quid tradatur artifici, vt immutetur, & aliud fiat conſtituto pretio, eſt emptio, ſecus ſi vt eadem reddatur ibid. n. 39.
Si artifex ipſe ponat rem nō erit locatio, ſed venditio cap. 2. n. 40. fol. 9.
Decl. procedere ſi materia quam ponit ſtet principaliter, non autē ſi accesſorie ibi. n. 41.
Et ſi dubium an ſtet principaliter attenditur an quantitas pretij conueniat valori cap. 2. nu. 42. fol. 9.
Gabella cenſetur locata non vendita cap. 2. nu. 43. fol. 9.
Lim. ſi pacta omnino repugnent locationi ibi. nu. 44.
Si gabella conceſſa ſit pro annis decem pro tot. nummis ſingulo anno, erit locatio ibi. num. 45.
Ampl. idem eſſe ſi vnicum pretium pro omnibus decem annis ſit conſtitutum, ſi dictum ſit, locauit ibid. nu. 46.
Et etiamſi non ſimpliciter dictum ſit, locauit ſed etiam, vendidit, & locauit, ibid. n. 47.
Secus ſi dictum ſimpliciter, vendidit, & vnicum pretium conſtitutum ibi. nu. 48.
Si dictum ſimpliciter, vendidit, & conſtitutum pretium in ſingulos annos, erit locatio ibi. n. 49.
Conceſſio ad tempus puta ad vitam, dignoſcitur, quod ſit locatio à diſtributione pretij in

in ſingulos annos cap. 2.nu.50. fol. 10.
Pactum remiſsionis mercedis propter caſus fortuitos, indicat contractum eſſe locationem cap. 2.nu.51. fol. 10.
Pacta ad dignoſcendum, an ſit locatio, vel emptio magis attenduntur, quam denominatio partium cap.3.nu. 10. fol.12.
Intellige de pactis circa naturam contractus non circa accidentalia cap.3.n.11.fol.12.
Pacta magis attenduntur, ſi partes vſæ ſunt promiſcuè verbo, locationis, & venditionis cap.3.n.14. fol. 12.
Pactum remiſsionis mercedis propter caſus fortuitos indicat contractum eſſe locationem cap.2.nu.51.fol.9.
Vid.in ver.*REMISSIO MERCEDIS* nu. 1.

EPISCOPVS.

Episcopvs non tenetur deputare Vicarium de iure, & ideo debitum ſalarij Vicario dandi, eſt voluntarium cap.35. n.87.fol. 376.
Lim.in Epiſcopatibus magnis ibi.nu.88.
Vicario Epiſcopi ſalarium non conuentum nō debetur cap.35.n.82.fol.376.
Contr.ibi. num.83.& 84. vbi de veriori.
Lim.nō procedere ſi Vicarius percipiat ſufficientem mercedem, ex vtilitatibus Vicariatus ibi n. 89.
Vicario Epiſcopi ſalarium non ſolutū ab Epiſcopo anteceſſore cui inſeruiuit, non tenetur ſoluere ſucceſſor cap. 35.n.85. fol.376.
Succeſſor in Epiſcopatu, tenetur ad debita neceſſaria anteceſſoris cap.35.n.86. fol.376.
Epiſcopi licentia in alienatione rerum exiguarum, quando requiratur, & impetrari poſsit cap.14.§.3.n.10. fol.96.
Epiſcopus poteſt donare bona ſuæ menſæ Canonicis abſque beneplacito cap.14. §.5. nu. 10.fol. 107.
Epiſcopus eſt Iudex competens pro recuperatione rei ab ipſomet alienatæ, ſi iudicium agatur nomine Eccleſiæ cap.14. §.7. nu.94. fol. 120.
Decl.procedere ſi non allegetur ſuſpectus prout poteſt cap.14.§.7.n.95. fol. 120.
Epiſcopus cauſam ſuæ Eccleſiæ poteſt alteri ſubdelegare, antequam ſuſpectus allegetur, & bene facit ſubdelegando cap.14. §.7. nu. 96.fol. 120.
Epiſcopi hodie faciunt omnia ſine capitulo c. 14. §. 10.nu. 38. fol. 133.
Epiſcopus, & eius Notarius non poſſunt quidquam petere ab ordinandis, ſed poſtea ſponte data recipere valent cap.15. num.27. fol. 142.
Epiſcopus ſi beneficiū vni cōferat, & alteri cōferat Vicarius, & neſciatur, quæ collatio ſit prior præfertur illa Epiſcopi c.21.n.4.f.206.
Lim. ſi collatio facta à Vicario habeat horā, quia præfertur cap.21.n.5.fol.106.

AEQVITAS.

AEqvitas canonica an ſeruari debeat in foro laicali, controuerſum eſt cap. 17. num. 35. fol. 159.
Affirmatiua opinio tenenda eſt, ſaltem in locis Eccleſiæ ſubiectis cap. 17.n. 36. fol.159.
Ampl. procedere etiam in ſubiectis mediate ibid. num. 37.
AEquitas canonica ſeruanda eſt in foro mercatorum vbique cap.17. n.38. fol.159.
Et in cauſis miſerabilium perſonarum c. 17. nū. 39.fol. 159.
Et vbi contractus eſt iuratus ibid. nu.40.

EQVVS.

Eqvvs conductus non eſt percutiendus vltra modum cap.12.n.81.fol.77.
Mors equi conducti ad vecturam, probatur ſimplici fide cap.12.nu. 65.fol. 75.
Equi conducti mortui, probanda identitas c. 12.num.66. fol.75.
Identitas equi probatur colore, & ſignis cap. 12.nu. 67.fol.75.
Identitas non probatur vnica demonſtratione, ſed requiruntur duæ ibi. nu. 68.
Identitas animalium probatur per ſignum vulgo *merco* cap. 12. nu.69. fol. 76.
Conductor equi non tenetur probare illum deceſſiſſe ſine ſua culpa, niſi ad maiorem cautelam cap. 12. n.71. fol. 76.
Culpæ conductoris aſcribitur, ſi nimis onerauit animal conductum cap.12.n.73. fol.76.
Et quomodo probetur nimia oneratio ibid. num.74.
Conductor ad vecturam debet bene paſcere equum cap.12.nu.77. fol.76.
Vecturinus, ſi adſit, qui debeat cuſtodire equū, conductor non tenetur cap. 12.n.78. fol.77.
Equo conducto infirmante, debet conductor eum cuſtodire cap.12. nu.79. fol.77.
Et debet etiam adhibere medicinas, & Mariſcalcum ibid. nu. 80.
Equus conductus vſque ad certum locum, ſi vlterius ducatur ad quid teneatur conductor cap.12.n.83.86.& 87.fol.77.
Conductor equi ad vecturam, an ſi equus culpa ſua decedat, teneatur ad vecturas conſuetas etiam poſt mortem cap. 12. num. 89. fol. 78.
Conductor equi ad vecturam, ſi illum retineat vltra tempus conuentum, an teneatur continuare mercedes, & quid facere debeat eius fideiuſſor cap.12.n.90.91.& 92.fol.78.
Dominus equi locati ad vecturam non tenetur eum recipere deterioratum, & quid ſi recipiat cap. 12.n.93.94.& 95.fol.78.
Equi ad vecturam in vno anno, quandoque reddunt quantum valent cap.19.n.42.f.182.

Equum vendere volens, ſi oſtendat eum ornatum, tenetur tradere ornamenta cap. 23. n. 59. fol. 231.
Equo locato ad equitandum præſtanda eſt etiã ſella cap. 23. n. 86. fol. 233.
Equo vendito venit etiam ſella, quam de tempore venditionis habebat cap. 23. num. 84. fol. 233.
Ampl. vt ſufficiat, quod cum ea oſtenſus fuerit per duos dies ante ibi. n. 85.

ERROR.

Error iuris dubij facile excuſat idiotas, & ruſticos, difficile autem alios cap. 14. §. 7. n. 100. fol. 120.
Error facti excuſat omnes à pœnis, iuris autem error excuſat idiotas, & alios ſi ſit dubium cap. 14. §. 8. n. 8. fol. 122.
Error in qualitate ſubſtantiali, vitiat contractum emptionis, & locationis cap. 16. num 14. fol. 149.

AESTIMATIO.

Aestimatio in contractu locationis arguit traſlationem dominij in dominium cap. 12. nu. 35. fol. 71.
Lim. ſi contractus efficeretur vſurarius cap. 12. nu. 36. fol. 71.
Lim. 2. ſi appareret æſtimationem factã pro ſciendo valore cap. 12. n. 37. fol. 72.
Lim. 3. ſi adſint indicia contraria cap. 12. nu. 38. fol. 72.
Aeſtimatio, & valor rei non percipitur ſenſu corporis, ſed iudicio, & intellectu cap. 34. §. 4. n. 39. fol. 357.
Aestimari debet res ſimul, non per partes cap. 34. §. 5. n. 42. fol. 361.
Decl procedere vbi agitur de vnico corpore, ſecus ſi rebus diſtinctis ibi. n. 43.
Domus pretioſæ quomodo æſtimentur cap. 34. §. 5. n. 44. fol. 361.

EVICTIO.

Evicta re locata, locator liberatur præſtando æque idoneam, ſecus in emptione cap. 2. num. 1. 1. fol. 6.

EXAMEN.

Examen teſtium, & aliaquæ iuriſdictionem ſapiunt Notario committi non valent cap. 14. §. 9. nu. 15. fol. 125.

EXCEPTIO.

Exceptiones reſpicientes iudicium petitorium reijciuntur à poſſeſſorio cap. 43. num. 24. fol. 440.
Exceptiones dubiæ, & altiorem indaginem requirentes non admittuntur in iudicio manutentionis cap. 43. nu. 25. fol. 440.
Fideiuſſor vti poteſt exceptionibus competentibus principali etiam ipſo inuito cap. 44. n. 44. & 47. fol. 446.
Exceptio non admittenda, admittitur quando eſt in continenti probata cap. 45. num. 28. fol. 450.
Exceptio non adimplementi eſt valde fauorabilis cap. 44. n. 1. fol. 443.
Exceptio non adimplementi non tollitur per ſtatutum omnes exceptiones eijciens cap. 44. n. 2. fol. 443.
Exceptio non adimplementi retardat etiam proceſſum executiuum cap. 44. n. 3 fol. 443.
Decl. procedere quatenus non adimplemẽtum ſit liquidum ibi. nu. 4.
Sufficit tamen liquidũ eſſe, partem teneri ad id, quod dicitur non adimpletum cap. 44. num. 5. fol. 443.
Non adimplerum fuiſſe probatur per ſolam allegationem cap. 44. n. 6. fol. 443.
Locatori non ſufficit probare adimpleuiſſe ab initio, ſed neceſſe eſt probare ſucceſſiuam præſtationem patientiæ ſecundum aliquos cap. 44. nu. 7. fol. 443.
Implementum debet eſſe plenum, alias defectus etiam in minimo parit exceptionem nõ adimplementi cap. 44. n. 11. fol. 443.
Ampl. procedere ſiue defectus ſit in ſtabilibus, ſiue in accidentalibus, ſecundum aliquos cap. 44. nu. 12. fol. 444.
Contrarium verius ibi. nu. 13.
Decl. tutius ſeruari hoc contrarium relinquendo in manibus ſummam æquiualentem ei non adimplemento cap. 44. n. 14. fol. 444.
Exceptio non adimplementi non obſtat, quotieſcumque illam allegans non eſt damnum paſſus cap. 44. nu. 17. fol. 444.
Dicens excipientem de non adimplemento damnum paſſum non eſſe, probare debet c. 44. num. 18. fol. 444.
Petens liquidare quantitatem damni paſſi per non adimplementum, auditur, & præfigitur damnum paſſo terminum ad liquidandum cap. 44. n. 19. fol. 444.
Et ſi actor offerat reficere damnum quando erit liquidatum, facilius obtinet executionem ibi. num. 20.
Exceptio non adimplementi, an admittatur in iudicio manutentionis eſt quæſtio controuerſa cap. 44. n. 25. fol. 445.
Negatiua tamen opinio videtur verior ibid. n. 26. 28. & ſeqq. maxime nu. 33.
Exceptio non adimplementi reſpicit petitoriũ iudicium cap. 44. n. 28. fol. 445.
Exceptio non adimplementi non reijcitur à iudicio petitorio, ſecus autem à poſſeſſorio cap. 44. nu. 29. fol 445.
Exceptio non adimplementi retardat manutẽtionem locatori, ſi aliunde conſtet de non adimplemento notorie cap. 44. num. 35. fol. 445.
Exceptio non adimplementi poteſt tacitè remitti,

mitti, etiamſi promiſſio ſit iurata cap. 44. num.36.fol.446.
Sed remiſſio non præſumitur, & clare probari debet ibi.nu.37.
Terminum ad ſoluendū ſuſcipiens, cenſetur remiſiſſe exceptionem non adimplementi c. 44. n.41.fol. 446.
Remiſsio exceptionis nō adimplementi quatenus fiat a conductore non nocet fideiuſſori ab eo præſtito cap.44.n.42. fol.446.
Decl.procedere ſi cōductor prius non adimplementum allegauit, & poſtea remiſit ibi. num.43.
Fideiuſſor vti non poteſt exceptione non adimplementi antequam principalis ea vtatur ibi.nu.45.
Exceptio non adimplementi non allegata à defuncto,non poteſt allegari ab eius hærede vel ab eo cauſam habente cap. 44. num. 46. fol. 446.
Vid. in ver. *ADIMPLEMENTVM.*
Exceptio remissionis mercedis non admittitur in iudicio executiuo, niſi ſit in continenti probata cap.45.n.17. fol.450.
Exceptio remiſsionis mercedis, vt dicatur in contractu probata,ſufficit probatum eſſe caſum in quo facienda ſit remiſsio, & damnum per illum illatum in genere cap. 45.nu. 19.fol.450.
Contrarium verius, vt ſcilicet requiratur probatio damnorum in ſpecie ibi.nu.20.
Exceptio dominii vid. in ver. *DOMINII.*

EXECVTIVE.

Executiue agi quando poſsit vid. in ver. *VIA EXECVTIVA.*

EXECVTORES LICTERARVM APOSTOLICARVM.

Executores literarum, ſi in euidentem, ſi in eis deficiat clauſula *vocatis vocandis*,poſſunt adhibere cognitionem extraiudicialem abſque citatione cap.14.§.9.n.6. fol.125.
Literarum forma ſeruanda eſt cap. 14. §. 9. n. 3. fol. 124.
Executores literarum beneplaciti, recipere debent probationem euidentis vtilitatis c. 14. §.9.n.4. fol.124.
Executores literarum Apoſtolicarum nulliter proceſſiſſe, probatur ex inſpectione eorum preceſſus cap.14.§.9.n.9.fol.125.
Decl.procedere, ſi tranſportata ſint eorum acta integra cap.14.§.9.n.10.fol.125.
Executores literarum, ſi proceſſum non fabricarunt, inde reſultat nullitas alienationis c. 14.§.9.n.11.fol.125.
Executores literarum, ſi in euidentem,debent recipere examen teſtium per ſe ipſos cap.14 §.9.nu.12.fol.125.
Executores literarum Apoſtolicarum ſuper permutatione bonorum, neceſſe eſt vt videant bona tradenda Eccleſiæ cap.14.§.9.num.16 fol. 125.
Executores literarum, ſi in euidentem, vbi decretum interpoſuerunt, etiamſi nulliter, nō poſſunt amplius ſe ingerere cap. 14. §.9.nu. 19.fol.125.
Executoris meri, & neceſſarij facultas, non expirat per mortem concedentis cap. 14. §. 9.nu.21.fol. 126.
Decl.non procedere ſi agatur de gratia facienda, prout in executoribus literarum, ſi in euidentem, & quid agendum in tali caſu cap.14.§.9.nu.22.fol.126.
Executores literarum cum clauſula *vocatis vocandis* affigunt edictum, & quomodo cap. 14.§.9 n.23.fol.126.
Proceſſus executorum literarum, ſi in euidentem,poſſunt redargui de omnibus nullitatibus, quibus alij cap.14.§.9.n.17. fol.125.
Executores beneplaciti debēt ſpecialiter citare Rectorem Eccleſiæ cuius bona alienatur cap.14.§.9.n.28.fol.126.
Regreſſum habens in aliquo caſu ad beneficiū cuius bona alienantur citandus eſt in executione beneplaciti ſuper alienatione bonorū illius cap.14.§.9.n.29.fol.126.
Rector Eccleſiæ qui alienauit, & cuius nomine apparet impetratum beneplacitum, non eſt citandus in eius executione cap. 14. §.9. num.32.fol.126.
Contrarium tamen eſt tutius ibi. nu. 33.
Patronus beneficij non eſt citandus in alienatione bonorum eiuſdem cap. 14. §. 9. nu. 34. fol. 127.
Contraria opinio eſt tutior ibi. nu.35.
Beneficiati Eccleſiæ in qua adeſt capitulum ſunt citandi in alienatione bonorum cap.14. §. 9. nu. 39. fol. 127.
Decl. non procedere ſi adſit ſtatutum contrarium, prout adeſt in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe ibi. n. 40.
Executores literarum, ſi in euidentem, citare debet omnes alienationem impedire valentes cap. 14. §. 9. nu. 41. fol. 127.

EXEMPTIO.

Exemptio competens locatori, an competat etiam conductori vid. in ver. *CONDVCTOR* nu. 5. & in ver. *FAMVLI.*

EXEMPLA.

Exempla non reſtringunt cap. 49. num. 43. fol. 491.

EXIGVVM.

Exigva res, quæ dicatur cap. 14. §. 3. num. 7. & 8. fol. 96.

EXORDIVM.

Vid. *PROAEMIVM.*
Ab exordio tituli poſterior formatur euentus cap.14.

cap. 14. §. 7. nũ. 13. fol. 114.

EXPENSAE.

Vid. *IMPENSAE*.

EXPRESSIO.

Expreſsio quando dicatur declaratiua,& quãdo principaliter facta cap. 11. nu.52.fol.65.

Expreſſio eius quod tacite ineſt nihil operatur cap. 56. nu. 36. fol. 554.

EXTRAVAG.

Extrav. *ambitioſa de reb. Eccleſ. non alien.* diſpoſitio, non habet locum, vbi viget contraria conſuetudo cap. 14. §. 1. n. 7. fol. 90.

Et ſufficit de contraria conſuetudine probabiliter dubitare cap. 14.§. 1. nu. 8. fol. 90.

Extrav. Ambitiosae, an vere ſit vſu recepta, vbique, variè loquuntur Doctores cap. 14. §. 1. nu. 14. fol. 90.

Extrav. ambitiosae hodie præſumitur non recepta cap. 14. §. 1. nu. 10. fol. 90.

Extrav. ambitiosae habet decretum irritans cap. 14. §. 7. nu. 2. fol. 112.

Extrav. Ambitiosae, *de reb. Eccleſ. non alien.* quæ nuncupatur Paulina, plenius prouidet, quam alia iura, circa locationem bonorum Eccleſiæ, & ideo de ea late cap. 14. in princ. nu. 5. fol. 87. & per tot.

Statutum contra formam *extrau. ambitioſa* Apoſtolica auctoritate confirmatum, eſt validum cap. 14. §. 1. nu. 20. fol. 91.

Religio Hieroſolymitana an gaudeat prædicto ſtatuto ibi nu. 21.

EXTREMA.

Extremis probatis media præſumuntur eiuſdem qualitatis cap. 19. num. 171. fol. 191. & cap. 22. nu. 11. fol. 213.

F

FABER.

Faber malleator non poteſt conducere domum prope ſcholas cap. 10. num. 94. fol. 56.

FACTVM.

Facta quædam locari non poſſunt cap. 15. nu. 8. fol. 140.

Facta illa, quæ ſunt meri facti, locari poſſunt cap. 15. nu. 10. fol. 140.

Facta, quæ habent admixtum ius, ſi ſunt momentanea, locari non poſſunt, ſi ſucceſſiua poſſunt cap. 15. nu. 11. fol. 140.

Facere licet indirectè, quod non liceret directe ad euitandas Conſtitutiones exorbitantes cap. 20. nu. 104. fol. 202.

Decl. procedere ſi fiat ſine fraude cap. 20. nu. 105. fol. 203.

Factum Partis non cenſetur comprehenſum in generali ſermone cap. 49. nu. 28. fol. 489.

Lim. ſi alias pactũ nihil operaretur ibi.n. 30.

Lim. 2. ſi factum prouenit à culpa alterius, & lege permittente fiat cap. 49. n. 31. f. 490.

Factum Principis reputatur caſus fortuitus cap. 46. nu. 30. fol. 460.

Factum Iudicis reputatur factũ partis cap. 18 nu. 71. fol. 173.

Factum cæptum ante Conſtitutionem, & expectans complementum poſtea, in ea comprehenditur cap. 14. §. 11. nu. 4. fol. 134.

FACVLTAS.

Facultas redimendi ex pacto non expirat per lapſum temporis in pacto præfixi, ſi venditio ſit pro modico pretio cap. 10. nu. 120. fol. 48.

Decl. procedere ſi pretium ſit valde modicum cap. 10. nu. 121. fol. 48.

Facultatem *procedendi propria auctoritate* non amittit, petens à Iudice familiam extraiudicialiter, ſed ad eam redire poteſt cap. 55. num. 18. fol. 546.

Secus econtra ſi aſſumatur via iudiciaria cap. 55. nu. 19. fol. 546.

Ampl. etiamſi iudicium nulliter inchoatum ſit cap. 55. nu. 20. fol. 546.

Lim. ſi adſit proteſtatio de præſeruanda dicta facultate ibi. nu. 21.

FAMVLI.

Famuli Clericorum, an gaudeant exemptione à iuriſdictione Laicorum, ſunt hinc inde opiniones c. 27. nu. 128. fol. 284.

Miniſtri neceſſarij exercitio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, gaudent exemptione à iuriſdictione laicali ibi. nu. 127.

Conciliantur prædictæ opiniones, vt famuli neceſſarij exemptione gaudeant, ſecus autem non neceſſarij ibi. nu. 129.

Exemptio familiarium Clericorum non reperitur in iure expreſſa cap. 27. numer. 130. fol. 285.

Literæ familiaritatis ſolæ, non tribuunt exẽptionem cap. 27. n. 132. fol. 285.

Familiares militum neceſſarij vtuntur priuilegio ipſorum militum cap. 27. nu. 133. f. 285.

Famuli ſcholaſticorum non neceſſarij, non gaudent priuilegio eorumdem cap. 27. nu. 134. fol 285.

Seruientes dietim, vel ad modicum tempus etiamſi neceſſarij ſint non gaudent priuilegio cap. 27. nu. 135. fol. 285.

Vid. in ver. *CONDVCTOR* n. 5.

FEVDATARIVS.

Feudatarii licet non poſſint de iure ſublocare ad longum tempus, tamen de conſuetudine concedunt in emphyteuſim, & excuſantur à caducitate cap. 32. n. 12. fol. 316.

Feudatarius ſuccedens in feudo hæreditario, tenetur ſtare locationi factæ ab anteceſſore cap. 61. n. 171. fol. 591.

FEV-

F E V D V M.

FEVDORVM ſunt decem diſtinctiones cap. 5. nu. 3. fol. 22.

Feudum nondum deuolutum quando alteri concedi poſsit relatiue cap. 14. §. 12. num. 22. fol. 139.

FIDEICOMMISSARIVS.

FIDEICOMMISSARIVS particularis non tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore cap. 61. n. 140. fol. 588.

Fideicommiſſarius vniuerſalis eſt loco hæredis & in eum tranſeunt omnes actiones actiuæ, & paſſiuæ cap. 61. n. 143. fol. 589.

Fideicommiſſarius vniuerſalis, tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore c. 61. n. 144. f. 589.

Fideicommiſſarius tenetur ſtare locationi factæ ab herede grauato cap. 61. nu. 145. fol. 589.

Ampl. procedere tam in fideicommiſſo vniuerſali, quam particulari ibi. nu. 146.

Lim. procedere in locatione ad breue tempus, ſecus autem in locatione ad longum cap. 61. n. 147. fol. 589.

Fideicommiſſarius debet recipere de manu heredis cap. 61. n. 153. fol. 589.

Fideicommiſſarius etiam ante euentum conditionis agere poteſt ad defenſionem bonorum cap. 24 n. 62. fol. 247.

FIDEICOMMISSVM.

IN FIDEICOMMISSIS particularibus, ac etiam in generalibus non veniunt acceſsiones, & augumenta, ſed ſolum in vniuerſalibus cap. 36, num. 77. fol. 391.

Fideicommiſſum poteſt inſtitui in contractu c. 61. num. 157. fol. 590.

Sed eſt fideicommiſſum improprium c. 61. n. 158. fol. 490.

Fideicommiſſo grauatus ante euentum conditionis fideicommiſſo adiectæ, habet dominium bonorum cap. 61. n. 173. f. 591.

Et deficiente conditione, vel ſubſtituto dominium continuat cap. 61 nu. 174. fol. 591.

Et ſi interim alienauit ſuſtinetur alienatio ibi. nu. 175.

In reſtitutione fideicommiſſorum non veniunt fructus cap. 36. n. 69. fol. 390.

Vid. in ver. MERCES nu. 8.

FIDEIVSSOR.

FIDEIVSSOR poteſt vti omnibus exceptionibus, quæ competunt principali, etiam ipſo inuito cap. 44. n. 44. fol. 446.

Lim. in exceptione non adimplementi antequam principalis ea vtatur ibi. n. 45.

F I D E S.

FIDES in malis non eſt neceſſario ſeruanda cap. 15. n. 65. fol. 146.

F I L I V S.

FILIVS adminiſtrans bona paterna, patre viuente, an poſſit eo mortuo, aliquid petere ratione adminiſtrationis, eſt quæſtio controuerſa, quæ reſoluitur ex circumſtantijs cap. 35. n. 112. fol. 378.

Filius qui negociatus eſt tanquam patris miniſter, & multa lucratus, non poteſt in diuiſione cum fratribus ſalarium petere cap. 35. nu. 113. fol. 378.

Lim. vrgentibus circumſtantijs in contrariũ arbitrio Iudicis ibi. nu. 114.

Et poſſunt etiam circumſtantiæ eſſe tales, vt omnino ſalarium debeatur ibi. nu. 115.

Filio magis debetur recompenſatio, ſi laboret pro matre, quam pro patre cap. 35. nu. 116. fol. 379.

Et multo magis, ſi laboret pro vitrico, vel nouerca ibi. n. 117.

Filius non præſumitur hæres quando ipſe non allegat ſe hæredem, ſed tertius cap. 27. nu. 164. fol. 289.

F I N I S.

FINIVM expreſsio in locatione operatur, vt quid quid ſit intra eos præſtari debeat, etiamſi alienum ſit cap. 23. nu. 1. fol. 227.

Finium expreſsio diſpoſitionem reſtringit, ita vt quod eſt extra eos venire non poſsit cap. 23. n. 10. fol. 229.

Finium expreſsio poteſt probari erronea ibid. num. 12.

Et ad hoc admittuntur præſumptiones, & coniecturæ ibi. num. 13.

F I S C V S.

FISCVS locans tenetur de iure remiſsionem mercedis facere cap. 49. n. 117. fol. 117.

Fiſcus locando etiam ad modicum tempus tribuit ius in re cap. 61. n. 189. fol. 583.

Fiſci contractus habet vim legis cap. 61. num. 190. fol. 583.

A fiſco ad Eccleſiam valet argumentum c. 61. num. 193. fol. 593.

Priuilegia conceſſa fiſco competunt etiam piæ cauſæ cap. 61 nu. 194. fol. 593.

Decl. hoc maxime procedere dum non adeſt diuerſitas rationis, nec contrarium reperitur in iure expreſſum, & caſus eſt applicabilis cap. 61. nu. 195. fol. 593.

Fiſcus ſuccedens in re locata non tenetur ſtare locationi cap. 61. n. 196. fol. 594.

Fiſcus ſuccedens ex quo bona publicentur nõ tenetur ſtare locationi c. 61. n. 197. fol 594.

Fiſcus ſuccedens ex maleficio, vel in bonis vacantibus non dicitur propriè hæres, ſed ſuccedit loco hæredis cap. 61. n. 200. fol. 594.

Et dicitur ſucceſſor bonorum, non perſonæ ibi. num. 201.

F O R M A.

FORMA eſt indiuidua cap. 14. §. 7. nu. 8. fol. 113.

Forma literarum beneplaciti ſeruanda eſt cap. 14. §. 9. n. 3. fol. 142.

Digitized by Google

FOSSATA.

Foſſata, quæ fiunt in agris locatis,ſi fiant quolibet anno, vel ſint duratura tantum pro tẽpore locationis, facienda ſunt à conductore, ſecus ſi vlterius ſunt duratura cap. 34.§.1.num.48.fol.338.

Foſſata ſi fuerint in locatione conſiderata tanquam pars rei, tunc reficienda ſunt à conductore cap.34.§.1.n.50.fol.338.

Foſſata ſi durant ad decennium, & ſunt neceſſaria, refici debent à locatore, ſi vero ſunt tantum vtilia, & tanto tempore non durant, poteſt conductor repetere ſolum expenſas pro rata temporis, quo locatio non durat c. 34.§.1.n.51.fol.338.

FRAVS.

Fravs non præſumitur cap.8.n.31.fol.41.

FRVCTVS.

Quid ſit nu.1.
Quanti ſunt nu.2,
Alia omnia num. 3,

1 FRVCTVS dicuntur illi, qui deductis expenſis ſuperſunt cap.5.nu.29.fol. 23. & cap. 47. nu.10. fol. 472.
Lim. in colonia partiaria cap. 5. num. 30. fol. 23.
Lim.2. vbi profertur in lingua vulgari nomen, fructum cap.5.nu.31.fol.23.
Et generaliter vbi profertur ab homine ex cauſa oneroſa cap.5.n.32.fol.23.
Palea computatur inter fructus cap.5.nu.36. fol. 24.

2 FRVCTVS ſtabilium præſumuntur eſſe ad rationem quinque pro centenario cap. 19. num.34.fol.181.
Decl.quo ad domos non procedere in Ciuitatibus, in quibus non eſt affluentia populi, nec generaliter quo ad pretioſas, & ornatas cap.19.n.35.fol 182.
Idem in vineis, quæ potius magis inutiles ſunt, quam domus ibi.n.36.
Decl.2.non procedere in bonis iuriſdictionalibus cap.19.n.36.fol.182.

Iuriſdictionalium fructus calculantur ad rationem duorum, vel circiter pro centenario cap. 19.n.38.fol.182.
Decl.procedere in datijs, & alijs, quæ ſunt de regalibus non in molendinis ibid. n.39.

Fructuum quantitas probari poteſt per ſcripturam cap.19.n.45.fol.182.

Quantitas fructuum recollectorum eſt difficilis probationis cap.19 n.77. fol. 184.

Fructuum quantitas probatur per teſtes, qui fuerunt præſentes eorum recollectioni cap. 19.n.80.fol. 184.
Et per teſtes de viſu cap.19.n.142.fol.189.
Item per teſtes de auditu ibi. n.81.& num. 143.fol.189.
Et per teſtes de publico notorio cap.19. nu. 82.fol.184.
Et per teſtes de credulitate ibi. n. 83. & nu. 14. fol.189.
Et per ſolas coniecturas c.19. n.84. fol.185. & n.145.fol.189.
Decl.prædicta procedere in probatione facienda contra eum, qui recollegit, non autem in facienda ab eo c.19.n.85. fol.185.

Teſtes deponentes de fructibus debent habere notitiam de impenſis in eis colligendis,ac de illis deponere cap.19.n.113. fol.187.
Decl.procedere ſi de eis interrogentur ibi. num.114.

Teſtes deponentes tot eſſe fructus, intelliguntur deductis expenſis cap.19.n.115.fol.187.
Decl. procedere in expenſis neceſſarijs pro collectione illorum, non autem in oneribus extrinſecis,vti ſi agatur de fructibus beneficij,non intelliguntur deductis expenſis pro beneficio ibid. num. 116.

Teſtes deponentes de valore frugum de tempore meſſis,non probant valorem in genere, niſi adſint alij abſolute loquentes cap.19.n. 186.fol.193.

Fructus præſumuntur, potius aucti, quam diminuti cap.19.n.162.fol.190.

Fructus, & commoditates, quæ percipiuntur ex re, non mutato valore rei, nec ipſi mutantur cap.19.n.165.fol.191.

Fructus bonorum, quæ non reddunt eos quolibet anno æquales, quomodo probentur reſpectu certorum annorum cap. 19. num, 175 fol. 192.

Fructus rei vt probentur, debent probari per plures annos cap.19.n.176 fol.192.
Et requiri per quinque annos antea,& quinque poſtea in materia obiectiua ibi. n.177.
Imo ſatis eſſe per tres annos antea, & tres poſtea cap.19.n.178.fol.192.
Contr.quod non requiratur probatio annorum poſteriorum contractui cap. 19. num. 179. fol.192.
Et requiri per decem annos ante, vel per quinque ibi. nu.180.
Decl. vt ſi tempore motæ litis lapſi fuerint anni à die celebrationis contractus, tunc facienda ſit probatio etiam, quo ad eas, ſecus e contra cap.19 n.181. fol.192.
Et pro quantis annis facienda ſit probatio ſtatur arbitrio Iudicis ibi. n.182.

Fructus pecudum eſt maximus cap. 19. n. 43. fol.181.

Quantitas fructuum arguitur à quantitate percepta ex alijs bonis ſimilibus cap.19.n.188. fol. 193.

Decl.

Digitized by Google

Decl. probandum eſſe ad dictum effectum alias res eſſe eiuſdem qualitatis cap. 19. n. 189. fol. 193.
Et ſi probari velit eadem quantitas, vel ſimilium, probandum, quod facta fuerit eadem cultura ibi.n.190.
Fructuum perceptorum quantitas probatur per locationem cap. 27. nu. 107. fol. 282.
Locatio probat quantitatem fructuum non ſolum pro tempore pro quo durauit, ſed etiã pro annis futuris ibi. nu. 109.
Lim. ſi adſit aliqua ratio cur in ſolito non poſſit fieri fundamentum ibi. nu. 113.
Fructus liquidantur à ſolito cap. 27. num. 110. fol. 282.
Fructus viginti annorum conſtituunt verum valorem rei cap. 27. nu. 121. fol. 283.

3 FRVCTVS, & res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt alienantur ſine ſolemnitatibus cap. 14. §. 5. nu. 1. fol. 105.
Fructus beneficij ſpectantes ad beneficiatum, locantur vltra triennium ſine beneplacito. ſecundum aliquos cap. 14. §. 5. num. 3. fol. 105.
Contrarium verius ibi. nu. 4.
Commoditas percipiendi fructus vid. in ver. *COMMODITAS*.
Fructus fundo cohærentes, ſunt pars fundi cap. 33. nu. 1. fol. 322.
Dominium fructuum fundo cohærentium, eſt domini fundi, non autem conductoris cap. 33. nu. 2. fol. 322.
Vid. in ver. *DOMINIVM*.
Si dominus non permittat conductori fructus percipere competit ei tantum actio perſonalis cap. 33. nu. 6. fol. 322.
Emptor fructuum non habet actionem realem, ſed tantum perſonalem contra dominum, vt eos ſibi det cap. 33. nu. 8. fol. 322.
Fructus dicuntur percepti per conductorem, ſi ſunt à ſolo ſeparati cap. 33. nu. 11. fol. 322.
Decl. procedere, ſi ſeparati ſint bona fide ibi. nu. 12.
Fructus à conductore percepti non comprehenduntur in obligatione generali omnium bonorum etiam futurorum facta à domino qui locauit cap. 33. nu. 13. fol. 322.
Limitatur tamen pluribus modis cap. 33. n. 14. fol. 322.
Fructus à conductore percepti remanent hypothecati domino pro mercede cap. 33. num. 15. fol. 323.
Ampl. etiamſi conductor bona ſublocauerit ibi. nu. 16.
Ampl. 2. etiamſi dominus perceptionem ignorauerit ibi. nu. 17.
Ampl. 3. hypothecã procedere tam in fructibus naturalibus quam in induſtrialibus ib. num. 18.
Vid. in ver. *HYPOTHECA* nu. 1.
Locator rei dominus poteſt impedire conductori fructuum pendentium perceptionem, ac perceptorum tranſportationem, ſeu alienationem cap. 33. nu. 19. fol. 323.
Fructus quorum dominus hypothecam ſibi reſeruauit, ſeu eos alienari prohibuit, ſi conductor clam aſportauerit, competit domino furti actio cap. 33. nu. 20. fol. 323.
Secus reſeruatione pignoris ceſſante ibid. nu. 21.
Dominus Prædij poteſt facere præceptum colono partiario, ne fructus colligat ſine eius præſentia cap. 33. num. 22. fol. 323.
Vid. *COLONVS PARTIARIVS*.
Fructus dicuntur conſumpti à conductore, ſi eos miſcuit cum alijs cap. 33. num. 30. fol. 324.
Fructus rei locatæ quouſque pendent, ſunt liberi ab obligationibus conductoris cap. 33. nu. 41. fol. 325.
Fructus probantur ex libris, ſi in eis deſcripti ſint affirmatiue, ſecus ſi negatiue, vt ſcilicet maior ſumma percepta non fuit cap. 19. nu. 49. fol. 181.
Vid. in ver. *LIBER*.
Beneficium ſeu præbenda duobus auctoritate Apoſtolica collata, vterque medietatem fructuum percipit cap. 50. nu. 94. fol. 508.
Fructus rei venditæ ſpectant ad emptorem, etiamſi ſint maturi, & recollectioni proximi cap. 36. nu. 56. fol. 389.
Separati vero à ſolo, etiam in fundo adhuc exiſtentes, ſpectant ad venditorem ibid. nu. 57.
Fructus nondum percepti ſunt locatoris cap. 45. nu. 5. fol. 449.
Venditis fructibus naſcituris, periculum, quod non naſcantur ſpectat ad venditorem cap. 45. nu. 67. fol. 455.
Venditis fructibus, qui eſſe deſierint de tempore venditionis, ignorante emptore, eſt nulla venditio cap. 45. nu. 69. fol. 455.
Idem ſi perierit maior pars ibi. nu. 70.
Ampl. ſufficere periculum habuiſſe originem ante contractum cap. 45. n. 71. fol. 455.
Decl., quod dictum eſt, ſi fructus non naſcantur periculum ſpectare ad venditorem procedere, ſi nulli penitus naſcantur, non ſi pauci, vel malæ conditionis ibi. nu. 72.
Decl. 2. non procedere, ſi ex verbis contractus appareat vendita ſpes fructuum naſciturorum cap. 45. nu. 73. fol. 455.
Fructus fuiſſe ab aliquo perceptos, vt arguatur, ſufficit eum poſſeſſionem retinuiſſe cap. 27. nu. 108. fol. 281.

Digitized by Google

Verba contractus attenduntur ad dignoſcendum, an venditi ſint fructus, ſeu potius ſpes fructuum naſciturorum cap. 45. num. 74. fol. 455.

In dubio cenſetur vendita res ibi. n. 75.

Spem perceptionis fructuum fuiſſe venditam, apparet non ſolum ſi ſit expreſſa in contractu, ſed etiam ſi dictum, *vendo perceptionem fructuum* cap. 45. nu. 76. fol. 456.

E contra non fuiſſe venditam deſumitur ex eo, quod habita ſit ratio ad quantitatem ſolitam percipi alijs annis ibi. n. 77.

Maxime ſi expreſſa ſit certa quantitas, vel menſura cap. 45. nu. 78. fol. 456.

Decl. vt vendita ſpe, damnum pertineat ad venditorem, ſi fructus non percipiantur culpa ipſius venditoris ibi. nu. 79.

Spei fructuum venditio nulla eſt, ſi venditor ſciebat eos non naſcituros cap. 45. num. 80. fol. 456.

Fructus percipiuntur iure ſoli non ſeminis cap. 5. nu. 33. fol. 24. & cap. 33. n. 52. fol. 326.

Fructus & res quæ ſeruando ſeruari non poſſunt, alienantur ſine ſolemnitatibus cap. 14. §. 5. nu. 1. fol. 105.

Fructus beneficij ſpectantes ad beneficiatum, locantur vltra triennium ſine beneplacito, ſecundum aliquos cap. 14. §. 5. n. 3. fol. 105.

Contrarium verius ibid. num. 4.

FRVMENTVM.

Frvmentvm vetus non ita æſtimatur ſicut nouũ cap. 37. n. 46. fol. 376.

Frumentum vltra ſpatium triennij non durat cap. 37. n. 69. fol. 398.

FVLLO.

Vestimentis fvlloni datis ad poliendum, furto ſubtractis, tenetur fullo ad omnia damna cap. 31. n. 30. fol. 314.

FVNDATIO, ET FVNDATOR.

Fvndatio iuriſpatronatus attendi debet ad dignoſcendum cui ſit reſeruatum cap. 12. num. 48. fol. 65.

Fvndatores beneficiorũ poſſunt apponere conditiones, quod beneficia non cadant ſub reſeruationibus Apoſtolicis cap. 14. §. 6. nu. 19. fol. 108.

FVNDVS.

Fvndvs eſt nomen generale vniuerſitatẽ agrorum continens cap. 23. nu. 16. fol. 229.

Fundi pars ab eo ſeparata vnitur ſola deſtinatione patris familias cap. 23. nu. 27. fol. 229.

Decl. procedere in prædijs ruſticis, nam in domibus vltra deſtinationem requiritur etiã apertio aditus ad vnionem faciendam ibid. num. 28.

Et idem eſt de vnione domus, & hortus cap. 23. n. 29. fol. 229.

Conſideratur tamen in domibus deſtinatio domini ibid. numer. 30.

Et probatio, quod corpora diſtincta ſint ex deſtinatione vnita, vel e contra, facienda ab allegante ibi. num. 31.

Fundus nomine Seianus ſi diuidatur, & vocetur Seianus ſuperior, & Seianus inferior, in diſpoſitione loquẽte ſimpliciter de Seiano venit vterque cap. 23. num. 68. fol. 251.

Fundo locato non venit iuriſdictio cap. 23. nu. 89. fol. 234.

Fundo locato non venit pedagium, quod in eo vendi conſueuit cap. 23. n. 90. fol. 234.

Fundi cultura facienda à conductore cap. 34. §. 1. n. 49. fol. 338.

Fundus dotalis, vid. in ver. *DOS*.

FVRNVS.

De fvrno iudicatur, ac de molendino cap. 40. num. 150. fol.

FVRTVM.

Fvrtvm animalium imputatur culpæ paſtoris, & quando ſecus cap. 12. nu. 105. 106. & 107. fol. 81.

Furtum in re immobili non committitur cap. 7. num. 70. fol. 63.

Furtum non committit, qui damnum dat, niſi det frudolenter cap. 12. n. 84. fol. 78.

Furto commiſſo in fructibus rei locatæ furti actio non ſolum competit domino, ſed etiam colono cap. 33. n. 26. fol. 323.

Decl. colonum habere actionem furti, non autem actionem furtiuam ibi. n. 27. fol. 324.

Decl. 2. conductorem habere actionem in totum, colonum vero partiarium habere tantum pro rata ibid. nu. 28.

Decl. 3. quod dictum eſt colonum non habere actionem furtiuam, non procedere ſi ſit conductor ad longum tempus cap 33. n. 29. fol. 324.

FVTVRA.

Fvtvra proſpicere pertinet ad prudentem virũ, ſed damno non afficit non cogitantem cap. 54. nu. 5. fol. 552.

G.

GABELLA.

An poſſit locari, & quando cenſeatur locata n. 1.

Quæ requirantur, vt valide locetur num. 2.

Quibus perſonis locari non valeat num. 3.

Alia omnia num. 4.

1 GABELLAE locari poſſunt cap. 13. nu. 1. fol. 83.

Gabella an ſit locata, vel vendita quandoque dubitetur cap. 13. n. 21. fol. 84.

Gabella cenſetur locata non vendita cap. 2. n. 43. fol. 9.

Lim. ſi pacta omnino repugnent locationi cap. 2. n. 44. fol. 9.

Digitized by Google

Si gabella conceſſa ſit pro annis decem pro tot nummis ſingulo anno erit locatio cap. 2. num.45.fol.9.
Ampl.idem eſſe ſi vnicum pretium pro omnibus decem annis ſit conſtitutum ſi dictum ſit, locauit cap.2.n.46.fol.9.
Et etiamſi non ſimpliciter dictum ſit, locauit, ſed etiam, vendidit, & locauit cap. 2. num. 47. fol. 9.
Secus ſi dictum ſimpliciter vendidit, & vnicum pretium ſit conſtitutum cap.2.num.48. fol. 9
Si dictum ſimpliciter, vendidit, & conſtitutum pretium in ſingulos annos, erit locatio cap.2.n.49.fol.9.

2 GABELLARVM locatio requirit ſubhaſtationem publicam cap.13.n.2.fol.83.
Gabellarum locatio, etiam ad modicum tempus requirit ſubhaſtationem cap.13.num.3. fol.83.
Gabellæ Communitatum in locatione, requiruntur octo conditiones cap.13.n.4.fol.83.
Gabbellæ locatio requirit ſubhaſtationem ſi fiat à Camera, non ſi fiat ab ipſo Principe, vel habente mandatum ſpeciale ab eo cap. 13.num. 5. fol.83.
Officiales locantes gabellam non debent ſolitum alterare cap.13.n.25. fol.85.
Gabellæ non poſſunt locari niſi recepta fideiuſſione cap.13.n.20.fol.84.
Gabellæ fiſcales non debent locari ad minus tempus, quam trienij cap.13.n.17. fol.84.

3 GABELLAE non poſſunt locari, quibuſdam perſonis cap.13.n.6.fol.83.
Clerici non poſſunt conducere gabellas c. 13. num.14.fol.84.
Filiofamilias non poteſt locari gabella, niſi habeat peculium, aut patris conſenſum cap. 13.n.12.fol.84.
Hebræi, & ſaraceni gabellas conducere non poſſunt cap.13.n.15.fol.84.
Minores non poſſunt conducere gabellas cap. 13.n.11.fol.84.
Mulieres non poſſunt conducere gabellas cap. 13. n.7.fol.83.
Ampl. vt mulieres non poſſint ſuccedere in locatione gabellarum ibi. nu.8.
Mulier quando fuerit iudicata capax emolumentorum gabellæ cap.13.n.10. fol.83.
Officiales Communitatis non poſſunt conducere gabellas cap.13.n.16.fol.84.
Tutoribus non poteſt locari gabella cap.13.n. 13. fol.84.

4 GABELLARVM locatio debet ſtricte intelligi cap.13.n.26. fol.85.
In gabellarum locatione ſit remiſſio mercedis propter ſterilitatem cap. 13.n.18.fol.84.
Sterilitas in locatione gabellæ eſt ſi non tranſeant mercatores cap.13.n.19.fol.84.
Gabellæ ſubſtantia tollitur per impedimentũ commercium cap.49.n.123.fol.497.
Capitula, quæ fiunt in locatione gabellarum habent vim legis cap.13.n.23.fol.85.
Ampl.etiam quo ad tertios ſi locatio fiat à Principe cap. 13.num.24.fol.85.
Gabellarum locatio cenſetur tacite renouata cap.64.n.41.fol.632.
Gabellæ in locatione, an cenſeatur tranſlatũ ius exigendi, vel ſola commoditas cap. 13. nu.22.fol. 85.
Gabellarum locatio debet ſtricte intelligi cap. 13.n.26.fol.85.
Gabella locata, an comprehendatur eius augumentum cap. 13.n.27.fol.85.
Gabellæ locatio intelligitur iuxta ſolitum cap. 13.n. 29.fol.85.
Gabella locata veniunt neceſſaria ad eius exactionem, vt Capanna in qua exigitur c. 13 n.28.fol.85.& cap.23.n.83.fol.233.
Gabellarum conductores, an acquirant priuilegium fiſci in exigendo cap.13.n.30.fol.85
Conductor gabellæ non poteſt eam vltimò anno minuere cap.29.n.79.fol.305.
Gabella tranſitus animalis ad vecturam locati, ſoluenda à locatore ſi eam ſciuit cap. 34. § 1.n.42.fol.337.
Secus ſi ſoluendũ ſit quid amplius pro onere cap.34.§.1.n.43.fol.338.
Item ſecus ſtante contraria voluntate partiũ ibi. n.44.
Gabellarum conductio tranſit ad hæredes cap. 13.n.9.fol.83.

GAMMATICI.

Grammaticorvm, & Rhetorum operæ conſiſtunt in virtute cap.50.n.20.fol.502.

H.

HABITATIO.

Habitatio eſt ſeruitus perſonalis cap. 11. num.13.fol.60.
Habitatio an, & quando cenſeatur relicta cap. 9. n.44.fol.46.
Habitationem habens, poteſt locare cap.9. n. 43.fol.46.& cap.11.n.14.fol.60.
Habitare titulo lucratiuo non dicitur is, cui præſtanda erant alimenta, & cum eis habitatio cap.35.n.10.fol.370.
Pater tenetur præſtare habitationem filio, & maritus vxori cap. 35.n.11.fol.370.
Lim. ſi pater, vel maritus ſint pauperes, & præſtare non poſſint ibi.n.12.
Decl. vt qui hãc impotentiam allegat, eam probare debeat ibi.n.13.

Et dicta probatio debet percutere tempus, de quo quæritur ibi n. 14.

Habitans iure familiaritatis cum domino, vel cum conductore, non tenetur ſoluere penſionem cap. 35. n. 31. fol. 372.

HEBRAEI.

Hebræi in Vrbe ſunt incapaces acquirendi dominium cap. 61. n. 283. fol. 602.

Hebræi in domibus acquirunt ius inquilinatus, quod eſt perpetuum, & vendibile cap. 61. n. 284. fol. 602.

Hebræus ſuccedens in dicto iure inquilinatus perpetuo titulo ſingulari, non tenetur ſtare locationi ad breue tempus factæ cap. 61. nu. 285. fol. 602.

Hebræi, & Saraceni non poſſunt conducere gabellas cap. 13. nu. 15. fol. 84.

Hebræi in Vrbe habent priuilegium inquilinatus, quod vocant Gazagà cap. 20. nu. 107. fol. 203.

Et quia poſſunt facere melioramenta, eorum ius eſt maior ſimplici inquilinatu, & cedi poteſt ibi. nu. 108.

Hebræi habentes ius quod vocant Gazagà ſunt conductores non emphyteutæ cap. 3. nu. 20. fol. 13.

Hebræi ex Conſtitutionibus Apoſtolicis ſunt incapaces acquiſitionis dominij cap. 27. nu. 27. fol. 275.

Hebræi Vrbis licet ex conſtitutione Apoſtolica non poſſint è domibus expelli, adhuc non tenentur facere expenſas neceſſarias in eis cap. 34. §. 1. nu. 17. fol. 335.

Hebræi Vrbis poſſunt facere in domibus omnia melioramenta pro eorum vſu, & commoditate ibi. nu. 18.

Hebræus ſucceſſor ſingularis tenetur ſtare locationi ſecundum aliquos cap. 61. nu. 276. fol. 602.

Contrarium verius ibi. nu. 277.

Inter Hebræos ſeruanda eſt lex Moſaica, & eorum conſuetudo cap. 61. nu. 278. fol. 602.

HAEREDITAS.

Hæreditas propriè locari non poteſt cap. 11. nu. 44. fol. 64.

Hæreditatis aditio an inducatur per locationem rei hæreditariæ eſt quæſtio controuerſa cap. 27. nu. 153. fol. 287.

Tenenda tamen regulariter negatiua ibid. num. 154.

Aditio hæreditatis, vt inducatur, requiritur actus, qui citra ius, & nomen hæredis fieri non poſſit d. cap. 27. nu. 155.

Locatio rei hæreditariæ non inducit aditionē hæreditatis cap. 27. n. 156. fol. 288.

Lim. vt non inducat aditionem hæreditatis locatio ad breue tempus, ſecus autem locatio ad longum ib. nu. 156.

Lim. 2. ſi locatio fuit facta tanquam ab hærede, ſeu de re tanquam ſua d. c. 27. n. 157.

Decl. non procedere, ſi habeat alium titulum nuncupandi rem ſuam cap. 27. nu. 158. fol. 288.

Decl. 2. vt non ſufficiat eſſe creditorem defuncti ibi. nu. 160.

Intellige ſi non habeat rem locatam in pignus ibi. nu. 161.

Lim. 3. in hæreditate paterna ibi. nu. 162.

Lim. 4. vt ſufficiat quilibet actus vna cum locatione cap. 27. nu. 166. fol. 288.

Ampl. vt ſufficiat non factum ibi. nu. 167.

Lim. 5. ſi nulla adeſſet cauſa, vel neceſſitas locandi cap. 27. nu. 170. fol. 289.

Decl. vt in caſibus in quibus per locationē inducitur aditio procedat in valente libere contrahere ibi. nu. 171.

Locatio bonorum hæreditariorum, licet non importet per neceſſe aditionem hæreditatis, tamen facit indicium, quod vna cum alijs ſufficit cap. 27. nu. 169. fol. 288.

Hæreditas non damnoſa facilius præſumitur adita cap. 27. n. 168. fol. 289.

Aditio hæreditatis requirit ſolemnitates neceſſarias in contractibus cap. 27. num. 172. fol. 289.

Ampl. non ſufficere locationem eſſe factam cum ſolemnitatibus ibi. nu. 173.

HAERES.

Hæres locationi ſtare tenetur cap. 61. num. 1. fol. 577.

Vid. in verb. LOCATIO nu. 7. propè fin.

Hæredis nomen licet aptum ſit comprehendere, tam deſcendentes, quam extraneos, hoc procedit in materia indifferenti, idest tranſitoria ad quoſcumque, ſecus in ea, quæ non eſt tranſitoria niſi ad deſcendentes cap. 53. nu. 38. fol. 518.

Hæredum nomen in emphyteuſi Eccleſiaſtica reſtringitur ad hæredes ſanguinis, ſi ſolum ſit, vel cum alio non apto illud ampliare, ſecus econtra cap. 53. nu. 44. fol. 527.

Ampl. ſufficere, quamlibet coniecturam etiam leuem, quod partes ſenſerint de extraneis ibi. nu. 45.

Hæres conductoris ſi abſtineat ab hæreditate, dominus poteſt locare alteri cap. 61. nu. 3. fol. 577.

Ampl. in pupillo ſi abſtineat tutor ibi. nu. 4.

Decl. vt ſi tutor abſtinere non debuit, ipſe teneatur pupillo ad omnia damna ibi. n. 5.

Hæredes grauatus fideicommiſſo, non poteſt locare bona ad longum tempus cap. 61. nu. 148. fol. 589.

Ampl. vt ſi locet ad longum tempus, locatio non ſuſtineatur, neque pro tempore breui cap. 61. nu. 149. fol. 589.

Hæres

Heres ignorare præſumitur cap. 64. num. 71. fol. 635.
Ampl. in herede coniunƈto, quis non præſumitur ſcire factum defunƈti cap. 64. n. 72. fol. 635.
Secus eſt in filio hærede ibi. nu. 73.

HYPOTHECA.

Competit in fruƈtibus rei locatæ nu. 1.
Generaliter quando competat, & quando habeat prælationem nu. 2.
Quando cenſeatur tacita appoſita in obligatione num. 3.
De Aƈtione hypothecaria v. in ver. *ACTIO HYPOTHECARIA.*

1 HYPOTHECAM habet Dominus in fruƈtibus rei locatæ a conduƈtore preceptis cap. 33. nu. 15. fol. 323.
Hypotheca, quam dominus habet in fruƈtibus extinguitur, ſi conduƈtor eos conſumpſerit cap. 33. nu. 31. fol. 324.
Secus per ſolam aſportationem extra fundum ibi. nu. 32.
Hypotheca, quam habet dominus in fruƈtibus extinguitur, ſi colonus eos alienat cap. 33. nu. 33. fol. 324
Nec valet locator prætendere, quod ſub ea cadat pretium, vel res cum ea empta ibid. num. 34.
Lim. ſi conduƈtor non ſit ſoluendo ibi. n. 35.
Vid. in ver. *FRVCTVS* nu. 3.

2 HYPOTHECA à lege induƈta in re aliqua certa, ſemper intelligitur cum prælatione aduerſus alios etiam anteriores, ſecundum aliquos cap. 33. nu. 40. fol. 325.
Vid. etiam in ver. *PRAELATIO* n. 2. in fine.
Venditor reſeruans ſibi hypothecam in re vendita, præfertur in ea omnibus creditoribus emptoris cap. 33. nu. 43. fol. 325.
Hypotheca dotis præfertur, & quando vid. in ver. *DOS*.
Hypotheca, & obligatio pro debitis in diem ſtatim oritur, licet impediatur exaƈtio vſque quo dies venerit cap. 39. nu. 55. fol. 41.
Hypotheca inueƈtorum in prædium conduƈte prodeſt locatori, non ſolum pro credito penſionis, ſed etiamſi conduƈtor deteriorauſſet prædium cap. 40. nu. 4. fol. 413.
Vid. in ver. *INVECTA*.
Hypothecam habens poteſt ſe opponere creditori poſteriori, & dicere velle retinere cap. 40. nu. 8. fol. 413.
Decl. procedere pro ipſo credito cum hypotheca, non autem cum alio ſine hypotheca cap. 40. nu. 9. fol. 413.
Hypotheca cum prælatione an competat pro mercede operarum eſt magna controuerſia cap. 41. nu. 1. fol. 428.
Hypothecam cum prælatione non competere regulariter pro mercede operarum probatur cap. 41. nu. 2. fol. 428.
Hypotheca tacita, vt inducatur requiritur lex expreſſa, nec ſufficit, quod dicatur à Doƈtoribus cap. 41. nu. 3. fol. 428.
Hypotheca tacita non retrotrahitur ad diem contraƈtus cap. 39. nu. 55. fol. 410.
Contr. ibi. nu. 56.
Vid. in ver. *PRAELATIO* nu. 2.
Hypotheca tacita induƈta à lege in vno caſu extenditur ad alios in quibus militat eadem ratio cap. 41. nu. 4. fol. 428.
Impendens ad rem conſeruandam acquirit in ea hypothecam cum prælatione aduerſus alios creditores cap. 41. nu. 8. fol. 429.
Idem procedit in eo qui credidit pro cibarijs nautarum, & in mercedibus horreorum, ac veƈturis, & ſimilibus ibi. nu. 9.
Idem in eo qui locauit operas ſuas pro curro ducendo, vel naui gubernanda, & ſimilibus ibi. nu. 10.
Idem in cuſtode animalium, vel mobilium, aut fruƈtuum cap. 41. nu. 11. fol. 429.
Idem de curatore, & adminiſtratore ibid. num. 12.
Tutores, & curatores an habeant pro eorum mercede obligata bona pupilli vel minoris eſt magna controuerſia cap. 41. numer. 13. fol. 429.
Inſtitores, & ſimiles miniſtri negocij, habent hypothecam pro ſua mercede in rebus eiuſdem negocij cap. 41. nu. 16. fol. 430.
Artifices, & fabri habent hypothecam cum prælatione in rebus per eos factis, vel reparatis cap. 41. nu. 17. fol. 430.
Aduocati, & Procuratores, qui hæreditatem defenſarunt habent pro ſua mercede hypothecata bona hæreditaria cum prælatione cap. 41. nu. 18. fol. 430.
Decl. priuilegium hypothecæ, & prælationis competens pro mercede operarum intelligi pro mercede mere neceſſaria, & non vltra cap. 41. nu. 19. fol. 430.
Decl. 2. non bene iudicari ab euentu, an operæ præſtitæ fuerint neceſſariæ, vel ne, ſed ſufficit, quod prudenter fuerint ab initio præſtitæ cap. 41. nu. 20. fol. 430.
Decl. 3. hypothecam competentem pro mercede in rebus conſtruƈtis, ſeu reparatis præferri etiam hypothecæ expreſſæ anteriori ibi. nu. 21.
Et ideo in concurſibus operarij non ſunt compellendi dare cautionem de reſtituendo prioribus, & potioribus ib. n. 22.
Lim. vt non præferatur anteriori competenti pro dote cap. 41. nu. 23. fol. 430.

Digitized by Google

Ampl. vt etiamſi non appareat, quæ ſit anterior præferantur dos ibi. nu. 24.
Et etiamſi hypotheca ſalubre locatoris operarum ſit expreſſa cap. 41. nu. 25. fol. 431.
Secus ſi additum ſit pactum, quod nemini poſſit acquiri ius in præiudicium meliorantis cap. 41. n. 26. fol. 432.
Dotis hypotheca præfertur ſi anterior, vel æqualis, non autem ſi poſterior cap. 41. nu. 27. fol. 432.
Idque etiamſi hypotheca pro mercede anteriori ſit tantum tacita cap. 41. nu. 28. fol. 432.
Hypotheca pro mercede operarum in rebus refectis concurrit cum priuilegio impenſarum funeris cap. 41. nu. 29. fol. 432.
Famuli neceſſarij habent pro eorum mercede hypotheca cum prelatione cap. 41. n. 36 fol. 432.
Sed vide ibi. nu. 39. 40. & 41.
Creditori ex cauſa alimentorum an competat hypotheca cum prelatione eſt quæſtio controuerſa cap. 40. n. 38. fol. 432.
Hypotheca tacita non incipit à die contractus, ſed à die quo incipit deberi id, pro quo ea competit cap. 64. n. 10. fol. 630.
Hypotheca bonorum illatorum in prædium conductum non inducitur per contractum locationis cap. 10. n. 10. fol. 48.
Hypotheca prohibita, non cenſetur prohibita conductio cap. 10. n. 11. fol. 48.
Hypotheca ſpecialis an ſufficiat ad effectum, vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi eſt controuerſa opinio, & affirmatiua eſt magis communis cap. 61. nu. 106. f. 585.
Hypotheca generalis cum iuramento, non ſufficit ad hoc, vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationis cap. 61. n. 108. f. 585.
Hypotheca generalis cum iuramento, idem operatur, ac ſpecialis cap. 61. n. 109. f. 585.
HYPOTHECA bonorum eſt ſolita apponi in omni contractu, & ideo cenſetur appoſita quamuis non fuerit expreſſum cap. 61. num. 110. fol. 585.
Hypotheca nunquam cenſetur appoſita niſi ſit expreſſe dictum cap 61. n. 117. fol. 586.
Hypotheca quando debet cenſeri appoſita ex ſolito, id procedit vbi celebratum eſt inſtrumentum, non in apocis tantum cap. 61. num. 118. fol. 586.
De natura contractus locationis non eſt, vt apponatur in ea hypotheca, vel pactum de non alienando cap. 61. n. 116. fol. 586.

HORA.

Horae appoſito in actum facit eius probationẽ tanquam magis ſpecificam præferri cap. 21. n. 6. fol. 206.
Lim. ſi appoſitio horæ ſit nimis affectata ibi. nu. 7.

HOSPITALE.

Hospitalium bona ſi Hoſpitalia non ſint erecta auctoritate ſuperioris Eccleſiaſtici locantur ad longum tempus ſine beneplacito cap. 14. §. 6. num. 25. fol. 108.

I.

IACTARE.

Iactare ſuum nemo præſumitur cap. 3. nu. 36. fol. 15. & cap. 18. n. 91. fol. 175. & cap. 27. n. 123. fol. 283.
Sed hæc eſt præſumptio leuiſſima, & alijs cedit cap. 3. n. 37. fol. 15.
Ampl. vt potius præſumatur error in facto proprio, & fatuitas cap. 18. nu. 92. fol. 175.
Decl. procedere ſtante læſione vltra dimidiam ibi. n. 93.

IDEM.

Idem eſt eſſe, quid certum ab initio, vel poſſe ex poſt facto certificari cap. 24. n. 61. fol. 247.

IDENTITAS.

Identitas equi probatur colore, & alijs ſignis cap. 12. n. 67. fol. 75.
Identitas non probatur vnica demonſtratione, ſed requiruntur duæ cap. 12. n. 68. fol. 75.
Identitas animalium, probatur per ſignum, vulgo *merco* cap. 12. n. 69. fol. 75.
Identitas ad effectum rei vindicationis probãda eſt concludenter cap. vlt. n. 124.
Identitas ad dictum effectum non probatur per duas demonſtrationes, ſi aliæ non conueniant cap. vlt. n. 125.
Secus eſt regulariter ibi. n. 126.
Lim ſi illæ duæ demonſtrationes alijs quoque rebus adaptentur cap. vlt. n. 127.
Lim. 2. ſi illæ quæ adaptantur rei de qua agitur adaptentur alteri ibi. n. 128.

IGNIS.

Vid. *INCENDIVM*.

IMMISSIO.

Immissvs in poſſeſſionem domus ex Saluiano, non tenetur imputare fructus in extinctionem ſui crediti, niſi conſtet, quod locauerit, vel potuerit locare, vel ipſe inhabitauerit cap. 35. nu. 58. fol. 374.

IMMVNITAS.

Immvnitas competens locatori an competat conductori vid. in ver. *CONDVCTOR* n. 5.

IMPENSAE.

Vid. etiam in ver. *MELIORAMENTA*.
Impensae quomodo definiantur relatiue cap. 34. in princ. nu. 1. fol. 329.
Impenſarum ſunt quatuor ſpecies aliæ neceſſariæ, aliæ vtiles, aliæ voluptuariæ, aliæ fructuum colligendorum cauſa cap. 34. in princ. n. 2. fol. 329.

Impenſæ neceſſariæ ſunt, quæ habent in ſe neceſſitatem impendendi cap. 34. in princ. nu. 3. fol. 329.

Impenſa neceſſaria eſt curatio ſeruorum, & animalium cap. 34. in princ. n. 9. fol. 329.

Impenſæ litium, & aliæ pro rei defenſione, datiorum, & ſimiles, ſunt impenſæ neceſſariæ cap. 34. in princ. nu. 13. fol. 330.

Impenſæ factę à conductore obligato meliorare, cenſentur factæ in executionē obligationis cap. 34. §. 2. n. 11. fol. 340.

Impenſæ factæ per conductorem in re conducta repetuntur in fine locationis cap. 34. §. 3. nu. 80. fol. 350.

Decl. procedere in vtilibus, non in neceſſarijs, quia iſtæ repeti poſſunt ſtatim ibi. n. 81.

Ad dominus poſſit velle vtiles ſtatim reſtituere, & augere penſionem relatiuè cap. 34. §. 3. n. 82. fol. 350.

Collectæ impoſitę ratione rei, ſoluendæ ſunt à locatore cap. 34. §. 1. n. 29. fol. 336.

Vid. in ver. *COLLECTA*.

Decimæ debentur de fructibus, & ſoluendæ à locatore, & conductore pro rata eorum cap. 34. §. 1. nu. 40. fol. 337.

Vid. in ver. *DECIMAE*.

Gabella tranſitus animalis ad vecturam locati ſoluenda à locatore, ſi eam ſciuit cap. 34. §. 1. nu. 42. fol. 337.

Vid. in ver. *GABELLA*.

Litium expenſas pro defenſione rei locatæ tenetur facere dominus cap. 34. §. 1. num. 28. fol. 336.

Tributa ſoluenda ſunt à conductore fructus percipiente cap. 34. §. 1. n. 35. fol. 337.

Vid. in ver. *TRIBVTVM*.

Impenſæ vtiles ſunt, quæ rem meliorem faciunt, deteriorem eſſe non ſinunt cap. 34. in princ. à n. 14. vſque ad 19. vbi, & dicta definitio defenditur.

Impenſæ vtiles, quæ ſint, relatiuè cap. 34. in princ. n. 33. fol. 331.

Impenſa excedens neceſſitatem, quandoque recidit in cauſam expenſæ vtilis cap. 34. in princ. n. 22. fol. 331.

Impenſæ in addiſcendis pueris, dicuntur vtiles cap. 34. in princ. n. 28. fol. 331.

Decl. procedere in erudiendis ſeruis, ſecus in erudiendis liberis, iuxta eorum qualitatem, quia ſunt neceſſariæ ibi. nu. 29.

Impenſæ in eruditione animalium, ſunt vtiles cap. 34. in princ. n. 30. fol. 331.

Domus magnæ ædificatio in Ciuitate, dicitur impenſa vtilis cap. 34. in princ. n. 46. fol. 332.

Decl. non procedere, ſi fiat additamentum domui à tertio, quod dominus non feciſſet cap. 34. in princ. n. 47. fol. 332.

Impenſæ vtiles, & voluptuariæ neque à locatore, neque à conductore ſunt faciendæ c. 34. §. 1. n. 45. fol. 338.

Impenſæ, quæ dicantur paruæ ſtatur arbitrio Iudicis cap. 34. §. 4. n. 55. fol. 358.

Paulatim factæ, dicuntur paruæ, etiamſi ſimul iunctæ faciant magnam quantitatem ibi. nu. 56.

Impenſa voluptaria ſunt, quæ ſpeciem dumtaxat ornant, non etiam fructus augent cap. 34. in princ. n. 34. fol. 332.

Vel quas aliquis facit ad voluptatem ibid. num. 35.

Impenſæ voluptuariæ, quas dominus erat facturus, ſunt vtiles cap. 34. in princ. nu. 41. fol. 332.

Impenſa in curatione ſeruorum, & iumentorũ ex quibus vtilitas percipitur, dicitur fructuum colligendorum cauſa cap. 34. in princ. n. 60. fol. 333.

Impenſa in curandis ædificijs, ex quibus fructus detrahuntur, dicuntur fructuum colligendorum cauſa cap. 34. in princ. num. 61. fol. 333.

Impenſæ voluptariæ neque à locatore neque à conductore ſunt reficiendæ cap. 34. §. 1. n. 45. fol. 338.

Impenſæ fructuum colligendorum cauſa debent fieri à conductore cap. 34. §. 1. num. 46. fol. 338.

Decl. vt quæ reſpiciunt ſolum fructus ſui temporis teneatur facere tantum cauſatiuè, ſi velit illos colligere, eas vero, ex quarum omiſſione reſultat damnum domino, poſsit etiam compelli ibi. n. 47.

Impenſæ in re locata per conductorem factæ, repetuntur, ſi ſunt neceſſariæ, vel vtiles cap. 34. §. 3. n. 1. fol. 342.

Ampl. nonſolum ſi locatio finiatur ſui natura ſed etiamſi conductor culpa ſua expellatur cap. 34. §. 3. num. 2. fol. 343.

Decl. ampliationem non procedere in emphyteuta, quia culpa ſua expulſus non repetit melioramenta ibi. n. 3.

Idque ſi emphyteuſis ſit priuati, ſiue ſit Eccleſiæ ibi. n. 4.

Et vid. *MELIORAMENTA* n. 3.

IMPLEMENTVM IMPLERE.

Vid. *ADIMPLEMENTVM ADIMPLERE*.

INCENDIVM.

Incendia plerumque fiunt culpa inhabitantium cap. 30. n. 1. fol. 308.

Incendium præſumitur culpa inhabitantium c. 30. n. 3. fol. 308.

Contrarium, quod reputetur caſus fortuitus ibi. n. 7.

Conductor tenetur reficere damna ab incendio prouenientia cap. 30. n. 5. fol. 308.

Contr. eſt verius ibi. n. 6. & nu. 15.

In-

Incendium poteſt pluribus modis interuenire, & ſignanter vi diuina, vti per fulmen, malitia hominum, & negligentia, ſeu culpa inhabitantium cap.30.nu.9 fol.308.
Ampl. vt etiamſi conductor promiſerit habere ignem innocentem, adhuc non teneatur de caſu fortuito ibi. n.10.
Incendium, quando præſumendum culpa inhabitantium, intelligendum de leuiſsima, cap.30 n.11.fol.308,
Et de leuiſsima in omittendo cap. 30. n. 12, fol. 308.
Conductor tenetur de incendio, ſi locator probet eius culpa eueniſſe cap.30,n,16.fol.309.
Incendium eueniſſe culpa conductoris, vt probetur, conſtare debet à qua parte ortum habuerit cap.30,n 17,fol.309,
Vid in ver. CVLPA.
Incendio eueniente culpa famuli coquinæ præpoſiti, non tenetur dominus conductor cap. 30.n.22.fol.309,
Lim.concurrente etiam aliqua culpa domini ibi. n. 23,
Et ſtatur arbitrio Iudicis, quæ culpa ſufficiat ibi. nu.24,
Conductor, qui ſublocauit fabro ferrario apothecam, non aptam eius exercitio oriente incendio, tenetur cap.30.n.30. fol 309.
Probatio à qua parte ortum habuerit incendiũ in caſu quo facienda ſit, debet eſſe concludens cap.30.n.31.fol,310,
Statur tamen coniecturis ibi.n.32.
Ignis à qua perſona prouenit, ſtatur indicijs cap.30.n.33.fol.310.
Et ſumuntur indicia ab ijs,quæ incendiũ præceſſerunt, & quæ in ipſo incendio obſeruata ſunt, & poſtea ſubſecuta cap. 30. num, 34. fol. 310,
Et vbi agitur ciuiliter ad dãna ſufficiunt duæ coniecturæ cap.30.n.35.fol,310.
Fama facit coniecturam ad dictum effectum cap.30.n,36.fol.310.
Fuga illius, qui incendiſſe dicitur,coniecturam præbet ca3.30.n 37.fol.310.
Ignis præſumitur habuiſſe ortum ab ea parte, in qua primo viſus fuit cap.30,n.38.fol.310
Et vbi non probatur, a qua perſona ortum habuerit, imputatur habitantibus in ea parte in qua ortum habuit ibi. n.39.
Si viſus ab initio in parte non habitata,ceſſat præſumptio contra habitantes ibi. n.40.
Probatio vnde ortum habuerit ignis poteſt fieri per teſtes cap.30.n.41.fol,310.
Lim.ſi teſtes ſint intereſſati, vel deponant ad ſui exonerationem ibi. n.42.
Teſtes non probantes concludenter, præbent indicium cap,30, n.43. fol,310,
Indicia in hac materia alijs indicijs repelluntur cap.30,n.44. fol.310.
Conductor non cenſetur fuiſſe negligens nec in culpa, ſi incendium conſumpſit etiam res ſuas cap.30.n.45.fol,310.
Decl.hoc non releuare, ſi negligentia probetur ibi.n.46.
Conductor non excuſatur, ex eo, quod fecerit illud,quod factum fuit a domino cap.30t n.47.fol,310.
Negligentiæ præſumptio in cõductore ceſſat ex probatione ſe eſſe diligentem in rebus ſuis, & alienis cap.30,n.48.fol.310.
Decl. vt ſi adſint indicia negligentiæ reſpectu incendij, tunc non ſufficiat probatio diligentiæ in genere cap.30.n.49.fol,310.
Ignem retinere in domo permiſſum eſt,& ideo probatio, quod ab eo ortum habuerit incendium, non concludit culpam conductoris cap.30.n,50.fol.310.
Lim ſi ignis ſit immoderatus ibi. n.51.
Decl.non dici immoderatum ſi factum maior fuiſſo ex iuxta cauſa cap. 30. num. 50. fol.311,
Vbi adſit pactum, quod conductor non retineat ignem, ſi retinuerit, tenebitur de incendio cap.30.n.55.fol.311.
Secus ſi pactum ſit de retinendo igne innocente ibi. n.56.
Sic vbi aliquid aliud feciſſet cõductor aduerſus admonitionem, & proteſtationem locatoris, orto inde incendio, diceretur in culpa, & teneretur cap.30.n.57.fol. 311.
Lucernam accenſam relinquere prope cubile, non eſt culpa ſufficiens, vt teneatur quis de incendio cap.30.n.60.fol.311.
Canis caudam incendens,qui aufugiendo cauſauerit incendium domus, dicitur in culpa, & tenetur, niſi ſit infans, vel furioſus cap. 30.n.61.fol.311.
Incendium cauſatum vi ventorum tribuitur caſui cap.30.n.62.fol.311.
Decl,non procedere, ſi poſt ventum ortum conductor ei expoſuerit ignem ibi,n.63.

INCLVSIO.

Inclvsio vnius caſus, eſt excluſio alterius cap. 49. n.40.fol.490.

INCORPORATIO.

Incorporata eſſe bona Menſæ Eccleſiæ probatur ex declaratione Prælati cap. 14. §. 4.nu. 33. fol. 103.
Et ceſſante declaratione, ſtatur coniecturis eius voluntatis ibi. nu. 34. fol. 104.
Et in dublo credendum noluiſſe incorporare ibi. nu. 35.
Decl. non procedere ſi incorporatio ſit euidenter vtilis Eccleſiæ ibi. n. 36.

In-

Incorporatio bonorum Eccleſiæ, ſeu ammenſatio arguitur ex deſcriptione in Cataſtro cap. 14. §. 4. nu. 38. fol. 104.

Incorporatio arguitur ex poſſeſſione diù retenta abſque noua conceſſione, & quantum tempus requiratur cap. 14. §. 4. n. 39. f. 104.

Lim. ſi adfuit impedimentum, vel difficultas concedendi ibi. nu. 40.

INCVLTAE.

Incvltae rei conceſſio reputatur perpetua non attentis verbis cap. 14. §. 3. nu. 17. fol. 97.

Et tranſit ad quoſcumque ibi. n. 18.

Decl. tamen procedere ſi verba non ſint clara in contrarium ibi. nu. 19.

INDEBITVM.

Indebitvm repetens probare debet ſolutionem fuiſſe indebitam cap. 12. n. 74. fol. 76.

INDIRECTE.

Indirecte facere licet, quod non liceret directè ad euitandas conſtitutiones exorbitantes cap 20. nu. 104. fol. 202.

Decl. procedere ſi fiat ſine fraude cap. 20. nu. 105. fol. 203.

INDIVIDVVM.

Individvvm dicitur quatuor modis, & quibus cap. 26. nu. 11. fol. 262.

Indiuiduus cenſetur contractus quando non reddit tantam vtilitatem in parte reſpectu partis, quantam in toto reſpectu totius cap. 14. §. 7. nu. 15. fol. 114.

Ex diuerſitate penſionis, non reſultat diuerſitas contractus cap. 14. §. 7. nu. 16. f. 114.

Clauſula, *& non alias*, redit contractum indiuiduum ibi. nu. 17.

Et eſt limitatiua voluntatis ibi. nu. 18.

Indiuidua fit diſpoſitio ex diuerſitate partium cap. 14. §. 7. n. 19. fol. 114.

Clauſula, *ſaluo. & reſeruato beneplacito, & non alias* facit contractum indiuiduum cap. 14. §. 7. nu. 20. fol. 114.

Indiuiduus redditur contractus, & corruit in totum ratione partis illicitæ, ſi appareat voluntas ſeruandi inſtrumentum, prout iacet cap. 14. §. 7. nu. 21. fol. 114.

Indiuiduus contractus arguitur ex quo factus eſt ſub vnica canonis reſponſione cap. 14. §. 7. n. 29. fol. 115.

Decl. procedere ſi ſit vnica reſponſio pro toto tempore plurium annorum, ſecus ſi vnica pro quolibet anno c. 14. §. 7. nu. 30. f. 115.

Poteſt tamen vnica pro quolibet anno operari ſi dubitetur de diuiduitate ex quo plures res ſimul locatæ ſint ibi. n. 31.

Contractus ſua natura diuiduus poteſt ex voluntate partium indiuiduus fieri cap. 14. §. 7. nu. 35. fol. 116.

Indiuidua bona cenſentur quando pars non affert tantam vtilitatem reſpectu partis quantam totum reſpectu totius cap. 26. nu. 11. fol. 262.

Indiuiduum natura non poteſt ex voluntate partium fieri diuiduum, ſecus autem econtra, quia quod eſt diuiduum poteſt fieri indiuiduum cap. 26. num. 14. fol. 263.

Indiuiduum concurrens cum diuiduo facit vnum totum indiuiduum c. 26. n. 16. f. 263.

Obligatio diuidua ratione rei, fit indiuidua, ſi accedat pœna cap. 26. nu. 15. fol. 263.

Obligatio rem reſtituit eſt indiuidua cap. 26. nu. 17. fol. 263.

Decl. procedere quatenus res reſtituenda non afferat tantam vtilitatem in parte reſpectu partis quantam in totum reſpectu totius ibi. n. 18.

Res quælibet præſumitur diuidua, & allegans contrarium probare debet cap. 26. nu. 19. fol. 263. & cap. 9. n. 14. fol. 43.

Sunt tamen quam plura, quæ notum eſt non pati commodam diuiſionem, & quæ ſint cap. 26. nu. 20.

Negocium apothecæ eſt diuiduum cap. 26. nu. 21. fol. 263.

Domus præſumitur diuidua c. 26. n. 22. f. 263.

Decl. procedere quoad ſubſtantiam, ſecus quoad vtilitatem ibi. nu. 23.

Indiuidua an ſit res, ſi dubitetur poteſt deueniri ad electionē peritorū c. 26. n. 24. f. 263.

Pecudes cenſentur diuiduæ, & conductores earum obligati pro rata cap. 26. n. 25. f. 263.

Conſiſtentia in quantitate ſunt diuidua cap. 26. nu. 26. fol. 264.

Eccleſia, facta locatione vltra tempus permiſſum, non poteſt velle ei ſtare pro tempore permiſſo tantum, ſi contractus ſit indiuiduus cap. 14. §. 7. nu. 36. fol. 116.

INDVSTRIA.

Indvstria perſonæ, vbi eſt electa neceſſe eſt procedere per ſe ipſum c. 14. §. 9. n. 14. f. 125

INHIBITIO.

Inhibitio facta conductori ne fructus percipiat, vel diſtrahat affert ei impedimentum cap. 28. nu. 62. fol. 297.

Decl. vt ſi deductum ſit in controuerſiam an inhibitio teneat, vel non poſſit conductor iterū retardare ſolutionē mercedis ib. n. 63.

Secus ſi proceſſum fuiſſet ad deputationem alterius exactoris, & ad mandatum de conſignando cap. 28. n 64. fol. 297.

INQVILINVS, ET INQVILINATVS.

Quis ſit inquilinus nu. 1.

De prælatione ei competente in emptione, & locatione ſeu de Priuilegio inquilinatus n. 2.

1 INQVILINVS dicitur Vrbani prædij conductor cap. 1. nu. 25. fol. 4.

Inquilinus, vt dicatur, requiritur conductio

ad effectum habitandi cap. 20. num. 84. fol. 201. & n. 101. fol. 202.

Inquilinorum appellatione non veniunt conductores Apothecarum, & Magazenorum cap. 20. nu. 82. fol. 201.
Contrarium ibi, nu. 83.

Inquilinus, & conductor ponuntur pro synonymis cap. 20. n. 100. fol. 202.

Inquilinatus non cadit in re propria cap. 20. nu. 98. fol. 201.

Inquilinatus requirit pro ſuo antecedenti titulum conductionis cap. 20. n. 99. fol. 202.

Emptor cum pacto de retrouendendo non poteſt dici inquilinus cap. 20. n. 97. f. 201.

Subinquilinus reſpectu primi eſt inquilinus cap. 20. nu. 80. fol. 200.
Et reſpectu domini eſt ſubinquilinus quouſque durat prima locatio, illa vero finita, ſi ſoluat penſionem, fit inquilinus ibi. nu. 81.

2 IVS INQVILINATVS, ſeu priuilegium prælationis inquilinis conceſſum eſt mere perſonale, & cedi non poteſt cap. 20. n. 86. fol. 201.

Ius inquilinatus ſicut non poteſt transferri per ceſſionem, ita nec poteſt communicari per aſſumptionis in ſocium c. 20. n. 88. fol. 201.

Iuri inquilinatus ac prelationis poteſt renunciari ibid. nu. 89.
Et renunciatum cenſetur per relationem ad aliam locationem, in qua fit renunciatio cap. 20. nu. 90. fol. 202.
Non tamen cenſetur renunciatum per promiſſionem de reſtituendo domum vacuam in fine locationis ibi. nu. 91.
Ampl. etiamſi pactum ſit iuratum ibi. n. 92.

Inquilinatus renunciatio, annullato contractu in quo exiſtit, & ipſa corruit c. 20. n. 94. f. 201

Inquilinatus priuilegium perditur à conductore male vtente, & moroſo in ſolutione mercedis cap. 20. nu. 106. fol. 203.

Ius inquilinatus expirante locatione, expirat cap. 20. nu. 95. fol. 201.
Ampl. vt ſi locatio expiret per emptionem rei, etiamſi emptio reſoluatur, inquilinatus non reuiuiſcat ibi. n. 96.

In Bulla Gregorij concedente prelationem inquilinis in emptione, decernitur omnia in ea contenta eſſe fauorabilia c. 27. n. 149. f. 287.

Bulla præfata concedit prælationem ſolum inquilinis ibi. nu. 150.
Conſtitutio dans dictam prælationem fundatur in æquitate cap. 27. n. 146. fol. 287.
Conſtitutio præfata eſt iuris communis correctoria, & ideo non extendenda ibi. n. 147.
Non tamen eſt exorbitans ibi. nu. 148.

Romæ adeſt Decretum Camerale, quod ſi dominus nolit habitare per ſe ipſum, debeat præferre inquilinum cap. 20. n. 62. fol. 199.
Et adeſt aliud Decretum reſpectu Anni Sãcti tribuens ſimilem prælationem ibi. n. 63.
Decreta predicta impediunt etiam domino facultatem alterandi pacta, & petendi inſtrumentum locationis ab inquilino cap. 20. nu. 64. fol. 199.
Decretum Camerale, quod ſeruatur in Vrbe fauore inquilinorum, eſt ſtricte intelligendum cap. 20. nu. 75. fol. 200.

Statutum loquens de inquilino, non extenditur ad ſubinquilinum cap. 20. n. 78. fol. 200.
Vid. in ver. *STATVTVM*.

Hebræi in Vrbe habent priuilegium inquilinatus, quod vocant Gazagà c. 20. n. 107. f. 203.
Et quia poſſunt facere melioramenta eorum ius eſt maius ſimplici inquilinatu, & cedi poteſt ibi. nu. 108.
Et eſt ius perpetuum, & vendibile cap. 61. nu. 284. fol. 602.

INSOLITVM.

Insolitvm propriè eſt illud, quod non eſt ſolitum cap. 49. n. 900. fol. 195.
Idque ſi pluries in breui tempore euenerit ibi. nu. 101.
Inſoliti caſus vid. in ver. *CASVS*.

INSTITORES.

Institores, & ſimiles miniſtri negocij habent hypothecam pro ſua mercede in rebus eiuſdem negocij cap. 41. nu. 16. fol. 130.

INSTRVMENTVM.

Instrvmentvm ſuæ obligationis conficere quilibet tenetur cap. 20. n. 72. fol. 200.
Decl. vt faciendum ſit inſtrumentum obligationis, non autem addendum aliquod pactum grauans cap. 20. nu. 73. fol. 200.

Inſtrumentum referens emptionem, & non exprimens pretium, non probat cap. 22. nu. 119. fol. 223.

Inſtrumentum contractus locationis ſicut prebat actionem vni ex contrahentibus, ita prebere debet eam alteri cap. 48. nu 44. fol. 485.

Inſtrumentum ſi requiratur ad probationem, ſatis erit inſtrumentum de ſe non probans, ſi coadiuuetur cap. 20. nu. 48. fol. 198.
Ampl. quod etiamſi ſtatutum dicat, non poſſe quid probari niſi per ſcripturas, adhuc admittatur probatio per teſtes ibi. nu. 49.
Decl. requiri hoc caſu quinque teſtes ibid. num. 50.
Decl. 2. procedere, vt ſufficiant teſtes ſi requiſita ſcriptura ad probationem tantum, ſecus ſi ad ſubſtantiam, vel ſolemnitatem cap. 20. n. 51. fol. 198.

Inſtrumenta fundi, quæ ſint relatiue cap. 23. nu. 82. fol. 233.

Inſtrumenta fundi non veniunt fundo legato,
vel

Google

vel vendito cap. 23. numer. 76. fol. 232.
Secus autem in locatione fundi ibi. n. 77.
Decl. vt locator fundi præſtare teneatur inſtrumenta pro fructibus liquidis colligendis ibi. nu. 78.
Alia vero quatenus adſint tantum ibi.n.79.
Triticum deſtinatum pro ſemine, reputatur inter inſtrumenta fundi cap. 23. n.80.f.233.
Et debetur conductori quatenus in fundo ad hoc paratum exiſtat ibi. n. 81.

INTEGRVM.

Integra res non dicitur ſi non poteſt in priſtinum reponi cap. 55. n. 62. fol. 550.
Neque ſi locator adeptus ſit poſſeſſionem, vel aliter facta ſit executio cap. 55. nu. 63. fol. 550.
Ampl. ſiue executio facta ſit à lege ſiue ab homine ibi. nu. 64.
Requiritur tamen executio perfecta, nec ſufficit relaxatum eſſe mandatum, vel ſubhaſtatio ibi. nu. 65.
Res integra non dicitur ad effectum purgandi moram, ſi dominus rem alteri locauit cap. 55. nu. 72. fol. 550.
Secus ſi ſimpliciter ius ſuum alteri ceſſit ibi, nu. 73.

INTERESSE.

Quanti plurimi nu. 1.
Præſtatur loco facti nu. 2.
Alia nu. 3.

1 INTERESSE quanti plurimi non debetur ſi debitor frumenti habebat iuſtam cauſam controuertendi traditionem cap. 37. nu.75. fol. 399.
Item ſi abſque vlla culpa habuiſſet difficultatem aliquam tradendi cap. 37. num. 76. fol. 399.
Item ſi locator frumentum receperit poſt tempus abſque proteſtatione ibi. nu. 77.
Intereſſe quanti plurimi debetur tantum fauore creditoris, qui propterea poteſt petere ſemper frumentum, ſi eſt debitum in genere, & ſi eſt debitum in ſpecie, vſque quo non appareat, vel præſumatur conſumptum cap. 37. nu. 78. fol. 399.
Intereſſe quanti plurimi, vt debeatur, requiritur debitorem eſſe conſtitutum in mora cap. 37. nu. 79. fol. 399.
Mora incurritur per lapſum diei ad hunc effectum cap. 37. nu. 80. fol. 399.
Decl. procedere in eo qui contraxit, & diē appoſuit, non in hærede ibi. nu. 81.
Secus ſi conſtaret de ſcientia hæredis, vel dies veniſſet tempore defuncti ibi. nu. 82.

2 INTERESSE præſtari ſufficit ab eo, qui factum promiſit cap.22.n.104. fol.222.
Intereſſe præſtans dicitur vere, & propriè ſeruare promiſſa cap.22.n.105.fol. 222.& cap. 63.n.19.fol.622.
Ampl. etiamſi promittens habeat facultatem tradendi rem d.c.22. nu. 106.
Lim. ſtante ſtatuto, quod promiſſiones præciſe obſeruentur ibi.n 107.
Prædictum ſtatutum adeſt Romæ *cap.* 64. ibi. num. 107.
Decl. dictū ſtatutum intelligi de promiſſione per ſtipulationem, non autem de ſimplici per pactum cap.22.n.109.fol.222.
Lim. 2. ſtante iuramento, quia tunc adimplendum præciſe ibid.n. 110.
Ampl. limitationem producere etiam quo ad hæredem iurantis ibi.n.111.
Decl. vt ſi intereſſe ſit idem cum re promiſſa, tunc agi poſſit directe ad illam rem, ſecus ſi factum ſit quid diuerſum ibi. nu.112.

3 INTERESSE venditionis non factæ eſt liquidandum, & continere poteſt quid vltra pretium rei cap.22.n.115.fol.223.
Intereſſe conductoris cui res non traditur, continet id quod pluris rem ſublocaſſet, & omne aliud lucrum, quod ex vſu rei eſſet factu-rus cap.28.n.10.fol.293.
Intereſſe vt peti poſſit ab eo qui promiſit locare, neceſſe eſt, vt conſtituatur in mora, ſed debet intentari certi condictio cap.22.n.116 fol.223.

INTERPRETATIO.

Interpretatio per quam aliqua pars remanet decepta non eſt ſumenda cap. 17. num. 11. fol.157.
Interpretatio ſemper ſumenda eſt pro euitanda contrarietate pactorum cap.53.num.131. fol.534.
Locatio, & conductio quomodo interpretetur.
Vid. in ver. *LOCATIO* nu. 7.

INVECTA, ET ILLATA.

Quid ſint, & de eorum hypotheca, & quid poſſit circa ea locator, & alia generalia n. 1.
Quæ bona cadant ſub d. hypotheca nu.2.
Dicta hypotheca habet prælationem, durat, & competit contra tertium nu. 3.
Quid requiratur, vt intret dicta hypotheca num. 4.

1 INVECTAE res dicuntur illæ, quæ dorſo & *illata* illæ, quæ manu in prædium ſunt introductæ cap.40. n.10.fol.414.
Inuecta, & illata in prædium conductum remanent tacitè hypothecata domino prædij cap. 40.n.1.fol.413.
Et hæc eſt hypotheca generalis, & tacita legalis facto hominis interueniente ibi.n.2.

Hypotheca inuectorum in prædium conductũ prodeſt locatori non ſolum pro credito penſionis, ſed etiamſi conductor deterioraſſet prædium cap.40.n.4.fol.413.
Ampl.vt poſſit etiam locator pro quocumq; alio credito inuecta, & illata retinere ibid, num. 5.
Decl,procedere ſi poſſideat ibi, n,6.
Inuecta, & illata in prædium vrbanum remanent hypothecata domino etiam ignoranti introductionem, ſecus autem in prædio ruſtico cap,40.n.11.fol.414.
Inuecta, & illata in prædium ruſticum, vt remaneant hypothecata aliqui volunt nõ ſufficere ſcientiam; ſed requiri pactum cap.40, n.12,fol.414.
Contraria tamen opinio eſt magis communis ibi.n.13.& n.14. vbi quod eſt etiam verior & n.17.fol,414.
In inuectis, & illatis competit locatori actio ſeruiana cap.40.n.18.fol.414.
Inuecta, & illata dicuntur eſſe pignori penes locatorem cap.40.n.36.fol.416,
Inuecta, & illata in prædium locatum, an poſſideantur à locatore, eſt quæſtio ardua cap, 40.n.38.fol.416.
Inuecta, & illata poſſunt à locatore pro ſua ſecuritate includi cap.40.nu.40. fol,416.
Et per talem incluſionem acquirit earũ poſſeſſionem ibi,n.41.
Et ex poſtea poteſt illa capere propria auctoritate cap,40.n.42. fol.416.
Et poteſt illa retinere ibi n.43.
Et ſufficit locatorem ea deſcribere ad hoc vt dicantur incluſa ibi.n.44.
Et practicatur dicta deſcriptio cap.40, num, 45.fol,416,
Decl,deſcriptionem, ſeu incluſionem non poſſe fieri ſemper, ſed ſolum conductore mercedem non ſoluente ibi, nu.46.
Deſcriptio bonorum illatorum, ſeu bonorum incluſio prædicta, poteſt fieri pro locatore propria auctoritate cap.40.n.47, fol,417.
Et hoc modo procedit, quod dicitur conductorem poſſe executiue agere contra bona inuecta, & illata, & ea propria auctoritate capere, nempe illa prius deſcribendo, & deinde capiendo ibi.n.48.
At licet poſſit locator dicta bona capere ſine Iudice, honeſtius tamen faciet cum Iudice cap.40,n.49.fol.417.
Et poteſt petere aſſociationem ibi.n.50.
Vid. *ASSOCIATIO*,
Aduerſus bona inuecta, & illata conceditur mandatum de aſſociando, vel ad exhibendum, aut aliud oportunum via executiua cap.40.n.57. fol.418.
Ceſſante vero dicta deſcriptione, locator intentare debet, vel ſeruianam, vel ſaluianum, non autem executiue agere ibi. nu.58.
Decl,vt non competat via executiua agendo, ſed excipiendo aduerſus alium creditorem executiue contra dicta bona agentem cap.40.nu.59. fol.418,

2 HYPOTHECA tacita inuectorum, & illatorum, procedit etiam in inuectis per ſolam patientiam cap.40.n,60,fol.418.
Et in inuectis per colonum reſpondentem quid certum in fructibus ibi,n.61,
Non autem procedit in inuectis per famulum in domum domini cap.40,n.62.fol,418.
Inuecta per ſubconductorem remanent hypothecata etiam primo locatori cap.40.nu. 63, fol. 418,
Minoris bona inuecta, & illata in prædium ab eo conductum,an tacitè remaneant hypothecata locatori, eſt magna controuerſia cap, 40.n,65.fol,418.
Qui tenent negatiuam opinionem referuntur ibi. n.66.fol.419.
Affirmatiuam, qui tenent, referuntur ibid, num,67,
Ratio præcipua opinionis affirmatiuę eſt,quia lex approbat conductionem à minore factã cap.40.n,68.fol,419.
Ratio præfata refellitur ibi.n.69.
Vid.in ver. *MINOR*.
Bona Eccleſiæ inuecta, & illata in domum cõductam non remanent tacitè hypothecata cap.40 n.85.fol.421.
Clericorum bona propria inuecta; & illata in prædium conductum remanent hypothecata cap,40.n.86.fol,421,
Res aliena bona fide poſſeſſa ſi inferatur in prędium conductum remanet hypothecata cap, 40,n,87,fol,421.
Hypotheca rei alienæ inuectæ, & illatæ prodeſt, vt conductor intentet ſaluianum, non autem ſeruianam cap,40.n.90.fol,421.
Res aliena mala fide poſſeſſa ſi inferatur in prędium conductum non remanet hypothecata cap,40.n.91.fol,421.
Ampl. etiamſi dominus rei illationem ignoret, ſecundum aliquos ibi.nu.92.
Contraria tamen opinio eſt magis communis cap.40.n.93,& n.94.vbi quod eſt etiam verior fol,421,
Decl. dictã contrariam procedere, ſi dominus non ſit præſens illationi, vel quando ſcit contradicat cap,40,n.95.fol.422,
Lim. eamdem opinionẽ primo, vt non procedat ſi dominus ſciuit rem ſuam induci, & tacuit dolo, vt deciperetur locator cap.40. n.96.fol.422.
Lim.2.ſi dominus permiſit induci res, vt permane-

mane-

Digitized by Google

manerent in domo toto tempore locationis ibi.n.97.

Lim.3.ſi res locata ſia pupilli, vel Eccleſiæ ibi.n.98.

Lim.4.ſi cum ſcientia,& taciturnitate concurrat, quod dominus rerum ſit coniunctus conductori illa inducenti cap. 40. num. 99. fol.422.

Maxime in bonis patris inductis in domum, à filio de eius conſenſu conductam cap. 40 n. 100.fol.422.

Limitatur alijs modis dicta concluſio relatiue ibi.n.101.

Hypotheca tacita inuectorum, & illatorum nõ comprehendit illas res, quæ cenſentur comprehenſæ in obligatione generali expreſſa cap.40.n.102.fol.422.

Obligatio generalis non comprehendit veſtes nec alia mobilia neceſſaria debitori cap.40. nu.103.fol.422.

Libri ſcolariorum, & Doctorum, arma militum, & Breuiarium Clericorum, ſunt mobilia neceſſaria,& non cadunt ſub hypotheca ibi.n. 104.

Contr. quo ad hypothecam inuectorum, & illatorum ibi.n.105.

Decl.ſecundam procedere tantum in caſu, quo non eſſent inuecta alia bona quam præfata ibi n.106.

Et debebit locator probare nõ fuiſſe inuecta alia bona cap.40.n.107.fol.422.

Inſtrumenta, & chirographa, & nomina debitorum, non cadunt ſub hypotheca inuectorum, & illatorum cap.40.n.108. fol.422.

Pecunia inuecta in domum conductam præſidij cauſa, cadit ſub hypotheca, ſecus autem in pecunia inuecta, vt quotidie expendatur cap.40.n.109 fol.423.

Boues aratorij, & inſtrumenta neceſſaria ad agriculturam, non cadunt ſub hypotheca inuectorum, & illatorum cap.40. num.110. fol.423.

Et generaliter non poteſt in eis fieri executio ibi.n.111.

Ampl procedere tam in foro ſæculari, quam in Eccleſiaſtico cap.40.n.112.fol.423.

Lim.ſecundum aliquos ſi nõ poſſit fieri executio in alijs bonis ibi.n.113.

Contrarium tamen tenent alij ibid. n.114.

Lim.2.attendi conſuetudinem, quæ in diuerſis locis adeſt, vt executio etiam in dictis bonis fiat cap.40.n.115.fol.423.

Lim.3. ſi mediante executione non impediatur agricultura ibi.n.116.& 117.quando, & quomodo hoc procedat.

Merces an cadant ſub hypotheca inuectorum, & illatorum, eſt quæſtio controuerſa, & qui eam tractent vid.in ver. *MERCES*.

Fructus prædiorum propriorum conductoris in domum conductam inuecti, tam ad vſum proprium, quam ad effectum vendendi, cadunt ſub hypotheca cap.40.nu.123.fol.424.

Inuecta, & illata etiamſi ſint partim venalia, partim non, cadunt ſub hypotheca cap. 40. n.125.fol.424.

Conducta domo, ſeu alia manſione pro conſeruatione mercium, merces ibi conductæ remanent hypothecatæ pro penſione cap. 40. n.126.fol.424.

3 HYPOTHECA pro mercede domus conductę ad conſeruandas res ibi illatas eſt fortior hypotheca inuectorum, & illatorum in domum conductam ad habitandum cap.40. n.127.fol.424.

Et habet prælationem, quoad alios creditores in rebus conſeruatis ibi. n.128.

Hypotheca competens locatori in inuectis, & illatis habet prælationem ſecundum aliquos cap.40.n.129.fol.425.

Contr.eſt magis receptum ibi.n.130.

Creditor pro funere conductoris præfertur locatori in inuectis & illatis cap.40.nu.131. fol.425.

Ampl. præferri etiam ei qui locauit pro rebus ipſis conſeruandis ibi.n.132.

Hypotheca in inuectis, & illatis competit etiam contra tertium cauſam à conductore habentem cap.40.n.133.fol.425.

Non tamen poteſt contra tertium intentari via executiua ibi.n.134.

Decl.non poſſe intentari viam executiuam contra tertium, ſi res non ſit amplius in domo conducta, ſecus autem e contra cap. 40.n.135.fol.425.

Lim. vt non tranſeat dicta hypotheca contra tertium, in rebus venalibus cap.40.num. 136.fol.425.

Decl.limitationem nõ procedere ſi res venales fuerint à locatore incluſæ ibi.n.137.

Decl. 2.non procedere ſi ante alienationem fuiſſet iudicium intentatum à locatore ibi. num. 138.

Decl. 3.extingui hypothecam venalium ſi venditæ ſpecialiter, ſecus ſi tota Apotheca, vel totum negocium, aut aliqua eius pars integralis ibi. num.139.

Et vbi venditæ ſpecialiter merces, ſi aliæ emantur, vti ſubrogatæ, remanent hypothecatæ ibi.n.140.fol.426.

Hypotheca inuectorum, & illatorum durat etiamſi inquilinus bona è domo extraxerit cap.40.num.142.fol.426.

Intellige ſi fuerant illata in domum animo, vt ibi permanerent ibi.num.143.

Ampl.vt poſſit locator agere contra condu-

ctorem

ctorem qui bona inuecta extraxit, vt ea reporret cap.40.nom.144.fol.426.

4 INVECTA in porticum domus, remanent hypotheceata locatori cap.40. n.145.f.426.
Inuecta in apothecam, horreum, ſtabulum, aream, vel currim domui iunctis, remanent hypothecata cap.40.n.147.fol.426.
Inuecta in molendinum conductum, ſi in eo non habitatur, vt remaneant hypothecata, requiritur ſcientia locatoris cap.40.nu.149. fol.426.
Inuecta in nauim conductam remanent tacite hypothecata cap.40.n.151.fol.426.
Inuecta in vehiculum conductum remanent hypotheeata cap.40.n 153.fol.426.
Hypotheca inuectorum, & illatorum in nauim vel vehiculum conductum præfertur alijs cap.40.n.155.fol.427.
Hypotheca tacita in inuectis, & illatis non ceſſat ex eo quod locator de hypotheca expreſſa ſibi proſpexerit cap.40.n.156.fol.427.
Lim. ſi expreſſa ſit in ipſis inuectis ad nouandum tacitam ibi.num.162.
Hypotheca in inuectis, & illatis ceſſat ſi datus fideiuſſor pro ſolutione penſionis ſecundum aliquos cap.40.n.159.fol.427.
Contrarium tamen probatur ibi.n.160.
Decl. primam procedere ſi conuentum inuecta pignori eſſe donec ſatisfactum fuerit locatori, & poſtea locator receperit fideiuſſorem ibi.n.161.
Hypotheca in inuectis, & illatis remiſſa, non cenſetur propterea remiſſum ius executiuũ in eiſdem competens cap.40.n.163.f.427.
Hypotheca in inuectis, & illatis, eſt priuilegiũ perſonale locatoris, & non tranſit in ſingularem ſucceſſorem cap.40.n.164.fol.427.
Poteſt tamen cedi per ceſſionem ſpecialem iuxta veriorem opinionem ibi.n.165.
Ad hoc vt inducatur dicta hypotheca, requiritur rem inferri in prædium conductum animo, vt ibi permaneat vſque quo duret locatio cap.40.n.3.fol.413.
Hypothecam prætendens ex eo quod fuerint bona inuecta, & illata in prædium conductum, probare debet factum illationis cap. 40.num.24.fol.415.
Et probare etiam debet quod illata fuerint cum animo quod ibi permanerent vſque quo duraret locatio cap.40.n.25.fol.415.
Animus prædictus probatur præſumptione reſultante ex qualitate rei ſolitæ locari ibi. num.26.
An res ſint dictæ qualitatis ſtatur arbitrio Iudicis ibi.num.27.

INVENTARIVM.

Inventarii beneficium non ſuffragatur niſi ad hoc vt hæres non teneatur de proprijs bonis cap.64.num.80.fol.636.

INVENTOR.

Inventor rei alienæ non poteſt pro reſtitutione aliquid petere, ſed poteſt à ſponte dante recipere cap.15.n.18.fol.141.
Inuentor rei alienæ tenetur eam domino reſtituere cap.15.num.15.fol.141.
Ampl. vt ſi dominum reperire non poſſit, adhuc ei reſtituere debeat dando pauperibus pro eo ibid.num.16.
Decl. vt ſi ſit pauper poſſit eleemoſynam ſibi facere cap.15.num.17.fol.141.
Operæ pro inueniendis rebus prædictis locari poſſunt cap.15.num.19.fol.141.

INVESTITVRA.

Investitvra noua non recipit interpretationem ab antiqua, in eis quæ illi expreſſe contradicunt cap.53.n.108.fol.532.
Inueſtitura noua, dicitur differre ab antiqua, ſi in ea deficiat clauſula cæterata in ſtipulatione pro hæredibus cap.53. n.109.fol.532.
Inueſtitura noua comprehendens etiam extraneos, arguit idem fuiſſe de antiqua cap.53. num.113.fol.532.
Conſenſus præſtitus alienationi rei emphyteuticæ continet aliquando noua pacta, & importat nouam inueſtituram cap.53. nu.114. fol.532.
Inueſtituræ qualitas non alteratur per ſolam mutationem perſonarum, niſi fiat conceſſio perſonæ fictæ cap.62.n.83.fol.615.

IVDEX.

Ivdex dicitur bonus vir cap.17.n.62.fol.161.
Iudex in cauſa neceſſitatis non compellens Aduocatum ſcribere peccat cap.20. nu.32. fol.197.
Iudex competens pro recuperatione rei nulliter alienatæ per Eccleſiam, eſt Iudex Eccleſiaſticus, etiam contra laicum c.14.§.7.n.92. fol.120.
Ampl. procedere tam in actione reali, quam in mixta ibi num.93.
Epiſcopus eſt Iudex competens pro recuperatione rei ab ipſomet alienatæ, ſi iudicium agatur nomine Eccleſiæ cap.14.§.7. nu.94. fol.120.
Decl. procedere, ſi non allegetur ſuſceptus, prout poteſt ibi.num.95.
Iudicis delegati iuriſdictio per primum actum expirat, ſiue bene, ſiue male proceſſerit cap. 14.§.9.num.20.fol.125.
Iudices ſolent in concurſu probationum mediam viam eligere cap.34.§.4.n.38.fol.357.
Iudex poteſt ſe extraiudicialiter informare, & valorem arbitrari cap.34.§.5. n.72.fol.364.
Secus ſi viam peritorum elegerit, quia eis diſcordantibus, tenetur tertium eligere; nec poteſt

poteſt eligere ſe ipſum ibi.num.73.
Iudex poteſt habere fidem vni ex peritis diſcordantibus cap.34.§.5.n.95.fol.366.
Iudici permiſſum eſt corrigere relationes peritorum cap.34.§.5.n.96.fol.366.
Iudicis arbitrio multũ deferunt iura in æſtimatione melioramentorũ c.34.§.5.n.97.f.366.
Factum Iudicis reputatur factum partis c.18.num.71.fol.173.

IVDICIVM.

Ivdicivm de re locata euacuanda eſt ſummariũ, & quomodo in eo procedatur cap.vlt.n.28.
Iudicium de re locata euacuanda eſt poſſeſſorium cap.vlt.num.26.
Minor habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio poſſeſſorio abſque curatore c.vlt.n.27.
Locator poteſt incipere iudicium contra conductorem à mandato de expellendo, ſeu euacuando cap.vlt.num.25.
Poſſeſſoria iudicia non dantur pro annuis præſtationibus perſonalibus c.43.n.4.fol.438.
Vid. in ver. *QVASI POSSESSIO*.

IVRA.

Vid. *IVS*. in princ.

IVRAMENTVM.

Operatur, & alia de eo in genere nu.1.
Iuramentum de aliqua re in ſpecie nu.2.

1 IVRAMENTVM impedit peti reſciſſionem propter læſionem cap.18.nu.75.fol.173.
Contr. eſt verius, præcipue in Vrbe propter ſtatutum ibid. nu.76.
Decl. primam, vt quatenus ſit vera non procedat ſi adſit leſio valde vltra dimidiam ibi. nu.77.fol.174.
Decl. 2. vt iuramentum non impediat peti ſupplementum pretij ibi. nu.78.
Decl. 3. vt non procedat in minore ib.n.79.
Contrarium ibi. nu.80.
Lim. hoc contrarium in pupillo, & proximo pubertati cap.18.nu.81.fol.174.
Lim. 2. ſi minor enormiſſimè lædatur ibid. num.82.
Decl. requiri læſionem valde vltra dimidiam ibi. nu.83.
Iuramentum habere ſolet vim ſpecialis expreſſionis cap.49.nu.78.fol.494.
Iuramentum fortius ſtringit vim pactorum, non autem ea ampliat cap.20.n.93.fol.201.
Iuramentum perpetuat actiones vſque ad quadraginta annos cap.24.nu.73.fol.248.
Iuramentum firmat contractum intra ſuos limites, non autem illum extendit cap.56.nu.37.fol.554.
Iuramentum non operatur vltra intentionem iurantis cap.55.nu.5.fol.544.
Iuramentum confirmat, non autem ampliat obligationem cap.55.n.6.fol.544.
Iuramentum obligat ad obſeruantiam contractus præciſam, quando ita ſeruari poteſt cap.61.nu.107.fol.585.
Iuramentum promittentis obligat ad obſeruantiam præciſam, itaut non ſufficiat præſtare intereſſe cap.63.nu.27.fol.623.
Amplia etiam quoad heredem iurantis ib.n.28
Contrarium quo ad hoc tenent alij ibi.n.29.
Iuramentum requirit tactum ſcripturarum, & ideo non poteſt cenſeri tacite repetitum, cap.64.nu.32.fol.632.

2 IVRAMENTVM DE NON ALIENANDO bona Eccleſiæ præſumitur præſtitum à Prælatis cap.14.§.12.nu.14.fol.138.
Iuramentum de non alienando, ſi ſit ſimpliciter præſtitum intelligitur in caſu illicito, ſecus ſi ſit de non alienando inconſulto Romano Pontifice cap.14.§.12.n.15.fol.138.
Lim. vt non obliget in modicis, neq; in caſu neceſſitatis in quo adiri non poſſit Papa ibi. num.16.
Iuramentum de non alienando operatur, quod alienans ſit periurus, non autem, quod contractus ſit nullus cap.14.§.12.n.17.f.138.
Iurans non alienare, locando ad longum tempus periurium non incurrit c.6.n.9.fol.27.
Iuramento in litem, vt locus ſit requiritur dolus ex parte eius, contra quem defertur, & difficultas probationis ex parte eius cui defertur ex dolo illo cauſata cap.33.nu.24.fol.323.
Iuramentum teſtium non probatur per verba enunciatiua, *teſtis iuratus* cap.14.§.9.nu.18.fol.125.

IVRISDICTIO.

Ivrisdictio Eccleſiaſtica locari non poteſt cap.11.nu.31.fol.62., & cap.14.§.12.n.11.fol.137.
Iuriſdictio etiam de iure ciuili locari non poteſt cap.11.nu.32.fol.62.
Iuriſdictio in perſonas Eccleſiaſticas non debet de facili cenſeri laicis conceſſa cap.63.nu.70.fol.626.
Iuriſdictio non venit in locatione fundi cap.23.nu.89.fol.234.
Iuriſdictio, & honor venit in locatione Villæ vel Caſtri cap.23.nu.92.fol.234.
Decl. venire in locatione ad longum tempus, non autem in locatione ad breue ibid. num.94.

IVS.

Iura loquentia de emphyteuſi procedunt etiã in locatione ad longum tempus cap.14.§.4.nu.2.fol.100.
Iura competentia ex particulari diſpoſitione, ſunt perſonalia, & cedi non poſſunt cap.20.n.87.fol.201.

Iura conductionis cedi poſſunt, & ceſſionarius efficitur conductor cap. 31. numer. 29. fol. 318.
Decl. non effici conductorem ceſſionarium, ſi facta ſimplex ceſſio participationis lucrorum cap. 31. nu. 30 fol. 318.
Reſoluto iure datoris, reſoluitur ius acceptoris cap. 61. nu. 61. fol. 581.
Iura, vt veniant in locatione, non ſatis eſt rem locatam complecti vniuerſitatem agrorum cap. 23. nu. 88. fol. 233.

IVS ACCRESCENDI.

Ivs accreſcendi regulariter in contractibus non datur cap. 26. nu. 44. fol. 265.
Contrarium tenent aliqui in locatione ibid. num. 45.
Decl. regulariter non dari in locatione, ſed applicari plures limitationes ibi. nu. 46.
Regula, quod in contractibus non detur ius accreſcendi limitatur primo in contractibus vltro citroque obligatorijs ibi. nn. 47.
Lim. 2. in contractibus, qui continent cauſam lucratiuam ibi. nu. 48.
Lim. 3. quando concedentem intereſt, vt ius accreſcendi locum habeat ibi. nu. 49.
Limitationes prædictæ ſunt controuerſæ cap. 26. nu. 50. fol. 266.
Ius accreſcendi cenſetur potius optatum, quam communio cap. 26. nu. 52. fol. 266.
Stante præcepto teſtatoris, quod res duobus vendatur, vno emere recuſante, tenetur hæres vendere alteri ratam ſuam ibid. nu. 53.
Ius accreſcendi in emphyteuſi datur, ſi ſit titulo oneroſo conceſſa, non ſi lucratiuo cap. 26. nu. 54 fol. 266.
Ius accreſcendi habet locum in emphyteuſi, ex tacita voluntate contrahentium c. 26. nu. 63. fol. 267.
Et ſufficiunt coniecturæ ibi. nu. 64.
Ius accreſcendi non habet locum poſt emolumentum quæſitum cap. 26. nu. 58. fol. 267.
Decl. vt licet non habeat locum ius accreſcendi, poſſit habere locum ius non decreſcendi ibi. nu. 59.
Decl. 2. vt non ſufficiat acquiſitio, quæ dicitur fieri ipſo iure, ſed requiratur acceptatio ibi. nu. 60.
Decl. 3. requiri acquiſitionem liberam, & puram, nec ſufficere acquiſitionem cum ſubauditione aliqua, vel ratione alicuius qualitatis ibid. nu. 61.
Decl. 4 non procedere ſi appareat contraria voluntas contrahentium etiam tacita ibi. num. 62.
Ius accreſcendi in locatione pluribus facta, inducitur ex pacto, quod poſt mortem eorum bona reuertantur cap. 26. nu. 65. fol. 267.
Et maxime, ſi dictum ſit, poſt mortem omnium ibid. nu. 66.
Ius accreſcendi in locatione inducitur ex eo, quod dictum ſit, mortuo vno, res vadat ad alium cap. 26. nu. 67. fol. 267.
Decl. vt, ſi non ſolum facta ſit recipientibus ſed etiam eorum filijs, & additum, & aliquo eorum decedente ſine filijs, eius pars vadat ad alium, ius accreſcendi cenſeatur inductum ſolum inter primos, non etiam inter filios ibi. nu. 68.
Secus ſi dictum, quod pars præmorientium deueniat ad ſuperſtites, vel ſi dictum, & eis deficientibus ibi. nu. 69. fol. 268.
Ius accreſcendi, vt intret in locatione, ſufficit eam eſſe factam pluribus in ſolidum cap. 26. nu. 70. fol. 268.
Decl. non ſufficere conductores eſſe obligatos in ſolidum, pro mercede, ſed requiri conceſſionem eis inſolidum eſſe factam ibi. nu. 71.
Sed licet non ſufficiat dicta obligatio in ſolidum, tamen facit coniecturam vrgentem ibi. nu. 72.
Sufficit locationem eſſe factam iuxta formam aliarum, & in illis adeſſe clauſulam in ſolidum, ad hoc, vt intret ius accreſcendi ibid. nu. 73.
Si locatio facta eſt pluribus, & eorum cuilibet intrat ius accreſcendi ibi. n. 74.
Idem in conceſſa duobus, & vtrique cap. 26. nu. 75. fol. 268.
Et generaliter ſtantibus ſimilibus dictionibus diſtributiuis ibi. nn. 76.
De dictione *cuique* eſt valde controuerſum, an ſit diſtributiua, & operetur dari ius accreſcendi ibi. nu. 77.
Ius accreſcendi in locatione datur quandoq; inter primos, & non inter deſcendentes, & quandoque econtra cap. 26. n. 78. fol. 268.
Ius accreſcendi, vbi regulariter non datur, dictiones illud importantes operantur tantum reſpectu eorum, quibus ſunt adiectæ cap. 26. nu. 79. fol. 268.
Lim. ſecundum aliquos, ſi adiectæ ſint ſucceſſoribus, quia arguitur, quod partes voluerint idem in ſtipulantibus cap. 26. n. 80. fol. 269.
Locatione facta cum dictione *cuique* relata ad filios, datur ius accreſcendi non ſolum inter filios, ſed etiam inter filium vnius, & patruum cap. 26. nu. 83. f. 269.
Pactum, quod ſi vnum ex conductoribus non ratificet, eius pars acquiratur alteri, demonſtrat partes voluiſſe dari ius accreſcendi cap. 26. ni 84. f. 269.
Idem arguitur ex ſolito concedendi, vt ius accreſcendi locum habeat ibi. n. 85.

Idem

Idem ex obſeruantia ſubſecuta ibi. n. 86.
Idem ex quo nullus ex ſtipulantibus filios haberet ibi. nu. 87.
Ivs canonicvm in materia tendente ad euitandum peccata, ſeruari debet, etiam in foro ſæculari cap. 52. nu. 34. fol. 516.
Ius canonicum non eſt dicendum, quod diſcrepet à iure ciuili, quando conciliari poſſunt cap. 46. nu. 52. fol. 462.
Ivs Decimandi in quo conſiſtat,& quando cenſeatur conceſſum, vel non cap. 10. nu. 89. 90. & 91. fol.46.
Ius decimandi venit in locatione ad modicum, non in locatione ad longum tempus cap. 23. nu. 95. fol. 234.
Ius decimandi poteſt transferri in locatione ad longum tempus, & quomodo cap. 23. nu. 96. fol. 234.
Ius decimandi poteſt transferri in conductorem, ſed debet conſtare de voluntate c. 23. nu. 97. fol. 234.
Ivs Gentivm dicitur quo omnes gentes vtuntur cap. 1.n. 33. fol. 4.
IVS INQVILINATVS vid. *INQVILINVS*.
Ivspatronatvs eſt ſpirituali annexum, & quomodo cap. 11. nu. 33. fol. 62.
Iuſpatronatus ſeparatim de per ſe locari non poteſt cap. 11. nu. 34. fol. 62.
Iuſpatronatus ſi locetur cum rebus, quæ locari poſſunt, annullatur tota locatio cap. 11. nu. 35. fol. 62.
Decl. procedere ſi appareat ratione iuriſpatronatus aucta merces ibi. nu. 36.
Simonia cadit in iurepatronatus cap. 11. n. 37. fol. 62.
Iuſpatronatus venit in locatione aliarum rerum cap. 11. nu. 38. fol. 63.
Decl. procedere in locatione ad longum tempus ibi. nu. 40.
Iuſpatronatus, vt veniat in locatione neceſſe eſt locationem eſſe vniuerſalem reſpectu rei locatæ cap. 11. nu. 41. fol. 63.
Iuſpatronatus Cappellæ exiſtentis in Palatio cenſetur reſeruatum pro domino Palatij c. 11. nu. 46. fol. 64.
Iuſpatronatus Eccleſiæ in fundo exiſtentis, an cenſeatur annexum fundo cap. 11. nu. 47. fol. 65.
Iuriſpatronatus fundatio attendi debet, ad dignoſcendum cui ſit reſeruatum cap. 11. nu. 48. fol. 65.
Iuſpatronatus exiſtens in Caſtro, arguitur Caſtro annexum cap. 11. nu. 49. fol. 65.
Iuſpatronatus, an ſit annexum Caſtro, vel iuriſdictioni, attenditur obſeruantia cap. 11. nu. 50. fol. 65.
Iuſpatronatus annexum alicui rei, an veniat in locatione illius etiamſi expreſſum ſit iuſpatronatus, quando expreſſio ſtat declaratiuè, non principaliter cap. 11. n. 51. fol. 65.
Expreſſio quando dicatur declaratiuè, & quando principaliter ibi. nu. 52.
Iuſpatronatus, ſi in locatione expreſſum ſit declaratiuè, poteſt eius intuitu augeri penſio cap. 11. nu. 53. fol. 65.
Iuſpatronatus venit in donatione vniuerſali omnium bonorum, non autem in ſimili locatione cap. 11. nu. 42. fol. 63.
Iuſpatronatus non venit ſi locetur hæreditas cap. 11. nu. 43. fol. 64.
Iuſpatronatus non venit in locatione rei particularis cap. 23. nu. 91. fol. 234.
Iuſpatronatus venit etiam in locatione particulari, ſi eſt ei annexum, & ſtet acceſſoriè ad illam cap. 11. nu. 45. fol. 64.
Locata domo exiſtente in Parochia in qua Parochiani præſentant Parochum an conductor præſentare debeat cap. 27. num. 195. fol. 191.
Emens rem principaliter ad effectum acquirendi ius patronatus in ea exiſtens, non eſt tutus in conſcientia, nec in foro fori cap. 11. nu. 54. fol. 65.
Iuſpatronatus venit, ſi locata villa, vel Caſtro cap. 23. n. 92. fol. 234.
Decl. venire in locatione ad longum tempus non autem in locatione ad modicum ibid. nu. 94.
Ivs Percipiendi aliud eſt formale aliud cauſale, quod dicimus commoditatem, & iſtud poteſt transferri ſine beneplacito cap. 14. §. 5. nu. 18. fol. 106.

IVSTITIA.

Ivstitia ſtat in medio cap. 18. nu. 40. fol. 168.

L.

LABRA.

Labra, & fiſtulæ domus ſunt, & in locatione domus veniunt cap. 23. num. 50. fol. 230.

LAICI.

Laici, non poſſunt conducere ius decimandi, etiam ad modicum tempus cap. 10. num. 86. fol. 55
Laici poſſunt conducere decimas conſideratas, prout ſunt fructus cap. 10. n. 87. fol. 55.
Laici prohibentur conducere obuentiones eccleſiaſticas cap. 10. n. 76. & n. ſeqq. fol. 54.
Laici ſunt prorſus incapaces oblationum, quæ ſiunt in Eccleſia cap. 10. n. 79. fol. 55.
Laicus conductor oblationum Eccleſiaſticarũ non poteſt de per ſe de altari leuare cap. 10. n. 80. fol. 55.
Laici ſunt incapaces decimarum cap. 10. nu. 81. fol. 55.
Decimæ aliæ ſpirituales, aliæ temporales, & illarum

iſtarum laici ſunt capaces ibi.n.82.
Laici non poſſunt conducere decimas etiam ad modicum tempus, intelligendo de iure percipiendi eas cap.10.n.86.fol.55.

LAVDEMIVM.

Lavdemivm non debetur ex alienatione rei locatæ cap.3.n.54.fol.18.
Non tamen repugnat locationi pactũ, quod debeatur laudemium cap.3.n.55.fol.18.
Laudemium eſt quinquageſima pars pretij cap.3.n.56.fol.18.
Laudemij ſolutio denotat bona eſſe emphyteutica cap.3.n.57.fol.18.
Secus ſi appareat ſolutum per errorem c.3.n.58.fol.18.
Laudemium ſolui debet ſolum ab extraneis c.53.n.91.fol.530.
Sed datur caſus, quod ſolui debeat etiam à deſcendentibus, & quando ibi.n.92.

LEGATVM.

Legatvm eſt donatio quædam cap.61, nu. 167. fol. 591.
In pluribus tamen differt à donatione, & ſignanter in eo, quod legatum latius interpretatur fauore legatarij ibi.n.168.
Legatum ſub conditione ad vtilitatem filiorũ appoſita, conditione per mortem filiorum deficiente, non debetur cap.50.n.4.fol.500
Labor, & pecunia diuiſionem patiuntur in legato, non in contractu ibi.n.6.
Legatum annuum relictum pro cura præſtanda negocijs plurium filiorum, omnibus filijs defunctis præter vnum, qui ſit hæres omniũ, itaut idem labor legatario ſuperſit, non erit ei minuenda annua præſtatio cap. 50.n. 96. fol. 508.
Legatum ſcholari factum, ſi in ſtudio permanſerit, debetur etiamſi tempore vacationis ad domum redeat cap.50.n.103. fol.509.
Legata res cenſetur relicta libera, & ſi non eſt, hæres tenetur eam luere c.61.nu.169.f.591.

LEGATARIVS.

Legatarivs rei locatæ non poteſt agere ad penſiones niſi in legato dictum ſit *ſaluo iure coloni* cap.61.n.141.fol.588.
Legatarius non tenetur ſtare locationi factæ à teſtatore cap.61.nu.140.fol.588.
Decl.legatarium non teneri ſtare locationi ad breue tempus, ſecus ſi ad longum tempus facta ſit cap.61.n.142.fol.589

LEGITIMA.

Legitimam recipiens in fundo locato non tenetur ſtare locationi cap.61. n.272. fol.601.

LEGITIMATI.

Legitimati non poſſunt petere renouationem locationis bonorum eccleſiaſticorum c. 62. n.70.fol.614.
Legitimati ſunt incapaces bonorum Eccleſiaſticorum per viam ſucceſſionis, non autem per viam nouæ acquiſitionis Eccleſia volente ibi.n.71.

LENOCINIVM.

Lenocinivm locari non poteſt cap. 15. num.54. fol. 144.

LAESIO.

Attenditur, & operatur num.1.
Quæ impediant dari de læſione nu.2.
De probatione læſionis nu.3.

1 LAESIO eodẽ modo attenditur in locatione & conductione, ac in emptione, & venditione cap.18.n.3.fol.164.
Læſio an adſit attenditur tempus contractus c. 49.n.106.fol.496.
Lim.ſi contractus non finiatur momento tẽporis, ſed habeat tractum ſucceſſiuum cap. 49.n.107.fol.496.
Læſio enormiſsima operatur dolum re ipſa cap. 18.n.20.fol.166.
Læſione enormiſsima ſtante competit reintegratio, & non datur electio lædenti ſupplere pretium, ac fructus debentur vſque ab initio cap.18.n.22. fol.166.
Læſio enormiſsima, vt contractus ſit nullus ipſo iure, & competat reintegratio, eſt quę valde excedit dimidiam cap. 18. num. 24. fol.166.
Læſio tunc dicitur excedere valde dimidiã, & ſic eſſe enormiſsimam, quando eſt in duobus tertijs cap.18.n.25.fol.166.
Alij volunt ſtari arbitrio Iudicis cap.18. nu. 26. fol. 167.
Et attenditur qualitas perſonæ læſæ ad læſionem arbitrandam cap.18.n.27.fol.167.
Læſio, & reſciſsio contractus per eam habet locum in locatione fructuum naſciturorum cap.18.n.54.fol.171.
Et generaliter in locatione futuri euentus cap.18.n.55.fol.171.
Contrarium ibid.n.56.fol.176.
Decl.hoc contrarium procedere, vt non poſsit prætendi læſio, ex eo, quod euenerit, ſecus autem, ſi attento tempore contractus, & conſiderata ſpe, defuit læſio cap.18. num. 57. fol. 172.
Læſio in ſexta parte ſufficit Romæ per ſtatutum cap.18.nu.29.fol.167.
Statutũ prædictum non comprehendit perſonas Eccleſiaſticas cap. 18.nu.30. fol.167.
Læſio in ſexta parte ſufficit minori ad petendã reſtitutionem in integrum cap.18 num. 71. fol. 173.
Læſio non poteſt allegari poſt finitum contractum locationis cap.18.nu.101.fol.176.
Contrarium ibid.nu.102.
Læſio pro reſciſsione contractus an ſit eodem

modo

Digitized by Google

modo computanda reſpectu emptoris, ac reſpectu venditoris, maxima eſt controuerſia, quam vide late pro affirmatiua nu. 39. 48. 52. & 53. fol. 168.

Læſio reſcindit etiam contractum ſtricti iuris cap. 18. n. 15. fol. 166.

Læſio habet locum etiam in contractu Emphyteuſis cap. 18. n. 14. fol. 165.

Decl. procedere ſi allegetur læſio ab emphyteuta ſecus, ſi à domino ibid. n. 16.

Contr. ſi dominus attentis prærogatiuis, quas habet, adhuc probet ſe læſum cap. 18. nu. 17. fol. 166.

Læſio ſi ſit ſolum vltra dimidiam, competit ſolum reſciſsio in petitorio iudicio cap. 18. n. 25. fol. 166.

Læſio ſufficit in ſexta parte, ſi locatio non fiat ab ipſo domino rei, ſed à Procuratore generali c. 18. n. 69. fol. 173.

Decl. procedere quando dominus non habet contra eum regreſſum cap. 18. num. 70. fol. 173.

Læſio vltra dimidiam operatur, vt reſcindatur contractus, niſi lædens velit ſupplere cap. 18. n. 4. fol. 164.

Et hoc tam in venditione, quam etiam in locatione cap. 18. n. 5. fol. 165.

Ampl. procedere etiam in locatione operarum ibid. n. 6.

Contrarium nu. 7.

Decl. primam procedere ſi poſſunt operæ faciendæ æſtimari, ſecus e contra cap. 18. nu. 8. fol. 165.

Læſio vltra dimidiam non reddit nullum contractum, ſed reſcindendum cap. 18. nu. 18. fol. 166.

Decl. non procedere, ſi læſio ſit enormiſsima ibi. n. 19.

Deceptio permittitur vſque ad dimidiam iuſti pretij tam de iure ciuili, quam de iure canonico cap. 18. n. 31. fol. 167.

Lim. ſi adſit dolus lædentis ibi. n. 32.

Lim. 2. vt deceptio permittatur in foro fori non autem in foro conſcientiæ ibi. n. 33.

Neque permittatur bono viro, & ideo cautela eſt læſo, vt faciat poſitionem lædenti, ſi ſit bonus vir cap. 18. n. 34. fol. 167.

Item non permittitur in contractu Eccleſiæ ibi. nu. 35.

Emptor, & venditor in propoſito læſionis, in iure æquiparantur cap. 18 n. 41. fol. 169.

Venditores læduntur ſępius, quam emptores cap. 18. n. 38. fol. 168.

2 Stipulatio in contractu locationis impedit reſciſsionem ex læſione, ſecundum aliquos cap. 18. n. 73. fol. 173.

Contrarium eſt verius ibi. nu. 74.

Iuramentum impedit reſciſsionem peti propter læſionem cap. 18. n. 75. fol. 173.

Contrariū eſt verius, præcipue in Vrbe propter ſtatutum ibi. nu. 76.

Decl. primam, vt, quatenus ſit vera, non procedat, ſi adſit læſio valde vltra dimidiā cap. 18. n. 77. fol. 174.

Decl. 2. vt iuramentum non impediat peti ſupplementum pretij ibi. n. 78.

Decl. 3. vt non procedat in minore ibi n. 79.

Contrarium ibi. n. 80.

Lim. hoc contrarium in pupillo, & proximo pubertati ibi. n. 81.

Lim. 2. ſi minor enormiſsime lædatur ibid. num. 82.

Decl. requiri læſionem valde vltra dimidiā cap. 18. n. 83. fol. 174.

Decretum Iudicis in contractu interpoſitum, impedit reſciſsionem, ex capite læſionis cap. 18. n. 85. fol. 175.

Contrarium ibi. n. 86.

Decl. vt decretum Iudicis faciat ceſſare præſumptionem læſionis, ſed non impediat eam probare cap. 18. n. 87. fol. 176.

Sciens rei valorem, & adhuc vendens minori pretio, non petit reſciſsionem ex capite læſionis cap. 18. n. 88. fol. 175.

Contrarium tenent aliqui ibi. n. 89.

Sciens rei valorem, tunc non allegat læſionem, cum omnino ſponte contraxit, ſecus ſi aliqua neceſsitate, etiam non præciſa cap. 18. n. 95. fol. 175.

Clauſula donationis, ſolita apponi in contractu emptionis, & locationis, impedit dari de læſione cap. 18. n. 96. fol. 175.

Decl. procedere ſi illam apponens ſcit verū valorem, & habet verum animum donandi, quod non præſumitur ibi. n. 97.

Renunciatio læſionis facta à maiore, & cum iuramento, valet cap. 18. n. 98. fol. 176.

Et idem eſt ſi fiat à minore, vel muliere cum certioratione remedij ſibi competentis ibi. num. 99.

Decl. procedere, vt valeat dicta renunciatio, ſi læſio non ſit valde exceſsiua vltra dimidiā ibi. n. 100.

Remedium reſciſsionis ex capite læſionis durat vſq; ad triginta annos c. 18. n. 102. f. 176.

Statutum, quod non poſsit peti reſciſsio ex capite læſionis eſt validum, & idem eſt de conſuetudine cap. 18. n. 104. fol. 176.

Vid. *STATVTVM*.

3 LAESIONEM allegans debet eam probare cap. 19. n. 2. fol. 179.

Valor rei ad conuincendam læſionem probandus eſt concludenter, non præſumptiue c. 19. num. 5. fol. 180.

Decl. vt non propterea excludatur probatio per coniecturas, & præſumptiones ibi.n.16.

Probatio mercedis, à ſolito ſufficit ad effectum probandæ læſionis cap. 19. num. 13. fol. 180.

Decl. vt prædicta probatio ex ſolito ſit tantū præſumptiua, itaut contraria probatione elidatur ibi.num. 14.

Valor ad conuincendam læſionem probandus eſt de tempore contractus c. 19. n. 146. fol. 189.

Contr. ibi.num. 147.

Ampl. vt percutere debeat ipſum momentum temporis contractus ibi.num. 148.

Decl. procedere in mobilibus, non in ſtabilibus.ibi.n.149. & n. 167. fol. 191.

Non tamen neceſſe eſt, vt ſe referant ad diem immobilitus ibi.num. 168.

Valor ſtabilium, non præſumitur mutatus per decennium, ſed poſtea ſic cap. 19. n. 153. fol. 190.

Decl. non ſuffragari iſtam præſumptionē ad probandam læſionem, ſed tantum pro tempore modico ibi.num. 154.

Valor probatur per peritos legitime electos cap. 19. n. 67. fol. 184.

Et iſta probatio ſufficit ad probandam læſionem pro reſciſſione locationis ibi.n. 78.

Læſio directa probari debet de tempore contractus cap. 19. n. 146. fol. 189.

Læſio vt probetur in locatione non eſt attendenda vna pars tantum contractus ſeu bonorum, ſed omnia ſimul cap. 19. num. 192. fol. 193.

Et ſi ſit ad plures annos ſatis eſt probare quoad vnum annum ibi.num. 193.

Decl. procedere ſi locatio vnica ſit, vel plures correſpectiuè, ſecus ſi ſint plures cap. 19. num. 194. fol. 193.

Læſio vt probetur in locatione, probari debet valor fructuum, ſeu commoditas quæ percipitur ex re locata cap. 19. 0. 3. fol. 179.

Læſio quomodo probetur in tranſactione cap. 18. num. 62. fol. 172.

L E X.

Legis contra præceptum, ſi quid fiat, nullum eſt cap. 62. num. 113. fol. 619.

Ampl. etiamſi id deductum quoque fuerit in pactum ibi.num. 114.

Lex vna poteſt habere duplicem intellectum cap. 64. num. 61. fol. 634.

Leges Principum vt ligent requirirur quod ſint vſu receptæ cap. 14. §. 1. n. 2. fol. 89.

Decl. non procedere in legibus Papæ ibid.

Principis poteſtas eſſet eluſoria ſi liberum eſſet ſubditis eius legem recipere, vel non cap. 14. §. 1. num. 1. fol. 89.

Leges ciuiles allegari poſſunt pro Eccleſia, cationibus non contradicentibus cap. 53. n. 24. fol. 525.

Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus, ſunt ſtricte intelligendæ cap. 10. num. 25. fol. 50.

Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus an ſint in vſu cap. 10. n. 25. fol. 50.

Leges prohibentes remiſſionem mercedes debent ſtricte intelligi cap. 49. n. 118. fol. 497.

Vid. etiam in ver. STATVTVM.

Lex vbi non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus cap. 8. num. 6. fol. 38.

Leges ciuiles diſponentes de rebus Eccleſiaſticis, an ſint validæ cap. 14. in princ. num. 5. fol. 87.

Leges ciuiles prohibentes locationem rerum Eccleſiæ, non ſunt attendæ, quia leges Canonicæ plenius prohibent c. 14. in princ. n. 3. fol. 87.

Leges Papæ ſtatim ac latæ ſunt, ligant, abſque eo, quod vſu recipiantur, quidquid ſit in alijs Principibus c. 14. §. 1. n. 4. fol. 89.

Legum deciſiones non ſunt trahendæ ad caſus indubitabiles cap. 40. n. 16. fol. 414.

Lex ciuilis non ligat Eccleſiaſticos, etiamſi fuerit à Gratiano in volumine decretorum inſerta c. 14. §. 1. n. 19. fol. 132.

Ratio legis quando eſt expreſſa, tunc lex quamuis odioſa comprehendit omnes caſus in quibus ipſa ratio militat cap. 41. num. 5. fol. 419.

Et iſta nō reputatur extenſio legis, ſed comprehenſio ibi.num. 6.

L I B E L L V S.

Libelli pro actione Seruiana & pro Saluiano formula cap. 40. num. 30 fol. 415.

L I B E R.

Libro creditoris quandoque ſtatur ad probandam quantitatem melioramentorum cap. 34. §. 4. num. 53. fol. 358.

Decl. procedere in paruis non in magnis ibi. num. 54.

Libro creditoris ſtatur etiam in magnis vbi concurrit magna veriſimilitudo cap. 34. §. 4. num. 57. fol. 358.

Liber falſus in vno nihil probat cap. 19. nu. 60. fol. 183.

Idem ſi aliquid omiſſum in eo deſcribi c. 19. num. 61. fol. 183.

Liber rationum probat contra ſcribentem cap. 19. num. 46. fol. 182.

Libri capitulares probant valorem beneficij cap. 19. num. 47. fol. 182.

Liber tutoris probat quantitatem fructuum cap. 19. num. 48. fol. 182.

Liber probat fructus deſcriptos affirmatiuè, non autem negatiuè, quod ſcilicet maior ſumma

ſemam percepta non fuit cap. 19. num. 49. fol. 182.
Liber non probat in eis in quibus verſatur intereſſe ſcribentis cap. 19. num. 50. fol. 182.
Neque probat pro eo niſi in dependentibus ab eius voluntate ibi. num. 51.
Lim. ſi concurrant adminicula animum Iudicis mouentia ibid. num. 52.
Liber Eccleſiæ probat pro ea cap. 19. num. 55. fol. 183.
Decl. procedere ſi bene detentus, & à Notario ibid. num. 56.
Vel ſi concurrant adminicula ibi. num. 57.
Liber contra ſcribentem tunc probat quando eſt bene, & legaliter detentus cap. 19. n. 58. fol. 183.
Decl. vt etiam liber pro ſimplici memoria ſi ſerio ſcriptus, facit adminiculum probationis arbitrio Iudicis cap. 19. num. 59. fol. 183.
Partitis libri aliquibus verificatis, arguitur in totum verus cap. 19. num. 62. fol. 184.
Verificatio aliquarum partitarum non adeo operatur ad augendam fidem, vt error ad eam minuendam cap. 19. num. 63. fol. 184.
Partitæ verificatæ vt operentur augeri fidem, debent eſſe in ſumma conſiderabili, cap. 19. num. 64. fol. 184.
Libri Scholarium, & Doctorum, arma militum, & Breuiarium Clericorum ſunt mobilia neceſſaria, & non cadunt ſub hypotheca c. 40. num. 104. fol. 422.
Contrarium quo ad hypothecam inuectorum & illatorum ibi. num. 105.
Decl. ſecundam procedere tantum in caſu quo non eſſent inuecta alia bona quàm præfata ibi. num. 106.
Et debebit locator probare non fuiſſe inuecta alia bona cap. 40. num. 107. fol. 422.

LIMITATIO.

Limitatio appoſita in conſtitutione extrauaganti, & à iure antiquo exorbitanti, debet late interpretari cap. 14. §. 4. num. 4. fol. 100.
Limitatio regulę probāda eſt plene, & concludenter, & quomodo cap. 1. num. 57. fol. 9.
Limitatio Conſtitutionis nouæ reducens ad terminos iuris antiqui, latè interpretari debet cap. 14. §. 6. num. 7. fol. 107.
Limitatio declarat in quibus terminis loquatur regula cap. 34. §. 3. num. 25. fol. 354.

LINEA.

Finis Locationis ad lineam factæ, vt probetur doceri debet lineam eſſe finitam, cap. vlt. num. 122.
Nec ſufficit probare mortem nominatorum in locatione quando conſtat eos habuiſſe filios, ſecus e contra ibi. num. 123.
Re emphyteutica ſeu locata, alienata vel in diuiſione vni obuenta eius tantum perſona attenditur, & qui ſit ei proximior cap. 62. num. 76. fol. 615.

LIS.

Lis cœpta, & non proſecuta ſi poteſt inſeruire pro moleſtatione extraiudiciali, impedit præſumptionem beneplaciti c. 14. §. 2. num. 17. fol. 135.
Litium exitus eſt incertus cap. 18. num. 60. fol. 172.
Litium incertus euentus recipit æſtimationem cap. 18. num. 61. fol. 172.
Litium expenſas pro defenſione rei locatæ tenetur facere dominus cap. 34. §. 1. num. 28. fol. 336.

LITERAE.

Probata receptione literarum in quibus continebatur locatio, & taciturnitate, reſultat probatio contractus cap. 22. n. 126. fol. 224.
Decl. nō ſufficere quod nō contradixerit ſtatim, ſed indulgendum ei tempus arbitrio Iudicis ibi. num. 127.
Decl. 2. vt ſi probetur receptio epiſtolarū per teſtes, neceſſe ſit, quod deponant de contentis in eis, & quod recipiens eas ſciuerit c. 22. num. 128. fol. 224.
Lim. ſi literæ ſint apertæ ibi. nu. 129. fol. 225.
Literæ non probant contractum contra ſcribentem, niſi iuſtificetur eas fuiſſe de eius ordine præſentatas cap. 22. num. 130. fol. 225.
Decl. procedere ſi directæ, & habitæ à domeſtico, alias ſecus ibi. nu. 131.
Literarum beneplaciti forma ſeruanda eſt cap. 14. §. 9. num. 3. fol. 142.
In literis beneplaciti ſuper alienatione rei menſæ Epiſcopi, ſolet apponi Clauſula *Vocato Capitulo* cap. 14. §. 10. num. 40. fol. 133.

LOCATIO.

Quid, & quotuplex ſit, & alia generalia num. 1.
Contrahitur, & alia circa eius validitatem num. 2.
Locare qui poſſint num. 3.
Quæ res poſſint locari num. 4.
Locare quando quis compellatur, & quando potius vni quam alteri num. 5.
Probatur num. 6.
Interpretatur num. 7.
Locatione pluribus facta quis præferatur n. 8.
Operatur num. 9.
Finitur voluntariè num. 10. Per lapſum temporis num. 11. Per malum vſum conductoris. num. 12. Per neceſſitatem ſuperuenientem Domino num. 13. Per neceſſariam refectionem num. 14. Per non ſolutionem mercedis num. 15. Et vide in ver. CONTRACTVS *num. 3.*
Renouatur, & continuatur vid. in ver. RENOVATIO.

2 DEFINI-

Digitized by Google

1 DEFINITIONES locationis plures dantur cap. 1. n. 1. fol. 2.
Locatio eſt contractus cap. 6. nu. 3. fol. 26.
Et eſt contractus bonæ fidei cap. 1. num. 5. fol. 2.
Locatio eſt conceſſio ad vſum cap. 1. num. 10. fol. 2.
Locatio an ſit alienatio vid. in ver. *ALIENATIO*.
Promiſſio de locando, non eſt locatio cap. 22. nu. 75. fol. 220.
Locatio dicitur à verbo locare, quod eſt in loco ponere cap. 1. nu. 28. fol. 2.
Locationis origo antiquiſſima eſt cap. 1. n. 31. fol. 8.
Locatio alia propria, alia impropria, & alia impropriſſima, & earum differentia cap. 1. nu. 35. fol. 4.
Locatio alia rerum, alia perſonarum cap. 1. n. 36. fol. 4.
Locatio animalium ad vecturam eſt vera, & propria locatio cap. 22. nu. 60. fol. 74.
Locatio alia eſt ad tempus, alia perpetua cap. 1. n. 37. fol. 4.
Locatio ad breue tempus dicitur administratio cap. 4. nu. 2. fol. 18.
Locatio vltra decennium cum pacto, quod tot ſint locationes, quot anni eſt ad longum tempus, & alienatio cap. 4. nu. 17. fol. 20.
Locatio, & conductio, quibuſdam exceptis, ſimilis eſt emptioni, & venditioni cap. 2. n. 16. fol. 6.
Emptio, & locatio eiſdem iuris regulis conſiſtunt cap. 2. nu. 54. fol. 10., & cap. 45. nu. 5. fol. 448.
Argumentum a venditione ad locationem valet cap. 2. nu. 55. fol. 10.
Quomodo autem dignoſcatur locationē potius, quam venditionem fuiſſe contractam, vel econtra, vide in verbo *EMPTIO* nu. 2.
Emphyteuſis habet familiaritatem cum locatione cap. 3. nu. 5. fol. 12.
Emphyteuſis in quo differat à locatione, & quomodo ab ea dignoſcatur v. in ver. *EMPHYTEVSIS*.
Soccita regulatur cum regulis locationis cap. 12. nu. 23. fol. 70.
Vid. in ver. *SOCCITA*.
Locatio dignoſcitur ab alijs contractibus ex penſione cap. 3. nu. 18. fol. 13.
Ius Gazagà Hebræorum eſt conductio non emphyteuſis cap. 3. nu. 20. fol. 13.
Locatio dicitur ad longum tempus ſi fiat ad decennium, ſecus ſi ad minus tempus cap. 4. nu. 15. fol. 20.
Lim. in bonis Eccleſiaſticis, quia eſt ad longum tempus dummodo ſit vltra triennium ibi. nu. 16.
Locatio ad beneplacitum eſt ad longum tempus cap. 4. nu. 22. fol. 20.
Secus ſi ſit ſine præfinitione temporis, & non ſit dictum ad beneplacitum ibi. nu. 23.
Locatio ad vitam dicitur ad longum tempus cap. 4. nu. 24. fol. 20.
Lim. ſi ille ad cuius vitam eſt facta, non præſumatur victurus per decennium ibi. nu. 25. fol. 21.
Locatio ad vitam, an dicatur perpetua cap. 4. nu. 46. fol. 21.
Locatio ad vitam non poteſt dici vltra triennium itaut ſit prohibita in rebus Eccleſiaſticis cap. 14. §. 2. n. 22. fol. 94.
Contrarium ibi. n. 23.
Locationis nomine venit etiam locatio ad longum tempus cap. 6. nu. 13. fol. 32.
Locationes ſi non apparent terminatæ per dimiſſionem bonorum, poſſunt cenſeri continuatæ etiam poſt tempus in eis præſcriptum cap. 27. nu. 111. fol. 282.
Conceſſio ad tertiam generationem non repugnat, quod ſit locatio cap. 3. n. 61. fol. 18.
Conceſſio ad vitam magis conuenit locationi, quam emphyteuſi cap. 3. n. 62. fol. 18.
Locatio in quo differat a colonia Partiaria vid. in verbo *COLONIA PARTIARIA*.
Locatio pro certa quantitate fructuum licet non ſit proprie locatio, tamen ab ea non diſtinguitur cap. 5. nu. 6. fol. 22.
Maxime ſi ſoluatur, quid conſiſtens in pondere, numero, & menſura ibi. n. 7.
Conceſſio ad firmam, quid importet cap. 11. nu. 39. fol. 63.
Locatio ad longum tempus multum differt à locatione ad breue tempus, & eſt diuerſæ ſpeciei cap. 14. §. 7. nu. 6. fol. 113.
Locatio ad longum tempus abſque mentione triennij, indicat partes in triennio non conſenſiſſe, nec attenduntur coniecturæ contrariæ cap. 14. §. 7. nu. 10. fol. 113.
Secus econtra, ſi triennij mentio facta eſt, quia tunc attenduntur coniecturæ, quod partes conſenſerint in triennio ibi. n. 11.
Et ſtantibus hinc inde coniecturis, attenditur an expreſſum ſit primo loco triennium, & deinde maius tempus, vel econtra ibid. num. 12.
Partes non conſenſiſſe in ſolo triennio, arguitur ex diuerſitate penſionis in ſequenti cap. 14. §. 7. nu. 14. fol. 114.
Locatione dubia exiſtente datur actio præſcriptis verbis cap. 17. nu. 69. fol. 162.
Locationes præcedentes oſtendunt ſubſequentem factam pro maiori mercede fuiſſe vtilem, & econtra cap. 19. nu. 26. fol. 181.
Pactum, quod locatio duret ad certum tempus, eſt oneroſum conductori c. 20. n. 66. fol. 200.

De

De natura contractus locationis non eſt vt apponatur in ea hypotheca, vel pactum de non alienando cap. 61. nu. 116. fol. 586.

3 CONTRACTVS locationis, & conductionis ſolo conſenſu contrahitur cap. 16. nu. 1. fol. 148.

Et non requirit ſcripturam, neque verba ibi. num. 2.

Verba, & nutus non ſunt neceſſaria ad contractus perfectionem, ſed ad probationem conſenſus cap. 16. n. 7. fol. 148.

Conſenſus res, & merces ſunt de eſſentia contractus locationis cap. 16. n. 8. fol. 148.

De mercede vid. in ver. *MERCES* nu. 2.

Res, & merces non ſunt neceſſariæ ad ſubſtantiam, & perfectionem locationis, ſed ad effectum cap. 16. n. 11. fol. 148.

Contrahentes locationem, & conductionem, neceſſe eſt vt conueniant in re, & mercede cap. 16. n. 12. fol. 148.

Diſcordia contrahentium locationem in corpore rei, vitiat contractum, ſecus ſi in ſolo nomine cap. 16. n. 13. fol. 148.

Error in qualitate ſubſtantiali, vitiat contractum emptionis, & locationis cap. 16. num. 14. fol. 148.

Diſſenſus contrahentium in mercede, vitiat contractum locationis cap. 16. num. 16. fol. 149.

Decl. procedere ſi locator ſenſit de ſumma maiori, ſecus e contra cap. 16. n. 17. fol. 149.

Et quicumque ſenſerit de maiori mercede, non poteſt recedere ibi. n. 18.

Conſenſus in locatione debet eſſe reciprocus vtriuſque contrahentis cap. 16. n. 19. fol. 149.

Decl. non procedere ſi teſtator iuſſerit rem locari Titio pro tanta mercede, quia ſufficit conſenſus Titij ibi. num. 20.

Contractus locationis non poteſt pendere à conſenſu vnius, etiamſi alius ita velit cap. 16. n. 21. fol. 149.

Subſtantialia contractus non poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. n. 22. fol. 149.

Lim. ſi interuenerit deceptio, quia ſuſtinetur in fauorem decepti cap. 16. n. 36. fol. 151.

Lim. 2. ſi interuenerit traditio rei, quia hæc operatur ſuſtineri contractum in voluntatem vnius collatum cap. 16. n. 35. fol. 151.

Putans emere virginem dum erat mulier ſuſtinetur contractus, ſecus ſi erat puer cap. 16. nu. 15. fol. 149.

Effectuata locatione abſque concordia in mercede datur actio præſcriptis verbis cap. 16. n. 28. fol. 150.

Pacta accidentalia contractus locationis, poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. num. 29. fol. 150.

Pretium totum non poteſt conferri in voluntatem vnius, ſecus quo ad partem cap. 16. n. 31. fol. 150.

Tempus locationis poteſt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16. nu. 32. fol. 151.

Tempus non eſt de ſubſtantia locationis c. 16. nu. 33. fol. 151.

Tempus ſolutionis mercedis poteſt remitti in voluntatem vnius ex contrahentibus c. 16. n. 34. fol. 151.

Abſentes poſſunt contrahere locationem, & conductionem, mediante nuncio, vel epiſtola cap. 16. n. 37. fol. 151.

Contractus perficitur vbi coniunguntur conſenſus cap. 16. n. 38. fol. 151. vide *CONTRACTVS* nu. 2.

Conſenſus requiritur ſimultaneus, & præſentialis ad validitatem contractus cap. 16. nu 42. fol. 151.

Decl. procedere, & ſpeciale eſſe in ſtipulatione, ſecus in alijs contractibus ibi. n. 43.

Contractus locationis valet, etiamſi vnus vno tempore interroget, & alius alio reſpondeat cap. 16. nu. 44. fol. 152.

Decl. procedere rebus in eodem ſtatu permanentibus, ſecus eis mutatis cap. 16. num. 45. fol. 152.

Decl. 2. non procedere ſi interrogatus diſſentiat, quia non poteſt poſtea velle conſentire cap. 16. n. 46. fol. 152.

Nuncius ad validitatem contractus debet eſſe deſtinatus cap. 16. n. 47. fol. 152.

Nuncius pro validitate contractus non eſt remittendus cap. 16. n. 48. fol. 152.

Contractus inter abſentes nõ valet ſine nuncio, vel epiſtola cap. 16. n. 49. fol. 151.

Scriptura non requiritur in contractu locationis, & conductionis cap. 16. n. 50. fol. 152.

Scriptura quando requiratur, & quando ſecus vid. verbum *SCRIPTVRA*.

Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum cap. 7. n. 1. fol. 30.

Vid. in ver. *MANDATVM*.

Solemnitates in quacumque alienatione neceſſariæ, requiruntur in locatione ad longũ tempus cap. 7. n. 49. fol. 35.

Requiſitæ in contractu, neceſſariæ ſunt etiam in locatione ad tempus breue cap. 6. num. 5. fol. 26.

Et vid. inf. no. 3. in princ. & in ver. *SOLEMNITAS*.

Diſcordia partium in confectione inſtrumenti, non impedit locatorem, qui rem tradidit, mercedem petere cap. 16. n. 61. fol. 153.

Locatio facta non expreſſa re, vel non expreſſa mercede, eſt nulla cap. 17. n. 4. fol. 156.

Vid.

Vid. in ver. *MERCES* nu. 2.
Locatio non poteſt fieri cum reſeruatione declarationis, vel mercedis facienda ab ipſis partibus cap. 17. n. 47. fol. 160.
Ampl. ſi conferatur in arbitrium vnius per verba importantia arbitrium boni viri ibid. num. 48.
Ampl. 2. etiamſi dictum, pro penſione declaranda à partibus, & in caſu diſcordiæ à tertio ibi. nu. 49.
Reſeruata declaratione rei, vel mercedis abſque expreſſione perſonæ declarare debentis non valet locatio cap. 17. n. 50. fol. 160.
Idem ſi dictum, declarationem faciendam à perſona eligenda per partes ibi. n. 51.
Idem, ſi declaranda à duobus eligendis, vno pro qualibet parte ibi. n. 52.
Ampl. etiamſi additum, quod in caſu diſcordiæ dicti duo eligant tertium cap. 17. num. 53. fol. 161.
Contr. ſi determinata ſit certa perſona in dicto caſu diſcordiæ ibi. n. 54.
Locatio pro pretio declarando à certa perſona eſt conditionalis, ſi ille declaret, alias contractus reſoluitur cap. 17. n. 57. fol. 161.
Ampl. idem eſſe, ſi declaratio facienda à duobus, & vnus tantum deficiat ibi. nu. 58.
Ampl. vt non poſſit recurri ad arbitrium boni viri, vel Iudicis ibi. n. 59.
Secus ſi electi iniquã mercedem ſtatuiſſent, vel non eſſent electi ad ſtatuendum, quid de eſſentialibus, ſed tantum de accidentalibus contractus ibi. n. 60.
Merces in locatione ſi reſeruatum ſit, vt declaretur arbitrio boni viri, valet contractus c. 16. nu 61. fol. 161.
Locatio pro vno nummo eſt nulla cap. 1. n. 14. fol. 2.
Decl. hoc non procedere ſi eo precio tantũ res digna ſit cap. 1. nu. 15. fol. 3.
Locatio pro mercede aliunde certificanda, vti pro qua alias facta fuit, eſt valida cap. 17. nu. 63. fol. 162.
Penſione non certificata eſt contractus innominatus cap. 17. n. 74. fol. 163.
Locatio ad triennium cum pacto tacitæ renouationis, non valet, vbicumque adſunt coniecturæ, quod facta ſit in fraudem legis cap. 14. §. 2. n. 17. fol. 94.
Locatione permiſſa ad certum tempus tantum, licet fiat ad longius, ſuſtinetur in tempore permiſſo, ſi appareat partes in eo conſenſiſſe cap. 14. §. 7. n. 8. fol. 113.
Locatione prohibita vltra triennium, ſi fiat locatio pluribus perſonis cuique pro vno trienio, an ſit nulla quoad omnes, vel quo ad primum ſuſtineatur, ſunt hinc inde opiniones cap. 14. §. 7. n. 32. fol. 115.
Diſtinguitur tamẽ, vt, ſi à principio ſit diſtinctum, triennium, ſuſtineatur pro eo, ſecus e contra ibi. n. 33. fol. 116.
Decl. diſtinctionem procedere ceſſantibus coniecturis voluntatis contrariæ, alias ſecus ibi. nu. 34.
Vide in verbo *ECCLESIA* nu. 4. & in verbo *BENEPLACITVM APOSTOLICVM* nu. 4.
Locatio poteſt fieri duobus in ſolidum, & à duobus in ſolidum recipi cap. 26. num. 1. fol. 262.
Vid. in ver. *OBLIGATIO*.
Locatio ad nouennium facilius permittitur quam locatio ad longum tempus cap. 14. §. 4. n. 3. fol. 100.
3 Quilibet locare poteſt rem ſuam cap. 6. nu. 1. fol. 26.
Lim. in eis qui contrahere non poſſunt ibi. num. 2.
Ampl. limitationem vt qui contrahere non poſſunt non valeant locare neque ad longũ tempus neque ad breue cap. 6. n. 5. fol. 26.
Secus ſi prohibeatur quis tantum alienare, quia tunc prohibetur ſolum locare ad tempus longum ibid. n. 6.
Decl. vt neq; prohibeatur locare ad longum tempus in materia ſtricte intelligenda d. cap 6. n. 8. ſed vide n. 10.
Decl. 1. vt prohibita cenſeatur etiam locatio ad breue tempus ſi militat eadem ratio d. cap. 6. n. 14.
Abſentes poſſunt contrahere locationem mediante nuncio vel epiſtola cap. 16. num. 37. fol. 151.
Aduocatorum & ſimilium operæ non locantur cap. 15. n. 72. fol. 146.
Aſſeſſor non locat operas ſuas Iudici cap. 15. n. 74. fol. 146.
Clerici poſſunt locare operas, quas tanquam Clerici faciunt in Eccleſijs cap. 15. num. 29. fol. 142.
Vid. in ver. *CLERICI*.
Creditor poteſt locare res ſibi pignoratas cap. 7. n. 62. fol. 36.
Vide in ver. *CREDITOR*.
Doctor non valet locare operas ſuas ſcholari cap. 15. n. 73. fol. 146.
Emphyteuta an poſſit locare vide in ver. *EMPHYTEVTA*.
Habitationem habens poteſt locare cap. 9. nu. 43. fol. 46.
Iurans non alienare ſi locet ad longum tempus non incurrit periurium cap. 6. n. 9. fol. 27.
Medicus non locat operas ſuas ægroto cap. 15. nu. 75. fol. 146.
Decl. procedere in locatione propriè, ſed impropriè quandoq; locare dicitur ibi. n. 76.
Me-

Meretrix poteſt locare operas ſuas in exercendis actis venereis cap.15.n.56.fol.145.
Vid. in ver. *MERITRIX*.
Minor poteſt ad breue tempus locare cap.6. n. 22. fol. 28.
Vid. in ver. *MINOR*.
Officiales vniuerſitatum poſſunt locare ad breue tempus, ſed non ad longum ſine ſolemnitatibus cap.7.n.47. fol.35.
Pater adminiſtrator bonorum filij poteſt locare ad longum tempus ſine decreto cap.7.nu. 58.fol.36.
Decl. procedere, ſi cum adminiſtratione habeat vſumfructum, alias ſecus ibi.nu.59.
Et ſi concurrat legitima cauſa ibi.n.60.
Procurator cum libera poteſt locare habita fide de pretio cap.7.n.26.fol.33.
Decl.non procedere ſi appareat aliter ſenſiſſe dominum ibi.n.27.
Procurator generalis cum libera poteſt locare, ſi habeat liberam circa bona cap.7. num.32. fol. 33.
Prohibitus locare ſi locet, & impugnet locationem an teneatur reſtituere ea in quibus factus eſt locupletior cap.6.n.15.fol.27.
Prohibitio alienationis non comprehendit locationem ad longum tempus ſi materia ſit ſtricte intelligenda cap.6.n.8.fol.26.
Prohibitio locationis non comprehendit locationem venientem in conſequentiam actus permiſſi cap.6.n.14.fol.27.
Pupillus non poteſt ſine tutore locare operas ſuas cap.6.n.30.fol.29.
Sacerdos poteſt locare operas ſuas ad ſacrificendum in tali Altari, vel tali hora cap. 15. n.34. fol.142.
Socius poteſt locare rem communem cap.9. n. 1. fol.42.
Vid. in ver. *SOCIVS* nu. 1.
Vniuerſitas, vt alienare ſeu locare poſſit ad lõgum tempus, quæ ſolemnitates requirantur cap. 7.n.48.fol.35.
Vſum tantum habens non poteſt locare cap. 9. nu.37.fol.45.
Vſuarius nec etiam domino locare poteſt ibi.n.38.
Vſuarius locare poteſt, ſi alias nullum commodum ex re perciperet ibi.n. 39.
Vſuarius ſolitus res ſimiles locare ſciente teſtatore, qui vſumfructum reliquit, locare poteſt cap.9.n.42.fol.46.
Vſufructuarius locare poteſt cap.9.nu.32. f.44.
Vſufructuarius Apothecæ artis latæ non poteſt eam locare Tabernario cap.9.n.36. fol.45.
Vſufructuarius veſtimentorum non poteſt ea locare cap.9.n.33.fol.46.

4 RES OMNES corporales, mobiles, ſiue immobiles locari poſſunt cap.11.n.1.fol.59.
Res quæ non reperiuntur prohibitæ locari cenſentur permiſſæ cap.11.nu.2.fol.59.
Res abſens, & non exiſtens locari poteſt cap. 16.n.9.fol.148.
Res non exiſtens locari poteſt quatenus ſit in ſpe cap.11.n.29.fol.61.
Res incorporales locari poſſunt cap. 11. nu.16. fol. 60.
Res aliena locari poteſt cap. 11.n.17.fol.60.
Res conducta locari poteſt cap. 11. num. 18. fol.61.
Re aliena locata ſi dominus prohibeat vti locans tenetur ad intereſſe cap. 11. num. 19. fol. 61.
Rem propriam conducere quis non poteſt cap. 11.n.20.fol.61.
Decl.procedere ſi conducens ſit dominus irreuocabiliter ibi.n.21.
Decl.2.ſi dominus habet poſſeſſionem alias ſecus ibi.n.22.
Res ſacræ, vel ſpirituales, aut eis annexæ inſeparabiliter locari non poſſunt cap. 11. nu. 30. fol. 62.
Omnia, quæ vendi poſſunt, poſſunt etiam locari cap.11.n.5.fol.60.
Omnia quæ locari poſſunt vendi non poſſunt cap.11 n.6.fol.60.
Animalia locari poſſunt cap.11.n.4.fol.60.
Animalia quomodo locentur v.in ver. *ANIMALIA*.
Aſſaſſinium locari non poteſt cap.15. num.66. fol. 146.
Debitor poteſt conducere à creditore rem propriam cap.11.num.24.fol.61.
Dominus poteſt conducere à ſuo emphyteuta cap.11.n.25.fol.61.
Emptor poteſt conducere à ſuo venditore cap. 11.n.26.fol 61.
Facta quædam locari non poſſunt cap.15.num. 8. fol. 140.
Vid.in ver.*FACTVM*.
Gabellæ locari poſſunt cap.13.n.1.fol.83.
Vid.in ver. *GABELLA*.
Habitatio quam quis habet locari poteſt cap. 11.n.14.fol.60.
Iuriſdictio Eccleſiaſtica locari non poteſt cap. 11.n.31.fol.62.
Iuriſdictio etiam de iure ciuili locari nõ poteſt ibi. n.32.
Iuſpatronatus an locari poſſit v. in ver. *IVSPATRONATVS*, & ſic de alijs.
Mobilia locari poſſunt cap.11.n.3. fol.59.
Obuentiones Eccleſiaſticæ locari poſſunt cap. 10.n.78.fol.54.
Operæ hominum etiam liberorum locari poſſunt cap.15.nu.1.& per tot. fol.140.
Vid. in ver.*OPERAE* nu.2.

Penſiones Eccleſiaſticæ locari non poſſunt vltra triennium ſine beneplacito cap. 14. §. 5. n. 5. fol. 105.

Lim. in reſeruatis ad fauorem Itali in beneficijs Hiſpanis ibi. nu. 6.

5 NEMO COGITVR rem ſuam locare cap. 20. nu. 2. fol. 195.

Compelli non poteſt quis locare, vel conducere, niſi adſit præceptum teſtatoris, vel ſtatuti cap. 16. nu. 6. fol. 148.

Priuilegium competens ad compellendum vendere, competit etiam ad compellendum locare cap. 20. nu. 10. fol. 195.

Decl. procedere in locatione ad longum tempus ibi. nu. 11. fol. 196.

Contrarium ſi priuilegiato non expediat emere, ſed ſolum conducere ad breue tempus cap. 20. nu. 12. fol. 196.

Pauperes, & miſerabiles habent priuilegium ad compellendum locare cap. 20. num. 17 fol. 196.

Medicus compellitur locare operas ſuas in curandis ægrotis cap. 120. n. 18. fol. 196.

Et tenetur pauperibus ſine mercede ib. n. 19.

Procurator compellitur locare operas ſuas c. 20. nu. 21. fol. 196.

Aduocatus publicè exercens compellitur locare operas ſuas cap. 20. num. 20. fol. 196.

Vid. in ver. *ADVOCATVS*.

Profeſſores publici omnes compelli poſſunt locare operas ſuas cap. 20. nu. 35. fol. 197.

Coactiua locationis datur tantum in caſu neceſſitatis præciſæ cap. 20. nu. 36. fol. 197.

Decl. procedere in neceſſitate præciſa morali ibi. nu. 37.

Coactiua locationis, vt habeat locum, requiritur, vt locatio fiat ſine magno incommodo domini cap. 20. nu. 38. fol. 197.

Rem ſuam qui locare vult, non tenetur potius vni, quam alteri locare cap. 20. nu. 3. fol. 195.

Vſufructuarius locare volens non tenetur præferre proprietarium cap. 20. nu. 8. fol. 195.

Cauſa ſtudij compellitur quis locare ſcholaribus, & Magiſtris cap. 20. nu. 15. fol. 196.

Ampl. vt non poſſit dominus dicere, volo locare totam domum, ſi expediat ſcholari conducere, vnam, vel duas ſtantias ibi. 16.

Scholares, & Magiſtri conductores præferendi ſunt in noua locatione cap. 20. num. 109. fol. 203.

Pauperes, & miſerabiles perſonæ habent prædictam prælationem ibi. nu. 110.

Idem de Eccleſia, & alijs locis pijs ib. n. 111.

In prædijs Fiſcalibus antiqui conductores pro eiſdem conditionibus præferuntur alijs cap. 20. nu. 112. fol. 203.

Ampl. procedere in conducentibus à Municipio, & Caſtro ibi. nu. 113.

Communitas, volente Principe, aut Barone locare aliquam iuriſdictionem in ea, habet prælationem cap. 20. nu. 125. fol. 204.

Ampl. procedere tam in locatione ad longum tempus, quam in locatione ad breue ibi. nu. 126.

Ampl. 2. vt diſſentiente maiori parte Communitatis, adhuc minor poſſit velle præferri ibi. nu. 127.

Ampl. 3. procedere etiam in Barone Eccleſiaſtico cap. 20. nu. 128. fol. 205.

Ampl. 4. vt ſi Baro plures Terras ſimul locet poſſit Communitas vnius velle præferri, ſi ſint ſeparatæ Communitates ibi. nu. 129.

Vid. in ver. *PRAELATIO* nu. 1.

6 LOCATIO PROBATVR per quodcumque genus legitimæ probationis cap. 22. nu. 1. fol. 212.

Locatio probatur per teſtes cap. 22. numer. 1. fol. 212.

Quomodo deponere debeant teſtes, vt probent locationem v. in ver. *TESTES* nu. 2.

Solutio annuæ penſionis pro certo prædio facta, probat eius locationem cap. 22. n. 25. fol. 214.

Decl. requiri ſolutionem factam eſſe ab aliquo tanquam conductore ibi. nu. 26.

Decl. 2. requiri ſolutionem factam eſſe pro certa re cap. 22. nu. 27. fol. 214.

Decl. 3. requiri penſionem eſſe in certa quantitate ibi. nu. 28.

Decl. 4. requiri ſolutionem eſſe factam, & receptam ab habente facultatem conſtituendi in quaſi poſſeſſione exigendi ibi. nu. 29.

Decl. 5. requiri ſolutiones eſſe factas annuatim, non autem vnica vice pro multis annis cap. 22. nu. 30. fol. 214.

Ampl. vt non ſufficiat præſumptio ſolutionis in præteritum deducta ex tribus ſolutionibus continuatis cap. 22. n. 31. fol. 215.

Decl. ampliationem non procedere ſi adſint etiam primæ ſolutiones ibi. nu. 32.

Solutiones prędictę ad hunc effectum ſi probentur per teſtes, quomodo deponere debeant cap. 22. nu. 33. fol. 215.

Solutio annuæ penſionis continuata per decennium, probat locationem cap. 22. nu. 34, fol. 215.

Contrarium, quod requirantur triginta anni ibi. nu. 35.

Et quod requirantur quadraginta aduerſus Eccleſiam cap. 22. n. 36. fol. 215.

Contrarium, quod idem tempus ſufficiat aduerſus Eccleſiam, ac aduerſus alios ibid. nu. 37.

Vid.

Vid. tamen ibi. nu. 44. & 45. fol. 217.

Solutio continuata per triginta annos, non ſolum facit præſumere contractum, ſed etiã omnes ſolemnitates ad illius validitatem neceſſarias cap. 22. nu. 59. fol. 218.

Solutiones annuæ non ſufficit, quod ſint continuatæ per annos triginta, vel quadraginta ad præſumendum titulum, vbi non adeſt vehemens præſumptio iuris in contrarium cap. 22. nu. 46. fol. 216.

Sufficit tamen immemorabilis ibi. nu. 47.

Item ſufficit quadragenaria cum fama ibid. num. 48.

Solutio mercedum continuata non inducit locationem, ſed probationem locationis cap. 22. nu. 53. fol. 217.

Et hæc eſt probatio præſumptiua, quæ admittit probationem in contrarium ibi. n. 54.

Decl. non procedere in locatione continuata per annos triginta cap. 22. n. 55. fol. 217.

Decl. 2. quod aſſumens probationem contrariam, non poſſit impedire interim manutentionem parti ibi. n. 56.

Decl. 3. vt non plus operetur dicta præſumtio reſultans ex ſolutione decennali, quam ſi adeſſet confeſſio ſoluentis cap. 22. nu. 57. fol. 217.

Et ſufficit docere de errore, & cauſa vitioſa cap. 22. nu. 58. fol. 218.

Decl. dictam præſumptionem locationis deductam ex continuata ſolutione, non procedere ſi conſtet de antecedenti locatione ad certum tempus, quia tunc intrat præſumptio tacitæ relocationis cap. 22. n. 60. & 61. fol. 218.

Lim. vt non procedat præſumptio tacitæ relocationis ſi præcedens locatio de qua conſtat, erat ad longum tempus ibi. n. 62.

Lim. 2. vt ſi conductio facta fuit ab eo, qui vili pretio vendidit, & diu continuata ſolutio mercedis vltra tempus locationis intret præſumptio locationis perpetuæ ibi. nu. 63.

Probatio locationis per continuatas ſolutiones regulatur ad inſtar præſcriptionis cap. 22. nu. 44. fol. 216.

Solutio mercedis per decennium continuata, non ſufficit ad probandam locationem perſonæ cap. 22. nu. 50. fol. 217.

Item non ſufficit contra tertium, ſed ſolum contra ſoluentem cap. 22. nu. 51. fol. 217.

Ampl. ſufficere contra recipſentem de magis communi ibi. nu. 52.

Pro quanto tempore cenſeatur iſta locatio vid. infra nu. 7. ad finem.

Probatio locationis debet continere ſubſtantialia contractus cap. 22. num. 118. fol. 223.

Probata receptione literarum in quibus continebatur locatio, & taciturnitate recipientis, reſultat probatio contractus cap. 22. n. 126. fol. 224.

Decl. non ſufficere, quod non contradixerit ſtatim, ſed indulgendum ei tempus arbitrio Iudicis ibi. nu. 127.

Decl. 2. vt ſi probetur receptio epiſtolarum per teſtes neceſſe ſit quod deponant de contentis in eis, & quod recipiens eas ſciuerit cap. 22. nu. 128. fol. 224.

Lim. ſi literæ ſint apertæ ibi. nu. 129.

Locatio, & conductio cum eo qui domum alterius inhabitauit arguitur ex coniecturis, & circumſtantijs cap. 35. nu. 5. fol. 374.

Probato tractatu de locando, & rei traditione, probata remanet locatio cap. 22. nu. 10. & 11. fol. 213.

7 LOCATIO INTERPRETATVR, vt quidquid ſit intra fines expreſſos præſtari debeat, etiamſi ſit alienum cap. 23. nu. 1. fol. 227.

Ampl. venire etiam aliena intra fines comprehenſa, licet locans bona, confinata addiderit, ad ipſum ſpectantia, & pertinentia, ibi. nu. 6.

Lim. ſi dictum, loco quidquid habeo intra tales fines, quia tunc non venit id, quod intra eos non eſt proprium locatoris cap. 23. nu. 8. fol. 128.

Ampl. etiamſi additum ſit, quantumcumq; & qualitercumque ſit ibi. nu. 9.

Finium expreſſio locationem reſtringit, itaut quod eſt extra eos, venire non poſſit cap. 23. nu. 10. fol. 228.

Loci expreſſio, locationem reſtringit ad id, quod eſt in loco illo cap. 23. nu. 11. f. 228.

Finium, & loci expreſſio, poteſt probari erronea cap. 23. nu. 12. fol. 228.

Et ad hoc admittunrur præſumptiones, & coniecturæ ibi. nu. 13.

In locatione cenſetur tacitè conuentum, vt conductor bona fide vtatur re conducta cap. 29. nu. 1. fol. 299. & cap. 54. n. 3. fol. 538.

Loci expreſſio quandoque non apponitur, vt ſtet reſtrictiue, ſed tantum demonſtratiue cap. 23. nu. 14. fol. 228.

Stante verbo generali vniuerſitatem continente, veniunt omnia in eo comprehenſa, quamuis extra locum, vel fines deſignatos exiſtentia cap. 23. nu. 15. fol. 228.

Prædio locato cum deſignatione finium, venit nemus prædio ſeruiens, & extra fines exiſtens cap. 23. nu. 24. fol. 229.

Locatio Poſſeſsione in tali loco exiſtente, venit alia ſub illa exiſtens, licet alio nomine nuncupata cap. 23. nu. 25. fol. 229.

Domo locata an veniat apotheca, vel alia domuncula, vel hortus, probatur ex inſpectione,

ne, ſi adſit, vel ne, aditus ex domo cap 23. nu. 32. fol. 229.

Emptio ſimul facta domus, & apothecæ arguit apothecam in locatione domus comprehendi cap. 23. nu. 38. fol. 230.

Decl. procedere ſi penſiones vtriuſque confuſæ fuerint cap. 23. nu. 39. fol. 230.

Vſum locandi ſimul, & ſeparatim attenditur ad dignoſcendum, quid actum cap. 20. nu. 40. fol. 230.

Domo locata cum omnibus pertinentijs ſuis, veniunt annexa ſecundum vſum, & deſtinationem cap. 23. nu. 45. fol. 230.

Mobilia in domo exiſtentia veniunt in locatione domus, ſi ſint affixa ipſi domui, vel eius vſui perpetuo deſtinata cap. 23. numer. 47. fol. 230.

Mobilia, & inſtrumenta fundi non veniunt fundo venditio, vel legato cap. 23. nu. 76. fol. 232.

Vid. *INSTRVMENTA*.

Mobilia in ſpecie, vid. in ver. *MOBILIA*.

In locatione domus, quæ generaliter veniant, relatiuè cap. 23. nu. 60. fol. 231.

Decl. vt cum domo veniant illa, quæ eius ſunt, & ſi in ea reperiantur quando agitur de translatione dominij, at vbi agitur de locatione ad breue tempus veniunt omnia necesſaria ad eius habitationem, vt ea conductor, vti poſsit cap. 23. nu. 61. fol. 231.

Et attenditur conſuetudo tam generalis, quam particularis, ita vt ſufficiat ſemel tradidiſſe mobilia conductori ibi. nu. 62.

Gabella locata, venit etiam domus in qua exigi ſolet cap. 23. nu. 83. fol. 233.

Equo locato ad equitandum præſtanda eſt etiã ſella cap. 23. nu. 86. fol. 233.

Aſino locato non venit vmbra ipſius cap. 23. nu. 87. fol. 233.

Iura, vt veniant in locatione, non ſatis eſt rem locatam complecti vniuerſitatem agrorum cap. 23. nu. 88. fol. 233.

Fundo locato non venit iuriſdictio cap. 23. nu. 89. fol. 234.

Fundus nomine Scianus ſi diuidatur, & vocetur Seianus ſuperior, & Scianus inferior, in locatione loquente ſimpliciter de Seiano, venit vterque cap. 23. nu. 68. fol. 232.

Fundo locato non venit pedagium, quod in eo vendi conſueuit cap. 23. nu. 90. fol. 234.

Iuspatronatus non venit in locatione rei particularis cap. 23. nu. 91. fol. 234.

Villa locata, vel Caſtro, venit iuriſdictio, & honor, & iuſpatronatus cap. 23. numer. 92. fol. 234.

Territorio locato non venit iuriſdictio cap. 23. nu. 93. fol. 234.

Decl. iura prædicta venire in locatione ad longum tempus, non autem in locatione ad modicum cap. 23. nu. 94. fol. 234.

Lim. declarationem in iure decimandi, quod venit in locatione ad modicum, & non in locatione ad longum tempus ibi. nu. 95.

Ius decimandi poteſt transferri in locatione ad longum tempus, & quomodo cap. 23. nu. 96 fol. 234.

Ius decimandi poteſt transferri in conductorem, ſed debet conſtare de voluntate cap. 23. nu. 97. fol. 234.

Mercede non expreſſa, ſi diuerſimode ſeruetur, interpretatio ſumitur contra locatorem cap. 23. nu. 105. fol. 235.

Sermo ſimpliciter prolatus, intelligitur de primo, & vnico actu cap. 23. nu. 106. f. 235.

Lim. ſi ex verbis, aut circumſtantijs comprehendatur contraria voluntas ibi. nu. 7.

Si dictum ſit, pro ſalario, intelligitur, vt ſolui debeat ſingulo anno, vel menſe cap. 23. nu. 108. fol. 236.

Merces ſtatuta eunti ad portandum cum propria beſtia, intelligitur tam de beſtia magna, quam parua cap. 23. n. 109 f. 236.

Et ſi ſtatuta merces pro quolibet milliario, intelligitur ad eundum, non etiam pro redeundo cap. 23. nu. 110. fol. 236.

Lim. ſi redeant onuſti ibi. nu. 111.

Merces, ſi ſtatuta ad rationem milliariorum portantibus, ſi locantes operas ſuas adeo onuſti fuerint, vt minus iter facere potuerint, non erit ſoluendum ad rationem milliarij cap. 23. nu. 112. fol. 236.

Conducens beſtiam, vel nauim ad portandum, non propterea, quod plene non onerauerit, mercedem minuere poterit cap. 23. nu. 113. fol. 236.

Nummis expreſſis ſi ſint plures ſpecies intelligitur de minoribus cap. 23. num. 114. fol. 236.

Pecuniæ valore mutatim poſt locationem, qui valor attendendus in ſolutione mercedis conuentæ relatiuæ cap. 23. nu. 118. fol. 236.

Tempus locationis ſi non eſt expreſſum, attenditur conſuetudo cap 23. nu. 119. fol. 236.

Et ceſſante cõſuetudine aliqui volunt intelligi locationem ad annum, tam in ruſticis, quam in vrbanis cap. 23. num. 120. & 121. fol. 236.

Sed verius eſt intelligi ad annum in ruſticis, & in vrbanis ad beneplacitum ibi. nu. 122. & cap. 20. nu. 65. fol. 199.

Domus vbi ſunt ſolitæ locari certa die anni cenſentur locatæ vſque ad illam cap. 23. nu. 123. fol. 237.

Principium locationis ad effectum ſolutionis mercedis non computandum à die celebrati contractus, ſed rei traditæ c. 23. n. 124. f. 237.

Loca-

Locatione facta cum expreſsione certi temporis incipiendi à tali die finiendæ alterius locationis, ſi illa locatio finiat ante diem illã, conductor eam expectare non debet cap. 23. nu. 127. fol. 237.
Locatione facta cum expreſsione certi temporis, & deinde ad beneplacitum, beneplacitum durare non debet pro maiori tempore, quam illud expreſſum cap. 53. numer. 164. fol. 537.
Pacta in locatione habent vim legis cap. 23. n. 13. fol. 237.
Vid. in ver. *PACTVM* num. 1.
Interpretatio locationis ſumenda eſt, vt ſeruetur æqualitas inter locatorem, & conductorem cap. 23. n. 136. fol. 238.
Interpretatio ſumenda eſt, ne, culpa vnius ex contrahentibus, alter damnum patiatur cap. 23. n. 139. fol. 238.
Et ne altera pars remaneat decepta ibid. num. 140.
Et à ſolito ibi. n. 141.
Et ab obſeruantia ſubſecuta ibi. n. 142.
Et vnius partis inſtrumenti, ſumitur ab alia c. 23. n. 143. fol. 238.
Interpretatio locationis in dubio ſumenda contra locatorem cap. 23. n. 145. fol. 238.
Lim. ſi adſit maior veriſimilitudo pro locatore ibi. n. 146.
Lim. 2. ſi adſint coniecturæ ibi. n. 147.
Lim. 3. ſi non agatur de augenda locatione, ſed de facienda ea tranſmiſſibili cap. 23. nu. 148. fol. 239.
Lim. 4. ſi verba de quorum interpretatione agitur ſint prolata à conductore cap. 23. nu. 149. fol. 239.
Decl. hanc limitationem procedere ſi locator in eis ſe fundet ibi. n. 150.
Lim. 5. vt non propterea recedendum ſit à proprietate verborum cap. 23. n. 141. f. 239.
Lim. 6. in promiſſis à conductore, ſtipulatis à locatore cap. 23. n. 153. fol. 239.
Lim. 7. fauore Eccleſiæ ibi. n. 153.
Locatio ad vitam, an dicatur perpetua relatiuè cap. 53. n. 18. fol. 524.
Locatio ad centum annos an dicatur perpetua relatiue cap. 53. n. 19. fol. 524.
Locatio perpetua, intelligitur donec ſoluatur penſio cap. 53. n. 20. fol. 524.
Locatio donec ſoluatur penſio dicitur perpetua cap. 53. n. 21. fol. 524.
Locatio rei Eccleſiæ non reſtringitur ad deſcendentes cap. 53. n. 145. fol. 534.
Lim. ſi dignoſcatur voluntas contrahentium in contrarium ibi. 146.
Locatio poteſt eſſe facta pro maiori penſione propter affectionem conductoris cap. 27. nu. 116. fol. 182.
Regulæ locationis, magis attenduntur, ſi partes dixerint, locare, & conducere cap. 5. num. 26. fol. 23.
Locatio ſui natura eſt tranſitoria ad quoſcumque cap. 53. n. 144. fol. 534. & cap. 61. num. 2. fol. 577.
Ampl. etiam in locatione bonorum Eccleſiæ cap. 61. n. 6. fol. 577.
Locatio iuncta cum ſocietate, ad hæredes non tranſit cap. 61. n. 9. fol. 577.
Contrarium quod non tranſeat ſocietas ſed bene locatio ibi. n. 10.
Et tranſeunte ad hæredes locatione ſocietas ceſſat, ſi electa fuerat induſtria perſonæ defuncti cap. 61. n. 11. fol. 577.
Decl. vt ſi complicati ſint contractus locationis, & ſocietatis, videndum ſit quis eorum ſit principalis ibi. n. 12.
Locatio dicitur facta nomine Eccleſiæ ſi eſt facta ſub nomine dignitatis cap. 61. num. 240. fol. 598.
Secus ſi facta nomine proprio cum obligatione ſucceſſorum ibi. n. 241.
Locatio probata per continuatas ſolutiones præſumitur ad tempus conſuetum cap. 22. nu. 40. fol. 215.
Et ceſſante conſuetudine præſumitur perpetua ibid. n. 41.
Lim. in locatione bonorum Eccleſiaſticorũ, quia præſumitur ad tertiam generationem ibid. nu. 42.
Locatio an ſit ad corpus, vel ad menſuram vide *MENSVRA*.
An ſit vna, vel plures v. *PLVRALITAS*.
8 DVOBVS FACTA LOCATIONE eiuſdem rei, quis præferatur, eſt caſus frequens cap. 21. nu. 1. fol. 205.
Et ſi nulli facta traditio, præfertur prior in locatione ibi. n. 2.
Si facta vni à domino, alteri ab adminiſtratore, & neſciatur quis ſit prior præferendus eſt qui conduxit à domino cap. 21. num. 3. fol. 206.
Lim. ſi locatio facta à procuratore eadem die habeat horam, quia præfertur ibid. n. 5.
Horæ appoſito in actu, facit eius probationem, tanquam magis ſpecificam, præferri cap. 21 nu. 6. fol. 206.
Lim. ſi appoſitio ſit nimis affectata ibi. nu. 7.
Duobus ſi facta ſit locatio, & neſciatur, cui prius, qui præuenit in apprehenſione poſſeſſionis, præfertur cap. 21. n. 8. fol. 206.
Duobus re locata primus conductor præfertur, etiamſi res ei non ſit tradita, ſed ſecundo cap. 21. n. 11. fol. 206.
Contr. quod præferatur ſecundus cui res tradita ibi. n. 12.

Ampl.

Ampl.vt etiam in locatione ad lõgum tempus præferatur ſecundus conductor, cui facta traditio cap.21.n.16 fol.207.
Lim. ſecundũ conductorem, cui facta traditio non præferri ſi à poſſeſſione ceciderit cap.21.n.20.fol.208.
Lim. 2. ſi conductor habeat hypothecam pro obſeruantia contractus c.21.n.21.f.208.
Decl. dictam ſecundam limitationem, non procedere, ſi hypotheca non ſit valida, vel rem locatam non comprehendat cap.21.nu. 22.fol. 208.
Decl.2. primũ conductorem debere agere hypothecaria pro intereſſe rei ſibi à domino non traditæ ibi.n.23.
Limitatur etiam alijs modis prædicta opinio relatiue ibi. n.24.

9 LOCATIO an transferat dominium, vide in ver. *DOMINIVM*.
Locatio ad longum tempus transfert poſſeſſionem naturalem cap.27.n.3. fol. 276.
Vid.in ver. *POSSESSIO* nu.2.
Conducens rem propriam quam poſſidet poſſeſſionem amittit cap.11.n.23. & 27. fol.61.
Locans rem propriam vti procurator alterius, an aliquod ius ei acquirat c.11.n.28.fol.61.
Locationes non probant verum valorem beneficij, nec rei locatæ redditum cap. 19.nu. 22.fol.181.
Vid.in ver. *VALOR* nu. 3.
Locatio non tribuit vllum ius in re locata cõductori, ſed tantum actionem perſonalem aduerſus locatorem, vt patiatur frui re cap. 27.n.2.fol.273.& cap.61.n.42. fol.579.
Decl.procedere in locatione ad modicum tempus d.c.27.n.3.
Locationes, vt probent verum rei redditum, debent coadiuuari adminiculis cap. 19. nu. 24.& n.28.fol.181.
Licet non probent concludenter redditum, faciunt tamen magnum adminiculum ibid. num. 25.
An locatio tribuat conductori exemptionem locatoris vid. in ver. *CONDVCTOR*, num. 5.
Locatio rei hæreditariæ an inducat aditionem hæreditatis vid. in ver. *HEREDITAS*.

10 A LOCATIONE RECEDITVR ſolo conſenſu abſque vebis cap.58.n.2.fol.560.
Si conductor dixerit, nolo continuare locationem, & locator abſque reſponſione receperit claues domus locatæ, cenſetur receſſum ibi.nu.3.
Si conductor proponat receſſum à locatione,& locator dixerit, quando claues reſtitues eas recipiam, dubium eſt an cenſeatur receſſum à locatione, & quomodo reſoluatur cap.58. n.4.fol.560.
Empta à conductore re locata, reſoluitur locatio cap.58.n.6.fol.560.
Decl.procedere ſi emptio ſit valida ibi. n.7.
Decl.2.procedere ſi emptio non reſoluatur ibi. nu.8.
Voluntas recedendi à locatione probatur etiã per actum nullum cap.58.n.9. fol. 560.
Receſſus à locatione probatur per actus incõpatibiles cum ea c.58.n.5.fol.560.
Receſſus à locatione, vt arguatur ex actibus neceſſe eſt vt ſint omnino incompatibiles cum ea cap.58.n.10.fol.560.
Reſoluitur ſolo conſenſu locatio, ſi fuerit ſolo conſenſu contracta, ſecus ſi quid vlterius interceſſerit cap.58.n.11.fol.560.
Recedi non poteſt a locatione per conſenſum vnius ex contrahentibus tantum cap. 54.nu. 19.fol.561.
Lim. in Principe, qui ad ſui libitum recedere poteſt à locatione prædiorum fiſcalium ibi.num.20.
Quid in locatione vectigalium ibi.n.21.
Lim.2.ſi vnus volens recedere, ſoluat alteri omnia damna, & intereſſe cap.58. num. 22. fol.561.
Decl.limitationem non procedere ſi res locata ſit ſpecialiter hypotheca pro obſeruantia contractus ibi.n.23.
Decl. 2.non procedere ſtante iuramento ib. num. 24.
Secus quo ad ſucceſſores iurantis ib.n.25.
Conſenſus in receſſu à locatione, debet eſſe ſimultaneus cap 58.n.26. fol.560.
Sufficit tamen vnum ex contrahentibus proponere vna die receſſum, & alium alia die acceptare, quia præſumitur conſenſum primi duraſſe ibi.n.27.

11 LOCATIO FINITVR per lapſum temporis in ea præfixi,& tenetur conductor rem dimittere cap.53.n.1.fol.523.
Ampl.ſiue ſit certum, ſiue incertum, vt ad vitam ibi.n.2.
Locatione facta vni perſonæ, quæ ex alijs verbis appareat ad eius vitam reſtricta, dictio *in perpetuum* in ea appoſita non valet illam vlterius extendere cap.53.n.11.fol.524.
Decl.procedere, ſi dicta dictio *in perpetuum* ſit relata perſonæ, ſecus autem ſi relata rebus ibi. n.12.
Locatio facta ad certum tempus, & deinde ad beneplacitum, beneplacitum durare non debet pro alio maiori tempore, quam expreſſo cap.53.n.163.fol.537.
Reliqua quando dicatur finita locatio per lapſum temporis vid.ſupra num. 7. ad fin. & in

Digitized by Google

in ver. *EMPHYTEVSIS* num. 4.

Finis locationis conuincitur ex lapſu temporis pro quo fuit facta, vel pro quo facta præſumitur cap.vlt.n.71.

In locatione ad vitam probatur ex fide libri mortuorum ibi.n.72.

12 LOCATIO FINITVR ſi conductor male vtatur re conducta adeout poſſit à locatore expelli, & re priuari cap.54.n.1. fol.538.
- Et ſi vtatur mala fide cap.24.n.2.fol.199.
- Ampl.procedere in qualibet re, tam ſtabili, quam mobili cap.54.nu.2. fol.538.

Deteriorans rem conductam non excuſatur dicendo in alia parte melioraſſe cap. 54. n.17. fol. 540. & n.50.fol.542.

Conductor vt poſſit expelli propter malum vſum, requiritur, quod deterioratio rei non ſit modica, ſed conſiderabilis cap. 54. n.22. fol.540.
- Quando dicatur conſiderabilis ſtatur arbitrio Iudicis ibid.n.23.

Deterioratio, & malus vſus rei conductæ, conſiderandus eſt habito etiam reſpectu ad qualitates perſonarum cap.54.n.25.fol.540.

Rei qualitas attenditur ad dignoſcendum, an damnum ſit conſiderabile cap. 54. num. 28. fol.541.

Omiſſio amputandi vites dat cauſam expellendi conductorem cap.54.n.9.fol.539.

Conductor cædens arbores poteſt expelli à re conducta cap.54.n.11.fol.539.
- Decl. non procedere in emphyteuſi laicali ibi.nu.13.
- Secus ſi emphyteuta fuit monitus ne cæderet, & non deſtitit ibi.n.14.
- Contrarium, quod emphyteuta poſſit expelli propter inciſionem arborum ibi.nu.15.
- Ampl. vt poſſit expelli etiam pro cæſione arborum quas ipſe plantauit, vel deuaſtationem domus, quam ædificauit cap.54 num. 19.fol.540.
- Contrarium in conductore ad longum tempus ibi. n.20.
- Secus ſi inter partes aliter conuentum ſit, vel adſit pactum, quod locatio non egrediatur terminos locationis ſimplicis ibi. nu. 21.

Arbores veteres cędendo, & alias ſubrogando excuſatur cap.54.n.18.fol.540.

Si prædium ſit magnum, & arboribus abundans non eſt conſiderabilis inciſio duarum, vel trium earum cap.54.n.3.fol.541.

Arborum qualitas conſideranda eſt, & præcipue an ſint frugiferæ ad effectum dignoſcendi ſi per earum inciſionem locus ſit expulſioni cap.54.n.31.fol.541.

Inciſio arborum ſyluæ cæduæ non eſt deterioratio in proprietate cap.54.n.32. fol.541.

Domum deuaſtans emphyteuta expellitur cap. 54.nu.16.fol.540.

Si conductor ſit perſona Eccleſiaſtica, & conducat meretrices in domum conductam dicitur male vtens, & poteſt expelli, ſecus ſi ſit ſcholaris cap.54.n.26.fol.540.
- Item vt poſſit etiam ſcholaris expelli ratione honeſtatis conductoris, & vicinorum cap. 54.nu.27.fol. 540.

Si domus ſit in lupanari, vel ad talia conſueta non eſt conſiderabilis introductio meretricum cap.54.n.29.fol.541.

Requiritur vt ſit locus expulſioni ob malum vſum quod deterioratio rei euenerit dolo conductoris, vel culpa ſaltem leui non autem leuiſſima cap.54.nu.45.fol.542.
- Decl.quod non ſufficiat leuiſſima in omittendo, ſecus in committendo ibi.n.47.
- Intellige, ſi ex culpa leuiſſima in committendo reſultet damnum conſiderabile cap.54. nu.48.fol.542.

Incendium ſubſecutum in re conducta, non eſt cauſa expellendi colonum cap. 54. n. 46. fol.542.

Deterioratio vnius rei ex pluribus conductis, ſufficit ad expulſionem ab omnibus cap. 54. nu.49.fol.542.

Expulſio ob deteriorationem, nocet etiam ſucceſſiue vocatis cap.54.n.51.fol.543.
- Decl.procedere, niſi conductor deteriorauerit in fraudem aliorum cap. 54. num. 52. fol.543.

Expulſo conductore propter deteriorationem, deberi mercedem pro toto tempore tenent alij cap.54.n.53.fol.543.
- Alij tenent deberi tantum pro tempore præterito ibi. n.54.
- Alij diſtinguunt, vt male verſatus abſq; damno rei, teneatur ad totam penſionem, male autem verſatus cum damno, teneatur, non ad totam penſionem, ſed ad damna cap.54. n.55.fol.543.
- Alij tradunt conductorem expulſum ab Eccleſia, totam mercedem ſoluere debere ſecus expulſum à priuato ibi. n.56.
- Verior autem opinio videtur, dominum non debere ſentire damnum aliquod, neque in re, neque in mercede, ſed neque ſentire lucrum recipiendo duplicatas mercedes cap. 54.nu.57.fol.543.
- Et ſufficit, quod poſſit mercedem ab alio conſequi, ad hoc vt eas petere non valeat à conductore expulſo ibi.n.58.

Expulſioni ob malum vſum locus eſt, domino volente tantum cap.54.n.59.fol.543.
- Et poteſt eam remittere, & quando cenſeatur remiſſa relatiue cap.54. nu.60.fol.543.

Priuatio rei propter malum vſum non eſt pro-

priè

Digitized by Google

prię pœna cap. 54. num. 4. fol. 538.
Priuationi rei conductæ propter malum vſum, vt ſit locus, illa copulatiue requiruntur cap. 54. n. 5. fol. 538.
Requiritur, quod damnificet in propietate, non in ſolis fructibus ibi. n. 6.
Decl. non procedere in locatione pro certa rata fructuum, quia tunc ſufficit damnum in fructibus cap. 54. n. 7. fol. 539.
Decl. 2. ſufficere damnum in fructibus ſi eſt duraturum poſt tempus conductionis ibid. num. 8.

13 LOCATIO FINITVR per neceſſitatem ſuperuenientem domino vtendi re locata, & tribuit ei facultatem expellendi conductorem cap. 56. nu. 1. fol. 552.
Decl. non procedere ſi neceſſitas imminebat de tempore locationis ibi. nu. 2.
Et neceſſe eſt nō fuiſſe opinatam de eo tempore neceſſitatem ibi. nu. 3.
Et quod veriſimiliter non potuiſſet præuideri ibi. nu. 4.
Lim. 1. dictam facultatem expellendi conductorem pro neceſſitate, procedere in domo tantum cap. 56. nu. 23. fol. 55.
Lim. 2. vt eadem facultas competat locatori tantum, non etiam ſucceſſori ibi. nu. 24.
Decl. procedere in ſucceſſore ſingulari non in hærede ibi. nu. 25.
Decl. 2. vt competat etiam ſucceſſori ſingulari, ſi ſit filius, vel pater locatoris cap. 56. nu. 26. fol. 554.
Decl. 3. vt hæres poſsit expellere ſi eueniat caſus quo defunctus indiguiſſet domo, non ſi ipſe ex aliqua particulari cauſa indigeat cap. 56. nu. 27. fol. 554.
Decl. 4. vt ſi conductor ſublocauerit, & deinde, & ſuperueniat neceſſitas, non poſsit ſubconductorem expellere ibi. nu. 28.
Lim. 3. dictam facultatem expellendi, vt non procedat, ſi conductor ſit perſona priuilegiata cap. 56. nu. 29. fol. 554.
Decl. limitationem non procedere ſi conductor ſit ſcholaris, & locator habeat filium ſcholarem, qui reuertatur ægrotus, & indigeat re locata cap. 56. nu. 30. fol. 554.
Et generaliter, quod procedat facultas expellendi etiam aduerſus priuilegiatos tenent aliqui ibi. nu. 31.
Intellige hoc procedere, ſi perſona non habeat præciſam neceſsitatem domus conductæ ibi. 32.
Lim. 4. ſtante pacto de non expellendo conductorem toto tempore durantis locationis, quia non expelli poterit ex hoc capite ſuperuenientis neceſsitatis cap. 56. num. 34. fol. 554.
Contrarium verius probatur ibi. nu. 35. & n. n. ſeqq.
Decl. limitationem procedere ſi promiſſum non expellere conductorem expreſſe, etiam in caſu ſuperuenientis ſibi neceſsitatis cap. 56. nu. 38. fol. 555.
Tale pactum non poteſt fieri à Procuratore non habente ad id mandatum ſpeciale cap. 56. nu. 39. fol. 555.
Vel debet ex circumſtantijs deprehendi, locantem de tali caſu ſenſiſſe ibi. nu. 40.
Nec ſufficit pactum, quod non poſsit expellere conductorem, etiamſi domum pro ſe vellet ibi. nu. 41.
Lim. 5. ſi neceſsitas locatori ſuperuenerit culpa ſua cap. 56. nu. 42. fol. 555.
Lim. 6. ſi domus ſit talis, vt poſsit in ea ſuccurri neceſsitati abſque expulſione inquilini cap. 56. nu. 45. fol. 556.
Lim. 7. ſi res locata ſit ſpecialiter hypothecata pro obſeruantia contractus, ibi. nu. 46.
Contrarium, quod adhuc poſsit expelli conductor cap. 56. nu. 47. fol. 556.
Lim. 8. ſi poſtquam euenerit caſus neceſsitatis locator penſiones receperit à conductore cap. 56. nu. 48. fol. 556.
Decl. procedere ſi recepit penſionis poſt caſum neceſsitatis decurſas, ſecus ſi decurſus ante cap. 56. nu. 49. fol. 556.
Lim. 9. vt cauſa neceſsitatis debeat eſſe vera, & ſi reperiatur falſa, conductor reſtituitur cap. 56. nu. 50. fol. 556.
Et falſa conuincitur, ſi poſtea dominus nō habitauit ibi. nu. 51.
Lim. 10. in locatione ad longum tempus c. 56. nu. 52. fol. 557.
Lim. 11. vt hoc ſit priuilegium, & ideo non ampliandum cap. 56. nu. 53. fol. 557.
Decl. tamen eſſe ſuſtinendum, tanquam æquum, & fauorabile ibi. nu. 54.
Lim. 12. vt non poſsit ex dicta cauſa neceſſitatis dominus conductorem expellere propria auctoritate cap. 56. nu. 55. fol. 556.
Et probandum eſſe neceſsitatem ſuperueniſſe cap. 56. nu. 56. fol. 557.
An requiratur libellus, ſunt hinc inde opiniones ibi. nu. 57.
Pro dicta probatione non ſufficit iuramentum domini cad. 56. nu. 58. fol. 557.
Sufficit tamen probatio ſummaria arbitrio Iudicis cap. 56. nu. 59. fol. 557.
Neceſsitas licet pro parte adeſſet de tępore contractus, adhuc ſi poſtea fuerit inopinanter aucta, tribuit facultatem expellendi conductorem cap. 56. nu. 6. fol. 552.
Vtilitas locatoris non ſufficit ad expellendum conductorem, ſed requiritur neceſsitas cap. 56. nu. 7. fol. 552.

Neceſſi-

Neceſsitas vtendi domo locata eſt ſi dominus habitabat aliam, quæ corruerit, vel ruinam minetur cap. 56. nu. 8. fol. 552.
Decl. procedere, ſi ruina ſit talis, quæ ponat eum in neceſsitate migrandi ibi. nu. 9.
Idem ſi ſuperueniant hoſtes in loco, vbi inhabitat, vel habeat ibi inimicos, ibi. nu. 10.
Idem ſi vxorem duxerit cum quà non poſsit commodè habitare, vbi degit cap. 56. n. 11. fol. 552.
Secus ſi de tempore locationis fuiſſet nubilis ætatis, & in proxima ſpe vxorem ducendi cap. 56. nu. 12. fol. 552.
Idem ſi ſuperuenerit ei Dignitas ibi. nu. 13.
Idem ſi ſuperuenerit infirmitas, ob quam domo illa indigeat cap. 56. n. 14. fol. 553.
Idē ſi velit in domo locata facere artē ib. n. 15.
Declara vt nu. 16. 17. & 18. ibidem.
Neceſsitas domus locatæ non ſolum ſufficit ad expellendum conductorem ſi propria domini, ſed etiam filij, patris, vel matris cap. 56. nu. 19. fol. 553.
Non autem ſufficit pro fratre, vel aliis cap. 56. nu. 20. fol. 553.
Et pro filio ſufficit, quod vxorem duxerit ibi. nu. 21.
Statutum amplians dictam facultatem expellendi pro neceſsitate fratrum, vel aliorum eſt exorbitans à iure communi, & ſtricte intelligendum cap. 56. nu. 22. fol. 553.

14 LOCATIO ex capite neceſſariæ refectionis non finitur cap. 57. nu. 5. fol. 558.
Decl. non finiri reſpectu locatoris, ſed conductorem non teneri ad domum refectam redire ibi. nu. 6.
Lim. declarationem ſi dominus fuiſſet paratus commodam habitationem ei dare cap. 57. nu. 7. fol. 558.
Dominus volens reficere ædes locatas poteſt expellere conductorem cap. 57. nu. 1. f. 557.
Ampl. facultatem expellendi conductorem ex prædicta cauſa competere etiam in refectione voluntaria ibi. nu. 11.
Contrarium verius ibi. nu. 12.
Lim. dictam facultatem expellendi conductorem non competere ſi neceſsitas refectionis aderat, ſeu imminebat de tempore locationis cap. 57. nu. 14. fol. 559.
Lim. 2. dictam facultatem expellendi, ſi refectio fieri nequeat conductore habitante, alias ſecus ibi. nu. 15.
Lim. 3. procedere in locatione ad breue tempus, non autem in locatione ad longum ibi. nu. 16.
Domino expellere volenti ex hac cauſa refectionis competit interdictum, vti poſſidetis cap. 57. nu. 2. fol. 557.
Vt obtineat ex dicto interdicto, dominus proteſtari debet, ſe non impedire inquilinum ne habitet, ſed ſolum ne poſsideat cap. 57. nu. 3. fol. 55.
Et intelligitur, quod non prohibebit habitare facta refectione ibi. nu. 4.
Inquilinus expulſus ex cauſa refectionis domus, ſi aliam domum conduxerit, non tenetur ad refectam redire cap. 57. numer. 8. fol. 558.
Decl. non teneri redire cum graui ſuo præiudicio, ſecus ſi paucis tantum diebus prohibitus ſit vti, & omnia ſint integra ibi. n. 9.
Duo copulatiue requiruntur, vt redire teneatur, vnum quod lapſi ſint pauci dies, aliud quod res ſit integra cap. 57. nu. 10. fol 558.
Expellens conductorem pro refectione neceſſaria, tenetur tantum ei mercedes remittere non autem damna reficere, ſecus ſi pro voluntaria cap. 57. nu. 13. fol. 559.
Neceſsitas iſta refectionis æquiparatur neceſsitati domini ad habitandum cap. 57. n. 17. fol. 559.

15 LOCATIO FINITVR, & conductor poteſt expelli, ſi non ſoluat mercedem cap. 55. nu. 1. fol. 544.
Mercedem non ſoluens conductor expellitur, non obſtante pacto de non expellendo durante locatione cap. 55. nu. 3. fol. 545.
Ampl. etiamſi pactum ſit iuratum ibi. nu. 4.
Expulſioni conductoris ob non ſolutam mercedem locus eſt, etiam ſi ſit ſoluta in parte cap. 55. n. 7. fol. 545.
Lim. ſi omiſſum ſoluere per errorem ibi. n. 8.
Mercedem non ſoluens conductor poteſt expelli à locatore propria auctoritate cap. 55. nu. 10. fol. 545.
Contrarium tenent alij ibi. nu. 11.
Decl. primam procedere, ſi colonus allegando iniuſtè expelli, de facto reſiſtat cap. 55. nu. 12. fol. 545.
Decl. 2. difficilius expelli conductorem ad longum tempus ibi. nu. 13.
Decl. 3. vt ſi poſſit ad expulſionem deueniri ſine Iudice, honeſtius tamen deuenitur cum Iudice ibi. 14.
Et requiritur expreſſa declaratio locatoris, quod intendit recedere à contractu, ob non ſolutionem cap. 55. nu. 15. fol. 545.
Et poteſt peti aſſociatio abſque libello, & citatione partis ibi. nu. 16.
Iudicium pro expulſione conductoris non ſoluentis eſt ſummarium cap. 55. num. 24. fol. 546.
Expulſioni ob non ſolutionem mercedis locus eſt etiamſi conductor ſit perſona priuilegia-

ta cap. 55. numer. 25. fol. 546.

Et vbi conductor ſublocauerit nemine ſol-uente, expellitur ſubconductor cap. 55. nu. 26. fol. 546.

Expellendi facultas ob non ſolutionem mercedis, oritur locatori ſtatim, ac lapſum eſt tempus ſolutioni præfinitum cap. 55. n. 27. fol. 546.

Ampl. ſiue præfinitum ſit pacto ſiue lege, vel conſuetudine cap. 55. nu. 28. fol. 546.

Datur tamen tempus conductori ad diſgombrandum ibi. nu. 29.

Et circa quantitatem temporis attenditur praxis Tribunalium ibi. nu. 30.

Ampl. vt oriatur ſtatim dicta facultas expellendi, etiamſi locator non petierit mercedem ibi. nu. 31.

Secus eſt in feudo, quia requiritur interpellatio cap. 55. nu. 32. fol. 546.

Lim. non oriri ſtatim dictam facultatem expellendi, vbi adeſt pactum de conductore per tempus præfinitum non expellendo, quia tunc expectandum biennium cap. 55. n. 34. fol. 547.

Contrarium, quod adhuc non ſit expectandum biennium cap. 55. nu. 35. fol. 547.

Lim. 2. vt ſi conductor ſit abſens, ſit expectandus per biennium ibi. nu. 36.

Contrarium ibi. nu. 37.

Decl. primā procedere ſi locator velit aperire domos in quibus conductor abſens bona habebat cap. 55. nu. 38. fol. 547.

Subdeclara, vt expectandum ſit biennium ad aperiendam domum ſi conſtet conductorem abſentem eſſe cap. 55. nu. 39. fol. 547.

Lim. 3. in emphyteuſi, quia ſi eſt priuata, expectandum eſt triennium, ſi Eccleſiaſtica biennium cap. 55. nu. 41. fol. 548.

Ampl. in locatione ad longum tempus ibi. num. 42.

Locatio ad longum tempus, & emphyteuſis, quo ad caducitatem ob non ſolutum canonem, æquiparantur cap. 55. nu. 43. fol. 548.

Caducitas in emphyteuſi, & locatione ad longum tempus excuſatur per quamlibet cauſam, etiam iniuſtam, & fatuam cap. 55. nu. 44. fol. 548.

Tribunalia ſuprema, aliena ſunt ab inſligenda pœna caducitatis cap. 55. n. 45. fol. 548.

Abſentia excuſat à caducitate, ob non ſolutionem canonis cap. 55. nu. 46. fol. 548.

Caducitas ob non ſolutionem canonis excuſatur ſi conductor omiſerit ſoluere per aliquem errorem cap. 55. nu. 47. fol. 549.

Caducitas prædicta euitatur per purgationem moræ ibi. nu. 48.

Decl. procedere ſine difficultate ſi locatio ſit finita ob non ſolutionem ex iuris diſpoſitione, ſecus ſi per pactum cap. 55. nu. 49. fol. 549.

Contrarium, quod etiam ſtante pacto ibid. nu. 50.

Caducitas à locatione ob non petitam renouationem qualibet de cauſa excuſatur cap. 63. nu. 39. fol. 624.

Et deficiente excuſatione, datur purgatio moræ ibi. nu. 40.

Secus in feudabilibus ibi. nu. 41.

LOCATOR.

Quis dicatur, & alia generalia nu. 1.
Ad quæ teneatur nu. 2.
Quid poſſit nu. 3.

1 LOCATOR quis dicatur, & quis conductor cap. 1. nu. 18. fol. 3.

Locator operarum quis dicatur c. 1. n. 23. f. 3.

Locatoris, & conductoris nomina nō ſunt promiſcuè vſurpanda cap. 1. nu. 21. fol. 3.

Locatoris, & conductoris nomina antiquitus accipiebantur promiſcuè cum nominibus emptoris, & venditoris cap. 1. nu. 22. fol. 3.

Locator, & conductor ſunt correlatiui, & diſpoſitum in vno, habet locum in alio cap. 23. nu. 137. fol. 238.

Decl. procedere in legibus, & ſtatutis non autem in pactis ibi. nu. 138.

Subdeclara procedere in ſtatutis fauorabilibus, & late interpretandis, vel ſi appareat ſtatuentes ita ſenſiſſe, alias ſecus cap. 32. nu. 42. & 43. fol. 319.

Decl. 2. non procedere quando non eſt eadem ratio cap. 60. nu. 4. fol. 568.

2 LOCATOR tenetur rem locatam tradere cap. 28. num. 1. fol. 292.

Locatore non tradente rem, conductor agit aduerſus eum ex conducto cap. 28. num. 2. fol. 292.

Traditio rei locatæ per clauſulam conſtituti, aut alia verbalis, non ſufficit, vt locator liberetur ab obligatione tradendi rem cap. 28. num. 4. fol. 292.

Locator non liberatur tradendo rem ſimilem locatæ cap. 28. num. 5. fol. 293.

Lim. ſi abſque dolo, vel culpa rem locatam tradere non poteſt, quia tunc liberatur tradendo ſimilem ibi. num. 7.

Locator vltra rei traditionem tenetur etiam præſtare patientiam, vt conductor ea vti poſſit toto tempore locationis cap. 28. num. 11. fol. 293.

Ampl. vt non ſolum teneatur patientiam præſtare ex ſe, ſed etiam diligentiam ne impediatur ab alijs re vti cap. 28. num. 12. fol. 293.

Et tenetur etiam remouere omnia impedimenta to-

ta toto tempore locationis ibi.num.13.

Locator fundi tenetur præſtare inſtrumenta pro fructibus liquidis colligendis cap. 23. num.78.fol.232.

Alia vero quatenus adſint tantum ibi. n.79. fol.233.

Locator tenetur facere impenſas,neceſſarias in re locata cap.34.§.1.num.1.fol.334.

Vid.in ver. *MELIORAMENTA* num.2. & in ver.*IMPENSAE*.

Locator compellens vnum ex obligatis in ſolidum totum ſoluere, tenetur ei cedere actiones contra alios cap.26.num.43.fol.265.

Rem tradere valens an liberetur ſoluendo intereſſe controuerſum eſt in venditione c.28. num.8.fol.293.

In locatione verior opinio eſt negatiua c.28. num.9.fol.293.

Locator impediens conductori vſum rei dicitur in dolo cap.49.num.29.fol.490.

Impedito conductore facto locatoris vti re locata, tenetur locator non ſolum reddere mercedes, ſed etiam omnia damna cap.28. num.25.fol.295.

Decl.vt ſi factum locatoris ſit iuſtũ, & iuſtitia proueniat ex culpa conductoris, tunc locator nullum pati debet damnum, neque lucrum cap.28.num.26.fol.295.

Aut eſt iuſtum abſque culpa conductoris, &c. tenetur ſolum remittere mercedem, niſi ſit omnino voluntarium cap 28.nu.27.fol.295.

Aut factũ locatoris eſt iniuſtũ, & tunc tenetur non ſolum ad remiſſionem mercedis,ſed ad omnia damna ibi.num.28.

Decl. hoc vltimum procedere ſi factum ſit ordinatum ad impedimentum conductori præſtandum, alias ſecus cap. 28. num. 29. fol.295.

Impedito vſu rei facto tertij ſi factum ſit iuſtum, & locator potuit prouidere & non prouidit, tenebitur conductori ad totale intereſſe cap.28.num.33.fol.296.

Si vero non potuit prouidere, tunc tenetur tantum ad remiſſionem mercedis cap. 28. num.34 fol.296.

Et remiſſio iſta non requirit damnum vltra dimidiam iuxta veriorem opinionem cap.28. num.35.fol 296.

Si factum tertij eſt iniuſtum, & conductor non poteſt ei reſiſtere, locator debet ei facere remiſſionem mercedis cap.28. num.36. fol.296.

Et debet cõductor denunciare impedimentũ ſibi illatum locatori, qui ſi poteſt reſiſtere, & non reſiſtit, tenetur ad omnia damna cap. 28.n.37.fol.296.

Impedimento proueniente ex caſu fortuito, ſi contingit ex parte locatoris, ſeu rei locatæ, tenetur locator penſionem remittere cap.28. num.42.fol.296.

Si contingit ex parte conductoris non eſt facienda ei remiſſio, ſed totum ſoluere tenetur ibi. nu.43.

Impedimentum à Principe præſtitum conductori aſsimilatur potius præſtito à tertio quã à caſu,ad effectum dignoſcendi ad quid teneatur locator cap.28.n.46.fol.297.

Vid.in ver.*PRINCEPS*.

Inimici impedimentum, licet ſit propriè tertij, tamen in hoc propoſito cenſetur datum ab eo cuius eſt inimicus cap.28.n.38. fol.296.

Ampl.etiamſi inimicitia ſit iniuſta ibi.n.40.

Et procedit tam ſi ſit inimicus locatoris,quã ſi ſit conductoris cap.28.n.41. fol. 296.

Sequeſtrum, affert impedimentum, vide in ver.*SEQESTRVM*.

Inhibitio facta conductori ne fructus percipiat vel diſtrahat affert ei impedimentum cap.28 nu.62.fol.297.

Vid.in ver. *INHIBITIO*.

3 LOCATOR rei dominus poteſt impedire cõductori fructuũ pendentium perceptiorẽ, ac perceptorũ tranſportationem, ſeu alienationem cap.33.n.19.fol.323.

Vid. in ver. *FRVCTVS* nu. 3.

Locator, & conductor vbi merces non eſt declarata, nec res tradita, ſemper poſſunt à contractu recedere cap.17.n.73.fol.163.

Conductore mala fide vtente locator petere poteſt omnia damna cap.29.n.3. fol.299.

Locator quid poſsit circa res inuectas in prædium locatum vid. in ver. *INVECTA* .nu.1.

Locator poteſt expellere conductorem male verſatum in re conducta cap.54.n.1.fol.538

Vid.in ver. *LOCATIO* nu. 12.

Locator finita locatione poteſt conductorem expellere propria auctoritate cap. vlt. n.19.

Ampl.etiamſi conductor introduxiſſet litem remedio *l. diffamari* ibi. n.20.

Decl.vt ad hoc quod competat dicta facultas neceſſe ſit finem locationis eſſe certum, & probatione non indigere cap.vlt. n.21.

Si locatio ſit ad certas generationes, vel ad vitam, quia probanda mors, vel finis generationis, non intrat facultas expellendi propria auctoritate cap.vlt.n.22.

Locator licet poſsit expellere conductorem propria auctoritate, melius facit adeundo Iudicem cap.vlt.n.24.

Locator non ſemper poteſt vendere fructus rei cap.17.n.68.fol.162.

Locator non poterit incommodare rem locatam etiam in minimo ex cauſa voluntaria cap.28.n.65.fol.298.

Et ſi velit incommodare poteſt conductor

illi reſiſtere ibid. num. 66.
Decl. procedere ſi tangat ipſam rem, ſecus ſi incommodum ei proueniat in conſequentiam, vti ſi extollat domum vicinam cap. 28. n. 67. fol. 298.
Lim. ſi obſcurentur in totum lumina domus locatæ ibi. n. 68.
Locator intentata vna actione contra conductorem male vtente, non poteſt aliam experiri cap. 29. n. 5. fol. 299.
Contr. quod poſſit variare ab vna actione ad aliam ibi. nu. 6. fol. 300.
Decl. vt competentibus pluribus actionibus vna intentata liceat variare cap. 29. num. 7. fol. 300.

LOCVS.

Loci appellatione comprehenduntur etiam prædia ruſtica cap. 20. n. 43. fol. 197.
Loci appellatione veniunt etiam agri cap. 20. nu. 122. fol. 204.
Loci nomen tam refertur ad ruſtica, quam ad vrbana c. 20. n. 123. fol. 204.
Loci expreſſio diſpoſitionem reſtringit ad id, quod eſt in loco illo c. 23. n. 11. fol. 229.
Loci expreſſio poteſt probari erronea ibi. n. 12.
Et ad hoc admittuntur præſumptiones. & coniecturæ ibi. nu. 13.
Loci expreſſio, quandoque non apponitur, vt ſtet reſtrictiue, ſed tantum demonſtratiue cap. 23. n. 14. fol. 229.

LVPVS.

Lvpi ſi comedant oues imputatur culpæ paſtoris cap. 12. n. 104. fol. 81.

LOCVPLETARI.

Locvpletari cum aliena iactura repugnat naturæ, & nunquam permittitur cap. 24. nu. 49. fol. 246.

LOCVSTAE.

Locvstarvm voracitas magna eſt cap. 46. num. 61. fol. 464.

M.

MAGAZENI.

Magazeni veniunt appellatione Apothecarum cap. 20. n. 85. fol. 201.

MANDATVM.

Mandatvm procuræ eſt ſtricte interpretandum in omni materia cap. 7. n. 6. fol. 31.
Mandatum procuræ extenditur ad omne neceſſarium antecedens. cap. 7. n. 25. fol. 33.
Mandatum procuræ ad locandum bona Eccleſiæ duraturum vltra triennium, non valet cap. 14. §. 2. n. 20. fol. 94.
Contr. ibi. n. 21.
Mandatum procuræ veriſimilius eſt in perſona valde coniuncta vt filio, & fratre cap. 36. nu. 29. fol. 386.
Mandatum procuræ probatur per coniecturas cap. 36. num. 37. fol. 387.
Decl. procedere in mandato ad lites non in mandato ad exigendum ibi. n. 38.
Intellige declarationem, vt mandatum ad exigendum non probetur niſi per authenticas ſcripturas, quando agitur de ſolutione facienda, ſecus ſi agatur de ſolutione iam facta ſuſtinenda ibi. n. 39.
Mandatvm ſpeciale ad locandum, ſufficiens dicitur etiamſi non exprimatur res, quæ locari debeat cap. 7. n. 17. fol. 32.
Mandatum ſpeciale requiritur ad ea, quæ in animo conſiſtunt cap. 7. numer. 18. fol. 32.
Mandatum extenditur ad ea omnia, ſine quibus negocium commiſſum expediri non poteſt cap. 7. n. 19 fol. 32.
Et ad ea omnia, quæ ſunt connexa, & de natura contractus cap. 7. n. 20. fol. 32.
Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum cap. 7. n. 1. fol. 30.
Mandatum ſpeciale requiritur ad vendendum cap. 7. n. 2. fol. 30.
Mandatum ſpeciale requiritur ad locandum ad longum tempus, ſecus autem ad breue cap. 7. num. 3. fol. 31.
Mandatum habens ad vendendum, non poteſt locare cap. 7. n. 5. fol. 31.
Mandatum ad vendendum, tunc ſufficit ad locandum cum adſunt verba generalia cap. 7. num. 7. fol. 31.
Mandatum ad exigendum penſiones, non importat facultatem locandi cap. 7. num. 8. fol. 31.
Decl. procedere ſi factum mandatum ad exigendum penſiones rei iam locatæ, ſecus e contra cap. 7. n. 9. fol. 31.
Mandatum ſi requiritur ſpeciale fauore vnius, requiritur pro vtraque parte cap. 7. num. 10. fol. 31.
Mandatum ad conducendum ſpeciale requiritur cap. 7. n. 11. fol. 31.
Mandatum ad locandum non eſt neceſſe quod ſit in ſpecie ad locandum ad longum tempus cap. 7. n. 12. fol. 31.
Mandatum dubium interpretatur contra mandantem cap. 7. n. 14. fol. 32.
Mandatum ſpecialiter ad locandum continet ſine dubio facultatem locandi ad longum tempus, ſi in eo adſit verbum importans facultatem transferendi dominium cap. 7. nu. 15. fol. 32.
Et ſi eſt ad locandũ rem ſolitam locari ad lõgum tempus cap. 7. n. 16. fol. 32.
Habentes mandatum à lege, vt tutores, & Prælati, non poſſunt facere confeſſionem de recepto cap. 36. n. 47. fol. 388.
Mandatum ad locandum rem minoris requirit ſpe-

ſpecificationem rei, & quantitatis penſionis & quid ſi non adſit talis ſpecificatio cap. 7. n.11.fol. 32.

Mandatum ad contrahendum requirit ſolemnitates requiſitas in contractu, nec ſufficit eas adhiberi in ipſo contractu cap. 7. nu.22. fol. 32.

Mandatum generale cum libera ſufficit ad locandum ad longum tempus cap.7. num. 23. fol. 32.

Mandatum generale cum libera æquiparatur ſpeciali cap.7.n.24. fol. 33.

Decl.procedere quatenus contrahat bona fide, & fine dolo cap.7.n.25.fol.33.

Mandatum legis exercere non poteſt is, qui negocia propria adminiſtrare non valet cap. 8.n.13.fol.39.

Mandatum aſſumptum non explens, dicitur in culpa, & tenetur ad damna. cap. 34. S.1. num.14.fol.336.

Mandati fines ſunt diligenter obſeruandi cap. 36.nu.2.fol.384.

Mandatis ſuperiorum parendum vide in ver. *OBEDIENTIA*.

MANVMISSIO.

Manumissio locari non poteſt cap. 15. num.9. fol. 140.

MANVTENTIO.

Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedem competit locatori bonorum cap. 43. n.1.fol.438.

Et idem eſt de mercede operarum, ſeu ſeruitutis ſecundum aliquos ibi.n.2.

Iurium incorporalium, quæ non fundantur in corpore, non datur manutentio cap.43.nu. 3. fol.438.

Manutentio in quaſi poſſeſſione exigendi mercedem non datur finita locatione cap. 43. n.9.fol.439.

Decl. procedere ſi conſtet euidenter locationem fuiſſe finitam, alias ſecus cap.43.nu. 10.fol.439.

Decl.2.dari manutentionem in quaſi poſſeſſione exigendi penſiones etiam poſt finitam locationem, ſi petatur pro terminis decurſis ante ibi.n.13.

Manutentio datur etiam poſt latam ſententiam terminationis locationis ſi appellatum cap. 43.n.11.fol.439.

Ampl.dari etiã in gradu reſtitutionis in integrum ibi.n.12.

Manutentio in quaſi poſſeſsione exigendi penſiones rei locatæ datur etiam pendente lite ſuper nullitate locationis cap. 43. num. 14. fol. 439.

Ampl. quod ſi iudicium nullitatis pendeat coram vno Iudice, poſſit peti manutentio ab alio abſque vitio attentatorum ibi. n. 15.

Ampl.2. etiamſi Iudex coram quo pendet iudicium inhibeat cap.43.n.16. fol.439.

Contrarium verius ibi.n.17.

Prima tamen ſeruatur de facto, ſi inhibitio ſit Tribunalis ſupremi cap.43.n.18.fol.439.

Ampl.tertio dari etiam poſt latam ſententiã ſuper nullitate in gradu appellationis c. 43. n.19. fol.440.

Ampl.4.vt etiamſi ſententia lata ſit ſuper reductione penſionis, poſsit dari manutentio in quaſi poſſeſsione exigendi totam cap. 43. n. 20.fol.440.

Et non ſolum datur in gradu appellationis, ſed etiam in gradu reſtitutionis in integrum ibi.nu.21.

Et etiam abſque appellatione ſi ſententia ſit nulla nullitate patenti cap.43.n.22.fol. 440.

Manutentio non poteſt retardari per ſimplices exceptiones nullitatis, vel terminationis locationis cap.43.n.23.fol.440.

Exceptiones dubiæ, & altiorem indaginem requirentes, non admittuntur in iudicio manutentionis cap.43.n.25.fol.440.

Manutentio non datur vbi agitur de penſione amouibili ad nutum cap.43.n.26.fol.440.

Manutentio datur tam pro mercede locationis expreſſæ, quam tacitæ vſque ad renouationem conſenſus taciti cap.43 n.27. fol.440.

Manutentio datur in quaſi poſſeſsione penſionis amouibilis ſi controuertatur amouibilitas cap.43.nu.28.fol. 440.

Vid. *QVASI POSSESSIO*.

Manutentio requirit probationes ex ſuo genere concludentes cap.43. n.30. fol.440.

Non tamen omnino plenas, ſed leuiores, quam petitorium ibi n.31.

Teſtis etiam vnicus probat in iudicio manutẽtionis cap.43.n.32.fol.451.

Lim. ſi adſint coniecturæ in contrarium ibi. num. 35.

Exceptiones contra teſtes non admittuntur in iudicio manutentionis cap.43. n.33.fol.431.

Lim.ſi ſint probatæ, vel adſint contrarietates in dictis ibi.n.34.

Locator tenetur probare ſolutionem fuiſſe factam pro mercede locationis ad obtinendũ manutentionem cap.43.n.40.fol. 441.

Lim.ſi conſtet de locatione præcedenti, & non appareat alia cauſa ſoluendi ibi.n.41.

Manutentio fundatur in ſola poſſeſsione non in contractu, & ideo non curatur de adimplemento contractus ex parte ſua cap.44. n. 31.fol.445.

Secus ſi petatur manutentio vigore clauſulæ conſtituti cap.44.nu.34.fol.445.

Dominus poteſt locatione finita petere manutentionem cap.vlt.n.29.

Ampl. etiamſi locatio fuiſſet ad longum

tempus, & poſſeſsio penes hæredes conductoris ibi.num.30.
Ampl. 2. vt mortuo locatore poſsit hæres petere manutentionem etiam aduerſus tertium cap.vlt.nu.31.
Ampl. 3. vt locatori ſufficiat ſolum inſtrumentum locationis ad probandam ſuam poſſeſsionem ibi.n.32.
Decl.procedere ſi finis locationis ſit clarus alias manutentio datur conductori ibi. n.33.
Ampl.4.dari manutentionem domino finita locatione per mortem conductoris ſtante ſtatuto de continuanda poſſeſsione defuncti in hæredem cap.vlt. n.34.
Idque non ſolũ aduerſus hæredem conductoris, ſed etiam aduerſus hæredem tertij ibi. n.35.
Secus ſi finis locationis non ſit clarus, quia tunc intrat ſtatutum poſſeſsionis continuatiuum cap.vlt.n.36.
Conductori non datur manutentio aduerſus locatorem cap.28.n.22.fol.294.
Decl.vt non detur manutentio in poſſeſsione, ſed in detentatione, quam habet ibid. num.23.
Intellige locatione adhuc durante ibi. num. 24. fol.295.

MANVS.

Manvvm coniunctio eſt ſignum conſenſus perfecti cap.22. n.66. fol.219.

MARITVS.

Maritvs non tenetur ſtare locationi fundi ſibi in dotem dati cap.61.n.73. fol.582.
Lim. ſi recepit fundum ſciens eſſe locatum ibi.nu.74.
Maritus tenetur præſtare habitationem vxori cap.35.n.11.fol.370.
Mariti habent mandatum à lege tantum in dotalibus, & paraphernalibus, ſed de conſuetudine adminiſtrant omnia vxorum bona cap.36.n.30.fol.386.

MEDIA.

Media præſumuntur probatis extremis cap.22. n.21.fol.213.

MEDICVS.

Medicvs non locat operas ſuas ægroto cap.15. nu.75.fol.146.
Decl.in locatione propriè, ſed impropriè, quandoque locare dicitur cap. 15. num. 76. fol.147.
Medicus compellitur locare operas ſuas in curandis ægrotis cap.20.n.18.fol.196.
Et tenetur pauperibus ſine mercede ib.n.19
Medicorum operæ conſiſtunt in virtute cap.50. num.29.fol.502.
Medici reconductio regulatur ad inſtar reconductionis prædiorum ruſticorum cap.64.nu. 112.fol.639.

MELIORAMENTA.

Quid ſint, quæ neceſſaria, quæ vtilia, & alia generalia nu.1.
Quis facere ea teneatur nu.2.
Quæ repetantur, & quomodo nu.3.
Probari debent, & quomodo nu.4.
Pacta circa ea nu.5.

1 IMPENSAE, ET MELIORAMENTA quomodo definiantur relatiue c.34.in princ. num.1.fol.329.
Melioramentorum ſunt quatuor ſpecies aliæ neceſſaria aliæ vtilia alia voluptaria, alia fructuum colligendorum cauſa cap.34.in princ nu.2.fol.329.
Melioramenta, alia dicuntur ruſtica, alia vrbana, & quæ cap.34.§.4.nu.29. fol. 355.
Melioramenta neceſſaria ſunt, quæ habent in ſe neceſsitatem impendendi cap.34.in princ nu.3.fol.329.
Et quæ ſi facta non ſunt, res aut peritura, aut deterior futura ſit ibi. n.4.
Melioramenta neceſſaria ſunt etiam ratione perſonæ, vt quando quis tenetur ea facere cap.34.in princ.nu.5.fol.329.
Melioramenta neceſſaria in re locata ſunt illa, quæ exigit ipſa res ne pereat, vel deterior fiat cap.34.n.6.fol.329.
Melioramenta neceſſaria in domo ſunt pro ea reficienda, ſi minetur in toto, vel in parte ruinam cap.34.in princ.n.7.fol.329.
Idque ſiue agatur de domo vrbana, ſiue de alia in prædio exiſtente ibi.nu.8.
Melioramentũ neceſſariũ eſt curatio ſeruorum, & animalium cap.34.in princ.n.9. fol. 329.
Idem de propagatione vitium, & repoſitione arborum in locum demortuarum, & ſimilibus ibid.n. 10.fol. 330.
Melioramenta neceſſaria non ſolum in reficiẽdo, ſed etiam in faciendo eſſe poſſunt cap. 34.in princ.num. 11.fol. 330.
Et non ſolum facta in re, ſed etiam propter rem ibi.n.12.
Melioramenta vtilia, ſunt quæ rem meliorem faciunt, deteriorem eſſe non ſinunt cap. 34. in princ. à num.14.vſque ad 19. vbi d. definitio defenditur.
Melioramenta, vt dicantur vtilia requiritur, vt fuerint ab initio facta à principio cap. 34. in princ.num.20. fol.331.
Melioramentum vtile eſt ſi nouelletum in fundo factum ſit cap.34.in princ.n.21.fol.331.
Melioramenta in propagatione vineæ ſunt neceſſaria, in noua autem plantatione ſunt vtilia cap.34.n.23.fol.331.
Melioramenta in plantandis arboribus dicuntur vtilia cap.34.in princ.n.24.fol.331.
Contrarium tenent alij ibi.n.25.

Digitized by Google

Decl.vt ſi probatum ſit arbores augere fructus, tunc procedat prima,vt earum plantatio dicatur vtilis ibi.num.26.
Decl.2.vt quandoque plantatio arborum ſit impenſa fructuum quærendorum cauſa tantum facta cap.34.num.27.fol.331.& nu.59. fol.333.vbi & quando ſit.
Melioramenta facta adijciendo tabernam domui ſunt vtilia cap. 34. in princ. num.31. fol.331.
Decl.hoc non eſſe perpetuum,quia quandoque eſt impenſa neceſſaria ibi.num.32.
Melioramenta voluptuaria ſunt quæ ſpeciem dumtaxat ornant, non etiam fructus augent cap.34.in princ.num.34.fol.332.
Vel quæ aliquis facit ad voluptatẽ ibi.n.35.
Melioramenta voluptuaria. ſunt viridaria, aquæ ſalientes, incruſtationes, Intricationes, & picturæ cap.34. in princ.num.36.fol.332.
Viridarij melioratio eſt impenſa voluptuaria cap.34.in princ.num.37.fol.332.
Pergulatæ, muri viridarij, & fornellus pro lauandis pannis,ſunt melioramenta voluptuaria cap.34.in princ.num.38.fol.332.
Melioramenta voluptuaria in re venali ſunt vtilia in quantum augent pretium cap.34.in princ.num.39.fol.332.
Melioramenta voluptuaria, quæ dominus erat facturus ſunt vtilia cap.34.in princ.num.41. fol.332.
Viridiarij melioratio quando erat deſtinatum eſt impenſa vtilis cap.34. in princ. num.42. fol.332.
Picturæ, & incruſtationes in Palatijs Magnatum eſt impenſa vtilis cap.34. in princ.n.43. fol.332.
Domus magnæ in rure ædificatio, eſt impenſa voluptuaria cap.34.in princ.n.44.fol.332.
Decl. vt ſi nulla adſit domus, & expenſa in eius ædificatione non ſit exceſſiua,reputatur vtilis ibi.num.45.
Domus magnæ ædificatio in Ciuitate dicitur impenſa vtilis cap.34.in princ.n.46.fol.332.
Decl. non procedere ſi fiat addtamentum domui à tertio, quod dominus non feciſſet ibi.num.47.
Melioramenta in ædificatione domus quandoque ſunt vtilia,& quandoque neceſſaria, & ideo ſtatur arbitrio Iudicis cap.34. in princ. num.48.fol.332.
Melioramenta fructuum colligendorum cauſa ea ſunt, quæ ad perpetuam vtilitatem rei non pertinent,ſed ad fructus duntaxat c.34. in princ.num.49.fol.332.
Melioramenta fructuum colligendorum cauſa, ſunt omnia,quæ quærendorum, cogendorũ, conſeruandorumque eorum gratia fiunt cap. 34.in princ.num.50.51.& 52.fol.332.
Melioramenta quæ reſpiciunt vtilitatem rei perpetuam,non dicuntur quærendorum fructuum cauſa, licet eam quoque reſpiciant cap.34.in princ.num.53.fol.333.
Ampl.dummodo reſpiciant vtilitatem rei ad deconomium duraturam ibi.num.54.
Foueas facere ſeu reficere, ſi breui tempore ſunt duraturæ,ſunt impenſæ fructuum colligendorum cauſa,ſecus ſi ſint perpetuæ c.34. in princ.num.55.fol.333.
Diſboſcatio eſt impenſa fructuum colligendorum cauſa cap.34. in princ.num.56.fol.333.
Contr.tenent alij ibi.num.57.
Decl.vt ſi ager erat ſolitus arari, & per negligentiam repletus fuerit dumis procedat prima, ſi vero erat nemus inutile, procedat ſecunda cap.34.in princ.num.58.fol.333.
Vid.etiam in ver.*IMPENSA*.
Pacta circa expenſas, & melioramenta rei locatæ, ſeruanda ſunt cap. 34. §. 2. num. 1. fol.339.
Et ſufficit etiam tacita voluntas, quod conductor de ſuo melioret ibi.num.2.
Locatione facta ad meliorandum debet conductor de ſuo meliorare cap.34.§.2.num.3. fol.339.
Vid.infr.num.5.
Melioramenta facta à conductore obligato meliorare,cenſentur facta in executionẽ obligationis cap.34.§.2.num.11.fol.340.
a MELIORAMENTA neceſſaria ſunt facienda à locatore cap.34.§.1.num.1.& n.13. fol.334.
Ampl.non ſolum quo ad neceſſaria in reficiendo,ſed etiam in faciendo ibi.num.2.
Ampl.2. etiam ad neceſſaria circa inſtrumenta quæ in locatione veniunt cap.34.§.1. num.3.fol.334.
Ampl.3.etiam in locatione ad longum tempus pro mercede fructibus correſpondente facta ibi.num.13.fol.335.
Secus ſi penſio ſit modica ibi.num.14.
Et ſi gratis habitet ibi.num.15.
Intellige ſi impenſa non excedat penſionem quæ veriſimiliter taxari poſſet ibi.num.16.
Feneſtras reaptare tenetur locator cap.34.§.1. num.5.fol.333.
FOSSATA. Ver.in verbo *FOSSATA*.
Oſtia reaptare tenetur locator cap.34. §.1.n.5. fol.333.
Decl. procedere in ſolitis, & neceſſarijs, ſecus ſi ad commodiorem vſum fiant ibi. numer.6.
Puteum reficere, & purgare tenetur locator cap.34.§.1.num.4.fol.333.
Vitreas feneſtras facere, non tenetur locator cap.34.§.1.num.7.fol.334.

Secus ſi adſint de tempore locationis, quia tradendæ ibi.num.8.

Viam prope domum locatam tenetur reficere locator cap.34.§.1.num.25.fol.336.

Et ſi locator non reficit, conductor ei imputat in mercedem cap. 34. §. 1. num. 26, fol.336.

Et pactum contrarium eſt exorbitans ibi.numer.37.

Conductor tenetur facere melioramenta neceſſaria ad reparandum damnum imminens vbi periculum eſt in mora cap.34. §.1.n.21, fol.336.

Præcipue ſi habeat in manibus mercedem locatori debitam ibi.num.22.

Et ſi aſſumpſit onus reficiendi ibi.num.23.

3 MELIORAMENTA in re locata per conductorem facta repetuntur ſi ſunt neceſſaria, vel vtilia cap.34.§.3.num.1.fol.342.

Ampl.non ſolum ſi locatio finiatur ſui natura, ſed etiamſi conductor culpa ſua expellatur ibi.num.2.fol.343.

Decl.ampliationem non procedere in emphyteuta, quia culpa ſua expulſus non repetit melioramenta ibi.num.3.

Idque ſiue emphyteuſis ſit priuati, ſiue ſit Eccleſiæ ibi.num 4,

Et ſi melioramenta ſint parua ſiue magna cap.34.§.3.num.5.fol.343.

Et idem eſt in locatione ad longum tempus pro modica penſione facta ibi.num.6.

Secus autem ſi pro penſione magna fructibus correſpondente ibi.num.7.

Et in emphyteuſi, ſi ſit pro canone magno correſpondente fructibus, quod non amittantur melioramenta ab emphyteuta expulſo cap.34.§.3.num 8.fol.343.

Et generaliter, ſi culpa emphyteutæ non cadat in damnum domini, per eum non amittuntur melioramenta ibi.num.9,

Melioramenta parua nec conductor, præſertim ad longum tempus, repetit, ſecundum aliquos cap.34.§.3.num.10.fol.343.

Contrarium, ſi locatio ſit pro penſione magna ibi.num.11.

Decl.vt ſi expenſæ erant neceſſariæ, & reſpiciebant ſubſtantiam rei conductor eas repetat, licet paruas, alias ſecus ibi.num.12.

Non neceſſaria ſi non durant vltra locationem repetuntur, ſecus neceſſaria cap.34.§.3. num.12.fol.343.

Melioramenta per conductorem facta opera propria, vel ſuis manibus, & curribus, non repetuntur, ſecundum aliquos cap.34. §.3. nu. 13.fol.344.

Contrarium verius ibi.num.15.

Hæc contraria opinio facilius procedit in laboribus implicatis pro collectione fructuũ cap.34.§.3.num.16.fol.344.

Prout etiamſi conductor erat ſolitus operari pro lucro ibi.num.17,

Melioramenta in re locata facta à tertiò intuitu conductoris per eum repetuntur cap. 34. §.3.num.18 fol.344.

Idem de factis à ſub conductore vigore pacti cum primo conductore initi ibi.num.19.

Conductor qui conduxit ab vſufructuario, locatore mortuo, expenſas non repetit c.34. §.3.num.20.fol.344.

Idem in eo qui conduxit à poſſeſſore Maioratus, vel alio bona reſtituere debente ibi. num.21.

Conductor qui conduxit ab vſufructuario, ſi vſufructuarius locauit tanqnam dominus, expenſas repetit cap.34.§.3.num.24.fol.345

Conductor vſufructuarij non repetit expenſas, etiamſi adſit fideiuſſor pro eius ſecuritate cap.34.§.3.num.29.fol.346.

Lim.procedere ſi vſufructuarius decedat, ſecus ſi cedat ibi.num.30,

Impenſæ factæ à conductore non attenditur an duraturæ eſſent ad tempus deſtinatæ locationis, ſed ad tempus quo locatio actualiter durauit cap.34.§.3.num.26.fol.345.

Impenſæ voluptuariæ & ad proprium commodum per conductorem factæ, non repetuntur cap.34.§.3.num.27.fol.345.

Melioramenta etiam vtilia non repetit conductor, ſi fecerit eas adeo exceſſiuas, vt dominus illas ſoluere non poſſit cap.34.§.3.n.31. fol.346.

Decl. vt exceſſiuitas ad hunc effectum probanda ſit ab allegante ibi.num.32.

Et quando dicantur exceſſiua ad hunc effectum ſtatur arbitrio Iudicis ibi num.33.

Et vbi locator eas facturus erat non attenditur exceſſiuitas cap.34.§.3.num.34.f.346.

Et permittitur codẽ caſu exceſſiuitatis conductori melioramenta abradere, ſi ei ſit vtile, & rei, iuxta ſtatum antiquum non damnoſum cap.34.§.3.num.35.fol.346.

Vel datur eidem conductori retentio rei ibi. num.36.

Conductor qui melioramenta exceſſiua fecit, compellitur etiam ſoluere domino valorem rei, & illam ſibi retinere cap.34. §.3. nu.38. fol.346.

Statur tamen arbitrio Iudicis, an ita expediat ibi.num.39.fol.347.

Melioramenta non repetuntur à conductore quando dominus denunciauit ei, vt illas non faceret cap.34.§.3.num.40.fol.347.

Lim.ſi reſpiciant intereſſe Reipublicæ, prout in munitione Caſtri, & ſimilibus cap.34.§.3, num.41.fol.347,

Impen-

Impenſæ repetuntur à conductore quando melioramenta facta ſunt per diuerſam materiam, vti ædificando, quæ dicuntur per applumbationem, ſecus ſi plantando, quæ dicuntur per ferruminationem cap. 34. §. 3. nu. 42. fol. 347.

Decl. vt non repetantur factæ in plantando per earum ſeparationem à fundo, ſecus per repetitionem impenſarum ibi. nu. 43.

Decl. probandum eſſe plantationem fuiſſe vtilem ibi. nu. 44.

Pro repetitione melioramentorum, & expenſarum datur conductori actio cap. 34. §. 3. nu. 45. fol. 347.

Pro repetitione expenſarum poteſt conductor agere etiam certi condictione, & actione negociorum geſtorum cap. 34. §. 3. num. 47.

Pro repetitione expenſarum competit conductori retentio mercedis non ſolutæ cap. 34. §. 3. nu. 49. fol. 347.

Et etiam ipſius rei melioratæ ibi. nu. 50.

Vid. in ver. *RETENTIO*.

Impenſas, & melioramenta voluptuaria non repetit conductor, niſi ea abradendo, & ſecum aſportando ſi abradi poſſunt cap. 34. §. 3. nu. 63. fol. 349.

Melioramenta abradi non poſſe dicuntur ſi abraſa nullius ſunt vtilitatis abradenti cap. 34. §. 3. nu. 64. fol. 349.

Et parua vtilitas pro nihilo reputatur ibid. num. 65.

Item abradi non poſſunt ſi deterioretur prior ſtatus rei ibi. nu. 66.

Item abradi non poſſunt plantæ, & alia melioramenta facta per ferruminationem c. 34. §. 3. nu. 67. fol. 349.

Item abradi non poſſunt ędificia in Ciuitate facta ibi. nu. 68.

Impenſæ, & melioramenta voluptuaria repetuntur, nec eſt locus abraſioni ſi fuerunt vtilia, vti ſi dominus erat facturus, vel habebat rem venalem cap. 34. §. 3. num. 69. fol. 349.

Abraſioni vbi locus eſt ea poteſt fieri non ſolum ante rei reſtitutionem, ſed etiam poſtea cap. 34. § 3. nu. 70. fol. 349.

Poteſt tamen impediri abraſio per dominum mediante ſolutione valoris ibi. nu. 71.

Ampl. procedere etiam ſtãte pacto de abradendo ibi. nu. 72.

Impenſæ fructuum percipiendorum cauſa factæ à conductore non repetuntur, ſed repetuntur factæ à locatore cap. 34. §. 3. nu. 73. fol. 349.

Decl. non repeti per conductorem ſi factæ tantum pro tempore durantis conductionis, ſecus ſi durent vltra eam cap. 34. §. 3. num. 74. fol. 349.

Intellige de- [illegible] ſi de tempore cõductionis eædẽ impenſæ nõ adeſſent ib n. 75.

Melioramenta facta à conductore longi temporis in re ſtabili habẽtur pro ſtabilibus facta à conductore ad modicum tempus, ſunt purum creditum c. 34. §. 3. nu. 76. fol. 350.

Melioramenta facta à conductore breuis temporis cedunt ſolo, & impenſa tantum repeti poteſt cap. 34. §. 3. nu. 78. fol. 350.

Melioramenta facta à feudatario in re feudali non efficiuntur feudalia cap. 34. §. 3. n. 78. fol. 350.

Melioramentorum cauſa creditor præfertur alijs creditoribus anterioribus cap. 33. nu. 54. fol. 324.

Vid. *PRAELATIO* nu. 2.

4 MELIORAMENTA, & impenſæ non præſumuntur, ſed probari debent cap. 34. §. 4. nu. 1. fol. 351.

Et ad effectum, vt repeti poſſint per conductorem, probandum, quod fuerint neceſſariæ vel vtiles ibi. nu. 2. fol 352.

Et quod ipſe eas fecerit, vel alius cuius ſit ſucceſſor cap. 34. §. 4. nu. 3. fol. 352.

Etiamſi conſtet factas fuiſſe durante locatione ibi. nu. 4.

Et in ſingulari ſucceſſore requiritur ceſſio iurium ad effectum agendi, ſecus ad effectum retinendi, & excipiendi ibi nu. 5.

Probationes melioramentorum eodem modo faciendæ ſunt ab agente pro eorum repetitione, ac ab excipiente de eis cap. 34. §. 3. nu. 6. fol. 352.

Melioramenta repetens ſufficit, quod probet ſui intuitu, ſeu ex pacto ſecum inito, ab alio facta fuiſſe cap. 34. §. 4. nu. 8. fol. 352.

Melioramentorum probatio, alia eſt in genere, quod facta fuerint melioramenta, alia eſt in ſpecie, quod facta fuerint talia, & tanta cap. 34. §. 4. nu. 9. fol. 352.

Melioramenta repetens iure actionis, debet ea probare in ſpecie; repetens autem per viam exceptionis, ſufficit in genere cap. 34. §. 4. nu. 11. fol. 352.

Eſt tamen excipienti de melioramentis præficiendus à Iudice terminus ad ea liquidanda ibi. nu. 11.

Et ſi non liquidet in ea, non impeditur agenti immiſſio, data cautione de reficiendo quando fuerint liquidata ibi. n. 12.

Intellige dictæ cautioni locum eſſe, ſi dubietas ſit in facto, ſecus ſi in iure cap. 34. §. 4. nu. 13. fol. 353.

Intellige 2. vt poſſit dari immiſſio abſque dicta præfixione termini, ſi conſtaret melioramenta eſſe talia, vt infra breuem terminum liquidari non poſſent ibi. nu. 14. f. 353.

Melioramentorum creditor, ſi finita locatione retineat rem imputat fructus in ſuum creditum melioramentorum cap. 34. §. 4. nu. 15. fol. 353.

Et per prędictam imputationem redditur illiquidum creditum, & non poteſt impedire immiſsionem cap. 34. §. 4. nu. 16. fol. 353.

Melioramenta, vt liquidentur, probandum quid impenſum, & quid melioratum cap. 34. §. 4. nu. 17. fol. 353.

Ad probandum quid impenſum, æſtimari debent operę, & materiæ impenſæ ibidem.

Et ad probandum quid melioratum probandus ſtatus rei antiquus, & ſtatus præſens cap. 34. §. 4. nu. 18. fol. 353.

Lim. vt dicta probatio non ſit neceſſaria quando conductor repetit expenſas in re conducta neceſsarias ibi. nu. 19.

Melioramenta neceſſaria à conductore facta etiamſi pereant repetuntur cap. 34. §. 4. nu. 20. fol. 353.

Et attenditur ſolum quid impenſum etiamſi ſit deteriorata, quando ſunt neceſſaria pro conſeruatione rei, ſecus ſi pro fructibus ibi. nu. 21. fol. 354.

In melioramentis vtilibus à conductore factis, procedit, quod probandum ſit quid impenſum, & quid melioratum cap. 34. §. 4. nu. 22. fol. 354.

Lim. ſecundum aliquos, vt in locatione ad longum tempus, attendatur ſolum tempus præſens ibi. nu. 23.

Sed contrarium tenent alij ibi. nu. 24.

Conciliantur dictæ opiniones, vt attendatur quod minus eſt, ſed æſtimetur tam quid melioratum, quam etiam quid valeant impenſæ, ſolum tempore, præſenti attento d. cap. 34. §. 4. nu. 25. fol. 354.

In melioramentorum ęſtimatione habetur conſideratio deteriorationis per lapſum temporis cap. 34. §. 4. nu. 26. fol 354.

AEdificia in æſtimatione melioramentorum non ſunt conſideranda tanquam rudera à ſolo ſeparata cap. 34. §. 4. nu. 27. fol. 354. Vid. *AEDIFICIA*,

In melioramentis aliqui volunt non attendi, quid impenſum, & quid melioratum, ſed ſolum valor temporis præſentis cap. 34. §. 4. nu. 31. fol. 355.

Sed verius eſt attendi valorē melioramentorum de tempore præſenti in vrbanis, in ruſticis vero de tempore quo facta fuerunt, ſed ſi minus impenſum, quam melioratum, ſemper id deberi, quod minus eſt ibi. n. 32.

Melioramentorum probatio in genere debet eſſe plena, & concludens cap. 34. §. 4. nu. 33. fol. 356.

Probatio autem in ſpecie, vti reſpiciens quantitatem crediti, ſufficit leuior ibi. nu. 34.

Debet tamen eſſe legitima ibi. n. 35. f. 357.

Et quæ ſit legitima ſtatur arbitrio Iudicis cap. 34. §. 4. nu. 36. fol. 357.

Et poteſt Iudex ex ſuo officio valorem melioramentorum ſtatuere ibi. nu. 37.

Et ſolent Iudices in concurſu probationum mediam viam eligere ibi. nu. 38.

Melioramentorum valor, vt probetur per teſtes, requiritur, vt ſint Architecti cap. 34. §. 4. nu. 43. fol. 357.

Et qualitas iſta, vt ſint Architecti probanda eſt, nec ſufficit eos dicere ſe peritos ib. n. 44.

Teſtes etiam periti, qui melioramenta fecerunt non ſunt idonei ad probandum eorum valorem cap. 34. §. 4. nu. 45. fol. 357.

Valor melioramentorum non probatur per teſtes, ſi ſimpliciter de eo deponant, ſecus ſi reddant bonam rationem cap. 34. §. 4. nu. 46. fol. 357.

Valor, & quantitas melioramentorum probatur etiam per coniecturas cap. 34. §. 4. nu. 47. fol. 358.

Et attenditur ſolitum ita expendendi ibid. nu. 48.

Et arguitur etiam à quantitate fructuum calculando ad rationem quinque pro centenatio cap. 34. §. 4. nu. 49. fol. 358.

Et ſtatur iuramento meliorantis cap. 34. §. 4. nu. 50. fol. 358.

Decl. procedere ſi agatur de parua quantitate ibi. nu. 51.

Alias ſi quantitas ſit magna requiritur, vt cum iuramento concurrant coniecturæ cap. 34. §. 4. nu. 52. fol. 358.

Libro creditoris quandoque ſtatur ad probandam quantitatem melioramentorum cap. 34. §. 4. nu. 53. fol. 358.

Decl. procedere in paruis, non in magnis ibi. nu. 54.

Melioramenta bene probantur per relationem peritorum cap. 34. §. 5. nu. 2. fol. 360. Vid. in ver. *PERITI* nu. 3.

Iudicis arbitrio multum deferunt iura in æſtimatione melioramentorū d. c. 34. §. 5. n. 97.

Meliorantes bona non debent eis priuari cap. 14. §. 3. nu. 14. fol. 96.

5 PACTA circa expenſas, & melioramenta rei locatæ ſeruanda ſunt cap. 34. §. 1. num. 2. fol. 339.

Et ſufficit etiam tacita voluntas, quod conductor de ſuo melioret ibi. nu. 2.

Locatione facta ad meliorandum debet conductor de ſuo meliorare c. 34. §. 2. n. 3. f. 339.

Aream recipiens ad ædificandam domum tenetur domum ædificare de ſuo cap. 34. §. 2. nu. 4. fol. 339.

Pacta,

Pacta, *quod conductor expendat de ſuo, & melioret* ſtricte intelligenda ſunt cap. 34. §. 2. n. 5. fol. 339.

Pactum, *quod conductor ædificium reſtauret*, intelligitur pro prima vice tantum cap. 34. §. 2. n. 6. fol. 339.

Et ſi iterum ædificium collabatur durante adhuc locatione, poterit conductor compellere locatorem, vt reſtauret, non obſtante dicto pacto ibi. nu. 7.

Lim. ſi ex verbis appareat contraria voluntas, vti ſi dictum, quod conductor debeat reaptare, & manutenere cap. 34. §. 2. nu. 8. fol. 340.

Intellige limitationem, vt non propterea teneatur conductor de caſu valde inſolito ibi. nu. 9.

Lim 2. vt ſi locata area ad ædificandam domum cum onere recipiendi in ea locatorem, ſi domus poſtquam eſt ædificata corruat, poſſit conductor compelli iterum ædificare ibi. nu. 10.

Pactum, *quod emphyteuta debeat meliorare* non alterat naturam contractus, ſed intelligitur de melioramentis paruis cap. 34. §. 2. nu. 15. fol. 340.

Pactum, *quod melioramenta facta ab emphyteuta deuoluantur ad dominum*, intelligitur de paruis, & ſi facta ſint magna operatur quo ad partem eorum tantum cap. 34. §. 2. nu. 16. fol. 340.

Pactum, *quod emphyteuta faciat certa melioramenta*, non tollit obligationem eius prouenientem ex iuris diſpoſitione cap. 34. §. 2. num. 17. fol. 340.

Pactum, *quod melioramenta facta ab emphyteuta, emphyteuſi finita ire debeant ad dominum*, non impedit eorum obligationem emphyteuſi durante cap. 34 §. 2. nu. 20. fol. 341.

Et licet obligatio finita emphyteuſi expiret, hoc intelligitur ſi emphyteuſis reſoluatur ex natura contractus ibi. nu. 21.

Pactum, *quod ſi emphyteuta alienet rem cum melioramentis deuoluatur*, non operatur deuolutionem, ſi facta alienatio melioramentorum tantum cap. 34. §. 2. nu. 22. fol. 341.

Dominus directus non poteſt iuuari pactis circa melioramenta ſibi fauorabilibus, niſi contractum ex parte ſua ſeruet cap. 34. §. 2. nu. 23. fol. 341.

Et ſi agere vult vigore dictorum pactorum, debet adimplere contractum ex parte ſua cap. 34. §. 2. nu. 24. fol. 341.

MENSORES.

Mensorvm operæ locationis nomen non admittunt cap. 15. nu. 68. fol. 146.

MENSVRA.

Ad menſuram quando ſit locatio n. 1.
Quid importet eſſe ad menſuram nu. 2.
Quando ſit facienda menſura nu. 3.
Quomodo nu. 4.

1 LOCATIO an ſit ad corpus, vel ad menſuram attenditur voluntas contrahentium etiam coniecturata cap. 24. nu. 1. fol. 241.

Contrahentes voluiſſe locare ad menſuram coniectura præcipua eſt, quod inceperint explicare mentem ſuam à menſura, & econtra, qui inceperunt à corpore, arguitur noluiſſe locare ad menſuram ibi. nu. 2.

Ampl. vt præfata coniectura de ſe ſufficiat ibi. nu. 4.

Decl. ampliationem procedere niſi adſint coniecturæ in contrarium ibid. nu. 5.

Si dictum, *loco fundum centum iugerum*, & deinde expreſſi ſint fines, valde controuerſum eſt, an dicatur cæptum à menſura, vel à corpore ibi. nu. 6.

Et verior, & receptior in dicto caſu opinio eſt, quod inceptum ſit à corpore ibi. nu. 7.

Expreſſio corporis ad hoc, vt locatio ſit ad corpus, non eſt neceſſarium, quod ſit perfecta, ſed ſufficit, quod partes cæperint ab ea explicare mentis conceptum cap. 24. nu. 8. fol. 242.

Ampl. vt ſufficiat eſſe inceptum à menſura etiamſi expreſſi ſint fines ibi. nu. 9.

Quid ſi dictum, *locauit bona infraſcripta videlicet, iugera centum terra ſita in tali loco?* ibi. nu. 10.

Menſuræ expreſſio ad hoc, vt dicatur locatio ad menſuram, debet eſſe certa, alias ſi addita ſit dictio, *in circa*, coniectura valde minuitur cap. 24. nu. 11. fol. 242.

Idem ſi addita ſit clauſula *quantacumq; ſit* ibi. num. 12.

Menſura pluties expreſſa magis vrget ad demonſtrandam locationem eſſe ad menſuram cap. 24. nu. 13. fol. 242.

Mercedis expreſſio, ſi ſit in vnica ſumma, denotat locationem ad corpus, ſi autem diſtributa ad rationem menſurarum, denotat locationem ad menſuram cap. 24. n. 14. f. 242.

Et ſi ſoluta tota merces anticipatè, magis vrget pro locatione ad corpus ibi. nu. 15.

Mercedis ſolutio in vnica ſumma cedit coniecturæ deductæ ex eo, quod partes cęperint explicare animum à menſura cap. 24. nu. 16. fol. 242.

Mercedis diſtributio in ſingulas menſuras prȩualet coniecturæ deductæ ex eo, quod partes cæperint explicare animum a corpore cap. 24. nu. 17. fol. 242.

Pretij quantitas, ſi magis correſpondeat corpori, quam menſuræ, arguit venditionem ad corpus cap. 24. nu. 18. fol. 243.

Locatio aliorum bonorum expreſſè facta ad corpus arguit idem in alijs ſimilibus cap.24. num. 19. fol. 243.

Locatio ad dignoſcendum an ſit facta ad corpus, vel ad menſuram, attenduntur clauſulæ inſtrumenti cap. 24. nu. 20. fol. 243.

Et attenduntur etiam aliæ circumſtantiæ facti ibid. nu. 21.

Et in dubio locatio cenſeri debet potius ad menſuram, quia inde minus præiudicium reſultare poteſt ibi. nu. 22.

2 LOCATIONEM eſſe factam ad menſurã importat, quod ſit conditionalis, ſi menſura ſequatur; eſſe vero ad corpus, quod ſit pura cap. 24. nu. 24. fol. 243.

Decl. locarionem ad menſuram ante menſurationem eſſe imperfectam, quo ad translationem dominij, & poſſeſſionis, non autem, vt propterea recedi poſsit à contractu ibid. num. 25.

Decl. 2. traditionem rei ſupplere defectum menſuræ ibi. nu. 26. fol. 244.

Intellige in traditione actuali, non autem in ficta per clauſulam conſtituti ibi. nu. 27.

Et ſi adipiſcatur committitur ſpolium ibid. nu. 29.

Menſurationem fuiſſe factam debet probari ab allegante etiamſi poſſideat cap. 24. num. 30. fol. 244.

Locatione facta ad menſuram locator non tenetur tradere rem ante menſurationem cap. 24. nu. 33. fol. 244.

Locatione facta ad menſuram etiamſi locator videat conductorem adipiſci poſſeſſionem non propterea cenſetur eam tradidiſſe cap. 24. nu. 34. fol. 244.

Lim. ſi conductor diu retinuerit poſſeſſionem ibi. nu. 35.

Decl. vt non poſſit ſuſpendi executio locationis ob menſurationem non factam, ſi conditio menſurandi non ſit appoſita ſuſpenſiuè, ſed reſolutiuè ibi. nu. 36.

Locatione facta ad corpus, ſi quid vltra menſuram reperiatur in corpore, comprehenditur in locatione, abſque eo quod conductor teneatur penſionem augere cap. 24. nu. 37. fol. 245.

Locatione facta ad menſuram, ſi maior quantitas reperiatur, quam fuerit expreſſum, augenda proportionabiliter merces cap. 24. n. 39. fol. 245.

Locatione facta ad menſuram, ſi res ſit minor expreſſa, debet minui merces, at in locatione ad corpus eſt valde dubium cap. 24. nu. 40. fol. 245.

Opinio tamen affirmatiua eſt verior, & communior ibi. nu. 41.

Decl. non procedere, quod minuenda ſit merces propter dictam maiorem expreſſionem, ſi appareat mercedem conuentam eſſe iuſtam ibi. nu. 42.

Decl. 2. non procedere ſi menſura non fuit expreſſa præciſe, ſed cum dictione *in circa* cap. 24. nu. 43. fol. 246.

Decl. 3. non procedere ſi appareat partes aliter ſenſiſſe ibi. nu. 44.

Decl. 4. non procedere, ſi defectus ſit modicus ibi. num. 45.

Decl. 5. non procedere, ſi quantitas enunciata fuit ab vtraque parte, & conductor eſſe poterat de ea informatus c. 24. n. 46. f. 246.

Ampl. concluſionem, vt locator exprimens maiorem quantitatem bonorum non ſolum teneatur reſtituere mercedem, ſed etiam ad omnia damna ibid. n. 47.

3 MENSVRATIO debet fieri tempore conuento, nec poteſt peti poſt illud cap. 24. nu. 48. fol. 246.

Decl. menſurationem non poſſe peti poſt tempus præfixum quando eſt iniuncta vni parti, ſecus ſi vtrique ibi. n. 50.

Decl. 2. procedere ſi conuentum ſit fieri mẽſurationem fauore venditoris tantum, ſecus ſi vtriuſque ibi. nu. 51.

Decl. 3. requiri, quod in pacto adſit clauſula reſolutiua cap. 24. num. 52. fol. 247.

Decl. 4. procedere ſi ſit appoſitus per viam conditionis ibi. num. 53.

Decl. 5. non poſſe peti menſuationem per viã actionis, ſecus autem implorando officium iudicis ibi. n. 54.

Menſuræ tempus ſi præfixum ſit vni ex contrahentibus, non prohibetur alter poſt illud menſuram petere cap. 24. n. 65. fol. 248.

Menſura an peti poſſit poſt lapſum temporis præfixi, vt dignoſcatur perpendenda ſunt verba conuentionis cap. 26. n. 66. fol. 248.

Menſura rei locatæ vbi nullum præfixum eſt tempus in quo fieri debeat, peti poteſt infra ſexaginta dies tantum cap. 24. nu. 67. f. 248.

Decl. procedere ſi conuentum de facienda menſura, ſecus ſi nihil ea faciẽda dictũ, quia tunc peti poreſt vſq; ad triginta annos ib. n. 68

Decl. 2. non procedere ſtante mala fide ibid. num. 69.

Decl. 3. non procedere ſi vltra pactũ de menſurando, adſit etiam pactum de perpetuo obſeruando contenta in inſtrumento ib. nu. 70.

Decl. 4. non procedere, ſi dictum, quod facienda ſit menſuratio ad quamcumque partis petitionem, quandocumque ibid. n. 71.

Decl. 5. non procedere vbi pactum ſit iuratũ ibi. nu. 72.

Decl. 6. non procedere ſi menſuratio peratur

tūr excipiendo cap.24.n.74.fol.249.
Decl. 7. ſi ex aliqua cauſa non fuit petita infra ſexaginta dies ib. num. 75.

4 MENSVRATIO de conſuetudine fit per peritos electos à partibus mandante iudice. cap.24.n.76.fol,249.
In electione peritorum neceſſaria eſt citatio ibi. n.77.
Et vbi pars eſt contumax, eligit Iudex ibid. num. 78.
Vid in ver. *PERITI* nu. 1.

Menſurandi praxis penes, quos videri poſſit c. 24.n.87.fol.249.

Via vicinalis exiſtens in bonis locatis ad menſuram, menſurari debet cap. 24. num. 88. fol.250.

Quid continetur intra fines expreſſos in venditione, ſeu locatione, menſurari debet cap. 24.n.90.fol.250.

Ripæ, & aggeres, foſſata, & ſimilia, ſi non ſunt publica, menſurari debent cap. 24. nu. 91.fol.250.

In locatione omnia, quæ ſunt vtilia, ſunt menſuranda cap.24.n.92. fol.250.
Lim. ſi appareat de contraria voluntate ex coniecturis, & circumſtantijs ibid.n.93.

MERCES VENALES.

Merces an cadant ſub hypotheca inuectorum, & illatorum eſt quæſtio controuerſa, & qui eam tractent cap 40.n.118.fol.424.

Merces illatæ in prædium ruſticum, non cadunt ſub hypotheca cap. 40. num. 119. fol.424.

Merces illatæ in domum non ita conductam, vt in ea taberna exerceatur, non cadunt ſub dicta hypotheca cap.40.n.120. fol.424.
Secus ſi illatæ ſint in prædium vrbanum cōductum ad effectum ibi retinendi merces ib. num. 121.
Ampl. etiamſi ſit ſimul ad habitandum cap. 40.n.122.fol.422.
Vid. in ver. *INVECTA*.

Pretium mercium venditarum ſuccedit loco rei, & ſubiacet hypothecæ, cui ſubiacebant merces cap.40.n.141. fol.426.

MERCES REI LOCATAE.

Quid ſit, & alia generalia nu.1.
Neceſſaria eſt in locatione, & quomodo, & generaliter de conuentione circa eam n. 2.
Iuſta eſſe debet, & omnia circa quantitatem num. 3. De laſione vide in ver. LAESIO ſi parua augetur num. 4.
Debetur etiam non conuenta, & à quo n. 5. De mercede operarum, ſeu ſalario v. SALARIVM num.2.
Non debetur etiam conuenta num. 6. De mercede operarum v. SALARIVM num. 1. De remiſſione mercedis v. REMISSIO. De reductione ſi ſit exceſſiua vid. REDVCTIO
Soluenda eſt, & omnia de ſolutione nu.7. Cui recte ſoluatur, quando & vbi vid. in ver. SOLVTIO.
Cui debeatur mutato rei domino nu. 8.

1 MERCES quandoque dicitur pretium, & penſio cap.1.n.30.fol.4.

Merces locationis correſpondet pretio venditionis cap.1.n.29.fol.4.

Merces locationis quandoque in iure vocatur pretium cap.2.nu.27. fol.7.
Et ideo mentio pretij in contractu non tollit eſſe locationem ibi.n.28.

Mercedes Domorum, & ſimiles prouenientes ab vſu rei, licet ſint fructus ciuiles, tamen de eis iudicatur ac de naturalibus cap. 36. n. 76. fol.391.

Merces locationis ſi ſit annua, cenſetur debita ratione fructuum, vel aliarum commoditatum totius anni computati à die conſtitutionis cap.36.n.52.fol.388.
Etiamſi ſit deſtinata certis diebus, quia cenſetur facta deſtinatio pro commodiori ſolutione ibi. n.53.

Merces locationis regulatur ad inſtar penſionis Eccleſiaſticæ cap.36.n.54. fol.389.

Merces ſeu ſalarium gaudet priuilegijs alimentorum ſi debitum pauperi cap. 39. num. 33. fol.408.

2 LOCATIO facta non expreſſa mercede eſt nulla cap.17.n.4.fol.156.
Ampl. etiamſi de ea celebratum ſit publicū inſtrumentum ibi.n.5.
Decl. non procedere ſi aliunde reddatur certa res, vel merces, vti ſi adſit ſolitum Ibid. num.6.
Et ſufficit tā conſuetudo generalis regionis, quam etiam particularis partium cap. 17. n. 7.fol.156.
Vid. *CONSVETVDO*.

Merces non ſufficit, quod ſit expreſſa, ſi non eſt expreſſa quantitas cap.17.n.32.fol.159.
Decl. non procedere, ſi quantitas haberi poteſt à ſolito ibi.n.33.
Decl.2. procedere de rigore iuris, ſecus de æquitate canonica ibi.n.34.

Reſeruatio declarationis mercedis facienda à certa perſona, valet cap.17.n.55.fol.161.
Secus ſi non vnus tantum, ſed duo nominati ſint, qui declarare debeant ibi.n.56.

Locatione facta abſque expreſſione certę mercedis, vel rei, ſi poſtea deuentum ſit ad rei traditionem merces ſoluenda erit cap. 17.n. 64. fol.162.
Decl. vt in dicto caſu, ſi conuentum de mercede,

cede, ſed non facta declaratio quantitatis, detur actio præſcriptis verbis, ſi nulla facta mentio mercedis, agendum ex æquitate legis ibi,n.65.
Decl. vt in prædictis caſibus in quibus petitur merces non determinata probandum, ſit quanti conductor conduxiſſet cap.17. nu. 70. fol. 162.
Ampl. vt non ſufficiant teſtes deponentes, quod tanti fuiſſet conducta, ſed probandum ſaltem, quod communiter ita fuiſſet conducta ibi. n.71.
Mercedis quantitas, ſi non ſit expreſſa ſed dictum ſit, *pro mercede iuſta*, ſuſtinetur contractus cap.17.nu.41.fol.159.
Contrarium de veriori ibi.n.42. fol.160.
Merces in locatione ſi reſeruatum ſit vt declaretur arbitrio boni viri non valet contractus cap.17.n.61.fol.161.
Vid.in ver. *LOCATIO* nu. 2.
Merces non eſt neceſſe, vt interueniat in actu locationis cap.16.n.10.fol.148.
Mercedis augumentum, vel diminutio poteſt conferri caſui, vel declarationi alicuius etiã contrahentis cap.17.n.3. fol.156.
Mercede non conuenta, ſi diuerſimode ſeruetur, interpretatio ſumitur contra locatorem cap.23. n.105.fol.235.
Contrahentes locationem conuenire debent de certa re, & certa mercede cap. 17. num. 1.fol.156.
Et diſcordia in mercede vitiat contractum cap. 16.n.16.fol.149.
Decl.procedere ſi locator ſenſit de ſumma maiori quam conductor, ſecus e contra cap. 16.n.17. fol.149.
Decl.2.vt quicumque ſenſerit de maiori nõ poſſit recedere d.cap.16.n.18.
Merces ſatis certa dicitur ſi conuentum de certa ſumma, & additum, quod vltra eam dandum ſit aliquid incertum cap. 17. num. 2. fol.156.
Merces ſtatuta eunti ad portandum cum propria beſtia intelligitur tam de beſtia magna quam parua cap.23.n.109.fol.236.
Et ſi ſtatuta merces pro quolibet milliario intelligitur ad eundum tantum non etiam ad redeundum cap.23.n.110. fol.236.
Lim.ſi redeant onuſti ibi. n.111.
Merces eſt de ſubſtantia locationis cap.1.n.11. fol. 2.
Merces in locatione debet eſſe certa cap.1.nu. 12.fol.2.
Merces in locatione debet eſſe in pecunia numerata cap.1.n.13.fol.2.

3 MERCES an præſumatur, quod fuerit correſpondens fructibus, vel non c.3.n.35.f.15.
Merces magna etiamſi contractus ſit emphyteuſis, operatur vt in eo procedant regulæ locationis cap.3.n.38.fol.16.
Mercedis paruitas ſi allegetur poſt quam locatio fuit legitime facta non eſt locus reſciſſioni, ſed augenda eſt merces cap.14.§.4. n. 30.fol.103.
Merces locationis tunc dicitur iuſta, cum correſpondet fructibus, alijſue commoditatibus rei locatę cap.18.n.1.fol.164. & cap. 19. nu. 4.fol. 180.
Merces locationis iuſta eſt quæ ſolet ex conſuetudine dari cap. 19. n.12. fol.180.
Et hæc probatio à ſolito ſufficit ad effectum probandæ læſionis ibid.n.13.
Decl.vt prædicta probatio ex ſolito ſit tantum præſumptiua, itaut contraria probatione elidatur cap.19.n.14.fol.180.
Merces locationis perpetuæ, ſolet eſſe minor in ſexta parte cap.14.§.10.n.22.fol.131.
Et redditur ratio ibid.n.24.
Merces iuſta in locatione ſtabilium eſt, quæ in viginti annis, æquat eorum valorem c. 19. nu.29.fol.181.
Merces iuſta in locatione ſtabilium eſt quę correſpondet pretio illorum ad rationem quinque pro centenario cap.19.n.30.fol.181.
Conuentio de certa ſumma mercedis eo ipſo quod allegatur exceſſiua, non poteſt exequi cap.18.num.9.fol.165.
Decl.procedere in Aduocato, & cęteris paciſci de mercede non valentibus ibi. num.10.
Et in omnibus in quibus viget ſuſpicio, quod promiſſa fuerit maior ſumma propter propter neceſſitatem ibi.num.11.
Nec annullatur promiſſio ſi exceſſiua in modico cap.18.num.12.fol.165.
Hoc tamen procedit ſi allegetur nullitas propter exceſſum tantum ibi.num.13.
Merces vt cognoſcatur an ſit magna conſiderari debent fructus de tempore conceſſionis cap.3.n um.34.fol.15.
Merces locationis vbi non eſt expreſſe conſtituta, debetur quanti conductor conduxiſſet non quanti locator locaſſet cap.35.num.53. fol.354.
Lim non procedere, ſi is qui rem retinuit, teneatur ad fructus quos percipere potuiſſet ibi.num.54.
Victus ſolus præſtitus famulo, quandoque eſt merces ſufficiens cap.35.nu.144.fol.380.
Decl.procedere in famulis vilibus, ſecus autem in honeſtioribus ibi.num.145.
Seruitij, & officij qualitas attenditur ad digno ſcendum an merces pręſtita ſit ſufficiens cap.35.num.146.fol.380.
Iuuenes apothecarum pro certo tempore inſeruiunt pro ſolo victu c. 35. n. 147.f.380.

4 MER-

4 MERCES an augeri debeat, ſi caſu augeantur fructus, ſunt hinc inde opiniones cap.51 num.4.fol.510.
Affirmatiua eſt magis communis & tenenda ibi.num.7.
Decl. procedere ſi fructus fuerunt vberiores, non autem ſi tantum carius venditi cap.51.num.8.fol.511.
Decl. 2. non eſſe augendam mercedem, ſi fructus aucti fuerunt induſtria conductoris cap.51.num.9.fol.511.
Decl.3.non augendam mercedem ſi fructus aucti propter bonitatem ſoli locati, ibi. numer.10.
Augenda tunc eſt penſio cum fructus aucti ſunt propter caſum fortuitum cap.51. n.17. fol.511.
Aucto fundo locato per alluuionem, non eſt augenda merces cap. 51. numer. 19. fol.511.
Vid. *ALLVVIO*.
Molendino locato, ſi conductor augeat molam, & propterea augeantur fructus, non eſt augenda penſio cap. 51. num. 13. fol.511.
Ampl. etiamſi locatum molendinum quatuor Rotarum cum promiſſione decem rubrorum frumenti pro qualibet Rota ibi.numer.14.
Contrarium tenent alij ibi.num.15.
Decl.primam procedere in locatione ad longum tempus, ſecundam in locatione ad breue cap.51.num.16.fol.511.
Subdecl.vt in locatione ad breue tempus, vbi non poteſt augeri penſio, poſſit conductor repetere expenſas pro illa mola factas ibi.num.17.
Ampl.vt poſſit repetere expenſas ſtatim non expectato fine locationis ibi num.18.
Molendino locato, ſi impetu fluminis alia molendina deſtructa ſint, & propterea aucti fructus, augenda eſt merces cap.51.n.12.f.511.
Augeri vt debeat merces locationis propter augmentum fructuum, requiritur eos auctos eſſe vltra dimidiam ſoliti cap.51.nu.24. fol.512.
Et requiritur, vt augmentum vnius anni fertilis, non ſit euacuatum ab alijs ſterilibus ibi. nu.25.
Augmentum mercedis regulatur, vt remiſſio eiuſdem cap.51.num.26.fol.512.& num. 32. fol.512.
Operarum merces augenda eſt, ſi operæ vel cõmoditas, quæ inde reſultat, aucta ſit cap.51. n.27.fol.512.
Operæ an ſint auctæ adeout ſit augenda merces, vel non, ſtandum eſt arbitrio Iudicis c. 51.n.31.fol.512.
Officium duplex exercens, duplex ſalarium conſequi debet cap 51.n.28.fol.512.
Decl.procedere ſi quis locauit operas ſuas ad certa officia, ſecus ſi ſimpliciter ad inſeruiendum cap.51.n.29.fol.512.
Decl.2.vt ſi quis locauit operas ad certa negocia, & emergant aliæ occupationes circa illa, non ſit augenda merces, ſed ſolum ſi emergant occupationes ad illa non pertinentes ibi.nu.30.
5 MERCES operarum præſtitarum in inueniendis rebus perditis, poteſt peti abſque præcedenti earum locatione cap.15. nu.20. fol.141.
Decl.procedere ſi ſint impenſæ operæ, ſecus ſi res caſu abſque vllo labore reperta fuit ibi. num.21.
Habitans domum ab alio conductam ſimul cũ conductore, non tenetur ſoluere penſionem domino cap.35.n.4.fol.369.
Habitans domum ab alio conductam, ſi ſoluit penſionem conductori, non poteſt moleſtari à domino cap. 35. n.9.fol.370.
Habitans domum ab alio conductam, tenetur domino in ſubſidium, ſi conductor non ſit ſoluendo cap.35.n.7.fol.370.
Decl.procedere, ſi habitauit titulo lucratiuo ibi.n.8.
Mercedis ſolutio, quę exigitur ab eo, qui habitauit domum cum conductore, reſtringitur ad ęius ratam cap.35.n.16.fol.370.
Ampl.etiam in duobus ſimul conducentibus ibi. num.17.
Lim.in eis perſonis, quæ tenentur ad alimenta, & habitationem erga conductorem ibi. num.18.
Vxor vt poſſit compelli ſoluere penſionem domus conductæ à marito, probandum eſt non potuiſſe maritum eam ſoluere de tempore habitationis præſtitæ cap.35.n.15.fol.370.
Vid. in ver. *VXOR*.
Vidua continuans habitare domum conductã à marito, tenetur ſoluere mercedem pro tempore, quo inhabitauit poſt mortem viri cap.35.n.25.fol.371.
Vid, in ver. *VIDVA*.
Habitans iure familiaritatis cum domino, vel cum conductore, non tenetur ſoluere penſionem cap.35.n.31.fol.372.
Tutor habitans cum pupillis, non tenetur ſoluere penſionem cap.35. n.32. fol.372.
Vid. in ver. *TVTOR*.
Socius habitans domum communem, non tenetur ſoluere penſionem alteri ſocio tangentem cap.35.n.37.fol.372.
Vid.in ver. *SOCIVS*.
Duobus conducentibus vnam domum, vnus non

Digitized by Google

non tenetur, niſi pro ſua rata cap.35.nu.35. fol 372.
Ampl.etiamſi alius diſceſſerit ob iurgia habitantis ibi.n.36.
Ingrediens domum alienam, & habitans ſi domus ſit ſolita locari, & ipſe ſolitus conducere, tenetur ſoluere penſionem cap.35.nu. 48. fol. 373.
Et agendum condictione ſine cauſa ad id quanti is qui inhabitauit eſſet domum conducturus cap.35.n.49.fol.374.
Et ſufficit domino, vel probare ſolitum locandi,& conducendi,vel quanti is,qui inhabitauit eſſet aliam domum conducturus cap. 35.n.50.fol.374.

6 MERCES pro defenſione proximi recipi non poteſt cap.15.n.23.fol.141.
Contrarium ibid.n.24.
Decl. vt merces recipi non poſſit à defendente, qui eſt in poteſtate cap.15. num. 25. fol. 141.
Decl.2.non poſſe per dictam defenſionem aliquid peti, ſed poteſt à ſponte dante recipi cap.15.n.26.fol.142.
Decl. 3. vt qui poteſt proximum liberare abſque ſuo damno notabili, non valeat ad hoc locare operas ſuas ibi.n.27.
Aduocati, & alij Iuris profeſſores mercedem in iudicio petere non poſſunt cap.15.nu. 66. fol. 146.
Vid.in ver. *ADVOCATI*.
Merces an debeatur vel ne, eſt quæſtio facti, an ſcilicet partes conſenſerint eam deberi, vel non cap.35.n.102.fol.377.
Decl.tamen non ſufficere probare voluntatem vnius partis ibi. n. 103.
Merces operarum punibilium licet peti non poſſit, tamen ſi ſoluatur repeti non poteſt cap.15.n.54.fol.145.
Corruente contractu locationis, merces non debetur, etiamſi conductor ſe obligauerit eam ſoluere tertio cap 25.n.56.fol.257.
Merces, an debeatur tertio promiſſa ſi partes voluntarie recedant à contractu vide in ver. *CONTRACTVS* num.3.

7 PRO MERCEDE operarum, ſeu ſalario competunt diuerſæ actiones cap. 39. nu.29. fol.407.
Vid.in ver. *ACTIO*.
Principium locationis ad effectum ſolutionis mercedis non computandum à die celebrati contractus, ſed rei traditæ cap. 23. nu. 124. fol. 237.
Pecuniæ valore mutato poſt locationem, qui valor attendendus in ſolutione mercedis relatiue cap.25.n.118.fol.236.

Donatio dotis facta famulæ, vel famulo pro eius filia, cenſetur animo compenſandi cum mercede cap.35.n. 143.fol.380.
Conductor dicitur moleſtare locatorem ſi ei mercedes non ſoluat cap.35.n.175. fol.378.
Contrarium ibi. n.176.
Decl.primam procedere, ſi agatur de prohibitione moleſtandi ipſi facta tanquam conductori cap.35.n.177.fol.378.
Decl.2. vt dicatur etiam moleſtare locatorē in vſufructu, ſi vltra non ſolutionem, nolit dimittere rem locatam ibi.n.178.

8 MERCES in caſu mutationis dominij, debetur ei, cui ſpectaret perceptio fructuum, & pro rata pro qua ſpectaret cap. 36. nu.55. fol. 389.
Dominus poſt alienatam rem, non poteſt gaudere de penſionibus illius, ſed debet, vel actiones ad eas exigendum cedere, vel exactas reſtituere cap.36.n.5.fol.388.
Merces rei venditæ, ſi debita pro fructibus tempore venditionis perceptis, ſpectat ad venditorem, & pro percipiendis ad emptorem, quamuis exacta ſit cap. 36. num. 58. fol. 389.
Et ſi fructus percepti ſint pro parte, pro ea parte debetur penſio venditori ibi. n.59.
Et in rebus in quibus fructus percipiuntur dietim, diuiditur penſio pro rata temporis ibi.n.60.
Et idem ſeruatur in penſione Eccleſiaſtica ibi. num.61.
Mercedes non exactas aliqui volunt reputari pro fructibus pendentibus cap. 36. num. 62. fol. 389.
In venditione facta fiſco attenditur an dies ſolutionis penſionis euenerit, ad dignoſcendum an ſpectet ad emptorem, vel ne cap.36. nu.63.fol.389.
Si ad emptorem tranſit ius coloniæ, debetur ei etiam penſio cap.36.n.64.fol.390.
Venditor poteſt ſibi reſeruare penſiones rei venditæ, quæ regulariter ad emptorem ſpectaret, & e contra cedere eas, quæ ſibi eſſent debitæ cap.36.n.65.fol.391.
Decl.requiri pactum clarum nec ſufficere clauſulam *cedens &c.* ibi. n.66.
Minuſque ſufficere dictum eſſe *emptorem debere conſequi omnia mobilia,& alia ad quæ tenetur conductor* ibi. nu.67.
Sufficeret tamen expreſſum eſſe emptorem aſſequi debere penſiones,nec poſſet intelligi de fructibus tantum cap.36.n.68. fol.390.
In reſtitutione fideicommiſſorum non veniunt fructus cap.36.n.69.fol.390.
Nec veniunt penſiones bonorum locatorum ibi. nu.70.

Lim.

Digitized by Google

Lim. in caſibus in quibus dominium bonorum tranſit ipſo iure in fideicommiſſarium ibi. num.71.

Si fructus fideicommiſſi ſint percepti in parte pro ea parte debetur penſio heredibus grauatis cap.36.n.72.fol.390.

Lim. ſecundum aliquos ſi locatio ſit facta à teſtatore, vt tunc omnes penſiones inexactæ ad fideicommiſſarium pertineant ib.n.73

Decl.limitationem procedere in penſionibus, ſeu alijs annuis redditibus, qui non debentur reſpectu fructuum,ſeu aliarum cõmoditatum rei fideicommiſſariæ non autem in penſione rei locatæ ibi.n.74.

Fructus vbi debentur ratione alicuius oneris, etiam penſio debetur ad eamdem rationem cap. 36.n.78. fol.391.

Marito debetur penſio rei dotalis locatę propter onera matrimonij, & ideo pro rata temporis, quo illa ſuſtinuit, & non attenditur perceptio fructuum cap 36.n.79.fol.391.

MERETRIX.

MERETRICES conducentes domum in vicinia honeſta poſſunt expelli c.10.n.95.fol.56.

Meretrix poteſt locare operas ſuas in exercendis actis venereis cap.15.n.56.fol.145.

Meretrix, non præcedente pacto, non habet actionem pro mercede ſuarum operarum c. 15. n.57.fol.145.

Contrarium eſt magis receptum ibid.n.58.

Mulier quæ non eſt publica meretrix non poteſt petere mercedem fornicationis cap. 15. nu.59.fol.145.

Mulier quæ locauit operas ſuas in venereis,antequam eas præſtiterit, non poteſt agere pro adimplemento contractus c.15.nu.64.f.146.

MILITES.

MILITES conducere,vel fideiuſſores conductionum eſſe prohibentur cap.10.n.15. fol.49.

Militi locans, & ignorans eſſe militem mercedem exigit cap.10.n.16.fol.49.

Et ſufficit ignorantia præſumpta ibid.n.17.

Milites noſtri temporis, vt gaudeant priuilegijs militum, requiritur, vt ſint in expeditione cap. 10.nu. 19.fol.9.

Milites noſti temporis, vt gaudeant priuilegijs non eſt neceſſe, quod ſint in loco hoſtili,vel in actu dimicandi cap.10.n.20. fol.49.

Milites quicumque ſtipendiarij, prohibentur conducere cap.10.n.21.fol.49.

Milites non prohibentur conducere pro ſuo vſu, & rerum ad militiam pertinentium c. 10.n.22.fol.50.

Milites titulati, vt comites, non prohibentur conducere c.10.n.24.fol.50.

Leges prohibentes locationem, & conductionem militibus ſunt ſtricte intelligendæ cap. 10.num.23.fol.50.

Miles creditor ſtipendij ſui Corporalis accipientis à Principe pro ſe, & alijs militibus, præfertur in eo omnibus alijs creditoribus ipſius Caporalis, etiam anterioribus cap.41 n.45.fol.432.

MINISTER.

MINISTRI neceſſarij exercitio iuriſdictionis Eccleſiaſticæ gaudent exemptione à iuriſdictione laicali cap.27.n.127. fol.284.

Miniſter cenſetur reconductus à ſucceſſore pro eodem ſalario præſtito ab anteceſſore cap.17 nu.30.fol.158.

Vide in ver. *FAMVLI*.

MINOR.

MINORIS bona inuecta, & illata in prædium ab eo conductum ſine decreto, non remanent hypothecata cap. 40. nu. 74. fol. 420.

Lim. 1. in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari nno poſſunt cap. 40. nu. 77. fol. 420.

Lim. 2. in minoribus, ſcholaribus, aliiſque degentibus extra patriam ſuam ſine curatore ibi. nu. 78.

Lim. 3. vbi minor prudenter conduxit ibid. nu. 79.

Contr. quia in obligatione minoris requiritur vtilitas, & decretum cap. 40. num. 80. & 81. fol. 420.

Minoris bona, ſi poſſideantur à locatore, poſſunt ab eo retineri quouſque ſit ſatisfactus cap 40. nu. 82. fol. 420.

Lex vbi vult inducere tacitam hypothecam in bonis minoris, id clare exprimit cap. 40. nu. 75. fol. 420.

Minoris priuilegium, quod eius bona non obligentur ſine decreto,non procedit in mobilibus, quæ ſeruando ſeruari non poſſunt cap. 40. nu. 76. fol. 420.

Minores curatore curentes libere contrahere poſſunt cap. 6. nu. 16. fol. 27.

Minores poſſunt alienare fructus ſine ſolemnitatibus cap. 16. nu. 17. fol. 27.

Minor non poteſt ſine ſolemnitatibus ad longum tempus locare cap. 6. nu. 18. fol. 27.

Minor non poteſt annuum redditum perpetuũ alienare cap. 6. nu. 20. fol. 28.

Minor iurans non contrauenire ex capite minoris ætatis, poteſt contrauenire ex alijs capitibus, ſecus ſi dixit ex quocumque capite cap. 18. nu. 84 fol. 174.

Minor non poteſt emphyteuſim conſtituere cap.6. nu. 21. fol. 28.

Minor poteſt ad breue tempus locare cap. 6. nu. 22. fol. 28.

Minor poteſt locare res diu non duraturas cap. 6. nu. 23. fol. 28.

Minor non poteſt conducere c. 10. n. 2. fol 48.

Contrarium nu. 4. & ſeqq.

Minor curatore carens poteſt facere quem-

cumque contractum cap. 10. nu. 5. fol. 48.
Minor curatorem habens non bene contrahit ſine illo cap. 10. nu. 6. fol. 48.
Minor prohibetur conducere vectigalia, & prędia fiſci, cap. 10. nu. 12. fol. 49.
Minor ſi lædatur in conductione, habet reſtitutionem in integrum cap. 10. nu. 14. fol. 49.

MINVTA.

Minvta locationis, non probat locationem cap. 22. num 12. fol. 213.
Minuta æquiparatur tractatui cap. 22. num. 13. fol. 213.
Lim. non procedere ſi dictum, *locat, & tradit*, quia hæc verba important perfectionē contractus cap. 22. nu. 14. fol. 213.
Decl. procedere in tractatu in voce facto, ſecus in minuta, quæ paſſim ſolet ita concipi cap. 22. nu. 15. fol. 213.
Minuta æquiparatur tractatui de contractu faciendo cap. 16. nu. 67. fol. 154.

MOBILIA.

De mobilibus in genere nu. 1.
In ſpecie nu. 2.

1 MOBILIA in domo exiſtentia veniunt in locatione domus, ſi ſint affixa ipſi domui cap. 23. nu. 47. fol. 230.
Mobilia, & inſtrumenta fundi non veniunt fundo vendito, vel legato cap. 23. nu. 76. fol. 232.
Secus autem in locatione fundi ibi. nu. 77.
Decl. vt locator fundi præſtare teneatur inſtrumenta pro fructibus liquidis colligendis ibi nu. 78.
Alia vero quatenus adſint tantum ibi. n. 79. fol. 233.
Mobilia per lapſum decennij præſumuntur cōſumpta cap. 19. nu. 150. fol. 190.
Decl. procedere in illis fragilioris materiæ ibi. nu 151.
Quæ autem ſint fragiliora, & prius conſumi cenſeantur ibi. nu. 152.
Mobilia locari poſſunt cap. 11. nu. 3. fol. 59.
Mobilium, & ſe mouentium valor probandus eſt per aliquos dies ante, & per aliquos poſt contractum cap. 19. nu. 183. fol. 192.
Mobilia vſu conſumuntur, ſtabilia, & ſe mouentia ocio peiora fiunt cap. 7. nu. 72. f. 36.
Mobilia, & animalia non locantur ad rationem quinque pro centenario, ſed ad maiorem cap. 19. nu. 41. fol. 182.

2 CALDARIVM muratum in domo cum ea venit cap. 23. nu. 51. fol. 230.
Claues, ſeræ, & clauſtra domus ſunt cap. 23. nu. 49. fol. 230.
Libri ſcholarium, & Doctorum, arma militū, & Breuiarium Clericorum ſunt mobilia neceſſaria, & non cadunt ſub hypotheca cap. 40. nu. 104. fol. 422.
Contr. quo ad hypothecam inuectorum, & illatorum ibi. nu. 105.
Decl. ſecundam procedere tantum in caſu, quo non eſſent inuecta alia bona, quam pręfata ibi. nu. 106.
Et debebit locator probare non fuiſſe inuecta alia bona ibi. nu. 107.
Putealia, ideſt, id quo puteus operitur, funes, labra, & fiſtulæ domus ſunt, & in locatione domus veniunt cap. 23. n. 50. fol. 230.
Statuæ affixæ etiam baſibus, non veniunt in venditione domus cap. 23. nu. 54. fol. 231.
Decl. non procedere in perpetuo permanſuris ad vſum, & quaſi pars domus, vt recipientes aquam ibi. nu. 55.
Decl. 2. non procedere in affixis ad ornatū Ciuitatis ibi. nu. 56.
Ampl. etiamſi dictum ſit, loco domum cum omnibus in ea exiſtentibus, adhuc veniant ſolum exiſtentia perpetui vſus cauſa cap. 23. nu. 57. fol. 231.
Lim. ſi domus locanda oſtenſa fuiſſet conductori ſtatuis ornata ibi. nu. 58.
Vitreatæ, & telaria veniunt cum domo cap. 23. nu. 52. fol. 231.

MODICVM.

Modicvm dicitur, quod eſt intra ſextam partē, niſi aliter ſit opinio vulgi cap. 49. num. 17. fol. 488.

MODVS.

Modvs probandi valorem per teſtes eſt difficilis cap. 19. nu. 90. fol. 185.
Et eſt debilior modo probandi per peritos ibi. nu. 91.
Decl. teſtes deponentes de valore non teneri reddere rationem, quando eſt notorium etiam hominibus groſſis cap. 19. n. 92. f. 185.

MOLENDINA.

Molendina in flumine natātia reputantur mobilia, & alienantur ſine ſolemnitatibus cap. 6. nu. 24. fol. 28.
Secus autem eſt in terræ cohærentibus ibid. num. 25.
Molendina locari poſſunt ad rationem duodecim pro centenario propter pericula cap. 19. nu. 40. fol. 182.
Molendina olei tacitè relocantur ad annum cap. 64. nu. 53. fol. 633.
Molendinum iunctum domui, & in quo habitatur, reputatur prædium vrbanum, alias reputatur ruſticum cap. 40. nu. 148. f. 426.
De furno iudicatur, ac de molendino cap. 40. n. 150. fol. 426.

MONACHI MONASTERIVM.

Monachi prohibentur conducere nomine proprio, non Monaſterij cap. 10. n. 75. fol. 45.
Mo-

Monachi,& Monaſteria non habent ius petendi renouationem locationis cap. 62. nu. 72. fol. 614.

Monasterivm poteſt alienare ſine beneplacito in aliud Monaſterium eiuſdem Ordinis cap. 14. §. 6. nu. 12. fol. 108.

Decl. vt ſi perſonæ eiuſdem Eccleſiæ habeant præbendas ſeparatas, tutior ſit opinio, quod requiratur beneplacitum in alienatione facta inter eos c. 14. §. 6. n. 13. f. 108.

Vel ſaltem requiri Epiſcopi ibi. nu. 14.

Vid. in ver. *REGVLARES*.

MONS.

Mons erectus pro maritandis puellis, poteſt locare bona abſque beneplacito cap. 14. §. 6. nu. 34. fol. 110.

Contrarium ſi ſit applicatus loco Eccleſiaſtico ibi. nu. 35.

MORA.

Incurritur, & excuſatur nu. 1.

Purgatur n. 2.

1 Mora incurritur per lapſum diei ad effectū conſtituendi debitorem in mora cap. 37. n. 80. fol. 399.

Decl. procedere in eo qui contraxit, & diē appoſuit, non in hærede ibi. nu. 81.

Secus ſi conſtaret de ſcientia hæredis, vel dies veniſſet tempore defuncti ibi. nu. 82.

Diei expreſſione ceſſante, mora incurritur in fine locationis per diem tacitam cap. 37. n. 83 fol. 399.

Debet tamen dies eſſe omnino certa ibid. nu. 84.

Mora, vt excuſetur ſufficit quælibet cauſa, etiā beſtialis cap. 37. nu. 84. fol. 400.

2 MORAE PVRGATIO non admittitur ſtante iuramento in contractu cap. 55. nu. 51. fol. 549.

Contrarium, quod adhuc de æquitate canonica admittatur ibi. num. 52.

Lim. primam non procedere, ſi adſit tantum iuramentum aſſertorium, non autem de non contraueniendo cap. 55. num. 53. fol. 549.

Lim. 2. ſi non omiſit ſoluere is qui iurauit, ſed eius ſucceſſor cap. 55. num. 54. fol. 549.

Celeris ſatisfactio quando dicatur ad effectum purgandi moram cap. 55. num. 55. fol. 549.

Tempus breue quando dicatur ad effectum purgandi moram cap. 55. num. 56. fol. 549.

Tempus ad effectum prædictum conſiderari debet à die acceptatæ reſolutionis contractus cap. 55. num. 57. fol 549.

Conſideranda qualitas contractus ibi. n. 58.

Item ſi conductor erat præſens, vel abſens cap. 55. num. 59. fol. 550.

Item qualitas perſonę conductoris ibi. n. 60.

Moræ purgationi vt locus ſit, requiritur offerri ſolutionem re integra cap. 55. num. 61. fol. 550.

Moræ purgatio excluditur, ſi mora ſit geminata cap. 55. num. 67. fol. 550.

Moræ purgatio admittitur etiam executione facta, ſi appellatum cap. 55. num. 67. fol. 550.

Moræ purgatio non excluditur, ex quo dominus declarauit velle locationem finitam cap. 55. num. 68. fol. 550.

Neque ex quo cæpit agere ibi. num. 69.

Et admittitur etiam poſt ſententiam ibi. numer. 70.

Et in qualibet parte Iudicij ibi. num. 71.

Moræ purgatio de æquitate canonica datur ſemper, ac ius alterius non fuerit effectum deterius cap. 55. num. 74. fol. 550.

Secus ſi ius alterius ſit effectum deterius, vel ei damnum reſultet ibi. num. 75.

Lim. ſi petens purgationem morę velit damnum ei reficere cap. 55. num. 76. fol. 551.

Secus ſi conductor petens purgationem moræ peccaſſet in faciendo cap. 55. numer. 77. fol. 551.

Soluens in parte facilius admittitur ad purgationem moræ quam qui nihil ſoluit cap. 55. num. 9. fol. 545.

Moræ purgatio de æquitate canonica datur ſemper re integra cap. 63. num. 42. fol. 624.

Etiam aduerſus pactum reſolutiuum ante acceptationem ibi. num. 43.

MORS.

Mors naturalis dicitur caſus fortuitus cap. 49. num. 86. fol. 494.

Mors animalium quomodo probetur cap. 12. num. 114. fol. 82.

Mors animalis locati ſi naturalis cedit damno domini, ſi culpoſa damno conductoris c. 12. num. 19. fol. 70.

Mors animalis conducti aduecturam probatur per teſtes examinatos ſine citatione cap. 12. num. 64. fol. 74.

Mors equi conducti aduecturam probatur ſimplici fide cap. 12. num. 65. fol. 74.

Mortuo animali locato eſt in arbitrio domini recipere corium, & carnes in computum crediti ſibi reſtituendi cap. 12. numer. 96. fol. 80.

MVLIER.

Mvlieres non poſſunt conducere gabellas cap. 13 num. 7. fol. 83.

Ampl. vt Mulieres nec poſſint ſuccedere in locatione gabellarum cap. 13. num. 8. fol. 83.

Mulier quando fuerit iudicata capax emolumentorum gabellæ cap. 13. numer. 10. fol. 83.

Mulier tutrix, an teneatur ſeruare ſolemnitates in ſtatuto requiſitas in contractu mulieris, ſi

rutorio nomine locet cap.8. num.10.11.12. & ſeqq.fol.39.

Mulier tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias, ſemper, ac lædi poteſt cap.8. numer. 15. fol.39.

Mulier tutrix,an teneatur ſeruare ſimul ſolemnitates requiſitas in contractibus mulierum, & requiſitas in contractibus minorum cap.8. num.17.fol.40.

Mulier, quæ non eſt publica meretrix non poteſt petere mercedem fornicationis cap.15. num.59.fol.145.

Decl.procedere ceſſante expreſſa locatione, ſecus autem ea interueniente cap.15.nu.60. fol.145.

Mulier quæ locauit operas ſuas in venereis,antequam eas præſtiterit, non poteſt agere pro adimplemento contractus cap.15.nu.64. fol.146.

Mulier vel eius hæredes tenentur ſtare locationi fundi dotalis à marito factæ cap.61.n.78. fol.583.

Lim. ſi locatio ſit facta vltra tempus vnius anni cap.61.num.79.fol.583.

Contrarium eſt verius ibi.num.80.

Decl.limitationem procedere ſi vltra tempus longum,aliquod aliud inditium concurrat, quód maritus locauerat bona fide cap. 61.num.81.fol.583.

Lim. 2. vt non teneatur ſtare præciſè, ſed cauſariuè, ſi nolit ſoluere intereſſe ibi. numer.82.

Ampl. mulierem teneri dare cautionem de releuando hæredes viri ab omni moleſtia conductoris cap.61.num.83.fol.583.

Sed iſta cautio eſt ad cautelam, non neceſſaria ibi.num.84.

Mulier tenetur ſtare locationi bonorum paraſernalium factæ à marito eorum adminiſtrationem habente cap.61. numer. 85. fol.583.

MVLTA.

Multa tractantur,quæ poſtea non fiunt cap.22 num.6.fol.213.

MVTVS.

Mutus poteſt contrahere locationem, & conductionem cap.16.num.3.fol.148.

N.

NARRATIO.

Narrans valorem pro quo beneficij bona fuerunt locata, licet verus valor beneficij ſit maior,adhuc excuſatur à pœnis regulæ de vero valore exprimendo cap. 19. num.27.fol.181.

NAVIS.

Navis æquiparatur prædio vrbano cap.40. num.152.fol.426.

NEGATIVA.

Negativa duplex affirmat cap.35. num. 138. fol.354.

NEMO.

Nemo cogitur rem ſuam locare, vel vendere cap.20.num.2.fol.195.

Regula quod nemo cogatur rem ſuam vendere, patitur ſexaginta, & octo fallentias relatinè cap.20.num.5.fol.195.

Nemo alterius odio prægrauandus eſt cap.28. num.39.fol.296.

NOBILITAS.

Nobilitas contrahentium debilitat coniecturas vſuræ cap. 20.nu.105.fol.57.

NOMEN vid. *VERBVM*.

NOTARIVS.

Notarii ſolent ſemper ſtipulari pro quibus intereſt cap.12.num.31.fol.71.

NOVALIA.

Novalia dicuntur ſemper ac poſt annum ſeritur cap.19.num.166.fol.191.

NVLLITAS.

Nullitas contractus inducta per extranagantem ambitioſe dicitur impropriè pœna c.14. §.1.num.1.fol.121.

Nullitas locationis vbi non reperitur cenſeri debet locatio valida cap.14. §.12. num.25. fol.139.

Nullitas locationis bonorum Eccleſiæ vltra trienuium abſque beneplacito inducitur ipſo iure cap.14.§.7.nu.1.fol.112.

Reliqua vid.in ver.*ECCLESIA* num.5.

NVMMVS.

Nummis expreſſis, ſi ſint plures ſpecies intelligitur de minoribus cap. 23. numer. 114. fol.236.

NVNCIVS.

Nuncius ad validitatem contractus debet eſſe deſtinatus cap.16.num.47.fol.152.

Nuncius pro validitate contractus non eſt remittendus cap.16.num.48.fol.152.

O.

OBEDIENTIA.

Subditorvm partes ſunt Principi obedire cap.28.num.49.fol.297.

Inobediens dici non poteſt qui cauſas adducit non obediendi cap 28.num.50.fol.297.

Iuſſio ſecunda expectari debet quando mandatum videtur iniuſtum cap. 26. numer. 51. fol.297.

Decl.procedere ſi adſit ratio non obediendi ibi.num.52.

Iuſſio ſecunda eſt expectanda quando præceptum eſt contra legem etiamſi adſit derogatio cap.28.num.53.fol.297.

Idem ſi ſit contra publicam vtilitatem ibi. num.54.

Idem

Idem ſi adſit ſuſpicio, quod literæ ſint falſæ ibi.num.55.

Et ſi actus non poſſit fieri ſine peccato eſt expectanda ſecunda iuſſio etiamſi conſtet de certa ſcientia Principis ibi.num.56.

Præceptis Miniſtrorum, & Iudicum, ſi appareant iniuſta, non parendum, ſed appellandum, & ad ſuperiorem recurrendum, & non recurrens dicitur in culpa cap.28.n.57. fol.297.

Intellige, ſi ſint euidenter iniuſta, alias non recurrens excuſatur ibi. num.58.

Et ſufficit notorium eſſe, quod diligentia fuiſſet ſuperflua ibi.num.59.

OBLATIONES.

Oblationes factæ à volentibus conducere de certa quantitate non probant rem tantum reddere cap.19.num.23.fol.181.

OBLIGATIO.

In ſolidum quando ſit & quid releuet num.1.

Diuidua vel indiuidua quando ſit & quid importet ver. in ver. *INDIVIDVVM.*

Cætera num.2.

1 OBLIGATIO regulariter non cenſetur inſolidum ſed pro virili cap.26.nu.2. fol.262.

Et hæc regula procedit in locatione ibi. n.3.

Decl. contrarium procedere ſi locator locet ſimul duobus, & vtriuſque fidem in ſolidum ſequatur ibi.num.4.

Nec requiritur conductores obligari expreſſe in ſolidum, ſed ſufficit locantem ſingulorum perſonam conſideraſſe ibi.num.5.

Obligatio in ſolidum inducitur etiam tacitè cap.26.num.6.fol.262.

Et ſufficit quælibet coniectura ibi.num.7.

Conductores, ſi obligati ſunt tantum pro virili vnus non debet conueniri pro parte alterius, ſecus ſi in ſolidum cap.26. num.8. fol.262.

Locatione facta pluribus in ſolidum ad vitam, vno decedente non reuertitur eius pars ad dominum cap.26.num.9.fol.262.

Obligatio In ſolidum arguitur ex qualitate rei ſi eſt indiuidua cap.26. num.10. & num.13. fol.263.

Socij locando, & conducendo obligantur inſolidum cap.26.num.27.fol.264.

Decl. vt ſi locatio, & conductio fiat ab inſtitore obligentur in ſolidum vſque ad ratam poſitam in ſocietate tantum, ſecus ſi fiat ab vno ex ſocijs ibi.num.28.

Decl.2. procedere in ſocietate antecedenti, non in ea quæ incidit ratione conductionis ſimul factæ ibi.num.29.

Decl. 3. intelligi reſpectu contrahentis cum eis, ſecus inter ſe, quia non obligantur niſi pro rata poſita in ſocietate ibi.num.32.

Particeps conductionis eſſe poteſt abſque vera, & propria ſocietate cap.26. num.30. fol.264.

Obligatio conductorum in ſolidum non reſultat ex eo, quod ad vnum tantum res peruenerit cap.26.num.31.fol.264.

Ad inducendam obligationem in ſolidum, aliqui tenent requiri verba expreſſa ibi.nu.33.

Verius tamen eſt ſufficere æquipollentia ibi. num.34.

Dictio *cuilibet* importat locationem eſſe factam pluribus in ſolidum cap.26, num. 35. fol.264.

Quæ ſint alia verba idem importantia relatiue ibi.num.37.

Dictio *reſpectiuè* importat obligationem eſſe factam pro virili ibi.num.37.

Obligationem inſolidum inducere, non eſt obligationem ſtringere, ſed ampliare cap.26 num.38.fol.265.

Obligatio Cameralis non importat obligationem inſolidum cap.26.num.39.fol.265.

Obligatio in ſolidum ex vna parte, denotat eamdem obligationem ex alia cap.26.n.40. fol.265.

Decl. procedere ſi agatur de obligatione vnica, vel correſpectiua, ſecus ſi de diuerſis ibi.num.41.

Locatio licet facta ſit pluribus in ſolidum, adhuc conductores faciunt ſibi partem cap. 26. nu. 42. fol. 265.

Locator compellens vnum ex obligatis totum ſoluere, tenetur ei actiones contra alios cedere cap. 26. nu. 42. fol. 265.

2 OBLIGATIO antidoralis in foro exteriori non eſt efficax neque ad agendum, neque ad excipiendum cap. 35. nu. 155. fol. 381.

Obligatio contracta reſpectu rei, reſoluitur deficiente re cap. 45. nu. 6. fol. 449.

Obligatio generalis non comprehendit veſtes, nec alia mobilia neceſſaria debitori cap. 40. nu. 103. fol. 422.

Obligatio cameralis continet renunciationem omni legum auxilio cap. 45. nu. 11. fol.449.

Obligatio Cameralis in Curia ſemper cenſetur appoſita propter ſolitum Notariorum præſertim Auditoris Cameræ cap. 61. nu. 112. fol. 586.

In reliquo ſtatu Eccleſiæ ſunt deciſiones hinc inde ibi. nu. 113.

Obligatio Cameralis non importat obligationem in ſolidum cap. 26. nu. 39. fol. 265.

OBSERVANTIA.

Obſervantia particularis non tranſit de perſona ad perſonam cap. 17. nu. 26. fol. 158.

Obſeruantia, quæ deducitur ad arguendam voluntatem partium, eſt obſeruantia interpretatiua

tatiua cap. 17. num. 22. fol. 158.
Obſeruantia interpretatiua facilius probatur cap. 17. nu. 23. fol. 158.
Et pro ea ſufficit etiam vnicus contractus ib. num. 24.
Obſeruantia interpretatiua non probatur per teſtes intereſſe habentes cap. 17. num. 25. fol. 158.
Obſeruantia ad inducendam præſumptionem beneplaciti, ſi adſit aliquod pactum valens contractum annullare probanda eſt in ſpecie reſpectu illius cap. 14. §. 11. numer. 18. fol. 135.
Obſeruantiam ad excludendam ſufficiunt moleſtationes extraiudiciales cap. 14. §. 11. n. 15. fol. 135.
Decl. non ſufficere proteſtationes clandeſtinas ibi. nu. 16.
Obſeruantia, & ſolitum, ad hoc, vt non requiratur beneplacitum, debet probari in ſpecie pacti controuerſi cap. 14. §. 4. nu. 10. f. 101.
Et probari debet in ſpecie rei de qua agitur ibi. nu. 11.

OBSTACVLVM.

Obstacvla, vbi ſunt plura non ſufficit vnum tollere cap. 14. §. 9. nu. 51. fol. 128.

OBVENTIONES.

Obventiones Eccleſiaſticæ locari poſſunt cap. 10. nu. 78. fol. 54.

OFFICIALIS.

Officialis prohibetur contrahere ſiue officiũ habeat annexam iuriſdictionem, ſiue non c. 10. nu. 41. fol. 51.
Ampl. vt non valeat contractus etiam iuratus cap. 10. nu. 42. fol. 52.
Ampl. vt legibus prohibentibus officialem conducere, non valeat renunciari cap. 10. nu. 43. fol. 52.
Ampl. vt finito officio, contractus non reualuiſcat, nec ratificari poſſit cap. 10. nu. 44. fol. 52.
Lim. vt ſtatim finito officio poſſit officialis conducere cap. 10. nu. 45. fol. 52.
Lim. 2. vt ſi officialis ſuccedat in conductione, poſſit eam continuare cap. 10. nu. 46. fol. 52.
Lim. 3. vt poſſit conducere à non ſubdito cap. 10. nu. 47. fol. 52.
Lim. 4. vt poſſit contrahere de re in ſuo Territorio non exiſtente cap. 10. nu. 48. fol. 52.
Lim. 5. in conductione rerum ſibi neceſſariarum cap. 10. nu. 49. fol. 52.
Lim. 6. ſi ſpecialiter ſit conceſſum à Principe, vt conducere poſſit cap. 10. nu. 50. f. 52.
Lim. 7. ſi plures ſint officiales, & aliqui locent, vel locationi auctoritatem præſtent cap. 10. nu. 51. fol. 52.
Decl. limitationem procedere, ſi locatio facta pro iuſto pretio cap. 10. nu. 52. fol. 52.
Lim. 8. ſi dictæ leges prohibentes officialibus conducere non ſint in vſu cap. 10. n. 53. fol. 53.
Officiales locantes gabellas, non debent ſolitum alterare cap. 13. nu. 25. fol. 85.
Officiali ſalarium debetur à die, quo cæpit exercere tantum cap. 23. nu. 125. fol. 237.
Lim. ſi differat exercere de Principis licentia cap. 23. nu. 126. fol. 237.
Officiales Vniuerſitatis tenentur ſtare locationi factæ ab anteceſſoribus cap. 61. nu. 286. fol. 602.
Ampl. etiamſi locantes eſſent officiales ad annum, & locaſſent pro maiori tempore ibi, nu. 287.
Decl. procedere in officialibus Vniuerſitatum habentium adminiſtrationem, ſeu territorium, non in alijs cap. 61. nu. 288. f. 602.
Decl. 2. procedere tam in Officialibus generalibus, quam particularibus ibi. n. 289.
Officiales Communitatis non poſſunt conducere gabellas cap. 13. nu. 16. fol. 84.
Officiales, ſeu Repreſentantes Communitatis habent mandatum cum libera cap. 7. n. 45. fol. 35.
Decl. procedere in Vniuerſitatibus habentibus iuriſdictionem, ſeu Territorium, non in alijs cap. 7. nu. 46. fol. 35.
Officiales Vniuerſitatum poſſunt locare ad breue tempus, ſed non ad longum, ſine ſolemnitatibus cap. 7. nu. 47. fol. 35.
Officiales prohibentur facere contractum cum ſubditis cap. 10. nu. 35. fol. 51.
Officiales habentes ocium in loco ſuæ originis, an, & quas conductiones facere prohibeantur cap. 10. nu. 36. fol. 51.
Officiales perpetui non prohibentur condocere ſecundum magis communem cap. 10. nu. 37. fol. 52.
Officiales ad beneplacitum reputantur perpetui, & conducere poſſunt cap. 10. num. 38. fol. 52.
Officiales perpetui non poſſunt conducere à litigantibus cap. 10. nu. 39. fol. 52.
Officiales, an, & quando publice, & palam poſſint bona fide contrahere cap. 10. nu. 40. fol. 52.
Officialium magnorum operę conſiſtunt in virtute. & quorum cap. 50. nu. 21. fol. 502.

OFFICIVM.

Officivm Iudicis numquam cenſetur ſublatum etiamſi rematum ſit omne remedium cap. 24 nu. 56. fol. 247.
Officium Notariatus cenſetur tacite relocatum de die in diem cap. 64. nu. 54. fol. 653.
Officiorum Curiæ dominium acquiritur per reſeruationem decreti cap. 61. n. 18. fol. 578.

Officij

Officij dominium acquiſitum per reſeruationem decreti tranſit ad hæredes ibi. nu. 19.

Officij fructus ſequuntur dominium cap.61.nu. 30. fol. 578.

OMNIA.

Omnia, quæ vendi poſſunt, poſſunt etiam locari cap. 11.n.5.fol.60.

Omnia quæ locari poſſunt, vendi non poſſunt cap.11.n.6.fol.61.

OPERAE OPVS.

De vitio, & periculo num. 1.

De locatione, & conductione n.2.

1 OPVS non poteſt dici vitioſum, ex eo quod non ſit ad artis excellentiam cap.31. nu.13. fol.313.

Opus vt non poſſit dici vitioſum, ſufficit tanti valere quanti fuit pro mercede promiſſum cap. 31.n.14.fol.313.

Operis conductor non tenetur præſtare diligentiam exactiſſimam cap.31.n.15. fol.313.

Lim. vbi opus requirit diligentiam exactiſſimam ibi. n.17.

Lim. 2. ſi conuentum, quod opus approbari, ſeu menſurati debeat ibi. nu.18.

Conuentio, quod opus approbari ſeu menſurari debeat, operatur, omne periculum pertinere ad conductorem excepto caſu fortuito 31.n.19.fol.314.

Et ſemper vſq; quo fuerit opus menſuratum, vel approbatum cap.31.nu.20.fol.314.

Hoc tamen non procedit ſi locator erat in mora menſurandi ibi. n.21.

Et periculum caſu fortuito accidens ante approbationem non ſpectat ad dominum, ſi opus erat tale, vt approbari non poſſit ib. num.22.

Operis periculum vbi pertinet ad conductorem intelligitur ſi eueniat tam opere perfecto, quam antea cap.31.n.23.fol.314.

Operis conductor ſi opus ſit vitioſum, tenetur illud emendare, alias tenetur ad omnia damna cap.31.n.25.fol.314.

Statutum quod recipiens opus ab artifice, non poſſit poſt aliquod tempus reclamare, non procedit ſi artifex blandis verbis acquieſcat recipientem cap.31.n.27. fol.314.

Operis periculum caſu fortuito eueniens ſpectat ad dominum, ſecus autem ſi dolo, aut culpa conductoris cap.31.n.1.& n.9.fol.312.

Decl. procedere in locatione operis, non autem in locatione operarum ibi.n.2.

Ampl. etiamſi operæ locatæ ſint ad faciendum opus ibi.nu.3.

Et non attenditur an ſolutio mercedis fuerit deſtinata vnica vice, vel dietim, ſed ſolum an operarius ſuſcepit opus in ſe cap.31. nu 4. fol. 312.

Nec dicitur ſuſcepiſſe opus ad hunc effectum, ſi ſuſcepit illud facere iuxta modellum, cum pacto, quod alias expelli poſſet cap. 31.n.5.fol.312.

Decl. 2. non procedere in illis operibus, quæ propter earum excellentiam non locantur cap.31.n.6.fol.313.

Operis conductor tenetur de omni periculo eiuſdem operis vitio accidente cap. 31. n.7. fol. 313.

Opus conducens implicite promittit diligentiam, ac ſe ſufficienter peritum aſſerit cap. 31.n.8.fol.313.

Operis periculum vitio ſoli eueniens, cedit dãno domini cap.31.n.9.fol.313.

Secus ſi ſit pactum contrarium ibi.n.10.

Imperitia culpæ aſcribitur conductori operis cap.31.n.11.fol.313.

Decl. non propterea eſſe neceſſariam perfectam ſcientiam ibi.n.12.

2 OPERAS SVAS locans tenetur eas præſtare ſuis ſumptibus cap.34.S.1.n.9.fol.335.

Et tenetur etiam præſtare inſtrumenta neceſſaria cap.34.S.1.n.10.fol.335.

Et ſi eadem inſtrumenta rumpantur, tenetur ea de ſuo reficere ibi.n.11.

Operæ menſorum non admittunt nomen locationis cap.15 n.68.fol.146.

Aduocati operæ non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis c.50.n.17. fol.501.

Artium liberalium operæ conſiſtunt in probitate virtutis, non in ſolo labore cap.50.n.19. fol.502.

Doctorum operæ ſiue in legendo ſiue in iudicando, ſiue in Iudicibus aſſiſtendo non conſiſtunt in ſolo labore, ſed in probitate virtutis cap. 50.n.18.fol.501.

Grammaticorum, & Rhetorum operæ conſiſtunt in virtute cap.50.n.19.fol.502.

Medicorum operæ conſiſtunt in probitate virtutis cap.50.n.20.fol.502.

Officialium magnorum operę conſiſtunt in virtute, & quorum cap.50.n.21. fol.502.

Proxenetarum operæ conſiſtunt in labore, & idem de ſimilibus cap.50.n.22. fol.502.

Operarum, ſeu facti locatio eſt ſi recipiens pecuniam nihil transfert cap.2.n.37. fol.8.

Decl. procedere quatenus factum tale ſit vt locari ſoleat ibi.nu.38.

Si autem quid tradatur artifici, vt immutetur, & aliud fiat conſtituto pretio, eſt emptio. ſecus ſi vt eadem reddatur cap.2.n.39.fol.9.

Si artifex ipſe ponat rem, non erit locatio, ſed venditio ibi. n.40.

Decl. procedere ſi materia quam ponit ſtet principaliter, non autem ſi acceſſorie ibid. num.41.

Et ſi dubium ſit an ſtet principaliter, attenditur an quantitas pretij conueniat valori cap. 2.n.42.fol.9.

Operas ſuas locare poteſt minor cap. 6. nu.28. fol. 29.

Operas ſuas locare non poteſt minor ſine ſolẽnitatibus per ſtatutum in contractibus minorum requiſitis cap.6.n.31.fol.29.

Operæ hominum etiam liberorum locari poſſunt cap.15.n.1.fol.140.

Operæ poſſunt locari in perpetuum, ſeu ad vitam cap.15.n.3.fol.140.

Operas ſuas locans ad vitam poteſt ſe liberare ſoluendo intereſſe, vel ſeruiendo per alium cap.15.n.4.fol.140.

Operæ infantium, & defectæ ſenectutis hominum locari non poſſunt cap.15.n.5.fol.140.

Operæ infantium, ſi locentur etiam pro tempore poſt infantiam, valet locatio pro ec c. 15.n.6.fol.140.

Operæ pro inueniendis rebus perditis locari poſſunt cap.15.n.19.fol.141.

Operarum pro inueniendis rebus perditis preſtitarum merces peti poteſt abſque præcedenti earum locatione cap. 15. numer. 20. fol.141.
Decl.procedere ſi ſint impenſæ operæ ſecus ſi res caſu abſque vllo labore reperta ſit cap. 15.n.21.fol.141.

Operarum locatio non expirat, ex quo locans ita inſeneſcat, vt eius operæ nullæ ſint cap. 15.n.7.fol.140.

Operæ ad quas tenemur obligatione Iuſtitiæ locari non poſſunt cap.15.n.12. fol.140.

Operæ ſpirituales, & ſanctæ locari poſſunt cap. 15.n.32. fol.142.
Decl.procedere in laboribus, qui fiunt circa opera ſacra, & in operibus, quæ non ſunt neceſſaria ſimpliciter in ſacris, ac ſi ad ipſa ſacra non habeatur intentio cap. 15. nu.33. fol. 142.

Operæ celebrationis Miſſarum, vel aliorum ſacrorum, locari non poſſunt cap.15.nu.35. fol. 142.
Decl.vt non poſſit locari opus operatum, ſed poſſit recipi aliquid ad ſui ſuſtentationem cap.15.n.36.fol.143.
Ampl.vt poſſit deſuper pactum fieri cap. 15. nu.37.fol.143.
Vid.in ver. *PACTVM* nu. 3.

Operæ prauæ locari non poſſunt cap.15.nu.51. fol. 144.

Operarum punibilium merces, licet peti non poſſit, tamen ſi ſoluatur non poteſt repeti c. 15.n.54.fol.145.
Vid. in ver. *SALARIVM* nu. 1.

Operæ quædam propter excellentiam locari non poſſunt cap.15.n.67.fol.146.

Actio redhibitoria non habet locum in locatione operis cap.31.n.24.fol.314.

ORNAMENTA.

Ornamenta veniunt in venditione equi, ſi equus oſtenſus fuit ornatus cap.23.num.59. fol.231.

OSTIVM.

Ostia, & feneſtras reaptare tenetur locator c. 34.§.1.n.5.fol.334.
Decl.procedere in ſolitis, & neceſſarijs ſecus ſi ad commodiorem vſum fiant cap. 34. §.1.n.6.fol.335.

OVES.

Oves reddunt ſcutum vnum pro qualibet cap. 19.n.44.fol.181.

PACTVM.

De pacto in genere n. 1.
De pacto nudo nu.2.
Quadam pacta in ſpecie nu.3.
Catera vide in ſuis verbis puta de pactis circa melioramenta in ver. MELIORAMENTA num.5.

P.

1 PACTA INTELLIGI debet prout de iure cap.49.n.1.fol.487.& cap. 63. nu. 54.fol.625.

Sed prius habenda ratio, vt aliquid operentur & poſtea facienda reſtrictio, vt quando minus fieri poteſt iuri communi deroget c. 63. n.55.fol.625.& cap 49.n.6. fol.488.

Pacta conuenta in locatione ſunt diligenter attendenda cap.23.n.129.fol.237.

Pacta in locatione habent vim legis cap.23. n. 130.fol.237.
Decl.procedere quatenus ſint licita, & honeſta, alias ſunt inefficacia ibi. n. 131.

Pacta dubia in locatione debent intelligi iuxta eius naturam cap.23.n.132.fol.238.

Pacta intelligi debent iuxta iuris diſpoſitionem in quantum fieri poteſt cap. 23. numer. 134. fol.238.
Lim. ſi adſit vulgaris loquendi conſuetudo in contrarium, quia ea magis attenditur ibi. num.135.

Pacta prohibita, quando non ſunt contra ſubſtantiam contractus, vitiantur, & non vitiant cap 24. n.63.fol.248.

Pactum correſpectiuum ad contractum cenſetur ei ineſſe cap.25.n.53.fol.256.
Ampl.in pacto exiſtente in contractu correſpectiuo ibi.n.54.
Decl. procedere ſi pactum conueniat alteri contractui & non ſequatur abſurdum c. 25. n.55.fol. 256.

Pactum non mutat naturam actus ſuper quo interponitur cap. 15 n.38. fol.143.

Pactum damnoſum an ſit recompenſatum in fauo-

fauorabilibus, ſtatur arbitrio prudentis c. 12.n.58.fol.74.
Interpretatio pacti ſemper facienda eſt contra illum ad cuius fauorem fuit appoſitum, & qui in eo ſe fundat cap.49.n.15.fol.488.
Pactum circa ſubſtantiam, & primeuam naturam contractus non valet cap.49.n.23.f.489.
Pactum partis comprehenditur in pacto quando alias nihil operatetur cap.49. numer. 30. fol.490.
Et comprehenditur ſi prouenit culpa locatoris lege permittente ibi. n.31.
Pacto quando quis non cogitur vti, patet vti diſpoſitione iuris cap.vlt. nu.16.
A pacto ad ſtatutum valet argumentum affirmatiue ductum cap.63.n.73.fol.627.
Pacta accidentalia contractus locationis poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16.n.30.fol.150.
Pacta facta in locatione poſſunt conferri in arbitrium tertij cap.16.n.64.fol.154.
Pacta concordanda, ſi ſeruata ſint conditionaliter denotant imperfectionem contractus cap.16.n.65.fol.154.
Pacta ad dignoſcendum, qui contractus ſit, magis attenduntur, quam denominatio cap. 3.n.10.fol.12.
Quæ pacta indicent factam eſſe venditionem vid. in ver. *VENDITIO*, & ſic de emphyteuſi, & ſimilibus.

2 PACTVM NVDVM non eſt efficax, nec parit actionem cap.22.n.86.fol.221.
Decl. procedere de iure ciuili, non autem de iure canonico ibi.n.87.
Decl.2.non procedere ſi is cui factum eſt pactum, aliquod damnum eſt paſſus cap. 22. num 88.fol.221.
Decl.3.vt inter viros probos verecundum ſit negare promiſſa per pactum nudum ibid. num. 89.
Decl. 4. vt ſi promiſſio ſit facta interpoſita ſtipulatione, fiat efficax ibi.nu.90.

3 PACTVM FRANCANDI pro certo pretio in locatione appoſitum, facit contractum ſimilem venditioni cap.45.num.85.fol.457.
Pactum *quod capitale ſit ſaluum* in ſocietate eſt prohibitum cap.12.num.43. fol.72. ſed vid. in ver. *SOCIETAS* num.3.
Pactum *quod damnum debeat totum ab vno ſentiri* eſt improbum, & ſapit vſuram cap. 12. num.49.fol.73.
Pactum *recipiendi aliquid pro celebratione Miſſarum* vltra alias rationes, ſuſtinetur etiam ex quo paciſcens priuat ſe ſua libertate aliud faciendi cap.15.num.39.fol. 142.
Lim. vt non valeat dictum pactum, ſi factum ex auaritia, vel alia circumſtantia damnabili ibi.num.41.
Pactum *quod locatio cenſeatur tacitè renouata per continuationem abſque diſdicta* eſt expreſſio eius, quod tacitè ineſt cap.14. §.2.nu.11. fol.92.
Pactum *quod res certo caſu cenſeatur vendita iuſto pretio* valet in mutuo cap.17. num.45. fol.160.
Et valet etiam generaliter, ſi adhæreat alteri contractui, ſecus ſi de per ſe fiat cap.17.n.46 fol.160.
Pactum de *præferendo conductorem* in noua locatione debet eſſe conuentum cum ipſo domino, vel eius Procuratore ſpeciali cap.20. num.59.fol.199.
Pactum *quod locatio duret ad certum tempus* eſt oneroſum conductori cap. 20. numer. 66. fol.200.
Pactum *redimendi* quandocumque præſcribitur per triginta annos cap. 10. numer. 117. fol.58.
Lim. aduerſus eum qui non retinet cap. 10. num. 118.fol.58.
Lim.2.ſi contractus ſit ſimulatus in fraudem vſurarum cap.10.num.119.fol.58.
Facultas redimendi ex pacto non expirat per lapſum temporis in pacto præfixi, ſi venditio ſit pro modico pretio cap.10. num. 120. fol.58.
Decl. procedere ſi pretium ſit valde modicum cap.10.num.121.fol.58.
Pactum, *quod animalia locata ſi deteriorata ſint, cedat damno conductoris*, intelligitur de deterioratis culpa illius, non caſu fortuito cap.12 num.8.fol.69.
Pactum, *quod beſtia reſtituantur in fine locationis*, intelligitur quatenus extent cap.12.n.9. fol.69.

P A L E A.

Palea computatur inter fructus cap.5. nu.36. fol.24.
Palea æqualiter diuidenda cum colono partiario, niſi pacta aliter ferant cap. 5. num. 37. fol.24.

P A P A.

Papa difficilius reuocat facta prædeceſſorum ſuorum, quam ſua propria cap.61.num.210. fol.595.
Alienationem bonorum Eccleſiæ auctorizare eſt de ſpecialiter reſeruatis Papæ cap. 14. §.9.num.54.fol.128.
Papa ſi præuentiuè relocauerit, ſeu inueſtiuerit de feudo nondum aperto, non debet ſucceſſor contrauenire cap.61.nu.211.fol.595.
Papa quando diſponit de re ſpectante ad principatum temporale, cenſetur diſponere tanquam Princeps temporalis, non tanquam

Eccleſiæ Supremum Caput cap.63.num.71. fol.626.

Vbi Papa ibi Roma cap.10.num.24.fol.50.

Papa concedens aliquam poteſtatem eam à ſe non abdicat, ſed maiorem retinet cap.14.in princ.num.8.fol.87.

Papa habet plenam adminiſtrationem bonorū Eccleſiarum inferiorum, & earum Prælati ſolum vſum, & gubernium cap.14. in princ. num.13.fol.88.

Papa ſolus poteſt alienare bona Eccleſiæ cap. 14.num.14.fol.88.

Papa habet auctoritatem à Deo, non à ſubditis cap.14.§.1.num.3.fol.89.

Papa in generali diſpoſitione non ſolet comprehendere ea, quæ ſunt contra ius cap.14. §.10.num.41.fol.133.

Papa præſumitur facere locationem anticipatam ex cauſa cap.14.§.12.num.20.fol.138.

PARS.

Pars exigua magni predij non poteſt alienari ſine beneplacito cap. 14. §. 3. numer. 6. fol.95.

Partes non conſenſiſſe in ſolo triennio arguitur ex diuerſitate penſionis in ſequenti cap.14. §.7.num.14.fol.114.

PARTICVLARIS RES.

Particvlaris res alteri rei particulari accedere, & de eius pertinentijs eſſe non poteſt cap.23.num.100.fol.235.

PARTITA.

Partitis libri aliquibus verificatis, arguitur in totum verus cap.19.num.62.fol.183.

Verificatio aliquarum partitarum non adeo operatur ad augendam fidem, vt error ad eā minuendam cap.19.num.63.fol.183.

Partitæ verificatæ, vt operentur augeri fidem, debent eſſe in ſumma conſiderabili cap.19. num.64.fol.183.

Vel debent eſſe connexæ ibi.num.65.

PASTOR.

Paſtor conductus ad cuſtodiendum, tenetur de periculo animalium culpa ſua interueniente cap.12.num.97.fol.80.

Paſtor tenetur de culpa leuiſſima cap.12.n.98. fol.80.& num.99.vbi ſecus in conductore.

Paſtor tenetur probare animalia deceſſiſſe abſque ſua culpa cap.12.num.10.& 101.fol.81.

Et quomodo ſe gerere debeat num.102.

Paſtoris dicto ſtatur in leuibus, & difficilis probationis cap.12.num.103.fol.81.

Paſtor debet adhibere cuſtodem, ſufficientem cap.12.num.109.fol.81.

Lupi ſi comedant oues imputatur culpæ paſtoris cap.12.num.104.fol.81.

Furtum animalium imputatur culpæ paſtoris, & quando ſecus cap.12.nu.105.106.& 107. fol.81.

PATER.

Pater tenetur præſtare habitationem filio cap. 35.num.11.fol.370.

Vid.in ver.*HABITATIO*.

Pater in bonis filij habet maiorem auctoritatē quam alij adminiſtratores cap.7. n.52.f.35.

Pater habet adminiſtrationem bonorum filij, etiamſi alij dati ſint adminiſtratores, niſi verba repugnent cap.7.num.53.fol.35.

Pater habet adminiſtrationem in ſpiritualibus, & annuis, vti ſunt beneficia cap.7. num.54. fol.35.

Pater non habet adminiſtrationem in eis in quibus non habet vſumfructum cap.7. n.55. fol.35.

Poteſt tamen habere adminiſtrationem datiuam cap.7.num.56.fol.35.

Pater habet adminiſtrationem bonorum filij infantis, quamuis vſumfructum non habeat cap.7.num.57.fol.35.

Pater adminiſtrator bonorum filij, poteſt locare ad longum tempus ſine decreto cap. 7. num.58.fol.36.

Decl. procedere ſi eum adminiſtratione habeat vſumfructum, alias ſecus cap.7.num.59 fol.36.

Et ſi concurrat legitima cauſa cap.7.num.60 fol.36.

Pater ſi alienat bona filij, probandum, quod habuerit cauſam cap.7.num.61.fol.56.

PATRONVS.

Patronvs Eccleſiæ poteſt ſe opponere alienationi bonorum, ſi fiat ſine cauſa cap 14.§.9. num.38.fol.127.

Patronus beneficij non eſt citandus in alienatione bonorum eiuſdem cap.14.§.9.num.34. fol.127.

Contraria opinio eſt tutior ibid.num.35.

Patronus Eccleſiæ, ſi indiget eſt alendus ab ea cap.14.§.9.num. 6.fol.127.

Decl. procedere ſi Eccleſia habeat fructus exuberantes, ad ea quæ ſunt ſibi neceſſaria cap.14.§.9.num.37.fol.127.

PAVPER.

Pavperes, & miſerabiles perſonæ habent priuilegium ad compellendum vendere, & locare cap.20.num 17.fol.196.

Pauperes, & miſerabiles perſonæ habent prælationem in noua locatione, cap.20.nu.110. fol.203.

Paupertas non eſt probanda, ſed præſumitur cap.39.num.34.fol.408.

Pauperes, & miſerabiles perſonæ habent priuilegium in Vrbe, vt alijs creditoribus præferantur ex Bulla Pij V. pro ſcutis quinquaginta cap.41.num.42.fol.432.

Etiamſi ſint creditores pro maiori ſumma ibi. num.43.

Et

Et prædictum priuilegium ſeruari debet à quocumque Iudice ordinario ibi.num.44.

PECVNIA.

Pecvnia eſt apud omnes gentes in vſu cap. 1. num.34.fol.4.

Pecunia fuit inuenta per multos annos poſt ius gentium cap.1.num.31.fol.4.

Pecuniæ nomine omnia corpora continentur cap.1.num.16.fol.3.

Lim.ſi dictum pecunia numerata ibi.n.17.

Pecuniæ nomine veniunt ea quæ pondere, numero, & menſura conſiſtunt cap.5. num.8. fol.12.

Pecuniæ non poſſunt condici ab eo qui non ſoluit,licet ei pecunia profuerit cap.35.n.5. fol.369.

Lim.in ſubſidium, ſi ille qui pecuniam dedit non ſit ſoluendo ibi.num.6.

Pecuniæ minoris alienantur ſine ſolemnitatibus cap.10.num.3.fol.48.

Pecuniæ hodie maior quantitas adeſt, & ideo minoris æſtimationis eſt cap.19 numer.160. fol.190.

Pecuniæ valore mutato poſt locationem, qui valor attendendus ſit in ſolutione mercedis cap.23.num.118.fol.236.

De pecuniæ verſione vid.in verbo *VERSIO.*

PEDAGIVM.

Pedagivm quod in fundo vendi conſueuit,non venit in locatione fundi cap.23.numer.90. fol.234.

PAENA.

Paena eſt cum minuitur patrimonium,vel tollitur aliquod ius quæſitum,non autem quando impeditur lucrum cap.14. §.8. numer.2. fol.121.

Pænæ *extrauagantis ambitioſæ* contra alienantes, ſunt excommunicatio, & beneficiorum priuatio, & quid ſi ſit Epiſcopus, vel Abbas cap.14.§.8.num.3.fol.121.

Pænæ *extrauag.ambitioſæ* non incurruntur ſine contemptu, & dolo cap.14. §.8. numer.6. fol.122.

Pænæ *extrauag.ambitioſæ* contra alienantes bona Eccleſiæ non incurruntur niſi à Prælatis, & alijs adminiſtrationem habentibus cap.14 §.8.num.11.fol.122.

Ampl. etiamſi alij ſubditi alienationi conſenſum præſtiterint cap.14. §.8. numer.12. fol.122.

Pænæ prædictæ vt incurrantur, neceſſaria eſt actualis traditio, nec ſufficit inſtrumenti alienationis, nec clauſula conſtituti cap.14. §.8.num.13.fol.122.

Pænæ *extrauag. ambitioſæ* non incurruntur, ſi alienatio ſit facta per Procuratorem cap.14. §.8.num.15.fol.122.

Pæna priuationis beneficii, cuius bona alienantur ſine beneplacito, imponitur ipſo iure in *extrau. ambitioſæ* cap. 14. §. 8. nu. 18. fol. 123.

Pæna impoſita ipſo iure in *extrauaganti ambitioſæ*, adhuc requiritur ſententia declaratoria cap. 14. §. 8. n. 19. fol. 123.

Pœnas ad euitandas ſufficit quælibet cauſa credendi cap. 14. §. 1. nu. 9. fol. 90.

Regulares locantes vltra triennium abſque licentia Sacræ Congreg. Conc.,vltra excommunicationem, incurrunt etiam pœnam priuationis vocis cap. 14. §. 8. nu. 4. fol. 121.

Nullitas contractus inducta per *extrauag. ambitioſæ*, dicitur improprie pæna cap.14. §.8. nu. 1. fol. 121.

Cauſa quælibet, etiam beſtialis, excuſat à pæna cap. 14. §. 8. nu. 5. fol. 121.

Error facti excuſat omnes à pænis, iuris autem error excuſat idiotas, & alios ſi ſit dubium cap. 14. §. 8. nu. 8.fol. 122.

Alienans bona Eccleſiæ bona fide,& conditionem Eccleſiæ meliorem faciens, excuſatur à pænis *extrauag. ambitioſæ*, & à peccato cap. 14. §. 8. nu. 9. fol. 122.

Lim.ſi iuraſſet non alienare, quia peccat, & ſit periurus ibi. nu. 10.

Alienans bona Eccleſiæ incurrit pænas etiamſi fecerit alienationem cum clauſula, *ſaluo, & reſeruato beneplacito apoſtolico* cap. 14. §. 8. nu. 14. fol. 122.

Procurator non poteſt facere incidere ſuum principalem in pænas, niſi habeat mandatũ ſpeciale ad ita contrahendum cap. 14. §. 8. nu. 16. fol. 122.

Ampl. vt non ſufficiat generale cum libera, ſed requiratur indiuiduum ibi. nu. 17.f. 123.

PAENITENTIA.

Paenitentiae locus eſt in contractibus in nominatis reintegra cap. 12. nu. 28. fol.71.

Pænitentiæ locus non eſt in contractibus nominatis cap. 12. nu. 29. fol. 71.

PENSIO.

De pensione, ſeu mercede locationis vid. in ver. *MERCES*.

Penſio Eccleſiaſtica locari nõ poteſt vltra triẽnium ſine Beneplacito Apoſtolico cap. 14. §. 5. nu. 5. fol. 105.

Lim. in reſeruata in Beneficio Hyſpano ad fauorem Itali ibi. nu. 6.

PERICVLVM.

Pericvla in ſe ſuſcipere, & periculis renunciare idem eſt cap. 49. nu. 49. fol. 490.

Periculi nomine late ſumpto veniunt etiam caſus fortuiti cap. 49. n. 51. fol. 491.

Ex eo quod quis tenetur de periculis, non infertur, quod teneatur de caſibus fortuitis cap. 49. nu. 52. fol. 491.

Periculi aſſumptio ſimpliciter facta, non ſuffi-

eis, vt veniant caſus fortuiti cap. 49. nu. 55. fol. 491.

Periculum animalis conducti, vt ſpectet ad cōductorem, requiritur eius culpa ſaltem leuis cap. 12. nu. 62. fol. 74.

Periculum animalis locati ad vecturam ceſſante culpa conductoris ſpectat ad dominum cap. 12. nu. 61. fol. 74.

Periculum diuini iudicij comprehendit omnes caſus fortuitos cap. 12. nu. 7. fol. 69.

Periculum rei venditæ ſpectat ad emptorem cap. 2. nu. 5. fol. 6. & cap. 45. nu. 2. f.448.

Periculum rei locatæ ſpectat ad locatorem cap. 2. nu.6. fol. 6.

Periculum rei locatæ culpa conductoris eueniens ad eum ſpectat cap.12. nu. 6. fol.69.

Periculum operis caſu fortuito eueniens, ſpectat ad dominum, ſecus autem, ſi dolo, aut culpa conductoris cap. 31. nu.1. fol. 312.

Vid. in ver. *OPERIS PERICVLVM*.

Pactum, quod periculum ſit conductoris, reſtringitur ad periculum, præter naturam cōtingens cap. 12. nu. 10. fol. 69.

Pactum, quod periculum ſpectet ad conductorem, alterat naturam locationis cap. 12. nu. 12. fol. 69.

Et ſecundum aliquos reddit contractum iniuſtum ibi. nu. 13.

Ampl. vt dictum pactum ſit peccaminoſum, etiamſi factum animo non vtendi cap. 12. nu. 14. fol. 69.

Lim. vt dictum pactum non impediat executionem contractus in foro fori cap. 12. num. 15. fol. 69.

Et quod de ſe ſolo non vitiet contractum, nec ſit nullum ibid. nu. 20. fol. 70.

Pactum prædictum non eſt contra naturam contractus locationis cap. 12, nu, 16. f. 69.

Vel ſaltem non eſt contra ſubſtantiam ibid. nu. 17.

Pactum prædictum eſt onéroſum, ſed poteſt eſſe recompenſatum alijs pactis cap. 19. nu, 18. fol. 69.

Periculum in ſe ſuſcipiens tenetur ad id, quod ſubſequitur obligationi prouenienti ex natura contractus cap. 29. nu. 51. fol. 303.

Culpa quælibet ceſſante non tenetur conductor etiamſi periculum in ſe ſuſceperit cap. 29. nu. 512. fol. 303.

Artifex ſuſcipiens in ſe periculum gemmæ inſculpendæ, tenetur etiamſi periculum veniat potius vitio materiæ, quam eius culpa cap. 29. nu. 53. fol. 303.

Periculum rei in venditione conditionali eueniens pendente conditione regulariter ſpectat ad venditorem cap. 45. nu. 68. fol. 455.

Periculum rei in venditione tranſit in emptorē cap. 45. nu. 63. fol. 454.

Ampl. procedere tam vendita re quam etiam ſi venditum ſit quid rei acceſſorium ib. n. 64.

Decl. procedere venditione perfecta ibid. num. 65.

Venditis fructibus naſcituris periculum, quod non naſcantur ſpectat ad venditorem cap. 45. nu. 67. fol. 455.

Vid. in ver. *FRVCTVS*.

Periculum in opere eueniens vitio ſoli non cedit damno conductoris operis cap. 50. num. 40. fol. 503.

PERITI PERITVS.

De eorum electione nu. 1.

Quomodo procedere, & referre debeant nu. 2.

Quos, & quales eſſe debeant nu. 3.

Eis ſtatur, vel non nu. 4.

1 PERITORVM electio eſt ſubſidiaria quatenus deficiant omnes aliæ probationes cap. 34. §. 5. nu. 1. fol. 360.

Peritorum electio eſt neceſſaria, & de ea conſtare debet cap. 34. §. 5. nu. 4. fol. 360.

Nec ſufficit ad eam probandam, quod quilibet peritus ſe electum enunciet ibi. nu. 5.

Probatur tamē electio per duos teſtes ib. n. 6.

Ad electionem peritorum proceditur executiue, & ſummatim cap. 34. §. 5. nu. 7. f. 360.

Et etiam in die feriata ibi. nu. 8.

Peritorum electio licet de iure poſſit fieri à ſolo Iudice, tamen de conſuetudine fit à partibus mandante Iudice cap. 34. §. 5. nu. 9. fol. 360.

Et in diſcordia, vel contumacia partium fit à Iudice ibi. nu. 10.

Et quando Iudex vult eligere peritos debet monere partes ad intereſſendum, ſeu illas citare cap. 34. §. 5. nu. 11. fol. 360.

Et prædictis non ſeruatis electio eſt nulla, & relatio non probat ibi. nu. 12.

Electio peritorum ab vno facta non nocet alijs cap. 34. §. 5. nu. 13. fol. 360.

Ampl. vt nec ab eo cauſam habentibus ibi. nu. 14. fol. 361.

Secus ſi ſit ceſſionarius eius qui elegit exceptionem facta poſt electionem ibi. n. 15.

Defectus citationis ad videndum eligi peritos, ſanatur per ſubſequentem Intimationē electionis, vel aliam ſcientiam cap. 34. §. 5. nu. 6. fol. 361.

Periti pro menſuratione facienda de conſuetudine eliguntur à partibus, mandante Iudice cap. 24. nu. 76. fol. 249.

In electione peritorum neceſſaria eſt citatio ib. nu. 77.

Et vbi pars eſt contumax, eligit Iudex ibid. nu. 78.

Styllus eſt vt quælibet pars ſuum eligat, & vna deficiēte ſupplet Iudex c. 34. §. 5. n. 18. f. 361.

Lim.

Digitized by Google

Lim. ſi vtraque pars in vno conſentiat, quia illi ſtatur cap. 34. §. 5. nu. 19. fol. 361.

Et ſufficit tacitus conſenſus per non contradictionem ibi. nu. 20.

Decl. tamen non ſufficere vnam partem conſenſiſſe electioni factæ ab alia, quia cenſetur conſentire, vt eligat peritum ſuum, & quando ſecus cap. 34. §. 5. n. 21. fol. 361.

Lim. 2. ſi vnus tantum reperiatur peritus in loco ibi. nu. 22.

Decl. limitationem non procedere in materijs grauibus, quia debent peti à locis vicinis cap. 34. §. 5. nu. 23. fol. 361.

Contrarium tenent aliqui ibi. nu. 24.

Prima procedit ſi materia vere ſit grauis, & poſſunt haberi periti in loco non valde diſtanti cap. 34. §. 5. nu. 25. fol. 361.

Lim. 3. ſi agatur de re parui valoris, & facilis æſtimationis ibi. nu. 26.

Lim. 4. ſi vnus peritus ſit valde excellens, & plurimæ integritatis ibi. nu. 27.

Lim. 5. ſi ſit deputatus à publico ibi. nu. 28.

Decl. præfatas limitationes procedere ſi electus ſit vere peritus cap. 34. §. 5. nu. 29. fol. 361.

2 PERITI debent præſtare iuramentum de bene, & fideliter æſtimando cap. 34. §. 5. n. 32. fol. 361.

Decl. procedere in electis à Iudice, ſecus in electis à partibus cap. 34. §. 5. n. 33. f. 361.

Intellige de electis ſponte, ſecus ſi mandante iudice ibi. nu. 34.

Periti debent accedere ad locum, vbi res eſt æſtimanda, & citandæ ſunt partes ad intereſſendum æſtimationi cap. 34. §. 5. nu. 35. fol. 362.

Secus ſi citatio fuerit partibus remiſſa cap. 34. §. 5. nu. 36. fol. 362.

Vid. in ver. *CITATIO*.

Periti, vt recte procedant requiritur citatio ad videndum fieri menſurationem cap. 24. nu. 81. fol. 249.

Ampl. etiamſi præceſſerit electio iudicialis ibi. nu. 82.

Periti, vt recte referant requiritur citatio ad videndum eos referre cap. 24. nu. 83. f. 249.

Decl. ſuſtineri poſſe relationem abſque dicta citatione ſi aliæ præceſſerunt ibi. nu. 84.

Decl. 2. vt dicta citatio ad videndum referre poſſit etiam fieri ex poſt ibi. nu. 85.

Periti in relatione debent reddere rationem dicendo ſe menſuraſſe, ſeu menſurare feciſſe cap. 24. nu. 86. fol. 249.

Periti, vt probent valorem de tempore præterito de quo viderunt rem, debent examinari tanquam teſtes, & quomodo deponere debeant cap. 19. nu. 75. fol. 184.

Periti debent procedere per ſe ipſos, nec poſſunt ſubdelegare cap. 34. §. 5. n. 40. fol. 362.

Lim. quo ad nudum miniſterium, puta menſurationem ibi. nu. 41.

AEſtimari debet res ſimul, non per partes cap. 34. §. 5. nu. 42. fol. 362.

Relatio peritorum debet eſſe aperta, & clara cap. 34. §. 5. nu. 45. fol. 362.

Periti debent ſeruare formam in depoſitione ſibi præſcriptam cap. 34. §. 5. nu. 48. f. 363.

Peritorum in relatione facienda, requiritur citatio partis ad videndum referre, vel ad dicendum contra relationem cap. 34. §. 5. n. 51. fol. 363.

Periti debent referre cum iuramento in actis, ſeu relationem ſcriptam cum iuramẽto producere cap. 34. §. 5. nu. 56. fol. 363.

Decl. procedere, ſi non iurarunt in ſuſceptione officij, & iuramentum erat neceſſarium cap. 34. §. 5. n. 57. fol. 363.

Periti referre poſſunt etiam in die feriata cap. 34. §. 5. nu. 61. fol. 363.

Periti non tenentur reddere rationem de ſua relatione cap. 34. §. 5. nu. 46. fol. 362.

Decl. procedere quando iudicium periti conſiſtit in mera operatione intellectus, ſecus ſi conſiſtat in facto cadente ſub cenſu corporis ibi. n. 47.

3 PERITI debent eſſe ſaltem duo cap. 34. §. 5. nu. 17. fol. 361.

Si duo electi, & vnus tantum referat, & de tertio Perito ſi diſcordet ab omnibus an ei ſtandum vid. infra nu. 4.

Periti eligendi debent eſſe vere tales, ac perſonæ honeſtæ cap. 34. §. 5. nu. 30. fol. 361.

Periti ad probandum valorem melioramentorum, non ſufficit, quod ſint muratores, & aliqualiter intelligentes, ſed probandum, quod ſint Architecti cap. 34. §. 5. num. 31. fol. 361.

4 PERITI non valent æſtimare niſi ea quę eorum oculis ſubijciuntur cap. 19. n. 68. f. 184.

Periti ex inſpectione rei de præſenti, valent dignoſcere valorem de tempore præterito cap. 19. nu. 69. fol. 184.

Contrarium de magis communi ibi. nu. 70.

Decl. hoc contrarium magis procedere ſi longum tempus interceſſit cap. 19. nu. 71. fol. 184.

Vel ſi modicum, adſit aliqua cauſa mutationis valoris ibi. nu. 72.

Periti difficilius poſſunt valorem temporis præteriti æſtimare, ſi de illo rem non viderunt cap. 19. nu. 74. fol. 184.

Peritorum relationi ſtatur etiamſi referant de credulitate c. 34. §. 5. n. 49. fol. 363.

Decl.

Decl. procedere in eis, quæ certo ſciri non poſſunt ibi. nu. 50.
Periti ſi ſunt duo, & vnus tantum referat non attenditur relatio cap. 34. §. 5. n. 58. f. 362.
Poſſunt tamen vterq; de per ſe ſeparatim referre ibi. nu. 59.
Intellige quando ſunt duo periti electi vnus pro parte, ſecus ſi ſint electi ab vtraque cap. 34. §. 5. nu. 60. fol. 363.
Peritorum relationi ſtandum eſt ibi. nu. 62.
Sed vt ei ſtari debeat, debet conſtare de eorum electione cap. 24. nu. 79. fol. 249.
A Peritorum relatione datur appellatio cap. 34 §. 5. nu. 63. fol. 364.
Ampl. dari etiam ei qui peritum approbauit cap. 34. §. 5. nu. 64. fol. 364.
Ampl. 2. dari etiam ei, qui promiſit relationi ſtare, ſi non dixit, *& cuicumque æſtimationi* ibi. nu. 65.
Si a relatione peritorum appellatum eſt, deueniendum eſt ad electionem peritiorum cap. 34. §. 5. nu. 66. fol. 364.
Decl. vt à relatione peritorum liceat appellare vna vice tantum ibi. nu. 67.
Lim. declarationem ſi vtraque pars appellet ibi. nu. 68.
Appellans à relatione periti in aliqua parte taxatiue, cenſetur approbare in alia cap. 34. §. 5. nu. 69. fol. 364.
Peritis diſcrepantibus eligendus eſt tertius cap. 34. §. 5. nu. 70. fol. 364.
Periti an eligi debeant, vel aliter probandum ſit ab initio, eſt arbitrarium Iudicis cap. 34. §. 5. nu. 71. fol. 364.
Iudex poteſt ſe extraiudicialiter informare, & valorem arbitrari cap. 34. §. 5. num. 72. fol. 364.
Secus ſi viam peritorum elegerit, quia eis diſcordantibus tenetur tertium eligere, nec poteſt eligere ſe ipſum cap. 34. §. 5. nu. 73. fol. 364.
Tertij periti electio facienda à partibus, & eis diſcordantibus à Iudice cap. 34. §. 5. nu. 74. fol. 364.
Tertio perito omnino ſtandum eſt cap. 34. §. 5. nu. 75. fol. 364.
Lim. ſi eius æſtimatio ſit nulla ibi. nu. 76.
Item ſi fuiſſet nulla æſtimatio prima, niſi fuiſſet nullitas remiſſa ibi. nu. 77.
Electio peritorum ſecunda facta propter diſcordiam inter primos, ſi non ſubſiſtit diſcordia, eſt nulla cap. 34. §. 5. nu. 78. fol. 364.
Ampl. etiamſi partes promiſerint ei ſtare ibi. nu. 79. fol. 365.
Peritorum duæ electiones tantum faciendæ ſuper eodem dubio, ſecus ſi adſint plura dubia cap. 34. §. 5. nu. 80. fol. 365.
Relationi tertij periti non ſtandum eſt ſi appareat erronea cap. 34. §. 5. n. 81. fol. 365.
Et ſufficit error in vna parte ibi. n. 82.
Tertio perito tunc ſtandum eſt cum concordat cum aliquo ex primis ſecus ſi ab omnibus diſcordet cap. 34. §. 5. n. 84 fol. 365.
Contr. quod adhuc ei ſtandum ſit c. 34. §. 5. nu. 85. fol. 365.
Decl. vt tunc ſtetur cum poteſt concordari cum aliquo per regulam, quod in ſumma maiori continetur minor cap. 34. §. 5. nu. 85. vſque ad 90. vbi quando habet locum dicta regula vel non.
Decl. 2. vt diſcordante tertio cum alijs duobus peritis coaceruentur omnes ſummæ, & deinde diuidantur in tribus partibus cap. 34 §. 5. n. 90. fol. 366.
Decl. 3. ſtandum tertio diſcordanti ſi primi non retulerunt in actis ſecundum aliquos, ſecus e contra cap. 34 §. 5. n. 91. fol. 366.
Decl. 4. vt ſi tertius peritus diſcordans ab alijs ſit electus ex diſpoſitione legis, vel ſtatuti, vel Iudice cogente tunc ei ſtandum, ſecus ſi voluntaria ibi. n. 92.
Decl. 5. vt excedente tertio perito in ſumma non ſit ſtandum maiori ſummæ primorum ſi ab ea vtraque pars reclamet, ſecus e contra cap. 34. §. 5. n. 93. fol. 366.
Declarationes præfatæ poſſunt habere locum in diuerſis caſibus ibi. n. 94.
Iudex poteſt habere fidem vni ex peritis diſcordantibus cap. 34. §. 5. n. 95. fol. 366.
Vid. in ver. *IVDEX*.
Melioramenta bene probantur per relationem peritorum cap. 34. §. 5. n. 2. fol. 360.
Ampl. etiamſi ſint pauciores quam teſtes ibi. num. 3.
Valor probatur per Peritos vide in ver. *VALOR*, & ſic de alijs.

PERPETVITAS.

Perpetvitas conceſſionis arguit contractum eſſe emphyteuſim, potius quam locationem cap. 3. n. 59. fol. 18.
Sed hæc eſt coniectura leuis, & contrarium procedit in Eccleſiaſticis cap. 3. n. 60. fol. 18.

PERSONAE.

Personae locantur, & res cap. 1. n 9. fol. 2.

PESTIS.

Pestis eſt bellum diuinum, & valet argumentum à bello ad peſtem cap. 46. n. 7. fol. 459.
Peſtis eſt maior, quam bellum, & maiorem excuſationem præbet cap. 46. n. 8. fol. 459.

PIA LOCA PIETAS.

Pia loca proprie non dicuntur niſi erecta authoritate Epiſcopi, etiamſi exerceant opera pietatis cap. 14. §. 6. n. 32. fol. 110.
Ampl. etiamſi adſint alia ſigna, niſi ſint clara ibid. n. 33.
Pietatis opera non tribuunt qualitatem Eccleſiaſti-

ſiaſti-

Digitized by Google

ſiaſticam cap. 14.§.6.n.30. fol.109.

PIGNVS.

Pignvs dicitur quod ad creditorem tranſit, hypotheca cum non tranſit, nec poſſeſſio ad creditorem cap.40.n.37.fol.416.

PLVRALITAS, ET PLVRES.

Plvres an ſint locationes, vel vna tantum, eſt diſputatio valde vtilis cap.25.n.1.fol.252.

Stipulationes tot ſunt quot ſummæ, vel res ſtipulatæ cap.25.n.2.fol.252.

Locationes, & venditiones, vt plures ſint, non ſufficit eſſe plures res locatas, vel venditas, ſed requiritur eſſe etiam diſtincta; pretia earum cap.25.n.3.fol 252.

Pretium plurium rerum venditarum, ſi ſimul conſtitutum ſit, ac etiam ſeparatim attenditur quid prius factum ad dignoſcendum an contractus ſit vnicus, vel plures cap.25. nu. 4.fol.252.

Decl.procedere ſi eodẽ tempore facta vtraque expreſſio, nam ſi in diuerſis inſtrumentis attenditur poſterius ibi.n.5.

Decl.2.tot cenſeri locationes quot res ſeparatis mercedibus locatæ, niſi appareat partes contrarium ſenſiſſe ibi.n.6.

Decl.3.inſpiciendum non ſolum voluntatẽ conductoris, ſed etiam locatoris ibi. n. 8.

Decl.4.requiri, quod conſtet apertè de voluntate, vt ſit vnicus contractus ibi.n.9.

Subdeclara non eſſe neceſſariam probationem concludentem, ſed ſufficere reddi veriſimilem mentem cap.25.n.10. fol.153.

Et concurrente veriſimilitudine, ſtandum eſt aſſertioni iuratæ conductoris ibi. n.11.

Et ſtandum eſt coniecturis ibi.n.12.

Duobus equis conductis pro quadriga, licet merces ſit diſtributa pro quolibet, adhuc locatio cenſetur vnica cap.25.n.14. fol.253.

Pluribus rebus conductis cum ſeparatione penſionis pro qualibet, ſi non tanta vtilitas perciperet conductor ex vna de ſe, quantum ea vnita cum alijs contractus cenſetur vnicus cap.25.n.15.fol.253.

Pluribus rebus locatis, ſi vnum corpus faciunt cenſetur contractus vnicus cap.25. num.16. fol. 253.

Idem ſi ſint acceſſoriæ ibid.n.17.

Pluribus rebus diuerſæ ſpeciei locatis, plures cenſentur locationes, etiamſi merces ſit vnica cap. 25. num.18.fol.253.

Cauſa propter quam deuentum fuit ad locationem attenditur ad dignoſcendum an locatio ſit vnica, vel plures cap.25.num.19. fol.253.

Verborum conceptio attenditur ad eumdem affectum ibi.n.20.

Contractus poteſt eſſe vnus, & multiplex ex diuerſis reſpectibus cap.25.n.21.fol.254.

Dictiones, *vna cum*, requirunt concurſum vtriuſque extremi, & operantur vnicum eſſe actum cap.25.n.22.fol.254.

Decl.non procedere ſi locatæ ſint res diuerſæ ſpeciei cum dictis dictionibus ibid.n.23.

Vnicam locationem ſi partes dixerint, ſeu locationem in vulgari conſcribitur contractus vnicus cap.25.n.24.fol.254.

Vnicum eſſe contractum de locationibus plurium rerum arguitur, ex quo dominus ante dixit nolle locare vnam tantum cap. 25. nu. 25.fol.254.

Vnicum eſſe contractum arguitur ex dictis poſtea, & ex quibus cap.25.n.26.fol.254.

Declaratio partium, quod tot eſſe debeant locationes, quot res, operatur ad effectum læſionis non autem vbi adeſt fraus alicuius legis cap.25.nu.27.fol.254.

Locatis pluribus rebus ſimul in dubio cenſetur contractus vnicus cap.25.n.28.fol.254.

Locatis pluribus rebus ſimul, ſi non ſunt plures contractus propriè, ſed impropriè, non veniunt in ſtatuto de pluribus locationibus loquente cap.25.nu.29.fol.254.

Pluribus rebus ſimul locatis cum mercede diſtincta pro qualibet ſunt plures locationes vere, & propriè cap.25.n.33. fol.255.

Pluribus ſeruis ſimul venditis vnica venditione, ſi vnus ſit morboſus, omnes redhibentur cap.25.n.35.fol.255.

Pluribus rebus ſimul locatis vnica locatione prætendi non poteſt contractum ſuſtineri, quo ad vnam rem tantum c.25.n.36.fol.255

Contrarium, quod pluribus rebus emptis vno pretio de ſingulis ex empto, & vendito agi poſſit ibi.n.37.

Decl.poſſe agi de ſingulis rebus ſi venditor vel locator acquieſcat, alias non ibi. n.38.

Ampl.vt etiamſi emptor velit ſoluere totum pretium, non poſſit agere ad vnam rem tantum, niſi alijs renunciet ibi.n.39.

Locatio licet facta ſit ad plures annos cum pẽſione diſtincta in ſingulos annos adhuc eſt vnica locatio cap.25.n.41.fol.256.& cap. 4. nu.20. fol. 20.

Lim.in locatione operarum cap. 4. num.21. fol. 20.

Decl.vt licet ſit vnica locatio, tamen ſit diuidua cap.25.n.41.fol.456.

Decl.2.vt ſit vnica locatio rerum, ſecus autem operarum ibid.n.43.

Lim. ſi aliud ex vnicitate ſũmæ pro mercede conuentæ, vel operis deducatur cap. 25. nu.44.fol.256.

Decl.3. vt ſit vnica locatio reſpectu contractus, & obligationis, ſecus reſpectu præſtationum ibi.n.45.

Pluribus perſonis facta locatio an ſit vnica, vel plu-

plures, adſunt hinc inde opiniones, & pendet reſolutio à voluntate partium cap.25.n.46. fol.256.

Plures contractus poſſunt eſſe in eodem Inſtrumento omnino ſeparari cap.25.n.64.fol.258,

Plures contractus in eodem inſtrumento exiſtentes, ſi ſint diuerſæ naturæ,& habeant diuerſam cauſam, & independentiam non cenſentur correſpectiui cap.25.n.65.fol.258,

Non tamen ſufficit ſola diuerſitas naturæ ſi ſint in eodem inſtrumento ibi.n.66.

POENITENTIA v. *PENITENTIA*.

PORTICVS.

Porticvs non eſt domus, ſed eius pars, & in locatione domus continetur cap. 40. n.146. fol. 426.

Inuecta in porticum remanens hypothecata ibid.

POSSESSIO.

Probatur nu.1,

Transfertur nu.2,

Acquiritur, & amittitur nu.3,

Alia num.4.

1 POSSESSIO locantis non probatur per locationem cap.27.n.89.fol.280,

Decl.procedere contra tertium, ſecus autem contra conductorem ibi.n.90. fol.281.

Ampl. vt non ſolum probet contra conductorem, ſed eam contra hæredes, & ab eo cauſam habentes ibi. nu.91.fol.281,

Subamplia etiamſi locatio non appareat effectuata, vel ſit ſine ſolemnitatibus ibid, num.92,

Secus ſi habens cauſam à conductore habeat etiam cauſam à tertio cap.27.num. 91, ad med. fol.281.

Non probare contra tertium limita primo in antiquis cap.27.n 93.fol.281.

Er antiquum dicitur ad hunc effectum ſi excedat ſexaginta annos ibid.n.94,

Lim.2.ſi deducatur probatio contra tertium qui non poſſideat ibi.n.95. fol.281.

Lim.3.ſi cum locatione concurrat perceptio penſionem in ea conuentarũ ibi.n.96.f.281.

Decl.procedere ſi locator receperit poſſeſſionem ab ipſomet conductore ibi.n.97.

Decl 2. non ſufficere ad probandas receptiones penſionum ſolas confeſſiones de recepto cap.27.n.98 fol.281

Decl.3. non ſufficere promiſſionem de ſoluendo vna cum locatione c.27. n. 99. f.281,

Decl.4.non ſufficere locationem cum perceptione penſionum vbi conſtat de poſſeſſione alterius ibi.n.100.

Lim.4. vt locatio probet poſſeſſionem locãtis ſi cum ea concurrat detentatio rei per conductorem cap.27.n.101.fol.282.

Lim.5.vt locatio non ſit vnica, ſed plures ibi.nu.102.

Lim.6.ſi conductor aſſerat ſe nomine locatoris poſſidere ibi. n.103.

Lim.7.generaliter, ſi cum locatione concurrant adminicula, quod locator poſſederit ibi.n.104.

Ampl.limitationem procedere etiamſi non conſtet de effectuatione locationis cap. 27. num.105.

Adminiculum quod locator poſſideret, eſt ſi ipſe, vel eius filij rem vendiderint cap.27. nr.106. fol.282,

2 POSSESSIO an transferatur per locationẽ ſunt iura hinc inde pugnãtia c.27.n.28.f.275

Declarãtur tamen,vt locatio transferat ſimplicẽ detentationem,ſeu poſſeſſionem naturalem impropriam ibi.n.29.fol.275.

Intellige procedere in locatione ad modicum tempus,non autem in locatione ad longum, quæ transfert poſſeſſionem naturalem ibi,n.30.fol.276.

Poſſeſſio ſeu detentatio, vt transferatur per locationem, requiritur traditio vera,vel ficta cap.27,n.31,fol.276.

Clauſula *conſtituti* transfert veram poſſeſſionem cap 27.n.32.fol.236.

Poſſeſsio transfertur per traditionem verbalem in conſpectu rei factam c.27.n.36.f.276.

Decl.non procedere ſi adſit alius in poſſeſſione ibi.n.37.

Poſſeſsio non transfertur etiam per actualem trationem alio in poſſeſsione exiſtente,quod ſecus eſt in domino cap.27.n.38.fol.276,

Poſſeſsio per locationem, ſi dominus rem vendat, & deinde conducat cap.27.n.39.

Decl.procedere ſi locator ſciat ibi.n.40.

Poſſeſsionem ad acquirendam requiritur mandatum ſpeciale cap.27.n.41.

Nec ſufficeret locationem fieri per conſanguineum ibi.n.42.

Traditio facta per clauſulam *conſtituti* non ſufficit ad transferendam poſſeſsionem in locatione ſub conditione cap.27.n.43.

3 ABSENS PER DECENNIVM amittit poſſeſſionem cap.27.num.47. fol.477.

Decl, non procedere in poſſeſſione rei locato ibi,num.48.

Ampl.etiamſi dominus per decennium mercedem non percepit ibi.num.49.

Ingrediens poſſeſſionem rei locatæ,non priuat dominum poſſeſſione ſua,niſi conductorem expellat cap.27.num.50.

Ingrediens poſſeſſionem rei locatæ & expellens conductorem priuat dominum, etiam ignorantem, poſſeſſione ſua, tam naturali quam

quam ciuili cap.27.num.51.fol.277.
Decl.adhoc neceſſariam eſſe expulſionem omnium conductorum ibi.num.52.
Et neceſſaria eſt expreſſio, quod fuerint expulſi omnes ibi.num.53.
Sufficit tamen quod nominentur conductores expulſi ad hoc vt præſumantur omnes,& qui dicit alios adeſſe probare debet ibi. numer.54.
Bona inquilinorum ſunt eijcienda a fundo ad effectum prædictum acquirendi eius poſſeſſionem ſecundum aliquos cap.27.num.55.
Contrarium verius ibi.num.56.
Coloni expellendi ſunt à conſpectu fundi ad acquirendam eius poſſeſſionem cap.27. num.57.fol.277.
Intellige ita expellendos eſſe, vt difficilis reddatur eis reditus ad fundum ibi.num.58.
Conductor ſi rem vendat, & penſionem vero domino, ac emptori ſoluat non priuatur dominus poſſeſſione cap.27.num.59.
Conductor tradens alteri poſſeſſionem priuat ea dominum ibi.num.60.
Decl. requiri traditionem veram, nec ſufficere clauſulam conſtituti,vel conductionem ab alio ibi.num.61.
Decl. 2. requiri traditionem eſſe ex iuſta cauſa factam ibi.num.62.
Subdeclara declarationes procedere in locatione ad tempus breue ibi.num.63.
Recognitio in dominum facta per conductorem de alio,non priuat verum dominum ſua poſſeſſione cap.27.num.64.
Ampl. etiamſi vltra recognitionem conductor ſoluat fructus eidem ibi.num.65.
Decl. vt ſi dominus ſciat recognitionem alterius debeat ſtatim reclamare alias negligendo eam amitteret ibi.num.66.
Decl.2. non ſufficere recognitionem in dominum ſi poſſeſſio ſit plena,ſecus ſi vacua, vt quia dominus deceſſerit ibi.nu.67.
Decl.3.vt neceſſaria ſit expulſio conductorū cum quis ingreditur poſſeſſionem propria auctoritate, ſecus autem ſi auctoritate Iudicis ibi.num.69.
Intellige ſi Iudex rite,& recte præſſerit ibi. num.70.
Sufficit tamen iniuſtitiam non eſſe patentem ad hoc, vt aduerſus immiſſum auctoritate Iudicis non poſſit dari manutentio ibi. num.71.
Domino mortuo quomodo continuetur poſſeſſio in hærede mediante conductore c.27. num.68.fol.279.
Poſſeſſio vt acquiratur neceſſaria eſt ſcientia cap.40.num.39.fol.416.

4 POSSESSIO præſumi debet ex titulo de quo conſtat potius quàm ſpoliatiua cap. 24. nu.31.fol.244.
Poſſeſſio non præſumitur adepta de voluntate locatoris quando locator non tenebatur eā tradere cap.24.num.32.fol.244.
Conductor licet non poſſideat tamen detinet cap.21.nu.15.fol.207.

POSSESSOR POSSIDENS.

Possessor malæ fidei tenetur ad fructus qui percipi potuiſſent cap.17.num.72.fol.162.
Poſſidens in pari gradu dicitur maius ius habere cap.21.num.9.fol.206.

PRAEBENDA.

Praebenda duobus auctoritate Apoſtolica collata vterque medietatem fructuum percipiet cap.56.nu.94.fol.508.

PRECARIVM.

Precarivm adiectum clauſulæ conſtituti minuit eius vim cap.21.num.28.fol.209.

PRAECEPTVM.

Obediendvm quando & quomodo ſit præceptis vid. in ver. *OBEDIENTIA*.

PRAEDICATIO PRAEDICATOR.

Praedicatio verbi Dei eſt opus ſpirituale cap.15.nu.43.fol.144.
Praedicator non poteſt velle mercedem prædicationis, nec laborum pro eā neceſſariorū cap.15.num.44.fol.144.
Poteſt tamen aliquid petere pro alimentis, ac mercede pro laboribus ipſi prædicationi neceſſario non iunctis ibi.num.45.
Prædicator an licite poſſit petere ſuggeſtum, vbi pinguior recognitio datur cap.15. n.46. fol.144.

PRAEDIVM.

Praedio locato cum deſignatione finium, venit nemus prædio ſeruiens, & extra fines exiſtens cap.23.num.24.fol.229.
Et prædio locato cum tali denominatione, venit quidquid ſub illa denominatione comprehendi conſueuerat cap.23. n.25.fol.224.
Pars exigua magni prædij Eccleſiæ non poteſt alienari ſine beneplacito cap.14.§.5.num.6. fol.95.
Verbum Prędiū quid ſit vid.*VERBVM* n.1.

PRAELATIO.

De Prælatione in contractu num.1.
Inter creditores num.2.
Inter duos qui eamdem rem conduxerint n.3.

1 CONDVCTOR PRIMVS non habet prælationem in noua locatione cap.20.num.39. fol.197.
Contrarium tenent aliqui ibi.num.40.
Decl.primam procedere in prædijs Vrbanis tantum cap.20.n.41.f.197.& n.120.fol.204.
Contrarium eſt verius ibi.num.42.& n.121.
Lim. quod primus conductor non præferatur,

tur, non procedere, ſi adſit pactum contrarium cap.20.num.44.fol.197.

Decl. dictum pactum probandum eſſe per ſcripturam ibi.nu.45.

Contrarium quod poſſit probari etiam per teſtes cap.20.nu.46.fol.197.

Conductor prætendens prælationem in noua locatione contra alium, poteſt intentare iudicium de migrando, & ſi ſuccumbat reuerti ad iudicium ordinarium prælationis cap.21. num.40.fol.210.

Pactum de præferendo conductorem in noua locatione debet eſſe conuentum cum ipſo domino, vel eius Procuratore ſpeciali c.20. num.59.fol.199.

Conductor ad longum tempus habet prælationem in noua locatione cap.20.n.124.fol.204

Conductores antiqui in prædijs Fiſcalibus, pro eiſdem conductionibus, præferuntur alijs cap.20.num.112.fol.203.

Ampl. procedere in conductoribus à Municipio vel Caſtro ibi.nu.113.

Ampl.2. etiamſi non ſint conductores antiqui, ſed tantum ad breue tempus cap. 20. nu.114.fol.203.

Lim. ſi conductor Fiſcalis non ſoluiſſet penſiones præteritas ibi.num.115.

Lim. 2. ſtante renunciatione inquilinatus cap.20.num.116.fol.203.

Conductores bonorum Eccleſiæ præferendi ſunt in noua locatione cap.20. num. 117. fol.204.

Contrarium eſt verius ibi.num.118.

Hoc contrarium maxime procedit in Hoſpitalibus laicalibus ibi.num.119.

Prælatio in emptione conceſſa conſanguineis fuit per legem Diuinam, & admittunt ſacri Canones & leges cap.30.num.6.fol.195.

Vid. in ver. RETRACTVS.

Prælatio in locatione poteſt concedi per ſtatutum cap.20.nu.60.fol.199.

Et etiam per conſuetudinem ibi.nu.61.

Romæ adeſt Decretum Camerale dans prælationem inquilinis de quo ver. in ver. *INQVILINVS*.

Statutum dans prælationem in locatione, debet intelligi ſtrictè, & proprie cap.20. n.74. fol.200.

Statutum dans prælationem in locatione non intelligitur in caſu quo Dominus velit pro ſe retinere cap.20.nu.77.fol.200.

Vid. in ver. *RENOVATIO LOCATIONIS*, & in ver. *RETRACTVS* & in ver. *LOCATIO* num.5.

2 LOCATOR rei dominus pro credito penſionum habet prælationem in fructibus aduerſus omnes creditores etiam anteriores, & hypothecarios cap.33.nu.37.fol.324.

Ampl. procedere non ſolum in pendentibus, ſed etiam in perceptis in manibus creditoris adhuc exiſtentibus ibi.num.38.

Ampl.2. vt procedat etiamſi habuerit fidem de mercede cap.33.num.46.fol.325.

Ampliatur 3. dicta prælatio, vt procedat etiã aduerſus habentes anteriorem hypothecam generalem expreſſam ibi.nu.47.

Amplia 4. vt procedat in prælatione in concurſu cum alijs priuilegiatis anterioribus cap.33.nu.48.fol.325.

Limita vt dicta prælatio non procedat pro credito annorum futurorum cap.33. nu.39. fol.325.

Creditor ex cauſa ſeminis habet prælationem in fructibus ex eo ortis cap.33.nu.49.fol.325.

Et aliqui tenent præferri domino, qui fundum locauit, in quo ſemen ſatum fuit c.33. n.50.fol.326.

Contrarium tamen eſt verius ibi.n.51.

Ampl. vt dominus fundi locati præferatur, etiamſi creditor ſeminis conuenerit fructus ſibi obligatos fore cum prælatione omnibus alijs ibi.num.53.

Vid. etiam in ver. *FRVCTVS* num.3.

Melioramentorum cauſa creditor præfertur alijs creditoribus anterioribus cap.33. num. 54. fol.326.

Decl. procedere ad metam neceſſitatis meliorandi ibi.num.55.

Decl. 2. procedere ſi pecuniæ datæ ſint in cauſam melioramentorum, ac actualiter in eam verſæ cap.33.nu.56.fol.326.

Dominus fundi locati præfertur in fructibus pro credito mercedis creditori ex cauſa melioramentorum cap.33.nu.58.fol.326.

Vid. in ver. *DOMINVS*.

Dotis hypotheca præfertur creditoribus tacitam hypothecam habentibus cap. 33. num. 59. fol.326.

Vid. in ver. *DOS*.

Creditor pro funere conductoris præfertur locatori in inuectis, & illatis c.40.n.131.f.425.

Ampl. præferri etiam ei qui locauit pro rebus ipſis conſeruandis cap.40.nu.132.

Creditorum penſionum rei locatæ ſumit anterioritatem à die locationis cap.39.n.53.fol.410.

Decl. procedere quo ad penſiones debitas vigore locationis expreſſæ, ſecus autem quo ad debitas pro tacite renouata cap.39.n.54. fol.410.

Contrarium tamen vide num.57.

Obligatio, & hypotheca pro debitis in diem ſtatim oritur, licet impediatur exactio vſquequo dies venerit cap.39.num.52.fol.410.

Hypotheca tacita non retrotrahitur ad diem contractus cap.39.nu.55.fol.410.

Contra-

Contrarium tenent alij ibi.nu.56.
Hypotheca tacita anterior prefertur expreſſe poſteriori cap.39.num.58.fol.410.

Hypotheca conditionalis eueniente conditione retrotrahitur ad diem contractus cap. 39. num 60.fol.410.

Hypotheca cum prælatione an competat pro mercede operarum, eſt magna controuerſia cap.41.num.1.fol.428.
Vid.in ver. *HYPOTHECA*.

Pauperes & miſerabiles perſonæ habent priuilegium in Orbe, vt alijs creditoribus præferantur ex Bulla Pij V. pro ſcutis quinquaginta cap.41.nu.42.fol.432.
Etiamſi ſint creditores pro maiori ſumma ibi. num.43.
Et predictum priuilegium ſeruari debet à quocumque Iudice ordinario ibi.num.44.

Miles creditor ſtipendij ſui Caporalis accipiẽtis à Principe pro ſe & alijs militibus præfertur in eo omnibus alijs creditoribus ipſius Caporalis, etiam anterioribus cap.41. num.45.fol.432.

Venditor qui reſeruauit ſibi hypothecam in re vendita, præfertur in ea omnibus creditoribus emptoris cap.33.num.43.fol.325.
Amplia vt ſufficiat venditorem non habuiſſe fidem de precio ibi.num.45.

3 SECVNDVS CONDVCTOR cui res tradita fuit præfertur primo cui non fuit facta traditio cap.21.nu.12.fol.206.
Ampl.ſufficere clauſulam conſtituti cap.21. num.25.& 33.fol.209.
Ampl. 2. vt etiam in locatione ad longum tempus præferatur ſecundus conductor cui facta traditio cap. 21. num. 16. 18. & 19. fol.207.
Lim. ſi à poſſeſſione eeciderit cap.21.nu.20. fol.208.
Lim.2.ſi primus conductor habeat hypothecam pro obſeruantia contractus ibi.num.21.
Decl.dictam ſecundam limitationem ſi hypotheca non ſit valida, vel rem locata non comprehendat dicto cap.21.num.22.
Decl.2.primum conductorem debere agere hypothecaria pro intereſſe rei ſibi à domino non traditæ cap.21.num.23.fol.208.
Lim.3. vbi ſecundus conductor cui res tradita, habuit notitiam primæ locationis c.21. num.38.fol.210.
Limitatur etiam alijs modis prædicta opinio relatiue dicto cap.21.nu.24.

Locatione facta duobus ſi neſciatur cui prius præfertur qui præuenit in apprehenſione poſſeſſionis cap.21.nu.8.fol.206.

PRAELATVS.

PRAELATVS, qui alienauit, & habuit ſe pro ſpoliat, poteſt intentare remedia poſſeſſoria nomine Eccleſiæ cap.14. §.7. num.82. fol.119.
Ampl.etiamſi iurauit non contrauenire cap. 14.§.7.nu.83.fol.119.

Prælatus in dubio cenſetur agere nomine Eccleſiæ cap.14.§.7.nu.84.fol.119.
Decl. procedere ſi experiatur iura Eccleſiæ competentia cap.14.§.7.nu.85.fol.119.

Prælatus non poteſt agere nomine Eccleſiæ contra alium nomine ipſius Eccleſię retinentem cap.24.§.7.num.86.fol.119.

Prælatus ſi agat nomine proprio, ſufficit, quod probet ſuam poſſeſſionem, ſed ſi agat nomine Eccleſiæ, debet probare ſe canonicè inſtitutum cap.14.§.7.num.87.fol.119.
Decl.procedere ſi eius poſſeſſio non ſit antiqua, vel non concurrat alia pręſumptio c.14. §.7.num.88.fol.120.

Et quando docere debet de titulo ad dictum effectum agendi nomine Eccleſiæ non eſt neceſſaria probatio exacta cap.14.§.7. n.89. fol.120.

Prælati ſolent in receptione Prælaturæ iurare de non alienando, nec locando bona Eccleſiæ vltra triennium cap.14. §.12. num.13. fol.137.
Vide in ver. *RECTOR ECCLESIAE*.

PRAESCRIPTIO.

De Statutaria præſcriptione num.1.
De interpretatione num.2.
Alia omnia num.3.

1 STATVTA INDVCENTIA PRAESCRIPTIONEM fauore exiſtentis in mala fide ſunt nulla cap.52.num.33.fol.516.

Statuta inducentia præſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide non validantur per confirmationem Papæ in forma communi c.52. num.35.fol.516.
Decl.vt nulla ſint dicta ſtatuta vbi inducunt præſcriptionem, ſecus vbi inducunt pręſumptionem ſolutionis ibi.num.36.
Contrarium tenent alij ibi.num.37.
Et quidquid ſit in foro conſcientiæ, quo ad forum fori Iudices quando ſtatuta ſunt vſu recepta, volunt ea ſeruari cap.52. num.38. fol.515.

Statutum præſcriptionis non procedit ſtante mala fide, ſed mala fides probari debet ab allegante cap.52.nu.40.fol.516.
Et non ſufficit probare debitorem ſciuiſſe ab initio ſe obligatum, ſed probandum eſt ſciuiſſe obligationem ſuam durare ibi. nu.41.

Statuta adſunt pluribus in locis minuentia tempus præſcriptionis mercedis cap. 52. num.10.fol.515.

Statuta minuentia tempus præſcriptionis, ex-

Digitized by Google

orbitant à diſpoſitione iuris, & ſtrictiſſime intelligi debent cap. 52. nu. 42. fol. 517.
Statuta inducentia præſcriptionem poſt mortem domini, non procedunt eo viuente cap. 52. num. 43. fol. 517.
Et loquentia de ſalarijs menſtruis, non procedunt in alijs operarum mercedibus ibid. num. 44.
Loquentia de familiaribus domeſticis, ſeu famulis non procedunt in Procuratore, in Aduocato, & alijs qui domi non exiſtunt cap. 52. nu. 45. fol. 517.
Et loquentia de mercede operarum ſi exemplificant in mechanicis non procedunt in exercentibus artes liberales cap. 52. nu. 46. fol. 517.
Loquentia de famulis, procedunt in ancillis ibi. nu. 47.
Præſcriptio ſalarij inducta per ſtatutum non incipit currere niſi finito ſeruitio cap. 52. n. 48. fol. 517.
Decl. procedere in ſeruitio continuo, nam in eo continuo per nouum ſeruitium non tollitur præſcriptio ſalarij iam completa cum, 51. nu. 49. fol. 517.
Statutum præſcriptionis ſalarij non habet locum, vbi famulus non permaneat in locum ſtatuti cap. 52. nu. 50. fol. 517.
Et idem eſt, ſi ibi non permaneat dominus ibi nu. 51.
Præſcriptio prædicta non currit contra pupillũ hæredem famuli, quouſque durat pupillaris ætas cap. 52. nu. 52. fol. 517.
Ampl. vt neque contra minorem cap. 52. n. 53. fol. 517.
Decl. vt contra minorem currat, ſed detur ei reſtitutio in integrum cap. 52. num. 54. fol. 517.
Statutum de præſcriptione ſalarij, vel loquens de actione perſonali, non procedit ſi competat realis cap. 52. nu. 58. fol. 517.
Et non procedit ſi creditum ſit alteratum, & ſufficit eſſe computatum, & calculatum ibi. nu. 59. fol. 518.
Præſcriptio, & ſolutionis præſumptio à ſtatuto inducta, debet allegari, nec poteſt Iudex ex officio ſupplere cap. 52. nu. 63. fol. 518.
Præſcriptio tollit actionem, præſumptio vero ſolutionis eam tantum ſuſpendit, donec contrarium probetur cap. 52. n. 67. fol. 518.
Statutum Vrbis inducit præſumptionem ſolutionis de qua vid. in ver. *PRAESVMPTIO*.
Statutum laicale inducens præſcriptionem non comprehendit clericos, quamuis ſit à Papa confirmatam cap. 52. nu. 96. fol. 520.
Statutum inducens præſcriptionem nocet etiã forenſibus cap. 52. nu. 97. fol. 520.
Ampl. etiamſi debitum ſit alibi contractum dum modo lis agitetur in loco ſtatuti ibid. num. 98.
Forenſibus datur reſtitutio in integrum aduerſus præſcriptionem cap. 52. n. 99. fol. 520.
Lim. ſi ignorantia ſtatuti reddatur aliqua ratione improbabilis ibi. nu. 100.
Et redditur improbabilis ex quo creditor tempore conſiderabili in loco ſtatuti moratus ſit d. cap. 52. nu. 101.
Statutum loquens de præſcriptione comprehendit cæptam antequam æderetur, & poſtea completam cap. 14. §. 11. n. 5. fol. 134.

2 PRAESCRIPTIO STATVTARIA interrumpitur cap. 52. nu. 77. fol. 519.
Et ex diſpoſitione ſtatuti poteſt facilior interruptio ſufficere ibi. nu. 78.
Præſcriptio de iure non interrumpitur per interpellationem iudicialem cap. 52. nu. 79. fol. 519.
Secus eſt de inducta per ſtatutum Vrbis ibi. 80.
Præſcriptio interrumpitur per agnitionem debiti cap. 52. nu. 81. fol. 519.
Decl. procedere in agnitione ſpontanea ibi. nu. 82.
Decl. 2. procedere in agnitione pura ſecus in conditionali ſi apparebit ibi. nu. 83.
Decl. 3. procedere ſi agnitio debiti ſit de quantitate certa cap. 52. nu. 84. fol. 519.
Sufficit tamen relata ad Inſtrumentum &, quæ in alio verificari non poteſt ibi. nu. 85.
Præſcriptio ſemel interrupta non reuiuiſcit, ſed debet altera de nouo inchoari cap. 52. num. 87. fol. 519.
Præſcriptione ſtatutaria interrupta extraiudicialiter, incipit alia ſtatutaria, ſecus ſi iudicialiter cap. 52. nu. 88. fol. 519.
Citatio ſola quamuis iudicialis interrumpit præſcriptionem, ſed non perpetuat actionẽ cap. 52. nu. 91. fol. 519.
Litis conteſtatio interrumpit præſcriptionem, & facit actionem perpetuari, vbi conteſtata animo proſequendi, ſecus ſi culpa, vel negligentia conteſtantis lis non proſequatur cap. 52. nu. 93. fol. 520.
Statutaria præſcriptione interrupta per litis conteſtationem, lite non proſecuta per culpam, vel negligentiam actoris, incipit alia præſcriptio ſtatutaria cap. 52. nu. 94. f. 520.
Lite terminata per ceſſionem, vel relaxationem mandati, aut rem iudicatam, iterum currit præſcriptio ſtatutaria cap. 52. nu. 95. f. 520.

3 PRAESCRIPTIO INIQVORVM hominum impium præſidium vocatur cap. 52. nu. 5. fol. 514.
Præſcriptio iniquiſſimum remedium dicitur cap.

cap. 52. numer. 6. folio 514.
Præſcriptio naturali æquitati contraria eſt cap. 52. nu. 7. fol. 514.
In præſcriptione ſe fundans dicitur fundari in circumuentione cap. 52. nu. 8. fol. 514.
Præſcriptio eſt odioſiſſima, etiamſi inducatur contra Hebræos cap. 52. nu. 9. fol. 515.
Creditum mercedis operarum ſolo triennio præſcribitur cap. 52. nu. 1. fol. 514.
Contrarium de iure verius eſt ibi. nu. 2.
Præſcriptio non currit contra non valentem agere cap. 52. nu. 55. fol. 517.
Ampl. etiamſi impedimentum proueniat ex parte creditoris impediti ibi. nu. 56.
Præſcriptio tollit actionem non exceptionem cap. 52. nu. 57. fol. 517.
Præſcriptio, vt inducatur contra Eccleſiam non ſufficiunt triginta anni, ſed requiruntur quadraginta cap. 22. nu. 38. fol. 215.
Decl. ſufficere decem annos in locatione ad breue tempus, & requiri triginta in locatione ad longum ibi. nu. 43. fol. 216.
Præſcriptionem ſeruitutis probare volens debet facere articulum ſuper ſcientia domini cap. 29. nu. 34. fol. 301.
Decl. vt ſcientia conductoris ſufficiat ad hunc effectum ſecundum aliquos ibi. nu. 35.
Contr. eſt verius ibi. nu. 36.
Seruitus vt præſcribatur in prædio requiritur ſcientia domini cap. 29. nu. 33. fol. 301.
Ampl. requiri ſcientiam certam, nec præſumptam ſufficere cap. 29. nu. 37. fol. 302.
Centenaria præſeruata per conſtitutionem non eſt neceſſe, quod fuerit completa antequam Conſtitutio ederetur cap. 14. §. 11. n. 3. fol. 134.
Centenaria dicitur completa etiamſi deficiant duo, vel tres, aut etiam quatuor anni cap. 14. §. 11. nu. 7. fol. 135.

PRAESENS.

Praesens, & tacens in actibus obligatorijs non dicitur conſentire cap. 22. nu. 96. fol. 219.
Lim. fauore Reipublicæ, piæ cauſæ, Pupilli, & ſimilium d. cap. 22. nu. 70.
Lim. 2. ſi tacens faciat aliquem actum poſitiuum ibi. nu. 71.

PRAESVMPTIO.

De præſumptione ſolutionis n. 1.

Cætera nu. 2.

1 PRAESVMPTIO SOLVTIONIS facilius admittitur, quam præſcriptio debiti cap. 52. nu. 12. fol. 515.
Creditum mercedis operarum per lapſum triennij præſumitur ſolutum, ſecundum aliquos cap. 52. nu. 11. fol. 515.
Lapſus temporis non inducit propriè præſumptionem ſolutionis, ſed coniecturam cap. 52. numer. 13. folio 515.
Et eſt coniectura de ſe non ſufficiens ibi.
Solutio mercedis quandoque præſumitur ex ſolo lapſu triennij cap. 52. nu. 18. fol. 515.
Duorum autem annorum lapſus non ſufficit cap. 52. nu. 19. fol. 515.
Lim. in ſalarijs deditis à Communitate, vel Eccleſia, quia ſufficit lapſus anni ibi. num. 20.
Lim. 2. in mercede operariorum, & opificum, quia ſolent ſolui ſtatim, & ita præſumuntur ſoluti ibi. nu. 21.
Colonus partiarius præſumitur dediſſe ſuam portionem fructuum domino temporibus ſolitis cap. 52. nu. 22. fol. 515.
Mercedes ſolitæ ſolui ſtatim, ita præſumuntur ſolutę cap. 52. nu. 24. fol. 515.
Decl. procedere ſi adſit aliquis lapſus temporis, & taciturnitas creditoris, alias ſecus cap. 52. nu. 25. fol. 516.
Statutum inducens præſumptionem ſolutionis inducit etiam præſumptionem bonę fidei cap. 52. nu. 39. fol. 516.
Contra præſumptionem ſolutionis non admittitur probatio cap. 52. nu. 64. fol. 518.
Contrarium ibi. nu. 65.
Decl. primam procedere, vbi ſtatutum inducit præſcriptionem, ſecundam vbi inducit tantum præſumptionem ſolutionis cap. 52. nu. 66. fol. 518.
Statutum Vrbis cap. 158. inducit ſolum præſumptionem ſolutionis, & admittit præſumptionem præponderantem in contrarium cap. 52. nu. 68. fol. 518.
In caſu dicti ſtatuti ſat eſt, vt in libro in quo ſolent adnotari ſolutiones, ea de qua agitur non ſit adnotata, vt ceſſet illius diſpoſitio cap. 52. nu. 69. fol. 518.
Idem eſt ſi ſtatutum conſideret difficultatem probandi ſolutionem ex quo non ſoleat adnotari cap. 52. nu. 70. fol. 518.
Conſtitutiones inducentes præſumptionem ſolutionis ſalarij famulorum Cardinalium, & Prælatorum non procedunt ſtantibus libris in quibus tales ſolutiones adnotari ſolent cap. 52. nu. 71. fol. 518.
Solutionis deſcriptio ſi omiſſa ſit in libris debitoris bene detentis, arguitur ſolutionem non fuiſſe factam cap. 52. nu. 72. fol. 518.
Sed iſta eſt coniectura de ſe non ſufficiens aduerſus præſumptionem ibi. nu. 73.
2 PRAESVMPTIO IVRIS eſt probatio liquidiſſima cap. 52. nu. 74. fol. 519.
Et non tollitur ſimplici præſũptione, & coniectura hominis cap. 52. nu. 75. fol. 519.
Lim. ſi præſumptio hominis validior ſit, & præponderans ibi. nu. 76.

Præſumptio efficax probat, vt inſtrumentum cap. 19. nu. 7. fol. 180.
Præſumptiones plures ſimul iunctæ faciunt probationem concludentem cap. 19. numer. 8. fol. 180.
Præſumptiones, quæ ſint vrgentiores ſtatur arbitrio Iudicis cap. 19. nu. 11. fol. 180.
Præſumptionum multiplicatio, & quod vna aliam pariat, non admittitur in iure cap. 27. nu. 122. fol. 283.
Præſumptio non poteſt deduci ex alia præſumptione cap. 29. nu. 38. fol. 302.
Præſumptio cedit veritati notoriæ in contrarium cap. 19 nu. 33. fol. 181.

PRETIVM.

Pretia non conſtituuntur ex momentis temporum cap. 19. n. 174. fol. 191.
Pretium iuſtum dicitur quanti res ſolet comparari cap. 19. n. 15. fol. 180.
Decl. vt ſolitum ad hunc effectum non ſit, quod ſemel, & iterum fuit factum ibi. n. 16.
Ampl. vt non ſufficiat locatio facta per ſubhaſtationem cap. 19. n. 17. fol. 180.
Pretium in ſubſidium ſuccedit loco rei, etiam in particularibus cap. 33. n. 36. fol. 324.
Pretium iuſtum varijs de cauſis varie poteſt determinari cap. 17. n. 43. fol. 160.
Ideo non poteſt dici certum ante iudicis arbitrium ibi. n. 44.
Pactum, quod res certo caſu cenſeatur vendita iuſto pretio, valet in mutuo cap. 17. n. 45. fol. 160.
Et valet etiam generaliter ſi adhæreat alteri contractui, ſecus ſi de per ſe ſiat ibi. n. 46.
Pretij mentio tunc releuat cum correſpondet vero pretio cap 2. n. 29. fol. 7.
Pretium totum non poteſt conferri in voluntatem vnius, ſecus quoad partem cap. 16. n. 31. fol. 150.

PRIMOGENITVRA.

Primogenitvra nihil aliud eſt, quam fideicommiſſum fauore primogenitorum cap. 61. nu. 151. fol. 589.
In pluribus tamen differt primogenitura à fideicommiſſo ibi. n. 152.
In primogenitura non ſucceditur per viã transmiſſionis de vna perſona in aliam ſed vno ſublato alius ſuccedit ex perſona propria c. 61. n. 154. fol. 590.
Decl. procedere in primogenitura inſtituta per viam contractus, non in conſtituta in vltima voluntate ibi. n. 155.

PRIMOGENITVS.

Primogenitvs ſuccedens in primogenitura non tenetur ſtare locationi factæ ab anteceſſore cap. 61. n. 150. fol. 589.
Primogenitus ſuccedens in primogenitura nõ tenetur ſtare locationi ſi primogenitura facta ſit in contractu, ſecus ſi in vltima voluntate cap. 61. n. 159. fol. 590.
Decl. primogenitum ſuccedentem in primogenitura facta in donatione, non teneri ſtare locationi factæ ab anteceſſore, ſecus ſi facta ab inſtitutore cap. 61. numer. 160. fol. 590.
Contr. in ſuccedente in primogenitura facta in teſtamento ibi. n. 161.
Primogenitus ſucceſſor recipiendo penſiones à conductore non obligatur ſtare locationi niſi pro illo anno pro quo penſiones recepit cap. 61. n. 162. fol. 590.
Decl. procedere ſi agatur de primogenitura in donatione, ſecus de inſtituta per viam fideicommiſſi cap. 61. n. 163. fol. 590.

PRINCEPS.

Princeps ſuccedens Principi locanti tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 204. fol. 594.
Princeps nõ tenetur ſtare locationi per anteceſſorem factæ, ſi ſuccedat per viam electionis cap. 61. n. 206. fol. 594.
Lim. ſi locatio ſit facta in neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ ibi. n. 207.
Lim. 2. vt licet poſſit recedere à locatione facta per anteceſſorem, tamen non ſoleat, & forſan non debeat cap. 61. numer. 208. fol. 594.
Princeps ſuccedens per viam electionis debet ſeruare facta per anteceſſorem pertinentia ad officium, & dignitatem cap. 61. nu. 209. fol. 595.
Principis in contractu maior fides conſideratur, quam in contractu priuati cap. 61. nu. 191. fol. 593.
Principis poteſtas eſſet eluſoria, ſi liberum eſſet ſubditis eius legem recipere, vel non cap. 14. §. 1. n. 1. fol. 89.
Principes habuerunt auctoritatem à populis c. 14 §. 1. n. 2 fol. 89.
Principis factum reputatur caſus fortuitus cap. 28. n. 44. fol. 296. & c. 46. n. 30. fol. 460. & c. 49. n. 88. fol 495.
Eſt tamẽ debilius facto naturæ, & caſus, quia Princeps exorabilis eſt cap. 28. n. 45. fol. 297
Lim. non procedere vbi Princeps procedit ex cauſa iuſta, & rite, & recte cap. 49. nu. 89. fol. 495.
Lim. 2. non procedere ſi factum Principis proueniat ex culpa partis ibi. n. 90.
Principi reſiſtitur orando cap. 28. n. 48. fol. 297.
Subditorum partes ſunt Principi obedire cap. 28. n. 49. fol. 297.
Vid. in ver. *OBEDIENTIA*.

PRIVILEGIATVS.

Priuilegiatvs non vtitur priuilegio contra æqualem priuilegiatum c. 51. n. 39. fol. 510.
Priuilegiatus comprehenditur in generali diſpoſi-

poſitione quando non eſt ſpecialiter priuilegiatus in caſu illo cap.56. n.33. fol.554.

PRIVILEGIVM.

Privilegivm prælationis inquilinis conceſſum eſt more perſonale,& cedi non poteſt cap.20 n.86.fol.201.

Priuilegium competens ad compellendum vẽdere, competit etiam ad compellendum locare cap.20.n.10.fol.195.

Decl. procedere in locatione ad longum tempus cap.20.n.11.fol.196.

Contrarium ſi priuilegiato non expediat emere, ſed ſolum conducere ad breue tempus cap.20.n.12. fol.196.

PROBATIO.

Probatio per teſtes non cenſetur excluſa, ex eo quod lex admittat probari per ſcripturã cap.20.n.47.fol.198.

Probatio per plures teſtes non admittitur in executiuis cap.20.n.54.fol.198.

Ampl.etiamſi dicta probatio ſit prompta c. 20.n.55.fol.199.

Lim.ſi probationem facere debens præuentine iam fecerit ibi.n.56.

Lim.2.ſi eſſet ſuſpicio fraudis ibi.n.57.

Lim. 3. ſi teſtes iam fuerint producti, & admiſſi parte non apponente cap. 20. num. 58. fol.199.

Probatio locationis per continuatas ſolutiones regulatur ad inſtar præſcriptionis cap. 22.n. 44.fol.216.

Probatio locationis debet continere ſubſtantialia contractus cap.22.n.118. fol.223.

Probatio quæ fit per præſumptiones, & coniecturas eſt vera,& propria probatio cap.27. n.82.fol.

Probatis extremis, media præſumuntur cap. 22.num. 11. fol. 213. & cap. 19. num. 171. fol. 191.

Inſtrumentum, ſi requiratur ad probationem, ſatis erit inſtrumentum de ſe non probans, ſi coadiuuetur cap.20.n.48. fol.198.

Ampl.quod etiamſi ſtatutum dicat,non poſſe, quid probari niſi per ſcripturas, adhuc admittatur probatio per teſtes ibi. n.49.

Decl. requiri in hoc caſu quinque teſtes ibi. num.50.

Decl. 2. procedere vt ſufficiant teſtes ſi requiſita ſcriptura ad probationem tantum,ſecus ſi ad ſubſtantiam, vel ſolemnitatem ibi. num.51.

Scriptura cenſetur requiſita ad probationem, non autem pro ſubſtantia contractus cap.20 n.53.fol.198.

Probatio per plures teſtes non admittitur in executiuis cap. 20.n.54.fol. 198.

Ampl.etiamſi dicta probatio ſit prompta c. 20.n.55.fol.199.

Lim.ſi probationem facere debens præuenitiue iam fecerit ibi.n.56.

Lim.2.ſi eſſet ſuſpicio fraudis ibi.n.57.

Lim. 3. ſi teſtes iam fuerint producti, & admiſſi parte non opponente ibi.nu.58.

PROCESSVS.

Processvs executorum literarum, ſi in euidentem, poſſunt redargui de omnibus nullitatibus, quibus alij cap.14.§.9.n.17. fol.125.

PROCVRATOR.

Procvrator cum libera poteſt locare habita fide de pretio cap.7.n.26. fol.33.

Decl.non procedere ſi appareat aliter ſenſiſſe dominum ibi.nu.27.

Procurator ſi excedat mandatum in aliquo, contractus corruit in totum cap. 7. num. 31. fol. 33.

Procurator generalis cum libera poteſt locare ſi habeat liberam circa bona cap.7.num.32. fol. 33.

Procurator cum libera, non poteſt ea quæ prohibentur domino cap.7.nu.44. fol.34.

Procurator non poteſt facere incidere ſuum principalem in pœnas, niſi habeat mandatum ſpeciale ad ita contrahendum cap. 14. §.8.n.16.fol.122.

Ampl.vt non ſufficiat generale cum libera, ſed requiratur indiuiduum ibi.n.17.

Procurator compellitur locare operas ſuas c. 20.n.21.fol.196.

Procuratoris officium non eſt vile cap. 35. nu. 92.fol.377.

Maxime in procuratoribus ad iudicia ibid. num. 93.

Et certius in Procuratoribus curię Principis, & precipue Romanæ ibi.n.94.

Procuratores Romanæ curiæ præferendi ſunt Aduocatis exteris cap.35.n.95.fol.377.

Procuratoribus ad iudicia debetur ſalarium, etiam non conuentum cap.35.n.96. fol.377. Vid.in ver. *SALARIVM* nu.2.

Procurator ſtipulans domino, acquirit actionem, & obligationem licet cogi poſſit à domino eam ſibi cedere cap.36.n.9.fol.385.

Ampl. etiamſi verba ſtipulationis non ſint directa in ipſum ſtipulantem, ſed in dominum abſentem, & pro eo ſtipulatus fuerit Notarius ibi. n.10.

Procurator ad exigendum poteſt facere confeſſionem de recepto cap. 36.n.46. fol.388.

PROHIBITIO.

Prohibitio alienationis non comprehendit locationem ad longum tempus ſi materia ſit ſtricte intelligenda cap.6.n.8.fol.26.

Prohibitio alienationis comprehendit locationem ad modicum tempus, ſi militat in ea ratio prohibitionis cap.6. n.12. fol.27.

Prohibitio locationis non comprehendit locationem

tionem venientem in conſequentiam actus permiſsi cap.6.n.14.fol.27.
Prohibitus locare, ſi locet, & impugnet locationem, tenetur reſtituere ea in quibus factus eſt locupletior cap.6.n.15. fol.27.
Prohibitum, quod non reperitur, cenſetur permiſſum cap.14.§.12.n.26.fol.139.
Quod prohibitum fieri directe, etiam per indirectum fieri non poteſt cap. 20. numer. 67. fol.200.
Prohibita venditione, vel alia alienatione, intelligitur de alia ſimili, & ſic inter viuos tantum cap.53.nu.129.fol.53.

PROAEMIVM.

Proaemium conſtitutionis non facit ius cap. 14. §.6.n.28.fol.109.
Proemium inſeruit pro declaratione diſpoſitionis, quando verba non ſunt clara cap. 14. §.6.n.29.fol.109.

PROFESSORES.

Professores publici omnes compelli poſſunt locare operas ſuas cap.20.n.35.fol.197.
Vid.etiam in ver. *LOCARE* qui poſsint.

PROMISSIO.

Promissum in dubio cenſetur quod minus eſt cap.37.num.2.fol.393.
Ille cui facta eſt promiſſio de locando non tenetur conducere cap.22. num.117. fol.223.
Promiſſa venditione non poteſt agi directe ad rem, quia aliud amplius continet venditio cap.22.num.113.fol.223.
Secus eſt reſpectu promiſſionis emendi, quia emptor non tenetur, niſi ad pretium, & ideo pretium directe peti poteſt ibi. num. 114. fol.223.
Promiſſio facti etiam non proprij non obligat præciſe, ſed ſufficit præſtare intereſſe c.22. nu.104.fol.222.
Promiſſio de locando non eſt locatio cap. 22. num.75.fol.220.
Promiſſio de locando vbi non eſt locatio licet ab ea recedere cap.22.nu m.85.fol.221.
Promiſſio non eſt contractus promiſſus c. 22. num.76.fol.220.
Lim.ſi vterque contrahens promiſit, vti vnus locare, alter conducere, & promiſſio relata eſt ad certam rem, & certum pretium ibid. nu.77.
Decl.procedere ſi vſi ſunt verbo, *volo*, ſecus ſi verbo, *promitto*.ibi.nu.78.
Lim.2 ſi adſit iuramentum ibi.num.79.
Contrarium ibi.nu.80.
Decl. primam procedere in promiſſione de ſe obligando, & alijs, quæ pendent à voluntate ibi.num.81.
Lim.3.ſi cum promiſſione concurrat aliquis actus poſitiuus ibi.num.82.
Decl.non procedere ſi adhuc contractus erat in futurum faciendus cap.22. nu.83 fol.221.
Lim.4.ſtantibus dictionibus, *ex nunc prout ex tunc* ibid.nu.84.
Romæ adeſt ſtatutum *cap.*164.quod promiſſiones præciſè obſeruentur cap.22. nu.108. fol.223.
Decl. dictum ſtatutum intelligi de promiſſione per ſtipulationem ibi.num.109.
Promittens locare non tenetur præciſè, ſed liberatur ſoluendo intereſſe cap.22.num.103. fol.222.

PROPRIETARIVS.

Proprietarivs finito vſufructu, non tenetur ſtare locationi factæ ab vſufructuario cap. 61. num.120.fol.586.
Ampl.vt ſi locator expellatur à proprietario nullum habeat regreſſum contra hæredes vſufructuarij ibi.num.121.
Lim. ampliationem vt procedat ſi vſufructuarius locauit tanquam talis, non autem tanquam proprietarius cap. 61. num. 122. fol.586.
Lim. 2. vt procedat ſi vſufructus finiatur per mortem, ſecus ſi per ceſſionem ibi. numer.123.
Lim.3. vt procedat non teneri ſtare vltra annum, ſecus quo ad annum cap.61.nu.124. fol.587.
Ampl.limitationem, vt ſi res ſit ſolita dare fructum tantum in quinquennium, teneatur ſtare pro eo ibi.n.125.

PROTESTATIO.

Protestatio contraria facto non attenditur cap.4.num.22.fol.20.
Proteſtatio non recedendi à Conſtitutione Sixtina de ſocietatibus ad caput ſaluum, liberat ab eius pænis cap.12. num.59. fol.74.
Proteſtatio non releuat, ſi factum ſit contrarium cap.14.§.7.num.25.fol.115.

PROVISIO.

Provisio hominis facit ceſſare prouiſionem legis cap.34.§.2.num.18.fol.340. & cap.40. nu.157.fol.427.
Decl. procedere ſi illa prouiſio legis ſit ex iure particulari & priuilegio, ſecus ſi ex natura contractus cap.34.§.2.num.19.fol.340.
Decl.2. procedere quando prouiſio legis facta eſt in defectum prouiſionis hominis, ſecus ſi ex diuerſo fonte procedat cap. 40. n.158.

PROXENETAE.

Proxenetarvm operæ conſiſtunt in labore, & idem de ſimilibus cap.50.num.22.fol.502.

PVPILLVS.

Pvpillvs poſt infantiam eſt aptus operari vtiliter cap.6.num.29.fol.29.
Pupillus non poteſt ſine tutore locare operas ſuas cap.6.num.30.fol.29.

Pupil-

Pupillus in infantili ætate exiſtens, non requiritur; quod interueniat contractui de re ſua cap.8.num.3.fol.38.

Pupillus maior infante, an neceſſe habeat interuenire contractui cap.8.nu.4.fol.38.

Pupillus maior infante neceſſe habet interuenire actui geſto per tutorem, vel curatorem ſolum in certis caſibus cap.8.num.7.fol.38.

Pupillus tenetur ſtare locationi factæ à tutore etiam finita tutela cap.8. num.28. fol.41. & cap.61.n.119.fol.586.

Ampl. etiam in locatione ad longum tempus ſi facta cum ſolemnitatibus cap.8.nu.29. fol.41.

Pupillus finita tutela tenetur ſtare locatione factæ à tutore tantum,ſi tutor locauit,vt potuit,& debuit cap.8.n.31.fol.41.

Vide in ver. *MINOR*.

PVTEALIA PVTEVM.

Pvtealia, ideſt, id quo puteus operitur, funes, labra, & fiſtulæ domus ſunt, & in locatione domus veniunt cap. 23. num. 50. fol.230.

Pvtevm reficere, & purgare tenetur locator cap.34.§.1.num.4.fol.334.

Q.

QVASI POSSESSIO.

Qvasi possessio exigendi eſt concludenter probanda ad obtinendam manutentionem cap.43.num.29.fol.440.

Quaſi poſſeſſio exigendi acquiritur per exactionem ſolutionum cap.43. nu.36.fol.441.

Ampl.ſufficere vnicam ſolutionem cap.43. num.37.fol.441.

Ampl.2. ſufficere ſolutionem partis, etiam minimæ ibi.num.38.

Lim. ſi ſolutum fuit cum animo agnoſcendi debitum in parte tantum ibi.num.39.

Quaſi poſſeſſio acquiſita contra vnum,ſuffragatur contra eius ſucceſſorem etiam ſingularē cap.43.nu.42.fol.441.

Lim. ſi adſit ſuſpicio fraudis per anteceſſorē in ſoluendo commiſſæ ibi.nu.43.

Quaſi poſſeſſio exigendi acquiſita contra defunctum prodeſt contra hæredem, etiam cum beneficio inuentarij cap. 43. num. 44. fol.441.

Nec exceptio quod bona non ſufficiant retardat manutentionem cap.43. nu.45. fol.441.

Contrarium ſi conſtet hæreditatem non eſſe ſoluendo, vel in continenti probari poſſit cap.43.nu.46.fol.441.

Poteſt tamen adhuc concedi manutentio, ſi eius effectus dirigatur ad faciendam ſolutionem de bonis hæreditarijs ibi.nu.47.

Quaſi poſſeſſio exigendi penſiones rei locatæ à defuncto, ſuffragatur contra hæredem,ſi hæres rem detineat cap.43.num.48.fol.441.

Decl.procedere in hærede beneficiato ibid. num.49.fol.442.

Contrarium quod etiamſi non ſit beneficiarus ibi.nu.50.

Poſſeſſoria iudicia non dantur pro annuis præſtationibus perſonalibus cap.43. num.4. fol.438.

Decl.non dari quaſi poſſeſſionem, & poſſeſſoria iudicia in præſtationibus de iure ciuili, ſecus autem de iure canonico ibi.nu.6.

Decl.2.dari etiam de iure ciuili,ſi præſtationes ſint perpetuæ cap.43.num.7.fol.439.

QVANTITAS.

Qvantitas probatur per teſtes de viſu cap.19. nu.142.fol.189.

Vid.in ver.*FRVCTVS* nu.2.

Quantitas mercedis ſi non ſit expreſſa, ſed dictum ſit,pro mercede iuſta,ſuſtinetur contractus cap.17.nu.41.fol.159.

Contrarium de veriori cap.17.n.42.fol.160

Vide in verbo *MERCES* num.3.

R.

RATIO.

Ratio eſt anima legis,& magis attenditur quam verba diſpoſitiua eiuſdem cap 64. num.46.fol.633.

RAVCAE.

Ravcae quid ſint cap.46.num.70.fol.465.

REAPTATIO.

Vid.in ver. *MELIORAMENTA*.

RECONDVCTIO.

Recondvctio cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus,cum quibus facta fuerat prima cōductio cap.17.num.29.fol.158.

Vid.in ver.*RENOVATIO*.

RECTOR.

Rector Ecclesiae, cuius bona alienantur,ſpecialiter citandus eſt ab executore beneplaciti cap.14.§.8.num.28.fol.126.

Rector Eccleſiæ qui alienauit, & cuius nomine apparet impetratum beneplacitum, non eſt citandus in eius executione cap.14. §.9. num.32.fol 126.

Contrarium tamen eſt tutius ibid.num.33.

Vide *PRAELATVS*.

Rector Ciuitatis expectans ſucceſſorem durat etiam poſt tempus ſuæ deputationis cap. 8. num.23.fol 40.

REDIMENDI FACVLTAS.

Vid.ver.*FACVLTAS*.

REDVCTIO.

Condvctor ad longum tempus ſoluens mercedem exceſſiuam poteſt intentare remediū reductionis mercedis ad iuſtam ſummam cap.45.nu.49.fol.452.

Dominus non poteſt plus exigere à conductore

Digitized by Google

re quam ab ipſa re percipitur cap.45.nu.50. fol.452.

Reductio mercedis facienda eſt in emphyteuſi, ſi canon ſit exceſſiuus cap.45.num.51.f.452

Contrarium tenent aliqui ibi.num.52.

Prima opinio verior probatur ibi.num.53.

Reductio mercedis facienda eſt iam ſi ſit exceſſiua ab initio, quam ſi propter aliquod accidens fiat ex poſt facto cap.45. num.54. fol.452.

REGVLA.

Regulae ſtatur donec limitatio probetur c.2. nu.56.fol.9.

Regulæ limitatio probanda eſt plene, & concludenter ibi.num.57.

Regulæ locationis magis attendendæ, ſi partes dixerint, locare, & conducere cap.5. num.26.fol.23.

Regulæ generales tunc attendi debent cum deficit deciſio ſpecialis cap. 23. num. 128. fol.237.

REGVLARES.

Regulares aliqui gaudebant priuilegio alienandi bona ſine beneplacito, ſed hodie neceſſe habent licentia Sacræ Congregationis Concilij cap.14.§.1.num.22.fol.91.

Regulares locantes vltra triennium abſque licentia Sacræ Congregationis Concilij vltra excommunicationem incurrunt etiam pœnam priuationis vocis cap.14.§.8.num.4. fol.121.

Vid.in ver.*MONACI*.

REINTEGRATIO.

Vid.in ver.*REMEDIVM REINTEGRANDAE*.

REI VINDICATIO.

Rei vindicatio finita locatione ne dum competit contra conductorem, ſed etiam contra tertium cap.vlt.num.113.

Domino finita locatione competit rei vindicatio cap.vlt.num.112.

Rei vindicatio, vt competat, probandum dominium, finis locationis, & identitas rei cap.vlt.num.114.

Vide in ver. *DOMINIVM*.

RELATIO.

Relatio peritorum debet eſſe aperta, & clara cap.34.§.5.num.45.fol.368.

Vid.in ver.*PERITI* num.2.

RELIGIO.

Religio Hieroſolymitana gaudet ſtatuto contra formam extrauagantis ambitioſæ Apoſtolica auctoritate confirmato cap. 14. §.1. num.21.fol.91.

RELINQVENS.

Relinquentes Eccleſiæ poſſunt apponere conditiones etiam iuri communi contrarias cap. 14.§.6.nu.18.fol.108.

RELOCATIO.

Relocatio tacita non eſt eadem cum expreſſa cap.14.§.2.num.13.fol.93.

Vid.in ver.*RENOVATIO*.

REMEDIVM.

Remedium reintegrandae eſt interdictum vnde vi an competat conductori expulſo eſt magna quæſtio cap.28.num.14.fol.293.

Negatiua eſt de iure verior, ſed de ſtylo Rotæ ſeruatur contrarium ibi.num.15.

Licet non competat interdictum vnde vi, competit actio in factum, vel officium Iudicis cap.28.nu.16.fol.294.

Lim. non procedere dictum ſtylum ſi interim locatio expirauit ibi.num.17.

Decl. poſſe adhuc conductorem reſtitui ad tantumdem tempus vbi nulla poſſet conſiderari differentia cap.28.num.18.fol.294.

Intellige declarationem ſi tempus erat certum ibi.num.19.

Remedium reſciſſionis ex capite læſionis durat vſque ad triginta annos cap.18. num. 103. fol.176.

Remedium *l.2. C.de reſcinden.vendit.* non ſolũ competit venditori, ſed etiam emptori c.18. num.36.fol.168.

Remedium *l.2.C.de reſcind.vendit.* non habet locum in locatione facta ſub haſta ſecundũ aliquos cap.18.num.63.fol.172.

Contraria opinio eſt communior, & verior ibid.num.64.

Ampl. vt aliqui velint ſufficere læſionem in ſexta parte cap.18.nu.65.fol.172.

Contraria opinio eſt verior ibi nu.66.

Remedium *l.fin. C.de acquir. poſſeſſ.* eſt reſtitutorium poſſeſſionis in caſibus in quibus nulla vis committitur cap.vlt.num.41.

Dominus finita locatione habet remedium recuperandæ poſſeſſionis, non ſolum ex generali edicto, ſed etiam ex legibus particularibus cap.vlt.num.44.

Remedium *l.ſi quis conductionis C.locat.* quomodo intentari debeat cap.vlt.nu.8.

L.ſi quis conductionis C.locat. eſt ſingularis & quomodo intelligatur cap.vlt.num.48.

Conuentus eius vigore non liberatur conſtituendo ſe nomine domini poſſidere, nec ſoluendo intereſſe ibi.num.49.

Præbet actionem perſonalem ibi.num.50.

Et competit dictum remedium ſiue conductor alienet ſponte, ſiue coacte ibi.n.42.

Remedium *dicta l.* debet ſpecialiter intentari, vel ita narrare factum, vt comprehendi poſſit eſſe intentatum cap.vlt.num.43.

Remedium *l.ſi quis conductionis C.locat.* eſt magis ſpeciale, & vtile locatori quam alia cap. vlt.num.47.

Remedium *dicta l.ſi quis conductionis* non competit

Digitized by Google

petit aduerſus ſingularem ſucceſſorem cap. vlt.num.52.
Secus ſi ſit ſucceſſor in ipſa locatione ibi. numer.53.
Remedium *dicta l.* tranſit in hæredem tam actiuè quam paſſiuè cap.vlt.n.55.
Remedium *l.ſi quis conductionis* vt competat, probanda locatio,eius finis, & contumacia reſtituere debentis cap.vlt.n.56.
Et requiruntur probationes concludentes cap. vlt.num.57.
Locatio ad huoc effectum probatur per inſtrumentum cap.vlt.num.58.
Et probatur etiam per teſtes ibi.num.59.
Et ſufficiunt teſtes de confeſſione deponentes quamuis ſingulares ibi.nu.60,
Et ſufficit quælibet alia concludens probatio cap.vlt.nu.61.
Probanda tamen locatio cum certa mercede ibi.num.62.
Remedium *l.ſi quis conductionis* competit etiãſi locatio fuerit tacita cap.vlt.n.66.
Et competit ſtante tacita reconductione ibi. nu.67.
Decl. procedere ſi tacita reconductio ſit finita cap.vlt.num.68.
Remedium *l ſi quis conductionis* excluditur ſi opponatur contractui locationis de ſimulatione cap.vlt.num.69.
Remedium *l. ſi quis conductionis* vt competat ſecundum aliquos requiritur probatio,quod intentans poſſederit cap.vlt.num.74.
Remedia reſtitutoria requirunt probationem poſſeſſionis antecedentis cap.vlt.n.75.
Decl.in remedio *l. ſi quis conductionis* tunc ſolum probandum eſſe locatorem poſſediſſe, cum docetur conductorem fuiſſe poſſeſſorẽ & ignoranter cooduxiſſe ibi.num.76.
Remedium *l.ſi quis conductionis* intentans, non tenetur dominium ſuum probare cap. vlt. nu.77.
Et conuentus d.remedio non valet opponere de dominio ſuo,vel alieno ibi.num.78.
Secus ſi agatur de actione locati ibi. numer.79.
Dominij exceptio an admittenda in remedio *l. ſi quis conductionis* quando de eo clarè conſtat,eſt controuerſum cap.vlt.num.81.
Decl.non admitti probationem faciendam etiamſi offeratur in continenti ibi.n.82.
Decl. 2. non admittendam quamlibet probationem dominij etiam iam factam,ſed ſolum eam quæ alias contrarias non admittat, vel ſuperet cap.vlt.num.83.
Decl. 3. dominium quandocumque probatum non attendi ſi conductor illud habeat de tempore conductionis & ſcienter conduxit cap.vlt.nu.87.
Secus ſi dominium poſtea conductori ſuperuenit ibid.num.88.
Vel ſi ignorans ſe dominum, conduxit cap. vlt.num.89.
Et requiritur quod non ſolum eſſet dominus, ſed etiam poſſeſſor ibi.num.90.
Probatio dominij per teſtes non admittitur in dicto remedio ibi.nu.84.
Per confeſſionem partis admittitur quando non ſit confeſſio æquiuoca ca p.vlt.n.85.
In remedio *l.ſi quis conductionis*, non poteſt cõuentus opponere de ſua hypotheca cap. vlt. nu.91.
Neque de ſua poſſeſſione ibi.nu.92.
Neque de iure redimendi ibid.n.93.
Ampl. etiamſi ſuper eo fuerit conteſtata lis ibid.nu.94.
Remedio *l. ſi quis conductionis* conuentus non poteſt alia ratione velle retinere cap. vlt. nu.95.
Lim.vt poſſit retinere pro expenſis vtilibus, & neceſſarijs ibi.nu.96.
In remedio *l. ſi quis conductionis* non attenditur reconuentio cap.vlt.nu.97.
Neque opponitur compenſatio ibi.n.98.
Neque exceptio nullitatis locationis dicto cap.vlt.num.99.
Secus ſi cum nullitate concurrat quod locator non poſſideret cap.vlt.num.100.
At hoc non procedit ſi poſſidebat conductor,niſi ſimul probet ſuam ignorantiam ibi. num.101.
Remedium *l. ſi quis conductionis* datur non ſolum locatori, ſed etiam alijs ſimilibus cap. vlt.nu 102.
Datur ei qui commodauit ibi.num.103.
Datur vbicumque quis cauſam habet ab agente, vel eius nomine retinet ibi.nu.104.
Datur aduerſus emphyteutam, & ad longum tempus conductores cap.vlt.num.105.
Dummodo poſſidentes habeant cauſam ab inueſtitis,alias ſecus ibi.num.106.
Datur non ſolum in contractibus ſimilibus locationi,ſed etiam in diſſimilibus cap. vlt. num.107.

REMISSIO MERCEDIS.

Qua de cauſa facienda, & alia generalia n.1,
Quæ requirantur vt ſit facienda, & præcipuè quod damnum nu.2.
In quo contractu facienda ſit, & in quo non num.3.
Quo tempore facienda, & qua actio alinduè remedium competat ad eam conſequendam num.4.
In quibus caſibus ſit facienda num.5.
Quanta remiſſio fieri debeat nu.6.
Pacta circa eam, & præcipuè de illius renunciatione num.7.

Digitized by Google

1 REMISSIO MERCEDIS cur facienda variæ rationis cap. 45. num. 4. fol. 448.

Ad remiſſionis mercedis effectum aliud eſt, quod res ſit perempta, aliud quod ſit impedita perceptio fructuum cap. 45. num. 43. fol. 452.

Ignorantia qualitatis rei non iuuat conductorem ad petendam remiſſionem ſi ſcire potuit cap. 46. nu. 94. fol. 467.

Ampl. vt non ſufficiat iurare ſe ignoraſſe ibi. nu. 95.

Lim. in qualitatibus occultis quas facile ſcire non potuit cap. 46. num. 96. fol. 467.

Remiſſio mercedis facienda eſt conductori nõ valenti vti re conducta etiamſi eam gratis alteri conceſſiſſet cap. 48. numer. 32. fol. 484.

Remiſſio mercedis ſi facta indebitè poteſt repeti, etiamſi verbo donationis facta ſit c. 48. num. 50. fol. 485.

Decl. procedere ſi locator qui eam fecit, ignorauit rem non deberi, ſecus ſi ſciuit, & donare dixit cap. 48. num. 51. fol. 485.

Remiſſionem mercedis petens conductor agit de damno vitando cap. 49. numer. 2. fol. 487.

Remiſſio mercedis, vt facienda ſit, non eſt neceſſe, quod concurrant ſimul plures cauſæ, ſed vna ſufficit de iure cap. 49. num. 18. fol. 488.

Remiſſio mercedis, licet de rigore, non ſit facienda propter aliquam conſtitutionem, tamen facienda eſt ex æquitate. cap. 49. num. 127. fol. 498.

Locator in caſu damni non reſtaurat conductorem in precio fructuum, quos amiſit, ſed remittit mercedem cap. 49. num. 129. fol. 498.

Conducens Beſtiam, vel Nauem ad portandũ non propterea, quod plene non onerauerit, mercedem minuere poteſt cap. 23. nu. 113. fol. 236.

2 REMISSIO MERCEDIS fit propter damnum cap. 47. nu. 5. fol. 472.

Locator in caſu probationis damnorum in genere, poteſt compelli cautionem præſtare de reſtituendo ſummam liquidandam cap. 45. nu. 21. fol. 450.

Vel dimittere in manibus conductoris ſummam arbitrio Iudicis correſpondentem damnis ibi. nu. 22.

Decl. procedere ſi agatur de remiſſione facienda ob damnum per conductorem paſſum, poſtquam locator adimpleuit contractum ex parte ſua, non ſi ab initio non impletum ibi. nu. 23.

Remiſſio mercedis facienda eſt ſi conductor non recipiat fructus æquiualentes medietatis penſionis cap. 47. nu. 1. fol. 471.

Idque procedit etiam in locatione gabellarum cap. 47. nu. 2. fol. 471.

Requiri damnum in dimidia fructuum, qui percipi conſueuerunt tenent aliqui cap. 47. n. 3. fol. 472.

Contrarium eſt verum ibi. nu. 4.

Damnum quantum requiratur ad hoc, vt fieri debeat remiſſio, ſtatur arbitrio Iudicis cap. 47. nu. 8. fol. 472.

Sed Iudex non debet recedere ab opinione, quod requiratur læſio in dimidia cap. 47. n. 9. fol. 472.

Læſio in dimidia penſionis ad effectum, vt fiat remiſſio, tunc adeſſe dicitur. cum deductis expenſis, non ſupereſt ex fructibus quantum ſufficit pro dimidia penſionis cap. 47. nu. 11. fol. 472.

Et habenda eſt etiam ratio ſeminis ad hunc effectum ibi. nu. 12.

Fructus ſi pauci percepti, ſed cariores venditi, hoc habendum eſt in conſideratione, ad hoc vt ceſſet dicta læſio in dimidia cap. 47. nu. 13. fol. 472.

E contra ſi percepti fructus in magna quantitate, ſed parum valeant, vel vendi non poſſint, non propterea facienda remiſſio ibid. num. 14.

Idem ſi percepti in ſolita quantitate, ſed non ſolitæ bonitatis cap. 47. nu. 15. fol. 473.

Fructuum valor ad effectum cognoſcendi ſi fieri debeat remiſſio, conſiderari debent de menſe Auguſti cap. 47. nu. 16. fol. 473.

At non omnes ſe reſtringunt ad dictũ menſem cap. 47. nu. 17. fol. 473.

Re pereunte in ſubſtantia, etiamſi pereat tantum in parte, & ceſſet læſio in dimidia, facienda eſt remiſſio mercedis cap. 47. nu. 18. fol. 473.

Non tamen ſufficit, quod damnum ſit minimum cap. 47. nu. 19. fol. 473.

Sed contrariũ eſt verius in hoc caſu ib. n. 20

Et perempta dicitur res in ſubſtantia, eo ipſo, quod conductor ea, vti non poteſt ibid. num. 21.

Decl. tamen hoc procedere ſi res totaliter ſit ſublata cap. 47. nu. 22. fol. 473.

Inundatio non priuans perpetuo conductorem perceptione fructuum, non dicitur perimere ſubſtantiam rei cap. 47. nu. 23. fol. 473.

Vinea locata, ſubſtantia rei conſiſtit in vitibus deſiccatis cap. 47. nu. 24. fol. 473.

Salinis locatis, ſubſtantia conſiſtit ſuper capitibus humanis cap. 47. num. 25. fol. 473.

Remiſſio facienda eſt propter damnum proueniens facto locatoris, etiamſi ſit leue cap. 47. nu. 26. fol. 473.

Decl.

Decl. procedere ſi impedimentum à locatore præſtitum ſit voluntarium, ſecus ſi neceſſarium cap. 47. nu. 27. fol. 474.

Damnum non requiritur vltra dimidiam, ſi proueniat facto tertij, etiamſi locator reſiſtere ei non potuiſſet cap. 47. num. 28. fol. 474.

Contrarium tenent alij, & eſt magna quæſtio ibi. nu. 29.

Prima procedit, ſi conſtet damnum datum in odium locatoris ibi. nu. 30.

Ampl. vt hoc caſu non ſolum debeatur remiſſio, ſed etiam omne intereſſe cap. 47. n. 31. fol. 474.

Damnum, vt fiat remiſſio mercedis requiritur vltra dimidiam in prædijs ruſticis, non autem in domibus cap. 47. numer. 34. fol. 474.

Intellige in domibus conductis ad habitandum, non in conductis ad negocium capax incrementi ibi. nu. 35.

Damnum in dimidio penſionis non requiritur ſtante pacto de remiſſione facienda cap. 47. nu. 36. fol. 474.

Decl. procedere ſi pactum aliud operari non poſſit, vel conſtet de voluntate partiũ, quod remiſſio fiat non obſtante modicitate damni cap. 47. nu. 37. fol. 475.

Pactum per quod locator ſuſcipit in ſe caſum tempeſtatis, aliud operari non poteſt, quam quod propter eam fiat remiſſio quamuis damnum ſit paruum cap. 47. num. 38. fol. 475.

Decl. non procedere ſi adeſſet conſuetudo regionis, quod propter tempeſtatem remiſſio non fiat ibi. nu. 39.

Pactum, *quod fieri debeat remiſſio conductori, ſi damnum aliquod patiatur*, intelligitur etiam de damno paruo cap. 47. nu. 40. fol. 475.

Promiſſio facta conductori de aliqua excomputatione in ſpecie, operatur eam faciendam eſſe etiamſi ſumma ſit minima cap. 47. nu. 42. fol. 475.

Idem de promiſſione reſtauri pro tempore, & ſumma impedimenti ibi. nu. 43.

Idem ſi locator promiſerit reficere totum damnum ibi. nu. 44.

Idem ſi dictum, *quod ceſſante vſu in totum, vel in parte remiſſio ſit facienda* cap. 47. nu. 45. fol. 475.

Pactum faciendi debitam remiſſionem, importat, vt damnum ſit vltra dimidiam mercedis cap. 47. nu. 46. fol. 475.

Idem ſi dictum. *quod fiat conueniens reſtaurum* ibi. nu. 47.

Ampl. etiamſi pactum nihil operetur ibid. nu. 48.

Pactum, *quod refici debeat conductorem damnum vltra ducentos ducatos*, intelligitur de damno, habito reſpectu ad fructus percipiendos, non ad mercedem ſoluendam cap. 47. n. 49. fol. 475.

Contrarium tenent aliqui ibi. nu. 50.

Et ponderanda ſunt verba pacti, ad dignoſcendum quid partes ſenſerint cap. 47. nu. 51. fol. 476.

Pactum *faciendi remiſſionem mercedis propter damnum*, magis conformatur cum diſpoſitione iuris, quam pactum reficiendi damnum cap. 46. nu. 54. fol. 476.

Obſeruantia attenditur ad interpretationem pacti circa remiſſionem mercedis cap. 46. nu. 59. fol. 476.

Intellige de obſeruãtia partium in caſu preſſo, & vniformi ibi. nu. 60.

Pactum *faciendi reſtaurum ſi damnum excedat ſummam ſcutorum ducentum*, an intelligi debeat reficienda eſſe etiam ipſa ſcuta ducentum, vel non, attendi debent verba cap. 47. nu. 61. fol. 476.

Si dictum, *quod locator teneatur reficere illud plus in quo damnificatus fuerit conductor*, non ſunt reficienda ibi nu. 62.

Si autem dictum, *quod locator damnum reficiat in caſu quo excedat ſcuta ducentum*, tunc ipſa quoque reficienda ſunt cap. 47. numer. 63. fol. 476.

Remiſſio, vt fieri debeat incumbit conductori onus probandi damnum cap. 47. num. 64. fol. 477.

Et probare debet damnum in certa quantitate, & in ſpecie ibi. nu. 64.

Lim. ſtante difficultate probandi in ſpecie, quia poterit fieri remiſſio, cum probatione in genere cap. 47. nu. 66. fol. 477.

Locator in caſu probationis damnorum in genere poteſt compelli cautionem præſtare de reſtituenda ſummam liquidandam cap. 45. nu. 21. fol. 450.

Vel dimittere in manibus conductoris ſummam arbitrio Iudicis damnis correſpondentem ibi. nu. 22.

Decl. procedere ſi agatur de damnis paſſis per conductorem poſt quam locator adimpleuit ex parte ſua cap. 45. numer. 23. fol. 450.

Damnorum in probatione non ſunt conſiderandi fructus percepti ex melioramentis cap. 47. nu. 67. fol. 477.

Decl. procedere ſi ſint perpetua, & concludenter probata ibi. nu. 68.

Damnorum in probatione, ſi ſint plures res ſimul locatæ, habenda ratio omnium ſimul cap. 47. nu. 69. fol. 477.

Et probandi fructus ſingularum rerum ibid. nu. 70.

Ampl-

Digitized by Google

Ampl. etiamſi adſit pactum remiſsionis faciendæ, ſecus ſi promiſſa pro tempore, & ſumma impedimenti cap. 47. n. 71. fol. 477.
Decl. non eſſe neceſſe probare fructus omnium rerum locatorum, ſi tot ſunt locationes, quot res cap. 47. nu. 72. fol. 477.
Damnum in vna ſpecie fructuum non ſufficit, niſi excedat medietatem mercedis cap. 47. nu. 73. fol. 477.
Decl. non procedere, ſi merces ſoluenda ſit in ipſis fructibus ibi. nu. 74.
Decl. 2. non procedere ſi damnum ſit in ſubſtantia rei ex qua vna ſpecies fructuum colligatur ibi. nu. 75.
Damnum in locatione ad plures annos ad effectum obtinendi remiſſionem, probari debet conſideratis omnibus annis ſimul cap. 47. nu. 76. fol. 478.
Ampl. vt ſi facta ſit remiſſio pro vno anno, & deinde eueniant anni vberes compenſantes damnum, poſſit dominus exigere, quod remiſit ibi. 77.
Subampl. etiamſi remiſſionem fecerit cum verbo donationis cap. 47. nu. 78. fol. 478.
Et procedit etiamſi ſolutio mercedis fiat per menſes ibi. nu. 79.
Maxime ſi ſit difformis, & inde appareat diſtributionem factam gratia commodioris ſolutionis ibi. nu. 80.
Lim. vt non ſit habenda ratio omnium annorum, quando merces eſt diſtributa in ſingulos annos, ſecundum aliquos cap. 47. nu. 81. fol. 478.
Contraria tamen opinio tenenda eſt ibid. num. 82.
Maxime ſi omnes anni ſint iam præteriti. cap. 47. nu. 83. fol. 478.
Et procedit dicto opinio, ſi vnica ſit locatio ſecus ſi tot locationes, quot anni ibi. n. 84.
Anni fertiles computandi ſunt cum ſterilibus ad effectum dignoſcendi an ſit facienda remiſſio etiamſi non ſint proximi, ſed interpolati cap. 47. nu. 85. fol. 478.
Decl. non procedere ſi anni fertiles ſint valde remoti à ſterilibus in locatione ad longum tempus ibi. nu. 86.
Decl. 2. non procedere, ſi damnum non ſit in ſolis fructibus, ſed in ſubſtantia rei cap. 47. nu. 87. fol. 478.
Remiſſio, vt ſit facienda non ſufficit conductorem probare damnum vnius anni, ſed probare etiam debet non eſſe compenſatum cum vbertate aliorum cap. 47. nu. 88. f. 478.
Contraria opinio videtur verior ibi. nu. 89.
Damnum vnius anni, vt compenſetur cum fructibus aliorum, requiritur, quod ſint vberes vltra ſolitum cap. 47. nu. 90. fol. 479.
Et quod ſuperent ſolitum ſaltem in tertia parte ibidem numer. 91.
Sunt tamen diuerſæ opiniones ibi. nu. 92.
Et non ſufficit vbertas fructuum, ſi propter eam viliori pretio vendantur, itaut non poſſit conductor obligatus in pecunia recompenſari cap. 47. nu. 93. fol. 479.
Anni omnes non ſunt conſiderandi ad probandum damnum ſtante pacto de remiſſione facienda cap. 67. num. 94. fol. 479.
Contrarium ibi. nu. 95.
Decl. conſideranda eſſe verba pacti, ad dignoſcendum quid partes ſenſerint cap. 47. nu. 96. fol. 479.
Damnum, ad remiſſionem mercedis in caſibus in quibus non requiritur vltra dimidiam, quantum requiratur, ſtandum eſt arbitrio Iudicis cap. 47. nu. 97. fol. 479.
Non tamen ſufficit modicum, niſi in quibuſdam caſibus expreſſis ibi. nu. 98.
Damnum modicum, dicitur iuxta opinionem vulgi, vel ſi ſit infra ſextam partem mercedis cap. 47. nu. 99. fol. 479.
Damnum conductoris non valentis, vti re non excluditur ex eo, quod rem alteri gratis conceſſerit cap. 48. nu. 32. fol. 484.

3 REMISSIO MERCEDIS facienda eſt, in contractu locationis, & conductionis cap. 45. n. 1. fol. 448.
Remiſſio mercedis debetur non dum ſi merces petatur ſimpliciter ex locato, ſed etiamſi petatur vigore *ſtipulationis* in locatione contractæ cap. 45. n. 8. fol. 449.
Et etiamſi petatur vigore *obligationis in forma Cameræ* cap. 45. n. 13. fol. 449.
Contrarium ibi. n. 14.
Decl. vt in iudicio ordinario procedat, quod peti poſsit cap. 45. n. 15. fol. 449.
In executiuo vero exceptio remiſsionis mercedis non admittitur, niſi ſit incontinenti probata ibi. n. 17. fol. 450.
De exceptione remiſsionis mercedis an opponi poſsit Vid. *EXCEPTIO*.
Remiſsio mercedis fieri debet non tantum in locatione ad breue tempus, ſed etiam *in locatione ad longum* cap. 45. n. 24. fol. 450.
Contrarium tenent aliqui ibi. n. 25.
Prima opinio eſt magis communis, & magis æqua, vbicumque penſio correſpondeat quantitati fructuum, ſecus e contra cap. 45. n. 26. fol. 450.
Lim. ſi agatur de locatione perpetua, vel adeo diuturna, vt propter vbertatem fructuum, vel caſum contingentem poſsit compenſari damnum cap. 45. n. 27. fol. 450.
Decl. limitationem non procede ſi res locata ab initio non eſſet qualitatis per locatorem aſſertæ cap. 45. n. 28. fol. 451.

Dicta

Dicta à locatore commendandi cauſa de rebus, quæ palam ſunt non obligant cap. 45. nu.29.fol.451.
Secus ſi vlterius promiſerit ibi.n. 30.
Remiſsio mercedis an facienda ſit *in emphyteuſi* eſt magna quæſtio cap.45.n.31. fol.451.
Sed negatiua eſt magis communis ibi. n.32.
Remiſsio mercedis debet fieri emphyteutæ vbi canon non eſt quid minimum, ſed correſpondens fructibus cap.45.n.33.fol.451.
Contrarium tenent alij ibi.n.34.
Prima verior, ſaltem vbi in conceſsione emphyteuſis non fuit remiſſa ſexta pars iuſtæ mercedis cap.45.n.35.fol.451.
Remiſsio mercedis non eſt facienda in emphyteuſi eccleſiaſtica, ſecus in laicali ibi. n. 36.
Decl. procedere in emphyteuſi eccleſiaſtica non facienda ſi facta ſit remiſsio ſextę partis mercedis, in emphyteuſi vero priuati facienda ſi canon ſit magnus, & fructibus correſpondens, alia ſecus ibid. num. 37.
Opinio, quod remiſsio mercedis in emphyteuſi non ſit facienda, ſi ea non ſit magnus, declaratur non procedere ſi damnum poteſt compenſari cap 45.n.38.fol.452.
Quod non debeatur remiſsio in emphyteuſi, procedit, ſi fructus non ſint percepti in parte, ſecus ſi nulli omnino cap. 45. num. 39. fol. 452.
Emphyteutica re perempta in totum, damnum eſt domini, in parte, eſt emphyteutæ cap. 45.n.40.fol.452.
Decl. eſſe emphyteutæ, ſi ſuperſit tantum, quod ſufficiat pro canone ſecundum Bartolum ibi. n.41.
Contrarium tenent alij ibi.n.42.
Ad remiſsionis mercedis effectum, aliud eſt, quod res ſit perempta, aliud quod ſit impedita perceptio fructuum cap. 45. numer. 43. fol. 452.
Propter impedimentum perceptionis fructuum non debetur remiſſio mercedis niſi canon ſit magnus cap.45.n.44.fol.452.
Contr.tenent alij ibi. nu.45.
Impedita perceptione fructuum omnium, remiſsio fit, ſi canon ſoluatur in fructibus cap. 45.n.46.fol.452.
Remiſsio mercedis non fit re perempta vbi emphyteuſis conſtituta fuit de re per emphyteutam vendita cap.45.nu.47. fol.452.
Contrarium probatur ibi.n.48.
Remiſsio mercedis facienda eſt *in contractu innominato* cap.45.n.55. fol.453.
Remiſsio mercedis facienda non eſt *colono partiario* cap.45.n.57.fol.454.
Ampl. procedere etiamſi multas feciſſet expenſas excedentes fructus cap. 45. num.58. fol.454.
Decl.procedere, ſi colat tantum pro rata fructuum, ſecus ſi pro nummis, vel relinquatur ei certa ſpecies fructuum pro laboribus ibi. n.59.
Remiſsio mercedis debet fieri colono partiario pro damno illato in fæno in prædio retinendo, tam ſi damnum eueniat ante collectionem, quam ſi eueniat poſt eam cap. 45. nu.60.fol.454.
Remiſsio mercedis an debeat fieri in *venditione fructuum* futurorum eſt quæſtio agitata cap.45.n.61.fol.454.
Diſtingue, quod ſi contractus ſit locationis, & conductionis, debet fieri remiſsio ſi emptionis, & venditionis ſecus ibi.& n. 62.
Venditio vſus fructus, vel iuris percipiendi, ſeu gabellæ regulatur circa remiſsionem cum eis, quæ dicuntur de venditione fructuum cap.45.n.81.fol.456.
Remiſsio mercedis fit conductori, ſi vti non poſsit re, *emptori* autem non ſit cap.2. num. 6.fol.7.
Remiſsio mercedis non ſit vbi emptor donec pretium ſoluat rem conducat cap. 45.num. 83.fol.456.
Neque ſit conductori, qui facit pactum trancandi bona cum certo pretio ibi.n.84.
Remiſsio mercedis debet fieri per conducentē *ſubconductori* cap.45.n.86. fol.457.
Ampl.etiamſi ipſi remiſsio non debeatur ibi. num. 87.
Quid ſtante pacto de facienda remiſsione ſubconductori cap.45.n.88.fol.456.
Remiſsio mercedis nō ſit *in permutatione* aliiſque contractibus dominium transferentibus cap.45.n.82.fol.456.

4 REMISSIO MERCEDIS in locatione ad plures annos facienda eſt in fine locationis cap.48.n.33.fol.484.
Contrarium, quod debeat fieri quolibet anno quo ſequitur damnum, eſt magis communis ibi.n.34.
Et ſi ſubſequentes anni ſint vberes, itaur reſtauretur damnum, repetitur remiſso cap. 48. nu.35.fol. 484.
Decl. dictam quæſtionem procedere in locatione vnica ad plures annos, ſecus ſi tot ſint locationes, quot anni ibi.n.36.
Decl 2.procedere in remiſsione propter ſterilitatem, ſecus ſi petatur intereſſe cap. 48. nu.37.fol.484.
Decl. 3. non procedere ſi appareat contrahentes aliter ſenſiſſe ibi. n.38.
Remiſsio mercedis poteſt peti per viam exceptionis cap.48.n.39.fol. 484.
Et etiam per viam actionis poſtquam fuit ſoluta merces, maxime ſtante ſolutione anticipata

pata

Digitized by Google

pata cap.48.n.40.fol.484.

Remiſsio mercedis poſt ipſam mercedem ſolutam, non poteſt peti per condictionem indebiti cap.48.n.41.fol.484.

Decl. procedere ſi ſolutio fuit facta anticipate; ſecus e contra ibi.n.42.

Et prædictæ actiones non tantum dantur de iure, quam etiam vigore obligationis locatoris, de manutenendo conductorem cap. 48. n.43.fol.485.

Via executiua, qua agit locator pro ſolutione penſionis competit etiam conductori pro repetitione cap.48.n.45.fol.485.

Vide *VIA EXECVTIVA*.

5 REMISSIO MERCEDIS generaliter facienda conductori in omni caſu impediente perceptionem fructuum cap.46. n.1.fol.459

Dummodo impediatur vi maiore cui reſiſtere non poſsit ibi. n.2.

Ad remiſsionis mercedis effectum aliud eſt, quod res ſit perempta, aliud quod ſit impedita perceptio fructuum cap. 45. numer. 43. fol. 452.

Propter impedimentum perceptionis fructuum in totum non debetur remiſsio mercedis niſi canon ſit magnus cap.45.n.44.fol.452.

Contrarium tenent alij ibi. n.45.

Impedita perceptione omnium fructuum, remiſsio fit, ſi canon ſoluatur in fructibus ibi.n.46.

Remiſsio mercedis facienda eſt etiam vbi promiſſa eſt certa menſura fructuum quotcumque percipiantur cap.45.n.50.fol.452.

Remiſsio non debetur conductori molendini periculis fluminis ſubiecti, ex quo per excreſcentiam aquarum impediatur molere cap.46.n.92.fol.467.

Maxime ſi omiſerit facere diligentias, quas faciebant anteriores conductores ibi.n.93.

Remiſsio in caſibus, in quibus debetur, non procedit, ſi conductor caſum non denunciauit domino cap.46.n.101.fol.467.

Contrarium tenent aliqui ibi.n.102.

Decl. hoc contrarium procedere in caſu quo res ſit perempta, vel alias penitus conductori ſublata cap.46.n.103. fol. 468.

Item procedit dictum contrarium ſi ex illa omiſsione denunciationis nullum præiudicium reſultauit locatori ibi.n.104.

Locator ſi facta denunciatione caſus offerat rem, vel fructus recipere, & penſionem remittere, & conductor recuſet, non eſt amplius facienda remiſsio cap.46.n.105. fol.468.

Remiſsio non eſt facienda propter caſum accidentem in fructibus, vel poſt recollectionem cap.46.n.106.fol.468.

Decl. procedere, ſi recollecti perfecte, & totaliter cap.46.n.107.fol.468.

Et requiri eos eſſe in horreo reconditos ibi. n.108.

Et non ſufficere eos eſſe reconditos, niſi trituratos, & mundos ibi. nu.109.

Et requiri, quod conductor potuerit eis vti ad vſum deſtinatum cap. 46. num. 110. fol.468.

Decl.2.non procedere ſi fructus non poterant à fundo aſportari ex pacto cum conductore inito ibi.n.111.

Et ſufficit etiam, quod non poſſet eos aſportare ex conſuetudine abſque pacto cap. 46.n.112.fol.469.

Decl.3.non procedere ſtante aliquo pacto, ex quo appareat partes voluiſſe haberi rationem de fructibus collectis ibi. n.113.

Decl.4.non procedere ſi merces ſoluenda erat in fructibus illis cap. 46. numer. 114. fol. 469.

Et ſufficit mercedem eſſe conſtitutam in fructibus, quia intelligitur de fructibus, fundi locati cap.46.nu.115.fol.469.

Secus ſi conductor fuiſſet conſtitutus in mora ſoluendi ibi.n.116.

Hoc tamen non procedit, ſi etiam in manibus locatoris fructus perijſſent ibi.n.117.

Decl.5.non procedere ſi fructus corrumpantur vitio territorij cap.46.n.118.fol.469.

Contrarium tamen probatur ibi. n. 119.

Remiſſio mercedis facienda eſt propter incurſum hoſtium cap.46.n.3.fol.459.

Et dummodo ſuperueniat bellum ibi.n.4.

Et ſiue bellum ſit iuſtum ſiue iniuſtum ibid. num. 5.

Remiſsio mercedis facienda eſt ſi ſuperueniat peſtis cap.46.n.6.fol.459.

Propter bellum, & peſtem non fieri remiſsionem in locatione gabellarum, tenent aliqui cap.46.n.9.fol.459.

Communis tamen eſt in contrarium ibid. num.10.

Decl. primam procedere ſi gabella non ſit locata, ſed vendita cap.46.n.11. fol.459.

Remiſsio mercedis propter bellum, & peſtem, & ſimiles caſus non fit abſolute, ſed ſolum quatenus impediant vſum rei cap. 46. num. 12.fol.459.

Conductor domus non petit remiſsionem mercedis propter bellum, vel peſtem, niſi fuerit ab ea coactus recedere cap. 46. num. 13. fol. 459.

Remiſsio mercedis non fit conductori, ex eo quod creditor locatoris fecerit ſolum executionem in bonis locatis cap. 46. num.14. fol. 459.

Ampl.non fieri remiſsionem conductori domus, ex eo quod propter bellum, vel peſtem

Digitized by Google

ab ea migrauerit, ſi in ea mobilia retinuerit cap.46.n.15.fol.459.

Lim. ſi penſionem anticipatè ſoluiſſet, quia poſſet inſiſtere ad effectum eam recuperandi cap.46.n.16.fol.460.

Conductori prædij ruſtici facienda eſt remiſsio propter bellum, vel peſtem, ſi coloni ab eo diſceſſerint, vel mortui fuerint cap. 46. nu. 17.fol.460.

Et generaliter facienda eſt remiſsio in dictis caſibus, vbicumque conductor damnum ſufficiens ad eam paſſus fuerit ibi.nu. 18.

Propter peſtem paruam nō eſt facienda remiſſio cap.46.n.19.fol.460.

Propter tranſitum exercitus in menſibus in quibus fructus non colliguntur, non fit remiſsio cap.46.n.20.fol.460.

Secus ſi milites damnum frugibus intulerint ibi.nu.21.

Debitoribus negocij nō ſoluendo effectis propter bellum, ceſſante culpa conductoris, erit facienda remiſsio cap.46. n.22. fol.460.

Remiſsio facienda eſt non ſolum propter bellum & peſtem, ſed etiam propter eorum iuſtum timorem cap.46.n.23.fol.460.

Et generaliter pro quocumque timore impediente perceptionis commoditatem ibid. num. 24.

Ampl.etiamſi periculum non adeſſet ibid. num. 25.

Secus ſi iuſta non eſſet cauſa timendi cap. 46. n.26.fol.460.

Remiſsio mercedis facienda eſt propter timorem malorum ſpirituum,cap. 46. numer. 27. fol.460.

Timor vt præbeat cauſam remiſsionis mercedis, debet ſuperuenire poſt contractum, & denunciari locatori cap.46.n.28. fol.460.

Remiſsio facienda eſt impedimento ſuperueniente ex facto Principis cap. 46. num. 29. fol. 460.

Ampl.faciendam eſſe remiſsionem propter factum Principis, etiamſi ſit iuſtum cap. 46. n.31.fol.461.

An autem ſufficiat factum Principis fundatum in lege ante contractum edita, eſt opinio controuerſa cap.46 n.31. fol.461.

Facto Principis iniuſto exiſtente debet conductor reſiſtere, & quomodo cap. 46. nu.33. fol.461.

Remiſsio mercedis non debetur propter aliquod accidens impediens vſum rei deſtinatum, non autem alium cap. 46. numer. 34. fol. 461.

Contraria eſt magis communis ibi.nu.35.

Ampl.vt ſi dominus eſſet conducta principaliter ad vnum vſum, & ſecundario ad aliū ſufficiat impedire vſum principaliter conſideratum cap.46.n.36.& 37.fol.461.

Remiſsio mercedis propter impedimentum alicuius vſus, an ſit facienda, attenditur an ille vſus ſit principalis ex intentione conductoris cap.46.n.38.fol.462.

Et vbi nō apparet ad quid principaliter fuerit facta conductio, recurritur ad coniecturas ibi.num.39.

Et attenditur qualitas domus, itaut ſi ſolitū ſit in ea aliquid exerceri, cenſeatur ad illud locata cap.46.num.40.fol.469.

Attenditur etiā qualitas perſonæ conductoris, ſi ſolitus ſit exercitium facere, vel non ibi.num.41.

Et attenditur ſimul qualitas perſonæ, & rei conductæ ibi.num.42.

Et ſtatur arbitrio iudicis ibi.num.43.

Et ſtantibus coniecturis quod domus fuerit locata ad aliquod exercitium particulare, non receditur per clauſulam *ad habendū, &c.* cap.46.num.44.fol.462.

Remiſsio mercedis fit generaliter propter ſterilitatem cap.46.num.48.fol.462.

Etiam in prædijs Ciuitatū & Fiſci ibi. n.49.

Decl.procedere ſi ſterilitas cauſetur per accidens extrinſecum,ſecus autem ſi à qualitate intrinſeca fundi cap.46.num.50.fol.463.

Remiſsio facienda eſt etiam propter ſterilitatē prouenientē à qualitate intrinſeca fundi, ſi omnes prorſus fructus deficiant c.46.nu.53. fol.463.& num.77.fol.466.

Remiſsio mercedis facienda propter inundationem fluminis cap.46.nu.54.fol.463.

Etiam conductori domus in Ciuitate exiſtentis,ſi eius habitationem inundatio impedierit cap.46.num.55.fol.464.

Lim. ſi conductor impedire potuit inundationem,& non impediuit ibi.num.56.

Remiſsio mercedis facienda eſt propter ſiccitatem cap.46.nu.57.fol.464.

Et vbi propter magnum frigus vites perierint ibi.num.58.

Et propter Gracculos, & Sturnos fructus deuaſtantes cap.46.nu.59.fol.464.

Et propter locuſtas ibi.nu.60.

Remiſsio facienda,etiamſi propter timorem locuſtarum colonus deſierit colere agros conductos cap.46.num.62.fol.464.

Remiſsio non eſt facienda etiamſi vinum coaceſcat cap.46.num.63.fol.464.

Et tam ſi producatur acidum à vinea quam etiam ſi coaceſcat ex aliqua culpa coloni cap.46.nu.64.fol.464.

Nec facienda remiſſio,ſi vinea propter vetuſtatem faciat vuam paucam, & malam cap.64. num.65.fol.465.

Nec ſi vinea ſit nimis noua ibi.n.66.

Decl.procedere in locatione ad longum tē-

Digitized by Google

pus, non in locatione ad annum, ſi conductor ignorauit ibi.num.67.
Sufficit tamen quod perpendere potuerit cap.46.nu.68.fol.465.
Remiſſio non eſt facienda ex quo ſegetes corruptæ ſunt raucis, vel herbis cap.46. nu.69. fol.465.
Raucæ quid ſint ibi.num.70.
Remiſſio non eſt facienda propter ſpinas c.46. num.71.fol.465.
Remiſſio mercedis etiam in caſibus in quibus non eſt facienda, fieri debet deficientibus prorſus omnibus fructibus cap.46. num.72. & nu.76.fol.465.
Remiſſio vt fieri debeat propter ſterilitatem, neceſſe eſt quod conductor ſeminauerit, & bene coluerit cap.46.num.78. fol.466.
Et probanda eſt ſeminatio,& cultura à petente remiſſionem cap.46.num.79.ſol.466.
Lim. ſi omiſſa ſit cultura ob aliquem iuſtum timorem ibi.num.80.
Cultura & ſeminatio ſemel facta, ſi per inundationem deuaſtata fuerit,non tenetur conductor iterum ſeminare, ad effectum aſſequendi remiſſionem mercedis cap.46. n.81. fol.466.
Remiſſio non eſt facienda propter damnum eueniens culpa conductoris cap.46.num.82. fol.466.
Decl. procedere ſi culpa ſit ordinata ad caſum ibi.num.83.
Remiſſio mercedis non debetur propter ſterilitatem conductori qui decimas ſoluere omiſit cap.46.num.84.fol.466.
Remiſſio non debetur conductori ſcelerato, & malæ vitæ cap.46.nu.86.fol.466.
Remiſſio non debetur,ſi de tempore locationis vigebat cauſa propter quam remiſſio petitur cap.46.nu.87.fol.466.
Et non ſolum ſi vigebat,ſed etiamſi imminebat,itaut præuideri poſſet ibi.num.88.
Decl. non procedere ſi adſit pactum de ea facienda,quod aliud operari non poſſit c.46. num 97.fol.467.
Decl.2. non procedere, ſi perempta ſit ſubſtantia rei ibi.num.98.
Idem ſi ſublata res propter bellum cap. 46. num.99.fol.467.
Et non ſolum ſi perempta vel ſublata in totum, ſed etiam in parte ibi.num.100.
Remiſſio non fit propter caſus valde ſolitos, vt grandines in Lombardia cap. 46. num. 89. fol.466.
Et non fit propter pluuias immoderatas in agro Romano ibi.nu.90.fol.467.
Imo in dicto agro non fit propter ſterilitatē ex quacumque cauſa, niſi ob grandines,quo caſu poteſt conductor ante recollectionem fundum renunciare cap 46.num.91.fol.467
Remiſſio non debetur quando fructus ſunt percepti,ſed malæ qualitatis cap.46. n.120. fol.469.
Idem ſi percepti,ſed nō venduntur ibi.n.121.
Remiſſio non debetur propter damnum paſſum à conductore in rebus proprijs cap.46. nu.122.fol.469.
Remiſſio non debetur vbicumque ita fert conſuetudo regionis cap.46.num.123. fol.470.
Remiſſio debetur ſi eueniat damnum in rei ſubſtantia cap.46.num.124.ſol.470.

6 REMISSIONEM MERCEDIS faciendam eſſe pro rata temporis,habetur in iure ciuili; & pro rata penſionis, habetur in canonico cap.48.nu.1.fol.480.
Quomodo concilietur dicta diſcrepantia iurium ſunt variæ opiniones ibi.num.2.
Decl.vt reficienda ſit pro rata tēporis quando res locata æqualem fructum omni tempore reddit cap.48.num.3.fol.481.
Et quando non reddit fructū æqualem, tunc habenda ratio penſionis,quę ſoluitur,& quo intuitu ſoluitur ibi.num.4.& 5.
Intellige prædictas concluſiones procedere in remiſſione facienda pro quocumque dāno,etiam paruo,ſecus in ea quæ requirit læſionem vltra dimidiam ibi.num.6.
In remiſſione mercedis facienda pro læſione vltra dimidiam quanta eſſe debeat, ſunt variæ opiniones cap.48.num.7.fol.481.
Prima opinio eſt, vt ſit remiſſio facienda in totum, videlicet, vt nihil conductor de ſuo ſoluat cap.48.num.8.ſol.481.
Secunda eſt, vt fiat in eo quod deficit,vſque ad dimidiam penſionis ibi.num.9.
Tertia opinio eſt,quod ſtetur arbitrio Iudicis ibi.num.10.
Quarta eſt,quod fructus diuidantur pro rata, vt in colonia partiaria ibi.nu.11.
Prædictarum opinionū prima oſtenditur magis communis, & magis vera,& aliæ reprobantur cap.48.à nu.12.ad 18.ſol.482.
Declaratur dicta prima opinio, vt debeant conſiderari fructus detractis omnibus expenſis,etiam ſeminis ibi.num.16.
Intellige ſi fructus ſuperent expenſas, alias ſi omnino deficiant, non tenetur locator reficere conductori expenſas,& ſemen cap.48. num.19.fol.482.
Decl. hoc procedere in remiſſione propter ſterilitatem, ſecus ſi ob factum vel culpam locatoris,quia tunc tenetur reficere omnia damna,etiam lucri ceſſantis cap.48.num.20 ſol.483.
Intellige ſi factum locatoris non fuerit neceſſarium ibi.nu.21.

Et

Et vbi damnum prouenit ex facto neceſſario, ſi ſit paruum non reficitur cap.48.nu.22. fol 483.

Et reficienda ſunt damna non ſolum prouenientia ex facto locatoris, ſed etiam ex facto tertij, quem locator prohibere potuit c.48. num.23.fol.483.

Remiſſio ſi petatur ob malam qualitatem rei, ſi locator eam ignorauit non debetur, niſi adſit damnum ſufficiens ad eam petendam cap.48.nu.24.fol 483.

Si autem ſciuit, vel ſcire potuit, tunc debetur in quantitate damni ibi.num.25.

Remiſſionis mercedis quantitas, vt ſciatur debet conductor probare quantitatem damni cap.48.num.26.fol.483.

Et vbi non poteſt quantitas probari, ſtatur quantitati veriſimili arbitrio Iudicis cap.48 num.27.fol.483.

Et poteſt reconcedi res retinenda pro tanto tempore pro quanto fuit eius vſus impeditus ibi.num.28.

Decl.procedere volente conductore, & non alias ibi.num.29.

Et poteſt locator offerre ſe promptum recipere fructus rei, & remittere totam penſionem cap.48.nu.30.fol.483.

Et econtra poteſt locator offerre omnes fructus deductis expenſis & ſemine ibi.nu.31.

7 PACTVM QVOD FIAT REMISSIO MERCEDIS non debet reſtringi ad limites diſpoſitionis iuris communis; ſed aliquid vlterius operari cap.49.num.3.fol.487

Lim. ſi pactum dicat *fieri reſtaurum debitum*, quia intelligitur prout de iure ibi.n.4.

Idem ſi dictum *quod fiat reſtaurum conueniens* ibi.num.5.

Pactum *quod fiat remiſſio mercedis* ſufficit, vt aliquid remittat de requiſitis per diſpoſitionem iuris cap.49.num.7.fol.488.

Et quid remittat, attendenda voluntas partium ibi.num.8.

Pactum *quod fiat remiſſio mercedis in caſu quo de iure fieri non debet, vel econtra*, valet c.49. num.9.fol.488.

Pactum *quod fiat remiſſio in caſu inundationis fluminis*, intelligitur, ſi concurrant requiſita in caſu illo cap.49.num.13.fol.488.

Pactum *quod fiat remiſſio* ſi poteſt plura operari, & non dignoſcatur de quo ſenſerint partes, interpretari debet, vt operetur quod minimum eſt cap.49.nu.14.fol.488.

Pactum *quod fiat remiſſio quamuis damnum non ſit vltra dimidiam*, non intelligitur de damno modico cap.49.n.16.fol.488.

Pactum *quod fiat remiſſio in caſu belli & peſtis*, non intelligitur copulatiuè, ſed ſufficit vel bellum, vel peſtis cap.49.num.19.fol.488.

Pactum *quod conductori non ſit facienda remiſſio*, non eſt validum, ſecundum aliquos cap.49. num.20.fol.489.

Contrarium probatur verius ibi.num.21.

Decl.primam procedere ſi agatur de remiſſione propter impedimentum procedens à facto locatoris, vel eius, quem locator impedire poteſt, ſecus propter caſus fortuitos cap.49.nu.22.& 24.fol.489.

Pactum *non petendi remiſſionem etiam in caſibus fortuitis*, & latiſſime conceptum, non comprehendit caſus perimentes ipſam rei ſubſtantiam cap.49.num.72.fol.493.

Ampl.ſiue rei ſubſtantia perimatur in parte, ſiue in totum ibi.num.73.

Pactum *quod fieri non debeat remiſſio mercedis in caſibus fortuitis*, eſt iniquum cap.49. n.74. fol.494.

Et eſt ſtrictiſſime intelligendum ſumendo quamcumque poſſibilem interpretationem ibid.nu.75.

Pactum prædictum non eſt ita amare accipiendum, ſi appareat recompenſatum c.49. num.77.fol.494.

Pactum *quod non fiat remiſſio*, ſi ſit iuratum cōprehendit omnes caſus ſpecialiter exprimēdos cap.49.nu.79.fol.494.

Decl.procedere, ſi deficiat tantum expreſſio, ſecus ſi deficiat conſenſus, & voluntas ibid. nu.80.

Pactum prædictum iuratum non comprehēdit caſus inſolitos de quibus non fuit veriſimiliter cogitatum cap.49 num.81.fol.494.

De pactis concernentibus quantitatem damni vide ſupra nu.a.

Renunciatio generalis remiſſionis mercedis, nō comprehendit factum partis cap.49. nu.27. fol.489.

Amplia etiamſi factum non poſſit dici culpoſum cap.49.num.28.fol.489.

Renunciatio generalis remiſſionis & caſuum fortuitorum reſtringitur ad venientes in fructibus, & non comprehendit venientes in ſubſtantia rei cap.49.num.32.fol.490.

Renūciatio remiſſionis mercedis pluribus modis concipitur cap.49 num.33.fol.490.

Reuunciationis remiſſionis mercedis formula ampliſsima habetur in Bulla boni Regiminis, & refertur in cap.49 num.114.fol.496.

Renuncians omni legum auxilio dicitur renunciare remiſsioni mercedis cap.49. num.34. fol.490.

Contrarium tenent aliqui, ſed prima eſt magis communis ibi.num.35.

Lim.dictam primam opinionem, vt præfata renunciatio ſuffragetur ſi damnum ſit in fructibus non in rei ſubſtantia c.49.n.36.f.490.

Lim.2.vt non ſuffragetur in caſibus inſolitis ibi.num.37.
Lim.3. vt procedat ſolum ſi locator promiſerit mercedem ſoluere,& remiſsionem non petere,& deinde renunciauerit omni legum auxilio ibi.nu.38.
Eſt tamen limitatio ſuſpecta ibi.nu.39.
An ſufficiat *obligatio in forma Cameræ* ad hoc vt cenſeatur renunciata remiſsio & peti non poſsit *vide ſupra num.3.*
Remiſsio mercedis in vno caſu conuenta non inducit renunciationem in alijs cap.49.n.45 fol.491.
Decl. vt ſi aliqui caſus enumerentur exempli cauſa, tunc non cenſeantur excluſi alij, ſecus ſi explicentur limitandi cauſa cap.49. num.46.fol.491.
Taxatiua non ſufficit, ad hoc vt caſus cenſeantur expreſsi limitandi cauſa cap.49.num.47. fol.491.
Caſuum fortuitorum requiritur renunciatio ſpecifica cap.49.nu.44.fol.491.
Caſus fortuiti an veniant in renunciatione periculorum, magna quæſtio eſt cap.49. num. 50.fol.491.
Vt quis teneatur de caſibus fortuitis requiritur pactum ſpeciale cap.49.n.53.fol.491.
Caſus fortuitos ſufficit exprimere ſpecialiter, abſque eo quod exprimantur in indiuiduo cap. 49.n.56.fol.491.
Caſus fortuiti non veniunt, etiamſi quis ſuſceperit omne periculum cap.49.n.57.fol. 492.
Idem ſi vſus ſit alijs verbis generalibus, vti ſi dixerit,velle ſoluere penſionem omni exceptione remota, vel ſuſceperit in ſe riſigum, aut conduxerit cum omnibus ſuis raſchis,& & ſpinellis cap.49.n.58.fol.492.
Idem ſi promiſerit rem locatam manutenere ibi.n.59.
In renunciatione caſuum fortuitorum, veniunt etiam valde inſoliti, ſecundum aliquos cap. 49.n.59.fol.492.
Contraria tamen eſt magis communis ibid. num.61.
Quid ſi conductor expreſſe renunciauerit. caſibus inſolitis, ſeu cogitatis, & incogitatis cap.49.n.62.fol.492.
Renunciatio expreſſe loquens de caſibus inſolitis, & inopinatis, poteſt intelligi de inſolitis non autem de inſolitiſſimis, & inopinatis etiam penes prudentiſſimos cap. 49. n. 65.fol.492.
Caſibus valde inſolitis, an poſsit renunciari, controuerſum eſt cap.49.n.66.fol.493.
Caſus inſolitiſſimi, vt comprehendantur in renunciatione, neceſſaria ſunt verba adeo ampla, vt conuincant conductorem voluiſſe emere iactum retis cap.49.n.67.fol.493.
Caſuum fortuitorum diſtinctio inter inſolitos, & inſolitiſſimos eſt communiter retinenda, licet ab aliquibus impugnetur cap.49. n.68. fol.493.
Renunciatio aliquorum caſuum fortuitorum in ſpecie, ſi adhibita ſit clauſula generalis, *& alijs quibuſcumque* reſtringitur ad alia ſimilia, & maiora non comprehendit cap.49. n.69.fol.493.
Et neque comprehendere minores volunt aliqui ibi.n.70.
Contraria tamen,maxime ſi non ſit dictũ ſimpliciter *alijs*, ſed addita ſit dictio vniuerſalis, eſt magis communis, & tenenda cap.49 n.71. fol.493.
Caſus inſoliti qui ſint,& magis inſoliti.vt comprehendantur in renunciatione ſtandum eſt arbitrio Iudicis cap.49.n.102. fol.496.
Et Iudex conſiderare debebit non ſolum circumſtantias caſus, ſed etiam qualitates perſonarum cap. cap.49. n.103. fol.496.
Et perpendere etiam verba pacti ibi. n. 104.
Pactum loquens expreſſe de caſu inopinato, & inſolito, poteſt intelligi, vt non comprehendat inſolitiſsimos cap.49.n.105.fol.496
Caſum prædonum, & bannitorum in ſe ſuſcipiens, non tenetur in caſu exercitus cap.49. n.109.fol.496.
Bulla Clem.8.quæ dicitur boni regiminis continet præceptum, quod in locationibus bonorum communitatum apponatur renunciatio ampliſsima caſuum fortuitorum cap. 49. n.113.fol.496.

RENOVATIO LOCATIONIS.

Facienda melioranti nu.1.
Succeſſoribus conductoris nu.2.
De pactis circa eam nu.3.
De ſtatutis, & conſuetudine nu.4.
De tacita relocatione quomodo fiat, & alia generalia n.5. Quando locum habeat nu.6. Quomodo intelligatur facta nu. 7. De pactis, & ſtatutis tacita relocationis nu. 8.

1 CONDVCTORI, QVI MELIORAVIT bona, renouanda eſt locatio cap.62. num.2. fol.606.
Ampl. procedere tam de Iure ciuili, quam canonico ibi. n.3.
Lim.vt tunc facienda ſit renouatio propter melioramenta, quando agri de ſteribus fertiles redditi ſunt cap.62.n.8. fol.607.
Sufficit tamen in ſolo inutili factam eſſe domum, vel domum ruinoſam fuiſſe reſtitutã ibi.num.9.
Etiamſi quid prius ex re aliquid perciperetur, adhuc poteſt eſſe meliorata ſufficienter vt debeat renouari locatio cap. 62. num.10. fol. 608.

Steri-

Sterilitas, quæ ſit neceſſaria, & quæ melioramenta ſufficiant, ſtatur arbitrio Iudicis ad dictum effectum ibi.n.11.

Idem ſi non redactum ad culturam totum prædium ibi.n.12.

Lim.2.ſi conductor prætendens renouationem, melioramenta non probauerit cap.62. nu.13.fol.608.

Et probari debet ſtatus antiquus,quod terræ eſſent incultæ, & percutiendum tempus præciſum locationis factæ ibi.n.14.

Melioramenta ad dictum effectum probari debent facta à conductore cap.62. num.18. fol.608.

Sufficit tamen petētem renouationem eſſe ſucceſſorem vniuerſalem, vel particularem eius qui meliorauit ibi.n.19.

Qui dictam renouationem petit non poteſt petere æſtimationem melioramentorum c. 62.nu.20.fol.608.

Lim.3.ſi in locatione conuentum fuit bona meliorari, & adhuc locatio fuit reſtricta ad certum tempus cap.62.n.21, fol.608.

Et ab hac limitatione non eſt recedendum Licet aliqui contrarium teneant ibi. n.22.

Lim. 4. in colono partiario cap. 62. nu. 23. fol.609.

Decl.limitationem non procedere in prædiis patrimonialibus Ciuitatis, vel fiſcalibus cap.62.n.24.fol.609.

Lim.5. ſi melioramenta non ſint facta de licentia, & conſenſu domini cap.62.num.25. fol. 609.

Lim. 6. ſi poſt facta melioramenta locatio fuit renouata ad certum tempus cap. 62.nu. 26.fol.609.

Contrarium tenent alij ibi.n.27.

Decl.limitationem procedere ſi renouatio non fuit pro eodem tempore pro quo fuit facta prima conceſſio ibi. n.28.

Decl.2.limitationem procedere ſi renouatio facta fuit finita locatione culpa conductoris, ſecus ſi per lapſum temporis cap. 62. nu.29. fol.609.

Lim.7.ſi conductor iuri petendi renouationem renunciauerit cap.62.n.30. fol. 610.

Lim.8.ſi dominus reperiſſet meliorem conditionem quam factam à conductore cap.62. n.32.fol.610.

Decl. intelligi de tēpore primæ conceſſionis, & incumbere domino onus probandi, quod meliorem conditionem repererit ibi. num. 33.

Decl. 2. renouationem faciendam eum eiſdem pactis, quibus facta fuit prima locatio, etiamſi meliora reperiantur ibi. nu.34.

2 CONDVCTORI ad longum tempus debet locatio renouari etiamſi non meliorauerit c. 62. n.35.fol.610.

Conductori ad modicum tempus non eſt neceſſario facienda renouatio c.62.n.38.f.611.

Renouationem locationis faciendam eſſe conductori ad longum tempus, procedit etiam in locatione bonorum Eccleſiæ cap. 62. nu. 39.fol.611.

Decl.tunc faciendam eſſe renouationem conductori ad longum tempus, cum dominus vult alteri relocare, ſecus autem ſi velit pro ſe retinere cap.62.n.41. fol.611.

Ampl. etiamſi adſit ſtatutum, conſuetudo, vel pactum, quod fiat relocatio ibi. n.42.

Domino volente pro ſe retinere,ceſſat æquitas, vt debeat relocationem facere cap. 62. nu.43.fol.611.

Decl. 2. tunc faciendam relocationem prædictam cum agitur de locatione perpetua, ſeu ad vitam, vel certas generationes,ſecus ſi agatur de locatione ad certū tempus cap. 62.nu.45.fol.612.

Ampl.etiamſi locatio ſit ad tempus longū ibi. n.46.

Contrarium tenent alij ibi. n 47.

Et hæc contraria tutior erit ſi locatio fuerit ad tempus longiſſimum ibi. n.48.

Decl. 3. deberi renouationem prædictam ſi petatur intra annum, alias ſecus cap. 62.nu. 49. fol.612.

Lim. ſi dominus locauerit extraneo, quia tunc poteſt peti vſque ad triginta annos cap. 62.n.50.fol.612.

Secus ſi fiat locatio conſanguineis conductoris remotioribus, quia tunc debet peti infra annum cap.62.n.51.fol.612.

Lim.2.vt talis annus non currat, niſi à die quo conſtat de ſcientia proximiorum ibid. num.52.

Et requiritur ſcientia præciſa, & probari debet ſpecifice cum omnibus ſuis qualitatibus cap.62.n.53.fol.612.

Decl. 4. deberi renouationem prædictam nō ſolum deſcendentibus, ſed etiam tranſuerſalibus cap 62.n.54.fol.612.

Et non ſolum agnatis, ſed etiam cognatis ibi. nu.55.

Decl. 5. ſufficere petentem renouationem prædictam eſſe proximiorem, abſque eo quod ſit hæres cap.62. n.56.fol.613.

Contrarium, quod hoc ius renouationem petendi ſit hæreditarium ibi.n.57.

Prima procedit in emphyteuſi ex pacto, & prouidentia, ſecunda in hæreditaria cap.62. nu.58.fol.613.

In hæreditaria mixta non debetur renouatio, niſi habenti qualitatem hæreditariam cap.62 nu.59. fol.613.

Renouatio inueſtituræ regulari debet ad normam, & exemplum inueſtituræ renouatæ cap. 62. n. 60. fol. 613.

Renouatio iſta ſi debeatur hæredi, & agatur de emphyteuſi Eccleſiaſtica, non attenditur, quod quis ſit exclusus ab hæreditate per ſtatutum ſiſcale cap. 62. n. 61. fol. 613.

Renouatio iſta in emphyteuſi hæreditaria proximioribus debetur, ſi hæres non ſit capax cap. 62. nu. 62. fol. 613.

Et econtra in emphyteuſi ex pacto, ſi non adſint proximiores capaces, debetur hæredi cap. 62. nu. 63. fol. 613.

Intellige, vbi nullus adſit proximus capax ibi. nu. 64.

Et inter proximos nulla habetur ratio agnationis, vel cognationis, ſed ſola proximitas attenditur ibid. nu. 65.

Conſuetudo circa hanc prælationem concedendam, & cui concedi debeat attenditur cap. 62. nu. 66. fol. 614.

Decl. 6. attendi proximitatem reſpectu vltimi poſſeſſoris non primi inueſtiti cap. 62. num. 73. fol. 614.

Contr. tenent alij ibi. nu. 74.

Et in hæreditaria petens renouationem, debet eſſe hæres vltimi non primi ibi. n. 75.

Re emphyteutica, ſeu locata, alienata, vel in diuiſione obuenta vni, eius tantum perſona attenditur, & qui ſit ei proximior cap. 62. nu. 76. fol. 615.

Decl. 7. vt ſi concurrant plures in eodem gradu, debeat renouatio fieri omnibus cap. 62. nu. 77. fol. 615.

Ampl. etiamſi in prima inueſtitura vocatus ſit tantum vnus ibi. nu. 78.

Intellige ſi omnes intra annum petant ibi. nu. 79.

Decl. 8. poſſe peti etiam à fœminis renouationem emphyteuſis, ſeu locationis rei Eccleſiæ cap. 62. nu. 80. fol. 615.

Ampl. etiamſi prima locatio facta ſit pro maſculis tantum ibi. nu. 81.

Ampl. 2. etiamſi adſint maſculi agnati remotiores ibi. nu. 82.

Decl. 9. non deberi renouationem ſi petatur re non integra, quando ſcilicet dominus deuenit ad locationem, ſeu traditionem fauore alterius cap. 62. nu. 84. fol. 615.

Contrarium tenent alij, & eſt verior opinio cap. 62. nu. 85. fol. 616.

Prima procedit ſi lapſus ſit annus, & facta relocatio alteri conſanguineo, vel triginta anni, & facta relocatio extraneo cap. 62. nu. 86. fol. 616.

Decl. 10. poſſe peti renouationem finita locatione abſque culpa conductoris, ſecus econtra cap. 62. nu. 87. fol. 616.

Decl. 11. poſſe conductorem huic iuri petendi renouationem renunciare cap. 62. nu. 88. fol. 616.

Et renunciatum cenſetur per pactum, quod finita locatione bona reuertantur libera ad dominum ſecundum aliquos cap. 62. n. 89. fol. 616.

Contraria opinio eſt verior ibi. nu. 90.

Requiritur renunciatio expreſſa ibid. n. 91.

Nec ſufficit expreſſa in vno caſu, vt proſit in alio cap. 62. nu 92. fol. 616.

Et non ſufficit pactum, quod Dominus poſſit pro ſe retinere niſi additum, & cui vult relocare ibi. nu. 94.

Decl. 12. non impediri hanc petitionem renouationis ex eo quod præcedens locatio fuerit declarata nulla ex defectu ſolemnitatum cap. 62. nu. 95. fol. 616.

Decl. 13., quod volens hanc prælationem offerre debeat omnes conditiones, quas dominus reperit ab alio quocumque cap. 62. nu. 96. fol. 617.

In locatione rerum Eccleſiæ non attenditur pro meliori conditione, quod ſoluitur Prælato, ſed ſolum quod cedit in vtilitatem ipſius Eccleſiæ ibi. nu. 97.

Omiſſio oblationis ſimilis illi factę per extraneum, non nocet proximo qui de ea non fuit certioratus ibi. nu. 98.

Decl. 14. non deberi renouationem ſi locatio facta fuerit propter aliquam ſpecialem cauſam, vti propter benemerita cap. 62. n. 99. fol. 617.

Intellige procedere declarationem in renouatione neceſſaria, non in voluntaria cap. 62. nu. 100. fol. 617.

Decl. 15. vt obligatio faciendi renouationem non liget ſupremum Principem cap. 62. nu. 101. fol. 617.

Intellige poſſe Principem huic iuri derogare, ſi velit, ſed non creditur velle cap. 62. nu. 102. fol. 617.

Decl. 16. vt is cui competit hoc ius petendi renouationem poſſit bona retinere cap. 62. nu. 103. fol. 617.

Intellige poſt quam dominus declarauit velle alteri locare ibi. n. 104.

Decl. 17. hoc ius petendi renouationem eſſe mere perſonale, & ideo cedi non poſſe cap. 62. nu. 105. fol. 618.

Intellige procedere in proximiore, ſecus autem in vltimo conductore ibi. nu. 106.

Et vltimus conductor, ſi relinquat ius petendi renouationem, pendet à voluntate domini ei adhærere, vel non ibi. nu. 107.

Et non ſufficit legatam eſſe rem, ad hoc vt veniat ius petendi renouationem in emphyteuſi ex pacto cap. 62. nu. 108. fol. 618.

Neque

Neque ſufficit in emphyteuſi hæreditaria ad compellendum dominum, ſed requiritur vt leget in ſpecie ius petendi renouationem ibi. nu. 109.
Sed poteſt dominus, ſi velit, legatum approbare, etiam in emphyteuſi ex pacto ibid. nu. 110.
Decl. 18. vt pro hac renouatione conſequenda, non competat actio realis cap. 62. n. 111. fol. 618.
Intellige declarationem procedere in renouatione debita ex pacto, non in iſta, aliiſue ex lege, & æquitate debitis ibi. nu. 112.
Cui competit iſta renouatio Rota dat immiſſionem cap. 62. nu. 115. fol. 619.
Et eondemnat poſſeſſorem reſtituere fructus ibi. nu. 116.
Decl. 19. non deberi hanc renouationem ſi res locata alienata ſit cum aliqua bonorum vniuerſitate cap. 62. nu. 117. fol. 619.
Decl. 20. hoc ius petendi renouationem non competere vltra ſeptimum gradum cap. 62. nu. 118. fol. 619.
Decl. 21. vt quando deuenitur ad hanc renouationem, citari debeant poſſeſſores bonorum cap. 62. nu. 119. fol. 619.
Decl. 22. hoc ius petendi renouationem non procedere in feudis ibi. nu. 120.
Decl. 23. vt ſi iſta renouatio fiat de emphyteuſi, requiratur ſcriptura cap. 62. nu. 121. fol. 619.
In omnibus caſibus in quibus tenetur quis locare, tenetur etiam, vigente eadem ratione, relocare cap. 62. nu. 1. fol. 606. & cap. 53. nu. 3. fol. 523.

3 PACTVM, quod locatio finita debeat renouari eſt præter naturam contractus cap. 63. nu. 1. fol. 621.
Et eſt validum ibi. nu. 2.
Et non requirit de neceſſitate ſcripturam ib. num. 3.
In emphyteuſi, & locatione rerum Eccleſiæ ad longum tempus eſt prohibitum c. 63. nu. 4. fol. 621.
Ampl. vt non valeat etiamſi locatio cum dicto pacto facta ſit cum ſolemnitatibus de iure requiſitis ibi. nu. 5.
Secus ſi ſit cum Beneplacito Apoſtolico ibi. nu. 6.
Ampl. 2. non ſufficere obſeruantiam contractus per centum annos, niſi probetur obſeruantia ipſius pacti cap. 63. num. 7. fol. 621.
Et non ſufficere renouationes, fuiſſe factas, ſi tanquam Eccleſiæ non vtiles fuiſſent nullæ ibi. nu. 8.
Ampl. 3. vt quamuis eſſet validum, & ligaret Prælatum inferiorem illud apponentem, non ligaret Papam cap. 63. numer. 9. fol. 621.
Ratio cur dictum pactum in rebus Eccleſiæ, non valet, eſt, ne eo mediante, locatio protrahatur vltra tempus permiſſum cap. 63. nu. 10. fol. 621.
Pactum prædictum valet, vbi locatio rei Eccleſiæ illo ſeruato non protrahitur vltra tempus permiſſum cap. 63. nu. 11. fol. 621.
Pactum renouandi locationem appoſitum ab eo, qui non poteſt libere pro quocumque tempore locare, non valet cap. 63. nu. 12. fol. 621.
Pactum relocandi quando non poteſt apponi, an appoſitum vitietur, vel vitiet totum contractum, pendet à dignoſcendo, an partes ſine eo contraxiſſent, vel non cap. 63. n. 13. fol. 621.
Pactum renouandi locationem, non eſt eius renouatio cap. 63. nu. 14. fol. 621.
Pactum renouandi locationem, non mutat in aliquo naturam contractus cui adijcitur cap. 63. nu. 15. fol. 622.
Pactum renouandi locationem non ligat ſucceſſorem ſingularem cap. 63. nu. 16. f. 622.
Nec tribuit actionem contra tertium poſſeſſorem bonorum ibi. n. 17.
Locator vigore pacti de relocando non poteſt compelli præciſe ad relocationem, ſed liberatur ſoluendo intereſſe cap. 63. num. 18. fol. 622.
Promittens relocare poteſt alteri concedere, & valet conceſſio cap. 63. nu. 20. fol. 622.
Contrarium tenent alij ibi. nu. 21.
Decl. primam procedere in locatione ad breue tempus, ſecunda in locatione ad tempus longum cap. 63. nu. 22. fol. 622.
Contrarium, quod prima procedat etiam in locatione ad tempus longum ibi. n. 23.
Secus in emphyteuſi ibi. nu. 24.
Decl. non procedere, quod obligatus relocare, poſſit locare alteri, ſi obligatio non ſit ex pacto, ſed ex lege, vel ſtatuto cap. 63. n. 25 fol. 623.
Idem ſi pactum ſit munitum iuramento, & hypotheca bonorum cap. 63. nu. 26. fol. 623.
Obligatio de obſeruando pactum relocandi præciſè ceſſat poſtquam promittens bona alteri conceſſit cap. 63. nu. 30. fol. 623.
Decl. tunc poſſe dominum non obſtante pacto relocandi alteri concedere, cum locatio eſt ad certum tempus, ſecus ſi perpetua, vel ad certas generationes cap. 63. n. 31. fol. 623
Conductor cum pacto renouandi debet renouationem petere, alias locatio, non obſtante pacto, expirat cap. 63. num. 32. fol. 623.
Quælibet tamen cauſa conductorē excuſat

vid.in ver.LOCATIO num.15.in fin.
Ampl. vt neceſſe ſit petere renouationem ante finitum tempus locationis ibi.num.33.
Lim, ſi locatio ſit in perpetuum cum pacto renouandi ibi,num.34.
Et quod nunquam neceſſe ſit petere renouationem ante finitam locationem, ſed peti poſſit poſtea infra annum cap.63. num. 35. fol.623.
Et quod peti poſſit etiam poſtea vſque ad triginta annos ibi.nu.36.
Contrarium quo ad hoc ibi.num.37.
Decl. primam procedere ſi verba ſunt directa in dominum, vt renouare debeat ſecus econtra cap.63.num.38.fol.624.

Pactum renouandi locationem eſt ſtricte intelligendum cap.63.nu.51.fol.624.
Et ſi poteſt intelligi de vnica renouatione, debet ad eam reſtringi ibid.
Si dictum ſit, *ad renouandum de nouennio in nouennium*, non poteſt intelligi de vnica renouatione cap.63.nu.52.fol.624.

Pactum relocandi primo conductori, intelligi debet in caſu quo dominus velit relocare, non ſi velit pro ſe retinere cap.63. num. 53. fol.624.

Pactum renouandi locationem in Eccleſiaſticis intelligitur ſi in relocatione adſit vtilitas Eccleſiæ cap.63.num.56.fol.625.
Et intelligitur finita locatione per lapſum temporis, non autem ob pacta non ſeruata ibid.nu.57.

Relocatio vigore pacti, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur facta relocatio non eſt tacita, ſed expreſſa cap.39.num.59.fol.410.

4 ROMAE adeſt ſtatutum *cap.*124. *lib.*1. de locationibus ad certas generationes renouandis cap.63.num.58.fol.625.

In emphyteuticis etiam Eccleſiaſticis adſunt conſuetudines, & concordiæ, ſeu ſtatuta, vt renouentur pluribus in locis cap.63. nu.59. fol.625.

Statutum quod dominus finita locatione teneatur eam renouare,eſt contra ius,& debet ſtricte intelligi cap.63.num.72.fol.626.

Statutum mandans fieri relocationem tribuis conditionem cap.63.num.75.fol.627.

Conſuetudo renouandi locationem ſucceſſoribus vltimi conductoris intelligitur in caſu quo dominus velit alijs concedere cap. 63. num.78.fol.627.
Secus ſi probetur in ſpecie conſuetudo quod teneatur relocare etiamſi velit pro ſe retinere ibi.num.79.
Conſuetudo prædicta an poſſit probari per teſtes itaut concedenda ſit remiſſoria ad eam probandam cap.63.num.80.fol.627.

Conſuetudo relocandi non inducitur ex eo quod dominus fuerit ſolitus relocare, niſi probetur eum voluiſſe pro ſe retinere, & nõ potuiſſe cap.63.num.81.fol.627.

5 LOCATIO tacitè renouatur cum conductor finita expreſſa rem retinet, & locator non contradicit cap.64.nu.1.fol.630.
Et hæc eſt præſumptio iuris ibi.num.2.
Et eſt fauorabilis ibid.nu.3.

Relocatio tacita non inducitur ſtatim finita expreſſa,ſed requiritur tempus conſiderabile cap.64.num.146.fol.642.
Et quantitas temporis relinquitur arbitrio Iudicis ibi.nu.147.

Relocatio tacita allegari non poteſt à conductore,qui pro parte ſua non adimpleuit c.64. nu.148.fol.642.

Relocatio tacita non procedit ſi continuatum vltra triginta annos,quia præſumitur perpetua cap.64.nu.153.fol.643.

Relocatio tacita vbi non intrat,non poteſt peti merces actione locati cap.64.n.154.fol.643.

Relocatio tacita non procedit ex ſolo curſu temporis, ſed requiritur vlterius conductorem continuare in re, & locatorem præſtare patientiam cap.64.num.119.fol.640.

Patientia locatoris quod conductor continuet in prædio locato ſatis probatur eo quod doceatur de eius ſcientia cap.64.n.145.fol.642.

Relocatio tacita non eſt eadem cum expreſſa cap.14.§.2.num.13.fol.93.

Conductor finito tempore locationis non poteſt licitè retinere rem abſque renouatione cap 64.num.4.fol.630.

Dominus ſciens, & patiens conductorem finita locatione remanere in fundo, cenſetur conſentire, vt habeat eo modo quo prius cap.64.num.6.fol.630.

Relocatio tacita alegari non poteſt à conductore penſionem non ſoluente cap.64.n.149. fol.643.
Ampl.procedere ſtante ſtatuto tacitam relocationem inducente, quia non procedit fauore non adimplentis ibi.num.150.
Ampl.ſufficere opponi de non adimplemento ibi.num.151.
Ampl.vt ſi ſtatutum inducat tacitam relocationem fauore ſoluentis debitis temporibus, nõ ſufficiat ſoluiſſe poſtea c.64.n.152.f.643.

6 RENOVATIO tacita locationis procedit etiam in locatione prædiorum Reipublicæ cap.64.num.37.fol.632.
Et in locatione Gabellarum cap.64. nu.41. fol.632.
Idem eſt in locatione bonorum Eccleſiæ dictæ cap.64.num.38.

Lim.

Lim.ſi non conſtet de ſcientia Prælati, vel Adminiſtratoris Reipublicæ, quæ probari debet ibi.nu.39.

Lim.2.ſi locatio non ſit facta nomine Eccleſiæ,vel officij cap.64.num.40.fol.632.

Renouatio tacita locationis non procedit ſi in ſcriptis certum tempus conductionis comprehenſum eſt cap. 64. num. 59. fol. 634.

Intellige procedere ſi contractus ſit celebratus in ſcriptis, itaut ſcriptura fuerit de ſubſtantia, non ad ſolam probationem ibi. numer.60.

Intellige 2.procedere declarationem in caſu quo in ſcriptis tempus certum, & limitatum durationi præfinitum ſit cap. 64. num. 61. fol.634.

Relocatio tacita procedit non ſolum in primo anno, ſed etiam in ſubſequentibus cap.64. num.63.fol.634.

Intellige in tacita relocatione inducta per ius commune, ſecus in inducta per ſtatutum diſponens cenſeri factam relocationem pro tempore pro quo erat prima ibi. nu.64.

Sed ceſſante relocatione ſtatutaria, intrat relocatio iuris communis cap.64. num. 65. fol.635.

Relocatio tacita procedit ex vtriuſque contrahentis conſenſu,ſecus ſi vnus non poſſit conſentire cap.64.num.66.fol.635.

Et procedit tantum in contractu locationis non in alijs cap.64. num.99. fol.637.

Procedit tamen tacita renouatio etiam in precario cap.66.nu.100.fol.637.

Relocatio tacita procedit etiam in locatione operarum cap.64.num.111.fol.639.

Relocatio tacita non procedit quando vnus ex condominis domus conduxit ab aliquo partem ſuam cap.64.nu.117.fol.640.

Contrarium verius ibi.num.118.

Furere ſi cæperit locator, vel conductor, tacita relocatio non procedit cap.64. num.67. fol.635.

Lim.ſi furioſus habeat curatorem ſcientem, & conſentientem ibi.nu.68.

Mortuo locatore, vel conductore non habet locum tacita relocatio cap. 64. num. 69. fol.635.

Lim. ſi adſit hæres qui ſciat conductorem continuare ibi.nu.70.

Hæreditate iacente inducitur tacita relocatio, ſecundum aliquos cap.64. num.74 fol.635.

Contrarium verius ibi.num.75.

Relocatio tacita non ſolum ceſſat mortuo locatore,ſed etiam mortuo conductore cap.64 num.76.fol.635.

Et vbi hinc inde eſt hæres probanda ſcientia vtriuſque ibi.num.77.

Et vbi adeſt hæres cum beneficio, tacita relocatio non intrat, niſi ei expediat cap. 64. num 78.fol.636.

Intellige non intrare tacitam relocationem ſi obligaretur de proprio ibi.nu.79.

Relocatio tacita non procedit vbi in contractu requiruntur ſolemnitates cap.64. num. 84. fol.636.

Contrarium tenet Rota ibi.n.85.

Relocatio tacita non inducitur vbi dominus ignorat conductorem continuare cap. 64. num.86.fol.636.

Et ſufficit ignorantia præſumpta ibi.nu.82.

Et probanda eſt ſcientia ibi.num.83.

Relocatio tacita non procedit vbi adſunt coniecturæ vel præſumptiones contrariæ mentis cap.64.num.88.fol.637.

Relocatio tacita non habet locum ſi dominus litigauit pro expulſione conductoris cap.64. num.89.fol.637.

Intellige ſi obtinuit,vel proſequebatur litem ibi.num.90.

Relocatio tacita non procedit, ſi in locatione promiſſa ſit rei reſtitutio libera, & renunciatum omni legum auxilio cap.64.num.91. fol.637.

Idem ſi adſit renunciatio inquilinatus ibid. nu.92.

Idem ſi adſit pactum quod relocatio locum habere non debeat ibi.num.93.

Relocatio tacita locum non habet ſi dominus rogauit amicos, vt inducerent conductorem ad reconducendum cap. 64. num. 94. fol.637.

Idem ſi allegata locatio expreſſa,& non probata ibi.nu.95.

Relocatio tacita debet allegari,alias Index nõ ſupplet cap.64.num.96.fol.637.

Relocatio tacita ceſſat,ſi durante tempore quo durare debuiſſet, dominus recepit bona cap.64.nu.97.fol.637.

A relocatione tacita, tacitè receditur cap.64. num.98.fol.637.

Relocatio tacita non procedit in venditione fructuum pro annuo pretio cap.64. nu. 101. fol.638.

Relocatio tacita non procedit in colonia partiaria, vel conductore ſoluente in fructibus cap.64.num.102.fol.638.

Contrarium verius ibi.num.103.

Decl. primam procedere in relocatione inducta per ſtatutum ibi.num.104.

Relocatio tacita non procedit in emphyteuſi, ſecundum veriorem cap. 64. num. 105. fol.638.

Ampl. etiamſi emphyteuſis ſit ad renouandum ibi.nu.106.

Contrarium tenent aliqui ibi.nu.107.

Relocatio tacita non habet locum in locatione ad longum tempus cap.64.nu.108. fol.638.
Contrarium tenent aliqui ibi.nu.109.

Relocatio tacita procedit etiam in locatione operarum cap.64.n.111.fol.639.
Decl.ſecus eſſe in officijs, quæ ex neceſſitate geruntur cap.64.nu.113.fol.639.
Et vbi hinc inde non adeſt vbi argui poſſit renouatio ibi.nu.114.

Relocatio vt ceſſet non eſt neceſſaria diſdicta cap.64.num.120.fol.640.
Vid.in ver. *DISDICTA*.

Relocatio tacita locum non habet ſi vnus ex contrahentibus aperte declaret nolle continuare,& alius hoc ſciat,& taceat cap.64.nu. 132.fol.641.
Decl.procedere in terminis iuris communis, ſecus autem ſtante ſtatuto,vel pacto, quod, diſdicta non facta, cenſeatur renouata locatio ibi.num.133.

Renouatio tacita locationis procedit etiam in locatione bonorum Eccleſiæ cap.14.§.2.nu. 12.fol.93.

Renouatio tacita procedit etiam in locatione mobilium & ſe mouentium cap.64. nu.115. fol.639.
Contr.ibid.
Decl.primam procedere in rebus locari ſolitis cap.64.num.116.fol.639.

Renouatio tacita non procedit vbi ſocius conduxit a conſocio partem ſuam, ſecundum aliquos cap.64.num.117.fol.640.
Contrarium verius ibid.nu.118.

7 PACTVM de non expellendo appoſitum in locatione,cenſetur repetitum in tacita relocatione cap.64.num.9.fol.630.

Fideiuſſorum obligatio in locatione præſtitorũ non cenſetur repetita in tacita relocatione cap.64.nu.11.fol.630.

Pignorum obligatio facta à tertio pro locatione, cenſetur repetita in tacita relocatione cap.64.nu.12.fol.630.

Obligatio pendens à voluntate tertij non cenſetur repetita in tacita relocatione cap. 64. num.13.fol.630.
Ampl.non ſufficere fideiuſſorem,ſeu tertium qui pignora obligauit, ſcire conductorem in conductione remanere ibi.nu.14.
Lim. ſi conductor aliquid in pignoribus faciat tertio ſciente cap.64.num.15.fol.631.
Lim.2. ſi in inſtrumento locationis adfuiſſet pactum tacitæ renouationis, & fideiuſſor ei acceſſiſſet ibi.num.16.
Secus ſi obligatio fuiſſet alterata ibid. nu-mer.17.

Pœna in contractu locationis appoſita, non cenſetur repetita in tacita relocatione c.64. num.18.fol.631.

Pactum de affrancando in locatione appoſitum non cenſetur renouatum in tacita relocatione cap.64.num.19.fol.631.
Secus ſi appareret pactum eſſe factum intuitu ipſius contractus ibi.nu.20.
Ampl.non cenſeri renouatum pactum prædictum.etiamſi adſit ſtatutum, quod locatio cenſeatur renouata ibi.num.21.

Pactum executiuum in locatione appoſitum non cenſetur in tacita relocatione renouatũ cap.64.nu.22.fol.631.

Reconductio cenſetur facta cum eiſdem qualitatibus cum quibus facta fuerat prima conductio cap.17.nu.29.fol.158. & cap.64.n.8. fol.630.

Miniſter cenſetur reconductus à ſucceſſore pro eodem ſalario præſtito ab anteceſſore cap.17 num.3.fol.158.
Decl. procedere ſi reconductus idem Miniſter, ſecus ſi alius cap. 17. num. 27. & 28. fol.158.

Renouatio locationis tacita cenſetur cum dotatione pignorum in prima locatione datarum cap 64.num.7.fol.630.

Obligatio Cameralis, & Guarantigia non cenſetur in tacita renouatione locationis repetita cap.64.num.23 fol.631.
Ampl.etiamſi adſit ſtatutum quod cenſeatur repetitum inſtrumentum ibi.num.24.
Secus in renouatione expreſſa,quia in ea cẽſetur repetita obligatio Cameralis, & iuramentum cap.64.num.25.fol.631.
Contrarium quod pacta executiua cenſeantur repetita in tacita relocatione ibid. numer.26.
Decl. primam eſſe veriorem de rigore iuris, ſed in praxi dari executiuam etiam pro locatione tacite renouata cap.64.nu.27. fol.631.
Lim. vt non poſſint cenſeri renouatæ conditiones locationis in tacita relocatione,ſi cõſtet de contraria mente ibi.nu.28.
Et ſufficiunt coniecturæ, & præſumptiones ibi.num.29.
Et ſufficit contractum eſſe mutatum in ſubſtantialibus cap.64.num.30.fol.632.
Lim.2. in eis quæ requirunt aliquid præter conſenſum ibi.nu.31.
Inſtrumentum locationis non poteſt cenſeri tacite repetitum in relocatione tacita cap.64 num.34.fol.632.

Pacta quæ non ſunt de natura contractus locationis non cenſentur repetita in tacita relocatione,etiamſi adſit ſtatutum quod cenſeatur renouata locatio cum eiſdem pactis cap. 64.num.36.fol.632.

Reno-

Digitized by Google

Renouatio tacita locationis non cenſetur facta ad idem tempus quo erat prima locatio, ſed tantum ad annum cap.64.n.42.fol.632.
Amplia etiamſi cõſtaret de ſolito locandi ad tempus longius, niſi probetur ſolitum in ipſa relocatione tacita ibid.n.43.
Ampl.a.cenſeri ad annum etiamſi prima eſſet ad minus tempus ibid.n.44.
Decl.cenſeri ad annum in prædio ruſtico, at in vrbano cenſeri tantum pro tempore, quo conductor inhabitauerit cap. 64. num. 45. fol. 632.
Decl.2 cenſeri ad annum in prædio reddente fructus quolibet anno, & prædij reddentis fructum quolibet quinquennio cenſeri ad quinquennium cap.64.n.47. fol.633.
Et prædij reddẽtis fructus bis in anno, cenſetur ad ſex menſes cap.64.n.48.fol.633.
Et tacita prædij reddentis fructus vno anno abundantes, alio tenues, cenſetur ad biennium ibi.n.49.
Et relocatio tacita prædij ruſtici reddentis fructus æquales in qualibet anni parte, cenſetur facta pro rata temporis pro qua prædium fuit retentum cap.64.n.50.fol.633.
Et relocatio tacita prædij vrbani ex quo nõ percipiuntur fructus æquales in qualibet anni parte, cenſetur facta ad annum cap. 64. nu.51.fol.633.
Relocatio tacita triremium cenſetur ad annum cap.64.n.52.fol 633.
Relocatio tacita molendinij olei, cenſetur ad annum cap.64 n.53.fol.633.
Relocatio tacita officij Notariatus cenſetur facta de die in diem cap.64. n.54. fol.633.
Relocatio tacita pro quanto tempore cenſeatur facta, ſtantibus diuerſis circumſtãrijs ſtatur arbitrio Iudicis cap.64. nu.55.fol.633.
Et eius partes erunt indagare mentem partium, quæ etiam tacita attenditur ibi n.56.
Et ponderandum an res locata habeat maiorem ſimilitudinem prædio ruſtico quam prædio vrbano ibi. n. 57.
Relocatio tacita domorum in locis in quibus ſolitæ ſunt locari in certo tempore cenſetur ad annum cap.64.n.58.fol.633.
Statutum quod relocatio intelligatur pro eodem tempore quo prima locatio, procedit etiam in locatione ad longum tempus cap. 64.n.110.fol.634.
Reconductio Medici regulatur ad iſtar reconductionis prædiorum ruſticorum cap.64. nu. 112. fol.634.

8 PACTVM, quod locatio cenſeatur tacitè renouata per continuationem abſque diſdicta, eſt expreſſio eius, quod tacite ineſt cap. 14.§.2.n.11.fol.93.
Eccleſiaſticorum bonorum locatio ad triennium cum pacto tacitæ renouationis non valebit, ſi adſit conuentio de facienda diſdicta in tẽpore proximo ipſi locationi cap.14.§.2.num. 16.fol. 93.
Et generaliter non valet locatio dicto modo facta vbicumque adſunt coniecturæ, quod facta ſit in fraudem legis ibi. n.17. fol.94.
Relocatio vigore pacti, quod ſi non fiat diſdicta cenſeatur facta relocatio, non eſt tacita, ſed expreſſa cap.39.n.59.fol.410.
Statutum inducens tacitam relocationem non procedit aduerſus minorem prohibitum ſine ſolemnitatibus locationem facere cap. 64.n. 140.fol.641.
Alia pluta de ſtatutis, & pactis circa tacitam renouationem habes ſupra in præcedentibus n.n.

RENVNCIATIO.

Renunciatio generalis non valet cap. 49.num. 25. fol.489.
Decl.procedere in iudicijs, non in contractibus ibi.n.26.
Renunciatio læſionis facta à maiore, & cum iuramento, valet cap.18.n.98.fol.176. Vid.in ver. *LAESIO*.
Renunciatio caſuum fortuitorum, & remiſſionis mercedis, vid.in ver. *REMISSIO MERCEDIS* nu.7.
Renunciatio facultatis petendi renouationem locationis vid. in ver. *RENOVATIO* nu. 2.
Renunciatio non poteſt extendi de caſu ad caſum cap.62.n.93.fol.616.

REPRESENTATIO.

Repreſentatio non habet locum vbi ſola proximitas attenditur cap.62.n.67.fol. 614.
Repreſentatio locum habet ad effectum aſſequendi prælationem in noua locatione cap. 62.n.68.fol.614.
Repreſentatio licet proximiorem non faciat in gradu ſanguinis, tamen facit proximiorem in gradu ſucceſſionis cap.62.n.69.fol.614.

RES

Res, quæ non durant vltra triennium, abſque notabili deterioratione, ſeruari non poſſe dicuntur cap.14.§.5.n.2.fol.105.
Res abſens, & non exiſtens locari poteſt cap. 16.n.9.fol.148.
Res, & merces non ſunt neceſſariæ ad ſubſtantiam, & perfectionem locationis, ſed ad effectum cap.16.n.11.fol.148.
Res, & merces non ſufficit, quod ſint expreſſæ in locatione ſi res non eſt certa, vel mercedis non eſt expreſſa quantitas cap. 17. nu. 32.fol.159.
Decl.non procedere ſi certitudo rei, & quãtitatis haberi poteſt à ſolito cap.17.num.33. fol.159.

Decl.2.procedere de rigore iuris, ſecus autem de æquitate canonica cap. 17. num. 34. fol. 159.

Rei ſuæ quilibet moderator, & arbiter cap.20. num.1.fol.195.

Rem ſuam locare, vel vendere nemo cogitur cap.20.n.2.fol.195.

Regula, quod nemo cogatur locare, vel vendere patitur 68. fallentias relatiue cap. 20. nu.4.fol.195.

Rem ſuam, qui locare vult, non tenetur potius vni, quam alteri locare cap. 20. numer. 3. fol. 195.

Res particularis alteri rei particulari accedere, & de eius pertinentijs eſſe non poteſt cap.23. nu.100.fol.235.

Res aliena non poteſt obligari cap.40.num.88. fol. 421.

Decl.procedere in obligatione hominis,non in obligatione legis ibi.n.89.

Res cenſetur diuiſibilis ſi vna pars reddit tantã quantam vtilitatem reſpectu partis qua tota reſpectu totius cap.9.n.15.fol.43.

Res communis cum alio eſt etiam propria cap. 7.n.30.fol.45.

Res dicitur ſolita locari cum adeſt vna locatio cum beneplacito, vel duæ cum curſu quadraginta annorum cap.14.§.4.n.5. fol.100.

RESCRIPTVM.

Rescriptvm Imperatoris licet fauore vnius emanatum, facit ius quo ad omnes, ſi æquum, & in corpore iuris relatum cap.18. num. 36. fol.168.

RESIGNANS. RESIGNATARIVS.

Resignans ſi conductor expellatur à reſignatario, tenetur ei ad omnia damna cap. 61. nu. 220.fol.596.

Idem procedit in quolibet alio officium dimittente ibi. n.221.

Ampl.vt ſi conductor ſtipulatus ſit de euictione reſignans teneatur etiam ad lucrum ceſſans ibi.n.222.

Resignatarivs tenetur ſtare locationi factæ à reſignante, ſecundum aliquos cap.61. num. 217.fol.595.

Contrarium verius ibi.n.218.

Reſignatarius dicitur potius habere cauſam à Papa quam à reſignante cap. 61. num. 219. fol.595.

Reſignatarius beneficij non habet cauſam à reſignante, ſed à Papa cap.37.n.53.fol.397.

RESOLVTIO.

Vnvmqvodqve diſſoluitur eo modo quo colligatum eſt cap. 58. nu.1. fol.560.

Solemnitas requiſita in contractu requiritur etiam in diſtractu cap.58.n.12.fol.560.

Decl.procedere ſi ſolemnitas fuit neceſſaria ibi.nu.13.

Et vbi non deficiat qualitas propter quam neceſſaria fuit ibi.n.14.

Conſtitutum, & præcarium adhibitum in contractu requiritur etiam in diſtractu cap. 58. num.15.fol.561.

Scriptura, & ſtipulatio in contractu adhibita, requiritur etiam in eius reſolutione, ſeu diſtractu cap.58.n.16.fol.561.

Contrarium ibi.nu.17.

Decl. ſcripturam requiri in reſolutione emphyteuſis ibi. n.18.

Reſolutio iure datoris, reſoluitur ius acceptoris cap.61.n.61.fol. 581.

RESTAVRATIO.

Vid. in ver. *MELIORAMENTA*.

RESTITVTIO.

Restitvtio rei locatæ fieri debet finita locatione cap.vlt.n.1.fol.645.

Rei locatæ reſtitutio celeritatem deſiderat cap.vlt.n.150.fol.656.

Conductor recuſans reſtituere rem locatam finita locatione condemnatur vltra eam tradedere domino etiam valorem ipſius cap. 65. nu.2.fol.45.

Decl. procedere ſi contumax ſit vſque ad ſententiam ibi.n.3.

Decl.2.procedere ſi actum ſit rei condictione, ſecus ſi actione locati ibi. n.4.

Praxis petendi dictam æſtimationem relatiue cap.65.n.5.fol.645.

Conductor tenetur reſtituere rem locatam in eadem eſſentia, & eodem ſtatu quo eam recepit cap.65.n.6.fol.646.

Et ſi eam in illo non conſeruauit tenetur eã ad illum reducere ibi.n.7.

Et ſi poteſt eam reſtituere, non liberatur ſoluendo intereſſe ibi. n.8.

Secus ſi ſit impoſſibile, vti quia res perierit ib. num.9.

Conductor tenetur reſtituere rem non ſolum in ſubſtantia, ſed etiam cum eiſdem qualitatibus, cum quibus recepit cap. 65. num 10.fol.646.

Conductor qui recepit agros cultos, vel cum fructibus pendentibus, tenetur eos eodem modo illos reſtituere cap.65.n.11. fol.646.

Et alias tenetur ad damna, & intereſſe ibid. num. 12.

Conductor, qui recepit agrum ſeminatum nõ ſatis eſt, quod reſtituat ſemen, & impenſas in ſeminando, ſed debet etiam reſtituere damnum fructuum non perceptorum cap.65 n.13.fol.646.

Ampl.procedere etiamſi in locatione adſit pactum, quod in dicto caſu liceat domino partem ſeminum reſtituere ibi. n. 14.

Re mobili locata per longum tempus non reſtituta ſi peempta ſit, à die peremptionis

Digitized by Google

2 non debentur amplius mercedes cap.vlt.nu. 17.fol.647.
Si non perempta, reſtituenda vna cum intereſſe non excedente valore rei ibi.n.18.
Conductor denegans finita locatione rem reſtituere dicitur inuadere, & ſpoliare cap.vlt. n.37.fol.648.
Et competit aduerſus eum reintegratio, & actio ſpolij ibi.n.38.
Ampl.etiam contra ſingularem ſucceſſorem conductoris cap.vlt. n.39. fol.649.
Dominus finita locatione poteſt petere reſtitutionem *ex l.fin.C.de acquir. poſſeſſ.* cap.vlt. nu.40.fol.649.
Reſtitutio poſſeſſionis rei locatæ impeditur domino, ſi conductor opponat aliquam iuſtam cauſam retinendi cap. vlt.n.45.fol. 649.
Contumacia conductoris in reſtituendo rem, probatur ex quo pulſatus rem non dimittit cap.vlt.n.73.fol.651.

RESTITVTIO IN INTEGRVM.

Restitvtio in integrum non competit ſi contractus ſit nullus cap.10.n.13.fol.49.
Minori datur reſtitutio in integrum aduerſus omiſſam petitionem renouationis cap.63. n. 44.fol.624.
Idem in alijs gaudentibus priuilegio minorum cap.63.n.45.fol.624.
Idem ſi adſint maiores, & minores admixti ibi. n.46.
Etiamſi dominus alteri locaſſet ibi.n.47.
Et etiam elapſo quadriennio ibi. n. 48.
Hæredi competit reſtitutio in integrum aduerſus non petitam renouationem debitam ex pacto cum defuncto cap.63.n.49. fol.624.
Ampl.nec impediri per ſcientiam locationis niſi ſciuerit pactum ibi.n.50.

RETENTIO.

Quid ſit nu. 1.
*In quo iudicio, & quando opponi poſſit nu.*2.
*Cui competat nu.*3.

1 RETENTIO EST exceptio non actio cap. 42.n.42.fol.437.
Retentio eſt ſpecies compenſationis, & quid à compenſatione differat cap.42.n.25.fol.436
Retentio eſt exceptio fauorabilis, & poteſt opponi etiamſi ſtatutum tollat exceptiones cap 42.n.42.fol.437.
Et non impedit ſententiam ſed eius executionem cap.42.n.46.fol.437.

2 RETENTIONIS EXCEPTIO OPPONITVR tam in petitorio, quam in poſſeſſorio cap.34.S.3.n.51 fol.348.
Et etiam poſt latam ſententiã c.42.n.43. f.437.
Et poſt amiſſam poſſeſſionem vigore ſententiæ, ſi ab ea appellatum cap.42. n.44. fol.437.
Et etiamſi ſententia lata ſit ex celeri remedio *l. ſi quis conductionis* ibi.n.53.
Et etiam poſt tres conformes ibi.n.54.
Et opponitur ad retardandum executionem ſententiæ cap.34.n.52.fol.348.
Et ad retardandam executionem obligationis cameralis, vel alterius executiuæ cap.34. S. 3.n.55.fol.348.
Et ad retardandam reuocationem attentatorum ibi. n.56.

3 RETENTIO DATVR facilius, quam actio cap.34.S.3.n.48.fol.347.& cap.42. num. 1. fol. 433.
Pro credito melioramentorum datur ad repellendos creditores anteriores rem hypothecatam habentes ibi.n.57.
Hoc tamen procedit pro rata pro qua res pretioſior facta eſt ibi.n.58.
Quod ſecus eſt reſpectu domini cap.34. S. 3. n.59.fol.348.
Ampl. vt conductor, qui meliorauit poſſit repellere creditores hypothecarios in totum ſoluendo eis eorum creditum, & ſibi retinende rem ſecundum aliquos cap.34. S.3.n. 60.fol.348.
Contrarium tamen eſt verius ibi. n.61.
Decl.hoc contrarium non procedere, niſi creditores velit ſoluere melioramenta cap. 34. S.3.nu.62.fol.348.
Retentio non poſſidenti competere non poteſt cap. 40. n. 7. fol. 413.
Hypothecam habens poteſt ſe opponere creditori poſteriori, & dicere velle retinere cap. 40. nu. 8. fol.413.
Decl. procedere pro ipſo credito cum hypotheca, non autem cum alio ſine hypotheca ibi. nu. 9.
Retentio datur etiam pro credito ſine hypotheca cap. 40. n. 83.fol.421.
Retentio regulariter non datur quando agitur de retentione vnius rei pro debito alterius cap. 42. nu. 2. fol. 434.
Retentio datur vbi creditori competit hypotheca eorum, quæ retinere intendit cap.42. nu. 4. fol. 434.
Retentio pro credito mercedis in pecunia non datur in aliena re cap. 42. nu. 3. fol. 434.
Retentio fructuum competit locatori pro mercede prædiorum locatorum c.42.n.5.f.434.
Retentio competit locatori operarum in rebus in quibus habet hypothecam cap. 42. nu. 6. fol. 434.
Ampl. ſufficere operas inſeruiſſe pro vtilitate rei ibi. nu. 7.
Scriptor poteſt retinere librum à ſe ſcriptum pro mercede non ſoluta cap. 42. nu. 8. & n. 13. fol. 434.

Notarius poteſt retinere librum in quo ſcripſit. inſtrumenta, & proceſſum cap. 42. num. 9 fol. 434.
Procurator an poſſit retinere ſcripturas litis pro ſua mercede, eſt magna cōtrouerſia, & negatiua magis probatur c. 42. n. 10. & ſeq. f. 434.
Poteſt retinere pro expenſis pro eis factis ibid. nu. 11.
Et poteſt retinere ſcripturas quas ipſemet fecit, & idem de Aduocato ibi. nu. 12.
Famuli poſſunt retinere res domini pro ſalario non ſoluto cap. 42. nu. 14. fol. 434.
Ampl. poſſe etiam capere propria auctoritate cap. 42. nu. 15. fol. 435.
Contrarium ibid. nu. 16.
Decl. vt prima procedat, requiri plura copulatiuè, & primo, ſalarium eſſe omnino certum tam in ſubſtantia, quam in quantitate cap. 42. nu. 17. fol. 435.
Secundo, vt famulus non poſſit aliter ſalarium conſequi, ſaltem ſine magno periculo, ſeu præiudicio ibi. nu. 18.
Teſtio quod non adſit periculum ſcandali ibi. nu. 19.
Quarto quod res, quam accipit ſit propria domini debitoris ibi. nu. 20.
Quinto famulū teneri certiorare dominum, quod aliquid amplius ſibi non debetur cap. 42. nu. 21. fol. 435.
Sexto non poſſe amplius ab ipſo domino, ſeu ab eius hærede quid pro mercede recipere ibi. nu. 22.
Retentio facilius datur ſi res deueniat ad manus creditoris aliquo modo licito, quam ſi temerario cap. 42. nu. 23. fol. 435.
Pecunia poteſt retineri ſi licite veniat ad manus creditoris pecuniæ cap. 42. num. 24. fol. 436.
Creditor debet potius pecuniam, quam aliam rem retinere cap. 42. nu. 26. fol. 436.
Poſſidens pro vno credito cum hypotheca, poteſt retinere pro alio hypothecam non habente cap. 42. nu. 27. fol. 436.
Inuecta, & illata in prædium conductum valent retineri etiam pro alio credito, quam pro mercede, ſi pro ea poſſideantur cap. 42. nu. 28. fol. 436.
Poſſidens pro credito ſine hypotheca, non poteſt retinere pro alio ibi. nu. 29.
Lim. ſi velit retinere pro credito dotis cap. 42. nu. 30. fol. 436.
Idem pro mercede laborum in cauſa ſtudij factorum ibi. nu. 31.
Retentio pro credito ſine hypotheca, datur tantum contra debitorem, non autem contra tertium cap. 42. nu. 32. fol. 436.
Decl. procedere contra alium creditorem cum hypotheca cap. 42. nu. 33. fol. 436.
Retentio vbi competit poteſt retineri res magis valens, quam ſit creditum cap. 42. nu. 34. fol. 436.
Decl. procedere ſi retineat ſciente domino, & valente ſoluere, quod debet, alias ſecus ibi. nu. 35.
Decl. 2. procedere contra debitorem, non autem contra alium creditorem, quia poteſt immitti in parte excedente ibi. nu. 36.
Lim. ſi res retenta ſit indiuiſibilis cap. 42. nu. 37. fol. 436.
Lim. 2. ſi primus poſſideat ad effectum ſe ſatisfaciendi de fructibus ibi. nu. 38.
Intellige ſi creditor velit immitti, nō ſi velit rem ſubhaſtari, non amoto primo poſſidente cap. 42. nu. 39. fol. 437.
Retentionem alleganti, non poteſt opponi, quod eius creditum ſit præſcriptum cap. 42. nu. 40. fol. 437.
Conductor retinens finita locatione excuſatur à condemnatione in æſtimatione rei per quamlibet cauſam cap. vlt. nu. 46.

RETRACTVS.

Conductor de iure communi prælationem non habet in emptione rei cap. 27. nu. 144. fol. 286.
Romæ olim dabatur dicta prælatio ex quodam decreto Camerali, nunc datur ex conſtitutione Gregoriana cap. 27. numer 145. fol. 287.
Conſtitutio dans dictam prælationèm fundatur in æquitate ibi. nu. 146.
Conſtitutio præfata eſt iuris communis correctoria, & ideo non extendenda cap. 27. nu. 147. fol. 287.
Non tamen eſt exorbitans ibi. nu. 148.
Conductor ſi emat cum pacto redimendi, & durante adhuc tempore locationis dominus redimat, reſurgit locatio, ſecus ſi redemptio fiat finito tempore locationis cap. 20. num. 105. fol. 202.
Creditor pecuniæ datæ ademendam rem, non habet priuilegium prælationis in re illa, ſed tantum in actione perſonali cap. 33. nu. 64. fol. 327.
Lim. ſi pecunia ſit pupilli aut ſimilis perſonæ priuilegiatæ ibi. nu. 65.
Prælatio in emptione, conceſſa conſanguineis fuit per legem diuinam, & admittunt Sacri Canonis, & leges cap. 20. nu. 6. f. 195.
Dominus directus præfertur in emptione cap. 20 nu. 7. fol. 195.
Vicinus habet prælationem in emptione rei cap. 20. nu. 9. fol. 195.
Materia retractus, & prælationis eſt ſtricte accipienda, & non extendenda de caſu ad caſum cap. 20. nu. 103. fol. 202.
Retrahens vigore ſtatuti non tenetur ſtare locationi

cationi,ſi primus emptor ei ſtare non debeat, ſecus econtra cap. 61. nu. 66. fol. 582.
Lim. in retrahente vigore Bullæ Gregorij, quæ viget in Vrbe fauore ædificare volentiũ cap. 61. nu. 67. fol. 582.
Decl. deberi conductori intereſſe ibi. n. 68.
Retrahens vigore ſtatuti, ſi primus emptor locauit,tenetur ſtare locationi c.61.n.69.f.582
Vid. in ver. *PRAELATIO* nu. 1.

RETROVENDITIO.

Retrovenditio peti poteſt vigore pacti etiam poſt tempus in eo præfixum, ſi pretium non fuit iuſtum cap. 24. nu. 57. fol. 247.
Emptor cum pacto retrouendendi, ſi locet, & poſtea retrouendat, redimens tenetur ſtare locationi cap. 61. nu. 65. fol. 581.

R E V S.

Revs in ſua exceptione eſt actor, & illam probare debet cap. 34. §. 4. nu. 7. fol. 352.
Rei conuenti melior debet eſſe conditio cap. 15.n.55.fol.145.

R I P AE.

Ripae, & aggeres, foſſata, & ſimilia ſi non ſunt publica, menſurari debent ad effectum dignoſcendi an locatio facta ſit ad corpus, vel ad menſuram cap. 24. nu. 91. fol. 250.

S

S A C E R D O S.

Sacerdos poteſt locare operas ſuas ad ſacrificandum in tali Altari, vel tali hora cap. 15. nu. 34. fol. 142.
Sacerdos non poteſt quid magis prætendere ratione functionis ſacræ magis ſolemniter factæ, vti ratione Miſſæ cantatæ cap. 15. nu. 47. fol. 144.

S A L A R I V M.

Salarium quando non debeatur, ſeu facienda ſit eius remiſſio n. 1.
Salarium non conuentum an debeatur nu. 2.
Cætera omnia vid. in ver. *MERCES*.

1 SALARIVM diminuto labore,minui debet cap. 50. nu. 86. fol. 507.
Operarum conductor operas conſequi non valens non tenetur ad mercedem cap. 50. nu. 1. fol. 500.
Lim. ſi culpa ſua non perceperit ibi. nu. 2.
Ampl. limitationem procedere tam in operibus, quæ in probitate virtutis conſiſtunt, quam in conſiſtẽtibus in labore ib.n.3
Merces operarum conuenta debetur dummodo non ſtet per promittentem operas præſtare cap. 50. nu. 7. fol. 501.
Decl. procedere non ſolum ſi impediatur culpa conductoris, ſed etiamſi impediatur caſu ex parte eiuſdem conductoris eueniente, ſecus autem ſi caſus euenerit ex parte locatoris, ſiue eueniat in perſona, ſiue in inſtrumentis cap. 50. nu. 8. fol. 501.
Naui deperdita non debetur Nautæ merces cap. 50. nu. 9. fol. 501.
Merces pro deportatione mancipiorum promiſſa, mortis mancipijs, debetur cap. 50. n. 10. fol. 501.
Operarum merces, ſeu ſalarium conuentum, mortuo illas præſtare debente non eſt ſoluenda, ſecus autem mortuo eo cui præſtari debebat cap. 50. nu. 11. fol. 501.
Famulis infirmis, & inſeruire non valentibus debetur ſalarium cap. 50. nu. 12. fol. 501.
Contrarium eſt verius ibi. nu. 13.
Decl. primam procedere ſtante conſuetudine cap. 50. nu. 14. fol. 501.
Operarum mercedem non deberi impedito ex parte ſua procedit in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non in eis, quæ conſiſtunt præcipuè in probitate virtutis cap. 50. num. 15. fol.501.
Operarum virtutis ſalarium tranſmittitur ad hæredes, mortuo illo qui eas præſtare debebat ante tempus finitum cap. 50. num. 16. fol. 501.
Salarium operarum, quæ in virtute conſiſtunt, vt debeatur impedito, neceſſaria ſunt quinque, requiſita cap. 50. nu. 23. fol. 502.
Primum requiſitum eſt vt impedimentum ſit breue, & an hoc ſit neceſſarium cap. 50. nu. 24. fol. 502.
Secundũ requiſitum,vt præſtare debens operas ſit in loco, vbi præſtandæ ſunt, vel abſit cum licentia cap. 50. nu. 25. fol. 502.
Decl. ſufficere,quod legitime abeſſet antequam impeditus eſſet ibi. nu. 26.
Decl. 2. etiam excuſari ſi abſit ob neceſſitatem ibi. nu. 27.
Tertiũ requiſitum eſt, quod impedimentum ſit caſuale, & verum, non autem procuratũ, vel ſimulatum cap. 50. nu. 28. fol. 502.
Decl. non dici procuratam infirmitatem ad hunc effectum, etiamſi culpa ſua euenerit cap. 50. nu. 29. fol. 502.
Quartum requiſitum eſt, quod impedimentum vere impediat cap. 50. nu. 30. fol. 502.
Impedimentum quando ſit tale ſtatur arbitrio Iudicis ibi. nu. 31.
Quintũ requiſitum eſt,quod impeditus ante operas præſtaret cap. 50. nu. 32. fol. 502.
Operarum merces non debetur impedito, ſi eo tempore mercedem ab alio receperit cap. 50. nu. 34. fol. 502.
Ampl. ſufficere, quod alteri operas ſuas locauerit cap. 50. nu. 35. fol. 502.
Ampl. 2. vt ſufficiat potuiſſe locare, & noluiſſe cap. 50. nu. 36. fol. 502.
Ampl. 3. ſi locauit pro minori ſumma ib. n.37
Ope-

Operarum merces ſi promiſſa fuerit conditionaliter, quatenus operæ præſtentur, non debetur impedito operari, etiamſi impedimentum veniat ex parte conductoris cap. 50. n. 38. fol. 503.

Ampl. non ſolum ſtante conditione expreſſa, ſed etiam tacita ibi. nu 39.

Nautæ debetur merces deportationis, etiamſi deportatus moriatur, ſi promiſſa pro impoſitione in naui, ſecus ſi promiſſa pro deportatione cap. 50. nu. 41. fol. 503.

Conditione ſtante in promiſſione mercedis, nihil aliud attenditur, quam ſi conditio venerit, vel ne cap. 59. nu. 42. fol. 503.

Salarium ſi non ſit promiſſum ſimpliciter, ſed intuitu laborum, hoc ſufficit vt non debeatur impedito etiamſi impedimentum veniat ex parte promittentis cap. 50. nu. 43. f. 503.

Operarum, quæ in labore conſiſtunt locatione, merces ſemper cenſetur promiſſa intuitu ipſarum operarum, & cum tacita conditione, ſi præſtentur cap. 50. n. 44. fol. 503.

Operarum conductor repellit petentem mercedes exceptione non adimplementi, ſi eas præſtare non cæperit cap. 50. nu. 45. f. 503.

Operarum locator ſi non cæpit eas præſtare, repellitur abſolute à petitione mercedis cap. 50. nu. 46. fol. 504.

Oblatio verbalis ſtante tacita, vel expreſſa partis recuſatione, ſufficit cap. 50. nu. 47. fol. 504.

Oblatio non eſt neceſſaria, quando certo conſtat partem recuſaturam recipere cap. 58 nu. 48. fol. 507.

Oblatio non ſufficit quando pars habet iuſtam cauſam recuſandi cap. 50. nu. 49. f. 507.

Operarum punibilium merces licet peti non poſſit tamen ſi ſoluatur non poteſt repeti cap. 15. nu. 54. fol. 146.

Operarum merces debetur etiam ei qui non incepit illas præſtare, ſi non potuit tuto, & ſine verecundia cap. 50. nu. 50. fol. 507.

Operarum locator ſi cæperit eas præſtare, & poſtea fuerit impeditus non repellitur exceptione non adimplementi, ſed neceſſe eſt petere remiſſionem mercedis cap. 50. n. 51. fol. 507.

Locator operarum poſtquam cæpit eas præſtare, ſufficit per eum non ſtetiſſe quin continuauerit cap. 50. nu. 52. fol. 504.

Decl. vt ſi adſit conditio expreſſa in promiſſione mercedis, ſi operæ præſtentur, neceſſe ſit ſtetiſſe per conductorem quin continuaretur præſtatio ibi. nu. 53.

Et ſtetiſſe per conductorem dicitur, ſi adimplendum erat ex pecunia ab eo ſoluenda, & ipſe eam non dederit cap. 50. nu. 54. f. 504.

Et ceſſante dicta conditione expreſſa, ſufficit ſtetiſſe per caſum euenientem in perſonam conductoris, vel in re in qua præſtandæ erant cap. 50. nu. 55. fol. 504.

Remiſſio mercedis operarum fit in operibus, quæ conſiſtunt in labore, non in eis, quæ conſiſtunt in virtute, quia pro eis debetur totum ſalarium etiam impedito cap. 50. nu. 72. fol. 506.

Decl. vt ſi ſalarium ſit annuum, debeatur tantum pro anno cæpto ibi. nu. 73.

Secus ſi ſit conſtitutum in vnica ſolutione ib. nu. 74.

Idem ſi ſit vnicum factum ibi. nu. 75.

Idem ſi agatur de officio maiori, quod in ſola Dignitate conſiſtit, non in labore cap. 50. nu. 76. fol. 506.

Decl. vt quatenus ſalarium ſit partim pro labore, & partim pro virtute, vnaqueque pars iudicanda ſit cum ſuis regulis ibi. n. 77.

Et vbi ſit inſeparabile, & non appareat quid principaliter conſideratum fuerit, præualere debebit qualitas ſcientiæ ibi. nu. 78.

Salarium officialis mortui licet de iure debeatur hæredibus, etiam pro tempore decurſo poſt mortem, tamen ſecus eſt de conſuetudine plurium locorum cap. 50. nu. 79. f. 507.

Conſuetudo circa ſolutionem ſalarij multum attenditur cap. 50. nu. 80. fol. 507.

Salarium remoti ab officio culpa ſua non debetur etiam pro tempore, quo inſeruiuit cap. 50. nu. 81. fol. 507.

Contrarium eſt verius ibi. nu. 82.

Decl. primam procedere ſpecialiter in Cuſtodibus publici Aerarij ibi. nu. 83.

Decl. 2. primã procedere in operibus indiuiduis, quando delictum concernit vniformiter totum officium cap. 50. nu. 84. fol. 507.

Decl. 3. vt ſi ex culpa, vel negligentia officialis reſultet domino damnum, poterit ad ratam damni retinere ſalarium cap. 50. nu. 85. fol. 507.

Famulus receptus ad inſeruiendum tribus ſcholaribus, ſi duo diſcedant, non petit idem ſalarium à remanente cap. 50. n. 87. f. 507.

Ampl. etiamſi fuerit admiſſus ad inſeruiendum cum expreſſa conditione pro certo ſalario cap. 50. nu. 88 fol. 507.

Contrarium tenent alij ibi. nu. 89.

Diſting. vt ſi promiſſum ſit ſalarium certum cum conditione ſeruiendi tribus, tunc debeat minui, ſecus ſi promiſſum ſimpliciter cap. 50. nu. 90. fol. 508.

Decl. poſſe peti totum promiſſum ſimpliciter, ſi promiſſum ab vno tantum, ſecus ſi à tribus, quia intelligitur pro rata ibi. nu. 91.

Famulus plurium ſcholarium ſi aliqui diſcedant, non debet habere minus ſalarium ſi idem labor eſt in ſeruiendo vnico remanente

re cap. 50. numer. 95. fol. 508.

Salarium minuto labore minui deber in operibus, quæ in labore conſiſtunt, non in eis, quæ conſiſtunt in probitate virtutis cap. 50. nu. 92. fol. 508.

Decl. non debeti totum ſalatium diminuto labore, ſi officium diuidatur in duo ibidem n.93.

Minuto labore minuenda merces, & circa eius quantitatem ſtatur arbitrio Iudicis cap. 50. nu. 99. fol. 508.

Decl. procedere ſe ſalatium non ſit taxatum ex pacto, quia tunc recurrendum ad pactum cap.50.n. 100. fol. 508.

Subdecl. non ſufficere pactum circa ſalarium totum, ſi non appareat rata diminutionis laborum ibi.n.101.

Conductus ad negocium intra certum tempus peragendum, illo citius perfectè peracto, mercedem conuentam integre conſequitur cap. 50. num. 97. fol. 508.

Iter facere debens, ſi faciat vna die quantum debebat in duabus, mercedem pro vtraque recipit cap. 50. nu. 98. fol. 508.

Salarium non debetur ei per quem non ſtetit inferuire officiali remoto ab officio ante finitum tempus cap. 50. nu. 56. fol. 504.

Salatium Legati, vel eius comitum, ſi remoueatur ante tempus, non debetur propter culpam, quæ ſupponitur in remoto cap. 50. nu. 58. fol. 505.

Salatium non debetur impedito, ſi impedimentum proueniat ex culpa ſua vera, vel præſumpta cap. 50. nu. 61. fol. 505.

Officiali amoto ab officio ante tempus ſine culpa, debetur ſalarium cap. 50. num. 63. fol. 505.

Merces operarum ſi ſoluta, vbi ſoluenda non erat poterit repeti cap. 50. numer. 108. fol. 509.

Merces operarum, vbi non debetur ex quo non fuerint præſtitæ intelligitur pro ea rata pro qua præſtitæ non fuerunt cap. 50.n. 64. fol. 505.

Nautæ pereunte naui in itinere, debetur merces pro rata cap. 50. nu. 65. fol. 505.

Contrarium, quod debeat eam reſtituere ibi. nu. 66.

Decl. hoc contrarium procedere ſi nauis perierit ante diſceſſum cap. 50. num. 67. fol. 505.

Decl. 2. vt debeatur merces pro rata, ſi conuenta pro impoſitione in naui, ſecus ſi pro tranſportatione ad certum locum ibid. nu. 68.

Subdecl. vt merces conuenta pro impoſitione in naui, debeatur pro rata, ſi facta locatio, ſecus ſi facta venditio locis nauis, quia tunc debetur in totum cap. 50. num. 69. fol. 506.

Subdecl. 2. quod dictum eſt non deberi aliquid vbi merces promiſſa ſit pro aſportatione, non procedere, ſi vtilitas conductori allata ſit cap. 50. nu. 70. fol. 506.

Subdeclara 3. quod dicitur mercedem deberi pro rata operarum, intelligi pro rata vtilitatis allatæ conductori cap. 50. nu. 71. fol. 506.

Salarium ob operas non præſtitas non minuitur, ſi pro præſtitis habeantur cap. 50. n. 102. fol. 509.

Si dictum ſit pro ſalatio intelligitur, vt ſolui debeat ſingulo anno, vel menſe cap. 23. nu. 108. fol. 236.

2 SALARIVM non conuentum non debetur cap. 35. nu. 59. fol. 375.

Ampl. vt nec debeatur pollicitatione iurata promiſſum ibi. num. 60.

Decl. ampliationem, vt non debeatur per viam actionis, ſecus autem officio Iudicis ibi. num. 61.

Lim. ſi conſtet eum cui operæ præſtitæ fuerunt conducturum fuiſſe & quanti cap. 35. num. 62. fol. 375.

Lim. 2. ſi præſtans operas erat ſolitus locare, & recipiens erat ſolitus conducere ibi. numer. 63.

Ampl. ſecundum aliquos, vt ſufficiat ſolitum vnius cap. 35. nu. 64. fol. 375.

Contr. ibi. num. 65. & 66. vbi de magis communi, & tenenda.

Ampl. hoc contrarium, vt non ſufficiat neque ſolitum præſtantis neque etiam recipientis ibi. nu. 66.

Lim. hanc ampliationem, ſi cum ſolito operas recipientis, concurrat aliqua coniectura ex qua arguatur eum fuiſſe illas operas conducturum cap. 35. nu. 67. fol. 375.

Lim. 2. ſi reſpectu operas præſtantis agatur de prima operarum præſtatione ibid. numer. 68.

Decl. quod dictum eſt requiri ſolitum præſtantis, & recipientis operas, non procedere vbi adſit conſuetudo regionis, quod ſalaria præſtentur cap. 35. nu. 69. fol. 375.

Et talis conſuetudo adeſt Romæ in Curia Gubernatoris, & quomodo ibi procedatur cap. 35. nu. 70. fol. 375.

Et non ſolum ſufficit conſuetudo Tribunalis, ſed etiam Ciuitatis ſoluendi ſalaria non conuenta cap. 35. nu. 71. fol. 376.

Et non ſolum totius Ciuitatis, ſed etiam particularum aliquarum perſonarum ibid. nu. 72.

Et talis conſuetudo adeſt Romæ inter laniones,

niones,& ſundaceos ibi.num.73.
Et adeſt etiam conſuetudo prędicta quo ad procuratores ibi.num.74.
Et idem eſt quo ad agentes, & ſollicitatores cap.35.num.75.fol.376.
Lim. etiam concluſio quod ſalarium non conuentum non debeatur,vt procedat in famulis vilibus, ſecus in eis qui vacant honeſtioribus muneribus cap. 35. num. 76. fol.376.
Decl.procedere in Aduocatis, & profeſſoribus literarum ibi.num.77.
Medicis quoque debetur ſalarium non conuentum, inter quos veniunt etiam obſtetrices cap.35,num.78.fol.376.
Idem eſt de Philoſophis ibi.num.79.
Quid de Notarijs Librarijs, & Calculatoribus ibi.num.80.
Vicario Epiſcopi ſalarium non conuentum non debetur cap.35.num.82,fol.376.
Vid.in ver.*EPISCOPVS.*
Procuratoribus non deberi ſalarium non conuentum, niſi probatis dictis requiſitis de ſolito locandi, & conducendi, tenent aliqui cap.35.nu.90,fol.377.
Procuratoribus ad iudicia debetur ſalarium etiam non conuentum cap. 35. num. 96. fol.377.
Contrarium ſtatutum eſt in Vrbe per Reformat.Pauli V.tit.de Aduocatis §.13.d.nu.96.
Reformatio Pauli V. ſub tit. de Aduocat.& Procurat.d.§.13.declaratur,vt non procedat ſi ſit promiſſa recognitio in genere cap.35.n.97.fol.377.
Decl.1.vt eadem conſtitutio impediat petere ſalarium per viam actionis, ſecus implorando officium Iudicis ibi.nu.98
Concluſio quod ſalarium non conuentum non debeatur limitatur alijs modis relatiue cap.35.nu.99.fol 377.
Et generaliter limitatur vbi appareat contraria partium voluntas ibi.nu.100.
Salarium vbi regulariter debetur, ſecus eſt ſi appareat ex circumſtantijs partes aliter ſenſiſſe cap.35.nu.101.fol.377.
Decl. tamen non ſufficere probare voluntatem vnius partis ibid.num.102.
Offerens ſe ſponte ad ſeruiendum, cenſetur noluiſſe ſalarium cap.35 nu.127.fol.379.
Idem ſi pro ſeruitio præſtando,ſperabat conſequi honores ibi.num.128.
Idem ſi profeſſus fuit ſe multum obligatum illi, à quo officium recepit ibi.nu.129.
Idem ſi ſeruitium præſtitum fuit ſub ſpe alicuius remunerationis liberalis ibi.num.130.
Ampl.etiamſi in tali ſpe fallatur cap.35. nu. 131.fol.379.
Salarium vbi non debetur,promiſſio illius probauda eſt clara, non per verba æquiuoca cap.35.num.132.fol.379.
Secus econtra,vbi ſalarium eſt debitum,quia promiſſio alias æquiuoca, de eo intelligitur ibi.num.133.fol.380.
Taciturnitas diuturna in petitione ſalarij arguit illud non deberi cap.35.n.138.fol.380.
Sed hæc de ſe ſola non ſufficit niſi concurrat tempus habile ad præſcribendum ibi.n.139.
Munera recepta ab inſeruiente quandoque ſuccedunt loco ſalarij cap.35.n.140.fol.380
Ex muneribus arguitur potius diminutio ſalarij,quam quod non debeatur c.35.n.141. fol.380.
Decl. procedere ſi concurrant requiſita, vt ſalarium peti poſſit ibi.num.142.
Donatio dotis facta famulæ, vel famulo pro eius filia, cenſetur animo compenſandi cum mercede cap.35.nu.143.fol.380.
Salarium non debetur eis quibus conceduntur aliquę horę diei liberæ,vt poſſit ſtudijs operam dare cap.35.nu.148.fol.380.
Famuli ſcholarium qui volunt poſſe audire lectiones,ſalarium non habent cap.35. n.149. fol.381.
Salarium non debetur eis quorum officium lucrum ſufficiens eis affert cap.35. num. 150. fol.381.
Famuli Doctorum recipientes munera à clientibus,vel ſcholaribus ſufficientia,non habẽt ſalarium cap.35.nu.151.fol.381.
Veſtimentum factum à cliente famulo Doctoris præſumitur factum intuito domini,& imputatur famulo in ſalarium cap.35. nu.152. fol.381.
Concluſio quod ſalarium non conuentum non debeatur, declaratur per aliquos, vt procedat quo ad famulos tantum, ſi eis victum præſtetur cap.35.nu.153.fol.381.
Operæ leues, & non continuæ non expoſcunt mercedem, ſeu ſalarium cap.35. num.154. fol.381.
Salarium non debetur pro muneribus neceſſario aſſumendis cap.35.num.172.fol.382.
Conſanguineus pręſtans operas conſanguineo, cenſetur intuitu conſanguinitatis præſtitiſſe,non conſequendi mercedem c.35. n.104. fol.378.
Vid.*CONSANGVINEVS.*
Filius adminiſtrans bona paterna patre viuente, an poſſit eo mortuo aliquid prætendere ratione, adminiſtrationis eſt quæſtio controuerſa, quæ reſoluitur ex circumſtantijs cap. 35.num.112.fol.378.
Vid.in ver.*FILIVS.*
Amicus præſtans operas vel vſum rei amico, non petit mercedem cap.35.n.118.fol.379.
Vid.*AMICITIA.*

Digitized by Google

SCIENTIA.

Scientia ad effectum, vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi præſumitur in filio non in alijs conſanguineis cap.61. num. 90. fol.584.

Scientia locationis arguitur ex conſuetudine locandi prædia in regione cap.61. num.91. fol.584.

Scientia præſumpta vbi ſufficit, facilius ſufficere debet ſcientia præſumptionibus probata cap.61.nu.92.fol.584.

Scientia probatur coniecturis cap.29. num.39. fol.302.

Et vbi non ſufficit ſcientia præſumpta, ſufficit ſcientia probata coniecturis, & præſumptionibus ibi.nu.40.

Scientia valoris rei propriæ præſumitur, alienę ſecus cap.18.nu.90.fol.174.

Scientia præſumpta non ſufficit ad effectum pœnæ cap.10.nu.18.fol.49.

Sciens, & tacens, ſi faciat aliquem actum poſitiuum cenſentur conſentire cap.61. nu.87. fol.584

Sciens rei valorem tunc non allegat læſionem cum omnino ſponte contraxit, ſecus ſi aliqua neceſſitate etiam non præciſa cap. 18. num.94.fol.175.

Sciens rei valorem, & adhuc vendens minori pretio non perit reſciſſionem ex capite læſionis cap.18.num.88.fol.175.

Contrarium tenent aliqui ibid.nu.89.

SCHOLARES.

Scholares & Magiſtri conductores præferendi ſunt in noua locatione cap.20. num.109. fol.203.

SCRIPTVRA.

Scriptvra cenſetur requiſita de ſubſtantia, ſi aliquid de tempore eius confectionis adimplendum ſit cap.16.num.62.fol.154.

Idem ſi dictum addenda eſſe noua pacta in inſtrumento cap.16.nu.63.fol.154.

Scriptura non requiritur in contractu locationis, & conductionis cap. 16. num. 50. fol.152.

Decl.non procedere in emphyteuſi cap. 16. num.51.fol.152.

Decl. 2. quandoque requiri ex voluntate partium cap.16.num.52.fol.152.

Scriptura requiſita ex voluntate partium, poteſt vtraque pars ante eam à contractu recedere cap.16.nu.53.fol.153.

Scriptura præparatoria vulgo, *Minuta*, denotat imperfectionem contractus cap.16 n.66. fol.154.

Scriptura cenſetur requiſita ad perfectionem contractus vbi adſunt multa capitula, & difficile eſt ea memoriæ tenere cap.16.nu.70. fol.154.

Scriptura quandoque requiritur per contrahentes ad ſolam probationem, & tunc non licet ante eam à contractu recedere cap.16. num.54.fol.153.

Scriptura ad ſolam probationem requiſita cenſetur, ſi conuentum de re, & certa mercede cap.16.nu.55.fol.153.

Ampl.etiamſi adſit pactum expreſſum de facienda ſcriptura, niſi ſit dictum, quod contractus non valeat ſine ea cap.16. num. 56. fol.153.

Decl. maxime procedere ſi prius perfectus fuit econtractus, ac deinde dictum, quod fieret ſcriptura, ſecus econtra cap.16. num.57. fol.153.

Scriptura arguitur requiſita ad ſolam probationem, ſi dictum velle plenius explicare in inſtrumento cap 16.num.58.fol.153.

Idem ſi dictum, inſtrumentum faciendum ad maiorem cautelam ibid.num.59.

Idem ſi aliquid iam adimpletum ibid.nu.60.

Scriptura ſimplex per modum memorialis nullum prorſus gradum probationis facit c.19. num.54.fol.183.

Scriptura cenſetur requiſita ad probationem, non autem pro ſubſtantia contractus cap.20 num.53.fol.198.

Scriptura arguitur imperfecta, ex quo habet ſpacia in albo relicta cap.22.nu.16. fol.213.

Scriptura arguitur imperfecta, ſi deficiat clauſula, *actum* cap.22.nu.22.fol.214.

Scriptura arguitur perfecta, ſi adſit ſubſcriptio cap.22.nu.23.fol.214.

Scriptura arguitur imperfecta, ſi deſit ſubſcriptio cap.22.nu.24.fol.214.

Diei defectus denotat imperfectionem ſcripturæ cap.22.num.17.fol.213.

Scriptura & ſtipulatio in contractu adhibita, requiritur etiam in eius reſolutione, ſeu diſtractu cap.58.num.16.fol.561.

Contrarium ibi.nu.17.

Decl. ſcripturam requiri in reſolutione emphyteuſis ibi.num.18.

Scriptura debet videri, & legi, & non pendet à ſolo conſenſu cap.64.num.35.fol.632.

SEMEN.

Seminis periculum an ſpectet totaliter ad colonum partiarium cap.5.nu.40.fol.25.

Semine mutuo recepto per colonum non tenetur dominus cap.5.nu.41.fol.25.

Semen mutuo receptum per colonum ab ipſo domino eſt coloni, nec creditum eius quod habet dominus eſt de iuribus fundi cap. 5. num.42.fol.25.

Seminis cauſa creditor æquiparatur creditori ex cauſa melioramentorum cap.33.num.57. fol.326.

Creditor ex cauſa ſeminis habet prælationem

in fructibus ex eo orbis cap. 33. num. 49. fol.325.
Vid.in ver.*PRAELATIO.*

SENTENTIA.

Sententia poteſt ferri cum clauſula præſeruatiua retentionis, *quatenus competat* cap. 42. num.45.fol.437.

Sententia abſolutoria ab obſeruatione Iudicij, fertur quando non competit actio intentata cap.vlt.num 63.

SEQVESTRVM.

Seqvestrvm rei appoſitum non impedit conductorem illa vti cap.28.num.60.fol.197.

Sequeſtrum appoſitum fructibus, infert impedimentum conductori cap.28 n.61.fol.297.

Prætendens ſequeſtrum apponi ob difficultatẽ recuperationis probare eam debet cap. 14. §.7.num.81.fol.119.

Sequeſtratio pendente lite eſt prohibita c. 14. §.7.num.79.fol.119.
Lim.quando recuperatio fructuum eſſet difficilis cap.14.§.7.nu.80.fol.119.

SERAE.

Serae, Claues,& Clauſtra domus ſunt cap.23. num.49.fol.230.

SERMO.

Sermo ſimpliciter prolatus, intelligitur de primo,& vnico actu cap.23.n.106.fol.135.
Lim.ſi ex verbis aut circumſtantijs comprehendatur contraria voluntas ibi.num.107.

Si dictum ſit,pro ſalario intelligitur vt ſolui debeat ſingulo anno,vel menſe cap.23. n.108. fol.236.

SERVITVS.

Servitvtes locari non poſſunt cap.11. num.7.
Decl.procedere in ſeruitutibus prædialibus, non in omnibus perſonis cap. 11. num. 8. fol.60.

Seruitus prædialis à nemine locari poteſt, vbi, & an idem ſit de commoditate vtendi c.11. num.15.fol.60.

Seruitus perpetua, ſeu ad vitam non poteſt libero homini imponi cap.15.nu.2.fol.140.

Seruitus vt præſcribatur in prædio requiritur ſcientia domini cap.29.num.33.fol.299.
Vid.in ver.*PRAESCRIPTIO.*

SIMONIA.

Simonia cadit in iurepatronatus cap.11. n.37. fol.62.

SIMVLATIO.

Simvlatio non probatur per quaſcumque coniecturas ſine cauſa ſimulandi cap.10.nu.115. fol.58.
Lim. in ſimulationem in fraude vſurarum cap.7.num.116.fol.58.

Simulationis coniectura ceſſat, dum ita vere poteſt contrahi cap.10.num.99.fol.57.

Simulationis exceptio non attenditur in iudicijs poſſeſſorijs,niſi ſit concludenter probata cap.vlt.num.70.

SOCCITA.

Soccita animalium, quando dicatur contracta cap.12.n.22.fol.70.

Soccita regulatur cum regulis locationis cap. 12.n.23.fol.70.

Soccita alteratur ex pactis, & redditur magis ſimilis ſocietati cap.12.n.24. fol.70.

Soccita facta ad quadriennium cũ pacto, quod in fine animalia ſint communia, ſi finiatur ante, ſocius habebit ratam cap.12.num.25. fol. 70.

Soccita in qua dominium animalium eſt communicatum,eſt ſocietas cap.12.nu.26.fol.70.

Soccita, quando non eſt locatio, quæ actiones dentur cap.12.n.33.fol.71.

In ſoccita pactum, quod ea finita animalia diuidantur arguit communicatum dominium cap.12.n.39.fol.72.

E contra pactum, quod fructus ſint communes arguit dominium non communicatum c. 12. n.40.fol.72.

Denominatio partium attenditur ceſſantibus alijs coniecturis ibi.n.41.

In ſoccita periculum animalium debet eſſe cõmune cap.12 n.44.fol.72.
Ampl.etiamſi dominium ſit totaliter translatum cap.12.n 45.fol.72.

Quid autem ſi dominium non ſit translatum, ſed retentum? ſunt variæ opiniones,& quid de conſuetudine cap.11.n.46.fol.62.

SOCER.

Socer non tenetur de culpa nurus cap. 30. nu. 21. fol.309.

SOCIETAS.

Quid, & quando ſit nu. 1.
Finitur num.2.
De ſocietate officij nu.3.
De ſocietate ad caput ſaluum nu.4.

1 SOCIETATEM CONTRAHERE dicuntur duo qui ſimul eamdem rem conducunt cap.61.n.13.fol.578.

Sed hæc eſt ſocietas incidens, & impropria, in qua non procedunt regulæ ſocietatis cap.61 num.14.fol.578.

Societas eſt ad inſtar fraternitatis, & requirit bonam fidem cap. 12 n.42.fol.72.

Societas vt ſit neceſſe eſt tradentem non deſinere eſſe dominum cap.12.n. 27. fol.71.

Societas proprie non contrahitur vbi non participatur dominium cap.5.n.19 fol.23.

2 SOCIETAS FINITVR MORTEM vnius ex ſocijs cap.61.n.7.fol.577.
Ampl. vt neque per pactum fieri poſſit, vt tranſeat ad hæredes ibi.nu.8.

Socie-

Societati acceſſoria locatio finitur per mortem vnius ex ſocijs cap.61.n. 15.fol.578.

Societas conductionis vectigalium quamuis principalis, tranſit ad hæredes cap. 61.num. 22.fol.578.

Ampl.in qualibet ſocietate conductionis rerum publicarum ibi.n.23.

Decl.procedere ſi adſit pactum,quod ad hæredes tranſire debeat cap.61. n.24.

Et debet eſſe initum cum locatore, & alijs conductoribus cap.61.n.25.fol.578.

Et requiritur expreſſa conuentio, quod tranſeat ad hæredes, nec ſufficit ſtipulatio pro eis ibi.nu.26.

Neque ſufficit pactũ de duratione ſocietatis à principio, vſque ad finem conductionis ibi.num.27.

Decl.2.requiri, quod hæredes ſint tales,qui poſſint negocia ſocietatis exercere cap. 61. nu.28.fol.578.

Et iſta qualitas requiritur copulatiue cum dicto pacto ibi.n.29.

Et prædictis deficientibus non ſolum expirat ſocietas, ſed etiam locatio cap. 61. num. 30.fol.579.

Vectigalium locatio, & ſocietas non ſolũ tranſit ad primos, ſed etiam ad vlteriores hæredes cap.61.n.31.fol.579.

Contrarium tenent aliqui cap. 61. num. 32. fol.579.

Decl. tranſire ſi expediat Reipublicæ ibid. num.33.

Societatem vectigalium tranſire ad hæredes declaratur procedere, quando eſt vnita in ipſo actu conductionis ſecus in ſocijs poſtea aſſumptis cap.61.n.34.fol.579.

Ampl.etiamſi conductio ſit pro ſe, & ſocijs quia intelligitur de præſentibus ibi. n.35.

Secus ſi expreſſe dictum de aſſumendis, vel nominandis ibi.n.36.

Vid.infra ver. *SOCIVS* nu.3.

3 SOCIETAS OFFICII continet implicitam locationem cap.1.n.38.fol.5.

Societas officij continet in ſe implicitam locationem, quæ finitur morte vnius ex ſocijs cap.61.n.16.fol.578.

Decl.procedere in ſocietate contracta poſt emptum ab vno officium,ſecus ſi vterque emat & pro parte ſua dominium acquirat cap. 61. nu.17.fol.578.

Societatis officij fructus debentur hæredi,quãdo ad eum tranſit dominium officij cap. 61. nu.21.fol.578.

4 SOCIETAS AD CAPVT SALVVM ſeu cum pacto,quod capitale ſit ſaluum eſt prohibita cap.12.n.43.fol.72.

Bulla Sixti V. prohibens ſocietates ad caput ſaluum procedit in contractibus contra diſpoſitionem iuris communis tantum cap. 12. nu.48.fol.72.

Societas etiam ad capitale ſaluum, & certum lucrum, eſt valida, quatenus non contineat iniuſtitiam cap.12.n.55.fol.73.

In ſocietate pactum, quod animalia ſint ſalua domino, poteſt eſſe compenſatum alijs pactis ipſi damnoſis cap.12.n.57.fol.74.

In ſocietate pactum quod vnus non ſentiat dãnum valet, ſi alijs pactis compenſetur cap. 12.nu.56.fol.74.

Pactum quod capitale ſit ſaluum in ſocietate eſt prohibitum cap.12.n.43.fol.72.

Capitale ſocietatis, ſi in fine reperiatur ſaluum eſt reſtituendum ei qui illud poſuit cap. 12. num.50.fol.73.

Societas valet ſi fiant tres contractus, vnus ſocietatis, alius aſſecurationis capitalis,& tertius aſſecurationis certæ quantitatis fructuũ cap.12.n.52.fol.73.

Et dicti contractus poſſunt fieri ne dum expreſſe, ſed etiam tacite, & ſimpliciter,& quando dicantur facti cap.12.n.53.& 54. fol. 73.

SOCIVS.

Quid poſſit circa rem communem nu. 1.

Habitans domum communem an teneatur ſoluere mercedem nu.2.

Socium aſſumere an poſſit conductor &c. n.3.

1 SOCIVS NON POTEST diſponere de re communi plus quam ſit pars ſua cap.9. nu.3. fol. 42.

Lim.ſi diſponat ad vſum ibi.n.4.

Socius poteſt locare rem communem cap. 9.n. 1.fol. 42.

Socius, vt poſſit locare rem communem requiritur rem eſſe ſolitam locari cap.9.n.2.fol.42

Socius, vt valeat locare,requiritur locationem eſſe vtilem cap.9.n.5.fol.43.

Socij locatio, vt valeat, ſufficit, quod non ſit damnoſa cap.9.n.7.fol.42.

Vtilitas locantis ſufficit, etiamſi ſit damnoſa alteri ſocio ſi res ſit ſolita locari ibi.n.8

Socij locatio,vt valeat debet eſſe iuxta ſolitum cap.9.n.9.fol.43.

Socij locatio, vt valeat, requiritur, quod ſit facta honeſtæ perſonæ, & quando ſecus cap. 9.n.10.fol.43.

Socij locatio, vt valeat in totum requiritur, quod partem ſuam tantum locare non poſſit cap.9.n.11.fol.43.

Socius poteſt locare tantum partem prædij, quod diuidi poteſt cap.9.n.12.fol.43.

Socij locatio, vt valeat probanda ſocietas cap. 9.n.16.fol.43.

Socius in conductione rei cõmunis habet prælatio-

Digitized by Google

lationem cap.9.n.17.fol.43.
Socius, non poteſt impedire locationem domus communis dicendo velle habitare, ſi ſit ſolita locari, & ipſe noo poſſit partem ſuam habitare diuiſim cap.9.nu.18.fol.43.
Socius impedit locatiooem domus communis locari non ſolitæ, nec poteſt conſocius velle locare partem ſuam ſi domus non eſt diuidua, & quid agere debeat, vt euitet præiudicium cap.9.n.19.fol.43.
Socius conſequitur partem ſuam mercedis rei locatæ à conſocio, & quæ actio ei competat cap.9.n.20.fol 44.
Socius exigens ſolam ſuam partem mercedis rei locatæ, compellitur eam conſocio communicare cap.36.n.83. fol.391.
Decl.certius procedere vbi debitor effectus ſit non ſoluendo, vel alias conſocius non valeat ab eo partem ſuam conſequi ibi n.89.
Socius, qui impugnauit locationem factam à coonſocio, an poſſit conſequi partem mercedum cap.9.n.21.fol.44.
Socius tenetur ſtare locationi factæ à conſocio, etiam poſt diuiſionem cap.9.n.22. fol.44.
Socius voleos locare perſonæ honeſtæ præfertur volenti locare inhoneſtæ plus offerenti cap.9.n.23.fol.44.
Socius volens locare plus offerenti præfertur cap.9.n.24 fol.44.
Socijs diſcordantibus in perſona cui facienda locatio recurrendum ad ſortem, vbi & aliæ opiniones cap.9.n.25.fol.44.
Socius habens maiorem partem, præfertur cæteris in diſcordia cap.9.n.26. fol.44.
Socius ſi locet communi nomine, commune eſt lucrum, & damnum, ſi vero nomine proprio, communicare debet lucrum, ſed non damnum cap.9.n.27.fol.45.
Socius locans rem communem, cenſetur locare nomine commuoi cap.9.n.28. fol.45.
Ampl.etiamſi locet rem, vt propriam, & ſit creditori ſocietatis cap.9.n.29. fol.45.
Socius ſimpliciter locaos rem communem, non cenſetur locare totam, ſed partem ſuam cap. 9.n.31.fol.45.

2 SOCIVS HABITANS DOMVM communem non tenetur ſoluere penſionem alteri ſocio tangentem cap.35.n.37. fol.372.
Ampl.vt etiamſi conduxerit à conſocio partem ſuam, & finito tempore locationis continuet habitare ibi.n.38.
Contr.tenent alij ibi.nu.39.40. & 41. vbi de veriori, & n.43. fol.373.
Lim.ſi domus ſit ſolita locari, quia tunc ſocius tenetur penſionem ſoluere cap.35.n.42. fol.373.
Lim.2.ſi ſocius percipiat commoditatem, vel aliam vtilitatem, quæ diuidi poſſit, quia tunc tenetur dare partem ſuam conſocio ibi. num.44.
Lim.3.ſi ſocius, qui re communi vtitur controuertat dominium conſocio, vel habitatiooem impediat cap.35.n.45.fol.373.
Lim.4.vt concluſio procedat quando domus commode diuidi non poteſt ibi.n.46.
Lim.5.ſi ſocius habitans fuit prouocatus ad diuiſionem, quia poſt quam fuit cooſtitutus in mora tenetur ſoluere cap. 35. numer. 47. fol.373.
Vnus ex ſocijs recte agit pro tota penſione rei communis cap.36.n.80.fol.391.
Ampl.etiamſi minorem partem habeat in ſocietate ibi.o.81.
Ampl.2. vt etiamſi diſſoluta ſit ſocietas, debitor ignorans diſſolutionem bene totum ei ſoluat ibi.n.82.

3 SOCIVM SIBI ASSVMERE poteſt conductor in conductione tam ante, quam poſt contractum cap.32.n.20. fol.317.
Et poteſt vnus ex conductoribus aſſumere ſibi ſocium in parte ſua, qui non ſit ſocius aliorum ibi.n.21.
Et iſta aſſumptio in ſocii non eſt proprie ſublocatio cap.32.n.22.fol.318.
Iſta aſſumptio in ſocium non tranſit ad hæredes, ſublocatio vero tranſit ibi.n.23.
Ampl. vt neque tranſeat in locatione vectigalium ibi.n.24.
Decl.vt licet noo tranſeat ad hæredes, tamen debeant hæredes participare de lucris prouenientibus ex antea geſtis cap.32.num.25. fol. 318.
Intellige declarationem, vt hæredes ſocis locationis exiſtentes de tempore contractus poſſint prætendere omnia lucra ipſius locationis, ſecus autem hæredes ſocij poſtea admiſſi ibi. n.26.
Conductor poteſt ſibi ſocium aſſumere, etiam inſcio locatore cap.32.n.36. fol.319.
Decl. procedere ſi conductor noo prætendat ſe liberatum ibi.n.37.
Decl. 2.vt deficiente conſenſu domioi, ſubconductor, vel in ſocium aſſumptus non eſt conductor ibi.n.38.
Ampl.declarationem procedere tam ad ſui præiudicium, quam etiam domini cap. 32. n.39.fol.319.

SOLEMNITAS.

Solemnitates iuris canonici antiqui in alienatione bonorum Eccleſiæ quænam eſſent cap.14.§.10.nu.30.fol.131.
Beneplacitum Apoſtolicum operatur, vt alia ſolemnitas non requiratur cap.14.§.10.n.31 fol.131.

Decl.

Digitized by Google

Decl. procedere ſi ſit legitime impetratum, & executioni demandatum ibid. num. 32. fol. 133.
Decl. 2. non procedere ſi ſit expoſitum contractum fuiſſe factum cum ſolemnitatibus, & conceſſum beneplacitum cum clauſula, *ſi ita eſt* ibi.nu.33.

Solemnitas requiſita in contractu requiritur etiam in diſtractu cap.58.num.12.fol.560.
Decl. procedere ſi ſolemnitas ſit neceſſaria ibi.num.13.
Et vbi non deficiat qualitas propter quam neceſſaria fuit ibi.num.14.

Solemnitates non requiruntur in obligatione procedente ex cauſa præcedentis obligationis cap.64.nu.86.

Solemnitates in quacumque alienatione neceſſariæ, requiruntur in locatione ad longũ tempus cap.7.nu 49.fol.35.
Vide in ver. *LOCATIO* nu.3.in princ.

Solemnitates requiſitæ in contractu minoris, ſunt neceſſariæ etiamſi contrahat cum interuentu curatoris cap.8.num.8.fol.38.

Solemnitates adhibitæ in conceſſione facultatis gerendi certum actum non ſunt reiterandæ in actu illo, ſecus ſi adhibitæ in conceſſione facultatis generalis cap.8.num.16.fol.39

Solemnitatum requiſitarum in contractu minoris defectus, non annullat contractum, niſi ipſo minore volente cap.6.num.32.fol.29.

SOLVTIO.

Cui recte fiat num.1.
Quando ſit facienda num.2.
Quis ſolui poſſit num.3.
Vbi facienda num.4.
Probari debet num.5.
Solutio annua probat locationem vid. in ver. *LOCATIO* num.6.

1 PROCVRATORI AD LOCANDVM recte ſoluitur merces locationis de magis communi cap.36.num.3.fol.384.
Lim. ſi ſit procurator ad locandum tantum ibi num.6.
Procuratori ad locandum tutius ſoluitur ſi ex qualitate ipſius ceſſet ſuſpicio c.36.nu.7.fol.384.
Ampl. recte ſolui procuratori ad locandum etiamſi ſtipulatus fuerit mercedem nomine domini ibi.nu.8.
Ei cum quo fuit contractum recte ſoluitur cap.36.nu.4.fol.384.

Conductor recte ſoluit ei qui ſibi locauit ibid. num.5.
Amplia etiamſi ſit merus Prædo cap.36.n.40 fol.387.
Decl. procedere ſi dominus non ſit perſona priuilegiata, vt miles, & Eccleſia ibid.n.41.
Decl.2. procedere ſi merces conſiſtat in pecunia, ſecus ſi fructibus rei cap.36.num.45. fol.387.

Prælato intruſo recte ſoluitur cap.36. num. 42. fol.387.
Decl. procedere ſi cum eo ſit contractum, alias requiritur iuſta cauſa credendi eum eſſe Prælatum verum ibi.num.43.

Procurator ad exigendum poteſt facere confeſſionem de recepto cap.36. num.46.fol.388.

Habentes mandatum à lege vt tutores, & Prælati non poſſunt facere confeſſionem de recepto anticipatam cap.36. num.47. fol.388.

Procuratori reuocato recte ſoluitur ab ignorante reuocationem cap.36.n.28.fol.386.

Procuratori, & adminiſtratori non recte ſoluitur poſtquam debitor habet iuſtam cauſam credendi dominum nolle eum amplius exigere cap.36.nu.49.fol.388.

Conductor recte ſoluit penſiones Domino etiã poſtquam dominium in alium transtulerit cap.36.num.50.fol.388.

Soluens alteri de mandato, idem eſt ac ſi ſoluiſſet mandanti cap.36.n.1.fol.384.

Mandatum procuræ ad hunc effectum non probatur per coniecturas, ſed requiritur ſcriptura authentica d.cap.36.num.38.
Decl. procedere quando agitur de ſolutione facienda, ſecus quando agitur de ſolutione iam facta ſuſtinenda cap.3.num.39.fol.384.

Coniunctio ſanguinis cum creditore ſola non ſufficit ad hoc vt recte ſoluatur coniuncto cap.36.nu.31.fol.386.
Vid. in ver. *CONIVNCTIO SANGVINIS.*

Cui debeatur Merces ſeu penſio vid. in ver. *MERCES* num.7.

Procuratori ad litem ſuper penſione, non recte ſoluitur penſio cap.36.num.11.fol.385.
Lim. ſi procurator ad litem conſtitutus iudicati agat ibi.num.12.
Lim.2. ſi procuratori ad litem data ſit facultas exigendi ibi.num.13.
Decl. requiri mandatum ſpeciale ad exigendum ibi.num.14.
Et non ſufficit in mandato ad litem additam eſſe clauſulam, &c. d.cap.36.num.15.

Procuratori habenti mandatum falſum non recte ſoluitur cap.36.num.18.fol.385.
Lim. ſi ſoluens habebat iuſtam cauſam credendi eum procuratorem ibi.nu.19.
Decl. limitationem ſecundum aliquos procedere in debitore ſpeciei, ſecus in debitore quantitatis ibi.nu.20.
Sed declaratio procedit ſi ſoluens quantitatem habebat iuſtam cauſam procuratori falſo non credendi cap.36.num.21.fol.385.

Iuſta cauſa credendi procuratori falſo eſt ſi attulit ordinem cum caracteribus ita ſimilibus

illis

illis creditoris, vt quilibet diligens ſoluiſſet ibi.n.22.
Caracteres eſſe ſimiles illis creditoris probatur ſi ei oſtenſi, ipſemet decipitur, etiamſi oſtendantur per feneſtrellas cap.36.n.23.fol.386.
Contr.quod debeat ei oſtendi ordo integer ibi.num.24.
Et quando recurrendum ſit ad peritos ibid. num.25.
Iuſta cauſa credendi procuratorem verum eſt, ſi publice ſe gerebat vt talis cap. 36. num.26. fol. 386.
Idem in gerente ſe pro tutore, quod recte ei ſoluatur ibi. n.27.
Socio an recte ſoluatur vid. in verb. *SOCIVS* num. 1.
Cui debeatur merces rei locatæ vid. in verb. *MERCES* nu.7.

2 SOLVTIO MERCEDIS facienda eſt in fine locationis iuxta veriorem opinionẽ cap. 37.n.1.fol.393.
Minus ſoluere dicitur, qui tardius ſoluit cap. 37.n.3.fol.393.
Solutio mercedis quando facienda ſit, attenditur conuentio partium cap.37. n. 4.f.393.
Ampl.vt attendatur voluntas tacita, & coniecturata ibi.num.5.
Et attenditur conſuetudo ibi. n.6.
Conſuetudines diuerſæ locorum referuntur c. cap.37.n.7.fol.393.
Voluntas ſoluendi in certo tempore arguitur ex inſertione cauſæ cap.37.n.8. fol.393.
Et quandoque intelligitur tempus appoſitũ ex fructuum perceptione ibi.n.9.
Ruſtici regulariter non habent quomodo ſoluant niſi percipiant fructus cap.37. num.10. fol. 393.
Merces ſi ſolui debet ex fructibus, expectari debet tempus quo fuerint percepti cap. 37. nu.11.fol.394.
Ampl.etiamſi non ſit dictum, ſolui debere ex fructibus fundi locati ibi.n.12.
Conſuetudo circa ſolutionem in pecunia numerata habet etiam locũ ſi penſio ſit in fructibus cap.37.n.13.fol.394.
Decl.procedere ſi conſuetudo ferat ſolutionem fieri poſt perceptionem fructuum, non e contra ibi. n.14.
Solutio mercedis facienda eſt in fine locationis etiamſi locatio ſit ad plures annos c. 37. num.15.fol.394.
Lim.ſi ſit pro tempore tam longo, vt veriſimile ſit partes ſenſiſſe fieri in principio ibid. num.16.
Lim. 2.ſi penſio ſit diſtributa in ſingulos annos ibi.num.17.
Stante pacto quod ſolutio fiat de anno in annum, intelligitur, quod ſolutio fiat in fine cuiuslibet anni cap.37.n.18. fol.394.
Nec attenditur conſuetudo contraria ibid. num.21.
Tempus in dubio cenſetur ſemper appoſitum gratia promiſſoris cap. 37.n.19.fol.394.
Ampl.ſiue ſit poſitum in accuſatiuo, ſiue in ablatiuo ibi.n.20.
Merces regulariter ſoluẽda in fine anni etiamſi tempus, quo durare debeat locatio ſit dubium cap.37.n.22.fol.394.
Solutio facienda pro vna penſione domus, ſiue ex legato, ſiue ex pacto, intelligitur in fine anni cap.37.n.23.fol.394.
Merces operarum quo tempore ſoluenda ſit Doctores faciunt multas diſtinctiones cap. 37.n.24.fol.394.
Salarium debitum ex diſpoſitione legis ſolui debet in principio conductionis c. 37. n.25. fol.395.
Decl.procedere ſi vnica ſolutio facienda ſit ſecus ſi annua, quia debetur in principio cuiuſque anni cap.37.n.26.fol.395.
Decl.2.vt ſi agatur de ſalario neceſſario de iure præſtando, licet deductum ſit in pactum, adhuc debeatur tanquam ex diſpoſitione legis ad dictum effectum ibi.n.27.
Salarium debitum pro honore, & ſcientia, vti Doctoribus, & Aduocatis debetur in principio laboris cap.37.n.28.fol.395.
Salarium debitum pro labore, debetur regulariter in fine cap.37.n.29.fol.395.
Lim.ſi adſit veriſimilitudo, quod partes aliud ſenſerint ibi.n.30.
Et attenditur ad hoc qualitas perſonarum, & operis ibi.n.31.
Mercenarij pauperes poſſunt petere partem mercedis in principio diei cap. 37. num. 32. fol.395.
Mercedis ſolutio non differenda cap.37. n.33. fol. 395.
Concluſio, quod merces peti non poſſit niſi in fine locationis, declaratur, vt procedat ad effectum aſſequendi ſolutionem, non autem ad effectum eam aſſecurandi cap. 37. nu.34. fol.395.
Decl.2.vt non procedat in colono partiario, quia tenetur ſtatim collectis fructibus ibid. num. 35.
Decl.3.vt non procedat ſi conductor deſerat domum, vel fundum conductum, quia tunc poteſt peti ſtatim cap.37.n.36.fol.396.
Decl.4.vt non procedat ſi conductor ſublocauerit, & totam mercedem à ſubconductore perceperit, quia tunc poteſt quoque cõpelli ſtatim ſoluere ibi.n.37.
Debitores vix ſoluunt poſt tempus debitum cap.37.n.38.fol.396.

Solutio anticipata eſt inueriſimilis cap.37.nu. 39. fol.396.

Debitum in diem poteſt ſolui ante illius euentum cap.37.n.41.fol.396.

Fideicommiſſo grauatus poſt mortem poteſt reſtituere ante cap.37.n.42. fol.396.

Debitor poteſt ſoluere ante tempus ea ratione, quia tempus cenſetur appoſitum ſui fauore, cui poteſt renunciare cap.37.n.43.fol.396.

Lim. ſi agatur de ſolutione annua, quia poteſt conſiderari præiudicium creditoris, ſi anticipate pro pluribus annis ſoluatur cap. 37.n.44.fol.396.

Lim.2.ſi agatur de debito in fructibus ibid. num.45.

Solui non poteſt ante tempus præfixum ſi ſit appoſitum fauore creditoris cap. 37. nu.47. fol.396.

Canon emphyteuticus non poteſt ſolui anticipate cap.37.n.48,fol.396.

Lim.pro tribus annis tantum ibi. n.49.

Anticipate ſoluere conductori non expedit, quia à ſucceſſore in re, poteſt compelli iterum ſoluere cap.37.n.50.fol.397.

Succeſſor in beneficio poteſt compellere conductorem bonorum, qui anticipate ſoluit anteceſſori, vt iterum ſoluat cap.37.num 51. fol.397.

Ampl.procedere in ſucceſſore per reſignationem illius qui exegit ibi.n.52.

Lim.vt non poſſit ſucceſſor in beneficio iterum exigere penſiones locationis anticipate ſolutas anteceſſori, ſi pecuniæ erant neceſſariæ, vel verſæ in vtilitatem Eccleſiæ cap.37. nu.54.fol.397.

Et neceſſitas ad hunc effectum attenditur etiam reſpectu perſonæ Rectoris ibi.n.55.

Et vbi Rector expendidit in ſuſtentando ſe in ſtudio, vel ſuſcipiendo Doctoratu, dicitur in vtilitatem Eccleſiæ expendiſſe ibid. num. 56.

Anticipatæ ſolutiones factæ anteceſſori ſuffragantur ad euitandam caducitatem, quæ ſolutione non facta incurſa eſſet tempore ſucceſſoris cap.37.n.57.fol.397.

Succeſſores non habentes cauſam ab anteceſſore poſſunt iterum exigere à conductore, qui anticipate ſoluit anteceſſori, qui plenum ius, & dominium non habebat cap. 37. nu. 58.fol.397.

Ampl. etiamſi tales ſucceſſores teneantur ſtare locationi ab anteceſſore factæ ibi.n.59.

Succeſſores habentes cauſam à locatore poſt factam locationem non poſſunt iterum exigere à conductore, qui anticipate ſoluit cap. 37.n.60.fol.397.

Anteceſſor, qui anticipate exegit penſiones rei locatæ, ſemper tenetur reſtituere ſucceſſori, & vbi non ſit ſoluendo tenetur conductor cap.37.n.61,fol.397.

3 ALIVD PRO ALIO inuito creditore ſolui non poteſt cap.28. n.6. fol.193.

Debitor fructuum in ſpecie eo ipſo, quod conſumpti ſunt deſinit eſſe debitor eorum, & fit debitor valoris cap.37.n.73. fol.398.

Debitor frumenti, & ſimilium ſi conſtitutus in mora non ſoluat, tenetur ad intereſſe quanti plurimi, ſi frumentum venditum fuit à die moræ cap.37.n.62.fol.398.

Attendi tamen non debet valor tempore belli, vel peſtis aut alterius careſtiæ, quæ parum durarit ſecundum aliquos cap. 37. num. 63. fol. 398.

Contrarium ſtante mora ibi.n.64.

Decl.primam procedere, ſi debitor ſit tantum in culpa, ſecus ſi etiam in dolo d. cap. 37.n.65.fol.398.

Contrarium ibid.n.66.

Decl.2.non ſufficere pretium maius duraſſe per momentum temporis ibi. n.67.

Lim.vt in frumento non attendatur valor, quanti plurimi, niſi vſque ad triennium à die moræ cap.37.n.68.fol.398.

Decl.dictam limitationem, vt non attendatur valor vltra triennium procedere ſi debitum frumentum in ſpecie, ſecus ſi in genere cap.37.n.70.fol.398.

Intellige ſi debitum in genere generaliſſimo, nec ſufficere in genere ſubalterno ibid. num. 71.

Decl.2. vt ſi conſtet frumentū in ſpecie debitum fuiſſe conſumptum, non poſſe vltra tempus conſumptionis prætendi dictum intereſſe ibi.n.72.

Decl.3.reſtringi tempus in quo attendi debet valor quanti plurimi ad petitionem creditoris in certa ſumma, & non poſſit poſt eā attendi maior valor cap.37,n.74. fol.399.

4 SOLVTIO VBI FIERI DEBEAT ſtandū eſt pacto cap.38.nu.1. fol.401.

Et ſi conuentum eſt alibi ſolui, non poteſt debitor velle ſoluere in loco contractus ibi. num. 2.

Et attenditur etiam loci deſtinatio tacita, ibid.n.3.

Ex qualitate rei, vel menſuræ in vno loco tantum exiſtentis arguitur vbi ſoluendum cap. 38.n.4.fol.401.

Idq; etiamſi ſpecies ſit debita actione perſonali cap.38,n.5.fol.401.

Non tamen ſufficit promiſſam eſſe ſpeciem cum expreſſione loci, ſed requiritur magis ſpecialis expreſſio in eis quæ conſiſtunt in pondere, numero, & menſura ibi. n.6.

Si promiſſum vinum de Vicentria, non propterea cenſetur deſtinata ſolutio Vicentiæ, niſi dictum de tali vegete cap.38.n.7.fol.401.
Solutio vbi debitor, & creditor ſunt diuerſi fori, facienda eſt in domicilio debitoris c. 38.n.8.fol.401.
Solutio mercedis rei ſtabilis, facienda in loco vbi res exiſtit cap.38.n.9.fol.401.
Solutio mercedis operarum facienda in loco vbi conuentum eſt operas præſtari cap. 38. n. 10.fol.401.
Penſio Eccleſiaſtica ſoluenda eſt in loco beneficij ſuper quo eſt impoſita c.38.n. 11.f.401.
Ampl.etiamſi penſionarius ſit Cardinalis, qui debeat in Ciuitate Romana reſidere ibi. num. 12.
Decl vt ſolutio quæ fit proper rem fieri debeat in Ciuitate, ſeu Caſtro, in cuius territorio res exiſtit, non autem in ipſa re c. 38. nu. 13.fol.401.
Debitor non tenetur portare rem debitam ad domum creditoris cap.38.n.14.fol.401.
Lim.1.ſi aliter partes ſenſerunt ibi.n.15.
Ampl. procedere non ſolum ſtante pacto expreſſo, ſed etiam tacita voluntate ibi.n.16.
Ampl.2.eamdem primam limitationem, vt ſi creditor poſtea mutauerit habitationem, ad eam quoque deferenda ſit res debita ibi. num.17.
Decl, procedere quatenus debitor nimium non grauetur cap.38.n.18.fol.402.
Lim.2.ſi debitum ſit adeo modicum, vt quatenus creditor ire debeat ad domum debitoris ſit potius ei damnoſum quam vtile ibi. num. 19.
Lim.3.ſtante magna diſparitate perſonarum, quia tunc debitor humilis, ire debet ad domum creditoris qualificati cap. 38. num.20. fol. 402.
Idem e contra ſi creditor ſit humilis ire debet ad domum debitoris ibi.nu.21.
Intellige niſi obſequium ab vno debitum alteri, potius importet eum abeſſe cap. 38. nu.22.fol.402.
Lim.4.ſi debitor cæperit deferre ad domum creditoris ibi.n.23.
Ampl.ſiue ius recuſandi delationem competat ex priuilegio particulari ſiue ex diſpoſitione iuris ciuilis ibi.n.24.
Lim.5.ſi adſit ſolitum deferendi ſiue particulare, ſiue generale ibi.n.25.
Lim.6.ſi ipſe debitor velit ſoluere in domo creditoris cap.38.n.26.fol.402.
Debitor qui tenetur deferre rem debitam ad domum creditoris tenetur eam deferre ſuis ſumptibus ibi.n.27.
Vid.in ver *DEBITOR*.
Colonus partiarius tenetur tantum ad vecturas portionis dominicalis, non autem ad gabellas cap.38.n.28.fol.403.
Vid.in ver. *COLONVS PARTIARIVS*.
In alternatiua loci vbi facienda eſt ſolutio, electio eſt creditoris cap.38.n.42.fol.404.
Decl.procedere, vt electio ſit creditoris, quatenus debitor non elegerit cap.38. num.43. fol. 404.
Loci ſolutionis deſtinatio operatur, vt debitor poſſit ibi conueniri cap.38.n.48.fol.404.
Ampl.etiamſi ibi tempore ſolutionis deſtinatæ non reperiatur ibi. n.49.
Loci deſtinato vbi debitor conueniri debeat, operatur vt etiam ibi debeat ſoluere cap.38. n.50.fol.405.
Et ſi dictum, quod poſſit vbique conueniri poteſt compelli vbique ſoluere ibi.n.51.
Secus ſi adſit certus locus deſtinatus ſolutioni ibi.n.52.

5 SOLVTIO NON PRAESVMITVR, ſed probari debet cap.55.n.33.fol.546.
De eius præſumptione vide in ver. *PRAESVMPTIO* nu.1.
Solutionem non ſufficit allegare ſed probari debet cap.52.n.26.fol.516.
Probatur tamen per coniecturas ibi.n.27.
Et coniecturæ debent conſiderari ſimul iunctæ ibi.n.28.
Et quæ ſufficiant ſtatut arbitrio Iudicis c.52. n.29.fol.516.
Solutionis coniecturam facit, quod creditor mutuo receperit à debitore ſuo cap.52.num. 30.fol.516.
Solutionis coniecturas, qui tradant cap. 52. n.31.fol.516.
Famuli Cardinalium, & Prælatorum in Vrbe non poſſunt petere ab hæredibus eorum ſalarium, niſi pro biennio, & intra annum à die obitus cap.52.n.32.fol.516.
Calculatio debiti quandoque adducitur ad arguendam ſolutionem cap.52.n.61. fol. 518.
Sed neceſſe eſt vt oſtendatur aliquid ſolutū & factas fuiſſe quietantias finales ibi. n.62.
Solutionis coniecturam facit paupertas creditoris cap.52.n.14.fol.515.
Solutionis mercedis coniecturam facit aſſertio domini, qui operas conduxit cap.52. nu.15. fol.515.
Solutionis coniecturam facit ſolitum eam non differendi cap.52.n.16.fol.515.
Solitum ſoluendi ſtatim de ſe non probat eſſe ſolutum cap.52.n.17.fol.515.
Confeſſio de recepto non probat veram ſolutionem, percipere aduerſus eum, qui illam non fecit cap.36.n.48. fol.388.
Teſtes quomodo deponere debeant vt probent ſolutionem cap. 22.n.33.fol.215.

So-

SOLITVM.

Solitvm excuſat à culpa c. 12. nu. 110. fol. 81.

Solitum alteratum dicitur in præiudicium Eccleſiæ ſi prius conceſſio fiat perſonæ, poſtea Communitati cap. 14. §. 4. n. 19. fol. 102.

Item ſi fiat potentiori, & alijs modis ibidem nu. 20. & 21.

Solitum iudicandi per binas iudicaturas inducitur c. 18. n. 67. fol. 173.

Ab eo non eſt recedendum ib. n. 68.

Solitum locari quando dicatur res, vt non ſit neceſſarium Beneplacitum v. in ver. *BENEPLACITVM* n. 4.

SPES.

Spes futuri euentus recipit æſtimationem, & in eius venditione cadit læſio c. 18. n. 59. f. 172.

Spes lucri compenſatur cum timore damni cap. 18. nu. 58. fol. 172.

Spes poteſt deduci in pactũ, & aſſecurari c. 12. nu. 51. fol. 73.

SPIRITVS.

Spiritvs Mali in domo locata exiſtentes præbent conductori cauſam recedendi à contractu cap. 60. nu. 10. fol. 569.

Iudex non debet eſſe facilis ad credendum malos ſpiritus cap. 60. nu. 11. fol. 569.

Malorum ſpirituum exiſtẽtia probatur per vnicum teſtem cap. 60. nu. 12. fol. 569.

SPOLIVM.

V. in v. *REMEDIVM REINTEGRANDAE.*

STABILIA.

Stabilia fructifera ex iuris interpretatione, reddunt quinque pro centenario cap. 19. n. 31. fol. 181.

Hodie tamen reddunt minus propter abundantiam monetæ ibi. nu. 32.

STABVLVM.

Stabvlvm venit appellatione domus ſi pateat ad illum aditus cum domo, aut cum ea emptum fuerit cap. 23. nu. 44. fol. 230.

STANTIA.

Stantia in quam habent aditus duæ domus illi vnita cenſetur cuius aditus eſt frequentior cap. 23. nu. 34. fol. 229.

Stantia ſuper ſolo vnius domus exiſtens non eſt pars illius, ſi non illi, ſed alteri domui inſeruiat ibi. nu. 35.

STATVAE.

Statvae affixi etiam baſibus non veniunt in venditione domus cap. 23. nu. 54. fol. 231.

Decl. non procedere in perpetuo permanſuris, & quaſi pars domus, vt recipientes aquam ibi. nu. 55.

Decl. 2. non procedere in affixis ad ornatum Ciuitatis ibi. nu. 56.

Ampl. etiamſi dictum ſit loco domum cum omnibus in ea exiſtentibus, adhuc veniant ſolum exiſtentia perpetui vſus cauſa cap. 23. nu. 57. fol. 231.

Lim. ſi domus locanda oſtenſa fuiſſet conductori ſtatuis ornata ibi nu. 58.

STATVTVM.

De ſtatutis in genere nu. 1.

In ſpecie nu. 2.

1 STATVTVM contra ius non eſt extendendum vltra verba cap. 18. nu. 106. fol. 176.

Statuti verba ſunt ſterilia ſicut mulæ cap. 18. nu. 107. fol. 177.

Statutum, quod non diſponit, remanet in diſpoſitione iuris communis cap. 18. nu. 108. fol. 177.

Lim. ſi ratio expreſſa, vel alia verba manifeſte indicent aliud fuiſſe de mente ſtatuentium cap. 18. nu. 109. fol. 177.

Statutum, quod vnum, & plura operari poteſt contra diſpoſitionem iuris, reſtringi debet, vt vnum tantum operetur cap. 49. num. 119. fol. 497.

Statutorum verba quamuis ampla ſemper recipiunt interpretationem, ne quis indebite damnum patiatur cap. 49. nu. 126. fol. 498.

A ſtatuto ad pactum valet argumentum affirmatiue ductum, & econtra cap. 49. nu. 125. fol. 497. & cap. 63. nu. 73. fol. 617.

Statutum in multis caſibus eſt potentius pacto cap. 63. nu. 74. fol. 617.

Statutum laycale, vt comprehendat Clericos, requiruntur verba expreſſa, vel equipollentia cap. 63. nu. 67. fol. 616.

Et vide infra de ſtatuto Vrbis.

Statutum, eo ipſo quod eſt in libro ſtatutorum præſumitur vſu receptum cap. 14. §. 1. n. 12. fol. 90.

2 STATVTVM DANS PRAELATIONEM in locatione eſt intelligendum ſtrictè, & propriè cap. 20. nu. 74. fol. 200.

Tribuens prælationem in locatione non intelligitur in caſu quo dominus velit pro ſe retinere cap. 20. nu. 77. fol. 200.

Statutum loquens *de conductore* non procedit in ſub conductore cap. 32. nu. 40. fol. 319.

Et loquens *de inquilino* non extenditur ad ſubinquilinum cap. 20. nu. 78. fol. 200.

Amplia etiamſi loquatur de conductoribus qui contractui non interuenerint cap. 32. nu. 41. fol. 319.

Decl. procedere reſpectu domini, non autem reſpectu conductoris ſublocantis ibi. nu. 79.

Statuto *Vrbis cap.* 164. cauetur promiſſiones præciſe obſeruari cap. 22. nu. 108. fol. 221.

Decl. dictum ſtatutum intelligi de promiſſione per ſtipulationem, non autem de ſimplici per pactum cap. 22. nu. 109. fol. 222.

Statutum Vrbis ſimpliciter loquens non compre-

Digitized by Google

prehendit res, & perſonas Eccleſiaſticas cap. 63. nu. 60. fol. 625.

Statutum Vrbis *cap.* 152. *lib.* 1. de contract. ſilorum loquitur expreſſe etiam de Clericis cap. 63. nu. 62. fol. 625.

Statuto *prohibente quid probari* niſi per ſcripturam adhuc admittitur probatio per teſtes cap 20. nu. 49. fol. 198.

Requiruntur tamen quinque teſtes ibi. n. 50.

Decl. teſtes ſufficere ſi requiſita ſcriptura ad probationem tantum, ſecus ſi ad ſubſtantiam, vel ſolemnitatem cap. 20. n. 51. f. 198.

Statutum, *quod non poſſit peti reſciſſio contractus ex capite læſionis* eſt validum cap 18. n. 104. fol. 176.

Si loquatur de emptoribus, & venditoribus, non procedit in locatoribus, & conductoribus ibi. nu. 105. fol. 176.

Statutum, *quod recipiens opus ab artifice non poſſit poſt aliquod tempus reclamare*, non procedit ſi artifex blandis verbis recipientem acquieſcere inducat cap. 31. n. 27. fol. 314.

Statutum *loquens de conductore* non procedit in ſubconductore cap. 32. nu. 40. fol. 319.

Ampl. etiamſi ſtatutum loquatur de conductoribus, qui contractui non interuenerint ibi. nu. 41.

Statutum *loquens de locatore* non procedit in conductore cap. 32. nu. 42 fol. 319.

Contr. ſi ſit fauorabile, & late interpretandum, vel appareat aliter ſenſiſſe ſtatuentes ibi. nu. 43.

Statutum, *quod ſubconductores teneantur domino* intelligitur pro rata temporis, & fructuum percepturum cap. 31. nu. 49. fol. 319.

Statutum, *quod non fiat remiſſio mercedis* conductori eſt validum cap. 49. nu. 115. f. 497.

Ampl. etiam in lege, quod non fiat in caſu impedimenti præſtiti à Principe locante ibi. nu. 116.

Statutum, & leges prohibentes remiſſionem mercedis, debent ſtricte intelligi cap. 49. nu. 118. fol. 497.

Statutum, quod locator impediens vſum rei non teneatur ad damna non debet intelligi, vt neque teneatur mercedem remittere cap. 49. nu. 120.

Statutum, quod non fiat remiſſio mercedis propter impedimentum non intelligitur de impedimento perpetuo cap. 49. num. 121. fol. 497.

Statutum, quod non fiat remiſſio ſi non loquatur de interitu rei, vel partis, non eſt ad eas trahendum cap. 49. nu. 122. fol. 497.

Secus quando de eis expreſſam mentionem facit, vel per verba æquipollentia cap. 63. num. 61. fol. 625.

Statutum *inducens tacitam relocationem* non procedit aduerſus minorem prohibitum ſine ſolemnitatibus locationem facere cap. 64. nu. 140. fol.

Statuta inducentia præſcriptionem fauore exiſtentis in mala fide ſunt nulla cap. 52. n. 33. fol. 516.

Vid. in ver. *PRAESCRIPTIO* nu. 1.

Statutum loquens *de præſcriptione* comprehendit cæptam antequam ederetur cap. 14. §. 11. nu. 5. fol. 134.

Statuta *requirentia ſolemnitates* in contractibus minorum, ſunt late interpretanda cap. 6. nu. 19. fol. 28.

Vid. in ver. *SOLEMNITAS*.

Statutum *contra formam extrauagantis Ambitioſæ*, Apoſtolica auctoritate confirmatum, eſt validum cap. 14. §. 1. n. 20. fol. 91.

Religio Hieroſolymitana gaudet prædicto ſtatuto cap. 14. §. 1. nu. 21. fol. 91.

STIPVLATIO.

Stipvlatio induit naturam contractus cui accedit cap. 45. nu. 9. fol. 449.

Intellige ad effectum ne plus, vel minus exigatur, quam ex illo contractu eſſet exigendum, non quo ad alia ibi. nu. 10.

Stipulatio facit tranſire contractum de innominato in nominatum cap. 12. nu. 31. fol. 71.

Stipulatio ſequitur naturam contractus ſuper quem interponitur cap. 12. nu. 32. fol. 71.

Stipulatio in contractu locationis impedit reſciſſionem ex læſione ſecundum aliquos cap. 18. nu. 73. fol. 172.

Contrarium eſt verius ibi. nu. 74.

Stipulationes tot ſunt, quot ſummæ, vel res ſtipulatæ cap. 25. nu. 2. fol. 252.

Stipulatio requirit verba, & ideo non poteſt cenſeri tacite repetita cap. 64. n. 33. f. 632.

STVDIVM.

Stvdiorvm cauſa æquiparatur cauſæ dotis cap. 40. nu. 30. fol. 431.

Studiorum cauſa non reperitur conceſſa tacita hypotheca cap. 41. nu. 31. fol. 431.

Sed datur ex identitate rationis cum dote cui eſt conceſſa cap. 41. nu. 32. & nu. 35. f. 431.

Studiorum priuilegia competunt etiam pro ſalarijs profitentium ſtudia c. 41. n. 34. f. 431.

SVBCONDVCTOR.

Svbconductoris bona non obligantur primo locatori cap. 32. n. 44. fol. 319.

Lim. quo ad inuecta, & illata in fundum ibi. nu. 45.

Decl. limitationem intelligi tantum pro illa rata pro qua ſe obligauit ad fauorem primi conductoris ibi. num. 46.

Ampl. vt ſi in nihilo ſe obligauerit ceſſet omnino hypotheca inuectorum cap. 32. num. 47. fol. 319.

Intellige vt non ſint obligata pro penſionibus,

bus, ſecus pro deteriocatione ibi. nu. 48.

Statutum, quod ſubconductores teneantur dominis intelligitur pro rata temporis, & fructuum perceptorum cap. 32. num. 49. fol. 319.

Subconductor tenetur in ſubſidium domino ſi primus conductor ſoluendo non ſit cap. 32. nu. 50. fol. 320.

Et dominus qui ita eum pulſat tenetur præſtare cautionem de liberando eum à moleſtationibus primi conductoris ibi. nu. 51.

Subconductor obligatus primo conductori cõueniri poterit à locatore ſi primus conductor ei obligauerit omnia iura præſentia, & futura cap. 32. nu. 52. fol. 320.

Et ſi vtraque obligatio eſſet executiua poſſet conueniri executiuè ibi. nu. 53.

Dominus, vt poſſit conuenire ſubconductorem debet præſtare conſenſum ſublocationi cap. 31. n. 54. fol. 320.

Ampl. ſufficere conſenſum præſtitum ab initio ibi. nu. 55.

Et ſufficit etiam locatio facta pro ſe, & ſocijs, niſi poſſit intelligi de præſentibus tantum cap. 32. n. 56. fol. 320.

Subconductor liberatur ſoluendo primo conductori etiamſi anticipate ſoluat cap. 32. n. 57. fol. 320.

Lim, ſi promiſerit ſoluere domino, vel habeat ſequeſtrem cap. 32. nu. 58. fol. 320.

Ampl. vt non ſufficiat dominum conſenſiſſe ſublocationi ibi. nu. 59.

Dominus conſentiendo ſublocationi non liberat primum conductorem cap. 32. num. 60. fol. 320.

Ampl. etiamſi cæperit exigere à ſubconductore ibi. nu. 61.

Ampl. 2. vt non ſufficiat primo conductori cedere domino omnes actiones contra ſecundum ibi. nu. 62.

Decl. procedere in ſimplici ſublocatione ſi conductor cum conſenſu domini omnia ſua iura ceſſerit alteri, vel alium poſuerit in locum ſuum cap. 32. nu. 63. fol. 320.

Subconductor, ſeu ſubinquilinus reſpectu primi conductoris eſt inquilinus, ſeu conductor cap. 20. nu. 80. fol. 200.

Et reſpectu Domini eſt ſubinquilinus quouſque durat prima locatio, ſed ſi dominus ea finita recipiat penſiones, ſit inquilinus cap. 20. nu. 81. fol. 200.

Statutum loquens de conductore an procedat in ſubconductore vid. in ver. STATVTVM num. 2.

SVBDITI.

Svbditorvm partes ſunt Principi obedire, c. 28. nu. 49. fol. 197.

Vid. in ver. OBEDIENTIA.

SVBHASTATIO.

Svbhastatio in alienatione rei Eccleſię non requiritur cap. 14. S. 10. n. 28. fol. 132.

Subhaſtatio verum valore demonſtrat cap. 19. nu. 18. fol. 180.

Decl. hanc non eſſe concludentem probationem, quæ ex ſubhaſtatione deducitur cap. 19. n. 19. fol. 180.

Et quod minus probet verum valorem ſubhaſtatio, quam venditio de conſenſu partium facta cap. 19. nu. 20. fol. 180.

SVBLOCATIO.

Condvctor poteſt alteri ſublocare cap. 32. n. 1. fol. 316.

Ampl. procedere non ſolum in conductore rei, ſed etiam perſonæ ſeu operarum ibi. n. 2.

Lim. ſi aliter fuit conuentum ibi. nu. 3.

Stante pacto de non ſublocando ſine conſenſu domini non poteſt dominus ſine cauſa conſenſum denegare cap. 32. num. 4. fol. 316.

Et ſi deneget ſupplet Iudex cõpellendo conſentire, vel declarando conſenſum haberi pro præſtito cap. 31. nu. 5. fol. 316.

Decl. procedere vbi ſublocatio eſt de iure, vel conſuetudine permiſſa ibi. num. 6.

Alias ſi ſublocatio ſit de iure prohibita itaut facultas neceſſario deduci debeat ex pacto tunc dominus tenetur conſentire tantum ſi pactum ſit affirmatiuum, vel per duplicem negatiuam conceptum cap. 32. n. 7. fol. 316.

Decl. 2. vt non teneatur dominus conſentire vbi adeſt iuſta cauſa denegandi conſenſum, vel ſi eius ius efficiatur deterior ibi. n. 8.

Lim. 2. vt poſſit ſublocare ad breue tempus tantum cap 32. num. 9. fol. 316.

Decl. vt conductor ſublocans ad longum tempus non cadat à iure ſuo ibi. n. 10.

Secus in emphyteuta ibi. num. 11.

Lim. 3. vt poſſit ſublocare perſonæ tantum æque idoneæ cap. 32. num. 13. fol. 317.

Lim. 4. vt non poſſit fieri ſublocatio, niſi ad eumdem vſum ibi. num. 14.

Decl. procedere tam in ſublocatione rei, quam in ſublocatione perſonæ cap. 32. n. 15 fol. 317.

Decl. 2. vt qui dicit ſublocationem factam ad alium vſum, vel eſſe præiudicialem, probare debet ibi. n. 16.

Lim. 5. vt facultas ſublocandi non proſit vni ex pluribus qui ſimul conduxerunt cap. 32. num. 17. fol. 317.

Decl. non procedere ſi alijs conductoribus nihil interſit ibi. nu. 18.

Lim. 6. vt facultas ſublocandi competat ipſi conductori non autem alteri intereſſe habenti vti fideiuſſori cap. 32. num. 19. fol. 317.

Pactum de non ſublocando non impedit conductori ſociũ ſibi aſſumere c. 32. n. 27. f. 318.

Sublo-

Sublocatio fit per modum locationis ac etiam per modum ſubſtitutionis in locum ſuum cap.32.nu.28.fol.318.

Sublocare poteſt conductor ne dum totã rem, ſed etiam partem cap.32.num.32.fol.318.
Lim. ſi pars ſit de illis rebus, quæ non poſſunt locari, niſi cum vniuerſitate bonorum ibi.num.32.
Conductor ſublocare poteſt partem vni, & partem alteri cap.32.num.33.fol.318.
Decl. procedere vbi locatio eſt de iure permiſſa, ſecus ſi fiat ex licentia à domino conceſſa cap.32.nu.34.fol.318.

Licentia ſublocandi ſi ſit ex mera gratia, debet ſtricte interpretari, ſecus, ſi neceſſario conceſſa cap.32.nu.35.fol.319.

Sublocare & ſocium aſſumere poteſt conductor etiam inſcio locatore cap.32.nu.36.fol.319.
Decl. procedere ſi conductor non prætendat ſe liberatum ibi.nu.37.
Decl. 2. vt deficiente conſenſu domini, ſub conductor, vel in ſocium aſſumptus, non eſt conductor ibi.num.38.
Ampl. declarationem procedere, tam ad ſui præiudicium quam etiam domini cap. 32. num.39.fol.319.

Feudatarij licet non poſſint de iure ſublocare ad longum tempus, tamen de conſuetudine concedunt in emphyteuſim, & excuſantur à caducitate cap.34.nu.12.fol.316.

SVBSCRIPTIO.

Svbscriptio arguit ſcripturam continere diſpoſitionem perfectam cap.22.n.23.fol.214.

Subſcriptionis defectus arguit imperfectionem ſcripturæ ibi num.24.

SVBSTANTIALIA.

Svbstantialia contractus non poſſunt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap. 16.nu.22.fol.149.

Subſtantia quando dicatur perempta ad hoc vt fieri debeat remiſſio mercedis. Vid. in ver. *REMISSIO* nu.2.

SVCCESSOR.

Vniuerſalis vid. in ver. HAERES.

Singularis an teneatur ſtare locationi vid. reg. cum declarationibus generalibus nu.1.

Aliquos caſus ſpeciales num. 2. alios in ſuis verbis.

1 SVCCESSOR ſingularis non tenetur ſtare locationi cap.61.nu.38.fol.579.

Succeſſor ſingularis poteſt expellere conductorem propria auctoritate cap.61. num.40.
Contrarium quod neceſſe ſit adire iudicem ibi.num.41.

Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare locationi ad breue tempus factæ, ſecus in locatione ad longum tempus cap.61. num.44.fol.580.
Lim. ſi in locatione ad longum tempus adſit pactum non transferendi dominium ibid. num.45.
Aduerte limitationem non procedere ſine difficultate cap.61.nu.46.fol.580.
Lim. 2. ſi locatio ad longum tempus non ſit valida ibi.nu.47.

Succeſſorem ſingularem non teneri ſtare locationi declaratur primo non procedere ſi conuenerit cum anteceſſore de ei ſtando cap.61. num.48.fol.580.
Non tamen ſufficit conductori pactum ab emptore de eo non expellendo, niſi reportet ceſſionem iurium à locatione ibi.n.49.
Decl. 2. ſufficere tacitum conſenſum ſucceſſoris quod conductor in conductione maneret cap.61.num.50.fol.580.
Decl. 3. ſufficere ſucceſſorem antecedenter tacite conſenſiſſe anteceſſorem locare c.61. num.51.fol.580.
Decl. 4. ad hoc attendi an titulus ſucceſſionis ſit generalis, vel particularis, non autem ius in quo ſuccediur cap.61.num.52.fol.580.
Decl. 5. teneri ſucceſſorem ſtare locationi ſi anteceſſor qui locauit habebat liberam adminiſtrationem cap.61.nu.53.fol.580.
Intellige primo hanc declarationem procedere ſi qui locauit nedum habebat adminiſtrationem reſpectu rei, ſed etiam reſpectu ſucceſſoris ibi.num.54.
Intellige 2. procedere ſi habens adminiſtrationem locet adminiſtratorio nomine non proprio ibi.nu.55.
Intellige 3. ſi locet bona fide, & non alias cap.61.nu.56.fol.580.
Decl. 6. non procedere quod ſucceſſor ſingularis non teneatur ſtari locationi, quando non ſuccedit in plenum ius illius qui locauit; ſuccedere tamen dicitur quis in plenum ius, ſi ſuccedat in plenum vſumfructum c.61 num.57.fol.580.
Decl. 7. non procedere in ſucceſſore ſingulari in quem ſit translatio rei ex neceſſitate cap.61.num.58.
Et ad hoc attenditur perſona locantis an transferat ex voluntate, vel ex neceſſitate ibi.num.59.
Decl. 8. vt ſi ius locantis non tranſeat in ſucceſſorem, ſed potius extinguatur, ſucceſſor veniens per viam nouæ creationis, non tenetur ſtare locationi etiam in caſibus in quibus alij ſucceſſores ſingulares tenentur cap.61. num.60.fol.581.
Ampl. procedere declarationem etiam in locatione anteceſſori permiſſa ibi.n.62.
Ampl. 2. etiamſi talis ſucceſſor continuauerit aliquo tempore recipere penſiones à conductore cap.61.num.63.fol.581.

Succeſſor ad hoc vt non teneatur ſtare locationi ſuccedere dicitur in plenum ius, dummodo ſuccedat in plenum vſumfructum cap. 61.num.77.fol.583.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi quando dominus obligauit bona ſua pro obſeruantia contractus cap.61.nu.98. fol.585.

Ampl. non ſolum ſi adſit hypotheca ſpecialis fundi locati, ſed etiamſi adſit tantum generalis omnium bonorum ibi.num.99.

Contrarium tenent alij ibi.num.100.

Et requiri non ſolum hypothecam ſpecialem, ſed pactum de interim non alienando cap.61.num.101.fol.585.

Decl. hypothecam generalem ſufficere ad effectum vt teneatur ſucceſſor ſingularis ſtare locationi tantum cauſatiuè, ideſt ſi nolit ſoluere intereſſe conductori ibi num.102.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi ſi adſit pactum de non alienando vna cum hypotheca ſpeciali cap.61.num.103.fol.585.

Secus ſi adſit pactum prædictum cum hypotheca generali tantum ibi.num.104.

Decl. hoc non procedere ſi adſit hypotheca omnium & ſingulorum, & pactum prohibens omnium & ſingulorum alienationem cap.61.num.105.fol.585.

Hypotheca ſpecialis an ſufficiat ad dictum effectum eſt controuerſa opinio,& affirmatiua eſt magis communis cap.61 nu.106.fol.585

Hypotheca generalis cum iuramento non ſufficit, ad hoc vt ſucceſſor ſingularis teneatur ſtare locationi cap.61.nu.108.fol.585.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi propter tacitam hypothecam ex ſolito eam apponi præſumptam,ſecundum aliquos cap. 61.num.111.fol.586.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi factæ cum obligatione Camerali cap.61.num. 114.fol.586.

Succedens titulo lucratiuo non tenetur ſtare locationi cap.61.nu.138.fol.588.

Hæc tamen propoſitio non eſt generaliter accipienda cap 61.nu.139.fol.588.

2 SVCCESSOR ſingularis *Fiſci* tenetur ſtare locationi per eumdem Fiſcum factæ cap. 61.num.187.fol.593.

Et hoc eſt priuilegium ſpeciale Fiſci cap. 61. nu.188.fol.593.

Succeſſor ſingularis *Eccleſiæ* tenetur ſtare locationi cap.61.num.192.fol.593.

Succeſſor vt teneatur ſtare locationi, ſufficit quod ſit ſucceſſor vniuerſalis bonorum, & loco hæredis habeatur cap.61.nu.202.f.594.

Et non attenditur quod non ſuccedat perſonæ ibid.num.203.

Succeſſor non debet contrauenire ſi Papa te- locauerit, ſeu inueſtiuerit de feudo nondum aperto cap.61.num.211.fol.593.

Succeſſor *in beneficio* non tenetur ſtare locationi factæ per anteceſſorem cap.61.num.212 fol.595.

Ampl.procedere tam in ſucceſſore in Canonicatu,vel Beneficio ſimplici,quam etiam in Prælatura ibi.nu.213.

Ampl.2. in ſuccedente Commendatario ibi. num.214.

Lim. ampliationem ſecundum aliquos in Commendatarijs Religionum Militarium ibi.nu.215.

Ampl.3. vt procedat tam in ſucceſſore prouiſo per obitum,quam etiam in ſuccedente per viam optionis cap.61.num.216.fol.595.

Succeſſor *in Beneficio per viam regreſſus*, non tenetur ſtare locationi cap. 61. num. 223. fol.596.

Ampl.etiamſi agatur de locatione ad longũ tempus facta cum beneplacito Apoſtolico etiam quo ad ſucceſſores. Sed vid.ibidem num.224.

Lim. vt ſucceſſor in beneficio non teneatur ſtare locationi factæ per anteceſſorem ad commodum proprium, ſecus autem ſi facta ſit ad vtilitatem Eccleſiæ cap.61.n.225. fol.596.

Lim. 2. ſi locatio facta ſit nomine Eccleſiæ ibi num.226.fol.596.

Decl. dictas duas limitationes, vt requiratur ſimul locationem eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, & eiuſdem nomine ibi.n.227.

Lim. 3. ſi locatio ſit facta auctoritate Superioris, & præcipuè cum Beneplacito Papæ cap.61.num.228.fol.596.

Ampl.limitationem procedere etiamſi non adſit vtilitas Eccleſiæ, licet tunc danda ſit reſtitutio in integrum ibi.nu.229.

Decl. limitationem vt procedat ſtante Beneplacito Apoſtolico ſpeciali, ſuper illa locatione, ſecus autem ſtante indulto generali de locando ad nouennium cap.61. num. 230.fol.597.

Decl.2.non ſufficere beneplacitum ſpeciale, niſi locatio ſimul facta ſit nomine Eccleſiæ,& ad eius vtilitatem ibi. num.231.

Ampl. declarationẽ requiri vlterius quòd pecuniæ verſæ ſint in Eccleſię vtilitatem ſecundum aliquos ibi.nu.232.

Ampl.2.requiri locationem eſſe factam nomine Eccleſiæ & ad eius vtilitatem, etiamſi in beneplacito adſit clauſula *etiam quo ad ſucceſſores* cap.61.num.233.fol.597.

Decl. 3. ſufficere ſolum beneplacitum ſi agatur de locatione ad modicum tempus,beneplacitum ad alium effectum non requirente cap.61.num.234.fol.597.

Idem

Digitized by Google

Idem ſi locatio facta fuerit præcedente licentia Papæ locandi ad tot annos, & vt durante dicto tempore, conductor à nemine, neque a ſucceſſoribus poſſit moleſtari ibid. num.235.

Secus ſi Prælatus habens dictam licentiam locauerit ad vitam ſuam cap.61. num.236. fol.597.

Decl.4. vt vbi beneplacitum eſt neceſſarium ſufficiat eius defectus, ad hoc, vt quocumque modo locatio facta ſit, ſucceſſor ei ſtare non teneatur cap.61. num.237. fol.597.

Decl.5. vt vbi non eſt neceſſarium beneplacitum, tunc ſufficiant duo requiſita, quod locatio ſit facta nomine Eccleſiæ, & ad eius vtilitatem, cum facta eſt ab habente poteſtatem locandi cap.61. num.238. fol.598.

Lim.4.quod dictum eſt ſucceſſorem in beneficio non teneri ſtare locationi, vt non procedat ſi adſit conſuetudo in contrarium cap.61.num.253.fol.599.

Ampl. ſufficere locationem eſſe factam ſecundum conſuetudinem Regionis cap.61. nu.254.fol.599.

Probanda tamen conſuetudo ibi.num.255.

Et vnicus actus contrarius eam excludit ibi.nu.256.

Et particularis obſeruantia in prædio locato, præualet generali contrariæ cap.61. nu.257.fol.599.

Lim.5. ſi ſucceſſor in beneficio locationem factam per anteceſſorem approbauerit, quia tunc tenebitur ei ſtare cap.61. num.258. fol.599.

Decl. limitationem vt ſi deducatur approbatio ex receptione mercedis,tunc ſi locatio facta eſt ab anteceſſore nomine proprio, approbatio non extendatur vltra tempus pro quo ſolutum ibi.num.259.

Secus ſi agatur de locatione facta nomine ipſius ſucceſſoris ibi.nu.260.

Lim.6.quo ad annum iam cæptum,quia ſucceſſor tenetur pro eo locationi ſtare cap.61. nu.261.fol.600.

Succedens *per ſententiam Iudicis* tenetur ſtare locationi cap.61.nu.262.fol.600.

Succedens per ſententiam dicitur ſucceſſor neceſſarius cap.61.nu.263.fol.600.

Decl. non procedere ſi agatur de adiudicatione per Iudicem facta vigore obligationis voluntariæ ibi.nu.264.

Succedens per ſententiam ei qui erat iniuſtus poſſeſſor, non tenetur ſtare eius locationi cap.61.n.269.fol.601.

Idem ſi ſuccedens per ſententiam erat dominus ibi.num.270.

Idem ſi locatio erat nulla, vel in fraudem facta ibi.nu.271.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare *colono partiario* ſecundum aliquos cap.61.n.273.fol.601.

Contrarium verius ibi.num.274.

Decl. primam procedere quo ad annum pro quo cultura iam facta eſt cap.61. num.275. fol.602.

Succeſſor ſingularis non tenetur ſtare locationi, etiamſi conductor anticipate ſoluerit penſiones anteceſſori cap.61. numer.290. fol.603.

Et in caſibus in quibus tenetur ſtare non tenetur bonificare dictas anticipatas ſolutiones ibi.num.291.

Succeſſor ſingularis tenetur ſtare locationi pro eo anno pro quo conductor iam cæpit culturam cap.61.num.292.fol.603.

Decl.non ſufficere quamlibet culturam, ſed requiri pro maiori parte ibi.num.293.

Decl.2. non ſufficere culturam ſi eſſet facta contra formam pacti cap.61.n.294.fol.603.

Decl.3. procedere in ſucceſſoribus beneficiorum maioratus, & ſimilibus, non in emptore cap.61.num.295.fol.603.

Succeſſor ſingularis vbi ſtare non tenetur locationi, ibi nec tenetur ſtare conductor cap.61.num.296.fol.603.

Succeſſor ſingularis quando tenetur ſtare locationi, intelligitur ſi nolit ſoluere intereſſe conductori cap.61.nu.297.fol.604.

Ampl. procedere etiamſi conductor habeat hypothecam bonorum pro obſeruantia contractus ibi.num.298.

Succeſſor ſingularis nunquam tenetur ſtare locationi quando apparet eam factam in ſui fraudem cap.61.nu.299.fol.604.

Ampl.ſiue fraus ſit vera,ſiue præſumpta ibi. num.300.

Decl. fraudem ad hunc effectum eſſe probandam, & vide ex quibus arguatur vel excludatur cap.61.nu.301.fol.604.

Succeſſor ſingularis vbi non vult ſtare locationi,poteſt conductor habere regreſſum aduerſus locatorem cap.61.nu.302.fol.604.

Decl. procedere ſi agatur de ſucceſſore ex voluntate locatoris,ſecus ſi ius locatoris ſua natura expirauerit ibi.num.303.

Decl.2.procedere quando ſucceſſor non tenebatur ſtare locationi, vel ſi tenebatur vi expulit,ſecus ſi conductor ſponte diſceſſerit cap.61.num.304.fol.604.

Emptor an ſtare teneatur locationi factæ à venditore vide in ver. *EMPTOR* num.1. Et ſic de ſingulis.

SVMMA.

Svmma maior affirmatiua prolata continet in ſe minorem cap.19.num.125.fol.187.

SVPER-

SVPERLATIVVS.

Svperlativvs quandoque ponitur pro poſitiuo cap.29.n.61.fol.30. & cap.31.n.16.fol.313.

SVTORES.

Svtores facientes veſtes defectuoſas tenentur reſtituere earum valorem cap.31. num. 26. fol.314.

T.

TAXATIVA.

Taxativa non ſufficit ad hoc vt caſus cenſeantur expreſſi limitandi cauſa cap.49. num.47.fol.491.

Taxatiua excludit extranea, non ea quæ veniunt ſecundum naturam actus cap.49.num. 48.fol.491.

TELARIA.

Telaria, & vitreatæ veniunt cum domo c.23. num.52.fol.230.

TEMPVS.

Tempvs modicum ad effectum arguendi valorem quale dicatur cap.19.num.155.fol.190.

Tempus locationis ſi non eſt expreſſum attenditur conſuetudo cap.23. num.119.fol.236.

Et ceſſante conſuetudine aliqui volunt intelligi locationem ad annum, tam in ruſticis quã in vrbanis ibi.num.120.& 121.

Sed verius eſt intelligi ad annum in ruſticis, & in vrbanis ad beneplacitum ibi.n.122.

Locatione facta cum expreſſione certi temporis incipiendi à tali die finiendæ alterius locationis, ſi illa locatio finiatur ante illam diem, conductor eam expectare non debet cap.23.n.127.fol.237.

Tempus locationis poteſt conferri in voluntatem vnius ex contrahentibus cap.16. nu.32. fol.151.

Tempus non eſt de ſubſtantia locationis cap. 16 num.33.fol.151.

Tempus ſolutionis mercedis poteſt remitti in voluntatem vnius ex contrahentibus cap.16 num.34.fol.151.

Tempus in dubio ſemper cenſetur adiectum gratia promiſſionis cap.37.num.19.fol.394.
Ampl.ſiue ſit poſitum in accuſatiuo, ſiue in ablatiuo ibi.num.20.
Vide *SOLVTIO* num.2.

Tempus vitæ Prælati qui alienauit rem Eccleſiæ non eſt computandum in præſcriptione aduerſus eam cap.14.§.11. num.11.fol.135.

Secus autem in tempore ad inducendam præſumptionem beneplaciti cap.14.§.11.nu.13. fol.135.

TERMINVS.

Terminvs ad ſoluendum de iure denegari nõ debet debitoribus quantumuis liquidis, & condemnatis cap.39.num.9.fol.406.

Nec etiam debitori declarato à Papa per breue cap.39.num.10.fol.406.

Et etiam ſtante ſtatuto, quod debitor ſoluat illicò omni dilatione, & contradictione ceſſante ibi.num.11.

Conductori penſiones ſoluere condemnato, non denegatur terminus iuris ad ſoluendum cap.39.num.7.fol.406.

Termini ad ſoluendum quantitas eſt arbitraria Iudici cap.39.n.12.fol.406.

Terminus ad ſoluendum longior datur debitori magnæ ſummæ cap.39.n.13.fol.406.

Terminus ad ſoluendum in Curia datur ab Auditore Cameræ triginta dierum cap.39. num.14.fol.406.
Et ſufficit illum ſuſcipere abſque eo quod Auditor Cameræ ſuper illo interloquatur ibi.num.15.
Et concedit illum etiam condemnatis in alijs Tribunalibus ibi.num.16.
Et etiamſi debitores ipſi termino in inſtrumento obligationis ſpecialiter renunciaſſent ibi.num.17.

Terminus ad ſoluendum non datur obligato tradere aliquam rem in ſpecie cap.39. n.18. fol.406.

Secus ſi res ſit abſens, vel adſit aliquod aliud impedimentum ibi.num.19.fol.407.

TERRA TERRITORIVM.

Terra ſeparata à fundo ei vnitur per ſolam deſtinationem patris familias cap.23.nu.26. fol.129.

Sic pars fundi ab eo ſeparatur ſola deſtinatione ibi.num.27.
Decl. procedere in prædijs ruſticis nam in domibus vltra deſtinationem requiritur etiã aditus ad vnionem faciendam ibi.n.28.
Et idem eſt de vnione domus, & hortus ibi. nu.29.
Conſideratur tamen etiam in domibus deſtinatio domini ibid. nu.30.
Vid in ver.*VNIO*.

Terræ pratiuæ, & ſyluoſæ non poſſunt dici omnino ſteriles cap.62.num.15.fol.608.

Poſſunt tamen dici reſpectu ad vtilitatem quæ percipitur poſt melioramenta ibi.n.16.

Si inſtrumentum locationis dicat *podere arativum & prativum* probatur non fuiſſe ſterile cap.62.nu.17.fol.608.

Terræ nudæ ſemper ſunt in eodem ſtatu cap.19 num.15.fol.190.

Terræ neceſſe habent vno anno requieſcere, & non coli cap.19.nu.169.fol 191.

Et in pluribus locis dant fructum tantum in triennio ibid.nu.170.

Territorio locato venit iuriſdictio cap.23.n.93 fol.234.
Decl.venire in locatione ad longum tempus non autem in locatione ad modicũ.ibi.n.94

Lim.declarationem in iure decimãdi,quod venit in locatione ad modicum tempus, & non in locatione ad longum ibi.n.95.

TESTATOR.

Teſtator relinquens Eccleſiæ vtrum poſſit apponere conditiones, quod bona relicta locari poſſint ad longum tempus abſque beneplacito cap.14.§.6.n.17.fol.108.

Teſtatoris voluntas, quod non requiratur beneplacitum debet eſſe clara,nec ſufficit,quod dicat rem locari ad longum tempus cap. 14. §.6.n.20.fol.109.

Maxime ſi non expreſſit pro quanta penſione, & pro quanto tempore ſit facienda locatio cap.14.§.6.n.21.fol.109.

Contrarium in re minoris, quia non eſt neceſſaria dicta expreſſio, vt poſſit alienari ſine ſolemnitatibus cap.14.§.6.n.22. fol.109.

Teſtator ſi non ſolum præcipiat locationem, ſed etiam det modum locandi cenſetur ipſe locare, & non requiritur beneplacitum cap. 14.§.6.n.24.fol.109.

TESTES.

Qui ſint idonei vel non nu.1.
De eorum depoſitione & probatione nu.2.

1 TESTES præſumuntur idonei ſi contrarium non probetur cap.27.n.174.fol.285.

Conductor non eſt teſtis idoneus pro locatore cap.27.n.175.fol.289.

Et e contra locator non eſt teſtis idoneus pro conductore ibi.n.176.

Lim.1.procedere in conductore prædiorum ruſticorum, non in conductore domus cap. 27.n.177.fol.289.

Lim.2. procedere in colono partiario ibid, num. 178.

Lim. 3. ſecundum aliquos procedere in colono adſcriptitio, qui non poteſt ad ſui libitum diſcedere ibi.n.79.

Lim.4.non procedere in colonis noſtrorum temporum cap.27.n.180. fol.290.

Lim.5.vt de conſuetudine contrarium ſeruetur ibi.n.181.

Decl. vt ſi conductor poſſit mediante conductione dici domeſticus, & familiaris teſtatoris, repellatur à teſtificando, ſecus e contra ibi. nu.182.

Decl.2.vt licet non repellatur à teſtificando adhuc minuatur eius fides arbitrio Iudicis cap. 27.n.188.fol.290.

Et requiritur dominum poſſe ei imperare ibi. n.183.

Locatores operarum ſuarum non ſunt idonei teſtes pro conductoribus earum cap. 27. nu. 184.fol.290.

Conductor, qui non poteſt dici familiaris locatoris, adhuc non poteſt eſſe teſtis pro eo, ſi habeat intereſſe in cauſa c.27.n.185.f.290

Conductor rei minimæ, vel vbi agitur de re minima eſt idoneus teſtis c.27. n. 190.f.291.

Teſtis defectus, quod ſit conductor ſuppleri poteſt qualitate perſonæ cap. 27. num. 191. fol. 291.

Et ſuppleri etiam poteſt numero ibi.n.192.

Et qualitate alterius teſtis ibi.n.193.

Et ex eo, quod ſit approbatus ab altera parte ibi.n.194.

Teſtis intereſſatus non probat ſi veritas aliunde haberi poſſit cap.27.n.186.fol.290.

Lim.in intereſſe mere ſecundario ibi. n.187.

Intereſſe teſtis ad hoc vt repellatur quantum eſſe debeat cap.27.n.189. fol. 291.

2 TESTIS non requiritur,vt reddat rationem ſui dicti, ſi appareat particulariter informatus cap.19.n.103.fol.186.

Et dicitur ſufficienter informatus de iuſta mercede rei locatæ, ſi ipſe, vel eius parentes eam conduxerunt cap.19.n.104.fol.186.

Teſtis deponens de iuſta mercede, & reddens rationem, quia tanti conduxiſſem, iuxta communem æſtimationem probat cap. 19.n. 105.fol.186.

Contrarium, & hoc eſt de rigore verius ibi. num.106.

Teſtis deponens cum dictione *in circa*,non probat, quia dicta dictio eſt dubitatiua cap. 19. nu.108.fol.186.

Secus eſt ſi dicat *parum plus*, *vel minus* ibi. num. 109.

Teſtis vtendo verbis, *puto*, vel *mihi videtur*, non probat cap.19.n.110.fol.186.

Contrarium ibid.n.111.

Teſtes deponentes per eadem verba, & per eumdem præmeditatum ſermonem, arguuntur ſubornati cap.19.n.117. fol. 187.

Teſtes ſi diſcordent in quantitate valoris fructuum, præferuntur illi cum quibus concurrit præſumptio, vel adminicula cap. 19. nu. 118. fol.187.

Teſtes melius deponentes, & minores oppoſitiones patientes præferuntur cap. 19. num. 119. fol. 187.

Teſtes magis informati, & deponentes de facto proprio, dicuntur coloni partiarij, & laborantes deponentes de labore prædij cap. 19.n.120.fol.187.

Decl.procedere ſi non ſint intereſſati ibid. num.121.

Teſtibus probantur omnes contractus,qui conſenſu perficiuntur cap.22.n.1. fol.212.

Lim.in emphyteuſi cap.22.n.2.fol.213.

Teſtibus in pari grado exiſtentibus præferuntur, qui deponunt contra læſionem cap. 19. n.123.fol.187.

Mo-

Digitized by Google

Modus probandi valorem per teſtes eſt difficilis cap.19.n.90.fol.185.
Vid.in vet. *VALOR* nu.2.

Teſtes deponentes ſuper affirmatiua præferuntur deponentibus ſuper negatiua cap.19.nu.133.fol.188.
Ampl.vt magis credatur duobus affirmantibus, quam mille negantibus ibi. n.134.
Decl.procedere ſi deponentes ſuper negatiua eam non coarctent cap. 19. num.135. fol. 187.
Decl.2.procedere in rebus, quæ percipiuntur ſenſu corporis, non in eiſque percipiuntur iudicio intellectus cap.19.n.138.fol.189
Decl. 3. procedere quando affirmatiua eſt concludenter probata ibid. n. 139.

Teſtes tres ſi deponant vnus de decem alius de quindecim, & alius de viginti facta erit probatio de quindecim cap.19.n.140.fol.189.

Teſtes deponentes de parua quantitate fructuũ ad effectum reſciſſionis contractus, vel remiſſionis mercedis, debent etiam deponere de cultura ſolita cap.19. n.86. fol. 185.

Teſtes ad conuincendam iuſtitiam, vel iniuſtitiam mercedis debent deponere de quantitate fructuum, & de eorum valore cap. 19. nu.96.fol.184.

Teſtes deponentes de ſimplici tractatu nõ probant, quod fuerit effectuatus cap. 22. num. 5.fol. 213.

Teſtes deponentes vidiſſe contrahi, & conuenire de re,& mercede,ſi non exprimant quãtitatem non releuant cap.22. n. 120. fol.223.
Decl.procedere ſi agatur inter contrahentes de executione, vel validitate contractus,ſecus ſi inter vnum ex contrahentibus, & tertium ibi.n.121.fol 224.
Decl.2. vt ſuffragetur dicta probatio etiam inter contrahentes, vbi non agitur de executione contractus, ſed tantum de probando ipſo actu ibi.n.122.

Teſtes diſcordantes in quantitate pretii non probant contractum venditionis cap. 22.nu.123.fol.224.
Contr.quod cenſeantur concordari in minori ſumma ibi.n.124.
Decl.vt ſi prius deponant de perfectione cõtractus, & deinde interrogati de quantitate pretij in ea diſcordent cenſeantur conuenire in minori,& probent,ſecus ſi vnico contextu dicant fuiſſe factam locationem pro tanta ſumma, & in ea diſcordent cap. 22. nu.125. fol.224.
De cæteris rebus quomodo probentur vide in ſuis verbis, puta de valore, vide in ver. *VALOR* &c.

Teſtes non probantes concludenter præbent indicium cap.30.n.43.fol.310.

Teſtes deponere debent tantum de iis,quę percipiuntur ſenſu corporis cap.34.§.4.num.40. fol.357.

Teſtes etiam periti,qui melioramenta fecerunt non ſunt idonei ad probandum eorum valorem cap.34.§.4.n.45.fol.357.
Vid.in ver. *MELIORAMENTA* nu. 4.

Teſtis etiam vnicus, & minus idoneus probat in iudicio manutentionis cap. 43. num. 32. fol.441.
Lim.ſi adſint coniecturæ in contrarium ibid. num. 35.

TESTIMONIVM.

Testimonivm veritatis faciendum eſt gratis c. 15.n.13.fol.141.
Decl. vt non poſſit accipi aliquid pro ipſa depoſitione veritatis, ſecus pro impenſis, & incommodis ibi.n.14.

TEXTVS.

Text.*in cap.terrulas 2.quæſt.* 2. declaratur cap. 14.§.3.0.2.fol.95.
Eccleſiarum bona vt alienari poſſunt ex diſpoſitione dicti *cap.*quæ requirantur ibi.nu.5.

Text. *in cap.non liceat Papa 12. quæſt.*2. declaratur cap.14.§.3.n.23.fol.98.

Text.*in cap.ad aures de rebus Eccleſ.alien.* vel nõ declaratur cap.14.§.3.n.13.fol.96.

Text.*in cap.2.de feud.* declaratur cap. 14. §. 3. n.23 fol.98.

Text.*in l. ſi quis domum* §. *hic ſubiungi ff. locat.* explicatur cap.34.§.3.n.23.fol.345.

Lex 1.ff.de var.& extraordin. cognit. quomodo intelligatur cap.35.n.81.fol.376.

Text.*in l.qui procuratorem 34.C.de decur. lib.* 10. declaratur cap.35.n.91.fol.377.

Text.*in l.Praſes 17.C.locat.*quomodo intelligatur cap.39.n.5.fol.406.

*L.ſi in lege 27.§.ſi colonus ff.locat.*intellectus cap 40.num.64.

L.diem functo 4.ff.de offic.aſſeſſor. eſt obſcura,& quomodo intelligatur cap.50.n.57. fol.504.

Text.*in l.ſi merces 28.§.vis maior ff.locat.* intellectus cap.51.n.1.fol.510.

Text. *in §.licentiam Auth. de alienat. & emphyt.* concedens facultatem faciendi emphyteuſim Eccleſiæ perpetuam, fuit correctus cap. 53.n.26.fol.525.

L.ſi quis conductionis C. locat. eſt ſingularis, & quomodo intelligatur cap.vlt. nu.48.
Conuentus eius vigore non liberatur conſtituendo ſe nomine domini poſſidere nec ſoluendo intereſſe ibi.n.49.
Præbet actionem perſonalem ibi.n.50.
Et vid.in ver.*REMEDIVM*.

TRACTATVS.

Tractatvs differt à contractu, & eum præcedit cap.22.n.3.fol.213.

Tractatus non requirit conſenſum deliberatũ

Digitized by Google

cap.22.n.4.fol.213.
Tractantur multa, quæ poſtea non fiunt cap.22. n.6.fol.213.
Tractatus ſimplex non obligat c.22. n.7.f.213.
Tractatus de contractu præſupponit contractũ exiſtere cap.22.n.8.fol.213.
Tractatus iunctis alijs ex quibus deprehenditur cum habuiſſe effectum probat contractũ cap.22.n.9.fol.213.
Tractatus non arguit perfectionem contractus quia multa tractantur, quæ non perficiuntur cap.16.n.68.fol.154.
Tractatus locationis vna cum poſſeſſione ſubſecuta probat locationem c 22.n.10.fol.213

TRADITIO.

Traditio rei locatæ operatur, vt ſuſtineatur locatio collata in voluntatem vnius ex contrahentibus cap.16.n.35.fol.151.
Traditio rei ſupplet defectum menſuræ cap.24 nu.26.fol.244.

TRIBVTVM.

Tribvta ſoluuntur ratione rei, & ſequuntur fructus cap.34.S.1.n.34.fol.337.
Tributa ſoluenda ſunt à conductore fructus percipiente cap.34.S.1.n.35.& 37.fol.337.
Contr.ibi.nu.36.
Decl.vt ſi tributum ſoluendum ſit in fructibus procedat prima, ſi in pecunia ſecunda ibi.nu.38.
Intellige ſi locatio non ſit pro modica penſione, quia tunc tenetur ſemper conductor ibi.n.39.

TRIREMES.

Triremivm locatio cenſetur tacite renouata ad annum cap.64.n.52.fol.633.

TRITICVM.

Triticvm deſtinatum pro ſemine reputatur inter inſtrumenta fundi cap.23.n.80.fol.233.
Et debetur conductori, quatenus in fundo ad hoc paratum exiſtat ibi.n.81.

TVTELA.

Tvtela per exceſſum pupillaris ætatis illico expirat cap.8.n.19.fol.40.
Tutela, licet expiret per pubertatem pupilli, tamen officium tutoris non finitur niſi redditis rationibus, vel dato curatore cap. 8. nu. 22.fol.40.

TVTOR.

Quid facere debeat, & poſſit pro pupillo nu.1.
Quid pro ſe n.2.

1 TVTOR contrahit pro pupillo cap.10.num. 7.fol.48.
Tutor obligat pupillum in forma Cameræ cap. 10.n.8.fol.48.
Tutores ſi plures ſunt, adhuc vnus ſolus locare poteſt, niſi aliud expreſſe ſit cautum in deputatione cap.8.n.27.fol.41.
Tutor præſumitur confeciſſe ſolemnia, dum publice pro tutore ſegeſſit cap.8.n.26.fol.41
Tutor habet mandatum cum libera in bonis Pupilli cap.7.n.51.fol.35.
Tutores, & curatores locare poſſunt res pupillorum, & minorum cap.8.n.1.fol.38.
Tutores, & curatores, vt locare poſſint ad longum tempus, requiruntur ſolemnitates cap. 8.nu.2.fol.38.
Tutor locare poteſt abſque interuentu pupilli, & curator ſine interuentu minoris cap.8. nu. 5.fol.38.
Tutor ſi ſolus locet abſque interuentu pupilli non tenetur ſeruare ſolemnitates ſtatutarias, ſi ſtatutum loquatur de perſona minoris, ſecus ſi conſiderat alienationem bonorum cap. 8.n.9.fol.39.
Tutor gerens male negocium pupilli tenetur de ſuo cap.8.n.14.fol.39.
Tutor ſi locet poſt quam pupillus exceſſit pupillarem ætatem, an ſuſtineatur contractus cap 8.n.18.fol.40.
Tutor, ſi poſtquam pupillus exceſſit pupillarem locet ſine dolo, valet locatio cap. 8. n. 20.fol.40.
Tutores poſt pubertatem de generali conſuetudine continuant adminiſtrare cap.8. n. 21. fol.40.
Tutor ſi locet ante confectum inuentarium valet locatio cap.8.n.24.fol.40.
Decl. procedere quoad vtilitatem pupilli, non autem quo ad eius damnum cap. 8. nu. 25. fol. 40.
Pupillus maior infante neceſſe habet interuenire actui geſto per tutorem, vel curatorem ſolum in certis caſibus cap. 8. nu. 7. fol. 39.
Solemnitates requiſitæ in contractu minoris ſunt neceſſariæ etiamſi contrahat cum interuentu curatoris c. 8. nu. 8. fol. 39.
Pupillus tenetur ſtare locationi factæ à tutore etiam finita tutela c. 8. nu. 28. fol. 41.
Ampl. etiam in locatione ad longum tempus ibi. n. 29.
Emens à pupillo non tenetur ſtare locationi factæ à tutore tantum, ſi tutor obligauerit rem pro manutentione cap. 8. nu. 30.fol.71.
Pupillus finita tutela tenetur ſtare locationi factæ à tutore tantum, ſi tutor locauit, vt potuit, & debuit cap. 8. nu. 31. fol. 41.
Tutor non poteſt repudiare quærenda pupillo, ſaltem ſine eo cap. 59. nu. 40. fol.566.
Mulier tutrix vide in ver. *MVLIER*.
2 TVTOR non poteſt petere ſalarium cap.35. n.173. fol. 382.
Lim. ſi ab initio antequam operas præſtet

perat à Iudice, vt ſibi quid certum conſtituat in quibuſdam caſibus cap. 35. nu. 174. fol. 382.

Tutores, & curatores prohibiti ſunt conducere vectigalia, & prædia fiſcalia cap. 10.n.54. fol.53.

Non tamen prohibentur conductionem continuare ſuperueniente tutela cap. 10. nu. 55. fol. 53.

Neque prohibentur in locatione ſuccedere titulo hæreditario cap. 10. nu. 56. fol. 53.

Neque prohibentur cōducere fiſcalia finita tutela ante rationem redditam, ſi reddenda pupillo ſecus ſi hæredibus c. 10.n. 57.f.53.

Tutores, & curatores prohibentur conducere res minorum, & pupillorum cap. 10. nu. 58. fol. 53.

Contractus curatoris cum ſuo minore validatur iuramento cap. 10. nu. 64. fol. 54.

Tutor non prohibetur palam, & bona fide emere bona pupilli, quæ vendi debent cap. 10. nu. 60. fol. 53.

Tutor, quando dicatur palam, & bona fide rem pupilli conducere cap. 10.nu. 61. f. 53.

Tutor non poteſt dicere bona fide cum pupillo contrahere, ſi cum lædit cap. 10. num. 62. fol. 53.

Tutor non contrahit valide cum pupillo cum licentia Principis, niſi narratum fuerit, quod locatio facienda erat ipſi tutori cap. 10. nu. 63. fol. 53.

Tutores non habentes adminiſtrationem contrahere poſſunt cum pupillo cap. 10. nu.65. fol. 54.

Tutor habitans cum pupillis non tenetur ſoluere penſionem cap. 35. nu. 32. fol. 372.

Ampl. in curatore, & quolibet alio adminiſtratore ibi. nu. 33.

Decl. procedere quatenus expediat minori, vt adminiſtrans habitet ibi. nu. 34.

Tutores, & curatores an pro eorum mercede habeant obligata bona pupilli, vel minoris, eſt magna controuerſia cap. 41. num. 13. fol. 429.

Tutor datur perſonæ cap. 41. nu. 14. fol. 429.

Decl. dari perſonæ primario, ſecundario vero rebus ibi. nu. 15.

V

VALOR.

Quid ſit & an ſit ſemper idem, vel varietur n. 1.

Probatur teſtibus n. 2.

Locationibus, & quantitate fructuum an probetur nu. 3.

Alia omnia nu. 4.

1 VAlor Eſt qualitas intrinſeca differens à ſubſtantia rei c. 19. n. 88. fol. 185.

Valor rei eſt quanti communiter vendi poteſt cap. 27.num.124. fol. 184.

Valor an præſumatur variatus, & intra quantum tempus, ſtatur arbitrio Iudicis cap. 19. nu. 163. fol. 190.

Valor aliquorum ſtabilium citius variatur, aliquorum tardius cap. 19. n. 156. fol. 190.

Valor frugum varius eſt in diuerſis temporibus anni, & ideo ſolet eligi media via cap. 19. n. 145. fol. 192.

Valor ſtabilium per decennium non præſumitur mutatus, ſed poſtea ſic c. 19.nu. 153. fol. 190.

At probatio valoris de tempore præcedenti à valore de præſenti eſt præſumptiua, & reſtringitur ad modicum tempus cap. 19.nu. 154. fol. 190.

Modicum tempus ad hunc effectum quale dicatur ibi. nu.155.

Valor rerum potius creſcit quam minuatur c. 19. nu. 159. fol. 190.

Valor ſtante aliqua cauſa extrinſeca, vti belli, præſumitur variatus c. 19. nu. 164. fol. 190.

Victualium valor variatur in dies c. 19.n.184. fol. 192.

2 VALOR poteſt probari per teſtes cap. 19. num. 87. fol. 185. & cap. 34. §. 4. num. 41. fol. 357.

Declara procedere ſi ſint periti valoris, alias ſecus cap. 34. §. 4. n.42. fol. 357.

Valor probatur per teſtes varios in quantitate non per varios in rebus cap. 19. num. 141. fol. 189.

Modus probandi valorem per teſtes eſt difficilis cap. 19. nu. 90. fol. 185.

Et eſt debilior modo probandi per peritos ibi. nu. 91.

Teſtes deponentes de valore debent reddere rationem etiam non interrogati c. 19. n. 89. fol. 185.

Et deponentes de ſuo iudicio non probant ibid. nu. 101.

Decl. non procedere ſi appareant ita informati, vt non poſſit decipi ibi. nu. 102.

Decl. teſtes deponentes de valore non teneri reddere rationem, quando eſt notorium, etiam hominibus groſſis cap. 19. num. 92. fol. 185.

Cauſa ſufficiens depoſitionis valoris eſt, quia ſum peritus cap. 19. n. 93. fol. 185.

Item eſt cauſa ſufficiens, quia ſum vicinus cap. 19. nu. 94. fol. 185.

Decl. procedere in profanis non in beneficialibus ibi. n. 95.

Valor, vt probetur, teſtes debent deponere de valore communi cap. 19. n. 98. fol. 185.

Nec ſufficit eos dicere, quia tanti conduxiſſent ibi. n. 99.

Decl.

Decl. non procedere ſi ſint plures, & ſagaces, & de qualitate rei notitiam habentes c. 19. nu. 100. fol. 186.
Decl. 2. non procedere ſi articulatus fuit valor iuxta communem æſtimationem cap. 19. nu. 107. fol. 186.
Teſtes non informati de re non probant eius valorem, nec mercedem locationis eiuſdem cap. 19. num. 112. fol. 187.
Teſtes de valore percutientes tempus præciſum contractus præferuntur alijs illud non percutientibus cap. 19. nu. 172. fol. 191.
Teſtes magis periti, & æſtimatores publice electi præferuntur alijs in probatione valoris cap. 19. num. 122. fol. 187.
Teſtibus aliquibus deponentibus de maiori valore, & aliquibus de minore præferuntur iſti cap. 19. nu. 124. & 126. fol. 187.
Teſtis deponens de minori valore non contradicit deponenti de maiori cap. 19. num. 127. fol. 187.
Decl. vt non contradicant, ſed nec concordari poſſint cum deponentibus de maiori ibi. nu. 128.
Decl. 2. vt ſi neque deponentes de maiori, neque deponentes de minori ſe probent ſtandum eſt minori ſummæ cap. 19. nu. 129. fol. 188.
Si autem maior ſumma probata ſit per duos teſtes tunc non obſtat alius deponens de minori cap. 19. nu. 130. fol. 188.
Et ſi adſint duo teſtes deponentes de minori, & duo de maiori valore ſtatur deponentibus de minori ibi. nu. 131.
Vid. tamen ibid. num. 137. & 138.
Ampl. vt etiamſi deponentes de minori vtātur taxatiua, itaut non poſſint concordari cū alijs cap. 19. num. 132. fol. 188.
Teſtes deponentes de valore cum dictione *in circa* non probant cap. 19. num. 108. fol. 186.
Secus ſi dicant paulo plus aut minus ibidem num. 109.

3 VALOR beneficij non probatur per locationem bonorum eiuſdem cap. 27. num. 114. fol. 282.
Ad conuincendum verum valorem beneficij deducenda ſunt onera ibi. num. 115. fol. 282.
Valor beneficij probatur per locationes ſi in eis comprehenſa ſunt onera, & ceſſet ratio affectionis conductoris cap. 27. n. 117 f. 283.
Idem ſi cum locatione concurrant adminicula cap. 27. num. 118.
Locationes bonorum beneficij licet non probent verum valorem, excuſant à pæna Reg. Cancellariæ de vero valore exprimendo cap. 27. n. 119. fol. 283. & cap. 19. n. 27. f. 181.
Valor bonorum non probatur per locationes cap. 27. n. 120. fol. 283.
Amplia etiamſi locationes ſint plures c. 27. nu. 123. & ſeq. fol. 283.
Argumentum valoris, à quantitate fructuum ad rationem quinque pro centenario eſt fallax & in multis non procedit ibi. num. 125.
Iuriſdictionalium bonorum valor æſtimari ſolet ex fructibus ad rationem duorum pro centenario plus, & minus, ſecundum qualitatem iuriſdictionis cap. 27. num. 126.
Locationes non probant verum valorem beneficij nec rei locatæ redditum cap. 19. nu. 22. fol. 181.
Oblationes factæ à volentibus conducere de certa quantitate non probant rem tantum reddere cap. 19. num. 23. fol. 181.
Locationes vt probent verum rei redditum debent coadiuuari adminiculis cap. 19. n. 24. & num. 28. fol. 181.
Licet non probent concludenter redditum faciunt tamen magnum adminiculum ibid. num. 25.

4 VALOR an bene probetur percutiendo ſolum tempus contractus eſt quæſtio diuerſa ab ea, an probari debeat de illo tempore præciſo cap. 19. num. 173. fol. 185.
Valor ad conuincendam læſionem probandus de tempore contractus cap. 19. n. 146. f. 189.
Contrarium ibi. num. 147.
Ampl. vt percutere debeat ipſum momentū temporis contractus cap. 19. n. 148. fol. 189.
Decl. procedere in mobilibus & non in ſtabilibus cap. 19. nu. 149. & 167. fol. 189.
Non tamen neceſſe eſt, vt ſe referant ad diem in mobilibus cap. 19. num. 168. fol. 190.
Valor rei arguitur à valore aliarum ſimilium cap. 19. num. 187. fol. 193.
Valore pecuniæ mutato poſt locationem qui valor attendendus in ſolutione mercedis conuentæ relatiuè cap. 23. num. 118. fol. 238.
Valor melioramentorum non probatur per teſtes, ſi ſimpliciter de eo deponant ſecus ſi reddant bonam rationem cap. 34. §. 4. nu. 46. fol. 357.
Vid. *MELIORAMENTA* num. 4.
Valor beneficij probatur libris capitularibus cap. 19. num. 47. fol. 182.
Vid. in ver. *LIBER*.
Valor mobilium, & ſe mouentium, debet probari per aliquo dies ante, & per aliquos poſt contractum cap. 19. num. 183. fol. 192.
Valor fructuum, ſi conductor ad eos teneatur, attenditur qui erat de tempore locationis, non qui de tempore ſolutionis cap. 49. num. 128. fol. 498.
Contrarium tenent alij, ſed à prædicta non recedendum ibi. num. 30.

Valor fructuum non eſt difficilis probationis cap.19.num.78.fol.184.
Valor fructuum probatur per taxam Communitatis, & librum gabellæ cap.19. num.79. fol.184.
Valor probatur per peritos legitimè electos cap.19.nu.66.fol.184.
Et iſta probatio ſufficit ad conuincendam læſionem pro reſciſſione locationis cap.19. nu.67.fol.184.
Valor rei ad conuincendam læſionem probandus, eſt concludenter non præſumptiuè c.19. num.5.fol.180.
Decl. vt non propterea excludatur probatio per coniecturas, & præſumptiones cap. 19. num.6.fol.180.
Valor probatur coniecturis, & præſumptionibus cap.18.nu.9.fol.180.
Valoris rei propriæ ſcientia præſumitur, alienæ ſecus cap.18.num.90.fol.175.
Sciens valorem rei, & adhuc vendens minori pretio non petit reſciſſionem ex capite læſionis cap.18.nu.88.fol.175.
Contrarium tenent aliqui ibid.nu.89.
Sciens rei valorem tunc non allegat læſionem cum omnino ſponte contraxit, ſecus ſi aliqua neceſſitate etiam non præciſa cap.18 num.95.fol.175.
Valor rei non probatur ex eo quod res tanti fuerit ſemel, vel iterum vendita cap. 19. num.21.fol.180.

VECTIGAL.

Vectigalium locatio, & ſocietas non ſolum tranſit ad primos, ſed etiam ad vlteriores hæredes cap.61.num.31.fol.579.
Contrarium tenent aliqui ibi.num.32.
Decl. tranſire ſi expediat Reipublicæ ibid. nu.33.
Societatem vectigalium tranſire ad hæredes declara procedere quando eſt inita in ipſo actu conductionis, ſecus in ſocijs poſtea aſſumptis cap.61.num.34.fol.579.
Ampl. etiamſi conductio ſit pro ſe, & ſocijs, quia intelligitur de præſentibus ibi.num.35
Secus ſi expreſſe dictum de aſſumendis, vel nominandis ibi.nu.36.
Vectigalium locatione per mortem vnius cõductoris expirata, ſi alius impetrerà Principe confirmationem narrata ſocietate, an cenſeatur confirmata quo ad hæredes pendet à dignoſcendo quid ſenſerit Princeps cap. 61. num.37.fol.579.

VECTVRA ET VECTVRINVS.

Vecturinus conductori contradicens auget eius culpam cap.12.num.75.fol.76.
Vecturinus ſi adſit qui cuſtodire debeat equũ, conductor non tenetur cap.12. n.78.fol.77. & nu.87.fol.78.
Vecturini ſunt diuerſæ qualitatis, & auctoritatis cap.12.num.88.fol.78.
Vide in ver. *EQVVS* & ver. *LOCATIO*.

VEHICVLVM.

Vehiculum æquiparatur naui cap.40. n.154.

VENDITIO. VENDITOR.

Venditionis verbum eſt latiſſimum aptum comprehendere omnem translationem dominij cap.2.num.53.fol.9.
Venditionis nomine venit quandoque locatio in materia fauorabili ſecus in odioſa cap.2. num.52.fol.9.
Venditionis promiſſa non poteſt agi directè ad rem, quia aliquid amplius continet venditio cap.22.num.113.fol.223.
Secus eſt reſpectu promiſsionis emendi, quia emptor non tenetur niſi ad pretium, & ideo pretium directè peti poteſt cap.22. num.14. fol.223.
Periculum rei in venditione tranſit ad emptorem cap.45. nu.63. fol.454.
Ampl. procedere tam vendita re, quam etiã ſi venditum ſit quid rei acceſſorium cap.45. nu.64. fol.455.
Decl. procedere venditione perfecta ibi num.65.
Venditio fructuum naſciturorum perficitur cum fructus nati ſunt cap.45. n.66.fol.455.
Vide in ver. *FRVCTVS* num. 3.
Venditio ad vitam eſt vera, & propria venditio & in ea habet locum prælatio conceſſa in venditione cap.27. num.151.
Decl. tamen attendi debere mentẽ ſtatuentium ibi. num.152.
Venditio rei fideicommiſſariæ pro ſoluendis debitis fideicommittentis ſuſtinetur pro rata debitorum ſolutorum, & in alio corruit cap.24. num.64. fol.248.
Venditio vni facta, ſi voluerit ſic emere, non valet cap.16. nu.23. fol.150.
Venditio ſine expreſſione certi pretij non valet cap.2. nu.12. fol.6.
Etiamſi dicatur fieri pro iuſto pretio cap. 2. nu.13. fol.6.
Venditio eſſe non poteſt ſine translatione dominij cap.2. num.26. fol.7.
Etiamſi partes dixerint vendere cap.2.n.21. fol. 7.
Decl. tamen ſi reſeruatum ſit dominium perpetuum, ſecus ſi ad tempus cap. 2. num. 22. fol. 7.
Ampl. declarationem etiamſi dictum fuerit quod iterum facta ſit locatio cap.2. num. 23. fol. 7.
Venditio ex paruitate prætij non efficitur locatio, ſed corruit cap.2. nu.3. fol.7.
Venditor poſt quam rem tradidit eam non auocat, ſecus autem locator cap.2. n.8. fol.6.

Vendi-

Venditor re ſemel tradita liberatur, ſecus in locatore cap. 2. nu. 9. fol. 6.
Vendi quædam res poſſunt, quæ locari non poſſunt, vt ſeruitutes prædiales cap. 2. num. 16. fol. 6.
Vendito fundo non veniunt inſtrumenta, ſecus autem eo locato cap. 2. num. 14. fol. 6.
Vitioſa re vendita competit reſciſſio contractus, ſecus autem, ſi fuerit locata cap. 2. num. 15. fol. 6.
Vide in ver. *EMPTIO ET EMPTOR.*
NEMO cogitur rem ſuam vendere cap. 20. n. 2. fol. 195.
Neque volens vendere tenetur potius vni quam alteri ibidem num. 3.
Vide in ver. *RETRACTVS* & in ver. *PRAELATIO* num. 1.
Regula quod nemo cogatur vendere patitur ſexaginta, & octo fallentias relatiuè ibid. num. 5.
Publicæ vtilitatis, & fauore piæ cauſæ tenetur quis vendere cap. 20. num. 4. fol. 195.
Cauſa ſtudij compellitur quis vendere cap. 20. num. 14. fol. 196.
Emptor poſterior cui res tradita fuit præfertur primo emptori cap. 21. nu. 10. fol. 206.
Vendens ad effectum extinguendi debita, non poteſt liberalitate, vti & donare cap. 24. nu. 59. fol. 247.
Secundus emptor præfertur etiamſi non fit ei tradita actualis poſſeſſio, ſed tantum per clauſulam *conſtituti* cap. 21. numer. 25. fol. 208.
Vid. in ver. *CLAVSVLA CONSTITVTI.*
Vendens ſcienti rei obligationem, cenſetur vendere ius quod habet cap. 61. num. 88. fol. 584.
Ampl. vt ſufficiat ſcientia præſumpta in emptore, ad hoc vt teneatur ſtare locationi ibi. num. 89.
Venditor poteſt rem venditam ſtatim conducere cap. 10. num. 97. fol. 57.
Venditor ſi ſtatim conducat rem venditam, arguitur ſimulatio venditionis cap. 10. n. 98. fol. 57.
Venditores læduntur ſæpius quam emptores cap. 18. nu. 38. fol. 168.
Venditori competit remedium *leg. 2. Codice de reſcindenda venditione* cap. 18. numer. 36. fol. 168.
Venditor equi ſi oſtendat eum ornatum tenetur tradere ornamenta cap. 23. num. 59. fol. 231.

VERBVM.

De aliquibus verbis in ſpecie num. 1.
De verbis in genere num. 2.

1 VERBVM *ager* eſt particulare, & ſignificat partem prædij capit. 23. numer. 22. fol. 229.
Verbum *caſamentum* eſt magis amplum quam nomen domus & comprehendit in ſe vniuerſitatem plurium ſtationum ſimul iunctarum cap. 23. num. 46. fol. 230.
Verbum *Caſtrum* non ſolum comprehendit vniuerſitatem agrorum, ſed etiam iura, & honores, cap. 23. nu. 20. fol. 229.
Verbum *conuenerunt* non importat ſtipulationem cap. 22. nu. 100. fol. 222.
Decl. vt ſi teſtes deponant de verbo *promitto* tunc non importet ſtipulationem, ſecus ſi deponant ſuper facto dicendo quod talis promiſit cap. 22. num. 101. fol. 222.
Decl. 2. vt ſi deponant de confeſsione facta à parte ſe promiſiſſe intelligatur per ſtipulationem cap. 22. num. 102. fol. 222.
Verbum *Curtis* non ſolum comprehendit vniuerſitatem agrorum, ſed etiam iura, & honores cap. 23. num. 20. fol. 229.
Verba *cum pactis infraſcriptis* ſunt reſtrictiua cap. 53. num. 140. fol. 534.
Verba *de & ſuper præmiſſis*, ſunt reſtrictiua ad præcedentia cap. 7. num. 34. fol. 33.
Verbum *eſt* importat veritatem cap. 25. num. 32. fol. 256.
Verbum *fundus* eſt nomen generale vniuerſitatem agrorum continens cap. 23. num. 16. fol. 228.
Verbum *immodicum* quomodo intelligatur cap. 51. num. 2. fol. 510.
Verbum *labes* quid ſignificet relatiuè cap. 46. num. 75. fol. 465.
Verbum *liceat* non importat neceſsitatem cap. vlt. num 15.
Verba *locat & tradit* important perfectionem contractus cap. 22. num. 14. fol. 213.
Decl. procedere in tractatu in voce facto, ſecus in minuta, quæ paſsim ſolet ita concipi ibi. num. 15.
Verbum *locus* non fundum, ſed partem fundi ſignificat cap. 23. num. 23. fol. 228.
Verbum *omnia* non debet referri adea quæ ſunt alterius iuris quam ſint ea de quibus principaliter diſponitur cap. 23. num. 103. fol. 235.
Verba *per gl' intereſsi, che ſono fra me, e Carlo* non important correſpectiuitatem cap. 25. nu. 70. fol. 258.
Verba *perinde haberi* denotant fictionem cap. 25. nu. 31. fol. 255.
Verbum *perſona* non poteſt referri generationi cap. 26. nu. 83. fol. 269.
Verbum *Podere* eſt generale vniuerſitatem agrorum continens cap. 23. nu. 17. fol. 229.
Verbum *Poſſeſsionem* eſt generale vniuerſitatem agrorum continens cap. 23. n. 19. f. 229.

Verbum

Verbum *poſſit* quandoque accipitur pro, debet & neceſſitatem inducit cap. 62. nu. 4. f. 607.

Verbum *poteſt* quando refertur ad Indicem parte inſtante, & iuſta petente importat neceſſitatem cap. 62. nu. 5. fol. 607.

Verbum *poteſt* quandoque non importat neceſſitatem omnino præciſam, ſed habentem admixtam facultatem cap. 62. nu. 6. f. 607.

Et tunc intelligitur de facultate legali ſi adſit aliqua ratio abſtinendi, non de omnino libera ibi. n. 7.

Verbum *Prædium* eſt generale vniuerſitatem agrorum continens cap. 23. n. 18. fol. 229.

Verbum *præſumpſerint* importat contemptum, & dolum cap. 14. §. 8. n. 7. fol. 122.

Verbum *promitto* redactum in ſcripturam importat ſtipulationem cap. 22. numer. 92. fol. 221.

Ampl. procedere tam in ſcriptura publica, quam priuata cap. 22. n. 39. fol. 221.

Decl. procedere ſi pars cui facta promiſſio erat præſens ibid. n. 94.

Secus in ſcriptura publica, quia præſumitur notarium acceptaſſe pro abſente ibid. n. 95.

Decl. 2. vt importet ſtipulationem in ſcriptura priuata ſi ſcripta ſit à perito, alias ſecus cap. 22. n. 36. fol. 221.

Decl. 3. procedere ſi ſcriptura ſit in lingua latina, ſecus ſi in vulgari cap. 22. num. 97. fol. 221.

Decl. 4. non importare ſtipulationem, etiam in inſtrumento ſi alibi in eo ſtipulatio eſt interpoſita cap. 22. n. 98. fol. 222.

Verbum, *Promitto*, eſt æquiuocum, & poteſt referri ad pactum nudum, & ad ſtipulationem cap. 22. n. 91. fol. 221.

Verbum *terras* an ſit particulare cap. 23. num. 21. fol. 229.

Verbum *Villa* non ſolum comprehendit vniuerſitatem agrorum, ſed etiam iura, & honores cap. 23. n. 20. fol. 229.

Verbum *volo* iunctum infinito non inducit diſpoſitionem cap. 22. n. 72. fol. 219.

Decl. procedere ſi prolatum ab vno, ſecus ſi ab vtroque contrahente cap. 22. num. 73. fol. 219.

Vide in ver *DICTIO* & in ſuis verbis puta *DOMVS*.

2 VERBA deſeruiunt naturæ contractus non natura verbis cap. 3. num. 22. fol. 12. & cap. 23. n. 133. fol. 238.

Verba, & nutus non ſunt neceſſaria ad contractus perfectionem, ſed ad probationem conſenſus cap. 16. n. 7. fol. 148.

Verba Curialia non attenduntur cap. 16. nu. 27. fol. 150.

Verba curialia, non obligant c. 35. n. 135. f. 380.

Verba Curialia non firmant deberi ſalarium; nec contrarium cap. 35. n. 136. fol. 380.

Quandoque tamen ſunt mixta cum obligatione præciſa, & obligant ibi. n. 137.

Verbum probatum per teſtes non importat ſtipulationem cap. 22. n. 99. fol. 222.

Verba dubia tribuenda ſunt potius titulo præambulo certo quam poſſibili cap. 35. n. 134. fol. 380.

Verbum primo expreſſum dicitur ſtare diſpoſitiue, ſubſequentia demonſtratiue cap. 24. n. 3. fol. 241.

Verba regulariter intelliguntur, vt ſtent potius demonſtratiue, quam taxatiue cap. 23. num. 7. fol. 228.

Verba nihil operari tollerandum eſt, quando ſi operarentur reſultaret intellectus iuri communi contrarius cap. 47. n. 58. fol. 476.

Verba relata in futurum in eis quæ dependent à conſenſu, reſoluuntur in præſens cap. 22. n. 74. fol. 220.

Verba dicta à locatore commendandi cauſa in rebus, quæ palam ſunt, non obligant cap. 45. n. 29. fol. 451.

Secus ſi vlterius promiſerit ibi. n. 30.

Verba potiſſimum mentem ſignificant cap. 49. num. 10. fol. 488.

Verborum à proprietate non eſt recedendum, niſi aperte conſtet partes aliter ſenſiſſe cap. 49. n. 11. fol. 488.

Et attendendæ etiam ſunt circumſtantię verborum, & ad quæ referantur ibi. n. 12.

Verba vniuerſalia ampliant numerum caſuum, ſed reſtringuntur ad ſpeciem expreſſam cap. 49. n. 124. fol. 497.

Verba generalia quamuis amplia non comprehendunt perſonas, & cauſas de quibus in ſpecie diſponi non poteſt cap. 63. num. 68. fol. 626.

Lim. ſi plus obtulerit maior auctoritas delegantis ibi. n. 69.

VERSIO.

CONTRAHENS cum Eccleſia ex cauſa neceſſitatis, debet eſſe ſollicitus de verſione pecuniæ in cauſam expreſſam, ſecus ſi ex cauſa voluntaria cap. 14. § 10. n. 14 fol. 131.

Verſio pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ probanda eſt à contrahente cum ea, ſi contractus ſit ex cauſa neceſſaria, ſecus, ſi ex voluntaria cap. 14. §. 7. n. 67. fol. 118.

Decl. vt tunc præſumatur verſio pecuniæ in contractu ex cauſa voluntaria, quando contractus eſt validus, ſecus ſi ſit nullus cap. 14. §. 7. nu. 68. fol. 118.

Verbo pecuniæ in vtilitatem Eccleſiæ probatur ſi pecunia ſit ſalua, vel ex ea aliquid quæſitum, aut neceſſitatibus ſubuentum cap. 14. §. 7. n. 69. fol. 118.

Et ſtatur in hoc coniecturis cap. 14. §.7. num. 70.fol.118.

VIA.

Viam prope domum locatam tenetur reficere locator cap. 34.n.25.fol.336.
Et ſi locator non reficiat, reficit conductor, & imputat in mercedem ibi.n.26.
Et pactum contrarium eſt exorbitans ibid. num.27.
Via vicinalis exiſtens in bonis locatis ad menſuram, menſurari debet cap. 24. numer. 88. fol. 250.
Via quando dicatur publica, & quando vicinalis relatiue cap. 24.n.89.fol.250.
Viam ſolitam mutare culpæ aſcribitur cap. 12. nu.82.fol.78.

VIA EXECVTIVA.

Locatori competere viam executiuam pro cōſecutione mercedis tenent aliqui cap. 39. n. 6.fol.406.
Contr.quod non competat via executiua, ſed tantum denegetur appellatio ibid. nu. 7. & ſeq.
Via executiua competit locatori contra res inuectas,& illatas in prædium locatum cap.39. n.20.fol.407.& cap.40.n.35.fol.416.
Et competit ſi conductor ſe obligauerit ſoluere aliqua obligatione viam executiuam præbente ibi.n.21.
Et competit locatori operarum pro mercede diurna cap.39.n.36.fol.408.
Et in Vrbe adeſt ſtatutum *cap.* 95. quod ſi ſumma non excedat ſcuta decem, conductor operarum non audiatur, niſi facto depoſito, & ſi excedat, niſi dato fideiuſſore ibid.n.37.
Intelligitur tamen vbi agitur de mercede menſtrua, vel diurna ibid.n.38.
Vid. in ver. *ACTIO LOCATI*.
Clauſula, *ſine aliqua contradictione prævia renunciatione cuicumque exceptioni, & iuri, & legum auxilio*, non operatur,quod competat via executiua, ſed tollit tantum obligationē cap.39.n.21.fol. 407.
Clericorum obligatio in forma alicuius citus, vel ſtatuti laicalis dantis viam executiuam, non valet cap.39.n.23.fol.407.
Via executiua competens aduerſus conductorem ex obligatione eius expreſſa in locatione non competit pro locatione tacite renouata cap.39.n.24.fol.407.
Clauſulæ *procedi de plano, ſine ſtrepitu & figura iudicij, ſola facti veritate inſpecta, & omni iuris ſolemnitate omiſſa*, important facultatem procedendi via executiua cap.39.nu.28. fol. 407.
Via executiua, qua agit locator pro ſolutione penſionis competit etiam conductori pro repetitione cap.48.n.45.fol.485.
Executiuè exactus, via ordinaria repetitur de ſtylo Curiæ cap.48.n.46.fol.485.
Decl.dictum ſtylum non eſſe ſeruandum extra curiam ibi.n.47.
Decl. 2. vt in iudicio repetitionis indebiti procedendum ſit ſaltem ſummariè cap.48.n. 48.fol. 485.
Decl.3.non procedere ſi exactum ſit vigore obligationis Cameralis ibi. nu.49.

VICARIVS.

Vicario Epiſcopi ſalarium non conuentum nō debetur cap.35.n.82.fol.376.
Vid. in ver. *EPISCOPVS*.

VICINVS.

Vicinvs habet prælationem in venditione rei cap.20.n.9.fol.195.

VICTVALIA.

Victvalivm valor in dies variatur cap. 19.num. 184.fol.192.

VIDVA.

Vidva continuans habitare domum conductā à marito tenetur ſoluere mercedem pro tempore quo inhabitauit poſt mortem viri cap. 35.num.25.fol.371.
Lim.ſi inhabitaret cum hæredibus viri iure familiaritatis ibi.n.26.
Lim.2.vt finita locatione facta, non cenſetur viduam reconduxiſſe ibi.n.27.
Lim.3.vt ſi inhabitet cum hæredibus, teneatur erga dominum ſolum in ſubſidium cap. 35.n.28.fol.371.
Sublimita hanc vtilitatem limitationem, vt teneatur in ſubſidium tantum poſt annū luctus, ſi dos non conſiſtat in ſtabilibus cap. 35.n.29.fol.372.

VILLA.

Villæ locata, vel Caſtro venit iuriſdictio, & honor, & iuſpatronatus c. 23. nu.92. f. 234.
Decl. venire in locatione ad longum tempus non autem in locatione ad modicum ib. num. 94.

VINEA.

Vineas in dies deteriorantur c. 19. num. 161. fol. 190.
Cædere vineas, vulgo *potare* ſi omittatur reſultat damnum cap. 29. nu. 73. fol. 305.

VIOLENTIA.

Violentia licet non præſumatur, tamen ſecus eſt in materia odioſiſſima cap.22.n.49.f.216.

VIR.

Vir non poteſt petere mercedem fornicationis, etiam ſtante pacto c.15. nu. 61. fol. 145.

VIS.

Vis, & metus conſenſum excludunt cap. 16. nu. 5. fol. 148.

VITREATAE.

Vitreatae, & telaria veniunt cum domo c. 23. nu. 52. fol. 230.

Vitreas

Digitized by Google

Vitreas feneſtras facere non tenetur locator cap. 34. §. 1. nu. 7. fol. 335.
Secus ſi adſint de tempore locationis, quid tradendæ ibi. nu. 8.

VNIO.

Vnio apothecæ cum domo ex quo habeat aditum, & diuiſio ex quo illum non habeat, re-probantur alijs circumſtantijs c. 23. nu. 36. fol. 229.
Et præualet deſcriptio finium domus, ſi intra eos apotheca comprehendatur ibidem nu. 37. fol. 230.
Vnio in prædijs ruſticis, vt cenſeatur facta, requiritur deſtinatio patris familias perpetua, & non ad tempus cap. 23. nu. 63. fol. 231.
Deſtinatio perpetua vnionis terrarum, deducitur ex eo, quod fuerint ab initio ſimul emptæ cap. 23. nu. 64. fol. 231.
Decl. facere coniecturam, ſed de ſe non ſufficere ibi. nu. 65.
Vnio terrarum arguitur ex quo locatæ fuerint vnica penſione c. 23. nu. 66. fol. 231.
Ampl. etiamſi ſint diuerſo loco ibi. nu. 67.
Vnio ex deſtinatione patris familias probatur per confeſſionem eiuſdem cap. 23. nu. 69. fol. 232.
Ampl. in confeſſione facta à tutore ibi. n. 70.
Vnio terrarum deducitur ex eo, quod commiſſa ſint curæ vnius villici c. 23. n. 71. fol. 232.
Decl. requiri ſimul, vt paterfamilias illas nomine prædij comprehendere ſolitus fuerit ibid. nu. 72.
Vnio probatur etiam ex incolarum opinione cap. 23. nu. 74. fol. 232.
Vnio terrarum non attenditur ſi poſtea ſeparatæ fuerint c. 23. num. 75. fol. 232.
Terra ſeparata à fundo ei vnitur per ſolam deſtinationem patris familias cap. 23. num. 26. fol. 229.
Sic pars fundi ab eo ſeparatur ſola deſtinatione ibi. nu. 27.
Decl. procedere in prædijs ruſticis, nam in domibus vltra deſtinationem, requiritur etiam aperitio aditus ad vnionem faciendam cap. 23. nu. 28. fol. 229.
Et idem eſt de vnione domus, & hortus ibi. nu. 29.
Conſideratur tamen etiam in domibus deſtinatio domini ibi. n. 30.
Probatio, quod corpora diſtincta ſint ex deſtinatione vnita, vel econtra, facienda ab allegante cap. 23. nu. 31. fol. 229.
Domo locata an veniat apotheca, vel alia domuncula, vel hortus probatur ex inſpectione ſi adſit, vel ne aditus ex domo cap. 23. num. 32. fol. 229.
Decl. non ſufficere pro vnione, quod apotheca habeat ianuas communicantes cum domo ligno tantum clauſas, quæ quandoque aperiantur ibi. nu. 33.
Stantia in quam habent aditus duæ domus, illi vnita cenſetur cuius aditus eſt frequentior cap. 23. nu. 34. fol. 229.
Stantia ſuper ſolo vnius domus exiſtens non eſt pars illius ſi non illi, ſed alteri domui inſeruiat cap. 23. nu. 35. fol. 229.

VNIVERSITAS.

Vniversitas, vt alienare, ſeu locare ad longum tempus poſſit, quæ ſolemnitates requirantur cap. 7. nu. 48. fol. 35.

VNVMQVODQVE.

Vnumquodque diſſoluitur eo modo quo colligatum eſt cap. 58. n. 1. fol. 560.

VNVS.

Vnus an ſit contractus, vel plures vid. in ver. *PLVRES*.

VOCATVS AD FIDEICOMMISSVM.

Vocatus ad fideicommissum, etiam ante euentum conditionis agere poteſt ad defenſionem bonorum c. 24. nu. 62. fol. 247.
Vid. in ver. *FIDEICOMMISSARIVS*.

VOLVNTAS.

Voluntas metitur à poteſtate cap. 14. §. 4. nu. 37. fol. 104.
Voluntas ſine poteſtate nihil operatur cap. 24. nu. 58. fol. 247.
In probatione voluntatis, & animi, quæ de ſe non probant, iuncta iuuant cap. 27. n. 165. fol. 288.
Voluntas metitur à poteſtate, itaut qui non poteſt aliquid diſponere, cenſeatur noluiſſe cap. 63. nu. 63. fol. 625.

VSVRA, ET VSVRARIVS CONTRACTVS.

Vsura ceſſat, vbi non poteſt argui ſolitum fœnerandi c. 10. nu. 102. fol. 47.
Decl. non procedere in mutuo cap. 10. nu. 103. fol. 47.
Item non procedere ſi concurrant aliæ coniecturæ cap. 10. nu. 104. fol. 47.
Vſura non præſumitur in viro timoratæ conſcientiæ, & integræ opinionis cap. 10. num. 106. fol. 57.
Vſura non præſumitur in contrahente pro alio c. 10. nu. 107. fol. 57.
Vſura non præſumitur ſi pecuniæ ſolutæ fuerunt cum onere inueſtiendi cap. 10. nu. 108. fol. 57.
Nec vbi contractus fuit publicè, & palam celebratus, & eum decreto Iudicis cap. 10. n. 109. fol. 57.
Lim. vt poſſit adhuc probari eſſe vſurarium per coniecturas vrgentes cap. 10. num. 110. fol. 58.

Vſurarium eſſe contractum probatur per coniecturas leues c. 10. nu. 111. fol. 58.
Et non eſt neceſſe, quod ſint coniecturæ legis cap. 10. nu. 112. fol. 58.
Decl. non procedere ſi agatur criminaliter ad pœnam, vel de aliqua perſona c. 10. nu. 113. fol. 58.
Vſurarius arguitur contractus per duas ſolas coniectnras cap. 10. n. 114. fol. 58.
Vſurarius non eſt ſi locator pro tempore locationis mutuet certam ſummam conductori c. 10. nu. 122. fol. 58.
Neq; eſt contractus locationis mobilium, ſeu mercium extimatarum cum pacto reſtituendi valorem in fine locationis cap. 10. n. 123. fol. 59.
Contractum eſſe vſurarium arguitur ex qualitate perſonæ ſi ſit ſolitus fœnerati cap. 10. nu. 100. fol. 57.
Et eſt coniectura vrgens, & ſufficiens cum alia ibi. nu. 101.
E contra, ſi ceſſet ſolitũ fœnerandi non poteſt argui vſura ibi. nu. 102.
Decl. non procedere in mutuo ibi. nu. 103.
Item non procedete ſi adſint aliç coniecturæ ibi. nu. 104.
Nobilitas contrahentium debilitat coniecturas vſuræ cap. 10. nu. 105. fol. 57.

VSVS, ET VSVARIVS.

Vſus locari non poteſt cap. 11. nu. 10. fol. 60.
Lim. ſi alias eſſet inutilis ibi. nu. 11.
Vſus quando cenſeatur relictus, vel potius vſusfructus c. 9. nu. 45. fol. 46.
Vſus locandi ſimul, & ſeparatim attendi debet ad dignoſcendum quid actum cap. 23. n. 40. fol. 230.
Vſum tantum habens non poteſt locare cap. 9. nu. 37. fol. 45.
Vſus loquendi probari debet cap. 5. n. 13. f. 22.
Lim. ſi ſit notorius ibi. nu. 14.
Vsvarivs, nec etiam domino locare poteſt cap. 9. num. 38. fol. 45.
Vſuarius locare poteſt, ſi alias nullum commodum ex re perciperet cap 9. num. 39. fol. 45.
Vſuarius poteſt vti re ad vſum rei conductæ cap. 9. num. 40. fol. 45.
Vſuarius magnę domus poteſt habitando alios introducere, & mercedem recipere cap. 9. num. 41. fol. 45.
Vſuarius ſolitus res ſimiles locare ſciente teſtatore qui vſum reliquit, locare poteſt cap. 9. num. 42. fol. 46.
Vſuarius domus magnæ poteſt alios ad cohabitandum ſecum introducere, & mercedem recipere cap. 11. num. 12. fol. 60.
Vſuarius locationi ſtare tenetur cap. 61. n. 137. fol. 588.

VSVSFRVCTVS, ET VSVFRVCTVARIVS.

Vsvsfrvctvs locari poteſt cap. 11. num. 9. f. 60.
Vsvfrvctvarivs vniuerſalis, non eſt ſucceſſor vniuerſalis cap. 61. num. 128. fol. 587.
Vſufructuarius non tenetur ſtare locationi factæ à proprietario ante vſumfructum conſtitutum cap. 61. num. 126. fol. 587.
Ampl. procedere etiamſi vſusfructus ſit vniuerſalis ibi. num. 127.
Inſtitutus in vſufructu, an, alio inſtituto vniuerſaliter, poſt eius mortem efficiatur hæres vniuerſalis, eſt magna quæſtio, ſed in ca. Rota tenet negatiuam cap. 61. num. 129. fol. 587.
Vſufructuarius dicitur dominus cap. 27. num. 259. fol. 288.
Vſufructuarius locare poteſt cap. 9. n. 32. fol. 45
Vſufructuarius veſtimentorum non poteſt ea locare cap. 9. num. 33. fol. 45.
Lim. ſi ſint veſtimenta ſcenica ibi. num. 34.
Vſufructuarius Apothecę artis lanæ non poteſt eam locare tabernario cap. 9. num. 36. fol. 45
Vſufructuarius locare volens non tenetur pręferre proprietarium cap. 20. num. 8. fol. 195.
Vſufructuarius ſimpliciter locans, cenſetur locare tanquam dominus cap. 34. §. 3. num. 28. fol. 346.
Vſufructuarius non debet facere conditionem domini deteriorem cap. 9. num. 35. fol. 45.
Vſufructuarius damno imminenti occurrere tenetur, & illud ſuis impenſis reparare, ſi periculum ſit in mora cap. 34. §. 1. nu. 20. f. 336.
Vid. in ver. *MELIORAMENTA* nu. 2.
Vſufructuarius ſi in conſtitutione vſusfructus comprehenſæ ſunt penſiones rei locatæ locationi ſtare tenetur cap. 61. n. 130. fol. 587.
Idem ſi cæperit penſiones exigere ibi. nu. 131
Vſufructuarius dicitur ſuccedere in plenum ius ad effectum vt teneatur ſtare locationi cap. 61. num 136. fol. 588.

VTILITAS.

Probari quando debeat, & quomodo num. 1.
Quando præſumatur, ex quibus arguatur, & probetur num. 2.
Alia num. 3.

1 VTILITAS Eccleſiæ vt ſuſtineatur locatio tanquam ſolita, probari debet à conductore cap. 14. §. 4 num. 23. fol. 102.
Et nõ ſufficit quælibet vtilitas, ſed probanda eſt euidens cap. 14 §. 4. nu. 24. fol. 103.
Vtilitatis Eccleſiæ probatio debet percutere tempus locationis cap. 14. §. 10. num. 11. fol. 130.
Ampl. vt ad effectum validitatis contractus, non attendatur quod contractus tempore ſucceſſiuo ſit vtilis d. §. 10. num. 12.

Decl.

Decl. procedere ſi contractus ſit perfectus, & in ſe validus, ſecus ſi prætendatur ſuſtineri ex capite vtilitatis d. §. 10. n. 13. fol. 131.

Vtilitas Eccleſiæ ſtante clauſula *ſi in euidentem* debet eſſe euidens reſpectu probationum, vt ſint dilucidæ, & plenæ cap. 14. §. 9. nu. 42. fol. 127.

Et debet eſſe euidens reſpectu eſſentiæ ipſius, vt non ſit modica cap. 14. §. 9. num. 43. fol. 127.

Vtilitas Eccleſiæ ſtante clauſula *ſi in euidentem* non ſufficit abſque qualitate euidentiæ cap. 14. §. 9. nu. 44. fol. 127.

Locationem eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ non eſt probandum quando eſt facta nomine ipſius cap. 61. nu. 242. fol. 598.

Secus ſi deficiant ſolemnitates quia tunc neceſſaria eſt probatio vtilitatis ibi. num. 243.

Et non ſtatur aſſertioni Prælati locantis ibi. num. 244.

Locationem non fuiſſe vtilem Eccleſiæ probari poteſt, licet facta fuerit cum ſolemnitatibus cap. 61. num. 245. fol. 598.

Et ad hunc effectum non eſt probanda læſio ſed ſatis eſt non adeſſe vtilitatem cap. 61. nu. 246. fol. 598.

Vtilis dicitur locatio, ſi eſt facta iuſto pretio cap. 9. num 6. fol. 42.

2 SOLVTIO facta Prælato in ingreſſu locationis, ſi Prælatus pro ſe retinuit, non probat vtilitatem Eccleſiæ cap. 61. num. 247. f. 598.

Penſiones ſi ſoluendæ ſunt in loco vbi non eſt Eccleſia, ſed Prælatus, inde arguitur locationem non eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ, ſed Prælati cap. 61. num. 250. fol. 599.

Penſiones ſi ſoluendæ ſunt Prælato & ad commodum eiuſdem arguitur locationem non eſſe factam ad vtilitatem Eccleſiæ cap. 61. nu. 248. fol. 599.

Ampl. etiamſi in collatione Prælaturæ iniunctum ſit Prælato onus ſupportandi onera Eccleſiæ ibi. num. 249.

Penſiones ſi deſtinatæ ſint beneficiato ſtudenti in aliqua Vniuerſitate, vel ad effectum gradum ſuſcipiendi dicitur locatio facta ad vtilitatem Eccleſiæ cap. 61. nu. 251. fol. 599.

Secus ſi ſit ſcholaris diſculus, & vagus cap. 61. nu. 252.

Vtilitas in alienatione rei Eccleſiæ, ſtante confirmatione executorum beneplaciti præſumitur cap. 14. §. 10. n. 5. fol. 130.

Decl. procedere ſi executores rite, & rectè proceſſerunt cap. 14. §. 10. n. 6. fol. 130.

Vtilitas, vel neceſſitas Eccleſiæ non probatur per aſſertionem alienantium cap. 14. §. 10. n. 9. fol. 130.

Neq; probatur per aſſertionem executorum literarum Apoſtolicarum quando iudicialiter procedere tenebantur cap. 14. §. 10. num. 10. fol. 130.

Vtilitas neceſſaria in locatione ad longum tempus rei Eccleſiæ ceſſat ſi conſtet, quod Eccleſia eamdem vtilitatem percipiebat cap. 14. §. 10. n. 19. fol. 131.

Vtilitas contractus reſultat etiam à pactis & ex quibus cap. 14. §. 10. n. 26. fol. 132.

Præſumptio vtilitatis Eccleſiæ non ſolum oritur ex beneplacito vero, ſed etiam ex præſumpto cap. 14. §. 10. n. 7. fol. 130.

Præſumptio vtilitatis Eccleſiæ reſultans ex beneplacito non procedit ſi contractus ſit ſui natura damnoſus cap. 14. §. 10. n. 8. fol. 130.

Contractum locationis non fuiſſe vtile probatur ex inſtrumento locationis præcedentis factæ pro maiori mercede cap. 14. §. 10. nu. 16. fol. 131.

Decl. procedere ſi locatio præcedens habuit effectum cap. 14. §. 10. n. 17. fol. 131.

Decl. 2. procedere ſi probetur in præcedenti locatione non contineri maiorem quantitatem bonorum cap. 14. §. 10. n. 18. fol. 131.

Vtilitas neceſſaria in locatione ad longum tempus rei Eccleſiæ ceſſat ſi conſtat quod Eccleſia eamdem vtilitatem percipiebat cap. 14. §. 10. §. 19. fol. 131.

Cenſus impoſitio pro extinguendo alio ſimili, non poteſt dici euidenter vtilis cap. 14. §. 10. n. 20 fol. 131.

Locatio perpetua facta pro eadem mercede pro qua fiebat locatio ad tempus eſt euidenter vtilis cap. 14. §. 10. n. 21. fol. 131.

Decl. tunc dici vtilem euidenter locationem perpetuam abſque diminutione mercedis, cum agitur de re ſubiecta periculis, & ab eis Eccleſia liberatur cap. 14. §. 10. n. 25. fol. 132.

Vtilitas contractus reſultat etiam ex pactis, & ex quibus cap. 14. §. 10. n. 26. fol. 132.

Solutio, quæ fit in ingreſſu emphyteutæ non attenditur ad conuincendam vtilitatem Eccleſiæ, ſi fiat Prælato, illam ſibi retinenti cap. 14. §. 10. nu. 27. fol. 132.

Locationes præcedentes oſtendunt ſubſequentem factam pro maiori mercede fuiſſe vtilem cap. 19. nu. 26. fol. 181.

In locatione rerum Eccleſiæ, non attenditur pro meliori conditione, quod ſoluitur Prælato, ſed ſolum quod cadit in vtilitatem ipſius Eccleſię cap. 62. nu. 97. f. 117.

Vtilitas ceſſare dicitur ſi alteratur ſolitum in præiudicium Eccleſię cap. 14. §. 4. nu. 25. fol. 103.

Vtilitas præſumitur ſi locatio facta eſt iuxta ſolitum cap. 14. §. 4. nu. 26. fol. 103.

Decl. non procedere ſi conſtet ad fuiſſe maiorem

iorem oblationem d. §. 4. nu. 27.
Et ſufficere, quod facta diligenti perquiſitione maior oblatio reperiri potuiſſet d. §.4. nu. 28.
Non tamen ſufficit maior oblatio ſi ſit exceſſiua, & plus iuſto d. §.4. nu. 29.

3 VTILITAS artis in ſpecie non eſt publica ſed priuata eam exercentium cap. 56. n. 17. fol. 553.

V. X O R.

Vxor, vt poſſit compelli ſoluere penſionem domus conductæ à marito probandum eſt non potuiſſe maritum eam ſoluere de tempore habitationis præſtitæ cap. 35. nu. 15. fol. 370.
Vxor non poteſt compelli ſoluere penſionem domus conductæ ſi nihil aliud habeat, quam ſuam dotem cap. 35. nu. 19. fol. 371.
Lim. vt teneatur etiam vſque ad medietatem dotis ibi. nu. 20.
Decl. limitationem procedere ſi alia medietas ſit ſufficiens pro eius alimentis ibid. nu. 21.
Vxor obligans ſe ſimul cum marito cenſetur fideiuſſiſſe, & non tenetur niſi conſtet eius negocium fuiſſe geſtum cap. 35. numer. 22. fol. 371.
Et apparet geſtum eſſe negocium mariti ſi cum eo tractatum ſemper fuit ibi. nu. 23.
Nec ex eo, quod actum fuit de conductione domus in qua etiam ipſa mulier habitare deberet dici poteſt geſtum negocium mulieris ibi. nu. 34.

F I N I S.

REGE-

Digitized by Google

REGESTVM.

a b c d ABCDEFGHIKLMNOPQRSTVXYZ

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sſſ Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff Gggg Hhhh Iiii Kkkk Llll Mmmm Nnnn Oooo Pppp Qqqq Rrrr Ssss Tttt Vuuu Xxxx Yyyy Zzzz

Aaaaa Bbbbb Ccccc Ddddd Eeeee Fffff Ggggg Hhhhh Iiiii Kkkkk Lllll Mmmmm

Omnes ſunt duerniones, excepto d ternio.

ROMAE, Typis, & Sumptibus Nicolai Angeli Tinaſſij. M.DC.LXXVIII.

SVPERIORVM PERMISSV.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google